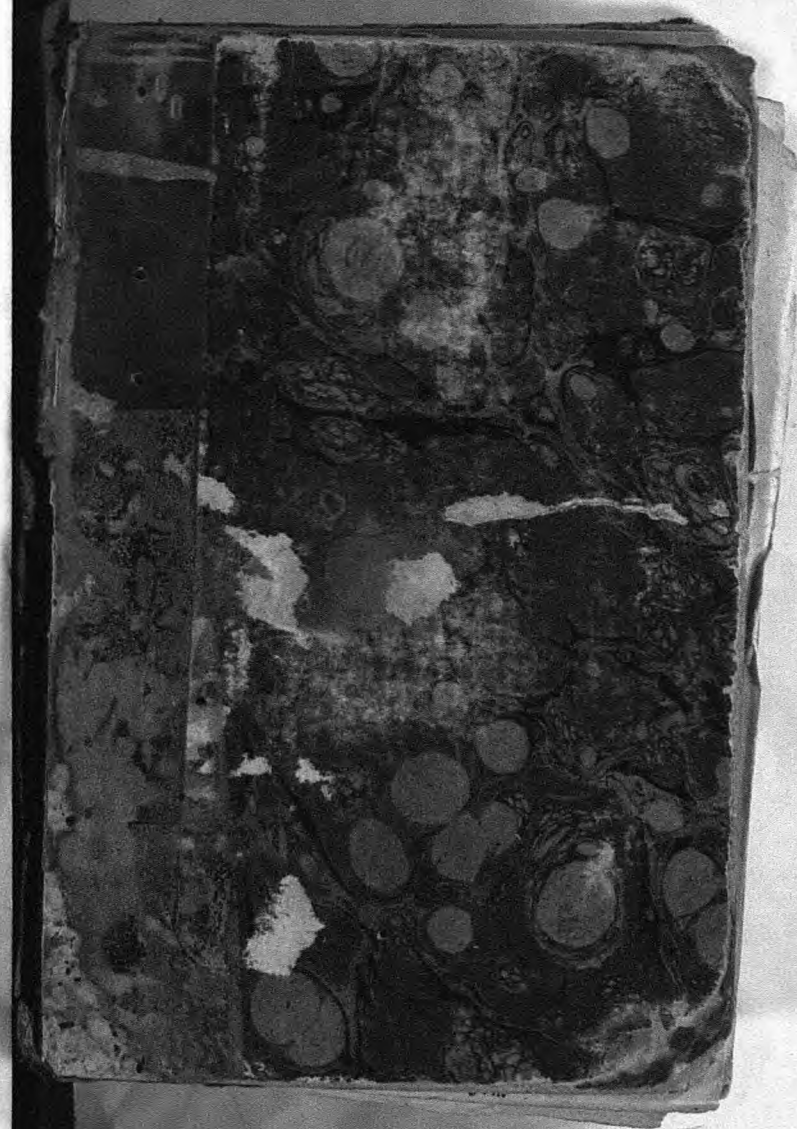

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΒΕΡΟΙΑΣ

+000,
6494
*Αριθ. ειλ.

~~410~~ 410

ΔΩΡΕΑ

Απορροδίν

GRV ER 00164

Λακ. Κανονισμός

PAUSANIAE

GRAECIAE DESCRIPTIO.

AD

OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM

ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS I.

LIPSIAE

SUMTIBUS ET TYPIS CAR. TAUCHNITII.

1829.

Tabempreis 7 Groschen.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΕΛΒΑΛΛΗΣ

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ

ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ ΑΤΤΙΚΑ.

C A P V T I.

*De Sunio, Laurio promontoriis — Piræo, templis
et signis in eo — de Munychio et Phalero portubus
— Veneris cultu apud Cnidios — aris Deorum
ignotorum, aliisque signis et templis.*

Τῆς ὑπέρου τῆς Ἑλληνικῆς, κατὰ νήσους τὰς Κυ-
κλάδας καὶ πέλαγος τὸ Αἰγαῖον, ἄκρῃ Σούνιον προ-
ῖνται γῆς τῆς Ἀττικῆς· καὶ λιμὴν τε παραπλεύσαντι
ὅκραν ἐστὶ, καὶ ναὸς Ἀθηνᾶς Σουνιάδος ἐπὶ κο-
ρυφῇ τῆς ἄκρας. πλέοντι δὲ ἐς τὸ πρόσω Λαύριον
ἔστι, ἐνθα ποτὲ Ἀθηναῖοις ἦν ἀργύρου μέταλλα,
ὃ νῆσοι ἔρημος οὐ μεγάλη, Πατρόκλου καλουμένη.
ἔχου γῆς ὠκοδομήσατο ἐν αὐτῇ, καὶ χάρακα ἐβά-
λε Πατρόκλος, ὃς τριήρεσιν ὑπέπλει ναύαρχος Αἰ-
γυπτίαις, ὡς Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Λάγου τιμωρεῖν
ἔλκεν Ἀθηναῖοις, ὅτε σφίσιν Ἀντίγονος ὁ Δημη-
τρίου στρατιᾷ τε αὐτὸς ἐσβεβληκῶς ἔφθειρε τὴν χώραν,
καὶ ναυσὶν ἅμα ἐκ θαλάσσης κατεῖργεν.

2. Ὁ δὲ Πειραιεὺς δῆμος μὲν ἦν ἐκ παλαιοῦ, πρό-
 τερον δὲ, πρὶν ἢ Θεμιστοκλῆς Ἀθηναίοις ἤρξαι, ἐτί-
 νειον οὐκ ἦν· Φαληρόν δὲ, ταύτῃ γὰρ ἐλάχιστον
 ἀπέχει τῆς πόλεως ἢ θάλασσα, τοῦτο σφίσιν ἐπένειον
 ἦν. καὶ Μιντιθία φασὶν αὐτόθεν ταῖς ναυσὶν ἐς
 Τροίαν ἀναχθῆναι, καὶ ταῦτον πρότερον Θηαῖα δό-
 σαντα Μίνω διακῆς τῆς Ἀνδρόγείᾳ τελευτῆς. Θεμι-
 στοκλῆς δὲ ὡς ἤρξε (τοῖς τε γὰρ πλείουσι ἐπιτηδειό-
 τερος ὁ Πειραιεὺς ἐφαίνετο οἱ προκείμεναι, καὶ λιμέ-
 νας τρεῖς ἀντ' ἑνὸς ἔχειν τοῦ Φαληροῦ) τοῦτο σφί-
 σιν ἐπένειον εἶναι κατεσκευάσατο. καὶ νεῶς καὶ ἐς
 ἡμῖν ἦσαν οἴκοι, καὶ πρὸς τῷ μεγίστῳ λιμένι τάφος
 Θεμιστοκλέους. φασὶ γὰρ μεταμελῆσαι τῶν ἐς Θεμι-
 στοκλέα Ἀθηναίων, καὶ ὡς οἱ προσηκόντες τὰ ὀπίω
 χορμίσαιεν ἐκ Μαγνησίας ἀνελόντες. φαίνονται δὲ οἱ
 παῖδες οἱ Θεμιστοκλέους, καὶ κατελθόντες, καὶ γρυ-
 φὴν ἐς τὸν παρθενῶνα ἀναθέντες, ἐν ᾗ Θεμιστοκλῆς
 ἐστὶ γεγραμμένος. 3. Θεὸς δὲ ἄξιον τῶν ἐν Πειραιεὶ
 μάλιστα Ἀθηναίων ἐστὶ καὶ Διὸς τέμενος· χαλκοῦ μὲν
 ἀμφότερα τὰ ἀγάλματα, ἔχει δὲ ὁ μὲν σκῆπτρον, καὶ
 νίκην, ἣ δὲ Ἀθηναῖα δόρυ. ἐνταῦθα Λεωσθένην, ὃς
 Ἀθηναίοις καὶ τοῖς πᾶσι "Ελλήσιν ἡγούμενος Μακε-
 δόνας ἐν τε Βοιωτοῖς ἐκράτησε μάχῃ, καὶ αὐτὸς ἔξω
 Θερμοπυλῶν, καὶ βιασάμενος ἐς Λαμίαν κατέκλεισι
 τὴν Ἀπαντικρὺ τῆς Οἰτης, τοῦτον τὸν Λεωσθένην
 καὶ τοὺς παῖδας ἔγραψεν Ἀρκεσίλαος. ἔστι δὲ τῇ
 στοῦς τῆς μενῆς, ἐνθα καθέστηκεν ἀγορά τοῖς ἐκ
 θαλάσσης (καὶ γὰρ τοῖς ἀπωτέρω τοῦ λιμένος ἐστὶ
 ἑτέρα), τῆς δὲ ἐπὶ θαλάσσης στοῦς ὀπισθεν ἐστὶ ἄσ-

Ζεὺς καὶ Δῆμος, Διωχάρους ἔργον. πρὸς δὲ τῇ θαλάσῃ Κόνων ὑκαδόμηταιν Ἀφροδίτης ἱερὸν, τριήρεις Λακεδαιμονίων καταργυσάμενος περὶ Κνίδον τὴν ἐν τῇ Καρικῇ Χερσονήσῳ. Κνίδιοι γὰρ τιμῶσιν Ἀφροδίτην μάλιστα, καὶ σφίσιν ἐστὶν ἱερὰ τῆς Θεοῦ. τὸ μὲν γὰρ ἀρχαιότερον Ἀσπίτιδος· μετὰ δὲ τὸ, Ἀκραιας· νώτατον δὲ, ἦν Κνιδίαν οἱ πολλοὶ, Κνίδιοι δὲ αὐτοὶ καλοῦσιν Εὐπλοίαν.

4. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος Ἀθηναίσις μὲν ἐπὶ Μουνυχίᾳ λιμὴν, καὶ Μουνυχίας ναὸς Ἀρτέμιδος· ὃ δὲ ἐπὶ Φαληροῦ, κειθὰ καὶ πρότερον εἰρηταί μοι, καὶ πρὸς αὐτῷ Διμητρός ἱερὸν. ἐνταῦθα καὶ Σκιραῖδος Ἀθηναίης ναὸς ἐστὶ, καὶ Λιδὸς ἀπωτέρω· βομοὶ δὲ Θεῶν τε ὀνομαζομένων ἀγνώστων καὶ ἡρώων καὶ παίδων τῶν Θεοῖς καὶ Φαληροῦ· τοῦτον γὰρ τὸν Φαληρὸν Ἀθηναῖοι πλεῖναι μετὰ Ἰάσονός φασιν ἐς Κόλχους. ἔστι δὲ καὶ Ἀνδροῦ γε βομὸς τοῦ Μίνω, καλεῖται δὲ ἡρώος· Ἀνδροῦ γε δὲ ὄντα ἴσασιν, οἷς ἐστὶν ἐπιμελὲς τὰ ἐργασια σφειότερον ἄλλων ἐπίστασθαι. Ἀπέχει δὲ καὶ ἀπὸ τῶν εἰκασιν ἄκρα Κωλιάς· ἐς ταύτην, φθαρέντος τοῦ ναυτικοῦ τοῦ Μήδων, κατήνεγκεν ὁ κλύδων τὰ ρυνάγια. Κωλιάδος δὲ ἐστὶν ἐνταῦθα Ἀφροδίτης ἄγαλμα, καὶ Γεγετυλλίδες ὀνομαζόμεναι θεαί. δοκῶ δὲ καὶ Φωκαεῦσι τοῖς ἐν Ἰωνίᾳ θεῖς, ὡς καλοῦναι Γεγναῖδας, εἶναι ταῖς ἐπὶ Κωλιάδι τὰς αὐτάς. ἔστι δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐς Ἀθήνας ἐκ Φαληροῦ ναὸς Ἥρας, οὔτε θύρας ἔχων, οὔτε ὄροφον· Μαρδόνιον φασιν αὐτὸν ἐμπρῆσαι τὸν Γωβρύου. τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ νῦν δὴ, καθὰ λέγουσιν, Ἀλαμένους

ἔστιν ἔργον· οὐκ ἂν τοῦτό γε ὁ Μῆδος εἴη λελωβη-
μένος.

CAPVT II.

*De Antiopæ Amazone — muris portus Piræei —
poëtis, qui cum regibus familiariter vixerunt —
templis, porticibus et simulacris in urbe —
regibus Atticis.*

Ἐπελθόντων δὲ εἰς τὴν πόλιν, ἔστιν Ἀντιόπης
μνῆμα Ἀμαζόνος. ταύτην τὴν Ἀντιόπην Πίνδαρος
μὲν φησιν ὑπὸ Πειριόχου καὶ Θησίως ἀρπασθῆναι,
Τροιζηνίῳ δὲ Ἑγίῳ τοιαῦτε εἰς αὐτὴν πεποίηται· Ἡρα-
κλῆα Θεμισχυραν πολιορκοῦντα τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι
ἐλπεῖν μὴ δύνασθαι, Θησίως δὲ ἱρασθῆναι Ἀντιόπην
(στρατεῦσαι γὰρ ἄμα Ἡρακλῆ καὶ Θησία) παραδοῦ-
ναι τὸ χωρίον. τάδε μὲν Ἑγίῳ πεποίηκεν· Ἀθη-
ναῖοι δὲ φασιν, ἐπεὶ τε ἦλθον Ἀμαζόνες, Ἀντιόπην
μὲν ὑπὸ Μολπαδίας τοξενθῆναι, Μολπαδίαν δὲ ἀπο-
θανεῖν ὑπὸ Θησίως· καὶ μνῆμά ἐστι καὶ Μολπαδίας
Ἀθηναίοις.

2. Ἀνιόντων δὲ ἐκ Πειραιῶς, ἐρείπια τῶν τειχῶν
ἔστιν, ἃ Κάνων ὕστερον τῆς πρὸς Κνίδον νευμαχίας
ἀνέστησε· τὰ γὰρ Θεμιστοκλέους μετὰ τὴν ἀναχώρη-
σιν οἰκοδομηθέντα τὴν Μήδων ἐπὶ τῆς ἀρχῆς καθη-
ρεῖθι τῶν τριάκοντα ὀνομαζομένων. εἰσὶ δὲ τάφοι
κατὰ τὴν ὁδὸν γνωριμώτατοι, Μενάνδρου τοῦ Λιο-
πίδου, καὶ μνῆμα Εὐριπίδου κενόν. τίθεται
δὲ Εὐριπίδης ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τὸν βασιλεῖα ἐλ-
θὼν Ἀργεῖλαον· ὁ δὲ οἱ τοῦ θανάτου τρόπος, πολλοῖς
γὰρ ἔστιν εἰρημένος, ἐχέτω, καθὰ λέγουσι.

3. Συνῆσαν δὲ ἄρα καὶ τότε τοῖς βασιλεῦσι ποιη-
τῶν Κεντρικῇ Βιβλιοθήκῃ Βερροίας

ταί· καὶ πρότερον ἔτι καὶ Πολυκράτει Σάμου τυραν-
τοῦντι Ἀνακρέων παρῆν, καὶ ἐς Συρακούσας πρὸς
Ἱερων Αἰσχύλος καὶ Σιμωνίδης ἐστάλησαν· Διονυ-
σίῳ δέ, ὃς ὑστερον ἐτυράννησεν ἐν Σικελίᾳ, Φιλύτ-
τος παρῆν, καὶ Ἀντιγόνη Μακεδόνων ἄρχοντι Ἀντι-
γόρας Ῥόδιος, καὶ Σόλειος Ἀρατος. Ἡσιόδος δὲ καὶ
Ὅμηρος ἢ συγγενέσθαι βασιλεύσιν ἠτύχησαν, ἢ καὶ
ἐκόντες ὀλιγωρήσαν· ὁ μὲν ἄγροικία καὶ ὄκνοι πλά-
της, Ὅμηρος δὲ ἀπυθμήνους ἐπὶ μακρότατον, καὶ
τὴν ὀφίλιαν εἰς χρήματα παρὰ τῶν δυνατῶν ὑπέ-
ραν θύμενος τῆς παρὰ τοῖς πολλοῖς δόξης· ἐπεὶ καὶ
Ὅμηρος πεποιημένα ἐστὶν, Ἀλκινόῳ παρίναι Δημο-
δόκον, καὶ ὡς Ἀγαμέμνων καταλείπει τινὰ παρὰ τῇ
γυναικὶ ποιητήν. Ἔστι δὲ ἰάφρος οὐ πόρρω τῶν πυ-
λῶν, ἐπίθιμα ἔχων στρατιωτῆν ἵππῳ παριστηκότα·
ὃν τινα μὲν, οὐκ οἶδα, Ηραξτελῆς δὲ καὶ τὸν ἵππον
καὶ τὸν στρατιωτῆν ἐποίησεν.

4. Εἰσελθόντων δὲ εἰς τὴν πόλιν, οἰκοδόμημα ἐς
παρουσκεινῆν ἔστι τῶν πομπῶν, αἱ πεμποὺσι, τὰς
μὲν ὑπὸ πᾶν ἔτος, τὰς δὲ καὶ χρόνον διαλείποντος·
καὶ πλησίον ναὸς ἐστὶ Δήμητρος· ἀγάλματα δὲ αὐτῇ
τε καὶ ἡ παῖς, καὶ διὰ ἔχων Ἰακχος· γέγραπται δὲ
ἐπὶ τῷ τῷδε γράμμασιν Ἀττικαῖς, ἔργα εἶναι Ηραξ-
τελούς. τοῦ ναοῦ δὲ οὐ πόρρω Ποσειδῶν ἐστὶν ἐφ'
ἵππου, δόρον ἁφίης ἐπὶ γίγαντα Πολυβότην, ἐς οὗ
Κώους ὁ μῦθος περὶ τῆς ἄκρας ἔχει τῆς Χελώνης· τὸ
δὲ εἰς γράμμα τὸ ἐφ' ἡμῶν τὴν εἰκόνα ἄλλῳ δίδωσι
καὶ οὐ Ποσειδῶνι. στοαὶ δὲ εἰσὶν ἀπὸ τῶν πυλῶν ἐς
τὸν Κιραμεικόν, καὶ εἰκόνας πρὸ αὐτῶν χαλκαῖ καὶ

γυναικῶν καὶ ἀνδρῶν, ὅσοις τι ὑπῆρχε, καὶ ὧν τις
 λόγος ἐς δόξαν. ἡ δὲ ἐτέρα τῶν στοῶν ἔχει μὲν ἱερὰ
 θεῶν, ἔχει δὲ γυμνάσιον Ἑρμοῦ καλούμενον· ἐστὶ
 δὲ ἐν αὐτῇ Πολυτίωνος οἶκλα, καὶ ἦν παρὰ τὴν ἐν
 Ἐλευσίνι δρᾶσαι τελετὴν Ἀθηναίων φασὶν οὐ τοὺς
 ἀφανεστάτους· ἐπ' ἑμοῦ δὲ ἀνείτο Διονύσου, Διόνυ-
 σον δὲ τοῦτον καλοῦσι μελπόμενον ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε,
 ἐφ' ὁποίῳ περ Ἀπόλλωνα μυνσηγέτην, ἐνταῦθα ἐστὶ
 Ἀθηναῖς ἄγαλμα Παιωνίας, καὶ Διὸς, καὶ Μηημο-
 σύνης, καὶ Μουσῶν Ἀπόλλωνός τε· ἀνύθημα καὶ
 ἔργον Εὐβουλίδου, καὶ δαίμων τῶν ἁμφὶ Διόνυσον
 Ἀκράτος· πρόσωπόν ἐστὶν οἱ μόνον ἐνεκοδομημένον
 τοίχῳ· μετὰ δὲ τὸ τοῦ Διονύσου τέμενός ἐστιν οἴ-
 κημα ἄγαλματα ἔχον ἐκ πελοῦ, βασιλεὺς Ἀθηναίων
 Ἀμφικτύων, ἄλλους τέ θεοὺς ἐστιῶν καὶ Διόνυσον.
 ἐνταῦθα καὶ Πήγασός ἐστιν Ἐλευθερεὺς, ὃς Ἀθη-
 ναίοις θεὸν εἰσήγαγε· συνεπελάβετο δὲ οἱ τὸ ἐν Δελ-
 φοῖς μαντεῖον, ἀναμνήσαν τὴν ἐπὶ Ἰκαρίου ποιεῖ
 ἐπιδημίαν τοῦ θεοῦ.

5. Τὴν δὲ βασιλείαν Ἀμφικτύων ἔσχεν οὕτως·
 Ἀκταῖον λέγουσιν ἐν τῇ νῦν Ἀττικῇ βασιλεῦσαι
 πρῶτον· ἀποθανόντος δὲ Ἀκταίου Κέκροψ ἐκδέχε-
 ται τὴν ἀρχὴν, θυγατρὶ συνοικῶν Ἀκταίου· καὶ οἱ
 γίγονται θυγατέρες μὲν Ἔρση καὶ Ἀγλαυρος καὶ
 Πάνδρσος, υἱὸς δὲ Ἐρυσίχθων. οὗτος οὐκ ἐβασί-
 λευσεν Ἀθηναίων, ἀλλὰ οἱ τοῦ πατρὸς ζῶντος τε-
 λευτῆσαι συνέβη, καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ Κέκροπος Κρη-
 ναὸς ἐδέξατο, Ἀθηναίων δυνάμει προὔχων. Κρηναὸς
 δὲ θυγατέρας καὶ ἄλλας καὶ Ἀτθίδα γενέσθαι λέ-

γουνσιν· ἀπὸ ταύτης ὀνομάζουσαν Ἀττικὴν τὴν χώραν, πρότερον καλουμένην Ἀκταίαν. Κραναῖοι δὲ Ἀμφικτύων ἐπαναστάς, θυγατέρα ὁμοίως ἔχων αὐτοῦ, παύει τῆς ἀρχῆς· καὶ αὐτὸς ὑπεριον ὑπὸ Ἐριχθονίου καὶ τῶν συνεπανασιάντων ἐκπίπτει· πατέρα δὲ Ἐριχθονίῳ λέγουσιν ἀνθρώπων μὲν οὐδένα εἶναι, γονίας δὲ Ἥφαιστον καὶ Γῆν.

CAPVT III.

De Ceramico eiusque porticibus, statuis, picturis et templis — de Gallis.

Τὸ δὲ χωρίον, ὃ Κεραμεικὸς, τὸ μὲν ὄνομα ἔχει ἀπὸ ἥρωος Κεράμῳ, Διονύσου τε εἶναι καὶ Ἀριάδνης καὶ τούτου λεγομένου· πρώτη δὲ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ καλουμένη στοὰ βασιλείας, ἔνθα καθίζει βασιλεὺς ἐνταύθιαν ἀρχὴν ἀρχὴν, καλουμένην βασιλείαν. ταύτης ἔπειτα τῷ Κεράμῳ τῆς στοᾶς ἀγάλματα ὀπίτης γῆς, αἱρεῖς Θησεὺς ἐς θαλάσσαν Σκίρωνα, καὶ φέρουσα Ἥμερα Κέραλον, ὃν κάλλιστον γεγόμενόν φασιν ὑπὸ Ἥμερας ἐμσθίσεως ἀρπασθῆναι, καὶ οἱ παῖδα γινώσθαι Φαέθοντα· καὶ φύλακα ἐποίησε τοῦ ναοῦ. ταῦτα ἄλλοι τε καὶ Ἡσίοδος εἴρηκεν ἐν ἔπει τοῖς ἐς τὰς γυναῖκας. πλησίον δὲ τῆς στοᾶς Κόνων ἱστήκε καὶ Τιμόθεος υἱὸς Κόνωνος, καὶ βασιλεὺς Κυπρίων Εὐαγόρας, ὃς καὶ τὰς τριῆρεις τὰς Φοινίσσας ἐπραξε παρὰ βασιλέως Ἀρταξέρξου δοθῆναι Κόνωνι· ἐπραξε δὲ ὡς Ἀθηναῖος, καὶ τὸ ἀνέκαθεν ἐκ Σαλαμῖνος, ἐπεὶ καὶ γενναιογῶν ἐς προγόνους ἀνέβαινε Τεῦκρον καὶ Κενύρου θυγατέρα. ἐνταῦθα ἱστήκε Ζεὺς ὀνομαζόμενος ἐλευθέρσιος, καὶ βασιλεὺς Ἀδριανὸς, ἐς ἄλλους

τε, ὡν ἤρχεν, εὐεργεσίας καὶ εἰς τὴν πόλιν μάλιστα ἀποδιδόμενος τὴν Ἀθηναίων. 2. Στοιὰ δὲ ὀπισθεν ὀποδοῦνται γραφάς ἔχουσα θεοὺς δώδεκα καλουμένοις· ἐπὶ δὲ τῷ τοίχῳ τῷ πύρρον Θησεύς ἐστι γεγραμμένος, καὶ Δημοκρατία τε καὶ Ἀθῆμος. ὁλοὶ δὲ ἡ γραφή, Θησεῖα εἶναι τὸν καταστήσαντα Ἀθηναίους ἐξίσου πολιτεύεσθαι. καχώρηκε δὲ φήμη καὶ ἄλλως ἐς τοὺς πολλοὺς, ὥς Θησεύς παραδοῖη τὰ πρᾶγματα τῷ δήμῳ, καὶ ὥς ἐξ ἐκείνου δημοκρατούμενοι διαμείναντες, πρὶν ἢ Πεισιστρατος ἐκτραννήσῃ ἐπαναστάς. λέγεται μὲν δὴ καὶ ἄλλα οὐκ ἀληθῆ παρὰ τοῖς πολλοῖς, ὅσα ἱστορίας ἀνηκόοις οὐδοὶ καὶ ὀπίσσω ἤκουον εὐθὺς ἐκ παιδῶν ἢ τε χοροῖς καὶ τραγωδίαις πιστὰ ἡγουμένοις· λέγεται δὲ καὶ ἐς τὸν Θησεῖα, ὥς αὐτὸς τε ἐβασίλευσε καὶ ὑπεριον Μενεσθέως τελευτήσαντος, καὶ ἐς τετάρτην οἱ Θησεῖδαι γενεὰν διέμειναν ἄρχοντες. εἰ δὲ μοι γενεαλογεῖν ἤρεσκε, καὶ τοὺς ἀπὸ Μελέωνδον βασιλεύσαντας ἐς Κλειδικὸν τὸν Αἰσιμίδον, καὶ τοὺς ἀν' ἀπρηθιμησάμην. 3. ἐνταῦθα ἐστὶ γεγραμμένος καὶ τὸ περὶ Μαντίνειαν Ἀθηναίων ἔργον, οἱ βοηθήσαντες Λακεδαιμονίοις ἐπὶ μὲν θησιν. συνέγραψαν δὲ ἄλλοι τε καὶ Ξενοφῶν τὸν πάντα πόλεμον, κατάληψεν τε τῆς Καδμείας καὶ τὸ πταίσμα Λακεδαιμονίων ἐν Δυνκείοις, καὶ ὥς ἐς Πελοπόννησον εἰσέβαλον Βοιωτοὶ, καὶ τὴν σωματικὴν Λακεδαιμονίοις τὴν παρὰ Ἀθηναίων ἐλθοῦσαν. ἐν δὲ τῇ γράφῃ τῶν ἱππέων ἐστὶ μάχη, ἐν ἣ γνησιμώτατοι Γρύλλος τε ὁ Ξενοφώντιος ἐν τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ κατὰ τὴν ἵππον τὴν Βοιωτικὴν Ἐπαμινώνδης ὁ Θη-

βαῖος· ταύτας τὰς γραφάς Εὐφρόνιος ἔγραψεν Ἀθηναίοις, καὶ πᾶσι τοῖς ἐπὶ τῷ κατὰ τὸν Ἀπόλλωνα Πατρῶν ἐπὶ κληῖν. πρὸ δὲ τοῦ νεῶ τὸν μὲν Λεωχάρης, ὃν δὲ καλοῦσιν Ἀλεξίκακον, Κάλαιος ἐποίησε. τὸ δὲ ὄνομα τῷ θεῷ γενέσθαι λέγουσιν, ὅτι τὴν λοιμῶδη σφίσι νόσον ὁμοῦ τῷ Πελοποννησίῳ πόλεμῳ πύξουσιν κατὰ μάντευμα ἔπαιον Ἀλφειῶν. 4. ὀποδοῦνται δὲ καὶ μητρὸς θεῶν ἱερὸν, ἦν Φειδίας εἰργάσατο, καὶ πᾶσι τοῖς πεντακοσίων καλουμένων βουλευτῆριον, οἱ βουλευόμενοι ἐν αὐτῷ ἔσονται Διὸς, καὶ Ἀπόλλων, τέχνη Παισίου, καὶ Σῆμος, ἔργον Αἰσώρος· τοὺς δὲ θεομοθέτας ἔγραψε Πρωτογένης Καύνιος. Ὀλβιάδης δὲ Καλλιππὸν ἦν, ὃς Ἀθηναίους ἐς Θερμοπύλας ἤγαγε, φυλάσσοντας τὴν ἐς τὴν Ἑλλάδα Γαλάτων ἐσβολήν.

5. Οἱ δὲ Γαλάται οὗτοι τίμονται τῆς Εὐρώπης τὰ ἔσχατα, ἐπὶ θαλάσῃ πολλῇ καὶ ἐς τὰ πέρας αὐτοῖς· παρέχεται δὲ ἄριστον καὶ ῥαχίαν καὶ θηρία οὐδὲν ἱοκίτα τοῖς ἐν θαλάσῃ τῇ λοιπῇ· καὶ σφίσι διὰ τῆς χώρας ἔστι ποταμὸς Ἡριδανός, ἐφ' ᾧ τὰς θυγατέρας τοῦ Ἥλιου ὀδύρεσθαι νομίζουσι τὸ περὶ τῶν Φαέθοντα τὸν ἀδελφὸν πάθος. ἀπὸ δέ ποτε αὐτοὺς καλεῖσθαι Γαλάτας ἐξενέκησε· Κελτοὶ γάρ κατὰ τε σφῆς τὸ ἀρχαῖον καὶ παρὰ τοῖς ἔλλησι ὀνομάζοντο.

CAPVT IV.

De Gallorum expeditione in Graeciam facta — in Asiam tractu — de Pergamenis.

Συνλεγείσα δὲ σφίσι στρατιὰ τρέπεται τὴν ἐπὶ Ἰο-

νίου, καὶ τό τε Ἰλνυριῶν ἔθνος καὶ πᾶν ὅσον ἔχει
Μακεδόνων ἦκει, καὶ Μυκεδόνας αὐτοὺς ἀνασιτί-
τους ἐποίησε, Θεσσαλίαν τε ἐπέδραμε, καὶ ὡς ἐγγὺς
Θερμοπυλῶν ἐγένοντο, ἐταῦθα οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλ-
λῆνων ἐς τὴν ἔφοδον ἡσυχάζον τῶν βαρβάρων, ἅτε
ὑπὸ Ἀλεξάνδρου μεγάλως καὶ Φιλίππου κακωθέντες
πρότερον· καθεῖλε δὲ καὶ Ἀντίπατρος καὶ Κῶσσαν-
δρος ὕστερον τὸ ἑλληνικόν· ὥστε ἑκαστοὶ δι' ἀσθέ-
νειαν οὐδὲν αἰσχροὺν ἐνόμιζον ὑπεῖναι τὸ κατὰ σφῶς
τῆς βοηθείας. 2. Ἀθηναῖοι δὲ μάλιστα μὲν τῶν Ἑλλή-
νων ἀπειρήκεσαν μήκει τοῦ Μακεδονικοῦ πολέμου,
καὶ προσπταίοντες τὰ πολλὰ ἐν ταῖς μάχαις· ἐξίεναι
δὲ ὅμως ὥρμητο εἰς τὰς Θερμοπύλας σὺν τοῖς ἐλ-
θοῦσι τῶν Ἑλλήνων, ἰδόμενοι σφίσι τὸν Κῆλλιππον
τοῦτον ἡγεῖσθαι. καταλαβόντες δὲ, ἥ στενώματον
ἦν τῆς ἐφόδου τῆς ἐς τὴν Ἑλλάδα, εἶργον τοὺς βαρ-
βάρους. ἀνευρόντες δὲ οἱ Κελτοὶ τὴν ἀτραπὸν, ἦν
καὶ Μήδοις ποτὲ Ἐφιάλτης ἡγήσατο ὁ Τραχύνιος,
καὶ βιασάμενοι Φωκίων τοὺς τεταγμένους ἐπ' αὐτῇ,
λανθάνουσι τοὺς Ἕλληνας ὑπερβαλόντες τὴν Ολίην.
3. Ἐνθα δὴ πλείστον παρέσχοντο αὐτοὺς Ἀθηναῖοι
τοῖς Ἑλλησιν ἄξιους, ἀμφοτέρωθεν, ὡς ἐκυαλώθησαν,
ἀμυνόμενοι τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ σφίσι ἐπὶ τῶν
νιῶν μάλιστα ἐταλαιπώρουν, ἅτε τοῦ κόλπου τοῦ
Λαμιακοῦ τέλειτος πρὸς ταῖς Θερμοπύλαις ὄντος·
αἴτιον δὲ ἐμοὶ δοκεῖ τὸ ὕδωρ ταύτῃ τὸ θρημόντερόν
ἐς τὴν θάλασσαν· μείζονα οὖν οὗτοι εἶχον πόνον.
ἀναλαβόντες γάρ ἐπὶ τὰ καταστρώματα τοὺς Ἕλλη-
νας, ναυσὶν ὑπὸ τε ὀπλων βαρεῖαις καὶ ἀνδρῶν ἰστιά-

ζοντο κατὰ τοῦ πηλοῦ πλεῖν. οὗτοι μὲν δὴ τοὺς Ἑλληνας τρόπον τὸν εἰρημένον ἔσωζον. 4. οἱ δὲ Γαλάται πιλῶν τε ἐντὸς ἦσαν, καὶ τὰ πολίσματα ἔλεῖν ἐν οὐδενὶ τὰ λοιπὰ ποιησάμενοι, Δελφοὺς καὶ τὰ χρήματα τοῦ Θεοῦ διαρπάσαι μάλιστα εἶχον σπουδὴν. καὶ σφίσιν αὐτοὶ τε Δελφοί, καὶ Φωκίων ἀντιτάχθησαν οἱ τὰς πόλεις περὶ τὸν Παρνασσὸν οἰκοῦντες· ἀφίκετο δὲ καὶ δύναμις Αἰτωλῶν· τὸ γὰρ Αἰτωλικὸν προσῆλθεν ἀκμῇ νεότητος τὸν χρόνον τοῦτον. ὥς δὲ ἐς χεῖρας συήρσαν, ἐνταῦθα κεραυνοὶ τε ἐφέροντο ἐς τοὺς Γαλάτας καὶ ἀποθήραγῆσαι πείρου τοῦ Παρνασοῦ, δειματὰ τε ἄνδρες ἐφίσταντο ὀπλῖται τοῖς βαρβάρους· τοῦτων τοὺς μὲν ἐξ Ἑπερβορέων λέγουσιν ἔλθειν, Ἑπεροχὸν καὶ Ἀμάδοκον, τὸν δὲ τρίτον Πυρόφοον εἶναι τὸν Ἀχιλλῶς. ἰναγίζουσι δὲ ἀπὸ ταύτης Δελφοὶ τῆς συμμαχίας Πυρόφοον, πρότερον ἔχοντες ἅτε ἄνδρὸς πολεμίου καὶ τὸ μῆμα ἐν ἀτιμίᾳ. 5. Γαλιτῶν δὲ οἱ πολλοὶ ναυσὶν ἐς τὴν Ἀσίαν διαβάντες τὰ παραθαλάσσια αὐτῆς ἐληλάτουν. χρόνῳ δὲ ὕστερον οἱ Πέργαμον ἔχοντες, πάλαι δὲ Τευθρακίαν καλουμένην, ἐς ταύτην Γαλάτας ἐλαύνουσαν ἀπὸ θαλάσσης. οὗτοι μὲν δὴ τὴν ἐκτὸς Σαγγαρίου χώραν ἔσχον, Ἀγκυρᾶν πάλιν ἐλόντες Φρυγῶν, ἣν Μίδας ὁ Γουδίου πρότερον ὄκισεν. Ἀγκυρὰ δὲ, ἣν ὁ Μίδας ἀνέειπεν, ἦν ἐτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐν ἱερῷ Λιῶς, καὶ κρήνη Μίδου καλουμένη· ταύτην οἶνω κτεράσαι Μίδαν φασὶν ἐπὶ τὴν Θῆραν τοῦ Σιληνοῦ. ταύτην τε δὴ τὴν Ἀγκυραν εἶλον, καὶ Πεινοῦντια ὑπὸ τὸ ὄρος, τὴν Ἀγδίστιν ἐνθα καὶ τὸν Ἄϊον τιθάφθαι λέγουσι. 6. Πέργα-

μηναῖς δὲ ἔστι μὲν σκῦλα ἀπὸ Γαλατῶν, ἔστι δὲ γραφή τὸ ἔργον πρὸς Γαλάτας ἔχουσα. ἣν δὲ νέμονται οἱ Περγαμῆνοί, Καβείρων ἱερὰν φασιν εἶναι τὸ ἀρχαῖον· αὐτοὶ δὲ Ἀρχάδις ἐθέλουσιν εἶναι τῶν ὁμοῦ Τηλέφῳ διαβάντων εἰς τὴν Ἀσίαν, πολέμων δὲ τῶν μὲν ἄλλων, εἰ δὴ τινες ἐπολέμησαν, οὐκ εἰς ἅπαντας κεχώρηκεν ἡ φήμη· τρία δὲ γνωριμώτατα ἐξείργασται σφισι, τῆς τε Ἀσίας ἀρχὴ τῆς κάτω, καὶ Γαλατῶν ὑπ' αὐτῆς ἀναχώρησις, καὶ εἰς τοὺς σὺν Ἀγαμέμνονι Τηλέφῳ τόλμημα, ὅτε Ἕλληνες ἁμαρτόντες Ἰλίου, τὸ πεδῖον ἐληλάτουν τὸ Μυσόν, ὡς γῆν τὴν Τρωϊάδα. ἐπάνειμι δὲ εἰς τὴν ἀρχὴν, ὅθεν ἐξέβην τοῦ λόγου.

CAPVT V.

De Tholo—Heroibus Eponymis—Adriani donariis.

Τοῦ βουλευτηρίου τῶν πεντακασίων πλησίον Θόλος ἔστι καλουμένη, καὶ θύουσί τε ἐνταῦθα οἱ προτάνεις, καὶ τινὰ καὶ ἀργύρου πεποιημένα ἔστιν ἁγάλματα οὗ μεγάλα. ἀνωτέρω δὲ ἀνδριάντες ἐστήκασιν ἡρώων, ἀφ' ὧν Ἀθηναίοις ὑστερον τὰ ὀνόματα ἔσχον αἱ φυλαί. ὅστις δὲ ἀντικατεστήσατο δέκα ἀντὶ τεσσάρων φυλάς εἶναι, καὶ μετέθετό σφισι τὰ ὀνόματα ἀντὶ τῶν ἀρχαίων, Ἡροδότῳ ταῦτά ἐστιν εἰρημένα. 2. Τῶν δὲ ἐπωνύμων (καλοῦσι γὰρ οὕτως σφῆς) ἔστι μὲν Ἴπποθόων Ποσειδῶνος καὶ Ἀλόπης, θυγατρὸς Κερκύονος· ἔστι δὲ Ἀντίοχος τῶν παίδων τῶν Ἡρακλέους, γενόμενος ἐκ Μήδας Ἡρακλῆ τῆς Φύλαντος· καὶ τρίτος Αἴας ὁ Τελαμῶνος· ἐκ δὲ Ἀθηναίων, Ἀδώς· δοῦναι δὲ ἐπὶ σωτηρίᾳ λέγεται κοινῇ τὰς θυγατέρας,

τοῦ Θεοῦ χρήσαντος. Ἐρχομένους τε ἴσθιν ἐν τοῖς ἐπω-
 νύμοις, ὅς ἐνίκησεν Ἐλευσινίους μάχη, καὶ τὸν ἡγού-
 μενον ἀπέκτεινεν Ἰμμάραδος τὸν Ἐυμόλπου. Αἰ-
 γεὺς τε ἴσθι, καὶ Οἰνέως Πανδίωνος υἱὸς νόθος, καὶ
 τῶν Θησέως παίδων Ἀκίμης. 3. Κέκροπα δὲ ἢ Παν-
 δίονα, (εἶδον γὰρ καὶ τούτων ἐν τοῖς ἐπωνύμοις εἰ-
 κότας,) οὐκ οἶδα οὐς ἄγονσιν ἐν τιμῇ· πρῶτος γάρ
 γὰρ ἦρξε Κέκροψ, ὅς τὴν Ἀκταίου θυγατέρα ἔσχηκε,
 καὶ ὕστερον ἄλλος, ὅς μετόκησεν ἐς Εὐβοίαν, Ἐρ-
 χθέως υἱὸς τοῦ Πανδίωνος τοῦ Ἐρχθονίου. καὶ δὴ
 καὶ Πανδίων ἐβασίλευσεν ὁ τοῦ Ἐρχθονίου, καὶ ὁ
 Κέκροπος τοῦ δευτέρου. τοῦτον Μητιονίδαι τῆς ἀρ-
 χῆς ἐξελάνουσι, καὶ οἱ φερόντι ἐς Μέγαρον (θυγα-
 τέρα γὰρ εἶχε Πυλᾶ τοῦ βασιλεύσαντος ἐν Μεγάροις)
 συνεκπίπτουσιν οἱ παῖδες· καὶ Πανδίονα μὲν αὐτοῦ
 λέγεται νοσήσαντι ἀποθιγενῖν, καὶ οἱ πρὸς θαλάσῃ
 μνημῆά ἐστιν ἐν τῇ Μεγαρίδι ἐν Ἀθηναῖς Αἰθυίης κα-
 λούμενοι σκοπέλοι· 4. οἱ δὲ παῖδες κατὰσσι τι ἐκ τῶν
 Μεγάρων, ἐκβαλόντες Μητιονίδας, καὶ τὴν ἀρχὴν
 τῶν Ἀθηναίων Αἰγεὺς πρεσβύτατος ὣν ἔσχε. θυ-
 γατέρας δὲ οὐ σὺν ἀγαθῷ δαίμονι ἔθρεψεν ὁ Παν-
 δίων, οὐδὲ οἱ τιμωροὶ παῖδες ἀπ' αὐτῶν ἐλείφθησαν·
 καὶ τοι ὀνείμαί γε ἔνεκα πρὸς τὸν Θραῖκα τὸ κῆδος
 ἐποίησατο. ἀλλ' οὐδεὶς πόθος ἐστὶν ἀνθρώπῳ παρα-
 βῆναι τὸ καθήκον ἐκ τοῦ Θεοῦ. Λέγουσιν, ὅς Τη-
 ρεύς συνοικῶν Περδαννὴν Φιλομήλειαν ἥσυχυεν, οὐ κατὰ
 νόμον δράσας τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὸ σῶμα ἔτι λωβη-
 σάμενος τῇ παιδὶ ἡγάγεν εἰς ἀνάγκην δίκης τὰς γυ-
 ναῖκας. Πανδίωνι δὲ καὶ ἄλλος ἀνδραῖς ἐστὶν ἐν

ἀπροπάλει θείας ἄξιος. 5. οἶδε μὲν εἰσιν Ἀθηναίοις ἐπώ-
 τυμοι τῶν ἀρχαίων· ὕστερον δὲ καὶ ἀπὸ τῶνδε φυ-
 λὰς ἔχουσιν, Ἀττάλον τοῦ Μυσοῦ, καὶ Πτολεμαῖος
 τοῦ Αἰγυπτίου, καὶ κατ' ἐμέ ἤδη βασιλείως Ἀδριατοῦ,
 τῆς τε ἐς τὸ θεῖον τιμῆς ἐπιπλεῖστον ἐλθόντος, καὶ
 τῶν ἀρχομένων ἐς εὐδαιμονίαν τὰ μέγιστα ἐκίστοις
 παρυσχομένου. καὶ ἐς μὲν πόλεμον οὐδένα ἐκούσιος
 κατέβη, Ἑβραίους δὲ τοὺς ὑπὲρ Σύρων ἐχειρώσατο
 ἀποστάντας. ὅποσα δὲ θεῶν ἱερὰ, τὰ μὲν ὠκοδόμη-
 σεν ἐξ ἀρχῆς, τὰ δὲ καὶ ἐπεκόσμησεν ἀναθήμασι καὶ
 κατασκευαῖς, ἢ δωρεαῖς πόλεσιν ἔδωκεν Ἑλληνίαι, τῆς
 δὲ καὶ τῶν βαρβάρων τοῖς δεηθεῖσιν, ἔστιν οἱ πάντα
 γεγραμμένα Ἀθήνησιν ἐν τῷ κοινῷ τῶν θεῶν ἱερῷ.

C A P V T VI.

De Ptolemaeo Lagi, eiusque rebus gestis.

Τὰ δὲ ἐς Ἀττάλον καὶ Πτολεμαῖον ἡλικία τε ἦν ἀρ-
 χαιότερα, ὥς μὴ μένειν ἔτι τὴν φήμην αὐτῶν, καὶ οἱ
 συγγινόμενοι τοῖς βασιλεῦσιν ἐπὶ συγγραφῇ τῶν ἔρ-
 γων, καὶ πρότερον ἔτι ἡμελήθησαν. τούτων ἕνεκά μοι
 καὶ τὰ τῶνδε ἐπὶ ἡλθε δηλοῖσαι ἔργα τε ὅποια ἐπραξαν,
 καὶ ὥς ἐς τοὺς πατέρας αὐτῶν περιχώρησεν Αἰγύπτου
 καὶ ἡ Μυσοῦν, καὶ ἡ τῶν προδοίκων ἀρχή. 2. Πτολε-
 μαῖον Μακεδόνες Φιλίππου παῖδα εἶναι τοῦ Ἀμύν-
 τιον, λόγῳ δὲ Λάγου νομίζουσι· τὴν γὰρ οἱ μητέρα
 ἔχουσιν ἐν γαστρὶ δοθῆναι γυναῖκα ὑπὸ Φιλίππου
 Λάγῳ. Πτολεμαῖον δὲ λέγουσιν ἄλλα τε ἐν τῇ Ἀσίᾳ
 λαμπρὰ ἀποδείξασθαι, καὶ Ἀλεξάνδρῳ κινδύνου ξυμ-
 βάντος ἐν Ὀξυδράκῃς, μάλιστα οἱ τῶν κτεῖρων ἠμύ-
 ναι. τελευτήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου τοῖς ἐς Ἀριδαῖον

τὸν Φίλιππον τὴν πᾶσαν ἀρχὴν ὕρουσιν ἀντιστάς, αὐτὸς μάλιστα ἐγένετο εἰς τὰς βασιλείας αὐτοῦ τὰ ἔσθλη νεμηθῆναι. 3. αὐτὸς δὲ ἐς Αἴγυπτον διαβύς, Κλιομένην τε ἀπέκτεινεν, ὃν σατραπεύειν Αἴγυπτου κατέστησεν Ἀλέξανδρος, Περδίκκᾳ νομίζων εὖνουν καὶ διὰ τοῦτο οὐ πιστὸν ἑαυτῷ, καὶ Μακεδόνων τοὺς ταχθέντας τὸν Ἀλεξάνδρου νεκρὸν ἐς Αἴγας κομίζειν ἀνέπεισεν αὐτῷ παραδοῦναι· καὶ τὸν μὲν νόμῳ τῶν Μακεδόνων ἔδικτεν ἐν Μέρφει, οἷα δὲ ἐπιστάμενος πολεμήσαντα Περδίκκᾳ, Αἴγυπτον εἶχεν ἐν φυλακῇ. Περδίκκας δὲ ἐς μὲν τὰ εὐπρεπὲς τῆς στρατιᾶς ἐπήγνετο Ἀριδαῖον τὸν Φίλιππον, καὶ παῖδα Ἀλεξάνδρου ἐκ Ρωξάνης τῆς Ὀξυάκτου γεγονότα καὶ Ἀλεξάνδρου, τῷ δὲ ἔργῳ Πτολεμαῖον ἐπιβούλευεν ἀφελίσθαι τὴν ἐν Αἴγυπτῳ βασιλείαν. ἔσωσθεις δὲ Αἴγυπτον, καὶ τὰ κατὰ πόλεμον ἔτι οὐχ ὁμοίως θαυμαζόμενος, διαβεβλημένος δὲ καὶ ἄλλως ἐς τοὺς Μακεδόνους, ἀπέθανεν ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων. 4. Πτολεμαῖον δὲ αὐτίκα ἐς τὰ πράγματα ὁ Περδίκκου θάνατος ἐπέστησε· καὶ τοῦτο μὲν Σύρους καὶ Φοινίκην εἴλε, τοῦτο δὲ ἐκπεσόντα ὑπὸ Ἀντιόχου καὶ φεύγοντα ὑπεδέξατο Σέλευκος τὸν Ἀντιόχου, καὶ αὐτὸς παρεσκευάζετο ὡς ἀμυνόμενος Ἀντίγονον· καὶ Κῆσσιανδρον τὸν Ἀντιπάτρου καὶ Αυσίμαχον βασιλεύοντα ἐν Θράκῃ μετασχεῖν ἐπεισε τοῦ πολέμου, φυγὴν λέγων τὴν Σελεύκου, καὶ τὸν Ἀντίγονον φασκεῖν σφισιν εἶναι πᾶσιν αὐξήσεντα. 5. Ἀντίγονος δὲ τέως μὲν ἦν ἐν παρασκευῇ πολέμου, καὶ τὸν κίνδυνον οὐ παντάπασιν ἐθαύρα· ἐπεὶ δὲ ἐς Αἰβύην ἐπύθετο στρατεύειν

Πτολεμαῖον, ἀφροστηκότων Κυρηναίων, αὐτίκα Σύ-
 ρους καὶ Φοίνικας εἶχεν ἐξ ἐπιδρομῆς· παραδοὺς δὲ
 Δημήτριον τῷ παιδί, ἡλικίαν μὲν νέω, φρονεῖν δὲ
 ἔδη δοκοῦντι, καταβαλεῖν ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον·
 πρὶν δὲ ἢ καταβῆναι πάλιν ἤγεν ὀπίσω τὴν στρατιάν,
 Δημήτριον ἀκούων ὑπὸ Πτολεμαίου μάχη κεκρατῆ-
 σθαι. Δημήτριος δὲ οὔτε παντάπασιν ἐξεωσθήκει
 Πτολεμαίῳ τῆς χώρας, καὶ τινες τῶν Αἰγυπτίων λο-
 χήσας διέφθειρεν οὐ πολλούς. τότε δὲ ἤκοντα Ἀν-
 τίγοντον οὐχ ὑπομείνας Πτολεμαῖος, ἀνεχώρησεν εἰς
 Αἴγυπτον. 6. διελθόντος δὲ τοῦ χειμῶνος, Δημήτριος
 πλεύσας ἐς Κύπρον, Μενέλαον σατράπην Πτολεμαίου
 ναυμαχίᾳ, καὶ αὐθις αὐτὸν Πτολεμαῖον ἐπιδιαβά-
 ντα ἐνίκησεν. φυγόντα δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, Ἀντί-
 γονος τε κατὰ γῆν, καὶ ναυσὶν ἅμα ἐπολιούρκει καὶ
 Δημήτριος. Πτολεμαῖος δὲ ἐς πᾶν ἀφικόμενος τοῦ
 κινδύνου διέσωσεν ὅμως τὴν ἀρχήν, στρατιᾷ τε ἄν-
 τικαθήμενος ἐπὶ Πηλουσίῳ, καὶ τριήρεσιν ἀμυνό-
 μενος ἅμα ἐκ τοῦ ποταμοῦ. Ἀντίγονος δὲ Αἴγυ-
 πτον μὲν αἰρήσειν ἐκ τῶν παρόντων οὐδεμίαν ἔτι
 εἶχεν ἐλπίδα, Δημήτριον δὲ ἐπὶ Ρόδιον στρατιᾷ
 πολλῇ καὶ ναυσὶν ἔστειλεν, ὥς, εἰ οἱ προσγένοιτο ἡ
 νῆσος, ὁρμητηρίῳ χρήσεσθαι πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους
 ἐκπύζων. ἀλλὰ αὐτοὶ τε οἱ Ῥόδιοι τολμήματα καὶ
 ἐπιτεχνήσεις παρίσχοντο εἰς τοὺς πολιορκοῦντας, καὶ
 Πτολεμαῖός σφισιν, ἐς ὅσον δυνάμειος ἦκε, συνήγατο
 ἐς τὸν πόλεμον. 7. Ἀντίγονος δὲ Ῥόδου τε ἁμαρτῶν
 καὶ Αἰγύπτου πρότερον, οὐ πολλῶς τούτων ὕστερον
 ἀντιτάξασθαι Λυσιμάχῳ τολμήσας καὶ Κασσάνδρῳ

τε καὶ τῇ Σελεύκῳ στρατιᾷ, τῆς δυνάμεως ἀπώλεσε
 τὸ πολὺ· καὶ αὐτὸς ἀπέθανε ταλαιπωρήσας μάλιστα
 τῷ μῆκει τοῦ πρὸς Εὐμενῇ πόλεμον. τῶν δὲ βασι-
 λεῶν τῶν κατελόντων Ἀντίγονον, ἀνοσιώτατον κρίνω
 γενέσθαι Κάσσανδρον, ὃς δι' Ἀντιγόνου τὴν Μακε-
 δονίαν ἀρχὴν διασωσάμενος, πολεμήσων ἤλθεν ἐπ'
 ἄνδρα εὐεργέτην. 8. Αποθανόντος δὲ Ἀντιγόνου,
 Πτολεμαῖος Σύρους τε αὐτίς καὶ Κύπρον εἴλε, κυ-
 τήγαγε δὲ καὶ Πύρρον ἐς τὴν Θεσπρωτίδα ἤπειρον.
 Κυρήνης δὲ ἀποστάσης, Μάγας Βερενίκης υἱὸς Πτο-
 λεμαῖω τότε συνοικοῦσης, εἴτε πέμπτῳ μετὰ τὴν ἀπό-
 στασιν εἴλε Κυρήνην. Εἰ δὲ ὁ Πτολεμαῖος οὗτος ἀλη-
 θεῖ λόγῳ Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου παῖς ἦν, ἵστω τὸ
 ἐπιμανὲς ἐς τὰς γυναῖκας κατὰ τὸν πατέρα κεκτημέ-
 νος· ὃς Εὐρυδίκη τῇ Ἀντιπάτρου συνοικῶν, ὅτων
 οἱ παῖδων, Βερενίκης εἰς ἔρωτα ἤλθεν, ἣν Ἀντίπα-
 τρος Εὐρυδίκη συνέπεμψεν ἐς Αἴγυπτον. ταύτης
 τῆς γυναικὸς ἀρυσθεῖς, παῖδας ἐξ αὐτῆς ἐποίησατο,
 καὶ, ὥς ἦν οἱ πλησίον ἡ τελευταία, Πτολεμαῖον ἀπέ-
 λικεν Αἰγύπτου βασιλεῦσιν, (ἂφ' οὗ καὶ Ἀθηναίοις
 ἔστιν ἡ φυλὴ) γεγονότα ἐκ Βερενίκης, ἀλλ' οὐκ ἐκ
 τῆς Ἀντιπάτρου θυγατρὸς.

CAPVT VII.

De Ptolemaeo Philadelpho et Maga.

Οὗτος ὁ Πτολεμαῖος Ἀρσινόης ἀδελφῆς ἀμφοτέρω-
 θεν ἐρασθεῖς ἔγημεν αὐτήν, Μακεδόνιν οὐδαμῶς
 παιῶν νομιζόμενα, Αἰγυπτίους μέντοι, ὧν ἦρχε· δεύ-
 τερον δὲ ἀδελφὸν ἀπέκτεινεν Ἀργαῖον ἐπιβουλεύοντα,
 ὡς λέγεται, καὶ τὸν Ἀλεξάνδρον νεκρὸν αὐτός ὁ κα-

ταγαρῶν ἦν ἐκ Μέρμιδος. ὠρέκτεινε δὲ καὶ ἄλλον ἀδελφὸν γεγονότα ἐξ Εὐρυδίκης, Κυπρίους ἀριστάντα αἰσθόμενος. Μάγας δὲ ἀδελφὸς ὁμομήτριος Πτολεμαίου παρὰ Βερνίκης τῆς μητρὸς ἀξιώθεις ἐπιτροπεύειν Κυρήνην, (ἐγγόνει δὲ ἐκ Φιλίππου τῇ Βερνίκῃ, Μακεδόνης μὲν, ἄλλως δὲ ἀγνώστου καὶ ἐνὸς τοῦ δήμου) τότε δὴ οὗτος ὁ Μάγας, ἀποστήσας Πτολεμαίου Κυρηναίους, ἤγαγεν ἐπ' Αἴγυπτον.

2. καὶ Πτολεμαῖος μὲν τὴν ἐσβολὴν φραζάμενος, ἐπέμεινε ἐπιόντας Κυρηναίους· Μάγας δὲ ἀπαγγέλλεται καθ' ὁδὸν ἀφεσσηκέναι Μαρμαρίδας· (εἰσὶ δὲ Λιβύων οἱ Μαρμαρίδαι τῶν νομάδων) καὶ τότε μὲν ἐς Κυρήνην ἀπηλλάσσετο· Πτολεμαῖον δὲ ὁρμημέ-
τον διώκειν αἰτία τοιαύδε ἐπέσχε· ἦν ἔκκα παρεσκευά-
ζτο ἐπιόντα ἀμυνεσθαι Μάγαν, ξένους ἐπηγάγετο καὶ ἄλλους καὶ Γαλάτας ἐς τετρακισχίλιους· τούτους λαβὼν ἐπιβουλεύοντας κατασχεῖν Αἴγυπτον, ἀνι-
γαγεσφῆς ἐς τῆσον ἐρήμην διὰ τοῦ ποταμοῦ· καὶ οἱ μὲν ἐνταῦθα ἀπόλοντο ὑπὸ τε ἀλλήλωι, καὶ τοῦ λιμοῦ. 3. Μάγας δὲ ἤδη γυναῖκα ἔχων Ἀπάμην Ἀντιόχου τοῦ Σελεύκου θυγατέρα, ἔπεισεν Ἀντιόχον παραβάντα, ὥς οἱ ὁ πατήρ Σελένκος ἐποίησται συν-
θήκας πρὸς Πτολεμαῖον, ἐλαίνειν ἐπ' Αἴγυπτον. ὁρμημέ-
νου δὲ Ἀντιόχου στρατεύειν, Πτολεμαῖος διέπεμψεν ἐς ἅπαντας ὧν ἦρχεν Ἀντιόχος, τοῖς μὲν ἀσθενεστέροις λησταις κατατρέχειν τὴν γῆν, οἱ δὲ ἦσαν δυνατώτεροι στρατεῖα κατεῖργεν· ὥς τε Ἀντιό-
χω μὴποτε ἐγγενέσθαι στρατεύειν ἐπ' Αἴγυπτον. οὗ-
τος ὁ Πτολεμαῖος, ὥς καὶ πρότερον εἰρηταὶ μοι,

παντικὸν ἔστειλεν εἰς τὴν Ἀθηναίων συμμαχίαν ἐπ' Ἀντίγονον καὶ Μακεδόνας· ἀλλὰ γὰρ ἀπ' αὐτοῦ οὐδὲν μέγα ἐγένετο εἰς σωτηρίαν Ἀθηναίους. Οἱ δὲ οἱ παῖδες ἐγένοντο ἐξ Ἀρσινόης οὐ τῆς ἀδελφῆς, Ἀνσιμάχου δὲ θυγατρὸς· τὴν δὲ οἱ συνοικήσασαν ἀδελφὴν κατέλαβεν ἔτι πρότερον ἀποθαρσύνειν ἄπαιδα· καὶ νομὸς ἐστὶ ἀπ' αὐτῆς Ἀρσινόϊτης Αἰγυπτίους.

CAPVT VIII.

De Attalo — variis signis — Demosthene — templis et signis deorum ac hominum — theatro Odeo dicto.

Ἀπαιτεῖ δὲ ὁ λόγος καὶ τὰ ἐς Ἀττάλον δηλῶσαι ἔχοντα, ὅτι καὶ οὗτος τῶν ἐπωνύμων ἐστὶ Ἀθηναίους. Ἀνὴρ Μακεδὼν, Δόκιμος ὄνομα, στρατηγὸς Ἀντιγόνου, Ἀνσιμάχῳ παραδούς αὐτὸν ὕστερον καὶ τὰ χρήματα, Φιλέταιρον Παφλαγὸνα εἶχεν εὐνοῦχον. Ὅσα μὲν δὴ Φιλεταίρῳ πεπραγμένα εἰς τὴν ἀπόστασιν ἔστι τὴν ἀπὸ Ἀνσιμάχου, καὶ ὡς Σέλευκον ἐπηγάγετο, ἔσται μοι τῶν ἐς Ἀνσιμάχον παρενθήκη.

2. Ὁ δὲ Ἀττάλος Ἀτιάλου μὲν παῖς ἦν, ἀδελφοῦ δὲ Φιλεταίρῳ, τὴν ἀρχὴν Εὐμενοῦς παραδόντος ἔσχεν ἀνεψιοῦ, Μέγιστον δὲ ἐστὶν οἱ τῶν ἔργων· Γαλάτις γὰρ εἰς τὴν γῆν, ἣν ἔτι καὶ νῦν ἔχουσιν, ἀναφυγεῖν ἠνάγκασεν ἀπὸ θαλάσσης.

3. Μετὰ δὲ τὰς εἰκόνας τῶν ἐπωνύμων ἐστὶν ἀγάλματα θεῶν, Ἀμφιάρατος, καὶ Εἰρήνη φέρουσα Πλούτωνα παῖδα. ἐνταῦθα Ἀνκοῦργός τε κείται χαλκοῦς ὁ Ἀνκόφρωνος, καὶ Καλλίας, ὃς πρὸς Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου τοῖς Ἕλλησιν, ὡς Ἀθηναίων οἱ

πολλοὶ λέγουσιν, ἔπραξε τὴν εἰρήνην· 4. ἔστι δὲ καὶ
 Δημοσθένης, ὃν ἐς Καλαυρίαν Ἀθηναῖοι τὴν πρὸ
 Τροίξῃνος νῆσον ἠνάγκασαν ἀποχωρῆσαι, δεξάμενο
 δὲ ὑστερον, διώκουσιν αὐτὸς μετὰ τὴν ἐν Λαμία
 πληγὴν. Δημοσθένης δὲ ὡς τὸ δεύτερον ἔφυγε, πε-
 ραιοῦνται καὶ τότε ἐς τὴν Καλαυρίαν, ἐνθα δὴ πῶν
 φάρμακον ἐτελεύτησε· φυγῶδα τε Ἕλληνα μόνον
 τοῦτον Ἀντιπάτρῳ καὶ Μακεδόσιν οὐκ ἀνήγαγεν
 Ἀρχίας. ὁ δὲ Ἀρχίας οὗτος Θούριος ὢν ἔργον ἤρατο
 ἀνθρώπων· ὅσοι Μακεδόσιν ἔπραξαν ἐναντία, πρὶν ἢ
 τοῖς Ἕλλησι τὸ πταῖσμα ἐν Θεσσαλίᾳ γενέσθαι, τοῦ-
 τοις ἤγεν Ἀρχίας Ἀντιπάτρῳ δῶσόντας δίκην. Δη-
 μοσθένει μὲν ἡ πρὸς Ἀθηναίους ἄγαν εὖνοια ἐς τοῦ-
 το ἐχώρησεν. εὐ δέ μοι λελέχθαι δοκεῖ, ἄνδρα ἀφει-
 δῶς ἑσπεσόντα ἐς πολιτείαν καὶ πιατὰ ἡγησάμενον
 τὰ τοῦ δήμου, μήποτε καλῶς τελευτήσῃ. 5. Τῆς δὲ
 τοῦ Δημοσθένους εἰκόνης πλησίον Ἀρεῶς ἐστὶν ἱε-
 ρὸν, ἐνθα ἀγάλματα δύο μὲν Ἀφροδίτης κεῖται, τὸ
 δὲ τοῦ Ἀρεῶς ἐποίησεν Ἀλκαμένης· τὴν δὲ Ἀθηναίαν
 ἀνὴρ Πάριος, ὄνομα δὲ αὐτῷ Λοκρός. ἐνταῦθα
 καὶ Ἐννοῦς ἀγαλμὰ ἐστίν, ἐποίησαν δὲ οἱ παῖδες οἱ
 Πραξιτέλους. περὶ δὲ τῶν ναῶν ἱστῶσιν Ἡρακλῆς
 καὶ Θησεὺς καὶ Ἀπόλλων ἀναδοόμενος ταινίᾳ τὴν
 κόμην. ἀνδριάντες δὲ Καλύδης, Ἀθηναίοις, ὡς λέ-
 γεται, νόμοις γράψας, καὶ Πίνδαρος, ἀλλὰ τε εὐ-
 ράμινος παρὰ Ἀθηναίων καὶ τὴν εἰκόνα, ὅτι σφᾶς
 ἐκῆνεσεν ἥσμα ποιήσας. οὐ πόρρω δὲ ἱστῶσιν Ἀρ-
 μόδιος καὶ Ἀριστογείτων οἱ κτείναντες Ἰππαρχον·
 αἰτία δὲ ἥτις ἐγένετο, καὶ τὸ ἔργον ὅτινα τρόποι

ἐπραξαν, ἑτέροις ἐστὶν εἰρημένον. τῶν δὲ ἀνδριάντων οἱ μὲν εἰσι Κριτίου τέχνη, τοὺς δὲ ἀρχαίους ἐποίησεν Ἀντήνωρ. Ξέρξου δὲ, οἷς εἶλεν Ἀθήνας, ἐκλιπόντων τὸ ἄστυ Ἀθηναίων, ἐπαγομένου καὶ τοῦτους ἄτε λάφυρα, κατέπεμψεν ὕστερον Ἀθηναίοις Ἀντίοχος.

6. Τοῦ θραύτου δέ, ὃ καλοῦσιν ὠδεῖον, ἀνδριάντες πρὸ τῆς ἐσόδου βασιλέων εἰσὶν Αἰγυπτίων· ὁνόματα μὲν δὴ κατὰ τὰ αὐτὰ Πτολεμαῖοι σφισιν, ἄλλη δὲ ἐπὶ κλησὶς ἄλλοι. καὶ γὰρ φιλομήτορα καλοῦσαι καὶ φιλάδελφον ἕτερον, τὸν δὲ τοῦ Λάγον, σωτήρα, παραδόντων Ῥοδίων τὸ ὄνομα· τῶν δὲ ἄλλων ὁ μὲν Φιλάδελφος ἐστίν, οὗ καὶ πρότερον μνήμην ἐν τοῖς ἐπωνύμοις ἐποιήσαμεν, πλησίον δὲ οἱ καὶ Ἀρσινόης τῆς ἀδελφῆς ἐστὶν εἰκὼν.

CAPUT IX.

De Ptolemaeo Philometore et matre Cleopatra — Iysimacho et Thracibus — Hieronymo Cardiano.

Ὁ δὲ Φιλομήτωρ καλούμενος ὄχθος μὲν ἐστὶν ἀπόγονος Πτολεμαίου τοῦ Λάγον, τὴν δὲ ἐπὶ κλησιν ἔσχεν ἐπὶ χλευασμῷ· οὐ γὰρ τινα τῶν βασιλέων μασηθέντα ἴσμεν ἐς τοσόνδε ὑπὸ μητρός· ὃν πρεσβύτατον ὄντα τῶν παίδων ἢ μήτηρ οὐκ εἶα καλεῖν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν, πρότερον δὲ εἰς Κύπρον ὑπὸ τοῦ πατρὸς πεμφθῆναι πράξασα. 2. τῆς δὲ ἐς τὸν παῖδα τῇ Κλεοπάτρῃ θυανοῖας λέγουσιν ἄλλας τε αἰτίας, καὶ ὅτι Ἀλέξανδρος τὸν νεώτερον τῶν παίδων κατήκοον ἔσεσθαι μᾶλλον ἤλπιζε· καὶ διὰ τοῦτο ἐλεσθαι βασιλεῦ Ἀλέξανδρον ἐπειθεν Αἰγυπτίους. ἐναντιούμενον δὲ οἱ τοῦ πλήθους, δεύτερα εἰς τὴν Κύπρον ἔσται-

λεν Ἀλέξανδρον, στρατηγὸν μὲν τῷ λόγῳ, τῷ δὲ ἔργῳ
δι' αὐτοῦ Πτολεμαίῳ φίλουσα εἶναι φοβερωτέρα· τέ-
λος δὲ κατεστρώσασα οὕς μάλιστα τῶν εὐνούχων ἐνό-
μιζεν εὐνοὺς, ἐπὶ ἔγχετο σφῆς ἐς τὸ πλῆθος, ὥς αὐτὴ
τε ἐπιβουλευθεῖσα ὑπὸ Πτολεμαίου, καὶ τοὺς εὐ-
νοίχους τοιαῦτα ὑπ' ἐκείνου παθόντας. οἱ δὲ Ἀλε-
ξανδρεῖς ὥρμησαν μὲν ὥς ἀποκτενοῦντες τὸν Πτολε-
μαῖον, ὥς δὲ σφῆς ἔφθασεν ἐπιβᾶς νεώς, Ἀλέξανδρον
ἤκοντι ἐκ Κύπρου ποιοῦνται βασιλεία. Κλεοπάτραν
δὲ περιῆλθεν ἡ δίκη τῆς Πτολεμαίου φυχῆς ἀποθα-
νοῦσαν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ὅν αὐτὴ βασιλεύειν ἔπρα-
ξεν Αἰγυπτίων. τοῦ δὲ ἔργου φωραθίντος, καὶ Ἀλε-
ξάνδρου φόβῳ τῶν πολιτῶν φεύγοντος, οὕτω Πτολι-
μαῖος κατῆλθε, καὶ τὸ δεύτερον ἔσχεν Αἴγυπτον, καὶ
Θηβαίους ἐπολέμησεν ἀποσταῖσι. παρυστησάμενος δὲ
ἔπει τρίτῳ μετὰ τὴν ἀπόστασιν ἐκάκωσεν, ὥς μηδὲ
ἐπόμενιμα λειφθῆναι Θηβαίους τῆς πατὲρ εὐδαιμονίας
προελθούσης εἰς τοσοῦτον, ὥς ὑπερβαλέσθαι πλοῦτι
τοὺς Ἑλλήνων πολυχρημάτους, τὸ τε ἱερὸν* τὸ ἐν Δελ-
φοῖς, καὶ Ὀρχομενίους. Πτολεμαῖον μὲν οὖν ὀλίγω
τούτων ὑστέρῳ ἐπέλαβε μοῖρα ἢ καθήκουσα. Ἀθη-
ναῖοι δὲ ὑπ' αὐτοῦ παθόντες εὖ, πολλὰ τε καὶ οὐκ
ἄξια ἐξηγήσεως, χαλκοῦν καὶ αὐτὸν καὶ Βιρηνίην
ἔθηκαν, ἢ μόνη γνησία οἱ τῶν παιδῶν ἦν. 4. μετὰ
δὲ τοὺς Αἰγυπτίους Φίλιππος τε καὶ Ἀλέξανδρος ὁ
Φιλίππου κεύνται. τούτοις μίξοντι ὑπὲρ ἧς ποῖς ἢ
ἄλλου πάρεργα εἶναι λόγον. Τοῖς μὲν οὖν ἀπ' Αἴγυ-
πτου τιμῇ τε ἄληθει καὶ εὐεργέταις οὖσι γεγόνασιν
αἱ δωρεαί, Φίλιππος δὲ καὶ Ἀλέξανδρος κοίτης μιλ-

λαν ἐς αὐτοὺς τοῦ πλήθους· ἐπὶ καὶ Λυσίμαχον οὐκ εὐνοίει τοσαῦτον ὥς ἐς τὰ παρόντα χρήσιμον νομίζοντες ἀνέσθαι.

5. Ὁ δὲ Λυσίμαχος αὐτὸς γένος τε ἦν Μακεδόν, καὶ Ἀλεξάνδρου δορυφόρος· ὃν Ἀλεξάνδρος ποιεῖ ὑπ' ὀργῆς λένοντι ὁμοῦ καθεύδοντας ἐς οἴκημα κεκοιτηκότα εἴθε τοῦ θηρίου. τὰ τε αὖν ἄλλα ἤδη διετέλει θαυμάζων, καὶ Μακεδόνων ὁμοίως τοῖς ἀρίστοις ἦγεν ἐν τιμῇ. τελευτήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, Θρακῶν ἐβασίλευεν ὁ Λυσίμαχος τῶν προσοίκων Μακεδόνων, ὧσων ἤρχεν Ἀλεξάνδρος καὶ ἔτι πρότερον Φίλιππος· εἶεν δ' ἂν οὔτοι τοῦ Θρακίου μοῖρα οὐ μεγάλη. 6. Θρακῶν δὲ τῶν πάντων οὐδένες πλείους εἰσὶ τῶν ἀνθρώπων, ὅτι μὴ Κελτοὶ, πρὸς ἄλλο ἔθνος ἐν ἀντιεξέτάζοντι· καὶ διὰ τοῦτο οὐδεὶς πω πρότερον Θρακίας Ῥωμαίων κατεστρέψατο ἀνθρώπους. Ῥωμαίοις δὲ Θράκη τε πᾶσα ἔστιν ὑποχείριος, καὶ Κελτῶν ὅσον μὲν ἀχρεῖον νομίζουσι διὰ τε ὑπερβάλλον ψύχος καὶ γῆς φευδότητι, ἐκουσίως παρῶνται σφισι· τὰ δὲ ἀξιώκτητα ἔχουσι καὶ τούτων. 7. τότε δὲ ὁ Λυσίμαχος πρῶτοις τῶν προσοίκων ἐπολέμησεν Ὀδρυσίας, δευτέρᾳ δὲ ἐπὶ Ἀρομιζαίτην καὶ Γέτας ἐστράτευσεν. οἷα δὲ ἀνδράσι συμβαλὼν οὐκ ἀπείροις πολέμων, ἀριθμῶν δὲ καὶ πολὺ ὑπερβεβληκόσιν, αὐτὸς μὲν ἐς τὸ ἔσχατον ἔλθων κινδύνου διέφυγεν, ὁ δὲ οἱ παῖς Ἀγαθοκλῆς συνστρατευόμενος τότε πρῶτον ὑπὸ τῶν Γετῶν ἐάλω. Λυσίμαχος δὲ καὶ ἕτερον προσπταίσας μάχαις, καὶ τὴν ἄλωσιν τοῦ παιδὸς οὐκ ἐν παρόργοι ποιοῦμενος, συνέθετο πρὸς Ἀρομιζαίτην εἰρήνην, τῆς

τε ἀρχῆς τῆς αὐτοῦ τὰ πέραν Ἰστροῦ παρὼς τοῖ Γέ-
 τη, καὶ θυγατέρα συνοικίσας ἀνάγκη τὸ πλέον. οἱ δὲ
 οὐκ Ἀγαθοκλῆα, Αὐσίμαχον δὲ αὐτὸν ἄλδωναι λέγου-
 σιν, ἀνασωθῆναι δὲ, Ἀγαθοκλέους τὰ πρὸς τὸν Γέ-
 την ὑπὲρ αὐτοῦ πράξαντος. ὥς δὲ ἐπανῆλθεν, Ἀγα-
 θεκλεῖ Αὐσάνδραν γυναῖκα ἡγάγετο, Πτολεμαίου τε
 τοῦ Λάγου καὶ Εὐρυδίκης οὖσαν. 8. διέβη δὲ καὶ
 ναυσὶν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν Ἀντιγόνου
 συγκαθεῖλε. συνώκισε δὲ καὶ Ἐφεσίων ἄχαι θαλάσ-
 σης τὴν νῦν πόλιν, ἐπαγόμενος ἐς αὐτὴν Αεβεδίους
 τε σέκητορας καὶ Κολοφωνίους, τὰς δὲ ἐκεῖνων ἀνε-
 λίων πόλεις· ὥς Φοίνικα ὑάμβων ποιητὴν Κολοφώ-
 νων θορηνῆσαι τὴν ἄλωσιν. Ἐρμησιόναξ δὲ ὁ τὰ ἐ-
 λεγεῖα γράψας οὐκ ἔτι (ἐμοὶ δοκεῖν) περιῆν· πάντα
 γάρ που καὶ αὐτὸς ἂν ἐπὶ ἁλούσῃ Κολοφῶνι ὠδύ-
 ρατο. 9. Αὐσίμαχος δὲ καὶ ἐς πόλεμον πρὸς Πύρ-
 ρον κατέστη τὸν Λιακίδου. φυλαῖζας δὲ ἐξ Ἡπείρου
 ἀπίοντα, (οἷα δὴ τὰ πολλὰ ἐκεῖνος ἐπλανᾶτο,) τὴν τε
 ἄλλην ἐλεηλάτησεν ἠπειρον, καὶ ἐπὶ τὰς θήκας ἦλθε
 τῶν βασιλέων. τὰ δὲ ἐντεῦθεν ἐμοὶ ἔστιν οὐ πιστά.
 10. Ἰερώνυμος δὲ ἔγραψε Καρδιανός, Αὐσίμαχον
 τὰς θήκας τῶν νεκρῶν ἀνελόντα τὰ ὅσῃα ἐκρίψαι. ὁ
 δὲ Ἰερώνυμος οὗτος ἔχει μὲν καὶ ἄλλως δοῦσαν πρὸς
 ἀπέχθειας γράψαι τῶν βασιλέων, πλὴν Ἀντιγόγου,
 τοῦτω δὲ οὐ δικαίως χαρίζεσθαι· τὰ δὲ ἐπὶ τοῖς τί-
 φροις τῶν Ἡπειρωτῶν, παντάπασιν ἔστι φανερός ἐπὶ
 ρειαν συνθεῖς, ἄνδρα Μακιδόνι θήκας νεκρῶν ἀνε-
 λῆν. χωρὶς δὲ ἡπίστατο δὴ που καὶ Αὐσίμαχος, οὐ
 Πύρρου σφῶς προγόνους μόνον, ἀλλὰ καὶ Ἀλεξάν-

δρου τοὺς αὐτοὺς τούτους ὄντας· καὶ γὰρ Ἀλέξανδρος Ἡπειρώτης ἦν καὶ τῶν Δίακιδῶν τὰ πρὸς μητρὸς· ἢ τε ὕστερον Πύρρου πρὸς Λυσίμαχον συμμαχία δηλοῖ, καὶ πολεμήσαντι ἀδιάλλακτόν γε οὐδὲν πρὸς ἀλλήλους γενέσθαι σφίσι. τῷ δὲ Τερωνύμῳ τάχα μὲν πον καὶ ἄλλα ἦν ἐς Λυσίμαχον ἐγκλήματα, μέγιστον δέ, ὅτι τὴν Καρδιανὴν πόλιν ἀνελὼν Λυσισμαχίαν ἀντ' αὐτῆς ὥκισεν ἐπὶ τῷ Ἰοθμβῷ τῆς Θρακίας χερσόνησος.

C A P V T X.

De Lysimachi bellis cum Demetrio et Pyrrho gestis — de Lysimachi infelici matrimonio et morte.

Λυσίμαχος δέ, ἐπὶ μὲν Ἀρριδαίου, βασιλεύσαντος καὶ ὕστερον Κασσάνδρου καὶ τῶν παίδων, φιλία διεμεινε πρὸς Μακεδόνας· περιελθούσης δὲ ἐς Δημητρίον τὸν Ἀντιγόνου τῆς ἀρχῆς, ἐνταῦθα ἤδη Λυσίμαχος πολεμήσεσθαι ἤλπιζεν ὑπὸ Δημητρίου, καὶ αὐτὸς ἄρχειν ἡξίου πόλεμον, πατρῶον ἐπιστάμενος ὃν Δημητρίῳ προσπεριβάλλεσθαι τι ἐθέλειν, καὶ ἡμῶν αὐτὸν παρελθόντα ἐς Μακεδονίαν μετάπεμπτον ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Κασσάνδρου, ὡς δὲ ἀφίκετο, αὐτὸν τε Ἀλέξανδρον φονεύσαντα καὶ ἔχοντα ἀντ' ἐκείνου τὴν Μακεδόνων ἀρχήν. 2. τούτων εἰνεκα Δημητρίῳ συμβαλὼν πρὸς Ἀμφιπόλει παρ' ὀλίγον μὲν ἦλθεν ἐκπεσὼν Θράκης, ἀμύναντος δὲ οἱ Πύρρου, τὴν τε Θράκην κατέσχε καὶ ὕστερον ἐπῆρξε Νεσσίων καὶ Μακεδόνων. τὸ δὲ πολὺ Μακεδονίας αὐτὸς Πύρρος κατέσχε, δυνάμει τε ἥκων ἐξ Ἡπείρου καὶ πρὸς Λυσίμαχον ἐν τῷ παρόντι ἔχων ἐπιτηδείως.

Δημητρίου δὲ διαβάντος εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Σελεύκῳ
 πολεμοῦντος, ὅσον μὲν χρόνον ἀντέχει τῷ Δημητρίῳ,
 διέμειτεν ἡ Πύρρῳ καὶ Ανσιμάχῳ συμμαχίᾳ, γενο-
 μένου δὲ ἐπὶ Σελεύκῳ Δημητρίου, Ανσιμάχῳ καὶ
 Πύρρῳ διελύθη ἡ φιλία, καὶ καταστάντων ἐς πόλε-
 μον, Ανσιμάχος Ἀντιγόνῳ τε τῷ Δημητρίου καὶ αὐτῷ
 Πύρρῳ πολέμιας ἐκράτησε παρὰ πολὺ, καὶ Μακε-
 δονίαν ἔσχεν ἀναχωρῆσαι Πύρρον βιασάμενος εἰς τὴν
 Ἑλπίον. 3. Εἰδῶσι δὲ ἀνθρώποις φύεσθαι δι'
 ἔρωτα πολλάι συμφοραί. Ανσιμάχος γάρ ἡλικίᾳ τε
 ἤδη προήκων, καὶ ἐς τοὺς παῖδας αὐτὸς τε τομιζόμε-
 νος εὐδαίμων, καὶ Ἀγαθοκλεῖ παῖδον ὄντων ἐκ Αν-
 σάνδρας, Ἀρσινόην ἔγημεν ἀδελφὴν Ανσάνδρας. ταύ-
 την τὴν Ἀρσινόην φοβουμένην ἐπὶ τοῖς παισὶ, μὴ
 Ανσιμάχον τελευτήσαντος ἐπ' Ἀγαθοκλεῖ γένωνται,
 τούτων εἵνεκα Ἀγαθοκλεῖ ἐπιβουλεύσαι λέγεται. ἤδη
 δὲ ἔγραψαν καὶ ὡς Ἀγαθοκλέους ἀφίκοιτο ἐς ἔρωτα
 ἡ Ἀρσινόη· ὑποτυγχάνουσα δὲ ἐπιβουλεύσαι λέγου-
 σιν Ἀγαθοκλεῖ θάνατον. λέγουσι δὲ καὶ ὡς Ανσι-
 μάχος αἰσθοίτο ὕστερον τὰ τολμηθέντα ὑπὸ τῆς γυ-
 ναικός, εἶναι δὲ οὐδὲν ἔτι οἱ πλέον ἡρημένοι φίλον ἐς
 τὸ ἔσχατον. 4. ὡς γὰρ δὴ τότε ὁ Ανσιμάχος ἀνελὼν
 τὸν Ἀγαθοκλεῖα Ἀρσινόη παρῆκε, Ανσάνδρα παρὰ
 Σέλευκον ἐκδιδράσκει, τοὺς τε παῖδας ἅμα ἄγομένην
 καὶ τοὺς ἀδελφούς τοὺς αὐτῆς, οἷς περιελθὼν τοῦτο
 ἐς Πτολεμαῖον καταφεύγουσι· τοῦτοις ἐκδιδράσκου-
 σι παρὰ Σέλευκον καὶ Ἀλέξανδρος ἠκολούθησεν, εἰδὼς
 μὲν Ανσιμάχον, γεγοτιὸς δὲ ἐξ' Ὀδρυσιάδος γυναι-
 κός. οὗτοι τε οὖν ἐς Βαβυλῶνα ἀναβιβηκότες ἐκί-

τενον Σέλευκον, ἐς πόλεμον πρὸς Λυσίμαχον κατα-
στῆναι, καὶ Φιλέταιρος ἄμα, ὃν τὰ χρήματα ἐπέτε-
τραπτο Λυσίμαχον, τῇ τε Ἀγαθοκλέους τελευτῇ χα-
λεπῶς φερων καὶ τὰ παρὰ τῆς Ἀρσινόης ὑποπτα ἡγού-
μενος, καταλαμβάνει Πέργαμον τὴν ὑπὲρ Καῦκου
πέμπας δὲ κήρυκα, τὰ τε χρήματα καὶ αὐτὸν ἐδίδου
Σελεύκῳ. 5. Λυσίμαχος δὲ ταῦτα πάντα πυνθανό-
μενος, ἔφθη διαβῆς ἐς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἄρξας αὐτὸς
πολέμου συμβαλὼν τε Σελεύκῳ, παρὰ πολὺν τε ἐκρη-
τήθη καὶ αὐτὸς ἀπέθανεν. Ἀλέξανδρος δέ, ὃς ἐκ τῆς
γυναικὸς Ὀδρουσίδος ἐγεγόνει οἱ, πολλὰ Λυσάνδρῳ
παρημιτησάμενος ἀνιμρεῖται τε, καὶ ὕστερον τούτων
ἐς Χερσόνησον κομίσας ἔθαψεν, ἐνθα ἔτι καὶ νῦν
ἐστὶν οἱ φανερός ὁ τάφος, Καρδίας τε μεταξὺ κόμης
καὶ Πεκτινῆς. τὰ μὲν οὖν Λυσίμαχου τοιαῦτα ἐγένετο.

CAP V T XL.

*De Pyrrhī genere — Epirotarum regna — Pyrrhī
expeditionibus.*

Ἀθηναῖοις δὲ εἰκὼν ἐστὶ καὶ Πύρρον. οὗτος ὁ Πύρ-
ρος Ἀλέξανδρῳ προσῆκεν οὐδέν, εἰ μὴ ὅσα κατὰ γέ-
νος Διαικίδου γὰρ τοῦ Ἀρύββου Πύρρος ἦν, Ὀλυμ-
πιάδος δὲ Ἀλέξανδρος τῆς Νεοπτολέμου. Νεοπτολέ-
μῳ δὲ καὶ Ἀρύββῳ πατὴρ ἦν Αἰκέτας ὁ Θαρύπου.
ἀπὸ δὲ Θαρύπου ἐς Πύρρον τὸν Ἀχιλλεῖος πέντε ἀν-
δρῶν καὶ δίκαι εἰσὶ γενεαί. πρῶτος γὰρ οὗτος ἡλού-
σης Ἰλίων τὴν μὲν ἐς Θεσσαλίαν ὑπερεῖδεν ἀναχώρη-
σιν, ἐς δὲ τὴν Ἡπειρον κατάρσας, ἐνταῦθα ἐκ τῶν Ἑ-
λείνου χρησμῶν ᾤκησε, καὶ οἱ παῖς ἐκ μὲν Ἐομιόνης
ἐγένετο οὐδείς, ἐξ Ἀνδρομάχης δὲ Μολυσσὸς καὶ Πί-
α.

λος, καὶ νεώτατος ὁ Πέργαμος. ἐγένετο δὲ καὶ Ἐλένω Κεστρίνος· τούτῳ γὰρ Ἀνδρομάχη συνώκησεν, ἀποθανόντος ἐν Δελφοῖς Πύρρῳ. 2. Ἐλένου δὲ, ὡς ἐτελεύτα, Μολοσσῶ τῷ Πύρρου παραδόντος τὴν ἀρχήν, Κεστρίνος μὲν σὺν τοῖς ἐθέλουσιν Ἑπειρωτῶν τὴν ὑπὲρ Θύαμιν ποταμὸν χώραν ἔσχε, Πέργαμος δὲ διαβὰς ἐς τὴν Ἀσίαν Ἀρσιον δυναστεύοντα ἐν τῇ Τευθρανίᾳ κτείνει μονομαχήσαντά οἱ περὶ τῆς ἀρχῆς· καὶ τῇ πόλει τὸ ὄνομα ἔδωκε τὸ νῦν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ Ἀνδρομάχης (ἥκολούθει γάρ)· ὧν καὶ νῦν ἐστὶν ἡ ρῶν ἐν τῇ πόλει. Πίελος δὲ αὐτοῦ κατέμεινεν ἐν Ἑπείρῳ· καὶ ἐς πρόγονον τοῦτον ἀνέβαινε Πύρρος τε ὁ Αἰακίδου καὶ οἱ πατέρες, ἀλλ' οὐκ ἐς Μολοσσόν. 3. ἦν δὲ ἄχρὶ μὲν Ἀλκέτου καὶ Θαρύπτου ἐφ' ἐνὶ βασιλεῖ καὶ τὰ Ἑπειρωτῶν· οἱ δὲ Ἀλκέτου παῖδες, ὡς σφίσι στασιάσασσι μετέδοξεν ἐπίσης ἄρχειν, αὐτοὶ τε πιστῶς ἔχοντες διέμειναν ἐς ἀλλήλους, καὶ ὕστερον Ἀλεξάνδρου τοῦ Νισπιτολέμου τελευτήσαντος ἐν Αἰνυκανοῖς, Ὀλυμπιάδος δὲ διὰ τὸν Ἀντιπάτρου φόβον ἐπανηλθούσης ἐς Ἑπειρον, Αἰακίδης ὁ Ἀρύββου τὰ τε ἄλλα διετέλει κατήκοος ὧν Ὀλυμπιάδι, καὶ συνεστράτευσεν πολεμήσων Ἀριδαίῳ καὶ Μακεδόσιν, οὐκ ἐθέλοντων ἔπεσθαι τῶν Ἑπειρωτῶν. 4. Ὀλυμπιάδος δὲ, ὡς ἐπεκράτησεν, ἀνόσια μὲν ἐργασαμένης καὶ ἐς τὸν Ἀριδαίου θάνατον, πολλῶ δὲ ἔτι ἀνοσιώτερα ἐς ἄνδρας Μακεδόνας, καὶ διὰ ταῦτα οὐκ ἀνέξια ὕστερον ὑπὸ Κασσάνδρου παθεῖν νομισθείσης, Αἰακίδην οὖν κατ' ἀρχάς μὲν οὐδ' αὐτοὶ διὰ τὸ Ὀλυμπιάδος ἔχθος ἐδέχοντο Ἑπειροῦται· εὐρομένου δὲ ἀνὰ χρό-

νον παρὰ τούτων συγγνώμην, δεύτερον ἤναντιοῦτο Κασσανδρος, μὴ κατελθὼν ἐς Ἑπειρον. γενομένης δὲ Φιλίππου τε ἀδελφοῦ Κασσανδρου καὶ Αἰακίδου μάχης πρὸς Οἰνιάδαις, Αἰακίδην μὲν τρωθέντα κατέλαβε μετ' οὐ πολὺ τὸ χρόνον. 5. Ἑπειρώται δὲ Ἀλκίε-
 ταν ἐπὶ βασιλείᾳ κατεδέξαντο, Ἀρύββον μὲν παῖδα καὶ ἀδελφὸν Αἰακίδου πρεσβύτερον, ἀκρατῇ δὲ ἄλλως θυμοῦ, καὶ δι' αὐτὸ ἐξελευσθέντα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ τότε ἤκων ἐξεμαίνετο εὐθὺς ἐς τοὺς Ἑπειρώτας, ἐς ὃ νύκτωρ αὐτὸν τε καὶ τοὺς παῖδας ἐπαναστάντας ἐκτείναν. Αποκτείναντες δὲ τοῦτον, Πύρρον τὸν Αἰακίδου κατάγονουσιν· ἤκουσι δὲ εὐθὺς ἐπεστράτευε Κασσανδρος, νῆα τε ἡλικίᾳ ὄντι καὶ τὴν ἀρχὴν οὐ κατεσκευασμένῃ βεβραίως. Πύρρος δὲ, ἐπιόντων Μακεδόνων, ἐς Αἴγυπτον παρὰ Πτολεμαῖον ἀναβαίνει τὸν Αἴγον· καὶ οἱ Πτολεμαῖος γυναῖκα δέδωκεν ἀδελφὴν ὁμομητρίαν τῶν αὐτοῦ παιδων, καὶ στόλῳ κατήγαγεν Αἴγυπτίαν. 6. Πύρρος δὲ βασιλεύσας πρώτοις ἐπέθετο Ἑλλήνων Κερκυραίοις, κειμένην τε ὄρων τὴν νῆσον πρὸ τῆς αὐτοῦ χώρας, καὶ ἄλλοις ὁρητηρίοις ἐφ' αὐτὸν οὐκ ἐθέλων εἶναι. μετὰ δὲ ἀλοῦσαν Κέρκυραν ὅσα μὲν Αἰσικίχῳ πολέμησας ἔπαθε, καὶ ὡς Δημήτριον ἐκβαλὼν Μακεδονίας ἤρ-
 ξεν, ἐς ὃ αὐτὸς ἐξέπεσεν ὑπὸ Αἰσικίχῳ, τὰδε μὲν τοῦ Πύρρου μέγιστα ἐς ἐκείνον τὸν καιρὸν δεδήλω-
 ται ἤδη μοι τὰ ἐς Αἰσικίχον ἔχοντα. 7. Ῥωμαίοις δὲ οὐδένᾳ Πύρρου πρότερον πολέμησαντα ἴσμεν Ἑλ-
 ληνα. Διομήδης μὲν γάρ καὶ Ἀργείων ταῖς σὺν αὐτῷ οὐδεμίαν ἔτι γενέσθαι πρὸς Αἰνείαν λέγεται μάχην·

Ἀθηναίοις δὲ ἄλλα τε ἐπίστασι καὶ Ἰταλῶν πᾶσαν
καταστρέψασθαι, τὸ ἐν Συρακούσαις πταῖσμα ἐμπο-
δῶν ἐγένετο, μὴ καὶ Ῥωμαίων λαβεῖν πείραν· Ἀλέ-
ξανδρος δὲ ὁ Νεοπτολέμῳ, γένους τε ὢν Πυρρῶ
τοῦ αὐτοῦ καὶ ἡλικίας πρεσβύτερος, ἀποθανόν ἐν
Λευκανοῖς ἔφθη, πρὶν ἐς χεῖρας ἐλθεῖν Ῥωμαίους.

C A P V T XII.

*De Pyrrhi bello contra Romanos — de elephantis et
ebore — de Pyrrhi bello contra Carthaginienſes.*

Οὕτω Πυρρὸς ἐστὶν ὁ πρότερος ἐκ τῆς Ἑλλάδος τῆς
πέραν Τονίου διαβᾶς ἐπὶ Ῥωμαίους, διέβη δὲ καὶ
οὕτως ἐπιγεομένων Ταραντίνων. 2. τοῦτοις γὰρ πρό-
τερον ἔτι πρὸς Ῥωμαίους συνειστήκει πόλεμος· ἀδύ-
νατοι δὲ κατὰ σφᾶς ὄντες ἀντισχεῖν, προὔπαρχούσης
μὲν ἐς αὐτὸν εὐεργεσίας, ὅτι οἱ πολεμοῦντι τὸν πρὸς
Κίρκυραν πόλεμον ναυαὶ συνήραντο, μάλιστα δὲ οἱ
πρέσβεις τῶν Ταραντίνων ἀνέπεισαν τὸν Πυρρὸν, τὴν
τε Ἰταλίαν διδάσκοντες, ὡς εὐδαιμονίας εἶναι καὶ ἀντι-
πάσης εἶη τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὡς οὐχ ὅσιος αὐτῷ πα-
ραπέμψαι σφᾶς φίλους τε καὶ ἰκέτας ἐν τῷ παρόντι
ἤκοντας. ταῦτα λεγόντων τῶν πρέσβεων, μνήμη τὸν
Πυρρὸν τῆς ἀλώσεως ἐσήλαθε τῆς Ἰλίου, καὶ οἱ κατε-
παντα ἔλπιζε χωρήσειν πολεμοῦντι· στρατεύειν γὰρ
ἐπὶ Τρώων ἐποίκους Ἀχιλλέως ὢν ἀπόγονος, ὡς δὲ
οἱ ταῦτα ἤρεσκε (διέμελλε γὰρ ἐπ' οὐδενὶ ὢν ἔλοιτο),
αὐτίκα ναῦς τε ἐπλήρου μακρᾶς, καὶ πλοῖα στρογγύ-
λα εὐτρέπιζεν, ἵππους καὶ ἄνδρας ὀπλίτας ἄγειν.
3. Ἔστι δὲ ἄνδράσι βιβλίον οὐκ ἐπιφανέσιν ἐς συγ-
γραφὴν, ἔχοντα ἐπίγραμμα, ἔργων ὑπομνήματα ἐι-

ται· ταῦτα ἐπιλεγόμενον μοι μάλιστα ἐπῆλθε θαν-
 μίσαι Πύρρον τόλμαν τι, ἣν μαχόμενος αὐτὸς τε πα-
 ρήζετο, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς αἰεὶ μέλλουσιν ἄρῃσι πρό-
 νουεν· ὅς καὶ τότε περιουόμενος ταναῖν ἐς Ἰταλίαν
 Ῥωμαίους ἐλελήθει, καὶ ἔχων οὐκ εὐθύς ἦν σφίοι
 φανερός· γιγνομένης δὲ Ῥωμαίων πρὸς Ταραντίους
 συμβολῆς, τότε δὴ πρῶτον ἐπιφύεινται οὖν τοῖς στρα-
 τοῖς, καὶ παρ' ἐλπίδα σφίοι προσπειρῶν, ὥς τὸ εἶκος,
 ἐτάραξεν. ἅτε δὲ ἄριστα ἐπιστάμενος, ὅς οὐκ ἀξιό-
 μαχος εἴη πρὸς Ῥωμαίους, παρεσκευάζετο ὥς τοὺς ἐ-
 λεφαντας ἐπιφύησιν σφίοισιν. 4. Ἐλέφαντας δὲ πρῶ-
 τος μὲν τῶν ἐκ τῆς Εὐρώπης Ἀλεξάνδρος ἐκτήσατο,
 Πῶρον καὶ τὴν δέναντιν κατέλεον τὴν τῶν Ἰνδῶν· ἀ-
 ποθανόντος δὲ Ἀλεξάνδρου, καὶ ἄλλοι τῶν βασιλέων,
 καὶ πλείους ἔσχεν Ἀντίγονος· Πύρρος δὲ ἐκ τῆς
 μάχης ἐγγένει τῆς πρὸς Σημήτριον τῆς Θηρίας αἰχμῶ-
 λωτα, τότε δὲ ἐπιφανεῖσιν αὐτοῖς, δῆμα ἔλαβε Ῥω-
 μαίους, ἄλλως τε καὶ οὐ ζῶα εἶναι νομίσαντας· Ἐλέ-
 φαντα γάρ, ὅσος μὲν ἐς ἔργα καὶ ἀνδρῶν χιτῶνας, εἰ-
 ρὴν ἐκ παλαιῶν δῆλοι πάντες εἰδότες· αὐτὰ δὲ τὰ
 Θηρία, πρὶν ἢ διαβῆναι Μακεδόνας ἐπὶ τὴν Ἀσίαν,
 οὐδὲ ἰωράκεσαν ἀρχὴν πλὴν Ἰνδῶν τε αὐτῶν, καὶ Λι-
 βύων, καὶ ὅσοι πλησιόχωροι τούτοις. Ἀηλοὶ δὲ καὶ
 Ὀμηρος, ὅς βασιλεύσει κλίνας μὲν καὶ οἰκίας τοῖς εὐ-
 δαιμονοτετέροις αὐτῶν ἐλέφαντι ἐποίησε κεκοσμημέ-
 νας, Θηρίου δὲ ἐλέφαντος μνήμην οὐδιμίαν ἐποίη-
 σατο· θεασάμενος δὲ καὶ πεπυσμένος, ἐμνημόνευσεν
 ἢν πολὺ γε πρότερον (ἐμοὶ δοκεῖν) ἢ Πυγμαίων τε
 ἄνδρων καὶ γεράων μάχης. 5. Πύρρον δὲ ἐς Σικι-

ἄλλαν ἀπήγαγε πρὸς βίαν Συρακουσίῳ. Καρχηδόνιοι
 γὰρ διαβάντες τὰς Ἑλληνίδας τῶν πόλεων ἐποίουν
 ἀνασταίτους, ἣ δὲ ἦν λοιπὴ, Συρακούσαις πολιορκού-
 ντες προεικάθητο. ἃ τῶν πρὸς βίων Πυρρῆος ἀκούων,
 Τύραντα μὲν εἶα καὶ τοὺς τὴν ἀκτὴν ἔχοντας Ἰτα-
 λιωτῶν, ἐς δὲ τὴν Σικελίαν διαβὰς Καρχηδονίους
 ἠνάγκασεν ἀπαραστῆναι Συρακουσῶν· φρονήσας
 δὲ ἐφ' αὐτῷ, Καρχηδονίων, οἱ θαλάσσης τῶν τότε
 βασιλέων μάλιστα εἶχον ἐμπείρους, Τύριοι Φοίνικες
 τὸ ἀρχαῖον ὄντες, τοῦτων ἐναντία ἐπὶ ἥρδη ναυμαχῆ-
 σαι τοῖς Ἑπαιρώταις χρώμενος, οἱ μὲν δὲ, ἀλούσης
 Ἰλίου, θάλασσαν οἱ πολλοὶ, μὴδὲ ἄλλαν ἠπίσταντό
 πω χρῆσθαι. Μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ Ὀμήρου ἔπος ἐν
 Ὀδυσσεΐᾳ·

Οἱ οὐκ ἴσασι θάλασσαν

Ἄνδρες, οὐδὲ θ' ἄλλισι μεμιγμένον εἶδαρ' ἔδουσι.

C A P V T XIII

*De Pyrrhi expeditione contra Antigonum, et duce
 Cleonymo contra Spartanos - de Pyrrhi morte.*

Τότε δὲ ὁ Πυρρῆος ὡς ἠτιήθη, ταῖς ναυσὶν ἐς Τύ-
 ραντα ἀνήγειο ταῖς λοιπαῖς. ἐνταῦθα προσέταται
 μεγάλως, καὶ τὴν ἀναχώρησιν (οὐ γὰρ ἀμαχεῖ Ρω-
 μαίους ἠπίστατο ἀρήσοντας) πορίζεται τρόπον τοῦ-
 τον. ὡς ἐπανερχὼν ἐκ Σικελίας ἠτιήθη, πρῶτον διέ-
 πεμπε γράμματα εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ πρὸς Ἀντίγο-
 νον, τοὺς μὲν στρατιᾶν τῶν βασιλέων, τοὺς δὲ χρή-
 ματα, Ἀντίγονον δὲ καὶ ἀμφότερα αἰτῶν. Ἀφικομέ-
 νων δὲ τῶν ἀγγέλων, ὡς οὖν γράμματα ἀπιδόθη,

Δημόδοιο Κεντρικῇ Βιβλιοθήκῃ Βέροιας

συναγαγὼν τοὺς ἐν τέλει τῶν τε ἐξ Ἑπείρου καὶ τῶν
 Ταραντίων, ὧν μὲν εἶχε τὰ βιβλία ἀντιγίνωσκεν οὐ-
 δέν, ὁ δὲ ἦεν συμμαχίαν ἔλεγε. ταχὺ δὲ καὶ ἐς τοὺς
 Ῥωμαίους ἦλθε φήμη, Μακεδόνας καὶ ἄλλα ἔθνη
 περαιοῦσθαι τῶν Ἀσιατῶν ἐς τὴν Πυρρόφου βοήθειαν.
 Ῥωμαῖοι μὲν δὴ ταῦτα ἀκούοντες ἠσυχάζον· Πύρ-
 ρος δὲ τὴν ἐπιούσαν περαιοῦται νύκτα πρὸς τὰ ἄ-
 κραι τῶν ὄρων, ἃ Κεραύνια ὀνομάζουσι. 2 μετὰ δὲ
 τὴν ἐν Ἰταλίᾳ πληγὴν ἀναπαύσας τὴν δύναμιν, προῦ-
 τεν Ἀντιγόνῳ πόλεμον, ἅλλα τε ποιοῦμενος ἐγκλη-
 ματα καὶ μίλιστα τῆς ἐς Ἰταλίαν βοηθείας διαμαρ-
 τίαν. κρατήσας δὲ τῆς τε ἰδίαν παρασκευῆς Ἀντιγό-
 νου καὶ τοῦ παρ' αὐτῷ Γαλατῶν ξενικόν, ἐδίωξεν ἐς
 τὰς ἐπὶ θαλάσῃ πόλεις· αὐτὸς δὲ Μακεδονίας τε
 τῆς ἄνω καὶ Θεσσαλῶν ἐπικράτησε. δηλοῦ δὲ μάλιστα
 τὸ μέγεθος τῆς μάχης καὶ τὴν Πυρρόφου νίκην, ὡς
 παρὰ πολὺ γένοιτο, τὰ ἀνατιθέντα ὅπλα τῶν Κελτι-
 κῶν ἐς τε τὸ τῆς Ἀθηνῶν ἱερὸν τῆς Ἰωνίας Φερῶν
 μεταξὺ καὶ Ἀρρίσσης, καὶ τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ'
 αὐτοῖς·

Τοὺς θυροὺς ὁ Μολοσσὸς Ἰωνίδι δῶρον Ἀθῆνα
 Πύρρῳ ἀπὸ Θρακίων ἐκρέμασε Γαλατῶν,
 Πάντα τὸν Ἀντιγόνου καθελὼν στρατόν· οὐ μέγα
 θαῦμα·

Δίχμηται καὶ νῦν, καὶ πάρος Αἰακίδαι.

Τούτους μὲν δὴ ἐνταῦθα, τῷ δὲ ἐν Λωδώνῃ Αἰ-
 Μακεδόνων ἀνέθηκεν αὐτῶν τὰς ἀσπίδας. ἐπιγί-
 γραπταὶ ἔτι καὶ ταῦταις·

Αἰδέ ποτ' Ἀοῖδα γαῖαν ἐπόρθησαν πολύχρυσον,

Αἶδε καὶ Ἑλλὰδι τῶν δουλοῦνται ἔπορον.

Νῦν δὲ Λῖος ναῶν ποτὶ ζῶντας ὄρησινά κεῖται,

Τῆς μεγαλυνχῆτος στυλὸν Μακεδονίας.

3 Πύρρῳ δὲ Μακεδόνος ἐς ἅπαν μὴ καταστρέφασθαι παρ' ὀλίγον ὅμως ἤκουσι, ἐγένετο Κλεώνυμος αἰσιος, ἐτοιμοτέρῳ καὶ ἄλλοις ὄντι ἐλθεῖν τὸ ἐν χερσίν. Κλεώνυμος δὲ οὗτος, ὁ τὸν Πύρρου ἀπολεπόντι τῇ Μακεδόνων πείσας ἐς Πελοπόννησον ἐλθεῖν, Λακεδαιμόνιος ὢν, Λακεδαιμονίοις στρατὸν ἐς τὴν χώραν πολέμιον ἐπήγαγε, δι' αἰτίαν, ἣν ἐγὼ τοῦ γένους ὕστερον τοῦ Κλεωνύμου δηλώσω. Πανσανίαν τοῦ περὶ Πλάταιαν τοῖς Ἑλλησιν ἡγησαμένον, Πλειστοάναξ υἱὸς ἐγένετο· τοῦ δὲ Πανσανίας· τοῦ δὲ Κλεομβροτος, ὃς ἐναντία Ἐπαμινώνδῃ καὶ Θηβαίοις μεγάλῃς ἀπέθανεν ἐν Λεύκτροις· Κλεομβρότου δὲ Ἀγησιπόλις ἦν καὶ Κλεομένης· Ἀγησιπόλιδος δὲ ὑπαίδος τελευτήσαντος, Κλεομένης τὴν βασιλείαν ἔσχεν. Κλεομένει δὲ παῖδες γίνονται, πρεσβύτατος μὲν Ἀκρότατος, νεώτατος δὲ Κλεώνυμος. Ἀκρότατον μὲν οὖν πρότερον κατέλαβεν ἢ τελευτή· Κλεομένους δὲ ἔποθανόντος ὕστερον, ἐς ἀμφισβήτησιν κατίστησαν περὶ τῆς ἀρχῆς Ἀρεὺς ὁ Ἀκροτάτου καὶ Κλεώνυμος· ὅτε δὴ τρόπῳ μετελθὼν ἐπάγει Πύρρον εἰς τὴν χώραν.

4 Λακεδαιμονίοις δὲ πρὸ μὲν τῆς ἐν Λεύκτροις οὐδὲν ἐγγόνει πταῖσμα, ὥστε οὐδὲ συντχώρησαν ἀγωνίῳ κερκατῆσθαι περὶ. Λεωνίδα μὲν γὰρ νικῶντι οὐκ ἔφασαν τοὺς ἐπομένους ἐς τέλος ἔξαρκέσαι φθόραν τῶν Μήδων· τὸ δὲ Ἀθηναίων καὶ Δημοσθένους

ἔργον πρὸς τῇ νήσῳ Σφακτηρίᾳ κλοπὴν εἶναι πολε-
 μου καὶ οὐ νίκην. πρώτης δὲ γενομένης σφίσι συμ-
 φραῖς ἐν Βοιωτοῖς, ὕστερον Ἀντιπάτρῳ καὶ Μακε-
 δόσι μεγάλως προσέπταισαν· τρίτος δὲ ὁ Δημητρίου
 πόλεμος κακὸν ἀνέλπιστον ἦλθεν ἐς τὴν γῆν. 5 Πύρ-
 ρον δὲ ἰσβαλόντος, τέταρτον δὴ τότε στρατὸν ὄρων-
 τες πολέμιον αὐτοὶ τε παρετάσσοντο, καὶ Ἀργείων
 ἔχοντες καὶ Μεσσηνίων σύμμαχοι. Πύρρῳ δὲ ὡς
 ἐπεκράτησεν, ὀλίγου μὲν ἦλθεν εἰλεῖν αὐτοβοεῖ τὴν
 πόλιν, δρώσας δὲ τὴν γῆν καὶ λίαν ἐλάσας μικρὸν
 ἡνύχαζεν. οἱ δὲ ἐς πολιορκίαν εὐτροπέζοντο, πρῶτε-
 ρον ἐπὶ τῆς Στάριης ἐπὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς Δη-
 μήτριον τάφρσις τε βαθύτης καὶ στενυροῖς τετε-
 χισμένῃς ἰσχυροῖς, τὰ δὲ ἐπιμαχώτατα καὶ οἰκοδο-
 μήμασιν. 6 ὑπὸ δὲ ταῦτον τὸν χρόνον καὶ τὴν τοῦ
 πολέμου τοῦ Λακωνικοῦ τριβὴν Ἀντίγονος τὰς πό-
 λεις τῶν Μακεδόνων ἀνασωσάμενος ἠπειγντο ἐς Πε-
 λοπόννησον, οἷα ἐπιστάμετος Πύρρῳ, ἦν Λακεδαι-
 μονα κατασφύνηται καὶ Πελοποννήσου τὰ πολλὰ,
 οὐκ ἐς Ἥπειρον, ἀλλ' ἐπὶ τε Μακεδονίαν αὐθις καὶ
 τὸν ἐκεῖ πόλεμον ἔξοντα. Μέλλοντας δὲ Ἀντιγόνου
 τὸν στρατὸν ἐς Ἀργεὺς ἐς τὴν Λακωνικὴν ἄγειν, αὐ-
 τὸς ἐς τὸ Ἄργος ἐληλύθει Πύρρῳ· κρατῶν δὲ καὶ
 τότε, συνεισπίπτει τοῖς φεύγουσιν ἐς τὴν πόλιν, καὶ
 οἱ διαλύεται κατὰ τὸ εἶκος ἢ τῆξιν. 7 μαχομένων δὲ
 πρὸς ἱεροῖς ἤδη καὶ οἰκίαις καὶ κατὰ τοὺς στενωποὺς
 καὶ κατ' ἄλλο ἄλλον τῆς πόλεως, ἐνταῦθα ὁ Πύρρῳς
 ἐμονώθη, καὶ τιτρώσκεται τὴν κεφαλὴν· κεράμῳ
 δὲ βληθέντα ὑπὸ γυναικὸς τιθάναι φασὶ Πύρρῳ.

Ἀργεῖοι δὲ οὐ γυναῖκα τὴν ἀποκτεῖναισάν, Διμήτρον
 δὲ φασιν εἶναι γυναικὶ εἰκασμένην. ταῦτα ἐς τὴν
 Πύρρῳ τελευτήν αὐτοὶ λέγουσιν Ἀργεῖοι, καὶ ὁ τῶν
 ἐπιχωρίων ἐξηγητὴς Λευκίας ἐν ὑπερίῳ τήρηκεν. καὶ
 σφίσιν ἐστὶ, τοῦ θεοῦ χρήσαντος, ἔνθα ὁ Πύρρος
 ἐτελεύτησεν, ἱερὸν Διμήτρος, ἐν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Πύρ-
 ρος τέθναται.

CAPVT XIV.

*De simili vitae Aeacidarum exitu — memorandis
 artis operibus in Odeo — Triptolemo — Epimenide
 et Thalete — Aeschyli Epitaphio — Minerva —
 cultu Veneris Coelestis.*

Θαῦμα δὲ ποιοῦμαι τῶν καλουμένων Διακιδῶν αὐ-
 τοῖς κατὰ τὰ αὐτὰ ἐκ τοῦ θεοῦ συμβῆναι τὴν τελευ-
 τήν· εἴγε Ἀχιλλεὺς μὲν Ὀμηρος ὑπὸ Ἀλεξάνδρου φησὶ
 τοῦ Προῖμου καὶ Ἀπόλλωνος ἀπολέσθαι· Πύρρον
 δὲ τὸν Ἀχιλλεύς ἢ Πυθία προσέταξεν ἀποκτεῖναι
 Δελφοῖς· τῷ δὲ Διάκιδου συνέβη τὰ ἐς τὴν τελευ-
 τήν, οἷα Ἀργεῖοί τε λέγουσι καὶ Λευκίας ἐποίησε.
 Διάφορα δὲ ὅμως ἐστὶ καὶ ταῦτα, ὥς Ἰερώνυμος ὁ
 Καρδιανὸς ἔγραψεν. ἀνδρὶ γάρ βασιλεῖ συνόντι
 ἀνάγκη πᾶσα ἐς χάριν συγγράφειν. εἰ δὲ καὶ Φλι-
 στος αἰτίαν δικαίαν εἴληφεν, ἐπιπλίζων τὴν ἐν Συ-
 ρακούσiais κἀθοδον, ἀποκρύνεσθαι τῇ Διονυσίου
 τὰ ἀνοσιώτατα, ἣ που πολλή γε Ἰερωνύμῳ συγγνώ-
 μη τὰ ἐς ἡδονὴν Ἀντιγόνοῦ γράφειν. ἣ μὲν Ἡπειρω-
 τῶν ἀκμὴ κατέστρεψεν ἐς τοῦτο.

Ἐς δὲ τὸ Ἀθήνησιν εἰσελθοῦσιν ὦδεϊον, ἅλλα
 τε καὶ Διδόνυσος κεῖται θάλας ἄξιος· πλησίον δὲ ἐστὶ

κρήνη, καλοῦσι δὲ αὐτὴν Ἐννεάκρουνον, οὕτω κοσμη-
θεῖσαν ὑπὸ Πεισιστράτου. φρέατα μὲν καὶ διὰ πά-
σης τῆς πόλεως ἐστὶ· πηγὴ δὲ αὕτη μόνη. ναοὶ δὲ
ὑπὲρ τὴν κρήνην, ὃ μὲν Δῆμητρος πεποιήται καὶ
Κόρης, ἐν δὲ τῷ Τριπτόλεμου κείμενόν ἐστιν ἄγαλμα.
2 τὰ δὲ ἐς αὐτὸν ὅποια λέγεται γράψω, παρὶς ὅσον
ἐς Αἰθίοπην ἔχει τοῦ λόγου. Ἕλληνων οἱ μάλιστα
ἀμφισβητοῦντες Ἀθηναίους ἐς ἀρχαιότητα καὶ δόξα,
ἃ παρὰ θεῶν φασὶν ἔχειν, εἶσιν Ἀργεῖοι, καθάπερ
βαρβάρων φασὶν Αἰγύπτιοι. λέγεται οὖν, ὡς Δῆ-
μητρα ἐξ Ἄργος ἐλθοῦσαν Πηλεργὸς δεξαίτο οἶκῳ,
καὶ ὡς Χρυσανθὺς τὴν ἑσπαγὴν ἐπισταμένη τῆς κό-
ρης διαγῆσαιτο· ἵαπερον δὲ Τρόχλον ἱεροφάντην,
φυγόντα ἐξ Ἄργους κατὰ ἔχθος Ἀγήτωρος, ἐλθεῖν
φασὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ γυναῖκά τε ἐξ Ἐλευσίνος
γῆμαι, καὶ γενέσθαι οἱ παῖδας Εὐβουλέα καὶ Τρι-
πτόλεμον. οὗδε μὲν Ἀργεῖων ἐστὶ λόγος. Ἀθηναῖοι
δὲ, καὶ ὅσοι παρὰ τούτοις, ἴσους Τριπτόλεμον τὸν
Κελιῶν πρῶτον σπεῖραι καρπὸν ἡμετρον. ἔπη δὲ
ἔδεται Μουσαιοῖον μὲν, (εἰ δὲ Μουσαιοῖον καὶ ταῦτα)
Τριπτόλεμον παῖδα Ἰάκχου καὶ Γῆς εἶναι· Ὀρφικὸς
δὲ (οὐδὲ ταῦτα Ὀρφικὸς, ἐμοὶ ὁδοκεῖν, ὄντα) Εὐ-
βουλεῖ καὶ Τριπτόλεμῳ Ἀνακλὴν πατέρα εἶναι,
μηνύσας δὲ σφισι περὶ τῆς παιδὸς δοθῆναι παρὰ
Δῆμητρος, σπεῖραι τοὺς καρπούς· Χοιρίλῳ δὲ Ἀθη-
ναίῳ δράμα ποιήσαντι Ἀλόπην ἔσθ' ἐρημένα, Κερ-
κύναν εἶναι καὶ Τριπτόλεμον ἀδελφούς, τεκεῖν δὲ
σφῶς Θυγατέρας Ἀμφικτύονος, εἶναι δὲ πατέρα
Τριπτόλεμῳ μὲν Πάγον, Κερκύναν δὲ Ποσειδῶνα.

πρόσω δὲ ἵεναι με ὀρμημίνον τοῦδε τοῦ λόγου, καὶ
 ὁπόσα ἐξηγήσιν ἔχει τὸ Ἀθήνησιν ἱερὸν, καλούμετον
 δὲ Ἐλευσίνιον, ἐπέσχετο ὕψις ὀνείρατος· ὃ δὲ ἐς πάν-
 τας ὅσιον γράφειν, ἐς ταῦτα ἀποτρέψομαι. πρὸ τοῦ
 ναοῦ τοῦδε, ἔνθα καὶ τοῦ Τριπολέμονος τὸ ἄγαλμα,
 ἔστι βοῦς χαλκῆς, οἷα ἐς θυσίαν ἀγόμενος· πεποιή-
 ται δὲ καθήμενος Ἐπιμενίδης Κνώσιος, ὃν ἐλθόντα
 ἐς ἄγρον κοιμᾶσθαι λέγουσιν ἐστλθόντα ἐς σπήλαιον·
 ὃ δὲ ἵππος οὐ πρότερον ἀνῆκεν αὐτόν, πρὶν ἢ οἱ
 τεσσαρακοστὸν ἔτος γενέσθαι καθεύδοντι· καὶ ὅστι-
 ρον ἔπη τε ἐποίησε, καὶ πόλεις ἐκάθηρεν ἄλλας τε καὶ
 τὴν Ἀθηναίων. Θαλῆς δὲ ὁ Λακεδαιμονίους τὴν εὐ-
 σον παύσας, οὔτε ἄλλως προσήκων, οὔτε τύχῃς ἦν
 Ἐπιμενίδῃ τῆς αὐτῆς· ἀλλ' ὁ μὲν Κνώσιος, Θάλητα
 δὲ εἶναι φησι Γορτύριον Πολύμναστος Κολοφώνιος
 ἔπη Λακεδαιμονίους ἐς αὐτὸν ποιήσας. 4 ἔτι δὲ ἀπαι-
 τέρω ναὸς Εὐκλείας, ἀνάθημα καὶ τοῦτο ἀπὸ Μή-
 δων, οἱ τῆς χώρας Μαραθῶνα ἔσχον, φρονῆσαι δὲ
 Ἀθηναίους ἐπὶ τῇ νίκῃ ταύτῃ μάλιστα εὐχάσθω· καὶ
 δὴ καὶ Αἰσχύλος, ὡς οἱ τοῦ βίου προσιδουῖτο ἡ τε-
 λευτή, τῶν μὲν ἄλλων ἐμνημόνευσεν οὐδενὸς δόξης
 ἐς τοσοῦτον ἤκων ἐπὶ ποίησιν, καὶ πρὸ Ἀρτεμισίου
 καὶ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσας· ὃ δὲ τό τε ὄνομα
 προτεθὲν καὶ τὴν πόλιν ἔγραψεν, καὶ ὡς τῆς ἀν-
 δρείας μάρτυρας ἔχοι τὸ Μαραθῶνιον ἄλσος καὶ
 Μήδων τοὺς ἐς αὐτὸ ἀποβάντας.

5 Ἐπεὶ δὲ τὸν Κισαμεικὸν καὶ στοᾶν τὴν κα-
 λουμένην Βασιλείον ναὸς ἐστὶν Ἡφαιστοῦ· καὶ ὅτι
 μὲν οἱ ἄγαλμα παρίστηκεν Ἀθηναῖς, οὐδὲν θαῦμα

ἐπιούμην τὸν ἐπὶ Ἐριχθονίῳ ἐπιστάμενος λόγον·
τὸ δὲ ἄγαλμα ὁρῶν τῆς Ἀθηναῖς γλαυκοὺς ἔχον τοὺς
ὀφθαλμούς, Λιβύων τὸν μῦθον ὄντα εὕρισκον. τοῦ-
τοις γὰρ ἔστιν εἰρημίων Ποσειδῶνος καὶ Ἰμνης
Τριτωνίδος θυγατέρα εἶναι, καὶ διὰ τοῦτο γλαυκοὺς
εἶναι ὥσπερ καὶ τῷ Ποσειδῶνι ὀφθαλμούς. 6 πλη-
σίαν δὲ ἱερὸν ἔστιν Ἀφροδίτης Οὐρανίας. πρώτοις
δὲ ἀνθρώπων Ἀσσυρίοις κατεστή σέβασθαι τὴν Οὐ-
ρανίαν· μετὰ δὲ Ἀσσυρίους Κυπρίων Παφίους, καὶ
Φοινίκων τοῖς Ἀσκάλωνα ἔχουσιν ἐν τῇ Παλαιστίνῃ·
παρε δὲ Φοινίκων Κυθήριοι μαθόντες σέβουσιν·
Ἀθηναίοις δὲ κατεστήσατο Αἰγέως, αὐτῷ τε οὐκ εἶναι
παῖδος νομίζων (οὐ γὰρ πῶ τότε ἦσαν) καὶ ταῖς
ἀδελφαῖς γενέσθαι τὴν συμφορὰν ἐκ μηνίματος τῆς
Οὐρανίας. τὸ δὲ ἐφ' ἡμῶν ἔτι ἄγαλμα λίθου Πα-
ρίον καὶ ἔργον Φειδίου. ἄνθος δὲ ἔστιν Ἀθηναίοις
Ἀθρονέων, οἱ Πορφυρίωνα ἔτι πρότερον Ἀκταίου
βασιλεύσαντα τῆς Οὐρανίας φασὶ τὸ παρὰ σφισιν
ἱερὸν ιδρύσασθαι. λέγουσι δὲ ἀνὰ τοὺς δήμους καὶ
ἄλλα οὐδέν ὁμοίως καὶ οἱ τὴν πόλιν ἔχοντες.

C A P V T XV.

De porticu Poecile dicta et de picturis in ea.

Ἰοῦσι δὲ πρὸς τὴν στοάν, ἣν ποικίλην ὀνομάζουσιν
ὑπὸ τῶν γραφῶν, ἔστιν Ἑρμῆς χαλκοῦς καλούμενος
Ἀγοραῖος, καὶ πύλη πλησίον· ἔπειτα δὲ οἱ τρόπαιον
Ἀθηναίων ἵππομαχία κρατησάντων Πλεισταρχον,
ὃς ἦν ἵππου Κασσάνδρου καὶ τοῦ Ξεικοῦ τὴν ἀρ-
χὴν ἀδελφὸς ὢν ἐπειτέτραπτο. 2 αὕτη δὲ ἡ στοὰ
πρῶτα μὲν Ἀθηναίους, ἔτι τεταγμένους ἐν Οἰνῳ

τῆς Ἀργείας ἐναντία Λακεδαιμονίων· γέγραπται δὲ
 οὐκ ἐς ἀκμὴν ἀγῶνος οὐδὲ τολμημάτων ἐς ἐπίδειξιν
 τὸ ἔργον ἤδη προήκον, ἀλλὰ ἀρχομένη τε ἡ μάχη,
 καὶ ἐς χεῖρας ἔτι στυγόντες. ἐν δὲ τῷ μίσθῳ τῶν τοί-
 χων Ἀθηναῖοι καὶ Θησεὺς Ἀμαζύσαι μάχονται. μί-
 ναις δὲ ἄρα ταῖς γυναιξίν οὐκ ἐσθλῆραι τὰ πταίσματα
 τὸ εἰς τοὺς κινδύνους ἀφειδές, γὰρ Θημισκόρος τε
 ἀλούσης ὑπὸ Ἡρακλείους, καὶ ὑαίερον φθαρσίης
 σφίσι τῆς στρατιῆς, ἣν ἐπ' Ἀθήνας ἐστειλαν, ὅπως
 ἐς Τροίαν ἦλθον Ἀθηναίους τε αὐτοῖς μαχομένους,
 καὶ τοῖς πῦσιν Ἑλλήσιν. 3 ἐπὶ δὲ ταῖς Ἀμαζύσιν
 Ἑλληνεὺς εἶσιν ἡγεμόνες Ἴλιον, καὶ οἱ βασιλεῖς ἡθρο-
 σμένοι διὰ τὸ Αἴαντος ἐς Κασσάνδραν τόλμημα·
 καὶ αὐτὸν ἡ γραφὴ τὸν Αἴαντα ἔχει, καὶ γυναικας
 τῶν αἰχμαλώτων ἄλλας τε καὶ Κασσάνδραν. 4 τε-
 λευταῖον δὲ τῆς γραφῆς εἶσιν οἱ μαχησάμενοι Μα-
 ραθῶν· Βοιωτῶν δὲ οἱ Πλάταιαν ἔχοντες καὶ ὅσαν
 ἦν Ἀντιπὼν, ἵσταν ἐς χεῖρας τοῖς βαρβάροις· καὶ
 ταύτῃ μὲν ἔστιν ἴσα παρ' ἀμφοτέρων ἐς τὸ ἔργον, τὸ
 δὲ ἔσω τῆς μάχης, φεύγοντές εἰσιν αἱ βαρβαροὶ καὶ
 ἐς τὸ ἔλος ὠθοῦντες ἄλλήλους· ἰσχυρὰ δὲ τῆς γρα-
 φῆς νῆδες τε αἱ φαίνονται, καὶ τῶν βαρβάρων τοὺς
 ἐσπίπτοντας ἐς ταύτας φοιτῶντας οἱ Ἕλληνες. ἐν-
 ταῦθα καὶ Μαραθῶν γεγραμμένος ἐστὶν ἥρωας, ἀφ'
 οὗ τὸ πεδῖον ὠνόμασται, καὶ Θησεὺς ἀνιόντι ἐκ γῆς
 εἰκασμένος, Ἀθηνῆ τε καὶ Ἡρακλῆς. Μαραθωνίαις
 γάρ, ὥς αὐτοὶ λέγουσιν, Ἡρακλῆς ἐνομήθη ἐν πρῶ-
 τοις. τῶν μαχομένων δὲ δῆλοι μάλιστα εἶσιν ἐν τῇ
 γραφῇ Κυλλίμαχος τε, ὅς Ἀθηναίους πολεμοῦντι

ἤρξατο, καὶ Μιλτιάδης τῶν στρατηγούντων, ἦρως
 τε ἔχειλος καλούμενος, οὗ καὶ ὕστερον ποιήσομαι
 μνήμην. ὃ ἐν ταῦθα ἀσπίδες κεῖνται χαλκαῖ, καὶ ταῖς
 μὲν ἐστὶν ἐπίγραμμα, ἀπὸ Σκιωναίων καὶ τῶν ἐπι-
 κούρων εἶναι· τὰς δὲ ἐπαληθιμμένας πίσσῃ, μὴ σφᾶς
 ὃ τε χρόνος λυμῆνεται καὶ ὅσα Λακεδαιμονίων εἶναι
 λέγεται τῶν ἁλόντων ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ νήσῳ.

CAPVT XVI.

*De signis ante porticum Poecile dictam — Seleuci
 signo, rebus gestis ac morte.*

Ἀνδριάντες δὲ χαλκοὶ κεῖνται πρὸ μὲν τῆς στοῆς,
 Σόλων ὁ τοὺς νόμους Ἀθηναίοις γράψας, ὀλίγον δὲ
 ἀπωτέρω Σέλευκος, ὃ καὶ πρότερον ἐγένετο ἐς τὴν
 εὐδαιμονίαν τὴν μέλλονσαν σημεῖα οὐκ ἀφανῆ. Σε-
 λεύκῳ γὰρ, ὅς ὤφειτο ἐκ Μακεδονίας σὺν Ἀλεξάν-
 δρῳ, θύοιτο ἐν Πιλλῇ τῷ Ἀῖ, τὰ ξύλα ἐπὶ τοῦ βω-
 μοῦ κείμενα προὔβη τε αὐτόματα πρὸς τὸ ἄγναιμα
 καὶ ἄνιπ παρὰς ἦρθη. τελευτήσαντος δὲ Ἀλεξάν-
 δρου, Σέλευκος Ἀντίγονον ἐς Βαβυλῶνα ἀφικόμε-
 νον δέσας καὶ παρὰ Πτολεμαῖον φυγὼν τὸν Λάγον,
 κατήλθεν αὐθις ἐς Βαβυλῶνα· κατελθὼν δὲ ἐκρά-
 τησε μὲν τῆς Ἀντιγόνου στρατιᾶς καὶ αὐτὸν ἀπέ-
 κτεινεν Ἀντίγονον, εἰς δὲ ἐπιστρατεύσας ὕστερον
 Δημήτριον τὸν Ἀντιγόνου, ὥς δὲ οἱ ταῦτα προεχῶ-
 ρήκει καὶ μετ' ὀλίγον πρὸς Ἀνσιμάχου κατεβράσθη,
 τὴν μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πᾶσαν ἀρχὴν παρίδωνκεν Ἀντιόχῳ
 τῷ παιδί, αὐτὸς δὲ ἐς Μακεδονίαν ἡπείγετο. στρα-
 τιά μὲν οὖν καὶ Ἕλληνας καὶ βαρβάρων ἦν παρα-
 Σελεύκῳ, 2 Πτολεμαῖος δὲ ἀδελφὸς μὲν Ἀνσιμάχου

καὶ παρὰ Λυσιμάχου παρ' αὐτὸν πεφευγὼς, ἄλλως
 δὲ τολμῆσαι πρόχειρος καὶ δι' αὐτὸ Κεραυνὸς κα-
 λούμενος, οὗτος ὁ Πτολεμαῖος, ὡς προσίων ὁ Σέλευ-
 κος σφραγὶς ἐγένετο κατὰ Λυσιμαχίαν, μαθὼν Σέ-
 λευκὸν κτείνει· διασπᾶσαι δὲ ἐπιτρέφας τὰ χρήματα
 τοῖς βασιλεῦσιν, ἐβασιλεύσει Μακεδονίας, ἐς ὃ Γα-
 λᾶταις πρῶτος ὢν ἵσμεν βασιλέων ἀντιτάσσονται τολ-
 μῆσας ἀναιρεῖται ὑπὸ τῶν βαρβάρων· τὴν δὲ ἀρχὴν
 Ἀντίγονος ἀνεσώσατο ὁ Δημητρίου. ὁ Σέλευκος δὲ
 βασιλέων ἐν τοῖς μάλιστα πείθεται καὶ ἄλλως γε-
 νέσθαι δίκαιον καὶ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβῆ. τοῦτο
 μὲν γὰρ Σέλευκός ἐστιν ὁ Μιλησίοις τὸν χαλκοῦν
 καταπέμψας Ἀπόλλωνα εἰς Βοηργχίδας, ἀνακομισθέντα
 εἰς Ἐκβάτανα τὰ Μηδικὰ ὑπὸ Ξέρξου· τοῦτο δὲ
 Σελεύκειαν οἰκίαν ἐπὶ Τίγρητι ποταμῷ καὶ Βαβυ-
 λωνίους οὕτως ἐπαγόμενος ἐς αὐτὴν συνοίκουε, ὑπε-
 λείπετο μὲν τὸ τεῖχος Βαβυλῶνος, ὑπελείπετο δὲ τοῦ
 Βυλ τὸ ἱερὸν, καὶ περὶ αὐτὸ τοὺς Χαλδαίους οἰκεῖν

C A P V T XVII.

*De Misericordiae ara in foro — aliis huiusmodi
 virtutum aris — Theatro Ptolemaei et signis in
 eo — Thesei templo et picturis in eo — Minos et
 Theseo — varia de Thesei morte narratione.*

Ἀθηναίοις δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἄλλα ἐστὶν οὐκ ἐς
 ἅπαντας ἐπίσημα, καὶ Ἐλέου βωμὸς, ᾧ μάλιστα
 θεῶν, ἐς ἀνθρώπινον βίον καὶ μεταβολὰς πραγμά-
 των ὅτι ὠφέλιμος, μόνοι τιμῆς Ἑλλήνων νέμονται
 Ἀθηναῖοι. τούτοις δὲ οὐ τὰ ἐς φιλανθρωπίαν μόνοι
 καθίστηται, ἀλλὰ καὶ ἐς θεοὺς εὐσεβεῖν ἄλλων πλέον.

καὶ γὰρ Αἰδοῦς σφίσι βωμός ἐστι, καὶ Φήμης, καὶ Ὀρηῆς· δηλὰ τε ἐναργῶς ὅσοις πλέον τι ἐτίμων εὐσεβείας μέτεστιν, ἴσάν σφισι παρὸν τύχης χρηστῆς. 2 Ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ τῆς ὑγορῆς ἀπέχοντι οὐ πολὺν, Πτολεμαῖον δὲ ἀπὸ τοῦ κατασκευασμένου καλουμένου, λίθοι τέ εἰσιν Ἑρμαῖ, θεῶς ἄξιοι, καὶ εἰκὼν Πτολεμαίου χαλκῇ· καὶ ὁ τε Αἰβύς Ἰόβας ἐνταῦθα κεῖται, καὶ Χρῆσιππος ὁ Σολεὺς. πρὸς δὲ τῷ γυμνασίῳ Θησαῖος ἐστὶν ἱερὸν· γραφαὶ δὲ εἰσι, πρὸς Ἀμαζόνων Ἀθηναῖοι μαχόμενοι. πεποιήται δὲ σφισιν ὁ πόλεμος οὗτος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῇ ἀσπίδι, καὶ τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς ἐπὶ τῷ βῆθρῳ. γέγραπται δὲ ἐν τῷ τοῦ Θησαῖος ἱερῷ καὶ ἡ Κενταύρων καὶ ἡ Αἰτωπιδῶν μάχη· Θησεὺς μὲν οὖν ἀπεκτονώς ἐστιν ἡδὴ Κένταυρον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἐξ ἴσου καθίστηται ἔτι ἡ μάχη. τοῦ δὲ τρίτου τῶν τοίχων ἡ γραφή μὴ πενθομένοις, ἃ λέγουσιν, οὐ σαφές ἐστιν· τὰ μὲν πον διὰ τὸν χρόνον, τὰ δὲ Μίκων οὐ τὸν πάντα ἔγραψε λόγον. 3 Μένως ἦν ἵκα Θησαῖα καὶ τὸν ἄλλον στόλον τῶν παίδων ἦγεν ἐς Κρήτην, ἐρασθεὶς Περιβοίας, ὃς οἱ Θησεὺς μάλιστα ἠγναντιοῦτο, καὶ ἄλλα ὑπὸ ὀργῆς ἀπέρριπεν ἐς αὐτόν, καὶ παῖδα οὐκ ἴση Ποσειδάωνος εἶναι· ἐπεὶ οὐ δύνασθαι τὴν σφραγίδα, ἣν αὐτὸς φέρων ἔτυχεν, ἀφέντι ἐς θάλασσαν ἀνασῶσαι οἱ. Μένως μὲν λέγεται ταῦτα εἰπὼν εἶσθαι τὴν σφραγίδα· Θησαῖα δὲ σφραγιδὰ τε ἐκείνην ἔχοντα καὶ στέφανον χρυσῶν Ἀμφιτρίτης δῶρον ἀνελθεῖν λέγουσιν ἐκ τῆς θαλάττης. 4 ἐς δὲ τὴν τελευταίαν τὴν Θησαῖος πολλὰ ἡδὴ καὶ οὐχ ὁμολογοῦντα εἰρηται·

δεδύσθαι γὰρ αὐτὸν λέγουσιν ἐς τόδε, ἕως ἂν Ἑρα-
 κλέους ἀναχθῇ. πιθανώτατα δέ, ὡν ἤκουσα, Θη-
 σεύς ἐς Θεσπρωτοὺς ἐμβαλὼν, τοῦ βασιλείως τῶν
 Θεσπρωτῶν γυναῖκα ἀρκύσων, τὸ πολὺ τῆς στρατιᾶς
 οὕτως ἀπόλλυσι καὶ αὐτὸς τε καὶ Πειρίθους (Πειρί-
 θους γὰρ καὶ τὸν γάμον ἀπεύδων ἐστράτευεν) ἤλω-
 σαν, καὶ σφῆς ὁ Θεσπρωτὸς δῖσιν εἶχεν ἐν Κιχύρῳ.
 5 τῆς δὲ γῆς τῆς Θεσπρωτίδος ἐστὶ μὲν που καὶ ἄλλα
 θεῶς ἄξια, ἱερὸν τε Λιδὸς ἐν Λωδῶνῃ καὶ ἱερὸν τοῦ
 θεοῦ φηγύς. πρὸς δὲ τῇ Κιχύρῳ λίμνῃ τέ ἐστιν Ἀχε-
 ρουσία καλονμένη, καὶ ποταμὸς Ἀχέρων· ἥϊ δὲ καὶ
 Κωκυτὸς ὕδωρ αἰετπέστατον· Ὅμηρός τε μοι δοκεῖ
 ταῦτα ἐωρακώς, ἐς τε τὴν ἄλλην ποιήσιν ἀποτολμῆ-
 σαι τῶν ἐν ἡδον, καὶ δὴ καὶ τὰ ὑνόματα τοῖς ποτα-
 μοῖς ἀπὸ τῶν ἐν Θεσπρωτίδι θέσθαι. 6 τότε δὲ
 ἐχομένου Θησεῖος, στρατεύουσιν ἐς Ἀφιδνίαν οἱ
 Τυνδάρεω παῖδες, καὶ τὴν τε Ἀφιδνίαν αἰραῦσι καὶ
 Μενισθεῖα ἐπὶ βίαιᾳ κατήγαγον. Μενισθεὺς δὲ
 τῶν μὲν παίδων τῶν Θησεῖος παρ' Ἐλεσθήτορα ὑπεξ-
 ἐλθόντων ἐς Εὐβοίαν εἶχεν οὐδένα λόγον· Θησεῖα
 δὲ εἴποτε παρὰ Θεσπρωτῶν ἀναγομισθήσεται, δυσ-
 ανταγώνιστον ἡγούμενος, διὰ θεραπείας τὰ τοῦ
 δήμου καθίστατο, ὥς Θησεῖα ἀνασωθέντα ὑστερον
 ἀπωσθῆναι. στέλλεται δὲ Θησεὺς παρὰ Δευκαλίωνα
 ἐς Κρήτην. ἐξενεχθέντα δὲ αὐτὸν ὑπὸ πνευμάτων ἐς
 Σκύρον τὴν νῆσαν λαμπρῶς περιεῖπον οἱ Σκύριοι
 κατὰ γένους δόξαν, καὶ ἄξιωμα ὧν ἦν αὐτὸς ἐργα-
 σμένος· καὶ οἱ θάνατον Λυκομήδης διὰ ταῦτα ἐβού-
 ληνται, ὁ μὲν δὲ Θησεῖος σηκὸς Ἀθηναίοις ἐγίνετο

ὑπερὸν ἢ Μῆδοι Μαγαδῶνα ἔσχον, Κίρωνος τοῦ Μιλτιάδου Σκυρίους ποιήσαντος ἀναστάτους, δίκην δὲ τοῦ Θεοφίλου θανάτου καὶ τὰ ὁστέοις κομίσαντος ἐς Ἀθήνας.

CAPVT XVIII.

De templo Castoris et Pollucis — Aglauro eiusque sororibus — Prytaneo — templo Serapidis, Lucinae (Εἰλειθυίας) — Adriani imperat. aliorumque signis ante templum Iovis Olympii — Isocrate — templo Iovis Olympii — Adriani operibus Athenis exstructis

Τὸ δὲ ἱερὸν τῶν Διουσκούρων ἐστὶν ἀρχαῖον· αὐτοὶ τε ἐστώτες καὶ οἱ παῖδες καθήμενοί σφισιν ἐφ' ἵππων. ἐνταῦθα Πολύγνυτος μὲν ἔχοντα ἐς αὐτοὺς ἔγραψε γάμον τῶν θυγατέρων τῶν Δευκίππου, Μίκων δὲ τοὺς μετὰ Ἰάσονος ἐς Κόλχους πλεύσαντας· καὶ οἱ τῆς γραφῆς ἢ σπουδὴ μάλιστα ἐς Ἀκαστον καὶ τοὺς ἵππους ἔχει τοῦ Ἀκάστου. 2 ὑπὲρ δὲ τῶν Διουσκούρων τὸ ἱερὸν Ἀγλαύρου τέμενος ἐστίν. Ἀγλαύρω δὲ καὶ ταῖς ἀδελφαῖς, Ἑρση καὶ Πανδρόσῳ, δοῦναι φασὶν Ἀθηναῖν Ἑριχθόριον, καταθείσαν ἐς κιβωτὸν, ἀπειποῦσιν εἰς τὴν παρακαταθήκην μὴ πολυπραγμονεῖν. Πάνδρῳσον μὲν δὴ λέγοναι πείθεσθαι· τὰς δὲ δύο (ἀναῖξαι γὰρ σφῆς τὴν κιβωτὸν) καίνομαι τε, ὡς εἶδον τὸν Ἑριχθόριον, καὶ κατὰ τῆς ἀκροπόλεως, ἐνθα ἦν μάλιστα ἀπότομον, αὐτὰς ῥίψαι· κατὰ τοῦτο ἐπαναβάντες Μῆδοι κατεφόνευσαν Ἀθηναίων τοὺς πλεόν τε ἐς τὸν χρησμόν ἢ Θεμιστοκλῆς εἰδέναι νομίζοντας καὶ τὴν ἀκρόπολιν ξύλοις καὶ σταυροῖς ἀποτειχίσαντας. 3 πλησίον δὲ Πρυ-

ταυτῶν ἐστίν, ἐν ᾧ νόμοι τε οἱ Σόλωνος εἶσι γε-
γραμμένοι, καὶ θεῶν Εἰρήνης ἀγάλματα κέεται καὶ
Ἑστίας, ἀνδριάντες δὲ ἄλλοι τε καὶ Αὐτόλυκος ὁ
παγκρατιαστής. τὰς γὰρ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστο-
κλέους εἰκόνας ἐς Ῥωμαῖον τε ἄνδρα καὶ Θούρα με-
τέγραψαν. 4. ἐντεῦθεν ἰούσιν ἐς τὰ κάτω τῆς πόλεως,
Σαράπιδός ἐστιν ἱερὸν, ὃν Ἀθηναῖοι παρὰ Πτολε-
μαίου θεὸν ἐσηγάγοντο. Αἰγυπτίοις δὲ ἱερὰ Σα-
ράπιδος, ἐπιφανέστατον μὲν ἐστίν Ἀλεξανδρεῦσιν,
ἀρχαιότατον δὲ ἐν Μέμφει· ἐς τοῦτο ἐπελθεῖν οὔτε
ξένοις ἐστίν, οὔτε τοῖς ἱερεῦσι, πρὶν ἂν τὸν Ἄπιν
θάπτωσι. 5. τοῦ δὲ ἱεροῦ τοῦ Σαράπιδος οὐ πρό-
φω χωρίον ἐστίν, ἐνθα Περίθουν καὶ Θησίαν συνθε-
μένους ἐς Αἰακιδάματα καὶ ὕστερον ἐς Θεσπρωτοὺς
σταλῆναι λέγουσι. πλησίον δὲ ὠκοδόμητο ναὸς Εἰ-
λειθυίας, ἣν ἔλθοῦσαν ἐξ Ἐπιβορέων ἐς Ἀἴλον γι-
νέσθαι βοηθὸν ταῖς Αἰταῦς ὠδίαι· τοὺς δὲ ἄλλους
παρ' αὐτῶν φασὶ τῆς Εἰλειθυίας μαθῆναι τὸ ὄνομα·
καὶ θύουσι τε Εἰλειθυίᾳ Αἴλιοι καὶ ἕμερον ἔδουσι
Ῥῶλος. Κρητὲς δὲ τῆς χώρας τῆς Κνωσίας ἐν Ἀνι-
σῶ γενέσθαι νομίζουσιν Εἰλειθυίαν καὶ παῖδα Ἦρας
εἶναι. μόνοις δὲ Ἀθηναίοις τῆς Εἰλειθυίας κκά-
λπται τὰ ἑόανα ἐς ἄκρους τοὺς πόδας. τὰ μὲν δὴ
δύο εἶναι Κρητικά, καὶ Φαίδρας ἀναθήματα ἔλ-
γον αἱ γυναῖκες, τὸ δὲ ἀρχαιότατον Ἐρμούχθονα ἐν
Αἴλου κομίσαι.

6. Πρὶν δὲ ἐς τὸ ἱερὸν ἵέναι τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμ-
πίου, Ἀδριανὸς ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς τὸν τε ναὸν
ἀνέθηκε, καὶ τὸ ἄγαλμα θείας ἄξιον οὐ μεγέθει

μὲν, (ὅτι μὴ Ῥωμαίοις καὶ Ῥοδίοις εἶσιν οἱ κολοσσοὶ, τὰ λοιπὰ ἀγάλματα ὁμοίως ἀποδείκνυται) πεποιήται δὲ ἐκ τε ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ, καὶ ἔχει τέχνης εὖ πρὸς τὸ μέγιστος ὁρῶσιν. ἐνταῦθα εἰκόνας Ἀθριανοῦ, δύο μὲν εἰσι θαλοῦ λίθου, δύο δὲ Αἰγυπτίου· χαλκαὶ δὲ εἰσὶναι πρὸ τῶν κίωνων, ὥς Ἀθηναῖοι καλοῦσιν ἀποίκους πόλεις. ὁ μὲν δὴ πᾶς περιβόλος σταδίων μάλιστα τεσσάρων ἐστίν, ἀνδρῶντων δὲ πλήρης· ἀπὸ γὰρ πόλεως ἐκάστης εἰκὼν Ἀθριανοῦ βασιλείᾳ ἀνάκειται, καὶ σφῆς ὑπερεβάλλοντο Ἀθηναῖοι, τὸν κολοσσὸν ἀναθέντες ὀπισθε τοῦ ναοῦ θίᾳς ἄξιον. ἡ ἐστὶ δὲ ἀρχαία ἐν τῷ περιβόλῳ, Ζεὺς χαλκοῦς, καὶ ναὸς Κρόνου καὶ Πέας, καὶ τέμενος τὴν ἐπέκλησιν Ὀλυμπίας. ἐνταῦθα ὅσον ἐς πῆχυν τὸ ἔδαφος διέστηκε, καὶ λέγουσι μετὰ τὴν ἐπομβρίαν τὴν ἐπὶ Δευκαλίωνος συμβῆσαν ὑπορυῆναι ταύτην τὸ ὕδωρ, ἐμβάλλουσαι τε ἐς αὐτὸ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἄλφριτα πυρρῶν μέλιτι μίζαντες. καί ται δὲ ἐπὶ κλονος Ἰσοκράτους ἀνδράς, ὅς ἐς μνήμην τρία ὑπελείπετο, ἐπιμονώτατον μὲν, ὅτι οἱ βιώσαντι ἔτη δυοῖν δέοντα ἱκατὸν οὐποτε κατελύθη μαθητὰς ἔχειν· σοφρονίστατον δὲ, ὅτι πολιτείας ἀπεχόμενος διέμεινε καὶ τὰ κοινὰ οὐ πολυπραγμονῶν· ἐλευθερώτατον, ὅτι πρὸς τὴν ἀγγελίαν τῆς ἐν Χαιρωνείᾳ μάχης ἀλγίστως ἐτελεύτησεν ἐθελοντής. κίονται δὲ καὶ λίθου Φρυγίου Πέρας χαλκοῦν τρίποδα ἀνέχοντες, θίᾳς ἄξιοι καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ τρίπους. τοῦ δὲ Ὀλυμπίου Διὸς Δευκαλίωνα οἰκοδομήσαι λέγουσι τὸ ἀρχαῖον ἱερὸν, σημεῖα ἀποφαίνοντες, ὥς Δευκαλίων Ἀθήνησιν ἔφη-

σε, τάφον τοῦ ναοῦ τοῦ νῦν οὐ πολὺ ἀφιστηκότα.
 9. Ἀδριανὸς δὲ κατασκευάσκειτο μὲν καὶ ἄλλα Ἀθη-
 ναίοις, ναὸν Ἡμῶς, καὶ Διὸς Πανελληνίου, καὶ
 θεοῖς τοῖς πᾶσιν ἱερὸν κοινόν· τὰ δὲ ἐπιφανέστατα
 ἑκατὸν εἴκοσι κίοντες Φρυγίου λίθου, πεπολῆνται δὲ
 καὶ ταῖς στούαῖς κατὰ τὰ αὐτὰ οἱ τοῖχοι. καὶ οἰκί-
 ματα ἐνταῦθα ἐστὶν ὀρόφῳ τε ἐπιχρῶσθαι καὶ ἄλα-
 βάστρῳ λίθῳ, πρὸς δὲ ἰσχυρίσασθαι κεκοσμημένα καὶ
 γραφεῖς· κατὰκειται δὲ ἐς αὐτὸ βιβλία· καὶ γυ-
 μνάσιον ἐστὶν ἐπὶ οὐρανὸν Ἀδριανοῦ· κίοντες δὲ καὶ
 ἐνταῦθα ἑκατὸν λιθοτομίας τῆς Αἰβύων.

CAPUT XIX.

*De templo Apollinis Delphini — Venere in Hor-
 tis — Cynosarge — Lyceo — de Niso rege — de
 Nisso et Eridano fluviiis — de Diana Agrotera —
 de stadio Herodis.*

Μετὰ δὲ τὸν ναὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου πλησίον
 ἄγαλμα ἐστὶν Ἀπόλλωνος Πυθίου· ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλο
 ἱερὸν Ἀπόλλωνος ἐπὶ ἀκλῆσιν Δελφινίου. λέγουσι δὲ,
 ὡς, ἐξεργασμένου τοῦ ναοῦ πλὴν τῆς ὀροφῆς, ἀγνώστῳ
 εἴ τι τοῖς πᾶσιν ἀφίκοιτο Θεαεὺς ἐς τὴν πόλιν. οἷα δὲ
 χιτῶνα ἔχοντος αὐτοῦ πυδῆρη, καὶ πεπλεγμένης δὲ
 εὐπρεποῦς οἱ τῆς κόμης, ὡς ἐγίνετο κατὰ τὸν τοῦ
 Δελφινίου ναόν, οἱ τὴν στέγην οἰκοδομοῦντες ἤροντο
 σὺν χλευασίᾳ, ὃ τι δι' παρθένος ἐν ὥρᾳ γάμον πλα-
 νᾶται μόνη. Θεαεὺς δὲ ἄλλο μὲν αὐτοῖς ἐδήλωσεν
 οὐδέν, ἀπολύσας δὲ, ὡς λέγεται, τῆς ἀμάξης τοῦ
 βοῦς, ἣ σφισι παρῆν, τὸν ὄροφον ἀνέξῃσαν ἐς ὑψη-
 λότερον, ἣ τῷ ναῷ τὴν στέγην ἐποιοῦντο. 2 Ὡς δὲ

τὸ χωρίον, ὃ Κήπους ὀνομάζουσι, καὶ τῆς Ἀφροδίτης
 τὸν ταύτην οὐδαίς λεγόμενός σφισιν ἐστὶ λόγος· οὐ
 μὴν οὐδὲ ἐς τὴν Ἀφροδίτην, ἥ τοῦ ναοῦ πλησίον
 ἔστηκε. ταύτης γὰρ σχῆμα μὲν τετραγώνιον κατὰ
 ταυτὰ καὶ τοῖς Ἑρμαῖς, τὸ δὲ ἐπίγραμμα σημναίνει
 τὴν Οὐρανίαν Ἀφροδίτην τῶν καλουμένων Μαιρῶν
 εἶναι προσηβυτήν. τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς Ἀφροδίτης
 ἐν τοῖς Κήποις ἔργον ἐστὶν Ἀλκαμένους, καὶ τῶν
 Ἀθήνησιν ἐν λόγοις θείας ἄξιον. 3 Ἔστι δὲ Ἡρα-
 κλέους ἱερὸν καλούμενον Κυρδοσαργίς· καὶ τὰ μὲν
 ἐς τὴν κῆρα εἰδῆται τὴν λευκὴν ἐπιλεξαμένοις ἐστὶ
 τὸν χρησμόν. βωμοὶ δὲ εἰσὶν Ἡρακλείους τε καὶ Ἡβης,
 ἣν Διὸς παῖδα οὐσὲν οὐνοικτὴν Ἡρακλεῖ νομίζουσιν·
 Ἀλκμήνης τε βωμὸς καὶ Ἰολάου πεποιήται, ὅς τὰ
 πολλὰ Ἡρακλεῖ συνεπόνησε τῶν ἔργων. 4 Λύκειον
 δὲ ἀπὸ μὲν Λυκίου τοῦ Παρδίονος ἔχει τὸ ὄνομα,
 Ἀπόλλωνος δὲ ἱερὸν ἐξαρχῆς τε εὐθὺς καὶ καθ' ἡμᾶς
 ἐνορίζετο, Λύκιός τε ὁ θεὸς ἐνταῦθα ὀνομάσθη
 πρῶτον. λέγεται δὲ, ὅτι καὶ Τηρμισσῆς, ἐς οὗς ἤλ-
 θεν ὁ Λύκιος φεύγων Αἰγύπτου, καὶ τοῦτοις αἰτίος ἐστι,
 Λυκίους ἀπ' αὐτοῦ καλεῖσθαι. 5 Ἔστι δὲ ὀπισθεν
 τοῦ Λυκίου Νίσου μνημα, ὃν ἀποθαπόντα ὑπὸ
 Μίνω βασιλεύοντα Μεγάρων κομίσαντες Ἀθηναῖοι
 ταύτῃ θάπτουσιν. ἐς τοῦτον τὸν Νίσον ἔχει λόγος,
 τρίχας ἐν τῇ κεφαλῇ οἷ παρφυρῆς εἶναι, χρῆναι δὲ
 αὐτὸν ἐπὶ ταύταις ἀποκαρτεῖσαι τελευτῇ. ὥς δὲ οἱ
 Κρήτες ἤλθον ἐς τὴν γῆν, τὰς μὲν ἄλλας ἦρουν ἐξ
 ἐπιδρομῆς τὰς ἐν τῇ Μεγαρίδι πόλεις, ἐς δὲ τὴν
 Νισαίαν καταφεύγοντα τὸν Νίσον ἐτολίδρχον· ἐν-

ταῦθα τοῦ Νίσου λέγεται θυγατέρα ἐρασθῆναι Μί-
 ρω, καὶ ὥς ἀπέκρινε τὰς τρίχας τοῦ πατρὸς. ταῦτα
 μὲν αὐτῷ γενέσθαι λέγουσι. 6. Ποταμοὶ δὲ Ἀθη-
 ναίοις ῥέουσιν Εἰλισσός τε, καὶ Ἡριδανῶ τῷ Κελ-
 τικῷ κατὰ τὰ αὐτὰ ὄνομα ἔχων, ἐκδιδούς ἐς τὸν Εἰ-
 λισσόν. ὁ δὲ Εἰλισσός ἐστιν οὗτος, ἔνθα παίζουσιν
 Ὠρεῖθναν ὑπὸ ἀνέμου Βορέου φασὶν ἀρπασθῆναι,
 καὶ συνοικεῖν Ὠρεῖθνίᾳ Βορέαν, καὶ σφισι διὰ τὴν
 κηδὸς ἀμύναντα τῶν τριηρῶν τῶν βαρβαρικῶν ἀπα-
 λῆσαι τὰς πολλὰς. ἐθέλουσι δὲ Ἀθηναῖοι καὶ ἄλλων
 θεῶν ἱερὸν εἶναι τὸν Εἰλισσόν· καὶ Μουσῶν βομὸς
 ἐπ' αὐτοῦ ἐστὶν Εἰλισσιίδων. δείκνυται δὲ καὶ,
 ἔνθα Πολοπονήσιοι Κόδρον τὸν Μελάμθου βασι-
 λεύοντα Ἀθηναίων κτείνουσι. 7. Διαβᾶσι δὲ τὸν
 Εἰλισσόν, χωρίον Ἄγραι καλούμενον καὶ ναὸς
 Ἀγροτέρας ἐστὶν Ἀρτέμιδος. ἐνταῦθα Ἀρτεμιν πρῶ-
 τον θηρεῦσαι λέγουσιν, ἐλθοῦσαν ἐκ Δήλου· καὶ
 τὸ ἄγαλμα διὰ τοῦτο ἔχει τόξον. τὸ δὲ ἀκούσασαι
 μὲν οὐχ ὁμοίως ἐπαγωγόν, θαῦμα δ' ἰδοῦσαι, στά-
 διόν ἐστι λευκοῦ λίθου· μέγας δὲ αὐτοῦ τῆδε ἄν-
 τις μάλιστα τεκμαίροιο· ἄνωθεν ὄρους ὑπὲρ τὸν
 Εἰλισσόν ἀρχόμενον ἐκ μηνοειδούς καθήκει τοῦ πο-
 ταμοῦ πρὸς τὴν ὄχθην εὐθύ τε καὶ διπλοῦν. τοῦτο
 ἀνὴρ Ἀθηναῖος Ἡρώδης ἀκοδόμησε, καὶ οἱ τὸ πο-
 λὺ τῆς λιθοτομίας τῆς Πεντέλης ἐς τὴν οἰκοδομὴν
 ἀνελώθη.

CAPVT XX.

*De via Tripodes dicta — Praxitele et Phryne —
Bacchi templo eiusque picturis — excidio Athenarum
et Sulla.*

Ἔστι δὲ ὁδὸς ἀπὸ τοῦ Ποντιανείου καλουμένη Τρί-
ποδες· ἀφ' οὗ δὲ καλοῦσι τὸ χωρίον, ναοὶ θῶν ἐς
τοῦτο μεγάλοι, καὶ σφισιν ἐφειστήκασι τρίποδες,
χαλκοῖ μὲν, μνήμης δὲ ἄξια μάλιστα περιέχοντες
ἐργασμένα. Σάτυρος γάρ ἐστιν, ἐφ' ᾧ Πραξιτέλης
λέγεται φρονῆσαι μέγα· καὶ ποτε Φρύνης αἰτούσης,
ὅ τι οἱ κάλλιστον εἴη τῶν ἔργων, ὁμολογεῖν μὲν
φασὶ διδόναι οἱ ἐραστὴν ὄντα, κατεπειν δ' οὐκ ἐθέ-
λειν, ὅ τι κάλλιστον αὐτῷ οἱ φαίνοιτο. ἐσθραμῶν
οὖν οἰκίτης Φρύνης ἔφασκεν οἰχεσθαι Πραξιτέλει τὸ
πολὺ τῶν ἔργων, πυρὸς ἐσπεύοντας ἐς τὸ οἶκημα,
οὕμενον πάντα γε ἀφασισθῆναι. Πραξιτέλης δὲ
αὐτίκα ἔθει διὰ θυρῶν ἔξω, καὶ οἱ καμόντι οὐδέν
ἔφασκεν εἶναι πλέον, εἰ δὴ καὶ τὸν Σάτυρον ἡ φλόξ
καὶ τὸν Ἑρωτα ἐπέλαβε. Φρύνη δὲ μένειν θαρρόυν-
τα ἐκέλευε, παθεῖν γὰρ ἄνιαρδόν οὐδέν, τέχνη δὲ
ἰλόντα ὁμολογεῖν τὰ κάλλιστα ὧν ἐποίησε. Φρύνη
μὲν οὖν οὕτω τὸν Ἑρωτα αἰριῖται. Διονύσω δὲ ἐν
τῷ ναῷ τῷ πλησίον Σάτυρός ἐστι παῖς, καὶ δίδωσιν
ἔκπωμα· Ἑρωτα δ' ἐστηκότι ὁμοῦ καὶ Διόνυσον
θυμῖλος ἐποίησε. 2. Τοῦ Διονύσου δὲ ἐστὶ πρὸς τῷ
θεάτρῳ τὸ ἀρχαιότατον ἱερὸν· δύο δὲ εἰσὶν ἐντὸς τοῦ
περιβόλου ναοὶ, καὶ Διόνυσοι, ὃ τε Ἐλευθερεὺς, καὶ
ὃν Ἀλκαμένης ἐποίησεν ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ. γρα-
φαὶ δὲ αὐτόθι Διόνυσός ἐστιν ἀνάγων Ἥφαιστον ἐς

οὐρανόν. λέγεται δὲ καὶ ταῦτα ὑπὸ Ἑλλήνων, ὡς Ἦρα θίψαι γινόμενον Ἥφαιστον· ὁ δὲ οἱ μνησκιακῶν πέμπαι δῶρον χρυσαῖον θρόνον, ἀφαντῆς δαυμοὺς ἔχοντα· καὶ τὴν μὲν, ἐπεὶτε ἐκαθέζετο, διδόνθαι θεῶν δὲ τῶν μὲν ἄλλων οὐδενὶ τὸν Ἥφαιστον ἐθέλειν πείθεσθαι, Διόνυσος δὲ (μάλιστα γὰρ ἐς ταῦτον πιστά ἦν Ἥφαιστῳ) μεθύσας αὐτὸν ἐς οὐρανὸν ἤγαγε, ταῦτα δὴ γεγραμμένα εἰσὶ, καὶ Μενδεῖς καὶ Ἀνκοῦργος ὧν ἐς Διόνυσον ὑβρίσων διδόντες δίκας Ἀριάδνη δὲ καθεύδουσα, καὶ θησιῶς ἀναγόμενος, καὶ Διόνυσος ἦκων ἐς τὴν Ἀριάδνης ἀπαγκλήν. 3. Ἔστι δὲ πλησίον τοῦ τε ἑρῶς τοῦ Διονύσου καὶ τοῦ θιάτρου κατασκευάσμι· ποιηθῆναι δὲ τῆς σκευῆς αὐτὴ ἐς μίμησιν τῆς Σέρξου λέγεται, ἐποιήθη δὲ καὶ δεῦτερον· τὸ γὰρ ἀρχαῖον στρατηγὸς Ῥωμαίων ἐπέπρησε Σύλλας Ἀθήνας ἐλὼν. κτίρια δὲ ἦδε τοῦ πολέμου Μιθριδάτης ἐβασίλευσε βαρβάρων τῶν περὶ τὸν Πόντον τὸν Εὐξείνον. πρόφασιν μὲν δὴ, δι' ἣντινα Ῥωμαίοις ἐπολέμησε, καὶ ὃν τρόπον ἐς τὴν Ἀσίαν διέβη καὶ ὅσας ἢ πόλεμον βιασάμενος πόλεις ἔοχεν, ἢ φίλας ἐποίησατο, ταῦτα μὲν τοῖς ἐπίστιμασθαι καὶ Μιθριδάτῳ θέλονσι μελέτω· ἐγὼ δὲ, ὅσον ἐς τὴν ἄλωσιν τῆς Ἀθηναίων ἔχει, δηλώσω. ἦν Ἀριστίων Ἀθηναῖος, ὃς Μιθριδάτης προεβένειν ἐς τὰς πόλεις τὰς Ἑλληνίδας ἐχοῖτο· οὗτος ἀνέπεισεν Ἀθηναίους, Μιθριδάτην θίσσθαι Ῥωμαίων ἐπίπρασθιν· ἀνέπεισε δὲ οὐ πᾶντας, ἀλλ' ὅσον δῆμος ἦν, καὶ δῆμον τὸ παραχῶδες Ἀθηναίων δὲ ὧν τις λόγος, παρὰ τοὺς Ῥωμαίους ἐκπίπτουσιν ἐθέλονται. γενομένης δὲ μάχης, πολλὰ

περιῆσαν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ φεύγοντας Ἀριστίωνα μὲν
 καὶ Ἀθηναίους ἐς τὸ ἄστυ καταδιώκουσιν, Ἀρχίλαον
 δὲ καὶ τοὺς βαρβάρους ἐς τὸν Πειραιᾶ· Μιθριδάτου
 δὲ στρατηγὸς καὶ οὗτος ἦν, ὃν πρότερον τούτων
 Μάγνητες οἱ τὸν Σίφυλον οἰκοῦντες, σφᾶς ἐπεκδρα-
 μόντα, αὐτὸν τε τιτρώσκουσι καὶ τῶν βαρβάρων φο-
 νεύουσι τοὺς πολλοὺς. 4. Ἀθηναίοις μὲν δὴ πολιορ-
 κία καθεστήκει. Τάξιλος δὲ Μιθριδάτου στρατηγὸς
 ἐτόνχων μὲν περικαθήμενος Ἐλάτεια τὴν ἐν τῇ Φω-
 χίδι, ἀφικομένῳ δὲ ἄγγελλον, ἀναστήσας τὸν στρα-
 τὸν, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἦγεν. ἃ πυνθανόμενος ὁ στρα-
 τηγὸς τῶν Ῥωμαίων, Ἀθήνας μὲν τοῦ στρατοῦ μέρος
 πολιορκεῖν ἀφῆκεν, αὐτὸς δὲ Τάξιλῳ τὸ πολὺ τῆς
 δυνάμειος ἔχων ἐς Βοιωτοὺς ἀπαρτῆ. τρίτῃ δὲ ὑστε-
 ρον ἡμέρᾳ τοῖς Ῥωμαίοις ἦλθον ἐκ ἀμφοτέρων τὰ στρα-
 τόπεδα ἄγγελοι, Σύλλῃ μὲν, ὡς Ἀθηναίοις εἴη τεῖχος
 ἐκλωκός, τοῖς δὲ Ἀθήνας πολιορκήσασαι, Τάξιλον κε-
 κρατῆσθαι μάχῃ περὶ Χαιρώνειαν. Σύλλας δὲ ὡς ἐς
 τὴν Ἀττικὴν ἐπανῆλθε, τοὺς ἐναντιωθέντας Ἀθηναίων
 καθάριζας ἐς τὸν Κεραιεῖκόν, τὸν λαχόντα σφῶν ἐκ
 δεκάδος ἐκάστης ἐκίλευσεν ἔχεισθαι τὴν ἐπὶ θανάτῳ.
 Σύλλον δὲ αὐκ ἀνιέντος ἐς Ἀθηναίους τοῦ θυμοῦ,
 λαθόντες ἐκδιδράσκουσιν ἄνδρες ἐς Δελφοὺς. ἐρομέ-
 νοις δὲ σφισιν, εἰ καταλαμβάνοι τὸ χρεῖον ἤδη καὶ
 τὰς Ἀθήνας ἐρημιωθῆναι, ταύτοις ἔχρησεν ἡ Πυθίᾳ
 τὰ ἐς τὸν ἀκύν ἔχοντα. Σύλλῃ δὲ ὑστερὸν τούτων
 ἐπέπεσεν ἡ νόσος, ἣ καὶ τὸν Σύριον Φερικύδην ἀλλῶ-
 ναι πυνθάνομαι. Σύλλῃ δὲ ἐσσι μὲν καὶ τὰ ἐς πολ-
 λούς Ἀθηναίων ἀγριώτερα, ἢ ὡς ἄνθρωποι εἰκός ἦν ἐφ-

γάσασθαι Ῥωμαῖον· ἀλλὰ γὰρ οὐκ αὐτὰ δὴ δι' αἰτίαν γενέσθαι οἱ δοκῶ τῆς συμφορᾶς, Ἰκκεῖλου δὲ μῆνυμα, ὅτι καταφυγόντα ἐς τὸ τῆς Ἀθηνῶν ἱερὸν ἀπέκτεινεν ἀποσπῆσας Ἀριστίωνα. Ἀθῆναι μὲν οὕτως ὑπὸ τοῦ πολέμου κακωθεῖσαι τοῦ Ῥωμαίων αὐθις Ἀδριανοῦ βασιλεύοντος ἤνθησαν.

CAPVT XXI.

De comicorum et tragicorum poetarum imaginibus in Theatro — Niobe saxo — Calo et Daedalo — Aesculapii templo — Sarmatarum armis — Gryniæo Apollinis templo.

Εἰσὶ δὲ Ἀθηναῖοις εἰκόνες ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ τραγωδίας καὶ κωμωδίας ποιητῶν αἱ πολλαὶ τῶν ἀφανεστέρων· ὅτι μὴ γὰρ Μένανδρος, οὐδὲς ἦν ποιητῆς κωμωδίας τῶν ἐς δόξαν ἡκόντων. τραγωδίας δὲ καίνεσσι τῶν φανερῶν Εὐριπίδης καὶ Σοφοκλῆς. 2. Λέγεται δὲ Σοφοκλέους τελευτήσαντος ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν Λακεδαιμονίους, καὶ σφῶν τὸν ἡγοῦμενον ἰδεῖν ἐπιστάντα οἱ Λιδόνυσον κελεύειν τιμᾶς, ὅσῃ καθεστῆκασιν ἐπὶ τοῖς τεθνεῶσι, τὴν Σειρήνα τὴν Νέαν τιμᾶν· καὶ οἱ τὸ ὄναρ Σοφοκλέα καὶ τὴν Σοφοκλέους ποίησιν ἐφαίτετο ἔχειν. εἰώθασι δὲ καὶ νῦν ἐπὶ ποιμάτων καὶ λόγων τὸ ἐπαγωγὸν Σειρῆνι εἰκάζειν. 3. Τὴν δὲ εἰκόνα τοῦ Αἰσχύλου πολλῶ τε ὕστερον τῆς τελευτῆς δοκῶ ποιηθῆναι καὶ τῆς γραφῆς, ἢ τὸ ἔργον ἔχει τὸ ἐν Μαραθῶνι. ἔφη δὲ Αἰσχύλος μισράκιον ἦν καθευδεῖν ἐν ἀγρῷ φυλάσσων σταφυλὰς, καὶ οἱ Λιδόνυσον ἐπιστάντα κελεύσαι τραγωδίαν ποιῆσαι· ὥς δὲ ἦν ἡμεῖς, (πείθεσθαι γὰρ ἐθέλειν)

ῥάστα ἤδη πειρώμενος ποιῶν. οὗτος μὲν ταῦτα ἐλεγ-
γειν. 4. Ἐπὶ δὲ τοῦ Νοτίου καλουμένου τέλους,
ὃ τῆς ἀκροπόλεως ἐς τὸ θεάτρον ἐστὶ τετραμμένον,
ἐπὶ τοῦτου Μεδούσης τῆς Γοργόνας ἐπίχρυσος ἀνά-
κειται κεφαλὴ, καὶ περὶ αὐτὴν αἰγὴς πεποιήται. ἐν
δὲ τῇ κορυφῇ τοῦ θεάτρον σπήλαιον ἐστὶν ἐν ταῖς
πέτραις ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν. 5. τρέπους δὲ ἔπεστι καὶ
τούτω. Ἀπόλλων δὲ ἐν αὐτῷ καὶ Ἄρτιμις τοὺς παῖ-
δας εἰσὶν ἀναιροῦντες τοὺς Νιδόβης. ταύτην τὴν Νιδό-
βην καὶ αὐτὸς εἶδον ἀνελθὼν ἐς τὸν Σίτυλον τὸ
ὕψος. ἡ δὲ πλησίον μὲν πέτρα καὶ κρημνὸς ἐστίν,
οὐδὲν παρόντι σχῆμα παρικόμενος γυναικὸς, οὔτε
ἄλλως, οὔτε πενθούσης· εἰ δὲ γε πρόσωτόν γε γένοιο,
δεδακρυμένην δάξεις ὄραν καὶ κατηφῇ γυναῖκα.

6. Τοντῶν δὲ Ἀθήνησιν ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἀπὸ
τοῦ θεάτρον, τέθασται Κάλως. τοῦτον τὸν Κάλων
ἀδελφῆς παῖδα ὄντα καὶ τῆς τέχνης μαθητὴν φρονεῦ-
σας Διίδαλος ἐς Κρήτην ἔρρυγε· χρόνος δὲ ὕστερον
ἐς Σικελίαν ἐκδιδράσκει περὶ Κώκελον. 7. Τοῦ
Ἀσκληπιοῦ τὸ ἱερὸν ἐς τε τὰ ἀγάλματα ἐστίν, ὅποσα
τοῦ θεοῦ πεποιήται καὶ τῶν παίδων, καὶ ἐς τὰς γρα-
φὰς θίας ἄξιον. ἐστὶ δὲ ἐν αὐτῷ κρήνη, παρ' ἣ ἴε-
γουνσι Ποσειδῶνος παῖδα Ἀλιφύθιον θυγατέρα
Ἀρεως Ἀλκίπτην αἰσχύραντα ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἀρεως,
καὶ δέκην ὑπὸ τούτῳ τῷ φόνῳ γενέσθαι πρῶτον. ἐν-
ταῦθα ἄλλα τε, καὶ Σανροματικὸς ἀνίσταται θώ-
ραξ· ἐς τοῦτόν τις ἰδὼν οὐδὲν ἦρσεν Ἑλλήνων τοὺς
βαρβάρους φήσει σοφοὺς ἐς τὰς τέχνας εἶναι. 8. Σαν-
ροματαῖς γὰρ οὔτε αὐτοῖς σίδηρός ἐστιν ὀρυσσόμε-

νος, οὔτε σφίσιιν ἐσάγουσιν· ἄριστοι γὰρ μάλιστα
 τῶν ταύτῃ βαρβάρων εἰσὶν. πρὸς οὖν τὴν ἑσπερίαν
 ταύτην ἐξεύρηται σφισιν· ἐπὶ μὲν τοῖς δόρυσιν αἰ-
 χμῆς οἰσύνοντας ἀντὶ σιδήρου φοροῦναι, τῶς τε κράνητα
 καὶ οὐκτοὺς, καὶ οἰσύνοντας ἁλίδας ἐπὶ τοῖς οὐκτοῖς·
 καὶ σιμῶν περιβαλόντες τῶν πολεμίων ὑπόσους καὶ
 τύχοιεν τοὺς ἵππους ἀπαστρέφαντες, ἀνατρέπουσι
 τοὺς ἐνσχεθέντας ταῖς σιμῶν. τοὺς δὲ θώρακας
 ποιοῦνται τὸν τρόπον τοῦτον· ἵππους πολλὰς ἑκα-
 στος τρέφει, ὥς ἂν οὔτε ἐς ἰδιωτῶν κλήρους τῆς γῆς
 μεμερισμένης, οὔτε τι κτεροῦσης πλὴν ὕλης ἀγροίας,
 εἴτε ὄντων νομάδων. ταύταις οὐκ ἐς πόλεμον χρῶν-
 ται μόνον, ἀλλὰ καὶ θεοῖς θύουσιν ἐπιχορίοις, καὶ
 ἄλλως σιτοῦνται. συλλεξάμενοι δὲ τὰς ὀπλῆς, ἐκκα-
 θάραντες τε καὶ διελόντες, ποιοῦσιν ἀπ' αὐτῶν δρα-
 κόντων φολίσιν ἐμπερῆ· ὅστις δὲ οὐκ εἶδὲ πῶς δρα-
 κόντια, πίτυός γε εἶδε καρπὸν χλωρὸν εἶναι· ταῖς οὖν
 ἐπὶ τῷ καρπῷ τῆς πίτυος φαινομέναις ἐντομαῖς ἐκκά-
 ζων τὸ ἔργον τὸ ἐκ τῆς ὀπλῆς οὐκ ἂν ἑμαρτίετο.
 ταῦτα διατρήσαντες καὶ νεύροις ἵππων καὶ βοῶν
 σφάραντες χρῶνται θώραξιν οὔτε εὐπρεπέις τῶν
 Ἑλληνικῶν ἀποδέουσαι οὔτε ἁσθεστετέροις· καὶ γὰρ
 συστάδην τυπιδόμενοι καὶ βληθέντες ἀνέχονται. οἱ
 δὲ θώρακες οἱ λινοῖ μαχομένοις μὲν οὐχ ὁμοίως εἰσὶ
 χρήσιμοι· διῆσσι γὰρ καὶ βιαζόμενοι τὸν σιδήρον·
 θηριύοντας δὲ ὠφελοῦσιν· ἐναποκλῶνται γὰρ σφισι
 καὶ λιόντων ὀδόντες καὶ παρδάλων. Θ. Θώρακας
 δὲ λινοῦς ἰδεῖν ἐν τε ἄλλοις ἱεροῖς ἐστὶν ἀνακειμένους
 καὶ ἐν Γρυγιάῳ, ἐνθα Ἀπόλλωνος κάλλιστον ἄλσος

δένδρων καὶ ἡμέρων, καὶ ὅσα τῶν ἀκάρπων ὁμῆν
παρέχεται τινα ἢ θείας ἡδοτῆν.

CAPVT XXII.

*De Hippolyto et Phaedra — Telluris et Cereris
Chloës templis — memorandis in vestibulo arcis —
Aegēi morte — aedebat picturæ exornata — Mu-
sæo poeta — Mercurio et Gratiis a Socrate
factis.*

Μετὰ δὲ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀσκληπιοῦ ταύτῃ πρὸς τὴν
ἀκρόπολιν ἰοῦσιν, Θέμιδος τὰς ἐστὶ· κέχωσται δὰ
πρὸ αὐτοῦ μνήμα Ἰππολύτου. ταῦ δὲ αἱ βίον τὴν
τελευτὴν συμβῆναι λέγουσιν ἐκ καταρῶν. δῆλι δέ,
καὶ ὅστις βαρβάρων γλώσσαν ἔμαθεν Ἑλλήνων, ὃ τε
ἔρωε τῆς Φαίδρας, καὶ τῆς τροφῆς τὸ ἐξ τὴν διακο-
νίαν τόλμημα. 2. Ἔστι δὲ καὶ Τροιζηνίους Ἰππολύ-
του τάφος· ἔστι δὲ σημειῖν ὧδε ὁ λόγος. Θημενὺς ὡς
ἔμελλεν ἀξιοῦσθαι Φαίδραν, οὐκ ἐθέλων, εἰ οἱ γένοι-
το παῖδες, οὔτε ἀρχεσθαι τὸν Ἰππόλυτον, οὔτε βα-
σιλεύειν ἀντ' αὐτῶν, πέμπει παρὰ Πιττιᾷ τραφησά-
μενον αὐτόν, καὶ βασιλεύσοντα Τροιζήνος. χρόνῳ
δὲ ὕστερον Πάλλας καὶ οἱ παῖδες ἐπανέστησαν Θησιῶ·
ταύτους κτείνους ἐς Τροιζήνα ἔρχεται καθαροῖων εἴ-
νεκα, καὶ Φαίδρα πρῶτη ἐνταῦθα εἶδεν Ἰππόλυτον
καὶ τὴν ἐς τὸν θάνατον ἐρασθεῖσα ἐβούλετο. μυσ-
τήνη δὲ ἐστὶ Τροιζηνίους τὰ φύλλα διὰ πάσης ἔχουσα
τετυπημένα· φύναι δὲ οὐκ ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν λέγου-
σιν, ἀλλὰ τὸ ἔργον γεγενησθαι τῆς ἐς τὸν ἔρωτα
ἔσης καὶ τῆς περόνης, ἣν ἐπὶ ταῖς θρυξίν τιχεν ἡ Φαί-
δρα. 3. Ἀφροδίτην δὲ τὴν Πάνδημον, ἐπεὶ τὸ Ἀθη-
ναίους Θησιῶς ἐς μίαν ἤγαγεν ἀπὸ τῶν δῆμων πόλιν,

αὐτὴν τε σάβεισθαι καὶ Πειθῶ κατέστησε. τὰ μὲν δὲ παλαιὰ ἀγάλματα οὐκ ἦν ἐπ' ἐμοῦ· τὰ δὲ ἐπ' ἐμοῦ τεχνιτῶν ἦν οὐ τῶν ἀφανιστάτων. ἔστι δὲ καὶ Γῆς κουροτρόφου, καὶ Διμητρος ἱερὸν Χλόης. τὰ δὲ ἐς τὰς ἐπωνυμίας ἐστὶν αὐτῶν διδαχθῆναι τοῖς ἐκείνοις ἐλθόντα ἐς λόγους.

4. Ἐξ δὲ τὴν ἀκρόπολιν ἐστὶν εἴσοδος μία· ἑτέρα δὲ οὐ παρέχεται, πᾶσα ἀπότομος οὖσα καὶ τεῖχος ἔχουσα ἐχυρόν. τὰ δὲ προπύλαια λίθου λευκοῦ τὴν ὄροφὴν ἔχει, καὶ κόσμος καὶ μεγέθει τῶν λίθων μέχρι γὰρ ἐμοῦ προῖχε. τὰς μὲν οὖν εἰκόνας τῶν ἑπείων οὐκ ἔχω σαφῶς εἰπεῖν, εἴτε οἱ παῖδές εἰσιν οἱ Ξενοφῶντος, εἴτε ἄλλως ἐς εὐπρόπειαν πεποιημένοι· τῶν δὲ προπυλαίων ἐν δεξιῇ Νίκης ἐστὶν ἀπτερόν ταῦδε. 5. Ἐντεῦθεν ἡ θάλασσα ἔστι σὺν ὁπτος· καὶ ταύτῃ θίψας Αἰγεὺς ἑαυτὸν, ὥς λέγουσιν, ἐτελεύτησεν. ἀνήγετο μὲν γὰρ ἡ ναὺς μέλασιν ἰστίοις ἢ τοὺς παῖδας φέρουσα ἐς Κρήτην· Θησεὺς δ', (ἐπλεῖ γὰρ τόλμης τι ἔχων ἐς τὸν Μίλω καλούμενον ταῦρον) πρὸς τὸν πατέρα εἶπε χρησεσθαι τοῖς ἰστίοις λευκοῖς, ἢν ὑπὶ σῶ πλεῖ τοῦ ταύρου κρατήσας· τούτων λήθην ἔσχεν Ἀμύδωνη ἀφηρημένος. ἐνταῦθα Αἰγεὺς ὥς εἶδεν ἰστίοις μέλασι τὴν ναὺν κομιζομένην, οἷα τὸν παῖδα τεθνάναι δοκῶν, ἀφρὺς αὐτὸν διαφθείρεται· καὶ οἱ παρὰ Ἀθηναίοις ἐστὶ καλούμενον ἥρῳον Αἰγῶς. 6. Ἔστι δὲ ἐν ἀριστερά τῶν προπυλαίων οἶκημα ἔχον γραφάς· ὑπόσαις δὲ μὴ καθίστηκεν ὁ χρόνος αἴτιος ἀφανέσιν εἶναι, Διομήδης ἦν καὶ Ὀδυσσεὺς, ὁ μὲν ἐν Αἴμῳ τὸ Φιλοκτή-

των τόξων, ὃ δὲ τὴν Ἀθηναίων ἀφαιρούμενος ἐξ Ἰλίου.
 ἐνταῦθα ἐν ταῖς γραφαῖς ἐστὶν Ὀρέστης Αἰγισθον
 φορέων, καὶ Πυλάδης τοὺς παῖδας τοῦ Ναυπλίου
 βοηθοὺς ἐλθόντας Αἰγισθον. τοῦ δὲ Ἀχιλλέως τά-
 φου πλησίον μέλλουσα ἐστὶ σφάζεσθαι Πολυξένη.
 Ὀμήρῳ δὲ εὖ μὲν περικέθη τό γ' ὥμῳ οὕτως ἔργον·
 εὖ δέ μοι φαίνεται ποιήσας Σκύρον ὑπὸ Ἀχιλλέως
 ἀλοῦσαν, οὐδὲν ὁμοίως καὶ ὅσοι λέγουσιν ὁμοῦ ταῖς
 παρθένους Ἀχιλλῆα ἔχειν ἐν Σκύρῳ δίαιταν, ἃ δὴ
 καὶ Πολύγνωτος ἔγραψεν. ἔγραψε δὲ καὶ πρὸς τῷ
 ποταμῷ ταῖς ὁμοῦ Ναυσικλῆα πλυνούσας ἐφιστάμε-
 νον Ὀδυσσεῦ κατὰ τὰ αὐτά, καθά δὴ καὶ Ὀμηρος
 ἐποίησε. γραφαὶ δὲ εἰσὶ καὶ ἄλλαι καὶ Ἀλκιβιάδης·
 ἵππων δὲ οἱ νίκης τῆς ἐν Νεμέῳ ἐστὶ σημεῖα ἐν τῇ γρα-
 φῇ. καὶ Περσέως ἐστὶν ἐς Σέριφον κομιζόμενος, Πολυ-
 δέκτη φέρων τὴν κεφαλὴν τὴν Μεδούσης, καὶ τὰ μὲν
 ἐς Μεδουσαν οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐν τοῖς Ἀττικοῖς ση-
 μῆναι. 7. Ἐπὶ δὲ τῶν γραφῶν παρέντι τὸν παῖδα τὸν
 τὰς ὑδρίας φέραντα, καὶ τὸν παλαιστήν, ὃν Τιμαίνε-
 τος ἔγραψεν, ἐστὶ Μουσαῖος. ἐγὼ δὲ ἔτη μὲν ἐξελεξά-
 μην, ἐν οἷς ἐστὶ πέπεσθαι Μουσαῖον ὑπὸ Βορέου δῶ-
 ρον, δοκεῖν δέ μοι, πεποίηκεν αὐτὸ Ὀνομάκριτος, καὶ
 ἔστιν οὐδὲν Μουσαίου βεβαίως, ὅτι μὴ μόνον εἰς Αἰ-
 μῆτρα ἕμνος Λυκομήδει. 8. Κατὰ δὲ τὴν ἰσοδον αὐ-
 τὴν ἤδη τὴν ἐς ἀκρόπολιν Ἐρμῆν, ὃν προπύλαιον ὀνο-
 μάζουσι, καὶ Χάριτος Σωκράτη ποιῆσαι τὸν Σωφρο-
 νίσκου λέγουσιν, ὃ σοφῶ γενέσθαι μάλιστα ἀνθρώπων
 ἐστὶν ἡ Πυθία μάρτυς, ὃ μηδὲ Ἀνάχαρσι ἐθέλοντα
 οὕτως καὶ δι' αὐτὸ ἐς Αἰλφοὺς ἀφικόμενον προσεῖπεν.

CAPVT XXIII.

De septem sapientibus Graeciae — Hippia et Leana — Diitrephes — Silenis et Satyrorum insulis — memorandis in arce Athenarum et inter ea equo ligneo — Thucydide — Phormione.

Ἕλληνες δὲ ἄλλα τε λέγουσι, καὶ ἄνδρας ἐπὶ τὰ γενέσθαι σοφοῦς. τούτων καὶ τὸν Λέσβιον τύραννον καὶ Περίανδρον εἶναι φασὶ τὸν Κυφέλον· καὶ τοὺς Περσίου Πεισιστράτους καὶ ὁ παῖς Ἰππίας φιλόφθοροι μᾶλλον καὶ σοφώτεροι τὰ τε πολεμικὰ ἦσαν, καὶ ὅσα ἤκεν ἐς κόσμον τῶν πολιτῶν, ἐς ὃ διὰ τὸν Ἰππάρχου θάνατον Ἰππίας ἄλλα τε ἐχρήσατο θυμῷ, καὶ ἐς γυναῖκα ὄνομα Λέαιναν. 2. Ταύτην γάρ, ἐπεὶ τε ἀπέθανεν Ἰππάρχος (λέγου δὲ οὐκ ἐς συγγαμῆν πρότερον ἦκοιτα, πιστὰ δὲ ἄλλως Ἀθηναίων τοῖς πολλοῖς), Ἰππίας εἶχεν ἐν αἰκίᾳ, ἐς ὃ διέφθειρεν, οἷα ἱταῖραν Ἀριστογέιτονος ἐπιστάμενος οὖσαν, καὶ τὸ βούλευμα οὐδαμῶς ἀγνοῆσαι δοξάζων. ἀπὲρ δὲ τούτων, ἐπεὶ τυραννίδος ἐπαύθησαν οἱ Πεισιστρατίδαι, χαλκῇ Λέαινα Ἀθηναίοις ἐστὶν ἐς μνήμην τῆς γυναικός, παρὰ δὲ αὐτὴν ἄγυλμα Ἀφροδίτης, ὃ Καλλίου τε φασὶν εἶναι ἀνάθημα καὶ ἔργον Καλάμειδος. Πλησίον δὲ ἐστὶ Αἰτρεφούς χαλκοῦς ἀνδριᾶς οἰστοῦς βεβλημένος. 3. Οὗτος ὁ Αἰτρεφὴς ἄλλα τε ἐπραξεν, ὅποσα λέγουσιν Ἀθηναῖοι, καὶ Θράκας μισθωτοὺς ἀφικομένους ὑστερον, ἢ Δημοσθένης ἐς Συρακοῦσας ἐξέπλευσε, τούτους, ὡς ὑπέρησαν, ὁ Αἰτρεφὴς ἀπήγυν ὀπίσω. καὶ διὴ κατὰ τὸν Χαλκιδικὸν ἔσχεν Εὐοιον, ἔρθῃ Βοιωτῶν ἐν μεσογαίᾳ πόλιν Μυκαλήσιν.

σὸς ἦν· ταύτην ἐσαναβὰς ἐκ θαλάσσης ὁ Αἰτρεφὴς
εἶλε· Μυκαλησάων δὲ οὐ μόνον τὸ μάχιμον οἱ Θού-
κις, ἀλλὰ καὶ γυναικίαις ἐφύενουσιν καὶ παῖδας· μου-
τηρῇ δέ μοι· Βαιωτῶν γὰρ ὅσους ἀνέστησαν Θη-
βαῖοι, ὅκοῦντο αἱ πόλεις ἐπ' ἐμοῦ, διαφυγόντων με-
τὰ τὴν ἀλώσειν τῶν ἀνθρώπων. εἰ δὲ καὶ Μυκαλησ-
αῖαις οἱ βάρβαροι μὴ πᾶσιν ἀποκτείνοντες ἐπεξήλ-
θον, ὕστερον ἂν τὴν πόλιν ἀπέλαβον οἱ λειψθέντες.
4. Τοσοῦτον μὲν παρέστη μοι θαῦμα ἐς τὴν εἰκόνα
τοῦ Αἰτρεφοῦς, ὅτι οἷστοις ἐβέβλητο, Ἕλλησιν ὅτι
μὴ Κρησὶν οὐκ ἐπιχώριον ὄν τοξέειν. Λοκρούς γάρ
τοὺς Ὀποντίους ὀπλιτεύοντας ἤδη κατὰ τὰ Μηδικὰ
ἴσμεν, οὓς Ὀμηρος ἐποίησεν, ὥς φεγόμενοι τόξα καὶ
σφενδόνας ἐς Ἴλιον ἔλθοιεν. οὐ μὴν οὐδὲ Μαλιεῦσι
παρίμενε μελέτη τῶν τόξων· δοκῶ δὲ οὔτε πρότερον
ἐπίστασθαι σφῆς, πρὶν ἢ Φιλοκτήτην, πυνθασθαι
τε οὐ διὰ μικροῦ. 5. Τοῦ δὲ Αἰτρεφοῦς πληοῖον
(τίς γὰρ εἰκόνας τίς ἀφαινεσιτέρας γράφειν οὐκ ἐθέλω)
θεῶν ἀγαλμὰ ἐστὶν Ὑγίας τε, ἣν Ἀσκληπιοῦ παῖδα
εἶναι λέγουσι, καὶ Ἀθηνᾶς ἐκίκλησιν καὶ ταύτης Ῥ-
ρμείας. 6. Ἔστι δὲ λίθος οὐ μέγας, ἀλλ' ὅσον καθι-
ξέσθαι μικρὸν ἄνδρα· ἐπὶ τούτῳ λέγουσιν, ἥνικα
Λιόνυσος ἦλθεν ἐς τὴν γῆν, ἀναπαύσασθαι τὸν Σει-
ληνόν. τοὺς γὰρ ἥλικις τῶν Σατύρων προήκοντας
ὀνομάζουσι Σειληνοὺς. περὶ δὲ Σατύρων, οἳ τινες
εἰσὶν, εἰέρου πλέον ἐθέλων ἐπίστασθαι πολλοῖς αὐ-
τῶν ταύτων εἵνεκα ἐς λόγους ἦλθον. 7. Ἐφῆ δὲ Εὐ-
φημος Κῆρ ἄνθρωπος πλέον ἐς Ἰταλίαν, ἀμαρτίῃν ὑπὸ
ἀνέμων τοῦ πλοῦ καὶ ἐς τὴν ἔξω θάλασσαν, ἐς ἣν

οὐκέτι πλέουσιν, ἐξενεχθῆναι· νῆσους δὲ εἶναι μὲν ἐρήμους πολλὰς, ἐν δὲ ταύταις οἰκεῖν ἄνδρας ἀγροίους· ἄλλαις δὲ οὐκ ἐθέλειν νήσοις προσίσχαιν τοὺς ναῦτας, οἷα πρότερόν τε προσχόντας καὶ τῶν ἐνοίκων οὐκ ἀπείρους ἔχοντας· βιασθῆναι δ' οὐκ καὶ τότε· ταύτας καλεῖσθαι μὲν ὑπὸ τῶν ναυτῶν Σατυρίδας, εἶναι δὲ τοὺς ἐνοικοῦντας καὶ πυρρόους, καὶ ἵππων οὐ πολλοὺς ἔχειν ἐπὶ τοῖς ἰσχυροῖς οὐράς· ταύτους, ὡς ᾗσθοντο, καταδραμόντας ἐπὶ τὴν ναῦν φωνήν μιν οὐδεμίαν ἰέναι, ταῖς δὲ γυναῖξιν ἐπιχειρεῖν ταῖς ἐν τῇ νηϊ· τέλος δὲ δεισάντας τοὺς ναῦτας βάροβαρον γυναικα ἐκβαλεῖν ἐς τὴν νῆσον· ἐς ταύτην οὖν ὑβρίζειν τοὺς Σατύρους, οὐ μόνον ἢ καθέστηκεν, ἀλλὰ καὶ τὸ πᾶν ὁμοίως σῶμα.

8. Καὶ ἄλλα ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀκροπόλει θεασάμενος οἶδα· Λύκιον τοῦ Μύρωνος χαλκοῦν παῖδα, ὃς τὸ περιφθάντηριον ἔχει, καὶ Μύρωνος Περσέα τὸ ἐς Μεδουσαν ἔργον ἐργασμένον. 9. Καὶ Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἵστι Βραυρωνίας, Πραξιτέλους μὲν τέχνη τὸ ἄγαλμα, τῇ θεῇ δ' ἵστιν ἀπὸ Βραυρῶνος δήμου τὸ ὄνομα· καὶ τὸ ἀρχαῖον ξόανδον ἵστιν ἐν Βραυρῶνι Ἀρτεμις, ὡς λέγουσιν, ἢ Ταυρικὴ. 10. Ἴππος δὲ ὁ καλούμενος Λούριος ἀνάκειται χαλκοῦς. καὶ ὅτι μὲν τὸ ποιεῖν τὸ Ἐπειοῦ μηχανήμα ἦν ἐς διάλυσιν τοῦ τείχους, οἶδεν, ὅστις μὴ πᾶσαν ἐπιφέρει τοῖς Φρυγῶν εὐήθειαν· λέγεται δὲ ἐς τε ἐκείνον τὸν ἵππον, ὡς τῶν Ἑλλήνων ἔνδον ἔχοι τοὺς ὑρίστους· καὶ δὴ καὶ τοῦ χαλκοῦ τὸ σχῆμά ἐστι κατὰ ταῦτά, καὶ Μενεσθίδης καὶ Τεῦκρος ὑπερκύπτουσιν ἐξ αὐτοῦ, προσέ-

τι δὲ καὶ οἱ παῖδες οἱ Θηπέως. 11. Ἀνδριάντων δὲ ὄσοι μετὰ τὸν ἵππον ἐστήκασιν, ἐπὶ Χαρίνου μὲν ὀπλιτοδρομεῖν ἀσκήσαντος τὴν εἰκόνα ἐποίησε Κροτίας· Οἰνοβίῳ δὲ ἔργον ἐστὶν εἰς Θουκυδίδην τὸν Ὀλόρου χρηστόν· ψήφισμα γὰρ ἐνέκησεν Οἰνόβιος κατελθεῖν ἐς Ἀθήνας Θουκυδίδην· καὶ οἱ δολοφονηθέντι, ὥς κατῆει, μνημᾶ ἐστὶν οὐ πόρρω πυλῶν Μελιτίδων. 12. Τὰ δὲ ἐς Ἑρμούλκον τὸν παγκρατιαστήν καὶ Φορμίωνα τὸν Ἰσωπίχου, γραψάντων ἑτέρων, παρέημι· ἐς δὲ Φορμίωνα τοσόνδε ἔχω πλέον γράψαι. Φορμίῳ γὰρ τοῖς ἐπεικέσιν Ἀθηναίων ὄντι ὁμοίῳ, καὶ ἐς προγόνων δόξαν οὐκ ἀφανεῖ, συνίβαινεν ὑπείλειν χρεῖα· ἀναχωρήσας οὖν ἐς τὸν Παιανίᾳ δῆμον, ἐνταῦθα εἶχε δλαιοταν, ἐς ὃ ναύαρχον αὐτὸν Ἀθηναίων αἰρουμένων, ἐκπλεῦσαι οὐκ ἔφυσκεν· ὀφείλειν τε γὰρ καὶ οἱ, πρὶν ἂν ἐκτίσῃ, πρὸς τοὺς στρατιώτας οὐκ εἶναι παρέχεσθαι φρόνημα. οὕτως Ἀθηναῖοι (πάντως γὰρ ἐβουλευόντο ἀφχεῖν Φορμίωνα) τὰ χρεῖα, ὅποσοις ὠφείλε, διαλύουσιν.

C A P V T XXIV.

De Minerva Silenium Marsyam caedente, aliisque signis deorum et hominum in Acropoli — cultu Jovis Poliei — templo Parthenone — Gryphibus et Arimaspis — Minervae simulacro in Parthenone — Apolline Parnopio.

Ἐνταῦθα Ἀθηνᾶ πεποιήται τὸν Σειληνὸν Μαρσύαν παίουσα, ὅτι δὴ τοὺς ἀνλοὺς ἀνέλοιτο, ἐρῶνται σφᾶς τῆς θεοῦ βουλομένης. 2. Τούτων πέραν, ὡς ἔρηκα, ἐστὶν ἡ λεγομένη Θηπέως μάχη πρὸς τὸν Ταῦρον τὸν

Μίνω καλλοῦμενον, εἴτε ἀνὴρ εἴτε θεῖον ἦν, ὅποιον
 κειράτηκεν ὁ λόγος· τέρατα γὰρ πολλὰ καὶ τοῦδε
 θαυμασιώτατα, καὶ καθ' ἡμᾶς ἱκτικόν γυναικας.
 κτεταὶ δὲ καὶ Φοῖβος ὁ Ἀθάμαντος ἐξηγηγμένος ἐς
 Κόλχους ὑπὸ τοῦ κορυῦ, καὶ Θύας δὲ αὐτὸν εἶπε δὴ
 εἶπε, ὡς δὲ εἰκάσαι τῷ Λαρυσιῷ καλουμένῳ παρὰ
 Ὀρχομενίοις, τοὺς μηροὺς κατὰ νόμον ἐκτεμῶν τῶν
 Ἑλλήνων, ἐς αὐτοὺς καιομένους ὄρα. κτενται δὲ ἐξῆς
 αἱλαὶ τε εἰκόνες καὶ Ἡρακλέους· ἄγχι δὲ, ὡς λόγος
 ἔχει, τοὺς ὀρέκοντας. Ἀθηνᾶ τί ἐστιν ἀνιοῦσα ἐκ
 τῆς κεφαλῆς τοῦ Διός· ἔστι δὲ καὶ ταύρης ἀνιάθημα
 τῆς βουλῆς τῆς ἐν Ἀρείῳ πάγῳ· ἐφ' ὅτῳ δὴ ἀνέθηκεν
 ἡ βουλή, πολλὰ ἂν τις ἐθέλων εἰκίζοι. 3. Λέ-
 λεκται δὲ μοι καὶ πρότερον, ὡς Ἀθηναίοις περισσό-
 τερόν τι ἢ τοῖς ἄλλοις ἐς τὰ θεῶα ἐστι σπουδῆς. προῖ-
 τοι μὲν γὰρ Ἀθηνᾶν ἐπωνόμασαν Ἐργάνην, προῖτοι
 δ' ἀκώλους Ἑρμῆς· ὁμοῦ δὲ σφισιν ἐν τῷ ναῷ Σπου-
 δαίον Λαίμων ἐστίν. ὅστις δὲ τὰ σὺν τέχνῃ πεποιθ-
 μένα ἐπίπροσθεν τίθεται τῶν ἐς ἀρχαιφθία ἡκόν-
 των, καὶ τὰδε ἐστὶν οἱ θεῶσασθαι, κράνος ἐστὶν
 ἐπικείμενος ἀνὴρ, Κλεοίτου, καὶ οἱ τοὺς ὄνυχας ἀρ-
 γυροῦς ἐνεποίησεν ὁ Κλεοίτας. ἔστι δὲ καὶ Ἰῆς ἄγαλ-
 μα, ἰκτενούσης ἑσάει οἱ τὸν Δία· εἴτε αὐτοῖς ὄμβρου
 δεῖσαν Ἀθηναίοις, εἴτε καὶ τοῖς πᾶσιν Ἑλλήσι συμ-
 βὰς αὖχμος. ἐνταῦθα καὶ Τιμόθεος ὁ Κόνωνος, καὶ
 αὐτὸς κτεται Κόνων. Πρόκην δὲ τὰ ἐς τὸν παῖδα
 βεβουλευμένην αὐτὴν τε καὶ τὸν Ἴγνυ ἀνέθηκεν Ἀλ-
 καμένης. πεπολῆται δὲ καὶ τὸ φυτόν τῆς ἐλαίας Ἀ-
 θηνᾶ, καὶ κύμα ἀναφαίνων Ποσειδῶν. 4. Καὶ Διὸς
 ἀηρόσια Κέντριν ὅτι βίβλος ἡ καὶ ἀηρόσια

ἔστιν ἄγαλμα τὸ τε Λεωχάρους, καὶ ὁ ὀνομαζόμενος Πολιεὺς· ὃ τὰ καθεστηκότα εἰς τὴν θυσίαν γράφων τὴν ἐπ' αὐτοῖς λεγομένην αἰτίαν οὐ γράφει. τοῦ Διὸς τοῦ Πολιέως κριθὰς καταθέντες ἐπὶ τὸν βομὸν μεμιγμένας πυρραῖς οὐδεμίαν ἔχουσι φυλακὴν· ὁ βοῦς δέ, ὅν ἐς τὴν θυσίαν ἐτοιμάσαντες φυλάσσουσιν, ἅπτεται τῶν σπερμάτων φοιτῶν ἐπὶ τὸν βομὸν· καλοῦσι δέ τινα τῶν ἱερέων βουφόνον· καὶ ταύτῃ τὸν πέλεκυν ῥίψας (οὕτω γὰρ ἐστὶν οἱ τόμοι) οἴχεται φεύγων· οἱ δὲ ἅτε τὸν ἄνδρα ὡς ἔδρασε τὰ ἔργον οὐκ εἰδότες, ἐς δίκην ὑπάρχουσι τὸν πέλεκυν. ταῦτα μὲν τρόπον τὸν ἱερημέρον δρῶσιν.

5. Ἐς δὲ τὸν ναὸν, ὃν Παρθενῶνα ὀνομάζουσιν, ἐς τοῦτον εἰσιτοῦσιν, ὅποσα ἐν τοῖς καλουμένοις αἵετοῖς κεῖται, πάντα ἐς τὴν Ἀθηνῶς ἔχει γένεσιν, τὰ δὲ ὅπισθεν ἢ Προσιδῶνος πρὸς Ἀθηναίαν ἐστὶν ἔρις ὑπὲρ τῆς γῆς. αὐτὸ δὲ ἐκ τε ἐλέφαντος τὸ ἄγαλμα καὶ χρυσοῦ πεποιήται. μέσῳ μὲν οὖν ἐπίκειται οἱ τῷ κρῖναι Σφιγγὸς εἰκὼν· (ἃ δὲ ἐς τὴν Σφίγγα λέγεται, γράφει προελθόντος ἐς τὰ Βοιωτικὰ μοι τοῦ λόγου) καθ' ἑκάτερον δὲ τοῦ κρῖνους χρυτῆς εἰσὶν ἐπειρασμένοι.

6. Τοῦτους τοὺς χρυτῆρας ἐν τοῖς ἔπεσιν Ἀριστέας ὁ Προκορησίας μάχεσθαι περὶ τοῦ χρυσοῦ φησιν Ἀριμαυποῖς ὑπὲρ Ἰουσιδόρων· τὸν δὲ χρυσόν, ὃν φυλάσσουσιν οἱ χρυτῆς, ἀνιέναι τὴν γῆν· εἶναι δὲ Ἀριμαυποὺς μὲν ἄνδρας μοναφθάλμους πάντας ἐκ γενετῆς· χρυτῆς δὲ θηρία λίγονται εἰκασμένα, πτερὰ δὲ ἔχειν καὶ στόμα αἰτοῦ. καὶ χρυτῶν μὲν περὶ τοσαῦτα εἰρήσθω. 7. Τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνῶς ὁρθόν ἐστιν

ἐν χιτῶνι ποδῆρει, καὶ οἱ κατὰ τὸ στέρνον ἡ κεφαλὴ
Μιδουῆς ἐλέφαντός ἐστιν ἐμπεποιημένη, καὶ Νίκη
τε ὅσον τεσσάρων πηχῶν· ἐν δὲ τῇ χειρὶ δόρυ ἔχει,
καὶ οἱ πρὸς τοῖς ποσὶν ἀσπίς τε κεῖται, καὶ πλησίον
τοῦ δόρατος Δράκων ἐστίν· εἴη δ' ἂν Ἐριχθόνιος
οὗτος ὁ δράκων· ἔστι δὲ τῷ βιάθρῳ τοῦ ἀγάλματος
ἐπιγραφασμένα Πανδώρας γένεσις. πεποιήται δὲ Ηοιδῶ
τε καὶ ἄλλοις, ὥς ἡ Πανδώρα γένοιτο αὕτη γυνὴ
πρώτη· πρὶν δὲ ἢ γενέσθαι Πανδώραν, οὐκ ἦν πῶ
γυναικῶν γένος. ἐνταῦθα εἰκόνα ἰδὼν οἶδα Ἀδρια-
νοῦ βασιλέως μόνου, καὶ κατὰ τὴν εἰσοδὸν Ἰφικρά-
τους ἀποδειξαμένου πολλά τε καὶ θαυμαστά ἔργα.
8. Τοῦ ναοῦ ἐστὶ πέραν Ἀπόλλων χαλκοῦς, καὶ τὸ ἄ-
γαλμα λέγουσι Φειδίαν ποιῆσαι· Παρόπτιον δὲ καλοῦ-
σιν, οἷσι σφίσι παρόπτιον βλαπτόντων τὴν γῆν ὑπο-
στρέψειν ὁ θεὸς εἶπεν ἐκ τῆς χώρας· καὶ οἱ μὲν ἀ-
πίστρεψεν ἴσασι, τρόπῳ δὲ οὐ λέγουσι ποῖω. τρεῖς δὲ
αὐτὸς ἤδη πάροπας ἐκ Σιπύλον τοῦ ὄρους οὐ κατὰ
ταῦτά οἶδα φθαρόντας· ἄλλὰ τοὺς μὲν ἔκλωσε βίαιος
ἐμπεσὼν ἄνεμος, τοὺς δὲ, ὕσαντος τοῦ θεοῦ, καῦμα
ἰσχυρὸν καθεῖλεν ἐπιλαβόν, οἱ δὲ αἰφνιδίῳ ῥίγῃ κα-
ταληφθέντες ἀπώλοντο. τοιαῦτα μὲν αὐτοῖς συμβαί-
νοντα εἶδον.

CAPVT XXV.

*De aliis signis in Acropoli, inter ea Anacreontis —
Olympiodoro — Graecorum clade ad Chaero-
neam — bello post Alexandri mortem cum Antipa-
tra, Cassandro et Demetrio gesto, Athenis-
que expugnatis.*

Ἔστι δὲ ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀκροπόλει καὶ Περικλῆς ὁ
ἀστυνομὸς Κενταύρου καὶ Σιδάρου καὶ ἑτέροις

Ξανθίππου, καὶ αὐτὸς Ξάνθιππος, ὃς ἐνανμάχησεν ἐπὶ Μυκάλη Μήδοις. ἀλλ' ὁ μὲν Περικλέους ἀνδριάς ἐτέρωθεν ἀνάκειται. τοῦ δὲ τοῦ Ξανθίππου πλησίον ἵστηκεν Ἀνακρέων ὁ Τήϊος, πρότερος μετὰ Σαπφῶ τὴν Λεσβίαν τὰ πολλὰ ὧν ἔγραψεν ἐρωτικά ποιήσας· καὶ οὐ τὸ σχῆμά ἐστιν, οἷον ἄδοτος ἂν ἐν μέθῃ γένοιτο ἀνθρώπου. γυναικάς δὲ πλησίον Λεινομένης, Ἰάτῃν Ἰνάχου, καὶ Καλλιστῶ τὴν Λυκάονος πεποίηκεν· αἷς ἀμφοτέραις ἐστὶν ἐς ἅπαν ὅμοια διηγήματα, ἴσως Διός, καὶ Ἥρας ὀργὴ καὶ ἀλλαγὴ, τῇ μὲν ἐξ Ἰουδ, Καλλιστοῖ δὲ ἐξ ἄρκτου. 2. Πρὸς δὲ τῷ τείχει τῷ Νοτίῳ Γυγάντων, οἱ περὶ Θράκην ποτὶ καὶ τὸν Ἰσθμόν τῆς Παλλήνης ὤκησαν, τοῦτον τὸν λεγόμενον πόλεμον, καὶ μάχην πρὸς Ἀμαζόνας Ἀθηναίων, καὶ τὸ Μαραθῶνι πρὸς Μήδους ἔργον, καὶ Γαλατῶν τὴν ἐν Μυσίᾳ φθορὰν ἀνέθηκεν Ἀιτάλος, ὅσον γε δύο πηχῶν ἕκαστον. ἔσθηκε δὲ καὶ Ὀλυμπιόδομος, μεγέθει τε ὧν ἔπραξε λαβὼν δόξαν, καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν καιρῶν, φρόνημα ἐν ἀνθρώποις παρυσχόμενος συντηῶς ἐπταικόσι καὶ δι' αὐτὸ οὐδὲ ἐν χρηστὸν οὐδέ ἐς τὰ μέλλοντα ἐλπίζουσι.

3. Τὸ γὰρ αὐτύχημα τὸ ἐν Χαιρωνείᾳ ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν ἤρξε κακοῦ, καὶ οὐχ ἥκιστα δούλους ἐποίησε τοὺς ὑπεριδόντας, καὶ ὅσοι μετὰ Μακεδόνων ἐτάχθησαν. τὴν μὲν δὴ πολλὰς Φίλιππος τῶν πόλεων εἶλεν· Ἀθηναίους δὲ λόγῳ συνθέμενος, ἔργῳ σαφῶς μάλιστα ἐκάκωσε, νήσους τε ἀφελόμενος καὶ τῆς ἐς τὰ ναυτικά πύσας ὕρχης. καὶ χρόνον μὲν τινα ἡσυχασαν Ἀθηναῖοι Φιλίππου βασιλεύοντος, καὶ ὅστε-

ρον Ἀλεξάνδρου· τελευτήσαντος δὲ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόνες μὲν βασιλεύειν εἶλοντο Ἀριδιᾶν, Ἀντιπάτρω δὲ ἐπετίτραπτο ἡ πᾶσα ἄρχή. καὶ Ἀθηναίοις οὐκέτι ἀνεκτὰ ἐφαίνετο, εἰ τὸν πάντα χρόνον ἔσται ἐπὶ Μακεδόσι τὸ Ἑλληνικόν· ἀλλ' αὐτοὶ τε πολέμειν ὤρμηται, καὶ ἄλλους ἐς τὸ ἔργον ἤγειρον. 4. Ἐγένοντο δὲ αἱ μετασχοῦσαι πόλεις, Πελοποννησίων μὲν Ἄργος, Ἐπίδαυρος, Σικυὼν, Τροιζήν, Ἠλεῖοι, Φλιάσιοι, Μεσσήνη· οἱ δὲ ἔξω τοῦ Κορινθίων Ἰσθμοῦ, Λακκοὶ, Φωκεῖς, Θεσσαλοὶ, Κάδυστος, Ἀκαρναντες ἐς τὸ Αἰτωλικόν συντελοῦντες· Βοιωτοὶ δὲ Θηβαίων ἡγεμωμένων τὴν γῆν τὴν Θηβαΐδα νεμόμενοι, δέει, μὴ Θήβας αὖθις Ἀθηναῖοι σφισιν ἐποικίξωσιν, οὔτε ἐς τὴν συμμαχίαν ἐτάσσοντο, καὶ ἐς ὅσον ἦκον δυνάμεως τὰ Μακεδόνων ἠύξον. τοὺς δὲ ἐς τὸ συμμαχικὸν ταχθέντας κατὰ πόλεις τε ἐκάστους ἦγον στρατηγοὶ, καὶ τοῦ παντός ἄρχειν ἤρητο Λεωσθένης Ἀθηναῖος, πόλειός τε ἀξιώματα, καὶ αὐτὸς εἶναι δοκῶν πολέμων ἐμπειρος· ὑπῆρχε δὲ οἱ καὶ πρὸς πάντας ὑπεργεσία τοὺς Ἕλληνας. ὁπόσοι γὰρ μισθοῦ παρὰ Λαγείῳ καὶ σοστράπαις ἐστρατεῖοντο Ἕλληνες, ἀνοικίσαι σφῆς ἐς τὴν Περσίδα θελήσαντος Ἀλεξάνδρου, Λεωσθένης ἔφθη κομίσας ναυσὶν ἐς τὴν Εὐρώπην. καὶ δὴ καὶ τότε ὧν εἰς αὐτὸν ἤλπισαν τὰ ἔργα λαμπρότερα ἐπιδειξάμενος, παρέσχεν ἀποθανόντων ἀθυμῆσαι πᾶσι, καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ἥκιστα σφαιλῆναι· φρουρὰ τε Μακεδόνων ἐσῆλθεν Ἀθηναίοις, οἱ Μουνυχίαν, ὕστερον δὲ καὶ Πειραιᾶ καὶ τείχη μακρὰ ἔαγον. 5. Ἀντιπάτρου δὲ ἀποθανόντος, Ὀλυμπιάς διαβῆσα ἐξ Ἠπεί-

ρόν χρόνον μὲν τινα ἔρξεν, ἀποκτείνασα Ἀριδαῖον,
 οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἐκπολιορκηθεῖσα ὑπὸ Κασσιάν-
 δρου παραιδύθη τῷ πλήθει. Κασσιάνδρος δὲ βασι-
 λεύσας (τὴ δὲ ἐπ' Ἀθηναίους ἐπέξεισί μοι μόνα ὁ
 λόγος) Πύνακτον τείχος ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ Σαλαμῖνα
 εἴλε, τυραννὴν τε Ἀθηναίοις ἐπραξε γενέσθαι Δημή-
 τριον τὸν Φανοστράτου, τὰ πρὸς δόξαν εἰληφότα ἐπὶ
 σοφίᾳ. τοῦτον μὲν δὴ τυραννίδος ἔπαυσε Δημήτριος
 ὁ Ἀντιγόδου, νέος τε ὢν καὶ φιλοτίμως πρὸς τὸ Ἑλ-
 ληνικὸν διακείμενος. Κασσιάνδρος δὲ, (δεινὸν γάρ τι
 ὑπῆν οἱ μῖσος ἐς Ἀθηναίους) ὁ δὲ αὐτῷις Λαχάρῃ
 προσητηκότα ἐς ἐκεῖνο τοῦ δήμου, τοῦτον τὸν ἄνδρα
 οἰκειωσάμενος τυραννεῖν ἔπεισε βουλευσάμενος, τυράννων
 ὢν ἴσμεν τότε ἐς ἄνθρώπους μάλιστα ἀνήμερον, καὶ
 ἐς τὸ θεῖον ἀφειδέστατον. Δημήτριῳ δὲ τῷ Ἀντιγό-
 δου διάφορα μὲν ἦν ἐς τὸν δῆμον ἤδη τῶν Ἀθηναίων,
 καθέλει δ' ὅμως καὶ τὴν Λαχάρους τυραννίδα. ἀλι-
 σκομένου δὲ τοῦ τείχους, ἐκδιδράσκευ Λαχάρης ἐς
 Βοιωτοὺς. ὅτε δὲ ἀσπίδας ἐξ ἀκροπόλεως καθελὼν
 χροσῆς, καὶ αὐτὸ τῆς Ἀθηνᾶς τὸ ἄγαλμα τὸν περιαι-
 ρετὸν ἀποδύσας κόσμον, ὑπωπιεύετο εὐπορεῖν με-
 γάλως χρημάτων· Λαχάρῃ μὲν οὖν τούτων ἕνεκα
 κτείνουσιν ἄνδρες Κορωναῖοι. Δημήτριος δὲ ὁ Ἀν-
 τιγόδου, τυράννων ἐλευθερώσας Ἀθηναίους τότε πα-
 ραντίκα μετὰ τὴν Λαχάρους σφαγὴν, οὐκ ἀπέδωκε
 σφίσι τὸν Πειραιᾶ, καὶ ὕστερον πολέμῳ κρατήσας
 ἐσθήγαγεν ἐς αὐτὸ φρουρὰν τὸ ἄστυ, τὸ Μουσεῖον
 καλούμενον τειχίσας. 6. Ἔστι δὲ ἐντὸς τοῦ περιβό-
 λου ἀρχαίου τὸ Μουσεῖον, ἀπ' ἀντικρὺ τῆς ἀκροπό-

λεως λόφος, ἔνθα Μουσαῖον ἔδειν, καὶ ἀποθανόντα γήραϊ ταφῆναι λέγουσιν· ὕστερον δὲ καὶ μνήμα αὐτόθι ἄνδρὶ ὠκοδομήθη Σύρῳ. τότε δὲ Δημήτριος τειχίσας εἶχε.

CAPVT XXVI.

De Olympiodori felici contra Macedones expeditione — honore Leocrito et Olympiodoro habito — Diana Leucophryne — aede Erechthei eiusque memorandis — Minervae simulacro e coelo delapso in Acropoli — Callimacho κακιζοτέχνῳ.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἄνδρας ἐσῆλθεν οὐ πολλοὺς καὶ μνήμη τε προγόνων, καὶ ἐς οἷαν μεταβολὴν τὸ ἀξίωμα ἦκοι τῶν Ἀθηναίων, αὐτίκα τε ὡς εἶχον, αἰροῦνται στρατηγὸν Ὀλυμπιόδωρον. ὁ δὲ σφῆς ἐπὶ τοὺς Μακεδόνας ἦγε, καὶ γίροντας καὶ μειράκια ὁμοίως, προθυμίᾳ πλεον ἢ θάμῃ κατορθοῦσθαι τὰ ἐς πόλεμον ἐλπίζων· ἐπεξελθόντας δὲ τοὺς Μακεδόνας μάχῃ τε ἐκράτησε, καὶ φυγόντων ἐς τὸ Μουσεῖον, τὸ χωρίον εἶλεν· Ἀθῆναι μὲν οὕτως ὑπὸ Μακεδόνων ἤλενθινώθησαν. 2. Ἀθηναίων δὲ πάντων ἀγωνισαμένων ἀξίως λόγου, Λεώκριτος μάλιστα ὁ Πρωτεύρχον λέγεται τόλμῃ χρησασθαι πρὸς τὸ ἔργον. πρῶτος μὲν γὰρ ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνέβη, πρῶτος δὲ ἐς τὸ Μουσεῖον ἐσῆλατο· καὶ αἱ πεσόντι ἐν τῇ μάχῃ, τιμαὶ παρ' Ἀθηναίων καὶ ἄλλαι γέγονασι, καὶ τὴν ἀσπίδα ἀνέθεσαν τῷ Δεῖ τῷ Ἐλευθερίῳ, τὸ ὄνομα τοῦ Λεωκρίτου καὶ τὸ κατορθῶμα ἐπιγράψαντες. 3. Ὀλυμπιόδωρ δὲ τότε μὲν ἑστὶν ἔργον μέγιστον, χωρὶς τούτων ὡς ἔπραξε Πειραιῆ καὶ Μουνυχίαν ἀνασωσάμενος. ποιουμένων Μακεδόνων καταδρομὴν ἐς Ἐλευσίνα,

Ἐλευσινίους συντάξας, ἐνίκα τοὺς Μακεδόνας. πρό-
τερον δὲ ἔτι τούτων, ἐσβαλόντος ἐς τὴν Ἀγικὴν Κασ-
σάνδρου, πλεύσας Ὀλυμπιόδωρος ἐς Αἰτωλίαν, βοη-
θῆν Αἰτωλοὺς ἔπεισεν, καὶ τὸ συμμαχικὸν τοῦτο ἐγέ-
νετο Ἀθηναίοις αἰτίων μέλιστα, διαφυγεῖν τὸν Κασ-
σάνδρου πόλεμον. Ὀλυμπιόδωρος δὲ τοῦτο μὲν ἐν
Ἀθήναις εἶσιν ἐν τε ἀκροπόλει καὶ ἐν προτανείῳ τι-
μαί, τοῦτο δὲ ἐν Ἐλευσίνι γραφῇ· καὶ Φωκίων οἱ
ἑλάττειαν ἔχοντες χαλκοῦν Ὀλυμπιόδωρον ἐν Δελφοῖς
ἀνέθεσαν, ὅτι καὶ τοῖς ἡμυνεν ἀποστᾶσι Κασ-
σάνδρου. 4. Τῆς δὲ εἰκόνας πλησίον τῆς Ὀλυμπιο-
δώρου χαλκοῦν Ἀρτέμιδος ἄγαλμα ἔστηκεν, ἐπίκλη-
σιν Αὐεκοφρύντης· ἀνέθεσαν δὲ οἱ παῖδες οἱ Θεμι-
στοκλέους. Μάκωνητες γάρ, ὃν ἤρχε Θεμιστοκλῆς λα-
βὼν παρὰ βασιλέως, Αὐεκοφρύνην Ἀρτεμιν ἄγουσιν
ἐν τιμῇ. 5. Αὐτὸ δὲ με ἀφικέσθαι τοῦ λόγου πρόσω,
πάντα ὁμοίως ἐπιξιόντα τὰ Ἑλληνικά. Ἐνδοῖος ἦν
γένος μὲν Ἀθηναῖος, Δαιδάλου δὲ μαθητής, ὃς καὶ
φεύγοντι Δαιδάλῳ διὰ τὸν Κάλω θάνατον ἐπηκολού-
θησεν ἐς Κρήτην· τοῦτου καθήμενόν ἐστιν Ἀθηναῖς
ἄγαλμα, ἐπίγραμμα ἔχον, ὡς Καλλίας μὲν ἀναθεῖη,
ποιήσκειν δὲ Ἐνδοῖος. 6. Ἔστι δὲ καὶ οἶκημα Ἐρι-
χθιον καλούμενον· πρὸ δὲ τῆς εἰσόδου Διὸς ἐστὶ
βωμός ὑπάτου, ἐνθα ἔμπυχον θύουσιν οὐδέν, πέμ-
ματα δὲ θέντες, οὐδέν ἐτι οἴνω χρῆσασθαι νομίζου-
σιν. ἐσελθοῦσι δὲ εἰσι βωμοὶ, Ποσειδῶνος, ἐφ' οὗ
καὶ Ἐριχθίῃ θύουσιν ἐκ τοῦ μαρτεῦματος, καὶ
Ἡρώος Βούτιον, τρίτος δὲ Ἡφαίστιον. γραφαὶ δὲ
ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ γένους εἰσὶ τοῦ Βουταδῶν. καὶ

διπλοῦν γὰρ ἐστὶ τὸ οἶκημα, καὶ ὕδωρ ἐστὶν ἔνδοι
θαλάσσιον ἐν φρεάτι. τοῦτο μὲν θαῦμα οὐ μέγα·
καὶ γὰρ ὅσοι μεσόγαιαν οἰκοῦσιν, ἄλλοις τέ ἐστι καὶ
Καρσίην Ἀφροδισιεῦσιν· ἀλλὰ τόδε φρέαρ ἐς συγγα-
φήν παρέχεται κυμάτων ἦχον ἐπὶ νότῳ πνεύσαντι·
καὶ τριαίνης ἐστὶν ἐν τῇ πέτρᾳ σχῆμα· ταῦτα δὲ λέ-
γεται Ποσειδῶνι μαρτύρια ἐς τὴν ἀμφισβήτησιν τῆς
χώρας φανῆναι.

7. Ἰερὰ μὲν τῆς Ἀθηνᾶς ἐστὶν ἢ τε ἄλλη πόλις
καὶ ἢ πῦσα ὁμοίως γῇ. καὶ γὰρ ὅσοις θεοὺς καθέ-
στηκεν ἄλλους ἐν τοῖς δῆμοις σέβειν, οὐδέν τι ἥσσαν
τὴν Ἀθηνᾶν ἄγουσιν ἐν τιμῇ· τὸ δὲ ἁγιώτατον ἐν
κοινῷ πολλοῖς πρότερον νομισθὲν ἔτεσι συνῆλθεν
ἀπὸ τῶν δῆμων, ἐστὶν Ἀθηνᾶς ἄγαλμα ἐν τῇ τῦν
ἐκροπόλει, τότε δὲ ὀνομαζομένη πόλει· φήμη δὲ ἐς
αὐτὸ ἔχει πεσεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Καὶ τοῦτο μὲν
οὐκ ἐπέξιμι, εἴτε οὕτως, εἴτε ἄλλως ἔχει· λύχρον δὲ
τῇ θεῷ χρυσοῦν Καλλίμαχος ἐποίησεν. ἐμπλήσαντες
δὲ ἐλαίου τὸν λύχρον, τὴν αὐτὴν τοῦ μέλλοντος
ἔτους ἀναμένουσιν ἡμέραν· ἐλαιον δὲ ἐκείνο τὸν με-
ταξὺ ἐπαρκεῖ χρόνον τῷ λύχνῳ, καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐν
ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ φαίνοντι. καὶ οἱ λίου Καρπασίου
Θρυαλλῆς ἔνεστιν, ὃ δὴ πυρὶ λίον μόνον οὐκ ἔστιν
ἀλώσιμον. φοῖνιξ δὲ ὑπὲρ τοῦ λύχνου χαλκοῦς ἀνῆ-
κον ἐς τὸν ὄροφον ἀρασπῆ τὴν ἀτρίδα. ὃ δὲ Καλ-
λίμαχος τὸν λύχρον ποιήσας, ἀποδέων τῶν πρώτων
ἐς αὐτὴν τὴν τέχνην, οὕτω σοφία πάντων ἐστὶν ἄρι-
στος, ὥστε καὶ λίθους πρώτους ἐτρυπήσε, καὶ ὀνομαζέτε-
το κακίζοτεχρον, ἢ θεμένων ἄλλων κατίστησεν ἐφ' αὐτῷ.

CAPVT XXVII.

De donariis in templo Poliadis Minervae et olea in eo — virginibus Canephoris in sacris Minervae — Tolmidis signo eiusque rebus gestis — aliis signis — de quibusdam ad Herculem et Theseum pertinentibus — de Minos et Minotauris.

Κεῖται δὲ ἐν τῷ ναῷ τῆς Πολιάδος Ἑρμῆς ξύλου, Κέκροπος εἶναι λεγόμενον ἀνδρῆμα, ὑπὸ κλάδων μυρσίνης οὐ οὐροπτον. ἀναθήματα δέ, ὅποια ἄξια λόγου, τῶν μὲν ἀρχαίων δίδυρος ὀκλαδίας ἐστὶ Λαυδάλου ποίημα· λάρυτρα δὲ ὑπὸ Μήδων, Μασιστίου θώραξ, ὃς εἶχεν ἐν Πλαταιαῖς τὴν ἡγεμονίαν τῆς ἑπταποῦ· καὶ ἀκινάκης Μαρδονίου λεγόμενος εἶναι. Μασιστίου μὲν δὴ τελευτήσαντα ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οἶδα ἱππίων· Μαρδονίου δὲ μαχησαμένον Λακεδαιμονίοις ἐναντία, καὶ ὑπὸ ἀνδρὸς Σπαρτιάτου πιαδντος, οὐδ' ἂν ὑπεδέξαντο ἀρχὴν οὐδὲ ἴσως Ἀθηναίοις παρήκαν φέρεσθαι Λακεδαιμόνιοι τὸν ἀκινάκην.

2. Περὶ δὲ τῆς ἐλαίας οὐδὲν ἔχουσιν ἄλλο εἰπεῖν, ἢ τῇ θεῷ μαρτύριον γενέσθαι τοῦτο ἐς τὸν ἀγῶνα τὸν ἐπὶ τῇ χώρῃ. λέγουσι δὲ καὶ ταῦδε· κατακαυθῆναι μὲν τὴν ἑλαίαν, ἥνικα ὁ Μῆδος τὴν πόλιν ἐνέπρησεν Ἀθηναίους, κατακαυθῆσαν δὲ αὐθημερόν ὅσον τε ἐπὶ δύο βλαστῆσαι πῆχυν. 3. Τῷ ναῷ δὲ τῆς Ἀθηνῆς Πανδρόσου ναὸς συνεχῆς ἐστὶ· καὶ ἐστὶ Πανδρόσος ἐς τὴν πυρακαταθήκην ἀνάκτιος τῶν ἀδελφῶν μόνη. 4. Ἀ δὲ μοι θαυμάσαι μάλιστα παρῆσεν, ἐστὶ μὲν οὐκ ἐς ἅπαντας γνώριμα, γράψω δέ, οἷα συμβαίνει. παρθένοι δύο τοῦ ναοῦ τῆς Πολιάδος οἰκοῦσιν οὐ πόρῳ, κυλοῦσι δὲ Ἀθηναῖοι σφῆας

κωνηφόρους· αὐταὶ χρόνον μὲν τινα διαίταν ἔχουσι
παρὰ τῇ θεῷ, παραγενομένης δὲ τῆς ἑορτῆς, δρῶσιν
ἐν νυκτὶ τοιαύδε. ἀναθεῖσαι σφισιν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς,
ἃ ἢ τῆς Ἀθηνᾶς ἱέρεια δίδωσι φέρειν, οὔτε ἢ διδοῦ-
σα ὁποῖόν τι δίδωσιν εἰδυῖα, οὔτε ταῖς φερούσαις
ἐπισταμέναις. ἔστι δὲ περίβολος ἐν τῇ πόλει τῆς κα-
λουμένης ἐν κήποις Ἀφροδίτης οὐ πόρρω, καὶ δι'
αὐτοῦ κάθοδος ὑπάγαιος αὐτομάτη· ταύτῃ κατία-
σιν αἱ παρθέναι· κάτω μὲν δὴ τὰ φερόμενα λείπου-
σιν, λαβοῦσαι δὲ ἄλλο τι κομίζουσιν ἐγκεκαλυμμένον.
καὶ τῶς μὲν ἀφικᾶσιν ἤδη τὸ ἐντεῦθεν, ἑτέρας δὲ εἰς
τὴν ἀκρόπολιν παρθένους ἄγουσιν ἀντ' αὐτῶν.
5. Πρὸς δὲ τῷ ναῷ τῆς Ἀθηνᾶς ἐστὶ μὲν εὐῆρις προ-
σβύτις, ὅσον τε πῆχας μάλιστα, φαιμένη διάκονος
εἶναι Ἀνσιμάχῃ· ἔστι δὲ ἀγάλματα μεγάλα χαλκοῦ,
δισσιῶτες ἄνδρες ἐς μίχην· καὶ τὸν μὲν Ἐρεχθίδα
καλοῦσι, τὸν δὲ Εὐμόλπον. καὶ τοὶ λέληθ' ἐγὼ οὐδὲ
Ἀθηναίων ὅσοι τα ἀρχαῖα ἴσασιν, Ἰμμάραδον εἶναι
παῖδα Εὐμόλπου τοῦτον, τὸν ἀποθανόντα ὑπὸ Ἐρε-
χθίδος. 6. Ἐπὶ δὲ τοῦ βῆθρου καὶ ἀνδριάντες εἰ-
σὶν ἐντός, οἷς ἐμαντεῦτο Τολμίδῃ καὶ αὐτὸς Τολ-
μίδης· ὃς Ἀθηναίων ναυσὶν ἡγούμενος ἄλλους τε
ἐκάκωσε καὶ Πελοποννησίων τὴν χώραν, ὅσοι νέμον-
ται τὴν παραλλαν, καὶ Λακεδαιμονίων ἐπὶ Ἰουθίῳ
τὰ νῆαρια ἐνέπρησε, καὶ τῶν περὶοίκων Εὐβοίαν
εἴλε καὶ τὴν Κυθρηίων εἴησον· ἐς δὲ τὴν Σικυωνίαν
ποιησάμενος ἀπόβασιν, ὥς οἱ δηρῶντι τὴν γῆν ἐς
μίχην κατέστησαν, τραψάμενος ἀφ' αὐς κατεδίωξε πρὸς
τὴν πόλιν. ὕστερον δὲ ὡς ἐπανῆλθεν ἐς Ἀθήνας,

ἐσθ' ἄγε μὲν ἐς Εὐβοίαν καὶ Νάξον Ἀθηναίων κλη-
ροῦχους, ἐπέβαλε δὲ ἐς Βοιωτοὺς στρατῷ· προῖ-
σας δὲ τῆς γῆς τὴν πολλήν, καὶ παραστησίμενος πο-
λιορκίᾳ Χαιρώνειαν, ὡς ἐς τὴν Ἀλιευτίαν προῆλθεν,
αὐτὸς τε μαχόμενος ἀπέθανε καὶ τὸ πᾶν ἤδη στρα-
τευμα ἤττητο. τὰ μὲν ἐς Τολμίδην τοιαῦτα ἐπυνθα-
νόμην ὄντα. 7. Ἔστι δὲ Ἀθηναῖς ἀγύσματα ἄρχαῖα·
καὶ σφισιν ἰσπετάκη μὲν οὐδέν, μελάντερι δὲ καὶ
πληγῇ ἐνεγκεῖν ἐστὶν ἀσθενέστερα. ἐπέλαβε δὲ καὶ
ταῦτα ἡ φλόξ, ὅτε, ἐσβεβηκότων ἐς τὰς ναῦς Ἀθη-
ναίων, βασιλεὺς εἶλεν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ τὴν πό-
λιν. ἔστι δὲ συὸς τε θήρῃ, περὶ οὗ σαφές οὐδέν οἶ-
δα εἰ τοῦ Καλυδωνίου· καὶ Κύκνος Ἡρακλεῖ μαχό-
μενος. τοῦτον τὸν Κύκνον φασὶν ἄλλους τε φονεῦ-
σαι καὶ Λύκον Θρηῖκα, προτεθέντων σφίσι μοτομα-
χίας ἁθλῶν· περὶ δὲ τὸν ποταμὸν τὸν Πηνειὸν ἀπέ-
θανεν ὑφ' Ἡρακλέους.

8. Τῶν δὲ ἐν Τροιζῇ λόγων, οὓς ἐς Θησέα λέ-
γουσιν, ἔστιν, ὡς Ἡρακλῆς ἐς Τροιζῇν ἐλθὼν παρὰ
Παιτιά κατὰθοιτο ἐπὶ τῷ δείπνῳ τοῦ λέοντος τὸ
δέρμα, ἐσέλθοιεν δὲ παρ' αὐτὸν ἄλλοι τε Τροιζη-
νίων παῖδες καὶ Θησεὺς ἰβδόμον μάχιστα γεγονὸς
ἦτος· τοὺς μὲν δὴ λοιποὺς παῖδας, ὡς τὸ δέρμα εἶ-
δον, φεύγοντίς φασιν οἴχεσθαι, Θησέα δὲ ὑπεξέλ-
θόντα οὐκ ἔγαν σὺν φόβῳ παρὰ τῶν διακόνων ἀρ-
πάσαι πέλεκυν, καὶ αὐτίκα ἐπιέναι σπονδῇ, λέοντα
εἶναι τὸ δέρμα ἡγούμενον. ὣς μὲν τῶν λόγων προῖ-
τος ἐς αὐτὸν ἐστὶ Τροιζηνίους· ὁ δὲ ἐπὶ τούτῳ, κρη-
πίδας Αἰγέα ὑπὸ πέτρᾳ καὶ ξίφος θεῖναι, γνοῦ-
σιν.

σματα εἶναι τῷ παιδί· καὶ τὸν μὲν ἐς Ἀθήνας ἀπο-
 πλεῖν, Θησεῖα δὲ, ὥς ἔκτον καὶ δέκατον ἔτος ἐγγόνει,
 τὴν πέτραν ἀνώσαντα οἴχεσθαι, καὶ τὴν παρακατα-
 θήκην τὴν Αἰγέως φέροντα. τοῦτου δὲ εἰκὼν ἐν
 ἀκροπόλει πεποιεῖται τοῦ λόγου, χαλκοῦ πάντα ὁμοίως,
 πλὴν τῆς πέτρας. 9. Ἀνέθεσαν δὲ καὶ ἄλλο Θησεῖος
 ἔργον, καὶ ὁ λόγος οὕτως ἐς αὐτὸ ἔχει. Κρησὶ τὴν
 τε ἄλλην γῆν καὶ τὴν ἐπὶ ποταμῷ Τεθρόνι ταῦρος
 ἐλυμαίνετο. πάλαι δὲ ἄρα τὰ θηρία φοβερώτερα ἦν
 τοῖς ἀνθρώποις, ὥς ὅ τ' ἐν Νεμέᾳ λέων, καὶ ὁ Παρ-
 νάσιος, καὶ δράκοντες τῆς Ἑλλάδος πολλαχοῦ, καὶ
 ὅς περὶ τε Καλυδῶνα καὶ Εὐρύμανθον, καὶ τῆς Κο-
 ρινθίας ἐν Κρομμυῶνι· ὅς τε καὶ ἐλέγετο, τὰ μὲν
 ἀνίστασθαι τὴν γῆν, τὰ δὲ ὥς ἱερὰ εἶη θεῶν, τὰ δὲ καὶ
 ἐς τιμωρίαν ἀνθρώπων ἀφείσθαι. καὶ τοῦτον οἱ
 Κρηταὶ τὸν ταῦρον ἐς γῆν πέμπει σφίσι Ποσειδῶνά
 φασιν, ὅτι θυλάσσης ἄρχων Μίνως τῆς Ἑλληνικῆς
 οὐδενὸς Ποσειδῶνα ἦγεν ἄλλου θεοῦ μᾶλλον ἐν τιμῇ.
 κομισθῆναι μὲν δὴ τὸν ταῦρον τοῦτόν φασιν ἐς Πε-
 λοπόννησον ἐκ Κρήτης, καὶ Ἡρακλεῖ τῶν δαΐδων
 καλουμένων ἵνα καὶ τοῦτον γενέσθαι τὸν ἰσθλόν. ὅς
 δὲ εἰς τὸ πεδῖον ὑφείσθη τὸ Ἀργεῖον, φεύγει διὰ τοῦ
 Κορινθίου Ἰσθμοῦ, φεύγει δὲ ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν,
 καὶ τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἀἴμον τῶν Μαγαθονίων· καὶ ἄλ-
 λους τε, ὁπόσους ἐπέτυχε, καὶ Μένω παῖδα Ἀνδρο-
 γίων ἀπέκτεινε. Μίνως δὲ ναυσὶν ἐς Ἀθήνας πλεύ-
 σας (οὐ γὰρ ἐπέθετο ἀναιτίους εἶναι σφῶς τῆς Ἀν-
 θρώγειω τελευτῆς) ἐς τοσοῦτον ἐκάκωσεν, ἐς ὃ συνε-
 χωρήθη οἱ παρθένους ἐς Κρήτην ἐπιπὰ καὶ παῖδας

ἴσους ἄγειν τῷ λεγομένῳ Μιτωπαύρῳ τὸν ἐν Κρωσσῷ
 Λαβύρινθον οἰκῆσαι. τὸν δὲ ἐν τῇ Μαραθῶνι ταύ-
 ρον ὑστίρον Θησεὺς ἐς τὴν ἀκρόπολιν ἐλάσαι καὶ
 θῆσαι λέγεται τῇ θεῷ, καὶ τὸ ἀνάθημά ἐστι τοῦ
 Δήμου τοῦ Μαραθωνίων.

CAPVT XXVIII.

*De Cylone — Minervae signo ex bellica praecla —
 muris Acropolis — Panis cultu — Areopago et me-
 morandis in eo — aliis dicasteriis Atheniensium
 eorumque originibus.*

Κύλωνα δὲ οὐδὲν ἔχω σαφές εἰπεῖν, ἐφ' ὅτῃ χαλ-
 κοῦν ἀνέθεσαν, τυραννίδα ὅμως βουλευσάντα, τεκμαί-
 ρομαι δὲ τῶνδε εἵνεκα, ὅτι εἶδος κάλλιστος, καὶ τὰ
 ἐς δύοσαν ἐγένετο οὐκ ἀφανής, ἀνελύμενος διαύλου
 νίκηρ Ὀλυμπικήν· καὶ οἱ θυγατέρα ὑπῆρξε γῆμαι
 Θεαγένους, ὃς Μεγάρων ἐτυράνευσε. 2. Χωρὶς δέ
 γε ὅσα κατέλεξα, δύο μὲν Ἀθηναίοις εἰσὶ δεκάται
 πολεμήσασιν, ἄγαλμα Ἀθηνᾶς χαλκοῦν ἀπὸ Μήδων
 τῶν ἐς Μαραθῶνα ἀποβάντων, τέχνη Φειδίου· καὶ
 οἱ τὴν ἐπὶ τῆς ἀσπίδος Λαπιθῶν πρὸς Κενταύρους,
 καὶ ὅσα ἄλλα ἐστὶν ἐπειρασμένα, λέγουσι τορσεῦσαι
 Μῦν· τῷ δὲ Μῦν ταῦτά τε καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἔργων
 Παρθέναιον καταγράψαι τὸν Εὐήμερος. ταύτης τῆς
 Ἀθηνᾶς ἡ τοῦ δόρατος αἰχμή καὶ ὁ λόφος τοῦ κρά-
 νους ἀπὸ Σοννίου προσπλέονσιν ἐστὶν ἤδη σύροπια.
 καὶ ἄρμα κεῖται χαλκοῦν ἀπὸ Βοιωτῶν δεκάτη, καὶ
 Χαλκιδέων τῶν ἐν Εὐβοίᾳ. δύο δὲ ἄλλα ἐστὶν ἀνα-
 θήματα, Περικλῆς ὁ Σανθίππον, καὶ τῶν ἔργων
 τῶν Φειδίου θείας μάλιστα ἄξιον, Ἀθηνᾶς ἄγαλμα,
 ἀπὸ τῶν ἀνθεόντων καλουμένης Ἀημιῆας. 3. Τῇ δὲ

ἀκροπόλει, πλὴν ὅσον Κίμων ὠκοδόμησεν αὐτῆς ὁ Μιλτιάδης, περιβαλεῖν τὸ λοιπὸν λέγεται τοῦ τέλους Πελασγοὺς αἰκήσαντάς ποτε ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν· φασὶ γάρ Ἀγρόλαν καὶ Ἑπέρβιον. πυνθανόμενος δέ, οἵτινες ἦσαν, οὐδέν ἄλλο ἐδυνάμην μαθεῖν, ἢ Σικελοὺς τὸ ἐξαρχῆς ὄντας Ἀκαρνανίαν μετοικῆσαι.

4. Καταβῆσι δὲ οὐκ ἐς τὴν κάτω πόλιν, ἀλλ' ὅσον ὑπὸ τὰ προπύλαια, πηγὴ τε ὕδατός ἐστι καὶ πηλείων Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐν σπηλαιῳ, καὶ Πανός. Κροεῦσσι δὲ θυγατρὶ Ἐρεχθείῳς Ἀπόλλωνα ἐνταῦθα συγγενέσθαι νομίζουσι. περὶ δὲ τοῦ Πανός φασιν, ὡς πεμφθεὶς Φιλιππίδης ἐς Λακεδαιμόνα ἄγγελος ἀποβερηκώτων Μήδων ἐς τὴν γῆν, ἐπανήκων δὲ Λακεδαιμονίους ὑπερβαλέσθαι φαίη τὴν ἔξοδον· εἶναι γὰρ δὴ νόμον μὲταίς, μὴ πρότερον μαχουμένους ἐξιέναι, πρὶν ἢ πλήρη τὸν κύκλον τῆς σελήνης γενέσθαι. τὸν δὲ Πᾶνα ὁ Φιλιππίδης ἔλεγε περὶ τὸ ὄρος ἐντυχόντα οἱ τὸ Παρθένιον, φαίνει τε ὡς εὖρους Ἀθηναίοις εἶη καὶ ὅτι ἐς Μαραθῶνα ἤξει συμμαχήσων. οὗτος μὲν οὖν ὁ θεὸς ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἀγγελίᾳ τιτίμηται. Καθὼ καὶ ὁ Ἄρειος πάγος· 5. ἔστι δὲ Ἄρειος πάγος καλούμενος, ὅτι πρῶτος Ἄρης ἐνταῦθα ἐκρίθη· καὶ μοι καὶ ταῦτα δεδήλωκεν ὁ λόγος, ὡς Ἀμύρόθιον ἀνέλοι, καὶ ἐφ' ὅτῳ κτείνε. κριθῆναι δὲ καὶ ὕστερον Ὀρέστην λέγουσιν ἐπὶ τῷ φόνῳ τῆς μητρός· καὶ βομός ἐστιν Ἀθηνῶς Ἀρείας, ὃν ἀνέθηκεν ἀποφυγὼν τὴν δίκην. τοὺς δὲ ἀργυροὺς λίθους, ἐφ' ὧν ἐστῶσιν, ὅσοι δίκας ὑπέχουσι καὶ οἱ διώκοντες, τὸν μὲν ὕβρεως, τὸν δὲ ἀναιδείας αὐτοῖς ὀνο-

μάζουσι. 6. Πλησίον δὲ ἱερὸν θεῶν ἐστίν, ὥς καλοῦσιν Ἀθηναῖοι Σεμνὰς, Ἡσιόδος δὲ Ἑριννῦς ἐν Θεογονίᾳ. πρῶτος δὲ σφισιν Διοχύλος θριάκοντας ἐποίησεν ὁμοῦ ταῖς ἐν τῇ κεφαλῇ θριξίν εἶναι· τοῖς δὲ ἀγᾶλμασιν οὔτε τούτοις ἔπεστιν οὐδὲν φοβερόν, οὔτε ὅσα ἄλλα ἀνάκειται θεῶν τῶν ὑπογαίων. κῆται δὲ καὶ Πλούτων καὶ Ἑρμῆς, καὶ Γῆς ἄγαλμα. ἐνταῦθα θύουσι μὲν ὅσοις ἐν Λαίῳ πάχρη τὴν αἰτίαν ἐξεγένετο ἀπολύσασθαι, θύουσι τε καὶ ἄλλως ξένοι τε ὁμοίως καὶ ἄστοι. 7. Ἔστι δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου μνῆμα Οἰδίποδος. πολυπραγμονῶν δὲ εὗρισκον τὰ ὅσα ἐκ Θηβῶν κομισθέντα· τὰ γὰρ ἐς τὸν θάνατον Σοφοκλεῖ πεποιημένα τὸν Οἰδίποδος Ὀμηρος οὐκ εἶα μοι δόξαι πιστὰ, ὃς ἔφη Μηκιστέα, τέλει-τήσαντος Οἰδίποδος, ἐπιτάφιον ἐλθόντα ἐς Θήβας ἀγωνίσασθαι.

8. Ἔστι δὲ Ἀθηναίοις καὶ ἄλλα δικαστήρια οὐκ ἐς τοσοῦτο δόξης ἥκοντα. τῶν μὲν οὖν καλούμενον Παράβυστον καὶ Τρίγωνον, τὸ μὲν, ἐν ἀφανεῖ πόλῳς ὣν καὶ ἐπ' ἐλαχίστοις συνιόντων ἐς αὐτὸ, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ σχήματος ἔχει τὰ ὀνόματα· Βατραχίων δὲ καὶ Φοινικίων ἀπὸ χρωμάτων. τὸ δὲ καὶ ἐς τόδε διαμεμένηκεν ὀνομάζεσθαι, τὸ δὲ μέγιστον, καὶ ἐς ὃ πλείστοι συνίσιν, Ἡλιαίαν καλοῦσιν. 9. Ὅποσα δὲ ἐπὶ τοῖς φονεῦσιν, ἐστὶν ἄλλα, καὶ ἐπὶ Παλλαδίῳ καλοῦσι, καὶ τοῖς ἀποκτείνεσιν ὥς κρίσις καθέστηκε. καὶ ὅτι μὲν Δημοφῶν πρῶτος ἐνταῦθα ὑπέσχεε δίκας, ἀμφισβητοῦσιν οὐδένας· ἐφ' ὧν δὲ, διάφορα ἐς τοῦτο εἴρηται. Διομήδῃ γάρ φασιν ἀλούσης Ἰλίου ταῖς

ναυσὶν ὁπίσω κομίζεσθαι, καὶ ἤδη τε νύκτι ἐπέχειν,
 ὥς κατὰ Φαληρὸν πλείοντες γίγνονται, καὶ τοὺς Ἀρ-
 γείους ὥς ἐς πολέμιαν ἀποβῆναι τὴν γῆν, ἄλλην
 ποῦ δόξαντας ἐν τῇ νυκτὶ καὶ οὐ τὴν Ἀττικὴν εἶναι
 ἐνταῦθα Δημοφῶντα λέγουσιν ἐκβοηθήσαντα (οὐκ
 ἐπιστάμενον οὐδὲ τοῦτον τοὺς ἀπὸ τῶν γειῶν ὥς εἰσὶν
 Ἀργεῖοι) καὶ ἄνδρας αὐτῶν ἀποκτείνει, καὶ τὸ Παλ-
 λαδίον ἀρπάσαντα οἴχεσθαι· Ἀθηναῖόν τε ἄνδρα οὐ
 προῖδόμενον ὑπὸ τοῦ ἵππου τοῦ Δημοφῶντος ἀνα-
 τραπῆναι, καὶ συμπατηθέντα ἀποθανεῖν· ἐπὶ ταῦτα
 Δημοφῶντα ὑποσχεῖν δίκας, οἱ μὲν τοῦ συμπατη-
 θέντος τοῖς προσήκουσιν, οἱ δὲ Ἀργείων φασὶ τῷ
 κοινῷ. 10. Ἐπὶ Δελφινίῳ δὲ κρίσις καθίστηται
 ἐργάσασθαι φόνον σὺν τῷ δικαίῳ φαιμένοις· ὁποῖόν
 τι καὶ Θησεὺς παρεχόμενος ἀπέφυγεν, ὅτε Πάλλαντα
 ἐπαναστάντα καὶ τοὺς παῖδας ἔκτεινε. πρότερον δὲ
 σπῆν ἢ Θησεὺς ἀφείδῃ, καθευθήκει πᾶσι φεύγειν
 πτείναντα, ἢ κατὰ ταῦτά θνήσκεν μένοντα. 11. Τὸ
 δὲ ἐν Πρυτανείῳ καλούμενον, ἔνθα τῷ σιδήρῳ καὶ
 πᾶσιν ὁμοίως τοῖς ἀφύχουσι δικάζουσιν, ἐπὶ τῷδε
 ἄρξασθαι νομίζω. Ἀθηναίων βασιλεύοντος Ἐρεχθίδως,
 τότε πρῶτον βοῦν ἔκτεινεν ὁ βουφόνος ἐπὶ τοῦ βα-
 μοῦ τοῦ Πολιέως Αἰός· καὶ ὁ μὲν ἀπολιπὼν ταύτην
 τὸν πέλεκυν ἀπῆλθεν ἐκ τῆς χώρας φεύγων, ὁ δὲ
 πέλεκυς παραντίκα ἀφείδῃ κριθείς· καὶ ἐς τόδε ἀνὰ
 πᾶν ἔτος κρίνεται. λέγεται μὲν δὴ καὶ ἄλλα τῶν
 ἀφύχων αὐτόματα ἐπιθεῖναι σὺν τῷ δικαίῳ τιμωρίαν
 ἀνθρώποις· ἔργον δὲ κάλλιστον καὶ δόξῃ φανερώτα-
 τον ὁ Καμβύσου παρέσχετο ἀκινάκης. 12. Ἔστι δὲ

τοῦ Πειραιῶς πρὸς Θαλάσσην φρεατῖς· ἐνταῦθα οἱ πεφευγότες, ἢν ἀπελθόντας ἕτερον ἐπιλάβῃ σφῶς ἔγκλημα, πρὸς ἀκροωμένους ἐκ τῆς γῆς ἀπὸ νεῶς ἀπολογοῦνται. Τεῦκρον πρῶτον λόγος ἔχει Τελαμῶνι οὕτως ἀπολογήσασθαι, μηδὲν ἐς τὸν Αἴαντος θάνατον εἰργάσασθαι. τὰδε μὲν οὖν εἰρήσθω μοι τῶνδε εἵνεκα, γινῶναι ὁπόσης μέτεστι σπουδῆς εἰς τὰ δικαστήρια.

CAPUT XXIX.

De nave ad Panathenaeorum pompam ducendam constructa — Deliae navis magnitudine — templis et sepulcris extra urbem in pagis et viis — Academia et Dianae templo prope illam — sepulcris fortium et illustrium virorum in via ad Academiam.

Τοῦ δὲ Ἀρείου πάγου πλησίον δεικνύται ναὺς ποιηθεῖσα εἰς τὴν τῶν Παναθηναίων πομπήν· καὶ ταύτην μὲν ἤδη πού τις ὑπερβιάλλετο. Τὸ δὲ ἐν Ἀθῶν πλοῖον οὐδένα πώ νικήσαντα οἶδα, καθήκον ἐς ἐννεα ἑρέτας ἀπὸ τῶν καταστροφμάτων.

2. Ἀθηναίοις δὲ καὶ ἔξω πόλεως ἐν τοῖς Ἀθήμοις, καὶ κατὰ τὰς ὁδοὺς θεῶν ἐστὶν ἱερά, καὶ ἡρώων καὶ ἀνδρῶν τάφοι. Ἐγγυτάτω δὲ Ἀκαδημία, χωρίον ποτὲ ἀνδρός ἰδιώτου, γυμνάσιον δὲ ἐκ' ἐμοῦ. κατιούσι δ' ἐς αὐτήν, περίβολός ἐστιν Ἀρτέμιδος, καὶ ἑόρτα Ἀρίστης καὶ Κυλλίστης· ὥς μὲν ἐγὼ δοκῶ, καὶ ὁμολογεῖ τὰ ἔπη τὰ Σαπφούς, τῆς Ἀρτέμιδος εἶναι ἐπικλήσεις αὐταί· λεγόμενον δὲ καὶ ἄλλον ἐς αὐτὰς λόγον εἶδος ὑπερβήσομαι. καὶ ναὸς οὐ μέγας ἐστίν, ἐστὶν τοῦ Διονύσου τοῦ Ἐλευθερέως τὸ ἄγαλμα ἀνά

πάν ἔτος κομίζουσιν ἐν τεταγμέναις ἡμέραις. ἱερὰ μὲν σφισι ταύτῃ τοσαυτὰ ἐστί. 3. Τάφοι δὲ Θρακυβούλου μὲν πρῶτον τοῦ Ἀύκου, ἀνδρὸς τῶν τε ὑστερον καὶ ὅσοι πρὸ αὐτοῦ γεγονάσιν Ἀθηναίους γόνιμοι τὰ πάντα ἀρίστου· παρέντι δέ μοι τὰ πλείω, τοσαῦδε ἐς πίστιν ἀρκέσει τοῦ λόγου. τυραννίδα γὰρ ἔπαυσε τῶν τριάκοντα καλουμένων σὺν ἀνδράσιν ἐξήκοντα τὸ καταρχῆς ὀρηθεῖς ἐκ Θηβῶν· καὶ Ἀθηναίους στασιάζοντας διαλλαγῆναι καὶ συνθεμένους ἔπεισε μῆναι. πρῶτος μὲν ἐστὶν οὗτος τάφος· ἐπὶ δὲ αὐτοῦ Περικλέους τε καὶ Χαβρίου καὶ Φορμίωνος. 4. Ἔστι δὲ καὶ πᾶσι μνημεῖα Ἀθηναίοις, ὅποσιν ἀποθανεῖν συνέπεσεν ἐν τε ναυμαχίαις καὶ ἐν μάχαις πεζαῖς, πλὴν ὅσοι Μακεδῶνι αὐτῶν ἡγωνίσαντο· τοῦτοις γὰρ κατὰ χώραν εἰσὶν οἱ τάφοι δι' ἀνδραγαθίαν· οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ τὴν ὁδὸν κίενται τὴν ἐς Ἀκαδημίαν, καὶ σφῶν ἐστῆσιν ἐπὶ τοῖς τάφοις στήλαι τὰ ὀνόματα καὶ τὸν δῆμον ἐκάστου λέγουσαι. πρῶτοι δὲ ἐτάφησαν, οὓς ἐν Θράκη ποτε ἐπικρατοῦντας μέχρι Δραβήσκου τῆς χώρας Ἰδωνοὶ φονεύουσιν ἀνέλπιστοι ἐπιθέμενοι· λέγεται δὲ καὶ ὡς κεραυνοὶ πίσειεν ἐπ' αὐτούς. στρατηγοὶ δὲ ἄλλοι τε ἦσαν καὶ Ἀεγρος, ὃν μάλιστα ἐπειτέτραπτο ἡ δύναμις, καὶ Ἀκελεὺς Σωφονῆς, ὃς τὸν Ἀργεῖόν ποτε πένταθλον Νηπιῶν ἀνηρημένον νίκην ἀπέκτεινεν Εὐρυβάτην, βοηθοῦντα Αἰγινήταις. στρατὸν δὲ ἔξω τῆς Ἑλλάδος Ἀθηναῖοι τρίτον τοῦτον ἔστειλαν. Πριάμῳ μὲν γὰρ καὶ Τρωαὶ πάντες Ἕλληνες ἀπὸ κοινοῦ λόγου κατίσθησαν ἐς πόλεμον· Ἀθηναῖοι δὲ ἰδίᾳ μετ' Ἴο

λάου τε ἐς Σαρδοί, καὶ δεύτερον ἐς τὴν νῦν Ἰωνίαν ἐστράτευσαν, καὶ τρίτον δὴ τότε ἐς τὴν Θράκην. 5. Ἔστι δὲ ἔμπροσθεν τοῦ μνήματος στήλη, μαχομένους ἔχουσα ἱππεῖς· Μελάνωπός σφισίν ἐστι καὶ Μακάριος ὀνόματα, οὓς κατέλαβεν ἀποθανεῖν ἐναντία Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν τεταγμένους, ἐνθα τῆς Ἐλευσινίας εἰσὶ χώραι πρὸς Ταναγραίους ὄροι, καὶ Θεσσαλῶν τάφος ἐστὶν ἱππέων κατὰ παλαιὰν φίλιαν ἐλθόντων, ὅτε σὺν Ἀρχιδάμῳ Πελοποννήσιοι πρῶτον εἰσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικὴν στρατιᾷ· καὶ πλησίον τοξόταις Κρησίην. αὐτίς δὲ ἐστὶν Ἀθηναίων μνήματα, Κλεισθένους, ὃν τὰ ἐς τὰς φυλάς, αἱ νῦν καθεστῆσιν, εὐρέθη· καὶ ἱππεύσιν ἀποθανούσιν, ἥνικα συνεπελάβοντο οἱ Θεσσαλοὶ τοῦ κινδύνου. ἐνταῦθα καὶ Κλειωναῖοι κεῖνται, μετὰ Ἀργείων ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐλθόντες· ἐφ' ὅτῳ δέ, γράφω τοῦ λόγου μοι κατελθόντος ἐς τοὺς Ἀργεῖους, καὶ Ἀθηναίων δ' ἔστι τάφος, οἱ, πρὶν ἢ στρατεῦσαι τὸν Μῆδον, ἐτολέμησαν πρὸς Αἰγινήτας. 6. Ἦν δὲ ἄρα καὶ δήμου δίκαιον βούλευμα, εἰ δὴ καὶ Ἀθηναῖοι μετέδωκαν δούλοις δημοσίᾳ ταφῆναι, καὶ τὰ ὀνόματα ἐγγραφῆναι στήλῃ· δηλοῖ δὲ ἀγαθοὺς σφῶς ἐν τῷ πολέμῳ γενέσθαι περὶ τοὺς δεσπότης, ἔστι δὲ καὶ ἀνδρῶν ὀνόματα ἄλλων, διάφορα δὲ σφισι τὰ χωρία τῶν ἀγόνων· καὶ γὰρ τῶν ἐπ' Ὀλυμπον ἐλθόντων οἱ δοκιμώτατοι, καὶ Μελήσανδρος ἐς τὴν ἄνω Καρίαν ναυσὶν ἀναπλεύσας διὰ τοῦ Μαιάνδρου. 7. Ἐτάφησαν δὲ καὶ οἱ τελευτήσαντες πολεμοῦντος Κασσάνδρου, καὶ οἱ συμμαχήσαντες τοῖσι Ἀργείων· προσα-

χθῆναι δὲ οὗτοι σφίσι τὴν πρὸς Ἀργείους λέγουσι
 συμμαχίαν. Λακεδαιμονίοις, τὴν πόλιν τοῦ θεοῦ
 σείσαντος, οἱ εἰλωτες ἐς Ἰθώμην ἀπέστησαν· ἀφε-
 στηκότων δέ, οἱ Λακεδαιμόνιοι βοηθοὺς καὶ ἄλλους
 καὶ παρὰ Ἀθηναίων μετεπέμποντο· οἱ δὲ σφισιν ἐπι-
 λέκτους ἄνδρας ἀποστέλλουσι, καὶ στρατηγὸν Κίμων-
 να τὸν Μιλτιάδου· τούτους ἀποπέμπουσιν οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι πρὸς ὑποψίαν. Ἀθηναίσις δὲ οὐκ ἀνεκτὰ
 ἐφαίνετο περιυβρίσθαι, καὶ ὥς ἐκομίζοντο ὑπίσω,
 συμμαχίαν ἐποίησαντο Ἀργείοις Λακεδαιμονίων
 ἐχθροῖς τὸν ἅπαντα οὖσι χρόνον. ὕστερον δὲ μι-
 λούσης Ἀθηναίων ἐν Ταναῶρα γίνεσθαι πρὸς Βοιω-
 τοὺς καὶ Λακεδαιμονίους μύχης, ἀφίκοντο Ἀθηναίσις
 Ἀργεῖοι βοηθοὺντες· καὶ αὐραυνίκα μὲν ἔχοντες πλέον
 τοὺς Ἀργείους νύξ ἐπελθούσαι ἀφίελετο τὸ σαφές τῆς
 νίκης· ἐς δὲ τὴν ὑστεραίαν ὑπῆρξε κρατῆσαι Λακε-
 δαιμονίοις, Θεσσαλῶν προδόντων Ἀθηναίους, κατα-
 λῆσαι δὲ μοι καὶ τούτῳ ἐπῆλθεν· Ἀπολλόδορον Ξέ-
 νων ἡγεμόνα, ὃς Ἀθηναῖος μὲν ἦν, ἐκτεμφθεὶς δὲ
 ὑπὸ Ἀρίστου σατράπου τῆς ἐφ' Ἑλλησπόντιο Φρυ-
 γίας, διεφύλαξε Περινθίοις τὴν πόλιν, ἐσβεβίληκότος
 ἐς τὴν Περινθίαν Φιλίππου στρατῷ. οὗτος τε οὖν
 ἐνταῦθα τέθαιπται, καὶ Εὐβουλος ὁ Σπινθάρον, καὶ
 ἄνδρες, οἷς ἀγαθοῖς οὖσιν οὐκ ἐπηκολούθησε τύχη
 χρηστή· τοῖς μὲν οὖν ἐπιθεμένοις τυραννοῦντι Λα-
 χάρη, οἱ δὲ τοῦ Πειραιῶς κατάληψιν ἐβούλευσαν
 Μακεδόνων φρουρούντων, πρὶν δὲ εἰργασθαι τὸ
 ἔργον, ὑπὸ τῶν συνεδόντων μηνυθέντες ἀπώλοντο.
 8. Κεῖνται δὲ καὶ οἱ περὶ Κόρινθον πλοῦντες· ἐδή-

λωας δὲ οὐχ ἔκιστα ὁ θεὸς ἐνταῦθα καὶ αὐθις ἐν
 Λεύκτροις, τοὺς ὑπὸ Ἑλλήνων καλουμένους ἀνδρείους,
 τὸ μὴδὲν ἄνεν τύχης εἶναι· εἰ δὴ Λακεδαιμόνιοι, Κο-
 ρινθίων τότε καὶ Ἀθηναίων, ἔτι δὲ καὶ Ἀργείων καὶ
 Βοιωτῶν κρατήσαντες, ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν μόνων
 ἐν Λεύκτροις ἐς τοσούτον ἐκακώθησαν. 9. Μετὰ δὲ
 τοὺς ἀποθανόντας ἐν Κορίνθῳ, στήλην ἐπὶ τοῖσδε
 ἐστάναι τὴν αὐτὴν σημαίνει τὰ ἐλεγεία, τοῖς μὲν ἐν
 Εὐβοίᾳ τε καὶ Χίῳ τελευτήσασιν· τοὺς δὲ ἐπὶ τοῖς
 ἐσχατοῖς τῆς Ἀσιατικῆς ἡπείρου διαφθαρῆναι δηλοῖ,
 τοὺς δὲ ἐν Σικελίᾳ γεγραμμένοι δὲ εἶσιν οἱ τε στρα-
 τηγοὶ πλὴν Νικίου, καὶ τῶν στρατιωτῶν ὁμοῦ τοῖς
 ἄστοις Πλαταιῆς. Νικίας δὲ ἐπὶ τῷδε παρείθη·
 γράφω δὲ οὐδὲν διάφορα, ἢ Φίλιστος, ὅς ἔφη Δημο-
 σθένην μὲν σπονδὰς ποιήσασθαι τοῖς ἄλλοις, πλὴν
 αὐτοῦ, καὶ ὥς ἡλλοκετο, αὐτὸν ἐπιχειρεῖν ἀποκτεῖ-
 ναι, Νικίᾳ δὲ τὴν παράδοσιν ἐθελοντῇ γενέσθαι.
 τούτων εἵνεκα οὐκ ἐνεγράφη Νικίας τῇ στήλῃ, κα-
 ταγνοσθεὶς, αἰχμάλωτος ἐθελοντῆς εἶναι καὶ οὐκ
 ἀνὴρ πολέμῳ πρέπων. 10. Εἰσὶ δὲ ἐπ' ἄλλῃ στήλῃ
 καὶ οἱ μαχεσάμενοι περὶ τὴν Θράκην, καὶ ἐν Μεγά-
 ροις, καὶ ἦν ἴκα Ἀρκάδας τοὺς ἐν Μαντινείᾳ καὶ
 Ἡλείῳς ἔπεισεν Ἀλκιβιάδης Λακεδαιμονίων ἀποστῆ-
 ναι καὶ οἱ, πρὶν ἐς Σικελίαν ἀφικέσθαι Δημοσθένην,
 Συρακουσίῳν κρατήσαντες. 11. Ἐτάφησαν δὲ καὶ
 οἱ περὶ τὸν Ἑλλήσποντον ναυμαχήσαντες, καὶ ὅσοι
 Μακεδόνων ἐναντία ἡγωνίσαντο ἐν Χαιρωνείᾳ, καὶ
 οἱ μετὰ Κλέωνος ἐς Ἀμφίπολιν στρατεύσαντες· οἱ τε
 ἐν Ἀηλίῳ τῷ Ταναγραίων τελευτήσαντες, καὶ ὅσους

ἐς Θησσελίαν Δωσωθένης ἤγαγε, καὶ οἱ πλεύσαντες
 ἐς Κύπρον ὁμοῦ Κίμωνι, τῶν τε σὺν Ὀλυμπιοδώρῳ
 τὴν φρουρὰν ἐκβαλόντων τριῶν καὶ δέκα ἄνδρες οὐ
 πλείους. 12. Φασὶ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥωμαίοις ὁμορὸν
 τινα πολεμοῦσι πόλεμον, στρατιάν οὐ πολλὴν πέμ-
 ψαι, καὶ ὑστέρῳ ναυμαχίας Ῥωμαίων πρὸς Καρχη-
 δονίους γιγνομένης, τριήρεις πέντε Ἀττικά παρὲγέ-
 νοιτο· ἔστιν οὖν καὶ τοῦτοις ἐνταῦθα τοῖς ἀνδρά-
 σιν ὁ τάφος. 13. Τολμίδου δὲ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ
 δεδήλωται μὲν ἤδη μοι τὰ ἔργα, καὶ ὃν τρόπον ἐτε-
 λεύτησαν. ἴστω δὲ ὅτι φίλον, κειμένους σφῆς κατὰ
 τὴν ὁδὸν ταύτην. 14. Κεῖνται δὲ καὶ οἱ σὺν Κίμωνι
 τὸ μέγα ἔργον ἐπὶ Εὐρυμέδοντι περὶ καὶ ναυσὶν αὐ-
 θιμερὸν κρατήσαντες. τέθλαπται δὲ καὶ Κόνων καὶ
 Τιμόθεος, δεῦτεροι μετὰ Μιλτιάδην καὶ Κίμωνα
 οὗτοι πατήρ καὶ παῖς ἔργα ἀποδειξάμενοι λαμπρά.
 15. Κεῖται δὲ καὶ Ζήνων ἐνταῦθα ὁ Μνασίου, καὶ
 Χρῦσαιππος ὁ Σολεύς, Νικίας τε ὁ Νικομήδους ζῶα
 ἄριστος γράφαι τῶν ἐφ' αὐτοῦ, καὶ Ἀρμόδιος καὶ
 Ἀριστογείτων, οἱ τὸν Πεισιστράτου παῖδα Ἰππαρχον
 ἀποκτείναντες, ῥήτορές τε Ἐφιάλτης, ὃς τὰ νόμιμα
 τὰ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ μάλιστα ἐλυμήνατο, καὶ Ἀνκούρ-
 γος ὁ Ἀνκόφρονος. 16. Ἀνκούργῳ δὲ ἐπορίσθη μὲν
 τάλαντα ἐς τὸ δημόσιον πεντακοσίοις πλείονα καὶ
 ἑξακισχιλίοις, ἣ ὅσα Περικλῆς ὁ Ξανθίππου συνή-
 γαγε· κατεσκεύασε δὲ πομπὴν τῇ θιῷ, καὶ νίκας
 χρυσοῦς, καὶ παρθένους κόσμον ἑκατόν· ἐς δὲ πόλε-
 μον ὅπλα καὶ βέλη, καὶ τετρακοσίας ναυμαχοῦσιν
 εἴματα τριήρεις· οἰκοδομήματα δὲ ἐπτελῶσι μὲν τὸ

θίατρον ἑτέρων ὑπαρξάντων· τὰ δὲ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ
 πόλεως, ἃ ὠκοδόμησαν, ἐν Πειραιεὶ γεὼς εἰσιν οἴκοι,
 καὶ τὸ πρὸς τῷ Λυκίῳ καλουμένῳ Γυμνάσιον. ὅσα
 μὲν οὖν ἀργύρου πεποιημένα ἦν καὶ χρυσοῦ, Λαχάρ-
 ρης καὶ ταῦτα ἐσθλῆσε τυραννήσας· τὰ δὲ οἰκοδο-
 μήματα καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι ἦν.

CAPUT XXX.

*De daemone Ἀντέρως dicti ara in urbe — cursu
 cum facibus ad aram Promethei — aliis aris in Aca-
 demia — Platonis monumento — Cycno — turri Tizio-
 nis — aliis memorandis in hac urbis regione.*

Πρὸ δὲ τῆς ἐσόδου τῆς ἐς Ἀκαδημίαν ἐστὶ βωμὸς
 Ἐρωτος ἔχων ἐπίγραμμα, ὡς Κάρομος Ἀθηναίων πρῶ-
 τος Ἐρωτι ἀναθεῖν. τὸν δὲ ἐν πόλει βωμὸν καλου-
 μετον Ἀντέρωτος ἀνάθημα εἶναι λέγουσι μεταίκων,
 ὅτι Μέλῃς Ἀθηναῖος μέτοικον ἄνδρα Τιμαγόραν ἐρα-
 σθέντα ὑτιμίζων, ἀφείναι κατὰ τῆς πέτρας αὐτὸν
 ἐκίλευσαν, ἐς τὸ ὑψηλότερον αὐτῆς ἀνελθόντα. Τι-
 μαγόρας δὲ ἄρα καὶ ψυχῆς εἶχεν ἀφειδῶς, καὶ πάν-
 των ὁμοίως κελεύοντι ἢ θελε χάριζεσθαι τῷ μειρα-
 κίῳ, καὶ δὴ καὶ φέρων ἑαυτὸν ἀφῆκε. Μέλῃτα δὲ,
 ὡς ἀποθανόντα εἶδε Τιμαγόραν, ἐς τοσοῦτον μετα-
 τολας ἐλθεῖν, ὡς πεσεῖν τε ἀπὸ τῆς πέτρας τῆς αὐ-
 τῆς· καὶ οὕτως ἀφίς αὐτὸν ἐτελεύτησε· καὶ τὸ ἐν-
 τιῦθεν δαίμονα Ἀντέρωτα τὸν ἀλάστορα τὸν Τιμα-
 γόρου κατῴστη τοῖς μεταίκοις νομίζειν. 2. Ἐν Ἀκα-
 δημῇ δὲ ἐστὶ Προμηθεὺς βωμὸς· καὶ θεοῦσιν ἀπ’
 αὐτοῦ πρὸς τὴν πόλιν ἔχοντες καιόμενας λαμπάδας·
 τὸ δὲ ἀγώνισμα ὁμοῦ τῷ δρόμῳ φυλάξαι τὴν δῆδα

ἔτι καιομένην ἔστιν· ἀποσβεσθείσης δέ, οὐδέν ἔτι
 τῆς νίκης τῷ πρώτῳ, δευτέρῳ δέ ἀντ' αὐτοῦ μέτεστιν·
 εἰ δέ μηδὲ τούτῳ καίοιτο, ὁ τρίτος ἔστιν ὁ κρατῶν·
 εἰ δέ καὶ πᾶσιν ἀποσβεσθῇ, οὐδείς ἔστιν, ὅτῳ κα-
 ταλείπεται ἡ νίκη. ἔστι δὲ Μουσῶν τε βοῦμός, καὶ
 ἕτερος Ἑρμοῦ, καὶ ἔνδον Ἀθηναῖς, τὸν δὲ Ἡρακλείους
 ἐποίησαν. καὶ φυτὸν ἔστιν ἐλαίας, δεύτερον τοῦτο
 λεγόμενον φανῆναι. 3. Ἀκαδημίας δὲ οὐ πόρῳ
 Πλάτωνος μνημῖά ἐστιν, ᾧ προσήμουνεν ὁ θεὸς
 ἄριστον τὰ ἐς φιλοσοφίαν ἵστασθαι· προσήμαυτε δὲ
 οὕτω. Σωκράτης τῇ προτραπείᾳ νυκτὶ, ἣ Πλάτων
 ἔμελλεν ἵστασθαι μαθητῆς, ἐσπίνηναι οἱ κύκνον ἔς
 τὸν κόλπον εἶδεν ὄνειρον· ἔστι δὲ κύκνος τῷ ὄρνυθι
 μουσικῆς δόξα, ὅτι Αἰγύων τῶν Ἡριδανοῦ πέριχ
 ὑπὲρ γῆς τῆς Κελτικῆς Κύκνον ἄνδρα μουσικὸν γε-
 νέσθαι βασιλεία φασί, τελευτήσαντα δὲ Ἀπόλλωνος
 γνώμη μεταβαλεῖν λέγουσιν αὐτὸν ἐς τὸν ὄρνυθα.
 ἐγὼ δὲ βασιλεῦσαι μὲν πείθομαι Αἰγύσιον ἄνδρα
 μουσικόν, γενέσθαι δέ μοι ἄπιστον ὄρνυθα ἀπ' ἁν-
 δρός. 4. Κατὰ τοῦτο τῆς χώρας φαίνεται πύργος
 Τίμωνος, ὃς μόνος εἶδε μηδένα τρόπον εὐδαίμονα
 εἶναι γενέσθαι, πλὴν τοὺς ἄλλους φεύγοντα ἀνδρώ-
 πους. δείκνυται δὲ καὶ χώρος καλούμενος Κολωνός
 ἵππιος, ἔνθα τῆς Ἀττικῆς πρῶτον ἐλθεῖν λέγουσιν
 Οἰδίποδα· διάφορα μὲντοι καὶ ταῦτα τῇ Ὀμήρου
 ποιήσει. λέγουσι δ' οὖν καὶ βοῦμόν Ποσειδῶνος
 Ἰππίου, καὶ Ἀθηναῖς Ἰππίας· ἥρῳον δὲ Πειριόθου
 καὶ Θησέως, Οἰδίποδός τε καὶ Ἀδράστου. τὸ δὲ
 ἕλκος τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τὸν ναὸν ἐνέπηρσεν Ἀν-

τιγονος ἐσβαλὼν, καὶ ἄλλοτε στρατιᾷ κακώσας Ἀθηναίους τὴν γῆν.

CAPVT XXXI.

De memorandis in parvis Atticae pagis — Hyperboreorum primitiis — Diana, unde Colacenis et Amarysia dicta.

Ἄνθρωποι δὲ οἱ μικροὶ τῆς Ἀττικῆς, ὥς ἔτυχεν ἕκαστος οἰκισθεὶς, ἃ δὲ εἰς μνήμην παρῆχοντο, Ἀλμυοναίοις μὲν Θεσμοφόρου Δήμητρος καὶ Κόρης ἐστὶν ἱερὸν, ἐν Ζωσιτῇρσι δὲ ἐπὶ θαλάσῃ καὶ βωμὸς Ἀθηνᾶς, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἀθηαῶν. τεκεῖν μὲν οὖν Ἀθηαὶ τοὺς παῖδας ἐνταῦθα αὐτοὶ φασί, λύσασθαι δὲ τὸν Ζωσιτῆρα ὥς τεξομένην, καὶ τῷ χοροῖο διὰ τοῦτο γενέσθαι τὸ ὄνομα. Προσπαλτίοις δὲ ἔτι καὶ τούτοις Κόρης καὶ Δήμητρος ἱερὸν. Ἀναγνυσάσις δὲ μητρὸς Θεῶν ἱερὸν. Κεφαλῇσι δὲ οἱ Διδασκυροὶ νομίζονται μάλιστα· μεγάλους γὰρ σφᾶς οἱ ταύτη θεοὺς ὀνομάζουσιν. 2. ἐν δὲ Πρασιεῦσιν Ἀπόλλωνος ἐστὶ ναὸς· ἐνταῦθα τὸς Ἐπερβορέων ἀπαρχὰς εἶναι λέγεται· παραδιδόναι δὲ αὐτὰς Ἐπερβορέους μὲν Ἀριμασποῖς, Ἀριμασποὺς δὲ Ἰασηδόσι, παρὰ δὲ τούτων Σκύθας ἐς Σινώπην κομίζειν, ἐντεῦθεν δὲ φέρεσθαι διὰ Ἑλλήνων ἐς Πρασιεὺς, Ἀθηναίους δὲ εἶναι τοὺς ἐς Ἄηλον ἄγοντας· τὰς δὲ ἀπαρχὰς κεκρύφθαι μὲν ἐν καλάμῃ πυρῶν, γινώσκεισθαι δὲ ὑπὸ οὐδένων. ἔστι δὲ μνῆμα ἐπὶ Πρασιεῦσι Ἐρυσίχθορος, ὃς ἐκομίζετο ὀπίσω μετὰ τὴν Θεωρίαν ἐκ Ἄηλου, γενομένης οἱ κατὰ τὸν πλοῦν τῆς τελευτῆς. Κραναὸν δὲ τὸν βασιλεύσαντα Ἀθηναίων, ὅτι μὲν

ἔξβαλεν Ἀμφικτύων κηδεστήν ὄντα, ἔτι πρότερον
 εἰρηταί μοι· φυγόντα δὲ αὐτὸν σὺν τοῖς σιγατιώ-
 ταις ἐς τὸν δῆμον τὸν Λαμπρέα ἀποθανεῖν τε αὐ-
 τοῦ καὶ ταφῆναι λέγουσι· καὶ ἔστι καὶ ἐς ἐμὲ καὶ ἐν
 τοῖς Λαμπρεῦσι Κρανσοῦ μνήμα. Ἰωνας δὲ τοῦ
 Σοῦθου (καὶ γὰρ οὗτος ἔκρησε παρὰ Ἀθηναίους, καὶ
 Ἀθηνοῦν ἐπὶ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς Ἐλευσινίους ἐπο-
 λεμάροχσε) τάφος ἐν Ποταμοῖς ἔστι τῆς χώρας.
 ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται. Φλυεῦσι δὲ εἰσι καὶ
 Μυρρίνοναίους, τοῖς μὲν Ἀπόλλωνος Διοτυσοδότου
 καὶ Ἀρτέμιδος Σελασφόρου βοῦμοι, Διονύσου τε
 Ἀνθίου, καὶ Νυμφῶν Ἰσμηνίδων, καὶ Ἰῆς, ἣν με-
 γάλην θεὸν ὀνομάζουσι· ταῦς δὲ ἔπρος ἔχει βοῦμούς
 Δήμητρος Ἀησιδώρας, Διὸς Κτησίον, καὶ Τιθρωνῆς
 Ἀθηναῖς, καὶ Κόρης πρωτογόνης, καὶ Σεμῶν ὀνο-
 μαζομένον θεῶν. 3. Τὸ δὲ ἐν Μυρρίνονῶντι ξυάνον
 ἔστι Κολαινίδος· Ἀθμονῆς δὲ τιμῶσιν Ἀμαρυσίαν
 Ἀρτεμιν. πυνθανόμενος δὲ σαφές οὐδέν ἐς αὐτὰ
 ἐπισταμένους τοὺς ἐξηγητὰς εὖρον, αὐτῶς δὲ συμ-
 βάλλομαι τῇδε. ἔστιν Ἀμαρυνθὸς ἐν Εὐβοίᾳ· καὶ
 γὰρ οἱ ταύτῃ τιμῶσιν Ἀμαρυσίαν Ἀρτεμιν· ἐορτὴν
 δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τῆς Ἀμαρυσίας ἄγονται, οὐδέν τι
 Εὐβοίων ἀφανίστησαν· ταύτῃ μὲν γινώσθαι τὸ ὄνο-
 μα ἐπὶ ταῦτο παρὰ Ἀθμονεῦσιν ἡγοῦμαι· τὴν δὲ ἐν
 Μυρρίνονῶντι Κολαινίδα ἀπὸ Κολαίνου καλεῖσθαι,
 γέγραπται δὲ δὴ μοι, τῶν ἐν τοῖς δήμοις φάναι
 πολλοὺς, ὥς καὶ παρὰ τῆς ἀρχῆς ἐβασίλευοντο τῆς Κέρρο-
 πος. ἔστι δὲ ὁ Κολαινὸς ἀνδρὸς ὄνομα, πρότερον ἢ
 Κέρροψ ἐβασίλευσεν, ὥς οἱ Μυρρίνονῶνται λέγουσιν,

ἄρξαντος. ἔστι δὲ Ἀχαρναὶ δῆμος· οὗτοι θεῶν Ἀπόλλωνα τιμῶσιν Ἀγυαίᾳ καὶ Ἡρακλεῖ. καὶ Ἀθηναῖς βωμός ἐστιν Ἑρείας· τήνδ' Ἰκπλίαν Ἀθηναῖν ὀνομάζουσι, καὶ Διόνυσον Μελπόμετον, καὶ Κισσὸν τὸν αὐτὸν θεόν, τὸν κισσὸν τὸ φυτόν ἐνταῦθα πρῶτον φανῆναι λέγοντες.

CAPUT XXXII.

De montibus Atticae ac signis arisque deorum in iis — Marathone pago et memorandis in eo — fente ibi Macaria.

Ὁρη δὲ Ἀθηναίοις ἐστὶ Πεντέλεχον, ἐνθα λιθοτομίαι· καὶ Πάρνης παρεχομένη θήραν σιῶν ἄγριων καὶ ἄρκτων· καὶ Ἑρμιῶς, ὅς φέει νομάς μελίταις ἐπιτηδαιοτάτας πλὴν τῆς Ἀλιζώνων. Ἀλιζῶσι γάρ σπηλαιοὶ ὁμοῦ τοῖς ἀνθρώποις εἰς νομούς ἰοῦσιν εἶσιν ἄφεται καὶ μέλισσαι, οὐδὲ σφαῖς ἐς σίμβλους καθελίξαντες ἔχουσιν· αἱ δὲ ἐργάζονται τε ὥς ἔτυχον τῆς χώρας, καὶ συμφυεῖς τὸ ἔργον αὐταῖς ἐστιν, ἰδίᾳ δὲ οὔτε κηρὸν, οὔτε μέλι ἀπ' αὐτοῦ ποιήσεις· τοῦτο μὲν τοιοῦτόν ἐστιν. 2. Ἀθηναίοις δὲ τὰ ὄρη καὶ θεῶν ἀγάλματα ἔχει· Πεντέλῃσι μὲν Ἀθηναῖς, ἐν Ἑρμιῶν δὲ ἄγαλμά ἐστιν Ἑρμιῶν Διός· βωμοὶ δὲ καὶ ὄμβριον Διός καὶ Ἀπόλλωνος εἰσι Προοπίου, καὶ ἐν Πάρνηθι Παρνήθιος Ζεὺς χαλκοῦς ἐστι, καὶ βωμός Σημαλέου Διός. ἔστι δὲ ἐν τῇ Πάρνηθι καὶ ἄλλος βωμός, θύουσι δὲ ἐπ' αὐτοῦ, τότε μὲν Ὀμβριον, τότε δὲ Ἀπήμιον καλοῦντες Ἀία. καὶ Ἀρχεσμός ὕψος ἐστὶν οὐ μέγα, καὶ Διός ἄγαλμα Ἀρχεσμίον.

3. Πρὶν δὲ ἢ τῶν νήσων ἐς ἀθήγησιν ἵστασθαι,

τὰ ἐς τοὺς δῆμους ἔχοντα αὐτοῖς ἐπέξειμι. δῆμος ἐστὶ
 Μαραθὼν, ἴσον τῆς πόλεως τῶν Ἀθηναίων ἀπέχων
 καὶ Καρύστου τῆς ἐν Εὐβοίᾳ. ταύτῃ τῆς Ἀττικῆς
 ἔσχον οἱ βαρβαροὶ, καὶ μάχη τε ἐκρατήθησαν, καὶ
 τινες, ὡς ἀνήγοντο, ἀπώλεσαν τῶν νεῶν. τῷρος δὲ
 ἐν τῷ πεδίῳ Ἀθηναίων ἐστίν, ἐπὶ δὲ αὐτῷ σιῆλαι
 τὰ ὀνόματα τῶν ἀποθανόντων κατὰ φυλὰς ἐκάστων
 ἔχουσαι· καὶ ἕτερος Πλαταιῆσι, Βοιωτῶν καὶ δοῦ-
 λοις· ἐμαχέσαντο γὰρ καὶ δοῦλοι τότε πρῶτον. καὶ
 ἀνδρὸς ἐστὶν ἰδίᾳ μνημα Μιλτιάδου τοῦ Κίμωνος,
 συμβάσης ὑπερὸν αἰ τῆς τελευτῆς, Πάρος τε ἀμαρ-
 τῶντι, καὶ δι' αὐτὸ ἐς κρίσιν Ἀθηναίοις καταστάντι.
 ἐνταῦθα ἀνὰ πῦσαν νύκτα καὶ ἱππῶν χρημετιζόντων
 καὶ ἀνδρῶν μαχομένων ἐστὶν αἰσθέσθαι· καταστῆ-
 ναι δὲ ἐς ἐναργὴ θέαν, ἐπίτηδες μὲν οὐκ ἔστιν ὅτι
 συνήνεγκεν, ἀνηκῶς δὲ ὄντι καὶ ἄλλως συμβάν, οὐκ
 ἔστιν ἐκ τῶν δαιμόνων ὀργή. 4. Σέβονται δὲ οἱ
 Μαραθῶνιοι τοὺτους τε, οἱ παρὰ τὴν μάχην ἀπέ-
 θανον, ἥρωας ὀνομάζοντες, καὶ Μαραθῶνα, ἀφ'
 οὗ τῷ δήμῳ τὸ ὄνομα ἐστὶ, καὶ Ἡρακλῆα, φάμενα
 πρῶτοις Ἑλλήνων σφίοισιν Ἡρακλῆα θεὸν νομισθῆ-
 ναι. συνέβη δὲ, ὡς λέγουσιν, ἀνδρα ἐν τῇ μάχῃ
 παρῆναι, τὸ εἶδος καὶ τὴν σκευὴν ἀγροῖκον· οὗτος
 τῶν βαρβάρων πολλοὺς καταφονεύσας ἀρότρῳ μετὰ
 τὸ ἔργον ἦν ἀφανής· ἐρομένοις δὲ Ἀθηναίοις ἄλλο
 μὲν ὁ θεὸς ἐς αὐτὸ ἔχρησεν οὐδέν, τιμῇν δὲ Ἐχειλαῖον
 ἐκέλευσεν ἥρωα. πεποιήται δὲ καὶ τρόπαιον λίθου
 λευκοῦ. τοὺς δὲ Μήδους Ἀθηναῖοι μὲν θάψαι λέ-
 γουσιν, ὡς πάντως ὅσιον ἀνθρώπου νεκρὸν γῇ κρῖναι.

ψαι, τάφον δὲ οὐδένα εὐρεῖν ἐδυνάμην· οὔτε γὰρ
 χῶμα, οὔτε ἄλλο σημεῖον ἦν ἰδεῖν· ἐς ὄρυγμα δὲ φέ-
 ροντες σφᾶς, ὡς τήχομεν, ἐσέβαλον. 5. Ἔστι δὲ ἐν
 τῷ Μαραθῶνι πηγὴ καλουμένη Μακαρία, καὶ τοιαύδε
 ἐς αὐτὴν λέγουσιν. Ἡρακλῆς ὡς ἐκ Τίρυνθος ἔφευ-
 γεν Εὐρυσθεῖα, παρὰ Κηῦκα φίλον ὄντα μετακίζε-
 ται βασιλεύοντα Τραχίνος. ἐπὶ δὲ ἀπειθόντος ἐξ
 ἀνθρώπων Ἡρακλῆους, ἐζήτηι τοὺς παῖδας Εὐρυ-
 σθεὺς, ἐς Ἀθήνας πέμπει σφᾶς ὁ Τραχίνιος, ἀσθέ-
 νειάν τε λέγων τὴν αὐτοῦ, καὶ Θησεῖα οὐκ ἀδύνατον
 εἶναι τιμωρεῖν. ἀφικόμενοι δὲ οἱ παῖδες ἰκέται, πρῶ-
 τον τότε Πελοποννήσιοι ποιοῦσι πόλεμον πρὸς Ἀθη-
 ναίους, Θησεῖος σφᾶς οὐκ ἐκδόντος αἰτοῦντι Εὐρυ-
 σθεῖ. λέγουσι δὲ Ἀθηναῖοις γενέσθαι χρησμόν, τῶν
 παιδῶν ἀποθανεῖν χρῆναι τῶν Ἡρακλῆους τινὰ ἐθε-
 λοντήν, ἐπὶ ἄλλως γε οὐκ εἶναι νίκην σφίσιν. ἐν-
 ταῦθα ἡ Μακαρία Ἀθηναίων καὶ Ἡρακλῆους θυ-
 γάτηρ ἀποσφάξασα ἑαυτὴν ἔδωκεν Ἀθηναίοις τεκρα-
 τῆσαι τῷ πόλεμῳ, καὶ τῇ πηγῇ τὸ ὄνομα ἀφ' ἑαυτῆς.
 6. Ἔστι δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι λίμνη τὰ πολλὰ ἐλώ-
 δης· ἐς ταύτην ἁπειρία τῶν ὁδῶν φεύγοντες ἐσπί-
 πτουσιν οἱ βάρβαροι, καὶ σφισι τὸν νόμον τὸν πο-
 λὺν ἐπὶ τούτῳ συμβῆναι λέγουσιν· ὑπὲρ δὲ τὴν λίμνην
 φάτναι εἰς ἀλμυρὴν τῶν ἔκτων τῶν Ἀσιαφέρους,
 καὶ σημεῖα ἐν πέτραις σκηρῆς. βᾶ δὲ καὶ ποταμὸς
 ἐκ τῆς λίμνης, τὰ μὲν πρὸς αὐτῇ τῇ λίμνῃ βοσκήμα-
 σιν ὕδωρ ἐπιτήδειον παρεχόμενος, κατὰ δὲ τὴν ἐσβο-
 λὴν τὴν ἐς τὸ πύλαρος ἀλμυρὸς ἤδη γίνεται, καὶ
 ἰχθυῶν τῶν θαλασσίων πλήρης. ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω

τοῦ πεδίου Πανός ἐστὶν ὄρος, καὶ σπήλαιον θείας ὕξιον· εἰσοδος μὲν ἐς αὐτὸ στενὴ, παρελθούσαι δὲ εἰσὶν οἴκοι, καὶ λούτρα, καὶ τὸ καλούμενον Πανός αἰπόλιον, πέτραι τὰ πολλὰ αἰξὶν εἰκασμέναι.

CAP V T XXXIII.

De pago Braurone et Dianae Tauricae signo — pago Rhamnunte et Nemesei Rhamnusia — Aethiopum variis gentibus et Atlante monte — Nemesis signo non alato et reliquis in eius basi signis.

Μαραθῶνος δὲ ἀπέχει τῇ μὲν Βραυρων, ἔνθα Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος ἐκ Ταύρων φεύγουσαν, τὸ ἄγαλμα ἄρομένην τῆς Ἀρτέμιδος, ἀποβῆναι λέγουσιν, καταλιπούσαν δὲ τὸ ἄγαλμα ταύτῃ, καὶ εἰς Ἀθήνας, καὶ ὑστερον εἰς Ἄργος ἀφικέσθαι. ξόανον μὲν δὴ καὶ αὐτόθι ἐστὶν Ἀρτέμιδος ἀρχαῖον. τὸ δὲ ἐκ τῶν βιοβάρων οἵτινες κατὰ γνώμην ἔχουσι τὴν ἐμὴν, ἐν ἑτέρῳ λόγῳ δηλώσω. 2. Μαραθῶνος δὲ σταδίους μάλιστα ἐξήκοντα ἀπέχει Ῥαμνοῦς τὴν παρὰ θαλάσσαν ἰοῦσιν ἐς Ἰθωπόν. καὶ αἱ μὲν οἰκῆσεις ἐπὶ θαλάσῃ τοῖς ἀνθρώποις εἰσι, μικρὸν δὲ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω Νεμέσεως ἐστὶν ἑρὸν, ἣ θεῶν μάλιστα ἀνθρώποις ὕβρισταῖς ἐστὶν ἀπαραίτητος. δοκεῖ δὲ καὶ τοῖς ἀποβάσιν ἐς Μαραθῶνα τῶν βιοβάρων ἀπαντῆσαι μῆνιμα ἐκ τῆς θεοῦ ταύτης· καταφρονήσαντες γὰρ σφισιν ἐμποδὸν εἶναι τὰς Ἀθήνας εἰλεῖν, λίθον Πάρειον, ὃν ὥς ἐπ' ἐξεργασμένοις ἦγον ἐς τροπαίου ποιήσιν. 3. τοῦτον Φειδίας τὸν λίθον ἐργάσατο, ἄγαλμα μὲν εἶναι Νεμέσεως· τῇ κεφαλῇ δὲ ἔπεισι τῆς θεοῦ στέφανος, ἰλάφους ἔχων καὶ νίκης ἄγαλματα οὐ μεγάλα· ταῖς δὲ χερσὶ ἔχει, τῇ μὲν

κλάδον μηλέας, τῇ δεξιᾷ δὲ φιάλην· Αἰθίοπες δὲ ἐπὶ τῇ φιάλῃ πεποιήνται. συμβαλέσθαι δὲ τὸ περὶ τοὺς Αἰθίοπας, οὔτε αὐτοὺς εἶχον, οὔτε ἀπεδεχόμεντων σινιέναι πειθομένων, οἳ πεποιῆσθαι σφᾶς ἐπὶ τῇ φιάλῃ φασὶ διὰ ποταμὸν Ὠκεανόν· οἰκεῖν γὰρ ἐπ' αὐτῷ τοὺς Αἰθίοπας, Νεμέσει δὲ εἶναι πατέρα Ὠκεανόν. Α. Ὠκεανῷ γάρ οὐ ποταμῷ, θαλάττῃ δὲ ἑσχάτῃ τῆς ὑπὸ ἀνθρώπων πλεομένης, προσοικοῦσιν Ἰβηρες καὶ Κελτοί, καὶ τῆσον Ὠκεανὸς ἔχει τὴν Βρεττανῶν. ἀνθρώπων δὲ τῶν ὑπὲρ Σιήνης ἐπὶ θάλασσαν ἑσχατοὶ τὴν ἐρηθρὴν κατοικοῦσιν Ἰχθυοφάγοι, καὶ ὁ κόλπος, ὃν περιοικοῦσιν, Ἰχθυοφάγος ὀνομάζεται· οἱ δὲ δικαιοτάτοι Μερόην πόλιν καὶ πεδῖον Αἰθιοπικὸν καλοῦμενον οἰκοῦσιν· οὔτοι καὶ τὴν ἡλίου τριάπεζαν εἶσιν οἱ δεικνύντες· οὔδὲ σφίσιν ἔστιν οὐδὲ θάλασσα, οὔδὲ ποταμὸς ἄλλος γε ἢ Νεῖλος. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι πρόσκοι Μαύραις Αἰθίοπεις, ἄχρι Νυσαμῶνων πισήκοντες. Νυσαμῶντες γάρ, οὓς Ἀτλαντὰς Ἡρόδοτος οἶδεν, μέτρα φάμενοι γῆς εἰδέναι, Αοξίτας καλοῦσι Αἰθύνον, οἳ ἑσχατοὶ πρὸς Ἀτλαντι οἰκοῦσι, σπεύροντες μὲν οὐδέν, ἀπὸ δὲ ἀμπέλων ζῶντες ἀγρίων. ποταμὸς δὲ οὐδὲ τούτοις τοῖς Αἰθίοσιν, οὐδὲ τοῖς Νυσαμῶσιν ἔστιν οὐδεὶς· τὸ γὰρ πρὸς τῷ Ἀτλαντι ὕδωρ, τρισὶ παρεχόμενον ἀρχαῖς ῥεῦμασιν, οὐδὲν τῶν ῥευμάτων ποιεῖ ποταμὸν, ἀλλὰ πᾶν ὁμοίως ἀντίκα ἔχει συλλαβοῦσα ἡ γᾶμος. οὕτως Αἰθίοπες ποταμῷ γε οὐδενὶ προσοικοῦσιν, ἢ Ὠκεανῷ· τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐκ τοῦ Ἀτλαντος θολερὸν τέ ἐστι, καὶ πρὸς τῇ πηγῇ κροκόδειλοι πύχυνον ἦσαν

οὐκ ἐλάσσους, προσιόντων δὲ τῶν ἀνθρώπων κατι-
 δύνοντο εἰς τὴν πηγὴν. παρίσταντο δὲ οὐκ ὀλίγοις τὸ
 ὕδωρ τοῦτο ἀναφαιρόμενον ἀέθλις ἐκ τῆς ψάμμου
 ποιῶν τὸν Νεῖλον Αἰγυπτίοις. 5. Ὁ δὲ Ἄτλας
 ὑψηλὸν μὲν ἐστὶν οὗτος, ὥς τε καὶ λέγεται ταῖς κο-
 ρυφαῖς ψάβειν τοῦ οὐρανοῦ, ἄβατον δὲ ὑπὸ ὕδα-
 τος καὶ δένδρων, ἃ διὰ παντὸς πέφυκε. τὰ μὲν δὲ
 πρὸς τοὺς Νασαμῶνας αὐτοῦ γινώσκειται· τὰ δὲ
 εἰς τὸ πέλαγος, οὐδένα πῶ παραπλεύσαντι ἴσμεν.
 τὰδε μὲν εἰς τοσοῦτον εἰρήσθω. 6. Πτερὰ δ' ἔχον
 οὐδὲ τοῦτο τὸ ἄγυλμα Νεμέσεως, οὔτε ἄλλο πεποιή-
 ται τῶν ἀρχαίων. ἐπειδὴ δὲ Σμυρναίοις τὰ ἀγιώ-
 τατα ξόανα ἔχειν περὶ οἶδα ὕστερον, ἐπιφαίνεσθαι
 γὰρ τὴν θεὸν μάλιστα ἐπὶ τοῖς ἐρῶν ἰστέλουσιν, ἐπὶ
 τούτῳ Νεμέσει περὶ ὥσπερ Ἔρωτι ποιοῦσι. 7. Νῦν
 δὲ ἤδη διειμι, ὅποσα ἐπὶ τῷ βάθρῳ τοῦ ἀγύλματός
 ἐστὶν εἰργασμένα, τοσούτοις εἰς τὸ σαφές προδηλώσας.
 Ἐλένη Νέμεσιν μητέρα εἶναι λέγουσιν Ἕλληνες, Αἴ-
 δαν δὲ μαστόν ἐπισχεῖν αὐτῇ καὶ θρέψαι· πατέρας
 δὲ καὶ οὗτοι καὶ πάντες κατὰ ταῦτα Ἐλένης Αἴα,
 καὶ οὐ Τυνδάρεων εἶναι νομίζουσι. ταῦτα ἀκηκοὺς
 Φειδίας πεποιήται Ἐλένην ὑπὸ Αἴδας ἀγομένην πα-
 ρὰ τὴν Νέμεσιν· πεποίηκε δὲ Τυνδάρεων τε καὶ τοὺς
 παῖδας, καὶ ἄνδρα σὺν ἵππῳ παρεστηκότα, Ἴππέα
 ὄνομα· ὅστις δὲ Ἀγαμέμνων, καὶ Μενέλαος, καὶ Πύρ-
 ρος δ' Ἀχιλλέως, πρῶτος οὗτος Ἑρμιόνην τὴν Ἐλένης
 γυναῖκα λαβών. Ὀρίστης δὲ διὰ τὸ εἰς τὴν μητέρα
 τόλμημα παρῆθι, παραμεινάσης τὸ εἰς ἅπαν Ἑρμιό-
 νης αὐτῷ, καὶ τεκοῦσης παῖδα. ἔκῃς δὲ ἐπὶ τῷ βά-

θρῶ καὶ Ἐποχος καλούμενος, καὶ νεανίας ἐστὶν ἕτερος ἐς τοῦτο ἄλλο μὲν ἤκουσα οὐδέν, ἀδελφούς δὲ εἶναι σφᾶς Οἰνόης, ἡφ' ἧς ἐστὶ τὸ ὄνομα τῷ δήμῳ.

CAPVT XXXIV.

De Ororo urbe — Amphiarai templo, cultu et alijs ad eum pertinentibus.

Τὴν δὲ γῆν τὴν Ὠρωπίαν μεταξὺ τῆς Ἀττικῆς καὶ Ταναγραικῆς, Βοιωτίαν τοιζαρχῆς οὖσαν, ἔχουσιν ἐφ' ἡμῶν Ἀθηναῖοι, πολεμήσαντες μὲν τὸν πάντα ὑπὲρ αὐτῆς χρόνον, κτησάμενοι δὲ αὐτὸ πρότερον βεβαίως, πρὶν ἢ Φίλιππος Θήβας ἐλὼν ἔδωκε σφισιν. Ἡ μὲν οὖν πόλις ἐστὶν ἐπὶ θαλάσσης μέγα οὐδέν ἐς συγγραφὴν παρεχομένη· ἀπέχει δὲ δώδεκα τῆς πόλεως σταδίους μάλιστα ἱερὸν τοῦ Ἀμφιαράου. 2 Λέγεται δὲ Ἀμφιαράῳ φεύγοντι ἐκ Θηβῶν διαστήναι τὴν γῆν, καὶ ὥς αὐτὸν ὁμοῦ καὶ τὸ ἱεῖμα ὑπεδέξατο. οἱ δὲ οὐ ταύτῃ συμβῆναι φασιν, ἀλλὰ ἐστὶν ἐκ Θηβῶν ἰοῦσιν ἐς Χαλκίδα Ἄρμα καλούμενον. Θεὸν δὲ Ἀμφιάρεον, πρῶτοις Ὠρωπίοις κατέστη νομίζειν· ὕστερον δὲ καὶ οἱ πάντες Ἕλληνες ἡγνῆται· καταλίξει δὲ καὶ ἄλλους ἔχω γενομένους τότε ἀνθρώπους, οἳ θιῶν Ἕλλησι τιμὰς ἔχουσιν· τοῖς δὲ καὶ ἀνάκεινται πόλεις. Ἐλισοὺς ἐν Χερρόνῳ Πρωτεσίλαος· Λιβαδέλια Βοιωτῶν Τροφονίῳ· καὶ Ὠρωπίοις ταὸς τῷ ἐστὶν Ἀμφιαράου, καὶ ἄγαλμα λευκοῦ λίθου, παρῆχεται δὲ ὁ βοιωτὸς μέρη· τὸ μὲν Ἡρακλῆους, καὶ Λιδῆς, καὶ Ἀπόλλωνός ἐστι Παιῶνας· τὸ δὲ ἥρωσι καὶ ἥρώων ἀνείηται γυναῖξ· τρίτον δὲ Ἰστίας, καὶ Ἐρμού καὶ Ἀμφιαράου, καὶ τῶν παίδων Ἀμφιλόχου.

Ἀλκμαίων δέ, διὰ τὸ ἐς Ἐριφύλην ἔργον, οὔτε ἐν Ἀμφιαράου τινα, οὐ μὴν οὐδὲ παρὰ τῷ Ἀμφιλόχῳ τιμὴν ἔχει. τετάρτη δέ ἐστι τοῦ βοῦτος μοῖρα Ἀφροδίτης καὶ Πανακείας, ἔτι δὲ Ἰασούς, καὶ Τρείας, καὶ Ἀθηνᾶς Παιωνίας. πέμπτη δὲ πεπολήται Νύμφαις, καὶ Πανὶ, καὶ ποταμοῖς Ἀχιλῶϊ καὶ Κηφισῶ. τῷ δὲ Ἀμφιλόχῳ καὶ παρ' Ἀθηναίοις ἐστὶν ἐν τῇ πόλει βωμός, καὶ Κιλικίας ἐν Μαλλῶ μυντεῖον ἀφειυδίστατον τῶν ἐπ' ἑμοῦ. 3 Ἔστι δὲ Ὠρωπίοις πηγὴ πλησίον τοῦ ναοῦ, ἣν Ἀμφιαράου καλοῦσιν, οὔτε θύοντες οὐδὲν ἐς αὐτήν, οὐδ' ἐπὶ καθαρσίαις ἢ χερνίβι χρῆσθαι νομίζοντες. τόσον δὲ ἀεισθείας ἀνδρὶ μαντεύματος γενομένου, καθίστηκεν ἄργυρον ἀφίνειν καὶ χρυσὸν ἐπίσημον ἐς τὴν πηγήν. ταύτη γὰρ ἀνελθεῖν τὸν Ἀμφιάραον λέγουσιν ἤδη θεόν. Ἰοφῶν δὲ Κνώσσιος τῶν ἐξηγητῶν χρησμούς ἐν ἑξαμέτρῳ παρείχετο, Ἀμφιάραον χρῆσαι φάμενος τοῖς ἐς Θήβας σταλῆσιν Ἀργείων ταῦτα τὰ ἔπη· τὸ ἐς τοὺς πολλοὺς ἐπαγωγὸν ἀκριτῶς εἶχε. χωρὶς δὲ πλὴν ἄσους ἐξ Ἀπόλλωνος μανῆναι λέγουσι τὸ ἀρχαῖον, μαντείων γ' οὐδεὶς χρησμολόγος ἦν, ἀγαθοὶ δὲ ὀνείρατα ἐξηγήσασθαι, καὶ διαγνῶναι πτήσεις ὀρεΐδων, καὶ σπλάγχνα ἱερῶν. δοκῶ δ' Ἀμφιάραον ὀνείρατων διακρίσει μάλιστα προσκίεσθαι· δῆλον δὲ, ἡνίκα ἐνομιόσθη θεὸς δι' ὀνειράτων μαντικὴν κατιστησάμενος. καὶ πρῶτον μὲν καθήρεσθαι νομίζουσιν, ὅστις ἦλθεν Ἀμφιαράῳ χρησαίμενος· ἔστι δὲ καθάριστον, τῷ θεῷ θύειν· θύουσι δὲ καὶ αὐτῷ καὶ πᾶσι, ὅσοις ἐστὶν ἐπὶ ταῦτό τὰ ὀνόματα· προσξεί-

γασμένων δὲ τούτων, κριὸν θύσαντες αὐτῶ, καὶ τὸ δέσμα ὑποστρωσάμενοι, καθεύδουσιν ἀναμένοντες δήλωσιν ὀνείρατος.

CAPVT XXXV.

De insulis Atticae, Patrocli, Helena, Salamine — memorandis in Salamine — Aiace eiusque corporis magnitudine — aliis grandium corporum visibus Geryone et Hyllo.

Νῆσοι δὲ Ἀθηναίοις οὐ πόρρω τῆς χώρας εἰσίν· μία μὲν Πατρόκλιον καλουμένη· τὰ δὲ ἐς αὐτὴν ἤδη μοι δεδήλωται· ἄλλη δὲ ὑπὲρ Σουνίου, τὴν Ἀττικὴν ἀριστερῇ πλέουσιν· ἐς ταύτην ἀποβῆναι λέγουσιν Ἑλένην μετὰ τὴν ἄλωσιν τὴν Ἰλίου, καὶ διὰ τοῦτο ὀνομαῖα ἐστὶν Ἑλένη τῇ νήσῳ. 2 Σαλαμῖς δὲ κατὰ Ἑλευσῖνα κειμένη παρῆκει καὶ ἐς τὴν Μεγαρικὴν. πρῶτον δὲ τῇ νήσῳ θεῖσθαι τοῦτο ἀπὸ τῆς μητρὸς Σαλαμῖνος τῆς Ἀσσωπῦ, καὶ ὕστερον Αἰγινήτας τοὺς σὺν Τελαμῶνι ἐποικῆσαι· Φύλαιον δὲ τὸν Εὐρυστάκους τοῦ Αἰάντος παραδοῦναι λέγουσιν Ἀθηναίοις τὴν νῆσον, γενόμενον ὑπ' αὐτῶν Ἀθηναίων. Σαλαμινίους δὲ Ἀθηναῖοι τούτων ὕστερον πολλοῖς ἔτεσιν ἀνασιάτους ἐποίησαν, καταγρόντες ἐθελοκακῆσαι σφῶς ἐν τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς Κᾶσσανδρον, καὶ τὴν πόλιν γνώμῃ τὸ πλέον Μακεδόσιν ἐνδοῦναι. καὶ Ἀσκητάδου τε κατέγνωσαν θάνατον, ὃς τότε ἥρπτο ἐς τὴν Σαλαμῖνα στρατηγός· καὶ ἐς τὸν πάντα ἐπώμοσαν χρόνον Σαλαμινίοις ἀπομνημονεύσειν προστάειν. ἔστι δὲ ἄγορᾷς τε ἔτι ἐρείπια, καὶ ναὸς

Αἴαντος· ἄγαλμα δὲ ἐξ ἐβένου ξύλου. διαμείνουσι
 δὲ καὶ ἐς τὸδε τῷ Αἴαντι παρὰ Ἀθηναίοις τιμαὶ,
 αὐτῷ τε καὶ Εὐρυπύκῃ· καὶ γὰρ Εὐρυπύκους βω-
 μὸς ἔστιν ἐν Ἀθήναις. δεικνύται δὲ λίθος ἐν Σαλα-
 μῖνι οὐ πόρρω τοῦ λιμένος· ἐπὶ τοῦτον καθήμενον
 Τελαμῶνα ὄραν λέγουσιν ἐς τὴν ναῦν ἀποπλεόντων
 οἱ τῶν παίδων ἐς Αὐλίδα ἐπὶ τὸν κοινὸν τῶν Ἑλλή-
 νων στόλον. 3 Λέγουσι δὲ οἱ περὶ τὴν Σαλαμῖνα
 οἰκοῦντες, ἀποθανόντος Αἴαντος, τὸ ἄνθος ἐν τῇ
 γῇ σφίσι τότε φανῆναι πρῶτον· λευκὸν ἔστιν, ὑπέ-
 ρυθρον, κρίνου καὶ αὐτὸ ἔλασσον καὶ τὰ φύλλα,
 γράμματα δὲ ἔπεισιν οἷα τοῖς ὑακίνθοις καὶ τούτῃ.
 λόγον δὲ τῶν μὲν Αἰολέων τῶν ὕστιρον οἰκησάντων
 Ἰλίων ἐς τὴν κρίσιν τὴν ἐπὶ τοῖς ὅπλοις ἤκουσα. οἱ
 τῆς ναυαγίας Ὀδυσσεὶ συμβάσης, ἐξετιχθῆναι κατὰ
 τὸν τάφον τὸν Αἴαντος τὰ ὅπλα λέγουσιν. τὸ δὲ ἐς τὸ
 μέγεθος αὐτοῦ Μυσὸς ἔλεγεν ἀνὴρ. τοῦ γὰρ τάφου
 τὰ πρὸς τὸν αἰγιαλὸν ἔφασκεν ἐπικλύσαι τὴν θά-
 λισσαν, καὶ τὴν ἑσόδον πρὸς τὸ μνημα, οὐ χαλεπὴν
 ποιῆσαι, καὶ με τοῦ νεκροῦ τὸ μέγεθος τεκμαίρεσθαι
 τῇδε ἐκέλευεν· πεντάθλου γὰρ παιδὸς εἶναι οἱ κατὰ
 δίσκον μάλιστα τὰ ἐπὶ τοῖς γόνασιν ὅσῃ, καλουμέ-
 νας δὲ ὑπὸ τῶν ἱατρῶν μύλας. ἰγῶ δέ, ὁπόσοι μὲν
 οἰκοῦσιν ἔσχατοι Κελτῶν ἔχοντες ὄμορον τῇ διὰ κρη-
 μὸν ἐρήμῳ, οὓς καὶ Καρεῖς ὀνομάζουσι, τούτων μὲν
 οὐκ ἰθαῦμασα τὸ μῆκος, οἱ νεκρῶν οὐδέν τι δια-
 φόρους ἔχουσιν Αἰγυπτίων. 4 Ὅπόσα δὲ ἄξια ἐφαί-
 νετο εἶναι μοι θίαις, διηγήσομαι. Μάγνησι τοῖς ἐπὶ
 Αἰθαίῳ Πρωτοφάνης τῶν ἀσίων ἀνέειλετο ἐν Ὀλυμ-
 πῳ

πῶς νίκας ἡμίση μὴ παγκρατίου καὶ πάλης. τοῦ-
 του λησται κερδαίνει ποῦ τι δοκοῦντες ἐσθλῶν ἐς
 τὸν τάφον· ἐπὶ δὲ τοῖς λησιταῖς ἐσθλῆσαν ἤδη θρασύ-
 μενοι τὸν νεκρὸν, τὰς πλευρὰς οὐκ ἔχοντα διεισώσας,
 ἀλλὰ οἱ συμφυῆς ἦν, ὅσον ἀπ' ὤμων ἐς τὰς ἐλαχί-
 στας πλευρὰς, καλουμένας δὲ ὑπὸ τῶν ἱατρῶν γό-
 θας. 5 Ἔστι δὲ Μιλησίοις πρὸ τῆς πόλεως Αἰδὴ
 νῆσος, ἀπερὸ ὧρασι δὲ ἀπ' αὐτῆς νησίδες. Ἀστερίου
 τὴν ἐτέραν ὀνομάζουσι, καὶ τὸν Ἀστερίον ἐν αὐτῇ
 ταφῆναι λέγουσιν· εἶναι δὲ Ἀστερίον μὲν Ἀνακτος,
 Ἀνακτα δὲ Γῆς παῖδα. ἔχει δ' οὖν ὁ νεκρὸς οὐδέν
 τι μῆλον πηχῶν δέκα. 6 Τὸ δ' ἐμοὶ θαῦμα παρασχόν
 Ἀνδίας τῆς ἄνω πόλις ἐστὶν οὐ μεγάλη. Τημέναν
 θύει. ἐνταῦθα περιπαγέμενος λόφου διὰ χειμῶνα,
 ὅσα ἐφάνη τὸ σχῆμα περιέχοντα ἐς πίστιν ὥς ἐστὶν
 ἀνθρώπου· ἐπεὶ διὰ μέγεθος οὐκ ἔστιν ὥπως ἂν
 ἔδοξεν. αὐτίκα δὲ λόγος ἦλθεν ἐς τοὺς πολλοὺς, Γη-
 ρυόου τοῦ Χρυσαόρου εἶναι μὲν τὸν νεκρὸν, εἶναι δὲ
 καὶ τὸν Θράων· καὶ γὰρ Θράων ἀνδρὸς ἐστὶν ἐντε-
 γασμένος ἕρους λιθώδει προβολῇ· καὶ χεῖμαρρόν
 τε ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐκάλουν, καὶ βοῶν ἤδη κέρα-
 σιν ἱερασίαν τινας ἐντυχεῖν ἀρουῖντας, διδοίχεμ λόγους,
 βοῦς ἀρίστας θρέψαι τὸν Γηρυόνην. ἐπεὶ δὲ σφισιν
 ἐναντιούμενος ἀπέβαινον ἐν Γαδείοις εἶναι Γηρυό-
 νην, οὐ μνημᾶ μὲν οὐ, δῖονδρον δὲ παρτερόμενον δι-
 φόρους μορφάς, ἐνταῦθα οἱ τῶν Ἀνδῶν ἐξηγηταὶ
 τὸν ὄντα ἐδείκνυνον λόγον, ὥς εἴη μὲν ὁ νεκρὸς Ἐλ-
 λου, παῖς δὲ ἄλλος εἴη Γῆς, ἀπὸ ταύτου δὲ ὁ πο-
 ταμὸς ὠνομάσθη. Ἡρακλέα δὲ διὰ τὴν παρ' Ουφάλη

ποτὲ ἱφάσαν δλαιταν Ἕλλον ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ καλέσαι τὸν παῖδα.

CAPVT XXXVI.

De aliis in Salamine memorandis — insula Psytalia — monumentis in via sacra versus Eleusina — Anthemocrito — Scira vate — Cephisodoro — bello Atheniensium contra Philippum Demetrii filium.

Ἐν Σαλαμῖνι δὲ (ἐπᾶνειμι γὰρ ἐς τὸν προκείμενον λόγον) τοῦτο μὲν Ἀρτέμιδός ἐστιν ἱερὸν, τοῦτο δὲ τρόπαιον ἔστηκεν ἀπὸ τῆς νίκης, ἣν Θεμιστοκλῆς ὁ Πειοκλέους αἷτιος ἐγένετο γενέσθαι τοῖς Ἕλλησι. καὶ Κυχρέως ἐστὶν ἱερὸν. ναυμαχοῦντων δὲ Ἀθηναίων πρὸς Μήδους, δρᾶκοντα ἐν ταῖς ναυσὶ λέγεται φανῆναι· τοῦτον ὁ θεὸς ἔχρησεν Ἀθηναίοις Κυχρέα εἶναι τὸν ἥρωα. 2 Νῆσος δὲ πρὸ Σαλαμῖνός ἐστι καλουμένη Ψυτιάλεια. ἐς ταύτην τῶν βαρβάρων ὅσον τετρακοσίους ἀποβῆναι λέγουσιν· ἡτιωμένου δὲ τοῦ Ξέρξου ναυτικοῦ, καὶ τοὺτους ἀπολέσθαι φασὶν ἐπιδικιβάντων ἐς τὴν Ψυτιάλειαν τῶν Ἑλλήνων, ἄγαλμα δὲ ἐν τῇ νήσῳ σὺν τέχνῃ μὲν ἐστὶν οὐδέν· Πανὸς δὲ ὡς ἕκαστον ἔτυχε ξόανα πεποιημένα.

3 Ἰοῦσι δὲ ἐκ Ἐλευσίνα ἐς Ἀθηναίων, ἣν Ἀθηναῖοι καλοῦσιν ὁδὸν ἱερὰν, Ἀνθεμοκρίτου πεποιήται μνημα. ἐς τοῦτον Μεγαρεῦσιν ἐστὶν ἀνοσιώτατον ἔργον, οἳ κήρυκα ἐλθόντα, ὡς μὴ τοῦ λοιποῦ τὴν χώραν ἐπεργάζονται, κτείνουσιν Ἀνθεμόκριτον· καὶ σφισι ταῦτα δρᾶσαι παραμένει καὶ ἐς τόδε μῆνιμα ἐκ τῶν θεῶν, οἷς οὐδὲ Ἀδριανὸς ὁ βασιλεὺς, ὥστε καὶ ἐ-

παιζιθῆναι, μόνοις ἐπήρκεσεν Ἑλλήνων. μετὰ δὲ
 τοῦ Ἀνθεμοκρίτου τὴν στήλην Μολοπταῦ τε τάφος
 εὐτὴν ἀξιοθέντος Ἀθηναίων καὶ τούτου στρατηγείν,
 ὅτε Πλουτάρχῳ βοηθοῦντες διέβησαν εἰς Εὐβοίαν,
 καὶ χωρίον Σκῆρον ἐπὶ τοιῷδε καλούμενον. Ἐλευ-
 σινίοις πολεμοῦσι πρὸς Ἐρεχθεῖα ἀπὸ μάντις ἦλθεν
 ἐκ Λαδώνης, ὄνομα Σκῆρος, ὃς καὶ τῆς Σκιηίδος
 ἰδρύσασα Ἀθηναῖς ἐπὶ Φαληρῷ τὸ ἀρχαῖον ἱερὸν·
 περὶ ταῦτα δὲ αὐτὸν ἐν τῇ μάχῃ θάπτουσιν Ἐλευσίνιοι
 πλησίον ποταμοῦ χειμάρρου· καὶ τῷ τε χωρίῳ τὸ
 ὄνομα ἀπὸ τοῦ ἥρωός ἐστι καὶ τῷ ποταμῷ. 4 Πλη-
 σίον δὲ πεποιήται Κηφισοδώρου μνήμα δῆμον προ-
 σιάντος, καὶ Φιλίππῳ τῷ Δημητρίου Μακεδόσι βα-
 σιλεύοντι ἐς τὰ μάλιστα ἐναντιωθέντος. συμμάχους
 δὲ ἐπήγετο Κηφισόδωρος Ἀθηναίους γενέσθαι βασι-
 λεῖς μὲν Ἀτταλὸν τὸν Μυσὸν καὶ Πτολεμαῖον τὸν
 Αἰγύπτιον, ἔθνη δὲ αὐτόνομα Αἰτωλοὺς, καὶ νησιω-
 τῶν Ῥόδιους καὶ Κρητίας. ὥς δὲ καὶ ἐξ Αἰγύπτου,
 καὶ Μυσίας, καὶ παρὰ τῶν Κρητῶν τὰ πολλὰ ὑπέ-
 ρειον αἱ βοήθειαι, Ῥόδιοι δὲ μόνοις ναυσὶν ἰσχύον-
 τες πρὸς ὀπλίτας τοὺς Μακεδόνας οὐ μεγάλα ὠφέ-
 λουν, ἔνταῦθα Κηφισόδωρος ἐς Ἰταλίαν σὺν ἄλλοις
 Ἀθηναίων πλεῖστας ἰκέτευεν ἀμύναι Ῥωμαίους· οἱ δὲ
 σφίσι δύναμιν καὶ στρατηγὸν πέμπουσιν, οἳ τὰ Φι-
 λίππου καὶ Μακεδόνων ἐς τοσοῦτο καθείλον, ὥς
 ὑσπερον Περσὶα τὸν Φιλίππου τὴν τε ἀρχὴν ἀπο-
 βαλεῖν, καὶ αὐτὸν αἰχμάλωτον ἐς Ἰταλίαν ἀχθῆναι.
 Φίλιππος δὲ ἦν οὗτος ὁ Δημητρίου. πρῶτος γὰρ
 ταύτης τῆς οἰκίας ἔσχε Δημήτριος τὴν Μακεδόνων

ἀρχὴν, ἀποκτείνας Ἀλέξανδρον τὸν Κασσάνδρου παῖ-
δα, ὥς τὰ πρότερον ἔχει μοι τοῦ λόγου.

CAPVT XXXVII.

*De aliis monumentis clarorum virorum ad viam
sacram — Acestio — Phytalo — de memorandis
trans Cephissum — templo Cyamitae — Παρπα-
λο — Apollinis templo — Cephalo eiusque
posteris.*

Μετὰ δὲ τοῦ Κηφισοδώρου τὸ μνημα τέθαιπται μὲν
Ἡλιόδωρος Ἄλις· τοῦτου γραφὴν ἰδεῖν ἐστὶ καὶ ἐν
τῷ ναῷ τῷ μεγάλῳ τῆς Ἀθηνῶς. τέθαιπται δὲ Θε-
μιστοκλῆς Πολιάρχου, τρίτος ἀπόγονος Θεμιστο-
κλέους τῷ Ξέρξῃ καὶ Μήδοις ἐναντία ναυμαχῆσαν-
τος. Τοὺς δὲ κατωτέρω τοῦ γένους, πλὴν Ἀκιστίου,
παρήσω τοὺς ἄλλους. Ἀκιστίῳ δὲ τῇ Ξενοκλέους
τοῦ Σοφοκλέους τοῦ Ἀέοντος, τοὺτους δὲ ἐς τὸν τέ-
ταρτον πρόγονον Ἀέοντα, δαδούχους πάντας ἐπῆρξε
γενέσθαι παρὰ τὸν βίον τὸν αὐτῆς· πρῶτον μὲν τὸν
ἀδελφὸν Σοφοκλέα εἶδε δαδουχοῦντα, ἐπὶ δὲ τούτῳ
τὸν ἄνδρα Θεμιστοκλέα, τελευτήσαντος δὲ καὶ τούτου,
Θεόφραστον τὸν παῖδα. ταύτῃ μὲν τύχῃ τοιαύτην
συμβῆναι λέγουσιν. Προελθοῦσι δὲ ὀλίγον, Λυκίου
τέμενός ἐστιν ἥρωος, καὶ δῆμος, ὃν Λυκίδας ὀνομάζου-
σιν ὑπὸ τούτου. καὶ Νικοκλέους Ταραντίνου ἐστὶ
μνημα, ὃς ἐπὶ μέγιστον δόξης καθαρωδὼν ἀπάντων
ἦλθεν. Ἔστι δὲ καὶ Ζεφύρου τε βωμὸς, καὶ Δήμη-
τρος ἱερὸν καὶ τῆς παιδός· σὺν δὲ σφισιν Ἀθηνῶν
καὶ Ποσειδῶν ἔχουσι τιμὰς. 2 Ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ
Φύταλόν φασι οἶκον Δήμητρα διέξασθαι, καὶ τὴν
θεὸν ἀντὶ τούτων δοῦναι αἱ τὸ φυτὸν τῆς συκῆς.

Μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ τῷ
Φυτιάλου τάφῳ·

Ἐνθάδ' ἀναξ ἦρως Φυτιάλος ποτε δέξατο σεμνήν
Δήμητραν, ὅτε πρῶτον ὁπώρας καρπὸν ἔφηνει,
Ἦν ἱερὰν συκὴν θνητῶν γένος ἔξονομιάζει·
Ἐξ οὗ δὴ τιμὰς Φυτιάλου γένος ἔσχεν ἀγήρως.

πρὶν δὲ ἢ διαβῆναι τὸν Κηφισὸν, Θεοδώρου μνήμῃ
ἔστι τραγῳδίαν ὑποκριαμένου τῶν καθ' αὐτὸν
ἄριστα. ἀγάλματα δὲ ἐπὶ τῷ ποταμῷ Μνησιμάχης,
τὸ δὲ ἕτερον, ἀνάθημα κειρομένου τὴν κόμην τοῦ
παιδὸς οἱ ἐπὶ τῷ Κηφισῷ. κατεστάναι δὲ ἐκ πα-
λαιοῦ καὶ τοῖς πᾶσι τοῦτο Ἑλλήσι, τῇ Ὀμήρῳ τις
ἂν τεκμαίροιο ποιήσει, ὅς τὸν Πηλέα εὐξασθαι φησι
τῷ Σπερχειῷ κερεῖν ἀνασωθέντος ἐκ Τροίας Ἀχιλ-
λέως τὴν κόμην.

3 Διαβῆσι δὲ τὸν Κηφισὸν, βωμός ἐστιν ἀρ-
χαῖος Μελιχίου Διός· ἐπὶ τούτῳ Θησεὺς ὑπὸ τῶν
ἀπογόνων τῶν Φυτιάλου καθαροῶν ἔτυχε, ληστὰς
καὶ ἄλλους ἀποκτείνας, καὶ Σῶνι τὰ πρὸς Πιτθεὺς
συγγενῇ. τάφος δὲ ἐστὶν αὐτόθι Θεοδέκτου τοῦ
Φασηλίτου· ἔτι δὲ Μνησιθέου, τοῦτον λέγουσιν
ἰατρὸν τε ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἀναθεῖναι ἀγάλμα-
τα, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἰακχος πεποίηται. οἰκοδόμηται δὲ
κατὰ τὴν ὁδὸν ναὸς οὐ μέγας, καλούμενος Κναμί-
του· σαφές δὲ οὐδὲν ἔχω λέγειν, εἴτε πρῶτος κνί-
μους ἔσπειρεν οὗτος, εἴτε τινὰ ἐπευφήμησαν ἦρωα·
ὅτι τῶν κνέμων ἀνερεγκεῖν οὐκ ἔστι σφίσιν ἐς Δή-
μητρα τὴν εὐρεῖν. οὗτος δὲ ἤδη τελευτῇ Ἑλεναῖ

εἶδεν, ἢ τὰ καλούμενα Ὀρφικά ἐπελίξατο, οἶδεν, ὃ λέγω. 4 Μνημάτων δέ, ἃ μάλιστα ἐς μέγεθος καὶ κόσμον ἤκει, τὰ μὲν ἀνδρός ἐστι Ῥοδίου μετοικησαντος ἐς Ἀθήνας· τὸ δὲ Ἀρπυῖος Μακεδῶν ἐποίησεν, ὃς Ἀλέξανδρον ἀποδράς ἐκ τῆς Ἀσίας διέβη ναυσὶν ἐς τὴν Εὐρώπην, ἀφικόμενος δὲ παρ' Ἀθηναίους ὑπ' αὐτῶν συνελήφθη, διαφθείρας δὲ χοήμασιν ἄλλους τε καὶ τοὺς Ἀλέξανδρου φίλους ἀπέδρα, πρότερον δὲ ἔτι Πυθιονίκην ἔγχευε, γένος μὲν οὐκ οἶδα ὁπόθεν, ἐταιροῦσαν δὲ ἐν τε Ἀθήναις καὶ ἐν Κορίνθῳ, ταύτης ἐς τοσοῦτον ἔρωτος προῆλθεν, ὥς καὶ μῆμα ἀποθανούσης ποιῆσαι, πάντων, ὁπόσα Ἑλλήσιν ἐστὶν ἀρχαῖα, θείας μάλιστα ἄξιον. Ἔστι δὲ ἱερὸν, ἐν ᾧ καίται Δῆμητρος καὶ τῆς παιδὸς ἀγάλματα, καὶ Ἀθηνᾶς τε καὶ Ἀπόλλωνος· Ἀπόλλωνι δὲ ἐποιήθη μόνῳ τοεξαρχῆς. Κέφυλον γάρ τὸν Δηϊονέως συνελόντα λέγουσιν Ἀμφιτρύωνι Τηλεβόωι τὴν νῆσον οἰκῆσαι πρῶτον, ἢ νῦν ἀπ' ἐκείνου Κεφαλληνία καλεῖται· μετοικεῖν δὲ αὐτὸν τέως ἐν Θήβαις φεύγοντα ἐξ Ἀθηνῶν διὰ τὸν Πηρόκριτος τῆς γυναικὸς φόρον. δεκάτῃ δὲ ὕστερον γενεᾷ Χαλκιδεύς καὶ Δαῖτος ἀπόγονοι Κεφαλίου πλεύσαντες ἐς Αἰλφούς ἦτον τὸν θεὸν κάθοδον ἐς Ἀθήνας· ὃ δὲ σφίσι κελεύει θῦσαι πρῶτον Ἀπόλλωνι ἐνταῦθα τῆς Ἀττικῆς, ἔνθα ἂν ἴδωσιν ἐπὶ τῆς γῆς τριήρη θέουσιν· γενομένοις δὲ αὐτοῖς κατὰ τὸ Ποικίλον καλούμενον ὄρος δράκων ἐφάνη σπουδῇ κατὰ τὸν φωλεὸν ἰών· καὶ Ἀπόλλωνί τε θύουσιν ἐν τῷ χωρίῳ τούτῳ, καὶ ὕστερον σφᾶς ἐλθόντας ἐς τὴν πόλιν ἀστούς ἐποίησαντο Ἀθηναῖοι.

μετὰ δὲ τοῦτο Ἀφροδίτης ναὸς ἐστὶ, καὶ πρὸ αὐτοῦ
τείχος ἄργων λίθων θείας ἄξιον.

CAPVT XXXVIII.

*De Rhetis alveis — Crocone — Eumolpo — Celeo
eiusque filiabus — Ceryce — Zarece — memorandis
apud Eleusiniis — Rhario campu — Eleusine he-
roā — Plataeensi agro et Eleutherensibus —
Antiope eiusque liberis.*

Οἱ δὲ Πειτοὶ καλούμενοι ρεῦμα μόναν παρέχονται
ποταμῶν· ἐπεὶ τὸ γε ὕδωρ θάλασσαν ἐστὶ σφίσι. πεί-
θοιτο δὲ ἂν τις καὶ ὡς ἀπὸ τοῦ Χαλκιδέων Εὐρόπου
ῥέουσιν ἀπὸ τῆς γῆς ἐς θάλασσαν κοιλοτέραν ἐμπί-
πτοντες. λέγονται δὲ οἱ Πειτοὶ Κόρης ἱεροὶ καὶ Ἀή-
μητρος εἶναι· καὶ τοὺς ἰχθῦς ἐξ αὐτῶν τοῖς ἱερεῦσιν
ἐστὶν αἰρεῖν μόνοις. οὗτοι τὸ ἀρχαῖον, ὡς ἐγὼ πυν-
θάνομαι, πρὸς Ἀθηναίους τοὺς ἄλλους ὄροι τῆς γῆς
Ἐλευσινίοις ἦσαν. 2. Καὶ διαβῆαι τοὺς Πειτούς,
πρῶτος ὤκει Κρόκων, ἔνθα καὶ νῦν ἔτι βασιλῆα κα-
λεῖται Κρόκωνος. τοῦτον Ἀθηναῖοι τὸν Κρόκωνα
Κελεοῦ θυγατρὶ συνοικῆσαι Βαισιῶρα λέγουσι· λέ-
γουσι δὲ οὐ πάντες, ἀλλ' ὅσοι τοῦ δήμου τοῦ Σκαμ-
βωρίδων εἰσὶν. ἐγὼ δὲ Κρόκωνος μὲν ἀνευρεῖν τάφον
οὐχ οἶός τε ἐγενόμην, τὸ δὲ Εὐμόλπου μνήμα κατὰ
ταῦτά Ἐλευσινίοις ἀπέφαινον καὶ Ἀθηναῖοι. 3. Τοῦ-
τον τὸν Εὐμόλπον ἀφικέσθαι λέγουσιν ἐκ Θρήκης
Ποσειδῶνος παῖδα ὄντα καὶ Χιόνης· τὴν δὲ Χιόνην
Βορέου θυγατέρα τοῦ ἀνέμου καὶ Ωρειθυίας φασὶν
εἶναι. Ὀμήρῳ δὲ ἐς μὲν τὸ γένος ἐστὶν αὐτοῦ πεποιη-
μένον αὐδέν, ἐπονομάζει δὲ ἀγήνορα ἐν τοῖς ἔπεισι
τὸν Εὐμόλπον. γενομένης δὲ Ἐλευσινίοις μάχης πρὸς

Ἀθηναίους, ἀπέθανε μὲν Ἑρεχθεὺς Ἀθηναίων βασιλεὺς, ἀπέθανε δὲ Ἰμμάραδος ὁ Εὐμόλπου· καταλύονται δὲ ἐπὶ τοῖσδε τὸν πόλεμον, ὥς Ἐλευσινίους εἰς τὰ ἄλλα Ἀθηναίων κατηκόους ὄντας ἰδίᾳ τελεῖν τὴν τελετήν. τὰ δὲ ἱερὰ τοῖν θεοῖν Εὐμόλπος καὶ αἱ θυγατέρες δοῶσιν αἱ Κελεοῦ. καλοῦσι δὲ σφᾶς Πάμφως τε κατὰ ταῦτὰ καὶ Ὅμηρος, Διογένειαν καὶ Παυμερόπην, καὶ τρίτην Σαισάραν. τελευτήσαντος δὲ Εὐμόλπου, Κήρυξ νεώτερος λείπεται τῶν παίδων, ὃν αὐτοὶ Κήρυκες θυγατρὸς Κέκροπος Ἀγλαύρου καὶ Ἑρμοῦ παῖδα εἶναι λέγουσιν, ἀλλ' οὐκ Εὐμόλπου.

4. Ἔστι δὲ Ἱπποθόοτος ἥρῳον, ἀφ' οὗ τὴν φυλὴν ὀνομαζοῦσι, καὶ πλησίον Ζάρηκος. τοῦτον μαθεῖν παρὰ Ἀπόλλωνι μουσικὴν φασιν· ἐγὼ δὲ ξένον μὲν ἀφικόμενον εἰς τὴν γῆν, Λακεδαιμονίαν τε εἶναι δοκοῖ, καὶ Ζάρακα ἐν τῇ Λακωνικῇ πόλιν ἀπὸ τούτου πρὸς θαλάσσην καλεῖσθαι· εἰ δὲ τις Ζάρηξ ἐπιχώριος Ἀθηναίοις ἦρως, οὐδὲν εἰς αὐτὸν ἔχω λέγειν.

5. Πᾶ δὲ Κηφισὸς πρὸς Ἐλευσίνι βιαιότερον παρεχόμενος τοῦ προτέρου ῥεύμα· καὶ παρ' αὐτῷ καλοῦσιν Ἑρινεόν, λέγοντες τὸν Πλούτωνα, ὅτε ἤρπασε τὴν Κόρην, καταβῆναι ταύτῃ. πρὸς τούτῳ τῷ Κηφισῷ ληστὴν Πολυτήμονα ὄνομα, Προκρούστην δὲ ἐπέκλησιν, Θεσφὺς ἀπέκτεινεν.

6. Ἐλευσινίους δὲ ἐστὶ μὲν Τριπτόλεμου γαῖς, ἔστι δὲ Προπυλαίας Ἀρτέμιδος, καὶ Ποσειδῶνος πατρός· φρέαρ τε καλούμενον Καλλίχορον, ἔνθα πρῶτον Ἐλευσινίων αἱ γυναῖκες χορὸν ἔστησαν, καὶ ἦσαν εἰς τὴν θιόν. τὸ δὲ πεδῖον τὸ Παρίον σπαρῆναι πρῶτον λέγουσι, καὶ πρῶτον αὐξῆσαι καρ-

ποῦς, καὶ διὰ τοῦτο αὐλαῖς ἐξ αὐτοῦ χρῆσθαι σφισι, καὶ ποιῆσθαι πέμματα ἐς τῆς θυσίας καθέστηκεν. ἐνταῦθα ἄλως καλουμένη Τριπτολέμον, καὶ βωμὸς δεικνυται. Τὰ δὲ ἐντὸς τοῦ τείχους τοῦ ἱεροῦ τό τε ὄνυκρον ἠπέπε γράφειν, καὶ τοῖς αὐτὸς τελεσθεῖσαι, ὁ πόσων θείας εἶγονται, δῆλα δῆπου μηδὲ πυνθῆσθαι μετεῖναι σφισιν. 7. Ἐλευσίνα δὲ ἥρωα, ἀφ' οὗ τὴν πόλιν ὀνομάζουσιν, οἱ μὲν Ἑρμοῦ παῖδα εἶναι καὶ Διείρας Ὠκεανοῦ θυγατρὸς λέγουσι, τοῖς δὲ ἐστὶ πεποιημένα Ὠγγυον εἶναι πατέρα. Ἐλευσίνοι γὰρ ἀρχαῖοι τῶν λόγων ἅτε αὐτὸς προσόντων σφισι γενεῶν, ἄλλα τε πλάσασθαι δεδώκασι, μάλιστα ἐς τὰ γένη τῶν ἡρώων.

8. Ἐκ δὲ Ἐλευσίνος τραπομένοις ἐπὶ Βοιωτῶν ἐστὶν ὄμορος Ἀθηναίοις ἢ Πλαταιῖς. πρότερον μὲν γὰρ Ἐλευθερεῦσιν ὄροι πρὸς τὴν Ἀπτικήν ἦσαν· προσχωρησάντων δὲ Ἀθηναίοις τούτων, αὐτὸς ἦδη Βοιωτίας ὁ Κιθαιρὸν ἐστὶν ὄρος. προσεχώρησαν δὲ Ἐλευθερεῖς, οὐ πολέμῳ βίωσθέντες, ἀλλὰ πολιτείας τε ἐπιθυμήσαντες παρὰ Ἀθηναίων, καὶ κατ' ἔχθρας τὸ Θηβαίων. ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ ναὸς ἐστὶ Διονύσου, καὶ τὸ ξόανον ἐντεῦθεν Ἀθηναίοις ἐκομίσθη τὸ ἀρχαῖον· τὸ δὲ ἐν Ἐλευθεραίς ἐφ' ἡμῶν ἐς μέμνησιν ἐκείνου πεποιήται. 9. Ἀπωτέρω δὲ ὀλίγον σπήλαιόν ἐστιν οὐ μέγα, καὶ παρ' αὐτὸ ὕδατος πηγὴ ψυχρὰ. λέγεται δὲ ἐς μὲν τὸ σπήλαιον, ὡς Ἀντιόπη τεκοῦσα κατὰθοιτο ἐς αὐτὸ τοὺς παῖδας, περὶ δὲ τῆς πηγῆς τὸν ποιμένα εὐρόντα τοὺς παῖδας, ἐνταῦθα σφῆς λοῦσαι πρῶτον, ἀπολύσαντα τῶν σπαργάνων. Ἐλευ-

θερῶν δὲ ἦν μὲν ἔτι τοῦ τείχους, ἦν δὲ καὶ οἰκιῶν
ἐρείπια· δῆλη δὲ τούτοις ἐστὶ πόλις ὀλίγον ὑπὲρ τοῦ
πεδίου πρὸς τῷ Κιθαιρῶνι οἰκισθεῖσα.

CAPUT XXXIX.

*De memorandis in via ex urbe Eleusine Megara ver-
sus — puteo Anthino — Meganirae (vel Metanirae)
templo — sepulcris ad Thebas occisorum — Alope
et Cercyone — Theseo luctandi artis invento-
re — de Megarici agri et urbis originibus
ac fatis narratio.*

Ἐτέρω δὲ ὁδὸς ἐξ' Ἐλευσῖνος πρὸς Μέγαρα ἄγει ταύ-
την ἐρχομένοις τὴν ὁδόν, φρέαρ ἐστὶν ἀνθινον κα-
λούμετον. ἐποίησε δὲ Πάμφως ἐπὶ τούτῳ τῷ φρέατι
καθῆσθαι Διμήτρα μετὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς παιδὸς,
χραῖ εἰκασμένην. ἐντεῦθεν δὲ αὐτὴν ἄτε γυναῖκα Ἀρ-
γείαν ὑπὸ τῶν θυγατέρων τῶν Κελεοῦ κομισθῆναι
παρὰ τὴν μητέρα, καὶ οἱ τὴν Μεγάνειραν οὕτω πι-
στεῦσαι τοῦ παιδὸς τὴν ἀνατροφὴν. 2. Ὀλίγω δὲ
ἀπωτέρω τοῦ φρέατος ἱερὸν Μεγανείρας ἐστὶ, καὶ μετ'
αὐτὸ τάφοι τῶν ἐς Θήβας. Κρέων γάρ, ὃς ἐδυνά-
στευε τότε ἐν Θήβαις, Λαοδάμαντα ἐπιτροπεύων τὸν
Ἐτεοκλέους, οὐ παρῆκε τοῖς προσήκουσιν ἀνελόμε-
νοις θάψαι· ἵκετεύσαντος δὲ Ἀδράστου Θησεῖα, καὶ
μάχης Ἀθηναίων γενομένης πρὸς Βοιωτοὺς, Θησεὺς ὧς
ἐκράτησε τῇ μάχῃ, κομίσας ἐς τὴν Ἐλευσινίαν τοὺς
νεκροὺς ἐνταῦθα ἔθαψε. Θηβῆαισι δὲ τὴν ἀναίρεσιν
τῶν νεκρῶν ἐθιλοῦνται λέγουσι δοῦναι, καὶ συνάψαι
μάχην οὐ φασι. 3. Μετὰ δὲ τῶν Ἀργείων τοὺς τά-
φους ἐστὶν Ἀλόπης μνημα, ἣν τεκοῦσαν Ἴπποθόοντα
ἐκ Ποσειδῶνος ἀποθανεῖν ἐνταῦθα φασιν ὑπὸ τοῦ

πατρός Κερκύονος. εἶναι δὲ ὁ Κερκύων λέγεται καὶ τὰ ἄλλα ἄδικος εἰς τοὺς ξένους, καὶ παλαίειν οὐ βουλομένοις. καὶ ὁ τόπος οὗτος παλαιστρά καὶ ἐς ἐμὲ ἐκαλεῖται Κερκύονος, ὀλίγον τοῦ τάφου τῆς Ἀλόπης ἀπέχων. λέγεται δὲ ὁ Κερκύων τοὺς κατασιέντας ἐς πάλην διαφθεῖραι πλὴν Θησέως. Θησεὺς δὲ κατεπάλαισεν αὐτὸν σοφίᾳ τὸ πλεον· παλαιστικὴν γὰρ εὖρε τέχνην Θησεὺς πρῶτος, καὶ πάλης κατέστη ὑστερον ἂπ' ἐκείνου διδασκαλεῖα· πρότερον δὲ ἐχρῶντο μέγθει μόνον καὶ βίῳ πρὸς τὰς πάλας. τοσαῦτα κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν Ἀθηναίοις γνωριμώτατα ἦν, ἐν τε λόγοις καὶ θεωρήμασιν. ἀπέκρινε δὲ ἀπὸ τῶν πολλῶν ἐξ ἄρχῆς λόγος μοι τὰ ἐξ συγγραφῆς ἀνήκοντα.

4. Ἐλευσῖνι δὲ ἤδη πλησιόχωρος καλουμένη Μεγαρίς τῆς Ἀθηναίων ἦν καὶ αὕτη τὸ ἀρχαῖον, Πύλα τοῦ βασιλέως καταλιπόντος Πανδίωνος. μαρτύρια δὲ μοι τάφος τε Πανδίωνος ἐν τῇ γῇ, καὶ Νῆσος Αἰγυῖ μὲν προσβυτάτω τοῦ παντός γενόμενῃ παραχωρήσας Ἀθηναίων ἄρχειν, αὐτὸς δὲ Μεγάρων καὶ τῆς ἄρχαι Κορινθίων βασιλεύειν ἀξιοθεῖς· Νῆσαί τε ἔτι καὶ νῦν Μεγαρεῦσιν ἐπίκειον ἂπ' αὐτοῦ καλεῖται. Κόδρου δὲ ὑστερον βασιλεύοντος, στρατεύουσιν ἐπ' Ἀθήνας Πελοποννήσιοι· καὶ ὥς οὐδὲν ὑποδειξάμενοι λαμπρὸν ἐκομίζοντο ὅπισω, Μέγαρά τε Ἀθηναίων ἐλόντες, Κορινθίων καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων τοῖς ἐθέλουσιν ἰδοικαν οἰκῆσαι. Μεγαρεῖς μὲν οὕτως ἔθη καὶ φωνὴν μεταβαλόντες Δωριεῖς γεγόναισι. κληθῆναι δὲ οὕτω τὴν πόλιν φασὶν ἐπὶ Κερκύος τοῦ Φορωνέως, ἐν τῇ γῇ ταύτῃ βασιλεύοντος· τότε πρῶτον λεγούσιν

ἱερὰ γενέσθαι Δήμητρος αὐτοῖς, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ὀνομάσαι Μέγαρα. οὕτω μὲν αὐτοὶ περὶ σφῶν Μεγαρεῖς λέγουσι. 5. Βοιωτοὶ δὲ ἐν Ὀρχηστῷ Μεγαρεῖα τὸν Ποσειδῶνος οἰκοῦντα ἀφικέσθαι στρατιᾷ Βοιωτῶν φασι, Νίσῳ πρὸς τὸν Μίνω πόλεμον συνδιώσκοντα· πεσόντα δὲ αὐτὸν ἐν τῇ μάχῃ, ταφῆναι τε αὐτοῦ, καὶ τῇ πόλει Μέγαρα ὄνομα ἀπὸ τούτου γενέσθαι, πρότερον Νῖσα καλουμένην. δωδεκάτῃ δὲ ὕστερον μετὰ Κᾶρα τὸν Φορωνέως γενεᾷ λέγουσιν οἱ Μεγαρεῖς Αἰλέγα ἀφικόμενον ἐξ Αἰγύπτου βασιλεύσαι· καὶ τοὺς ἀνθρώπους κληθῆναι Αἰλέγας ἐπὶ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ· Κλήσωπος δὲ τοῦ Αἰλέγος γενέσθαι Πύλαν· τοῦ Πύλα δὲ Σκίρωνα· τοῦτον συνοικήσαι τῇ Πικρδίωνος θυγατρὶ, καὶ ὕστερον Νίσῳ τῇ Πικρδίωνος ἐς ἀμφισβήτησιν ἐλθεῖν περὶ τῆς ἀρχῆς Σκίρωνα, καὶ σφισιν Διакὸν δικάσαι, βασιλείαν μὲν διδόντα Νίσῳ καὶ τοῖς ἀπογόνους, Σκίρωνι δὲ ἡγεμονίαν εἶναι πολέμου· Μεγαρεῖα δὲ τὸν Ποσειδῶνος θυγατρὶ Νίσου συνοικήσαντα Ἰφινόῃ διαδέξασθαι τὴν τοῦ Νίσου φασὶν ἀρχήν· τὸν δὲ Κορητικὸν πόλεμον καὶ τὴν ἐπὶ Νίσου βασιλεύοντος ἄλωσιν τῆς πόλεως οὐκ ἐθέλουσιν εἰδέναι.

C A P V T XL.

De memorandis in urbe Megaris — Sithnidibus Nymphis — signis Imperatorum Romanorum et Diunae Sospitae — signis XII deorum — Olympieo et templo Iovis — Megarensium certamine cum Atheniensibus de Salamine — memorandis in via ad Megarensium arcem Cariam dictam.

Ἔστι δὲ ἐν τῇ πόλει κρήνη, καὶ σφισιν ἐκδοῦμαι

Θεαγένης, οὗ καὶ πρότερον τούτων ἐπεμνήσθη, θυγατέρα αὐτὸν συναικίσαι Κύλωνι Ἀθηναίῳ. οὗτος δὲ Θεαγένης τυραννίσας ὠκοδόμησε τὴν κρήνην, μεγέθους εἵνεκα καὶ κόσμον καὶ ἐς τὸ πλῆθος τῶν κιδνῶν θεᾶς ἄξιαν· καὶ ὕδωρ ἐς αὐτὴν ῥεῖ καλούμενον Σιδνίδων νυμφῶν. τὰς δὲ Σιδνίδας νύμφας λέγουσι Μεγαρεῖς εἶναι μὲν υφίσιν ἐπιχωρίας, μιᾷ δὲ αὐτῶν θυγατρὶ συγγενέσθαι Δία, Μέγαρόν τε παῖδα ὄντα Διὸς καὶ ταύτης δὴ τῆς νύμφης ἐκφυγεῖν τὴν ἐπὶ Λευκαλίωνος ποτὶ ἐπομβρίαν, ἐκφυγεῖν δὲ πρὸς τὰ ἄκρα τῆς Γερανίας, οὐκ ἔχοντός που τοῦ ὄρους τὸ ὄνομα ταῦτο, ἀλλὰ, νήχεσθαι γὰρ πετομένων γεράνων πρὸς τὴν βοήν τῶν ὄρεθων αὐτόν, διὰ τοῦτο Γερανίαν τὸ ὄρος ὀνομασθῆναι. 2. Τῆς δὲ κρήνης οὐκ ὑψὺ ταύτης ἀρχαῖόν ἐστιν ἱερὸν· εἰκόνης δὲ ἐφ' ἡμῶν ἰστιάσιν ἐν αὐτῷ βασιλείων Ῥωμαίων, καὶ ἄγαλμά τε κεῖται χαλκοῦν Ἀρτέμιδος ἐπὶ κλησιν Σωτήρας. φασὶ δὲ ἄνδρες τοῦ Μαρδοκίου στρατοῦ καταδραμόντας τὴν Μεγαρίδα ἀποχωρεῖν ἐς Θήβας ὀπίσω παρὰ Μαρδόκιον ἐθέλειν. γνώμη δὲ Ἀρτέμιδος νύκτα τε ὁδοιποροῦσιν ἐπιγενέσθαι, καὶ τῆς ὁδοῦ σφᾶς ὑμαρτόντας ἐς τὴν ὄρεινὴν τραπέσθαι τῆς χώρας· οἰομένους δὲ στρατεύματα ἐγγὺς εἶναι πολέμιον ἀφιέναι τῶν βελῶν, καὶ τὴν πλησίον πέτρην στένειν βαλλομένην, τοὺς δὲ εὐθὺς τοξεύειν προθυμίᾳ πλείοι· τέλος δὲ αὐτοῖς ἀναλωθῆναι τοὺς οἰστοὺς ἐς ἄνδρας πολέμιους τοξεύειν προθυμίᾳ πλείονι νομίζουσιν· ἡμέρα τε ὑπεφαίνετο, καὶ οἱ Μεγαρεῖς ἐπῆσαν, μαχόμενοι δὲ ὀπλῆται πρὸς ἄνόπλους

καὶ οὐδὲ βελῶν εὐποροῦντας ἔτι φορεῦναι αὐτῶν
 καὶ πολλοὺς· καὶ ἐπὶ τῷδε Σατείρας ἀγάλματι ποιή-
 σαντο Ἀστέμιδος. ἐνταῦθα καὶ τῶν δώδεκα ὀνομα-
 ζομένων θεῶν ἐστὶν ἀγάλματα, ἔργα εἶναι λεγόμενα
 Πραξιτέλους· τὴν δὲ Ἀστέμιν αὐτὴν Στρογγυλίων
 ἐποίησε. 3. Μετὰ ταῦτα ἐς τὸ τοῦ Διὸς τέμενος
 ἐσελθοῦσι καλοῦμενον Ὀλυμπέιον, καὶ ἐστὶ θεῖας
 ἄξιος· τὸ δὲ ἄγαλμα οὐκ ἐξιοργυόσθῃ Διὶ, ἐπιλα-
 βόντος τοῦ Πελοποννησίων πολέμου πρὸς Ἀθηναίους,
 ἐν ᾧ καὶ ναυαῖν ἀνὰ πᾶν ἔτος καὶ στρατιῶ φθείρον-
 τες Μεγαρεῦσιν Ἀθηναῖοι τὴν χώραν τὰ τε κοινὰ
 ἐκάκωσαν, καὶ ἰδίᾳ τοὺς οἴκους ἤγαγον ἐς τὸ ἔσχα-
 τον ἄσθενείας. τῷ δὲ ἀγάλματι τοῦ Διὸς πρόσωπον
 ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ, τὰ δὲ λοιπὰ πηλοῦ τε ἐστὶ
 καὶ γύψου· ποιῆσαι δὲ αὐτὸ Θεόκοσμον λέγουσιν ἐπι-
 χώριον, συνεργῆσθαι δὲ οἱ Φειδίαν. ὑπὲρ δὲ τῆς
 κεφαλῆς τοῦ Διὸς εἰσὶν Ὠραι καὶ Μοῖραι· ὅηλα δὲ
 πᾶσι, τὴν πεπρωμένην μὲν οἱ πεῖθεσθαι, καὶ τὰς
 ὥρας τὸν θεὸν τοῦτον νέμειν εἰς τὸ ἔτος. ὀπισθε
 δὲ τοῦ ναοῦ κεῖται ξύλα ἡμίεργα· ταῦτα ἔμειλλεν ὁ
 Θεόκοσμος ἐλέφαντι καὶ χρυσοῦ κοσμήσας τὸ ἄγαλμα
 ἐκτελέσειν τοῦ Διὸς. 4. ἐνταῦθα τῷ ναῷ τριήρους
 ἀνάκειται χαλκοῦν ἐμβόλον· ταύτην τὴν ναῦν φασὶ
 λαβεῖν περὶ Σαλαμίνα ναυμαχῆσαντες πρὸς Ἀθη-
 ναίους. ὁμολογοῦσι δὲ Ἀθηναῖοι χρόνον τινὰ Με-
 γαρεῦσιν ἀποστήναι τῆς νήσου, Σόλωνα δὲ φασὶν
 ὕμνον ἐλεγείᾳ ποιήσαντα προτρέψαι σφᾶς, κατα-
 στήναι δὲ ἐπὶ τοῖς ἀμφισβήτησιν Ἀθηναίοις, κρα-
 τήσαντας δὲ πολέμῳ Σαλαμίνα αὐτίς ἔχειν. Μεγα-

οἷς δὲ παρὰ σφῶν λέγουσιν ἄνδρας φρυγάδας, οὓς
 Δορυκλείους ὀνομάζουσιν, ὑφικομένους παρὰ τοὺς
 ἐν Σαλαμῖνι κληρούχους, προδοῦναι Σαλαμῖνα Ἀθη-
 ναίοις. 5. Μετὰ δὲ τοῦ Διὸς τὸ τέμενος ἐς τὴν ἀκρό-
 πολιν ἀνελθούσι καλουμένην ἀπὸ Καρὸς τοῦ Φορ-
 νῆος καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι Καρίαν ἐστὶ μὲν Διονύσου τῆς
 Νυκτελίου· πεποιήται δὲ Ἀφροδίτης Ἐπιστροφίας
 ἱερὸν, καὶ νυκτὸς καλούμενον ἐπιμαρτίον· καὶ Διὸς
 Κορίου τῆς οὐκ ἔχων ὄραφον. τοῦ δὲ Ἀσκληπιοῦ
 ἄγαλμα Βούαξις καὶ αὐτὸ καὶ τὴν Ὑγείαν ἐποίησεν.
 ἐνταῦθα καὶ τῆς Δήμητρος τὸ καλούμενον Μέγαρον·
 ποιῆσαι δὲ αὐτὸ βασιλεύοντα Κῆρα ἔλεγον.

CAPVT XLII.

*De Alcatraz sepulcro — loco Rhyn dicto — aliis
 sepulcris et templis — Alcathou et leone Cithæro-
 nio — Pandionis heroō — Hippolyte Amazone
 — Tereo, Proche et Philomela.*

Ἐκ δὲ τῆς ἀκροπόλεως κατιοῦσιν, ἥ πρὸς ἄρξτον
 τέτραπται τὸ χορίον, μνημεῖον ἐστὶν Ἀλκμήνης πλη-
 σίον τοῦ Ὀλυμπίου. βαδίζουσιν γὰρ ἐς Θήβας ἐξ
 Ἀργεὺς τελευτῆσαι κατ' ὁδὸν λέγουσιν αὐτὴν ἐν τοῖς
 Μεγαρικοῖς· καὶ τοὺς Ἡρακλείδας ἐς ἀμφισβήτησιν
 ἔλθειν, τοὺς μὲν ἐς Ἀργεὺς ἐθέλοντας ὁπίσω κομίσαι
 τὸν νεκρὸν τῆς Ἀλκμήνης, τοὺς δ' αὐτῶν ἐς Θήβας·
 καὶ γὰρ τοῖς Ἡρακλείους παισὶ τοῖς ἐκ Μεγάρων τῶ-
 ρον εἶναι καὶ Ἀμφιτρύωνος ἐν Θήβαις. ὁ δὲ ἐν Δελ-
 φοῖς θεὸς ἔχρησε, θάψαι Ἀλκμήνην ἐν τοῖς Μεγά-
 ροις ἄμεινον εἶναι σφισιν. 2. Ἐντεῦθεν ὁ τῶν ἐπι-
 χορίων ἡμῖν ἐξηγητὴς ἡγεῖτο ἐς χορίον, Ποῦν (ὧς

ἴφρασκεν) ὀνομαζόμενον· ταύτη γὰρ ὕδωρ ποτὶ ἐκ τῶν ὀρῶν τῶν ὑπὲρ τὴν πόλιν ῥυθῆναι· Θεαγένῃ δέ, ὅς τότε ἐτυράννει, τὸ ὕδωρ ἐτέρωσε τρέψαντα, βωμόν ἐντιῦθα Ἀχελώϊ ποιῆσαι. 3. Καὶ Ἴλλου πλησίον τοῦ Ἡρακλέους μνήμᾳ ἐστίν, ἀνδρὶ Ἀρκάδι Ἐχέμω τῷ Ἀερόπου μονομαχήσαντος· καὶ ὅστις μὲν Ἐχέμος ὢν ἀπέκτεινεν Ἴλλον, ἐτέρωθι τοῦ λόγου δηλώσω. τίθαπται δὲ καὶ Ἴλλος ἐν τοῖς Μεγάροις· αὕτη καλοῖτο ἂν ὀρθῶς στρατιὰ τῶν Ἡρακλειδῶν ἐς Πελοπόννησον ἐπὶ Ὀρέσιον βασιλεύοντος. 4. Οὐ πόρρω δὲ τοῦ Ἴλλου μνήματος Ἰσιδος ναὸς καὶ παρ' αὐτὸν Ἀπόλλωνός ἐστι καὶ Ἀρτέμιδος. Ἀλκίθουν δὲ φασὶ ποιῆσαι, ἀποκτείναντα λέοντα τὸν καλούμενον Κιθαιρώνιον· ὑπὸ τούτου τοῦ λέοντος διαφθαρῆναι καὶ ἄλλους καὶ Μεγαρέως φασὶ τοῦ σφαιτέρου βασιλείως παῖδα Εὐῖπον· τὸν δὲ πρεσβύτερον τῶν παίδων αὐτῷ Τίμαλκον ἔτι πρότερον ἀποθανεῖν ὑπὸ Θησέως, στρατεύοντα εἰς Ἀφιδναν σὺν τοῖς Διοσκούροις· Μεγαρέα δὲ γάμον τε ὑποσχίσθαι θυγατρὸς καὶ ὡς διῶδοχον ἔξει τῆς ἀρχῆς, ὅστις τὸν Κιθαιρώνιον λέοντα ἀποκτείνει· διὰ ταῦτα Ἀλκίθουν τὸν Πέλοπος ἐπιχειρήσαντα τῷ θηρίῳ κρατῆσαι τε, καὶ ὡς ἐβασίλευσε, τὸ ἱερὸν ποιῆσαι τοῦτο, Ἀγροτέραν Ἀρτεμιν καὶ Ἀπόλλωνα Ἀγραῖον ἐπονομάσαντα. Ταῦτα μὲν οὖν οὕτω γενέσθαι λέγουσιν. 5. Ἐγὼ δὲ γράφειν μὲν ἐθέλω Μεγαρεῦσιν ὁμολογοῦντα, οὐκ ἔχω δὲ, ὅπως εὐρωμαι πάντα σφίσι, ἀλλὰ ἀποθανεῖν μὲν λέοντα ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ὑπὸ Ἀλκίθου πείδομαι· Μεγαρέως δὲ Τίμαλκον παῖδα τίς μὲν ἐς

Ἀφιδναν ἐλθεῖν μετὰ τῶν Διοσκοούρων ἔγραψε, πῶς δ' ἂν ἀφικόμενος ὑκαιρεθῆναι νομίζοιτο ὑπὸ Θησεύς; ὅπου καὶ Ἀλκμάν ποιήσας ἄσμα ἐς τοὺς Διοσκοούρους, ὡς Ἀθήνας ἔλοιεν, καὶ τὴν Θησεύς ἀγάγοιεν μητέρα αἰχμαλώτον, ὅμως Θησεῖα φησὶν αὐτὸν ἀπεῖναι. Πίνδαρος δὲ τούτοις τε κατὰ ταῦτά ἐποίησε καὶ γαμβρὸν τοῖς Διοσκοούροις Θησεῖα εἶναι βουλόμενος, ἐς ὃ ἀπελθεῖν αὐτὸν Πειρίθην τὸν λεγόμενον γάμον συμπράξαντα. ὅστις δὲ ἐγενεαλόγησε, δῆλον ὡς πολλὴν ταῖς Μεγαρεῦσι σύννοιδεν εὐήθειαν· εἶγε Θησεὺς μὲν ἀπόγονος Πέλοπος. ἀλλὰ γὰρ τὸν ὄντα λόγον οἱ Μεγαρεῖς εἰδότες ἐπικρύπτουσιν, οὐ βουλόμενοι δοκεῖν ἁλῶναι σφισιν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Νίσου τὴν πόλιν· διαδεξασθαι δὲ τὴν βασιλείαν γαμβρὸν Νίσου τε Μεγαρεῖα, καὶ αὖθις Ἀλκάθου Μεγαρεῖως· φαίνεται δὲ, τελευτήσαντος Νίσου καὶ τῶν πραγμάτων Μεγαρεῦσιν ἐφθαρμένων, ὑπὸ τοῦτον Ἀλκάθου ἀφικόμενος τὸν καιρὸν ἐξ Ἡλίδος. μαρτύριον δὲ μὴ· τὸ γὰρ τεῖχος ὤκοδόμησεν ἑξαρχῆς, αἵ τοι τοῦ περιβόλου τοῦ ἀρχαίου καθαιρεθέντος ὑπὸ τῶν Κρητῶν. Ἀλκάθου μὲν οὖν καὶ τοῦ λέοντος, εἴτε ἐν τῷ Κιθαιρῶνι αὐτὸν εἴτε καὶ ἐτέρωθι ἀποκτείνας ναὸν Ἀγροτέρας Ἀρτέμιδος καὶ Ἀπόλλωνος ἐποίησεν Ἀργαίου, ἐς τοσόνδε ἔστω μνήμη. 6. Ἐκ τούτου δὲ τοῦ ἱεροῦ κατιοῦσι Πανδίωνος· εἰσιν ἡρώων. καὶ ὅτι μὲν ἐτάφη Πανδίων ἐν Αἰθνίᾳς Ἀθηναῖς καλουμένῳ σκοπέῳ, δεδήλωκεν ὁ λόγος ἥδη μοι· τιμὰς δὲ ἐν τῇ πόλει παρὰ Μεγαρέων ἔχει. 7. Πλησίον δὲ ἐστὶ τοῦ Πανδίωνος ἡρώου μνήμη Ἰηπολὸν.

της. γράψω δὲ καὶ τὰ ἐς αὐτήν, ὅποια Μεγαρεῖς
λέγουσιν. ὅτε Ἀμαζόνες ἐπ' Ἀθηναίους στρατιώ-
σασαι δι' Ἀντιόπην ἐκρατήθησαν ὑπὸ Θηρέως, τὰς
μὲν πολλὰς συνέβη μαχομένας αὐτῶν ἀποθανεῖν,
Ἰππολύτην δὲ ἀδελφὴν αὖσαν Ἀντιόπης, καὶ τότε
ἡγουμένην τῶν γυναικῶν, ἀποφυγεῖν σὺν ὀλίгаῖς ἐς
Μέγαρα, αἵτε δὲ κακῶς οὕτω πράξασαν τῷ στρατιῷ
τοῖς τε παροῦσιν ἀθύμως ἔχουσιν, καὶ περὶ τῆς
οἰκάδε ἐς τὴν Θερμίσκυραν σωτηρίας μᾶλλον ἔτι ἀ-
ποροῦσαν, ὑπὸ λύπης τελευτῆσαι· καὶ θάψαι αὐ-
τὴν ἀποθανοῦσαν ἐνταῦθα· καὶ οἱ τοῦ μνήματος
σχῆμά ἐστιν Ἀμαζονικῇ ἀσπίδι ἐμφερές. δ. Τοῦ-
του δὲ ἐστὶν οὐ πόρῳ τῆφος Τηρέως τοῦ Πρύκνην
γῆμαντος τὴν Πανδίωνος. ἐβασίλευσε δὲ ὁ Τηρεὺς,
ὥς μὲν λέγουσιν οἱ Μεγαρεῖς, περὶ τὰς πηγὰς τὰς
καλουμένας τῆς Μεγαρίδος· ὥς δὲ ἐγὼ τε δοκῶ,
καὶ τεκμήρια ἐς τόδε λείπεται, Δαυλίδος ἦρχε τῆς
ὑπὲρ Χαιρωνείας. πάλαι γὰρ τῆς νῦν καλουμένης
Ἑλλάδος βάρβαροι τὰ πολλὰ ὤκησαν· ἐπεὶ δὲ ἦν
καὶ Τηρεὺς τὰ ἐς Φιλομήλειαν ἐξεργασμένα, καὶ τὰ
περὶ τὸν Ἴτυν ὑπὸ τῶν γυναικῶν, ἔλειν σφῆς ὁ
Τηρεὺς οὐκ ἐδύνατο· καὶ ὁ μὲν ἐτελεύτησεν ἐν τοῖς
Μεγάροις αὐτοχειρίᾳ, καὶ οἱ τάφον αὐτίκα ἔχω-
σιν, καὶ θύουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος, ψηφῶσιν ἐν τῇ
θυαίᾳ ἀντὶ οὐλῶν χρώμεται. καὶ τὸν ἔποπα τὸν ὄρ-
νιθα ἐνταῦθα φανῆναι πρῶτον λέγουσιν. αἱ δὲ γυ-
ναῖκες ἐς μὲν Ἀθήνας ἀφίκοντο, θρηγεῖν δὲ, οἷα
ἱπαθον, καὶ οἷα ἀντιδρασαν, ὑπὸ δακρύων διαφθεί-
ρονται· καὶ σφίσι τὴν ἐς ἀηδονὴν καὶ χελιδόνια μετα-

βολὴν ἐπεφήμισαν, ὅτι οἶμαι καὶ αὐταὶ αἱ ὕρνιδες
ἐλεεινὸν καὶ θρήνην ὅμοιον ἔδουσιν.

CAPVT XLII.

*De altera Megarensium arce et de memorandis prope
illam — Apolline in muris exstruendis Alcathoo
operam praestante — lapide citharae instar so-
nante — simili in Aegypto Memnonis simulacro
sonante — templis Minervae in vertice arcis, in-
primis Minervae Aeantidis — Apollinis templo et
signis — ebeni ligni natura — Alcathoi filiorum
occasu — heroo Inus, et quae de ea referunt
Megarenses.*

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη Μεγαρεῦσιν ἀκρόπολις ἀπὸ Ἀλκά-
θου τὸ ὄνομα ἔχουσα. ἐς αὐτὴν γάρ τὴν ἀκρόπολιν
ἀνοῦσιν ἐστὶν ἐν δεξιᾷ Μεγαρέως μνημεῖον, ὃς κατὰ
τὴν ἐπιστρατείαν τῶν Κρητῶν ξύμμαχος σφισιν ἦλ-
θεν ἐξ Ὀρχηστοῦ. δείκνυται δὲ καὶ ἐστία θεῶν Προ-
δομέων καλουμένων. θύσαι δὲ σφισιν λέγουσιν Ἀλ-
κάθου πρῶτον, ὅτε τῆς οἰκοδομίας τοῦ τείχους
ἔμελλεν ἀρχεσθαι. τῆς δὲ ἐστίας ἐγγὺς ταύτης ἐστὶ
λίθος, ἐφ' οὗ καταθεῖναι λέγουσιν Ἀπόλλωνα τὴν
κιθάραν, Ἀλκάθου τὸ πείχος συνεργαζόμενον. Αἰολοῖ
δὲ μοι καὶ τόδε, ὡς συντέλουν ἐς Ἀθηναίους Μεγα-
ρεῖς· φαίνεται γάρ τὴν θυγατέρα Ἀλκάθου Περί-
βοιαν ἅμα Θησεῖ πέμψαι κατὰ τὸν δασμὸν ἐς Κρή-
την, τότε δὲ αὐτῶν τευχίζοντι, ὡς φασιν οἱ Μεγαρεῖς,
συνεργάζεται γε Ἀπόλλων, καὶ τὴν κιθάραν κατέθη-
κεν ἐπὶ τὸν λίθον· ἦν δὲ τύχη βαλὼν τις ψηφίδι,
κατὰ ταῦτά οὗτός τε ἤχησε καὶ κιθάρα κρουσθεῖσα.
2 Ἐμοὶ δὲ παρέσχε μὲν καὶ τοῦτο θαυμάσαι· πα-

ρείσχε δὲ πολλῶν μάλιστα Αἰγυπτίων ὁ κολοσσὸς ἐν
 Θήβαις ταῖς Αἰγυπτίαις διαβᾶσι τὸν Νεῖλον, πρὸς
 τὰς Σύριγγας καλουμένας. ἔστι γὰρ ἔτι καθήμενον
 ἄγαλμα Ἰλεῖον Μέμνονα ὀνομάζουσιν οἱ πολλοί.
 τοῦτον γὰρ φασιν ἐξ Αἰθιοπίας ὁρμηθῆναι ἐς Αἴγυ-
 πτον, καὶ τὴν ἄχρὶ Σούσων. ἀλλὰ γὰρ οὐ Μέμνονα
 οἱ Θηβαῖοι λέγουσι, Φαμέτωφα δὲ εἶναι τῶν ἐγχω-
 ρίων, οὗ τοῦτο ἄγαλμα ἦν· ἤκουσα δὲ ἤδη καὶ Σέ-
 σσιαν φαμέντων εἶναι τοῦτο τὸ ἄγαλμα, ὃ Καμβύ-
 σης διάκοψε, καὶ νῦν ὁπόσον ἐκ κεφαλῆς ἐς μέσον
 σῶμα, ἦν ἀπερόριμνον· τὰ δὲ λοιπὸν κἀθηταί τε
 καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν ἀνίσχοντος ἡλίου βοᾷ, καὶ
 τὸν ἔχον μάλιστα εἰκάσι τις κιδάρας ἢ λύρας ῥα-
 γείσης χορδῆς. 3 Μεγαρεῦσι δὲ ἔστι μὲν βουλευτή-
 ριον, Τιμάλκου δὲ ἦν ποτε, ὡς λέγουσι, τάφος, ὃν
 πρότερον ὀλίγον τούτων ἔφην ὑπὸ Θησίως ἀποθα-
 νεῖν. 4 Μικροδύμηται δὲ ἐπὶ τῇ κορυφῇ τῆς ἀκροπό-
 λεως ναὸς Ἀθηνᾶς, ἄγαλμα δὲ ἔστιν ἐπὶ χροῦσον πλήν
 χειρῶν καὶ ἄκρων ποδῶν· ταῦτα δὲ καὶ τὸ πρῶτω-
 πόν ἔστιν ἐλέφαντος, καὶ ἕτερον ἐνταῦθα ἱερὸν
 Ἀθηνᾶς πεποίηται, καλουμένης Νίκης, καὶ ἄλλα
 Αἰαντίδος. τὰ δὲ ἐς αὐτὸ Μεγαρέων μὲν παρτίται
 τοῖς ἐξηγηταῖς, ἐγὼ δὲ, ὅποια νομίζω γενέσθαι, γρά-
 ψω. Τελαμὼν ὁ Δίακου θνηταὶ Ἀλκίθου Περι-
 βοία συνώκησεν. Αἰαντα οὖν τὴν ἀρχὴν τὴν Ἀλκί-
 θου διαδεξιόμενον ποιῆσαι τὸ ἄγαλμα ἡγοῦμαι τῆς
 Ἀθηνᾶς. 5 Τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος πλίνθου μὲν ἦν ὁ
 ἀρχαῖος ναός· ὕστερον δὲ βασιλεὺς ᾠκοδόμησεν Ἀδρια-
 νὸς λίθου λευκοῦ. ὁ μὲν δὲ Πύθιος καλούμενος καὶ

ὁ Δεκατηφόρος τοῖς Αἰγυπτίοις μάλιστα εἰσέλασι ξοῦ-
νοις· ὃν δὲ Ἀρχηγέτην ἐπονομάζουσιν, Αἰγυπτιακοῖς
ἔργοις ἐστὶν ὅμοιος· ἐβένου δὲ πάντα ὁμοίως πεπολ-
ηται. 6 Ἦκουσα δὲ ἀνδρὸς Κυπρίου διακρίναι πόας
ἐς ἀνθρώπων ἴασιν εἰδότος, ὃς τὴν ἔβειρον φύλλα οὐκ
ἔφη φύειν, οὐδὲ εἶναι καρπὸν οὐδένα ἀπ' αὐτῆς, αὐ-
δὲ ὁρᾶσθαι τὸν παράπαν αὐτὴν ὑπὸ ἡλίου· ὁρίζας
δὲ ὑπογαίους εἶναι, ταύτας δὲ ὁρύσσειν τοὺς Αἰθίο-
πας, καὶ ἄνδρας εἶναι σφισιν, οἱ τὴν ἔβειρον ἴασιν
εὐρίσκουσιν. 7 Ἔστι δὲ καὶ Ἀθημητρος ἱερὸν Θεσμοφό-
ρον. κατιοῦσι δὲ ἐντεῦθεν, Καλλιπόλιδος μνημῶ
ἐστὶν Ἀλκιάθου παιδὸς. ἐγένετο δὲ καὶ ἄλλος Ἀλκιάθου
πρεσβύτερος υἱὸς Ἐχέπολις, ὃν ἀπέστειλεν ὁ πατήρ
Μελεάγρῳ τὸ ἐν Αἰτωλίᾳ Θηρίον συνῆλαιψοντα.
ἀποθανόντος δὲ ἐνταῦθα πρῶτος τεθνεῶτα ἐπύθετο
ὁ Καλλίπολις· ἀναδραμὼν δὲ ἐς τὴν ἀκρόπολιν,
(τηνικαῦτα δὲ ὁ πατήρ οἱ τῷ Ἀπόλλωνι ἐνέκαεν) ἀ-
πορήϊπτε τὰ ξύλα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ. Ἀλκιάθου δὲ
ἀνήκοος ὢν ἔτι τῆς Ἐχέπολιδος τελευτῆς, κατεδίκαζεν
οὐ ποιεῖν ὅσα τὸν Καλλίπολιν, καὶ εὐθέως, ὥς εἶχεν
ὀργῆς, ἀπέκτεινε παῖδας ἐς τὴν κεφαλὴν τῶν ἀποθ-
νήσκοντων ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ξύλων. 8 Κατὰ δὲ τὴν
ἐς τὸ πρυτανεῖον ὁδὸν Ἴνοῦς ἐστὶν ἡρώων, περὶ δὲ
αὐτὸ Θριγγὸς λίθων· πεφύκασι δὲ ἐπ' αὐτῷ καὶ
ἐλαῖαι. μόνον δὲ εἰσὶν Ἑλλήνων Μεγαρεῖς οἱ λέγον-
τες τὸν νεκρὸν τῆς Ἴνοῦς ἐπὶ τὰ παραθαλάσσια σφί-
σιν ἐκπνεεῖν τῆς χώρας, Κλησὼ δὲ καὶ Ταυρόπολιν
εὐρεῖν τε καὶ θάψαι· Θρυγατέρας δὲ αὐτὰς εἶναι
Κλήρσορος τοῦ Αἰλέγος· καὶ Λευκοθέαν τε ὀνομα-

σθῆναι παρὰ σφισι πρώτοις φασὶν αὐτὴν, καὶ θυσίαν ἄγειν ἀνὰ πᾶν ἔτος.

CAPVT XLIII.

De Iphigenia — Adrasto — sepulcris in prytaneo Megar. et petra prope illud Anaclethra dicta — sepulcris in urbe — Aesymnio — Iphinoe's cultu — sepulcris ad Bacchi templum — Bacchi templo et signis — Veneris templo et signis in eo — Fortunae templo et aliis signis — Caroebo eiusque sepulcro in foro Megarensium.

Λέγουσι δὲ εἶναι Ἰφιγενείας ἡρώων· ἀποθανεῖν γὰρ καὶ ταύτην ἐν Μεγάροις. ἐγὼ δὲ ἤκουσα μὲν καὶ ἄλλον ἐς Ἰφιγένειαν λόγον ὑπὸ Ἀρχαίων λεγόμενον· οἶδα δὲ Ἡσίοδον ποιήσαντα ἐν καταλόγῳ γυναικῶν, Ἰφιγένειαν οὐκ ἀποθανεῖν, γνώμη δὲ Ἀρτέμιδος ἑκάτην εἶναι. τούτοις δὲ Ἡρόδοτος ὁμολογοῦντα ἔγραψε, Ταύρους ταύς ἐν τῇ Σκυθικῇ θύειν παρθένῳ τοὺς ναυαγούς, φάναι δὲ αὐτοὺς τὴν παρθένον Ἰφιγένειαν εἶναι τὴν Ἀγαμέμνονος. ἔχει δὲ παρὰ Μεγαρεῦσι καὶ Ἀδραστος τιμὰς· φασὶν δὲ ἀποθανεῖν παρὰ σφισι καὶ τοῦτον, ὅτε ἐλὼν Θήβας ἀπῆγεν ὀπίσω τὸν στρατὸν· αἴτιμ δὲ οἱ τοῦ θανάτου γῆρας καὶ τὴν Αἰγιάλειος νίσσον λέγουσι γενέσθαι τελευτήν. καὶ Ἀρτέμιδος ἱερὸν, ὃ Ἀγαμέμνων ἐποιήσεν, ἥνικα ἦλθε Κῦλχαντα οἰκοῦντα ἐν Μεγάροις ἐς Ἴλιον ἔπεσθαι πέσων. 2 Ἐν δὲ τῷ πρυτανείῳ τεταφθαι Μέριππον Μεγαρεῖος παῖδα, τεταφθαι δὲ τὸν Ἀλκίθου λέγουσιν Ἐχέπολιν. ἔστι δὲ τοῦ πρυτανείου πέτρα πλησίον, Ἀνάκληθρα τὴν πέτραν ὀνομάζουσιν, ὡς Δημήτρη (εἰ τοι πιστὰ), ὅτε τὴν παῖδα ἐπλανήτο

ζητοῦσα, καὶ ἐνταῦθα ἀνεκάλεσεν αὐτήν. εἰκότα δὲ
 τοῖς λόγῳ δοῦσιν ἐς ἡμᾶς ἐτι αἱ Μεγαρέων γυναῖκες.
 εἰσὶ δὲ τάφῳ Μεγαρέων ἐν τῇ πόλει· καὶ τὸν μὲν
 τοῖς ἀποθανούσιν ἐποίησαν κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν
 τοῦ Μήδου· τὸ δὲ Αἰσόμεριον καλούμενον μνήμα
 ἦν καὶ τοῦτο ἡρώων. 3^ο Περίονος δὲ τοῦ Ἀγαμέμνο-
 νος, (οὗτος γὰρ Μεγαρέων ἐβασίλευσεν ὕστατος)
 ταύτιον τοῦ ἀνδρός ἀποθανόντος ὑπὸ Σανδρίονος διὰ
 πλεονεξίαν καὶ ὕβριν, βυσιλεύεσθαι μὲν οὐκέτι ὑπὸ
 ἐκείνῳ ἐδόκει σφίσι, εἶναι δὲ ἄρχοντας αἰρετοὺς, καὶ
 ἀπὸ μέρους ἀκοῦειν ἀλλήλων. ἐνταῦθα Αἰσόμενος οὐ-
 θένους τὰ ἐς δόξαν Μεγαρέων δυνάμεις παρὰ τὸν θεὸν
 ἦλθεν ἐς Αἰλφούς, ἐλθὼν δὲ ἡρώια τρόπον τίνα εὐ-
 δαιμονήσουσι· καὶ οἱ καὶ ἄλλα ὁ θεὸς ἔχρησε, καὶ
 Μεγαρέας εὖ πράττει, ἦν μετὰ τῶν πλειόνων βου-
 λεύσονται. ταῦτο τὸ ἔπος ἐς ταὺς τεθνεώτας ἔχειν
 νομίζοντες, βουλευτήριον ἐνταῦθα ὤκοδόμησαν, ὥα
 σφίσιν ὁ τάφος τῶν ἡρώων ἐντός τοῦ βουλευτηρίου
 γένηται. 4^ο Ἐνταῦθεν πρὸς τὸ Ἀκάθου βαδίζουσιν
 ἡρώων, ὧς Μεγαρεῖς ἐς γραμμάτων φυλακὴν ἐχρῶντο
 ἐπ' ἐμοῦ, μνήμα ἔλεγον τὸ μὲν Πυροῦδος εἶναι γυ-
 ναικὸς Ἀκάθου, πρὶν ἢ τὴν Μεγαρέως αὐτὸν λα-
 βεῖν Εὐαίχμην, τὸ δὲ Ἰφινόης Ἀκάθου θυγατρὸς·
 ἀποθανεῖν δὲ φασιν αὐτὴν ἐτι παρθένον. καθίστα-
 κε δὲ ταῖς κόραις, χοᾶς πρὸς τὸ τῆς Ἰφινόης μνήμα
 προσφέρειν πρὸ γάμου, καὶ ὑπάρχεσθαι τῶν τριχῶν,
 καθὰ καὶ τῇ Ἐκαίρῳ καὶ ὅπῃ δὴ αἱ θυγατέρες πο-
 τέ ἀπεκείραντο αἱ Ἀηλίων. 5 Παρὰ δὲ τὴν εἴσοδον
 τῇ ἐς τὸ Αἰσόμεριον τάφος ἐστὶν Ἀστυκρατείας καὶ

Μαντοῦς· θυγατέρις δὲ ἦσαν Πολυείδου τοῦ Κοιρανίου τοῦ Ἀβαντος τοῦ Μελάμποδος, ἐς Μίγαρα δ' ἐλθόντος Ἀλκάθου ἐπὶ τῷ φόνῳ τῷ Καλλιπόλιδος καθῆραι τοῦ παιδός. ὠκοδόμησε δὴ καὶ τῷ Διονύῳ τὸ ἱερὸν ὃ Πολυείδος, καὶ ξόανον ἀνέθηκεν ἀποκεκρυμμένον ἐφ' ἡμῶν, πλὴν τοῦ προσώπου· τοῦτο δὲ ἐστὶ τὸ φανερόν· Σάτυρος δὲ παρέστηκεν αὐτῷ Πραξιτέλους ἔργον, Παρίου λίθου· τοῦτον μὲν δὴ πατῶρον καλοῦσιν, ἕτερον δὲ Διονύσιον Δασύλλιον ἐπονομάζοντες· Εὐχήμερα τὸν Κοιρανίου τοῦ Πολυείδου τὸ ἄγαλμα ἀναθεῖναι λέγουσι. 6 Μετὰ δὲ τοῦ Διονύσου τὸ ἱερὸν ἐστὶν Ἀφροδίτης ναός· ἄγαλμα δὲ ἐλέφαντος Ἀφροδίτῃ πεποιημένον, Πρᾶξις ἐπέκλησιν, τοῦτό ἐστιν ἀρχαιότατον ἐν τῷ ναῷ. Πειθῶ δὲ καὶ ἑτέρα θεὸς, ἣν Παρήγορον ὀνομάζουσιν, ἔργα Πραξιτέλους. Σκόπα δὲ Ἔρως, καὶ Ἴμερος, καὶ Πόθος, εἰδὴ διάφορά ἐστι κατὰ ταῦτά τοις ὀνόμασι καὶ τὰ ἔργα σφίσι. πλησίον δὲ τοῦ τῆς Ἀφροδίτης ναοῦ Τύχης ἐστὶν ἱερὸν, Πραξιτέλους καὶ αὐτὴ τέχνη, καὶ ἐν τῷ ναῷ τῷ πλησίον Μούσας καὶ χαλκοῦν Δία ἐποίησε Λύσιππος. 7 Ἔστι δὲ Μεγαρεῦσι καὶ Κοροΐβου τάφος· τὰ δὲ ἐς αὐτὸν ἔπη κοινὰ ὅμως τοῖς Ἀργείοις ἐνταῦθα δηλώσω. ἐπὶ Κροτώπου λέγουσιν ἐν Ἀργεὶ βασιλεύοντος Ψαμάθην τὴν Κροτώπου τεκεῖν παῖδα ἐξ Ἀπόλλωνος· ἐχομένην δὲ ἰσχυρῶς τοῦ πατρὸς δῆματι τὸν παῖδα ἐκθεῖναι· καὶ τὸν μὲν διαφθείρουσιν ἐπιτιχόντες ἐκ τῆς ποίμνης κύνες τῆς Κροτώπου. Ἀπόλλων δὲ Ἀργείοις ἐς τὴν πόλιν πέμπει Ποικίλῃ· ταύτην τοὺς παῖδας ἀπὸ τῶν μητέρων

φασὶν ἀσπάζειν, ἐς ὃ Κόροιβος ἐς χάριν Ἀργείοις
 φρονεῦει τὴν Ποινὴν. φρονεύσας δὲ (οὐ γὰρ ἀνέεισφῶς
 δευτέρᾳ ἐπιπεσοῦσα νόσος λοιμώδης) Κόροιβος ἐκὼν
 ἦλθεν ἐς Ἀελφούς, ὑφέξον δίκας τῷ θεῷ τοῦ φόνου
 τῆς Ποινῆς. ἐς μὲν δὴ τὸ Ἄργος ἀναστρέφειν οὐκ
 εἶα Κόροιβον ἢ Πυθία, τρίποδα δὲ ἀράμενον φέ-
 ρειν ἐκέλευεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐνθα ἂν ἐκπίσῃ οἱ
 φέροντι ὁ τρίπους, ἐνταῦθα Ἀπόλλωνος οἰκοδομήσαι
 ναὸν, καὶ αὐτὸν οἰκῆσαι. καὶ ὁ τρίπους κατὰ τὸ
 ὄρος τὴν Γερανίαν ἀπολισθὼν, ἔλαθεν αὐτοῦ ἐκπε-
 σὼν· καὶ Τριποδίσκους κώμην ἐνταῦθα οἰκίσαι. Κο-
 ροίβῳ δὲ ἐστὶ τάφος ἐν τῇ Μεγαρέων ἀγορῇ· γέγρα-
 πται δὲ ἐλεγεία τῇ ἐς Ψαμάθην, καὶ τὰ ἐς αὐτὸν
 ἔχοντα Κόροιβον· καὶ δὴ καὶ ἐπίθημά ἐστι τῷ τά-
 φῳ Κόροιβος φρονέων τὴν Ποινὴν. τούτων ἀγάλ-
 ματα παλαιότατα, ὅποσα λίθου πεποιημένα ἐστὶν
 Ἑλλήσιν, ἰδὼν οἶδα.

CAPUT XLIV.

*De Orsippo — Apollinis Prostaterii templo et si-
 gnis in eo — memorandis in gymnasio Megarens. —
 memorandis in navali Megarens. dicto Nisaea —
 arce Nisaea — urbe Pegis et memorandis in ea —
 Aegialei sepulcro — Melampodis cultu — Autanovs
 sepulcro in vico Erinea — sepulcro Telephanis ti-
 bicinis — lapide conchite — via Scirone et petra
 Moluride — Ino et Melicerte — Scirone latrone a
 Theseo in mare deiecto — templo Iovis Aphasis
 et aliis signis — Eurysthei sepulcro — templo
 Apollinis Latoi.*

Κοροίβον δὲ τεθαπται πλησίον Ὀρσιππος, ὅς περτε-
 τωσμέριος ἐν τοῖς ἁγῶσι κατὰ δὴ παλαιὸν ἔθος τῶν

ἀθλητῶν Ὀλύμπια ἐνίκα στάδιον δραμὸν γυμνός.
 φασὶ δὲ καὶ στρατηγοῦντα ὕστερον τὸν Ὅρειππον
 ἀποτεμίσθαι χώραν τῶν προσοίκων. δοκοῦ δὲ οἱ καὶ
 ἐν Ὀλυμπίᾳ τὸ περίζωμα ἐκόντι περιρρηθῆναι, γνόντι,
 ὥς ἀνδρὸς περιζωσμένου δραμεῖν ῥήων ἐστὶν ἀνὴρ
 γυμνός. 2 Ἐκ δὲ τῆς ἀγορᾶς κατιοῦσι τῆς ὁδοῦ τῆς
 εὐθείας καλουμένης, Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐστὶν ἐν δεξιᾷ
 Προστατηρίου· τοῦτο ὀλίγον ἐκτραπέντα ἐστὶν ἐκ
 τῆς ὁδοῦ ἀνευρεῖν. Ἀπόλλων δὲ ἐν αὐτῷ κεῖται θεῶς
 ἄξιος, καὶ Ἀρτεμις, καὶ Ἀθητῶ, καὶ ἄλλα ἑγάλματά
 ἐσσι Πραξιτέλους ποιήσαντος, Ἀθητῶ καὶ οἱ παῖδες.
 3 Ἔστι δὲ ἐν τῷ γυμνασίῳ τῷ ἀρχαίῳ πλησίον πυ-
 λῶν καλουμένων Νυμφάδων λίθος παρεχόμενος πυ-
 ραμίδος σχῆμα οὐ μεγάλης· τοῦτον Ἀπόλλωνα ὀνο-
 μάξουσι Κυρινόν, καὶ Εἰλειθυίας ἐστὶν ἐνταῦθα ἱε-
 ρόν. τοσαυτὰ σφισιν ἐπιδείξω περὶ πόλιν.
 4 Ἔς δὲ τὸ ἐπίρσειον, καλούμενον καὶ ἐς ἡμᾶς ἐτι Νι-
 σαίαν, ἐς τοῦτο κατελθοῦσιν, ἱερὸν Διμητροῦς ἐσσι
 Μαλοφύρου· λέγεται δὲ καὶ ἄλλα ἐς τὴν ἐπίκλησιν,
 καὶ τοὺς πρώτους πρόβατα ἐν τῇ γῇ θρέψαντας Δι-
 μητρα ὀνομάσαι Μαλοφύρον. καταρρηθῆναι δὲ τῷ ἱε-
 ρῷ τὸν ὕψος τεκμαίροιντο ἂν τις ἀπὸ τοῦ χρόνου.
 5. Καὶ ἀκρόπολις ἐστὶν ἐνταῦθα, ὀνομαζομένη καὶ
 αὐτὴ Νισαία. καταβῆσι δὲ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως, μνημῆ
 ἐσσι πρὸς Θαλάσσην Λέλεγος, ὃν ἀφικόμενον βασι-
 λεῦσαι λέγουσιν ἐξ Αἰγύπτου, παῖδα δὲ εἶναι Πο-
 σειδῶνος καὶ Αἰβύης τῆς Ἐπάφου. παρήκει δὲ παρὰ
 τὴν Νισαίαν νῆσος οὐ μεγάλη. Μένως ἐνταῦθα ἐν
 τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς Νῆσον παρώρει τὸ ναυτικόν.

τῶν Κορητῶν .6 Ἡ δὲ ὄρεινὴ τῆς Μεγαρίδος τῆς Βοιωτῶν ἐστὶν ὄμορος, ἐν ᾗ Μεγαρεῦσι Πηγαὶ πόλεις, ἑτέρα δὲ Αἰγισθαῖνα ὄχιωται, ἰοῦσαι δὲ εἰς τὰς Πηγὰς ἐκτραπομένοις ὀλίγον τῆς λεωφόρου, πέτραι δέκνυνται διὰ πάσης ἔχουσα ἐμπεπηγότας οἷστοὺς εἰς ἣν οἱ Μηδοὶ ποτε ἐτόξευον ἐν τῇ νυκτί. 7 Ἐν δὲ ταῖς Πηγαῖς θάλας ὑπελίπετο ἄξιον Ἀρτέμιδος Σωτείρας ἐπὶ κλησὶν χαλκοῦν ἄγαλμα, μεγέθει τῷ παρὰ Μεγαρεῦσιν ἴσον, καὶ σχῆμα οὐδὲν διαφόρως ἔχον. καὶ Αἰγιαλέως ἐνταῦθα ἐστὶν ἡρώον τοῦ Ἀδράστου. τοῦτον γὰρ, ὅτε Ἀργεῖοι τὸ δεύτερον εἰς Θήβας ἐστράτευσαν, ὑπὸ τὴν πρώτην μύχην πρὸς Ἰλυσῶντι ἀποθανόντα οἱ προσήκοντες εἰς Πηγὰς τῆς Μεγαρίδος κομίσαντες θάπτουσι, καὶ Αἰγιαλεῖον ἔτι καλεῖται τὸ ἡρώον. 8 Ἐν Αἰγισθένοισι δὲ Μελάμποδος τοῦ Ἀμυνθάνος ἐστὶν ἱερὸν, καὶ ἡνὴρ οὐ μέγας ἐπειροχασμένος ἐν στήλῃ· καὶ θύουσι τῷ Μελάμποδι, καὶ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐορτὴν ἄγουσι. μαντεύεσθαι δὲ οὔτε δι' ὀνειράτων αὐτόν, οὔτε ἄλλως λέγουσι. καὶ τόδε ἄλλο ἦκουσα ἐν Ἐρενείᾳ τῇ Μεγαρίων κόμῃ, Αὐτοτόν τὴν Κῆδμου τῷ τε Ἀκταίωνος θανάτῳ συμβῆντι, ὡς λέγεται, καὶ τῇ πάσῃ τοῦ οἴκου τοῦ πικτωφίου τύχῃ περισσώτερον ἀλγούσαν ἐνταῦθα ἐκ Θηβῶν μετοικῆσαι· καὶ Αὐτοτόης μνημῆα ἐστὶν ἐν τῇ κόμῃ ταύτῃ. 9 Ἰοῦσαι δὲ ἐκ Μεγάρων εἰς Κόρινθον, ἄλλοι τέ εἰσι τάφοι, καὶ αὐλητοῦ Σαμίου Τηλεφάνους· ποιῆσαι δὲ τὸν τάφον Κλεοπάτραν τὴν Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου λέγουσι, καὶ Κασὸς τοῦ Φορωνέως μνημῆα ἐστὶ, τὸ μὲν ἔξαιχλῆς κόμῃ γῆς, ὑστερον δὲ τοῦ Θεοῦ χρησάντος ἐκο-

σμήθη λίθῳ κογχίτῃ. μόνοις δὲ Ἑλλήτων Μεγαρεῦ-
 σιν ὁ κογχίτης οὗτός ἐστι, καὶ σφισι καὶ ἐν τῇ πόλει
 πεποιήται πολλά ἐξ αὐτοῦ. Ἔστι δὲ ὕψος λευκός
 καὶ ἄλλου λίθου μαλακώτερος· κόγχαι δὲ αἱ θαλάσ-
 σιαὶ διὰ παντός ἐνεαίνονται. αὐτός μὲν τοιοῦτός
 ἐστιν ὁ λίθος. 10 Τὴν δὲ ὀνομαζομένην ἀπὸ Σκίρωνος
 καὶ ἐς τόδε Σκιρώνην, ἥνικα Μεγαρεῦσιν ἐπολεμά-
 ρη, πρῶτος, ὡς λέγουσιν, ἐποίησιν ἀνδράσιν εὐζῶνοις
 ὁδεύειν. Ἀδριανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ οὕτως, ὡς καὶ
 ἄρματα ἐναντία ἐλαύνεσθαι, κατέστησεν εὐρυχωρῇ
 τε καὶ ἐπιτηδείαν εἶναι. 11 Ἀόγοι δὲ εἰσιν ἐς τὰς
 πέτρας, αἱ κατὰ τὸ στενὸν τῆς ὁδοῦ μάλιστα ἀνέχου-
 σιν, ἐς μὲν τὴν Μολουρίδα, ὡς ἀπὸ ταύτης αὐτὴν ἐς
 θάλασσαν Ἰνώ ῥίψαι, Μελικέρτην ἔχουσα τῶν παῖ-
 δων νεώτερον· τὸν γὰρ δὴ πρῆσβύτερον αὐτῶν Αἰαφ-
 ρον ἀπέκτεινεν ὁ πατήρ. λέγεται μὲν δὴ καὶ μανέντα
 δοῦσαι ταῦτα Ἀθάμαντα· λέγεται δὲ καὶ ὡς εἰς τὴν
 Ἰνὴν καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς παῖδας χρήσασθαι ἀκρατῇ τῷ
 θυμῷ, τὸν συμβάντα Ὀρχομενίοις λοιμὸν καὶ τὸν
 δοκοῦντα Φοῖβου θάνατον αἰσθόμενος, οὐ τὸ θεῖον
 αἴτιον ὄν γενέσθαι, βουλευσάμενος δὲ ἐπὶ τοῖς πᾶσι
 Ἰνὴν μητρύνειν οὕσαν. τότε δὲ φεύγουσα ἐς θάλασ-
 σαν αὐτὴν καὶ τὸν παῖδα ἀπὸ τῆς πέτρας τῆς Μο-
 λουρίδος ἀφίησιν. ξερεχθέντος δὲ ἐς τὸν Κορινθίων
 Ἰσθμὸν ὑπὸ δελφίνος, ὡς λέγεται, τοῦ παιδὸς, τιμαὶ
 καὶ ἄλλαι τῷ Μελικέρτῃ δίδονται μετονομασθέντι
 Παλαίμονι, καὶ τῶν Ἰσθμίων ἐπ' αὐτῷ τὸν ἀγῶνα
 ἄγουσι. 12 Τὴν μὲν δὴ Μολουρίδα πέτραν Λευκο-
 θίας καὶ Παλαίμονος ἱερὰν ἤγηντο· τὰς δὲ μετὰ

ταύτην νομίζουσιν ἐναγεῖς, ὅτι παροικῶν σφίσιν ὁ Σκίρων, ὁπόσοις τῶν ξένων ἐπετύγχανεν, ἤφιει σφᾶς ἐς τὴν θάλασσαν. χελώνη δὲ ὑπενήχeto ταῖς πέτραις, τοὺς ἐσβληθέντας ἤρπάζειν· εἰσὶ δὲ αἱ θαλάσσιαι, πλὴν μεγέθους καὶ ποδῶν, ὅμοιαι ταῖς χερσαίαις, πόδας δὲ ἑοικότας ἔχουσι ταῖς φώκαις. τούτων περὶ ἤλθεν ἡ δίκη Σκίρωνος ἀφεθέντα ἐς θάλασσαν τὴν αὐτὴν ὑπὸ Θησέως. 13 Ἐπὶ δὲ τοῦ ὄρους τῇ ἄκρᾳ Διὸς ἐστὶν Ἀφροδίτου καλουμένου ναός. φασὶ δὲ ἐπὶ τοῦ συμβάντος ποτὲ τοῖς Ἑλλήσιν αὐχμοῦ, θύσαντος Αἰακοῦ κατὰ τι δὴ λόγιον τῷ Πανελληνίῳ Διὶ ἐν Αἰγίνῃ, κομίσαντα δὲ ἀφεῖναι καὶ διὰ τοῦτο Ἀφροδίτην καλεῖσθαι τὸν Δία. ἐνταῦθα καὶ Ἀφροδίτης ἄγαλμα καὶ Απόλλωνός ἐστι καὶ Πανός. 14 Προσελθοῦσι δὲ ἐς τὸ πρόσω, μνημῶς ἐστὶν Εὐρυσθέως. φεύγοντα δὲ ἐκ τῆς Ἀττικῆς μετὰ τὴν πρὸς Ἡρακλείδου μάχην ἐνταῦθα ἀποθανεῖν αὐτὸν ὑπὸ Ἰολάου λέγουσιν. ἐκ ταύτης τῆς ὁδοῦ καταβῆσιν Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐστὶ Δακτύου. καὶ μετὰ αὐτὸ Μεγαρεῦσιν ὄροι πρὸς τὴν Κορινθίαν, ἔνθα ἄλλον τὸν Ἡρακλέους μορομαχῆσαι πρὸς τὸν Ἀρκάδα Ἐχεμον λέγουσιν.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ
ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ
ΚΟΡΙΝΘΙΑΚΑ.

C A P V T I.

De terrae Corinthiacae appellatione et originibus — incolis Corinthi — Achaeorum bello contra Romanos — Corintho a Mummio eversa et a Caesare restituta — Cromyone vico et memorandis in eo — Isthmo — Sini Pityocampae et Periphete — Isthmi perfodiendi conaminibus factis — certamine Neptuni cum Sole de Corintho — memorandis in Isthmo — templo Neptuni et signis in eo.

Ἡ δὲ Κορινθία χώρα, μοῖρα οὖσα τῆς Ἀργείας, ἀπὸ Κορίνθου τὸ ὄνομα ἔσχηκε. Αἰὶς δὲ εἶναι Κόρινθον οὐδὲνα οἶδα εἰπόντα πω σπουδῇ, πλὴν Κορινθίων τῶν πολλῶν. Εὐμήλος δὲ ὁ Ἀμφιλύτου τῶν Βακχιαδῶν καλουμένων, ὅς καὶ τὰ ἔπη λέγεται ποιῆσαι, φησὶν ἐν τῇ Κορινθίᾳ συγγραφῇ, (εἰ δὲ Εὐμήλου γε ἢ συγγραφῇ) Ἐφύραν Ὠκεανοῦ θυγατέρα οἰκῆσαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ· Μαραθῶνα δὲ ὕστερον τὸν Ἐπωπίως τοῦ Ἀλκίως τοῦ Ἡλίου, φεύγοντα ἀνομίαν καὶ ὕβριν τοῦ πατρὸς, εἰς τὰ παραθαλάσσια μετα-

κῆσαι τῆς Ἀτικῆς· ἀποθανόντος δὲ Ἐπωπίως, ἀφι-
 κόμενον ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν ἀρχὴν διανείμαν-
 τα τοῖς παισὶν, αὐτὸν ἐς τὴν Ἀτικὴν αὐτὸς ἀναχω-
 ρῆσαι· καὶ ἀπὸ μὲν Σικυῶνος τὴν Ἀσωπίαν, ἀπὸ δὲ
 Κορίνθου τὴν Ἐφυραίαν μετονομασθῆναι. 2. Κο-
 ρινθον δὲ οἰκοῦσι Κορινθίῳ μὲν αὐτοῖς ἔτι τῶν ἀρ-
 χαίων, ἔποικοι δὲ ἀποσταλέντες ὑπὸ Ῥωμαίων· αἴ-
 τιον δὲ τὰ συνέδριον τὸ Ἀχαιῶν. συντελοῦντες γάρ
 ἐς αὐτὸ καὶ Κορίνθιοι μετέσχον τοῦ πολέμου τοῦ
 πρὸς Ῥωμαίους, ὃν Κριτόλαος στρατηγεῖν Ἀχαιῶν
 ἀποδειχθεὶς παρεσκεύασε γενέσθαι, τοὺς τε Ἀχαιούς
 ἀναπέλας ἀποστήναι καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσου
 τοὺς πολλοὺς· Ῥωμαῖοι δὲ ὡς ἐκράτησαν τοῦ πολέμου,
 παρείλοντο μὲν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τὰ ὄπλα,
 καὶ τὴν περιτείλον, ὅσαι τετειχισμέναι πόλεις ἦσαν. Κο-
 ρινθον δὲ ἀνάστατον Μομμίου ποιήσαντας, τοῦ τότε
 ἡγουμένου τῶν ἐπὶ στρατόπεδον Ῥωμαίων, ὕστερον
 λέγουσιν ἀνοικίσαι Καίσαρα, ὃς πολιτείαν ἐν Ῥώμῃ
 πρῶτος τὴν ἐφ' ἡμῶν κατεστήσατο· ἀνοικίσαι δὲ καὶ
 Καρχηδόνα ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τῆς αὐτοῦ. 3. Τῆς δὲ Κο-
 ρινθίας ἐστὶ γῆς καὶ ὁ καλούμενος Κρομύων, ἀπὸ
 τοῦ Κρώμου τοῦ Ποσειδῶνος. ἐνταῦθα τραφῆναι
 λέγουσι καὶ τὸν λεγόμενον Θησέως Πιτυοκάμπτην,
 καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τόπον ἐστὶν ἔργον· προϊοῦσι γὰρ
 ἢ πίτυς ἄχρη τε ἐμοῦ ἐπιφύκει παρὰ τὸν αἰγιαλόν.
 καὶ Μελικέρτου βωμὸς ἦν. ἐς τοῦτον τὸν τόπον ἐκ-
 κομισθῆναι τὸν παῖδα ὑπὸ δελφίνος λέγουσι. κειμέ-
 νῳ δὲ ἐπιτυχόντι Σίσυφον θάψαι τε ἐν τῷ Ἰσ-
 θμῷ, καὶ τὸν ἀγῶνα ἐπ' αὐτῷ ποιῆσαι τῶν Ἰσθμίων

4. Ἔστι δὲ ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς ἀρχῆς, ἔνθα δ' ἀπὸ τῆς
 Σίνις λαμβανόμενος πιτύων ἦγεν εἰς τὸ κάτω σφῆς
 ὁπόσων δὲ μάχῃ κρατήσκειν, ἀπ' αὐτῶν δῆσας ἀφί-
 κεν ἅν τὰ δένδρα ἄνω φέρεσθαι· ἐνταῦθα ἑκατέρα
 τῶν πιτύων τὸν δεξιόντα ἐπ' αὐτῇ εἴλκε, καὶ τοῦ δε-
 σμοῦ μὴδ' ἐτίρωσε εἰκοντος, ἀλλ' ἀμφοτέρωθεν ἐπί-
 σης βιαζομένου διεσπᾶτο ὁ δεδεμένος. ταισὺντο διε-
 φθάρη τρόπῳ καὶ αὐτὸς ὑπὸ Θησέως ὁ Σίνις· ἐκώ-
 θηκε γάρ Θησεὺς τῶν κακούργων τὴν ὁδὸν τὴν εἰς
 Ἀθήνας ἐκ Τροιζῆνος, οὗς τε πρότερον κατηγίδμησα,
 ἀνελὼν, καὶ ἐν Ἐπιδαύρῳ τῇ ἱερᾷ Περιφρήτην Ἡφαί-
 στου νομιζόμενον, κρητύνη χαλκῇ χρώμενον εἰς τὰς
 μάχας. 5. Καθήκει δὲ ὁ τῶν Κορινθίων Ἰσθμὸς τῇ
 μὲν εἰς τὴν ἐπὶ Κεγχρῆας, τῇ δὲ εἰς τὴν ἐπὶ Λεχαιῶν
 θάλασσαν· τοῦτο γάρ ἡπειρον ποιεῖ τὴν ἐντὸς χώ-
 ραν. ὅς δὲ ἐπαχείρησε Πελοπόννησον ἐργάσασθαι
 τῆσον, προαπέλιπε διορύσσων Ἰσθμόν· καὶ ὅθεν
 μὲν διορύσσειν ἤρξαντο, δηλώνεισιν, εἰς δὲ τὰ πετρῶ-
 δες οὐ προεχώρησαν ἀρχήν· μένει δὲ, ὡς ἐπεφύκει,
 καὶ νῦν ἡπειρος ὤν. Μεξάνδρῳ τι τῷ Φιλίππου,
 διασκάψαι Μίμαντα ἐθελήσαντι, μόνον τοῦτο οὐ
 προεχώρησε τὸ ἔργον· Κνιδίους δὲ ἡ Πυθία τὸν
 Ἰσθμόν ὀρύσσοντας ἐπαυσε. οὕτω χαλεπὸν ἀνθρώ-
 πῳ, τὰ θεῖα βιάσασθαι. 6. Τὸ δὲ οὐ Κορινθίοις
 μόνον περὶ τῆς χώρας ἐστὶν εἰρημένον, ἀλλὰ, ἐμοὶ
 δοκεῖ, Ἀθηναῖοι πρῶτοι περὶ τῆς Ἀττικῆς ἐσεμνολό-
 γησαν. λέγουσι δὲ καὶ οἱ Κορινθιοί, Ποσειδῶνα
 ἐλθεῖν Ἠλίῳ περὶ τῆς γῆς εἰς ἀμφισβήτησαν· Βρι-
 σσῶν δὲ διαλλωκτὴν γενέσθαι σφίσιν, Ἰσθμόν μὲν

καὶ ὅσα ταύτῃ δικάσαντα εἶναι Ποσειδῶνος, τὴν δὲ ἄκραν Ἠλίω δόντα τὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως. ἀπὸ μὲν τούτου λέγουσιν εἶναι τὸν Ἰσθμὸν Ποσειδῶνος. 7. Θέας δὲ αὐτόθι ἄξια ἔστι μὲν θέατρον, ἔστι δὲ στάδιον λίθου λευκοῦ. ἐλθόντι δὲ ἐς τοῦ θεοῦ τὸ ἱερόν, τοῦτο μὲν ἀθλητῶν νικησάντων τὰ Ἰσθμια ἐστήκασιν εἰκόνες, τοῦτο δὲ πυτῶν δένδρα ἐστὶ πεφυτευμένα ἐπὶ στοίχου τὰ πολλὰ ἐς εὐθὺ αὐτῶν ἀνήκοντα. τῷ νῦν δὲ ὅντι μέγεθος οὐ μέλζοντι ἐφειστήκασιν Τρίτωνες χαλκοῦ. καὶ ἀγάλματά ἐστιν ἐν τῷ προνάῳ, δύο μὲν Ποσειδῶνος, τρίτον δὲ Ἀμφιτρίτης, καὶ Θάλασσα καὶ αὕτη χαλκῇ. τὰ δὲ ἔνδον ἐφ' ἡμῶν ἀνέθηκεν Ἡρώδης Ἀθηναῖος, ἵππους τέσσαρας ἐπιχρύσους πλὴν τῶν ὀπλῶν· ὀπλαὶ δὲ σφισιν εἰσὶν ἐλέφαντος. καὶ Τρίτωνες δύο παρὰ τοὺς ἵππους εἰσὶ χρυσοῦ, τὰ μετ' ἐξὺν καὶ οὗτοι ἐλέφαντος· τῷ δὲ ἄρματι Ἀμφιτρίτη καὶ Ποσειδῶν ἐφειστήκασιν. καὶ παῖς ὀρθὸς ἐστὶν ἐπὶ δελφῖνος ὁ Παλαίμων· ἐλέφαντος δὲ καὶ χρυσοῦ καὶ οὗτοι πεποιήνται. τῷ βιάθρῳ δὲ ἐφ' οὗ τὸ ἄρμα, μέση μὲν ἐπείργασται Θάλασσα, ἀνέχουσα Ἀφροδίτην παιῖδα· ἐκατέρωθεν δὲ εἰσιν αἱ Νηρηΐδες καλούμεναι. ταύταις καὶ ἐτέρωθεν τῆς Ἑλλάδος βωμοὺς οἶδα ὄντας· τοὺς δὲ καὶ τεμένη σφίσιν ἀναθέντας ποιμαίνουσιν, ἔνθα καὶ Ἀχιλλεῖ τιμαί. Διωτοῖς δὲ ἐν Γαβύλοις ἱερόν ἐστιν ἄγιον, ἔνθα πέπλος ἐπὶ ἐλείπετο, ὃν Ἕλληνες Ἐριφύλην λέγουσιν ἐπὶ τῷ παιδί λαβεῖν Ἀλκμαίωνι. 8. Τοῦ Ποσειδῶνος δὲ εἰσὶν ἐπειργασμένοι τῷ βιάθρῳ καὶ οἱ Τυνδαρεω παῖδες, ὅτι δὴ σοιτῆρες καὶ οὗτοι νεῶν καὶ

ἀνθρώπων εἰςὶ ναυτιλλομένων. τὰ δὲ ἄλλα ἀνίσκει-
ται Γαλήνης ἄγαλμα καὶ Θαλάσσης, καὶ ἵππος εὐ-
καομένος κήτι τὰ μετὰ τὸ στέρνον, Ἰνώ τε καὶ Βελ-
λεροφόντης, καὶ ὁ ἵππος ὁ Πήγασος.

CAPVT II.

*De templo Palaemonis — templo Cycloporum — se-
pulcris Sisyphi et Nelei — Isthmicis ludis — Cen-
chreis et Lechaeo, navalibus Corinthiorum — Hele-
nae balneo — sepulcris prope viam — Craneo et
memorandis in eo — Laide — memorandis in urbe
Corintho — Pentheo.*

Τοῦ περιβόλου δέ ἐστιν ἐντὸς Παλαίμονος ἐν ἀρι-
στερᾷ ναός. ἀγάλματα δὲ ἐν αὐτῷ Ποσειδῶν καὶ
Λευκοθέα καὶ αὐτὸς ὁ Παλαίμων. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο
ἄδυτον καλούμενον, κἀθοδος δὲ ἐς αὐτὸ ὑπόγειος,
ἐνθα δὴ τὸν Παλαίμονα κεκρῦφθαι φασίν. ὅς δ'
ἂν ἐνταῦθα ἢ Κορινθίων ἢ ξένος ἐπίορκα ὁμάσῃ, σὺ-
δεμία ἐστὶ μηχανὴ διαφυγεῖν τοῦ ὄρκου. 2. Καὶ
δὴ ἱερὸν ἐστὶν ἀρχαῖον Κυκλώπων καλούμενος βω-
μὸς, καὶ θύουσιν ἐπ' αὐτῷ Κύκλωσι. τάφους δὲ
Σισύφου καὶ Νηλῆως (καὶ γὰρ Νηλεῖα ἀφικόμενον ἐς
Κόρινθον νόσω τελευτῆσαι φασι, καὶ περὶ τὸν
Ἴσθμὸν ταφῆναι) οὐκ ἂν οὐδ' εἰ ζητοῖη τις ἐπιλε-
ξάμενος εὐροὶ τὰ Εὐμήλον. Νηλῆως μὲν γὰρ οὐδὲ
Νέστορι ἐπιδειχθῆναι τὸ μνημα ὑπὸ τοῦ Σισύφου
φασί· χρῆναι γὰρ ὄγνωστον τοῖς πᾶσιν ὁμοίως
εἶναι. Σίσυφον δὲ ταφῆναι μὲν ἐν τῷ Ἴσθμῳ, τὸν
δὲ οἱ τάφον καὶ τῶν ἐφ' ἑαυτοῦ Κορινθίων ὀλίγους
εἶναι τοὺς εἰδότας. ὁ δὲ Ἴσθμικὸς ἀγὼν οὐδὲ ἀνα-
στάντων ὑπὸ Μομμίου Κορινθίων ἐξέλειπεν, ἀλλ'

ὅσαι μὲν χρόνον ἡρήμωτο ἡ πόλις, Σικωνίοις
 ἄγειν ἐπιτείραπτο τὰ Ἴσθμια· οἰκισθείσης δὲ αὐ-
 θις, εἰς τοὺς νῦν οἰκήτορας περιῆλθεν ἡ τιμή.
 3. Κορινθίοις δὲ ταῖς ἐπιτελείαις τὰ ὀνόματα Λέχης
 καὶ Κεγχρείας ἔδοσαν, Ποσειδῶνος εἶναι καὶ Πειρή-
 νης τῆς Ἀχελώου λεγόμενοι· πεποιήται δὲ ἐν Ἡοίαις
 μεγάλαις, Οἰβάλου θυγατέρα εἶναι καὶ Πειρήνην.
 ἔστι δὲ ἐν Αἰχαίᾳ μὲν Ποσειδῶνος ἱερὸν καὶ ἄγαλ-
 μα χαλκοῦν· τὴν δὲ ἐς Κεγχρείας ἰόντων ἐξ Ἴσθμοῦ,
 ναὸς Ἀρτέμιδος καὶ ξόανον Ἀρχαῖον. ἐν δὲ Κεγχρεί-
 αις Ἀφροδίτης τέ ἐστι ναὸς καὶ ἄγαλμα λίθον· με-
 τὰ δὲ αὐτὸ ἐπὶ τῷ ῥεύματι τῷ διὰ τῆς θαλάσσης
 Ποσειδῶνος χαλκοῦν. κατὰ δὲ τὸ ἕτερον πέρας τοῦ
 λιμένος Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἰσίδος ἱερὰ. Κεγχρεῶν δὲ
 ἀπ' ἀντικρὺ τὸ Ἑλένης ἐστὶ λουτρόν. ὕδωρ ἐς θα-
 λασσαν ἐκ πέτρας ῥεῖ πύλῃ καὶ ὑλμυρὸν, ὕδατι ὁ-
 μοιον ἀρχομένῳ θερμαίνεσθαι. 4. Ἀνοῦσαι δὲ ἐς
 Κόρινθον, καὶ ἄλλα ἐστὶ κατὰ τὴν ὁδὸν μνήματα,
 καὶ πρὸς τῇ πύλῃ Διογένης τιθαπται ὁ Σινωπεύς,
 ὃν κύνα ἐπὶ κλησὶν καλοῦσιν Ἕλληνες. πρὸ δὲ τῆς
 πόλεως κυπαρίσσων ἐστὶν ἄλσος ὀνομαζόμενον Κρί-
 νιον. ἐνταῦθα Βελλεροφόντου τέ ἐστι τέμενος, καὶ
 Ἀφροδίτης ναὸς Μελευτίδος, καὶ τάφος Αἰΐδος, ὃν
 δὴ λίκαινα ἐπὶ δημῷ ἐστὶ κριὸν ἔχουσα ἐν τοῖς προτέ-
 ροις ποσίν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ἐν Θεσσαλίᾳ Αἰΐδος
 φαιμένων μνήμα εἶναι· παριγένετο γὰρ καὶ ἐς Θεσ-
 σαλίαν ἐρυσθεῖσα Ἰπποστροφάτου. τὸ δὲ ἑσπέρης ἐξ
 Ἰτακῶν αὐτὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ λέγεται παῖδα εἶναι
 ὑπὸ Νικίαν καὶ Ἀθηναίων ἀλῶναι· παραθεῖσάν δὲ

ἐς Κορίνθον ὑπερβα-
 θυνμασθῆναι τε οἱ
 βητεῖν σφᾶς καὶ νῦν

5. Λόγου δὲ αὐ-
 ᾗτι τῶν ἁρχαίων ἐστὶ
 ἀκμῆς ἐποιήθη τῆς
 ρᾶς (ἐνταῦθα γὰρ
 τε ἐπέκλησιν Ἐφεσί-
 πλὴν τῶν προσώπων
 σιν ἐρυθρῆς κεκόσμη-
 ὀνομάζουσι. 6. Τ

ἐγὼ γράφω. Πεν-
 ἄλλα τολμᾷν λέγουσιν
 ἐλθεῖν ἐπὶ κατασκο-
 ρεῖς δένδρον θιάσασθαι
 ἐφώρσαν, καθελκί-
 τος ὑποσπᾶν ἄλλο ὅ-
 ὡς Κορίνθιοι λέγουσιν
 ρόντας τὸ δένδρον ἐ-
 ἀπ' αὐτοῦ διὰ τόδε

7. Ἔστι δὲ καὶ Τύ-
 λίθου. παρὰ δὲ αὐ-
 σίον δὲ ὠκοδόμηται
 χαλκοῦς, καὶ διελφί-
 δῶνος ἀφιεῖς ὕδωρ,
 χαλκοῦς. ἔστι καὶ

Κυθηρίου ποιήσαν
 χαλκοῦ μὲν καὶ ὄρ-
 ναὸς πεποιήται, τὸ

ὑπαιθρον, τὸ μὲν ἐπὶ κλησιν οὐκ εἶχε, τὸν δὲ αὐτῶν
Χθόριον, καὶ τὸν τρίτον καλοῦσιν Ὀφιστον.

CAP V T III.

*De memorandis in urbe Corintho continuatio —
Octaviae templo — Pirene fonte — aere Corinthio —
balneis Corinthiorum et fontibus — Medae
liberorum sepulcro — Medea et Iasone, et pri-
mis Corinthi regibus.*

Ἐν μίᾳ δὲ τῆς ἀγορῆς ἐστὶν Ἀθηναῖα χαλκῇ· τῇ βά-
θρῳ δὲ αὐτῆς ἐστὶ Μουσῶν ἀγάλματα ἐπειρασμένα.
ὑπὲρ δὲ τὴν ἀγορὰν ἐστὶν Ὀκταβίας ναὸς ἀδελφῆς
Αὐγούστου βασιλεύσαντος Ῥωμαίων μετὰ Καίσαρα
τὸν οἰκιστὴν Κορίνθου τῆς νῦν. 2. Ἐκ δὲ τῆς ἀ-
γορῆς ἐξιόντων τὴν ἐπὶ Λέχαιον προπύλαιά ἐστι, καὶ
ἐπ' αὐτῶν ἄρματα ἐπὶ χρῦσα, τὸ μὲν Φαέδοντα
Ἥλλου παῖδα, τὸ δὲ Ἥλιον αὐτὸν φέρον. ὀλίγον
δὲ ἀποτέρω τῶν προπυλαίων εἰσιούσιν ἐν δεξιᾷ ἐστὶν
Ἡρακλῆς χαλκοῦς. 3. Μετὰ δὲ αὐτὸν ἑσοδός ἐστι
τῆς Πειρήνης εἰς τὸ ὕδωρ. ἐπὶ δὲ αὐτῇ λέγουσιν, ὡς
ἡ Πειρήνη γένοιτο ὑπὸ θακρῶν ἐξ ἀνθρώπου πηγῇ,
τὸν παῖδα ὀδυρομένη Κεγχρῖαν ὑπὸ Ἀρτέμιδος ἀκού-
σης ἀποθανόντα. κεκόσμηται δὲ ἡ πηγὴ λίθῳ λευ-
κῷ, καὶ πεποιημένα ἐστὶν οἰκήματα σπηλαιοῖς κατὰ
ταῦτά, ἐξ ὧν τὸ ὕδωρ εἰς κρήνην ὑπαιθρον ῥεῖ, πιεῖν
τε ἡδὺ, καὶ τὸν Κορίνθιον χαλκὸν διάπυρον καὶ
θερμὸν ὄντα ὑπὸ ὕδατος τοῦτον βάπτεσθαι λέγου-
σιν· ἐπὶ χαλκός γε οὐκ ἔστι Κορινθίσις· ἔστι γὰρ
οὐ καὶ Ἀπόλλωνος ἄγαλμα πρὸς τῇ Πειρήνῃ, καὶ
περίβολός ἐστιν· ἐν δὲ αὐτῷ γραφὴ τὸ τοῦ Ὀδυσ-
σεὺς εἰς τοὺς μνηστῆρας ἔχουσα τόλμημα. 4. Ἀν-

Θις δ' ἰοῦσιν ἐπὶ Λεχίου τὴν εὐθείαν, χαλκοῦς κα-
 θήμενός ἐστιν Ἑρμῆς, παρέστηκε δέ οἱ κριός· ὅτι
 Ἑρμῆς μάλιστα δοκεῖ θεῶν ἐφορᾶν καὶ αὐξεῖν ποί-
 μνας, καθὰ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐν Ἰλιάδι ἐποίησεν·

Τῶν Φόρβαντος πολυμήλου, τὸν ἦα μάλιστα

Ἑρμείας Τρώων ἐφίλει, καὶ κτῆσιν ὅπασσε.

τὸν δὲ ἐν τελετῇ Μητροῦς ἐπὶ Ἑρμῇ λεγόμενον καὶ τῷ
 κριῷ λόγον ἐπιστάμενος, οὗ λέγω. μετὰ δὲ τὸ ἄγαλ-
 μα τοῦ Ἑρμοῦ Ποσειδῶν καὶ Αὐκοθία καὶ ἐπὶ δελ-
 φινός ἐστιν ὁ Παλαίμων. 5. Αὐτὴρ δὲ ἔστι μὲν
 πολλαχότ Κορινθίοις καὶ ἄλλα, τὰ μὲν ἀπὸ τοῦ και-
 νοῦ, τὸ δὲ βασιλέως Ἀδριανοῦ κατασκευάσαντος·
 τὸ δὲ ὀνομασιώτατον αὐτῶν πλησίον τοῦ Ποσειδῶ-
 νος, τοῦτο δὲ Εὐρυκλῆς ἐποίησιν ἀνὴρ Σπαρτιά-
 τής, λίθοις κασμήσας καὶ ἄλλοις, καὶ ὃν ἐν Κρό-
 καις χώρας τῆς Ἀακωνικῆς ὀρύσσουσιν. ἐν ἀριστερᾷ
 δὲ τῆς εἰσόδου Ποσειδῶν, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀρτεμις
 θηρεῦνουσα ἔστηκε. Κρῆναι δὲ πολλαὶ μὲν ἀνά τὴν
 πόλιν πεποιήνται πᾶσαι, αἵτε ἀφ' ὁδοῦ ὀρίοντός σφι-
 σιν ὕδατος· καὶ ὃ δὴ βασιλεὺς Ἀδριανὸς ἐσήγαγεν
 ἐκ Στυμφήλου· θείας δὲ μάλιστα ἄξια παρὰ τὸ ἄ-
 γαλμα τὸ τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ ὁ Βελλεροφόντης ἔπε-
 σι, καὶ τὸ ὕδωρ ὃ δι' ὀπλῆς ἵππου ῥεῖ τοῦ Πηγά-
 σου. ἑτέραν δὲ ἐκ τῆς ἀγορᾶς τὴν ἐπὶ Σικυῶνα ἐρ-
 χομένοις εἶναι ἰδεῖν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ ναός καὶ ἄγαλ-
 μα χαλκοῦν Ἀπόλλωνος· καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω κρήνη
 καλουμένη Γλαυκῆς· εἰς γὰρ ταύτην ἔρριπεν αὐτὴν
 (ὥς λέγουσι) τῶν Μηδείας ἐκείνης φαρμάκων τὸ
 ὕδωρ νομίζουσα ἵαμα. 6. Ἐπὲρ ταύτην πεποιήται

τὴν κρήνην καὶ τὸ καλοῦμενον Ἰλιδεῖον. παρὰ δὲ αὐτὸ μνημῆός ἐστι τοῖς Μηδείας παισὶν, ὧν ὀνόματα μὲν σφισι Μέρμερος καὶ Φέρης, καταλιθωθῆναι δὲ ὑπὸ Κορινθίων λέγονται τῶν δώρων εἵνεκα, ὧν τῇ Γλαύκῃ κομίσαι φασὶν αὐτοὺς· ἅτε δὲ τοῦ θανόντου βιαίου καὶ οὐδ' αὖ τῷ δικαίῳ γενομένου, τὰ τέκνα Κορινθίων τὰ ἡπία ὑπ' αὐτῶν ἐφθείρετο, πρὶν ἢ, χρήσαντος τοῦ Θεοῦ, θυσίαι τε αὐτῶν ἐπέτιμοι κατέστησαν, καὶ Αἷμα ἐπιστάθη. τοῦτο μὲν δὴ καὶ ἐς ἡμᾶς ἐτι λείπεται γυναικὸς ἐς τὸ φοβερώτερον εἰκὼν πεποιημένη. Κορίνθου δὲ ἀναστάτου σινομένης ὑπὸ Ῥωμαίων, καὶ Κορινθίων τῶν ἀρχαίων ἀπολομένων, οὐκέτι ἐκείναι καθιστήσασιν αὐτοῖς αἱ θυσίαι παρὰ τῶν ἐποίκων, οὐδὲ ἀποκείρονται σφισιν οἱ παῖδες, οὐδὲ μέλαιναν φοροῦσιν ἐσθῆτα. 7. Μηδεία δὲ τότε μὲν ἐλθοῦσα ἐς Ἀθήνας συνῶκησεν Αἰγῆ· χρόνῳ δὲ ὑατιρον φωραθεῖσα ἐπιβουλεύειν Θησεῖ καὶ ἐξ Ἀθηρῶν ἐφυγε. παραγυρομένη δὲ ἐς τὴν λεγομένην τότε Ἀρίαν τοῖς ἀνθρώποις ἔδωκε τὸ ὄνομα καλεῖσθαι Μήδους ἀπ' αὐτῆς. τὸν δὲ παῖδα, ὃν ἐπήγετο φεύγουσα ἐς τοὺς Ἀρίους, γενέσθαι λέγουσιν ἐξ Αἰγῶς, ὄνομα δὲ οἱ Μήδον εἶναι. Ἑλλάνικος δὲ αὐτὸν Πολύξενον καλεῖ, καὶ πατὴρ δ' Ἰάσονός φησιν εἶναι. Ἐπὶ δὲ ἐστὶν ἐν Ἑλλήσιν Ναυπλάκτια ὀνομαζόμενα· πεποιήται δὲ ἐν αὐτοῖς, Ἰάσονα ἐξ Ἰωλκοῦ μετὰ τὸν Πελίου θάνατον ἐς Κορκύραν μετοικῆσαι, καὶ οἱ Μέρμερον μὲν τὸν πρεσβύτερον τῶν παίδων ὑπὸ λεαίνης διαφθαρεῖναι, θηρεύοντα ἐν τῇ πέτρᾳ ἡπείρου· Φέρητι δὲ οὐδὲν

ἐστὶν ἐς μνήμην προσκείμενον. Κιναιθῶν δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος (ἐγενεολόγησε γὰρ καὶ οὗτος ἔπειτα) Μηδὸν καὶ θυγατέρα Ἐριῶπιν Ἰάσονος εἶπεν ἐκ Μηδείας γενέσθαι· πέρας δὲ ἐς τοὺς παῖδας οὐδὲ τούτω πεποιημένα ἐστίν. 8. Εὐμηλος δὲ ἥλιον ἔφη δοῦναι τὴν χώραν Ἀλωεῖ μὲν τὴν Ἀσωπίαν, Αἰήτην δὲ τὴν Ἐφυραίαν· καὶ Αἰήτην ἀπιδόντα ἐς Κόλχους παρακαταθέσθαι Βούνην τὴν γῆν· Βούνον δὲ Ἐρμού καὶ Ἀλκιδαρμείης εἶναι, καὶ ἐπεὶ Βούνος ἐτελεύτησεν, οὕτως Ἐπωπεία τὸν Ἀλωέως καὶ τὴν Ἐφυραίων σχεῖν ἀρχήν· Κορίνθου δὲ ὑστερον τοῦ Μαραθῶνος, οὐδένα ὑπολειπομένου παῖδα, τοὺς Κορινθίους Μηδεῖαν μεταπεμφυμένους ἐξ Ἰωλκοῦ παραδοῦναι αἰ τὴν ἀρχήν· βασιλεύειν μὲν δὴ δὲ αὐτὴν Ἰάσονα ἐν Κορίνθῳ, Μηδεία δὲ παῖδας μὲν γίγνεσθαι, τὸ δὲ αἰεὶ γινόμενον κατακρύπτειν αὐτὸ εἰς τὸ ἱερὸν φέρουσαν τῆς Ἥρας· κατακρύπτειν δὲ ἀθανάτους ἔσεσθαι νομίζουσιν· τέλος δὲ αὐτὴν τε μαθεῖν, ὥς ἡμαρτήκοι τῆς ἐλπίδος, καὶ ἅμα ὑπὸ τοῦ Ἰάσονος φωραθεῖσαν, (οὐ γὰρ αὐτὸν ἔχειν δεομένην συγγνώμην ἀποπλέοντα ἐς Ἰωλκὸν οἴχισθαι) τούτων δὲ εἵνεκα ἀπελθεῖν καὶ Μηδεῖαν παραδοῦσαν Σισύφῳ τὴν ἀρχήν. τὰδε μὲν οὕτως ἔχοντα ἐπεξήλεξάμην.

CAPVT IV.

*De templo Minervae Chalinitidis — Bellerophon-
te — Sisyphii posteris Corinthi regibus — Bacchia-
dis Corinthi regnum obtinentibus et a Cypselo ex-
pulsis — Cypseli stirpe — Daedali artis operi-
bus — templa Iovis Capitolini seu Coryphaei —
fonte Lerna ac templis et signis prope illum —
templis et signis in via ad Corinthi arcem.*

Τοῦ μνήματος δὲ ἐστὶν οὗ πόρῳ Χαλινίτιδος Ἀθη-
νῆς ἱερὸν. Ἀθηναῖαν γὰρ θεῶν μάλιστα συγκατεργά-
σασθαι τὰ τε ἄλλα Βελλεροφόντη φασί, καὶ ὡς τὸν
Πήγασόν οἱ παραδοίη, χειρωσαμένη τε καὶ ἐνθῆσα
αὐτῇ τῷ ἵππῳ χαλινόν. Τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦτο ξύ-
ρον ἐστὶ, πρόσωπόν τε καὶ χεῖρες καὶ ἀκρόποδες εἰς
λευκοῦ λίθου. 2. Βελλεροφόντην δὲ οὐκ αὐτοκρά-
τορα ὄντα βασιλεύειν, εἶναι δὲ ἐπὶ Προίτῃ καὶ Ἀγ-
ρίοις ἐγὼ τε πείθομαι, καὶ ὅστις τὰ Ὀμήρου μὴ
πάρρηγον ἐξελέξατο. φαίνονται δὲ καὶ Βελλεροφόν-
του μετακλήσαντος ἐς Λυκίαν οὐδέν ἦσσαν οἱ Κορί-
νθιοι τῶν ἐν Ἀργεὶ δυνατῶν ἢ Μυκήναις ὑπακούον-
τες· ἰδίᾳ τε οὐδένα παρέσχοντο ἄρχοντα τῆς ἐπὶ
Τροίαν στρατίας, συντεταγμένοι δὲ Μυκηναίοις καὶ
ῥοσὶν ἄλλων Ἀγαμέμνων ἡγεῖτο, μετέσχον τοῦ στό-
λου. 3. Σισύφῳ δὲ οὗτοι Γλαῦκος μόνον ὁ Βελλε-
ροφόντιου πατήρ, ἀλλὰ καὶ ἕτερος υἱὸς ἐγένετο Ὀρ-
νυτίων, ἐπὶ δὲ αὐτῷ Θέρσανδρός τε καὶ Ἄλμος.
Ορνυτίωνος δὲ ἦν Φῶκος, Προσιδῶνος δὲ ἐπίκλη-
σιν. καὶ ὁ μὲν ἀπόικησεν ἐπὶ Θιναίαν τῆς νῦν κα-
λουμένης Φωκίδος, Θύας δὲ Ὀρνυτίωνος υἱὸς νεώτε-
ρος κατέμεινεν ἐν τῇ Κορίνθῳ. Θύαντος δὲ Δαμο-

φῶν· Λαμοφῶντος δὲ ἦν Προπόδας· Προπόδα δὲ
 Δωρίδας καὶ Τανθίδας· τούτων βασιλευόντων, Δω-
 ρικεῖς στρατεύουσιν ἐπὶ Κόρινθον· ἡγεῖτο δὲ Ἀλήτης
 Ἰππότου τοῦ Φύλαντος τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἡρακλέους·
 Δωρίδας μὲν οὖν καὶ Τανθίδας παραδόντες τὴν βα-
 σιλείαν Ἀλήτῃ καταμένουσιν αὐτοῦ· τῶν δὲ Κοριν-
 θίων ὁ δῆμος ἐξέπεσεν, ὑπὸ Δωρίων κρατηθεὶς μά-
 χῃ· Ἀλήτης δὲ αὐτὸς τε καὶ οἱ ἀπόγονοι βασιλεύου-
 σιν ἐς μὲν Βάκχιν τὸν Προῦρνιδος ἐπὶ γενεᾷς πέντε
 4. Ἀπὸ τούτου δὲ οἱ Βακχιάδαι καλούμενοι πέντε
 ἄλλας γενεὰς ἰς Τελεστήν τὸν Ἀριστοδήμου· καὶ Τε-
 λεστήν μὲν κατὰ ἔχθος Ἀριεὺς καὶ Περάντας κτείνου-
 σιν· βασιλεὺς δὲ οὐδαὶς ἔτι ἐγένετο, πρυτάνεις δὲ ἐ-
 Βακχιαδῶν ἐνιαυτὸν ἄρχοντες, ἰς ὃ Κύφελος τυραν-
 νήσας ὁ Ἡτιάωνος ἐξέβαλε τοὺς Βακχιάδας· ἀπόγο-
 νος δὲ ἦν ὁ Κύφελος Μέλανος τοῦ Ἀντάσου· Μέλα-
 να δὲ ἐκ Γονεούσης τῆς ὑπὲρ Σικυνῶνος στρατεύοντι
 σὺν Δωριεῦσιν ἐπὶ Κόρινθον Ἀλήτης τὸ μὲν παρὰ
 τίκα, ἀπειπύοντος τοῦ θεοῦ, παρ' ἄλλους τῶν Ἑλλή-
 των ἐκέλευσεν ἀποχωρεῖν, ὕστερον δὲ ἁμαρτὸν τοῦ
 χρησμοῦ δέχεται οὐνοικον· τοιαῦτα μὲν ἐς τοὺς Κο-
 ρινθίων βασιλεῖς συμβάντα εὕρισκον· 5. Τὸ δὲ
 ἱερὸν τῆς Ἀθηνᾶς τῆς Χαλκιδίδος πρὸς τῷ θεάτρῳ
 σφίσις ἐστίν· Καὶ πλησίον ξόανον γυμνὸν Ἡρα-
 κλέους· Δαιδάλου δὲ αὐτὸ φασιν εἶναι τέχνην· Δαι-
 δαλος δὲ ὅπῃσα εὐργάσαστο, ἀτοπώτερά μὲν ἐστὶν ἐ-
 πὶ τὴν ὄψιν, ἐπιπρέπει δὲ ὅμως καὶ ἔνθεον τοῦτοις
 ὑπὲρ δὲ τὸ θεατρὸν ἐστὶν ἱερὸν Διὸς Καπιτωλίου
 φωνῇ τῇ Ῥωμαίων· κατὰ ἐλλάδα δὲ γλῶσσαν Κορυ-

φαῖτος ὀνομάζουτ' ἄν. Τοῦ Θεάτρου δέ ἐστι τοῦδε πόρῳ γυμνάσιον τὸ ἀρχαῖον, καὶ πηγὴ καλουμένη Λέρνα· κίονες δέ ἐστήκασι περὶ αὐτὴν, καὶ καθέδραι πεποιήνται τοὺς εἰσελθόντας ἀναψύχειν ὥρα θέρους. πρὸς τοῦτω τῷ γυμνασίῳ ναὸς Θεῶν εἰσιν, ὁ μὲν Διὸς, ὁ δὲ Ἀσκληπιοῦ. τὰ δὲ ἀγάλματα, Ἀσκληπιὸς μὲν καὶ Ὑγεία λευκοῦ λίθου, τὸ δὲ τοῦ Διὸς χαλκοῦν ἐστίν.

7. Ἀνιοῦσι δὲ εἰς τὸν Ἀκροκόρινθον (ἥ δὲ ἐστίν ὄρος ὑπὲρ τὴν πόλιν κορυφὴ, Βριμάτω μὲν Ἡλίου δόντος αὐτὴν, ὅτε ἐδίκαζεν, Ἡλίου δέ, ὥς οἱ Κορίνθιοι φασιν, Ἀφροδίτῃ παρέτος) ἐς δὴ τὸν Ἀκροκόρινθον τοῦτον ἀνιοῦσιν ἐστίν Ἰσίδος τεμένη· ὧν τὴν μὲν Πελαγίαν, τὴν δὲ Αἰγυπτίαν αὐτῶν ἐπονομάζουσιν. καὶ δύο Σαράπιδος, ἐν Κανώβῳ καλουμένου τὸ ἕτερον. Μετὰ δὲ αὐτὰ Ἡλίῳ πεποιήνται βωμοὶ, καὶ Ἀνάγκης καὶ Βίας ἐστὶν ἱερὸν· εἰσιέναι δὲ ἐς αὐτὸ οὐ τομίζουσιν. ὑπὲρ ταῦτο μητρός Θεῶν ναὸς ἐστὶ, καὶ στήλη καὶ θρόνος· λίθων καὶ ἡ στήλη καὶ ὁ θρόνος. Ὁ δὲ τῶν Μοιρῶν καὶ Δήμητρος καὶ Κόρης οὐ φανερά ἔχουσι τὰ ἀγάλματα. Ταύτῃ καὶ τὸ τῆς Βουναίας ἐστὶν Ἥρας ἱερὸν, ἰδρυσάμενου Βούνου τοῦ Ἑρμοῦ· καὶ δι' αὐτὸ ἡ Θεὸς καλεῖται Βουναία. Ἀνελθοῦσι δὲ ἐς τὸν Ἀκροκόρινθον, ναὸς ἐστὶν Ἀφροδίτης· ἀγάλματα δὲ αὐτὴ τε ὥπλισμένη, καὶ Ἥλιος, καὶ Ἔρως ἔχων τόξον.

CAPVT V.

De Sisyphi indicio de Aegina a Ioue rapta et illius poena apud inferos — Asopo fluuiio eiusque progenie — Maeandro, Inopo, Nilo fluuiis — Teneae urbe — templo Apollinis incenso — Sicyonia terra — Aegialeo eiusque posteris, Aegialeae imperium obtinentibus.

Τὴν δὲ πηγὴν, ἣ ἐστὶν ὀπισθε τοῦ ναοῦ, δῶρα μὲν Ἀσωποῦ λέγουσιν εἶναι, δοθῆναι δὲ Σιούφου· τοῦτον γὰρ εἰδότες, ὥς εἴη Ζεὺς ἡσπακὼς Αἰγίνα θυγατέρα Ἀσωποῦ, μὴ πρότερον φάναι ζητοῦντες μηνύσειν, πρὶν ἢ οἱ καὶ ἐν Ἀκροκορίνθῳ γένοιτο ὕδωρ. δόντος δὲ Ἀσωποῦ, μηνύει τε οὗτος, καὶ ἀντί τοῦ μηνύματος δίκην (ὅτω πιστὰ) ἐν ἔδου δίδωσιν. ἤκουσα δὲ ἤδη τὴν Πειρήνην φαμένων εἶναι ταύτην, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτόθεν ὑπορρεῖν ἐν τῇ πόλει. 2. Ὁ δὲ Ἀσωπὸς οὗτος ἄρχεται μὲν ἐκ τῆς Φλιασίας, ῥεῖ δὲ διὰ τῆς Σικωνίας, καὶ ἐκδίδωσιν ἐς τὴν ταύτης θάλασσαν. θυγατέρας δὲ αὐτοῦ γενέσθαι Φλιάσιοι φασὶ Κόρκυραν, καὶ Αἰγίναν, καὶ Θήβην· ἀπὸ μὲν δὴ Κορκύρας καὶ Αἰγίνης τὰς νήσους, Σχερίαν καὶ Οἰνώνην καλουμένας, μετονομασθῆναι· ἀπὸ δὲ Θήβης τὴν ὑπὸ τῇ Καδμείᾳ κληθῆναι. Θηβαῖοι δὲ οὐχ ὁμολογοῦσι, φάμενοι τοῦ Βοιωτίου τὴν Θήβην Ἀσωποῦ, καὶ οὐ τοῦ Φλιασίου εἶναι. τὰ δ' ἄλλα ἐς τὸν ποταμὸν Φλιάσιοι καὶ Σικωνιοὶ λέγουσι, τὸ ὕδωρ ἔπηλν, καὶ οὐχ ἐγγώριον εἶναι οὐδὲ Μαίανδρον γὰρ κατιόντα ἐκ Κελαινῶν διὰ Φρυγίας καὶ Καρίας, καὶ ἐκδιδόντα ἐς τὴν πρὸς Μιλήτω θάλασσαν, ἐς Πελοπόννησον ἔρχεσθαι, καὶ ποιεῖν τὸ

Ἀσωπόν. οἶδα δὲ καὶ Ἀηλίων τοιοῦτο ἀκούσας ἔπειρον, ὕδωρ, ὃ καλοῦσιν Ἰωσπον, εἶναι σφισιν ἐκ τοῦ Νεῖλου. καὶ δὴ καὶ αὐτὸν ἔχει τὸν Νεῖλον λόγος Εὐφράτην ὄντα ἐς ἔλος ἀφανίζεσθαι, καὶ αὐτὴς ἀνιόντα ὑπὲρ Αἰθιοπίας Νεῖλον γίνεσθαι. Ἀσωποῦ μὲν περὶ τοιαῦτα ἤκουσα. 3. Ἐκ δὲ τοῦ Ἀκροκορίνθου τραπέισι τὴν ὀρεινὴν, πύλη τέ ἐστιν ἡ Τενεατικὴ, καὶ Εἰληθυίας ἱερὸν· ἐξήκοντα δὲ ἀπέχει μάλιστα σταδία ἀπὸ καλονόμης Τενέας. Οἱ δὲ ἄνθρωποι φασιν οἱ ταύτη, Τυῶες εἶναι, ἐχθροὶ δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων ἐκ Τενέιδου γινόμενοι ἐνταῦθα, Ἀγαμέμνονος δόντος οἰκῆσαι· καὶ διὰ τοῦτο θεῶν μάλιστα Ἀπόλλωνα τιμῶσιν.

4. Ἐκ Κορίνθου δὲ οὐκ ἐς μεσόγαίαν, ἀλλὰ ἐς τὴν ἐπὶ Σικυνῶνα ἰοῦσι, ναὸς ἐμπεπηρημένος ἐστὶν οὗ πόρῳ τῆς πόλεως, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τῆς ὁδοῦ. γεγενησὶ μὲν δὴ καὶ ἄλλοι πόλεμοι περὶ τὴν Κορινθίαν, καὶ πῦρ ἐπέλαβεν (ὥς τὸ εἶκος) καὶ οἰκίας, καὶ ἱερὰ τὰ ἕξω τείχους, ἀλλὰ τοῦτόν γε τὸν ναὸν Ἀπόλλωνος εἶναι λέγουσι, καὶ ὅτι Πυρρός κατακαύσειεν ὁ Ἀχιλλεύς αὐτόν. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἤκουσα καὶ ἄλλα τοιόνδε, ὥς οἱ Κορίνθιοι Αἰὶ ποιήσαντο Ὀλυμπίῳ τὸν ναόν, καὶ ὥς ἐξαίφνης πῦρ πῶθεν ἐμπεσὺν διαφθείρειεν αὐτόν.

5. Σικυνῶνιοι δὲ (οὗτοι γὰρ ταύτῃ Κορινθίοις εἶσιν ὁμοιοί) περὶ τῆς χώρας τῆς σφετέρης λέγουσιν, ὥς Αἰγιαλὸς αὐτόχθων πρῶτος ἐν αὐτῇ γένοιτο· καὶ Πιλοπονήσῃσιν δὲ ὅσον ἔτι καὶ νῦν καλεῖται Αἰγιαλός, ἀπ' ἐκείνου βασιλεύοντος ὀνομασθῆναι, καὶ

Αἰγιάλειαν αὐτὸν οἰκίσαντα πρῶτον ἐν τῷ πεδίῳ πό-
λιν· οὗ δέ ἐστι νῦν σφισι τὸ ἱερὸν τῆς Ἀθηνῶς,
Ἀκρόπολιν τοῦτο εἶναι. Αἰγιάλειός δὲ Εὐρώπη γε-
νέσθαι φασὶν, Εὐρώπος δὲ Τελχίνα, Τελχίνος δὲ
Ἄπιν. οὗτος ὁ Ἄπιν ἐς τοσόνδε ἠνυξήθη δυνάμειος,
πρὶν ἢ Πέλοπα ἐς Ὀλυμπίαν ἀφικέσθαι, ὥς τὴν ἐν-
τός Ἰσθμοῦ χώραν Ἀτίαν ἀπ' ἐκείνου καλεῖσθαι.
Ἀπιδος δὲ ἦν Θελξίων, Θελξιόνοσ δὲ Αἰγυρος· τοῦ
δὲ Θουρίμαχος· Θουριμάχου δὲ Λεύκιππος· Λευ-
κίππῳ δὲ ἄρρενες παῖδες οὐκ ἐγένοντο, θυγάτηρ δὲ
Καλχινία. ταύτῃ τῇ Καλχινίᾳ Ποσειδῶνα συγγε-
νέσθαι φασὶ, καὶ τὸν τεχθέντα ὑπ' αὐτῆς ἔθρεψεν
ὁ Λεύκιππος, καὶ τελευτῶν παρὶδωκέν οἱ τὴν ἀρχήν·
ὄνομα δὲ ἦν Πέρατος τῷ παιδί. τὰ δὲ ἐς Πλημναῖον
τὸν Πέρατου μάλιστα ἐφαίνεται μοι θανάτου ἄξια.
τὰ γὰρ οἱ τικτόμενα ὑπὸ τῆς γυναικὸς, αὐτίκα ὁπό-
τε πρῶτον κλαύσειεν, ἠφίει τὴν ψυχὴν, ἐς ὃ Δημή-
τηρ ἔλεον ἴσχει Πλημναίου, παραγενομένη δὲ ἐς τὴν
Αἰγιάλειαν ὥς δὴ γυνὴ ξένη Πλημναίῳ παῖδα ἀνέ-
θρεψεν Ὀρθόπολιν. Ὀρθοπόλιδι δὲ θυγάτηρ γίνε-
ται Χρυσόρρη. ταύτην τεκεῖν νομίζουσιν ἐξ Ἀπόλ-
λωνος, καὶ ὁ παῖς ὠνομάσθη Κορωνός· Κορωνοῦ
δὲ γίνονται Κόραξ, καὶ νεώτερος Λαμίδων.

CAPVT VI.

*De Eroppei adventu e Thessalia — Antiopes raptu
et Eroppei bello cum Nycteo gesto — Lamedonte —
Sicyone eiusque natalibus et posteris — reli-
quis Sicyoniōrum regibus et rebus.*

Κόρακος δὲ ἀποθανόντος ἄπαιδος, ὑπὸ τοῦτον τὸν

καιρὸν Ἐπωπεύς ἀφικόμενος ἐκ Θεσσαλίας ἔσχε τὴν ἀρχήν. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος στρατὸν ἀφισι πολέμιοι λέγουσιν ἐς τὴν χώραν τότε ἐλθεῖν πρῶτον, τὰ πρὸ τούτου πάντα τὸν χρόνον διατελέσασιν ἐν εἰρήνῃ. Αἰτία δὲ ἦδε. 2. Ἀντιόπης ἐν Ἑλλήσι τῆς Νυκτίως ὄνομα ἦν ἐπὶ κάλλει· καὶ οἱ καὶ φήμη προσῆν, Ἀσωποῦ θυγατέρα, ὃς τὴν Θηβαΐδα καὶ Πλαταΐδα ὄριζει, καὶ οὐ Νυκτίως εἶναι ταύτην οὐκ οἶδα εἴτε γυναῖκα αἰτήσας, εἴτε θρασύτερον ἐξ ἀρχῆς βουλευσάμενος, Ἐπωπεύς ἀρπάζει. ὥς δὲ οἱ Θηβαῖοι σὺν ὅπλοις ἦλθον, ἐνταῦθα τιτρώσκεται μὲν Νυκτεὺς, ἐτιρώθη δὲ κρατῶν τῇ μάχῃ καὶ Ἐπωπεύς. Νυκτεῖα μὲν δὴ κάμνοντα ὀπίσω κομίζουσιν ἐς Θήβας· καὶ ὥς ἔμελλε τελευτᾶν, Ἀσκὸν ἀδελφονόοντα παραδίδωσι Θηβαῖων ἐν τῷ παρόντι ἀρχεῖν. Ἀλβδακὸν γὰρ τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου παῖδα ἔτι αὐτός τε ἐπειρόπευεν ὁ Νυκτεὺς, καὶ τότε ἀπέλιπεν ἐπιτροπεύειν ἐκεῖνον. τοῦτον οὖν τὸν Ἀσκὸν ἰκέτευσε στρατῷ μίξονι ἐπὶ τὴν Αἰγυπτίαν ἐλάσαντα τιμωρήσασθαι μὲν Ἐπωπεία, κακοῦν δὲ, εἰ λάβοι, καὶ αὐτὴν Ἀντιόπην. Ἐπωπεύς δὲ τὸ μὲν παραντίκτα ἐπινίκια ἔδνε, καὶ Ἀθηναῖς ἀποδοῦναι γαδὸν· ἐπ' ἐξεργασμένῳ δὲ εὐξάτο ἐνδειξασθαι τὴν θεὸν, εἰ οἱ τετελεσμένος ἐστὶν ὁ γαδὸς κατὰ γνώμην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν ἔλαιον λέγουσι φνῆναι πρὸ τοῦ γαοῦ. ὕστερον δὲ καὶ Ἐπωπεία κατέλαβεν ἀποθανεῖν ὑπὸ τοῦ τραύματος ἀμελιθέντος κατὰρχας, ὥς μηδὲν εἰ Ἀσκῷ δεῖσθαι πολέμου. Αἰμίδων γὰρ ὁ Κορωνοῦ βασιλεύσας μετὰ Ἐπωπεία ἐξέδωκεν Ἀντιόπην, ἥ δὲ ὥς ἐς Θήβας ἦγγο

τὴν ἐπ' Ἐλευθερῶν, ἐνταῦθα καὶ ὁδὸν τέκτει. καὶ
ἔπη τοῦτω πεποίηκεν Ἄγρις ὁ Ἀμφικτολέμων·

Ἀντιόπη δ' ἔτεκε Ζῆθον, αἶ Ἀμφίονα διόν,

Ἄσωποῦ κούρη ποταμοῦ βαθυδινήεντος,

Ζηνί τε κυσαμένη, καὶ Ἐποπτεῖ ποιμένι λαῶν.

Ὀμηρος δὲ σφῶς ἀνήγαγεν ἐπὶ τὸ σεμνότερον τοῦ
γένους, καὶ Θήβας φησὶν οἰκίσαι πρώτους, ἀποκρί-
νων τὴν κάτω πόλιν (ἐμοὶ δοκεῖν) ἀπὸ τῆς Καδμείας.
Λαμίδων δὲ βασιλεύσας ἔγημεν ἐξ Ἀθηναίων γυναῖκα
Φηνῶ Κλυτίαν· καὶ ὕστερον γενομένου οἱ πολέμου
πρὸς Ἀρχανδρον καὶ Ἀρχιτέλη τοὺς Ἀχαιοὺς, συμμα-
χήσοντα ἐπηγάγετο Σικυῶνα ἐκ τῆς Ἀττικῆς· καὶ
θυγατέρα τε συνῆκισεν αὐτῷ Ζευξίππην· καὶ ἀπὸ
τούτου βασιλεύσαντος ἡ γῆ Σικυωνία καὶ Σικυνίαν
ἀπὲρ Αἰγυλίας ἡ πόλις ὠνομάσθη. 3. Σικυῶνα δὲ οὐ
Μαραθῶνος τοῦ Ἐπιοπέως, Μητίωνος δὲ εἶναι τοῦ
Ἐρεχθίδος φασίν. ὁμολογεῖ δὲ σφισι καὶ Ἄσιος. ἐπεὶ
Ἡσιόδος τε καὶ Ἰβυκος, ὁ μὲν ἐποίησεν, ὡς Ἐρεχθίδος
εἶη Σικυνίαν· Ἰβυκος δὲ εἶναι Πέλοπος φησιν αὐτὴν.
Σικυῶνος δὲ γίνεται Χθονοφύλη· Χθονοφύλης δὲ
καὶ Ἐρμοῦ Πόλυβον γενέσθαι λέγουσιν· ὕστερον
δὲ αὐτὴν Φλίας ὁ Διονύσου γαμεῖ, καὶ οἱ παῖς Ἀν-
δροδάμας γίνεται. Πόλυβος δὲ Ταλαῶ τῷ Βίαντος
βασιλεύοντι Ἀργείων Ἀνσιάνασσαν τὴν θυγατέρα
ἔδωκε· καὶ ὅτε Ἀδράστος ἔφυγεν ἐξ Ἀργεῶς, παρὰ
Πόλυβον ἦλθεν ἐς Σικυῶνα· καὶ ὕστερον ἀπυδα-
νάντος Πολύβου, τὴν ἐν Σικυῶνι ἀρχὴν ἔσχεν.
Ἀδράστου δὲ ἐς Ἀργεῶς κατελθόντος, Ἰανίσκος ἀπό-
γονος Κλυτίου τοῦ Λαμίδωντι κηδεύσαντος ἐλθὼν

ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἐβασίλευσεν. Ἀποθανόντος δὲ Ἰανίσκου, Φαῖστος τῶν Ἡρακλείους λεγόμενος παίδων καὶ οὗτος εἶναι. Φαῖστον δὲ κατὰ μαντείαν μετοικήσαντος ἐς Κρήτην, βασιλεύσαι λέγεται Ζεῦξιππος Ἀπόλλωνος υἱὸς καὶ νύμφης Συλλίδος. 4. Μετὰ δὲ Ζεῦξιππον τελευτήσαντα Ἀγαμέμνων στρατὸν ἤγαγεν ἐπὶ Σικυῶνα καὶ τὸν βασιλέα Ἰππόλυτον Ῥοπάλου παῖδα τοῦ Φαῖστου. δεισας δὲ τὸν στρατὸν ἐπιόντα Ἰππόλυτος συνεχώρησεν Ἀγαμέμνονος κατήκοος καὶ Μυκηναίων εἶναι. Ἰππολύτου δὲ ἦν τοῦτου Ἀακιστάδης. Φάλλης [Τυμφάλης] δὲ ὁ Τημένου καταλαβὼν νύκτωρ Σικυῶνα σὺν Λωριεῦσι κακὸν μὲν ἔτε Ἡρακλείδην καὶ αὐτὸν ἐποίησεν αὐδῶν, κοινοῦν δὲ ἔαχε τῆς ἀρχῆς. καὶ Λωριεῖς μὲν Σικυῶνιοι γυνάσκειν ἀπὸ τούτου καὶ μοῖρα τῆς Ἀργείας.

CAPVT VII.

De Demetrio Sicyonis arcis urbem adstruente — terrae motu Sicyonem vastante — Sicyoniorum sepulcris et mortuos humandi more — Eupolidis, comici poetae, et aliorum sepulcris — memorandis in arce Sicyon. — theatro sub arce — templo Bacchi eiusque signis Baccheo et Lysio — templo Dianae Limnaeae — templo Suidae eiusque cultus origine — templo Apollinis et Marsyae tibulis ibi conditis.

Τὴν δὲ τοῦ Ἀλγιστάδους ἐν τῷ πεδίῳ πόλιν Δημήτριος κατέλων ὁ Ἀντιγόνης τῇ πάλαι ποτὲ ἀγοπύλῃ προσέκτισε τὴν νῦν πόλιν. ἔχοντων δὲ ἄσθενῶς ἤδη τῶν Σικυωνίων (αἰτίαν δὲ οὐκ ὀρθῶς ποιοῖ τις ἂν ζητῶν, ἀποχρῶτο δὲ τῷ Ὀμήρῳ λελεγμένῳ περὶ Λιός·

"Ὅς δὴ πολλὰων πόλιν κατέλυσε κάρηνα,) διακειμένοις οὐκ ἀδυνάτως, ἐπιγενόμενος σεισμός ὀλίγον τὴν πόλιν ἐποίησεν ἀνδρῶν ἔρημον, πολλὰ δὲ σφῆς καὶ τῶν ἐς ἐπίδειξιν ἀφείλετο· ἐκάκωσε δὲ καὶ περὶ Καρίαν καὶ Λυκίαν τὰς πόλεις, καὶ Ῥοδίοις ἐπέσθη μάλιστα ἡ νῆσος· ὥστε καὶ τὸ λόγιον τετελέσθαι Σιβύλλῃ τὸ ἐς τὴν Ῥόδον ἔδοξεν.

2. Ἐκ δὲ τῆς Κορινθίας ἐλθοῦσιν ἐς τὴν Σικυννίαν, Λύκου Μεσσηνίου μνημῖά ἐστιν, ὅστις δὴ οὗτος ὁ Λύκος· οὐ γάρ τινα Λύκον εὕρισκω Μεσσηνίαν ἀσκήσαντα πέντιαθλον, οὐδὲ Ὀλυμπικὴν ἀνηρημένον νίκην· τοῦτο μὲν δὴ χῶμά ἐστι γῆς. 3. Αὐτοὶ δὲ Σικυνῶνιοι τὰ πολλὰ εἰκότι τρόπῳ θύπτουσι. τὸ μὲν σῶμα γῇ κρύπτουσιν, λίθου δὲ ἐποικοδομήσαντες κρηπίδα κίονας ἐφιστῆσαι, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἐπίθημα ποιῶσι κατὰ τοὺς αἰετοὺς μάλιστα τοὺς ἐν τοῖς ναοῖς· ἐπίγραμμα δὲ ἄλλο μὲν γράφουσιν οὐδέν, τὸ δὲ ὄνομα ἐφ' ἑαυτοῦ καὶ οὐ πατρόθεν ὑπειπόντες κελεύουσι τὸν νεκρὸν χαίρειν. 4. Μετὰ δὲ τὸ μνημα τοῦ Λύκου διαβεβηκόσιν ἤδη τὸν Ἀσωπὸν ἐστιν ἐν δεξιᾷ τὸ Ὀλύμπιον· ὀλίγον δὲ ἔμπροσθεν ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ τάφος Εὐπόλιδι Ἀθηναίῳ ποιήσαντι κωμῳδίαν. προελθοῦσι δὲ καὶ ἐπιστρέψασιν ὡς ἐπὶ τὴν πόλιν, Ξενοδίκης μνημῖά ἐστιν ἀποθανούσης ἐν ὀιδίσι· πεποίηται δὲ οὐ κατὰ τὸν ἐπιχώριον τρόπον, ἀλλ' ὡς ἂν τῇ γραφῇ μάλιστα ἁρμόζοι· γραφὴ δὲ, εἴπερ ἄλλη τις, καὶ αὕτη ἐστὶ θεᾶς ἀξία, προελθοῦσιν ἐντεῦθεν τάφος Σικυννίοις ἐστίν, ὅσοι περὶ Πελλήνην καὶ Λύμην τὴν Ἀχαιῶν, καὶ ἐν Μεγάλῃ πόλει, καὶ

περὶ Σιλασίαν ἐτελεύτησαν· τὰ δὲ ἐξ αὐτοῦς σαφέ-
 στερον ἐν τοῖς ἐφεξῆς δηλώσω. πρὸς δὲ τῇ πύλῃ πη-
 γή ἐστι σφίσιν ἐν σπηλαίῳ, ἧς τὸ ὕδωρ οὐκ ἀνέισιν
 ἐκ γῆς, ἐπιρρέει δὲ ἐκ τοῦ ὀρόφου τοῦ σπηλαίου· καὶ
 καλεῖται δι' αὐτὸ στάζουσα ἡ πηγὴ. 5. Ἐν δὲ τῇ νῦν
 ἀκροπόλει Τύχης ἱερὸν ἐστὶν Ἀκραίας, μετὰ δὲ αὐτὸ
 Διοσκούρων· ξοανὰ τε οὗτοι καὶ τὸ ἄγαλμα τῆς Τύ-
 χης ἐστί. τοῦ θειάτρου δὲ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν ὠκοδο-
 μημένον τὸν ἐν τῇ σπηρῇ πεποιημένον ἄνδρα ἀσπίδα
 ἔχοντα Ἀρατὸν φασὶν εἶναι τὸν Κλεινίου. Μετὰ δὲ τὸ
 θέατρον Διονύσου ναὸς ἐστι· χρυσοῦ μὲν καὶ ἐλί-
 φαντος ὁ θείος, παρὰ δὲ αὐτὸν Βάκχαι λίθον λευ-
 κοῦ. ταύτας τὰς γυναῖκας ἱερὰς εἶναι, καὶ Διονύσω
 μαίνεσθαι λέγουσιν. ἄλλα δὲ ἁγάλματα ἐν ἀποῤῥή-
 τη Σικυνωτίῳ ἐστί· ταῦτα μὲν καθ' ἕκαστον ἔτος
 νυκτὶ ἐς τὸ Διονύσιον ἐκ τοῦ καλουμένου Κοσμη-
 τηρίου κομίζουσι· κομίζουσι δὲ μετὰ δάδων τε ἡμέ-
 ρων καὶ ὕμνων ἐπιχωρίων. ἡγύεται μὲν οὖν, ὃν Βακ-
 χεῖον ὀνομάζουσιν, (Ἀνδροδάμας σφίσιν ὁ Φλίαντος
 τοῦτον ἰδρύσατο) ἔπεται δὲ ὁ καλούμενος Λύσιος,
 ὃν Θηβαῖος Φάνης, εἰπουσῆς τῆς Πυθίας, ἐκόμισεν
 ἐκ Θηβῶν. ἐς δὲ Σικυνῶνα ἦλθεν ὁ Φάνης, ὅτε Ἀρι-
 στομάχος ὁ Κλειοδάμου· τῆς γάρ οἱ γενομένης μαν-
 τείας ἡμαρτῶν, δι' αὐτὸ καὶ καθόδου τῆς ἐς Πελο-
 πόνησον ἡμαρτιν. ἐκ δὲ τοῦ Διονυσίου βαδίζουσιν
 ἐς τὴν ἀγορὰν ἐστὶ ναὸς Ἀρτέμιδας ἐν δεξιᾷ Λιμναίας.
 καὶ ὅτι μὲν κατεῤῥήνηκεν ὁ ὄροφος, δηλὰ ἐστὶν ἰδύν-
 τι· περὶ δὲ τοῦ ἁγάλματος, οὔτε ὡς κομωθέντος
 εἰέρωσε, οὔτε ὅτινα αὐτοῦ διαφθορὰς τρόπον, εἰπὶν

ἔχουσιν. 7. Ἐξ δὲ τὴν ἀγορὰν ἐσελθοῦσι, Πειθοῦς
 ἐστὶν ἱερὸν, οὐδὲ τοῦτο ἄγαλμα ἔχον. Πειθὼ δὲ
 ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε αὐτοῖς κατέστη σέβασθαι. Ἀπόλλων
 καὶ Ἀρτεμις ἀποκτείναντες Πύθωνα παρεγένοντο ἐς
 τὴν Αἰγιάλειαν καθαρσίῳ ἐνεκα, γενομένου δὲ
 σφισι δείματος, ἔνθα καὶ νῦν Φόβον ὀνομάζουσι
 τὸ χωρίον, οἳ μὲν ἐς Κρήτην παρὰ Κασσιάνορα ἀπε-
 τράπαντο, τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἐν τῇ Αἰγιάλειᾳ νόσος
 ἐπέλαβε· καὶ σφῶς ἐκέλευον οἱ μάντις Ἀπόλλωνα
 ἰλάσασθαι καὶ Ἀρτεμιν. οἳ δὲ παῖδας ἐπὶ καὶ ἴσας
 παρθένους ἐπὶ τὸν Σῦθαν ποταμὸν ἀποστέλλουσιν
 ἱκετεύοντας· ὑπὸ τούτων δὲ πεισθέντας τοὺς θεοὺς
 φασιν ἐς τὴν τότε ἀκρόπολιν ἔλθειν· καὶ ὁ τόπος,
 ἔνθα πρῶτον ἀφίκοιτο, Πειθοῦς ἐστὶν ἱερὸν. τού-
 τοις δὲ ἰοικότα καὶ νῦν ἔτι ποιεῖται. καὶ γὰρ ἐπὶ
 τὸν Σῦθαν ἴασιν οἱ παῖδες τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἀπόλλω-
 νος, καὶ ἀγαγόντες δὴ τοὺς θεοὺς εἰς τὸ τῆς Πει-
 θοῦς ἱερὸν αὐτοῖς ἀπάγειν εἰς τὸν ναὸν φασὶ τοῦ
 Ἀπόλλωνος. ὁ δὲ ναὸς ἔστι μὲν ἐν τῇ νῦν ἀγορᾷ· τὸ
 δὲ ἐξ ἀρχῆς λέγουσιν αὐτὸν ὑπὸ Προίτου ποιηθῆ-
 ναι· τὸς γὰρ οἱ θυγατέρας ἐνταῦθα τῆς μανίας παύ-
 σασθαι. 8. λέγουσι δὲ καὶ τάδε· ὡς Μελίαγρος ἐς
 τοῦτον τὸν ναὸν ἀνέθηκε τὴν λόγχην, ἣ τὸν ὕν κα-
 τιεργέσατο. καὶ αὐλοὺς ἀνατεθῆναι φασιν ἐνταῦθα
 τοὺς Μαρσύου. γενομένης γὰρ τῆς συμφορᾶς τοῦ Σιλη-
 τῶ, τὸν ποταμὸν τὸν Μαρσύαν κατενιγκεῖν αὐτοὺς
 ἐς τὸν Μαίανδρον· ἀναφανέντας δὲ ἐν τῷ Ἀσωπῶ,
 καὶ κατὰ τὴν Σικυνωκίαν ἐκπεσόντας, ὑπὸ ποιμένος
 τοῦ εὐρόντος δοθῆναι τῷ Ἀπόλλωνι. τούτων τῶν ἀ-

ναθημάτων οὐδὲν ἔτι ἐλείπετο· συγκατεκαύθη γὰρ ἡμιπυραμένῳ τῷ ναοῖ. τὸν δὲ ἐπ' ἐμοῦ ναὸν καὶ τὸ ἄγαλμα Πυθοκλῆς ἀνέθηκε.

CAPVT VIII.

De templo imperatoribus Romanis consecrato, antea Cleonis domo — Sicyoniorum tyrannis et republica ab Arato restituta — Arato Achaeorum duce eiusque magnis rebus gestis.

Τῷ δὲ τῆς Πειθοῦς ἱερῷ τὸ ἐγγὺς τέμενος ἀνειμένον βασιλεῦσαι Ῥωμαίων οἰκία ποτὲ ἦν Κλέωνος τυραννοῦ. Κλεισθένης μὲν γάρ ὁ Ἀριστωνύμου τοῦ Πυρρῶνος ἐχόντων ἔτι τὴν κάτω πόλιν Σικωνίων ἐτυράνησας· Κλέων δὲ ἐν τῇ νῦν πόλει. 2. Πρὸ ταύτης τῆς οἰκίας ἡρώδης ἐστὶν Ἀράτου μέγιστα Ἑλλήνων ἐργασαμένου τῶν ἐφ' αὐτοῦ· ἔχει δὲ ὧδε τὰ ἐς αὐτόν. μετὰ Κλέωνα μοναρχήσαντα ἐνέπεσε τῶν ἐν τέλει πολλοῖς ἐπιθυμία τυραννίδος οὕτω δὴ τι ἀκάθεκτος, ὥς καὶ ἄνδρας δύο Εὐθύδημον καὶ Τιμοκλείδην ὁμοῦ τυραννῆσαι. τοὺτους μὲν οὖν ἐξέβαλεν ὁ δῆμος, Κλεινίαν τὸν πατέρα Ἀράτου προστησάμενος· ἔπειτα δὲ ὕστερον οὐ πολλοῖς ἐτυράνησεν Ἀβαντίδας. Κλεινία μὲν οὖν συνεβεβήκει πρότερον ἔτι ἡ τελευταία· Ἀράτον δὲ Ἀβαντίδας φρυγὰς ἐποίησεν, ἣ καὶ αὐτὸς ἀπικώρησεν Ἀράτος ἐθελοντῆς. Ἀβαντίδαν μὲν οὖν κτείνουσιν ἄνδρες τῶν ἐπικωρίων· τύραννος δὲ αὐτίκα ἐγγόνει ὁ Ἀβαντίδου πατήρ Πασίας. Νικοκλῆς δὲ ἐκείτον ἀνελὼν ἐτυράνησεν αὐτὸς. ἐπὶ τοῦτον τὸν Νικοκλῆα Ἀράτος ἀφικόμενος Σικωνίων φρυγᾶσι καὶ Ἀργείοις μισθωτοῖς, τοὺς μὲν ἔλαθεν ὥστε

ἐν σκότει, (νύκτωρ γὰρ δὴ τὴν ἐπιχειρήσιν ἐποιεῖτο τοὺς δὲ καὶ βιασάμενος τῶν φυλακιστῶν ἐγένετο ἐντὸς τείχους· καὶ (ὑπέφαινε γὰρ ἔως ἤδη) προσλαβὼν τὸν δῆμον ἐπὶ τὴν οἰκίαν σπουδῇ τὴν τυραννικὴν τρέπεται. καὶ ταύτην μὲν εἶλεν οὐ χαλεπῶς, ὁ δὲ Νικοκλῆς αὐτὸς ἔλαθεν ἀποδράς. 3. Σικωνίοις δὲ ἀπέδωκεν Ἀράτος ἔλθου πολιτεῦσθαι διαλλάξας τοῖς φεύγουσιν· οἰκίας μὲν φυγάσι καὶ ὅσα τῶν κτημάτων ἄλλα ἐπέπρατο ἀποδοῦς· τιμὴν δὲ τοῖς πριαμένοις διέλυσεν. αὐτὸς δὲ (καὶ ἦν γὰρ θεός τοῖς πᾶσιν Ἕλλησι Μακεδόνων καὶ Ἀντιγόνου Φίλιππον ἐπιτροπεύοντος τὸν Δημητρίου) τοῦδε οὐνεκα τοὺς Σικωνίους ἐς τὸ Ἀχαιῶν συνέδριον ἐσήγαγε Λωρεῖδης ὄντας, αὐτίκα δὲ στρατηγὸς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἤρητο· καὶ σφᾶς ἐπὶ Λοκροῦς τοὺς Ἀμφισσείας ἀγαγὼν, καὶ ἐς τὴν Αἰτωλῶν πολεμίῳ ὄντι, τὴν γῆν ἐπόρθησε. 4. Κόρινθον δὲ ἔχοντας Ἀντιγόνον, καὶ φρουρὰς Μακεδόνων ἐνούσης τοὺς Μακεδόνας τῷ αἰφνιδίῳ τῆς ἐπιθέσεως κατέπληξε, καὶ ἄλλους τε κρατήσας μάχῃ διώφθικε καὶ Περσῶν ἐπὶ τῇ φρουρᾷ τεταγμένον, ὃς παρὰ Ζήνωντα τὸν Μνασέα κατὰ μάθησιν σοφίας ἐφοίτησεν. ἐλευθερώσαντος δὲ Ἀράτου Κόρινθον, προσεχώρησαν μὲν ἐς τὸ συνέδριον Ἐπιδαύριοι καὶ Τροιζήνιοι, οἱ τὴν Ἀργολίδα ἀκτὴν οἰκοῦντες, καὶ τὴν ἐκτὸς Ἰσθμοῦ Μεγαρεῖς· συμμαχίαν δὲ πρὸς Ἀχαιοὺς Πτολεμαῖος ἐποίησατο. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Ἄγρις ὁ Εὐδαμίδου βασιλεὺς ἔφθησαν μὲν Πελλήνην ἐλόντες ἐξ ἐπιδρομῆς, ἦκοντι δὲ Ἀράτω καὶ τῇ στρατιᾷ συμβαλόντι ἐκρατήθησαν, καὶ τῇ

Πελλήνην ἐκλιπόντες ἀναχωροῦσιν οἰκαδε ὑπόσπονδοι. 5. Ἀρατος δέ, ὥς οἱ τὰ ἐν Πελοποννήσῳ προσεχωρήκει, δεινὸν ἤγετο Πειραιῶ καὶ Μουνυχίαν, ἔτι δὲ Σαλαμῖνα καὶ Σούνιον ἐχόμενα ὑπὸ Μακεδόνων περιοφθῆναι, καὶ (οὐ γὰρ ἤλπιζε δύνασθαι πρὸς βίαν αὐτὰ ἐξελεῖν) Διογένην πείθει τὸν ἐν τοῖς φρουροῖς ἄρχοντα, ἀφεῖναι τὰ χωρία ἐπὶ ταλάντοις πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ τῶν χρημάτων συνετέλεσεν αὐτοῖς Ἀθηναίοις ἕκτον μέρος. ἔπεισε δὲ καὶ Ἀριστόμαχον τυραννοῦντα ἐν Ἀργεῖ, δημοκρατίαν ἀποδόντα Ἀργείοις ἐς τὸ Ἀχαικὸν συνετελεῖν, Μαντίνειάν τε, Μακεδόνων ἐχόντων, εἶλεν. ἀλλὰ γὰρ οὐ πάντα ἀνθρώπων τελεῖται κατὰ γνώμην, εἰ δὴ καὶ Ἀρατον κατέλαβεν ἀνάγκη γενέσθαι Μακεδόνων καὶ Ἀντιγόνου σὺμμαχον· ἐγένετο δὲ οὕτως.

CAPVT IX.

De Cleomene Lacedaemoniorum rege Achaeis bellum inferente. — Arato cum Antigono societatem ineunte — Cleomenis fuga et morte — Arati caede a Philippo facta — Philippi morte — de memorandis in foro Sicyoniorum continuatio — Apolline Lycaeο.

Κλεομένης ὁ Λεωνίδου τοῦ Κλεωνύμου, παραλαβὼν τὴν βασιλείαν ἐν Σπάρτῃ, Πανσανίαν ἐμμεῖτο, τυραννίδος τε ἐπιθυμῶν, καὶ νόμοις τοῖς καθεστηκόσιν οὐκ ἄρεσκόμενος. ἄτε δὲ ὄντι αὐτῷ Πανσανίου θυρωτέρῳ καὶ οὐ φιλοφύχῳ, ταχὺ τὰ πάντα ὑπὸ φρονήματος καὶ τόλμης κατεύργαστο· καὶ βασιλεία τε οἰκίας τῆς ἑτέρας Εὐρυδαμίδαν παῖδα ἔτι ἀνελὼν φαρμάκῃ διὰ τῶν ἐφορευόντων ἐς Ἐπικλίδαν τὸν

ἀδελφὸν μετέστησε τὴν ἀρχὴν· καὶ τὸ κράτος τῆς γε-
 ρουσίας καταλύσας Πατρονόμους τῷ λόγῳ κατέστη-
 σεν ἀντ' αὐτῶν. ἐπιθυμῶν δὲ πραγμάτων μεζόντων
 καὶ ἀρχῆς τῶν Ἑλλήνων ἐπέθετο Ἀχαιοῖς πρώτοις,
 συμμάχους ἐλπίζων ἔχειν, ἣν κρατήσῃ, καὶ μάλιστα
 ἐμποδῶν οὐκ ἐθέλων εἶναι οἱ τοῖς δρωμένοις. Συμβα-
 λῶν δὲ περὶ Λύμην τὴν ὑπὲρ Πατρῶν, Ἀράτου καὶ
 τότε ἡγουμένου τῶν Ἀχαιῶν, νικᾷ τῇ μάχῃ. 2. τοῦτο
 Ἀρατοὺν ἠνάγκασεν ὑπὲρ τοῦ Ἀχαιῶν καὶ αὐτῆς Σικυῶ-
 νος δεισάντα, Ἀντίγονον ἐπάγειν, Κλεομένους δὲ
 παραβάντας, ἦν πρὸς Ἀντίγονον συτέθετο εὐρήνην,
 καὶ παύσασθαι ἐκ τοῦ φανεροῦ καὶ ἄλλα δράσαν-
 τος, καὶ Μεγαλοπολίτας ποιήσαντος ἀνασιτάτους.
 οὕτω δὲ διαβάντος ἐς Πελοπόννησον Ἀντιγόνοιο,
 συμβάλλουσιν Ἀχαιοὶ Κλεομένει περὶ Σελασίαν, νι-
 κησάντων δὲ τῶν Ἀχαιῶν, Σελασία τε ἠνδραποδίσθη,
 καὶ αὕτη Λακεδαιμονίῳ ἔδωκεν. Λακεδαιμονίοις μὲν
 οὖν ἀπέδωκεν Ἀντίγονος καὶ Ἀχαιοῖς πολιτείαν τὴν
 πατρίαν· 3 τῶν δὲ Λεωνίδου παίδων, Ἐπικλείδας
 μὲν ἀπέθανεν ἐν τῇ μάχῃ, Κλεομένην δὲ φεύγοντα
 ἐς Αἴγυπτον καὶ τιμῆς παρὰ Πτολεμαίῳ πρώτῳ
 ἔχοντα συτέβη δεδῆραι καταγνωσθέντα Αἰγυπτίων
 ἄνδρας ἐπὶ τὸν βασιλεῖα συνιστάναι. καὶ ἀπὶ δρο-
 μῆν ἐκ τοῦ δεσμοτηρίου, καὶ τοῖς Ἀλεξανδριῦσιν ἀρ-
 χὴν θορύβου παρέσχε· τέλος δὲ, ὡς ἡλίσκετο, ἀπὶ-
 σφαξεν ἑαυτόν. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἄσμενοι Κλεομέ-
 νους ἀπαλλαγέντες βασιλεύεσθαι μὲν οὐκέτι ἤξιω-
 σαν, τὰ δὲ λοιπὰ καὶ ἐς τὸδε διαμένει σφίσιν ἐκείνης
 τῆς πολιτείας. Ἀράτω δὲ Ἀντίγονος, ὅτε ἀνδρὶ τῷτο

γέτη καὶ συγκατειργασμένοι λαμπρὰ, οὕτως διέμει-
 νεν εὖτους. 4. Φίλιππος δὲ ὡς παρέλαβε τὴν ἄρ-
 χὴν (αὐτὸν γὰρ αὐτὸν Ἄρατος θυμῷ πολλὰ ἐς τοὺς ἀρ-
 χομένους χρώμενον ἐπήρει, τὰ δὲ καὶ ὠρημένον
 ἐπέειχε μὴ ποιεῖν) τούτων εἵνεκεν ἀπέκτεινεν Ἄρατον,
 οὐδὲν προσβυόμενοι δοῦς οἱ φάρμακον. καὶ τὸν μὲν ἐξ
 Αἰγίου (ταύτῃ γὰρ τὸ χρεὼν ἐπέλαβεν αὐτὸν) ἐς Σικι-
 ῶνα κομίσαντες θάπτουσι, καὶ τὸ ἥρωον Ἀράτειον
 εἰς ὀνομάζεται. Φίλιππος δὲ καὶ ἐς Εὐρυκλείδην καὶ
 Μίκονα Ἀθηναίους ὁμοίᾳ εἰργάσθη· καὶ γὰρ τοὺς-
 δε ὄντας ῥήτορας καὶ οὐκ ἀπιθάνους τῷ δήμῳ φαρ-
 μάκοις ἔκτεινεν. 5. Ἐμελλε δὲ ἄρα καὶ αὐτῷ Φι-
 λίππῳ τὸ ἀνδροφόνον φάρμακον ἔσθθαι συμφορά-
 τὸν γὰρ οἱ παῖδα Δημήτριον ὁ νεώτερος τῶν Φιλίπ-
 πον παίδων Περσεύς φαρμάκῳ διέφθαιρε, καὶ δι'
 αὐτὸ καὶ τῷ πατρὶ ἀθνηύσαντι παρέσχευ αἰτίαν ἀ-
 ποθανεῖν. περὶ δὲ ταῦτα ἀπιδὼν ἐς τὸ Ἡσιό-
 δου σὺν Θεῷ πεποιημένον, τὸν ἐπ' ἄλλον βουλευόν-
 τι ἄδικα ἐς αὐτὸν πρῶτον τρέπειν.

6. Μετὰ δὲ Ἀράτον ἥρωον ἔστι μὲν Ποσειδῶνι
 Ἰοθμίοι βωμὸς, ἔστι δὲ Ζεὺς Μειλίχιος, καὶ Ἀρτε-
 μιν ὀνομαζομένη Πατρόα, σὺν τέχνῃ πεποιημένα
 οὐδὲμιᾷ· περὶ αὐτῇ δὲ ὁ Μειλίχιος, ἡ δὲ κίονι ἐστὶν
 εἰκασμένη. ἐνταῦθα καὶ βουλευτήριόν σφαι πεποιή-
 ται, καὶ οἱ καλουμένη Κλεισθένειος ἀπὸ τοῦ οἰ-
 καδομήσαντος· ὠκοδόμηται δὲ ἀπὸ λαφύρων ὁ Κλει-
 σθένης αὐτὴν, τὸν πρὸς Σκίρωνα πόλεμον συμπο-
 λεμήσας Ἀμφικτύοσι. τῆς δὲ ἀγορᾶς ἐστὶν ἐν τῇ
 ὑπαίθρῳ Ζεὺς χαλκοῦς, τέχνη Ἀνσίππου, παρὰ δὲ

αὐτὸν Ἄρτεμις ἐπύχρυσος. 7. Πλησίον δὲ Ἀπόλλωνος ἐστὶν ἱερὸν Αἰσκαίου, κατεόρνηκός τε ἤδη καὶ ἥκιστα θείας ἄξιον· φοιτούντων γὰρ λύκων σφίσι ἐπὶ τὰς ποίμνας, ὥς μηδένα εἶναι καρπὸν εἶναι ἀπ' αὐτῶν, ὁ θεὸς τόπον ὅτινα εἰπὼν, ἐνθα ἔκειτο αὐτὸν ξύλον, τοῦτου φλοιὸν ἔχρησε τοῦ ξύλου καὶ κρείας ὁμοῦ προθεῖναι τοῖς θηρίοις· καὶ τοὺς μὲν αὐτίκα, ὥς ἐγρεύσαντο, διέφθειρεν ὁ φλοιός· τὸ ξύλον δὲ ἐκεῖνο ἔκειτο μὲν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Αἰσκαίου· ὃ τι δὲ ἦν δένδρον, οὐδὲ οἱ τῶν Σικωνίων ἐξηγηταὶ συνῆδσαν. τοῦτου δὲ εἰσιν εἰκόνες ἐφεξῆς χαλκαῖ· τὰς Προΐτου θυγατέρας λέγουσιν εἶναι σφῆς, τὸ δὲ ἐπίγραμμα ἐς γυναῖκας ἄλλας εἶχεν. ἐνταῦθα Ἡρακλῆς χαλκοῦς ἐστὶ· Λύσιππος ἐποίησεν αὐτὸν Σικυνώιος. καὶ πλησίον Ἑρμῆς ἐστήκεν ἀγοραῖος.

CAPVT X.

De templo Herculis eiusque sacrorum ratione — templo Aesculapii cum duplici aede et signis in iis Somni et Somni — signis in Aesculapii delubro — templo Veneris, signis in eo, muliericis sacerdotibus et sacris — herba Paederote — gymnasium Sicyoniorum.

Ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ τῆς ἀγορᾶς ὄντι οὐ μακρὴν Ἡρακλῆς ἀνέκειται λίθου, Σκόπα ποίημα. ἐστὶ δὲ καὶ ἐτέρωθι ἱερὸν Ἡρακλέους. τὸν μὲν πάντα ἐνταῦθα περίβολον Παιδιζήν ὀνομάζουσιν· ἐν μέσῳ δὲ ἐστὶ τοῦ περιβόλου τὸ ἱερὸν, ἐν δὲ αὐτῷ ξόανον ἀρχαῖον, τέχνη Φιλιασίου Ασφάους. ἐπὶ δὲ τῇ θυσίᾳ ταιᾶδε δρῆν νομίζουσι· Φαῖδον ἐν Σικυνῶνι λέγουσιν ἐλθόντα καταλαβεῖν Ἡρακλεῖ σφῆς ὥς ἡρώ

ἐναγίζοντας· οὐκ οὐν ἡξίου δαῖτ' οὐδέν ὁ Φαῖστος τῶν
αὐτῶν, ἀλλ' ὡς θεῶν ὕμναι. καὶ νῦν ἔτι ἄρνα οἱ Σι-
κυωνῖοι σφάζαντες, καὶ τοὺς μετὰ τὸ βωμοῦ
καύσαντες, τὰ μὲν ἐσθίουσιν ὡς ἀπὸ ἱερείου, τὰ δὲ
ὡς ἡρώϊ τῶν κρεῶν ἐναγίζουσι. τῆς ἐσθίης δέ, ἣν
ἄγουσι τῷ Ἡρακλεῖ, τὴν προτέραν τῶν ἡμερῶν Ὀνο-
μάται ὀνομάζοντες, Ἡρακλείαν δὲ καλοῦσι τὴν ὑστέ-
ραν. 2. Ἐντεῦθεν ἐστὶν ὁδὸς εἰς ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ.
παρελθούσι δὲ εἰς τὸν περίβολον ἐν ἀριστερᾷ, δι-
πλοῦν ἐστὶν οἶκημα· κῆται δὲ Ἐπὶ τῷ προτέ-
ρῳ, καὶ οἱ πλὴν τῆς περικλῆς ἄλλο οὐδέν ἔτι λείπε-
ται. τὸ ἐνδοτέρῳ Ἀπόλλωνι ἀνέκειται Κυρναῖω, καὶ
εἰς αὐτὸ οὐκ ἔστι πλὴν τοῖς ἱερεῦσιν εὐσδοξ. κῆται
δὲ ἐν τῇ στοᾷ κήτους ὅσοι θάλασσιον μεγέθει μέ-
γα, καὶ μετ' αὐτὸ ἀγάλμα Ὀνείρου, καὶ Ἐπὶ τῷ κα-
τακοιμίζων λέοντα, Ἐπιδώτης δὲ ἐπὶ κλησιν. εἰς δὲ
τὸ Ἀσκληπιεῖον ἐσιοῦσι καθ' ἕτερον τῆς ἐσόδου, τῇ
μὲν Πανὸς καθ' ἡμέρον ἀγάλμα ἐστὶ, τῇ δὲ Ἀρτεμὶς
ἑστήκεν. 3. Ἐσελθούσι δὲ ὁ θεὸς ἐστὶν οὐκ ἔχων
γένεια, χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος, Καλάμιδος δὲ ἔργον·
ἔχει δὲ καὶ σκηπτρον, καὶ ἐπὶ τῆς ἐτέρας χειρὸς πί-
τυος καρπὸν τῆς ἡμέρου. φασὶ δὲ σφισιν εἰς Ἐπι-
δαύρον κομισθῆναι τὸν θεὸν ἐπὶ ζεύγους ἡμιόνων,
δράκοντι εἰκασμένον, τὴν δὲ ἀγαγοῦσαν Νικαγόραν
εἶναι Σικυωνίαν, Ἀγαιοκλέους μητέρα, γυναικα δὲ
Ἐχετίμου. ἐνταῦθα ἀγάλματα ἐστὶν οὐ μεγάλα
ἐπηστημένα τοῦ οὐρύου. τὴν δὲ ἐπὶ τῷ δράκοντι
Ἀριστοδάμαν Ἀράτου μητέρα εἶναι λέγουσι, καὶ
Ἀράτου Ἀσκληπιοῦ παῖδα εἶναι νομίζουσιν. οὗτος

μὲν δὴ παρίχετο ὁ περίβολος τοσάδε ἐς μνήμην.
 4. Ἀπ' αὐτοῦ δὲ ἄλλο ἐστὶν Ἀφροδίτης ἱερὸν· ἐν δὲ
 αὐτῷ πρῶτον ἄγαλμά ἐστιν Ἀντιόπης· εἶναι γὰρ οὐ
 τοὺς παῖδας Σικυνώϊους, καὶ δι' ἐκείνους ἐλθοῦσαν
 καὶ αὐτὴν Ἀντιόπην προσήκειν σφίσι· μετὰ τοῦτο
 ἦδη τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἐστίν. ἱερὸν ἐπίασι μὲν δὴ
 ἐς αὐτὸ γυνή τε τεωκόρος, ἥ μηκέτι θέμις παρ' ἀν-
 δρῶν φοιτῆσαι, καὶ παρθένος ἱερωσύνην ἐπέτιμον ἔχου-
 σα (λουτροφόρον τὴν παρθέρον ὀνομάζουσι)· τοῖς
 δὲ ἄλλοις κατὰ ταῦτά καὶ ὄραν ἀπὸ τῆς ἐσόδου
 τὴν θεὸν, καὶ αὐτόθεν προσεύχεσθαι. τὸ μὲν δὴ
 ἄγαλμα καθήμενον Κίναχος Σικυνώϊος ἐποίησεν, ὅς
 καὶ τὸν ἐν Διδύμοις τοῖς Μιλησίων καὶ Θηβαίοις
 τὸν Ἰσμήριον εἰργάσατο Ἀπόλλωνα· πεποίηται δὲ
 ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐλέφαντος φέρονσα ἐπὶ τῇ κεφαλῇ
 πόλον, τῶν χειρῶν δὲ ἔχει τῇ μὲν μήκωνα, τῇ δὲ
 ἑτέρα μῆλον. τῶν δὲ ἱερῶν τοὺς μηροὺς θύουσι
 πλὴν ὧν, τὰλλα δὲ ἀρκεύθου ξύλοις καταγίζουσι,
 καιομένοις δὲ ὁμοῦ τοῖς μηροῖς φύλλον τοῦ παιδέ-
 ρωτος συγκαθαγίζουσιν. 5. Ἔστι δὲ ὁ παιδέρωτος
 ἐν ὑπαίθρῳ τοῦ περιβόλου πᾶς, φύεται δὲ ἄλλα-
 χῶς οὐδαμοῦ γῆς, οὔτε ἄλλης, οὔτε τῆς Σικυνώϊας.
 τὰ δὲ οἱ φύλλα ἐλάσσονα ἢ φηγοῦ, μείζονα δὲ ἐστὶν
 ἢ κρίνον, σχῆμα δὲ σφισιν οἷον τοῖς τῆς δοῦδος, καὶ
 τὸ μὲν ὑπομελαίνει, τὸ δὲ ἕτερον λευκόν ἐστι· φύλ-
 λοις ἂν λευκῆς μάλιστα ἐκάζοις τὴν χροίαν. 6. Ἀπὸ
 τούτων δὲ ἀντιοῦσιν ἐς τὸ γυμνάσιον ἐστὶν ἐν δεξιᾷ
 ἑσπείας ἱερὸν Ἀρτίμιδος· κομισθῆναι δὲ τὸ ξύανον
 λέγουσιν ἐκ Φερῶν. τὸ δὲ σφισι γυμνάσιον τοῦτο

Κλεινίης ὁκοδόμησε· καὶ παιδεύουσι ἐνταῦθα ἔτι τοὺς ἐφήβους. καί ται δὲ λίθον λευκοῦ καὶ Ἀρτέμις, τὰ ἐξ ἑξῆς μόνον εἰσγαγμένη, καὶ Ἡρακλῆς τὰ κάτω τοῖς Ἑρμῆς τοῖς τετραγώνοις εἰκασμένοις.

CAPVT XI.

De memorandis ad portam sacram — templo Minervae — dis Apotropaeis — aliis templis — templis ad viam versus Phliuntem et Titanen — templo Eumenidum earumque festo annuo — Titane — Aesculapii templo in Titane eiusque et Hygiae signo — Alexandre et Euamerione — reliquis signis in templo Aesculapii — Minervae templo.

Ἐνταῦθεν δὲ ἀποτραπεῖσιν ἐπὶ πύλην καλουμένην ἱερὰν, οὗ πόρθηξις τῆς πύλης ναὸς ἐστὶν Ἀθηνᾶς, ὃν Ἐπωπεὺς ποτὶ ἀνέθηκε, μεγέθει καὶ κόσμῳ τοὺς τότε ὑπερβεβλημένον. ἔδει δὲ ἔρα χρόνῳ καὶ τοῦδε ἀφανισθῆναι τὴν μνήμην· κεραυνοῖς θεὸς αὐτὸν κατέκασε. βωμὸς δὲ ἐκεῖνος (οὗ γὰρ τι ἐξ αὐτῶν κατέσκηψε) μένει καὶ ἐς τὰδε, οἷον Ἐπωπεὺς ἐποίησε. 2. πρὸ τοῦ βωμοῦ δὲ αὐτῷ μῆμα Ἐπωπεὶ κέχωσται, καὶ τοῦ τάφου πλησίον εἰσὶν Ἀποτρόπαιοι θεοί. παρὰ τούτοις δρῶσιν, ὅσα Ἕλληνες ἐς ἀποτροπὴν κακῶν νομίζουσιν. Ἐπωπέα δὲ καὶ Ἀρτέμιδι καὶ Ἀπόλλωνι τὸ πλησίον ἱερὸν ποιῆσαι λέγουσι, τὸ δὲ μετ' αὐτὸ Ἡρας Ἀδραστιον· ἀγάλματα δὲ ὑπελείπετο οὐδετέρῳ. βωμοὺς δὲ ὀπισθεν τοῦ Ἡραίου, τὸν μὲν Πανὶ ὁκοδόμησεν, Ἡλίῳ δὲ λίθον λευκοῦ. Καταβαίνουσι δὲ ὡς ἐπὶ τὰ πεδίον, ἱερὸν ἐστὶν ἐνταῦθα Ἀήμητρος· ἰδρῦσαι δὲ φασιν ἀπὸ Πλημναίων,

ἀποδιδόντα χάριν τῇ θεῷ τοῦ παιδὸς τῆς τροφῆς τοῦ δὲ ἱεροῦ τῆς Ἥρας, ἣν ἰδρύσατο Ἀδραστίας, ὀλίγον ἀπωτέρω Καρνείου ναὸς ἐστὶν Ἀπόλλωνος· κίονες δὲ ἐστήκασιν ἐν αὐτῷ μόνοι, τοίχους δὲ οὐκ ἔστι οὐδὲ ὄροφον οὔτε ἐνταῦθα εὐρήσεις, οὔτε ἐν τῷ τῆς Προδομίας Ἥρας. τοῦτον γὰρ δὴ Φάλακας ἰδρύσατο ὁ Τημέριον, τῆς ὁδοῦ οἱ τῆς ἐς Σικυνῶνα Ἥραν φάμεντος ὁδηγὸν ἔσονται.

3. Ἐκ Σικυνῶνας δὲ τὴν κατ' εὐθὺ ἐς Φλιοῦντα ἔρχομένοις, καὶ ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ δέκα μάλιστα ἐκτραπῆσαι στάδια, Πυραία καλούμενον ἐστὶν ἄλσος, ἱερὸν δὲ ἐν αὐτῷ Προστιασίας Διμητρός καὶ Κόρης· ἐνταῦθα ἐφ' ἑαυτῶν οἱ ἄνδρες ἑορτὴν ἄγουσι· τὸν δὲ νυμφῶνα καλούμενον ταῖς γυναῖξιν ἑορτάζειν παραίκασι, καὶ ἀγάλματα Διονύσου καὶ Διμητρός καὶ Κόρης τὰ πρόσωπα φαίνοντα ἐν τῷ νυμφῶνι ἐστὶν. ἡ δὲ ἐς τὴν Τιτάνην ὁδὸς σταδίων μὲν ἐστὶν ἑξήκοντα, καὶ ζεύγεσιν ἄβριος διὰ στενότητα. 4. σταδίους δὲ προσελθοῦσιν (ἔμοι δοκεῖν) εἴκοσι καὶ ἐν ἀριστερᾷ διαβᾶσι τὸν Ἀσωπὸν ἐστὶν ἄλσος πρέμων, καὶ ναὸς θεῶν, ἃς Ἀθηναῖοι Σεμνὰς, Σικυνῶνιοι δὲ Εὐμενίδας ὀνομάζουσι· κατὰ δὲ ἕτος ἕκαστον ἑορτὴν ἡμέρας μὴ σφισιν ἄγουσι θύοντες πρόβατα ἐγκύματα, μελικράτω δὲ σπονδῇ καὶ ἄνθισιν ἀντὶ στεφάνων χρῆσθαι νομίζουσιν. τοικῶτα δὲ καὶ ἐπὶ τῶν βωμῶν τῶν Μοιρῶν δρῶσιν ἰσθε. σφίσι δ' αὐτὸ ἐν ὑπαίθρῳ τοῦ ἄλσους ἐστὶν. 5. Ἀναστρέψασι δὲ ἐς τὴν ὁδόν, διαβᾶσι τε αὖθις τὸν Ἀσωπὸν, καὶ ἐς κορυφὴν ὄρους ἤξασιν, ἐνταῦθα λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι Τιτᾶνα οἱ

κῆραι πρῶτον· εἶναι δὲ αὐτὸν ἀδελφὸν ἡλίου, καὶ ἀπὸ τούτου κληθῆναι Τιτάνην τὸ χωρίον. δοκεῖν δὲ ἐμοί, δεινὸς ἐγένετο ὁ Τιτάν τὰς ὥρας τοῦ ἔτους φυλάξαι, καὶ ὅποτε ἥλιος σπέρματα καὶ δένδρων αὖξει καὶ πεπαίνει καρποὺς, καὶ ἐπὶ τῷδε ἀδελφὸς ἐνομήσθη τοῦ ἡλίου. 6. ὕστερον δὲ Ἀλεξάνδρῳ ὁ Μαχάονος τοῦ Ἀσκληπιοῦ, παροαγενόμενος ἐς Σικυωνίαν, ἐν Τιτάνῃ τὸ Ἀσκληπίειον ἐποίησε. περιιοκοῦσι μὲν δὴ καὶ ἄλλοι, καὶ τὸ πολὺ οἱ ἰκάνει τοῦ θεοῦ, καὶ κυπαρίσσω ἐστὶν ἐντὸς τοῦ περιβόλου δένδρα ὑψηλὰ. τὸ δὲ ἄγαλμα οὔτε ὁποίου ξύλου γέγονεν ἢ μετὰλλον μαθεῖν ἐστίν, οὔτε τὸν ποιήσαντα ἴδασιν, πλὴν εἰ μὴ τις ἄρα ἐς αὐτὸν τὸν Ἀλεξάνδρῳ ἀναφέρει. φαίνεται δὲ τοῦ ἁγάλματος πρόσωπον μόνον, καὶ ἄκρα, χεῖρες καὶ πόδες· χιτῶν γὰρ οἱ λευκὸς ἐρεοῖς καὶ ἱμάτιον ἐπιβέβληται. καὶ Ὑγίας δ' ἐστὶ κατὰ ταῦτον ἁγάλμα· οὐκ ἂν οὐδὲ τοῦτα ἴδοις ῥαδίως, οὕτω περιέχουσιν αὐτὸ κόμαι τε γυναικῶν, καὶ κείρονται τῇ θεῷ, καὶ ἐσθῆτος Βαβυλωνίας τελαμῶνες. ὧ δ' ἂν ἐνταῦθα τοῦτων ἰλάσασθαι θελήσῃ τις, ἀποδέδεικται οἱ τὸ αὐτὸ σέβεσθαι τοῦτο, ὃ δὴ καὶ Ὑγίαν καλοῦσι. 7. Τῇ δὲ Ἀλεξάνδρῳ καὶ Εὐαμερίωνι (καὶ γὰρ τούτοις ἁγάλματ' ἐστὶ) τῇ μὲν ὥς ἡραὶ μετὰ ἥλιον θύοντα ἐναγίζουσιν· Εὐαμερίωνι δὲ ὥς θεῷ θύουσιν. εἰ δὲ ὀρθῶς εἰκάζω, τὸν Εὐαμερίωνα τοῦτον Περγαμηνοὶ Τελεσφόρον ἐκ μαντεύματος, Ἐπιδαυριοὶ δὲ Ἀέσιον ὀνομάζουσι. τῆς δὲ Κορωνίδος, ἐστὶ μὲν καὶ ταύτης ξόανον, καθίδρυσται δὲ οὐδαμοῦ τοῦ ναοῦ. θυο-

μένων δὲ τοῦ θεῶ τὰ ὕρου καὶ ἄρονος καὶ ὕδρος, ἐς Ἀθηνᾶς ἱερὸν τὴν Κορωνίδα μετενεγκόντες, ἐνταῦθα τιμῶσιν. ὅπασα δὲ τῶν θυομένων καθαγίζουσιν, οὐδὲ ἀποχοῆ σφισιν ἐκτέμνειν τοὺς μηρούς, χαμαὶ δὲ καίουσιν πλὴν τοὺς ὄρνιθας, τοὺτους δὲ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ. 8. Τὰ δὲ ἐν τοῖς αἵτοις, Ἡρακλῆς καὶ Νίκαι πρὸς τοῖς πέρασιν εἰσιν. ἀνάκειται δὲ ἀγάλματα ἐν τῇ στοᾷ, Διονύσου καὶ Ἐκτύτης, Ἀφροδίτη τε καὶ Δημήτηρ καὶ θεῶν τύχη· ταῦτα μὲν ξόανα, λίθου δὲ Ἀσκληπιὸς ἐπικλήσιν Γορτύνης. ταρὰ δὲ τοὺς δράκοντας εἰσιέναι τοὺς ἱεροὺς οὐκ ἐθέλουσιν ὑπὸ δείματος· καταθέντες δὲ σφισιν πρὸ τῆς ἐσόδου τροφήν, οὐκ ἔτι πολυπραγμονοῦσι. Κεῖται δὲ χαλκοῦς ἰνῆρ ἐντὸς τοῦ περιβόλου Γρανιανὸς Σικυώνιος, νίκας ὅς ἀνείλετο Ὀλυμπιάσι, δύο μὲν πεντιάθλου, καὶ σταδίου τὴν τρίτην, διὰ ὧν δὲ ἀμφότερα, καὶ γυνὸς καὶ μετὰ τῆς ἀσπίδος. 9. Ἐν δὲ Τυτάνῃ καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν ἔστιν, ἐς ὃ τὴν Κορωνίδα ἀνάγουσιν· ἐν δὲ αὐτῷ ξόανον Ἀθηνᾶς ἔστιν ἀρχαῖον· κερμυνωθῆναι δὲ καὶ τοῦτο ἐλέγετο.

CAPVT XII.

De ventorum ara eorumque sacris — Elissonē et Sythā fluminibus — Phliasia — Arante, urbis Arantiae conditore — Asopo — Araethyrea — Phliante.

Ἐκ τούτου τοῦ λόφου καταβᾶσιν (ὠκοδόμηται γὰρ ἐπὶ τοῦ λόφῳ τὸ ἱερὸν) βωμός ἐστιν ἀνέμων, ἐφ' οὗ τοῖς ἀνέμοις ὁ ἱερεὺς μῆ νυκτὶ ἀνὰ πᾶν ἔτος θύει.

Διόσκωρος ἱστορικὴ βιβλιώθηκη Βερολίνου

δρα δὲ καὶ ἄλλα ἀπόρρητα ἐς βόθρους τέσσαρας, ἡμερούμενος τῶν πνευμάτων τὸ ἄγριον, καὶ δὴ καὶ Μηδείας, ὡς λέγουσιν, ἐπωδᾶς ἐπάδει. ἐκ δὲ Τιτάνης ἐς Σικυνῶνα ἀφικομένοις καὶ καταβαίνουσιν ἐς θάλασσαν ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ, ναὸς Ἦρας, οὐκ ἔχων ἴτι οὔτε ἀγαλμα, οὔτε ἄροφον. τὸν δὲ ἀναθέντα Προῖτον εἶναι τὸν Ἀβαντός φασι. 2. Καταβᾶσι δὲ ἐς τὸν Σικυνῶνα καλούμενον λιμένα καὶ τραπεῖσιν ἐπ' Ἀριστοναύτας τὸ ἐπίνχιον τὸ Πελληναίων ἐστὶν ὀλίγον ὑπὲρ τὴν ὁδὸν ἐν ἀριστερᾷ Ποσειδῶνος ἱερὸν· προελθοῦναι δὲ κατὰ τὴν λεωφόρον Ἐλισσῶν τε καλούμενος ποταμός, καὶ μετ' αὐτὸν Σύνθας ἐστὶν, ἐκδιδόντες ἐς θάλασσαν.

3. Ἡ δὲ Φλιασία τῆς Σικυνῶνων ἐστὶν ὁμορος, καὶ Τιτάνης μὲν τεσσαράκοντα σταδίους ἀπέχει μάλιστα ἢ πόλις, ἐκ Σικυνῶνος δὲ ἐς αὐτὴν ὁδὸς ἐστὶν εὐθεῖα. καὶ ὅτι μὲν Ἀρκάσι Φλιάσιοι προσήκονσιν οὐδὲν, δηλοῖ τὰ ἐς τὸν Ἀρκάδων κατάλογον τῆς Ὀμήρου ποιήσεως, ὅτι οὐκ εἰσὶν Ἀρκάσι καὶ οὗτοι συγκατελεγμένοι· ὡς δὲ Ἀργεῖοι τε ἦσαν ἐξ ἀρχῆς, καὶ ὕστερον Δωριεὺς γεγόνασιν Ἡρακλειδῶν κατελθόντων εἰς Πελοπόννησον, φανεῖται προσῶντι ὁμοῦ τῷ λόγῳ. διάφορα δὲ ἐς τοὺς Φλιασίους τὰ πολλὰ εἰδὼς εἰρημένα, τοῖς μάλιστα αὐτῶν ὁμολογημένοις χρήσομαι. 4. Ἐν τῇ γῇ ταύτῃ γενέσθαι πρῶτον Ἀραγτὰ φασιν ἄνδρα αὐτόχθονα· καὶ πόλιν τε ὤκισε περὶ τὸν βουνὸν τοῦτον, ὃς Ἀραγτῆνος ἔτι καλεῖται καὶ ἐς ἡμᾶς, οὗ πολὺ ἐτέρου λόφου διεσπῆκε, ἐφ' οὗ Φλιασίους ἢ τι ἀκρόπολις καὶ τῆς Ἠθης

ἐστὶ τὸ ἱερόν. ἐνταῦθά τε δὴ πόλιν ὤκισσε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸ ἄρχαῖον ἢ γῆ καὶ ἢ πόλις Ἀραντία ἐκλήθησαν. 5. Τούτῳ βασιλεύοντι, Ἀσωπὸς Κηηλόντης εἶναι λεγόμενος καὶ Ποσειδῶνος, ἐξεῦρε τοῦ ποταμοῦ τὸ ὕδωρ, ὅτι τινα οἱ εὖν ἀπὸ τοῦ εὐράντος καλοῦσιν Ἀσωπὸν. τὸ δὲ μνημαῖ τοῦ Ἀραντίος ἐστὶν ἐν χωρίῳ Κελευῖς, ἐνθα δὴ καὶ Λυσιάδην ἄνδρα Ἐλενοίνιον τετάφθαι λέγουσιν. Ἀρατὸς δὲ υἱὸς Ἀορις καὶ θυγάτηρ ἐγένετο Ἀραιθυρέα. τοὺτους φασὶ Φλιάσιοι θηροῦσαι τε ἐμπείρους γενέσθαι, καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἀνδρείους. προκαποθαινούσης δὲ Ἀραιθυρέας, Ἀορις ἐς μνήμην τῆς ἀδελφῆς μετωνόμασεν Ἀραιθυρέαν τὴν χώραν. καὶ ἐπὶ τῷδε Ὀμηρος τοὺς Ἀγαμέμνονος ὑπηκόους καταλέγων τὸ ἔπος ἐποίησεν·

Ὀρνεῖός τ' ἐνέμοντο, Ἀραιθυρέην τ' ἐρατεινήν.
τάφους δὲ τῶν Ἀρατὸς παίδων οὐχ' ἐτέρωθι ἤγοῦμαι
τῆς χώρας, ἐπὶ τῷ λόφῳ δὲ εἶναι τῷ Ἀραντίῳ·
καὶ σφισιν ἐπὶ Δίμητρος στήλαι περιφανεῖς εἶσι,
καὶ πρὸ τῆς τελευτῆς ἐν τῷ Δίμητρος ἄδουσιν Ἀραν-
τια, καὶ τοὺς παῖδας καλοῦσιν ἐπὶ τῆς σπονδίας, ἐς
ταῦτα βλέποντες τὰ μνήματα. 6. Φλιάντα δὲ, ὅς
τρίτον τοῦτο ἐποίησεν ὄνομα ἀπ' αὐτοῦ τῇ γῇ, Κά-
σων μὲν παῖδα εἶναι τοῦ Τημένου, κατὰ δὴ τὸν Ἀρ-
γείων λόγον, οὐδὲ ἄρχῃν ἔγωγε προσείμαι. Λιονύ-
σων δὲ οἶδα καλούμενον, καὶ τῶν πλευσάντων ἐπὶ
τῆς Ἀργεῶς καὶ τοῦτον γενέσθαι λεγόμενον. ὁμολο-
γεῖ δέ μοι καὶ τοῦ Ῥοδίου ποιητοῦ τὰ ἔπη·

Φλιάς αὐτ' ἐπὶ τοῖσιν Ἀραιθυρέηθεν ἴκανε,

Ἐνθ' ἀφνειὸς ἔνατε Διωνύσοιο ἔκρη

Πατρός ἐόν πηγῇσιν ἐφέστιος Ἀσωποῖο.

τοῦ δὲ Φιλίαντος Ἀραιθνηεὺς εἶναι μητέρα, ἀλλ' οὐ
Χθονοφύλην, Χθονοφύλην δὲ αἱ συνοικῆσαι, καὶ
Ἀνδροδάμαν γενέσθαι Φιλίαντι ἐξ αὐτῆς.

C A P V T XIII.

*De Philiontis statu Heraclidarum adventu turba-
to — Pythagorae maioribus — Ganymedis vel
Hebes ludo et cultu — templis et signis in arce
Philus. — caprae sacrae cultu — Aristia et Prati-
na, dramatum satyricorum scriptoribus — domo
fatidica Amphiarai — umbilico Pelopionnesi — de
Hercule et Cyatho narratio.*

Ἡρακλείδων δὲ κατελθόντων, Πειλοπόννησος ἐτα-
ράχθη πῦσα πλήν Ἀρκάδιον, ὥς πολλὰς μὲν τῶν πό-
λεων συνοίκους ἐκ τοῦ Δωρικοῦ προσλαβεῖν, πλείο-
νας δὲ ἐν γενέσθαι τὰς μεταβολὰς τοῖς δικάτορσι.
τὰ δὲ κατὰ Φιλιοῦντα οὕτως ἔχει. Ῥηγνίδας ἐκ' αὐ-
τῆν ὁ Πάλλικος τοῦ Τημένου Δωριεὺς ἐκ τε Ἀργούς
στρατεῦει καὶ ἐκ τῆς Σικωνίας. τῶν δὲ Φλιασίων
τοῖς μὲν, ἃ προεκκελεῖτο Ῥηγνίδας, ἐφαίνετο ἄρεστά,
μένοντας ἐπὶ τοῖς αὐτῶν βουσιλέα Ῥηγνίδα καὶ τοὺς
σὺν ἐκείνῳ Δωριεῖς ἐπὶ ἀναδασμῷ γῆς δέχεσθαι. Ἰπ-
πασος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διεκελεύοντο ἀμύνεσθαι,
μηδὲ πολλῶν καὶ ἀγαθῶν ἄμαχεϊ τοῖς Δωριεῦσιν ἀ-
φίστασθαι. προεμένου δὲ τοῦ δήμου τὴν ἐναντίαν
ταύτην γνώμην, οὕτως Ἰππασος σὺν τοῖς θέλουσιν
ἐς Σάμον φεύγει. 2. Ἰππασου δὲ τοῦτου τέταρτος
ἦν ἀπόγονος Πυθαγόρας ὁ λεγόμενος γενέσθαι σο-
φός. Μνησάρχον γὰρ Πυθαγόρας ἦν τοῦ Εὐφρο-

ρος τοῦ Ἰππᾶσου. ταῦτα μὲν Φλιάσιοι λέγουσι περὶ αὐτοῖν, ὁμολογοῦσι δὲ σφισι τὰ πολλὰ καὶ Σικωνῖοι.

3. Προσίσταται δὲ ἤδη καὶ τῶν ἐς ἐπίδειξιν ἡκόντων τὰ ἀξιολογώτατα. ἔστι γὰρ ἐν τῇ Φλιασίῳ ἀκροπόλει κυπαρίσσω ἀλσος, καὶ ἱερὸν ἀγιώτατον ἐκ παλαιοῦ· τὴν δὲ θεὸν, ἧς ἐστὶ τὸ ἱερὸν, οἱ μὲν ἀρχαῖοτατοι Φλιασίων Γανυμήδα, οἱ δὲ ὕστερον Ἥβην ὀνομάζουσιν· ἧς καὶ Ὅμηρος μνήμην ἀποιήσατο ἐν τῇ Μενελάου πρὸς Ἀλέξανδρον μονομαχίᾳ, φάμενος οἶνοχόον τὴν θεὸν εἶναι· καὶ αὐθις Ὀδυσσεὺς ἐς ἄδου καθύδω γυναῖκα Ἡρακλέους εἶπεν εἶναι. Ὡλῆνι δὲ ἐν Ἥρᾳ ἐστὶν ὕμνω πεποιημένα, τραφῆναι τὴν Ἥραν ὑπὸ Ὡλῶν, εἶναι δὲ οἱ παῖδας Ἀθηνᾶ καὶ Ἥβην. παρὰ δὲ Φλιασίοις τῇ θεῷ ταύτῃ καὶ ἄλλαι τιμαὶ, καὶ μέγιστον τὸ ἐς τοὺς ἱκέτας ἐστὶ· δεδώκασι γὰρ δὴ ἄδμαν ἐνταῦθα ἱκετεύουσιν· λυθέντες δὲ οἱ δεσμῶται τὰς πένδας πρὸς τὰ ἐν τῷ ἄλσει δένδρα ἀνατιθέσθαι. ἄγεται δὲ καὶ ἑορτὴ σφισιν ἐπέτειος ἣν καλοῦσι κισσοτόμους. ἄγαλμα δὲ οὕτε ἐν ἀπορρήτῳ φυλάσσουσιν οὐδὲν, οὕτε ἐστὶν ἐν φανερῷ δεικνύμενον· ἐφ' ὧν δὲ οὕτω νομίζουσιν, ἱερὸς ἐστὶν αὐτοῖς λόγος. ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐστὶν ἐξιόντων ἐν ἀριστερῇ ναὸς, ἄγαλμα ἔχων Παρίου λίθου. ἐν δὲ τῇ ἀκροπόλει καὶ ἄλλος περίβολός ἐστιν ἱερὸς Διμήτρος, ἐν δὲ αὐτῷ ναὸς τε καὶ ἄγαλμα Διμήτρος καὶ τῆς παιδός. τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος (ἔστι γὰρ καὶ Ἀρτέμιδος ἐνταῦθα χαλκῶν ἄγαλμα) ἐφαίνετο ἀρχαῖον εἶναι μοι. κατιόντων δὲ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐστὶν Ἀσκληπιοῦ

ναὸς ἐν δεξιᾷ, καὶ ἄγαλμα οὐκ ἔχον ποι γένεια. ὑπὸ
 τοῦτον τὸν ναὸν θέατρον πεποιήται. τοῦτον δὲ οὐ
 πόρρω Διμητροῦς ἐστὶν ἱερὸν, καὶ καθήμενα ἁγάλματα
 ἀρχαῖα. 4. Ἀνάκειται δὲ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς αἷς χαλκῇ,
 τὰ πολλὰ ἐπίχρυσος· παρὰ δὲ Φλιασίοις τιμᾶς ἐπὶ
 τῶνδε εἴληφε. τὸ ἄστρον ἦν ὀνομαζόμενον αἶγα, ἀνα-
 τέλλουσα τὰς ἀμπέλους λιμναινεται συνεχῶς. ἵνα δὲ
 ἄχαρι μηδὲν ἀπ' αὐτῆς γένηται, οἶδε τὴν ἐπὶ τῆς ἀ-
 γορᾶς χαλκῇν αἶγα ἄλλοις τε τιμᾶσι καὶ χρυσῷ τὸ
 ἄγαλμα ἐπικοσμοῦντες. 5. Ἐνταῦθά ἐστι καὶ Ἀρι-
 στίου μνημα τοῦ Πρατίνου. τοῦτω τῷ Ἀριστίᾳ οὐ-
 τυροὶ καὶ Πρατίνῃ τῷ πατρὶ εἶσι πεποιημένοι πλὴν
 τῶν Διοχύλου δοκιμώτατα. 6. Ὅπισθεν δὲ τῆς ἀγο-
 Ͼς ἐστὶν οἶκος ὀνομαζόμενος ὑπὸ Φλιασίων μαντι-
 κῆς. ἐς τοῦτον Ἀμφιάραος ἐλθὼν καὶ τὴν νύκτα ἐγκα-
 τακοιμηθεὶς μαντεύεσθαι τότε πρῶτον, ὥς οἱ Φλιά-
 σιοὶ φασιν, ἤρξατο· τέως δὲ ἦν Ἀμφιάραος τῷ ἐκεί-
 νων λόγῳ ἰδιώτης τε καὶ οὐ μάντις· καὶ τὸ οἶκημα
 ἀπὸ τοῦτον ἐνγκέκλεισται τὸν πάντα ἤδη χρόνον.
 7. Οὐ πόρρω δὲ ἐστὶν ὁ καλούμενος Ὀμφαλός, Πε-
 λοποννήσου δὲ πάσης μέσον, εἰ δὴ τὰ ὄντα εἰρήκα-
 σιν. ἀπὸ δὲ τοῦ Ὀμφαλοῦ προσελθοῦσι, Διονύσου
 σφίσιν ἱερὸν ἐστὶν ἀρχαῖον, ἔστι δὲ καὶ Ἀπόλλωνος,
 καὶ ἄλλο Ἰσίδος. τὸ μὲν δὲ ἄγαλμα τοῦ Διονύσου
 δῆλον πᾶσιν, ὁσαύτως δὲ καὶ τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος· τὸ δὲ
 τῆς Ἰσίδος τοῖς ἱερεῦσι θεάσασθαι μόνον ἐστί. 8. Λέ-
 γεται δὲ καὶ ὧδε ὑπὸ Φλιασίων λόγος, Ἡρακλῆα, ὅτ'
 ἐκ Λιβύης ἀνελθὼν κομίζων τὰ μῆλα τὰ Ἑσπερίδων
 καλούμενα, ἐς Φλιοῦντα ἐλθεῖν κατὰ δὴ τι ἴδιον,

δαιτωμένου δὲ ἐνταῦθα, Οἰνέω ἐξ Αἰτωλίας ἀφικέ-
σθαι παρ' αὐτόν· ἐγεγόνει δὲ τῷ Ἡρακλεῖ πρότερον
ἔτι κηδεστής, τότε δὲ ἀφιγμένος εἰστία τὸν Ἡρακλέα,
ἣ αὐτὸς εἰστιάτο ὑπὸ ἐκείνου· Κῦαθον δ' οὖν παῖ-
δα οἶνοχόον Οἰνέως, οὐκ ἄρεσθεις τῷ δοθέντι πώ-
ματι, παῖει τῶν δακτύλων ἐν ἐς τὴν κεφαλὴν· ἀπο-
θανόντος δὲ αὐτίκα ὑπὸ τῆς πληγῆς, Φλιασίοις ἐστὶν
οἴκημα ἐς μνήμην. τοῦτο ὠκοδόμηται μὲν παρὰ τὸ
ιερόν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀγάλματα δὲ λίθου πεποιη-
μένα ἔχει κύλικα ὀρέγοντα Ἡρακλεῖ τὸν Κῦαθον.

C A P V T XIV.

*De vico Celeae dicto — Cereris iniitiis — Dysau-
le — Arante.*

Τῆς δὲ πόλεως αἱ Κελεαὶ πέντε πον σταδίους μά-
λιστα ἀπέχουσι· καὶ τῇ Δήμητρὶ ἐνταῦθα δι' ἐνιαυ-
τοῦ τειάρτου τὴν τελετὴν, καὶ οὐ κατὰ ἔτος ἄγουσιν.
ἱεροφάντης δὲ οὐκ ἐς τὸν βίον πάντα ἀποδέδεικται,
κατὰ δὲ ἐκάστην τελετὴν ἄλλοτε ἐστὶν ἄλλος σφίσιν
αἰρετός, λαμβάνων, ἣν ἐθέλη, καὶ γυναῖκα. καὶ
ταῦτα μὲν διάφορα τῶν ἐν Ἐλευσίνι ὀνομάζουσι·
τὰ δὲ ἐς αὐτὴν τὴν τελετὴν ἐκείνων ἐστὶν εἰς μίμη-
σιν· ὁμολογοῦσι δὲ καὶ αὐτοὶ μιμεῖσθαι Φλιασίοι
τὰ ἐν Ἐλευσίνι δρώμενα. 2. Αὐσαύλην δὲ φασιν ἁ-
δελφὸν Κελεαῦ, παραγενόμενόν σφισιν ἐς τὴν χώραν,
καταστήσασθαι τὴν τελετὴν, ἐκβληθῆναι δὲ αὐτόν
ἐξ Ἐλευσίνος ὑπὸ Ἴωνος, ὅτε Ἴων Ἀθηναίοις ὁ Ξού-
θου πολέμαρχος τοῦ πρὸς Ἐλευσινίους ἦρθε πόλε-
μου. τοῦτο μὲν δὴ Φλιασίοις οὐκ ἔστιν ὅπως ὁμο-
λογήσω κρατηθέντα μάχῃ τινὰ Ἐλευσινίων φρυγὰς

ἀπελαθέντω οἴχεσθαι, τοῦ πολέμου τε ἐπὶ συνθήκαις
καταλυθέντος, πρὶν ἢ διαπολεμηθῆναι, καὶ ἐν Ἐλευ-
σίνι αὐτοῦ καταμείναντος Εὐμόλπου. δύναται δ'
ἂν κατὰ ἄλλην τινὰ ἐνταῦθα ὁ Αὐσαύλης ἀφικέσθαι
πρόφασιν, καὶ οὐχ ὥς οἱ Φλιαῖσιοι φασιν· οὐ μὲν
οὐδὲ Κελεῶ προσήκων, ἐμοὶ δοκεῖν, οὐδὲ ἄλλως ἢν
ἐν τοῖς ἐπιφανέσιν Ἐλευσινίων· οὐ γὰρ ἂν ποτε
Ὅμηρος παρῆκεν αὐτὸν ἐν ταῖς ἔπεσιν. ἔστι γὰρ καὶ
Ὅμηρῳ πεποιημένα ἐς Δῆμητρα, ἐν δὲ αὐτοῖς κατα-
λέγων τοὺς διδυχαθέντας ὑπὸ τῆς Θεοῦ τὴν τελετὴν
Αὐσαύλην οὐδένα οἶδεν Ἐλευσίνιον. ἔχει δὲ οὕτω
τὰ ἔπη·

Δεῖξεν Τριπολέμοι τε Διοκλεῖ τε πληξίππῳ,
Εὐμόλπου τε βίῃ, Κελεῶ θ' ἡγήτορι λαῶν,
Δρημοσύνῃν ἱερῶν, καὶ ἐπέφραδεν ὕργια πᾶσιν.
οὗτος δ' οὖν, ὡς οἱ Φλιαῖσιοι φασιν, ὁ Αὐσαύλης
κατεστήσατο ἐνταῦθα τὴν τελετὴν, καὶ οὗτος ἦν ὁ
τῷ χωρίῳ τὸ ὄνομα παραθέμενος Κελεῆς. Αὐσαύλου
τέ ἐστιν ἐνταῦθα, ὡς εἴρηται μοι, μνημα· πρότερον
δὲ ἄρα ἐπεποιήτο Ἀράττειος τάφος· ὕστερον γὰρ κα-
τὰ τὸν Φλιασίων λόγον, καὶ οὐκ ἐπὶ τῆς Ἀρσαντος
βασιλείας ἀφίκετο ὁ Αὐσαύλης. 3. Φλιαῖσιοι γὰρ
Προμηθεῖ γενέσθαι τῷ Ἰαπετοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν χρό-
νον φασὶν Ἀραντα, καὶ τρισὶν ἀνθρώπων γενεαῖς Πε-
λασγῶν τε εἶναι πρεσβύτερον τοῦ Ἀρκάδος, καὶ τῶν
λεγομένων Ἀθήνησιν αὐτοχθόνων. τοῦ δὲ Ἀνακτό-
ρου καλουμένου πρὸς τῷ ὀρόφῳ Πέλοπος ὕρμα λέ-
γουσιν ἀνακεῖσθαι. Φλιασίοις μὲν δὴ τοσαῦτα λό-
γου μάλιστα ἴσ' ἄξια.

CAPVT XV.

De urbe Cleonae appellata, in via versus Argos, et memorandis in ea — vico Nemea et templo Iovis Nemci — Opheltæ sepulcro et Nemea Asopifilia — urbis Mycenarum reliquiis — de Phoroneo et Inachio flumine narratio,

Ἐκ Κορίνθου δ' εἰς Ἄργος ἐρχομένη Κλεωναὶ πόλις
 ἐστὶν οὐ μεγάλη. παῖδα δὲ εἶναι Πίλοπος Κλεώην
 ἰσχυροὺς, οἱ δὲ τῷ πατρὶ Σικυῶνα ἔχοντι Ἀσωπῶ
 θυγατέρα ἐπὶ ταῖς ἄλλαις Κλεώην γενέσθαι. τὸ δ'
 οὖν ὄνομα ἀπὸ τοῦ ἐτέρου τούτων ἐτίθη τῇ πόλει.
 ἐνταῦθά ἐστιν ἱερὸν Ἀθηνᾶς, τὸ δὲ ἄγαλμα Σκύλλι-
 δος τέχνη καὶ Διποίνου· μαθητάς δὲ εἶναι Δαιδάλου
 σφᾶς, οἱ δὲ καὶ γυναῖκα Γόρτυνος ἐθέλουσι λαβεῖν
 Δαίδαλον, καὶ τὸν Δίποινον καὶ Σκύλλιν ἐκ τῆς γυ-
 ναικῆς οἱ ταύτης γενέσθαι. ἐν Κλεωναῖς δὲ τοῦτο ἐστι
 τὸ ἱερὸν, καὶ μνημα Εὐρύτου καὶ Κτεάτου. θεωροῦς
 γὰρ ἐξ Ἡλίδος ἐς τὸν ἀγῶνα ἰόντας τῶν Ἰσθμίων
 αὐτοὺς ἐνταῦθα Ἡρακλῆς κατετόξευσεν, ἔγκλημα
 ποιῶντος, ὅτι οἱ πρὸς Αὐγείαν πολεμοῦντι ἀντιτά-
 χθησαν. ἐκ Κλεωνῶν δὲ εἰσιν ἐς Ἄργος ὁδοὶ δύο· ἡ
 μὲν ἀνδράσιν εὐζῶνους, καὶ ἐστὶν ἐπίτομος, ἡ δὲ ἐπὶ
 τοῦ καλουμένου Τρητοῦ, στενὴ μὲν καὶ αὐτὴ περιχόν-
 των ὄρων, ὀχῆμασι δὲ ἐστὶν ὅμως ἐπιτηδευσιτέρα. Ἐν
 τοῦτοις τοῖς ὄρεσι τὸ σπήλαιον ἔτι δέκνυται τοῦ
 ἰόντος, καὶ ἡ Νεμέα τὸ χωρίον ἀπέχει σταδίους
 πέντε πον καὶ δέκα. ἐν δὲ αὐτῇ Νεμείῳ τοῦ Διὸς
 ναὸς ἐστὶ θείας ἄξιος, πλὴν ὅσον κατεφύνηται τε ὁ
 ὄροφος, καὶ ἄγαλμα οὐδὲν ἔτι ἐλείπετο. κυπαρίσσω
 τε ἄλλος ἐστὶν περὶ τὸν ναόν, καὶ τὸν Ὀρέλῃην ἐν-

ταῦθα ὑπὸ τῆς τροφῆς τεθέντα ἐς τὴν πόαν δια-
φθαῖναι λέγουσιν ὑπὸ τοῦ δρῆκοντος. θύουσι δὲ
Ἀργεῖοι τῷ Διὶ καὶ ἐν τῇ Νεμέῃ, καὶ Νεμείου Διὸς ἱε-
ρεῖα αἱρῶνται. καὶ δὴ καὶ δρόμου προτιθέασιν ἀγῶνα
ἀνδράσιν ὀπλισμένοις Νεμείων πατηγύρει τῶν χειμε-
ριῶν. 3. Ἐταῦθά ἐστι μὲν Ὀφέλτου τάφος, περὶ
δὲ αὐτὸν θορυγὸς λίθων, καὶ ἐντὸς τοῦ περιβόλου
βωμοί. ἐστὶ δὲ χώμα γῆς Ἀνκούργου μνήμα τοῦ
Ὀφέλτου πατρὸς. τὴν δὲ πηγὴν Ἀδριάστειαν ὀνομά-
ζουσιν, εἴτε ἐπ' ἄλλῃ τινὶ αἰτίᾳ, εἴτε καὶ ἀνευρόντος
αὐτὴν Ἀδριάστειαν. τὰ δὲ ὄνομα λέγουσι τῇ χώρῃ Νε-
μέαν δοῦναι θυγατέρα Ἀσωποῦ. καὶ ταύτῃ καὶ
ἄλλος Ἀπίεας ἐστὶν ὑπὲρ τὴν Νεμέαν, ἐνθα Περσεία
Διὶ πρῶτον θύσαι λέγουσιν Ἀπειαντίῃ. 4. Ἀνελ-
θοῦσι δὲ ἐς τὸν Τρητὸν καὶ αὐθις τὴν ἐς Ἀργὸς ἰοῦσιν
ἐστὶ Μυκηνῶν ἐρείπια ἐν ἀριστερῇ. καὶ ὅτι μὲν
Περσεὺς ἐγένετο Μυκηνῶν οἰκιστὴς, ἴσασιν Ἕλληνες,
ἐγὼ δὲ αἰτίαν τε γράφω τοῦ οἰκισμοῦ, καὶ δι' ἥντινα
πρόφασιν Ἀργεῖοι Μυκηναίους ὕστερον ἀνίστησαν·
ἐν γὰρ τῇ νῦν Ἀργολίδι ὀνομαζομένη τὰ μὲν ἔτι πα-
λαιότερα οὐ μνημονεύουσιν. Ἰναχον δὲ βασιλεύον-
τα τὸν τότε ποταμὸν ἀφ' ἑαυτοῦ λέγουσιν ὀνομάσαι,
καὶ θύσαι τῇ Ἥρᾳ. 5. Λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος·
Φωρωνεῖα ἐν τῇ γῇ ταύτῃ γενέσθαι πρῶτον, Ἰναχον
δὲ οὐκ ἄνδρα, ἀλλὰ τὸν ποταμὸν πατέρα εἶναι Φο-
ρωνεῖ, τοῦτον δὲ Ποσειδῶνι καὶ Ἥρᾳ δικάσαι περὶ
τῆς χώρας, σὺν δὲ αὐτῷ Κηφισὸν τε καὶ Ἀστερίωνα
καὶ τὸν Ἰναχον ποταμὸν· κρινάντων δὲ Ἥρας εἶναι
τὴν γῆν, οὕτως φησὶν ἀφανίσαι τὸ ὕδωρ Ποσειδῶνα.

καὶ διὰ τοῦτο οὔτε Ἰναχος ὕδαρ, οὔτε ἄλλος παρί-
χεται τῶν εἰρημένων ποταμῶν, ὅτι μὴ ὕδατος τοῦ
θεοῦ, θέρους δὲ αὐτὰ σφίσειν ἐστι τὰ ῥεύματα, πλήρ
τῶν ἐν Αἰγῇ. Φορωνεὺς δὲ ὁ Ἰνάχου τοὺς ἀνθρώ-
πους συνήγαγε πρῶτος ἐς κοινὸν, ἀποράδας τέως καὶ
ἐφ' ἑαυτῶν ἐκάστοτε οἰκοῦντας· καὶ τὸ χωρίον, ἐς
ὃ πρῶτον ἡθροίσθησαν, ἄστὺ ὠνομάσθη Φορωνικόν.

CAPVT XVI.

*De denominatione regionis Argivae et primis eius
regibus — Proctu, Acrisio et Perseo — urbis My-
cenarum eiusque nominis origine — Mycenarum
excidio et reliquiis memorandis.*

Ἄργος δὲ Φορωνεὺς θυγατρίδοις, βασιλεύσας μετὰ
Φορωνέα, ὠνόμασεν ἀφ' αὐτοῦ τὴν χώραν. Ἄργου
δὲ Πείρασος γίνεται καὶ Φόρβας· Φόρβαντος δὲ
Τριόπας· Τριόπα δὲ Ἰάσος καὶ Ἀγήνορ. Ἰὼ μὲν
οὖν Ἰάσον θυγάτηρ, εἴτε ὡς Ἡρόδοτος ἔγραψεν,
εἴτε καθ' ὃ λέγουσιν Ἕλληνες, ἐς Αἴγυπτον ἀφικνεῖ-
ται. Κροτωπὸς δὲ ὁ Ἀγήνορος ἔσχε μετὰ Ἰάσον
τὴν ἀρχήν· Κροτωποῦ δὲ Σθενέλας γίνεται. Λατῶς
δ' ἀπ' Αἰγύπτου πλεύσας ἐπὶ Γελάνορα τὸν Σθενέλα
τοὺς ἀπογόνους τοὺς Ἀγήνορος βασιλείας ἔπαυσεν.
τὰ δὲ ἀπὸ τούτου καὶ οἱ πάντες ὁμοίως ἴσασιν, θυ-
γατέρων τῶν Λατῶν τὸ ἐς τοὺς ἀνεπιφθόους τόλμημα,
καὶ ὡς ἀποθανόντος Λατῶν τὴν ἀρχὴν Λυγκεὺς
ἔσχε. Οἱ δὲ Ἀβαντος τοῦ Λυγκέως παῖδες τὴν βα-
σιλείαν ἐνείμαντο· καὶ Ἀκρίσιος μὲν αὐτοῦ κατέ-
μινεν ἐν τῷ Ἄργει, Ἡραΐτος δὲ τὸ Ἡραϊον καὶ Μι-
δειαν καὶ Τίρυνθα ἔσχε, καὶ ὅσα πρὸς θαλάσῃ τῆς

Ἀργείας. σημειῖά τε τῆς ἐν Τίρυνθι οἰκήσεως Προίτου καὶ ἐς τὸδε λείπεται. χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀκρίσιος Περσεύς αὐτὸν τε περιεῖναι πυνθανόμενος, καὶ ἔργα ἀποδείκνυσθαι, ἐς Λάρισσαν ἀπεχώρησε τὴν ἐπὶ τῷ Πηρειῷ. Περσεὺς δὲ (ἰδεῖν γὰρ πάντως ἤθελε τὸν γονεῖα τῆς μητρὸς, καὶ λόγοις τε χρηστοῖς καὶ ἔργοις δεξιῶσθαι) ἔρχεται παρ' αὐτὸν ἐς τὴν Λάρισσαν· καὶ ὁ μὲν, οἷα ἡλικίᾳ τε ἀκμάζων καὶ τοῦ δίσκου χαίρων τῷ εὐρήματι, ἐπιδείκνυτο ἐς ἅπαντας· Ἀκρίσιος δὲ λανθάνει κατὰ θαλμῶνα ὑποπιπὼν τοῦ δίσκου τῇ δορῇ. καὶ Ἀκρίσιος μὲν ἡ πρὸ ῥῆσις τοῦ θεοῦ τέλος ἔσχεν, οὐδὲ ἀπέτρεψεν οἱ τὸ χρεῶν τὰ ἐς τὴν παῖδα καὶ τὸν θυγατρίδου παρευρήματα. 3. Περσεὺς δὲ ὡς ἀνέστρεψεν ἐς Ἄργος, (ῥοχύνειτο γὰρ τοῦ γόνου τῇ φήμῃ) Μεγαπένθην τὸν Προίτου πείθει οἱ τὴν ἀρχὴν ἀντιδοῦναι· παραλαβὼν δὲ αὐτὸς τὴν ἐκείνου Μυκῆνας κτίζει. τοῦ ἔλφους γὰρ ἐνταῦθα ἐξέπεσεν ὁ μύκης αὐτῷ, καὶ τὸ σημεῖον ἐς οἰκισμὸν ἐνόμιζε συμβῆναι πόλως. ἤκουσα δὲ καὶ ὡς διαφῶντι ἐπῆλθεν ἀνελίσθαι οἱ μύκητα ἐκ τῆς γῆς· φύντος δὲ ὕδατος πίων καὶ ἡσθεὺς Μυκῆνας ἔθετο τὸ ὄνομα τῷ χωρίῳ. Ὀμηρος δὲ ἐν Ὀδυσσεΐᾳ γυναικὸς Μυκῆνης ἐν ἔπει τῷδε ἐμνήσθη·

Τυρῶ τ', Ἀλκμήνη τε, ἑὺστέφανός τε Μυκῆνη.
ταύτην εἶναι θυγατέρα Ἰνᾶχου, γυναῖκα δὲ Ἀρίστορος, τὰ ἔπη λέγει, ἃ δὴ Ἕλληνες καλοῦσιν Ἡόας μεγάλας· ἀπὸ ταύτης οὖν γεγονέναι καὶ τὸ ὄνομα τῇ πόλει. ὃν δὲ φασὶ προσποιούμενοι ἀκοῦσαι λόγον, Μυκηνεῖα εἶναι Σπάρτωνος, Σπάρτωνα δὲ

Φορωνέως, οὐκ ἂν ἔγωγε ἀποδεξαίμην, διότι μηδὲ
 αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι. Λακεδαιμονίοις γὰρ Σπάρ-
 τῃς μὲν γυναικὸς εἰκὼν ἔστιν ἐν Ἀμύκλαις, Σπάρ-
 τωνα δὲ Φορωνέως παῖδα θαυμάζουσιν ἂν καὶ ἀρχὴν
 ἀκούσαντες. 4. Μυκήνας δὲ Ἀργεῖοι καθεῖλον ὑπὸ
 ξηλοτυπίας. ἡνυχάζοντων γὰρ τῶν Ἀργείων κατὰ τὴν
 ἐπιστρατείαν τοῦ Μήδου, Μυκηναῖοι πέμπουσιν
 ἐς Θερμοπύλας ὀγδοήκοντα ἄνδρας, οἱ Λακεδαιμο-
 νίοις μετέσχον τοῦ ἔργου. τοῦτο ἠνέγκεν ὄλεθρόν
 σφισι τὸ φιλοτίμημα παροξύναν Ἀργεῖον. λείπεται
 δὲ ὅμως ἔτι καὶ ἄλλα τοῦ περιβόλου, καὶ ἡ πύλη
 λόντες δὲ ἐφεστήκασιν αὐτῇ. Κυκλώπων δὲ καὶ
 ταῦτα ἔργα εἶναι λέγουσιν, οἱ Προῖται τὸ τεῖχος ἐποί-
 ησαν ἐν Τίρυντι. 5. Μυκητῶν δὲ ἐν τοῖς ἐρειπίοις
 κρήνη τέ ἐστι καλονμένη Περσεΐα, καὶ Ἀτρείως καὶ
 τῶν παιδῶν ὑπόγαια οἰκοδομήματα, ἐνθα οἱ θη-
 σαντοί σφισι τῶν χρημάτων ἦσαν. τάφος δὲ ἔστι μὲν
 Ἀτρείως, εἰσὶ δὲ καὶ ὅσους οὖν Ἀγαμέμνονι ἐπανή-
 κοντας ἐξ Ὀλοῦ δειπρίσας κατεφόνευσεν Αἰγισθος.
 τοῦ μὲν δὴ Κασσάνδρας μνήματος ἄμφωβητοῦσι
 Λακεδαιμονίαν οἱ περὶ Ἀμύκλας οἰκοῦντες. ἕτερον
 δὲ ἔστιν Ἀγαμέμνονος. τὸ δὲ Εὐρυμέδοντος τοῦ ἡ-
 κιδχου, καὶ Τελιδάμου τὸ αὐτὸ καὶ Πέλοπος (τού-
 τους γὰρ τεκεῖν διδύμους Κασσάνδραν φασί· νη-
 πλους δὲ ἔτι ὄντας ἐπικατέσφαξε τοῖς γονέυσιν Αἰ-
 γιοθος) καὶ Ἠλέκτρας. Πυλάδῃ γὰρ συνώκησεν
 Ὀρίστου δότος. Ἑλλάνικος δὲ καὶ τὰδε ἔγραψε.
 Μέδοντα καὶ Στρόφιον γενέσθαι Πυλάδῃ παῖδας
 ἐξ Ἠλέκτρας. Κλυταιμνήστρα δὲ ἐτάφη καὶ Αἰγιοθος

ὀλίγον ἀποτέρω τοῦ τείχους, ἐν τῷ δὲ ἀπὸ ξιᾶ θῆσθαι,
ἐνθα Ἀγαμέμνων τε αὐτὸς ἔκειτο καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ
φορευθέντες.

C A P V T XVII.

*De Heraco (Iunonis templo) prope Mycenae —
monte Euboea et Asterione fluvio — ornamentis He-
raei et signis ante illud — Iunonis et Hebes signis
in illo — donariis in illo — Chryseide sa-
cerdote Iunonis.*

Μυκηνῶν δὲ ἐν ἀριστερᾷ πέντε ἀπέχει καὶ δέκα
στάδια τὸ Ἡραῖον. ῥεῖ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ὕδωρ Ἐλευ-
θέριον καλούμενον· χρῶνται δὲ αὐτῷ πρὸς καθάρ-
σια, αἱ περὶ τὸ ἱερόν καὶ ἐπὶ τῶν θυσιῶν ἐστῶσιν ἀ-
ποβήτως. 2. Αὐτὸ δὲ τὸ ἱερόν ἐστιν ἐν χθαμαλωτέρῳ
τῆς Εὐβοίας. τὸ γὰρ δὴ ὄρος ταῦτο ὀνομάζουσιν
Εὐβοίαν, λέγοντες Ἀστερίῳ γενέσθαι τῷ ποταμῷ
θυγατέρας, Εὐβοίαν, καὶ Πρόσπυναν, καὶ Ἀκραίαν,
εἶναι δὲ σφαῖς τροφούς τῆς Ἡρας. καὶ ἀπὸ μὲν Ἀκραί-
ας τὸ ὄρος καλοῦσι τὸ ἀπαντικρὺ τοῦ Ἡραίου, ἀπὸ
δὲ Εὐβοίας ὅσον περὶ τὸ ἱερόν, Πρόσπυναν δὲ τὴν
ὑπὸ τὸ Ἡραῖον χώραν. ὁ δὲ Ἀστερίων αὐτὸς ῥέων
ὑπὸ τὸ Ἡραῖον ἐς φάραγγα ἐσπίπτων ἀφανίζεται.
φύεται δὲ αὐτοῦ πόα πρὸς ταῖς ὄχθαις, Ἀστερίωνα
ὀνομάζουσι· καὶ τὴν πόαν ταύτην τῇ Ἡρᾷ καὶ αὐ-
τὴν φέρουσι, καὶ ἀπὸ τῶν φύλλων αὐτῆς στεφάνους
πλέκουσιν. 3. Ἀρχιτέκτανα μὲν δὴ γενέσθαι τοῦ ναοῦ
λέγουσιν Εὐπόλεμον Ἀργεῖον. ὅποσα δὲ ὑπὲρ τοὺς
κίονάς ἐστιν ἐργασμένα, τὰ μὲν ἐς τὴν Αἰὸς γένεσιν
καὶ θεῶν καὶ Γιγάντων μάχην ἔχει, τὰ δὲ ἐς τὸν πρὸς
Τροίαν πόλεμον καὶ Ἰλίου τὴν ἄλωσιν. ἀνδριάντες τε

ἐστήκασι πρὸ τῆς ἐσόδου, καὶ γυναικῶν, αἱ γερόνασιν
 ἱέρειαι τῆς Ἥρας, καὶ ἡρώων ἄλλων τε καὶ Ὀρέστου·
 τὸν γὰρ ἐπίγραμμα ἔχοντα, ὥς εἶη βασιλεὺς Αὐγαν-
 στος, Ὀρέστην εἶναι λέγουσιν. ἐν δὲ τῷ προνάῳ τῇ
 μὲν Χάριτες, ἄγαλματά ἐστιν ἄρχαῖα, ἐν δεξιᾷ δὲ
 κλίνη τῆς Ἥρας, καὶ ἀνύθημα ἄσπις, ἣν Μενέλαος
 ποτε ἀφείλετο Εὐφορβὸν ἐν Ἰλίου. 4. Τὸ δὲ ἄγαλμα
 τῆς Ἥρας ἐπὶ θρόνου κάθηται μεγέθει μέγα, χρυσοῦ
 μὲν καὶ ἐλέφαντος, Πολυκλείτου δὲ ἔργον· ἔπειτι
 δὲ οἱ στέφανος Χάριτας ἔχων καὶ Ὄρους ἐπειργασμέ-
 νας, καὶ τῶν χειρῶν τῇ μὲν καρπὸν φέρει ῥοιᾶς, τῇ
 δὲ σκήπτρον. τὰ μὲν οὖν ἐς τὴν ῥοιάν (ἀπορόρητότε-
 ρος γὰρ ἐστὶν ὁ λόγος) ἀφείσθω μοι. κόκκυγα δὲ
 ἐπὶ τῷ σκήπτρῳ καθήσθαι φασί, λέγοντες τὸν Δία,
 ὅτι ἦρα παρθένον τῆς Ἥρας, ἐς τοῦτον τὸν ὄρνιθα
 ἀλλαγῆναι, τὴν δὲ αἶτε παίγνιον θηρᾶσαι. τοῦτοι
 τὸν λόγον, καὶ ὅσα λυκότα εἴρηται περὶ θεῶν, οὐκ
 ἀποδεχόμενος γράφω, γράφω δὲ οὐδὲν ἥσσον. 5. Λέ-
 γεται δὲ παρεστηκέναι τῇ Ἥρῃ τέχνη Ναυκύδους
 ἄγαλμα Ἥβης, ἐλέφαντος δὲ καὶ τοῦνο καὶ χρυσοῦ.
 παρὰ δὲ αὐτὴν ἐστὶν ἐπὶ κίονος ἄγαλμα Ἥρας ἁρ-
 χαῖον. τὸ δὲ ἀρχαιότατον πεποιήται μὲν ἐξ ὀρχαῶδος,
 ἀντετίθη δὲ ἐς Τίρυνθᾶ ὑπὸ Πειρώου τοῦ Ἀργίου.
 Τίρυνθᾶ δὲ ἀνελάντες Ἀργεῖοι κομίζουσιν ἐς τὸ Ἡ-
 ραῖον· ὃ δὴ καὶ αὐτὸς εἶδον, καθήμενον ἄγαλμα
 οὐ μέγα. 6. Ἀναθήματα δὲ τὰ ἄξια λόγου, βωμὸς
 ἔχων ἐπειργασμένον τὸν λεγόμενον Ἥβης καὶ Ἥρα-
 κλείους γάμον· οὗτος μὲν ἄρχύρου, χρυσοῦ δὲ καὶ
 λίθων λαμπρόντων Ἀδριανὸς βασιλεὺς ταῶν ἀνέθηκεν·

ἀνέθηκε δὲ, ὅτι τὴν ὕμνησιν ἱερὴν τῆς Ἥρας νομίζουσι. καὶ ταῖς δὲ καὶ στέφανος χρυσοῦς καὶ πῆπλος πορφύρας, Νέρωνος ταῦτα ἀναθήματα. 7. Ἔστι δὲ ὑπὲρ τὸν ναὸν τοῦτον τοῦ προτέρου ναοῦ θεμέλιαι τε, καὶ εἰ δὴ τι ἄλλο ὑπελείπετο ἢ φλόξ. κατεκαύθη δὲ, τὴν ἱερείαν τῆς Ἥρας Χρυσήϊδου ὕπνου καταλαβόντος, ὅτε ὁ λύχνος πρὸ τῶν στεφανωμάτων ἤπτετο. καὶ Χρυσήϊς μὲν ἀπελθούσα εἰς Τεγέαν τὴν Ἀθηναίων τὴν Ἀλέαν ἐκέτευεν· Ἀργεῖοι δὲ, καίπερ κακοῦ τηλικούτου παρόντος σφίσιν, τὴν εὐκόνα οὐ καθεῖλον τῆς Χρυσήϊδος, ἀνάκειται δὲ καὶ εἰς τόδε τοῦ ναοῦ τοῦτου κατακυνθέντος ἔμπροσθεν.

CAPUT XVIII.

De Persei Heroo — Thyeste et Atreo — templo Cereris Mysiae — tribus Argivorum regnis eorumque regibus — Oreste eiusque sobole — Heraclidarum adventu in Peloponnesum et Argorum, Lacedaemonis ac Messeniae expugnatione.

Ἐκ Μυκηνηδῶν δὲ εἰς Ἄργος ἐρχομένοις ἐν ἁριστοῦ Περσέως παρὰ τὴν ὁδὸν ἐστὶν ἡρώων. ἔχει μὲν δὴ καὶ ἐνταῦθα τιμὰς παρὰ τῶν προσχωρίων, μεγίστας δὲ ἐν τε Σερφῶν, καὶ παρ' Ἀθηναίοις Περσέως τέμενος, καὶ Δίκτυος καὶ Κλυμένης βομὸς σωτήρων καλουμένων Περσέως. 2. Ἐν δὲ τῇ Ἀργείᾳ προσελθούσιν ὀλίγον ἀπὸ τοῦ ἡρώων τοῦτου Θυέστου τάφος ἐστὶν ἐν δεξιᾷ· λλθόν δὲ ἔπεστιν αὐτῷ κηρὸς, ὅτι τὴν ἄγραν ὁ Θυέστης ἔαχε τὴν χρυσήν, μοιχεύσας τοῦ ἀδελφοῦ τὴν γυναῖκα. Ἀτρεΐα δὲ οὐκ ἐπέσχευεν ὁ λογισμὸς μετρησάαι τὴν ἴσιν, ἀλλὰ τῶν Θυέστου παίδων σφαγὰς καὶ τὰ ἀδόμητα δαΐτρυα ξυμ-

γάσατο. ὕστερον δὲ οὐκ ἔχει σαφές εἰπεῖν, πότερον ἀδικίας ἤρξεν Ἀγισθος, ἢ προὔληρξεν Ἀγαμέμνονι φόνος Ταντάλου τοῦ Θυέστιου· συνεικῆν δὲ φασιν αὐτὸν Κλυταιμνήστρα παρθένῳ παρὰ Τυγδάρεω λαβόντα. ἐγὼ δὲ καταγνώμαι μὲν οὐκ ἐθέλω, φύσει σφῶς γενέσθαι κακοῦς· εἰ δὲ ἐπὶ τασούτοις αὐτοῖς τὸ μίasma τὸ Πέλοπος καὶ ὁ Μυρτίλου προστρόπαιος ἠκολούθησε, τούτοις ἦν ἅρα ὁμολογοῦντα, ἦνκα ἢ Πυθία, Γλαῦκον τοῦ Ἐπικύδους Σπαρτιάταις βασιλεύσαντος ἐπίορκα ὁμόσαντος, καὶ τοῦδε εἶπεν ἐς τοὺς ἀπογόνους κατεῖναι τὴν δίκην. 3. Ἀπὸ δὲ τῶν κριῶν (οὕτω γὰρ τοῦ Θυέστιου τὸ μνημα ὀνομάζουσι) προελθοῦσιν ὀλίγον ἐστὶν ἐν ἀριστερᾷ χωρίῳ Μυσία, καὶ Αἰμητρος Μυσίας ἱερὸν, ἀπὸ ἀνδρός Μυσίου τὸ ὄνομα γενομένου, καὶ τούτου, καθάπερ λέγουσιν Ἀργεῖοι, ξένου τῆς Αἰμητρος. τούτῳ μὲν οὖν οὐκ ἐπεστὶν ὄροφος· ἐν δὲ αὐτῷ ναός ἐστιν ἄλλος ὁπίτης πλίνθου, ξόανα δὲ Κόρης καὶ Πλούτωνος καὶ Αἰμητρος ἐστὶ. προελθοῦσι δὲ ποταμός ἐστιν Ἰναχος, καὶ διαβῶσιν Ἥλιου βωμός. ἐντεῦθεν δὲ ἐπὶ πύλην ἥξουσιν καλουμένην ἀπὸ τοῦ πλησίον ἱεροῦ· τὸ δὲ ἱερὸν ἐστὶν Εἰλεθυίας. 4. Μόρους δὲ Ἑλλήνων οἶδα Ἀργεῖους εἰς τρεῖς βασιλείας διαιρεθέντας. ἐπὶ γὰρ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἀναξαγόρου τοῦ Ἀργεῖου τοῦ Μεγαπένθους μανία ταῖς γυναιξὶν ἐνέπεσεν, ἐκφοιτῶσαι δὲ ἐκ τῶν οἰκῶν ἐπλανῶντο ἀνὰ τὴν χώραν, ἐς ὃ Μελάμπους ὁ Ἀμυντιάδης ἐπαυσε σφῆς τῆς νόσου· ἐφ' ᾧ τε αὐτὸς καὶ ὁ ἀδελφὸς Βίας Ἀναξαγόρῃ τὸ ἴσον ἔχουσιν

ἀπὸ μὲν δὴ Βιαντος βασιλεύουσι πέντε ἄνδρες ἐπὶ
 γενεάς τέσσαρας ἐς Κυάνιππον τὸν Αἰγιαλέως, ὅστις
 Νηλεΐδαι τὰ πρὸς μητρούς· ἀπὸ δὲ Μελέμποδος γε-
 νναί τε ἔξ, καὶ ἄνδρες ἴσοι, μέχρις Ἀμφιλόχου τοῦ
 Ἀμφιαράου· τὸ δὲ ἐγγώριον γένος οἱ Ἀναξαγορίδαι
 βασιλεύουσι πλέον. Ἰφίς μὲν γάρ ὁ Ἀλέκτορος τοῦ
 Ἀναξαγόρου Σθενέλῳ τῷ Καπανέως ἀδελφοῦ παιδί
 ἀπέλιπε τὴν ἀρχήν. Ἀμφιλόχου δὲ μετὰ ἄλλωσιν
 Ἰλίου μετοικήσαντος εἰς τοὺς νῦν Ἀμφιλόχους, Κυ-
 νίππου ἄπαιδος τελευτήσαντος, οὕτω Κυλαρῆβης ὁ
 Σθενέλου μόνος τὴν βασιλείαν ἔσχεν. 5. Οὐ μὲν
 τοι παῖδας κατέλιπε οὐδ' αὐτός, ἀλλὰ Ὀρίστης ὁ
 Ἀγαμέμνωνος τὸ Ἄργος κατέσχε παροικῶν τε ἐγγύς
 αὐτῷ, καὶ ἄνευ τῆς πατρῴας ἀρχῆς, προσπεποιημέ-
 νος μὲν Ἀρκάδων τοὺς πολλοὺς, παρειληφώς δὲ καὶ
 τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιλείαν, συμμαχικοῦ δὲ ἐκ Φω-
 κέων ἀεὶ ποτε ἐπ' ὠφελείᾳ ἑτοίμου παρόντος. Λα-
 κεδαιμονίων δὲ ἐβασίλευσεν Ὀρίστης, Λακιδαιμο-
 νίων ἐφέντων αὐτῷ. τοὺς γὰρ Τυνδάρειω Θυγατρι-
 δοὺς τὴν ἀρχὴν ἔχειν ἤξλουν πρὸ Νικοστράτου καὶ
 Μιγαπένθους Μενελάου γεγεννημένων ἐκ δούλης. Ὀ-
 ρέστου δὲ ἀποθανόντος, ἔσχε Τιςαμενός τὴν ἀρχὴν
 Ἐρμιόνης τῆς Μενελάου καὶ Ὀρέστου παῖς. τὸν δὲ
 Ὀρέστου νόθον Πενθέϊλον Κιναιθῶν ἔγραψεν ἐν ταῖς
 ἑλπίσιν Ἡριγύνην τὴν Αἰγίσθου τεκεῖν. 6. Ἐπὶ δὲ
 τοῦ Τιςαμενοῦ τοῦτου κατιῶσιν ἐς Πελοπόννησον
 Ἡρακλῆιδαι, Τήμενος μὲν καὶ Κρισφόρτης Ἀριστο-
 μάχου· τοῦ τρίτου δὲ Ἀριστοδήμου προτεθνηῶτος
 εἶποντο οἱ παῖδες. Ἄργους μὲν δὴ καὶ τῆς ἐν Ἀργεῖ

βασιλείας ὀρθότατα, ἐμοὶ δοκεῖν, ἡμφισβήτουν·
 ὅτι ἦν Πελοπίδης ὁ Τισαμενὸς· οἱ δὲ Ἑρακλεῖδαι
 τὸ ἀνέκαθεν εἰσι Περσεῖδαι. Τυνδάρειω δὲ καὶ αὐ-
 τὸν ἐκπεσόντα ἀπέφαινον ὑπὸ Ἴπποκόωντος· Ἑρα-
 κλῆα δὲ ἔφασαν ἀποκτείναντα Ἴπποκόωντα καὶ τοὺς
 παῖδας παρακαταδέσθαι Τυνδάρειω τὴν χώραν.
 τοιαῦτα δὲ καὶ περὶ τῆς Μεσσηνίας ἕτερα ἔλεγον,
 παρακαταθήκην Νέστορι δοθῆναι καὶ ταύτην ὑπὸ
 Ἑρακλέους ἐλόντος Πύλον. 7. Ἐκβάλλουσιν οὖν
 ἐκ μὲν Λακεδαιμόνος καὶ Ἄργους Τισαμενόν, ἐκ δὲ
 τῆς Μεσσηνίας τοὺς Νέστορος ἀπογόνους, Ἀλκμαί-
 ωνα Σίλλου τοῦ Θρασυμήδους, καὶ Πεισίστρατον
 τὸν Πεισιστράτου, καὶ τοὺς Παίονος τοῦ Ἀντιλό-
 χου παῖδας· σὺν δὲ αὐτοῖς Μέλανθον τὸν Ἀνδρο-
 πόμπου τοῦ Βώρου τοῦ Περθίλου τοῦ Περικλυ-
 μένου. Τισαμενὸς μὲν οὖν ἦλθε σὺν τῇ στρατιῇ
 καὶ οἱ παῖδες ἐς τὴν νῦν Ἀχαΐαν. οἱ δὲ Νηλεῖδαι
 πλὴν Πεισιστράτου (τοῦτον γὰρ οὐκ οἶδα παρ' οὐρε-
 τινὰς ἀπεχώρησεν) ἐς Ἀθήνας ἀφίκοντο οἱ λοιποί·
 καὶ τὸ Παιονιδῶν γένος καὶ Ἀλκμαῖονιδῶν ἀπὸ
 τούτων ὠνομάσθησαν. Μέλανθος δὲ καὶ τὴν βα-
 σιλείαν ἔσχεν, ἀφελόμενος θυμολίην τὸν Ὀξύντου·
 θυμολίης γὰρ Θησειδῶν ἔσχατος ἐβασίλευσεν Ἀθη-
 ναίων. τὰ μὲν οὖν Κρεσφέντιου καὶ τῶν Ἀριστο-
 δήμου παίδων οὐκ ἠπείγειν ὁ λόγος με ἐνταῦθα δη-
 λῶσαι.

CAPVT XIX.

De Temeno et Deiphonte — Argivis regnum cum republica mutantibus — templo Apollinis Lycii a Danao exstructo — Bitone — Pharotheo ignis inventore — Hypermnestra et Venere Nicephoro — Linorum sepulcris — aliis memorandis.

Τήμενος δὲ ἐκ μὲν τοῦ φανεροῦ Ἀηΐφοντη τοῦ Ἀντιμάχου τοῦ Θρασιάνου τοῦ Κτηαίππου τοῦ Ἡρακλέους στρατηγῷ πρὸς τὰς μάχας ἐχρήσατο ἀντὶ τῶν νικῶν, καὶ σύμβουλον ἐς πάντα εἶχεν, ἅτε αὐτόν τε ἐκείνον πεποιημένος πρότερον ἔτι γαμβρὸν, καὶ τῶν παιδῶν ἀρεσκόμενος τῇ Ἐργηθοῦ μάλιστ' ὑποπτεύετο δὲ ἤδη καὶ τὴν βασιλείαν ἐς ἐκείνην καὶ Ἀηΐφοντην τρέπων. ἐπεβουλευθῆ δὲ τούτων εἵνεκα ὑπὸ τῶν νικῶν ἐκείνων δὲ αὐτῷ Κεῖσος πρεσβύτατος ὢν ἔσχε τὴν ἀρχήν. 2. Ἀργεῖοι δὲ, ἅτε ἰσηγορίαν καὶ τὸ αὐτόνομον ἀγαπῶντες ἐκ παλαισιότατον, τὰ τῆς ἐξουσίας τῶν βασιλέων ἐς ἐλάχιστον προσήγαγον, ὡς ἀντιτὴν τῶν Κεῖσου καὶ τοῖς ἀπογόνοις ἢ τὸ ὄνομα λειφθῆναι τῆς βασιλείας μόνον. Μέλταν δὲ τὸν Ἀακίδειον τὸν ἀπόγονον Μήδανος τὸ παράπαν ἔπαναν ἀρχῆς καταγροῦς ὁ δῆμος. 3. Ἀργεῖοις δὲ τῶν ἐν τῇ πόλει τὸ ἐπιφανίστατον ἔστιν Ἀπόλλωνος ἱερὸν Ἀνκίον. τὸ μὲν οὖν ἄγαλμα τὸ ἐφ' ἡμῶν Ἀιτάλου ποίημα ἦν Ἀθηναίου, τὸ δὲ ἐξαρχῆς Δαναοῦ καὶ ὁ ναὸς καὶ τὸ ξόανον ἀνάθημα ἦν. ξόανα γὰρ δι' τότε εἶναι πείθεσθαι πάντα, καὶ μάλιστα τὰ Αἰγυπτια. Δαναὸς δὲ ἰδρῦσατο Ἀνκίον Ἀπόλλωνα ἐπ' αἰτίᾳ τοιαύτῃ. παραγινόμενος ἐς τὸ Ἄργος ἡμφισβίηται πρὸς Γελάνορα τὸν Σθενέλα πρὸς τῆς ἀρχῆς. φη-

θέντων δὲ ἐπὶ τοῦ δήμου παρ' ἀμφοτέρων πολλῶν
 τε καὶ ἐπαγωγῶν, καὶ οὐχ ἦσαν δίκαια λέγειν τοῦ
 Γελάνορος δόξαντος, ὃ μὲν δῆμος ὑπερέθει, φα-
 σὶν, ἐς τὴν ἐπιούσαν κρίνειν. ἀρχομένης δὲ ἡμέρας,
 ἐς βοῶν ἀγέλην νεμομένην πρὸ τοῦ τείχους ἐσπίπτει
 λύκος, προσπεσὼν δ' ἐμάχετο πρὸς ταῦρον ἡγεμόνα
 τῶν βοῶν. παρίσταται δὴ τοῖς Ἀργείοις, τῷ μὲν
 Γελάνορα, Δαναὸν δὲ εἰκάσαι τῷ λύκῳ· ὅτι οὔτε
 τὸ θηρίον τοῦτο ἐστὶν ἀνθρώποις σὺντροφον, οὔτε
 Δαναὸς σφισιν ἐς ἐκεῖνο τοῦ χρόνου. ἐπεὶ δὲ τὸν
 ταῦρον κατειργάσατο ὁ λύκος, διὰ τοῦτο ὁ Δαναὸς
 ἴσχε τὴν ἀρχήν. οὕτω δὴ νομίζων Ἀπόλλωνα ἐπὶ
 τὴν ἀγέλην ἐπαγαγεῖν τῶν βοῶν τὸν λύκον ἰδρύνσατο
 Ἀπόλλωνος ἱερὸν Λυκίου. 4. Ἐνταῦθα ἀνίσταται
 μὲν θρόνος Δαναοῦ· κεῖται δὲ εἰκὼν Βίτωνος, ἀνὴρ
 ἐπὶ τῶν ὤμων φέρων ταῦρον· ὥς δὲ Λυκίως ἐποίη-
 σεν, ἐς Νεμέαν Ἀργείοις ἀγόντων θυσίαν τῷ Διὶ, ὃ
 Βίτων ὑπὸ ῥώμης τε καὶ ἰσχύος ταῦρον ἀράμενος ἤ-
 νεγκεν. 5. Ἐξῆς δὲ τῆς εἰκότος ταύτης πῦρ καίου-
 σιν, ὀνομάζοντες Φορωνέως εἶναι. οὐ γὰρ τοι ὁμο-
 λογοῦσι δοῦναι πῦρ Προμηθεῖα ἀνθρώποις, ἀλλὰ ἐς
 φορωνέα τοῦ πυρός μεταγείν ἐθέλοναι τὴν εὐρεσιν.
 6. Τὰ δὲ ξόανα Ἀφροδίτης καὶ Ἑρμοῦ, τὸ μὲν Ἑ-
 πειοῦ λέγουσιν ἔργον εἶναι, τὸ δὲ Ἐπερμνήστρας
 ἀνάθημα. ταύτην γὰρ τῶν θυγατέρων μύτην τὸ
 πρόσταγμα ὑπεριδοῦσαν ὑπήγαγεν ὁ Δαναὸς εἰς δι-
 καστήριον, τοῦ τε Λυκίως οὐκ ἀκλόνδυνον αὐτῇ
 τὴν σωτηρίαν ἡγαῦμενος, καὶ ὅτι τοῦ τολμήματος
 οὐ μετασχοῦσα καὶς ἀδελφαῖς καὶ τῷ βουλευσάντι

τὸ ὄνειδος ἤρξασε. κριθεῖντα δὲ ἐν τοῖς Ἀργείοις ἀποφρεύει τε καὶ Ἀφροδίτην ἐπὶ τῷδε ἀνέθηκε νικηφόρον. τοῦ γαστῆρος δὲ ἔστιν ἐντὸς Αἰδῶς παθὼν ὠκύνητι ὑπερβαλλόμενος τοὺς ἐφ' αὐτοῦ· καὶ Ἐρμῆς ἐς λήρας ποίησιν χελώνην ἡρηκώς. ἔστι δὲ ἔμπροσθεν τοῦ γαστῆρος βύθρος, πεποιημένην ἐν τύπῳ ταύρου μάχην ἔχων καὶ λύκου, οὗν δὲ αὐτοῖς παρθένον ἀφιεῖσαν πέτρην ἐπὶ τὸν ταῦρον· Ἀρτεμιν εἶναι νομίζουσι τὴν παρθένον. Αἰνὰς δὲ ταῦτά γε ἀνέθηκε, καὶ πλησίον κίονας ἐς Διὸς καὶ Ἀρτέμιδος ἕδωκεν. 7. Τάφοι δὲ εἰσιν, ὃ μὲν Αἰνίου τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ Ψαμάθης τῆς Κροτώπου, τὸν δὲ λέγουσιν εἶναι Αἰνίου τοῦ ποιήσαντος τὰ ἔπη. τὰ μὲν οὖν ἐς τοῦτον, οἰκειότερα ὄντα ἐτέρῳ λόγῳ, παρήμι, τὰ δὲ ἐς τὸν Ψαμάθης ἢ Μεγαρικῇ μοι συγγραφή προεδίηλωσεν. ἐπὶ τοῦτοις ἔστιν Ἀπόλλων Ἀγυιεὺς, καὶ βωμὸς Τεῖου Διὸς, ἐνθα οἱ στυπένδοντες Πολυτεῖκει τὴν ἐς Θήβας κώποδον ἀποθανεῖσθαι συνομοσαν, ἣν μὴ τὰς Θήβας γέννηταί σφισιν ἐλεῖν. ἐς δὲ τοῦ Προμηθέως τὸ μνημεῖον ἴσαόν μοι δοκοῦσιν Ὀπουντίων εἰκότα λέγειν· λέγουσι δὲ ὅμως.

CAPUT XX.

De signo Iovis Milichii eiusque origine — Cleobae et Bilone — templo Iovis Nemei et Fortunae — Choriae Maenadis sepulchra — Horarum templo — Polynicis et septem ad Thebas ducum aliorumque signis — templo Iovis Servatoris et templo Cephissii — theatro ac signis in eo — templo Veneris ac Telesillae signo — Telesillae fortibus factis.

Παρεντίδα Κρεῦγαντι εἰκόνα ἄνδρός πύκτου, τρύ-

παιον ἐπὶ Κορινθίοις ἀνασταθὲν ἀγαλμὰ ἐστὶ κα-
 θήμενον Λιδός Μειλιχίου, λίθου λευκοῦ, Πολυκλεί-
 του δὲ ἔργον. ποιηθῆναι δὲ ἐπυνθανόμεν αὐτὸ ἐπ'
 αἰτίας τοιαύτης. Λακεδαιμονίοις πολεμεῖν πρὸς Ἀρ-
 γείους ἀρξάμενοις οὐδεμία ἦν ἔτι ἀπαλλαγὴ, πρὶν
 ἢ Φίλιππος σφῶς ἠνάγκασεν ὁ Ἀμύντου μένειν
 ἐπὶ τοῖς καθεσθηκόσιν ἐξ ἀρχῆς ὕροις τῆς χώρας.
 τὸν δὲ ἔμπροσθεν χρόνον οἱ Λακεδαιμόνιοι μηδὲν
 ἔξω Πελοποννήσου περιεργαζόμενοι τῆς Ἀργείας αἰεὶ
 τι ἀπετέμνοντο, ἢ οἱ Ἀργεῖοι, τετραμμένων πρὸς
 πόλεμον ἐκείνων ὑπερόριον, ἐν τῷ τοιοῦτῳ καὶ αὐ-
 τοὶ σφισιν ἐνέκειντο. προσηγουμένου δὲ ἀμφοτέροις
 ἐς ἄκρον τοῦ μίσους, ἔδοξεν Ἀργείοις λογάδας τρέ-
 φειν χιλλούς· ἡγεμῶν δὲ ἐτέτακτο ἐπ' αὐτοῖς Βρύας
 Ἀργεῖος, ὃς ἄλλα τε ἐς ἄνδρας ὕβρισε τοῦ δήμου,
 καὶ παρθένον κομιζομένην παρὰ τὸν νυμφίον ἤσχυ-
 νεν, ἀφελόμενος τοὺς ἄγοντας. ἐπιλαβούσης δὲ τῆς
 νυκτός, τυφλοὶ τὸν Βρύαντα ἢ παῖς, φυλάξασα
 ὑπνωμένον· φωραθεῖσα δὲ, ὥς ἐπέσχετο ἡμέρα, κα-
 τέρυγεν ἑκάτις ἐς τὸν δῆμον. οὐ προεμένων δὲ αὐ-
 τὴν τιμωρήσασθαι τοῖς χιλλοῖς, καὶ ἀπὸ τούτου
 προσχθιάτων ἐς μάχην ἀμφοτέρων, κρατοῦσιν οἱ
 τοῦ δήμου, κρατήσαντες δὲ οὐδὲν ἀπὸ τοῦ θυμοῦ
 τῶν ἐναντίων ἔλιπον. ὕστερον δὲ ἄλλα τε ἐπηγά-
 γοντο καθάρσια, ὥς ἐπὶ αἵματι ἐμφυλῖα, καὶ ἀγαλ-
 μα ἀνέθηκαν Μειλιχίου Λιδός. 2. Πλησίον δὲ εἰσιν
 ἐπιτηγασμένοι λίθῳ Κλέοβις καὶ Βίτων, αὐτοὶ τε
 Ἰλαοντες τὴν ἄμαξαν, καὶ ἐπ' αὐτῇ ἄγοντες τὴν μη-
 τέρα ἐς τὸ Ἡρώϊον. 3. Τούτων δὲ ἀπαντικρὺ Να-

μέλου Διὸς ἐστὶν ἱερὸν, ἄγαλμα ὀρθὸν χαλκοῦν, τέ-
 χνη Αὐσίππου. μετὰ δὲ αὐτὸ προσελθοῦσιν ἐν δε-
 ξιᾷ Φορωνέως τάφος ἐστίν· ἐναγίζουσι δὲ καὶ ἐς
 ἡμᾶς ἐτι τῷ Φορωνεῖ. πέραν δὲ τοῦ Νεμείου Διὸς
 Τέχης ἐστὶν ἐκ παλαιοτάτου ναὸς· οἱ δὲ Παλα-
 μίδης κύβους εὐρών ἀνέσθηκεν ἐς τοῦτον τὸν ναόν.
 τὸ δὲ μνημεῖον τὸ πλησίον Χωρίας μαινάδος ὀνομά-
 ζουσι, Διονύσω λέγοντες καὶ ἄλλας γυναῖκας καὶ
 ταύτην ἐς Ἄργος συστρατεύσασθαι. Περσέα δὲ, ὡς
 ἐκράτει τῆς μάχης, φορεῦσαι τῶν γυναικῶν τὰς πολ-
 λὰς· τὰς μὲν οὖν λοιπὰς θάπτουσιν ἐν κοινῷ, ταύ-
 τη δὲ (ἄξιόματι γὰρ δὴ προῦχεν) ἰδίᾳ τὸ μνημεῖον
 ἐποίησαν. 4. Ἀπωτέρω δὲ ὀλίγον Ὠρόων ἱερὸν ἐστίν.
 ἐπαινῶντι δὲ ἐκεῖθεν, ἀνδριάντες ἐστήκασιν Πολυ-
 νείκους τοῦ Οἰδίποδος, καὶ ὕσσι πῦν ἐκείνων τῶν ἐν
 τέλει πρὸς τὸ τίχος μαχόμενοι τὸ Θηβαῖον ἐτελεύ-
 τησαν. τοὺτους τοὺς ἄνδρας ἐς μόνον ἐπὶ ἀριθμὸν
 κατήγαγεν Αἰσχύλος, πλείονων ἔκ τε Ἄργους ἡγεμό-
 νων, καὶ Μεσσήνης, καὶ τινων Ἀρχαδῶν στρατευ-
 σαμένων. τούτων δὲ τῶν ἐπὶ (ἐπηκολουθήκασιν
 γὰρ καὶ Ἀργεῖοι τῇ Αἰσχύλου ποιήσει) πλησίον κεί-
 νται καὶ οἱ τὰς Θήβας ἐλόγτες, Αἰγιαλεὺς Ἀδράστου,
 καὶ Πρόμαχος Παρθενοπαίου τοῦ Τυλαοῦ, καὶ Πο-
 λύδωρος Ἰππομέδοντος, καὶ Θέρσανδρος, καὶ οἱ
 Ἀμφιαράου παῖδες, Ἀλκμαίων τε καὶ Ἀμφίλοχος·
 Αἰομήδης τε καὶ Σθένελος· παρῇν δὲ ἐτι καὶ ἐπὶ
 τούτων Εὐρύβαλος Μημιστιάς, καὶ Πολυνείκους
 Ἀδράστος, καὶ Τιμίτας. τῶν δὲ ἀνδριάντων αὐτὸ πρῶ-
 τω δείκνυται Δαναοῦ μνημεῖον, καὶ Ἀργείων τάφος·

κενός, ὁπόσους ἔν τε Ἰλίοι καὶ ὀπίσω κομίζομένους
ἐπιλάβειν ἢ τελευτή. 5. Καὶ Διὸς ἐστὶν ἐνταῦθα ἱ-
ερὸν σωτήρος. καὶ παριοῦσιν εἰς τὸ οἶκημα, ἐνταῦ-
θα τὸν Ἀδωνιν αἱ γυναῖκες Ἀργείων ὀδύρονται. ἐν
δεξιᾷ δὲ τῆς ἐσόδου τῷ Κηφισῷ πεποιήται τὸ ἱ-
ερὸν. τῷ δὲ ποταμῷ τούτῳ τὸ ὕδωρ φασὶν οὐ καθά-
παξ ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἀφανισθῆναι, ἀλλὰ ἐνταῦ-
θα δὴ μάλιστα, ἔνθα καὶ τὸ ἱερὸν ἐστὶ, συνίσασιν
ὑπὸ γῆν ἕοντος. παρὰ δὲ τὸ ἱερὸν τοῦ Κηφισσοῦ
Μεδοῦσας λίθου πεποιημένη κεφαλὴ· Κυκλώπων
φασὶν εἶναι καὶ τοῦτο ἔργον. τὸ δὲ χωρίον τὸ ὀπι-
σθεν καὶ ἐς τὸδε κριτήριον ὀνομάζουσιν, Ἐπερμνή-
στραν ἐνταῦθα ὑπὸ Δαναοῦ κριθῆναι λέγοντες.
6. Τούτου δὲ ἐστὶν οὐ πόρρω θέατρον· ἐν δὲ αὐ-
τῷ καὶ ἄλλα θείας ἄξια, καὶ ἀνὴρ φονεύων ἐστὶν ἄν-
δρα, Ὀθριάδαν τὸν Σπαρτιάτην Περίλαος Ἀργεῖος
ὁ Ἀκλήναρος. Περίλῳ δὲ τούτῳ καὶ πρότερον ἔτι
ὑπῆρχε Νεμείων ἀνηροῦσθαι νίκην παλαιόντι. 7. Ἐ-
πὶ δὲ τὸ θέατρον Ἀφροδίτης ἐστὶν ἱερὸν· ἔμπρο-
σθεν δὲ τοῦ ἵδους Τελέσιλλα ἢ ποιήσασα τὰ ἄσμα-
τα ἐπιέρχασθαι στήλῃ· καὶ βιβλία μὲν ἐκεῖνα ἑρῶ-
νται αἱ πρὸς τοῖς ποσὶν, αὕτη δὲ ἐς κράνος δεξιᾷ κα-
τέχουσα τῇ χειρὶ καὶ ἐπιτίθεσθαι τῇ κεφαλῇ μέλλου-
σα. ἦν δὲ καὶ ἡ Τελέσιλλα καὶ ἄλλως ἐν ταῖς γυναι-
ξιν εὐδόκιμος, καὶ μᾶλλον ἐτιμᾶτο ἔτι ἐπὶ τῇ ποιή-
σει. συμβάντος δὲ Ἀργείοις ἀτυχῆσαι λόγον μεζό-
τως πρὸς Κλεομένην τὸν Ἀναξανδρίδου καὶ Λακεδαι-
μονίους, καὶ τῶν μὲν ἐν αὐτῇ πεπτωκότων τῇ μάχῃ,
οἱ δὲ ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἀργίου κατέφευγον, διαφθα-

μένων καὶ τούτων, τὰ μὲν πρῶτα ἐξιόντων κατὰ δ-
μολογίαν, ὥς δὲ ἔγνωσαν ἀπατώμενοι, συγκατακαυ-
θέντων τῷ ἄλλοι τῶν λοιπῶν, οὕτως τοὺς Λακεδαι-
μονίους Κλεομένης ἤγεν ἐπὶ ἔρημον ἀνδρῶν τὸ Ἄρ-
χος. 8. Τελέσειλλα δὲ οἰκέτας μὲν, καὶ ὅσοι διὰ
ρεότητα ἢ γῆρας ὄπλα ἀδύνατοι φέρειν ἦσαν, τού-
τους μὲν πάντας ἀνεβίβασεν ἐπὶ τὸ τεῖχος· αὐτὴ δὲ
ὀπύσα ἐν ταῖς οἰκίαις ὑπελείπετο καὶ τὰ ἐκ τῶν ἱερῶν
ὄπλα ἀθροίσασα τὰς ἀκραζούσας ἡλικίας τῶν γυναι-
κῶν ὤπλιζεν· ὀπλίσασα δὲ ἔτασσε κατὰ τοῦτο, ἥ
τοὺς πολεμίους προσιόντας ἠπίστατο. ὥς δὲ ἐγίγνω-
το οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ αἱ γυναῖκες οὔτε τῇ ἀλα-
λαγμῷ κατεπλήγησαν, δεξάμεναι τε ἐμάχοντο ἐρῶ-
μένως, ἐνταῦθα οἱ Λακεδαιμόνιοι φρονήσαντες, ὥς
καὶ διαφθεῖρασσι σφισι τῆς γυναικας ἐπιφθόνως τὸ
κατόρθωμα ἔξει, καὶ σφαλεῖσι μετὰ ὀνειδῶν γενή-
σοιτο ἢ συμφορὰ, ὑπείκουσι ταῖς γυναῖδι. πρότε-
ρον δὲ ἐπὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον προσοδήμησεν ἡ Πυθία,
καὶ τὸ λόγιον εἴτε ἄλλως, εἴτε καὶ ὥς συνεῖς, ἐδή-
λωσεν Ἡρόδοτος·

Ἄλλ' ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρῃονα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρῃται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφείας τότε θήσει.
Τὰ μὲν εἰς τὸ ἔργον τῶν γυναικῶν ἔχοντα τοῦ χρη-
σμοῦ ταῦτα ἦν.

CAPVT XXI.

De memorandis ad forum Argivorum — Aeneae signo et loco Delta dicto — sepulcris memorandis — templo Minervae Salpingos — Epimenide — Pyrrhi monumento — de Medusa Gorgone et Perseo variae narrationes — de Gorgophone — Laphaë — Latonae templo et Chlōri Niobes filia.

Κατελθοῦσι δὲ ἐντεῦθεν καὶ αἰθῆρις τραπέσιν ἐπὶ τῇ ὕδατι, ἔστι μὲν Κερδοῦς Φορωνέως γυναικὸς μνήμα, ἔστι δὲ ναὸς Ἀσκληπιοῦ. τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος ἱερὸν, ἐπὶ κλησὶν Παιδοῦς, Ὑπερμνήστρου καὶ τοῦτο ἀνέθηκε, νικήσασα τῇ δίκῃ τὸν πατέρα, ἣν τοῦ Ἀνγκέως ἔνεκα ἔφυγε. 2. Καὶ Αἰνείου ἐνταῦθα χαλκοῦς ἀνδριάς ἐστὶ, καὶ χωρίον καλούμενον Δέλτα· ἐφ' οὗτο δέ, (οὐ γάρ μοι τὰ λεγόμενα ἤρεσκεν) ἐκὼν παρήμι. πρὸ δὲ αὐτοῦ πεποιήται Διὸς Φυξίου βωμὸς, καὶ πλησίον Ὑπερμνήστρου μνήμα Ἀμφικράτου μητρὸς· τὸ δὲ ἔτερον Ὑπερμνήστρου τῆς Δαναοῦ· σὺν δὲ αὐτῇ καὶ Ἀνγκέως τέθνηται. τούτων δὲ ὑπαντικρὺ Ταλαοῦ τοῦ Βιαντός ἐστὶ τάφος. τὰ δὲ ἐς Βίαντα καὶ Ἀπογόνοιο τοῦ Βιαντοῦ ἤδη λέλεκται μοι. 3. Ἀθηναῖος δὲ ἰδρύσασθαι Σάλπιγγος ἱερὸν φασὶν Ὑγίλειον. Τυρσηνοῦ δὲ ἰόνδε τὸν Ὑγίλειον, τὸν δὲ Ἡρακλέους εἶναι καὶ γυναικὸς λέγουσιν τῆς Ἀνδῆς, Τυρσηνὸν δὲ σάλπιγγα εὐρεῖν πρῶτον, Ὑγίλειον δὲ τὸν Τυρσηνοῦ διδάξαι τοὺς σὺν Τημένῃ Δωριεῖας τοῦ ὀργάνου τὸν ψόφον, καὶ δι' αὐτὸ Ἀθηναῖαν ἐπονομάσαι Σάλπιγγα. 4. Πρὸ δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἀθηναῖας Ἐπιμενίδου λέγουσιν εἶναι τάφον. Λακεδαιμονίους γὰρ πολέμησοντας πρὸς Κνωσσίους ἐλαῖν ζῶν-

τα Ἐπιμενίδην, λαβόντας δὲ ἀποκτεῖναι, διότι σφί-
 σιν οὐκ αἴσια ἐμαντεύετο, αὐτοὶ δὲ ἀνελόμενοι θά-
 ψαι ταύτην φασί. 5. Τὸ δὲ οἰκοδόμημα λευκοῦ λί-
 θου, κατὰ μέσον μάλιστα τῆς ἀγορᾶς, οὐ τρόπαιον
 ἐπὶ Πύρρῳ τῷ Ἑπειρώτῃ, καθά ἐλέγουσιν οἱ Ἀργεῖοι,
 καυθέντος δὲ ἐνταῦθα τοῦ νεκροῦ, μνῆμα καὶ τοῦτο
 ὃν εὔροι τις, ἐν ᾧ τὰ τε ἄλλα, ὅσοις ὁ Πύρρος ἐκέ-
 χρητο ἐς τὰς μάχας, καὶ οἱ ἐλέφαντές εἰσιν ἐπειργα-
 σμένοι. ταῦτο μὲν δὴ κατὰ τὴν πυρραὶν οἰκοδόμημα
 ἐγένετο· αὐτὰ δὲ κεῖται τοῦ Πύρρου τὰ ὄστιά ἐν τῷ
 ἱερῷ Ἀθήητρος, παρ' ᾧ συμβῆναι οἱ καὶ τὴν τελευταίην,
 ἐδήλωσα ἐν τῇ Αἰθίδι συγγραφῇ. τοῦ δὲ τῆς Ἀθήη-
 τρος ἱεροῦ τούτου κατὰ τὴν ἔσοδον ἀσπίδα ἰδεῖν
 Πύρρου χαλκῇν ἔστιν ὑπὲρ τῶν θυρῶν ἀνακειμένην.
 6. Τοῦ δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ τοῦ Ἀργείων οἰκοδομήματος οὐ
 μακρὴν χώμα γῆς ἔστιν· ἐν δὲ αὐτῷ κεῖσθαι τὴν
 Μεδούσης λέγουσι τῆς Γοργόνης κεφαλὴν. ἀπόντος
 δὲ τοῦ μύθου, τὰδε ἄλλα ἐς αὐτὴν ἔστιν εἰρημένα·
 Φάρβου μὲν θυγατέρα εἶναι, τελευτήσαντος δὲ οἱ
 τοῦ πατρὸς,* βασιλεύειν τῶν περὶ τὴν λίμνην τὴν
 Τριτανίδα οἰκούντων, καὶ ἐπὶ θῆραν τε ἐξίειναι καὶ
 ἐς τὰς μάχας ἡγεῖσθαι τοῖς Αἰβυσι, καὶ δὴ καὶ τότε
 ἀντικαθημένην στρατῷ πρὸς τὴν Περσείως δύναμιν
 (ἔπεισθαι γάρ καὶ τῷ Περσῇ λογάδας ἐκ Πελοπον-
 νήσου) δουλοφονηθῆναι τῷ τῶν, καὶ τὰν Περσίδα τὸ
 κάλλος ἔτι καὶ ἐπὶ νεκρῷ θανατῶντα, αὐτῷ τὴν κε-
 φαλὴν ἀποτεμόντι αὐτῆς, ἄγειν τοῖς Ἕλλησιν ἐς ἐπί-
 διξιν. 7. Καρχηδονίῳ δὲ ἀνδρὶ Προκλῆϊ τῷ Εὐκρά-
 τους ἑτερος λόγος οὐδε ἐφαίνεται εἶναι τοῦ προτέρου

πιθανώτερος. Διθύης ἡ ἔρημος καὶ ἄλλα παρίχεται
 θηρία ἀκούουσιν οὐ πιστὰ, καὶ ἄνδρες ἐνταῦθα
 ἄγριοι, καὶ ἄγριαί γίνονται γυναῖκες· ἔλεγέ τε ὁ
 Προκλῆς ἀπ' αὐτῶν ἄνδρα ἰδεῖν κομισθέντα ἐς Ῥώ-
 μην. εἶκαζεν οὖν, πλατηθεῖσαν γυναῖκα ἐκ τούτων
 καὶ ὀφικομένην ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Τριτωνίδα λυ-
 μαίνεσθαι τοὺς προσοίκους, ἐς ὃ Περσεὺς ἀπέκτεινεν
 αὐτήν. Ἀθηναίων δέ οἱ συνεπιλαβέσθαι δοκεῖν τοῦ
 ἔργου, ὅτι οἱ περὶ τὴν λίμνην τὴν Τριτωνίδα ἄν-
 θρωποι ταύτης εἰσὶν ἱεροί, 8. Ἐν δὲ Ἀργεῖ παρὰ τοῦ-
 το δὴ τὸ μνήμα τῆς Γοργόνης Γοργαφόνης τάφος
 ἴσθιν τῆς Περσεύς· καὶ ἐφ' ὧν μὲν αὐτῇ τὸ ὄνομα
 ἐτέθη, δῆλον εὐθὺς ἀκούσαντι. γυναικῶν δὲ πρώτην
 αὐτὴν φασὶ τελευτήσαντος τοῦ ἀνδρὸς Περιήρους τοῦ
 Διόλου (τούτῳ γὰρ παρθένος συνώκησε) τήνδε αὐ-
 θις Οἰβάλῳ γήμασθαι. πρότερον δὲ καθεστήκει
 ταῖς γυναιξὶν ἐπὶ ἀνδρὶ ἀποθανόντι χηρεύειν. 9. Τοῦ
 τάφου δὲ ἔμπροσθεν τρόπαιον λίθου πεποίηται
 κατὰ ἀνδρὸς Ἀργεῖου Λαφρούς· τοῦτον γὰρ (γράφ-
 ωι δὲ, ὅπως λέγουσιν αὐτοὶ περὶ σφῶν Ἀργεῖοι)
 τυραννοῦντα ἐξέβαλεν ἐπαναστὰς ὁ δῆμος· φυγόντα
 δὲ ἐς Σπάρτην Λακεδαιμόνιοι κατὰγειν ἐπειρῶντο
 ἐπὶ τυραννίδι. νικήσαντες δὲ οἱ Ἀργεῖοι τῇ μάχῃ
 Λαφρῇ τε καὶ τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς πολλοὺς
 ἀπέκτειναν. 10. Τὰ δὲ ἱερὰ τῆς Αἰτοῦς ἔστι μὲν
 οὐ μακρὰν τοῦ τροπαίου, τέχνη δὲ τὸ ἄγαλμα Πρα-
 ξιτέλους. τὴν δὲ εἰκόνα παρὰ τῇ θιῶ τῆς παρθένου
 Χλωρῆς ὀνομάζουσι, Νιδίης μὲν θυγατέρα εἶναι λέ-
 γοντες, Μελίβοιαν δὲ καλεῖσθαι τὸ ἑαρχῆς· ἀπολ-

λυμένων δὲ ὑπὸ Ἀρτέμιδος καὶ Ἀπόλλωνος τῶν Ἀμφίονος παίδων, περιγενέσθαι μόνην τῶν ἀδελφῶν ταύτην καὶ Ἀμύκλαν, περιγενέσθαι δὲ εὐξαμένης τῇ Ἀητοῖ. Μελίβοιαν δὲ οὕτω δὴ τι παραντίκα χλωρὰν τὸ δεῖμα ἐπαίησε, καὶ ἐς τὸ λοιπὸν τοῦ βίου παρέμεινεν, ὥς καὶ τὸ ὄνομα ἐπὶ τῷ συμβάντι ἀντὶ Μελίβοιᾶς αὐτῇ γενέσθαι Χλωρῶν. τοῦτοις δὲ φασιν Ἀργεῖοι τὸ ἐξαρχῆς οἰκοδομήσαι τῇ Ἀητοῖ τὸν ναόν. ἐγὼ δὲ (πρόσκειμαι γὰρ πλέον τι, ἢ οἱ λοιποὶ, τῇ Ὀμήρου ποιήσει) δοκῶ τῇ Νιδβῇ τῶν παίδων μηδὲ ναὶ ὑπόλοιπον γενέσθαι. μαρτυρεῖ δέ μοι τὸ ἔπος·

Τῷ δ' ἤρα καὶ δοιὼ περ ἐόντ' ἀπὸ πάντας ἔλυσαν
οὗτος μὲν δὴ τὸν οἶκον τὸν Ἀμφίονος ἐκ βάθρων
ἀνατραπέντα οἶδε.

CAPUT XXII.

De templo Iunonis Anthææ et sepulcro feminarum quæ cum Baccho contra Perseum pugnarunt — templo Ceteris Pelasgidis — Iovis Mechaenæ signo — duobus Tantalidis — templo Neptuni Prosclystii — templo Castoris et Pollucis — templo Lucinae ab Helena condito — templo Hecates — Saccada — gymnasio Cyllarabi et signo Minervæ Paniaæ in eo.

Τῆς δὲ Ἥρας ὁ ναὸς τῆς Ἀνθίας ἐστὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀητοῦς ἐν δεξιᾷ, καὶ πρὸ αὐτοῦ γυναικῶν τάφος. ἀπέθανον δὲ αἱ γυναῖκες ἐν μάχῃ πρὸς Ἀργεῖους τε καὶ Περσῶν ἀπὸ νήσων τῶν ἐν Αἰγαίῳ Διονύσου συνιστραινεμέναι· καὶ διὰ τοῦτο Ἀλλίς αὐτὰς ἐπρονομάζουσιν. 2. Ἀντικρὺ δὲ τοῦ μνήματος τῶν γυναικῶν Ἀήμητρός ἐστιν ἱερὸν ἐπὶ κλησὶν Πελασγίδος

ἀπὸ τοῦ ἰδρυσασμένου Πελασγοῦ τοῦ Τριόπα, καὶ οὐ πόρρω τοῦ ἱεροῦ τάφος Πελασγοῦ. πέραν δὲ τοῦ τάφου χαλκεῖόν ἐστιν οὐ μέγα, ἀνέχει δὲ αὐτὸ ἀγάλματα ἀρχαῖα, Ἀρτέμιδος καὶ Διὸς καὶ Ἀθηνᾶς. 3. Λυκίας δὲ οὖν ἐποίησε, Μηχανέως τὸ ἄγαλμα εἶναι Διὸς, καὶ Ἀργείοισιν ἔφη τοὺς ἐπὶ Ἴλιον στρατεύσαντας ἐνταῦθα ὁμόσαι παραμένειν πολεμοῦντας, ἕς τ' ἢν ἡ τὸ Ἴλιον ἔλωσιν ἢ μαχομένους τελευτῇ σφᾶς ἐπιλάβῃ. 4. Ἐτέροις δὲ ἐστὶν εἰρημένον, ὅσα ἐν τῷ χαλκεῖῳ κεῖσθαι Ταρτάλου. τὸν μὲν δὴ Θυέστου παῖδα ἢ Βροντίου (λέγεται γὰρ ἀμφότερα), ὡς Κλυταιμνήστρῃ πρότερον ἢ Ἀγαμέμνονι συνώκησαν, ταῦτον μὲν Τάρταλον οὐ διοίσομαι ταφῆναι ταύτῃ· τοῦ δὲ λεγομένου Διὸς τε εἶναι καὶ Πλουτοῦς ἰδὼν οἶδα ἐν Σιπύλῃ τάφον θείας ἄξιον. πρὸς δὲ οὐδὲ ἀνάγκη συνέπεσεν ἐκ τῆς Σιπύλου φυγεῖν αὐτὸν, ὥς Πέλοπα ἐπέλαβεν ὕστερον, ἐλαύνοντος Ἰλλου τοῦ Φρυγὸς ἐπ' αὐτὸν στρατεία. τάδε μὲν ἐς τοσοῦτον ἐξητάσθω. τὰ δὲ ἐς τὸν βόθρον τὸν πλησίον δρώμενα Νικόστρατον ἄνδρα ἐπιχώριον καταστήσασθαι λέγουσιν. ἀφῶσι δὲ καὶ εὖν ἐτι ἐς τὸν βόθρον καιομένας λαμπιάδας Κόρη τῇ Δήμητρος. 5. Ενταῦθα Ποσειδῶνός ἐστιν ἱερὸν, ἐπὶ κλήσιν Προσκλυστίου· τῆς γὰρ χώρας τὸν Ποσειδῶνα ἐπικλῦσαι τὴν πολλήν, ὅτι Ἴφρας εἶμαι καὶ οὐκ αὐτοῦ τὴν γῆν Ἰναχος καὶ οἱ συνδικάσαντες ἔγνωσαν. Ἴφρα μὲν δὲ παρὰ Ποσειδῶνος εὖρε τὸ ἀπὸ τῆς γῆς ὅπως τὴν θάλασσαν· Ἀργεῖοι δὲ, ὅθεν τὸ κῆμα ἀνιχώρησεν, ἱερὸν Ποσειδῶνι ἐποίησαν Προσκλυστήν. 6. Προκ-

θύντι δὲ οὐ πολὺ τάφος ἐστὶν Ἀργον, Λιδὸς εἶναι δο-
 κοῦντος καὶ τῆς Φωρωνέως Νιδίβης· μετὰ δὲ ταῦτα
 Διοσκουῶν ναός. ἄγαλμα δὲ αὐτοῖ τε καὶ οἱ παῖ-
 δές εἰσιν, Ἀναξίς καὶ Μινασίνους, σὺν δὲ σφισιν αἱ
 μητέρες Ἰλάειρα καὶ Φαίβη, τέχνη μὲν Διοποίνου
 καὶ Σκύλλιδος, ξύλου δὲ ἐβένου· τοῖς δ' ἵπποις τι
 μὲν πολλὰ ἐβένου καὶ τούτοις, ὀλίγα δὲ καὶ ἐλέφαν-
 τος πεποιήται. 7. Πλησίον δὲ τῶν ἀνάκτων Εἰλη-
 θυίας ἐστὶν ἱερὸν, ἀνάθημα Ἐλένης, ὅτε σὺν Πυρί-
 θω Θησέως ἀπελθόντος ἐς Θεσπρωτοὺς Ἀφιδνά τι
 ὑπὸ Διοσκουῶν ἰάλω, καὶ ἤγετο ἐς Λυκεδαίμονα
 Ἐλένη. ἔχειν μὲν γὰρ αὐτὴν λέγουσιν ἐν γαστρὶ,
 τεκοῦσαν δὲ ἐν Ἀργαί, καὶ τῆς Εἰληθυίας ἰδρυσαμέ-
 νην τὸ ἱερὸν, τὴν μὲν παῖδα, ἣν ἔτεκε, Κλυταιμνή-
 στρα δοῦναι, (συνοικεῖν γὰρ ἤδη Κλυταιμνήστραν
 Ἀγαμέμνονι) αὐτὴν δὲ ὕστερον τούτων Μενελίῳ
 γήμικθαι. καὶ ἐπὶ τῷδε Εὐφορίῳ Χαλκιδεύς καὶ
 Πλευρώνιος Ἀλέξανδρος ἔπη ποιήσαντες, πρότερον
 δὲ εἴη Στησίχορος ὁ Ἱμεραῖος, κατὰ ταῦτά φασιν
 Ἀργείοις Θησέως εἶναι θυγατέρα Ἰφιγένειαν. 8. Τοῦ
 δὲ ἱεροῦ τῆς Εἰληθυίας πέραν ἐστὶν Ἐκάτης ναός,
 Σκόπια δὲ τὸ ἄγαλμα ἔργον. ταῦτο μὲν λίθον· τὰ
 δ' ἀπαντικρὺ χαλκᾷ Ἐκάτης καὶ ταῦτα ἄγαλματα,
 τὸ μὲν Πολύκλειτος ἐποίησε, τὸ δὲ ἀδελφὸς Περι-
 κλείτου Νανκύδης Μόθωνος. ἐρχομένῳ δὲ ὁδὸν
 εὐθείαν ἐς γυμνάσιον Κυλαράβου, ἀπὸ τοῦ παιδὸς
 ὀνομαζόμενον τοῦ Σθενέλου, τέθραπται δὴ Αἰκύ-
 μιος ὁ Ἠλεκτρύωνος· ἀποθανεῖν δ' αὐτὸν Ὅμηρος
 ὑπὸ Τηλεπτολέμου φησὶ τοῦ Ἡρακλείους, καὶ διὰ τὸν

φόναν τοῦτον ἐφυγεν ἐξ Ἀργους Τληπόλεμος. 9. Ὀλίγον δὲ τὴν ἐπὶ Κυλαράβου καὶ τὴν ταύτη πύλην ἀποτραπέεισι, Σακάδα μνημὴ ἐστίν, ὃς τὸ αὐλήμα τὸ Πυθικὸν πρῶτος ἠύλησεν ἐν Δελφοῖς· καὶ τὸ ἔχθας τῷ Ἀπόλλωνι διαμένον ἐς τοὺς αὐλητάς ἐτι ἀπὸ Μαρσίου καὶ τῆς ἀμύλλης τοῦ Σίληνοῦ παυθῆναι διὰ τοῦτον δοκεῖ τὸν Σακάδαν. 10. Ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ τῷ Κυλαράβου καὶ Πανία ἐστὶν Ἀθηνῶν καλουμένη, καὶ τάφον Σθενέλου δεικνῦσι, τὸν δὲ αὐτοῦ Κυλαράβου. πεποιεῖται δὲ οὐ πόρῳ τοῦ γυμνασίου πολυάνδριον τοῖς μετὰ Ἀθηναίων πλεῦσι Ἀργείοις ἐπὶ καταδουλώσει Συρακουσῶν τε καὶ Σικελίας.

CAPVT XXIII.

De templo Bacchi eiusque signo — aliis memorandis et Batonis templo inter illa — Hyrnethus sepulcro — nobilissimo Aesculapii templo et signo — Dianae Pheraeae signo et Argivis Palladium sibi vindicantibus — Heleno Priami filio — Aerisit aeneo thalamo — templo Bacchi Cresii (Cretici) et Veneris Coelestis — arce Argivorum Larissa.

Ἐπιτύθειν ἐρχομένοις ὁδὸν καλουμένην ναὸς ἐστὶν ἐν δεξιᾷ Διονύσου· τὸ δὲ ἄγαλμα εἶναι λέγουσιν ἐξ Εὐβολας· συμβάσης γὰρ τοῖς Ἕλλησιν, ὡς ἐκομίζοντο ἐξ Ἰλίου, τῆς πρὸς τῷ Καφισῇ ναυγίας, τοὺς δυνεθίντας ἐς τὴν γῆν διαφυγεῖν τῶν Ἀργείων ὄϊός τε πιᾶσαι καὶ λιμός· εὐξαμένοις δὲ θεῶν τινα ἐν τοῖς πυροῦσιν ἀπύροις γενέσθαι σωτήρα, ἀντίκα ὡς προσήεσαν, ἐφάνη σφίσι Διονύσου σπήλαιον, καὶ ἄγαλμα ἦν ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ θεοῦ, τότε δὲ αἷγας ἄγραι φεύγουσαι τὸν χειμῶνα ἐς αὐτὸ ἦσαν ἠδροισμένα.

ταύτας οἱ Ἀργεῖοι σφάζαντες τὰ τε κρία ἐδείπνησαν, καὶ δέρμασιν ἐχρήσαντο ἀντὶ ἐσθῆτος. ἐπεὶ δὲ ὁ χειμὼν ἐπαύσατο, καὶ ἐπισκευάσαντες τὰς ναῦς οὐ καὶ ἐκομίζοντο, ἐπύχονται τὸ ἐκ τοῦ σπηλαίου ῥέον, καὶ διατελοῦσιν ἐς τόδε τιμῶντες ἔτι. 2. Τοῦ Διονύσου δὲ ἐγγυτάτω οἰκίαν ὄψει τὴν Ἀδριάστον, καὶ ὑπὸ τῇ ταύτης ἱερὸν Ἀμφιαράου, καὶ τοῦ ἱεροῦ πέραν Ἐριφύλης μνήμα. ἐξῆς δὲ τούτων ἐστὶν Ἀσκληπιοῦ τέμενος, καὶ μετὰ ταῦτα ἱερὸν Βάτωνος. ἦν δὲ ὁ Βάτων γένους Ἀμφιαράου τοῦ αὐτοῦ τῶν Μελαμποδιδῶν, καὶ ἐς μάχην ἐξιόντι ἠνιόχει τοὺς ἵππους. γενομένης δὲ τῆς τροπῆς ἀπὸ τοῦ Θηβαίων τείχους χάσμα γῆς Ἀμφιαράου καὶ τὸ ἄρουμα ὑποδεξάμενον ἠφάνισεν ὁμοῦ καὶ τοῦτον τὸν Βάτωνα. 3. Ἐπαυιόντι δὲ ἐκ τῆς κοίτης, Ἐρμήθους τάφον λέγουσιν εἶναι. εἰ μὲν δὴ κενὸν καὶ ἄλλως ἐς μνήμην τῆς γυναικὸς, εἰκότα λέγουσιν, εἰ δὲ τῆς Ἐρμήθους κείσθαι τὸν νεκρὸν νομίζουσιν ἐνταῦθα, ἐγὼ μὲν σφισιν οὐ πείθομαι, πειθέσθω δὲ, ὅστις τὰ Ἐπιδανρίων οὐ πέπυσται. 4. Τὸ δὲ ἐπιφανέστατον Ἀργείοις τῶν Ἀσκληπιδίων ἄγαλμα ἐφ' ἡμῶν ἔχει, καθήμενον Ἀσκληπιδόν, λίθου λευκοῦ, καὶ παρ' αὐτὸν ἑστῆκεν Ὑγία· κάθηνται δὲ καὶ οἱ ποιήσαντες τὰ ἀγάλματα, Ξενοφίλος καὶ Στράτων. ἐξαρχῆς δὲ ἰδρύσατο Σφῦρος τὸ ἱερὸν, Μαχάουρος μὲν υἱός, ἀδελφός δὲ Ἀλεξάνουρος τοῦ παρὰ Σικωνίοις ἐν Τιτάνῃ τιμαῖς ἔχοντας. 5. Τῆς δὲ Ἀρτέμιδος τῆς Φωρεῖας (σέβουσι γὰρ καὶ Ἀργεῖοι φερῶσαν Ἀρτεμιν κατὰ ταῦτα Ἀθηναίοις καὶ Σικωνίοις) τὸ ἄγαλμα καὶ οὗτοι

φουσιν ἐκ Φερῶν τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ κομισθῆναι. τὰ
 δὲ αὐτὸς οὐχ ὁμολογῶ· λέγονται γὰρ Ἀργεῖοι Δηϊα-
 νείριος ἐν Ἀργεὶ μνήμα εἶναι τῆς Οἰνέως, τὸ τε Ἐλέ-
 του τοῦ Πριάμου, καὶ ἄγαλμα κεῖσθαι παρὰ σφισιν
 Ἀθηναῖς, τὸ ἐκκομισθὲν ἐξ Ἰλίου, καὶ ἄλδωναι ποιῆ-
 σαν Ἰλιον. τὸ μὲν δὲ Παλλάδιον (καλεῖται γὰρ οὕ-
 τω) δῆλόν ἐστιν ἐς Ἰταλίαν κομισθὲν ὑπὸ Αἰνείου.
 Δηϊανείριος δὲ τὴν τελευταίην περὶ Τραχίνα ἴσμεν καὶ
 οὐκ ἐν Ἀργεὶ γενομένην· καὶ ἔστιν ὁ τάφος αὐτῆς
 πλησίον Ἡρακλείας τῆς ὑπὸ τῇ Οὔτῃ. 6. Τὰ δὲ ἐς
 Ἐλένον τὸν Πριάμου δεδήλωκεν ὁ λόγος ἥδη μοι,
 μετὰ Πύρρῳ τοῦ Ἀχιλλέως αὐτὸν ἐλθεῖν ἐς Ἰππει-
 ρον, καὶ ἐπιτροπεῦσαι τε τοῦ Πύρρῳ παῖδας συνοι-
 κοῦντα Ἀνδρομάχῃ, καὶ τὴν Κεστρίνην καλουμένην
 ἀπὸ Κεστρίνου τοῦ Ἐλένου λαβεῖν τὸ ὄνομα. οὐ
 μὴν οὐδὲ αὐτῶν λέληθεν Ἀργείων τοὺς ἐξηγητὰς, ὅτι
 μὴ πάντα ἐπ' ἀληθείᾳ λέγεται σφισι· λέγονται δὲ ὅ-
 μως. οὐ γὰρ τοι ἔτοιμον μεταπεῖσαι τοὺς πολλοὺς
 ἐναντία ὧν δοξάζουσιν. 7. Ἄλλα δὲ ἔστιν Ἀργείοις
 θείας ἄξια. κατὰ γαίον οἰκοδόμημα, ἐπ' αὐτὸ δὲ ἦν
 ὁ χαλκοῦς θάλαμος, ὃν Ἀκρίσιος ποτε φρουρὰν τῆς
 θυγατρὸς ἐποίησεν· Περὶλαος δὲ καθέλειν αὐτὸν
 τυραννίσας. τοῦτό τε οὖν τὸ οἰκοδόμημά ἐστι, καὶ
 Κροτόπου μνήμα, καὶ Διονύσου ναὸς Κρησίου. 8. Περ-
 σεῖ γὰρ πολυμήσαντα αὐτὸν καὶ αὐθις ἐλθόντα ἐς
 λῦσιν τοῦ ἔχθους τὰ τε ἄλλα τιμηθῆναι μέγας λέ-
 γουσιν ὑπὸ Ἀργείων, καὶ τίμενός οἱ δοθῆναι τοῦτο
 ἔξαιρτον. Κρησίου δὲ ὕστερον ὀνομάσθη, διότι Ἀρι-
 ἀδην ἀποθανοῦσαν ἔθαψεν ἐνταῦθα. Ἀρκίος δὲ

λέγει, κατασκευαζομένον δεύτερον τοῦ ναοῦ κεραμεῖαν
εὐρεθῆναι σορόν, εἶκαι δὲ Ἀριάδτης αὐτήν· καὶ αὐ-
τὸς τε καὶ ἄλλους Ἀργείων ἰδεῖν ἔφη τὴν σορόν.
Πλησίον δὲ τοῦ Διονέσου καὶ Ἀφροδίτης ναὸς ἐστὶν
Οὐρανίας.

9. Τὴν δὲ ἀκρόπολιν Λάρισσαν μὲν καλοῦσιν
ὑπὸ τῆς Πιλασγαῦ θυγατρὸς. ὑπὸ ταύτης δὲ καὶ
δύο τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ πόλεων, ἥ τε ἐπὶ θαλάσῃ καὶ
ἡ παρὰ τὸν Πηνειὸν, ὠνομάσθησαν.

CAPUT XXIV.

*De memorandis in via ad arcem Argiv., templo
Iunonis Acrææ, Apollinis Diradiotæ, eiusque
oraculo — Minervæ Perspicacis templo et studio —
memorandis in arce — sepulcro Aegypti filiorum —
templo Iovis Larissæi in summa arce et Minervæ
templo — ligneo signo Iovis tres oculos habente —
memorandis in via ad Tegeam — templo Dianæ
Orthiæ et signis in vertice montis Lycones — mon-
te Chaone, Brasini fluvii emersu in montis radice
et Bacchi festo Tyrba dicto — Cenchraeis —
reliquiis urbis Pysiarum.*

Ἀνιόντων δὲ ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ἐστὶ μὲν τῆς Ἀκραίας
Ἡρας τὸ ἱερόν, ἐστὶ δὲ ναὸς Ἀπόλλωνος, ὃν Πυθαγόρας
πρῶτος παραγενόμενος ἐκ Αἰλφῶν λέγεται ποιῆσαι.
τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ νῦν χαλκοῦν ἐστὶν ἄρθρον, Δειρα-
διότης Ἀπόλλων καλούμενος, ὅτι καὶ ὁ τόπος οὗτος
καλεῖται Δειράς. ἡ δὲ οἱ μαντικὴ (μαντεύεται γὰρ
ἔτι καὶ ἐς ἡμᾶς) καθέστηκε τροπὸν τοῦτον. γυνὴ μὲν
προφητεύουσα ἐστὶν, ἀνδρὸς εὐνῆς εἰσγομένη· θνη-
μένης δὲ ἐν νυκτὶ ἄρσος, κατὰ μῆνα ἑκάστον, γεννα-
μίην δὲ τοῦ αἵματος ἡ γυνὴ κάτοχος ἐκ τοῦ θεοῦ γί-

νεται. 2. Τοῦ Λιμεναδίου τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος ἔχεται
 μὲν ἱερὸν Ἀθηνᾶς Ὀξυδερχοῦς καλουμένης, Λιομή-
 θους ἀνάθημα, ὅτι οἱ μαχομένοι ποτὲ ἐν Ἰλῷ τὴν
 ἀχλὺν ἀφείκεν ἡ θεὸς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν· ἔχεται
 δὲ τὸ στάδιον, ἐν ᾧ τὸν ἀγῶνα τῷ Νεμείῳ Διὶ καὶ
 τὰ Ἡραῖα ἄγουσιν. 3. Ἐς δὲ τὴν ἀκρόπολιν ἰοῦσιν
 ἔστιν ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ τῶν Αἰγυπτίου παιδῶν
 καὶ ταύτη μνήμη. χωρὶς μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν εωμάτων
 ἐνταῦθα αἱ κεφαλαὶ, χωρὶς δὲ ἐν Ἀέθρῃ σώματα τὰ
 λοιπὰ· ἐν Ἀέθρῃ γὰρ καὶ ὁ φόρος ἐξεργάσθη τῶν
 νεανίσκων, ἀποθιανόντων δὲ ἀποτέμνουσιν αἱ γυναῖ-
 κες τὰς κεφαλὰς ἀπόδειξιν πρὸς τὸν πατέρα, ὃν ἐτόλ-
 μησαν. 4. Ἐπ' ἀκρᾷ δὲ ἔστι τῇ Λαρίσῃ Διὸς ἐπικλη-
 σιν Λαρισσαίου ναός, οὐκ ἔχων ὄροσφον· τὸ δὲ ἄγαλ-
 μα ξύλου πεποιημένον οὐκέτι ἱεστήκεν ἦν ἐπὶ τοῖ βί-
 θρω. καὶ Ἀθηνᾶς δὲ ναός ἐστι θείας ἄξιος. 5. Ἐνταῦ-
 θα δὲ ἀναθήματα κέονται καὶ ἄλλα, καὶ Ζεὺς ἑόα-
 ρον, δύο μὲν, ἧ πεφύκαμεν, ἔχον ὀφθαλμοὺς, τρίτον
 δὲ ἐπὶ τοῦ μετώπου. τοῦτον τὸν Δία Προάμω φα-
 σὶν εἶναι τῷ Λιομεδοντὸς πατρῷον, ἐν ὑπαίθρῃ τῆς
 αὐλῆς ἰδρυμένον, καὶ ὅτε ἤλκετο ὑπὸ Ἑλλήνων
 Ὀμιον, ἐπὶ ταῦτον κατέφυγεν ὁ Προάμω τὸν βωμόν.
 ἐπεὶ δὲ τὰ λάφυρα ἐνέμοντο, λαμβάνει Σθένειλος ὁ
 Καπανέως αὐτόν, καὶ ἀνάκειται μὲν διὰ τοῦτο ἐν-
 ταῦθα. τρεῖς δὲ ὀφθαλμοὺς ἔχει ἐπὶ τῷδε ἂν τις
 τεκμαίροιο αὐτόν. Δία γὰρ ἐν οὐρανῷ βασιλεύειν,
 οὗτος μὲν λόγος κοινός πάντων ἐστὶν ἀνθρώπων. ὃν
 δὲ ἄρχειν φασὶν ὑπὸ γῆς, ἔστιν ἔπος τῶν Ὀμήρου
 Δία ὀνομάζον καὶ τοῦτον·

Ζεύς τε καταχθόνιος, καὶ ἐπαινή Περσεφόνηα.
 Αἰσχύλος δὲ ὁ Εὐφορίωνος καλεῖ Δία καὶ τὸν ἐν θα-
 λάσσῃ· τριαὶν οὖν ὄρωντα ἐποίησεν ὀφθαλμοῖς,
 ὅστις δὴ οὖν ὁ ποιήσας, ἅτε ἐν ταῖς τριαὶ ταῖς λεγο-
 μέναις λήξουσιν ἄρχοντα τὸν αὐτὸν τοῦτον Θεόν.

6. Ὅδοι δὲ ἐξ Ἄργους καὶ κατ' ἄλλα εἰσὶ τῆς Πε-
 λοποννήσου, καὶ πρὸς Ἀρκαδίας ἐπὶ Τέγεαν. ἐν
 δεξιᾷ δὲ ὄρος ἐστὶν ἡ Λυκῶνη, δένδρα κυπαρίσσου
 μάλιστα ἔχουσα. ὁκοδομεῖται δὲ ἐπὶ κορυφῇ τοῦ ὄρους
 Ἀρτέμιδος Ὀρθίας ἱερὸν, καὶ ἀγάλματα Ἀπόλλωνος
 καὶ Ἀθηαῦς καὶ Ἀρτέμιδος πεποιεῖται λευκοῦ λίθου.
 Πολυκλείτου δὲ φασιν εἶναι ἔργα. καταβάντων δὲ
 ἐκ τοῦ ὄρους, αὐθις ἐστὶν ἐν ἀριστερᾷ τῆς λεωφό-
 ρου καὶ Ἀρτέμιδος. Ὀλίγον δὲ ἀποπέρω ἐν δεξιᾷ
 τῆς ὁδοῦ Χάον ἐστὶν ὄρος ὀνομαζόμενον. ὑπὸ δὲ
 αὐτὸ δένδρα πέφυκαν ἡμερα, καὶ ἀνεῖσι τοῦ Ἑρασί-
 νου φανερὸν ἐνταῦθα δὴ τὸ ὕδωρ· τίως δὲ ἐκ Στυμ-
 φάλλου ῥεῖ τῆς Ἀρκάδιαν, ὥσπερ ἐξ Εὐρύππου κατὰ
 Ἐλευσίνα καὶ τὴν ταύτη θάλασσαν οἱ Ῥεῖτοί. πρὸς
 δὲ τοῦ Ἑρασίνου ταῖς κατὰ τὸ ὄρος ἐκβολαῖς Λωρό-
 σση καὶ Πανὶ θύουσιν, τῷ Διονύσῳ δὲ καὶ ἑορτὴν ἄ-
 ρουσι καλουμένην Τύρβην. 8. Ἐπανελθούσι δὲ ἐς
 τὴν ἐπὶ Τεγέας ὁδὸν ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ ὀνομαζόμε-
 νου Τροχοῦ Κεγχρεαί. τὸ δὲ ὄνομα ἐφ' ᾧ τῷ χωρίῳ
 γέγονεν, οὐ λέγουσι, πλην εἰ μὴ καὶ τοῦτο ἄρα ὠνο-
 μάσθη διὰ τὸν Πειρήνης παῖδα Κεγχρεῖον. καὶ πο-
 λυάνδρια ἐνταῦθα ἐστὶν Ἀργείων νικησάντων μάχη
 Λακεδαιμονίους περὶ Ῥαίας. τὸν δὲ ἀγῶνα τοῦτον
 συμβᾶντα εὗρισκον Ἀθηναίους ἄρχοντος Πεισιστρά-

τον, τετάρτῳ δὲ εἶσι τῆς Ὀλυμπιάδος, ἣν Εὐρύβο-
τος Ἀθηναῖος ἐνέκα στάδιον. 9. Καταβάριος δὲ
ἐς τὸ χθαμαλώτερον, ἐρείπια Ταιῶν ἐστὶ πόλειός
ποτε ἐν τῇ Ἀργολίδι, καὶ τὸ πταῖσμα Λακεδαιμο-
νίοις ἐνταῦθα γενέσθαι λέγουσιν.

CAPUT XXV.

*De templo cum duplici aditu in via, quae Argis
Mantineam ducit — vico Oenoe ab Oeneo nomina-
to — monte Artemisia et fontibus Inachi — vico
Lyrcea et facium festo — vico Orneae dicto eiusque
memorandis — memorandis in via Epidaurum ver-
sus et Proeti cum Acrisio pugna — Tirynthis reli-
quiis, muris a Cyclopibus exstructis — vico Mi-
dea — vico Lessa et monte Arachnaeo.*

Ἡ δ' ἐς Μαντίνειαν ἄγουσα ἐξ Ἀργους ἐστίν, οὐχ
ἥτερ καὶ ἐπὶ Τέγραι, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν πυλῶν τῶν
πρὸς τῇ Λειράδι. ἐπὶ δὲ τῆς ὁδοῦ ταύτης ἱερὸν δι-
πλοῦν πεποιήται, καὶ πρὸς ἡλίου δύοντος εἴσοδον
καὶ κατὰ ἀνατολᾶς ἐπέστη ἔχον. κατὰ μὲν δὴ τοῦτο
Ἀφροδίτης κεῖται ἕδανον, πρὸς δὲ ἡλίου δυομάς
Ἄρως. εἶναι δὲ τὰ ἀγάλματα Πολυνείκους λέγου-
σιν ἀναθήματα καὶ Ἀργείων, ὅσας τιμωρήσαντες αὐ-
τῷ συνεισπρατεύοντο. 2. Προεβλήθη δὲ αὐτόθι
διαβάριον ποταμὸν χειμάρρον Χάραδρον καλούμε-
νον ἐστὶν Οἰνὸν τὸ ὄνομα ἔχουσα, ὥς Ἀργεῖοί φα-
σιν, ἀπὸ Οἰνέως. Οἰνία γὰρ τὸν βασιλεύσαντα ἐν
Αἰτωλίᾳ λέγουσιν ὑπὸ τῶν Ἀργείων παίδων ἐκβλη-
θέντα τῆς ἀρχῆς παρὰ Διομήδην ἐξ Ἀργους ἀφικέσθαι.
ὁ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ἐτιμώρησεν αὐτῷ στρατεύσας ἐς
τὴν Καλυδωνίαν, παραμένειν δὲ οὐχ ἔφη οἱ δύνα-

νασθαι· συνακολουθεῖν δ', εἰ βοῦλοιστο, ἐς Ἄργος
 ἐκεῖνος ἐκέλευεν. ἀφικόμενον δὲ τὰ τε ἄλλα ἐθε-
 ρώπευεν, ὡς πατρός θεραπεύειν πατέρα εἰκός ἦν,
 καὶ ἀποθανόντα ἔθαψεν ἐνταῦθα. ἀπὸ τούτου
 μὲν Οἰνόη χωρίον ἐστὶν Ἀργείοις. 3. Τίερ δὲ Οἰ-
 νόης ὄρος ἐστὶν Ἀρτεμίσιον, καὶ ἱερὸν Ἀρτέμιδος
 ἐπὶ κορυφῇ τοῦ ὄρους. ἐν τοίτῳ δὲ εἰσι τῷ ὄρει
 καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ Ἰνίχου· πηγαὶ γὰρ δὴ τῇ ὕτι
 εἰσιν αὐτοῖ, τὸ δὲ ὕδωρ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἐξικνεῖται τῆς
 γῆς. ταύτη μὲν δὴ θέας οὐδὲν ἔτι ἦν ἄξιον. 4. Ἐ-
 τέρα δὲ ὁδὸς ἀπὸ τῶν πυλῶν τῶν πρὸς τῇ Λευγάδι
 ἐστὶν ἐπὶ Λύρκιαν. ἐς τοῦτο λέγεται τὸ χωρίον
 Λυγκία ἀποσωθῆναι τῶν πεντήκοντα ἀδελφῶν μύ-
 ρον, καὶ ἥνικα ἀνισώθη, πυρσὸν ἀνίσχεν ἐντεῦθεν.
 συνέκειτο δὲ ἄρα αὐτῷ πρὸς τὴν Ῥπερμηήστραν,
 ἀνασχεῖν τὸν πυρσόν, ἣν διαφυγὼν Λυαδὸν ἐς ἀσφα-
 λές ἐφίκηται ποι. τὴν δὲ καὶ αὐτὴν ἀνάσαι λέγου-
 σιν ἕτερον ἀπὸ τῆς Λαρίσσης, δῆλα καὶ ταύτην
 ποιοῦσαν, ὅτι ἐν οὐδενὶ οὐδὲ αὐτὴ καθέστηκεν ἔτι
 κινδύνῳ. ἐπὶ τούτῳ δὲ Ἀργεῖοι κατὰ ἔτος ἑκαστον
 πυρσὸν ἑορτὴν ἄγουσιν. τὸ δὲ χωρίον τότε μὲν Λυγ-
 κία ἐκαλεῖτο, οἰκήσαντος δὲ ὕστερον ἐν αὐτῷ Λύρ-
 κου (παῖς δὲ ἦν Ἀβαντος νόθος), τὸ ὄνομα δι' αὐτὸν
 ἔσχηκεν. καὶ ἄλλα τέ ἐστιν οὐκ ἀξιόλογα ἐν τοῖς
 ἐρειπίοις, καὶ εἰκῶν ἐπὶ στήλῃ τοῦ Λύρκου. ἐς μὲν
 δὴ ταύτην ἐστὶν ἕξ Ἄργους ἐξήκοντα μύλια πού-
 σιάδια· ἐκ δὲ Λυγκίας ἕτερα τσαῦτα ἐς Ὀρνείας.
 5. Λυγκίας μὲν δὴ πόλεως, ὅτε ἡσημομένης ἦδη
 κατὰ τὴν Ἑλλήνων στρατιάν ἐπὶ Ἰλίον, οὐκ ἐπατή-

σατο Ὀμηρος ἐν καταλόγῳ μνήμην· Ὀρνεὺς δὲ (ἔτι γὰρ ὠκοῦντο), ὥσπερ τῷ τόπῳ τῆς Ἀργείας ἔκειντο, οὕτω καὶ ἐν τοῖς ἔπεσι προτέρας ἢ Φιλιοῦντά τε καὶ Σικυῶνα κατέλεξε. ἐκαλοῦντο δὲ ἀπὸ Ὀρνέως τοῦ Ἐρεχθέως. τοῦ δὲ Ὀρνέως ἦν τοῦτου Πετειῶς, τοῦ δὲ Μενεσθεύς, ὃς Ἀγαμέμνονι μετὰ Ἀθηναίων τὴν Πριάμῳ συγκαθεῖλεν ἀρχήν. ἀπὸ μὲν δὴ τοῦτου τὸ ὄνομα ἐγένετο τῇ πόλει. Ἀργεῖοι δὲ ὕστερον τούτων Ὀρνεΐτας ἀνέστησαν· ἀναστάντες δὲ σύννοικοι γεγόνασιν Ἀργείοις. ἔστι δὲ ἐν ταῖς Ὀρνεΐδαις Ἀρτέμιδος τε ἱερὸν καὶ ἑόρταν ὀρθόν, καὶ ἕτερος καὶ ὁ θεοῖς πᾶσιν ἐς κοινὸν ἀνειμένος. τὰ δὲ ἐπέκεινα Ὀρνέων ἢ τε Σικυωνία καὶ ἢ Φλιασία ἐστίν.

6. Ἐρχομένοις δ' ἐξ Ἀργους ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν ἐστὶν οἰκοδόμημα ἐν δεξιᾷ πυραμίδι μάλιστα εἰκασμένος, ἔχει δὲ ἀσπίδας, σχῆμα Ἀργολικὰς ἀπειργασμένας. ἐνταῦθα Προΐτα περὶ τῆς ἀρχῆς πρὸς Ἀκρίσιον μάχη γίνεται, καὶ τέλος μὲν ἴσον τῷ ἀγῶνι συμβῆναι φασί, καὶ ἀπ' αὐτοῦ διαλλαγῆς ὕστερον, ὥς οὐδέτεροι βεβαίως κρατεῖν ἐδύναντο. συμβάλλειν δὲ σφᾶς λέγουσιν ἀσπίσι τότε πρῶτον καὶ αὐτοῖς καὶ τὸ στράτευμα ὀπλισμένοις. τοῖς δὲ πεσοῦσιν ἀφ' ἑκατέρων (πολῖται γὰρ καὶ συγγενεῖς ἦσαν) ἐποιήθη ταύτῃ μνήμα ἐν κοινῷ. 7. Προΐοῦσι δὲ ἐντεῦθεν καὶ ἐκτραπῆσιν ἐς δεξιάν, Τίρυνθός ἐστιν ἑρρίπια. ἀνέστησαν δὲ καὶ Τίρυνθίους Ἀργεῖοι, συνοίκους προσλαβεῖν καὶ τὸ Ἄργος ἐπανεῆσαι θελήσαντες. Τίρυνθα δὲ ἥρωα, ἀφ' οὗ τῇ πόλει τὸ ὄνομα ἐγένετο, παῖδα Ἄργου τοῦ Διὸς εἶναι λέγου-

αι. τὸ δὲ τῆχος, ὃ δὴ μόνον τῶν ἐρεπίων λείπεται, Κικλώπων μὲν ἐστὶν ἔργον, πεποιήται δὲ ἀργῶν λίθων, μέγεθος ἔχων ἕκαστος λίθος, ὡς ἀπ' αὐτῶν μηδ' ἂν ἀρχὴν κινηθῆναι τὸν μικρότατον ὑπὸ ζεύγους ἡμιόνων. λιθία δὲ ἐνήρμοσται πάλαι, ὡς μάλιστα αὐτῶν ἕκαστον ἱερμοσίαν ταῖς μεγάλαις κίθοις εἶναι. 8. Καταβάντων δὲ ὡς ἐπὶ θάλασσαν, ἐνταῦθα οἱ θάλαμοι τῶν Προΐτου θυγατέρων εἰσιν. ἐπαυλθόντων δ' ἐς τὴν λεωφόρον, ἐπὶ Μιδεῖαν ἐς ἀριστερὰν ἤξει. βασιλεῦσαι δὲ φασιν Ἰλεκτρούωνα ἐν τῇ Μιδείᾳ τὸν πατέρα Ἀλκμήνης. ἐπ' ἐμοῦ δὲ Μιδείας πλὴν τὸ ἔδαφος ἄλλο οὐδὲν εἰσέπτετο. 9. Κατὰ δὲ τὴν ἐς Ἐπίδανραν εὐθεΐαν ἐστὶ κόμη Ἀῖσσα, καὶ δὲ Ἀθηναῖς ἐν αὐτῇ καὶ Ἰόανον, οὐδὲν τι διαφρον ἢ τὸ ἐν ἀκροπόλει τῇ Αἰρίσση. ἐστὶ δὲ ὅρος ὑπὲρ τῆς Ἀῖσσης τὸ Ἀραχναῖον, πάλαι δὲ Σαπυσιλάτων ἐπὶ Ἰνάχου τὸ ὄνομα εἰλήφει· βοῦμοι δὲ εἰσιν ἐν αὐτῇ, Διὸς τε καὶ Ἥρας. δεῖσαν ὕμβραν, σφίσι ἐνταῦθα θύουσιν.

CAPUT XXVI.

De Epidauriorum et Argivorum finibus — primis Epidauri dominis — Epidauro, a quo Epidauria regio nomen accepit — de Epidauria terra Aesculapio sacra et Aesculapii natalibus varia narratio — de Epidauro, Aesculapii patria, et variis locis, ubi Aesculapius colitur.

Κατὰ δὲ τὴν Ἀῖσσαν ἔχεται τῆς Ἀργείας ἢ Ἐπιδανρίων. πρὶν δὲ ἢ κατὰ ταύτην γενέσθαι τὴν πόλιν, ἐπὶ τὸ ἱερὸν ἀφῆλ τοῦ Ἀσκληπιοῦ. 2. Ταύτην τὴν χώραν οὐκ αἶδα οὔτινες πρότερον ὥκησαν, πρὶν

Ἐπίδανρον ἐλθεῖν ἐς αὐτήν· οὐ μὲν οὐδὲ τοὺς ἀπο-
γόνους Ἐπιδαύρου πυθέσθαι παρὰ τῶν ἐπιχωρίων
ἰδυνάμην. τελευταῖον δὲ, πρὶν ἢ παραγενέσθαι
Λωριέας ἐς Πελοπόννησον, βασιλεῦσαί φασι Πιτυ-
ρία Ἰωτος ἀπόγονον τοῦ Σούθου. τοῦτον παραδοῦ-
ναι ἔχουσιν ἄμαχεϊ τὴν γῆν Ἀθιφόντη καὶ Ἀργείοις.
καὶ ὁ μὲν ἐς Ἀθήνας ὁμοῦ τοῖς πολίταις ἀφικόμενος
ἐνταῦθα ὤκησε, Ἀθιφόντης δὲ καὶ Ἀργεῖοι τὴν Ἐπι-
δαύριον ἔσχον. ἀπεσχίαθησαν δὲ οὗτοι τῶν ἄλλων
Ἀργείων, Τημένου τελευτήσαντος, Ἀθιφόντης μὲν
καὶ Ἰρνηθῶ, καὶ ἕχθος τῶν Τημένου παίδων, ὁ δὲ
σὺν αὐτοῖς στρατός, Ἀθιφόντη καὶ Ἰρνηθοῖ πλέον
ἢ Κείσῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς νέμοντες. 3. Ἐπίδαυ-
ρος δὲ, ἀφ' οὗ τὸ ὄνομα τῇ γῇ ἐτέθη, ὥς μὲν φασιν
Ἥλειοι, Πέλοπος ἦν· κατὰ δὲ Ἀργείων δόξαν καὶ
τὰ ἔπη τὰς μεγάλας ἡοίας ἦν Ἐπιδαύρῳ πατήρ Ἀγ-
γος ὁ Διός. Ἐπιδαύριοι δὲ Ἀπόλλωνι Ἐπίδανρον
παῖδα προσποιοῦσιν. 4. Ἀσκληπιοῦ δὲ ἱερὰν μύ-
λιστα εἶναι τὴν γῆν, ἐπὶ λόγῳ συμβέβηκε τοιῶδες.
Φλεγύων Ἐπιδαύριοί φασιν ἐλθεῖν ἐς Πελοπόννη-
σον, πρόφασιν μὲν ἐπὶ θεῇ τῆς χώρας, ἔργῳ δὲ κα-
τάσκαπον πλήθους τῶν ἐναικούντων, καὶ εἰ τὸ πολὺ
μάχιμον εἴη τῶν ἀνθρώπων. ἦν γάρ δὴ Φλεγύας
πολεμικώτατος τῶν τότε, καὶ ἐπιὼν ἐκάστοτε, ἐφ'
οἷς τύχοι, τοὺς καρποὺς ἔφερε καὶ ἤλαυνε τὴν λείαν.
ὅτε δὲ παρεγένετο ἐς Πελοπόννησον, εἶπετο ἡ Θυ-
γάτηρ αὐτοῦ, λεληθυῖα ἔτι τὸν πατέρα, ὅτι ἐξ Ἀπόλ-
λωνος εἶχεν ἐν γαστρὶ. ὥς δὲ ἐν τῇ γῇ τῇ Ἐπιδαυ-
ρίῳ ἔτεκεν, ἐκτίθηται τὸν παῖδα ἐς τὸ ὕψος τοῦτο,

ἀπὸ τοῦτον καὶ τὸν ἄλλον τὸν αὐτοῦ τοῦτον καὶ τὸν αὐτοῦ τοῦτον

ὁ δὲ Τίτθειον ὀνομάζουσιν ἐφ' ἡμῶν, τηλικαῦτα δὲ
ἐκαλεῖτο Μύρτιον. ἐκκειμένῳ δὲ ἐδίδου μὲν οἱ γάλα
μία τῶν περὶ τὸ ὄρος τῶν ποιματινομένων αἰγῶν, ἐ-
φύλασσε δὲ ὁ κύων ὁ τοῦ αἰπόλου φρουρός. Ἀρε-
σθάντας δὲ (ὄνομα γάρ τῳ ποιμένι τοῦτο ἦν) ὥς τὸν
ἀριθμὸν οὐχ εὗρισκεν ὁμολογοῦντα τῶν αἰγῶν καὶ
ὁ κύων ἡμᾶ ἀπεστίλει τῆς ποιμένης, οὕτω τὸν Ἀρε-
σθάναν ἐς πᾶν φασιν ἀφικνεῖσθαι ζητήσεως, εὐράν-
τα δὲ ἐπιθυμῆσαι τὸν παῖδα ἀνελῆσθαι, καὶ ὥς ἐγ-
γὺς ἐγένετο, ἀστραπὴν εἶδεν ἐκλάμψασαν ἀπὸ τοῦ
παιδός, νομίσαντα δὲ εἶναι θεῖόν τι, ὥσπερ ἦν, ἀ-
ποτραπέσθαι. ὁ δὲ αὐτίκῃ ἐπὶ γῆν καὶ θάλασσαν
πᾶσαν ἠγγέλλετο, τὰ τε ἄλλα ὁπόσα βούλοιο εὐρί-
σκειν ἐπὶ τοῖς κάμονοις, καὶ ὅτι ἀνίστησι τεθνηῶ-
τας. 5. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλος ἐπ' αὐτῷ λόγος.
Κορωνίδα κύουσαν Ἀσκληπιδὸν Ἰσχυῖ τῷ Ἐλάτῳ
συγγενέσθαι· καὶ τὴν μὲν ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἀρτέμι-
δος ἁμνομένης τῆς ἐς τὸν Ἀπόλλωνα ὕβρεως, ἐξημ-
μένης δὲ ἤδη τῆς πυρῆς ἀρπάσαι λέγεται τὸν παῖδα
Ἑρμῆς ἀπὸ τῆς φλογός. 6. Ὁ δὲ τρίτος τῶν λό-
γων ἦκιστα (ἐμοὶ δοκεῖν) ἀληθής ἐστιν, Ἀρσινόης
ποιήσεως εἶναι τῆς Λευκίππου παῖδα Ἀσκληπιόν.
Ἀπολλοφάνει γὰρ τῷ Ἀρκάδι ἐς Δελφοὺς ἐλθόντι
καὶ ἐρομένῳ τὸν θεόν, εἰ γένοιτο ἐξ Ἀρσινόης Ἀσκλη-
πιδὸς καὶ Μεσσηνίοις πολίτης εἶη, ἔχρησεν ἡ Πυθία·
Ἵε μέγα χάρις βροτοῖς βλαστῶν Ἀσκληπιέ πᾶσιν,
Ὅν Φλεγυῆς εὐκτεν ἐμῇ φιλότῃ μιγεῖσα
Ἰμρότῃσσι Κορωνίς ἐνὶ κρανῇ Ἐπιδαύρῃ.
οὗτος ὁ χρησμὸς δηλοῖ μάλιστα οὐκ ὅτι Ἀσκληπιόν

Ἀρσινόης, ἀλλὰ Ἡσιόδου ἢ τῶν τινα ἐμπεποιηκό-
των ἐς τὰ Ἡσιόδου τὰ ἔπη συνθέντα ἐς τὴν Μιουση-
νίων χάριν. 7. Μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ τόδε, ἐν Ἐ-
πιδαύρῳ τὸν θεὸν γενέσθαι. τὰ γὰρ Ἀσκληπεία εὐ-
ρίσκω τὰ ἐπιφανέστατα ἐξ Ἐπιδαύρου. τοῦτο μὲν
γὰρ Ἀθηναῖοι τῆς τελετῆς λέγοντες Ἀσκληπιῶ μετα-
δοῦναι, τὴν ἡμέραν ταύτην Ἐπιδαύρια ὀνομάζουσι,
καὶ θεὸν ἀπ' ἐκείνου φασὶν Ἀσκληπιῶν σφίσι νομι-
σθῆναι· τοῦτο δὲ Ἀρχίας ὁ Ἀρωταίχιμος τὸ συμβάν
σπάσμα θηρεῦοντί οἱ περὶ τὸν Πένδασον ἰαθεὶς ἐν
τῇ Ἐπιδαυρίᾳ, τὸν θεὸν ἐπηγάγετο ἐς Πέργαμον.
ἀπὸ δὲ τοῦ Περγαμηνῶν Σμυρναίοις γέγονεν ἐφ'
ἡμῶν Ἀσκληπείων τὸ ἐπὶ θαλάσῃ. τὸ δ' ἐν Βα-
λανάγραις ταῖς Κυρηναίων, ἐστὶν Ἀσκληπιῶς καλού-
μενος ἱατρὸς, ἐξ Ἐπιδαύρου καὶ οὗτος. ἐκ δὲ τοῦ
παρὰ Κυρηναίοις τὸ ἐν Λεβήρῃ τῇ Κρητῶν ἐστὶν
Ἀσκληπείων. Διέφορον δὲ Κυρηναίοις τοσόνδε ἐς
Ἐπιδαυρίαν ἐστίν, ὅτι αἷγες οἱ Κυρηναῖοι θύου-
σιν, Ἐπιδαυρίοις οὐ καθιστηκότις. θεὸν δὲ Ἀ-
σκληπιῶν νομισθέντα ἐξ ἀρχῆς καὶ οὐκ ἀνὰ χρόνον
λαβόντα τὴν φήμην τεκμηρίοις καὶ ἄλλοις εὐρίσκω,
καὶ Ὅμηρον μαρτυρεῖ μοι τὰ περὶ Μαχάονος ὑπὸ
Ἀγαμέμνονος εἰρημμένα·

Ταλτῦβι, ὅτι τάχιστα Μαχάονα δεῦρο κάλεσσαν
Φῶϊ, Ἀσκληπιοῦ υἱόν·

ὡς ἂν εἰ λέγοι θεοῦ παῖδ' ἄνθρωπον.

C A P V T XXVII.

*De Aesculapii sacro luco apud Epidaurios—Aescu-
lapii signo—aeae Tholo et picturis in ea, ac piis,
quibus morbi et nomina sanatorum inscripta sunt—*

Hippolyto ab Aesculapio invitam revocato — theatro Epidauriorum — alijs templis et memorandis in luco Aesculapii — templis et operibus ab Antonino Senatore Epidauri exstructis — montibus luco imminetibus et memorandis ibi.

Τὸ δὲ ἱερὸν ἄλλος τοῦ Ἀσκληπιοῦ περιέχουσιν ὕροι πανταχόθεν· οὐδὲ ἀποθνήσκουσιν, οὐδὲ πικνεύουσιν αἱ γυναῖκες σφίσι ἐντὸς τοῦ περιβόλου, καθὰ καὶ ἐπὶ Δήλῳ τῇ νήσῳ τὸν αὐτὸν νόμον. τὰ δὲ θνύμενα, ἥν τέ τις Ἐπιδανυρίων αὐτῶν, ἥν τε ξένος ὁ θύων ἤ, καταναλλοσκουσιν ἐντὸς τῶν ὄρων. τὸ δὲ αὐτὸ γιγνόμενον οἶδα καὶ ἐν Τιτιάνῃ. 2. Τοῦ δὲ Ἀσκληπιοῦ τὸ ἄγαλμα μεγέθει μὲν τοῦ Ἀθηνῆσιν Ὀλυμπίου Διὸς ἡμῖν ἀποδεῖ, πεποιήται δὲ ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ· μνησθεὶς δὲ ἐπίγραμμα, τὸν ἐργασμένον εἶναι Θρασυμήδην Ἀριγνώτου Πάριον. κάθηται δὲ ἐπὶ θρόνου βακτηρίαν κρατῶν, τὴν δὲ ἑτέραν τῶν χειρῶν ὑπὲρ κεφαλῆς ἔχει τοῦ δράκοντος, καὶ οἱ κύων παρικατακείμενος πεποιήται. τῷ θρόνῳ δὲ ἡρώων ἐπειργασμένα Ἀργείων ἐστὶν ἔργα, Βελλεροφόντου τὸ ἐς τὴν Χίμαιραν, καὶ Περσεύς ἀφελὼν τὴν Μεδούσης κεφαλὴν. τοῦ ναοῦ δέ ἐστι πέραν, ἔνθα οἱ ἱκέται τοῦ θεοῦ καθιέδουσιν. 3. Οἶκημα δὲ περιφερεῖς λίθου λευκοῦ, καλούμενον Θόλος, ὠκυδόμενται πλησίον, θείας ἄξιον. ἐν δὲ αὐτῷ Παντοίου γραύπαντος βέλῃ μὲν καὶ τόξον ἐστὶν ἀφεικῶς ἔρως, λύραν δὲ ἀντ' αὐτῶν ἀράμενος φέρει. γέγραπται δὲ ἐνταῦθα καὶ Μέθῃ, Παντοίου καὶ τοῦτο ἔργον, εἰς ὑαλίνης φιάλης πίνουσα· ἰδοὺς δ' ἂν ἐν τῇ γραφῇ φιάλην τε ὑάλου

καὶ δι' αὐτῆς γυναικὸς πρόσωπον. στήλαι δ' εἰστί-
 κτεσαν ἐντὸς τοῦ περιβόλου, τὸ μὲν ἀρχαῖον καὶ πλεί-
 ον, ἐπ' ἐμοῦ δὲ ἕξ λοιπαί. ταύταις ἐγγεγραμμένα
 καὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐστὶν ὀνόματα ἀκεσθέντων
 ὑπὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ, προσέτι δὲ καὶ νόσημα, ὃ τι
 ἕκαστος ἐνόσησε, καὶ ὅπως ἰάθη· γέγραπται δὲ
 φωνῇ τῇ Δωρίδι. 4. Χωρὶς δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων
 ἐστὶν ἀρχαία στήλη, ἵππους δὲ Ἰππόλυτον ἀναθεῖ-
 ναι τῷ θεῷ φησὶν εἰκοσι. ταύτης τῆς στήλης τῷ
 ἐπιγράμματι ὁμολογοῦντα λέγουσιν Ἀρκεῖες, ὡς τε-
 θνεῶτα Ἰππόλυτον ἐκ τῶν Θησέως ἡρώων ἀνέστησεν
 Ἀσκληπιός. ὃ δὲ ὡς αὐθις ἐβίω, οὐκ ἤξιον νέμειν
 τῷ πατρὶ συγγνώμην, ἀλλὰ ὑπεριδὼν τὰς δεήσεις
 ἐς Ἰταλίαν ἔρχεται πρὸς τοὺς Ἀρκεῖες, καὶ ἐβασί-
 λευσέ τε αὐτόθι, καὶ ἀνῆκε τῇ Ἀρτέμιδι τέμενος,
 ἔνθα ἄχρις ἐμοῦ μονομαχίας ἔθλα ἦν, καὶ ἱερᾶ-
 σθαι τῇ θεῷ τὸν νικῶντα. ὃ δὲ ἄγων ἐλευθέρων
 μὲν προσέκειτο οὐδενί, οἰκέταις δὲ ἀποδιδᾶσι τοὺς
 δεσπότας. 5. Ἐπιδανυρίοις δὲ ἐστὶ θεῖατρον ἐν τῷ
 ἱερῷ, μάλιστα, ἐμοὶ δοκεῖν, θείας ἄξιον· τὰ μὲν
 γὰρ Ῥωμαίων πολὺ δὴ τι καὶ ὑπερῆρε τῶν πανταχοῦ
 τῷ κόσμῳ, μεγέθει δὲ Ἀρκιδῶν τὸ ἐν Μεγάλῃ πό-
 λει· ἁρμονίας δὲ ἢ κάλλους εἶνεκα ἀρχιτέκτων παῖος
 ἐς ἁμίλλαν Πολυκλείτῳ γένοιτ' ἂν ἀξιόχρεως; Πο-
 λυκλείτος γὰρ καὶ θεῖατρον τοῦτο καὶ οἶκημα τὸ πε-
 ριφερές ὃ ποιήσας ἦν. 6. Ἐντὸς δὲ τοῦ ἄλλου
 ναὸς τέ ἐστιν Ἀρτέμιδος, καὶ ἄγαλμα Ἠλιόνης, καὶ
 Ἀφροδίτης ἱερὸν, καὶ Θέμιδος, καὶ στάδιον, οἱ
 Ἕλλησι τὰ πολλὰ γῆς χῶμα, καὶ κρήνη τῷ τε ὀρόφῳ

καὶ κόσμῳ τῷ λοιπῷ θείας ἁξία. 7. Ὅποσα δὲ Ἀττωνῆτος ἀνὴρ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἐφ' ἡμῶν ἐποίησεν, ἔστι μὲν Ἀσκληπιοῦ λουτρὸν, ἔστι δὲ ἱερὸν θεῶν, οὓς Ἐπιδώτας ὀνομάζουσιν. ἐποίησε δὲ καὶ Ἰγνία ναὸν, καὶ Ἀσκληπιῷ καὶ Ἀπόλλωνι ἐκκλησίαν Αἰγυπτίοις. καὶ ἦν γὰρ στοὰ καλουμένη Κόιντος, καταρμέντος δὲ οἱ τοῦ ὀρόφου, διέφθαρτο ἤδη πᾶσα, ἅτε ὠμῆς τῆς πλίνθου ποιηθεῖσα· ἀνοικοδόμησε καὶ ταύτην. Ἐπιδαυρίων δὲ οἱ περὶ τὸ ἱερὸν μάλιστα ἐταλαιπώρουν, ὅτι μήτε αἱ γυναῖκες ἐν σκέπῃ σφίσιν ἔτικτον, καὶ ἡ τελευταῖα τοῖς κάμνουσιν ὑπαίθριος ἐγίγνετο. ὁ δὲ καὶ ταῦτα ἐπανορθοῦμενος κατεσκευάσατο οἴκησιν, ἐνταῦθα ἤδη καὶ ἀποθανεῖν ἀνθρώπων, καὶ τεκεῖν γυναικῶν οἶον. 8. Ὅρη δὲ εἰσιν ὑπὲρ τὸ ἄλσος, τὸ τε Τιτθίου, καὶ ἕτερον ὀνομαζόμενον Κυνόρτιον, Μαλεάτου δὲ Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐν αὐτῷ. τοῦτο μὲν δὴ τῶν ἀρχαίων· τὰ δὲ ἄλλα, ὅσα περὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Μαλεάτου, καὶ Ἐλύτρου κρήνη, ἐς ὃ τὸ ὕδωρ συλλέγεται σφίσι τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, Ἀττωνῆτος καὶ ταῦτα Ἐπιδαυρίοις ἐποίησε.

CAPUT XXVIII.

De draconibus, cum iis, quos regio Epidauria alit, tum aliis Aesculapio sacris — monte Coryphaeo et templo Dianae Coryphaeae — loco Hyrnychium dicto, ac de Deiphonte et Hyrnychio — sepulcris Melissae et Patroclis (seu Proclis).

Δράκοντες δὲ οἱ λοιποὶ καὶ ἕτερον γένος ἐς τὸ ξανθότερον ῥέποντες χρόας ἱεροὶ μὲν τοῦ Ἀσκληπιοῦ νομίζονται, καὶ εἰσιν ἀνθρώποις ἡμεροὶ· τρέφει δὲ

μόνη σφῆς ἡ τῶν Ἐπιδανρίων γῆ. τὸ δὲ αὐτὸ εὐρί-
σκω καὶ ἄλλαις χώραις συμβεβηκός. Αἰβύη μὲν γε
μόνη προκοδελλοὺς τρέφει χειραίους, διπῆχεων οὐκ
ἐλάσσοντας. παρὰ δὲ Ἰνδοῖν μόνων ἄλλα τε κομίζε-
ται καὶ ὄρνιθες οἱ ψιττακοί. τοὺς δὲ ὄφεις οἱ Ἐπ-
δαύριοι τοὺς Μεγαλιύντας ἐπὶ πλεόν πηχῶν καὶ
τριάκοντα προήκοντας, οἳ παρὰ τε Ἰνδοῖς τρέφον-
ται καὶ ἐν Αἰβύῃ, ἄλλο δὴ τι γένος φασὶν εἶναι,
καὶ οὐ δράκοντας. 2. Ἐς δὲ τοῦ ὄρους ἀντιῶσι
τὴν κορυφὴν ἐστὶ καθ' ὁδὸν στρεπτῆς καλουμένης
ἐλαίας φυτὸν, αἰτίου τοῦ περιγαγόντος τῇ χειρὶ
Ἡρακλέους ἐς τοῦτο τὸ σχῆμα. εἰ δὲ καὶ Ἀσιναίοις
ταῖς ἐν τῇ Ἀργολίδι ἔθηκεν ὄρον τοῦτο, οὐκ ἄγαν
ἔγωγε εἰδείην, ἐπεὶ μηδὲ ἐτέρωθι, ἀμιστάται γε-
νομένης χώρας, τὸ σαφές ἐτι οἶόν τε τῶν ὄρων ἔξευ-
ρεῖν. ἐπὶ δὲ τῇ ἄκρᾳ τοῦ ὄρους Κορυφαίας ἐστὶν
ἱερὸν Ἀρτέμιδος, οὗ καὶ Τελείσλλα ἐποίησατο ἐν
ἄσματι μνήμην. κατιῶσι δὲ ἐς τῶν Ἐπιδανρίων
τὴν πόλιν, χωρίον ἐστὶ πεφυκνίας ἀγροελαίας ἔχον·
Τρηθήσιον δὲ καλοῦσι τὸ χωρίον. 3. τὰ δὲ ἐς αὐ-
τὸ, ὥς Ἐπιδαύριοί τε λέγονται καὶ εἰκὸς ἔχει, γρά-
φοι. Κεῖσός καὶ οἱ λοιποὶ Τημένον παῖδες μάλι-
στα ἤδισαν Ἀηφόντην λυπήσαντες, εἰ διαλύσαι
πῶς ἐξ αὐτοῦ τὴν Ἐπιδανρίαν δυνηθεῖν. ἀφίκοντο
οὖν ἐς Ἐπιδανρον Κερύνης καὶ Φάλης· (Ἀργαῖοι
γὰρ τῷ νεωτάτῳ τὰ ποιούμενα οὐκ ἤρεσκεν) οὗτοι
δὲ στήσαντες τὸ ἄρμα ὑπὸ τὸ πείχος, κήρυκα ἀπο-
στέλλουσι παρὰ τὴν ἀδελφὴν, ἐλθεῖν δεῖσθαι ἐς λό-
γους μετ' ἡ βουλάμενοι. ὥς δὲ ἐπῆκονσε καλοῦσιν,

ἐκινῶθα οἱ τιατίσκοι πολλὰ μὲν Διήφορτου κατη-
γόρου, πολλὰ δὲ αὐτοὶ ἑκάτερον ἐκείνην ἐπαρῆκειν
ἐς Ἄργος, ἅλλα τε ἐπαγγελλόμενοι καὶ ἄνδρ' δώ-
σειν αὐτὴν Διήφορτου τὰ πάντα ἡμίκοι, καὶ
ἀνθρώπων πλείονων καὶ γῆς ἄρχοντι εὐδαιμονε-
στέρας. Ὑποταγὴ δὲ τοῖς λεχθεῖσιν ἀλγίστασα ἀπε-
δίδον σφίσι τὴν ἕσπην, Διήφορτον μὲν αὐτῇ τε ἄν-
δρα ἀρεσιόν εἶναι φήσασα, καὶ Τημέων γενέσθαι
γαμβρόν οὐ μεμπτόν· ἐκείνοις δὲ Τημέων προσ-
ῆκειν σφαγέυσιν ὀνομάζεσθαι μᾶλλον ἢ παισι.
καὶ τὴν μὲν οὐδὲν ἔτι ἀπακρινάμενοι συλλαμβά-
νουσιν, ἀναθέντες δὲ ἐς τὸ ἄρμα ἀπήλκοντο. Διή-
φορτῇ δὲ ἀγγέλλει τις τῶν Ἐπιδανρίων, ὡς Κερύ-
νης καὶ Φάλλης οἴχονται ἄγοντες ἄκουσαν Ὑποταγῶ.
ὁ δὲ αὐτὸς τε, ὡς ἰάχος εἶχεν, ἤμυνε, καὶ οἱ Ἐπι-
δανῖοι πυρθανόμενοι προσεβοήθουν. Διήφορτος
δὲ Κερύνην μὲν, ὡς κατελάμβανεν, ἀναιρεῖ βαιῶν,
Φάλλην δὲ ἐχόμενον Ὑποταγοῦς βαλεῖν μὲν ἵδρισε,
μὴ ἁμαρτιῶν γένοιτο αὐτῆς ἐκείνης φονεύς, συμ-
πλακεῖς δὲ ὑπειψάτο ἀφαιρεῖσθαι. Φάλλης δὲ ἀν-
τεχόμενος καὶ ἔλκων βιαιότερον ἀπέκτεινεν ἔχουσαν
ἐν γαστρὶ. καὶ ὁ μὲν συνεῖς, οἷα ἐς τὴν ἀδελφὴν
ἐξεργασμένος ἔργα ἦν, ἤλανε τὸ ἄρμα ἀφειδέστε-
ρον, προλαβεῖν τῆς ὁδοῦ σπεύδων, πρὶν ἢ πάντας
ἐπ' αὐτὸν συλληχθῆται τοὺς Ἐπιδανρίους. Διή-
φορτος δὲ οὖν τοῖς παισὶν (ἐγεγόνεσαν γὰρ καὶ παῖ-
δες αὐτῷ πρότερον ἔτι, νύαι μὲν Ἀντιμένης καὶ
Σάνθιππός τε καὶ Ἀργεῖος, θυγάτηρ δὲ Ὀρσοβία·
ταύτην Πάμφυλον τὸν Αἰγυμίου λεγόναι ἕσπερον

γῆμαι) τότε δὲ ἀναλαβόντες τὸν νεκρὸν τῆς Ἐργηθοῦς κομίζουσιν ἐς τοῦτο τὸ χωρίον τὸ ἀντὶ χρόνον Ἐργηθίου κληθέν. καὶ οἱ ποιησάμενοι ἡρώιον τιμὰς καὶ ἄλλας δεδώκασι, καὶ ἐπὶ τοῖς πεφνυκόσιν ἐλαιοῖς, καὶ ἐπὶ δὴ τι ἄλλο δένδρον· ἐς ὃ καθέστηκε νόμος, τὰ θρανόμενα μηδὲνα ἐς οἶκον φέρεσθαι, μηδὲ χρῆσθαι σφισιν ἐς μηδέν, κατὰ χώραν δ' αὐτοῦ λείπουσιν ἱερὰ εἶναι τῆς Ἐργηθοῦς. 4. Οὐ πόρρω δὲ τῆς πόλεως Μελίσσης μνημῆα ἐστίν, ἣ Περιάνδρῳ συνώκησε τῷ Κυψέλου, καὶ ἕτερον Πατροκλέους, πατρὸς τῆς Μελίσσης. ἐτυράννει δὲ καὶ οὗτος Ἐπιδανρίων, καθὰ δὴ καὶ ὁ γαμβρός οἱ Περιάνδρος Κορίνθου.

CAPVT XXIX.

De memorandis in urbe Epidauri templis et signis — Aegina insula e regione Epidauri, antea Oenone dicta — Phocide — Aeacidis — Aeginetarum factis — Aeginae memorandis — Aeaceo et siccitate Graeciae Aeaci precibus sublata — Phoci certamine cum Telamone et Peleo eiusque nece — theatro et stadio Aeginae.

Αὕτη δὲ καὶ πῶν Ἐπιδανρίων ἡ πόλις περιέχεται ἐς μνημὴν τὰδε ἀξιολογώτατα. τέμενος δὴ ἐστίν Ἀσκληπιοῦ, καὶ ἀγάλματα, ὃ θεὸς αὐτὸς καὶ Ἥπιόνη· γυναῖκα δὲ εἶναι τὴν Ἥπιόνην Ἀσκληπιοῦ φασί. ταῦτά ἐστιν ἐν ὑπαίθρῳ, λίθου Παρίου. ναοὶ δὲ ἐν τῇ πόλει καὶ Διονύσου καὶ Ἀρτέμιδος ἐστὶν ἕλκος· εὐκάσαις ἂν θειροῦσθαι τὴν Ἀρτεμιν. Ἀφροδίτης τε ἱερὸν πεποιήται· τὸ δὲ πρὸς τῷ λιμένι ἐπὶ ἄκρας ἀνεχούσης ἐς θύλασσαν λέγουσιν Ἥρας εἶναι. τὴν

δὲ Ἀθηναῖαν ἐν τῇ ἀκροπόλει, ξάναον θείας ἄξιον,
Κισσαίαν ἐπονομάζουσιν.

2. Αἰγινῆται δὲ οἰκοῦσιν ἔχοντες τὴν νῆσον ἀπὸ
ἀντικρὺ τῆς Ἐπιδαυρίας. ἀνθρώπους δ' οὐκ εὖθὺς
ἐξ ἀρχῆς λέγουσιν ἐν αὐτῇ γενέσθαι, Διὸς δὲ ἐς ἔσθ-
μον κομίσαντος Αἰγιναν τὴν Ἀσωποῦ, τῇ μὲν τὸ ὄνο-
μα ἐτέθη τοῦτο ἀντὶ Οἰνώνης. Λιακοῦ δὲ αἰτήσαν-
τος, ὡς ἠϋξήθη, παρὰ Διὸς οἰκῆτορας, οὕτω οἱ τὸν
Λία ἀνέιναι τοὺς ἀνθρώπους φασὶν ἐκ τῆς γῆς. βι-
σιλεύσαντα δὲ ἐν τῇ γῇ πλὴν Λιακοῦ οὐδένα εἶπαι
ἔχουσιν. ἐπεὶ μὴδὲ τῶν Λιακοῦ παίδων τινὰ ἴσμεν
καταμείναντα· Πηλεῖ μὲν συμβᾶν καὶ Τελαμῶνι
ἐπὶ φόνῳ φεύγειν τῷ Φώκῳ, τῶν δὲ αὐτῷ Φώκου παί-
δων περὶ τὸν Παρνασσὸν οἰκησάντων ἐν τῇ νῦν κα-
λονμένῃ Φωκίδι. 3. Τὸ δὲ ὄνομα προὔπηρχεν ἤδη
τῇ χώρῃ, Φώκου τοῦ Ὀρνυτίωνος γενεᾷ πρότερον ἐς
αὐτὴν ἔλθοντος. ἐπὶ μὲν δὴ Φώκου ταύτου περὶ
Τιθορέαν τε καὶ Παρνασσὸν ἐκαλεῖτο ἡ Φωκίς· ἐπὶ
δὲ τοῦ Λιακοῦ καὶ πᾶσιν ἐξενίκησεν, ὡς οἱ Μινυαὶ
τέ εἰσιν Ὀρχομενίοις ὄμοροι, καὶ ἐπὶ Κάρφειαν τὴν
Λοκρῶν καθήκουσι. 4. Γεγόνاسι δὲ ἀπὸ μὲν Πη-
λέως οἱ ἐν τῇ Ἠπείρῳ βασιλεῖς· Τελαμῶνος δὲ τῶν
παίδων Αἴαντος μὲν ἴστιν ἀφανέστερον γένος, οἷα
ἰδιωτεύσαντος ἀνθρώπου, πλὴν ὅσον Μιλτιάδης, ὃς
Ἀθηναίοις ἐς Μαραθῶνα ἡγήσατο, καὶ Κίμων ὁ
Μιλτιάδου προῆλθον ἐς δόξαν. οἱ δὲ Τευκρίδαι βα-
σιλεῖς διήμιναν Κυπρίων ἄρχοντες ἐς Εὐαγόραν.
Φώκῳ δὲ Ἄσιος ὁ τὰ ἔσθλη ποιήσας γενέσθαι φησὶ
Πανοπέα καὶ Κρίσαν. καὶ Πανοπέως μὲν ἐγένετο

Ἰππεῖδες, δὲ τὸν ἵππον τὸν δοῦρειον, ὡς Ὅμηρος ἐποίησεν, ἐργασάμενος. Κρίσων δὲ ἦν ἀπόγονος τρίτου Πυλάδης, Στροφαίου τε ὦν τοῦ Κρίσων, καὶ Ἀναξιδίης ἀδελφῆς Ἀγαμέμνονος. γένη μὲν τοσαῦτα τῶν καλουμένων Αἰακιδῶν, ἐξεχώρησε δὲ ἐτέρωσε ὑπ' ἀρχῆς. δ. Χρόνῳ δὲ ὑστερον μοῖρα Ἀργείων τῶν Ἐπαίδων ὁμοῦ Ἀθηφόντῃ κατασχόντων διαβῆσα ἐς Αἴγινα, καὶ Αἰγινήταις τοῖς ἀρχαίοις γενόμενοι σύννομοι, τὰ Δωριέων ἔθνη καὶ φωνὴν κατεστήσαντο ἐν τῇ νήσῳ. προελθοῦσι δὲ Αἰγινήταις ἐς μέγα δυνάμειος, ὡς Ἀθηναίον γενέσθαι ναυοῖν ἐπικρατετέρους, καὶ ἐν τῷ Μηδικῷ πολέμῳ παραιοχίσθαι πλοῖα μετὰ γε Ἀθηναίους πλείστα, οὐ παρέμεινεν ἐξ ἅπυρ ἢ εὐδαιμονία. φερόμενοι δὲ ὑπὸ Ἀθηναίων ἀνάστατοι, Θυρίαν τὴν ἐν τῇ Ἀργολίδι, Ἀκεδαιμονίων δόντιον, ὤκησαν καὶ ἀπέλαβον μὲν τὴν νήσον, ὅτε περὶ Ἑλλήσποντον αἱ Ἀθηναίων τριήρεις ἐλήφθησαν, πλοῦτον δὲ ἢ δυνάμειος οὐκέτι ἐξεγένετο ἐς ἴσον προελθεῖν οφισι. προσπλεῦσαι δὲ Αἰγινάεσσι νήσων τῶν Ἑλληνίδων ἀπορωτάτη. πέτραι τε γὰρ ὕψαλοι περὶ πᾶσαν, καὶ χοιράδες ἀνίστηκασι. μηχανήσασθαι δὲ ἐξεπίτηδες ταῦτα Αἰακόν φησι, ληστῶν τῶν ἐκ θαλάσσης φόβῳ, καὶ πολεμίοις ἀνδράσι μὴ ἄνευ κινδύνου εἶναι. δ. Πηλοῖον δὲ τοῦ λιμένος, ἐν ᾧ μάλιστα ὀρμίζονται, νυκὸς ἐστὶν Ἀφροδίτης· ἐν ἐπιφανιστάτῳ δὲ τῆς πόλεως τὸ Αἰάκειον καλούμενον, περίβολος τετραγώνος λευκοῦ λίθου. ἐπιτογασμένοι δὲ εἶμι κατὰ τὴν εἴσοδον οἱ παρὰ Αἰακόν ποτε ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων σταλέντες. αἰτίαν δὲ τὴν αὐτὴν Αἰγινήταις καὶ οἱ λοιποὶ λέγου-

σιν. αὐχμὸς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ χρόνον ἐπέβη, καὶ οὔτε τὴν ἐκτὸς Ἰσθμοῦ χώραν, οὔτε Πελοποννησίους ὕσαν ὁ θεὸς· ἐς ὃ ἐς Δελφὺς ἀπέστειλαν ἐρησομένους τὸ αἷτιον ὃ τι εἴη, καὶ αἰτήσαντας ἅμα λύσαι τοῦ κακοῦ. τοῦτοις ἡ Πυθία εἶπε, Δία ἱλάσκεισθαι, χρῆναι δέ, εἴπερ ὑπακούσει σφίσιν, Δίακὸν τὸν ἐκατεύοντα εἶναι. οὕτως Δίακου δεησομένους ἀποστέλλουσιν ἀφ' ἐκάστης πόλεως. καὶ ὁ μὲν τῷ Πανελληνίῳ Διὶ θύσας καὶ εὐξάμενος τὴν Ἑλλάδα γῆνέποιήσαν ὕεσθαι· τῶν δὲ ἐλθόντων ὡς αὐτὸν εἰκόνας ταύτας ἐποίησαν· τοὶ Αἰγυνηταί. τοῦ περιβόλου δὲ ἐκτὸς ἐλαΐαι περικύκλουν ἐκ παλαιοῦ, καὶ βωμὸς ἐστίν, οὐ πολὺ ἀνέχων ἐκ τῆς γῆς· ὡς δὲ καὶ μνημα οὗτος ὁ βωμὸς εἴη Δίακου λεγόμενον, ἔστιν ἐν ἀποθήῃ. 7. Παρὰ δὲ τὸ Διάκιον Φώκου τάφος χώμα ἐστίν, περιεχόμενος κύκλῳ κρηπιδί, ἐπικείται δὲ οἱ λίθος τεράχης. καὶ ἡνίκα Φῶκον Τελαμῶν καὶ Πηλεὺς προσγάγοντο ἐς ἀγῶνα πεντάθλου, καὶ περιῆλθεν ἐς Πηλέα ἀφεῖναι τὸν λίθον (οὗτος γὰρ ἀντὶ δίσκου σφίσιν ἦν), ἐκὼν τυγχάνει τοῦ Φώκου. ταῦτα δὲ ἐχαρίζοντο τῇ μητρὶ· αὐτοὶ μὲν γὰρ ἐγεγόνεσαν ἐκ τῆς Σκίρωνος θυγατρὸς, Φῶκος δὲ οὐκ ἐκ τῆς αὐτῆς, ἀλλ' ἐξ ἀδελφῆς Θέτιδος ἦν, εἰ δὴ τὰ ὄντα λέγουσιν Ἕλληνες. Πυλῆδος τέ μοι καὶ διὰ ταῦτα φαίνεται, καὶ οὐκ Ὀρέστον φιλεῖ μόνον, βουλευσαι Νεοπτολέμοι τὴν φόρον. τότε δὲ ὡς τῷ δίσκῳ πληγεῖς ἀπέδμενεν ὁ Φῶκος, φεύγουσιν ἐπιβάντες νεὼς οἱ Ἐνδμήδος παῖδες. Τελαμῶν δὲ ὕστερον κήρυκα ἀποστέλλον ἤρνετο, μὴ βουλευσαι Φώκῳ θάνατον. Διάκος δὲ ἐς μὲν τὴν

νῆσον ἀποβαίνειν αὐτὸν οὐκ εἶα, ἑστηκότα δὲ ἐπὶ νεώς, εἰ δὲ ἐθέλει, χῶμα ἐν τῇ θαλάσῃ χόσαντα ἐκέλευεν ἐντεῦθεν ἀπολογήσασθαι. οὕτως ἐς τὸν κρυπτόν καλούμενον λιμένα ἐσπλεύσας νύκτωρ, ἐποίησε χῶμα· καὶ τοῦτο μὲν ἐξεργασθὲν καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι μένει. καταγνωσθεῖς δὲ οὐκ ἀναίτιος εἶναι Φώκῃ τῆς τελευτῆς, τὸ δεύτερον ἐς Σαλαμίνα ἀπέπλευσε. 8. Τοῦ λιμένος δὲ οὐ πόρῳ τοῦ κρυπτοῦ θεάτρων ἐστὶ θεῆας ἄξιον, κατὰ τὸ Ἐπιδανυρίων μάλιστα, μέγεθος καὶ ἐργασίαν τὴν λοιπὴν. τοῦτου δὲ ὀπισθεν ὠκοδόμηται σιάδιον πλευρᾷ μιᾷ, ἀνέχουσά τε αὐτῆς τὸ θέατρον, καὶ ἀντὶ ἐρείσματος ἀνάλογον ἐκείνῃ χρωμένη.

CAPVT XXX.

De templis et signis deorum apud Aeginetas — cultu Hecates et Hecate tribus corporibus apud Athenienses, Epiryrgidia dicta — Aphazae seu Britomartis cultu — Panellenio — Auxesia et Lamia — Troezeniorum terra, Oro et primis Troezen. regibus — Sarone, Diana et lacu Saronide — Troezeni et Pittheo — Heraclidarum regno et Diomede.

Ναοὶ δὲ οὐ πολὺ ἀλλήλων ἀφαστηκότες, ὃ μὲν Ἀπόλλωνός ἐστιν, ὃ δὲ Ἀρτέμιδος, Διονύσω τε αὐτῶν ὁ τρίτος. Ἀπόλλωνι μὲν δὴ ἑόρῃ γυμνόν ἐστι, τέχνης τῆς ἐπιχωρίου· τῇ δὲ Ἀρτέμιδι ἐστὶν ἐσθῆς, κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τῷ Διονύσῳ· καὶ γένεια Διονύσος ἔχων ποιοῖται. τοῦ δὲ Ἀσκληπιοῦ τὸ ἱερόν ἐστι μὲν ἐτέρωθε καὶ οὐ ταύτῃ, λίθου δὲ ἄγαλμα καθήμενον. 2. Οἷον δὲ Αἰγινῆται τιμῶσιν Ἐκάτην μάλιστα, καὶ

τελετὴν ἄγουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος Ἑκάτης, Ὁρφέα σφίσι
τὸν Ὁρφέα κατὰσθῆσθαι τὴν τελετὴν λέγοντες. τοῦ
περιβόλου δὲ ἐντὸς νυκὸς ἐστὶ. ἔσανον δὲ ἔργον Μυ-
ρῆνος, ὁμοίως ἐν πρῶσωπὸν τε, καὶ τὸ λοιπὸν σῶμα.
Ἀλκαμένης δὲ (ἐμοὶ δοκεῖν) πρῶτος ἀγῶνιστὰς Ἑκά-
της τρία ἐποίησε προσεχόμενα ἀλλήλοις, ἣν Ἀθη-
ναῖοι καλοῦσιν Ἐπιπυργιδίαν. ἔσθηκε δὲ παρὰ τῆς
ἀπείρου Νίκης τὸν ναόν. 3. Ἐν Αἰγινή δὲ πρὸς
τὸ ὄρος τοῦ Παρελλήνιον Διὸς ἱερεῖον ἐστὶν Ἀφαιῆς
ἱερὸν, ἐς ἣν καὶ Πίνδαρος ἔσθμα Αἰγινήταις ἐποίη-
σεν. φασὶ δὲ οἱ Κοῖτες (τούτοις γὰρ ἐστὶ τὰ ἐς αὐ-
τὴν ἐπιχώρια), Καρμάνορος τοῦ καθήσαντος Ἀπόλ-
λωνος ἐπὶ φόνῳ τῷ Πύθωνος παῖδα Εὐβουλον εἶναι.
Διὸς δὲ καὶ Κάρμης τῆς Εὐβούλου Βριτόμαρτιν γενέ-
σθαι· χαίρειν δὲ αὐτὴν δρόμοις τε καὶ θήραις, καὶ
Ἀρτεμίδι μάλιστα φίλην εἶναι. Μίνων δὲ ἐρασθέντα
φεύγουσα ἑώραπην ἑαυτὴν ἐς δίκτυα ἀφειμένα ἐπὶ
ἰχθύων θήρα. ταύτην μὲν θεὸν ἐποίησεν Ἀρτεμις,
αἰβουσι δὲ οὐ Κοῖτες μόνον, ἀλλὰ καὶ Αἰγινήταις, λέ-
γοντες φαίνεσθαι σφίσι ἐν τῇ γήσῳ τὴν Βριτόμαρ-
τιν. ἐπὶ κλησίς δὲ οἱ παρὰ τε Αἰγινήταις ἐστὶν Ἀφαιῆς,
καὶ Αἰκτεννα ἐν Κοῖτῃ. 4. Τὸ δὲ Παρελλήνιον,
ὅτι μὴ τοῦ Διὸς τὸ ἱερὸν, ἄλλο τὸ ὄρος ἀξιόλογον
εἶχεν οὐδέι. τοῦτο δὲ τὸ ἱερὸν λέγουσιν Διαικὸν
ποιῆσαι τῷ Διῷ. 5. Τὰ δὲ ἐς τὴν Αὐξήσιαν καὶ Αἰ-
μωίαν, ὥς οὐχ ἕν ἐστι ὁ θεὸς Ἐπιδαυρίαις, ὥς τὰ ἔσθια
ταῦτα ἐκ μαντείας ποιῆσταιτο ἐλαίας παρὰ Ἀθηναί-
ων λαβόντες, ὥς Ἐπιδάυριοι μὲν οὐκ ἀπέφερον ἐπὶ
Ἀθηναίοις, ἃ ἐπύξατο, οἷα Αἰγινήτων ἐχόντων τὰ

ἀγάλματα, Ἀθηναίων δὲ ἀπώλοντο οἱ διαβάντες ἐς ταῦτα ἐς Αἰγίνα· ταῦτα εἰπόντος Ἡροδότου κα-
θέκαστον αὐτῶν ἐπ' ἀκριβές, οὐ μοι γράφειν κατὰ γνώ-
μην ἦν εὖ προειρημένα, πλὴν τοσοῦτό γε, ὅτι εἰδόν-
τε τὰ ἀγάλματα, καὶ ἔθυσά σφισι κατὰ αὐτὰ, καθά-
 ἥδη καὶ Ἐλευσίνοι θύειν νομίζουσιν. Αἰγίνης μὲν καὶ
 Δίακοῦ ἔνεκα καὶ ἔργων, ὅποσα ἀπεδείξατο, ἐς τοσύν-
 δε ἔστω μνήμη.

6. Τῆς δὲ Ἐπιδευρίας ἔχονται Τροϊζήνιοι σε-
 μνύοντες, εἶπερ καὶ ἄλλοι τινές, τὰ ἐγχώρια. φασὶ
 δὲ, Ὄρον γενέσθαι σφίσιν ἐν γῇ πρῶτον. ἐμοὶ μὲν
 οὖν Διγύπτιον φαίνεται, καὶ οὐδαμῶς Ἑλληνικὸν
 ὄνομα Ὄρος εἶναι. βασιλεύσαι δ' οὖν φασιν αὐτὸν,
 καὶ Ὀρσίαν ἀπ' αὐτοῦ καλεῖσθαι τὴν γῆν. Ἀλθη-
 πον δὲ Ποσειδῶνος παῖδα καὶ Ἀηΐδος τῆς Ὄρου,
 παραλαβόντι μετὰ Ὄρον τὴν ἀρχὴν, Ἀλθηπίαν ὀνο-
 μάσαι τὴν γῆν. ἐπὶ τούτῳ βασιλεύοντος Ἀθηναίων
 καὶ Ποσειδῶνα ἀμφισβητῆσαι λέγουσι περὶ τῆς χώ-
 ρας, ἀμφισβητήσαντας δὲ ἔχειν ἐν κοινῷ· προστάξαι
 γὰρ αὐτῷ Δία σφίσι. καὶ διὰ τοῦτο Ἀθηναίων τε σέ-
 βουσι Πολυΐδα καὶ Σθερμιίδα ὀνομαζόντες τὴν αὐ-
 τήν, καὶ Ποσειδῶνα βασιλέα ἐπέκλησιν. καὶ δὴ καὶ
 νόμισμα αὐτοῖς τὸ ἀρχαῖον ἐπίσημα ἔχει τριαινάν,
 καὶ Ἀθηναῖς πρόσωπον. 7. Μετὰ δὲ Ἀλθηπον Σά-
 ρων ἐβασίλευσεν. ἔλεγον δὲ, ὅτι οὗτος τῇ Σαρωνίδι
 τὸ ἱερὸν Ἀρτέμιδι ἠικοδόμησεν ἐπὶ θαλάσῃ τεлма-
 τώδει καὶ ἐπιπολῆς μᾶλλον, ὥστε καὶ Φοιβαία λίμνη
 διὰ τοῦτο ἐκαλεῖτο. Σάρωντα δὲ (θηριεύειν γὰρ δὴ

μάλιστα ᾤρητο) ἔλαφον διώκοντα ἐς θάλασσαν, ὃς οὐ κατελάμβανε, συνεσπεσῆν φευγούσῃ. καὶ ἡ τὸ ἔλαφος ἐνήχeto ἀπωτέρω τῆς γῆς, καὶ ὁ Σάρον εἶχετο τῆς ἄγρου, ἐς ὃ ὑπὸ προθυμίας ἀφίκετο ἐς τὸ πέλαγος· ἡδὴ δὲ κείμεντα αὐτὸν καὶ ὑπὸ τῶν κυμάτων κατακλυζόμενον ἐπέλαβε τὸ χεῖρ. ἐκπεσόντα δὲ τὸν νεκρὸν κατὰ τὴν Φοιβαίαν λίμνην ἐς τὸ ἄλσος τῆς Ἀρτέμιδος ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ περιβόλου θάπτονται, καὶ λίμνην ἀπὸ τούτου Σαρωνίδα τὴν καὶ τὴ θάλασσαν καλοῦσιν ἀντὶ Φοιβαίας. τοὺς δὲ ὑστερον βυσιλεύσαντας οὐκ ἴσασιν ἄλλως Ἐπέρητος καὶ Ἄνθα. τούτους δὲ εἶναι Ποσειδῶνος καὶ Ἀλκυόνης Ἀιλαντος θυγατρὸς, καὶ πόλεις αὐτοὺς ἐν τῇ χώρῃ φασὶν Ἐπέραιάν τε καὶ Ἀνθείαν οἰκίσαι. Ἄετιον δὲ τοῦ Ἄνθα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ θείου παραλαβόντα τὴν ἀρχὴν τὴν ἐτέραν τῶν πόλεων Ποσειδωνιάδα ὀνομάσαι. 8. Τροίξῃνος δὲ καὶ Πιθίως παρὰ Ἄετιον ἐλθόντων, βυσιλεῖς μὲν τρεῖς ἀντὶ ἐνὸς ἐγένοντο. ἰσχυρὸν δὲ οἱ παῖδες μᾶλλον οἱ Πέλοπος. σημεῖον δὲ· ἀποθανόντος γὰρ Τροίξῃνος, Πιθίως τὴν νῦν πόλιν, συναγαγὼν τοὺς ἀνθρώπους, ὠνόμασεν ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Τροίξῃνα συλλαβὼν Ἐπέραιάν τε καὶ Ἀνθείαν. πολλοῖς δὲ ἔτισιν ὑστερον, ἐς ἀποικίαν ἐκ Τροίξῃνος σταλέντες Ἀλικαρνασσὸν ἐν τῇ Καρίᾳ καὶ Μύνδον ἀπώκισαν οἱ γεγονότες ἀπὸ Ἄετιου τοῦ Ἄνθα. Τροίξῃνος δὲ οἱ παῖδες, Ἀνάκλυστος καὶ Σφῆτος, μεταικοῦσιν ἐς τὴν Ἀιτικήν, καὶ οἱ δῆμοι τὰ ὀνόματι ἔχουσιν ἀπὸ τούτων. Τὰ δὲ ἐς Θηαία θυγατρίδων Πιθίως εἰδύσι τὰ ἐς αὐτὸν οὐ γράφω.

9. Αἶψά δέ με τοσόνδε ἔτι δηλῶσαι. Ἡρακλειδῶν γάρ κατελθόντων ἐδίδξαντο καὶ οἱ Τροίξηνιοι συνοίκους Δωριέων τῶν ἐξ Ἀργούς, καὶ πρότερον ἔτι Ἀργείων ὄντες κατήκουι· καὶ σφᾶς καὶ Ὅμηρος ἐν καταλόγῳ φησὶν ὑπὸ Διομήδους ἄρχεσθαι. Διομήδης γάρ καὶ Εὐρύαλος ὁ Μηκισίως, Κυάνιππον τὸν Αἰγιαλῆως παῖδα ὄντα ἐπιτροπεύοντες, Ἀργείων ἠγήσαντο ἐς Τροίαν. Σθένελος δὲ, ὡς ἐδήλωσα ἐν ταῖς πρότερον, οἰκίας τε ἦν ἐπιφανεστέρας, τῶν Ἀναξαγοριδῶν καλουμένων, καὶ ἡ βασιλεία τοῦτω μάλιστα ἦν ἡ Ἀργείων προσήκουσα. τοσαῦτα Τροίξηνίοις ἐχόμενα ἱστορίας ἦν, παρὲς ὅσαι πόλεις παρ' αὐτῶν φασιν ἀποικισθῆναι. κατασκευὴν δὲ ἱερῶν, καὶ ὅσα ἄλλα ἐς ἐπίδειξιν, τὸ ἐντεῦθεν ἐπέξειμι.

CAPVT XXXI.

De templo et signis Dianae Sospitae in foro Troezen. a Theseo post Asterionis caedem dedicatis — aris deum inferorum — Pitthei monumento — templo Musarum et Ardalidis (Musis) — Musei ara ac somno Musis amico — templo Dianae Lyceae — sacro lapide et Oreste ibi a caede purgato — aris Bacchi Saotae, Themidum et Solis Eleutherii — templo Apollinis Thearii — signis mulierum Atheniensium — Orestis tabernaculo eiusque lustratione — Hippocrene — signo Mercurii Polygii et Herculis clava — templo Iovis Servatoris et fonte Chrysoroea.

Ἐν τῇ ἀγορᾷ Τροίξηνίων ναὸς καὶ ἀγάλματα Ἀρτιμιδὸς ἐστὶ Σωτείρας. Θηοσία δὲ ἐλέγετο ἰδρύνεσθαι καὶ ὀνομάσαι Σώτειραν, ἥνικα Ἀσπερίωνα τὸν Μίνω καταγωνισάμενος ἀνίστασθαι ἐκ τῆς Κρήτης. ἀξιολο-

γότατον δὲ εἶναι τοῦτο ἔδοξεν οἱ τῶν κατειργασμένων,
 οὐ τοσοῦτον (ἐμοὶ ἐδόκει), ὅτι ἀνδρείῃ τοὺς ἀποθα-
 τόντας ὑπὸ Θησεῖος ὑπερέβαλεν ὁ Ἀστερίων, ἀλλὰ
 τὸ τε ἐκ τοῦ λαβυρίνθου δυσέξοδον καὶ λαθόντα
 ἀποδρᾶναι μετὰ τὸ ἔργον ἐποίησεν εἰκότα τὸν λό-
 γον, ὥς προνοεῖ θεὸς καὶ αὐτὸς ἀνασωθεῖη Θησεύς
 καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. 2. Ἐν τούτῳ δὲ εἰσι τῷ κατὰ βω-
 μαὶ θεῶν τῶν λεγομένων ὑπὸ γῆν ἄρχειν. καὶ φασιν
 ἐξ ἥδου Σεμέλην τε ὑπὸ Διονύσου κομισθῆναι ταύ-
 τη, καὶ ὡς Ἡρακλῆς ἀναγάγει τὸν κύνα τοῦ ἥδου.
 ἐγὼ δὲ Σεμέλην μὲν οὐδὲ ἀποθανεῖν ἀρχὴν πεῖθα-
 μαί, Αἰὼς δὲ οὖσαν γυναῖκα· τὰ δὲ ἐς τὸν ὀνομαζό-
 μενον ἥδον κύνα, ἐτέρωθεν ἔσται μοι δῆλα, ὅποια
 εἶναι μοι δοκῶ. 3. Ὅπισθεν δὲ τοῦ κατὰ Πιτθίως μνη-
 μάσι, τρεῖς δὲ ἐπ' αὐτῷ θρόνοι κεῖνται λίθου λευκοῦ·
 δικάζειν δὲ Πιτθίᾳ καὶ ἄνδρας δύο σὺν αὐτῷ λέγου-
 σιν ἐπὶ τῶν θρόνων. 4. Οὐ πόρρω δὲ ἱερὸν Μουσῶν
 ἔστι. ποιῆσαι δὲ ἔλεγον αὐτὸ Ἀρδαλον παῖδα Ἥφαί-
 στου· καὶ αὐλὸν τε εὐρεῖν νομίζουσι τὸν Ἀρδαλον
 τοῦτον, καὶ τὰς Μούσας ἀπ' αὐτοῦ καλοῦσιν Ἀρδα-
 λίδας. ἐνταῦθα Πιτθίᾳ διδάσκει λόγων τέχνην φα-
 σὶ, καὶ τι βιβλίον, Πιτθίως δὲ σὺν γράμματι, ὑπὸ ἄν-
 δρός ἐκδυθὲν Ἐπιδιαιρίου, καὶ αὐτὸς ἐπιλεξάμεν.
 5. Τοῦ Μουσαίου δὲ πόρρω βωμός ἐστιν Ἀρχαῖος,
 Ἀρδαίου καὶ τοῦτον (ὡς φασιν) ἀναθέντος. ἐπὶ δὲ
 αὐτῷ Μούσαις καὶ Ἑννῶ θύουσι, λέγοντες, τὸν ὕ-
 πνον θεῶν μάλιστα εἶναι φίλον ταῖς Μούσαις.
 6. Πλησίον δὲ τοῦ θιάτρου Αὐκίας ναὸν Ἀρ-
 τέμιδος ἐποίησεν Ἰππόλυτος. ἐς δὲ τὴν ἐπίκλη-

σιν οὐδέν εἶχον πυθέσθαι παρὰ τῶν ἐξηγητῶν, ἀλλὰ ἡ λύκος ἐφαίνεται μοι τὴν Τροίηντιαν λυμαινομένους ἐξελεῖν ὁ Ἰππόλυτος, ἡ Ἀμαζοὺσι παρόντα πρὸς μητρός ἦν ἐπὶ κλήσις τῆς Ἀρτέμιδος αὐτῇ· εἴη δ' ἂν ἔτι καὶ ἄλλο οὐ γνωσκόμενον ὑπὸ ἐμοῦ.

7. Τὸν δὲ ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ λίθον, καλούμενον δὲ ἱερὸν, εἶναι λέγουσιν, ἐφ' οὗ ποτε ἄνδρες Τροίηντιον ἐννέα Ὀρέστην ἐκάλθησαν ἐπὶ τῷ φόνῳ τῆς μητρός.

8. Εἰσὶ δὲ οὐ μακρὴν τῆς Ἀνκίρας Ἀρτέμιδος βωμοὶ διεστηκότες οὐ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων. ὁ μὲν πρῶτός ἐστιν αὐτῶν Διονύσου, κατὰ δὲ τι μάντευμα ἐπὶ κλήσιν Σαώτου· δεύτερος δὲ Θεμίδου ὀνομαζόμενος. Πιτθεὺς τοῦτον ἀνέθηκεν, ὡς λέγουσιν. Ἥλιου δὲ Ἐλευθερίου καὶ σφόδρα εἰκότι λόγῳ δοκοῦναι μοι ποιῆσαι βωμόν, ἐκφυγόντες δουλείαν ἀπὸ Ξέρξου τε καὶ Περσῶν.

9. Τὸ δὲ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Θεαρίου κατασκευάσαι μὲν Πιτθίᾳ ἔφασαν, ἔστι δὲ ὧν οἶδα παλαιότατον. ἀρχαῖος μὲν οὖν καὶ Φωκαεῦσι τοῖς ἐν Ἰωνίᾳ ναὸς ἐστὶν Ἀθηνᾶς, ὃν Ἀρπαγὸς ποτε ὁ Μῆδος ἐπέπρησεν· ἀρχαῖος δὲ καὶ ὁ Σαρμίοις Ἀπόλλωνος Πυθίου· πλὴν πολὺ γε ὕστερον τοῦ παρὰ Τροίηντιοις ἐποιήθησαν. ἄγνωμα δὲ ἐστὶ τὸ ἐφ' ἡμῶν ἱεράστημα Ἀύλλου, τέχνη δὲ Ἑρμῶνος Τροίηντιον. τοῦ δὲ Ἑρμῶνος τούτου καὶ τὰ τῶν Διοσκούρων ξυάνη ἐστι.

10. Κεῖνται δὲ ἐν στοᾷ τῆς ἀγορᾶς γυναικες, λίθου καὶ αὐταὶ καὶ οἱ παῖδες. εἰσὶ δὲ, ὥς Ἀθηναῖοι Τροίηντιοις γυναικας καὶ τέκνα ἔδωκαν σώζειν, ἐκλείπειν σφισιν ἀρίσταν τὴν πόλιν, μηδὲ στρατῷ πεζῷ

τὸν Μῆδον ἐπιδόντα ὑπομεῖναι. λέγονται δὲ, οὐ
 πασῶν τῶν γυναικῶν (οὐ γὰρ δὴ πολλαί τινες ἐκεί-
 ναι), ὁπόσαι δὲ ἄξιόματι προσείχον, τούτων εἰκά-
 νης ἀναθῆναι μόνον. 11. Τοῦ δὲ ἱεροῦ τοῦ Ἀ-
 πόλλωνός ἐστιν οἰκοδόμημα ἔμπροσθεν, Ὁρέστου
 καλούμενον σκηνή. πρὶν γὰρ ἐπὶ τῷ αἵματι καθα-
 ρῆναι τῆς μητροδς, Τροϊζηνίων οὐδείς πρότερον ἤ-
 θελεν αὐτὸν οἶκοι δέξασθαι· καθίσαντες δὲ ἐνταῦθα
 ἐκάθιστον καὶ εἰσιῶν, ἐς ὃ ἠφῆγγισαν. καὶ νῦν
 ἴτι οἱ ἀπόγονοι τῶν καθηράντων ἐνταῦθα δειπνοῦ-
 σιν ἐν ἡμέραις ῥηταῖς. κατορυχθέντων δὲ ὀλίγον
 ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῶν καθαρῶν, φασὶν ἀπ' αὐτῶν
 ἀναφῆναι διάφνην, ἣ δὴ καὶ ἐς ἡμᾶς ἐστίν ἡ πρὸ τῆς
 σκηνῆς ταύτης. καθῆραι δὲ φασιν Ὁρέστην καθα-
 σίσις καὶ ἄλλοις, καὶ ὕδατι ἀπὸ τῆς ἵππου κρήνης.
 12. Ἔστι γὰρ καὶ Τροϊζηνίοις ἵππου κρήνη καλου-
 μένη, καὶ ὁ λόγος ἐς αὐτὴν διαφόρως τῶν Βοιωτῶν
 ἔχει. Πηγάσαι γὰρ τῷ ἵππῳ καὶ οὗτοι λέγουσι τὸ
 ὕδωρ ἀνῆναι τὴν γῆν· θίγοντι τοῦ ἐδάφους τῇ ὀπλῇ.
 Βελλεροφόντην δὲ ἔλθῃν ἐς Τροϊζῆνα γυναῖκα αἰτή-
 σαντα Αἶθραν παρὶ Πηιδέως, πρὶν δὲ γῆμαι, συμ-
 βῆναί οἱ φυγῆν ἐκ Κορίνθου. 13. Καὶ Ἐρμῆς ἐν-
 ταῦθά ἐστι Πολύγριος καλούμενος. πρὸς τούτῳ τῷ
 ἀγάλματι τὸ ῥόπαλον θείναι φασιν Ἡρακλῆα· καὶ
 (ἦν γὰρ κοῖτινον) τοῦτο μὲν (ὅτῳ πιστὰ) ἐνέφυ τῇ γῇ,
 καὶ ἀνεβλάστησεν αὐθις, καὶ ἐστίν ὁ κότινος πεφυ-
 κὼς ἔτι. τὸν δὲ Ἡρακλῆα λέγουσιν ἀνευρόντα τὸν
 πρὸς τῇ Σαρωνίδι κότινον ἀπὸ τούτου τεμεῖν ῥόπα-
 λον. 14. Ἔστι δὲ καὶ Διὸς ἱερὸν, ἐπὶ κλήσῳ Σω-

τῆρος· ποιῆσαι δὲ αὐτὸ βασιλεύοντα Ἀέτιον τὸν Ἄρθου λέγουσιν. ὕδωρ δὲ ὀνομάζουσι Χρυσορῶαν. αὐχμοῦ δὲ ἐπὶ ἔτη συμβάεντος σφίσιν ἐννέα, ἐν οἷς οὐχ ὕεν ὁ θεός, τὰ μὲν ἄλλα ἀναξηρανθῆναι φασιν ὕδατα, τὸν δὲ Χρυσορῶαν τοῦτον καὶ τότε ὁμοίως διαμεῖναι ῥέοντα.

CAPVT XXXII.

De Hippolyti culta et sacris apud Troezen. — templo Apollinis Epibaterii — Lamia et Auxesia, virginibus Creticis — templo Veneris Speculatricis ac Phaedrae Hippolytique sepulcris — templo Minervae Stheniadis in arce — templo Panis Iyterii — templo Isidis in urbe Troezen. — memorandis in via Hermionem versus, in via ad portum Celenderis et in via ad mare Psiphaeum.

Ἰππολύτῳ δὲ τῷ Θεσείως τέμενός τε ἐπιφανέστατον ἀνέεται, καὶ ναὸς ἐν αὐτῷ, καὶ ἄγλαυμά ἐστιν ἄρχαῖον· καὶ ταῦτα μὲν Διομήδην λέγουσι ποιῆσαι, καὶ προσέτι θῦσαι τῷ Ἰππολύτῳ πρῶτον. Τροίζη- κίοις δὲ ἱερὸς μὲν ἐστὶν Ἰππολύτου τὸν χρόνον τοῦ βίου πάντα ἱερομένος, καὶ θυοίαι καθεσπτήκασιν ἐπέτειοι. δρῶσι δὲ καὶ ἄλλοι τοιόνδε· ἐκάστη παρ- θένος πλοκάμῳ ἀποκείρεται οἱ πρὸ γάμου, κειρα- μίνη δὲ ἀνέθηκεν ἐς τὸν ναὸν φέρουσα. ἀποθανεῖν δὲ αὐτὸν οὐκ ἐθέλουσι συρέντα ὑπὸ τῶν ἱππῶν, οὐ- δὲ τὸν τάφον ἀποφαίνουσαι εἰδότες· τὸν δὲ ἐν οὐ- ρανῷ καλούμενον ἡρίοχον, τοῦτον εἶναι νομίζουσιν ἐκείνον Ἰππολύτον, τιμὴν παρὰ θεῶν ταύτην ἔχον- τα. 2. Τοῦτου δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου ναὸς ἐστὶν Ἀπόλλωνος Ἐπιβατηρίου, Διομήδους ἀνάθημα ἐκ

φυγόντος τὸν χειμῶνα, ὃς τοῖς Ἑλλήσιν ἐπεγένετο ἀπὸ Ἰλίου κομιζομένοις· καὶ τὸν ἄγῶνα τῶν Πυθίων Διομήδην πρότερον θεῖναι φασὶ τῷ Ἀπόλλωνι. Ἐς δὲ τὴν Αἰμίααν καὶ Ἀΰξησίαν (καὶ γὰρ Τροίξηνι οἰς μέτεστιν αὐτῶν) οὐ τὸν αὐτὸν λέγουσιν ὅν Ἐπιδαύριοι καὶ Αἰγινήται λόγον· ἀλλὰ ἁφικέσθαι παρθένους ἐκ Κρήτης, σπασιασάντων δὲ ὁμοίως τῶν ἐν τῇ πόλει ἀπάντων καὶ ταύτας φασὶν ἀπὸ τῶν ἀντισπασιασιπῶν καταλευσθῆναι, καὶ ἐορτὴν ἄγουσι σφισι Λιθοβολίαν ὀνομάζοντες. 3. Κατὰ δὲ τὸ ἕτερον τοῦ περιβόλου μέρος σταδίων ἐστὶν Ἰππολύτου κελούμενον, καὶ ναὸς ὑπὲρ αὐτοῦ Ἀφροδίτης Κατασκοπίας. αὐτόθεν γὰρ, ὅποτε γυμνάζοιτο ὁ Ἰππόλυτος, ἀπέβλεπεν ἐς αὐτὸν ὁρῶσα ἡ Φαῖδρα. ἐνταῦθα ἔτι ἐπεφύκει ἡ μυροίνη, τὰ φύλλα, ὥς καὶ πρότερον ἔγραψα, ἔχουσα πετυπημένα. καὶ ἥρκα ἤπορεύτο ἡ Φαῖδρα, καὶ ῥησιώωνην τῷ ἔρωτι οὐδεμίαν εὗρισκεν, ἐς ταύτης τὰ φύλλα εἰσκαμύσει τῆς μυροίνης. ἔστι δὲ καὶ τάφος Φαίδρας, ἀπέχει δὲ οὐ πολὺ τοῦ Ἰππολύτου μνήματος, τὸ δὲ οὐ πρόφω κέχωσται τῆς μυροίνης. τοῦ δὲ Ἀσκληπιοῦ τὸ ἄγαλμα ἐποίησε μὲν Τιμόθεος, Τροίξῆνιοι δὲ οὐκ Ἀσκληπιῶν, ἀλλὰ εἰκόνα Ἰππολύτου φασὶν εἶναι, καὶ οἰκίαν ἰδὼν οἶδα Ἰππολύτου. πρὸ δὲ αὐτῆς ἐστὶν Ἡράκλειος καλουμένη κοίτη, τὸ ὕδωρ, ὥς οἱ Τροίξῆνιοι λέγουσιν, ἀνευρόντος Ἡρακλείους. 4. Ἐν δὲ τῇ ἀκροπόλει τῆς Σθενιάδος καλουμένης ναὸς ἐστὶν Ἀθηνᾶς. αὐτὰ δὲ εἰργάσατα τῆς θεοῦ τὸ ξόανον Κάλλων Αἰγινήτης. μαθητὴς δὲ ὁ Κάλλων ἦν Τε-

κτιώου καὶ Ἀγγελίωνος, οἱ Ἀηλίοις ἐποίησαν τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος· ὁ δὲ Ἀγγελίων καὶ Τεκταῖος παρὰ Διποίνῳ καὶ Σκύλλιδι ἐδιδάχθησαν. 5. Κατιόρων δὲ αὐτόθεν, Αὐτηρίου Πανός ἐστιν ἱερὸν. Τροϊζηνίων γὰρ τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν ἔδειξεν ὀνειράτα, ἃ εἶχεν, ἄκεσιν λιμοῦ πείσαντος, Ἀθηναίους δὲ μάλιστα. 6. Διαβὰς δὲ καὶ ἐς τὴν Τροϊζηνίαν, τῶν ἰδοῖς Ἰσιδος, καὶ ὑπὲρ αὐτὸν Ἀφροδίτης Ἀσκραίας, τὸν μὲν ναὸν ἐν μητροπόλει τῇ Τροϊζήνι Ἀλικαρνασσεῖς ἐποίησαν, τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς Ἰσιδος ἀνέθηκε Τροϊζηνίων δῆμος. 7. Ἰοῦσι δὲ τὴν διὰ τῶν ὀρέων ἐς Ἐρμιόνην, πηγὴ τέ ἐστι τοῦ Ἰλνκοῦ ποταμοῦ, Ταυρίου δὲ τὸ ἐξαρχῆς καλουμένον, καὶ πέτρα Θησεῖος ὀνομαζομένη, μεταβαλοῦσα καὶ αὐτὴ τὸ ὄνομα, ἀνελομένου Θησεῖος ὑπ' αὐτῇ κρηπίδας τὰς Αἰγέως καὶ Ξίφος· πρότερον δὲ βωμὸς ἐκαλεῖτο Σθενέου Διός. τῆς δὲ πέτρας πλησίον Ἀφροδίτης ἐστὶν ἱερὸν Νύμφας, ποιήσαντος Θησεῖος, ἥτεκα ἔσχε γυναῖκα Ἑλένην. ἔστι δὲ ἔξω τείχους καὶ Ποσειδῶνος ἱερὸν Φυταλμίου. μνησάντι γὰρ σφισι τὸν Ποσειδῶνα ποιεῖν φασιν ἄκαρπον τὴν γῆσαν, ἄλμης εἰς τὰ σπέρματα καὶ τῶν φυτῶν τὰς ῥίζας καθικνουμένης, ἐς ὃ θυοίαις τε εἷζας καὶ εὐχαῖς οὐκέτι ἄλμην ἀνῆκεν ἐς τὴν γῆν. ὑπὲρ δὲ τοῦ Ποσειδῶνος τὸν ναὸν ἐστὶ Δημήτηρ Θεομοφόρος, Ἀλδήπου, καθὰ λέγουσιν, ἰδρυσάμενον. 8. Καταβαίνουσι δὲ ἐπὶ τὸν πρὸς τῇ Καλενδέρει καλούμετον λιμένα, χωρίον ἐστὶν, ὃ Γενέθλιον ὀνομάζουσι, τεχθῆναι Θηοῖα ἐνταῦθα λέγοντες πρὸ δὲ τοῦ χωρίου

ταύτου ναός ἐστὶν Ἀρεως, Θεσέως καὶ ἐνταῦθα Ἀμα-
ζόνας μάχη κρατήσαντος· αὗται δ' ἂν εἴησαν τῶν ἐν
τῇ Ἀττικῇ πρὸς Θεσεία καὶ Ἀθηναίους ἀγωνισαμένων.
9. Ἐπὶ θάλασσαν δὲ τὴν Ψευδαίαν πορευομένοις, κό-
τινος πέφυκεν ὀνομαζόμενος ὄρχος στρεπτός. ὄρχους
μὲν δὴ καλοῦσι Τροϊζήνιοι πᾶν ὕσον ἄκαρπον, ἐ-
λαίους, κότινον, καὶ φυλίαν, καὶ ἔλαιον. στρεπτόν
δὲ ἐπονομάζουσι τοῦτο, ὅτι ἐρεσχεθείσων αὐτῷ τῶν
ἡνιωῶν ἀντιγράφη τοῦ Ἱππολύτου τὸ ἄρμα. τοῦτου
δὲ οὐ πολὺ τῆς Σαρωνίας Ἀρτέμιδος ἀφίστηκε τὸ ἱε-
ρόν, καὶ τὰ ἐς αὐτὸ ἐμήνυσεν ὁ λόγος ἡδὴ μοι. τα-
σόνδε δὲ ἐτι δηλώσει· Σαρώνια γὰρ δὴ κατὰ ἔτος
τῇ Ἀρτέμιδι ἑορτὴν ἄγουσι.

CAPUT XXXIII.

*De insulis Troezeniorum, Hieræ, ante Sphaeria
dicta — Calauria et memorandis in ea — Demo-
sthenis monumento et Homeri caecitate ac pau-
pertate — Demosthene et Harnalo.*

Νῆσοι δὲ εἰσι Τροϊζηνίοις, μία μὲν πλεσίον τῆς ἡ-
πείρου, καὶ διαβῆναι ποσὶν ἐς αὐτὴν ἐστίν. αὕτη
Σφαιρία ὀνομαζομένη πρότερον Ἰερὰ δι' αἰτίαν
ἐκλήθη τοιαύτην. ἔστιν ἐν αὐτῇ Σφαῖρον μνημα,
Πέλοπος δὲ ἡνίοχον εἶναι λέγουσι τὸν Σφαῖρον.
τοῦτω κατὰ δὴ τι ἐξ Ἀθηναίων ὄνειρον καμίζουσα Αἴ-
θρα χοῆς διέβαινεν ἐς τὴν νῆσον, διαβίᾳ δὲ ἐνταῦ-
θα λέγεται Ποσειδῶνα μετῴησαι. ἰδρῦσατο μὲν
διὰ τοῦτο Αἴθρα ναὸν ἐνταῦθα Ἀθηναίων Ἀπαιου-
ρίας, καὶ Ἰερὰν ἀντὶ Σφαιρίας ὠνόμασε τὴν νῆσον.
κατεστήσατο δὲ καὶ ταῖς Τροϊζηνίων παρθένοις ἀνα-

τιθέναι πρὸ γάμων τὴν ζώνην τῇ Ἀθηνᾷ τῇ Ἀπατου-
ρίᾳ. 2. Καλαύρειαν δὲ Ἀπόλλωνος ἱερὴν τὸ ἄρ-
χαῖον εἶναι λέγουσιν, ὅτε περ ἦσαν καὶ οἱ Διελφοὶ
Ποσειδῶνος. λέγεται δὲ καὶ τοῦτο· ἀντιδοῦναι τι
χωρῖα σφῶς ἀλλήλοις. φασὶ δὲ καὶ τι καὶ λόγιον
μνημονεύουσιν·

Ἰσὸν τοι Δῆλόν τε Καλαύρειάν τε νέμεσθαι,
Πυθῶ τ' ἡγαθέην, καὶ Ταίναρον ἡνεμόεσσαν.

3. Ἔστι δ' οὖν Ποσειδῶνος ἱερὸν ἐνταῦθα ἅγιον,
ἱερᾶται δὲ αὐτῷ παρθένος, ἔς τ' ἂν ἐς ὦραν προσέλ-
θῃ γάμον. τοῦ περιβόλου δὲ ἐντὸς καὶ τὸ Ἀημο-
σθένης μνημῆμά ἐστι. καὶ μοι τὸ δαιμόνιον δεῖξαι
μάλιστα ἐπὶ τούτου δοκεῖ καὶ Ὀμήρου πρότερον, ὥς
εἶη βάσκαρον· εἰ δὴ Ὀμηρον μὲν προδιεφθαρμένον
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοιοῦτω κακῷ κακὸν δεύτερον πε-
νία πιέζουσα ἐπὶ πᾶσαν γῆν πτωχεύοντα ἦγε· Ἀημο-
σθένει δὲ φυγῆς τε συνέπεισεν ἐν γῆρι λαβεῖν πείραν,
καὶ ὁ θάνατος ἐγένετο οὕτω βίαιος. 4. Εἴρηται
μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ καὶ ἄλλοις, καὶ αὐτῷ Ἀημοσθένει
πλεῖστα, ἢ μὴν τῶν χρημάτων, ἃ ἐκ τῆς Ἀσίας ἡγα-
γεν Ἀρπαλος, μὴ μεταλαβεῖν αὐτόν· τὸ δὲ ὑστερον
λεχθέν ἐπέξειμι, ὅποιον ἐγένετο. Ἀρπαλος μὲν ὥς
ἐξ Ἀθηνῶν ἀπέδρα διαβίς ναυσὶν ἐς Κρήτην, αὐτὸν
παλὺ ὑστερον ὑπὸ τῶν θεραπευόντων ἀπέθανεν οἰκε-
τῶν· οἱ δὲ ὑπὸ ἀνδρὸς Μακεδόνης Πανσανίου δο-
λοφονηθῆναι φασιν αὐτόν. τὸν δὲ οἱ τῶν χρημά-
των διοικητὴν φυγόντα ἐς Ῥόδον Φιλόξενος Μακε-
δὼν συνέλαβεν, ὃς καὶ αὐτόν παρὰ Ἀθηναίων ἐξή-
τησεν Ἀρπαλον· τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἔχων ἤλυγχεν.

ἐς ὃ πάντα ἐπύθετο, ὅσοι τῶν Ἀρπάλου τι ἔτιχον εἰληφότες· μαθὼν δὲ ἐς Ἀθήνας γράμματα ἐπέστειλεν. ἐν τούτοις ταῖς γράμμασι τοὺς λαβόντας παρὰ Ἀρπάλου καταριθμῶν καὶ αὐτοὺς, καὶ ὅπουσιν αὐτῶν ἔλαβεν ἕκαστος, οὐδὲ ἐμνημόνευσεν ἑσχὴν Δημοσθένους, Ἀλεξάνδρου τε ἐς τὰ μάλιστα ἀπεχθάνον· καὶ αὐτὸς ἰδίᾳ προσκρούσας. Δημοσθένει μὲν οὖν τιμαὶ καὶ ἐτέρωθι τῆς Ἑλλάδος, καὶ παρὰ τῶν Καλαυρείας εἰσὶν οἰκητόρων.

CAPUT XXXIV.

De oppido Methanis in isthmo Troezeniorum — balneis calidis — remedio contra Africi venti noxios flatus — parvis insulis, quae Pelopis insulae dicuntur — urbe Hermione et memorandis in via ad illam — promontorio Scyllaeo — promontorio Bucephala et insulis Haliusa, Pityusa, Aristeris, Tricrana, et monte Baporthmo — insulis Speropia et Hydrae — reliquiis praeae urbis Hermionensis — monte Prone et templis Veneris eiusque cultu in urbe Hermione.

Τῆς δὲ Τροιζηνίας γῆς ἐστὶν Ἰσθμὸς ἐπὶ πολὺ διήκων ἐς θάλασσαν, ἐν δὲ αὐτῷ πόλις οὐ μέγα ἐπὶ θαλάσῃ Μίθανα ὀνομάζεται. Ἰσθμὸς δὲ ἐνταῦθα ἰσθμὸν ἐστὶ, καὶ ἄγαλμα ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς Ἑρμοῦ, τὸ δὲ ἔτερον Ἡρακλέους. 2. Τοῦ δὲ πολιήματος τριᾶκοντά ποὺ στιάδια ἀπέχει θέρμῃ λουτρᾷ. φασὶ δὲ, Ἀντιγόνην τοῦ Δημητρίου Μακεδόνων βασιλεύσαντος, τότε πρῶτον τὸ ὕδωρ φανῆναι, φανῆναι δὲ οὐχ ὕδωρ εὐθύς, ἀλλὰ πῦρ ἀναζέσαι πολὺ ἐκ τῆς γῆς, ἐπὶ δὲ τούτῳ μαρμαρίνῃ φῦναι τὸ ὕδωρ, ὃ δὴ καὶ ἐς ἡ-

μῶς ἄνισι, θερμὸν τε καὶ δεινῶς ἄλμυρόν. λουσα-
 μένῳ δὲ ἐνταῦθα, οὔτε ὕδωρ ἐστὶν ἐγγύς· ψυχρόν,
 οὔτε ἰσπευδόντα ἐς τὴν θάλασσαν ἀκινδύνως νήχε-
 σθαι· θηρία γὰρ καὶ ἄλλα καὶ κύνες παρέχεται
 πλείστον. 3. Ὁ δὲ ἐθαύμασα ἐν τοῖς Μεθάνοις
 μάλιστα, γράψω καὶ τοῦτο. ἄνεμος ὁ Αἰψ βλα-
 στανούσας τὰς ἀμπέλους ἐμπέπτων ἐκ τοῦ Σα-
 ρωνικοῦ κόλπου τὴν βλάστην σφῶν ἀφαναίνει. κα-
 τιδόντος οὖν ἐκ τοῦ πνεύματος, ἀλεκτρούνα τὰ πε-
 ρὰ ἔχοντα διαπαντός λευκὰ διελόντες ἄνδρες δύο
 ἐναντίοι περιθέουσι τὰς ἀμπέλους, ἡμισυ ἑκάτερος
 τοῦ ἀλεκτρούνοιο φέρων. ἀφικόμενοι δ' ἐς τὸ αὐτό,
 ὅθεν ὠρμήθησαν, κατορύσσουσιν ἐνταῦθα. τοῦτο
 μὲν πρὸς τὸν Αἶβα σφίταιν ἐστὶν εὐρημένον. 4. Τὰς
 δὲ νησίδας, αἱ πρόκεινται τῆς χώρας, ἀριθμὸν ἐν-
 τέα οὖσας, Πέλοπος μὲν καλοῦσι. τοῦ Θεοῦ δὲ
 ὕοντος, μίαν ἐξ αὐτῶν οὐ φασιν ὕεσθαι. τοῦτο δὲ
 εἰ τοιοῦτόν ἐστιν, οὐκ οἶδα, ἔλεγον δὲ οἱ περὶ τὰ
 Μέθανα. ἐπεὶ χάλαζάν γε ἦδη θυσίας εἶδον καὶ
 ἐπρωταῖς ἀνθρώπους ἀποτρέποντας. τὰ μὲν δὴ Μέ-
 θανα Ἰαθμός ἐστι τῆς Πελοποννήσου. 5. Ἐντὸς
 δὲ τοῦ Ἰαθμοῦ τῆς Τροϊζήνος ὁμορῶς ἐστὶν Ἑρμιόνη.
 οἰκιστὴν δὲ τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἑρμιονεῖς γενέσθαι
 φασὶν Ἑρμίονα Εὐρώπος· τὸν δὲ Εὐρώπα (ἦν γὰρ
 δὴ Φορωνέως) Ἡροφάνης ὁ Τροϊζήνιος ἐφασκεν εἶναι
 κῆθον· οὐ γὰρ δὴ ποτε ἐξ Ἀργεῖ τὸν Νιόβης, θυγατρι-
 δοῦν ὄντα Φορωνέως, τὴν ἐν Ἀργεὶ περιελθεῖν ἀρχήν,
 παρόντος Φορωνεῖ γνησίου παιδός. ἐγὼ δὲ, εἰ καὶ
 γνήσιον ὄντα Εὐρώπα πρότερον τὸ χρεὼν ἢ Φορω-

νία ἔλαβεν, εὐοῖδα, ὥς οὐκ ἔμελλεν ὁ παῖς αὐτοῦ
 Νιόβης παιδί ἴσα σῶσθαι, Διὸς τε εἶναι δοκοῦντι.
 ἐπόκησαν δὲ καὶ Ἑρμιόνην ὕστερον Λοκρεῖς οἱ ἔξ
 Ἄργους. πόλεμον δὲ οὐ δοκῶ γενέσθαι σφίσιν·
 ἐλέγτο γὰρ ἂν ὑπὸ Ἀργείων. 6. Ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς
 Ἑρμιόνην ἐκ Τροίῃνος κατὰ τὴν πέτρην, ἣ πρότε-
 ρον μὲν ἐκαλεῖτο Σθενίου Διὸς βωμός, μετὰ δὲ Θη-
 σέα ἀνελόμενον τὰ γνωρίσματα ὀνομάζουσιν οἱ νῦν
 Θησιῶς αὐτήν. κατὰ ταύτην οὖν τὴν πέτρην ἰοῦ-
 σιν ὄρεσιν ὁδὸν, ἔστι μὲν Ἀπόλλωνος ἐπίκλησιν
 Πλατανιστίου ναός· ἔστι δὲ Εἰλεοὶ χωρίον, ἐν δὲ
 αὐτῷ Ἀήμητρος καὶ Κόρης τῆς Ἀήμητρος ἱερὰ. τὰ
 δὲ πρὸς θάλασσαν ἐν ὄρεσι τῆς Ἑρμιονίδος, ἱερὸν
 Ἀήμητρος ἔστιν ἐπίκλησιν Θερμησιῶς. 7. Σταδίου
 δὲ ὀγδοῖκοντα ἀπέχει μάλιστα ἄκρα, Σκυλλαῖον
 ἀπὸ τῆς Νίσου καλουμένη θυγατρὸς. ὥς γὰρ δὴ
 τὴν Νισαίαν ὁ Μίνως καὶ τὰ Μίγαρα εἶλεν, ἐκείνης
 προδοῦσης, οὔτε γυναῖκα ἔξεν αὐτὴν ἔτι ἔφασκε,
 καὶ προσέταξε τοῖς Κρησὶν ἐκβάλλειν τῆς νεώς, ἀπο-
 θανούσαν δὲ ἀπέρριψαν ἐς τὴν ἄκραν ταύτην ὁ κλύ-
 δων. τάφον δὲ οὐκ ἀποφαίνουσιν αὐτῆς, ἀλλὰ πε-
 ριοφθῆναι τὸν νεκρὸν φασι, διαφορηθέντα ὑπὸ τῶν
 ἐκ θαλάσσης ὀρνίθων. 8. Ἀπὸ δὲ Σκυλλαίου πλέ-
 οντι ὥς ἐπὶ τὴν πόλιν, ἄκρα τ' ἐστὶν ἑτέρα Βουκέ-
 φαλα, καὶ μετὰ τὴν ἄκραν νῆσοι. πρώτη μὲν Ἀλιοῦ-
 σα· παρέχεται δὲ αὕτη λιμένα ἐνορμίσασθαι ναυ-
 οὶν ἐπιτήδειον. μετὰ δὲ Πιτυοῦσα· τρίτη δὲ, ἣν
 Ἀριστεριῶς ὀνομάζουσι. ταύτας δὲ παραπλεύσαντι
 ἔστιν αὖθις ἄκρα καλουμένη ἀνέχουσα ἐκ τῆς ἡμέ-

ρου, μετὰ δὲ αὐτὴν νῆσος Τρίκρανα καλουμένη, καὶ ὄρος ἐς θάλασσαν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου προβεβλη-
 μένον Βουπόρθμος. ἐν Βουπόρθμῳ δὲ πεποιήται
 μὲν ἱερὸν Ἀήμητρος καὶ τῆς παιδὸς, πεποιήται δὲ
 Ἀθηνᾶς· ἐπίκλησις δὲ ἐστὶ τῇ θεῷ Προμαχόρμα.
 9. Πρόκειται δὲ Βουπόρθμου νῆσος Ἀπεροπία κα-
 λουμένη. τῆς δὲ Ἀπεροπίας ἀφ᾽ ἑστένηκεν οὐ πολὺ ἐτέ-
 ρα νῆσος Τίδρεα. μετὰ ταύτην αἰγιαλὸς τε παρήκει
 τῆς ἠπείρου μηροειδῆς, καὶ ἄκτὴ μετὰ τὸν αἰγιαλὸν
 ἐπὶ Ποσειδῖον, ἐκ τῆς θαλάσσης μὲν ἀρχομένη τῆς
 πρὸς ἀνατολῆς, προήκουσα δὲ ὡς ἐπὶ τὴν ἰσπεραν.
 ἔχει δὲ καὶ λιμένας ἐν αὐτῇ. μῆκος μὲν δὴ τῆς ἄκτῆς
 ἐστὶν ἐπὶ πον στάδια, πλάτος δὲ, ἢ πλατυτάτη,
 σταδίον τριῶν, οὐ πλέον. 10. Ἐνταῦθα ἡ προτέ-
 ρα πόλις τοῖς Ἑρμιονεῦσιν ἦν. ἔστι δὲ σφισι καὶ
 νῦν ἔτι ἱερὰ αὐτόθι, Ποσειδῶνος μὲν ἐπὶ τῆς ἄκτῆς
 τῇ ἀρχῇ, προσελθοῦσι δὲ ἀπὸ θαλάσσης ἐς τὰ με-
 τώρη ναὸς Ἀθηνᾶς, παρὰ δὲ αὐτῷ σταδίου θεμέ-
 λια. ἐν δὲ αὐτῷ τοὺς Τυνδάρειοι παῖδας ἀγωνίσα-
 σθαι λέγουσιν. ἔστι δὲ καὶ ἕτερον οὐ μέγα τῆς Ἀ-
 θηνᾶς ἱερὸν, ὃ δὲ ὕροφος κατεβόρθηκεν αὐτῷ· καὶ
 Ἥλιω ναὸς, καὶ ἕλως Χίρισιν. ὃ δὲ Σερίπιδι
 ἀποδόμηται καὶ Ἰσιδι· καὶ περίβολοι μεγάλων λί-
 θων λογάδων εἰσὶν· ἐντὸς δὲ αὐτῶν ἱερὰ δρῶσιν
 ἀπόρρητα Ἀήμητροι. τούτῳ μὲν Ἑρμιονεῦσιν
 ἐστὶν ἔνταῦθα. Ἡ δὲ ἐφ' ἡμῶν πόλις ἀπέχει μὲν
 τῆς ἄκρας, ἐφ' ἣ τοῦ Ποσειδῶνος τὸ ἱερὸν, τέσσα-
 ρας μάλιστα σταδίους· κειμένη δὲ ἐν ὁμαλῷ τὰ πρῶ-
 τα ἡρέμα ἐς πρὸς ἀντες ἄνεσι· τὸ δὲ ἐστὶν ἤδη τοῦ

Πρῶτος. 11. Πρῶτα γὰρ τὸ ὄρος τοῦτο ὀνομάζουσι. τεῖχος μὲν δι' περὶ πῖσαν τὴν Ἑρμιόνα ἐστήκε· τὰ δὲ ἐς συγγραφὴν καὶ ἄλλα παρείχετο, καὶ ὧν αὐτὸς ποιήσασθαι μάλιστα ἠξίωσα μνήμην. Ἀφροδίτης ναὸς ἐστίν, ἐπέκλησιν Ποντίας καὶ Λιμενίας τῆς αὐτῆς· ἄγαλμα δὲ λευκοῦ λίθου, μεγέθει τε μέγα, καὶ ἐπὶ τῇ τέχνῃ θείας ἄξιον. καὶ ναὸς ἑτερός ἐστίν Ἀφροδίτης. αὕτη καὶ ἄλλας ἔχει παρὰ Ἑρμιονέων τιμὰς, καὶ ταῖς παρθένοις, καὶ ἦν γυνὴ χρηεύουσα παρὰ ἄνδρα μέλλῃ φοιτᾶν, ἀπάσαις πρὸ γάμου θύειν καθίστηκεν ἐνταῦθα. Δήμητρος δὲ ἱερὰ πεποιήται Θερμησίας· τὸ μὲν ἐν ταῖς πρὸς τὴν Τροιζηνίαν ὁροῖς, ὡς ἔτι ἔμενον οἱ δῆμοι, τὸ δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ πόλει.

CAPVT XXXV.

De musico ac navigandi urinandique certamine in honorem Bacchi Melanaegidis ab Hermionens. instituto — aliis templis et signis deorum in urbe Hermione — templo Cereris (Chthoniae) in monte Prone — sacrorum, quae Chthonia dicuntur, ratione — templo Clymenē — Echus porticu — locis Clymenē, Plutonia et palude Acherusia — templo Lucinae in via Masetem versus.

Πλησίον δὲ αὐτοῦ Λιμενέσου ναὸς Μελαναίγιδος. τούτῳ μουσικῆς ἀγῶνα κατὰ ἔτος ἕκαστον ἄγουσι, καὶ ἡμίλλης κολύμβου καὶ πλοίων τιθείουσιν ἄθλα. 2. Καὶ Ἀρτέμιδος ἐπέκλησιν Ἰφυγενείας ἐστὶν ἱερὸν, καὶ Ποσειδῶν χαλκοῦς, τὸν ἕτερον πᾶσα ἔχων ἐπὶ δεξιότρος. περιεθούσι δὲ ἐς τὸ τῆς Ἑστίας, ἄγαλμα μὲν ἐστὶν οὐδὲν, βωμὸς δὲ, καὶ ἐπ' αὐτοῦ θύουσιν

Ἔστι δὲ Ἀπόλλωνος δὲ εἶσι ναοὶ τρεῖς, καὶ ἀγάλματα
 τρία· καὶ τοῦ μὲν οὐκ ἔστιν ἐπίκλησις, τὸν δὲ Πυ-
 θαῖα ὀνομάζουσι, καὶ Ὅριον τὸν τρίτον· τὸ μὲν
 δὴ τοῦ Πυθαίως ὄνομα μεμαθήκασι παρὰ Ἀργείων·
 τούτοις γὰρ Ἑλλήνων πρώτοις ἀφικέσθαι Τελείσλλα
 φησι τὸν Πυθαῖα ἐς τὴν χώραν Ἀπόλλωνος παῖδα
 ὄντα· τὸν δὲ Ὅριον ἐφ' ὅτῳ καλοῦσιν, σαφῶς μὲν οὐκ
 ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν· τεκμαίρομαι δὲ, περὶ γῆς ὄρων
 πολέμου σφῆς ἢ δίκη νικῆσαντας ἐπὶ τῷδε τιμᾶς Ἀ-
 πόλλωνι Ὅριον νεύμαι· τὸ δὲ ἱερὸν τῆς Τύχης νεώ-
 ιατον μὲν λέγουσιν Ἑρμιονεῖς τῶν παρὰ σφισιν εἶ-
 ναι· λίθου δὲ Παρίου κολουσὸς ἔστηκε· κρήνας δὲ,
 τὴν μὲν σφρόδρα λέγουσιν ἀρχαίαν· ἐς δὲ αὐτὴν οὐ
 φανερώς τὸ ὕδωρ κάτεισιν, ἐπιλείπει δὲ οὐκ ἂν πο-
 τε, οὐδ' εἰ πάντες καταβάντες ὑδραῖοντο ἐξ αὐτῆς·
 τὴν δὲ ἐφ' ἡμῶν πεποιήκασιν· ὄνομα δὲ ἔστι τῷ
 χωρίῳ Αἰμῶν, ὅθεν ῥεῖ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν. 3. Τὸ δὲ
 λόγου μάλιστα ἄξιον ἱερὸν Ἀημητρός ἐστιν ἐπὶ τοῦ
 Προῶνος· τοῦτο τὸ ἱερὸν Ἑρμιονεῖς μὲν Κλύμενον
 Φορονέως παῖδα καὶ ἀδελφὴν Κλυμένου Χθονίαν
 τοὺς ἰδρυσάμενους φασὶν εἶναι· Ἀργεῖοι δὲ, ὅτε ἐς
 τὴν Ἀργολίδα ἦλθε Δημήτηρ, τότε Ἀθήραν μὲν λέ-
 γουσι καὶ Μυσίαν ὥς ξενίαν παρασχόντας τῇ θεῇ,
 Κολόντιαν δὲ οὔτε οἶκῳ δεξασθαι τὴν θεὸν, οὔτε
 ἀπονεῖμαί τι ἄλλο ἐς τιμὴν· ταῦτα δὲ οὐ κατὰ γνώ-
 μην Χθονίᾳ τῇ θυγατρὶ ποιεῖν αὐτόν· Κολόντιαν
 μὲν οὖν φασιν ἀντὶ τούτων συγκαταπρησθῆναι τῇ
 οἰκίᾳ, Χθονίαν δὲ κομισθεῖσαν ἐς Ἑρμιόνα ὑπὸ
 Ἀημητρός Ἑρμιονεῖσι ποιῆσαι τὸ ἱερὸν. 4. Χθονίαν

νία δ' οὖν ἡ θεός τε αὕτη καλεῖται, καὶ Χθόρια
 ξορτήν κατὰ εἶος ἄγουσι ὡς θεούς· ἄγουσι δὲ
 οὕτως. ἡγοῦνται μὲν αὐτοῖς τῆς πομπῆς οἱ τε ἱερεῖς
 τῶν θεῶν, καὶ ὅσοι τὰς ἐπετείους ἀρχὰς ἔχουσιν, ἔπον-
 ται δὲ καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες· τοῖς δὲ καὶ πικισὶν
 ἔτι οὐσι καθέστηκεν ἡδὴ τὴν θεὸν τιμῇ τῇ πομπῇ·
 οὔτοι λευκὴν ἐσθῆτα καὶ ἐπὶ ταῖς νεφελαῖς ἔχουσι
 στεφάνους. πλέκονται δὲ οἱ στεφανοὶ σφισιν ἐκ τοῦ
 ἄνθους, ὃ καλοῦσιν οἱ ταύτῃ Κομοσάνδαλον, ὑάκιν-
 θον, ἱμαὶ δοκεῖν, ὅντα καὶ μεγέθει καὶ χροίᾳ· ἔπεισι
 δὲ οἱ καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ θρόνου γράμματα. τοῖς δὲ τὴν
 πομπὴν πέμπουσιν ἔπονται θήλειαν ἐξ ἀγέλης βοῦν
 ἄγοντες διελημμένην δισμοῖς τε καὶ ὑβρίζουσαν ἔτι
 ὑπὸ ἀγριότητος. ἐλάουσιν δὲ πρὸς τὸν ναὸν, οἱ
 μὲν ἔσω φέρεσθαι τὴν βοῦν ἐς τὸ ἱερὸν ἀνήκων ἐκ
 τῶν δισμῶν, ἕτεροι δὲ ἀναπεπταμένους ἔχοντες τέως
 τὰς θύρας, ἐπειδὴν τὴν βοῦν ἰδῶσιν ἐντὸς τοῦ ναοῦ,
 προσέθεσαν τὰς θύρας· τέσσαρες δὲ ἔνδον ὑπολει-
 πόμεναι γράς αὐταὶ τὴν βοῦν εἰσιν αἱ κατεργαζό-
 μεναι· δρεπῶν γὰρ, ἥτις ἂν τύχη, τὴν φάραγγα
 ἀπέτεμε τῆς βοῆς. μετὰ δὲ αἱ θύραι τε ἡγοίχθησαν,
 καὶ προσελύνουσιν, οἷς ἐπιτέτακται, βοῦν δὲ δευ-
 τέρην καὶ τρίτην, ἐπὶ ταύτῃ καὶ ἄλλην τετάρτην,
 κατεργάζονται τέλος πάσας κατὰ ταῦτά αἱ γράες.
 καὶ τότε ἄλλο πρόσκειται τῇ θυσίᾳ θάυμα· ἐφ' ἣν
 τινα γὰρ πῖση τῶν πλευρῶν ἢ πρώτη βοῆς, ἀνάγκη
 πεσεῖν καὶ πάσας. θυσίᾳ μὲν δρεῖται τοῖς Ἑρμιονεύ-
 σιν τὸν κερήμενον τρόπον. πρὸ δὲ τοῦ ναοῦ γυναι-
 κῶν ἱερουμένων τῇ Δήμητρι εἰκόνας ἐστήκασιν οὐ

πολλὰ, καὶ παρελθόντι εἰσω θρόνοι τέ εἰσιν, ἐφ' ὧν αἱ γράες ἀναμένουσιν ἐσελασθῆναι καθ' ἑκάστην τῶν βοῶν, καὶ ἀγάλματα οὐκ ἄγαν ἄρχαῖα, Ἀθηναῖα καὶ Δημήτηρ. αὐτὸ δέ, ὃ σέβουσιν ἐπὶ πλέον ἢ ἄλλα, ἐγὼ μὲν οὐκ εἶδον, οὐ μὴν οὐδὲ ἀνὴρ ἄλλος, οὔτε ξένος, οὔτε Ἑρμιονέων αὐτῶν· μόναι δέ, ὅποῖόν τι ἐστίν, αἱ γράες ἴστωσαν. 5. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ναός· εἰκόνες δὲ περὶ πάντα ἐστήκασιν αὐτόν. οὗτος ὁ ναός ἐστιν ἀπαιντικρὺ τοῦ τῆς Χθονίας, καλεῖται δὲ Κλυμένον, καὶ τῷ Κλυμένῳ θένουσιν ἐνταῦθα. Κλυμένον δὲ οὐκ ἄνδρα Ἀργεῖον ἐλθεῖν ἔγωγε ἐς Ἑρμιόνα ἠγοῦμαι. τοῦ Θεοῦ δὲ εἰσιν ἐπικλήσεις, ὧν τινα ἔχει λόγος βασίλειά ὑπὸ γῆν εἶναι. πικρά μὲν δὴ τοῦτόν ἐστιν ἄλλος ναός καὶ ἄγαλμα Ἀρεως. 6. Τοῦ δὲ τῆς Χθονίας ἐστὶν ἱεροῦ στοὰ κατὰ τὴν δεξιάν, Ἦχοῦς ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων καλουμένη· φθιγγαμένῳ δὲ ἀνδρὶ τὰ ὀλίγιστα ἐς τρεῖς ἀντιβοῶσαι πέφυκεν. 7. Ὅπισθεν δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Χθονίας χωρία ἐστὶν, ἃ καλοῦσιν Ἑρμιονεῖς τὸ μὲν Κλυμένον, τὸ δὲ Πλούτωνος, τὸ τρίτον δὲ αὐτῶν λίμνην Ἀχτροναίαν. περιεῖργεται μὲν δὴ πάντα θριγκοῖς λίθων, ἐν δὲ τῷ τοῦ Κλυμένου καὶ γῆς χάσμα· διὰ τούτου δὲ Ἡρακλῆς ἀνῆγε τοῦ ἄδου τὸν κύνα κατὰ τὰ λεγόμενα ὑπὸ Ἑρμιονέων. 8. Πρὸς δὲ τὴν πύλην, καθ' ἣν ὁδὸς εὐθειᾶ ἐστίν ἄγονσα ἐπὶ Μάσσητα, Εὐληθυίας ἐστὶν ἐντὸς τοῦ τείχους ἱρόν. ἄλλως μὲν δὴ κατὰ ἡμέραν ἑκάστην καὶ θυσίαις καὶ θυμιάμασι μεγάλως τὴν θεὸν ἱλάσκονται, καὶ ἀναθήματα δίδονται πλείστα τῇ Εὐληθυίᾳ· τὸ δὲ ἄγαλμα οὐδενί, πλὴν εἰ μὴ ἄρα ταῖς ἱεραῖς, ἐστὶν ἰδεῖν.

CAPVT XXXVI.

De Halice urbe — monte Coccygio, antea Thornace — Masete navali — Didymis — Asine urbe, Asinaeorum cum Argivis certamine et Asines excidio — Lerna, ac fluvio Erasino et Phrixo — loco, ubi Pluto rapta Proserpina ad inferos descendisse fertur — monte et fluvio Pontino.

Κατὰ δὲ τὴν ἐπὶ Μάσητι εὐθείαν προσελθοῦσιν ἐπὶ τὰ ποντιαδίου καὶ ἐπ' ἀριστερὰ ἐκτραπέουσιν, ἐφ' Ἀλικὴν ἐστὶν ὁδός. ἡ δὲ Ἀλικὴ τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν ἐστὶν ἔρημος, ὥκειτο δὲ καὶ αὕτη ποτὶ καὶ Ἀλικὸς λόγος ἐν στήλαις ἐστὶ ταῖς Ἐπιδαυρίων, αἱ τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὰ ἰάματα ἐγγεγραμμένα ἔχουσιν. ἄλλο δὲ σύγγραμμα οὐδὲν οἶδα ἀξιόχρεον, ἔνθα ἡ πόλις Ἀλικῆς, ἣ ἀνδρῶν ἐστὶν Ἀλικῶν μνήμη. 2. Ἔστι δ' οὐκ ὁδός καὶ ἐς ταύτην τοῦ τε Πρωῶτος μέση, καὶ τοῦ Θόρυακος καλουμένην τὸ ἀρχαῖον. ἀπὸ δὲ τῆς Λιδὸς ἐς κόκκυγα τὸν ὕψιστον ἀλλαγῆς λεγομένης ἐνταῦθα γενέσθαι μετανομασθῆναι τὸ ὄρος φασίν. ἔρα δὲ καὶ ἐς τὸδε ἐπὶ ἄκρων τῶν ὄρων, ἐπὶ μὲν τῷ Κοκκυγίῳ Λιδὸς, ἐν δὲ τῷ Πρωῶνι ἐστὶν Ἥρας. καὶ τοῦ τε Κοκκυγίου πρὸς τοῖς πέρασιν τοῦτο ἐστὶ, θύραι δὲ οὐκ ἐφωσθήκασιν, οὐδὲ ὄροσφον εἶχεν, οὐδὲ αἱ τι ἐντὴν ἄγαλμα· εἶναι δὲ ἐλέγετο ὁ τοῦ Ἀπόλλωνος. 3. Παρὰ δὲ αὐτὸν ὁδός ἐστὶν ἐπὶ Μάσητι τοῖς ἐκτραπέουσιν ἐκ τῆς εὐθείας. Μάσητι δὲ οὔση πόλις τὸ ἀρχαῖον, καθὰ καὶ Ὅμηρος ἐν Ἀργείῳ καταλόγῳ πεποίηκεν, ἐπικρίψατο καὶ ἡμᾶς ἐχρῶντο Ἑρμιονίς. ἀπὸ Μάσητος δὲ ὁδός ἐν δεξιᾷ ἐστὶν ἐπὶ ἄκρον καλουμένην Στρουθοῦντια. σταδίοι δὲ ἀπὸ τῆς ἄκρας ταύτης

της κατὰ τῶν ὄρων τὰς κορυφὰς πεντήκοντ' εἰσι καὶ
διακόσιοι, ἐπὶ Φιλανόριον τε καλούμενον καὶ ἐπὶ
Βολεούς. οἱ δὲ Βολεοὶ οὗτοι λίθων εἰσὶ σωροὶ λο-
γαίων. 4. Χωρίον δὲ ἕτερον, ὃ Αἰδύμοις ὀνομάζου-
σι, στάδια εἴκοσιν αὐτόθεν ἀφίστηκεν. ἐκταῦθα
ἔστι μὲν ἱερὸν Ἀπόλλωνος, ἔστι δὲ Ποσειδῶνος, ἐπὶ
δὲ αὐτοῖς Διμήτριος. ὀγάλματα δὲ ὄρεθ' ἑλίου λιν-
κοῦ. Τὸ δὲ ἐκτεῦθεν ἔστιν Ἀργείων ἢ ποτὲ Ἀσίην
καλουμένην, καὶ Ἀσίης ἐστὶν ἐρείπια ἐπὶ θαλάσῃ.
Λακεδαιμονίων δὲ καὶ τοῦ βασιλέως Νικάνδρου τοῦ
Καρύλλου τοῦ Πολυνέκτου τοῦ Εὐνόμου τοῦ Πρυ-
πάνιδος τοῦ Εὐρυπῶντος ἐς τὴν Ἀργολίδα ἐμβαλόν-
των στρατιῇ, ἀντισέβαλόν σφισιν οἱ Ἀσινᾶται, καὶ
ἐδήλωσαν αὐτὸν ἐκείνοις τῶν Ἀργείων τὴν γῆν. ὥς δὲ ὁ
στόλος τῶν Λακεδαιμονίων ἀπῆλθεν οἴκαδε, στρα-
τεύουσιν ἐπὶ τὴν Ἀσίην οἱ Ἀργεῖοι, καὶ ὁ βασιλεὺς
αὐτῶν Ἐρατός. καὶ χρόνον μὲν τινα ἀπὸ τοῦ τελ-
χοῦς ἡμύναντο οἱ Ἀσινᾶται, καὶ ἀποκτείνουσι ἄλ-
λους τε καὶ Ἀσίστρατον ἐν τοῖς δοκιμωτάτοις ὄρεσι
Ἀργείων. ἄλισκομένων δὲ τοῦ πύχους, αὐτοὶ μὲν γυ-
ναῖκας ἐς τὰ πλοῖα ἐνθήμενοι καὶ παῖδας ἐκλείπουσι
τὴν αὐτῶν. Ἀργεῖοι δὲ ἐς ἕδαφος καταβαλόντες τὴν
Ἀσίην, καὶ τὴν γῆν προσορισάμενοι τῇ σφετέρᾳ,
Πυθαίως τε Ἀπόλλωνος ὑπελείποντο ἱερὸν (καὶ τὴν
ἔτι δηλὸν ἐστὶ) καὶ τὸν Ἀσίστρατον πρὸς αὐτῶν
θάπτουσιν. 6. Ἀπέχου δὲ Ἀργείων τῆς πόλεως πε-
σαράκοντα καὶ οὐ πλείω στάδια ἢ κατὰ Αἶρναν θά-
λασσαν. κατιόντων δὲ ἐς Αἶρναν, πρῶτον μὲν καθ'
ὁδὸν ἔστιν ὃ Ἐρμαῖνος, ἐκδίδωσι δὲ ἐς τὸν Φοῖβον

ὁ Φρίξος δὲ ἐς τὴν θάλασσαν τὴν μεταξὺ Τημενίου καὶ Λέρινης. ἀπὸ δὲ Ἑρασίου τραπεῦσιν ἐς ἀριστερὰ σταδίους ὅσον ὀκτώ, Διοσκαύρων ἱερὸν ἐστὶν ἀνάκτων· πεποιήται δὲ σφισι κατὰ ταῦτά καὶ ἐν τῇ πόλει τὰ ξόανα. 7. Ἀναστρέψας δὲ ἐς τὴν εὐθείαν τὸν τε Ἑρασίον διαβήσῃ, καὶ ἐπὶ τὸν Χείμαρρον ποταμὸν ἀφίξῃ. πλησίον δὲ αὐτοῦ περίβολός ἐστι λίθων, καὶ τὸν Πλούωνα ἀρπάσαντα, ὡς λέγεται, κόρην τὴν Δήμητρος καταβῆναι ταύτῃ φασὶν ἐς τὴν ὑπόγειον νομιζομένην ἀρχήν. ἡ δὲ Λέρινα ἐστίν, ὡς καὶ τὰ πρότερα ἔχει μοι τοῦ λόγου, πρὸς θαλάσσην, καὶ τελετὴν Λερναῖα ἄγουσιν ἐνταῦθα Δήμητροι. 8. Ἔστι δὲ ἄλλος ἱερὸν, ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ ὄρους, ὃ καλοῦσι Ποντῖνον. τὸ δὲ ὄρος ὃ Ποντῖνος οὐκ εἴ τι ὕδωρ ἀπορρέειν τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἐς αὐτὸ καταδέχεται. ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς ἀπ' αὐτοῦ Ποντῖνος, καὶ ἐπὶ κορυφῇ τοῦ ὄρους ἱερὸν τε Ἀθηνᾶς Σαίτιδος, ἐρτίπια ἔτι μόνια, καὶ θεμέλια οἰκίας ἐστὶν Ἰππομέδοντος, ὃς Πολυνεῖκα τῷ Οἰδίποδος τιμωρήσων ἤλαθεν ἐς Θήβας.

CAPVT XXXVII.

De luco platanis consito ad montem Pontinum et Anymone fluvio — signis et templis in hoc luco — Philammonis initiorum Lernaeorum auctore — hydra Lernaea — lacu Alcyonia, ubi Bacchus ad inferos descendit, eiusque profunditate immensa.

Ἀπὸ δὴ τοῦ ὄρους τούτου τὸ ἄλλος ἀρχόμενον πλατάνων τὸ πολὺ ἐπὶ τὴν θάλασσαν καθήκει. ὄροι δὲ αὐτοῦ τῇ μὲν ποταμὸς ὁ Ποντῖνος, τῇ δὲ ἑτέρῃ πο-

ταμὸς, Ἀμυμώνη δὲ ἀπὸ τῆς Δαναοῦ θυγατρὸς ὄνομα τῷ ποταμῷ. 2. Ἐντὸς δὲ τοῦ ἄλλους ἀγάλματα ἔστι μὲν Ἀθήνητρος Προσϋμένης, ἔστι δὲ Διονύσου καὶ Ἀθήνητρος καθήμενον ἄγαλμα οὐ μίγα. ταῦτα μὲν λίθον πεποιημένα. ἑτέροι δὲ ταῖς Διόνυσος Σαώτης καθήμενον ἔδανον, καὶ Ἀφροδίτης ἄγαλμα ἐπὶ θαλάσῃ λίθον. ἀναθεῖναι δὲ αὐτὸ τὰς θυγατέρας λέγουσι τὰς Δαναοῦ, Δαναὸν δὲ αὐτὸ τὸ ἱερὸν ἐπὶ Ποντικῷ ποιῆσαι τῆς Ἀθηναίης. 3. Κατιστήσασθαι δὲ τῶν Λερναίων τὴν τελευτήν Φιλάρμονά φησι. τὰ μὲν οὖν λεγόμενα ἐπὶ ταῖς δρωμένοις δηλὰ ἔστιν οὐκ ὄντι ἀρχαῖα· ἃ δὲ ἤκουσα ἐπὶ τῇ καρδίᾳ γεγραφεῖν τῇ πεποιημένῃ τοῦ ὀρεχάλκου, οὐδὲ ταῦτα ὄντι Φιλάρμονος Ἀφρόφῶν εὔρε, τὸ μὲν ἀνέκαθεν Τρικωνιεύς τῶν ἐν Αἰτωλίᾳ, τὰ δὲ ἐφ' ἡμῶν Ἀκκίων ταῖς μάλιστα ὁμοίως δόκιμος, δεινὸς δὲ ἐξευρεῖν, ἃ μὴ τις πρότερον εἶδεν, καὶ δὴ καὶ ταῦτα φωρᾶσαι· ἐπὶ ταῖς ἐπεῖ, καὶ ὅσα οὐ μετὰ μέτρου μεμιγμένα ἦν ταῖς ἔπει, τὰ πάντα Λωρυστὶ ἐπεποίητο. πρὶν δὲ Ἡρακλείδης κατελθεῖν ἐς Πελοπόννησον, τὴν αὐτὴν ἠφίεσαν Ἀθηναίους οἱ Ἀργεῖοι φωνήν· ἐπὶ δὲ Φιλάρμονος οὐδὲ τὸ ὄνομα τῶν Λωρυστῶν (ἐμοὶ δοκεῖν) ἐς ἅπαντας ἤκούετο Ἕλληνας. ταῦτα μὲν δὴ ἀπέφαινον οὕτως ἔχοντα. 4. Τῆς δὲ Ἀμυμώνης πίφυκεν ἐπὶ τῇ πηγῇ πλατάνος· ὑπὸ ταύτῃ τὴν ὕδραν τραφῆναι τῇ πλατάνῳ φασίν. ἐγὼ δὲ τὸ θηρίον πεῖθομαι τοῦτο καὶ μεγέθει διατεγκεῖν ὕδρων ἄλλων, καὶ ἰὼν οὕτω δὴ τι ἔχων ἀρίστον, ὥς τὸν Ἡρακλῆα ὑπὸ τῆς χολῆς αὐτοῦ τὰς ἀκίδας φαρμακεῦσαι τῶν

οἰστοῦν. κεφαλὴν δὲ εἶχεν (ἰμοὶ δοκεῖν) μίαν, καὶ οὐ
 πλείονας. Πείσανδρος δὲ ὁ Καμιρεὺς, ἵνα τὸ θη-
 ριον τε δοκοῖη φοβερώτερον, καὶ αὐτῷ γίγνηται ἡ
 ποίησις ἀξιόχρεως μᾶλλον, ἀπὸ τούτων τὰς κεφαλὰς
 ἐποίησε τῇ ὕδρι τὰς πολλάς. 5. Εἶδον δὲ καὶ πηγὴν
 Ἀμφιαράου καλουμένην, καὶ τὴν Ἀλκυονίδα λίμνην,
 δι' ἧς φασιν Ἀργεῖοι Διόνυσον εἰς τὸν ἄδην ἐλθῆναι
 Σεμέλην ἀνάξοντα· τὴν δὲ ταύτην κέκθοδον δεῖξαι
 οἱ Πόλυμοι. τῇ δὲ Ἀλκυονίᾳ πέρας τοῦ βάθους
 οὐκ ἔστιν, οὐδὲ τινα οἶδα ἀνθρώπων εἰς τὸ τέρμα αὐ-
 τῆς οὐδεμιᾷ μηχανῇ καθικέσθαι δυνήθοντα· ὅπου
 καὶ Νέρων σταδίων πολλῶν κύλως ποιησάμενος, καὶ
 συνάψας ἀλλήλους, ἀπαρτήσας δὲ καὶ μόλυβδον ἐπ'
 αὐτῶν, καὶ εἰ δὴ τι χρήσιμον ἄλλο εἰς τὴν πείραν,
 οὐδὲ οὗτος οὐδένα ἐξευρεῖν ἐδυνήθη ὅσον τοῦ βά-
 θους. καὶ τόδε ἤκουσα ἄλλο. τὸ ὕδρι τῆς λίμνης,
 ὥς ἰδόντα εἰκάσαι, γαληρόν ἐστι καὶ ἡρεμαῖον· πα-
 ρεχόμενον δὲ ὕψι τοιαύτην, διανήχυσθαι τολμήσαν-
 τα πάντα τιμῇ κατέλκειν πέφυκε, καὶ εἰς βυθὸν
 ὑπολαβὸν ἀπήνεγκε. περίοδος δὲ τῆς λίμνης ἐστὶν
 οὐ πολλή, ἀλλὰ ὅσον γε σταδίου τρίτον· ἐπὶ δὲ τοῖς
 χείλεσιν αὐτῆς πόα καὶ σχοῖνοι πεφύκασι. τὰ δὲ εἰς
 αὐτὴν Διόνυσον δρώμενα ἐν νυκτὶ κατὰ ἔτος ἕκα-
 στον οὐχ ὅσιον εἰς ἄπαντας ἦν μοι γράψαι.

C A P V T XXXVIII.

*De Temenio, urbe Argivorum — urbe Nauplia et
 fonte Canatho — de asino palmitum amputationem
 monstrante — Genesisio et Apobathmis — Thyrea,
 et pugna Argivorum cum Spartanis ibi commissa*

1a — *Athene, Neri, Eva, vicis, et Polemocrate —
monte Parnone et Tano fluvio.*

*Ἐκ Αἰθρῆς δὲ ἰοῦσιν ἐς Τημενίον (τὸ δὲ Τημενίον
ἴσται Ἀργείων, ὠνομάσθη δὲ ἀπὸ Τημένου τοῦ Ἀρι-
στομάχου· καταλαβὼν γὰρ καὶ ἐχυρωσάμενος τὸ χω-
ρίον ἐπολέμει σὺν τοῖς Δωριεῦσιν αὐτόθι τὸν
πρὸς Τισαμενὸν καὶ Ἀχαιοὺς πόλεμον) ἐς τοῦτο οὖν
τὸ Τημενίον ἰοῦσιν, ὃ τε Φριζὸς ποταμὸς ἐκδίδω-
σιν ἐς θάλασσαν, καὶ Ποσειδῶνος ἱερὸν ἐν Τημενίῳ
πεποιήται καὶ Ἀφροδίτης ἕτερον, καὶ μνημῆα ἴσται
Τημένου, τιμὰς ἔχον παρὰ Δωριέων τῶν ἐν Ἀργεῖ.
2. Τημενίου δὲ ἀπέχει Ναυπλία πεντήκοντα (ἑμοὶ
δοκεῖν) σταδίου, τὰ μὲν ἐφ' ἡμῶν ἔρημος· οἰκιστὴς
δὲ ἐγένετο αὐτῆς Ναυπλῖος Ποσειδῶνος λεγόμενος
καὶ Ἀμνυμόνης εἶναι. λείπεται δὲ καὶ τειχῶν ἔτι ἐρεί-
πια, καὶ Ποσειδῶνος ἱερὸν καὶ λιμένες εἰσὶν ἐν Ναυ-
πλίᾳ, καὶ πηγὴ Κάναθος καλουμένη. ἐνταῦθα τὴν
Ἥραν φασὶν Ἀργεῖοι κατὰ ἔτος λουμένην παρθένον
γίγασθαι. οὗτος μὲν δὴ σφισιν ἐκ τελετῆς, ἣν ἄγου-
σι τῇ Ἥρᾳ, λόγος τῶν ἀποφύγιων ἰστί. 3. Τὰ δὲ
ὑπὸ τῶν ἐν Ναυπλίᾳ λεγόμενα ἐς τὸν ὄνον, ὥς ἐπι-
τραγῶν ἀμπέλου κλήμα ἀφ' ὁριώτερον ἐς τὸ μέλλον
ἀπέφηνε τὸν καρπὸν, καὶ ὅνος σφίσις ἐν πέτρᾳ πε-
ποιημένος διὰ τοῦτό ἐστιν, ἅτε ἀμπέλων διδάξας το-
μὴν, παρήμηι οὐκ ἀξιόλογα ἡγούμενος. 4. Ἔστι δὲ
ἐκ Αἰθρῆς καὶ ἑτέρα παρ' αὐτὴν ὁδὸς τὴν θάλασσαν
ἐπὶ χωρίον, ὃ Γενέσιον ὀνομάζουσι. πρὸς θάλασσαν
δὲ τοῦ Γενεσίου Ποσειδῶνος ἱερὸν ἴσται οὐ μίγα-
τούτου δ' ἔχεται χωρίον ἄλλο Ἀπόβαθμοι· γῆς δὲ
ἐνταῦθα πρῶτον τῆς Ἀργολίδος θανατὸν σὺν τοῖς*

παισὶν ἀποβῆναι λέγουσιν. ἐντεῦθεν διελθοῦσιν
 Ἀνιγραῖα καλούμενα ὁδὸν καὶ στενὴν καὶ ἄλλως δύσ-
 βατόν ἐστιν ἐν ἀριστερᾷ μὲν καθήκουσα ἐπὶ θάλασ-
 σαν, καὶ δένδρα, ἐλαίας μάλιστα, ἀγαθὴ τρέφειν
 γῆ. 5. Ἰόντι δὲ ἄνω πρὸς τὴν ἡπειρον, Θυρεῖα χω-
 ρίον ἐστίν, ἐνθα δὴ ἐμαχέσαντο ὑπὲρ τῆς γῆς ταύτης
 λογάδες Ἀργείων τριακόσιοι πρὸς ἄνδρας Λακεδαι-
 μονίων ἀριθμὸν τε ἴσους καὶ ἐπιλέκτους ὁμοίως.
 ἀποθανόντων δὲ ἀπάντων πλήν ενός Σπαρτιάτου
 καὶ δυοῖν Ἀργείων, τοῖς μὲν ἀποθανοῦσιν ἐχώσθη-
 σαν ἐνταῦθα οἱ τάφοι· τὴν χώραν δὲ οἱ Λακεδαι-
 μονιοὶ, γενομένου πανδημεί σφαιιν ἀγῶνος πρὸς
 Ἀργείους, κρατήσαντες βεβαίως αὐτοὶ τε παρευτίκα
 ἐκαρποῦντο, καὶ ὕστερον Αἰγινήταις ἔδωκαν ἐκπε-
 σοῦσιν ὑπὸ Ἀθηναίων ἐκ τῆς νήσου. τὰ δὲ ἐπ' ἐμοῦ
 τὴν Θυρεῖαν ἐνέμοντο Ἀργεῖοι· φασὶ δὲ ἀνασώσα-
 σθαι δίκη νικήσαντες. 6. Ἀπὸ δὲ τῶν πολυανδρί-
 ων ἰόντι, Ἀθήνη τε ἐστίν, ἐς ἣν Αἰγινήται ποτε ὤκη-
 σαν, καὶ ἑτέρα κόμη Νηρῖς, τρίτη δὲ Εὐῖα, μεγίστη τῶν
 κωμῶν, καὶ ἱερὸν Πολεμοκράτους ἐστὶν ἐν ταύτῃ. ὁ
 δὲ Πολεμοκράτης ἔστι καὶ οὗτος Μαχάρορος υἱός, ἀδελ-
 φός δὲ Ἀλεξάνορος, καὶ ἵσται τοὺς ταύτῃ, καὶ τιμὰς πα-
 ρὰ τῶν προσοίκων ἔχει. 7. Ἀρατείνει δὲ ὑπὲρ τῆς
 κόμας ὄρος, παρ' ὃ καὶ Λακεδαιμονίων ἐκ' αὐτοῦ
 πρὸς Ἀργείους ὄροι καὶ Τεγεάτας εἰσὶν· ἐστήκασι δὲ
 ἐπὶ τοῖς ὄροις Ἐρμαῖ λίθου, καὶ τοῦ χωρίου τὸ ὄνομα.
 ἔστι δὲ ἀπ' αὐτῶν ποταμός καλούμενος Τάνος. εἰς
 γὰρ δὴ οὗτος ἐκ τοῦ Πάρνοϊος κάτεισι ῥέων διὰ τῆς
 Ἀργείας, καὶ ἐκδίδωσιν ἐς τὸν Θυρεάτην κόλπον.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ
ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ
ΛΑΚΩΝΙΚΑ.

CAPVT I.

*De Lelege, rege Spartanorum indigena, et reliquis
priscae aetatis regibus Laced. — Eurota — Lace-
daemone et Sparta — Tyndareo eiusque propinquis
regnum Laced. obtinentibus — duplicis regiae domus
apud Laced. origine et Aristodemi morte — de Ari-
stodemi filiis, Procle et Eurysthene, ac Theraeo-
rum tutore — colonia in iusulam Theram de-
ducta.*

Μετὰ δὲ τοὺς Ἑρμῆς ἐστὶν ἡ Λακωνικὴ τὰ πρὸς ἐ-
σπέρας. ὥς δὲ αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Αἰεξ
αὐτόχθων ὢν ἐβασίλευσε πρῶτος ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, καὶ
ἀπὸ τούτου Αἰεγεῖς, ὢν ἦρχεν, ὀνομάσθησαν. Αἰ-
λεγος δὲ γίνεται Μύλης, καὶ νεώτερος Πολυκάων.
Πολυκάων μὲν δὴ ὅποι καὶ δι' ἥντινα αἰτίαν ἀπεχώ-
ρησεν, ἐτέρωθι δηλώσω. 2. Μύλητος δὲ τελευτή-
σαντος, παρέλαβεν ὁ παῖς Εὐρώτας τὴν ἀρχήν. οὗ-
τος τὸ ὕδωρ τὸ λιμνάζον ἐν τῷ πεδίῳ διώρυγι κατή-
γαγεν ἐπὶ θάλασσαν· ἀπορροῦντος δὲ (ἦν γὰρ δὴ τὸ
ὑπόλοιπον ποταμοῦ θεῦμα) ὀνόμασεν Εὐρώταν.

ἄτε δὲ οὐκ ὄντων αὐτῶν παίδων ἀφ' ἑνὸς, βασιλεύειν
 καταλείπει Λακεδαιμόνα, μητρὸς μὲν Ταυγέτης ὄν-
 τα, ἀφ' ἧς καὶ τὸ ὄρος ὠνομάσθη, ἐς Δία δὲ πα-
 τέρα ἀνέγοντα κατὰ τὴν φήμην. 3. Συνώνει δὲ ὁ
 Λακεδαιμόν Σπάρτη θυγατρὶ τοῦ Εὐρύπτα. τότε
 δὲ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, πρῶτον μὲν τῇ χώρᾳ καὶ
 τοῖς ἀνθρώποις μετέθετο ἀφ' αὐτοῦ τὰ ὀνόματα.
 μετὰ δὲ τοῦτο ὠκισέ τε καὶ ὠνόμασεν ἀπὸ τῆς γυ-
 ναικὸς πόλιν, ἣ Σπάρτη καλεῖται καὶ ἐς ἡμᾶς. Ἀ-
 μύκλας δὲ ὁ Λακεδαιμόνος, βουλόμενος ὑπολιπέσθαι
 τι καὶ αὐτὸς ἐς μνήμην, πόλισμα ἔκτισεν ἐν τῇ Λα-
 κωνικῇ, γενομένων δὲ οἱ παίδων, Τακίνθου μὲν
 νεώτατον ὄντα καὶ τὸ εἶδος κάλλιστον κατέλαβεν ἡ
 πεπερωμένη πρότερον τοῦ πατρὸς. καὶ Τακίνθου
 μνημὴ ἐστὶν ἐν Ἀμύκλαις ὑπὸ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος. ἀποθανόντος δὲ Ἀμύκλα, ἐς Ἀργαλὸν τὸν
 πρεσβύτατον τῶν Ἀμύκλα παίδων, καὶ ὕστερον ἐς
 Κυρόρταν, Ἀργάλου τελευτήσαντος, ἀφίκετο ἡ ἀρ-
 χή. Κυρόρτῃ δὲ ἐγένετο Οἰθαλός. 4. Οὗτος Γορ-
 γοφόνην τε τὴν Περσέως γυναῖκα ἔσχεν ἐξ Ἀργου, καὶ
 παῖδα ἔσχε Τυνδάρεων, ᾧ περὶ τῆς βασιλείας
 Ἰπποκλῶν ἡμφισβήτην, καὶ κατὰ πρῆσβειαν ἔχειν ἡ-
 ξίου τὴν ἀρχήν. προσλαβὼν δὲ Ἰκάριον καὶ τοὺς
 στασιώτας παρὰ πολὺ τε ὑπερεβίβλετο δυνάμει Τυν-
 δάρεων, καὶ ἠνάγκασεν ἀποχωρῆσαι δίσσαντα, ὡς
 μὲν Λακεδαιμόνιοι φασιν, ἐς Πελλάναν. Μιση-
 νίων δὲ ἐστὶν ἐς αὐτὸν λόγος, Τυνδάρεων φεύγοντα
 ἐλθεῖν ὡς Ἀφαρέα ἐς τὴν Μισηνίαν, εἶναι τε Ἀφα-
 ρέα τὸν Περσέου, ἀδελφὸν Τυνδάρεω πρὸς μη-

τρὸς· καὶ οἰκῆσαι τε αὐτὸν τῆς Μεσσηνίας φασὶν
 ἐν Θαλάμαις, καὶ τοὺς παῖδας ἐνταῦθα οἰκοῦντι
 αὐτῷ γενέσθαι. χρόνῳ δὲ ὕστερον κατηλθέ τε ὑπὸ
 Ἡρακλείους Τυνδάρειος, καὶ ἀνεκένωσαν τὴν ἀρχὴν·
 ἐβασίλευσαν δὲ καὶ οἱ Τυνδάρειοι παῖδες, καὶ Μενέ-
 λιος ὁ Ἀτρεΐδης, Τυνδάρειοι γαμβροὶ ὧν, Ὁρέστης τε
 Ἐρμιόνη τῇ Μεντιάδου συνοικῶν, κατελθόντων δὲ
 Ἡρακλειδῶν ἐπὶ Τισαμενοῦ τοῦ Ὁρέστου βασιλεύον-
 τος, Μεσσηνίη μὲν καὶ Ἄργος, ἑκατέρω μοῖρα Τη-
 μερον, ἣ δὲ Κρισαφόντην ἔσχεν ἄρχοντις. 5. Ἐν
 Λακιδαιμονίᾳ δὲ ὄντων διδύμων τῶν Ἀριστοδήμου
 παίδων, οἰκίαι δύο βασιλείαι γίνονται· συναρίσαι
 γὰρ τῇ Πυθίᾳ φασὶν. Ἀριστοδήμῳ δὲ αὐτῷ πρότε-
 ρον τὴν τελευταίην συμβῆναι λέγουσιν ἐν Δελφοῖς,
 πρὶν ἢ Λαωιδέας κατελθεῖν ἐς Πελοπόννησον. οἱ μὲν
 δὲ ἀποσεμνύνοντες τὰ ἐς αὐτὸν τοξευθῆναι λέγουσιν
 Ἀριστοδήμου ὑπὸ Ἀπόλλωνος, ὅτι οὐκ ἀφίκοιτο ἐπὶ
 τὸ μαρτεῖον, παρὰ δὲ Ἡρακλέους ἐντεχόντος οἱ πρό-
 τερον πύθοιτο, ὥς ἐς Πελοπόννησον Λαωιδεῖσι γε-
 νήσεται ἥδε ἡ κἀθοδος. ὁ δὲ ἀληθέστατος ἔχει λό-
 γος, Πυλάδου τοὺς παῖδας καὶ Ἡλκίτρας, ἀνεπιούς
 ὄντας Τισαμενῶ τῷ Ὁρέστου, φονεῦσαι τὸν Ἀριστο-
 δήμον. 6. Ὀνόματα μὲν δὴ τοῖς παισὶν αὐτοῦ Προ-
 κλῆς καὶ Εὐρυαθένης ἐτίθη· διδυμοὶ δὲ ὄντες διάφο-
 ροὶ τὰ μάλιστα ἦσαν, προκληλυθότες δὲ ἐπὶ μέγα ἀπε-
 χθείας, ὅμως ἐν κοινῷ Θῆρᾳ τῷ Ἀντισίωνος ἀδελφῷ
 τῆς μητρὸς σφῶν ὄντι Ἀργείας, ἐπιτροπεύσαντι δὲ καὶ
 αὐτῶν, συνῆραντο ἐς ἀποικίαν. 7. Τὴν δὲ ἀποικίαν
 ὁ Θῆρας ἔστειλεν ἐς τὴν νῆσον, τὴν τότε ὀνομαζομένην

νην Καλλίστην, τοὺς ἀπογόνους οἱ τοῦ Μεμβλιάρου παραχωρήσασθαι τῆς βασιλείας ἐλπίζων ἐκόντας. ὅπερ οὖν καὶ ἐποίησαν, λαβόντες λογισμὸν, ὅτι Θήρα μὲν ἐς αὐτὸν ἀνήκει Κάδμον τὸ γένος, οἱ δὲ ἦσαν ἀπόγονοι Μεμβλίου. Μεμβλίου δὲ ἄνδρα ὄντα τοῦ δήμου Κάδμος ἐν τῇ νήσῳ κατέλιπεν ἡγεμῶνα εἶναι τῶν ἐποίκων, καὶ Θήρας μὲν τῇ τε νήσῳ κατέβηκεν ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ὄνομα, καὶ οἱ καὶ νῦν εἰσι οἱ Θηραῖοι κατὰ ἔτος ἐναγίζουσιν ὡς οἰκιστῇ. Προκλεῖ δὲ καὶ Εὐρυσθένι, μέχρι μὲν τῆς προθυμίας τῆς ἐς τὸν Θήραν, ἐς τὸ αὐτὸ συνῆλθον αἱ γνώμαι. τὰ δὲ λοιπὰ διειστήκει σφίσιν ἐπὶ πάντα τὰ βουλευματα. οὐ μὴν οὐδὲ ὁμονοησάντων τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν ἐς κοινὸν κατάλογον ὑπάζειν ἔμελλον· οὐ γάρ τι τὰ πάντα ἐς τὸ αὐτὸ συνειληλέθασιν ἡλικίας, ὡς ἀνέφυόν τε ἀνεψιῶ καὶ ἀνεψιῶν παῖδας, ὅσαύτως δὲ καὶ τοὺς κατωτέρω κατὰ ἀριθμὸν τυχῆν ἀλλήλοις γεγονότας τὸν ἴσον. ἑκατέρω οὖν τὴν οἰκίαν ἐπέκειμι αὐτῶν ἰδίως, καὶ οὐκ ἀμφοτέρας ἅμα ἐς τὸ αὐτὸ ἀναμίξας.

CAPUT II.

De Eurysthenis domo et Agidis — Echestrato regnante Lacedaemonii eiciunt Cynurenses — Labota regnante primum bellum Argivis inferunt — de Lycurgo et Minoë legislatoribus — Lacedaemonii Archelao regnante Aegyn urbem subigunt — Teleclo regnante finitimas urbes Pharin, Amyclan et Geranthras expugnant — Alcamene regnante Charmidam in Cretam mittunt, urbem Helos everunt et Argivos vincunt.

Εὐρυσθένι πρεσβυτέρῳ τῶν Ἀριστοδήμου παίδων

ὄντι ἡλικίαν γενέσθαι λέγουσιν υἱὸν Ἄγιν. ἀπὸ τοῦ-
 του δὲ τὸ γένος τὸ Εὐρυνοθέωνος καλοῦσιν Ἀγίδας
 ἐπὶ τούτου Πατρὶ τῷ Προεγγένους κτίζοντι ἐν Ἀχαΐᾳ
 πόλιν, ἥντινα Πάτρας καὶ ἐς ἡμᾶς καλοῦσιν ἀπὸ
 τοῦ Πατρίως τούτου, συνεπελάβοριτο Λακεδαιμόνιοι
 τοῦ οἰκισμοῦ. συγγράντο δὲ καὶ Γρυΐδι τῷ Ἐχελύ-
 του τοῦ Πενθίλου τοῦ Ὀρέστου, στελλομένῳ ναυσὶν
 ἐς ἀποικίαν. καὶ ὁ μὲν τὴν τῆς Ἰωνίας μεταξὺ καὶ
 Μυσῶν, καλουμένην δὲ Αἰολίδα ἐφ' ἡμῶν, καθέξειν
 ἔμελλεν· ὁ δὲ οἱ πρόγονος Πενθίλος Λέσβον τὴν
 ὑπὲρ τῆς ἡπείρου ταύτης νῆσον εἶλεν εἶτε πρότερον.
 2. Ἐπὶ δὲ Ἐχιστράτου τοῦ Ἀγίδος βασιλεύοντος ἐν
 Σπάρτῃ Κυνουρέας τοὺς ἐν τῇ ἡλικίᾳ Λακεδαιμό-
 νιοι ποιοῦσιν ἀνασιτάτους, αἰτίαν ἐπιτεγκόντες, ὡς
 τὴν Ἀργοῖδα, συγγενῶν σφισιν ὄντων Ἀργείων, λη-
 σται τε ἐκ τῆς Κυνουρικῆς κακοεργοῖα, καὶ αὐτοὶ
 καταδρομαὶ ἐκ τοῦ φανερῶς ποιοῦντο ἐς τὴν γῆν.
 λέγονται δὲ οἱ Κυνουρεῖς Ἀργεῖοι τὸ ἀνέκαθεν εἶναι,
 καὶ οἰκιστὴν φασιν αὐτῶν Κύνουρον γενέσθαι τὸν
 Περίω. 3. Ἐτεσι δὲ ὕστερον οὐ πολλοῖς Λαβώ-
 τας ὁ Ἐχιστράτης τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἐν Σπάρτῃ. τοῦ-
 τον τὸν Λαβώταν Ἡρόδοτος ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς Κροῦ-
 σον ὑπὸ Λυκούργου τοῦ Θιμέου τοὺς νόμους φησὶν
 ἐπιτροπευθῆναι παῖδα ὄντα, Λαβώτην δὲ οἱ τίθε-
 ται τὸ ὄνομα καὶ οὐ Λαβώταν, Λακεδαιμονίοις δὲ
 πρῶτον τότε ἔδοξεν ἀρᾶσθαι πρὸς Ἀργεῖους πόλεμον.
 ἐποιοῦντο δὲ ἐς αὐτοὺς ἐγκλήματα, τὴν τε Κυνο-
 ρικὴν ἰλότην αὐτῶν, ἀποτέμεσθαι τοὺς Ἀργεῖους,
 καὶ τοὺς περιώλους σφῶν ἐπηκόους ὄντας ἀφιστά-

ναι. τότε μὲν δὴ παρὰ οὐδετέρων πολεμῆσάντων ὁμῶς μνήμης ἄξιον προαχθῆναι φασιν οὐδέν. Τοῖς δὲ ἐφεξῆς βασιλεύσαντας τῆς οἰκίας ταύτης Δόρυσσον τὸν Λαβῶτα καὶ Ἀγησίλαον Δορύσσου δι' ὀλίγου σαῶς τὸ χρεὼν ἐπέλαβεν ἀμφοτέρους. 4. Ἐθῆκε δὲ καὶ Λυκοῦργος Λακεδαιμονίοις τοὺς νόμους ἐπὶ τῆς Ἀγησιλάου βασιλείας. Θεῖναι δὲ αὐτὸν λέγουσιν, οἳ μὲν παρὰ τῆς Πυθίης διδαχθέντα ὑπὲρ αὐτῶν, οἳ δὲ, ὡς Κρητικὰ ὄντα νόμιμα ἐπάγοιτο. τοῦτους δὲ οἱ Κρητῆς τοὺς νόμους τεθῆναι φασιν ὑπὸ Μίνῳ λέγουσι, βουλευσασθαι δὲ ὑπὲρ τῶν νόμων οὐκ ἄνευ Θεοῦ τὸν Μίνῳ. ἤνιξαιτο δὲ καὶ Ὅμηρος, ἐμοὶ δοκεῖν, περὶ τοῦ Μίνῳ τῆς νομοθεσίας ἐν τοῖσιδε τοῖς ἔπεσι·

Τῆσι δ' ἐνὶ Κνωσσὸς μεγάλη πόλις, ἔνθα τε Μίνως
Ἐννέωρος βασίλευε, Διὸς μεγάλου βασιστής.

Λυκοῦργον μὲν οὖν καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα τοῦ λόγου ποιῆσαι μνήμην. 5. Ἀγησιλάου δὲ παῖς ἐγένετο Ἀρχέλαος. ἐπὶ τούτου Λακεδαιμόνιοι πολέμῳ κρατήσαντες πόλιν τῶν περιοικίδων ἠνδραποδίσαντο Αἴγυν, ὑποπιεύσαντες, ὥς οἱ Αἰγῦται φρονοῦσι τὰ Ἀρκάδων. Χυρίλαος δὲ, ὃ τῆς ἐτέρας οἰκίας βασιλεὺς, συνεξείλε μὲν καὶ Ἀρχελάῳ τὴν Αἴγυν· ὁπόσα δὲ καὶ ἰδίῃ Λακεδαιμονίων αὐτὸς ἔδρασεν ἡγούμενος, μνήμην καὶ τῶνδε ποιησόμεθα ὁμοῦ τῷ λόγῳ μεταβάντι. Ἔς τοὺς Εὐρυπωρτίδας καλουμένους. 6. Ἀρχελάου δὲ ἦν Τήλεκλος. ἐπὶ τούτου πόλεις Λακεδαιμόνιοι τῶν περιοικίδων πολέμῳ κρατήσαντες ἔειλον Ἀμύκλαν καὶ Φάριν καὶ Γεραιθράς ἐχόντων

ἔτι Ἀχαιῶν. τούτων Φαρεῖται καὶ Γερανθράται τὴν ἔραδον τοῖν Δωριέων καταπλαγέοντες ἀπελθεῖν ἐκ Πελοποννήσου συγχωροῦνται ὑπόσπονδοι. τοὺς δὲ Ἀμυκλαίεις οὐκ ἐξ ἐπιδρομῆς ἐκβάλλουσιν, ἀλλὰ ἀντισχόντας τε ἐπὶ πολὺ τῷ πολέμῳ, καὶ ἔργα οὐκ ἄδοξα ἐπιδειξαμένους. δηλοῦσι δὲ καὶ οἱ Δωριεῖς τρόπαιον ἐπὶ τοῖς Ἀμυκλαεῦσιν ἀναστήσαντες, ὥς ἐν τῷ τότε λόγῳ μάλιστα ἄξιον τοῦτο ὑπάρξαν σφίσιν. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον τούτων ἀπέθανεν ὑπὸ Μεσσηνίων Τηλέκλος ἐν Ἀρτέμιδος ἱερῷ. τὸ δὲ ἱερὸν τοῦτο ἐν μεθαρίῳ τῆς τε Λακωνικῆς καὶ τῆς Μεσσηνίας ἐπιπολήτο ἐν χωρίῳ καλουμένῳ Αἰμανίς. 7. Τηλέκλου δὲ ἀποθανόντος, Ἀλκαμένης ἔσχε ὁ Τηλέκλου τὴν ἀρχήν. καὶ Λακεδαιμόνιοι πέμπουσιν ἐς Κρήτην Χαριίδαμ τὸν Εὐθύνας, ἄνδρα ἐν Σπάρτῃ τῶν δοκίμων, στάσεις τε καταπαύσαντα τοῖς Κρησὶ, καὶ τὰ πόλισματ' ὅποσα ἦν ἀποτέροι θαλάσσης καὶ ἄλλως ἀσθενῇ, ταῦτα μὲν τοὺς Κρητίας πείσαντα ἐκλιπεῖν, τὰ δὲ ἐν ἐπικείρῳ τοῦ περὶ ῥάπλου συνοικιοῦνται ἀντ' αὐτῶν. ἀνέστησαν δὲ καὶ Ἔλος ἐπὶ θαλάσσης πόλις, Ἀχαιῶν ἐχόντων, καὶ Ἀργεῖους τοῖς Ἐλλωσιν ἀμύναντας μάχῃ νικῶσι.

CAPUT III.

Polydoro regnante Lacedaemonis colonias in Italiam deducunt — bellum Messenium acriter geritur — Eurycrate regnante Messenii Lacedaemon. imperio parent — Anaxandro regn. Messenii a Lacedaem. deficiunt et denuo opprimuntur — Eurycrate minore et Leonte regnantibus Lacedaem. bel-

*Ium cum Tegeatis infelicitè gerunt, Anaxandrida
vero regni superiores evadunt — Orestis ossa a
Spartanis reperiuntur et ab Atheniensibus Thesei
ossa — de Anaxandrida digamio — Cleomene
rege et Dorico.*

Τελευτήσαντος δὲ Ἀλκαμέονος, Πολύδωρος τὴν βασιλείαν παρέλαβεν ὁ Ἀλκαμέωνος, καὶ ἀποικίαν τε εἰς Ἰταλίαν Λακεδαιμόνιοι τὴν εἰς Κρότιωνα ἔστειλαν, καὶ ἀποικίαν εἰς Λοκροὺς τοὺς πρὸς ἄκρῃ Ζεφυρίῳ.
2. Καὶ ὁ πόλεμος ὁ καλούμενος Μεσσηνιακὸς Πολυδώρου βασιλεύοντος μάλιστα εἰς ἀκμὴν προῆλθε. λέγουσι δὲ οὐ τις αὐτὰς Λακεδαιμόνιοι τεαίτιας καὶ Μεσσηνιοὶ τοῦ πολέμου. τὰ οὖν λεγόμενα ὑπ' αὐτῶν, καὶ ὁποῖον ὁ πόλεμος ἔσχεν οὗτος πέρας, τοῦ λόγου μοι τὰ ἐφεξῆς δηλώσει. τοσούτον δὲ ἐν τῇ παρόντι μνησθῆναι αὐτῶν· τὰ πολλὰ ἡγήσασθαι Λακεδαιμονίαις ἐν τῷ προτέρῳ πρὸς Μεσσηνίους παλῆμα Θεόπομπον τὸν Νικάνδρον, βασιλέα ὄντα τῆς ἐτέρας οἰκίας, διαπεπολεμημένον δὲ τοῦ πρὸς Μεσσηνίᾳ πολέμου, καὶ ἤδη Λακεδαιμονίαις δορικτήτου τῆς Μεσσηνίας οὔσης, Πολύδωρον εὐδοκимоῦντα ἐν Σπάρτῃ καὶ κατὰ γνώμην Λακεδαιμονίων μάλιστα ὄντα τῷ δήμῳ· οὔτε γὰρ ἔργον βίαιον οὔτε ὑβριστὴν λόγον παρίχετο εἰς οὐδένα, ἐν δὲ ταῖς κρίσεσι τὰ δίκαια ἐφύλασσαν, οὐκ ἄντε φιλανθρωπίας. ἔχοντας δὲ ἤδη Πολυδώρου λαμπρὸν ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὄνομα, Πολέμορχος οἰκίας ἐν Λακεδαιμονίᾳ ἀνὴρ οὐκ ἀδόξου, θρασύτερος δὲ, ὡς ἐδήλωσε, γνώμην, φονεῦει τὸν Πολύδωρον. ἀποθνήσκει δὲ αὐτῷ πολλὰ τε παρὰ Λακεδαιμονίων δέ-

δοται καὶ ἀξιόλογα ἐς τιμὴν. Ἔστι μὲν τοι καὶ Πο-
 λευμάρχου μνῆμα ἐν Σπάρτῃ, εἴτε ἀγαθοῦ τὰ πρότε-
 ρα ἀνδρὸς εἶναι νομισθέντος, εἴτε καὶ κρύφα οὐ
 προσήκοντες θάπτουσι αὐτόν. 3. Ἐπὶ μὲν δὴ
 Εὐρυκράτους τοῦ Πολυδώρου βασιλεύοντος Μεσσή-
 νιοί τε ἤνελχοντο ὑπήκοοι Λακεδαιμονίοις ὄντες,
 καὶ παρὰ τοῦ δήμου τῶν Ἀργείων οὐδέν σφισιν
 ἀπήντησε νεώτερον. 4. Ἐπὶ δὲ Ἀναξάνδρου τοῦ
 Εὐρυκράτους (τὸ γὰρ χρεὼν ἦδη Μεσσηνίους ἤλαν-
 τεν ἐκτὸς Πελοποννήσου πάσης) ἀφίστανται Λακε-
 δαιμονίων οἱ Μεσσηνιοί· καὶ χρόνον μὲν ἀντίσχεον
 πολεμοῦντες, ὑπόσπονδοι δέ, ὥς ἐκρατήθησαν,
 ἀπῆσαν ἐκ Πελοποννήσου. τὸ δὲ αὐτῶν ἐγκατα-
 λειφθὲν τῇ γῇ, Λακεδαιμονίων ἐγένοντο οἰκέται, πλὴν
 οἱ τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ πολίσματα ἔχοντες. τὰ μὲν δὴ
 ἐπὶ τοῦ πολέμου συμβάντια, ὃν οἱ Μεσσηνιοὶ Λακεδαι-
 μονίων ἀποσιάντες ἐπολέμησαν, οὐ μοι κατὰ καιρὸν ἦν
 ἐν τῇ συγγραφῇ τῇ παρούσῃ δηλῶσαι. 5. Ἀναξάνδρου
 δὲ υἱὸς Εὐρυκράτης γίνεται· Εὐρυκράτης δὲ τοῦ δευ-
 τέρου Λέων. ἐπὶ τούτων βασιλεύοντων Λακεδαιμόνιοι
 προσέπιπαιον ἐν τῷ πρὸς Τεγεάτας πόλεμῳ τὰ πλείο-
 να. ἐπὶ δὲ Ἀναξανδρίδου τοῦ Λέοντος ἐπικρατίστε-
 ραι Τεγεατῶν γίνονται τῷ πόλεμῳ. γίνονται δὲ
 οὕτως. ἀνὴρ Λακεδαιμόνιος Αἰχας ὄνομα ἀφίκετο
 ἐς Τίγειαν· τηλικαῦτα δὲ αἱ πόλεις ἄγρουσαι σπονδὰς
 ἔτυχον. 6. Ἀφικομένου δὲ τοῦ Αἰχας, Ὀρίστου τὰ ὀντῶ
 ἀνέζητουν· ἀνέζητουν δὲ αὐτὰ ἐκ Θεοπροπίου Σπαρ-
 τιάται. συνῆκον οὖν ὁ Αἰχας, ὥς ἔστι κατακείμενα ἐν
 οἰκίᾳ χαλκίῳ· συνῆκε δὲ οὕτως. ὑπόσα ἐν τῇ τοῦ

χαλκίως ἰώρη, παρῆβαλεν αὐτὰ πρὸς τὸ ἐκ Διελφῶν
μάντευμα· ἀνέμοις μὲν τοῦ χαλκίως εἰκάζων τὰς
φύσεις, ὅτι καὶ αὐταὶ βίαιον πνεῦμα ἠφίεσαν, τύ-
πον δὲ τὴν σφύραν, καὶ τὸν ἄκμονα ἀντίτενον
ταύτη, πῆμα δὲ εἰκότως ἀνθρώπων τὸν σίδηρον, ὅτι
ἐχρῶντο ἐς τὰς μάχας ἤδη τῷ σιδήρῳ. τὰ δὲ ἐπὶ τῶν
ἡρώων καλουμένων ἀντίπεν ὁ Θεὸς, ἀνθρώπων πῆμα
εἶναι τὸν χαλκόν. τῷ χρησμῷ δὲ τῷ γενομένῳ Λα-
κεδαιμονίοις ἐς τοῦ Ὁρέστου τὰ ὄντια καὶ Ἀθηναίοις
ὑστερον ἰοικότα ἐχρήσθη, κατὰγονσιν Ἀθῆνας ἐκ
Σκύρου Θησεία, ἄλλως δὲ οὐκ εἶναι σφισιν εἰλεῖν
Σκύρον. ἀνέυρε δὲ τὰ ὄντια τοῦ Θησείως Κίμων ὁ
Μιλτιάδου, σοφίᾳ χρησάμενος καὶ οὗτος, καὶ μετ'
οὐ πολὺ εἴλε τὴν Σκύρον. ὅτι δὲ ἐπὶ τῶν ἡρώων
τὰ ὅπλα ὁμοίως χαλκῷ ἦν πάντα, μαρτυρεῖ μοι καὶ
Ὁμήρου τῶν ἐπῶν ἐς τε Ἀξίτην ἔχοντα τὴν Πεισάν-
δρου, καὶ ἐς τοῦ Μηριόδου τὸν οἰστόν. βεβαιοῦ
δὲ καὶ ἄλλως μοι τὸν λόγον ἐν Φασηλίδι ἀνακείμενον
ἐν Ἀθηνῶς ἱερῷ τὸ δῦον Ἀχιλλῶος, καὶ Νικομηδεῦσιν
Ἀσκληπιοῦ καὶ μάχαιρα ἢ Μέρκονος, καὶ τοῦ μὲν
ἢ τε αἶχμη καὶ ὁ σφυρωτήρ, ἢ μάχαιρα δὲ καὶ διὰ
πάσης χαλκοῦ πεποιήται. ταῦτα μὲν δὴ ἴσμεν ἔχον-
τα οὕτως. 7. Ἀναξανδρίδης δὲ ὁ Λέοντος Λακε-
δαιμονίων μόνος γυναικῆς τε δύο ἅμα ἔσχεν, καὶ
οἰκίας δύο ἅμα ἔκησε. τὴν γὰρ οἱ πρότερον συνοι-
κοῦσαν, ἀρίστην τὰ ἄλλα οὔσαν, συνέβαινεν οὐ
τίχτειν· ἀποπέμψασθαι δὲ αὐτὴν κελυθόντων τῶν
ἐφόρων, τοῦτο μὲν οὐδαμῶς ἐπαγγέλλεται, τοσού-
τον δὲ σφισιν εἴκει, γυναῖκα ἑτέραν λαβεῖν πρὸς

ταύτη. καὶ ἥ τε ἐπεισελθοῦσα Κλεομένην παῖδα ἔσχε, καὶ ἥ προτέρᾳ τῶς οὐ σχοῦσα ἐν γαστρὶ, ἐπὶ γεγονότι ἤδη Κλεομένει, τίπτει Λωριέα, καὶ αὐτὴς Λεωνίδαν, ἐπὶ δὲ αὐτοῖς Κλεόμβροτον. 8. Ἐπεὶ δὲ ἀπέθανεν Ἀναξανδρίδης, Λακεδαιμόνιοι, Λωριέα καὶ γνῶμην Κλεομένους καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἀμειψόμενα εἶναι νομίζοντες, τὸν μὲν ἀπάσαντο ἄκοντες, Κλεομένει δὲ διδάσασιν ἐκ τῶν νόμων προσειλὼν τὴν ἀρχήν. Λωριεύς μὲν δὴ (οὐ γὰρ ἠπείχετο ὑπακοῦειν Κλεομένει μένων ἐν Λακεδαιμονίᾳ) ἐς ἀποικίαν ἀτέλλεται.

CAPVT IV.

Cleomenes cum Lacedaemoniis et sociis fines Argivorum invadit, eosque vincit — contra Athenas exercitum ducit et Orgadem, terram diis Eleusiniis sacram, devastat — in Aeginam traiecit — Demaratum fraude regno privat — furore correptus mortem sibi infert — Leonidas rex Xerxi Græciam invadenti ad Thermopylas occurrit — de Pausania, Plistarchi, Leonidæ filii, tutore, eiusque honeste factis.

Κλεομένης δὲ ὡς ἐβασίλευσεν, αὐτίκα ἐπέβαλεν ἐς τὴν Ἀργολίδα, Λακεδαιμονίῳν τε αὐτῶν ἀνδροίους καὶ τῶν συμμέχων στρατιάν. ὥς δὲ ἐπεξῆλθον οἱ Ἀργεῖοι σὺν ὅπλοις, ὁ Κλεομένης ἐνίκα τῇ μάχῃ καὶ (τὴν γὰρ πλησίον ἄλσος ἱερὸν Ἄργου τοῦ Νιόβης) καταφύγουσιν, ὥς ἐπράποντο, ὅσον τε πεντακισχίλιοι τῶν Ἀργείων ἐς τὸ ἄλσος. Κλεομένης δὲ (ἐξώρμη γὰρ τὰ πολλὰ ἐκ τοῦ νόϋ) κτελεῖ καὶ τὸ τε ἐκτελεῖται πῦρ τοῖς εἰλῶσιν ἐς τὸ ἄλσος, καὶ τὸ τε ἄλσος ἡ φλόξ ἐπέλαβεν ἅπαν, καὶ ὁμοῦ τῇ ἄλσει καὶ

μένω συγκατεκαύθησαν αὐθις οἱ ἰκέται. 2. Ἐστρά-
τευσε δὲ καὶ ἐπὶ Ἀθήνας, τὸ μὲν πρότερον Ἀθη-
ναίοις τε ἐλευθερίαν ἀπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων,
καὶ αὐτῷ καὶ Λακεδαιμονίοις δόξαν ἐν τοῖς Ἑλλησιν
ἀγαθὴν κτώμενος, ὑπερὸν δὲ Ἀθηναίου χάριτι ἀν-
δρὸς Ἰσαγόρου τυραννίδα οἱ συγκατεργασάμενος Ἀ-
θηναίων. ὥς δὲ ἡμάρτανε τῆς ἐλπίδος, καὶ οἱ Ἀθη-
ναῖοι περὶ τῆς ἐλευθερίας ἐμαχέσαντο ἐρόφωμένως,
ἐνταῦθα δὲ Κλεομένης ἄλλα τε ἐδῆωσε τῆς χώρας,
καὶ τῆς καλουμένης Ὀρχάδος, θεῶν τε τῶν ἐν Ἑλεν-
σίῃ ἱερῶν, καὶ ταύτης τεμεῖν φάσιν αὐτόν. 3. Ἀ-
φίκετο δὲ καὶ ἐς Αἰγίαν, καὶ Αἰγινητῶν τοὺς δυνα-
τοὺς συνελάμβανεν, ὅσοι μηδισμοῦ τε αὐτῶν μετέ-
σχον, καὶ βασιλεῖ Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπου γῆν δοῦναι
καὶ ὕδωρ τοὺς πολίτας ἔπεισαν. διατρέβοιτος δὲ ἐν
Αἰγίῃ Κλεομένους, Δημάρατος, ὁ τῆς οἰκίας βα-
σιλεὺς τῆς ἐτέρας, διέβυλλεν αὐτὸν ἐς τῶν Λακε-
δαιμονίων τὸ πλῆθος. 4. Κλεομένης δὲ ὥς ἀνέ-
στιξεν ἐξ Αἰγίνης, ἔπρασεν, ὅπως Δημάρατον
παύσει βασιλεύοντα· καὶ τὴν τε ἐν Αἰγίῳ πρό-
μιαν ὠνήσατο, Λακεδαιμονίοις αὐτὴν ὁπόσα αὐ-
τὸς ἐδίδασκεν ἐς Δημάρατον χοῆσαι, καὶ Αἰωνυ-
χίδην ἄνδρα τοῦ βασιλικοῦ γένους καὶ οἰκίας Δη-
μαράτῳ τῆς αὐτῆς ἐπῆγεν ἀμφισβητεῖν ὑπὲρ τῆς ἀρ-
χῆς. εἴλετο δὲ Αἰωνυχίδης λόγων, οὕς Ἀριστῶν
ποιεῖ ἐς Δημάρατον τεχθέντα ἐξεβαλεν ὑπὸ ἀμαθίας,
ὅτι αὐτοῦ παῖδα εἶναι πείσας. τότε δὲ οἱ μὲν ἐς
τὸ χρηστήριον οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸ ἐν Αἰγίῳ, ὅπα-
ρα καὶ τὰ ἄλλα εἰώθεσαν, ἀνάγουσι καὶ τὸ ἀμ-

φισβήτημα τὸ ὑπὲρ Δημαράτου· ἥ δὲ σφισιν ἔχρη-
 σεν ἡ προμαντις, ὅποσα ἦν Κλεομένει κατὰ γνώ-
 μην. Δημάρατος μὲν δὴ κατὰ ἔχθος τὸ Κλεομέ-
 νους, καὶ οὐδ' αὖν τῷ δικαίῳ βασιλείας ἐπαύθη.
 5. Κλεομένην δὲ ὑστερον ταύτων ἐπέλαβεν ἡ τελευ-
 τήμανέντα. ὥς γὰρ δὴ ἐλάβετο ξίφους, εἴπρω-
 σκεν αὐτὸς αὐτόν, καὶ διεξήει τὸ σῆμα ἅπαν κόπτων
 τε καὶ λυμαινόμενος. Ἀργεῖοι μὲν δὴ τοῖς ἐκείνης
 τοῦ Ἄργου δίδόντα αὐτὸν δίκην τέλος τοῦ βίου φε-
 σὶν εἰρέεσθαι τοιοῦτον· Ἀθηναῖοι δὲ, ὅτι ἐδήλωσε
 τὴν Ὀργάδα· Ἀελοφὸς δὲ τῶν δόρων εἵνεκα, ὡν τῇ
 προμάντιδι ἔδωκεν, ἀναπεύσας ἑφενυσμένα εἶπεῖν ἐς
 Δημάρατον. εἴη δ' ἂν καὶ τὰ μνημίαια ἐκ τε ἡρώ-
 ων ὁμοῦ καὶ θεῶν ἐς τὸ αὐτὸ τῷ Κλεομένει συνιλη-
 λυθῶτα. ἐπεὶ τοι καὶ ἰδία Πρωτεσίλαος ἐν Ἑλεσύν-
 τι οὐδὲν ἥρως Ἄργου φανερώτερος ἄνδρα Πέρση
 ἐτιμωρήσατο Ἀρταύκτην· καὶ Μεγαρεῦσιν οὐποτε
 θεῶν τῶν ἐν Ἑλεσύνῃ ὅντως ἐξεγένετο ἰλάσασθαι
 τὸ μῆνιμα γῆν ἐπεργασαμένοις τὴν ἱερὰν. τὰ δὲ
 ἐς τοῦ ματιείου τὴν διάπειραν, οὐδὲ τὸ παράπαν
 ἄλλον γε οὐδένα ὅτι μὴ μόνον Κλεομένην τολμή-
 σαντα ἴσμεν. Κλεομένει δὲ οὐκ ὄντων ἀφ' ἑτέρων παί-
 δων, ἐς Λεωνίδα τὸν Ἀναξανδρίδου, Λωριέως δὲ
 ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφῶν, κατέβαινεν ἡ ἀρχή. 6. Καὶ
 Σέρξης τε τηρικαῦτα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἤγαγε τὸν
 λαόν, καὶ Λεωνίδας τριακοσίοις ὁμοῦ Σακεδαμο-
 νίων ἀπῆντησεν ἐς Θερμοπύλιν. γέγονασι μὲν δὴ
 πόλεμοι καὶ Ἑλλήνων πολλοὶ, καὶ ἐς ἀλλήλους βαρ-
 βάρων, εὐαρίθμητοι δὲ, ὅπόσους ἀνδρῶς ἐνὸς υἱ-

λίστα ἀρετῇ προσήγαγεν ἐς πλεονόξις, ὥς Ἀχιλλεύς
 τε τὸν πρὸς Ἴλιω πόλεμον, καὶ Μιλτιάδης τὸ Μα-
 ραθῶνι ἔργον. ἀλλὰ γὰρ τὸ Λεωνίδου κατορθώ-
 μα ἐπεβέβαλλετο (ἡμοὶ δοκεῖν) τὰ τε ἀνὰ χρόνον
 συμβάντα, καὶ τὰ ἔτι πρότερον. Ξέρξης γάρ βα-
 σιλεὼν, ὁπόσοι Μήδοις καὶ Πέρσαις ἐγένοντο ὕστε-
 ρον, παρασχομένῳ μέγιστον φρόνημα, καὶ ὑπο-
 δειξαμένῳ λαμπρόν, οὕτω κατὰ τὴν πορείαν Λεω-
 νίδας σὺν ὀλίγοις, οὓς ἡγάγετο ἐς Θερμοπύλας, ἐγέ-
 ρετο ἂν ἐμποδῶν, μηδὲ ἀρχὴν τὴν Ἑλλάδα ἰδεῖν
 αὐτὸν, μηδὲ Ἀθηναίων ποτὲ ἐμπροῆσαι τὴν πόλιν,
 εἰ μὴ κατὰ τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τῆς Οἴτης τείνου-
 σαν περιάγουσιν τὴν μετὰ Ἑλλάδου στρατιάν ὁ
 Τρυαλίας πεκλώσασθαι σφισι τοὺς Ἕλληνας παρέ-
 σχε· καὶ οὕτω κατεργασθέντος Λεωνίδου πυρρῆλθον
 ἐς τὴν Ἑλλάδα οἱ βάρβαροι. 7. Πανσανίας δὲ ὁ
 Κλεομβρότου βασιλεὺς μὲν οὐκ ἐγένετο, ἐπιτρο-
 πεύων γὰρ Πλείσταρχον τὸν Λεωνίδου καταλειφθέν-
 τα ἔτι παῖδα ἐς Πλαταιῶν τε Λακεδαιμονίους ἤγα-
 γε, καὶ ὕστερον ταυσὶν ἐς τὸν Ἑλλησπορτον. Παν-
 σανίου δὲ τὸ ἔργον τὸ ἐς τὴν Κῶν γυναικα ἐν ἐπαί-
 νῳ τίθεμαι μάλιστα· ἴστινα ἀνδρὺς οὐκ ἀδόξου
 παρὰ Κῶνις θυγατέρα οὔσαν Ἡγητορίδου τοῦ Ἀν-
 ταγόρου Φαρανδάτης ὁ Τεάσπιδος ἀνὴρ Πέρσης
 παλλακὴν εἶχεν ἔκουσιν. ἐπεὶ δὲ Πλαταιῶσι Μαρ-
 δονίδς τε ἔπιπεν ἐν τῇ μάχῃ καὶ ἀπώλοντο οἱ βάρ-
 βαροι, τὴν γυναικα ὁ Πανσανίας ἀπέστειλεν ἐς τὴν
 Κῶν κόσμον τε, ὃν ἐποίησατο ὁ Πέρσης αὐτῇ, καὶ
 τὴν ἄλλην ἀγομένην κατασκευὴν· Μαρδονίου τε

οὐκ ἠθέλησεν ὁ Πανσανίας αἰσχῦναι τὸν νεκρὸν κα-
τὰ τὴν παραίνεσιν τοῦ Αἰγινήτου Λάμπωνος.

CAPVT V.

*Pausanias minor, Atheniensibus ad Piraeum vic-
tis, triginta tyrannorum imperium non adiuvare
vult, sed domum redit — ideo ab inimicis accusa-
tur, et iudicio absolvitur — Lacedaemonii Lysan-
dro duce Thebanos invadunt — Lysandro caeso
Pausanias supervenit et cum Thebanis paciscitur —
Pausanias denuo accusatus a Tegeatis in templo
Minervae Aleae supplex recipitur — de Aristodemo
Pausaniae filiorum tutore — Agesipolis, rex Lace-
daem., Argivis bellum infert, sed terrae motu et to-
nitru recedere cogitur — contra Olynthios ex-
ercitum ducit et subito moritur.*

Πλειστορχος μὲν οὖν ὁ Αἰωνίδου νικῶσι τὴν βασί-
λειαν παρειληφώς ἐτελεύτησε. Πλειστοάναξ δὲ ἔσχ-
τὴν ἀρχὴν ὁ Πανσανίου τοῦ Πλαταιᾶσιν ἡγησαμέ-
νου. 2. Πλειστοάνακτος δὲ ἐγένετο Πανσανίας. Οὗ-
τος ἐς τὴν Ἀττικὴν ἀφίκετο ὁ Πανσανίας Θρακυ-
βούλῃ καὶ Ἀθηναίοις πολέμιος τῷ λόγῳ, τοῖς δὲ ἄρ-
χειν ἐπιτραπέουσιν ὑπὸ Λυσάνδρου καταστησόμενοι
τὴν τυραννίδα ἐν βεβαίῃ. καὶ μάχη μὲν ἐτίκτεται
Ἀθηναίων τοὺς ἔχοντας τὸν Πειραιᾶ, μετὰ δὲ τῇ
μάχῃ αὐτίκα οἱ τὸν στρατὸν ἀπάγειν οἴκαδε ἤρουν,
μηδὲ ἀνδρῶν ἀνδρῶν τυραννίδα αὖξοντι ἐπισπάσαι-
σθαι τῇ Σπάρτῃ τὸ αἰσχιστὸν ὄνειδῶν. 3. Ὡς δὲ
ἐπανῆλθεν ἐξ Ἀθηνῶν μαχησάμενος ἀπρακτὸν μά-
χην, ὑπάγουσιν αὐτὸν ἐς κρίσιν οἱ ἐχθροί. βασιλεὺς
δὲ τῷ Λικεδαιμονίων δικαστήριον ἐκάθισεν οἱ τὸ
ὀνομαζόμετοι γέροντες ἑκτὼ καὶ ἔχουσιν ὄντις ἄρ-
χειν.

Θυμόν, καὶ ἡ τῶν ἐφόρων ἄρχή, οὐν δὲ αὐτοῖς καὶ ὁ
 τῆς οἰκίας βασιλεὺς τῆς ἐτέρας. τέσσαρες μὲν δὴ καὶ
 δέκα τῶν γερόντων, ἐπὶ δὲ αὐτοῖς Ἄγας, ὁ τῆς ἐτέρας
 οἰκίας βασιλεὺς, ἡδικοῦν τὸν Πανσανίαν κατέγνω-
 σαν· τὸ δὲ ἄλλο ἀπέγνω δικαστήριον. 4. Μετὰ
 δὲ οὐ πολὺν χρόνον Λακεδαιμονίων συλλεγόντων
 ἐπὶ Θήβας στρατιάν (αἰτία δὲ ἦτις ἐγένετο, προσέ-
 σται τῷ ἐς Ἀγησίλαον λόγῳ,) τότε δὲ Λύσανδρος μὲν
 ἐς τὴν Φωκίδα ἀφικόμενος καὶ ἀναλαβὼν πικροδαι-
 τοὺς Φωκίας, οὐδένα ἔτι ἐπισχὼν χρόνον, ἐς τε Βοι-
 ωτίαν ἐλήλυθε, καὶ προσβολὰς ἐποιεῖτο ἐς τὸ Ἀλμο-
 γτίων τεῖχος οὐ φερόντων ἀπὸ Θηβαίων ἀφίστασθαι.
 ἐσεληλύθεσαν δὲ ἤδη καὶ Θηβαίων καὶ Ἀθηναίων
 τινὲς κρύφα ἐς τὴν πόλιν, ὧν ἐπεξεληθόντων, καὶ πρὸ
 τοῦ τεύχους ταξαμένων, ἄλλοι τε ἐνταῦθα Λακεδαι-
 μονίων καὶ Λύσανδρος ἔπεισε. Πανσανίας δὲ ὑπέ-
 ρησε μὲν τοῦ ἀγῶνος παρὰ Τεγεατῶν καὶ ἐξ Ἀρκα-
 δίας τῆς ἄλλης ἀθροίζων δύναμιν. ὥς δὲ ἐς τὴν
 Βοιωτίαν ἀφίκετο, ἐπυρθάνετό τε τὴν ἥτιαν τῶν ὁ-
 μοῦ Λυσάνδρῳ, καὶ αὐτοῦ Λυσάνδρου τὴν πελευγὴν,
 ἀπῆγε δὲ ὁμοῦς ἐπὶ τὰς Θήβας τὸν στρατὸν, καὶ διε-
 τοῖτο ὥς μάχης ἄρξων. ἐνταῦθα οἱ τε Θηβαῖοι τὰ
 ἐναντία ἐτάσσοντο, καὶ Θρασύβουλος ἀπέχεν οὐ πα-
 λὺ ἐπηγγέλλετο ἄξων τοὺς Ἀθηναίους, ἀνέματα δὲ
 ἄρξαι Λακεδαιμονίους μάχης, ἄρξαι δὲ αὐτὸς ἤδη
 κατὰ νότον οφείον ἔμειλλεν ἐπικεῖσθαι. ἔδωκεν οὖν
 ὁ Πανσανίας διπλοῦ στρατιωτικοῦ πολέμου ἀνδρῶν
 μεταξὺ ἀποληφθῆναι, καὶ οὕτω σπονδὰς τε πρὸς
 τοὺς Θηβαίους ἐποιήσατο, καὶ τοὺς ὑπὸ τῷ Ἀλμο-

τίων τείχει πεσόντας ἀνείλετο. τοῦτο Λακεδαιμο-
 νίοις μὲν ἐγένετο οὐ κατὰ γνώμην, ἐγὼ δὲ ἐπαινω-
 τῶνδε εἵρεκα τὸ βούλευμα. ἅτε γὰρ εὖ εἰδὼς ὁ Παν-
 σανίας, ὥς τὰ σφάλματα αἰὲν Λακεδαιμονίοις γίγνον-
 ται ἐν μέσῳ πολεμίων ἀποληφθεῖσι, τὸ τε ἐν Θερμο-
 πύλαις καὶ ἐν τῇ Σφακτηρίῃ νῆσῳ, δεῖμα ἐποιή-
 σατο, μὴ σφιοι καὶ αὐτὸς τρίτου γένηται κακοῦ πρό-
 φασις. 6. Τότε δὲ ἐναντία ποιουμένων τῶν πολιτῶν
 τὴν βραδυτῆτα αὐτοῦ τὴν ἐς Βοιωτίαν, οὐχ ὑπέρι-
 νεν ἐσελθεῖν ἐς δικαστήριον. Τεγνῆται δὲ αὐτὸν τῆς
 Ἀθηναίων ἱκέτην ἐδέξαντο τῆς Ἀλίας. ἦν δὲ ἄρα τὸ
 ἱερὸν τοῦτο ἐκ παλαιοῦ Πελοποννησίοις πᾶσιν αἰδέ-
 σιων, καὶ τοῖς αὐτόθι ἱκετεύουσιν ἀσφάλειαν μύ-
 λιστα παρείχετο. ἐδήλωσάν τε οἱ τε Λακεδαιμόνιοι
 τὸν Πανσανίαν, καὶ ἔτι πρότερον τούτου Λεωτυχί-
 δην, καὶ Ἀργεῖοι Χρυαίδαν, καθεζομένους ἐνταῦθα
 ἱκέτας, οὐδὲ ἀρχὴν ἐξαετῆσαι θελήσαντες. 7. Παν-
 σανίου δὲ φυγόντος, οἱ μὲν παῖδες Ἀγησίπολις καὶ
 Κλεόμβροτος νέοι παντάπασιν ἔτι ἦσαν, Ἀριστόδημος
 δὲ ἐπιτρόπευεν αὐτούς, γίνους ἐγγύτατα ὢν. καὶ τὸ
 ἐν Κορίνθῳ Λακεδαιμονίων κατόρθωμα Ἀριστοδή-
 μου σφίσιν ἐγένετο ἡγουμένου. 8. Ἀγησίπολις δὲ
 ἐπεὶ τὴν βασιλείαν ἔσχεν αὐξηθεὶς, Πελοποννησίων
 πρώτοις ἐπολέμησεν Ἀργείοις. ὥς δὲ ἐκ τῆς Τεγε-
 τῶν ἐς τὴν Ἀργολίδα ἤγαγε τὸν στρατὸν, πέμπουσι
 κήρυκα οἱ Ἀργεῖοι σπριασόμενον πρὸς Ἀγησίπολιν
 σφιοι πατρώους δὴ τινες σπονδὰς ἐκ παλαιοῦ καθε-
 στώσας τοῖς Λοριεῦσι πρὸς ἀλλήλους. ὁ δὲ οὔτε τῶ
 κήρυκι ἐσπέισατο, καὶ προῖων ὁμοῦ τῇ στρατιᾷ τὴν

γῆν ἔφθειρεν. ἔσεισέ τε δὴ ὁ θεὸς, καὶ ὁ Ἀγροίπο-
 λης οὐδ' οὐτω τὴν δύναμιν ἀπάξειν ἔμελλεν, καὶ τοὶ
 Λακεδαιμονίοις μάλιστα Ἑλλήγων, ὡσαύτως δὲ καὶ
 Ἀθηναίοις, δῆμα αἱ διοσημεῖαι παρείχοντο, καὶ ὁ
 μὲν ὑπὸ τὸ τεῖχος κατεστρατοπεδεύετο ἡδὲ τὸ Ἀργεῖ-
 ων, καὶ οὐ παρίει σείων ὁ θεὸς, καὶ τιτες καὶ ἀπώ-
 λοντο τῶν στρατιωτῶν κεραννοθέντες, τοὺς δὲ καὶ
 ἔκφρονας ἐποίησαν αἱ βροταί. οὐτω μὲν δὴ ἐκ τῆς
 Ἀργολίδος ἀνέξενξεν ἄκων. 9. Ἐπὶ δὲ Ὀλυνθίους
 ἐποιεῖτο αὐθις στρατιάν. κρατοῦντα δὲ αὐτὸν τῷ
 πολέμῳ, καὶ ἡρηκότα τῶν τε ἄλλων πόλεων τῶν ἐν
 Χαλκιδεῦσι τὰς πολλὰς, καὶ αὐτὴν ἐλπίζοντα αἰρή-
 σειν τῇ Ὀλυνθον, νόσος τε ἐξαίφνης καὶ θάνατος
 ἐπέλαβεν ἀπ' αὐτῆς.

CAPUT VI.

*Cleombrutus rex in proelio cum Boeotijs ad Leuctra
 commisso cadit — Cleonymus cum Areo de regno
 certat, eoque privatus Pyrrhum in patriam indu-
 cit — Areo regnante Antigonus Demetrii fil. Atha-
 niensibus bellum infert, quibus Lacedaemonii Areo
 dace opem ferunt — Leonidas senex, cui regnum
 Lacedaem. obtigit, a Cleombroto illo privatur, et
 iterum rex creatur — de Cleomene Leonidae
 filio, ultimo Eurysthenis domus rege.*

Ἀγροίπολιδος δὲ ἀπαιδὸς τελευτήσαντος, ἐς Κλεόμ-
 βροτον περιήλθεν ἡ ἀρχή. καὶ ὑπὸ ἡγεμῶνι τούτῳ
 Βοιωτοὶ ἐναντία ἠγωνίσαντο ἐν Λεύκτροις. Κλεόμ-
 βροτος δὲ αὐτὸς γενόμενος ἀνὴρ ἀγαθὸς ἀρχομένης
 ἐτι ἔπασσε τῆς μάχης. μάλιστα δὲ πῶς ἐπὶ πταίσμα-
 σιν ἐθέλει μεγάλοις προσφαιρῆσθαι τὸν ἡγεμόνα ἔ

δαίμων· καθά δὴ καὶ Ἀθηναίων ἀπῆγεν Ἰπποκρό-
την τε τὸν Ἀγρίφρονος στρατηγοῦντα ἐπὶ Διλλῶ, καὶ
ὑστερον ἐν Θεσσαλίᾳ Λεωσθένην. Κλεομβρότου δὲ
ὁ μὲν προεσβύτερος τῶν παίδων Ἀγησίπολις παρέσχετο
μείγα οὐδὲν ἐς μνήμην· Κλεομένης δὲ ὁ νεώτερος μετὰ
τὸν ἀδελφὸν τελευτήσαντα ἔσχε τὴν ἀρχήν· γενομέ-
νων δὲ αὐτῶ παίδων, Ἀκροτάτου, καὶ ἐπ' αὐτῶ
Κλεωνύμου, κατήγαγε τὸ χορὸν Ἀκροτάτου ἐπὶ πρό-
τερον ἢ αὐτὸν Κλεομένην. 2. Καὶ ὥς Κλεομένης
ἀπέθανεν, ὕστερον εἰς ἀντιλογίαν ἀφίκοντο ὑπὲρ
τῆς βασιλείας Κλεώνυμός τε ὁ Κλεομένους, καὶ Ἀρεὺς
ὁ Ἀκροτάτου, δικάζουσιν οὖν οἱ γέροντες Ἀρεῖ τῷ
Ἀκροτάτου, καὶ οὐχὲ Κλεωνύμῳ πατρίαν εἶναι τὴν
τιμήν. Κλεωνύμῳ δὲ ἀπελαθίνετι τῆς βασιλείας πε-
ρισσῶς δὴ τι ὁ θυμὸς ἔλλε· καὶ αὐτὸν οἱ ἔφοροι καὶ
ἄλλοις γέρονσι ψυχαγωγοῦντες καὶ ἐπὶ ταῖς δυνά-
μειν ἐφιστάντες ἄρχοντα παρήγον, μὴ ποτε πολέ-
μιον γενέσθαι τῇ Σπάρτῃ. τέλος δὲ ὁ μὲν πολλὰ τε
καὶ ἐχθρὰ ἐς τὴν πατρίδα ἐπόλησε, καὶ Πύρρον
τὸν Αἰακίδου σφίσειν ἐπηγάγετο ἐς τὴν χώραν.
3. Ἀρίως δὲ ἐν Σπάρτῃ τοῦ Ἀκροτάτου βασιλεύον-
τος, Ἀντίγονος ὁ Δημητρίου πύρρον τε καὶ ναυσὶν ἐπὶ
Ἀθήνας στρατεύει· τοῖς δὲ Ἀθηναίοις ἀμυνοῦντες
ἀφίκοντο μὲν ὁ Αἰγυπτίων ὁμοῦ Πατρόκλω σιόλος,
ἔξισαι δὲ καὶ οἱ Ἀσκεδαιμόνιοι πανδημεῖ, τὸν βασι-
λεῖα ἡγῆσθαι σφισιν Ἀρεῖα ἐπιτάξαντες. περικαθη-
μένου δὲ Ἀντιγόρου τὰς Ἀθήνας καὶ τῆς ἐσόδου τῆς
ἐς τὴν πόλιν τὰ Ἀθηναίων συμμαχικὰ εἰργοντος,
Πάτροκλος ἀποστέλλων ἀγγέλους, προείρεπε Λακε-
δαιμονίους καὶ ἑσπέρους ἀντιπαραστήσειν τῷ Ἀντιγόνῳ.

δαιμονίους καὶ Ἄρεα ἄρχειν πρὸς Ἀντίγονον μάχῃ,
 ἐκείνων δὲ ἄρξάντων οὕτω καὶ αὐτὸς κατὰ νότον
 τοῖς Μακεδόσιν ἔφασκεν ἐπικείμεσθαι· πρότερον
 δὲ οὐκ εἰκὸς εἶναι σφῶς Αἰγυπτίους τε ὄντας καὶ
 ταύτας Μακεδόσιν ἐπικεῖναι περὶ. Λακεδαιμόνιοι μὲν
 δὴ παρακινδυνεύειν ὤρμητο Ἀθηναίων τε εὐνοίᾳ,
 καὶ τι καὶ ἄξιον μνήμης ἐς τοὺς ἔπειτα ἐργάσασθαι
 προθυμοῦμενοι. Ἄρεὺς δὲ, ὥς σφισι τὰ ἐπιτήδεια
 ἐξανήλωτο, ἀπῆγεν ὀπίσω τὴν στρατιάν· ταμιεύε-
 σθαι γὰρ τὴν ἀπόνοιαν ἐς τὰ οἰκεία ἤξιον, καὶ μὴ
 ἀφειδῶς ἐπ' ἄλλοτρίοις ἀναρρόφειν. τοῖς δὲ Ἀθηναί-
 οις ἀντισχοῦσιν ἐπὶ μακρότατον ἐποίησατο Ἀντίγο-
 νος εἰρήνην, ἐφ' ᾗ τε σφίσιν ἐπαγίγῃ φρουρὰν ἐς τὸ
 Μουσικόν. καὶ τοῖς μὲν ἀνὰ χρόνον αὐτὸς ἐξήγαγεν
 ἰκουσίως τὴν φρουρὰν ὁ Ἀντίγονος. Ἄρεως δὲ ἐγί-
 νετο υἱὸς Ἀκρότατος, τοῦ δὲ Ἄρεως, ὃς ὀκτὼ μάλιστα
 ἔτη γεγονὼς τελευτᾷ νόσῳ. 4. Καὶ ἐλείπετο γὰρ τῆς
 Εὐφροθένης οἰκίας γένος τὸ πρὸς ἀνδρῶν, Λεωνί-
 δας ὁ Κλεωνύμου, παντάπασιν ἤδη γέρον· τοῦτω
 δὴ διδόναι οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν ἀρχήν. τῷ δὲ
 Λεωνίδῃ διάφορος ἐτύχχανεν ὧν ἐς τὰ μάλιστα Ἀν-
 σαύδρος, ἀπόγονος Ἀνσαύδρου τοῦ Ἀριστοκράτους.
 οὗτος προσποιεῖται Κλεόμβροτον θυγατέρα ἔχοντα
 Λεωνίδου· τοῦτον δὲ οἰκειωσάμενος ἐπῆγες Λεωνίδῃ
 καὶ ἄλλα ἐγκλήματα, καὶ ὅρκους αὐτὸν Κλεωνύμῳ
 τῷ πατρὶ ὁμῶσαι παῖδα ὄντα ἐπὶ ὀλίθῳ τῆς Σπάρ-
 τῃς. ἐπαύθη τε δὴ Λεωνίδας βασιλείας, καὶ ἀντ'
 αὐτοῦ Κλεόμβροτος ἔσχε τὴν τιμὴν. εἰ μὲν δὴ ὁ
 Λεωνίδας ἐπέτρειπε τῷ θυμῷ, καὶ Δημοκράτῳ τῷ Ἀρί-

στωρος κατὰ ταῦτά ἀπεχώρησεν, ἦτοι παρὰ τὸν ἐν Μακεδονίᾳ βασιλεύοντα, ἢ τὸν Αἰγύπτιον, ὃ δὲ καὶ μεταγρόντων ἂν Σπαρτιατῶν ὄνατο οὐδέν. νῦν δὲ ἐπιβαλόντων οἱ φυγὴν τῶν πολιτῶν, ἀφίκετο ἐς Ἀρκαδίαν· ἐκεῖθεν δὲ ἔτεσιν ὕστερον οὐ πολλοῖς κατὰ γουσί τε αὐτὸν Λακεδαιμόνιοι, καὶ αὐτοῖς βασιλέα ἐποιήσαντο. 5. Κλεομένει δὲ τῷ Λεωνίδου τὰ τε ἄλλα ὁποῖα ἐς τόλμαν ὁμοῦ καὶ ἀνδρείαν ὑπῆρξεν, καὶ ὡς ἐπαύσαντο ἐξ ἐκείνου Σπαρτιάται βασιλευόμενοι, πρότερον ἔτι ἐδήλωσέ μοι τὰ ἐς τὸν Σικυώνιον Ἄρπτον. προσεπελάβετε δὲ ὁ λόγος μοι καὶ τρόπον, ὅντινα ἐν Αἰγύπτῳ Κλεομένης ἐτελεύτησεν. γένους μὲν δὴ τοῦ Εὐρυσθέους, καλουμένων δὲ Ἀγιάδων, Κλεομένης ὁ Λεωνίδου βασιλεὺς ὕστατος ἐγένετο ἐν Σπάρτῃ.

CAPVT VII.

De altera regum Lacedaemon. domo, Proclidarum, dein Eurypontidarum — Prytanide regnante inter Lacedaem. et Argivos primae inimicitiae exoriuntur — Charillaregn. Laced. fines Argivorum devastant et Tegeatas invadunt — Nicandro regn. iterum vastatur Argolis — Theopompo regn. Laced. cum Argivis pugnant de Thyreatide — Anaxidama regn. Messenii denuo victi ex Peloponneso eiciuntur — de Aristone rege, eiusque VII. mensium filio Demarato — Leotychine rege — Archidamo rege Atheniensibus maxima mala inferente — Sthenelaida belli Peloponnesiaci praecipuo auctore.

Τὰ δὲ ἐς τὴν οἰκίαν τὴν ἑτέραν τοιαῦδε ἤκουσα εἶναι. Προκλῆς ὁ Ἀριστοδήμου τὸ παιδίον ὄνομα ἰθὺς εἶναι

Σόον. Εὐρυπῶντα δὲ τὸν Σόον φασὶν ἐς τοσοῦτον
 ἀφικέσθαι δόξης, ὥς καὶ τὴν οἰκίαν ταύτην Εὐρυ-
 πωντίδας ὄνομα ἀπ' αὐτοῦ λαβεῖν, Πρακλείδας ἐς
 ἐκείνον καλουμένους. Εὐρυπῶντος δὲ νῖδος γίνεται
 Πρυτανίς. 2. ἐπὶ μὲν δὴ Πρυτανίδος τοῦ Εὐρυ-
 πῶντος τὸ ἔχθος τε Λακεδαιμονίοις ἤρξατο τὸ ἐς Ἀρ-
 γείους, καὶ ἔτι τοῦ ἐγκλήματος τούτου πρότερον Κυ-
 ρουρεῦσιν ἐπολέμησαν. τὰς δὲ ἐφεξῆς ταύτη γενεάς,
 Εὐνόμου τε τοῦ Πρυτανίδος καὶ Πολυδέκτου τοῦ
 Εὐνόμου βασιλευόντων, ἐν εἰρήρῃ διετέλεισεν αὖσα
 ἡ Σπάρτη. 3. Χάρυλλος δὲ ὁ Πολυδέκτου τὴν τε γῆν
 ἰδῆσθαι Ἀργείοις (οὗτος γὰρ καλεῖ τὴν Ἀργολίδα
 ἰσβαλὼν), καὶ ἔτεσιν οὐ πολλοῖς ὕστερον ὑπὸ ἡγεμό-
 νι Χαρύλλῳ γίνεται καὶ ἡ Σπαρτιατῶν ἐπὶ Τεγεάτας
 ἔξοδος, ὅτε οἱ Λακεδαιμόνιοι Τεγεάτας αἰρήσειν ἤλ-
 πισαν καὶ ὑποτιμῆσθαι τῆς Ἀρκαδίας τὸ Τεγεατῶν
 πεδῖον, ὑποῦλον μαντεύματι ἐπελθόντες. 4. Μετὰ
 δὲ Χαρύλλον τελευτήσαντα Νικάνδρος ὁ Χαρύλλου
 διαδέχεται τὴν ἀρχήν· καὶ τὰ Μεσσηνίων ἐς Τηλε-
 κλον τὸν τῆς ἐτέρας βασιλέα οἰκίας ἐν τῷ ἱερῷ τῆς
 Λιμνάδος συμβάντα ἐπὶ Νικάνδρον γίνεται βασι-
 λεύοντος. ἐσίβαλε δὲ καὶ ἐς τὴν Ἀργολίδα ὁ Νίκαν-
 δρος στρατιῇ, καὶ τὰ πολλὰ ἐκάκωσε τῆς χώρας. με-
 τασχόντες δὲ Ἀσινᾶσιοι Λακεδαιμονίοις τοῦ ἔργου
 δίκην μετ' οὐ πολὺ Ἀργείοις ἀπέδωκαν σὺν μεγάλῃ
 πατρίδος τε ὀλέθρῳ καὶ φυγῇ τῇ σφετέρῃ. 5. Θεό-
 πωμον δὲ τὸν Νικάνδρου βασιλεύσαντα μετὰ Νί-
 κανδρον μέλλει καὶ αὐθις μοι ὁ λόγος προσθήσειν
 προελθόντι ἐς τὴν Μεσσηνίαν συγγραφήν. Θεοπόμ-

του δι' ἔτι ἔχοντος τὴν ἀρχὴν ἐν Σπάρτῃ, γίνεται
 καὶ ὁ περὶ τῆς Θυρεάτιδος καλονμένης χώρας Λακε-
 δαιμονίαις ἀγὼν πρὸς Ἀργείους. Θεόπομπος δὲ αὖ-
 τὸς οὐ μετέσχε τοῦ ἔργου γῆρα καὶ ὑπὸ λύπης το-
 πλόν· Ἀρχίδαμον γὰρ Θεοπόμπου ζῶντος ἔτι ἐπι-
 λαμβάνει τὸ χρεῖον. οὐ μὲν ἄπαις ἐτελεύτησεν ὁ Ἀρ-
 χίδαμος, Ζευξίδαμον δὲ ἀπολιπόν υἱόν. Ζευξιδά-
 μου δὲ Ἀναξίδαμος ὁ παῖς ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν.
 6. Ἐπὶ ταύτου Μεσσήνιοι φεύγουσιν ἐκ Πελοποννή-
 σου πόλεμον τὸ δεύτερον κρατηθέντες ὑπὸ Σπαρτια-
 τῶν. Ἀναξιδάμον δὲ υἱὸς ἐγένετο Ἀρχίδαμος, Ἀρχι-
 δάμου δὲ Ἀγασικλῆς. καὶ σφισιν ὑπῆρξεν ἀμφοτέ-
 ροις τὸν βίον διατελίσαι πάντα ἐν ἡσυχίᾳ καὶ πολέ-
 μων οὐσιν ἐκτός. 7. Ἀρίστωνι δὲ τῷ Ἀγασικλέου
 ἀγαγομένῳ γυναῖκα, ἥντινα παρθένων μὲν τῶν ἐ-
 Λακεδαιμόνων εἶναι φασιν αἰσχίστην, γυναικῶν δὲ τῆς
 εἰδος καλλίστην ὑπὸ Ἑλένης γενέσθαι, ταύτην ἀγα-
 γομένῳ τῷ Ἀρίστωνι ἐγένετο υἱὸς Δημάρατος ἐν μό-
 νοις μηνὶν ἐπιτά. καὶ αὐτῷ μετὰ τῶν ξόφρων καθη-
 μένων τηρικαῦτα ἐν βουλῇ ἦλθεν οἰκίτης ἀπαγγέλλον-
 τετάχθαι οἱ παῖδα. Ἀρίστων δὲ ἐπὺν τῶν ἐν Ἰλιάδῃ
 εἰς τὴν Εὐρουσθέως γενεαὶν πεποιτημένος λήθην,
 μηδὲ τὴν ἀρχὴν σφελὲς αὐτῶν, οὐκ ἔφη τῶν μηνῶν
 εἶναι καὶ αὐτοῦ τὸν παῖδα. τοῦτον μὲν δὴ τῶν ἐπὶ
 ρημένων μετάνοια ἔλαβεν ὕστερον. Δημάρατον δὲ
 βασιλεύοντα, καὶ τὰ τε ἄλλα εὐδοκιμοῦντα ἐν Σπάρ-
 τῃ, καὶ ἀπὸ τῶν Πισιστρατιδῶν Κλεομένην συν-
 λευθερώσαντα Ἀθηναίους, ἥ τε Ἀρίστωνος ἀγνωμο-
 σύνη καὶ τὸ ἔχθος τὸ Κλεομένους ἐποίησεν ἰδιώτην

καὶ τοῦ μὲν παρὰ βασιλείᾳ Λακεῖον ἐλθόντος ἐς Πέρ-
 σας ἐπὶ πολὺν ἐν τῇ Ἀσίᾳ χρόνον διαμῖναι τοὺς
 ἱπογόνους φασί. 8. Λεωτυχίδης δὲ ἀντὶ Δημαρά-
 του γενόμενος βασιλεὺς μετέσχε μὲν Ἀθηναίοις καὶ
 Ἀθηναίων τῷ στρατηγῷ Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος τοῦ
 ἔργου τοῦ πρὸς Μυκάλη, ἐστράτευσε δὲ ὕστερον
 τούτων καὶ ἐπὶ τοὺς Ἀλευάδας ἐς Θεσσαλίαν. καὶ οἱ
 καταστρέφασθαι Θεσσαλίαν πᾶσαν ἔξον, ὥς αἰ
 νικῶντι ἐν ταῖς μάχαις, δῶρα ἔλαβε παρὰ τῶν Ἀλευ-
 αδῶν. ὑπαγόμενος δὲ ἐν Λακεδαιμόνι ἐς δίκην ἔφυ-
 γεν ἐθελοντῆς ἐς Τέγεαν. καὶ ὁ μὲν αὐτόθι τὴν Ἀ-
 θηναίων τὴν Ἀλευὰν ἰκέτευεν. Λεωτυχίδου δὲ ὁ μὲν παῖς
 Ζευξίδαμος, ζῶντος ἔτι Λεωτυχίδου, καὶ οὐ πεφεν-
 νότος πω, τελευτᾷ νόσῳ. 9. Ἀρχίδαμος δὲ ὁ Ζευξιδά-
 μου μετὰ Λεωτυχίδην ἀπελθόντα ἐς Τέγεαν ἔσχε
 τὴν ἀρχήν. οὗτος Ἀρχίδαμος Ἀθηναίοις μάλιστα
 ἐκάκωσε τὴν χώραν· στρατῷ δὲ ἐσβάλλων ἐς γῆν τὴν
 Ἀιγικὴν ἀνὰ πᾶν ἔτος καὶ, ὅποτε ἐσβάλλοι, διὰ πύ-
 σης ἐπεξῆει φθειρόων, καὶ Πλαταιέων Ἀθηναίοις ὄν-
 των εὐνῶν πολιορκίᾳ τὸ ἄστυ εἶλεν. οὐ μὲν τὸν πό-
 λεμόν γε τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων γενέσθαι
 συνέσπευσεν, ἀλλὰ καὶ ἐς ὅσον δυνάμεως ἦκε, δια-
 μῖναι σφισιν ἐπραξε τὰς σπονδὰς. 10. Σθενελαΐ-
 δας δὲ ἐς τε ἄλλα ὢν οὐκ ἀδύνατος ἐν Λακεδαιμόνι
 καὶ ἐφορεῦν ἐν τῷ τότε τοῦ πολέμου μάλιστα ἐγί-
 νετο αἷτις. καὶ ὁ πόλεμος οὗτος εὖ τὴν Ἑλλάδα
 ἔτι βεβηκυῖαν διέσπειρεν ἐκ βάρβάρων, καὶ ὕστερον Φί-
 λιππος ὁ Ἀμύντου σαθρὸν ἤδη καὶ οὐ παντάπασιν
 ὑγιῇ προσκατήριψεν αὐτήν.

CAPVT VIII.

De Cynisca, Archidami filia — Agide regnante Lacedaemonii ab Eleis Olympicis ludis prohibiti bellum inferunt, quod tertio anno componitur Athenienses invadunt et ad Aegospotamos vincunt Agis Leotychilden non agnoscit filium — Agis laus regno privat Leotychilden.

Ἀρχιδάμου δὲ, ὃς ἐτελεύτη καταλιπόντος παῖδα ἄγας τε πρεσβύτερος ἢ ἡλικία, καὶ παρέλαβεν αἰὲν Ἀγησιλάου τὴν ἀρχήν. ἐγένετο δὲ Ἀρχιδάμου καὶ θυγάτηρ, ὄνομα μὲν Κυνίσκα, φιλατιμώτατα δὲ τὸν ἀγῶνα ἔσχε τὸν Ὀλυμπιακόν, καὶ πρώτη τε ἰσοποιοδόφησε γυναικῶν, καὶ νίκην ἀνείλετο Ὀλυμπιακὴν πρώτη. Κυνίσκας δὲ ὕστερον γυναιξὶ καὶ ἄλλοις καὶ μάλιστα ταῖς ἐκ Μακεδονίας γεγόνασιν Ὀλυμπιακαὶ νίκαι, ὧν ἡ ἐπιφανεστάτη ἐς τὰς νίκας ἐστὶ αὐτῆς. δοκοῦσι δὲ οἱ Σπαρτιάται μοι ποιήσιν καὶ ἔπαινον τὸν ἀπ' αὐτῆς ἡκιστα ἀνθρώπων θαυμάσιον, ὅτι γὰρ μὴ τῇ Κυνίσκῃ τὸ ἐπίγραμμα ἐποίησεν ὅστις δὴ, καὶ ἔτι πρότερον Πανσανίῃ τὸ ἐπὶ τριποδὶ Σπυριωνίδης τῷ ἀνατεθέντι ἐς Αἰλφοῖς, ἄλλο δὴ γε πῶς ἀνδρὸς ποιητοῦ Λακεδαιμονίων τοῖς βασιλεῦσιν οὐκ ἔστιν ἐς μνήμην. 2. Ἐπὶ δὲ Ἀγίδος τοῦ Ἀρχιδάμου βασιλεύοντος Λακεδαιμονίοις ἄλλα τε ἐγένετο ἡλίκους ἐγκλήματα, καὶ τοῦ ἀγῶνος τοῦ Ὀλυμπιακοῦ καὶ ἰεροῦ τοῦ Ὀλυμπιασίν ὑπ' αὐτῶν εἰργόμενοι μάλιστα ἤχθοντο. ἀποστελλόνουσιν οὖν κήρυκες ἐπίταγμα φέροντα ἡλείοις, Λακωνίας τε αὐτονόμοι ἀφίεναι, καὶ ὅσοι τῶν περιοίκων ἄλλοι σφίσιν ἤσαν ὑπήκοοι. ἀποκριναμένων δὲ ἡλείων, ὥς, ἐπειδὴ

τάς περιοικίδας τὰς παρὰ τῇ πόλει ἰδωσιν ἔλευθέρως,
οὐδὲ αὐτοὶ μελλήσουσιν ἐπιῤῥιέναι τὰς ἐαυτῶν, οὔτω
Λακεδαιμόνιοι καὶ ὁ βασιλεὺς Ἄγρις ἐσθ' ἀλλοῦσιν ἐς
τὴν Ἥλειαν. τότε μὲν δὴ τοῦ Θεοῦ σείσαντος, ὀπί-
σω τὸ στράτευμα ἀπεχώρησεν ἄχρις Ὀλυμπίας καὶ
τοῦ Ἀλφειοῦ προελθόντες· τῷ δὲ ἐφεξῆς ἔειπε τὴν
τε χώραν ἐδήλωσεν ὁ Ἄγρις καὶ ἤλασε τῆς λείας τὴν
πολλήν. Ξενίας δὲ ἀνὴρ Ἥλειος Ἀγιδί τε ἰδίᾳ ξένος
καὶ Λακεδαιμονίων τοῦ κοινοῦ πρόξενος ἐπανέστη
τῷ δήμῳ σὺν τοῖς τὰ χρήματα ἔχουσιν· πρὶν δὲ Ἄγριν
καὶ τὸν στρατὸν ἀφ' ἵχθαι σφισιν ἀμύνοντας, Θρά-
συδρος προσεσηκώς τότε τοῦ Ἥλειων δήμον, μάχη
Ξενίαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ κρατήσας, ἐξέβαλεν ἐκ τῆς
πόλεως. Ἄγρις δὲ ὥς ἀπήγαγεν ὀπίσω τὴν στρατιὴν,
Λυσίστρατον Σπαρτιάτην καὶ μοῖρᾴν τε τῆς δυνά-
μεως καὶ Ἥλειων καταλείπει τοὺς φυγάδας, κακουρ-
γεῖν σφῆς ὅμοῦ Λεπρεάταις τὴν χώραν. τρίτῳ δὲ
ἔειπε τοῦ πολέμου Λακεδαιμόνιοι μὲν καὶ Ἄγρις παρε-
σκευάζοντο ὥς ἐς τὴν Ἥλειαν καὶ τότε ἐσβαλοῦντες·
οἱ δὲ Ἥλειοι καὶ Θράσυδρος (κεκακωμένοι γὰρ ἐς τὸ
ἰσχυρὸν ἦσαν) συγχωροῦσι, μήτε τῶν περιόικων ἐπι-
ῤῥχειν, καὶ τοῦ ἄστεως καταρῥίψαι τὸ τεῖχος, Λακε-
δαιμονίους τε ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ θύειν τῷ Θεῷ, καὶ
τὸν ἀγῶνα ἐξεῖναι σφισιν ἀγωνίσασθαι. 3. Ἐνέβαλε
δὲ καὶ ἐς τὴν Ἀιγιακὴν συνεχῶς ὁ Ἄγρις στρατεία, καὶ
ἐπετείχευσε φρούριον Ἀθηναίοις τὸ ἐν Αἰκελείᾳ· κα-
ταλυθέντος δὲ ἐν Αἰγῷ ποταμοῖς τοῦ Ἀθηναίων ναυ-
τικοῦ, Λύσανδρος ὁ Ἀριστοκρήτιου καὶ Ἄγρις ὄρκους
μὲν Θεῶν ὑπερέβησαν, οὓς ὤμοσαν Ἀθηναίοις ἐν κοι-

νῶ Λακεδαιμόνιοι· κατὰ σφᾶς δὲ αὐτοὶ καὶ αὐ μι-
 τὰ Σπυρτιατῶν τοῦ κοινοῦ τὸ βούλευμα ἐς τοὺς συμ-
 μάχους ἐξήνεγκαν, ἐκκόψαι προῤῥίζοντας τὰς Ἀθήνας·
 τὰ μὲν οὖν ἐς πόλεμον μάλιστα ἐπίσημα τοιαῦτα
 ὑπῆρχε τῷ Ἀγίδι. 4. Προπέττειαν δὲ τὴν Ἀρίστωνος
 ἐς Δημόρατον καὶ Ἄγιν ἐς τὸν παῖδα ἔσχε Λεωτυχί-
 δην, καὶ οἱ κατὰ τινα οὐκ ἄγαθὸν δαίμονα ἐσῆλθεν
 ἐς ἐπήκοον τῶν ἐφάρων εἰπεῖν, ὥς οὐχ αὐτοῦ νομίζον
 Λεωτυχίδην. ἐπέλαβε μὲν τοι καὶ Ἄγιν μετάνοια
 ὕστερον, καὶ (ἔφερον γὰρ τηρικαῦτα οἴκαδε ἐξ Ἀρ-
 καδίας αὐτὸν νοσοῦντα) ὥς ἐγίνετο ἐν Ἡραίᾳ, καὶ
 τὸ πλῆθος μάρτυρας ἐποιεῖτο, ἥ μὴν Λεωτυχίδην
 ἱαντοῦ παῖδα ἡγείσθαι, καὶ σφισι σὺν ἱκεσίᾳ τε
 καὶ δακρύοις ἐπέσκηπτε πρὸς Λακεδαιμονίους ταῦτα
 ἀπαγγέλλειν. 5. Μετὰ δὲ Ἄγιν ἀποθανόντα ἀπὴ-
 λανεν Ἀγροίλας τῆς βασιλείας Λεωτυχίδην, ἐς
 μνήμην ἄγων Λακεδαιμονίοις τὰ ὑπὸ Ἀγίδος ποτε
 λεχθέντα ἐς τὸν Λεωτυχίδην. ἀφίκοντο δὲ καὶ οἱ ἐκ
 Ἡραίας Ἀρκαῖδες, καὶ ἦσαν τῷ Λεωτυχίδῃ μάρτυρες,
 ὅποσα Ἀγίδος τελευτῶντος ἤκουσαν. τῷ δὲ Ἀγροί-
 λῳ καὶ Λεωτυχίδῃ παρέσχετο ἐς πλεόν τὸ μάντευμα
 ἀντιλογία τὸ ἐκ ἀελφῶν, γεγονὸς μὲν ἐκεῖ, ἔχον
 δὲ οὕτω·

Φράζεο δὴ, Σπάρτη, καὶ περ μεγάλαυχος εἶδου,
 Μὴ σέθεν ἀρετίποδος βλάβη χωλὴ βασιλεία.

Δηρὸν γὰρ μόχθοι σε κατασχέουσιν αἰετοί,

Φθιτοῖσι βροτῶν τ' ἐπὶ κῦμα κυκλωμένου πολεμοιο.
 τότε οὖν Λεωτυχίδης μὲν ἐς Ἀγροίλαον ταῦτα ἔφα-
 σκεν εἰρησθαι· τὸν γὰρ δὴ ἕτερον τῶν ποδῶν ἐπε-

πῆρῳτο ὁ Ἀγησίλαος. Ἀγησίλαος δὲ ἐς Λεωτιχιδὴν αὐτὰ ἔτρεπεν οὐ γνήσιον ὄντα Ἄγιδος. Λακεδαιμόνιοι δὲ, καὶ περ ἐν σφίσιν ὄν, οὐκ ἐπαρήγαγον τὸ ἀμφισβήτημα ἐς Δελφοὺς· αἴτιος δ', ἐμοὶ δοκεῖ, Λύσανδρος ἐγένετο ὁ Ἀριστοκρίτου συσπεύδων ἐξέπαντος τὴν βασιλείαν οἱ γενέσθαι.

CAPVT IX.

Agésilao regnante Lacedaemonii in Asiam contra Artaxerxem traicere decernunt, et ceteras Graeciae civitates in societatem belli vocant — Agesilaus Aulidem devehitur, dein Lydiam invadit, ac Persas proelio vincit — Artaxerxes Timocratem in Graeciam cum pecunia mittit, ut Graecos ad bellum contra Lacedaemonios suscipiendum sollicitet — Lacedaem. bellum contra Thebanos decernunt — bellum Corinthiacum geritur et Agesilaus exercitum ex Asia reducit — Thebanos ad Coroneam vincit.

Βασιλεύει τε δὴ Ἀγησίλαος ὁ Ἀρχιδάμου, καὶ Λακεδαιμονίοις ἤρесе διαβῆναι ναυοὶν ἐς τὴν Ἀσίαν Ἀρταξέρξην τὸν Δαρκίου αἰρήσαντας. ἐδιδάσκοντο γὰρ ὑπὸ τε ἄλλων τῶν ἐν τέλει, καὶ μάλιστα ὑπὸ Λυσάνδρου, μὴ τὸν Ἀρταξέρξην σφίσιν ἐν τῷ πρὸς Ἀθηναίους πολέμῳ, Κῆρον δὲ εἶναι τὸν τὰ χρήματα διδόντα ἐς τὰς ναῦς. Ἀγησίλαος δὲ (ἀπειδείχθη γὰρ διαβιβᾶσαι τε ἐς τὴν Ἀσίαν τὸν στρατὸν, καὶ δυνάμειως ἡγεμὼν τῆς πεζῆς) περιέπεμπεν ἕς τε Πελοπόννησον, πλὴν Ἀργούς καὶ ἐς τοὺς Ἕλληνας τοὺς ἐκτὸς Ἰσθμοῦ, συμμαχεῖν σφίσιν ἐπαγγέλλων. Κορίνθιοι μὲν οὖν, καὶ περ ἐς τὰ μάλιστα ἔχοντες προθύμως μετασχεῖν τοῦ ἐς τὴν Ἀσίαν στόλου, κα-

παλυσθέντος σφίσιν ἐξαίφνης ναοῦ Διὸς ἐπέκλησαν
 Ὀλυμπίου, ποιησάμενοι ποτηρὸν οἰωνόν, καταμέ-
 νουσιν ἄκοντες. Ἀθηναίοις δὲ ἦν μὲν ἡ πρόφασις
 ἐκ τοῦ Πελοποννησίου πόλεμον καὶ ἐκ τούτου τῆς
 λοιμῶδους ἐπανήκειν τὴν πόλιν ἐς τὴν πρότερόν
 ποτε οὔσαν εὐδαιμονίαν· πυνθανόμενοι δὲ δι' ἀγ-
 γέλων, ὡς Κόνων ὁ Τιμοθέου παρὰ βασιλέα ἀνα-
 βεβηκώς εἶη, κατὰ τοῦτο ἡσυχάζον μάλιστα. ἀπε-
 σταλή δὲ καὶ ἐς Θήβας πρεσβεύειν Ἀριστομηνίδα,
 μητρὸς μὲν τῆς Ἀγηςιλάου πατὴρ, Θηβαίοις δὲ εἶχε
 ἐπιτηδείως, καὶ ἐγερόναι τῶν δικαστῶν, οἱ Πλαται-
 εῦσιν ἁλόντος τοῦ τείχους ἀποθανεῖν τοὺς ἐγκρατε-
 φθέντας ἔγνωσαν. Θηβαῖοι μὲν οὖν κατὰ τὰ αὐτὰ
 Ἀθηναίοις ἀπείπαντο, οὐ φέμενοι βοηθήσειν.
 2. Ἀγηςίλαος δὲ, ὡς αὐτῷ τὰ τε οἰκόθεν καὶ παρὰ
 αὐτὸν συμμάχων τὸ στράτευμα ἡθροιστο, καὶ ἅμα αὐ-
 τῷ εὐτρεπεῖς ἦσαν, ἀφίκετο ἐς Αὐλίδαν τῇ Ἀρτέμιδι
 θύσων, ὅτι καὶ Ἀγαμέμνων ἐνταῦθα ἱλασάμενος
 τὴν θεὸν τὸν ἐς Τροίαν στόλον ἤγαγεν. ἡξίου δὲ
 ἄρα ὁ Ἀγηςίλαος πόλειός τε εὐδαιμονεστέρας, ἢ Ἀ-
 γαμέμνων, βασιλεὺς εἶναι, καὶ ἄρχειν τῆς Ἑλλάδος
 πάσης ὁμοίως ἐκείνῳ, τὸ τε κατόρθωμα ἐπιφανέ-
 στερον ἔσεσθαι, βασιλέα κρατήσαντα Ἀρταξέρξη
 εὐδαιμονίαν κτήσασθαι τὴν Περσῶν, ἢ ἄρχῃν κα-
 θελεῖν τὴν Πριάμον. θύοντος δὲ αὐτοῦ, Θηβαῖοι
 σὺν ὅπλοις ἐπιλθόντες τῶν τε ἱερῶν καιόμενα ἤδη
 τὰ μνηρία ἀπορῥήπιουσιν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ, καὶ αὐτὸν
 ἐξελκύουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ. Ἀγηςίλαον δὲ ἔλυναι
 μὲν ἡ θυσία μὴ τελεσθῆσα, διέβαινε δὲ ὄμως ἐκ

τὴν Ἀσίαν, καὶ ἤλαινεν ἐπὶ τὰς Σάρδεις. 3. Ἦν γὰρ δὴ τῆς Ἀσίας τῆς κάτω μέγιστον μέρος τηλικαῦτα ἢ Λυδία, καὶ αἱ Σάρδεις πλούτω τε καὶ παρασκευῇ προεῖχον· τῷ τε σατραπείοντι ἐπὶ θαλάσῃ τοῦτο οἰκητήριον ἀπεδέδεικτο, καθάπερ γε αὐτῷ βασιλεῖ τὰ Σούαα. γενομένης δὲ πρὸς Τισσαφέρνην σατραπὴν τῶν περὶ Ἰωνίαν μάχης ἐν Ἐρμου πεδίῳ, τὴν τε ἵππον τὴν Περσῶν ἐνίκησεν ὁ Ἀγησίλαος καὶ τὸ πεζὸν τότε πλείστον ἀθροισθέν μετὰ γε τὸν Ξέρξου καὶ πρότερον ἔτι ἐπὶ Σκύθας Λαγρίου καὶ ἐπὶ Ἀθήνας στρατῶν. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀγασθέντες τὸ ἐς τὰ πράγματα τοῦ Ἀγησιλάου πρόθυμον, διδόνασιν ἄρχοντα εἶναι καὶ τῶν νεῶν αὐτῶν. ὁ δὲ ταῖς μὲν ταῖς ἐπέστησεν ἡγεμόνα Πείσανδρον (τοῦ Πεισάνδρου δὲ εὐύχαυε συνοικῶν ἀδελφῇ), τῷ παλέμῳ δὲ αὐτὸς κατὰ γῆν προσεῖχεν ἐφόωμένως. καὶ οἱ θεῶν τις ἐβάσκησε, μὴ ἀγαγεῖν τὰ βουλευόμενα ἐς τέλος. 4. Ὡς γὰρ δὴ ἐπύθετο Ἀρταξέρξης μάχας τε, ὥς ἐνίκησεν Ἀγησίλαος, καὶ ὡς τὸ πρόσω χειρούμενος τὰ ἐν πολλοῖς πρότερον αἰὲν ἀντὶ τῷ στρατῷ, Τισσαφέρνην μὲν, καὶ περὶ τὰ πρότερα εὐεργέτην ὄντα, ζημιῶ θανάτῳ, Τιθραύστην δὲ κατέπεμψεν ἐπὶ θάλασσαν, καὶ φρονῆσαι τε δεινόν, καὶ τι καὶ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔχοντα δεινοῖας. οὗτος ὡς ἀφίκετο ἐς Σάρδεις, αὐτίκα ἐπενόει τρόπον, ᾧ τινα ἀναγκάσει Λακεδαιμονίους τὴν ἐκ τῆς Ἀσίας ἀντακαλέσασθαι στρατιάν. ἄνδρα οὖν Ῥόδιον Τιμοκράτην ἐς τὴν Ἑλλάδα πέμπει χρήματα ἄγοντα, ἐντειλόμενος πόλεμον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐργάσασθαι Λακεδαιμο-

νίσις. οἱ δὲ τῶν χρημάτων μεταλαβόντες Ἀργείων
 μὲν Κύλων τε εἶναι λέγονται καὶ Σωδάμας, ἐν Θή-
 βαϊς δὲ Ἀνδροκλείδης καὶ Ἰσμηνίας καὶ Ἀμφίθεμις·
 μετέσχε δὲ καὶ Ἀθηναῖος Κέφαλος καὶ Ἐπικράτης,
 καὶ ὅσοι Κορινθίων ἐφρόνουν τὰ Ἀργείων, Πολυάν-
 θης τε καὶ Τιμόλαος. οἱ δὲ ἐς τὸ φανερόν τοῦ πο-
 λέμου παρασχόντες τὴν ἀρχὴν ἐγένοντο οἱ ἐξ Ἀμφί-
 σης Λοκροί. τοῖς γὰρ δὴ Λοκροῖς ἢ πρὸς τοὺς Φω-
 κίας ἐτύγχανεν οὕσα ἀμφισβητήσιμος γῆ. ἐκ ταύτης
 ὑπὸ Θηβαίων ἐπαρθέντες τῶν περὶ Ἰσμηνίαν τὸν τε
 σῆτον ἀκμάζοντα ἔτεμον καὶ ἤλασαν λείαν ἄγοντες.
 ἐνέβαλον δὲ πανδημεὶ καὶ οἱ Φωκεῖς ἐς τὴν Λοκρίδα,
 καὶ ἐδήλωσαν τὴν χώραν. ἐπηγάγοντο οὖν οἱ Λοκροὶ
 συμμάχους Θηβαίους, καὶ τὴν Φωκίδα ἐπόρθησαν.
 5. Ἐς δὲ τὴν Λακεδαιμόνα ἐλθόντες οἱ Φωκεῖς τοῖς
 Θηβαίοις ἐπέκειντο, καὶ ἐδίδασκον, οἷα ἐπεπόνθε-
 σαν ὑπ' αὐτῶν. Λακεδαιμονίοις δὲ πόλεμον πρὸς
 Θηβαίους ἔδοξεν ἄρασθαι. ἐποιοῦντο δὲ ἐς αὐτοὺς
 καὶ ἄλλα ἐγκλήματα, καὶ τὴν ἐν Αὐλίδι αὐτῶν
 ὕβριν ἐς τὴν Ἀγροιλῆου θυσίαν. Ἀθηναῖοι δὲ τὴν
 διάνοιαν τῶν Λακεδαιμονίων προπεπυσμένοι πέμ-
 πουσιν ἐς Σπάρτην, ὅπλα μὲν σφᾶς ἐπὶ Θήβας δεύ-
 μενοι μὴ κινήσαι, δίκη δὲ ὑπὲρ ὧν ἐγκαλοῦσιν δια-
 κρίνεσθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ πρὸς ὕβριν ἀποπέμ-
 πουσιν τὴν πρεσβείαν. τὰ δὲ ἐπὶ τούτοις ἐς τε τὴν
 Λακεδαιμονίων ἔξοδον καὶ τὰ ἐς τὴν Αὐσάνδρου τε-
 λευτήν ἐδήλωσέ μοι τοῦ λόγου τὰ ἐς Πανσακίαν.
 6. Καὶ ὁ κληθεὶς Κορινθιακὸς πόλεμος ἐς πλεον
 αἰὶ προῆλθεν ἀπὸ τῆς Λακεδαιμονίων ἀρξάμενος ἐς

Βοιωτίαν ἐξοδου. κατὰ ταύτην μὲν δὴ τὴν ἀνάγκην ὀπίσω τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας ἀπῆγεν Ἀγησίλαος. ἐπεὶ δὲ ἐξ Ἀβύδου περαιωθεὶς ναυσὶν ἐς Σηοτὸν καὶ διεξελθὼν τὴν Θορικήν ἀφίκετο ἐς Θεσσαλίαν, ἐνταῦθα οἱ Θεσσαλοὶ χάριτι τῇ ἐς Θηβαίους τοῦ πρόσω τὸν Ἀγησίλαον ἐπειρῶντο εἶργειν· ἦν δὲ τι εὐνοίας ἐκ παλαιοῦ καὶ ἐς τὴν πόλιν αὐτοῖς τὴν Ἀθηναίων. 7. Ἀγησίλαος δὲ Θεσσαλίαν τε διεξῆλθε, τρεψάμενος αὐτῶν τὸ ἵππικόν, καὶ αὐτίς διὰ Βοιωτῶν διώδευσε, Θηβαίους ἐν Κορωνείᾳ καὶ τὸ ἄλλο νικήσας συμμαχικόν. ὥς δὲ ἐτράποντο οἱ Βοιωτοί, καταφεύγουσιν ἄνδρες ἐξ αὐτῶν ἐς ἱερὸν Ἀθηνᾶς ἐπὶ κλησὶν Ἰωνίας. Ἀγησίλαος δὲ εἶχε μὲν τραῦμα ἐκ τῆς μάχης· ἐς δὲ τοὺς ἱκέτας παρενόμησεν οὐδ' οὕτως.

CAPVT X.

Agésilas denuo cum exercitu Corinthum venit, et Amyclaeenses dimissi ad Hyacinthia celebranda ab Iphicrate opprimuntur in itinere — Agésilas Aetolis opem fert — in Aegyptum traiecit et in itinere moritur — Archidamo regnante Phocenses Delphici Apollinis templum occupant et a Lacedaemoniis contra Thebanos adiuvantur — Archidamus Tarentinis auxilio proficiscitur et ibi in pugna interficitur — Agis, rex, contra Antipatrum pugnans occumbit — Laconici agri descriptio incipit a regione Scotitas dicta — de vico Caryae dicta et Dianae Caryatidis cultu — reliquiis Solasiae — Apollinis Pythaei signo in monte Thornace.

Οὐ πολλῶν δὲ ἕταρον τὸν ἀγῶνα ἔθηκαν τῶν Ἰσθμίων οἱ ἐπὶ Λακωνισμῶ φεύγοντες. Κορίνθιοι δὲ

ἐν τῇ πόλει τότε μὲν τῷ Ἀγησιλάου δαίματι ἡσυχάζον· ἀναξυῦξαντος δὲ ἐς τὴν Σπάρτην, οὗτοι καὶ αὐτοὶ μετὰ Ἀργείων τὰ Ἱσθμια ἄγουσιν. ἀφίκετο δὲ καὶ αὐθις ἐπὶ Κόρινθον στρατιῇ· καὶ (ἐπὶ γὰρ Ῥακίνθια) ἀφίησι τοὺς Ἀμυκλαεῖς οἰκαδε ἀπελθόντας τὰ καθεσθηκότα τῷ τε Ἀπόλλωνι καὶ Ῥακίνθῳ δοῦναι. ταύτην τὴν μοῖραν ἐπιθέμενοι κατ' ὁδὸν Ἀθηναῖοι καὶ Ἰφικρέτης διέφθειραν. 2. Ἀγησίλαος δὲ καὶ ἐς Αἰτωλίαν ἐπικουρήσων ἀφίκετο Αἰτωλοῖς ὑπὸ Ἀκαρνάνων πόλεμοι πιζομένοις, καὶ Ἀκαρνάνων ἡγάκασε καταλύσασθαι τὸν πόλεμον, οὐ πολὺ ἀποδέοντας Καλυδῶνα καὶ τὰ ἄλλα Αἰτωλῶν πόλιναι ἤρηκται. 3. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπλευσε καὶ ἐς Αἴγυπτον, ἀφαστηκότων ἀπὸ βασιλείας τῶν Αἰγυπτίων, βοηθήσων. καὶ ἔστιν Ἀγησιλάῳ πολλὰ τε εὐργασμένα καὶ μνήμης ἄξια ἐν Αἰγύπτῳ· καὶ (ἦ γὰρ ἤδη γέρον) τὸν μὲν κατὰ τὴν πυρείαν ἐπέλαβεν ἡ μοῖρα· Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὥς ἐκομίσθη σφίσιν ὁ νεκρὸς, θάπτουσιν αὐτὸν βασιλείων ἐμήσαντες μάλιστα. 4. Ἀρχιδάμου δὲ τοῦ Ἀγησιλάου βασιλεύοντος, κατέλαβον τὸ ἱερὸν Φωκεῖς τὸ ἐν Σελφοῖς. Θηβαῖοις μὲν δὴ πολεμεῖν, τοῖς Φωκεῦσιν ἀφίκετο μὲν καὶ ἰδίᾳ συμμαχικὰ ἐπὶ χρήμασιν, ἀπὸ δὲ κοινοῦ λόγον Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Ἀθηναῖοι σφίσιν ἤμνον· οἱ μὲν, ἀρχαίαν δὴ τινα ἐκ τῶν Φωκίων μνημονεύοντες εὐεργεσίαν· Λακεδαιμόνιοι δὲ, προφάσει μὲν καὶ οὗτοι φιλίας, κατὰ ἔχθος δὲ, ἐμοὶ δοκεῖν, τὸ Θηβαίων. Θεόπομπος δὲ ὁ Σαμασιστράτου, τὸν τε Ἀρχίδαμον μετασχὲν τῶν πραγμάτων

αὐτὸν, καὶ εἴτι Διανίχαν τὴν Ἀρχιδάμου γυναῖκα πα-
ρὰ τῶν δυναστευόντων ἐν Φωκεῦσιν ἔφη λαμβάνου-
σαν δορεῖν ἐτοιμότερον ποιεῖν σφισιν ἐς τὴν συμμα-
χίαν Ἀρχίδαμον. τὸ μὲν δὴ χρήματα ἱερὰ δεξασθαι
καὶ ἀνδράσιν ἀμῦναι μαντεῖον πορθέησας τὸ ἐπιφα-
νέστατον, οὐκ εἰς ἔπαινον τίθειται· τοσοῦτον δὲ οἱ
πρόσσειται εἰς ἔπαινον. Δελφῶν γὰρ τοὺς τε ἡβόν-
τας ἀποκτεῖναι, καὶ γυναῖκας καὶ τέκνα ἐξανδραπο-
δίσασθαι, καταβαλεῖν δὲ καὶ αὐτὴν ἐς ἔδαφος τὴν
πόλιν ἐτόλμων οἱ Φωκεῖς· ταῦτα οὖν μὴ παθεῖν
ὑπὸ τῶν Φωκίων αὐτοὺς παρητήσατο Ἀρχίδαμος.
5. Διέβη δὲ καὶ ἐς Ἰταλλαν ὕστερον Ταραντίνοισι
βαρβάρων πόλεμον συνδιοίσων σφίσιν ὁμόρων· καὶ
ἀπέθανε τε αὐτόθι ὑπὸ τῶν βαρβάρων. καὶ αὐτοῦ
τὸν νεκρὸν ἁμαρτεῖν τάφου, τὸ μῆνιμα ἐγένετο ἐμ-
ποδῶν τὸ ἐκ τοῦ Ἀπόλλωνος. 6. Τοῦ δὲ Ἀρχιδά-
μου τούτου τὸν μὲν πρεσβύτατον παῖδα Ἄγιν κα-
τέλαβεν ἀποθανεῖν Μακεδόσιν ἐναντία καὶ Ἀντι-
πάτρῳ μαχεσάμενον· Εὐδαμίδας δὲ ὁ νεώτερος
Λακεδαιμονίοις ἐβασίλευσεν ἄγουσιν εἰρήνην. τὰ
δὲ ἐς Ἄγιν τὸν Εὐδαμίδου καὶ ἐς Εὐρυνδαμίδαν τὸν
Αγιδος ὡς ἔσχεν, ἤδη μοι καὶ τὰδε ἡ Σικυνωρία γρα-
φή διέξεισιν.

7. Ἰοῦσι δὲ ἀπὸ τῶν Ἑρμῶν ἐστὶν ὁ τόπος οὗ-
τος ἅπας δρυῶν πλήρης· τὸ δὲ ὄνομα τῷ χωρίῳ
Σκοπιτᾶς. τὸ δὲ σκότος οὐ τὸ συνεχές τῶν δένδρων
ἐποίησεν, ἀλλὰ Ζεὺς ἐπέκλησιν ἔοχε Σκοπιτᾶς, καὶ
ἔστιν ἐν ἀριστερεῇ τῆς ὁδοῦ δέκα μάλιστα παρὰ στέ-
δια ἐκτραπομένοις ἡρὸν Σκοπιτᾶ Διός, ἐπανελθόν-

των δὲ ἐντεῦθεν προελθοῦσιν ὀλίγον, καὶ τραπίσιον αὐθις ἐς ἀριστεράν, ἀγαλμὰ ἐστὶν Ἡρακλέους καὶ τρόπαιον· ἀναστῆσαι δὲ ἐλέγτο Ἡρακλῆς ἀποκτείνων Ἱπποκόωντα καὶ τοὺς παῖδας. 8. Τρίτη δὲ ἐκ τῆς ὁδοῦ τῆς εὐθείας ἐμβολὴ κατὰ τὰ δεξιὰ ἐς Κερύας ἄγει, καὶ ἐς τὸ ἱερὸν τῆς Ἀρτέμιδος. τὸ γὰρ χωρίον Ἀρτέμιδος καὶ Ἰνυμφῶν ἐστὶν αἱ Κάρναι, καὶ ἀγαλμα ἔστηκεν Ἀρτέμιδος ἐν ὑπαίθρῳ Καρνάτιδος. χοροὺς δὲ ἐνταῦθα αἱ Λακεδαιμονίων παρθένοι κατὰ ἕτος ἰστᾶσι, καὶ ἐπιχώριος αὐταῖς καθέστηκεν ὄρχησις. 9. Ἀναστρέψαντι δὲ καὶ κατὰ τὴν λεωφόρον ἰδόντι, ἐρείπια Σελασίας ἐστί. ταύτην, καθὼς καὶ πρότερον ἔγραψα, ἥνδραπαδίσαντο Ἀχαιοὶ, Λακεδαιμονίους καὶ τὸν βασιλέα Κλεομένην τὸν Λεωνίδου μάχῃ νικήσαντες. 10. Ἐν δὲ Θόρνακι (ἐς γὰρ τοῦτον ἀφίξῃ προῖον) ἀγαλμὰ ἐστὶ Πυθαίως Ἀπόλλωνος, κατὰ τὰ αὐτὰ τῷ ἐν Ἀμύκλαις πεποιημένον· τὸ δὲ σχῆμα ὁμοῖον ἐστὶν, ἐπὶ ἐκείνῳ γράψαι. Λακεδαιμονίοις γὰρ ἐπιφανέστερά ἐστι τὰ ἐς τὸν Ἀμυκλαῖον, ὥστε καὶ τὸν χρυσὸν, ὃν Κροῖσος ὁ Αὐδός τῷ Ἀπόλλωνι ἔπειψε τῷ Πυθαεῖ τούτῳ, ἐς κόσμον τοῦ ἐν Ἀμύκλαις κατεχρήσαντο ἀγάλματος.

CAPVT XL

De urbe Sparta seu Lacedaemone — memorandis in foro Spartae, aedibus senatorum et magistratuum in eo, senatu, Ephoris et Bidiaeis — porticu Persica — templo Caesaris et Augusti imperator. — Agio vate et Tisameno eiusque de quinque victoriis vaticinio — regione fori Choro dicta —

reliquis templis, signis ac memorandis in foro.

Ἀπὸ δὲ Θόρνακος προελθόντι ἐστὶν ἡ πόλις, Σπάρτη μὲν ὀνομασθεῖσα ἐξαρχῆς, προσλαβοῦσα δὲ ἀνὰ χρόνον καὶ Λακεδαιμῶν ἡ αὐτὴ καλεῖσθαι· τίως δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἔκειτο τῇ γῇ. ὃ δὲ ἐν τῇ συγγραφῇ μοι τῇ Αἰθίδι ἐπανόρθωμα ἐγένετο, μὴ τὰ πάντα με ἐφεξῆς, ἀλλὰ τὰ μάλιστα ἄξια μνήμης ἐπιλεξάμενον ἀπ' αὐτῶν εἰρηκέναι, δηλώσω δὴ πρὸ τοῦ λόγου τοῦ ἐς Σπαρτιάτας· ἐμοὶ γάρ ἐξ ἀρχῆς ἠθέλησεν ὁ λόγος ἀπὸ πολλῶν καὶ οὐκ ἄξιων ἀφηγήσασθαι, ὡς ἕκαστοι παρὶ σφίσι λέγουσιν, ἀποκρίναι τὰ ἀξιολογώτατα. ὥς οὖν εὖ βεβουλευμένος, οὐκ ἔστιν ὅπου παραβῆσομαι. 2. Λακεδαιμονίων τοῖς Σπάρτην ἔχουσιν ἔστιν ἀγορὰ θείας ἄξια, καὶ τῆς τε γερουσίας βουλευτήριον, καὶ τῶν ἐφόρων, καὶ νομοφυλάκων, καὶ καλουμένων Βιδιαίων ἀρχιὰ ἔστιν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς. ἡ μὲν δὴ γερουσία συνέδριον Λακεδαιμονίοις κυριώτατον τῆς πολιτείας, οἱ λοιποὶ δὲ εἰσιν ἀρχοντες. τοῖς δὲ ἐφόροις καὶ Βιδιαίοις πάντε ἀρχὴν ἐκατέροις οὖσι, τοῖς μὲν ἐπὶ τῷ τὰ Πλατάνιστα καλούμενα καὶ ἄλλους τῶν ἐφήβων ἀγῶνας τιθέναι καθέστηκεν, ἑφόροι δὲ τὰ τε ἄλλα διοικοῦσι τὰ σπουδῆς μάλιστα ἄξια, καὶ παρέχονται τὸν ἐπὶ νῦμον, κατὰ δὴ καὶ Ἀθηναίοις τῶν καλουμένων ἐνεία ἐπὶ νῦμός ἐστιν εἰς ἀρχῶν. 3. Ἐπιφανέστατον δὲ τῆς ἀγορᾶς ἔστιν, ἣν οἱ αἰὶν Περαικὴν ὀνομάζουσιν ἀπὸ λαφύρων ποιηθεῖσαν τῶν Μηδικῶν· ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτὴν ἐς μέγεθος τὸ νῦν καὶ ἐς κόσμον

τὸν παρόντα μεταβεβλήκασιν. εἰσὶ δὲ ἐπὶ τῶν κι-
νων Πέρσαι λίθου λευκοῦ καὶ ἄλλοι, καὶ Μυρδό-
νιος ὁ Γωβρόνυ. πεποιήται δὲ καὶ Ἀσπερμωία, θι-
γάτηρ μὲν Αὐγδάμιδος, ἐβασίλευσε δὲ Ἀλικαρνα-
σοῦ. ταύτην φασὶν ἔκονσάως ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα συ-
στρατεῦσαι Ξέρξῃ, καὶ ἔργα ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἐν Σα-
λαμῖνι ἀποδείξασθαι. 4. Νυοὶ δὲ εἰσὶν ἐπὶ τῆς
ἁγορᾶς, Κεῖσαρος, ὃς μοναρχίας πρῶτος ἐν Ῥω-
μαίοις ἐπεθύμησεν, καὶ ἀρχὴν τὴν καθεστηκυῖαν
πρῶτος ἐκτίησάτο· ὁ δὲ Αὐγοῦστοι πεποιήται παιδί
ἐκείνου, τὴν τε βασιλείαν βεβαιωσαμένη μᾶλλον,
καὶ ἀξιώματος καὶ δυνάμεως ἐς πλεον ἢ πατὴρ οἱ
προελθόντι. τὸ δὲ ὄνομα εἶναι τοῦτω Αὐγουστος,
ὃ κατὰ γλῶττιαν δύναται τὴν Ἑλλήνων σεβαστός.
5. Τοῦ δὲ Αὐγοῦστοι δεικνύουσι πρὸς τῷ βοιωτῷ
χαλκῇν εἰκόνα Ἀγίου. τοῦτον τὸν Ἀγίαν μαντευσά-
μενόν φασὶ Αὐσάνδρῳ, τὸ Ἀθηναίων ἑλεῖν ναυτικόν
περὶ Αἰγὸς ποταμοὺς πλην τριήρων δέκα· αὗται δὲ
ἀποφεύγουσιν ἐς Κύπρον, τοὺς δὲ ἄλλας οἱ Δακεδαί-
μόνιοι καὶ αὐτὰς καὶ τοὺς ἄνδρας αἰροῦσιν. ὁ δὲ
Ἀγίας Ἀγελόχου παῖς ἦν τοῦ Τισαμενοῦ. 6. Τι-
σαμενῶ δὲ ὄντι Ἰωλείῳ τῶν Ἰαμιδῶν λόγιον ἐγένετο,
ἄγωνας ἀναιρητέσθαι πάντα ἐπιφανιστάτους αὐτόν.
οὕτω πάνταθλον Ὀλυμπιάσιν ἡσκήσας, ἀπῆλθεν
ἡττηθεὶς, καὶ τοι τὰ δύο γὰρ ἦν πρῶτος· καὶ γὰρ
δρομῷ τε ἐκράτει, καὶ πηδήματι Ἰερώνυμον τὸν Ἀν-
δριον. καταπαλαισθεὶς δὲ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὁμαρτῶν
τῆς νίκης, συνίησι τοῦ χρησμοῦ, δίδόναι οἱ τὸν
θεὸν μαντευομένῳ πάντα ἀγῶνας πολέμῳ κρατῆσαι.

Λακεδαιμόνιοι δέ (οὐ γὰρ εἶχον ἀνηκόως, ὥν Τιτα-
μενῷ προεῖπεν ἡ Πυθία) πείθουσι μετοικήσαι τα ἐξ Ἠ-
λιδος μαντεύεσθαι Σπαρτιατῶν τῷ κοινῷ· καὶ σφισιν
ὁ Τιταμενὸς ἀγῶνας πολέμου πέντε ἐπέταξε. πρῶ-
τον μὲν Ἡλισταῖσις ἐναντία Περσῶν, δευτέρον δὲ
ἐν Τεγείᾳ, πρὸς Τεγεάτας καὶ Ἀργείους μάχης Λακε-
δαιμονίοις συνεσιώσης, ἐπὶ τούτοις δὲ ἐν Λιπαιῶ-
σιν, Ἀρκάδων πάντων πλὴν Μαντινέων ἀντιτεταγμέ-
των· (οἱ δὲ Λιπαιεῖς ἐν τῇ Μαιναλίᾳ πόλισμα Ἀρ-
κάδων ἦσαν) τέταρτον δὲ ἡγωνίσαστο πρὸς τοὺς ἐξ
Ἰσθμοῦ Ἰθώμην ἀποστήσαντας ἀπὸ τῶν εἰλώτων·
ἀπέστησαν δὲ οὐχ ἅπαντες οἱ εἰλωτες, ἀλλὰ τῶν
Μεσσηνιακῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων εἰλώτων ἀποσχί-
σθέντες· καὶ μοι καὶ τὰδε ὁ λόγος περὶ ταῖς ἐπέξευσιν·
τότε δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἀποσιάντας ἀπέλθειν
ὑποσπόνδους εἴασαν, Τιταμενῷ καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς
χρηστηρίῳ πειθόμενοι. τελευταῖον δὲ ὁ Τιταμενὸς
ἐμαντεύσατο ἐν Τανάγρα σφίσι πρὸς Ἀργείους καὶ
Ἀθηναίους μενομένης συμβολῆς. τὰ μὲν Τιταμε-
νοῦ τοιαῦτα ἐπονθανόμην ὄντα. 7. Σπαρτιάταις
δὲ ἐπὶ τῆς ἀγορῆς Πυθαεὺς τί ἐστι καὶ Ἀπόλλωνος
καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Ἀητοῦς ἀγάλματα. Χορὸς δὲ
οὗτος ὁ τόπος καλεῖται πᾶς, ὅτι ἐν ταῖς γυμνοπαι-
δίαις (ἐορτῇ δὲ τὴν τις ἄλλη καὶ αἱ γυμνοπαιδία διὰ
σπουδῆς Λακεδαιμονίοις εἶσιν) ἐν ταύταις οὖν οἱ
ἔφηβοι χοροὺς ἱστῶσι τῷ Ἀπόλλωνι. 8. Τούτων δὲ
οὐ πόρρω Γῆς ἱερὸν καὶ Διὸς ἀγροῖον, τὸ δὲ Ἀθη-
ναῖς ἀγοραίας καὶ Πασιδῶνος, ὃν ἐπονομάζουσιν
Ἀσφύλιον· καὶ Ἀπόλλωνος αὐτῆς καὶ Ἥρας. ἀνά-

κεῖται δὲ καὶ Δήμου τοῦ Σπαρτιατῶν ἀνδρός, μεγάλῃ μέγας, καὶ Μοιρῶν Λακεδαιμονίοις ἐστὶν ἱερὸν· Ὀρίστου δὲ τοῦ Ἀγαμέμνονος πρὸς αὐτοῦ τάφος. κομισθέντι γὰρ ἐκ Τυγίας τοῦ Ὀρίστου τὰ ὀστέα κατὰ μαντείαν θάπτουσιν ἐνταῦθα. παρὰ δὲ τοῦ Ὀρίστου τὸν τάφον ἐστὶν εἰκὼν Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμέδονος, ὃν βασιλέων ἐς τοσοῦτο τιμῆς προήχασιν, ὥστε οἱ τὰς ἀρχὰς ἔχοντες, ὅποσα δεῖ σημαίνεισθαι, τοῦ Πολυδώρου σημαίνονται τῇ εἰκόνι. ἔστι δὲ καὶ Ἑρμῆς ἀγοραῖος Διόνυσον φέρων παῖδα, καὶ τὰ ἀρχαῖα καλούμενα Ἐφορεῖα, ἐν δὲ αὐτοῖς Ἐπιμενίδου τοῦ Κρητὸς μνημα, καὶ Ἀφαιρέως τοῦ Περσέως, καὶ τὰ γὰρ ἐς Ἐπιμενίδην Λακεδαιμονίους δοξάζω μᾶλλον Ἀργείοις λέγειν εἰκότα. ἐνταῦθα, ἔνθα αἱ μοῖραι, καὶ ἔστιν ἡ καὶ Λακεδαιμονίσις. ἔστι καὶ Ζεὺς ἕνιος καὶ Ἀθηνᾶ ξενία.

CAPVT XII.

De via Aphetais dicta — Icarii et Danaï cursus certamine filiarum prociis proposito — dæmo Polydori Booneta dicta — templo et signo Dianæ Celeuthææ et memorandis herois — luco Neptuni Taenarii, Dianæ signo et regione Hellonium dicta — Talthybii monumento — aliis memorandis sepulcris et templis etc. in hac urbis regione — Sciadæ, ubi conciones habentur — signis Iovis et Veneris Olympiæ.

ἴοντι δὲ ἐκ τῆς ἀγορᾶς κατὰ τὴν ὁδόν, ἣν Ἀφείας ὀνομάζουσι, τὰ καλούμενα Βοώνητιά ἐστι. καὶ μετ' ὁ λόγος ἀπαιτεῖ πρότερον εἰπεῖν τὰ ἐς τὴν ἐπίκλησιν τῆς ὁδοῦ. 2. Τοῖς μνηστῆρσιν Ἰκάριον τῆς Πηνελό-

της φασὶν ἀγῶνα προθεῖναι δρόμον· καὶ ὅτι μὲν Ὀδυσσεὺς ἐκράτει, δηλὰ ἐστίν. ἀφιθῆναι δὲ αὐτοὺς λέγουσιν ἐς τὸν δρόμον διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς Ἀρταΐδος. δοκεῖ δ' ἐμοί, δρόμου Ἰκάριος τὸ ἀγώνισμα ἐποίησε, μιμούμενος Δαναόν. Δαναῶ γὰρ τοῦτο ἐπὶ ταῖς θυγατρῶσιν εὐρέθη, καὶ ὥς γυναῖκα οὐδεὶς ἤθελεν ἐξ αὐτῶν διὰ τὸ μίasma ἀγαγέσθαι, διέπεμπε δὴ ὁ Δαναὸς ἱδρῶν ἄνευ δώσειν, ἥ ἂν ἕκαστος κατὰ κάλλος ἀρέσκηται. ἀφικομένοις δὲ ἀνδράσιν οὐ πολλοῖς ἀγῶνα δρόμου κατέστησε, καὶ πρώτῳ τε ἐλθόντι ἐγίνετο ἐλέσθαι πρώτῳ τῶν ἄλλων, καὶ μετ' ἐκείνον τῷ δευτέρῳ, καὶ ἦδη κατὰ τὰ αὐτὰ ἄχρη τοῦ τελευταίου· τὰς δὲ ὑπολειφθείσας μένειν ἔφοδον ἄλλην μνηστῆρων ἔδει, καὶ ἀγῶνα ἄλλον δρόμου. 3. Λακεδαιμονίοις δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην ἐστίν, ὡς ἦδη λέλεκται μοι, τὰ ὀνομαζόμενα Βοόνητα, Πολυδώρου ποτὶ οἰκίᾳ τοῦ βασιλέως· ἀποθανόντος δὲ, παρὰ τοῦ Πολυδώρου τῆς γυναικὸς ἐπρίαντο ἀντιδύοντες βοῦς. ἀργύρου γὰρ οὐκ ἦν πῶ τότε οὐδὲ χρυσοῦ νόμισμα, κατὰ τὸν τρόπον δὲ ἔτι τὸν ἀρχαῖον ἀντιδίδωσαν βοῦς, καὶ ἀνδρόποδα, καὶ ἀργὸν τὸν ἄργυρον καὶ χρυσόν. οἱ δὲ ἐς τὴν Ἰνδικὴν ἐσπλάοντες φορτίων φασὶν Ἑλληνικῶν τοὺς Ἰνδοὺς ἀγῶνιμα ἄλλα ἀνταλλάσσεσθαι, νόμισμα δὲ οὐκ ἐπίστασθαι, καὶ ταῦτα χρυσοῦ τε ἑφθόγου καὶ χαλκοῦ παρόντος σφίσι. 4. Τοῦ δὲ τῶν Βιδυαίων ἀρχείου πέραν ἐστὶν Ἀθηναῖς ἱερὸν· Ὀδυσσεὺς δὲ ἱδρῦσασθαι τὸ ἄγαλμα λέγεται, καὶ ὀνομάσαι Κελεῦθαιαν, τοὺς Πηνελόπης μνηστῆρας τῷ δρόμῳ νικήσας. ἱδρῦσασθαι δὲ τῆς Κελενθίας

ἑρὰ ἀριθμῶν τρία, διεσπληνόμενα ἀπ' ἀλλήλων. Προϊόντων δὲ κατὰ τὴν Ἀφειταΐδα, ἥρῳά ἐστιν, Ἰοπὸς τε κατὰ Αἰλέγα ἢ Μύλητα γενέσθαι δοκοῦντος, καὶ Ἀμφιαράου τοῦ Ὀϊκλέους. τοῦτο δὲ τοὺς Τυνδάρεω παῖδας νομίζουσιν αἵτε ἀνέψιῳ τῷ Ἀμφιαράῳ ποιῆσαι. καὶ αὐτοῦ Αἰλεγὸς ἐστὶν ἡρῶν. 5. Τούτων δὲ οὐ πρόρῳ τέμενος Ποσειδῶνος Τιναρίου· Τιναρίον δὲ ἐπονομάζουσιν. οὐ μακράν δὲ Ἀθηνᾶς ἀγῆλα, ὃ τοὺς ἐς Ἰταλίαν τε καὶ Τύραντα ὑποικισθέντας ἀναθεῖναι λέγουσι. τὸ δὲ χωρίον, ὃ καλοῦσιν Ἑλλήνιον, ἐστὶν εἰρημένον, ὥς οἱ τῶν Ἑλλήνων Ξέρξην διαβαίνοντα ἐς τὴν Εὐρώπην παρεσκευάζοντο ἀμυνόμενοι, κατὰ ταῦτο αὐτὸ χωρίον βουλευσάμενοι, τρόπον ὅστινα ἀνθέξουσιν. ὃ δὲ ἕτερος τῶν λόγων, τοὺς Μενελάου χάριτι στρατεύσαντας ἐπὶ Ἰλιον βουλευσασθαι φασιν ἐνταῦθα, ὅπως ἀναπλεύσονται ἐς Τροίαν καὶ δίκας δυνήσονται παρὰ Ἀλεξάνδρου λαβεῖν τῆς Ἑλένης ὑρπαγῆς. 6. Τοῦ δὲ Ἑλληνίου πλησίον Ταλθυβίου μνήμα ἀποφαίνονται· δεικνύουσι δὲ καὶ Ἀχαιῶν Αἰγυεῖς ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, Ταλθυβίου καὶ οὗτοι φάμενοι μνήμα εἶναι. Ταλθυβίου δὲ τοῦτου μνήμα ἐπὶ τῷ φόνῳ τῶν κηρύκων, οἱ παρὰ βασιλείᾳ Λαοτίου γῆν τε καὶ ὕδωρ αἰτήσαντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπέμφθησαν, Λακεδαιμονίοις μὲν ἐπισήμαινεν ἐς τὸ δημόσιον, ἐν Ἀθήναις δὲ ἰδίᾳ τε καὶ ἐς ἐνὸς οἴκον ἀνδρὸς κατασκήψαι Μιλτιάδου τοῦ Κίμωνος ἐγγυῶναι δὲ καὶ τῶν κηρύκων τοῖς ἐλθοῦσιν ἐς τὴν Ἀττικὴν ὁ Μιλτιάδης ἀποθανεῖν αἴτιος ὑπὸ Ἀθηναίων. 7. Λακεδαιμονίοις δὲ ἐστὶ μὲν Ἀπόλλωνος

Ἀκρεΐτα βωμὸς, ἔστι δ' ἐπονομαζόμενον Γάσηπτον, ἱερὸν Γῆς· Ἀπόλλων δὲ ὑπὲρ αὐτὸ ἵδρυνται Μαλιατικῆς. ἐπὶ δὲ τοῦ πέρατι Ἀφειαΐδος, ἐγγύτατα ἤδη τοῦ τείχους, Δικτύωνης ἔστιν ἱερὸν, καὶ βασιλῆες τῶν καλουμένων Εὐρυπρωτιδῶν. παρὰ δὲ τὸ Ἑλλήνιον Ἀρσινόης ἱερὸν, Λευκίππου τε θυγατρὸς, καὶ γυναικῶν τῶν Πολυδεύκους καὶ Καστορος ἀδελφῆς. πρὸς δὲ τοῖς Φρουρίοις καλουμένοις γὰρ ἔστιν Ἀριέμιδος· καὶ προελθοῦσιν ὀλίγον πεποιήται μνήμα τοῖς ἐξ Ἡλίδος μάντεσι, καλουμένοις δὲ Ἰαμίδασι. καὶ Μάρωνός ἐστιν ἱερὸν καὶ Ἀλφειοῦ· Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐς Θερμοπύλας στρατευσαμένων λόγον μάλιστα ἀξίως μαχέσασθαι μετὰ δὴ αὐτὸν δοκοῦσι Λαωνίδην. τοῦ δὲ Τροπαίου Διὸς τὸ ἱερὸν ἐποίησαν οἱ Λαοιῖς, πολέμῳ τοὺς τε ἄλλους Ἀχαιοὺς, οἳ γῆν τὴν Λακωνικὴν τηνικαῦτα εἶχον, καὶ τοὺς Ἀμυκλαίους κρατήσαντες. τὸ δὲ ἱερὸν τῆς μεγάλης μητρὸς τιμᾶται περισσῶς δὴ τι. μετὰ δὲ αὐτὸ ἤρῃα Ἰππολύτου τέ ἐστι τοῦ Θησέως, καὶ Αὐλῶνος Ἀρκάδος, υἱοῦ δὲ Τησιμέρους. Τησιμένη δὲ Παρθενόπαίου τοῦ Μεγαλῶνος ἀδελφόν, οἳ δὲ παῖδα εἶναι λέγουσιν. 8. Ἐτέρη δὲ ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐστὶν ἔξοδος, καὶ ἦν πεποιήται σφισιν ἢ καλουμένη Σκιάς, ἐνθα καὶ νῦν ἔτι ἐκκλησιάζουσι. ταύτην τὴν Σκιάδα Θεοδώρου τοῦ Σομίου φασὶν εἶναι ποίημα, ὃς πρῶτος διαχλαί σιδήρεον εὖρε καὶ ἀγάλματα ἀπ' αὐτοῦ πλάσαι. ἐνταῦθα ἐκρέμασαν Λακεδαιμόνιοι τὴν Τιμοθέου τοῦ Μιλησίου κισθάραν, καταγνόντες, ὅτι χορδαῖς ἐπὶ ταῖς ἀρχαίαις ἐφεῦρεν ἐν τῇ κιθαρῳδίᾳ

τέσσαρας χορδὰς. 9. Πρὸς δὲ τῇ Σκιᾷδε οἰκοδόμη-
 μά ἐστι περιφερὲς, ἐν δὲ αὐτῇ Διὸς καὶ Ἀφροδίτης
 ἀγάλματα ἐπέκλῃσιν Ὀλυμπίων· τοῦτο Ἐπιμνε-
 δὴν κατασκευάσαι λέγουσιν, οὐχ ὁμολογοῦντες τὰ ἐν
 αὐτὸν Ἀργείοις, ὅπου μὴδὲ πολεμῆσαι φασὶ πρὸς
 Κνωσίου.

CAPUT XIII.

*De memorandis prope Sciadem — templo Proserpi-
 nae Sospitae et Carneio domestico dicto — Apollin-
 ne Carneio — signo Alphetaei et aris deorum Am-
 buliorum — templis Iovis Coloniatae et Euanemi-
 ac Pleuronis heroo — templis Iunonis Argivae et
 Hyperchiriae ac signo Iunonis Veneris — He-
 tuemocle et Hipposthene.*

Πλησίον δὲ ἐστὶ μὲν Κυνόριου τοῦ Ἀμύνκλα τάφος,
 ἔστι δὲ καὶ Κῆστορος μνήμα, ἐπὶ δὲ αὐτῷ καὶ ἱερὸν
 πεποιεῖται. τέσσαρακοστῇ γὰρ ὕστερον ἔτι τῆς μά-
 χης τῆς πρὸς Ἴδαν καὶ Λυγκία θεοὺς τοὺς Τυνδά-
 ρεω παῖδας καὶ οὐ πρότερον νομισθῆναί φασι. δει-
 κνυται δὲ πρὸς τῇ Σκιᾷδε καὶ Ἴδα καὶ Λυγκίως τά-
 φος. κατὰ μὲν δὴ τοῦ λόγου τὸ εἶδος ἐτάφησαν ἐν
 τῇ Μεσσηνίᾳ, καὶ οὐ ταύτῃ. Μεσσηνίων δὲ αἱ συμ-
 φοραὶ καὶ ὁ χρόνος, ὅσον ἔφυγον ἐκ Πιλοποννήσου,
 πολλὰ τῶν ἀρχαίων καὶ κατελθοῦσιν ἐποίησιν ἄγνω-
 στα· ἅτι δὲ ἐκαίνων οὐκ εἰδότες ἔστιν ἤδη τοῖς ἐν-
 λουσιν ἀμφισβητεῖν. 2. Λακεδαιμονίοις δὲ ἀπαντικρὺς
 τῆς Ὀλυμπίας Ἀφροδίτης ἐστὶ ναὸς Κόρης Σωτείρας·
 ποιῆσαι δὲ τὸν Ὀρχῆα Ὀρφεία λέγουσιν, οἱ δὲ Ἀβα-
 ριν ἀφικόμενον ἐξ Ἑπεροβορίων. Ὁ δὲ Καρνιὸς, ὃν
 Οἰξείαν ἐπονομάζουσι, τιμὰς εἶχεν ἐν Σπάρτῃ καὶ

ποιῶν Ἡρακλείδης κατελθεῖν, ἴδοντο δὲ ἐν οἰκίᾳ Κριοῦ τοῦ Θεοκλέους ἀνδρὸς μάντεως. τοῦτου δὲ τοῦ Κριοῦ γεμιζούσῃ τῇ θυγατρὶ ἔδωκε συντυχόντες κατὰ σκοποὶ τῶν Λωριέων, αὐτῇ τε ὑφίκοντο ἐς λόγους, καὶ παρὰ τὸν Κριὸν ἐλθόντες διδάσκονται τὴν ἄλωσιν τῆς Σπάρτης. 3. Κάρνειον δὲ Ἀπόλλωνα Λωριεῦσαι τοῖς πᾶσι σέβεσθαι καθίστηκεν ἀπὸ Κάρνον γένος ἐξ Ἀκαρναντίας, μαντευομένου δὲ ἐξ Ἀπόλλωνος. τοῦτον γὰρ τὸν Κάρνον ἀποκτείναντος Ἰππότου τοῦ Φύλαντος, ἐνέπεσεν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῖς Λωριεῦσι μήνιμα Ἀπόλλωνος, καὶ Ἰππότης τε ἔφυγεν ἐπὶ τῷ φόβῳ, καὶ Λωριεῦσιν ἀπὸ τοῦτον τὸν Ἀκαρναντα μάντιν καθίστηκεν ἱλάσκεσθαι. ἀλλὰ καὶ Λακεδαιμονίοις οὐχ οὗτος ὁ Οἰκίας ἐστὶ Καρνεῖος, ὁ δὲ ἐν τοῦ μάντεως Κριοῦ τιμώμενος, Ἀχαιῶν ἔτι ἐχόντων τὴν Σπάρτην. Πραξιέλλη μὲν δὴ πεποιημένα ἐστίν, ὥς Εὐρώπης εἴη Καρνεῖος, καὶ αὐτὸν ἀνεθρέψατο Ἀπόλλων καὶ Αἰγύψ. λέγεται δὲ καὶ ἄλλος ἐπ' αὐτῷ λόγος· ἐν τῇ Ἰδίῃ τῇ Τρωϊκῇ κρανείας ἐν Ἀπόλλωνος ἄλσει πεφνυίας τοὺς Ἕλληνας ἐκτεμεῖν ἐς τοῦ ἱππου τοῦ δουρίου τὴν ποίησιν· μαθόντες δὲ ὁργὴν σφίσι ἐχειν τὸν θεόν, θυοίαις ἱλάσκονται καὶ Ἀπόλλωνα ὀνομάζουσι Κάρνειον, ὑπὲρ τῶν κρανεῖδων μεταθέντες τὸ ὄν κατὰ δὴ τι ἀρχαῖον. 4. Τοῦ Καρνεῖου δὲ οὐ πόρρω καλούμενον ἐστὶν ἄγαλμα Ἀφειταίου· τοῖς δὲ Μηνελόπης μνηστῆρσί φασιν ἐντεῦθεν γενέσθαι τοῦ δρόμου τὴν ἀρχήν. ἔστι δὲ τι χωρίον ἔχονσι τοὺς ἐν τετραγώνῳ τῷ σχήματι, ἐνθα σφίσι ἐπιπράσκετο ὁ ῥῶπος τὸ ἀρχαῖον· πρὸς τοῦτο Διὸς

Ἀμβουλίου καὶ Ἀθηναῖς ἐστὶν Ἀμβουλίας βωμός, καὶ Διοσκούρων καὶ τούτων Ἀμβουλίων. 5. Ἀπαντικρὺ δὲ ἦ τε ὀνομαζομένη Κολώνα καὶ Διονύσου Κολωνάτια ναός. πρὸς αὐτὸ δὲ τέμενός ἐστιν ἥρωος, ὃν τῆς ὁδοῦ τῆς ἐς Σπάρτην Διονύσω φασὶ γενέσθαι ἡγεμόνα. τῷ δὲ ἥρῳ τούτῳ πρὶν ἢ τῷ θεῷ θύουσιν αἱ Διονυσιαῖδες καὶ αἱ Λευκιππίδες. τὰς δὲ ἄλλας ἑνδεκα, αἷς καὶ αὐταῖς Διονυσιαῖδας ὀνομάζουσι, ταύταις δρόμου προτιθέμεσιν ἰγῶνα· δρῶν δὲ οὕτω σφίσις ἦλθιν ἐκ Δελφῶν. τοῦ Διονύσου δὲ οὐ μακρὴν Διὸς ἱερὸν ἐστὶν Εὐανέμου, τούτου δὲ ἐν δεξιῇ Πλευρῶνος ἥρῳον. γεγύνασι δὲ οἱ Τυνδάριω παῖδες τὰ πρὸς μητρός ἀπὸ τοῦ Πλευρῶνος. Θέστιον γάρ τὸν Αἰήδας πατέρα Ἄρειος φησὶν ἐν τοῖς ἔπαισι Ἀγήνορος παῖδα εἶναι τοῦ Πλευρῶνος. 6. Τοῦ δὲ ἥρώου λόφος ἐστὶν οὐ πόρρω, καὶ Ἦρας ἐπὶ τῷ λόφῳ ναὸς Ἀργείας· ἰδρυσασθαι δὲ Εὐρυδίκην φασὶ Λακεδαιμόνος θυγατέρα, γυνῆκα δὲ Ἀκαιοῖον τοῦ Ἀθαντος. Ἦρας δὲ ἱερὸν Ἐπεχειρίας κατὰ μαντείαν ἐκτοίχθη, τοῦ Εὐρώτα πολὺ τῆς γῆς σφίσις ἐπικλύζοντος. ξόανον δὲ ἀρχαῖον καλοῦσιν Ἀφροδίτης Ἥρας· ἐπὶ δὲ θυγατρὶ γαμουμένη νενομίκασι τὰς μητέρας τῇ θεῷ θύειν. 7. Τοῦ λόφου δὲ κατὰ τὴν ἐς δεξιάν ὁδὸν Ἐτοιμοκλέους ἐστὶν εἰκὼν. τῷ δὲ Ἐτοιμοκλεῖ καὶ αὐτῷ Ἰπποσθένει τῷ πατρὶ πάντες εἰσὶν Ὀλυμπικαὶ νίκαι· καὶ συναμφοτέροις μὲν μίμν τε καὶ δέκα, τῷ δὲ Ἰπποσθένει μιστὴ νίκη τὸν νῦν παρελθεῖν ὑπῆρξεν.

CAPVT XIV.

De memorandis in via a foro solis occasum versus, theatro ac Pausaniae et Leonidae sepulcris — regione Theomelida dicta et memorandis ad eam — Anchione — templo Thetidis — Cerere Chithonia — loco Dromos dicto et memorandis ad eum — templo Aesculapii Agnitae, et Dioscurorum Apheteriorum signis — de loco Platanistas dicto et certaminibus epheborum ibi institutis — ephebaeo et sacris, quae ibi sunt.

Ἐκ δὲ τῆς ἀγορᾶς πρὸς ἥλιον ἰόντι δυνόμενον, τάφος κενὸς Βρασιίδα τοῦ Τέλλιδος πεποιήται, ἀπέχει δὲ οὐ πολὺ τοῦ τάφου τὸ θεῖον λίθου λευκοῦ θεῖας ἄξιον. τοῦ θεῖου δὲ ἀπαιτικρὺ Πανσανίου τοῦ Πλαταιᾶς ἡγησαμένου μνημῆός ἐστι, τὸ δὲ ἕτερον Λεωνίδου· καὶ λόγους κατὰ ἔτος ἕκαστον ἐπ' αὐτοῖς λέγουσι, καὶ τιθέασιν ἀγῶνα, ἐν ᾧ πλὴν Σπαρτιαιῶν ἄλλω γε οὐκ ἔστιν ἀγωνίζεσθαι. τὰ δὲ ὅσα τοῦ Λεωνίδου, τεσσαράκοντα εἰσὶν ὑστερον ἀνελομένου ἐκ Θερμοπυλῶν τοῦ Πανσανίου, κεῖται δὲ καὶ στήλη πατρὸθεν τὰ ὄνματα ἔχουσα, οἱ πρὸς Μήδους τὸν ἐν Θερμοπύλαις ἀγῶνα ὑπέμειναν. 2. Καλεῖται δὲ ἐν τῇ Σπάρτῃ Θεομηλίδα χωρίον. κατὰ τοῦτο τῆς πόλεως τάφοι τῶν Ἀγιάδων βασιλέων εἰσὶ, καὶ πλησίον ὀνομαζομένη λέσχη Κροτανῶν. εἰσὶ δὲ οἱ Κροτανοὶ Πιταναιῶν μοῖρα. Ἀσκληπιοῦ δὲ οὐ πόρρω τῆς λέσχης ἐστὶν ἱερὸν, Ἐναπιδῶν καλυμμένων. προελθούσι δὲ, Τιανάρου μνημῆός ἐστι, καὶ τὴν ἄκραν τὴν εἰς θάλασσαν ἐπέχουσιν ἀπὸ τούτου φασὶν ὀνομασθῆναι. θεῶν δὲ ἱερὰ Ποσειδῶνάς ἐστιν Ἐπιπορου-

ρίον, καὶ Ἀρτέμιδος Λιγυνέας. ἐπανελθοῦσι δὲ ὀπίσω πρὸς τὴν λέσχην ἐστὶν Ἀρτέμιδος Ἰσώρας ἱερὸν· ἐπονομάζουσι δὲ αὐτὴν καὶ Λιμναίαν, οὓσαν οὐκ Ἀρτεμιν, Βριτόμαστιν δὲ τὴν Κορηῶν. τὰ δὲ ἐξ αὐτῆν ὁ Λιγυναῖος ἔχει μοι λόγος. Ἐγγυτάτω δὲ τῶν μνημάτων, ἃ τοῖς Ἀγιάδαις πεποιήται, στήλην ὄψει, γεγραμμένα δὲ εἰσιν, ὥς Ἀγχιδνίς ἀνὴρ Λακεδαιμόνιος δρόμου νίκας ἀνείλετο, ἄλλας τε καὶ Ὀλυμπιάσιν. ἐνταῦθα δὲ ἐπὶ ἐγένοντο νῖκαι, τέσσαρες μὲν σταδίου, διαύλου δὲ αἱ λοιπαί· τὸν δὲ σὺν τῇ ἄσπιδι δρόμον ἐπὶ ἁγῶνι λήγοντι οὐ συνέβαινεν εἶναι ποῖ. Ἀγχιδνίην δὲ καὶ τῷ στόλῳ μετασχεῖν τῷ Θηραίῳ Βάττῳ, καὶ Κυρήνην οἰκίσαι σὺν ἐκείνῳ, καὶ Λιβύαν καταστρέψασθαι τοὺς προσχώρους λέγουσι.

4. Τὸ δὲ ἱερὸν τῆς Θέτιδος κατασκευασθῆναι φασιν ἐπ' αἰτία τοιαύτη· πολιμαῖν μὲν πρὸς Μεσσηνίους ἀφεστηκότας, τὸν δὲ βασιλέα σφῶν Ἀναξάνδρῳ ἐσβαλόντα ἐς τὴν Μεσσηνίαν λαβεῖν αἰχμαλώτους γυναῖκας, ἐν δὲ αὐταῖς εἶναι Κλεῶν, Θέτιδος δὲ αὐτὴν ἰέρειαν εἶναι. ταύτην ἢ τοῦ Ἀναξάνδρου γυνὴ τὴν Κλεῶν παρὰ τοῦ Ἀναξάνδρου αἰτεῖ, καὶ τό τε ξόανον τῆς Θέτιδος ἀγεῦρεν ἔχουσαν, καὶ ναὸν μετ' αὐτῆς ἰδρύνετο τῇ θεῇ· ἐποίει δὲ ταῦτα ἢ Αἰαιανδρὶς κατὰ ὄψιν ὀνειράτος. τὸ μὲν δὴ ξόανον τῆς Θέτιδος ἐν ἀπορήτῳ φυλάσσουσι. 5. Δήμητρα δὲ Χθονίαν Λακεδαιμόνιοι μὲν σέβειν φασί, παρὰ δὲ σφῶν Ὀρφείως· δόξῃ δὲ ἐμῇ διὰ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Ἐρμιόῳ κατέστη καὶ τοῖσι Χθονίαν νομίζειν Δήμητρα. ἔστι δὲ καὶ Σαρῖπιδος νειώτατον τοῦτο Σπαρτιάταις ἱερὸν·

καὶ Διὸς ἐπέκλησιν Ὀλυμπίου. 6. Καλοῦσι δὲ Λακε-
 δαιμόνιοι Ἀρόμον, ἔνθα τοῖς νέοις καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔτι
 δρόμου μελέτη κατέστηκεν. ἐς τοῦτον τὸν Ἀρόμον
 ἰόντι ἀπὸ τοῦ τάφου τῶν Ἀγιδῶν ἐστὶν ἐν ἀριστερᾷ
 μνημει Εὐμήδους· Ἰπποκόωντος δὲ καὶ οὗτος ἦν ὁ
 Εὐμήδης. ἔστι δὲ ἄγαλμα ἀρχαῖον Ἡρακλέους, ἐφ'
 θύουσιν οἱ Σφαιρεῖς· οἱ δὲ εἰσιν οἱ ἐκ τῶν ἐφηβῶν
 ἐς ἄνδρας ἀρχόμενοι συντελεῖν. πεποιήται δὲ καὶ
 γυμνάσια ἐν τῷ Ἀρόμῳ, τὸ ἕτερον Εὐρυκλέους ἀνά-
 θημα ἀνδρός Σπαρτιάτου. τοῦ Ἀρόμου δὲ ἐκτός
 κατὰ τοῦ Ἡρακλέους τὸ ἄγαλμα ἐστὶν οἰκία τὰ ἐφ'
 ἡμῶν ἰδιώτου, Μενελάου τὸ ἀρχαῖον. προσελθούσι
 δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀρόμου, Διοσκουρίων ἱερὸν καὶ Χαρίτων,
 τὸ δὲ Εὐκτηθύας ἐστὶν, Ἀπόλλωνος τε Κερνείου καὶ
 Ἀρτέμιδος Ἡγεμῆχης. 7. Τὸ δὲ τοῦ Ἀγνίτα πεποι-
 ῆται μὲν ἐν δεξιᾷ τοῦ Ἀρόμου, Ἀσκληπιοῦ δὲ ἐστὶν
 ἐπέκλησις ὁ Ἀγνίτας, ὅτι ἦν ἄγνος τῷ θιῷ ξόανον.
 ἡ δὲ ἄγνος λύγος καὶ αὐτὴ κατὰ ταῦτά ἐστι τῇ ῥάμνῳ.
 τοῦ Ἀσκληπιοῦ δὲ οὐ πόρρω τόποιον ἐστῆκε· Πο-
 λυδεύκην δὲ ἀναστῆσαι φασιν ἐπὶ Λυγαεῖ. καὶ δὴ
 καὶ μοὶ καὶ τοῦτο ἀποφαίνει τὸν λόγον εἰκότι, οὐ τα-
 φῆναι τοὺς Ἀφαιρέως παῖδας ἐν Σπάρτῃ. πρὸς δὲ
 τοῦ Ἀρόμου τῇ ἀρχῇ Διόσκουροι τέ εἰσιν Ἀφειτήριοι,
 καὶ ὀλίγον προσελθόντι ἡρώϊον Ἀλκωνος. τὸν δὲ Ἀλ-
 κωνα λέγουσιν Ἰπποκόωντος παῖδα εἶναι. παρὰ δὲ
 τοῦ Ἀλκωνος τὸ ἡρώϊον Ποσειδῶνός ἐστιν ἱερὸν, Λω-
 ματίτην δὲ ὀνομαζομένην. 8. Καὶ χωρίον Πλατατιστάς
 ἐστὶν ἀπὸ τῶν δένδρων· αἱ δὲ ὑψηλαὶ καὶ συνεχεῖς
 περὶ αὐτὸ αἱ πλάτανοι πεφύκασιν. αὐτὸ δὲ τὸ χω-

ρίον, ἐνθα τοῖς ἐφήβοις μάχισθαι καθέστηκε, κύκλῳ μὲν εὐρύτος περιέχει κατὰ ταῦτά καὶ ἐς τῆσαν θάλασσαν, ἑφοδοὶ δὲ ἐπὶ γεφυρῶν εἰσι. γεφυρῶν δὲ ἐφ' ἑκάτερα, τῇ μὲν ἐστὶν ἄγαλμα Ἡρακλέους, τῇ δὲ εἰκὼν Ἀνκούργου· κύμους δὲ ἐξ τε τὴν ἄλλην παλιτιάν καὶ ἐς τὴν μάχην τῶν ἐφήβων, ἔθηκεν ὁ Ἀνκούργος. 9. Καὶ τὰδε ἄλλα τοῖς ἐφήβοις δρώμενά ἐστι· θύουσι πρὸ τῆς μάχης ἐν τῷ Ἐφηβαίῳ. τὸ δ' Ἐφηβαῖον ἐστὶ καὶ ἐκ τῆς πόλεως, Θιράπτης οὐ πολὺ ἀφιστηκός. ἐνταῦθα ἑκατέρω μοῖρα τῶν ἐφήβων σκύλακα κυνὸς τῷ Ἐνυαλίῳ θύουσι, θιῶν τῷ ἀλχιμωτάτῳ κρίνοντες ἰσχυρόν κατὰ γνώμην εἶναι τὸ ἀλχιμωτάτον ζῶον τῶν ἡμῶν. κυνὸς δὲ σκύλακος σὺδῆνας ἄλλους οἶδα Ἑλλήνων νομίζοντας θύειν ὅτι μὴ Κολοφωνίους· θύουσι γὰρ καὶ Κολοφωνῖοι μέλαιναν τῇ Ἐνυαλίῳ σκύλακα. νυκτερινὰ δὲ καὶ τὴν Κολοφωνίων θυσίαι, καὶ τῶν ἐν Ἀσκιδαίμονι ἐφήβων καθέστηκεσιν. ἐπὶ δὲ τῇ θυσίᾳ κάπρους ἡθάδας· οἱ ἑφηβοὶ συμβάλλουσι μαχουμένους· ὁποτέρῳ δ' αὖν ὁ κάπρος τέχνη νικῶν ἐστίν, ἐν τῷ Πλατανιστῇ κρατῆσαι τούτους ὥς τὰ πλείω συμβαίνει. τοσαῦτα μὲν δρῶσιν ἐν τῷ Ἐφηβαίῳ. ἐς δὲ τὴν ἐπιούσαν ὀλίγον πρὸ μεσοῦσης ἡμέρας εἰσίσιν κατὰ τὰς γεφύρας εἰς τὸ εἰρημένον χωρίον. τὴν μὲν δὴ ἔσσοδον, καθ' ἣν ἐσελθεῖν διεῦρό ἐστιν ἑκατέρω τὰξιν, προειδήλωσε κλέρος σφισιν ἐν τῇ νυκτί. μάχονται δὲ καὶ ἐν χερσὶ καὶ ἐμπηδῶντες λάξ, δάκνουσι τε καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀντορύσσουσιν. ἀνὴρ μὲν δὴ πρὸς ἄνδρα τὸν εἰρημένον τρόπον μάχεται· ἄθροοι δὲ

ἐπιπύουσι βιαίως, καὶ ἐς τὸ ὕδωρ ὠθοῦσιν ἀλλήλους.

CAPVT XV.

De Cyniscæ heroo ad Platanatum — aliis herois, fonte Dorcea, Sebria vico et Alemanis, poëtae, monumento — templo Helenæ et Herculis eiusque odii in Hippocoontis domum causis — memorandis in viis a Dromo (vid. U. 14.) ducentibus, templo Minervæ Axiopoënae — Hipposthenis, luctatoris, templo, et Martis signo compedibus vincto — lesche. Pœcile dicta, et memorandis ad eam — Iunonis Aegorpha-gæ et Neptuni Genethlii templo — Feneris Mor-pho dictæ templo, eiusque signo compedi-bus vincto.

Πρὸς δὲ τῷ Πλαταριστῇ καὶ Κυνίσκας ἐστὶν ἡρώον, θυγατρὸς Ἀρχιδάμου βασιλεύοντος Σπαρτιατῶν· κρῶτη δὲ ἱπποιστοῦρησε γυναικῶν, καὶ Ὀλυμπιάσι πρῶτη νίκην ἀνέλετο ἄρματι. 2. Ἔστι δὲ τῆς στοῆς, ἥ παρὰ τὸν Πλαταριστῆν πιπνύεται, ταύτης ὀλισθεν ἡρώα, τὸ μὲν Ἀλκίμον, τὸ δὲ Ἐνυφαιφδρον, καὶ ἀφιστηκὸς οὐ πολὺ Δορκίως, τὸ δὲ ἐπὶ τοῦτω Σεβροῦ· παῖδας δὲ Ἱπποκόωντος εἶναι λέγουσιν. ἀπὸ δὲ Δορκίως κρήνην τὴν πλησίον τοῦ ἡρώου Δορκίαν, τὸ δὲ χωρίον τὸ Σεβρίον καλοῦσιν ἀπὸ Σεβροῦ, τοῦ Σεβρίου δὲ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ μνῆμα Ἀλκμᾶνος, ὃ ποιήσαντι ἥσματα οὐδέν ἐς ἡδονὴν αὐτῶν ἐλυμῆναι τοῦ Λακωνῶν ἢ γλῶσσα, ἥμιστι παριχομένη τὸ εὐφρονον. 3. Ἑλένης δὲ ἱερὰ καὶ Ἡρακλέους, τῆς μὲν πλησίον τοῦ τάφου τοῦ Ἀλκμᾶνος, τοῦ δὲ ἐγγυτάτω τοῦ τείχους, ἐν αὐτῷ δὲ ἄγαλμα Ἡρακλέους ἐστὶν ὠπλισμένον· τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ἀγάλματος διὰ

τὴν πρὸς Ἱπποκόωντα καὶ τοὺς παῖδας μάχην γινέσθαι λέγουσι. τὸ δὲ ἔχθρος Ἡρακλεῖ φασιν ἐς οἶκον ὑπάρξαι τὸν Ἱπποκόωντος, ὅτι μετὰ τὸν Ἰφίτου θάνατον καθαρεύων εἵνεκα ἐλθόντα αὐτὸν ἐν Σπάρτῃ ἀπηξίωσαν καθᾶραι. προσεγένετο δὲ ἐς τοῦ πολέμου τὴν ἀρχὴν καὶ ἄλλοι τοιόνδε. Οἰωνός, ἡλικίαν μὲν μειράκιον, ἀνέψιδος δὲ Ἡρακλεῖ (Λικυμνίου γὰρ παῖς ἦν, τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀλκμήνης), ἀφίκετο ἐς Σπάρτην ἄρμα Ἡρακλεῖ. περιόντι δὲ καὶ θεωμένῳ τὴν πόλιν ὡς ἐγίνετο κατὰ τοῦ Ἱπποκόωντος τὴν οἰκίαν, ἐν ταῦθ' αἱ οἱ κύνων ἐπεφύετο οἰκουρὸς· ὃ δὲ τυγχάνετε ἀφελὺς λήθον ὁ Οἰωνός, καὶ καταβάλλει τὴν κύνα ἐπεκθέουσιν οὖν τοῦ Ἱπποκόωντος οἱ παῖδες καὶ ῥοπαῖοι, τύπτοντες κατεργάζονται τὸν Οἰωνόν. τούτου Ἡρακλῆς μάλιστα ἐξηγρίωσεν ἐς Ἱπποκόωντα καὶ τοὺς παῖδας· αὐτίκα δὲ ὡς ὕργῃς εἶχε, χωρεῖ σφισιν ἐς μάχην. τότε μὲν δὴ τιτρώσκεται, καὶ λαθὼν ἀπιχώρησεν· ὕστερον δὲ ἐξεγένετό οἱ στρατεύσαντι ἐς Σπάρτην, τιμωρήσασθαι μὲν Ἱπποκόωντα, τιμωρήσασθαι δὲ καὶ τοὺς παῖδας τοῦ Οἰωνοῦ φόρον· τὸ δὲ μνημα τῷ Οἰωνῷ πεποιήται παρὰ τὸ Ἡρακλεῖον. 4. ἴοντι δὲ ἐκ τοῦ Δρόμου πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον, ἀτραπὸς ἴσται ἐν δεξιᾷ καὶ Ἀθηναίων Ἀξιοποίνου καλουμένης ἱερῶν. ὥς γὰρ δὴ ἀμυνόμενος Ἡρακλῆς Ἱπποκόωντα καὶ τοὺς παῖδας μετῆλθε κατ' ἀξίαν, ὧν προῦπηρξεν, ἱερὸν Ἀθηναίων ἱδρυται. Ἀξιοποίνου δὲ ἐπὶ κλησιν, ὅτι τὰς τιμωρίας οἱ παλαιοὶ τῶν ἀνθρώπων ὠνόμαζον ποινάς. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ἱερὸν Ἀθηναίων ἴοντι ἑτέραν ὁδὸν ἀπὸ τοῦ Δρόμου

Θήραν δὲ ἀναθεῖναι τὸν Ἀντισίωνος τοῦ Τισαμενοῦ
 τοῦ Θερασίδρου φασίν, ἥνικα ἀποικίαν ἔστειλεν ἐπὶ
 τὴν νῆσον, ἣ νῦν ἀπὸ Θήρα τούτου τὸ ὄνομα ἔσχη-
 κε, τὸ δὲ ἀρχαῖον ἐκαλεῖτο Καλλίστη. 5. Πλησίον
 δὲ ἐστὶν Ἰπποσθένους ναὸς, ᾧ γεγόνασιν αἱ πολλαὶ
 νῆκαι πύλῃς. σέβονσι δὲ ἐκ μαντεύματος τὸν Ἰππο-
 σθένην, ἅτε Ποσειδῶνι τιμὰς νέμοντες. τοῦ ναοῦ δὲ
 ἀπαντικρὺ πέδας ἐστὶν ἔχων Ἐνυάλιος, ἀγάλμα ἀρ-
 χαῖον. γνῶμη δὲ τῇ αὐτῇ Λακεδαιμονίων τε ἐς τοῦ-
 τό ἐστιν ἀγάλμα, καὶ Ἀθηναίων ἐς τὴν ἄπτερον κα-
 λουμένην Νίκην, τῶν μὲν οὐποτε τὸν Ἐνυάλιον φεύ-
 γοντα οἰχίσασθαι σφισιν ἐνεχόμενον ταῖς πέδαϊς,
 Ἀθηναίων δὲ τὴν Νίκην αὐτόθι ἀεὶ μένειν οὐκ ὄν-
 των πτερῶν. τόνδε μὲν εἰσιν αἱ πόλεις αὗται τὰ ξόα-
 να τὸν τρόπον ἰδρυμέναι καὶ ἐπὶ δόξῃ τοιαύτῃ.
 6. Ἐν Σπύρτῃ δὲ λέσχη τέ ἐστι καλουμένη Ποικίλη,
 καὶ ἡρώα πρὸς αὐτῇ, Κάδμου τοῦ Ἀγήρορος, τῶν
 τε ἀπογόνων Οἰολύκου τοῦ Θήρα, καὶ Αἰγέως τοῦ
 Οἰολύκου. πρῆσαι δὲ τὰ ἡρώα λέγουσιν Μαῖσιν
 καὶ Αἰαίαν τε καὶ Εὐρώπην, εἶναι δὲ αὐτοὺς Τροίου
 παῖδας τοῦ Αἰγέως. ἐποίησαν δὲ καὶ τῷ Ἀμφιλόχῳ
 τὸ ἡρώον, ὅτι σφίσιν ὁ πρόγονος Τισαμενὸς μητρὸς
 ἦν Ἀθωνίσης, ἀδελφῆς Ἀμφιλόχου. 7. Μόνοις δὲ
 Ἑλλήνων Λακεδαιμονίοις καθέστηκεν Ἦραν ἐπονο-
 μάξιν αἰγοφάγον, καὶ αἶγας τῇ θεῷ θύειν. Ἦρα-
 κλέα δὲ λέγουσιν ἰδρύνασθαι τὸ ἱερόν καὶ αἶγας θύ-
 σαι πρῶτον, ὅτι μαχομένῳ οἱ πρὸς Ἰπποκόωντα καὶ
 τοὺς παῖδας οὐδὲν ἐκ τῆς Ἦρας ἀπήντησεν ἐμπό-
 διον· ὥσπερ γὰρ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐδόξαζεν ἐναντιοῦ-

σθαί οἱ τὴν θεόν. αἶγας δὲ αὐτῶν θύσαι φασιν, ἱερῶν ἀπορήσαντα ἄλλοιων. τοῦ θεάτρον δὲ αὐτὸ πόρῳ Ποσειδῶνός τε ἱερὸν ἐστὶ Γεγεθλίου, καὶ ἥρῳα Κλεοδέου τοῦ Τίλλου καὶ Οἰβύλου. τῶν δὲ Ἀσκληπιδίων τὸ ἐπιφανέστατον πεποιήται σφισι πρὸς τοῖς Βοωνήτοις, ἐν ἀριστερῇ δὲ ἥρῳα Τηλέκλου· τούτου δὲ καὶ ὕστερον ποιήσομαι μνήμην ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ συγγραφῇ. 8. Προελθούσι δὲ αὐτὸν λὼν λόφος ἐστὶν οὐ μέγας, ἐπὶ δὲ αὐτῷ καὶ ἀρχαῖος, καὶ Ἀφροδίτης ξόανον ὀπισθεμένης, ναῶν δὲ, ὧν οἶδα, μὲν τῷ καὶ ὑπερῶν ἄλλα ἐπιποδομήσια Μορφῶς ἱερὸν. ἐπὶ κλησὶς μὲν δὴ τῆς Ἀφροδίτης ἐστὶν ἡ Μορφῶ, κάθηται δὲ καλύπτραν τε ἔχουσα καὶ πέδας περὶ τοῖς ποσὶ· περιδιδῆναι δὲ οἱ Τυνδαρίων τὰς πέδας φασιν, ἀφομοιοῦντα τοῖς δεισμοῖς τὸ ἐς τοὺς συνοικοῦντας τῶν γυναικῶν βέβαιον. τὸν γὰρ δὴ ἕτερον λόγον, ὡς τὴν θεὸν πίδακις ἐτιμωρεῖτο ὁ Τυνδάρεως, γενέσθαι ταῖς θυγατράσιν ἔξ Ἀφροδίτης ἡγοῦμενος τὰ ὀνειδῆ, ταῦτα δὲ οὐδὲ τὴν ἀρχὴν προσέειπαι· ἥ γὰρ δὴ παντάπασιν εἴηθις, κέδρου ποιησάμενον ζώδιον καὶ ὄνομα Ἀφροδίτην θεῖον ἐλπίζαν ἀμύνεσθαι τὴν θεόν.

CAPVT XVI.

De templo ac signis Hilairae et Phoebes, earumque sacerdotibus, quae Leucippides dicuntur — ovo, quod Leda peperit, ibi sercato, atque aedificio Chlorton dicto — doma Tyndari filiorum — hercis nonnullis et Herculis lucta cum Rryos — Lycurgi legislatoris templo et sepulcris quibusdam — vico Lámnaeo, templo Dianae Orthiae ac signo Dianae

*Tauricae — Dianae cultu sanguineo et puberum
Lacedaem. flagellatione.*

Πλησίον δὲ Πλευρίας καὶ Φοίβης ἐστὶν ἱερόν· ὃ ποιήσας τὰ ἔπη τὰ Κύπρια θυγατέρας αὐτὰς Ἀπόλλωνός φησιν εἶναι. κόραι δὲ ἱερῶνται σφισιν παρθέναι, καλούμεναι κατὰ ταῦτά ταῖς θεαῖς καὶ αὐταὶ Λευκιπλίδες. τὸ μὲν δὴ ἕτερον τῶν ἀγαλμάτων ἱερωσαμένη τις ταῖς θεαῖς Λευκιπλὶς ἐπεκόσμησε, πρόσωπον ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου ποιησαμένη τῆς ἐφ' ἡμῶν τέχνης· τὸ δὲ ἕτερον μὴ καὶ τοῦτο ἐπικοσμεῖν αὐτὴν ἀπέπειν ὄνειρον. 2. Ἐνταῦθα ἀπῆρτήται ὦν τοῦ ὀρόφου κατελημμένον ταινίας· εἶναι δὲ φασιν ὦν ἐκεῖνο, ὃ τεκεῖν Ἀθήναι ἔχει λόγος. ὑφαίνουσαι δὲ κατὰ ἔτος αἱ γυναῖκες τῷ Ἀπόλλωνι χιτῶνα τῷ ἐν Ἀμύκλαις, καὶ οἴκημα, ἔνθα ὑφαίνουσαι, χιτῶνα ὑνομάζουσιν. 3. Οἰκία δὲ αὐτοῦ πεποιήται πλησίον· τὸ δὲ ἐξαρχῆς φασιν αὐτὴν οἰκῆσαι τοὺς Τυνδάρειω παῖδας, χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐκτίσαστο Φορμίων Σπαρτιάτης. παρὰ τοῦτον ἀφίκοντο οἱ Διόσκουροι, ξένοις ἀνδράσιμ ἑοικότες· ἤκειν δὲ ἐκ Κυρήνης φήσαντες καταχθῆναι τε ἡξίον παρ' αὐτοῖς, καὶ οἴκημα ἡτοῦντο, ᾧ μάλιστα ἔχαιρον, ἥνικα μετὰ ἀνθρώπων ἦσαν. ὃ δὲ οἰκίας μὲν τῆς ἄλλης ἐκέλευεν αὐτοὺς, ἔνθα ἂν ἐδέλωσιν, οἰκῆσαι, τὰ δὲ οἴκημα οὐκ ἔφη δώσειν· θυγάτηρ γὰρ ἔτυχεν οἱ παρθένος ἔχουσα ἐν αὐτῷ δίαιταν. ἐς δὲ τὴν ὕστεραίαν παρθένος μὲν ἐκείνη καὶ θεραπεία πᾶσα ἣ περὶ τὴν παῖδα ἠφάνιστο, Διόσκοῦρων δὲ ἀγάλματα ἐν τῷ οἴκῳ εὐρέθη, καὶ τροπέζα τε καὶ σίλ-

δαιμονίων τριῆρεσιν ἐπ' Ἀρτεμιῶν καὶ Σαλαμῶν
 ναυμαχῆσαντος πρὸς Μήδους· πλησίον δὲ Ἀστρα-
 βίκου καλούμενόν ἐστιν ἡρώον. 6. Τὸ δὲ χωρίον
 τὸ ἐπονομαζόμενον Λιμναῖον Ὀρθίας ἱερὸν ἐστὶν
 Ἀρτέμιδος· τὸ ξόανον δὲ ἐκεῖνο εἶναι λέγουσιν, ὃ
 ποτε καὶ Ὀρέστης καὶ Ἰφιγένεια ἐκ τῆς Ταυρικῆς ἐκ-
 κλέπτουσιν· ἐς δὲ τὴν σφειτέραν Λακεδαιμονίαν κο-
 μισθῆναι φασιν, Ὀρίστου καὶ ἐνταῦθα βασιλεύον-
 τος· καὶ μοι εἰκότα λέγειν μᾶλλον τι δοκοῦσιν, ἢ
 Ἀθηναῖοι· ποῖον γὰρ δὴ λόγῳ κατέλιπεν ἂν ἐν
 Βραυρῶνι Ἰφιγένεια τὸ ἄγαλμα; ἢ πῶς, ἥνίκα Ἀ-
 θηναῖοι τὴν χώραν ἐκλιπεῖν παρεσκευάζοντο, οὐκ
 ἐπέθεντο καὶ τοῦτο ἐς τὰς ναῦς; καὶ τοι διαμει-
 τηκεν ἔτι καὶ νῦν τηλικούτο ὄνομα τῇ Ταυρικῇ θιῶ,
 ὥστε ἀμφισβητοῦσι μὲν Καππάδοκες καὶ οἱ τῶν Εὐ-
 ξεινον οἰκοῦντες τὸ ἄγαλμα εἶναι παρὰ σφισιν· ἀμ-
 φισβητοῦσι δὲ καὶ Αὐδῶν οἷς ἐστὶν Ἀρτέμιδος ἱερὸν
 Ἀναΐτιδος· Ἀθηναῖοις δὲ ἄρα παρώφθη γενόμενον
 λίφυρον τῷ Μήδῳ· τὸ γὰρ ἐκ Βραυρῶνος ἐκομίσθη
 τε ἐς Σοῦσαν, καὶ ὑστερον Σελεύκου δόντος Σύριοι
 Λαοδικεῖς ἐφ' ἡμῶν ἔχουσι· μαρτύρια δὲ μοι καὶ
 ταῦδε, τὴν ἐν Λακεδαιμονίᾳ Ὀρθίαν τὸ ἐκ τῶν βαρβάρων
 εἶναι ξόανον· τοῦτο μὲν γὰρ Ἀστράβακος καὶ Ἀλώπε-
 κος οἱ Ἰσθμοῦ τοῦ Ἀμφισθένορος τοῦ Ἀμφικλέους τοῦ Ἀ-
 γιδος, τὸ ἄγαλμα εὐρόντες, αὐτίκα παρῆρύνθησαν·
 τοῦτο δὲ οἱ Λιμναῖαι Σπυρτιατῶν καὶ Κυνοσοῦρεῖς
 καὶ ἐκ Μισθας τε καὶ Πιπάνης θύοντες τῇ Ἀρτέμιδι
 ἐς διαφοράν, ἀπὸ δὲ αὐτῆς καὶ ἐς φόρους προήχθη-
 σαν, ἀποθανόντων δὲ ἐπὶ τῷ βωμῷ πολλῶν, γό-

σος ἐφθαιρε τοὺς λοιπούς. 7. Καὶ σφισιν ἐπὶ τοῦτο γίνεται λόγιον, αἵματι ἀνθρώπων τῷ βωμῷ αἵμασσειν· θυομένου δέ, ὅντινα ὁ κληρὸς ἀπελάμβανε, Λυκοῦργος μετέβαλεν ἐς τὰς ἐπὶ τοῖς ἐφήβοις μίστιγας, ἐμπέπλαται τε οὕτως ἀνθρώπων αἵματι ὁ βωμός. ἡ δὲ ἱερεὶα τὸ ξόανον ἔχουσα σφισιν ἐφέστηκε. τὸ δὲ ἐστὶν ἄλλως μὲν κοῦφον ὑπὸ σμικροτήτος, ἡ δὲ οἱ μαστιγοῦντές ποτε ὑποφειδόμενοι παίωσι κατὰ ἐφήβου κάλλος ἢ ἀξίωμα, τότε ἤδη τῇ γυναικὶ τὸ ξόανον γίνεται βαρὺ, καὶ οὐκ ἔτι εὐχορον. ἡ δὲ ἐν αἰτίᾳ τοὺς μαστιγοῦντας πεποιήται, καὶ πιέζεσθαι δι' αὐτοὺς φησιν. οὕτω τῷ ἀγάλματι ἀπὸ τῶν ἐν τῇ Ταυρικῇ θυσιῶν ἐμμεμένηκεν ἀνθρώπων αἵματι ἡδεσθαι. καλοῦσιν δὲ οὐκ Ὀρθίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ Λυγοδέσμαν τὴν αὐτὴν, ὅτι ἐν θάμνῳ λύγων εὐρέθη, περιεληθεῖσα δὲ ἡ λύγος ἐποίησε τὸ ἄγαλμα ὀρθόν.

CAPVT XVII.

De templo Lucinae — arce Laodæmoniorum — templo Minervæ Poljuchi seu Chalcioeci eiusque signo in arce — templo Minervæ Erganes ibidem ac Iovis Cosmetæ — Musarum et Veneris Arcæ templis — Iovis antiquissimo signo æneo — Pausaniæ binis signis, eius proditiōe ac Cleonices cueda ab eo facta.

Ὁὐ πόρρω δὲ τῆς Ὀρθίας ἰστὶν Εἰλειθυίας ἱερὸν οἰκοδομησάαι δὲ φασιν αὐτὴ καὶ Εἰλειθυίαν νομίσαι θεὸν γενομένου σφίσιν ἐκ Λελυφῶν μαντεύματος. 2. Λακιδαιμονίοις δὲ ἡ ἀκρόπολις μὲν ἐς ὕψος περφανὲς ἔβηχουσα οὐκ ἔστι, καθὰ δὲ Θηβαίοις π

ἡ Καδμεία, καὶ ἡ Λάρισσα Ἀργείοις· ὄντων δὲ ἐν τῇ πόλει λόφων καὶ ἄλλων, τὸ μάλιστα ἐς μετέωροι ἀνῆκον ὀνομάζουσιν ἀκρόπολιν. 3. Ἐνταῦθα Ἀθηνᾶς ἱερὸν πεποιήται, Πολιούχου καλουμένης καὶ Χαλκιοίκου τῆς αὐτῆς. τοῦ δὲ ἱεροῦ τῆς κατασκευῆς Τυνδάρεως, καθὰ λέγουσιν, ἤρξατο· ἀποθανόντος δὲ ἐκείνου, δεύτερα οἱ παῖδες ἐξεργάζεσθαι τὸ οἰκοδόμημα ἤθελον, ἀπορρυή δὲ σφισιν ἔμιλλε τὰ ἐξ Ἀφιδναίων ἔσεσθαι λάφυρα. προαπολιπόντων δὲ καὶ τούτων, Λακεδαιμόνιοι πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον τὸν τε ναὸν ὁμοίως καὶ ἄγαλμα ἐποιήσαντο Ἀθηνᾶς χαλκοῦν· Γιτιάδας δὲ ἐργάσατο ἀνήρ ἐπιχώριος. ἐποίησε δὲ καὶ ἄσματα Λώρια ὁ Γιτιάδας, ἄλλα τε καὶ ὕμνον ἐς τὴν θεόν. ἐπείργασται δὲ τῷ χαλκῷ πολλὰ μὲν τῶν ἄθλων Ἡρακλείους, πολλὰ δὲ καὶ ὧν ἐθελοντῆς κατάρθωσε. Τυνδάρειω δὲ τῶν παίδων ἄλλα τε καὶ ἡ τῶν Λευκίππου θυγατέρων ἀρπαγὴ· καὶ Ἡφαιστος τὴν μητέρα ἐστὶν ἀπολύνων τῶν δισμῶν. ἐδήλωσα δὲ καὶ ταῦτα, ὅποια λέγεται, πρότερον ἔτι ἐν τῇ Ἀτθίδι συγγραφῇ. Περσεὶ δ' ἐς Αἰβύην καὶ ἐπὶ Μίδουσαν ὠρμημένοι διδοῦσαι νύμφαι δῶρα εἰσι κυνῆν καὶ τὰ ὑποδήματα, ὑφ' ὧν οἰσθήσεσθαι διὰ τοῦ αἵματος ἔμελλεν. ἐπείργασται δὲ καὶ τὰ ἐς τὴν Ἀθηνᾶς γένεσιν, καὶ Ἀμφιγίτη καὶ Πρωσιδῶν· ἃ δὴ μέγιστα καὶ κάλλιστα, ἣν (ἐμοὶ δοκεῖν) θείας ἄξιαι. 4. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον αὐτίθι Ἀθηνᾶς Ἐργάνης ἱερὸν. ἐς δὲ τὴν πρὸς μισημβρίᾳ οἰοίαν, Κοσμητῶ τε ἐπὶ κλησιν Διὸς ναὸς καὶ Τυνδάρεω πρὸ αὐτοῦ μνημεῖον ἐστίν. ἡ δὲ πρὸς δυσμαῖς ἔχει τῶν

στοῶν αὐτοῦς τε δύο τοὺς ὄρνιθας, καὶ ἴσας ἐπ' αὐτοῖς νίκας, *Λυσάνδρου μὲν ἀνάθημα, τῶν δὲ ἔργων ὑπόμνημα τῶν ἀμφοτέρων, τοῦ τε περὶ Ἐφεσίου, ὅτε Ἀντίοχον τὸν Ἀλκιβιάδου κυβερνήτην καὶ Ἀθηναίων τριήρεις ἐνίκησεν, καὶ ὕστερον ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς καθεῖλεν Ἀθηναίων τὸ ναυτικόν.* 5. *Ἐν ἄριστιν δὲ τῆς Χαλκιοίκου Μανσῶν ἰδρύναντο ἱερὸν, ὅτι Λακεδαιμόνιοι τὰς ἐξόδους ἐπὶ τὰς μάχας οὐ μετὰ σαλπύγγων ἐποιοῦντο, ἀλλὰ πρὸς τε κλύων μέλη καὶ ὑπὸ λύρας καὶ κιθάρας κρούμασιν. ὁπισθεν δὲ τῆς Χαλκιοίκου ναὸς ἐστὶν Ἀφροδίτης Ἀρείου· τὰ δὲ ξόανα ἀρχαῖα, εἴπερ τι ἄλλο ἐν Ἑλλήσι.* 6. *Τῆς Χαλκιοίκου δὲ ἐν δεξιᾷ Διὸς ἄγαλμα ἐκ χαλκοῦ πεποίηται, παλαιότατον πάντων, ὅποσα ἐστὶ χαλκοῦ· δι' οὗλου γὰρ οὐκ ἐστὶν ἐργασμένον, ἐληλασμένου δὲ ἰδίᾳ τῶν μερῶν καθ' αὐτὸ ἐκάστου, συνήρμοσταί τε πρὸς ἄλληλα, καὶ ἦλοι συνέχουσιν αὐτὰ μὴ διαλυθῆναι. καὶ Λεάρχον δὲ ἄνδρα Ῥηγίνον τὸ ἄγαλμα ποιῆσαι λέγουσιν, ὃν Λιποίνου καὶ Σκύλλιδος, οἱ δὲ αὐτοῦ Λαιδάλου φασὶν εἶναι μαθητήν. πρὸς δὲ τῷ Σκηνώματι ὀνομαζομένῳ γυναικὸς ἐστὶν εἰκὼν· Λακεδαιμόνιοι δὲ Εὐρυλευονίδα λεγούσιν εἶναι· νίκην δὲ ἔπλων συναρίδι ἀνέλετο Ὀλυμπικήν.* 7. *Παρά δὲ τῆς Χαλκιοίκου τὸν βωμὸν ἐστήκασιν δύο εἰκόνες Πανσουλίου τοῦ περὶ Πλάταιαν ἡγησαμένου. τὰ δὲ ἐς αὐτὸν ὅποια ἐγένετο, εἰδόντες οὐ διηγῆσθαι· τὰ γὰρ τοι πρότερον συγγραφέντα ἐπ' ἀκριβὲς ἀποχωρῶντα ἦν ἐπιτελεῖν σφισιν. ἤκουσα δὲ ἀνδρὸς Βιζαντίου, Πανσουλίου φωραθῆναι*

τε ἐφ' οἷς ἐβουλευέτο, καὶ μόνον αὐτὸν ἱκετεύσαντα
τὴν Χαλκίοικον ἡμαρτεῖν ἁδείας, κατ' ἄλλο μὲν οὐ-
δέν, φόβου δὲ ἄγος ἐκνήψασθαι μὴ δυνηθέντα.
8. Ὡς γὰρ δὴ διέτριβε περὶ Ἑλλήσποριον ναυσὶ
τῶν τε ἄλλων καὶ αὐτῶν Λακεδαιμονίων, παρθένου
Βυζαντίας ἐπεθύμησε· καὶ αὐτίκα νυκτὸς ἄρχομέ-
νης τὴν Κλεονίκην (τοῦτο γὰρ τὸ ὄνομα ἦν τῇ κόρῃ)
κοιμίζουσιν, οἷς ἐπατέτακτο. ἐν τούτῳ δὲ ὑπνωμένον
τὸν Πανσανίαν ἐπήγειρεν ὁ ψόφος· ἰοῦσα γὰρ
παρ' αὐτὸν τὸν καίόμενον λύχνον κατέβαλεν ἄκουσα.
ἄτε δὲ ὁ Πανσανίας συνειδὼς αὐτῇ προδιδόντι τὴν
Ἑλλάδα, καὶ δι' αὐτὸ ἐχόμενος ταραχῇ τε αἰὲ καὶ
δείματι, ἐξέστη καὶ τότε, καὶ τὴν παῖδα τῷ Ἀκινά-
κῃ παῖει. τοῦτο τὸ ἄγος οὐκ ἐξεγένετο ἀποφυγεῖν
Πανσανίαν, καθάρσια παντοῖα καὶ ἱκεσίας δεξα-
μένῳ Διὸς Φυξίου, καὶ δὴ ἐς Φιγαλίαν ἐλθόντι τὴν
Αρκάδιον παρὰ τοὺς ψυχαγωγοὺς, δίκην δὲ, ἣν εἰ-
κὸς ἦν, Κλεονίκῃ τε ἀπέδοκε καὶ τῷ θεῷ. Λακε-
δαιμόνιοι τε ἐκτελοῦντες πρόσταγμα ἐς Δελφῶν τῆς
τε εἰκόνας ἐποίησαντο τῆς χαλκῆς, καὶ δαίμονα τι-
μοῖσιν Ἐπιδωτὴν, τὸ ἐπὶ Πανσανίᾳ τοῦ ἱκετοῦ μῆ-
νιμα ὑποτρέπειν τὸν Ἐπιδωτὴν λέγοντες τοῦτον.

C A P V T XVIII.

*De signo Veneris Ambologerae et templo Veneris
Ophthalmidis — templo Ammonis — Diana Ona-
gia — via Amyclas versus, Tiasa fluviū et templo
Gratiarum, Phaennae et Cletae — memorandis
Amyclarum — throni Amyclaei descriptio.*

Τῶν δὲ ἀνδριάντων τοῦ Πανσανίου πλησίον ἐστὶν
Ἀμβολογήρας Ἀφροδίτης ἄγαλμα, ἰδρυμένον κατὰ

μαντείαν, ἄλλα δὲ ὑπὲρ καὶ θανάτου· καὶ ὅγῃς
 ἀδιεφθόρους εἶναι κατὰ τὰ ἔτη τὰ ἐν Πιάδι ἡγνῆται.
 ἰόντι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ Ἀλπίον καλοῦμενον, ναὸς ἐστὶν
 Ἀθηνᾶς Ὀφθαλμίτιδος· ἀναθῆναι δὲ Λυκούργον
 λέγουσιν ἐκκοπέρινα τῶν ὀφθαλμῶν τὸν ἕτερον ὑπὸ
 Ἀλκάνδρου, διότι, οὕς ἔθηκε νόμους, οὐκ ἀρε-
 στοὺς συνέβαινεν εἶναι τῷ Ἀλκάνδρῳ. διαφυγὼν δὲ
 ἐς τοῦτο τὸ χωρίον, Λακεδαιμονίῳ ἀμυνάτιον, μὴ
 προσαπολείεσθαι αἱ καὶ τὸν λειπόμενον ὀφθαλ-
 μόν, οὗτοι καὶ τὴν Ὀφθαλμίτιδος Ἀθηνᾶς ἐποίησαν.
 2. Πηροελθόντι δὲ ἐπιτεῦθεν, ἱερὸν ἐστὶν Ἀμμωνος·
 φαίνονται δὲ ἀπαρχῆς Λακεδαιμονίῳι μάλιστα Ἑλ-
 λήνων χρώμενοι τῷ ἐν Αἰβύῃ μαντείῳ. λέγεται δὲ
 καὶ Ἀνυσάνδρῳ πελοπονησύντι Ἀφρυσιν τὴν ἐν τῇ Παλ-
 λήνῃ νύκτωρ ἐπιφανέντα Ἀμμωνα προαγορεύειν, ὡς
 ἄμεινον ἐκείνῳ τε ἔσοιτο καὶ τῇ Λακεδαιμονίῳι πολέ-
 μου πρὸς Ἀφρυσταίους παύσαμένους· καὶ οὕτω τῇ
 πολιουρχίᾳ διέλυσεν ὁ Ἀνυσάνδρος, καὶ Λακεδαιμο-
 νίαις τὸν θεὸν σέβειν προήγαγεν ἐς τέλος. Ἀφρ-
 υταῖοι δὲ τιμῶσιν Ἀμμωνα οὐδὲν ἥσσον, ἢ οἱ Ἀμμώ-
 νιοι Αἰβύων. 3. Τὰ δὲ ἐς τὴν Κραγίαν Ἀρτεμὶν
 ἐστὶν οὗτοι λεγόμενα. Κραγία ἄνδρα ἐπιχώριον
 στρατεύσαι φασιν ἐς Ἀφιδναί, ὁμοῦ τοῖς Λιουσκού-
 ροις, ληφθέντα δὲ αἰχμαλώτην ἐν τῇ μάχῃ καὶ προ-
 θέντα ἐς Κρήτην δουλεύειν, ἔνθα ἦν Ἀρτέμιδος τοῖς
 Κρησὶν ἱερὸν, ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτὸν τε ἀποδράναι,
 καὶ παρθένον τῇ ἱερειομένην ἔχοντα οἴχασθαι τὸ
 ἄγαλμα ἄγομένην. ἐπὶ τοῖσι δὲ λέγουσιν ὀνομά-
 ζειν Κραγίαν Ἀρτεμιν. ἑμοὶ δὲ αὐτὸς ὁ Κραγεὺς

ἄλλως ἀφικέσθαι πως ἐς Κρήτην φαίνεται, καὶ οὐχ ὥς οἱ Λακεδαιμόνιοι φασιν, ἐπεὶ μηδὲ γενέσθαι δοκῶ πρὸς Ἀφίδνῃ μάχην, Θησέως τε ἐν Θεσπροποῖς ἐχομένου, καὶ Ἀθηναίων οὐχ ὁμονοούντων, ἀλλὰ ἐς Μεγροθέα ὑεπόντων μᾶλλον ταῖς εὐνοίαις. οὐ μὲν οὐδὲ ἰσθμὸς συμβάντος πείθοιτο ἂν τις αἰχμαλώτους ληφθῆναι παρὰ τῶν κρατησάντων, ἄλλως τε καὶ παρὰ πολὺ γενομένης τῆς νίκης, ὥστε ἀλῶναι καὶ αὐτὴν Ἀφίδναν. τὰδε μὲν ἐς τοσοῦτον ἐξητάσθαι.

4. Ἐς Ἀμύνκας δὲ κατιούσιν ἐκ Σπαρτης, ποταμός ἐστι Τίασα· θυγατέρα δὲ νομίζουσιν εἶναι τοῦ Εὐρώτα τὴν Τίασαν· καὶ πρὸς αὐτῇ Χαρίτων ἐστὶν ἱερὸν, Φαέντας καὶ Κλητᾶς, καθά δὴ καὶ Ἀλκμῆν ἐποίησεν. ἰδρῦσασθαι δὲ Λακεδαιμόνα Χάριον ἐν ταῦθα ἱερὸν, καὶ θίσθαι τὰ ὀνόματα ἡγήται.

5. Τὰ δὲ ἐν Ἀμύνκαις θίγας ἄξια, αὐτὴς πένταθλός ἐστιν ἐπὶ στήλης ὄνομα Αἰνητος. τοῦτω νικήσυντι Ὀλυμπιάσι καὶ ἔτι στεφανουμένῳ γενέσθαι τοῦ βίου τὴν τελευταίην λέγουσι· τοῦτου τε οὗν ἑστὶν εἰκὼν, καὶ τρίποδες χαλκοῖ. τοὺς δὲ ἀρχαιοτέρους δέκα τοῦ πρὸς Μεσσηνίους πολέμου φασὶν εἶναι. ὑπὸ μὲν δὴ τῷ πρώτῳ τρίποδι Ἀφροδίτης ἄγαλμα ἱσθῆκει, Ἀρτεμὶς δὲ ὑπὸ τῷ δευτέρῳ· Γητιάδα καὶ αὐτοὶ τέχνη καὶ τὰ ἐπιγραφόμενα· ὁ τρίτος δὲ ἑστὶν Αἰγινήτου Κέλλωνος· ὑπὸ τοῦτω δὲ ἄγαλμα Κόρης τῆς Ἀγμητρος ἱσθῆκει. Ἀρίστανδρος δὲ Πύριος καὶ Πολύκλειτος Ἀργεῖος, ὁ μὲν γυναῖκα ἐποίησεν ἔχουσαν λῆραν Σπίρτην δῆθιν, Πολύκλειτος δὲ Ἀφροδίτην παρὰ Ἀμυνκαιοῖς καλουμένην. οὗτοι δὲ οἱ τρίποδες

μεγέθει τε ὑπὲρ τοὺς ἄλλους εἰσὶ, καὶ ἀπὸ τῆς νίκης τῆς ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ἀνενέθησαν. 6. Βαθυκλέους δὲ Μάγνητος, ὅς τὸν θρόνον ἐποίησε τοῖ Ἀμυκλαίου, ἀναθήματα ἐπιχειρασμένα τῷ θρόνῳ Χάριτες, καὶ ἄγαλμα δὲ Λευκοφρόνης ἐστὶν Ἀρτέμιδος. ὅταν δὲ οὗτος ὁ Βαθυκλῆς μαθητὴς ἐγγύνῃ, ἢ τὸν θρόνον ἐφ' ὅταν βασιλεύοντος Λακεδαιμονίων ἐποίησε, τὰδε μὲν παρήμῃ. τὸν θρόνον δὲ εἰδὼν τε, καὶ τὰ ἐς αὐτὸν ὁποῖα ἦν, γράψω. 7. Ἀνέχουσιν ἔμπροσθεν αὐτόν, κατὰ ταῦτα δὲ καὶ ὀπίσω, Χάριτες τε δύο καὶ Ὠραι δύο· ἐν ἀριστιῇ δὲ Ἐχιδνα ἔστηκε καὶ Τυφῶς, ἐν δεξιᾷ δὲ Τρίτωνες. τὰ δὲ ἐπειρασμένα καθ' ἕκαστον ἐπ' ἀκριβὲς διελθεῖν, ὄχλον τοῖς ἐπιλεξιμένοις παρέξειν ἔμελλεν. ὡς δὲ δηλῶσαι συμβαλόντι (ἐπεὶ μηδὲ ἄγνωστα τὰ πολλὰ ἦν), Ταῦγίτην θυγατέρα Ἀτλαντος καὶ ἀδελφὴν αὐτῆς Ἀλκυόνην φέρουσι Ποσειδῶν καὶ Ζεὺς. ἐπείρασται δὲ καὶ Ἄτλας, καὶ Ἡρακλέους μονομαχία πρὸς Κύννον, καὶ ἡ παρὰ Φόλῳ τῶν Κενταύρων μάχη. τὸν δὲ Μίνω καλούμενον ταῦρον, οὐκ οἶδα, ἀνθ' ὅτου πεποίηκε Βαθυκλῆς δεδιμένον τε καὶ ἀγόμενον ὑπὸ Θεοέως ζῶντα. καὶ Φαιάκων χορὸς ἐστὶν ἐπὶ τῷ θρόνῳ, καὶ ἄδων ὁ Δημοδόκος. Περσέων τε τὸ ἔργον πεποίηται τὸ ἐς Μίδονσαν. παρέντι δὲ Ἡρακλέους μάχην πρὸς Θούριον τὸν γίγαντα καὶ Τυνδάρειω πρὸς Εὐρυτιον, ἐστὶν ἡραγῇ τῶν Λευκίππου θυγατέρων. Διώνυσον δὲ, καὶ Ἡρακλέα, τὸν μὲν παῖδα ἐς οὐρανὸν ὄντα ἔτι ἐστὶν Ἐρμῆς φέρον, Ἀθήνῃ δὲ ἄγουσα Ἡρακλέα συνοικησόντα ἀπὸ

τούτου θεοῖς. παραδίδωσι δὲ καὶ Πηλεὺς Ἀχιλλῆα
τραγησόμενον παρὰ Χείρωνι, ὃς καὶ διδάξει λέγε-
ται. Κέφαλος δὲ τοῦ κάλλους εἵνεκα ὑπὸ Ἡμέρας
ἐστὶν ἠρπαγμένος. καὶ ἐς τὸν γάμον τὸν Ἀρμονίας
δῶρα κομίζουσιν οἱ θεοί. καὶ Ἀχιλλέως μοτομαχία
πρὸς Μήνονα ἐπιέργασται. Λωμήδην τε Ἡρακλῆς
τὸν Θραῖκα καὶ ἐπ' Εὐήνω τῷ ποταμῷ Νέσσου τιμο-
ρούμενος. Ἑρμῆς δὲ παρ' Ἀλέξανδρον κριθησομέ-
νας ἄγει τὰς θεάς. Ἀδραστος δὲ καὶ Τυδεὺς Ἀμ-
φιάραον καὶ Λυκοῦργον τὸν Πυθωνακτος μάχης κα-
ταπαύουσιν. Ἡρα δὲ ἀφορᾷ πρὸς Ἰὼ τὴν Ἰνάχου
βοῦν οὖσαν ἦδη. καὶ Ἀθηνᾶ διώκοντα ἀποφεύγον-
σά ἐστιν Ἥφαιστον. ἐπὶ δὲ τούτοις Ἡρακλῆος τι-
ποῖηται τάξις τῶν ἔργων τῶν ἐς τὴν Ἰθάκην, καὶ ὡς
ἐνήγαγε τοῦ ἄδου τὸν κύνα. Ἀναξίας δὲ καὶ Μνα-
σινοῦς, τούτων μὲν ἐφ' ἵππων καθήμενός ἐστιν ἐκείτερος.
Μεγαπένθην δὲ τὸν Μεγέλαον καὶ Νικόστρατον ἵπ-
πος εἰς φέρων ἐστίν. ἀναιρεῖ δὲ καὶ Βελλεροφόντης τὸ
ἐν Λυκίᾳ θηρίον. καὶ Ἡρακλῆς τὰς Γηρυόνου βοῦς
ἐλαύνει. 8. Τοῦ Θρόνου δὲ πρὸς τοῖς ἄνω πύρραις
ἐφ' ἵππων ἐκατέρωθεν εἰσιν οἱ Τυνδάρειοι παῖδες·
καὶ σφίγγες τέ εἰσιν ὑπὸ τοῖς ἵπποις, καὶ θηρία ἄνω
θέοντα, τῷ μὲν πάρχουσι, κατὰ δὲ τὸν Πολυδεύκη
λείπειν. ἀνωτάτω δὲ χορὸς ἐπὶ τῷ Θρόνῳ πεποιεῖται,
Μάγνητες οἱ συνειργασμένοι Βαθυκλῆ τὸν Θρόνον.
9. Τελιδόκτι δὲ ὑπὸ τὸν Θρόνον, τὰ ἔνδον ἀπὸ
τῶν Τριτάτων, ὅς ἐστι θῆρα τοῦ Καλυδωνίου,
καὶ Ἡρακλῆς ἀποκτείνων τοὺς παῖδας τοὺς Ἀκτο-
ρος. Κύλαϊς δὲ καὶ Ζήτης τὰς ἀρπύιαι Φινέας

ἀπελαύνουσι. Πειρίδους τε καὶ Θησεύς ἡρπαιότες εἰσὶν Ἑλλήνων· καὶ ἄλλων Ἡρακλῆς τὸν λέοντα. Τίτυν δὲ Ἀπόλλων τοξεύει καὶ Ἀρτεμις. Ἡρακλέους τε πρὸς Ὀρεῖον Κένταυρον μάχη πεποιήται, καὶ Θησεύς πρὸς ταῦτον τὸν Μίνωι. πεποιήται καὶ ἡ πρὸς Ἀχελῷον Ἡρακλέους πάλη, καὶ τὰ λεγόμενα ἐς Ἥραν, ὡς ὑπὸ Ἡρακλείτου δεθείη, καὶ ὃν Ἀκαστος εἴθηκεν ἀγῶνα ἐπὶ πατρὶ, καὶ τὰ ἐς Μενέλαον καὶ τὸν Αἰγύπτιον Πρωτέα ἐν Ὀδυσσοίᾳ. τελευταῖα Ἀδμητιὸς τε ζευγνύων ἐστὶν ὑπὸ τῷ ἄρμα κάπρον καὶ λέοντα, καὶ οἱ Τρῶες ἐπιφέροντες χροῖς Ἑκτορι.

CAPUT XIX.

Descriptio signi Amyclaei et eorum, quae in illius basi expressa sunt — de memorandis Amyclarum — Dionysio Psila dicto — via, quae Therapnen ducit et templo Aesculapii Cotylei — Marte Thetida dicto — Therapne, et Menelai templo — de Helenae nece Rhodiorum narratio — Orotomatatum narratio de Helena.

Τοῦ θρόνου δέ, ἧ καθίζοιτο ἂν ὁ θεός, οὐ διαπικτός κατὰ τοῦτο συνεχοῦς ὄντος, ἀλλὰ καθέδρας πυρεχομένου πλίσονας, παρὰ δὲ καθέδραν ἐκάστην ὑπολειπομένης εὐρυχωρίας, τὸ μέσον ἐστὶν εὐρυχωρίας μάλιστα, καὶ τὸ ἄγαλμα ἐνταῦθα ἐνίστηται. 2. Μέγεθος δὲ αὐτοῦ μέτρῳ μὲν οὐδένα ἀνευρόντα σῖδα, εἰκάζοντι δὲ καὶ τριάκοντα εἶναι φαίνονται ὡς πήχυς. Ἔργον δὲ οὐ Βαθυκλέους ἐστὶν, ἀλλὰ ἀρχαῖον καὶ οὐ σὺν τέχνῃ πεποιημένον· ὅτι γὰρ μὴ πρόσωπον αὐτῷ καὶ πόδες εἰσὶν ἄκροι καὶ χεῖρες.

τὸ λοιπὸν χαλκῶ κίονί ἐστιν εἰκασμένον. ἔχει δὲ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ κράνος, λόγχην δὲ ἐν ταῖς χερσὶ καὶ τῶξον. 3. Τοῦ δὲ ἀγάλματος τὸ βάθρον παρίχεται μὲν βωμοῦ σχῆμα, τετάφθαι δὲ τὸν Ῥακίνθου λέγουσιν ἐν αὐτῷ, καὶ Ῥακινθίοις πρὸ τῆς τοῦ Ἀπόλλωνος θυσιᾶς ἐς τοῦτον Ῥακίνθου τὸν βωμὸν διὰ θύρας χαλκῆς ἐναγίζουσιν· ἐν ἀριστερᾷ δὲ ἐστὶν ἡ θύρα τοῦ βωμοῦ. 4. Ἐπείρασται δὲ τῷ βωμῷ τοῦτο μὲν ἄγαλμα Βίριδος, τοῦτο δὲ Ἀμφιτρίτης καὶ Ποσειδῶνος. Διὸς δὲ καὶ Ἑρμοῦ διαλεγόμενων ἀλλήλοις πλησίον Διόνυσος ἐστήκασι καὶ Σεμέλη, παρὰ δὲ αὐτὴν Ἰνώ· πεποιήται δὲ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ ἡ Δημήτηρ, καὶ Κόρη, καὶ Πλούτων· ἐπὶ δὲ αὐτοῖς Μοῖραι τε καὶ Ὠραι, οὐν δὲ σφισιν Ἀφροδίτη καὶ Ἀθηνῆ τε καὶ Ἄρτιμις· κομίζουσι δ' ἐς οὐρανὸν Ῥακίνθου καὶ Πολύβοιαν Ῥακίνθου, καθά λέγουσιν, ἀδελφὴν ἀποθανοῦσαν ἔτι παρθένον. τοῦτο μὲν δὴ τοῦ Ῥακίνθου τὸ ἄγαλμα ἔχον ἐστὶν ἡδὴ γέννημα, Νικίας δὲ ὁ Νικομήδους περισσῶς δὴ τι ἔγραψεν αὐτῶν ὄραϊον, τὸν ἐπὶ Ῥακίνθου λεγόμενον Ἀπόλλωνος ἔρωτα ὑποσημαίνων. πεποιήται δὲ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ καὶ Ἡρακλῆς ὑπὸ Ἀθηνᾶς καὶ θεῶν τῶν ἄλλων καὶ οὗτος ἀγόμενος ἐς οὐρανόν. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ Θεσφον θυγατέρες ἐπὶ τῷ βωμῷ, καὶ Μοῦσαι τε καὶ Ὠραι. περὶ δὲ ἀνέμου Ζεφύρου, καὶ ὥς ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος Ῥακίνθος ἀπέθανεν ἄκοντος, ἣ τὰ ἐς τὸ ἄνθος εἰρημένα, τάχα μὲν ἂν ἔχοι καὶ ἄλλως, δοκεῖται δὲ, ἢ λέγεται. 5. Μοῦκλαι δὲ ἀνάστατος ὑπὸ Ἀργείων γενομένη καὶ ἀπ'

ἐκείνου κόμη διαμένουσα· θίας παρείχεται ἄξιον ἱερὸν Ἀλεξάνδρας καὶ ἄγαλμα. τὴν δὲ Ἀλεξάνδραν οἱ Ἀμυκλαῖες Κασσάνδραν τὴν Πριῶμον φασὶν εἶναι. καὶ Κλυταιμνήστρας ἐστὶν ἐνταῦθα εἰκὼν, καὶ ἄγαλμα, Ἀγαμέμνωνος νομιζόμενον μῆμα. 6. Θεῶν δὲ σέβουσιν οἱ ταύτῃ τὸν τε Ἀμυκλαῖον καὶ Διόνυσον ὀρθότατα (ἐμοὶ δοκεῖν). Ψίλαν ἐπονομάζοντες. ψίλα γὰρ καλοῦσιν οἱ Λωριεῖς τὰ περὶ ἄνθρωπους δὲ οἶνος ἐπαίρει τε καὶ ἀνακουφίζει γνώμην οὐδὲν τι ἦσσαν, ἡ ὀρνιδας περὶ. καὶ Ἀμύκλαι μὲν παρείχοντο τοιαῦτα ἐς μνήμην.

7. Ἐτέρα δὲ ἐκ τῆς πόλεως ὁδὸς ἐς Θερόπην ἄγει. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν Ἀθηνᾶς ξόανόν ἐστιν Ἀλέας. πρὶν δὲ ἢ διαβῆναι τὸν Εὐρώταν, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς ὁχθῆς ἱερὸν δεικνύται Διὸς πλουσίον. διαβῆσι δὲ Κοτυλέως ἐστὶν Ἀσκληπιοῦ ναὸς, ὃν ἐποίησεν Ἡρακλῆς· καὶ Ἀσκληπιὸν Κοτυλέα ὠνόμασεν ἀκροθεὶς τὸ τραῦμα τὸ ἐς τὴν κοτύλην οἱ γεγόμενον ἐν τῇ πρὸς Ἰπποκόβοντα καὶ τοὺς παῖδας προτέρᾳ μάχῃ· ὁπῶσα δὲ πεποῖηται κατὰ τὴν ὁδὸν ταύτην, ἐστὶν ἀρχαιότατον αὐτῶν Ἀρεῖος ἱερὸν. τοῦτό ἐστι μὲν ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ, τὸ ἄγαλμα καὶ τοὺς Διοσκούρους φασὶ κομίσαι ἐκ Κόλχων. 8. Θηρείαν δὲ ἐπονομάζουσιν ἀπὸ Θηροῦς· ταύτην γὰρ τροφὸν εἶναι τοῦ Ἀρεῖος λέγουσι. τάχα δ' αἱ ἀκηκόετες παρὰ Κόλχων Θηρείαν λέγοιεν, ἐπεὶ Ἕλληνες γε οὐκ ἴσασιν Ἀρεῖος τροφὸν Θηρῶ. δοκεῖν δέ μοι Θηρείας οὐ διὰ τὴν τροφὸν ἢ ἐπωνυμία τῷ Ἀρεὶ γέγονεν, ὅτι δὲ ὑπερὶ χρή πολέμια καταστάντα ἐς

υἱάχην οὐδέν ἐτι ἔχειν ἥπιον· καθά δὲ καὶ Ὅμηρος
περὶ Ἀχιλλέως πεποιήται·

Λέων δ' ὡς ἄγρια οἶδε.

9. Θερίπτη δὲ ὄνομα μὲν τῷ χωρίῳ γέγονεν ἀπὸ τῆς
Ἀλέγος θυγατρὸς. Μενέλαον δὲ ἔστιν ἐν αὐτῇ κιάς,
καὶ Μενέλαον καὶ Ἑλένην ἐνταῦθα ταφῆναι λέγου-
σιν. 10. Ῥόδιοι δὲ οὐχ ὁμολογοῦντες Λακεδαιμο-
νίοις φασὶν, Ἑλένην, Μενέλαου τελευτήσαντος, Ὀρί-
στου δέ ἐτι πλανημένου, τηνικαῦτα ὑπὸ Νικοστράτου
καὶ Μεγαπένθους διωχθεῖσαν ἐς Ῥόδον ἀφικέσθαι
Πολυξοῖ τῇ Τληπολέμου γυναικὶ ἔχουσαν ἐπιτηδεί-
ως· εἶναι γάρ καὶ Πολυξὸν τὸ γένος Ἀργεῖον, Τλη-
πόλεμον δὲ ἐτι πρότερον συνοικοῦσαν φυγῆς μετα-
σχεῖν τῆς ἐς Ῥόδον, καὶ τῆς νήσου τηνικαῦτα ἄρ-
ζειν ὑπολειπομένην ἐπὶ ὀρφανῷ παιδί. ταύτην τὴν
Πολυξὸν φασὶν ἐπιθυμοῦσαν Ἑλένην τιμωρήσασθαι
τελευτῆς τῆς Τληπολέμου, τότε, ὡς ἔλαβεν αὐτὴν
ὑποχείριον, ἐπιπέμψαι σὺλνομένην θυμαπαίνιας Ἑρην-
νύσιν ἐσκενασμένας· καὶ αὗται διαλαβοῦσαι δὴ τὴν
Ἑλένην αἱ γυναῖκες ἀπάγχουσιν ἐπὶ δένδρον, καὶ
ἐπὶ τούτῳ Ῥοδίοις Ἑλένης ἱερὸν ἔστι Λενδρέτιδος.
11. Ὅν δὲ οἶδα λέγοντας Κροτωνιάτας περὶ Ἑλένης
λόγον, ὁμολογοῦντας δὲ σφισι καὶ Ἱμεραίους, ἐπι-
μνησθήσομαι καὶ τοῦδε. ἔστιν ἐν τῷ Εὐξείνῳ νῆσος
κατὰ τοῦ Ἰστροῦ τὰς ἐκβολὰς, Ἀχιλλέως ἱερὰ. ὄνο-
μα μὲν τῇ νήσῳ Λευκή, περίπλους δὲ αὐτῇ σταδίων
εἴκοσι, δασύα δὲ ὕλη πᾶσα, καὶ πλήρης ζώων ἀγρί-
ων καὶ ἡμέρων, καὶ ναὸς Ἀχιλλέως καὶ ἄγαλμα ἐν
αὐτῇ. ἐς ταύτην πρῶτος ἐσπλεύσαι λέγεται Κροτω-

νυκτὸς Λεώνυμος. πολέμου γὰρ Κροτωνιάταις συν-
 εστηκότος πρὸς τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ Λοκροῦς, τῶν Λο-
 κρῶν κατὰ οἰκειότητα πρὸς Ὀπουντίους Αἴαντα τὸν
 Ὀϊλίας ἐς τὰς μάχας ἐπικαλουμένων, ὁ Λεώνυμος
 Κροτωνιάταις στρατηγῶν ἐπήγει τοὺς ἐναντίους κατὰ
 τοῦτο, ἢ προτετιγῆσθαι σφίσι τὸν Αἴαντα ἤκουε. τι-
 τρώσκειται δὴ τὸ στέρον, καὶ (ἔκαμνε γὰρ ὑπὸ τοῦ
 τραῦματος) ἀφίστατο ἐς Αἰλφούς. ἐλθόντα δὲ ἡ Πυ-
 θία Λεώνυμόν ἀπίστελλον ἐς νῆσον τὴν Λευκὴν, ἐν-
 ταῦθα ἐποῦσα αὐτῷ φανήσεσθαι τὸν Αἴαντα καὶ
 ἀκούσθαι τὸ τραῦμα. χρόνῳ δὲ ὥς ὑγιάνας ἐπα-
 νῆλθιν ἐκ τῆς Λευκῆς, ἰδεῖν μὲν ἔφασκεν Ἀχιλλεύς,
 ἰδεῖν δὲ τὸν Ὀϊλίας καὶ τὸν Τελαμόντος Αἴαντα,
 συνεῖναι δὲ καὶ Πάτροκλόν σφισι καὶ Ἀντίλοχον.
 Ἐλένην δὲ Ἀχιλλεῖ μὲν συναικεῖν, προσταξαι δὲ οἱ
 πλυσθῆναι ἐς Ἰμέριαν πρὸς Σησίχορον ἀγγέλλειν,
 ὥς ἡ διαφθορά τῶν ὀφθαλμῶν ἐξ Ἐλένης γένοιτο
 αὐτῷ μνημείατος. Σησίχορος μὲν ἐπὶ τούτῳ τὴν
 παλινωδίαν ἐποίησεν.

CAPVT XX.

*De memorandis Therapnes, fonte Messeide et Poly-
 deucia — templo Neptuni Gueauchi et vico Alesis —
 urbe Phari — urbe Bryaeis — Taygeti montis ver-
 ticibus, Taleto, Euora, Theris et templo Ceteris Eleu-
 siniae — urbe Helo ad mare et Hilotis — Lapi-
 thaco, Derrhio et Harplis — memorandis in via
 Arcadiani versus, templo Achillis — equi monu-
 mento et planetarum signis — Pudoris signo.*

Ἐν Θεράπνῃ δὲ κρήνην τὴν Μισσηΐδα ἰδὼν οἶδα.
 Λακεδαιμονίων δὲ ἐτέροις ἐστὶν ἠρημνέον, τὴν Πο-

λυδεύκειαν ὀνομαζομένην ἐφ' ἡμῶν, οὐ τὴν ἐν Θερά-
πνῃ, Μεσσηΐδα καλεῖσθαι τὸ ἀρχαῖον. ἡ δὲ Πολυ-
δεύκεια ἐστὶν αὐτὴ τε ἡ κρήνη καὶ Πολυδεύκους ἱε-
ρόν ἐν δεξιᾷ τῆς ἐς Θεράπνῃν ὁδοῦ. Θεράπνης δὲ
οὐ πόρρω Φοιβαῖον καλούμενόν ἐστιν, ἐν δὲ αὐτῷ
Λιουσκοῦρων ναὸς· καὶ οἱ ἑρηβοὶ τῷ Ἐνναλίῳ θύου-
σιν ἐνταῦθα. 2. Τοῦτον δὲ οὐ πολὺ Ποσειδῶνας
ἀφίστηκεν ἱερὸν ἐπὶ κλησιν Γαιασούχον. καὶ ἀπ' αὐ-
τοῦ προελθόντι ὡς ἐπὶ τὸ Ταῦγέτον, ὀνομαζουσιν
Ἀλεσίαν χωρίον, Μύλητα τὸν Ἀέλεος πρῶτον ἀν-
θρώπων μύλην τε εὐρεῖν λέγοντες καὶ ἐν ταῖς Ἀλε-
σίαις ταύταις ἄλλοσαι. καὶ σφισι Λακεδαιμόνος τοῦ
Ταῦγέτης ἐνταῦθά ἐστιν ἡρώον. 3. Διαβῶσι δὲ αὐ-
τόθεν ποταμὸν Φιλλίαν παρὰ Ἀμύκλας, ἰούσιν εὐ-
θεΐαν ὡς ἐπὶ θάλασσαν, Φάρις πόλις ἐν τῇ Λακωνι-
κῇ ποτε ᾤκητο· ὀπιοτριπομένῳ δὲ ἀπὸ τῆς Φιλλίας
ἐς δεξιάν ἢ πρὸς τὸ ὄρος τὸ Ταῦγέτον ἐστὶν ὁδός.
Ἔστι δὲ ἐν τῷ πεδίῳ Λιὼς Μεσσαπέως τέμενος. γενέ-
σθαι δὲ οἱ τῇ ἐπὶ κλησιν ἀπὸ ἀνδρὸς λέγουσιν ἱερω-
σαμένου τῷ θεῷ. 4. Ἐνταῦθέν ἐστιν ὀπιούσιν ἐκ
τοῦ Ταῦγέτου χωρίον, ἔνθα πόλις τότε ᾤκητο Βρυ-
σεῖαι· καὶ Λιονύσου ναὸς ἐνταῦθα ἐτι λείπεται καὶ
ἀγάλματα ἐν ὑπαίθρῳ, τὸ δὲ ἐν τῷ ναῷ μόναις γυ-
ναιξιν ἐστὶν ὄρεῖν· γυναῖκες γὰρ δὴ μόναι καὶ τὰ ἐς
τάς θυσίας δρῶσιν ἐν ἀπορήτῃ. 5. Ἀρα δὲ τοῦ
Ταῦγέτου Ταλετόν ὑπὲρ Βρυσεῶν ἀνέχει. ταύτην
ἡλίον καλοῦσιν ἱερὰν, καὶ ἄλλα τε αὐτόθι ἡλίῳ θύου-
σι καὶ ἵππους· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ Πέρσης οἶδα θύειν
νομίζοντας. Ταλετοῦ δὲ οὐ πόρρω καλούμενός ἐστιν

Εὐόρας, Θηρία καὶ ἄλλα τρέφων καὶ αἶγας μάλιστα
 αἰγρίας. παρέχεται δὲ καὶ διόλου τὸ Ταῦγέτον τῶν
 αἰγῶν τούτων ἄγραν καὶ ἰῶν, πλείστην δὲ καὶ ἐλά-
 φων καὶ ἄρκτων. Ταλεταῦ δὲ τὸ μεταξὺ καὶ Εὐόρα
 Θήρας ὀνομάζουσιν. οὐ πόρῳ δὲ τῶν ἱσίων τοῦ
 Ταῦγέτου Διμήτρος ἐπικλήσιν Ἐλευσινίας ἐστὶν ἱε-
 ρόν. ἐνταῦθα Ἡρακλῆα Λακεδαιμόνιοι κρυφθῆναι
 φασιν ὑπὸ Ἀσκληπιοῦ τὸ τραῦμα ἰώμενον. καὶ Ὀρ-
 φῶς ἐστὶν ἐν αὐτῷ ξόανον, Πιλαργῶν, ὡς φασιν,
 ἔργον. καὶ τὰδε δὲ ἄλλο δρώμενον ἐνταῦθα οἶδα.
 6. Ἐπὶ θαλάσῃ πόλισμα Ἔλος ἦν, οὗ δὴ καὶ Ὀμη-
 ρος ἐμνημόνευσεν ἐν καταλόγῳ Λακεδαιμονίων.

Οἱ τ' ἄρ' Ἀμύνκλας εἶχον, Ἔλος τ' ἔφαλον πολέεθρον.
 τοῦτο ἦν κισι μὲν Ἔλιος νεώτατος τῶν Περσέως παῖ-
 δων, Λωρῆες δὲ παρεστήσαντο ὑστερον πολιορκίᾳ.
 καὶ πρῶτοί γε ἐγένοντο αὐτοὶ Λακεδαιμονίων δοῦλοι
 τοῦ κοινοῦ, καὶ Εἰλωτες ἐκλήθησαν πρῶτοι, καθάπερ
 γε καὶ ἦσαν. τὸ δὲ οἰκετικὸν τὸ ἐπικτηθὲν ὑστερον
 Λωρῆας, Μεσσηνίους ὄντας, ὀνομασθῆναι καὶ τού-
 τους ἐξερίκησεν εἰλωτας, καθότι καὶ Ἕλληνας τὸ σὺν-
 παν γένος ἀπὸ τῆς ἐν Θισσαλίᾳ ποτὶ καλυνμένης
 Ἑλλάδος. ἐκ τούτου δὴ τοῦ Ἔλους ξόανον Κόρης τῆς
 Διμήτρος ἐν ἡμέραις ῥηταῖς ἀνάγουσιν ἐς τὸ Ἐλευ-
 σίνιον. 7. Πεντεκαίδεκα δὲ τοῦ Ἐλευσινίου σταδίου
 ἀφίστηκε Λαπίθαιον καλούμενον ἀπὸ ἀνδρὸς ἔρχω-
 ρίου Λαπίθου. τοῦτο τε οὖν τὸ Λαπίθαιον ἐστὶν
 ἐν τῷ Ταῦγέτῳ, καὶ οὐ πόρῳ Δεῖρῳ, ἐνθα Ἀρτέ-
 μιδος ἄγαλμα ἐν ὑπαίθρῳ Διφρύατιδος, καὶ πηγὴ παρ'
 αὐτῷ, ἣν Ἄρονον ὀνομάζουσι. μετὰ δὲ τὸ Δεῖρῳ

σταδίους προελθόντι ὡς εἰκοσὶν ἔστιν Ἀρπλεια καθή-
κοντα ἄχρι τοῦ πεδίου. 8. Τὴν δὲ ἐπ' Ἀρκαδίας ἰού-
σιν ἐκ Σπάρτης, Ἀθηνᾶς ἵσθηκεν ἐπὶ κλησιν Παρείας
ἄγαλμα ἐν ὑπαίθρῳ, μετὰ δὲ αὐτὸ ἱερὸν ἔστιν Ἀχιλ-
λέως· ἀνοίγειν δὲ αὐτὸ οὐ νομίζουσιν· ὁπόσοι δ'
ὦν τῶν ἐφήβων ἀγωνιέσθαι μέλλωσιν ἐν τῷ Πλατα-
νιστῇ, καθέστηκεν αὐτοῖς τῷ Ἀχιλλεῖ πρὸ τῆς μάχης
θύειν. ποιῆσαι δὲ σφισι τὸ ἱερὸν Σπαρτιάται λέ-
γουσι Πράκα, ἀπόγονον τρίτον Περγάμου τοῦ Ντο-
πολέμου. 9. Προϊοῦσι δὲ Ἴππου καλούμενον μνή-
μᾳ ἔστι. Τυνδάρεως γὰρ θύσας ἐνταῦθα ἵππον ἰούς
Ἑλένης ἐξώρκοι μνηστῆρας, ἰστάς ἐπὶ τοῦ ἵππου τῶν
τομίων· ὁ δὲ ὄρκος ἦν, Ἑλένη καὶ τῷ γῆμκι προ-
κριθῆναι Ἑλένην ἀμύνειν ἀδικοιμένοις· ἐξορκώσας
δὲ τὸν ἵππον κατώρυξεν ἐνταῦθα. κίονες δὲ ἐπὶ τῇ
οἷ τοῦ μνήματος τούτου διέχουσιν οὐ πολὺν, κατὰ
τρόπον οἶμαι τὸν ἀρχαῖον, οὗς ὑστέρων τῶν πλανη-
τῶν φασιν ἀγῶλματα. καὶ Κρανίου τέμενος κατὰ
τὴν ὁδὸν, ἐπὶ κλησιν Στερματίου· καὶ Μυσίας ἔστιν
ἱερὸν Ἀρτέμιδος. 10. Τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς Αἰδοῦς,
τριάκοντά που στάδια ἀπέχον τῆς πόλεως, Ἰκαρίου
μὲν ἀντίδημα εἶναι, ποιηθῆναι δὲ ἐπὶ λόγῳ φασὶ
τοιῶδε. ὅτι ἔδωκεν Ὀδυσσεὶ Πηνελόπην γυναῖκα
Ἰκάριος, ἐπειρᾶτο μὲν κατοικῆσαι καὶ αὐτὸν Ὀδυ-
σεύς ἐν Λακιδαιμόνι, διαμαρτάνων δὲ ἐκείνου διῦτε-
ρα τὴν θυγατέρα ἰκέτευε καταμεῖναι, καὶ ἐξορκωμέ-
της ἐς Ἰθάκην ἐπακολουθῶν τῷ ἄρματι ἐδέετο. Ὀ-
δυσσεὺς δὲ τέως μὲν ἠνείχετο, τέλος δὲ ἐκέλευε συνα-
κολουθεῖν Πηνελόπην ἑκοῦσαν, ἢ τὸν πατέρα ἐλομέ-

τὴν ἀναχωρεῖν ἐς Λακεδαιμόνα· καὶ τὴν ἀποκρίνασθαι φασιν οὕδεν· ἐγκαλυψαμένης δὲ πρὸς τὸ ἐρότημα, Ἰκάριος τὴν μὲν, αἵτε δὴ συνίσις, ὡς βούλεται ἀπῆλθαι μετὰ Ὀδυσσεύς, ἀφίησιν, ἄγαλμα δὲ ἀνέστηκεν Αἰδοῦς· ἐνταῦθα γὰρ τῆς ὁδοῦ προϊκονσαν ἦδη τὴν Πηνελόπην λέγουσιν ἐγκαλῦπασθαι.

CAPVT XXI.

De Eurota fluvio et Ladae cursoris monumento — urbe Pellana et memorandis in ea — agro Belemina dicto — vico Croceis — oppido Aeguis et stagno Neptuni — Gytheo et Eleutherolaconibus eorumque urbibus — memorandis in Gytheatarum urbe — Sene (Nereo).

Προελθόντι δὲ αὐτόθεν σταδίουεῖκοσι, τοῦ Εὐρώτα τὸ ῥεύμα ἐγγυτάτω τῆς ὁδοῦ γίνεται. καὶ Λάδα μνημῶς ἐστὶν ὠκύτητι ὑπερβαλομένου ποδῶν τοὺς ἐπ' αὐτοῦ· καὶ δὴ καὶ Ὀλυμπιάσιν ἐσταφαιαῦντο δολιχῶ κρατῶν· δοκεῖ δὲ μοι, κίμωνιν αὐτίκα μετὰ τὴν νίκην ἐκομίζετο, καὶ συμβάσσης ἐνταῦθά οἱ τελευτῆς, ὁ τάφος ἐστὶν ὑπὲρ τὴν λωφάρον. τὸν δὲ ὁμώνυμον τοῦτω, νίκην καὶ αὐτὸν Ὀλυμπιάσι, πλὴν οὐ δολιχοῦ, σταδίου δὲ ἀνελόμενον, Ἀχαιοὶν ἐξ Αἰγίου φησὶν εἶναι καὶ τὰ ἐς τοὺς Ὀλυμπιονίκας Ἡλείων γράμματα. 2. Προϊόντι δὲ ὡς ἐπὶ τὴν Πελλάναν, Χαράκωμά ἐστι ὀνομαζόμενον, καὶ ἡ μετὰ τοῦτο Πελλάνα πόλις τὸ ἀρχαῖον. Τυνδαρέων δὲ οἰκῆσαι φασιν ἐνταῦθα, ὅτε Ἰπποκόοντα καὶ τοὺς παῖδας ἔφευγεν ἐκ Σπάρτης. θείας δὲ ἄξια αὐτάθι ἰδὼν Δωκελῆπισυ τε οἶδα ἱερὸν καὶ τὴν πηγὴν Πελλανίδα, ἐς ταύτην λέγουσιν ὑδροενομένην ἐσπασεῖν πυρθίνον, ἀφανισθεῖ-

σης δὲ τὸ κάλυμμα ἀναφανῆναι τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς
 ἐν ἑτέρῃ πηγῇ Λαγκαίᾳ. 3. Πελλάνας δὲ ἑκατὸν στά-
 δια ἀπέχει Βιλεμίνα καλουμένη. τῆς δὲ χώρας τῆς
 Λακωνικῆς ἡ Βιλεμίνα μάλιστα ἀρδευθαι πέφυκεν,
 ἥντινα διοδεύει μὲν τοῦ Εὐρώτα τὸ ὕδωρ, παρέχεται
 δὲ ἀφ' ὁρίωνος καὶ αὐτῇ πηγῆς. 4. Ἐπὶ Θάλασσάν
 τε ἐς Γύθειον καταβαίνοντί ἐστι Λακεδαιμονίῳς ἡ
 κόμη καλουμένη Κροκεία. ἥς ἡ λιθοτομία, μία μὲν
 πέτρα συνεχὴς αὐ διήκουσα, λίθοι δὲ ὀρύσσονται
 ὁχῆμα τοῖς ποταμίῳις εὐκότως, ἄλλως μὲν δυσεργεῖς,
 ἦν δὲ ἐπεργασθῶσιν, ἐπικοσμήσασιν ἂν καὶ θεῶν
 ἱερά· καλυμβήθραις δὲ καὶ ὕδασι συντελοῦσι μάλ-
 στα ἐς κάλλος. Θεῶν δὲ αὐτόθι, πρὸ μὲν τῆς κόμης
 Διὸς Κροκεάτῃ λίθου πεποιημένον ἄγαλμα ἔστηκεν,
 Διόσκουροι δὲ ἐπὶ τῇ λιθοτομίᾳ χαλκοῖ. 5. Μετὰ
 δὲ Κροκείας ἀποτρυπέλαιον ἐς δεξιὴν ἀπὸ τῆς ἐς Γύ-
 θιον εὐθείας, ἐπὶ πόλιμα ἤξεις Αἰγίας. Ὅμηρον
 δὲ ἐν τοῖς ἔπεισι τὸ πόλιμα τοῦτο ὀνομάζειν λέγου-
 σιν Αἰγίας. Ἐνταῦθά ἐστι μὲν λίμνη καλουμένη
 Προσιδῶνας· ἐστὶ δὲ ἐπὶ τῇ λίμνῃ ναὸς καὶ ἄγαλμα
 τοῦ θεοῦ. τοὺς δὲ ἰχθῦς δεδοίκασιν ἐξαιρεῖν, τὸν
 θηρεύσαντα ὕλην γαστρεῖναι λέγοντες ἐξ ἀνθρώπου.

6. Γύθειον δὲ ἀπέχει μὲν σταδίους τριᾶκοντα
 Αἰγῶν, ἐπὶ θαλάσῃ δὲ ὥκισμένον ἐστὶν ἤδη τῶν
 Ἐλευθερολακῶνων, οὓς βασιλεὺς Αὔγουστος δουλείας
 ἀφῆκε Λακεδαιμονίῳ τῶν ἐν Σπάρτῃ κατηκόους
 ὄντας. θαλάσῃ μὲν δὴ, πλὴν τοῦ Κορινθίαν Ἰσθμοῦ,
 περιέχεται πᾶσι ἡ Πελοπόννησος· πόλλους δὲ ἐς
 βαφὴν πορφύρας παρέχεται τὰ ἐπιθαλάσσια τῆς

Λακωνικῆς ἐπιτηδειοτάτας μετὰ γαστήρ Φοινίκων θο-
 λασσαν. Ἀριθμὸς δὲ τῶν Ἑλευθερολακίωνων ὅκτι
 πόλεις καὶ δέκα εἰσὶ. πρώτη μὲν καταβῆσιν ἐξ Ἀργυ-
 ῶν ἐπὶ θάλασσαν Γύθειον, μετὰ δὲ αὐτὴν Τευθρό-
 νη τε καὶ Λῆς, καὶ Πύρρῆχος· ἐπὶ Ταινάρῳ δὲ Κα-
 τήπολις, Οἴτυλός τε καὶ Λεῦκτρά, καὶ Θαλάμαι, πρό-
 δὲ Ἀλαγονία τε καὶ Γερηνία· τὰ δὲ ἐπέκεινα Γύ-
 θείου πρὸς θαλάσσην, Ἀσωπὸς, Ἀκριαὶ, Βοιαὶ, Ζα-
 ραῖ, Ἐπίδανυρος ἢ λιμηρὰ Βρασιαὶ, Γερὸνθραι, Μα-
 ριδός. αὗται μὲν οὖν εἰσιν αἱ λοιπαὶ τῶν Ἑλευθερο-
 λακίωνων ἀπὸ τεσσάρων ποτῶν καὶ εἴκουσι πόλεις. τὰ
 δὲ ἄλλαις, ἐφ' ἃς ἂν καὶ αὐτὰς ὁ λόγος ἐπέλθοι δ-
 μοι, συντελοῦσας ἵστω τις ἐς Σπάρτην, καὶ οὐχ ὁμοίω-
 τοῖς προλεχθεῖσιν αὐτονόμους. 7. Γενθιῶται δὲ τῇ
 πόλει ἄνθρωπων μὲν οὐδένα οἰκιστὴν γενέσθαι λέ-
 γουσι, Ἡρακλῆα δὲ καὶ Ἀπόλλωνα ὑπὲρ τοῦ τρίτο-
 ῦ ἐς ἄγωνα ἐλθόντας, ὡς διηλλάγησαν, μετὰ τῇ
 ἔτην οἰκίσαι κοινῇ τὴν πόλιν. καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ σφαι-
 ραὶ Ἀπόλλωνος καὶ Ἡρακλέους ἐστὶν ἑτάλματα, πλη-
 σίον δὲ αὐτῶν Διόνυσος. ἐτέρωθεν δὲ Ἀπόλλωνος Κα-
 νίνας, καὶ ἱερὸν Ἀμμωνος, καὶ Ἀσκληπιοῦ χαλκοῦ
 ἄγαλμα ἐστίν, οὐκ ἐπόντος ὀρόφου τῶνα, καὶ πηγὴ
 τοῦ θείου, καὶ Δήμητρος ἱερὸν ἄγιον, καὶ Ποσειδῶ-
 νος ἄγαλμα Γαιασύχον. 8. Ὅν δὲ ἀνομάζουσι Γυ-
 θιῶται Γέροντα, οἰκῆν ἐν θαλάσῃ γάμνοι, Νηρι-
 ῶντα εὐρισκόν· καὶ σφαιρὰ τοῦ ὀνόματος τοῦτο
 παρῆσεν ἀρχὴν Ὅμηρος ἐν Γκιᾷδι ἐν Θέτιδος λόγοις·
 Γκιᾷς μὲν γὰρ δῶτε θαλάσσης εὐρύα πόντον,
 Ὅμιόμεναι τε γέρονθ' ἄλιον καὶ δώματα πατρός.

καλοῦνται δὲ ἐνταῦθα καὶ πύλαι Καστορίδες, καὶ ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύς καὶ ἄγαλμα Ἀθηνῶς πεποιήται.

CAPVT XXII.

De Argo lapide — insula Cronaē et memorandis in ea — Trinasi muris et reliquiis urbis Helus — urbe Acris eiusque memorandis — Geronthris et ibi memorandis — Mario urbe — Asopo urbe eiusque memorandis — promontorio asini maxilla dicto — urbe Boeis, eiusque origine et memorandis.

Γυθείου δὲ τρεῖς μάλιστα ἀπέχει σταδίους Ἀργὸς λίθος. Ὅριόντην λέγονται καθιεσθέντα ἐπ' αὐτοῦ παύσασθαι τῆς μαρίας· διὰ τοῦτο ὁ λίθος ὠνομάσθη Ζεὺς Καπτώτας κατὰ γλῶσσαν τὴν Δωριίδα. 2. Ἡ δὲ νῆσος ἡ Κροναὶή πρόκειται Γυθείου· καὶ Ὁμηρος Ἀλέξανδρον ἀρτιάσαντα Ἑλένην ἐνταῦθα ἔφη συγγενέσθαι αἱ πρότερον. κατὰ δὲ τὴν νῆσον ἱερὸν ἐστὶν Ἀφροδίτης ἐν τῇ ἡμέρῳ Μιγωνίτιδος, καὶ ὁ τόπος οὗτος ἅπας καλεῖται Μιγώνιον. τοῦτο μὲν δὴ τὸ ἱερὸν ποιῆσαι λέγουσιν Ἀλέξανδρον. Μενέλαος δὲ Ἰλιον ἔλων, καὶ ἔτεσιν ἵστερον ὀκτώ μετὰ Τροίης πόρθησιν οἴκαδε ἀνασωθεῖς, ἄγαλμα Θέτιδος καὶ θεῆς Πραξιδίκας ἰδρύσατο ἐγγὺς τῆς Μιγωνίτιδος. Διονύσου δὲ ὄρος ἱερὸν, Ἀαρύσιον καλοῦμεν ὅτι ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ Μιγωνίου. καὶ ἦρος ἀρχομένον, Διονύσου τὴν ἐορτὴν ἄγουσιν, ἅλλα τε ἐς τὰ δρώμενα λέγοντες, καὶ ὥς βύτρου ἐνταῦθα ἀνευρίσκουσιν ὠρεῖον. 3. Ἐν ἀριστερᾷ δὲ Γυθείου στάδια προελ-

θόντι ὥς τριάκοντά ἐστιν ἐν τῇ ἡπείρῳ Τριτασοῦ
καλουμένης τείχῃ, φρουρίου ποτὲ (ἔμοι δοκεῖν) καὶ
οὐ πόλεως. γενέσθαι δὲ οἱ δοκῶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῶν
νηοίδων, αἱ ταύτης πρόκεινται τῆς ἡπείρου τρεῖς
ἑριθμόν. προελθόντι δὲ ἀπὸ Τριτασοῦ στάδια ὥς
ὀγδοήκοντα, τοῦ Ἑλλους τὰ ἐγγίπται ὑπόλοιπα ἦν.
4. Καὶ μετὰ ταῦτα τριάκοντα προελθόντι πον σι-
δίους, ἐπὶ θαλάσσης πύλιν ἐστὶν Ἀκριαί. θίς δὲ
αὐτόθι ἄζια μητρὸς θεῶν γὰρ, καὶ ἄγαλμα λίθοι.
παλαιότατον δὲ τοῦτο εἶναι φασιν οἱ τῆς Ἀκριᾶς
ἔχοντες, ὅποσα τῆς θεοῦ ταύτης Πελοποννησίους ἱ-
ερά ἐστιν· ἐπὶ Μάγνηταί γε, οἱ τὰ πρὸς Βορρῶν νέ-
μονται τοῦ Σιτύλου, τοῖσις ἐπὶ Κοδδίνου πέτρῃ
μητρὸς ἐστὶ θεῶν ἀρχαιότατον ἀπάντων ἄγαλμα·
ποιῆσαι δὲ οἱ Μάγνητες αὐτὸ Βροτέαν λέγουσι τὸν
Ταντάλου. Ἀκρικται δὲ καὶ ἄνδρα ποτὲ Ὀλυμπιονί-
κην παρέσχοντο Νικοκλέα, Ὀλυμπίῳσι δύο ἀνελόμα-
νον δρόμου τέκας πέντε. πεποιήται δὲ καὶ μνημα
τῷ Νικοκλεῖ τοῦ τε γυμνασίου μεταξὺ καὶ τοῦ τέ-
χους τοῦ πρὸς τῷ λιμένι. 5. Ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἄνω
Γερώνθραι σταδίους ἑπτάχουσιν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν
Ἀκριῶν. ταύτας οἰκουμένας, πρὶν Ἡρακλείδας ἐλ-
θεῖν ἐς Πελοπόννησον, ἐποίησαν ἀναστάτους Διο-
ριεῖς οἱ Μακεδαῖμοι ἔχοντες. ἀναστήσαντες δὲ
Γερώνθρας τοὺς ἀρχαίους, παρὰ σφῶν ἀποίκους ἀ-
πέστειλαν. ἐπ' ἐμοῦ δὲ Ἑλευθερολακόνων καὶ οὗτοι
μοῖρας ἦσαν. κατὰ μὲν δὴ τὴν ἐξ Ἀκριῶν ἐς Γερών-
θρας ὁδὸν ἐστὶ Παλαιὰ καλουμένη πόλις. ἐν δὲ αὐταῖς

Γερωνθραις Ἰριώς ναὸς καὶ ἄλσος. ἰορτήν δὲ ἄγον-
αι τοῦ θεοῦ κατὰ ἔτος, ἐν ᾗ γυναῖξιν ἔστιν ἀπηγορευ-
μένον εἰς τὸ ἄλσος εἰσελθεῖν. περὶ δὲ τὴν ἄγορὴν υφί-
σιν αἱ πηγαὶ τῶν ποτίμων εἶναι ὑδάτων. ἐν δὲ τῇ
ἄκροπόλει ναὸς ἔστιν Ἀπόλλωνος, καὶ ἀγάλματος ἐλέ-
φαντος πεποιημένου κεφαλῇ· τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ ἀγάλ-
ματος πῦρ ἤφηνισεν ὁμοῦ τῷ προτέρῳ ναῷ. 6. Μα-
ριὸς δὲ ἄλλο Ἐλευθερολακῶων πόλισμα, ὃ ἀπὸ Γε-
ρονθρῶν σταδία ἑκατὸν ἀφίστηκεν. ἱερὸν ἔστιν αὐ-
τόθι ἄρχαῖον καινὸν θεῶν ἁπάντων, καὶ περὶ αὐτὸ
ἄλσος περιχόμενον πηγῶς· εἰοὶ δὲ καὶ ἐν Ἀρτέμιδος
ἱερῇ πηγαί. ὕδωρ δὲ ἄφθονον, εἴπερ ἄλλο τι χωρίον,
παρέχεται Μαριός. Κώμη δὲ ὑπὲρ τὸ πόλισμά ἐστιν
ἐν μεσογαίᾳ καὶ αὕτῃ Γλυππία. καὶ ἐς κώμην ἑτέ-
ραν Σελινόντια ἐκ Γερωνθρῶν ἔστιν ὁδὸς σταδίων
εἴκοσι. τὰδε μὲν ἀπὸ Ἀκρίων ἄνω πρὸς ἡπειρον.
7. Τὰ δὲ πρὸς θαλάσσην, πόλις Ἀσωπὸς Ἀκρίων ἀπέ-
χει σταδίους ἑξήκοτα. ἐν αὐτῇ δὲ ναὸς τε Ῥωμαίων
βασιλείων, καὶ ἀνωτέρω τῆς πόλεως, ὅσον γε σταδίους
δώδεκα, καὶ ἱερὸν ἔστιν Ἀσκληπιοῦ· Φιλόλαον τὸν θεὸν
ὀνομάζουσι. τὰ δὲ ὅστις ἐν τῷ γυμνασίῳ τὰ τιμώμε-
να μεγέθει μὲν ὑπερβιάλλοντα, ἀνθρώπου δὲ ὅμως
ἐστί. καὶ Ἀθηνῶς ἱερὸν ἔστιν ἐν τῇ ἄκροπόλει Κυ-
παρισσίας ἐπίκλησιν. τῆς δὲ ἄκροπόλεως πρὸς τοῖς
ποσὶ πόλεως ἐρείπια καλουμένης Ἀχαιῶν τῶν παρε-
κυπαρισσίων. ἔστι δὲ ἐν τῇ γῇ ταύτῃ καὶ ἱερὸν Ἀ-
σκληπιοῦ σταδία ὑπέχον ὡς πενήτηκοντα Ἀσωποῦ. τὸ
δὲ χωρίον, ἐνθα τὸ Ἀσκληπείον, Ῥηριτελείατον

ὀνομάζουσιν. 8. Ἀκρι δι' ἀνέχουσα ἐς θάλασσαν
 ἀφίστηκεν Ἀσωποῦ διακόσια στάδια· καλοῦσι δὲ
 Ὀρου γνάθον τὴν ἄκραν. ἐνταῦθά ἐστιν Ἀθηναίων ἱερὸν
 ἄγαλμα οὐκ ἔχον, οὐδὲ ὄμοσφος ἔπεστιν ἐπ' αὐτό·
 λέγεται δὲ, ὡς ὑπὸ Ἀγαμέμνονος ἐποιήθη. ἔστι δὲ
 καὶ μνημα Κινάδου· νεὸς τῆς Μενελάου καὶ οὗτος
 κυβερνήτης ἦν. 9. Ἑσέχει δὲ μετὰ τὴν ἄκραν Βοι-
 ωτιακὸς καλούμενος κόλπος, καὶ Βοιωτὴ πόλις πρό-
 τῷ πέρατί ἐστι τοῦ κόλπου. ταύτην ὥκισε μὲν Βοιω-
 τῶν Ἡρακλείδων, συναγαγεῖν δὲ ἄνδρας ἀπὸ τριῶν
 ἐς αὐτὴν λέγεται πόλεων, Ἡτιδος, Ἀφροδισιάδος,
 καὶ Σίδης. τῶν δὲ πόλεων τῶν ἀρχαίων τὰς μὲν δύο
 ἐς Ἰταλίαν φεύγοντα Αἰνείαν καὶ ὑπὸ πτεφυμάτων
 ἀπενεχθέντα ἐς τοῦτον τὸν κόλπον οἰκίσαι φασί,
 τὴν Ἡτιάδα Αἰνείου θυγατέρα λέγοντες εἶναι· τὴν
 τρίτην δὲ κληθῆναι τῶν πόλεων λέγουσιν ἀπὸ τῆς
 Λαλαοῦ Σίδης. ἀπὸ δὲ τούτων τῶν πόλεων ἀνα-
 σιάντες ἐζήτουν, ἐνθα οἰκῆσαι σφῶς χρεὼν εἴη· καί
 τι καὶ μάντευμα ἦν αὐτοῖς Ἀριμιν, ἐνθα οἰκήσου-
 σιν, ἐπιδείξιν. ὥς οὖν ἐκβῶσαι ἐς τὴν γῆν λαγὼς ἐπι-
 φαίνεται, τὸν λαγὼν ἐποίησαντο ἡγεμόνα τῆς ὁδοῦ·
 καταδύντος δὲ ἐς μυρσίνην, πόλιν τε οἰκίζουσιν ἐν-
 ταῦθα, οὐπερ ἡ μυρσίνη ἦν, καὶ τὸ δένδρον ἐπὶ ἐκεί-
 νῃ σίβουσι τὴν μυρσίνην, καὶ Ἀριμιν ὀνομάζουσι
 Σώτιραν. καὶ Απόλλωνος τοῦ ἐν τῇ Βοιωτῶν ἀγο-
 ρᾷ ἴσται, καὶ ἐτέρῳδι Ἀσκληπιοῦ, καὶ Σαρᾶπιδος τε
 καὶ Ἰσίδος. ἐρείπια ἀπέχει μὲν Βοιωτῶν οὐ πλέον ἢ
 σταδίους ἑπτὰ, ἴοντι δὲ ἐς αὐτὰ, ἄγαλμα Ἑρμοῦ λί-

Θιγὸν ἔστηκεν ἐν ἀριστερῇ, καὶ ἐν τοῖς ἐρειπίοις ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ καὶ Ὑγείας ἐστὶν οὐκ ἄφανές.

CAPUT XXIII.

De insula Cytheris, eius navali Scandia, Veneris Coelestis templo et aliis memorandis — Apolline Epidelia et Delo insula a Monephane Mithridatis duce funditus eversa — Menophanis et Mithridatis morte — Epidauro Limera dicta — Inus aquae portendendi vi, eademque Aetnae crateris — memorandis in urbe Epidauro — promontorio Minoa.

Κύθηρα δὲ κεῖται μὲν ἁπαντικρὺ Βοιωτῶν, ἐς δὲ Πλατανοιστοῦντα (ἐλάχιστον γὰρ τῆς ἡπείρου ταύτῃ διέστηκεν ἡ τῆσος) ἐς ταύτην τὴν ἄκραν τὸν Πλατανοιστοῦντα ἀπὸ ἄκρας τῆς ἡπείρου, καλουμένης δὲ Ὀρον γνάθου, στιδίῳ πλοῦς τεσσαράκοντά ἐστιν. ἐν Κυθήροις δὲ ἀπὸ θαλάσσης Σκάνδειά ἐστιν ἐπίγειον. Κύθηραι δὲ ἡ πόλις ἀναβάντι ἀπὸ Σκανδεῖας, στάδια ὡς δέκα. τὸ δὲ ἱερὸν τῆς Οὐρανίας ἁγιάζεται, καὶ ἱερῶν ὁποῖα Ἀφροδίτης παρ' Ἑλλήσιν ἐστὶν ἀρχαιότατον. αὕτη δὲ ἡ θεὸς ξόανον ὀπλισμένον, πλέοντι δ' ἐκ Βοιωτῶν, τῶν ὑπὲρ τὴν ἄκραν τῆς Μαλέας, λίμνη ἐστὶν ὀνομαζόμενον Νῦμβαιον, καὶ Ποσειδῶνος ἄγαλμα ὀρθόν, καὶ σπήλαιον θαλάσσης ἐγγύτατα, ἐν δὲ αὐτῇ γλυκεὸς ὕδατος πηγή· καὶ ἄνθρωποι περιουκοῦσι πολλοί. 2. Περιπλεύσαντι δὲ τὴν ἄκραν τῆς Μαλέας καὶ ἑκατὸν στάδια ἀποσχόντι ἐπὶ θαλάσῃ, χωρίον ἐν ὅροις Βοιωτῶν Ἀπόλλωνος μὲν ἱερὸν ἐστὶν, Βαυδῆλιον δὲ ὀνομαζόμενον· τὸ γὰρ τοῦ

Ἀπόλλωνος ξόανον, ὃ νῦν ἐστὶν ἐνταῦθα, ἐν Ἀήλῳ ποτὶ ἴδρυτο. τῆς γὰρ Ἀήλου τότε ἐμπορίου τοῖς Ἑλλήσιν οὕσης, καὶ ἄδειαν τοῖς ἐργαζομένοις διὰ τὸν θεὸν δοκούσης παρέχειν, Μηροφάνης Μιθριδάτου στρατηγός, εἴτε αὐτὸς ὑπερσφορήσας, εἴτε καὶ ὑπὸ Μιθριδάτου προστεταγμένος (ἄνθρωποι γὰρ ἀφορῶντι ἐς κέρδος τὰ θεῖα ὕστερα λημμάτων), αὐτός οὖν ὁ Μηροφάνης, αἰετὸς οὕσης ἀπειχίστου τῆς Ἀήλου, καὶ ὅπλα οὐ κερτιμένον ἀνδρῶν, τριήρεις ἐσπλεύσας ἐφόρυσσε μὲν τοὺς ἐπιδημοῦντας τῶν Ἑνῶν, ἐφόρυσσε δὲ αὐτοὺς τοὺς Ἀήλιους· κατασούριζε δὲ πολλὰ μὲν ἐμπόρων χρήματα, πάντα δὲ ἀναθήματα, προσεξανδραποδισάμενος δὲ καὶ γυναῖκας καὶ τέκνα, καὶ αὐτὴν ἐς ἔδαφος κατέβηκε τὴν Ἀήλον. αἰετὸς δὲ πορθουμένης τε καὶ ὑρπαζομένης, τῶν τις βαρβάρων ὑπὸ ὕβριος τὸ ξόανον τοῦτο ἀπέρριπεν ἐς τὴν θάλασσαν. ὑπολαβὼν δὲ ὁ κλύδων, ἐνταῦθα τῆς Βοιωτῶν ἀπήνεγκε· καὶ τὸ χωρίον διὰ τοῦτο Ἐαιδήλιον ὀνομάζουσι. 3. Τὸ μὲν τοι μήνιμα ἐκ τοῦ θεοῦ διαφύγεται οὔτε Μηροφάνης, οὔτε αὐτὸς Μιθριδάτης· ἀλλὰ Μηροφάνην μὲν παραντίκα, ὥς ἀνήγειτο ἐρημώσας τὴν Ἀήλον, λοχίσαντες ταυτὶν οἱ διαπιφευγότες τῶν ἐμπόρων καταλύουσι, Μιθριδάτην δὲ ὕστερον τούτων ἠνάγκασεν ὁ θεὸς αὐτόχειρα αὐτοῦ καταστῆναι, τῆς τε ἀρχῆς οἱ καθρημένης, καὶ ἑλκυνόμενον πανταχόθεν ὑπὸ Ῥωμαίων· εἰσὶ δὲ οἱ φασιν, αὐτὸν παρὰ τοῦ τῶν μισθοφόρων θάνατον βίαιον ἐν μίρῳ χάριτος εὐρεσθαι. τοῦτοις

μὲν τοιαῦτα ἀνήντησεν ἀσεβήσασι. 4. Τῆς δὲ Βοιωτῶν ὁμορος Ἐπίδανρος ἐστὶν ἡ Λιμηρά, σταδίου ὡς διακοσίους ἀπέχουσα Ἐπιδηλίου. φασὶ δὲ οὐ Λακεδαιμονίων, τῶν δὲ ἐν τῇ Ἀργολίδι Ἐπίδανρων εἶναι, πλείοντες δὲ ἐς Κῶν παρὰ τὸν Ἀσκληπιὸν ἀπὸ τοῦ κοιτοῦ προσχεῖν τῆς Λακωνικῆς ἐνταῦθα, καὶ ἐξ ἐνυπνίων γενομένων σφίσι καταμείναντες οἰκῆσαι. λέγουσι δὲ καὶ ὅς οἰκοῦνται ἐκ τῆς Ἐπίδανρου δρυόκορτα ἐπαγομένοις αὐτοῖς ἐξέρχεται ἐκ τῆς νιῶς ὁ δρυάκων· ἐκφυγὼν δὲ οὐ πόρῳ κατέδυ θαλάσσης, καὶ σφισιν ὁμοῦ τῶν θειράτων τῇ ὕψει, καὶ ἀπὸ τοῦ σημείου τοῦ κατὰ δρυόκορτα, ἔδοξεν αὐτοῖσι καταμείναντας οἰκῆσαι. καὶ ἐνθα ὁ δρυάκων κατέδυ βῶμοί τε εἰσιν Ἀσκληπιοῦ, καὶ ἐλαΐαι περὶ αὐτοὺς πεφυκάσι. 5. Πρωελεθόντι δὲ ἐν διξίῃ δύο πουστανδίου ἐστὶν Ἰνοῦς καλούμενον ὕδωρ· μέγεθος μὲν κατὰ λίμνην μικράν, τῆς γῆς δὲ ἐν βιάθει μᾶλλον. ἐς τοῦτο τὸ ὕδωρ ἐν τῇ ἑορτῇ τῆς Ἰνοῦς ἐμβάλλουσιν ἀλφίτων μάζας. ταύτας ἐπὶ μὲν αἰσίοι τοῦ ἐμβαλόντος καταδεξάμενον ἔχει τὸ ὕδωρ· εἰ δὲ ἀναπέψωμιτο σφῶς, ποτηρὸν κέκριται σημεῖον· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐν Αἴτῃ δηλοῦσιν οἱ κρατῆρες. καὶ γὰρ χρυσοῦ ἐς αὐτοὺς καὶ ἀργύρου ποιήματα, ἔτι δὲ καὶ ἱερῆα τὰ πάντα ἀφίῃσι· ταῦτα δὲ ἦν μὲν ὑπολαβὸν ὑπερέγκοι τὸ πῦρ, οἱ δὲ χαίρουσιν ὡς ἐπὶ πεφηνότι ἀγαθῷ, ἀπωσαμένου δὲ τὰ ἐμβληθέντα, συμφορὰν ἕσσεσθαι τούτῳ τῷ ἀνδρὶ νομίζουσι. 6. Κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ Βοιωτῶν ἐς Ἐπίδανρον τὴν Λιμηρὰν ἄ-

γονσαν Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἐστὶν ἐν τῇ Ἐπιδαυρίῳ
 Αἰνυάτιδος. ἡ πόλις δὲ ἀπέχουσα οὐ πολὺ ἀπὸ θα-
 λάσσης, ἐπὶ μετεώρῳ μὲν ὤκισται, θείας δὲ αὐτῷ δι-
 ᾶξια, τὸ μὲν Ἀφροδίτης ἐστὶν ἱερὸν, τὸ δὲ Ἀσκληπιοῦ,
 καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν λίθου, καὶ Ἀθηνᾶς ἐν τῇ ἁκρο-
 πόλει ναός· πρὸ δὲ τοῦ λιμένος Διὸς ἐπέκλησιν ποι-
 τήρος. 7. Ἄκρα δὲ ἐς τὸ πέλαγος κατὰ τὴν πόλιν ἀνέ-
 ρχεται καλουμένη Μινώα. καὶ ὁ μὲν κόλπος οὐδέν τι
 ἔχει διάφορον, ἢ ὅσαι κατὰ τὴν Λακωνικὴν ἄλλαι
 θαλάσσης εἰσὶν ἐσβολαί· αἰγιαλὸς δὲ ὁ ταύτη πα-
 ρέχεται ψηφίδας αἰχμὰς εὐπρεπεστέραις καὶ χρόαις
 παντοδαπῇς.

CAPVT XXIV.

*De Zarace — Cyphantum reliquiis, et Brasiis —
 Brasiatarum de Semele, Baccho et Ino narratio —
 de Achillis templo et festo — urbe La, eiusque reli-
 quiis et memorandis, Dianae Asiae templo, et fonte
 Cagaxone — regione Hypsos et fluvio Smeno —
 regione Araino, La urbis conditore et
 Achille Helenae proco.*

Ἐπιδαύρου δὲ στυδίων ἐκείτῳ ἀπέχει Ζάραξ, ἅλ-
 λως μὲν ἐνλίμενον χωρίον, τῶν δὲ Ἐλενθερολυκίωνον
 μίλιατα τοῦτο ἐκτετράχουσι· ἐπεὶ καὶ Κλεώνυμος
 ὁ Κλεομένους τοῦ Ἀγησιπόλιδος μάγον τοῦτο τῶν
 Λακωνικῶν πολισμάτων ἐποίησεν ἀνάστατον· καὶ
 μοι τὰ ἐς τὸν Κλεώνυμον ἐτέρωθι ἐστὶν εἰρημένα.
 ἐν Ζάρακι δὲ ἄλλο μὲν οὐδέν, πρὸς δὲ τοῦ λιμένος
 τῷ πέρατι Ἀπόλλωνος ναός ἐστι καὶ ἄγαλμα κισσῶ-

ραν ἔχον. 2. Προελθόντι δὲ ἀπὸ Ζάγκαρος παρὰ τὴν
θάλασσαν ἔξ πον πιάδια, καὶ ἐπιστρέψαντι αὐτόθιν
ἐς μεσούριαν, καὶ ἐπαναβάντι σταδίους ὡς δέκα, Κυ-
φάντων καλουμένων ἐρείπαί ἐστιν, ἐν δὲ αὐτοῖς
Στήθαιον, ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ, λίθου δὲ τὸ ἄγαλμα.
ἔστι δὲ καὶ ὕδατος ψυχροῦ κρουνὸς ἐκβάλλον ἐκ πέ-
τρας· Ἀταλάντην θηριεύουσαν ἐνταῦθα φασιν, ὡς
ἡνιάτο ὑπὸ δίψης, πᾶσαι τῇ λόγῃ τὴν πέτρην, καὶ
οὕτω ῥῆναι τὸ ὕδωρ. 3. Βρασιὰ δὲ ἐσχάτη μὲν
ταύτῃ τῶν Ἐλευθερολακίων πρὸς θαλάσσην ἐστὶ,
Κυφάντων δὲ ἀπέχουσι πλεῖν σταδίων διακοσίων.
οἱ δὲ ἄνθρωποι λέγουσιν ἐνταῦθα οὐδέσιν ὁμολο-
γοῦντα Ἑλλήνων· ὡς Σιμέλῃ τέκει τὸν παῖδα ἐκ
Λιδῆς, καὶ ὑπὸ τοῦ Κάδμου φαιραθεῖσα ἐς λάρνα-
κα αὐτὴ καὶ Διόνυσος ἐμβληθεῖη· καὶ τὴν λάρνα-
κα ὑπὸ τοῦ κλύδωνος ἐκπεσεῖν φασιν ἐς τὴν σφετέ-
ριαν· καὶ Σιμέλῃν μὲν οὐ γὰρ αὐτὴν περισῶσαν
εἶναι εὐρεῖν ἐπιφανῶς θάψαι, Διόνυσον δὲ ἀναθρε-
ψαι λέγουσιν. ἐπὶ τοῦτῳ δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν,
Ὁρειάτας ἐς ἐκεῖνο ὀνομαζομένης, μετανομασθῆ-
ναι Βρασιὰς ἐπὶ τῇ ἐκβολῇ τῇ ἐς τὴν γῆν τῆς λάρ-
νακος. ὥσαύτως δὲ καὶ ἐφ' ἡμῶν τὰ ὑπὸ τοῦ κλύ-
δωνος ἀποθαύμενα ἐς τὴν γῆν ἐκβεβρῆσθαι κα-
λοῦσιν οἱ πολλοί. Βρασιάται δὲ καὶ ταῦδε ἐπιλέ-
γουσιν· Ἰνώ σφισιν ἐς τὴν χώραν ἀφικέσθαι
πλανωμένην, ἐλθοῦσαν δὲ ἐθέλῃσαι τοῦ Διονύ-
σου γενέσθαι τροφόν. καὶ ἀποφαίνουσι μὲν τὸ
ἄντρον, ἐνθα τὸν Διόνυσον ἔθρεψεν Ἰνώ, καλοῦ-

σι δὲ καὶ τὸ πεδίων Διονύσου κῆπον. 4. Ἰερὰ δὲ αὐτόθι, τὸ μὲν ἐστὶν Ἀσκληπιοῦ, τὸ δὲ Ἀχιλλέως, καὶ ἑορτὴν κατὰ ἔτος ἄγουσιν Ἀχιλλεῖ. ἄκρα δὲ ἐστὶν ἐν ταῖς Βρασιαῖς μικρὰ, προέχουσα ἡρῆμα ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπ' αὐτῇ χαλκοῦ ποδιαίων ἐστήκασιν οὐ μείζοντες πῖλους ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς ἔχοντες. οὐκ οἶδα, εἰ Διοσκούρους σφῆς, ἢ Κορύβαντας νομίζουσι· τρεῖς δ' οὖν εἰσὶ, τέταρτον δὲ Ἀθηνᾶς ἄγαλμα. 5. Τὰ δὲ ἐν δεξιᾷ Γυνθίου Αἰῆς ἐστὶ, θαλάσσης μὲν δέκα στάδια, Γυνθίου δὲ τεσσαράκοντα ἀπέχουσα. ὤκισται δὲ νῦν μὲν Ἰλίου παλουμένον, καὶ Ἀμῆς, καὶ Κρυκαδίου, τῶν ὁρῶν τοῦτων τὸ μεταξὺ ἐπέχουσα, πρότερον δὲ τῆς Ἀσίας τοῦ ὅρους ἔκειτο ἐπὶ τῇ κορυφῇ· καὶ νῦν ἔτι τῆς πόλεως ἐστὶ τῆς ἀρχαίας Ἰερήπια, καὶ πρὸ τῶν ταύρων ἄγαλμα Ἡρακλῆους, καὶ ἀπὸ τῶν Μακεδόνων τρόπαιον, οὐ μοῖρα τῆς Φιλίππου στρατιᾶς ἦσαν, ἥνκα ἐς τὴν Ἀμικονικὴν εἰσβαλεν, ἀποτραπόμενοι δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων τὰ παραθαλάσσια ἐξηλάτουν τῆς χώρας. ἔστι δὲ ἐν τοῖς ἱερείοις ναὸς Ἀθηνᾶς ἐπικλητὴν Ἀσίας· ποιῆσαι δὲ Πολυδεύκην καὶ Καστορὰ φασιν ἠνασσωθέντας ἐκ Κόλχων· εἶναι γὰρ καὶ Κόλχοις Ἀθηνᾶς Ἀσίας ἱερόν. μετασχόντας μὲν οὖν οἶδα Ἰάσονι τοῦ στόλου τοὺς Τυνδάρειω παῖδας· ὅτι δὲ Ἀθηνᾶν Ἀσίαν τιμῶσιν οἱ Κόλχοι, παρὰ Λακκιδαιμονίων ἀκούσας γράφω. Τῆς δὲ ἐφ' ἡμῶν οἰκουμένης πόλει κρήνη τέ ἐστι πλησίον διὰ τὴν χάραν τοῦ ὕδατος καλουμένη Καγακῶ, καὶ πρὸς τῇ

κρήνη γυμνάσιον· Ἐρμού δὲ ἔστηκεν ἄγαλμα ἀρ-
 χειον. τῶν δὲ ὄρων ἐπὶ μὲν τοῦ Ἰλίου Διονύσου
 τέ ἐστι καὶ ἐπ' ἄκρας τῆς κόρυμφος Ἀσκληπιοῦ ναός.
 πρὸς δὲ τῷ Κνακαδίῳ Κερνείος καλούμενος Ἀπόλ-
 λων. 6. Ἀπὸ δὲ τοῦ Κερνείου σταδίου ἀπαιθόντι
 ὡς τριάντον ἐστὶν ἕν χωρίον Ἐφρος ἐν ὅροις ἦδη
 Σπαρτιατῶν, ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἀρτέμιδος ἐπί-
 κλησιν Ἀμφαίης. πρὸς θαλάσση δὲ ἐπὶ ἄκρας ναός
 ἐστὶ Δικτύνης Ἀρτέμιδος, καὶ οἱ κατὰ ἔτος ἕκαστον
 ἑορτὴν ἄγουσι. ταύτης δὲ ἐν ἀριστερᾷ τῆς ἄκρας
 ποταμός ἐκδίδωσιν ἐς θάλασσαν Σμήνος, ὅδωρ
 πικρὸν ἢ δὲ εἰπερ ἄλλος τις παρασχόμενος ποταμός·
 ἔχει δὲ ἐν τῷ ὄρει τῷ Ταῦγέτῳ τὰς πηγὰς, ἀπὶ ἧς δὲ
 τῆς πόλεως σταδίου οὐ πλέον πέντε. Ἐν δὲ Ἀραῖ-
 νῃ καλουμένῳ χωρίῳ τάφος Ἀἰ, καὶ ἀνδριᾶς ἐπὶ τῷ
 μνήματι ἔστι. τοῦτον τὸν Ἀἰν οἰκιστὴν εἶναι λέ-
 γουσιν οἱ ταῦτη, καὶ ἀποθανεῖν φασὶν ὑπὸ Ἀχιλ-
 λέως. Ἀχιλλεῖα δὲ κατὰρ αἰ σφισιν ἐς τὴν χώραν Ἐ-
 λένην παρὰ Τυνδάρεω γυναῖκα αἰτοῦντα. λέγοντι
 δὲ ἐπ' ἀληθεία, Πάτροκλός ἐστιν ὁ τὸν Ἀἰν ἀπο-
 κτείνας· οὗτος γὰρ καὶ ὁ μνηστευσάμενος Ἐλένην.
 καὶ ὅτι μὲν τῶν Ἑλένης μνηστήρων Ἀχιλλεὺς οὐκ
 ἔστιν ἐν καταλόγῳ γυναικῶν, μηδὲν τοῦτο ἔστω τε-
 κμήριον, οὐκ αἰτῆσαι Ἐλένην αὐτόν· Ὅμηρος δὲ
 ἔγραψε μὲν τῆς ποιήσεως ἀρχόμενος, ὡς Ἀχιλλεὺς
 χειρίζομενος τοῖς Ἀτρεΐδαι παῖσι, καὶ οὐκ ἐνεχόμε-
 νος τοῖς ὄρκοις τοῖς Τυνδάρεω, παραγένοιτο ἐς
 Τροίαν· ἐποίησε δὲ ἐν αἰόλοις λέγοντα Ἀντίλοχον,

ὥς Ὀδυσσεὺς πρεσβύτερός ἐστιν αὐτοῦ γενεῇ· τὸν δὲ Ὀδυσσεὺς πρὸς Ἀλκίνοιν περὶ τῶν ἐν ἄδου καὶ ἄλλα διηγερούμενον, καὶ ὅτι Θησεία δὲ ἰδεῖν ἐθελήσαι καὶ Πειρίθουν προτέρους ἄνδρας, ἢ καθ' ἡλικίαν τὴν αὐτοῦ. Θησεία ἴσμεν ἄρπάσαντα Ἑλένην· αὐτὸς οὐδὲ ἐγχοροῦν ἐστιν ἀρχὴν Ἑλένης μνηστῆρα Ἀχιλλεὺς γενέσθαι.

CAPVT XXV

De fluvio Scyra — Pyrrhicho oppido, Sileno, Diana Astratia — Teuthrone oppido, Diana Iasoria — promontorio Taenaro, portu Achilleo et Psamatho, atque inferorum cane ab Hercule protracto — Ariouis delphino insidentis signo et fonte olim miro — Caenepoli — Messa oppido et portu, atque Oetylo urbe.

Προελθόντι δὲ ἀπὸ τοῦ μνήματος, ἐκδίδωσιν ἐς θάλασσαν ποταμὸς, ὄνομα δὲ οἱ Σκύρας, ὅτι καὶ ταῦτον ἀνώνυμον τέως ὄντα Πύρρῳ ὁ Ἀχιλλεὺς ἔσχε ταῖς ναυσὶν, ἠνίκα ἐπὶ τὸν Ἐρμιόνης γάμον ἐπλευσεν ἐκ Σκύρου. διαβάντων δὲ τὸν ποταμὸν, ἔστιν ἱερὸν ἀρχαῖον ἀπὸ τῶν Διὸς βωμῶν. 2. Τοῦ ποταμοῦ δὲ σταδίου τεσσαράκοντα ἀπέχει Πύρριχος ἐν μεσογαίᾳ. τὸ δὲ ὄνομα τῇ πόλει γενέσθαι φασὶν ἀπὸ Πύρρου τοῦ Ἀχιλλεὺς· οἱ δὲ, εἶναι θεὸν Πύρριχον τῶν καλουμένων Κουρήτων· εἰσὶ δὲ οἱ Σιληρὸν ἐκ Μαλίας ἐλθόντα ἐνταῦθα λέγουσιν οἰκῆσαι. τραφῆναι μὲν δὴ τὸν Σιληρὸν ἐν τῇ Μαλίᾳ, δηλοῖ καὶ τὰδε ἐξ ἔσματος Πινδάρου·

ὁ ζαμενὴς δὲ ὁ χοροτύπος, ὃν Μαλέγορος

ἔθρεψε Ναῖδος ἀκοίτας Σιληνός.

ὡς δὲ καὶ Πυρρόχιχος ὄνομα ἦν αὐτῶν, Πινδάρῳ μὲν οὐκ ἔστιν εἰρηματικόν, λέγουσι δὲ οἱ περὶ τὴν Μαλέαν οἰκοῦντες, ἔστι δὲ ἐν τῇ Πυρρόχῳ φρέαρ ἐν τῇ ἀγορᾷ· δοῦναι δὲ σφισι τὸν Σιληνὸν νομίζουσι· σπαρτίζουσι τ' ἄν ὕδατος, εἰ τὸ φρέαρ τοῦτο ἐπιλείποι. Θεῶν δὲ ἐν τῇ γῇ σφισιν ἰσχυρὰ ἔστιν, Ἀρτεμίδος τε ἐπὶ κληροῖν Ἀσπρατιας, ὅτι τῆς ἐς τὸ πρόσω στρατείας ἐνταῦθα ἐπαύσαντο Ἀμαζόνες, καὶ Ἀπόλλων Ἀμαζόνιος· ξόανα μὲν ἀμφότερα, ἀναθεῖναι δὲ λέγουσιν αὐτὰ τῆς ἀπὸ Θεσμώδοντος γυναικας. 3. Ἀπὸ δὲ Πυρρόχου καταβάντι ἐς θάλασσαν, ἔστι Τευθρώνη. τὸν δὲ οἰκιστὴν οἱ ταύτῃ Τεύθραντα Ἀθηναῖον ὄντα ἀποφαίνουσι. τιμῶσι δὲ Θεῶν μάλιστα Ἰσασωρίαν Ἀρτεμιν. καὶ πηγὴ σφισιν ἔστι Ναῖα. 4. Τευθρώνης δὲ ἀπέχει πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν σταδίους ἐς θάλασσαν ἀνέχουσα ἄκρα Ταίναρον, καὶ λιμένες ὃ τε Ἀχιλλεῖος ἔστι καὶ Φαμαθοῦς. ἐπὶ δὲ τῇ ἄκρᾳ ναὺς εἰκασμένος σπηλαίῳ, καὶ πρὸ αὐτοῦ Ποσειδῶνος ἀγαλμα. ἐποίησαν δὲ Ἕλληνας τινές, ὡς Ἡρακλῆς ἀναγὰς ταύτῃ τοῦ ἄδου τὸν κύνα, οὔτε ὑπὸ γῆν ὁδοῦ διὰ τοῦ σπηλαίου φερούσης, οὔτε ἵπαιμον ὃν πεισθῆναι, Θεῶν ὑπόγειον εἶναι τινα οἶκον, ἐς ἣν ἀδρούεσθαι τὴς ψυχῆς, ἀλλὰ Ἐκαταῖος μὲν ὁ Μιλήσιος λόγον εἴπεν εἰκότα, ὅφιν φήσας ἐπὶ Ταίναρῳ τραφῆναι δεινόν, κληθῆναι δὲ ἄδου κύνα, ὅτι ἔδει τὸν δηχθέντα τεθνήσκειν παρὰ

ταῖα ὑπὸ τοῦ ἰοῦ. καὶ τοῦτον ἔφη τὸν ὄφιν ὑπὸ
 Ἡρακλέους ἀχθῆναι παρ' Εὐρυπείας. Ὅμηρος δὲ
 (πρῶτος γὰρ ἐκάλεσεν ἄδον κύνα, ὅτινα Ἡρακλῆς
 ἦγεν) οὔτε ὄνομα ἔδωκε αὐτῷ, οὔτε συνεπέλασεν ἐς
 τὸ εἶδος, ὥσπερ ἐπὶ τῇ Χιμαίρᾳ. οἱ δὲ ὑστερον
 Κέρβερον ὄνομα ἐποίησαν, καὶ κυνὶ τὰ ἄλλα ἐκά-
 ζοντες κεφαλῆς τρεῖς φασιν ἔχαιν αὐτόν· οὐδὲν τι
 μᾶλλον Ὀμήρου κύνα τῷ ἀνθρώπῳ σήμερον
 εἰρηκότος, ἢ εἰ δράκοντα ὄντα ἐκάλεσεν ἄδον κύνα.
 5. Ἀναθήματα δὲ ἄλλα τέστιν ἐπὶ Ταινάρῳ καὶ
 Ἀρίων ὁ κιθαρωδὸς χαλκαῦς ἐπὶ δελφίνος. τὰ μὲν
 οὖν ἐς αὐτὸν Ἀρίωνα καὶ τὰ ἐπὶ τῷ δελφίνῳ Ἡρό-
 δοτος εἶπεν ἀκοῆν ἐν τῇ Ἀνδίων συγγραφῇ. τὸν
 δ' ἐν Ποροσιλήνῃ δελφίνα τῷ παιδὶ σῶσιμα ἀποδι-
 δόντα, ὅτι συγκοπέντα ὑπὸ ἁλίων αὐτὸν ἰάσατο,
 τοῦτον τὸν δελφίνα ἦδον, καὶ καλοῦντι τῷ παιδὶ
 ὑπακούοντα, καὶ φέροντα, ὁπότε ἐποχέσθαι οἱ
 βούλοιο. ἔστι δὲ ἐπὶ Ταινάρῳ καὶ πηγὴ, τῶν
 μὲν οὐδὲν, ὥστε καὶ θαῦμα εἶναι, παρεχομένη,
 πρότερον δὲ τοῖς ἐμειδοῦσιν ἐς τὸ ὕδωρ τοὺς λιμένας,
 φασί, καὶ τὰς γαῖας θιάσασθαι παρῆχε. τοῦτο
 ἔπαυσε γυνὴ τὸ ὕδωρ, καὶ μὴ τοῦ λοιποῦ τοιαῦτα
 ἐπιδείκνυσθαι, μεμιασμένην ἐναποπλύνουσα ἐσθῆ-
 ρα. 6. Ταινάρου δὲ τῆς ἄκρας πλοῦν ὅσον πσσα-
 ράκοντα σταδίων ἀφίστηκε Καινήπολις· ὄνομα δὲ
 ἦν πύλαι καὶ ταύτῃ Ταινάρου. ἐν αὐτῇ δὲ μέγαρον
 Δήμητρος, καὶ ἐπὶ θαλάσῃ γαός ἐστιν Ἀφροδί-
 της, καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν λίθου. ἐντεῦθεν ἀπο-

αχόντι τριάκοντα σταδίους, Θυρίδες ἄκρα Ταινάρου, καὶ πόλεως ἐρείπια Ἰππόλας ἐστίν, ἐν δὲ αὐτοῖς Ἀθηνᾶς ἱερὸν Ἰππολαΐτιδος. 7. Ὀλίγον δὲ ἀπωτέρω Μέσσα πόλις καὶ λιμήν, ἀπὸ τοῦτου στάδια τοῦ λιμένος πεντήκοντά ἐστι καὶ ἑκατὸν ἐπὶ Οἰτύλον. ὁ δὲ ἥρως, ἀφ' οὗ τῇ πόλει τὸ ὄνομα ἐγένετο, Ἀργεῖος τὸ ἀνέκαθεν, Ἀμφιάνακτος αὐτὸς υἱὸς ὢν τοῦ Ἀρτιμιάχου. θίας δὲ ἄξια ἐν Οἰτύλῳ Σαρῆπιδός ἐστιν ἱερὸν, καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ Καρνείου ξῶνον Ἀπόλλωνος.

CAPVT XXVI.

De Inus fano et oraculo in via ad Thalamas, signis Paphiae et Solis — Pephno ad mare, et insula huius nominis, solo natali Dioscurorum — Leuctris et memorandis ibi — signo Iovis Ithomatae — Cardamyle et Nereidum templo — Enope oppido, postea Gerenia dicto, Nestoris aeda, eiusque memorandis — Machaone eiusque cultu ac Podalirio — monte Calathio et Alagonia urbe.

Ἐς Θαλάμης δὲ ἐξ Οἰτύλου μῆκος τῆς ὁδοῦ στάδιοι περὶ τοὺς ὀγδοήκοντά εἰσι. κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἱερὸν ἐστίν Ἰροῦς καὶ μαντεῖον. μαντεύονται μὲν οὖν καθιεύδοντες, ὅποσα δ' ἂν πυθέσθαι δεηθῶσιν, ὀνειράτα δείκνυσί σφισιν ἢ θιός. χαλκῶ δὲ ἱστυκεν ἀγύλαται ἐν ὑπαίθρῳ τοῦ ἱεροῦ, τῆς τε Παφίης καὶ Ἡλίου τὸ ἱερόν. αὐτὸ δὲ τὸ ἐν τῷ ναῷ, σαφῶς μὲν οὐκ ἦν ἰδεῖν ὑπὸ σιφηνωμάτων, χαλκοῦν δὲ καὶ τοῦτο εἶναι λέγουσι. ἤν

δὲ καὶ ὕδωρ ἐκ πηγῆς ἱερᾶς πίνειν ἦδυν, Σελήνης
 δὲ ἐπὶ κλησιν. καὶ οὐ θαλαμῶν ἐπιχώριος θα-
 λῶν ἐστὶν ἡ Παφίη. 2. Θαλαμῶν δὲ ἀπέχει στα-
 δίους ἑκοσιν ὀνομαζομένη Πέφνος ἐπὶ θαλάσῃ.
 πρόκειται δὲ νησίς πέτρας τῶν μεγάλων οὐ μί-
 ζων, Πέφνος καὶ ταύτη τὸ ὄνομα. τεχθῆναι δὲ
 ἐνταῦθα τοὺς Διοσκόρους φασὶν οἱ Θαλα-
 μῶται· τοῦτο μὲν δὴ καὶ Ἀλκιῶνα ἐν ἔσχατι
 οἶδα εἰπόντα· τραφῆναι δὲ οὐκέτι ἐν τῇ Πέφνω
 φασὶν αὐτοὺς, ἀλλὰ Ἑρμῆν τὸν ἐς Πελλῶνα κο-
 μίσαντα εἶναι. ἐν ταύτῃ τῇ νησίδι ἀγάλματα
 Διοσκόρων χαλκᾶ, μέγεθος ποδιαῖα, ἐν ὑπαί-
 θρῳ τῆς νησίδος ἐστίν. ταῦτα ἡ θάλασσα ἀποκι-
 νεῖν οὐκ ἐθέλει κατακλύζουσα ὥρα χειμῶνος τὴν
 πέτραν. τοῦτό τε δὴ θαῦμά ἐστι· καὶ οἱ μύθ-
 οι αὐτοὶ λευκότερον ἢ ὥς μυρομήκων τὸ χροῖμα
 φαίνουσι. τὴν δὲ χώραν οἱ Μεσσηνιοὶ ταύτην
 αὐτῶν φασὶν εἶναι τὸ ἀρχαῖον· ὥς τε καὶ τοὺς
 Διοσκόρους μᾶλλον τι αὐτοῖς, καὶ οὐ Λακεδαι-
 μονίοις, προσήκειν νομίζουσι. 3. Πέφνου δὲ
 στάδια ἑκοσιν ἀπέχει Λεῦκτρα. ἐφ' ὅτῳ μὲν δὴ
 ἐστὶν ὄνομα τῇ πόλει Λεῦκτρον, οὐκ οἶδα· εἰ δ'
 ἤρα ἀπὸ Λευκίππου τοῦ Περιήρου, ὥς οἱ Μεσ-
 σηνιοὶ φασί, τούτου μοι δοκοῦσιν εἶναι οἱ ταύτη
 θεῶν μάλιστα Ἀσκληπιῶν τιμῆν, ὅτι Ἀρσινόης
 παῖδα εἶναι τῆς Λευκίππου νομίζοντες. μέθου δὲ
 ἐστὶν Ἀσκληπιοῦ τε ἄγαλμα, καὶ Ἴου ἑτέρωθεν.
 πεποιεῖται δὲ καὶ Κασσάνδρας τῆς Πριάμου τὰς

καὶ ἄγαλμα, Ἀλεξάνδρου ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων καλου-
μένης· καὶ Ἀπόλλωνος Καρνείου ξόανόν ἐστι κατὰ
ταῦτά, καθά δὴ καὶ Λακεδαιμονίων νομίζουσιν
οἱ Σπάρτην ἔχοντες. ἐπὶ δὲ τῆς ἀκροπόλεως ἐστὶν
ἱερὸν καὶ ἄγαλμα Ἀθηνῶς. καὶ Ἑρωτὸς ἐστὶν ἐν
Λεύκτροις ναὸς καὶ ἄλσος· ὕδωρ δὲ ὄρεα χαλμῶνος
διαρρέει τὸ ἄλσος· τὰ δὲ φύλλα τῷ ἥρι ἀπὸ τῶν
ἄνδρων πίπτοντα οὐκ ἂν ὑπὸ τοῦ ὕδατος οὐδὲ
πλειονάσατος παρενεχθείη. 4. Ὁ δὲ οἶδα ἐν τῇ
πρὸς θαλάσση χώρᾳ τῆς Λευκτρικῆς ἐπ' ἐμοῦ συμ-
βάν, γράφω. ἄνεμος πῦρ ἐς ὕλην ἐνεγκὼν τὰ πολ-
λὰ ἠφάνισεν τῶν δένδρων· ὥς δὲ ἀνεφάνη τὸ χω-
ρίον ψιλόν, ἄγαλμα ἐνταῦθα ἰδρυμένον εὐράδῃ
Διὸς Ἰθωμάτα. τοῦτο οἱ Μεσσηνιοὶ φασὶ μαρ-
τύριον εἶναι σφισι, τὰ Λεῦκτρα τὸ ἀρχαῖον τῆς
Μεσσηνίας εἶναι. δύναται δ' ἂν καὶ Λακεδαιμο-
νίων τὰ Λεῦκτρα ἐξαρχῆς οἰκούντων ὁ Ἰθωμάτας
Ζεὺς παρ' αὐτοῖς ἔχειν τιμὰς. 5. Καρδαμύλῃ δὲ,
ἧς καὶ Ὀμηρος μνήμην ἐποιήσατο ἐν Ἀγαμέμνο-
νος ὑποσχέσει δῶρων, Λακεδαιμονίων ἐστὶν ὑπή-
κοος τῶν ἐν Σπάρτῃ, βασιλέως Ἀγνούστου τῆς
Μισσηνίας ἀποτεμομένου. ὑπάρχει δὲ Καρδαμύλῃ
θαλάσσης μὲν ὀκτὼ σταδίους, Λεῦκτρων δὲ ἐξή-
κοντα. ἐνταῦθα οὐ πόρρω τοῦ αἰγιαλοῦ τέμνους
ἱερὸν τῶν Νηρείως θυγατέρων ἐστίν. ἐς γὰρ τοῦτο
ἀναβῆναι τὸ χωρίον φασὶν ἐκ τῆς θαλάσσης αὐτὰς
Πύρρῳ ὀφομένας τὸν Ἀχιλλέως, ὅτε ἐν Σπάρτῃ
ἐπὶ τὸν Ἑρμιόνης ἀπῆκε γάμον. ἐν δὲ τῷ πολί

σματο Ἀθηνᾶς τε ἱερὸν, καὶ Ἀπόλλων ἐστὶ Καρ-
 νείας, καθὰ Δωριεῦσιν ἐπιχώριον. 6. Πόλιν ἐς
 ὀνομαζομένην ἐν τοῖς ἔπεσιν Ἐνόπην τοῖς Ὀμήρου,
 Μεσσηνίους ὄντας, ἐς δὲ τὸ συνέδριον συντελοῦν-
 τας τὸ Ἐλευθερολακίωνων, καλοῦσιν ἐφ' ἡμῶν Γε-
 ρηνίαν. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει Νέστορα οἱ μὲν τρα-
 φῆναι λέγουσιν, οἱ δὲ ἐς τοῦτο ἐλθεῖν φεύγοντα
 τὸ χωρίον, ἥνικα Πύλος ἤλισκετο ὑπὸ Ἡρακλέους.
 7. Ἐνταῦθα ἐν τῇ Γερηνίᾳ Μαχάονος τοῦ Ἀσκλη-
 πιοῦ μνήμα καὶ ἱερὸν ἐστὶν ἅγιον· καὶ ἀνθρώποις
 νόσων ἰάματα παρὰ τοῦ Μαχάονι ἐστὶν εὐρέσθαι.
 καὶ Ῥόδον μὲν τὸ χωρίον τὸ ἱερὸν ὀνομάζουσιν,
 ἄγαλμα δὲ τοῦ Μαχάονος χάλκοῦν ἐστὶν ὀρθόν.
 ἐπίκειται δὲ οἱ τῇ κεφαλῇ στέφανος, ὃν οἱ Μεσ-
 σήνιοι κίφος καλοῦσι τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ. Μαχάο-
 να δὲ ὑπὸ Εὐρυπύλου τοῦ Τηλέφου τελετῆσαι
 φησὶν ὃ τὰ ἔπη ποιήσας, τὴν μικρὰν Πριάδα. διὸ
 καὶ τάδε αὐτοῖς οἶδα περὶ τὸ Ἀσκληπιεῖον τὸ ἐν
 Περγάμῃ γινόμενα. ἄρχονται μὲν ἀπὸ Τηλέφου
 τῶν ὕμνων, προσδιδούσι δὲ οὐδὲν ἐς τὸν Εὐρυπύ-
 λον, οὐδὲ ἀρχὴν ἐν τῷ ταῷ θέλουσιν ὀνομάζειν
 αὐτόν, οἷα ἐπιστάμενοι φονεῖα ὄντα Μαχάονος.
 ἀνασώσασθαι δὲ Νέστορα λέγεται τοῦ Μαχάονος
 τὰ ὄντα. Ποδαλείριον δὲ, ὡς ὀπίσω πορθέσαντες
 ἄλιον ἐκομίζοντο, ἄμαρτεῖν τοῦ πλοῦ, καὶ ἐς Σὺ-
 ρον τῆς Καρικῆς ἡπείρου φασὶν ἀποσωθῆντα αἰ-
 κῆσαι. 8. Τῆς δὲ χώρας τῆς Γερηνίας ὄρος Κα-
 λάθιον ἐστὶν, καὶ ἐν αὐτῷ Κλαίης ἱερὸν, καὶ σπή-

λαιον παρ' αὐτὸ τὸ ἱερόν, ἔσودον μὲν στενὴν, τὰ
 δὲ ἔνδον παρεχόμενα θέας ἄξια. Γερηνίας δὲ ὡς
 ἐς μεσόγαιαν ἄνω τριάκοντα ἀπέχει σταδίους Ἀλα-
 γονία. καὶ τὸ πόλισμα κατηρίθμυσαν ἤδη καὶ τοῦ-
 το ἐν Ἐλευθερολάκωσιν. Θέας δὲ αὐτόθι ἄξια Διο-
 νύσου καὶ Ἀρτέμιδος ἐστὶν ἱερά.

24
Hilfonia
B

PAUSANIAE
GRAECIAE DESCRIPTIO.

AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
ACCURATE EDITA.

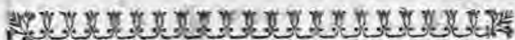
•
EDITIO STEREOTYPA.

TOMUS II.

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAR. TAUCHNITII.
1829.

Διόσκου Κεραϊκή Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ

ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ

ΜΕΣΣΗΝΙΚΑ.

CA P V T I.

*De Messeniorum finibus, saltu Choerio — Messene Triopae filia, quae regioni nomen dedit — regia Messeniorum urbe Andania — primis Messeniae regibus et magnarum dearum initiis a Caucone al-
latis et a Iyco, Pandionis filio, perfectis — Me-
thapo, omnis generis sacrorum auctore.*

Μεσσηνίοις δὲ πρὸς τὴν σφετέραν τὴν ἀπονεμηθεύ-
σαν ὑπὸ τῶν βασιλέως εἰς τὸ Λακωνικὸν ὄροι κατὰ
τὴν Γερτηριανκίσιν, ἐφ' ἧμῶν ὀνομαζομένη Χοίριος
εἰσπή. 2. Ταύτην τὴν χώραν ἔρημον οὖσαν οὕτω
οχεῖν τοὺς πρῶτους λέγουσιν οἰκήτορας. ἀποθα-
νόντιος Αἰλέγος, ὃς ἐβασίλευεν ἐν τῇ νῦν Λακωνικῇ,
τότε δὲ ἀπ' ἐκείνου Αἰεγυῖα καλουμένη, Μύλης μὲν
πριαυότερος ὢν τῶν παίδων ἔσχε τὴν ἀρχήν· Πολυ-
κάων δὲ νεώτερός τε ἦν ἡλικίας, καὶ δι' αὐτὸ ἰδιώτης,
ἐς ὃ Μεσσηνίην τὴν Τριόπα τοῦ Φόρβαντος ἔλαβε
γυναικὰ ἔξ Ἀργούς. φρανοῦσα δὲ ἡ Μεσσηνίη διὰ
τὸν πατέρα ἀξιώματι καὶ δυνάμει τῶν τότε προίχοντα
Ἑλλήνων, οὐκ ἡξίου τὸν ἄνδρα ἰδιωτεύειν. ἀθροίσαν-

τις δὲ ἐκ τῶν Ἀργεῶν δύνανται καὶ ἐκ Λακιδαιμόνος,
 ἀφίκοντο ἐς ταύτην τὴν χώραν, καὶ συμπάσῃ μετ'
 ἐτέροι τῇ γῇ Μεσσήνῃ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς Πολυκάω-
 νος γυναικὸς. 3. Πόλεις δὲ ἄλλαι τε ἐκτίσθησαν, καὶ
 ἐνθα τὰ βασίλεια κατασκευάσθη σφίσιν, Ἀνδανία.
 πρὶν δὲ τῆς μάχης, τῇν Θηβαῖοι πρὸς Λακιδαιμόνιον
 ἐμυχίσαντο ἐν Λεύκτροις, καὶ τοῦ οἰκισμοῦ Μεσσή-
 νης τῆς ἐφ' ἡμῶν ὑπὸ τῇ Ἰθώμῃ, πόλιν οὐδεμίαν
 πω κληθῆναι πρότερον δοκῶ Μεσσήνην. εἰκάσω δὲ
 οὐχ ἥκιστα Ὀμήρου τοῖς ἔπεσιν. ἐν μὲν γὰρ κατα-
 λόγῳ τῶν ἐς Ἴλιον ἀφικομένων Πύλον καὶ Ἀρήνην
 καὶ ἄλλας καταλέγων, οὐδεμίαν πόλιν Μεσσήνην
 ἐκάλεισεν· ἐν Ὀδυσσεΐᾳ δὲ δηλοῦ μὲν καὶ ἐν τῷδε
 ἔθνος καὶ οὐ πόλιν τοὺς Μεσσηνίους ὄντας·

Μῆλα γὰρ ἐξ Ἰθάκης Μεσσήνιοι ἄνδρες ἄειραν.
 Σαφέστερον δὲ εἶπε περὶ τοῦ τόξου λέγων τοῦ Ἰφίτου·

Τῷ δ' ἐν Μεσσήνῃ ξυμβλήτην ἀλλήλοισιν,

Οἶκῳ ἐν Ὀρτιλόχοιο.

τοῦ γὰρ Ὀρτιλόχου τὸν οἶκον ἐν τῇ Μεσσήνῃ πόλι-
 σμα εἶρηκε τὰς Φηράς· καὶ τότε ἐξηγήηται αὐτὸς
 ἐν τῇ Πεισιπτορίῳ παρὰ Μενέλαον ἀποδημίᾳ·

Ἐς Φηράς δ' ἴκοντο Διοκλῆος ποτὶ δῶμα,

Τίτος Ὀρτιλόχοιο.

4. Πρῶτοι δ' οὖν βασιλεύουσιν ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ
 Πολυκάων τε ὁ Αἰεργός καὶ Μεσσήνη γυνὴ τοῦ Πο-
 λυκάωνος. παρὰ ταύτην τὴν Μεσσήνην τὰ ὄργανα κο-
 μίζων τῶν μεγάλων θεῶν Καδῶν ἦλθεν ἐξ Ἐλευσί-
 νος, ὁ Κελαίνοῦ τοῦ Φλυνῶ. Φλυνὸν δὲ αὐτὸν Ἀθη-
 ναῖοι λέγουσι παῖδα εἶναι γῆς· ὁμολογεῖ δὲ σφίσι

καὶ ἕνός Μηνσαίων Ανκομίδου ποιητῆς ἐς Δήμη-
τρα. τὴν δὲ τελετὴν τῶν μεγάλων θεῶν Λύκος ὁ
Παιδιόνης πολλοῖς ἔτεσιν ὕψιστον Κιόκωτος προη-
γάγει ἐς πλεον τιμῆς· καὶ Λύκον δαίμων ἐκ δαίμων
ζουσιν, ἐνθα ἐκάλυψε τοῖς μύστοι. καὶ οὐ μὲν
δαίμων ἐστὶν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ Λύκον καλούμενος.
Ῥιαντὶ τῷ Κρητὶ ἐστὶ πεποιημένον·

Πᾶρ τε τρυχὸν Ἐλαιόν, ὑπὲρ δαίμων τε Αἰκαιο.
5. Ὡς δὲ ὁ Παιδιόνης οὗτος ἦν Λύκος, δηλοῖ τὰ
ἐπὶ τῇ εἰκότι ἔπη τῇ Μεθάρου. μεταδόμησε γὰρ
καὶ Μεθαπος τῆς τελετῆς ἐστὶν ἄ. ὁ δὲ Μεθαπος
γένος μὲν ἦν Ἀθηναῖος, τελετῆς καὶ ἀρχίων καὶ
παντοίων συνθέτης. οὗτος καὶ Θηβαίοις τῶν Κα-
βείρων τὴν τελετὴν κατεστήσατο. ἀνέστηκε δὲ καὶ ἐς
τὸ κλειῖον τὸ Ανκομίδων εἰκόνα ἔχουσαν ἐτήρημα,
ἄλλα τε λέγον, καὶ ὅσα ἡμῖν ἐς πίστιν συντελεῖ τοῦ
λόγου.

Ἦγνια δὲ Ἐρμῶ το δόμονς τε κέλευθα

Πατρός καὶ πρωτογόνου πυρῆς, ὅθι φασὶ

Μεσσήνην θεῖται μεγάλασι θεῶσιν ἁγῶτα

Φλυαῖα κλεινοῦ γόνου Κανκωριῖδαο.

Οὐκ ἔμασα δ' ὥς σύμπαντα Λύκος Παιδιόνης φῶς

Διθίδος ἱερῆ ἔργα παρ' Ἀρδαρίῃ θέτο κεδνῇ.

ταῦτα τὸ ἐτήρημα δηλοῖ μὲν, ὡς παρὰ τὴν Μεσ-
σήνην ἀφίκοιτο ὁ Κανκων ἀπάγοντος ὦν Φλυαῖ, δη-
λοῖ δὲ καὶ τὰ ἐς τὸν Λύκον τε ἄλλα, καὶ ὡς ἡ τελετὴ
τὸ ἀρχαῖον ἦν ἐν Ἀρδαρίᾳ. καὶ μοι τοῦτο εἰκός ἐφαί-
νετο, τὴν Μεσσήνην μὴ ἐτέρωθι, ἀλλὰ ἐνθα αὐτὴ
τε καὶ Πολυκάων ὄκον, κατεστήσασθαι τὴν τελετὴν.

CAPVT II.

Polycæonis filiorum nulla a veteribus fit mentio — de Periere, Melæneo et Oechalia — Perieris filius Messeniæ imperium obtinentibus et Arene urbe — Lyco, qui magnarum dearum iuuita tradidit, et Aphareï filius — tribus feminis, quæ ad tumulos maritorum sese interfecerunt.

Πυθιάσαι δὲ που δι' πάνυ ἰσθλῆσας, οἳ τότε παῖ-
δες Πολυκῆονι ἐγένοντο ἐκ Μεσσηνίας, ἐπεξελεύμενην
τας τε Ἑοίας καλουμένας καὶ τὰ ἔση τὰ Ναυπιάκτια,
πρὸς δὲ αὐτοῖς ὅποσα Κιναιθον καὶ Λαίως ἐγενευσά-
γησεν. οὐ μὲν ἔς γε ταῦτα ἦν σφισιν οὐδὲν πεποιη-
μένον· ἀλλὰ Ἐλλου μὲν τοῦ Ἰσσηκλῆος θυγατρὸς
Εὐαίχμη συνοικῆσαι Πολυκῆονα νῦν Βούτου λε-
γούσας τις μεγάλης αἶδα Ἰσθίας, τὴ δὲ ἐς τὴν Μεσ-
σηνίας ἰκάναι καὶ τὰ ἐς αὐτὴν Μεσσηνίην παρῆται
σφισι. 2. Χρότις δὲ Ἰσσηρίας, ὡς ἦν τῶν Πολυκῆο-
νος οὐδείς ἐτι ἀπογόνων ἐς γενεὰς πάντα (ἐμοὶ δο-
κεῖν) παραλθόντων, καὶ οὐ πλείονας, Περιήρη τὸν
Αἰόλου βασιλεὺς ἐτάρανται. παρὰ τούτων ἠρίκεται,
ὡς οἱ Μεσσηνιοὶ φασι, Μελανίης, τοξέειν ἀγῆρ
ἀγαθός, καὶ διὰ τοῦτο Ἀπόλλωνος εἶναι νομιζόμε-
νος· καὶ οἱ τῆς χώρας τὸ Καρμάσιον, τότε δὲ Οἰχα-
λίαν κληθεῖσαν, ἀπέειπεν ὁ Περιήρης ἐνοικῆσαι·
γενέσθαι δὲ ὄνομα Οἰχαλίαν τῇ πόλει φασὶν ἀπὸ
τοῦ Μελανίως τῆς γυναικὸς. Θεασταὶ δὲ καὶ Εὐ-
βοῆς (ἥκει γὰρ δὴ ἐς ἀμφισβήτησιν τῶν ἐν τῇ Ἑλ-
λάδι τὰ πλείω) λέγουσιν, οἳ μὲν, ὡς τὸ Εὐρύτιον
(χωρίον δὲ ἔρημον ἐφ' ἡμῶν ἐστὶ τὸ Εὐρύτιον) πό-
λις τὸ ἀρχαῖον ἦν, καὶ ἀκαλεῖτο Οἰχαλία· τῷ δὲ Εὐ-

βοῶν λόγῳ Κρεόνρυλος ἐν Πρακίῃ πεποίηκεν ὁμο-
 λογοῦντα. Ἐκκεῖνος δὲ ὁ Μελίσσιος ἐν Σαίῳ μοῖσαν
 τῆς Ἐρετρικῆς ἔγραψεν εἶναι Οἰχαλίαν. ἄλλὰ γὰρ οἱ
 Μεσσηνιοὶ τὰ τε ἄλλα δοκοῦσι μοι μᾶλλον εἰκότα
 ἐκείνων λέγειν, καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν ὁσίων ἔτεκα τῶν
 Εὐρύτου, ἃ δὴ καὶ ἐν τοῖς ἑπειά μου λόγοις ἐπέθε-
 αι. 3. Περιήρει δὲ ἐργάσασθαι ἐκ Γυργασίνης τῆς
 Περσέως Ἀφαρέως καὶ Λεύκιπτος. καὶ ὡς ἀπέθανε
 Περιήρης, ἔσχον αὐτοὶ τὴν Μεσσηνίαν ἀρχήν· νε-
 ριώτερος δὲ ἐπὶ Ἀφαρέως ἦν. οὗτος βασιλεύσας πόλιν
 ὤκισεν Ἀθήνην ἀπὸ τῆς Οἰβάλου θυγατρὸς, αὐτοῦ
 δὲ γυναικὸς τῆς αὐτῆς καὶ ἀδελφῆς Ἀμορπητοῖας· καὶ
 γὰρ Οἰβάλῳ συνῆκεται Γυργασίνη· καὶ μοι δις ἦδη
 τὰ ἐς αὐτὴν ὁ λόγος ἐν τοῖς τῇ Ἀργολίδι ἐδήλωσε καὶ
 ἐν τῇ Αἰωνιακῇ συγγράμῃ. ὁ δ' οὖν Ἀφαρέως πύ-
 λην τε ὤκισεν ἐπὶ τῇ Μεσσηνίᾳ τὴν Ἀθήνην, καὶ Νη-
 λέα τὸν Κρητέως τοῦ Ἀδίου, Πασειδῶρος δὲ ἐπὶ
 κλημιν, ἀνεψιὸν ὄντα αὐτοῦ, φεύγοντα ἐξ Ἰωλκοῦ
 Πελλίαν, ἐδέξατο οἶκῳ, καὶ τῆς γῆς οἱ ἔδωκε τὰ ἐπὶ
 θαλάσῃ, ἐν οἷς ἄλλαι τε ἦσαν πόλεις καὶ ἡ Πύλος,
 ἐνθα καὶ ὤκησε καὶ τὸ βασίλειον κατεστήσατο ὁ Νη-
 λέως. 4. Ἀφίκετο δὲ ἐς τὴν Ἀθήνην καὶ Ἀνκός ὁ
 Πανδίωνος, ὅτε καὶ αὐτὸς τὸν ἀδελφὸν Αἰγέα ἐξ
 Ἀθηνῶν ἔφευγε· καὶ τὰ ὄργια ἐπέδειξε τῶν μεγάλων
 θεῶν Ἀφαιρεῖ καὶ τοῖς παισὶ καὶ τῇ γυναικὶ Ἀθήνῃ
 ταῦτα δὲ σφίσιν ἐπεδείκνυτο ἄγκων ἐς τὴν Ἀνδα-
 νίαν, ὅτι καὶ τὴν Μεσσηνίην ὁ Κανέων ἐμύησεν ἐν-
 ταῦθα. Ἀφαιρεῖ δὲ τῶν παίδων πρεσβύτερος μὲν
 καὶ ἀνδρείωτερος Ἴδας, νεώτερος δὲ ἦν Ἀγκεύς, ὃν

ἦρχη Μίνδαρος (ὅτι πιστιᾷ) οὕτως ὅξυ ὄρεται, ὥς καὶ διὰ στελέχους θεῖσθαι δυνάμενος. 5. Αὐγκείως μὲν δὴ παῖδα οὐκ ἴσμεν γενόμενα, Ἰδα δὲ Κλεοπαίτρας θυγατέρα ἐκ Μαρπησσης, ἣ Μελιάρχοι συνήγαγεν. ὃ δὲ τίς ἔπη ποτήσας τὰ Κύναια Πρωπαιλίου φησὶν, ὅς, ὅτε κατὰ τὴν Τροάδα ἴαχον Ἕλληνας, ἀποβῆναι πρῶτος ἐτόλμησε, Πρωπαιλίου τούτου τὴν θυγατέρα, Πολυδώραν μὲν τὸ ὄνομα, θυγατέρα δὲ Μελιάρχου φησὶν εἶναι τοῦ Οἰνέως. εἰ τοίνυν ἐστὶν ἀληθές, αἱ θυγατρὲς αὗται ταῖς οὖσαι τῶν ἀσθενούντων, ἀπὸ Μαρπησσης ἀρξάμεναι, προαποθανοῦσι πᾶσαι τοῖς ἀνδράσιν ἐαντίως ἐπικατέσφαζαν.

CAPVT III.

Aphareti domo extincta, Messeniorum regnum ad Nestorem pervenit — de Aesculapii filiorum expeditione contra Ilium — Nelei posteri ab Heraclidis eviciuntur et Cresphontes cum Aristodemi filiis de Messenia sortitus fraude illa potitur — de Cresphontis et ceterorum regum urbibus regnis, atque illius neco — Cresphontis filius superstes, Aegyus, ab Arcadibus in regnum restituitur, eiusque posteri Aegytiadae appellantur — de Glaucō, Aegyti filio, eiusque posteris regnum Messen. obtinentibus.

Ἐπὶ δὲ τοῖς Ἀφαρείως παῖσι πρὸς τοὺς Διοσκούρους ἐγένετο ἀντιπρὸς ὄντας μάχη περὶ τῶν βοῶν, καὶ τὸν μὲν Πολυδεύκης ἀπέκτεινε, Ἰδαν δὲ ἐπίλαβη τὰ χρεῖων κεραυνωθέντα, ὃ μὲν Ἀφαρείως οἶκος γένους πατὴρς ἠρῆμωτο τοῦ ἄρρεως· ἐς δὲ Νέστορα τὸν τοῦ Νηλεως περιήλθε Μεσσηνίων ἡ ἀρχὴ τῶν τε ἄλλων, καὶ ὕσων πρότερον ἐβασίλευεν Ἰδας, πλὴν ὕσαι τοῖς Ἀ-

σκληριοῦ παισὶν αὐτῶν ὑπῆκουον. 2. Καὶ γὰρ τοὺς
 Ἀσκληπιοῦ παῖδας στρατεύσαι φασιν ἐς Ἴλιον Μεσ-
 σησίους ὄντας, Ἀρσινόης γὰρ Ἀσκληπιῶν τῆς Λευκίπ-
 που, καὶ οὐ Κορωνίδος παῖδα εἶναι· καὶ Τρίκλαν
 δὲ καλοῦσιν ἔοημον ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ χωρίον· καὶ ἔπη
 τῶν Ὀμήρου καταλέγουσιν, ἐν οἷς τὸν Μαχάονα ὁ
 Νέστορ τῷ οὔτῳ βεβλημένον περιέπων ἐστὶν εὐνοί-
 κῃς· οὐκ ἂν οὖν αὐτὸν μὴ ἐς γέλοιον καὶ ἀνθρώπων
 βασιλῆα ὁμοφύλων προθυμίαν τασήνδεε ἐπιδείξα-
 σθαι. τοῖς δὲ καὶ μάλιστα ἤδη βεβαιοῦνται τὸν ἐς
 τοὺς Ἀσκληπιάδας λόγον ἀποφαίνοντες ἐν Γερηνίᾳ
 Μαχάονος μῆμα, καὶ τὸ ἐν Φαρῳ τῶν Μαχάονος
 παίδων ἱερὸν. 3. Διαπολεμηθέντος δὲ τοῦ πρὸς Ἴλιον
 πολέμου, καὶ Νέστορος, ὡς ἐπαγγέλει οἶκός, τελευ-
 τήσαντος, Λωριέων στόλος, καὶ ἡ καὶ ὁδὸς Ἡρακλει-
 δῶν γενομένη δύο γενεαῖς ἕταρος, ἐξέβαλε τοὺς Νη-
 λέως ἀπογόνους ἐκ τῆς Μεσσηνίας, καὶ μοι ταῦτα
 γέμετο ἤδη τῷ λόγῳ προσθήκη τῷ ἐς Τισαμενόν·
 πλὴν τοιῶνδε εἰ δειλώσω. Τημέριον τῶν Λωριέων ἄρχος
 ἐφέντιον ἔχει, Κρεσφόντης γῆν σφῆς ἦναι τὴν Μεσ-
 σηρίαν, ὅτε καὶ αὐτὸς Ἀριστοδήμου πρεσβύτερος.
 Ἀριστοδῆμος μὲν οὖν ἐτύγχανεν ἤδη τεθνήσκ· Θήρας
 δὲ ὁ Αὐτισίανος τῷ Κρεσφόντῃ μάλιστα ἠφρατιοῦτο,
 τὸ μὲν ἀνέκαθεν Θηβαῖός τε καὶ ἀλόχορος πέμπτος
 Πολυνείκους τοῦ Οἰδίπεδος, τότε δὲ ἐπετρούπευεν
 Ἀριστοδήμου τοὺς παῖδας, θεῖος ὢν πρὸς μητρός·
 Αὐτισίανος γὰρ θυγατέρα Ἀριστοδῆμος ἔγχευεν ὄνο-
 μα Ἀργίαν. Κρεσφόντης δὲ (γενέσθαι γὰρ αἱ ἡμέτεροι
 τὴν Μεσσηρίαν πάντως μοῖραν) Τημέριου δεῖται,

παρισκευασμένος τοῦτον τῷ κλήρῳ δῆθεν ἐρίησι.
 Τήμενος δὲ ἐς ὑδρίαν, ἐπόντος ἐν αὐτῇ καὶ ὕδατος,
 καθίστηται τῶν Ἀριστοδήμου παιδῶν καὶ Κρεσφόντου
 τοὺς πάλους ἐπὶ διηρημένοις, μοῖραν ἀναιρεῖσθαι
 τῆς χώρας προτέρους, ὁπιτέρων ἂν πάλος ἀνέλθῃ
 πρότερον. τοὺς μὲν δὴ πάλους ὁ Τήμενος ἐπεποίητο
 ὁμοτέρους, ἀλλὰ τοῖς μὲν Ἀριστοδήμου παισὶ ξηρῶς
 ὑπὸ ἡλίου, Κρεσφόντῃ δὲ ὑπὲρ πυλῖ· ὅτε δὴ τῶν
 Ἀριστοδήμου παιδῶν πάλος κατέτυχτο, καὶ ὁ Κρε-
 σφόντης οὕτω λαχὼν γῆν κίρῃται τὴν Μεσσηνίαν.
 Μεσσηνίων δὲ τῶν ἀρχαίων οὐκ ἐγένετο ὑπὸ τῶν Λω-
 ρίων ὁ δῆμος ἀνάστατος, ἀλλὰ βασιλεύεσθαι τε συγ-
 χοροῦσιν ὑπὸ Κρεσφόντου, καὶ ἀναθίσσασθαι πρὸς
 τοὺς Λωρῖας τὴν γῆν. ταῦτα δὲ σφισὶν ἔκεν παρί-
 στατο ὑπεροψία πρὸς τοὺς βασιλεύοντας, ὅτι ἦσαν
 ἐξ Ἰωλκαῦ τὸ ἀνέκαθεν ὑμίλιαι. γυναῖκα δὲ ἔσχε
 Κρεσφόντης Μερότην τὴν Κυψέλου, βασιλευστος
 τότε Λοκῶν· ἀφ' ἧς ἄλλοι τε δὴ παῖδες ἐγένοντο
 αὐτοῦ καὶ νεώτατος Αἰπυτιος. 4. Τὰ δὲ βασίλεια,
 ἔνθα αὐτοὺς καὶ οἱ παῖδες ἐμελλον οἰκῆσαι, ὄρχοδο-
 μήσατο ἐν Στεννυκλήρῳ. τὸ μὲν γὰρ ἀρχαῖον οἱ βα-
 σίλεις οἱ τε ἄλλοι καὶ ὁ Περσῆρης ὄκουν ἐν Ἀρδισίῃ,
 κτίσαντος δὲ Ἀφραδῆος Ἀθήνην, αὐτοῖς Ἀφραδῆος καὶ
 οἱ παῖδες ἐνταῦθα ὄκησαν· ἐπὶ δὲ Νέστορος καὶ τῶν
 ἀπογόνων ἐν Πύλῳ τὰ βασίλεια ἦν· Κρεσφόντης δὲ
 ἐν Στεννυκλήρῳ τὸν βασιλεῖα οἰκῆν κατεστήσατο. Αἰω-
 κούμενον δὲ αὐτὸν τὰ πολλὰ ἐς χάριν τοῦ δήμου μέλ-
 λον, οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες αὐτὸν τε Κρεσφόντην ἐ-
 παναστάντες καὶ τοὺς υἱοὺς ἀποκτείνουσι τοὺς λοι-

πούς. 5. Ὁ δὲ Αἰπυτος (παῖδα γὰρ ἔτι ὄντα Ἰτρίην
 αὐτὸν ὁ Κίψιλος) περιγίνεται μύθος τοῦ οἴκου, καὶ
 ὡς ἀνὴρ ἐγένετο, οἱ Ἀρκάδες κατάγουσιν αὐτὸν ἐς
 Μεσσήνην· συγκατήγαγον δὲ καὶ οἱ λοιποὶ βασιλεῖς
 τῶν Δωριέων, οἱ τε Ἀριστοδήμου παῖδες καὶ Σίμος
 ὁ Τημέων. Αἰπυτος δὲ ὡς ἐβαλάνυσεν, ἐτιμωρήσατο.
 μὲν τοῦ πατρὸς τοὺς φορέας, ἐτιμωρήσατο δὲ καὶ ὅσοι
 τοῦ φόβου παρὰ τὴν καὶ τιμήν τιμασθαι.
 οὗτοι δὲ τὸν μὲν ἐν τέλει τῶν Μεσσηνίων θεραπεύει, ὅσοι
 δὲ ἦσαν τοῦ δήμου, Δωριεῖς, ἐς τασούτο προέβη τι-
 μῆς, ὡς καὶ τοὺς ἀπογόνους Αἰπυτίδας ἀντὶ Ἡρα-
 κλείδων κληθῆναι. 6. Γλαῦκος δὲ τῷ Αἰπύτῳ βασι-
 λεύσαντι μετὰ Αἰπύτῳ, τὰ μὲν ἄλλα ἐξήρχετο μιμή-
 νασθαι τὸν πατέρα ἐν τε τοῖς κοινοῖς καὶ πρὸς τοὺς
 ἰδιώτας, εὐσεβεῖα δὲ ἐς πλεον προέβη. καὶ γὰρ τοῦ
 Διὸς τὸ ἐπὶ τῇ κορυφῇ τῆς Ἰθώρης τέμενος, ἄνευ
 τῶν Πολυκάονος καὶ Μεσσήνης, οὐκ ἔχον παρὰ τοῖς
 Δωριεῦσι πῶ τιμῆς, Γλαῦκος ἦν ὁ καὶ τούτοις σέβειν
 καταστήσασκεν· καὶ Μαχάονι τῷ Ἀσκήπιοῦ πρῶ-
 τος ἔδυσεν ἐν Γερηνίᾳ· γέρας δὲ ἀπένειμε Μεσσήνῃ
 τῇ Τριόπῃ τὰ νομιζόμενα ἤρωσιν. Ἰσθμῖος δὲ ὁ
 Γλαύκου καὶ Ἰσθμῖον τῷ Γερηνάῳ καὶ Νικομάχῳ τὸ ἐν
 Φεραίς ἐποίησεν. Ἰσθμῖον δὲ γίνεται Δωτιάδας, ὃς
 ἐπέμεινε καὶ ἄλλα τῆς Μεσσηνίας παρεχομένης, τὸ ἐν
 Μοθώρῃ κατεσκευάσατο. Συβότας δὲ ὁ Δωτιάδας τῷ
 τε ποταμῷ κατεστήσατο τῷ Παμῖσῳ κατὰ ἔτος ἑκα-
 στον θύειν τὸν βασιλεύοντα, καὶ Εὐρότῳ τῷ Μελα-
 νέως ἐναγίζειν ἐν Οἰχαλίᾳ πρὸ τῆς τελευτῆς τῶν με-
 γάλων θείων, ἀγομένης ἔτι ἐν Ἀνδανίᾳ.

CAPVT IV.

*Phintu regnante Messenii primum chorum in De-
lum mittunt et prima inter Messenios et Lacedae-
monios discordia exoritur — eius causa narratur —
Phintae filijs regnantibus primum bellum Messeni-
cum suscipitur — de Iubus Polycharis ab Eurypheuo
venditis, causa belli, narratio.*

Ἐπὶ δὲ Φίντα τοῦ Σαρβότα πρῶτον Μεσσηνίαι τότε
τοῦ Ἀπόλλωνι ἐς Ἀῆλον θυοίαν καὶ ἀνδρῶν χορὸν ἀ-
ποστέλλουσι. τὸ δὲ σφισιν ἄρως προσόδιον ἐς τὸν
θεὸν ἐδίδαξεν Εὐμήλος· εἶναι τε ὡς ἀληθῶς Εὐμή-
λου κομίζεται μόνα τὰ ἔπη ταῦτα. ἐγένετο δὲ καὶ
πρὸς Λακεδαιμονίους ἐπὶ τῆς Φίντα βασιλείας διὰ
φορα πρῶτον, ἀπὸ αἰτίας ἀμφισβητουμένης μὲν καὶ
ταύτης, γενέσθαι δὲ οὕτω λεγομένης. 2. Ἔστιν ἐπὶ
τοῖς ὄρεσι τῆς Μεσσηνίας ἱερὸν Ἀσπίαιδος, καλου-
μένης Λιμναΐδος· μετεῖχον δὲ αὐτοῦ μόνοι Λοιριῶν
οἱ τε Μεσσηνιοὶ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι. Λακεδαιμό-
νιοι μὲν δὴ φασιν, ὡς παρθένους αὐτῶν παραγομέ-
νας ἐς τὴν ἱερήν, αὐτὰς τε βιάσασθαι ἄνδρες τῶν
Μεσσηνίων, καὶ τὸν βασιλεῖα σφῶν ἀποκτείναι πε-
ρῶμενον κολύειν, Τηλέκλον Ἀρχελαίου τοῦ Ἀγησιλάου
τοῦ Δορθέου τοῦ Λαβῶτα τοῦ Ἐχιστρέτου τοῦ Ἀγι-
δος, πρὸς τε δὴ τούτοις τὰς βιασθείσας τῶν παρθε-
νῶν διεργάσασθαι λέγουσιν αὐτὰς ὑπὸ αἰσχύνης.
Μεσσηνιοὶ δὲ τοῖς ἑλθοῦσι σφῶν ἐς τὸ ἱερὸν πρω-
τεύουσιν ἐν Μεσσηνίᾳ κατὰ ἀξίωμα, τούτοις φασὶν
ἐπιβουλεύσαι Τηλέκλον (αὐτίον δὲ εἶναι τῆς χώρας
τῆς Μεσσηνίας τὴν ἀρετήν), ἐπιβουλεύοντα δὲ ἐπιλέ-
ξαι Σπαρτιατῶν, ὅπόσοι πῶ γενναίους οὐκ εἶχον. τοῦ-

τοῖς δὲ ἐσθλῶν καὶ κόσμων τῶ λαοῦ ἀκυνῶσθαι ὡς
παρθένοις, ἀναπαυομένοις τοῖς Μεσσηνίοις ἐπεισε-
γαγὼν, δόματα ἐρχομένη· καὶ τοὺς Μεσσηνίους ἀμει-
νομένους, τοὺς τε ἀγενεῖας νεανίσκους καὶ αὐτὸν
ἀποκτεῖναι Τηλέκλον· Λακεδαιμονίους δὲ (οὐ γὰρ
ἀνευ τοῦ καινοῦ ταῦτα βουλευσάσαι σφῶν τὸν βασιλεῦς)
συνειδύτας, ὡς ἄφρωνεν ἀδικίας, τὸν φόνον σφῶν τοῦ
Τηλέκλου δίκας οὐκ ἀπαιτῆσαι. ταῦτα μὲν οὖν ἐκά-
τεροι λέγουσι· περὶ δὲ οὗ ὡς ἔχει τις ἐς τοὺς ἐπεί-
ρους παραυδῇ.

3. Γενεῇ δὲ ὑπαίρου βασιλεύοντος ἐν Λακεδαι-
μονι Ἀλαμάρους τοῦ Τηλέκλου, τῆς δὲ οἰκίας τῆς
ἐτέρας Θεοπέμπτου τοῦ Νικάνδρου τοῦ Χερύλλου τοῦ
Πολυδέκτου τοῦ Εὐνόμου τοῦ Πρωτάνιδος τοῦ Κό-
ρυπῶντος, Μεσσηνίων δὲ Ἀρτιόχου καὶ Ἀνδροκλέους
τοῦ Φίλτα, Λακεδαιμονίων καὶ Μεσσηνίων ἐξήρθη
τὸ ἐς ἀλλήλους μῖσος. καὶ ἤρξαν οἱ Λακεδαιμόνιοι
πολέμοι, ἐπιγενομένης ἀφορμῆς σφισιν, ἐντελέθρου
μὲν ἔχουσι καὶ πολεμῆσαι πάντως ἐρωκόσιν, οὐ μόνον
ἀποχρώσας, ἀλλὰ καὶ τὰ μάλιστα εὐπροσώπων·
μετὰ δὲ εἰρηνικωτέρως γνώμης ἔχον διελύθη δικαστη-
ριον γνώσει, καὶ δὲ συμβάντα ἔσχον οὕτω. 4. Πολυ-
χάρης Μεσσηνίος τὰ τε ἄλλα οὐκ ἀφαιρῆς ἦν, καὶ
τίκην Ὀλυμπιάσιν ἀνηρημένος, τετάρτην Ὀλυμπιάδα
ἦγον Ἰππῖοι, καὶ ἀγώνισμα ἦν σταδίου μόνον, ὅτε ὁ
Πολυχάρης ἐνίκησεν. τοῦτο καὶ ἀνδρὶ ἐγένοντο βούς,
καὶ (οὐ γὰρ ἐκείνητο ἰδίῳ γῆν, ὡς νομᾶς ταῖς βοῦ-
σιν ἰκανῶς εἶναι) Σπαρτιάτῃ σφῶν δίδωσιν Εὐαίρητι
βύσχεσθαι τε ἐν ἐαίρῳ, καὶ μοῖραν εἶναι καὶ Εὐαί-

ἀπὸ τοῦ καρποῦ τῶν βοῶν. ἦν δὲ ἄρα τοιοῦτος τις ὁ
 Εὐαίφρος, κέρδη τε ἄδικα ἐπίτρεσθαι ἢ πιστῶς μὴ
 ποιῶμενος, καὶ ἄλλως αἰνύλος· ὃς καὶ τότε κατε-
 πλύνους ἐς τὴν Λακωνικὴν ἐμπόρους ἀποδιδόνμενος
 βοῦς τὰς Πολυχάρους, ἦλθεν αὐτὸς ὡς Πολυχάρην
 ἄγγελος· ἐλθὼν δὲ ἀποβάντας ἔλεγεν ἐς τὴν χώραν
 ληστὰς καὶ βίασσάμενους αὐτὸν λείαν βοῦς τε ἀγρίους τε
 καὶ βουκόλους. ἕως δὲ αὐτὸς παρέπιπθεν ἐν τοῦτω,
 τῶν τις βουκόλων ἀποδιδράσκει τοὺς ἐμπόρους· ἐ-
 πανήκων δὲ καταλαμβάνετε αὐτοῦ παρὰ τῷ δεσπό-
 τη τὸν Εὐαίφρον, καὶ Πολυχάρους ἐναντίον ἤλεγχεν.
 ἀλισκόμενος δὲ καὶ οὐκ ἔχων ἀπαρητήσασθαι, πολλὰ
 μὲν αὐτὸν Πολυχάρην, πολλὰ δὲ καὶ τοῦ Πολυχά-
 ρους τὸν παῖδα ἱκέτευεν εἶναι οἱ συγγνώμην. ἐν γὰρ
 τῇ αἰσθητικῇ φύσει καὶ ἄλλων ἐνόητων, ἐφ' οἷς βίαι-
 ζόμεθα ἄδικοι γίνεσθαι, τὰ κέρδη μεγίστην ἀνάγκην
 ἔχει τιμὴν δὲ, ἥντινα εἰλήφει τῶν βοῶν, λόγῳ τε
 ἀπέφαινε, καὶ τὸν παῖδα ἤξειον τὸν Πολυχάρους ἐπι-
 σθαι οἱ κομιοῦμενον, ὃς δὲ προΐδοντες ἐγίγνωτο ἐν
 τῇ Λακωνικῇ, ἔργον ἐτόλμησεν Εὐαίφρος ἀνοσιώτε-
 ρον τοῦ προτέρου· φονεύει τοῦ Πολυχάρους τὸν
 υἱόν. ὃ δὲ ὡς καὶ ταῦτα ἔγνω πεπονήτως, φοιτῶν ἐς
 τὴν Λακεδαιμόνα τοῖς βασιλεῦσιν ἦν καὶ τοῖς ἐφό-
 ροις δι' ὄχλον, πολλὰ μὲν τὸν παῖδα ἀνακλαίων, κα-
 ταριθμούμενος δὲ, οἷα ὑπὸ Εὐαίφρου πεπονήτως ἦν,
 ὃν αὐτὸς ἔγον ἐποίησατο, καὶ πρὸ πάντων Λακεδαι-
 μονίων ἐπίστευσεν. ὥς δὲ οἱ συνεχῶς ἴοντι ἐπὶ τῆς
 ἀρχῆς οὐδὲ μὲν ἐγίγνωτο τιμωρία, ἐνταῦθα παρετρέπη
 τε ὁ Πολυχάρης ἐκ τοῦ νοῦ, καὶ τῷ θυμῷ χρώμενος,

ὅτε ἔχον ἀφειδῶς ἤδη καὶ αὐτοῦ, πάντα τινὰ, ὃν
 ἐῖβοι Λακεδαιμονίων, ἐτόλμα φονεῖν. Λακεδαιμό-
 νιοι μὲν δὴ Πολυχάρους τε εἵνεκα αὖτ' ἐκδοθῆντο,
 σφίσι, καὶ διὰ τὸν Τηλέκλον φόρον, καὶ πρότεροι ἔτι
 ὑπόπτοις ἔχοντες διὰ τὸ Κρεσφόντου κακοῦργημα ἐ-
 τὸν κλήρον, πολέμησαι λέγονσι.

C A P V T V.

*De iis, quae Messeni contradicentes narrant et quibus
 Lacedaemoniorum avaritiam coarguunt — Mes-
 sēni de Polycrate tradenda deliberantes in partes et
 pugnam discedunt, in qua Anacles interficitur —
 Eurpha Messeniorum regnum obtinente Lacedaemo-
 nia, bello huiusmodi indecto, cum Amphiam, Messenior.
 urbem, oppugnant et capiunt — de Athenien-
 sium illius temporis magistratibus.*

Μεσσηνιοὶ δὲ περὶ Τηλέκλου ἀντιλέγονσι τὰ εἰρημέ-
 να ἤδη μοι, καὶ Αἴαντον τὸν Κρεσφόντου συγκυ-
 ταχθέντα ὑποφαίνουσι ὑπὸ Ἀγιστοδήμου τῶν παί-
 δων· ὃ μή ποτ' ἂν ποιῆσαι σφῶς Κρεσφόντη γε ὄντας
 διαφθόρους. Πολυχάρη δὲ ἐκδοῦναι μὲν ἐπὶ τιμωρίᾳ
 Λακεδαιμονίοις οὐ φασιν, ὅτι μηδὲ ἐκεῖνοι σφίσι
 Εὐσάφρον· ἔθ' ἔλπει μὲν τοι παρὰ Ἀργείων συγγενέ-
~~ων~~ ἀμφοτέρων ἐν Ἀργικτιονίᾳ διδόναι δίκας,
 ἐπιτρέπειν δὲ καὶ τῷ Ἀθήνησι δικαστηρίῳ, καὶ ἐν μέ-
 τῳ δὲ Ἀρείῳ πύγῳ, ὅτι δίκας τὰς φονικὰς τὸ δικα-
 στήριον τοῦτο ἐδόκει διαῶναι ἐκ παλαιῶν. Λακεδαι-
 μονίους δὲ αὐτὰ αὐτὰ πολέμησαι φασιν, ὑπὸ πλεο-
 νεξίας δὲ τῇ σφετέρᾳ τε ἐπιβουλεύσαι, καὶ ἄλλα ἐργά-
 σασθαι· προσφέροντες μὲν σφίσι τὰ Ἀρκάδων, προ-
 φέροντες δὲ καὶ καὶ Ἀργείων, ὥς οὔποτε ἐσχήκωσι κά-

ρον ὑποτεταμένοι τῆς χώρας αἰεὶ τι ἐκατέρω· Κροίσοι τε αὐτοῖς δῶρα ἀποστελλοῦντο γενέσθαι φίλους· βιασβάσων πρώτους· ἀφ' οὗ γε τοὺς τε ἄλλους τοὺς ἐν τῇ Λοίῃ κατεδουλώσαντο Ἕλληνας, καὶ ὅσοι ζωριεῖς ἐν τῇ Καρικῇ κατοικοῦσιν ἡπειροί. ἀποφαινόμενοι δὲ καὶ ἡνίκα αἱ Φοικέων θυνάσται τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖς κατελλήφασιν, ἰδίᾳ τε κατὰ ἄνδρα τοὺς βασιλεύοντας ἐν Σπάρτῃ καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπ' ἀξιώματος, καὶ καὶ ἡ τῶν τε ἐφόρων τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν γερουσίαν μετασχόντας τῶν τοῦ θεοῦ, πρὸ δὲ δὴ πάντων, ὥς οὐδέκων τοὺς Λακεδαιμονίους κέρδους εἶνεκα ὑκνήσαντος τὴν συμμαχίαν ὀνειδίζουσι σφίσι πρὸς Ἀπολλοδώρου τὸν ἐν Κασσανδρείᾳ τυραννίσαντα. ἀντὶ ὅταν δὲ Μεσσηνιοὶ τὸ ὕκτιδος ἡγηται τοῦτο οὕτω πικρὸν, οὐ μοι τῷ λόγῳ τῇ παρὸντι ἡ ἐπεισιγέσθαι. οἱ γὰρ μὴ τὸ Μεσσηνίων τὸ ἡμῶν καὶ χαίοντος μῆκος, ὃν ἐπολέμησαν, διαφθορὰ ἐγένετο, τῆς Ἀπολλοδώρου τυραννίδος ἕς τε τὰς συμφορὰς, οὐ πολλῶν τιμῶν ἀποδέει, ὃ οἱ Κασσανδρεῖς πεπόνθασιν. ταῦτα μὲν οὖν δὴ αἷτια ἐκάτεροι τοῦ πολέμου γενέσθαι λέγουσι.

2. Τότε δὲ προεβεία Λακεδαιμονίων ἦκουσα ἐξίτης Πολυχάρη. οἱ δὲ τῶν Μεσσηνίων πρὸς τὴν μέν προεβείν ἀπεκρίναντο, οἱ βουλευόμενοι μετὰ τοῦ δήμου τὰ δόξαντα ἐπιστελοῦσιν ἐς Σπάρτην, αὐτοὶ δὲ, ἐκείνων ἀπελθόντων, ἐς ἐκκλησίαν τοὺς πολίτας συνηγον· αἱ δὲ γνώμαι διάφοροι παρὰ πολλὸν ἐγένοντο· Ἀνδροκλέους μὲν, ἐκδιδύναι Πολυχάρην, ὡς ἀνόσιά τε καὶ πέρα δυνάειν εἰργασμέον· Ἀντίσχος δὲ ἄλλα τε ἀντίλεγε, καὶ τὸ πάντων οἰκτιστοῖν, εἰ Πο-

λυγρότης ἐν ὁφθαλμοῖς πείσεται τοῖς Εὐαίμοιοι, κα-
 ταριθμοῦμενος, ὅσα καὶ οἷα ἦν ἀνάγκη παθεῖν· τέλος
 δὲ ἐς τοσοῦτο προήχθησαν οἵ τε Ἀνδροσθέης καὶ οἱ τῷ
 Ἀντιόχῳ οὐσπεύδοντες, ὥστε καὶ τὰ ὅπλα ἔλαβον· οὐ
 μὴν ἐς μακρὴν γὰρ προῆλθέ σφισιν ἡ μάχη· περὶ ὧν
 γὰρ ἀριθμῷ καὶ πολὺ οἱ οὖν Ἀντιόχοι, τὸν τε Ἀν-
 δροσθέα καὶ τῶν περὶ αὐτῶν τοὺς λόγους μάλιστα ἔ-
 ξισις ἀποκτείνουσιν. Ἀντιόχος δὲ βασιλεύων ἤδη μό-
 ρος, ἔπιπται ἐς Σπύρτην, ὥς ἐπιτρέπειν ἐθέλοι τοῖς
 δικαστηρίοις, ἃ ἤδη κέλεται μοι. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 οὐ λέγονται τοῖς κοίλαισι τὰ γράμματα ἀποκρίνε-
 σθαι. 3. Μηδὲ δὲ οὐ πολλοῖς ἔσπερον Ἀντιόχου τε-
 λευτήσαντος, Εὐφαῖς ὁ Ἀντιόχου παρῆλθε τὴν ἀν-
 χήν. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὔτε κήρυκα ἀποστελλόμενοι
 προεσθύντα Μισσηνίοις πόλεμον, οὔτε προαπαικί-
 μενοι τὴν φιλίαν, κρύφα δὲ καὶ μάλιστα ὥς ἐδύνατο
 ἐν ἀπορήτῳ παρασκευασάμενοι, προσηνύουσιν ὄρ-
 κον, μήτε τοῦ πολέμου μήκας, ἢ μὴ δὲ ὀλίγου κρι-
 θῇ, μήτε τῆς συμφορᾶς, εἰ μεγάλοι πολεμοῦσι γί-
 νουτο, λογιώμενοι ἀποστρέψαι σφᾶς, πρὶν ἢ κτή-
 σαι τὴν Μισσηνίαν δουράλων. ταῦτα
~~προσποιώμενοι~~ ἔδοσαν τὴν κτῶς ἐποιούντα ἐπὶ Ἀμφικίαν,
 Ἀλκαμένην τὸν Τηλέκλου τῆς στρατιᾶς ἡγεμόνα ἀπο-
 δείξαντες. ἡ δὲ Ἀμφικία πρὸς τῇ Λακωνικῇ πόλιν
 ἦν ἐν τῇ Μισσηνίᾳ, μεγέθει μὲν οὐ μέγα, ἐπὶ λόφου
 δὲ ὑψηλοῦ κείμενον, καὶ ὑδάτων πηγὰς εἶχεν ἀφ' ὧ-
 ρους· ἔδοκει δὲ καὶ ἄλλως εἰς τὸν πάντα πόλεμον ὄρ-
 μητήριόν σφισιν ἐπιτήδειον ἢ Ἀμφικίαν εἶναι. καὶ τὸ
 τε πόλις αἰσῶσι πυλῶν ἀντοχυμένων, καὶ φυλακῆς

οὐκ ἐνούσης, καὶ τῶν Μεσσηνίων τοὺς ἐγκαταλει-
 ηθέτας φορεῦναι, τοὺς μὲν ἔτι ἐν ταῖς εὐναῖς, τοὺς
 δὲ, ὡς ᾔσθοντο, πρὸς τε ἱερὰ θεῶν καὶ βωμοὺς καθη-
 μένους ἰκέτας· ὀλίγοι δὲ καὶ οἱ διαφυγόντες ἐγένον-
 το. 4. Ταύτην Λακεδαιμόνιοι πρώτην ἐπὶ Μεσση-
 νίους ἔξοδον ἐποίησαντο, ἔπει δευτέρῳ τῆς ἐνάτης
 Ὀλυμπιάδος, ἣν Ξενοδόκος Μεσσήνιος ἐνίκᾳ στίπιδον.
 Ἀθήνησιν δὲ οὐκ ἦσαν πῶς τότε οἱ τῷ κλήρῳ κατ' ἐ-
 νιαυτὸν ἄρχοντες. τοὺς γὰρ ἀπὸ Μελάνθου, καλου-
 μένους δὲ Μεδοντίδας, κατ' ἀρχάς μὲν ἀφείλοντο ὁ
 δῆμος τῆς ἰσχυρίας τὸ πολὺν, καὶ ἀντὶ βασιλείας με-
 τέστησεν ἐς ἄρχὴν ὑπεύθυνον· ὕστερον δὲ καὶ προ-
 ἱεσμίαν ἔτιωρ δέκα ἐποίησαν αὐτοῖς τῆς ἀρχῆς. τότε
 δὲ ὑπὸ τὴν κατάληψιν τῆς Ἀμφικίης Δισυμήδης Ἀθη-
 ναῖος ἤρχεν ὁ Δισχύλου πέμπτος ἔτος.

CAPVT VI.

*De belli Messenici denominatione eiusque scriptori-
 bus — de Aristomene eiusque aetate — Messenii,
 Amphicaepta, ad Stenyclerum concionem po-
 puli habent, et bellum parant.*

Πρὶν δὲ ἢ ἀγγεῖλαι μὲ τὸν πόλεμον, καὶ ὑπόστα
 πολέμοισιν ἑκατέροισι ὁ δαίμων πᾶσι τὴν δυνάμει
 παρὶσκαῖσαι, διακρίναι τι ἔργα καὶ ἡλικίας περὶ ἡτέ-
 ρησα ἀνδρὸς Μεσσηνίου. τὸν γὰρ πόλεμον τοῦτον
 γινόμενον μὲν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων
 πρὸς Μεσσηνίους καὶ τοὺς ἐπικούρους, ὀνομασθέντα
 δὲ οὐκ ἀπὸ τῶν ἐπιστρατευσάντων, ὥσπερ γε ὁ Αἰθ-
 δικὸς καὶ ὁ Πελοποννήσιος, Μεσσήνιον δὲ ἀπὸ τῶν
 συμφορῶν, καθὰ δὴ καὶ τὸν ἐπὶ Πίῳ κληθῆναι Τρωϊ-

κόν, καὶ οὐχ Ἑλληνικὸν ἐξενίκησε, τοῦτον δὲ γὰρ τῶν
 Μεσσηνίων τὸν πόλεμον Ῥιανὸς τε ἐν ταῖς ἐπεσὶν
 ἐποίησεν ὁ Βηναῖος, καὶ ὁ Πριηνεὺς Μύρων· λόγοι
 δὲ περὶ τοῦ Μύρωνος ἐστὶν ἡ συγγραφή. συνεχῶς μὲν
 δὴ τὰ πάντα ἐξαρχῆς ἐς τοῦ πόλεμον τὴν τελευτὴν
 οὐδετέρω διήνυσται, μέρος δὲ, ὡς ἐκάτερος ἡράσκετο.
 ὁ μὲν τῆς τε Ἀμφείας τὴν ἄλσιν, καὶ τὰ ἐφ' ἑξῆς
 συνέθηκεν, οὐδ' πρόσθεν τῆς Ἀριστοδήμου τελευτῆς.
 Ῥιανὸς δὲ τοῦδε μὲν τοῦ πρώτου τῶν πολέμων οὐδὲ
 ἦν αὖτε ἀρχή. ὁπόσα δὲ χρόνῳ συνέβη τοῖς Μεσση-
 νίοις ἀποσπῆσαι ἀπὸ Λακεδαιμονίων, ὁ δὲ καὶ ταῦτα
 μὲν οὐ τὰ πάντα ἔγραψε, τῆς μάχης δὲ τὰ ὕστερα,
 ἣν ἐμαχέσαντο ἐπὶ τῇ Τιάφρῳ τῇ καλουμένῃ μεγάλῃ.
 2. Ἄνδρα τε Ἀριστομένην Μεσσηνιον (τοῦτον γὰρ δὴ
 ἔνεκα τὸν πάντα ἐποίησάνην Ῥιανὸς καὶ Μύρωνος
 λόγον), ὅς καὶ πρῶτος καὶ μάλιστα τὰ Μεσσηνίας ὄνο-
 μα ἐς ἄξιωμα προήγαγε, τοῦτον τὸν ἄνδρα ἐπισήγα-
 γε μὲν ὁ Πριηνεὺς ἐς τὴν συγγραφὴν, Ῥιανὸς δὲ ἐν
 τοῖς ἐπισιν οὐδὲν Ἀριστομένης ἐστὶν ἀφανέστερος, ἢ
 Ἀχιλλεὺς ἐν Ἰλιάδι Ὀμήρῳ. διάφορα οὖν ἐπὶ τοσοῦ-
 τον εἰρηκότων, προσέειπαι μὲν τὸν ἑτερόν μοι τῶν λό-
 γων, καὶ οὐχ ἅμα ἀμφοτέρους, ὑπελείπετο. Ῥιανὸς
 δὲ μοι ποιῆσαι μᾶλλον ἐφαίνετο εἰκότα εἰς τὴν Ἀρι-
 στομένους ἡλικίαν. Μύρωνα δὲ ἐπὶ τε ἄλλοις κατα-
 μαθεῖν ἐστὶν οὐ προαράμενον, εἰ ψευδῇ τε καὶ οὐ
 πιθανῇ δόξει λέγειν, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐν τῇδε τῆς Μεσ-
 σηνίας συγγραφῇ. πεποίηκε γάρ, ὡς ἀπακτείνεει Θεό-
 πομπον τὸν Λακεδαιμονίων βασιλεῖα Ἀριστομένης,
 ὄλγον πρὸ τῆς Ἀριστοδήμου τελευτῆς.

δὲ οὔτε μάχης γιγνομένης οὔτε ἄλλως προαποθανόντα ἴσμεν, πρὶν ἢ διαπολεμηθῆναι τὸν πόλεμον. οὗτος δὲ Θεόπομπος ἦν καὶ ὁ πέρας ἐπιθεὶς τῷ πολέμῳ. μαρτυρεῖ δέ μοι καὶ τὰ ἐλεγεία τῶν Τυρταίου λέγοντα·

Ἰμμετέρῳ βασιλῇ θεοῖσι φίλῳ Θεοπόμπῳ,

Ὅν διὰ Μεσσήνην εἴλωμεν εὐρύχορον.

ὁ τοίνυν Ἀριστομένης δόξῃ γὰρ ἐμῇ γέγονεν ἐπὶ τοῦ πολέμου τοῦ ὑστερου, καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν, ἐπιθεὶς ἐς τούτο ὁ λόγος ἀφίκεται, τηρικαῦτα ἐπέξιμι.

3. Οἱ δὲ Μεσσήνιοι τότε ὥς τὰ περὶ τὴν Ἀμφειαν ἤκουον παρ' αὐτῶν τῶν ἀποσωθέντων ἐκ τῆς ἐλώσεως, συνελθόντες ἐς Στενύκληρον ἀπὸ τῶν πόλεων. ἀθροισθέντος δὲ ἐς ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, καὶ ἄλλοι τῶν ἐν τέλει καὶ τελευταῖος ὁ βασιλεὺς παρεκελεύετο, μήτε τῆς Ἀμφείας ἐκπεπληχθῆαι τὴν πόρθησιν, ὥς τὸν πάντα ἤδη κεκριμένον δι' αὐτῆς πόλεμον, μήτε ὥς τῆς σφετέρως κρείσσαντα τῶν Λακεδαιμονίων δεδοικέναι τὴν παρσκευὴν· μελέτην μὲν γὰρ ἐκείνοις τῶν πολεμικῶν ἐκ χρόνου πλείονος, σφίσι δὲ εἶναι τὴν τε ἀνάγκην ἰσχυροτέραν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς γίγνεσθαι, καὶ τὸ εὐμενέστερον εἶναι ~~παρὰ τῶν~~ θεῶν ἀμύνουσιν τῇ οἰκίᾳ, καὶ οὐκ ἀδικίας ἄρχουσι.

C A P V T VII.

Lacedaemonii in Messeniam incursiones faciunt, et praedam agunt — Euphaes, rex Messenior., exercitum una cum servis contra hostes educit, et proelium conseritur — anno proximo Lacedaemonii denovo exercitum contra Messenios ducunt, et hi ad-

versæ acie in hostes contendunt — utriusque exercitus duces oratione suos exhortantur.

Τοιαῦτα ὁ Εὐφραίης ἐπὶ τῶν διέλλων τὸν σύλλογον. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου πάντα ἐσχεν ἤδη τοὺς Μεσσηνίους ἐν ὕπλοις, τοὺς τε αὖτ' εἰδότες ἐπαναγκάζων διδάσκεισθαι τὰ πολεμικά, καὶ ταῖς ἐπισταμένοις ἐπιμελειτέραν ἢ πρότερον τὴν ἄσκησιν εἶναι. Λακεδαιμόνιοι δὲ καταδρομὰς ἐποιοῦντο ἐς τὴν Μεσσηνίαν, καὶ τὴν μὲν χώραν οὐκ ἐλνυμάνοντο, ὅτε δὴ νομίζοντες οἰκίαν, οὐδὲ δένδρα ἔκοπτον, οὐδὲ οἰκήματα κατέβαλον· οἱ δὲ λίαν, εἰ περιτύχουν, ἤλαντον, καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἄλλον καρπὸν ἀγρῶν οὐκ ἔσθον. πρὸς δὲ τὰς πόλεις ποιοῦμενοι προσβολὰς, εἶλον μὲν οὐδεμίαν, ἅτε καὶ τεύχεσιν ὀχυρωμένας καὶ δι' ἀκριβείας φρουρούμενας, λαμβάνοντες δὲ τραύματα, ἀπεχώρουν ἀπρακτοί, καὶ τελευτοῖντες οὐκέτι ἀπεπειρῶντο τῶν πόλεων. ἐλθέτευσον δὲ καὶ οἱ Μεσσηνιοὶ τὰ περὶ ἐπιδαλκεία τῆς Λακωνικῆς, καὶ οὕτως γενομένη περὶ τὸ Ταύγετον ἦσαν. 2. Τετάρτῳ δὲ ἔτει μετὰ τῆς Ἀμφιάς τὴν ἄλωσιν Εὐφραίης τῷ Θυρῷ χορήσασθαι τοῖς Μεσσηνίων προθυμούμενος ἀγκυμαζόντων ἐς τοὺς Λακεδαιμόνιους ταῖς ὁδοῖς, καὶ ἅμα τὴν ἄσκησιν ἤδη σπρίσιν αὐτάρκη νομίζων εἶναι, προέπειν ἔξοδον, συνακολουθεῖν δὲ καὶ τοὺς οἰκέτας προσέτασσε, φέροντας ξύλα καὶ ἄλλα, ὅσα πρόσφορα ἐς ποίησιν χαρνακώματος. ἔπυνθάνοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι παρὶ τῶν ἐν Ἀμφείᾳ φρουρῶν τοὺς Μεσσηνίους ἐξιδόντας. ἐξαπτρατεύοντο οὖν καὶ οὗτοι, καὶ ἦν γὰρ ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ χωρίον, ἄλλως μὲν ἐκ ἀγῶνα ἐπιτή-

ὄσιον, χαράδρην δὲ προεβέβλητο αὐτοῦ βαθύτην. ἐν-
 ταῦθα τοὺς Μεισσηνίους παρέτασεν ὁ Εὐφραίης,
 ἀποδείξας στρατηγὸν Κλέονριν τῆς τε ἵππου καὶ
 τῶν ψιλῶν, οἱ συναμφότεροι ἐλάσσους πεντακοσίων
 ἦσαν, ὧν Πυθαράτος καὶ Ἀντιανδρὸς ἡγοῦντο. ὡς
 δὲ συνῆλθε τὰ στρατώπεδα, τοῖς μὲν ὀπλίταις καὶ
 ἄρσιδοις ὁμοῖς καὶ ἀκρατέστερον ὑπὸ τοῦ μίσους φε-
 ρομένοις ἐπὶ ἀλλήλους οὐ παρέσχεν ἐλπίειν ἐς χεῖρας
 ἢ χαράδρην διελθούσας· τὸ δ' ἵππικόν καὶ οἱ ψιλοὶ
 ἀνμίσχονται μὲν κατὰ τὸ ὑπὲρ τὴν χαράδρην, ἦσαν
 δὲ οὔτε πλῆθος, οὔτε ἐμπειρίαν διαφέροντες ἀνδέτε-
 ροι, καὶ διὰ τοῦτο ἰσόρροπος ἡ μάχη σφίσις ἐγένετο.
 ὅπως δὲ οὗτοι συνιστήκασιν, ἐν τοσοῦτῃ τοὺς οἰκέ-
 τας ἐκέλευεν ὁ Εὐφραίης, πρῶτον μὲν τὰ κατὰ τῶτον
 τοῦ στρατοπέδου φρουράσθαι τοῖς στιβαροῖς, μετὰ δὲ
 τὰ πλευρὰ ἀμφότερα. ἐπεὶ δὲ ἡ τε νύξ ἐπιλαβε καὶ
 ἡ μάχη διελέλυτο, τότε ἤδη καὶ τὰ πρὸ τοῦ στρατο-
 πέδου κατὰ τὴν χαράδρην ἐφρουράντο. ὥστε ἐπι-
 σκεύους ἡμέρας, τῆς τε προνοίας τοῦ Εὐφραίου τοὺς
 Λακεδαιμονίους ἐπιπίπτει λογισμὸς, εἶχόν τε οὔτε
 ὅπως μάχισθαι χρή πρὸς τοὺς Μεισσηνίους μὴ προΐόν-
 τας ἐκ τοῦ χάρακος, προκινηθῆναι τε ἀπὸ τῶν ὀπίσθεν
 ἐπαρούσκεινοι τοῖς πᾶσιν ὁμοίως ὄντες. καὶ τότε μὲν
 ἀποχωροῦσιν οἴκαδε. 3. Ἐνιαυτῷ δὲ ὕστερον κακι-
 ζόντων σφίσι τῶν γενηρακότων, καὶ δειλίαν τε ὁμοῦ
 προσφερόντων καὶ τοῦ ὄρκου τὴν ὑπεροφίαν, οὕτω
 διενέραν ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐπὶ Μεισσηνίους στρα-
 τεῖαν ἐποιοῦντο. ἡγοῦντο δὲ οἱ βασιλεῖς ἀμφότεροι,
 Θιόπεμπλος τε ὁ Νικάνδρον, καὶ Μισλῆδωρος ὁ Ἀλ-

καμένους· Ἀλκαμένης δὲ οὐκ ἔτι περιῆν. ἀντιστρα-
τωπεδεύοντο δὲ καὶ οἱ Μεσσηνιοί, καὶ πειρωμένοι
μάχης τῶν Σπαρτιατῶν ἄρχειν, ὥτε πεζήσαν. Λα-
κεδαιμονίῳ δὲ ἤγειτο Πολύδωρος μὲν κατὰ τὸ κί-
ρας τὸ ἀριστερόν, Θεόπομπος δὲ ἐπὶ τῷ δεξιῷ, τὸ
μέσον δὲ εἶχεν Εὐρυλίων, τὰ μὲν παρόντα Λακεδαι-
μόνιος, τὰ ἐξ ἀρχῆς δὲ ἀπὸ Κᾶδμου, καὶ ἐκ Θηβῶν,
Αἰγίως τοῦ Οἰδύκευ τοῦ Θήρα τοῦ Ἀντισίουτος
ἀπόγονος πέμπτος. τοῖς δὲ Μεσσηνίοις κατὰ μὲν τὸ
δεξιὸν τῶν Λακεδαιμονίων ἄντιτάσσοντο Ἀντιανδρὸς
τε καὶ Εὐφαιῆς, τὸ δὲ ἕτερον κέρας τὸ κατὰ τὸν Πο-
λύδωρον Μυθάρματος εἶχε· Κλέωντις δὲ τὸ μέσον.
4. Συνιέναι δὲ ἤδη μέλλόντων, ἐπεὶ παριόντες οἱ βα-
σιλεῖς προέειπον ταυτὲς αὐτῶν, πρὸς μὲν δὴ ταῖς
Λακεδαιμονίους βραχεῖαν κατὰ τὸ ἐπιχώριον τὴν
παράκλησιν ἐποιεῖτο ὁ Θεόπομπος, τοῦ τε ἄρχου
τοῦ κατὰ τῶν Μεσσηνίων ἀναμνηστικῶν, καὶ ὡς κα-
λὸν σφισι τὸ φιλοτίμημα, τῶν πατέρων, οἱ τοὺς
περιόλους κατεδουλώσαντο, φαιῆται λαμπρότερα
εἰσγασμένους, καὶ χώραν εὐδαιμονεστέραν προσκε-
κτημένους. Εὐφαιῆς δὲ μακρότερα μὲν εἶπεν, ἣ ὁ
Σπαρτιάτης· οὐ πλείω δὲ οὐδ' οὗτος, ἣ ἐφίεντα
ἔωρα τὸν καιρὸν. οὐ γὰρ περὶ γῆς μόνον οὐδὲ κτη-
μάτων τὸν ἀγῶνα ἀπέφαινε γενησόμενον, εἶδέναι δὲ
ἔφη σαφῶς, ἃ νικωμένους ἐπιλήψεται· γυναῖκας μὲν
γὰρ ἀχθήσασθαι καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων μέρει,
τοῖς δὲ ἐν ἡλικίᾳ τὸ ἐλαφρότατον ἔσσεσθαι θάνατον,
ἦν μετ' αἰκίας μὴ γένηται· συλήσσεσθαι δὲ σφισι καὶ
τὰ ἑρᾶ, καὶ τὰς πατρίδας ἐμπρήσεσθαι· λέγειν δὲ

οὐκ ἐπ' αὐτῶν, μάρτυρα δὲ ἐν ἀρχῇ πᾶσιν εἶναι τῶν ἐγκαταληφθέντων ἐν Ἀμφείᾳ τὰ πάθη· πρὸς τε δὴ τηλικούτων κακῶν κέρδος εἶναι καλῶς τινα ἀποθανεῖν· πολὺ δὲ εἶναι ῥᾶον ἀητιήτοις οὖσιν ἔτι, καὶ τὰς τόλμας καθεστηκόσιν ἐξ ἴσου, προθυμίᾳ τοὺς ἀντιπταγμένους ὑπερβαλεῖν, ἢ προαποβαλόντας τὸ φόβημα ἐπαγορευοῦσθαι τὰ ἐπιτασμένα. τοιαῦτα μὲν ὁ Εὐφρυῆς εἶπεν.

CAPVT VIII.

De proelio a Messeniis cum Lacodaemoniis commisso et fortiter utrinque factis narratio.

Ἐπεὶ δὲ ἑκατέροις ἐσήμηναν οἱ ἡγεμόνες, Μεσσηνιοὶ μὲν δρόμῳ τῷ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐχρῶντο, καὶ ἀφειδῶς αὐτῶν εἶχον, ἅτε ἄνθρωποι θανατῶντες ὑπὸ τοῦ θυμοῦ· καὶ αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος ἔσπευδεν ἄρξαι μάχης. ἀντεπήγessαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι σπουδῇ καὶ οὗτοι, πρῶτοιαν δὲ ὅμως ἐποιούντο, μὴ διαλυθῆναι σφίσι τὴν τάξιν. ὥς δὲ πλησίον ἐγγύοντο, ἀπειλαῖς ἐχρῶντο τῶν τε ὕπλων τῇ κινήσει καὶ ἐκροῶντες ἐς ἀλλήλους δεσφόν, ἐς τε λοιδορίας προήγοντο· οἱ μὲν, οἰκέτας αὐτῶν ἤδη τοὺς Μεσσηνίους, καὶ οὐδὲν ἐλευθερωτέρους ἀποκατέδυντες τῶν εἰλώτων· οἱ δὲ, ἐκείνους τῷ τε ἐγχειρήματι ἀνθρώπων (ἐπὶ πλεονεξίας εἵνεκα ἐπὶ ἄνδρας συγγενεῖς ἐπίασι) καὶ θεῶν ἀσεβεῖς, ὅσοι Λαομεῦσαι πατρῴοι, τῶν τε ἄλλων καὶ μάλιστα Ἰεραιέους. ἤδη τε ὁμοῦ τοῖς ὀνείδεσι καὶ ἔργων ἥπιοντο, ἀθρόοι τε πρὸς ἀθρόους ὠθισμῷ χρώμενοι μάλιστα οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ἀνὴρ ἀνδρὶ ἐπιόντες. τέχνη μὲν οὖν ἐς τὰ πολυμυτιὰ

ὁμοῦ καὶ μελέτη πολὺ οἱ Λακεδαιμόνιοι προσέσχον,
 πρὸς δὲ καὶ τοῦ πλήθους τοὺς τε γὰρ περιοίκους ὑπη-
 κόους ἤδη καὶ συνακαλουθούοντας εἶχον. Λοιβαῖοί
 τε καὶ Δρύσπεις, γενεᾷ πρότερον ὑπὸ Λαγείων ἐκ τῆς
 σφετέρης ἀνεστηκότες, καὶ ἤκοντες ἐς τὴν Λακεδαί-
 μονα ἰκταί, κατ' ἀνάγκην συνεστρατεύοντο. πρὸς
 δὲ τοὺς φιλοὺς τῶν Μεσσηνίων τοξότας Κορήτας ἐπή-
 γοντο μισθοποιούς. Μεσσηνίους δὲ ἐς ἅπαντα ἐς τὸ
 ἶσον ἢ τε ὑπόνοια καὶ τὰ ἐς τὸν θάνατον εὐθυμον,
 καὶ ὁπόσα μὲν πίθοιοιεν, ἀναγκαῖα μᾶλλον τοῖς πα-
 τρίδα σφινδύνουσιν, ἢ θανάτῳ ἐνόμιζον. ἃ δὲ ἔδρων,
 αὐτοὶ τε ἡγοῦντο εἰργάσθαι μειζόνως, καὶ τοῖς Λα-
 κειδαίμονσι συμβαίνειν χαλεπώτερα. καὶ οἱ μὲν αὐ-
 τῶν προσεκπηδύνοντες τῆς τάξεως, τολμήματα λαμπρὰ
 ὑπεδείκνυντο, τοῖς δὲ καὶ ἐπικαίρως τετραμένοις καὶ
 ἐμπνέουσιν ὀλίγον, ὅμως ἢ ὑπόνοια ἤκμαζεν. παρα-
 κλήσεις τε ἐγίνοντο, καὶ οἱ μὲν ζῶντες καὶ ἐπιύτρω-
 τοι τοῦ τραυματίας παρῶζονον, πρὶν ἢ τὴν ἐσχάτην
 τὴν ἐφεισθημένην μοῖραν, ἀντιδράσκοντα, ὅ τι καὶ
 δύναίτο, σὺν ἡδονῇ δέχεσθαι τὸ πεπρωμένον· οἱ δὲ
 ὁπότε αἰσθάνοντο οἱ τραυματαῖοι τὴν ἰσχὺν σφῶς ὑπο-
 λείπουσαν, καὶ τὸ πνεῦμα οὐ παραμένον, διεκελεύον-
 το τοῖς δοῶσι, μὴ χεῖρονας ἢ αὐτοὶ γίνεσθαι, μηδὲ
 ἐς ἀνταφελὲς τῇ πατρίδι καὶ τὴν ἐκείνων τελευτὴν
 καταστήσαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ πρότερον τῇ μὲν ἐς
 ἀλλήλους διήσιν οὐκ ἐχρῶντο, καὶ ἐς τὰ παράδοξα
 τῶν τολμημάτων, οὐ κατὰ ταῦτά ἐτοίμως τοῖς Μεσ-
 σηνίοις εἶχον· αἱ δὲ εὐθὺς ἐκ παίδων τὰ πολεμικὰ
 ἐπιστάμενοι, βαθυτέρα τε τῇ φύλαγγι ἐχρῶντο, καὶ

τοῖς Μεσσηνίοις ἤλπιζον οὔτε χρόνον τὸν ἴσον καρ-
τερήσειν ἀντιτεταγμένους, οὔτε πρὸς τὸν ἐν τοῖς
ὄπλοις κάματος, ἢ τὰ τραύματα ἀνθ᾽ ἑξέιν. 2. Ἰδίᾳ
μὲν τοιαῦτα ἐν ἐκατέρῳ τῷ στρατεύματι ἕς τε τὰ ἔγ-
γα ἦν, καὶ ἐς τὰς γυνάμεις τῶν μαχομένων· κοινὰ δὲ
ἐπ' ἀμφοτέρων, οὔτε γὰρ ἰκεταῖς αἱ φρονεόμενοι
καὶ χρημάτων ὑποσχέσεσιν ἐχρῶντο, τάχα μὲν που
μὴ πείσειεν διὰ τὸ ἔχθος ἀπεγνωσότες, τὸ δὲ πλε-
στον ἀπαξιοῦντες, ὥς οὐ τίς πρότερό γε κακιοῦσιν.
οἱ τε ὑποκτείναντες ἀπείχοντο καὶ αὐχήμετος ὁμοίως
καὶ θνείδων, οὐκ ἔχοντες πῶ βεβαίαν οὐδέτεροι τὴν
ἐλπίδα, εἰ κρατήσουσι. παραδοξότερα δὲ ἀπέθνη-
σκον οἱ τῶν κειμένων σκυλεύειν τινὰ ἐπιχειροῦντες.
ἢ γὰρ τοῦ σώματος γυμνὸν τι ὑποσφίναντες ἤκοντί-
ζοντο καὶ εὐύπνιον, οὐ προσρῶμεται διὰ τὴν ἐν
τῷ παρόντι ἀσχολίαν, ἢ καὶ ὑπὸ τῶν σκυλευομένων
εἰ ἐμπνεόντων διεσθμίσαντο. 3. Ἐμάχοντο δὲ καὶ οἱ
βασιλεῖς ἀξίως λόγου. Θεόπομπος δὲ καὶ ἀκρατίτε-
ρον ὤρμητο ὡς αὐτὸν ἀποκτενῶν Εὐφαιῆ. Εὐφαιῆς δὲ
ὄρῳ ἐπιόντα, εἶπεν ἄρα πρὸς τὸν Ἑλτιανδρον, αὐτὸν
εἶναι τὰ Θεοπόμπου διάφορον ἢ ὁ πρὸ γονας αὐτοῦ Πο-
λυρείκης ἐτόλμησε· Πολυρείκην τε γὰρ ~~τραυμάτιον~~ ἐπὶ
τὴν πατρίδα ἀγαγόντα ἐξ Ἄργους ἀποκτεῖναι τὸν
αὐτοῦ ἀδελφὸν αὐτοχειρὶ, καὶ ἀποθανεῖν ὑπὸ ἐκείνου,
Θεόπομπόν τε εἰθίλειν ἐς τὸ ἴσον καταστήσαι μιά-
σματος ἀπὸ Λαΐου καὶ Οἰδλοδοῦ τὸ Ἡρακλειδῶν
γένος· οὐ μὲν τοι χαίροντά γε ἀπὸ τῆς μάχης δια-
κριθῆσθαι. τοιαῦτα ἐπιλέγων, ἀντιπῆει καὶ οὗ-
τος. ἐνταῦθα ἢ τι πᾶσα μάχη κεκηνηκότων ὁμοῦς ἐς

τὸ ἀσφαλιότατον ἀνδρὶς ἦρθη, καὶ τοῖς τε σώμασιν ἀπεθρόωνοντο, καὶ τὸ ἀφειδὲς ἐκ τὸν θάνατον παρ' ἀμφοτέρων ἠνέσχετο, ὥστε εἰκάσαι ἂν τις τοῦ ἔργου τότε σφοδρῶς πρῶτον ἵππεσθαι. τέλος οἱ περὶ τὸν Εὐφραῆ τῆς τε ἰσχυρίας τῷ ὑπερβάλλοντι, μανίας ὄντες ἐγγύτατα, καὶ ὑπ' ἀνδραγαθίας (πάν γὰρ δὴ τὸ περὶ τὸν βασιλεία οἱ λογάδες τῶν Μισηνησίων ἦσαν) βιάζονται τοὺς ἀντιτεταγμένους, καὶ αὐτὸν τὸν Θεόπαμπον ἀπώσαντο, καὶ Λακεδαιμονίων τοὺς καθ' αὐτοὺς ἐτρέψαντο. τὸ δὲ ἕτερον κέρας τοῖς Μισηνησίοις ἐταλαιπώρει, Πυθάραιός τε γὰρ ὁ στρατηγὸς ἐτεθνήκει, καὶ αὐτὸν διὰ τὴν ἀναρχίαν ἀτακτότερον καὶ ἀδύρως εἶχον οὐδ' οὗτοι φεύγουσι δέ, οὔτε τοῖς Μισηνησίοις ὁ Πολύδωρος, οὔτε οἱ περὶ τὸν Εὐφραῆ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἠκολούθησαν. Εὐφραῆ γὰρ καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν ἀφαιετώτερα ἐφαίνετο ἀνδρῶν τοῖς ἡττομένοις· οὐ μέντοι Πολύδωρ γε οὐδὲ τοῖς περὶ αὐτὸν συμμίσχουσιν· ἐν σκότει γὰρ ἦδη τὰ γινόμενα ἦν. καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἅμα εἶργε, μὴ πρῶτον τοῖς ἀποχωροῦσιν ἐπακολουθεῖν, οὐχ ἥκιστα καὶ ἡ ἱεραία τῶν τόπων. ἦν δὲ αὐτοῖς καὶ ἄλλως πάτριον σχολασμάσθαι· τὰς διώξεις ποιῆσθαι, μὴ διακλῦσαι τὴν τάξιν πλείονα ἔχοντας προνοίαν ἢ τινα ἀποκτείναι φεύγοντα, τὰ δὲ μέσα ἀμφοτέροις, ἢ Λακεδαιμονίων ὁ Εὐφράτης, Μισηνησίων δὲ Κλέωνις ἡγήτο, ἰσοπαλῶς μὲν ἠγωνίζοντο· διέλυσε δὲ ἀπ' ἀλλήλων καὶ τοῦτους ἐπελθοῦσα ἡ νύξ. 4. Ταύτην τὴν μάχην παρ' ἀμφοτέρων ἢ μόνα ἢ μάλιστα ἐμαχέοντο τὰ ὀπλῆτικα. οἱ δὲ ἐπὶ τῶν ἵππων ὀλίγοι τε ἦσαν,

καὶ οὐδὲν, ὥστε καὶ μνημονευθῆναι, διεπράξαντο· οὐ γάρ τοι ἄγαθοὶ τότε ἐπιδύον ἦσαν οἱ Πειλοποννησιοί. τῶν δὲ Μεσσηνίων οἱ φίλοι, καὶ παρὰ Λακεδαιμονίοις Κοῦραι, οὐδὲ συνέμιξαν ἀρχήν· τῷ γὰρ πρῶτῳ τῷ ἀφειτέρῳ κατὰ τρόπον ἔτι ἐκείνους τὸν ἄρχαῖον ἐπετίχθησαν. ἐς δὲ τὴν ἐπιοῦσαν μάχης μὲν οὐδέτεροι διανοοῦντο ἄρχειν, οὐδὲ ἰστιάσθαι πρότεροι τρύπαιον. προσβούσης δὲ τῆς ἡμέρας, ὑπὲρ ἰκνωρέσεως τῶν νεκρῶν ἐπεκηρυκεύοντο, καὶ, ἐπειδὴ παρ' ἀμφοτέρων συνεχωρήθη, θάψειν ἔμελλον ἤδη τὸ ἐντεῦθεν.

CAPVT IX.

Messenii post hanc pugnam calamitatibus afflicti in montem et urbem Ithomen secedunt — Delphos mittunt ad oraculum consulendum — ad oraculi effatum exsequendum virginem ex Aepytidarum genere quaerunt — Aristodemus filiam inuolendam tradit, ac dein ipse illam interficit.

Τοῖς δὲ Μεσσηνίοις μετὰ τὴν μάχην ποιηρὰ γίνεσθαι τὰ πρᾶγματα ἔρχεται. διαπύνηται γὰρ χρημάτων ὑπειρήμασιν, ἃ τῶν πόλεων ἀτήλισκον ἐς τὰς φρουράς, καὶ οἱ δοῦλοι πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἡντιομόλουν· τοῖς δὲ καὶ νόσος ἐνέπαιε· καὶ ταρχαῖς μὲν παρῆσθεν ὥς ἡ λοιμώδης, οὐ μὴν ἐς ἅπαντας γη ἐχώρησε. βουλευομένοις δὲ πρὸς τὰ πικρόντα ἐδόκει, τὰ μὲν πολλὰ πόλιν τὰ ἐξ μυόγαιαν πάντα ἐλεῖσθαι. ἐς δὲ τὸ ὄρος ἀνακλιθεῖσθαι τὴν Ἰθώμην. ἦν δὲ καὶ πόλις αὐτόθι οὐ μέγα, ὃ καὶ Ὀμηροῦ φασιν ἔχειν ἐν καταλόγῳ.

καὶ Ἰθώμην κλωμακώδεσαν.

ἐς τοῦτο τὸ πόλισμα ἀνακίζοντο, ἐπεκτείνοντες τὸν ἄρχαῖον περίβολον, ἔργον αἶναι πᾶσιν αὐταρκες. ἦν δὲ τὸ χωρίον καὶ ἄλλως ἐχρὸν· ἡ γὰρ Ἰθώμη με-
γέθει τε οὐδενὸς ἀποδεῖ τῶν ὄρων, ὅπως ἐντὸς
ἐστὶν Ἰσθμοῦ, καὶ δύσβατος κατὰ τοῦτο μάλιστα
ἦν. 2. Ἐδόκει δὲ καὶ θεῶν πέμπει σφίσιν ἐς Δελ-
φούς. ἀποστέλλουσιν οὖν Τίσι τὸν Ἄλκιδος, καὶ
ἀξιῶματι οὐδενὸς ὕστερον, καὶ οἱ προσκίεσθαι
μαρτυρῇ μάλιστα ἐρομίζετο. τοῦτων τὸν Τίσι ἐπα-
νύοντα ἐκ Δελφῶν λοχῶσαι ἄνδρες Λακεδαιμονίων
ἀπὸ τῆς ἐν Ἀμφείᾳ φρουρᾷ· λοχήσαντες δὲ (οὐ γὰρ
ὑπέκειν αἰχμηλώτας γενέσθαι) περιμένοντα οὖν ἀμύ-
νεσθαι καὶ ἀνθεστηκότα ἐτίτρωσκον· ἐς ὃ γίνεται
βοή σφίσιν ἐξ ἀφανοῦς, Τὸν χρησιμοφόρον μέθεις,
καὶ Τίσις μὲν, ὡς ὑπεσώθη τάχιστα ἐς Ἰθώμην, καὶ
τὴν μαρτυρίαν παρὰ τὸν βασιλῆα ἀνήμεγε, μετ' οὗ
πολὺ ἐπὶ τῶν τραυμάτων τελευτᾷ. τοὺς δὲ Μεσση-
νίους συναθροίσας ὁ Εὐφραῆς ἐπεδείκνυ τὸν χρησμόν.

Κούρην ἄχραντον νεώτερόναι δαίμοσι,
Κλήρῳ λοχοῦσαν Ἀλκυτιδῶν ἀφ' αἵματος,
Θνητολεῖτε νεωτέρουσιν ἐν σφαγαῖς.
Ἦν δὲ σφαγῇ τε, καὶ παρ' ἄλλοιόν, τότε
Θύειν, διδόντας ἐς σφαγὴν ἐκανοσίως.

3. Ταῦτα τοῦ θεοῦ δηλώσαντος, αὐτίκα ἐκλήρουν-
τα, ὅσαι παρθέναι τοῦ Ἀλκυτιδῶν γένους ἦσαν. καὶ
ἐπελήμβανε γὰρ Ἀνκίσκον θνητοτέρα ὁ κλήρος· ταύ-
την Ἐπὶβόλος ὁ μῦντις ἀπηρώρενεν ὡς αὐτοῖς θύειν,
οὐ γὰρ εἶναι Ἀνκίσκον, τὴν δὲ γυναῖκα, ἣ Ἀνκίσκῳ
αὐνώκησεν, ὡς τεκεῖν οὐκουν οἷά τε ἦν, ἐν τούτῳ

τὴν παῖδα ὑποβάλλεσθαι. ἐν ὧσιν τε οὗτος ἀνεδίδου-
σκε τὰ ἐς αὐτὴν, ἐν τούτῳ δὲ ὁ Λυκίσκος ἐπαγόμενος
ἄμα καὶ τὴν παρθένον ἠνιομόλησεν ἐς Σπάρτην.
4. Τυχόντων δὲ ἐθλήμας τῶν Μεσσηνίων, ὡς Λυκί-
σκῳ ἀποδράντια ῥυθοντο, ἐνταῦθα σφισιν Ἀριστιό-
δημος ἀνὴρ καὶ γέρονς τοῦ Αἰπυτιδῶν, καὶ Λυκίσκου
τῇ τε ἄλλῃ δόξῃ, καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἐπιφανέστερος,
ἐδίδου τὴν θυγατέρα ἐκὼν θύσαι. τὰ δὲ ἀνθρώ-
πων οὐχ ἥμισυ τὸ πρόθυμον ἢ πεπωμένῃ κατὰ
ταῦτά ἐπιγρύπτει, καὶ ἡ ψηφίδα ἐπὶ λαβοῦσα ἰλὺς
ποταμοῦ· ὅπου καὶ τότε Ἀριστοδήμῳ διασώσασθαι
Μεσσηνίην ἀγώνισμα ποιούμενῳ τὸ ἐμπάδιον ἐπὶ γα-
γε τοιόνδε. 5. Ἀνὴρ τῶν Μεσσηνίων (τὸ δὲ ὄνομα
οὐ λέγουσιν) ἐσὼν ἔτυχε τοῦ Ἀριστοδήμου τῆς θυ-
γατρὸς, τότε δὲ ἤδη ἐμελλε καὶ γυναῖκα ἔξεσθαι.
οὗτος κατ' ἀρχὰς ἐς ἀμφισβήτησιν Ἀριστοδήμῳ
προῆλθεν, ἐκείνου μὲν ἐγγυήσαντά αὐτῳ μηκέτι εἶ-
ναι κύριον τῆς παιδὸς, αὐτὸς δὲ ἐγγυησάμενος κυ-
ριώτερος ἐκείνου γίνεσθαι. δεύτερα δὲ ὡς τοῦτο οὐχ
ἐώρα οἱ κατορθούμενον, ἐπ' ἀναισχυντον τρέπεται
λόγον, συγγενέσθαι τε τῇ παιδί, καὶ τε κυεῖν ἐξ αὐ-
τοῦ. τέλος δὲ ἐς τοσοῦτον Ἀριστοδήμον προήγαγεν,
ὡς ἐκμανέντα ὑπὸ τοῦ θυμοῦ τὴν θυγατέρα ἀποκτεῖ-
ναι. μετὰ δὲ ἀνέτεμνε, καὶ ἐπεδείκνυνεν αὐτὴν οὐκ
ἔχουσαν ἐν γαστρὶ. παρῶν δὲ Ἐπήβολος ἐκέλευεν ἄλ-
λον τινὰ τῶν θυγατέρα ἐπιδώσασθαι γενέσθαι· τῆς
γὰρ τοῦ Ἀριστοδήμου πλέον εἶναι σφισιν ἀποθανού-
σης οὐδέν· φρονεῦσαι γὰρ τὸν πατέρα αὐτὴν, θεοῖς
δὲ, οἷς ἡ Πυθία προσέταξεν, οὐ θύσαι. τοιαῦτα εἰ-

πόντος τοῦ μάντεως, τὸ πλῆθος τῶν Μεσσηνίων ὤρμησεν ἀποκτενοῦντες τὸν μνηστῆρα τῆς παιδὸς, ὡς Ἀριστοδήμῳ τε μίasma εἰκαῖον προσάψαντα, καὶ σφίσι τῆς σωτηρίας τὴν ἐλπίδα ἀμφίβολον πεποιήκοιτα. ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἐς τὰ μάλιστα τῷ Εὐφρατί φίλος. πείθει τοὺς Μεσσηνίους Εὐφράτης, τὸν τε χρησμὸν ἔχειν τέλος, ἀπαθινοῦσας τῆς παιδὸς, καὶ σφίσιν ἀποχρᾶν τὰ ὑπὸ Ἀριστοδήμον πεποιημένα. λέγοντος δὲ ταῦτα, ἔρμασαν πᾶ ὄντα λέγειν, ὅσοι τοῦ Αἰπυτιᾶδων γένους ἦσαν· ἀπῆλθα γὰρ σφίσι τὸ δῖος τὸ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἑκάστῳς τε ἔσπευδε, καὶ οἱ μὲν τοῦ βασιλέως τῇ παραινεῖσθαι πειδόμενοι τὴν ἐκκλησίαν διακλῶνσι, καὶ ἀπ' αὐτῆς πρὸς τε θυγατρὶ καὶ θεῶν ἐορτὴν τρέπονται.

C A P V T X.

Sexto annapost Lacedaemoniæ contra Ithomen exercitum ducunt — cum Messeniis aequo Marte pugnant — in hac pugna Euphrates, rex Messen., vulneribus confectus moritur — Aristodemus rex a Messeniis electus bellum continuat.

Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀκούσαντες τὸν γενόμενον Μεσσηνίοις χρησμὸν ἀθύμοις διέκειντο καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ βασιλεῖς, ἐς τε τὰ λοιπὰ καὶ ἄρχειν ὀκνοῦντες μάχης.

Ἐτεῖ δὲ ἕκτῳ μετὰ τὸν ἐξ Ἰθώμης Αὐκίονου δρασμὸν οἱ Λακεδαιμόνιοι (τὰ γὰρ ἱερὰ ἐγένετο αὐτοῖς αἰσία) στρατεύουσιν ἐπὶ τὴν Ἰθώμην. οἱ δὲ Κρηεῖς οὐκέτι παρόντες σφίσι ἐνυχον· ὑπέβησαν δὲ καὶ οἱ τῶν Μεσσηνίων σύμμαχοι. δι' ὑποψίας γὰρ οἱ Σπαρτιάται καὶ ἄλλοις ἤδη Πελοποννησίων, καὶ Ἀργείοις ἦσαν καὶ Ἀργείοις μάλιστα. καὶ οἱ μὲν Ἀργεῖοι

κοῦφα ἔμελλον τοῖν Λακεδαιμονίων ὑφίξεισθαι, καὶ
 ἰδίᾳ δὴ μᾶλλον μετὰ δόγματος κοινοῦ· τοῖς δὲ Ἄρ-
 κάειν ἢ στρατικῇ μὲν ἀπέλετο ἐκ τοῦ φανεροῦ· παρ-
 ἑτυχον δὲ αὐτῷ οὔτοι· τοὺς γὰρ Μεσσηνίους καὶ ἄλλους
 συμμάχων κινδυνεύσαι προήγαγεν ἡ δύξις τοῦ χρη-
 σμοῦ. 2. Τὰ μὲν οὖν πολλὰ οὐδέν τι ἐγένετο διὰ-
 φορα, ἢ καὶ ἐπὶ τῆς προτέρας μάχης· ἢ τε ἡμεῖς καὶ
 τότε μαχομένους προαπέλιπον. οὐ μὲν τοι βιασθῆ-
 ναί γε οὐδέτερον κέρας, ἢ καὶ λόχον μνημονεύου-
 σιν. ἐπεὶ μηδὲ τὴν τάξιν, ὥς ἀπ' ἀρχῆς ἐτάχθησαν,
 συμμεῖναι φασιν, ἀλλ' ἀπ' ἑκατέρων τοὺς ἀρίστους
 συνελθόντας ἐς τὸ μεσαίαιον, ἐνταῦθα τὸν πάντα
 ἔχειν πόνον. ὁ γὰρ Εὐφραῖς πλέον τι, ἢ βασιλείαικος
 ἦν, προθυμούμενος, καὶ ἀφειδῶς τοῖς περὶ τὸν Θεό-
 πομπον ἐγκείμενος, τραύματά τε πολλὰ καὶ αὐκίαισι-
 μα λαμβάνει. λειποψυχήσαντα δὲ αὐτὸν καὶ πεσόντα
 οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὀλίγον ὁμῶς ἐμπνέοντα ἐποι-
 οῦντο παρ' αὐτοὺς ἐλκεῖν σπουδῇ. ἐπήγειρε δὲ καὶ
 τοὺς Μεσσηνίους ἢ τε ἐς τὸν Εὐφραῖ ὑποῦπαρχοντα
 εὖνοια καὶ τὰ ὄνειδη τὰ μέλλοντα· φονεομένοις τε
 ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἄμεινόν σφισιν ἐφαίνεται προῖ-
 σθαι τὰς ψυχὰς, ἢ ἐκείνον προμμένων ἀποσωθῆναι
 τινα. 3. Τότε μὲν δὴ πεσὼν ὁ Εὐφραῖς τὴν τε μάχην
 ἐπεμήκυρε καὶ προήγαγεν ἐς πλέον παρὰ ἑκατέρων τὰ
 τολμήματα· ὕστερόν δὲ ἀνήνεγκε μὲν, καὶ ᾗσθετο,
 ὅτι οὐκ ἔλαττον ἐσχέκασιν ἐν τῷ ἔργῳ, ἡμέραις δὲ οὐ
 πολλαῖς ἀποθνήσκει, βασιλεύσας Μεσσηνίων τρία
 ἔτη καὶ θένα, καὶ πολεμήσας Λακεδαιμονίοις τὸν
 πάντα τῆς βασιλείας χρόνον. 4. Εὐφραῖ δὲ οὐκ ὤν-

των παιδίων, τὸν αἰρεθέντα ὑπὸ τοῦ δήμου καταλεί-
 πετο ἔχειν τὴν ἀρχήν· Κλέωνίς τε καὶ Δῆμις ἐς ἀμ-
 φισβήτησιν Ἀριστοδήμῳ προήλθον, τίς τε ἄλλα καὶ
 τὰ ἐς πόλεμον διαφέρων νομιζόμενοι. τὸν δὲ ἄντα-
 δρῶν αἱ πολέμοι καταργάσαντο ἐν τῇ μίχῃ, προκυ-
 δυνεύοντα Εὐφροῦς. ἦσαν δὲ καὶ τῶν μάντεων αἱ
 γινώμαι κατὰ ταῦτα ἀμφοτέρων, Ἐπιχίδου καὶ Ὀφιο-
 πείας, μὴ σφῶς ἀνδρὶ ἐναγῆ καὶ θυγατρὶς μίσμα
 ἐπιχειμένῳ δοῦναι τὴν Διπύτου καὶ τῶν ἀπογόνων
 τιμὴν. ἤρθε δὲ ὅμοις καὶ ἐβασίλευσεν Ἀριστοδῆμος.
 ὁ δὲ Ὀφιοπείας οὗτος ὁ τῶν Μεσσηνίων μάντις, τυφλὸς
 ὢν εὐθὺς ἐκ γενετῆς, μαντικὴν τινα εἶχε τοιαύτην.
 πυνθανόμενος τὰ γινόμενα, ἐκίαντοίς ἰδίᾳ τε καὶ ἐν
 κοινῇ προέλεγεν οὕτω τὰ μέλλοντα. οὗτος μὲν τρεῖς
 πόντους ἐμαντεύετο τὸν εἰρημένον. Ἀριστοδῆμος δὲ βα-
 σιλεύσας, τῷ τε δήμῳ διέμεινε τὰ εἰκότα χαρίζεσθαι
 προθυμοῦμενος, καὶ τοὺς ἐν τέλει τοὺς τε ἄλλους καὶ
 μάλιστα Κλέωνιν καὶ Δῆμιν ἤγεν ἐν τιμῇ. διὰ θερα-
 πείας δὲ εἶχε καὶ τὰ τῶν συμμάχων, Ἀρκάδων τε τοῖς
 δυνατοῖς, καὶ ἐς Ἄργος καὶ ἐς Σικωνῶνα ἀποστέλλων
 δῶρα. τὸν δὲ πόλεμον ἐπὶ τῆς Ἀριστοδήμου βασι-
 λείας ἐπολέμουν, ληστείας τε καὶ ὀλίγους αἰεὶ καὶ
 περὶ τὴν ὥραν καταδρομαῖς ἐς τὴν Ἑλλήνων χρῶ-
 μενοι. Συνεσίβαλλον δὲ καὶ περὶ τῶν Ἀρκάδων τοῖς
 Μεσσηνίοις ἐν τῇ Λακωνικῇ. Ἀργεῖοι δὲ προανα-
 φῆναι μὲν τὸ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔχθος οὐκ ἤ-
 ξιουν, γινομένου δὲ ἀγῶνος, παρειαυνάζοντο ὡς με-
 θεῶντες.

CAPVT XL

Quinto anno regni Aristodemī Lacedaemoniis et Messeniis socii auxilio veniunt, et sic proelium committitur — de hoc proelio, quo Lacedaemonii fugantur, narratio.

Πέμπτῳ δὲ ἔτει τῆς Ἀριστοδήμου μελλόντων ἐκ προφ-
 ῆσεως συμβολὴν ποιήσεσθαι (τῷ τε γὰρ μήκει τοῦ
 πολέμου καὶ τοῖς δαπανήμασιν ἁπαιτήκεσαν) οὕτω
 παριγένοντο ἀμφοτέροις καὶ οἱ σύμμαχοι· Λακεδαι-
 μονίοις μὲν Κορίνθιοι, Πελοποννησίων μόνοι· τοῖς
 δὲ Μεσσηνίοις οἱ τε Ἀρκάδες πανστρατιᾷ, καὶ Ἀργείων
 καὶ Σικυνωίων λογάδης. Λακεδαιμόνιοι μὲν οὖν Κο-
 ρινθίοις καὶ τοῖς εἰλωσι καὶ ὅσοι περίοικοι συνεστρα-
 τεύοντο, τὸ μέσον ἐπιτρέψαντες, ἐπὶ ταῖς κέρασιν αὐ-
 τοῖ τε καὶ οἱ βασιλεῖς εἰκόσωντο, βαθεῖς τε ὡς οὐπω
 πρότερον καὶ πυκνῇ τῇ φάλαγγι. τῷ δὲ Ἀριστοδήμῳ
 καὶ τοῖς περὶ αὐτῶν διατέχεται τὰ ἐς τὴν μάχην οὕτω.
 ὅσοι τῶν Ἀρκάδων ἢ τῶν Μεσσηνίων τὰ μὲν σώματα
 ἦσαν ἐξοφόμενοι καὶ ἀγαθοὶ τὰς ψυχὰς, ὅπλα δὲ σὺν
 εἶχον ἰσχυρὰ, τούτοις τῶν ὅπλων τὰ χρησιμώτατα
 ἐπέλεξε, καὶ ὡς τὸ ἔργον ἤπτιγεν, ὁμοῦ τοῖς Ἀργείοις
 καὶ Σικυνωίοις καὶ τούτοις εἴκασκε· τὴν δὲ φάλαγγα
 ἐπὶ πλείον ἤπλωσεν, ὥς μὴ κυκλωθῆεν ὑπὸ τῶν ἐναν-
 τίων. προέθηκετο δὲ καὶ, ὅπως τεταγμένοις σφίσι τὸ
 ὄρος ἢ Ἰσώμη κατὰ νότον γίνοιτο. καὶ τούτοις μὲν
 Κλέονην ἐπέταξεν ἡγεμόνα, αὐτὸς δὲ καὶ ὁ Αἰμῆς
 ὑπέμενον ἔχοντας τοὺς φίλους, σφαιδονήτας μὲν ἢ
 τοξότας ὀλίγους· ὁ δὲ ὄχλος ὁ πολὺς τοῖς τε σώμασιν
 ἦσαν ἐς τὰς ἐπιδρομὰς καὶ ἀναχωρήσεις ἐπιτήδριοι,

καὶ τῇ ὀπλίσει κοῦφοι· θώρακα γὰρ ἢ ἄσπίδα εἶ-
 χεν ἕκαστος. ὅσοι δὲ ἠπύθουν τοῦτων, περιεβέβληντο
 αἰγῶν νάκας καὶ προβάτων, οἱ δὲ καὶ θηρίων δέρ-
 ματα, καὶ μάλιστα οἱ ὄρεσιν ἰσὼν Ἀρκάδων, λίχων
 τε καὶ ἄρκτων. ἀκόντια δὲ ἕκαστος πολλὰ, οἱ δὲ καὶ
 λόγχας αὐτῶν ἔφερον. 2. Οἳ τοι μὲν ἐλόχων τῆς Ἰθώ-
 μης ἐνθα ἔμελλον ἔκιστα ἔσεσθαι σύνροποι. οἱ δὲ
 ὀπλῖται τῶν Μεσσηνίων καὶ συμμάχων τὴν τε ἔφοδον
 τὴν πρώτην τῶν Λακεδαιμονίων ὑπέμειναν, καὶ μετὰ
 τοῦτο ἦσαν ἤδη καὶ τὰ ἄλλα ἀνδρείοι. ἀρεθμῶ μὲν
 δὴ τῶν ἐναντίων ἀπελείποντο, λογάδας δὲ ὅστις ἐμύ-
 χοντο πρὸς ὅησαν καὶ σὺν ὁμοίως πρὸς κρείττους·
 ἢ καὶ μᾶλλον τῇ τε ἑλλή προθυμίᾳ καὶ ταῖς ἐμπει-
 ρίαις ἐπὶ πολὺ ἀντείχον. ἐσταῦθα καὶ ὁ στρατὸς τῶν
 Μεσσηνίων ὁ εἰζωτός, ἀπ' αὐτῶν καὶ ταῦτοις ἦρθη τὰ
 σημεῖα, ἐχρῶντο ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους δρόμον,
 καὶ περιστάντες ἠκόντιζον ἐς τὰ πλάγια. ὅσοις δὲ καὶ
 ἐπὶ πλεον μετ' ἐν τάλμῃ, προσέθεον τε καὶ ἔτυπον ἐκ
 χειρός. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, κίνδυνόν σφισι δεύτε-
 ρον ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ οὕτως ἀνέλπιστον ὄρωντες πα-
 ρόντα, ὅμως οὐτε ἐταράχθησαν, ἐπιστρεφόμενοι τε
 ἐς τοὺς ψιλοὺς, ἀμύνεσθαι μὲν ἐπειρῶντο· διὰ δὲ
 τὴν κορυφότητα οὐ χαλεπῶς ἀποφευγόντων, ἀπορία
 τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἤδη καὶ ὀργὴ γί-
 νεται. παρόντες δὲ πῶς οἱ ἄνθρωποι μάλιστα ἔχειν
 ἀκραιῶς πρὸς τὰ παρ' αἴλια. Καὶ δὴ καὶ τότε οἱ τε
 ἤδη, τριῦματα τῶν Σπαρτιατῶν ἐληφότες, καὶ ὅσοι
 κειμένον τῶν Σπαρτιατῶν ἐγίγνοντο πρὸς τὴν ἔφο-
 δον τῶν ψιλῶν πρῶτοι, προεξέθεον τε, ὅποτε ἴδοιεν

ἐπιφερομένους τοὺς ψιλοὺς, καὶ ὑπὸ θυμοῦ μακροτέρως τῆς διώξεως ἐποιούντι ἀποχωρούντων. οἱ δὲ ψιλοὶ τῶν Μεσσηνίων ὥς τὸ πρῶτον ὄρξαντο, κατὰ χάριν τε μέγας ἐνέπτον καὶ ἐσηκόντιζον, καὶ διωκόντων ἔρθανόν ἀποφεύγοντες, καὶ πειρωμένους ἀκαστρέειν αὐθις ἐλήσαν. ταῦτα δὲ ἰδρῶν σποράδην, καὶ ἄλλοι καὶ ἄλλα τῆς τῶν ἐναντίων τάξεως οἱ τε ὀπλίται τῶν Μεσσηνίων καὶ συμμύχων θρασύτερον ἐν τῷ τοιῷδε τοῖς κατὰ στόμα αὐτῶν ἐπέκριντο.

3. Ἰλλος δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ τε χρόνῳ καὶ τοῖς τραύμασιν ἀπαγορεύοντες, καὶ ἅμα παρὰ τὸ εἰωθὸς ὑπὸ τῶν ψιλῶν τιρασσόμενοι, διαλύουσι τὴν τάξιν· τραπέριτων δὲ ἐνταῦθα, σφίσι πλείω παρεῖχον κακῶν ἢ ψιλοί. τοὺς δὲ τῶν Λακεδαιμονίων διαφθαρέντας ἐκ τῇ μάχῃ συλλαβεῖν μὲν οὐχ οὐκ αὖτε ἦν ἀριθμῶν πείθομαι δὲ εἶναι καὶ αὐτὸς πολλοὺς. ἥ δὲ οἰκιδὴ ἀναχώρησις τοῖς μὲν ἄλλοις κατ' ἡσυχίαν, Κορινθίοις δὲ ἔμελλεν ἔσσεθαι χαλεπή· διὰ πολέμιος γὰρ ἐγίνετο, ὁμοίως διὰ τε τῆς Ἀργείας πειρωμένους καὶ παρὰ Σικυῶνα ἀνασώδηναι.

CAPVT XII.

Lacedaemonii hac pugna percussi oraculum Delphicum consulunt — a Messeniis socios abducere student — Messenii quoque Delphicum oraculum consulunt — Lyciscus, qui Spartam aufugerat, ab Arcadibus capitur, et absolvitur — Messenii denuo Delphos mittunt ad Pythiam de belli eventu consulendam — Pythiae effatum Spartanis indicatur, qui

Oebalo auctore fraudulenter in illo exsequendo praeventunt — Ophioneus, vates coecus, visum recipit.

Λακεδαιμονίους δὲ ἐλύπει μὲν καὶ τὸ γυγόνος πια-

σμα πεθνεώτων ἐν τῇ μάχῃ πολλῶν τε καὶ ἄξιων λο-
γον. παρίστατο δὲ καὶ ἐς τὴν πύσσαν ἐλπίδα τοῦ πολέ-
μου σφίσις ἀνύσσει· ἔχειν, καὶ διὰ τοῦτο θεωροῖς
ἀποστέλλουσιν ἐς Δελφοὺς. τοῦτοις ἐλθούσιν ἡ Πι-
θία χαρὰ τάδε·

Οὐ σε μάχης μόνον ἔργον ἐφίπτεν χερὶ Φοῖβος ἄνωγει,
Ἄλλ' ἀπάτη μὲν ἔχει λείαν Μεσσηνίδα λυδός,

Ταῖς δ' αὐταῖς τέχναισιν ἀλώσεται, αἵσπερ ὑπὴρξεν.
πρὸς ταῦτα τοῖς βασιλεύσι καὶ τοῖς ἐφόροις τέχναις
μὲν προθυμανμένοις, οὐκ ἐγένετο ἀνευρίν. οἱ δὲ ὀ-
δυσσάσις τὸ ἔργον ἀπομιμούμενοι τὸ ἐπὶ Πίθῃ, πέμ-
πουσιν ἄνδρας ἑκατὸν ἐς Ἰθώμην συνιδόντας, ἃ μι-
χυνῶνται, λόγῳ δὲ αὐτομύλους. ἦν δὲ καὶ φυγῇ τῶν
ἁνδρῶν ἐκ τοῦ φανεροῦ κατεγνώσμεν. ταύτας ἤκου-
τας ἐπέμπευ αὐτίκα Ἀριστόδημος, Λακεδαιμονίων
φήσας τὰ ἁδικήματα καινὰ εἶναι, τὰ δὲ σοφίσματα
ἁρχαῖα. 2. Ἀμαρτόντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῦ ἐγ-
χειρήματος, δεύτερα ἐπειρῶντο τῶν Μεσσηνίων δια-
λύσαι τὸ στήμαχικόν. ἀντιπρότων δὲ τῶν Ἀρκάδων
(παρὰ γὰρ τοῦτοις πρότερον ἀφίκοιτο οἱ πρόβεις,
οὕτω τὴν ἐπ' Ἄργος ἐπέσχον πορείαν. 3. Ἀριστόδη-
μος δὲ πυνθανόμενος τὰ πρᾶσσόμενα ὑπὸ τῶν Λα-
κεδαιμονίων, πέμπει καὶ αὐτὸς ἐρησομένους τὸν θεόν.
ἡ δὲ Πυθία σφίσις ἔχρησε.

Κῦδός σοι παλέμοισι διδοῖ θεός· ἄλλ' ἀπάταιαι
φράζου, μὴ Σπάρτης δούλιος λόχος ἐχθρὸς ἀνέλθῃ
Κορίσσειν. εἰ γὰρ Ἄρης κείνων εὐήρεια τεύχῃ,
Καὶ τε χορῶν στεφάνωμα πικροῦς οἰκήτορας ἔξει,
Τῶν δύο συντυχίαις κρυπτοῦ λόγου ἔσαναδύντων

Οὐ πρόσθεν δὲ τέλος τὸδ' ἐπόμεται ἱερὸν ἔμαρ,
 Πρὶν τὰ πάραλλα φύσιν τόξαν χρεῶν ἀφίκηται.
 τότε μὲν δὴ Ἀριστοδόδημος καὶ οἱ μάντις ἀπείρως εἶ-
 χον συμβάλλεσθαι τὸ εἰρημένον· ἔτεσι δὲ ὕστερον οἱ
 πολλοῖς ἀναφαίνειν τε καὶ ἐς τέλος ἔξιν ἐμμελεν ὁ
 θεός. 4. Ἔτερα δὲ ἐν τῇ τότε τοῖς Μεσσηνίοις συν-
 εβαινε τοιαῦτα. Λυκίσκου μετοικοῦντος ἐν Σπάρτῃ
 τὴν θυγατέρα ἐπέλαβεν ἀποθανεῖν, ἣν ἄμα ἀγόμε-
 τος ἔφυγεν ἐκ Μεσσήνης. πολλάκις δὲ αὐτὸν φοιτῶν-
 τα ἐπὶ τὸ μνήμα τῆς παιδὸς λοχῆσαντες ἱππεῖς τῶν
 Ἰορκάδων αἰροῦσιν. ἀναχθεῖς δὲ ἐς τὴν Ἰθώμην καὶ
 ἐς ἐκκλησίαν καταστάς ἀτελογεῖτο, ὥς οὐ προδιδούς
 τὴν πατρίδα ἀποχωρήσαι, πειθόμενος δὲ τοῖς ῥηθεῖ-
 σιν ὑπὸ τοῦ μάντεος εἰς τὴν παῖδα ὡς οὔσαν οὐ γνη-
 σίαν. ταῦτα ὑπολογούμενος, οὐ πρότερον ἔδοξεν ἀ-
 ληθῇ λέγειν, πρὶν ἢ παρῆλθεν εἰς τὸ θέατρον ἢ τὴν
 ἱερουμένην τότε τῆς Ἥρας ἔχουσα. αὕτη δὲ τεκεῖν τε
 τὴν παῖδα ὡμολόγει, καὶ τῇ Λυκίσκου γυναικὶ ὑπο-
 βαλεῖσθαι δοῦναι. τὴν δὲ, ἔφη, τὸ τε ἀπόρρητον ἐκ-
 φαίνουσα ἤκω, καὶ παύσουσα ἐμαντὴν ἱερουμένην
 ταῦτα δὲ ἐλέγτο, ὅτι ἦν ἐν τῇ Μεσσήνῃ καθιστηκός,
 ἦν γυναικὸς ἱερουμένης ἢ καὶ ἀνδρός προαποθάνη τις
 τῶν παίδων, ἐς ἄλλαν τὴν ἱερουμένην μεταχωρεῖν. νο-
 μίζοντες αὖν τὴν γυναῖκα ἀληθῇ λέγειν, τῇ θεῷ τε
 εἰλοντο ἱερατευσομένην ἀντ' ἐκείνης, καὶ Λυκίσκου
 συγγνωστὰ ἔφασαν εὐργεσθαι. 5. Μετὰ δὲ ταῦτα
 ἔδοκεν σφίσι (καὶ γὰρ εἰκοστὴν ἔτος ἐπῆλθε τῷ πολέμῳ)
 πῆμπαι αὐτοῖς ἐς Δελφοὺς ἐρησομένους ὑπὲρ νίκης.
 ἐρησομένοις δὲ ἔχρησαν ἡ Πυθία

Τοὺς τρίποδας περὶ βωμὸν Ἰθωμάτων Αἰὶ πρώτως
 Στήσαι δεκάδων ἀριθμὸν δις πέντε, δίδωσι
 Σὺν κῦδει πολέμου γαῖαν Μεσσηνίδα θαύμων.
 Ζεὺς γὰρ ἔρευσ' οὕτως, ἀπάει, δέ σε πρόσθε τίθειν.
 Ἦ τ' ὁπίσω τῶις ἐστί, καὶ ἐνθεον ἔκπαυτός.
 Ἐρδ', ὅππῃ τὸ χρεὼν. αἶψά δ' ἄλλοισι προῶ ἄλλων.
 ταῦτ' ἀκούσαντες, γεγονέναι τε ἡγοῦντο ὑπὲρ αὐτῶν
 τὴν μαντείαν, καὶ σφίσι διδόναι τοῦ πολέμου κράτος.
 οὐ γὰρ, αὐτῶν γε ἐχόντων ἐντὸς τείχεος τοῦ Ἰθωμά-
 τα τὸ ἱερὸν, Λακεδαιμονίους προτέρους ἀναθέντας
 κτήσεσθαι. καὶ οἱ μὲν ξυλίλους κατασκεπτάσασθαι
 τρίποδας ἔμελλον· οὐ γὰρ σφίσι περιῆν χρήματα, ὥς
 χαλκαῖς ποιήσασθαι. 6. Τῶν δέ τις Διλαφῶν τὸν χρη-
 σμὸν ἐξηγγεῖλεν ἐς Σπύρτην. πυθομένοις δὲ ἐν κατῷ
 μὲν οὐδὲν σφισιν ἐγγένητο ἀνευρεῖν σαφὸν, Οἰθαλος
 δὲ τὰ μὲν ἄλλα οὐ τῶν ἐπιφανῶν, γνώμην δέ, ὥς ἐδή-
 λωσεν, ἀγρυπῶς, ποιησάμενος, ὥς ἔτυχε, πηλοῦ τρί-
 ποδας ἑκατὸν, τούτους τε ἀποκεκρυμμένους ἐν πήρᾳ,
 καὶ διατρυφήματα αὐτοῖς ἔφερεν ὥς ἀγῆρ θηρευτήης, αἵτε
 δὲ ὦν ἰγνῶς καὶ Λακεδαιμονίων τοῖς πολλοῖς, ὅτι
 Μεσσηνίους ἐκίανθαιεν. ἀναμίζας δὲ αὐτὸν αἰδρά-
 σαι ἀγροῖκοις, εἰσῆλθέ τε μετ' αὐτῶν ἐς τὴν Ἰθώμην,
 καὶ ὥς νύξ τάχιστα ἐπιλάβανεν, ἀναθεὶς τοῖς τρί-
 ποδας τῷ θεῷ τούτους δὴ τοὺς πηλίλους, αὐθις ἐς
 Σπύρτην ἐπαγγέλλων Λακεδαιμονίοις ὤχετο. Με-
 σσηνίους δέ, ὥς ἔλθον, ἐτάραξε μέγας, καὶ εἰκάζον
 (ὥσπερ ἦν) παρὰ Λακεδαιμονίων εἶναι. παριμυθεῖτο
 δὲ ὅμως αὐτοὺς ὁ Λοισιόδημος λέγων ἄλλα τε, ἃ ἐν
 τοῖς παροῦσιν ἱκός ἦν, καὶ τοὺς ξυλίλους τρίποδας

(ἐπεπαύητο γὰρ ἤδη) περὶ τοῦ Ἰθωμάτι τὸν βωμὸν ἵστησε. Ἦ. Συνέβη δὲ καὶ Ὀφριονία τὸν μάντιν τοῦτον τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν ἀναβλέψαι, παραλόγως δὴ μάλιστα ἀνθρώπων. ἐπέλαβε γὰρ τῆς κεφαλῆς ἄλγῃμα αὐτὸν ἰσχυρὸν, καὶ ἀνέβλεψεν ἀπ' αὐτοῦ.

CAPVT XIII.

De his, quae Messeniarum exitium portenderunt — Aristodemus de patriae salute desperans seipsum ad filiae tumulum interficit — Messenii non regem, sed Damiu summum imperatorem deligunt — obsidione et fame coacti Ithomen relinquunt — de tempore huius belli Messenici finiti.

Τίς δὲ ἐντεῦθεν (ἔγχετο γὰρ ἤδη τὸ χρεὼν ἐξ ἁλώσειν τῷτ' Ἀσσηνίων) προσήματιν αὐτοῖς τὰ μέλλοντα ὁ θεός. τὸ τε γὰρ τῆς Ἀριέμιδος ἄγαλμα ὃν χαλκοῦν καὶ αὐτὸ καὶ τὰ ὄπλα, παρήκε τὴν ἱστίδα· καὶ Ἀρωσιπύδημον τοῦ Διὸς τῷ Ἰθωμάτι θύειν μέλλοντος τὰ ἱερῆα, οἱ κριοὶ ἐπὶ τὸν βωμὸν αὐτόματοι καὶ βία τὰ κέραια ἐναράζαντες ἀποθνήσκουσιν ὑπὸ τῆς πληγῆς. τρίτον δὲ ἄλλο συνέβη σφίσι. οἱ κύνες αὐτιδόντες ἐς τὸ αὐτὸ κατὰ πῦσαν νύκτα ὠρῶντο, τέλος δὲ καὶ ὑπεχώρησαν ἄνθρωποι πρὸς τὸ τῶν Λακεδαιμονίων σιγητόπεδον. ταῦτά τε δι' τὸν Ἀρωσιπύδημον ἐτάρασσε, καὶ ὀνειράτος ὄψις ἐπιγενομένη τοιαύδε. ἔδοξεν εἶδεναι οἱ μέλλοντι ἐξ μάχης, καὶ ὀπλισμένῃ, τῶν ἱερῶν τὰ σπλάγχνα ἐπὶ τραπέζῃ προκλίσσται· τὴν δὲ οἱ θυγατέρας ἐπισφαιῆναι, μέλαινας ἐσθῆτας ἔχουσας καὶ φαίνουσαν τὸ τε στέρεον καὶ τὴν γαστέρα ἀνατετραμμένα, ἀναφανέϊσιν δὲ, ἀπορῶνται μὲν τὰ ὑπὸ τῆς τραπέζης, ἀφελῆσθαι δὲ αὐτοῦ τὰ ὄπλα, αὐτὸ

τούτων δὲ στίφατοι ἐπιθεῖναι χρυσοῦν, καὶ ἡμάτιον
 ἐπιβαλεῖν λευκόν. ἔχοντος δὲ Ἀριστοδήμου τὰ τε ἄλ-
 λα ἀθύρματα, καὶ τὸν ἄνθρον ἡγουμένου προελθὼν οἱ
 τοῦ βίου τελευτήν, ὅτι οἱ Μεσσηνιοὶ τῶν ἐπιφανῶν
 τῶν ἐκφορῶν ἐποιῶντο ἐστεφανωμένων καὶ ἡμάτια ἐπι-
 βεβλημένων λευκά, ἀπαγγέλλει τις Ὀρχιοῦσα τὸν μίαν-
 τιν οὐχ ὄρεν ἔτι, ἀλλ' ἐξαίφνης γενέσθαι τελευτήν. ὁ-
 ππερ γὰρ καὶ ἦν τὸ ἐξαρχῆς. συνῆσαι δὲ καὶ τοῦ χο-
 ροῦ τότε, ὡς τοὺς ἀναδύντας δύο ἐκ τοῦ λόχου, καὶ
 ἐς τὸ χρεῶν αὐτῆς ἐλθόντας, τοῦ Ὀρχιοῦσας τοὺς ὑ-
 φ'θαλμοὺς εἶπεν ἡ Πυθία. 2. Ἐνταῦθα Ἀριστοδῆμος
 τὰ τε οἰκία ἀναλογιζόμενος, ὡς οὐδὲν ὠφέλιμον γέ-
 νοιτο φρονεὺς θυγατρὸς, καὶ τῇ πατρίδι οὐχ ὄρεν ἔτι
 ὑποῦσαν σωτηρίας ἐλπίδα, ἐπικατέσφαξεν αὐτὸν τῆς
 παιδὸς τῷ τάφῳ, τὰ μὲν εἰς ἀνθρώπον κορισμὸν
 ἔχοντά, Μεσσηνίους σώσας, τῆς τύχης δὲ ἐς τὸ μη-
 δὲν ἀγαθοῦσης τὰ τε ἔργα αὐτοῦ καὶ τὰ βουλεύματα.
 ἀπέθανε δὲ βασιλεύσας ἔτη τε ἕξ, καὶ ἐκ τοῦ ἐξδύμου
 μῆρας ἐπιλαβὼν πολλοὺς. τοῖς τε Μεσσηνίοις ἀπε-
 γνωκέναι τὰ πράγματα παρίστατο, ὥστε καὶ ὠρμη-
 σαι ἱκεσίαν ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀποστέλλειν.
 οὕτω σφύδρα κατέπληξεν αὐτοὺς ἡ τοῦ Ἀριστοδήμου
 τελευτή. καὶ τοῦτο μὲν ὁ θυμὸς ἐπέσχεεν αὐτοὺς μὴ
 ποιῆσαι. 3. Σύνλεγόντες δὲ εἰς ἐκκλησίαν, βασιλεὺς
 μὲν οὐδένα, Λαμίας δὲ στρατηγὸν αὐτοκράτορα εἰ-
 λοντα. ὁ δὲ Κλέωνος τε αὐτῶ καὶ ἡνῶα ἐλόμενος
 συνάρχοντας, παρεσκευάζετο ὥς καὶ ἐκ τῶν παρόν-
 των σινηάφων εἰς μάχην. ἐπηνέγκαζε γὰρ ἡ αἰς πο-
 λιορκίαν, καὶ οὐχ ἥκιστα ὁ λιμὸς, καὶ τὸ ἀπ' αὐτοῦ

δός, μή καὶ προδιαφθαρέωσιν ὑπο ἐνδύσεως. Ἄρτι ἂν μὲν δὴ καὶ τυλμήμασιν οὐδέποτε ἀπέδιδεσι τὰ τῶν Μεσσηνίων· ἀπέθανον δὲ οἱ στρατηγοὶ σφισιν ἅπαντες, καὶ τῶν ἄλλων οἱ λόγου μάλιστα ἄξιοι, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μῆνας μὲν πον πέντε μάλιστα ἀντίεχον. 4. Περὶ δὲ τὸν ἐνιαυτὸν λήγοντα ἐξέλιπον τὴν Ἰθώμην, πολιεμήσαντες ἔτη τὰ πάντα εἴκοσι, καθά καὶ Τυρταίῳ πεποιημένα εἰσίν·

Εἰκοστῇ δ' οἱ μὲν κατὰ πλοῖνα ἔργα λιπόντες
Φεύγον Ἰθωμαίων ἐκ μεγάλων ὀρέων.

5. Ὁ δὲ πόλεμος ἔλαβεν οὗτος τέλος ἔτι πρότερον τῆς τετάρτης καὶ δεκάτης ὀλυμπιάδος, ἣν Δάσμων Κορίνθιος ἐνίκα στάδιον, Ἄθηνῃσι Μιδοντιδῶν τὴν ἀρχὴν ἔτι ἐχόντων τὴν δεκαέτην, καὶ ἔτους ἑκπομίνει τετάρτου τῆς ἀρχῆς ἡνυσμένου.

CAPUT XIV.

Messenii emigrantes in varias regiones discedunt — Lacedaemonii urbem Ithomen funditus evertunt, et terram Messen. distribuunt — de his, quae Messeniis ipsis a Lacedaemoniis acciderunt — Messeniis his malis vexati defectionis consilia ineunt — de Cleomene eiusque natalibus.

Μεσσηνίων δὲ ὅσοις μὲν ἐτυχον ἐν Σικυῶνι οὖσι καὶ ἐν Ἰογῇ προσενίαι καὶ περὶ τῶν Ἀρχάδων τιῶν, οὗτοι μὲν ἐς ταύτας τὰς πόλεις ἀπεχώρησαν· ἐς Ἐλευσίνα δὲ οἱ τοῦ γένους τῶν ἱερῶν καὶ θεῶς ταῖς μεγάλαις τελόντες τὰ ὄργανα. ὁ δὲ ὄχλος ὁ πολὺς κατὰ τὰς πατρίδας ἕκαστοι τὰς ἀρχαίας ἐσκηδίασθησαν.

2. Λακεδαιμόνιοι δὲ πρῶτα μὲν τὴν Ἰθώμην καθέλιον ἐς ἔδαφος· ἔπειτα καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις ἐπιόν-

τες ἦσαν. ἀνέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ τῶν λιγυρῶν τῷ
 Δευκλείῳ τριποδας χαλκοῦς· Ἀφροντίτης ἑγχαίρι
 ἔστιν ἑσπερὶς ὑπὸ τῷ τριπόδι τῷ πρώτῳ, Ἀρτέμιδος
 δὲ ὑπὸ τῷ δευτέρῳ, Κύρης δὲ ἡ Ἀθηνητος ὑπὸ τῷ
 τρίτῳ. ταῦτα μὲν δὴ ἀνέθεσαν ἑταῖρα. τῆς δὲ γῆς
 τῆς Μεσσηνίας Ἀιναίοις μὲν ἀνεστηκόσιν ὑπὸ
 Ἀργείων διδάσιν ἐπὶ θαλάσῃ ταύτῃ, ἣν καὶ νῦν
 εἰσι οἱ Ἀιναῖοι κέμορται· τοῖς δὲ Ἀνδροκλείους ἀπο-
 τόνοις (ἦν γὰρ δὴ καὶ θυγάτηρ Ἀνδροκλεῖ καὶ παῖ-
 δες τῆς θυγατρὸς, φεύγοντες δὲ ὑπὸ τὴν τελευταίην
 τοῦ Ἀνδροκλείους ὥχοντο εἰς Σπάρτην) ταύτοις τὴν
 Γαμίαν καλομένην ἀπορέμενοι. 3. Τὰ δὲ εἰς αὐτοὺς
 Μεσσηνίους παρὰ Λακεδαιμονίων ἔσχεν οὕτως. πρῶ-
 τον μὲν αὐτοῖς ἐλάγασιν ἔρχον, μήτε ἀποστήναι
 ποτὲ ἐπ' αὐτῶν, μήτε ἄλλο ἐργάσασθαι νεώτερον
 μηδὲν· δεύτερον δὲ πόρον μὲν οὐδένα ἐπέταξαν εἰ-
 ρημίκον, τῶν δὲ γεωργομένων τροφῶν σφίσιν ἀπο-
 φέρειν εἰς Σπάρτην πάντα ἡμίσεια. προεῖρητο δὲ καὶ
 ἐπὶ τὰς ἐκφορὰς τῶν βυσσικῶν καὶ ἄλλων τῶν ἐν τέ-
 λει καὶ ἀνδρας ἐκ τῆς Μεσσηνίας καὶ τὰς γυναῖκας
 ἐν ἐοδίῃ ἤκειν μιλαίνῃ· καὶ τοῖς παραβῆσιν ἀπέ-
 κειτο ποινή. τιμωρία δὲ, ὥς ὑβρίζον εἰς τοὺς Με-
 σσηνίους, Τυρταίῳ πεποιημένοι εἰσίν·

Ὡς περ ὄνοι μεγάλας ἄχθει τειρόμενοι,

Δισποσύντοισι φέροντες ἀναγκαίης ὑπὸ λυγρῆς

Ἥμισυ πάνθ' ὕσων καρπὸν ἄρουρα φέρει.

ὅτι δὲ καὶ συμπεπνῆν ἔκειτο αὐτοῖς ἀνάγκη, διδή-
 λωκεν ἐν τῷδε·

Δισπότης ὁμῶζοντες ὁμῶς, ἄλοχοί τε καὶ αὐτοὶ

Ἰ. Διπότης ὁμῶζοντες ὁμῶς, ἄλοχοί τε καὶ αὐτοὶ

4. Τοιούτων οὖν τοὺς Μισηνηῖους κατελιγόντων, καὶ ἅμα ἐς τὰ μέλλοντα οὐδέν ἐνορῶντες παρὰ τῶν Μακεδαιμονίων φιλικὸν ὄρωπον, πρὸς τέλος τῶν παρόντων τεθνάναι μαχομένους, ἢ καὶ τοπαράπαν ἐκ Πιλοποννήσου φεύγοντας οἴχεσθαι ταμίζοντες αἰρετώτερα, ἀφίστασθαι πάντως ἐγγίνομαι. ἐνῆγον δὲ οὐχ ἥκιστα ἐς τοῦτο καὶ οἱ πρῶτοι, πολέμου μὲν εἶναι ἀπειρώς ἔχοντες, λαμπροὶ δὲ ὄντες τὰ φρονήματα, καὶ ἀποθανεῖν προτιμῶντες ἐν ἐλευθείᾳ τῇ πατρίδι, εἰ καὶ τὰ ἄλλα εὐδαιμόνως δουλεύειν παρήγη.

5. Ἐπετράφη δὲ νεότης καὶ ἀλλաχοῦ τῆς Μισηνίας, οἱ δὲ ἄριστοι καὶ ἀριθμὸν πλείστοι περὶ τὴν Ἀνδαρίαν, ἐν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἀριστομένης, ὃς καὶ τὸν εἶνα ὡς ἥρως ἔχει παρὰ Μισηνηίοις τιμῆς· καὶ οἱ καὶ τὴν τῆς γενέσεως ἐπιφανέστερα ὑπάρχειν ταμίζονται. Νικοκλείης γάρ τῃ μητρὶ αὐτοῦ δαίμονα ἢ θεὸν δοῦλον τιμωσμένον συγγενέσθαι λέγονται. τοιαῦτα δὲ καὶ Μακεδόνας ἐπὶ Ὀλυμπιάδι, καὶ ἐπὶ Ἀριστοδάρῳ Σικωνίους οἶδα ἐργάζεσθαι· διάφορα δὲ τοσούτοις ἦν. Μισηνιοὶ γὰρ οὐκ ἐπαυοῦσιν Ἀριστομένην Ἡρακλεῖ παῖδα ἢ Διὶ, ὥσπερ Ἀλέξανδρον Ἀρμῶνι οἱ Μακεδόνες, καὶ Ἀρατον Ἀσκληπιῷ Σικωνιοὶ· Ἀριστομένει δὲ πατέρα Ἑλλήνων οἱ πολλοὶ Πύρρον φασὶν εἶναι. Μισηνηῖους δὲ οἶδα αὐτὸς ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς Ἀριστομένην Νικομήδους καλοῦντας. οὗτος μὲν οὐκ ὑμῶν ἡλικίᾳ καὶ τόλμῃ, καὶ ἄλλοι τῶν ἐν τῇ παρώτρυνον ἐπὶ τὴν ἀπόστασιν. ἐαυδύσαστο δὲ ταῦτα οὐκ εὐθὺς ἐκ τοῦ φανερῶς, κρύφα δὲ ἐς Ἀργεὺς καὶ παρὰ τοὺς Ἀρκάδας ἀπέστελλον, εἰ σφίσιν ἀπροση-

αἰσίοις καὶ μηδὲν ἐνδεσπότερος ἢ ἐκ τοῦ πολέμου τοῦ
προτέρου ἀμύναι θελήσουσιν.

C A P V T XV.

*De tempore belli Messenici secundæ — proelium
committitur aequo Marte ad Deras et Aristomenes
imperator cum summa potestate eligitur — Lacedæ-
monia ex oraculo ab Atheniensibus belli ducem
potentissimum Tyrtæus mittitur — Messenis et Lacedæ-
monia socii auxilio veniunt et proelium
paratur.*

Ὡς δὲ τὰ τε ἄλλα ἐς τὸν πόλεμον ἔτοιμα ἦν αὐτοῖς,
καὶ τὰ ἐκ τῶν συμμάχων προθυρότερα ἢ προσώ-
δον (καὶ γὰρ Ἀργείοις ἤδη καὶ Ἀρκάσι λαμπρῶς τὸ
ἐς τοὺς Ἀσπιδαιμονίους ἔχθρὸς ἐξῆπτο), οὕτως ἀπε-
σπῆσαν ἔπει τριακροσίων μὲν καὶ ἐνάτῳ μετὰ Ἰθάκης
ἰλῶσιν, τετάρτῳ δὲ τῆς τρίτης ὀλυμπιάδος καὶ εἰκο-
στῆς, ἣν Ἰκαροῦ Περησιεύς ἐνέει στάδιον, Ἀθη-
νῆσαι δὲ οἱ κατ' ἐναντιὰν ἦσαν ἤδη τότε ἄρχοντες·
καὶ Ἀθηναίοις Ὑλησίης ἦρχεν. ἐν δὲ Ἀσπιδαιμονίοις
τίνες ἔτυχον βασιλεύοντες, Τυρταῖος μὲν τὰ ὀνόματα
οὐκ ἔγραψε· Ῥιανὸς δ' ἐποίησεν ἐν τοῖς ἔπεσιν, Δω-
ρυλίδην βασιλέα ἐπὶ τοῦδε εἶναι τοῦ πολέμου. Ῥιανῷ
μὲν οὐκ ἔγωγε οὐδαμῶς κατὰ γὰρ τοῦτο συνθήσασθαι·
Τυρταῖον δὲ καὶ αὐτὸν λέγοντα ὅμως εἰρηκέναι τις ἂν
ἐν τῷδε ἡγήτο. ἐλεγεία γάρ ἐς τὸν πρότερον αὐτῷ
ἔστι τὸν πόλεμον·

Ἄμφ' αὐτὴν δ' ἐμύχοντ' ἐννεακαίδεξ' ἔτη

Νωλεμῶς αἰεὶ ταλκίσσασθον θυμὸν ἔχοντες

Ἀχμηταί, πατέρων ἡμετέρων πατέρας.

ὧς οὖν ἔστιν, ὥς ὕστερον τρίτῃ γενεᾷ τὸν πόλεμος

οἱ Μεσσηνιοὶ τὸν δὲ ἐπολεμήσαν· ὑποδείκνυται τε τοῦ
χρόνου τὰ συνεχῆς βασιλεύοντας τηλικαῦτα ἐν Σπάρ-
τῃ Ἀνάζανδρον Εὐρυκράτους τοῦ Ἀπολλοδώρου, τῆς
δὲ οἰκίας τῆς ἐτέρας Ἀναξίδαμον Ζειξίδαμον τοῦ Ἀρ-
χιδαίμου τοῦ Θεοπόμπου· κατέβην δὲ ἐς ἀπόγονον
Θεοπόμπου τέταρτον, ὅτι Ἀρχίδαμος ὁ Θεοπόμπου
πραπέδανε τοῦ πατρὸς, καὶ ἐς Ζειξίδαμον νῦν δοῦν
ὄντα Θεοπόμπου περιήλθεν ἡ ἀρχή. Λεωτυχίδης δὲ
μετὰ Δημακρίτου βασιλεύσαι φαίνεται τοῦ Ἀριστοι-
τας· Θεοπόμπου δὲ Ἀρίστον ἀπόγονος ἑβδομος.
2. Τότε δὲ οἱ Μεσσηνιοὶ Λακεδαιμονίοις συμβάλλου-
σιν ἐν Αἰραῖς καλουμέναις τῆς σφετέρας, ἔτι πρώτῃ
μετὰ τὴν ἀπόστασιν. ἀπῆσαν δὲ ἀμφότεροι οἱ σύμ-
μαχοι· καὶ νίκη μὲν ἐγένετο οὐδετέρων σαφῆς. Ἀρι-
στομένην δὲ ἔργα φασὶν ἀποδειξασθαι πλέον τι, ἢ
ἄνδρα ἵνα εἰκὸς ᾔην, ὥστε καὶ βασιλεία μετὰ τὴν μά-
χην ἤρσαντο αὐτῶν· ἦν γὰρ καὶ γένους τῶν Αἰτυ-
πιδῶν· παραιτουμένων τε, οὕτω στρατηγὸν αὐτο-
κράτορα εἶλοντο. Ἀριστομένης δὲ παρίστατο, μηδ'
ἢ ἄλλον ἀπαξιώσαι παθεῖν τι ἐν πολέμῳ δρᾶσαντι
ἄξια μνήμης· αὐτῷ μὲν τοι καὶ πρὸς πατρίδος ἐνομιζέ-
σθαι ἔτι ἀρχομένου τοῦ πολέμου Λακιδαιμονίαν·
καταπλήξαντα, φαίνεσθαι καὶ ἐς τὰ μέλλοντά σφισι
φοβερώτερον· ἅτε δι' αὐτοῖς ἔχων, ἀρριχόμενος νύκτωρ
ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἀνυτίθῃσιν ἀσπίδα πρὸς τὸν
τῆς Χαλκιοίκου ραδόν· ἐπεγέγραπτο δὲ, Ἀριστομέ-
νην ἀπὸ Σπαρτιατῶν διδόναι τῇ θεῇ. 3. Ἐγένετο
δὲ καὶ Λακεδαιμονίοις μάντινμα ἐκ Αἰλφῶν, τὸν
Ἀθηναῖον ἐπύρασθαι σύμβουλον· ἀποσπύλλουσιν

οὐκ παρὰ τοὺς Ἀθηναίους τῶν τε χρησίων ἀπαγγελουμένης, καὶ ἄνδρα αἰτοῦντας παραινεσόντας ἅ χυρήσιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐδέτεροι θέλοντες, οὔτε Λακιδαιμονίους ἄνευ μεγάλων κινδύνων προσλαβεῖν μῆσαν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τὴν ἀρίστην, αὐτὸς αὐτοὶ παρακοῦσαι τοῦ θεοῦ, πρὸς ταῦτα ἐκτενέσμενοι, καὶ ἦν γὰρ Τερτιάδης διδάσκαλος γραμμῆτος, τοῦν τε ἥκιστα ἔχειν δοκῶν, καὶ τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν χωλός· τοῦτον ἀποστέλλουσιν ἐς Σπάρτην, ὃ δὲ ἀφικόμενος, ἰδίᾳ τε τοῖς ἐν τέλει, καὶ συνάφῃ ἀπόστοις τέχῃ, καὶ ἐλεγείᾳ καὶ τὰ ἔπη σφίσι τὰ ἀνάπαιστα ᾄδεν. 4. Βικεντιῷ δὲ ὕστερον τοῦ περὶ τὰς Δέρας ἁγῶνος, ἡκόντων ἀμφοτέροις καὶ τῶν συμμάχων, περισκεύαζον ὡς μάχην συνάφοντες ἐπὶ τῷ καλονμένῳ Κάπρῳ σήματι. Μεσσηνίοις μὲν οὖν Ἡλείοι καὶ Ἰρκάδες, ἔτι δὲ ἐξ Ἀργούς ἀφίκετο καὶ Σικυῶνος βοήθεια. παρήσαν δὲ καὶ ὅσοι πρότερον τῶν Μεσσηνίων ἐφενγον ἰκονοσίως, ἐξ Ἑλευσίνος τε οἷς πύτριοι δόξαν τὰ ὄργια τῶν μεγάλων θεῶν, καὶ οἱ Ἀνδροκλῆους ἀνέγονοι, καὶ γὰρ οἱ συσπεύσαντες μάλιστα σφισιν ἦσαν οὗτοι. Λακιδαιμονίοις δὲ ἦλθον Κορίνθιοι συμμάχησαντες, καὶ Μεσσηνίων τινες κατὰ ἔχθος τὸ Ἡλείων. Ἀσινάοις δὲ ὅρκοι πρὸς ἀμφοτέρους ἦσαν. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο Κάπρῳ σήμα, ἵσται μὲν ἐν Στενυκλήρῳ τῆς Μεσσηνίας· Ἡρακλῆα δὲ αὐτόθι ὅρκον ἐπὶ τομῶν Κάπρου τοῖς Νηλέως παισὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν παρὰ ἐκείνων λέγουσιν.

5. Ὡς δὲ ἀμφοτέροις προειδύσαντο οἱ μῆνεις, Λακιδαιμονίοις μὲν Ἐκατος ἀπόγονός τε καὶ ὁμώνυμος

μὲς Ἐκάτων σὺν τοῖς Ἀριστοδήκων παῖσιν ἐλθόντας
 εἰς Σπάρτην· τοῖς δὲ Μεσσηνίοις Θέοκλος, ἐγγόντι
 δὲ ὁ Θέοκλος οὗτος ἀπὸ Κυρᾶντιδος· Εὐμαρίην δὲ
 ὄντα Ἡλείων τῶν Ἰαμίδων Κρισηφόντης ἐπηγάγετο
 εἰς Μεσσήνην.

CAPVT XVI.

*Sacris utrinque a vatibus factis, proelium iniitur —
 de Aristomenis rebus in hac pugna gestis — Spar-
 tanos clade perculsos Tyrtaeus elegos canendo ex-
 citat — de honore Aristomeni a feminis habitu, et
 illius clypeo — Aristomenes urbem Phari expu-
 gnat et vulneratur — Caryatides virgines compre-
 hendit, et magna accepta pecunia reddit.*

Τότε δὲ παρόντων καὶ τῶν μάντιων αὐτὸν φρονήματι,
 ἀμφοτέροι μᾶλλον ἠπείλοντο εἰς τὴν μάχην, καὶ ἦν
 μὲν καὶ τὰ τῶν ἄλλων πρόθυμα, ὡς ἡλικίας ἕκαστο-
 εἶχεν ἢ ῥώμης, μάλιστα δὲ Ἀράξανδρος τε ὁ τῶν Λα-
 κεδαιμονίων βασιλεὺς, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν τῶν Σπαρ-
 τιατῶν, παρὰ Μεσσηνίων δὲ οἱ Ἀνδροκλήους ἀπό-
 ρηνοι, Φίντας καὶ Ἀνδροκλῆς, καὶ οἱ συντεταγμένοι
 σφίσιν ἐπειρῶντο ἄνδρες ἀγαθοὶ γίγνεσθαι. Τυρ-
 ταῖος δὲ καὶ οἱ τῶν θεῶν ἱεροφάνται τῶν μεγάλων
 ἔργου μὲν ἠπτοντο αἰδενός, τοὺς τελευταίους δὲ τῆς
 ἐαυτῶν ἐκάτεροι στρατείας ἐπήγειρον. 2. Κατὰ δὲ
 αὐτὸν Ἀριστομένην εἶχεν οὔτω, λογάδες περὶ αὐτὸν
 ὀγδοήκοντα ἦσαν Μεσσηνίων, ἡλικίαν τε γερονδίας
 ἐκείνῃ τὴν αὐτὴν, καὶ ἕκαστος προτετιμῆσθαι μεγά-
 λως νομίζων, ὅτι ἡξίωτο Ἀριστομένει συντετάχθαι·
 ἦσαν δὲ καὶ αἰσθίσθαι δι' ὀλέγου δεινοὶ, τὰ τε παρὰ
 ἁλλήλων καὶ μάλιστα ἐκείνου καὶ ἀρχομένου τι δοῦν

καὶ ἔτι μᾶλλον. οὗτοι μὲν πρῶτοι καὶ αὐτοὶ καὶ
 Ἀριστομένης πόρον εἶχον πολὺν καὶ Ἀλέξανδρον καὶ
 τῶν Λακεδαιμονίων τιταγμένοι τοὺς ἀρίστους· ἀλη-
 θινῶς δὲ τρυφῶντα ἀφριδῶς, καὶ ἐς πᾶν προῖον-
 τες ἀπονοίας, τῷ τε χρόνῳ καὶ τοῖς ταλμύμασιν ἐπὶ
 ψαυτο τοὺς περὶ Ἀλέξανδρον. τοῦτοις μὲν δὲ φέ-
 ρανσι, δίδωκεν ἐπέταξεν ὁ Ἀριστομένης ἕτερον τῶν
 Μεσσηνίων λόχον· αὐτὸς δὲ ὁρμήσας πρὸς τὸ πρῶ-
 ντα ἰσχυροτέρως, ὡς ἐβιάσαστο καὶ τοὺτους, ἐν ἰσ-
 χυρῶν ἐστράπετο αὐτοῖς. ταχὺ δὲ καὶ τοὺτους ὠσάμε-
 νος, ἐτοιμότερον ἤδη πρὸς τοὺς ὑπομένοντας ἐνε-
 φέρετο, ἐς ὃ πῦσαν τῶν Λακεδαιμονίων τὴν τάξιν
 καὶ αὐτῶν τῶν σερμύχων συνέχευε· καὶ οὐχὶ σὺν αἰδοῦ
 φευγόντων, οὐδὲ ἀναμένειν θελόντων ἐτι ἀλλήλους,
 ἐπέκυτό σφισι φοβερώτερος, ἢ κατὰ ἄνδρος ἐνὸς εἶ-
 ναι· μανίαν. ἔγθα δὲ καὶ περὶ ἀχράδα πεφραγμένῃ
 πον τοῦ πεδίου, παρὰ ταύτην Ἀριστομένην οὐκ εἶα
 παραθεῖναι ὁ μάντις Θεόκλος· καθέζεσθαι γὰρ τοὺς
 Λιοσκούρους ἱσθασκεν ἐπὶ τῇ ἀχράδι. Ἀριστομένης
 δὲ εἰκὼν τῷ θυμῷ, καὶ οὐκ ἀκροώμενος τὰ πάντα
 τοῦ μάντεως, ὡς κατὰ τὴν ἀχράδα ἐρίετο, ἀπόλλυσι
 τὴν ἄσπίδα, Λακεδαιμονίοις τε τὸ ἡμίσημα τοῦ
 Ἀριστομένους παρέσχεν αὐτῶν ἀποσπῶνταί τινες
 ἐκ τῆς φυγῆς· διέτριψε γὰρ τὴν ἄσπίδα ἀνευρεῖν
 πυκνόμενος. 3. Λακεδαιμονίων δὲ ἐχόντων ἀδύρως
 μετὰ τὴν πληγὴν, καὶ ὁρμημένων καταθέσθαι τὸν
 πόλεμον, Τυρτιαῖός τε ἐλεγεία ἔδων μετέπειθεν αὐ-
 τοὺς, καὶ ἐς τοὺς λόχους ἀπὲ τῶν τεθνεώτων κατέ-
 λγεν ἄνδρας ἐκ τῶν εἰλωτῶν. 4. Ἀριστομένης δὲ, ὡς

ἀνίστασθαι εἰς τὴν Ἀνδανίαν, ταινίαις αἱ γυναῖκες καὶ τὰ ὠραῖα ἐπιβάλλουσιν τῶν ἀνθρώπων, ἐπιλέγον ἄσµα τὸ καὶ ἐς ἡµᾶς ἔτι ἀδόμενον·

Ἐς τε μέσον πεδίον Στεινελήριον ἐς τ' ὄρος ἄκρον

Εἵπει' Ἀριστομένης τοῖς Λακεδαιμονίοις.

ἀπεσώσαστο καὶ τὴν ἄσπίδα ἐκείνην, ἧς τε Λεωφάους ἀφικόμετος, καὶ, ὡς οἱ προσέταξεν ἡ Πηνελόπεια, καταβῆς εἰς τὸ ἄδυτον ἱερὸν τοῦ Τροφωνίου τοῦ ἐν Λεβαδίᾳ. ὕστερον δὲ τὴν ἄσπίδα ἀνέθηκεν ἐς Λεβαδίαν φέρων, ἣν δὴ καὶ αὐτὸς εἶδον ἀντικειμένην. ἐπὶ τῇ μὲν δὲ ἐστὶν αὐτῆς αἰεὶς τὴν περὶ ἐκκαίρωσθαι ἐκτετακώς ἐς ἄκραν τὴν ἴτην. ὅ. Τότε δὲ Ἀριστομένης ὡς ἐπαγγέλλεται ἐκ Βοιωτίας εὐρών τε παρὰ τῷ Τροφωνίῳ καὶ κομισάμενος τὴν ἄσπίδα, αὐτὴν ἔργων μεζόνων ἔπειτο· συλλέξας δὲ ἄλλους τε τῶν Μεσσηνίων, καὶ τοῖς περὶ ἑαυτὸν ἄμμι ἔχον λογάδας, φυλάξας τε μετὰ ἑσπέραν, ἦλθεν ἐπὶ πόλιν τῆς Λακωνικῆς, τὴν μὲν ἀρχαῖον ὄνομα καὶ ἐν Ὀμήρῳ καταλόγῳ Φαίρει, ὑπὸ δὲ τῶν Σπαρτιατῶν καὶ πρῶτοισιν καλουμένην Φαράς. ἐπὶ ταύτην ἀφικόμετος, τοὺς τε πειρωμένους ἀμνησθαι διέφθειρε, καὶ λείαν περιβαλόμενος, ἀπῆλθεν εἰς τὴν Μεσσηνίαν. Λακεδαιμονίων δὲ ὀπλιτῶν καὶ Ἀναξάνδρου τοῦ βασιλέως ἐπιθεμένων κατ' ὁδόν, ἐτρέφοντο τε καὶ τούτους, καὶ διώκειν τὸν Ἀναξάνδρου ὥρμητο. βληθεὶς δὲ ὑποκίχων τὸν γλαυτὸν, τὴν δόλω ἐπέσχε· οὐ μὲν τοι τὴν λείαν γε, ἦν ἦλαντες, ἀφῆρθέη· διαλιπὼν δὲ, ὅσον ἀκταστῆραι τὸ τραῦμα, ἐς μὲν αὐτὴν Σπάρτην ἰσοδὸν ποισάμε-

ρος, νύκτωρ ἀπετράπετο ὑπὸ φασμάτων Ἑλένης καὶ Διοσκουίδων. Τῆς δ' ἐν Καρύναις παρθένους χορευούσας τῇ Ἀρτίμιδι ἐλόχησε μεθ' ἡμέραν, καὶ συνέλαβεν, ὅσαι χρήμασιν αὐτῶν καὶ ἀξιώματι πατέρων προΐχον, ἀγαγὼν δὲ ἐς κώμην τῆς Μεσσηνίας, τὴν νύκτα ἀπεπείρετο, ἀνδράσι τῶν ἐκ τοῦ λόχου τὴν φρουρὰν ἐπιτρέψας τῶν παρθένων. ἐνταῦθα ὑπὸ μέγης οἱ νεανίσκοι (δοκτεῖν ἔμοι) καὶ ἄλλως ἀκρατῶς ἔχοντες λογιμιοῦ, πρὸς βίαν ἐτόλποντο τῶν παρθένων. Ἀριστομένους δὲ ἀπείργοντες οὐ νομιζόμενα Πύλῃσι δροῶντας, οὐδένα ἐποιοῦντο λόγον· ὅστι ἡναγκάσθη καὶ ἀποκτεῖναι τοὺς παροινούντας μάλιστα ἐξ αὐτῶν. τὰς δὲ αἰχμαλώτους λαβὼν ἀπέλυσε χρημάτων πολλῶν παρθένους, ὥσπερ γε καὶ εἶπεν

CAPUT XVII.

Aristomenes, qui seminus Cereris sacra facientes comprehendere tentat, ab iis capitur, sed eadem nocte saluus evadit — tertio belli anno Lacedaemonii ad Magnam Fossam pugnaturi Aristocratem, regem Arcadium, pecunia corrumpunt — de poena Neoptolemea dicta, qua Lacedaemonii postea afficiuntur — Aristocrates proelii initio Arcades ex acie subducit, et per medios Messenios cum iis aufugit — Messenii magna clade funduntur et fugantur — Aristomenes fugientes colligit, et cum iis in montem Iram sese recipit, ubi XI annos Lacedaemoniorum obsidionem sustinet.

Ἔστι δὲ Αἰγίλα τῆς Λακωνικῆς, ἐνθα ἱερὸν ἴδρυται ἅγιον Δῆμητρος. ἐνταῦθα ἐπιστάμενος ὁ Ἀριστομένης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τὰς γυναῖκας ἀγούσας ἐορτὴν, ἀμύνεσθαι τῶν γυναικῶν οὐκ ἄνευ τῆς θεοῦ προαι-

χθυσῶν, λαμβάνουσιν οἱ πολλοὶ τῶν Μισηνίων
 κραύματα μαχαίραις τε, αἷς τὰ ἱερεῖα αἱ γυναῖκες
 ἔδυσον, καὶ ὀβελοῖς, οἷς τὰ κρεῖα ἐπιερων ὀπτῶσαι.
 τὸν δὲ Ἀριστομένην τύπτονσαι ταῖς δοαὶ ζῶντα αἵ-
 ρουσαν· ἀπεσώθη δὲ ὅμως τῆς αὐτῆς ἐκείνης νυκτός
 εἰς τὴν Μεσσηνίαν. ἀφγεῖναι δὲ αὐτὸν ἱερεῖα τῆς Αἰ-
 μητρος αἰτίαν ἔτυχεν Ἀρχιδάμεια. ἀφῆκε δὲ οὐκ ἐπὶ
 χρήμασιν, ἀλλὰ ἐρώσα ἔτυχεν αὐτοῦ πρότερον ἔτι,
 τρουφασίζετο δὲ, ὥς Ἀριστομένης διακαύσας τὰ δι-
 ομὰ ἀποδρῖες οἴχοιτο. 2. Τρίτῳ δὲ ἔτι τοῦ πολέμου
 μιλούνσης γίνεσθαι συμβολῆς ἐπὶ τῇ καλουμένῃ Με-
 γάλῃ Τύφρῳ, καὶ Μεσσηνίοις Ἀρκάδων βεβοηθηκό-
 των ἀπὸ πεσῶν τῶν πόλεων, Ἀριστοκράτη τὸν Ἰκέτα
 Τραπιζούντιον, βασιλέα τῶν Ἀρκάδων, καὶ στρατη-
 γὸν ὄντα ἐν τῷ τότε, διαφθεύουσιν οἱ Λακεδαιμό-
 νιοι χρήμασι. πρῶτοι γάρ, ὡς ἴσμεν, Λακεδαιμόνιοι
 πολεμῖα ἀνδρὶ δῶρα ἔδουσιν, καὶ ὧνιον πρῶτοι κα-
 τεστήσαντο εἶναι τὸ κράτος τὸ ἐν τοῖς ὅπλοις. πρὶν
 δὲ ἢ παρανομῆσαι Λακεδαιμονίους ἐς τὸν Μισηνίων
 πόλεμον, καὶ Ἀριστοκράτους τοῦ Ἀρκάδος τὴν προ-
 δοσίαν, ἀρετῇ τε οἱ μυχόμενοι καὶ τύχαις ἐκ τοῦ
 θεοῦ διακρίναντο. φαίνονται δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι
 καὶ ὑστερον, ἥνικα ἐπὶ Αἰγὸς ποταμοῖς ταῖς Ἀθη-
 ναίων νικᾶν ἀνδρώρουν, ἄλλους τε τῶν στρατη-
 γούντων Ἀθηναίους καὶ Ἀδείμαντον ἔξωνησάμενοι.
 3. Περιτλῆδε μὲν τοι καὶ αὐτοὺς Λακεδαιμονίους
 ἐνὰ χρόνον ἢ Νεοπολέμιος καλουμένη τίσις. Νεο-
 πολέμῳ γάρ τῷ Ἀχιλλέως ἀποκτείναντι Πηλεῖον
 ἐπὶ τῇ ἐσχάτῃ τοῦ Ἑρκείου, συνέπεσε καὶ αὐτὸν ἐν

Διλοφῶν πρὸς τῷ βωμῷ τοῦ Ἀπόλλωνος ὑποσφαγῆ-
 ναι, καὶ ἀπὸ τούτου τὸ παθεῖν, ὁποῖόν τις καὶ ἰδρασε,
 Νιοπιολέμιον τίσιν ὀνομάζουσι. τοῖς οὖν Λακεδαι-
 μονίοις, ὅτε δὴ μάλιστα ἤνθησαν, καὶ Ἀθηναίων τε
 τὸ ναυτικὸν καθησθήκεισαν, καὶ Ἀγησίλαος κεχρίστω
 τὰ πολλὰ ἤδη τῆς Ἀσίας, τότε σφίσι τὴν ἀρχὴν πᾶ-
 σαν οὐκ ἐξεργέντω ἀφελέσθαι τὸν Μῆδον, ἀλλὰ σφίς
 ὁ βάρβαρος περιῆλθε τῷ ἐκείνων εὐρέματι, ἐς Κά-
 ρινθον καὶ Ἀργὸς καὶ ἐς Ἀθήνας τε καὶ Θήβας χρή-
 ματα ὑποστείλας. ὃ τε ὀνομαζόμενος Κορινθιακὸς
 πόλεμος ἀπὸ τούτων ἐξήφθη τῶν χρημάτων, ὥς ἀπο-
 κλείπειν Ἀγησίλαον ἀναγκασθῆναι τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ.
 Λακεδαιμονίοις μὲν τὸ ἐν Μεσσηνίοις πόλεμους ὁ
 δαίμων ἐπέλκεν αὐτοῖς ἀποφανεῖν συμφορίαν. 4. Ἀρι-
 στοκράτης δὲ ὡς τὰ χρήματα ἐδίξαστο ἐκ Λακεδαιμό-
 νος, τὸ μὲν παραντίκα ἔκρυπτεν ἐς τοὺς Ἀρκάδας,
 οἳα ἐπιβούλευεν, μελλόντων δὲ ἐς χεῖρας ἤδη συνέρ-
 χεσθαι τῆρικαῦτα ἐξεφύβησεν αὐτοὺς, ὥς ἐν δυσχω-
 ρίᾳ τε εἶσιν ὑπελιμμένοι, καὶ ἀναχώρησις οὐκ ἔσται
 αὐτοῖς, ἣν κρατηθῶσιν· τὰ τε ἑστὰ σφίσι οὐκ ἔφη
 γεγονέναι κατὰ γνώμην. ἐκέλευεν οὖν πάντα τιτὰ,
 ἐπιδᾶν αὐτὸς σημήνη, φυγῇ χρῆσθαι. ὥς δὲ οἱ
 Λακεδαιμόνιοι συνέμισγον, καὶ ἦσαν ἐς τὸ κατ' αὐ-
 τοὺς οἱ Μεσσηνιοὶ τετραμμένοι, ἐνταῦθα Ἀριστο-
 κράτης ἀρχομένης τῆς μάχης ἀπῆγε τοὺς Ἀρκάδας,
 καὶ τοῖς Μεσσηνίοις τὸ τε ἀριστερόν καὶ μέσον ἡγή-
 μοτο. οἱ γὰρ Ἀρκάδες σφίσι εἶχον ἁμφοτέρα, αἱ
 ἀπὸρτων μὲν Ἰωλείων τῆς μάχης, ἀπὸρτων δὲ Ἀργείων
 καὶ Σικωνίων, προσεξιμολύσθη δὲ καὶ ἄλλο τῷ Ἀρι-

σιοκράτει· διὰ γὰρ Μεσσηνίων ἐποιεῖτο τὴν φεγγὴν,
 οἱ δὲ πρὸς τὸ ἀνέλπιστον τῶν παρόντων ἐγένοντο
 ἐκφρονες, καὶ ἅμα ὑπὸ τῆς διεξόδου τῆς κατὰ σφῶς
 τῶν Ἀρκάδων ἐταρσύνοντο· ὥστε αὐτῶν ἐδέησαν οἱ
 πολλοὶ καὶ ἐπιλαθέσθαι τῶν ἐν χερσίν. ἀντὶ γὰρ
 τῶν Λακεδαιμονίων ἐπιφερομένων, ἤδη πρὸς τοὺς
 Ἀρκάδας ἀφείρων φεύγοντας, καὶ οἱ μὲν παραμει-
 ναὶ σφισιν ἰκέτευον, οἱ δὲ καὶ λοιδορίαις ἐς αὐτοὺς
 ὡς ἐς ἄνδρας προδόντας καὶ οὐ δικαίους ἐχρῶντο.
 5. Λακεδαιμονίοις δὲ ἥ τε κύκλωσις τῶν Μεσσηνίων
 μονωθέντων ἐγένετο οὐ χαλεπή, καὶ νίκην ἐτοιμοτά-
 την πασῶν καὶ ἀπονοσιότην ἀνείλοντο. Ἀριστομένης
 δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ συνέμειναν μὲν, καὶ τῶν Λακε-
 δαιμονίων τοὺς μάλιστα ἐγκειμένους ἀνείργειν ἐπει-
 ρῶντο· ὀλίγοι δὲ ὄντες οὐ μέγαρα ὠφέλουν. τῶν δὲ
 Μεσσηνίων τοῦ μὲν δήμου τοσοῦτον πλῆθος ἀνηλώ-
 τησαν, ὥς τὲ πρῶτα Λακεδαιμονίων δεσπότας ἀντὶ
 δούλων ἔπρεσθαι τομιζοντας τότε μηδὲ ἐς τὴν σωτη-
 ρίαν αὐτὴν ἐπὶ χεῖρ ἐλπίδα. ἑπείθανον δὲ καὶ τῶν
 προτευνόντων ἄλλοι τε καὶ Ἀνδροκλῆς καὶ Φίντις,
 καὶ λόγον μάλιστα ἀξίως ἀγωνισάμενος Φάνας, ὃς
 πρότερον τούτων ἔτι δολιχοῦ νίκην Ὀλυμπιάσιν ἦν
 ἀνηρημένος. 6. Ἀριστομένης δὲ μετὰ τὴν μάχην τοὺς
 διαπεφευγότας τῶν Μεσσηνίων συνήθροίξε, καὶ Ἀν-
 δανίαν μὲν καὶ εἰ τι ἄλλο ἐν μεσογαίᾳ πόλισμα ἔπεισε
 τὰ πολλὰ ἐκλείπειν, ἐς δὲ Εἰραν τὸ ὅρος ἀνοικτίζεσθαι.
 συνήλαμένους δὲ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον, προστάθην-
 το οἱ Λακεδαιμόνιοι πολιουκίᾳ σφῶς αὐτίκα ἐξαιρή-
 σιν τομιζόντας. ἀντήρτισαν δὲ ὅμως οἱ Μεσσηνιοί.

καὶ μετὰ τὴν ἐν Τάφρῳ συμφορὰν ἐνὶ τε καὶ δέκα
ἔτεσιν ἀμυνόμενοι, τὸν δὲ χρόνον τῆς πολιορκίας
γεγέσθαι τοσοῦτον, δῆλοι καὶ τὰδε ὑπὸ Ἐριανοῦ πε-
ποιημένα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους·

Οὐρεὺς ἀργεννοῖσιν περὶ πύχας ἐστρατόωντο

Χεῖματά τε ποῖας τε δύναι καὶ ἰκνοσι πάσας.

χρημάτων γὰρ καὶ θέρῃ κατέλεξε, πάσας ἰπῶν τὸν χλο-
ρὸν αἶτον, ἢ ὀλίγον πρὸ ἀμνητοῦ.

CAPUT XVIII.

*Messenie, Ira occupata, ex Laconico agro omnis ge-
neris praeclara agunt — de frugum inopia et sedi-
tione inole Spartae orta — Aristomenes Amyclas
capit, vulneratur et vivus captus in Ceadam con-
iicitur — inde miro modo evadit et in Iram
redit.*

Μεσσήνιοι δὲ ὡς ἐς τὴν Εἴραν ἀνοικήσθησαν, τῆς τε
ἄλλης ἐξείργοντο, πλὴν ὅσον σφίσιν οἱ Πύλιοι τὰ
ἐπὶ θαλίῳσῃ καὶ οἱ Μοθωναῖοι διέσωζον, ἐλῆστευον
τὴν τε Λακωνικὴν καὶ τὴν σφετέρην, πολεμῆκεν ἤδη
καὶ ταύτην πορίζοντες, ἄλλοι τε δὴ συνίσταντο ἐς τοὺς
καταδρομὰς, ὡς ἕκαστοι τύχοιεν, καὶ Ἀριστομένης δὲ
τοὺς περὶ αὐτὸν λογάδας ἐς τριακοσίων ἀριθμὸν προ-
ήγαγεν. ἦγον μὲν δὴ καὶ Λακεδαιμονίων καὶ ἔφερον,
ἅποι καὶ δύνατο αὐτῶν ἕκαστος, ἐλάντες δὲ αἶτον καὶ
βοσκήματα καὶ οἶνον ἀρήλισκον, ἐπιπλα δὲ καὶ ἐν-
θρόπους ἀπεδίδοσαν χρημάτων. ὥστε καὶ ἐποίησαν-
το οἱ Λακεδαιμόνιοι δόγμα, ἵνα τοῖς ἐν τῇ Εἴρᾳ μᾶλ-
λόν ἢ σφίσιν αὐτοῖς γεωργοῦντες, τὴν Μεσσηνίαν
καὶ τῆς Λακωνικῆς τὴν προσεχῆ, ἕως ἂν πολεμῶσιν,
ἔῃν ἄσπορον. 2. Καὶ ἀπὸ τούτου οἰτοδελία ἐγένετο

ἐν Σπάρτῃ, καὶ ὁμοῦ τῇ σιτοδείᾳ στάσις· οὐ γὰρ
 ἤνείχοντο οἱ ταῦτη τὰ κτήματα ἔχοντες, τὰ σφέτερον
 ἀργὰ εἶναι. καὶ τούτοις μὲν τὰ διάφορα διέλνε Τυρ-
 ταῖος. 3. Ἀριστομένης δὲ ἔχων τοὺς λογάδας, τὴν μὲν
 ἔξοδον περὶ βαθυῖαν ἐποιήσατο ἰσπέραν, ἔφθη δὲ
 ὑπὸ τάχους τὴν ἐς Λυδύλλας ἀνύσας πρὸ ἀνίσχοντος
 ἡλίου· καὶ Λυδύλλας τὸ πόλισμα εἰλὲ τε καὶ διώρπα-
 σε, καὶ τὴν ἀποχώρησιν ἐποιήσατο, πρὶν ἢ τοὺς ἐκ
 τῆς Σπάρτης προβυθῆσαι. κατέτρεχε δὲ καὶ ὕστε-
 ρον τὴν χώραν, ἐς ὃ Λακεδαιμονίων λόχοις πλέον ἢ
 τοῖς ἡμίσεσι καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἀμφοτέροις συμ-
 βαλὼν ἄλλα τε ἔσχεν ἀμυνόμενος τραύματα, καὶ πλι-
 γνέντι ὑπὸ λίθου τὴν κεφαλὴν αὐτῷ σκοτοδινηῶσιν οἱ
 ὀφθαλμοί, καὶ πεπόντι ἀθρόοι τῶν Λακεδαιμονίων
 ἐπιδραμόντες ζῶντα αἰροῦσιν· ἤλωσαν δὲ καὶ τῶν πε-
 ρὶ αὐτὸν ἐς πεντήκοντα. τοὺτους ἔγνωσαν οἱ Λακε-
 δαιμόνιοι θῆναι πάντας ἐς τὸν Κεῖαν. ἐσβάλλουσι
 δὲ ἐνταῦθα, οὓς ἂν ἐπὶ μεγίσταις τιμωροῦνται. 4. Οἱ
 μὲν δὴ ἄλλοι Μεσσηνίων ἐμπίπτοντες ἀκώλυντο αὐ-
 τήκα· Ἀριστομένην δὲ ἐς τε τὰ ἄλλα θεῶν τις, καὶ
 δὴ καὶ τότε ἐφύλασσε. οἱ δὲ ἀποσεμνύνοντες τὰ κατ'
 αὐτὸν Ἀριστομένει φασὶν ἐμβληθέντι ἐς τὸν Κεῖαν
 ὄρνιθα τὸν αἰετὸν ὑποπέτισθαι καὶ ἀνέχειν ταῖς πτε-
 ρύξιν, ἐς ὃ κατήνεγκεν αὐτὸν ἐς τὸ πέρας, οὔτε πη-
 ρισθέντα οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε τραῦμα ἐπιλαβόν-
 τα. ἔμελλεν δὲ ἄρα καὶ αὐτόθεν ὁ δαίμων ἔξοδον ἀ-
 ποφαίνεσθαι αὐτῷ. καὶ ὁ μὲν ὥς ἐς τὸ τέρμα ἦλθε τοῦ
 βαράθρου, κατεβλήθη τε καὶ ἐφελκυσσόμενος τὴν χλα-
 μύδα ἀνέμενεν, ὥς πάντως οἱ ἀποθανεῖν πεπωμέ-

σαν. τρίτη δὲ ὑστερον ἡμέρα ψόφου τε αἰσθάνεται, καὶ ἐκκαλυψάμενος (ἐδύνατο δὲ ἤδη διὰ τοῦ σκοτόους διορίην) ἀλώπεκα εἶδεν ἀπτομένην τῶν περὶ αὐτῶν. ὑποταήσας δὲ ἴσασιν εἶναι τῷ θηρίῳ ποθέν, ἀγόμεναι ἐγγὺς οἱ τὴν ἀλώπεκα γενέσθαι, γενομένης δὲ λαμβάνεται· τῇ δὲ ἐτέρῃ χειρὶ, ὅσπερ ἐς αὐτὸν ἐπιστρέφοιτο, τὴν χλαμύδα προῦβιβάλλει οἱ καὶ δάκνειν παρέιχε. τὰ μὲν δὴ πλείω θεοῦσι συνέθει, τὰ δὲ ἄγαν δυσέξοδα καὶ ἀφείλκετο ὑπὸ αὐτῆς. ὅψα δὲ ποτε ὀπὴν τε εἶδεν ἀλώπεκι ἐς διὰ δύσιν ἱκανὴν καὶ φέγγος δι' αὐτῆς. καὶ τὴν μὲν, ὥς ἀπὸ τοῦ Ἀριστομένους ἤλευθερώθη, τὸ φῶλιν ἐμελλεν ὑποδέξασθαι. Ἀριστομένης δὲ (οὐ γὰρ τι ἢ ὀπί καὶ τούτῳ παρέχειν ἐδύνατο ἔξοδον) εὐρυτέραν τε ταῖς χερσὶν ἐποίησε, καὶ οἴκαδε ἐς τὴν Κίαν ἀποσώζεται, παραδόξῳ μὲν τύχῃ καὶ ἐς τὴν Αἰώνιον χρησιμοποιεῖται· τὸ γὰρ οἱ φρόνημα ἦν καὶ τὰ τολμήματα μίζονα, ἥ ὥς ἐλπίζειν τινα Ἀριστομένην αἰχμαλώτον ἂν γενέσθαι· παρικοδοξατέρῳ δὲ ἐστὶ καὶ πάντων προδηλότατα οὐκ ἄνευ Θεοῦ ἢ ἐκ τοῦ Κεάδα σωτηρία.

CAPUT XIX.

Aristomenes Corinthius Lacedaemonius opem laturos noctu opprimit — sacra, quae Hecatompheonia vocantur, facit — Lacedaemonii inducias XL. dierum pangunt, per quos sagittarii Cretenses Aristomenem incautum capiunt — Aristomenes a virgine quadam vinculis liberatur.

Λακεδαιμονίους δὲ παραντίκα μὲν ὑπὸ ἀνδρῶν ἐπηγγίλλετο αὐτομόλων, ὥς Ἀριστομένης ἐπαρήκοι σῶς. νομιζομένου δὲ ἀπίστου κατὰ ταῦτα, ἢ εἰ τινα τε

θνηώτα ἐλέγετο ἀναβιβῶναι παρ' αὐτοῦ, τοιόνδε Ἀριστο-
μένους ὑπῆρξεν ἐς πίστιν. Κορινθιοὶ Λακεδαιμονίοις
δύναμιν ὡς συνεξαίρουσάν τήν Εἴρην ἀποστέλλουσι.
τούτους παρὰ τῶν κατασκόπων πυθανόμενος ὁ Ἀρι-
στομένης τῇ παρελθόντι ἀτακτότερον χρῆσθαι καὶ ταῖς
στρατοπεδείαις ἀφ' ὑλάτως, ἐκτίθεται τὴν νύκτωρ σφίσι·
καὶ τῶν τε ἄλλων καθευδόντων ἔτι ἐφάδενεσε τοὺς πολ-
λοὺς, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, Περμενίδην καὶ Ἀχλιδαῖον καὶ
Αυσίστρατον καὶ Εἰδεκτον ἀποκτείνουσι. διαρπά-
σας δὲ καὶ τὴν σκηνὴν τὴν στρατηγίδα, παρέστησεν
εὖ εἰδέναι Σπαρτιάταις, ὡς Ἀριστομένης, καὶ οὐκ ἄλ-
λος Μεσσηνίων, ἐστὶν ὁ ταῦτα ἐργασμένος. 2.^η Ἐδυ-
σε δὲ καὶ τῷ Αἰὲ τῷ Ἰθωμίτῃ τὴν θναίαν, ἣν Ἑκα-
τομόνια ὀνομάζουσιν. αὕτη δὲ καθεστήκει μὲν ἐκ
παλαιότητας· θύειν δὲ αὐτὴν Μεσσηνίων ἐρομίζετο,
ὅπόσοι πολεμίους ἄνδρας κατεργάσαιντο ἑκατόν. Ἀ-
ριστομένης δὲ, ὅτε ἐπὶ Κιάπρον σήματι ἐμαχέσατο, θύ-
σαντι Ἑκατομόνια πρῶτον, δεύτερα ἤδη θύσαι καὶ
ὁ ἐν τῇ νυκτὶ τῶν Κορινθίων παρέσχετόνους. τοῦτον
μὲν δὴ λέγουσι καὶ ἐπὶ ταῖς ὕστερον θύσαι καταδο-
μαῖς θυσίαν τρίτην. 3. Λακεδαιμόνιοι δὲ (ἐπῆει γὰρ
Τακίνθια) πρὸς τοὺς ἐν τῇ Εἴρῃ τεσσαρούκοντα ἐ-
ποιήσαντο ἡμερῶν σπονδίας, καὶ αὐτοὶ μὲν ἀναχωρή-
σαντες οἴκαδε ἐώρταζον. Κοῖτες δὲ τοξόται (μετεπεμ-
ψαντο γὰρ ἐκ τε Λύκτιου καὶ ἐτέρων πόλεων μισθω-
τοὺς) οὗτοί σφισιν ἀνὰ τὴν Μεσσηνίαν ἐπλάκωντο.
Ἀριστομένην οὖν, ὅτε ἐν σπονδαῖς ἀπωτέρω τῆς Εἴ-
ρας γενόμενον καὶ προϊόντα ἀδέεστερον, ἐπὶ ἄνδρες
ἀπὸ τῶν τοξοτῶν τούτων ἐλόχησάν· συλλαβόντες δὲ

τοῖς ἱμάσι, οἷς εἶχον ἐπὶ ταῖς φαρσείταις, δέουσιν·
ἐσπέρα γὰρ ἔφη. δύο μὲν οὖν ἐς Σπάρτην ἀπ' αὐ-
τῶν ἐλθόντες, Λακεδαιμονίοις Ἀριστομένην εὐηγγε-
λίζοντο ἡλωκέναι· οἱ λοιποὶ δὲ ἀποχωροῦσιν ἐς Ἀγε-
λὸν τὸν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ. 4. Ἐνταῦθα ὦκει κόρη
οὐκ μητρὶ παρθένος, πατρὸς ἀφανή. τῇ δὲ προτέρῃ
νυκτὶ εἶδεν ὕπνῳ ἢ πῦρ, ὥς λέοντα ἐς τὸν ἄγρὸν λύκαι
σφίσειν ἡγαγον δεδεμένον, καὶ οὐκ ἔχοντα ὄνυχας·
αὕτη δὲ τοῦ δεσμοῦ τὸν λέοντα ἀπέλυσε, καὶ ἀνδραῖ-
σα ἔδωκε τοὺς ὄνυχας· οὕτω τε διασπασθῆναι ταύς
λύκους ἔδοξεν ὑπὸ τοῦ λέοντος. τότε δὲ ὡς τὸν Ἀρι-
στομένην ἐσάγουσιν οἱ Κρηῖτες, συνειφρόνησεν ἡ παρ-
θένος ὑπάρ ἡκεῖν τὸ ἐν τῇ νυκτὶ αἰ πεφηνός, καὶ
ἀντηρώτα τὴν μητέρα, ὅστις εἶη· μαθοῦσα δὲ ἐπερ-
ρώσθη τε, καὶ ἀπιδούσα ἐς αὐτὸν, τὸ προσταχθέν
συνῆκεν. οἶνον οὖν ταῖς Κρηταῖν ἐγχέουσα, ἐκείδιδον,
καὶ οἷς σφῆς ἢ μέθη κατελάβασται, ὑφαιρεῖται τοῦ
μάλιστα ὑπνωμένου τὸ ἐγχειρίδιον. τὰ μὲν δὴ δεσμιᾷ
τοῦ Ἀριστομένους ἔτεμεν ἡ παρθένος· ὁ δὲ παραλα-
βὼν τὸ ἔγος δαιργάσαστο. ταυτηντὴν παρθένον λαμ-
βάνει γυναῖκα Γόργος Ἀριστομένους· ἐκείδιδον δὲ Ἀρι-
στομένης, τῇ παιδί ἐκτίσων σῶστρο· ἐπεὶ Γόργῳ οὐκ
ἦν πῶ δέκατον καὶ ὕγδον ἔτος, ὅτε ἔχτηεν.

C A P V T XX.

*Ira undecimo post obsessionem anno expugnatur,
et oraculi effatum sic exitum habet — Aristomenes
quoddam Messeniorum arcanium defodit in monte
Ithome — de exilio Messeniis adulterio et pro-
ditione importato.*

Ἐνδεκάτῳ δὲ ἔτει τῆς πολιορκίας τὴν τε Ἰθίαν ἐπε-

πρωτο ἄλλωται, καὶ ἀνασταίτους γενέσθαι Μισση-
νίους. καὶ δὴ σφισιν ἐπετέλεσεν ὁ θεὸς Ἀριστομένει
καὶ Θιόκλῳ χρησθένει. τούτοις γὰρ ἐλθόντων ἐς Δι-
φυοὺς μετὰ τὴν ἐπὶ τῇ Τάφρῳ πληγὴν, καὶ ἐπερομέ-
νοις ὑπὲρ σωτηρίας, τοσόνδε εἶπεν ἡ Πυθία·

Ἔστε τράγος πίνησι Νέδας ἐλιζόρῃσαν ὕδαρ,

Οὐκ ἔτι Μεσσήνην ῥύομαι, σχεδύσθην γὰρ ὅλεθρος,
εἰσὶ δὲ αἱ πηγαὶ τῆς Νέδας ἐν ὄρει τῷ Λυκαίῳ, προελ-
θὼν δὲ ὁ ποταμὸς διὰ τῆς Ἀρκυδων, καὶ ἐπιστρέψας
αὐθις ἐς τὴν Μεσσηνίαν, ὀρίζει τὰ ἐπὶ θαλάσῃ
Μεσσηνίοις καὶ Ἡλείοις τὴν γῆν. τότε δὲ σὲ μὲν τοὺς
αἶγας τοὺς ἄρῃοντας ἰδεδοίκεσαν, μὴ πίνωσιν ἀπὸ τῆς
Νέδας· τοῖς δὲ ἕρα ὁ δαίμων προσηύμεινε τοιόνδε.
τὸ δένδρον τὸν ἐρινεόν, εἰσὶν Ἑλλήνων οἱ καλοῦσιν
ὕλυνθον, Μεσσηνιοὶ δὲ αἰτοὶ τράγον. τότε οἷον πρὸς
τῇ Νέδῃ πεφυκὼς ἐρινεὸς οὐκ ἐς εὐθὺ ἠΰξειτο, ἀλλὰ
ἐς τε τὸ ρεῦμα ἐπίστρεφε, καὶ τοῦ ὕδατος ἀκροῖς τοῖς
φύλλοις ἐπέψαυε. θαυμάμενος δὲ ὁ μάντις Θιόκλος
συνεβάλλετο, ὥς τὸν τράγον τὸν πίνοσθαι ἐκ τῆς Νέ-
δας προεῖπεν ἡ Πυθία τὸν ἐρινεὸν τοῦτον, καὶ ὥς
ἤδη Μεσσηνίοις ἦκει τὸ χρεῶν· καὶ ἐς μὲν τοὺς ἄλ-
λους εἶχεν ἐν ἀπορόφῃτῳ, Ἀριστομένην δὲ πρὸς τὰ τὸν
ἐρινεὸν ἤγαγε, καὶ ἀνεδίδασκεν, ὥς τῆς σωτηρίας ἐξί-
κει σφίσιν ὁ χρόνος. Ἀριστομένης δὲ ὤχετο αὐτῷ πεί-
θεται, καὶ ἀναβολὴν οὐκ ἔτι εἶναι σφισιν, προσηύ-
κειτο καὶ ἐκ τῶν παρόντων. 2. Καὶ ἦν γὰρ τι ἐν ἀ-
πορόφῃτῳ τοῖς Μεσσηνίοις· ἔμμελλε δὲ ἀφανισθὲν ὑπο-
βρύχιον τὴν Μεσσήνην κρύψειν τὸν πάντα αἰῶνα·
φυλαχθὲν δὲ, οἱ Λύκων τοῦ Παρθιόρος χρησμοὶ Μεσ-

σφίλους ἔλεγον χρόνῳ ποτὲ ἀνυσάσσεσθαι τὴν χώραν
 τοῦτο δὴ ὁ Ἀριστομένης, ὅτε ἐπιστάντων τοὺς χρη-
 σμούς, ἐπεὶ εὖς ἐρίγνετο, ἐκόμιζε. παραινεόμενος
 δὲ, ἐνθα τῆς Ἰθώμης ἦν τὸ ἐρημώτατον, κατώρυξεν
 ἐς Ἰθώμην τὸ ὕψος, καὶ Αἰά^α Ἰθώμην ἔχοντα, καὶ
 ἱεροῦς, οἱ Μεσσηνίους ἐς ἐκεῖνο ἔσωζον, φύλακας μετ-
 ναι τῆς περὶκαταθήκης ἡγούμενος, μηδὲ ἐπὶ Λακε-
 δαιμονίοις ποιῆσαι τὴν μὴν καθ' ὅλου Μεσσηνίους
 ἑλπίδα. 3. Μετὰ δὲ τοῦτο τοῖς Μεσσηνίοις ἤρχετο,
 καὶ τὸ καὶ Τρωσὶν ἐτι πρῶτερον, γίνεσθαι κατὰ αὐ-
 μοιχίαν, ἐπακράτουν μὲν αὐτοὶ, ἐπεὶ ἐκράτουν τοῦ
 τ. ὕψους, καὶ τοῦ πρὸς τὴν Εἴβαν ἄχρη τῆς Νέδας·
 ἦσαν δὲ οἰκίσεις καὶ ἔξω πυλῶν ἐρίοις. αὐτόμολος δὲ
 ἐς αὐτοὺς ἐκ τῆς Λακωνικῆς ἄλλως μὲν ἀφίκετο οὐ-
 δεὶς, οἰκίτης δὲ Ἐμπεράμον βοικόλος ἐλαύνων τοῦ
 δεσπότης τὰς βοῦς· ὁ δὲ Ἐμπεράμος ἦν ἀνὴρ ἐν
 Σπάρτῃ δόκιμος· οὗτος ὁ βοικόλος ἔμελλεν οὐ πόρρω
 τῆς Νέδας, ἀνδρὸς οὖν τῶν Μεσσηνίων τῶν οὐκ ἐντός
 τείχεως ἐχόντων οἰκησιν γυναῖκα εἶδεν ἐφ' ὕδασι ἐλ-
 θούσαν. ἐρασθεὶς δὲ, διαλεχθῆναι ἐτόλμησε, καὶ
 δοὺς δῶρον, συγγίνεται. καὶ ἀπὸ τούτου τὸν ἄνδρα
 περιφύλασσειν αὐτῆς, ὅποτε ἀποχωρήσειεν ἐς τὴν
 φρουράν. ἀνὰ μέρος δὲ τοῖς Μεσσηνίοις τῆς ἀκροπό-
 λως ἐπύργετο ἡ φυλακή· ταύτῃ γὰρ τοὺς πολέμιους
 μάλιστα ἐδεδοίκασαν, μὴ ὑπερβῶσιν αὐτοῖς ἐς τὴν πό-
 λιν. ὅποτε οὖν οὗτος ἀποχωρήσειε, τηλικαῦτα ὁ βοι-
 κόλος ἐφοῖτα παρὰ τὴν γυναῖκα. καὶ ποτε ἔτυχε σὺν
 ἄλλοις ἐς ἐκεῖνον περιήκουσα ἐν τῇ γυνικὶ φυλακῇ.
 ἔτυχε δὲ εἶναι πολλῶν τὸν θιόν, καὶ ἐκλείπουσαν οἱ

Μεσσηνιοὶ τὴν φρουράν· τὸ γὰρ ὕδωρ ἐβιάζετο παρὰ
 ἄθροον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταχεόμενον, οὔτε ἐπαλῶων
 οἰκοδομημένων, οὔτε πύργων ὑπὸ σπουδῆς τοῦ τειχι-
 σμοῦ. καὶ ἅμα οὐδὲ κινήσεσθαι τοὺς Λακεδαιμονί-
 ους ἠλπίζον ἐν ἡσελῆνῳ τυκτὶ καὶ αὐτῷ χειμερίῳ.
 Ζηριστομένης δὲ οὐ πολλαῖς πρότερον ἡμέραις Κεφαλ-
 λῆνα ἔμπορον, ἑαυτῷ ξένον, καὶ ἐσάγοντα ἐς τὴν Λα-
 ριν, ὁπόσων ἐδίδοτο, ἐυλοκότα ὑπὸ Λακεδαιμονίων
 καὶ τοξοτῶν Ἀπτεράων, ὧν ἦρχεν Εὐρύτολος Σπαρ-
 τιάτης, τοῦτον τὸν Κεφαλλῆνα ἀφαιρούμενος, ἐκείνον
 μὲν καὶ τὰ χρήματα, ὁπόσα ἦγεν, ἀπέθωνται, αὐτὸς
 δὲ ἐκέρωτο, καὶ οὐκ ἐδύματο ἐπιφοιτῆν τοῖς φυλά-
 σουσιν, καθάπερ εἰώθει. τοῦτο μάλιστα αἴτιον ἐγέ-
 νητο ἐκλειφθῆναι τὴν ἀκρόπολιν. τῶν τε δὴ ἄλλων
 ἑκαστος ἀνεχώρησεν ἀπὸ τῆς φρουρᾶς, καὶ τῆς ὑπὸ τοῦ
 βουκόλου μοιχευομένης ὁ ἀνήρ. ἡ δὲ τηρικαῦτα ἔνδον
 εἶχε τὸν βουκόλον, αἰσθάνεται τε τοῦ ἀνδρός ἐπιόντος,
 καὶ αὐτὴν, ὡς τάχους εἶχεν, ἀποκρούπει τὸν ἄνθρωπον.
 ἐαλειθύντα δὲ τὸν ἄνδρα ἐφιλοφρονεῖτο, ὡς οὐπω πρό-
 τερον, καὶ ἡρώτα, καὶ ἦν τινα αἰεὶ αἰεὶ ἦκοι. ὁ δὲ οὔτε
 μοιχευομένην εἰδώς, οὔτε ἔνδον ὄντα τὸν βουκόλον,
 ἐχρηῆτο τῷ ἀληθεῖ λόγῳ, καὶ αὐτὸς τε διὰ τοῦ ἄμβρου
 τὸ βίαιον καὶ τῶν ἄλλων ἑκαστον ἔφρασκεν ἀπολείπει-
 ναι τὴν φρουράν. ἐπηκραῖτο δὲ λόγοντος ὁ βου-
 κόλος, καὶ ἀκριβῶς ἐπύθετο ἑκαστα, αὐθις ἐκ τῶν
 Μεσσηνίων ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἀφίκετο αὐτόμο-
 λος. Λακεδαιμονίοις δὲ οἱ μὲν βασιλεῖς ἀπὸ στρατο-
 πέδου τηρικαῦτα ἀπήγαγον, πολεμαρχῶν δὲ τότε Ἐμ-
 πέραμος ὁ τοῦ βουκόλου δεσπότης προεκάθητο τῇ

Εἶρα. ἀφικόμενος οὖν ἐς τοῦτον πρῶτα μὲν τὸ ἐπὶ
τῷ δρασμῷ παρηγίτο ἀμάρτημα, δεύτερα δὲ ἀνεδίδα-
σκεν, ὡς τὴν Εἶραν ἐν τῷ παρόντι μάλιστα αἰρήσου-
σιν, αὐτὴ ἐκαστα, ὁποῦσι ᾗσθετο τοῦ Μεσσηνίου
δηγούμενος.

C A P V T XXI.

De Ira prodicione expugnata narratio.

Εδοξέ τε δὴ λέγειν πιστῶς, καὶ ἡγήτο Ἐπιερῶν καὶ
τῆς Σπαρτιάταις. ἦν δὲ ἡ πορεία χαλεπὴ σφισιν, οἵτι
ἐπὶ σκότει, καὶ οὐκ ἐνιέντος τοῦ ἡέτου· ὁμοῖς δὲ ὑπὸ
προθυμίας ἦνσαν, καὶ ὡς κατὰ τὴν ἀκρόπολιν τῆς
Εἶρας ἔγνωντο, ὑπερέβαινον κλίμακας τε προστιθέν-
τες, καὶ ὅτω τις ἐδύνατο ἄλλω τρόπῳ. τοῖς δὲ Μεσ-
σηνίοις παρείχετο μὲν τοῦ παρόντος κακοῦ καὶ ἄλλα
ἀσθενῶν, μάλιστα δὲ οἱ κύνας οὐ κατὰ τὰ εἰωθότα
ὀκλακτοῦντες, ἀλλὰ συνεχεσιτέρῃ καὶ βικιατέρῃ τῇ
κράνῃ χρώμενοι. γνόντες οὖν τὸν ὕστατον ὁμοῦ καὶ
ἀναγκαιώτατον σφῆς ἀγῶνα ἐπειληφότα, οὐδὲ τὰ
ἴπλα ἅπαντα ἀνελάμβανον, ἀλλ' ὅτω προχείρῳ μάλι-
στα τύχοι τις, ἀρπάζοντες ἡμνον τῇ πατρίδι, ἢ μόν-
η σφίσιν ἐλείπετο ἐκ τῆς Μεσσηνίας πάσης. πρῶτοι
δὲ ᾗσθηοντο ἔνδον τῶν πολεμίων ὄντων, καὶ ἐξοήθουν
ἐπ' αὐτοὺς πρῶτοι, Γόργος τε ὁ Ἀριστομένους καὶ
Ἀριστομένης αὐτὸς, Θεοκλὸς τε ὁ μάντις, καὶ ὁ Μάν-
τικλος ὁ Θεόκλου· σὺν δὲ αὐτοῖς Εὐεργετίδας ἀνὴρ
καὶ ἄλλως ἐν Μεσσηνίᾳ τιμώμενος, καὶ διὰ τὴν γενναί-
αν ἐπὶ πλεόν ἀξιώματος ἦκων· ἀδελφὴν γάρ εἶχεν
Ἀριστομένους Ἀγναγόραν. τότε δὲ οἱ μὲν ἄλλοι συν-
ιέντες, ὡς ἐν δικτύοις ἐσὶν ἐσχημένοι, ὁμῶς καὶ ἐπὶ τῶν

παρόντων εἶχόν τινα ἐλπίδα. 2. Ἀριστομένης δὲ καὶ ὁ μίαντις ἠπίσταντο μὲν οὐδεμίαν εἶναι ἀναβολὴν ὀλέθρου Μεσσηνίοις οὐσαν, ἅτε εἰδότες καὶ τὸν χρησμόν, ὃν ἠνέματο ἐς τὸν τράγον ἢ Πυθίαν· ἐπέκρουτον δὲ οὐδὲν ἦσαν, καὶ ἦν σφίσιν ἐς τοὺς ἄλλους ἀπόρρητον. ἐπιόντες δὲ τὴν πόλιν σπουδῇ, καὶ ἐπὶ πάντας ἐρχόμενοι, τοῖς τε ἐντυγχάνουσιν, ὅποτε αἰσθάνοιντο ὄντας Μεσσηνίους, παρεκλείοντο ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι, καὶ ἐκ τῶν οἰκῶν ἀντεκάλουν τοὺς εἶναι ὑπολειπομένους. 3. Ἐν μὲν δὴ νυκτὶ οὐδὲν ἄξιον ἐπράχθη λόγου παρ' οὐδετέρων. τοῖς μὲν γὰρ ἡ ἀπειρία τῶν τόπων καὶ ἡ τύλμα Ἀριστομένους παρεῖχε μέλλησόν· τοῖς δὲ Μεσσηνίοις οὐτε παρὰ τῶν στρατηγῶν σύνθημα ἐγεγύθει φθάνοντας εἰληφέναι, τὰς τε δαδὰς, ἣ εἰ τινα λαμπτήρα ἄλλοιον ὄψαιτό τις, ὅον ὢν ἐσβέννυνεν ὁ θεός. ἐπειδὴ δὲ ἡμέρα τε ἦν, καὶ ἀλλήλους καθορᾶν ἐδύναντο, ἐνταῦθα Ἀριστομένης καὶ Θεόκλος ἐπειρῶντο ἐς πᾶσαν ἀπόνοιαν προάγειν τοὺς Μεσσηνίους, ἄλλα τε, ὅποσα εἰκὸς ἦν, διδάσκοντες, καὶ Σφυρναίων τὰ τολμήματα ἀναιμνήσκοντες· ὡς Ἰώνων μοῖρα ὄντες Γύγην τὸν Λασκύλου καὶ Λυδοὺς ἔχοντας σφῶν τὴν πόλιν ὑπὸ ἀρετῆς καὶ προθυμίας ἐκβάλλειν. 4. Οἱ Μεσσηνιοὶ δὲ ἀκούοντες ἀπονοίας τε ἐντεπύλναντο, καὶ συνιστῆμενοι καθ' ὅπως οὖν ἔκαυτοι τύχαιεν, ἐφέροντο ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους. ὤρμησαν δὲ καὶ γυναῖκες τῷ κερῶνι, καὶ ὅτω δύναιτο ἐκάστη, τοὺς πολέμιους βάλλειν. τοῦτο μὲν δὴ μὴ δοῦσαι σφᾶς, μηδὲ ἐπιβῆναι τῶν τεγῶν, τοῦ ὄμβρου τὸ βλαῖον ἐπικάλυψε, λαβεῖν δὲ ὄπλα ἐτόλμησαν,

καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἐπὶ πλεονεῦται τὴν τάλαντον ἐξή-
 γαν, ὅποτε καὶ τὰς γυναῖκας εὐφραν προτιμώσας συν-
 απολύσθαι τῇ πατρίδι, ἢ ἀχθῆναι δούλας ἐς Λακε-
 δαιμόνα· ὥστε καὶ παρελθὲν ἡδυνήθησαν τὸ πε-
 πρωμένον. ἀλλὰ ὁ θεὸς τὸ ὕδωρ ἐπήγαγεν ἀθρόαι
 μῆλλον μετὰ ἰσχυροῦ τῶν βροτῶν τοῦ ψόφου, καὶ
 τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἐναντίας ταῖς ἀστραπαῖς ἐξ-
 ἤλκτε. τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις ταῦτα πάντα παρίστη
 φρόνημα, καὶ αὐτὸν ἀμύνειν σφίσις ἔφασαν τὸν θεόν,
 καὶ (ἡστρεπτε γὰρ τούτοις κατὰ δεξιὰ) ἀπέφαιεν
 Ἰκαίος ὁ μάντις, ὥς αἴσιον εἶη τὸ σημεῖον. 5. Οἷ-
 τας δὲ καὶ στρατήγημα ἐξεῦρε τοῖνδε. ἀριθμῶν καὶ
 πολλοὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιῆσαν. αἶτε δὲ οὐκ ἐν εὐ-
 ρυχωρίᾳ σφίσις οὐδὲ κατὰ σὺνταγμα ἐγγιστομένης τῆς
 μάχης, ἄλλων δὲ ἄλλοι τῆς πόλεως ποιουμένων τὸν ἀ-
 γῶνα, ἀχρεῖους ἀπὸ ἐκάστης τάξεως συνέβαινε εἶναι
 τοὺς τελευταίους. τοὺτους ἐκλίπειν ἀποχωρήσαντας
 ἐς τὸ στρατόπεδον σιτίων μεταλαβεῖν καὶ ὕπνου, καὶ
 αὐθις πρὸς ἐσπέρας ἦκιν τοῖς ὑπομένουσιν αὐτῶν
 διαδεχομένους τὸν πόρον. καὶ οἱ μὲν ἀναπαυόμενοι
 τε καὶ ἀνὰ μέρος μαχόμενοι μῆλλον ἀντήρκοιν. 6. Τοῖς
 δὲ Μεσσηνίοις πανταχόθεν περίστατο ἀπορία· μετ'
 ἡμέραν γὰρ ἀεὶ καὶ νύκτα συνεχῶς οἱ αὐτοὶ τρίτην
 ἡμύνοντο. ἤδη τε ἡμέρα ἦν, καὶ ἡ τε αὐπνία καὶ ἐκ
 τοῦ οὐρανοῦ τὸ ὕδωρ τε καὶ ὄγκος ἐπέβη σφῶς, ὃ τε
 λιμὸς καὶ ἡ δίψα ἐπέκειτο. μάλιστα δὲ αἱ γυναῖκες
 ἀγθαῖα τε πολέμου καὶ τῇ συνεχείᾳ τῆς τολαιωφίας
 ἀπυρήκισαν. 7. Παραστὰς οὖν ὁ μάντις Θέοκλος
 πρὸς Ἀριστομένην εἶπε· Τὴ μάτην τὸνδε ἔχεις τὸν

πόνον· ἰλῶναι Μεσσηνήν πάντοτε ἐστὶ πετρωμένον· συμφορὰν δὲ τὴν ἐν ὀφθαλμοῖς πάλαι τε ἡμῖν προσήμεινεν ἡ Πυθία, καὶ ἔναγχος ὁ ἐρινεὸς ἔδειξεν· ἱμοὶ μὲν οὖν ὁ θεὸς αὐτῷ κοινὴν πρὸς τὴν πιτριίδα ἐπάγει τὴν τελευτήν· σὺ δὲ σώζειν μὲν, ὥς δυναμείως ἦεις, Μεσσηνίους, σώζειν δὲ καὶ σπαντῶν. ἔπει δὲ ἔλπε πρὸς τοῦτον, ἐπὶ τοὺς πολέμιους ἔθει· καὶ οἱ καὶ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπιστρίψαντες ἐβοῶσιν· Ἄλλ' οὐτοὶ τὸν πάντα γε χρόνον χαίροντες καρπώσεσθε τὰ Μεσσηνίων. μετὰ τοῦτο ταῖς καθ' αὐτὸν ἐνθουσιαστικαῖς ἐμπεισίαις, ἐκείρους τε ἔκτεινε, καὶ αὐτὸς ἐτίτρωσκετο· προεμπλήσας δὲ τὸν θυρὸν τῷ θόρῳ τῶν ἐχθρῶν, ἀφίησι τὴν ψυχὴν. 8. Ἀριστομένης δὲ ἀπὸ τῆς μάχης ὀπίσω τοὺς Μεσσηνίους ἀνεκάλει, πλὴν ὅσοι κατὰ ἀνδραγαθίαν αὐτῷ προσεμάχοντο· τούτους δὲ εἶα κατὰ χάριν μένειν. τοῖς δὲ λοιποῖς προσέταξε τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα ἐντὸς τῆς τάξεως ἔχοντας ἐπακολονθεῖν, ἥπερ ἂν αὐτὸς παρέχεται διέξοδον. καὶ τούτων μὲν τοῖς τελευταίῃς Γόργον καὶ Μάρτυκλον ἐπίστησεν ἄρχοντας· αὐτὸς δὲ ἀναδραμὼν ἐς τοὺς προετιγμένους, τῆς τε κεφαλῆς τῶν νεύματι καὶ τοῦ δόρατος τῇ κινήσει δῆλος ἦν διέξοδόν τε αἰτούμενος, καὶ ἀποχωρεῖν ἤδη βεβουλευμένος. τῇ τε οὖν Ἑμπεράμῳ καὶ Σπαρτιατῶν τοῖς παροῦσι δεῖναι τοὺς Μεσσηνίους ἤρεσκε, μηδὲ λυσσῶντας ἀνθρώπους καὶ ἐς τὸ ἴσχατον ἀπονοίας ἦκοντας ἐξαγροῦναι πέρα. καὶ ἕμα οὕτω σφᾶς ποιεῖν Ἐκκτος ὁ μάντις ἐκέλευεν.

C A P V T XXII.

Arcades Messenios Ira expulsos ad Lycæum montem benevole excipiunt — Aristomenes, qui Spartæ invadendæ consilium capit et perficere parat, ab Aristocrate denuo proditur — Aristocratis prodicione indicata, Arcades illum lapidibus conficiunt.

Οἱ δὲ Ἀρκάδες παραυτίκα τε τὴν κατάληψιν ἐπε-
θάνοντο τῆς Εἰρας, καὶ αὐτίκα τὸν Ἀριστοκράτην
ἐκέλευον σφᾶς ἄγειν, ὡς ἡ σώποντας Μεσσηνίους, ἢ
σὺν αὐτοῖς ἀπολουμένους. ὃ δὲ ὅτε ἐκ τῆς Λακεδαι-
μονος δεδεγμένος δῶρα, οὔτε ἄγειν ἤθελεν, εἰδέναι τε
ἔφασκεν οὐδένᾳ εἶναι Μεσσηνίων, ὅτι καὶ ἀμνηστύν,
ὄντα ὑπόλοιπον. τότε δὲ ὡς σαφέστερον ᾔσθάνοντο
περιόντας καὶ ἐκλείπειν τὴν Εἰραν βιβλικομένους, αὐ-
τοὶ μὲν περὶ τὸ ὄρος σφᾶς τὸ Ἀνχαιὸν ἑμῆλλον ὑπο-
δέξασθαι, προετοιμασάμενοι καὶ ἐσθῆτα καὶ σιτία·
ἄνδρας δὲ τῶν ἐν τέλει πέμπουσι παραμυθεῖσθαι τε
τοὺς Μεσσηνίους, καὶ ἡγεμόνας τῆς πορείας ἄμα γε-
νέσθαι. καὶ τοὺς μὲν, ὡς ἐς τὸ Ἀνχαιὸν ἀνελθόν-
τας, ἐξενίζον, καὶ τὰ ἄλλα εὐνοϊκῶς περιεῖπον οἱ Ἀρ-
κάδες, κατανέμειν τε ἐς τὰς πόλεις ἠθελον καὶ ἀνα-
δάσασθαι δι' ἐκείνους τὴν γῆν. 2. Ἀριστομένει δὲ ὃ τε
οἶκος διαρπαζομένης τῆς Εἰρας, καὶ τὸ μῖσος τὸ ἐς
τοὺς Λακεδαιμονίους βούλευμα παρίσθησι τοιόνδε.
πεντακοσίους τῶν Μεσσηνίων, οὓς μάλιστα ἠπίστατο
αὐτῶν ἀφειδῶς ἔχοντας, ἑποκρίνας ἀπὸ τοῦ πλήθους,
ἤρετο σφᾶς ἐν ἐπηκῶν τῶν τε ἄλλων Ἀρκάδων καὶ Ἀ-
ριστοκράτους, ὅτε ὄντα προδύτην οὐκ εἰδὼς (ἀνα-
δρῆν γὰρ καὶ ὑπὸ δειλίας φυγεῖν τότε ἤδη καὶ Ἀρι-
P. 45 II. E

στοκράτη τῆς μάχης, καὶ οὐ διὰ κακίαν οὐδεμίαν, ἐδόξαζεν αὐτόν, ὥστε ἐναντίον καὶ τούτου τοὺς πεντακοσίους ἦρετο), εἰ τιμωροῦντες τῇ πατρίδι ἀποθνήσκουσιν σὺν αὐτῷ ἐθέλησουσι. φαιμένον δὲ ἐθέλειν, ἀπειγύμενον τὸ πᾶν, ὥς πάντως τῆς ἐπιούσης ἐσπέρας ἐπὶ τὴν Σπάρτην ἄγειν μέλλοι. Λακεδαιμονίων γὰρ τότε δὴ μάλιστα ἐς τὴν Εἴρην ἀπῆσαν οἱ πολλοὶ, καὶ ἄλλοι τε ἐπιφοίτων φέροντες καὶ ἄγοντες τὰ Μεσσηνίων. καὶ ἦν μὲν ἐλεῖν τὴν Σπάρτην καὶ κατασχεῖν δυνήσῳμεν, ἔφασκεν ὁ Ἀριστομένης, ἐστὶν ἡμῖν ἀποδόντας Λακεδαιμονίους τὰ ἐκείνων, κομίσασθαι τὰ οἰκεία· ἁμαρτάνοντες δὲ, ὁμοῦ ἀποθανοῦμεθα γε, μνήμης καὶ τοῖς ἔπειτα ἄξια ἐργασάμενοι. ταῦτα εἰπόντος, τὸν Ἀρκάδων ὅσον τριακόσιοι μετέχειν καὶ αὐτοὶ τοῦ τολμήματος ἤθελον. καὶ τότε μὲν ἐπείχοντῆς ἐξόδου· τὰ γὰρ ἱερὰ ἐρίγνετο αὐτοῖς οὐ κατὰ γνώμην. 3. Τῇ δὲ ἐπιούσῃ τὸ τε ἀπόρρητον ἔγνωνσαν σφῶν τοὺς Λακεδαιμονίους προπεπυσμένους, καὶ αὐτοὶ δεύτερον ὑπὸ Ἀριστοκράτους προειδομένοι. τὰ γὰρ τοῦ Ἀριστομένου βουλευμάτων ἀντίκα ὁ Ἀριστοκράτης ἐγγράψας βιβλίῳ, καὶ τὸ βιβλίον ἐπιθεὶς τοῖς οἰκειῶν, ὃν ἡπίστατο ὄντα εὐνοῦσιαιον, παρὰ Ἀνάξανδρον ἀπέστειλεν ἐς Σπάρτην. ἐπακρόντα δὲ τὸν οἰκείην λοχῶσιν ἄνδρες τῶν Ἀρκάδων, διάφοροι καὶ πρότερον τῷ Ἀριστοκράτει, σχόντες δ' ἔτι καὶ ὑποπτον τότε ἐς αὐτόν. λοχήσαντες δὲ τὸν οἰκείην ἐπανάγουσιν ἐς τοὺς Ἀρκάδας, καὶ ἐπιδείκνυνον ἐς τὸν δῆμον τὰ ἀνταπεσταλμένα ἐκ Λακεδαιμονος. ἐπίστυλλεν τε ὁ Ἀνάξανδρος, φυγὴν τε αὐτῷ τὴν πρότερον ἀπὸ τῆς

Μεγάλῃς Τάφρου φήμενος οὐκ ἀνόνητον ἐκ Λακεδαιμονίων γενέσθαι· προσέσεσθαι δέ οἱ χάριν καὶ τῶν ἐν τῷ παρόντι μηνυμάτων. 4. Ὡς δὲ ἀπηγγέλη ταῦτα ἐς ἅπαντας, αὐτοὶ τε τὸν Ἀριστοκράτην ἐβαλλον οἱ Ἀρκαῖδες, καὶ τοῖς Μεσσηνίοις διεκελεύοντο· οἱ δὲ ἐς τὸν Ἀριστομένην ἀπέβλεπον, καὶ ὁ μὲν ἐς τὴν γῆν ἀφορῶν ἔκλειε, τὸν δὲ Ἀριστοκράτην οἱ Ἀρκαῖδες καταλιθώσαντες, τὸν μὲν τῶν ὄρων ἐκτὸς ἐβαλλουσιν ἄταφον, στήλην δὲ ἀνέθεσαν ἐς τὸ τέμενος τοῦ Λυκαίου λέγουσαν·

Πάντως ὁ χρόνος εὖρε δίκην ἀδίκῳ βασιλεῖ,
 Εὖρε δὲ Μεσσηνίης σὺν Αἰὶ τὸν προδότην
 Ῥηϊδίως, χαλεπὸν δὲ λαθεῖν θεὸν ἄνδρ' ἐπίορκον.
 Χαῖρε Ζεῦ βασιλεῦ, καὶ σῶου Ἀρκαδίαν.

CAPUT XXIII.

Messeniorum superatorum alii in Hilotarum numerum referuntur, alii Cyllenem se recipiunt, et coloniae deducendae consilium capiant — de tempore secundi belli Messenici finiti — Anaxilas, Rhegii in Italia tyrannus, Messenios arcessit et in Siciliam traducit — Messenii cum Rheginis Zancleas superant, et cum his iuncti urbem Zanclem incolunt, quam Messenen appellant — de Hercule Manticlo.

Τῶν δὲ Μεσσηνίων ὁ πόσις περὶ τὴν Εἴραν ἢ καὶ ἐτέρῳθι πον τῆς Μεσσηνίας ἐγκατελείφθησαν, τοῦτους μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι προσέειμαν ἐς τὸ Εἰλωτικόν· Πύλιοι δὲ καὶ Μοθωναῖοι καὶ ὅσοι τὰ παραθαλάσσια ὤκουν, ναυαῖν ὑπὸ τὴν ἄλωσιν τῆς Εἴρας ἀπαίρουσιν ἐς Κυλλήνην τὸ ἐπίνειον τὸ Ἡλείων. ἐκεῖθεν δὲ παρὰ τοὺς ἐν Ἀρκαδίᾳ Μεσσηνίους ἀπέστελλον,

ἐθελόντες κοινῷ στόλῳ χώραν, ἐνθα οἰκήσουσιν
 ἀναζητεῖν, καὶ Ἀριστομένην ἐκέλευον ἡγήσασθαι σφί
 σιν ἐς ἀποικίαν. ὃ δὲ αὐτὸς μὲν ἕως ἂν περιῇ, πο
 λεμήσειν Λακεδαιμονίοις ἔπασκεν, ἐπίστασθαι δὲ
 ἀκριβῶς, ὥς αἰεὶ τι ἀναφύσεται τῇ Σπάρτῃ δι' αὐ
 τοῦ κακόν· ἐκείνοις δὲ Γόργον καὶ Μάντικλον ἰδοῦ
 καν ἡγεμόνας. ὃ δὲ Εὐεργετίδας ἐς μὲν τὸ Λύκαιον
 σὺν τοῖς ἄλλοις Μεσσηνίοις καὶ αὐτὸς ἀπεχώρησεν
 ἐκεῖθεν δὲ, ὥς ἴωρα τὸ βούλευμα διαπεπτωκός το
 ῦ Ἀριστομένη ἐς τὴν κατάληψιν τῆς Σπάρτης, ἀνα
 πύσας τῶν Μεσσηνίων ὥς πεντήκοντα, ἐπίνειαι
 ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐς τὴν Εἵρην, καὶ ἐντυχὼν
 διαρπάζουσιν ἔτι, τὰ ἐπινίκια πένθος σφίσιεν ἐπαίη
 σεν· καὶ τὸν μὲν ἐνταῦθα ἐπιλαμβάνει τὸ χρεῶν
 Ἀριστομένης δὲ ὡς τοὺς ἡγεμόνας τοῖς Μεσσηνίοις
 ἐπέταξεν ἐς Κυλλήνην, ὅστις ἐθέλοι μετέχειν τῇ
 ἀποικίᾳ. καὶ μετέσχον ἅπαντες, πλὴν εἰ γῆρας τινα
 ἀπέργεν, ἢ μηδὲ εὐπορῶν εἵχεν ἐς τὴν ἀποδημίαν
 οὔτοι δὲ αὐτοῦ κατέμειναν παρὰ τοῖς Ἀρκάσι.
 2. Ἐάλω δὲ ἡ Εἴρη, καὶ ὁ πόλεμος ὁ δεύτερος Λα
 κεδαιμονίων καὶ Μεσσηνίων τέλος εἵχεν, Ἀθηναῖοι
 ἄρχοντας Ἀντισθέτους, ἔπει πρῶτοι τῆς ὀγδόης τ
 καὶ εἰκοστῆς ὀλυμπιάδος, ἣν ἐνίκαι Χιῶνις Λάκων
 ὥς δὲ ἐς τὴν Κυλλήνην οἱ Μεσσηνιοὶ συνελέχθησαν
 τὸν μὲν παρόντα χειμῶνα ἔδωκεν αὐτῶν χειμάζειν
 καὶ τὴν ἀγορὰν σφίσι καὶ χρήματα οἱ Ἥλείοι παρεῖ
 χον. ἅμα δὲ τῷ ἥρῳ ἐβουλευάτο, ποῖ χρὴ σταλῆναι
 γινῶμαι δὲ ἦσαν, Γόργον μὲν, Ζάκυνθον τὴν ὑπὲρ
 Κεφαλληνίας κατελαβόντας, καὶ νησιώτας ἀντι

ἡττειρωτῶν γενομένους ναυαῖν ἐς τὰ παρορθαλίεσσα
 τῆς Λακωνικῆς ἐπιπλέοντας, κακοῦν τὴν γῆν.
 Μάντικλος δὲ ἐκέλευε Μεισσήνης μὲν καὶ τοῦ Λακι-
 δαιμονίων ἐχθους λαβεῖν λήθην, πλεύσαντας δὲ ἐς
 Σαρδοῶν, κτήσασθαι μεγίστην τε νῆσον καὶ εὐδαιμο-
 νίαν πρώτην. 3. Ἐν τούτῳ δὲ Ἀναξίλας πρὸς
 τοὺς Μεισσηρίους ἀπέστειλεν ἐς Ἰταλίαν καλῶν. ὁ δὲ
 Ἀναξίλας ἐτυράννει μὲν Ῥηγίον, τέταρτος δὲ ἀπόγο-
 υς ἦν Ἀλκιδαμίδαν. μετῴκησε δὲ Ἀλκιδαμίδας ἐκ
 Μεισσήνης ἐς Ῥήγιον μετὰ τὴν Ἀριστοδήμου τοῦ βα-
 σιλέως τελευτήν καὶ Ἰθώρης τὴν ἄλωσιν, αὐτός οὖν
 ὁ Ἀναξίλας τοὺς Μεισσηρίους μετεπέμπετο, ἐλθοῦσά
 τε ἔλεγεν, ὡς Ζαγκλαῖοι διάφοροι μὲν εἰσιν αὐτῷ, χώ-
 ραν δὲ εὐδαιμόνα καὶ πόλιν ἐν καλῷ τῆς Σικελίας
 ἔχουσιν· ἃ δὴ σφίσιν ἐθέλειν ἔφη συγκυτεργασάμε-
 νος δοῦναι. πρᾶσιμένων δὲ τῶν λόγον, οὕτως Ἀνα-
 ξίλας διεβίβασεν ἐς Σικελίαν αὐτοὺς. Ζύγκλην δὲ
 αὐτὸ μὲν ἐξαρχῆς κατέλαβον λησται, καὶ ἐν ἐρήμῳ τῇ
 γῇ τειχίσαντες ὅσον περὶ τὸν λιμένα, δομητηρίῳ
 πρὸς τὰς καταδρομας καὶ ἐς τοὺς ἐπίπλους ἐχρῶντο.
 ἡγεμόνες δὲ ἦσαν αὐτῶν Κραταιμένης Σάμιος, καὶ
 Περιήρης ἐκ Χαλκίδος. Περιήρει δὲ ὑστερον καὶ
 Κραταιμένει καὶ ἄλλους ἐπαγαγέσθαι τῶν Ἑλλήνων
 ἔδοξε οἰκήτορας. 4. Τότε δὲ τοῖς Ζαγκλαῖοις ὅτε
 Ἀναξίλας ναυαῖν ἀνταναγομένους ἐτίκησε, καὶ οἱ
 Μεισσηῖνοι μάχῃ πεζῇ. Ζαγκλαῖοι δὲ κατὰ γῆν τι
 ὑπὸ Μεισσηρίων, καὶ ναυαῖν ἡμᾶ ἐκ θαλάσσης ὑπὸ
 Ῥηγίων πολιορκούμενοι, καὶ ἀλισχομένου σφίσιν
 ἤδη τοῦ πύργου, ἐπὶ τε βοιωτὸς θείων καὶ πρὸς τὰ

ἰσὰ φεύγουσιν. Ἀναξίλας μὲν οὖν τοῖς Μεσσηνίοις
 παρεκλεύετο, τοὺς τε ἐκτεύοντας Ζαγκλαίων ἀπο-
 κτείνειν, καὶ τοὺς λοιποὺς γυναῖξιν ὁμοῦ καὶ παισὶν
 ἀνδραποδίσασθαι. Γόργος δὲ καὶ Μάντικλος πα-
 ρητοῦντο Ἀναξίλαν, μὴ σφᾶς ὑπὸ συγγενῶν ἀνδρῶν
 πεπονθότας ἀνόσια, ὅμοια αὐτοὺς ἐς ἀνθρώπους
 Ἕλλητας ἀναγκάσαι δοῦναι. μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη τοὺς
 Ζαγκλαίους ἀνίστασαν ἀπὸ τῶν βοιμῶν, καὶ ὄρκους
 δόντες, καὶ αὐτοὶ παρ' ἐκείνων λαβόντες, ὥκησαν
 ἀμφοτέρω κοινῇ. ὄνομα δὲ τῇ πόλει μετέθεσαν
 Μεσσηνήν ἀντὶ Ζάγκλης καλεῖσθαι. 5. Ταῦτα δὲ ἐπὶ
 τῆς ὀλυμπιάδος ἐπρίχθη τῆς ἐνάτης καὶ εἰκοστῆς,
 ἣν Χιώνος Λάκων τὸ δεύτερον ἐνίκα, Μιλτιάδου παρ'
 Ἀθηναίοις ἄρχοντος. Μάντικλος δὲ καὶ τὸ ἱερόν
 Μεσσηνίοις τοῦ Ἡρακλέους ἐποίησε. καὶ ἔστιν ἐκτὸς
 τείχους ὁ θεὸς ἰδρυμένος, Ἡρακλῆς καλούμενος Μάν-
 τικλος· καθάπερ καὶ Ἀμμων ἐν Αἰθῶν, καὶ ὁ ἐν
 Βαβυλῶνι Βῆλος, ὁ μὲν ἀπὸ ἀνδρός Αἰγυπτίου Βῆ-
 λου τοῦ Αἰβύης ὄνομα ἔσχεν, Ἀμμων δὲ ἀπὸ τοῦ
 ἰδρυσαμένου ποιμένος. Μεσσηνίοις μὲν οὖν τοῖς
 φεύγουσιν ἐγγόνει πέρας τῆς ἄλης.

C A P V T XXIV.

*Aristomenes, sorore et filiabus in matrimonium
 datus, Rhodum concedit et ibi moritur — Messenis
 inter Iliotas relati deficiunt et in montem Ithomen
 secedunt — Messeniis certis conditionibus ex Itho-
 ne abire iussis Athenienses Naupactum inhabitan-
 dam dunt.*

Ἀριστομένης δὲ ὡς τὴν ἡγεμονίαν ἀπέλατο τῶν ἐς
 τὴν ἀπαικίαν στελλομένων, τὰς θυγατέρας τὴν πρῶ-

σβυτάτην, καὶ τὴν ἐπὶ ταύτῃ, καὶ Ἀγναγόραν τὴν
 ἡδελφὴν, τὴν μὲν Θάρυκι ἐς Φιγαλίαν, Δαμοθοῖδαν
 δὲ Αἰπυράτῃ καὶ Ἡραμεῖ Θεοπόμπῃ τὰς θυγατέρας
 συνώκησεν. αὐτὸς δὲ ἀφικόμενος ἐς Δελφοὺς, ἐχρήτο
 τῷ θεῷ· καὶ τὸ μὲν τῷ Ἀριστομένει γενόμενον μὲν-
 τεῖμα οὐ λέγεται. Δαμαγῆτῳ δὲ Ῥοδίῳ βασιλεύοντι
 ἐν Ἰαλυσῷ, τότε δὲ ἤκοντι παρὰ τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ
 ἐρωπῶντι, ὑπόθεν ἀγαγέσθαι καὶ γυναικα, ἔχρησεν
 ἡ Πυθία θυγατέρα ἀνδρὸς τῶν Ἑλλήνων τοῦ ἀρί-
 στοι λαβεῖν. ὁ δὲ (ἦν γὰρ καὶ τρίτῃ τῷ Ἀριστομένει
 θυγατρί) γαμεῖ ταύτην, Ἑλλήνων τῶν τότε ἐκείνον
 μακρῷ δὴ τινι ἄριστον νομίζων. Ἀριστομένης δὲ ἐς
 μὲν τὴν Ῥόδον ἀφίκετο σὺν θυγατρί· ἐκεῖθεν δὲ ἔς
 τε Σάρδεϊς ἐνανθεῖ πρὸς Ἀρδυν τὸν Γύγου, καὶ ἐς
 Ἑκβάτανα τὰ Μηδικὰ ἀναβῆναι πρὸς τὸν βασιλεῖα
 Φραόρτην· ἀλλὰ γὰρ πρότερον τούτων συνέπεισεν
 ἀποθανεῖν αὐτῷ νοσήσαντι. οὐ γὰρ ἔδει συμφορὰν
 οὐδὲμίαν Ἀκακιδαιμονίοις εἶναι ἐξ Ἀριστομένους γενέ-
 σθαι. τελευτήσαντι δὲ αὐτῷ Δαμαγῆτος καὶ οἱ Ῥό-
 διοι μνημᾶ τε ἐπιφανὲς ἐποίησαν, καὶ ἔνεμον ἀπὸ
 ἐκείνου τιμὰς. τὰ μὲν δὲ λεγόμενα ἐς τοὺς Διαγορί-
 δας καλουμένους ἐν Ῥόδῳ, γεγονότας δὲ ἀπὸ Δια-
 γόρου τοῦ Δαμαγῆτου τοῦ Δωρείως τοῦ Δαμαγῆτου
 τε καὶ τῆς Ἀριστομένους θυγατρὸς, παρήκα, μὴ οὐ
 κατὰ καιρὸν δοκοῖν γράφειν. 2. Ἀκακιδαιμόνιοι δὲ
 τότε ὥς ἐπεκράτησαν τῆς Μεσσηνίας, τὴν μὲν ἄλλην,
 πλὴν τῆς Ἀσινάλων, αὐτοὶ διελάγχανον, Μοθώων
 δὲ Ναυπλιῶνιν ἐδίδοσαν ἐκπεπτωκόσιν ἐκ Ναυπλίας
 ἱναγχος ὑπὸ Ἀργείων. Μεσσηνίων δὲ τοὺς ἐγκατα-

λειφθέντας ἐν τῇ γῇ, συντελοῦντας κατὰ ἀνάγκην εἰς
 τοὺς εἰλωτας, ἐπέλαβεν ἀπὸ Λακεδαιμονίων ὕπερος
 ἀποστῆναι κατὰ τὴν ἐνάτην ὀλυμπιάδα καὶ εἰκοστήν,
 ἣν Κορίνθιος ἐνίκυ Ζενοφῶν, Ἀρχιμήδους Ἀθήνησιν
 ἄρχωντος. ἀπέστησαν δὲ καιρὸν τοιόνδε εὐρόντις.
 Λακεδαιμονίων ἄνδρες ἀποθανεῖν ἐπὶ ἐγκλήματι ὅτε
 δὴ καταγνωσθέντες, ἰκέται καταφεύγουσιν εἰς Ταΐνα-
 ρον. ἐντεῦθεν δὲ ἡ ἀρχὴ τῶν ἐφόρων ἀπὸ τοῦ βωασϋ-
 σφῆς ἀποσπάσασα ἀπέκτεινε. Σπαρτιάταις δὲ ἐν οὐδε-
 νὶ λόγῳ θεμένοις τοὺς ἰκέτας ἀπήντησεν ἐκ Ποσειδῶνος
 μήνιμα, καὶ σφισιν εἰς ἔδαφος τὴν πόλιν πᾶσαν κα-
 τέβαλεν ὁ θεός. ἐπὶ δὲ τῇ συμφορᾷ ταύτῃ καὶ τῶν
 εἰλωτῶν ὅσοι Μεσσηνίαι τὸ ἀρχαῖον ἦσαν, εἰς τὸ ὄρος
 τὴν Ἰθώμην ἀπίστησαν. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἄλλα τι
 μετεπείμποντο συμμαχικὰ ἐπ' αὐτοὺς, καὶ Κίμωννα
 τὸν Μιλτιάδου προὔξονόν σφισιν ὄντα, καὶ Ἀθηναίων
 δύναμιν, ἄρικομένους δὲ τοὺς Ἀθηναίους ὑποπτεῦ-
 σαι δοκοῦσιν, ὥς τάχα νειωτέρισσοντας, καὶ ὑπὸ τῆς
 ὑποψίας ἀποπέμψασθαι μετ' οὐ πολὺ ἐξ Ἰθώμης.
 3. Ἀθηναῖοι δὲ τὴν εἰς αὐτοὺς τῶν Λακεδαιμονίων
 ὑπόνοιαν συνέντες, Ἀργείοις τε φίλοι δι' αὐτὸ ἐγέ-
 νοντο, καὶ Μεσσηνίων τοῖς ἐν Ἰθώμῃ τολμορχουμέ-
 νοις ἐκπεσοῦσιν ὑποσπόνδοις, ἔδωσαι Ναύπακτον,
 ἀφελόμενοι Λοκροὺς τοὺς πρὸς Αἰτωλίαν καλουμένους
 Ὀξύλας. ταῖς δὲ Μεσσηνίοις παρέρχεν ἀπελθεῖν ἐξ
 Ἰθώμης τοῦ τε χωρίου τὸ ἐχυρὸν, καὶ ἅμα Λακεδαι-
 μονίοις προεῖπεν ἡ Πυθία, ἣν μὲν εἶναι σφισι δί-
 κην, ἁμαρτοῦσιν εἰς τοῦ Διὸς τοῦ Ἰθωμάτα τὸν ἰκέ-
 την. ἐπόσπονδοι μὲν ἐκ Πελοποννήσου τούτων εἴ-
 νεκα ἀφείδθησαν.

CAPVT XXV.

Messenii Naupactum incolentes Oeniadis in Acarnania bellum inferunt, eorumque urbem capiunt — proximo anno Acarnanes omnes aggrediuntur Messenios, qui Oeniadis sunt — Messenii proelium committunt cum Acarnanibus — obsidentur et urbe relicta Naupactum se recipiunt.

Ἐπὶ δὲ ἔσχον τὴν Ναύπακτον, οὐκ ἀπέχρη πόλιν τε αὐτοῖς καὶ χώραν εἰληφέναι παρ' Ἀθηναίων, ἀλλὰ σφᾶς πόδος εἶχεν ἰσχυρὸς χερσὶ ταῖς αὐτῶν φατῆραι λόγου τι κερτημένους ἄξιον. καὶ (ἡπίσιαντο γὰρ Οἰνιάδας Ἀκαρνάνων γῆν τε ἔχοντας ἄγαθὴν, καὶ Ἀθηναίοις διαφόρους τὸν πάντα ὄντας χρόνον) στρατεύουσιν ἐπ' αὐτούς. ὄντις δὲ ἀριθμῷ μὲν αὐτῶν πλείους, ἄρετῃ δὲ καὶ πολὺ ἀμείνους ὄντις τῇ σφετέρᾳ, νικῶσι, καὶ ἐπολιόρουσι κατακεκλεισμένους ἐς τὸ τεῖχος. τὸ δὲ ἐντιῦθαι, οὐ γὰρ τι τῶν τοῖς ἀνθρώποις εὐρημένων ἐς πολιτορκίαν οἱ Μεσσηνιοὶ παρέσαν, ἀλλὰ καὶ κλέμακας προστιθέντες ἐπειρῶντο ὑπερβαίνειν ἐς τὴν πόλιν, καὶ ὑπὸ ρυσσὸν κάτωθεν τὸ τεῖχος, μηχανήματά τε, ὅποια ἐνῆν δι' ὀλίγου παρασκευάσασθαι, προσεπαχύνοντες, αἰεὶ τι ἤριπον. δεισαντες δὲ οἱ ἔνδον, μὴ ἀλούσης τῆς πόλεως αὐτοὶ τε ἀπὸ λωπῆται, καὶ αἱ γυναῖκες σφισι καὶ οἱ παῖδες ἐξαιδρεποδισθῶσιν, εἴλοντο ἀπελθεῖν ὑπὸ σπονδαί, καὶ ἐν αὐτὸν μὲν μάλιστα οἱ Μεσσηνιοὶ κατέσχον τὴν πόλιν, καὶ ἐνέμοντο τὴν χώραν. 2. Τῷ δὲ ἔτι τῷ ὑστέρῳ δυνάμει οἱ Ἀκαρνᾶνες ἀπὸ πιασῶν συλλέξαντες τῶν πόλεων, ἐβουλευόντο ἐπὶ τὴν Ναύπακτον στρατεύειν. καὶ τοῦτο μὲν ἀπέδοξεν αὐτοῖς, τὴν τε

πορείαν ὁρῶσιν, ὅτι εἰσέσθαι διὰ Αἰτωλῶν ἐμὴν
 πολεμίων αἰεὶ ποτε ὄντων· καὶ ἅμα τοὺς Ναυπα-
 κτίους κακτῆσθαι τι ναυτικὸν ὑπώπτευσον, ὥσπερ γὰρ
 καὶ εἶχον· ἐπικρατοῦντων δὲ ἐκείνων τῆς θαλάσσης,
 οὐκ ἐνεῖναι κατεργάσασθαι μέγα, οὐδὲ στρατῷ πιεῖν.
 μετεβουλευέτο δὲ δὴ σφισι, καὶ αὐτίκα ἐπὶ Μισση-
 νίοις τρέπονται τοὺς ἐν Οἰνιάδαις. καὶ οἱ μὲν ὡς
 πολιορκήσοντες παρσκευάζοντο· οὐ γάρ ποτε ὑπε-
 λάμβανον ἄνδρας αὐτως ὀλίγους ἐς τοσοῦτον ἀπο-
 νοίας ἦξιν, ὡς μαχέσασθαι πρὸς τὴν Ἀκαρνανίων
 ἀπάντων στρατιάν. οἱ δὲ Μισσηνιοὶ προητοιμα-
 σμένοι μὲν καὶ σῖτον καὶ τὰ ἄλλα ἦσαν, ὁπόσα εἰκὸς
 ἦν, πολιορκίας πειρῆσεσθαι μακροτέρως ἐλπίζοντες·
 παρίστατο δὲ σφισι πρὸ τῆς μελλούσης πολιορκίας
 ἄγωνα ἐκ τοῦ φανεροῦ ποιήσασθαι, μηδὲ ὄντας
 Μισσηνίους, οἱ μηδὲ Ἀκαεδαίμονίων ἀνδρῶν, τύχη
 δὲ ἡλαττώθησαν, καταπεπληχθαι τὸν ἥκοντα ὄχλον
 ἐξ Ἀκαρνανίας. τὸ τε Ἀθηναίων ἐν Μαραθῶνι ἔργον
 ἀντιμνησκοντο, ὡς μυριάδες τριάκοντα ἐφθάρησαν
 τῶν Μήδων ὑπὸ ἀνδρῶν οὐδὲ ἐς μυρίους ἀριθμόν.
 3. Καθίσταντό τε δὴ τοῖς Ἀκαρνανῶσιν ἐς ἄγωνα, καὶ
 ὁ τρόπος λέγεται τῆς μάχης γενέσθαι τοιούτου. οἱ μὲν,
 αἵτε πλήθει προέχοντες πολὺν, οὐ χαλεπῶς περιέβαλ-
 λον τοὺς Μισσηνίους, πλὴν ὅσον αἱ πύλαι τε ἀπείρ-
 γον κατὰ νότον τοῖς Μισσηνίοις γιγνόμεναι, καὶ οἱ
 ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς σφετέροις προθύμως ἀμύνον-
 τες· ταύτῃ μὲν δὴ μὴ περισχεθῆναι σφῶς ἐκώλυε· τὰ
 δὲ πλευρὰ ἀμφοτέρωθεν ἐκυκλώσαντο αὐτῶν οἱ Ἀκαρ-
 νᾶνες, καὶ ἐσηκόντιζον πανταχόθεν. οἱ δὲ Μισση-

νιοι συνεστραμμένοι μετ' ἀλλήλων, ὅποτε ἄθροοι τοῖς Ἀκαρνῶσιν ἐμπέσοιεν, ἐτάρασσον μὲν τοὺς κατὰ ταῦτ' ἑστηκότας, καὶ ἐφόρευόν τε αὐτῶν καὶ ἐτίτρωσκον πολλοὺς· τελέαν δὲ οὐκ ἐδύναντο ἐργάσασθαι φυγὴν. ὅπου γάρ τῃς τάξεως αἰσθαιντο τι οἱ Ἀκαρνῆες τῆς αὐτῶν ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων διασπώμενον, κατὰ τοῦτο ἀμύνοντες τοῖς βιαζομένοις αὐτῶν, ἀνείργον τοὺς Μεσσηνίους ἐπικρατοῦντες τῷ πλήθει. οἱ δὲ ὅποτε ἀνακοπεῖν, κατ' ἄλλο αὖθις πειρώμενοι διακῶσαι τὴν Ἀκαρνάνων φάλαγγα, τὸ αὐτὸ ἄν' ἔπασχον· ὅτῳ μὲν προσβάλλοιεν, διέσειόν τε καὶ τροπὴν ἐπὶ βραχὺ ἐποιοῦν, περιρρέοντων δὲ αὖθις κατὰ τοῦτο σπουδῇ τῶν Ἀκαρνάνων, ἀπετρέποντο ἔκοντες. 4. Γενομένου δὲ ἰσορρόπου τοῦ ἀγῶνος ἄχρις ἑσπέρας, καὶ Ἀκαρνῶσιν ὑπὸ τὴν ἐπιούσαν νύκτι ἐπιλευθύσης δυνάμειος ἀπὸ τῶν πόλεων, οὕτω τοῖς Μεσσηνίοις περιειστῆκει πολιορκία. καὶ ὑλῶναι μὲν κατὰ κράτος τὸ τεῖχος, ἢ ὑπερβάντων τῶν Ἀκαρνάνων, ἢ καὶ ἀπολιπεῖν βιασθεῖσιν αὐτοῖς τὴν φρουρὰν, δέος ἦν οὐδέν· τὰ δὲ ἐπιτήδειά σφισι πάντα ὁμοίως ὀγδόῃ μηνὶ ἐξανήλωτα. ἐς μὲν δὴ τοὺς Ἀκαρνῆας ἐχρῶντο ἀπὸ τοῦ τείχους χλευασίᾳ, μὴ σφῶς τὰ σιτία προδοῦναι ποτε ἂν, μηδὲ ἐς τὸ ἔτος δέκατον πολιορκουμένους· αὐτοὶ δὲ περὶ ὕπνον πρῶτον ἐξελθόντες ἐκ τῶν Οἰνιάδων, γενομένης τοῦ δρασμοῦ σφῶν ταῖς Ἀκαρνῶσιν αἰσθήσεως, καὶ ἐς μάχην ἀναγκασθέντες ἀφικέσθαι, περὶ τριακοσίους μὲν ἀποβάλλουσι, καὶ πλείους ἔτι αὐτοὶ τῶν ἐναντίων καταργάζονται. τὸ δὲ πολὺ αὐτῶν διακρίπτονται διὰ

τῶν Ἀκαρνανῶν, καὶ ἐπιλαμβανόμενοι τῆς Αἰτωλῶν
ἐχόντων σφίσιν ἐπιτηδείας, ἐς τὴν Ναύπακτον ἀνα-
σώζονται.

CAPVT XXVI

*Messenii odium in Lacedaemonios praecipue in
bello Peloponnesiaco exserunt — a Lacedaemoniis
Naupacto eiciuntur et in Siciliam ac Rhegium,
plurimi ad Euesperitas Libyae abeunt — Messeniis
reditus in Peloponnesum portenditur — post pu-
gnam ad Leuctra Messenii a Thebanis in Pelopon-
nes. revocantur — Epraminonidae somnium de re-
gione Messeniis revocatis assignanda — Epiteles
somnia monitus Aristomenis depositum*

(*vid. C. XX.*) reperit.

Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, τὸν τε ἄλλον χρόνον ἐνέκειτο
σφίσι τὸ ἐς Λακεδαιμονίους μῖσος, καὶ τὴν ἔχθραν
ἐς αὐτοὺς μάλιστα ἐπεδείξαντο ἐπὶ τοῦ γενομένου
Πελοποννησίου πρὸς Ἀθηναίους πολέμου. τὴν τε
γὰρ Ναύπακτον ὁμητήριον ἐπὶ τῇ Πελοποννήσῳ
παύοντο, καὶ τοὺς ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ Σπαρτιατῶν
ἀποληφθέντας Μεσσηνίων σφενδονῆται τῶν ἐκ Ναυ-
πάκτου συνεξείλον. 2. Ἐπεὶ δὲ τὸ πταῖσμα ἐγένετο
Ἀθηναίων ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς, οὕτω καὶ ἐκ Ναυπά-
κτου ἐκβάλλουσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς Μεσσηνίους
ναυσὶν ἐπικρατοῦντες, οἱ ἐς Σικελίαν τε πρὸς τοὺς
συγγενεῖς καὶ ἐς Ῥήγιον ἐστάλησαν· τὸ πλεῖστον δὲ
αὐτῶν ἔς τε Αἰβύνην ἀφίκετο, καὶ Αἰβύνης ἐς Εὐ-
σπερίαν. οἱ γὰρ Εὐσπερῆται πόλεμον κακωθέντες
ὑπὸ βαρβάρων προσοίκων, πάντα τινὰ Ἕλληνα ἐπι-
καλοῦντο σύντοκον. ἐς τοὺτους τῶν Μεσσηνίων τὸ
πολὶ ἀπώρησαν. ἡγετιῶν δὲ σφίσις ἦν Κόμων, ὅς

καὶ περὶ τὴν Σφακτηρίαν ἐστρατήγησεν αὐτοῖς.
 3. Ἰνίαντι δὲ πρότερον, ἢ κατορθῶσαι Θηβαίους
 τὰ ἐν Αἰνυκτροῖς, προσήμεινεν ὁ δαίμων Μεσση-
 νίοις τὴν ἐς Πελοπόννησον κἀθόδον. τοῦτο μὲν γὰρ
 ἐν Μεσσήνῃ πρὸς τῷ πορθμῷ τὸν ἱερεῖα τοῦ Ἡρα-
 κλέους λέγουσιν ὀνείρατος ἰδεῖν ὄψιν· τὸν Ἡρακλέα
 ἔδοξε καλέσαι τὸν Μάντικλον ἐπὶ ξενία ἐς Ἰθάμην
 ὑπὸ τοῦ Διός. τοῦτο δὲ ἐν Εὐεσπερίταις Κύρων
 συγγενέσθαι νεκρῇ τῇ μητρὶ ἐδόκει, συγγενομένου
 δὲ αὐθὶς οἱ τὴν μητέρα ἀναβιῶνται. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ ἡλ-
 πιζεν, Ἀθηναίων δυνηθέντων ναυτικῶς, κἀθόδον ἐσε-
 σθαί σφισιν ἐς Ναύπακτον· τῷ δὲ ἄρα ἐδήλου τὸ ὄνει-
 ρον ἀνασώσεται Μεσσηνήν. ἐγένετό τε οὐ μετὰ
 πολὺ ἐν Αἰνυκτροῖς Αἰακιδαιμονίων τὸ ἀτύχημα ὀφει-
 λόμενον ἐκ παλαιοῦ. Ἀριστοδήμῳ γὰρ τῷ βασιλευ-
 σαντι Μεσσηνίων ἐπὶ τελευτῇ τοῦ χρησμοῦ τοῦ δο-
 θέντος ἐστίν·

Ἐρδ', ὅππῃ τὸ χρεῖν· αἴτη δ' ἄλλοισι πρὸ ἄλλων
 ὥς ἐν μὲν τῷ παρόντι ἐκείνον δέον καὶ Μεσσηνίους
 κακῶς προῦξαι, χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ Αἰακιδάμονα
 ἐπιληφομένης τῆς αἴτης. Τότε δὲ ἐν Αἰνυκτροῖς οἱ
 Θηβαῖοι νεκρῶντες, ἀγγέλους ἐς Ἰταλίαν καὶ Σικε-
 λλίαν καὶ παρὰ τοὺς Εὐεσπερίτας ἀπέστελλον, ἕκ τε
 τῆς ἄλλης, εἴ που τις Μεσσηνίων εἴη, πανταχόθεν
 ἀνιέμενον ἐς Πελοπόννησον. οἱ δὲ θᾶσσον, ἢ ὥς
 ἂν τις ἤλπισε, συνελέχθησαν γῆς τε τῆς πατρίδος
 πόθοι, καὶ διὰ τὸ ἐς Αἰακιδαιμονίους μῖσος παραμῆ-
 ναν αἰετὶ σφισιν· 5. Ἐπαμεινώνδῃ δὲ οὔτε ἄλλως
 ἐφαίνετο ῥᾳδίᾳ ἀξιομαχὸν πόλιν ἐποιεῖν Αἰακιδαι-

μορίοις, οὐτε, ὅπου χρή κτίσαι τῆς χώρας, ἐξυρίσκει. τὴν γὰρ Ἀνδανίαν αἱ Μεσσηνιοὶ καὶ Οἰχαλῖαι οὐκ ἔφασαν ἀνοικεῖν, ὅτι αἱ συμφοραὶ σφισιν ἐγγεγόνεσαν ἐνταῦθα οἰκοῦσιν. ἀποροῦντι οὖν αὐτῷ προσβῦτην ἄνδρα, ἱεροφάντη μάλιστα εἰκασμένον, νύκτωρ φασὶν ἐπιστάντα εἰπεῖν, Σοὶ μὲν δῶρά ἐστι παρ' ἐμοῦ κρατεῖν, ὅτων μεθ' ὕπλων ἐπίρρη· καὶ ἦν ἐξ ἀνθρώπων γένη, ἔγωγε, ὦ Θηβαῖε, ποιήσω μὴ ποτε ἀνώνυμον, μηδὲ ἄδοξόν σε γενέσθαι. σὺ δὲ Μεσσηνίοις γῆν τε πατρίδα καὶ πόλεις ἀπόδος, ἐπειδὴν καὶ τὸ μήνιμα ἤδη σφίσι πέπανται τὸ Διοσκοῦρον. Ἐπαμεινώνδῃ μὲν ταῦτα ἔλεγεν. β. Ἐπιτέλει δὲ τῷ Αἰσχίνου τάδε ἐμήνυε (στρατηγὸν δὲ αὐτὸν οἱ Ἀργεῖοι τὸν Ἐπιτέλην, καὶ Μεσσηνὴν ἀνοικίζεον ἥρηντο) τοῦτον οὖν τὸν ἄνδρα ἐκέλευεν ὁ ὕνειρος, ἔνθα δὴ τῆς Ἰθάμης εὗρε πεφυκυῖαν σμίλακα καὶ μυρσίην, τὰ μέσον ὀρύξαντα αὐτοῖν, ἀνασῶσαι τὴν γροῦν· καί μιν γὰρ ἐν τῷ χαλκῷ καθειρογμένην θαλάρῳ, καὶ ἤδη λειποψυχεῖν αὐτὴν. ὁ δὲ Ἐπιτέλης, ὥς ἐπιλάμβανεν ἡμέρα, παραγενόμενος ἐς τὸ εἰρημένον χωρίον, ἐπέτυχεν ὀρύσσων ὑδρία χαλκῇ, καὶ αὐτίκα παρὰ τὸν Ἐπαμεινώνδαν κομίσας, τό τε ἐνύπτιον ἐξηγεῖτο, καὶ αὐτὸν ἐκείνον τὸ πῶμα ἀφελόντα ἐκέλευεν, ὅ τι ἐνείη, σκοπεῖσθαι. ὁ δὲ θύσας καὶ εὐξάμενος τῷ πεφρηνότη ὀνείρατι, ἤνοιγε τὴν ὑδρίαν· ἀνείξας δὲ εὗρε κασσύτερον ἐληλασμένον ἐς τὸ λεπτότατον· ἐπέλεικτο δὲ ὥσπερ τὰ βιβλία· ἐνταῦθα τῶν μεγάλων θιῶν ἐγγράπτο ἢ τελετή. καὶ τοῦτο ἦν παρακαταθήκη τοῦ Ἀριστομένου. τοῦτον τὸν ἐπελθόντα τῷ Ἐπι-

τελει καὶ Ἐπαμεινώνδα καθιέδουσι Καύκωνα εἶναι
λέγουσιν, ὃς ἀφίκετο ἐξ Ἀθηνῶν ἐς Ἀνδανίαν παρὰ
Μεσσηνὴν τὴν Τριόπα.

CAPVT XXVII.

*De causa irae Dioscurorum in Messenios — Bac-
dis vaticiniis et initiorum ratione a sacerdotibus li-
teris consignata — Epaminondas ad urbem Messe-
niis condendam omnia parat — sacris solenniter
factis urbs exstruitur et Messene vocatur, aliaque
oppida a Messeniis restituantur — de tempore re-
litus Messeniorum in Peloponnesum eorumque exi-
lii diuturnitate cum aliarum gentium
exilio collata.*

Τὸ δὲ τῶν Τυγδάρεω παίδων μῆνιμα ἐς τοὺς Μεσ-
σηνίους ἤρξατο μὲν πρὸ τῆς ἐν Στενυκλήρῳ μάχης·
γενέσθαι αὐτὸ δὲ αἰτίαν τοιάνδε εἰκάζοι. μειράκις
ἦρατ' ἐξ Ἀνδανίας, Πάνορμος καὶ Γώνιππος, τὰ τε
ἄλλα οἰκείως εἶχον ἀλλήλοις, καὶ κοινὰς ἐπὶ τὰς μά-
χας ἐξόδους καὶ καταδρομὰς ἐποιοῦντο ἐς τὴν Λακω-
νικὴν. Λακεδαιμονίων δὲ ἐπὶ στρατοπέδου Διοσκου-
ροῖς ἐορτὴν ἀγόντων, καὶ ἤδη πρὸς πότον καὶ παι-
διὰς τετραμμένων, μετὰ τὸ ἄριστον ὁ Γώνιππος καὶ
ὁ Πάνορμος χιτῶνας λευκοὺς καὶ χλαμύδας πορφυ-
ρεῖς ἐνδύντες, ἐπὶ τε ἵππων τῶν καλλίστων ὀχοῦμενοι,
καὶ ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς πέλους, ἐν δὲ ταῖς χερσὶ δό-
ρατα ἔχοντες, ἐπιφαίνονται Λακεδαιμονίοις. οἱ δὲ
ὥς εἶδον, προσεκύκλουν τε καὶ εὖχοντο, ἀφῆχθαι δο-
κοῦντες σφίσιν αὐτοῖς εἰς τὴν θυσίαν τοὺς Διοσκου-
ρους. οἱ νεανίσκοι δὲ ὥς ἅπαξ ἀνemiχθῆσαν, διεξή-
λαυνον διὰ πάντων παίοντες τοῖς δόρασι· καὶ ἤδη

κειμένων πολλῶν, ἀποχωροῦσιν ἐς Ἀνδανίαν, καθυ-
βρίσαντες τῶν Διοσκυρέων τῇ θυσίᾳ. τοῦτο (ἔμοι
δοκτεῖν) προήγαγε τοὺς Διοσκυρέους ἐς τὸ ἔχθος τὸ
Μεσσηνίων. τότε δὲ ὡς ἐδήλου τῷ Ἐπαμεινώνδᾳ τὸ
ὄνειρον, οὐκ ἦν ἔτι τοῖς Διοσκυρέαις ἀκούσιος τῶν
Μεσσηνίων ἡ κάθοδος. 2. Μάλιστα δὲ τὸν Ἐπαμει-
νώνδαν ἐς τὸν οἰκισμὸν οἱ Βάκιδος ἐνῆγον χρησμοί.
Βάκιδι γάρ μανέντι ἐκ Νυμφῶν ἐς ἄλλους τέ ἐστιν
Ελλήνων καὶ ἐς τὴν Μεσσηνίων κάθοδον προειρημένα·

Καὶ τότε δὴ Σπάρτης μὲν ἀπ' ἀγλαὸν ἄνθος ὀλεῖται,
Μεσσήνη δ' αὖθις οἰκῆσται ἡμᾶτα πάντα.
Ἐγὼ δὲ καὶ περὶ τῆς Εἴρας, ὅτινα ἁλώσαιοτο τρόπον,
Βάκιν ἐφώρεασι εἰρηκότα. καὶ οἱ καὶ τότε ἐστὶ τῶν
χρησμῶν·

Οἱ τ' ἀπὸ Μεσσήνης πατόγῃ χρόνιοις τι θαμείσης.
ὥς δὲ ἡ τελευτὴ σφισιν ἀνέυρετο, ταύτην μὲν, ὅσοι τοῦ
γένους τῶν ἱερέων ἦσαν, κατεπύθεντο ἐς βίβλους.

3. Ἐπαμεινώνδας δὲ, ὥς οἱ τὸ χωρίον, ἐνθα νῦν
ἔχουσιν οἱ Μεσσήνιοι τὴν πόλιν, μάλιστα ἐς οἰκισμὸν
ἐφαίνετο ἐπιτήδειον, ἐκίλενεν ἀνασκοπεῖσθαι ταῖς
μάντεσιν, εἴ οἱ βουλήσεται ταύτῃ καὶ τὰ τῶν θεῶν
ἐπιχωρήσαι. φαιμένων δὲ καὶ τούτων εἶναι τὰ ἱερὰ
αἴσια, οὕτω παρεσκευάζετο ἐς τὸν οἰκισμὸν, λίθους
τε ἄγεσθαι κελεύων, καὶ ἄνδρας μεταπεμπόμενος, οἷς
τέχνη στενωπαὺς κατατέμενεσθαι, καὶ οἰκίας καὶ ἱερὰ
οἰκοδομεῖσθαι, καὶ τέλῃ περιβάλλεσθαι. 4. Ὡς δὲ
ἐγγόνει τὰ πάντα ἐν ἐτοιμίᾳ, τὸ ἐνταῦθεν (ἱερεῖα γάρ
παρεῖχον οἱ Ἀρκάδες) αὐτὸς μὲν Ἐπαμεινώνδας καὶ
οἱ Θηβαιοὶ Διονύσιον καὶ Ἀπόλλωνι ἔθνον Ἰομηνίῳ

τὸν κομιζόμενον τρόπον· Ἀργεῖαι δὲ τῇ τε Ἥρῃ τῇ
Ἀργεῖαι καὶ Διμείῳ Διὶ· Μεσσηνίαι δὲ Διὶ τε Ἰου-
δαίῃ καὶ Διοσκουρίοις· οἱ δὲ σφισιν ἱερῆς θεᾶς τι
μεγάλαις καὶ Κερείῳ, ἐπιταλόντι δὲ ἐν κοινῇ καὶ
ἑσθιῶς σφισιν ἐπιτήκεν σφισιν· Μεσσηνίη μὲν τὴν
Τρώϊε μάχῃ, ἐπὶ ταύτῃ δὲ Ἰφάρτη, καὶ Ἰφάρτῃ
καὶ τοῖς παῖδαι, παρὰ δὲ Περικληιδῶν Κεραιῶν-
τῃν τε καὶ Ἀλκίον, ἀλκίον δὲ καὶ παρὰ πάντων ἐν-
ακλήσις ἐγένετο Ἀργυρομύκων, καὶ τὴν μὲν τότε ἔργον
πρὸς θεοῖς τε καὶ εὐχαῖς ἦσαν· ταῖς δὲ ἐφεξῆς
αὐτῶν τεύχεσι τὸν παρὶς τοῦ ἔργου, καὶ ἐν τῇ οὐρανῇ
καὶ τῇ ἡμέρᾳ ἐπορεύοντο· ἐγγυθίζοντα δὲ καὶ ἐπὶ ροι-
ακῆς ἄλλης μὲν οὐδενός, ἐν δὲ Μουσίων καὶ
Ἀργείων· τὴν τε Σακιάδα καὶ Ἡροτόριον μὲν τότε δη-
λοῖσθαι μάλιστα ἐς ἑκίλλαν, αὐτῇ μὲν δὴ τῇ πύ-
λαι Μεσσηνίην ἔδωκε ὄνομα· ἀντιζῶν δὲ καὶ ἄλλα
πολλὰ μνησθῆναι· Νηπυλῆες δὲ ἐκ Μυθώωντος καὶ ἀνέστη-
σαν· κατὰ χώραν δὲ καὶ Ἀσιναιῶν μὲν ἐν αὐτοῖς,
αὐτοῖς μὲν καὶ εὐεργεσίαν ἐπομνημονεύοντες, πο-
λεμῆσαι μετὰ Ἀκαδαιμονίων πρὸς σφῶν οὐ θέλουν·
Νηπυλῆες δὲ κατιόντων ἐς Πελοπόννησον Μεσση-
νίοις τε δῶρα ἔργον, ὅποια εἶχον, καὶ ἄρματα μὲν ὑπὲρ
καθάρου τῆς ἐκείνων συνεχέον ἐς τὸ θεῖον εὐχαῖς,
ἄρματα δὲ ὑπὲρ σωτηρίας τῆς σφετέρας δέησαν ἐς ἐκεί-
νους ἐχθῶντο. 5. Κατήλθον δὲ ἐς Πελοπόννησον οἱ
Μεσσηνιοὶ καὶ ἀνέσωσαν τὴν αὐτῶν ἐπὶ καὶ ὁ-
λοδοχίαν καὶ διακοσίους ἔτεσιν ὕπαινον μετὰ Ἰφάρ-
τῃ, Ἀσιναιῶν μὲν Ἀθήνησιν ἀρχοντας, τρίτοι δὲ
ἐπὶ τῆς δευτέρας καὶ ἐκατοστῆς ὀλυμπιάδος, ἦν Ἀ-

μων Θούριος τὸ δεύτερον ἔνικα. οὐκ ὀλίγος μὲν οἶν
 ὁ χρόνος καὶ Πλαταιῶν ἐγένετο, ἐφ' ὅσον καὶ ἐκεί-
 νοι τὴν αὐτὴν ἔφευγον· καὶ Ἀηλίοις, ἥνικα ὄκησαν
 Ἀδραμύτιον, ἐκβλήθέντις ἐκ τῆς πεποιθῆς ὑπὸ Ἀθη-
 ναίων. καὶ Ὀρχομενίων δὲ οἱ Μενύαι μετὰ τὴν μί-
 χην τὴν ἐν Λεύκτροις ἐκπλοῦντες ὑπὸ Θηβαίων ἐξ Ὀρ-
 χομενίου, κατήχθησαν ἐς Βοιωτίαν ὑπὸ Φιλίππου τοῦ
 Ἀμύντου, καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ Πλαταιεῖς. Θηβαίων δὲ
 αὐτῶν ἐρτημώσαντος Ἀλεξάνδρου τὴν πόλιν, αὐτοῖς
 ἴτεσι οὐ πολλοῖς ὕστερον Κόσσανδρος Ἀντιπάτρου
 τὰς Θήβας ἔκτισε. φαίνεται μὲν δὴ τῶν κατελεγμέ-
 νων ἐπὶ μακρότατον ἢ Πλαταιεὺς φυγὴ συμβῆσα· οὐ
 μέντοι περαιτέρω γὰρ ἢ ἐπὶ δύο ἐλάνει οὐδ' αὐτὴ γι-
 νῆας. Μεσσηνιοὶ δὲ ἐκτὸς Πελοποννήσου τριακόσια
 ἔτη μάλιστα ἡλόντο, ἐν οἷς οὔτε ἐθῶν εἰσὶ δῆλοι πα-
 ραλύσαντες τι τῶν οἰκοθεν, οὔτε τὴν διάλεκτον τὴν
 Δωρίδα μεταδιδάχθησαν· ἀλλὰ καὶ ἐς ἡμᾶς ἐτι ἰδὲ
 ἀκριβὲς αὐτῆς Πελοποννησίων μάλιστα ἐφύλασσαν.

CAPVT XXVIII.

*Iacedaemonii, Thebonis in bello Phocico occupa-
 tis, Messeniis denovo bellum inferunt — Messenii
 cum sociis resistunt et tandem cum Philippo Ma-
 cedonium regis societatem iungunt — Messenii Eli-
 dem dolo occupant — de simili et aliis in Ho-
 m. ro strategematibus.*

Κατελθόντι δὲ αὐτοῖς κατορχίς μὲν ἀπὸ Λακεδαι-
 μονίων δεῖνδον ἦν οὐδὲν. κατεχόμενοι γὰρ οἱ Λακεδαι-
 μόνιοι φόβῳ τῶν Θηβαίων, Μεσσηνίας τε ἡμίχοντο
 ἱποικιζομένης, καὶ Ἀρκάδων εἰς μίαν ἡθροισμένων
 πόλιν, ὥς δὲ ὁ πόλεμος ὁ Φωκικός, κλυόμενος δὲ

αὐτὸς αὐτὸς καὶ ἱερὸς, ἀπήγαγεν ἐκ Πελοποννήσου
 Θηβαίους, ἀνεθάρσυναν τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ
 τῶν Μισσηνίων οὐκέτι ἐδύναντο ἀπέχεσθαι. 2. Μεσ-
 σήνιοι δὲ αὐτοὶ τε μετὰ Ἀργείων καὶ Ἀρκαδίων ἀντεί-
 χον τῷ πολέμῳ, καὶ Ἀθηναίων ἀμύναί σφισιν ἐδεί-
 χθαι. οἱ δὲ ἐς μὲν τὴν Λακωνικὴν οὐποτε μετὰ ἐ-
 κείνων ἐμβαλεῖν ἔφασαν· ἀρχόντων δὲ Λακεδαιμο-
 νίων πολέμου καὶ ἐπιστρατεύοντων τῇ Μεσσηνίᾳ,
 παρέσευθαι καὶ αὐτοὶ σφισιν ἐπηγγέλλοντο. τέλος δὲ
 οἱ Μισσηνιοὶ Φιλίππῳ σύμμαχοι τῷ Ἀμύντῳ καὶ
 Μακεδόσιν ἐγένοντο· καὶ τοῦτο σφῆς λέγουσιν ἀπο-
 κολλῶσαι, τοῦ οὐμπαρτος τοῖς Ἑλλήσιν ἀγῶνος ἐν
 Χαιρώνειᾳ μὴ μετασχεῖν, οὐ μὴν οὐδὲ τοῖς Ἑλλήσιν
 ἐναντία θάσθαι τὰ ὄπλα ἡθέλησαν. Ἀλεξάνδρῳ δὲ
 ἀποθανόντος, καὶ τῶν Ἑλλήνων πόλεμον δεύτερον τό-
 τε ἀνρηρημένων πρὸς Μακεδόνας, μετέσχον καὶ οἱ Μεσ-
 σήνιοι τοῦ πολέμου, καθὰ καὶ πρότερον ἐδήλωσα ἐν
 τῇ Ἀιθίᾳ συγγραφῇ. Γαλάταις δὲ μεθ' Ἑλλήνων
 οὐκ ἐμαχέσσαντο, Κλεωνόμου καὶ Λακεδαιμονίων
 υπερασφάσαι σπονδὰς σφίσιν οὐ θέλησάντων. 3. Οὐ
 πολλῷ δὲ ὕστερον ἔσχον Ἴλιον Μισσηνιοὶ, σφῆς τε
 ὁμοῦ χρησάμενοι καὶ τολμήματι. Ἰλίοιοι γὰρ τὰ μὲν
 παλαιότατα εὐνομοτάτοι Πελοποννησίων ἦσαν· Φι-
 λίππου δὲ τοῦ Ἀμύντου τὰ τε ἄλλα, ὁπόσα εἴρηται,
 κακουργήσαντος τὴν Ἑλλάδα, καὶ Ἰλίων τοὺς δυνα-
 τοὺς διαφθείραντος χρημασί, στασιάζουσι πρόδιον
 ὅτι Ἰλίοιοι καὶ ἐς ὄπλα, ὥς λέγουσι, χωροῦσι. τὸ δὲ
 πρὸ τούτου, ὅῃον ἔτι ἐμελλον ἀπεχθῆσθαι πρὸς
 ἑλλήλους, οἷς γε καὶ Λακεδαιμονίων ἔνθα διέστη τὰ

βουλευματα, καὶ ἐς ἔμφυλον προῆλθον πόλεμος. πυν-
θανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι, παρειαυά-
ζοντο ὡς Ἡλείων τοῖς φρονοῦσι τὰ σφέτερα ἀμυνούν-
τες· καὶ οἱ μὲν κατὰ τέλος τε ἐτάσσοντο, καὶ διενέ-
μυστο ἐς τοὺς λόχους. τῶν δὲ Μισσηνίων λογάδες
χίλιοι φθάνουσιν ἀφικόμενοι πρὸς τὴν Ἥλιν, σημεῖα
ἐπὶ ταῖς ἀσπίσι Λακωνικά ἔχοντες. οἷς δὲ τῆς ἀσπί-
δας ἐδέξαντο, ὅσοι τοῖς Σπαρτιάταις εἴνοι τῶν Ἡ-
λείων ἦσαν, συμμαχίας τε ἀφ' ἧς σφισιν ἤλπισαν,
καὶ τοὺς ἄνδρας ἐδέχοντο ἐς τὸ τεῖχος. ἐσελθόντες
δὲ τρόπον οἱ Μισσηνισαὶ τὸν εἰρημέτον, τοὺς Λακε-
δαιμονίων φρονούντας ἐδίωξαν, καὶ ἐπιτρέπουσι τοῖς
σπαρτιάταις τοῖς αὐτῶν τὴν πόλιν. 4. Ἔστι μὲν δὴ
τὸ σόφισμα Ὀμήρου· φαίνονται δὲ αὐτὸ ἐν διότι
μιμησάμενοι καὶ οἱ Μισσηνιοὶ· ἐπεὶ Πάριον κλονεῖ
ἐπὶ τοῖσιν ἐν Πριάδι Ὀμηρος Ἀχιλλέως τὰ ὄπλα ἐνδύν-
τα, καὶ ἐγγερέσθαι τε ἔρη τοῖς βαρβάρους δόξαν, ὡς
Ἀχιλλεὺς ἐπίει, καὶ τοὺς προτεταγμένους αὐτῶν τα-
ραχθῆναι. εὐρηται δὲ καὶ ἄλλα Ὀμήρου στρατηγή-
ματα δύο τε παρὰ τῶν Ἑλλήνων κατασκόπους ἐν τῇ
τεκτῇ ἀνθ' ἑνὸς ἐς τοὺς Τρῶας ἀφικέσθαι· καὶ ἄνδρα
ῥατερον, λόγῳ μὲν αὐτόμολον, ἔργῳ δὲ τὰ ἀπόρρητα
πολυπραγμονήσαντα, ἐς τὸ Ἥλιον ἐσελθεῖν. οὗ δὲ τοὺς
διὰ νεότητα ἐν τοῖς Τρῶσιν ἢ γῆρας οὐκ ὠραίους μά-
χεσθαι, τοῦτους μὲν τὸ τεῖχος φρουρεῖν ἔταξε, τῶν ἐν
ἡλικίᾳ τοῖς Ἑλλήσιν ἐπηλισμένων. Ἑλλήνων δὲ οἱ τὰ
τοιαῦτα ἔχοντες ὀπλιζομένιν αὐτῷ τὸ μάχιμον, ἵνα
μηδὲ αὐτοὶ παντάπῃσιν ἀργαῖεν. τὰ Ὀμήρου μὲν
οὕτ' ὠφέλιμα ἐγένετο ἐς ἅπαντα ἀνθρώποις.

CAPVT XXIX.

Demetrius, Philippi filius, cum Macedonibus Messeniam invadit — cur Messenii Achaeorum concilio sese non iunxerint — Megalopoli a Cleomene capta. Messenii Philopoemena cum Arcadibus expeririunt ac deinde Spartam cum sociis expugnant — Nabis, Laedaemoniorum tyrannus, Messeniam occipat et certis conditionibus discedit — Achaiae de Messeniis recuperatae bellum inferunt — Philopoemena vivum capiunt Messenii et iterum Achaeorum communi annumerantur.

Μετὰ δὲ οὐ πολὺν χρόνον τοῦ ἔργου τοῦ πρὸς Ἡλίδος, Μακεδόνες καὶ Δημήτριος ὁ Φιλίππου τοῦ Δημητρίου Μεσσήνην κατελαβάνοντες. τὰ μὲν δὴ πολλὰ ἐς τε αὐτὸν Φίλιππον καὶ ἐς Δημήτριον τὸν Φίλιππου ποληρηθέντα ἐκ Περσείας, ἐν τοῖς Σικανάρσις ἔγραψε ἡδὴ λόγους· τὰ δὲ ἐς τὴν κατέληψιν τῆς Μεσσήνης ἔσχεν οὕτω χρημάτων ἐσπαρίξειο Φίλιππος, καὶ (ἔδειτο γὰρ οἱ πάντως γενέσθαι χρήματα) ἀποστέλλει Δημήτριον ναυοῖν ἐς Πελοπόννησον. Δημήτριος δὲ κατήγειτό που τῆς Ἀργείας ἐς λιμένα τῶν ἐρημοτέρων. αὐτίκα δὲ ὥς εἶχε, διὰ τῶν ἐπιτομωτάτων τῆς χώρας τὴν στρατιὰν ἔχεν ἐπὶ Μεσσήνης. προτάσας δὲ, ὅσον ἦν τῶν τότε ὅπλων τῇ σκευῇ κοῦφον, τῆς ἐς τὴν Ἰθώμην εἶχεν ὁδοῦ οὐκ ἀπείρω τε, λανθάνει περὶ ὄρθρον μάλιστα ὑπερβὰς τὸ τεῖχος, ὃ τῆς τε πόλεως μεταξὺ ἦν καὶ ἄκρας τῆς Ἰθώμης. ὧς δὲ ἡμίρα τε ἐπίσχε, καὶ ἡδὴ τοῖς ἔνδον αἰσθηταῖς ἐγγεγόνει τοῦ κατελαβύτας κινδύου, τὸ μὲν πρότερον αὐτοὺς ἐσῆλθεν ὑπὸ νοία, ὧς οἱ Λακεδαιμόνιοι σὺν ὅλοις παρῆλθοιεν αὐτῶν ἐς τὴν πόλιν· ὥστε καὶ ὄρμησαι ἐπὶ αὐτοῖς

ἀφριδύτερον διὰ τὸ μῖσος τὸ ἐξ ἀρχῆς. ἐπεὶ δὲ ἐκ τῶν ὅπλων καὶ τῆς φωνῆς Μακεδόνας καὶ Δημήτριον τὸν Φιλίππου γνωρίζουσιν ὅτις, δέημα ἰσχυρὸν παρῆσθαι σφίσι λογιζομένοις τὴν τε ἐς τὰ πολεμικὰ τῶν Μακεδόνων μελέτην, καὶ τύχην, ἥ πρὸς ἅπαντας ἐώρων χρωμένους αὐτοὺς. ὅμως δὲ τοῦ τε παρόντος κακοῦ τὸ μέγεθος ἐδίδασκεν ἀνδρίαν τινὰ καὶ πέρα τοῦ δυνατοῦ γίνεσθαι, καὶ ἅμα ἀμείνω παρίστατο αὐτοῖς ἐλπίζειν· οὐ γὰρ δὴ ἄνευ θεοῦ διὰ τοσοῦτου σφίσι ἐπὶ κέρδι τὴν ἐς Πελοπόννησον καὶ θοδὸν. οἱ τε αὖ ἐκ τῆς πάλλεως Μεσσήνιοι θυμῷ παντὶ ἐς τοὺς Μακεδόνας ἐχώρουν· καὶ οἱ φρονουῦντες τὴν ἀκρόπολιν ἐπέκειντο ἐξ ὑπερδεξίων. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ Μακεδόνες ὑπὸ τε ἀρετῆς καὶ ἐμπειρίας τὸ καταρχὰς ἡμύνοντο ἐρρωμένως. ἅτε δὲ ὁδοιπορίας προαπειρηκότες, καὶ ὁμαῦ τῶν τε ἀνδρῶν σφίσι ἐγκειμένων, καὶ ὑπὸ τῶν γυναικῶν κεράρη καὶ λίθοις βαλλόμενοι, σὺν οὐδενὶ ἰφρογόν κόσμῳ, καὶ τὸ μὲν πολὺ αὐτῷ ἀπώλειο διττόμενον κατὰ τῶν κρημνῶν (ἀπότρημος γὰρ δὴ ταύτη μάλιστά ἐστιν ἡ Ἰθώμη), ὀλίγοι δὲ τινες καὶ ῥιψάντες τὰ ὅπλα ἀπεσώθησαν. 2. Ἐς δὲ τὸ συνέδριον οἱ Μεσσήνιοι τὸ Ἀχαιῶν ἐπὶ τῷδε οὐ μοι δοκοῦσιν ἐσελθεῖν. καταρχὰς Λακεδαιμονίοις ἀντιπάγγελτοι βοηθήσαντες ἀφίκοντο ὑπὸ Πύρρῳ τοῦ Λιακίδου πολεμουμένοις· καὶ σφισιν ἀπὸ τῆς εὐνοργείας ταύτης ἤδη καὶ ἐκ τῆς Σπάρτης εἰρηνικώτερα ὑπῆρχεν. οὐκ οὐκ ἀνακινήσαι τὸ ἔχθος ἐβούλοντο ἐς τὸ συνέδριον συγχωρήσαντες, οἱ Λακεδαιμονίων μάλιστα πολέμιοι ἐκ τοῦ φανεροῦ καθευτήσαν. ὃ δὲ οὐ λίλη-

Θεν ἐμὲ, οὐδὲ Μεσσηνίους ἐλέληθει δῆπου, καὶ μὴ
 συντελοῦσαν αὐτοῖς ἐς τὸ συνέδριον, ὥς ἐπὶ Λακεδαι-
 μονίους τὰ Ἀχαιῶν ὑπάρχει. ἐν γὰρ δὴ τοῖς Ἀχαιοῖς
 καὶ Ἀργεῖοι καὶ τὸ Ἀρκαδικὸν οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα
 ἦσαν. 3. Ἀνὰ χρόνον μὲν τοι προσχώρησαν ἐς τὸ
 Ἀχαϊκόν, οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον Κλεομένης ὁ Λεωνίδου
 τοῦ Κλεωνύμου Μεγάλῃν πόλιν εἶλεν Ἀρκάδων ἐν
 σπονδαῖς. τῶν δὲ οἱ καταληφθέντες οἱ μὲν ἀπώλοντο
 ὑπὸ τὴν ἄλωσιν, Φιλοποίμενα δὲ τὸν Κρυόγιδος, καὶ
 ὕσσι μετὰ Φιλοποίμενος ἀπεχώρησαν (γενέσθαι δὲ
 τῶν Μεγαλοπολιτῶν τὸ διαφυγόν καὶ ὑπὲρ τῆς δύο
 μοῖρας λέγουσι), τοὺτους ὑπεδέξαντο οἱ Μεσσηνιοί,
 τῶν τε ἀρχαίων ἔργων ἔντεκα, ὁπόσα ἐπὶ Ἀριστομένους
 ὑπῆρκετο Ἀρκάσι, καὶ ὕστερον ἐπὶ τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ
 Μεσσηνῆς, ἀποδιδόντες σφίσι τὴν ὁμοίαν. πέφυκε
 δὲ ἄρα ὥς ἐπίπαν μεταπίπτειν τὰ ἀνθρώπινα· εἰ δὲ
 Μεσσηνίοις Ἀρκάδας τε ἀντισῶσαι, καὶ τὸ ἀδοκητό-
 μερον ἔτι, εἰσὶν Σπάρτην ὁ δαίμων ἔδωκε. Κλεομένει
 γὰρ περὶ Σέλλασιαν ἐμαχέσαντο ἐναντία, καὶ τὴν
 Σπάρτην Ἀριάτη καὶ Ἀχαιοῖς συγκαθεῖλον. 4. Λακε-
 δαιμονίοις δὲ ἀπηλλαγμένοις Κλεομένους, ἐπανίστα-
 ται τύραννος Μαχαρίδας· ἐκείνου δὲ ἀποθανόντος,
 Νάβις ἀνέφν σφίσιν αὐθις τύραννος. ἅτε δὲ οὐ τὰ
 ἀνθρώπων ἀναρπάζοντι αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἱερὰ
 σὺλῶντι, ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ χρήματά τε ἄφθονα καὶ
 ἀπ' αὐτῶν στρατιὰ συνείλετο. τοῦτου τοῦ Νάβιδος
 Μεσσηνίην καταλαβόντος, Φιλοποίμην καὶ οἱ Μεγα-
 λοπολίται τυχεῖς ἀφίκοντο τῆς αὐτῆς, καὶ ὁ μὲν
 Σπαρτιάτης τύραννος ἀπῆλθεν ἐπύσπονδος. 5. Μ-

χαιοὶ δὲ ὕστερον τούτων, μεμφόμενοι τι Μεσσηνίοις, στρατεύουσιν ἐπ' αὐτοὺς περὶ σκευῇ τῇ πύρρῃ, καὶ τὰ πολλὰ ἔτιμον τῆς χώρας. καὶ οἱ μὲν αὖθις περὶ ἀκμῆς οἴτου συνελέγοντο, ὡς ἐς τὴν Μεσσηνίαν ἐμβαλοῦντες Διόκοράτης δὲ δήμου τε προεστηκώς, καὶ Μεσσηνίων ἄρχων ἐν τῷ τότε ἡγημένος, Αὐκόρταν μὲν καὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατιάν ἀναχωρῆσαι παρεσκεύασεν ὑπερμαχόν, τὰς ἐς τὴν Μεσσηνίαν ἐκ τῆς Ἀρκαδίας παρόδους προλαβών· τοῖς τε ἐκ τῆς πόλεως Μεσσηνίοις, καὶ ὕσσοι τῶν περιόρων σφίσιν ἤμυναν. Φιλοποίμενος δὲ σὺν ἱππεῦσιν ὀλίγοις ὑφικομένου πολὺ ὕστερον, ἢ ὅ μετὰ Αὐκόρτα στρατός, πυθέσθαι δὲ οὐδὲν πρὸ τῶν ἐς αὐτοὺς δεδυτημένου, νικῶσιν οἱ Μεσσηνιοί, γιγτομένης σφίσιν ὑπερδεξίου τῆς μάχης, καὶ ζῶντ' αἰσῶσι Φιλοποίμενα. τρόπον δὲ ὅστις οὗτος Φιλοποίμην ἐάτω, καὶ ὡς ἐτελεύτησε, τὰδε μὲν ἡμῖν καὶ ὕστερον ὁ Ἀρκαδικὸς λόγος ἐπιτίθει. Μεσσηνίων δὲ οἱ τε Φιλοποίμενι αἵτιοι τῆς τελευτῆς ἔδοσαν δίκας, καὶ ἡ Μεσσηνίη συνετέλεσεν αὐθις ἐς τὸ Ἀχαικόν.

Ἄρτι μὲν δὴ τοῦδε ὁ λόγος ἐπῆλθε μοι Μεσσηνίων τὰ πολλὰ παθήματα, καὶ ὡς ὁ δαίμων σφῶς ἐπὶ τε γῆς τὰ ἴσχατα, καὶ ἐπὶ τὰ πορφύρεατα Πειλοπυγίσσου σκεδάσας, ὕστερον χρόνῳ καὶ ἐς τὴν οἰκίαν ἀνέβησεν· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου τῆς χώρας καὶ πόλεως τρεπόμεθα ἐς ἀφήγησιν.

CAPVT XXX.

Descriptio Messenicae regionis et urbium — Abia urbs — Pharae et quae ad eius conditoris, Pharis, genus pertinent — de Fortunae nomine primum ab Homero commemorato — de primo Fortunae signo,

*polo capiti imposito et Amalthæae cornu
exornato.*

Ἔστιν ἐφ' ἡμῶν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ τῆς κώπης τῆς Χαι-
ρίου στάδια εἴκοσι μύλιατα ἀπὸχονσα Ἀθίνα ἐπὶ θα-
λάσῃ πόλις. ταύτην Ἰσθὺν καλεῖσθαι πάλαι, καὶ τῶν
ἐπὶ τῇ φασιν εἶναι πόλιν, ὥς Ἀχιλλεὺς πεποίηκεν Ὀμη-
ρος Ἀγαμέμνονα ὑποσχοῦμενον. Ἐλλοιὸν δὲ καὶ Λα-
κεδαιῶν μάχῃ κρατηθέντων ὑπὸ Ἀχαιοῶν, ἐνταῦθα Ἀθίνα
Ἐλλοιὸν τοῦ Ἡρακλείους τροφὸν ἀποχωρήσας λήγουσιν
ἐς τὴν Ἰσθὺν, καὶ οἰκίσαι τε αὐτόθι, καὶ Προσκέλιον
ἱερὸν ἰδρύσασθαι, καὶ οἱ οὐκ αὐτὰντα ὕστερον Κρησφαί-
την ἄλλα τι γέρεα νῆμαι, καὶ τῇ πόλει μεταθέσθαι
τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς Ἀθίνας. Ἡρακλείων δὲ ἦν αὐτόθι
ἐπιφανὴς καὶ Ἀσκληπείων. 2. Φαρυγὶ δὲ ἀφροστίχο-
ν Ἀθίνας στυδίοις ἐβδομήκοντα. καὶ ὕδωρ κατὰ τὴν
ὁδὸν ἔστιν ἄλμυρον. βασιλεὺς δὲ Ἀὔγουστος τοὺς ἐν
Φαρυγὶ Μεσσηνίους συγκαλεῖν ἐπέταξεν, ἐς τὸ Λα-
κοικόν. τὸν δὲ οἰκιστὴν Φάριν Ἰσθμοῦ τε καὶ Φιλο-
δαμείας λήγουσιν εἶναι τῆς Λακωνίης. Φάρι δὲ ἀφῆ-
ρας μὲν οὐ φασὶ γενέσθαι, θυγατέρα δὲ Τηλεγόνῃν.
τοὺς δὲ ἐφῆλξεν ἐγχειναι λόγον Ὀμηρὸς ἐν Ἰλιάδι, δι-
δύμοις Κρήθωνα καὶ Ὀρτίλοχον εἶναι Λιοκίδι, Λιο-
κίαν δὲ αὐτὸν Ὀρτίλοχου τοῦ Ἀλφειοῦ· τὰ δὲ ἐς Τη-
λεγόνῃν παρῆδεν. αὕτη γὰρ λόγῳ τῇ Μεσσηνίῳ
εἶσιν ἡ τεκοῦσα Ἀλφειῶ τὸν Ὀρτίλοχον, καὶ τὰδε ἄλ-
λα ἦκουσαι ἐν Φαρυγὶ· Λιοκίᾳ θυγατέρα ἐπὶ τοῖς
διδύμοις παισὶν Ἀντίκλειαν γενέσθαι, τῆς δὲ Νικό-
μαχόν τε εἶναι καὶ Γόργασον, πατρὸς δὲ Μιχαήλους
τοῦ Ἀσκληπείου· τοὺτους καταμῖναι τε αὐτοῦ, καὶ

ὥς δ' Διοκλῆς ἐτελεύτησε, τὴν βασιλείαν ἐκδέξασθαι.
 διαμεμένηκε δὲ αὐτοῖς καὶ ἐς τόδε ἔτι, νοσήματι τε
 καὶ τοὺς πεπηρωμένους τῶν ἀνθρώπων ἰᾶσθαι· καὶ
 σφισιν ἀντὶ τούτων θυσίας ἐς τὸ ἱερὸν καὶ ἀναθή-
 ματα ἔχουσιν. ἔστι δὲ καὶ Τύχης ναὸς Φαραϊάταις
 καὶ ἄγαλμα ἀρχαῖον. 3. Πρωτὸς δὲ, ὃν οἶδα, ἐποίη-
 σαιτο ἐν ταῖς ἔπειν Ὅμηρος Τύχης μνήμην. ἐποίη-
 σαιτο δὲ ἐν ἔμῳ τῷ ἐς τὴν Δήμητρα, ἄλλας τε τῶν
 Ὠκεανοῦ θυγατέρας καταφιθμούμενος, ὥς ὁμοῦ
 Κόρη τῇ Δήμητρος παῖζοιεν, καὶ Τύχην ὥς Ὠκε-
 νοῦ καὶ ταύτην παῖδα οὖσαν. καὶ οὕτως ἔχει τὰ ἔπη

Ἡμεῖς μὲν μάλα πᾶσαι ἀν' ἱμερτὸν λειμῶνα,

Δευκίππῃ, Φαινῶ τε καὶ Ἥλεκτῃ, καὶ Ἰάνθῃ,

Μηλόβοσις τε, Τύχῃ τε, καὶ Ὠκυρόῃ καλυκῶπις.

πέρι δὲ ἐδήλωσεν οὐδὲν ἔτι, ὥς ἡ θεὸς ἐστὶν αὕτη
 μεγίστη θεῶν ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι, καὶ
 ἰσχὺν παρέχεται πλείστην, ὥσπερ γε ἐν Ἰλιάδι ἐποίη-
 σεν Ἀθητᾶν μὲν καὶ Ἐνυὼ πολεμούντων ἡγεμονίαν
 ἔχειν, Ἀρτεμιν δὲ γυναικῶν ὁδίσιν· εἶναι φοβερὰν,
 Ἀφροδίτῃ δὲ τὰ ἔργα μέλειν τῶν γάμων. ἀλλ' οὗτος
 μὲν οὐδὲν ἄλλο ἐποίησεν ἐς τὴν Τύχην. 4. Βούπαλος
 δὲ ναοὺς τε οἰκοδομήσασθαι καὶ ζῶα ἀνὴρ ἀγαθὸς
 πλάσαι Σμυρναίοις ἄγαλμα ἐργαζόμενος Τύχης προ-
 τος ἐποίησεν, ὃν ἴσμεν, πόλον τε ἔχουσαν ἐπὶ τῇ κε-
 φαλῇ, καὶ τῇ ἐτέρῃ χειρὶ τὸ καλούμενον Ἀμαλθείας
 κίρας ὑπὸ Ἑλλήνων. οὗτος μὲν ἐπὶ ἰσοσούτῳ ἐδήλωσε
 τῆς θεοῦ τὰ ἔργα. ἦσε δὲ καὶ ὕστερον Πίνδαρος
 ἄλλα τε ἐς τὴν Τύχην, καὶ θῆ καὶ φερέπολιν ἀνεκά-
 λειν αὐτήν.

CAPVT XXXI.

*De Apollinis lupo Carnio — urbe Thuriatarum —
 uico Calamae, loco Limnae dicto ac fontibus Pa-
 nisci fluvii — urbe Messeniorum sub Ithome sita —
 Messenes muri cum aliarum urbium muris compara-
 rati, aliaque memoranda — de Laphriae Dianae
 cultu et Diana Ephesia — Curetum aede — signis
 memorandis in Iovulapii templo — Messenes
 templo et picturis in eo.*

Ὀλίγον δὲ ἀποτίροι Φαρῶν Ἀπόλλωνος ἄλσος ἐστὶ
 Κάρμιον, καὶ ὕδατος ἐν αὐτῷ πηγή. Θαλάσσης δὲ
 ἔξου στᾶδια ἀπέχουσιν αἱ Φαραί. 2. Ἐντιῦθεν
 πρὸς μεσογαίαν τῆς Μεσσηνίας σταδίους προελθόντι
 ὕψοσκατιᾷ ἐστὶν ἡ Θουριῶν πόλις. Ἀρδιαν δὲ
 αὐτὴν ἐν τοῖς ἔκδοσι ὠνομάσθαι τοῖς Ὀμήρου λέ-
 γουσι. Λακεδαιμονίοις δὲ ἔχειν τοῖς ἐν Σπάρτῃ τὴν
 Θουρίαν ἔδωκεν Ἀγροῦστος. Ἀγροῦστος γὰρ βασι-
 λεύοντι Ῥωμαίων ἐπολέμησεν Ἀγνώριος, γένοι καὶ
 οὗτος Ῥωμαῖος· καὶ οἱ τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἄλλοι τε
 καὶ αἱ Μεσσηνιοὶ προσέθεντο, ὅτι ἐφρόνουν Λακε-
 δαιμόνιοι τὰ Ἀγροῦστου. καὶ ὁ μὲν ταύτων ἕνεκα
 Μεσσηνίοις καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀντιταξαμένων τοῖς
 μὲν αὐτῶν ἔλαττον, τοῖς δὲ καὶ ἐς πλεον ἐπέζηδε.
 Θουριᾶται δὲ ἐκ τῆς πόλεως ἐκ μετῴρη τὸ ἀρχαῖον
 οἰκουμένης ἐς τὸ πεδῖον κατελθόντες οἰκοῦσι· οὐ μὴν
 παντάπασί γε οὐδὲ τὴν ἀνω πόλιν ἐκκλεοίπασιν, ἀλλὰ
 καὶ τείχους ἐρείπια, καὶ ἱερὸν ἐστὶν αὐτόθι ὀνομα-
 ζόμενον Θεοῦ Συρίας. τὴν δὲ ἐν τῷ πεδίῳ πόλιν πο-
 ταρὸς καλοῦμενος Ἄρις παρῆλθον. 3. Ἔστι δὲ ἐν
 τῇ μεσογαίᾳ κωμη Κικλήμει καὶ Ἀίμναι χοίριος· ἐν

δὲ αὐτῷ Λιμνάτιδος ἱερὸν ἐστὶν Ἀρτέμιδος, ἔνθα
 Τηλέκλῳ βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ τὴν τελευταίην συμ-
 βῆναι λέγουσιν. ἴοντι δὲ ἐκ Θουρίας ὡς ἐπὶ Ἀρκι-
 δίας, εἰσὶν αἱ πηγαὶ τοῦ Παμίσσου· καὶ ἐκ αὐταῖς
 παισὶ μικροῖς ἀκέσματα γίνεται. 4. Ἰοῦσι δὲ ἀπὸ
 τῶν πηγῶν ἐν ἀριστερᾷ καὶ προελθόντι ὥς τεσσαρά-
 κοντα σταδία ἐστὶ Μεσσηνίοις ἢ ὑπὸ τῇ Ἰθώμῃ πό-
 λιν· περιέχεται δὲ οὐ τῇ Ἰθώμῃ μέτρον, ἀλλὰ καὶ
 ἐπὶ τὸν Παμίσσον τὰ τετραμμένα ὑπὸ τῆς Εὐών. τὸ
 δὲ ὄνομα γενέσθαι τῷ ὄρει φασὶ Παιχικόν τε ἐπι-
 φθεγμα Εὐοῖ, Διονύσου πρῶτον ἐνταῦθα αὐτοῦ το
 εἰπόντος καὶ τῶν ὁμοῦ Διονύσου γυναικῶν. 5. Περὶ
 δὲ τὴν Μεσσήνην τεῖχος, κύκλος μὲν πᾶς ἔλθου πε-
 ποίηται, πύργοι δὲ καὶ ἐπαύξεις πάλιν ἐντοκαδομημέ-
 νοι. τὰ μὲν οὖν Βαβυλωνίῳ ἢ τὰ Μεγάρῳ τὰ ἐν
 Ζούσοις τέλῃ τοῖς Περσικοῖς οὔτε εἶδος, οὔτε ἄλλον
 περὶ υἱῶν ἦκουσα αὐτοπιοθέντων· τὰ δὲ ἐν Ἀμφυ-
 σῷ τῇ Φωκικῇ, ἔν τε Βυζαντίῳ καὶ Ἰούδῳ (ταῦτα
 γὰρ δὴ τετειχισμένα δοκεῖ τὰ χωρία ἄριστα), τούτων
 Μεσσηνίοις ἐστὶν ἐχυρώτερον. Μεσσηνίοις δὲ ἐν τῇ
 ἀγορᾷ Διὸς ἐστὶν ἄγαλμα σωτήρος, καὶ Ἀρσένῳ
 κρήνη. τὸ μὲν δὴ ὄνομα ἀπὸ τῆς Μενέππου θυ-
 γατρὸς εἰληφεν, ὑπορρεῖ δὲ ἐς αὐτὴν ὕδωρ ἐκ πηγῆς
 καλονμένης Κλεψύδρας. Θεῶν δὲ ἐν αὐτῇ Ποσειδῶνος,
 τὸ δὲ Ἀφροδίτης ἐστί. καὶ οὐ μάλιστα ὕψιον ποιή-
 σασθαι μνήμην, ἄγαλμα Μητρὸς Θεῶν, ἔλθου Πα-
 μίσσου, Λαμοφῶντος δὲ ἔργον, ὃς καὶ τὸν Δία ἐν
 Ὀλυμπίᾳ, διεστηκότος ἤδη τοῦ ἑλέφαντος, συνήρ-
 μωσεν ἐς τὸ ἀκριβεστάτον· καὶ οἱ δεδομέναι τιμαὶ

παρὰ Ἡλείων υἱόν. 6. Λαρυφῶντος δὲ ἐστὶ τοῦτον καὶ ἡ Λαφρία καλουμένη παρὰ Μεσσηνίοις. ὁβρι-
σθαι δὲ (φισόν) ἀπὸ τοιαύδε αὐτὴν καθέστηκε. Κα-
λυδωνίους ἢ Ἀρτεμις καὶ τὴν γὰρ θεῶν μάλιστα ἔσε-
βον) ἐπέκλησιν εἶχε Λαφρία. Μεσσηνίων δὲ οἱ λα-
βόντες Κανὺπакτον παρὰ Ἀθηναίων (τηρικαῦτα γὰρ
Ἀπολλίας ἐγγύτατα ὄκουν) παρὰ Καλυδωνίων ἔλα-
βον. τὸ μὲν δὴ τῆς Λαφρίας ἀφίετο ὄνομα ἐς τε
Μεσσηνίους καὶ ἐς Πατρῆς Ἀχαιῶν μόνους. Ἐρε-
σίαν δὲ Ἀρτεμιν πόλεις τε ὀνομάζουσιν αἱ πᾶσαι, καὶ
ἄνδρες ἰδίῃ θεῶν μάλιστα ἔχουσιν ἐν τιμῇ. τὰ δὲ
πάντα (ἐμοὶ δοκεῖν) ἐστὶν ἱμαζόντων τε κλέος, αἱ φή-
μην τὸ ἄγαλμα ἔχουσιν ἰδρύνσασθαι, καὶ ὅτι ἐκ πα-
λαιότατον τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐποιήθη. τρεῖς δὲ ἄλλαι
ἐπὶ τοῖτοις συνετέλειον ἐς δόξαν· μέγας δὲ τε τοῦ
ναοῦ, καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις κατασκευασμένη
ἱερουργός, καὶ Ἐρεσίων τῆς πόλεως ἡ ἀκμή, καὶ
ἐν αὐτῇ τὸ ἐπιφανές τῆς θεοῦ. 7. Πεποιήται δὲ καὶ
Ἰάλειθ υἱὸς Μεσσηνίοις ναὸς καὶ ἄγαλμα λίθον. πλη-
σίον δὲ Κουρήτων μέγαρον, ἐνθα ᾗονα τὰ πάντα ὁ-
μοίως καθυγίζουσιν. ἀρξάμενοι γὰρ ἀπὸ βοῶν τε
καὶ αἰγῶν, καταβαίνουσιν ἐς τοὺς ὄρνιθας, ἀφίει-
τες ἐς τὴν φλόγα. καὶ Ἀήμητρος ἱερὸν Μεσσηνίοις
ἐστὶν ἄγιον· καὶ Ἀοσκυῶν ἄγαλματα φέροντες τὰς
Λευκίηπου. καὶ μοι καὶ ταῦτα ἐν τοῖς προτέροις
ἐστὶν ἤδη διδηλωμένα, ὥς οἱ Μεσσηνιοὶ τοὺς Τεν-
δάρεω παῖδας ἀμφισβητοῦσιν αὐτοῖς καὶ οὐ Λακί-
δαιμονίοις προσηκεν. 8. Πλεῖστα δὲ σφισι καὶ
θεῶν μάλιστα ἄγαλματα ἔστιν τοῦ Ἀσκληπιοῦ παρὰ

ζηται τὸ ἱερόν. χωρὶς μὲν γὰρ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν
 παίδων ἐστὶν ἀγάλματα, χωρὶς δὲ Ἀπόλλωνος καὶ
 Μουσῶν καὶ Ἡρακλέους, πόλις τε ἡ Θηβαίων καὶ
 Ἐπαμεινώνδας ὁ Πολύμνιδος, Τύχη τε καὶ Ἀρτεμις
 φωσφύρος. τὰ μὲν δὴ τοῦ λίθου Λαμοφώντος, ὅς
 εἰργάσματο· Μεσσήνιον δέ, ὅτι μὴ τοῦτον, ἄλλον γε
 οὐδένα λόγον ποιήσαντα ἀξίως οἶδα ἀγάλματα· ἡ
 δὲ εἰκὼν τοῦ Ἐπαμεινώνδου ἐκ σιδήρου τὴν ἔστι, καὶ
 ἔργον ἄλλον, οὐ τοῦτον. Θ. Ἔστι δὲ καὶ Μεσσήνης
 τῆς Τριόπα ναὸς καὶ ἄγαλμα χρυσοῦ καὶ λίθου Πυ-
 ρίου· γραφαὶ δὲ κατὰ τοῦ ναοῦ τὸ ὀπισθεν αἱ βα-
 σιλεύσαντις εἰσι Μεσσήνης, πρὶν μὲν ἢ στόλον ἀφι-
 κέσθαι τῶν Λωριέων ἐς Πελοπόννησον, Ἀφαιρέως καὶ
 οἱ παῖδες· κατελθόντων δὲ Ἡρακλείδων Κρησφόντης
 ἐστίν, ἡγεμὼν καὶ οὗτος τοῦ Λωρικοῦ· τῶν δὲ οἰκη-
 σάντων ἐν Πύλῳ, Νέστορ, καὶ Θρασυμίδης, καὶ
 Ἀντίλοχος, προτετιμημένοι παίδων τῶν Νέστορος
 ἡλικίᾳ, καὶ ἐπὶ Τροίαν μετσχηκότες τῆς στρατείας·
 Λεύκιππός τε Ἀφαιρέως ἀδελφός, καὶ Πάριός ἐστι
 καὶ Φοῖβη, σὺν δὲ σφισιν Ἀρσινόη. γέγραπται δὲ
 καὶ Ἀσκληπίος, Ἀρσινόης ὡν λόγῳ τῶν Μεσσηνίων,
 καὶ Μαχάων καὶ Ποδαλείριος, ὅτι ἔργου τοῦ πρὸς
 Ἴλλῳ καὶ τοῦτοις μέτεστι. ταύτας τὰς γραφὰς ἔγρα-
 φεν Ὀμφαλίων Νικίου τοῦ Νικαμίδους μαθητῆς·
 οἱ δὲ αὐτὸν καὶ δουλεῦσαι παρὰ τῷ Νικίᾳ, καὶ παι-
 δικὰ γενέσθαι φασὶν αὐτοῦ.

CAPVT XXXII.

*De signis Hierothysii ita dicti a Messeniis ac gy-
 mnasio et signis in eo — Aethida (heros) a Messen.*

Δημοστός· Αἰντορικὴ θῆρα λεγούνη ἐν Αἰντορίᾳ

*culto — Aristomenis sepulcro et sacris, quae ibi
sunt — Aristomene mortuo ad Leuctra pugnante
— Thebanorum de Aristomenis clypeo narratio.*

Τὰ δὲ ὀνομαζόμενον παρὰ Μεσσηνίων Ἱεροθύσιον
ἔχει μὲν θεῶν ἀγάλματα, ὁπόσους νομίζουσιν Ἕλλη-
νες, ἔχει δὲ χαλκῇν εἰκόνα Ἐπαμεινώνδου. κινταί
δὲ καὶ ἀρχαῖοι τρίποδες· ἀπύρους αὐτοὺς καλεῖ Ὀμη-
ρος. τὰ δὲ ἀγάλματα ἐν τῷ γυμνασίῳ ποιήματα ἴσται
ἀνδρῶν Διγυπτίων, Ἑρμῆς καὶ Πρακλῆς τε καὶ Θι-
σεύς. τοὺτους μὲν δὴ τοῖς πᾶσιν Ἕλλησι καὶ ἤδη τῶν
βαρβάρων πολλοῖς περὶ τε γυμνάσιαι καὶ ἐν παλαι-
στοῖς καθέστηκεν ἔχειν ἐν τιμῇ. 2. Αἰθίδου δὲ
ἐμμανιοῦ πρεσβύτερον ὄντα εὗρισκον. γενομένῳ δὲ
οἱ χρήμασιν οὐκ εὐδυνάτωι τιμαὶ παρὰ Μεσσηνίων
ὑπάρχοναι ὥστε ἤμαθ. εἰσὶ δὲ τῶν Μεσσηνίων, οἱ
τῷ Αἰθίδῃ χρήματα μὲν γειέσθαι πολλὰ ἔλεγον, οὐ
μὲν τοι τοῦτόν γε εἶναι τὸν ἐπειργασμένον τῇ στήλῃ,
πρόγονον δὲ καὶ ὁμώνυμον ἄνδρα τῷ Αἰθίδῃ. Αἰ-
θίδαν δὲ τὸν πρότερον ἡγήσασθαι τοῖς Μεσσηνίοι-
φασιν, ἦνέκα ἐν τῇ νυκτὶ Ἀημιτρίδης σφισιν ὁ Φι-
λίππου μηδαμῶς ἐλπίσαντι αὐτὸς τε καὶ ἡ στρατιὴ
λευθάρουν ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν. 3. Καὶ Ἀρι-
στομένους δὲ μνήμῃ ἔστιν ἐνταῦθα· οὐ κερὼν δὲ εἶ-
ναι τὸ μνήμα λέγουσιν. ἀλλ' ἐρομένου μου τρῦπον
τε ὄντινα, καὶ ὁπόθεν Ἀριστομένους κομίσαντο τὰ
ὅστια, μεταπέμψασθαι μὲν ἐκ Ῥόδου φασὶ, τὸν δὲ
ἐν Δελφοῖς θεῶν τὸν κελύσαντι εἶναι. πρὸς τε δὲ
τούτοις ἐδίδασκόν με, ὅποια ἐπὶ τῷ τάφῳ δαῖσι.
ταῦρον, ὄντινα ἐπαγλίζιν μέλλουσιν, ἀγαγόντες ἐπὶ

το μνημα, εδωκαν προς τον εστηκοτα επι τω ταφω
κίονα· ο δε, ατε αργιος και αήθης δεσμιών, ουκ
εθέλει μένειν. Θορυβουμένη δε οι και σκηπτώντι, ην
ο σκωτ κινηθη. Μεσσηνίοις εστιν υϊοιον, ου κινη-
θέντος δε, ασύμη ορα επαγγέλλει το σημειον. 4. Πι-
ραγενέσθαι δε Αριστομένη και τω παρ Αείκιου
ερωσι εθέλονται, ου μετα ανθρωπων ετι οντα, και
εμύται τε αυτών φασι Θεβαίους, και μέλιστα γενέ-
σθαι του ατυχήματος Λυκεδαιμονίους αϊτιον. Εγω
δ' Χαλδαίους και Ινδών τους μέγους πρώτους οίδα
επότηας, ως αθάνατος εστιν ανθρωπου ψυχή. και
οφισι και Ελλήνων άλλοι τε επεσθσαν, και ουχ
ηκιστα Πλάτων ο Αρίστωνος. τι δε αποδέχεσθαι
και οι πάντες εθελήσουσιν, εκτινθ γε αντεπιέν ουκ
επεισι, μη ου τον πάντα υϊονα Αριστομένη το μν-
ος το ες Λυκεδαιμονίους ενεπιέχ'ται. 5. Α δε αυ-
της ηκουσα εν Θήβαις, ειός μιν τι παρέρχτο ες τον
Μεσσηνίων λόγον, ου μιν παντάπασί γε εστιν αυ-
τως ωρολογηκότα. φασι δε οι Θεβαίοι μελλούσης
της μάχης εσοσθαι οφισιν εν Αιόκιου, ες άλλα τε
αποστείλαι χρηστήρια, και ερησομένους τον εν Αι-
βαδία θεόν. λέγεται μιν ουν και τα παρ τοῦ Ισμη-
νίου και τοῦ Πτώου, προς δε τα εν Αβιάς τε χρη-
σθέντα και τα εν Αελφοίς. Τροφώτιον δε φασι
εἰπεῖν εξημέρω.

Πρὶν δορὶ συμβαλέειν ἐχθροῖς, στήσασθε τρυπάιον,
Ἀσπίδα κοσμήσαντες ἐμὴν, τὴν εἵστα νηῶ.

Θούρος Αριστομένης Μεσσηνίος. αὐτὰρ ἐγὼ τοι
Ἄνδρῶν δυναιμένων σθιάσω πτοατὸν ἀσπιστῶν.

ἀφικομένον δὲ τοῦ χρησμοῦ, δεηθῆναι Ξενοκράτους
 λέγουσιν Ἐπαμεινώνδαν. ὃ δὲ τῇ τε ἀσπίδι μετα-
 πέμπεται τοῦ Ἀριστομένου, καὶ ἐκούρησεν ἀπ' αὐ-
 τῆς τροπαιον, ὅθεν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔσσεσθαι
 σύροπτον ἔμελλεν. ἦδυσαν δὲ ἄρα τὴν ἀσπίδα οἱ
 μὲν αὐτῶν ἐν Λεβυδείᾳ κατ' ἥσυχίαν ἐωρακότες
 ἀκοῇ δὲ καὶ πάντες. ὥς δὲ ἐγένετο ἡ νίκη Θηβαίοις
 ἐποδιδόσασιν αὐτοῖς τῷ Τροφωνίῳ τὸ ἀνάθημα. Ἀρε-
 στομένους δὲ καὶ χαλκοῦς ἀνδρούς ἐστιν ἐν τῷ Μισ-
 σηνίῳ σταδίῳ. τοῦ θεάτρου δὲ οὐ πόρῳ Σαρᾶπε-
 δός ἐστι καὶ Ἰσιδος ἱερὸν.

CAPVT XXXIII.

*De acropoli Messeniorum et fonte Clepsydra —
 Messeniis incunabula Iovis sibi vindicantibus, et
 Ithome ac Neda, nutricibus Iovis — signo et cultu
 Iovis Ithomatæ — Mercurii signo Atticæ formæ,
 fluvio Balyra et Thamyride — campis Stenycleri-
 cis, luco Carnasio et signis in eo — reliquiis Andæ-
 mæ et Electra ac Coeo fluviiis — reliquiis urbis
 Dorii et Thamyridis calamitate.*

Ἐς δὲ τὴν κορυφὴν ἐρχομένῳ τῆς Ἰθάμης, ὃ δὴ
 Μεσσηνίοις ἐστὶν ἀκρόπολις, πηγὴ Κλεψύδρα γίνε-
 ται. 2. Πάντας μὲν οὖν καταριθμήσασθαι καὶ προ-
 θυμηθέντι ἄπορον, ὅπόσοι θέλουσι γενέσθαι καὶ
 τραφῆναι παρὰ σφίσι Δία. μέτεστι δ' οὖν καὶ Μεσ-
 σηνίοις τοῦ λόγου· φασὶ γὰρ καὶ οὗτοι τραφῆναι
 παρὰ σφίσι τὸν θεόν, Ἰθάμην δὲ εἶναι καὶ Νέδα
 τὰς θρεψαμένας, πεκληθῆναι δὲ ἀπὸ μὲν τῆς Νέδας
 τὸν ποταμὸν, τὴν δὲ ἑτέραν τῷ ὄρει τὴν Ἰθάμην
 ἑδωκεναι τὸ ὄνομα. ταύτας δὲ τὰς νύμφας τὸν Δία

κλεπέντι ὑπὸ Κουρήτων διὰ τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς δεῖμν
 ἐνταῦθα λαῦσαι λέγουσι, καὶ τὸ ὄνομα εἶναι τοῦ ὕδα-
 τι ἀπὸ τῶν Κουρήτων τῆς κλοπῆς. φέρουσά τε ἀνί-
 πῳικαν ἡμέραν ὕδωρ ἀπὸ τῆς πηγῆς ἐς τοῦ Διὸς τοῦ
 Ἰθωμῆα τὸ ἱερόν. 3. Τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ Διὸς Ἀγε-
 λῖδα μὲν ἐστὶν ἔργον, ἐποιήθη δὲ ἐξ ἄρχῃς τοῖς οἰ-
 κήσασιν ἐν Ναυπάκτῳ Μεσσηνίων. ἱερεὺς δὲ αἰρετός
 κατὰ ἕτος ἕκαστον· ἔχει δὲ τὸ ἄγαλμα ἐπὶ τῆς οἰκίας.
 ἄγουσι δὲ καὶ ἑορτὴν ἐπέτειον Ἰθωμαῖα· τὸ δὲ ἄρ-
 χαῖον καὶ ἄγωνα ἐτίθεισαν μουσικῆς. τεκμαίρεσθαι
 δ' ἔστιν ἄλλοις τε καὶ Εὐμήλου τοῖς ἑπεσιν. ἐποίησε
 γοῦν καὶ τὰδε ἐν τῷ προσοδίῳ τῷ ἐς Δῆλον·

Τῷ γὰρ Ἰθωμῆϊ καταθύμιος ἔπλετο μοῖσα,

Ἄκαθαρά καὶ ἐλευθερά ῥοματ' ἔχουσα.

οὐκοῦν ποιήσαι μοι δοκεῖ τὰ ἑπὶ, καὶ μουσικῆς ἄγω-
 ναι ἐπιστάμενος τιθέντας. 4. Ἴδντι δὲ τὴν ἀπ' Ἀρκα-
 δίας ἐς Μεγάλην πόλιν ἐστὶν ἐν ταῖς πύλαις Ἐρμιῆς,
 τέχνη τῆς Αἰτικῆς· Ἀθηναῖον γὰρ τὸ σχῆμα τὸ τε-
 τράγωνόν ἐστιν καὶ ταῖς Ἐρμιῇς, καὶ παρὰ τούτων
 μεμαθήκασιν οἱ ἄλλοι. σταδίου δὲ καταβάντι ἀπὸ
 τῶν πυλῶν τριάκοντα, τὸ ρεῦμά ἐστι τῆς Βαλύρας.
 γενέσθαι δὲ τὸ ὄνομα τῷ ποταμῷ λέγουσι, Θαμύρι-
 δος τὴν λύραν ἐνταῦθα ἀποβαλόντος ἐπὶ τῇ πηρώσει·
 παῖδα δὲ αὐτὸν Φιλάμμωνος καὶ Ἀργιόπης τῆς νύμ-
 φης εἶναι. τὴν δὲ Ἀργιόπην τέως μὲν περὶ τὸν Παρ-
 νάσσον οἰκεῖν, ἐπεὶ δὲ εἶχεν ἐν γαστρὶ, ἐς Ὀδρύσας
 λέγουσι μετοικῆσαι· Φιλάμμωνα γὰρ οὐκ ἐθέλειν ἐς
 τὸν οἶκον αὐτὴν ἄγεσθαι. καὶ Θαμνριν μὲν Ὀδρύσῃ
 τε καὶ Θράκῃ ἐπὶ τούτῳ καλοῦσιν. ἡ δὲ Λευκαδί

καὶ Ἀμφίτος συμβάλλουσιν ἐς τὸ αὐτὸ τὰ ρεύματα.
 5. Διαβάντα δὲ ταύτους, πεδίον ἐστὶν ὀνομαζόμενον
 Στενυκλικόν· εἶναι δὲ ἦρωα Στενυκλικὸν λέγουσι.
 τοῦ πεδίου δὲ ἐστὶν ἅπαντικρὺ καλοῦμεν τὸ ἀρχαῖον
 Οἰχαλία, τὸ δὲ ἐφ' ἡμῶν Καρνάσιον ἄλσος, κυπα-
 ρίσσων μάλιστα πλήρες. Θιῶν δὲ ἀγάλματα, Ἀπόλ-
 λωνός ἐστι Καρνείου, καὶ Ἑρμῆς φέρον κριόν· ἡ δὲ
 ἄγνη Κόρη, τῆς Δήμητρος ἐστὶν ἐπὶ κλησίς· ὕδωρ δὲ
 ἄνισιν ἐκ πηγῆς παρ' αὐτὸ ἀγάλμα. τὰ δὲ ἐς τὰς
 θείας τὰς μεγάλας (δοῶσι γὰρ καὶ ταύταις ἐν Καρ-
 νασίῳ τὴν τελετήν) ἀπόρρητα ἔστω μοι· δεύτερα γάρ
 σφισι νέμω σεμνότητος μετὰ γε Ἐλευσίνα. ὅτι δ'
 ὕδατα τε ἡ χαλκῇ τὸ εὖρημα τοῦ Ἀργεῖου στρατηγού.
 καὶ Εὐρύτου τοῦ Μελανέως τὸ ὅστις ἐφυλάσσετο ἐν-
 ταῦθα, δηλώσω με καὶ ἐς ἅπαντας οὐκ ἀπείργει τὸ
 ὄνειρον. ῥεῖ δὲ ποταμὸς παρὰ τὸ Καρνάσιον Χάρμα-
 δρος. 6. Καὶ προελθόντι ἐν ἀριστερῇ σταδίῳ ὀκτὼ
 μίλια, ἐρείπια ἐστὶν Ἀνδανίας, καὶ ὅτι μὲν τῇ πόλει
 τὸ ὄνομα ἀπὸ γυναικὸς γέγονεν Ἀνδανίας, ὁμολογεῖ-
 ται ὑπὸ τῶν ἐξηγητῶν· αὐτὴν γὰρ ἐς τοὺς γονέας
 αὐτῆς, οὐδὲ τῷ συνώκησιν, ἔχει λέγειν. ἰδόντων δὲ ὡς
 ἐπὶ Κυπαρισσίας ἀπὸ Ἀνδανίας, Πολίχνη τέ ἐστι κα-
 λουμένη, καὶ ποταμὸς Ἠλέκτρα καὶ Κοῖος ρεῖναι.
 τῆχα δ' ἄν τινα καὶ λόγον ἐς Ἠλέκτραν τῇ Ἀτλαντος
 λέγουσιν καὶ ἐς Κοῖον τὸν Ἀηταῦς πατέρα· ἡ καὶ τῶν
 ἐπιχωρίων ἡρώων εἶεν Ἠλέκτρα τε καὶ Κοῖος. 7. Δια-
 βάντων δὲ Ἠλέκτραν, Ἀχάϊα τε ὀνομαζομένη πηγὴ
 πόλειός ἐστιν ἐρείπια Λωρίου. πεποίηκε δὲ Ὀμηρος
 μὲν Θαμύριδι ἐνταῦθα ἐν τῷ Λωρίῳ γενέσθαι τῇ

συμποσαν, ὅτι καὶ αὐτὰς Μουσας νικησιν ἐφασκεν
 ἔδοῦσας. Πρῶδικος δὲ Φωκαεύς (εἰ δὴ τοῦτον τὰ ἐ-
 τήν Μινυάδα ἔπη) προσκείμεθα φησι Θαμύριδι ἐν
 ἡδὺν δίκην τοῦ ἐς τὰς Μουσας ἀντήματος· διεφθάρη
 δὲ ὁ Θάμυρις (ἰμοὶ δοκεῖν) ὑπὸ νόσου τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς· τὸ δὲ αὐτὸ καὶ Ὀμήρῳ συνέπεσεν ὕστερον· ἀλλ'
 ὁ μὲν καὶ ἐς ἕβαν διετέλει ποιῶν· οὐ γὰρ τι εἶχε τη-
 στροφροῦ· Θάμυρις δὲ καὶ τὴν ᾠδὴν ὑπὸ κακοῦ τοῦ
 παρόντος ἐξέλειπεν.

CAPVT XXXIV.

*De Pamiso fluvio et piscibus animalibusque variis
 fluvii peculiaribus — urbe Corone, agro Inus sacro,
 Biante fluv. et Plataneti fonte — urbis Coronae de-
 nominatione et memorandis — de prisco Apollinis
 Corynthis templo ad mare — oppido Colonides dicto
 — Asinaeis et Dryopibus — Asine urbe et
 aliis locis.*

Ἐκ δὲ Μεσσηνίας ὑπὸ τοῦ Παμίσιον τὸ σιτόμα ὁδὸς
 μὲν στιδίῳ ἐστὶν ὀγδοήκοντα, ἥν δὲ ὁ Πάμισος διὰ
 τε ἀρουμένης καὶ καθαρὸς, καὶ ἀναπλεῖται ναυσὶν ἐκ
 θαλάσσης ἐπὶ δέκα πον στιδίους· ἀναθέρουσι δὲ ἐς
 αὐτὸν καὶ οἱ θαλάσσιοι τῶν ἰχθύων, περὶ ὧσαν μάλ-
 ιστα τοῦ ἥρος· τὸ δὲ αὐτὸ ἐς Ῥηγόν τε καὶ ἐς τὸν
 Μαιάνδρον ποιοῦσιν οἱ ἰχθύες· μάλιστα δὲ ἀνὰ τὸ
 ῥέμμα τὸ Ἀχελώϊον γήχονται, τοῦ ἐκδιδόντος κατὰ
 γήσους τὰς Ἐχινάδας· διάφοροι δὲ τὸ εἶδος μάλιστα
 ἰχθύες ἀναθέρουσιν ἐς τὸν Πάμισον, ἅτε ἐς ὕδωρ κα-
 θαρὸν, καὶ οὐ κατὰ αὐτὰ τοῖς κατεμύγμένοις ποτα-
 μοῖς ἐλνῶσθαι· οἱ κεφαλοὶ δὲ, ἅτε ἰχθύων ὄντες τῶν
 πηλαίων, ποταμῶν αἰλοὶ τῶν θαλερωτέρων εἰσὶ. Θη-

ρίαι δὲ ἐς ὕληθρον ἀνθρώπων οὐ περ ἔχασιν οἱ Ἑλ-
 λήνων ποταμοὶ φέρειν, καθάπερ γε Ἰνδὸς καὶ Νεῖλος
 ὁ Αἰγύπτιος, ἐν Ἰνῷ καὶ Ἰστροῦ, Εὐφράτης τε καὶ
 Φάις. οὗτοι γὰρ δὴ θηρία ὅμοια τοῖς μάλιστα ἐν
 δροσάγμα ἀΐξουσιν, ταῖς ἐν Ἑρμῷ καὶ Μαιάνδρῳ γλυ-
 νίσιν εὐοκῶτα ἰδέας, πλὴν χρόας τε μελαντέρας καὶ
 ἀλκῆς· ταῦτα δὲ αἱ γλάνεις ἀποδεύουσιν. ὁ δὲ Ἰν-
 δὸς καὶ ὁ Νεῖλος χροκοδεῖλους μὲν ἡμφότεροι, Νεῖ-
 λος δὲ παρέχεται καὶ ἵππους, οὐκ ἔλασσαν ἢ ὁ χρο-
 κοδεῖλος κακὸν ἀνθρώποις. τοῖς δὲ Ἑλλήνων ποτα-
 μοῖς δέσματα ὡς ἀπὸ θηρίων εἶσιν αὐδέα· ἐπεὶ καὶ
 Ἰώφ τῷ διὰ τῆς Θισπρωτίδος ῥέοντι ἡπίρου θηρία,
 οὐ ποτάμια, οἱ κύνες, ἀλλὰ ἐπήλυδες εἰσιν ἐκ θαλάσ-
 της. 2. Κορώνη δὲ ἐστὶ πόλις ἐν δεξιᾷ τοῦ Παρῖσου,
 πρὸς θαλάσσην τε καὶ ὑπὸ τῷ ὄρει Τημαθίῳ, κατὰ δὲ
 τὴν ὁδὸν ταύτην εἶσιν ἐπὶ θαλάσσην χωρίον, καὶ Ἰνοῦς
 ἱερὸν εἶναι νομίζουσιν. ἐπαναβῆναι γὰρ ἐνταῦθα ἐκ
 θαλάσσης φασὶν αὐτήν, θεὸν τε ἤδη νομίζομένην,
 καὶ Λευκοθέαν καλουμένην ἀντὶ Ἰνοῦς, προσελθόντων
 δὲ οὐ πολὺ, Βίας ἐκδίδωσιν ἐς θάλασσαν ποταμὸς·
 γενέσθαι δὲ αὐτῷ λέγουσι τὸ ὄνομα ἀπὸ Βιάντος τοῦ
 Ἀμφιάνορος. καὶ Πλαταριστιῶνος δὲ ἡ πηγὴ σιάδια
 μὲν ἕκαστον ἐστὶν ἀπωτέρω τῆς ὁδοῦ· φεῖ δὲ ἐκ πλα-
 τίνων τὸ ὕδωρ πλατείας καὶ τὰ ἐντὸς κοίτης· κατὰ
 στήλαιον μάλιστα που μικρόν, τὸ εὐρὸς ἐστὶ τοῦ δέν-
 δρου, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτόθεν ἐς Κορώνην τὸ πότιμον
 κάτεισι. 3. Τὸ μὲν δὴ ὄνομα τὸ ἄρχαιον εἶχεν Αἰ-
 πεια· ἐπεὶ δὲ ὑπὸ Θηβαίων κατήχθησαν ἐς Πελο-
 πόνησον, Ἐπιμηλίδην φασὶν ἀποσταλέντα οἰκιστὴν

καλέσαι Κορώνειαν· εἶναι γὰρ αὐτὸν ἐκ Κορωνείας
 τῆς Βοιωτῶν· τοὺς δὲ Μισσηνίους ἑξαρχῆς τε οὐ κα-
 τὰ τοῦτον περὶ τὸ ὄνομα, καὶ μᾶλλον ἔτι ἑνὰ χρόνον
 ἐκτικῆσαι τὸ ἐκείνων ἁμάστημα. λέγεται δὲ καὶ ἑτε-
 ρος λόγος, ὥς τοῦ τεύχους τὰ θεμίλια ὑρύσποντες ἐπι-
 τύχουεν κορώνῃ χαλκῇ. θηῶν δὲ ἔστιν ἐνταῦθα Ἀγ-
 γέμιδος τε καλουμένης παιδοτρόφου, καὶ Διονύσου,
 καὶ Ἀσκληπιοῦ ναός. τῷ μὲν δὴ Ἀσκληπιῷ καὶ Διο-
 νύσῳ λίθου, Διὸς δὲ σωτῆρος χαλκοῦν ἔγαλμα ἐπὶ τῆς
 ἀγορᾶς πεποιήται. χαλκοῦν δὲ καὶ ἐν ἀκροπόλει τῆς
 Ἀθηνᾶς τὸ ἄγαλμά ἐστιν ἐν ὑπαίθρῳ, κορώνην ἐν τῇ
 χειρὶ ἔχουσα. εἶδον δὲ καὶ τοῦ Ἐπιμηλίδου μνημε-
 ῖον· οὗτω δὲ τὸν λεγόμενον Ἀχαιῶν καλοῦσιν, οὐκ οἶδα.
 4. Ἐκ Κορώνης δὲ ὥς ὀγδοήκοντα σταδίους προσι-
 θόντι, Ἀπόλλωνός ἐστιν ἱερὸν πρὸς θαλάσση τιμῆς
 ἔχον· ἀρχαιότατόν τε γὰρ λόγῳ τῷ Μεσσηνίων ἐστὶ,
 καὶ νοσήματα ὁ θεὸς ἔσται· Κόρινθον δὲ Ἀπόλλω-
 να ὀνομάζουσι. τοῦτο μὲν δὴ ξόανον, τοῦ Ἀργεῖο τὸ
 δὲ χαλκοῦν ἐστὶ τὸ ἄγαλμα· ἀναθεῖναι δὲ φασὶ τοὺς
 ἐν τῇ Ἀργεὶ πλεύσαντας. 5. Τῇ Κορωναίων δὲ πόλει
 ἔστιν ὄμορος Κολωνίδες. οἱ δὲ ἐνταῦθα οὐ Μεσση-
 νοὶ φασιν εἶναι, ἀλλὰ ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀγγεῖν σφῆς
 Κόλαινον λέγουσι, Κολαίῳ δὲ κόρυδον τὴν ὄρουθα
 ἐκ μαιτεύματος ἐς τὴν ἀποικίαν ἡγήσασθαι. ἐμελλόν
 δὲ ἄρα διὰ λικτόν τε ἑνὰ χρόνον καὶ ἔθῃ μεταμαθή-
 σθαι τὰ Δωριέων. κῆται δὲ τὸ πόλισμα αἱ Κολω-
 νίδες ἐπὶ ὑψηλοῦ, μικρὸν ἀπὸ θαλάσσης. 6. Ἀσινάδιοι
 δὲ τὸ μὲν ἑξαρχῆς Ἀνκωρίταις ὄμοροι περὶ τὸν Παρ-
 νάσσον ὄκουν. ἄνομα δὲ ἦν αὐτοῖς. ὃ δὴ καὶ ἐς Περ-
 σίαν

ἑλπομένησαν διεσώσαντο, ὑπὸ τοῦ οἰκιστᾶν Ἀρϋόπες.
 γενεᾷ δὲ ὑστερον τρίτῃ, βασιλεύοντος Φύλακτος, μά-
 χη τε οἱ Ἀρϋόπες ὑπὸ Ἡρακλέους ἐκρατήθησαν, καὶ
 τῷ Ἀπόλλωνι ἀνάθημα ἤχθησαν ἐς Ἀλφειούς. ἀνα-
 χθέντες δὲ ἐς Πελοπόννησον, χοήσαντος Ἡρακλεί τοῦ
 θεοῦ, πρῶτα μὲν τὴν πρὸς Ἐρμιόνη Ἀοίην ἔχον·
 ἐκείθεν δὲ ἐκπεσόντες ὑπὸ Ἀργείων, οἰκοῦσιν ἐν τῇ
 Μεσσηνίᾳ Λακεδαιμονίων δόντιον, καὶ, ὥς ἀναχρόνον
 οἱ Μεσσηνιοὶ κατέχθησαν, οὐ γενομένης σφίσιν ὑπ'
 αὐτῶν ἀναστασίτου τῆς πόλεως. Ἀσινᾶται δὲ αὐτοὶ
 περὶ σφῶν οὕτω λέγουσι, κρατήθηναι μὲν ὑπὸ Ἡρα-
 κλέους μάχῃ συγχωροῦσιν, ἁλῶναι τε τὴν ἐν τῷ Παρ-
 νασσῷ πόλιν· αἰχμαλώτοι δὲ γενέσθαι καὶ ἀχθῆναι
 παρὰ τὸν Ἀπόλλωνα, οὗ φασι, ἀλλ', ὥς ἡλίσκετο ὑπὶ
 τοῦ Ἡρακλέους τὸ τιχός, ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν, καὶ
 ἀναφυγεῖν ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνασσοῦ· διαβάντες
 δὲ ὑστερον ταυαῖν ἐς Πελοπόννησον, γενέσθαι φασὶν
 Εὐρυσθέως ἑκείτοι, καὶ σφίσιν Εὐρυοθέα, ὅτε ἀπε-
 χθανόμενον τῷ Ἡρακλεῖ, δοῦναι τὴν ἐν τῇ Ἀργολίδι
 Ἀοίην. μόνον δὲ τοῦ γένους τῶν Ἀρϋόπων οἱ Ἀσινᾶται
 σμνύονται καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι τῷ ὀνόματι, οὐδὲν ὁμοίως
 Εὐβοείων οἱ Στέρρα ἔχοντες. εἰσὶ γάρ καὶ οἱ Στερεῖς
 Ἀρϋόπες τοῖς ἀρχαῖς, ὅσοι τῆς πρὸς τὸν Ἡρακλέα οὐ
 μετέχον μάχης, ἀπωτέρω τῆς πόλεως ἔχοντες τὰς οἰ-
 κήσεις. ἀλλὰ οἱ μὲν Στερεῖς καλεῖσθαι Ἀρϋόπας ὑπερ-
 φρονοῦσι, καθάπερ καὶ οἱ Ἀελφοὶ πεφεύγασιν ὀνο-
 μάζεσθαι Φωκείς. Ἀσινᾶται δὲ Ἀρϋόπας τε τὰ μέλι-
 στα χαίρουσι καλοῦμενοι, καὶ τῶν ἱερῶν τὰ ἀγνίστα-
 τὰ εἶσι δῆλοι κατὰ μνήμην πεποιημένοι τῶν ποτε ἐν

Παρθασσῶ σφίσιν ἰδρυμένων. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀπόλλωνός ἐστιν αὐτοῖς ναός, τοῦτο δὲ Ἀρύοπος ἱερὸν καὶ ἄγαλμα ἀρχαῖον. ἄγουσι καὶ παρὰ ἔτος αὐτῇ τελειήν, παῖδα τὸν Ἀρύοπα Ἀπόλλωνος εἶναι λέγοντες.
 7. Κεῖται δὲ ἐπὶ θαλάσῃ καὶ αὕτη κατὰ τὰ αὐτὰ τῇ ποτε ἐν μοῖρᾳ τῇ Ἀργολίδι Ἀσίγῃ· σταδίων δέ τεσσαράκοντά ἐστιν ἐκ Κολωνίδων ἐς αὐτὴν ὁδὸς, τοσαύτη δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀσίγης πρὸς τὸν Ἀκρίταν καλοῦμενον. ἀνέχει δὲ ἐς θάλασσαν ὁ Ἀκρίτας, καὶ νῆσος Θηγανοῦσά ἐστιν ἔρημος πρὸ αὐτοῦ. μετὰ δὲ τὸν Ἀκρίταν λιμὴν τε Φοινικοῦς, καὶ νῆσος καὶ αὐτὸν Οἰνούσαι.

CAPVT XXXV.

De Mothone, eiusque denominatione — Naupliensis Mothonen incolentibus et libertate a Traiano Mothonaeis concessa — Epirotarum imperio populari — calamitate Mothonaeis ab Illyriis illata — memorandis in urbe Mothone, templo Minervae Anemotidis — de diverso aquarum colore et natura.

Μοθώνη δὲ, πρὶν ἢ τὴν σιρατιὰν ἐς Τροίαν ἀθροισθῆναι, καὶ ἐπὶ τοῦ πρὸς Ἰλίου πολέμου καλουμένη Πήδασος, μεταβέβληκεν ὕστερον τὸ ὄνομα, ὥς μὲν αὐτοὶ Μοθωναῖοι λέγουσιν, ἀπὸ τῆς Οἰνέως θυγατρὸς· Οἰνεὺς γὰρ τῷ Παρθάονος μετὰ ἄλωσιν Ἰλίου μετὰ Διομήδους ἀναχωρήσαντι ἐς Πελοπόννησον θυγατέρα φασὶν ἐκ παλλακῆς Μοθώνην γενέσθαι. δόξη δὲ ἐμὴ δέδωκε τῷ χωρίῳ τὸ ὄνομα ὁ Μόθων λίθος. οὗτος δὲ σφίσι καὶ ὁ ποιεῖν τὸν λιμένα ἐστί· τὸν τε γὰρ ἑσπλουν στενώτερον ταῖς ναυσὶν ἐργάζεται παρήκων ὕψαλος, καὶ ἅμα, μὴ ἐκ βυθοῦ ταράσσεσθαι τὸν

Δημόσιον Κεῖται καὶ διβασιλικὴ θέρσιον

κλύδωνα, ἔργον ἴστηκεν. 2. Ἐδήλωσα δὲ καὶ ἐν ταῖς
ἐμπροσθεν λόγοις, ὅτι Ναυπλιεῦσαι ἐπὶ Λακωνισμῷ
διωχθεῖσαι, Λαμοκρατίδα βασιλεύοντος ἐν Ἀργεῖ, Μο-
θίωνην Αἰκεδαιμόνιοι δίδουσι· καὶ ὥς αὐδὲ ἐκ τῶν
Μεσσηνίων κατελθόντων ἐγένετο οὐδὲν ἐς αὐτοὺς τεώ-
τερον. ἦσαν δὲ οἱ Ναυπλιεῖς (ἔμοι δοκεῖν) Αἰγύπτιοι
τὰ παλαιότερα· παραγενόμενοι δὲ ὁμοῦ Δαναῶν ταν-
οῖν ἐς τὴν Ἀργολίδα, ὑπετρον γενεαῖς τρισὶν ὑπὸ Ναυ-
πλίου τοῦ Ἀμφιόνης κατοκίωθασαν ἐν Ναυπλίᾳ.
Μοθωναίοις δὲ βασιλεὺς μὲν Τραϊανὸς ἔδωκεν, ἔλεν-
διζοντες ὄντας ἐν αὐτονομίᾳ πολιτεύεσθαι. 3. Τὰ δὲ
ἐν παλαιότερα μόνοις σφίσι Μεσσηνίων τῶν ἐπὶ θα-
λάσῃ τοιῶνδε ἀτόχημα ἰδίᾳ συνέβη γενέσθαι. τὰ
ἐν Ἰπείρῃ τῇ Θεσπρωτίδι ὑπὸ ἀνσυχίας ἐφθάσθαι.
Δηϊδαμείᾳ γὰρ τῇ Πυρρόου παῖδες οὐκ ἐγένοντο, ἀλ-
λ' ὥς τελευτῶν ἔειπλεν, ἐπιτρέπει τῷ δήμῳ τὰ πρά-
γματα. Θυγάτηρ δὲ ἦν Πυρρόου τοῦ Πτολεμαίου τοῦ
Ἀλεξάνδρου τοῦ Πυρρόου. τὰ δὲ ἐς Πυρρόον τὸν Αἰα-
κίδου πρότερον εἶναι ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς Ἀθηναίους ἐδή-
λωσα. Προκλῆς δὲ ὁ Καρχηδόνιος, τύχης μὲν χρηστῆς
εἵνεκα καὶ διὰ λαμπρότητι ἔργων, ἐνιμεν Ἀλεξάνδρῳ
τῷ Φιλίππου πλέον· τάξαι δὲ ὀπλίτας τε καὶ ἵππι-
κόν, καὶ στρατηγῆματα ἐπὶ ἀνδρὶς πολεμίους εὐρεῖν,
Πυρρόον ἔφασκεν ἀμείνονα γενέσθαι. Ἰππειῶταις δέ,
ὥς ἐπαύσαντο βασιλεύεσθαι, τὰ τε ἄλλα ὁ δῆμος ἔβρι-
ζε, καὶ ἀκροῦσθαι τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὑπεριώμων.
καὶ σφῶς οἱ ἑλλυριοὶ τὰ πρὸς τοῦ Ἰονίου τὴν Ἰππει-
ον ὑπεροικούντες παρεστήσαντο ἐξ ἐπιδρομῆς. οὐ
γὰρ πῶ δημοκρατίαν ἴσμεν ἄλλαν ἢ Ἀθηναίων αὐ-

ξήσαντας· Ἀθηναῖοι γὰρ προήχθησαν ἐπὶ μέγα ἀπ' αὐτῆς. στείσει γάρ οἱ κεία τὸ Ἑλληνικὸν ὑπερεβάλλοντο, καὶ τοῖμοις τοῖς καθεστηκόσιν ἐλάχιστα ἡπείθουν.
 4. Οἱ δὲ Ἰλλυριοὶ ἀρχῆς τε γεγευμένοι καὶ ἐπιθυμοῦντες αἰ τοῦ πλείονος, κυῖς τε ἐπῆξαντο, καὶ ἐλπίζοντο ἄλλους τε, ὥς ἐκάστους τύχοιεν, καὶ ἐς τὴν Μοθωναίαν σχόντες ὠρμίσαντο οἱ αἰ ἐς φιλίαν· στείλαντες δὲ ἄγγελον ἐς τὴν πόλιν, ἄγειν σφίσιν οἶνον ἐπὶ τὰ πλοῖα ἐδιήθησαν. ὥς δὲ ἄγοντες ἀφίκοντο ἄνδρες οὐ πολλοὶ, τὸν τε οἶνον ὠνοῦντο ἐπιτιμῶντων τῶν Μοθωναίων, καὶ αὐτοὶ σφισιν ἐπίπρασσον, ὥν ἐπῆγοντο. ἐς δὲ τὴν ἐπιούσαν ἀφικομένων ἐκ τῆς πόλεως πλείονων, παρέχουσι καὶ τοιοῦδε καρδᾶναι. τέλος δὲ γυναῖκες καὶ ἄνδρες κατίσιν ἐπὶ τὰ πλοῖα οἶνον τε ἀποδοῖσθαι καὶ ἐκ τῶν βαρβάρων ἀντιληφόμενοι, ἔνθα νῦν ἀποτολμήσαντες οἱ Ἰλλυριοὶ καὶ ἄνδρας πολλοὺς καὶ ἔτι πλείονας τῶν γυναικῶν ἀρπάξουσι· ἐσθιέμενοι δὲ ἐς τὰς ναῦς ἐπλιν τὴν ἐπὶ Ἰονίου, Μοθωναίων ἐρημώσαντες τὸ ἄστυ. 5. Ἐν Μοθωνῇ ναὸς ἐστὶν Ἀθηναῖς Ἀνιμώτιδος· Διομήδην δὲ τὸ ἄγαλμα ἀναθεῖναι καὶ τὸ ὄνομα τῇ θεῷ φασὶ θεοῖσιν. βιαίότεροι γάρ καὶ οὐ κατὰ καιρὸν πνέοντες ἐλυμαίνοντο οἱ ἄνεμοι τὴν χώραν. Διομήδους δὲ εὐξαμένου τῇ Ἀθηνᾷ, τὸ ἀπὸ τούτου συμφορὰ σφισιν οὐδεμία ἀνέμων γε εἵνεκα ἦλθεν ἐς τὴν γῆν. 6. Καὶ Ἀρτέμιδος τε ἱερὸν ἐστὶν ἐνταῦθα, καὶ ὕδωρ ἐν φρέατι κειραμένον πίσση,· Κυζικηνῶ μύρω μάλιστα ἰδεῖν ἐμφρερές· παρὰ σχαίτο εὐωδίαν πᾶσαν καὶ χρόαν τὸ ὕδωρ καὶ ὕμνην, γλαυκότερον μὲν οἷσα ὕδωρ θια-

σήμενος τὸ ἐν Θερμοπύλαις, οὔτι που πᾶν, ἀλλ' ὅσον κἄτισιν ἐς τὴν κολυμβήθραν, ἦντινα ὀνομάζουσι οἱ ἐπιχώριοι Χύτρον γυναικίους. ξανθὸν δὲ ὕδωρ, οὐδὲν τι ἀποδέον τὴν χροάν αἵματος. Ἐβραίων ἡ γῆ παρίχεται πρὸς Ἰόππην πόλιν, θαλάσσης μὲν ἐγγυτάτω τὸ ὕδωρ ἐστὶ, λόγον δὲ ἐς τὴν πηγὴν λέγουσιν οἱ ταῦτη, Περσεία ἀνελόντα τὸ κῆτος, οἱ τὴν παῖδα προκίλῃσθαι τοῦ Κηφείως, ἐνταῦθα τὸ αἷμα ἡπονίσφασθαι. ὕδωρ δὲ ἀπὸ πηγῶν ἀνερχόμενον μέλαν ἰδὼν οἶδα ἐν Ἀστυρίοις. τὰ δὲ Ἀστυρὴ ἀπεντικῶν Ἀέσθου λαντιῶ ἐστι Θερμὴ ἐν τῷ Ἀταρτῇ καλουμένῳ. τὸ δὲ χωρίον ἐστὶν ὁ Ἀταρνεὺς ὁ Χίωμις, ὃν παρὰ τοῦ Μήδου λαμβάνουσιν ἄνδρα ἐκδόντες ἐκείτην Παικτὺν τὸν Λυδόν. τοῦτο μὲν δὴ μελαινέται. Ῥωμαίοις δὲ ὑπὲρ τὴν πόλιν, διαβάτῳ τὸν Ἄριον ὀνομαζόμενον ποταμόν, ὕδωρ λευκόν ἐστιν. ἄνδρ' δὲ ἐμβάντι ἐς αὐτό, τὸ μὲν παραντίκα ψυχρὸν τε πρόσσεισι καὶ ἐμποῖ φρίκην, ἐπισχόντι δὲ ὀλίγον, ἅτε φέριμακον θερμαίνει τὸ πυρωδέστατον, καὶ ὅσῳ μὲν πηγαὶ θαῦμα ἰδεῖν καὶ ἰδόντι, τασαύτας θαυμάμενος οἶδα. τὰς γὰρ δὴ ἐλάσαντας θαύματος ἐπιστάμενος παρήμι. ἄλμυρόν δὲ ὕδωρ καὶ στρυφνόν οὐ μίγα θαῦμα ἐξευρεῖν. δύο δὲ ἄλλοι· τὸ μὲν τῆς Καρδίας ἐν πεδίῳ καλουμένῳ Λευκῷ, Θερμόν ἐστιν ὕδωρ παρὰ κόμην ὀνομαζομένην Λασκύλου, πικρὸν καὶ γάλακτος ἥδιον. τὸν δὲ Ἡρόδοτος οἶδα εἰπόντα, ὡς εἰς τὸν ποταμόν τὸν Ὑτανιν ἐκδίδουσιν ὕδατος πικροῦ πηγῇ. πῶς δ' ἂν οὐκ ἀποδεξαίμεθα ἀληθεύειν αὐτῷ τὸν λόγον; ὅπου γε καὶ ἐφ' ἡμῶν ἐν

Δικαιοσυχία τῇ Τυρρηνῶν ἐξεύρεται ὕδωρ σφίσι θερμόν, οὕτω δὲ τι ὄξύ, ὥστε τὸ μολύβδον (διεξήκει γὰρ διὰ μολύβδον ῥέον) ἔτεσι κατέτηξεν οὐ πολλοῖς.

CAPVT XXXVI.

De promontorio Coryphasio et urbe Pylo — memorandis in urbe Pylo — Nestoris bobus et priscorum hominum pecoris et gregis studio — Sphacteria insula — memorandis Cyparissiarum et Neda fluvio.

Ἔστι δὲ ἐκ Μοθώνης ὁδὸς σταδίων μάλιστα ἑκατὸν ἐπὶ τὴν ἄκραν τὸ Κορυφάσιον· ἐπ' αὐτῇ δὲ ἡ Πύλος κείται, ταύτην ὥκισε Πύλος ὁ Κλήσωνος, ἀγαγὼν ἐκ τῆς Μεγαρίδος τοὺς ἔχοντας τότε αὐτὴν Λέλεγας, καὶ τῆς μὲν οὐκ ἄνατο, ὑπὸ Νηλεὺς καὶ τῶν ἐξ Ἰωλκοῦ Πελοσγῶν ἐκβληθεὶς· ἀποχωρήσας δὲ ἐς τὴν ὁμοῖον, ἔσχεν ἐνταῦθα Πύλον τὴν ἐν τῇ Ἠλείᾳ. Νηλεὺς δὲ βασιλεύσας ἐς τοσοῦτο προήγαγεν ἀξιώματος τὴν Πύλον, ὥς καὶ Ὅμηρον ἐν τοῖς ἔπειν ἄστὶ ἐπονομάσαι Νηληϊόν. 2. Ἐνταῦθα ἱερὸν ἐστὶν Ἀθηνᾶς, ἐπικλήσιν Κορυφασίας, καὶ δίκος καλούμενος Νέστορος. ἐν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Νέστωρ γέγραπται, καὶ μνημὴ ἐντὸς τῆς πόλεως ἐστὶν αὐτῷ, τὸ δὲ ὀλίγον ὑπωτέρω τῆς Πύλου Θρασυμήδους φασὶν εἶναι. 3. Καὶ σπήλαιόν ἐστιν ἐντὸς τῆς πόλεως· βοῦς δὲ ἐνταῦθα τὰς Νέστορος, καὶ ἔτι πρότερον Νηλεὺς φασὶν ἀνέλιζεσθαι. εἴη δ' αἶν Οἰασαλικοὺν τὸ γένος τῶν βοῶν τούτων, Ἰφίκλου ποτὶ τοῦ Πρωτεσσιλάου πατρὸς. ταύτας γὰρ δὴ τὰς βοῦς Νηλεὺς εἶδνα ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἤτει τοὺς μνημένους· καὶ τούτων εἵνεκα ὁ Μελάμπους χαριζόμενος τῷ ἀδελφῷ Βίαντι ἀφίκετο

ες τὴν Θεσσαλίαν, καὶ εἰδὼθῇ μὲν ὑπὸ τῶν βοσκῶν
 τοῦ Ἰφίκλου, λαμβάνει δὲ μισθόν, ἐφ' οἷς αὐτῷ δε-
 θέντι ἐμνηστεύσατο. ἐσπαυδάκεσαν δὲ ἄρα οἱ τότε
 τιλοῦτόν τινα συλλέγεσθαι τισούτων, ἵππων καὶ βοῶν
 ἀγέλας· εἰ δὴ Νηλεὺς τε γινέσθαι οἱ βοῦς ἐπεθύμησε
 τὰς Ἰφίκλου, καὶ Ἡρακλεῖ κατὰ δόξαν τῶν ἐν Ἰβη-
 ρίᾳ βοῶν προσέταξεν Εὐρύσθευς ἐλάσαι τῶν Γη-
 ρυόρου βοῶν τὴν ἀγέλην. φαίνεται δὲ καὶ Εὐρυξίππου
 ἐν Σικελίᾳ δυναστεύων, δορυμὸν οὕτως ἔχων ἐς τὰς
 βοῦς τὰς ἐξ Ἐρυθείας ἔρωτα, ὥστε καὶ ἐπάλασαι
 πρὸς τὸν Ἡρακλέα, ἅθλα ἐπὶ τῇ πάλῃ καταθέμενος
 τὰς τε βοῦς ταύτας καὶ ἀρχὴν τὴν ἑαυτοῦ. πεποιήκει
 δὲ καὶ Ὀμηρος ἐν Ἰλιάδι, ὡς Ἰφιδάμης ὁ Ἀντήνορος
 τὰ πρῶτα τῶν ἰδίων, ἑκατὸν βοῦς, τῷ πενθερῷ δοίη.
 ταῦτα μὲν τὸν λόγον μοι βεβαίῳ, βοῦσι τοὺς τότε
 μάλιστα χαίρειν ἀνθρώπους. ἐνέμοντο δὲ (έμοι δο-
 κεῖν) αἱ τοῦ Νηλεὺς βοῦς ἐν τῇ ὑπερορίᾳ τὰ πολλὰ.
 ὑπόψαμμος τε γὰρ ἔστιν ὡς ἐλίπαν ἡ τῶν Πυλίων
 χώρα, καὶ πόαν βοῦσιν οὐχ ἱκανὴ τοσαύτην παρέ-
 χεσθαι. μαρτυρεῖ δὲ μοι καὶ Ὀμηρος ἐν μνήμῃ Νέ-
 στορος, ἐπιλέγων αἰ βασιλέα αὐτὸν ἡμερόθεντος εἶ-
 ναι Πύλον. Τοῦ λιμένος δὲ ἡ Σφακτηρία νῆσος προ-
 βέβληται, καθάπερ τοῦ ὅρου τοῦ Ἀηλίων ἡ Ἑρήνια.
 εἰκόασι δὲ αἱ ἀνθρώπειαι τέχαι καὶ χωρία τέως ἄγνω-
 στα ἐς δόξαν προσηχέναι. Καθηγρέως τε γὰρ ἔστιν ὄνο-
 μα τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ τοῖς σὺν Ἀγαμέμνονι Ἑλλήσιν ἐπι-
 γεινομένου χειμῶνος ἐνταῦθα, ὡς ἐκομίζοντο ἐξ Ἰλίου.
 Ψυτταλίαν τε τὴν ἐπὶ Σαλαμῖνι ἵσμεν ἀπολομένων ἐν
 αὐτῇ τῶν Μήδων. ὁσαύτως δὲ καὶ τὴν Σφακτηρίαν

τὸ αὐτόχημα τὸ Λακεδαιμονίων γινώριμον τοῖς πᾶσι
 ἐποίησεν. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Νίκης ἀνέθηκαν ὄγαλμα
 ἐν ἀκροπόλει χαλκοῦν ἐς μνήμην τῶν ἐν τῇ Σφακτη-
 ρίᾳ. 5. Ἀφικομένων δὲ ἐς Κυπαρισσίας ἐκ Πύλου,
 σφίσι πηγὴ ὑπὸ τῇ πόλει πλησίον θαλάσσης ἐστὶ·
 ὁρῆναι δὲ Διονύσω τὸ ὕδωρ λέγουσι θύρῳ πλήξαντι
 ἐς τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ τούτῳ Διονυσιάδα ὀνομάζουσι
 τὴν πηγὴν. ἔστι δὲ καὶ Ἀπόλλωνος ἐν Κυπαρισσίαις
 ἱερὸν καὶ Ἀθηναῖς ἐπέκλησιν Κυπαρισσίας. ἐν δὲ
 Αὐλῶνι καλουμένῳ ἱναὸς Ἀσκληπιοῦ καὶ ὄγαλμά
 ἐστιν Αὐλωνίου. κατὰ τοῦτο ὁ ποταμὸς ἡ Νέδα με-
 ταξὺ τῆς τε Μεσσηνίας ἤδη καὶ τῆς Ἡλείας διέξεισιν.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ
ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ
ΗΛΙΑΚΩΝ Α.

C A P V T 1.

De quinque Peloponnesi partibus — Eleorum origine, primis regibus, et Endymione — Epeo et Epeis — Endymionis morte — Oenumao ac Pelope — Aetolo, unde Aetoli, et Eleo, unde Elei dicti — Augea et Hercule — Amarynceo et Actore eiusque filiis.

Οσοι δὲ Ἑλλήνων Πελοποννήσου πέντε εἶναι μοῖρας, καὶ οὐ πλείονας φασιν, ἀνάγκη σφᾶς ὁμολογεῖν, ὡς ἐν τῇ Ἀρκάδων οἰκοῦσιν Ἠλεῖοι καὶ Ἀρκάδες, δευτέρῃ δὲ Ἀχαιῶν, τρεῖς δὲ ἐπὶ ταύταις αἱ Λωριέων. γένῃ δὲ οἰκεῖ Πελοπόννησον, Ἀρκάδες μὲν αὐτόχθονες, καὶ Ἀχαιοί. καὶ οἱ μὲν ὑπὸ Λωριέων ἐκ τῆς σφετέρᾳς ἀνέστησαν· οὐ μὲν τοι Πελοποννήσου γε ἐξεχώρησαν, ἀλλὰ ἐκβαλόντες Ἴωνας νέμονται τὸν Αἰγυαλὸν τὸ ἀρχαῖον, νῦν δὲ ἀπὸ τῶν Ἀχαιῶν τούτων καλούμενον. οἱ δὲ Ἀρκάδες διατελοῦσιν ἐξ ἀρχῆς καὶ ἐς τόδε τὴν ἑαυτῶν ἔχοντες. τὰ δὲ λοιπὰ ἐπηλύδων ἐστὶν ἀνθρώπων. Κορινθίων μὲν γὰρ οἱ νῦν νεώτα-

τοι Πελοποννησίων ἡσὶ, καὶ σφίσιν ἄφ' οὗ τὴν γῆν
 παρὰ βασιλείῳς ἔχουσιν· εἴκοσι ἔτη καὶ διακόσια
 τριῶν θέοντα ἦν ἐς ἐμέ. Ἀργεῖοι δὲ καὶ Δωριεῖς, οἱ
 μὲν ἐκ Παρνασσοῦ, Δωριεῖς δὲ ἐκ γῆς οἱ τῆς Πελο-
 πονησίου εἰσὶν ἀφιγμένοι. 2. Τοὺς δὲ Ἡερίους ἴσμεν
 ἐκ Κικλυδῶνος διαβιβηκότας καὶ Αἰτωλίας τῆς ἄλλης
 τὰ δὲ ἔτι παλαιότερα ἐς αὐτοὺς τοιάδε εὗρισκον. βα-
 σιλεύσαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ λέγουσιν Ἀέθλιον,
 παῖδα δὲ αὐτὸν Διὸς τε εἶναι καὶ Πρωτογενείας τῆς
 Δευκαλίωνος, Ἀέθλιον δὲ Ἐνδυμίωνα γενέσθαι. τοῦ
 τοῦ Ἐνδυμίωτος Σελήνην φασὶν ἐρασθῆναι, καὶ
 ὥς θυγατέρες αὐτῷ γένοιτο ἐκ τῆς θεοῦ πεντήκοντα.
 οἱ δὲ δὴ μᾶλλον τι εἰκότα λέγοντες, Ἐνδυμίῳ λα-
 βόντι Ἀστεροδίαν γυναῖκα· οἱ δὲ τὴν Ἰώνου τοῦ
 Ἀμφικτύουτος Χρομίαν· ἄλλοι δὲ Ὑπερίππην τὴν Ἀρ-
 κάδος· γενέσθαι δ' οὖν φασιν αὐτῷ Παίονα καὶ
 Ἐπειὸν τε καὶ Αἰτωλὸν, καὶ θυγατέρα ἐπ' αὐτοῖς
 Εὐρυκύδαν. 3. Ἐβηκε δὲ καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ δρόμον
 τοῖς παισὶν ἄγων· Ἐνδυμίῳ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς, καὶ
 ἐνίκησε, καὶ ἔσχε τὴν βασιλείαν Ἐπειὸς· καὶ Ἐπειοὶ
 πρῶτον τότε ὡν ἤρχεν, ὠνομασθῆσαν. τῶν δὲ ἀδελ-
 φῶν οἱ, τὸν μὲν καταμείναι φασιν αὐτοῦ, Παίονα
 δὲ ἀχθόμενον τῇ ἡττῇ, φυγεῖν ὥς πορθοπάτω, καὶ
 τὴν ὑπὲρ Ἀἴλου ποταμοῦ χώραν ἀπ' αὐτοῦ Παιονίαν
 ὠνομασθῆναι. 4. Τὰ δὲ ἐς τὴν Ἐνδυμίωτος τελευτήν,
 οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ Ἡρακλεῶται τε οἱ πρὸς Μιλήτω
 καὶ Ἡεῖοι λέγουσιν, ἀλλὰ Ἡεῖοι μὲν ἀπικαίρου-
 σιν Ἐνδυμίωτος μνήμα, Ἡρακλεῶται δὲ ἐς Λάτμον
 τὸ ὄρος ἀποχωρῆσαι φασιν αὐτόν· καὶ ἄδυστον Ἐν-

θυμίωνος ἐστὶν ἐν τῷ Αἰτωλῷ. Ἐπειὶ δὲ γήμαντι
 Ἀναξιδρόην τὴν Κορωνοῦ, θυγάτηρ μὲν Τρμῖνα, ἄρ-
 σεν δὲ οὐκ ἐγένετο αὐτῷ γένος. 5. Καὶ ταῦτε ἄλλα
 συνίβη καὶ Ἐπειὼν βασιλεύοντα. Οἰνόμαος δ' Ἀλ-
 ξίωτος, (Ἄριστος δὲ, καθὼς ποιηταὶ τε ἐπέφημισαν,
 καὶ τῶν πολλῶν ἔστιν ἐς αὐτὸν λόγος) αὐτὸς δυνα-
 στεύων περὶ τὴν Πισαίαν καλουμένην ὁ Οἰνόμαος,
 ἐπαύθη τῆς ἀρχῆς διαβάντος Πέλοπος τοῦ Ἀνδρῶ
 ἐκ τῆς Ἀσίας. Πέλοψ δὲ ἀποθανόντος Οἰνομάου
 τὴν τε Πισαίαν ἔσχε, καὶ Ὀλυμπίαν ἀποτρεπόμενος
 τῆς Ἐπειῶν χώρας ὁμορον οὖσαν τῇ Πισαίᾳ. Ἐρμαῖ
 τε ἐν Πελοποννήσῳ ναὸν ἰδρύσασθαι, καὶ θῦσαι τῷ
 θεῷ Πέλοπα ἔλεγον οἱ Ἡεῖοι πρότερον, ἀποτρεπόμε-
 νον τὸ ἐπὶ τῷ Μυρτίλῳ θανάτῳ μῆσιμα ἐκ τοῦ θεοῦ.
 6. Αἰτωλῷ δὲ μετὰ Ἐπειὼν βασιλεύσαντι, συτέπεισιν
 ἐκ Πελοποννήσου φυγεῖν, ὅτι αὐτὸν οἱ Ἀπιδος
 παῖδες ἐφ' ἡμέρᾳ ἀκουσίῳ δίκῃ εἶλον. Ἄπειν γάρ
 τὸν Ἰάσονος ἐκ Παλλαντίου τοῦ Ἀρκιδῶν ἀπέκτι-
 νεν Αἰτωλὸς, ἐπιλάσας τὸ ἄρμα τεθέντων ἐπὶ Ἀχαιῶν
 ἄθλων. ἀπὸ μὲν οὖν Αἰτωλοῦ τοῦ Ἐνδυμίωνος οἱ
 περὶ τὸν Ἀχιλλῶν οἰκοῦντες ἐκλήθησαν, φυγόντος ἐς
 ταύτην τὴν ἥπειρον. τὴν δὲ Ἐπειὼν ἔσχεν ἀρχὴν
 Ἡεῖος Εὐρυκῦδας τε τῆς Ἐνδυμίωνος, καὶ (ὅτι πι-
 στὰ) πατὴρ ὢν Ποσειδῶνος. καὶ τὸ ὄνομα οἱ ἄν-
 θρωποι τὸ νῦν ἀντὶ Ἐπειῶν ἀπὸ τοῦ Ἡεῖου μετα-
 βεβλήκασιν. Ἡεῖου δὲ ἦν Αὐγέας. οἱ δὲ ἀποσι-
 μνύοντες τὴν ἐς αὐτὸν, παραιρέψαντες τοῦ Ἡεῖου
 τὸ ὄνομα, Ἡεῖου φασὶν Αὐγέαν παῖδα εἶναι. τοῦτω
 βοῦς τῷ Αὐγέᾳ καὶ αἰπόλια τοσαῦτα ἐγένετο. ὥς καὶ

τῆς χώρας αὐτῶ τὰ πολλὰ ἤδη διατελεῖν ἀργά ὄντα ὑπὸ τῶν βοσκημάτων τῆς κόπρου. Ἡρακλῆα οὖν, εἴτε ἐπὶ μοῖρα τῆς Ἡλείας, εἴτε ἐφ' ὅτῳ δὴ καὶ ἄλλῳ μισθῷ, πείθει οἱ καθῆραι τῆς κόπρου τὴν γῆν. καὶ ὁ μὲν καὶ τοῦτο ἐξεργάσατο ἐκτρέψας τοῦ Μινυηίου τὸ φεῦμα ἐς τὴν κόπρον. Αὐγέας δέ, ὅτι τῷ Ἡρακλεῖ σοφίᾳ πλέον καὶ οὐ σὺν πόνῳ τὸ ἔργον ἤνυστο, αὐτὸς τε ἀποδοῦναι οἱ τὸν μισθὸν ἀπηξίου, καὶ τῶν παίδων τῶν ἀρσένων τὸν πρεσβύτερον Φυλῆα ἐξέβαλεν, ἀντειπόντα ὥς οὐ δίκαια ποιοῖτο πρὸς ἄνδρα εὐεργέτην. αὐτὸς τε τὰ ἄλλα παρεσκευάζετο ὥς τὸν Ἡρακλῆα ἀμυνοῦμενος, ἦν ἐπὶ τὴν Ἥλιν στρατεύηται, καὶ τοὺς παῖδας τοὺς Ἀκτορος καὶ Ἀμαρυγκέα ἐπηγάγετο ἐς φιλίαν. 8. Ἦν δὲ ὁ Ἀμαρυγκεύς, ἄλλως μὲν ἀγαθὸς τὰ ἐς τὸν πόλεμον· ὁ δὲ οἱ πατὴρ Πυττιὸς Θεσσαλὸς τὰ ἄνωθεν ἦν, καὶ ἐς τὴν Ἡλείαν ἀφίκετο ἐκ Θεσσαλίας. Ἀμαρυγκεῖ μὲν δὴ καὶ ἀρχῇ ἐν Ἡλίᾳ μετέδωκεν ὁ Αὐγέας. Ἀκτορι δὲ καὶ τοῖς παισὶ γένος τε ἦν ἐπιχώριον, βασιλείας τε μετῇ σφίσιν. Ἀκτωρ γάρ πατὴρ μὲν Φόρβαντος ἦν τοῦ Λαπίθου, μητὴρ δὲ Τρμίνης τῆς Ἐπειοῦ. καὶ ὤκισεν ἀπ' αὐτῆς Ἀκτωρ πόλιν Τρμίναν ἐν τῇ Ἡλίᾳ.

CAPVT II.

De Herculis expeditione adversus Augeam et Actoris filiorum caede — Elei huius caedis poenas expetunt ab Argivis — Molione Eleos ab Isthmicis ludis diris arcet — de causis, cur Elei Isthmicos ludos non frequentaverint, duplex narratio.

Τῷ δὲ Ἡρακλεῖ πρὸς τὸν Αὐγείαν πολεμοῦντι, οὐδὲν ὑπῆρχεν ἀποδείκνυσθαι λαμπρόν. ἅτε γὰρ καὶ τόλ-

μη καὶ ταῖς ἡλικίαις τοῦ Ἀκτορος τῶν παιδῶν ἀκμα-
ζόντων, ἐτρέφεθ' ὑπ' αὐτῶν αἰὲ τὸ συμμαχικὸν τοῦ
Ηρακλείους· ἐς δ' Ἰσθμικὰς σπονδὰς Κορινθίων ἐ-
παγγελλάντων, καὶ θεωρῶν ἐς τὸν ἀγῶνα ἐρχομένων
τῶν υἱῶν τοῦ Ἀκτορος, ἀπέκτεινε σφᾶς λοχήσας Ἡρα-
κλῆς ἐν Κλεωναῖς. 2. Ἀφανοῦς δὲ ὄντος τοῦ εἰργα-
σμένου τὸν φόνον, μάλιστα ἐποιεῖτο ἡ Μολιόνη σπον-
δὴν τῶν παιδῶν τὸν αὐτόχειρα ἐξευρεῖν. ὥς δὲ ἔμα-
θεν, ἐνταῦθα οἱ Ἡεῖοι δίκας τοῦ φόνου παρὰ Ἀρ-
γείων ἀπῆταν· τηρικαῦτα γὰρ ἔτυχεν Ἡρακλῆς ἐν
Τίρυνθι οἰκῶν. μὴ διδόντων δὲ σφισι δίκας τῶν Ἀρ-
γείων, οἱ δὲ δεῦτερα ἐνέκριντο, Κορινθίων ἐκσπονδόν
τὸ Ἀργολικὸν πᾶν τοῦ ἀγῶνος γενέσθαι τοῦ Ἰσθμι-
κοῦ. 3. Ὡς δὲ ἡμάρτανον καὶ τοῦτον, Μαλιόνην
θέσθαι φασὶν ἐπὶ τοῖς πολίταις κατάρας, ἣν Ἰσθμίων
μὴ θελήσωσιν εἰργεσθαι. φυλάσσουνσι δὲ τῆς Μο-
λιόνης καὶ ἐς τὰδε ἔτι τὰς κατάρας, καὶ ὅσοι τὰ σώ-
ματα ἀσκοῦσιν Ἡεῖων, οὐ σφισιν ἐς τὸν ἀγῶνα ἐσ-
ελθεῖν καθέστηκεν Ἰσθμικόν. 4. Διάφοροι δὲ τῶν
εἰρημένων δύο εἰσὶ λόγοι. τούτων δὲ ὁ μὲν Κῦψελον
τὸν τυραννήσαντα Κορινθίων φησὶν ἄγαλμα ἀναθεῖ-
ναι τῷ Αἰῷ χρυσαῦν ἐς Ὀλυμπίαν· προαποθανόντος
δὲ τοῦ Κυψέλου πρὶν ἐπὶ τῷ ἀναθήματι τὸ ὄνομα
ἐπιγράψαι τὸ αὐτοῦ, τοὺς Κορινθίους παρὰ Ἡεῖων
αἰτεῖν, δοῦναι δὲ σφίσιν ἐπιγράψαι δημοσίᾳ τὴν πό-
λιν ἐπὶ τῷ ἀναθήματι, οὐ τυχόντας δὲ, ὀργῇ τε ἐς
τοὺς Ἡεῖους χοῆσθαι, καὶ προειπεῖν σφισιν Ἰ-
σθμίων εἰργεσθαι. πῶς ἂν οὖν Κορινθίοις αὐτοῖς
τοῦ ἀγῶνος ματῇν τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ, εἰ δὴ ἄκοντάς γε

Ἡλείους ἀπὸ τῶν Ἰσθμίων εἶργον; ὃ δὲ ἕτερος ἔχει τῶν λόγων, Προλάω παῖδας ἀνδρὶ παρὰ Ἡλείοις δοκίμῳ, καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Αὐσίππῃ, Φίλανθον καὶ Δάμπον γενέσθαι· ταύτους ἐπὶ τὸν ἀγῶνα ἐλθόντας τῶν Ἰσθμίων, παγκρατιάσσοντας ἐν παισὶ, τὸν δὲ αὐτὸν παλαίσσοντας ὑπὸ τῶν ἀνταγωνιστῶν, πρὶν ἢ ἐς τὸν ἀγῶνα ἐσελθεῖν, ἀποπνιγῆναι σφῶς, ἢ καὶ ἄλλῳ τῷ τρόπῳ διαχρηθῆναι. καὶ οὕτω τὰς ἐπὶ τοῖς Ἡλείοις, ἢν Ἰσθμίων μὴ ἐκόντες εἰργωνται, Αὐσίππης ἀρὰς εἶναι. δέκνυνται δὲ καὶ ὅδε εὐήθης ὢν ὁ λόγος. Τίμωνι γὰρ ἀνδρὶ Ἡλείῳ γεγόνασι πεντάθλου νίκαι τῶν ἐν Ἑλλήσιν ἀγώνων, καὶ οἱ καὶ εἰκὼν ἐστὶν ἐν Ὀλυμπίᾳ, καὶ ἐλεγείον, στεφάνους τε ὀπόσους ἀντίλετο ὁ Τίμων λέγον, καὶ δὴ καὶ αἰτίαν δι' ἣντινα Ἰσθμικῆς οὐ μέτεστιν αὐτῷ νίκης. καὶ ἔχει τὰ ἐς τοῦτο τὸ ἐλεγείον·

Σιουφίαν δὲ μολεῖν χθὼν' ἐκώλυεν ἀνέρα νίκη

Ἀμφὶ Μολιονιδᾶν οὐλομένῳ θανάτῳ.

τάδε μὲν ἡμῶν ἐς τοσοῦτον ἐξετάσθω.

CAPUT III.

Hercules cum sociis Elidem capit — Eleam terram Phyleo tradit — Eleorum feminae quam ob causam Minervae cognomine Matri templum dedicaverint — de Eleorum regibus post Augeae mortem — Dorienses Eleo regnante in Peloponnesum redeunt Oxylo dace.

Ἡρακλῆς δὲ εἶλεν ὑπερῶν καὶ ἐπόρθησεν Ἡλιν, στρατιάν παρὰ τε Ἀργείων καὶ ἐκ Θηβῶν ἀθροίσας καὶ Ἀρκάδας. ἤμυναν δὲ καὶ Ἡλείοις οἱ ἐκ Πύλου τοῦ ἐν τῇ Ἡλείᾳ καὶ οἱ Πισαῖοι. καὶ τοὺς μὲν ἐτι-

ἸΣΘΜΙΚΟΙΣ ΚΑΝΤΕΥΜΑΤΙ ΣΠΙΘΜΟΘΗΚΗ ΕΒΕΡΩΣ

μαρτήσατο αὐτῶν ὁ Ἡρακλῆς· τῆς δὲ ἐπὶ τοὺς Πισαίους στρατείας αὐτὸν χρησμός ἐπέσχεεν ἐκ Δελφῶν ἔχων οὕτω·

Πατρὶ μέλει Πίσσης, Πυθούς δέ μοι ἐν γυνάλλοιο·
τοῦτο μὲν δὴ σωτηρία Πισαίοις τὸ μάντευμα ἐγένετο. 2. Φυλεῖ δὲ ὁ Ἡρακλῆς τὴν τε χώραν ἐνέδωκε τῇν Ἥλειαν καὶ τὰλλα αἰδοῖ τοῦ Φυλέως μᾶλλον ἢ αὐτὸς ἐκουσίως· τὰ τε αἰχμάλωτα ἀφίησιν ἔχειν αὐτῷ, καὶ Αὐγέαν μὴ ὑποσχεῖν δίκην. 3. Τῶν δὲ Ἥλειων αἱ γυναῖκες, ὅτε τῶν ἐν ἡλικίᾳ σφίσιν ἡσημαμένης τῆς χώρας, εὐξασθαι τῇ Ἀθηνᾷ λέγονται κυῆσαι παρνατικά, ἐπειδὴν μυχθῶσι τοῖς ἀνδράσι. καὶ ἡ τε εὐχή σφίσιν ἐτελέσθη, καὶ Ἀθηνᾶς ἱερὸν ἐπέκλησαν μητρὸς ἰδρύναντο. ὑπερησθέντες δὲ ἀμφοτέρω τῇ μίξει καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ ἄνδρες, ἔνθα συνγενέοντα ἀλλήλοις πρῶτον, αὐτὸ τε τὸ χωρίον Βαδὺ ὀνομάζουσι, καὶ ποταμὸν τὸν ῥέοντα ἐνταῦθα ὕδωρ Βαδὺ ἐπιχωρίῳ φωνῇ. 4. Φυλέως δὲ, ὥς τι ἐν τῇ Ἥλιδι κατεστῆσαιτο, αὐτὸς ἐς Δουλίχιον ἀποχωρήσαντος, Αὐγέαν μὲν τὸ χρεῖον ἐπέλαβε προήκοντα ἐς γῆρας· βασιλείαν δὲ τὴν Ἥλειαν Ἀγασθένης ἔσχεν ὁ Αὐγέου, καὶ Ἀμφίμαχος τε καὶ Θάλλπιος. Ἀκτορος γάρ τοις παισὶν ἀδελφὰς ἐσαγαγομένοις διδύμας ἐς τὸν οἶκον, Ἀξάμενου θυγατέρας ἐν Ὠλένῃ βασιλεύοντος, τῇ μὲν ἐκ Θηρονίκης Ἀμφίμαχος, Εὐρύτω δὲ ἐκ Θηραφόνης ἐγεγόνει Θάλλπιος. οὐ μὲν οὐδὲ Ἀμαρυγκεὺς οὔτε αὐτὸς δῖα μινεν ἰδιοπτεῖον, οὔτε Διῶρης Ἀμαρυγκεως. ὁ δὲ καὶ Ὀμηρος παρεδήλωσεν ἐν καταλόγῳ τῶν Ἥλειων, τὸν μὲν σὺμπαντα αὐτῶν στόλον ποιήσας τεσσαρεῖς

κορτα εἶναι νεῶν, τούτων δὲ τὰς ἡμισίας ὑπὸ Ἀμφιμάχῳ τετάχθαι καὶ Θαλπίῳ· τῶν λοιπῶν δὲ εἴκοσι, δέκα μὲν ναυσὶν Διῶρῃ τὸν Ἀμαρυγκέως ἡγῆσθαι, τοσαύταις δὲ ἑτέραις Πολύξενον τὸν Ἀγασθένους. Πολύξενῳ δὲ ἀνασωθέντι ἐκ Τροίας ἐγένετο υἱὸς Ἀμφίμαχος (τὸ δὲ ὄνομα τῷ παιδί ἔδετο ὁ Πολύξενος κατὰ φιλίαν, ἐμοὶ δοκεῖν, πρὸς Ἀμφίμαχον τὸν Κτεάτου τελευτήσαντα ἐν Ἰλίῳ), Ἀμφιμάχου δὲ Ἡλείος.

5. Καὶ ἐπὶ Ἡλείου βασιλεύοντος ἐν Ἡλίδι, τηνικαῦτα ὁ Δωριέων σιόλος σὺν τοῖς Ἀριστομάχου παισὶν ἡθροίζετο ἐπὶ καθόδῳ ἐς Πελοπόννησον. γίγνεται δὲ τοῖς βασιλεῦσιν αὐτῶν λόγιον τόδε, ἡγεμόνα τῆς καθόδου ποιεῖσθαι τὸν τριόφθαλμον. ἀποροῦσι δὲ σφισιν, ὅ τι ὁ χρησμός ἐθέλει, συνέτυχεν ἐλαύνων ἀνὴρ ἡμίονον, ὁ δὲ ἕτερος διέφθαρτο τῷ ἡμιόνῳ τῶν ὀφθαλμῶν. Κρισφόντου δὲ συμφρονήσαντος, ὥς ἐς τοῦτον τὸν ἄνδρα ἔχοιτὸ μάντευμα, οὕτως ὤκειώσαντο αὐτὸν οἱ Δωριεῖς. ὁ δὲ σφᾶς ναυσὶν ἐκέλευεν ἐς Πελοπόννησον κατιέναι, μηδὲ στρατῷ πεζῷ διὰ Ἰσθμοῦ περῆσθαι. ταῦτα δὲ δὴ παρήνεσε, καὶ ἄμα τὸν ἐς Μολύκριν ἐκ Ναυπάκτιον πλοῦν καθηγήσατο αὐτοῖς· οἱ δὲ ἀντὶ τούτου διεθύνει τὴν Ἡλείαν γῆν συνέθεντο αὐτῷ δώσειν. ὁ δὲ ἀνὴρ ἦν Ὀξύλος Αἰμονος τοῦ Θόαντος. Θόας δὲ ἦν οὗτος, ὅς καὶ τοῖς Ἀτρίως παυσὶν ἀρχὴν συγκαθίστη τὴν Προιάμον. γενναῖ δὲ ἀπὸ Θόαντος ἀνήκουσιν ἕξ ἐς Αἰτωλὸν τὸν Ἐνδυμίωνος. ἦσαν δὲ Ἡρακλείδαι συγγενεῖς καὶ ἄλλως τοῖς ἐν Αἰτωλίᾳ βασιλεῦσι, καὶ ἀδελφαὶ Θόαντι τῷ Ἀνδραίμονος, καὶ Ἰλλῶ τοῦ Ἡρακλείους ἦσαν αἱ μητέρες. ἀντι-

πεπιτώκει δὲ τῷ Ὀξύλῳ φρυγᾶδι ἐξ Αἰτωλίας εἶναι. δι-
σκιύοντα γὰρ φασιν ἁμαρτεῖν αὐτῶν, καὶ ἐξεργάσα-
σθαι φάρον ἁκούσιον· τὸν δὲ ἀποθανόντα ὑπὸ τοῦ
δίσκου, τὸν ἀδελφὸν εἶναι τοῦ Ὀξύλου Θέρμιον· οἱ
δὲ, Ἀλκιδόκον τοῦ Σκοπίου.

CAPUT IV.

*De Oxyla alia narratio — varia, quae ad Oxylum
pertinent — post Oxylum Laïas regnum obtinet —
dein Iphitus, qui Olympicum certamen testi-
tuit — de bellis, quibus interfuerunt Elei.*

Λέγεται δὲ καὶ ἄλλο ἐπὶ τῷ Ὀξύλῳ τοιόνδε, ὅς τοιους
παῖδας ὑποπτεύσεις τοῦ Ἀριστομάχου, μὴ τὴν Ἥ-
λείαν τε ἰδόντες ἀγαθὴν οὖσαν καὶ ἐξεργασμένην διὰ
πάσης, οὐκ ἐθέλησασιν εἰς αὐτῷ διδόναι τὴν γῆν·
καὶ τοῦδε εἵνεκα διὰ τῶν Ἀρκάδων, καὶ σὺ διὰ τῆς
Ἥλειας, τοῖς Λαοιεῦσιν ἡγήσατο. Ὀξύλῳ δὲ σπεύ-
σαντι ἁμαχεῖ λαβεῖν τὴν Ἥλειων ἀρχὴν, Δίος οὐκ
εἶκε· προκλήσιν δὲ ἐπείειτο, μὴ σφῶς παρασκευῇ τῇ
πίσῃ διακινδυνεύσαι, προκριθῆναι δὲ ἅφ' ἑκατέρων
στρατιώτην ἓνα ἐς τὴν μάχην, καὶ πῶς συνήρесе ταῦ-
τα ἀμφοτέροις· οἱ δὲ ἐς τὸ ἔργον προταχθέντες, Λέ-
γμενός τε Ἥλειος ἦν τοξότης, καὶ παρὰ τῶν Αἰτωλῶν
Πυρραίχμης σφενδύην δεδιδαγμένος. κρατήσαντος
δὲ τοῦ Πυρραίχμου, τὴν τε βασιλείαν ἔσχεν Ὀξύλος,
καὶ Ἐπειοὺς τοὺς ἀρχαίους τὰ μὲν ἄλλα εἶασεν ἐπὶ
τῆς αὐτῶν μένειν, συνοίκους δὲ σφίσι τοὺς Αἰτωλοὺς
ἐπὶ ἀναδασμῷ τῆς χώρας ἐπεισήγαγε. καὶ Δίῃ τε ἁ-
πένειμε γέγρα, καὶ ἤρωσι τοῖς τε ἄλλοις κατὰ τὰ ἀρ-
χαῖα ἐφύλαξε τὰς τιμὰς, καὶ Ἀνγῆα τὰ ἐς τὸν ἐναγι-

σμών ἔτι καὶ ἐς ἡμῖς αὐτῷ καθεστηκότα. λέγεται δὲ ὥς καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐκ τῶν κομῶν ὅσοι τοῦ τείχους οὐ πολὺ ἀφειστήκεσαν, κατελθεῖν ἐπεισεν ἐς τὴν πόλιν· καὶ πλήθει τε οἰκητόρων μείζονα, καὶ εὐδαιμονεστέραν ἐς τὰ ἄλλα ἀπέφηνε τὴν Ἥλιν. 2. Ἀφίκετο δὲ αὐτῷ καὶ ἐκ Δελφῶν χρησμός, τὸν Πελοπίδην ἐπάγεσθαι συνοικιστήν. Ὀξύλος δὲ τὴν ζήτησιν ἐποιεῖτο σπουδῇ, καὶ ἀναζητῶν εὗρεν Ἀγῶριον τὸν Λαμοσίου τοῦ Περθίλου τοῦ Ὀρέστου, καὶ αὐτόν τε ἐξ Ἑλλῆς τῶν Ἀχαιῶν, καὶ σὺν τῷ Ἀγῳρίῳ μῦσαν τῶν Ἀχαιῶν ἐπηγάγετο οὐ πολλήν. Τῷ δὲ Ὀξύλῳ Πιερίαν μὲν τῇ γυναικὶ ὄνομα εἶναι λέγουσι, τὰ δὲ ἐς αὐτὴν οὐ μνημονεύουσιν. Ὀξύλου δὲ γενέσθαι παῖδας φασὶν Αἰτωλὸν καὶ Λαΐαν. προμποθανόντος δὲ Αἰτωλοῦ, θάπτουσιν αὐτὸν οἱ γοεῖς ἐν αὐτῇ ποιησάμενοι τῇ πύλῃ τὸ μνῆμα, ἥτις ἐπ' Ὀλυμπίαν καὶ τὸ ἱερὸν ἄγει τοῦ Διός. ἔθαψε δὲ αὐτὸν οὕτω κατὰ μαντείαν, ὥς μήτε ἐντός, μήτε ἐκτός τῆς πόλεως γένοιτο ὁ νεκρός. ἐναγίζει δὲ ὁ γυμνασίάρχος ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ καθ' ἕκαστον ἔτος τῷ Αἰτωλῷ. 3. Μετὰ δὲ Ὀξύλον, Λαΐας ἔαχεν ὁ Ὀξύλου τὴν ἀρχήν. οὐ μὴν τοὺς γε ἀπογόνους αὐτοῦ βασιλεύοντας εὗρισκον, καὶ σφᾶς ἐπιστάμενος ὁμῶς παρήμην· οὐ γάρ τί μοι καταβῆναι τὸν λόγον ἠθέλησα ἐς ἀνδρας ἰδιώτας. 4. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἴφιτος, γένος μὲν ὢν ἀπὸ Ὀξύλου, ἡλικίαν δὲ κατὰ Ἀνκοῦργον τὸν γραψάντα Λακιδαιμονίοις τοὺς νόμους, τὸν ἀγῶνα διέθηκεν ἐν Ὀλυμπίᾳ, πανήγυρίν τε Ὀλυμπιακὴν αὐτῷ ἐξαρχῆς καὶ ἐκχειρίαν κατεστήσατο, ἐκλιπόντα ἐπὶ χρό-

νον, ὁπόσος δὴ οὗτος ἦν. αἰτίαν δὲ δι' ἣντινα ἐξέλε-
πε τὰ Ὀλύμπια, ἐν τοῖς ἔχουσιν ἐς Ὀλυμπίαν τοῦ λό-
γου δηλώσω. τῷ δὲ Ἰφίτῳ, φθειρομένης τότε δὴ μά-
λιστά τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ ἐμφυλίων στάσεων καὶ ὑπὸ
τόσου λοιμῶδους, ἐπῆλθεν αἰτῆσαι τὸν ἐν Δελφοῖς
θεὸν λύσιν τῶν κακῶν· καὶ οἱ προστεχθῆναί φασιν
ὑπὸ τῆς Πυθίας, ὥς αὐτὸν τε Ἰφίτον δέοι καὶ Ἡ-
λείους τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα σώσασθαι. ἔπαισε δὲ
Ἡλείους Ἰφίτος καὶ Ἡρακλεῖ θύειν, τὸ πρὸ τούτου
πολέμιον σφίσις Ἡρακλεῖ εἶναι νομίζοντας. τὸν δὲ
Ἰφίτον τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ φησὶν Αἰμονος
παῖδα εἶναι· Ἑλλήνων δὲ οἱ πολλοὶ Πραξωνίδου, καὶ
οὐχ Αἰμονος εἶναι φασι· τὰ δὲ Ἡλείων γράμματα
ἀρχαῖα ἐς πατέρα ὁμώνυμον ἐτήγετον Ἰφίτον. ὁ δὲ Ἡ-
λείοις δὲ μέτεστι μὲν πολέμου τοῦ πρὸς Ἰλίου, μέτε-
στι δὲ καὶ ἔργων κατὰ τὴν Μήδων ἐς τὴν Ἑλλάδα
ἐφοδον. ὑπερβάντι δὲ ἄσοι σφίσις ἐγένοντο κίνδυνοι
πρὸς Πισαίους τε καὶ Ἀρκάδας ὑπὲρ τῆς διαθέσεως
τοῦ ἀγῶνος τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ, συνέβαλον μὲν Λακε-
δαιμονίοις ἀκουσίως ἐς τὴν Ἀθηναίων, συνέστησαν δὲ
μετὰ οὐ πολὺν χρόνον ἐπὶ Λακεδαιμονίους Μαντι-
νεῦσιν ὁμοῦ καὶ Ἀργείοις, ἐπαγόμενοι καὶ τὸ Ἀττικόν
ἐς τὴν συμμαχίαν. κατὰ δὲ τὴν Ἀγιδος ἐπιστρατίαν
ἐς τὴν γῆν καὶ τὴν προδοσίαν τὴν Ξενίου, μάχη μὲν
περὶ Ὀλυμπίαν νικῶσιν οἱ Ἡεῖοι, καὶ τροπὴν ἐρ-
γασάμενοι τῶν Λακεδαιμονίων, ἐκ τοῦ περιβύλου
σφᾶς ἐξήλασαν τοῦ ἱεροῦ. χρόνοι δὲ ὕστερον ἐπαύθη
σφίσις ὁ πόλεμος κατὰ τὰς συνθήκας, ὥς ἐγὼ πρότε-
ρον ἔτι ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς Λακεδαιμονίους ἐδήλωσα.

Φιλίππου δὲ τοῦ Ἀμύντου οὐκ ἐθέλοντος ἀποσχέσθαι τῆς Ἑλλάδος, προσεχώρησαν μὲν ἐς τὴν συμμαχίαν τῶν Μακεδόνων οἱ Ἥλαιοι, σπάσει κακωθέντες ὑπὸ ἀλλήλων, μαχεσθῆναι δὲ οὐχ ὑπέμειναν τοῖς Ἑλλησιν ἐναντία ἐν Χαιρωνείᾳ. τῆς δὲ ἐφόδου Φιλίππου τῆς ἐπὶ Λακεδαιμονίους μετίσχον κατὰ ἔχθος ἐς αὐτοὺς τὸ ἀρχαῖον· ἀποθανόντος δὲ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόσι καὶ Ἀντιπάτρει μετὰ ἀλλήλων ἐπολέμησαν.

CAPUT V.

Aristotimus, qui postea Elidis regnum obtinet, a Cylone interficitur — de bysso, quae in Eleo agro gignitur — regione Samico dicta, Triphylia et urbe Lepreo — urbis Leprei conditore, nominis origine et memorandis — fluvio Anigro eiusque malo odore — antro Anigrinum Nympharum.

Χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀριστότιμος ὁ Λαμαρέτιου τοῦ Ἐνέμονος, τυραννίδα ἔσχεν ἐν Ἥλειᾳ, συμπαρασκιυάσαντος αὐτῷ τὰ ἐς τὴν ἐπίθεσιν Ἀντιγόρου τοῦ Δημητρίου βασιλεύοντος ἐν Μακεδονίᾳ. τὸν δὲ Ἀριστότιμον μῆρας τυραννήσαντα ἕξ, κατέλλουσιν ἐπαρυστάντες Χίλων καὶ Ἑλλάνικος, καὶ Λάμπις τε καὶ Κύλων. οὗτος δὲ καὶ αὐτοχειρία τὸν τύραννον ἀπέκτεινεν ὁ Κύλων ἐπὶ Διὸς σωτήρος βορμὴν καταφυγόντα ἰκέτην. τὰ μὲν δὴ ἐς πόλεμον, τοιαῦτα ὑπῆρχεν Ἥλαιοις, ὥς περὶ αὐτῶν ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι ἀπαριθμῆσαι μετρίως. 2. Θαυμάσαι δ' ἂν τις ἐν τῇ γῇ Ἥλειᾳ τὴν τε βύσσον, ὅτι ἐνταῦθα μόνον, ἐτέρωθι δὲ οὐδαμοῦ τῆς Ἑλλάδος φύεται, καὶ ὅτι ἐν τῇ ὑπερορίᾳ, καὶ οὐκ ἐντὸς τῆς χώρας αἱ ἵπποι σφίον ἐκύϊσκον ἐκ τῶν ὄνων· καὶ τούτου μὲν κατάραν τινὰ

ἐλέγετο γενέσθαι αἰτίον. ἡ δὲ βύσσος ἡ ἐν τῇ Ἡλείᾳ
 λεπιδώτης μὲν εἵνεκα οὐκ ἀποδεῖ τῆς Ἑβραίων, ἔστι
 δὲ οὐχ ὁμοίως ξανθή. 3. Ἰόντι δὲ ἀπὸ τῆς Ἡλείας,
 χωρὶον ἔστιν ἐπὶ θάλασσαν καθήκον. ὀνομάζεται
 μὲν Σαμικόν, ἐν δεξιᾷ δὲ ὑπὲρ αὐτὸ, ἡ τε Τριφυλία
 καλουμένη, καὶ πόλις ἐστὶν ἐν τῇ Τριφυλίᾳ Λέπρεος.
 ἐθέλουσι μὲν δὴ οἱ Λεπρεάται μοῖρα εἶναι τῶν Ἀρ-
 κάδων, φαίνονται δὲ Ἡλείων κατήκοοι τὸ ἐξαρχῆς
 ὄντες· καὶ ὅσοι αὐτῶν Ὀλύμπια ἐνίκησαν, Ἡλείους
 ἐκ Λεπρέου σφᾶς ὁ κήρυξ ἀνείλε. καὶ Ἀριστοφάνης
 ἐποίησεν, ὥς Λέπρεος εἴη πόλισμα Ἡλείων. ἔστι δὲ
 ὁδὸς ἐς Λέπρεον ἀπὸ μὲν Σαμικοῦ τὸν Ἀνιγρον πο-
 ταμὸν ἀφέντι ἐν ἀριστερά, ἑτέρα δὲ ἐξ Ὀλυμπίας,
 τρίτη δὲ ἐξ Ἠλίδος· ἡμερήσιος δὲ αὐτῶν ἐστὶν ἡ μα-
 κροτάτη. 4. Τιθῆναι δὲ τῇ πόλει τὸ ὄνομα φασιν
 ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ Λεπρέου τοῦ Πυργέως. ἐλέγετο
 δὲ καὶ ὡς πρὸς Ἡρακλέα ἐρίσειεν ὁ Λεπρέος, μὴ
 ἀποδεῖν τοῦ Ἡρακλέους ἐσθίων· ἐπειδὴ ἑκάτερος
 βούν αὐτῶν ἐν ἴσῳ τῷ καιρῷ κατέσφαξεν καὶ εὐτρέ-
 νισεν ἐς τὸ δεῖπνον. καὶ ὥσπερ καὶ ὑφίστατο ὁ Λε-
 πρέος φαγεῖν οὐκ ἀδυνατώτερος τοῦ Ἡρακλέους,
 ἐτόλμησε τὸ μετὰ τοῦτο προκαλέσασθαι καὶ ἐς ἀγῶνα
 ὅπλων αὐτόν. καὶ ἀποθανεῖν τε Λεπρέον κρατη-
 θήντα τῇ μάχῃ, καὶ ἐν τῇ Φιγαλέων ταφῇναι λέγου-
 σιν. οὐ μὲν εἶχόν γε οἱ Φιγαλεῖς ἀποσῆναι Λεπρέου
 μνημα. ἤδη δὲ ἤκουσα θυγατρὸς τοῦ Πυργέως Λε-
 πρέα προσποιούντων τὸν οἰκισμὸν. οἱ δὲ τοῖς πρῶ-
 τον οἰκήσασιν ἐν τῇ γῇ νόσον φασὶν ἐπιγενέσθαι λέ-
 πραν, καὶ οὕτω τὸ ὄνομα λαβεῖν τὴν πόλιν ἐπὶ τῶν

οἰκητόρων τῇ συμφορᾷ. γενέσθαι δὲ οἱ Λεπρεάται σφίσιν ἔλεγον ἐν τῇ πόλει Λευκαίων Διὸς ναόν, καὶ Αὐκαύργου τάφον τοῦ Ἀλέου, καὶ ἄλλων, καὶ Καύκωνος· τούτοι δὲ καὶ ἐπίθημα ἄνδρα ἐπεῖναι λύραν ἔχοντα. κατὰ δὲ ἐμὲ οὔτε μνῆμα ἐπίσημον, οὔτε ἱερὸν ἦν θεῶν σφίσιν οὐδενός, πλήν γε Δήμητρος· πλίνθου δὲ καὶ τοῦτο ἐπεποίητο ὦμης, καὶ οὐδὲν παρείχετο ἄγαλμα. Λεπρεατῶν δὲ ἐστὶν οὐ πόρρω τῆς πόλεως Ἀρήνη καλουμένη πηγή· καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς Ἀφαρέως γυναικὸς τεθῆναι λέγονται τῇ πηγῇ. δ. Ἀναστρέψαντι δὲ αὐθις ἐπὶ τὸ Σαμικόν, καὶ διαδεύοντι τὸ χωρίον, Ἀνιγρος ποταμός ἐκδίδωσιν ἐς θάλασσαν. τούτου τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ, πολλὰκις ἀνείργουσι οἱ ἄνεμοι βίαιοι πνέοντες. φοροῦντες γὰρ καὶ αὐτὸν τὴν θῖνα ἐκ τοῦ πελάγους ἐπύχουσι τοῦ πρόσω τὸ ὕδωρ. ὅποτε οὖν ἀμφοτέρωθεν ἢ ψάμμος ὑπὸ τε τῆς θαλάσσης καὶ τὰ ἐντὸς ὑπὸ ποταμοῦ διάβροχος γένοιτο, ἐνταῦθα καὶ ὑποζυγίαις καὶ ἀνδρὲς ἔτι μᾶλλον εὐζώνῳ καταδῆναι κίνδυνός ἐστιν ἐς αὐτήν. ὃ δὲ Ἀνιγρος οὗτος ἐξ Ἀρκαδικοῦ μὲν κάτεισιν ὄρους Λαπίθου, παρέχεται δὲ εὐθύς ἀπὸ τῶν πηγῶν ὕδωρ οὐκ εὐώδες, ἀλλὰ καὶ δύσσομον δεινῶς. πρὶν δὲ ἢ καταδέξασθαι τὸν Ἀκίδαντα καλούμενον, δηλὸς ἐστὶν οὐδὲ ἀρχὴν τρέφων ἰχθύς. μετὰ δὲ τοῦτον ἐσβαλόντα ὅσοι τῶν ἰχθύων ὁμοῦ τῷ ὕδατι αὐτοῦ κατίσιν ἐς τὸν Ἀνιγρον, οὐ σφῆς ἔτι ἐδωδῖμους ἔχουσιν ἄνθρωποι, τὰ πρότερα δ', ἦν ἐντὸς ἁλώσι τοῦ Ἀκιδαντος, ἐδωδῖμους ὄντας. ὅτι δὲ τῷ Ἀκιδαντι ὄνομα Ἰακιδανος ἦν τὸ ἀρχαῖον, αὐτὸς

μὲν οὐδαμῶθεν συνεβαλόμην, ἀκούσας δὲ ἀνδρὸς
 Ἐφεσίου, λέγων τὸν λόγον. τῷ δὲ Ἀνίγρῳ τὸ ἄτοπον
 εἶναι τῆς ὁσμῆς ἀπὸ τῆς γῆς πείθομαι, δι' ἧς ἀνέισι
 τὸ ὕδωρ· καθὰ δὴ καὶ τοῖς ὑπὲρ Ἰωνίας ἐστὶν ἔδασι
 τὸ αὐτὸ αἷτιον, ὅπόσων ἡ αἰαῖς ὀλέθριός ἐστιν ἀν-
 θρώπων. Ἑλλήνων δὲ οἱ μὲν Χεῖρωνα, οἱ δὲ ἄλλον
 Κίνταυρον Πολήνορα τοξενθέντα ὑπὸ Ἡρακλείους,
 καὶ φρυγόντα τραυματίαν φασὶν ἐν τῷ ὕδατι ἀπο-
 λούσαι τούτῳ τὸ ἔλκος, καὶ ὑπὸ τῆς Ἰδρας τοῦ ἰοῦ
 γενέσθαι δυσχερῇ τῷ Ἀνίγρῳ τὴν ὁσμὴν. οἱ δὲ ἐς
 Μελάμποδα τὸν Ἀμυθάκονος καὶ ἐς τὸν Προΐτου
 θυγατέρων τὰ καθάρσια ἐμβληθέντα ἐνταῦθα ἀνά-
 γουσι τὴν αἰτίαν τοῦ ἐπὶ τῷ ποταμῷ παθήματος.
 6. Ἔστι δὲ ἐν τῷ Σαμικῷ σπήλαιον οὐκ ἄποθεν τοῦ
 ποταμοῦ, καλούμενον Ἀνιγρίδιον νυμφῶν. ὃς δ' ἂν
 ἔχων ἀλφὸν ἢ λεύκην ἐς αὐτὸ εἰσελθῇ, πρῶτα μὲν
 ταῖς νύμφαις εὖξασθαι καθίστηκεν αὐτῷ, καὶ ὑπο-
 σχέσθαι θυσίαν ὅποιανδήτινα· μετὰ δὲ, ἀποσμήχει
 τὰ νοσοῦντα τοῦ σώματος. διανηξάμενος δὲ τὸν πο-
 ταμόν, ὄνειδος μὲν ἐκεῖνο κατέλιπεν ἐν τῷ ὕδατι αὐ-
 τοῦ· ὃ δὲ ὑγίης τε ἀνέισι καὶ ὁμόχροις.

CAPVT VI.

*De urbe Samia et Samico — Arene — Scillantia
 reliquiis — Xenophontis fuga et exilio in Scillante
 — monte Typaeo ad viam Olympiam versus, et
 Callipatira seu Pherenice, femina in Olympico
 certamine deprehensa.*

Κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν τὴν εὐθείαν διαβάντι τὸν Ἀνι-
 γρον, καὶ ἰδόντι ἐς Ὀλυμπίαν, ἔστιν οὐ μετὰ πολὺ ἐν
 ὁδοῦ τῆς ὁδοῦ χωρίον τε ὑψηλὸν καὶ πόλις Σαμία

ἐπ' αὐτοῦ Σαμικοῦ. ταύτῃ τῇ Σαμικῇ Πολυσπέρ-
χοντά φασιν ἄνδρα Αἰτωλὸν ἐπιτειχίσματι ἐπὶ τοὺς
Ἀρκάδας χρησασθαι. 2. Τὰ δὲ ἐρείπια τὰ Ἀθήνης
σαφῶς μὲν οὔτε Μεσσηνίων εἶχεν οὐδείς, οὔτε Ἡ-
λείων ἀποφῆναί μοι. διάφορα δὲ ὑπὲρ αὐτῆς καὶ οὐ
κατὰ ταῦτά παρέσθι τοῖς ἐθέλονσιν εἰκάζειν. πιθα-
νώτατα δὲ ἐφαίνοντό μοι λέγειν, οἳ τὴν Σαμικὸν τὰ
παλαιότερα ἔτι καὶ τὰ ἐπὶ τῶν ἡρώων Ἀθήνην καλεῖ-
σθαι νομίζοντες. οὗτοι δὲ καὶ ἔπη τῶν ἐν Ἰλιάδι
ἔλεγον·

Ἔστι δὲ τις ποταμὸς Μινυΐος εἰς ὕλα βάλλων

Ἐγγύθεν Ἀθήνης.

τὰ δὲ ἐρείπια ταῦτα πλησιαιτάτα ἐστὶ τοῦ Ἀνίγρου.
καὶ Ἀθήνην μὲν ἀμφίσβητοι ἦσαν μὴ ὀνομασθῆναι
τὸ Σαμικόν· τῷ δὲ ποταμῷ Ἀνίγρῳ Μινυΐον τὸ
ὄνομα εἶναι τὸ ἀρχαῖον ὁμολογήκασιν οἱ Ἀρκάδες.
ὅσον δὲ Ἠλείοις πρὸς τὴν Μεσσηνίαν τῆς Νέδας τὰ
ἐπὶ θαλάσῃ γενέσθαι τις πείθεται ἂν ὁμοῦ τῇ ἐς
Πελοπόννησον Ἡρακλειδῶν καθόδῃ. 3. Μετὰ δὲ
τὸν Ἀνίγρον ὀδεύσας ἐπὶ μακρότερον διαχωρίαν τὰ
πλείονα ὑπὸ ψάμμου κεκαλυμμένον, καὶ ἔχοντος
δένδρα πίτυς ἀγρίας, ὅπσω ἐπ' ἀριστερά Σκυλλούν-
τος ὅφει ἐρείπια. τῶν μὲν δὴ πόλεων ἦν τῶν ἐν τῇ
Τριφυλίᾳ καὶ Σκυλλοῦς· ἐπὶ δὲ τοῦ πολέμου τοῦ
Πισαίων πρὸς Ἠλείους, ἐπικούροί τε Πισαίων οἱ
Σκυλλούντιοι καὶ διάφοροι τοῖς Ἠλείοις ἦσαν ἐκ τοῦ
φανeroῦ, καὶ σαφές οἱ Ἠλεῖοι τοῦτων εἵνεκα ἐποίη-
σαν ἀναστάτους. 4. Λακεδαιμόνιοι δὲ ὕστερον Σκυλ-
λοῦντα ἀποτιμόμενοι τῆς Ἠλείας, Ξενοφῶντι ἔδο-

αν τῷ Γρύλλου φρυγάδι ἤδη γεγονότι ἐξ Ἀθηναίων.
 διώχθη δὲ ὁ Ξενοφῶν ἐπὶ Ἀθηναίων, ὥς ἐπὶ βασι-
 λέα τῶν Περσῶν ὀφίσιν εὖνον ὄντα στρατείας με-
 ασχὼν Κύρῳ πολιμωτάτῳ τοῦ δήμου. καθήμιτος
 ἄρ ἐν Σάρδεσιν ὁ Κύρος, Αναάνδρῳ τῷ Ἀριστο-
 κλείτου καὶ Λακεδαιμονίοις χρήματα ἀνήλυσεν ἐς
 ἅς ναῦς. ἀντὶ τούτων μὲν Ξενοφῶντι ἐγένετο φυγὴ
 αἰτοικήσας δὲ ἐν Σκιλλοῦντι, τέμενός τε καὶ ἱερὸν
 αἰ νῆδον Ἀρτέμιδι ὀφικοδομήματα ἔφταίς. παρῆγε-
 αι δὲ ὁ Σκιλλοῦς καὶ ἄγρως θηρίων, ὑπὸν τε ἄγρῶν
 καὶ ἐλάφων. καὶ τὴν γῆν τὴν Σκιλλοῦντιαν Σιλιοῦς
 τοταμίος διζέεισιν. οἱ δὲ Ἡλείων ἐξηγηταὶ κομίσασ-
 θαι τε αὐτοῖς Σκιλλοῦντα Ἡλείους ἔλεγον, καὶ Ξε-
 νοφῶντι, ὅτι ἔλαβε παρὰ Λακεδαιμονίων τὴν γῆν.
 αἰτιθῆναι μὲν ἐν τῇ Ὀλυμπιακῇ βουλῇ, τυχάντα δὲ
 παρὰ Ἡλείων συγγνώμης, ἀδελφῶς ἐν Σκιλλοῦντι οἰκῆ-
 ραι. καὶ δὴ καὶ ὀλίγον ἀπωτέρω τοῦ ἱεροῦ, μνημῆ-
 ας εἰδείκνυτο, καὶ τῆς Πεντέλης οἷσι λιθοτομίας
 εἰκὼν ἐπὶ τῷ τέρῳ· εἶναι δὲ αὐτὸ Ξενοφῶντος λέγου-
 σιν οἱ προσοικοῦντες. 5. Κατὰ δὲ τὴν ἐς Ὀλυμπίαν
 ὁδόν, πρὶν ἢ διαβῆναι τὸν Ἀλφειὸν, ἔστιν ὄρος ἐκ
 Σκιλλοῦντος ἐρχομένοις πέτραις ὑψηλαῖς ἀπότομον·
 ὀνομάζεται δὲ Τυπαῖον τὸ ὄρος. κατὰ τοῦτου τὰς
 γυναικάς Ἡλείους ἐστὶν ὠθεῖν νόμος, ἢ φωραθῶσιν
 ἐς τὸν ἄγῶνα ἐλθοῦσαι τὸν Ὀλυμπιακόν, ἢ καὶ ὅλως
 ἐν ταῖς ἀπειρημέναις σφίσιν ἡμέραις διαβᾶσαι τὸν
 Ἀλφειόν. οὐ μὲν οὐδὲ ἄλῶναι λέγουσιν οὐδεμίαν,
 ὅτι μὴ Καλλιπάτειραν μόνην. εἰσὶ δὲ οἱ τὴν αὐτὴν
 ταύτην Φερενίκην, καὶ οὐ Καλλιπάτειραν καλοῦσιν.

αὐτῇ, προαποθανόντος αὐτῇ του ἀνδρός, ἐξικύ-
 σασα αὐτὴν τὰ πάντα ἀνδρὶ γυμναστῇ, ἤγαγεν ἐς
 Ὀλυμπίαν τὸν υἱὸν μαχοῦμενον. νικῶντος δὲ τοῦ
 Πεισιδῶρου, τὸ ἔρμα, ἐν ᾧ τοὺς γυμναστὰς ἔχου-
 σιν ἀπειλημένους, τοῦτο ὑπερπηδῶσα ἡ Καλλιπα-
 τειρα ἐγυμνώθη. φωραθείσης δὲ ὅτι ἐπὶ γενῇ, ταύ-
 τιν ἀφῆκον ἀξίμιον, καὶ τῷ πατρὶ καὶ ἀδελφοῖς
 αὐτῆς καὶ τῷ παιδί αἰδοῦ νίμοντες· ὑπῆρχον δὲ ἀπα-
 σιν αὐτοῖς Ὀλυμπιακαὶ νίκαι. ἐποίησαν δὲ νόμον
 ἐς τὸ ἔπειτα ἐπὶ τοῖς γυμνασταῖς, γυμνοῖς σφᾶς ἐς
 τὸν ἀγῶνα ἐσέρχεσθαι.

CAPVT VII.

*De Alpheo et fluvio in eum influentibus — de Al-
 pheo et Arethusa fabula — de aliis fluvio paludem
 vel mare perludentibus ac maris mortui mira ra-
 tione — Olympicorum ludorum origine et
 denominatione — Hyperboreis.*

Ἀφικομένη δὲ ἐς Ὀλυμπίαν, ἐσταῦθα ἤδη τὸ ὕδωρ
 ἐστὶ τοῦ Ἀλφειοῦ πλήθει τε πολὺ, ἰδόντι καὶ ἤδι-
 σιον, ὅτε ποταμῶν καὶ ἄλλων καὶ λόγου μάλιστα
 ἀξίων ἐτι τε ἐς αὐτὸν ῥιόντων. διὰ Μεγάλῃς μὲν γε
 πόλειως Ἐλισσίων ἐρχόμενος ἐκδίδωσιν ἐς τὸν Ἀλφειὸν
 Βρενθιάτης δὲ ἐκ τῆς Μεγαλοπολιτῶν γῆς· παρὰ
 δὲ Γόρτυναν ἔνθα ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ, παρὰ δὲ ταῦτα
 Γορτύνιος ῥέων· ἐκ Μελαινέων Βουφαγός τῆς Με-
 γαλοπολίδος μεταξὺ καὶ Ἡραιΐδος χώρας· ἐκ δὲ
 τῆς Κλειτορίων Ἀάδων· ἐκ δὲ Ἐρμυάνθου τοῦ ὕδους
 ὁμώνυμος τῷ ὄρει. οὗτοι μὲν ἐξ Ἀρκαδίας κατέσσαν
 ἐς τὸν Ἀλφειόν. Κλαδίος δὲ ἐρχόμενος ἐκ τῆς Ἠλείας
 συμμίσγει οἱ τὸ ῥέμμα. ἀντὶ δὲ ἐν τῇ Ἀρκαδίᾳ τῷ

Αλφειῷ, καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς Ἰλίας εἶναι αἱ πηγαί. 2. Λεγεται δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦδε ἐς τὸν Ἀλφειόν, ὡς ἀνὴρ εἶη θνητός· ἐρωσθῆναι δὲ αὐτὸν Ἐρεθούσης· κνηγετεῖν δὲ καὶ ταύτην. καὶ Ἐρέθουσιν μὲν οὐκ ἄρσακομένην γήμισθαι, περαιωθῆναι φασιν ἐς τῆσόν τήν κατὰ Συρακούσας, καλονμένην δὲ Ὀρτυγίαν, καὶ ἐνταῦθα ἐξ ἀνδρώπου γενέσθαι πηγὴν· συμβῆται δὲ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος καὶ Ἀλφειῷ τὴν ἀλλαγὴν ἐς τὸν ποταμόν. ταῦτα μὲν λόγου τοῦ ἐς Ἀλφειὸν ἐς τὴν Ὀρτυγίαν. τὸ δὲ διὰ τῆς θαλάσσης ἴοντα, ἐνταῦθα ἰσχυροποιεῖσθαι τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν πηγὴν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἀπιστήσω, τὸν θεὸν ἐπιστάμενος τὸν ἐν Αἰγυπτῷ ὁμολογοῦντά σφισιν· ὃς Ἀρχιερ τὸν Κορίνθιον ἐς τὸν Συρακουσῶν ἀποστέλλον οἰκισμόν, καὶ ταῦδε εἶπε τὰ ἔπη·

Ὀρτυγίῃ τις κῆται ἐν ἡεροιδεῖ πάντας,

Τρινακίης καθ' ὑπερθεῖν, ἢ Ἀλφειοῦ σιτόμα βλάζει,

Δις γόμενον πηγαῖς εὐροπείης Ἀρεθούσης.

κατὰ τοῦτο αὖν, οἱ τῇ Ἀρεθούσῃ τοῦ Ἀλφειοῦ τὸ ὕδωρ μίσγεται, καὶ τοῦ ἔρωτος τὴν φήμην τοῦ ποταμοῦ πείθομαι γενέσθαι. 3. Ὅσοι δὲ Ἑλλήνων ἢ Αἰγυπτίων ἐς Αἰθιοπίαν ὑπὲρ Συήνης καὶ ἐς Μερόην Αἰθιοπὸν πόλιν ἀναβεβήκασι, λέγουσιν οὗτοι τὸν Νεῖλον ἰσχύοντα ἐς λίμνην, καὶ δι' αὐτῆς διεξιόντα ὡς περ ἐκ χέρσου, μετὰ τοῦτο ἤδη δι' Αἰθιοπίας τῆς κάτω καὶ ἐπ' Αἰγυπτίον ῥέυσαντα, ἐπὶ Φάρον καὶ τὴν ταύτην θάλασσαν κατέρχεσθαι. ἐν δὲ τῇ γῇ ποταμόν τινα Ἑβραίων καὶ αὐτὸς οἶδα Ἰόρδανον λίμνην Τιβερίδα ὀνομαζομένην δεαδεύοντα, ἐς δὲ τὴν

λίμνην ἐτέραν καλουμένην Θάλασσαν νεκράν, ἐς ταύτην ἐσπέντα, καὶ ὑπὸ τῆς λίμνης αὐτὸν ἀναλοῦμενον. ἡ δὲ Θάλασσα ἡ νεκρά πάσχει παντὶ ὕδατι ἄλλω τα ἐναντία· ἐν ᾗ γε τὰ μὲν ζῶντα πέφυκεν αὐτὴν ἐχόμενα ἐποχεῖσθαι, τὰ δὲ θνήσκοντα ἐς βυθὸν χοιρεῖν. ταύτην ἄκαρπός καὶ ἄχθῶν ἡ λίμνη, ἅτε ὑπὸ τοῦ φανερωτάτου κινδύνου ἐπὶ τὸ ὕδωρ ἀναφύγουσαι ὀπίσω τὸ οἰκεῖον. τῇ δὲ Ἀλφειῷ τὸ αὐτὸ πάσχει καὶ ὕδωρ ἄλλο ἐν Ἰωνίᾳ. τοῦτου δὲ τοῦ ὕδατος πηγὴ μὲν ἐστὶν ἐν Μυκίῃ τῇ ὄρει. διεξιελθὼν δὲ Θάλασσαν τὴν μετὰ ξὺν Ἰωνίῃσιν αὐθις κατὰ Βραγχίδας πρὸς λιμένι ἀνομαζομένῳ Πανόρμῳ. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει τρόπον τὸν ἠρημένον.

4. Ἐς δὲ τὸν ἀγῶνα τὸν Ὀλυμπικόν, λέγουσιν Ἥλειον οἱ τὰ ἀρχαιότατα μνημονεύοντες, Κρόνον ἦν ἐν αὐτῇσιν εἶναι βασιλείαν πρῶτον, καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ ποιηθῆναι Κρόνον ταὐτὸν ὑπὸ τῶν τότε ἀνθρώπων, οἱ ὀνομαζόμενοι χρονοῦν γένος· Διὸς δὲ τιχθέντος ἐπιτρέψαι Ῥέαν τοῦ παιδὸς τὴν φρονεῖν τοῖς Ἰθαίοις Δακτύλοις, καλουμένοις δὲ τοῖς αὐτοῖς τοῖς καὶ Κούρησιν· ἀφικέσθαι δὲ αὐτοὺς ἐξ Ἰθῆς τῆς Κρητικῆς, Ἡρακλῆα, καὶ Παιοναῖον, καὶ Ἐπιμήδη, Ἰάσιόν τε καὶ Ἴδαν· τὸν δὲ Ἡρακλῆα παίζοντα (εἶναι γὰρ δὴ αὐτὸν πρεσβύτατον ἡλικίᾳ) συμβαλεῖν τοὺς ἀδελφοὺς ἐς ἀμίλλαν δρόμου, καὶ τὸν νικήσαντα ἐξ αὐτῶν, κλάδῳ στεφανῶσαι κοτίνου· παρῆναι δὲ αὐτοῖς πολὺν δὴ τι οὕτω τὸν κότινον, ὥς τὰ χλωρὰ ἔτι τῶν φύλλων ὑπιστρεῖσθαι σφῆς καθέδοντας. κομισθῆναι δὲ ἐκ τῆς Ἐπιβορέων γῆς τὸν

κότινόν φασιν ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους ἐς Ἑλλήνας· εἶ-
ναι δὲ ἀνθρώπους οἱ ὑπὲρ τὸν ἄνεμον οἰκοῦσι τὸν
Βορρῆον. πρῶτος μὲν ἐν ὕμνῳ τῇ ἐς Ἀχαιῶν ἐποίη-
σεν Ὡλήν ὁ Ἀντίος, ἀφικέσθαι τὴν Ἀχαιοῖον ἐς Αἴ-
λαν ἐκ τῶν Ὑπερβορέων τούτων. ἔπειτα ὧδὴν Μελί-
ροπος Κυρναῖος ἐς Ὡπιν καὶ Ἐκαίργην ᾤσεν, ὡς ἐκ
τῶν Ὑπερβορέων καὶ αὐταὶ πρότερον ἐς τὴν Ἀχαιοῖον
ἀφίκοντο καὶ ἐς Αἴλαν. Ἀριστέας γάρ ὁ Προκοπνῆ-
σιος μνήμην ἐποίησατο Ὑπερβορέων· καὶ οὗτος πᾶσα
τὴ καὶ πλεον περὶ αὐτῶν πεπυσμένος εἶη παρὰ Ἰσση-
δόων, ἐς οὓς ἀφικέσθαι φησὶν ἐν ταῖς ἑπεινῶν. Ἡρα-
κλεῖ οὖν πρόσσεσι τῷ Ἰδαίῳ δόξα τὸν τε ἄγωνα δια-
θεῖναι πρῶτον, καὶ Ὀλύμπια ὄνομα θεοῖσιν. διὰ
πέμπτον οὖν ἔτους αὐτὸν κατεστήσατο ἄγασθαι, ὅτι
αὐτὸς τε καὶ οἱ ἀδελφοὶ πέντε ἦσαν ἀριθμόν. Αἴα
δὲ οἱ μὲν ἐνταῦθα παλαῖσαι καὶ αὐτῷ Κρόνῳ περὶ
τῆς ἀρχῆς, οἱ δὲ ἐπὶ κατεργασμένοις ἀγωνοθετήσας
φασιν αὐτόν. νικῆσαι δὲ ἄλλοι τε λέγονται, καὶ οἱ
Ἀπόλλων παρὰδράμοι μὲν ἐρίζοντα Ἐρμῆν, κρατῆσαι
δὲ Ἀργεὺς πυγμῇ. τούτων δὲ εἶναι καὶ τὸ αὐλῆμα
τὸ Πυθικόν φασιν τῷ πηδήματι ἐπεισασθῆναι τῶν πεν-
τάθλων, ὥς τὸ μὲν ἑρὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ αὐλῆμα
ᾤν, τὸν Ἀπόλλωνα δὲ ἀγροημένον Ὀλυμπικῶς νῆσαι.

CAPVT VIII.

*De variis regibus, qui post Herculem ludos Olym-
piacos celebrarunt — ludis Olympiis post Oxyllum
usque ad Iphitum cessantibus — primo cursus cer-
tamine, reliquisque certaminis generibus
institutis.*

Τούτων δὲ ὕστερον Βλόμενον τὸν Κάριδος, πεντη-

χοστῶν μάλιστα ἔπει μετὰ τὴν συνβῆσαν ἐπὶ Λευκα-
λίωνος ἐν Ἑλλήσιν ἐπομβάειν, ἐλθόντα ἐκ Κρήτης,
γένος ἀπὸ Ἡρακλέους ὄντα τοῦ Ἰδαίου, τὸν τε ἀγῶνα
ἐν Ὀλυμπίᾳ θῆναι, καὶ Κούρησι τοῖς τε ἄλλοις καὶ
Ἡρακλεῖ τῷ προγόνῳ λέγουσιν ἰδρῦσασθαι βωμόν,
Παρουσάτην ἐπωνυμίαν τῷ Ἡρακλεῖ θύμενον. Ἐν-
δυμίων δὲ ὁ Λεθλίου Κλυμερόν τε ἔπειναι τῆς ἀρχῆς,
καὶ δρόμον τοῖς υἱοῖς ἄδλῃ ἐν Ὀλυμπίᾳ τὴν βασι-
λίαν ἔθηκε. Πέλοψ δὲ ὑπερὸν γενεᾷ μάλιστα μετὰ
Ἐνδυμίωνα τὸν ἀγῶνα τῷ Ὀλυμπίῳ Διὶ ἐποίησεν
ἀξιολογώτατα ἀνθρώπων τῶν πρὸ αὐτοῦ. Πέλοπος
δὲ τῶν παίδων σκευασθέντων ἐξ Ἥλιδος ἀνὰ πῦσαν
τὴν ἄλλην Πελοπόννησον, Ἀμυθίων ὁ Κρηθεὺς Ἐν-
δυμίωνι ἀνεψιὸς πρὸς πατρός (εἶναι γὰρ φασὶ καὶ
Λεθλίον Αἰόλον, αὐτὸς δὲ ἐκίχληται) ἔθηκεν ὁ Ἀμυ-
θείων τὰ Ὀλύμπια, μετὰ δὲ αὐτὸν Πηλίας τε καὶ
Νηλεὺς ἐν κοινῷ. ἔθηκε δὲ καὶ Αὐγείας καὶ Ἡρακλῆς,
ὁ Ἀμφικτυῶνος υἱὸν Ἥλιν. ὁπόσοις δὲ ἐοικερίων-
ται οὔτως κικῶντας, ἔστιν Ἰόλαος τὰς Ἡρακλείους
διαδραμῶν ἵπποις. ἦν δὲ ἄρα ἐκ παλαιοῦ καθε-
στηκός ἀγωνίζεσθαι καὶ ἀλλοτριαῖς ἵπποις. Ὅμηρος
ροῦν ἐν ἄδλοις τεθεῖσιν ἐπὶ Παιτρόκλῳ πεποίηκεν,
ὡς Μενέλιος Αἰθήρ τῇ Ἀγαμέμνονος, τοῖ δὲ ἐτέρῳ
χρησάιτο τῶν ἵππων οἰκείῳ. ἥρωκεῖ δὲ καὶ ἄλλως
Ἰόλαος Ἡρακλεῖ τὰς ἵππους. αὐτοῖς οὖν ἄρματα,
καὶ Ἰάσιος ἀνὴρ Ἀρχαῖς κέλητι ἐνέκησεν ἵππον δρόμου.
Ἐνδυμίων δὲ οἱ παῖδες, ὁ μὲν δρόμῳ, Πολυδαιμόνης
δὲ πυκτιβόρ. λέγεται δὲ καὶ ἐς αὐτὸν Ἡρακλεῖα, ὡς
πάντες τε ἀνέλουτο καὶ παγκρατίον νίκας. 2. Μετὰ

δὲ Ὁξύλοιοι (διέθρεξε γὰρ τὸν ἀγῶνα καὶ Ὁξύλοιοι)
 ἰστίαι ταῦτον βιωλεύσαστα ἐξέλεπεν ὄχι Ἰφίτοι
 καὶ Ὀλύμπια. Ἰφίτου δὲ τὸν ἀγῶνα ἀντιπεσάμε-
 του κατὰ τὴν ἰδίαν μοῖαν ἀλλοτρίαν, τοῖς ἀνθρώποι-
 ῖσι ἐπῆρξε τὸν ἀρχαίων λήθη, καὶ κατ' ὀλίγον ἐ-
 ὑπάγαγον ἤρχοντο αὐτῶν, καὶ ὅποτε τι ἀναμνη-
 σθεῖεν, ἐπαινοῦντο τῷ ἀγῶνι προσθήκη. 3. Ἀλλὰ
 δὲ· ἐξ οὗ γὰρ τὸ συνεχὲς ταῖς μνήμας ἐπὶ ταῖς Ὀ-
 λυμπιάσιν ἰστίαι, δρόμον μὲν ἄθλα ἐτίθη τῷ πρώτῳ, καὶ
 Ὁκταῖος Κόροιβος ἐτίθη. εἰκὼν μὲν δὴ οὐκ ἔστιν ἐν
 Ὀλυμπίᾳ τοῦ Κόροιβου, τῶν δὲ ἐπὶ τοῖς πέρασιν
 τῆς Ἀλφειοῦ. Ὀλυμπιάδι δὲ ὑστερον τετάρτῃ καὶ δε-
 νάτῃ προσετίθη σφίσι δίαιλος. Ἰππεὺς δὲ αὐτῷ Πι-
 πταῖος ἀντίλετο ἐπὶ τῷ διαίλῳ τὸν κούτερον· τῇ δὲ ἐξῆς
 ῤικανθος. ἐπὶ δὲ τῆς ὀγδόης καὶ δεκάτης Ὀλυμπιάδος
 πεντάθλου καὶ πύλης ἠγέκοντο ἐς μνήμη. καὶ τοῦ
 μὲν Ἀλμπιδι ἐπῆρξεν, Εὐρυβίτω δὲ ἡ νίκη τῆς πά-
 λης. Ἀσκεδαιμονίσι καὶ τούτοις. τρίτῃ δὲ Ὀλυμπιάδι
 καὶ εἰκοστῇ πυγμῆς ἄθλα ἀπέδωσαν· Ὀνομαστίδης δὲ
 ἐνίκησεν ἐκ Σμύρνης συντελούσης ἡδὴ τηρικῶτα ἐς
 Ἰωνας. πέμπτῃ δὲ ἐπὶ ταῖς εἴκοσι κατεδέξατο ἵππων
 τελείων δρόμον· καὶ ἀντηγορεύθη Θηβαῖος Παγών-
 δας κρατῶν ὄρματι. ὀγδοῇ δὲ ἀπὸ ταύτης Ὀλυμπιάδι
 ἐδέξατο παγκρατιαστὴν τε ἄνδρα, καὶ ἵππον κέλητι.
 ἵππος μὲν δὴ Κραντιωνίου Κρανζίδου παρέφθη· τοὺς
 δὲ ἐσελθόντας ἐπὶ τὸ παγκράτιον, ὁ Ἀλγδαμῖς συγκα-
 τεργάσατο Συρακούσιος. ταύτῃ πρὸς ταῖς λιθοτο-
 μίαις ἐστὶν ἐν Συρακούσαις μνήμη. εἰ δὲ καὶ Πρα-
 κλῆ τῇ Θηβαίῳ μέγας παρυσῆτο, ὁ Ἀλγδαμῖς, ἐξ ὧ

μὲν οὐκ οἶδα, λεγόμενον δὲ ἐπὶ Συρακουσίων ἐστί.
 τὰ δὲ ἐπὶ τοῖς παισὶν, ἐξ μὲν τῶν παλαιότερων οὐδε-
 μίαν ἤκει μνήμην, αὐτοὶ δὲ ἀρέσασιν σφίσι κατεστή-
 σαστο Ἥλειοι. δρόμου μὲν δὴ καὶ πάλης ἐτέθη παι-
 σὶν ἄθλα ἐπὶ τῆς ἐβδόμης καὶ τριακοστῆς ὀλυμπιά-
 δος· καὶ Ἰπποσθέντης Λακεδαιμόνιος πύλην, Πολυ-
 νεΐκης δὲ τὸν δρόμον ἐνίκησεν Ἥλειος. πρώτη δὲ ἐπὶ
 ταῖς τεσσαράκοις ὀλυμπιάσι πύκτας ἐσεκάλεσαν
 παῖδας, καὶ περιτῇ τῶν ἐσελθόντων Συβαρίτης Φι-
 λίπας. τῶν δὲ ὀπλιτῶν ὁ δρόμος ἐδοκιμάσθη μὲν ἐπὶ
 τῆς πέμπτης ὀλυμπιάδος καὶ ἐξηκοστῆς, μελέτης, ξμοὶ
 δοκεῖν, ἵππεα τῆς ἐς τὰ πολεμικά. τοὺς δὲ δραμόν-
 τας ὁπλίσιν ὁμοῦ, πρῶτος Δημάρατος ἐκράτησεν Ἰε-
 ρραιὺς. δρόμος δὲ δύο ἵππων τελείων συνωρίς κλη-
 θεῖσα, τρίτῃ μὲν ὀλυμπιάδι ἐτέθη πρῶς ταῖς ἐνετη-
 κοταῖς· Εὐαγόρας δὲ ἐνίκησεν Ἥλειος. ἐνάτῃ δὲ ἤρ-
 σεν ὀλυμπιάδι καὶ ἐνετηκοστῇ καὶ πόλων ἄρμασι
 ἀγωνίσσασθαι. Λακεδαιμόνιος δὲ Συβαριάδης τὸν
 στέφανον τῶν πόλων ἔσχε τοῦ ἁρματος. συνέθεσαν
 δὲ ὕστερον καὶ συνωρίδα πόλων, καὶ πῶλον κέλητα.
 ἐπὶ μὲν δὴ τῇ συνωρίδι Βελιστίχην ἐκ Μακεδονίας τῆς
 ἐπὶ Φαλαῶσσι γυναικα, Τληπόλεμον δὲ Λύκιον ἀνα-
 γορευθῆναι λέγουσιν ἐπὶ τῇ κέλητι· τοῦτον μὲν ἐπὶ
 τῆς πρώτης καὶ τριακοστῆς τε καὶ ἑκατοστῆς ὀλυμπιά-
 δος, τῆς Βελιστίχης τὴν συνωρίδα ὀλυμπιάδι πρὸ ταύ-
 της τρίτῃ. πέμπτῃ δὲ ἐπὶ ταῖς τεσσαράκοις καὶ ἑκα-
 τὸν ἄθλα ἐτίθη παγκρατίου παισὶ, καὶ ἐνέκα Φαί-
 διμος Αἰολεὺς ἐκ πόλεως Τροιάδος.

CAPUT IX.

*Olympia certamina ab Eleis abolerentur — de Cal-
res et Anabatarum cursu — Olympicorum ludorum
ordine — ludorum praefectis (Agonothetis) —
Hellanodicis.*

Κατελύθη δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ ἀγωνίσματα μετα-
δύξαν μηκέτι ἄγειν αὐτὰ Ἠλείοις. πάνταθλὼν τε γὰρ
παίδων ἐπὶ τῆς ὀγδύης ὀλυμπιάδος καὶ τριακοστῆς
ἐτέθη, καὶ ἐπ' αὐτῷ τὸν κότιρον Εὐτελίδι Λακεδαι-
μονίου λαβόντος, οὐκέτι ἄρεστιά Ἠλείοις ἦν πεντά-
θλους εἰσερχεσθαι παῖδας. τῆς δὲ ἀπῆνης καὶ κάλ-
πης τὸν δρόμον, τὸν μὲν ὀλυμπιάδι νομισθέντα ἐβδο-
μηκοστῇ, τὸν δὲ τῆς κάλπης τῇ ἐφεξῆς ταύτης, κήρυ-
γμα ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἐποιήσαντο ἐπὶ τῆς τετάρτης
ὀλυμπιάδος καὶ ὀγδοηκοστῆς, μήτε κάλπης τοῦ λοι-
ποῦ, μήτε ἀπῆνης ἵστασθαι δρόμον. ὅτε δὲ ἐτέθη προ-
τον, Θεοσίῳ μὲν ἀπῆνη Θεσσαλοῦ, Παταίῳ δὲ Ἀ-
χαιοῦ τῶν ἐκ Λύμης ἐνίκησεν ἡ κάλπη. 2. Ἦν δὲ
ἡ μὲν θήλειά ἵππος, καὶ ἀπ' αὐτῶν ὑποπηδῶντες,
ἐπὶ τῷ ἐσχάτῳ δρόμῳ συνέθεον οἱ ἀναβάται ταῖς ἵπ-
ποις ἐλημμένοι τῶν χαλινῶν, καθὰ καὶ ἐς ἡμεῖς ἐτι οἱ
ἀναβάται καλοῦμενοι. διάφορα δὲ τῆς ἀναβάταις
ἐς τῆς κάλπης τὸν δρόμον τὰ τε σημεῖα ἐστὶ, καὶ ὅρ-
σενες σφίσιν ὄντες οἱ ἵπποι. ἀπῆνη δὲ οὔτε τῷ ἀνι-
ρήματι οὐδὲν ὀρχαῖον, οὔτε εὐπρέπεια αὐτῇ προσῆν,
ἐπάρων τε Ἠλείοις ἐκ παλαιῶν καὶ ἀρχὴν γενέσθαι
σφίσιν ἐν τῇ χώρα τὸ ζῶον. ἦν γὰρ δὴ ἀπῆνη κατὰ
τὴν συνωρίδα ἡμιόνους ἀντὶ ἵππων ἔχουσα. 3. Ὁ
δὲ κόσμος ὁ περὶ τὸν ἀγῶνα ἐφ' ἡμῶν, ὅς ἐστιν

τῷ θεῷ τὰ ἱερεῖα, πεντάθλου μὲν καὶ δρόμον τῶν ἵππων ὑστερα ἀγωνισμάτων. οὗτος κατέστη σφίσιν ὁ κόσμος ὀλυμπιάδι ἐβδόμῃ πρὸς ταῖς ἐβδομήκοντα. τὰ πρὸ τούτων δὲ ἐπὶ ἡμέρας ἦγον τῆς αὐτῆς ὁμοίως καὶ ἀνθρώπων καὶ ἵππων ἀγῶνα. τότε δὲ προήχθησαν ἐς νύκτα οἱ παγκρατιάζοντες, ὅτε οὐ κατὰ καιρὸν ἐσκληθέμεντες· αἰτῶσι δὲ ἐγέναντο οἳ τε ἵπποι καὶ ἐς πλεον ἔτι ἢ τῶν πεντάθλων ἄμιλλα· καὶ ἐκράτει μὲν Ἀθηναῖος Καλλίας τοὺς παγκρατιάσαντας. ἐμπόδιον δὲ οὐκ ἔμελλε παγκρατίαν τοῦ λοιποῦ τὸ πένταθλον, οὐδὲ οἱ ἵπποι γενήσεσθαι. 4. Τὰ δὲ ἐπὶ τοῖς ἀγωνοθετοῦσιν οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ, ἃ καθιστηκότα ἦν ἐξαρχῆς, καὶ ἐφ' ἡμῶν ἐς αὐτοὺς νομίζουσιν. ἀλλὰ Ἰφίτος μὲν τὸν ἀγῶνα ἔθηκεν αὐτὸς μόνος· καὶ μετὰ Ἰφίτον εἰδέσαν ὁσαυτὼς οἱ ἀπὸ Ὀξύλου. πεντηκοστῇ δὲ ὀλυμπιάδι ἀνδράσι δύο ἐξ ἀπάντων λαχοῦσαν Ἥλειον ἐπετρέπη ποιῆσαι τὰ ὀλύμπια· καὶ ἐπὶ πλεστον ἀπὸ ἐκείνου διέμενε τῶν ἀγωνοθετῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν β'. 5. Πέμπτῃ δὲ ὀλυμπιάδι καὶ εικοστῇ ἐννέα Ἑλλανοδίκας κατέστησαν. τρισὶ μὲν δι' ἐπετέτραπτο ἐξ αὐτῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἵππων, τοσοῦτοις δὲ ἐτέροις ἐπόπταις εἶναι τοῦ πεντάθλου· τοῖς δὲ ὑπολοίποις τὰ λοιπὰ ἔμελε τῶν ἀγωνισμάτων. δευτέρῃ δὲ ἀπὸ ταύτης ὀλυμπιάδι, προσετέθη καὶ ὁ δεκάτος ἀθλοθέτης. ἐπὶ δὲ τῆς τρίτης καὶ ἐκατοστῆς, φυλαί τε Ἰωλείας δώδεκα, καὶ εἰς ἀπὸ φυλῆς ἐκάστης γένετο Ἑλλανοδίκης. πιεσθέντες δὲ ὑπὸ Ἀρκάδων πολέμῳ, μοῖραν τε ἀπέβαλον τῆς γῆς, καὶ ὅσοι τῶν δῆμων ἦσαν ἐν τῇ ἀποτυμηθείσῃ χώρᾳ, καὶ οὕτως ἐ-

ὀκτώ τε ἄριθμόν φυλῶν ἐπὶ τῆς τετάρτης συνεστά-
λησαν Ὀλυμπιάδος καὶ ἐκατοσιῆς, καὶ Ἑλλανοδίκαι
σφίσιν ἴσοι ταῖς φυλαῖς ἤρξθησαν. ὁ γὰρ δὴ δὲ ἐπὶ ταῖς
ἐκατὸν Ὀλυμπιάδι, ἐπαγγέλθον ἀνδρες ἐς ἀνδρῶν δε-
κα ἄριθμόν· καὶ ἦδη τὸ ἀπὸ τούτου διαμεμῆνηκεν
ἐς ἡμῖς.

CAPVT X.

*De Iovis lucro, Alli dicto — templi Iovis Olympici
descriptio.*

Πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα ἴδοι τις ἂν Ἑλλῆσι, τὰ δὲ
καὶ ἀκούσαι θαύματος ἄξιον· μάλιστα δὲ τοῖς Ἑλευ-
σῖνι δρωμένοις, καὶ ἄγωνι τῷ ἐν Ὀλυμπίᾳ μέτεστιν
ἐκ θεοῦ φροσιτίδος. τὸ δὲ ἄλλος τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς,
παραποιήσαντες τὸ ὄνομα, Ἄλτιν ἐκ παλαιῶν καλοῦ-
σι· καὶ δὴ καὶ Πινδάρῳ ποιήσαντι ἐς ἀνδρῶν Ὀλυμ-
πιοσίην ἄξιον, Ἄλτις ἐπωνόμασται τὸ χωρίον. 2. Ἐ-
ποιήθη δὲ ὁ ναὸς καὶ τὸ ἄγαλμα τῷ Ἄλτῃ ἀπὸ λαφύ-
ρων, ἥντεκα Πίσαν οἱ Ἡεῖοι καὶ ὅσον τῶν περιόικων
ἄλλο συναπέστη Πισαίοις, πολέμῳ καθεῖλον. Φει-
δίαν δὲ τὸν ἐργασάμενον τὸ ἄγαλμα εἶναι καὶ ἐπί-
γραμμὰ ἐστίν ἐς μαρτυρίαν ὑπὸ τοῦ Διὸς γεγραμμέ-
νον τοῖς ποσὶ·

Φειδίας Χαρμίδου υἱὸς Ἀθηναῖός μ' ἐποίησεν.

Τοῦ ναοῦ δὲ Δωρίας μὲν ἐστὶν ἡ ἐργασία, τὰ δὲ ἐκ-
τός περὶ στῦλός ἐστι. πεποιήται δὲ ἐπιχωρίον πῶρον.
ὕψος μὲν δὴ, αὐτὸ τοῦτο ἐς τὸν αἰτὸν ἀνῆκον, εἰδὼν
οἱ ὀκτὼ πόδες καὶ ἐξήκοντα, εὗρος δὲ πέντε καὶ ἐπτε-
νήκοντα, τὴ δὲ ἐς μῆκος, τριάκοντά τε καὶ διακδσιν.
τέκτων δὲ ἐγένετο αὐτοῦ Ἀἰβων ἐπιχώριος, κέρατος

δὲ οὐ γῆς ὀπίτης ἐστίν, ἀλλὰ κεράμου τρόπον λίθος
ὁ Πεντέλῃαν ἐργασμένος. τὸ δὲ εἶρημα ἀνδρὸς Να-
ξίου λέγουσιν εἶναι Βύζου, οὗ φασιν ἐν Νάξῳ τὰ
ἀγάλματα, ἐφ' ὧν ἐπίγραμμα, εἶναι·

Νάξιος Εὐεργὸς με γένει Αἰτωῦς πόρε, Βύζεω

Παῖς, ὃς πρῶτιστος τεῦξε λίθου κέραμον.

ἡλικίᾳ δὲ ὁ Βύξης οὗτος κατὰ Ἀλυσίτην τὸν Αὐδῶν
καὶ Ἀστυάρεν τὸν Κναξάρον, βασιλεύοντα ἐν Μή-
δοις. ἐν δὲ Ὀλυμπίᾳ λέβης ἐπίχρυσος ἐπὶ ἐκάστῳ τοῦ
ὁρόφου τῷ πέτρῃ ἐπίκειται· καὶ Νίκη κατὰ μέσον
μάλιστα ἕστηκε τὸν αἶτον, ἐπίχρυσος καὶ αὐτή· ὑπὸ
δὲ τῆς Νίκης τὸ ἄγαλμα ἀσπίς ἀνάκειται χρυσαῖη, Μί-
δουσαν τὴν Γοργόνα ἔχουσα ἐπειργασμένην. τὸ ἐπί-
γραμμα δὲ τὸ ἐπὶ τῇ ἀσπίδι, τοὺς τε ἀναθέντας
δηλοῖ, καὶ καθ' ἣντινα αἰτίαν ἀνέθεσαν. λέγει γὰρ
οὕτω·

Ναὸς μὲν αἶψαν χρυσίαν ἔχει, ἐκ δὲ Τανάλου

Τῆς Λακεδαιμονίοις συμμαχίδος γε τεθὲν

Δοῖρον ἀπ' Ἀργείων καὶ Ἀθηναίων καὶ Ἰώνων,

Τίαν δεκάταν νίκας εἵνεκα τῷ πολέμῳ.

ταύτης τῆς μάχης μνήμην καὶ ἐν τῇ Ἀτθίδι ἐποιησά-
μην συγγραψῇ τὰ Ἀθήνησιν ἐπεξιῶν μνήματα. τοῦ
δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ ναοῦ τῆς ὑπὲρ τῶν κύνων περιθεού-
σης ζώνης κατὰ τὸ ἐκτός, ἀσπίδες εἰσὶν ἐπίχρυσαι μία
καὶ εἴκοσι ἀριθμὸν, ἀνάθημα στρατηγοῦ Ῥωμαίων
Μομμίου, κρατήσαντος Ἀχαιῶν πόλεμος, καὶ Κόριν-
θὸν τε ἐλόντος, καὶ Κορινθίους τοὺς Λορτιάς ποιή-
σαντος ἀνασταύτους. τὰ δὲ ἐν ταῖς αἰατοῖς, ἐστίν ἔμ-
προσθεν Πέλοπος ἡ πρὸς Οἰνόμαον τῶν ἵππων ἀμὶλ

λα ἔτι μέλλουσα, καὶ τὸ ἔργον τοῦ δρόμον παρὰ ἀμ-
 φότερων ἐν πυρρασκευῇ. Λιδς δὲ ἀγῶνιστος κατὰ
 μέσον πεποιημένον μάλιστα τὸν αἶτον, ἔστιν Οἰνό-
 μκος ἐν δεξιᾷ [τοῦ Λιδς] ἐπικείμενος κράνος τῇ κε-
 φᾷ· παρὰ δὲ αὐτῶν γυνὴ Στερόπη, θυγατέρων
 καὶ αὐτῇ τῶν Ἰλίουπιδος. Μυρτίλος δὲ, ὃς ἤλυνε τῷ
 Οἰνομάῳ τὸ ἔρμα, κάθηται πρὸ τῶν ἵππων· οἱ δὲ
 εἰσιν ἀριθμῶν οἱ ἵπποι τέσσαρες. μετὰ δὲ αὐτῶν εἰσιν
 ἄνδρες δύο· ὀνήματα μὲν σφισιν οὐκ ἔστι, θειρα-
 τεύειν δὲ ἔρα τοὺς ἵππους καὶ τοῦτοις προστετάκτο
 ὑπὸ τοῦ Οἰνομάου. πρὸς αὐτῷ δὲ κατέκειται τῷ
 κέρατι Κλυδῆος· ἔχει δὲ καὶ ἐς τὰ ἄλλα παρ' Ἡλῶν
 τιμῆς ποταμῶν μάλιστα μετὰ γε Ἀλφειῶν. τὰ δὲ ἐπ'
 ἀριστερὰ ὑπὸ τοῦ Λιδς, ὁ Πέλοψ καὶ Ἰπποδάμιος·
 καὶ ὁ τε ἡνιοχὸς ἔστι τοῦ Πέλοπος, καὶ ἵπποι, δύο τε
 ἄνδρες, ἵπποκόμοι δὴ καὶ αὐτοὶ τῷ Πέλοπι. καὶ αὐ-
 θις ὁ αἶτος κάτεισιν ἐς στεγόν, καὶ κατὰ τοῦτο Ἀλ-
 φειδς ἐπ' αὐτοῦ πεποιήται. τῷ δὲ ἀνδρὶ ὃς ἡνιοχεῖ
 τῷ Πέλοπι, λόγῳ μὲν τῷ Τροίξηνιων, ἔστιν ἔρμα
 Σφαῖρος· ὁ δὲ ἐξηγητὴς ἔφασκεν ὁ ἐν Ὀλυμπίᾳ Κίλ-
 λαν εἶναι. τὰ μὲν δὴ ἔμπροσθεν ἐν τοῖς αἶτοις ἔστι
 Παισιῶν, γένος ἐκ Μένδης δὴ τῆς Θωακίας· τὰ δὲ
 ὀπισθεν αὐτῶν Ἀλκαμένους ἄνδρὸς ἡλικίαν τε κατὰ
 ἰδίαν τὰ δευτερεῖα ἐνγκαμένου σοφίας ἐς παίησιν ἀ-
 γῶντων. τὰ δὲ ἐν τοῖς αἶτοις ἔστιν αὐτῷ Λυσιπποῦ
 ἐν τῷ Πειρίθου γάμῳ πρὸς Κενταύρους μάχῃ. κατὰ
 μὲν δὴ τοῦ αἶτου τὸ μέσον, Πειρίθους ἔστι· παρὰ
 δὲ αὐτῶν, τῇ μὲν Εὐρυτίῳ, ἥρπαικῶς τὴν γυναικά
 ἔστι τοῦ Πειρίθου, καὶ ἀμύνων Κανεύς τῷ Πειρί-

Θοῖ, τῇ δὲ Θησεὺς ἀμυνόμενος πελέκει τοὺς Κενταύρους. Κένταυρος δὲ ὁ μὲν παρθένον, ὁ δὲ παῖδα ἤρπακός ἐστιν ὠραῖον. ἐποίησε δὲ (ἐμοὶ δοκεῖν) ταῦτα ὁ Ἀλκαμένης, Πειρίθουν τε εἶναι Διὸς ἐν ἔπεισι τοῖς Ὀμήρου δεδιδαγμένος, καὶ Θησέα ἐπιστάμενος ὥς εἴη τέταρτος Πέλοπος. ἔστι δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Ἡρακλέους τὰ πολλὰ τῶν ἔργων. ὑπὲρ μὲν τοῦ ναοῦ πεποιήται τῶν θυρῶν ἡ ἐξ Ἀρκαδίας ἄγρᾳ τοῦ νότος, καὶ τὴν πρὸς Διομήδην τὸν Θρᾷκα, καὶ ἐν Ἐρυθείᾳ πρὸς Ἰηονόην, καὶ Ἀτλαντός τε τὸ φόρημα ἐκδέχεσθαι μῆλλον, καὶ τῆς κόπρου καθαίρων τὴν γῆν ἐστὶν Ἠλείοις. ὑπὲρ δὲ τοῦ ὑπισθοδύμου τῶν θυρῶν τοῦ ἱωσιπῆρος τὴν Ἀμαζόνα ἐστὶν ἀφαιρούμενος, καὶ τὴν ἐς τὴν ἑλαφον καὶ τὸν ἐν Κνωσσῷ ταῦρον, καὶ ὄρνιθας τὰς ἐπὶ Στυμφήλῳ καὶ ἐς ὕδραν τε καὶ τὸν ἐν τῇ γῇ τῇ Ἀργείᾳ λέοντα. 3. Τὰς θύρας δὲ εἰσιόντι τὰς χαλκᾶς, ἔστιν ἐν δεξιᾷ πρὸ τοῦ κίονος, Ἴφίτος ἀπὸ γυναικὸς στεφανούμενος Ἐκχειρίας, ὥς τὸ ἐλεγείον τὸ ἐπ' αὐτοῦς φησιν. ἐστήκασιν δὲ καὶ ἐντὸς τοῦ ναοῦ κίονες· καὶ στοαὶ τε ἔνδον ὑπερώοι, καὶ πρόσδος δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὸ μέγαλμά ἐστι. πεποιήται δὲ καὶ ἄνοδος ἐπὶ τὸν ὄροφον σκολιά.

CAPUT XI.

Simulacri Iovis Olympi eiusque throni in templo Olympico accuratior descriptio.

Καθίσταται μὲν δὴ ὁ Θεὸς ἐν θρόνῳ χρυσοῦ πεποιημένος καὶ ἐλέφαντος· στέφανος δὲ ἐπὶ κεφαλῇ, μεμιμημένος ἐλαίας κλάνας. ἐν μὲν δὴ τῇ δεξιᾷ φέρει Νίκην ἐξ ἐλέφαντος καὶ ταύτην καὶ χρυ-

σοῦ, ταινίαν τε ἔχουσιν, καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ στίφα-
 τον· τῇ δὲ ἀριστερῇ τοῦ θεοῦ χάριεν ἐστὶ σκήπτρον
 μεταλλοῖς τοῖς πᾶσιν ἡνθισμένον. ὁ δὲ ὄρνις ὁ ἐπὶ
 τῇ σκῆπτρῳ καθήμενος, ἐστὶν ὁ αἰετός. χρυσοῦ δὲ
 καὶ τὰ ὑποδήματα τοῦ θεοῦ, καὶ ἱμάτιον ὡσαύτως
 ἰστί. τῷ δὲ ἱματίῳ ζώδια τε καὶ τῶν ἐνθῶν τέκοντα
 ἐστὶν ἐμπεποιημένα. 2. Ὁ δὲ θρόνος ποικίλος μὲν
 χρυσοῦ καὶ λίθους, ποικίλος δὲ καὶ ἐβένου τε καὶ ἐλέ-
 φαντι. ἐστὶ καὶ ζῶα τε ἐπ' αὐτοῦ γραφῇ μεμιγμένα,
 καὶ ἀγάλματά ἐστιν ἐργασμένα. Νῆκαι μὲν δὴ τέτ-
 ταρας, χορευουσῶν πυρεχόμεναι σῆμα κατὰ ἕκαστον
 τοῦ θρόνου τὸν πόδα· δύο δὲ εἰσὶν ἄλλαι πρὸς ἕκά-
 στον πέζῃ ποδός. τῶν ποδῶν δὲ ἐκαστέρῳ τῶν ἐμπρο-
 σθεν, παῖδες τε ἐπικεκταὶ Θηβιῶν ὑπὸ σφίγγῳ
 ἡρπασμένοι, καὶ ὑπὸ τῆς σφίγγος, Νόβης τοὺς παῖ-
 δας Ἀπόλλων κατατοξεύουσι καὶ Ἀρτεμις. τῶν δὲ ἐκ
 τοῦ θρόνου μεταξὺ ποδῶν τέσσαρες κανόνες εἰσὶ, πο-
 δὸς ἕς πόδα ἕτερον διήκων ἕκαστος. τῷ μὲν δὴ κατ'
 εὐθὺ τῆς εὐσόδου κανόνι, ἑπτὰ ἐστὶν ἀγάλματα ἐπ'
 αὐτῷ· τὸ γὰρ ὄχθος ἐξ αὐτῶν οὐκ ἴσασι τρόπον οὐ-
 τινα ἐγένετο ἀφανές. εἴη δ' ἂν ἀγωνισμάτων ἀρ-
 χαίων ταῦτα μιμήματα· οὐ γὰρ πῶι τὰ ἐς τοὺς παῖ-
 δας ἐπὶ ἡλικίας ἤδη καθειστήκει τῆς Φειδίου. τὸν
 δὲ αὐτὸν ταινίᾳ τὴν κεφαλὴν ἀναδούμενον εἰκέναι
 τὸ εἶδος Παντάρκει λέγουσιν, μειράκιον δὲ Ἡλείου
 τὸν Παντάρκει παιδικὰ εἶναι τοῦ Φειδίου. ἀνέλειτο
 δὲ καὶ ἐν παισὶν ὁ Παντάρκης πάλης νίκην Ὀλυμπιά-
 δι ἕκτη πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα. ἐπὶ δὲ τῶν κανόνων
 τοῖς λοιποῖς, ὁ λόχος ἐστὶν ὁ σὺν Ἡρακλεῖ μαχόμε-

νος πρὸς Ἀμαζόνας. ἀριθμὸς μὲν δὴ συναμφοτέρ
 ἐς ἑννέα ἔσσι καὶ εἴχουσι· τέτακται δὲ καὶ Θησεύς
 τοῖς συμμάχοις τῷ Ἡρακλεῖ. ἀνέχουσι δὲ οὐχ αἱ
 δες μόνον τὸν θρόνον, ἀλλὰ καὶ κίονες, ἴσοι τοῖς π
 σὲ μετιξὺν ἑσθηκότις τῶν ποδῶν. ὑπελθεῖν δὲ ο
 οῖον τέ ἐστιν ὑπὸ τὸν θρόνον, ὥσπερ γε καὶ ἐν Ἀμ
 κλαῖς ἐς τὴν ἐντὸς τοῦ θρόνου παρεσχόμεθα· ἐν
 λυμπία δὲ ἐρύματα τρόπον τοῖχων πεποιημένα,
 δὲ ἀπείρογοντά ἐστι. τούτων τῶν ἐρυμάτων ὅσον μ
 οὖν ἀπαιτικὸν τῶν θυρῶν ἐστιν, ἀλλήλιπται κυ
 μόνον, τὰ δὲ λοιπὰ αὐτῶν παρέχεται Παναένου γρ
 φάς. ἐν δὲ αὐταῖς ἐστὶ μὲν οὐρανὸν καὶ γῆν Ἀτλ
 ἀνέχων· παρέστηκε δὲ καὶ Ἡρακλῆς ἐκδέξασθαι
 ἔχθος ἐθέλων τοῦ Ἀτλαντος. ἔτι δὲ Θησεύς τε κα
 Πειρίδους, καὶ Ἑλλάς τε καὶ Σαλαμὶς ἔχουσαι ἐν
 χειρὶ τὸν ἐπὶ ταῖς ναυσὶν ἄκραις ποιούμενον κόσμον
 Ἡρακλέους τε τῶν ἀγωνισμάτων τὸ ἐς τὸν λείοντα
 ἐν Νεμέει, καὶ τὸ ἐς Κασσάνδραν παρανόμημα Διο
 τος. Ἱπποδάμειά τε ἡ Οἶνομάου σὺν τῇ μητρὶ, κα
 Προμηθεὺς ἔτι ἐχόμενος μὲν ὑπὸ τῶν δεσμῶν, Ἡρ
 κλῆς δὲ ἐς αὐτὸν ὄντων. λέγεται γὰρ δὴ καὶ τόδε
 τὸν Ἡρακλέα, ὥς ἀποκτείνει μὲν τὸν ἄετον, ὃς
 τῷ Κανκιάῳ τὸν Προμηθεά ἐλύπει, ἐξέλοιτο δὲ
 αὐτὸν Προμηθεά ἐκ τῶν δεσμῶν. τελευταῖα δὲ
 τῇ γραφῇ, Πενθελειά τε ἀφιέσαι τὴν ψυχὴν, κα
 Ἀχιλλεύς ἀνέχων ἐστὶν αὐτήν. καὶ Ἐσπερίδες δύο
 ρουσι τὴν μῆλα, ὧν ἐπιτετράφθαι λέγονται τὴν φρο
 ράν. Πάναινος μὲν δὴ οὗτος ἀδελφός τε ἦν Φειδί
 καὶ αὐτοῦ καὶ Ἀθήνησιν ἐν Ποικίλῃ τὸ Μακραθύ

ἔργον ἐστὶ γεγραμμένον. ἐπὶ δὲ τοῖς ἀνωτάτω τοῦ Θρόνου, πεποίηκεν ὁ Φειδίας ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀγάλματος, τοῦτο μὲν Χάριτας, τοῦτο δὲ Ὁρας, τρεῖς ἑκατέρωθεν. εἶναι γὰρ θυγατέρας Διὸς καὶ ταύτης ἐν ἑπεσὶν ἐστὶν εἰρημένα. Ὅμηρος δὲ ἐν Ἰλιάδι ἐποίησε τὰς Ὁρας καὶ ἐπιτετρασθῆναι τὸν οὐρανόν, καθάπερ τινὲς φύλακας βιαιότητος αὐτῆς. τὸ ὑπόθεμα δὲ τὸ ὑπὸ τοῦ Διὸς τοῖς ποσσὶν, ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Ἀιτωκῇ κελομένην Θρανίον, λέοντας τε χροναυτοὺς, καὶ θησαῖον, ἐπιεργασμένην ἔχει μίχην τὴν πρὸς Ἀμαζόντας, τὸ Ἀθηναίων πρῶτον ἀνδραγάθημα ἐς οὐχ ὁμοφύλους. 3. Ἐπὶ δὲ τοῦ βᾶθρου τοῦ Θρόνου τε ἀνέχοντος καὶ ἄρος ἄλλος κόσμος περὶ τὸν Δία, ἐπὶ τούτου τοῦ βᾶθρου χρυσᾷ ποιήματα, ἀναβιβηκὸς ἐπὶ ἄρμα Ἰλλιος, καὶ Ζεὺς τέ ἐστι καὶ Ἥρα, παρὰ δὲ αὐτὸν Χάρις· ταύτης δὲ Ἑρμῆς ἔχεται, τοῦ Ἑρμοῦ δὲ Ἑστία· μετὰ δὲ τὴν Ἑστίαν Ἑρως ἐστὶν ἐκ θαλάσσης Ἀφροδίτην ἀνιούσαν ὑποδεχόμενος· τὴν δὲ Ἀφροδίτην στεφανοῖ Πειθώ. ἐπιθῆναι δὲ καὶ Ἀπόλλων σὺν Ἀρτέμειδι, Ἀθηνᾶ τε καὶ Ἥρα κληῖς· καὶ ἤδη τοῦ βᾶθρου πρὸς τῷ πέρατι Ἀμφιτρίτη καὶ Ποσειδῶν, Σέληνη τε ἵππον (ἑμοὶ δοκεῖν) ἐλαύνουσα. τοῖς δὲ ἐστὶν εἰρημένα ἐφ' ἡμιόνου τὴν θεὸν ὀχεῖσθαι, καὶ οὐχ ἵππον, καὶ λόγον γέ τινα ἐπὶ τῷ ἡμιόνῳ λέγουσιν εὐήθη. 4. Μετὰ δὲ τοῦ ἐν Ὀλυμπίῳ Διὸς ἐς ὕψος τε καὶ εὖρος ἐπιστάμενος γεγραμμένα, οὐκ ἐν ἐπαίνῳ θήσομαι τοὺς μετρησάντας· ἐπεὶ καὶ τὰ εἰρημένα αὐτοῖς μέτρα πολὺ τι ἀποδείοντά ἐστιν, ἢ τοῖς ἰδοῦσι παρέστηκεν ἐς τὸ ἄγαλμα δόξα· ὅπου γε καὶ αὐτὸν τὸν θεὸν μᾶρ-

ἐλέφασιν ἐξίσχοντα ὀδόντας τῶν θηρίων εἶναι, καὶ οὐ κέρατα ἤγουνται, τούτοις ἐστὶν ἀπιδεῖν μὲν ἐς τὰς ἄλλας τὸ ἐν Κελτικῇ θηρίον, ἀπιδεῖν δὲ ἐς τοὺς Αἰθιοπικοὺς ταύρους. ἄλλαι μὲν γὰρ καὶ κέρατα ἐπὶ ταῖς ὀφρύσιν ἔχουσιν οἱ ἄρῃνες, τὸ δὲ θῆλυ οὐ φύει τοιαυτά. οἱ δὲ Αἰθιοπικοὶ ταῦροι τὰ κέρατα φύουσιν ἐπὶ τῇ ῥινί. τίς ἂν οὖν ποιήσαιο ἔτι ἐν μεγάλῳ θαύματι διὰ στόματος ζῶν κέρατα ἐκφυῖναι, πύρρῳ δὲ ἀναδιδασκέσθαι καὶ τοῖςδε ἔτι· κέρατα γὰρ κατὰ ἐτῶν περίοδον ἀπογίνεται, καὶ αὐθις ἐκβλαστάνει ζώσις. καὶ τοῦτο ἔλαφοι τε καὶ δορκάδες, ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἐλέφαντες πεπόνθασιν. ὀδοὺς δὲ οὐκ ἐστὶν ὅτῳ δεύτερα παρῆσται ζῶν τῶν γε ἤδη τελείων. εἰ δὲ ὀδόντες τὰ διὰ στόματος ἐξίσχοντα, καὶ μὴ κέρατα ἦσαν, πῶς ἂν καὶ ἀπεφύοντο αὐθις; οὐ μὴν οὐδὲ εἴκειν πυρὶ ἔχουσιν ὀδόντες φύειν. κέρατα δὲ καὶ βοῶν καὶ ἐλεφάντων, ἐξ ὁμαλῆς τε ἐκ περιφεροῦς, καὶ ἐς ἄλλα ὑπὸ πυρὸς ἀγέται σχήματα. Ποταμίαις γε μὴν ἵπποις καὶ ὑσὶν ἢ κἀτωθὶν γένεος τοὺς χανλιόδοντας φέρει· κέρατα δὲ ἀναφνόμενα ὀρθῶμεν ἐκ γενῶν. ἐλέφαντι οὖν τὰ κέρατα ἴστω τις διὰ χροτάφων κατερχόμενα ἄνωθεν, καὶ οὕτως ἐς τὸ ἐκτός ἐπιστρέφοντα. τοῦτο οὐκ ἀκοίῃ γράφω, Θεωσάμενος δὲ ἐλέφαντας ἐν γῇ τῇ Καμπανῶν κρατίον ἐν Ἀρτέμιδος ἱερῷ· σταδίους δὲ ὡς τριάκοντα ἀπέχει μάλιστα Καπύης τὸ ἱερὸν· αὕτη δὲ ἡ μητροπόλις ἐστὶν ἡ Καπὺ τῶν Καμπανῶν. ὁ μὲν δὴ ἐλέφας παρὰ τὰ λοιπὰ ζῶα διαφόρον καὶ τὴν ἔκφυσιν παρέχειται τῶν κερὰ-

των, ὥςπερ γε καὶ τὸ μέγεθος ἐστὶν αὐτῷ καὶ εἶδος αὐδὲν εὐεκόστα ἐτέρῳ θηρίῳ. φιλότιμοι δὲ ἐς τὰ μάλιστα μοι καὶ ἐς θεῶν τιμὴν οὐ φειδωλοὶ χρημάτων γενέσθαι δοκοῦσιν οἱ Ἕλληνες, οἷς γε πυρὰ Ἰνδῶν ἦγαστο καὶ ἐξ Αἰθιοπίας ἐλέφας ἐς ποίησιν ἀγαλμάτων.

2. Ἐν δὲ Ὀλυμπίᾳ παραπέτασμα ἐρεῶν πεκοσμημένον ὑφάσμασιν Ἀσσυρίοις καὶ βαφῇ πορφύρεως τῆς Φοινίκων, ἀνέθηκεν Ἀντίοχος, οὗ δὴ καὶ ὑπὲρ τοῦ θεῶτρον τοῦ Ἀθήνησι ἡ αἰγὶς ἡ χροσῆ καὶ ἐπ' αὐτῆς ἡ Γοργώ, ἡ ἐς τὰ ἀναθήματα. ταῦτο οὐκ ἐς τὸ ἄνω τὸ παραπέτασμα πρὸς τὸν ὄροφον, ὥςπερ γε Ἀρτέμιδος τῆς Ἰφρευίας, ἀνέλκονσι, κυλωδίοις δὲ ἐπιχαλῶντες, καθιῶσιν ἐς τὸ ἔδαφος. 3. Ἀναθήματα δὲ ὅποσα ἐνδον ἢ ἐν τῷ προνώῳ κεῖται, θρόνος ἐστὶν Ἀρίμνου τοῦ βασιλεύσαντος ἐν Τυρσηνοῖς, ὃς πρῶτος βαρβάρων ἀναθήματι τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ Δία ἐδώρησατο· καὶ ἵπποι Κυνίσκας χαλκοῖ, σημεῖα Ὀλυμπικῆς νίκης. οὗτοι μέγεθος μὲν ἀποδέουσιν ἵππων, ἐστήκασιν δὲ ἐν τῷ προνώῳ τοῖς ἐσιοῦσιν ἐν δεξιᾷ. κεῖται δὲ καὶ τρίπους ἐπίχαλκος, ἐφ' οὗ, πρὶν ἢ τὴν τρυπέξαν ποιηθῆναι, προετίθεντο τοῖς νικῶσιν οἱ στέφανοι. 4. Βασιλέων δὲ ἀνδριάντας, Ἀδριανοῦ μὲν αἰ ἐς τὸ Ἀχαϊκὸν τελοῦσθαι πόλεις ἀνέθεσαν Παρίου λίθου, Τραϊανοῦ δὲ οἱ πάντες Ἕλληνες. οὗτος προσεκτήσατο ὁ βασιλεὺς Γέτας τοὺς ὑπὲρ Θράκης, Ὀσρόη τε τῷ ἀπογόνῳ τῷ Ἀρσάκῳ καὶ Πάρθοις ἱπολέμῃσιν. ὅποσα δὲ ἐς ἔργων ἔχει οἱ κατασκευῆν, ἀξιολογώτατά ἐστι λουτρά ἐπόνυμα αὐτοῦ· καὶ θεά-

τρον μέγα κυκλοτερές παταχόμεν, καὶ οἰκοδόμημα
 ἐς ἵππων δρομοὺς, προῆκον καὶ ἐς δύο σταδίων μῆ-
 κος· καὶ ἡ Ῥωμαίων ἀγορὰ κόσμον τε εἵνεκα τοῦ
 λοιποῦ θεῶς ἄξια, καὶ μάλιστα ἐς τὸν ὄροφον χαλκοῦ
 πεποιημένον. 5. Αἱ δὲ εἰκόνες αἱ τοῖς κατασκευά-
 σμασι τοῖς περιφερέσειν ἐγκείμεναι, ἡ μὲν τοῦ ἡλεκτροῦ
 βασιλέως Ῥωμαίων ἐστὶν Αὐγούστον, ἡ δὲ τοῦ ἐλέ-
 φαντος, βασιλέως Νικομήδους ἐλέγχετο εἶναι Βιθυ-
 νῶν. ἀπὸ τοῦτου δὲ καὶ τῇ μεγίστῃ τῶν ἐν Βιθυ-
 νίᾳ πόλεων μετεβλήθη τὸ ὄνομα Ἀσιακὴν τὰ πρὸ
 τούτου καλουμένην. τὰ δὲ ἐξαρχῆς αὐτῇ Ζυποίτης
 ἐγένετο αἰκιστῆς, Θραῖζ γένος, εἰκάσαντί γε ἀπὸ τοῦ
 οὐνόματος. 6. Τὸ δὲ ἡλεκτρον τοῦτο, οὗ τῷ Αὐγού-
 στῳ πεποιήνται τὴν εἰκόνα, ὅσον μὲν αὐτόματον
 ἐν τοῦ Ἡριδανῷ ταῖς ψάμμασι εὗρεσκειται, σπανί-
 ζεται τὰ μάλιστα, καὶ ἀνθρώπῳ τίμιον πολλῶν ἐστιν
 ἕνεκα· τὸ δὲ ἄλλο ἡλεκτρον, ἀναμειγμένος ἐστὶν
 ἀργύρῳ χρυσός. 7. Ἐν δὲ τῷ ἐν Ὀλυμπίᾳ ναῷ, Νέ-
 ρωντος ἀναθήματα, τρίτος μὲν ἐς κατίνου φύλλα στέ-
 φανος, τέταρτος δὲ ἐς δρυὸς ἐστὶ μιμημένος. κεί-
 νται δὲ αὐτόθι καὶ ἀσπίδες χαλκαῖαι πάντε καὶ εἰκοσι,
 τοῖς ὀπλιτεύουσιν εἶναι φορήματα ἐς τὸν δρόμον.
 σιῆλαι δὲ ἄλλαι τε ἐστήκασαι, καὶ ἡ πρὸς Ἀθηναίους
 καὶ Ἀργεῖους τε καὶ Μαρτυρίας ἔχουσα ὄρκον παρὰ
 Ἡλείων ἐς συμμαχίαν ἐτῶν ἑκατὸν.

CAPVT XIII.

*De Pelopio in Alti — sacris Pelopis in illo — Pe-
 lopis ossibus narratio — Pelopis et Tantalii sede in*

Asia — ara Iovis Olympii e cinere congesta et sacrificiis, quae in ea sunt — ara e sanguine constructa.

Ἔστι δὲ ἐντὸς τῆς Ἀλκίως καὶ Πελόπιον ποτὲ τιμημένον τέμενος. ἡρώων δὲ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ τοσοῦτον προτετιμημένος ἐστὶν ὁ Πέλοψ ὑπὸ Ἡλείων, ὅσον Ζεὺς θεῶν τῶν ἄλλων. ἔστιν οὖν τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς κατὰ δεξιάν τῆς ἐσόδου πρὸς Ἰάνεμον Βορέαν τὸ Πελόπιον, ἀφρευτήκος μὲν τοῦ ναοῦ τοσοῦτον, ὥς μεταξὺ καὶ ἀνδριάντας καὶ ἀναθήματα ἄλλα ἀνακλίσθαι· παρήκει δὲ ὥς ἐπὶ τὸν ὀπισθοδόμον ἀπὸ μέσου μάλιστα ἀρξάμενον τοῦ ναοῦ, καὶ λίθων τε θριγκῷ περιέχεται, καὶ δένδρα ἐντὸς πεφυκότα καὶ ἀνδριάντες εἰσὶν ἀνυκείμενοι. ἔσοδος δὲ ἐς αὐτὴν πρὸς δυσμῶν ἐστὶν ἡλίου. τοῦτο ἀποχεῖμαι τῷ Πέλοπι Ἡρακλῆς ὁ Ἀμφιτρούωνος λέγεται· τέτυκτος γὰρ δὴ ἀπόγονος καὶ οὗτος ἦν Πέλοπος. λέγεται δὲ καὶ ὥς ἔθυσεν ἐς τὸν βόθρον τῷ Πέλοπι. 2. Θύουσιν δὲ αὐτῇ καὶ νῦν ἔτι οἱ κατὰ ἕως τὰς ἀρχὰς ἔχοντες· τὸ δὲ ἱερεῖον ἐστὶ κριὸς μέλας. ἀπὸ ταύτης οὐ γίγεται τῷ μάντι μοῖρα τῆς θυσίας· τράχηλον δὲ μόνον δίδουσθαι τοῦ κριοῦ καθίστηται τῷ ὀνομαζομένῳ Ξυλεῖ. ἔστι δὲ ὁ Ξυλεὺς ἐκ τῶν οἰκατῶν τοῦ Διὸς· ἔργον δὲ αὐτῷ πρόκειται τὰ ἐς τὰς θυσίας ξύλα τεταγμένον λήμματος καὶ πόλεις παρέχειν καὶ ἀνδρὶ ἰδιώτῃ. ταὶ δὲ λεύκης μόνης ξύλα, καὶ ἄλλων δένδρων ἔστιν οὐδέν. αἷος δ' ἂν ἢ αὐτῶν Ἡλείων ἢ ἔξων τοῦ θυομένου τῷ Πέλοπι ἱερεῖον φάγη τῶν κριῶν, οὐκ ἔστιν οἱ ἐσελθεῖν παρὰ τὸν Ἄλφειον ποταμὸν καὶ ἐν τῇ

Περὶ ἁμῶν τῇ ὑπὲρ ποταμοῦ Καΐκου πεπόνθαισι· αἰ-
 κῶν Τηλέφω θύοντες· ἔστι γὰρ οὐδὲ τοῖτοις ἀνα-
 βῆται πρὸ λουτροῦ παρὰ τὸν Ἀσκληπιόν. 3. Λέγε-
 ται δὲ καὶ τοῖον· μηχανομένου τοῦ πρὸς Ἰλίου πολέ-
 μου, προαγορεύσαι αὐτοῖς τοὺς μάντις, ὥς αἰρή-
 σουσιν οὐ πρότερον τὴν πόλιν, πρὶν ἂν τὰ Ἡρακλῆους
 ἰόδα καὶ ὅσοι οὖν ἐπαγέγωνται Πέλοπος, οὗτοι δὲ
 μεταπέμψασθαι μὲν Φιλοκτήτην φασὶν αὐτοὺς ἐς τὸ
 στρατόπεδον· ἀχθῆναι δὲ καὶ τῶν ὁσίων ὠμοπλάτην
 σφίσιν ἐκ Πίσσης τῶν Πέλοπος. ὥς δὲ οἵκαδε ἐκομί-
 ζοντο, ἀπόλλυνται περὶ Εὐβοίαν, καὶ ἡ καὶς ἀπὸ
 τοῦ χειμῶνος ἡ τὸ ὅσοι οὖν φέρουσι τὸ Πέλοπος. ἔτισι
 δὲ ὕστερον πολλοῖς μετὰ ἔλωσιν Ἰλίου, Ἀμαρμενον
 Ἰλίου ἐξ Ἐρετρίας ἀφένια δίκτυον ἐς θάλασσαν, τὸ
 ὅσοι οὖν ἐλκύσαι, θαυμάσαντα δὲ αὐτοῦ τὸ μέγεθος,
 ἔχειν ἀποκρύψαντα ὑπὸ τὴν ψάμμον. τέλος δὲ αὐ-
 τοῦν ἀφικέσθαι καὶ ἐς Δελφοὺς, ὅτου τε ἀνδρὸς τὸ
 ὅσοι οὖν εἶη, καὶ ὃ τι χρηστέον αὐτῷ, διδασθῆναι διη-
 γόμενον. καὶ πως κατὰ πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ τηλικαῦ-
 τε παρὰ Ἰηλέων ἐπακρόθωμα κίτοντων φύσον λοι-
 μώδους, ἀνείπε οὖν σφίσιν ἡ Πυθία, τοῖς μὲν ἀνα-
 σῶσασθαι Πέλοπος τὰ ὅσα, Ἀμαρμένῳ δὲ ἀπο-
 δοῦναι τὰ εὐνημένα αὐτῶν Ἰηλείοις. καὶ οἱ ταῦτα
 ποιήσαντι, ἑλλὰ τε ἀντέδοσαν Ἰηεῖσι, καὶ Ἀμαρ-
 μέαν τε αὐτὸν, καὶ ἀπογόρους τοὺς ἐκείνου, φύλα-
 κας σφῶς εἶναι τοῦ ὁστοῦ. ἡ δὲ ὠμοπλάτη τοῦ Πέ-
 λopus ἠράνιστο ἥδη κατ' ἐμὲ, ὅτι (ἐμοὶ δοκεῖν) ἐκ-
 χρυστο ἐπὶ πολὺ κατὰ τοῦ βυθοῦ, καὶ ὁμοῦ τῷ χρόνῳ
 προσέκαμιν οὐχ ἥκιστα ὑπὸ τῆς θαλάσσης. 4. Πέ-

λοπος δὲ καὶ Ταντάλον τῆς παρ' ἡμῖν ἐνοικήσεως, σημεῖα ἔτι καὶ ἐς τὸδε λείπεται. Ταντάλον μὲν λαμῆν τε ἀπ' αὐτοῦ καλούμενος, καὶ οὐκ ἀθανῆς τάφος· Πέλοπος δὲ ἐν Σιπύλῳ μὲν θρόνος ἐν κορυφῇ τοῦ ὄρους ἐστὶν ὑπὲρ τῆς Πλαστήτης μητρὸς τὸ ἱερόν. διαβάντι δὲ Ἐρμὸν ποταμὸν, Ἀφροδίτης ἀγαλμα ἐν Τήμνῃ πεποιημένον ἐκ μυρσίνης τοδηλύνιας, ἀναιτέειναι δὲ Πέλοπα αὐτὸ παρὲλθῆσθαι μὴ μὴ, προσλασκόμενόν τε τὴν θεόν, καὶ γενέσθαι οἱ τὸν γάμον τῆς Ἰπποδαμείας αἰτούμενον.

5. Ἔστι δὲ ὁ τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου βωμός, ἴσον μὲν μάλιστα τοῦ Πελοπίου τε καὶ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἥρας ἀπέχων, προκείμενος μὲν τοι καὶ πρὸ ἀμφωτέρου. κατασκευασθῆναι δὲ αὐτὸν οἱ μὲν ὑπὸ Ἰθακλέους τοῦ Ἰθαίου λέγουσιν, οἱ δὲ ὑπὸ ἡρώων τῶν ἐπιχωρίων γενεαῖς δύο ὕστερον τοῦ Ἡρακλέους. πεπυλῆται δὲ ἱερῶν τῶν θυομένων τῷ Διὶ ἀπὸ τῆς τέφρας τῶν μηρῶν, καθάπερ γε καὶ ἐν Περγᾷ. τέφρας μὲν γὰρ δὴ ἐστὶ καὶ τῇ Ἥρῃ τῇ Σαρμῇ βωμός, οὐδέν τι ἐπιφανέστερος ἢ ἐν τῇ χώρῃ τῇ Αἰτικῇ, ὅς αὐτοσχιδίας Ἀθηναῖοι καλοῦσιν ἐσχάρας. τοῦ βωμοῦ δὲ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ κρηπίδος μὲν τῆς πρώτης, προθύσεως καλουμένης, πόδες πέντε καὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐστὶ περίοδος· τοῦ δὲ ἐπὶ τῇ προθύσει, περίμετρος ἐκάστου πόδες δύο καὶ τριάκοντα. τὸ δὲ ὕψος τοῦ βωμοῦ τὸ σύμπαν ἐς δύο καὶ εἴκοσιν ἀνήκει πόδας. αὐτὰ μὲν δὴ τὰ ἱερεῖα ἐν μέρει τῷ κάτω τῇ προθύσει καθίστηναι αὐτοῖς θύειν· τοὺς μηρούς δὲ ἀναφέροντες ἐς τοῦ βωμοῦ τὸ ὑψηλότερον καθ'αγλίζουσιν ἐν-

ταῦθα. ἀναβαθμοὶ δὲ ἐς μὲν τὴν προθύσιαν ἄγου-
σιν, ἐξ ἑκατέρας τῆς πλευρᾶς λίθου πεποιημένοι· τὸ
δὲ ἀπὸ τῆς προθύσεως ἐς τὸ ἔνω ταῦ βοιωτῶν, τέφρας
παρέχεται ἀναβαθμούς. ἄχρι μὲν τοιαύτης προθύσεως
ἐστὶν ἀναβῆναι καὶ πυρρμένοις, καὶ ὁσαύτως γυναι-
ξιν, ἐπιιδάν τῆς Ὀλυμπίας μὴ ἐξεργωνται· ἀπὸ τοῦ-
του δὲ ἐς τὸ ἀνωτάτω τοῦ βοιωτῶν μόνους ἐστὶν ἄν-
δράσιν ἀνελθεῖν. θύεται δὲ τῷ Διὶ καὶ ἄνδρ. τῆς
πυρρμένης ὑπὸ τε ἰδιωτῶν καὶ ἀντ. πᾶσαν ἡμέραν
ὑπὸ Ἰλλείων. κατ' ἔτος δὲ ἕκαστον φυλάξαντες οἱ
μάντις τὴν ἐνάτην ἐπὶ δέκα τοῦ Ἐλαφίου μηνός,
κομίζουσιν ἐκ τοῦ Πρωταγείου τὴν τέφραν, φυρά-
σαντες δὲ τῷ ὕδατι τοῦ Ἀλφειοῦ, κονιῶσιν οὕτω τὸν
βοιωτῶν. ὑπὸ δὲ ἄλλου τὴν τέφραν ἔδατος ποιηθῆναι
πηλόν, οὐ μὴ ποτε ἐγγένηται. καὶ τοῦτου εἵνεκα ὁ
Ἀλφειὸς νερόμισται τῷ Ὀλυμπίῳ Διὶ ποταμῶν μάλι-
στα εἶναι ἡμίλος. Ἔστι δὲ καὶ ἐν Διδύμοις τῶν Μι-
λησίων βοιωτῶν, ἐποιήθη δὲ ὑπὸ Ἡρακλέους τοῦ Θη-
βαίου, καθὰ οἱ Μιλήσιοι λέγουσιν, ἀπὸ τῶν ἱερῶν
τοῦ αἵματος. ἐς δὲ τὰ ὕστερα τὸ αἷμα τῶν θυμάτων
οὐκ ἐς ὑπερογκον ἠΰξησεν αὐτῶν μέγεθος.

CAPVT XIV.

*De Iove Ἀπορρυῖς — cur Olympica sacra albas
duntaxat populi lignis adoleantur — de arboribus,
quas varii fluvii potissimum alunt — reliquis Olym-
piæ aris et diis, quibus sacra ibi sunt — ara
ignotorum deorum — Καιοῦ, Iovis filii — Tel-
luris eiusque oraculo, aliisque.*

Ὁ δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ βοιωτῶν παρέχεται καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι
ἐς θαῦμα. οἱ γὰρ ἱεῖς περὶ τὸν αἵμα ἱερῶν μάλι-

αἰα ὀρνίθων, ἀδικοῦσιν οὐδὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ τοὺς
 θύοντας. ἦν δὲ ἀρπάσῃ ποτὲ ἱκτίρος ἦτοι σπλάγχχνι,
 ἢ τῶν κρεῶν, γενόμεσται τῷ θύοντι οὐκ αἰαίον εἶναι
 τὸ σημεῖον. 2. Φασὶ δὲ Ἡρακλεῖ τῷ Ἀλκμήνης θύοντι
 ἐν Ὀλυμπίᾳ δι' ὄχλου μάλιστα γενέσθαι τῆς μνίας·
 ἐξευρόντα οὖν αὐτὸν, ἢ καὶ ὑπ' ἄλλου διδαχθέντα,
 Ἀπομνήθῃ θῦσαι Αἰῖ, καὶ οὕτως ἀποτραπῆναι τῆς
 μνίας πέραν τοῦ Ἀλφειοῦ. λέγονται δὲ κατὰ ταῦτά
 καὶ Ἡεῖοι θῦεν τῷ Ἀπομνήθῃ Αἰῖ, ἐξελάνθοντι τῆς
 Ἡεῖας Ὀλυμπίας τῆς μνίας. 3. Τῆς δὲ λεύκης μό-
 νης τοῖς ξύλοις ἐς τοῦ Αἰὸς τῆς θυσίας, καὶ ἀπ' οὐ-
 δενὸς δένδρου τῶν ἄλλων, οἱ Ἡεῖοι χορῆσθαι νομί-
 ζουσι, καὶ ἄλλο μὲν οὐδὲν προτιμῶντες (έμοι δοκεῖν)
 τὴν λεύκην, ὅτι δὲ Ἡρακλῆς ἐκόμισεν αὐτὴν ἐς Ἑλ-
 ληνας ἐκ τῆς Θεσπρωτίδος χώρας, καὶ μοι καὶ αὐτὸς
 ὁ Ἡρακλῆς ἐφαίνετο, ἥνικα τῷ Αἰῖ ἔθυσεν ἐν Ὀλυμ-
 πίᾳ, τῶν ἱερῶν τὰ μηρία ἐπὶ λεύκης καῦσαι ξύλων.
 τὴν δὲ λεύκην ὁ Ἡρακλῆς πιφυκύνει παρὰ τὸν Ἀχέ-
 ροντα εὖρετο ἐν Θεσπρωτίᾳ ποταμὸν· καὶ ταῦδε εἴ-
 νεια φασὶν αὐτὴν Ἀχειρώϊδα ὑπὸ Ὀμήρου καλεῖσθαι.
 4. Εἶχον δ' ἄρα καὶ ἐξ ἀρχῆς οἱ ποταμοὶ, καὶ ἐς
 τὸδε ἔχουσιν οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύως πρὸς γεν-
 σιν πόας τε καὶ δένδρων, ἀλλὰ πλεῖσται μὲν ὑπὸ
 Μαιάνδρου μυρῖκαι καὶ μάλιστα αὖξονται· Ἀσωπὸς
 δὲ ὁ Βοιωτίας βαθυτάτης πέφυκεν ἐκτρέφειν τὰ
 σχολίους, τὸ δένδρον δὲ ἡ περσεῖα μόνον χαίρει τοῦ
 Νείλου τῷ ὕδατι. οὕτω καὶ τὴν λεύκην θαῦμα οὐ-
 δὲν ἀγχιρὸν τε καὶ κότινον, τὴν μὲν ἐπὶ Ἀχέροντι
 ἀναφύειν πρῶτον, κότινον δὲ ἐπὶ τῷ Ἀλφειῷ, τὴν

δε αἰγυρον γῆς τῆς τῶν Κελτῶν καὶ Ἡριδανῶ τοῦ Κελτικοῦ θρόνον εἶναι.

5. Φέρε δὴ (ἐποιησάμεθα γὰρ βωμοῦ τοῦ μεγίστου μνήμην) ἐπέλθωμεν καὶ τὰ ἐς ἅπαντας ἐν Ὀλυμπίᾳ τοὺς βωμούς. ἐπακολουθήσει δὲ ὁ λόγος μοι τῇ ἐς αὐτοὺς τάξει, καθ' ἣντινα Ἥλαιοι θύουσιν τομίζουσιν ἐπὶ τῶν βωμῶν. θύουσι δὲ Ἑστίᾳ μὲν πρώτῃ, δευτέρῃ δὲ τῷ Ὀλυμπίῳ Διὶ, ὅντες ἐπὶ τῶν βωμῶν τῶν ἐντός τοῦ ναοῦ. τρίτῃ δὲ ἐπὶ ἐνὸς βωμοῦ, καὶ αὐτῇ καθέστηκεν ἡ θυσία, πέμπτῃ Ἀρτέμιδι θύουσιν οἱ δὲ Ἀθηναῖοι. ἕκτῃ Ἐργάνῃ. ταύτῃ τῇ Ἐργάνῃ καὶ οἱ ἀπόγονοι Φειδίου, καλούμενοι δὲ θιαυδρύνται, γέρας παρὰ Ἥλειων εἰληφότες τοῦ Διὸς τὸ ἄγαλμα ὑπὸ τῶν προεξιστάμενων καθαίρειν, οὔτοι θύουσιν ἐνταῦθα πρὶν ἢ λαμπρύνειν τὸ ἄγαλμα ἄρχονται. ὅτι δ' Ἀθηναῖοι καὶ ἄλλοι βωμὸς πλησίον τοῦ ναοῦ, καὶ Ἀρτέμιδος παρ' αὐτὸν τετράγωνος, ἀνέγκων ἡρέμα εἰς ἕψος. μετὰ δὲ τοὺς κατελεγεμένους, Ἀφειῶ καὶ Ἀρτέμιδι θύουσιν ἐπὶ ἐνὸς βωμοῦ. τὸ δ' αἴτιον τοῦτου παρεδήλωσε μὲν ποῦ καὶ Πίνδαρος ἐν οἷδῃ, γράφομεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς λόγοις τοῖς Λατριναίοις. τοῦτου δὲ οὐ πόρρω καὶ ἄλλος τῷ Ἀφειῶ βωμὸς πεποιήται, παρὰ δὲ αὐτόν ἐστιν Ἡφαιστοῦ. τοῦ δὲ Ἡφαιστοῦ τὸν βωμόν εἰσιν Ἥλειων οἱ ὀνομάζουσιν Ἀρείου Διὸς. λέγουσι δὲ οἱ αὐτοὶ οὔτοι, καὶ ὡς Οἰνόμομος ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τούτου θύει τῷ Ἀρείῳ Διὶ, ὅποτε τῶν Ἱπποδαμείας μνηστήρων καθίστασθαι μέλλοι τινὲς ἐς ἵππων ὅμιλλαν. μετὰ τοῦτο πεποιήται μὲν Ἡρακλεῖ βωμὸς, ἐπὶ αὐτῇ

Παρὰ τὴν πεποιθῆται δὲ καὶ τοῖς Πρωκλῆσι τοῖς
 ἀδελφοῖς Ἐπιμήδῃ καὶ Ἰδῇ, καὶ Παιονίῳ τε καὶ
 Ἰάσῳ. τὸν δὲ τοῦ Ἰδῆ βωμόν, Ἀκταΐδα ὑπὸ ἑτέρων
 οἶδα καλούμενον. ἔνθα δὲ τῆς οἰκίας τὰ θεμελίᾳ
 ἐστὶ τῆς Οἰνομάου, δύο ἐνταῦθά εἰσι βωμοὶ, Διὸς
 τε Ἐρκίου· τοῦτον δὲ Οἰνόμουσος ἐφαίκετο αὐτὸς δι-
 καδομήσασθαι· τῷ δὲ Κεραυνίῳ Διὶ ὑναιτερον ἐποιή-
 σατο (ἐμοὶ δοκεῖν) βωμόν, ὅτ' ἐς τοῦ Οἰνομάου
 τὴν οἰκίαν κατέσκηπεν ὁ κεραυνὸς. τὰ δὲ ἐς τὸν μέ-
 γαν βωμόν, ὀλίγοι μὲν τι ἡμῖν πρότερόν ἐστιν εἰρη-
 μῆνα· καλεῖται δὲ Ὀλυμπίου Διὸς. 6. Πρὸς αὐτῷ
 δ' ἐστὶν ἀγνώστων θεῶν βωμός, καὶ μετὰ τοῦτον
 Καθαρσίου Διὸς καὶ Νίκης, καὶ αὐθις Διὸς ἐπωνυ-
 μίαν Χθονίου. εἰσὶ δὲ καὶ θεῶν πάντων βωμοὶ, καὶ
 Ἦρας ἐπίκλησιν Ὀλυμπίας, πεποιημένος τέφρας καὶ
 οὔτιος· Κλυμένον δὲ φασιν αὐτὸν ἀνάλλημα εἶναι.
 μετὰ δὲ τοῦτον Ἀπόλλωνος καὶ Ἑρμοῦ βωμός ἐστιν
 ἐν κοιτῇ, διότι Ἑρμῆν λῆρας, Ἀπόλλωνα δὲ εὐρετῆς
 εἶναι καθάρης, Ἑλλήνων ἐστὶν ἐς αὐτοὺς λόγος. ἐφε-
 ξης δὲ Ὀμονοίας βωμός, καὶ αὐθις Ἀθηνᾶς· ὁ δὲ Μη-
 τρὸς θεῶν. 7. Τῆς ἐσόδου δὲ τῆς ἐς τὸ στάδιόν εἴ-
 σιν ἐγγύτατα βωμοὶ δύο· τὸν μὲν αὐτῶν Ἑρμοῦ κα-
 λοῦσιν Ἐνσχωνίου, τὸν δὲ ἕτερον Καιροῦ. Ἴωνι
 δὲ οἶδα τῷ Χίῳ καὶ ὕμνον πεποιημένον Καιροῦ·
 γενεαλογεῖ δὲ ἐν τῷ ὕμνῳ νεώτατον παῖδων Διὸς
 Καιρὸν εἶναι, πλησίον δὲ τοῦ Σικυονίου θησαυροῦ,
 ἧτοι Κουρήτων, ἢ τοῦ Ἀλεμήνης ἐστὶν Ἡρακλέους·
 λέγεται γὰρ καὶ ἀμφότερα. 8. Ἐπὶ δὲ τῷ Γαίῳ κα-
 λουμένῳ, βωμός ἐστιν ἐπ' αὐτῷ Γῆς, τέφρας καὶ

οὗτος· τὸ δ' ἔτι ὑποχαιώτεται καὶ μαντεύον τῆς Γῆς αὐτόθι εἶναι λέγουσιν· ἐπὶ δὲ τοῦ ὀνομαζομένου Στομίον, Θέμιδι ὁ βωμὸς πεποιήται· τοῦ δὲ Κισταϊδάτου Διὸς προσβέβηται μὲν παπταχόθεν πρὸ τοῦ βωμοῦ φράγμα· ἔστι δὲ πρὸς τῷ βωμῷ τῷ ἀπὸ τῆς τέφρας τῷ μεγάλῳ, μεμνήσθω δὲ τις οὐ κατὰ στίχον τῆς ἰδρύσεως ἀριθμουμένων τὰς βωμοῦς, τῇ δὲ τάξει τῶν ἱερῶν ἐς τὰς θυσίας συμπερινοσσιόυντα ἡμῖν τὸν λόγον· πρὸς δὲ τῇ τεμένει τοῦ Πέλοπος, Διονύσου μὲν καὶ Χαρίτων ἐν κοινῷ, μεταξὺ δὲ αὐτῶν, Μουσῶν, καὶ ἑρμῆς τούτων, Νυμφῶν ἔστιν βωμὸς.

CAPVT XV.

De reliquis memorandis in Alti, aedificio, Phidiae officina dicta — Leonidaeo — Olenstro Callistophano — Moeragetae et Iovis εὐχιστον aliasque aris — Prytaneo — Eleusium prisco sacrificandi ritu — sacris Iunonis Ἀμμονίης et Parammonis — Doricis, quae in Prytaneo canuntur, carminibus.

Ἔστι δὲ οἰκῆμα ἐκτὸς τῆς Ἀλτικῆς, καλεῖται δὲ ἐργαστήριον Φιδίον, καὶ ὁ Φιδίας καθ' ἑκάστον τοῦ ἀγάλματος ἐνταῦθα ἐργάζεται· ἔστιν οὖν βωμὸς ἐν τῷ οἰκῆματι θεοῖς πᾶσιν ἐν κοινῷ· ὅπισθον δὲ ἀνυστρέφαντι αὐθις ἐς τὴν Ἀλτιν, ἔστιν ἀπανταχρὺ τοῦ Λεωνίδαίου. 2. Τὸ δὲ ἐκτὸς μὲν τοῦ περιβάλλοντος τοῦ ἱεροῦ τὸ Λεωνίδαίου· τῶν δὲ εὐδῶν πεποιήται τῶν ἐς τὴν Ἀλτιν κατὰ τὴν πομπικὴν, ἥ μόνη τοῖς πομπεύουσιν ἔστιν ὁδός· τοῦτο δὲ ἀνδρὸς μὲν τῶν ἐπιχωρίων ἐστὶν ἀνάθημα Λεωνίδου· καὶ ἐμὲ δὲ, ἐξαὐτὸ Ῥωμαίων ἐρηκίζοντο οἱ τὴν Ἑλλάδα ἐπιτροπένον·

τες. διεστήκει δὲ ἀγυίαν ἀπὸ τῆς ἐσόδου τῆς πομπ-
 κῆς. τοὺς γὰρ ὁμῶς ὑπὸ Ἀθηναίων καλουμένους στενω-
 ποὺς, ἀγυίαις ὀνομάζουσιν οἱ Ἕλεῖοι. 3. Ἔστι δὲ ἐν
 τῇ Ἀλτὶ τοῦ Ἀεωνιδαίου περὶ μὲλλοντι ἐς ἔρ' ἑσπεράν
 Ἀφροδίτης βωμός· καὶ Ὡρῶν μετ' αὐτὸν· κατὰ δὲ τὸν
 ὁπισθόδρομον μάλιστα ἐστὶν ἐν δεξιᾷ πεφυκὼς κότι-
 νος. καλεῖται δὲ ἐλαία καλλιστεφάνος, καὶ τοῖς νικῶ-
 σι τὰ Ὀλύμπια καθίσταται ἀπ' αὐτῆς δίδασθαι τοὺς
 στεφάνους. τοῦτον πλησίον τοῦ κοίνου πεποιήται
 Νύμφαις βωμός· καλλιστεφάνους ὀνομάζουσι καὶ
 ταύτας. ἔστι δὲ τοι ἐντὸς τῆς Ἀλτεως μὲν Ἀρτέμιδος
 Ἀγοραίας βωμός, ἐν δεξιᾷ δὲ τοῦ Ἀεωνιδαίου. πε-
 ποιήται δὲ καὶ Λεσποίνας. τὰ δὲ ἐς τὴν θύαν ἦντινα
 ὀνομάζουσι Λεσποίνας, διδάξει μοι τοῦ λόγου τὰ ἐς
 Ἀρκάδας. μετὰ δὲ τοῦτον, ἔστιν Ἀγοραίου Διὸς βω-
 μός. πρὸ δὲ τῆς καλουμένης Προιδρύας, Ἀπόλλωνος
 ἐπωνυμίαν Πυθίου, καὶ μετ' αὐτὸν Διονύσου· τοῦ-
 τον οὔτε πάλαι τὸν βωμόν, καὶ ὑπὸ ἑνδρῶν ἰδιοτερε-
 ῖα κατεθῆναι λέγουσιν. 4. Ἰόντι δ' ἐπὶ τὴν ἄφρυσιν τῶν
 ἵππων, ἔστι βωμός, ἐπίγραμμα δὲ ἐπ' αὐτῷ Μοιρα-
 γέτης. δῆλον οὖν ἐστὶν ἐπικλήσιν εἶναι Διὸς, ὅς τις
 ἀνθρώπων οἶδεν ὅσα διδάσκειν αἱ Μοῖραι, καὶ ὅσα μη-
 πέπρωται σοφισί. πλησίον δὲ καὶ Μοιρῶν βωμός ἐστιν
 ἐπιμήκης, μετὰ δὲ αὐτὸν Ἑρμῆος, καὶ δύο ἐφεξῆς Διὸς
 ὑψίστου. ἐν δὲ τῶν ἵππων τῇ ἀφίσει, ἐν μὲν τοῦ ὑπαι-
 θρου τῆς ἀφίσεως κατὰ μέσον πον μάλιστα, Προτι-
 δῶνος Ἰππίου καὶ Ἥρας εἰσὶν Ἰππίας βωμοί· πρὸς
 δὲ τῇ κίονι, Διοσκούρων. τῆς δὲ πρὸς τὸν ἑμβόλου
 καλούμενον ἐσόδον, τῇ μὲν Ἀρεως Ἰππίου, τῇ δὲ Ἀ-

θηνῶς Ἰππίας βορρῶς· ἐς δὲ αὐτὸν τὸν ἐμβολὸν ἐσελ-
 θόντων Τύχης ἐστὶν ἀγαθῆς βορρῶς, καὶ Πανός τε καὶ
 Ἀφροδίτης· ἐνδοσιώτω δὲ τοῦ ἐμβόλου, Νυμφῶν, ὥς
 ἀκμήνας καλοῦσιν, ἀπὸ δὲ τῆς στοῦς ἦν οἱ Ἥλείοι
 καλοῦσιν Ἀγῆπτου, τὸν ὀρχιτέκτονα ἐπονομάζοντες
 τῷ οἰκοδομήματι, ἀπὸ ταύτης ἐκασινόντι ἐστὶν ἐν δε-
 ξιᾷ βορρῶς Ἀρτέμιδος· ἐσελθόντων δὲ αὐθις διὰ τῆς
 πομπικῆς ἐς τὴν Ἄλτιν, εἰσὶν ὀπισθεν τοῦ Ἡραίου,
 Κλαδίου τε τοῦ ποταμοῦ καὶ Ἀρτέμιδος βορρῶς· ὁ δὲ
 μετ' αὐτοῖς, Ἀπόλλωνος· τέταρτος δὲ Ἀρτέμιδος ἐ-
 πίκλησιν Κοκκώκας, καὶ Ἀπόλλωνος πέμπτος Θερ-
 μίου· τὸν μὲν δὴ παρὰ Ἥλείοις Θέρμιον, καὶ αὐτῶ
 μοι παράστατο ἐικάζειν, ὥς κατὰ Ἀτθίδα γλῶσσαν εἴη
 Θέρμιον, ἀνθ' οὗτου δὲ Ἀρτεμιν ἐπονομάζουσι Κοκ-
 κώκην, οὐ χρεῖα τε ἦν μοι διδαχθῆναι, ἔστι δὲ πρὶ
 ταῦ καλουμένου Θετκαλίωνος οἴκημα· τούτου δὲ ἐν
 γωνίᾳ τοῦ οἴκηματος Πανός ἴδρυνται βορρῶς. 5. Τὸ
 Πρυτανεῖον δὲ Ἥλείοις ἐστὶ μὲν τῆς Ἄλτιος ἐντός, πε-
 ποιήται δὲ παρὰ τὴν ἔξοδον, ἥ ἐστὶ τοῦ γυμνασίου
 πέραν. ἐν τούτῳ δὲ οἱ τε δρόμοι τοῦ γυμνασίου καὶ
 ταῖς ἀθλητικαῖς εἰσὶν αἱ κυλαίστραι. Πρυτανεῖου δὲ
 πρὸ μὲν τῶν θυρῶν βορρῶς ἐστὶν Ἀρτέμιδος Ἀγροτέ-
 ρας· ἐν δὲ αὐτῷ τῷ Πρυτανεῖῳ περὶόντων ἐς τὸ οἴ-
 κημα, ἐνθα σφίσιν ἡ ἐστία, Πανός ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τῆς
 ἐσόδου βορρῶς. ἔστι δὲ ἡ ἐστία τέφρας καὶ αὕτη πε-
 ποιημένη, καὶ ἐπ' αὐτῆς πῦρ ἀνέ πῦσιν τε ἡμῖσαν
 καὶ ἐν πάσῃ νυκτὶ ὡσαύτως καίεται, ἀπὸ ταύτης τῆς
 ἐστίας τὴν τέφραν, κατὰ τὰ εἰρημένα ἤδη μοι, κομι-
 ζουσιν ἐπὶ τὸν Ὀλυμπίου βορρῶν· καὶ οὐχ ἥμισυ ἐς

μεγέθος συντελεῖ τῷ βωμῷ τὴ ἀπὸ τῆς ἐστίας ἐπιφο-
ρούμενον. 6. Ἐκάστου δὲ ἀπὸ τοῦ μεγέθους θύουσι
ἐπὶ πάντων Ἰηλεῖσι τῶν κατελγμένων βωμῶν· θύουσι
δὲ ἀρχαῖόν τινα τρέπον. Λιβανωτὸν γὰρ οὐκοῦν πε-
ροῖς κερμαγμένοις μέλει θυσιάζειν ἐπὶ τῶν βωμῶν·
τιθέασιν δὲ καὶ κλώνας ἐλαίας ἐπ' αὐτῶν, καὶ οἷνι
χρῶνται σπορδῇ. μόναις δὲ ταῖς Νόμφαις οὐ νομί-
ζουσιν οἶνον, οὐδὲ ταῖς Δεσποικαῖς σπένδειν, οὐδὲ
ἐπὶ τῷ βωμῷ τοῦ κοινῷ πάντων Θεῶν. μέλει δὲ τὰ ἐς
Θυσίας δεηκόλων, ὅς ἐπὶ μεγέθει καὶ τὴν τιμὴν ἔχει,
καὶ μάντεσι, καὶ σπονδοφόροις, ἔτι δὲ ἐξηγητῇ τε καὶ
αὐλητῇ, καὶ τοῖς ἑυλεῖ. ὁπόσα δὲ ἐπὶ ταῖς σπονδαῖς
λέγειν σφίσι ἐν τῷ Πρυτανείῳ καθέστηκεν, ἢ καὶ
ἄλλους ὁποῖους ἄδουσιν, οὐ μὲν ἦν εἰκὸς ἐπεισπαγα-
γείσθαι καὶ ταῦτα ἐς τὸν λόγον. 7. Θεοῖς δὲ οὐ ταῖς
Ἑλληνικοῖς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Λιβύῃ σπένδουσι
καὶ Ἰοῦ τε Ἀμμωνίης, καὶ Παράμμωνι· Ἐρμού δὲ
ἐπὶ κληαῖς ἐστὶν ὁ Παράμμων. φαίνονται δὲ χρῶμενοι
ἐκ παλαιότητος τῷ ἐν Λιβύῃ μαντεῖϊ, καὶ ἀναθήμα-
τα Ἰηλείων ἐν Ἀμμωνίᾳ εἶναι βωμαί. γέγραπται δὲ ἐπ'
αὐτῶν, ὅσα τε ἐπυρθάνοντο οἱ Ἰηλεῖς, καὶ τὰ χρη-
σθένια ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἀνδρῶν, οὗ
παρὰ τὸν Ἀμμωνα ἦλθον ἐξ Ἰηλίδος. ταῦτα μὲν δὴ
ἐστὶν ἐν Ἀμμωνίᾳ. Ἰηλεῖσι δὲ καὶ ἥρωσι καὶ γυναιξὶ
σπένδουσιν ἡρώων, ὅσοι τε ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Ἰηλείᾳ, καὶ
ὅσοι παρὰ Λιβυλοῖς τιμὰς ἔχουσιν. 8. Ὅπόσα δὲ
ἄδουσιν ἐν τῷ Πρυτανείῳ, φωνὴ μὲν ἐστὶν αὐτῶν ἡ
Δωριος· ὅστις δὲ ὁ ποιήσας ἦν τὰ ἄσματα, οὐ λέ-
γουσιν. ἔστι δὲ καὶ ἱστυατόριον Ἰηλείοις· καὶ τοῦτο

ἐστὶ μὲν ἐντὸς τοῦ Ἱερυτανείου, τοῦ οἰκήματος τοῦ
τῆς ἐστίας Ἀπαιρικυῦ· τοὺς δὲ τὰ Ὀλύμπια νικῶντας
ἐστιῶσιν ἐν ταύτῃ τῷ οἰκήματι.

CAPVT XVI.

*De Iunonis templo — virginum cursus certamine,
Peraea dicto — huius certaminis origine — NPT.
feminarum collegio — Physcoa et Naxos.*

Λέγεται δὲ τὸ μετὰ τοῦτο ἡμῖν τῆς τε Ἥρας ὁ ναὸς,
καὶ ὅποσα ἐστὶν ἐν τῇ ναῷ πρόποντα εἰς συγγραφήν.
ῥίχται δὲ ὑπὸ Ἰλίων, ὡς Σκίλλουντιοι τῶν ἐν τῇ
Τριφυλίᾳ πόλεων εἰσιν οἰκατασκευασμένοι τὸν ναὸν
ὕπαι μάλιστα ἔτεσιν ὀσπερον, ἢ τὴν βασιλείαν τὴν ἐν
Ἰλιδι ἐκτήσατο Ὀξύλος, ἐργασίαν μὲν δι' ἐστὶ τοῦ ναοῦ
Δωριος· κίονες δὲ περὶ πάντα ἐστήκασιν αὐτόν. ἐν
δὲ τῷ ὀπισθοδόμῳ, θρυὸς ὁ ἔτερος τῶν κίωνων ἐστὶ.
μήκος δὲ εἰσι τοῦ ναοῦ πόδες τρεῖς καὶ ἐξήκοντα, οὐκ
ὑποδεῖ· τὸν δὲ ἀρχιτέκτονα ὕστες ἐγένετο, οὐ μνη-
μονεύουσι. 2. Αἱ πύμπτου δὲ ὑφαίνουσιν ἔτους τῇ
Ἥρᾳ πέπλον τι εἰς καὶ δέκα γυναῖκες· αἱ δὲ αὐταὶ
τιθέασιν καὶ ἀγῶνα Ἡραῖα. ὁ δὲ ἀγὼν ἐστὶν ἡμίλλα
δροῦμον παρθένους, οὗτοι που πάσαις ἡλικίαις τῆς αὐ-
τῆς· ἀλλὰ πρῶται μὲν αἱ νεώτεραι, μετὰ ταύτας δὲ
αἱ τῇ ἡλικίᾳ δεύτεραι, τελευταῖα δὲ θέουσιν, ὅσαι
προσβύταται τῶν παρθένων εἰσὶ. θέουσι δὲ οὕτω·
καθεῖται σφισιν ἡ κόμη, χιτῶν ὀλίγον ὑπὲρ γόνατος
καθήκει, τὸν ὅμον ἄχρη τοῦ στήθους φαίνουσι τὸν
δεξιὸν. ἀποδεδεγμένον μὲν δι' ἐς τὸν ἀγῶνά ἐστι καὶ
ταύταις τὸ Ὀλυμπικὸν στάδιον, ἀφαιροῦσι δὲ αὐταῖς
ἐς τὸν δρόμον τοῦ σταδίου τὸ ἕκτον μάλιστα. ταῦς

νικώσας ἐλαίας τε διδόασι στεφάνους, καὶ βοῶς μοῖραν τεθυμένης τῇ Ἥρᾳ. καὶ δὴ ἀναθεῖναι σφισιν ἐστὶ γραψαμέναις εἰκόνας. εἰσὶ δὲ καὶ διακονοῦναι ταῖς ἐκκαίδεκα κατὰ ταῦτά ταῖς ἄγωνοθετούσαις γυναῖκες. 3. Ἐπυνάγουσι δὲ καὶ τῶν παρθένων τὸν ἄγωνα ἐς τὰ ἀρχαῖα, Ἰπποδάμειαν τῇ Ἥρᾳ τῶν γάμων τῶν Πέλοπος ἐκτένουσαν χάριν, ταῖς τε ἐκκαίδεκα ἀθροῖσαι γυναῖκας λέγοντες, καὶ σὺν αὐταῖς διαθεῖναι πρώτην τὰ Ἡραῖα. μεμημονένουσι δὲ καὶ ὅτι Χλωρὶς νικήσειεν Ἀμφίονος θυγάτηρ μόνη ληφθεῖσα τοῦ οἴκου· σὺν δὲ αὐτῇ καὶ ἓνα περιγενέσθαι φασὶ τῶν ἀρσένων. ἃ δὲ ἐς τοὺς Νιόβης παῖδας παρίστατο αὐτῷ μοι γινώσκειν, ἐν τοῖς ἔχουσιν ἐς Ἀργεῖους ἐδήλωσα. 4. Ἐς δὲ τὰς ἐκκαίδεκα γυναῖκας καὶ ἄλλον τοιοῦτον λέγουσιν ἐπὶ τῷ προτέρῳ λόγον. Δημοφῶντά φασι τυραννοῦντα ἐν Πίσῃ πολλά τε ἐργάσασθαι καὶ χαλεπὰ Ἥλειους. ὥς δὲ ἐτελεύτησεν ὁ Δημοφῶν (οὐ γὰρ δὴ οἱ Πισαῖοι συνεχώρουν μετέχειν δημοσίᾳ τοῦ τυράντου τῶν ἀμαρτημάτων, καὶ πως ἀρεστά καὶ Ἥλίοις ἐγένετο κατακτεῖσθαι τὰ ἐς αὐτοὺς ἐγκλήματα) αὐτῶς ἐκκαίδεκα οἰκουμένων τῆν καὐτὰ ἔτι ἐν τῇ Ἠλείᾳ πόλει, γυναῖκα ἀφ' ἐκείτης εἴλοντο διαλβεῖν τὰ διάφορά σφισιν, ἥτις ἡλικία τῇ ἦν πρεσβυτάτη, καὶ ἀξιώματι καὶ δόξῃ τῶν γυναικῶν προεῖχεν. αἱ πόλεις δὲ, ἀφ' ὧν τὰς γυναῖκας εἴλοντο, ἦσαν Ἥλιδος. ἀπὸ τούτων μὲν αἱ γυναῖκες οὔσαι τῶν πόλεων, Πισαίοις διαλλαγὰς πρὸς Ἥλειους ἐποίησαν· ὅστιρον δὲ καὶ τὸν ἄγωνα ἐπιτρέψασαν ὑπ' αὐτῶν θεῖναι τὰ Ἡραῖα, καὶ ὑφ' ἡρασθαι τῇ Ἥρᾳ τὸν πέ-

πλον. 5. Αἱ δὲ ἐκκαίδεκα γυναικες καὶ χοροὺς δύο
 ἰστίωσι, καὶ τὸν μὲν Φυσκόας τῶν χορῶν, τὸν δὲ Ἰα-
 ποδαμείας καλοῦσι. τὴν Φυσκόαν δὲ εἶναι ταύτην
 φασὶν ἐκ τῆς Ἥλιδος τῆς κοίλης, τῷ δήμῳ δὲ ξέντα
 ὤκησεν, ὄνομα μὲν Ὀρθίαν εἶναι. ταύτῃ τῇ Φυσκῷ
 Διόνυσον συγγινέσθαι λέγουσι, Φυσκόαν δὲ ἐκ Διο-
 νύσου τεκῆν παῖδα Ναρκαίον· τοῦτον, ὥς ἡξήθη,
 πολεμῆν τοῖς προσοίκοις, καὶ δυνάμειος ἐπὶ μέγα ἡ-
 ᾔηται, καὶ δὴ καὶ Ἀθηναῖς ἱερὸν ἐπὶ κλήσιν Ναρκαίας
 αὐτὸν ἰδρύσασθαι· Διονύσῳ τε τιμὰς λέγουσιν ὑπὸ
 Ναρκαίου τοῦ Φυσκόας δοθῆναι πρῶτον. Φυσκόας
 μὲν δὴ γέρα καὶ ἄλλα καὶ χορὸς ἐπὶ ὄνυμος παρὰ τῶν
 ἐκκαίδεκα γυναικῶν. φυλάσσουν δὲ οὐδὲν ἔχουσιν
 Ἥλαιοι καὶ τὰλλ' ὅμως τῶν πόλεων. νεφεμημένοι γάρ
 ἐς ὅκτῳ φυλάς, ἀφ' ἐκάστης αἰροῦνται γυναῖκας δύο.
 ὅποιαν δὲ ἢ ταῖς ἐκκαίδεκα γυναιξίν, ἢ τοῖς Ἑλλανο-
 δικοῦσιν Ἥλείων δρᾶν καθίστηκεν, οὐ πρότερον δρῶ-
 σι, πρὶν ἢ χοίρω τι ἐπιτηδεῖα πρὸς καθαρισμόν, καὶ
 ὕδατι ἀποκαθίσκωνται. γίνεται δὲ σφισιν ἐπὶ κρήνῃ
 Πικρῇ τὰ καθάρσια. Ἐκ δὲ Ὀλυμπίας τὴν παιδιάδα
 ἐς Ἥλιν ἐρχομένην, πρὸς τὴν πηγὴν ἀφικέσθαι τὴν Πί-
 ραν ἰστί. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει κατὰ τὰ προειρημένα.

CAPVT XVII.

*De multis signis in templo Iunonis — arca Cypse-
 li — scribendi ratione βουστροφηγῶδες dicta —
 arcae Cypseli accurata descriptio.*

Τῆς Ἥρας δὲ ἵστιν ἐν τῷ ναῶ, Λιδὸς ἀγάλμα· τὸ δὲ Ἥ-
 ρας καθήμενόν ἐστιν ἐπὶ θρόνου, παρῆσθηκε δὲ γένειά
 τε ἔχων, καὶ ἐπικείμενος κυνὴν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ. ἔργα δὲ

ἴσται ἀπλᾶ. τὰς δὲ ἐφεξῆς τοῦτων καθημένας ἐπὶ θρό-
 νῳ Ὄρας ἐποίησεν Αἰγινήτης Ἐμίλος. παρὰ δὲ αὐ-
 τὰς Θέμιδος, αἵτε μητρός τοῖν Ὄρων, ἄγαλμα ἔστη
 Δορυκλείδου τέχνη, γένος μὲν Λακεδαιμονίου, μαθη-
 τοῦ δὲ Δίποινου καὶ Σκύλλιδος. τὰς δὲ Ἑσπερίδας
 πέντε ἀριθμὸν Θεοκλῆς ἐποίησε, Λακεδαιμόνιος μὲν
 καὶ οὗτος, πατρός Ἠγύλου· φοιτῆσαι δὲ καὶ αὐτὸς
 παρὰ Σκύλλιν καὶ Δίποινον λέγεται. τὴν δὲ Ἀθηναί-
 κητος ἐπικειμένην, καὶ δόρυ, καὶ ἄσπίδα ἔχουσαν,
 Λακεδαιμονίου λέγουσιν ἔργον εἶναι Μεδοντος· τοῦ-
 τον δὲ ἀδελφόν τε εἶναι Δορυκλείδου, καὶ παρὰ ἀν-
 δράσι διδασκόμεναι τοῖς αὐτοῖς. Κόρη δὲ, καὶ Δημή-
 τηρ, καὶ Ἀπόλλων, καὶ Ἀρτεμις, αἱ μὲν ἀλλήλων εἰ-
 σὶν ἀπαντικρὺ καθήμεναι· Ἀπόλλων δὲ ἐναντιὸς ἐ-
 στώσῃ τῇ Ἀρτέμιδι ἔστηκεν. ἀνάκειται δὲ ἐνταῦθα
 καὶ Ἀητώ, Τύχη τε καὶ Διόνυσος, καὶ ἔχουσα Νίκη
 πτερόα. τοὺς δὲ εἰργασμένους αὐτὰ οὐκ ἔχω δηλῶσαι
 φαίνεται δὲ εἶναι μοι καὶ ταῦτα ἐς τὰ μάλιστα ἀρ-
 χαῖα. τὰ μὲν δὴ καταλεγμένα ἴσται· ἐλέφαντος καὶ
 χρυσοῦ. χρόνῳ δὲ ὕστερον καὶ ἄλλα ἀνέθισαν ἐς τὸ
 Ἱερᾶιον· Ἐρμῆν λίθον, Διόνυσον δὲ φέρει νήπιον
 τέχνη δὲ ἔστι Πραξιτέλους, καὶ Ἀφροδίτη χαλκῇ,
 Κλέωνος ἔργον Σικυωνίου. τοῦτου δὲ ὁ διδάσκαλος
 τοῦ Κλέωνος, ὄνομα Ἀντιφάνης, ἐκ φοιτήσεως Περ-
 κλείτου· Πολυκλείτου δὲ ἦν τοῦ Ἀργείου μαθητὴς ὁ
 Περικλείτης, παῖδιον ἐπὶ χρυσοῦν καθῆται γυμνὸν πρό-
 τῆς Ἀφροδίτης· Βοηθὸς δὲ ἐτάδρευεν αὐτὸ Καραχ-
 δόνιος· μετεκομίσθη δὲ αὐτόσσι καὶ ἐκ τοῦ καλουμέ-
 νου Φιλίππειον, χρυσοῦ καὶ ταῦτα καὶ ἐλέφαντος, Γι-
 ρυδίκη τε ἡ Φιλίππειον.

2. Λάραξ δὲ κέδρου μὲν πεποιήται· ζώδια δὲ
 εὐλείφαντος ἐπ' αὐτῆς, τὰ δὲ χρυσοῦ, τὰ δὲ καὶ ἐξ αὐ-
 τῆς ἐστὶν εἰργασμένα τῆς κέδρου. ἐς ταύτην τὴν λά-
 ρακα Κύψελον τὸν Κορίνθιον τυραννήσαντα ἀπέκρυ-
 ψεν ἡ μήτηρ, ἥνικα τεχθέντα ἀνευρεῖν αὐτὸν σποι-
 δὴν ἐποιοῦντο οἱ Βακχιάδαι. τῆς μὲν δὴ ποιητῆρος
 εἵνεκα τοῦ Κυψέλου, τὸ ἀπ' αὐτοῦ γένος οἱ ὀνομι-
 ζόμενοι Κυψελῖδαι τὴν λάρακα ἐς Ὀλυμπίαν ἀνέθι-
 σαν. τὴς δὲ λάρακας οἱ τότε ἐκάλουν Κορίνθιοι κυ-
 ψέλας· ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ὄνομα Κύψελον τοῦ παιδὶ
 θάσθαι λέγουσι. 3. Τῶν δ' ἐπὶ τῇ λάρακι ἐπιγραμ-
 μάτων ἔπεισι τοῖς πλείοσι γραμμασι τοῖς ἄρχαῖοις
 γεγραμμένα· καὶ τὰ μὲν ἐς εὐθὺ αὐτῶν ἔχει, σκη-
 ματα δὲ ἄλλα τῶν γραμμάτων βαναυροφηδὸν καλοῦ-
 σιν Ἕλληρες, τὸ δὲ ἐστὶ τοιόνδε· ἑπὶ τοῦ πέραςτος
 τοῦ ἔπους ἐπιστρίφει τῶν ἔπων τὸ δεύτερον, ὥστε
 ἐν διαύλου δρόμῳ, γέγραπται δὲ ἐπὶ τῇ λάρακι καὶ
 ἄλλους τὰ ἐπιγράμματα ἐλιγμοὺς συμβαλέσθαι χαί-
 πους. 4. Ἀρξαρμένῳ δὲ ἀνασκοπεῖσθαι κάτωθεν, τοσά-
 δε ἐπὶ τῆς λάρακος ἡ πρώτη παρέχεται χώρα. Οὐλύ-
 μαος διώκων Πέλοπα ἐστὶν ἔχοντα Ἰπποδάμειαν. ἑ-
 κατέρῳ μὲν δὴ δύο αὐτῶν εἰσὶν ἵπποι, τοῖς δὲ τοῦ
 Πέλοπος ἐστὶ πεφυκότα καὶ πτερά. ἐξῆς δὲ Ἀμφια-
 ράου τε οἰκία πεποιήται, καὶ Ἀμφίλοχον φέρει νή-
 μιον πρεσβύτες ἥτις δὴ· πρὸ δὲ τῆς οἰκίας Ἐριφύλη
 τὸν ὄρμον ἔχουσα ἐστηκε, παρὰ δὲ αὐτὴν αἱ θυγατέ-
 ρες, Εὐρυδίκη καὶ Δημόνασσα, καὶ Ἀλκμαίων πάϊς
 γυμνός. Ἄσιος δὲ ἐν τοῖς ἔπεισι καὶ Ἀλκμήνην ἐποίησεν
 θυγατέρα Ἀμφιαράου καὶ Ἐριφύλης εἶναι. Βάτων

δὲ, ὅς ἡνιόχει τῷ Ἀμφιαράῳ, τὰς τε ἡνίας τῶν ἵππων
 καὶ τῇ χειρὶ ἔχει τῇ ἑτέρᾳ λόγχην. Ἀμφιαράῳ δὲ
 μὴ τῶν ποδῶν ἐπιβέβηκεν ἤδη τοῦ ἄρματος· τὸ δὲ
 φος δὲ ἔχει γυνῶν, καὶ ἐς τὴν Ἐριφύλην ἔστιν ἐπε-
 στραμμένος, ἐξαγόμενός τε ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, ἐκείνη
 ἂν ἀποσχέσθαι. μετὰ δὲ τοῦ Ἀμφιαράου τὴν οἰκίαν
 ἱστῶν ἄγων δ' ἐπὶ Περίῃ, καὶ οἱ θεώμενοι τοὺς ἄγων-
 νιστάς, πεποίηται δὲ Ἡρακλῆς ἐν θρόνῳ καθήμε-
 νος, καὶ ὀπίσθεν γυνὴ αὐτοῦ. ταύτης τῆς γυναικὸς
 ἐπίγραμμα μὲν ἔστιν ἥτις ἐστὶ, Φρυγίοις δὲ αὐλεῖ
 καὶ οὐχ Ἑλληνικοῖς αὐλοῖς. ἡνιοχαῦντες δὲ συνωρί-
 δα, Πισός ἐστιν ὁ Περιήρων, καὶ Ἀστερίων Κομή-
 του, πλεῦσαι καὶ οὗτος λεγόμενος ἐπὶ τῆς Ἀργούσας
 καὶ Πολυδεύκης τε καὶ Ἀδμητος, ἐπὶ δὲ αὐτοῖς Εὐ-
 φρημος, Ποσειδῶνός τε ὧν κατὰ τὸν τῶν ποιητῶν λό-
 γον, καὶ Ἰάσονι ἐς Κόλχους τοῦ πλοῦ μετασχηκός·
 οὗτος δὲ καὶ τῇ συνωρίδι ὁ νικῶν ἐστίν. οἱ δὲ ἐπα-
 ρτιολμηκότες πυκτεύειν, Ἀδμητος καὶ Μόψος ἔστιν
 Ἀμυτικός. ἐν μέσῳ δὲ αὐτῶν ἀνὴρ ἐκτεχνός ἐπαινεῖται
 καθότι καὶ ἐφ' ἡμῶν ἐπὶ τῷ ἄλματι αὐλεῖν τῶν πεν-
 τὰθλων νομίζουσιν. Ἰάσονι δὲ καὶ Πηλεῖ τὸ ἔργον
 τῆς πύλης ἐξίσου καθέστηκε. πεποίηται δὲ καὶ Εὐ-
 ρυβότας ἑφίπιδας δίσκον· ὅστις δὴ οὗτός ἐστιν ἐπὶ
 δίσκῳ γάμην ἔχων. οἱ δ' ἐς ἀμύλλαν δρόμου κυδι-
 στηκότες, Μελάντων ἐστὶ, καὶ Νεοθένης, καὶ Φαλα-
 ρεύς, τέταρτος δὲ Ἀργεῖος, καὶ Ἰφικλος πέμπτος· τοῦ-
 τῳ δὲ νικῶντι ὀρέγει τὸν στέφανον ὁ Ἀχαιστος· εἰη δ'
 ἂν ὁ Προϊτασιῶου πατήρ τοῦ στρατιώσαντας ἐς Ἴλιον.
 κίβηται δὲ καὶ τρίποδες, ἄθλα δὲ τοῖς νικῶσι· καὶ

θυγατέρες εἶσιν αἱ Ἥελίου· τὸ δὲ ὄνομα ἐπὶ τῇ Ἀκ-
κήσιδι γέγραπται μώνη. Ἰόλαος δὲ, ὅς ἐστι λοντῆς
μετῆχεν Ἡρακλεῖ τῶν ἔργων, ἔστιν Ἰππων ἄρματι ὑ-
νηρημένος νίκην. τὸ δὲ ὑπὸ τούτου, ἄγων μὲν ὁ ἐπὶ
Πηλῖα πέπανται. τὴν ὕδραν δὲ τὸ ἐν τῷ ποταμῷ τῇ
Ἀμυμώνῃ θηρίον Ἡρακλεῖ τοξεύοντι Ἀθηνᾶ παρέ-
στηκεν. ὅτε δὲ τοῦ Ἡρακλέους ὄντος οὐκ ἀγνώστου
τοῦ τε ἀθλοῦ χάριν καὶ ἐπὶ τῷ σχήματι, τὸ ὄνομα
οὐκ ἔστιν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένον. Φινεύς τε ὁ Θρᾷξ
ἐστι, καὶ οἱ παῖδες οἱ Βορέου τὰς Ἀρπυίας ἀπ' αὐτοῦ
διώκουσι.

CAPVT XVIII.

Descriptionis arcae Cypseli continuatio.

Τῆς χώρου δὲ ἐπὶ τῇ λάρνακι τῆς δευτέρας εἰς ἄρι-
στερῶν μὲν γίγνεται ἂν ἡ ἀρχὴ τῆς περιόδου. Πε-
ποιήται δὲ γυνὴ παῖδα λευκὸν καθεύδοντα ἀνέχουσα
τῇ δεξιᾷ χειρὶ, τῇ δὲ ἑτέρᾳ μέλανα ἔχει παῖδα καθεύ-
δοντι ἰοικότα, ἀμφοτέρους διαστραμμένους τοὺς πό-
δας. δηλοῖ μὲν δὴ καὶ τὰ ἐπιγράμματα, συνεῖναι δὲ
καὶ ἄνευ τῶν ἐπιγραμμάτων ἐστὶ, Θάνατόν τε εἶναι
σφᾶς καὶ Ἰπνον, καὶ ἀμφοτέροις Νύκτι αὐτοῖς τρο-
φόν. Ἰνὴν δὲ εὐειδὴς γυναῖκα αἰσχρῶν κομίζουσα,
καὶ τῇ μὲν ἀπάγχουσα αὐτήν, τῇ δὲ ἁβδῶ παύουσα.
Αἴκη δὴ ταῦτα Ἀδικίαν δρῶσά ἐστι. Ἄλλο δὲ ἄλλος
γυναῖκας ἐς ὅλους καθικνουμένας ὑπέρους, φάρμα-
κα εἰδέναι σφᾶς κομίζουσιν· ἐπεὶ ἄλλως γε οὐδὲν ἐς
αὐτάς ἐστιν ἐπίγραμμα. τὰ δὲ ἐς τὸν ἄνδρα τι καὶ
γυναῖκα ἐπομένην αὐτῷ, τὰ ἔπη δηλοῖ τὰ ἐξάμετρα·
λέγει γὰρ δὴ οὕτως,

Ἰδας Μάρπησσαν καλλιόφυρον, ἣν οἱ Ἀπόλλων
 Ἀρπασε, τῶν ἐκ ναοῦ ἄγει πάλιν οὐκ αἰκούσαν.
 Χιτῶνα δὲ ἐνδεδυκὼς ἀνὴρ τῇ μὲν δεξιᾷ κύλικα, τῇ
 δὲ ἔχων ἐστὶν ὄρμον· λαμβάνεται δὲ αὐτῶν Ἀλκμήνη
 πεποιήται δὲ ἐς τὸν λόγον τῶν Ἑλλήνων, ὥς συγγε-
 νοῖτο Ἀλκμήνῃ Ζεὺς Ἀμφιτρούωνι εἰκασθεὶς. Μενέ-
 λαος δὲ θώρακά τε ἐνδεδυκὼς, καὶ ἔχων ξίφος ἔπεισε
 Ἑλένην ἀποκτεῖναι, δῆλον ὥς ἀλισκομένης Ἰλίου
 Μηδείας δὲ ἐπὶ θρόνου καθημένης, Ἰάσων ἐν δεξιᾷ
 τῇ δὲ Ἀφροδίτῃ παρέστηκε. γέγραπται δὲ καὶ ἐπὶ
 γράμμα ἐπ' αὐτοῖς·

Μήδειαν Ἰάσων γαμέει, κέλεται δ' Ἀφροδίτα.
 Πεποιήνται δὲ καὶ ἔδουσαι Μοῦσαι, καὶ Ἀπόλλων
 ἑσάρχιον τῆς ᾠδῆς. καὶ σφισιν ἐπὶ γράμμα γέγραπται
 Αὐτοῖδας οὗτος τίχ' ἄνιξ ἐκάεργος Ἀπόλλων,
 Μοῦσαι δ' ἄμφ' αὐτὸν, χαρτεῖς χορὸς, αἴσι κατὰρχοι.
 Ἄτλας δὲ ἐπὶ μὲν τῶν ὤμων κατὰ τὰ λεγόμενα
 οὐρανὸν τε ἀνέχει καὶ γῆν, φέρει δὲ καὶ τὰ Ἑσπε-
 ρίδων μῆλα. ὅστις δὲ ἐστὶν ὁ ἀνὴρ ὁ ἔχων τὸ ξίφος
 καὶ ὁ ἐπὶ τὸν Ἀτλαντι ἐρχόμενος, ἰδίᾳ μὲν ἐπ' αὐτῷ
 γεγραμμένον ἐστὶν οὐδέν, δῆλα δὲ ἐς ἅπαντας Ἡρα-
 κλέα εἶναι. γέγραπται δὲ καὶ ἐπὶ τούτοις·

Ἄτλας δ' οὐρανὸν οὗτος ἔχει, τὰ δὲ μᾶλα μεδήσει.
 Ἔστι δὲ καὶ Ἄρης ὅπλα ἐνδεδυκὼς, Ἀφροδίτην ἄγων
 ἐπὶ γράμμα δὲ Ἐνυάλιδος ἐστὶν αὐτῷ. Πεποιήται δὲ
 καὶ Θέτις παρθένος, λαμβάνεται δὲ αὐτῆς Πηλεὺς
 καὶ ἀπὸ τῆς χειρὸς τῆς Θέτιδος ὄφει ἐπὶ τὸν Πηλεὺς
 ἐστὶν ὄρμων. Αἱ δὲ ἡδελφαὶ Μιδούσης ἔχουσαι πε-
 ρὰ πετιόμενον. Μερόπῃ διώκουσά εἰσι· τὸ δὲ ὄνομα
 ἐπὶ τῷ Περσῇ γέγραπται μόνον.

2. Στρατιωτικά δὲ ἐπὶ τρίτῃ χοίρῃ τῆς λάρνακος το μὲν πολὺν εἶσιν ἐν αὐτοῖς οἱ πεζοί, πεπολῆνται δὲ καὶ ἐπὶ συνωρίδων ἱππεῖς. ἐπὶ δὲ τοῖς στρατιώταις ἐστὶν εἰκάζειν, συνιέναι μὲν σφᾶς ἐς μάχην, συνιέναι δὲ καὶ ἀσπασομένους τε καὶ ἀναγκαιοῦντας ἀλλήλους. λέγεται δὲ καὶ ἐς ἀμφότερα ὑπὸ τῶν ἐξηγητῶν· καὶ τοῖς μὲν ἐστὶν εἰρημένον Αἰτωλοὺς τοὺς μετὰ Ὀξύλου καὶ Ἰπλείους εἶναι τοὺς Ἀρχαίους, ἀπαντῶν δὲ σφᾶς γένους τε μνήμη ταῦ ἐξαρχῆς καὶ καὶ εὐνοίαν ἐνδείκνυμένους ἐς ἀλλήλους· οἱ δὲ συνιέναι φραῖν ἐς ἀγῶνα τὰ στρατιωτικά, Πυλίου δὲ εἶναι καὶ Ἀρκάδας παρὰ τε Φιγᾶλτιαν πόλιν καὶ ποταμὸν μαχομένους Ἰάσθανον. ταῦτα μὲν δὴ οὐδὲ ἀρχὴν ἀποδέξατο ἄν τις, ὥς ὁ τοῦ Κυψέλου πρόγονος Κορίνθιος τε ὢν, καὶ τὴν λάρνακα αὐτῷ ποιῶμενος κτῆμα, ὁπόσα μὲν Κορίνθίοις ἦν ἐπιχώρια, ἐκὼν ὑπερέβαιεν, ἃ δὲ ξενικά ἦν καὶ οὐδὲ ἄλλως ἤκοντα ἐς δόξαν, ἐτεχνᾶτο ἐπὶ τῇ λάρνακι. αὐτῷ μὲν τοι παρίσταντο ἐμοὶ ταῦτα εἰκάζειν. Κυψέλου καὶ τοῖς προγόνοις ἕκτον ἦν γένος ἐξαρχῆς Γονοῦσης τῆς ὑπὲρ Σικυνῶνος, καὶ πρόγονός σφισιν ἦν Μέλαις ὁ Ἀντίσων. Μέλαινα δὲ καὶ τὸν σὺν αὐτῷ στρατὸν κατὰ τὰ προειρημένα μοι ἐν τῇ Κορίνθῳ συγγραφῇ οὐκ ἠθέλειν Ἀλήτης συνοίκους δέξασθαι, γεγονός οἱ κέντημα ἐκ Ἀελφῶν ὑφορώμενος. ἐς ὃ θεραπεία τε τῇ πάσῃ χρώμενον Μέλαινα, καὶ ὁπότε ὑπελασθείη, σὺν δεῖλαι ἐπανιδόντα αὐθις, ἐδύξατο καὶ ἄκων Ἀλήτης. τοῦτο τὸ στρατιωτικὸν τεκμαίροιο ἂν τις τοὺς ἐπὶ τῇ λάρνακι ἐργασμένους εἶπαι.

Descriptionis arcus Cypseli continuatio.

Τέταρτα δὲ ἐπὶ τῇ λάρνακι ἐξ ἀριστερᾶς περιϋόντι, Βορέας ἐστὶν ἡρπακὺς Ὠρεΐθυιαν. οὐραὶ δὲ ὄφρα ἂν τὴν ποδῶν εἰσὶν αὐτῇ. καὶ Ἡρακλῆους ὁ πρὸς Γηρυόνην ἀγών· τρεῖς δὲ ἄνδρες Γηρυόνες εἰσὶν ἀλλήλοις προσεχόμενοι. Θησεύς δὲ ἔχων λύραν, καὶ παρ' αὐτὸν Ἀριῶδνη κατέχουσα ἐστὶ στέφανον. Ἀχιλλεὺς δὲ καὶ Μένετοι μαχομένοις παραστήκασιν αἱ μητέρες. Ἔστι δὲ καὶ Μελαῖων, καὶ Ἀταλάντη παρ' αὐτῶν ἔχουσα ἐλάφου κεβρόν. Μανομαχοῦντος δὲ Αἴαντι Ἐκτορος κατὰ τὴν πρόκλησιν, μεταξύ ἔστηκεν αὐτῶν Ἔρις αἰσχίστη τὸ εἶδος εοικυῖα. πρὸς δὲ ταύτῃ καὶ Καλλιφῶν Σάμιος ἐν Ἀρτέμιδος ἱερῷ τῆς Ἐφεσῆας ἐποίησεν Ἔριν, τὴν μάχην γράψας τὴν ἐπὶ ταῖς ναυσὶν Ἑλλήνων. Εἰσὶ δὲ ἐπὶ τῇ λάρνακι Διόσκουροι, ὃ ἕτερος οὐκ ἔχων παι γένεια, μέση δὲ αὐτῶν Ἑλένη. Αἶθρα δὲ ἡ Πιτθέως ὑπὸ τῆς Ἑλένης τοῖς παυσὶν εἰς ἔδαφος καταβεβλημένη, μέλαιναν ἔχουσα ἐστὶν ἐσθῆτα. ἐπίγραμμα δὲ ἐπ' αὐτοῖς ἔπος τὸ ἑξαμέτρον, καὶ ὀνόματός ἐστιν ἐνός ἐπὶ τῷ ἑξαμέτρῳ προσθήκη·

Τυνδαρίδα Ἑλέναν φέρετον, Αἶθραν δ' Ἀθναθεν
ἔλκετον.

τοῦτο μὲν δὴ τὸ ἔπος οὕτω πεποιήται. Τριτάτου δὲ τοῦ Ἀντήνορος κειμένου, μαχόμενος πρὸς Ἀγαμέμνονα ὑπὲρ αὐτοῦ Κόων Ιατί· Φάβος δὲ ἐπὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος τῇ ἀσπίδι ἵσταται, ἔχων τὴν κεφαλὴν

όντος. ἐπιγράμματα δὲ ὑπὲρ μὲν τοῦ Ἰφιδάμαντος νεκροῦ·

Ἰφιδάμας οὗτός τε, Κόων περιμάχονταί αὐτοῦ.
οὗ Ἀγαμέμνωνος δὲ ἐπὶ τῇ ἀσπίδι·

Οὗτος μὲν Φόβος ἐστὶ βροτῶν, ὃ δ' ἔχων Ἀγαμέμνων.
γίγει δὲ καὶ Ἑρμῆς παρ' Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμω
αἰς θεὰς κριθησομένας ὑπὲρ τοῦ κύλλου· καὶ ἔστιν
ἐπίγραμμα καὶ τούτοις·

Ἑρμείας ὃ δ' Ἀλέξανδρον δείκνυσι διαιτῆν

Τοῦ αἵδους Ἥρα, καὶ Ἀθηναίαν, καὶ Ἀφροδίταν.
οἱ δὲ οὐκ οἶδα ἐφ' ὅτῳ λόγῳ πτέρυγας ἔχουσα
ἵτιν ἐπὶ τῶν ὤμων, καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ κατέχει πύρ-
ρην, τῇ δὲ ἐτέρᾳ τῶν χειρῶν λείοντα. Πεποιήται
καὶ Κασσάνδραν ἀπὸ τοῦ ἀγάλματος Αἴας τῆς
Θηρῆς ἔχων· ἐπ' αὐτοῖς δὲ καὶ ἐπίγραμμα ἔστιν·

Αἴας Κασσάνδραν ἀπ' Ἀθηναίας Λοκρὸς ἔλκε.

τῶν δὲ Οιδίποδος παίδων Πολυνείκει πεπρωκότι ἐς
ὄνυ, ἔπεισιν Ἑτεοκλῆς. τοῦ Πολυνείκου δὲ ὅπι-
θεν ἔστηκεν ὀδόντας τε ἔχουσα οὐδὲν ἡμερωτέρους
τηρῶν, καὶ οἱ καὶ τῶν χειρῶν εἰσιν ἐπικαρπτεῖς οἱ
κνυχες· ἐπίγραμμα δὲ ἐπ' αὐτῇ εἶναι φασὶ Κῆρα· οἷς
ὅν μὲν ὑπὸ τοῦ πεπρωμένου τὸν Πολυνείκην ἀπα-
θέντα, Ἑτεοκλεῖ δὲ γενομένης καὶ σὺν τῷ δικαίῳ
ῆς τελευτῆς. Λιόνυσος δὲ ἐν ἄντρον κατακείμενος
ἐνεία ἔχων καὶ ἔκπομα χρυσοῦν, ἐνδεδυνκός ἐστι πο-
τῆρη χιτῶνα. δένδρεα δὲ ἄμπελοι περὶ αὐτῶν, καὶ
ἀγλαὴ τε εἶσι καὶ ῥοιαί.

2. Ἡ δὲ ἀνωτάτω χώρα (πέντε γὰρ ἄριθμόν εἰσι)
παρίχεται μὲν ἐπίγραμμα οὐδὲν, λείπεται δὲ εἰκό-

ζειν εἰς τὰ ἐπειρωσμένα. Εἰσὶν οὖν ἐν σπηλαίῳ γυνή καθιεύδουσα σὺν ἀνδρὶ ἐπὶ κλῆνῃ· καὶ σφῶς Ὀδυσσεῖα εἶναι καὶ Κίρκην ἐδοξάζομεν ἀριθμῶ τε τῶν θεραπευτῶν, αἱ εἰσι πρὸ τοῦ σπηλαίου, καὶ τοῖς ποιουμένοις ὑπ' αὐτῶν· τέσσαρες τε γὰρ εἰσι αἱ γυναῖκες, καὶ ἐργάζονται τὰ ἔργα, ἃ ἐν τοῖς ἔπεσιν Ὅμηρος εἶρηκεν. Κένταυρος δὲ τούτους πάντας ἵππου πόδας, τοὺς δὲ ἔμπροσθεν αὐτῶν ἔχων ἀνδρὸς ἔστιν. ἔξης καὶ ἵππων συνωρίδες, καὶ γυναῖκες ἐπὶ τῶν συνωρίδων εἰὼν ἐσιώσω· πικρὰ δὲ τοῖς ἵπποις χρυσᾶ ἔστι, καὶ ἀνὴρ δίδωσιν ὅπλα μὲν τῶν γυναικῶν. ταῦτα ἐς τὴν Πατρόκλου τελευτὴν ἔχειν τεκμαίρονται, Νηρηίδας τε γὰρ ἐπὶ τῶν συνωρίδων εἶναι, καὶ Θέτιν τὰ ὅπλα λαμβάνειν παρὰ Ἥφαιστου· καὶ δὴ καὶ ἄλλως ὃ τὰ ὅπλα δίδους, οὔτε τοὺς πόδας ἐστὶν ἐξήρωμένος, καὶ ὅπισθεν οἰκέτης ἔπεται οἱ πυράγγραν ἔχων. λέγεται δὲ καὶ ἐς τὸν Κένταυρον, οἷς Χείρων ἀπηλλαγμένος ἤδη παρὰ ἀνθρώπων καὶ ἡξιωμένος εἶναι σύνοικας θεοῖς, ραστώνην τινα ἦκοι τοῦ πένθους Ἀχιλλεῦ παρασκευάζων. Παρθένους δὲ ἐπὶ ἡμιόρων, τὴν μὲν ἔχουσαν τὰς ἡνίας, τὴν δὲ ἐπικειμένην κάλυμμα ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, Ναυσικᾶν τε νομίζουσιν εἶναι τὴν Ἀλκινόου, καὶ τὴν θεραπεύειν, ἐλευνούσας ἐπὶ τοὺς πλυνούς. Τοξεύοντα δὲ ἀνδρᾶ Κένταυρους, τοὺς δὲ καὶ ἀπεκτονότα ἐξ αὐτῶν, δὴλα Ἡρακλέα τε τὸν τοξεύοντα, καὶ Ἡρακλέους εἶναι τὸ ἔργον. Τὸν μὲν δὴ τὴν λίσσασθαι καταρρασμένον ὅστις ἦν, οὐδαμῶς ἡμῖν δυνατὰ ἦν συμβαλέσθαι· τὰ ἐπιγράμματα δὲ τὰ ἐπ' αὐτὴν τάχα μὲν που καὶ

ἄλλος τις ἀν' εἰη πεποιηκώς· τῆς δὲ ὑπονοίας τὸ πολὺ
 ἐς Εὐμήλον τὸν Κορίνθιον εἶχεν ἡμῖν, ἄλλον δ' ἐν-
 νεκα, καὶ τοῦ προσωδίου μάλιστα, ὃ ἐποίησεν ἐς
 Δῆλον.

CAPVT XX.

*De aliis donariis in aede Iunonis Olympiae, Iphiti
 disco, et mensa, in qua coronae victoribus positae
 — de cadavere militis saucii reperto narratio — de
 Oenomai columna — templo matris decorum,*

Matroa dicto, et Philippo.

Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα ἀνυθήματα ἐνταῦθα· κλίνη τε
 μέγεθος οὐ μεγάλη, τὰ πολλὰ ἐλέφαντι κεκοσμημένη,
 καὶ ὁ Ἰφίτου δίσκος, καὶ τράπεζα, ἐφ' ἧς προστι-
 θενται τοῖς νικῶσιν οἱ στέφανοι. τὴν μὲν δὴ Ἰηπο-
 δαμείας λέγουσιν εἶναι παιγνιον· ὃ δὲ τοῦ Ἰφίτου
 δίσκος ἦν ἐκ χειρὸς, ἣν ἐπὶ τοῖς Ὀλυμπίοις ἐπαγ-
 γέλλουσιν οἱ Ἥλαιοι. ταύτην οὐκ ἐς εὐθὺ ἔχει γε-
 γραμμένην, ἀλλὰ ἐς κύκλον σχῆμα περιλαβὼν ἐπὶ τῷ
 δίσκῳ τὰ γραμμата. ἡ τράπεζα δὲ ἐλέφαντος μὲν
 τεποιήται καὶ χρυσοῦ, Κωλώτον δὲ ἐστὶν ἔργον. εἶ-
 ναι δὲ φασιν ἐξ Ἡρακλέους τὸν Κωλώτην. οὗ δὲ πο-
 λυπραγμοσήσαντες σπουδῇ τὰ ἐς τοὺς πλάσιος, Πά-
 ριον ἀποφαίνουσιν ὄντα αὐτὸν, μαθητὴν Πασιτέ-
 λους· Πασιτέλῃ δὲ αὐτὸν διδασθῆναι. καὶ Ἡρα τε
 καὶ Ζεὺς, καὶ θεῶν Μήτηρ, καὶ Ἐρμῆς, καὶ Ἀπόλ-
 λων μετὰ Ἀρτέμιδος πεποιήται. ὅπισθεν δὲ ἡ διά-
 θεαίς ἐστιν ἡ τοῦ ἀγῶνος. κατὰ δὲ ἑκατέραν πλευ-
 ράν, τῇ μὲν Ἀσκληπιδίᾳ καὶ τῶν Ἀσκληπιοῦ θυγα-
 τέων Τρεῖα ἐστίν· ἐστὶ δὲ καὶ Ἄρης, καὶ ἀγῶν
 παρ' αὐτόν· τῇ δὲ Πλούτων, καὶ Διόνυσος.

Περσιφόνη τε καὶ Νύμφαι, σφαῖραν αὐτῶν ἡ
 ἑτέρα φέρουσα, ἡ δὲ κλειῖδα. ἔχει γάρ ὃ Πλού-
 τειν κλειῖν, καὶ λέγουσιν ἐπ' αὐτῇ τὸν καλούμενον
 Ἄδην πεκλίσθαι τε ὑπὸ τοῦ Πλούτωνος, καὶ
 ὡς ἐπάνεισιν οὐδείς αὐθις ἐξ αὐτοῦ. 2. Λόγον δέ,
 ὃν Ἀρίσταρχος ἔλεγεν ὁ τῶν Ὀλυμπιάσιν ἐξηγητής,
 οὐ με εἰκὸς ἦν παριδεῖν· ὅς ἐπὶ τῆς ἡλικίας ἔφη τῆς
 ἑαυτοῦ, τὸν ὄροφον τοῦ Ἡραίου πεπονηκότα ἐπα-
 νορθουμένων Ἡλείων, ὀπλίτου τεκρόν τραύματα
 ἔχοντα μεταξὺ ἀμφοτέρων εὐρεθῆναι, τῆς τε ἐς εὐ-
 πράπειαν στέγης, καὶ τῆς ἀνεχούσης τὸν κέραμον
 τοῦτον τὸν ἄνδρα μαχέσασθαι τὴν μάχην τὴν ἐντὶς
 Ἀλτίας πρὸς Λακεδαιμονίους Ἡλείων. καὶ γὰρ ἐπὶ
 τῶν θεῶν τὰ ἱερὰ καὶ ἐς πάντα ὁμοίως τὰ ὑψηλὰ
 ἐπαναβαίνοντες ἡμύνοτο οἱ Ἡεῖοι. οὗτος δ' αὖν
 ὁ ἄνθρωπος ἐφαίνεται ἡμῖν ὑποδῦναι μὲν ἐνταῦθα, λιπο-
 ψυχήσας ὑπὸ τῶν τραυμάτων· ὥς δὲ ἀφῆκε τὴν ψυ-
 χὴν, οὐκ ἔμελλεν ἄρα οὔτε πῆγος θέρους, οὔτε ἐν
 χειμῶνι κρυμὸς ἔσσεσθαι τῷ νεκρῷ βλάβος, ἅτε ἐν
 σκέπη πάσῃ κεκμηῶ. ἔλεγε δὲ καὶ τόδε ἐτι ὁ Ἀρί-
 σταρχος, ὡς ἐκκομίσαιντο ἐς τὸ ἐκτὸς τῆς Ἀλτίας τὸν
 νεκρόν, καὶ ὁμοῦ τοῖς ὅπλοις γῇ κρύψαιεν. 3. Ἦν
 δὲ καλοῦσιν Οἰνομάου κίονα, καὶ οἱ Ἡεῖοι καλοῦ-
 σιν, ἔστι μὲν πρὸς τὸ ἱερὸν τοῦ Διὸς ἰόντι ἀπὸ τοῦ
 μεγάλου βωμοῦ. τέσσαρες δὲ εἰσιν ἐν ἀριστερᾷ κίον-
 τε, καὶ ἐπ' αὐτῶν ὄροφος. πεπολῆνται δὲ ἔρυμα
 εἶναι ξυλῆναι κίονι πεπονηκότι ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ
 τὰ πολλὰ ὑπὸ δεσμῶν συνεχόμενα. οὗτος ὁ κίων ἐν
 οὐκίᾳ τοῦ Οἰνομάου (καθὰ λέγουσιν) εἰστήκει. κε-

 αὐτῶν οὐκ ἔστιν οὐδὲν ἄλλο ἐν τῇ πόλει.

ραυνώσαντος δὲ τοῦ Θεοῦ τὴν μὲν ἄλλην ἡφάνισεν αἰκίαν τὸ πᾶν, ὑπέλιπε δὲ τὸν κίονα ἐξ ἀπάσης μό-
του. πινάκιον δὲ πρὸ αὐτοῦ χαλκοῦν ἐλεγείῳ ἔχει
γεγραμμένα·

Καὶ γὰρ ἐγὼ κείνων εἰμ', ὃ ξέν, λείψανον οἴκων,

Στύλος ἐν Οἰνομίου πρὶν ποτ' ἐκούσα δόμοις·

Νῦν δὲ παρὰ Κρονίδην κείμεναι τὰδ' ἔχουσα τὰ δεσμὰ

Τήμιος· οὐδ' ὅλην δεῖξαιτο φλόξ με πυρός.

συνέβη δὲ καὶ ἄλλο κατ' ἐμὲ τοιοῦνδε. 4. Ἀνὴρ βου-
λῆς τῆς Ῥωμαίων ἀνέειλετο Ὀλυμπικὴν νίκην· ἐθί-
κων δὲ ὑπολιπεῖσθαι τῆς νίκης ὑπόμνημα χαλκῇ
εἰκόνα ἐπιγράμματα, ὥρυσσον ἐς ποίησιν βόθρον,
καὶ ὡς ἐγένετο ἐγγύτατα τὸ ὄρυγμα αὐτῷ τῆς τοῦ
Οἰνομίου κίονος, ἐνταῦθα εὐρισκον οἱ ὀρύσσοντες
καὶ ὕλων καὶ χαλκῶν καὶ ψελλίων θραύσματα. ταῦ-
τα μὲν δὴ αὐτὸς ἑώραν ὀρυσσόμενα. 5. Ναὸν δὲ
μεγέθει μέγαν καὶ ἐργασίᾳ Δώριον, Μητροῶν καὶ
ἐς ἐμὲ καλοῦσαι ἔτι, τὸ ὄνομα αὐτῷ διασώζοντες τὸ
ἀρχαῖον. κεῖται δὲ οὐκ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ θεῶν μητρόος·
βασιλέων δὲ ἐστήκασιν ἀνδράντις Ῥωμαίων. ἔστι δὲ
ἐντὸς τῆς Ἀλτεως τὸ Μητροῶν, καὶ οἶκημα περιφε-
ρὲς ὀνομαζόμενον Φιλιππεῖον. ἐπὶ κορυφὴν δὲ ἔστι
τοῦ Φιλιππείου μήκων χαλκῇ σὺνδεσμος ταῖς δοκοῖς,
τοῦτο τὸ οἶκημα ἔστι μὲν κατὰ τὴν ἔξοδον τῇ κατὰ
τὸ Πρυτανεῖον ἐν ἀριστερῇ, πεποιήται δὲ ὅπτης
πλίνθου, κίονες δὲ περὶ αὐτῷ ἐστήκασιν· Φιλίππῳ
δὲ ἐποιήθη κατὰ τὸ ἐν Χαιρωνείᾳ τὴν Ἑλλάδα ὀλυ-
σθεῖν. κῆνται δὲ αὐτόθι Φίλιππος τε καὶ Ἀλέξαν-
δρος, σὺν δὲ αὐτοῖς Ἀμύντις ὁ Φιλίππου πατήρ.

ἔργα δ' ἔστι καὶ ταῦτα Λεωχάρους ἐλέφαντος καὶ χρυσοῦ, καθά καὶ τῆς Ὀλυμπιάδος καὶ Εὐρυδίκης εἰσὶν εἰκόνες.

CAPVT XXI.

Recensio donariorum Olympiae positorum et signorum — Iovis signa VI., Zanes dicta, et ex pecunia mulctutitia ob largitionem in certaminibus Olympicis erecta — alia VI. de Callippi mulcta — alia II. — memorantur alii, qui in ludis Olympicis largitionibus usi mulctati sunt, Philostratus — Apollonius — Didas et Garapammon — Dumonicus — de Echus porticu et Sarapione ob timiditatem mulctato.

Τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μοι πρόσεισιν ὁ λόγος ἔς τε τῶν ἀνδριάντων καὶ ἔς τῶν ἀναθημάτων ἐξηγήσιν· ἀναμῖξαι δὲ οὐκ ἄρεστά ἦν μοι τὸν ἐπ' αὐτοῖς λόγον. ἐν ἀκροπόλει μὲν γὰρ τῇ Ἀθήνῃσιν, οἳ τε ἀνδριάντες καὶ ὁπόσα ἄλλα, τὰ πάντα ἐστὶν ὁμοίως ἀναθημάτων· ἐν δὲ τῇ Ἀλφειῇ, τὰ μὲν τιμῇ τῇ ἐς τὸ θεῖον ἀνέκεινται, οἳ δὲ ἀνδριάντες τῶν νικῶντων ἐν ἄθλου λόγῳ σφίσι καὶ οὗτοι δίδονται, τῶν μὲν δὴ ἀνδριάντων ποιησόμεθα καὶ ὕστερον μνήμην· ἐς δὲ τὰ ἀναθήματα ἡμῖν τραπήσεται πρότερον ὁ λόγος τὰ ἀξιολογώτατα αὐτῶν ἐπερχομένοις. 2. Ἴόντι γὰρ ἐπὶ τὸ στάδιον τῇ ὁδῷ τὴν ἀπὸ τοῦ Μητροῦου, ἔστιν ἐν ἀριστερᾷ κατὰ τὸ πέρας τοῦ ὄρους τοῦ Κρονίου, λίθων τε πρὸς αὐτῷ τῷ ὄρει κρητὶς, καὶ ἀναβαθμῶ δι' αὐτῆς. πρὸς δὲ τῇ κρητίδι ἀγάλματα Διὸς ἀνέκειται χαλκᾷ. ταῦτα ἐποιήθη μὲν ἀπὸ χρημάτων ἐπιβληθείσης ἀθληταῖς ζημίας ὑβρίσασιν ἐς τὸν ἔργον· καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων Ζᾶνες. πρῶ-

τοι δὲ ἀριθμὸν ἐξ ἐπὶ τῆς ὁγδόης ἕστησαν καὶ ἐνε-
 νηκοστῆς ὀλυμπιάδος. Εὐπῶλος γὰρ Θεσσαλὸς χρή-
 μασι διέφθειρε τοὺς ἐλθόντας τῶν πυκτῶν, Ἀγήτορα
 Ἀρκάδα καὶ Πρότανιν Κυζικηνόν, σὺν δὲ αὐταῖς
 καὶ Φορμίωνα, Ἀλικαρνασσέα μὲν γένος, ὀλυμπιῶδι
 δὲ τῇ πρὸ ταύτης κρατήσαντα. τοῦτο ἐξ ἀθλητῶν
 ἀδίκημα ἐς τὸν ἀγῶνα πρῶτον γενέσθαι λέγουσι,
 καὶ πρῶτοι χρήμασιν ἐξημιώθησαν ὑπὸ Ἡλείων Εὐ-
 πῶλος καὶ οἱ δεξιόμενοι δῶρα παρὰ Εὐπώλου. δύο
 μὲν δὴ ἐξ αὐτῶν ἔργα Κλέωνος Σικωνίου· τὰ δὲ
 ἐφεξῆς τέσσαρα ὅστις ἐποίησεν, οὐκ ἴσμεν. τῶν δὲ
 ἀγαλμάτων τούτων παρέντι τρίτον τ' ἐξ αὐτῶν καὶ
 τέταρτον, γεγραμμένα ἐλεγείᾳ ἐστὶν ἐπὶ τοῖς ἄλλοις.
 ἐθέλει δὲ τὸ μὲν πρῶτον τῶν ἐλεγείων δηλοῦν, ὡς οὐ
 χρήμασιν, ἀλλὰ ὠκύτητι τῶν ποδῶν καὶ ὑπὸ ἰσχύος
 σώματος Ὀλυμπικὴν ἐστὶν εὐρέσθαι νίκην. τὸ δ'
 ἐπὶ τῷ δευτέρῳ φησὶν ὅτι τὸ ἀγαλμα ἕστηκε, τιμῇ τε
 τῇ ἐς τὸ θεῖον, καὶ ὑπὸ εὐαιβείας τῆς Ἡλείων, καὶ
 ἀθληταῖς παρακνομοῦσιν εἶναι δέος. πέμπτῳ τε καὶ
 ἕκτῳ, τῷ μὲν ἐστὶν ἡ τοῦ ἐπιγράμματος γνώμη τὰ
 τε ἄλλα ἐς ἔπαινον Ἡλείων, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπὶ τῇ
 ζημίᾳ τῶν πυκτῶν· ἐπὶ δὲ τῷ ὑπολοίπῳ, διδασκα-
 λίαν πᾶσιν Ἑλλήσιν εἶναι τὰ ἀγάλματα, μηδένα ἐπὶ
 Ὀλυμπικῇ νίκῃ διδόναι χρήματα. 3. Εὐπώλου δὲ
 ὑπερόν φασιν Ἀθηναῖον Κάλλιππον ἀθλήσαντα
 πένταθλον, ἐξηνήκοσθαι τοὺς ἵπταγωνισμένους
 χρήμασι· δευτέραν δὲ ἐπὶ ταῖς δέκα τε καὶ ἑκατὸν
 ὀλυμπιάδα εἶναι ταύτην. ἐπιβληθείσης δὲ τῷ Καλ-
 λίπῳ καὶ τοῖς ἵπταγωνισαμένοις ζημίας ὑπὸ Ἡλείων.

ἀποστέλλουσιν Ὑπερίδην Ἀθηναῖοι πείσονται Ἥλείους
ἀφείναι σφίσι τὴν ζημίαν. ἀπειπόντων δὲ Ἥλείων
τὴν χάριν, ἐχρῶντο ὑπεροψία τοιῷδε ἐς αὐτοὺς οἱ
Ἀθηναῖοι, οὔτε ἀποδιδόντες τὰ χρήματα, καὶ Ὀλυμ-
πίων εἰσγόμενοι, πρὶν ἢ σφίσι δ θεὸς ἐν Δελφοῖ.
οὐ πρότερον ἔφησεν ὑπὲρ οὐδενὸς χρήσειν, πρὶν ἢ
εἶναι ζημίαν ἀποδοῖεν Ἥλείοις. οὕτω δὲ ἀποδόντων
ἐποιήθη τῷ Διὶ ἀγάλματα, ἕξ μὲν καὶ ταῦτα. γέγρα-
πται δὲ ἐπ' αὐτοῖς ἐλεγεία, οὐδέν τι δεξιώτερα ἐς
ποίησιν, ἢ τὰ ἔχοντα τὴν ζημίαν τὴν Εὐπώλου.
γινώμει δὲ εἰσι τῶν ἐπιγράμμάτων, πρῶτον μὲν ἀνυ-
ταδῆναι ἀγάλματα μαντεία τοῦ θεοῦ τιμήσαντος τὰ
ἐς τοὺς πεντάθλους δόξαντα Ἥλείοις. τὸ δὲ ἐπὶ τῷ
δευτέρῳ, καὶ ὡσαύτως ἐπὶ τῷ τρίτῳ, Ἥλείους ἐπαι-
νοῦντά ἐστιν ἐπὶ τῶν πεντάθλων τῇ ζημίᾳ. τὸ τέ-
ταρτον δὲ ἐθέλει λέγειν τὸν Ὀλυμπιάσιν ἀγῶνα ἀρε-
τῆς εἶναι, καὶ οὐ χρημάτων. τὰ δὲ ἐπιγράμματα ἐπὶ
τῷ πέμπτῳ τε καὶ ἑκτῷ, τὸ μὲν αὐτῶν δηλοῖ, καθ'
ἥντινα αἰτίαν ἀντιέθη τὰ ἀγάλματα, τὸ δὲ ἀναμι-
μήσκει τοῦ χρημοῦ τοῦ Ἀθηναίοις ἐλθόντος ἐκ Δελ-
φῶν. 4. Τῶν δὲ κατελεγμένων τὰ ἐφεξῆς ἀγάλματα
δύο μὲν ἐστὶν ἀριθμὸν, ἀντιέθη δὲ ἐπιτεθείσης πα-
λαισταῖς ἀνδράσι ζημίας· οὔτινες δὲ ἐκαλοῦντο, ἐμ-
περ ἢ τοὺς Ἥλείων λείληθεν ἐξηγητάς. ἐπιγράμματα
μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦτοις τοῖς ἀγάλμασιν ἔστι. λέ-
γεται δὲ τὸ μὲν πρῶτον αὐτῶν, ὡς τῷ Ὀλυμπίᾳ Διὶ
Ῥάδιοι χρήματα ὑπὲρ ἀνδρὸς ἰδμείας ἐκτίσασιν πα-
λαιστοῦ· τὸ δὲ ἑτέρον, ὡς ἀνδρῶν ἐπὶ δώροις παλαι-
στῶν, ἀπὸ τῶν ἐπιβληθέντων χρημάτων αὐτοῖς.

γένοιτο τό ἄγαν. 5. Τὰ δὲ ἐπίλοιπα ἐς τοὺς ὀ-
 φθητάς τούτους οἱ ἐξηγηταὶ λέγουσιν οἱ Ἑλλήων, ὅ-
 τ' οὐδὲν μὲν ἐπὶ ταῖς ἑβδομηκοντα καὶ ἑκατὸν ὀλυμπιά-
 δι εἶναι, λαβεῖν δὲ Εὐδῆλον παρὰ Φιλοστράτου
 γράμματι· τοῦτον δὲ εἶναι τὸν Φιλόστρατον Ῥόδιον.
 τοῦτον τῷ λόγῳ διώφορα ὄντα εὗρισκον τὰ Ἑλλήων
 ἐς ταῖς Ὀλυμπιακάς γράμματα. ἔστι γὰρ δὴ ἐν
 τοῖς γράμμασι τούτοις, Στρατῶνα Ἀλεξανδρεῖα ὀλυμ-
 πιάδι ὀγδὼν μετὰ τὴν ἑβδομηκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐπὶ
 ἡμέρας ἀνελέσθαι τῆς αὐτῆς παγκρατίου καὶ πάλης
 ἑκέρη. Ἀλεξανδρεῖας δὲ τῆς ἐπὶ τῷ Κανωβικῷ τῷ
 Νεῖλον στόματι, Ἀλέξανδρος μὲν οἰκιστὴς ἐγένετο
 τῷ Φιλίππῳ. λέγεται δὲ καὶ πρότερον εἶναι πόλισμα
 Αἰγυπτίων ἐνταῦθα οὐ μέγα εἶναι Ῥακῶτιν. Στρα-
 τῶνος δὲ τοῦτον τρεῖς μὲν ἡλικία πρότερον, τοσοῦ-
 τοι δὲ ἄλλοι μετ' αὐτὸν εἰσι δῆλοι τὸν κότινον παγ-
 κρατίου τε ἄθλα εἰληφότες καὶ πάλης, καὶ πρῶτος
 μὲν ἐξ αὐτῆς Ἠλιδος, Ἑλλήνων δὲ τῶν πέραν Αἰῶνι,
 Ῥόδιος δὲ Ἀρβιτομένης, καὶ Μαγνητῶν τῶν ἐπὶ Αἰ-
 θαίῳ Πρωτοφάνης. Οἱ δὲ ὕστερον τοῦ Στρατῶνος,
 Πλαγίων τε πόλεως ἐκείνῃ τῆς αὐτῆς, καὶ Στρατονι-
 κεύς Ἀριστέας (τὰ δὲ παλαιότερα ἢ τε χώρα καὶ ἡ
 πόλις ἐκαλεῖτο Χρυσάορις), ἑβδομος δὲ Νικόστρατος
 ἐκ τῶν ἐπὶ Θαλάσση Κιλίκων, οὐδὲν τοῖς Κίλιξιν
 αὐτοῦ μετὸν, εἰ μὴ ὅσα τῷ λόγῳ. τοῦτον τὸν Νικό-
 στρατον γῆπιον παῖδα εἶναι ἐκ Πρυμνησοῦ λησται
 τῆς Φρυγῶν ἤρπασαν, οἰκίας ὄντα οὐκ ἀφανοῦς·
 κομισθέντα δὲ αὐτὸν ἐς Αἰγύπτου, ὠνήσατο ὅστις δὴ.
 χρόνῳ δὲ ὕστερον τῷ ἀνδρὶ τούτῳ ὄνειρον γίνεται·

λεοντος δὲ ἴδοξεν ὑπὸ τοῦ σκίμποδι κατακτεῖσθαι σκίμνον, ἐφ' ᾧ ἐκάθευden ὁ Νικόστρατος. Νικουστράτω μὲν δὴ, ὡς ἠυξήθη, καὶ ἄλλαι νῆκαι Ὀλυμπιάσιν ἐγένοντο παγκρατίου, καὶ πάλης. χρήμασι δὲ ὑπὸ Ἡλείων ἑτεροὶ τε ὕστερον, καὶ Ἀλεξανδρεὺς ἐξημιώθη πύκτης Ὀλυμπιάδι ἐπὶ ταῖς διακοσίαις ὀγδὼν τε καὶ δεκάτῃ. ὄνομα μὲν τοῦ ζημιωθέντι Ἀπολλώνιος, ἐπὶ κλησιν δὲ ἦν Ῥάντις· καὶ πῶς καὶ ἐπιχώριον τὸ ἐς τὰς ἐπικλήσεις τοῖς Ἀλεξανδρεῦσιν ἐστίν. οὗτος δ' ἀνήρ' αἰδικεῖν ὑπὸ Ἡλείων καταγνώσθη πρώτος Αἰγυπτίων· καταγνώσθη δὲ οὐ δοῦναι χρήματα ἢ λαβεῖν αὐτός, ἀλλὰ τοιόνδε ἄλλο ἐς τὸν ἀγῶνα ἐξυβρίσαι. ἀφίκετο οὐκ ἐς τὸν εἰρημένον καιρὸν· καὶ αὐτὸν ὑπὸ Ἡλείων πιηομένων τῷ νόμῳ κλείπεται τοῦ ἀγῶνος εἰργεσθαι. τὴν γὰρ οἱ πρόσκειται, ὡς ἐν ταῖς Κυκλάδι νήσοις ὑπὸ ἀνέμων κατείχεται ἐναντίων, Ἡρακλείδης γένος καὶ αὐτὸς Ἀλεξανδρεὺς ἤλεγχεν ἀπάτην οὕσαν· ὕστερῃσαι γὰρ χρήματα ἐκ τῶν ἀγώνων αὐτὸν ἐκλέγοντα τῶν ἐν Ἰωνίᾳ. οὗτοι δὲ τὸν τε Ἀπολλώνιον, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος ἦκεν οὐ κατὰ προθεσμίαν τῶν πυκνῶν, τούτους μὲν οἱ Ἡεῖοι τοῦ ἀγῶνος ἀπελαύνουσι. τῷ Ἡρακλείδῃ δὲ τὸν στέφανον παριῦσιν ἄκοντί. ἐνταῦθα δ' Ἀπολλώνιος κατεσκευάσατό τε τοῖς ἱμάσιν ὡς ἐς μάχην, καὶ ἐσδραμὼν ἐπὶ τὸν Ἡρακλείδην, ἦπτετο ἐπικειμένον τε ἦδη τὸν κότινον καὶ καταπεφρυγόςτος ἐς τοὺς Ἑλλανοδικας. τούτῳ μὲν δὴ ἱμέλλε τὸ κοῦφον τοῦ νοῦ βλάβος μέγα ἔασσθαι. 6. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα δύο τέχνης τῆς ἐφ' ἡμῶν τὰ ἀγάλματα. ἓντι γὰρ ἐπὶ ταῖς εἰκοσι καὶ διακοσίαις Ὀλυμπιάσι

τῶν ἀνδρῶν ὑπὲρ αὐτῆς μαχομένους τῆς νίκης
 εὐφρασαι, συνθεμένους ὑπὲρ λήμματος. ἀντὶ τοῦ-
 τῶν μὲν ἐγένετο ζημία· ποιηθέντων δὲ ἀγαλμάτων
 Αἰῶς, τὸ μὲν ἐς ἀριστερὰ τῆς ἐς τὸ στάδιον ἐσῶδοι,
 τὸ δὲ ἕτερον αὐτῶν ἔσθηκεν ἐν δεξιᾷ. τοῖς δὲ πύκταις
 τοῦτοις Αἰῶς τε ὄνομα ἦν, καὶ τῷ τὰ χρήματα δότι
 αὐτῷ Ἰσραπύμμων· ὁμοῦ δὲ ἦσαν τοῦ αὐτοῦ νομοῦ
 τῶν ἐν Αἰγύπτῳ, καλουμένου δὲ Ἀρσιπόϊτον. 7. Θαῖ-
 μα μὲν δὴ καὶ ἄλλους ἐν οὐδενὸς λόγῳ τὸν θεὸν θέ-
 σθαι τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ, καὶ δεῖσασθαι τινα ἢ δοῦναι
 δῶμα ἐπὶ τῷ ἄγῳι· μείζονος δὲ ἐστὶ θαύματος, εἴ γε
 καὶ αὐτῶν ἐτόλμησεν ἤδη τις Ἡλείων. λέγεται δὲ
 ὡς Λαμόνικος τολμήσειεν Ἡλείοις δευτέρῃ πρὸς ταῖς
 ἑκατὸν καὶ ἐνενήκοντα ὀλυμπιάδι· συνιστηκέναι μὲν
 γὰρ παλαιότητας ἐπὶ τῷ σιγῶνι, τὸν τε τοῦ Λαμο-
 νίκου παῖδα Πολύκτορα, καὶ Σώσανδρον γένου
 Σμυρναῖον, ὁμώνυμον τῷ πατρί· Λαμόνικον δὲ,
 ὅτε περισσῶς ἐπιθυμοῦντα γενέσθαι τῷ παιδί τὴν
 νίκην, δοῦναι τοῦ Σωσιάνδρου τῷ παιδί χρήματα.
 ὁ δὲ ἐγγόνει τὰ πραχθέντα ἔκπυστα, ἐπιβάλλουσι
 οἱ Ἑλλανοδίκαί ζημίαν· ἐπιβάλλουσι δὲ οὐ τοῖς παι-
 σίν, ἀλλὲ ἐς τοὺς πατέρας ἔτρεψαν τὴν ὀργήν· οὗτοι
 γὰρ δὴ καὶ ἠδέκουν. ἀπὸ ταύτης τῆς ζημίας ἀγάλ-
 ματα ἐποιήθη· καὶ τὸ μὲν ἐν τῷ Ἡλείων ἀνάκειται
 γυμνασίῳ, τὸ δὲ τῆς Ἀλτιως πρὸ τῆς Ποικίλης στοᾶς
 καλουμένης, ὅτι ἦσαν ἐπὶ τῶν τοίχων γραφαὶ τὸ ἀρ-
 χαῖον. Εἰσὶ δ' οὗ τὴν στοᾶν ταύτην καὶ Ἰπχοῦς ὀνο-
 μάζουσι. βοήσαντι δὲ ἀνδρὶ ἐπὶ τῆς ἡχοῦς
 ἢ φωνῇ ἐπὶ ταύτῃ, καὶ ἐπὶ πλεον ἐστὶ ἀποδίδεται.

Παγκρατιαστήν δὲ φασιν Ἀλεξανδρέα, ὄνομα δὲ εἶ-
καὶ οἱ Σαραπίωνα, τοῦτον ἐν Ὀλυμπιάδι τῇ πρώτῃ
μετὰ τὰς διακοσίας εἰς τοσοῦτο δεῖναι τοὺς ἀνταγω-
νιστὰς, ὥστε ἡμέρα μὴ πρότερον ἢ ἐκκληθῆσθαι
τὸ παγκράτιον ἐμελλεν, ἀποδράντα οἶχεσθαι. τοῦτον
ζημιωθέντα ἐπὶ δειλίᾳ μόνον τῶν τε ἄλλων ἀνθρώ-
πων καὶ αὐτῶν μνημονεύουσιν Αἰγυπτίων. ταῦτα
μὲν τὰ κατελεγμένα ἐπὶ αἰτίαις ταῖςδε ποιηθέντα
εὐρισκόν.

CAPVT XXII.

*De aliis Iovis signis Olympiae positis — signis in
basi quadam lapidea — Abantide regione — signo
Iovis a Metapontinis erecto — signo Iovis a Philia-
siis et alio a quibusdam Leontinis posito.*

Ἔστι δὲ καὶ ἀγάλματα Διὸς δημοσίᾳς τε καὶ ὑπὸ ἀν-
δρῶν ἀνατεθέντα ἰδιωτῶν. ἔστι δὲ βωμὸς ἐν τῇ Ἀλτεῖ
τῆς εὐόδου πλησίον τῆς ἀγοῦσης ἐς τὸ στάδιον. ἐπὶ
τοῦτου θεῶν μὲν ἄνδρῶν θύουσιν Ἰφείοι, σάλπιγκταις
δὲ ἐφεστηκόσιν αὐτοῖ καὶ τοῖς κήρυξιν ἀγωνίζεσθαι
καθέστηκε. παρὰ τοῦτον τὸν βωμὸν βᾶθρον τε πε-
ποιήται χαλκοῦν, καὶ ἄγυσμα ἐπ' αὐτῇ Διὶ, μέγ-
θος μὲν ὅσον ἑξ πήχους, κεραυνὸν δὲ ἐν ἑκατέρᾳ τῇ
χειρὶ ἔχει. ἀνέθεσαν δὲ αὐτὸ Κυναιθαῖς. ὁ δὲ πε-
ρικείμενός τε τὸν ὄρμον, καὶ ἡλικίαν παῖς ἔτι, ἀνά-
θημα ἀνδρός ἐστι Φλιασίου Κλεόδα. 2. Παρὰ δὲ
τὸ Ἰπποδάμιον καλούμενον, λίθου τε βᾶθρον ἐστὶ
κύκλος ἡμισυς, καὶ ἀγάλματα ἐπ' αὐτῷ Ζεὺς, καὶ
Θέτις τε καὶ Ἥμερα τὸν Δία ὑπὲρ τῶν τέκνων ἵκε-
τένουςαι. ταῦτα ἐπὶ μέσῳ τῷ βᾶθρῳ. οἱ δὲ ἡδη

αἷμα ἀντιτεταγμένων ὃ τε Ἀχιλλεύς παρέχεται καὶ ὁ Πάριος ἐπὶ ἐκατέρῳ τοῦ βάρους τῷ πέραςι ἐκατέρως. ἀνδραστήκασι δὲ καὶ ἄλλος ἄλλῳ κατὰ τὰ αὐτῶν, ἀνὴρ διὰ βάρους ἀνδρὶ Ἕλληνι, Ὀδυσσεὺς μὲν Ἑλένῃ, οἱ οὗτοι μάλιστα ἐπὶ σοφίᾳ δόξαν ἐν ἐκατέρῳ τῷ στρατεύματι εἰλήφισαν. Μενελάῳ δὲ κατὰ τὸ ἔχθος τὸ ἐξαρχῆς Ἀλέξανδρος, Διομήδεϊ δὲ Αἰνείας, καὶ τῷ Τελαμῶνος Αἰάντι Ἀγέτορος. ταῦτά ἐστιν ἔργα μὲν Δυκίου τοῦ Μύρωνος, Ἀπολλωνιάται δὲ ἀνέθηκαν οἱ ἐν τῷ Ἰονίῳ. καὶ δὴ καὶ ἐλεγείον γραμμασίην ἐστὶν ἀρχαῖον ὑπὸ Διὸς τοῖς ποσὶ.

Μνίσκωτ' Ἀπολλωνίης ἀνακείμεθα, τῶν ἐνὶ πόρτῳ Ἰονίῳ Φοῖβος ὦπι' ἀκροσεκόμης.

Οἱ γὰρ τέρματ' ἐλόντες Ἀβαντίδος, ἐνθάδε ταῦτα ἔστασαν σὺν τοῖς ἐκ Θρόνιου δεκάτιν.

3. Ἡ δὲ Ἀβαντὶς κυλονμένη γῶρα, καὶ πόλισμα ἐν αὐτῇ Θρόνιον, τῆς Θεσπρωτίδος ἦσαν Ἡπείρου κατὰ τὴν ὕψη τὰ Κεραιῶνα. σκεδασθεισῶν γὰρ Ἑλλήσιν, ὡς ἐκομίζοντο ἐξ Ἰλίου, τῶν νεῶν, Ἀοκροί τε ἐκ Θρόνιου τῆς ἐπὶ Βοαργείῳ ποταμῷ καὶ Ἀβαντες ἀπὸ Εὐβοίας, ναυσὶν ὀκτὼ συναμφοτέροι πρὸς τὰ ὕψη κατηγέχθησαν τὰ Κεραιῶνα. οἰκήσαντες δὲ ἐνταῦθα, καὶ πόλιν οἰκίσαντες Θρόνιον, καὶ τῆς γῆς ἐφ' ὅσον ἐνέμοντο, Ἀβαντίδος ὄνομα ἀπὸ κοινοῦ λόγον θέμενοι, ἐκπίπτουσιν ὕστερον ὑπὸ Ἀπολλωνιατῶν δμοῶν κρατηθέντες πόλεμῳ. ἀποικισθῆναι δὲ ἐκ Κορκυράς τὴν Ἀπαλλωνίαν, οἱ δὲ Κορινθίοις αὐτοῖς μετεῖναι λαφύρων. 4. Προελθόντι δὲ ὀλίγον, Ζεὺς ἐστι πρὸς ἀνίσχοντα τειραμμένος τὸν ἥλιον, αὐτὸν ἔχων ὄρεσιν

καὶ τῇ ἐιέρᾳ τῶν χειρῶν κεραυνόν· ἐπὶ κεῖται δὲ αὐτῷ καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ στέφανος ἄνθη τὰ ἡριὰ. Μεταποντίνων δὲ ἐστὶν ἀναθήματα, Αἰγινήτου δὲ ἔργον Ἀριστόνου. τοῦ δὲ Ἀριστόνου τοῦτου διδάσκαλον, ἣ καὶ ὄντινα χρόνον ἐγένετο, οὐκ ἴσμεν. Ἀνέθεσαν δὲ καὶ Φλιάσιοι Δία, καὶ θυγατέρας τὰς Ἀσωποῦ, καὶ αὐτὸν Ἀσωπὸν. διακεκόσμηται δὲ οὕτω σφίσι τὰ ἁγάλματα. Νημέα μὲν τῶν ἀδελφῶν πρώτη, μετὰ δὲ αὐτὴν Ζεὺς ἐστὶ λαμβανόμενος Αἰγίνης· παρὰ δὲ τὴν Αἰγίαν ἵσθηκεν Ἀρπιννα. ταύτῃ τῷ Ἡλείων καὶ Φλιασίων λόγῳ συνεγένετο Ἀρης, καὶ Οἰνομάῳ δὲ μήτηρ τῷ περὶ τὴν Πισαίαν βυσιλεύσαντί ἐστιν Ἀρπιννα. μετὰ δὲ αὐτὴν Κορκύρα τε, καὶ ἐπ' αὐτῇ Θήβη· τελευταῖος δὲ ὁ Ἀσωπός· λέγεται δὲ ἐς μὲν Κορκύραν, ὡς μιχθεῖν Ποσειδῶν αὐτῇ. τοιαῦτα δὲ ἕτερα ἦσε Πίνδαρος ἐς Θήβην τε καὶ ἐς Δία. Ἰδίᾳ δὲ ἄνδρες Λεοντῖνοι καὶ οὐκ ἂν τοῦ κοινοῦ Δία ἀνέστησαν. μέγεθος μὲν τοῦ ἁγάλματος πήχεις εἰσὶν ἑπτὰ, ἐν δὲ ταῖς χερσὶν αἰτός τε ἐστὶν αὐτῷ, καὶ τὸ βέλος τοῦ Διός· κατὰ αὐτοὺς τοὺς ποιητῶν λόγους. ἀνέθεσαν δὲ Ἰσπαγόρας τε καὶ Φρύνων, καὶ Αἰνεσίδημος. ἄλλον δὲ τινα Αἰνεσίδημον δοκῶ, καὶ οὐ τὸν τυραννήσαντα εἶναι Λεοντῖνον.

CAPUT XXIII.

De Iovis signo a Graecis posito, qui ad Plataeas pugnarunt, cum civitatum nominibus inscriptis — ex his illae recensentur, quae Pausaniae tempore delatae erant — de aenea columna, in qua fœdus Atheniensis, cum Lacedaemon, in XXX. annos inci-

*sum — signo Iovis a Megarensibus — ab Hyp-
blaeis — a Clitorii Olympiae posito.*

Παραξιώντι δὲ παρὰ τὴν ἐς τὸ βουλευτήριον ἑσοδον,
Ζεὺς τε ἕστηκεν ἐπίγραμμα ἔχων οὐδέν, καὶ αὐθις ὡς
πρὸς ἄρκτον ἐπιστρέφοντα, ἀγαλμὰ ἐστὶ Διὸς. τοῦτο
τέτραπται μὲν πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον, ἀνέδυσαν δὲ
Ἑλλήνων ὅσοι Πλαταιῶσιν ἐμαχέσαντο ἐναντία Μαρ-
δονίου τε καὶ Μήδων. εἰσὶ δὲ καὶ ἐγγεγραμμένοι κα-
τὰ τοῦ βύθρου τὰ δεξιὰ αἱ μετασχόουσαι πόλεις τοῦ
ἔργου· Λακεδαιμόνιοι μὲν πρῶτοι, μετὰ δὲ αὐτοὺς
Ἀθηναῖοι, τρίτοι δὲ γεγραμμένοι καὶ τέταρτοι Κο-
ρίνθιοι τε καὶ Σικυώνιοι, πέμπτοι δὲ Αἰγινῆται, με-
τὰ δὲ Αἰγινῆτας, Μεγαρεῖς καὶ Ἐπιδαύριοι, Ἀρκά-
δων δὲ Τεγεάται τε καὶ Ὀρχομένιοι· ἐπὶ δὲ αὐτοῖς,
ὅσοι Φλιοῦντα, καὶ Τροιζῆνα, καὶ Ἐρμιόνα οἰκοῦ-
σιν· ἐκ δὲ χώρας τῆς Ἀργείας Τιρόνθιοι· Πλαταιῆς
δὲ μόνοι Βοιωτῶν, καὶ Ἀργείων οἱ Μυκήνας ἔχον-
τες· νηαιῶται δὲ Νῆοι καὶ Μιλήσιοι, Ἀμφρακιῶται
δὲ ἔξ' Ἠπείρου τῆς Θεσπρωτίδας, Τήριοι τε καὶ Ἀε-
πορεύται· Ἀεπορεύται μὲν τῶν ἐκ τῆς Τριφυλίας μό-
νοι· ἐκ δὲ Αἰγίου καὶ τῶν Κυκλάδων, οὐ Τήριοι μό-
νοι, ἀλλὰ καὶ Νάξιοι καὶ Κύνθιοι· ἀπὸ δὲ Εὐβοίας
Στυρεῖς· μετὰ δὲ τούτους, Ἡλείοι, καὶ Πατιδεάται,
καὶ Ἀνακτόριοι· τελευταῖοι δὲ Χαλκιδεῖς οἱ ἐπὶ τῷ
Εὐρώπῳ. 2. Τούτων τῶν πόλεων τοσαύτῃ ἦσαν ἐφ'
ἡμῶν ἔρημοι· Μυκηναῖοι μὲν καὶ Τιρόνθιοι μετὰ
τὰ Μηδικὰ ὕστερον ἐγένοντο ὑπὸ Ἀργείων ἀνάστα-
τοι. Ἀμφρακιῶτας δὲ καὶ Ἀνακτορίους ἀποίκους Κο-
ρινθίων ὄντας, ἐρηγάρηται ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἔ-

Νικοποδῶς συνοικισμὸν πρὸς τῷ Ἀκτίῳ. Ποτιδεά-
 τας δὲ δις μὲν ἐπέλαβεν ἀναστάτους ἐκ τῆς σφετέρας
 ὑπὸ Φιλίππου τε γενέσθαι τοῦ Ἀμύντου, καὶ πρῶτε-
 ρον ἔτι ὑπὸ Ἀθηναίων· χρόνῳ δὲ ὕστερον Κάσσαν-
 δρος κατήγαγε μὲν Ποτιδεάτης ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ, ὄνομα
 δὲ οὐ τὸ ἀρχαῖον τῇ πόλει, Κασσιάνδρεια δὲ ἐγένετο
 ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν Ὀλυμπίᾳ τὸ ἀνα-
 τεθὲν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἐποίησεν Ἀναξαγόρας Αἰ-
 γινήτης. ταῦτον οἱ συγγράψαντες τὰ ἐς Πλαταιᾶς,
 παρίασιν ἐν ταῖς λόγοις. 3. Ἔστι δὲ πρὸ τοῦ Διὸς
 τοῦτου ἀτήλη χαλκῇ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀθηναίων,
 συνθήκας ἔχουσα εἰρήνης ἐς τριᾶκονταετίων ἀριθμὸν.
 ταύτας ἐποίησαντο Ἀθηναῖοι παραστησάμενοι τὸ δεύ-
 τερον Εὐβοίαν, ἔτι τρίτῃ τῆς Ὀλυμπιάδος, ἣν Κρί-
 σων Ἰμραῖος ἐνέκα στάδιον. ἔτι δὲ ἐν ταῖς συνθή-
 κας καὶ τὸδε εἰρημένον· εἰρήνης μὲν τῆς Ἀθηναίων
 καὶ Λακεδαιμονίων τῇ Ἀργείῳ μὴ μετῆναι πόλει,
 ἰδίᾳ δὲ Ἀθηναίους καὶ Ἀργεῖους, ἣν ἐθέλωσιν, ἐπι-
 τηδεύειν ἔχειν πρὸς ἁλλήλους. αὐταὶ μὲν λέγουσι τοιαῦ-
 τα αἱ συνθήκαι. 4. Διὸς δὲ ἄλλο ἄγαλμα παρὰ τὸ
 ἄρμα ἀνίσκείται τὸ Κλοσθένους· τοῦτον μὲν δὴ ἡμῖν
 καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα ἔσται μνήμη. τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ
 Διὸς, Μεγαρέων μὲν ἐστὶν ἀνάθημα· ἀδελφοὶ δὲ αὐ-
 τὸ Θύλακός τε καὶ Ὀναϊδός, καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν
 εἰργάσαντο. ἡλικίαν δὲ αὐτῶν, ἥ πατρίδα, ἥ παρ'
 ᾧτινι ἐδιδάχθησαν, οὐκ ἔχω δηλῶσαι. 5. Πρὸς δὲ
 τῷ ὄνοματι τῷ Γέλωνος Ζεὺς ἔστηκεν ἀρχαῖος, ἔχων
 σκῆπτρον· Ἐβλαίων δὲ φασιν εἶναι ἀνάθημα. αἱ δὲ
 ἦσαν ἐν Σικελίᾳ πόλεις αἱ Ἐβλαι Γερεῖατις ἐπέκλησιν·

τὴν δὲ ὥσπερ γὰρ καὶ ἐκάλουν μείζονα. ἔχουσι δὲ καὶ κατ' ἐμὲ εἰ τὰ ὀνόματα. ἐν τῇ Καταναίᾳ δὲ ἡ μὲν ἔρημος ἐς ἅπαν, ἡ δὲ κόμη τε Καταναίων ἢ Γεραιῆς, καὶ ἱερὸν σφισιν Ἑβλαίας ἐστὶ θεοῦ, παρὰ Σικελιωτῶν ἔχον τιμὰς. παρὰ τούτων δὲ κομισθῆναι τὸ ἄγαλμα ἐς Ὀλυμπίαν ἡγοῦμαι. τεράτων γὰρ σφῶς καὶ ἐν νηπίων Φίλιστος ὁ Ἀρχομενίδου φησὶν ἐξηγητὴς εἶναι, καὶ μάλιστα εὐσεβείᾳ τῶν ἐν Σικελίᾳ βαρβάρων προσκείμεναι. 6. Πλησίον δὲ τοῦ Ἑβλαίων ἀναθήματος βῆθρον τε πεποιήται χαλκοῦν, καὶ ἐπ' αὐτοῦ Ζεὺς· τοῦτον ὁκτώ μάλιστα εἶναι ποδῶν καὶ δέκα εἰκάζομεν. νῆπινες δὲ αὐτὸν ἔδωσαν τῷ θεῷ, καὶ ὧν τιῶν ἐστὶν ἔργον, ἐλεγείον γεγραμμένον σημαίνει·

Κλειτόριοι τόδ' ἄγαλμα θεῷ δεκάτην ἀνέσθηκαν,

Πολλῶν ἐκ πόλεων χερσὶ βιασσάμενοι.

Καὶ μετρεῖτ' ἀρίστον ἡ δὲ τελετὴς αὐτοκασίγνητοι. ἀλλὰ Λύκωνας μὲν τοῦτους οὐκ ἐς ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν ἐπιφανεῖς νομίζω γενέσθαι· εἶχον γὰρ ἄν τι καὶ ἡλεῖοι περὶ αὐτῶν λέγειν, καὶ πλεονα εἰσι Λακεδαιμόνιοι πολιτῶν γε ὄντων.

C A P V T XXIV.

Multa alia Iovis signa a populis et singulis hominibus in Atti posita recensentur — de signo Iovis Hercii in curia posito, ad quod athletae iurare solent — signo Alexandri Magni Iovis habitu.

Παρὰ δὲ τὸν Λαοίτα Λιὸς καὶ Ποσειδῶνος Λαοίτα, παρὰ τοῦτον τὸν βωμὸν, Ζεὺς ἐπὶ χαλκοῦ βῆθρου· ὄδωσαν μὲν τοῦ Κορινθίων δῆμον, Μοῦσου δὲ ἐστὶ ποίημα, ὅστις δὴ οὗτός ἐστι Μοῦσος. Ἀπὸ δὲ τοῦ βου-

λευτηρίου πρὸς τὸν ναὸν ἐρχομένη τὸν μέγαν, ἔστιν ὄγαλμα ἐν ἀριστερᾷ Διὸς· ἐστεφανωμένον δὲ οἷα δὴ ἄνθρωποι, καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ αὐτοῦ κεραυνὸς πεποιηται. τοῦτο δὲ ἐστὶν Ἀσκάρου τέχνη Θηβαίου, διδασχθέντος παρὰ τῷ Σικυωνίῳ, καὶ Θεουσιλῶν φασὶν εἶναι, ὅτε Φωκεῦσιν εἰς πόλεμον οὗτοι κατέστησαν· καὶ ἔστιν ἀπὸ Φωκέων αὐτοῖς τὸ ἀνάθημα. οὐκ ἂν οὖν ὁ ἱερός καλούμενος εἴη πόλεμος, ὃν δὲ τρόπον ἔτι ἐπολέμησαν πρὶν ἢ Μήδους καὶ βασιλεία ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα διαβῆναι. Τούτου δὲ οὐ πόρρῳ Ζεὺς ἐστὶν, ὅν τινα ἀναθεῖναι Ψωφιδίους ἐπὶ πόλεμον κατορθώματι, τὸ ἔπος τὸ ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένον δηλοῖ. Τοῦ ναοῦ δὲ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ μέγαλον, Ζεὺς πρὸς ἀνατολὰς ἡλίου. μέγεθος μὲν δώδεκα ποδῶν, ἀνάθημα δὲ λέγουσιν εἶναι Λακεδαιμονίων, ἥνικα ἀποσιτῆσι Μεσσηνίοις δεύτερα ἔτι ἐς πόλεμον κατέστησαν. ἔπιτι δὲ καὶ ἐλεγείον ἐπ' αὐτῷ·

Δεῖξο ἄναξ Κρονίδα Ζεῦ Ὀλύμπιε κελὸν ὄγαλμα
Γλάφῃ θυμῷ τοῖς Λακεδαιμονίοις.

Ῥωμαίων δὲ οὗτε ἄνδρα ἰδιώτην, οὗτε ὁπόσοι τῆς βουλῆς, οὐδένα Μομμίου πρότερον ἀνάθημα ἴαμεν ἐς ἱερὸν ἀναθέντα Ἑλληνικόν. Μόμμος δὲ ἀπὸ λαφύρων ἀνέθηκε τῶν ἐξ Ἀχαΐας Δία ἐς Ὀλυμπίαν χαλκοῦν. οὗτος ἔστηκεν ἐν ἀριστερᾷ τοῦ Λακεδαιμονίων ἀναθήματος, παρὰ τὸν πρῶτον ταύτη τοῦ ναοῦ κίονα. Ὁ δὲ ἐν τῇ Ἀλκίᾳ μέγιστον τῶν χαλκῶν ἐστὶν ἀγαλμάτων τοῦ Διὸς, ἀντιέθη μὲν ὑπὸ αὐτῶν Ἡλίων ἀπὸ τοῦ πρὸς Ἀρκάδας πόλεμον· μέγεθος δὲ ἐπτά καὶ εἰκοσι ποδῶν ἐστί. Παρὰ δὲ τῷ Πελοπίῳ, κίων

τε οὐχ ὑψηλός, καὶ ἄγαλμα Διὸς ἐστὶν ἐπ' αὐτῷ μι-
κρόν, τὴν ἐτέραν τῶν χειρῶν προτεῖνον. Τούτου δὲ
ὑπάρτικρόν, ἀλλὰ ἐστὶν ἀναθήματα ἐπὶ στοίχον· ὥς
δὲ αὐτῶς Διὸς καὶ Γανυμήδους ἄγαλματα. ἐστὶ δὲ
Ὅμηροι πεποιημένα, ὧς ἡρπασθεῖη τε ὑπὸ θεῶν Γα-
νυμήδης οἶνοχαεὶν Διὶ, καὶ ὥς Τρωῖ δῶρα ἵπποι δο-
θεῖεν ἀντ' αὐτοῦ. τοῦτο ἀνέθηκε μὲν Γνωθίς Θεσ-
σαλός, ἐποίησε δὲ καὶ Ἀριστοκλῆς μαθητὴς τε καὶ
νιὸς Κλεοίτα. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος Ζεὺς οὐκ ἔχων πω-
γένεια· κεῖται δὲ ἐν τοῖς ἀναθήμασι τοῖς Σμικύθου.
τὰ δὲ ἐς Σμικύθον, γένος τε ὁποῖον ἦν αὐτῷ, καὶ ἀνθ'
οὔτου τὰ ἀναθήματα ἐς Ὀλυμπίαν τὰ πολλὰ ἀνέθη-
κεν, ὃ ἐφείη μοι λόγος δηλώσει. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἄγαλ-
ματος τοῦ εἰρημένου προελθόντι ὀλίγον καὶ εὐδαῖαν,
ἄγαλμά ἐστι Διὸς οὐκ ἔχον γένεια οὐδὲ κῆτόν, Ἐλαῖ-
των δὲ ἀνάθημα, οἱ καταβάντες ἐκ Καῖκου πεδίου
ἐς Θάλασσαν, πρῶτοι τῇ Αἰολίδι οἰκοῦσι. Τούτου
δὲ αὐθις ἄλλο ἄγαλμα ἔχεται Διὸς· τὸ δὲ ἐπίγραμμα
τὸ ἐπ' αὐτῷ, τοὺς ἐν Κνιδῷ Χερῶσσησίους ὑπὸ
ἀνδρῶν ἀναθεῖναι πολεμίῳν φηαί. ἀνέθεσαν δὲ ἑκα-
τέρωθεν παρὰ τὸν Αἰὼ Πέλοπά τε καὶ τὸν Ἀλφειὸν
ποταμόν. Κνιδίῳ δὲ τῆς πόλεως τὸ μὲν πολὺ ἐν τῇ
ἡπείρῳ πεπόλισται τῇ Κερικῇ, ἔνθα καὶ τὰ λόγου
μάλιστα ἄξια αὐτοῖς ἐστίν. ἡ δὲ καλουμένη Χερῶσ-
σησος, ἔστιν ἐπὶ τῇ ἡπείρῳ νῆσος, γεφύρῃ διαβατός.
ἐξ αὐτῆς καὶ τὰ ἀναθήματα ἀνέθεσαν ἐν Ὀλυμπίᾳ
τῷ Διὶ, ἐνταῦθα οἰκοῦντες· ὥς οἱ τῆς Ἐφρεσίῳν πό-
λεως, ἔχοντες τὸν ὀνομαζόμενον Κόρησαν ἀνάθημα δι'
αὐτίαν ἀναθεῖναι τοῦ Ἐφρεσίῳν κοινοῦ. Ἔστι δὲ καὶ

πρὸς τῷ τείχει τῆς Ἀλκίως Ζεὺς ἐπὶ ἡλίου τετραμμέ-
 νος δυσμᾶς, ἐπίγραμμα οὐδὲν παρεχόμενος. ἐλέγτο
 δὲ καὶ οὗτος Μορμῖον τε καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀχαιῶν εἶναι
 πολέμου. 2. Ὁ δὲ ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, πάντων ὀπίσκει
 ἀγάλματα Διὸς μάλιστα ἐς ἑκπληξιν ἀδίκων ἀνδρῶν
 πεποιήται. ἐπὶ κλήσις μὲν Ὀρκιὸς ἐστὶν αὐτοῦ, ἔχει
 δὲ ἐν ἑκατέρῃ κεραυνὸν χειρὶ. παρὰ τοῦτω καθέστηκε
 καὶ τοῖς ἀθληταῖς, καὶ πατράσιν αὐτῶν καὶ ἀδελφοῖς.
 ἔτι δὲ γυμνασταῖς ἐπὶ κάπρου κατόμνυσθαι τομίον,
 μηδὲν ἐς τὸν Ὀλυμπίων ἀγῶνα ἔσσεσθαι παρ' αὐτῶν
 κακούργημα. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ ἀθληταὶ καὶ τόδε ἔτι
 προσκατόμνυνται, δέκα ἐφεξῆς μηνῶν ἀπηκριβῶσθαι
 σφισι τὰ πάντα ἐς ἄσκησιν. ὁμνύουσι δὲ καὶ ὅσοι
 τοὺς παῖδας ἢ τῶν ἱππῶν τῶν ἀγωνιζομένων τοὺς πώ-
 λους κρίνουσιν, ἐπὶ δικαίῳ καὶ ἄνευ δῶρων ποιεῖσθαι
 κρίσιν, καὶ τὰ ἐς τὸν δοκιμαζόμενον δὲ καὶ μὴ, φυ-
 λάξιν καὶ ταῦτα ἐν ἀπορήτῳ. τῷ κάπρῳ δὲ ὅ τι χρῆ-
 σθαι σφισι μετὰ τῶν ἀθλητῶν τὸν ὄρκον καθέστηκε-
 νεν, οὐκ ἐμνημόνευσα ἐπερέσθαι· ἐπεὶ τοῖς γε ἀφ-
 χαιωτέροισι ἐς τὰ ἱερεῖα ἦν καθεσθηκός, ἐφ' ᾧ τις ὄρ-
 κον ἐποίησται, μηδὲ ἐδώδιμον εἶναι ταῦτο ἔτι ἀν-
 θρώπων. δηλοῖ δὲ οὐχ ἥκιστα καὶ Ὅμηρος. τὸν γοῦν
 κάπρον καθ' οὔτου τῶν τομίων Ἀγαμέμνων ἐπώμοσεν,
 ἢ μὴν εἶναι τὴν Βρισηίδα ξαντοῦ τῆς ἐντῆς ἀπειρά-
 τον, τοῦτον τὸν κάπρον ἀφιέμενον ὑπὸ τοῦ κήρυκος
 ἐπαύλησεν ἐς θάλασσαν·

Ἡ, καὶ ἀπὸ σφαράγου κάπρου τάμε νηλεῖ χαλκῷ.
 Τὸν μὲν Ταλθύβιος πολίτης ἁλὸς ἐς μέγα λαῖτμα
 Ἐψ' ἐπιδιδήσας, βόσιν ἰχθύσιν.

αὐτῷ μὲν τὸ ἄρχαῖον τὰ τοιαῦτα ἐνόμιζον. ἔστι δὲ
παρὰ τῶν ποδῶν τοῦ Ὀρκίου πινάκιον χαλκοῦν. ἐπι-
γεγραπται δὲ ἐλεγεία ἐπ' αὐτοῦ, δαῖμα θείοντα τοῖς
ἐπιπορκῶσι παριστάναι. ταυῦτα ἐντὸς τῆς Ἀλτεως
γράφεται εἶναι Διὸς ἀντηριθμησάμεθα ἐς τὸ ἀκρι-
βεστάτον. 3. Τὸ ἀνέθημα γὰρ τὸ πρὸς τῷ μεγάλῳ
ναῶ ὑπὸ ἀνδρὸς Κορινθίου τεθῆν, Κορινθίων δὲ οὐ
τῶν ἄρχαίων, ἀλλ' οἱ παρὰ βασιλέως ἔχουσιν εἰλη-
φότες τὴν πόλιν, τοῦτο τὸ ἀνέθημα Ἀλέξανδρός ἐ-
στιν ὁ Φιλίππου, αὐτὸς εὐχρισμένος δῆθεν.

C A P V T XXV.

*Alia praeter Iovis signa recensentur, signa chori
puerorum a Messeniis naufragis Olympiae posita —
signa puerorum ab Agrigentinis in muro Altis posi-
ta — de populis, qui Siciliam incolant — binis Her-
culis signis — signis eorum, qui ad certamen cum
Hectore ineundum sorte ducti sunt — signo Her-
culis de cingulo cum Amazone certantis —
signo Herculis a Thasiis posito.*

Ὅπασα δὲ ἄλλοια καὶ οὐ μίμησίς ἐστι Διὸς, ἐπιμνη-
σόμεθα καὶ τούτων. εἰκόνας δὲ οὐ τιμῇ τῇ πρὸς τὸ
θεῖον, τῇ δὲ ἐς αὐτοὺς χάριτι ἀνατεθείσας τοῖς ἀν-
θρώποις, λόγῳ σφίς τῷ ἐς τοὺς ἀθλητὰς ἀναμίξο-
μεν. Μεσσηνίους τοὺς ἐπὶ τῷ πορθμῷ κατὰ ἔθος δὴ
αἱ ἄρχαῖον κατ' ἔτος πέμποντας ἐς Πήγιον χορὸν παί-
δων πέντε ἀριθμὸν καὶ τριάνκοντα, καὶ διδάσκαλόν
τε ὁμοῦ τῷ χορῷ, καὶ ἄνδρα ἀθλητὴν, ἐς ἑορτὴν τινα
τῶν Πηγίων ἐπικώριον, κατέλαβεν αὐτοὺς ποτε συμ-
πορὰ μηδὲνα ὅπισω τῶν ἀποσταλέντων σφίσιν ἀπο-
σωθῆναι· ἀλλὰ ἡ ναὺς ἡ ἄγουσα τοὺς παῖδας, ἡφα-

νισθῆναι σὺν αὐτοῖς κατὰ τοῦ βυθίου· ἔστι γὰρ δὴ ἡ
 κατὰ τοῦτον θάλασσαν τὸν πορθμὸν θαλάσσης χει-
 μεριωτάτη πάσις· οἱ τε γὰρ ἄνεμοι ταράσσουσιν αὐ-
 τήν ἄρπαστροῦσιν τὸ κῆμα ἐπέρχοντες ἐκ τοῦ Ἀδρίου,
 καὶ ἐξ ἑτέρου πελάγους, ὃ καλεῖται Τυρσηνόν. ἦν τε
 καὶ ἀνέμων ἀπὸ πνεύματα, ὃ δὲ καὶ τηρικῶτα ὁ
 πορθμὸς κίνησιν βιαιοτάτην αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ καὶ
 ἰσχυρὰς παρίχεται παλιρροίας· θηρίῳ τε τοσαῦτα
 ἐξ αὐτὸν τὰ ἀθροίζόμενά ἐστιν, ὥς καὶ τὸν ἄρκον τὸν
 ὑπὲρ τῆς θαλάσσης πάντης ἀναπέμπλασθαι τῶν θη-
 ρίων τῆς ὁσμῆς, ὥς σωτηρίας γε ἐκ τοῦ πορθμοῦ μη-
 δὲ ἐλπίδος τὴν ὑπολείπεσθαι ναυαγίῳ. αἱ δὲ ἐνταῦθα
 συνέπιπτε καὶ Ὀδυσσεὶ διαφθαρεῖναι τὴν ναῦν, ἄλλως
 μὲν οὐκ ἂν τις πείθοιτο ἐκνήξασθαι ζῶντα ἐς τὴν
 Ἰταλίαν αὐτόν. τὸ δὲ ἐκ τῶν θιῶν εὐμενὲς ἐπὶ παντὶ
 ἐργάζεται φαστόνην. τότε δὲ ἐπὶ τῇ ἀποκλίῳ τῶν παι-
 δῶν οἱ Μεσσηνιοὶ πένθος ἤγον, καὶ ἄλλὰ τέ σφισιν
 ἐς τριῆν αὐτῶν ἐξενρέθη, καὶ εἰκόνας ἐς Ὀλυμπίαν
 ἀνέθεσαν χαλκᾶς, σὺν δὲ αὐτοῖς τὸν διδάσκαλον τοῦ
 χοροῦ καὶ τὸν αὐλητήν. τὸ μὲν δὴ ἐπίγραμμα ἐδή-
 λον τὸ ἀρχαῖον, ἀναθήματα εἶναι τῶν ἐν πορθμῷ
 Μεσσηνίων· χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἰππίας ὁ λεγόμενος
 ὑπὸ Ἑλλήνων γενέσθαι σοφός, τὰ ἐλεγεία ἐπ' αὐτοῖς
 ἐποίησεν. ἔργα δὲ εἰσιν Ἥλιου Κάλλωνος αἱ εἰκόνες.

2. Ἔστι δὲ κατὰ τὴν ἄκρην ἐν Σικελίᾳ τὴν τετραμ-
 μένην ἐπὶ Αἰθῶνι καὶ Νότιον, καλουμένην δὲ Πάχυν-
 τον, Μοτὴ πόλις· οἰκοῦσι δὲ Αἰθῶνις ἐπ' αὐτῇ, καὶ
 Φοίνικες. τούτοις τοῖς ἐν Μοτὴ βαρβάρους Ἀκρα-
 γαντίνοι καταστάντες ἐπολέμουν, καὶ λείαν τε καὶ

ἰατρὰς ἀπ' αὐτῶν λαβόντες ἀνέθισαν τοὺς παῖδας
 ἐς Ὀλυμπίαν τοὺς χαλκοῦς, προτείνοντάς τε τῆς δε-
 ξιάς, καὶ εἰκασμένους εὐχομένους τῷ θεῷ· κεῖνται δὲ
 ἐπὶ τείχους οὗτοι τῆς Ἀλκίας· Κυλάμειδος δὲ εἶναι
 σφῶς ἔργα ἐγὼ τε εἰκαζον, καὶ ὁ ἐς αὐτοὺς κατὰ τὰ
 αὐτὰ εἶχε λόγος. 3. Σικελίαν δὲ ἔθνη τοσαύδε οἰκεῖ·
 Σικανοὶ τε καὶ Σικιλοὶ καὶ Φοῦγες, οἱ μὲν ἐξ Ἰτα-
 λίας διαβιβηκότες ἐς αὐτήν, Φοῦγες δὲ ἀπὸ τοῦ Σκυ-
 ριάνδρου ποταμοῦ καὶ γῶρας τῆς Τρωάδος. οἱ δὲ Φω-
 νικῆς καὶ Αἰβυκῆς στόλοι ἀφίκοντο ἐς τὴν νῆσον κοινῶ,
 καὶ ἄποικαι Κασσηδορίων εἰσὶ· τοσαῦτα μὲν ἐν Σι-
 κελίᾳ ἔθνη βίβουσα. Ἑλλήνων δὲ Ἀσσιεῖς τε ἔχουσιν
 αὐτήν καὶ Ἴωνες, καὶ τοῦ Φορκικοῦ καὶ τοῦ Ἀπτικοῦ
 γένους ἑκατέρου μοῖρα οὐ πολλή. 4. Ἐπὶ δὲ τοῦ αὐ-
 τοῦ τείχους τὰ τε Ἀκραγαντίνων ἀναθήματα καὶ Ἡ-
 ρακλέους δύο εἰσὶν ἀνδριάντες γυμνοὶ, παῖδες ἡλι-
 κίαν, τὸν δὲ ἐν Νυμῆᾳ τοξεύοντι ἔοικε λείοντα. τοῦ-
 ταν μὲν δὴ τὸν τε Ἡρακλῆα, καὶ ὁμοῦ τῷ Ἡρακλεῖ
 τὸν λείοντα, Τῆρακτίνος ἀνέθηκεν Ἴπποτίων, Νικο-
 δάμῃ δὲ ἐστὶ μάλιστα ἡ τέχνη· τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ ἔτε-
 ρον Ἀναξίππου μὲν ἐστὶν ἀνάθημα Μενδαίου, μετε-
 κομίσθη δὲ ἐνταῦθα ὑπὸ Ἠλείων· τὰ πρὸ τούτου
 δὲ ἔκειτο ἐπὶ τῆς οἴκου τῷ πέρατι, ἣ ἄγει μὲν ἐξ Ἡ-
 λιδος ἐς Ὀλυμπίαν, καλεῖται δὲ ἱερά. 5. Ἔστι δὲ
 καὶ ἀναθήματα ἐν κοινῷ τοῦ Ἀχαιῶν ἔθρους, ὅσοι
 προκαλεσμένου τοῦ Ἑκτορος ἐς μονομαχίαν ἄνδρα
 Ἕλληνα, τὸν κλῆρον ἐπὶ τῷ ἀγῶνι ὑπέμειναν. οὗτοι
 μὲν δὴ ἐστήκασι τοῦ νηοῦ τοῦ μεγάλου πλησίον, δό-
 ροι καὶ ἀσπίσις ὀπλισμένοι· ἀπαντικρὺ δὲ ἐπὶ ἐπέ-

ρου βίθρου πεποιήται Νέστωρ τὸν ἐκείστον
 ἰαβεβληκῶς ἐς τὴν κυνῆν. τῶν δὲ ἐπὶ τῇ Ἑκτο
 ροιμένων ἀριθμὸν τῶν ὀκτὼ (τὸν γὰρ ἑνατον
 τὴν τοῦ Ὀδυσσεύος εἰκόνα, Νέρωνα κομίσαι λέ
 γει Ῥώμην) τῶν δὲ ὀκτὼ τούτων ἐπὶ μόνῳ τῷ ἄγ
 ρῳ Ἰφιδάμανος τὸ ὄνομα ἐστὶ γεγραμμένον
 γραπται δὲ καὶ τοῦτο ἐπὶ τὰ λαῖά ἐκ διζυῶν. ὅτι
 ἀλεκτρονίων ἐστὶν ἐπίθημα τῇ ἀσπίδι, Ἰδομενεὺς
 ἀπόγονος Μίνω· τῷ δὲ Ἰδομενεὶ γένος ἀπὸ τοῦ
 τοῦ πατρὸς Πασιφάης. Ἡλίου δὲ ἱερὸν φασὶν
 τὸν ὄρνιθα, καὶ ἀγγέλλειν ἀνέναι μέλλοντα
 ἡλίου· γέγραπται δὲ καὶ ἐπίγραμμα ἐπὶ τῷ β
 ῳ

Τῷ Δαΐτ' Ἀχαιοὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτ' ἀνέθ

Ἐργονοὶ ἀντιθέου Τανταλίδῃ Πέλοπος.
 τοῦτο μὲν δὴ ἐνταῦθα ἐστὶ γεγραμμένον. ὃ δὲ
 ματοποιὸς ὕστις ἦν, ἐπὶ τοῦ Ἰδομενεύος γέγρ
 τῇ ἀσπίδι·

Πολλὰ μὲν ἄλλα σοφοῦ ποιήματα καὶ τόδ'·

Ἔργον, ἐν Διγίτῃ τὸν τέκε παῖδα Μίνω
 6. Οὗ πόρρω δὲ τοῦ Ἀχαιῶν ἀγαθήματος καὶ
 κλῆς ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ Ἰωσφῆρος μαχόμενος πρὸς
 Ἀμαζόνα ἱφίππον γυναῖκα. τοῦτον Εὐαγόρου
 γένος Ζάγκλαιος ἀνέθηκεν, ἐποίησε δὲ Κυνδῶ
 Ἀριστοκλῆς. ἐν δὲ τοῖς μάλιστα ἀρχαίοις κατα
 σασθαι καὶ τὸν Ἀριστοκλέα ἐστί· καὶ σαφὲς
 ἡλικίαν οὐκ ἔχει τις ἂν εἰπεῖν αὐτοῦ, δηλοῦ
 πρότερον ἔτι ἐγένετο, πρὶν ἢ τῇ Ζάγκλῃ τὸ
 γενέσθαι τὸ ἐφ' ἡμῶν Μεσσηνίην. 7. Θάσιοι δ
 νικες τὸ ἀνέκαθεν ὄντες, καὶ ἐκ Τύρου καὶ Φο

τῆς ἄλλης ὁμοῦ Θάσση τῷ Ἀγήνορος κατὰ ζήτησιν ἐκ-
 τελεύσαντες τὴν Εὐρώπης, ἀνέθεσαν Ἡρακλέα ἐς Ὀ-
 λυμπίαν, τὸ βιάθρον χαλκοῦν ὁμοίως τῷ ἀγάλματι.
 μέγεθος μὲν δὴ τοῦ ἀγάλματος εἰσι πήχεις δέκα, ῥό-
 παλον δὲ ἐν τῇ δεξιᾷ, τῇ δὲ ἀριστερῇ χειρὶ ἔχει τόξον.
 ἦκουσα δὲ ἐν Θάσση, τὸν αὐτὸν σφῆς Ἡρακλέα, ὃν
 καὶ Τύριοι, σέβεσθαι, ὕστερον δὲ ἤδη τελούντας ἐς
 Ἑλλήνας νομίσαι καὶ Ἡρακλεῖ τοῦ Ἀμφιτρυῶνος τί-
 μαις. τῷ δὲ ἀναθήματι τῷ ἐς Ὀλυμπίαν Θα-
 σίων ἔπεστιν ἐλεγεῖον·

Τίος μὲν γε Μίκωνος Ὀνατῆς ἐξετέλεσεν,

Αὐτὸς ἐν Αἰγίνῃ δώματα ταιετάων.

τὸν δὲ Ὀνατῶν τοῦτον, οὗτινος τῆς τέχνης ἐστὶ τὰ
 ἀγάλματα, ὄντα Αἰγινήτην, οὐδενὸς ὕστερον θήσο-
 μεν τῶν ἀπὸ Δαιδάλου τε καὶ ἐργαστηρίου τοῦ Ἀπικοῦ.

C A P V T XXVI.

*De signo victoriae a Doriensibus Messeniis Olym-
 piae posito — Smicythi donaria recensentur — in-
 ter ea signum Agonis (Certaminis) halteres por-
 tantis — de Smicytho — Minervae et Victoriae non
 alatae signo — signis Herculis quorundam laborum
 ab Heracleotis positis et de Heraclea ipsa.*

Μεσσηνίων δὲ τῶν Δωριέων οἱ Ναύπακτον ποιε-
 παρὰ Ἀθηναίων λαβόντες, ἄγαλμα ἐν Ὀλυμπίᾳ Νί-
 κης ἐπὶ τῷ κίονι ἀνέθεσαν. τοῦτ' ἐστὶν ἔργον μὲν
 Μενδαίου Παιωνίου, πεποιήται δὲ ἀπὸ ἀνδρῶν πο-
 λεμίων, ὅτε Ἀκαρονᾶσι καὶ Οἰνιάδαις (ἑμοὶ δοκεῖν)
 ἐπολέμησαν. Μεσσηνιοὶ δὲ αὐτοὶ λέγουσι τὸ ἀνάθη-
 μά σφισιν ἀπὸ τοῦ ἔργου τοῦ ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ νῆσοι
 μετὰ Ἀθηναίων, καὶ οὐκ ἐπιγράψαι τὸ ὄνομα τῶν

πολεμίων σφᾶς τῷ ἀπὸ Λακεδαιμονίων δέλματι· ἐπὶ
 Οἰνιάδων δὲ καὶ Ἀκαρνάνων οὐδένα ἔχειν φόβον.
 2. Τὰ δὲ ἀναθήματα Σμικυῦθου πολλὰ τε ἄριθμον
 καὶ οὐκ ἐφεξῆς ὄντα εὕρισκον. ἀλλὰ Ἰφίτου μὲν τοῦ
 Ἥλίου καὶ Ἐκχειρίας στεφανούσης τὸν Ἰφίτου
 τούτων μὲν τῶν εἰκότων ἔχειται τσαῦδε ἀναθήματα
 τῶν Σμικυῦθου· Ἀμφιτροίτη τε καὶ Ποσειδῶν καὶ
 Ἑοτία· Γλαῦκος δὲ ὁ ποιήσας ἐστὶν Ἀργεῖος, παρὰ
 δὲ τοῦ ναοῦ τοῦ μεγάλου τὴν ἐν ἀριστερᾷ πλευρᾷ
 ἀνέθηκεν ἄλλα· Κόρην τὴν Δήμητρος καὶ Ἀφροδί-
 την, Γανυμήδην τε καὶ Ἀρτεμιν· ποιητῶν δὲ Ὀμηροῦ
 καὶ Ἡσίοδου, καὶ Θεοῦς αὖθις Ἀσκληπιὸν καὶ Ἑ-
 γρίαν. 3. Ἄγων τε ἐν τοῖς ἀναθήμασιν ἐστὶ τοῖς Σμι-
 κύθου φέρων ἀλτήρας, οἳ δὲ πλῆτῆρες οὗτοι παρεσχον
 τὸ σχῆμα τοιόνδε. κύκλου παραμικριστέρου, καὶ οὐ
 ἐς τὸ ἀκριβέστατον περιφεροῦς εἰσιν ἡμῖν. πεποιή-
 ται δέ, ὥς καὶ τοὺς δακτύλους τῶν χειρῶν διένει-
 καθᾶπερ δὲ ὀχάνων ἀσπίδος. τούτων μὲν δὴ σχῆμα
 ἐστὶ τὸ εἰρημένον. Παρὰ δὲ τοῦ Ἀφῶνος τὴν εἰκό-
 να Διονύσιος καὶ ὁ Θοῶξ ἐστὶν Ὀρφεύς, καὶ ἄγαλ-
 μα Διὸς, οὗ δὴ καὶ ὀλίγω πρότερον ἐπεμνήσθη-
 ταῦτα ἔργα ἐστὶν Ἀργεῖον Διονυσίου, τεθῆναι δὲ ὑπὸ
 τοῦ Σμικυῦθου καὶ ἄλλα ὁμοῦ τούτοις λέγουσι· Νέ-
 ρωνα δὲ ἀφελέσθαι φασὶ καὶ ταῦτα. τοῖς δὲ ἔργα-
 σασμένοις αὐτὰ, γένος οὖσιν Ἀργείοις, Διονυσίῳ τε
 καὶ Γλαύκῳ, διδάσκαλόν σφισιν οὐδένα ἐπιλέγουσιν
 ἡλικίαν δὲ αὐτῶν ὃ τὰ ἔργα ἐς Ὀλυμπίαν ἀναθεῖναι
 ἐπιδείκνυσιν ὁ Σμικυῦθος. 4. Τὸν γὰρ δὴ Σμικυῦθον
 τοῦτον Ἡρόδοτος ἔφη ἐν τοῖς λόγοις, ὡς Ἀναξίλα τοῦ

σπείζου, τετραμμένα μὲν πρὸς μεσημβρίαν, τοῦ τε
 μένους δὲ ἐγγύτατα, ὃ τῷ Πέλοπι ἀνέται.

CAPVT XXVII

*Donaria Phormidis Olympiae — inter ea equus, cum
 hippomanes inest — de puro cinere in duobus Igy-
 diae templis — signo Phormidis — signis Mercurii
 arietem portantis et Mercurii cum cadaceo — bobus
 aeneis a Corcyraeis et Eretriensibus Olympiae pos-
 itis — tropaea aeneo ab Eleis erecto — Pentathli-
 signo, Mendacorum donario.*

Ἐν δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ ἀνατεθέντα ἐστὶν ὑπὸ τοῦ
 Μαιναλίου Φόρμιδος, ὃς ἐκ Μαιναλίου διαβὰς ἐς
 Σικελίαν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένους, καὶ ἐκείνου
 τε αὐτῷ καὶ Ἰέρωνι ὑπερὸν ἀδελφῶ τοῦ Γέλωνος καὶ
 τὰς στρατείας ἀποδεικνύμενος λαμπρὰ ἔργα, ἐς το
 σοῦτο προῆλθεν εὐδαιμονίας, ὥς ἀναθεῖναι μέ-
 ταῦτα ἐς Ὀλυμπίαν, ἀναθεῖναι δὲ καὶ Ἀπόλλωνι
 ἄλλα ἐς Δελφοὺς. τὰ δὲ ἐς Ὀλυμπίαν δύο τέ εἰσι
 ἵπποι καὶ ἡμίοχοι δύο, ἑκατέρῳ τῶν ἵππων παρὰ
 στῆθος ἀνὴρ ἡμίοχος. ὁ μὲν δὴ πρότερος τῶν ἵππων
 καὶ ὁ ἀνὴρ Διονυσίου τοῦ Ἀργείου, τὰ δεύτερα δὲ
 ἔργα ἐστὶν Αἰγινήτου Σίμωνος. τῷ προτέρῳ δὲ τῶν
 ἵππων ἐπίγραμμα ἔπεστιν ἐπὶ τῇ πλευρᾷ τὰ πρότε-
 οῦ σὺν μέτρῳ. λέγει γὰρ δὴ οὕτω·

Φόρμις ἀνέθηκεν Ἀρκᾶς Μαινάλιος, νῦν δὲ
 Συρακοῦσιος.

2. Οὗτός ἐστιν ὁ ἵππος, ὅτῳ καὶ τὸ ἵππομανές λόγῳ
 τῷ Ἡκείῳ ἐγκτεται. δῆλα δὲ καὶ ἄλλα ἐς τιμὴν ἀν-
 δρὸς μίχον σοφίᾳ γενέσθαι συμβαίνοντα τῷ ἵππῳ
 μέγιστος μὲν ἢ εἰδὸς ἵππων ἀποδοῖ πολλῶν, ὅσοι τῇ

Ἄλτιως ἐντὸς ἐστήκασιν· πρὸς δὲ ἀποκέκοπται τε τὴν οὐρὰν, καὶ ἔστιν ἐπὶ τῇ τοιῷδε ἐτι αἰσχύων. οἱ δὲ ἵπποι οἱ ἄρσενες αὐτοὶ που τοῦ ἥρος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀνά πᾶσαν ἐπ' αὐτὸν ὀργῶσιν ἡμέραν. καὶ γὰρ ἐσθίουσιν ἐς τὴν Ἄλτιν ἀπορρήγνυνόντες τὰ δεσμά, ἢ καὶ ἐκφεύγοντες τοὺς ἄγοντας, καὶ ἐπιπηδῶσιν αὐτῷ παλλῶ δὴ τι ἐμμανέστερον, ἢ ἐπὶ τὴν καλλίστην ἵππον ζῶσιν τε καὶ ἡθὰδα ἀναβαίνεισθαι. ἀπολισθαίνουσι τε δὴ αὐτοῖς αἱ ὄπλαι, καὶ ὅμως οὐκ ἀπαγορεύουσι, χρεμετίζοντες τε μᾶλλον, καὶ ἐπιπηδῶντες μετὰ βριασιόεσας τῆς ὁρμῆς, πρὶν ἂν ὑπὸ μασιγῶν καὶ ἀνάγκης ἰσχυρῶς ἀφελκυσθῶσι· πρότερον δὲ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγὴ σφισιν οὐδεμία ἀπὸ τοῦ χαλκοῦ. Καὶ ἄλλο ἐν Λυδίᾳ θεασάμενος οἶδα διὰ φύρον μὲν θαῦμα ἢ κατὰ τὸν ἵππον τὸν Φύρμιδος μύγων μὲν τοι σαφίης οὐδὲ αὐτὸ ἀπηλλαγμένον. ἔστι γὰρ Λυδίοις ἐπίκλησιν Περσικοῖς ἱερὰ, ἐν τῇ Περσικαῖσάρι, καλουμένη πόλει, καὶ ἐν Ἐπαύποις. ἐν ἑκατέρῳ δὲ τῶν ἱερῶν οἴκημά τε, καὶ ἐν τῷ οἴκηματι ἔστιν ἐπὶ βωμοῦ τέφρα· χρῶς δὲ οὐ κατὰ τέφραν ἔστιν αὐτὴ τὴν ἄλλην. ἐσελθὼν δὲ ἐς τὸ οἶκημα ἀνὴρ μύγος, καὶ ξύλα ἐπιφορήσας αὐτὰ ἐπὶ τὸν βωμόν, πρῶτα μὲν τιῶσαν ἐπέθετο ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, δευτέρα δὲ ἐπίκλησιν ὅτου δὴ θεῶν ἐπάδει βάρβιρον καὶ οὐδαμῶς συνετὰ Ἕλλησιν· ἐπάδει δὲ ἐπιλεγόμενος ἐκ βιβλίου. ἄνευ δὲ δὴ πυρὸς ἀνάγκη πᾶσα ἀφθῆναι τὰ ξύλα, καὶ περιφανῆ φλόγα ἐξ αὐτῶν ἐκλάμψαι. τὰδε μὲν ἐς τοσοῦτον ἡμῖν δεδηλώσθω

4. ἔστι δὲ ἐν τοῖς ἀναθήμασι τούτοις καὶ αὐτὸς

ὁ Φόρμις ἀνδρὶ ἀνδρεστικῶς πολεμῶν, καὶ ἰφίξῃ
 ἐτέρῳ γε καὶ τρίτῳ αὐτῷ μύχεται. γέγραπται δὲ
 ἐπὶ τούτοις, τὸν στρατιώτην μὲν τὸν μαχόμενον Φόρ-
 μιν εἶναι τὸν Μαινάλιον, τὸν δὲ ἀναθέντα, Συρα-
 κοῦσιον Λυκόρταν. δῆλα δὲ ὥς οὗτος ὁ Λυκόρτας
 κατὰ φίλλαν ἀναθείη τοῦ Φόρμιδος. τὰ δὲ ἀναθή-
 ματα τοῦ Λυκόρτα καλεῖται Φόρμιδος καὶ ταῦτα
 ὑπὸ Ἑλλήνων. 5. Ὁ δὲ Ἐρμῆς ὁ τὸν κριὸν φέρων ὑπὲρ
 τῇ μασχάλῃ, καὶ ἐπικείμενος τῇ κεφαλῇ κυνῆν, κα-
 χιτῶνά τε καὶ χλαμύδα ἐνδεδυσκώς, οὐ τῶν Φόρμι-
 δος εἰ ἀναθημάτων ἐστίν, ὑπὸ δὲ Ἀρκιδῶν ἐκ Φε-
 ρεοῦ δέδοται τῷ Θεῷ. Ὀνατιᾶν δὲ τὸν Λιγυήτην
 σὺν δὲ αὐτῷ Καλλιτέλῃν ἐργάσασθαι λέγει τὸ ἐπί-
 γραμμα. δοκεῖ μοι δὴ, τοῦ Ὀνατιᾶ μαθητῆς ἢ παῖς
 ὁ Καλλιτέλης ἦν. Οὐ πόρρω δὲ τοῦ Φερεατῶν ἀνα-
 θήματος ἄλλο ἐστὶν ἄγαλμα, κηρύκειον Ἐρμῆς ἔχων
 ἐπίγραμμα δὲ ἐπ' αὐτῷ Γλαυκίαν ἀναθίσθαι γένο-
 ῖτο. Ῥηγίον, ποιῆσαι δὲ Κάλλωνα Ἡλείων. 6. Βοῶν
 δὲ τῶν χαλκῶν, ὁ μὲν Κορκυραίων, ὁ δὲ ἀνάθημα
 Ἐρετριέων, τέχνη δὲ Ἐρετριέως ἐστὶ Φιλησίον. καὶ
 ἄνθ' οἷου μὲν οἱ Κορκυραῖοι τὸν τε ἐν Ὀλυμπίῳ
 καὶ ἕτερον βοῶν ἐς Δελφοὺς ἀνέθεσαν, δηλώσει μοι
 τὰ ἐς Φωκίας τοῦ λόγου. ἐπὶ δὲ τῷ Ὀλυμπίῳ αὐ-
 τῶν ἀναθήματι συμβῆναι τοιόνδε ἤκουσα. παῖς μν-
 κρὸς ὑπὸ τούτῳ καθήμενος τῷ βοῖ, ἐς τὸ κύτω γε-
 νευκῶς ἔπαιζεν. ἀνισχὼν δὲ ἐξαίφνης τὴν κεφαλὴν
 κατιώγῃ τε αὐτὴν πρὸς τὸν χαλκόν, καὶ ἐκ τοῦ τραύ-
 ματος ἡμέραις ὕστερον ἀπέθανεν αὐὸ πολλαῖς. Ἡλεί-
 οισι δὲ τὸν βοῶν, ὡς αἵματι ἔκοχον, ἐβουλεύοντο

ἐκκομίσαι τῆς Ἀλτεως· ὁ δὲ σφᾶς ὁ θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς
κατὰ τὸ ἀνάθημα καθάρσιαι ἔχρα ἐπ' αὐτῷ ποιησα-
μένους, ὅποσα Ἕλληνες ἐπὶ ἀκουσίῳ φόνῳ νομίζου-
σιν. 7. Ἔστι δὲ ὑπὸ ταῖς ἐν τῇ Ἀλτει πλατάνοις κα-
τὰ μέσον μάλιστα πον τὸν περίβολον, τρῦπαιον χαλ-
κοῦν, καὶ ἐπίγραμμα ἐπὶ τῷ τροπαίῳ τῇ Ἀσπίδι,
Ἡλείους ἀπὸ Λακεδαιμονίων ἀναστῆσαι. ἐν ταύτῃ
τῇ μάχῃ καὶ τὸν ἄνδρα ἐπέλαβεν ἐκείνον ἀφῆναι τὴν
ψυχὴν, ὅς, τοῦ Ἡραίου τῆς ὀροφῆς κατ' ἐμὲ ἀνα-
σκευασμένης, ἐνταῦθα ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις εὐρέθη κεί-
μενος. 8. Τῶν δὲ ἐν Θράκῃ Μενδαίων τὸ ἀνάθημα,
ἐγγύτατα ἀφίκετο ἀπατῆσαι μὲν ὡς ἀνδρὸς εἰκὼν εἶη
πεντάθλου· καὶ κεῖται μὲν παρὰ τὸν Ἡλεῖον Ἀναύ-
χιδα· ἔχει δὲ ἁλτῆρας ἀρχαίους. ἐλεγχεῖον δὲ ἐπ' αὐτὸ
γεγραμμένον ἐστὶν ἐπὶ τοῦ μηροῦ·

Ζηνὶ θεῶν βασιλεῖ μ' ἀκροθίνιον ἐνθάδ' ἔθηκαν
Μενδαῖοι Σίπτην χερσὶ βιασσαμένοι.

ἡ μὲν δὴ Θράξιόν τι εἶναι τεῖχος καὶ πόλις ἔοικεν ἢ
Σίπτη. Μενδαίοις δὲ αὐτοῖς γένος τε Ἑλληνικόν, καὶ
ἀπὸ Ἰωνίας ἐστίν· οἰκοῦσι δὲ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω τῆς
πρὸς Αἰνῶ πόλει.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ
ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ
ΗΛΙΑΚΩΝ Β.

CAPVT I.

*Recensentur signa et donaria insigniorum in ludis
Olympicis victorum Olympiae posita.*

Ἔπεται δέ μοι τῷ λόγῳ τῷ ἐς τὰ ἀναθήματα, τὸ
μετὰ τοῦτο ἤδη ποιήσασθαι καὶ ἵππων ἀγωνιστικῶν
μνήμην, καὶ ἀνδρῶν ἀθλητῶν τε καὶ ἰδιοτῶν ὁμοίως.
τῶν δὲ νικησάντων Ὀλυμπιάσιν οὐχ ἀπάντων εἰσὶν
ἐστηκότες ἀνδριάντες, ἀλλὰ καὶ ἀποδείξάμενοι λαμ-
πρὰ ἐς τὸν αἰῶνα, οἱ δὲ καὶ ἐπὶ ἄλλοις ἔργοις, ὅμως
οὐ τετυχήκασιν εἰκόνων. τοὺτους ἐκέλευσεν ἀφείναι
με ὁ λόγος, ὅτι οὐ κατάλογός ἐστιν ἀθλητῶν, ὅπό-
σοις γέγονασιν Ὀλυμπιακαὶ νῖκαι, ἀναθημάτων δὲ
ἄλλων τε καὶ εἰκόνων συγγραφή. οὐδὲ ὅπόσων ἐστή-
κασιν ἀνδριάντες, οὐδὲ τοῦτοις πᾶσιν ἐπέειμι, ἐπι-
στάμενος ὅσοι τῷ παραλόγῳ τοῦ κλήρου, καὶ οὐχ
ὑπὸ ἰσχύος ἀνείλοντο ἤδη τὸν κότινον. ὅπόσοις δὲ
ἡ. αὐτοῖς εἶχεν ἐς δόξαν, ἢ τοῖς ἀνδριάσιν ὑπῆρχεν
ἄμεινον ἐτέρων πεποιῆσθαι, τοσαῦτα καὶ αὐτὸς μνη-

σθήσονται. Ἔστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ ναοῦ τῆς Ἥρας, ἄν-
δρὺς εἰκὼν παλαιστοῦ, γένος δὲ ἦν Ἥλειος, Σύμμα-
χος Αἰσχύλου· παρὰ δὲ αὐτὸν ἐκ Φενεοῦ τῆς Ἀρχά-
δων Νεολαΐδας Προξένου, πυγμῆς ἐν παισὶν ἀγρη-
μένος νίκην· ἐφεξῆς δὲ Ἀρχίδαμος Ξένου, καταβα-
λὼν καὶ οὗτος παλαιστῆς παῖδας, γένος καὶ αὐτοῦ
Ἥλειος. τούτων τῶν κατειλεγμένων εὐργάσατο Δι-
ππος τὰς εἰκόνας Σικυωνίης, Ναυκύδους τοῦ Ἀργείου
μαθητῆς. Κλεογένη δὲ Σίλητοῦ τὸ ἐπίγραμμα τὸ
ἐπ' αὐτῷ γρησιν εἶναι τῶν ἐπιχωρίων, ἐκ δὲ ἀγέλης
αὐτὸν οἰκίας ἵππων κρατῆσαι κέλῃσι. Πλησίον δὲ
τοῦ Κλεογένους, Δεινόλοχος τε καίται, Πύρρδος τε,
καὶ Τρωῖλος Ἀλκίονου. τούτοις γένος μὲν καὶ αὐτοῖς
ἔστιν ἐξ Ἥλιδος· γέγονασι δὲ σφισιν οὐ κατὰ ταῦτα
αἱ νῖκαι, ἀλλὰ τῷ μὲν ἑλλανοδικεῖν τε ὁμοῦ καὶ ἵπ-
πων ὑπῆρξεν ἀνελῆσθαι νίκας, τῷ Τρωῖλῳ δὲ τελεία
τε συνωρίδε, καὶ πόλων ὄρματι· Ὀλυμπιάδι δὲ ἐκρά-
τει δευτέρῃ πρὸς ταῖς ἑκατόν. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ
νόμος ἐγένετο Ἥλίοις, μηδὲ ἵππους τοῦ λοιποῦ τῶν
ἑλλανοδικούντων καθιέναι μηδένα. τούτου μὲν δὴ
τὸν ἀνδριάντα ἐποίησε Ἀύσιππος. Ἡ δὲ τοῦ Δει-
νόλογου μήτηρ εἶδεν ὄψιν ὀνείρατος, ὥς ἔχοιτο τοῦ
σπαιδὸς ἐν τοῖς κόλποις ἐστεφανωμέναν· καὶ τοῦδε
εἵνεκα ἐς τὸν ἀγῶνα-δὲ Δεινόλοχος ἡσκήθη, καὶ τοὺς
σπαιδὰς παρῆθαι τρέχων. Σικυωνίου δὲ Κλέωνδός
ἔστιν εἰκὼν. Ἔς δὴ τὴν Ἀρχιδάμου Κυνίσκον, ἐς τὸ
γένος τε αὐτῆς, καὶ ἐπὶ ταῖς Ὀλυμπιααῖς νίκαις,
πρώτηρον ἔτι ἐδήλωσα ἐν τοῖς λόγοις, οἱ ἐς τοὺς βα-
σιλεὺς τοὺς Λακεδαιμονίων ἔχουσι. Πειποίηται δὲ

ἐν Ὀλυμπίᾳ παρὰ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Τρωΐλου, ἡ-
 θου κρηπὶς, καὶ ἄρμα τε ἵππων, καὶ ἀνὴρ ἡνίοχος,
 καὶ αὐτῆς Κυνίσκας εἰκὼν, Ἀπελλοῦ τέχνη. γέγρα-
 πται δὲ καὶ ἐπιγράμματα ἐς τὴν Κυνίσκαν ἔχοντα.
 εἰσὶ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἐφεξῆς ἅμα κείμενοι τῇ
 Κυνίσκᾳ· ἵππων γίῃαι γεγόνασιν αὐτοῖς. Ἀναξάν-
 δρος μὲν ἄρματι ἀνηγορεύθη πρῶτος· τὸ δὲ ἐπι-
 γραμμά φησι τὸ ἐπ' αὐτοῖ τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀναξάν-
 δρου πρότερον ἐπιστεφανωθῆναι τὸν πατέρα περ-
 τὰθλοι· οὗτος μὲν δὴ ἔοικεν εὐχόμενος τῷ θεῷ. Πο-
 λυκλῆς ἐπὶ κλήσιν λαβὼν Πολύχαλκος τεθρίπποι μὲν
 καὶ οὗτος ἐκράτησεν· ἡ δὲ εἰκὼν ἐπὶ τῇ χειρὶ ἔχει οἱ
 τῇ δεξιᾷ ταινίαν. παρὰ δὲ αὐτῷ παιδία δύο, τὸ μὲν
 τροχὸν κατέχει, τὸ δὲ αἰτεῖ τὴν ταινίαν. ἐνίκησε δὲ
 ὁ Πολυκλῆς ἵπποις, ὡς τὸ ἐπιγράμμα τὸ ἐπ' αὐτοῦ
 λέγει, καὶ Πυθοῖ καὶ Ἰσθμοῖ τε καὶ Νέμει.

CAPUT II.

Statuae Lacedaemoniorum equis alendis inclutorum
— de statua Thraasybuli vatis et prisca ex animu-
lium extis vaticinandi ratione — Iamidis vatibus
— Timosthenis et Antipatri aliorumque statuis —
Messenii e Peloponneso eieci victoriarum in ludis
Olympicis expartes sunt et reducti illarum
participes evadunt.

Παγκρατιαστοῦ δὲ ἀνδρὸς τὸν μὲν ἀνδριάντα εἰς-
 γάσαστο Ἀύσιππος· ὁ δὲ ἀνὴρ οὗτος ἀπέλειτο ἐπὶ
 παγκρατίῳ νίκην τῶν ἄλλων Ἀκιορῶντων καὶ τῶν ἐξ
 αὐτῆς Στρατοῦ πρῶτος, καὶ Ξενόδοξης ἐκαλεῖτο Φι-
 λανδροίδου. Λακεδαιμονίων οἱ δὲ ἅμα μετὰ τὴν ἐπι-
 στρατείαν τοῦ Μήδου διατέθησαν πάντων φιλοτιμύ-

τατα Ἑλλήνων πρὸς ἵππων τροφαίς. χωρὶς γὰρ ὅσους αὐτῶν κατέλεξα ἤδη, τοσοῦτε ἄλλοι τῶν ἐκ Σπάρτης ἑκπατριούρων μετὰ τὴν εἰκόνα ἀνάκεινται τοῦ Ἀκαρνῆνος ἀθλητοῦ, Ξενάργης καὶ Λυκῖνος, Ἀρκεσίλαος τε καὶ ὁ παῖς τοῦ Ἀρκεσιλάου Αἰχας. Ξενάργει μὲν δὴ καὶ ἐν Δελφοῖς καὶ ἐν Ἀργεὶ τε ὑπῆρξε καὶ ἐν Κορίνθῳ προσανελέσθαι τίκας· Λυκῖνος δὲ ἀγαθὸν ἐς Ὀλυμπίαν πώλους, καὶ οὐ δοκιμασθέντος ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, καθῆκεν ἐς τῶν ἵππων τὸν δρόμον τῶν τελείων τοὺς πώλους, καὶ ἐνίκη δι' αὐτῶν. ἀνέσθηκε δὲ καὶ ἀνδριάντας δύο ἐς Ὀλυμπίαν, Μύρωνος τοῦ Ἀθηναίου ποιήματα. τῷ δὲ Ἀρκεσιλάῳ καὶ Αἰχᾷ τῷ παιδί, τῷ μὲν αὐτῶν γεγόνασι δύο Ὀλυμπικαὶ τίκια· Αἰχας δὲ, εὐχομένων τηνικαῦτα τοῦ ἀγῶνος Λακεδαιμονίων, καθῆκεν ἐπὶ ὀνόματι τοῦ Θηβαίων δήμου τὸ ἄρμα, τὸν δὲ ἡνίοχον νικήσαντα ἀνέδθησεν αὐτὸς ταινίαν· καὶ ἐπὶ τούτῳ μαστιγοῦσιν αὐτὸν οἱ Ἑλληναδίκαι, καὶ διὰ τὸν Αἰχᾶν τοῦτον ἢ κατὰ ἄγιν βασιλείᾳ ἐπιστρατεία Λακεδαιμονίων ἐγένετο ἐπὶ Ἥλιους, καὶ ἐντὸς τῆς Ἀλτεως μάχη. καταπαυθέντος δὲ τοῦ πολέμου, τὴν μὲν εἰκόνα ἐνταῦθα ἕστησε. τὰ δὲ Ἥλιων ἐς τοὺς Ὀλυμπιονίκας φασὶ γράμματα, οὐ Αἰχᾶν, Θηβαίων δὲ τὸν δῆμον σχεῖν νικηκῆδαι. 2. Τοῦ δὲ Αἰχᾶ πλησίον μάντις ἔστηκεν Ἥλειος Θρασύβουλος ἐκ τῶν Ἰσμιδῶν, ὃς καὶ Μαντινέων ἐμαντεύσατο ἐναντία Λακεδαιμονίων καὶ Ἀγιδας τοῦ Εὐδαμίδου βασιλέως· ἃ δὴ καὶ ἐς πλὴν ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς Ἀρκαδίας ἐπέβημι. τοῦ Θρασυβούλου δὲ τῇ εἰκόνι χαλεωότης πρὸς τὸν ὄμον προσ-

ερπῶσι ἐστὶ τὸν δεξιόν· καὶ κύνων ἱερεῖον οὐκ παρὰ
 αὐτῶν κεῖται διατετμημένως τε δίχα, καὶ φαίνων τὸ
 ἦπαρ. μαντική δὲ ἥ μὲν ἐρίφων καὶ ἀγῶνων τε καὶ
 μόσχων ἐκ παλαιοῦ δήλη καθεστῶσα ἐστὶν ἀνθρώ-
 ποις· Κύπριοι δὲ ὥς καὶ ὑαῖν ἐπιξευρόντες εἰσὶ μαν-
 τεύεσθαι. κυσὶ δὲ οὐδένες ἐπὶ γε μαντικῇ νομίζου-
 σιν οὐδὲν χρᾶσθαι. ἔοικεν οὖν ἰδίαν τινὰ ὃ Θρα-
 σύβουλος ἐπὶ σπλάγγχνων μαντικὴν κενεῖον καταστή-
 σασθαι. 3. Οἱ δ' Ἰαμίδαι καλούμενοι μάντιες,
 γηγόνασιν ἀπὸ Ἰάμου· τῶν δὲ εἶναι παῖδα Ἀπόλλω-
 νος, καὶ λαβεῖν μαντικὴν φησὶν ἐν ἄσματι Πίνδαρος.
 4. Παρὰ δὲ τοῦ Θρασύβουλου τὴν εἰκόνα Τιμο-
 σθένης τε Ἠλείος ἐστήκε σταδίου νίκην ἐν παισὶν
 εἰληφώς, καὶ Μιλήσιος Ἀντίπατρος Κλειτοπάτρον,
 παῖδας κατεργασμένους πύκτας. Συρακουσίων δι'
 ἄνδρες ἄγοντες εἰς Ὀλυμπίαν παρὰ Λιονυαίου θυ-
 σίαν, τὸν πατέρα τοῦ Ἀντιπάτρου χρήμασιν ἀναπύ-
 θουσιν ἀναγορευθῆναι οἱ τὸν παῖδα ἐκ Συρακουσῶν.
 Ἀντίπατρος δὲ ἐν οὐδενὶ τοῦ τυράννου τὰ δῶρα
 ἡγούμενος, ἀντίπεν αὐτὸν Μιλήσιον, καὶ ἀνέγραψε
 ἐπὶ εἰκόνι, ὥς γένος τε εἶη Μιλήσιος, καὶ Ἰώνων ἀνα-
 στήτη πρῶτος εἰς Ὀλυμπίαν εἰκόνα. τούτου μὲν δὲ
 Πολύκλειτος τὸν ἀνδριάντα εἰργάσατο· τὸν δὲ Ἀθη-
 νοσθένην Εὐτυχίδης Σικυώνιος παρὰ Λυσίππῳ δε-
 διδαγμένος. ὃ δὲ Εὐτυχίδης οὗτος καὶ Σέβροισι τοῖς
 ἐπὶ Ὀρόντῃ Τύχῃς ἐποίησεν ἄγαλμα, μεγάλας παρὰ
 τῶν ἐπιχωρίων ἔχον τιμὰς. Ἐν δὲ τῇ Ἀλφειᾷ παρὰ τὸν
 τοῦ Δημοσθένους ἀνδριάντα ἀνάκειται Τίμων, καὶ
 ὁ παῖς τοῦ Τίμωνος Αἴσουπος, παιδίον ἐπὶ ἑπτα κα-

θήμενον· ἔστι γὰρ δὴ καὶ ἡ νίκη τῷ παιδὶ ἵππου
 κίλητος· ὁ Τίμων δ' ἐπὶ ἄρματι ἀντηγορεύθη· τῷ
 δὲ Τίμωνι εὐργάσατο καὶ τῷ παιδὶ τῆς εἰκόνας Δαι-
 δαλος Σικωνίος, ὃς καὶ ἐπὶ τῇ Σακωνικῇ νίκῃ τῷ
 ἐν τῇ Ἀλφει τρόπαιον ἐποίησεν Ἠλείοις· Ἐπίγραμμα
 δὲ τὸ ἐπὶ τῷ Σαμίῳ πύκτη τὸν ἀναθύντα μὲν ὅτι ὁ
 παιδοποιήθης εἴη Μήκων, καὶ ὅτι Σάμιος τὴν ἐξ ἀθλη-
 τῆς καὶ ἐπὶ ναυμαχίαις εἰσὶν Ἰώνων ἄριστοι· τὰδε
 μὲν λέγει τὸ ἐπίγραμμα, ἐς δὲ αὐτὸν τὸν πύκτην
 ἐσήμαινεν οὐδέν. 5. Παρὰ δὲ Μεσσηνίων Σαμίσκος,
 ὃς δύο γεγονώς ἔτη καὶ δέκα ἐνίκησεν ἐν Ὀλυμπίᾳ.
 Θαῦμα δὲ εἶπερ ἄλλο τι καὶ τόδε ἐποιησάμην. Μεσ-
 σηνίους μὲν γὰρ ἐκ Πελοποννήσου φεύγοντας ἐπέλι-
 πεν ἡ περὶ τὸν ἀγῶνα τύχη τὸν Ὀλυμπικόν· ὅτι γὰρ
 μὴ Λιοντίσκος καὶ Σύμμαχος τῶν ἐπὶ πορθμῷ Μεσ-
 σηνίων, ἄλλος γε οὐδεὶς Μεσσηνίος, οὐδὲ Σικελιώτης,
 οὐτ' ἐκ Ναυπάκτου, δῆλός ἐστιν Ὀλυμπιάσιν ἀν-
 τηρημένος νίκην· εἶναι δὲ οἱ Σικελιώται καὶ τοὺτους
 τῶν ἀρχαίων Σαγκλαίων, καὶ οὐ Μεσσηνίους φασί.
 συγκατέλθε δὲ ταῖς Μεσσηνίοις ἐς Πελοπόννησον
 καὶ ἡ περὶ τὸν ἀγῶνα τύχη τὸν Ὀλυμπικόν· ἐνιαυτῷ
 γὰρ ὕστερον τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Μεσσηνίης ἀγόντων
 Ὀλύμπια Ἠλείων, ἐνίκα στάδιον παῖδας ὁ Σαμίσκος
 οὗτος, καὶ οἱ καὶ πέντε ἀθλήσαντι ὕστερον ἐγένοντο
 ἐν Νεμείῃ τε νίκαι καὶ Ἰσθμοῦ.

CAPUT III.

*Recensio signorum athletarum Olympiae positorum
 continuata — de tempore expeditionis Eleorum et
 Thebanorum contra Sicyonios — statua Cratini ex
 Aegira, illius aetatis hominum pulcherrimi — sta-*

tua Oebotae, quem pugnae ad Plataeas non interesse potuisse ex temporum ratione patet — statu Diconis Cauloniatae et de Cauloniae urbis fatis — statua Lysandri Lacedaemonii.

Λαμίσκον δὲ ἐγγύτατα ἔστηκεν ἀνὴρ ὅστις δὴ· το γάρ ὄνομα οὐ λέγουσιν ἐπ' αὐτῷ· Πτολεμαίου δὲ ἀνὸς θημά ἐστι τοῦ Λάγου. Μακεδόνα δὲ αὐτὸν ὁ Πτολεμαῖος ἐν τῷ ἐπιγραφίματι ἐκάλεσε βασιλεύων ὁμοῦ Αἰγύπτου. Χαιρέα δὲ Σικωνίῳ πύκτη παιδὶ ἐπιγραφμὰ ἐστιν, ὃς νίκην εἶλεν ἡλικίαν νέος, καὶ ὃς πατρὸς εἶη Χαιρήμονος. γέγραπται δὲ καὶ ὁ τὸν ἀνδριάντα ἐργασμένος Ἀσπεσίῳν Αἰσχύλου. Μετὰ δὲ τὸν Χαιρέαν Μεσσηνίος τε παῖς Σόφιος, καὶ ἀνὴρ Ἡλείος ἀνάκειται Στόμιος. καὶ τῷ μὲν τοὺς συνθεόντας τῶν παίδων παρελθεῖν, Στομίῳ δὲ πένταθλόν τε ἐν Ὀλυμπίῃ καὶ Νεμείῳν τρεῖς ὑπῆρξεν ἀνελῆσθαι νίκας. τὸ δὲ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ καὶ τὰδε ἐπιλέγει, τῆς ἵππου τε Ἡλείοις αὐτὸν ἡγοῦμενον ἀναστῆσαι τρόπαια, καὶ ἀνδραποῖς πολέμοις στρατηγοῦντα ἀποθανεῖν ὑπὸ τοῦ Στομίου μονομαχήσαντά οἱ κατὰ πρόκλησιν. εἶναι δὲ αὐτὸν ἐκ Σικωνῆος οἱ Ἡεῖοι φασι, καὶ ἄρχειν Σικωνίων· στρατεῦσαι δὲ ἐπὶ Σικωνῶνα αὐτοῖ, φίλῃα Θηβαίων, ὁμοῦ τῇ ἐκ Βοιωτίας δυνάμει. 2. Φαίνονται ἂν οὖν ἡ ἐπὶ Σικωνῶνα Ἡλείων καὶ Θηβαίων στρατεία γεγενῆσθαι μετὰ τὸ ἀτύχημα Λακεδαιμονίοις τὸ ἐν Αὐκτοῖς. Ἐφεξῆς δὲ ἀνάκειται μὲν πύκτης ἐκ Λεπρέου τοῦ Ἡλείου Λάβαξ Εὐφρονος. ἀνάκειται δὲ καὶ ἐκ αὐτῆς Ἡλίδος παλαιατῆς ἀνὴρ Ἀρισταδῆμος Θράσι-

δος· γεγόνاسι δὲ αὐτῷ καὶ Πυθαῖ δύο νῆκαι. ἡ δὲ
 εἰκὼν ἐστὶ τοῦ Ἀριστοδήμου τέχνη, Δαιδάλου τοῦ
 Σικυωνίου μαθητοῦ, καὶ πατρὸς Πατροκλέους. Ἰπ-
 ποτ δὲ Ἥλειον πυγμῇ παῖδα κρατήσαντα ἐποίησεν
 Δημόκριτος Σικυώνιος, ὅς ἐς πέμπτον διδάσκαλον
 ἀνέξει τὸν Ἀττικὸν Κριτίαν. Πτόλιχος μὲν γὰρ ἔμα-
 θεν ὁ Κορυναῖος παρ' αὐτῷ Κριτίᾳ· Πτολίχου δὲ
 ἦν μαθητὴς Ἀμφίων· Πίσων δὲ ἀνὴρ ἐκ Καλαυρείας
 ἐδιδάχθη παρ' Ἀμφίον· ὁ δὲ παρὰ τῷ Πίσωνι Δη-
 μόκριτος. 3. Κρετῖνος δὲ ἐξ Αἰγείρας τῆς Ἀχαιῶν
 πότε ἐγένετο κάλλιστος τῶν ἐφ' αὐτοῦ, καὶ σὺν τέχνῃ
 μάλιστα ἐπάλασε. καταπαλαίσαντι δὲ αὐτῷ τοὺς
 παῖδας, προσαναστῆναι καὶ τὸν παιδοτρίβην ὑπὸ
 Ἥλειων ἐδόθη. τὸν δὲ ἀνδραῖντα ἐποίησε Σικυώνιος
 Κάνθαρος, Ἀλέξιδος μὲν πατρὸς, διδασκάλου δὲ ὧν
 Εὐτυχίδου. Εὐπολέμου δὲ Ἥλείου τὴν μὲν εἰκόνα
 Σικυώνιος εἰργασίαι Δαιδάλος· τὸ δὲ ἐπίγραμμα τὸ
 ἐπ' αὐτῷ μνηθεὶ σταδίου μὲν ἀνδρῶν Ὀλυμπιάσι
 νίκην ἀνελέσθαι τὸν Εὐπόλεμον, εἶναι δὲ καὶ δύο
 Μυθικοὺς αὐτῷ πεντάθλου στιφάνους, καὶ ἄλλον
 Νεμείων. λέγεται δὲ ἐπὶ τῷ Εὐπολέμῳ καὶ τὰδε· ὥς
 ἐφιστήκειν τριῖς ἐπὶ τοῦ δρόμου τῷ πέρατι Ἑλλα-
 νοδίκαί, νικᾶν δὲ τῷ μὲν Εὐπολέμῳ δύο ἐξ αὐτῶν
 δαίτην, ὁ τρίτος δὲ Ἀμβρακιώτῃ Λέοντι, καὶ ὥς χρη-
 μάτων καταδικάσαντο ὁ Λέων ἐπὶ τῆς Ὀλυμπικῆς
 βουλῆς ἑκατέρου τῶν Ἑλλανοδικῶν, οἳ νικᾶν τὸν
 Εὐπόλεμον ἔγνωσαν. 4. Οἰβώτα δὲ τὸν μὲν ἀνδραῖ-
 ντα Ἀχαιοὶ κατὰ πρόσταγμα ἀνέθισσαν τοῦ ἐν Δελφοῖς
 ἀπὸ ἁλλωνος ἐπὶ ὀλυμπιάδος ὀρδοσηκοστῆς· ἡ δὲ τοῦ

σταδίου νίκη τῷ Οἰβώτῃ γέγονεν Ὀλυμπιάδι ἕκτῃ. πῶς
 αὖν οὖν τὴν γε ἐν Πλαταιαῖς μάχην μεμαχημένος ὁ Οἰ-
 βώτας εἴη μετὰ Ἑλλήνων; πέμπτη γὰρ ἐπὶ τῇ ἑβδο-
 μηκοστῇ Ὀλυμπιάδι τὸ πταῖσμα ἐγένετο ἐν Πλαταιαῖς
 Μαρδονίῳ καὶ Μῆδοις. ἐμοὶ μὲν οὖν λέγειν μὲν τὰ ὑπὸ
 Ἑλλήνων λεγόμενα ἀνάγκη, πεῖθεσθαι δὲ πᾶσιν οὐκ
 ἔτι ἀνάγκη. τὰ δὲ ἄλλα, ὅποια τὰ συμβάντα ἦν ἐς
 τὸν Οἰβώταν, τῇ ἐς Ἀχαιοὺς προσέσται μοι συγγρηφῇ.
 Ἀντιόχου δὲ ἀνδριάντα ἐποίησε μὲν Νικόδαμος· γί-
 νος δὲ ὁ Ἀντιόχος ἦν ἐκ Λεπρέου. παγκρατίῳ δὲ ἐν-
 δρας ἐν Ὀλυμπίᾳ μὲν ἐκράτησεν ἅπας, ἐν Ἰσθμῷ δὲ
 καὶ Νεμείᾳ δις ἐνταῦθα ἐν ἑκατέρῳ τῷ ἀγῶνι. οὐ
 γάρ τι Ἰσθμίων Λεπρεύταις δέῖμα, ὥς περ γε αὐτοῖς
 ἔστιν Ἡλείοις ἐπὶ Ὑμμῶν τῷ Ἡλίῳ. πλησίον δὲ τοῦ
 Ἀντιόχου καὶ Ὑμμῶν οὗτος ἔστηκε. τοῦτω τῷ ἀνδρὶ
 ἀθλήσαντι πέπταθλον, ἥ τι Ὀλυμπικὴ νίκη καὶ Νε-
 μείων γέγονεν ἢ ἑτέρα. Ἰσθμίων δὲ δῆλα ὥς καὶ οὗ-
 τος κατὰ ταῦτά Ἡλείοις τοῖς ἄλλοις εἶργετο, λίγεται
 δὲ παιδὶ ἔτι ὄντι τῷ Ὑμμῶνι κατασκήψαι θεῦμα ἐς
 τὰ νεῦρα, καὶ αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ μελετῆσαι πέπταθλον.
 ἵνα δὴ ἐκ τῶν πόνων ὑγιής τε καὶ ἄνυστος ἀνὴρ εἴη
 τοῦ δὲ ἄρα τὸ μάθημα καὶ νίκας ἔμμελλεν ἐπιφανῆς
 οὗτω παρασκευάσειν. ὁ δὲ ἀνδρὶς αὐτῷ Κλέωνος
 μὲν ἔστιν ἔργον, ἔχει δὲ αἰτῆρας ἀρχαίους. Μετὰ δὲ
 Ὑμμῶνα παλαιστῆς παῖς ἐξ Ἡραίας ἀνάκειται τῆς
 Ἀρκάδων Νικόστρατος Σινοκλίδου· Παντίας δὲ αὐ-
 τῷ τὴν εἰκόνα ἐποίησεν, ὃς ἀπὸ Ἀριστοκλέους τοῦ
 Σικωνίου καταριθμουμένῳ τοὺς διδασθέντας, ἑβδο-
 μος ἀπὸ τούτου μαθητής. 5. Δίκων δὲ ὁ Καλλιβρό-

πέντε μὲν Πυθοῖ δώριον ἴκας, τρεῖς δὲ ἀνεί-
 ῖστοι μὲν, τέσσαρας δὲ ἐν Νεμεῖ, καὶ Ὀλυμπι-
 αίαν μὲν ἐν παισὶ, δύο δὲ ἄλλας ἀνδρῶν· καὶ
 οἱ ἀνδοῦντες ἴσοι ταῖς νίκαις εἶναι ἐν Ὀλυμπίᾳ.
 καὶ μὲν δὴ ὅττι αὐτῷ Κυβλοτιάτῃ, καθά-
 ρε καὶ ἦν, ἱππῆζετο ἀνιχομενθῆναι· τὸ δὲ ἀπὸ
 τοῦ Συμμαχικοῦ αὐτὸν ἀνιχομενθῆναι ἐπὶ χυήμα-
 Κυβλοτία δὲ ἀποκρίθη μὲν ἐς Ἰταλίαν ὑπὸ Ἀ-
 ρκίμου, οἰκιστὴς δὲ ἐγένετο αὐτῆς Τόφου Αἰγυῖος.
 ὅσον δὲ τοῦ Μασαίδου καὶ Ταρυντίνου ἐς τὸν πρό-
 ῖον πόλεμον κατασπάρτων, ἄλλαι τε τῶν ἐν
 ταῖς πόλεσιν ἐγένοντο αἱ μὲν ὑπὸ Ῥωμαίων, αἱ δὲ
 τῶν Ἑπειρωτῶν ἀνάστατοι· κατέλαβε δὲ ἐξ ἅπαν
 ὁδῶν καὶ τὴν Κυβλοτίαν ἡλοῦσαν ὑπὸ Καρ-
 νείου, οἱ Ῥωμαῖοις μεγίστη τοῦ συμμαχικοῦ μοῖρα.
 Ἐπὶ δὲ τῷ Δίκωνι ἀνάκειται μὲν Ξεισοφῶν Με-
 λων, παγκρατιαστὴς ἀνὴρ ἐξ Αἰγίου τῆς Ἀχαιῶν·
 αἰσθάνεται δὲ Πυρριλάμπης Ἐφέσιος λαβῶν δολιχοῦ
 τοῦ μὲν δὴ τὴν εἰκόνα ἐποίησεν Ὀλυμπος,
 κλέμπει δὲ δμῶνυμος καὶ ὁ πλάστης, γένος δὲ οὐ
 ὄντος, ἀλλὰ ἐκ Μεσσηνίας τῆς ὑπὸ τῇ Ἰθώμῃ.
 Αἰσθάνεται δὲ τὸν Ἀριστοκροῖτον Σπαρτιάτην ἀ-
 σπάρων ἐν Ὀλυμπίᾳ Σύμοι· καὶ αὐτοῖς τὸ μὲν πρό-
 ῖον τῶν ἐπιγραμμάτων ἐστίν·

ἢ πολυθαῖτοι τιμέντι Διὸς ὑψιμέδοντος

Ἔστι γὰρ ἀναθέντων δημοσίᾳ Σαμίων.

ο μὲν δὴ τοὺς τὸ ἀνάθημα ἀναθέντας μνηνεῖν
 ἐφεξῆς ἐς αὐτὸν ἔπαινος ἐστὶ Λύσανδρον·

Ἀθίνατον πάτρην καὶ Ἀριστοκράτει κλέος ἔργων
 Λύσανδρ' ἐκτελέσας, δόξαν ἔχεις ἀρετῆς.
 δῆλοι οὖν εἶσιν οἱ τε Σάμιοι καὶ οἱ ἄλλοι Ἴωνες, καὶ
 τὰ τὸ λεγόμενον ὑπ' αὐτῶν Ἴωνων, τοὺς τοίχους τοῦ
 ὄμο ἐπαλείφοντες. Ἀλκιβιάδου μὲν γε τριήρωνιν Ἀθη-
 ναίων περὶ Ἰωνίαν ἰσχύοντος, ἐθεράπευον αὐτὸν Ἴο-
 νων οἱ πολλοί· καὶ εἰκὼν Ἀλκιβιάδου χαλκῇ παρὰ τῇ
 Ἡρᾷ τῇ Σαμίῳ ἐστὶν ἀνάθημα. ὥς δὲ ἐν Αἰγὸς πο-
 ταμοῖς ἐάλωσαν αἱ ναῦς αἱ Ἀττικαί, Σάμιοι μὲν ἐ-
 Ὀλυμπίαν τὸν Λύσανδρον, Ἐφεσίοι δὲ ἐς τὸ ἱερὸν
 ἀνειλίθεσαν τῆς Ἀρτέμιδος Λύσανδρόν τε αὐτὸν καὶ
 Ἐτεόνικον, καὶ Φάρακα, καὶ ἄλλους Σπαρτιατῶν
 ἥμισυ ἐς γὰρ τὸ Ἑλληνικὸν γνωρίμους, μεταπιστόντο
 δὲ αὐθις τῶν πραγμάτων, καὶ Κόνωνα κατατρυ-
 γόντα τῇ ναυμαχίᾳ περὶ Κνίδον καὶ ὄρος τὸ Λόριον ὁ-
 τομαζόμενον, οὕτω μετεβάλλοντο οἱ Ἴωνες, ὥς καὶ
 Κόνωνα ἀνακείμενον χαλκοῦν καὶ Τιμόθεον ἐν Σά-
 μῳ τέ ἐστιν ἰδεῖν παρὰ τῇ Ἡρᾷ, καὶ ὡσαύτως ἐν
 Ἐφέσῳ παρὰ τῇ Ἐφεσίᾳ θεῷ. ταῦτα μὲν ἐστὶν ἔχον-
 τα οὕτω τὸν αἰὶ χρόνον, καὶ Ἴωσιν ὡσαύτως οἱ πάν-
 τες ἄνθρωποι θεραπεύουσι τὰ ὑπερέχοντα τῇ ἰσχύϊ.

CAPVT IV.

*Racensionis signorum athletarum Olympiae posi-
 torum continuatio — statua Sostrati Sicyonii co-
 gnomine Acrochersitae et Leontisci — Olympias CIV
 ab Eleis non notata, quia Pisaei et Arcades tunc
 ludos celebrarunt — puer taenia redimitus, unicum
 Olympiae signum a Phidia confectum — Chilonis
 Patrensis signum — Aristotelis Stagiritae — Ar-*

*chidami, regis Lacedaemoniorum — Ergotelis
Cretensis.*

"Εξεταί δὲ τοῦ Ἀνακτόρου τῆς εἰκόνας Ἐπίσιος τε
πύκτης, τοὺς ἐλθόντας κρατήσας τῶν παίδων, ὄνομα
δὲ οἱ ἦν Ἀθήναιος· καὶ Σικυνώσιος Σώστρατος παγ-
κρατιστὴς ἀνὴρ, ἐπὶ κλήσεις δὲ ἦν Ἀκροχερσαίτης αὐ-
τοῖ. παραλαμβανόμενος γὰρ ἄκρων τοῦ ἀνταγωνίζο-
μένου τῶν χειρῶν ἑκά, καὶ οὐ πρότερον ἀνίστει, πρὶν
ἢ μῦθοιτο ἀπαγορεύσαντος. γεγύνασι δὲ αὐτῷ Νι-
μειῶν μὲν νίκαι καὶ Ἰσθμίων ἀναμῖξ δυνώδεκα, Ὀ-
λυμπῖοι δὲ καὶ Πυθιοί, τῇ μὲν δύο, τρεῖς δὲ ἐν Ὀ-
λυμπίᾳ. 2. Τὴν τετάρτην δὲ Ὀλυμπιάδα ἐπὶ ταῖς ἐκα-
τὸν (πρώτην γὰρ δὴ ἐνίκησεν ὁ Σώστρατος ταύτην)
οὐκ ἀναγράφουσιν οἱ Ἡλείοι, διότι μὴ αὐτοὶ τὸν ἀγῶ-
να, ἀλλὰ Πισαῖοι καὶ Ἀρκάδες ἔδρεσαν ἀντ' αὐτῶν.
Παρά δὲ τὸν Σώστρατον παλαιστὴς ἀνὴρ πεποιεῖται
Λεοντίσκος, ἐκ Σικελίας τε ὢν γένος, καὶ ἀπὸ τῆς ἐν
τοῖ παρθμῷ Μεσσηνίας· στεφανωθῆναι δὲ ὑπὸ τε
Ἀμφικτυόνων καὶ ὑπὸ Ἡλείων, εἶναι δὲ αὐτῷ λέγεται
τὴν ἀλλήν, καθὰ δὴ καὶ τὸ παγκράτιον τοῖ Σικυω-
νίῳ Σωστράτῳ· καὶ γὰρ τὸν Λεοντίσκον καταβαλεῖν
μὲν οὐκ ἐπίστασθαι τοὺς παλαιόντας, νικῆν δὲ αὐ-
τὸν κλῶντα τοὺς δακτύλους. τὸν δὲ ἀνδριάντα Πυ-
θαγόρας ἐποίησεν ὁ Ῥηγῖνος, εἰπέρι τις καὶ ἄλλος ἁ-
γαθὸς τὰ ἐς πλαστικὴν. διδασθῆναι δὲ παρὰ Κλεόρ-
χω φασὶν αὐτὸν, Ῥηγῖνῳ μὲν καὶ αὐτῷ, μυθητῇ δὲ
Εὐχείρον· τὸν δὲ Εὐχείρον εἶναι Κορίνθιον, φοιτῆ-
σαι δὲ ὡς Στάδραν τε καὶ Χάρτιαν Σπαρτιάτας.

3. Ὁ δὲ πῦξ ὁ ἀναδούμετος ταινίᾳ τὴν κεφαλὴν, ἐ-

πεισῆχθω μοι καὶ οὗτος ἐς τὸν λόγον, Φειδίου τε
 εἴνεκα καὶ τῆς ἐς τὰ ἀγάλματα τοῦ Φειδίου ποφίης·
 ἐπεὶ ἄλλως γε οὐκ ἴσμεν ὅπου τὴν εἰκόνα ὁ Φειδίας
 ἔποιησε. Σάτυρος δὲ Ἰλεῖος Δυσιδάνακτος πατὴρ,
 γενούς δὲ τοῦ Ἰαμίδων, ἐν Νεμέῃ πεντάκις ἐνίκησε
 πυκτεύων, καὶ Πυθοῦ τε δις, καὶ δις ἐν Ὀλυμπίᾳ.
 τέχνη δὲ Ἀθηναίου Σιλανίωνος ὁ ἀνδρὺς ἐστί. Πλά-
 στης δὲ ἄλλος τῶν Ἀττικῶν Πολυκλῆς, Σταδίου μα-
 θητὴς Ἀθηναίων, πεποίηκε παῖδα Ἐφῆσιον παγκρα-
 τιστήν, Ἀμύνταν Ἑλλανίκον. 4. Χίλωνι δὲ Ἀχαιοῦ
 Πατρὸς δύο μὲν Ὀλυμπιακαὶ νίκαι πάλης ἀνδρῶν,
 μία δὲ ἐγένετο ἐν Δελφοῖς, τέσσαρες δὲ ἐν Ἰσθμῷ,
 καὶ Νεμείων τρεῖς. ἐτάφη δὲ ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν
 Ἀχαιῶν, καὶ οἱ καὶ τοῦ βίου συνέπαισε πόλεμον τὴν
 τελευτήν γενέσθαι, μαρτυρεῖ δὲ μοι καὶ τὸ ἐπίγραμμα·

Μούνος πάλη νικῶν δις Ὀλύμπια Πύθιά τ' ἀνδρας,

Τῶν Νεμείας, τετράκις δ' Ἰσθμῷ ἐν ἀγχιάλῳ,

Χίλων, ὃς Πατρὸς ἦν· αὐτὰρ ὁ λαὸς Ἀχαιῶν

Ἐν πολέμῳ φθίμενον θάψ' ἀρετῆς ἐνεκεν.

τὸ μὲν δὲ ἐπίγραμμα ἐπὶ τοσούτῳ εἰδήλωσεν. εἰ δὲ
 Δυσόλπου τοῦ ποιήσαντος τὴν εἰκόνα τεκμαιρόμενον
 τῇ ἡλικίᾳ συμβαλέσθαι δεῖ με τὸν πόλεμον, ἐνθα ὁ
 Χίλων ἔπεσεν, ἥτοι ἐς Χαιρώνειαν Ἀχαιοῖς τοῖς αὐ-
 οῦ ὁμοῦ στρατεύεσθαι, ἢ ἰδίᾳ κατ' ἀρετὴν τι καὶ
 τόλμῃ Ἀχαιῶν μόνος Ἀντιπάτριον μοι καὶ Μακιδόν-
 ον ἐναντία ἀγωνίσασθαι περὶ Αἰώνων φαίνεται τὴν
 ἐν Θεσσαλίᾳ. 5. Ἐφεξῆς δὲ τοῦ Χίλωνος δύο ἀνι-
 κννται· τῷ μὲν Μολπίων ἐστὶν ὄνομα, στεφανωθῆ-

ναι δὲ τὸ ἐπίγραμμα φησιν αὐτὸν ὑπὸ Ἰλλίων· τὰ
 δὲ ἕτερον, ὅτι μὴδὲν ἔστιν ἐπίγραμμα, μνημονεύου-
 σιν ὡς Ἀριστοτέλης ἔστιν ὁ ἐκ τῶν Θρακίων Σταγεί-
 ρων. καὶ αὐτὸν ἦτοι μαθητὴς, ἢ καὶ στρατιωτικὸς
 ἀνέβηκεν ἀνὴρ, ἅτε παρὰ Ἀτιπιάτρῳ καὶ πρότερον
 ἰαχίσαντα παρὰ Ἀλεξάνδρῳ. Σωδάμας δὲ ὁ ἐξ Ἀσσοῦ
 τῆς ἐν τῇ Τροάδι, κειμένης δὲ ὑπὸ τῇ Ἰδῇ, πρῶτος
 Αἰολέων τῶν ταύτῃ, στάδιον Ὀλυμπίῳσιν ἐνίκησεν
 ἐν παισὶ. 6. Παρὰ δὲ Σωδάμαν Ἀρχιδάμος ἔστηκεν
 ὁ Ἀγησιλάου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς. πρὸ δὲ τοῦ
 Ἀρχιδάμου ταύτου βασιλείας, εἰκόνα οὐδενὸς ἐν γε τῇ
 ὑπεροφῇ Λακεδαιμονίους ἀναθέντας εὗρισκον. Ἀρ-
 χιδάμον δὲ ἄλλων τε καὶ τῆς τελευτῆς (ἐμοὶ δοκεῖν)
 εἵνεκα ἀνδριάντα ἐς Ὀλυμπίαν ἀπέστειλαν, ὅτι ἐν
 βασιλείᾳ τε ἐπέλαβεν αὐτὸν τὸ χρεὼν, καὶ βασιλείῳ
 μόρας τῶν ἐν Σπάρτῃ δῆλός ἐστιν ἁμαρτῶν τάφρων.
 ταῦτα μὲν δὴ καὶ ἐν τοῖς Σπαρτιατικοῖς λόγοις ἐς
 πλέον ἡμῖν φεδήλωται. Εὐάνθει δὲ Κυζικηνῶν γιγνώ-
 σαι πυγμαῆς ἦναι, μία μὲν ἐν ἀνδράσιν Ὀλυμπικὴ, Νε-
 μείων δὲ ἐν παισὶ καὶ Ἰσθμίων. Πεποιήται δὲ παρὰ
 τὸν Εὐάνθην ἀνὴρ τε ὑποτροφός καὶ τὸ ἄρμα, ἀνα-
 βεβηκυῖα δὲ ἐπὶ τῷ ἄρματι παῖς πυρθένας. ὄνομα
 μὲν Λάμπρος τῷ ἀνδρὶ, πατὴρ δὲ ἦν αὐτῷ νεωτάτῃ
 τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πόλεων, κλυομένη δὲ ἀπὸ τοῦ
 οἰκιστοῦ Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου. Κυνίσκῳ δὲ τῷ ἐκ
 Μαντινείας πύκτῃ παιδὶ ἐποίησε Πολύκλειτος τὴν
 εἰκόνα. 7. Ἐργοτέλης δὲ ὁ Φιλάγορος δολιχοῦ δύνo
 ἐν Ὀλυμπίᾳ νίκας, τοσαύτας δὲ ἄλλας Πυθοῖ καὶ ἐν
 Ἰσθμῷ τε καὶ Νεμείῳ ἀννηρημένος, οὐχ Ἰμπερίος

εἶναι τὸ ἐξαρχῆς, καθάπερ γε τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ φησὶ, Κρής δὲ εἶναι λέγεται Κνωσσιος· ἐκπεσὼν δὲ ὑπὸ στασιωτῶν ἀπὸ Κνωσσοῦ, καὶ ἐς Ἱμέραν ἀφικόμενος, πολιτείας τετύχηκεν· ὃ καὶ πολλὰ εὐρυτο ἄλλα ἐς τιμὴν. ἔμελλεν οὖν, ὥς τὸ εἰκός, Ἱμεραῖος ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀναγορευθῆσθαι.

C A P V T V.

Signum Polydamantis, qui statura corporis omnes superavit, heroibus exceptis — de Scotussae, Polydamantis patriae, satis — Polydamantis alia, praeter victoriam Olympicam, fortiter facta narrantur — de Polydamantis interitu.

Ὁ δὲ ἐπὶ τῷ βιάθρῳ τῷ ὑψηλῷ, Αυσίππου μάλιστα ἔργον, μέγιστος δὲ ἀπέντιον ἐγένετο ἐνθρώπων, πλὴν τῶν ἡρώων καλουμένων, καὶ εἰ δὴ τι ἄλλο ἦν πρὸ τῶν ἡρώων θνητὸν γένος· ἀνθρώπων δὲ τῶν καθ' ἡμᾶς οὕτως ἐστὶν ὁ μέγιστος Πουλυδάμας Νικίου. 2. Σκοτουσα δὲ ἡ τοῦ Πουλυδάμαντος πατρίς οὐκ ὥκειτο ἐπὶ ἐφ' ἡμῶν. Ἀλέξανδρος γὰρ τὴν πόλιν ὁ Φεραίων τυραννῆσας κατέλαβε σπονδαῖς, καὶ Σκοτουσαίων τοὺς τε ἐς τὸ θέατρον ἀνταλκχμένους (ἔτυχε γὰρ σφισιν καὶ ἐκκλησία τηρικαῦτα οὖσα) τοὺς τε ἀπαντίας κατηκόντισεν, πελτασταῖς ἐν κύκλῳ περιπατῶν καὶ ταξόταις, καὶ τὸ ἄλλο ὅσον ἐν ἡλικίᾳ κατεφόνευσεν, γυναῖκας δὲ ἀπέδοτο καὶ παῖδας, μισθὸν εἶναι τὰ χρήματα τοῖς ξένοις. αὕτη Σκοτουσαίοις ἡ συμφορὴ Φεραικαίδου μὲν Ἀθήνησιν ἐγένετο ἄρχοντας, δευτέρῳ δὲ Ὀλυμπιάδῃ ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν, ἣν Ἀάμον Θούριος ἐνίκα τὸ δεύτερον, ταύτης ἔτι δευτέρῃ τῆς Ὀλυμπιάδος, καὶ ὀλίγον τι ἔμενε τὸ διαφυγὼν τῶν Σκο-

τον παῖδων, καὶ αὐτοὶς ὑπὸ Ἀσθενείας ἐξέλιπον καὶ
 οὗτοι τὴν πόλιν, ὅτε καὶ τοῖς πῦσιν Ἕλλησι προσ-
 πταῖσαι δεύτερα ἐν τῷ πρὸς Μακεδόνας πολέμῳ παρι-
 σκεύασεν ὁ δαίμων. 3. Παγκρατίου μὲν δὴ καὶ ἄλ-
 λοις ἤδη γεγόνασιν ἐπιφανεῖς νῖκαι· Πουλυδάμαντι
 δὲ τὰδε ἄλλοῖα παρὰ τοὺς ἐπὶ τῷ παγκρατίῳ σιφά-
 ρους ὑπάρχοντά ἐστιν. ἡ ὄρεινὴ τῆς Θυρίκης, ἡ ἔνδον
 Νέστον ποταμοῦ τοῦ ῥέοντος διὰ τῆς Ἀβδηριτῶν,
 καὶ ἄλλα Θηρίαι, ἐν δὲ αὐτοῖς παρέχεται καὶ λέοντας,
 οἱ καὶ τῷ στρατῷ ποτε ἐπιθέμενοι ξέρζον, τὰς ἀγού-
 σας καμήλους τὰ σιτία ἐλυμήναντο. οὗτοι πολλάκις
 οἱ λέοντες καὶ ἐς τὴν περὶ τοῖς Ὀλύμπῳ πλανῶνται
 χώραν. τούτων δὲ τοῦ ὄρους ἡ μὲν ἐς Μακεδονίαν
 πλευρὰ, ἡ δὲ ἐπὶ Θεσσαλοὺς καὶ τὸν ποταμὸν τέ-
 τριμται τὸν Πηνειόν. ἐνταῦθα ὁ Πουλυδάμας λέον-
 τα ἐν τῷ Ὀλύμπῳ μέγαν καὶ ἄλκιμον Θηρίον καταφ-
 γάσατο σὺνδεν ἐσκεινισμένῳ ὄπλῳ. προήχθη δὲ ἐς
 τὸ τόλμημα φιλοτιμίᾳ πρὸς τὰ Ἡρακλέους ἔργα· οὗ
 καὶ Ἡρακλῆα ἔχει λόγος κρατῆσαι τοῦ ἐν Νεμέᾳ λέον-
 τος. Ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τούτῳ θαῦμα ὑπελείπετο ὁ Που-
 λυδάμας ἐς μνήμην. ἐς ἀγέλην ἐσελθὼν βοῶν, τὸν
 μέγιστον καὶ ἀγριώτατον λαβὼν τοῦ ἑτέρου τῶν ὑπὲρ
 αὐτὸν ποδῶν, τὰς χηλὰς κατέτεχεν ἄκρας, καὶ πηδῶντα
 καὶ ἐπειγόμενον οὐκ ἀνίει, πρὶν γε δὴ ὁ ταῦρος ὑψὲς
 πατε καὶ ἐς ἅπαν ἀφικόμενος βίας, ἀπέφυγεν ἀφ' οὗ
 ταύτῃ τῷ Πουλυδάμαντι τὰς χηλὰς. Λέγεται δὲ καὶ
 ὡς ἄνδρα ἡγελοχον ἐλαύνοντα σπονδῇ τὸ ἄρμα ἐπέσχε
 τοῦ πρόσω. λαβόμενος γὰρ τῇ ἑτέρᾳ τῶν χειρῶν ὤλι-
 σθεν τοῦ ἄρματος, ὀμοῦ καὶ τοὺς ἵππους πεδήσας

καὶ τὸν ἡνίοχον εἶχε. Λαρεῖος δὲ Ἀρταξέρξου παῖς νόθος, ὅς ὁμοῦ τῷ Περσῶν δήμῳ Ἰσθμιαίων καταπαύσας παῖδα Ἀρταξέρξου γήγασαν, ἔσχεν ἀντὶ ἐκείνου τὴν ἀρχήν, οὗτος ὡς ἐβασίλευσαν ὁ Λαρεῖος (ἐπυνθάνετο γὰρ τοῦ Πουλυδάμαντος τὰ ἔργα) πέμπων ἀγγέλους ὑπασχνομένους δῶρα, ἀνέπεισεν αὐτὸν εἰς Σούσά τε καὶ εἰς ὕψιν ἀφικέσθαι τὴν αὐτοῦ. ἔνθα δὴ κατὰ πρόκλησιν Περσῶν ἄνδρας τῶν καλουμένων ἰσθμιαίων ἀριθμῶν τρεῖς, ἀθρόους οἱ μονομαχίσαντας ἀπέκτεινεν. ἔργων δὲ τῶν κατελεγμένων οἱ τὰ μὲν ἐπὶ τῷ βιάθρῳ τοῦ ἀνδριάντος ἐν Ὀλυμπίᾳ, τὰ δὲ καὶ δηλούμενά ἐστιν ὑπὸ τοῦ ἐπιγραφύματος. Ἄμμελλε δὲ ἄρα τὸ ὑπὸ Ὀμήρου προθεσπισθῆναι ἄλλους τε τῶν φρονησάντων ἐπὶ ἰσχύϊ, καὶ Πουλυδάμαντα ἐπιλήψεσθαι, καὶ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ βώμης ἔμελλεν ἀπολείεσθαι καὶ οὗτος. εἰς σπήλαιον γὰρ οἱ τε ἄλλοι τῶν συμποτῶν καὶ ὁ Πουλυδάμας ἐνῆλθεν ὥρᾳ θέρους. καὶ πῶς οὐ κατὰ τινα ἀγαθὸν δαίμονα ἢ καρυφῇ τηνικαῦτα τοῦ σπηλαίου κατεβόήγνυτο, καὶ δῆλα ἦν ὡς αὐτίκα ἐμπεσεῖσθαι καὶ χρόνον οὐκ ἐπὶ πολὺν ἔμελλεν ἀνθέξειν. γενομένης δὲ αἰσθήσεως τοῦ ἐπιόντος κακοῦ, καὶ τρεπομένων ἐςφυγὴν τῶν λοιπῶν, παρέστη καταμῆναι τῷ Πουλυδάμαντι, καὶ ἀνέσχε τὰς χεῖρας ὡς ἐπιπίπτοντι ἀνθέξων τῷ σπηλαίῳ, καὶ οὐ βιασθήσόμενος ὑπὸ τοῦ ὄρους. τούτῳ μὲν ἐνταῦθα ἐγένετο ἡ τελευτή.

CAPVT VI.

Continuatur recensio signorum athletarum Olympiae positorum — de Euthymo pugili — Herois daemo-

*nix cultu Temessae instituto, eoque ab Euthy-
mo superato — pictura huc pertinente.*

Ἐν δὲ Ὀλυμπίᾳ παρὰ τοῦ Πουλυδάμαντος τὸν ἀν-
δριάντα, δύο τε ἐκ τῆς Ἀρκάδιον, καὶ Ἀττικὸς ὁ τρί-
τος ἕστηκεν ἀθλητῆς. τὸν μὲν δὴ Μαρτινέα Πρωτό-
λαιον Λαίκαυς, πυγμῇ παῖδας κρατήσαντα, ὁ Ἐρ-
χίδης Πυθαγόρας· Νικονκίδαν δὲ τὸν Λομαρέτου
παλαιστήν ἄνδρα ἐκ Φιγαλίας, Σικυνώτιος Λαίδαλος·
Καλλιὰ δὲ Ἀθηναίῳ παγκρατιαστῇ τὸν ἀνδριάντα ὁ-
ντὶς Ἀθηναῖος Μίκων ἐπαίησεν ὁ ζωγράφος. Νικο-
δάμαν δὲ ἔργον τοῦ Μαιναλλίου παγκρατιαστής ἐστιν
ἐκ Μαιναλίου δύο νίκας ἐν ἀνδράσιν ἀνελομένος Ἀν-
δρσαθένης Λοχναῖον. Ἐπὶ δὲ τούτοις Εὐκλῆς ἀνάκει-
ται Καλλιάντατος, γένος μὲν Ῥόδιος, οἴκου δὲ τοῦ
Λαυροειδῶν· Λαυρόρου γὰρ θυγατρός παῖς ἦν· ἐν
δὲ ἀνδράσι πυγμῆς ἔσχεν Ὀλυμπικὴν νίκην. τούτου
μὲν δὴ ἡ εἰκὼν Νανκύνδου ἐστὶν ἔργον. Πολύκλειτος
δὲ Ἀργεῖος, οὗτος δὲ τῆς Ἥρας τὸ ἄγαλμα ποιήσας, μα-
θητῆς δὲ Νανκύνδου, παλαιστήν παῖδα εἰργάσατο
Θηβαῖον Ἀγήνορα· ἀντιέθη δὲ ἡ εἰκὼν ὑπὸ τοῦ Φω-
κίων καινοῦ. Θεόπομπας γὰρ ὁ πατήρ τοῦ Ἀγήνορος
προξένος τοῦ ἔθνους ἦν αὐτῶν. Νικόδαμος δὲ ὁ πλά-
στης ὁ ἐκ Μαιναλίου Λαμοξερίδαν ἄνδρα πύκτην ἐ-
ποίησεν ἐκ Μαιναλίου. Ἔστηκε δὲ καὶ Λαστρατίδα
παιδὸς εἰκὼν Ἠλείου, πάλης ἀνελομένου στέφανον·
ἐγένετο δὲ αὐτῷ καὶ Νερμίων ἐν τε παισὶ καὶ ἄγε-
νέων ἑτέρα νίκη. Παραβάλλονται δὲ τοῦ Λαστρατίδα
πατρὶ ὑπῆρξε μὲν διαύλου παρελθεῖν δρόμον· ὑπελεί-
πειτο δὲ καὶ ἐς τοὺς ἔπειτα φιλοτιμία, τῶν νικησάν-
των

των Ὀλυμπιάσι τὰ δῶματα ἀναγράφαι ἐν γυμνασίῳ
 τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ. τὰ μὲν δὴ ἐς τοὺτους εἶχεν οὕτω.
 2. Τὰ δὲ ἐς Εὐθύμον τὸν πύκτην, οὗ με εἰκὸς ὑπερ-
 βαίνειν ἢ τὰ ἐς τὰς νίκας αὐτοῦ καὶ τὰ ἐς δόξαν ὑπάρ-
 χοντα τὴν ἄλλην. γένος μὲν δὴ ἦν ὁ Εὐθύμος ἐκ
 τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Λοκροῖν, οἱ χώραν τὴν πρὸς τῷ Ζιφυ-
 ρίῳ τῇ ἄκρῃ νέμοιται, πατὴρ δὲ ἐκαλεῖτο Ἄστυ-
 κλέους· εἶναι δὲ αὐτὸν οὐ τοῦτου, ποταμοῦ δὲ οἱ
 ἐπιχώριοι τοῦ Καικίνου φασὶν, ὃς τὴν Λοκρίδα καὶ
 Ῥηγίην ὀρίζων τὸ ἐς τοὺς τέττιγας παρέχεται θαῦμα.
 οἱ μὲν γὰρ τέττιγες οἱ ἐντὸς τῆς Λοκρίδος ἄχρι τοῦ
 Καικίνου κατὰ τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις τέττιξιν ἄδουσι·
 διαβάντων δὲ τὸν Καικίνην οὐδεμίαν ἔτι οἱ ἐν τῇ
 Ῥηγίᾳ τέττιγες ἀφῶσι τὴν φωνήν. τοῦτου μὲν δὴ
 παῖδα εἶναι λέγεται τὸν Εὐθύμον. ἀνελομένην δὲ οἱ
 πυγμῆς ἐν Ὀλυμπίᾳ νίκην τετάρτην πρὸς ταῖς ἐβδο-
 μήκοις Ὀλυμπιάδι, οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ ἐς τὴν ἐπισῶ-
 σαν Ὀλυμπιάδα ἔμελλε χωρήσειν. Θεαγένης γὰρ ὁ Θιά-
 σιος Ὀλυμπιάδι ἐθέλων τῇ αὐτῇ πυγμῇ τε ἀντελίσθαι
 καὶ παγκρατίου νίκης, ὑπερβέβηκετο πυκτεύων τὸν
 Εὐθύμον. οὐ μὴν οὐδὲ ὁ Θεαγένης ἐπὶ τῷ παγκρα-
 τίῳ λαβεῖν ἔδυνήθη τὸν κότινον, ἅτε προκατεργα-
 σθείς τῇ μάχῃ πρὸς τὸν Εὐθύμον. ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐπι-
 βύλλουσιν οἱ Ἑλλανοδίκαι τῷ Θεαγένῃ τάλαντον μὲν
 ἱερὰν ἐς τὸν θεὸν ζημίαν, τάλαντον δὲ βλάβης τῆς
 ἐς Εὐθύμον, ὅτι ἐπηρείᾳ τῇ ἐς ἐκείνον ἐδόκει σφίσι
 ἐπαιεῖσθαι τὸ ἀγώνισμα τῆς πυγμῆς· τοῦτων εἴνε-
 κε καταδικάζουσιν αὐτὸν ἐκτίσαι καὶ ἰδίᾳ τῷ Εὐθύ-
 μῳ χρήματα, ἔκτη δὲ Ὀλυμπιάδι ἐπὶ ταῖς ἐβδομήκοις

τὰ, τὸ μὲν τῷ θεῷ τῶν ἀσχυρίων γιγνώμενον ἔστι-
 σεν ὁ Θεαγένης, καὶ ἀμειδόμενος αὐτὸν οὐκ ἐσθλὸν
 ἐπὶ τὴν πυγμὴν· καὶ ἐπ' ἐκείνης τε αὐτῆς καὶ ἐπὶ
 τῆς μετ' ἐκείνην ὀλυμπιάδος τὸν ἐπὶ πυγμῇ στέφανον
 ἀνείλετο ὁ Εὐθύμος. ὁ δὲ αἱ ἀνδρίας τέχνη τέστιν
 Πυθαγόρου, καὶ θείας ἐς τὰ μάλιστα ἄξιος. 3. Ἐπα-
 νήκων δὲ ἐς Ἰταλίαν, τότε δὴ ἐμαχίστατο πρὸς τὸν
 Ἥρω. τὰ δὲ ἐς αὐτὸν εἶχεν οὕτως. Ὀδυσσεὺς πλανώ-
 μενον μετὰ ἄλλοισιν τὴν Ἰλίου, κατενεχθῆναι φασιν
 ὑπὸ ἀνέμων ἐς τε ἄλλας τῶν ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Σικελίᾳ
 πόλεις, ἀφικέσθαι δὲ καὶ ἐς Τεμέσσαν ὁμοῦ ταῖς ναυ-
 σὶ· μεθυσθέντα οὖν ἐνταῦθα ἕνα τῶν ναυτῶν παρ-
 θένον βιάσασθαι, καὶ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἀντὶ τοῦ-
 του καταλευσθῆναι τοῦ ἀδικήματος· Ὀδυσσεὺς μὲν
 δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ θέμενον αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν, ἀ-
 ποπλέοντα οἴχεσθαι· τοῦ καταλευσθέντος δὲ ἀνθρώ-
 που τὸν δαίμονα οὐδένα ἀνέηαι καιρὸν ἀποκτείνον-
 τί τε ὁμοίως τοῦ ἐν τῇ Τεμέσσει καὶ ἐπιερχόμε-
 νον ἐπὶ πᾶσαν ἡλικίαν· ἐς ὃ ἡ Πυθία τοπαρέκταν
 ἐξ Ἰταλίας ὠρηγμένους φεύγειν, Τεμέσσην μὲν ἐκλι-
 πῆν οὐκ εἶα, τὸν δὲ Ἥρω σφῆς ἐκέλευσεν ἰλάσκεσθαι,
 τέμενός τε ἀποτεμομένους οἰκοδομήσασθαι νεῖα, δι-
 δόναι δὲ κατὰ ἔτος αὐτῇ γυναῖκα τῶν ἐν Τεμέσσει
 παρθένων τὴν καλλίστην. τοῖς μὲν δὴ τὰ ὑπὸ τοῦ
 θεοῦ προστεταγμένα ὑπουργοῦσι, δαῖμα ἀπὸ τοῦτου
 τοῦ δαίμονος ἐς τὰ ἄλλα ἦν οὐδέν. Εὐθύμος δὲ (ἀ-
 γέμετο γὰρ ἐς τὴν Τεμέσσαν, καὶ πῶς τηρικαῦτα τὸ
 ἴδιον ἐποιεῖτο τῷ δαίμονι) πυρδάνεται τὰ παρόντα
 ἄφρων, καὶ ἐσθλὸν τε ἐπεθύμησεν ἐς τὸν ναῦν, καὶ

τὴν παρθένον ἐσελθὼν θεύσασθαι. ὥς δὲ εἶδε, τὰ μὲν πρῶτα ἐς οἶκτον, δευτέρᾳ δὲ ἀφίκετο καὶ ἐς ἔρωτα αὐτῆς. καὶ ἡ παῖς τε συνοικήσειν κατώμνυτο αὐτῷ σώσαντι αὐτήν, καὶ ὁ Εὐθύμοις ἐνεσκευασμένος ἔμενε τὴν ἑφοδὸν τοῦ δαίμονος· ἐνίκα τε δὴ τῇ μάχῃ, καὶ ἐξηλαύνετο γὰρ ἐκ τῆς γῆς ὁ Ἥρωις, ἀφανίζεται τε καταδύς ἐς θάλασσαν. καὶ γάμος τε ἐπιφανῆς Εὐθύμῳ καὶ ἀνθρώποις τοῖς ἐνταῦθα ἔλκετο θεοῖα τοῦ λοιποῦ σφίσιν ἦν ἀπὸ τοῦ δαίμονος. ἤκουσα δὲ καὶ τοιόνδε ἔτι ἐς τὸν Εὐθύμον, ὥς γῆρως τε ἐπὶ μακρότατον ἀφίκοιτο, καὶ ὥς ἀποθανεῖν ἐκφυγὼν, αὐτὸς ἑτερόν τινα ἐξ ἀνθρώπων [ἄλλον] ἀπελθεῖν τρόπον. οἰκεῖσθαι δὲ τὴν Τεμέισσαν καὶ ἐς ἐμὲ ἀνδρὸς ἤκουσα πλεύσαντος κατὰ ἐμπορίαν. 4. Τόδε μὲν ἤκουσα, γραφῇ δὲ τοιῷδε ἐπιτυχὼν οἶδα. ἦν δὲ αὕτη γραφῆς μίμημα ἡρχαίας. Νεανίαςος Σύβαρις, καὶ Κύλαβρός τε ποταμός, Καλὴ καὶ πηγὴ, πρὸς δὲ Ἥρα τε καὶ Τεμέισσα ἦν ἡ πόλις, ἐν δὲ σφίσι καὶ δαίμων, ὅντινα ἐξέβαλεν ὁ Εὐθύμοις, χρόαν δὲ δεινῶς μέλας, καὶ τὸ εἶδος ἅπαν ἐς τὰ μέλαινα φοβερός, λῶκον δὲ ἀμπλαχεῖο δέσμα ἐσθῆτα· ἐτίθετο δὲ καὶ ὄνομα Λύβαντα ἐπὶ τῇ γραφῇ γράμματα. ταῦτα μὲν δὴ ἐς τοσοῦτον εἰρήσθω.

CAPVT VII.

Statua Diagoræ et Diagoridarum — de Dorico eiusque morte — porro recensentur athletarum signa Olympiæ posita.

Μετὰ δὲ τὸν ἀνδριάντα τοῦ Εὐθύμον, Πύθαρχος τε ἵστικος Μυστινὸς στεδισδρόμος, καὶ Πύκτης

Ηλείος Χαερμίδης, λαβόντες νίκας ἐπὶ παισὶ. Θε-
 σάμενος δὲ καὶ τοὺτους, ἐπὶ τῶν Ῥοδίων ἀθλητῶν
 ἀφίξῃ τὰς εἰκόνας, Διαγόραν καὶ τὸ ἐκείνου γένος.
 οἱ δὲ συνεχεῖς τε ἀλλήλοις καὶ ἐν κόσμῳ τοιῶδε ἀνέ-
 κειντο· Ἀκουσίλλωος μὲν λαβὼν πυγμῆς ἐν ἀνδράσι
 στέφανον, Δωριεὺς δὲ ὁ νεώτατος παγκρατίῳ νική-
 σας Ὀλυμπιάσιν ἐφεξῆς τριαί, πρότερον δ' ἐπὶ τοῦ
 Δωριέως ἐκράτησε καὶ Λαμαγῆτος τοὺς ἐσελθόντας
 ἐς τὸ παγκράτιον· οὗτοι μὲν ἀδελφοί τε εἰσὶ καὶ Δια-
 γόρου παῖδες. ἐπὶ δὲ αὐτοῖς κεῖται καὶ ὁ Διαγόρας,
 πυγμῆς ἐν ἀνδράσιν ἀνελόμενος νίκην· τοῦ Διαγό-
 ρου δὲ τὴν εἰκόνα Μεγαρεὺς ἐργάσατο Καλλιμάχης ὁ
 Θεοκόσμον τοῦ ποιήσαντος τὸ ἄγαλμα ἐν Μεγάροις
 τοῦ Διός. Διαγόρου δὲ καὶ οἱ τῶν θυγατέρων παῖ-
 δες πῶς τε ἥσκησαν, καὶ ἔσχον Ὀλυμπιακὰς νίκας·
 ἐν μὲν ἀνδράσιν Εὐκλῆς, Καλλιάνακτος τε ὢν καὶ
 Καλλιπατεῖρας τῆς Διαγόρου, Πεισίδωρος δὲ ἐν παι-
 σιν, ὃν ἡ μήτηρ ἀνδρὸς ἐπιθεμένη γυμναστοῦ σχῆμα
 ἐπὶ τῶν Ὀλυμπίων αὐτῇ τὸν ἀγῶνα ἥσκησεν. οὗτος
 δὲ ὁ Πεισίδωρος καὶ ἐν τῇ Ἀλτὶ πιρὰ τῆς μητρὸς τὸν
 πατέρα ἔστηκε. Διαγόραν δὲ καὶ ὁμοῦ τοῖς παισὶν
 Ἀκουσίλλωος καὶ Λαμαγῆτος λέγουσιν ἐς Ὀλυμπίαν ἐλ-
 θεῖν. νικήσαντες δὲ οἱ νεανίσκοι διὰ τῆς πανηγύ-
 ριος τὸν πατέρα ἔφερον, βαλλόμενόν τε ὑπὸ τῶν
 Ἑλλήνων ἀντίσει καὶ εὐδαίμονα ἐπὶ τοῖς παισὶ καλοῦ-
 μενον. γένος δὲ ὁ Διαγόρας τὸ ἐξ Ἀρχῆς Μισσηνίος
 πρὸς γυναικῶν ἦν, καὶ ἀπὸ τῆς Διοστορέους ἐγγό-
 νι θυγατρὸς. 2. Δωριεὺς δὲ τοῦ Διαγόρου πιρὸς τῆς
 Ὀλυμπιάδων, Ἰοθμίων μὲν γεγονάσιν ὅκτις νίκαι,

Νεμείων δι' ἀποδέουσαι μῆς ἐς τὰς ὀκτώ· λέγοιτο
 δὲ καὶ ὡς Πύθια ἀνέλοιτο ἀκοντί. ἀνηγορεύοντο
 δὲ οὗτός τε καὶ ὁ Πεισιδωρος Θούριοι, διωχθέντες
 ὑπὸ τῶν ἀντιστασιωτῶν ἐκ τῆς Ρόδου, καὶ ἐς Ἰταλίαν
 παρὰ Θουρίους ἀπελθόντες. χρόνῳ δὲ ὕστερον κα-
 τήλθεν ὁ Δωριεύς ἐς Ρόδον· καὶ φανερώτατα δὲ
 ἀπάντων ἀνὴρ εἰς φρονήσας οὗτος τὰ Λακεδαιμο-
 νίων φαίνεται, ὥστε καὶ ἐναυμάχησεν ἐναντία Ἀθη-
 ναίων ναυσὶν οἰκείαις· ἐς ὃ τμήσων ἄλους Ἀιτικῶν
 ἀνῆλθῃ ζῶν παρὰ Ἀθηναίους. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πρὶν
 μὲν ἢ Δωριεῖα παρὰ σφῶς ἀναχθῆναι, θυμοῖ τε ἐς
 αὐτὸν καὶ ἀπειλαῖς ἐχρῶντο· ὡς δὲ ἐς ἐκκλησίαν συν-
 ἰλθόντες ἄνδρα οὕτω μέγαν καὶ δόξης ἐς τοσοῦτον
 ἤκοντα ἐθεάσαντο ἐν σχήματι αἰχμαλώτου, μεταπί-
 πτει σφίσιν ἐς αὐτὸν ἡ γνῶμη, καὶ ἀπελθεῖν ἀφί-
 σιν, οὐδὲ ἔργον οὐδὲν ἄχαρι ἐργάζονται, παρόν σφί-
 σι πολλά τε καὶ σὺν τῷ δικαίῳ δοῦναι. Τὰ δὲ ἐ-
 τοῦ Δωριέως τὴν τελευταίην, ἔστιν ἐν τῇ συγγραφῇ τῇ
 Αἰθίδι Ἀνδροτίωνι εἰρημένα· εἶναι μὲν τῆνικαῦτα
 ἐν Κάρῳ τὸ βασιλείως ναυτικόν, καὶ Κόνωνα ἐπὶ
 αὐτοῖς στρατηγόν, Ῥοδίων τε τὸν δῆμον πεισθέντα
 ὑπὸ τοῦ Κόνωνος, ὑπὸ Λακεδαιμονίων μεταβαλε-
 σθαι σφῶς ἐς τὴν βασιλείωσ καὶ Ἀθηναίων συμμαχίαν.
 Δωριεῖα δὲ ἀποδημεῖν μὲν τότε ἐκ Ρόδου περὶ τὸ
 ἐκτὸς Πελοποννήσου χωρία· συλληφθέντα δὲ ὑπὸ
 ἀνδρῶν Λακεδαιμονίων αὐτὸν, καὶ ἀναχθέντα ἐς
 Σπάρτην, ἀδικεῖν τε ὑπὸ Λακεδαιμονίων καταγνο-
 σθῆναι, καὶ ἐπιβληθῆναι οἱ θάνατον ζημίαν. εἰ δὲ
 τὸν ὅντα ἔπεν Ἀνδροτίων λόγον, ἐθέλειν μοι φαίνε-

ται Λακεδαιμονίους ἐς τὸ ἴσον ἔτι Ἀθηναίοις κατα-
 στήσαι, ὅτι καὶ Ἀθηναίοις ἐς Θρασύλλον καὶ τοὺς ἐν
 Ἀργινοῦσαις ὁμοῦ τῷ Θρασύλλῳ στρατηγήσαντας,
 προπετείας ἐστὶν ἔγκλημα. Διαγύρας μὲν δὴ καὶ τὸ
 ὑπ' αὐτοῦ γένος δόξης ἐς τοσοῦτα ἀφίκοντο.

3. Ἐγένοντο δὲ καὶ Ἀλκαίετος τῷ Θεάντων Λε-
 προάτῃ καὶ αὐτῇ καὶ τοῖς παισὶν Ὀλυμπικαὶ νίκαι.
 αὐτὸς μὲν γε πυκτεύων ὁ Ἀλκαίετος ἐν τε ἀνδράσι
 καὶ πρότερον ἔτι ἐπεκράτησεν ἐν παισὶν. Ἑλλάνικον
 δὲ τὸν Ἀλκαίετον καὶ Θεάντων ἐπὶ πυγμῇ παίδων
 ἀναγορευθῆναι τὸν μὲν ἐνάτῃ πρὸς ταῖς ὀγδοήκοντα
 ὀλυμπιάδι, τὸν δὲ τῇ ἐφεξῆς ταύτῃ συνέβη τὸν Θίαν-
 τον· καὶ σφισιν ἀνδριάντες ἄλασι ἐν Ὀλυμπίᾳ κί-
 νηται. Ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀλκαίετου τοῖς νόοις, Γυάθων τε
 Αἰπαιεὺς τῆς Μαιναλέων χώρας καὶ Λυκῖνος ἱστῆκεν
 Ἡλείος· κριτῆσαι δὲ ὀλυμπιάδι πυγμῇ παῖδας ὑπῆρ-
 ξε καὶ τούτοις. Γυάθωνα δὲ καὶ ἐς τὰ μάλιστα,
 ὅτε ἐνίκησεν, εἶναι νέον, τὸ ἐπίγραμμα τὰ ἐπ' αὐτῷ
 φησί. Κυλλῆλέους δὲ τοῦ Μεγαρέως ποίημα ὁ ἀν-
 δριάς ἐστιν. Ἄνῃρ δὲ ἐκ Στυμφήλου Ἀρομίδης ὄνομα,
 καὶ δὴ καὶ ἔργον τοῦτο ἐπὶ δουλιῷ παρεσχημένος,
 δύο μὲν ἔσχεν ἐν Ὀλυμπίᾳ νίκας, τωσαύτας δὲ ἄλλας
 Πυθοῖ, καὶ Ἰσθμίων τε τρεῖς, καὶ ἐν Νεμείᾳ πέντε.
 λέγεται δὲ, ὥς καὶ κρέας ἐσθίειν ἐπιτοήσασιν· τῶς δὲ
 τοῖς ἀθληταῖς σιτία τυρὸν ἐκ τῶν τυλάρων εἶναι.
 τούτου μὲν δὴ Πυθαγόρας τὴν εἰκόνα, τὴν δὲ ἐφεξῆς
 ταύτῃ πάνταθλον Ἡλῖον Πυθοκλέα Πολύκλειτος
 ἐστὶν εἰργασμένος.

CAPVT VIII.

Athletarum signa Olympiae posita porro enumerantur — de Damarchi transmutatione in lupum narratio — de Timanthe eiusque vitae exitu — Timasitheï rebus gestis et morte.

Σοκράτους δὲ Πελληνέως δρόμου νίκην ἐν παισὶν εἰληφότος, καὶ Ἡλείου Ἀμέριου καταπαλαίσαντος ἐν Ὀλυμπίᾳ παῖδας, καταπαλαίσαντος δὲ καὶ Πυθαῖ τοὺς ἐλθόντας τῶν ἀνδρῶν, τοῦ μὲν τὸν ποιήσαντα τὴν εἰκόνα οὐ λέγουσι· τὴν δὲ τοῦ Ἀμέριου, Φυάδμων ἐποίησεν Ἀργεῖος. Εὐανορίδα δὲ Ἡλείου πάλης ἐν παισὶν ὑπῆρξεν ἔν τε Ὀλυμπίᾳ καὶ Νεμέῃ νίκη. γενόμενος δὲ Ἑλλανοδίκτης, ἔγραψε καὶ οὗτος τὰ ὀνόματα ἐν Ὀλυμπίᾳ τῶν νεικηκότων. 2. Ἔς δὲ πύκτην ἄνδρα, γένος μὲν Ἀρκάδα ἐκ Παρόρσιον, Λάμαρχον δὲ ὄνομα, οὗ μοι πιστὰ ἦν, πέρα γε τῆς ἐν Ὀλυμπίᾳ νίκης, ὅποσα ἄλλα ἀνδρῶν ἀλαζόνοισι εἰσὶν εἰρημένα, ὥς ἐξ ἀνθρώπου μεταβάλλοι τὸ εἶδος εἰς λύκον ἐπὶ τῇ θυσίᾳ τοῦ Ἀνικίου Διός, καὶ ὥς ὕστερον τούτων ἔτι δεκάτῳ γένοιτο αἰθιδι ἄνθρωπος. εὐ μὲν οὐδὲ ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων λέγεσθαι μοι τοῦτο ἐφαίνεται ἐς αὐτόν· ἐλέγετο γάρ ἢ καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπιγράμματος τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἔχει γὰρ δὴ οὕτως·

Τὶός Δινδύτα Λάμαρχος τὴνδ' ἀνέθηκεν

Εἰκόνην, ἅπ' Ἀρκადίης Παρόρσιος γεννᾷ.

τοῦτο μὲν δὴ ἐς τοσοῦτο πεποιήται. Εὐβώτας δὲ ὁ Κυρηναῖος, αἶτι τὴν ἐσομένην οἱ δρόμου νίκην ἐν Ὀλυμπίᾳ παρὰ τοῦ μαντιλοῦ τοῦ ἐν Λιβύῃ προπε-

σημύσις ἐξῆρξεν, διδασθῆναι βούλοισι

πυσμένος, τὴν τε εἰκόνα ἐπεποίητο πρότερον, καὶ
 ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς ἀνηγορεύθη τε νικήσας καὶ
 ἀνέθηκε τὴν εἰκόνα. λέγεται δὲ καὶ ὡς κρατήσῃτε
 καὶ ἄρματι ἐπὶ Ὀλυμπιάδος ταύτης, ἣ λόγῳ τῷ Ἡ-
 λείων ἐστὶ κίβδηλος τῶν ἀγωνοθετησάντων Ἀρκάδων
 εἵνεκα. 3. Κλειωναίῳ δὲ Τιμαίνθει παγκρατίου λα-
 βόντι ἐν ἀνδράσι στέφανον, καὶ Τροίξηνιῳ Βάκιδι
 παλαισιῶς καταβιβάσκει ἄνδρας, τῷ μὲν τοῦ Ἀθη-
 ναίου Μίλωνος, Βάκιδι δὲ Ναικύδους ἐστὶν ὁ ἀν-
 δρώϊς ἔργον. τῷ δὲ Τιμαίνθει τὸ τέλος τοῦ βίου
 συμβῆναι φαίνεται ἐπὶ αἰτία τοιαύτη· πεπαῦσθαι μὲν
 αὐτὸν ἀθλοῦντα, ἀποπειράσθαι δὲ ὅμως εἰ τῆς
 ἰσχύος, τόξον μέγα ἐπὶ ἐκάστης τείνοντα τῆς ἡμέρας·
 ἀποδημῆσαι τε δὴ αὐτόν, καὶ ἐπὶ τῷ τόξῳ τηρικαῦτα
 ἐκλειφθῆναι οἱ τὴν μελέτην. ὥς δὲ ἐπαρήκων οὐχ
 οἷός τε εἶναι τείναι τὸ τόξον ἐγένετο, πῦρ ἀνακαύσας
 ἀφίησι ζῶντα ἐς τὴν πυρρὰν αὐτόν. ὅπου δὲ ἤδη
 τοιαῦτα ἐγένετο ἐν ἀνθρώποις, ἢ καὶ ὑστερόν ποτε
 ἔσται, μανία μᾶλλον ἢ ἀνδρεία νομίζοιτο εἶναι κατὰ γῆ-
 ἤμην γνώμην. Μετὰ δὲ τὸν Βάκιδᾶ εἰσὶν ἀθλητῶν
 Ἀρκάδων εἰκόνες· Εὐθυμένους τε ἐξ αὐτῆς Μαινάλου,
 νίκας τὴν μὲν ἀνδρῶν πάλης, τὴν δὲ εἰς πρότερον ἐν
 παισὶν εἰληφώς· καὶ Ἀζᾶν ἐκ Πελλήνας Φίλιππος
 κρατήσας πυγμῇ παῖδας, καὶ Κριτόδαμος ἐκ Κλί-
 τορος, ἐπὶ πυγμῇ καὶ οὗτος ἀναγορευθεὶς παῖδων.
 ταῖς δὲ σφισιν εἰκόνας, τὴν μὲν ἐν παισὶ τοῦ Εὐθυ-
 μένου Ἄλυπος, τὴν δὲ τοῦ Ἀμοκριτοῦ Κλέων, Φι-
 λίππου δὲ τοῦ Ἀζᾶνος Μύρων τὴν αὐτὴν εἰκόνα
 ἐποίησε. Τὰ δὲ ἐς Πρόμαχον τὸν Ἀργεῖον παγκρα-

τιασὴν Πελληνίαν προσέεται μοι καὶ ταῦτα τῷ ἔς
 Ἀχαιοὺς λόγῳ. 4. Προμάχου δὲ οὐ πόρῳ, Τιμασί-
 θεος ἀνάκειται γένος Δελφός, Ἀγελάδα μὲν ἔργον
 τοῦ Ἀργείου, παγκρατίου δὲ δύο μὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ νί-
 κας, τρεῖς δὲ ἀνηρημένος Πυθοῖ. καὶ αὐτῶν καὶ ἐν
 πολέμοις ἐστὶν ἔργα τῇ τε τόλμῃ λαμπρὰ, καὶ οὐκ
 ἀποδέοντα τῇ εὐτυχίᾳ, πλὴν γε δὴ τοῦ τελευταίου·
 τοῦτο δὲ αὐτῷ θάνατον τὸ ἐγγέλθημα ἤνεγκεν. Ἰσα-
 γύρη γάρ τῳ Ἀθηναίῳ τὴν ἀκροπόλιν τὴν Ἀθηναίων
 καταλαβόντι ἐπὶ τυραννίδι, μετασχὼν τοῦ ἔργου καὶ
 ὁ Τιμασίθεος (ἐγένετο γὰρ τῶν ἐγκαταλειφθέντων ἐν
 τῇ ἀκροπόλει) θάνατον ζημίαν εὔρετο τοῦ ἀδικήμα-
 τος παρὰ Ἀθηναίων.

CAPUT IX.

*Theogneti aliorumque signa — de Gelone eiusque
 curru Olympiae posito — Cleomede et illis, quae
 ei acciderunt.*

Θεογνήτῳ δὲ Αἰγινήτῃ πάλης μὲν στήθεσιν λαβεῖν
 ὑπῆρξεν ἐν παισὶ· τὸν δὲ ἀνδριάντα οἱ Πιόλιχος
 ἐποίησεν Αἰγινήτης. διδάσκαλοι δὲ ἐργόνεσαν Πτο-
 λίσῳ μὲν Συρνόων ὁ πατήρ, ἐκείνῳ δὲ Ἀριστοκλῆς
 Σικυνώμιος, ἀδελφός τε Κανάχου, καὶ οὐ πολὺ τὰ ἔς
 δόξαν ἐλασσούμενος. ἐφ' ὅτῳ δὲ Θεόγνητος πέντος
 τῆς ἡμέρου καὶ ροῦκς φέρει καρπὸν, ἐμοὶ μὲν οὐχ οἷά
 τε ἦν συμβαλεῖσθαι· τάχα δ' ἂν Αἰγινήταις τισὶν
 ἐπιχώριος ἐς αὐτὰ εἴη λόγος. Μετὰ δὲ τὴν εἰκόνα
 τοῦ ἀνδρός, ὃν Ἡλείοι φασιν οὐ γραφῆναι μετὰ τῶν
 ἄλλων, ὅτι ἐπὶ κάλπῃς ἀνηγορεύθη δρόμος, μετὰ
 τούτου τὴν εἰκόνα Ξενοκλῆς τε Μαιναλῖος ἔστηκε

παλαιστῆς καταβαλὼν παῖδας· καὶ Ἀλκετος Ἀλκίνοον
κρατήσας πυγμῇ παῖδας, Ἀρκίς καὶ οὗτος ἐκ Κλεί-
τορος. καὶ τοῦ μὲν Κλέων, Ξενοκλέους δὲ τὸν ἀν-
δριάντα Πολύκλειτος ἐστὶν εἰργασμένος, Ἀριστεύς δὲ
Ἀργεῖος, δολεροῦ μὲν νίκην ἔσχεν αὐτός, πάλης δὲ ὁ
πατήρ τοῦ Ἀριστίως Χείμων. ἐστήκασιν μὲν δὴ ἐγγὺς
ἀλλήλων· ἐποίησε δὲ τὸν μὲν Παντίας Χίος, παρὰ
τῷ πατρὶ δεδιδαγμένος Σωστριάτῳ. αἱ δὲ εἰκόνες
τοῦ Χείμωνος ἔργον ἐστὶν (ἐμοὶ δοκεῖν) τῶν δοκιμα-
σιῶν Ναυκύδους, ἥ τε ἐν Ὀλυμπίῃ καὶ ἡ ἐξ τῶ ἱε-
ρόν τῆς Εἰρήνης τὸ ἐν Ῥώμῃ κομισθεῖσα ἐξ Ἀργους
λέγεται δὲ, ὡς Ταυροσθένη καταπαλαίσειεν ὁ Χεί-
μων τὸν Αἰγινήτην, καὶ ὡς Ταυροσθένης τῇ ὀλυμ-
πιάδι τῇ ἐφεξῆς καταβάλῃ τοὺς ἐσελθόντας ἐς τὴν
πάλην, καὶ ὡς εἰκόδῃ Ταυροσθένι φάσμα ἐπ' ἐκεί-
νης τῆς ἡμέρας ἐν Αἰγίνῃ φανέν ἀπαγγεῖλαι τὴν νί-
κην. Φίλλην δὲ Ἥλειον κρατήσαντι παῖδας πάλη,
Σπαρτιάτης Κρατῖνος ἐποίησε. 2. Τὰ δὲ ἐς τὸ ἄρμα
τὸ Γέλωνος οὐ κατὰ ταῦτ' ἀδοξάζειν ἐμοὶ τι παρί-
στατο καὶ τοῖς πρότερον ἢ ἐγὼ τὰ ἐς αὐτὸν εἰρηκόσιν,
οἳ Γέλωνος τοῦ ἐν Σικελίᾳ τυραννήσαντος φασιν
ἀνάθημα εἶναι τὸ ἄρμα. ἐπίγραμμα μὲν δὴ ἔστιν
αὐτῷ, Γέλωνα Διανομένους ἀναθεῖναι Γέλων· καὶ
ὁ χρόνος τοῦτ' αὖτ' αὖτ' ἐστὶ τῆς νίκης τρίτῃ πρὸς
ταῖς ἐβδομήκοντα ὀλυμπιάδι. Γέλων δὲ ὁ Σικελίας
τυραννήσας Συρακούσας ἔσχεν, Ἐβριλίδου μὲν Ἀθη-
νησιν ἄρχοντας, δευτέρῳ δὲ ἔτι τῆς δευτέρας καὶ
ἐβδομηκοστῆς ὀλυμπιάδος, ἣν Τιτακράτης ἐνίκησε Κρο-
τωνιάτης στάδιον. ὅτληα οὖν ὡς Συρακούσιον ἤδη

καὶ οὐ Γέλων, ἀναγορεύειν αὐτὸν ἔμελλεν. ἀλλὰ γὰρ ἰδιώτης εἶναι τις ὁ Γέλων οὗτος, πατρὸς τε δμῶν-
νῆμου τοῦ τυράννου καὶ αὐτὸς δμῶννμος. Γλαυκίας
δὲ Αἰγινήτης τό τε ἄρμα καὶ αὐτῷ τοῦ Γέλωνι ἐποίη-
σε τὴν εἰκόνα. 3. Τῇ δὲ ὀλυμπιάδι τῇ πρὸ ταύτης
Κλεομήδῃ φασὶν Ἀστυπαλαιέα, ὡς Ἴκκῳ πυκτιέων
ἄνδρϊ Ἐπιδανρίῳ, τὸν Ἴκκον ἀποκτείνειεν ἐν τῇ μά-
χῃ, καταγνωσθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Ἑλλανοδικῶν ἄδικοι
εὐργάσθαι, καὶ ἀφρηρημένος τὴν νίκην, ἐκφρων ἐγέ-
νετο ὑπὸ τῆς λύπης· καὶ ἀνέστρεψε μὲν εἰς Ἀστυπα-
λαίαν, διδασκαλείῳ δ' ἐπιστάς, ἐνταῦθα ὅσον ἐξη-
κοντι ἀριθμὸν παίδων, ἀνατρέπει τὸν κίονα, ὅς
τὸν ὄροφον ἀνέϊχεν. ἐμπροστίας δὲ τοῦ ὀρόφου τοῖς
παισὶν, καταλιθούμενος ὑπὸ τῶν αἰσίων, κατέφυγει
εἰς Ἀθηναίαν ἱερὸν. ἐσβίαντος δὲ εἰς κιβωτὸν κείμενην
ἐν τῇ ἱερᾷ, καὶ ἐφελκυσάμενος τὸ ἐπίθημα, κάμειτον
εἰς ἀνωφελες οἱ Ἀστυπαλαίαις ἔκαμνον ἀνοίγειν τὴν
κιβωτὸν πειρώμενοι. τέλος δὲ τὰ ξύλα νῆς κιβωτοῦ
καταφύξαντες, ὡς οὔτε ζῶντα Κλεομήδην οὔτε τε-
θνηῶτα εὕρισκον, ἀποστέλλουσιν ἄνδρας εἰς Ἀελφοῦς,
ἰρησσομένους, ὅποια εἰς Κλεομήδην τὰ συμβάντα ἦν.
τούτοις χρῆσαι τὴν Πυθίαν φασίν·

ῥοτατος ἡρώων Κλεομήδης Ἀστυπαλαίαις,

Ὅν θυσίαις τιμᾷδ' ὥς μηκέτι θνητὸν εἶναι.

Κλεομήδῃ μὲν οὖν Ἀστυπαλαίαις ἀπὸ τούτου τιμὰς
ὡς ἡρώϊ νέμονται. Παρὰ δὲ τοῦ Γέλωνος τὸ ἄρμα
ἀνάκειται Φίλων, τέχνη τοῦ Αἰγινήτου Γλαυκίου.
ταύτῳ τοῦ Φίλωνι Σιμωνίδης ὁ Λιωπρίπους ἐλεγεῖον
διξιώματον ἐποίησε·

Πατρὸς μὲν Κορυόρα, Φίλων δ' ὄνομ', εἰμὶ δὲ
Γλαῦκου.

Τῖος, καὶ νίκη πύξ δὴ Ὀλυμπιάδας.

Ἀνάκειται καὶ Μαντινέως Ἀγαμήτωρ, κρατήσας πυ-
γμῇ παιῖδας.

CAPVT X.

*Glauci Carystii statua et de eo narratio — porro
athletarum signa recensentur.*

Ἐπὶ δὲ τοῖς κατελεγμέναις ἴσθηκεν ὁ Καρύστιος
Γλαῦκος. εἶναι δέ φασιν ἐξ Ἀθηδόνος τῆς Βοιωτῶν
τὸ ἄνωθεν αὐτὸν γένος ἀπὸ Γλαύκου τοῦ ἐν θα-
λίσῃ δαίμονος. πατρὸς δὲ οὗτος ὁ Καρύστιος ἦν
Δημόλου, καὶ γῆν φασιν αὐτὸν καταρχὰς ἐργάζεσθαι.
ἐκπεσοῦσαν δὲ ἐκ τοῦ ἀρότρου τὴν ὕλην, πρὸς τὸ
ἄροτρον καθήρτισσε τῇ χειρὶ ἀντὶ σφύρας χρώμενος.
καὶ πῶς ἐθεάσατο ὁ Δημόλος τὸ ὑπὸ τοῦ παιδὸς
ποιούμενον, καὶ ἐπὶ τούτῳ πυκτεύοντα ἐς Ὀλυμ-
πίαν αὐτὸν ἠνέγαγεν. ἔνθα δὴ ὁ Γλαῦκος, ἅτε οὐκ
ἐμπείρως ἔχων τῆς μάχης, ἐτιτρώσκετο ὑπὸ τῶν ἀν-
ταγωνιζομένων, καὶ ἡνίκα πρὸς τὸν λειπόμενον ἐξ
αὐτῶν ἐπύκτευσεν, ἀπαγορεύειν ὑπὸ τοῦ πλήθους
τῶν τραυμάτων ἐνομίζετο. καὶ οἱ τὸν πατέρα βοη-
σαί φασιν. Ἐπὶ αὖ τὴν ἐπ' ἀρότρου. οὕτω βριαυτέ-
ραν ἐς τὸν ἀνταγωνιζόμενον ἐνεγκὼν τὴν πληγὴν,
νύκτα εἶχε τὴν νίκην. στεφάνους δὲ λέγεται καὶ
ἄλλους Πύθια μὲν δις λαβεῖν, Νεμείων δὲ καὶ Ἰσθμί-
ων ὀκτάκις ἐν ἑκατέρῳ ἀγῶνι. τοῦ Γλαύκου δὲ τὴν
εἰκόνα ἀνέθηκε μὲν ὁ παῖς ἀδιοῦ, Γλαυκίας δὲ Αἰ-
γινήτης ἐποίησε· σκιαιμαχῶντος δὲ ὁ ἀνδρὶας παρὲ-

γεται σχῆμα, ὅτι ὁ Γλαῦκος ἦν ἐπιτηδεδότατος τῶν καὶ αὐτὸν χειρονομήσαι πεφυκός. ἀποθανόντα δὲ οἱ Καρύστιοι ταφῆναί φασιν αὐτὸν ἐν νήσῳ καλουμένῃ Γλαύκου καὶ ἐς ἡμῶς ἔτι. 2. Λαμαρέτῳ δὲ Ἥραιϊ, υἱῷ τε τοῦ Λαμαρέτου καὶ νύμφῃς, δύο ἐν Ὀλυμπίᾳ γεγόνاسι ἑκάστῳ ἦναι. Λαμαρέτῳ μὲν πέμπτῃ ἐπὶ ταῖς ἐξήκοντα ὀλυμπιάδι, ὅτε ἐνομήσθη πρῶτον ὁ τοῦ δολίτου δρόμος, καὶ ὡσαύτως τῇ ἐφεξῆς· πεποιήται ὁ ἀνδρῶν ἀσπίδα τε κατὰ τὰ αὐτὰ ἔχων ταῖς ἐφ' ἡμῶν, καὶ κράνος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ, καὶ κνημίδας ἐπὶ τοῖς ποσὶ. ταῦτα μὲν δὴ ἐνὰ χρόνον ὑπὸ τε Ἑλλήνων καὶ ὑπὸ Ἑλλήνων τῶν ἄλλων ἀφῆρθη τοῦ δρόμου. Θεοπόμπῳ δὲ τῷ Λαμαρέτου καὶ αὐθις ἐκείνου παιδὶ ὁμωνύμῳ ἐπὶ πεντάθλῳ, Θεοπόμπῳ δὲ τῷ δευτέρῳ πάλης ἐγένοντο αἱ ἦναι. τὴν δὲ εἰκόνα Θεοπόμπου μὲν τοῦ παλαισσαντος τὸν ποιήσαντα οὐκ ἴσμεν· τὰς δὲ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ τοῦ πάμπου φησὶ τὸ ἐπίγραμμα Εὐτελίδα τε εἶναι καὶ Χρυσοθέμιδος Ἀργείων. οὐ μὲν παρ' ὧν γε ἐδιδάχθησαν, διδῆλωκαν· ἔχει γὰρ δὴ οὕτως·

Εὐτελίδας καὶ Χρυσόθεμις τάδε ἔργα τέλεισσαν

Ἀργεῖοι, τέχνην αἰδότες ἐκ προτέρων.

Ἰσχος δὲ ὁ Νικολαΐδα Ταραντῖνος τὸν τε Ὀλυμπικὸν στίφανον ἔσχεν ἐπὶ πεντάθλῳ, καὶ ὑστερον γυμναστὴς ἀριστος λέγεται τῶν ἐφ' αὐτῷ γενέσθαι. Μιτῇ δὲ Ἰσχον καταπαλάσας παῖδας Παντάρκης ἵστηκεν Ἰωλῆος ὁ ἐρώμενος Φειδίου. Ἐπὶ δὲ τῷ Παντάρκει Κλεοσθένους ἐστὶν ἄρμα ἀνδρὸς Ἐπιδαμνίου. τοῦτο ἔργον μὲν ἔσται Ἀγιλάδα, ἵστηκε δὲ

δρασθαι τοῦ Διὸς τοῦ ἀπὸ τῆς μάχης τῆς Πλαταιάσιν ἀναστάντος ὑπὸ Ἑλλήνων. εἰκά μὲν δὴ τὴν ἔκτῃ Ὀλυμπιάδῃ καὶ ἐξηκοστῇ ὁ Κλεοσθένης· ἀνέθηκε δὲ δροῦ τοῖς ἵπποις αὐτοῦ καὶ εἰκόνα καὶ τὸν ἡνίοχον. ἐπιγέγραπται δὲ καὶ τῶν ἵππων τὰ ὀνόματα, Φοῖνιξ καὶ Κόραξ· ἐκατέρωθεν δὲ οἱ παρὰ τὸ ζυγόν, καὶ μὲν τὰ δεξιὰ Κνακίης, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ Σάμος· καὶ ἐλεγείον τὸδ' ἐστὶν ἐπὶ τῷ ἄρματι·

Κλεοσθένης μ' ἀνέθηκεν ὁ Πόντιος ἔξ' Ἐπιδάμνου,
Νικήσας ἵπποις καλὸν ἄγωνα Διὸς.

Τῶν δὲ ἵπποτροφησάντων ἐν Ἑλλήσιν, πρῶτος ἐς Ὀλυμπίαν εἰκόνα ἀνέθηκεν ὁ Κλεοσθένης οὗτος. τὰ γὰρ Μιλτιάδου τοῦ Ἀθηναίου καὶ Εὐαγόρου τοῦ Λάκωνος ἀναθήματα, τοῦ μὲν ἄρματός ἐστιν, οὗ μὲν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῖς ἄρμασιν Εὐαγόρας· τὰ Μιλτιάδου δὲ, ὅποια ἐς Ὀλυμπίαν ἀνέθηκεν, ἐτέρωθεν δηλώσω τοῦ λόγου. Ἐπιδάμνιοι δὲ χώραν μὲν, ἡνπερ καὶ ἔξαρχης, πόλιν δὲ οὗ τὴν ἀρχαίαν ἐπὶ ἡμῶν ἔχουσιν, ἐκείνης δὲ ἀφιστηκυῖαν ὄλγον· ὄνομα δὲ τῇ πόλει τῇ νῦν Αὐθιάχιον ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ. Αὐκῖνον δὲ Ἡραΐδα, καὶ Ἐπικράδιον Μαντινέα, καὶ Τέλλωνα Θάσιον, καὶ Ἥλειον Ἀγιάδαν, ἐν παισὶν ἀνελομένους νίκας, Αὐκῖνον μὲν δρόμον, τοὺς δὲ ἐπ' αὐτῷ κατελεγμένους πυγμῆς, Ἐπικράδιον μὲν καὶ Ἀγιάδαν, τὸν μὲν αὐτῶν Πτόλιχος Αἰγινήτης ἐποίησε, τὸν δὲ Ἀγιάδαν Σήραμβος, γένος καὶ οὗτος Αἰγινήτης· Αὐκῖνον δὲ ἐστὶν ὁ ἀνδρὺς Κλέωνος τέχνη· τὸν δὲ Τέλλωνα ὅστις ἐργάσατο, οὗ μνημονεύουσιν.

CAPVT XI.

*Signa regum Macedoniae, Philippi, Alexandri etc.
— de Theagene varia narrantur — Theagenis
signa in multis Graeciae locis posita et
cultā.*

Ἐφεξῆς τούτων ἀναθήματα ἔστιν Ἡλείων, Φίλιππος
ὁ Ἀμύντου, καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου, καὶ Σέλευ-
κός τε καὶ Ἀντίγονος· τοῖς μὲν δὴ ἐφ' ἵππων, Ἀντι-
γόνῳ δὲ ἀνὴρ πεζὸς ἔστιν ἢ εἰκὼν. 2. Τῶν δὲ βασι-
λέων τῶν εἰσηγμένων ἔστηκεν οὐ πόρῳ Θεαγέντης ὁ Τι-
μοσθένους Θάσιος. Θάσιον δὲ οὐ Τιμοσθένους παῖ-
δα εἶναι Θεαγέτη φασὶν, ἀλλὰ ἰσχυῖσθαι μὲν Ἡρακλεῖ
τὸν Τιμοσθένη Θασίῳ, τοῦ Θεαγένους δὲ τῇ μητρὶ
Ἡρακλέους συγγενέσθαι φάσμα ἰσικὸς Τιμοσθένει.
ἵνατόν τε δὴ ἔτος εἶναι τῷ παιδί, καὶ αὐτόν ἀπὸ δι-
δασκάλων φασὶν εἰς τὴν οἰκίαν ἐρχόμενον, ἄγαλμα
αὐτοῦ δὴ θεῶν ἀνακείμενον ἐν τῇ ἀγορᾷ χαλκοῦν (χαί-
ρειν γὰρ τῷ ἀγάλματι αὐτόν) ἀνασπᾶσαι τε δὴ τὸ
ἄγαλμα, καὶ ἐπὶ τὸν ἕτερον τῶν ὁμῶν ἀναθέμενον
ἐνεγκεῖν παρ' αὐτόν. ἔχόντων δὲ ὄργην εἰς αὐτόν ἐπὶ
τῷ πεποιημένῳ τῶν πολλῶν, ἀνὴρ τις αὐτῶν δόκιμος
καὶ ἡλικία προήκων ἀποκτεῖναι μὲν σφῆς τὸν παῖδα
οὐκ ἔα, ἐκείνον δὲ ἐκέλευσεν ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῖς κο-
μίσει τὸ ἄγαλμα εἰς τὴν ἀγοράν. ὥς δὲ ἤνεγκε, μέγα
αὐτίκα ἦν κλίος τοῦ παιδὸς ἐπὶ ἰσχυῖ, καὶ τὸ ἔργον
ἀνὰ πᾶσαν ἐβελόητο τὴν Ἑλλάδα. ὅσα μὲν δὴ ἔργων
τῶν Θεαγένου, εἰς τὸν ἀγῶνα ἦκει τὸν Ὀλυμπιακόν.
προεδήλωσεν ἡδὴ ὁ λόγος μοι τὰ δοκιμώτατα ἐξ αὐ-
τῶν, Εὐθύμῳν τε ὡς κατεμάχεσθαι τὸν Πύκτην, καὶ

ὥς ὑπὸ Ἡλείων ἐπεβλήθη Θεαγένει ζημία. τότε μὲν δὴ τοῦ παγκρατίου τὴν νίκην ἀνὴρ ἐκ Μαρτινείας Δραμυδὸς ὄνομα, πρῶτος ὢν ἴσμεν ἀκοντὶ λαβεῖν λέγεται· τὴν δὲ ὀλυμπιάδα τὴν ἐπὶ ταύτῃ παγκρατιά-
ζων ὁ Θεαγένης ἐκράτει. γελόντασι δὲ αὐτῷ καὶ Πυ-
θοῖ εἶναι τοῖς, αὐταὶ μὲν ἐπὶ πυγμῇ, Νεμείων δὲ
ἐννέα, καὶ Ἰσθμίων δέκα παγκρατίου τε ἀναμῖξ καὶ
πυγμῆς. ἐν Φθίᾳ δὲ τῇ Θεσσαλῶν, πυγμῆς ἢ παγ-
κρατίου παρῆκε τὴν σπουδὴν, ἐφρόντιζε δέ, ὅπως
καὶ ἐπὶ δρόμοι ἐμφανῆς ἐν Ἑλλήσιν εἴη, καὶ τοὺς ἐοελ-
θόντας ἐς τὸν δολιχὸν ἐκράτησεν. ἦν δὲ οἱ πρὸς Ἀ-
χιλλεῖα (ἐμοὶ δοκεῖν) τὸ φιλοτίμημα, ἐν πατριδί τοῦ
ἀρίστου τῶν καλουμένων ἡρώων ἀνελεσθαι δρόμον
νίκην. τοὺς δὲ σύμπαντας σιφάκους τετρακοσίους
τε ἔσχε καὶ χιλίους. ὥς δὲ ἀπῆλθεν ἐξ ἀνθρώπων,
ἀνὴρ τῶν τις ἀπηχθῆμένον ζῶντι αὐτῷ, πυρεγίνετο
ἀνὰ πᾶσαν νύκτι ἐπὶ τοῦ Θεαγένους τὴν εἰκόνα, καὶ
ἐμαστίγου τὸν χαλκὸν ὅτε αὐτῷ Θεαγένει λυμαινόμε-
νος. καὶ τὸν μὲν ὁ ἀνδρείας ἐμπεσὼν ὑβρεως παύει·
τοῦ ἀνθρώπου δὲ τοῦ ἀποθανόντος οἱ παῖδες τῇ εἰ-
κόνι ἐπέξῃσαν φάρον. καὶ οἱ Θάσιοι καταποντοῦσι
τὴν εἰκόνα, ἐπακολουθήσαντες γνώμῃ τῇ Δράκοντος,
ὅς Ἀθηναίαις Θεσμούς γραψας φονικούς, ὑπερώρισεν
καὶ τὰ ἄστυα, εἶγε ἐμπεσόν τι ἐξ αὐτῶν ἀποκτείνεεν
ἄνθρωπον. ἀνὰ χρόνον δέ, ὥς τοῖς Θασίοις οὐδέν
ἀπεδίδου καρπὸν ἢ γῆ, Θεωροὺς ἀποστέλλουσιν ἐς
Δελφοὺς, καὶ αὐτοῖς ἐχρησεν ὁ θεὸς καταδέχεσθαι
τοὺς διδιωγμένους. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ κα-
ταδεχθέντες, οὐδέν τῆς ἀκαρπίας παρέχοντο ἴσμεν.

δεύτερα οὖν ἐπὶ τὴν Πυθίαν ἔρχονται, λέγοντες ὅς
καὶ ποιήσασιν αὐτοῖς τὴν χρησθέντα διαμένει τὸν ἐκ τῶν
θεῶν μήνιμα. ἐνταῦθα ἀπεκρίνατό σφισιν ἡ Πυθία·

Θεαγένην δ' ἄμνηστον ἀφήκατε τὸν μέγαν ὑμέων.
ἀποροῦντων δὲ αὐτῶν, ὅπου μὴχανῇ τοῦ Θεαγένους
τὴν εἰκόνα ἀνασώσωσιν, φασὶν ἄλλους ἀναχθέντας
εἰς τὸ πέλαγος ἐπὶ ἰχθύων θήσαν, περιεχεῖν τῷ δικτύῳ
τὴν εἰκόνα, καὶ ἀνενεγκεῖν αὐτὴν εἰς τὴν γῆν. Θάσιαι
δὲ ἀναχθέντι ἔνθα καὶ ἐξαρχῆς ἔκειτο, νομίζουσιν ὅτε
θεῶν θύειν. 3. Πολλαχοῦ δὲ καὶ ἐτέρῳθι ἐν τῇ Ἑλλή-
σιν οἶδα καὶ παρὰ βαρβάροις ἀγάλματα ἰδρυμένα
Θεαγένους, καὶ νοσήματα τε αὐτὸν ἰόμενον, καὶ
ἔχοντα παρὰ τῶν ἐπιχωρίων τιμῆς. ὁ δὲ ἀνδρῶν
τοῦ Θεαγένους ἐστὶν ἐν τῇ Ἀλφειῇ, τέχνη τοῦ Αἰγινή-
του Γλαυκίου.

CAPUT XII.

*Dinomēnis, Hieronis filii, donaria Olympiæ — de
Hierone, Hieroclis filio, et Dinomene — Arci, La-
cedæmoniorum regis, et Arati aliōrumque do-
nariis et signis.*

Πλησίον δὲ ἄρμα τέ ἐστι χαλκοῦν, καὶ ἀνὴρ ἀναβε-
βηκὸς ἐπ' αὐτὸ, κέλητες δὲ ἵπποι παρὰ τὸ ἄρμα, εἰς
ἐκατέρωθεν ἕστηκε, καὶ ἐπὶ τῶν ἵππων καθέζονται
παῖδες. ὑκομήματα δὲ ἐπὶ νίκαις Ὀλυμπικαῖς ἐστὶν
Ἰέρωνος τοῦ Δεινομένου τυραννήσαντος Συρακου-
σίων μετὰ τὸν ἀδελφὸν Γέλωνα. τὰ δὲ ἀναθήματα
οὐχ Ἰέρων ἀπέστειλεν, ἀλλ' ὁ μὲν ὑποδοὺς τῷ θεῷ,
Δεινομένης ἐστὶν ὁ Ἰέρωνος· ἔργα δὲ, τὸ μὲν Ὀνατί-
ου τοῦ Αἰγινήτου τὸ ἄρμα, Καλάμιδος δὲ οἱ ἵπποι τε οἱ
ἐκατέρωθεν, καὶ ἐπ' αὐτῶν εἰσὶν οἱ παῖδες. 2. Παρὰ

δὲ τοῦ Ἰέρωνος τὸ ἄρμα ἀνὴρ ἐστὶν δμῶννυμός τε τῷ
 Δεινομένοντι, καὶ ἐν Συρακούσαις καὶ οὗτος τυραν-
 νήσας· Ἰέρων δὲ ἐκαλεῖτο Ἱεροκλέους. μετὰ δὲ τὴν
 Ἀγαθοκλέους τοῦ πρότερον τυραννήσαντος τελευταίην
 Συρακουσίοις αὐθις ἀναπεφύκει τύραννος ὁ Ἰέρων
 οὗτος, τὴν δὲ ἀρχὴν εἶχεν ἔτι δευτέρῃ τῆς Ὀλυμπιά-
 δος ἐπὶ ταῖς ἑκατα καὶ ἑκατὸν, ἦν Κυρηναῖος στά-
 διον ἐνίκησεν Ἰδαῖος. οὗτος ὁ Ἰέρων ξενίαν πρὸς
 Πυρρόν τὸν Διακίδου καὶ ὁμοῦ τῇ ξενίᾳ καὶ ἐπιγα-
 μίαν ἐποίησεντο Ἰέλωνι τῷ παιδί, Νηρηίδα ἀγαγό-
 μενος τὴν Πυρρόν. Ῥωμαίων δὲ περὶ Σικελίας ἐς
 τὸν πρὸς Καρχηδονίους πόλεμον καταστάντων, εἶχον
 μὲν οἱ Καρχηδόνιοι τῆς νήσου πλεον ἢ ἡμῖς· Ἰέρων
 δὲ συνιάντι μὲν ἄρτι ἐς τὸν πόλεμον, ἐλέσθαι τὰ
 Καρχηδονίων ἦρασε· μετὰ δὲ οὐ πολὺ δυνάμει τε εἶ-
 ναι νομίζων τὰ Ῥωμαίων ἐχυρώτερα καὶ βιβνιδότερα
 ἅμα ἐς φιλίαν, μετεβάλετο ὥς τούτους. τοῦ δὲ αἰ-
 βίου συνέβη γενέσθαι τὴν τελευταίην ὑπὸ Δεινομένοντι,
 γένους μὲν Συρακουσίου, δυσμενέστατα δὲ ἀνδρὸς ἐς
 τυραννίδα ἔχοντος, ὅς καὶ ὕστερον τούτων Ἰπποκρά-
 τι τῷ ἀδελφῷ τῷ Ἐπικίδου ἐξ Ἑρβρασσοῦ παρελη-
 λυθότι ἄρτι ἐς Συρακούσας, καὶ ἐς τὸ πλῆθος ποιῆ-
 σθαι λόγους ἀρχομένῳ, ἐπέδραμεν ὥς ἀποκτενῶν τὸν
 Ἰπποκράτη· τοῦ δὲ οἱ ἀνιστάντος, κρατήσαντες
 τῶν δορυφόρων ἄλλοι, διαφθείρουσι τὸν Δεινομένην.
 τοὺς ἀνδριάντας δὲ τοῦ Ἰέρωνος ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἐφ'
 ἵππου τὸν ἕτερον, τὸν δὲ αὐτῶν πεζόν, ἀνέθεσαν μὲν
 τοῦ Ἰέρωνος οἱ παῖδες, ἐποίησε δὲ Μίκων Νικοκρά-
 του Συρακούσιος. 3. Μετὰ δὲ τοῦ Ἰέρωνος τῆς

εἰκόνας Ἀρεὺς ὁ Ἀκροτάτου Ἀσκεδαιμονίων βασιλεὺς,
 καὶ Ἄρατος ἔσθηκεν ὁ Κλεινίου· καὶ αὖθις ἀναβεβη-
 κώς ἐστὶν Ἀρεὺς ἵππον. ἀνὰ θῆμα δὲ ὁ μὲν Κοριν-
 θίων ὁ Ἄρατος, Ἀρεὺς δὲ Ἡλείων ἐστί. καὶ μοι τοῦ
 λόγου τὰ πρότερα οὔτε τὰ ἐξ Ἄρατος, οὔτε τὰ ἐξ Ἀρεῖος
 ἀμνημόνως ἔσχε. Ἄρατος δὲ καὶ ἄρματι ἀνηγορεύθη
 νικῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ. Τίμωνι δὲ τῷ Αἰγύπτου, καθέντε
 ἐς Ὀλυμπίαν ἵππους, ἀνδρὶ Ἡλείῳ, ἔστι τοῦτο χαλ-
 κοῦν, ἐπ' αὐτοῦ δ' ἀναβεβηκὸς σθένας (ἐμοὶ δο-
 κεῖν) νίκης. Κάλλωνα δὲ τὸν Ἀρμοδίου, καὶ τὸν Μο-
 σχλῶνος Ἰππομάχου, γένος τε Ἡλείους καὶ πυγμῇ
 κρατήσαντας ἐν παισὶ, τὸν μὲν αὐτῶν ἐποίησε Δαίπ-
 πος, Ἰππομάχου δὲ ὅστις μὲν τὸν ἀνδριάντι ἐργά-
 σατο, οὐκ ἴσμεν. καταμαχέσασθαι δὲ τρεῖς φασὶν
 ἀνταγωνιστὰς αὐτὸν, οὔτε πληγὴν ὑποδεξάμενον,
 οὔτε τι τραπέντι τοῦ σώματος. Θεόχρηστον δὲ Κυ-
 ρηναῖον, ἱπποτροφήσαντα κατὰ τὸ ἐπιχώριον Αἰβυ-
 ροί, καὶ αὐτὸν τε ἐν Ὀλυμπίᾳ, καὶ ἔτι πρότερον τὸν
 ὁμώνυμόν τε αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς πατέρα, τοὺτον
 μὲν ἐνταῦθα ἵππων νίκας, ἐν δὲ Ἰσθμῷ τοῦ Θεο-
 χρήστου λαβεῖν τὸν πατέρα, τὸ ἐπὶ γράμματι δηλῶ
 ἐπὶ τῷ ἄρματι. Ἠγήμαρχον δὲ τὸν Αἰρακτιῶν Τρι-
 ταιέα, κρατῆσαι μὲν πύκτας ἀνδρας ἐν Ὀλυμπίᾳ, καὶ
 Νεμείᾳ τε καὶ Πυθαῖ καὶ ἐν Ἰσθμῷ, μαρτυρεῖ τὸ ἐ-
 λεγέον. Ἀρκάδας δὲ τοὺς Τριταίους εἶναι τοῦ ἐλε-
 γέου λεγοντος, ἀληθεύοντι εὖρισκον. πόλεων γὰρ
 τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ ταῖς μὲν ἐπιλημμέναις δόξης οὐδὲ
 τὰ ἐς τοὺς οἰκιστὰς ἰστὶν ἄγνωστα· τῆς δὲ ἐξ ἀρχῆς
 τε ὑπὸ ἀσθενείας ἀφανιστέρας, καὶ δι' αὐτὰ ἀποικι-

σθείσας εἰς Μεγάλην πόλιν, οὐ περιέχει σφᾶς γενόμενόν ποτε τοῦ Ἀρκάδων κοινοῦ δόγμα· οὐδέ τινα ἔστιν ἐν Ἑλλήσι Τρίταιαν πόλιν ἄλλην γε ἢ τὴν Ἀχαιῶν εἶρεῖν. τηλικαῦτα γοῦν ἐς Ἀρκάδας ἤγοῖτο ἄν τις συντελέσαι τοὺς Τρίταιαίς, καθὰ καὶ νῦν ἐτι Ἀρκάδων αὐτῶν εἰσιν οἱ ἐς τὸ Ἀργολικόν τελούντες. τοῦ Ἰγρησάρχου δὲ ἔστιν ἡ εἰκὼν τέχνη τῶν Πολυκλέους παιδῶν. τούτων μὲν δὴ ποιησόμεθα μνήμην καὶ ἐν τοῖς ὑστέροις τοῦ λόγου.

CAPUT XIII.

Pila Chionidis victorias enumerans — Hermogenes Equus victus, et Polites cursu insignis — Leonidas cursu celebratissimus — aliorum athletarum signa recensentur — de Phidolae equa — equo pilae insistente, victoriae Lyci monumento.

Ἀστυλὸς δὲ Κροτωνιάτης Πνθαγόρου μὲν ἔστιν ἔργον· τρεῖς δὲ ἐφεξῆς ὀλυμπιάσι σταδίου τε καὶ διαίλου νίκας ἔχει. ὅτι δὲ ἐν δύο ταῖς ὑστέραις ἐς χάριν τὴν Ἰέρωνος τοῦ Δεινομένου ἀνηγόρευσεν ἑαυτὸν Συρακούσιον, τούτων εἵνεκα οἱ Κροτωνιάται τὴν οἰκίαν αὐτοῦ δεσποτήριον εἶναι κατέγνωσαν, καὶ τὴν εἰκόνα καθεῖλον παρὰ τῇ Ἡρᾷ τῇ Λακεδαιμονίᾳ κειμένην.

Ἀνάκειται δὲ ἐν τῇ Ὀλυμπίᾳ καὶ στήλῃ λίγουσα τοῦ Λακεδαιμονίου Χιονίδος τὰς νίκας. εὐηθείας μὲν δὴ μετέχουσα καὶ ὅσοι Χίονιν αὐτὸν ἀναθεῖναι τὴν στήλην, ἀλλ' οὐ Λακεδαιμονίων ἡγῆται τὸ δημόσιον· ἔστι γὰρ δήπου ἐν τῇ στήλῃ οὐκ εἶναι πῶ τοῦ ὅπλου τὸν δρόμον· πῶς ἂν οὗν ἐπίστατο ὁ Χίονις, εἰ αὐτὸς ποτε προσνομοθετήσονται ἡλεῖοι, τοῖσι δὲ

ἔτι ἐς πλέον ἤκουσιν εὐηθείας, οἳ τὸν ἐστηκότα ἀν-
 δριάντα παρὰ τῇ στήλῃ φασὶν εἰκόνα Χιόνιδος, ἔρ-
 γον ὄντα τοῦ Ἀθηναίου Μόρωνος. 2. Ἐοικότα δὲ
 Χιόνιδι τὰ ἐς δόξαν καὶ ἀνὴρ Λύκιος παρίσχεται Ἐρ-
 μογένης Ξάνθιος, ὃς τὸν κότινον ἐν τοῖσιν ὀλυμπια-
 σιν ἀνείλετο ὑκτάκις, ἐπικλησάιν τε ἔσχεν Ἰάπος ὑπὸ
 Ἑλλήνων. ποιήσαιο δ' ἂν καὶ Πολίτην ἐν μεγάλῳ
 θαύματι. ὁ Πολίτης δ' ἦν οὔτις ἐκ Κεράμου τῆς
 ἐν τῇ Θρηακίῃ Καρίᾳ. ἀνέφηρε δὲ ἀρετὴν ποδῶν ἐν
 Ὀλυμπίᾳ πᾶσαν. ἀπὸ γὰρ τοῦ μηκίστου καὶ διασκε-
 σιάτου δι' ὀλιγίστου δὴ καιροῦ μεθηρομένα ἐπὶ τὸ
 βραχύτατον ὁμοῦ καὶ ὥκιστον. καὶ δολιχοῦ γε ἐν ἡ-
 μέρᾳ τῇ αὐτῇ καὶ παραντίκᾳ σταδίου λαβὼν νίκην,
 προσέθηκε διαύλου σφίσι τὴν τρίτην. Πολίτης μὲν
 δὴ ἐπὶ τῆς δευτέρας* καὶ τέσσαρας, ὥς ἕκαστοι συν-
 ταχθῶσιν ὑπὸ τοῦ κλήρου, καὶ οὐκ ἀθρόους ἀφίαισιν
 ἐς τὸν δρόμον· οἳ δ' ἂν ἐν ἐκάστῃ τάξει κρατήσωσιν,
 ὑπὲρ αὐτῶν αὐθις θέουσι τῶν ἄλλων· καὶ οὕτως στα-
 δίου δύο ὁ στεφανούμενος ἀναιρήσεται νίκας. 3. Τὰ
 μὲν τοι ἐπιφανέστατα ἐς δρόμον Λιωνίδα Ῥοδίῳ ἐ-
 σίτη. ἐπὶ γὰρ τέσσαρας ὀλυμπιάδας, ἀκμάζων τε τῇ
 ὥκότητι, ἀντήρκεσε, καὶ γιγόνεσιν αὐτῷ δρόμον ἡ-
 και δύο ἀριθμὸν καὶ δέκα. Χιόνιδος δὲ οὐ πρόφω
 τῆς ἐν Ὀλυμπίᾳ στήλης ἔστηκε Λοῦρις ὁ Σάμιος, κρα-
 τήσας πυγμῇ παῖδας· τέχνη δὲ ἡ εἰκὼν ἔστι μὲν Ἰπ-
 πίων, τὸ δὲ ἐπίγραμμα δηλοῖ τὸ ἐπ' αὐτῷ νικῆσαι
 Χιόνιν, ἥτίκα ὁ Σαμίων δῆμος ἔφευγεν ἐκ τῆς νήσου.
 τὸν δὲ καιρὸν, καθ' ὃν ἐπὶ τὰ οἰκίαι τὸν δῆμον*.
 4. Παρὰ δὲ τὸν Τύραννον Αἰάλλος ὁ Πύλλιδος ἀντί-

κεῖται, γένος μὲν Σαυραναῖος, Ἰώνων δὲ πρότερος λα-
βεῖν ἐν Ὀλυμπίᾳ φησὶν οὗτος ὁ Αἰαλλος παγκρατίου
στέφανον ἐν παισίν. Θεραΐλοχον δὲ Κερκυραῖον, καὶ
Ἀριστίωνα Θεοφιλοῦς Ἐπιδαύριον, τὸν μὲν ἀνδρῶν
πηνυμῆς, Θεραΐλοχον δὲ λαβόντα ἐν παισὶ στέφανον,
Πολύκλειτος ἐποίησε σφῆς ὁ Ἀργεῖος. Βύκελος δὲ,
ὃς Σικωνίων πρότερος πύξ ἐκράτησεν ἐν παισίν, ἔστιν
ἴσχυον Σικωνίου Κανάχου παρὰ τῷ Ἀργεῖῳ Πολυ-
κλείτῳ διδαχθέντος. Παρὰ δὲ τὸν Βύκελον ὀπλίτης
ἀνὴρ ἐπέκληται Λίβυς, Μινασίας Κυθηναῖος ἔστηκε·
Πυθαγόρας δὲ ὁ Ῥηγῖνος ἐποίησε τὴν εἰκόνα. Κυ-
ζικηνῶ δὲ Ἀγεμάχῳ τῶν ἐκ τῆς Ἀσιατικῆς ἡπείρου γε-
νέσθαι ἐν Ἀργεὶ τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ μνηθεῖ.
Νάξου δὲ οἰκισθείσης ποτὲ ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ Χαλκι-
δέων τῶν ἐπὶ τῷ Εὐσίπῳ, τῆς πόλεως μὲν οὐδὲ ἐρεί-
πια ἐλείπετο ἐς ἡμᾶς ἔτι· ὄνομα δὲ καὶ ἐς τοὺς ἔπειτα
εἶναι τῆς Νάξου, Τίσανδρος ὁ Κλειοκρίτου μάλιστα
αἰτίαν ἔχεται, τετρακτὶς γὰρ δὴ ἐν ἀνδράσι κειταμαχέ-
σαιο ὁ Τίσανδρος πύκτας ἐν Ὀλυμπίᾳ, τοσαῦται δὲ
καὶ Πυθοῖ γεγονάσιν αὐτῷ νῆκαι· καὶ Κορινθίοις
δὲ οὐκ ἦν πῶς τηνικαῦτα οὐδὲ Ἀργείοις ἐς ἅπαντας
ὑπομνήματα τοὺς Νεμεάτας. 5. Ἡ δὲ ἵππος ἡ τοῦ
Κορινθίου Φειδώλα, ὄνομα μὲν, ὥς οἱ Κορινθιοὶ
μνημονεύουσιν, ἔχει Αὔρα, τὸν δὲ ἀναβάτην ἔτι ἀγ-
χομένον τοῦ δρόμου συνέπεσεν ἀποβαλεῖν αὐτήν, καὶ
οὐδὲν τι ἦσσαν θέουσα ἐν κόσμῳ περὶ τε τὴν νύσσαν
ἐπίστρεψε, καὶ ἐπεὶ τῆς σάλπιγγος ἤκουσεν, ἐπιτά-
χυντεν ἐς πλεον τὸν δρόμον, φθάνει τε οὐκ ἐπὶ τοῖς
Ἑλλατοδίκαις ἀφικαμένη καὶ νικῶσα ἔχτει, καὶ καίεται

τοῦ δρόμου. Ἡλείοι δὲ ἀνηγόρευσαν ἐπὶ τῇ νίκῃ τῶν Φειδώλων, καὶ ἀναθεῖναι οἱ τὴν ἵππου ταύτην ἀφαισιν. 6. Ἐγένετο δὲ καὶ Λύκου τοῦ Φειδώλου τοῖς παισὶν ἐπὶ κέλητι ἵππῳ νίκη, καὶ ὃς τε ἵππος ἐπὶ στήλῃ πεποιημένος, καὶ ἐπίγραμμα ἔστιν ἐπ' αὐτῷ·

Ἰκνυδρόμας Λύκος Ἰσθμῷ ἄπαξ, δύο δ' ἐνθάδε
νίκαις

Φειδῶλα παῖδων ἐστεφάνωσε δόμους.

οὐ μὴν τῷ γε ἐπιγράμματι καὶ τὰ Ἡλείων ἐς τοὺς Ὀλυμπιονίκας δρολογεῖ γράμματα. ὁ γδὴ γὰρ Ὀλυμπιάδι καὶ ἑξακοστῇ, καὶ οὐ περὶ ταύτης ἐστὶν ἐν τοῖς Ἡλείων γράμμασιν ἡ νίκη τῶν Φειδώλων παῖδων, ταῦτα μὲν δὴ οὕτως ἔχοντα ἴστω τις. Ἡλείοις δὲ ἀνδράσιν Ἀγαθίνῳ τε τῷ Θρασυβούλῳ καὶ Τηλεμάχῳ, Τηλεμάχῳ μὲν ἐπὶ ἵππων νίκη γέγονεν ἡ εἰκὼν· Ἀγαθίνῳ δὲ ἀνέθισαν Ἀχαιοὶ Πελλήνηις. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ὁ Ἀθηναίων δῆμος Ἀριστοφῶντα Ανκίνου παγκρατιαστήν, ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ κρατήσαντα ἄνδρας.

CAPVT XIV.

Athletarum signa, et quae ad illos pertinent, porro recensentur — signum Milonis Crotoniatae, de cuius ingenti robore varia narrantur — Milonis mors

— *Pyrrhi regis signum — pila Pythocrito tibicini erecta et aliorum signa.*

Φερίας δὲ Αἰγινήτης (οὗτος γὰρ δὴ παρὰ τὸν Ἀθηναίων Ἀριστοφῶντα ἀνάκειται) ὁ γδὴ μὲν πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα Ὀλυμπιάδι κομίδῃ τε ἔδοξεν εἶναι νέος, καὶ οὐκ ἐπιτήδειός πω νομισθεὶς παλαίειν, ἀπηλάθη τοῦ ἀγῶνος· τῇ δὲ ἑξῆς (κατιδέχθη γὰρ τῇ καὶ αὐτῇ

ἐς τοὺς παῖδας) ἐνίκαι παλαιῶν. Τῷ δὲ Φερρία τοῦτο
 διάφορον καὶ αὐδαμῶς ἐοικυῖαν ἔσχεν ἐν Ὀλυμπίᾳ
 τὴν νίκην ἄλλος Ῥόδιος, ὃν ὄσον γὰρ ἐπὶ τοῖς δέ-
 κα ἔτεσι γεγονότος, μὴ παλαῖσαι μὲν ἐν παισὶν ὑπὸ Ἥ-
 λειαν ἀπηλλάθη, ἀνηγορεύθη δὲ ἐν ἀνδράσιν, ὥσπερ
 γε καὶ ἐνίκησε· ἀνηγορεύθη δὲ καὶ ὕστερον Νημέᾳ
 τε καὶ Ἰσθμῷ. γεγονότα δὲ εἰκοσαέτη τὸ χρόνιον ἐπι-
 λαμβάνει, πρὶν ἢ ἐς τὴν Ῥόδον αὐτὸν οἰκῆδε ἀνα-
 στρέφαι. Τὸ δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ τοῦ Ῥοδίου παλαιστοῦ
 τύλημα Ἀρτεμίδωρος γένος Τραλλιανὸς ὑπερεβόλητο
 κατὰ ἐμὴν δόξαν. Ἀρτεμίδωρ γὰρ ἁμαρτύνει μὲν Ὀ-
 λυμπίων συνέβη παγκρατιάζοντι ἐν παισὶν· αἰτία δὲ
 οἱ ἐγένετο τῆς διαμικτίας τὸ ἔγαν νέον. ὥς δὲ ἀφί-
 κετο ἄγωνος καιρὸς, ὃν Σφυραῖαι Ἰόνων ἄγουσαι,
 ἐς τοσοῦτο ἄρα αὐτῷ τὰ τῆς δόξης ἐπηύξητο, ὥς
 κρατῆσαι παγκρατιάζοντα ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς τοὺς
 τε ἐξ Ὀλυμπίας ἀνταγωνιστάς, καὶ ἐπὶ τοῖς παισὶν,
 οὓς ἀγενεῖους καλοῦσι, καὶ τρίτα δὴ ὃ τι ἄριστον ἦν
 τῶν ἀνδρῶν. γενέσθαι δὲ οἱ τὴν ἁμύλλαν πρὸς ἀγ-
 νεῖους τε καὶ ἀνδρας, τὴν μὲν ἐκ γυμναστοῦ παρα-
 κλησιῶς φασι, τὴν δὲ ἐξ ἀνδρὸς παγκρατιαστοῦ λαι-
 δορίας. ἀνέβητο δὲ ἐν ἀνδράσιν ὁ Ἀρτεμίδωρος Ὀ-
 λυμπικὴν νίκην δευτέρᾳ καὶ δεκάτῃ πρὸς διακοσίαις
 Ὀλυμπιάδι. ἄλλον δὲ τῆς εἰκότος ἵππος τε οὐ μέγας
 ἔχεται χαλκοῦς, ὃν Κρόκων Ἐρετριεὺς ἀνέθηκεν ἀνε-
 λόμενος κέλῃτι ἵππῳ στέφανον. Καὶ πλησίον τοῦ ἵπ-
 που Τελέστιας ἐστὶ Μεσσήνιος, κρατῆσας πυγμῇ παῖ-
 δας· Σιλανθίωνος δὲ ἔργον ἐστὶν ὁ Τελέστιας. 2. Μί-
 λωνα δὲ τὸν Διοτίμου πεποίηκε μὲν Δυμῆας ἐκ Κρό-

τωνος καὶ αὐτός. ἐγένοντο δὲ τῷ Μίλωνι ἑξ μὲν ἐν
 Ὀλυμπίᾳ πάλῃς ἑκαί, καὶ μία ἐν παισὶν ἐξ αὐτῶν.
 Πυθοῖ δὲ ἔν τε ἀνδράσιν ἑξ, καὶ μία ἐν παισιν.
 ἀφίκετο δὲ καὶ ἑβδομον παλαιῶν ἐξ Ὀλυμπίαν·
 ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐγένετο οἶός τε καταπαλαῖσαι Τιμασι-
 θεον πολίτην τῆς οὐτα αὐτοῦ, καὶ ἡλικίης νέον, σπῆος
 δὲ καὶ σύνεγγυς οὐκ ἐθέλοντα ἵστασθαι. λέγεται δὲ
 καὶ ὡς ἐσκομίσειεν αὐτὸς αὐτοῦ τὸν ἀνδριάντα ἐς τὴν
 Ἄλτιν ὃ Μίλων. λέγεται δὲ ἐς αὐτὸν καὶ τὸ ἐπὶ τῇ
 ῥοιᾷ καὶ τὸ ἐπὶ τῷ δίσκῳ. ῥοιᾷ μὲν δὴ οὕτω κατεῖ-
 χεν, ὥς μήτε ἄλλῳ παρῆναι βιαζομένῳ, μήτε αὐτὸς
 λυμῆνασθαι πιέζον. ἱστάμενος δὲ ἐπὶ ἀθλημένῳ
 τῷ δίσκῳ γέλωτα ἐποιεῖτο τοὺς ἐμπύπτοντάς τε καὶ
 ἀνθοῦντας ἀπὸ τοῦ δίσκου. παρῆχετο δὲ καὶ ἄλλα
 τοιαῦτα ἐς ἐκίδειξιν. περιέδδεν τῷ μετώπῳ χορδὴν κατι-
 ταυτὰ δὴ καὶ εἰ ταινίαν περιδεδίτο ἢ στέφανον· κα-
 τέχων δὲ ἐντὸς χειλῶν τὸ ἄσθμα, καὶ ἐμπιπλᾷς αἵμα-
 τος τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ φλέβας, διερόγγυνεν ὑπὸ ἰσχύος
 τῶν φλεβῶν τὴν χορδὴν. λέγεται δὲ καὶ ὡς τῆς δεξιᾶς
 χειρὸς τὸ μὲν ἐς τὸν ἀγκῶνα ἐκ τοῦ ὤμου παρ' αὐτὴν
 καθίλει τὴν πλευρῆν, τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἀγκῶνος ἔτεινεν ἐς
 εὐθύ τῶν δακτύλων, τὸ μὲν αὐτῶν ἀναστρέφων τὸν
 ἀντίχειρα ἐς τὸ ἄνω· τῶν λοιπῶν δὲ ἀλλήλοις ἐπικει-
 μένων κατὰ στοῖχον, τὸν ἐλάχιστον τῶν δακτύλων κά-
 τω γινόμενον, οὐκ ἀπικίνησεν ἂν τις βιαζόμενος.
 3. Αποθανεῖν δὲ ὑπὸ θηρίων φασὶν αὐτόν· ἐπιτυ-
 χῆν γὰρ αὐτόν ἐν τῇ Κροτωνιάτῃδι αὐαινομένῳ ξύ-
 λῳ· σφῆγες δὲ ἐγκείμενοι δίστασαν τὸ ξύλον· ὃ δὲ
 ὑπὸ φρονήματος ὃ Μίλων καθίησι τὰς χεῖρας ἐς τὸ

ξύλον. ὀλισθαίνουσι τε δὴ οἱ σφῆνες, καὶ ἐχόμενος ὁ Μίλων ὑπὸ τοῦ ξύλου λύκαις ἐρίγνεται εὖρημα. μάλιστα δέ πως τὸ θηρίον τοῦτα ἐν τῇ Κροτωνιάτιδι πολὺ τε νέμεται καὶ ἄφθογον. 4. Μίλωνι μὲν δὴ τὸ τοιόνδε τέλος ἐπηκολούθησε. Πύρρον δὲ τὸν Αἰακίδου βασιλεύσαντα ἐν τῇ Θεσπρωτίδι ἠπείρω, καὶ ἔργα πολλὰ ἐργασάμενον καὶ ἄξιον ἡμῆς, ἃ ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς Ἀθηναίους ἐδήλωσα, τοῦτον ἐς τὴν Ἄλτιν ἀνέθηκε Θρασύβουλος Ἡλείος. Παρὰ δὲ τὸν Πύρρον ἀνὴρ μικρὸς ἀνθρώπους ἔχων ἐστὶν ἐκτετεπωμένος ἐπὶ στήλῃ. τοῦτω Πυθικαὶ νῖκα γέγονασι τῷ ἀνδρὶ δευτέρῳ μετὰ Σακιάδαν τὸν Ἀργεῖον. Σακιάδας μὲν γάρ τὸν ἀγῶνα τὸν τεθέντα ὑπὸ Ἀμφικτυόνων οὐκ ὄντα πω στεφανέντην, καὶ ἐπ' ἐκείνῃ στεφανίτας δύο ἐνέκησε. Πυθόκριτος δὲ ὁ Σικυώνιος τὰς ἐφεξῆς τοῦτων Πυθιάδας ἔξ, μόνος, δὴ αὐτὸς ἀνελκτής. δῆλα δὲ οἷα καὶ ἐν τῷ ἀγῶνι τῷ Ὀλυμπιάειν ἐπηύλησεν ἐξῆς τῷ περιάθλῳ. Πυθοκρίτῳ μὲν γέγονεν ἀντὶ τοῦτων ἡ ἐν Ὀλυμπίᾳ στήλη καὶ ἐπίγραμμα ἐπ' αὐτῇ. Πυθοκρίτου Καλλισίκον ἀνάμματα ἀνελκτῆ. Ἀνέθεσαν δὲ καὶ τὸ κοινὸν τὸ Λιτωλῶν Κύδωνα, ὅς ἀπὸ τῆς Ἀριστοτίμου τυραννίδος ἠλευθέρωσεν Ἡλείους. Γόργον δὲ τὸν Εὐκλήτου Μεσσήνιον ἀνελόμενον πεντάθλου νίκην, καὶ Λαμάρετον καὶ τοῦτον Μεσσήνιον, κρατήσαντα πυγμῇ παῖδας, τὸν μὲν αὐτῶν Βοιωτὸς Θῆρων, Λαμαρέτου δὲ τὴν εἰκόνα Ἀθηναῖος Σιλανίον ἐποίησεν. Ἀναρχίδας δὲ ὁ Φίλμος Ἡλείος πάλης ἔσχεν ἐν παισὶ στέφανον, καὶ ἐν ἀνδράσι νῦν τερον. τοῦτω μὲν δὴ

τὴν εἰκόνα ὅστις ὁ εἰργασμένος ἐστίν, οὐκ ἴσμεν. Ἀνοχος δὲ ὁ Ἀδαμάτα Ταραντῆτος, σταδίου λαβὼν καὶ διαύλου νίκην, ἐστὶν Ἀγελάδα τέχνη τοῦ Ἀργείου. Παῖδα δὲ ἐφ' ἵππου καθήμενον, καὶ ἐστηκότα ἄνδρα παρὰ τὸν ἵππον, φησὶ τὸ ἐπίγραμμα εἶναι Ξερόμβροτον ἐκ Κῶ τῆς Μεροπίδος, ἐπὶ ἵππου νίκην κεκρυγμένον, Ξερόδικον δὲ ἐπὶ πυγμῇ παίδων ἀναγορευθέντα· τὸν μὲν Παντίας αὐτῶν, Ξερόμβροτον δὲ Φιλότιμος Αἰγινήτης ἐποίησε. Πύθου δὲ τοῦ Ἀνδρομάχου, γένος ἀνδρὸς ἐξ Ἀβδήρων, ἐποίησε μὲν Λύσιππος, ἀνέθεσαν δὲ οἱ στρατιῶται δύο εἰκόνας. εἶναι δὲ ἡγεμῶν τις ξένων ἢ καὶ ἄλλως τὰ πολεμικὰ ἀγαθὸς ὁ Πύθης ἔοικε. Κεῖνται δὲ καὶ ἐν παισὶν εἰληφότις δρόμου νίκας, Μενεπτόλεμος ἐξ Ἀπολλωνίας τῆς ἐν τῇ Ἰωνίῳ, καὶ Κορκυραῖος φίλων, ἐπὶ δὲ αὐτοῖς Ἰερώνυμος Ἀνδρῖος, ὅς τὸν Ἥλειον Τισαμενὸν πενταθλοῦντα ἐν Ὀλυμπίᾳ κατεπάλαισε, τὸν ἐν Ἑλλήσιν ὕστερον τούτων ἐναντία Μαρδονίου καὶ Μήδων Πλαταιάσι μαντευσάμενον. οὗτός τε δὴ Ἰερώνυμος ἀνάκειται, καὶ παρ' αὐτὸν παλαιστής παῖς, Ἀνδρῖος καὶ οὗτος, Προκλῆς ὁ Λυκασιδα, τοῖς πλάσταις δὲ, οἱ τοὺς ἀνδριάντας ἐποίησαν, τῷ μὲν Στόμιός ἐστιν ὄνομα, τῷ δὲ τὸν Προκλέα εἰργασμένῳ Σόμης. Αἰσχίνη δὲ Ἥλειος νικαί τε δύο ἐγένοντο πεντάθλον, καὶ ἴσαι ταῖς νίκαις αἱ εἰκόνες.

CAPVT XV.

Athletarum signa Olympiae porro recensentur — Pantarcis signum — Clitomachi signum eiusque facta — Archidami, Agesilai filii, ac Demetrii eius-

ἀνδρῶν πεντάθλῳ ἐπὶ Ὀλυμπίᾳ ἐπὶ νίκῃς αἱ εἰκόνες.

*que filii, Antigoni, signa — Arci, Lacedaem. regis
— Ptolomaei, Lagi filii, et Capri Elei signa.*

Ἀρχίπρω δὲ Μιτυληναῖοι τοὺς ἐς τὴν πυγμὴν ἐσελθόντας κρατήσαντι ἄνδρας ἄλλο τοιόνδε προπαιδύουσιν οἱ Μιτυληναῖοι ἐς δόξαν, ὥς καὶ τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Πυθοῖ καὶ Νεμέᾳ καὶ Ἰσθμῷ λάβοι στέφανον, ἡλικίαν οὐ πρόσω γεγοινῶς ἐτῶν εἴκοσι. Τὸν δὲ παῖδα σταδιοδρόμον Ζήνωντα Καλλιτέλους ἐκ Λεπρέου τοῦ ἐν τῇ Τριφυλίᾳ Πυριλάμπης Μεσσήνιος, Κλειτόμαχον δὲ Ἡλείον ὅστις ὁ ποιήσας ἐστίν, οὐκ ἴσμεν ἀνηγορεύθη δὲ ὁ Κλειτόμαχος ἐπὶ νίκη πεντιᾶθλου.

2. Παντάρχη δὲ Ἡλείον Ἀχαιοῶν ἀνέστημα εἶναι, τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ φησιν· εἰρήνην τε γὰρ Ἀχαιοῖς ποιῆσαι καὶ Ἡλείοις αὐτόν, καὶ ὅσοι παρ' ἁμφοτέρων πολεμούντων ἐαλώκεσαν, ἄφειν καὶ τούτοις γενέσθαι. καὶ δι' αὐτὸ οὗτος ἀνέειλετο καὶ κέλῃτι ἵππων νίκην ὁ Παντάρχης, καὶ οἱ καὶ τῆς νίκης ὑπόμνημά ἐστιν ἐν Ὀλυμπίᾳ. Ὀλίδαν δὲ ἀνέστηκεν Ἡλεῖον τὸ ἔθνος Αἰτωλῶν. Χαρίνος δὲ Ἡλείος ἐπὶ διαύλου τε ἀνάκειται καὶ ὅπλου νίκη. Παρὰ δὲ αὐτόν Ἀγέλης Χίος κρατήσας πυγμῇ παῖδας, Θεομνήστου τέχνη. 3. Κλειτομάχου δὲ Θηβαίου τὴν μὲν εἰκόνα ἀνέστηκεν Ἑρμοκράτης ὁ τοῦ Κλειτομάχου πατήρ. τὰ δὲ οἱ ἐς δόξαν ἦν τοιάδε· ἐν Ἰσθμῷ πωλαιστὰς κατεπάλαυσεν ἄνδρας, καὶ ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς τοὺς τε τὴν πυγμὴν καὶ τοὺς ἐς τὸ παγκράτιον ἐσελθόντας ἐκράτει τῇ μάχῃ. αἱ δὲ Πυθοῖ νίκαι παγκρατίου μὲν εἰσιν αὐτῷ πᾶσαι, τρεῖς δὲ ἀριθμοί. ἐν δὲ Ὀλυμπίᾳ δεύτερος ὁ Κλειτόμαχος οὗτος μετὰ

τὸν Θάσιον Θεαγένην ἐπὶ παγκρατίῳ τε ἀνηγορεύθη καὶ πυγμῇ. παγκρατίου μὲν οὖν μὴ πρὸς μ' καὶ ὁ Ὀλυμπιάσιν ἔφθανεν ἀνηρημένος νίκην. ἡ δὲ Ὀλυμπιάς ἡ ἐφεξῆς εἶχε μὲν τὸν Κλειτόμαχον τοῦτον παγκρατίου καὶ πυγμῆς ἀγωνιστήν· εἶχε δὲ καὶ Ἡλείον Κάπρον ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς παλαιῖσαι τι ὄμοῦ καὶ παγκρατῖαισι προθυμούμενον. γεγονυίας δὲ ἤδη τῷ Κάπρῳ νίκης ἐπὶ τῇ πάλῃ, ἀνεδίδασκεν ὁ Κλειτόμαχος τοὺς Ἑλλατοδίκας γενήσεσθαι σὺν τῷ δικαίῳ σφίσιν, εἰ τὸ παγκράτιον ἐσεκαλέσαντο πρὶν ἢ πεκτεῦσάντα αὐτὸν λαβεῖν τραύματα. λέγει τε δὴ εἰκότα, καὶ οὕτως ἐσκληθέντος τοῦ παγκρατίου, κρατηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κάπρου, ὅμως ἐχρήσατο ἐς τοὺς πύκτας θυμῷ τε ἐρόσῳ καὶ ἀκμήτι τοῦ σώματος. Ἐρυθραῖοι δὲ οἱ Ἴωνες Ἐπιθέροσιν τὸν Μητροδώρου, δύο μὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ πυγμῆς, δις δὲ Πυθοῖ νίκας καὶ ἐν Νερίᾳ τε καὶ ἐν Ἰσθμῷ λαβόντα, οὗτοι μὲν τὸν Ἐπιθέροσιν τοῦτον ἀνέθισαν. Συρακοῦσιοι δὲ δύο μὲν Ἰέρωνος εἰκόνας τὸ δημόσιον, τρίτην δὲ ἀνέθισαν οἱ τοῦ Ἰέρωνος παῖδες. ἐδήλωσα δὲ ὀλίγω πρότερον, ὡς ὁμώνυμός τε τῷ Λεινομένονος ὁ Ἰέρων οὗτος καὶ Συρακουσῶν εἴη κατὰ ταῦτά ἐκείνῳ τῷ γαρνῶσι. Ἀνέθισαν δὲ καὶ Ἡλείον ἄνδρα Τιμόπτολιν Ἀάμπιδος Παλεῖς, ἡ τετάρτη Κεφαλλήνων μοῖρα. οὗτοι δὲ οἱ Παλεῖς ἐκαλοῦντο Δουλίχιοι εἰς τὰ ἀρχαιότατα. 4. Ἀνάκειται δὲ καὶ Ἀρχίδαμος ὁ Ἀγροιλίου, καὶ ἀνὴρ ὅστις δὴ θηρεύοντος παρεχόμενος σῆμα. Δημήτριον δὲ τὸν ἐλάσαντα ἐπὶ Σέλευκον στρατιᾷ καὶ ἀλόντα ἐν τῇ μάχῃ, καὶ τοῦ Δημητρίου

τὸν παῖδα Ἀντίγονον, ἀναθήματα ἴστω τῆς Βυζαν-
 τίων ὄντας. Σπαρτιάτῃ δὲ Εὐτελίδῃ γεγόνασιν ἐν
 πιασὶ νῆκαι δύο ἐπὶ τῆς ὀγδόης καὶ τριακοστῆς ὀλυμ-
 πιάδος πάλης, ἥ δὲ ἑτέρα πεντάθλου. πρῶτον γὰρ
 δὴ τότε οἱ παῖδες καὶ ὑστερον πενταθλήσαντες ἐσε-
 κλήθησαν. ἔστι δὲ ἡ τε εἰκὼν ἀρχαία τοῦ Εὐτελίδου,
 καὶ τὰ ἐπὶ τῷ βιάθῳ γράμματα ἀνδρὰ ὑπὸ τοῦ
 χρόνου. 5. Μετὰ δὲ τὸν Εὐτελίδαν Ἀρεὺς αὐθις ὁ
 Ἀσκεδαιμονίων βασιλεὺς, καὶ Ἡλείος παρ' αὐτὸν
 ἀνάκειται Γύργος. μόνῃ δὲ ἀνθρώπων ἄχρις ἐμοῦ
 τῷ Γύργῳ τέσσαρες μὲν ἐν Ὀλυμπίᾳ γεγόνασιν ἐπὶ
 πεντάθλῳ, διαύλου δὲ καὶ ὕλου μία ἑξ' ἑκατέρου
 νίκη. 6. Ὅτῳ δὲ παρσιτήκασιν οἱ παῖδες, τοῦτον
 μὲν Πτολεμαῖον τὸν Ἀίγον φασὶν εἶναι· παρὰ δὲ
 αὐτὸν ἀνδριάντες δύο ἀνδρὸς εἰσιν Ἡλείου Κύπρου
 τοῦ Πυθαγόρου, πάλης τε εἰληφότος καὶ παγκρατίου
 στέφανον ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς. πρῶτῳ δὲ γεγόνασιν
 ἀνθρώπων αἱ δύο νῆκαι τῷ Κύπρῳ τούτῳ. τὸν μὲν
 δὴ ἐπὶ τοῦ παγκρατίου καταγωνισθέντα ὑπ' αὐτοῦ,
 δεδήλωκεν ὁ λόγος δὴ μοι· παλαιῶν δὲ κατέβαλεν
 Ἡλείον Παιάνιον ὀλυμπιάδα πάλη τὴν προτέραν
 ἀννηρημένον, καὶ Ἡύθια παίδων τε πυγμῇ, καὶ αὐ-
 θις ἐν ἀνδράσι πάλη τε καὶ πυγμῇ στεφανωθέντα
 ἐπὶ ἡμέρας τῆς αὐτῆς. Κάπρῳ μὲν δὴ οὐκ ἄνευ με-
 γάλων πόνων καὶ ἰσχυρῆς ταλαιπωρίας ἐγένοντο αἱ
 νῆκαι.

CAPVT XVI.

*Athletarum signa Olympiae — Timonis — Hella-
 dos et Elidis signa — de equestri curriculo — curru
 Polypithis et signis Eleorum, qui athletae non fue-*

*unt — pila Dinosthenis, quae viam ex Olympiā
Lacedaemonem metitur — aliorum athletarum
signis.*

Εἰς αἰκόνες ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ Ἀναυλίδᾳ καὶ Ἀρε-
νίκῳ, γένος μὲν Ἡλείοις, πόλιν δὲ ἐν παισὶν ἐνέλο-
μένοις στεφάνους. Πλείσταινον δὲ τὸν Εὐρυδάμου
τοῦ ἐναντία Γαλατῶν στρατηγήσαντος Αἰτωλῶς Θε-
σπιεύς εἰσιν οἱ ἀναθέντες. Τυδεὺς δὲ Ἡλείος Ἀντί-
γονόν τε τὸν Δημητρίου πατέρα καὶ Σέλευκον ἀνέ-
θηκε. Σελεύκου δὲ ἐς ἅπαντας ἤραθη τὸ ὄνομα ἀν-
θρώπων, ἄλλων τε εἵνεκα καὶ διὰ τὴν Δημητρίου
μάστιγα ἄλλωσιν. 2. Τίμωνι δὲ ἄγωνων τε νίκαι τῶν
ἐν Ἑλλήσιν ὑπάρχουσιν ἐπὶ πεντάθλῳ, πλήν τοῦ
Ἰσθμικοῦ. τούτου δὲ τῷ μὴ ἀγωνιστὴν γενέσθαι,
κατὰ τὰ αὐτὰ Ἡλείοις τοῖς ἄλλοις εἰργετο. καὶ ταῦτε
ἄλλα φησὶ τὸ ἐς αὐτὸν ἐπίγραμμα, Αἰτωλοῖς αὐτὸν
ἐπὶ στρατείᾳ μετασχεῖν ἐπὶ Θεσσαλῶν, καὶ φρουρὰς
ἡγεμόνα ἐν Ναινακτὶ φίλῃ γενέσθαι τῇ ἐς Αἰτω-
λοῦς. 3. Τίμωνος δὲ οὐ πόρρω τῆς εἰκόνης Ἑλλάς τε
δὴ καὶ Ἥλις παρὰ τὴν Ἑλλάδα, ἥ μὲν Ἀντίγονον
τὸν ἐπιτροπεύσαντα Φίλιππου τοῦ Δημητρίου, τῇ
δὲ ἐτέρᾳ τῶν χειρῶν τὸν Φίλιππον στεφανοῦσα αὐ-
τόν· ἥ δὲ Ἥλις Δημήτριον τὸν στρατεύσαντα ἐπὶ
Σέλευκον καὶ Πτολεμαῖον τὸν Ἀγίου στεφανοῦσά
ἐστιν. Ἀριστείδῃ δὲ Ἡλίῳ γενέσθαι μὲν ὅπλου νί-
κην ἐν Ὀλυμπίᾳ, γενέσθαι δὲ καὶ διαύλου Πυθοῖ,
τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῷ δηλοῖ, Νεμείων τε ἐν
παισὶν ἐπὶ τῷ ἵππῳ. 4. Ἀρόμου δὲ εἰσι τοῦ ἵππου,
μῆκος μὲν διαύλοι δύο· ἐκλειφθέντα ἐκ Νεμείων τε

καὶ Ἰσθμίων αὐτὸν, βασιλεὺς Ἀδριανὸς ἐς Ναμικίων
 ἄγωνι τῶν χειμερινῶν ἀπέδωκεν Ἀργείοις. Τοῦ δὲ
 Ἀριστείδου ἐγγύτατα Μεγάλης ἵστικεν Ἥλειος,
 ἀναγορευθεὶς Ὀλυμπιάσιν ἐπὶ πεντάθλῳ, καὶ Φιλω-
 νίδης Ζώτου, γένος μὲν ἐκ Χερρόσησον τῶν Κρη-
 τῶν, Ἀλεξάνδρου δὲ ἡμεροδοξόμος τοῦ Φιλίππου. Με-
 τὰ δὲ τοῦτον Βριμίας ἐστὶν Ἥλειος, κρατήσας
 ἀνδρας πυγμῇ· Λεωνίδα τε ἐκ Νάξου τῆς ἐν τῷ
 Αἰγαίῳ, Ψωφιδίων ἀνάθημα Ἀρκιδῶν· Ἀσάμωνός
 τε εἰκὼν ἐν ἀνδράσι πυγμῇ νενικηκότος· ἥ δὲ
 Νικάνδρου, διῶλον μὲν δύο ἐν Ὀλυμπίᾳ, Νε-
 μείων δ' ἀναμῖξ ἐπὶ δρόμῳ νίκας ἔξ ἀνηρημένον. ὁ
 δὲ Ἀσάμων καὶ ὁ Νικάνδρος Ἥλαιοι μὲν ἦσαν· πε-
 ποίηκε δὲ τῷ μὲν Αἰΐππος τὴν εἰκόνα, Ἀσάμωνι δὲ
 Περικλῆους Μεσσήνιος. Εὐάλκιδι δὲ Ἥλειῳ καὶ
 Σελεάδᾳ Λακεδαιμονίῳ, τῷ μὲν ἐν παισὶν ἐγένοντο
 πυγμῆς νῖκαι, Σελεάδᾳ δὲ ἀνδρῶν πάλης. 5. Ἐν-
 ταῦθα καὶ ἄρμα οὐ μέγα ἀνάκειται Πολυτεῖθους
 Λάκωνος, καὶ ἐπὶ στήλης τῆς αὐτῆς Καλλιτέλης ὁ
 τοῦ Καλλιτεῖθους πατήρ, παλαιστής ἀνὴρ· νῖκαι
 δὲ σφισι, τῷ μὲν ἵπποις, Καλλιτέλει δὲ παλαίσαντί
 εἰσιν. Ἰδιώτας δὲ ἀνδρας Ἥλειους, Λάμπον Ἀρνί-
 σκου, καὶ Ἀρίσταρχον, Ψωφίδιοι προξένους ὄντας
 σφίσιν ἀνέθεσαν, ἥ καὶ ἄλλην τινὰ ἐς αὐτοὺς ἔχον-
 τας εὖνοιαν. μέσος δὲ ἕστηκεν αὐτῶν Λυσιππος
 Ἥλειος, καταπαλαίσας τοὺς ἐσελθόντας τῶν παιδῶν·
 Ἀνδρέας δὲ Ἀργεῖος ἐποίησε τοῦ Λυσιππου τὴν εἰ-
 κόνα. 6. Λακεδαιμονίῳ δὲ Λεινοσθέντι σταδίου τε
 ἐγένετο ἐν ἀνδράσιν Ὀλυμπικὴ νίκη· καὶ στήλην ἐν

τῇ Ἄλτει παρὰ τὸν ἀνδριάντα ἀνέθηκεν ὁ Λεινοσθένης· ὁδοῦ δὲ τῆς εἰς Λακεδαιμόνα ἐξ Ὀλυμπίας ἐπὶ ἐτέραν στήλην τὴν ἐν Λακεδαιμόνι μέτρα εἶναι σταδίους ἐξήκοντά τε καὶ ἑξακοσίους. 7. Θεόδωρον δὲ λαβόντα ἐπὶ πεντάθλῳ νίκην, καὶ Πύτταλον Λάμπιδος πυγμῇ παῖδας κρατήσαντα, καὶ Νελεΐδαν σταδίου τε ἀνελόμενον καὶ ὕπλου στέφανον, Ἥλειους σφῶς ὄντας ἴστω τίς. Ἐπὶ δὲ τῷ Πυττάλῳ καὶ τὰδε εἴη λέγουσιν, ὥς γενομένης πρὸς Ἀρκάδας Ἥλίοις ἀμφιοβητήσεως περὶ γῆς ὄρων, εἶπεν οὗτος ὁ Πύτταλος τὴν δίκην· ὁ δὲ οἱ ἀνδριᾶς ἔργον ἐστὶν Ὀλυμπίου Σθένιδος. Ἐφεξῆς δὲ Ἱπτολεμαῖος τέ ἐστιν ἀναβεβηκὼς ἵππον, καὶ παρ' αὐτὸν Ἥλειος ἀθλητῆς Παιώνιος ὁ Λαμιαρίου, πάλης τε ἐν Ὀλυμπίᾳ καὶ τὰς δύο Πυθικὰς ἀνηρημένος νίκας. Κλεάρεστός τε ἐστὶν Ἥλειος πεντάθλου λαβὼν στέφανον· καὶ ἄρμα ἀνδρὸς Ἀθηναίου Γλαύκωνος τοῦ Ἐπεοκλείους· ἀνηγχορεύθη δὲ ὁ Γλαύκων οὗτος ἐπὶ ἄρματος τελείῳ δρόμῳ.

CAPVT XVII.

Athletarum signa ab alia Altis parte posita — Ptolemaei, nepotis Ptolem. Lagi, signum — Hermesianactis — Eperasti vatis — Gorgiae rhetoris signum et de ea memoranda.

Ταῦτα μὲν δὴ τὰ ἀξιολογώτατα ἀνδρὶ ποιούμενον τὴν ἑφοδὸν ἐν τῇ Ἄλτει κατὰ τὰ ἡμῖν εἰρημένα. εἰ δὲ ἀπὸ τοῦ Λεωνίδου πρὸς τὸν βωμὸν τὸν μέγαν ἀφικέσθαι τῇ δεξιᾷ θηλήσας, τοσάδε ἐστὶ σοι τῶν ἀνηρόντων ἐξ μνήμην. Δημοκράτης Τενέδιος, καὶ

Ἰκλῆος Κριάντιος· οὗτος μὲν ὄπλον λαβὼν τέκεν,
 Δημοκράτης δὲ ἀνδρῶν πάλης. ἀνδριάντις δὲ τοῦ
 μὲν Μιλήσιος Διονυσικλῆς, τοῦ δὲ Κριαντίου Μακε-
 δὼν Ἀναξίς ἐστιν ὁ ἐργασάμενος. Κλαζομενίου δὲ
 Ἡροδότου καὶ Φιλίνου τοῦ Ἰγυπόλιδος Κώιον ἀνέ-
 θεσαν τὰς εἰκόνας αἱ πόλεις· Κλαζομένους μὲν, ὅτι
 ἐν Ὀλυμπίᾳ Κλαζομενίων πρῶτος ἀνηγορεύθη νικῶν
 Ἡρόδοτος· ἡ δὲ οἱ νίκη σταδίου γέγονεν ἐν παισὶ
 Φιλίνου δὲ οἱ Κῶιοι δόξης ἕνεκα ἀνέθεσαν. ἐν μὲν
 γε Ὀλυμπίᾳ δρόμου γεγῶσιν αὐτῷ νίκαι πέντε,
 τέσσαρες δὲ Πυθοῖ, καὶ ἑκαὶ Νεμείων, ἐν δὲ Ἰσθμῷ
 μία ἐπὶ ταῖς δέκα. 2. Πτολεμαῖον δὲ τοῦ Πτολε-
 μαίου τοῦ Ἀγροῦ Ἀριστόλαος ἀνέθηκε Μακεδόν
 ἀνὴρ. Ἀνάκειται δὲ καὶ πύκτης κρατήσας ἐν πιασί,
 Βούτας Πολυνείκους Μιλήσιος, καὶ Καλλικράτης
 ὑπὸ τῆς ἐπὶ Ἀθηναίων Μαγνησίας, ἐπὶ τῷ ὀπλίτῃ
 δρόμῳ στεφάνους δύο ἀνηρημένος· Ἀνακτιπὼν δὲ
 ἔργον ἡ τοῦ Καλλικράτους ἐστὶν εἰκὼν. Ἐμμαντίωνι
 δὲ καὶ Ἀλεξιβίῳ, τῷ μὲν ἐν παισὶ σταδίου· Ἀλεξιβίῳ
 δὲ πεντάθλου γέγονε νίκη· καὶ Ἴρα τε Ἀρχάδων
 ἐστὶν αὐτῷ πατρίς, καὶ Ἀκίστωρ ὃ τὴν εἰκόνα εἰργα-
 σμένος· Ἐμμαντίωνα δὲ ἥστινος ἦν, οὗ δηλοῖ τὸ ἐπί-
 γραμμα· ὅτι δὲ τοῦ Ἀρχάδων ἦν ἔθνος, δηλαῖ.
 3. Κολοφώνιοι δὲ Ἐρμησιάναξ Ἀγονίου, καὶ Εἰκά-
 σιος Λυκίνου τε ὧν καὶ τῆς Ἐρμησιάνακτος θυγα-
 τρός, κατεπάλασαν μὲν παῖδας ἀμφοτέρω· Ἐρμη-
 σιάναντι δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τοῦ Κολοφωνίου
 ὑπῆρξεν ἀνατεθῆναι τὴν εἰκόνα. Τούτων δὲ εἰσὶν
 Ἰκλῆοι πλησίον πυγμῇ παῖδας κρατήσαντας, ὁ μὲν

Σθένειδος ἔργον τοῦ Ὀλυμπίου Χοίριλος, Θεότιμος δὲ Σαιτώνδα Σικυωνίων. παῖς δὲ ὁ Θεότιμος ἦν Μοσχίωνος, Ἀλεξάνδρῳ τῷ Φιλίππου τῆς ἐπὶ Σαρδεῖον καὶ Πέρσας στρατιάς μετασχόντος. 4. Δύο δὲ αὐθις ἐξ Ἡλίδος, Ἀρχίδαμος τεθρόπῳ νενικηκώς, καὶ Ἐπίραστος ἔστιν ὁ Θεογόνου, ὅπλου νίκην ἀνερρημένος. εἶναι δὲ καὶ μάντις ὁ Ἐπίραστος τοῦ Κλυτιδῶν γένους φησὶν ἐπὶ τοῦ ἐπιγράμματος τῇ τελευτῇ.

Τῶν δ' ἱερογλώσσων Κλυτιδῶν γένος εἵχομαι εἶναι

Μάντις, ἀπ' ἰσοθίων αἷμα Μελαμποδιδῶν.

Μελάμποδος γὰρ ἦν τοῦ Ἀμφιάνορος Μάντιος, τῷ δὲ Οἰκλήης· Κλύτιος δὲ Ἀλκμαίωνος τοῦ Ἀμφιαράου τοῦ Οἰκλέους. ἐγγεγόνει δὲ τῷ Ἀλκμαίῳ ὁ Κλύτιος ἐκ τῆς Φηγέως θυγατρὸς, καὶ ἐς τὴν Ἥλην μετόκησε, τοῖς ἡδελφοῖς εἶναι τῆς μητρὸς σύνοικος φερόντων, ὥστε τοῦ Ἀλκμαίωνος ἐπιστάμενος σφῆς εἰργασμένους τὸν φόνον. Ἀνδριάντας δὲ ἀνυμειχμένους οὐκ ἐπιφανεῖσιν ἄγαν ἀναθήμασιν, Ἀλεξάνδρῳ τε Ἡλείῳ, τέχνην τοῦ Σικυωνίου Κανθάρου, πάλης ἐν παισὶν ἀνερρημένον νίκην, καὶ τὸν Λεοντίον Γοργίαν ἰδεῖν ἔστιν· ἀναθεῖναι δὲ τὴν εἰκόνα ἐς Ὀλυμπίαν φησὶν Εὐμόλπος ἀπόγονος τρίτος Ἀηικράτους συνοικήσαντος ἡδελφῇ τῇ Γοργίῳ. οὗτος ὁ Γοργίας πατὴρ μὲν ἦν Κυρμαντίδου, λέγεται δὲ ἀνασώσασθαι μίλητην λόγων πρῶτος ἡμελημένην τε ἐς ἅπαν, καὶ ἐς λήθην ὀλίγοις δὲ ἤκουσαν ἀνθρώποις. εὐδοκιμῆσαι δὲ Γοργίαν λόγων εἵναικα ἔν τε πυνηγύρῃ τῇ Ὀλυμπικῇ φασί, καὶ ἀφεικόμηνον κατὰ πριαβείαν ὁμοῦ Τισίᾳ παρ' Ἀθηναίους. καὶ τοὶ ἄλλα τε Τισίας ἐς

λόγους εορηνέγκατο, καὶ πιθανώτατα τῶν καθ' αὐ-
τὸν γυναικὶ Συρακουσαίᾳ χρημάτων ἔγραψεν ἀμφισ-
βήτησιν· ἀλλὰ γε ἐκείνου ἐς πλεον τιμῆς ἀφίκατο ὁ
Γοργίας παρὰ Ἀθηναίους. καὶ Ἰάσων ἐν Θεσσαλίᾳ
τυραννήσας, Πολυκράτους οὐ τὰ ἔσχατα ἐνεγκαμέ-
νου διδασκαλείου τοῦ Ἀθήνησι, τούτου τοῦ ἀνδρὸς
ἐπίπροσθεν αὐτὸν ὁ Ἰάσων ἐποίησατο. βιώσαι δέ
ἔτη Γοργίαν πέντε φασὶν ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Λεοντί-
νων δὲ ἐξημωθεῖσάν ποτε ὑπὸ Συρακουσαίων τὴν πό-
λιν κατ' ἐμὲ αὐθις συνέβαινεν οἰκεῖσθαι.

CAPUT XVIII.

*Cratisthenis Cyrenaei cirtus Olympiae positus —
Anaximenes, rhetoris et historici, signum, ac de
eius ad Alexandrum Magnum legatione — de eius
cum Theopompo simultate — Setadae signum —
primorum athletarum signa.*

Ἔστι δὲ καὶ τοῦ Κυρηναίου Κρατισθένης χαλκοῦν
ἄρμα· καὶ Νίκη τε ἐπιβέβηκε τοῦ ἄρματος, καὶ αὐ-
τὸς ὁ Κρατισθένης. δῆλα μὲν δὴ ὅτι ἔπλων γέγονεν
αὐτῷ νίκη· λέγεται δὲ καὶ, ὡς Μνασίου τοῦ δρομέως,
ἐπικληθέντος δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων Αἰβύος, εἶη παῖς ὁ
Κρατισθένης. τὰ δὲ ἀναθήματα αὐτῷ τὰ ἐς Ὀλυμ-
πίαν ἐστὶ τοῦ Ῥηγίνου Πυθαγόρου τέχνη. 2. Ἐ-
ταῦθα καὶ Ἀναξιμένους ὠίδα εἰκότα ἀνερῶν, ὡς τὰ
ἐν Ἑλλήσιν ἀρχαῖα καὶ ὅσα Φίλιππος ὁ Ἀμόντου καὶ
ὑπεριον Ἀλέξανδρος εἰργάσατο, συνέγραψεν ὁμοίως
ἅπαντα· ἢ δὲ οἱ τιμὴ γέγονεν ἐν Ὀλυμπίᾳ παρὰ
τῶν Λαμψακηνῶν τοῦ δήμου. ὑπελείπετο δὲ Ἀναξι-
μένης τοσάδε ἐς μνήμην. βασιλεῖα γὰρ οὐ τὰ πάντα
ἦπion, ἀλλὰ καὶ τὰ μάλιστα θυμῷ χρώμενος

Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου, τέχνη περιήλθε τοιούδε. Λαμψακηνῶν τὰ βασιλείῳ τοῦ Περσῶν φρονησάντων, ἢ καὶ αἰτίαν φρονῆσαι λαβόντων, ὃ Ἀλέξανδρος αἶτε ὑπερβῶν ἐς αὐτοὺς τῇ ὀργῇ, κακῶν ἠπειλεῖ τὰ μέγιστα ἐργάσεσθαι. οἱ δὲ αἶτε θεόντες περὶ γυναικῶν τε καὶ παίδων καὶ αὐτῆς πατρίδος, ἀποστέλλουσιν Ἀναξιμένην ἱκετεῦν, Ἀλέξανδρον τε αὐτῷ καὶ ἐπὶ Φιλίππῳ πρότερον γεγονότα ἐν γνώσει. προῦρχει τε ὁ Ἀναξιμένης, καὶ τὸν Ἀλέξανδρον πεπυσμένον, καθ' ἡντινα αἰτίαν ἦκοι, κατομόσασθαι φασιν ἐπονομάζοντα θεοὺς τοὺς Ἑλλήνων, ἢ μὴν αὐτοῦ ταῖς δεήσεισιν ὑπόσα ἐστὶν ἐναντία ἐργάσεσθαι. ἔνθα δὴ εἶπεν Ἀναξιμένης· χαρίσασθαι μοι τήνδε, ὦ βασιλεῦ, τὴν χάριν, ἐξανδραποδίσασθαι μὲν γυναῖκας καὶ τέκνα Λαμψακηνῶν, καταβαλεῖν δὲ καὶ ἐς ἔδαφος τὴν πόλιν πᾶσαν, τὰ δὲ ἱερὰ τῶν θεῶν σφισιν ἐμπρῆσαι. ἰμὲν ταῦτα ἔλεγεν. Ἀλέξανδρος δὲ οὔτε πρὸς τὸ σόφισμα ἀντιμνηχανήσασθαι τι εὐρίσκων, καὶ ἐνεχόμενος τῇ ἀνάγκῃ τοῦ ὅρκου, συγγνώμην ἔνεμεν οὐκ ἐθέλων Λαμψακηνοῖς. 3. Φαίνεται δὲ καὶ ἄνθρωπος ὁ Ἀναξιμένης ἐχθρὸν οὐκ ἀμαθέστατα, ἀλλὰ καὶ ἐπιφθονιώτατα ἀμυνάμενος. ἐπεφύκει μὲν αὐτὸς σοφιστής, καὶ σοφιστῶν λόγους μιμεῖσθαι· ὥς δὲ οἱ διάφορα ἐς Θεόπομπον ἐγγράφει τὸν Λαμασιστράτον, γράφει βιβλίον ἐς Ἀθηναίους, καὶ ἐπὶ Λακεδαιμονίους ὁμοῦ καὶ Θηβαίους συγγραφὴν λοίδορον. ὥς δὲ ἦν ἐς τὸ ἀκριβέστατον αὐτῷ μιμημένα, ἐπιγράψας τοῦ Θεοπόμπου τὸ ὄνομα τῷ βιβλίῳ, διέπεμπεν ἐς τὰς πόλεις, καὶ αὐτὸς τε συγγεγραφώς ἦν,

καὶ τὸ ἔχθος τὸ ἐς Θεόπομπον ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ἐπυύετο. οὐ μὴν οὐδὲ εἰπεῖν τις αὐτοσχεδῶις Ἀναξιμένους πρότερός ἐστιν εὐρηκώς. τὰ ἔπει δὲ τὰ ἐς Ἀλέξανδρον οὐ μοι πιστὰ ἐστὶν Ἀναξιμένη τὸν ποιήσαντα εἶναι. 4. Σωτιάδης δὲ ἐπὶ δολιχοῦ νίκαις Ὀλυμπιάδι μὲν ἐννάτῃ καὶ ἐνετηκοστῇ Κρής, καθάπερ γε καὶ ἦν, ἀνεδρόθη· τῇ ἐπὶ ταύτῃ δὲ λαβὼν χρήματα παρὰ τοῦ Ἐφεσίων κοινού, Ἐφεσίους εἰσεποίησεν αὐτόν· καὶ αὐτόν ἐπὶ τῷ ἔργῳ φυχῇ ζημιοῦσιν οἱ Κρήτες. 5. Πρῶτοι δὲ ἀθλητῶν ἀνέθεσαν ἐς Ὀλυμπίαν εἰκόνας, Πραξιδάμαντός τε Αἰγινήτου νεκήσαντος πυγμὴν τὴν ἐννάτην Ὀλυμπιάδα ἐπὶ ταῖς πεντήκοντα· καὶ Ὀπουντίου Πηξιβίου παγκρατιαστῆς καταγωνισαμένου, μιᾷ πρὸς ταῖς ἑξήκοντα Ὀλυμπιάδι. κῆνται μὲν αἱ εἰκόνες οὐ πρόσω τῆς Οἰνομάου κίονος, ἔυλου δὲ εἰσιν εἰσγασμέναι, Πηξιβίου μὲν σκυῆς, ἡ δὲ τοῦ Αἰγινήτου κυπαρίσσου, καὶ ἦσαν τῆς ἑτέρας πεπονηκυῖα ἐστίν.

C A P V T XIX.

De thesauris in Alti super crepidine tophacea constructis — Sicyoniorum thesauro — Tartesio flumine et urbe — de Carthaginensium thesauro — Epidamniorum binis thesauris — Sybaritarum thesauro — Libyum in Cyrene ac Salinuntiorum — Metapontinorum — Megarensium — Gelourum thesauro.

Ἔστι δὲ λίθου πορφύρου κορυφὴ ἐν τῇ Ἀλτεϊ, πρὸς ἄρκτον τοῦ Ἡραίου, κατὰ νότον δὲ αὐτῆς παρῆκτι τὸ Κρόνιον. ἐπὶ ταύτης τῆς κορυφῆς εἰσιν οἱ θησανροὶ, καθὰ δὴ καὶ ἐν Δελφοῖς Ἑλλήνων τινὲς ἐπιση-

πάντο τῷ Ἀπόλλωνι θησαυρούς. 2. Ἔστι δὲ θησαυ-
 ρὸς ἐν Ὀλυμπίᾳ Σικωνίων καλούμενος, Μύρωνος δὲ
 ἀνάθημα τυραννήσαντος Σικωνίων· τοῦτον ὁκοδό-
 μησεν ὁ Μύρων νικήσας ἄρματι τὴν τρίτην καὶ τρια-
 κοστὴν Ὀλυμπιάδα. ἐν δὲ τῷ θησαυρῷ καὶ θαλάμους
 δύο ἐποίησε, τὸν μὲν Λώριον, τὸν δὲ ἐργασίας τῆς
 Ἰώνων. χαλκοῦ μὲν δὴ αὐτοὺς ἐώρων ἐργασμένους·
 εἰ δὲ καὶ Ταρτήσιος χαλκὸς λόγῳ τῷ Ἡλείων ἐστίν,
 οὐκ οἶδα. 3. Ταρτησοὺν δὲ εἶναι ποταμὸν ἐν χώρῃ
 τῇ Ἰβήρων λέγουσι, σιόμεσιν ἐς θάλασσαν κατερχό-
 μενον δυαῖν, καὶ δμῶνυμον αὐτῷ πόλιν, ἐν μέσῳ
 τοῦ ποταμοῦ τῶν ἐκβολῶν κειμένην. τὸν δὲ ποταμὸν
 μεγιστὸν τε ὄντα τῶν ἐν Ἰβηρίᾳ καὶ ἄμποιον παρε-
 χόμενον, Βαίτιν ἀνόμασαν οἱ ὑσπερον. εἰσὶ δ' οἱ
 Καρπία τῇ Ἰβήρων πόλιν καλεῖσθαι νομίζουσι τὰ ἀρ-
 χαιότερα Ταρτησοῦν. ἐν Ὀλυμπίᾳ δὲ ἐπιγράμματα
 ἐπὶ τῷ ἐλάσσονι ἐστὶ τῶν θαλάμων, ἐς μὲν τοῦ χαλ-
 κοῦ τὸν σταθμὸν, ὅτι πεντακόσια εἴη τάλαντα, ἐς δὲ
 τοὺς ἀναθέντας, Μύρωνα εἶναι καὶ τὸν Σικωνίων
 δῆμον. ἐν τούτῳ τῷ θησαυρῷ δίσκοι τὸν ἀριθμὸν
 ἀνάκεινται τρεῖς, ὅσους ἐς τοῦ πεντάθλου τὸ ἀγώνι-
 σμα ἐσκομίζουσι. καὶ ἀσπίς ἐστὶν ἐπίχαλκος γραφῇ
 τῇ ἐντός πεποικιλμένη, καὶ κράνος τε καὶ κνημίδες
 ὁμοῦ τῇ ἀσπίδι. ἐπιγράμμα δὲ ἐπὶ ταῖς ὄπλοις, ἁ-
 κροθίνιον τῷ Διὶ ὑπὸ Μυονέων τεθῆναι. οἵτινες δὲ
 οὗτοι ἦσαν, οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ παρίστατο ἔπαιον δι-
 κάζειν. ἐμὲ δὲ ἐσῆλθεν ἀνάμνησις, ὥς Θουκυδίδης
 ποιήσειεν ἐν τοῖς λόγοις Λοκρῶν τῶν πρὸς τῇ Φωκίδι
 καὶ ἄλλας πόλεις, ἐν δὲ αὐταῖς εἶναι καὶ Μυονέας.
 οἱ Μυονεῖς οὖν οἱ ἐπὶ τῇ ἀσπίδι κατὰ γε ἡμετέραν

γνώμην ἀνθρώποι μὲν εἶσιν οἱ αὐτοὶ Μινονεῖς οἱ ἐν
τῇ Λοκρίδι Ἡπείρῳ. τὰ δὲ ἐπὶ τῇ ἀσπίδι γράμματα
παρῆκται μὲν ἐπὶ βρογχῷ, πέπονθε δὲ αὐτὸ διὰ τοῦ
ἀνάθηματος τὸ ἀρχαῖον. κεῖνται δὲ καὶ ἄλλα ἐνταῦ-
θα ἄξια ἐπιμνησθῆναι· μέλαινα ἡ Πέλοπος χουσοῦ
τὴν λαβὴν πεποιημένη, καὶ ἐργασμένον ἐλέφαντος
κέρας τὸ Ἀμαλθείας, ἀνάθημα Μιλτιάδου τοῦ Κί-
μωνος, ὅς τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἐν Χερρόνῳσῳ τῇ Θρακίᾳ
πρῶτος τῆς οἰκίας ταύτης· καὶ ἐπίγραμμι ἐπὶ τῷ κέ-
ρατι ἔστιν ἀρχαίοις Ἀττικοῖς γράμμασι·

Ζηνὶ μὲ ἄγαλμ' ἀνέσθηκ' Ὀλυμπίῳ ἐκ Χερρονήσου
Τείχος ἑλόντες Ἀσπίον, ἐπῆρχε δὲ Μιλτιάδης αἰν.
κεῖται δὲ καὶ ἄγαλμα πύξινον Ἀπόλλωνος ἐπιχρῶσιν
τὴν κεφαλὴν· ἀνατεθῆναι δὲ ὑπὸ Λοκρῶν φασὶ τῶν
παρὰ Ζεφυρίῳ τῇ ἄκρᾳ, Πατροκλέα δὲ εἶναι Κατύλ-
λου Κροτωνιάτην τὸν ἐργασμένον. 4. Ἐφεξῆς δὲ τῷ
Σικωνίῳ ἔστιν ὁ Καρχηδονίων Θησαυρὸς, Ποθαίου
τέχνη, καὶ Ἀντιφίλου τε καὶ Μεγακλείους. ἀναθήμα-
τα δ' ἐν αὐτῷ, Ζεὺς μεγάλῃ μέγας, καὶ Θώρας κες
λινῶς τρεῖς ἀριθμὸν, Γέλωνος δὲ ἀνάθημα καὶ Σι-
ρακουσίῳ, Φοίνικας ἦτοι τριήρεσιν ἢ καὶ πεζῇ μάχῃ
κροτησάντων. 5. Ὁ δὲ τρίτος τῶν Θησαυρῶν καὶ ὁ
τέταρτος ἀνάθημά ἐστιν Ἐπιδαμνίων. ἔχει μὲν πύ-
λον ἀνεχόμενον ὑπὸ Ἀτλαντος· ἔχει δὲ Ἡρακλῆα καὶ
δένδρον τὸ παρὰ Ἐσπερίδι τὴν μηλίαν, καὶ περιέβλ-
εμμένον τῇ μηλῇ τὸν δράκοντα· κέδρου μὲν καὶ
ταῦτα, Θεοκλέους δὲ ἔργα τοῦ Ἡγύλου· ποιῆσαι δὲ
Αὐτόνομον τῷ παιδί, φησὶ τὰ ἐπὶ τοῦ πύλου γράμ-
ματα. αἱ δὲ Ἐσπερίδες (μετεκινήθησαν γὰρ ὑπὸ

Ἰλίων) αὗται μὲν ἔτι καὶ ἐμὲ ἦσαν ἐν τῷ Ἑρμῇ·
 τὸν δὲ Θησαυρὸν τοῖς Ἐπιδαμνίοις Πυρόφορ καὶ οἱ
 παῖδες Λακράτης τε καὶ Ἑρμῶν ἐποίησαν. 6. Νικο-
 δόμησαν δὲ καὶ Συβαρίται Θησαυρὸν, ἐχόμενον τοῦ
 Ἐπιδαμνίων. ὁπόσοι δὲ περὶ Ἰταλίας καὶ πόλεων ἐπο-
 λυπραγμόνησαν τῶν ἐν αὐτῇ, Λαυπίης φασὶ κειμένην
 Βρεντεσίον τε μεταξὺ καὶ Τυροῦντος μεταβιβληκέναι
 τὸ ὄνομα, Σύβαριν οὖσαν τὸ ἄρχαῖον. ὁ δὲ ὄρμος
 ταῖς ναυσὶ χειροποιήτος καὶ Ἀθριανοῦ βασιλείῳς ἐστὶν
 ἔργον. 7. Πρὸς δὲ τῷ Συβαρίτῳ Αἰβύων ἐστὶ τῶν
 ἐν Κυρήνῃ Θησαυρός· κείνται δὲ βασιλεῖς ἐν αὐτῷ
 Ῥωμαίων. Σικελιώτας δὲ Σελινουντίους ἀνέστησαν
 μὲν Καρχηδόνιοι πολέμοι· πρὶν δὲ ἢ τὴν συμφορὰν
 γενέσθαι σφίσι, Θησαυρὸν τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ αὖ ἐ-
 ποιήσαν. Λιώνυσος δὲ ἐστὶν ἐνταῦθα πρόσωπον καὶ
 ἄκρον πόδας καὶ τὰς χεῖρας ἐλέφαντος εἰργασμένος.
 8. Ἐν δὲ τῷ Μεταποντίνῳ Θησαυρῷ (προσεχὴς γάρ
 τῷ Σελινουντίῳ ἐστὶν οὗτος) ἐν τούτῳ πεποιημένος
 ἐστὶν Ἐνδυμίων· πλήν δὲ ἐσθῆτός ἐστι τὰ λοιπὰ καὶ
 τῷ Ἐνδυμίῳ ἐλέφαντος. Μεταποντίνους δὲ ἥτις μὲν
 ἐπέλαβεν ἀπολέσθαι πρόφρωνις, οὐκ οἶδα· ἐπ' ἐμοῦ
 δὲ ὅτι μὴ θέατρον καὶ περίβολοι τείχους ἄλλο ἐλεί-
 πτο οὐδὲν Μεταποντίου. 9. Μεγαρεῖς δὲ οἱ πρὸς
 τῇ Ἀττικῇ Θησαυρὸν τε ᾠκοδομήσαντο, καὶ ἀναθή-
 ματα ἀνέθεσαν ἐς τὸν Θησαυρὸν, κέδρον ζῶδια χρυ-
 σῷ διηρησμένα, τὴν πρὸς Ἀχιλῆον Ἡρακλέους μά-
 χην. Ζεὺς δὲ ἐνταῦθα καὶ ἡ Ἀθιάνειρα καὶ Ἀχιλῆος
 καὶ Ἡρακλῆς ἐστίν, Ἄρης τε τῷ Ἀχιλῆϊ βοηθῶν. ἀ-
 στήκει δὲ καὶ Ἀθηνᾶς ἄγαλμα, ἅτε αὖσα τῷ Ἡρακλεῖ

σύμμαχος· αὕτη παρὰ τὰς Ἑσπερίδας ἀνάκειται νῦν
 τὰς ἐν τῷ Ἰσθαίῳ· τοῦ Θησαυροῦ δὲ ἐπιέργασται τῷ
 αἰετῷ ὁ γιγάντων καὶ θεῶν πόλεμος· ἀνάκειται δὲ καὶ
 ἄσπετος ὑπὲρ τοῦ αἰστοῦ, τοὺς Μεγαρεῖας ἀπὸ Κοριν-
 θίων ἀναθεῖναι τὸν Θησαυρὸν λέγουσα· ταύτην Με-
 γαρεῦσαι ἡγοῦμαι τὴν νίκην Ἀθήνησιν ἄρχοντος γε-
 νέσθαι Φόρβαντος, ἄρχοντος δὲ διὰ τοῦ αὐτοῦ βίου
 πακτός· ἐνιαύσαι γὰρ οὐκ ἦσαν πῶς τότε Ἀθηναίσις
 αἱ ἀρχαί· οὐ μὴν οὐδὲ ὑπὸ Πλείων ἀνεγρόφοντό πο-
 τηρικαῦτα αἱ Ὀλυμπιάδες· λέγονται δὲ καὶ Ἀρχεῖοι
 μετασχεῖν πρὸς τοὺς Κορινθίους Μεγαρεῦσαι τοῦ ἔρ-
 γου· τὸν δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ Θησαυρὸν ἔτισιν ὕστερον
 τῆς μάχης ἐποίησαν οἱ Μεγαρεῖς· τὰ δὲ ἀναθήματα
 ἐκ παλαιοῦ σφῆς ἔχειν εἰκός, ἄγε ὁ Λακεδαιμόνιος
 Δόντας Διποίνου καὶ Σκύλλιδος μαθητῆς ἐποίησε.
 10. Τελυνιαῖος δὲ τῶν Θησαυρῶν πρὸς αὐτῷ μὲν ἔ-
 σται ἤδη τῷ σταδίῳ· Τελῶων δὲ ἀνάθημα τὸν τῶ
 Θησαυρὸν καὶ τὰ ὀγάλματα εἶναι τὰ ἐν αὐτῷ, λέ-
 γει τὸ ἐπίγραμμα· οὐ μὲν τοι ἀνακείμενά γε ἔτι ὀ-
 γάλματά ἐστι.

CAPVT XX.

*De monte Cronio et Saturni sacris in eius vertice—
 templo Lucinae Olympiae et daemonis Sosipolidis
 sacris in eo — Sosipolide eiusque cultus origine —
 Hippodamia, templo Hippodamiae, eiusque cultu—
 occulto in stadium intrata et de ipso stadio — sa-
 cerdote Cereris Chamynas et Endymionis monumen-
 to — carceribus equorum (ἄρεσις), et quae ad illo-
 rum formam et rationem pertinent — ara rotunda,
 Taraxippo dicta, et varia, quae de eo narrantur —
 alio Taraxippo in Isthmo et simili petra in*

*Nemea — Hippodamiae signo ad unam
metarum.*

Τὰ δὲ ὄρος τὸ Κρόνιον κατὰ τὰ ἤδη λελεγμένα μοι
παρὰ τὴν κρηπίδα καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῇ παρήκει Θησαν-
ροὺς. ἐπὶ δὲ τοῦ ὄρους τῇ κορυφῇ θύουσιν οἱ Βασι-
λαι καλούμενοι τῷ Κρόνῳ κατὰ ἡσμερίαν τὴν ἐν τῷ
ἡρὶ Ἐλαφίῳ μηνὶ παρὰ Ἡλείοις. 2. Ἐν δὲ τοῖς πέ-
ρασι τοῦ Κρόνιου κατὰ τὸ πρὸς τὴν ἄρκτον ἐστὶν ἐν
μίσῳ τῶν Θησανρῶν καὶ τοῦ ὄρους ἱερὸν Βίλειθυίας,
ἐν δὲ αὐτῷ Σωσίπολις Ἡλείοις ἐπιχώριος δαίμων ἔχει
τιμὰς. τὴν μὲν δὴ Βίλειθυίαν ἐπονομάζοντες Ὀλυμ-
πίαν, ἱερασομένην αἰροῦνται τῇ θεῷ κατὰ ἕτος ἑκα-
στον. ἡ δὲ προσιβύτις ἡ θεραπεύουσα τὸν Σωσίπολιν
νόμῳ τε ἁγιστεύει τῷ Ἡλείῳ, καὶ αὐτὴ λύτρα τε ἐξ-
φέρει τῷ θεῷ, καὶ μάζας κατατίθουσιν αὐτῷ μεμαρμέ-
νης μέλει. ἐν μὲν δὲ τῷ ἔμπροσθεν τοῦ ναοῦ (δι-
πλοῦς γὰρ δὴ πεποίηται) τῆς τε Βίλειθυίας βωμός,
καὶ ἔσοδος ἐς αὐτὸ ἐστὶν ἀνθρώποις· ἐν δὲ τῷ ἐκτός
ὁ Σωσίπολις ἔχει τιμὰς, καὶ ἐς αὐτὸ ἔσοδος οὐκ ἐστὶ
πλὴν τῇ θεραπεύουσῃ τὸν θεόν, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν καὶ
τὸ πρόσωπον ἐφειλκυμένη ὕψος λευκόν. παρθένου
δὲ ἐν τῷ τῆς Βίλειθυίας ὑπομένοναι, καὶ γυναῖκας
ἔμμεναι ἤδουσαι· καθαργίζουσι δὲ καὶ θυμιαμάτων
παντοῖα αὐτῷ, καὶ ἐπισπένδειν οὐ νομίζουσιν ὄνον.
καὶ ὄρεος παρὰ τῷ Σωσιπύλιδι ἐπὶ μεγίστοις καθί-
στηκε. 3. Λέγεται δὲ καὶ Ἀρκάδων ἐς τὴν Ἡλείαν
ἐσβεβληκότων στρατιᾷ, καὶ τῶν Ἡλείων σφίσιν ἀντι-
καθημέτων, γυναῖκα ἀφικομένην παρὰ τῶν Ἡλείων
τοὺς στρατηγοὺς, τήπιον παῖδα ἔχουσαν ἐπὶ τῷ μη-

αὐτῷ λέγειν, ὅς τέκνοι μὲν αὐτῇ τὸν παῖδα, διδοίη δὲ
 ἐξ ὀνειρώτων τὸν συμμαχήσουσα Ἡλείοις, οἳ δὲ ἐν ταῖς
 ἀρχαῖς (πυτὰ γὰρ τὴν ἀνθρώπου ἡγοῦντο εἰρηκέναι)
 ἐπέθεσι τὸ παιδίον πρὸ τοῦ στρατεύματος γυναικός.
 τήν τε δὴ οἱ Ἀρκάδες, καὶ τὸ παιδίον ἐνταῦθα
 ἤδη δράκον ἦν· ταραχθεῖσι δὲ ἐπὶ τῷ θεάματι τοῖς
 Ἀρκάσι καὶ ἐνδοῦσιν ἐς φυγὴν, ἐπέκειντο οἱ Ἡεῖοι,
 καὶ νίκην τε ἐπιφανεσιτάτην ἀνείλοντο, καὶ ὄνομα
 τῷ θεῷ τίθεται Σωσίπολιν. ἔνθα δὲ σφισιν ὁ δρά-
 κων ἐδοξεν ἐσθύναι μετὰ τὴν μάχην, τὸ ἱερὸν ἐποιή-
 σαι ἐνταῦθα· σὺν δὲ αὐτῷ σίβευθαι καὶ τὴν
 Εἰλειθυίαν ἐνόμισαν, ὅτι τὸν παῖδά σφισιν ἡ θεὸς
 αὕτη προήγαγεν ἐς ἀνθρώπους. τοῖς δὲ τῶν Ἀρκάδων
 ἀποθανοῦσιν ἐν τῇ μάχῃ ἐστὶ τὸ μνήμα ἐπὶ τοῦ λό-
 φου διαβάντων τὸν Κλάδεον ὡς ἐπὶ ἡλίου δυσμῶς.
 πλησίον δὲ τῆς Εἰλειθυίας ἐρείπια Ἀφροδίτης οὐρα-
 νίας ἱεροῦ λείπεται, θύουσι δὲ καὶ αὐτόθι ἐπὶ τῶν
 βωμῶν. 4. Ἔστι δὲ ἐντὸς τῆς Ἀλφειᾶς κατὰ τὴν πο-
 πικὴν ἔσοδον Ἰπποδάμιον καλούμενον, ὅσον πλέθρου
 χωρίον περιχόμενον θριγκῷ. ἐς τοῦτο ὑπαῖ κατὰ
 ἔτος ἕκαστόν ἐστι ταῖς γυναῖξιν ἔσοδος, αἱ θύουσι τῇ
 Ἰπποδαμείᾳ, καὶ ἄλλα ἐς τιμὴν δρῶσιν αὐτῆς. τὴν
 δὲ Ἰπποδάμιῶν φασιν ἐς Μιδέαν τὴν ἐν τῇ Ἀργολίδι
 ἀποχωρῆσαι, ἅτε τοῦ Πέλοπος ἐπὶ τῷ Χρυσίππου
 θανάτῳ μάλιστα ἐς ἐκείνην ἔχοντας τὴν ἀρχήν· αὐτῇ
 δὲ ὕστερον ἐκ μαντείας κομίσαι φασὶ τῆς Ἰπποδα-
 μείας τὰ ὁσὰ ἐν Ὀλυμπίᾳ. 5. Ἔστι δὲ ἐπὶ τῷ πέρα-
 τι τῶν ἀγαλμάτων, ἃ ἀπὸ ξημίας ἐποίησαντο ἀθλη-
 τῶν, ἐπὶ τούτῳ τῷ πέρατι ἔστιν, ἣν κρυπτὴν ὀνομά-

ζουσιν ἔσοδον· διὰ δὲ αὐτῆς τοὺς τε Ἑλλανοδίκας
 εἰσέναι ἐς τὸ στάδιον καὶ τοὺς ἀγωνιστάς. τὸ μὲν δὴ
 στάδιον γῆς χώρῃ ἐστι, πεποιήται δ' ἐν αὐτῷ καθέ-
 δον τοῖς τιθεῖσι τὸν ἀγῶνα. 6. Ἔστι δὲ ἀπαντικρὺ
 τῶν Ἑλλανοδικῶν βωμὸς λίθον λευκοῦ· ἐπὶ τούτου
 καθιζομένη τοῦ βωμοῦ θιᾶται γυνὴ τὰ Ὀλύμπια,
 ἱέρεια Δήμητρος Χαμύνης, τίμῃν ταύτῃ ἄλλοις ἄλ-
 λην λαμβάνουσα παρὰ Ἰλίων. παρθένους δὲ οὐκ
 εἰσγουσι θηῆσθαι. πρὸς δὲ τοῦ σταδίου τῇ πέρατι,
 ἥ τοῖς σταδιοδρομοῖς ἄφραις πεποιήται, Ἐνδυμίωνος
 μνημα ἐνταῦθα λόγῳ Ἰλίων ἐστίν.

7. Περὶβάλλοντι δὲ ἐκ τοῦ σταδίου, καθ' ὅταν
 οἱ Ἑλλανοδίκαί καθιζοῦνται, κατὰ τοῦτο τὸ χώριον
 ἐς τῶν ἵππων ἀντιμέμον τοὺς δρομους καὶ ἡ ἄφραις
 ἐστι τῶν ἵππων. παρέχεται μὲν οἷον σχῆμα ἡ ἄφραις
 κατὰ πρόωρον κῶς· τέτραπται δὲ αὐτῆς τὸ ἔμβολον
 ἐς τὸν δρόμον. καθότι δὲ τῇ Ἀγνάμπτου στοῦ προ-
 εχῆς ἐστίν ἡ πρόωρα, κατὰ τοῦτο εὐρεῖα γίνεται. δελ-
 φῆς δὲ ἐπὶ κανόνος κατὰ ἄκρον μάλιστα τὸ ἔμβολον
 πεποιήται χαλκοῦς. ἐκατέρω μὲν δὴ πλευρᾷ τῆς ἀφέ-
 σως πλείον ἢ τετρακοσίους πύδας παρέχεται τοῦ μή-
 κους· ὑποδομῆται δὲ ἐν αὐταῖς οἰκήματα. ταῦτα τὴ
 κληροτά οἰκήματα διαλαγχάνουσιν οἱ εἰσόντες ἐς τὸν
 ἀγῶνα τῶν ἵππων. πρὸ δὲ τῶν ἀρμάτων ἢ καὶ τῶν
 ἵππων τῶν κελήτων, διήκει πρὸ αὐτῶν καλῶδιον ἀντι
 ὕσπληγγος. βωμὸς δὲ ὁμῆς πλίνθου, τὰ ἐκτός κκο-
 νισμένος, ἐπὶ ἐκάστης ὀλυμπιάδος ποιεῖται κατὰ τὴν
 πρόωρον μάλιστα πον μέσσην. ἐκτός δὲ ἐπὶ τῷ βωμῷ
 χαλκοῦς κεῖται, τὰ πτερὰ ἐπιμήκιστον ἐκτείνων. ἀνα-

κινεῖ μὲν δὴ τὸ ἐν τῷ βωμοῦ μηχανήμα ὁ τεταγμένος ἐπὶ τῷ δρόμῳ· ἀνακινήθεντος δὲ, ὁ μὲν ἐς τὸ ἄνω πεποίηται πηδᾶν ὁ αἰτός, ὥς τοῖς ἤκουσιν ἐπὶ τὴν θείαν γενέσθαι σύνοπτος· ὁ δὲ λαὸς δὲ ἐς ἔδαφος πίπτει. πρῶτοι μὲν δὴ ἐκατέρωθεν οἱ πρὸς τῇ στοῦ τῇ Ἀγνάμπτου χαλῶσιν ὑσπληγγες, καὶ οἱ κατὰ τοῦτους ἐστηκότες ἐκθίουσιν ἵπποι πρῶτοι, θεόντες τε δὴ γίνονται κατὰ τοὺς εὐληχότας ἐστώναι τὴν δευτέραν τάξιν· καὶ τηγνῶντα χαλῶσιν οἱ ὑσπληγγες οἱ ἐν τῇ δευτέρᾳ τάξει· διὰ πάντων τε κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον συμβαίνει τῶν ἵππων, ἔστ' ἂν ἐξιωθῶσιν ἀλλήλοις κατὰ τῆς πρώτης τὸ ἔμβολον. τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἤδη καθέστηκεν ἐπίδειξις ἐπιστήμης τε ἡνιόχων καὶ ἵππων ὠκύτητος. τὸ μὲν δὴ ἐξ ἀρχῆς Κλειότας ἐστὶν ἄφρων μηχανησάμενος, καὶ φρονήσῃ γε ἐπὶ τῷ εὐρήματι, ὥς καὶ ἐπίγραμμα ἐπὶ ἀνδρῶντι τῷ Ἀθήνησιν ἐπιγράψαι·

Ὅς τὴν ἱππιάσειν Ὀλυμπίᾳ εὗρατο πρῶτος,

Τεῦξέ με Κλειότας υἱὸς Ἀριστοκλήους.

Κλειότα δὲ φασὶν ὕστερον Ἀριστείδην σοφίαν τιτᾶ καὶ αὐτὸν ἐς τὸ μηχανήμα ἐσενέγκασθαι. Παρεχομένου δὲ τοῦ ἵπποδρόμου παρήκουσαν ἐς πλεον τὴν δέτεραν τῶν πλευρῶν, ἔστιν ἐπὶ τῆς μείζονος πλευρᾶς, ὕψους χώματος, κατὰ τὴν διεξοδὸν τὴν διὰ τοῦ χώματος, τὸ τῶν ἵππων δαῖμα ὁ Ταράξιππος. σῆμα μὲν οὖν βωμοῦ περιφεροῦς ἐστὶ· παραθέοντας δὲ κατὰ ταῦτο τοὺς ἵππους φόβος τε αὐτίκ' αἰσχυρὸς ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως φανερᾶς, καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου λαμβάνει ταραχή· τὰ τε δὴ ἄρματα καταγνύουσιν

ὥς ἐπίπαν, καὶ οἱ ἥνίοχοι τιτρώσκονται. καὶ τοῦδε ἥνίοχοι ἔνεκα θυσίας θύουσι, καὶ γενέσθαι σφίσιιν ἵλων εὐχονται τὸν Ταράξιππον. Ἕλληνες δὲ οὐ κατὰ τὰ αὐτὰ νομίζουσιν εἰς τὸν Ταράξιππον, ἀλλ' οἱ μὲν εἶναι τάφον ἀνδρός ἀντόχθοντος καὶ ἀγαθοῦ τὰ ἐς ἱππικὴν, καὶ ὄνομα Ἰλλένιον αὐτῷ τέθενται· ἀπὸ τούτου δὲ καὶ τὴν Ἰλλένιον ἐν τῇ Ἠλείᾳ πέτρῃ φα- σὶν ὀνομασθῆναι, οἱ δὲ τὸν Φλοῦντος Δαμίοτα με- τασχόντα Ἡρακλεῖ τῆς ἐπὶ Αὐγείαν καὶ Ἠλείους στρα- τείας, αὐτὸν τε ἀποθανεῖν καὶ τὸν ἵππον, ἐφ' ᾧ ἐπω- χεῖτο, ὑπὸ Κτεάτου λέγουσι τοῦ Ἀκτορος, καὶ τὸ μῆ- μα κοινὸν Δαμίωνι καὶ τῷ ἵππῳ γενέσθαι. λέγουσι δὲ καὶ ὥς Μυρτίλῳ κερὸν ἐνταῦθα ἡρώων ποιήσῃε Πέλοψ, καὶ θύσῃε τε αὐτῷ, τὸ ἐπὶ τῷ φόνῳ μῆνιμα ἰώμενος, καὶ ἐπονομάσαι Ταράξιππον, οἷ τῷ Οἰ- νομάῳ διὰ τοῦ Μυρτίλου τῆς τέχνης ἐμαρτύρησαν αἱ ἵπποι. τοῖς δὲ ἐστὶν εἰρημένον, ὥς αὐτὸς Οἰνόμαος ὁ τοὺς ἱππευοντίας ἐστὶν ἐν τῷ δρόμῳ βλάπτον. ἤκου- σα δὲ καὶ ἐς τὸν Παρθάορος Ἀλκιάδων ἀγόντων τὴν αἰλίαν, ὥς ἐνταῦθα μέρη λάβει γῆς ὁ Ἀλκιάδους ἀ- ποθανῶν ὑπὸ Οἰνομάου τῶν Ἱπποδαμείας γάμων εἵνεκα· ἅτε δὴ ἀντεχέσαντα ἐν ἱπποδρόμῳ, βίωκα- νόν τε εἶναι τοῖς ἱππεύουσι καὶ οὐκ εὐμνηθῆ δαίμονα. ἀνὴρ δὲ Αἰγύπτιος Πέλοπα ἔρη παρὰ τοῦ Θηβαίου λαβόντα Ἀμφίονος κατορύξαι τι ἐνταῦθα, ἐνθα κα- λοῦσι τὸν Ταράξιππον· καὶ ὑπὸ τοῦ καταρωρυγμέ- νου παραχθῆναι μὲν τῷ Οἰνομάῳ τότε, ταράσσεσθαι δὲ καὶ ὕστερον τοῖς πᾶσι τοῖς ἵππους. ἡξίον δὲ οὗ- τος Αἰγύπτιος, εἶναι μὲν Ἀμφίονα, εἶναι δὲ καὶ τὸν

Θρηῖκα Ὀρφεῖ μαγεῦσαι δεινόν· καὶ αὐτοῖς ἐπάρθουσι
 θηρία τε ἀφικνεῖσθαι τῷ Ὀρφεῖ, καὶ Ἀμφίονι ἐξ οὗ
 τοῦ τεύχους οἰκοδομίας τὰς πέτρας. ὁ δὲ πιθανώτα-
 τος (ἐμοὶ δοκεῖν) τῶν λόγων Ποσειδῶνος ἐπίκλησιν
 εἶναι τοῦ Ἰππίου φησὶν. 9. Ἔστι δὲ καὶ ἐν Ἰουθμῷ.
 Τυρράξιππος Ἰλαῦκος ὁ Σισύφου. γενέσθαι δὲ αὐτῷ
 τὴν τελευταίην λέγουσιν ὑπὸ τῶν ἵππων, ὅτε Ἀκαστος
 τὰ ἄθλα ἔσθλην ἐπὶ τῷ πατρὶ. ἐν Νημέᾳ δὲ τῇ Ἀρ-
 γείῳ ἦρος μὲν ἦν οὐδεὶς, ὅστις ἔβλαπτε τοῖς ἵπποις,
 πέτρας δὲ ὑπὲρ τῶν ἵππων τὴν καρπὴν ἀνεστηκίας
 χροῶν πυρρῶς, ἥ ἀπ' αὐτῆς αὐγὴ, κατὰ ταῦτά καὶ
 εἰ πῦρ, ἐνεποιεῖ φόβον τοῖς ἵπποις. ἀλλὰ γὰρ ὁ ἐν
 Ὀλυμπίᾳ Τυρράξιππος πολὺ δὴ τι ὑπερῆκοιός ἐστιν
 ἐς ἵππων φόβον. 10. Ἐπὶ δὲ νύσσης μιᾶς Ἰπποδα-
 μείας ἐστὶν εἰκὼν χαλκῇ, ταινίαν τε ἔχουσα καὶ ἀνα-
 δαίν τὸν Πύλοπα μέλλουσα ἐπὶ τῇ νύκτι.

CAPUT XXI.

*De templo Cereris Chamynae et varia huius cognomi-
 nis ratione — gymnasium Olympiae et signis in
 eo — variis memorandis trans fluvium Cladeum et
 Erymanthum — fluvio Diagone, templo Aesculapi
 Demaeneti et Apollinis Leucyanitae — templo
 Minervae Cydoniae in Pisaeorum finibus — fluvio
 Parthenia et Harpinnate — sepulcro procorum Hip-
 podamiae, quorum nomina recensentur.*

Τὸ δὲ ἔτερον τοῦ ἵπποδρόμου μέρος οὐ χῶμα γῆς
 ἐστίν, ὅρος δὲ οὐχ ὑψηλόν. ἐπὶ τῷ πέραςτι τοῦ ὅρους
 ἱερὸν πεποιήται Δήμητρι ἐπίκλησιν Χαμύνη. καὶ οἱ
 μὲν ἀρχαῖον τὸ ὄνομα ἠγῆται· χανεῖν γὰρ τὴν γῆν
 ἐνταῦθα τὸ ἄρμα τοῦ Ἄδου, καὶ αὐθις μῦσαι· οἱ δὲ

Χάμνον ἄνδρα Πισαῖον Πανταλέοντι ἐναντιομέ-
μερον τῷ Ὀμφαλίῳ τυραννοῦντι ἐν Πίση, καὶ
ἀπόστασιν βουλευόντι ἀπὸ Ἠλείων, ἀποθανεῖν φε-
ρσιν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Πανταλέοντος, καὶ ἀπὸ τοῦ Χα-
μίονου τῆς οὐσίας τῇ Δήμητρὶ οἰκοδομηθῆναι τὸ ἱε-
ρόν. 2. Ἀγέλεματα δὲ ἔντι τῶν ἀρχαίων Κόρην καὶ
Δήμητρον λίθου τοῦ Πεντέλης· Ἀθηναῖος ἀνέθηκεν
Ἡρώδης ἐν τῷ γυμνασίῳ τῷ ἐν Ὀλυμπίᾳ· πεντά-
θλοισι μὲν καθιστήκασιν ἐν αὐτῷ καὶ δρομῆυσιν αἱ
μελείαι. κρηπὶς δὲ ἐν τῷ ὑπαίθρῳ λίθου πεποιήτα·
τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς καὶ τρύπαιον κατὰ Ἀρκάδων ἐπὶ τῇ
κρηπιδι εἰστίκει. καὶ ἄλλος δ' ἔστιν ἐλάσσων περι-
βολος ἐν ἀριστερῇ τῆς εὐόδου τῆς ἐς τὸ γυμνάσιον·
καὶ αἱ παλαιστραι τοῖς ἀθληταῖς εἰσιν ἐνταῦθα. τῆς
στοῆς δὲ τῆς πρὸς ἀνίσχοντι ἥλιον τοῦ γυμνασίου
προσεχῆς τῷ τοίχῳ τῶν ἀθλητῶν εἰσιν αἱ οἰκῆσεις,
ἐπὶ τε ἄκρον τετραμμέναι Αἰβια καὶ ἡλίου δυσμῆς.

3. Διαβάτων δὲ τὸν Κλάδεον τάφος τε Οἰνο-
μάου, γῆς χῶμα περιχωδομημένους λίθοις ἐστὶ, καὶ
ὑπὲρ τοῦ μνήματος ἐρείπια οἰκοδομημάτων, ἔνθα
τῷ Οἰνομάῳ τὰς ἵππους αὐτίζεσθαι λέγουσιν. ὅροι
δὲ πρὸς Ἀρκάδας τῆς χώρας, τὰ μὲν παρόντα Ἠλείοις,
τὰ δὲ ἐξ ἀρχῆς οἱ αὐτοὶ Πισαῖοις καθιστήκισαν ἀνέ-
χοντες κατὰ τὰδε. διαβάτων δὲ ποταμὸν Ἐρύμαν-
θον κατὰ τὴν Σαῦρον καλουμένην δειράδα, τοῦ
Σαύρου τε μνῆμα καὶ ἱερὸν ἔστιν Ἡρακλέους, ἐρεί-
πια ἐφ' ἡμῶν. λέγουσι δὲ, ὥς ὁδοιπόρους τε καὶ
τοὺς προσοικοῦντας ὁ Σαῦρος ἐνακούρηται, πρὶν ἢ
παρὰ Ἡρακλέους τὴν δίκην ἔσχει. 4. Κατὰ ταύτην

ἐπὶ πόνυμον τοῦ ληστοῦ δειράδα, ποταμὸς ἀπὸ μιση-
 βρίας κατιὼν ἐς τὸν Ἀλφειὸν κατατακρὺ τοῦ Ἑρι-
 μάκθου μάλιστα, αὐτὸς ἐστὶν ὃ τὴν Πισαίαν πρὸς
 Ἀργάδας διορίζων, ὄνομα δὲ αἱ Διῶγων. τεσσαυρά-
 κορτα δὲ ἀπὸ τοῦ Σαύρου δειράδος παραελθόντιστά-
 δια, ἴσταιν Ἀσκληπιοῦ ναὸς, ἐπέκλησιν μὲν Δημίαι-
 τος ἑκτὸ τοῦ ἰδρυσσάμενου, ἐρείπαι δὲ καὶ αὐτὸς·
 ὁκοδομήθη δὲ ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ παρὰ τὸν Ἀλφειὸν.
 τούτου δὲ οὐ πρόφθω ἱερὸν Διονύσου Λευκονείταν
 πεποιήται, καὶ ποταμὸς παρέξεισι ταύτῃ Λευκονείας·
 ἐκδίδωσι μὲν οὖν καὶ οὗτος ἐς τὸν Ἀλφειὸν, κάτεισι
 δὲ ἐκ Φολύης τοῦ ὕδατος. 5. Διαβήσῃ τε δὴ τὸ ἀπὸ
 τούτου τὸν Ἀλφειὸν, καὶ ἐντὸς γῆς ἔσῃ τῆς Πισώας.
 ἐν ταύτῃ τῇ χώρῃ λόφος ἐστὶν ἀνέμων ἐς ὅζῳ, ἐπὶ δὲ
 αὐτῷ πόλεως Φολέας ἐρείπαι, καὶ Ἀθηνῆς ἐστὶν ἐπί-
 κλησιν Κυδωνίας ναὸς. αὐτὸς μὲν οὖν πᾶντα
 ἐστὶν ὡς βιωμὸς καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι· ἰδρύνσασθαι δὲ τῇ
 θεῷ τὸ ἱερὸν Κλέμενδον φασιν, ἀπύγοισιν Ἡρακλέους
 τοῦ Ἰδαίου, παραγενέσθαι δὲ αὐτὸν ἀπὸ Κυδωνίας
 τῆς Κρητικῆς καὶ τοῦ Ἰαργάου ποταμοῦ. λέγουσι
 δὲ καὶ Πέλοπα οἱ Ἡλεῖσι τῇ Ἀθηνᾷ θῆσαι τῇ Κυ-
 δωνίᾳ, πρὶν ἢ ἐς τὸν ἀγῶνα αὐτὸν Οἰνομάῳ καθί-
 στυσθαι. 6. Προϊόντι δὲ ἐνταῦθεν τὸ τε ἄδωρ τῆς
 Παρθενίας ἐστὶ, καὶ πρὸς τῷ ποταμῷ τάφος ἵππων
 τῶν Μάσσηκος. Ἴπποδαμείας δὲ μνηστήρα ἔχει λό-
 γος ἀφικέσθαι πρῶτον τοῦτον Μάσσηκα, καὶ ἵπο-
 θανεῖν ὑπὸ τοῦ Οἰνομάου πρὸ τῶν ἄλλων, ὀνόματα
 δὲ αὐτοῦ ταῖς ἵπποις Παρθενίαν τε εἶναι καὶ Ἐρί-
 φαν, Οἰνόμαον δὲ ἐπικατασφάζει μὲν τὰς ἵππους

τῷ Μάρμακι, μεταδοῦναι μὲν τοι καὶ ταύτας ταφῆ-
ναι· καὶ ὄνομα Παρθενίας τῷ ποταμῷ ἀπὸ ἵππου
τῆς Μάρμακος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος Ἀρπιννάτης κα-
λούμενος ποταμὸς, καὶ οὐ πολὺ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ
πύλως Ἀρπίννης ἄλλα τε ἐρείπια καὶ μάλιστα οἱ
βρομοί· οἰκίσαι δὲ Οἰνόμαον τὴν πόλιν, καὶ θείσθαι
τὸ ὄνομα ἀπὸ τῆς μητρὸς λέγουσιν Ἀρπίννης. 7. Προελ-
θόντι δὲ οὐ πολὺ, γῆς χῶμιά ἐστιν ὑψηλόν, τῷ μνη-
στήρων τῶν Ἱπποδαμείας τάφος. Οἰνόμαον μὲν
οὖν ἐγγὺς ἀλλήλων κρύπτειν γῇ φασιν οὐκέτι φανερῶς
αὐτοὺς· Πέλοψ δὲ ὕστερον μνήμα ἐν κοινῇ σφισιν
ἐπὶ μέγα ἐξῆρε τιμῇ τῇ ἐς αὐτοὺς καὶ Ἱπποδαμείας
χάριτι· δοκεῖν δὲ μοι καὶ ὑπόμνημα ἐς τοὺς ἔπειτα
ῥοσιν τε καὶ οὔων τὸν Οἰνόμαον κρατήσαντα ἐνίκη-
σεν αὐτός. ἀπέθανον δὲ ὑπὸ τοῦ Οἰνομάου κατὰ
τὰ ἔτη τὰς μεγάλας Ἡοίας Ἀλκάθους ὁ Παρθιάνοος,
δευτέρος αὐτοῦ ἐπὶ τῷ Μάρμακι· μετὰ δὲ Ἀλκάθου
Εὐρύκλος καὶ Εὐρύκλειος τε καὶ Κρόταλος. τούτων
μὲν οὖν γονίας τε καὶ πατρίδας οὐχ οἷά τε ἦν πν-
θίσθαι μοι· τὸν δὲ ἀποθανόντα ἐπ' αὐτοῖς Ἀκρίαν
τεκμαίροιστο ἂν τις Λακινδαίμονιόν τε εἶναι καὶ οἰκι-
στὴν Ἀκρίων. ἐπὶ δὲ τῇ Ἀκρίᾳ Κάπειτόν φασιν ὑπὸ
τοῦ Οἰνομάου φονευθῆναι, καὶ Ἀνκοῦργον, Ἀάσιόν
τε καὶ Χαλκιάδοντα, καὶ Τρικλάνον· ἀπόγονον δὲ
αὐτὸν εἶναι, καὶ ὁμώνυμον Τρικολόνῳ τῷ Ἀνκάροιο
λέγουσιν οἱ Ἀρκάδες. Τρικολάνῳ δὲ ὕστερον ἐπέλα-
βεν ἐν τῇ ὁδοῖο τὸ χρεὼν Ἀμιστόμαχόν τε καὶ Πρί-
αντα, ἔτι δὲ Πυλάγοντα, Αἰδολιόν τε καὶ Κρόνον. οἱ
δὲ καὶ ἐπαριθμοῦσι τοῖς κατελεγμένοις Ἐρυθρον

παῖδα Λεύκωνος τοῦ Ἀθάμαντος (ἀπὸ τούτου Ἐρι-
θραὶ πόλισμα ἐκαλεῖτο Βουιωτῶν) καὶ Ἰονέα Μά-
νητος τοῦ Αἰολίδου. τούτοις μὲν δὴ ἐνταῦθά ἐστι
τὸ μῆναι, καὶ τὸν Πέλοπα, ἥνκα τῶν Πισαίων ἔσχεν
τὴν ἀρχήν, φασὶν ἐναγίζειν ἀπὸ πᾶν ἔτος.

CAPUT XXII.

*De templo Dianae Cordacae et cognominis origine
— Pisae canilitate. Pisaeorum certaminibus cum
Eleis et Achaemeniis — urbe Pylo eiusque reli-
quiis — vicis Metaclea, fluvio Cythero ac Nymphae-
um Ioniū in templo et nominibus — oppidulo Le-
trinis ac Diana Alpheaea — Diana Elaphiaca.*

Προελθόντι δὲ ὕστερον τε στάδιον σημειῖα ἐστὶν ἱεροῦ
Κορδάκας ἐπέκλησεν Ἀσπεριδος ὅτι αἱ τοῦ Πέλοπος
ἀπόλαυσις καὶ ἐπιπείκεια ἤγαγον παρὰ τῇ θεῷ ταύτῃ,
καὶ ἀρχήσαντο ἐπιχώριον τοῖς περὶ τὸν Σέπυλον Κορ-
δάκα ὁρμήσιν. τοῦ ἱεροῦ δὲ οὐ πάρος οἰκημῖα τε οὐ
μέγα, καὶ κιβωτός ἐστιν ἐν αὐτῷ χαλκῇ, ὅσα τὰ τοῦ
Πέλοπος ἐν τῇ κιβωτῷ φυλάσσον. τείχους δὲ ἢ ἄλ-
λου κατισκενώματος ἐλείπειτο οὐδὲν ἔτι, ἄμπελοι δὲ
ἦσαν διὰ τοῦ χωρίου πεφυτευμέναι παντός, ἐνθα ἡ
Πίσσα ὠκείτο. Οἰκιστὴν μὲν δὴ γενέσθαι τῇ πόλει
Πίσσον τὸν Περιήρους φασὶ τοῦ Αἰόλου. Πισαῖοι
δὲ ἐφειλκόμεντο ἀνθυμῆστον συμφορᾶν, ἐπεχθανό-
μενοί τε Ἠλείοις καὶ σπουδὴν ποιούμενοι, τιθέναι
τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνα ἀντὶ Ἠλείων. οἷγε Ὀλυμπια-
δι μὲν τῇ ὀγδόῃ τὸν Ἀργεῖον ἐπηγάγοντο Φεῖδωνα
τυράννων τῶν ἐν Ἑλλάσι μάλιστα ὑβρίσαντα, καὶ
τὸν ἀγῶνα ἔθεσαν ὁμοῦ τῷ Φεῖδωνι. τετάρτη δὲ
Ὀλυμπιάδι καὶ τριακοστῇ στρατὸν οἱ Πισαῖοι καὶ

βασιλεὺς αὐτῶν Πανταλείων ὁ Ὁμφαλλίωνος παρὰ τῶν
 προσχώρων ἀθροίσαντες, ἐποίησαν ἀντὶ Ἥλείων τὰ
 Ὀλύμπια. ταύτας τὰς ὀλυμπιάδας καὶ ἐπ' αὐταῖς
 τὴν τετάρτην τε καὶ ἑκατοστήν, τεθεῖσαν δὲ ὑπὸ
 Ἀρκάδων, Ἀπολυμπιάδας οἱ Ἥλαιοι καλοῦντες, οὐ
 σφῶς ἐν καταλόγῳ τῶν ὀλυμπιάδων γράφουσιν. ὁ-
 γδὲ δὲ ἐπὶ ταῖς τεσσαράκοντα ὀλυμπιάδι Ἀμοφῶν
 ὁ Πανταλέοντος ὑπόνοιαν μὲν τινα παρεῖχεν Ἥλείοις.
 κτώτερα ἐς αὐτοὺς βουλευόμενος· ἐσβαλόντας δὲ ἐς τὴν
 Πισαίαν σὺν ὅπλοις, ἀπελθεῖν οἴκαδε ἀπρίκτους
 ἔπεισε δεῖσαι τε καὶ ὅρκους. Πυρρῶν δὲ τοῦ Παν-
 ταλέοντος μετὰ Ἀμφοφῶντα τὸν ὑδελφὸν βασιλεύ-
 σαντος, Πισαῖοι πόλεμον ἔκουνσιον ἐπανέμεινον Ἄ-
 λιοις. συνεπέστησαν δὲ σφίσι ἀπὸ Ἥλείων Μυκιστίοι
 καὶ Σκίλλουντιοι, οὗτοι μὲν ἐκ τῆς Τριφυλίας, τῶν δὲ
 ἄλλων περιόικων Δυσπορτίοι. τοῦτοι καὶ μάλιστα ἐς
 τοὺς Πισαίους οἴκησάντην, καὶ οἰκιστὴν Δυσπορτίου γενέ-
 σθαι σφίσι Οἰνομάου παῖδα ἐμνημόνεον. Πισαίους
 μὲν δὴ καὶ ὅσοι τοῦ πολέμου Πισαίοις μετέσχον, ἐπέλα-
 βεν ἀναστάτους ὑπὸ Ἥλείων γενέσθαι. 3. Πύλου δὲ τῆς
 ἐν τῇ Ἥλῳ δὴλα τὰ ἐρείπια κατὰ τὴν ἐξ Ὀλυμπίας
 ἑστὴν ἐς Ἥλιν ὀρεινὴν ὁδόν, ὀγδοήκοντα δὲ στάδια ἐς
 Ἥλιν ἀπὸ τῆς Πύλου. ταύτην τὴν Πύλον ὄρκισε μὲν κα-
 τὰ τὰ ἤδη λελεγεμένα μοι Μεγαρεὺς ἀνὴρ Πύλων ὁ Κλή-
 σωνος· γενομένη δὲ ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους ἀνάστατος,
 καὶ αὐθις ἐπισπνοικισθεῖσα ὑπὸ Ἥλείων, ἔμελλεν
 ἀνὰ χρόνον οἶχ' ἔξαιν οἰκήτορας. παρὰ δὲ αὐτὴν πο-
 ταμὸς Ἀάδων κατέεισιν ἐς τὸν Πηνειόν. λέγουσι δὲ
 οἱ Ἥλαιοι καὶ ἔπος ἐς τὴν Πύλον ταύτην ἔχειν τῶν
 Ὁμήρων·

Γένος δ' ἦν ἐκ ποταμοῖα

Ἀλφειοῦ, ὅς τ' εὐρὺ ῥέει Πυλίων διὰ γαίης.
καὶ ἐμὲ ὑπειθον λέγοντες· ῥεῖ γάρ δὴ διὰ ταύτης ὁ
Ἀλφειὸς, ἐς δὲ ἄλλην Πύλον οὐκ ἔστιν ἐπιεργαεῖν τὸ
ἔπος. Πυλίων γάρ τῶν ὑπὲρ νήσου τῆς Σφακτηρίας
οὐ πέφυκεν ἀρχὴν διοδεύειν τὴν γῆν ὁ Ἀλφειός· οὐ
μὴν οὐδὲ ἐν τῇ Ἀρκάδων Πύλῳ ποτὲ ὀνομασθεῖσαν
ἴσμεν πόλιν. 4. Ἀπέχει δὲ ὡς πεντήκοντα Ὀλυμπίας
σταδίους κόμη τε Ἡλείων Πράκλεια, καὶ πρὸς αὐτῇ
Κύθηρος ποταμός· πηγὴ δὲ ἐκδιδούσα ἐς τὸν ποτα-
μὸν, καὶ τυμφῶν ἐστιν ἱερὸν ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὀνόματα
δὲ ἰδίᾳ μὲν ἐκάστη τῶν τυμφῶν, Καλλιφάεια, καὶ
Συνάλλαξις, καὶ Πηγαῖα τε καὶ Ἰασις, ἐν κοινῷ δὲ
οφίσιν ἐπίκλησις Ἰωνίδες. λουομένοις δὲ ἐν τῇ πηγῇ
καμάτων τέ ἐστι καὶ ἀλγυμάτων παντοίων ἰάματα.
καλεῖσθαι δὲ τὰς νύμφας ἀπὸ Ἰωνας λέγουσι τοῦ
Γαργήτιου μετοικήσαντος ἐνταῦθα ἐξ Ἀθηναίων.

5. Εἰ δὲ ἐλθεῖν ἐς Ἥλιν διὰ τοῦ πεδίου θιλή-
σαις, σταδίους μὲν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐς Ἀστρίνους
ἔξεις, ὀγδοήκοντα δὲ ἐκ Ἀστρίνων καὶ ἑκατὸν ἐπὶ
Ἥλιν. τὸ μὲν δὴ ἐξ ἀρχῆς πόλισμα ἦν οἱ Ἀστρίνοι,
καὶ Ἀστρεὺς ὁ Πέλοπος ἐργάσθαι σφίσιν οἰκιστής.
ἐπ' ἐμοῦ δὲ οἰκήματά τε ἐλείπετο ὀλίγα, καὶ Ἀλφει-
αίης Ἀρτέμιδος ἄγαλμα ἐν ναῷ. γενέσθαι δὲ τὴν
ἐπίκλησιν τῇ θεῷ λέγουσιν ἐπὶ λόγῳ τοιούτῳ. ἐρα-
σθῆναι τῆς Ἀρτέμιδος τὸν Ἀλφειὸν, ἐρασθέντα δὲ,
ὡς ἐπίγνω, μὴ γενήσεσθαι οἱ διὰ πειθοῦς καὶ δεή-
σεως τὸν γάμον, ἐπιτολμᾶν ὡς βιασάμενον τὴν θεὸν,
καὶ αὐτὸν ἐς παννυχίδα ἐς Ἀστρίωνας ἐλθεῖν, ἐπὶ

αὐτῆς τε ἀγόμενον τῆς Ἀρτέμιδος καὶ νυμφῶν, αἷς
 παίζων συνῆν ἀκολουθῶν αὐτῇ· τὴν δὲ (ἐν ὑπονοίᾳ
 γὰρ τοῦ Ἀλφειοῦ τὴν ἐπιβουλήν ἔχειν) ἀλειψασθαι
 τὸ πρόσσωπον πηλῶ, καὶ αὐτὴν καὶ ὅσαι τῶν νυμφῶν
 παρῆσαν, καὶ τὸν Ἀλφειὸν, ὡς ἐσῆλθεν, οὐκ ἔχων
 αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἄλλων διακρίναι τὴν Ἀρτεμιν, αἵτε δὲ
 οὐ διαγινώσκοντα, ἀπελθεῖν ἐπὶ ἀπρόκτω τῶ ἐγγει-
 ρήματι. Αἰτριναῖοι μὲν δὴ Ἀλφειαίαν ἐκάλουν τὴν
 θεὸν ἐπὶ τοῦ Ἀλφειοῦ τῷ ἐξ αὐτῆν ἔρωτι· οἱ δὲ Πλεῖοι
 (φιλία γὰρ σφίσιον ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς ἐς Αἰτριναίους)
 τὰ παρὰ σφίσιον Ἀρτέμιδος ἐς τιμὴν τῇ Ἐλαφείᾳ κα-
 θεστήκατα ἐς Αἰτρινούς τε μετήγαγον, καὶ τῇ Ἀρ-
 τέμιδι ἐνόμισαν τῇ Ἀλφειαίᾳ δοῦν· καὶ οὕτω τὴν
 Ἀλφειαίαν θεὸν Ἐλαφείαν ἀπὸ χρόνον ἐξενίκησεν
 ὀνομασθῆναι. Ἐλαφείαν δὲ ἐκάλουν οἱ Πλεῖοι
 τὴν Ἀρτεμιν ἐπὶ τῶν ἐλάφων (ἐμοὶ δοκεῖν) τῇ θήρᾳ·
 αὐτοὶ δὲ γυναικὸς ἐπιχωρίας ὄνομα εἶναι τὴν Ἐλά-
 φιον, καὶ ὑπὸ ταύτης τραφῆναι τὴν Ἀρτεμιν φασί.
 Αἰτρινῶν δὲ ὅσον γε ἐξ ἀποπέτρῳ σταδίοις, ἔστιν ἀέν-
 τικος λίμνη τριῶν πον τὴν διήμετρον σταδίῳ
 μάλιστα.

CAPVT XXIII.

*De gymnasio in Elide eiusque septo, Xysto dicto —
 memorandis in hoc gymnasio — alio minore gy-
 mnasii septo — tertio gymnasii septo, Malco dicto,
 et memorandis in eo — curia Eleorum, Lalichmio
 dicta — via Sirope dicta et templo Dianae
 Philomiracia.*

Ἐν δὲ Ἡλιδι τὰ ἄξια μνήμης γυμνασίων ἔστιν ἀρ-
 χαῖον, καὶ ὅσα ἐς τοὺς ἀθλητὰς πρὶν ἢ ἐς Ὀλυμπίαν

ἀφικνεῖσθαι νομίζουσιν, ἐν τούτῳ σφίσι τῷ γυμνασίῳ δοῦν καθίστηκε. πλείετανοι μὲν ὑψηλαὶ διὰ τῶν δρόμων πεφύκασιν ἐντὸς τοίχου· ὁ σύμπας δὲ οὗτος περιβολὸς καλεῖται Ξυστός, ὅτι Ἡρακλεῖ τῷ Ἀμφιτρυῶνος ἐς ἄσκησιν ἐγένετο, ὅσαι τῶν ὑκαυθῶν ἐφύοντο ἐνταῦθα, ἐπὶ ἐκάστη ἡμέρᾳ σφῶς ἀναξέται. χωρὶς μὲν δὴ ἐς ἑμίλλαν τῶν δρόμων ἐστὶν ἀποκεκριμένος δρόμος, ὁνομάζεται δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἑρῶς· χωρὶς δέ, ἔνθα ἐπὶ μέλειτ' ὁρμεῖς καὶ οἱ πένταθλοι θίουσιν. 2. Ἔστι δὲ ἐν τῷ γυμνασίῳ καλοῦμενον Πλῆθριον· ἐν δὲ αὐτῷ συμβάλλουσιν οἱ Ἕλληνοδίκαι τοὺς κατ' ἡλικίαν, ἧ καὶ αὐτῷ διαφέροντας τῷ ἐπιτηδεύματι· συμβάλλουσι δὲ ἐπὶ πᾶσι. εἰσι δὲ καὶ θεῶν ἐν τῷ γυμνασίῳ βωμοί, Ἡρακλίου τοῦ Ἰδαίου, Παραστάτου δὲ ἐπίκλησιν, καὶ Ἐρωτος, καὶ ὃν Ἡλίοι καὶ Ἀθηναῖοι κατὰ τὰντὰ Ἡλείοις Ἀντέρωτα ὀνομάζουσι, Διμητηρός τε καὶ τῆς παιδός Ἀχιλλεῖ δὲ οὐ βωμός, κενὸν δὲ ἐστὶν αὐτῷ μνημα ἐκ μαντίας. τῆς πανηγύρεως δὲ ἄρχομένης, ἐν ἡμέρᾳ ἑνὶ τῇ περὶ ἀποσπίνοντα ἐς δυσμὰς τοῦ ἡλίου τὸν δρόμον, αἱ γυναῖκες αἱ Ἡλείαι ἄλλα τε τοῦ Ἀχιλλείως δρῶσιν ἐς τιμὴν, καὶ κόπτεσθαι νομίζουσιν αὐτόν. 3. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ἐλάσσων γυμνασίον περιβολὸς, ὃς ἔχεται μὲν τοῦ μείζονος· τετράγωνον δὲ ὀνομάζουσιν ἐπὶ τῇ σχήματι. καὶ παλαιστρα τοῖς ἀθλοῦσιν ἐνταῦθα ποιοῦνται, καὶ σιμβάλλουσιν αὐτόθι τοὺς ἀθλητὰς οὐ παλαιστρας ἔτι, ἐπὶ δὲ ἡμῶντων τῶν μαλακωτέρων ταῖς πλεγαῖς. ἀνίσταται δὲ καὶ τῶν ἀγαλαμάτων τὸ ἕτερον, ὃ ἐπὶ ζημίᾳ Σωισάνδρου

τοῦ Σμυρναίου καὶ Ἡλείου Πολύκτορος τοῦ Δίου
 ἐποιήθη. 4. Ἔστι δὲ καὶ τρίτος γυμνασίον περιβο-
 λος, ὄνομα μὲν Μαλκῶ, τῆς μαλακότητος τοῦ ἐδά-
 φους εἵνεκα, τοῖς δὲ ἐφήβοις ἀνέχεται τῆς πανηγύρεως
 τὸν χρόνον πάντα. ἔστι δὲ ἐν γωνίᾳ τῆς Μαλκοῦς
 πρόσωπον Ἡρακλέους ἄχρις ἐς τοὺς ὤμους, καὶ ἐνίαν
 παλαιστῶν μιᾶς, τύπος Ἐρωτα ἔχων ἀπειργασμένον,
 καὶ τὸν καλούμενον Ἀντέρωτα· ἔχει δὲ ὁ μὲν φοίνι-
 κος ὁ Ἐρως κλάδον, ὁ δὲ ἀφελέσθαι πειράται τὸν
 φοίνικα ὁ Ἀντέρως. τῆς ἐσόδου δὲ ἐκατέρωθεν τῆς ἐς
 τὴν Μαλκῶ παιδὸς ἔστηκεν εἰκὼν πύκτου· καὶ αὐτὸν
 ἔφασκεν ὁ νομοφύλαξ Ἡλείων γένος μὲν Ἀλεξανδρεῖα
 εἶναι τῆς ὑπὲρ Φάρου τῆς νήσου, Σαρραπίωνα δὲ ὄνο-
 μα, ἀφικόμενον δὲ ἐς Ἥλιν, σπανίζουσι αἵτου σφίσι
 τροφὰς δοῦναι. τοῦτω μὲν αὐτόθι ἀντὶ τούτου γυγ-
 νασιν αἱ τιμαί· χρόνος δὲ στεφάνου τε τοῦ ἐν Ὀλυμ-
 πίᾳ καὶ εὐεργεσίας αὐτῶ· τῆς ἐς Ἡλείους ὀλυμπίας,
 ἐβδόμη πρὸς ταῖς δέκα τε καὶ διακοσίαις. 5. Ἐν τοῦ
 τῷ τῷ γυμνασίῳ καὶ βουλευτήριόν ἐστιν Ἡλείοις, καὶ
 ἐπιδιδίξις ἐνταῦθα λόγων τε αὐτοσχεδίων καὶ συγ-
 γραμμάτων ποιοῦνται παντοίων· καλεῖται δὲ Λα-
 λήμιον, τοῦ ἀναθέντος ἐπώνυμον. περὶ δὲ αὐτὸ ἀσπί-
 δες ἅμα κῆνται, θίγας εἵνεκα καὶ οὐκ ἐς ἔργον πολέ-
 μου πεποιημένα. 6. Ἐκ δὲ τοῦ γυμνασίου πρὸς τὰ
 λουτρά ἐρχομένοις, δι' ἀγνῆς τε ἢ ὁδοῦ Σιωπῆς, καὶ
 παρὰ τὸ ἱερὸν τῆς Φιλομήλεικος ἐστὶν Ἀρτίμιδος. τῇ
 μὲν δὲ θεῷ γέγονεν ἡ ἐπὶ κλήσις, ὅτε τοῦ γυμνασίου
 γείτοιν· τῇ ἀγνῆ δὲ Σιωπῇ ὄνομα ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε
 τεθῆναι λέγουσιν. ἄνδρες τοῦ Ὀξύλου στρατεύματος

ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν ἐν Ἡλίδι ἀποπεμφθέντες, καὶ Ἀλλήλοις διακελευσάμενοι κατὰ τὴν ὁδόν, ἐπειδὴν πλησίαν γίνονται τοῦ τείχους, φθέγγεσθαι μὲν μηδὲν ἓτι αὐτοῖς, ἐπακροᾶσθαι δέ, εἴ τι παρὰ τῶν ἐντὸς πυθέσθαι δυιήσονται· οὔτοι λανθάνουσι παρελθόντες ἐς τὴν πόλιν κατὰ τὴν ἀγνίαν ταύτην, καὶ ἐπακούσαντες, ὁπάσα ἐβούλοντο, ἐπανίασιν αὐθις ἐς τοὺς Αἰτωλοὺς· καὶ ἡ ἀγνία τὸ ὄνομα εἴληφεν ἀπὸ τῶν κατασκόπων τῆς σιωπῆς.

CAPUT XXIV.

De foro Eleorum, Hippodromo dicto — Hellenodicaeone, domicilio praefectorum ludorum — porticu Coryraica, Pyrrhionis sophistae signo et monumento — templis et signis in foro, Apollinis Acesti, Solis et Lunae, Gratiarum, Amoris — Sileni templo et Silenis — prisco templo, quod quernis columnis sustinetur — domo XVI. feminarum (v. L. V.

C. 16.).

Ἐτέρα δὲ ἔξοδος ἐκ τοῦ γυμνασίου φέρει μὲν ἐς τε τὴν ἀγορὰν καὶ ἐπὶ τὸν Ἑλλανοδικαῖωνα καλούμενον, ἔστι δὲ ὑπὲρ τοῦ Ἀχιλλέως τὸν τάφον· καὶ ταύτῃ τοὺς Ἑλλανοδίκας ἵεναι καθέστηκεν ἐς τὸ γυμνάσιον. εἰσιᾶσι δέ, πρὶν μὲν τὸν ἥλιον ἀνίσχειν, συμβαλόντες ὁδομέας, μεσούσης δὲ τῆς ἡμέρας ἐπὶ τὸ πένταθλον, καὶ ὅσα βαρεῖα ἄλλα ὀνομάζουσιν.

2. Ἡ δὲ ἀγορὰ τοῖς Ἡλείοις οὐ κατὰ τὰς Ἰωνίων, καὶ ὅσαι πρὸς Ἰωνίαν πόλεις εἰσὶν Ἑλλήνων, τρώπῃ δὲ πεποιήται τῷ ἀρχαιοτέρῳ, στοαῖς τε ἀπὸ Ἀλλήλων θεσιώσαις, καὶ ἀγνίαις δι' αὐτῶν. ὄνομα δὲ τῇ ἀγορῇ τὸ ἐφ' ἡμῶν εὐτεν Ἰππόδρομος, καὶ οἱ ἱπποδρόμοι

ριοι τοὺς ἵππους παιδεύουσιν ἐνταῦθα. τῶν αἰῶν
 δὲ ἡ πρὸς μισημβρίαν ἐργασίας ἐστὶ τῆς Δωρίου,
 διαιροῦναι δὲ αὐτὴν ἐς μοῖρας τρεῖς οἱ κίονες. ἐν ταύ-
 τη διημερεῖουσιν τὰ πολλὰ οἱ Ἑλλανοδίκαι· ποιοῦν-
 ται δὲ πρὸς αὐτοὺς καὶ βωμοὺς τῷ Δῷ, καὶ εἶσιν ἐν
 τῷ ὑπαιθρῷ τῆς ἀγορᾶς οἱ βωμοὶ πλῆθος οὐ πολλοί·
 καταλύονται γὰρ οὐχ ἁπλῶς, ἀτε αὐτοσχεδίᾳς οἰκο-
 δομοῦμενοι. 3. Κατὰ ταύτην τὴν στοᾶν ἵστανται ἐς τὴν
 ἀγορὰν, ἔστιν ἐν ἀριστερᾷ παρὰ τὸ πέρας τῆς στοᾶς
 ὁ Ἑλλανοδικαίων· ἀγυιὰ δὲ ἡ διεύρουσα ἀπὸ τῆς
 ἀγορᾶς ἐστὶν αὐτῶν. ἐν ταύτῃ τῷ Ἑλλανοδικαίωνι
 αἰκοῦσι δίκαι ἐφεξῆς μῆνας οἱ αἰρεθέντες Ἑλλανοδι-
 κεῖν, καὶ ὑπὸ τῶν νομοφυλίκων, ὅσα ἐς τὸν ἀγῶνι-
 σφῆς δεῖ ποιεῖν, διδάσκονται. 4. Τῇ στοᾷ δὲ, ἐν ἧ
 οἱ Ἑλλανοδίκαι διημερεῖουσιν, ἔστιν ἐγγύς ἄλλη στοᾶ,
 τὴ μεταξὺ αὐτῶν ἀγυιὰ μία· ταύτην ὀνομάζουσι Κορ-
 κυραϊκὴν οἱ Ἥλειοι. ναυσὶ γὰρ ἐς τὴν σφετέρην Κορ-
 κυραίους ἐλθόντας ἐλάσαι μοῖραν τῆς λείας λέγονται.
 λαβεῖν τε ἐκ τῆς Κορκυραίων πολλαπλάσια, καὶ οὐ-
 κοδομήσασθαι τὴν υτοᾶν ἀπὸ τῶν λαφύρων τῆς δε-
 κᾶτης. ἔστι δὲ ἡ κατασκευὴ τῆς στοᾶς Δωρίος, καὶ
 διπλῇ, τῇ μὲν ἐς τὴν ἀγορὰν τοὺς κίονας, τῇ δὲ ἐς τὴν
 ἐπέκεινα τῆς ἀγορᾶς ἔχουσα· κατὰ μέσον δὲ αὐτῆς
 οὐ κίονες, ἀλλὰ τοίχος ὁ ταύτη τὸν ὄροφον ἀνέχων
 ἰστὴν· ἀνάκεινται δὲ καὶ εἰκόνες ἐκατέρωθεν πρὸς τὸν
 τοίχῳ. κατὰ δὲ τῆς στοᾶς τὸ ἐς τὴν ἀγορὰν ἵστηται
 Πυρρῶνος τοῦ Ἱστοκράτους εἰκὼν, σοφιστοῦ καὶ
 ἀνδρός καὶ ἐς βέβαιον ὁμολογῆσαι ἐπὶ οὐδενὶ λόγῳ κα-
 ταστάντος, ἔστι δὲ καὶ μνημα τῷ Πυρρῶνι οὐ πόρῳ

τοῦ Ἡλείων ἄστεος· Πέτρα μὲν τῷ χωρίῳ τὸ ὄνομα
λέγεται, ὡς ἡ Πέτρα δῆμος εἴη τὸ ἀρχαῖον. 5. Ἡ-
λείοις δὲ ἐν τῇ ὑπαίθρῳ τῆς ἀγορᾶς τὰ ἐπιφανέ-
στατα ναὸς ἐστὶ καὶ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος Ἀκασίου· ση-
μαίνοντο δ' αὖν τὸ ὄνομα οὐδέν τι ἄλλοιόν τ' ἢ ὃ καλού-
μενος Ἀλεξίκακος ὑπὸ Ἀθηναίων. ἐτέρῳ δὲ Ἡλίῳ
πεποιήται καὶ Σελήνῃ λίθου τὰ ἄγαλματα· καὶ τῆς
μὲν κέρατα ἐκ τῆς κεφαλῆς, τοῦ δὲ αἱ ἀκτῖνες ἀνέ-
χουσιν. ἐστὶ δὲ καὶ Χάρισιν ἱερὸν, καὶ ξόανα ἐπί-
χουσα τὰ ἐς ἐσθῆτα, πρόσωπα δὲ καὶ χεῖρες καὶ πό-
δες λίθου λευκοῦ· ἔχουσι δὲ ἡ μὲν αὐτῶν ἡδὸν, Ἀ-
στράγαλον δὲ ἡ μέση, καὶ ἡ τρίτῃ κλῶνα οὐ μέγαν
μυρσίνης. ἔχειν δὲ αὐτὰς ἐπὶ τοιαῦδε εἰκάζοι τις αὖν
τὰ εἰρημένα· ἡδὸν μὲν καὶ μυραίνην Ἀφροδίτης τι
ἱερὰ εἶναι καὶ οἰκῆα τῷ ἐς κάλλος λόγῳ· Χάριτας
δὲ Ἀφροδίτῃ μάλιστα εἶναι θεῶν· ἀστράγαλόν τι
μειρακίων τε καὶ παρθένων, οἷς ὄχαρι οὐδέποτε πρῶ-
εστιν ἐκ γήρως, ταύτων εἶναι τὸν ἀστράγαλον παι-
γνιον. τῶν Χαρίτων δὲ ἐν δεξιᾷ ἄγαλμά ἐστιν Ἐρω-
τος· ἔστηκε δὲ ἐπὶ βάθρῳ τοῦ αὐτοῦ. 6. Ἔστι δὲ
καὶ Σιληνοῦ ναὸς ἐνταῦθα, ἰδίᾳ τῷ Σιληνῷ καὶ οὐχ
ὁμοῦ Διονύσῳ πεποιημένος· Μίδῃ δὲ οἶνον ἐν ἐκπώ-
ματι αὐτῷ δίδωσι. Θνητὸν δὲ εἶναι τὸ γένος τῶν Σι-
ληνῶν, εἰκάσαι τις αὖν μάλιστα ἐπὶ τοῖς τάφοις αὐτῶν·
ἐν γὰρ τῇ Ἑβραίων χώρᾳ Σιληνοῦ μνήμα, καὶ ἄλλου
Σιληνοῦ Περγαμηνοῖς ἐστίν. 7. Ἡλείων δὲ ἐν τῇ
ἀγορᾷ καὶ ἄλλο τοιόνδε εἶδον ναοῦ σχῆμα· ἔστι δὲ
οὐχ ὑψηλόν, καὶ τοῖχοι μὲν οὐκ εἰσὶ, τὸν ὄροφον δὲ
δρυὸς ἀνέχουσιν ἐργασμένοι κίοντες. τοῦτο εἶναι μὲν

ὁμολογοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι μῆμα, ὅτου δέ, οὐ μνημονεύουσιν· εἰ δὲ ὁ γέρων, ὅτινα ἠρόμην, εἶπεν ἀληθῆ λόγον, Ὁξύλου τοῦτο ἂν μῆμα εἴη. 8. Πιεπολιταὶ δὲ καὶ ταῖς γυναιξὶν ἐν τῇ ἀγορᾷ οἶκημα ταῖς ἐκκαίδεκα καλουμέναις, ἐνθα τὸν πέπλον ὑφαίνουσι τῇ Ἥρᾳ.

CAPVT XXV.

De templo in Elide Imperatoribus Romanis dedicato — Veneris Coelestis et Vulgivagae templo ac signis — Orci ("Αδου) templo eiusque cultus apud Eleos origine — Fortunae templo et Sosipolidis cultu atque imagine picta — viri, Satrapae dicti, signo et cultu.

"Εχεται δὲ τῆς ἀγορᾶς ναὸς ἀρχαῖος, στοαῖς ἐν κύκλῳ περιστυλός· ὁ δὲ ὄροφος καταρρέθηκε τῶν ναῶν, καὶ ἄγαλμα οὐδὲν εἰλείπετο· βασιλεῦσι δὲ ἀνέεται Ῥωμαίοις. 2. Ἔστι δὲ τῆς στοᾶς ὀπίσω τῆς ὑπὸ τῶν λευφύρων τῶν ἐκ Κορκύρας Ἀφροδίτης ναὸς, τὸ δὲ ἐν ὑπαίθρῳ τέμενος οὐ πολὺ ὑφρασηκὸς ἀπὸ τοῦ ναοῦ. καὶ τὴν μὲν ἐν τῷ ναῷ καλοῦσιν Οὐρανίαν· ἐλέφαντος δὲ ἐστὶ καὶ χρυσοῦ, τέχνη Φειδίου, τῷ δὲ ἑτέρῳ ποδὶ ἐπὶ χελώνης βέβηκε. τῆς δὲ περιέχεται μὲν τὸ τέμενος θριγκῷ, κρητὶς δὲ ἐντὸς τοῦ τεμένους πεποιήται, καὶ ἐπὶ τῇ κρητῖδι ἄγαλμα Ἀφροδίτης χαλκῶν, ἐπὶ τράγῳ καθήται χαλκῷ· Σκόπα τοῦτο ἔργον, Ἀφροδίτην δὲ Πάνδημον ὀνομάζουσι. τὰ δὲ ἐπὶ χελώνῃ τε καὶ ἐς τὸν τράγον παρήμι τοῖς θέλουσιν εἰκάειν. 3. Ὁ δὲ ἱεὺς τοῦ Ἰδου περίβολός τε καὶ ναὸς (ἵστι γὰρ Ἠλείοις καὶ Ἰδου περίβολός τε καὶ ναὸς) ἀνοίγνυται μὲν ἅπας κατὰ ἔτος ἕκαστον, ἐστὶ

οὐκ ἔστιν οὐδ' οὐ τότε ἐφείταται παρὰ γε τοῦ ἱερομίνου. ἀν-
θρώπων δὲ ὧν ἴσμεν μόνοι τιμῶσιν Ἄδην Ἡλίοι κα-
τὰ αἰτίαν τήνδε. Ἡρακλεῖ στρατιὰν ἄγοντι ἐπὶ Πύ-
λον τὴν ἐν τῇ Ἡλίδι, παρῆναι οἱ καὶ Ἀθηναῖαν συνερ-
γὸν λέγουσιν· ἀφικέσθαι οὖν καὶ Πυλίοις τὸν Ἄδην
συμμαχήσουσιν τῇ ἀπεχθεῖα τοῦ Ἡρακλέους, ἔχοντα
ἐν τῇ Πύλῳ τιμὰς. ἐπάγονται δὲ καὶ Ὀμηρον τῷ λό-
γῳ μάρτυρα ποιήσαντα ἐν Ἡλιάδι·

Τλῆ δ' Αἰδῆς ἐν τοῖσι πελώριοις ὠκὺν οἰστὸν,
Εὐτὲ μιν ὠτὸς ἀνὴρ Διὸς νίδος αἰγιόχοιο

Ἐν Πύλῳ ἐν νεκύεσσι βαλὼν ὀδύνησιν ἔδωκεν.

εἰ δὲ κατὰ τὴν Ἀγαμέμνονος καὶ Μενελάου στρατείαν
ἐπὶ Πίον Προσιδῶν τῷ Ὀμήρου λόγῳ τοῖς Ἑλλήσιν
ἐπίκουρος ἦν, οὐκ ἂν ἅπα τοῦ εἰκότος, οὐδὲ Ἀδην εἴη,
δόξη γε τοῦ αὐτοῦ ποιητοῦ, Πυλίοις ἀμύναι; Ἡλίοι
δ' οὖν ὥς σφίσι τε εὖνῳ καὶ ἀπεχθανομένῳ πρὸς τὸν
Ἡρακλεῖα ἐποιήσαντο τὰ ἱερὰ τῷ θεῷ. ἐκάστου δὲ
ἅπαξ ἀνοίγειν τοῦ ἐνιαυτοῦ νομίζουσιν, ὅτι (οἶμαι)
καὶ ἀνθρώποις ἅπαξ ἡ κάθοδος ἡ ἐς τοῦ Ἄδου γίνε-
ται. 4. Τοῖς δὲ Ἡλίοις καὶ Τύχῃς ἱερὸν ἔστιν· ἐν
στοῦ δὲ τοῦ ἱεροῦ μέγιστον μέγα ἄγαλμα ἀνάκειται
ἐδάκνον ἐπὶ χερσίν, πλὴν προσώπου, καὶ χειρῶν τε
ἄκρων καὶ ποδῶν· ταῦτα δὲ οἱ ἐστὶ λίθου λευκοῦ.
ἐνταῦθα ἔχει τιμὰς καὶ ὁ Σωσίπολις ἐν ἀριστοτέρῃ τῆς
Τύχης, ἐν οἰκῇματι οὐ μεγάλῳ. κατὰ δὲ ὕψιν ὀνεί-
ρατος γραφῇ μεμιμημένος ἐστὶν ὁ θεός, πᾶσι μὲν ἥλι-
κίαν, ἀμπέχεται δὲ χλαμύδα ποικίλην ὑπὸ ἀστέρων,
τῇ χειρὶ δὲ ἔχει τῇ ἐτέρῃ τὸ κέρας τῆς Ἀμάλθείας.
5. Καθ' ὃ τι δὲ Ἡλείων ἡ πόλις πληθύνει μάλιστα

ἀνθρώποις, κατὰ τοῦτο ἀνδρῶς σφισιν ἀνδρὺς οὐ
 μεῖζων μεγάλου χαλκοῦς ἐστίν, οὐκ ἔχων πῶ γένετα,
 τὸν τε ἔττερον τῶν ποδῶν ἐπιπλέκων τῷ ἑτέρῳ, καὶ
 ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἐπὶ δόρατι ἡρεισμένος· ἐνθῆ-
 τα δὲ ἐρεῖδων αὐτῷ καὶ ἀπὸ λανοῦ τε καὶ βύσσου περι-
 βάλλουσι. τοῦτο τὸ ἄγαλμα ἐλέγετο εἶναι Ποσειδῶ-
 νος, ἔχειν δὲ τὸ ἀρχαῖον ἐπὶ Σαρμικῇ τῇ ἐν τῇ Τρι-
 φυλίᾳ τιμᾷ· μετακομισθέν δὲ ἐς τὴν Ἰλίαν τιμῆς μὲν
 καὶ ἐς πλέον ἔτι ἦμεν· Σατράπην δὲ, καὶ οὐ Ποσει-
 δῶνα, ὄνομα αὐτῷ τίθενται, κατὰ τὴν Πατρῶιον
 προσοίκησιν τὸ ὄνομα τοῦ Σατράπου διδασχθέντες·
 Κορυβαντιὸς τε ἐπὶ κλήσις ὁ Σατράπης ἐστί.

CAPVT XXVI.

*De priore theatro cum Bacchi templo, ac festo Thyia
 dicto — templo Minervae in arce Eleorum — Cylle-
 ne, Eleorum navali, et Mercurii signo, fascino ar-
 recto — gignentibus Eleorum agri, cultura serici
 apud Seres et Seria insula — Elidis et Achaiae
 finibus.*

Θέατρον δὲ ἀρχαῖον μετὰ τῆς ἀγορᾶς καὶ τοῦ Μη-
 νίου, τὸ θέατρον τε καὶ ἱερὸν ἐστὶ Διονύσου· τέχνη
 τὸ ἄγαλμα Πραξιτέλους. Θεῶν δὲ ἐν τοῖς μάλιστα
 Διόνυσον σέβουσι· Ἠλεῖοι, καὶ τὸν θεὸν σφισιν ἐπι-
 φοιτᾶν ἐς τῶν Θεῶν τὴν ἑορτὴν λέγουσιν, ἀπὲρ
 μὲν γὰρ τῆς πόλεως, ὅσον τε ὀκτὼ στάδια, ἐνθα τὴν
 ἑορτὴν ἄγουσιν Θεῖαν ὀνομάζοντες· λήβητας δὲ ἀρι-
 στμόν τρεῖς ἐς οἶκημα ἐσκομίσαντες οἱ ἱερεῖς κατατί-
 θενται κενούς, παρόντων καὶ τῶν πολιτῶν καὶ ξένων,
 εἰ τύχοιεν ἐπιδημοῦντες· σφραγίδας δὲ αὐτοὶ τε οἱ
 ἱερεῖς, καὶ τῶν ἄλλων ὅσοις ἂν κατὰ γνώμην ᾗ, ταῖς

θύραις τοῦ οἴκηματος ἐπιβάλλουσιν. ἐς δὲ τὴν ἐπι-
 οῦσαν τὰ τε σημεῖα ἐπιγνῶσαι πάρεστί σφισι, καὶ
 ἐσελθόντες ἐς τὸ οἶκημα εὐρίσκουσιν οἶνον πεπλη-
 μένους τοὺς λέβητας. ταῦτα Ἠλείων τε οἱ δοκιμῶ-
 νιατοι ἄνδρες, σὺν αὐτοῖς δὲ καὶ ξῖνοι κατώμνυντο
 ἔχειν κατὰ τὰ εἰρημένα· ἐπεὶ αὐτὸς γε οὐκ εἰς καιρὸν
 ἐφικόμενῃ τῆς ἐορτῆς. λῆγοναι δὲ καὶ Ἄνδριοι παρὰ
 ἔτος σφίσιν ἐς τοῦ Διονύσου τὴν ἐορτὴν ἔειν οἶνον
 αὐτόματον ἐκ τοῦ ἱεροῦ. πιστεύειν γὰρ ταῦτα Ἐλ-
 λησι, καὶ ἀποδέχοιτο ἂν τις τῷ λόγῳ τε τῷ αὐτῷ
 καὶ ὅσα Αἰθίοπες οἱ ὑπὲρ Σύνης ἐς τοῦ Ἥλιου τὴν
 ἀράπεζαν λῆγουσιν. 2. Ἐν ἰακροπόλει δὲ τῇ Ἠλείων
 ἐστὶν ἱερὸν Ἀθηνᾶς· ἐλίκαντος δὲ τὸ ἄγαλμα καὶ
 χρυσοῦ. εἶναι μὲν τοι Φειδίου φασὶν αὐτήν· πε-
 ποιήται δὲ ἀλεκτρονίων ἐπὶ τῷ κράνι, ὅτι οὗτοι προ-
 χειρότατα ἔχουσιν ἐς μάχας οἱ ἀλεκτρονόες· δύναιτο δ'
 ἂν καὶ Ἀθηνᾶς τῆς Ἐργάνης ἱερὸς ὁ ὄρνις νομίζεσθαι.
 3. Κυλλήνη δὲ σταδίου μὲν εἴκοσιν Ἰλιδος καὶ Ἰκα-
 τὸν ἀφ' ἑστίης, κῆται δὲ τετραμμένη τε πρὸς Σικελίαν,
 καὶ ὄρμον παριχομένη ναυαῖν ἐπιτήθειαν· ἐπὶ νεῖον
 δὲ οὔσα Ἠλείων, ἐπὶ ἀνδρὸς Ἀρκάδος τὸ ὄνομα
 εἴληφεν. Κυλλήνης δὲ ἐν μὲν Ἠλείων καταλόγῳ λό-
 γον οὐδένα Ὅμηρος ἐποιήσατο· ἐν δὲ ἔπειτα τοῖς
 ὑστερον δεδήλωκεν, ὡς πόλισμα οὔσιν καὶ τὴν Κυλ-
 λήνην ἐπίσταται·

Πουλυδάμας δ' ὦτον Κυλλήνιον ξενάριζεν,
 Φυλίδειω διαγον, μεγαθύμων ἄρχον Ἐπειῶν.
 Θεῶν δὲ ἱερὰ ἐν Κυλλήνῃ Ἀσκληπιοῦ, τὸ δὲ Ἀφροδι-
 τῆς ἐστί· τοῦ Ἐρμοῦ δὲ τὸ ἄγαλμα, ὃν οἱ πάντες

περισσῶς πείθουσιν, ἡρθὸν ἔστιν αἰδοῖον ἐπὶ τοῦ βα-
θροῦ. 4. Ἡ δὲ Ἰλίσια χώρα τὰ τε ἄλλα ἐστὶν ἐκαρ-
ποὺς καὶ τὴν βύσσον οὐχ ἥμισυ ἐκτρέφειν ἀγαθή.
τὴν μὲν δὴ κανναβίδα καὶ λίνον καὶ τὴν βύσσον
σπείρουσιν, ὅσοις ἡ γῆ τρέφειν ἐστὶν ἐπιτήδειος. οἱ
μίτοι δέ, ἀφ' ὧν τὰς ἐσθῆτας ποιοῦσιν οἱ Σῆρες,
ἀπὸ οὐδενὸς φλοιοῦ, τρόπον δέ τιτον γίνονται
τοιώνδε. ἔστιν ἐν τῇ γῇ ζῶντιον σφισιν, ὃν σῆρα
καλοῦσιν Ἕλληνες, ἀπὸ δὲ αὐτῶν Σηρῶν ἄλλο ποῦ-
τι, καὶ οὗ σῆρ, ὀνομάζεται. μέγεθος μὲν ἔστιν αὐ-
τοῦ διπλάσιον ἢ κανθάρων ὁ μέγιστος, τὰ δὲ ἄλλα
ἐκασται τοῖς ἀράχναις, οἳ ὑπὸ τοῖς δένδροις ὑφαί-
νουσι· καὶ δὴ καὶ πόδας ἀριθμὸν ὀκτὼ κατὰ ταῦτα
ἔχει τοῖς ἀράχναις. ταῦτα τὰ ζῶα τρέφουσιν οἱ Σῆρες
οἴκους κατασκευασάμενοι, χειμῶνός τε καὶ θέρος
ὥρῃ ἐπιτηδείους. τὸ δὲ ἔργον τῶν ζώων κλῶσμα εὐ-
ρίσκεται λεπτόν, τοῖς ποσὶν αὐτῶν περιειλιγμένον.
τρέφουσι δὲ αὐτὰ ἐπὶ μὲν τέσσαρα ἔτη παρέχοντες
τροφὴν σφισιν ἔλνμον· πέμπτοι δὲ (οὗ γὰρ πρόσω
βιωσόμενα ἴσασι) κέλευμον διδόασιν ἐσθλὴν χλωρόν.
ἡ δὲ ἔστιν ἡδίστη τροφή πασῶν τῶ ζώῳ, καὶ ἐμφο-
ρηθὲν τοῦ καλάμου, φήγνυται τε ὑπὸ πλησμονῆς
καὶ ἀποθανόντος οὕτω τὸ πολὺ τῆς ἀρπιδόνης εὐρί-
σκουσιν ἔνδον. γινώσκεται δὲ ἡ Σηρία νῆσος ἐν μυχοῖ
θαλάσσης κειμένη τῆς ἐρυθρᾶς. ἤκουσα δὲ καὶ ὧς
οὐχ ἡ ἐρυθρὰ, παταμός δέ, ὃν Σῆρα ὀνομάζουσιν,
οὗτός ἐστιν ὁ ποιῶν νῆσαν αὐτήν· ὥσπερ καὶ Αἰγύ-
πτου τὸ Αἴλτα ὑπὸ τοῦ Νεῖλου, καὶ οὐχ ὑπὸ μιᾷ
περιέχεσθαι θαλάσσης· τοιαύτην ἐτέραν καὶ τὴν

Σηρίαν νῆσον εἶναι. οὗτοι μὲν δὴ τοῦ Αἰθιοπῶν
γένους αὐτοί τε εἰσὶν οἱ Σῆρες, καὶ ὅσοι τὰς προσε-
χεῖς αὐτῇ νέμονται νήσους, Ἀβασαν καὶ Σακαίαν· οἱ
δὲ αὐτοὺς οὐκ Αἰθιοπας, Σκύθας δὲ ἀναμεμιγμένους
Ἰνδοῖς φασιν εἶναι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται.

5. Ἄνδρὶ δὲ ἐς Ἀχαΐαν ἰόντι ἐξ Ἑλιδος, ἐπὶ καὶ
πεντήκοντα στάδιοι καὶ ἑκατὸν ἐπὶ ποταμόν εἰσι
Λάρισον, καὶ Ἡλείοις ὄροι πρὸς Ἀχαιοὺς τῆς χώρας
ὁ ποταμός ἐστιν ἐφ' ἡμῶν ὁ Λάρισος· τὰ δὲ ἔτι ἀρ-
χαιότερα ἄκρα σφίσι πρὸς θαλάσση ὄρος ἦν ὁ
Ἄραξος.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ
ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ
ΑΧΑΪΚΑ.

C A P V T I.

De Achaïae situ et prisco nomine Aegialo — Aegiali primis regibus, Xutho, Ione — Achaei, a Doriensibus eiecti, Tisameno duce in Aegialum profecti Ionas expellunt — Iones ab Atheniensibus recipiuntur.

Ἡ δὲ τῆς Ἠλείας μέση καὶ Σικωνίας, καθήκουσα μὲν ἐπὶ τὴν πρὸς ἑω θάλασσαν, Ἀχαιοὶ δὲ ὄνομα τὸ ἐφ' ἡμῶν ἔχουσα ἀπὸ τῶν ἐνοικούντων, αὕτη τε Αἰγιαλὸς τὸ ἀρχαῖον, καὶ οἱ νεμόμενοι τὴν γῆν ἐκαλοῦντο Αἰγιαλεῖς, λόγῳ μὲν τῷ Σικωνίων ἀπὸ Αἰγιαλέως βασιλεύσαντος ἐν τῇ νῦν Σικωνίᾳ· εἰσὶ δὲ οἱ φασιν ἀπὸ τῆς χώρας, εἶναι γὰρ τὰ πολλὰ αὐτῆς αἰγιαλόν. 2. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀποθανόντος Ἑλλήνος, Ξοῦθον οἱ λοιποὶ τοῦ Ἑλλήνος παῖδες διώκουσιν ἐκ Θεσσαλίας, ἐπενεγκόντες αἰτίαν, ὥς ἰδίᾳ χρήματα ὑφελόμενος ἔχοι τῶν πατρώων. ὁ δὲ εἰς Ἀθήνας φυγὼν, θυγατέρα Ἐρεχθίδεως ἡξιώθη λαβεῖν.

καὶ παῖδας Ἀχαιῶν καὶ Ἴωνα ἔσχεν ἐξ αὐτῆς. ἀποθανόντος δὲ Ἐρεχθίδως, τοῖς παισὶν αὐτοῦ δικαιοσύνης ἑοῦτος ἐγένετο ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς· καὶ (ἔγνω γὰρ τὸν πρεσβύτατον Κέκροπα βασιλεῖα εἶναι) οἱ λοιποὶ τοῦ Ἐρεχθίδως παῖδες ἐξελαύνουσιν ἐκ τῆς χώρας αὐτόν· ἀφικομένῳ δὲ ἐς τὸν Αἰγιάλῳ καὶ οἰκῆσαντι, αὐτῷ μὲν ἐγένετο ἑνταῦθα ἡ τελευτή· τῶν δὲ οἱ παῖδων, Ἀχαιῶς μὲν ἐκ τοῦ Αἰγιάλου παραλαβὼν καὶ ἐξ Ἀθηναίων ἐπικούρους, κατήλθεν ἐς Θεσσαλίαν, καὶ ἔσχε τὴν πατρίαν ἀρχήν· Ἴωνι δ' ἐπὶ τοῖς Αἰγυαλεῖς στρατιῶν καὶ ἐπὶ Σελινοῦντα τὸν βασιλεῖα αὐτῶν ἀθροίζοντι, ἀγγέλουσ' ἔπεμπεν ὁ Σελινεύς, τὴν θυγατέρα Ἑλίκην, ἥ μόνη οἱ παῖς ἦν, γυναῖκα αὐτῷ διδούς, καὶ αὐτόν Ἴωνα ἐπὶ τῇ ἀρχῇ παῖδα ποιοῦμενος. καὶ πῶς ταῦτα τῷ Ἴωνι ἐγένετο οὐκ ἀπὸ γνώμης· καὶ τῶν Αἰγυαλέων τὴν ἀρχήν Ἴων ἔσχεν ἀποθανόντος Σελινοῦντος, καὶ Ἑλίκην τε ἀπὸ τῆς γυναικὸς ὤκισεν ἐν τῷ Αἰγιάλῳ πόλιν, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐκάλεσεν Ἴωνας ἀφ' αὐτοῦ. τοῦτο οὐ μεταβολὴ τοῦ ὀνόματος, προσθήκη δὲ σφισιν ἐγένετο· Αἰγυαλεῖς γὰρ ἐκαλοῦντο Ἴωνες· τῇ χώρῃ δὲ ἔτι καὶ μᾶλλον διέμεινεν ὄνομα τὸ ἐξαρχῆς. Ομηρῳ γοῦν ἐν καταλόγῳ τῶν μετὰ Ἀγαμέμνονος ἐξήρκεισε τὸ ἀρχαῖον δηλῶσαι τῆς γῆς ὄνομα·

Αἰγιάλῳ τ' ἀνὰ πάντα καὶ ἄμφ' Ἑλίκην εὐρεῖται. τότε δὲ ἐπὶ τῆς Ἰωνος βασιλείας πολυμησάντων Ἀθηναίοις Ἐλευσινίων, καὶ Ἀθηναίων, Ἴωνα ἐπαγομένων ἐπὶ ἡγεμονίᾳ τοῦ πολέμου, τὸν μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ τῷ χρόνῳ ἐπιλαμβάνει, καὶ Ἴωνος ἐν τῷ δήμῳ μνήμη.

Ποταμίων ἐστίν· οἱ δὲ ἀπόγονοι τοῦ Ἰωνος τὰ Ἰωνων ἔσχον κράτος, ἐς ὃ ὑπ' Ἀχαιῶν ἐξεπέσον καὶ αὐτοὶ καὶ ὁ δῆμος. 3. Τοῖς δὲ Ἀχαιοῖς τηνικαῦτα ὑπῆρξε καὶ αὐτοῖς ἐκ Λακεδαιμόνος καὶ Ἀργούς ὑπὸ Δωριέων ἐξηλάσθαι. τὰ δὲ ἐς Ἴωνας καὶ Ἀχαιοὺς ὅποσα ἐπρίχθη σφίσιν ἐπ' ἀλλήλους, ἐπέξεισιν αὐτίκα ὁ λόγος μοι προδιηγησαμένῳ, καθ' ἣντινα αἰτίαν τοῖς Λακεδαιμόνα οἰκοῦσι καὶ Ἀργος πρὸ τῆς τῶν Δωριέων καθόδου μόνοις Πελοποννησίων ὑπῆρξεν Ἀχαιοῖς καλεῖσθαι. Ἀρχανδρος Ἀχαιοῦ καὶ Ἀρχιτέλης ἐς Ἀργος ἀφίκοντο ἐκ τῆς Φθιώτιδος, ἐλθόντες δὲ ἐγένοντο Δαναοῦ γαμβροὶ, καὶ Αὐτομάτην μὲν Ἀρχιτέλης, Σκυιάν δὲ ἔλαβεν Ἀρχανδρος. δηλοῦσι δὲ ἐν Ἀργεὶ καταμείναντες οὐχ ἥκιστα ἐν τῷδε· Μετανάστην γάρ τῳ παιδὶ ὄνομα ἔθετο Ἀρχανδρος. δυνηθέντων δὲ ἐν τε Ἀργεὶ καὶ Λακεδαιμόνι τῶν Ἀχαιοῦ παίδων, τοὺς ἀνθρώπους ἐνταῦθα ἐξενίκησεν Ἀχαιοὺς κληθῆναι. τοῦτο μὲν σφίσιν ὄνομα ἦν ἐν κοινῷ, Δαναοὶ δὲ Ἀργείοις ἰδίᾳ. τότε δὲ ὑπὸ Δωριέων ἐκπεπιτωκότες ἐκ τε Ἀργούς καὶ ἐκ Λακεδαιμόνος, ἐπικηρυκεύοντο Ἰώσιν αὐτοὶ τε καὶ ὁ βασιλεὺς Τισαμενὸς ὃ Ὀρέσταιον γενέσθαι σύντοικοι σφίσιν ἄνευ πολέμου. τῶν δὲ Ἰόνων τοὺς βασιλέας ὑπῆρι δέος, μὴ Ἀχαιῶν ἀναμιχθέντων αὐτοῖς Τισαμενὸν ἐν κοινῷ βασιλεῖα ἔλονται, κατὰ τε ἀνδραγαθίαν καὶ γένους δόξαν· Ἰόνων δὲ οὐ προσιεμένων τοὺς Ἀχαιῶν λόγους, ἀλλὰ ἐπιτελθόντων σὺν ὄπλοις, Τισαμενὸς μὲν ἔπασεν ἐν τῇ μάχῃ, Ἴωνας δὲ Ἀχαιοὶ κρατήσαντες ἐπολιόρουν καταφευγόντας ἐς Ἑλλάκην, καὶ ὕστερον

φιᾶσιν ἀπελθεῖν ὑποσπόνδους. Τισαμενοῦ δὲ τὸν
 ἐκρὸν Ἀχαιῶν ἐν Ἑλικῇ θαψάντων, ὕστερον χρόνῳ
 Μακεδαιμόνιοι, τοῦ ἐν Αἰλφοῖς σφισιν ἀνειπόντος
 χρηστήριον, κομίζουσι τὰ ὄστιά ἐς Σπάρτην, καὶ ἦν
 αὐτῷ ἐμὲ ἐτι αὐτῷ τάφος, ἔνθα τὰ δεῖπνα Μακεδαι-
 μονίοις ἐστὶ τὰ Φειδίτια καλούμενα. 4. Ἰωνας δὲ
 ἰφικομένους ἐς τὴν Ἀπικὴν, Ἀθηναῖοι καὶ ὁ βασι-
 εὺς αὐτῶν Μέλανθος Ἀνδροπόμπου συνοίκους ἐδέ-
 ξαντο, Ἰωνὸς τε δὴ ἕνεκα καὶ ἔργων, ἃ ἔπραξε πολε-
 μαρχῶν Ἀθηναίοις. λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐν ὑπονοίᾳ
 τοιούμενοι τοὺς Λοιγίους οἱ Ἀθηναῖοι, μὴ οὐδὲ αὐ-
 τῶν ἐθέλωσιν ἀπέχεσθαι, ἰσχύος μᾶλλον οἰκείας ἔ-
 νεκα, ἢ εὐνοίᾳ τῇ ἐς τοὺς Ἰωνας, συνοίκους σφῶς
 δέξαντο.

CAPUT II.

*Codri filii cum Ionibus et aliis Graecis colomiam
 in Asiam deducunt — de tribus coloniis e Graecia
 deductis — Nelei in Miletum adventu et de Milesiis
 — templo Apollinis Didymis et Diana Ephesia —
 Androclus, Codri filius, Ephesum venit — de eius
 nece et sepulcro — Priene et Myunte ab Ionibus
 occupatis.*

Ἔτεσι δὲ οὐ πολλοῖς ὕστερον Μέδων καὶ Νειλεὺς
 πρᾶσβύτατοι τῶν Κόδρου παίδων ἐστασίασαν ὑπὲρ
 τῆς ἀρχῆς, καὶ οὐκ ἔφασκεν ὁ Νειλεὺς ἀνέξεσθαι βα-
 σιλευόμενος ὑπὸ τοῦ Μέδοντος, ὅτι ὁ Μέδων τὸν
 ἕτερον ἦν τῶν ποδῶν χολῶς. δόξαν δὲ σφισιν, ἀνε-
 νεγκεῖν ἐς τὸ χρηστήριον τὰ ἐν Αἰλφοῖς, δίδωσι Μέ-
 δοντι ἢ Πυθίᾳ βασιλείαν τὴν Ἀθηναίων. οὕτω δὴ
 ὁ Νειλεὺς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Κόδρου παίδων ἐς ἀποι-

κίαν ἀπεστάλησαν, ἀγρόντις μὲν καὶ αὐτῶν Ἀθη-
 ραίων τὸν βουλόμενον, τὸ δὲ πλεῖστον σφισιν ἦσαν
 τοῦ στρατεύματος οἱ Ἴωνες. 2. Ἐκ δὲ τῆς Ἑλλάδος
 τρίτος δὴ οὗτος στόλος ὑπὸ βασιλευσάν ἄλλοις ἄ-
 χλοῖς τε ἄλλοις ἐστάλησαν. τὰ μὲν γὰρ ἀρχαιότατα
 Ἰύλακος Θηβαῖος ἀδελφιδοῦς ὁ Ἡρακλῆους Ἀθηναῖος
 ἐς Σαρδίῳ καὶ Θισπιεῦσαι ἡγήσαστο. γενεῇ δὲ μῦν
 πρότερον, ἢ ἐξέπλευσαν ἐξ Ἀθηνῶν Ἴωνες, Λακεδαι-
 μονίους τε καὶ Μινύας τοὺς ἐκβληθέντας ὑπὸ Πη-
 λασγαῦ ἐκ Δήμων. Θήρας δ' Αὐτεσίλωνος Θηβῆτος
 ἤγαγεν ἐς τὴν νῆσον, τὴν νῦν μὲν ἀπὸ τοῦ Θήρα
 τούτου, πρότερον δὲ ὀνομαζομένην Καλλιόστην. τρί-
 τον δὲ τότε οἱ Κόδρον παῖδες ἐπετιέχθησαν Ἴωσιν
 ἡγρόντες, οὐδέν σφισι γένος τῶν Ἰωνῶν μετὰν, ἀλλ' ἡ
 Μεσσηνιοὶ μὲν τῶν ἐκ Πύλου τὰ πρὸς Κόδρον καὶ
 Μιλάνθου, Ἀθηναῖοι δὲ ὄντες τὰ πρὸς μητρός. Ἴωσι
 δὲ τοῦ στόλου μετασχόντες οἷδε Ἑλλήνων. Θηβαῖοι
 τε οἱ δημοῦ Φιλώτη γεγονότι ἀπογόνῳ Πηνέλεω, καὶ
 Ὀρχομένιοι Μινύαι συγγενεῖς τῶν Κόδρον παίδων
 μετέσχον δὲ καὶ Φωκεῖς οἱ ἄλλοι πλὴν Δελφῶν, καὶ
 Ἀβαντες ἐξ Εὐβοίας. τοῖς δὲ Φωκεῦσι Φιλογίνης
 καὶ Δάμων οἱ Εὐκτῆματος Ἀθηναῖοι ναῦς τε διδά-
 σαι ἐς τὸν πλοῦν, καὶ αὐτοὶ σφισιν ἐς τὴν ἀποικίαν
 ἐγένοντο ἡγεμόνες. ὥς δὲ ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Ἀσίαν
 κατήσαν, ἐπ' ἄλλην ἐτρέποντο ἄλλοι τῶν ἐπὶ θαλάσ-
 σῃ πόλεων. Νειλεὺς δὲ καὶ ἡ σὺν αὐτῷ μοῖρα ἐς Μί-
 λητον. 3. Μιλήσιοι δὲ αὐτοὶ τοιαύδε τὰ ἀρχαιότατα
 σφισιν εἶναι λέγουσιν. ἐπὶ γενεάς μὲν δὴ Ἀνακτορίαν
 καλεῖσθαι τὴν γῆν, Ἀνακτορς τε αὐτόχθονος καὶ

αστερίου βασιλεύοντος τοῦ Ἀγακτος. Μιλήτου δὲ
 ἀτάρακτος στόλοι Κρητῶν, ἥ τι γῆ τὸ ὄνομα μετέ-
 αλεν ἀπὸ τοῦ Μιλήτου καὶ ἡ πόλις. ἀφίκετο δὲ ἐκ
 Κρήτης ὁ Μιλήσιος καὶ ὁ αὖν αὐτῷ στρατός, Μίνω-
 ν Εὐρώπης φεύγοντες. οἱ δὲ Κῆρες οἱ πρότερον
 ἐμόμενοι τὴν χώραν, σύννομοι τοῖς Κρησὶν ἐγένοντο.
 ὅτε δὲ ὡς ἐκράτησαν τῶν ἀρχαίων Μιλήσιον οἱ Ἰω-
 νες, τὸ μὲν γένος πᾶν τὸ ἄρσεν ἀπέκταναν, πλὴν ὕσσι
 ἧς πόλεως ἡλιοσκομένης ἐκδιδιδάσκουσι, γυναῖκας δὲ
 αὐτῶν θυγατέρας τὰς ἐκείνων γαμοῦσι. τοῦ δὲ Νειλέως
 τάφος ἰόντων ἐς Διδύμους ἐστὶν οὗ πόρῳ τῶν πυ-
 λῶν ἐν ἀριστερῇ τῆς ὁδοῦ. 4. Τὸ δὲ ἱερὸν τὸ ἐν Δι-
 ὕμοις τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τὸ μαρτεῖόν ἐστιν ἀρχαιό-
 τερον, ἢ κατὰ τὴν Ἰωνίαν ἐσοίκησιν· πολλοὶ δὲ προ-
 βῆτερά ἐτι ἢ κατὰ Ἰωνίαν. τὰ ἐς τὴν Ἀρτεμιν τὴν
 Ἐφεσίαν ἐστίν. οὐ μὴν πάντα γε ἐς τὴν θεὸν ἐπύ-
 ρετο (ἔμοι δοκεῖν) Πίνδαρος, ὃς Ἀμαζόντας τὸ ἱερὸν
 φη τοῦτο ἰδρῦσασθαι στρατευομένους ἐπὶ Ἀθήνας τε
 καὶ Θησεῖα. αἱ δὲ ὑπὸ Θερμῶδοτος γυναῖκας ἔθν-
 ας μὲν καὶ τότε τῇ Ἐφεσίᾳ θεῶ, ἅτε ἐπιστάμεναι
 ἐκ παλαιοῦ τὸ ἱερὸν, καὶ ἡνίκα Ἡρακλῆα ἐξηγον
 εἶδε, καὶ Διόνυσον τὰ ἐτι ἀρχαιότερα, ἰκτίδες ἐν-
 αῦθα ἔλθασθαι. οὐ μὴν ὑπὸ Ἀμαζόνων γε ἰδρύνθη·
 Κρησὶς δὲ αὐτόχθων τις καὶ Ἐφεσος (Καῦστρου δὲ
 τοῦ ποταμοῦ τὸν Ἐφεσον παῖδα εἶναι νομίζουσιν)
 οὗτοι τὸ ἱερὸν εἰσιν οἱ ἰδρυσάμενοι, καὶ ἀπὸ τοῦ
 Ἐφέσου τὸ ὄνομα ἐστὶ τῇ πόλει. Ἀέλεγος δὲ τοῦ Κω-
 ρικοῦ μοῖρα καὶ Ἀνδῶν τὸ παλὺ οἱ νεμόμενοι τὴν
 χώραν ἦσαν· ὥκουν δὲ καὶ περὶ τὸ ἱερὸν ἄλλοι τε

Ἰεσσίας εἵνεκα, καὶ γυναῖκες τοῦ Ἀμαζόνων γένους.
 5. Ἀνδροκλος δὲ ὁ Κόδρου (οὗτος γὰρ δὴ ἀπέδεδει-
 κτο Ἰώνων τῶν ἐς Ἐφεσον πλευσάντων βασιλεὺς)
 Αἰεργας μὲν καὶ Αὐδαὺς τὴν ἄνω πόλιν ἔχοντας ἐξέ-
 βαλεν ἐκ τῆς χώρας· τοῖς δὲ περὶ τὸ ἱερὸν οἰκοῦσι
 δῆμα ἦν οὐδέν, ἀλλὰ Ἰωσιν ὄρκους δόντες, καὶ ἀνιά-
 μος παρ' αὐτῶν λαβόντες, ἐκτὸς ἦσαν πόλεμον.
 ἀφείλετο δὲ καὶ Σάμον Ἀνδροκλος Σαμίους, καὶ
 ἔσχον Ἐφέσιοι χρόνον τινὰ Σάμον καὶ τὰς προσεχεῖς
 νήσους. 6. Σαμίων δὲ ἤδη κατεληλυθότων ἐπὶ τὰ
 οἰκίαι, Πριηνεῦσιν ἤμυνεν ἐπὶ τοὺς Κῦρας ὁ Ἀνδρο-
 κλος, καὶ νικῶντος τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἔπλεσεν ἐν τῇ
 μάχῃ. Ἐφέσιοι δὲ ἀνελόμενοι τοῦ Ἀνδροκλου τὸν
 παρόν, ἔθασαν τῆς σφετέρας, ἐνθα δαίνυνται καὶ
 ἐς ἐμὲ ἔτι τὸ μνήμα κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ τοῦ ἱεροῦ
 παρὰ τὸ Ὀλύμπιον καὶ ἐπὶ πύλας τὰς Μαγνητίδας·
 ἐπίθημα δὲ τῇ μνήματι ἀνὴρ ἐστὶν ὠπλισμένος.
 7. Οἱ δὲ Ἰωγες Μυοῦντα ἐποικησάμενοι καὶ Πριή-
 νην, Κῦρας μὲν καὶ οὗτοι τὰς πόλεις ἀφείλοντο. οὐ-
 κισταὶ δὲ Μυοῦντος μὲν Κυάρητος ἐγένετο ὁ Κόδρου
 Πριηνεῖς δὲ, Ἰωσιν ἀναμεμιγμένοι Θηβαῖοι, Φιλώ-
 ταν τε τὸν ἀπόγονον Πηνέλειο καὶ Αἰγυπτιον Νεελίω·
 παῖδα ἔσχον οἰκιστάς. Πριηνεῖς μὲν δὴ ὑπὸ Ταβού-
 του γὰρ τοῦ Πέρσου, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ἰέρωνος ἄν-
 δρὸς ἐπιχωρίον κακωθέντες ἐς τὸ ἴσχατον, ὅμως τε-
 λοῦσιν ἐς Ἰωνας. Μυοῦντος δὲ οἱ οἰκῆτορες ἐπὶ τῇ
 τοιαύτῃ ἐξίλιπον τὴν πόλιν. κατὰ τὴν Μυουσίαν χώ-
 ραν θαλάσσης κόλπος ἐστῆεν οὐ μέγας· τοῦτον ἡ-
 κων ὁ ποταμὸς ἐποίησεν ὁ Μαίανδρος, ἀποτεμόμε-

νος τὸν ἔσπλουν τῇ ἰλϋ· ὥς δὲ ἐνόστησε τὸ ὕδωρ, καὶ οὐκ ἔτι ἦν θάλασσα, κώνωπες ἄπειροι πληθὺς ἐγίνοντο ἐκ τῆς λίμνης, ἐς ὃ τοὺς ἀνθρώπους ἠνάγκασαν ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. ἀπεχώρισαν δὲ ἐς Μίλητον Μυοῦσιοι, τὰ τε ἄλλα ἀγώγιμα καὶ τῶν θεῶν φερόμενοι τὰ ἀγάλματα· καὶ ἦν κατ' ἐμπεδόν ἐν Μυοῦντι, ὅτι μὴ Διογύσου καὶ λείθου λευκοῦ. Μυουσίους δὲ γε κατέλαβεν εὐκρίτα καὶ Ἀταργείας παθεῖν τοὺς ὑπὸ Περγάμον.

C A P V T III.

De Claro et Colophoniiis — Lebediis — Teo eiusque incolis — Brythraeis — Clazomeniis et Phocaënsibus.

Κολοφώνιοι δὲ τὸ μὲν ἱερὸν τοῦ ἐν Κλάρῳ καὶ τὸ μαντεῖον ἐκ παλαιότητος γενέσθαι νομίζουσιν. ἐχόντων δὲ ἔτι τὴν γῆν Καρῶν, ἀφικέσθαι φασὶν ἐς αὐτὴν πρώτους τοῦ Ἑλληνικοῦ Κρῆτας, Ῥάκιον ἔχοντας ἡγεμόνα· καὶ ὅσον εἶπετο ἄλλο τῷ Ῥακίῳ πληθὺς, ἔσχον τε τὰ ἐπὶ θαλάσῃ ναυαὶ καὶ ἰσχυρὸν τῆς δὲ χώρας τὴν πολλὴν ἐνέμοντο ἔτι οἱ Κῆρες. Θεσσαύδρου δὲ ταῦ Πολυνείκους καὶ Ἀργείων ἐλόντων θήβας, ἄλλοι τε αἰχμάλωτοι καὶ ἡ Μαντιὴ τῷ Ἀπόλλωνι ἐκομίσθησαν ἐς Δελφοὺς. Τειρεσίαν δὲ κατὰ τὴν πορείαν τὸ χρεῖον ἐπέλαβεν ἐν τῇ Ἀλιαρίᾳ. ἐκπέμψαντος δὲ σφῶς ἐς ἀποικίαν τοῦ θεοῦ, παραιοῦνται ναυσὶν ἐς τὴν Ἀσίαν, καὶ ὥς κατὰ τὴν Κλάρῳ ἐγένοντο, ἐπεξίασιν αὐτοῖς οἱ Κρήτες μετὰ ὅπλων, καὶ ἀνάγουσιν ὥς τὸν Ῥάκιον. ὁ δὲ (μανθάνει γὰρ παρὰ τῆς Μαντιᾶς, οἵτινές τε ἀνθρώπων ὄντες, καὶ

κατὰ αἰτίαν ἦντινα ἤκουσι) λαμβάνει μὲν γυναῖκα
 τὴν Μαντῶ, ποιεῖται δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῇ συνοί-
 κους. Μόψος δὲ ὁ Ῥακίου καὶ Μαντοῦς τὸ παρὰ-
 ταν τοὺς Κᾶρας ἐξέβαλεν ἐκ τῆς γῆς. Ἴωνες δὲ ὄρ-
 κους ποιησάμενοι πρὸς τοὺς ἐν Κολοφῶνι Ἕλληνας,
 συνεπολιτεύοντο, οὐδὲν ἔχοντες πλεον. βασιλείαν δὲ
 Ἰώνων ἡγεμόνες Λαμασίχθων λαμβάνει καὶ Πρῶμη-
 θος Κόδρου παῖδες. Πρῶμηθος δὲ ὑστερον τὸν
 ἀδελφὸν Λαμασίχθωνα ἀποκτείνας, ἔφυγεν εἰς Νάξον·
 καὶ ἀπέθανε μὲν αὐτόθι ἐν τῇ Νάξῳ, τὸν τεκνὸς
 δὲ οἶκαδε ἀπαχθέντα κατεδέξαντο οἱ Λαμασίχθονος
 παῖδες· καὶ ἔνθα ὁ τοῦ Πρῶμηθου τάφος, Πολυτε-
 χίδες ὄνομά ἐστι τῷ χωρίῳ. Κολοφωνίοις δὲ ὅπως
 μὲν τὴν πόλιν συνέπιασεν ἐρημοθῆναι, προεδήλωσέ
 μοι τοῦ λόγου τὰ ἐξ Αὐσιμαχόν. ἐμαχίασαντο δὲ Αὐ-
 σιμάχῳ καὶ Μακεδόσι Κολοφώνιοι τῶν ἀνοικισθέν-
 των εἰς Ἐφεσον μόνοι. τοῖς δὲ ἀποθανοῦσιν ἐν τῇ
 μάχῃ Κολοφωνίων τε αὐτῶν καὶ Σμυρναίων ἐστὶν ὁ
 τάφος ἰσὺν εἰς Κλᾶρον ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ. 2. Αὐ-
 βεδίοις δὲ ἐποίησε μὲν Αὐσιμαχος ἀνάστατον τὴν
 πόλιν, ἵνα δὴ συντελείας μέγεθος τῇ Ἐφέσῳ γένοιτο.
 χώρα δὲ σφισιν ἔς τε τὰ λοιπὰ ἐστὶν εὐδαίμων, καὶ
 λουτρὰ παρέχεται θεορὰ πλείστα τῶν ἐπὶ θαλάσῃ
 καὶ ἡδιστά. τὸ δὲ ἐξ ἀρχῆς καὶ τὴν Αὐβιδον ἐν-
 ῖμοντο οἱ Κᾶρες, ἐς ὃ Ἀνδραίμων σφᾶς ὁ Κόδρου καὶ
 Ἴωνες ἐλαύνουσι. τῷ δὲ Ἀνδραίμονι ὁ τάφος ἐκ Κο-
 λοφῶνος ἰσὺν ἐστὶν ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ, διαβάντι
 τὸν Καλίαντα ποταμὸν. 3. Τῶν δὲ ὄρκων μὲν Ὀρ-
 χομένιοι Μινῶαι σὺν Ἀθάμαντι ἐκ αὐτῆς ἐλθόντες·

λέγεται δὲ ὁ Ἀθάμας οὗτος ἀπόγονος Ἀθάμαντος
 εἶναι τοῦ Αἰόλου· ἀναμεμιγμένοι δὲ τῷ Ἑλληνικῷ
 καὶ ἐντιυῖθα ἦσαν οἱ Κῆρες· ἐσήγαγε δὲ Ἴωνας ἐς
 τὴν Τῶν Ἀποικας ἀπόγονος Μελάνθου τέταρτος, ὅς
 τοῖς Ὀρχομενίοις, οὐδὲ τοῖς Τηίοις νεώτερον ἐβού-
 λευσεν οὐδέν· ἔτεσι δὲ οὐ πολλοῖς ὕστερον ἔκ τε
 Ἀθηναίων καὶ ἐκ Βοιωτίας ἀφίκορτο ἄνδρες· ἡγοῦντο
 δὲ τοῦ μὲν Ἀττικοῦ Λάμασος καὶ Νάοκλος, Κόδρου
 παῖδες, τῶν δὲ Βοιωτῶν Γέρης Βοιωτὸς· καὶ σφῶς
 συναμφοτέρους ὁ τε Ἀποικας καὶ οἱ Τηῖοι συνοίκους
 ἐδέξαντο. 4. Ἐρυθραῖοι δὲ τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ἀφικέ-
 σθαι σὺν Ἐρυθρῷ τῷ Ῥαδαμάνθυος φασιν ἐκ Κρή-
 της, καὶ οἰκιστὴν τῇ πόλει γενέσθαι τὸν Ἐρυθρον.
 ἐχόντων δὲ αὐτὴν ὁμοῦ τοῖς Κρησὶ Λυκίων καὶ Κα-
 ρῶν τε καὶ Παμφύλων, Λυκίων μὲν κατὰ συγγένειαν
 εἶναι Κρητῶν, (καὶ γὰρ οἱ Λυκιοὶ τὰ ἀρχαῖόν εἰσιν
 ἐκ Κρήτης, οἱ Σαρπηδόφι ὁμοῦ ἔφυγον) Καρῶν δὲ
 κατὰ φιλίαν ἐκ παλαιοῦ πρὸς Μίνω, Παμφύλων δὲ,
 ὅτι γένους μέτεστιν Ἑλληνικοῦ καὶ τούτοις, (εἰσὶ
 γὰρ δὴ καὶ οἱ Παμφυλοὶ τῶν μετὰ ἄλλωσιν Ἰλίου
 πλανηθέντων σὺν Κάλχαντι) τούτων τῶν κατελε-
 γμένων ἐχόντων Ἐρυθρὰς, Κλέοπος ὁ Κόδρου συλλέ-
 ξας ἐξ ἀπαθῶν τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων ὕσους δὴ παρὰ
 ἐκάστων, ἐπεισήγαγεν Ἐρυθραίοις συνοίκους. 5. Κλα-
 ζομένοις δὲ καὶ Φωκαεῦσι, πρὶν μὲν ἢ Ἴωνας ἐς τὴν
 Ἀσίαν ἐλθῆναι, οὐκ ᾤκοῦντο αἱ πόλεις· Ἰώνων δὲ
 ἀφικομένων, μοῖρα ἐξ αὐτῶν πλανημένη μετεπέμψατο
 ἡγεμῶνα παρὰ Κολουφονίων Πάροφρον, καὶ πόλιν
 αἰτίσαντες ὑπὸ τῇ Ἰδῇ, τὴν μὲν οὐ μετὰ πολὺ ἐκλεί-

ποιοῦν· ἐπαμύοντες δὲ ἐς Ἰωνίαν Σκύππιον τῆς Κολοφωνίας ἔκτισαν. ἀπελθόντες δὲ ἐκονούως καὶ ἐκ τῆς Κολοφωνίας, οὕτω γῆν τε ἔσχον, ἣν καὶ νῦν ἔτι ἔχουσι, καὶ κατεσκευάσαντο ἐν τῇ ἡπείρῳ Κλαζομενῶς πόλιν· ἐς δὲ τὴν γῆσον διέβησαν δὴ κατὰ τὸ Περσῶν δέος. Ἀλέξανδρος δὲ ἀνὰ χρόνον ἔμελλεν ὁ Φιλίππου χειρὸν ἔργασθαι Κλαζομενῶς ἐργάζεσθαι χώματι ἐς τὴν γῆσον ἐκ τῆς ἡπείρου. τούτων τῶν Κλαζομενίων τὸ πολὺ οὐκ Ἰωνεῖς, Κίμωναιοι δὲ ἦσαν καὶ ἐκ Φλιοῦντος, ὅσοι Δωριέων ἐς Πιλοπόννησον κατελθόντων ἐξέλιπον τῆς πόλεως. Οἱ δὲ Φωκεῖς γένος μὲν τὸ ἀνέκαθεν εἶσιν ἐκ τῆς ὑπὸ τοῦ Ἡερνασσοῦ καλουμένης καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι Φωκίδος, οὗ Φιλοχένη καὶ Δάμωνι ὁμοῦ τοῖς Ἀθηναίοις διέβησαν ἐς τὴν Ἀσίαν· τὴν χώραν δὲ αὐτοὶ πολέμῳ, κατὰ δὲ ὁμολογίαν λαμβάνουσι παρὰ Κυμναίων. Ἰώνων δὲ οὐ δεχομένων σφᾶς ἐς Πανιώνιον, πρὶν ἢ τοῦ γένους βασιλέως τοῦ Κοδριδῶν λάβωσιν, οὕτω παρὰ Ἐρυθραίων καὶ ἐκ Τέως δὲ Οἰτην καὶ Πέτρικλον λαμβάνουσι καὶ Ἀβερτον.

CAPUT IV.

De Ionom urbibus in insulis Samo et Chio — Sami et Samiae stemma — de Sami incolis et Samothracia — de Iunone Samia — Daedalo — Chii nominis origine et incolis.

Αἱ δὲ ἐν ταῖς νήσοις εἰσὶν Ἰώνων πόλεις, Σάμος ἡ ὑπὲρ Μινυάλης, καὶ Χίος ἡ ἀπαντικρὺ τοῦ Μίμαντος. 2. Ἀσιος δὲ ὁ Ἀμφικτιόλεμον Σάμος ἐποίησεν ἐν τοῖς ἔτεσιν, ὡς Φοίνικι ἐκ Πετριμίδης τῆς Οἰρέως γέναιτο Ἀγνυπαλαία καὶ Εὐρώπη· Πασευδάνος δὲ

καὶ Ἀστυπαλαίας εἶναι παῖδα Ἀγκαῖον, βασιλεύειν
 δὲ αὐτῶν τῶν καλουμένων Ἀλέγων· Ἀγκαῖα δὲ τὴν
 θυγατέρα τοῦ ποταμοῦ λαβόντι τοῦ Μαιάνδρου Σα-
 μίαν γενέσθαι καὶ Περίλαον, καὶ Ἐννυδαν, καὶ Σά-
 μιον, καὶ Ἀλιθέωσιν, καὶ θυγατέρα ἐκ' αὐτοῦ Παρ-
 θενόπην· Παρθενόπης δὲ τῆς Ἀγκαῖου καὶ Ἀπόλλων-
 ρος Λυκομήδην γενέσθαι. Ἄσιος μὲν ἐς τοιοῦτον ἐν
 τοῖς ἔτεσιν ἐδήλωσε. 3. Τότε δὲ οἱ τὴν νῆσον οὐ-
 καῦντες ἀνέγκη πλὴν ἐδεῖαντο ἢ εὐνοίᾳ συνοίκους,
 Ἰωνας, ἡγεμῶν δὲ ἦν τοῖς Ἰωνι Προκλῆς ὁ Πιτυρῆος,
 αὐτὸς τε Ἐπιδιανθίος καὶ Ἐπιδιανθίους τὸ πολὺ ἄγων,
 οἱ ἀπὸ Ληϊφόντου καὶ Ἀργείων ἐκ τῆς Ἐπιδιανθίας
 ἐξεπεπτώκεισαν· τούτῳ τῷ Προκλεῖ γένος ἦν ἀπὸ Ἰω-
 νας τοῦ Σούθου. Ἀνδροκλος δὲ καὶ Ἐφέσιοι στρα-
 τεύουσιν ἐπὶ Ἀσπυγόρον τὸν Προκλῆους, βασιλεύοντα
 μετὰ τὸν πατέρα ἐν Σάμῳ, καὶ μάχην νικήσαντες ἐξε-
 λαύουσιν ἐκ τῆς νήσου Σαμίους· αἰτίαν δὲ ἐπέφε-
 ρον, μετὰ Κυρῶν σφᾶς ἐπιβουλεύειν Ἰωνι. Σαμίους
 δὲ τῶν φευγόντων, οἱ μὲν ἐπὶ τῇ Θράκῃ νῆσον ὤκη-
 σιν, καὶ ἀπὸ τούτων τῆς ἐνοικήσεως Σαμοθράκην
 τὴν νῆσον καλοῦσιν ἀπὸ Λαρδιατίας· αἱ δὲ ὁμοῦ Ἀσπυ-
 γόρῳ περὶ Ἀναίαν τὴν ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ πέραν βαλλό-
 μεται τείχος, δίκᾳ ἔτιον ὑστερον διαβάντες ἐν τῇ
 Σάμῳ, τοὺς τε Ἐφείσιους ἐκβάλλουσι, καὶ ἀνεσώσαντο
 τὴν νῆσον. 4. Τὸ δὲ ἔργον τὸ ἐν Σάμῳ τῆς Ἰωνας
 εἰσὶν οἱ ἰδρύσασθαι φρασι τοὺς ἐν τῇ Ἀργεὶ πλείοντας,
 ἀπέγεσθαι δὲ αὐτοὺς τὸ ἄγαλμα ἐξ Ἀργεὺς, Σάμιοι
 δὲ αὐτοὶ τεχθῆναι νομίζουσιν ἐν τῇ νήρῳ τὴν Θεὸν
 παρὰ τῷ Ἰμβροῦ ποταμῷ, καὶ ἐπὶ τῇ λήρῃ τῇ ἐν

τῷ Ἡραίῳ κατ' ἐμὲ ἔτι περικυρία· εἶναι δ' οὖν τὸ ἱε-
 ρὸν τοῦτο ἐν τοῖς μάλιστα ἀρχαῖον. ὃ οὐχ ἥκιστα αἰ-
 τις καὶ ἐπὶ ἀγάλματι τεκμαίροιντο· ἔστι γὰρ δὴ ἀν-
 δρὸς ἔργον Αἰγινήτου Σμυλίδος τοῦ Εὐκλείδου. οὗ-
 τος ὁ Σμύλις ἑστὶν ἡλικίαν κατὰ Δαιδάλον, δόξης δέ
 οὐκ ἐς τὸ ἴσον ἀφίκετο. 5. Δαιδάλοι μὲν γὰρ γένους
 τε Ἀθήνησιν ὑπῆρχεν εἶναι τοῦ βασιλικοῦ τῶν καλου-
 μένων Μητιονιδῶν, καὶ ὁμοῦ τῇ τέχνῃ τῆς πλάνης τε
 εἶνεκα καὶ ἐπὶ ταῖς συμφοραῖς ἐπιφανέστερος ἐγένετο
 ἐς ἅπαντας ἀνθρώπους. ἀποκτείνας μὲν ἀδελφῆς παῖ-
 δα, καὶ ἐπιστάμενος τὰ οἴκοι νόμιμα, ἐκοναίως πα-
 ρὲ Μίνῳ ἔφυγεν ἐς Κρήτην, καὶ αὐτῷ τε ἀγάλματα
 Μίνῳ καὶ τοῦ Μίνῳ ταῖς θυγατρῶσιν ἐποίησε· κα-
 θότι καὶ Ὅμηρος ἐν Ἰλιάδι ἐδήλωσε. καταγνωσθεὶς
 δὲ ἀδικεῖν ὑπὸ τοῦ Μίνῳ, καὶ ἐς δεσμοτήριον ὁμοῦ
 τοῦ παιδὶ ἐμβληθεὶς, ἐκδιδραύσκει τε ἐκ Κρήτης, καὶ
 ἐς Ἴνυχον Σικελῶν πόλιν ἄφικνέϊται παρὰ Κώκαλον,
 καὶ πολέμου παρίσχει τοῖς Σικελοῖς αἰτίαν πρὸς τοὺς
 Κρήτας, ὅτι ἐξαιτούργος Μίνῳ μὴ πρόδοιτο αὐτὸν ὁ
 Κώκαλος, καὶ ἐς τοσοῦτο ὑπὸ τοῦ Κωκάλου τῶν θυ-
 γατέρων ἐσπουδάσθη κατὰ τὴν τέχνην, ὥς καὶ θάνα-
 τον τῷ Μίνῳ βουλευσάσθαι τῆς γυναικας ἐς χάριν Δαι-
 δάλου. δηλὰ τε ὥς ἀνὰ πᾶσιν μὲν τὴν Σικελίαν, ἐπὶ
 πλείστον δὲ καὶ Ἰταλίας ἀφίκετο τοῦ Δαιδάλου τὸ
 ὄνομα. Ὁ δὲ Σμύλις, ὅτι μὴ παρὰ Σαμίους καὶ ἐς
 τὴν Ἠλίαν, παρ' ἄλλους γε οὐδένας φανερός ἐστιν
 ἀποδημήσας· ἐς τοῦτους δὲ ἀφίκετο, καὶ τὸ ἄγαλμα
 ἐν Σάμῳ τῆς Ἡρας ὁ ποιήσας ἔστιν οὗτος. 6. Ἴωνι
 δὲ τῷ ποιήσαντι τραγωδίαν ἔστιν ἐν τῇ συγγραφῇ

τοιᾶδε εἰρημένα· Ποσειδῶνα ἐς τὴν νῆσον ἔρημον οὖσαν ἀφικέσθαι, καὶ νύμφη τε ἐνταῦθα συγγενέσθαι, καὶ ὑπὸ τὰς ὠδῖνας τῆς νύμφης χιόνα ἐξοῦρανοῦ πεσεῖν ἐς τὴν γῆν, καὶ ἀπὸ τοῦτου Ποσειδῶνα τῇ παιδὶ ὄνομα θέσθαι Χιον· συγγενέσθαι δὲ αὐτὸν καὶ ἐτέρῃ νύμφῃ, καὶ γενέσθαι οἱ παῖδες Ἀγγελὸν τε καὶ Μέλαν· ἀνὰ χρόνον δὲ καὶ Οἰνοπίωνα ἐς τὴν Χιον κατέλθαι ναυσὶν ἐκ Κρήτης, ἀφικέσθαι δὲ οἱ καὶ τοὺς παῖδας Τύλον καὶ Εὐάνθη καὶ Μέλαν καὶ Σάλαγον τε καὶ Ἀθάμαντα. ἀφίκοντο δὲ Κῆρες ἐς τὴν νῆσον ἐπὶ τῆς Οἰνοπίωνος βασιλείας, καὶ Ἀβαντες ἐξ Εὐβοίας. Οἰνοπίωνος δὲ καὶ τῶν παιδῶν ἔλαβεν ὕστερον Ἀμφικλος τὴν ἀρχήν· ἀφίκετο δὲ ἐξ Ἰσθμίας ὁ Ἀμφικλος τῆς ἐν Εὐβοίᾳ κατὰ μάντευμα ἐκ Δελφῶν. Ἐκτὼς δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀμφίκλου τειχόρη γενεῇ (βασιλείαν γὰρ ἔσχε καὶ οὗτος) ἐπαλέμεσαν Ἀβάντων καὶ Κερῶν τοῖς αἰκοῦσιν ἐν τῇ νήσῳ· καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτανεν ἐν ταῖς μάχαις, τοὺς δὲ ἀπελθεῖν ἠνάγκασεν ὑποσπόνδους. γινομένης δὲ ἀπαλλαγῆς πολέμου Χίοις, ἀφικέσθαι ἐς μνήμην τηνικαῦτα Ἐκτορα, ὃς σφῶς καὶ Ἰωνοὶ δέοι συνθέειν ἐς Παριώτιον· τρίποδα δὲ ἄθλον λαβεῖν αὐτὸν ἐπὶ ἀνδραγαθίᾳ παρὰ τοῦ κοιτοῦ φασὶ τοῦ Ἰόνων. τοσαῦτα εἰρηκότα ἐς Χίους Ἰωνα εὖρισκον· οὐ μὲν τοι ἐκείνός γε εἶρηκε, καθ' ἥντινα αἰτίαν Χιοὶ τελοῦσιν ἐς Ἰῶνας.

CAPUT V.

De Smyrnae recentioris conditore Alexandro M. et Nemeseum cultu — Ionum regionis coeli clementia et claris templis — Herculis templo Erythris —

*Minervae Poliadis templo Erythris — Ioniae urbium
variis memorandis ac balneis — antro*

Homeri.

Σμύρναν δὲ ἐν ταῖς δώδεκα πόλεσιν οὖσαν Αἰολίων,
καὶ οἰκονομένης τῆς χώρας καθ' αὐτὴν καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι, πόλιν
ἦν καλοῦσιν Ἀρχαίαν, Ἰωνες ἐν Κολοφῶνος ὁρμισθέν-
τες ἀφελόμενοι τοὺς Αἰολεῖς ἔσχον· χρόνῳ δὲ ὕστε-
ρον καὶ Ἰωνες μετέδωκαν Σμυρναίοις τοῦ ἐν Πανιο-
νίῳ συλλόγου. Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Φιλίππου τῆς ἐφ'
ἡμῶν πόλεως ἐγένετο οἰκιστὴς κατ' ὄψιν ἀνείρωτος.
Ἀλέξανδρον γὰρ θηρεύοντα ἐν τῷ ὄρει τῇ Πάγῳ, ὡς
ἐγένετο ἀπὸ τῆς Θήρας, ἀφικέσθαι πρὸς Νεμέσεων
λέγουσιν ἱερὸν, καὶ πηγῇ τε ἐπιτυχεῖν αὐτὸν καὶ πλα-
τάνῳ πρὸ τοῦ ἱεροῦ, πεφυκυῖα δὲ ἐπὶ τοῦ ὕδατος.
καὶ ἐπὶ τῇ πλατάνῳ καθύδοντι κελύειν φασὶν αὐτῷ
τὰς Νεμέσεις ἐπιφανείσας, πόλιν ἐνταῦθα οἰκίξεν,
καὶ ἄγειν ἐς αὐτὴν Σμυρναίους, ἀναστήσαντα ἐκ τῆς
προτέρας. ἀποστέλλουσιν οὖν ἐς Κλίρον θεωροὺς αἱ
Σμυρναῖοι περὶ τῶν παρόντων σφίσιιν ἐρησομένους,
καὶ αὐτοῖς ἔχρησε·

Τρισμύκαρτε κείνοι καὶ τετράκις ἄνδρες ἔσονται,

Οἱ Πάγον οἰκήσανσι πύρην ἱεροῖο Μίλητος.

οὕτω μετόκησαν ἐθέλονταί, καὶ θεῶν Νεμέσεσις πλείους
νομίζουσιν ἀντὶ μιᾶς, καὶ μητέρα αὐταῖς φασὶν εἶναι
Νύκτα· ὥς περ Ἀθηναῖοί γε τῇ ἐν Ραμνοῦντι θεῷ
πατέρα λέγουσιν εἶναι Ἰλκεανδρ.

2. Ἰωσι δὲ ἔχει μὲν ἐπιτηδεδότατα ὠρῶν κράσιως
ἢ χώρα· ἔχει δὲ καὶ ἱερὰ, οἷα οὐχ ἑτέρωθεν· πρῶτον
αἶν τῆς Ἐφεσίδας μεγέθους τε εἶναι, καὶ ἐπὶ τῷ ἄλ-

λοι πλοῦτων· δύο δὲ οὐκ ἐξεργασμένα Ἀπόλλωνος, τὸ
 τε ἐν Πραγξίδαις τῆς Μιλησίας, καὶ ἐν Κλάρῳ τῇ
 Κολοφωνίῳ. δύο δὲ ἄλλους ἐν Ἰωνίᾳ ναοὺς ἐπέλα-
 βεν ὑπὸ Περσῶν κατακαυνθῆναι, τὸν τε ἐν Σάμῳ τῆς
 Ἥρας, καὶ ἐν Φωκίᾳ τῆς Ἀθηνᾶς· θαῦμα δὲ ὅμοις
 ἦσαν καὶ ὑπὸ τοῦ πυρός λελυμασμένοι. 3. Ἡσθεῖς
 δ' αὖν καὶ τῷ ἐν Ἐρυθραῖς Ἡρακλείῳ, καὶ Ἀθηνᾶς τῷ
 ἐν Πριήνῃ ναῷ· τοῦτω μὲν τοῦ ἀγάλματος εἶναι κα,
 Ἡρακλείῳ δὲ τῷ ἐν Ἐρυθραῖς κατὰ ἀρχαιότητα. τὸ
 δὲ ἀγαλμα οὔτε τοῖς κεινουμένοις Αἰγυπίοις, οὔτε
 τῶν Ἀττικῶν τοῖς ἀρχαιοτάτοις ἐμφερέις, εἰ δέ τι καὶ
 ἄλλο, ἀκριβῶς ἐστὶν Αἰγύπτῳ. σχεδία γάρ ξύλων,
 καὶ ἐπ' αὐτῆς θεὸς ἐκ Τύρου τῆς Φωνίκης ἐξέπλε-
 σε· καθ' ἣντινα δὲ αἰτίαν, οὐδὲ αὐτοὶ τοῦτο οἱ Ἐρυ-
 θραῖοι λένουσι. ὅς δὲ ἐς τὴν θάλασσαν ἀφίκετο ἡ
 σχεδία τὴν Ἰώνων, φασὶν αὐτὴν ὀρμίσσασθαι πρὸς
 ἄκρα καλουμένην Μισατῇ· ἡ δὲ ἐστὶ μὲν τῆς ἠπείρου
 τοῖς ἐκ τοῦ Ἐρυθραίων λιμένος ἐς νῆσον τὴν Χίον
 πλέουσι τοῦτο ἐπὶ μεσαίτατον. ἐπεὶ δὲ ἡ σχεδία κατὰ
 τὴν ἄκραν ἔσχεν, ἐνταῦθα πόλιν μὲν οἱ Ἐρυθραῖοι
 πόρον, οὐκ ἐλάσσονα δὲ ἔσχον οἱ Χῖοι, ποιούμενοι
 σπουδὴν παρὰ σφῶς καταγαγεῖν ἐκότεροι τὸ ἀγαλμα.
 τέλος δὲ Ἐρυθραῖος ἄνθρωπος, ᾧ βλος μὲν ἦν ἀπὸ
 θαλάσσης γεροντὸς καὶ ἄγρος ἰχθύων (διέρχαστο δὲ
 ὑπὸ νόσον τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἔνομαι δὲ οἱ Φορμίων
 ἦν) αὐτός ὁ ἀλιεὺς εἶδεν ὄψιν ὀνείρατος, ὥς τις Ἐρυ-
 θραίων γυναικίς ἀποκρίσασθαι δεοὶ τῆς κόρης, καὶ
 οὕτω τοὺς ἀνδρας πλεξαμένους κάλων ἐκ τῶν τριχῶν,
 τὴν σχεδίαν παρὰ σφῶς κατέβη. αἱ μὲν δὴ αὐταὶ

τῶν γυναικῶν αὐδαμῶς ὑπακούειν τῷ ἀνείνασι ἐβού-
λοντο· ὁπόσαι δὲ τοῦ Θρακίου γένους ἐδούλευον, καὶ
οὕτως σφίσιν ἑλευθέραις ἦν ἐντιυῖθα βίος, ἀποκεί-
ραι παρέχουσιν αὐτάς· καὶ οὕτως οἱ Ἐρυθραῖοι τὴν
σχιδίαν κυθίσκουσιν. ἔσδοός τε δὴ ταῖς Θρήσσαις
ἐς τὸ Πρακλεῖδόν ἐστι γυναικῶν μόναις, καὶ τὸ κα-
λώδιον τὸ ἐκ τῶν τριχῶν καὶ ἐς ἐμέ ἔτι οἱ ἐπιχώριοι
φυλάσσουσι. καὶ δὴ καὶ τὸν ἁλίεα οἱ αὐτοὶ οὗτοι ἀ-
ταβλέψαι τε καὶ ὄρεῖν τὸ λοιπὸν τοῦ βίου φασίν.
4. Ἔστι δὲ ἐν Ἐρυθραῖς καὶ Ἀθηναῖς Πολυίδος υἱός,
καὶ ἄγαλμα ξύλου μεγέθει μέγα καθήμερόν τε ἐπὶ
ὄφρονι, καὶ ἡλακάτην ἐν ἐκαστέρῃ τῶν χειρῶν ἔχει,
καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς πόλον. τοῦτο Ἐνδοίου τέχνην
καὶ ἄλλοις ἐτεκμαιρόμεθα εἶναι, καὶ ἐς τὴν ἐργασίαν
ὄροντες ἔνδον τοῦ ἁγάλματος, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπὶ
ταῖς Χάρισί τε καὶ Ἄρταις, αἱ, πρὶν ἐλθεῖν, ἐστήκα-
σιν ἐν ὑπαίθρῳ λίθου λευκοῦ. Ἐποιήθη δὲ καὶ καὶ
ἐν Σκυρταίοις ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ, μεταξὺ Κορυφῆς
τε ὄρους καὶ θαλάσσης ἀμιγροῦς ὕδατι ἀλλοίω. 5. Ἡ
δὲ Ἰωνία παρὲς τῶν τε ἱερῶν καὶ τῆς τοῦ ἀέρος κρύ-
σεως παρέχεται καὶ ἄλλα ἐς συγγραφήν· ἥ δὲ γε Ἐ-
φρασία χώρα τὸν τε Κέγγριον ποταμὸν καὶ τοῦ Πί-
ου τοῦ ὄρους τὴν φύσιν, καὶ πηγὴν τὴν Ἀλιταίαν.
Ἐν δὲ τῇ Μιλησίᾳ πηγὴ τέ ἐστι Βιβλῆς, καὶ ὅσα ἐς
τῆς Βιβλίδος τὸν ἔρωτα ἄδουσιν. Ἐν δὲ τῇ Κολοφω-
νίῳ ἄλσος τε τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ δένδρα μελίσαι,
καὶ οὐ πόρρω τοῦ ἄλσους Ἄλης ποταμὸς ψυχρότατος
τῶν ἐν Ἰωνίᾳ. Ἀβειδίῳ δὲ τὰ λουτρά ἐν τῇ γῇ θαῦ-
μα ἀνθρώποις ὁμοῦ καὶ ὠφέλεια γίγνεται. Ἔστι δὲ

καὶ Τηέοις ἐπὶ τῇ ἄκρῃ λουτρὰ τῇ Μακρίᾳ, τὰ μὲν
ἐπὶ τῷ κλύδωνι ἐν πέτρῃς χηραμῶ, τὰ δὲ καὶ ἐς ἐπί-
δειξιν πλοῦτου πεποιημένα. Κλαζομενίοις δὲ λουτρὰ
ἔστιν· ἐν δὲ αὐτοῖς Ἀγαμέμνων ἔχει τιμὰς. καὶ ἄντρον
μητρὸς φασὶ Πυρρόου καλουμένης, καὶ λόγον ἐπὶ τῷ
Πυρρῷ λέγουσι τῷ ποιμένι. Λευθραίοις δὲ ἔστι μὲν
χώρη Χαλκίτις, ἀφ' ἧς καὶ τῶν φυλῶν σφισιν ἡ τρίτη
τὸ ὄνομα ἔσχηκεν· ἔστι δὲ τῆς Χαλκίδος κατατεί-
νουσα ἐς τὸ πέλαγος ἄκρα, καὶ ἐν αὐτῇ λουτρὰ θα-
λάσσια, μάλιστα τῶν ἐν Ἰωνίᾳ λουτρῶν ὑπέλιμα ἄν-
θρωποις. 6. Σαρωναίοις δὲ ποταμὸς Μέλῃς ὕδωρ
ἔστι κάλλιστον, καὶ σπήλαιον ἐπὶ ταῖς πηγαῖς, ἐνθα
Ὅμηρον ποιῆσαι τὰ ἔπη λέγουσι. Χίοις δὲ ὁ τοῦ Οἰ-
νοπίωνος τάφος θείαν τε παρέχεται καὶ τινας καὶ λό-
γους ἐς τοῦ Οἰνοπίωνος τὰ ἔργα. Σαμίοις δὲ κατὰ
τὴν ὁδὸν τὴν ἐς τὸ Ἰεραῖον τὸ Παδίνης καὶ Αἰοντί-
χου μνημεῖον ἔστι, καὶ τοῖς ὑπὸ ἔρωτος ἀντιωμέναις εὐ-
χεσθαι καθέστηκεν ἰοῦσιν ἐπὶ τὸ μνημεῖον. τὰ μὲν δὲ
ἐν Ἰωνίᾳ θαύματα πολλὰ τε καὶ οὐ πολλῶ τινα τῶν ἐν
τῇ Ἑλλάδι ἐμποδούντα ἔστι.

C A P V T VI.

*Post Ionum discessum in Asiam Achaei illorum re-
gionem sortiuntur, et XII urbes incolunt — de
Achaeorum principibus et urbe Patris — bellis, qui-
bus interfuerunt Achaei — Chilone palaestrita et
Adrasto Lydo — rerum Graecarum conditione
post Gallorum abitum in Asiam.*

Τότε δ' ἀπεληλυθόντων Ἰώνων οἱ Ἀχαιοὶ τὴν Ἰώνων
διελάγχανον, καὶ ἐσπωλίζοντο ἐς τὰς πόλεις. αἱ δὲ δύο
τε καὶ δέκα ἦσαν ἀριθμὸν, ὁπόσαι τε καὶ ἐς ἄπαν τὸ

Ἑλληνικὸν γνῶριμοι· Ἀύμη μὲν πρὸς Ἥλιδος πρῶτη
 μετὰ δὲ αὐτὴν Ὀλέως, καὶ Φωγαί, καὶ Τριταία
 Ῥύπες, καὶ Ἰάσιον, καὶ Κεκύρινα, καὶ Βοῦρα· ἐν
 ταύταις δὲ Ἑλίκη, καὶ Αἶγαί τε καὶ Αἴγειρα, καὶ
 Πελλήνη πρὸς τῆς Σικυωνίας ἰσχύη. ἐς ταύτας οἱ
 Ἀχαιοὶ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἐσπικίζοντο πρότερον
 ἔτι ὑπὸ Ἰώνων οἰκουμένας. 2. Ἦσαν δὲ οἱ τὸ μέγιστον
 τοῖς Ἀχαιοῖς ἔχοντες κράτος, οἳ τε Τισαμενοῦ
 παῖδες, Αἰμμένης καὶ Σπάρτιων καὶ Τέλλης τε καὶ
 Λεοντομένης· Κομήτης δὲ ὁ πρεσβύτατος τῶν Τισα-
 μενοῦ παίδων πρότερον ἔτι διαβιβήκει ναυσὶν ἐς τὴν
 Ἀσίαν. οὗτοι δὲ τηνικαῦτα ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς ἐδυνά-
 στενον, καὶ Λαμασίας ὁ Πενθίλον τοῦ Ὀρίστου, τοῦ
 Τισαμενοῦ παῖσιν ἀνεψιὸς πρὸς πατρός· ἰσχυρὸν δὲ
 ἐπίσης τοῖς κατελεγμένοις καὶ Ἀχαιῶν τῶν ἐκ Λακε-
 δαιμονος Πρενγένης καὶ ὁ υἱός, ὄνομα δὲ οἱ ἦν Πα-
 τρεὺς, καὶ σφισιν ὑπὸ Ἀχαιῶν ἐδόθη κτήσασθαι πό-
 λιν ἐν τῇ χώρᾳ, καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Πατρεὺς ἐτί-
 θη τῇ πόλει. 3. Τὰ δὲ ἐς πόλεμον τοιαῦτα ἦν τοῖς
 Ἀχαιοῖς. κατὰ μὲν τὴν ἐς Ἥλιον ἐπιστρατείαν Ἀγρο-
 μέμνονος, Λακεδαιμόνα ἔτι καὶ Ἀργεὺς οἰκοῦντες, με-
 γίστη τοῦ Ἑλληνικοῦ μοῖρα ἦσαν· κατὰ δὲ τὴν Ἑρ-
 ξον καὶ Μήδων ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ὁδὸν οὔτε Λεωνίδης
 τῆς ἐξόδου τῆς ἐς Θερμοπύλας ἰσὺν οἱ Ἀχαιοὶ δῆλο-
 μετισχηκότες, οὔτε Ἀθηναῖοις ὁμοῦ καὶ Θερμοστοκλέ-
 πρὸς Εὐβοίᾳ καὶ Σαλαμῖνι ναυμαχήσαντες· οὐδὲ
 σφῶς κατάλογος συμμάχων ἔχει Λακωνικὸς ἢ Ἀττι-
 κός. ὑπέστησαν δὲ καὶ ἔργον τοῦ Πλαταιάσι· δῆλον
 γὰρ δὴ, ὅτι ἐπὶ τῷ ἀναθήματι τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ τῶν

Ἑλλήνων οὐ μετὴν Ἀχαιοὺς γεγράφθαι. δοκεῖν δέ μοι,
 ἐς πατρίδας τε ὑπολειφθέντες ἕκαστοι τὰς αὐτῶν ἰσχυ-
 ρον, καὶ ἅμα διὰ τὸ ἔργον τὸ πρὸς Τροίαν Λακεδαι-
 μονίους Δωριεὺς ἀπὸ ξίλων σφίσις ἡγείσθαι. ἐδήλω-
 σαν δὲ καὶ ἡνὶ χρόνον· Λακεδαιμονίων γὰρ ἐς τὸν
 πρὸς Ἀθηναίους πόλεμον καταστάντων ὕστερον, ἐς
 τὴν συμμαχίαν ἦσαν οἱ Ἀχαιοὶ πρόθυμοι Πατρεῦσι,
 καὶ ἐς τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἥσον ἐχον γνώμην. πο-
 λέμων δὲ τῶν πολεμηθέντων ὕστερον ὑπὸ τοῦ Ἑλλήνοι
 κοινού, τοῦ μὲν ἐν Χαιρωνείᾳ Φιλίππου τ' ἐναντία
 καὶ Μακεδόνων οἱ Ἀχαιοὶ μετέσχον· ἐς δὲ τὴν Θεσ-
 σαλίαν καὶ ἐπὶ τὸν πρὸς Λάμῳ καλούμενον πόλεμον
 αὐτοὶ φασιν ἐκστρατεύσασθαι, οὐ γὰρ πῶ μετὰ τὸ πτω-
 ῖσμα ἀνενηνοχέειν τὸ ἐν Βοιωτοῖς. 4. Ὁ δὲ τῶν ἐπιχω-
 ρίων Πατρεῦσιν ἐξηγητὴς τὸν παλαιστὴν Χείλωνα
 Ἀχαιῶν μόνον μετασχῆναι ἔφασκε τοῦ ἔργου περὶ Λά-
 μιαν. οἶδα δὲ καὶ ἄνδρα αὐτὸς Ἀνδρῶν Ἀδραστον ἰδίᾳ,
 καὶ οὐκ ἀπὸ τοῦ κοινού τοῦ Ἀνδρῶν ἀμύχαντα Ἑλ-
 λησι. τοῦ δὲ Ἀδράστου τούτου χαλκὴν εἰκόνα ἠνέθε-
 σαν οἱ Ἀνδοὶ πρὸ ἱεροῦ Περσικῆς Ἀρτέμιδος, καὶ
 ἔγραψαν ἐπὶ γράμμα, ὥς τελεντήσῃεν Ἀδραστος ἐναν-
 τίον Αἰοννάτῳ μαχόμενος ὑπὲρ Ἑλλήνων. ἡ δὲ ἐς
 Θερμοπύλας ἐπὶ τὴν Γαλατῶν στρατείαν ἔξοδος καὶ
 ταῖς πᾶσιν ὁμοίως παρώφθη Πελοποννησίοις. ἅτε
 γὰρ πλοῖα οὐκ ἐχόντων τῶν βυρβάρων, δεινὸν ἰσχυ-
 ροῦσι σφίσις ὑπ' αὐτῶν οὐδὲν ἡλπίσαν, εἰ τὸν Κοριν-
 θίων Ἰσθμὸν ἐκ θαλάσσης τῆς κατὰ Λέχαιον ἰσχυ-
 ροῦσι εἰς τὴν ἐτέραν τὴν ἐπὶ Κεγχρεαῖς θάλασσαν·
 τοῦτο μὲν δὴ Πελοποννησίων ἦν τότε ἀπάντων

βούλευμα. 5. Ἐπε-
 τρόπον διαβεβήκασθαι
 οὕτω τὰ Ἑλλήνων. τὸ
 εἶναι τοῦ Ἑλληνικοῦ.
 λεύκτροις πταῖσμα,
 λυθότες ἐς Μεγύλην
 κοῦσταις, ἀναυόσασθαι
 ἐκώλυνον. Θηβαίοις δὲ
 δρως τὴν πόλιν ὥς ἐ-
 χθύντες ὑπὸ Κασάνδρῳ
 χρεοῖς εἶναι. Ἀθηναί-
 οισι τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸν ἔργον
 ἀναπαύσασθαι δὲ οὐ
 μόνον παρῆν αὐτοῖς.

C A

*De Achaeorum polica
 cephaleporum bel-
 Philippi, Demetrii fo-
 Atheniensibus ges-
 oru*

Ἑλλήνων δὲ οὐ τασσ-
 ἰδίᾳ δὲ ἐκάστων κατε-
 μάλιστα ἰσχυρον. τα-
 ἄλλαι πόλεις τὸν χρό-
 αῖ τε ἀκ πολέμων κα-
 λοιμώδους οὐκ ἐς το-
 ἄλλοις ἐγένοντο Ἑλλή-
 καλούμενον, καὶ ἀ-
 ἦν Ἀχαιοῖς καὶ τὰ ἑ-
 σφισιν ἔδοξεν. αὕτη

σαν πόλεων ἐν Ἀχαΐᾳ τῶν ἄλλων δόξῃ προεΐχεν ἐκ παλαιού, καὶ ἴσχυεν ἐν τῇ τότε. Ἑλλήνων δὲ τῶν λοιπῶν Σικυωνιοὶ συνεδρίου πρῶτοι τοῦ Ἀχαιῶν μετέσχον. μετὰ δὲ Σικυωνίους ἐσήεσαν ἤδη καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων οἱ μὲν αὐτίκα, οἱ δὲ χρόνον τινα ἐπισχόντες· τοὺς δὲ καὶ ἐκτὸς οἰκοῦντας τοῦ Ἰσθμοῦ συντελεῖν ἐς Ἀχαιοὺς ἐπειθεν, ὅτι ἐς πλεον ἰσχύος προῖον ἔωσαν τὸ Ἀχαιῶν. 2. Αἰακίδαῖοι δὲ Ἑλλήνων μόναι διάφοροι τε Ἀχαιοῖς τῷ μάλιστα ἦσαν, καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ πόλεμόν σφισιν ἐπῆγον. Πελλήνην μὲν γὰρ Ἀχαιῶν πόλιν Ἄγις εἶλεν ὁ Εὐδαμίδου βασιλεύων ἐν τῇ Σπάρτῃ, καὶ ἐξέπεισεν αὐτίκα ἐκ Πελλήνης ὑπὸ Ἀράτου καὶ Σικυωνίων. Κλεομένης δὲ ὁ Λεωνίδου τοῦ Κλεωνύμου βασιλεὺς οἰκίας τῆς ἐτέρας ἀντικαθημένους Ἀράτου καὶ Ἀχαιοὺς πρὸς Δύμη παρὰ πολὺ τε ἐκράτησεν ἐλθόντας ἐς χεῖρας. καὶ ὕστερον Ἀχαιοῖς καὶ Ἀντιγόῳ συνέθετο εἰρήνην. Ἀντίγονός τε οὗτος τηλικαῦτα ἀρχὴν τῇ Μακεδόνων εἶχεν ἐπιτροπεύων Φίλιππον τὸν Δημητρίου, παῖδα ἔτι ἡλικίαν ὄντα· ἦν δὲ καὶ ἀντιπῶς τῷ Φιλίππῳ, καὶ μητέρι αὐτοῦ συνώκει. πρὸς τοῦτον σὺν τὸν Ἀντίγονον καὶ Ἀχαιοὺς ποιησάμενος ὁ Κλεομένης σπονδὰς, καὶ αὐτίκα παραβὰς, ὅσα ὤμοσεν, ἠνδραποδίσας Ἀρκάδων Μεγάρων πόλιν· Λακεδαιμονίοις τε τὸν Σιλλασίᾳ πταίσμα πρὸς Ἀχαιοὺς καὶ Ἀντίγονον Κλεομένους εἶναι καὶ ἀπιορκίας τῆς ἐκείνου συνέβη. Κλεομένους μὲν δὴ καὶ αὐτοῖς ἐν λόγοις τοῖς Ἀρκαδικοῖς ἀφ' ἑξέμεθας μνήμην. 3. Φίλιππος δὲ ὁ Δημητρίου τῇ Μακεδόνων ἀρχὴν, ὡς ἀφίκετο ἐς ἄνδρας, παρὰ ἐκόντο.

Ἀντιγόνη λαβὼν, φόβον τοῖς πᾶσιν Ἑλλήσιν ἐ-
 ποίησε, τὰ Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου, προγόνου μὲν
 ὄντος αὐτοῦ, τῷ δὲ ἀληθεὶ λόγῳ δεσπότου, τὰ τε αὐ-
 τοῦ μιμούμενος, καὶ τὰ ἐς θεραπείαν, ὅσοις π-
 τρίδας ἀρεστά ἦν ἐπ' οἰκείοις προδιδόναι κέρμα-
 προπίνειν δὲ παρὰ τὰ συμπόσια ἐπὶ δεξιότητι καὶ
 φιλίας κύλικας οὐκ οἶνου, φάρμακα δέ, ἐς ὅλεθρον αὐ-
 θρώποις, (ἃ δὴ ὁ μὲν τοῦ Ἀμύντου Φίλιππος οὐ
 ἐπιδόσσει, ἐμοὶ δοκεῖν, ἀρχὴν) Φιλίππῳ δὲ τῷ Ἀμύν-
 τριου τὰ φάρμακα τόλμημα ἦν ἐλαφρότατον. καὶ
 τέχε καὶ τρεῖς πόλεις προουραῖς, ὁρμητήρια εἶναι
 κατὰ τῆς Ἑλλάδος· καὶ ὀνόμαζε δὲ ὑπὸ τῆς ὕβρι-
 καὶ τῆς ἐς τὸ Ἑλληνικὸν ὑπεροφίας κλεῖς τῆς Ἑλλ-
 δος τὰς πόλεις ταύτας. ἐπὶ μὲν γὰρ Πελοποννή-
 Κόρινθος καὶ ἡ Κορινθίων ἀκρόπολις ἐτετελείσθη· ἐ-
 δὲ Εὐβοίῃ καὶ Βοιωτοῖς τε καὶ Φωκεῦσι Χαλκίς
 πρὸς τῷ Εὐβοίῳ· κατὰ δὲ Θεσσαλῶν τε αὐτῶν καὶ
 τοῦ Αἰτωλῶν ἔθνη Μαγνησίαν τὴν ὑπὸ τὸ Πηλῶ
 κατεῖχεν ὁ Φίλιππος. Μάλιστα δὲ Ἀθηναίους καὶ
 τὸ Αἰτωλικὸν ἐπιστρατείας τε συνεχίσαν ἐπέεζε καὶ
 ληστῶν καταδρομαῖς. ἐμνημόνευσε δέ μοι καὶ πε-
 ρισσὸν ὁ λόγος καὶ ἐν τῇ Αἰθιδίῃ συγγραφῇ, ὅσοι
 Ἑλλήνων ἢ βαρβάρων ἐναντὶα Φιλίππου συνήσαν
 Ἀθηναίοις, καὶ ὥς ὑπὸ ἀσθενείας τῶν συμμάχων
 ἐπὶ Ῥωμαίους καὶ ἐπικουρίαν τὴν ἐκείθεν κατέφ-
 γον οἱ Ἀθηναῖοι. Ῥωμαῖοι δὲ ἐπιπόμπεσαν καὶ
 πολλοὶ τινα ἔμπροσθεν, λόγῳ μὲν ἐπικουρήσονται
 Αἰτωλοῖς ἐναντὶα Φιλίππου, τῷ δὲ ἔργῳ μᾶλλον
 ἐν κατασκοπῇ τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πραγμάτων. τὸ

δὲ ἀποστέλλουσιν Ἀθηναίους στρατιάν τε καὶ ἡγεμόνα Ἀτίλιον· τοῦτο γὰρ οἱ τῶν ὀνομάτων ἦν τὸ ἐκδηλώτατον· ἐπεὶ καλοῦνται γὰρ οὐ πατρὸςθεν οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ ταῦτά· Ἕλλησιν, ἀλλὰ καὶ τρία, ὅποτε ἢ ὀλίγιστα, καὶ ἐν πλείονα ὀνόματα ἐκάστω τίθενται. τῷ δὲ Ἀτίλιῳ προσετίετο ὑπὸ Ῥωμαίων, ἀπέργειν ἀπὸ Ἀθηναίων καὶ τοῦ Αἰτωλικοῦ τὸν Φιλίππου πόλεμον. Ἀτίλιος δὲ τὰ μὲν ἅλλα τοῖς πράγμασι κατὰ τὰ ἐπιτεταγμένα ἐχρῆτο· τὰ δὲ οὐ κατὰ γνώμην οἱ τὴν Ῥωμαίων εἶσιν ἐργασμένα. Εὐβοίων γὰρ Ἑστυμίαν πόλιν καὶ Ἀντίκυραν τὴν ἐν τῇ Θωκίδι ἐλόν, ὑπεκρούς κατ' ἀνάγκην οὕσας Φιλίππου, ἐποίησεν ἡρασιτάτους, καὶ τοῦδε εἵνεκα (ἐμοὶ δοκεῖν) ἐπεὶ ἐπ' ἔθετο ἡ βουλὴ, ἀποστέλλουσιν Ἀτίλιῳ διώδον τῆς ἀρχῆς Φλαμίνιον.

C A P U T VIII.

Romani, duce Plaminio, cum Achaeis Corinthum expugnant — Achaei Romanorum socii — Achaei Spartae muros demoliantur et Lacedaemoniis graviter imperant — Lacedaemonii ad Metellum et legatos Romanos confugiunt — de Macedonum rebus a Romanis eversis et Sibyllae oraculo illud significante.

Τότε δὲ ἔχων ὁ Φλαμίνιος Ἑρέτριάν τε διήρπασε, τοὺς φρουροῦντας Μακεδόνων μίχῃ νικήσας, καὶ αὐτοῖς ἐλάσας ἐπὶ Κόρινθον κατεχομένην ὑπὸ Φιλίππου φρουρῇ, αὐτὸς τε προεκάθητο πυλῶν, καὶ παρὰ Ἀχαιοὺς ὅρα ἀποστέλλων ἐπήγγελλέ σφισιν ἀφικνῆσθαι πρὸς Κόρινθον στρατιῇ, συμμάχους τε ἀξιώθησόμενους καλεῖσθαι Ῥωμαίων, καὶ ὅρα

εὐνοίᾳ τῇ ἐς τὸ Ἑλληνικόν. Ἀχαιοὶ δὲ ἐποιοῦντο με-
 γάλως καὶ αὐτὸν ἐν αἰτίᾳ Φλαμίνιον, καὶ ἔτι πρό-
 τερον Ἀτίλιον, οἳ μετεχειρίσαντο ὡμῶς οὕτω πόλει
 Ἑλληνίδας καὶ ἀρχαίας, ἀναμαρτήτους τε οὕτως
 πρὸς Ῥωμαίους, καὶ οὐ κατὰ γνώμην ὑπὸ Μακεδον-
 των ἀρχομένης· προτιωρῶντο δέ, καὶ ὥς ἀντὶ Φιλίπ-
 πον καὶ Μακεδόνων Ῥωμαῖοι σφίσι τε ἤκοιεν καὶ
 τῷ Ἑλληνικῷ δεσπόται προστάττειν. ἐξηθέντων δὲ ἐ-
 τῷ συνεδρίῳ πολλῶν καὶ ἐναντίων ἀλλήλοις, τέλος οὐ-
 δύνοι Ῥωμαίοις ἐνίκησαν, καὶ Ἀχαιοὶ Φλαμινίῳ Κο-
 ρίνθου συνεπολιόρκησαν. Κορίνθιοι δὲ ἀπὸ Μακε-
 δόνων ἐλευθέρωθέντες, μετέσχον αὐτίκα συνεδρί-
 οῦ τοῦ Ἀχαιῶν, μετасχόντες καὶ πρότερον, ὅτι Ἀρατοί
 καὶ Σικυνῶνιοι φρουρῶν ἐκ τοῦ Ἀκροκορίνθου τὴν πό-
 λιν ἐξήλασαν, καὶ ἀπέκτειναν Περσαῖον ὑπὸ Ἀντι-
 γόνου ταχθέντα ἐπὶ τῇ φρουρᾷ. 2. Ἀχαιοὶ δὲ ἀπὸ
 τούτου σύμμαχοί τε ὀνομάζοντο Ῥωμαίων, καὶ ἐπὶ
 τὰ πάντα ἦσαν πρόθυμοι· καὶ σφίσι ἐῖποντο μέ-
 ῃς ἐς Μακεδονίαν καὶ ἐπὶ Φίλιππον, μετέσχον δὲ στρα-
 τίας ἐς Αἰτωλοὺς. τρίτα δὲ ὁμοῦ Ῥωμαίοις ἐμαχέ-
 σαντο ἐναντία Ἀντιόχου καὶ Σύρων. ὅσα μὲν δὲ
 Ἀχαιοὶ Μακεδόσιν ἢ στρατιᾷ τῇ Σύρων ἐναντία ἐπώ-
 ξαντο, φιλίᾳ τῇ πρὸς Ῥωμαίους ἐπραξεν. 3. Ἐς δὲ
 Λακεδαιμονίους ἐκ παλαιοῦ σφίσις ἦν οἰκεία ἐγκλή-
 ματα. ἐπεὶ δὲ ἡ Νάβιδος ἐν Σπάρτῃ τυραννὺς κατε-
 κέλευτο, ἐς πλείστην ὡμότητα ἀνδρὸς ἀφικομένου
 τὰ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους αὐτίκα ἐνεπεπτώκει· κα-
 σφᾶς ὑπὸ τὸν χρόνον οἱ Ἀχαιοὶ τοῦτον ἐς σύλλογον
 ὑπάγονται τὸν Ἀχαικόν, καὶ δίκας γὰρ ἐδίκαζόν σφιν

σιν ἐς τὸ ἀκρηβέστατον, καὶ τὰ τεῖχη τῆς Σπάρτης καταβάλλουσιν ἐς ἔδαφος, οἰκοδομηθέντα μὲν καὶ πρότερον ἐπὶ αὐτοσχεδίας, καὶ ἐπὶ τῇ τῆς Δημητρίου καὶ ὕστερον τῆς Πύρρου καὶ Ἑπειρωτῶν στρατείας, ἐπὶ δὲ τῆς τυραννίδος τῆς Νάβιδος καὶ ἐς τὸ ἀσφαλέστατον ὀχυρωθέντα. τὰ τε οὖν τεῖχη τῆς Σπάρτης οἱ Ἀχαιοὶ καθείκον, καὶ τὰ ἐς μελέτην τοῖς ἐφήβοις ἐκ τῶν Ἀνκούργου νόμων καταλύσαντες, ἐπέταξαν τοῖς Ἀχαιῶν ἐφήβοις τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύειν. ταῦτα μὲν δὴ καὶ ἐς πλεον ἐπέξεισιν αὐθις μοι τὰ ἐς Ἀρκάδας. 4. Μακεδαιμόνιοι δὲ, ὅτε μεγάλως τοῖς ἐπιτάγμασιν ἀχθόμενοι τοῖς Ἀχαιῶν, καταφεύγουσιν ἐπὶ Μιτέλλον, καὶ ὅσοι σὺν Μιτέλλῳ κατὰ πρεσβείαν ἦσαν ἐκ Ρώμης. ἀφίκοντο δὲ οὗτοι Φίλιππῳ καὶ Μακεδόσι πόλεμον μὲν οὐδένα ἐπάσχοντες, ὅτε εἰρη-
της πρότερον ἐπὶ Φίλιππῳ καὶ Ῥωμαίοις ὁμωμοσμέ-
νης, ὅποσα δὲ ἢ Θεσσαλοῖς ἢ τῶν ἐξ Ἑπείρου τισὶν ἐγκλήματα ἦν ἐς Φίλιππον, ταῦτα ἦσαν οἱ ὁμοῦ Μιτέλλῳ κρινοῦντες. ἔργῳ μὲν δὴ Φίλιππός τε αὐ-
τὸς καὶ ἡ Μακεδόνων ἀκμὴ καθήροητο ὑπὸ Ῥωμαίων.
μαχεσάμενος γάρ Φλαμινίου καὶ Ῥωμαίων ἐναντία Φίλιππος ἐν Κυνὸς καλουμέναις Κεφαλαῖς, ἐν λόχοις τὸ ἦττον ἠνέγκατο· ἀλλίῃ γε δὴ καὶ δυνάμεσιν ἀγ-
νιασάμενος αὐτὸς οὗτος ὁ Φίλιππος τοσαύτον ἐκ-
τήθη τῇ συμβολῇ, ὥς στρατιᾶς τε, ἣν ἤγεν, ἀποβα-
λεῖν τὸ πολὺ, καὶ ἐκ τῶν πόλεων, ὅσας εἶλεν ἐν τῇ Ἑλλάδι πολέμῳ παραστησάμενος, ἐξήγαγεν ἐξ ὑπα-
σῶν τὰς φρουρὰς κατὰ ὁμολογίαν πρὸς Ῥωμαίους. 5. Κατὰ μὲν τοι τοῦ λόγου τὸ εὐπρεπὲς παρὰ

Ῥωμαίων εὖρητο εἰρήνην, δεήσει μὲν παντοδααῖς καὶ
δαπάναις χρημάτων μεγάλαις· τὰ δὲ ἐς Μακεδόνων
δύναμιν τε, ἣν ἐπὶ Φιλίππου περισβάλλοντο τοῦ Ἀμύν-
του, καὶ ὡς ἐπὶ Φιλίππου τοῦ ὑστεροῦ τὰ πράγματα
οφισιν ἐφθάρη, Σίβυλλα οὐκ ἄνευ θεοῦ προσθέ-
σπισεν. ἔχει δὲ οὕτω τὰ χρησθέντα·

Ἀνχοῦντες βασιλεῦσι Μακεδόνες Ἀργεῖάδῃσιν,

Τῶν κοιρανέων ἀγαθὸν, καὶ πῆμα Φίλιππος.

Ἦτοι ὃ μὲν πρότερος πόλεσιν λαοῖσι τ' ἄνακτις

Θήσει· ὃ δ' ὀπλότερος τιμὴν ἀπὸ πᾶσαν ὀλέσσει

Ληθεῖς ἐσπερίοισιν ὑπ' ἀνδράσιν ἡρώϊς τε.

Ῥωμαῖοί γε δὴ τὰ πρὸς ἑσπέραν νεμόμενοι τῆς Εὐ-
ρώπης καθέλλον τὴν Μακεδόνων ἀρχήν, καὶ τῶν ἐν
τῷ συμμαχικῷ ταχθέντων Ἀττάλος, καὶ ἔτι ἕκ Μυ-
σίας στρατιᾶς· πρὸς δὲ ἀνίσχοντα ἥλιον μᾶλλον τι
Μυσοῖα τέτυπται.

C A P V T IX.

*Metellus de Achaeis dicto non audientibus querela
ad senatum defert — Lacedaemonii in senatu
Achaeos criminantur — Romani mittunt, qui inter
Achaeos et Lacedaemonios disceptent — muri Sparte
reficiuntur — Romani Lacedaemoniis favent
Achaeis varie adversantur.*

Τότε δὲ τῷ Μετέλλῳ καὶ τῇ ἄλλῃ πρεσβείᾳ μὴ ὑπερ-
ιδεῖν Λακεδαιμονίων ἤρεσε· καὶ Ἀχαιῶν τοὺς τῶν
ἀρχῶν ἔχοντας ἐς τὸ συνέδριον ἤλουν συγκαλέσει-
ν τοὺς Ἀχαιοὺς, ἵνα ἐν κοινῷ διδάξωσιν αὐτοὺς ἡπιώ-
τερον μεταχειρίζεσθαι τὰ ἐν Λακεδαίμονι. οἱ δὲ
οφισιν ἀπικρίναντο, μηδὲ ἐκείνοις Ἀχαιοὺς ἐς δόλ-
λογον μῆτε ἄλλῳ συνάξειν, ὅστις μὴ ἐπὶ τῷ πράγματι

ἐφ' ὧν ποιεῖται τὴν πρόσδοον, παρὰ τῆς Ῥωμαίων
βουλῆς ἔχει δόγμα. Μιτέλλος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν περιϋβρίσθαι νομίζοντες, ἐπεὶ δὴ
ἀφίκοντο ἐς Ῥώμην, πολλὰ ἐπὶ τῆς βουλῆς καὶ οὐ
πάντα τὰ ἀληθῆ κατηγόρουσιν τῶν Ἀχαιῶν. 2. Τού-
των δὲ πλείονα ἐνεκάλουν Ἀχαιοῖς Ἀρεὺς καὶ Ἀλκι-
βιάδης οἱ Λακεδαιμόνιοι, δοκιμοὶ μὲν τὰ μάλιστα
ἐν τῇ Σπάρτῃ, τὰ δὲ ἐς Ἀχαιοὺς οὐ δίκαιοι. γενο-
μένους γὰρ ὑπὸ Νάβιδος φρυγᾶδας ὑπεδέξαντο αὐ-
τοὺς οἱ Ἀχαιοί· καὶ ἀποθανόντος Νάβιδος παρὰ
γνώμην Λακεδαιμονίων τοῦ δήμου κατὰγοῦσιν ἐς
Σπάρτην. τότε οὖν ἀναβιβηκότις καὶ οὗτοι παρὰ
τὴν βουλήν προθυμώτατα ἐτίκειντο Ἀχαιοῖς· Ἀχαιοὶ
δὲ σφίσιιν ἀπελθούσιν ἐπιβάλλουσιν ἐν τῷ συνεδρίῳ
θάνατον ζημίαν. 3. Ῥωμαίων δὲ ἡ βουλὴ πέμπου-
σιν ἄλλους τε ἄνδρας, καὶ Ἀππίων Λακεδαιμονίους
καὶ Ἀχαιοῖς τὰ δίκαια ὀρίσαι. Ἀππίος δὲ καὶ οἱ σὺν
αὐτῷ ἔμελλον μὲν οὐδὲ ὑφ' ὄφθιεντες Ἀχαιοῖς ἴσασθαι
καθ' ἡδονήν, οἱ Ἀρεῖα καὶ Ἀλκιβιάδην ἔμ' αὐτοῖς
ἐπήγοντο ἐν τῷ τότε Ἀχαιοῖς ἐχθίστους. ἐλύπησαν
δὲ καὶ ἐς πλεον τοὺς Ἀχαιοὺς, ἐπειδὴ ἐς τὸν σὺλλο-
γον αὐτῶν ἐπελθόντες σὺν ὀργῇ μᾶλλον ἐποιοῦντο
ἢ πειθαῖ τοὺς λόγους. Ἀνδρότας δὲ ὁ Μεγαλοπολί-
της, οὐδὲ ἀξιώματι οὐδενὸς Ἀρκάδιων ὑπερος, καί
τι καὶ φρόνημα κατὰ φίλειαν προσειληφώς τὴν Φιλο-
ποίμενος, λόγῳ τε ἀπέφαινε τιὰ ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν
δίκαια, καὶ ὁμοῦ τοῖς λόγοις καὶ μέμψιν τιὰ ὑπέ-
τεινεν ἐς τοὺς Ῥωμαίους. Ἀππίος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ
Ἀνδρόταν λέγοντα ἐποιοῦντο ἐν χλευασμῷ· καὶ

Ἀργίως ἀποψηφίζονται καὶ Ἀλκιβιάδου, μηδὲν αὐδ-
κημα ἐξ αὐτῶν ἐς Ἀχαιοὺς εἶναι, Λακεδαιμονίαις
τε ἀποστεῖλαι πρέσβεις ἐφιῶσιν ἐς Ῥώμην, ἐναντία
ἐφιάντες, ἢ Ῥωμαίοις συγκείμενα ἦν καὶ Ἀχαιοῖς.
Ἀχαιῶν μὲν γὰρ εἴρητο ἀπὸ τοῦ κοινοῦ παρὰ τῆς
Ῥωμαίων βουλῆς ἀπιέναι πρέσβεις· ἰδίᾳ δὲ ἀπειρήτο,
μὴ πρεσβεύεσθαι τὰς πόλεις, ὅσαι συνεδρίου τοῦ
Ἀχαιῶν μετέχον. ἀντιπρεσβευσασμένων δὲ καὶ Ἀχαιῶν
Λακεδαιμονίοις, καὶ λόγων ῥηθέντων ὑπὸ ἀμφοτέ-
ρων ἐπὶ τῆς βουλῆς, τοὺς αὐτοὺς ἀποστελλουσιν
αὐθις οἱ Ῥωμαῖοι Λακεδαιμονίοις γενέσθαι καὶ
Ἀχαιοῖς δικαστὰς, Ἀππίον καὶ ὅσοι σὺν ἐκείνῳ πρό-
τιρον ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀφίκοντο. οἱ δὲ τοὺς τε ἐκ-
βληθέντας ὑπὸ Ἀχαιῶν κατὰγονσιν ἐς Σπάρτην, καὶ
ὅσων πρὸ κρίσεως ἀπελθόντων κατέγνωστο ὑπὸ τῶν
Ἀχαιῶν ἀδικεῖν, καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις τιμήματα ἔλυσαν.
καὶ συγτελείας μὲν Λακεδαιμονίους ἐς τὸ Ἀχαιῶν
οὐκ ἀφιῶσι· περὶ δὲ τῇ ἐκείνου ψυχῇ ξενικά σφισι
διδόασιν εἶναι δικαστήρια, ὅσα τε ἄλλα ἐγκλήματα,
λαμβάνειν τε αὐτοὺς καὶ ἐν τῷ Ἀχαιῶν ὑπέχειν τὰς
κρίσεις. 4. Ἐπειχίσθη δὲ καὶ ἐξ ἀρχῆς αὐθις Σπαρ-
τιάταις ὁ κύκλος τοῦ ἄστεως. Λακεδαιμονίων δὲ οἱ
κατελθόντες, βουλευόντες παντοῖα ἐπὶ Ἀχαιοῖς, λυ-
πήσειν σφῶς ἐπὶ τοιῷδε μάλιστα ἥλπιζον. Μισση-
νίους τοὺς φιλοποίμενι θανάτου συναιτίους γενέ-
σθαι νομισθέντας, καὶ δι' αἰτίαν ταύτην ὑπὸ Ἀχαιῶν
ἐκπεπιτωκότας, τοὺτους τε καὶ Ἀχαιῶν αὐτῶν τοὺς
φύγοντας ἀναβῆναι πείθουσιν ἐς Ῥώμην· σὺν δὲ
σφισιν ἀνελθόντες καὶ αὐτοὶ γενέσθαι τοῖς ἀνδρά-

οὐκ ἔπρασαν κάθοδον. 5. Ἄτε δὲ τοῦ Ἀππίου Λα-
κεδαιμονίους συμπεροθυμουμένου μεγάλως, Ἀχαιοὶς
δὲ ἐπὶ παντὶ ἀντιβαίνοντος, ἔμιλλεν οὐ χαλεπῶς
Μεσσηνίων καὶ Ἀχαιῶν τοῖς φεύγουσι τὰ βουλευ-
ματα εἰς δέον χωρῆσειν. γράμματα δὲ αὐτίκα ὑπὸ
τῆς βουλῆς εἰς τὴν Ἀθήνας καταπέμπετο καὶ εἰς Αἰτω-
λίαν, κατέγγειν σφῶς Μεσσηνίους καὶ Ἀχαιοὺς ἐπὶ τὰ
οἰκεία. τοῦτο Ἀχαιοὺς εἰς τὰ μάλιστα ἠνίασεν, ὥς
οὔτε ἄλλως πάσχοντις δίκαια ὑπὸ Ῥωμαίων, καὶ εἰς
τὸ ἀνωφελὲς προὔληγμένων σφίσιν εἰς αὐτοὺς· οἱ
ἐπὶ τὰ Φιλίππου καὶ Αἰτωλῶν ἐναντία καὶ αὐθις
Ἀντιόχου στρατεύσαντες χάριτι εἰς Ῥωμαίους ἐγί-
νοντο ὕστεροι φυγάδων ἀνθρώπων καὶ αὐτὰ καθαρῶν
χεῖρας. ὅμως δὲ εἴκειν σφίσιν ἐδόκει. τότε μὲν δὴ
εἰς τοσοῦτον ἐπράχθη.

CAPVT X.

*Proditionis patriae varia exempla apud plures
gentes enumerantur — Achaei per Callicratem
prodicti Romanis obnoxii redduntur.*

Τολμημάτων δὲ τὸ ἀνοσιώτατον, τὴν πατρίδα καὶ
ἄνδρας προδιδόναι πολίτας ἐπὶ οἰκείοις κέρδεσιν,
ἔμιλλε καὶ Ἀχαιοὶς κακῶν ἄρξαι, οὔποτε ἐκ τοῦ
χρόνου παντός τὴν Ἑλλάδα ἐκλιπόν. ἐπὶ μὲν γε
Λαρκίου τοῦ Τυτάσου βασιλεύοντος Περσῶν Ἰωσι
τὰ πράγματα ἐφθάσθη, Σαμίων πλὴν ἑνὸς τε καὶ
δέκα ἀνδρῶν, τῶν ἄλλων τριηραρχῶν τὸ ναυτικὸν τὸ
Ἰωνῶν προδόντων. Μετὰ δὲ Ἰωνας χειρομένους
ἠνδραποδίσαντο καὶ Ἑρετρίαν Μῆδοι· προδόται δὲ
ἐγένοντο οἱ εὐδοκιμοῦντες μάλιστα ἐν Ἑρετρίᾳ,

Φίλαβρος Κυνίου καὶ Εὐφορβος Ἀλκιμάχου. Ζήρην δὲ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐλαύνοντι Θεσσαλίας τε δι' Ἀλεάνδων προὔδοθι· Θήβας δὲ Ἀγισκίλος καὶ Τιμηγετίδας προδιδόασι, φερόμενοι τὰ πρῶτα ἐν Θήβαις. Πελοποννησίων δὲ καὶ Ἀθηναίων πολέμησάντων, Ξενίας Ἡλείος ἐπεχείρησεν Ἥλιον Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀγίδι προδοῦναι. Οἳ τε Λυσάνδρου καλούμενοι εἶναι χρόνον οὐδένα ἐπαύσαντο πατρίδας ἐγγυερῶντες Λυσάνδρου τὰς ἑαυτῶν. Κριτὰ δὲ τὴν Φιλίππου βασιλείαν τοῦ Ἀμύντου Λακεδαιμόνα πόλεων μὲν οὐ προδοθεῖσαν τῶν ἐν Ἑλλήσιν εὐροί τις ἂν· αἱ δὲ ἄλλαι πόλεις αἰ ἐν τῇ Ἑλλάδι ὑπὸ προδοσίας μᾶλλον, ἢ ὑπὸ νόσου πρῶτον τῆς λοιμώδους ἐφθάσαν. Μιξάνδρῳ δὲ τῷ Φιλίππου παρῆσεν ἡ εὐτυχία μικρὰ ἀνδρῶν προδοτῶν καὶ οὐκ ἄξια λόγου προσδεσθῆναι. Ἐπεὶ δὲ τὸ ἐν Δαμίῃ πταῖσμα ἐγένετο Ἑλλήσιν, Ἀντίπατρος μὲν, ὅτε διαβῆναι ποιούμενος σπουδὴν πρὸς τὸν ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεμον, ἐβούλετο εἰρήνην ἐν τάχει συντίθεσθαι, καὶ οἱ διέφερον οὐδεὶς εἰς Ἀθήνας τε ἐλευθέραν καὶ τὴν πῦσαν Ἑλλάδα ἀφῆκε. Δημάδης δὲ καὶ ὅσον προδοτῶν Ἀθήνησιν ἄλλο ἦν, ἀναπειθουσιν Ἀντίπατρον, μηδὲν ἐς Ἑλλήνας φρονῆσαι φιλόανθρωπον· ἐκφοβήσαντες δὲ Ἀθηναίων τὸν δῆμον, ἔς τε Ἀθήνας καὶ πόλεων τῶν ἄλλων τὰς πολλὰς ἐγένοντο αὐτοὶ Μακεδόνων ἐσαχθῆναι φρουράς. βεβαιῶ δέ μοι καὶ τόδε τὸν λόγον· Ἀθηναῖοι γὰρ μετὰ τὸ ἀτύχημα τὸ ἐν Βοιωτοῖς οὐκ ἐγένοντο Φιλίππου κατήκοοι, ἀλλ' ὅντων μὲν αἴσφαι διαχιλίων, ὥς ἐκρατήθησαν, παρὰ τὸ ἔργον.

χιλίων δὲ φονευθέντων· ἐν Λαμία δὲ περὶ διακοσίους
 πεσόντων, καὶ οὐ πλέον τι, Μακεδόσιν ἐδουλώθησαν.
 οὕτω μὲν οὐποτε τὴν Ἑλλάδα ἐπέλειπον οἱ ἐπὶ προ-
 δοσίᾳ νοσήσαντες. 2. Ἀχαιοὺς δὲ ἀνὴρ Ἀχαιὸς Καλ-
 λικράτης τήνικαῦτα ἐς ἅπαν ἐπολεῖ Ῥωμαίοις ὑπαχι-
 ρίους. ἄρχῃ δὲ σφισιν ἐγίνετο κακῶν Περσέως καὶ
 ἡ Μακεδόνων ἀρχὴ καταλυθεῖσα ὑπὸ Ῥωμαίων.
 Περσὲ γὰρ τῷ Φιλίππου πρὸς Ῥωμαίους ἄγοντι
 εὐρήνην κατὰ συνθήκας, ὥς ὁ πατήρ οἱ Φίλιππος
 ἐποίησατο, ἐπῆλθεν ὑπερβῆναι τοὺς ὅρκους, καὶ ἐπὶ
 τε Σαπέων τὸν βασιλεῖα Ἀβροῦπολιν στρατεύμα ἀγα-
 γών, ἐποίησεν ἀναστάτους Ῥωμαίων συμμάχους ὄν-
 τας· Σαπέων δὲ τούτων καὶ Ἀρχίλοχος ἐν ἱάμβῳ
 μνήμην ἔσχε. Μακεδόνων δὲ καὶ Περσέως κεχειρω-
 μένων πολέμῳ διὰ τὸ ἐς Σαπέους ἀδίκημα, ἀνδρὶς
 τῆς Ῥωμαίων βουλῆς δέκα ἐπέμφθησαν καταστηρό-
 μενοι πρὸς τὸ ἐπιτηδεύειν Ῥωμαίους τὰ ἐν Μακε-
 δονίᾳ. ἤκοντας δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ὑπήρχετο ὁ Καλ-
 λικράτης, αὐτὲ ἔργον τῶν ἐς τὴν κολακίαν, οὔτε
 λόγον οὐδένα ἐς αὐτοὺς παρῆς. ἓνα δὲ τινα ἐξ αὐ-
 τῶν ἄνδρα οὐδαμῶς ἐς δικαιοσύνην πρόθυμον, τοῦ-
 τον τὸν ἄνδρα προσεποίησατο ὁ Καλλικράτης ἐς το-
 σοῦτον, ὥστε αὐτὸν καὶ ἐς τὸ συνέδριον ἐσελθεῖν τὸ
 Ἀχαιῶν ἔπεισεν. ὁ δὲ ὥς ἐς τὸν σὺλλογον ἐσῆλθεν,
 ἔλεγεν, ὥς πολεμοῦντι πρὸς Ῥωμαίους Περσὲ χρή-
 ματα αἱ δυνατάτατοι τῶν Ἀχαιῶν παράσχοιεν, συνά-
 ραιτο δὲ καὶ ἐς τὰ ἄλλα· ἐκέλευσεν οὖν καταγρῶναι
 τοὺς Ἀχαιοὺς θάνατον· ἡ δὲ ἐκείνοι καταγρῶναι, τότε
 καὶ αὐτῶν τὰ ὀνόματα ἱστῶν ἔφασκε τῶν ἀνδρῶν.

λέγειν τε δὴ ἐδόκει παντάπασιν ἄδικα, καὶ αὐτὸν ἥξιον οἱ ἐς τὸν σύλλογον ἐληλυθότες ἦδη, εἰ Περσεὶ τὰ αὐτὰ Ἀχαιῶν τινες ἔπραξαν, ὀνομαστὶ αὐτῶν ἐκάστου μνησθῆναι, πρότερον δὲ οὐ σφῶς καταγνώσκειν εἰκὸς εἶναι. ἔνθα δὲ ὡς ἠλέγχετο ὁ Ῥωμαῖος, ἀπετόλμησεν εἰπεῖν, ὥς οἱ ἐστρατηγηκότες Ἀχαιῶν ἐνέχονται πάντες τῇ αἰτίᾳ· πάντας γὰρ φρονῆσαι τὰ Μακεδόνων τε καὶ Περσέως. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγεν ὑπὸ διδασκαλίᾳ τῇ Καλλικράτους. ἀσπασίης δὲ μετ' αὐτὸν Ξένων, (οὗτος οὐκ ἐλαχίστου λόγον παρ' Ἀχαιοῖς) οὕτως, ἔφη, κατὰ τὴν αἰτίαν ἔχει ταύτην· ἐστρατήγησα μὲν Ἀχαιῶν καὶ ἐγὼ, ἄδικίας δὲ οὐδέν ἐς Ῥωμαίους, αὐτὴ εὐνοίας μοι μέτεστιν ἐς Περσίαν· καὶ τοῦδε εἵνεκα ἐθέλω μὲν ἐν συνεδρίῳ τῶν Ἀχαιῶν, ἐθέλω δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς Ῥωμαίοις ὑπῆχειν κρίσιν. ὁ μὲν δὴ ὑπὸ συνειδότος ἐπαρήρημαίετο ἀγαθοῦ· ὁ δὲ ὑπελάβετο αὐτίκα ὁ Ῥωμαῖος τῆς προσφάσεως, καὶ ὁπόσοις Καλλικράτης ἐπῆγεν αἰτίαν, Περσεὶ σφῶς φρονῆσαι τὰ αὐτὰ, ἀνέπεμπεν ἐν δικαστηρίῳ κρίσιν τῶν Ῥωμαίων ὑφείκοντας· ὃ μὴ ποι κατελήφει πρότερον Ἑλληνας. οὔτε γὰρ Μακεδόνων οἱ ἰσχύσαντες μέγιστον, Φίλιππος Ἀμύντου καὶ Ἀλέξανδρος, τοὺς ἀνθεστηκότας σφίσιν Ἑλλήνων ἐς Μακεδονίαν ἐβιάσαντο ἀποστολῆναι, διδόναι δὲ αὐτοὺς ἐν Ἀμφικτυόσιν ἱῶν λόγον. τότε δὲ ἐκ τοῦ Ἀχαιῶν ἔθρους, ὄντινα καὶ ἀνάτιον Καλλικράτης ἐθέλησιν αἰτιάσασθαι, ἀνάγεισθαι πάντα τινὰ ἐκκύρωτο ἐς Ῥώμην· καὶ ἐγένοντο ὑπὲρ χίλους πέντε ἀνασχθέντες. ταύτους ὑπὸ Ἀχαιῶν οἱ Ῥωμαῖοι προκατεγνώσθαι

νομίζοντες, ἔς τε Τυρσηνίαν καὶ ἐς τὰς ἐκεῖ διέπεμ-
ψαν πόλεις, καὶ Ἀχαιῶν ἄλλοτε ἄλλας ὑπὲρ τῶν ἀν-
δρῶν πρεσβείας τε καὶ ἰκεσίας ἐπιπεμπόντων λόγον
ἐποιοῦντο οὐδένα. ἑπτακαίδεκάτῳ δὲ ὕστερον ἔτει
τριακοσίους ἢ καὶ ἐλάσσοντας, οἳ μόνον περὶ Ἰταλίαν
Ἀχαιῶν ἔτι εἰλείποντο, ἀφῆλθαι, ἀποχρῶντως κολα-
σθῆναι σφῶς ἡγούμενοι. οἷοι δὲ ἀποδράντες ἄρχοντο,
ἢ εὐθὺς, ἢ νύκτα ἀνήγοντο ἐς Ῥώμην, ἢ ὕστερον ἐκ
τῶν πόλεων, ἐς ἃς ὑπὸ Ῥωμαίων ἐπέμφθησαν, πρό-
φασις οὐδεμία ἦν, τοὺτους ἀλόντας μὴ ὑποσχεῖν
δίκην.

CAPVT XI.

*Gallus a Romanis iudex in Graeciam missus plures
civitates a conventu Achaeorum disiungit — de
Atheniensium et Oropiorum contentione —
Achaei Oropiis opem ferre decernunt.*

Ῥωμαῖοι δὲ αὐθις ἄνδρα ἐκ τῆς βουλῆς καταπέμ-
πουσιν ἐς τὴν Ἑλλάδα. ὄνομα μὲν τῷ ἀνδρὶ ἦν Γάλ-
λος, ἀπέσταλτο δὲ Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀργείοις
ὑπὲρ τῆς ἀμφισβητουμένης γῆς γενέσθαι δικαστῆς.
οὗτος ὁ Γάλλος ἐς τὸ Ἑλληνικὸν πολλὰ μὲν εἶπε,
πολλὰ δὲ καὶ ἔπραξεν ὑπερήφανα, Λακεδαιμονίους
δὲ καὶ Ἀργείους τοπαράπαν ἔθετο ἐν χλευασμῷ. πό-
λεισι γὰρ ἐς τοσοῦτον ἡκούσαις ἀξιώματος, καὶ ὑπὲρ
τῶν ὄρων τῆς χάρις τὰ μὲν παλαιότερα ἐς οὐκ ἄγαν ἡ
πόλεμον καὶ ἔργα οὕτως ἀφειδῶς προαχθίσαις, κρι-
θεῖσαις δὲ καὶ ὕστερον παρὰ δικαστῆν κοινῇ Φιλιππῶν
τῷ Ἀμύντιον, αὐτὸς μὲν σφισιν ὁ Γάλλος ἐπηξίωσι
δικαστῆς καταστήναι. Καλλικράτει δὲ ἀπάσης τῆς

Ἑλλάδος ἀνδρὶ ἀλάστορι ἐπιτρέπει τὴν κρίσιν. ἀφίκοιτο δὲ ὡς τὸν Γάλλον καὶ Αἰτωλῶν οἱ Ἰλλειῶνες οἰκοῦντες, συντελείας τῆς ἐς Ἀχαιοὺς, ἐθέλοντες δ' ἄφεσιν εὐρασθαι. καὶ αὐτοῖς ἐπειράπη μὲν ὑπὸ τοῦ Γάλλον, πρεσβεῖαν ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἰδίᾳ παρὰ Ῥωμαίους ἀποστεῖλαι, ἐπειράπη δὲ ὑπὸ Ῥωμαίων, συνεδρίου Ἀχαιῶν ἀποστήναι. προσπευστάλη δὲ ὑπὸ τῆς βουλῆς τοῦ Γάλλου, πόλεις ὅσας ἐστὶν οἷός τε ὡς πλείστας ἀφεῖσθαι συλλόγον τοῦ Ἀχαιῶν. ὁ μὲν δὴ τὰ ἐντεταλμένα ἐποίει. 2. Ἀθηναίων δὲ ὁ δῆμος ἀνάγκῃ πλέον ἢ ἔκονσίως διαρπαζουσιν Ὠρωπὸν ὑπήκοόν σφισιν οὕσαν· πενίας γὰρ ἐς τὸ ἔσχατον Ἀθηναῖοι τηνικαῦτα ἤκον, αἵτε ὑπὸ Μακεδόνων πολέμου πιεσθέντες μάλιστα Ἑλλήνων. καταφύγουσιν οὖν ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων βουλήν οἱ Ὠρωπιοὶ καὶ δόξαντες παθεῖν οὐ δίκαια, ἐπιστάλη Σικυωνίοις ὑπὸ τῆς βουλῆς, ἐπιβαλεῖν, σφῶς Ἀθηναῖοις ἐς Ὠρωπίους ζημίαν κατὰ τῆς βλάβης, ἧς ἤρξαν, τὴν ἀξίαν. Σικυωνιοὶ μὲν οὖν οὐκ ἀφικαμένοις ἐς καιρὸν τῆς κρίσεως Ἀθηναῖοις ζημίαν πεντακόσια τάλαντα ἐπιβάλλουσι· Ῥωμαίων δὲ ἡ βουλή δεσφείδιν Ἀθηναῖοις ἀφίησι, πλὴν ταλάντων ἑκατὸν, τὴν αἰλὴν ζημίαν. ἐξέτισαν δὲ αὐτὰ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ ὑποσχέσασιν καὶ δώροις ὑπελθόντες Ὠρωπίους, ὑπάγονται σφῶς ἐς δημολογίαν, φρουρὰν τε Ἀθηναίων ἐστειλεῖν ἐς Ὠρωπὸν, καὶ δμηρόνους λαβεῖν παρ' Ὠρωπίων Ἀθηναίους· ἦν δὲ αὐτῶς ἐς Ἀθηναίους γένηται ἔγκλημα Ὠρωπίοις, τὴν φρουρὰν τότε ἀπᾶγειν παρ' αὐτῶν Ἀθηναίους, ἀποδοῦναι δὲ καὶ ὀπίσω

οὓς ὁμήρους· χρόνος τε δὴ οὐ πολὺς ὁ μετὰ
 αὐτοῖς, καὶ τῶν φρουρῶν ἀδικοῦσιν ἄνδρας Ὀρῶ-
 λους· οἱ μὲν δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπέστελλον ὁμή-
 ρους τε ἀπαιτήσαντας, καὶ φρουρὰν οἰοῖν ἐξάγειν
 αὐτὰ τὰ συγκείμενα ἐροῦντας· Ἀθηναῖοι δὲ οὐδέ-
 ρα ἔρασαν ποιήσιν, ἀνθρώπων γὰρ ἐπὶ τῇ φρουρᾷ,
 αὐτὸ τοῦ Ἀθηναίων δῆμον τὸ ἀμάρτημα εἶναι·
 οὓς μὲν τοι αὐτὰ ἐργασμένους ἐπηγγέλλοντο ὑφεί-
 κειν δίκην. 3. Οἱ δὲ Ὀρῶπιοι καταφεύγοντες ἐπὶ
 Ἀχαιοὺς, τιμωρῆσάι οἰοῖν ἐδόκοντο· Ἀχαιοὶς δὲ
 ἔμελλε μὴ τιμωρεῖν, φίλῃς τε καὶ αἰδοῦ τῇ Ἀθηναίων.
 ταῦθα οἱ Ὀρῶπιοι Μενελκίδῃ, Λακεδαιμονίῳ
 ἰὲν γένος, στρωτηγούντι δὲ ἐν τῷ τότε Ἀχαιῶν, ὑπε-
 ρχνοῦνται δέκα ταλάντων δόσιν, ἣν σφισιν ἐπικου-
 ρεῖν Ἀχαιοὺς ἄγῃ· ὁ δὲ ἀπὸ τῶν χρημάτων μεταδώ-
 σιν Καλλικράτει τὸ ἥμισυ ὑπὸσχεντο, ἰσχύοντι διὰ
 τοῦτο τὴν Ῥωμαίων ἐν Ἀχαιοῖς μέγιστον· προσγε-
 νομένου δὲ τοῦ Καλλικράτους πρὸς τὴν Μενελκίδου
 νύμφην, ἐκεκέρωτο κατὰ Ἀθηναίων ἀμύνειν Ὀρῶ-
 πίοις· καὶ τις ἐξαγγέλλει ταῦτα ἐς τοὺς Ἀθηναίους.
 οἱ δὲ, ὡς ἕκαστος τάχους εἶχεν, ἐς τὸν Ὀρῶπὸν ἐλ-
 θόντες, καὶ αὐθις κατασύραντες, εἴ τι ἐν ταῖς προ-
 τέραις σφίσιν ἑρπαγαῖς παρεῖτο, ἀπάγουσι τὴν
 φρουρὰν· Ἀχαιοὺς δὲ ὑπερβήσαντας τῆς βοηθείας
 Μενελκίδας μὲν καὶ Καλλικράτης ἐσβάλλειν ἐς τὴν
 Αἰτλικὴν ἑπειθον· ἀνθισταμένων δὲ ἄλλων τε αὐτοῖς
 καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν ἐκ Λακεδαιμόνος, ἀνεχώρησεν
 ὁ πᾶσι τὸ στράτευμα.

CAPVT XII.

Menalcidas Lacedaemonius perfidia superat Calticratem — Diaei fraude bellum inter Lacedaemonios et Achaecos conflatur, ad quod componendum senatus Romanorum legatos mittit.

Ῥωμαῖοι δὲ, καὶ ὠφελείας σφίσιν οὐ γενομένης τῆς παρ' Ἀχαιῶν, ὅμως ὑπὸ Μεναλκίδα τὰ χρήματα ἐξεπράχθησαν. ὁ δὲ ὥς τὸ δωροδόκημα εἶχεν ἐν χειρὶ, ἵπποιετο συμφορὰν, εἰ καὶ Καλλικράτει μεταδώσει τῶν λημμάτων. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀναβολαῖς καὶ ἀπάταις ἐχρήσατο ἐκ τῆν δόσιν· μετὰ δὲ οὐ πολὺ ἐτόλμησεν ἀποστερεῖν ἐκ τοῦ εὐδύως, βεβαιοὶ δὴ τὸ λεγόμενον·

Ὡς ἄρα ἦν καὶ πῦρ ἐς πλεον ἄλλου πυρός καῖον,
Καὶ λῦκος ἄγριώτερος λύκων ἄλλων,
Καὶ ὠκύτερος ἱέραξ ἱερακος πίτταθαι·

Εἶγε καὶ Καλλικράτην ἀνοσιώτατον τῶν τότε

Μεναλκίδας μὲν ὑπερῆγεν ἀπιστία, Καλλικράτην, ὃς ἐλάσσων παντοῖον λήμματος, καὶ ἐπὶ οὐδενὶ οἰκίῳ κίρδει πόλει τῇ Ἀθηναίων ἀπηχθημένος, παυσάμενον μὲν τῆς ἀρχῆς Μεναλκίδαν ἐδίωκιν ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς θανάτου δίκην· προσβιῦσαι τε γὰρ Ἀχαιῶν ἐναντία ἱφασκεν αὐτόν ἐς Ῥώμην, καὶ ἐς τὰ μάλιστα γενέσθαι πρόθυμον ἐξελίσθαι τὴν Σπάρτην συνδρίου τοῦ Ἀχαιῶν. ἐτιαῦθα ὥς ἀφικεῖτο ἐς πῦν ὁ Μεναλκίδας κινδύνου, μεταδίδωσι τάλλα τρία τῶ ἐξ Ῥωμοῦ Μεγαλοπολίτῃ Διαιῷ. ἐγγύοντι δὲ αὐτῷ καὶ ἀρχῆς διάδοχος τῆς Ἀχαιῶν ὁ Δίαιος· τότε δὲ ὑπὲρ τοῦ λήμματος προθυμοῦμενος, ἔμελλε Μεναλκίδα καὶ ἀπόντων Ἀχαιῶν σαιτηρίαν παρέξεν. Ἀχαιοὶ

δὲ ἐπὶ μὲν τῇ ἀφίσει τοῦ Μεναικίδα ἰδίᾳ τε ἕκαστος
καὶ ἐν κοινῷ Δίαιον ἐποιοῦντο ἐν αἰτίᾳ. Δίαιος δὲ
σὺν ἅς ἀπὸ τῶν ἐς αὐτὸν ἐγκλημάτων μετῆγεν ἐς πρα-
γμάτων ἐλπίδα μειζόνων, προσάσει χρώμενος τοιαῦδε
ἐς τὴν ἀπάτην. Λακεδαιμόνιοι περὶ ἀμφισβητησί-
μοι χώρας καταφεύγουσιν ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων βουλήν.
καταφεύγουσι δὲ αὐτοῖς προσέειπεν ἡ βουλή, δικάζε-
σθαι τὰ ἄλλα, πλὴν ψυχῆς, ἐν συνεδρίῳ τῶν Ἀχαιῶν.
οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἀπεκρίναντο· Δίαιος δὲ οὗ τὸν ὄν-
τα ἔλεγεν Ἀχαιοῖς λόγον, ψυχαγωγῶν δὲ αὐτοὺς ἔφα-
σκε περὶ τῆς Ῥωμαίων σφίσι ἐφεῖσθαι βουλῆς, καὶ
θάνατον ἀνδρὸς καταγιῶναι τῶν ἐκ Σπάρτης. οἱ μὲν
δὴ δικάζειν Λακεδαιμονίοις ἤθελον καὶ ὑπὲρ τῆς ἐκά-
στου ψυχῆς. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὕτε ἀληθῆς συνεχώ-
ρουν Δίαιον λέγειν, καὶ ἀνάγειν ἤθελον ἐπὶ τὴν Ῥω-
μαίων βουλήν. Ἀχαιοὶ δὲ ἀντελαμβάνοντο αὐτοῖς ἄλ-
λου λόγου, πόλεις ὅσαι τελοῦσιν ἐς Ἀχαιοὺς, μηδε-
μίαν ἐφ' ἑαυτῆς καθιστηκέναι κυρίαν, ἄνευ τοῦ κοι-
νοῦ τῶν Ἀχαιῶν, παρὰ Ῥωμαίους ἰδίᾳ πρὸς βίαν ἀ-
ποστελλεῖν. Πόλεμος τε δὴ ἀπὸ τῶν ἀμφισβητημά-
των τούτων Ἀχαιοῖς καὶ Λακεδαιμονίοις ἤρχετο, καὶ
Λακεδαιμόνιοι συνιέντες, οὐκ ἀξιόμαχοι πρὸς Ἀχαιοὺς
εἶναι, πρὸς βίαν ἐχρῶντο πρὸς τὰς πόλεις αὐτῶν, καὶ
ἰδίᾳ πρὸς τὸν Δίαιον λόγοις. αἱ μὲν δὴ κατὰ τὰ αὐ-
τὰ αἱ πόλεις ἐποιοῦντο τὰς ἀποκρίσεις, οὐ σφισιν ἔξο-
δον ἐπαγγέλλοντος στρατηγοῦ παρακούειν εἶναι νό-
μον. Δίαιος γάρ ἤρχε τῶν Ἀχαιῶν, καὶ ἔφασκεν οὐ
τῇ Σπάρτῃ, τοῖς δὲ ταράσσουσιν αὐτὴν πολεμῆσων
ἀφίεσθαι. ἐρομένων δὲ τῶν γερόντων, ὅπόσους

ἡγοῦτο ἀδικεῖν, ἐξέμπευε σφίσι τεσσάρων ὀνόματα ἀνδρῶν καὶ εἴκοσι πρωτευόντων τὰ πάντα ἐν Σπάρτῃ. ἐν ταῦθα Ἀγασισθένης ἐνίκησε γνώμῃ δοκίμου καὶ τὸ πρότερον ὄντος, ἀπὸ δὲ τῆς παλαιότητος ταύτης προσελθόντος καὶ ἐς πλεον δόξης· ὃς τοὺς ἀνδραστούτους ἐκέλευσεν ἐκ Λακεδαιμόνος ἐθελοντὰς φεύγειν, μηδὲ αὐτοῦ μένοντας ἐργάσασθαι τῇ Σπάρτῃ πόλεμον· φυγόντας δὲ ἐς Ῥώμην, καταχθήσεσθαι σφᾶς οὐ μετὰ πολὺ ἔφασκεν ὑπὸ Ῥωμαίων. καὶ οἱ μὲν ἀπελθόντες ὑπήγοντο ὑπὸ Σπαρτιατῶν ἐς δικαστήριον τῷ λόγῳ, καὶ ἀποθανεῖν ἦσαν κατεγνωσμένοι. ἀπεστιάλησαν δὲ καὶ ὑπὸ Ἀχαιῶν Καλλικράτης ἐς Ῥώμην καὶ Δίαιος, τοῖς φεύγουσιν ἐκ Σπάρτης ἀντιδικήσοντας ἐπὶ τῆς βουλῆς. καὶ αὐτῶν ὁ μὲν κατὰ τὴν Ῥόδον Καλλικράτης τελευτᾷ νόσῳ· οὐδὲ οἶδα, εἰ ἀφικόμενος ἐς Ῥώμην ὠφέλησεν ἄν τι Ἀχαιοῦς, ἢ κακῶν σφισιν ἐγένετο μεζόνων ἀρχή· Δίαιος δὲ ἐς ἀντιλογίαν Μεναλκίδῃ καταστὰς ἐπὶ τῆς βουλῆς, πολλὰ μὲν εἶπε, τὰ δὲ ἤκουσαν οὐ σὺν κόσμῳ. καὶ σφισιν ἀπεκρίνατο ἡ βουλή, ἀποστέλλειν πρέσβεις, οἳ κρινούσιν, ὅσα Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀχαιοῖς διάφορα ἦν ἐς ἀλλήλους. καὶ τοῖς ἐκ Ῥώμης πρέσβεσι σχολαιοτέρῳ πως ἐγένετο ἡ ὁδός· ὥς τ' ἑξαπατῆν ὑπῆρχεν ἐξ ἀρχῆς Δίαίῳ τε Ἀχαιοῦς καὶ Μεναλκίδῃ Λακεδαιμονίους· τοὺς μὲν δὴ παρήγεν ὁ Δίαιος, ὥς τὰ πάντα ἔπεσθαι Λακεδαιμόνιοι σφίσι ὑπὸ τῆς Ῥωμαίων βουλῆς εἶναι ἐγνωσμένοι. Λακεδαιμονίους δὲ ὁ Μεναλκίδας ἡπάτα, παντελῶς τοῦ συνεδρεῦειν ἐς τὸ Ἀχαιῶν ὑπὸ Ῥωμαίων αὐτοὺς ἀπηλλάχθαι.

CAPUT XIII.

Achaei exercitum conscribunt contra Spartam Damocrito duce — Lacedaemonii pugnam conserunt cum Achaeis et fugantur — Damocritus proditoris accusatus aufugit — Diaei, ducis Achaeorum, callidum facinus in Lacedaemonios — Menalidas, dux Lacedaemoniorum, urbe Iaso capta, odium civium incurrit et vitam veneno finit.

Ἀχαιοὶ οὖν ἐκ τῶν ἀντιλογιῶν Λακεδαιμονίοις ὄρμη-
το Ἀχαιοὶ πολεμεῖν, καὶ στρατός ἐπὶ τὴν Σπάρτην ἤ-
θρολίζετο ὑπὸ Δαμοκρίτου στρατηγεῖν τήν τε καὶ Ἀ-
χαιῶν ἡγήμενοι. περὶ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον
ἄφικετο εἰς Μακεδονίαν στρατιὰ τε Ῥωμαίων, καὶ
ἡγεμῶν ἐπ' αὐτῇ Μέτελλος, Ἀνδρίσκος τῷ Περούσιος
τοῦ Φιλίππου πολεμήσοντες ἀφιστηκότι ἀπὸ Ῥω-
μαίων. καὶ ὁ μὲν ἐν Μακεδονίᾳ πόλεμος ἔμελλεν ὡς
ῥῆστα κατὰ τὸ ἐπιτηδειότατον Ῥωμαίοις κριθῆσε-
σθαι. Μέτελλος δὲ ἄνδρας ὑπὸ τῆς Ῥωμαίων ἀπε-
σταλμένους βουλῆς ἐπὶ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πράγματα ἐκέ-
λευε, πρὶν ἢ εἰς τὴν Ἀσίαν διαβῆναι, τοῖς ἡγεμόσιν
αὐτοῖς τοῖς Ἀχαιῶν εἰς λόγους εἰσθῆν, ὅπλα μὲν ἐπὶ
τὴν Σπάρτην μὴ ἐπιφέρειν σφίσιν ἀπαγορεύοντας,
τὴν δὲ ἐκ Ῥώμης παρουσίαν τῶν ἀνδρῶν προσερόν-
τας μένειν, οἳ κατὰ τοῦτο ἦσαν ἀπεσταλμένοι Λακε-
δαιμονίοις δικασταὶ καὶ Ἀχαιοῖς γενέσθαι. οἳ μὲν δὲ
τὰ ἐντεταλμένα Δαμοκρίτῳ καὶ Ἀχαιοῖς ἐπήγγελλον,
ἐφ' ὅθι οὖν ἔξοδον ἐπὶ Λακεδαιμόνα πεποιῆσθαι, καὶ
(ἰώρων γὰρ τὰ πρὸς τὴν παραίνεσιν ἀνθεστηκότα
Ἀχαιῶν) ἀπελλίσσοντο εἰς τὴν Ἀσίαν. 2. Λακεδαι-
μόνιοι δὲ ὑπὸ φρονήσεως μᾶλλον ἢ ἐκχύος ἔλαβον

μὲν τὰ ὄπλα, καὶ ἐπεξῆλθον, τῇ οἰκίῃ ἀμυνάουσι·
 βιασθέντες δὲ οὐ μετὰ πολὺ, ὅσον μὲν ἐς χιλίους οἱ
 ἡλικίᾳ μάλιστα αὐτῶν καὶ τόλμαις ἀκμάζοντες πίπτοι-
 σιν ἐν τῇ μάχῃ, τὸ δὲ ἄλλο στρατιωτικόν, ὡς ἕκα-
 στος τύχους εἶχεν, ἔφευγον πρὸς τὴν πόλιν. εἰ δὲ ὁ
 Λαμόκριτος προθυμίαν ἐποιήσατο, τοῖς φεύγουσιν
 ἐκ τῆς παρατιξέως ὁμοῦ καὶ Ἀχαιοὺς ἐσδραμεῖν ὑπῆρ-
 ξαν ἂν ἐς τὸ τεῖχος τῆς Σπάρτης. νῦν δὲ αὐτίκα τε
 ἀρεκάλεσεν ἀπὸ τῆς διώξεως τοὺς Ἀχαιοὺς, καὶ ἐχρή-
 το καὶ ἐς τὸ ἔπειτα καταδρομαῖς μᾶλλον καὶ ἀρπυ-
 γαῖς ἐκ τῆς χώρας, ἣ συντόνῳ πολιορκίᾳ. 3. Λαμο-
 κρίτῳ μὲν οὐκ ἀπαγαγόντι ὁπίσω τὴν στρατιάν ἐπι-
 βάλλουσιν οἱ Ἀχαιοὶ ζημίαν πεντήκοντα ἄτε ἄνδρῶ
 προδότην τάλαντα· καὶ (οὐ γὰρ εἶχεν ἐκτίσαι) φεύ-
 γων ὤχετο ἐκ Πελοποννήσου. 4. Μαιῶς δὲ, Ἀχαιῶν
 μετὰ Λαμόκριτον στρατηγεῖν ἤρημέτος, ἀποστείλαντι
 αὐτῷ Μετέλλῳ πρέσβεις, ὁμολόγησε μηδὲνα ἐπάξειν
 Λακεδαιμονίοις πόλεμον, ἀλλὰ, ἔς τ' ἂν ἤκωσιν ἐκ
 Ῥώμης, ἀναμένειν τοὺς διαλλακτάς. στρατήγημα δὲ
 ἄλλο ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους παρεῖρε τοῖόνδε. τὰ ἐν
 κύκλῳ τῆς Σπάρτης πολίσματα ἐς τὴν Ἀχαιῶν ὑπη-
 γάγετο εἵνοιαν· ἐσῆγαγε δὲ ἐς αὐτὰ καὶ φρουράς,
 ὁρμητήρια ἐπὶ τὴν Σπάρτην Ἀχαιοὺς εἶναι. 5. Με-
 τακλίδας δὲ ἤρητο μὲν ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐναντία
 Λιαῖᾳ στρατηγεῖν· ἐχάντων δὲ αὐτῶν ἐς τε τὴν πᾶ-
 σαν πόλεμον παρυσκευὴν καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς χρή-
 μασιν ἀσθενῶς, πρὸς δὲ καὶ τῆς γῆς σφισσι ἀσπόρου
 μεμνηκυίας, ὅμως τὰς σπονδάς ὑπερβῆναι πείθει,
 καὶ πόλιν Ἰσούην ἰλίων ἐξ ἐπιδρομῆς ἐλάβοθ' ἔπειτα, ἐν

ἄλλοις μὲν χώρας τῆς Λακωνικῆς, Ἀχαιῶν δὲ ἐν τῷ τότε ὑπῆκον. ἔξεργάσας δὲ αὐτοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀχαιοῖς πόλεμον, ἐν ἐγκλήμασί τε ἦν ὑπὸ τῶν πολιτῶν, καὶ (οὐ γὰρ τινα ἐκ τοῦ προσδοκωμένου κινδύνου Λακεδαιμονίοις σωτηρίαν ὑποσκεν) ἀφίησιν ἐκουσίως τὴν ψυχὴν πῶν φάρμακον. καὶ Μενελκίδης μὲν τέλος τοιοῦτον ἐγένετο, ἄρξαντι ἐν τῷ ἑαυτοῦ νῶϊ, τότε μὲν Λακεδαιμονίων, ὡς ἂν ὁ ἁμαθίστατος στρατηγός, πρότερον δὲ ἐπὶ τοῦ Ἀχαιῶν ἔθρους, ὡς ἂν ἀνθρώπων ὁ ἀδικώτατος.

CAPVT XIV.

Ex legatis Romanis Orestes Achaeis senatus mandata denuntiat — Achaei his permoti Spartanos Corinthū degentes hostiliter comprehendunt — Critolaus, Achaeorum dux, Romanis bellum inferre cupiens eorum legatos eludit — Critolaus et Pytheas sollicitant Achaeos ad bellum contra Spartam et Romanos suscipiendam — Romani Mummium consulem contra Achaeos mittunt.

Ἀφίκοντο δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα καὶ οἱ ἀπουσιάζοντες ἐκ Ῥώμης Λακεδαιμονίοις δικασταὶ καὶ Ἀχαιοῖς γενέσθαι. ἄλλοι τε καὶ Ὀρέστης· τοὺς τε ἐν ἐκάστη πόλει τῶν Ἀχαιῶν ἔχοντας τὰς ἀρχάς καὶ Λίανον ἐκάλεσε παρ' αὐτόν. ἀφικομένοις δὲ, ἔνθα ἔτιχεν αὐτὸς ἐσσηκισμένος, ἀπεγύμνου τὸν πάντα σφίσις ἤδη λόγον, ὡς δίκαια ἤγατο ἢ Ἑσπερίων βουλῇ, μήτε Λακεδαιμονίους τελεῖν ἐς τὸ Ἀχαιῶν, μήτε αὐτὴν Κόρινθον, ἀφαισθαι δὲ καὶ Ἄργος καὶ Ἡράκλειαν τὴν πρὸς Οἰτη καὶ Ὀρχομενίους Ἀρκάδας συνεδρεῖον τοῦ Ἀχαιῶν· γένους τε γὰρ αὐτοῖς οὐδὲν τοῦ Ἀχαιῶν μετεῖναι, καὶ

ὑσπερον τὰς πόλεις προσχωρήσαι ταύτας πρὸς τὸ Ἀχαιῶν. 2. Ταῦτα Ὀρέστου λέγοντος, οἱ ἄρχοντες τῶν Ἀχαιῶν, οὐδὲ τὸν πάντα ὑπομείναντες ἀκοῦσαι λόγον, ἔθρον ἐς τὸ ἐκτὸς τῆς οἰκίας, καὶ ἐκάλουν Ἀχαιοὺς ἐς ἐκκλησίαν. οἱ δὲ ὡς τὰ ἐγνωσμένα ἐπύθοντο ὑπὸ Ῥωμαίων, αὐτίκα ἐτρέποντο ἐπὶ τοὺς Σπαρτιάτας, οἱ Κορίνθοι ἔτυχον τότε ἐπιδημοῦντες· συνήραζον δὲ πάντα τιτὲ, καὶ ὅν Λακεδαιμόνιον ακροῖς ὄντα ἠπίσταντο, καὶ ὅτι κορυφῆς ἢ ὑποδημάτων εἶνεκα, ἢ ἐπὶ τῇ ἐσθῇτι, ἢ καὶ ὄνομα προσγένοιτο ὑπόροια· τοὺς δὲ αὐτῶν καὶ καταφυγεῖν, ἐνθα Ὀρέστης ὥκει, φθάνοντας, ὅμως καὶ ἐντεῦθεν ἐβιάζοντο ἔλκειν. Ὀρέστης δὲ καὶ οἱ ἄνδρες τῆς τετόλμης ἐπέχυν τοὺς Ἀχαιοὺς ἐπειρῶντο, καὶ ἐκέλευον μεμνησθαι σφῶς, ὡς ἀδικημάτων καὶ ὕβρεως ἄρχουσιν ἐς Ῥωμαίους, ἡμέραις δὲ ὑσπερον οὐ πολλαῖς οἱ Ἀχαιοὶ Λακεδαιμονίῳ μὲν αὐτῶν, ὅσους εἶχον συρριληφότες, κατετίθενται σφῶς ἐς δεσμοτήριον, τοὺς ξένους δὲ ἀπ' αὐτῶν διακρίνοντες ἠφίεσαν. ἀποστέλλουσι δὲ καὶ ἐς Ῥώμην ἄλλους τε Ἀχαιῶν τῶν ἐν τέλει καὶ σφιδαν· ὡς δὲ ἀπέλθοιεν, ἐντυχόντες κατὰ τὴν ἀποδὸν Ῥωμαίων πρέσβειν ἐπὶ τὰ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀχαιῶν ὑσπερον ἢ Ὀρέστης ἀπεσταλμένοις, ὅπως καὶ αὐτοὶ τρέπονται. Λαίῳ δὲ ἐξήκοντος τοῦ χρόνου τῆς ἀρχῆς, στρατηγεῖν ὑπὸ Ἀχαιῶν ἡρέθη Κριτόλαος. 3. Τοῦτον δαίμους καὶ σὺν οὐδενὶ λογισμῷ τὸν Κριτόλαον πολεμεῖν πρὸς Ῥωμαίους ἔρως ἔσχε· καὶ ἔτυχον γὰρ ποτε ἤδη οἱ παρὰ Ῥωμαίων ἦγοντες τὰ Λακεδαιμονίων καὶ Ἀχαιῶν διαίῃσι) ἀφίκετο μέγαν Τε-

γὰρ τῇ Ἀρκιδῶν τοῖς ἀνδράσιν ἐς λόγους ὁ Κριτό-
 λαιος, ἀθροῖσθαι δὲ Ἀχαιοὺς σφισιν ἐς κοινὸν σύλλο-
 γον οὐδαμῶς ἠθέληεν· ἀλλὰ ἐς μὲν ἐπήκουον τῶν Ῥω-
 μαίων ἐπεμπεν ἀγγέλους κελεύων τοὺς συνέδρους κα-
 λεῖν ἐς τὸ Ἀχαϊκόν, ἰδίᾳ δὲ τοῖς συνέδροις ἐπέσειλλεν
 ἐς τὰς πόλεις ἀπολείπεσθαι σφᾶς τοῦ συλλόγου. ὥς
 δὲ οὐκ ἀφίκοντο οἱ συνεδρεύοντες, ἐνταῦθα ὁ Κρι-
 τόλαιος μάλιστα ἐπεδείκνυτο ἀπάτῃ πρὸς Ῥωμαίους
 χρώμενος, ὃς ἄλλην ἐκέλευεν ἀναμένειν αὐτοὺς Ἀχαιῶν
 αἰνέουσαν, ἐς μῆνα ἐσομένην ἕκταν, αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἰδίᾳ
 διαλέξεσθαι σφισιν ἄνευ τοῦ κοινοῦ τοῦ Ἀχαιῶν ἔφα-
 σκε. καὶ οἱ μὲν ἐπεὶ ἀπατῶμενοι συνῆκαν, ἀπηλλάκ-
 σαντο ἐς Ῥώμην. 4. Κριτόλαιος δὲ ἐς Κόρινθον Ἀ-
 χαιοὺς ἀθροίσας, ἀνέπεισε μὲν ἐπιφέρειν διπλὰ ἐπὶ
 τὴν Σπάρτην, ἀνέπεισε δὲ καὶ Ῥωμαίους ἐκ τοῦ εὐ-
 θέως πόλεμον ἔρκασθαι. τὸ μὲν δὴ ἄνδρα βασιλέα
 καὶ πόλιν ἀνελέσθαι πόλεμον καὶ μὴ εὐτυχῆσαι, συν-
 ἔβη φθόνῳ μᾶλλον ἐκ τοῦ δαιμόνων, ἢ τοῖς πολεμή-
 σαι ποιεῖται ἔγκλημα· θρασυτέρας δὲ ἢ μετὰ ἀσθε-
 νεύς μανία μᾶλλον ἢ αὐτυχία καλοῖτο. ὁ δὲ καὶ Κρι-
 τόλαιος καὶ Ἀχαιοὺς ἔβλαψε. παρῶντε δὲ καὶ Ἀχαιοὺς
 Πυθίας βοιωταρχῶν τηρικαῦτα ἐν Θήβαις, καὶ οἱ
 Θηβαῖοι συνεπλήψεσθαι προθύμως εἰσηγγέλλοντο
 τοῦ πολέμου. ἐαλώκεσαν δὲ οἱ Θηβαῖοι δίκην Με-
 τέλλου δικάζοντος, Φωκεῦσιν ἐκτίσαι ζημίαν πρώτην,
 ὅτι ἐσέβαλον σὺν ὅπλοις ἐς γῆν τὴν Φωκίδα· δευτέ-
 ραν δὲ Εὐβοεῦσιν· ἐδήσαν γὰρ καὶ Εὐβοέων τὴν
 χώραν· τρίτην δὲ Ἀμφισσεῦσαι, τιμόντες καὶ τὴν Ἀμ-
 φισσεῶν περὶ ἄκμην αἰέον.

5. Ῥωμαῖοι δὲ παρὰ τε τῶν ἀνδρῶν διδαχθέντες, οὓς ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέστειλαν, καὶ ἐκ τῶν γραμμάτων, ἃ Μέτελλος ἐπέστειλεν, ἀδικεῖν Ἀχαιοὺς κατέγνωσαν· καὶ (ἦν γὰρ Μόρμιος σφίσιν ὑπατος τότε ἡσχημένος) τοῦτον ναῦς τε καὶ στρατιὰν πεζὴν ἐκλείπον ἐπ' Ἀχαιοὺς ἄγειν.

CAPVT XV.

Metellus Achaeis veniae et pacis condiciones fert — Critolaus et Achaei, illis repudiatis, bellum capessunt — Achaei praelio superantur et Critolaus perit — Diaeus, Achaeorum dux, bellum continuat — Metellus Thebas et Megaram capit.

Μέτελλος δὲ παραυτίκα ἐπέπνευτο, ὥς Μόρμιος καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατὸς ἐπὶ Ἀχαιοὺς ἀφίκοιτο, καὶ ἐποιεῖτο σπουδὴν ἐπιθεῖς αὐτοὺς πέρας τῷ πολέμῳ φαῖναι, πρὶν ἢ Μόρμιον ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀφίχθαι. ἄγγέλους οὖν παρὰ τοὺς Ἀχαιοὺς ἀπέστειλεν, ἀφιέναι κελύων τῆς πρὸς σφῶς συντελείας Λακκεδαιμονίους, καὶ πόλεις ἄλλας, ὁπότες ἤσκητο τὰ Ῥωμαίων, τῆς τε ἐκ τοῦ χρόνου τοῦ προτέρου σφίσιν ἀπειθείας οὐδεμίαν παρὰ Ῥωμαίων ὑπασχεῖτο ὀργὴν γενήσεσθαι. αἷμα τε δὴ ταῦτα ἐπεκηρυκεύετο, καὶ ἤλανυν ἐς Μακεδονίαν τὸν στρατὸν διὰ Θεσσαλίας τὴν πορείαν καὶ παρὰ τὸν Λαμιακὸν ποιοῦμενος κόλπον. 2. Κριτόλαος δὲ καὶ Ἀχαιοὶ λόγον μὲν φέροντα ἐς σύμβασιν προσέεντο οὐδένα, Ἡράκλειαν δὲ προσεκάλειντο πολιορκοῦντες οὐ βουλομένους ἐς τὸ Ἀχαιῶν συντελεῖν. τότε δὲ ὥς παρὰ τῶν κατασκόπων ἐπυνθάνετο ὁ Κριτόλαος, Μέτελλον καὶ Ῥωμαίους διαβεβηκέναι τὸν Σπερχεῖον, ἀπέφευγεν ἐς Σκάρφειαν τὴν Λοκρῶν

οὐδὲ κατὰ τὸ στενὸν τὸ Ἡρακλείας τε μεταξὺ καὶ Θερμοπυλῶν τοὺς Ἀχαιοὺς τάξας ἐτόλμησεν ὑπομῖναι Μειέλλον· ἀλλὰ ἐς τοῦτο ἀφίκετο δείματος, ὥς μὴδ' αὐτὸ ποιήσασθαι τὸ χωρίον πρὸς ἀμείνωντος ἐλπίδος, ἔνθα ἦν μὲν Λακεδαιμονίοις ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων τι ἐς Μήδους, ἦν δὲ καὶ Ἀθηναίοις τὰ ἐς Γαλάτας οὐδὲι ἀφανέστερα ἱκεῖνων πολέμιατα. 3. Ῥοφιύγοντες δὲ Κριτόλαον καὶ Ἀχαιοὺς αἰροῦσιν ὀλίγον πρὸ τῆς Σκαρφείας οἱ ὁμοῦ τῇ Μειέλλῳ, καὶ ἀποκτείναντες πλήθει πολλοὺς, ἔλαβον καὶ ζῶντας ὕσον χιλιούς. Κριτόλαος δὲ οὔτε ὤφθη ζῶν μετὰ τὴν μάχην, οὔτε ἐν τοῖς νεκροῖς εὐρέθη· εἰ δὲ ἐτόλμησε τῆς πρὸς τῇ Οἰτῇ θαλάσσης ἐς ταύτης καταδύναι τὸ τέλμα, παντάπασιν ἱμελλεν ἄγνωστός τε καὶ ἄπναιτος οἰχῆσθαι κατὰ τοῦ θυθοῦ. ἐς μὲν οὖν τὴν Κριτολάου τελευτήν καὶ ἄλλα πάροςτιν εἰκάζειν. Ἀρχάδων δὲ ἐξεστρατευμένοι λογάδας χίλιοι, οἱ Κριτολάῳ τοῦ ἔργου μετέσχον, προῆλθον μὲν ἄχρις Ἰλατιῆς τῆς Φωκείων, καὶ ἐς τὴν πόλιν ὑπ' αὐτῶν κατὰ συγγένειαν δὴ τινα παλαιὰν ἐδέχθησαν. ὥς δὲ τοῖς Φωκεῦσιν ἡ Κριτολάου συμφορὰ καὶ Ἀχαιῶν ἀπηγγέλλετο, ἀπελθεῖν ἐκ τῆς Ἰλατιῆς κελύουσι τοὺς Ἀρχάδας. ἀπιοῦσι δὲ ὀπίσω σφίσιν ἐς τὴν Πελοπόννησον Μειέλλος καὶ Ῥωμαῖοι ἐπὶ Χαιρώνειαν ἐπιφαίνονται. ἔνθα δὴ ἐπελήμβανε τοὺς Ἀρχάδας ἐκ Θεῶν δίκη τῶν Ἑλληνικῶν, οἳ ἐν Χαιρώνειᾳ Φιλίππου καὶ Μακεδόνων ἐναντία ἀγωνιζομένους ἐγκαταλιπόντες Ἕλληνας, τότε ἐν χωρίῳ τῇ αὐτῇ ἐκτείνοντο ὑπὸ Ῥωμαίων. 4. Ἀχαιοὺς δὲ αὖθις ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ στρατεύματος παρῆμι

*Αλαιοσ· καὶ δούλους τε ἐς ἐλευθερίαν ἤφιει, τὸ Μι-
 τιάδου καὶ Ἀθηναίων βούλευμα πρὸ τοῦ ἔργου τοῦ
 ἐν Μαραθῶνι μιμούμενος, καὶ Ἀχαιῶν συνέλεγε καὶ
 Ἀρκάδων ἀπὸ τῶν πόλεων τοὺς ἐν ἡλικίᾳ. ἐγένετο δέ,
 ἀναμεμιγμένων ὁμοῦ καὶ οἰκετῶν, τὸ ἄθροισθὲν ἐς
 ἑξακοσίους μὲν μάλιστα ἀριθμὸν ἱππεῖς, τὸ δὲ ὅπλι-
 τεῦον τετρακισχίλιοι τε καὶ μύριοι. ἐνταῦθα ὁ Αἰαίος
 ἐς ἅπαν ἀφίκετο ἀνοίας, ὃς Κριτόλαιον καὶ πᾶσαν
 τὴν Ἀχαιῶν ἐπιστάμενος παρυσκευὴν κακῶς οὕτως
 ἀγωνισαμένην πρὸς Μέτελλον, ἀπέλιξεν αὐτὸς ὅσον
 τετρακισχιλίους, καὶ ἄρχοντα ἐπ' αὐτοῖς ἔταξεν Ἀλ-
 καμένην. ἀπεστέλλοντο δὲ ἐς Μέγαρον, φρουρά τε
 εἶναι Μεγαρεῦσι τοῦ ἄστεως, καὶ ἦν Μέτελλος ἐπὶ
 καὶ οἱ Ῥωμαῖοι, τοῦ πρόσω σφᾶς κωλύειν. 5. Μέτελ-
 λος δέ, ὡς οἱ περὶ Χαιρώνειαν λογάδες κατέστρωτο
 οἱ Ἀρκάδων, ἀναστήσας τὸ στράτευμα ἤλαυνεν ἐπὶ
 τὰς Θήβας· Ἡράκλειάν τε γὰρ ἐπολιορκήσαν οἱ Θη-
 βαῖοι μετὰ Ἀχαιῶν, καὶ ἀγῶνος τοῦ πρὸς Σκάρφειαν
 μετοσχέκησαν. τότε δὲ αὐτοὶ τε καὶ γυναῖκες ἐκλειο-
 πότις πᾶσα ἡλικία τὴν πόλιν, ἐπλανῶντο ἀνὰ τὴν
 Βοιωτίαν, καὶ ἐς τῶν ὄρων τὰ ἄκρα ἀνέφευγον. Μέ-
 τελλος δὲ οὔτε ἱερὰ ἐμπιπράναι θεῶν, οὔτε οἰκοδο-
 μήματα καθαιρεῖν ἵνα, Θηβαίων τε τῶν ἄλλων μῆτε
 ἀποκτεῖναι μηδὲνα, μῆτε αἰρεῖν φεύγοντα ἀπηγό-
 ρουε· Πυθίαν δὲ ἦν ἔλωσιν, ἀνάγειν ἐκέλευεν ὡς
 αὐτόν. ἐξέστητό τε δὴ αὐτίκα ὁ Πυθεύς, καὶ ἀνα-
 χθεὶς δίκην εἶχεν. ὡς δὲ πλησίον Μεγάρων ἐγένετο
 ὁ στρατός, οὔτε ὑπέμειναν οἱ περὶ τὸν Ἀλκαμένη, καὶ
 αὐτίκα ἐς Κόρινθον παρὰ τὸ στρατιώτεδον τὸ Ἀχαιῶν*

ἔρχοντο φεύγοντες· καὶ Μεγαρεῖς μὲν παραδιδόασιν ἄμαρξαι Ῥωμαίοις τὴν πόλιν. Μίτελλος δὲ ὡς ἀφί-
κειτο παρὰ τὸν Ἰσθμὸν, ἐπεκηρυκεύετο καὶ τότε Ἀ-
χαιοὺς ἐς εἰρήνην καὶ ὁμολογίαν προκαλοῦμενος. ἰσχυ-
ρὸς γὰρ τις ἐνέκειτο αὐτῷ πόθος τὰ ἐν Μακεδονίᾳ
τε ὁμοῦ καὶ τὰ Ἀχαιῶν κατεργασθῆναι, καὶ τοῦτο μὲν
ταῦτα ἰσπευκὸς Δίαυος ἠγναντιῶτο ὑπὸ ἀγνωμοσύνης.

C A P V T XVI.

*Mummii cum Oreste adventus ad Isthmum—Achaei
Romanoes aggressi fugantur—Diaei factum dissi-
mule facto Callistrati—Diaeus se veneno conficit
—Mummius Corinthum capit et evertit—civita-
tum graecarum magistratus constituit—illis Ro-
mani postea pristinum statum reddunt et
Achaiae praesidem mittunt.*

Μόμμιος δὲ Ὀρέστην ἄμα ἀγόμενος, τὸν πρότερον
ἐπὶ τῇ Λακεδαιμονίῳ διαφορῇ καὶ Ἀχαιῶν ἐλθόντι,
ἀφίκετο μὲν παρὰ ὄρθρον ἐς τὸ τῶν Ῥωμαίων στρα-
τεῦμα, ἀποπέμψας δὲ ἐς Μακεδονίαν Μίτελλον καὶ
ὅσον εἶπετο λυλῶσι, ἀνέμενεν αὐτὸς ἐν τῷ Ἰσθμῷ
τὴν πᾶσαν ἀθροισθῆναι παρασκευήν. ἐφίκετο δὲ ἰσ-
πικὸν μὲν, πεντακόσιοι τε καὶ τρισχίλιοι· τοῦ πεζοῦ
δὲ ἀριθμὸς ἐγένετο ἐς μυριάδας δύο, προσόρτων καὶ
τούτοις τρισχιλίων· ἐπῆλθον δὲ καὶ τοξόται Κρηῖτες,
καὶ ἐκ Περγάμου τῆς ὑπὲρ Καῖκου Φιλοποίμην στρα-
τιώτας ἄγον παρὰ Ἀτάλου. Μόμμιος μὲν δὴ τότε
ἐξ Ἰταλίας τινὰ καὶ τὰ ἐπικουρικὰ ἀπωτέρω δύο τε
καὶ δέκα ἑξαῶ σταδίοις, ἀπὸ τοῦ παντὸς εἶναι στρα-
τεύματος φυλακὴν. 2. Ἀχαιοὶ δὲ, ἐχόντων ἀφυλακτό-
τερον ὑπὸ φραγῆματος τῶν Ῥωμαίων, ἐπιτίθενται

τοῖς ἐπὶ φυλακῆς αὐτοῖς τῆς πρώτης, καὶ τοὺς μὲν φονεύουσι, πλείονας δὲ ἔτι ἐς τὸ στρατόπεδον κατέλυ-
ξαν, καὶ ἀσπίδας ὅσων τε πεντακοσίας εἶλον. ἀπὸ
τούτων δὲ τοῦ ἔργου καὶ ἐπήρθησαν οἱ Ἀχαιοὶ ποιή-
σασθαι τὴν ἔξοδον πρότερον, πρὶν ἢ Ῥωμαίους ἄρ-
χειν μίχης. ὧς δὲ ἀντεπῆγε καὶ ὁ Μόμμιος, οἳ μὲν
ἐς τὰ ἱππικὸν τῶν Ἀχαιῶν ταχθέντες αὐτοῖς αἴχοντο
φεύγοντες, τῆς Ῥωμαίων ἵππων μηδὲ τὴν πρώτην ἔφο-
δον ὑπομείναντες· ὁ δὲ πεζὸς στρατὸς ἅθ' ὅμως μὲν
εἶχεν ἐπὶ τοῖν ἱππέων τῇ τροπῇ, διεξιόμενοι δὲ τὴν ἐμ-
βολὴν τοῦ ὀπλιτικοῦ τοῦ Ῥωμαίων, βιαζόμενοι τε τῶ
πλήθει καὶ ἀπαγορεύοντες, τοῖς στρατιώμασιν ὅμοις
ἀντείχον ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, πρὶν γὰρ δὴ Ῥωμαίων λο-
γάδες χίλιοι προσπεσόντες κατὰ τὰ πλάγια ἐς τελευτᾶν
τοὺς Ἀχαιοὺς φυγὴν κατέστησαν. εἰ δὲ ἐτόλμησεν ἐξ-
ερχομένῃ μετὰ τὴν μάχην Δίαιος ἐς Κόρινθον, καὶ
ὑποδέξασθαι τῷ τέλει τοὺς διαπλίπτοντας ἐκ τῆς φυ-
γῆς, κῆρ εὐρασθαι τι παρὰ Μομμίου οἱ Ἀχαιοὶ φι-
λάνθρωπον ἠδυνήθησαν ἐς πολιορκίαν καὶ τριβὴν
πολέμου καταστάντες. 3. Νῦν δὲ ἀρχομένων ἔτι ἐνδι-
δόναι τῶν Ἀχαιῶν, εὐθὺς Μεγάλῃς πόλει ὤφρυνεν ὁ
Δίαιος οὐδὲν τι γενόμενος ἐς Ἀχαιοὺς ὅμοιος, ἢ καὶ
Καλλίστρατος ὁ Ἐμπέδου πρὸς Ἀθηναίους. τοῦτω
γάρ τῳ ἀνδρὶ ἱπταρχήσαντι ἐν Σικελίᾳ, οἳ τε Ἀθη-
ναῖοι καὶ ὅσοι ἄλλοι τοῦ στόλου μετισχέκεσαν, ἀπό-
λυντο πρὸς τῷ ποταμῷ τῷ Ἀσινάρῳ. τότε τῷ Καλλι-
στράτῳ παρέσχε τόλμα διεκπῆσαι διὰ τῶν πυλεμίων,
ἄγαντι τοὺς ἱππέας. ὧς δὲ τὸ πολὺ ἀπέσωσεν αὐτῶν
ἐς Κατάνην, ἀνέστρεφεν ὀπίσω τὴν αὐτὴν αὐτῆς ὁδὸν

ἐς Συρακούσας, διαρπάζοντας πειρῶν τὸ Ἀθηναίων
στρατιόπεδον, καταβάλλει τε ὅσον πέντε ἐξ αὐτῶν,
καὶ τραύματα ἐπὶ καιρῷ αὐτὸς καὶ ὁ ἵππος λαβόντες
ἀφαιῶσι τὴν ψυχὴν. οὗτος μὲν δὴ ἀγαθὴν δόξαν Ἀθη-
ναίοις καὶ αὐτῷ κτώμενος, περιεποίησέ τε, ὣν ἤρχε,
καὶ ἐτελεύτησεν αὐτὸς ἐκουσίως. 4. Αἰαίος δὲ Ἀχαιοὺς
ὑποβόλεως, Μεγαλοπολίταις κακῶν τῶν ἐφεστιγνό-
των ἦκεν ἄγγελος· ἀποκτείνεις δὲ αὐτοχειρὶ τὴν γυ-
ναῖκα, ἵνα μὴ γένοιτο αἰχμάλωτος, τελευταῖ πίων
φάρμακον, εἰκυῖαν μὲν παρυσχόμενος Μετακλίδας
τὴν ἐς χρήματα πλεονέξισαν, εἰκυῖαν δὲ καὶ τὴν ἐς τὸν
θάνατον δειλίαν. Ἀχαιῶν δὲ οἱ ἐς Κόρινθον ἀποσω-
θέντες μετὰ τὴν μάχην ἀπεδίδρασκον ὑπὸ τῶν τετυ-
θέντων· ἀπεδίδρασκον δὲ καὶ αὐτῶν Κορινθίων οἱ πολ-
λοί. 5. Μόμμιος δὲ τὸ μὲν παραντίκα, ἀναπεπτα-
μένων ὅμως τῶν πυλῶν, ἐπέειχεν ἐς τὴν Κόρινθον
παρελθεῖν, ὑποκαθῆσθαι τινα ἐντὸς τοῦ τείχους ὑπο-
πιτύων ἐνεδραν· τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν μάχην ἦροι
τε κατὰ κράτος, καὶ ἔκαψε Κόρινθον. τῶν δὲ ἐγκα-
ταληφθέντων τὸ μὲν πολὺ οἱ Ῥωμαῖοι φρονέουσιν, γυ-
ναῖκας δὲ καὶ παῖδας ἀπέδοτο Μόμμιος· ἀπέδοτο δὲ
καὶ οἰκέτας, ὅσοι τῶν ἐς ἐλευθερίαν ἀφεθέντων καὶ
μαχισαμένων μετὰ Ἀχαιῶν μήτοι εὐθὺς ὑπὸ τοῦ πο-
λέμου τὸ ἔργον ἐτεθήκεσαν. ἀναθημάτων δὲ καὶ τοῦ
ἄλλου κόσμου τὰ μὲν μάλιστα ἀνήγοντα ἐς θαύμα-
τα ἀνήγντο· τὰ δὲ ἐκείνοις οὐχ ὁμοίου λόγου φιλο-
ποιμενὶ ὁ Μόμμιος τῷ παρ' Ἀττάλου στρατηγῷ δι-
δωσι· καὶ ἦν Πτολεμαῖοις καὶ ἐς ἐμὲ ἐτε λάφυρα
Κορινθία. πόλεμον δὲ ὅσοι Ῥωμαῖων ἐναντία ἐπολί-

αἰσαν, τεῖχη μὲν ὁ Μόρμιος κατέλυε, καὶ ὄπλα ἀφῆρετο, πρὶν ἢ καὶ ἐμβούλους ἀποσταλῆναι παρὰ Ῥωμαίων. 6. Ὡς δὲ ἀφίκοιτο οἱ σὺν αὐτῷ βουλευσόμενοι, ἐνταῦθα δημοκρατίας μὲν κατέπευε, καθίστατο δὲ ἐκ τῶν τιμημάτων τὰς ἀρχάς· καὶ φόρος τε ἐτάχθη τῇ Ἑλλάδι, καὶ οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες ἐκώλυντο ἐν τῇ ὑπερορίᾳ κτῆσθαι· συνέδριά τε κατὰ ἔθνος τὸ ἐκάστων Ἀχαιῶν, καὶ τὸ ἐν Φωκεύσιν, ἢ Βοιωτοῖς, ἢ ἐπέρωθι· πού τῆς Ἑλλάδος, κατελείτο ὁμοίως πάντα. 7. Λίσι δὲ οὐ πολλοῖς ἴστινον ἐτράποντο εἰς ἔλεον Ῥωμαῖοι τῆς Ἑλλάδος, καὶ συνέδριά τε κατὰ ἔθνος ἀποδιδόασιν ἐκάστοις τὰ ἀρχαῖα, καὶ γῆν ἐν τῇ ὑπερορίᾳ κτῆσθαι· ἀφῆκαν δὲ καὶ ὕοις ἐπιβεβλήκει Μόρμιος ζημίαν· Βοιωτοῦς τε γὰρ Ἡρακλειώταις καὶ Εὐβοέας τάλαντα ἑκατὸν, καὶ Ἀχαιοὺς Αἰακιδαιμονίοις διακόσιαι ἐκέλευσεν ἐκτίσαι. τούτων μὲν δὴ ἀφείσιν παρὰ Ῥωμαίων εὖροτο Ἕλληνες· ἡγεμῶν δὲ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἀπιστέλλετο. καλοῦσι δὲ οὐχ Ἑλλάνδος, ἀλλ' Ἀχαιῶν ἡγεμόνα οἱ Ῥωμαῖοι, διότι ἐχειρώσαντο Ἕλληνας δι' Ἀχαιῶν τότε τοῦ Ἑλληνικοῦ προσησκηότων. ὁ δὲ πόλεμος ἔσχεν οὗτος τέλος, Ἀντιθίου μὲν Ἀθήνησιν ἄρχοντας, Ὀλυμπιάδι δὲ ἐξηκοστῇ πρὸς ταῖς ἑκατὸν, ἦν ἐνίκα Διόδωρος Σικυώνιος.

CAPVT XVII.

Graecia tunc temporis ad summam inopiam redacta — Graeciae sors sub Nerone et Vespasiano — Achaiarum finium et urbium descriptio, primum Dymes — de memorandis Dymes — Atte daemone — Oebota cursore.

Ἐς ἅπαν δὲ ἀσθενείας τότε μάλιστα κατέλθεν ἡ

Ἑλλάς, λυμανθεῖσα κατὰ μέρη, καὶ διαπορθηθεῖσα
 ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ δαίμονος. Ἄργος μὲν ἐς πλεῖστον
 ἀφικομένη δυνάμειος πόλις ἐπὶ τῶν καλουμένων
 ἡρώων, ὁμοῦ τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Λωρῆας ἐπέλιπε τὸ
 ἐκ τῆς τύχης εὐμενές. τὸ δὲ ἔθνος τὸ Ἀττικόν, ἀπὸ
 τοῦ Πελοποννησίων πολέμου καὶ νόσου τῆς λοιμώ-
 δους ἀνεργκόν τε καὶ αἰδοῖς ἀνατηξάμετον, ἔτιαν
 ἔμελλεν οὐ πολλοῖς ὕστερον ἢ Μακεδόνων ἀκμῇ κα-
 θαρῆσθαι, (κατέσκηψε δὲ ἐκ Μακεδονίας καὶ ἐς τὰς
 Βοιωτίας Θήβας τὸ Ἀλεξάνδρου μῆτιμα) Λακεδαι-
 μονίους δὲ Ἐπαμινώνδας ὁ Θηβαῖος. καὶ αὖθις ὁ
 Ἀχαιῶν πόλεμος ἐγένετο, ὅτε δὴ καὶ μόγις, ὅτε ἐκ
 δένδρου λεωβημένου καὶ εὐθὺς τὰ πλείονα, ἀνιβλά-
 σιτησεν ἐκ τῆς Ἑλλάδος τὸ Ἀχαικόν· καὶ αὐτὸ ἡ κα-
 κία τῶν σιγατηγησάντων ἐκόλουσεν ἕταιρῶν τε.
 2. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐς Νέρωνα ἡ βασιλεία περιτῆ-
 θε ἡ Ῥωμαίων· καὶ ἐλεύθερον ὁ Νέρων ἀφίησιν
 ἀπάντων, ἀλλαγὴν πρὸς δῆμον ποιησάμενος τὸν
 Ῥωμαίων· Σαρδῶ γὰρ τὴν νῆσον ἐς τὰ μάλιστα εὐ-
 δαίμονα ἀντὶ Ἑλλάδος σφίσις ἀντέδωκεν. ἀπιδόντι
 οὖν ἐς τοῦτό μοι τοῦ Νέρωνος τὸ ἔργον ὁρθότατα
 εἰρηκεῖναι Πλάτων ἐφαίνεται ὁ Ἀρίστωνος, ὁπόδ' ἀδι-
 κήματα μεγέθει καὶ τολμήματι ἐστὶν ὑπερηκότα,
 οὐ τῶν ἐπιτυχόντων εἶναι ταῦτα ἀνθρώπων, ψυχῆς
 δὲ γενναίας ὑπὸ αἰόπου παιδείας διωφθαυμένης. οὐ
 μὲν Ἕλλησι τε ἐξεγένετο ἀνασθαι τοῦ δώρου· Οὐε-
 σπασιανοῦ γὰρ μετὰ Νέρωνα ἄρξαντος, ἰς ἐμφύλιον
 στάσιν προήχθησαν, καὶ σφᾶς ὑποτελεῖς τι καὶ αὖθις ὁ
 Οὐεσπασιανὸς εἶναι φόβον καὶ ἀκούειν ἐκέλευσεν

ἡγεμόνος, ὑπομεμαθηκέναι φήσας τὴν ἑλευθερίαν
τὸ Ἑλληνικόν. ταῦδε μὲν οὕτω συμβαίντα εὕρισκον.

3. Ἀχαιοὺς δὲ ὕροι καὶ Ἥκλειος τῆς χώρας ποτα-
μὸς τε Λάρισος, καὶ Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῷ ποταμῷ ναὸς
ἔστι Λαριεσσαίας. καὶ Ἀχαιῶν πόλις Δύμη σταδίου
ἔστων τετρακοσίους ἀπέχει τοῦ Λαρίσου. ταύτην
φίλιππος ὁ Δημητρίου πολέμων, μόνην τῶν Ἀχαι-
κῶν ἔσχεν ὑπήκοον· καὶ ἐπὶ τῇ αἰτίᾳ ταύτῃ Οὐλνυ-
πιδὸς ἡγεμὼν καὶ οὗτος Ῥωμαίων ἐπέστρεψε τῇ στρα-
τιᾷ διασπάσαι τὴν Δύμην· Ἀλγουντος δὲ ὕστερον
καὶ προσένειμεν αὐτὴν Πατρεῦσαι. ἐκαλεῖτο δὲ τὰ
μὲν ἀρχαιότερα Πάλεια· ἐχόντων δ' εἰς Ἰώνων, ὀνομά-
ζετο μετέθετο τὸ ἐς ἡμᾶς, σαφὲς δ' οὐκ οἶδα, εἴτε ἀπὸ
γυναικὸς ἐπιχωρίας Δύμης, εἴτε ἀπὸ Δύμαντος τοῦ
Διγυμίου. ὑπὸ δὲ τοῦ ἐλεγείου τοῦ Ὀλυμπιάσιν ἐπὶ
τῇ ἐκόνι τῇ Οἰβώτια οὐ προαχθεῖη τις εἰς ἀλογίαν.
Οἰβώτια γὰρ ἀνδρῶν Δυμαίων, σταδίου μὲν ἀνελομένοι
νίκην Ὀλυμπιάδι ἔκτη, εἰκότος δὲ ἐν Ὀλυμπίᾳ περὶ
τὴν ὀγδοηκοστὴν Ὀλυμπιάδι κατὰ μάντευμα ἐκ Δελ-
φῶν ἀξιωθέντι, ἐπίγραμμα ἔστιν ἐπ' αὐτῷ λέγον·

Οἰνία Οἰβώτιας σταδίων νικῶν, ὃ δ' Ἀχαιοὺς

Πατρίδα Πάλειαν θῆκ' ὀνομαστοτέραν.

τοῦτο οὖν οὐκ ἂν τιτι ἀλογίαν παραστήσειεν, εἰ Πά-
λειαν, ἀλλὰ μὴ Δύμην τὸ ἐπίγραμμα καλεῖ τὴν πό-
λιν. τὰ γὰρ ἀρχαιότερα ὀνόματα ἐς ποίησιν ἐπάγε-
σθαι τῶν ὑστέρων, κυδιστικὸς ἔστιν Ἑλλήσιν· καὶ
Ἀμφιάραδόν τε καὶ Ἀδραστον Φορωνείδας, καὶ Ἐρε-
χθεΐδην ἐπονομάζουσι τὸν Θησέα. 4. Ὀλλγον δὲ
πρὸ τοῦ ἁπλοῦς ἔστι τοῦ ἐν Δυμαίῳ ἐν δεξιᾷ τῆς

δοῦναι τὰ φέροντα Σωστράτου· μισθόκιον δὲ ἦν τῶν ἐπιχω-
ρίων· γενέσθαι δὲ Ἡρακλῆους ἐρώμετόν φασιν αὐτὸν,
καὶ (ἀποθανεῖν γὰρ τὸν Σωστράτον Ἡρακλῆους ἔτι
ὄντος μετὰ ἀνθρώπων) οὕτως οἱ τὸν Ἡρακλῆα τότε
μνήμα αὐτὸν εἶναι τὸν ποιήσαντα, καὶ ἀπαρχὰς ἀπὸ
τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχὼν δοῦναι. ἐπὶ δὲ καὶ ἐς
ἐμὲ ἐτι στήλη τε ἦν ἐπὶ τοῦ χώματος, καὶ Ἡρακλῆς
ἐπειρασμένος· ἐλέγετο δὲ, ὥς οἱ ἐπιχώριοι καὶ ἐνα-
γίζουσι τῷ Σωστράτῳ. 5. Αἰμαίοις δὲ ἔστι μὲν
Ἀθηναῖς ναὸς καὶ ἄγαλμα ἐς τὰ μάλιστα ἀρχαῖον·
ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ἱερόν σφισι Διὸς Ἰδμενίου μητρὶ καὶ
Ἄττει πεποιημένον. Ἄττης δὲ ὅστις ἦν, οὐδὲν οἶδς, τε
ἦν ἀπόρρητον ἐς αὐτὸν ἐξευρεῖν. ἀλλὰ Ἑρμῆσι μὲν
καὶ τῷ τὰ ἐλατρία γράφαντι πεποιημένα ἵστιν,
ὡς υἱὸς τε ἦν Καλλίου Φρυγῆος, καὶ ὡς οὐ τεκνοποιὸς
ὑπὸ τῆς μητρὸς τεχθεῖη. ἐπεὶ δὲ ἠϋέχθη, μετώκησεν
ἐς Αὐδῶν τῷ Ἑρμῆσι μὲν λόγῳ, καὶ Αὐδαῖς ὄν-
για ἐτίλει μητρός, ἐς τοσοῦτο ἤκων παρ' αὐτῇ τιμῆς,
ὡς Αἰα αὐτῇ νεμεσῆσαντα ἔν ἐπὶ τὰ ἔργα ἐπιπέμψαι
τῶν Αὐδῶν. ἐνταῦθα ἄλλοι τε τῶν Αὐδῶν καὶ αὐ-
τὸς Ἄττης ἀπέθανεν ὑπὸ τοῦ ἔρος· καὶ τι ἐπόμενον
τούτοις Γαλατῶν δρῶσιν οἱ Πισσηῶντα ἔχοντες, ὧν
οὐχ ἀπίδμενοι. νομίζουσι γὰρ μὴν οὐχ οὕτω τὰ ἐς
τὸν Ἄττην, ἀλλὰ ἐπιχώριος ἵστιν ἄλλος σφίσιν ἐσαυ-
τὸν λόγος· Αἰα ἐπαινόμενον ἀφάναι σπέρμα ἐς γῆν,
τὴν δὲ ἀνὰ χρόνον ἀντῆναι δαίμονα διπλῶ ἔχοντα αἰ-
δοῖα, τὰ μὲν ἀνδρῶς, τὰ δὲ αὐτοῦ γυναικὸς· ὄνομα
δὲ Ἀγδίστιν αὐτῷ τίθεται. θναὶ δὲ Ἀγδίστιν δι-
σαντες, τὰ αἰδοῖα οἱ τὰ ἀνδρῶς ἐποκόπτουσιν. ὡς δὲ

ἀπ' αὐτῶν ἀναφῦσα ἔμυγδαλῇ εἶχεν ὥραϊον τὸν καρ-
 πόν, θυγατέρα τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ λαβεῖν φασί
 τοὺς καρπούς· ἐσθιμένης δὲ ἐς τὸν κόλπον, καρπὸς
 μὲν ἐκείνος ἦν ἄφανής αὐτίκα, αὐτὴ δὲ ἐκῦει· τε-
 κούσης δὲ, τράγος περιεῖπε τὸν παῖδα ἐκκείμενον.
 ὧς δὲ αὖξανομένῳ κάλλους οἱ μετῆν πλείω ἢ κατὰ εἶ-
 δος ἀνθρώπου, ἐνταῦθα τοῦ παιδὸς ἔρωις εὐχεν
 Ἀγδίστιν. αὖξηθέντα δὲ Ἀττην ἀποστελλουσιν ἐς
 Πεισινοῦντα οἱ προσήκοντες συνοικήσοιτα τῇ βασι-
 λείῳ θυγατρί. ὑμέναιος δὲ ἦδετο, καὶ Ἀγδίστις ἐφί-
 σταται, καὶ τὰ αἰδοῖα ἀπέκοψε μανεῖς ὁ Ἀττης· ἀπέ-
 κοψε δὲ καὶ ὁ τὴν θυγατέρα αὐτῷ διδούς. Ἀγδίστιν
 δὲ μετάνοια ἔσχεν, οἷα Ἀττην ἔδρασε. καὶ οἱ παρὰ
 Διὸς εὗρετο, μήτε σῆπυσθαι τι Ἀττη τοῦ σώματος,
 μήτε τήκεσθαι. τὰδε μὲν ἐς Ἀττην τὰ γνωριμώτατα.
 6. Ἐν δὲ τῇ χώρᾳ τῇ Λυμαίᾳ ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ δρο-
 μέως Οἰβώτια νίκη. τοῦτω δ' ἐν Ὀλυμπίᾳ Ἀχαιῶν
 πρώτῳ γέρας λαβόντι οὐδὲν ἐξαίρετον παρ' αὐτῶν
 ἐγένετο εὖρασθαι· καὶ ἐκὶ τοῦτο κατάρως ὁ Οἰβώτιος
 ἐποίησατο, μηδεὶν Ὀλυμπιακὴν νίκην ἔτι Ἀχαιῶν
 γενέσθαι. καὶ (ἦν γὰρ τις θεῶν, ἧς τοῦ Οἰβώτια τε-
 λεῖσθαι τῆς κατάρως οὐκ ἀμελὲς ἦν) διδάσκονται
 ποτε οἱ Ἀχαιοί, καὶ ἥτινα αἰτίαν στεφάνου τοῦ
 Ὀλυμπιάσιν ἡμάρτανον, διδάσκονται δὲ ὑποστεί-
 λατες ἐς Δελφοὺς. οὕτω δὴ καὶ ἄλλα ἐς τιμὴν σφισι
 τοῦ Οἰβώτια ποιήσασι, καὶ τὴν εἰκόνα ἀναθῆναι ἐς
 Ὀλυμπίαν, Σώστρατος Πελληνεὺς σταδίου νίκην ἔσχεν
 ἐν παισὶ. διαμένει δὲ ἐς ἐμὲ ἔτι Ἀχαιῶν τοῖς ἀγωνίζε-
 σθαι μέλλουσι τὰ Ὀλύμπια, ἀναγλίζεν τῷ Οἰβώτια.

καὶ ἦν κρατήσωσιν ἐν Ὀλυμπίᾳ, στεφανοῦν τοῦ Οὐ-
βώτα τὴν εἰκόνα.

CAPVT XVIII.

*De Piro amne et urbe Oleno — Patrensiū urbe
et Glaucō amne — Patrensiū de Baccho narratio
— Patrei stemma — urbs Patræ relicta et ab Au-
gusto imperatore restituta — de memorandis urbis
Patrensiū, templo et signo Dianæ Laphriæ —
sacris anniversariis Dianæ Laphriæ.*

Σταδίους δὲ ὅσον τεσσαράκοντα προσελθόντι ἐκ
Αἰνῆς ποταμὸς Πείρος ἐς Θάλατταν κάτεισι· καὶ
Ἀχαιῶν πόλις ποτὲ Ὀλένος ὠκεῖτο παρὰ τῷ Πείρῳ.
ὁπόσοι δὲ ἐς Ἡρακλεία καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ πεποιήκα-
σιν, ἔστιν οὐκ ἐλάχιστά σφισιν δειγμάτων τοῦ λόγου,
τίς δ' Αἰεταμένος ἐν Ὀλένῳ βασιλεὺς, καὶ ὁποίων
Ἡρακλῆς παρ' αὐτῷ ξενίων ἔτυχε. καὶ ὅτι μὲν ἦν
πόλισμα μικρὸν ἐξ ἀρχῆς ἢ Ὀλένος, μαρτυρεῖ τῷ
λόγῳ μου καὶ ἐλεγίῳ ἐς Εὐρυτιῶνα Κένταυρον ὑπὸ
Ἑρμῆσιάννατος πεποιημένον. ἀνὰ χρόνον δὲ τοὺς
οἰκήτορας ἐκλιπεῖν ὑπὸ ἀσθενείας φασὶ τὴν Ὀλένοι,
καὶ ἐς Πειρᾶς τε καὶ ἐς Εὐρυτιᾶς ἀποχωρῆσαι.
2. Τοῦ δὲ Πείρου ποταμοῦ περὶ τοὺς ὀγδοήκοντα
ἀφίστηκε σταδίους Πατρέων ἢ πόλις· οὐ πόρρω δὲ
αὐτῆς ποταμὸς Γλαῦκος ἐκδίδωσιν ἐς Θάλασσαν.
Πατρέων δὲ οἱ τὰ ἀρχαιότατα μνημονεύοντές φασιν,
Εὐμηλον αὐτόχθονα οἰκῆσαι πρῶτον ἐν τῇ χώρᾳ,
βασιλεύοντα οὐ πολλῶν αὐτὸν ἀνθρώπων. Τριπο-
λέμον δὲ ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀφικομένον, τὸν τε καρπὸν
λαμβάνει τὸν ἡμερον, καὶ οἰκίσαι διδασθὲς πάλιν
Ἄρσαν ὠνόμασεν ἐπὶ τῇ ἐργασίᾳ τῆς γῆς. ὧς δὲ πρός

ὕπνον ἐτρέπετο δὲ Τριπτόλεμος, ἐνταῦθα Ἀνθείαν
 παῖδα Εὐμήλου τοὺς δράκοντάς φασιν ὑπὸ τοῦ
 Τριπτολέμου τὸ ἄρμα ζεύσαντα ἐθελῆσαι καὶ αὐτὸν
 σπείραι. καὶ τὸν μὲν ἐπιλαμβάνει τὸ χρεῖον, ἐκπε-
 σόντα τοῦ ἄρματος· Τριπτόλεμος δὲ καὶ Εὐμήλος
 Ἀνθείαν πόλιν οἰκίζουσιν ἐν κοιτῇ τοῦ Εὐμήλου
 παιδὸς ἐπώνυμον. οἰκίσθη δὲ καὶ τρίτη μεταξὺ Ἀν-
 θείας καὶ Ἀρόης Μεσάτις πόλις. 3. Ὅποσα δὲ οἱ
 Πατρεῖς περὶ Διονύσου λέγουσι, τρασῆναί τε αὐ-
 τὸν ἐν τῇ Μεσάτει, καὶ ἐνταῦθα ἐπιβουλεύμενον
 ὑπὸ Πανῶν, εἰς παντοῖον ἀφικέσθαι κίνδυνον, οὐκ
 ἐναντιούμενος τοῖς Πατρεῦσι τῆς Μεσάτειος τὸ
 ὄνομα, αὐτοῖς σφισιν ἐξηγεῖσθαι παρήμι. Ἀχαιῶν
 δὲ ὕστερον ἐκβαλόντων Ἴωνας, Πατρεὺς δὲ Πρηνυγ-
 νους τοῦ Ἀγήνωρος εἰς μὲν Ἀνθείαν καὶ εἰς Μεσάτιν
 μὴ ἐνοικίεσθαι τοῖς Ἀχαιοῖς ἀπέειπε· περίβολον δὲ
 τείχους πρὸς τῇ Ἀρόῃ βαλόμενος μεῖζονα, ἵνα ἐντὸς
 τοῦ περιβόλου καὶ ἡ Ἀρόη γένηται, ὄνομα ἔδειτο
 ἀφ' ἐαντιοῦ Πάτρως τῇ πόλει. 4. Ἀγήνωρ δὲ ὁ πατήρ
 τοῦ Πρηνυγένους Ἀρεῖος παῖς ἦν τοῦ Ἀμπυκος· ὁ δὲ
 Ἄμπυξ Πελίου τοῦ Λιγυήτιος τοῦ Ἀθηρείτου τοῦ
 Ἀρπάλου τοῦ Ἀμύκλα τοῦ Ἀακιδαίμονος. Πατρεῖς
 μὲν τοιαῦτα εἰς τοὺς προγόνους ὑπάρχοντα ἦν. 5. Ἰδίως
 δὲ ἀνὰ χρόνον Πατρεῖς διέβησαν εἰς Αἰτωλίαν Ἀχαιῶν
 μόνοι κατὰ φιλίαν τὴν Αἰτωλῶν, τὸν πόλεμόν σφισιν
 τὸν πρὸς Γαλάτας συνδιοίσοντες. προσπτάσαντες
 δ' ἐν ταῖς μάχαις λόγου μειζόνως, καὶ ὑπὸ πενίας
 ἄμα οἱ πολλοὶ πιεζόμενοι, Πάτρως μὲν πλην ὁλλῶν
 τιῶν ἐκλείπουσιν· οἱ δὲ ἄλλοι κατὰ χάραν ὑπὸ φι-

λιργίας ἐσκεδίασθαι, καὶ πολίσματα παρὶς αὐτὰς Πάτρας τοσαῦτα ἄλλα ᾤκησαν, Μευάτιν, καὶ Ἀνθιαν, καὶ Βολίτην, καὶ Ἀργυρεῖν τε καὶ Ἀρβῖν. Αὐγουστος δὲ ἢ τοῦ παράπλου νομίζων κλισθαι καλῶς τῆς Πάτρας, ἢ κατ' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ἐπεινήγαγεν αὐτῆς ἐκ τῶν πολισμάτων τῶν ἄλλων τοὺς ἄνδρας ἐς τὰς Πάτρας· προσυνέκισε δὲ σφισι καὶ Ἀχαιοὺς τοὺς ἐκ Ῥυπῶν, καταβαλὼν ἐς ἕδαφος Ῥύπας. καὶ ἔδωκε μὲν ἐλευθέρους Ἀχαιῶν μόνοις τοῖς Πατρεῦσιν εἶναι· ἔδωκε δὲ καὶ ἐς τὰ ἄλλα γέρας σφίσιν, ὅποσα τοῖς ἀποίκοις τίμειν οἱ Ῥωμαῖοι νομίζουσι. 6. Πατρεῦσι δὲ ἐν ἑκτῇ τῇ πόλει Λαφρίας ἱερὸν ἔστιν Ἀρτεμίδος· ξενικὸν μὲν τῇ θεῷ τὸ ὄνομα, εἰσηγμένον δὲ ἑτέρωθεν καὶ τὸ ἄγαλμα. Καλυδῶνος γὰρ καὶ Αἰτωλίας τῆς ἄλλης ὑπὸ Αὐγούστου βασιλείᾳ ἐρπωθεύσης διὰ τὸ ἐς τὴν Νικόπολιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Ἰακτίου συνοικίζεσθαι καὶ τὸ Αἰτωλικόν, οὗτοι τὸ ἄγαλμα τῆς Λαφρίας οἱ Πατρεῖς ἔσχον, ὡσαύτως δὲ καὶ ὅσα ἄλλα ἄγαλματα ἐκ τῆς Αἰτωλίας καὶ παραῖκαρναντων, τὰ μὲν πολλὰ ἐς τὴν Νικόπολιν κομισθῆναι, Πατρεῦσαι δὲ ὁ Αὐγουστος ἄλλα τι τῶν ἐκ Καλυδῶνος λαφύρων, καὶ δὴ καὶ τῆς Λαφρίας ἔδωκε τὸ ἄγαλμα, ὃ δὴ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐν τῇ ἀκροπόλει τῇ Πατρίᾳ εἶχε τιμὰς. γενέσθαι δὲ ἐπὶ κλησιν τῇ θεῷ Λαφρίαν ὑπὸ ἀνδρὸς Φοικίως φανί· Λάφριον γὰρ τὸν Κασταλίου τοῦ ἀδελφοῦ Καλυδωνίοις ἰδρύσασθαι τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀρτεμίδος τὸ ἀρχαῖον. οἱ δὲ τῆς Ἀρτεμίδος τὸ μῆνιμα τὸ ἐς Οἰνεία ἀνὰ χρόνον ταῖς Καλυδωνίοις ἐλαφρότερον γενέσθαι λῆγουσι,

καὶ αἰτίαν τῇ θείᾳ τῆς ἐπικλήσεως ἐθέλουσιν εἶναι ταύτην. τὸ μὲν δὴ σῆμα τοῦ ἀγάλματος θηρεύουσα εἶσιν· ἐλέφαντος δὲ καὶ χρυσοῦ πιποῖται· Ναυπάκτιοι δὲ Μέναιχος καὶ Σαῖδας εἰργάσαντο· τεκμαίρονται σφῶς Κανάχου τοῦ Σικυωνίου καὶ τοῦ Ἀγικῆτου Κύλλωνος οὐ πολλῶ γενέσθαι τινὲ ἡλικίαν ἰστέρους. 7. Ἄγουσι δὲ καὶ Λαφρία ἑορτὴν τῇ Ἀρτέμιδι οἱ Πατρέϊς ἀνὰ πᾶν ἔτος, ἐν ᾗ τρόπος ἐπιχώριος θυσίας ἐστὶν αὐτοῖς. παρὰ μὲν τὸν βωμὸν ἐν κύκλῳ ξύλα ἱστῶσιν ἔτι χλωρὰ, καὶ ἐς ἐκκαίδεκα ἑκαστοὶν πήχεις· ἐντὸς δὲ τοῦ βωμοῦ τὰ αὐτάτα σφαιρῶν ξύλων κεῖται. μηχανῶνται δὲ ὑπὸ τὸν καιρὸν τῆς ἑορτῆς καὶ ἄνοδον ἐπὶ τὸν βωμὸν, λειοτέρην ἐπιφέροντες γῆν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοὺς ἀναβαθμούς. πρῶτα μὲν δὴ πομπὴν μεγαλοπρεπεστάτην τῇ Ἀρτέμιδι πομπεύουσι, καὶ ἱερουμένη παρθένος ὀχεῖται τελευταία τῆς πομπῆς ἐπὶ ἐλάφῳ ὑπὸ τὸ ἄρμα ἔδυγμένων. ἐς δὲ τὴν ἐπισῶσαν, τηλικαῦτα ἤδη δρῶντα ἐς τὴν θυσίαν τομίζουσι, δημοσίᾳ τε ἢ πόλιν οὐχ ἔσπον ἐς τὴν ἑορτὴν ἣ οἱ ἰδιῶται φιλοτίμως ἔχουσιν. φοβάλλουσι γὰρ ζῶντας ἐς τὸν βωμὸν, ὀρνυθῆς τε τοὺς ἐδωδῆμους, καὶ ἱερεῖα ὁμοίως ἅπαντα, ἔτι δὲ ἐς ἀγρίους, καὶ ἐλάφους τε καὶ δορκάδας, οἳ δὲ καὶ λέκων καὶ ἄρκτων σκύμνους, οἳ δὲ καὶ τὰ τέλεια τῶν θηρίων· κατατιθέασιν δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν καὶ θείων καρπὸν τῶν ἡμέρων. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου πῦρ ἱστῶσιν ἐς τὰ ξύλα. ἐνταῦθα πού καὶ ἄρκιον καὶ ἄλλο τι ἐθελήσαντων τῶν ζώων, τὰ μὲν ὑπὸ τὴν πρώτην ὁρμὴν τοῦ πυρὸς βιαζόμενα ἐς τὸ ἐκτός, τὰ δὲ

καὶ ἐκφεύγοντα ὑπὸ ἰσχύος· ταῦτα οἱ ἐμβαλόντες
ἐπανάγουσιν αὐτοὺς ἐς τὴν πυράν. τρωθῆναι δὲ οὐ-
δένα ὑπὸ Θηρίων μνημονεύουσιν.

C A P V T XIX.

*De Eurypyli monumento et Diana Triclaria — Co-
maestho et Melanippo — Eurypyli arca.*

Ἔστι δὲ ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ ναοῦ τε τῆς Λαφρίας καὶ
τοῦ βωμοῦ πεποιημένον μνημα Εὐρυπύλου. τὰ δὲ,
ὅς τις τε ὦν καὶ καθ' ἥντινα αἰτίαν ἀφίκετο ἐς τὴν
γῆν ταύτην, δηλώσει μοι καὶ ταῦτα ὁ λόγος προδιη-
γησάμενῳ πρότερον, ὅποια ὑπὸ τοῦ Εὐρυπύλου τὴν
ἐπιδημίαν τοῖς ἐνταῦθα ἦν τὰ παρόντα ἀνθρώποις.
Ἰώνων τοῖς Ἀρόην καὶ Ἀνθίαν καὶ Μειοάτιν οἰκοῦ-
σιν ἦν ἐν κοιτῇ τέμενος καὶ ναὸς Ἀρτέμιδος Τρικλα-
ρίας ἐπέκλειον, καὶ ἑορτὴν οἱ Ἴωνες αὐτῇ καὶ παν-
ευχίδα ἤγον ἀνὰ πᾶν ἔτος. ἱερῶσάν τῃ δὲ εἶχετο τῆς
θεοῦ παρθένος, ἐς ᾧ ἀποστελλέσθαι παρὰ ἄνδρα
ἐμίλλε. 2. Αἰγούσιν οὖν συμβῆναι ποτε, ἱερῶσθαι
μὲν τῆς Θεοῦ Κομαιθῶ τὸ εἶδος καλλίστην παρθέ-
νον, τυγχάνειν δὲ αὐτῆς ἐρῶντα Μελάνιππον, τὰ τε
ἄλλα τοὺς ἡλικιώτας καὶ ὄψεως εὐπρεπείᾳ μάλιστα
ὑπερρεκότα. ὧς δὲ ὁ Μελάνιππος ἐς τὸ ἴσον τοῦ
ἱρωτος ὑπηγάγεται τὴν παρθένον, ἐμῆτο αὐτὴν παρὰ
τοῦ πατρὸς. ἔπεται δὲ πως τῷ γήρῳ τὰ τε ἄλλα ὧς
τὸ πολὺ ἐναντιοῦσθαι νέοις, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐς τοὺς
ἐρῶντας τὸ ἀνάλητον· ὅπου καὶ Μελάνιππος τότε
ἐθίλοντι ἐθέλουσαν ἀνάγειν Κομαιθῶ, οὔτε
παρὰ τῶν αὐτοῦ γονέων, οὔτε παρὰ τῶν Κομαι-
θοῦ· ἡμερον ἀπένιπθον οὐδέν. ἐπιδίειξε δὲ ἐπὶ πολ-

λῶν τε δὴ ἄλλων καὶ ἐν τοῖς Μελανίππου παθήμασιν,
 ὡς μέτεστιν ἔρωτι καὶ ἀνθρώπων συγγίαι νόμιμα,
 καὶ ἀναστρέφειν θεῶν τιμὰς· ὅπου καὶ τότε ἐν τῷ
 τῆς Ἀρτίμιδος ἱερῷ Κομαιθῷ καὶ Μελάνιππος ἐξ-
 ἤλυσεν τοῦ ἔρωτος τὴν ὁρμήν. καὶ οἱ μὲν ἔμελλον
 τῷ ἱερῷ καὶ ἐς τὸ ἔπειτα ἱεὸν καὶ θαλάμῳ χρησινοῦσθαι·
 τοὺς δὲ ἀνθρώπους ἀντίκα ἐξ Ἀρτίμιδος μήνιμα
 ἔφθιψε, τῆς τε γῆς καρπὸν οὐδὲν ἀποθιδούσης, καὶ
 νόσοι σφίσιν οὐ κατὰ τὰ ἐωθότα, καὶ ἐπ' αὐτῶν
 θάνατοι πλείους ἢ τὰ πρότερα ἐγένοντο. καταφυ-
 γάντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖς, ἤλεγ-
 χεν ἡ Πυθία Μελάνιππον καὶ Κομαιθῷ· καὶ ἐκεί-
 νους τε αὐτοὺς μάντευμα ἀφίκετο θῦσαι τῇ Ἀρτί-
 μιδι, καὶ ἀνὰ πᾶν ἔτος παρθένον καὶ παῖδα, οἷ τὸ
 εἶδος εἶεν κάλλιστοι τῇ θεῇ θύειν. ταύτης μὲν δὴ
 τῆς θυσίας εἶναικα ὁ ποταμὸς ὁ πρὸς τῷ ἱερῷ τῆς
 Τριχλαρίας Ἀμυγίλος ἐκλήθη· τέως δὲ ὄνομα ἔχεν
 οὐδέν. παίδων δὲ καὶ παρθένων ὅποσοι μὲν ἐς τὴν
 θιὸν οὐδὲν εἰργασμένοι Μελανίππου καὶ Κομαιθοῦς
 εἶτεκα ἀπώλλυντο, αὐτοὶ τε οἰκηρότατα καὶ οἱ προ-
 ἥγοντές σφισιν ἔπασχον. Μελάνιππον δὲ καὶ Κο-
 μαιθῷ συμφορᾶς ἐκτός γενέσθαι τίθεται. μόνῳ γάρ
 δὴ ἀνθρώπῳ ψυχῆς ἐστὶν ἀντάξιον κατορθώσαί τινα
 ἱρασθέντα. 3. Παύσασθαι δὴ οὕτω λέγονται θύον-
 τες τῇ Ἀρτίμιδι ἀνθρώπους. ἐκίχρητο γὰρ αὐτοῖς
 πρότερον ἔτι ἐκ Δελφῶν, ὡς βασιλεὺς ἕνος παραγ-
 νόμενός σφισιν ἐπὶ τὴν γῆν, ἑρικόν ἄμα ἁγόμενος
 δαίμονα, τὰ ἐς τὴν θυσίαν τῆς Τριχλαρίας παύει.
 Ἰλίου δὲ ἀλοῦσης, καὶ νεμομένων τὰ λάφυρα τῶν

Ἑλλήνων, Εὐρύπυλος ὁ Εὐδαίμονος λαμβάνει λάρνακα· Διονύσου δὲ ἄγαλμα ἦν ἐν τῇ λάρνακι, ἔργον αὖν (ὡς φασιν) Ἥφαίστου, ὃῳρον δὲ ὑπὸ Διὸς ἐδόθη Λαρδάρι. λέγονται δὲ καὶ ἄλλοι δύο λόγοι ἐς αὐτήν· ὥς, ὅτε ἔφυγεν Αἰνείας, ἀπολείπει ταύτην ἡν λάρνακα· οἱ δὲ ῥιφῆναι φασιν αὐτήν ὑπὸ Καπαίωνδρος, συμφορὴν τῷ εὐρόντι Ἑλλήνων. ἦνοιξε δ' αὖν ὁ Εὐρύπυλος τὴν λάρνακα, καὶ εἶδεν τὸ ἄγαλμα, καὶ αὐτίκα ἦν ἔκφρων μετὰ τῇ θύῃ· τὰ μὲν δὴ αἰεὶ ἔμελλετο, ὀλιγάκις δὲ ἐγένετο ἐν ἑαυτῷ. αὐτὸς δὲ οὕτω διακείμενος, οὐκ ἐς τὴν Θρῆσσαν τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο, ἀλλ' ἐπὶ τὴν Κίρραν καὶ ἐς τὸν ταύτην εὐλλον· ἀναβὰς δὲ ἐς Δελφοὺς ἐχρᾶτο ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ αὐτῷ γενέσθαι λέγουσι μάντευμα, ἔνθα ἂν ἐπιτύχη θύουσιν ἀνθρώποις θυσίαν ξένην, ἐνταῦθα δρῦσασθαι τε τὴν λάρνακα, καὶ αὐτὸν οἰκῆσαι. ὁ μὲν δὲ ἄνεμος τὰς ναῦς τοῦ Εὐρυπύλου κατήνεγκεν ἐπὶ τὴν πρὸς τῇ Ἀρόῃ θάλασσαν. ἐκβὰς δὲ ἐς τὴν νῆν, καταλαμβάνει παῖδα καὶ παρθένον ἐπὶ τὸν βωμόν τῆς Τρικλαρίας ἡγμένους· καὶ ὁ μὲν ἔμπλεον οὐ καλεπῶς συνήσιν τὰ ἐς τὴν θύαν. ἀφίκοντο δὲ ἐς ἀνήμην καὶ οἱ ἐπιχώριοι τοῦ χειρομοῦ, βασιλεῖα τε ἰδόντες, ὃν οὕτω πρότερον ἐωράκεσαν, καὶ ἐς τὴν λάρνακα ὑπενόησαν, ὥς εἴη τις ἐν αὐτῇ θεός. καὶ οὕτω τῷ Εὐρυπύλῳ τε ἡ νόσος καὶ τοῖς ἐνταῦθα ἀνθρώποις τὰ ἐς τὴν θύαν ἐπαύσθη, τό τε ὄνομα ἐτίθη τὸ νῦν τῷ ποταμῷ Μελίχος. ἔγραψαν δὲ ἥδη τινὲς, οὐ τῷ Θρῆσσι καὶ συμβάντα Εὐρυπύλῳ τὰ εἰρημένα· ἀλλὰ Εὐρύπυλον Διδαμενοῦ παῖδα τοῦ ἐ-

Ὡλένῳ βασιλεύσαντος ἐθέλονσιν ἄρ' Ἡρακλεῖ στρα-
τεύσαντα εἰς Ἰλιον, λαβεῖν παρὰ τοῦ Ἡρακλέους τὴν
λάρνακα· τὰ δὲ ἄλλα κατὰ τὰ αὐτὰ εἰρήκασι καὶ
οὗτοι. ἐγὼ δὲ οὔτε Ἡρακλέα ἀγνοῆσαι τὰ εἰς τὴν
λάρνακα, εἰ δὴ τοιαῦτα ἦν, πείθομαι· οὔτε τίς ἐς
αὐτὴν ἐπιστάμενος δοκεῖ μοι ποτὲ ἂν δοῦναι δῶρον
συμμαχήσονται ἀνδρὶ· οὔτε μὲν οἱ Πατρῆες ἄλλον
τινὰ ἢ τὸν Εὐαίμονος ἔχουσιν Εὐρύπυλον ἐν μίτῃ,
οἱ καὶ ἐναγίζουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος, ἐπειδὴν τῷ Διο-
νύῳ τὴν ἑορτὴν ἄγουσι.

CAPVT XX.

*De deo Aesymneta dicto eiusque cultu — Minerva
Panachaide ac templis signisque deorum in urbe
Patrensiū — oden Patrensiū et Atheniensium
— templo Dianae Limnatidis — aliis
templis et signis.*

Τῷ Θεῷ δὲ τῷ ἐντὸς τῆς λάρνακος ἐπὶ κλησις μὲν
ἴσται Δισυμνήτης. οἱ δὲ αὐτὸν εἰς τὴ μάλιστα Θερ-
πεύοντες, ἐννέα τέ εἰσιν ἄνδρες, οὓς ἂν ἐκ πάντων
ὁ δῆμος προέλῃται καὶ ἄξιωμα, καὶ ἴσαι γυναῖκες
τοῖς ἀνδράσι. μιᾷ δὲ ἐν τῇ ἑορτῇ νυκτὶ εἰς τὸ ἐντὸς
φέρει τὴν λάρνακα ὁ ἱερεὺς· αὕτη μὲν δὴ ἡ νύξ γυ-
ρας τοῦτο εἴληφε. καταβαίνουσι δὲ καὶ ὁπάσοι δὴ
τῶν ἐπιχωρίων παῖδες ἐπὶ τὸν Μείλιχον ἀστιάχουσιν
ἐστειφανώμενοι τὰς κεφαλὰς· ἐκόσμου δὲ οὕτω καὶ
τὸ ἀρχαῖον, οὓς ἄγουσιν τῇ Ἀρτέμιδι θύοντες. τὰ δὲ
ἐφ' ἡμῶν στείφανους μὲν τῶν ἀσταχύων ἀποσίδενται
παρὰ τῷ Θεῷ· λουσάμενοι δὲ τῷ ποταμῷ, καὶ αὐθις
στείφανους ἐπιθέμενοι κισσοῦ, πρὸς τὸ ἱερὸν ἴσαι
τοῦ Δισυμνήτου. ταῦτα μὲν σφισιν οὕτω δορῆν κα-

θέσπηκε. 2. Τοῦ περιβόλου δὲ ἐστὶν ἐντὸς τῆς Ἀσφρίδας καὶ Ἀθηναῖς ναὸς ἐπὶ κλησὶν Παναχαΐδος· ἐλέφαντος τὸ ἄγαλμα καὶ χρυσοῦ, ἐρχομένοι δὲ ἐς τὴν καίω πόλιν μητρὸς Αἰνδυμήνης ἐστὶν ἱερὸν, ἐν δὲ αὐτῷ καὶ Ἀττις ἔχει τιμὰς. τοῦτου μὲν δὴ τὸ ἄγαλμα οὐδὲν ἀποφαίνουσι· τὸ δὲ τῆς μητέρος λίθου πεποιῆται. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ Διὸς ναὸς Ὀλυμπίου, αὐτὸς τε ἐπὶ θρόνου, καὶ ἐστῶσα Ἀθηναῖα παρὰ τὸν θρόνον. τῆς τε Ἥρας ἄγαλμα τοῦ Ὀλυμπίου πέραν, ἱερὸν τε Ἀπόλλωνος πεποιῆται, καὶ Ἀπόλλων χαλκοῦς γυμνὸς ἐσθῆτος· ὑποδήματα δὲ ὑπὸ τοῖς ποσὶν ἐστὶν αὐτῷ, καὶ ἐτέρῳ ποδὶ ἐπὶ κρανίου βέβηκε βοῦς, βουαὶ γὰρ χαίρειν μάλιστα Ἀπόλλωνα Ἀλκαῖός τε ἐδήλωσεν ἐν ὕμνῳ τῷ ἐς Ἑρμῆν γράψας, ὥς ὁ Ἑρμῆς βοῦς ὑφέλοιτο τοῦ Ἀπόλλωνος· καὶ ἔτι πρότερον, ἢ Ἀλκαῖον γενέσθαι, πεποιημένα ἦν Ὀμήρῳ, βοῦς Ἀπόλλωνα Ἀσμεῖδοντος ἐπὶ μισθῷ νέμειν, καὶ Ποσειδῶνι περιέθηναι ἐν Πριάδι τὰ ἔπη.

Ἥτοι ἐγὼ Τρώεσσι πόλιν περὶ τεῖχος ἔδειμα

Εὐρύ τε καὶ μάλα καλὸν, ἵν' αἰρήνῃς πόλις εἴη·

Φοῖβε σὺ δ' εἰλεπόδας ἔλικας βοῦς βουκολέεσκες. τὰ μὲν δὴ ἐς τὸ κρανίον τοῦ βοῦς ἐπὶ τοιῷδε ἂν τις εἰκάσαιε πεποιῆσθαι. ἔστι δ' ἐν ὑπαίθρῳ τῆς ἀγορᾶς ἄγαλμά τε Ἀθηναῖς, καὶ πρὸ αὐτοῦ Πατρίως τάφος. 3. Ἔχεται δὲ τῆς ἀγορᾶς τὸ ῥόδειον, καὶ Ἀπόλλων ἐνταῦθα ἀνάκειται θείας ἄξιος· ἐποιήθη δὲ ἀπὸ λαφύρων, ἥνίκα ἐπὶ τὸν στρατὸν τῶν Γυλατῶν οἱ Πατρίες ἔμμεναι Διτωλοῖς Ἀχαιῶν μόναι κακόμηται δὲ καὶ ἐς ἄλλα τὸ ῥόδειον ἄξιολογώτατα τῶν

ἐν Ἑλλήσι, πλήν γε δὴ τοῦ Ἀθήνησι· τοῦτο γὰρ μα-
γέθει τε καὶ ἐς τὴν πῦσιν ὑπερῆρκε κατασκευὴν· ἄ-
νῃρ δὲ Ἀθηναῖος ἐποίησεν Ἡρώδης ἐς μνήμην ἀποθα-
νούσης γυναικὸς. ἐμοὶ δὲ ἐν τῇ Αἰθιδίᾳ συγγραφεῇ τὸ ἐς
τοῦτο παρείθη τὸ ὠδιῶν, ὅτι πρότερον ἔτι ἐξείργα-
στό μοι τὰ ἐς Ἀθηναίους, ἣ ὑπῆρκετο Ἡρώδης τοῦ
οἰκοδομήματος. ἐν Πάτραις δὲ ἴοντι ἐκ τῆς ἀγορᾶς,
ἣ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, πύλη κατὰ τὴν ἔξοδον
ἔστι ταύτην, καὶ ἐπιθήματα ἐπὶ τῆς πύλης ἀνδριάν-
τες εἰσὶν ἐπίχρυσοι, Πατρὺς τε καὶ Πρευγένης καὶ
Ἀθιρίων, οἱ Πατρίως ἡλικίαν παιδὸς ἔχοντες καὶ αὐ-
τοὶ παῖδές εἰσι. 4. Τῆς δὲ ἀγορᾶς ἀντικρυς κατὰ
ταύτην τὴν ἔξοδον τέμενός ἐστιν Ἀρτέμιδος καὶ ναὸς
Λιμνάτιδος, ἐχόντων δὲ ἤδη Λακεδαιμόνα καὶ Ἄργος
Δωριέων, ὑφελίσθαι Πρευγένην τῆς Λιμνάτιδος τὸ
ἄγαλμα κατὰ ὄψιν ὀνείρατος ἐκ Σπάρτης λέγουσι,
κοινωνῆσαι δὲ αὐτῷ τοῦ ἐγχειρήματος τῶν δούλων
τῶν εὐνοῦσιαιτον. τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ ἐκ τῆς Λακεδαί-
μονος τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἔχουσιν ἐν Μισόᾳ, ὅτι
καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Πρευγένους ἐς τοῦτο ἐκομίσθη
τὸ χωρίον· ἐπειδὴν δὲ τῇ Λιμνάτιδι τὴν ἐορτὴν ἄγου-
σι, τῆς θεοῦ τῶν τις οἰκετῶν ἐκ Μισόας ἔρχεται τὸ
ἔδανον κομίζων τὸ ἀρχαῖον ἐς τὸ τέμενος τὸ ἐν τῇ πό-
λει. 5. Τοῦτου δὲ τοῦ τιμένους ἐστὶ καὶ ἄλλα τοῖς
Πατρῆυσιν ἱερὰ· πεποιεῖται δὲ ταῦτα οὐκ ἐν ὑπαί-
θρῳ, ἀλλὰ ἔσοδος ἐς αὐτὰ διὰ τῶν στοῶν ἔστι. τὸ
μὲν δὲ ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ, πλήν ἱεσθῆτος, λίθου
τὰ ἄλλα· Ἀθηναῖα δὲ ἐλέφαντος εἰργασται καὶ χρυσοῦ.
πρὸ δὲ τῆς Ἀθηναῖς τοῦ ἱεροῦ Πρευγένους μνημῆ ἐστιν

ἐναγίζουσι δὲ καὶ τῷ Πρηνύει κατὰ ἔτος, ὡσαύτως
δὲ καὶ πρὸς τὴν ἱερὴν τῇ Λιμνάδι ἄγοντες. τοῦ θιά-
τρου δὲ οὐ πόρρω Νεμείως ναός, καὶ ἑτερός ἐστιν Ἀ-
φροδίτης· μέγισται μεγάλα λίθου λευκοῦ τὰ ἀγάλματα.

C A P V T XXI.

*De Baccho Calydonio ac Coresi erga Calirrhoea
amore — tribus Bacchi signis eorumque nominibus
— Neptuni cognominibus — templa et signa in ur-
be Patrensiū porro recensentur — de mīro Patren-
sium oraculo prope fontem — oraculo Apollinis
Thyrxei in Cyaneis et Sarapidis templis Patris
— feminis Patrensiū.*

Καὶ Διονύσου κατὰ τοῦτο τῆς πόλεως ἱερὸν ἐστὶν
ἐπικλησιν Καλυδωνίου· μετακομίσθη γάρ καὶ τοῦ
Διονύσου τὸ ἄγαλμα ἐς Καλυδῶνας. ὅτε δὲ ᾤκειτο
ἐν Καλυδῶνι, καὶ ἄλλοι τε Καλυδωνίων ἐγένοντο ἱε-
ρεῖς τῷ θιῷ, καὶ δὴ καὶ Κόρεσος, ὃν ἀνθρώπων μά-
λιστα ἐπέλαβεν ἄδικα ἐξ ἔρωτος παιθεῖν. ἦρα μὲν Κυ-
λιρῆς παρθένου· δπόσον δὲ ἐς Καλλιρῆν ἔρωτος
Κορέω μετῆν, τοσοῦτον εἶχεν ἀπεχθείας ἐς αὐτὸν
ἢ παρθένος. ὥς δὲ τοῦ Κορέου διήσεις τε ποιουμέ-
νου πάσας καὶ δῶρων ὑποσχέσεις παντοίας οὐκ ἐν-
τρέπετο ἢ γνώμη τῆς παρθένου, κομίζεται ἰκέτης ἤδη
παρὰ τοῦ Διονύσου τὸ ἄγαλμα. ὃ δὲ ἤκουσέ τε ἐν-
χομένον τοῦ ἱερέως, καὶ οἱ Καλυδωνιοὶ τοπαραντί-
κα ὥσπερ ὑπὸ μίθης ἐγένοντο ἔκφροντες, καὶ ἡ τελευ-
τὴ σφῆς παραπλήγας ἐπελήμβανε. καταφύγουσιν
οὖν ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δωδώνῃ· τοῖς γάρ τὴν
ἡπειρον ταύτην οἰκοῦσι, τοῖς τε Αἰτωλοῖς καὶ τοῖς
προσχωροῖς αὐτῶν Ἀκαρῆες καὶ Ἰππιρῶταις, αἱ πέ-

λαιαι καὶ τὰ ἐκ τῆς δρυὸς μαντεύματα μετέχουν μάλ-
 ιστα ἐφαίνετο ἀληθείας. τότε δὴ τὰ χρυσθέντα ἐκ Δω-
 δώνης Διονύσου μὲν ἔλεγεν εἶναι τὸ μήνιμα, ἵστασθαι
 δὲ οὐ πρότερον λύσιν, πρὶν ἢ Θύσῃ τῷ Διονύσῳ Κό-
 ρεσσος ἢ αὐτὴν Καλλιρόην, ἣ τὸν ἀποθανεῖν ἀντὶ ἐ-
 κείνης τολμήσαντα. ὥς δὲ οὐδὲν ἐς σωτηρίαν εὗρισκε-
 το ἢ παρθένος, δεύτερα ἐπὶ τοὺς θρηψαμένους κα-
 ταφεύγει· ἁμαρτάνουσα δὲ καὶ τούτων, ἐλείπετο οὐ-
 δὲν ἔτι αὐτὴν φρονεῦσθαι, προεξιργασθέντων δὲ, ὁ-
 πόσα ἐς τὴν Θυσίαν ἄλλα ἐκ Δωδώνης μεμαντευμένα
 ἦν, ἣ μὲν ἱερείου τρόπον ἦκτο ἐπὶ τὸν βωμόν· Κόρε-
 σος δὲ ἐφροσθήκει μὲν τῇ Θυσίᾳ, τῷ δὲ ἔρωτι εἴδας καὶ
 οὐ τῷ θυμῷ, ἑαυτὸν ἀντὶ Καλλιρόης διεργάζεσθαι.
 ὁ μὲν δὴ ἀπέδειξεν ἔργον ἀνθρώπων, ὧν ἴσμεν, δια-
 τεθεῖς ἐς ἔρωτα ἀπλαστότατα, καὶ Καλλιρόη τε, ὡς
 Κόρεσον τεθνήσκουσα εἶδεν, μετέπεσε τῇ παιδί ἢ γυνά-
 μι· καὶ (ἐσῆει γὰρ αὐτὴν Κόρεσον τε ἔλεος καὶ ὅσα
 ἐς αὐτὴν εἰργασται αἰδώς). ἀπέσφαξεν αὐτὴν ἐς τὴν
 πηγὴν, τοῦ λιμένος ἣ ἐν Καλυδωνίᾳ ἔστιν οὐ πόρρω·
 καὶ ἀπὸ ἐκείνης οἱ ἔπειτα ἄνθρωποι Καλλιρόην τὴν
 πηγὴν καλοῦσι. 2. Τοῦ θιάτρου δὲ ἑγγὺς πεποίηται
 Πατρεῦσι γυναικὸς ἐπιχωρίας τίμενος. Διονύσου δὲ
 ἴστιν ἐνταῦθα ἀγάλματα, ἴσοι τε τοῖς Ἀχαιοῖς πολί-
 σμασι καὶ ὁμόημοι· Μισσαδεὺς γάρ καὶ Ἀνθεὺς τε
 καὶ Ἄρεως ἔστιν αὐτοῖς τὰ ὀνόματα. ταῦτα τὰ ἀγάλ-
 ματα ἐν τῇ Διονύσου ἑορτῇ κομίζουσιν ἐς τὸ ἱερόν
 τοῦ Λισυμνήτου· τὸ δὲ ἱερόν τοῦτο ἐς τὰ ἐπὶ Θυλάσ-
 σῃ τῆς πόλεως ἔστιν, ἐρχομένοις ἔτι ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐν
 δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ Λισυμνήτου κατοικίῳ

ἴδοντι ἄλλο ἱερὸν καὶ ἄγαλμα λίθου· καλεῖται μὲν
 Σωτηρίας, ἰδρύνασθαι δὲ αὐτὸ ἐξ ἀρχῆς ἀποφυγόν-
 τα φασὶ τὴν μανίαν Εὐρύπυλον. 3. Πρὸς δὲ τῷ λι-
 μένῃ Ποσειδῶνός τε ναὸς καὶ ἄγαλμά ἐστιν ὀρθὸν λί-
 θου. Ποσειδῶνι δὲ παρέξ ὁπόσα ὀνόματα ποιηταῖς
 πεποιημένα ἐστὶν ἐς ἐπὶ κόσμον, καὶ ἰδίᾳ σφίσι
 ἐπιχώρια ὄντα ἕκαστοι τίθενται. τόσαι δὲ ἐς ἅπαν-
 τας γεγόνασιν ἐπικλήσεις αὐτῷ. Πελαγαῖος, καὶ
 Ἀσφαλιᾶός τε καὶ Ἴππιος. ὀνομάσθαι δὲ Ἴππιον
 τὸν θιὸν πείθοιτο μὲν ἂν τις καὶ ἐπ' αὐτίαις ἄλλαις·
 ἐγὼ δὲ εὐρετὴν ἐπικτῆς ὄντα ἀπὸ τούτου σχεῖν καὶ
 τὸ ὄνομα εἰκάζω. Ὅμηρος μὲν γὰρ ἐν ἵππων ἄθλοις
 Μενελάῳ κατὰ τοῦ θεοῦ τούτου πρόκλησιν περιέθη-
 κεν ὄρκου·

Ἴππων ἁψάμενος γαῖήοχον ἐννοσίγαιον

Ὅρνυθι μηδὲν ἐκόντ' ἐμὸν δόλω' ἄρμα πιδῆσαι.
 Πάμφως δέ, ὃς Ἀθηναίοις τοὺς ἀρχαιοτάτους ὕμνων
 ἐποίησεν, εἶναι φησι τὴν Ποσειδῶνα

Ἴππων τε δοτῆρα νῶν τ' ἰσχυρηδέμενων.

οὕτω διὰ τὴν ἱππικὴν καὶ οὐκ ἀπὸ ἑτέρας προφάσεως
 τὸ ὄνομα ἔσχηκεν. 4. Ἐν Πύθραις δὲ οὐ πολὺ ἀπώ-
 τέρω τοῦ Ποσειδῶνος ἱερὰ ἐστὶν Ἀφροδίτης· τὸ δὲ
 ἕτερον τῶν ἀγαλμάτων γενεᾷ πρότερον ἢ κατ' ἐμὲ Ἀ-
 λιπὲς ἄνδρες ἀνέλλκυσαν ἐν δικτύῳ. ἔστι δὲ καὶ ἀγάλ-
 ματα τοῦ λιμέρος ἐγγυτάτω χαλκοῦ πεποιημένα Ἄρειος,
 τὸ δὲ Ἀπόλλωνος. καὶ Ἀφροδίτης πρὸς τῷ λιμένι δὲ
 ἐστὶ τέμενος· λίθου μὲν πρόσωπον καὶ ἄκραι χεῖρες
 καὶ πόδες, εὐλον δὲ τὰ λοιπὰ εἰργασται. ἔστι δὲ
 σφίσι καὶ ἄλλος ἐπὶ θαλάσῃ, δρόμους τε ἐπιτηδειο-

τάτους καὶ ἐς τὰ ἄλλα διαίταν ἡδεῖαν ὧρα παρεχόμε-
 ρον θειρινῇ. ἐν ταύτῃ τῷ ἄλλαι καὶ ναοὶ θεῶν Ἀπόλ-
 λωνος, ὃ δὲ Ἀφροδίτης πεποιήνται· λίθον καὶ τοῦ-
 τοις τὰ ἀγάλματα. τοῦ δὲ ἄλλους ἱερὸν ἔχεται Δή-
 μητρος· αὕτη μὲν καὶ ἡ παῖς ἐστῶσι, τὸ δὲ ἄγαλμα
 τῆς Ἰῆς ἐστὶ καθήμενον. 5. Πρὸ δὲ τοῦ ἱεροῦ τῆς
 Δήμητρος ἐστὶ πηγὴ. ταύτης τὰ μὲν πρὸ τοῦ ναοῦ
 λίθων ἀνέστηκεν αἱμασιὰ· κατὰ δὲ τὸ ἐκτὸς κάθο-
 δος ἐς αὐτὴν πεποιήται. μαντιῶν δὲ ἐνταῦθά ἐστιν
 ἄφευδεις, οὐ μὲν ἐπὶ παντί γε πράγματι, ἀλλὰ ἐπὶ
 τῶν καμνόντων. κάτοπτρον καλωδίῳ τῶν λεπτῶν δὴ-
 σαντες καθῆσσι, σταθμώμενοι μὴ πρόσον καθικέσθαι
 τῆς πηγῆς, ἀλλ' ὅσον ἐπιψαῦσαι τοῦ ὕδατος τῇ κῦ-
 κλῳ τοῦ κατόπτρου. τὸ δὲ ἐνταῦθεν εὐξάμενοι τῇ θεῷ
 καὶ θυμιάσαντες ἐς τὸ κάτοπτρον βλέπουσι· τὸ δὲ
 σφισι τὸν νοσοῦντα ἦτοι ζῶντα ἢ καὶ τεθνεῶτα ἐπι-
 δείκνυσσι. ταύτῃ μὲν τῷ ὕδατι ἐς τοσοῦτο μέτριν
 ἀληθείας. 6. Κυανέων δὲ τῶν πρὸς Ἀνκίαν πλη-
 σιαίτατα χρηστήριον Ἀπόλλωνός ἐστι θυρξέως. παρέ-
 χεται δὲ ὕδωρ τὸ πρὸς ταῖς Κυανέαις, εἰς δ' ἐνιδύοντα
 ἐς τὴν πηγὴν, ὁμοίως πάντα ὄρε' ὅποσα θέλει θεύ-
 σασθαι. ἐν Πάτραις δὲ πρὸς τῷ ἄλλαι καὶ ἱερὰ δύο
 ἐστὶ Σαρᾶπιδος· ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ πεποιήται μνῆμα
 Αἰγύπτου τοῦ Βήλου. φυγεῖν δὲ ἐς τὴν Ἀρόην οἱ Πα-
 τρεῖς φασιν αὐτὸν, τοῖς τε ἐς τοὺς παῖδας παιδήμασι
 καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ πεφρικῶτα τοῦ Ἄργους, καὶ ἐς
 πλεον τοῦ Δυναοῦ δαίματι. ἐστὶ δὲ καὶ ἱερὸν Πα-
 τρεῦσαι Ἀσκληπιοῦ· τοῦτο τὸ ἱερὸν ὑπὲρ τὴν ἀκρό-
 πολιν τῶν πυλῶν ἐστὶν ἐγγὺς, αἱ ἐπὶ Μισατίν ἄγοι.

σιν. 7. Αἱ δὲ γυναῖκες εἰσιν ἐν ταῖς Πατρίαις ἀριθμὸν
μὲν καὶ ἐς δις τῶν ἀνδρῶν· Ἀφροδίτης δὲ, εἴπερ ἁ-
λαις γυναιξί, μέτεστι καὶ ταύταις· βίος δὲ αὐτῶν ταῖς
πολλαῖς ἐστὶν ὑπὸ τῆς βύσσου τῆς ἐν τῇ Ἰλιδι φρο-
μένης· πεκυνφάλους τε γὰρ ἀπ' αὐτῆς καὶ ἐσθῆτα
ὑφαίνουσι τὴν ἄλλην.

C A P V T XXII.

*De Pharis urbe, fluvio Piero et platanis mirae ma-
gnitudinis — Mercurio Agoraeo eiusque oraculo —
lapidibus quadrangulis a Pharensibus cultis et Pha-
rarum conditore — Tritaea urbe et monumento pi-
cturis Niciae exornato — Tritaeae conditore — sum-
morum deorum templo — itinere Aegium versus
— mira annis Charadri vi.*

Φαραί δ', Ἀχαιῶν πόλις, τελοῦσι μὲν ἐς Πατρίας
δόρυτος Ἀνγούστου. ὁδὸς δὲ ἐς Φαράς Πατρίων μὲν
ἐκ τοῦ ἄστεος στάδιοι πεντήκοντά· εἰσι καὶ ἑκατὸν,
ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἔνω πρὸς ἤπειρον περὶ ἱβδομήκει-
τα. ποταμὸς δὲ ρεῖ πλησίον Φαρῶν Πίρος, ὁ αὐτός,
(ἔμοι δοκεῖν) ὅς καὶ τὰ Ὠλέρον παρέξουσιν ἐρεῖλαι,
ὑπὸ ἀνθρώπων τῶν πρὸς θαλάσση καλούμενος Πί-
ρος. πρὸς δὲ τῷ ποταμῷ πλατάνων ἐστὶν ἄλσος, καί-
λαι τε ὑπὸ παλαιότητος αἱ πολλαὶ καὶ ἤκουσαι μεγέ-
θους ἐς τοσοῦτον, ὥστε καὶ ἐστιῶνται τῶν χρημῶν
ἐντός, καὶ ὁπόσοις ἂν κατὰ γνώμην ᾗ, καὶ ἐγκαθέρ-
δουσι. 2. Περίβολος δὲ ἀγορῆς μέγας κατὰ τρόπον
τὸν ἀρχαιότερόν ἐστιν ἐν Φαραῖς, Ἑρμῆς τε ἐν μέσῃ
τῇ ἀγορῇ, λίθου πεποιημένον ἄγαλμα, ἔχον καὶ γέ-
νεια· ἐστῆκόως δὲ πρὸς αὐτῇ τῇ γῇ, περιέχεται μὲν
τὸ τετράγωνον σῆμα, μεγέθει δὲ ἐστὶν οὐ μέγας.

καὶ αὐτῷ καὶ ἐπίγραμμα ἔπεστιν, ἀναθεῖναι αὐτὸ
 Μισσηνιον Σιμυλον· καλεῖται μὲν δὴ Ἀγοραῖος· πα-
 ρὲ δὲ αὐτῷ καὶ χρηστήριον καθέστηκε· κείται δὲ πρὸ
 τοῦ ἀγάλματος ἐστία λίθου καὶ αὐτὴ· μόλις δὲ δι
 πρὸς τὴν ἐστίαν προσέχοντες λύχνοι χαλκοὶ, ἀφικύ-
 μενος οὖν περὶ ἐσπίραν ὁ τοῦ θεοῦ χρώμενος, λιβανω-
 τὸν τε ἐπὶ τῆς ἐστίας θυμῷ, καὶ ἐμπλήσας τοὺς λύ-
 χρους ἐλαίου καὶ ἐξάψας, τίθησιν ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ
 ἀγάλματος ἐν δεξιᾷ νόμισμα ἐπιχώριον, (καλεῖται
 δὲ χαλκοὺς τὸ νόμισμα) καὶ ἐρωτᾷ πρὸς τὸ οὗς τὴν
 θεόν, ὁποῖόν τι καὶ ἐκαστῷ τὸ ἐρώτημά ἐστι· τὸ ἀπὸ
 τοῦτου δὲ ἄπεισιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐπιφραζόμενος τὰ
 ὅσα· προελθὼν δὲ ἐς τὸ ἐκίος, τὰς χεῖρας ἀπέσχειν
 ἀπὸ τῶν ὧτων, καὶ ἥστινος ἂν ἐπακούσῃ φωνῆς, μάν-
 τευμα ἤγεται· τοιαύτη καὶ Αἰγυπτίοις ἐτέρα περὶ
 τοῦ Ἀπίδος τὸ ἱερὸν μαντεία καθέστηκεν· ἐν Φαραῖς
 δὲ καὶ ὕδωρ ἱερὸν ἐστὶ τοῦ Ἑρμοῦ· ἅμα μὲν τῇ πη-
 γῇ τὸ ὄνομα· τοῖς δὲ ἰχθῦς οὐχ αἰροῦσιν ἐξ αὐτῆς,
 ἀνάθημα εἶναι τοῦ θεοῦ νομίζοντες. 3. Ἐσθήκαι
 δὲ ἐγγύτατα τοῦ ἀγάλματος τετραγῶνοι λίθοι τριά-
 κοντα μάλιστα ἀριθμόν· τούτους σέβουσιν οἱ Φα-
 ραῖς, ἐκαστον θεοῦ τινος ὄνομα ἐπιλέγοντες· τὰ δὲ
 εἰσι παλαιότερα καὶ τοῖς πῦσιν Ἑλλήσι, τιμὰς θεῶν
 αὐτῶ ἀγαλμάτων εἶχον ἀργοὶ λίθοι· Φαριῦσι δὲ ὅσον
 πέντε σταδίους καὶ δέκα ἀποπέρω τῆς πόλεως ἐστὶν
 ἄλλος Διοσκούρων· δάφναι μάλιστα ἐν αὐτῷ πεφύ-
 κασι, ναὸς δὲ οὐκ ἦν ἐν αὐτῷ, οὔτε ἀγάλματα· κο-
 ρισθῆναι δὲ οἱ ἐπιχώριοι φασιν ἐς Ῥώμην τὰ ἀγάλ-
 ματα· ἐν Φαραῖς δὲ ἐν τῷ ἄλλῳ βωμῷ λίθων λογά-

δου ἴσσι. πυθέσθαι δὲ οὐκ εἶχον, εἰ δὲ Φάρος δὲ Φι-
 λουδαμίας τῆς Λευκαυῶν Φαρῶν ἢ ὁμώνυμος ἐκείνῃ τὴς
 ἐγένετο οἰκιστὴς. 4. Τριταία δὲ Ἀχαιῶν αὕτη πόλις
 ἐν μεσογαίᾳ μὲν ὥκισται, τελοῦσαι δὲ ἐς Πάτρας καὶ
 αὐτοῖς, βασιλείᾳς δόντος, σταδίοι δὲ ἐς Τριταίαν εἰ-
 κοσί τε καὶ ἑκατόν εἰσιν ἐκ Φαρῶν. πρὶν δὲ ἢ ἐς τὴν
 πόλιν εἰσελθεῖν, μνημῖά ἐστι λευκοῦ λίθου θείας καὶ
 ἐς τὰ ἄλλα ἄξιον, καὶ οὐχ ἥμισυ ἐπὶ ταῖς γραφαῖς,
 αἱ εἰσιν ἐπὶ τοῦ τάφου, τέχνη Νικίου· θρόνος τε
 ἐλέφαντος, καὶ γυνὴ νέα καὶ εἶδους εὖ ἔχουσα ἐπὶ τῷ
 θρόνῳ, θεράπαινα δὲ αὐτῇ προέστηκε σκυιάδιον φέ-
 ρουσα· καὶ νεανίσκος ὀρθὸς οὐκ ἔχων ποιγηνιά ἐστι
 χιτῶνι ἐνδεδυκὼς καὶ χλαμύδα ἐπὶ τῷ χιτῶνι φοινη-
 κῆν, παρὰ δὲ αὐτῶν οἰκέτης ἀκόντια ἔχων ἐστὶ, καὶ
 ἄγχι κύνας ἐπιτηδείας θηρεύουσιν ἀνθρώποις. πυθέ-
 σθαι μὲν ἤδη τὰ ὀνόματα αὐτῶν οὐκ εἶχομεν· ταφῆ-
 ναι δὲ ἄνδρα καὶ γυναῖκα ἐν κοινῷ παρίστατο ἄπυ-
 σιν εἰκάζειν. 5. Τριταίας δὲ οἰκιστὴν οἱ μὲν Κελβί-
 δαν γενέσθαι λέγουσιν, ὠφικόμενον δὲ ἐκ Κύμης τῆς
 ἐν Ὀπικοῖς· οἱ δὲ, ὥς Ἀρης συγγένοιτο Τριταίᾳ θυ-
 γατρὶ Τρίτωνος· ἱεῖσθαι δὲ τῇ Ἀθηνᾷ τὴν παρθέ-
 ρον· Μελάνιππον δὲ παῖδα Ἀρεως καὶ Τριταίας οἰκί-
 σαι τε καὶ αὖξῆσαι τὴν πόλιν, καὶ θείσθαι τὸ ὄνομα
 ἀπὸ τῆς μητέρος. 6. Ἐν Τριταίᾳ δὲ ἐστὶ μὲν ἱερὸν
 κυλουμένων μεγίστων θεῶν· ἀγάλματα δὲ σφισι πη-
 λοῦ θεῶν πεποιημένα. τούτοις ἑορτὴν ἄγουσι κατὰ
 ἔτος, οὐδὲν τι ἄλλοιως ἢ καὶ τῷ Διονύσῳ δρῶσιν Ἑλ-
 ληνες. ἐστὶ δὲ καὶ Ἀθηνᾶς ναός· τὸ δὲ ἄγαλμα λί-
 θου τὸ ἐφ' ἡμῶν· τὸ δὲ ἀρχαῖον ἐς Ῥώμην, καθά

οἱ Τριταεῖς λέγουσιν, ἐκομισθῆναι· θύειν δὲ οἱ ἐνταῦθα καὶ Ἄρει καὶ τῇ Τριταίᾳ νομίζουσιν. αἶδε μὲν οὖν θαλάσσης τέ εἰσιν ἀπωτέρω πόλεις, καὶ ἡπειρώτιδες βεβαίως. 7. Πλέοντι δὲ ἐς Ἀργίον ἐκ Πατρῶν, ἄκρα προῦπὸν ἐστὶν ὀνομαζομένη Ἐρίον, σταδίους δὲ Πατρῶν πεντήκοντα ἀπέχουσα· λιμὴν δὲ ὁ Πάναρμος σταδίους πέντε καὶ δέκα ἀπωτέρω τῆς ἁκρας. τοσούτους δὲ ἀφίστηκεν ἑτέρους ἀπὸ Πανόρμου τὸ Ἀθηναῖς καλούμενον τεῖχος. ἐς δὲ λιμένα Ἐρινεὸν ἐξ Ἀθηναῖς τεῖχος παράπλους ἐννεήκοντά εἰσι στάδιοι· ἐξηκοντα δὲ ἐς Ἀργίον ἀπὸ τοῦ Ἐρινεοῦ. ὁδὸς δὲ ἡ περὶ σταδίους τεσσαράκοντα μάλιστα ἐς τὸν ἡριθμόν ἀποδεῖ τὸν εἰρημένον. οὐ πόρρω δὲ τοῦ Πατρέων ἄστυς ποταμός τε ὁ Μειλίχος καὶ τὸ ἱερὸν τῆς Τρικλαρίας ἐστίν, ἄγαλμα οὐδὲν ἔτι ἔχον· τοῦτο μὲν δὴ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ. 8. Προελθόντι δὲ ἀπὸ τοῦ Μειλίχου, ποταμός ἐστὶν ἄλλος· ὄνομα μὲν τῷ ποταμῷ Χάραδρος. ὥρα δὲ ἥρος πίνοντα ἐξ αὐτοῦ τὰ βροσκήματα ὀφείλει τίκτειν ἄρρενα, ὥς τὰ πλείω συμβαίνει· καὶ τοῦδε εἵνεκα οἱ νομεῖς ἐτέρωσε αὐτὰ τῆς χώρας μεθιστᾶσι, πλήν γε δὴ τὰς βοῦς. ταύτας δὲ αὐτοῦ καταλείπουσιν ἐπὶ τῷ ποταμῷ, διότι καὶ πρὸς θυοίας οἱ ταῦτοί σφισι καὶ ἐς τὰ ἔργα ἐπιτηδειότεροι θηρίων βοῶν εἰσιν· ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις κτήνεσι τὸ θῆλυ ἐπιπλέον τιμήται.

CAPVT XXIII.

Reliquiae urbis Argyrae — de Selemnno amne et Argyra fonte narratio — de Bolinae amne et urbe Bolina — promontorio Drepano et reliquiis urbis Rhyrumi — Aegio urbe, Lucinae (Ilithyiae) templo

ac signo — de Aesculapio disputatio —
Aegii urbis memoranda.

Μετὰ δὲ τὸν Χάραδρον ἐρείπια οὐκ ἐπιφανῇ πόλειος
ἐστὶν Ἀργυρᾶς, καὶ πηγὴ τε Ἀργυρᾶ ἐν δεξιᾷ τῆς λιω-
φόρου, καὶ Σέλεμνος ποταμὸς κατιὼν ἐς θάλασσαν.
2. Ἀόγος δὲ τῶν ἐπιχωρίων ἐς αὐτὸν ἐστὶ, Σέλεμνον
μειράκιον ὥραϊον ποιμαίνειν ἐνταῦθα, Ἀργυρᾶν δὲ
εἶναι μὲν τῶν ἐν θαλάσῃ νυμφῶν, ἐρασθεῖσάν δὲ
αὐτὴν Σέλεμνον φρουρὰν τε ὡς αὐτὸν φασὶν ἐκ θαλάσ-
σης ἀγιοῦσαν, καὶ καθεύδειν παρὰ τῷ ποταμῷ. μετὰ
δὲ οὐ πολὺν χρόνον οὔτε ὥραϊος ἔτι ἐφαίνετο Σέλε-
μνος, οὔτε ὡς αὐτὸν φρουρήσειν ἔμελλεν ἡ νύμφη. Σέ-
λεμνον δὲ μοιρασθέντα Ἀργυρᾶς, καὶ τελευτήσαντα ὑπὸ
τοῦ ἔρωτος, ἐποίησεν Ἀφροδίτῃ ποταμόν. λέγου δὲ
τὰ ὑπὸ Πατρῶν λεγόμενα. καὶ ἦρα γὰρ καὶ ὕδωρ
γενόμενος Ἀργυρᾶς, καθότι ἔχει καὶ ἐπὶ τῷ Ἀλφειῷ
λόγος, Ἀρεθοῦσας ἔτι ἐρῶν αὐτόν· ὠρεῖται καὶ τῶδε
Ἀφροδίτῃ Σέλεμνον, ἐς λήθην ἄγει τὸν ποταμόν Ἀρ-
γυρᾶς. ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλον ἐπ' αὐτῷ λόγον· τὸ ὕδωρ
τὸ Σέλεμνον σύμφορον καὶ ἀνδράσιν εἶναι καὶ γυ-
ναιξὶν ἐς ἔρωτος ἴαμα, λονομένοις ἐν τῷ ποταμῷ λή-
θην ἔρωτος γίνεσθαι. εἰ δὲ μέτεστιν ἀληθείας τῷ λό-
γῳ, τιμωτέρον χρημάτων πολλῶν ἐστὶν ἀνθρώποις
τὸ ὕδωρ τοῦ Σέλεμνου. 3. Ἀποτέρω δὲ Ἀργυρᾶς πο-
ταμὸς ἐστὶν ὀνομαζόμενος Βολινᾶϊος, καὶ πόλις
ποτὶ ὥρατο πρὸς αὐτῷ Βολίνα. παρθένου δὲ ἐρα-
σθῆναι Βολίνης Ἀπόλλωνα, τὴν δὲ φυγοῦσαν ἐς τὴν
ταύτην φασὶν ἀφεῖναι θάλατταν, καὶ αὐτὴν ἀθιάναι-
τον γενέσθαι χάριτι τοῦ Ἀπόλλωνος. 4. Βαρξῆς δὲ
ἄκρα τε ἐς αὐτὴν ἔχει τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπ' αὐτῇ

λέγεται λόγος, ὥς Κρόνος τῆς θαλάσσης ἐνταῦθα
 ἔώραπε τὸ ὄρεπαιον, ᾧ τὸν πατέρα Οὐρανὸν ἐλυμή-
 νατο· ἐπὶ τούτῳ δὲ καὶ τὴν ἄκραν Ὀρέπαιον ὀνο-
 μαζουσιν. ὀλίγον δὲ ὑπὲρ τὴν λεωφόρον Ῥυπῶν ἐστι
 τὰ ἐρείπια. 5. Σταδίους δὲ Αἶγιον περὶ τοὺς τριά-
 κοντα ἀπέχει Ῥυπῶν. Αἶγιον δὲ τὴν χώραν διέξεισι
 μὲν ποταμὸς Φοῖνιξ, διώξισι δὲ καὶ ἑτερος Μεγανί-
 τας, ἐς θάλασσαν ῥέοντες. σποὰ δὲ τῆς πόλεως πλη-
 σίον ἐποιήθη Σιγάτωνι ἀθλητῇ, Ὀλυμπιάσιν ἐπὶ
 ἡμέρας τῆς αὐτῆς παγκρατίου καὶ πάλης ἀνιλομένη
 νίκας· αὕτη μὲν ἐγγυμνάζεσθαι τούτῳ τῇ ἀνδρὶ
 ἐποιήθη. Αἰγιῶσι δὲ Εἰλειθυίας ἱερὸν ἐστὶν ἀρχαῖον,
 καὶ ἡ Εἰλειθυια ἐς ἄκρας ἐκ κεφαλῆς τοὺς πόδας
 ἐφάσματοι κακάλυπται λεπτῷ, ξοάνου πλήν προσώπου
 τε καὶ χειρῶν ἄκρων καὶ ποδῶν· ταῦτα δὲ τοῦ Πεν-
 τεκληταίου λίθου πεποιεῖται· καὶ ταῖς χερσὶ τῇ μὲν ἐς
 εὐθὺ ἐκτείνεται, τῇ δὲ ἀνέχει δαῖδα. Εἰλειθυία δὲ εἰ-
 κάσαι τις ἂν εἶναι δαῖδας, ὅτι γυναιξὶν ἐν ἴσῳ καὶ πῶρ
 εἰσιν αἱ ὠδῖνας. ἔχουσιν δ' ἂν λόγον καὶ ἐπὶ τούτῳ αἱ
 δαῖδες, ὅτι Εἰλειθυία ἐστὶν ἡ ἐς φῶς ἄγουσα τοὺς
 παῖδας. ἔργον δὲ τοῦ Μεσσηνίου Λαμοφῶντος ἐστὶ
 τὸ ἄγαλμα. τῆς Εἰλειθυίας οὐ μακρὰν Ἀσκληπιοῦ
 τέ ἐστι τέμενος, καὶ ἀγάλματα Ῥυγίης καὶ Ἀσκλη-
 πιοῦ. ἱαμβεῖον δὲ ἐπὶ τῷ βάθρῳ τὸν Μεσσηνιον Λα-
 μοφῶντα εἶναι τὸν ἐργασμένον φησὶν. 6. Ἐν τούτῳ
 τοῦ Ἀσκληπιοῦ τῷ ἱερῷ ἐς ἀντιλογίαν ἀφίκετο ἀνὴρ
 μοι Σιδόνιος, ὃς ἐγνωκέναι τὰ ἐς τὸ θεῖον ἔφρασε
 Φοῖνικας καὶ τὰ τε ἄλλα Ἑλλήνων βέλκιοι, καὶ δὴ
 καὶ Ἀσκληπιῷ πατέρα μὲν σφῶς ἀποδύοντα ἐπιφημι-

ζην, Θνητήν δὲ γυναικα οὐδεμίαν μητέρα· Ἀσκλη-
πιὸν μὲν γὰρ αἶερα γένει τε ἀνθρώπων εἶναι καὶ πᾶ-
σιν ὁμοίως ζώοις ἐπιτήδειον πρὸς ὑγίαν, Ἀπόλλωνα
δὲ ἥλιον, καὶ αὐτὸν ὀρθότατα Ἀσκληπιῷ πατέρα
ἐπονομάζεσθαι, ὅτι ἐξ τῷ ἀρμόζον ταῖς ὥραις ποιού-
μενος ὁ ἥλιος τὸν δρόμον μεταδίδωσι τοῦ ἡμέρι ὑγιᾶς.
ἐγὼ δὲ ἀποδέχεσθαι μὲν τὰ εἰρημένα, οὐδὲν δὲ τι
Φοινίκων μᾶλλον ἢ καὶ Ἑλλήνων εἶναι τὸν λόγον
ἔφην· ἱππὶ καὶ ἐν Τιτάνη τῆς Σικυωνίων τὸ αὐτὸ
ἄγαλμα Ὑγίης τε ὀνομάζεσθαι, καὶ παιδί εἶναι δῆ-
λα, ὡς τὸν ἡλιακὸν δρόμον ἐπὶ γῆς ὑγίαν ποιοῦντια
ἀνθρώποις. 7. Αἰγιαῦσαι δὲ Ἀθηνᾶς τε ναὸς, καὶ Ἥρας
ἐστὶν ἄλσος. Ἀθηνᾶς μὲν δὴ δύο ἄγάλματα λευκοῦ
λίθου· τῆς δὲ Ἥρας τὸ ἄγαλμα, ὅτι μὴ γυναιξιν,
ἢ ἂν τὴν ἱεροσύνην ἔχει, ἄλλω τινὶ τε οὐδ' εἶ ἐστι
θεάσασθαι. Διονύσου δὲ πρὸς τῷ θεάτρῳ πεποιήται
οφισιν ἱερὸν, καὶ ἄγαλμα οὐκ ἔχον πω γένεια. ἔστι
δὲ καὶ Διὸς ἐπὶ κλησιν Σωτήρος ἐν τῇ ἀγορᾷ τέμενος,
καὶ ἄγάλματα ἐσελθόντων ἐν ἀριστερῇ χαλκοῦ μὲν
ἀμφότερα· τὸ δὲ οὐκ ἔχον πω γένεια ἐφαινότο ἀρ-
χαϊότερον εἶναι μοι. ἐν δὲ οἰκῇματι κατευθὺν τῆς
ὁδοῦ χαλκοῦ καὶ ταῦτα ἔστι μὲν Ποσειδῶν καὶ Ἥρα-
κλῆς, ἔστι δὲ Ζεὺς καὶ Ἀθηνᾶ. Θεοὺς δὲ σφῆς κα-
λοῦσιν ἐς αὐτοὺς, ὡς μὲν ὁ Ἀργείων ἔχει λόγος, ὅτι
ἐποιήθησαν ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀργείῳ· ὡς δὲ αὐτοὶ
λίκουσαι οἱ Αἰγυπτίαι, παρακαταθήκη σφίσις ὑπὸ Ἀρ-
γείων ἐδόθη ἄγάλματα· καὶ αὐτοῖς καὶ τὰδε εἰ
προσταχθῆναι φασιν, ἐκάστη τοῖς ἄγαλμασιν ἡμέρα
θεῖν· αὐτοὶ δὲ σόφισμα εὐρόντες, θεῖναι μὲν πλεῖστα

ἔσται, κατευωχουμένοις δὲ τὰ ἱερεῖα ἐν κοινῷ, ἀνά-
λωμα οὐδὲν ἐς αὐτὰ γίνεσθαι· τέλος δὲ ἀπαιτῆσθαι
ὑπὸ τῶν Ἀργείων, καὶ αὐτοὶ τὰ ἐς τὰς θυσίας ἀνα-
λόμενα ἀπαιτῆν· τοὺς δὲ (οὐ γὰρ ἔχειν ἐκτίσαι)
καταλιπεῖν σφισιν αὐτοὺς τὰ ἀγάλματα. Αἰγισθοὶ δὲ
ἔστι μὲν πρὸς τῇ ἀγορῇ ναὸς Ἀπόλλωνι καὶ Ἀρτέμιδι
ἐν κοινῷ· ἔστι δὲ ἐν τῇ ἀγορῇ ἱερὸν Ἀρτέμιδος· το-
ξενούση δὲ εἴκασται, καὶ Ταλθυβίου τοῦ κήρυκος
τάφος· κέχωσται δὲ τῷ Ταλθυβίῳ καὶ ἄλλο μνημα
ἐν Σπάρτῃ, καὶ αὐτῷ αἱ πόλεις ἐναγίζουσιν ἀμφοτέραι.

CAPVT XXIV.

*Aegii urbis memoranda perro enumerantur — Io-
vis Homagryii signum et Cereris Panachaeae —
synedrium Achaeorum in urbe Aegio — de Helice
urbe et Neptuno Heliconio — Helice terrae motu
funditus eversa — de variis signis, quae terrae mo-
tus praecedant, et horum varia ratione
— Sipyli eversio.*

Πρὸς θαλάσση δὲ Ἀφροδίτης ἱερὸν ἐν Αἰγίῳ, καὶ
μετ' αὐτὸ Ποσειδῶνος, Κόρη τε πεποιήται τῇ Δήμη-
τρος, καὶ τέταρτον Ὀμαγυρίῳ Διὶ. ἐνταῦθα Διὸς καὶ
Ἀφροδίτης ἔστι καὶ Ἀθηναῶν ἀγάλματα. 2. Ὀμαγύ-
ριος δὲ ἐγένετο τῷ Διὶ ἐπικλησις, ὅτι Ἀγαμέμνων
ἤθροισεν ἐς τοῦτο τὸ χωρίον τοὺς λόγον μάλιστα ἐν
τῇ Ἑλλάδι ἀξίους, μεθέξοντας ἐν κοινῷ βουλῆς, καθ'
ὄντινα χρὴ τρόπον ἐπὶ ἀρχὴν τὴν Πρωίμου στρα-
τεύεσθαι. Ἀγαμέμνων δὲ καὶ ἄλλα ἔστιν ἐς ἔπαινον,
καὶ ὅτι τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἀκολουθήσασι, καὶ οὐδεμιᾷς
ἐπιβούσης βυτιον στρατιᾶς, τὴν τε Ἰλιον ἐπύρεθη-
σι, καὶ ὅσαι περίοικοι πόλεις ἦσαν. ἐφεξῆς δὲ τῷ

Ὁραγονίῳ Αἰὺ Παναχαῖας ἐστὶ Ἀθημητρος, παρέχεται δὲ ὁ αἰγιαλὸς, ἐν ᾧ καὶ τὰ ἱερὰ Αἰγιυῶν ἐστὶ τὰ εἰρημένα, ὕδωρ ἄφθονον, θεῶσασθαί τε καὶ πιῖν ἐκ πηγῆς ἡδύ. ἐστὶ δὲ σφισι καὶ Σωτηρίας ἱερὸν· ἰδεῖν μὲν δὴ τὸ ἄγαλμα οὐδεὶς πλην τῶν ἱερομένων ἐστί· δρῶσι δὲ ἄλλα τε καὶ τοιαῦτα· λαμβάνοντες παρὰ τῆς θεοῦ πέμματα ἐπιχώρια, ἀφιᾶσιν ἐς θάλασσαν, πέμπειν δὲ τῇ ἐν Συριακούσαις Ἀρσθούσῃ φουσὶν αὐτά. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλα Αἰγιυῶν ἄγαλματα χαλκοῦ πεποιημένα, Ζεὺς τε ἡλικίαν παῖς, καὶ Ἡρακλῆς, οὐδὲ οὗτος ἔχων πω γένεια, Ἀγελιάδα τέχνη τοῦ Ἀργεῖου. ταῦτοις κατὰ εἶος ἱερεῖς αἵρετοὶ γίνονται, καὶ ἐκάτερα τῶν ἄγαλμάτων ἐπὶ ταῖς οἰκίαις μένει τοῦ ἱερομένου. τὰ δὲ ἔτι παλαιότερα προσεκέκρυτο ἐκ τῶν παίδων ἱερᾶσθαι τῷ Αἰὺ ὁ νεκρὸν κέλλει· ἀρχομένων δὲ αὐτῇ γενεῶν, ἐς ἄλλον παῖδα ἢ ἐπὶ τῷ κάλει μετῆει τιμή. ταῦτα μὲν οὕτως ἐρομίζετο. 3. Ἐξ δὲ Αἰγίου καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔτι συνέδριον τῶν Ἀχαιῶν ἀθροίζεται, καθότι ἐς Θερμοπύλας τε καὶ ἐς Δελφούς οἱ Ἀμφικτύοντες, ἰόντι δὲ ἐς τὸ πρόσω, Σέλιον τε ποταμὸς, καὶ ἀποπύρῳ τεσσαράκοντα Αἰγίου σταδίοις ἐπὶ θαλάσῃ χωρίον ἐστὶν Ἑλλήκη. 4. Ἐνταῦθα ὄκητο Ἑλλήκη πόλις, καὶ Ἰωσιν ἱερὸν ἡγώνιστον Ποσειδῶνος ἦν Ἑλικωνίον. διαμεμενηκέναι δὲ σφισι, καὶ ὥς ἐπὶ Ἀχαιῶν ἐκπεσόντες ἐς Ἀθήνας, καὶ ὕστερον ἐξ Ἀθηνῶν ἐς τὰ παραθαλάσσια ἀφίκοντο τῆς Ἀσίας, σέβεισθαι Ποσειδῶνα Ἑλικωνίον. καὶ Μιλησίοις τε ἰόντι ἐπὶ τὴν πηγὴν τὴν Βιβλιάδα, Ποσειδῶνος πρὸ τῆς πόλεως ἐστὶν Ἑλικωνίου βωμός· καὶ ὁσαῦτοις ἐν

Τέον περίβολός τε καὶ βωμός ἐστι τῷ Ἑλικωνίῳ θεῷ
 ἄξιός. ἐστὶ δὲ καὶ Ὀμήρῳ πεποιημένα ἐς Ἑλίην καὶ
 τὸν Ἑλικώνιον Ποσειδῶνα. 5. Χρόνον δὲ ὕστερον
 Ἀχαιοῖς τοῖς ἐνταῦθα, ἑκάστος ἄνδρας ἀπουτήσασιν
 ἐκ τοῦ ἱεροῦ καὶ ἀποκτεῖναισιν, οὐκ ἐμέλλησε τὸ μή-
 τιμα ἐκ τοῦ Ποσειδῶνος, ἀλλὰ σεισμός ἐς τὴν χώραν
 σφίσις αὐτίκα κατασκήψας, τῶν τε οἰκοδομημάτων
 τὴν κατασκευὴν, καὶ ὁμοῦ τῇ κατασκευῇ καὶ αὐτὸ
 τῆς πόλεως τὸ ἔδαφος ἀφανὲς ἐς τοὺς ἔπειτα ἐποίησε.

6. Τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἐπὶ τοῖς σεισμοῖς, ὅσοι μα-
 γάλῃ τε ὑπερήρκασι καὶ ἐπὶ μήκιστον διῴκνουσιν τῆς
 γῆς, προσημαίνειν ὁ θεὸς κατὰ τὰ αὐτὰ ὡς ἐπίπαν εἴω-
 θεν. ἢ γὰρ ἐπομβρίαί τε συνεχεῖς ἢ αὐχμοὶ πρὸ τῶν σει-
 σμῶν συμβαίνουσιν ἐπὶ χρόνον πλείονα· καὶ ὁ ἀῆρ πα-
 ρὰ τὴν ἑκάστοτε τοῦ ἔτους ὥραν χειμῶνός τε γίνεται
 κανυματώδιστος, καὶ ἐν θέρει μετὰ ἀχλὺς μᾶλλον ὁ
 κύκλος παρέχεται τοῦ ἡλίου τὴν χώραν παρὰ τὸ εἰω-
 θός, ἥτοι ἐς τὸ λευκρότερον, ἢ καὶ ἡσυχῇ τρέπου-
 σαν ἐς τὸ μελάντερον· τῶν τε ὑδάτων ὡς τὸ πολὺ
 ἐπιλείπουσιν αἱ πηγαὶ, καὶ ἀνέμων ἐστὶν οἷς ἐνέπι-
 σον ἐς τὴν χώραν ἐμβολαὶ, περιτρέπουσιν τὰ δένδρα
 καὶ πον καὶ ἐν τῷ οὐρανῷ διαδρομαὶ οὖν πολλῇ τῇ
 φλογί· τὰ δὲ καὶ ἀστέρων ὠφθησχήματα, οὐτε ἔγνω-
 σμένα ὑπὸ τῶν πρότερον, καὶ μεγάλην τοῖς ὄρωσιν
 ἐμποιοῦντα ἐκπλήξιν· ἐστὶ δὲ καὶ ἐκ τῆς γῆς κάτω
 πνευμάτων ὑφήγησις ἰσχυρά· ἄλλα τε πολλὰ ὁ θεὸς
 ἐπὶ τοῖς βίαιοις τῶν σεισμῶν ἐθέλει προδείκνυσθαι.
 Τῆς δὲ κινήσεως αὐτῆς καθίστηται οὐχ εἰς τρόπον·
 ἀλλ' οἱ φροντίσαντες τὰ τοιαῦτα ἐξαρχῆς καὶ οἱ παρ'

ἐκείνων διασχεθέντες, ἰδεας καταμαθεῖν ἐδυνήθησαν
 τοσαύτε ἐπὶ τοῖς σεισμοῖς. ἡπιώτατος μὲν ἔστιν αὐ-
 τῶν, (ἥ δὴ ἐν καιῷ γε τοσούτῳ ῥαστώνῃ ἐνεῖναι
 τινα ἡγησάμεθα) ἐπειδὴν ὁμοῦ τῇ κινήσει τῇ ἀρξά-
 μεν τὸ πρῶτον καὶ τῇ ἐς τὸ ἔδαφος τροπῇ τῶν οἰ-
 κοδομημάτων ἀντιστάσας ἐναντία κινήσεις ἐξεργείη τὰ
 ἥδη τραπέντια· καὶ ἐν τῇ ταύτῃ ἰδέα τοῦ σεισμοῦ
 κίονας ὄρεται ἔστιν ἀνορθουμένους, οἱ ὀλίγον ἐδέχ-
 σαν ἐς αὐτὴν ἐκρηγῆναι, καὶ ὀπύσας διέστη τοίχων,
 συνερχόμενα ἐς τὸ ἐξαρχῆς· δοκοὶ δὲ, ὅσας ἐκτὸς
 ὀλισθεῖν ἐποίησεν ἡ κίνησης, ἐπανίσταν αὐτὰς ἐς τὰς
 ἑδρας· ὡσαύτως δὲ καὶ ὀχετῶν κατασκευῆς, καὶ τὴν
 δὴ τι ἄλλο ἐπὶ ὕδατος ῥοαῖς προάγει, καὶ τούτων
 συνδιδέται τὰ διεσπασμένα μᾶλλον ἢ ἀνθρώπων τεκτό-
 νων. ὁ δὲ δὴ δεύτερος τῶν σεισμῶν ἀπώλειαν τε τῶν
 ἐτοιμοτέρων φέρει, καὶ, ἐφ' ὃ τι ἂν βάλῃ τὴν ὁρμὴν,
 ἀνέκλινεν αὐτίκα τοῖς ἐς πολιορκίαν μηχανήμασιν
 ὁμοίως. τὸν δὲ αὐτῶν ὀλεθριώτατον τοιῶδέ τινα
 ἐθέλουσιν εἰκάζειν, τὸ ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου πνεῦμα
 εἰ συνεχεῖ πυρριπῶ πυκνότερόν τε καὶ ὑπὸ πολλῆς αἰσῆς
 τῆς βίης ὠθοῖτο· τοῦτο δὲ ἀλλαχότ' τε τοῦ σώματος
 ἐπισημαίνει, καὶ ἐν ταῖς χερσὶν ὑπὸ ἐκείτην μάλι-
 στα τὸν καρπὸν· κατὰ ταῦτά οὖν καὶ τὸν σεισμόν,
 εἴτ' εὐθὺς ὑποδύεσθαι τῶν οἰκοδομημάτων καὶ θε-
 μέλια ἀναπέλλειν φασὶν αὐτὸν, καθότι καὶ τὰ ἔργα
 τῶν ἀσπιλάκων ἐκ μυχοῦ τῆς γῆς ἀνατίμπεται. μόνη
 τι ἡ τοιαύτη κίνησις οὐδὲ τοῦ οἰκοδομημάτων ποτε ὑπο-
 λείπει σημεῖα ἐν τῇ γῇ. τότε ἰδεὰν μὲν ταύτην ἐπὶ τῇ
 Ἑλλάδι τοῦ σεισμοῦ τὴν ἐς τὸ ἔδαφος ἀνακινῶσαν,

σὺν δὲ αὐτῇ καὶ ἄλλο πῆμα τοιόνδε ἐπιγενέσθαι
 φασὶν ὅτι χειμῶνος. ἐπῆλθε γὰρ σφισιν ἐπὶ πολὺ
 τῆς χώρας ἡ θάλασσα, καὶ τὴν Ἑλλήν περὶελαβεν
 ἐν κύλῳ πῦσαν· καὶ δὴ καὶ τὸ ἄλσος τοῦ Ποσειδῶ-
 νος ἐπὶ τασούτων ἐπέσχευε δ' κλύδων, ὥς τὰ ἄκρα τῶν
 ἄνδρων συνοπτα εἶναι μόνον. σεισάντος δὲ ἐξαίφνης
 τοῦ θεοῦ, καὶ ὁμοῦ τῷ σεισμῷ τῆς θαλάσσης ἀνα-
 δραμοῦσης, καθέλκυσε αὐτάνδρον τὸ κῆμα τὴν
 Ἑλλήν. 7. Τοιοῦτό γε δὴ κατέλαβεν καὶ ἑτερον
 τὴν Ἰδέαν ἐν Σιπύλῳ πόλιν ἐς χάσμα ἀφανισθῆναι·
 ἐξότου δὲ ἡ Ἰδέα κατεύγῃ, τοῦ ὄρους ὕδωρ αὐτόθεν
 ἐρύθη, καὶ λίμνη τε ὀνομαζομένη Σαλόη τὸ χάσμα
 ἐγένετο· καὶ ἐρείπια πόλεως δῆλα ἦν ἐν τῇ λίμνῃ,
 πρὶν ἢ τὸ ὕδωρ ἀπέκρυψε αὐτὰ τοῦ χειμῶνος. συν-
 οπτα δὲ καὶ Ἑλλήν ἐστὶ τὰ ἐρείπια, οὐ μὴν ἔτι γε
 ὁμοίως, ὥς ὑπὸ τῆς ἄλμης λελυμασμένα.

CAPVT XXV.

*Pietatis in supplices exhibitae et laesae exempla
 memorantur — de tempore Helices excidit — oppido
 Cerynea — memorandis Ceryneae — oppido Bura
 — Herculis Buraici oraculo, quod talis editur —
 amine Crathide et Aegis oppido — Gaeo, Telluris
 templo.*

Τὸ δὲ τοῦ Ἰκεσίου μῆνιμα, πάρεστι μὲν τοῖς ἐς τὴν
 Ἑλλήν, πάρεστι δὲ καὶ ἄλλοις διδασθῆναι πολλοῖς,
 ὥς ἐστὶν ἀπαράιτητον. φαίνεται δὲ καὶ ὁ θεὸς πα-
 ραιτῶν ὃ ἐν Λωδώνῃ, νέμειν ἐς ἰκέτας αἰδῶ. Ἀθη-
 ναίοις γὰρ ἐπὶ ἡλικίᾳ μάλιστα τῇ Ἀφειδαντος ἀφί-
 κειτο παρὰ τοῦ ἐν Λωδώνῃ Διὸς τὰ ἔπη ταῦδε·

ἀπὸ τῆς Κεντρικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Αἰνίου

Φράζο δ' Ἄρειόν τε πάγον, βώμους τε θυνώδεις·
 Εὐμενίδων, ὅτι χρή Λακεδαιμονίους σ' ἱκετεύσαι
 Δουρὲ πιεζομένους· τοὺς μὴ σὺ κτεῖνε σιδήρῳ,
 Μηδ' ἱκέτας ἀδικεῖν· ἱκέται δ' ἱεροὶ τε καὶ ἄγνοί.
 ταῦτα Ἕλλησιν ἦλθεν ἐς μνήμην, ὅτε ἀφίκοντο ἐπὶ
 Ἀθήνης Πελοποννησίοι, τότε Κόδρου τοῖς Ἀθηναίοις
 τοῦ Μελάγχρου βασιλεύοντος. ὁ μὲν δὴ ἄλλος στρα-
 τὸς τῶν Πελοποννησίων ἀπεχώρησεν ἐκ τῆς Αἰτικῆς,
 ἐπειδὴ ἐπύθοντο τοῦ Κόδρου τὴν τελευτήν, καὶ ὅ-
 τινα ἐγένετο αὐτῷ τρόπον· οὐ γὰρ εἶναι νίκην εἶ-
 σφίσι κατὰ τὸ ἐκ Δελφῶν μάντευμα ἠλπίζον. Λακε-
 δαιμονίων δὲ ἄνδρες γενόμενοι μὲν ἐντὸς τείχεος
 λαυθάνουσαι ἐν τῇ νυκτὶ, ἅμα δὲ ἡμέρᾳ τοὺς τε
 ἑαυτῶν ἀπεληλυθότας αἰσθάνονται, καὶ ἀθροισμέ-
 νων ἐπ' αὐτοὺς τῶν Ἀθηναίων κατασφύγγουσι ἐς
 τὸν Ἄρειον πάγον καὶ ἐπὶ τῶν θεῶν, αἷ Σερμαὶ κα-
 λοῦνται, τοὺς βώμους. Ἀθηναῖοι δὲ τότε μὲν δι-
 δούσι τοῖς ἱκέταις ἀπέλθεῖν ἀξιμίαις. χρόνῳ δὲ
 ὕστερον αὐτοὶ οἱ ἔχοντες τὰς ἀρχὰς διέφθειραν τῆς
 Ἀθηνᾶς ἱκέτας τῶν Κύλωνι ὁμοῦ τὴν ἀκρόπολιν κα-
 τιληφότων· καὶ αὐτοὶ τε οἱ ἀποκτείναντες ἐνομί-
 σθησαν καὶ οἱ ἐξ ἐκείνων ἐναγεῖς τῆς θεοῦ. Λακε-
 δαιμονίοις δὲ ἀποκτεῖναι καὶ τοῦτοις ἄνδρας εἰς
 τὸ ἱερὸν καταπεφειγότας τὸ ἐπὶ Ταυνάρῳ τοῦ Πο-
 σιδῶνος, οὐ μετὰ πολὺ ἐσεκίθη σφίσι καὶ πόλις νυ-
 χτὶ τε ὁμοῦ καὶ ἰσχυρῶ τῷ σισμῷ, ὥστε οἰκίαν
 μηδεμίαν τῶν ἐν Λακεδαιμονίᾳ ἀντισχεῖν. 2. Ἐγένετο
 δὲ τῆς Ἑλίκης ἀπώλεια Ἀστείου μὲν Ἀθήνησιν ἐπὶ
 ἄρχοντος, τιάρῳ δὲ ἔτι τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος

ἐπὶ ταῖς ἑκατὸν, ἦν Αἰμῶν Θούριος ἐνὶ καὶ τὸ πρῶτον. Ἑλικαίων δὲ οὐκ ἔτι ὄντων νέμονται τὴν χώραν οἱ Αἰγυῖς.

3. Μετὰ δὲ Ἑλίκην ἀποτραπήσῃ τε ἀπὸ θαλάσσης ἐς δεξιάν, καὶ ἤξεις ἐς πόλισμα Κερυνεῖαν· οἰσται δὲ ὑπὲρ τὴν λεωφόρον ἐν ὄρει, καὶ οἱ τὸ ὄνομα ἢ δυνάστης ἐπιχώριος, ἢ ὁ Κερυνίτης ποταμὸς πεποίηκεν, ὃς ἐξ Ἀρκαδίας καὶ ὄρους Κερυνείας ῥέων Ἀχαιοὺς τοὺς ταύτῃ παρίξειαι. παρὰ τούτους σύνοικαι Μυκηναῖοι κατὰ συμφορὰν ἀφίκοντο ἐκ τῆς Ἀργολίδος. Μυκηναῖοις μὲν γὰρ τὸ μὲν τεῖχος ὑλῶναι κατὰ τὸ ἰσχυρόν οὐκ ἐδύνατο ὑπὸ Ἀργείων, (εἰς τεῖχιστο γὰρ κατὰ ταῦτ' αὖ ἐν Τίρυνθι ὑπὸ τῶν Κυκλώπων καλουμένων) κατὰ ἀνάγκην δὲ ἐκλείπουσι Μυκηναῖοι τὴν πόλιν, ἐπιλείποντων σφῶς τῶν σιτίων καὶ ἄλλοι μὲν τινες ἐς Κίλωνος ἀποχωροῦσιν ἐξ αὐτῶν· τοῦ δῆμου δὲ πλεόν μὲν ἢ ἡμισυ ἐς Μακεδονίαν καταφεύγουσι παρ' Ἀλέξανδρον, ὃ Μαρδόνιος ὁ Γωβρύου τὴν ἀγγελίαν ἐπίστευσεν ἐς Ἀθηναίους ἀπαγγεῖλαι· ὁ δὲ ἄλλος δῆμος ἀφίκοντο ἐς τὴν Κερυνεῖαν. καὶ δυνατωτέρα τε ἢ Κερυνεῖα οὐκ ἐτόρυν πλήθει καὶ ἐς τὸ ἔπειτα ἐγένετο ἐπιφανεστέρα διὰ τὴν συνοίκησιν τῶν Μυκηναίων. 4. Ἐν Κερυνίᾳ δὲ ἐστὶν ἱερὸν Εὐμενίδων· ἰδρῦσασθαι δὲ αὐτὸ Ὅρεστην λέγουσιν, ὃς δ' ἂν ἐνταῦθα ἢ αἵματι ἢ ἄλλῳ τῷ μιάσματι ἔνοχος, ἢ καὶ ἀσεβής, ἐσέλθῃ θεῶν θεάσασθαι, αὐτίκα λέγεται δέμασιν ἐκτὸς τῶν φρενῶν γίνεσθαι· καὶ τοῦδε εἵνεκα οὐ τοῖς πᾶσιν ἢ ἰσσοδοι οὔτε ἐξ ἐπιδρομῆς ἐστί. τοῖς μὲν δὲ θύελλμασι ζύλων

ἔργασμένοις, μέγεθος εἶσιν οὐ μεγάλα, κατὰ δὲ
τὴν ἑσάδον ἐς τὸ ἱερὸν γυναικῶν εἰκόνες λίθου τέ-
λειαι ἐνγασμέναι, καὶ ἔχουσαι τέχνης εἰς· ἐλέγαντο
δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἱερεῖαι ταῖς Εὐμενίσαιν αἱ γυ-
ναῖκες γενέσθαι. 5. Ἐκ Κερυνείας δὲ ἐπανελθόντι
ἐς τὴν λεωφόρον καὶ ὁδεύσαντι οὐκ ἐπὶ πολὺν, δεύτερά
ἐστὶν ἐς Βούραν ἀποτριπέσθαι· θαλάσσης δὲ ἐν
δεξιᾷ καὶ ἡ Βούρα ἐν ὕρει κεῖται. τεθῆναι δὲ φασὶ
τῇ πόλει τὸ ὄνομα ἀπὸ γυναικὸς Βούρας, θυγατέρα
δὲ αὐτὴν Ἰωνος τοῦ Σούνθου καὶ Ἑλλένης εἶναι. ὅτε
δὲ Ἑλλήνην ἐποίησεν ἄδελφον ἐξ ἀνθρώπων ὁ θεός,
τότε καὶ τὴν Βούραν σεισμὸς ἐπέλαβεν ἰσχυρὸς, ὥς
μηδὲ τὰ ἀγάλματα ἐν τοῖς ἱεροῖς ὑπολειφθῆναι τὰ
ἀρχαῖα. ὁπότε οὖν δὲ τῆνικαὺτα ἀποδημοῦντες ἡ στρα-
τείας ἔνεκα ἔτυχον, ἢ κατὰ πρόφασιν ἄλλοιαν, μόνου
τε αὐτοὶ Βουραῖον ἐλείφθησαν, καὶ αὐτοὶ τῆς Βού-
ρας ἐγένοντο οἰκισταί. ταῦς δὲ ἐνταῦθα Ἀθημητρος·
ὁ δὲ Ἀφροδίτης Διονύσου τέ ἐστι, καὶ ἄλλος Εἰλει-
θυίας. λίθου τοῦ Πεντελησίου τὰ ἀγάλματα, Ἀθη-
ναίου δὲ ἔργα Εὐκλείδου· καὶ τῇ Ἀθημητρὶ ἐστὶν
ἐσθῆς. πεποιῆται δὲ καὶ Ἰσιδι ἱερὸν. 6. Καταβάν-
των δὲ ἐκ Βούρας ὥς ἐπὶ θαλάσσαν, ποταμὸς τε
Βουραϊκὸς ὀνομαζόμενος, καὶ Ἡρακλῆς οὐ μέγας
ἐστὶν ἐν σπηλαίῳ· ἐπὶ κλησὶς μὲν καὶ τούτου Βουραϊ-
κός. μαρτυρίας δὲ ὑπὸ πίνακι τε καὶ ἀστραγάλῳ
ἐστὶ λαβεῖν. εὐχεταὶ μὲν γὰρ πρὸ τοῦ ἀγάλματος ὁ
τῷ θεῷ χρώμενος, ἐπὶ δὲ τῇ εὐχῇ λαβὼν ἀστραγά-
λους (οἱ δὲ ἀφθονοὶ παρὰ τῷ Ἡρακλεῖ κεῖνται) τέσ-
σαρας ἀφῆλθαι ἐπὶ τῆς τραπέζης. ἐπὶ δὲ παντὶ

ἀστρογάλῳ σχήματα γεγραμμένα ἐν πίνακι ἐπίτηδες ἐξήγησιν ἔχει τοῦ σχήματος. σταδίων δὲ ἐπὶ τὸν Ἡρακλέα ὡς τριάκοντα ἐξ Ἑλίκης ὁδὸς ἡ εὐθευῖά ἐστιν. 7. Προελθόντι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἡρακλέους, ποταμὸς ἐς θύλασσαν ἐκδίδωσιν ἀένταος, ἐξ ὅρου Ἀρκαδικοῦ κατερχόμενος· ὄνομα δὲ αὐτῷ καὶ τῷ ποταμῷ Κράθις, ἐνθα αἰ πηγαὶ τοῦ ποταμοῦ τῷ ὄρει· ἀπὸ ταύτης τῆς Κράθιδος καὶ πρὸς Κρότωνι τῇ ἐν Ἰταλίᾳ ποταμὸς ὄνομα ἔσχηκε. πρὸς δὲ τῇ Ἀχαικῇ Κράθιδι Ἀχαιῶν ποτε ὤκητο Αἰγαὶ πόλις· ἐκλειφθῆναι δὲ αὐτὴν ἀνὰ χρόνον ὑπὸ ἀσθενείας λέγουσι. τοῦτων δὲ καὶ Ὀμηρος τῶν Αἰγῶν ἐν Ἡρᾷ λόγους ἐποίησατο μνήμην·

Οἱ δὲ τοι εἰς Ἑλίκην τε καὶ Αἰγὰς δῶρ' ἀνάγουσι, δῆλον ὡς γέγρα τοῦ Ποσειδῶνος ἐπίσης ἐν τε [Ἑλίκῃ καὶ ἐν ταῖς Αἰγαῖς ἔχοντος. οὐ πολὺ δὲ ἀπωτέρω Κράθιδος σῆμί τε ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ, καὶ ἄνδρα εὐρήσεις ἐπὶ τῷ μνήματι, ἵππῳ παρεσιτώτα, ἀμυδρὰν γραφὴν. 8. Ὁδὸς δὲ ἀπὸ τοῦ τάφου σταδίων ὅσον τριάκοντα ἐπὶ τὸν καλούμενον Γαῖον· γῆς δὲ ἱερὸν ἐστὶν ὃ Γαῖος ἐπέκληται Εὐρυσιέρονος· ξόανον δὲ ἐν τοῖς μάλιστα ὁμοίως ἐστὶν ἀρχαῖον. γυνὴ δὲ ἡ αἰὲ τὴν ἱεροσύνην λαμβάνουσα ἀγιστεῦει μὲν τὸ ἀπὸ τούτου, οὐ μὲν οὐδὲ τὰ πρότερά ἐστι πλέον ἢ ἐνός ἀνδρός ἐς πῆξαν ἀφικμένη. πίνασσι δὲ αἶμα τάνρου δοκιμάζονται· ἢ δ' ἂν αὐτῶν τύχη μὴ ἀληθεύουσα, αὐτίκα ἐκ τούτου τὴν δίκην ἔχει. ἦν δὲ ὑπὲρ τῆς ἱεροσύνης ἀφίκονται γυναῖκες εἰς ἀμφοισβήτην πλέονες, ἢ τῷ κλήρῳ λαχοῦσα προτετίμηται.

CAPVT XXVI.

De urbe Aegyra eiusque navali — prisco urbis nomine Hyperesia et recentioris origine — templis et signis Aegyrae memorandis — Phelloe oppido eiusque memorandis — Pellene urbe — Donusa (Gonusa) oppido — Aristonantis, Pelleneorum navali.

Ἐς δὲ τὸ ἐπίνειον τὸ Αἰγειραιῶν, (ὄνομα τὸ αὐτὸ ἢ τε πόλις καὶ τὸ ἐπίνειον ἔχει) ἐς οὖν τὸ ἐπίνειον Αἰγειραιῶν δύο καὶ ἑβδομήκοντα ἀπὸ τοῦ κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν Βουραϊκὴν εἰσιν Ἡρακλέους σταδία. ἐπὶ θαλάσῃ μὲν δὴ Αἰγειραῖαις οὐδὲν ἐστὶν ἐς μνήμην· ὁδὸς δ' ἐκ τοῦ ἐπίνειου δύο σταδίων καὶ δέκα ἐς τὴν ἄνω πόλιν. 2. Ὅμηρον δὲ ἐν τοῖς ἔπεισι Περηθὰ ὠνόμασται· τὸ δὲ ὄνομα τὸ νῦν ἐγένετο Ἰωνῶν ἐποικούντων, ἐγένετο δὲ ἐκ αἰτίας τοιαύτης. Σικωνίον ἠφίξεσθαι σιγαῖδες ἔμελλεν αὐτοῖς πολέμιος ἐς τὴν γῆν. οἳ δὲ (οὐ γὰρ ἐδόκουν ἀξιόμαχοι τοῖς Σικωνίοις εἶναι) ἀθροίζουσιν αἶγας, ὁπόσας σφίσιν ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ. συλλέξαντες δὲ ἔδησαν πρὸς τοὺς κέρασιν αὐτῶν δαΐδας, καὶ, ὡς πρόσω τυκτὸς ἦν, ἐξάπτουσι τὰς δαΐδας. Σικωνῖοι δὲ (ῥέται γὰρ συμμάχους τοῖς Περησιεῦσι) ἠλπιζον καὶ εἶναι τὴν φλόγα ἐκ τοῦ ἐπικουρικοῦ πυρὸς) οἳ μὲν οἵκαδε ἐπανήροτο, Περηθὰς δὲ τῇ πόλει τὸ ὄνομα τὸ νῦν μετέθεντο ἀπὸ τῶν αἰγῶν· καὶ καθότι αὐτῶν ἡ καλλίστη καὶ ἡγουμένη τῶν ἄλλων ὤπασεν, Ἀρτέμιδος Ἀγροτέρας ἐποίησαντο ἱερὸν, τὸ σόφισμα ἐς τοὺς Σικωνίους οὐκ ἄνευ τῆς Ἀρτέμιδος σφίσιν ἐπελθεῖν νομίζοντες. οὐ μὲν καὶ αὐτίκα ἐξερίκησεν Αἰγειραι

ἀντὶ Ἑπιρροσίας καλεῖσθαι· ἐπεὶ καὶ ἐμὲ ἦσαν ἔτι, οἱ Ὁρεῶν τὴν ἐν Εὐβοίᾳ τῷ ὀνόματι Ἰστυαίαν ἐκάλουν τῷ ἀρχαίῳ. 3. Παρεῖχετο δὲ ἡ Αἰγείρα ἐς συγγραφὴν ἱερὸν Διὸς καὶ ἄγαλμα καθήμενον, λίθου μὲν Πεντελησίου, Ἀθηναίου δὲ ἔργον Εὐκλείδου. ἐν τούτῳ τῷ ἱερῷ καὶ Ἀθηναῖς ἄγαλμα ἔστηκε· πρόσσωπόν τε καὶ ἄκραι χεῖρες ἐλέφαντος καὶ οἱ πόδες, τὸ δὲ ἄλλο ξόανον χρυσοῦ τε ἐπιπολῆς διητησμένον ἑστὸ καὶ φαρμάκοις. Ἀρτέμιδος τε ναὸς καὶ ἄγαλμα τέχνης τῆς ἐφ' ἡμῶν· ἱερᾶται δὲ παρθένος, ἔστ' ἂν ἐς ὅραν ἀφίκηται γάμον. ἔστηκε δὲ καὶ ἄγαλμα ἐνταῦθα ἀρχαῖον, Ἴφιγένεια ἡ Ἀγαμέμνονος, ὥς οἱ Αἰγυρᾶταί φασιν· εἰ δὲ ἀληθῇ λέγουσιν οὗτοι, δῆλός ἐστιν ἐξαρχῆς Ἰφιγενείας ποιηθεὶς ὁ ναός. ἔστι καὶ Ἀπόλλωνος ἱερὸν ἐς τὰ μάλιστα ἀρχαῖον, τὸ τὸ ἱερὸν αὐτὸ καὶ ὅποσα ἐν τοῖς αἰετοῖς· ἀρχαῖον δὲ καὶ τοῦ θεοῦ τὸ ξόανον, γυμνός, μεγέθει μέγας· τὸν ποιήσαντα δὲ εἶχεν οὐδεὶς τῶν ἐπιχωρίων εἰπεῖν· ὅς τις δὲ ἦδη τὸν Ἡρακλέα τὸν ἐν Σικυῶνι ἐθείκαστο, τεκμαίροιτο ἂν καὶ ἐν Αἰγείρᾳ τὸν Ἀπόλλωνα ἔργον εἶναι τοῦ αὐτοῦ Φλιασίου Λαφασῦς. Ἀσκληπιοῦ δὲ ἄγαλματα ὀρθὰ ἐστὶν ἐν ναῶ, καὶ Σαρᾶπιδος ἐτέρωθι· καὶ Ἰσιδος, λίθου καὶ ταῦτα Πεντελησίου. τὴν δὲ Οὐρανίαν σέβουσι μὲν τὰ μάλιστα· ἐσλθτῖν δὲ ἐς τὸ ἱερὸν οὐκ ἔστιν ἀνθρώποις. Θεοῦ δὲ, ἣν Συρίαν ἐπονομάζουσιν, ἔς ταύτης τὸ ἱερὸν εἰσίσαιεν ἐν ἡμέραις ἡμεταῖς, ἄλλα τε, ὅσα τομίζουσι, προκαθαριῦσαντες καὶ ἐς τὴν δίκαιαν, οἶδα καὶ οἴκημα ἐν Αἰγείρᾳ θιασιόμενος· ἄγαλμα ἦν ἐν τῷ οἴκῳ Τύχης.

τὸ κίρας φέρουσα τὸ Ἀμαλθείας· παρὰ δὲ αὐτὴν
 Ερως πτερὰ ἔχων ἐστίν· ἐθέλει δὲ σημαίνειν, ὅτι
 ἀνθρώποις καὶ τὰ ἐς ἔρωτι τύχη μᾶλλον ἢ ὑπὸ κάλ-
 λους κατορθοῦνται. ἐγὼ μὲν οὖν Πηνελόου τὰ τε
 ἄλλα πείδομαι τῇ ᾧδῃ καὶ μοιρῶν τε εἶναι μίαν
 τὴν Τύχην, καὶ ὑπὲρ τὰς ἀδελφάς τι ἰσχύειν. ἐν
 Αἰγείρῳ δὲ, ἐν τούτῳ τῷ οἰκήματι, ἀνὴρ τε ἥδη γέ-
 ρων ἴσα καὶ ὀδυρόμενος, καὶ γυναῖκες αἱ τρεῖς ἀφαι-
 ρούμεναι ψέλλια ἴσσι, καὶ ἴσοι νεανίσκοι ταῖς γυναι-
 ξιν, ὃ δὲ ἐνδευνόως ἴδωσκα. εἰς τοῦτόν φασιν Ἀχαιοὶ,
 γενομένου πολέμου μαχισάμενον ἀνδρείοτατα Αἰ-
 γυραίων τελευτήσας, καὶ αὐτοῦ τὸν θάνατον οἱ λοιποὶ
 τῶν ἀδελφῶν οἰκαδὲ ἀπήγγειλαν· καὶ τοῦδε εἵνεκα
 αἷ τε ἀδελφαὶ διὰ τὸ ἐπ' αὐτῷ πένθος ἀποκοσμοῦν-
 ται, καὶ τὸν πατέρα ἐπονομάζουσιν ὃ ἐπιχώριοι
 Συμπαθῆ, αἵτε ἐλεεινὸν καὶ ἐν τῇ εἰκόνι. 4. Ὅδῳ
 δὲ ἐξ Αἰγείρας εὐθείᾳ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς διὰ τε
 ὁρῶν καὶ ἀνάντης ἰστοῖσά ἐστι· μῆκος μὲν οὖν τῆς
 ἁδῶν τεσσαράκοιτά εἰσι στάδιοι, ἄγει δὲ ἐς Φελλόην,
 πόλις οὐκ ἐπιφανής· οὐδὲ αἰὲ ὄρεϊτο καὶ Ἴωνων
 ἔτι ἔχοντων τὴν γῆν. τὰ δὲ περὶ τὴν Φελλόην ἐς
 φυτεῖαν ἀμπελίων ἐστὶν ἐπιτήδεια· καὶ ὅσα πετρώδη
 τῆς γῆρας, ὄρεος τέ εἰσι καὶ θηρία, ἔλαφοι καὶ ὄς
 ἄγριοι. εἰ δέ τι τῶν ἐν Ἑλλήσι πολισματίων ἀφ' ὁρῶν
 καταρρέει τῷ ὕδατι, ἀριθμεῖν καὶ τὴν Φελλόην
 ἐστὶν ἐν τούτοις. Ὡσὼν δὲ ἱερὰ Διονύσου καὶ Ἀρτέ-
 μιδος ἐστίν· ἥ μὲν χαλκοῦ πεποιήται, βέλος δὲ ἐκ
 φαρέτρας λαμβάνουσα· τῷ Διονύσῳ δὲ ὑπὸ κιννα-
 βάρεος τὸ ἄγαλμα ἐστὶν ἐπηρτισμένον. ἐς δὲ τὸ

ἐπίγειον καταβάσιν ἐξ Αἰγείρας, καὶ αὐθις ἐς τὰ
 πρῶτον βαδίζουσιν, ἔστιν ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ τὸ ἱερὸν
 τῆς Ἀγροτέρως, ἐνθα τὴν αἶγαν ὀκλιάσαι λέγουσι.
 5. Τῆς δὲ Αἰγείρας τῶν ἔχονται Πελληγεῖς· πρὸς Σι-
 κυωνίαν δὲ οὗτοι καὶ μαίρας τῆς Ἀργολίδος Ἀχαιῶν
 οἰκοῦσιν ἔσχατοι. τὸ δὲ ὄνομα ἐγένετο τῇ πόλει
 λόγῳ μὲν τῷ Πελλήνων, ἀπὸ Πάλλαντος, (τῶν Τιτά-
 νων δὲ καὶ Πάλλαντι εἶναι λέγουσι) δόξη δὲ τῇ
 Ἀργείων, ἀπὸ ἀνδρὸς Ἀργείου Πέλλητος· Φόρβαντος
 δὲ εἶναι τοῦ Τριόπα παῖδα αὐτὸν λέγουσιν. Αἰγεί-
 ρας δὲ ἐν τῷ μεταξύ καὶ Πελλήνης πόλισμα ὑπήκοον
 Σικυωνίαν Δονοῦσα καλουμένη, ἐγένετο μὲν ὑπὸ
 τῶν Σικυωνίων ἀνάστατος· μνημονεύειν δὲ καὶ
 Ὅμηρον ἐν καταλόγῳ τῶν σὺν Ἀγαμέμνονι φασὶν
 αὐτῆς ποιήσαντα ἔπος·

Οἳ θ' Ἐπερησίην τε καὶ αἰπτινὴν Δονόεσαν.

Πεισιστρατον δὲ, ἥνικα ἔπη τὰ Ὅμηρου διασπα-
 ρμένα τε καὶ ἀλλαχοῦ μνημονευόμενα ἠθροίζετο, ἢ
 αὐτὸν Πεισιστρατον, ἢ τῶν τινα ἐταίρων μεταποιῆ-
 σαι τὸ ὄνομα ὑπὸ ἀγνοίας. 7. Ἔστι δὲ Ἀριστοναῦ-
 ται Πελληγεῦσιν ἐπινειον. ἐς τοῦτο ἐξ Αἰγείρας
 τῆς ἐπὶ θαλάσῃ σταδίων ἔστιν εἴκοσιν ὁδὸς καὶ ἑκα-
 τὸν· ταύτης δὲ ἡμίσεια ἐς Πελλήνην ἀπὸ τοῦ ἐπι-
 νείου. ὄνομα δὲ Ἀριστοναύτας γενέσθαι τῷ ἐπινείῳ
 λέγουσιν, οὐ καὶ ἐς τοῦτον τὸν λιμένα ὁρμήσαντο
 οἱ πλεῖσταντες ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς. Πελληγεῦσαι δὲ ἡ
 πόλις ἑστὶν ἐπὶ λόφῳ κατὰ ἄκρην τὴν κορυφὴν ἐς
 ὅξυ ἀνιστηκότος. τοῦτο μὲν δὴ ἀπότομον, καὶ δι'
 αὐτοῦ ἔστιν ἀσκήτων· τῷ δὲ χθαμαλωτέρῳ πεπύλι-

σταί σφισιν οὐ συνεχής ἡ πόλις, ἐς δὲ μοίρας κινε-
μημένη δύο ὑπὸ τῆς ἀκρας μεταξὺ ἀνεχομένης.

CAPVT XXVII.

*Memoranda in via Pellenen versus, Mercurius De-
lius — templum et festum Bacchi Lampteris et Apol-
linis Theoxenii — de Pellenaeorum gymnasio et de
Promachio — Posidion, Neptuni templo, et Mysaeo,
templo Cereris Mysiae — Cyro, templo
Aesculapii.*

Ἰόντων δὲ ἐς Πελλήνην, ἄγαλμά ἐστιν Ἑρμοῦ κατὰ
τὴν ὁδόν· ἐπικλησιν μὲν Δόλιος, εὐχὰς δὲ ἀνθρώ-
πων ἑτοιμος τελέσαι· σχῆμα δὲ αὐτῷ τετραγώνον·
γένειά τε ἔχει, καὶ ἐπὶ τῇ κεφαλῇ πῖλον εἰργασμένον.
κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἐς αὐτὴν τὴν πόλιν ἐστὶν Ἀθηνᾶς,
λίθου μὲν ἐπιχωρίου, γαῖος, ἐλέφαντος δὲ τὸ ἄγαλμα
καὶ χρυσοῦ· Φειδίαν δὲ εἶναι τὸν εἰργασμένον αὐτῷ,
πρότερον ἔτι ἢ ἐν τῇ ἀκροπόλει τε αὐτὸν τῇ Ἀθη-
ναίων, καὶ ἐν Πλαταιαῖς ποιῆσαι τῆς Ἀθηνᾶς τὰ
ἄγαλματα. λέγουσι δὲ οἱ Πελλήνηες καὶ ἄδντον τῆς
Ἀθηνᾶς καθήκειν ἐς βιάθος τῆς γῆς, εἶναι δὲ τὸ ἄδν-
τον τοῦτο ὑπὸ τοῦ ἀγάλματος τῷ βιάθῳ, καὶ τὸν
ἄερα ἐκ τοῦ ἄδντου νότιόν τε εἶναι, καὶ δι' αὐτὸ τῷ
ἐλέφαντι ἐπιτήδειον. ὑπὲρ δὲ τὸν γαῖον τῆς Ἀθηνᾶς
ἐστὶν ἄλσος περιτοκοδομημένον τείχει Σωτείρας ἐπί-
κλησιν Ἀρτέμιδος, καὶ ὁμνῶσιν ἐπὶ μεγίστοις αὐ-
τὴν· ἔσοδος τε πλὴν τοῖς ἱερῶσιν, ἄλλῃ δὲ οὐδενί
ἐστὶν ἀνθρώπων. ἱερεῖς δὲ ἄνδρες τῶν ἐπιχωρίων εἰ-
σὶ κατὰ δόξαν γένους μάλιστα αἰσούμενοι. τοῦ δὲ
ἄλσους τῆς Σωτείρας ἱερὸν ἀπαντικρὺ Διονύσου
Λαμπτήρως ἐστὶν ἐπικλησιν. τούτῳ καὶ Λαμπτή-

ρίαν ἑορτὴν ἔργουσι, καὶ θεῶδες τε ἐς τὸ ἱερὸν κομίζουσι· ἐν νυκτὶ, καὶ οἴνου κρατῆρας ἑταῖοι ἀνὰ τὴν πόλιν πᾶσαν. ἔστι καὶ Ἀπόλλωνος Θεοξένιου Πελληγεῦσιν ἱερὸν· τὸ δὲ ἄγαλμα χαλκοῦ πεποιήται καὶ ἄγῶνα ἐπιτελοῦσι Θεοξένια τῷ Ἀπόλλωνι, τιθέντες ἀργύριον ἄθλα τῆς τέλης· καὶ ἄνδρες ἀγωνίζονται τῶν ἐπιχωρίων. πλησίον δὲ τοῦ Ἀπόλλωνος ναὸς ἔστιν Ἀριέμιδος· τοξευούσης δὲ ἡ θεὸς παρέχεται σχῆμα. ὠκοδόμηται δὲ καὶ ἑλκτρον κρήνης ἐν τῇ ἀγορῇ, καὶ λουτροῖ ἐστὶν αὐτοῖς τὸ ὕδωρ τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ, ἐπεὶ τοι πίνειν πηγαὶ σφισιν ὑπὸ τὴν πόλιν εἰσὶν οὐ πολλαί· τὸ δὲ χωρίον, ἔνθα αἱ πηγαὶ, Γλυκείας ὀνομαζοῦσι. 2. Γυμνάσιον δὲ ἀρχαῖον ἐς ἐφήβων μάλιστα τελεῖται μελέτην· οὐδὲ ἐς τὴν πολιτείαν ἐγγραφῆναι πρότερον καθέστηκεν οὐδενί, πρὶν ἂν ἐφραβεύσωσιν. ἐνταῦθα ἡγήρ Πελληγεὺς ἵσθηκε Πρύμαχος ὁ Ἀρυνῶνός, ἀνελόμενος παγκρατίου νίκας, τὴν μὲν Ὀλυμπίαι, τρεῖς δ' Ἰσθμίων, καὶ Νέμεα δύο· καὶ αὐτοῦ καὶ εἰκόνα ποιήσαντες οἱ Πελληγεῖς, τὴν μὲν ἐς Ὀλυμπίαν ἀνέθεσαν, τὴν δὲ ἐν γυμνασίῳ λίθου ταύτην καὶ οὐ χαλκοῦ. λέγεται δὲ καὶ ὡς, Κορινθίου συνεσιῶτος πόλεμον Πελληγεῦσιν, ἀποκτείνειν ὁ Πρύμαχος πλείστους τῶν ἀντιτεταγμένων. λέγεται δὲ καὶ ὡς Πουλυδάμαντος τοῦ Σκοιουσσαίου κρατήσκειν Ὀλυμπίαν· τὸν δὲ Πουλυδάμαντα δεῦτερον τότε ἐς ἄγῶνα ἀφίχθαι τὸν Ὀλυμπικὸν παρὰ βασιλέως τοῦ Περσῶν ἀνασωθέντα οἴκαδε. Θεσσαλοὶ δὲ, ἡσσηθῆναι Πουλυδάμαντα οὐχ ὁμολογοῦντες, παρέχονται καὶ ἄλλα ἐς πίστιν, καὶ ἐλεγείον ἐπὶ τῷ Πουλυδάμαντι·

Ἡ τροφὴ Πονηλιδάμαντος ὑπὸ τῆς Σκωτίας.
 Πελλήνην δ' οὖν Πρόμαχον τὰ μάλιστα ἄγουσιν ἐν
 τῇ, ἐν Χαροναίᾳ δύο ἀνελόμενον πάλῃ νίκης καὶ
 ἐν Ὀλυμπίᾳ τέσσαρας, οὐδὲ ἀρχὴν ἐτίθεισαν ὀνομά-
 ζειν, ὅτι κατέλυσε πολιτείαν (ἐμοὶ δοκεῖν) τὴν ἐν
 Πελλήνῃ, ὡς τὸ ἐπιφθονώτατον παρὰ Ἀλεξάν-
 δρου τοῦ Φιλίππου λαβὼν, τύραννος πατρὶδος τῆς
 αὐτοῦ καταστήσῃ. ἔστι δὲ καὶ Εὐλειθυίας Πελλη-
 νεῦσιν ἱερὸν· τοῦτο ἐν μοίρῃ τῆς πόλεως τῇ ἐλάσ-
 σονί ἐστιν ἰδρυμένον. 4. Τὸ δὲ ὀνομαζόμενον Πο-
 σειδίδιον τὰ μὲν ἀρχαιότερα ἦν δῆμος, ἔρημον δὲ ἐφ'
 ἡμῶν. ἔστι μὲν δὲ τὸ Ποσειδίδιον τοῦτο ὑπὸ τὸ γυ-
 μνάσιον· διαμεμείνηκε δὲ καὶ ἐς τόδε ἔτι αὐτῷ Πο-
 σειδῶνος ἱερὸν νομίζεσθαι. Πελλήνης δὲ ὕσαν στά-
 δια ἑξήκοντα ἀπέχει τὸ Μυσαῖον, ἱερὸν Διμήτηρος
 Μυσαίας· ἰδρύνεσθαι δὲ αὐτὸ Μυσιὸν φασιν ἄνδρα
 Ἀργεῖον· ἐδέξατο δὲ οἴκῳ Διμήτρη καὶ ὁ Μύσιος
 λόγῳ τῇ Ἀργεῖῳ. ἔστι δὲ ὕψος ἐν τῷ Μυσαίῳ, δέν-
 δρα ὁμοίως τὰ πάντα, καὶ ὕδως ἄφθονον ἄνεισιν ἐκ
 πηγῶν· ἄγουσι δὲ καὶ ἑορτὴν τῇ Διμήτρει ἐνταῦθα
 ἡμερῶν ἑπτὰ· τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς ὑπεξίσταν-
 σι ἄνδρες ἐκ τοῦ ἱεροῦ, καταλειπόμεναι δὲ αἱ γυναῖ-
 κες θρῆναι ἐν τῇ νυκτὶ, ὅποσα νόμος ἐστὶν αὐταῖς·
 ἀπελαύνονται δὲ σὺν οἱ ἄνδρες μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν
 κυνῶν τὸ ἄρρεν. ἐς δὲ τὴν ἐπισπῶσαν ἀφικομένην ἐς
 τὸ ἱερὸν τῶν ἀνδρῶν, αἱ γυναῖκες τε ἐς αὐτοὺς, καὶ
 ἀνὰ μέρος ἐς τὰς γυναῖκας οἱ ἄνδρες γέλῳτι τε ἐς ἀλ-
 λήλους χρώνται καὶ σκώμμεσιν. 5. Ἀπωτέρω δὲ οὐ
 πολὺ ἀπὸ τοῦ Μυσαίου ἱερὸν ἐστὶν Ἀσκληπιοῦ κα-

λούμενον Κῦρος, καὶ ἰάματα ἀνθρώποις παρὰ τοῦ
 θεοῦ γίνεται. ὕδωρ δὲ καὶ ἐνταῦθα ἀνέδην ἐστὶ, καὶ
 ἐπὶ τῇ μεγίστῃ τῶν πηγῶν τοῦ Ἀσκληπιοῦ τὸ ἄγαλμα
 ἵδρυσται. Ποταμοὶ δὲ ἐκ τῶν ὄρεων κατέρχονται ὑπὲρ
 τὴν Πελλήνην, πρὸς μὲν Αἰγείρας καλούμενος Κριός·
 ἔχειν δὲ αὐτὸν τὸ ὄνομα ἀπὸ Τιτᾶνος Κριοῦ· καὶ
 Ἄλσος ὠνόμασται ποταμός, ὃς ἀρχόμενος ἐκ Σιπύ-
 λου τοῦ ὄρους ἐς τὸν Ἐρμόν κίττεισι, καθότι δὲ Πε-
 λληνεῦσιν ὄροι τῆς χώρας πρὸς Σικυωνίους εἰσὶ, κατὰ
 τοῦτο ποταμός σφίσι τις ἔσχατος ποταμῶν τῶν Ἀχαι-
 κῶν ἐς τὴν Σικυωνίαν ἐκδίδωσι θάλασσαν.

PAUSANIAE
GRAECIAE DESCRIPTIO.

AD
OPTIMORUM LIBRORUM FIDEM
ACCURATE EDITA.

EDITIO STEREOTYPA

TOMUS III.

LIPSIAE
SUMTIBUS ET TYPIS CAR. TAUCHNITII.
1829

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

1. Introduction

12/28/1934, 1935, 1936, 1937, 1938, 1939, 1940, 1941, 1942, 1943, 1944, 1945, 1946, 1947, 1948, 1949, 1950, 1951, 1952, 1953, 1954, 1955, 1956, 1957, 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979, 1980, 1981, 1982, 1983, 1984, 1985, 1986, 1987, 1988, 1989, 1990, 1991, 1992, 1993, 1994, 1995, 1996, 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 26

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ

ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ ΑΡΚΑΔΙΚΑ.

CAPVT I.

*Arcadas mediterraneam Peloponnesi partem tenere,
ex reliquarum civitatum finium summa brevi-
ter repetita ostenditur — de Pelasgo.*

Ἀρκάδων δὲ τὰ πρὸ τῆς Ἀργείας Τεγεάται τε ἔχουσι
καὶ Μαντινεῖς. νέμονται δὲ οὗτοί τε καὶ τὸ ἄλλο
Ἀρκαδικὸν τὸ μεσόγαιον τῆς Πελοποννήσου. Κο-
ρίνθιοι γὰρ οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ Ἰσθμῷ πρῶτοι· Κο-
ρινθίοις δὲ τὰ πρὸς θαλάσσης εἰσὶν Ἐπιδάυριοι γει-
τονες. τὰ δὲ εἰς Ἐπίδαυρον καὶ Τροιζηνίαν τε καὶ
Ερμιόνα, ὃ κῶλος ἐστὶν ὁ Ἀργολικὸς καὶ ὅσα ἐπι-
θαλάσσια τῆς Ἀργείας, ταύτης δὲ ἔχονται τῆς χώ-
ρας Λακεδαιμονίων περίοικοι. τούτοις δὲ ὁμορὸς ἡ
Μεσσηνία· καταβαίνει γὰρ μέχρι θαλάσσης εἰς Με-
θώνην καὶ Πύλον καὶ ἐπὶ Κυπαρισσίας. τὰ δὲ
πρὸς Ἀχαιοὺς Κορινθίοις Σικυνῶνιοι προσοικοῦσιν
ἴσχατοι ταύτῃ μοίρας τῆς Ἀργολίδος. μετὰ Σικυνῶ-
να Ἀχαιοὶ τὸ ἐντεῦθεν εἰσιν οἱ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν
οἰκοῦντες. τὸ δὲ ἕτερον Πελοποννήσου πέρας τὸ

ἅπαντι καὶ τῶν Ἐχινάδων οἰκοῦσιν Ἥλειοι. τῆς δὲ γῆς τῆς Ἥλειας κατὰ μὲν Ὀλυμπίαν καὶ τοῦ Ἀλφειοῦ πρὸς ἐκβολὰς πρὸς τὴν Μεσσηνίαν εἰσὶν ὄροι, τὰ δὲ πρὸς Ἀχαΐαν Δυμαίων εἰσὶν ὄροι. τούτων τῶν κατελεγμένων καθηκόντων ἐπὶ Θάλασσαν, Ἀρχάδεις τὸ ἐντὸς οἰκοῦσιν ἀποκλειόμενοι θαλάσσης πανταχόθεν· ὅθεν σφᾶς καὶ Ὀμηρος ἀφικέσθαι φησὶν ἐς Τροίαν παρ' Ἀγαμέμνονος πλοῖα εἰληφότας, καὶ οὐχὶ ναυσὶν οἰκείαις. 2. Φασὶ δὲ Ἀρχάδεις, ὡς Πηλεασγὸς γένοιτο ἐν τῇ γῇ ταύτῃ πρῶτος. εἰκὸς δὲ ἔχει τοῦ λόγου, καὶ ἄλλους ὁμοῦ τῷ Πηλεασγῷ, μηδὲ αὐτὸν Πηλεασγὸν γενέσθαι μόνον· ποίων γὰρ ἂν καὶ ἦρχεν ὁ Πηλεασγὸς ἀνθρώπων; μεγέθει μὲν τοῦ καὶ κατὰ ἀλκὴν καὶ κάλλος προῖχεν ὁ Πηλεασγὸς, καὶ γνώμην ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἦν, καὶ τούτων ἔνεκα αἰρεθῆναι μοι δοκεῖ βασιλεύειν ὑπ' αὐτῶν. Πηποίηται δὲ καὶ Ἀσίῳ τοιαύδε ἐς αὐτόν·

Ἀντίθεον δὲ Πηλεασγὸν ἐν ὑψικόμοισιν ὄρεσσι

Γαῖα μέλαινα' ἀνέδωκεν, ἵνα θνητῶν γένος εἴη.

Πηλεασγὸς δὲ βασιλεύσας, τοῦτο μὲν ποιήσασθαι καλῶς ἐπενόησεν, ὥς μὴ ῥιγοῦν τε καὶ ἔσεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, μηδὲ ὑπὸ τοῦ καύματος τυλαιπωρεῖν· τοῦτο δὲ τοὺς χιτῶνας τοὺς ἐκ τῶν δερμάτων τῶν ἡνίων, οἷς καὶ νῦν περὶ τὰ Εὐβοίαν ἔτι χρῶνται καὶ ἐν τῇ Φωκίδι, ὅποσοι βίου σπανίζουσιν, οὗτος ἔστιν ὁ ἔφευρόν. καὶ δὴ καὶ τῶν φύλλων τὰ ἐκ χλωρὰ καὶ πόας τε καὶ ῥίζας οὐδὲ ἐδωδόμενος, ἀλλὰ ὀλεθρίους ἐτίας, σιτουμένους τοὺς ἀνθρώπους, τούτων μὲν ἔπαυσεν ὁ Πηλεασγός· ὁ δὲ τῶν κατ'

πάντων τῶν δρυῶν αὐτὶ που πασσών, ἀλλὰ τὰς βαλάνους τῆς φηγοῦ τροφὴν ἐξεῦρεν εἶναι. παρέμεινεν τε ἐνίοις ἐς τοσοῦτον ἀπὸ Πελαγοῦ τούτου ἢ δίατα, ὥς καὶ τὴν Πυθίαν, ἥνικα Λακεδαιμονίοις γῆς τῆς Ἀρκάδων ἀπηγόρευεν ἄπτεσθαι, καὶ τότε εἶπεν τὰ ἔπη·

Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανεφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἱ δ' ἀποκωλύουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὐ τι μεγάροισιν.
Πελαγοῦ δὲ βασιλεύοντος γενέσθαι καὶ τῇ χώρῃ
Πελασίαν φασὶν ὄνομα.

CAPUT II.

De Lycaone, Iove Lycaeo, ludis Lycaeis et Panathenaeis — hominibus deorum hospitibus et convivis — hominibus in deos relatis — fabulis vero superstructis.

Λυκάων δὲ ὁ Πελαγοῦ τοσάδε εὔρεν ἢ ὁ πατήρ οἱ σοφώτερα. Λυκοσοῦραν τε γὰρ πόλιν ᾤκισεν ἐν τῷ ὄρει τῷ Λυκαίῳ, καὶ Δία ὠνόμασε Λυκαῖον, καὶ ἄγωνά ἐθηκε Λυκαία. οὐχὶ ἔτι δὲ τὰ παρ' Ἀθηναίοις Παναθήναια τεθῆναι πρότερα ἀποφαίρομαι· τούτῳ γὰρ τῷ ἄγωνι Ἀθήναια ὄνομα ἦν, Παναθήναια δὲ κληθῆναι φασιν ἐπὶ Θησέως, ὅτι ὑπὸ Ἀθηναίων ἐτίθη συνειλεγμένων εἰς μίαν ὑπάντων πόλιν. ὁ δὲ ἄγων ὁ Ὀλυμπικός (ἐπανάγουσι γὰρ δὴ αὐτὸν εἰς τὰ ἀνωτέρω τοῦ ἀνθρώπων γένους, Κρόνον καὶ Δία αὐτόθι παλαῖσαι λέγοντες, καὶ ὥς Κούρητις δράμοιεν πρῶτοι) τούτων εἶνικα ἐκτός ἔστω μοι τοῦ παρόντος λόγου. δοκῶ δὲ ἔγωγε, Κίκροπι ἡλικίαν τῷ βασιλεύσαντι Ἀθηναίων καὶ Λυκάωνι εἶναι τὴν

αὐτήν, σοφίᾳ δὲ οὐχ ὁμοίως σφῆς ἐς τὸ θεῖον χρη-
 σασθαι. ὁ μὲν γὰρ Δία τε ὠνόμασεν Ἐπιδάμαν προ-
 τος, καὶ ὅποσα ἔχει ψυχὴν, τούτων μὲν ἡξίωσεν αὐ-
 τὸν θῦσαι, πέμματα δὲ ἐπιχώρια ἐπὶ τοῦ βωμοῦ κα-
 τέστησεν, ἃ πελάνους καλοῦσιν ἔτι καὶ ἐς ἡμᾶς Ἀθη-
 ναῖοι. Ἀνκαίων δὲ ἐπὶ τὸν βωμὸν τοῦ Ἀνκαίου Διὸς
 βρέφος ἦνεγκεν ἄνθρωπον, καὶ ἔθυσσε τὸ βρέφος,
 καὶ ἔσπεισεν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τὸ αἶμα· καὶ αὐτὸν
 αὐτίκα ἐπὶ τῇ θυσίᾳ γενέσθαι λύκον φασὶν ἀντὶ ἄν-
 θρώπου· καὶ ἐμὲ γε ὁ λόγος οὕτως πείθει, λέγεται
 δὲ ὑπὸ Ἀρκάδων ἐκ παλαιοῦ, καὶ τὸ εἶκος αὐτῷ πρὸς-
 ιστιν. 2. Οἱ γὰρ δὴ τότε ἄνθρωποι ξένοι καὶ ὁ-
 μοτράπεζοι θεοῖς ἦσαν ὑπὸ δικαιοσύνης καὶ εὐσε-
 βείας· καὶ σφισιν ἐναργῶς ἐπὶ πάντα παρὰ τῶν θεῶν
 τιμὴ τε οὖσιν ἀγαθοῖς, καὶ ἀδικήουσιν ὡσαύτοις ὄρ-
 γη. ἐπεὶ τοι καὶ θεοὶ τότε ἐγένοντο ἐξ ἀνθρώπων,
 οἳ γέρα καὶ ἐς τόδε ἔτι ἔχουσιν, ὥς Ἀρισταῖος, καὶ
 Βριτόμαρτις ἡ Κρητικὴ, καὶ Ἡρακλῆς ὁ Ἀλκμήνης,
 καὶ Ἀμφιάραος ὁ Οἰκλέους, ἐπὶ δὲ αὐτοῖς Πολυδεύ-
 κης τε καὶ Κάτωρ. οὕτω πείθοιτο ἄν τις, καὶ
 Ἀνκάονα θηρίον, καὶ τὴν Ταντάλου Νιδίην γε-
 νέσθαι λίθον. ἐπὶ ἐμοῦ δὲ (κακία γὰρ δὴ ἐπὶ πλεῖ-
 στον ἡὔξειτο καὶ γῆν τε ἐπενέμετο πᾶσαν καὶ πόλεις
 πάσας) οὔτε θεὸς ἐγένετο οὐδεὶς ἔτι ἐξ ἀνθρώπου,
 πλὴν ὅσον λόγῳ καὶ κολακείᾳ πρὸς τὸ ὑπερέχον·
 καὶ ἀδίκους μὲν τὸ μήνιμα τὸ ἐκ τῶν θεῶν ὀψέ τε
 καὶ ἀπειθοῦσιν ἐντεῦθεν ἀπόκειται. 3. Ἐν δὲ τῷ
 παντὶ αἰῶνι πολλὰ μὲν πάλαι συμβάντα, καὶ ἔτι δὲ
 γινόμενα, ἄπιστα εἶναι ἐπιποιήκασιν ἐς τοὺς πολλοὺς

οἱ τοῖς ἀληθείαις ἐποικοδομοῦντες ἐφευσμέναι. λέγουσι γάρ δὴ, ὡς Λυκάονος ὕστερον δὴ τις ἐξ ἀνθρώπων λύκος γένοιτο ἐπὶ τῇ θυσίᾳ τοῦ Λυκαίου Διὸς, γίγνεται δὲ οὐκ εἰς ἅπαντα τὸν βίον· ὁπότε δὲ εἴη λύκος, εἰ μὲν κρεῶν ἀπόσχοιτο ἀνθρωπίνων, ὕστερον ἔτι δεκάτῳ φασὶν αὐτὸν αὐθις ἀνθρώπον ἐκ λύκου γενέσθαι, γευσάμενον δὲ, ἐσσεῖ μένειν θηρίον. ὥσαύτως δὲ καὶ Νιόβην λέγουσιν ἐν Σιπύλῳ τῷ ὕρει θέρους ὥρᾳ κλαίειν. ἤδη δὲ καὶ ἄλλα ἤκουσα, τοῖς γρυψὶ στίγματα ὅποια καὶ τοῖς παρδάλεσιν εἶναι, καὶ ὡς οἱ Τρίτωνες ἀνθρώπου φωνῇ φθέγγονται· οἱ δὲ καὶ φῦσιν διὰ κόχλου τετραπλημένης φασὶν αὐτοὺς. ὅποσοι δὲ μυθολογήμασιν ἀκούοντες ἡδονταί, πεφύκασιν καὶ αὐτοὶ τι ἐπιτετραυένεσθαι· καὶ οὕτω ταῖς ἀληθείαις ἐλυμήναντο συγκεραννύοντες αὐτὰ ἐφευσμένοις.

CAPUT III.

De Nyctimo ac reliquis Lycæonis filiis, urbibusque ab eis conditis — Oenotrus natus minimus in Italiam traiecit — de Callisto, Lycæonis filia.

Τρίτη δὲ ὕστερον γενεᾷ μετὰ Πελασγὸν ἕς τε πόλεων καὶ ἐς ἀνθρώπων πληθὺς ἐπιδωκεν ἡ χώρα. Νύκτιμος μὲν γὰρ πρεσβυτάτος τε ἦν καὶ εἶχε τὸ πᾶν κράτος· οἱ δὲ ἄλλοι παῖδες τοῦ Λυκάονος πόλεις ἐνταῦθα ἔκτισον, ἐνθα ἐκάστῳ ἦν μάλιστα κατὰ γνώμην. Παλλὰς μὲν καὶ Ὀρεσθεὺς καὶ Φιγαλὸς Παλλάντιον, Ὀρεσθεὺς δὲ Ὀρεσθῆσιον, Φιγαλίαν δὲ οἰκίξει Φιγαλός. Παλλάντιον μὲν δὴ καὶ Στησίχορος ὁ Ἰμεραῖος ἐν Ἰηρονίδι ἐποίησατο μνήμην. Φιγαλία δὲ

καὶ Ὀρεσθῆσιον χρόνῳ μεταβάλλουσι τὰ ὀνόματα, Ὀρεσθιδῶν τε ἀπὸ Ὀρέστου κληθεῖσσι τοῦ Ἀγαμέμνονος, καὶ Φιγαλίας ἀπὸ τοῦ Βουκολίωνος παιδὸς Φιγαλίου. Τραπεζεύς δὲ καὶ Ἐλεάτας, καὶ Μακαρεὺς, καὶ Ἐλισσῶν, καὶ Ἀκακός τε καὶ Θνωκός, Θνωκίαν πόλιν, ὃ δὲ Ἀκακήσιον ἔκτισεν. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ Ἀκάκου καὶ Ὀμηρος λόγῳ τῷ Ἀρκάδων ἐς Ἑρμῆν ἐποίησεν ἐπὶ κλησιν. ἀπὸ δὲ Ἐλισσόντος ἥ τε πόλις καὶ ὁ ποταμὸς Ἐλίσσων τὰ ὀνόματα ἐσχήκασιν. ὥσαυτάς τε καὶ Μακαρία τε καὶ Δυσία, καὶ Τραπεζοὺς, ἀπὸ τῶν Ἀνκάνου ἐκλήθησαν καὶ αὗται παίδων. Ὀρχομενός δὲ ἐγένετο οἰκιστὴς Μεθυδρίου τε καὶ λονμένης, καὶ Ὀρχομενίων, οὓς ἐν τοῖς ἔπεσι πολὺ μῆλους ὠνόμασεν Ὀμηρος. ὑπὸ δὲ Ὠφραντος καὶ Μελαινεαί τε ἐκτίσθησαν καὶ Ὠφροὺς, ἔτι Θύρειδον τε καὶ ἱμέ· δόξη δὲ τῇ Ἀρκάδων, καὶ ἡ Θυραία ἐν τῇ Ἀργολίδι γῇ, καὶ ὁ Θυραιάτης καλούμενος κόλπος, ἀπὸ τοῦ Θυραιάτα τούτου τὰ ὀνόματα ἐσχήκασιν. Μαντινεὺς δὲ καὶ Τεργιάτης καὶ Μαίναλος, ὃ μὲν τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ πόλεων ὀνομαστωτάτην τὸ ἀρχαῖον Μαίναλον, Τεργιάτης δὲ καὶ Μαντινεὺς Τεργίαν κτίζουσι καὶ Μαντίνειαν. ὠνομάσθησαν δὲ ἀπὸ Κρόμου Κροῶμοι· καὶ Χαρισία Χαρίσιον ἔχουσα οἰκιστήν· Τρικώλωνοι δὲ ἀπὸ Τρικολώνου· καὶ ἀπὸ μὲν Περαίδου Περαιθεῖς· Ἀσαία δὲ ἀπὸ Ἀσαιάτα· καὶ ἀπὸ Ἀνκίως Ἀνκιάται· Σουματία ἀπὸ Σουματίας. Ἀλφειοὶ δὲ καὶ Ἡραμεῖς ἐπώνυμοι καὶ οὗτοι πόλεις ἐσιν ἀμφότεροι. 2. Οἰνωτρος δὲ ὁ τῶν παίδων νεώτατος Ἀνκάνου τῶν ἀρσένων,

Νύκτιμον τὸν ἀδελφὸν χρήματα καὶ ἀνδρας αἰτήσας,
ἐπεραιώθη ναυσὶν ἐς Ἰταλίαν, καὶ ἡ Οἰνωτρία χώρα
τὸ ὄνομα ἔσχεν ἀπὸ Οἰνώτρου βασιλεύοντος. οὗτος
ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐς ἀποικίαν σιόλος πρῶτος ἐσιτάλη·
ἀναριθμονόμενα δὲ ἐς τὸ ἀκριβέστατον, οὐδὲ ἐκ τῶν
βαρβάρων οὐδένας πρότερον ἢ Οἰνώτρος ἀφίκοντο ἐς
τὴν ἀλλοδαπὴν. 3. Ἐπὶ δὲ τῷ γένει πατὴρ τῷ ἄρσενι
θυγάτηρ Ἀγκάονι ἐγένετο Καλλιστώ. ταύτῃ τῇ Καλ-
λιστοῖ (λέγω δὲ τὰ λεγόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων) συνεγένε-
το ἐρασθεὶς Ζεὺς. Ἥρα δὲ ὥς ἐφώρασεν, ἐποίησεν
ἄρκτον τὴν Καλλιστῶ, Ἄρτεμις δὲ ἐς χάριν τῆς Ἥρας
κατετόξευσεν αὐτήν. καὶ ὁ Ζεὺς Ἑρμῇν πέμπει σῶ-
σαι τὸν παῖδά οἱ προστάξας, ὃν ἐν τῇ γαστρὶ εἶχεν ἡ
Καλλιστώ· Καλλιστῶ δὲ αὐτὴν ἐποίησεν ἀστέρως
καλουμένην ἄρκτον μεγάλην, ἧς καὶ Ὀμηρὸς ἐν Ὀ-
δυσσεύς ἀντίπλεϊ παρὰ Καλυψοῦς μνήμην ἔσχε·

Πηλιάδας τ' ἰσαρῶντι, καὶ ὅπῃ δύνοντα Βοώτην,
Ἄρκτον θ', ἣν καὶ ἄμαξαν ἐπὶ κλησὶν καλίουσιν.
ἔχουσιν δ' ἂν καὶ ἄλλως τὰ ὄνομα οἱ ἀστέρις ἐπὶ τι-
μῇ τῇ Καλλιστοῦς, ἐπὶ τάφον γε αὐτῆς ἀποφαίνου-
σιν οἱ Ἀρκάδες.

CAPVT IV.

*De Arcade et regione inde dicta — eius uxore Era-
to, filiis et regno iis diviso — eorum posteris —
Aepyta a serpente sepe confecto — Aleo rege —
Auge, Alei filia — Lycurgo rege eius-
que prole.*

Μετὰ δὲ Νύκτιμον ἀποθανόντα Ἀρκὰς ἐξειδέξατο ὁ
Καλλιστοῦς τὴν ἄρκην· καὶ τὸν τε ἡμῖνον καρπὸν
ἐσηγάγιστο οὗτος παρὰ Τρωπιολέμου, καὶ τὴν ποίησιν

ἐδίδαξε τοῦ ἄρτου, καὶ ἐσθῆτι ὑφαίνεσθαι, καὶ
 ἄλλα τὰ ἐς ταλαισίαν μαθὼν παρ' Ἀδρίατα. ἀπὸ
 τούτου δὲ βασιλεύσαντος Ἀρκαδία τι ἀντὶ Πελασ-
 γίας ἢ χώρα, καὶ ἀντὶ Πελασγῶν Ἀρκάδες ἐκλήθη-
 σαν οἱ ἄνθρωποι. 2. Συνοικῆσαι δὲ οὐ θνητῇ γυ-
 ναικὶ αὐτὸν, ἀλλὰ νύμφῃ Ἀρυσίδι ἔλεγον· Ἀρυσίδας
 γὰρ δὴ καὶ Ἐπιμηλιάδας τὰς ἐαυτῶν ἐκάλουν Ναΐ-
 δας· καὶ Ὀμήρῳ γε ἐν τοῖς ἔπεσι Ναΐδων τυμφῶν
 μάλιστα ἐστὶ μνήμη. τὴν δὲ νύμφην ταύτην καλοῦ-
 σιν Ἑρατὼ, καὶ ἐκ ταύτης φασὶν Ἀρκάδι Ἀζᾶνα καὶ
 Ἀφειδαντα γενέσθαι καὶ Ἐλατον· ἐγγόνου δὲ αὐ-
 τῷ πρότερον ἔτι Αὐτόλυμος νόθος. τοῖς δὲ παισιν,
 ὡς ἠϋξήθησαν, διένειμεν Ἀρκὰς τριχῇ τὴν χώραν·
 καὶ ἀπὸ μὲν Ἀζᾶνος ἢ Ἀζανία μοῖρα ὠνομάσθη· πα-
 ρὰ τούτων δὲ ἀποκρισθῆναι λέγουσιν, ὅσοι περὶ τὸ
 ἄντρον ἐν Φρυγίᾳ τὸ καλούμενον Στεῦνος καὶ Πέγ-
 καλαν ποταμὸν οἰκοῦσιν. Ἀφειδὰς δὲ Τέγεαν καὶ τὴν
 προσεχῇ ταύτῃ ἔλαχεν· ἐπὶ ταύτῃ δὲ καὶ ποιηταὶ
 καλοῦσιν Ἀφειδάντειον κληρὸν τὴν Τέγεαν. Ἐλατος
 δὲ ἔσχε τὸ ὅρος τὴν Κυλλήνην, ἔτι τότε οὔσαν ἀνώ-
 νυμον· χρόνῳ δὲ ὕστερον μετώκησεν ὁ Ἐλατος ἐς
 τὴν νῦν καλουμένην Φωκίδα, καὶ τοῖς τε Φωκεῦσιν
 ἤμυνεν ὑπὸ Φλεγύων πολέμῳ πιεζομένοις, καὶ Ἐλα-
 τείας πόλιν ἐγένετο οἰκιστὴς. 3. Παῖδα δὲ Ἀζᾶνι
 μὲν Κλείτορα, Ἀφειδαντι δὲ Ὀλεόν, Ἐλάτῳ δὲ φασιν
 εἶναι πέντε, Αἰπυτον, Περίαν, Κυλλήνα, Ἰσχυν,
 Στύμφηλον. ἐπὶ δὲ Ἀζᾶνι τῷ Ἀρκάδῳ τελειώσαντι
 ἄθλα ἐτέθη πρῶτον· εἰ μὲν καὶ ἄλλα, οὐκ οἶδα,
 ἵπποδρομίᾳς δὲ ἐτέθη. Κλείτορ μὲν δὴ ὁ Ἀζᾶνος

ἐν Λυκοσώρῃ τε ὤκει, καὶ ἦν τῶν βασιλέων δυνατώτα-
 τος, καὶ Κλείτορα ὤκισεν ἀπ' αὐτοῦ πόλιν. Ἀλιός
 δὲ εἶχε τὴν πατρίαν λῆξιν. ἀπὸ δὲ Ἐλάτου τῶν παι-
 δων, Κυλλήνην τὸ ὄρος καλοῦσιν ἀπὸ Κυλλήνης·
 καὶ ἀπὸ Στυμφήλου πηγῇ τε ὀνομάζεται καὶ πόλις
 Στύμφηλος ἐπὶ τῇ πηγῇ. τὰ δὲ ἐς τὸν θάνατον Ἰσχυος
 τοῦ Ἐλάτου πρότερον ἔτι ἐν τῇ συγγραφῇ τῇ Ἀργο-
 λίδι ἐδήλωσα. παῖδα δὲ Περσεὶ ἄρρενα μὲν φασιν
 οὐδένα, Νίαιραν δὲ γενέσθαι θυγατέρα· ταύτην γυ-
 ναῖκα ἔσχεν Ἀντόλυκος, οἰκῶν μὲν ἐν τῷ Παρνασσῷ,
 λεγόμενος δὲ Ἐκμοῦ παῖς εἶναι, Λαιδαλίωνος δὲ
 ὢν τῷ ἀληθεῖ λόγῳ. 4. Κλείτορι δὲ τῷ Ἀζᾶνος οὐ
 γενομένων παίδων, ἐς Αἰπυτιον Ἐλάτου περιεχώρησεν
 ἡ Ἀρκάδων βασιλεία. τὸν δὲ Αἰπυτιον ἐξεκλόντα ἐς
 ἄγρην, θηρίων μὲν τῶν ἀλκιμωτέρων οὐδέν, σὴν
 δὲ οὐ προιδόμενον ἀποκτείνουσι. τὸν δὲ ὄφιν τοῦ-
 τον καὶ αὐτὸς ποτε εἶδον· κατὰ ἔχιν ἐστὶ τὸν μικρό-
 τатον, τέφρα ἐμφερής, στήγμασιν οὐ συνεχέσι πε-
 ποικιλμένος· κεφαλὴ δὲ ἐστὶν αὐτῷ πλατεῖα, καὶ τρά-
 χηλος στενός, γαστέρα δὲ ἔχει μείζονα, καὶ οὐράν
 βραχεῖαν· βαδίζει δὲ οὗτός τε καὶ ὄφεις ἕτερος ὁ
 κραιώστης καλούμενος, ἐνδιδόντες ἐς τὰ πλάγια, ὥς-
 περ οἱ καρκίνοι. 5. Μετὰ δὲ Αἰπυτιον ἔσχεν Ἀλιός
 τὴν ἀρχήν. Ἀγαμήδης μὲν γὰρ καὶ Γόρτυς οἱ Στυμ-
 φήλου τέταρτον γένος ἦσαν ἀπὸ Ἀρκάδος· Ἀλιός δὲ
 τρίτον ὁ Ἀφείδωντος. Ἀλιός δὲ τῇ τε Ἀθηνᾷ τῇ
 Ἀλῇ τὸ ἱερόν ὤκοδόμησεν ἐν Τεγῇ τὸ ἀρχαῖον, καὶ
 αὐτῷ κατεσκεύαστο αὐτόθι ἡ βασιλεία. Γόρτυς δὲ
 ὁ Στυμφήλου πόλιν Γόρτυνα ὠκισεν ἐπὶ ποταμῷ

καλιῖται δὲ Γαρτύνιος καὶ ὁ ποταμός. 6. Ἀλεῶν δὲ ἄρσινες μὲν παῖδες Λυκοῦργός τε καὶ Ἀμφιδάμης καὶ Κηφίους, θυγάτηρ δὲ ἐγένετο Αὔγη. ταύτῃ τῇ Αὔγῃ τῷ Ἐκαταίου λόγῳ συνεγένετο Ἡρακλῆς, ὅποτε ἀφίκετο ἐς Τέγεαν· τέλος δὲ καὶ ἐφωριόθη τετοκυῖα ἐκ τοῦ Ἡρακλέους· καὶ αὐτὴν ὁ Ἀλεὺς ἐςθήμενος ὁμοῦ τῷ παιδί ἐς λάρνακα ἀφίησιν ἐς θάλασσαν· καὶ ἡ μὲν ἀφίκετο ἐς Τεϋθραντιὰ δυνάστην ἄνδρα ἐν Καΐκου πεδίῳ, καὶ συνώκησεν ἐρασθῆντι τῷ Τεϋθραντι· καὶ νῦν ἔστι μὲν Αὔγης μνήμα ἐν Πιργάμῳ τῇ ὑπὲρ τοῦ Καΐκου, γῆς χῶμα, λίθου περιεχόμενον κρηπίδι· ἔστι δὲ ἐν τῷ μνήματι ἐπίθημα χαλκοῦν πεποιημένον, γυνῇ γυμνή. 7. Μετὰ δὲ Ἀλεὺν τελευτήσαντα Λυκοῦργος ὁ Ἀλεοῦ τὴν βασιλείαν πρεσβεῖα ἔσχε· παρίσχετο δὲ ἐς μνήμην Ἀρηθον ἄνδρα πολεμικὸν δόλῳ καὶ οὐ σὺν τῷ δικαίῳ κτείνας. γενομένων δὲ αὐτῷ παιδῶν Ἀγκαίου τε καὶ Ἐπόχου, τὸν μὲν νοσήσαντα ἐπιλαμβάνει τὸ χρεῖον· Ἀγκαῖος δὲ Ἰάσονί τε τοῦ πλοῦ μετίσχεν ἐς Κόλχους, καὶ ὕστερον ὁμοῦ Μελαάργῳ τὸ ἐν Καλυδῶνι κατεργαζόμενος Θηρίον, ἀπέθανεν ὑπὸ τοῦ ὄφθ. Λυκοῦργος μὲν δὴ πορρώτατῳ γήρῳ ἀφίκετο ἐπιδὼν τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους τελευτήσαντας. Λυκοῦργου δὲ ἀποθανόντος, Ἐχεμος ὁ Ἀερόπου τοῦ Κηφείως τοῦ Ἀλεοῦ τὴν Ἀρκάδων ἔσχεν ἀρχήν.

C A P V T V.

Behemo Arcadiae regnum obtinente Dorientes Peloponnesum ingrediuntur et fugantur — Agapenor ex Arcadas ad Troiam ducit et Paphum condit — de Hippothou et Aeryto, Arcadiae regibus — Cy-

*pselo regnante Dorienses Peloponnesum navibus
invadunt — de Cypseli posteris — Polymestore re-
gnante Lacedaemonii Tegeatarum fines invadunt —
Aechmide regnante bellum Messenicum geritur —
Aristocratis regis nefandum facinus — de
Aristocrate prioris Aristocratis nepote.*

Ἐπὶ τούτῳ Δωριεῖς κατιόντας εἰς Πελοπόννησον ὑπὸ
ἡγεμόνι Ἰλλῶ τῷ Ἡρακλείδῳ Ἀχαιοὶ περὶ Ἰσθμὸν
τῶν Κορινθίων κρατοῦσι μάχῃ, καὶ Ἐχέμος ἀποκτείν-
νυσιν Ἰλλῶν μονομαχήσαντά οἱ κατὰ πρόκλησιν.
τάδε γὰρ ἐφαίνεται εἰκότα εἶναι μοι μᾶλλον ἢ ὁ πρό-
τερος λόγος, ἐν ᾧ βασιλεύειν τι Ἀχαιῶν τηνικαῦτα
Ὅρεσθην ἔγραψαν, καὶ Ἰλλῶν καὶ Ὅρεστον βασιλεύον-
τος ἀποπειρῶσαι καθόδου τῆς εἰς Πελοπόννησον.
φαίνονται δ' ἂν τῷ ὑστέρῳ τῶν λόγων καὶ Τιμάνδρα
συννοικήσασα ἢ Τυνδάρεω τῷ ἀποκτείναντι Ἰλλῶν
Ἐχέμῳ. 2. Ἀγαπήνωρ δὲ ὁ Ἀγκαίου τοῦ Ἀνκούργου
μετὰ Ἐχέμον βασιλεύσας, εἰς Τροίαν ἡγήσατο Ἀρ-
κάειν. Ἰλλῶν δὲ ἀλούσης, ὁ τοῖς Ἑλλήσι κατὰ τὸν
πλοῦν τὸν οἴκαδε ἐπιγενόμενος χειμῶν Ἀγαπήνορα
καὶ τὸ Ἀρκάδων ναυτικὸν κατήνεγκεν εἰς Κύπρον·
καὶ Πάφου τε Ἀγαπήνωρ ἐγένετο οἰκιστὴς, καὶ τῆς
Ἀφροδίτης κατεσκευάσατο ἐν πόλει Πάφῳ τὸ ἱερόν·
τέως δὲ ἡ θεὸς παρὰ Κυπρίων τιμὰς εἶχεν ἐν Γόλ-
γοις καλουμένῳ χωρίῳ. χρόνῳ δὲ ὑστερον Λαοδίκη
γεγονῦσα ἀπὸ Ἀγαπήνορος ἔπεμψεν εἰς Τέγαν τῇ
Ἀθηνᾷ τῇ Ἀλέᾳ πέπλον· τὸ δὲ ἐπὶ τῷ ἀναθήματι
ἐπίγραμμα καὶ αὐτῆς Λαοδίκης ἅμα ἐδήλου τὸ γένος·
Λαοδίκης ὕδ' ἐπέπλος· ἐὰ δ' ἀνέθηκιν Ἀθηνᾷ
Πατρίδ' εἰς εὐρύχορον Κύπρου ἀπὸ ζαθίας.

3. Ἀγαπήνορος δὲ οὐκ ἀνασωθέντος οἰκαδ' ἐξ' Ἰλίου, παρέλαβε τὴν ἀρχὴν Ἰππόθους Κερκύωνος τοῦ Ἀγαμήδους τοῦ Στυμφήλου. καὶ τοῖς μὲν ἐπιφανὲς συμβῆναι παρὰ τὸν βίον φασὶν οὐδέν, πλὴν ὅσον οὐκ ἐν Τεγέᾳ τὴν βασιλείαν κατιστήσατο, ἀλλὰ ἐν Τραπεζοῦντι. Αἰπύτος δὲ ὁ Ἰππόθου μετὰ τὸν πατέρα ἔσχε τὴν ἀρχήν· καὶ Ὀρεΐτης ὁ Ἀγαμέμνωνος κατὰ μαντείαν τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος μετόκησεν εἰς Ἀρκαδίαν ἐκ Μυκητῶν. Αἰπύτῳ δὲ τῷ Ἰππόθου παρελθόντι εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος τὸ ἐν Μαντινίᾳ τολμήσαντι (ἴσοδος δὲ ἀνθρώποις οὔτε τότε εἰς αὐτὸ ἦν, οὔτε ἄχρι ἡμῶν ἐστίν) εἰς τοῦτο ἐσελθόντι τυφλωθῆναι, καὶ οὐ μετὰ πολὺ τῆς συμφορᾶς τελευτῆσαι οἱ τὸν βίον ἐγένετο. 4. Κυψέλου δὲ τοῦ Αἰπύτου βασιλεύοντος μετὰ Αἰπύτου, ὁ Λαορῆων στόλος οὐ διὰ τοῦ Κορινθίων Ἰσθμοῦ, καθὰ ἐπὶ τρεῖς τὰς πρότερον γενιάς, ναυσὶ δὲ κατὰ τὸ ὀνομαζόμενον Ἑλὸν καίτευσαν εἰς Πελοπόννησον· πυρθανόμενός τε εἰς αὐτοὺς ὁ Κυψέλος, ἕνα τῶν Ἀριστομάχου παίδων οὐκ ἔχοντά πω γυναῖκα εὗρισκε· τοῦτ' οὖν τὴν θυγατέρα ἐκδοὺς καὶ οἰκιστάμενος τὸν Κρεοφάντην, αὐτὸς τε καὶ οἱ Ἀρκαδίδες ἐντὸς ἐστήμισαν δαίματος. 5. Ὁ Λαῖας δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, ὃς καὶ τῆς ἀδελφῆς τὸν παῖδα Αἰπύτον, σὺν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ ἐκ Λακεδαιμόνος καὶ Ἀργούς Ἡρακλεῖδαι κατάγουσιν εἰς Μιωσίην· τοῦ δ' ἦν Βουκολίων· τοῦ δὲ Φιάλος, ὃς τὸν Ἀνκάονος Φίγαλον οἰκιστὴν ὄντα ἀγαλόμενος τὴν τιμὴν, Φιαλίαν τὸ ὄνομα τῇ πόλει μετέθετο ἀπ' αὐτοῦ· οὐ μὲν γὰρ εἰς ἅπαν γὰρ ἐξανάκησιν.

ἐπὶ δὲ Σίμου τοῦ Φιγαλλοῦ βασιλεύοντος ἠφάνισθη
 Φιγαλεῦσιν ὑπὸ πυρὸς τῆς Μελαίνης Δήμητρος τὸ
 ἀρχαῖον ξόανον· ἐοίμαινε δ' ἄρα, οὐ μετὰ πολὺ ἐοι-
 σθαι καὶ αὐτῷ Σίμῳ τοῦ βίου τὴν τελευταίην. Πόμπου
 δὲ ἐκδεξαμένου τοῦ Σίμου τὴν ἀρχήν, Αἰγινῆται κα-
 τὰ ἐμπορίαν ἐσέπλουν ναυσὶν ἐς Κυλλήνην· ἐκείθεν
 δὲ ὑποζυγίοις τὰ φορτία ἀνῆγον παρὰ τοὺς Ἀρκά-
 δας. ἀντὶ τούτου ἐτίμησεν ὁ Πόμπος μεγάλως, καὶ
 δὴ καὶ ὄνομα Αἰγινῆτην τῷ παιδί ἔθηκε ἐπὶ τῶν
 Αἰγινητῶν τῇ φιλίας. 6. Μετὰ δὲ Αἰγινῆτην Πολυ-
 μήστορος ἐγένετο Αἰγινῆτου βασιλεὺς Ἀρκάδων. καὶ
 Λακεδαιμόνιοι καὶ Χάριλλος πρῶτον τότε ἐς τὴν
 Τεγαιῶν ἐσβάλλουσι στρατιᾷ· καὶ σφᾶς αὐτοὶ τε
 οἱ Τεγιάται καὶ γυναῖκες ὅπλα ἐνδύσαι μάχῃ νικῶσι,
 καὶ τὸν τε ἄλλον στρατὸν, καὶ αὐτὸν Χάριλλον ζῶν-
 τα αἰρούσι. Χάριλλον μὲν δὴ καὶ τῆς σὺν αὐτῷ στρα-
 τιᾷ ἐς πλέον μνήμην ποιησόμεθα ἐν τοῖς Τεγαιτι-
 κοῖς. Πολυμήστορος δὲ οὐ γενομένων παίδων, παρή-
 λαβεν Αἰχμὶς τὴν ἀρχήν, Βριάκας μὲν παῖς, Πολυ-
 μήστορος δὲ ἀδελφιδόος· Αἰγινῆτον γὰρ ἦν καὶ Βριά-
 κας, νεώτερος δὲ ἦν Πολυμήστορος. 7. Αἰχμίδος δὲ
 βασιλεύσαντος, Λακεδαιμονίοις ἐγένετο ὁ πρὸς Μεσ-
 σηνίους πόλεμος. τοῖς δὲ Ἀρκάοις ὑπῆρχε μὲν ἐς
 τοὺς Μεσσηνίους εὐνοία ἐξ ἀρχῆς, τότε δὲ καὶ ἐκ
 τοῦ φανεροῦ πρὸς Λακεδαιμονίους ἐμαχέσαντο μετὰ
 Ἀριστοδήμου βασιλεύοντος ἐν Μεσσηνίᾳ. 8. Ἀριστο-
 κράτης δὲ ὁ Αἰχμίδος τάχα μὲν πού καὶ ἄλλα ἐς τοὺς
 Ἀρκάδας ὕβρισεν· ἃ δὲ ὀνοσιώτατα ἔργων ἐς θεοὺς
 ἐργασάμενον οἶδα αὐτὸν, ἐπιξισί μοι ταῦτα ὁ λόγος.

ἔστιν Ἀρτέμιδος ἱερὸν Ἑρμίας ἐπέκλησιν· τοῦτο ἐν ὄρεσι μὲν ἔστιν Ὀρχομενίῳ, πρὸς δὲ τῇ Μαντινικῇ σέβουσιν ἐκ παλαισιότατον καὶ οἱ πάντες Ἀρκάδες Ἑρμῖαν Ἀρτεμιν. ἐλάμβανε δὲ τὴν ἱερωσύνην τῆς θεοῦ τότε ἐν κόρῃ παρθένος. Ἀριστοκράτης δὲ, ὥς οἱ πειρῶντι τὴν παρθένον ἀντιέβαιναν αἰὲν τὰ παρ' αὐτῆς, τέλος καταφεύγουσαν ἐς τὸ ἱερὸν παρὰ τῇ Ἀρτέμιδι ἥσυχνεν. ὥς δὲ ἐς ἅπαντας ἐξηγγέλθη τὸ τῶλμημα, τὸν μὲν καταλιθοῦσιν οἱ Ἀρκάδες· μετεβλήθη δὲ ἐξ ἐκείνου καὶ ὁ νόμος. ἀντὶ γὰρ παρθένου διδόασιν τῇ Ἀρτέμιδι ἱέρειαν γυναῖκα, ὁμιλίας ἀνδρῶν ἀποχωρόντως ἔχουσιν. Τοῦτου δὲ υἱὸς ἐγένετο Ἰκέτας, Ἰκέτα δὲ Ἀριστοκράτης ἄλλος ὁμώνυμος τε τῷ προγόνῳ, καὶ δὴ καὶ τοῦ βίου τὴν αὐτὴν ἔσχεν ἐκείνῳ τελευτήν. κατελίθωσαν γὰρ καὶ τοῦτον οἱ Ἀρκάδες, φωράσαντες δῶρα ἐκ Λακεδαιμονος εἰληφότες, καὶ Μεσσηνίοις τὸ ἐπὶ τῇ μεγάλῃ Τάφρῳ πταῖσμα προδοσίαν τοῦ Ἀριστοκράτους οὔσαν. αὕτη δὲ ἡ ἀδικία καὶ τῷ ἀπὸ γένει τῷ Κυψέλου παντὶ παρέσχευεν αἰτίαν πανθῆναι τῆς ἀρχῆς. τὰ μὲν δὴ ἐς τοὺς βασιλεῖς πολυπραγμονήσαντί μοι, κατὰ ταῦτα ἐγενεαλόγησαν οἱ Ἀρκάδες.

CAPVT VI.

Arcadium res bellis gestae memorantur — de vario ad Arcadium aditu.

Κοινῇ δὲ Ἀρκάσιν ὑπῆρχεν ἐς μνήμην τὰ μὲν ἀρχαιοτάτα, ὃ πρὸς Ἰλίου πόλιμος, δεύτερα δὲ, ὅποσα ἀμύτοντις Μεσσηνίοις Λακεδαιμονίων ἐναντία ἐμαχέσαντο· μέιστι δὲ καὶ πρὸς Μήδους σφίσις ἔργον

τοῦ ἐν Πλευραιῇ. Λακεδαιμονίοις δὲ ἀνάγκη πλείον
καὶ οὐ μετ' εὐνοίας ἐπὶ τε Ἀθηναίους συνεστρατεύ-
σαντο, καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν μετὰ Ἀγροίλου διεβήσαν·
καὶ δὴ καὶ ἐς Λεύκτρα αὐτοῖς τὰ Βοιωτικά ἤκολού-
θησαν. τὸ δὲ ὑποπτοντὸ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἄλ-
λαχοῦ τε ἐπεδιέξαντο, καὶ μετὰ τὸ ἀτύχημα Λακε-
δαιμονίων τὸ ἐν Λεύκτροις παρὰ Θηβαίους αὐτίκα
ἁπάντων μάλιστα μετέστησαν. Φιλίππῳ δὲ καὶ Μα-
κεδόσιν ἐν Χαιρωνείᾳ, καὶ ὕστερον ἐν Θεσσαλίᾳ πρὸς
Ἀντίπατρον οὐκ ἐμαχέσαντο μετὰ Ἑλλήνων, οὐ μὴν
αὐδὲ τοῖς Ἑλλήσιν ἐναντία ἐτάξαντο. πρὸς Γαλάτας
δὲ τοῦ ἐν Θερμοπύλαις κινδύνου φασὶ Λακεδαιμο-
νίον εἵντεκα οὐ μετασχεῖν, ἵνα μὴ σφισιν οἱ Λακεδαι-
μόνιοι κακουργοῖεν τὴν γῆν ἀπόντων τῶν ἐν ἡλικίᾳ.
συνεδρίου δὲ τῶν Ἀχαιῶν μετέσχον οἱ Ἀρκίδες προ-
θυμώτατα Ἑλλήνων. ὅποσα δὲ αὐτοῖς οὐχὶ ἐν κοι-
νῇ, κατὰ πόλιν δὲ ἰδίᾳ συμβεβηκότα, εὗρισκον, ἀπο-
θηρόμεθα αὐτῶν ἕκαστον εἰς τὸ οἰκεῖον τοῦ λόγον.

2. Εἰσὶν οὖν ἐς Ἀρκαδίαν ἐσβολαὶ κατὰ τὴν Ἀρ-
γείαν, πρὸς μὲν Ἰταίων, καὶ κατὰ τὸ ὄρος τὸ Παρ-
θένιον ἐς τὴν Τεγεατικὴν· δύο δὲ ἄλλαι κατὰ Μαν-
τίνειαν διὰ τε Πρίνου καλουμένης, καὶ διὰ Κλίμα-
κος. αὕτη δὲ εὐρυτέρα τέ ἐστι, καὶ ἡ κάθοδος εἶχεν
αὕτη βαθμίδας ποτὲ ἐμπεποιημένας, ὑπερβαλλόν-
των δὲ τὴν Κλίμακα, χωρίον ἐστὶν ὀρομαζόμενον
Μελαγγεῖα, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτόθεν τὸ πότιμον Μαν-
τινεῦσι κάτεισιν ἐς τὴν πόλιν. προσελθόντι δὲ ἐκ τῶν
Μελαγγεῖων, ἀπέχοντι τῆς πόλεως στάδια ὡς ἑπτὰ,
ἔστι κρήνη Μελιασιῶν· οἱ Μελιασταὶ δὲ οὗτοι δρῶσι

τὰ ὄργια τοῦ Διονύσου· καὶ Διονύσου τε μέγαρον
 πρὸς τῇ κρήνῃ, καὶ Ἀφροδίτης ἐστὶν ἱερὸν Μελανίδος.
 ἐπικλήσιν δὲ ἡ θεὸς ταύτην καὶ ἄλλο μὲν ἔσχεν οὐ-
 δέν, ὅτι δὲ ἀνθρώπων μὴ τὰ πάντα αἰ μίξεις ὥσπερ
 τοῖς κτήνεσι μεθ' ἡμέραν, τὰ πλείω δὲ εἰσιν ἐν νυκτί.
 ἡ δὲ ὑπολειπομένη τῶν ὁδῶν στενωτέρη ἐστὶ τῆς προ-
 τέρας, καὶ ἄγει διὰ τοῦ Ἀρτεμισίου. τοῦτου δὲ ἐπε-
 μνήσθη καὶ εἶπε πρότερον τοῦ ὄρους, ὥς ἔχει μὲν
 ναὸν καὶ ὄγαλμα Ἀρτέμιδος, ἔχει δὲ καὶ τοῦ Ἰνάχου
 τὰς πηγὰς. ὁ δὲ Ἰναχος, ἐφ' ὅσον μὲν πρόεισι κατὰ
 τὴν ὁδὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρους, τοῦτό ἐστιν Ἀργείοις
 καὶ Μαντινέυσιν ὄρος τῆς χώρας· ἀποστρέψας δὲ ἐκ
 τῆς ὁδοῦ τὸ ὕδωρ, διὰ τῆς Ἀργείας ἤδη τὸ ἀπὸ τοῦ-
 του κἀνέεισι, καὶ ἐπὶ τούτῳ τὸν Ἰναχὸν ἄλλοι τε καὶ
 Αἰσχύλος ποταμὸν καλοῦσιν Ἀργεῖον.

CAPUT VII.

*De campo Argo dicto — Dine, aqua maris dulci—
 aquis ferventibus — Philippo, Macedonum rege —
 Olympiadis crudelitate et Cassandri stirpe
 extincta.*

Ἐπερβάλλοντα δὲ ἐς τὴν Μαντινικὴν διὰ τοῦ Ἀρτι-
 μισίου, πεδῖον ἐκδέχεται σε Ἀργὴν καλούμενον, κα-
 θάπερ γε καὶ ἔστι· τὸ γὰρ ὕδωρ τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ
 κατερχόμενον ἐς αὐτὸ ἐκ τῶν ὁρῶν ἀργὸν εἶναι τὸ πε-
 δῖον ποιεῖ, ἐκώλυέ τε οὐδὲν αὐτὸ πεδῖον τοῦτο εἶναι
 λίμνην, εἰ μὴ τὸ ὕδωρ ἠφανίζετο ἐς χάσμα γῆς· ἀφα-
 νισθὲν δὲ ἐνταῦθα ἄνισσι κατὰ τὴν Λεινὴν. 2. Ἔστι
 δὲ ἡ Λεινὴ κατὰ τὸ Γενέθλιον καλούμενον τῆς Ἀρ-
 γολίδος, ὕδωρ γλυκὺ ἐκ θαλάσσης ἀνιέρχόμενον. τὸ

δὲ ἀρχαῖον καθίσταν ἐς τὴν Δεινὴν τῷ Ποσειδῶνι ἵππους οἱ Ἀργεῖοι κεκοσμημένους χαλινοῖς. γλυκὺ δὲ ὕδωρ ἐν θαλάσῃ δῆλόν ἐστιν ἐνταῦθά τε ἀνιδὼν τῇ Ἀργολίδι, καὶ ἐν τῇ Θεσπρωτίδι κατὰ τὸ Χειμέριον καλούμενον. 3. Θαύματος δὲ ἔτι πλέον ἐστὶν ἐν Μαιάνδρῳ ζεῖον ὕδωρ· τὸ μὲν ἐκ πέτρας, περιέχοντος τοῦ ῥεύματος τὴν πέτραν, τὸ δὲ καὶ ἐκ τῆς ἰλῦος ἄνεισι τοῦ ποταμοῦ. πρὸ Δικαιοκράτους δὲ τῆς Τυρσηνῶν ὕδωρ τε ἐν θαλάσῃ ζεῖον, καὶ νῆσος δι' αὐτὸ ἐστὶ χειροποίητος, ὥς μηδὲ τοῦτο τὸ ὕδωρ ἀργὸν εἶναι, ἀλλὰ σφίσι θερμὰ λουτρά. 4. Τοῦ δὲ Ἀργοῦ καλουμένου πεδίου Μαντινεῦσαι ὕψος ἐστὶν ἐν ἀριστερᾷ, σκηνῆς τε Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου, καὶ κώμης ἐρείπια ἔχον Νεσιάνης· πρὸς ταύτη γὰρ στρατοπεδεύσασθαι τῇ Νεσιάνῃ Φίλιππον λέγουσι, καὶ τὴν πηγὴν αὐτόθι ὀνομάζουσιν ἔτι ἀπὸ ἐκείνου Φιλίππιον. ἀφίκετο δὲ ἐς Ἀρκαδίαν Φίλιππος, οἰκειωσόμενος τε Ἀρκαδας, καὶ ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ σφῆς τοῦ ἄλλου διαστήσαν. Φίλιππον δὲ βασιλέων μὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὅσοι Μακεδόσι γεγόνασιν ὕστερον, τούτων μὲν πέποιτο ἂν τις μάλιστα αὐτὸν ἔργα ἐπιδείξασθαι· στρατηγὸν δὲ ἀγαθὸν οὐκ ἂν τις φρονῶν ὀρθῶς καλέσειεν αὐτόν· ὅς γε καὶ ὕρκους θεῶν καταπάτησεν αἰεὶ, καὶ σπονδὰς ἐπὶ παντὶ ἐφύευστο, πίστιν τε ἡτίμασε μάλιστα ἀνθρώπων· καὶ οἱ τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ μήνιμα ἀπήντησεν οὐκ ὀψέ. πρῶτα δὲ, ὡς ἴσμεν, Φίλιππος μὲν οὐ πρόσω βιώσας ἔξ τε καὶ τεσσαράκοντα ἐτῶν, τὸ μάντευμα ἐξετέλεσε τὸ ἐκ Δελφῶν, ὃ δὴ χρομένῳ οἱ περὶ τοῦ Πέρσου γινέσθαι λέγουσιν·

Ἔστιται μὲν ὁ ταῦρος, ἔχει τέλος, ἔστιν ὁ θύων
 τοῦτο μὲν δὴ οὐ μετὰ πολὺ ἐδήλωσεν οὐκ ἐστὸν Μῆ-
 δον, ἀλλὰ ἐς αὐτὸν ἔχον Φίλιππον. 5. Ἐπὶ δὲ Φι-
 λίπῳ τελευτήσαντι Φιλήππου παῖδα νῆπιον, γεγο-
 νότα δὲ ἐκ Κλεοπάτρας ἀδελφιδῆς Ἀττάλου, τοῦτο
 τὸν παῖδα ὁμοῦ τῇ μητρὶ Ὀλυμπιάς ἐπὶ σκεύον
 χαλκοῦ πυρὸς ἐπιβεβλημένου διαφθαιρεν ἔλκουσα
 χρόνῳ δὲ ὑστερον καὶ Ἀριδαῖον ἀπέτεινεν. ἔμελλ-
 δ' ἄρα ὁ δαίμων καὶ τὸ γένος τὸ Κασσάνδρου κα-
 κῶς ἐξαμῆσιν. Κασσάνδρῳ δὲ οἱ παῖδες ἐκ Θεσσα-
 λονίκης γεγόνασιν τῆς Φιλήππου· Θεσσαλονίκη δὲ
 ἦσαν καὶ Ἀριδαίῳ μητέρες Θεσσαλαί. τὰ δὲ ἐς Ἀλέ-
 ξάνδρου καὶ τοῖς πᾶσιν ὁμοίως δηλὰ ἐστὶν Ἀλεξάν-
 δρου θάνατος. εἰ δὲ τοῦ ἐς Γλαῦκον τὸν Σπαρτια-
 τὴν ἐποιήσατο ὁ Φίλιππος λόγον, καὶ τὸ ἔπος ἐφ'
 ἐκάστου τῶν ἔργων ἀνεμύνησεν αὐτόν,

Ἄνδρὸς δ' εὐδόκου γενεὴ μετόπισθεν ἀγρίων·
 οὐκ ἂν οὕτω δίχα λόγου δοκῇ μοι θιῶν τις Ἀλεξάν-
 δρου τε ὁμοῦ τὸν βίον καὶ ἀκμὴν τὴν Μακεδόνα
 σβέσαι· τόδε μὲν ἡμῖν ἐγένετο ἐπεισὸδιον τοῦ λόγου.

CAPUT VIII.

*Locus Maerus dictus — de fonte Arne narratio —
 de Mantinensium urbe eiusque conditore et am-
 pli — Mantinensium rebus bello gestis — Man-
 tineia a Lacedaemoniis capta — reliquis Mantinen-
 sium satis usque ad Adriani imperatoris
 tempora.*

Μετὰ δὲ τὰ ἐργαία τῆς Νεοτάνης ἱερὸν Ἀθημητῶν
 ἐστὶν ἅγιον, καὶ αὐτῇ καὶ ἱερὴν ἀνὰ πᾶν ἔτος ἄγον-
 σιν οἱ Μαντινῆς. καὶ κατὰ τὴν Νεοτάην ὑπόκει-

ται μάλιστα μοῖρα μὲν καὶ αὐτὴ τοῦ πεδίου τοῦ Ἀργου, χωρὸς δὲ ὀνομάζεται Μαιρῆς· τοῦ πεδίου δὲ ἐστὶν ὁ διεξοδος τοῦ Ἀργοῦ σταδίων δέκα. 2. Τετάρτῃς δὲ οὐ πολὺ, ἐς ἕτερον καταβήσῃ πεδίον· ἐν τούτῳ δὲ παρὰ τὴν λεωφόρον ἐστὶν Ἀρνη καλουμένη κρήνη. λέγεται δὲ καὶ τοιαύδε ὑπὸ Ἀρκάδων· Ῥέα ἡνίκα Ποσειδῶνα ἔτεκε, τὸν μὲν ἐς ποιμήνῃ καταθέσθαι δίαίταν ἐνταῦθα ἔξοντα μετὰ τῶν ἄρνων, ἐπὶ τούτῳ δὲ ὀνομασθῆναι καὶ τὴν πηγήν, ὅτι περὶ αὐτὴν ἐποιμαίνοντο οἱ ἄρνες· φάναι δὲ αὐτὴν πρὸς τὸν Κρόνον, τεκεῖν ἵππον, καὶ οἱ πῶλον ἵππου καταπιεῖν ἀντὶ τοῦ παιδὸς δοῦναι, καθὰ ὕστερον ἀντὶ τοῦ Λιδος λίθον ἔδωκεν αὐτῷ κατελπημένον σπαργάνοις. τούτοις Ἑλλήνων ἐγὼ τοῖς λόγοις ἀρχόμενος μὲν τῆς συγγραφῆς, εὐηθείας ἔνεμον πλέον, ἐς δὲ τὰ Ἀρκάδων προσελθυσθῶς, πρόνοιαν περὶ αὐτῶν τοιαύδε ἐλάβρισον· Ἑλλήνων τοὺς νομιζομένους σοφοὺς δι' αἰνιγματῶν πάλαι, καὶ οὐκέτ' ἐκ τοῦ εὐθὺς λέγειν τοὺς λόγους, καὶ τὰ εἰρημένα οὖν ἐς τὸν Κρόνον σοφίαν εἶναι τινα εἰκάζον Ἑλλήνων. τῶν μὲν δὴ ἐς τὸ θεῖον ἡκόντων τοῖς εἰρημένοις χρησόμεθα.

3. Μαντινέων δὲ ἡ πόλις σταδίου μάλιστα πον δύο ἐστὶν ἀποτείρω τῆς γῆς ταύτης. Μαντινέες μὲν οὖν ὁ Συκάδορος ἐτίρωθι φαίνεται οἰκίσας τὴν πόλιν, ἣν ὀνομάζουσι καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι οἱ Ἀρκάδες· ἐκεῖθεν δὲ Ἀντινὴ Κηφείως τοῦ Ἄλκοῦ θυγάτηρ κατὰ μάντευμα ἀναστήσασα τοὺς ἀνθρώπους, ἤγαγεν ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ὕφιν (ὁποῖον, οὐ μνημονεύουσιν) ἡγεμόνα ποιησαμένη τῆς ὁδοῦ· καὶ διὰ τοῦτο ὁ παρὰ τὴν

πόλιν ῥέων τὴν νῦν ποταμὸς Ὀφεις ὄνομα ἔσχηκεν.
 αἱ δὲ Ὀμήρου χοῆ τέκμαρφόμενον τοῖς ἔπεισι συμβα-
 λίσθαι γνῶμην τὸν ὄφιν τοῦτον δράκοντα εἶναι πεί-
 θουμαι. περὶ Φιλοκτήτου μὲν ἐν νηῶν καταλύγει ποι-
 ῆσας, ὡς ἀπολίποιεν αὐτὸν οἱ Ἕλληνες ἐν Αἴμῳ·
 ταλαιπωροῦντα ὑπὸ τοῦ ἔλκου, ἐπίκλησιν οὐκ ἔδε-
 το ὄφιν τῷ ὕδατι· τὸν δράκοντα δέ, ὅν ἐς τοὺς Τρῶας
 ἀφῆκεν ὁ αἰτὸς, ἐκάλεσεν ὄφιν. οὕτω τὸ εἶκος ἔχει,
 καὶ τῇ Ἀντινόῃ τὸν ἡγεμόνα γενέσθαι δράκοντα.
 4. Μαντινεῖς δὲ μάχην μὲν τὴν ἐν Αἰπαιεῦσιν οὐκ
 ἐμαχέσαντο πρὸς Λακεδαιμονίους μετὰ Ἀρκιδῶν τῶν
 ἄλλων· ἐν δὲ τῷ Πελοποννησίῳ καὶ Ἀθηναίων πο-
 λέῳ συνέστησαν ἐπὶ Λακεδαιμονίους μετὰ Πηλείων,
 καὶ, παραγενομένου συμμαχικοῦ σφίσις ἐξ Ἀθηναίων,
 Λακεδαιμονίων ἐναντία ἐμαχέσαντο· μετέσχον δὲ
 καὶ τοῦ ἐς Σικελίαν στόλου κατὰ Ἀθηναίων φίλων.
 5. Χρόνῳ δὲ ὕστερον Λακεδαιμονίων στρατιὰ καὶ
 Ἀγησίπολις ὁ Πανσανίου βασιλεὺς ἐσέβαλον ἐς τὴν
 Μαντικήν. ὡς δὲ ἐκράτησεν ὁ Ἀγησίπολις τῇ μάχῃ,
 καὶ εἰς τὸ τεῖχος κατέκλεισε τοὺς Μαντινεῖς, εἶλεν
 μετ' οὐ πολὺ τὴν πόλιν, οὐ πολιορκία κατὰ
 τὸ ἰσχυρόν, τὸν δὲ Ὀφιν ποταμὸν ἀποστρέψας
 σφίσις ἐς τὸ τεῖχος, ὥμῃς ὠκοδομημένης τῆς πλίν-
 θου. εἰς μὲν δὴ μηχανημάτων ἐμβολὴν ἀσφάλειαν
 ἢ πλίνθος παρέχεται μᾶλλον, ἢ ὀπρὸς λίθου πεποι-
 τήμενα εἶσιν· οἱ μὲν γάρ κατὰ γυννυταὶ τε καὶ ἐκπη-
 δῶσιν ἐκ τῶν ἁρμονιῶν, ἡ δὲ πλίνθος ἐκ μηχανημά-
 των μὲν οὐχ ὁμοίως ποιεῖ, διαλύεται δὲ ὑπὸ τοῦ
 ὕδατος οὐχ ἥσσον ἢ ὑπὸ τοῦ ἡλίου κηρός. τοῦτο
 οὐκ Ἀγησίπολις τὸ στρατήγημα ἐς τὸ τεῖχος τῶν Μαν-

κινέων ἐστὶν ὁ συνεὶς, ἀλλὰ πρότερον ἔτι Κίμωνι
 ἐξευρέθη τοῖς Μιλτιάδου, Βοῇ πολιορκεῦντι ἄνδρῳ
 Μῆδον, καὶ ὅσοι Περσῶν Ἡϊόνα τὴν ἐπὶ Σιτυμόνι
 εἶχον· Ἀθηναῖοις δὲ καθεστῆκός καὶ ἀδόμενον ὑπὸ
 Περσῶν ἐμίμησατο. ὥς δὲ εἴλε τὴν Μαντινίαν,
 ὀλίγον μὲν τι κατέλιπεν οἰκείσθαι, τὸ πλεῖστον δὲ ἐ-
 ἵδαφος καταβαλὼν αὐτῆς, κατὰ κόμας τοὺς ἀνθρώ-
 πους διώκισκε. 6. Μαντινέας δὲ ἐκ τῶν κομῶν κατὰ-
 ξειν ἐς τὴν πατρίδα ἐμελλον Θηβαῖοι μετὰ τὸ ἔργον
 τὸ ἐν Λεύκτροις. κατελθόντες δὲ οὐ τὰ πάντα ἐγέ-
 νοντο δίκαιοι· περιληφθέντες δὲ ἐπικηρυκευόμενοι
 Λακεδαιμονίοις, καὶ ἰδίᾳ εἰρήνην πρὸς αὐτοὺς ἄνευ
 τοῦ Ἀρκάδων κοινοῦ πράσσοντες, οὔτε διὰ τὸ θεός
 τῶν Θηβαίων ἐς τὴν Λακεδαιμονίων συμμαχίαν με-
 τειβύλλοντο ἐκ τοῦ φανεροῦ, καὶ τῆς Μαντινικῆς πρὸς
 Ἐπαμινώνδαν καὶ Θηβαίους μάχης Λακεδαιμονίων
 γινομένης, ὁμοῦ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐτάξαντο οὐ
 Μαντινῆς. τούτων δὲ ὕστερον διαφορὰ ἐγένετο
 Μαντινεῦσιν ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ ἀπ' αὐ-
 τῶν μετέστησαν ἐς τὸ Ἀχαικόν. καὶ ἄγιν τὸν Εὐδα-
 μίδου βασιλεύοντα ἐν Σπάρτῃ νικῶσιν ἄμύνοντες
 τῇ σφετέρᾳ, νικῶσι δὲ προσλαβόντες Ἀχαιῶν στρα-
 τῶν καὶ Ἀγατοῦ ἡγεμόνα ἐπ' αὐτῇ. μετέσχον δὲ
 καὶ πρὸς Κλεομένην τῶν ἔργων τοῖς Ἀχαιοῖς, καὶ
 συγκαθεῖλον Λακεδαιμονίων τὴν ἰσχύν. Ἀντιγόγου
 δὲ ἐν Μακεδονίᾳ Φίλιππον τὸν Περσέως πατέρα ἐπὶ
 παῖδα ἐπιτροπεύοντος, καὶ Ἀχαιοῖς ἐς τὰ μάλιστα
 ὄντος ἐπιτηδείου, ἅλλα τε ἐς τιμὴν αὐτοῦ Μαντι-
 νεῦσιν ἐποιήθη, καὶ ὄρουα τῇ πόλει μετέθεντο Ἀρ-

τιγόνειαν. χρόνῳ δὲ ὕστερον Αὐγούστου πρὸς τῇ
 ἄκρᾳ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἀκτίου ναυμαχῆσαι μέ-
 λλοντος, Μαντινεῖς ἐμαχέσαντο ὁμοῦ Ῥωμαίοις, τὸ
 δὲ ἄλλο Ἀρκαδικὸν συνετάχθησαν Ἀττωνίων· καὶ
 ἄλλο μὲν ἐμοὶ δοκεῖν οὐδέν, ὅτι δὲ ἐφρόνουν οἱ
 Μακεδαιμόνιοι τὰ Αὐγούστου. δέκα δὲ ὕστερον
 γενεαῖς ἐβασίλευσέ τε Ἀδριανὸς, καὶ ἁφελὼν Μαν-
 τινεῦσι τὸ ὄνομα τὸ ἐκ Μακεδονίας ἐπακτόν, ἀπέ-
 δωκεν αὐτοῖς Μαντινείαν καλεῖσθαι σφισι τὴν πόλιν.

CAPVT IX.

*De Mantineae urbis templis et signis memoran-
 dis — Arcadis sepulcro et aliis monumentis — tem-
 plo Veneris Symmachiae et Minerva Alea — An-
 tinovi templo, cultu et imaginibus — Podaris
 heroo.*

Ἔστι δὲ Μαντινεῦσι ναὸς διπλοῦς μάλιστα πον κα-
 τὰ μέσον τοίχῳ διεισρόμενος· τοῦ ναοῦ δὲ τῇ μέ-
 γαλμῇ ἐστὶν Ἀσκληπιοῦ, τέχνη δὲ Ἀλκαμένους·
 τὸ δὲ ἕτερον Ἀητοῦς ἐστὶν ἱερὸν καὶ τῶν παιδῶν·
 Πραξιτέλης δὲ τὰ ἀγάλματα ἐργάσατο τρίτῃ μετὰ
 Ἀλκαμένην ὕστερον γενεῇ· τούτων πεποιημένα ἐστὶν
 ἐπὶ τῷ βύθῳ Μοῦσα καὶ Μαρσίας αὐλῶν. ἐνταῦ-
 θα ἀνὴρ ἐπεργασται στήλῃ Πολύβιος ὁ Ἀνκόρτα·
 καὶ τοῦ μὲν ἐπιμνησθησόμεθα καὶ ἐν τοῖς ἑπείκῃ.
 Μαντινεῦσι δὲ ἐστὶ καὶ ἄλλα ἱερὰ, τὸ μὲν Σωτῆρος
 Διὸς, τὸ δὲ Ἐπιδάπτου καλούμενον· ἐπιδιδόναι γὰρ
 δὴ ἀγαθὰ αὐτὸν ἀνθρώποις. ἔστι δὲ Διωσκοῦρον,
 καὶ ἱέρωδι Διμήτρος καὶ Κόρης ἱερὸν· πῦρ δὲ ἐν-
 ταῦθα καίεται, ποιούμενοι φροντίδα, μὴ λάθῃ
 σφίσι ἀποσβιαθῆν. καὶ Ἦρας πρὸς τῷ θεάτρῳ ναὸν

ἑθασάμην· Πραξιτέλης δὲ τὰ ἀγάλματα, αὐτὴν τι καθιμένην ἐν θυρίδι, καὶ παρεσιώσας ἐποίησεν Ἀθηναίαν, καὶ Ἥβην παῖδα Ἥρας. 2. Πρὸς δὲ τῆς Ἥρας τῷ βωμῷ καὶ Ἀρκάδος τάφος τοῦ Καλλιστοῦς ἔστι. τὰ δὲ ὅσια τοῦ Ἀρκάδος ἐπηγάγοντο ἐκ Μαιναίων χρησιμοῦ σφισιν ἐλθόντος ἐκ Δελφῶν·

Ἔστι δὲ Μαιναλίη δυσχείμερος, ἔνθα τε κεῖται Ἀρκάς, ὅψ' οὗ δὴ πάντες ἐπίκλησιν καλέονται.

Ἐνθα ὃ ἐγὼ κέλομαι στείχειν, καὶ εὖφρονι θυμῷ Ἀρκάδ' αἰεταμένους κατὰγειν ἐς ἄστυ ἑραννόν,

Οὐ τρίοδος καὶ τετράοδος καὶ πεντακέλευθος,

Ἐνθα τε δὴ τέμενός τε θυηλὰς τ' Ἀρκάδι τεύχειν.

τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἔνθα ὁ τάφος ἔστι τοῦ Ἀρκάδος, καλοῦσιν Ἥλιον βωμούς. τοῦ θεάτρου δὲ οὐ πόρῳ μνήματα προήκοιτά ἐστιν ἐς δόξαν· τὸ μὲν ἑστία καλουμένη κοινὴ, περιφερὲς σχῆμα ἔχουσα· Αὐτονόην δὲ αὐτόθι ἐλέγετο κεῖσθαι τὴν Κηφίως· τῷ δὲ στήλῃ τε ἐφέστηκε, καὶ ἀνὴρ ἱππεὺς ἐπειργασμένος ἔστιν ἐπὶ τῇ στήλῃ, Γρύλλος ὁ Ξενοφώντος. 3. Τοῦ θεάτρου δὲ ὀπισθεν νουῦ τε Ἀφροδίτης ἐπίκλησιν Συμμαχίας ἑρείπια καὶ ἀγάλματα ἐλείπετο· τὸ δὲ ἐπίγραμμα ἐπὶ τῷ βῆθρῳ τὴν ἀναθεῖσαν τὸ ἄγαλμα ἐδήλου θυγατέρα εἶναι Πασέου Νικίππην. τὸ δὲ ἱερὸν κατεσκευάσαντο τοῦτο οἱ Μαντινῆς, ὑπόμνημα ἐς τοὺς ἔπειτα τῆς ὁμοῦ Ῥωμαίοις ἐπ' Ἀκτῶ νανυμαχίας. σίβουσι δὲ καὶ Ἀθηναῖαν Ἀλέαν, καὶ ἱερὸν τε καὶ ἄγαλμα Ἀθηναῖς ἔστιν Ἀλέας αὐτοῖς. 4. Ἐνομίσθη δὲ καὶ Ἀντίνοος σφισιν εἶναι θεός· ναῶν δὲ ἐν Μαντινείᾳ νεώτατος ὁ

τοῦ Ἀντίνου ναὸς οὗτος ἐσπουδάσθη περισσῶς δὴ τ'
 ὑπὸ βασιλέως Ἀδριανοῦ. ἐγὼ δὲ μετ' ἀνθρώπων
 μὲν ἔτι αὐτὸν ὄντα οὐκ εἶδον, ἐν δὲ ἀγάλμασιν εἶ-
 δον καὶ ἐν γραφαῖς. ἔχει μὲν δὴ γέρον καὶ ἐτέρωθεν,
 καὶ ἐπὶ τῷ Νείλῳ πόλις Αἰγυπτίων ἐστὶν ἐπώνυμος
 Ἀντίνου· τιμὰς δὲ ἐν Μαντινείᾳ κατὰ τοιοῦνδε ἔσχη-
 κε. γένος ἦν ὁ Ἀντίνους ἐκ Βιθυνίας τῆς ὑπὲρ
 Σαγγαρίου ποταμοῦ· οἱ δὲ Βιθυνεῖς Ἀρκάδες τέ-
 εἰσι καὶ Μαντινεῖς τὰ ἄνωθεν. τούτων εἵνεκα ὁ βα-
 σιλεὺς κατεστήσατο αὐτῷ καὶ ἐν Μαντινείᾳ τιμὰς,
 καὶ τελετὴ τε κατὰ ἔτος ἕκαστον καὶ ἄγων ἐστὶν αὐ-
 τῷ διὰ ἔτους πέμπτου. οἶκος δὲ ἐστὶν ἐν τῷ γυμνα-
 σίῳ Μαντινεῦσιν ἀγάλματα ἔχων Ἀντίνου, καὶ ἐς τὰ
 ἄλλα θείας ἄξιος, λίθων εἵνεκα, οἷς κεκόσμηται, καὶ
 ἀπιδόντι ἐς τὰς γραφάς· αἱ δὲ Ἀντίνου εἰσὶν αἱ
 πολλαί, Διονύσω μάλιστα εἰκασμένοι. καὶ δὴ καὶ
 τῆς ἐν Κεραμικῇ γραφῆς, ἥ τὸ ἔργον εἶχε τὸ Ἀθη-
 ναίων ἐν Μαντινείᾳ, καὶ ταύτης αὐτόθι ἐστὶ μνημα.
 5. Μαντινεῦσαι δὲ ἐν τῇ ἀγορᾷ γυναικὸς τε εἰκὼν
 χαλκῇ, καὶ Μαντινεῖς καλοῦσι Διομένειαν Ἀρκάδος·
 καὶ ἡρώδην ἐστὶν Ποδάρους· φασὶ δὲ, ὑποθανεῖν
 αὐτὸν ἐν τῇ πρὸς Ἐπαμινώνδαν καὶ Θηβαίους μάχῃ.
 γενεαῖς δὲ τρισὶν ἔμοῦ πρότερον μετέθεσαν τοῦ τά-
 φου τὸ ἐπίγραμμα ἐς ἄνδρα ὑπόγονον μὲν ἐκείνου
 Ποδάρους καὶ δμῶνυμον, γεγονότα δὲ καθ' ἡλικίαν,
 ὥς πολιτείας ἤδη Ῥωμαίων μετληφέναι. Ποδάρην
 δ' ἐπ' ἔμοῦ τὸν ἀρχαῖον ἐτίμων οἱ Μαντινεῖς, λέγον-
 τες, ὥς ἄριστος μὲν καὶ αὐτῶν καὶ τῶν συμμάχων
 γένοιτο ἐν τῇ μάχῃ Γρύλλος ὁ Ξανοφῶντος, Αἰγῆ δὲ

τῷ Γρύλλον Κηφισόδωρος Μαγαθῶνος· οὗτος δὲ
τηνικαῦτα Ἀθηναίοις ἐτύχχανεν ἱππαρχῶν· τρίτα δὲ
ἀνδραγαθίας Παδάρεϊ νύμουναι.

CAPVT X.

*De memorandis ad vias, quae ab Mantinea in reli-
quam Arcadiam ducunt — monte Alesio et Neptu-
ni Hippii templo — undae marinae scatebris in
variis templis — tropaeo de Lacedaemoniis victis
erecto et huius pugnae ratione — diis in proeliis
opem ferentibus — cervi cuiusdam sacri lon-
gaevitae.*

Ἐς Ἀρκαδίαν δὲ τὴν ἄλλην εἰσὶν ἐκ Μαντινείας ὁδοί·
ὁπόσα δὲ ἐφ' ἐκάστης αὐτῶν μάλιστα ἦν θείας ἄξια,
ἐπέξευμι καὶ ταῦτα. ἰόντι ἐς Τέγυάν ἐστιν ἐν ἀριστε-
ρᾷ τῆς λιωφόρου παρὰ τοῖς Μαντινέων τελευται χω-
ρίον τε ἐς τῶν ἱππῶν τὸν δρόμον, καὶ οὐ πόρρω
τοῦτου σταδίου, ἔνθα ἐπὶ τῷ Ἀντίῳ τὸν ἀγῶνα τι-
θέασιν. 2. Πέρα δὲ τοῦ σταδίου τὸ ὄρος ἐστὶ τὸ
Ἀλήσιον, διὰ τὴν ἄλην, ὥς φασι, καλούμενον τὴν
Ῥέας, καὶ Δήμητρος ἄλσος ἐν τῷ ὄρει. παρὰ δὲ τοῦ
ὄρους τὰ ἔσχατα τοῦ Ποσειδῶνός ἐστι τοῦ Ἰππίου
τὸ ἱερὸν, οὐ πρόσω σταδίου Μαντινείας. τὰ δὲ ἐς
τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐγὼ τε ἀκοῇ γράφω, καὶ ὅσοι μνήμην
ἄλλοι περὶ αὐτοῦ πεποίηται. τὸ μὲν δὴ ἱερὸν τὸ
ἐφ' ἡμῶν ὠκοδομήσατο Ἀδριανὸς βασιλεὺς, ἐπιστή-
σας τοῖς ἐργαζομένοις ἐπόπτας ἀνδρας, ὥς μῆτε ἐνί-
δοι τις ἐς τὸ ἱερὸν τὸ ἀρχαῖον, μῆτε τῶν ἐρειπίων τι
αὐτοῦ μετακινῶν· πέριξ δὲ ἐκέλευε τὸν ναὸν σφᾶς
οἰκοδομεῖσθαι τὸν καινόν. τὰ δὲ ἐξ ἀρχῆς τῷ Πο-
σειδῶνι τὸ ἱερὸν τοῦτο Ἀγαμήδης λέγονται καὶ Τηο-

φώνιος ποιῆσαι, δρυῶν ξύλα ἐργασάμενοι καὶ ἀρ-
 μόσαντες πρὸς ἄλληλα· ἐσόδου δὲ ἐς αὐτὸ εἰσφέροντες
 ἀνθρώπους, ἔρυμα μὲν πρὸ τῆς ἐσόδου προειβάλλον-
 το οὐδέν, μίτον δὲ διατείνουσιν ἐρεοῦν, τάχα μὲν
 που τοῖς τότε ἄγουσι τὰ θεῖα ἐν τιμῇ διῆμα καὶ
 τοῦτο ἔσεσθαι νομίζοντες· τάχα δ' ἄν τι μετεῖη καὶ
 ἰσχύος τῷ μίτῳ. φαίνεται δὲ καὶ Αἰπυτος ὁ Ἰππό-
 του, μήτε πηδήσας ὑπὲρ τὸν μίτον, μήτε ὑποδύς,
 διακώφας δὲ αὐτὸν, ἐσελθὼν ἐς τὸ ἱερὸν, καὶ ποιήσας
 οὐχ ὅσια· ἐτυφλώθη τε ἐμπεσόντος ἐς τοὺς ὀφθαλ-
 μοὺς αὐτοῦ τοῦ κύματος, καὶ αὐτίκα ἐπιλαμβάνει τὸ
 χρεῖον αὐτόν. 3. Θαλάσσης δὲ ἀναφαίνεσθαι κύμα
 ἐν τῷ ἱερῷ τούτῳ λόγος ἐστὶν ἀρχαῖος· εἰκότα δὲ
 καὶ Ἀθηναῖοι λέγουσιν ἐς τὸ κύμα τὸ ἐν ἀκροπόλει,
 καὶ Καρῶν οἱ Μύλασσα ἔχοντες ἐς τοῦ θεοῦ τὸ ἱερὸν,
 ὃν φωνῇ τῇ ἐπιχωρία καλοῦσιν Ὀγῶα. Ἀθηναῖοις
 μὲν δὴ σταδίους μάλιστα εἰκοσιν ἀφέστηκε τῆς πό-
 λεως ἢ πρὸς Φαληρεῶν θάλασσα· ὡσαύτως δὲ καὶ
 Μυλαστέων ἐπίνειον σταδίους ὀγδοήκοντα ἀπέχον
 ἐστὶν ἀπὸ τῆς πόλεως· Μαντινεῦσι δὲ ἐκ μακροτά-
 των τε ἢ θάλασσα ἄνευσιν ἐκφανέστατα δὴ κατὰ τοῦ
 θεοῦ γνώμην. 4. Πέραν δὲ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος
 τρόπαιόν ἐστι λίθου πεποιημένον ἀπὸ Λακιδαιμονίων
 καὶ Ἀγίδος. λέγεται δὲ καὶ ὁ τρόπος τῆς μάχης· τὸ
 μὲν δεξιὸν εἶχον οἱ Μαντινεῖς αὐτοὶ, στρατιάν τε
 ἀπὸ πάσης ἡλικίας καὶ στρατηγὸν παρεχόμενοι Πο-
 δάρην ἀπόγονον τρίτον Ποδάρους τοῦ Θηβαίου ἐ-
 ναντία ἀγωνισαμένου· παρῇν δὲ σφισι καὶ μάντις
 Ἠλέιος Θρασύβουλος Αἰνίου τῶν Ἰαμιδῶν· οὗτος

ὁ ἀνὴρ νίκην τε τοῖς Μαντινεῦσι προηγήρευσεν, καὶ αὐτὸς σφισι τοῦ ἔργου μετέλχεν. ἐπὶ δὲ τῷ τῶν ὀνόματι πᾶν τὸ ἄλλο Ἀρκυδικὸν ἐτάσσοντο. ἄρχοντες δὲ κατὰ πόλεις τε ἦσαν, καὶ Μεγαλοπολιτῶν Ἀνδιᾶδης καὶ Αἰωκῦδης· Ἀράτω δὲ ἐπετέτραπτο καὶ Σικωνίοις τε καὶ Ἀχαιοῖς τὸ μέσον. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Ἄγρις ἐπεξέτειναν τὴν φιλαγγὰ, ὥς τῶν ἐναντίων τῷ στρατεύματι ἀντιπαρήκοιεν· τὸ μέσον δὲ Ἄγρις καὶ οἱ περὶ τὸν βασιλεῖα εἶχον. Ἄρατος δὲ ἀπὸ τοῦ συγκειμένου αὐτῇ πρὸς τοὺς Ἀρκάδας ὑπέφηνεν αὐτὸς τε καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατός, οἷα δὴ τῶν Λακεδαιμονίων σφίσιν ἐγκειμένων· ὑποφειδύοντες δὲ ὅμα τὸ σύνταγμα σφῶν ἡρέμα ἐποίουν μηνοειδές. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Ἄγρις νίκην τε ἤλπιζον καὶ τοῖς περὶ τὸν Ἄρατον ἐνέκειντο ἀθροοὶ μᾶλλον· ἐπηκολούθουν δὲ σφισι καὶ οἱ ἀπὸ τῶν περάτων, Ἄρατον καὶ τὴν σὺν αὐτῷ στρατιὰν τρέψασθαι μέγα ἀγώνισμα ἡγούμενοι. ἔλαθόν τε δὴ κατὰ νότιον γενόμενοι σφισιν οἱ Ἀρκάδες, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι κυκλωθέντες τῆς ἄλλης στρατιᾶς τὸ πολὺ ἀποβάλλουσι, καὶ βασιλεὺς ἔπιεν Ἄγρις Εὐδαμίδου. φανῆναι δὲ καὶ τὸν Ποσειδῶνα ἀμύνοντά σφισιν ἔφασαν οἱ Μαντινεῖς, καὶ τοῦδε εἵνεκα τρόπαιον ἐποίησαντο ἀνάθημα τῷ Ποσειδῶνι. Πολέμῳ δὲ καὶ ἀνθρώπων φόβοις παρῆναι θεοὺς ἐποίησαν μὲν, ὅσοις τὰ ἡρώων ἐμύλησεν ἐν ἧλῳ παθήματα· ἄδεται δὲ ὑπὸ Ἀθηναίων, ὡς θεοὶ σφισιν ἐν Μαραθῶνι καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοῦ ἔργου μετᾴσχοιεν· ἐκδηλότατα δὲ ὁ Γαλιτῶν στρατός ἀπώλετο ἐν Αἰλφοῖς ὑπὸ τοῦ θεοῦ, καὶ

ἐπαργῶς ὑπὸ δαιμόνων. οὕτω καὶ Μαντινεῦσαι
 ἔπεται οὐκ ἄνευ τοῦ Ποσειδῶνος τὸ κράτος γενέ-
 σθαι σφίσι. Λεωκύδους τε τοῦ Μεγαλοπολιτῶν
 ὁμοῦ Λυδιδάδῃ στρατηγήσαντος πρόγονον ἔνατον Ἀρ-
 κισίλαον αἰκοῦντα ἐν Λυκοσούρῃ λέγουσιν οἱ Ἀρκά-
 δες, ὡς ἰδοὶ τὴν ἱερὰν τῆς καλουμένης Λεσποίνης
 Ἰλαφον πεπονηκυῖαν ὑπὸ γῆρας· τῇ δὲ ἐλάφῳ ταύ-
 τη ψέλλιον τε εἶναι περὶ τὸν τραχήλου, καὶ γράμματα
 ἐπὶ τῷ ψέλλῳ·

Νεβρός ἐὼν ἰάλων, ὅτ' ἐς Ἴλιον ἦν Ἀγαπήνωρ.
 νῦτος μὲν δὴ ἐπιδείκνυσιν ὁ λόγος, Ἰλαφον εἶναι
 πολλῷ καὶ ἐλέφαντος μακροβιώτερον θηρίον.

C A P V T XI.

*De loco Pelagos dicto — Peliae filiarum tumulis et
 Peliae nece — loco Phoezon dicto — Eraminondae
 morte — Eraminondae sepulcro — fraudis ex no-
 minum similitudine enatae exempla profo-
 runtur.*

Μετὰ δὲ τὸ ἱερὸν τοῦ Ποσειδῶνος χώριον ὑποδέξ-
 ται σε δρυῶν πλήρης, καλούμενον Πέλαγος· καὶ ἐκ
 Μαντινείας ἡ ἐς Τεγέα οὗτος ὁδὸς φέρει διὰ τῶν δρυῶν.
 Μαντινεῦσαι δὲ ὄροι πρὸς Τεγεαταῖς εἰσὶν ὁ περιφε-
 ρῆς ἐν τῇ λεωφόρῳ βωμός. 2. Ἦν δὲ ἀπὸ τοῦ ἱε-
 ροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἐς ἀριστεράν ἐκτραπῆναι θιλή-
 σιας, σταδίους ἑξεῖς μάλιστα πον πέντε, καὶ ἐπὶ
 τῶν Πελίου θυγατέρων ἀφίξῃ τοὺς τάφους. ταύτας
 φασὶν οἱ Μαντινεῖς μετρίκῃσαι σφῶς τὰ ἐπὶ τῷ θα-
 νάτῳ τοῦ πατρὸς ὀνειδῆ φευγούσας. ὡς γὰρ δὴ ἀ-
 φίκετο ἡ Μήδεια ἐς Ἰωλκόν, κούρικα ἐπεβούλευε τῷ
 Πελίᾳ, τῷ ἔργῳ μὲν συμπράσσουσα τῷ Ἰάσονι, τῷ

λόγῳ δὲ ἀπεχθανομένη· ἐπαγγέλλεται τε τοῦ Πε-
 λίου ταῖς θυγατρῶσιν, ὥς τὸν πατέρα αὐταῖς, ἣν ἐ-
 θέλωσιν, ἀποφῆνοι νέον ἀντὶ γέροντος παλαιού.
 κατασφάξασα δὲ ὅτῳ τρόπῳ κριὸν, τὰ κρέα ὁμοῦ
 φαρμάκοις ἐν λιβητῇ ἤψησεν, εἰτ' ἐκ τοῦ λιβητος τὸν
 κριὸν ἐψόμενον ἄρνα ἐξήγαγε ζῶντα. παραλαμβάν-
 νη δὴ τὸν Πελίαν κατακόψασα ἐψῆσαι, καὶ αὐτὸν ἐκο-
 μίσαντο οὐδὲ ἐς ταφὴν ἐπιτήθειον. τοῦτο ἠνάγκασε
 ταῖς γυναῖκας ἐς Ἀρκαδίαν μετοικῆσαι, καὶ ἀποθανού-
 σαις τὰ μνήματα ἐχώσθη σφίσιν αὐταῖς· ὀνόματα δὲ αὐ-
 ταῖς ποιητῆς μὲν ἔθετο οὐδείς, οἷά γ' ἐπιλεξάμεθα ἡ-
 μῖς, Μίκων δὲ ὁ ζωγράφος Ἀσιερόπειαν τε εἶναι καὶ
 Ἀρτινόην ἐπὶ ταῖς εἰκόσιν αὐτῶν ἐπίγραψε. 3. Χωρίον
 δὲ ὀνομαζόμενον Φοῖζων περὶ εἰκοσὶ πον σταδίους
 τῶν τάφων ἐστὶν ἀπωτέρω· τούτων δὲ Φοῖζων μνῆ-
 μά ἐστι περιχόμενον κρητῖδι, ἀνέχον δὲ οὐ πολὺ
 ὑπὲρ τῆς γῆς. κατὰ τοῦτο ἢ τε ὁδὸς μάλιστα στινὴ
 γίνεται, καὶ τὸ μνῆμα Ἀρηιδόου λέγουσιν εἶναι Κο-
 ρυνήτου διὰ τὸ ἔπλον ἐπονομασθέντος. μετὰ δὲ τὴν
 ἐς Παλλάντιον ἐκ Μαντινίας ἄγουσαν, προελθόντι
 ὥς τριάκοντά πον σταδίους, παρῆκει κατὰ τοῦτο ἐς
 τὴν λεωφόρον ὁ τοῦ Πελάγους καλουμένου δρυμός·
 καὶ τὰ ἵππικὰ τῶν Ἀθηναίων τε καὶ Μαντινίων ἐν-
 ταῦθα ἐμαχέοντο ἐναντία τῆς Βοιωτίας ἵππον.
 4. Ἐπαμινώνδαν δὲ ἀποθανεῖν Μαντινεῖς μὲν ὑπὸ
 Μαχαιρίωνος Μαντινέως φασὶν ἄνδρός. ὡσαύτως
 δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι Σπαρτιάτην λέγουσιν εἶναι
 τὸν ἀποκτείναντα Ἐπαμινώνδαν, τίθενται δὲ Μα-
 χαιρίωνα ὄνομα καὶ οὗτοι τοῦ ἀνδρὸς. ὁ δὲ Ἀθηναίως

ἔχει λόγος, (ὁμολογοῦσι δὲ αὐτῷ καὶ Θηβαῖοι) τρω-
 σῆναι τὸν Ἐπαμινώνδαν ὑπὸ Γρύλλον· παραπλή-
 σαι δὲ σφίσιν ἐστι καὶ τὰ ἐν τῇ γραφῇ τὸ ἔργον ἐ-
 χούσῃ τὸ ἐν Μαντινείᾳ. φαίνονται δὲ οἱ Μαντινεῖς,
 Γρύλλον μὲν δημοσίᾳ τε θάψαντες, καὶ, ἔνθα ἔπε-
 σιν, ἀναθίντες εἰκόνα ἐπὶ τιμῇ ἀνδρὸς ἀρίστου τῶν
 συμμάχων. Μαχαιρίωνα δὲ λόγῳ μὲν καὶ αὐτοὶ οἱ
 Λακεδαιμόνιοι λέγουσιν, ἔργῳ δὲ οὔτε ἐν Σπάρτῃ
 Μαχαιρίων ἐστὶν οὐδεὶς, οὐ μὲν οὐδὲ παρὰ Μαντι-
 νεῦσιν, ὅτῳ γεγόνασιν ὡς ἀνδρὶ ἀγαθῷ τιμαί. ὥς
 δὲ ἐτέρωτο Ἐπαμινώνας, ἐκκομίζουσιν ἔτι ζῶντα
 ἐκ τῆς παρατάξεως αὐτόν. ὁ δὲ τίως μὲν τὴν χεῖρα
 ἔχων ἐπὶ τῷ τραύματι, ἐταλαιπώρει, καὶ ἐς τοὺς μα-
 χομένους ἀφώρᾳ· ὁπόθεν δὲ ἀπέβλεπεν ἐς αὐτοὺς,
 ὠνόμαζον Σκοπὴν οἱ ἔπειτα· λαβόντος δὲ ἴσον τοῦ
 ἀγῶνος πέραις, οὕτω τὴν χεῖρα ἀπέσχευεν ἀπὸ τοῦ
 τραύματος· καὶ αὐτὸν ἀφέντα τὴν ψυχὴν ἔθαψαν,
 ἔνθα σφίσιν ἐγένετο ἡ συμβολή. 5. Τῷ τάφῳ δὲ
 κίων τε ἐφέστηκε καὶ ἄσπις ἐπ' αὐτῷ δράκοντα ἔχου-
 σα ἐπειρασμένον· ὁ μὲν δὴ δράκων ἐθέλει σημαί-
 νειν γένους τῶν Σπαρτιῶν καλουμένων εἶναι τὸν Ἐ-
 παμινώνδαν. στήλαι δὲ εἰσιν ἐπὶ τῷ μνήματι, ἡ μὲν
 ἀρχαία καὶ ἐπίγραμμα ἔχουσα Βοιωτίον· τὴν δὲ
 αὐτὴν τε ἀνέθηκεν Ἀδριανὸς βασιλεὺς, καὶ ἐποίησε
 τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπ' αὐτῇ. τὸν δὲ Ἐπαμινώνδαν
 τῶν παρ' Ἕλλησι στρατηγίας ἔντεκα εὐδοκιμησάντων
 μάλιστα ἐπαινέσαι τις ἂν, ἢ ὕστερόν γε οὐδενὸς
 ποιήσαιτο. Λακεδαιμονίων μὲν γὰρ καὶ Ἀθηναίων
 τοῖς ἡγεμόσι πόλειών τε ἀξίωμα ὑπῆρχεν ἐκ παλαιοῦ,

κ' οἱ στρατιῶται φρονήματος τὸ ἴσον ἔχοντες· Θη-
 ραίους δὲ Ἐπαμινώνδας ἀθύμονες τὰς γνώμας, καὶ
 ἄλλων ἀκούειν εἰωθότας, ἀπέφηνεν οὐ πολλῶ προ-
 τεύοντας. 6. Ἐγγύονει δὲ τῷ Ἐπαμινώνδα μαντεία
 πρότερον ἔτι ἐκ Λελυῶν, πέλαγος αὐτὸν φυλάσσε-
 σθαι· καὶ ὁ μὲν τριήρους τε μὴ ἐπιβῆναι, μηδὲ ἐπὶ
 νεὼς φορτίδος πλεῦσαι δεῖμα εἶχε. τὸ δὲ ἄρα Πέ-
 λαγος δρυμὸν καὶ οὐ θάλασσαν προέλεγεν ὁ δαί-
 μων. χωρία δὲ τὰ δμῶνυμα καὶ Ἀντίβαν ὕστερον
 τὸν Καρχηδόνιον, καὶ πρότερον ἔτι Ἀθηναίους ἠπά-
 τησεν. Ἀντίβα γὰρ χρησμὸς ἀφίκετο παρὰ Ἀμμω-
 νος, ὥς ἀποθανῶν γῇ καλυφθήσεται τῇ Λιβύσση.
 ὁ μὲν δὲ ἤλπιζεν, ἀρχὴν τε τὴν Ῥωμαίων καθαιρέ-
 σειν, καὶ οἴκαδε ἐς τὴν Λιβύην ἐπανελθὼν τελεuti-
 σειν γῆρα τὸν βίον. Φλαμινίου δὲ τοῦ Ῥωμαίου
 ποιουμένου υπουδὴν, ἐλεῖν ζῶντα αὐτὸν, ἀφικόμε-
 νος παρὰ Προυσίαν ἱκέτης, καὶ ἀπωσθεὶς ὑπ' αὐτοῦ,
 ἀνεπήδα τε ἐπὶ τὸν ἵππον, καὶ γυμνωθέντος τοῦ ξί-
 φους, τιτρώσκειται τὸν δάκτυλον. προσελθόντι δὲ οἱ
 σιάδια οὐ πολλὰ, πυρετός τε ἀπὸ τοῦ τραύματος
 καὶ ἡ τελευτὴ τρίταιᾳ συνέβη. τὸ δὲ χωρίον, ἔνθα
 ἀπέθανε, καλοῦσιν οἱ Νικομηδεῖς Λίβυσσαν. Ἀθη-
 ναίοις δὲ μάντευμα ἐκ Δωδώνης Σικελίαν ἦλθεν οἰ-
 κίζειν· ἡ δὲ οὐ πόρρω τῆς πόλεως ἡ Σικελία λόφος
 ἐστὶν οὐ μέγας. οἱ δὲ οὐ συμφρονήσαντες τὸ εἶρη-
 μένον, ἕς τε ὑπερορίας στρατείας προήχθησαν, καὶ
 ἐς τὸν Συρακουσίῳ πόλεμον. ἔχοι δ' ἂν τις καὶ πλέο-
 να ταῖς εἰρημένοις εὐοκότες ἄλλα ἐξευρεῖν.

CAPVT XII.

De templo Iovis Charmonis, vario quercuum genere in saltibus Arcadum et vico Meithydrio — campo Alcimedonte et Alcimedonte heroë eiusque filia Phillo — lucō Petrosaca dicto, Ladae stadio et Penelopes tumulo — priscae Mantineae et vici Maeræ reliquiis — via Orchomenum versus, monte Anchisia et Anchisae monumento.

Τοῦ τάφου δὲ τοῦ Ἐπαμινώνδα μάλιστα πον σταδίου μῆκος Διὸς ἀφέστηκεν ἱερὸν ἐπέκλησιν Χάρμωνος. Ἀρκάδων δ' ἐν τοῖς δρυμοῖς εἰσιν αἱ δρυὲς διάφοροι· καὶ τὰς μὲν πλατυφύλλους αὐτῶν, τὰς δὲ φηγοὺς καλοῦσιν· αἱ τρίται δὲ ἀραιὸν τὸν φλοιὸν καὶ οὕτω δὴ παρέχονται κοῦφον, ὥστε ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐν θαλάσῃ ποιοῦνται σημεῖα ἀγκύραις καὶ δικτύοις. ταύτης τῆς δρυὸς τὸν φλοιὸν ἄλλοι τε Ἴωνων καὶ Ἑρησιῶναξ ὃ τὰ ἐλεγεία ποιήσας φελλὸν ὀνομάζουσιν. ἐς Μεθύδριον δὲ πόλιν μὲν οὐκ ἔτι, κώμην δὲ ἐς τὸ Μεγαλοπολιτικὸν συντελοῦσαν, ἐς τοῦτό ἐστι τὸ Μεθύδριον ἐκ Μαντινείας ὁδός. 2. Προελθόντι δὲ σταδίους τριάκοντα, πιδίον τε ὀνομαζόμενον Ἀλκιμέδων, καὶ ὑπὲρ τοῦ πιδίου τὸ ὄρος ἐστὶν ἡ Ὀστρακίνα, ἐν δὲ αὐτῷ σπήλαιον, ἐνθα ὤκησεν Ἀλκιμέδων, ἀνὴρ τῶν καλουμένων ἡρώων. τοῦτου τοῦ Ἀλκιμέδοντος θυγατρὶ συγγενέσθαι Φιλοῖ, ὥς Φιγᾶλιοι λέγουσιν, Ἡρακλῆα· ὥς δὲ ᾤσθητο αὐτὴν ὁ Ἀλκιμέδων τεκοῦσαν, ἐκτίθῃσιν ἀπολουμένην ἐς τὸ ὄρος, σὺν δὲ αὐτῇ καὶ τὸν παῖδα, ὃν ἔτεκε· καλοῦσι δὲ Αἰχμαγόραν αὐτὸν οἱ Ἀρκάδες· ἀνακλαίοντος δὲ, ὥς ἐξέκλιτο, τοῦ παιδός, κίσσα ἡ

Μαλκομενίας ἐστὶ πηγή, τῆς πόλεως δὲ μετὰ σταδίων
 τριάκοντα, κώμης τε ἐρείπια καλουμένης Μαιρῆς
 εἰ δὴ ἐνταῦθα, καὶ μὴ ἐν τῇ Τεγεατῶν ἐπέφη· Τε-
 γεαταῖς γάρ τοῦ λόγου τὸ εἶκος καὶ οὐ Μαιρινεῦσαι
 ἔπεται, Μαιρᾶν τὴν Ἀτλαντος παρὰ σφίσι ταφῆ-
 ναι· τάχα δ' ἂν καὶ ἀπόγονος τῆς Ἀτλαντος Μαι-
 ρῆς ἑτέρα Μαιρᾶ ἀφίκοιτο ἐς τὴν Μαρτινικήν.
 5. Λέγεται δὲ ἔτι τῶν ὁδῶν ἢ ἐς Ὀρχομενὸν, καθ'
 ἣντινα Ἀγχισία τε ὄρος καὶ Ἀγχίσου μνημῆα ἴσθιν
 ὑπὸ τοῦ ὄρους τοῖς ποσίν. ὥς γὰρ δὴ ἐκομίζετο ἐς
 Σικελίαν ὁ Αἰνείας, ἔσχε ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Λακω-
 νικήν, καὶ πόλεων τε Ἀφροδισιάδος καὶ Οἰήτιδος
 ἐγένετο οἰκιστῆς, καὶ τὸν πατέρα Ἀγχισίην, κατὰ
 πρόφασιν δὴ τινα παραγενόμενον ἐς τοῦτο τὸ χωρίον,
 καὶ αὐτόθι τοῦ βίου τῇ τελευτῇ χρησάμενον, ἔθα-
 ψεν ἐνταῦθα· καὶ τὸ ὄρος τοῦτο ἀπὸ τοῦ Ἀγχίσου
 καλοῦσιν Ἀγχισίαν. τοῦτου δὲ συντελοῦσιν ἐς πῶσιν
 Αἰολέων οἱ Ἴλιον ἐφ' ἡμῶν ἔχοντες, οὐδαμοῦ τῆς
 σφετέρως ἀποφαίνοντες μνημῆα Ἀγχίσου. πρὸς δὲ
 τοῦ Ἀγχίσου τῷ τάφῳ ἐρείπια ἴσθιν Ἀφροδίτης ἱεροῦ,
 καὶ Μαρτινέων ὄροι πρὸς Ὀρχομενίους καὶ ἐν ταῖς
 Ἀγχισίαις εἰσὶν.

CAPUT XIII.

*De memorandis in Orchomeniorum finibus, templo
 Dianae Hymniae — Orchomeniorum priscæ urbis
 reliquiis et memorandis — monte Trachy, et urbe
 Caphya — Aristocratis monumento, fontibus Teneis
 et vico Amilo -- via Stympalum versus et
 Pheneum, ac Carya vico.*

Ἐν δὲ τῇ χώρῃ τῇ Ὀρχομενίῳ, ἐν ἀριστοτέρῃ τῆς

ὁδοῦ τῆς ἀπὸ Ἀρχησίων, ἐν ὑπέρῳ τοῦ ὄρους, τὸ ἱερὸν ἐστὶ τῆς Τρνίας Ἀρτέμιδος· μέτεστι δὲ αὐτοῦ καὶ Μαντινεῦσι· καὶ ἱερῶν καὶ ἀνδρῶν ἱερέα, τούτοις οὐ μόνον τὰ ἐς τὰς μίξεις, ἀλλὰ καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἀγιστεῦειν καθέστηκε τὸν χρόνον τοῦ βίου πάντα· καὶ οὔτε λουτρά, οὔτε διαίτα λοιπὴ κατὰ τὰ αὐτὰ σφίσι, καθὰ καὶ τοῖς πολλοῖς ἐστίν, οὔδὲ ἐς οἰκίαν παρίασιν ἀνδρὸς ἰδιώτου. τοιαῦτα οἶδα ἕτερα ἐναιετὸν καὶ οὐκ αἰεὶ πρὸς Ἐφρεσίων ἐπιτηδεύοντας τοὺς τῇ Ἀρτέμιδι ἱστιάτορας τῇ Ἐφρεσίᾳ γινομένους, καλουμένους δὲ ὑπὸ τῶν πολιτῶν Ἐσσηνας. τῇ δὲ Ἀρτέμιδι τῇ Τρνίᾳ καὶ ἑορτὴν ἄγονσιν ἐπέτειον. 2. Ὀρχομενίοις δὲ ἡ προτέρα πόλις ἐπὶ ὄρους ἦν ἄκρα τῇ κορυφῇ, καὶ ἀγορᾷ τε καὶ τειχῶν ἐρείπια λείπεται· τὴν δὲ ἐφ' ἡμῶν πόλιν ὑπὸ τὸν περίβολον οἰκοῦσι τοῦ ἀρχαίου τείχους. θύας δὲ ἀντάθι ἄξια πηγὴ τε, ἀφ' ἧς ὑδρεῦνται, καὶ Ποσειδῶνός ἐστι καὶ Ἀφροδίτης ἱερά, λίθου δὲ τὰ ἀγάλματα. πρὸς δὲ τῇ πόλει ξυανὴν ἐστὶν Ἀρτέμιδος· ἰδρυταὶ δὲ ἐν κέδρω μεγάλῃ, καὶ τὴν θεὸν ὀνομάζουσιν ἀπὸ τῆς κέδρου Κεδρεάτιν. σωροὶ δὲ ὑπὸ τὴν πόλιν λίθων εἰς διαστηκότες ἀπὸ ἀλλήλων· ἐγενήθησαν δὲ ἐν πολέμῳ πεσοῦσιν ἀνδράσιν εἰς τιμὴν. οἷσινσι δὲ Πελοποννησίων ἐπολέμησαν τῶν ἄλλων ἢ Ἀρχαδίων αὐτῶν, οὔτε ἐπιγράμματα ἐπὶ τοῖς τάφοις ἐσήμεινεν, οὔτε οἱ Ὀρχομενιοὶ μνημονεύουσιν. 3. Ἔστι δὲ ἀπαντικρὺ τῆς πόλεως ὄρος Τραχύ. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ διὰ χαράδρου ῥέον κοίτης μεταξὺ τῆς πόλεως καὶ Τραχέος ὄρους, κάτεισιν ἐς ἄλλο Ὀρχο-

μένιον πεδίων· τὸ δὲ πεδίων τοῦτο μέγαθαι μὲν με-
γα, τὰ πλείω δὲ ἐστὶν αὐτοῦ λίμνη. ἴδντι δὲ ἐξ' Ὀρ-
χομενοῦ, καὶ σιυδῖον προελθόντι ὅσον τρεῖς, ἡ μὲν
εὐθεία ἐπὶ πόλιν Καφναὶν ἄγει, παρὰ τε αὐτὴν τὴν
χαράδρην, καὶ μετὰ ταύτην ἐν ἀριστερῇ παρὰ τὸ
ὑδωρ τὸ λιμνάζον· ἡ δὲ ἑτέρα τῶν ὁδῶν διαβίαντι τὸ
ὑδωρ τὸ διὰ τῆς χαράδρας ῥέον ὑπὸ Τραχὺ ἐστὶν
ὄρος. 4. Κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ταύτην πρῶτον μὲν μνη-
μὰ ἐστὶν Ἀριστοκράτους, ὃς βίᾳ ποτὲ ἤσχυνε τὴν
ἱερωμένην τῇ Ἥνῃ θεῷ παρθένον. μετὰ δὲ τοῦ
Ἀριστοκράτους τὸν τάφον πηγαί τε εἰσὶ καλούμεναι
Τενεΐαι, καὶ ἀπέχει τῶν πηγῶν στάδια ὡς ἑπτὰ Ἀμι-
λος χωρίον· πόλιν δὲ τὴν Ἀμιλὸν ποτε εἶναι λέγου-
σι. 5. Κατὰ τοῦτο αὖθις τὸ χωρίον διχὰ ἡ ὁδὸς
κίμνεται· καὶ ἡ μὲν ἐπὶ Στύμφηλον, ἡ δὲ ἐς Φενεὸν
αὐτῶν ἄγει. κατὰ δὲ τὴν ἐς Φενεὸν ἐκδέχεται σε-
ῶρος· ἐν δὲ τῷ ὄρει τοῦτω συνάπτουσιν Ὀρχομε-
νίων καὶ Φενεατῶν τε καὶ Καφνατῶν ὄροι τῆς γῆς.
ἀναστίνει δὲ ὑπὲρ τοὺς ὄρους κρημνὸς ὑψηλός· πέ-
τραν Καφνατικὴν ὀνομάζουσι τὸν κρημνόν. μετὰ
δὲ τοὺς ὄρους ταῖς κατελιγμέναις πόλεσι φάραγξ το
ὑπόκειται, καὶ φέρει δι' αὐτῆς ἡ ἐς Φενεὸν ὁδός.
κατὰ μέσην δὲ πον μάλιστα τὴν φάραγγα ὑδωρ
ἄνυσιν ἐκ πηγῆς, καὶ ἐπὶ τῷ πέρατι τῆς φάραγγος
Καφναὶ χωρίον.

CAPVT XIV.

*De priscae urbis Phenei reliquiis — Laonome, Am-
phitryonis matre — alveo Olbii fluvii ab Hercule
ducto — urbe Pheneo, memorandis in eius arce et*

*Neptuni Hippis signo ab Ulysse posito — primis
aeris conflandi inventoribus — Iphiclis monumento
et Iolao — Mercurio a Pheneatis inprimis culto,
Iudis Hermacis et Myrtilo — maris Myrtoi deno-
minatione, sacris Eleusiniis a Pheneatis factis
et Nao.*

Φεναίων δὲ τὸ πεδίον κεῖται μὲν ὑπὸ ταῖς Κα-
ρταῖς· πλεονάσαντος δὲ ποτε αὐτῷ τοῦ ὕδατος κα-
ταλυθῆναι φασὶ τὴν ἀρχαίαν Φενεόν· ὥστε καὶ ἐφ'
ἡμῶν σημεῖα ἐλείπετο ἐπὶ τῶν ὄρων, εἰς ἃ ἐπαναβῆ-
ναι τὸ ὕδωρ λέγουσι. Καρῶν δὲ στάδια πέντε ἀφέ-
στηκιν ἢ τι Ὀρεῖς καλουμένη, καὶ ἔτερον ὄρος Σκιά-
θης· ἐφ' ἑκατέρῳ δὲ ἐστὶ τῷ ὄρει βάραθρον τὸ ὕδωρ
καταδεχόμενον τὸ ἐκ τοῦ πεδίου. 2. Τὰ δὲ βάρα-
θρα οἱ Φεναῖται ταῦτά φασιν εἶναι χειροποίητα,
τοιῆσαι δὲ αὐτὰ Ἡρακλῆα τήνκαῦτα ἐν Φενεῷ παρὰ
Λαονόμῃ τῇ Ἀμφιτρούωνος μητρὶ οἰκοῦντα· γενέ-
σθαι γάρ Ἀμφιτρούωνα ἐκ Λαονόμης Ἀλκαίῳ τῆς
Γούρῃ, γυναικὸς Φεναΐτιδος, καὶ οὐκ ἐκ τῆς Πέ-
λοπος Αἰσιδίκης. εἰ δὲ Ἡρακλῆς ἀληθεῖ λόγῳ παρὰ
τοὺς Φεναίτας μετόχησε, πίδαοιτο ἄν τις, διωχθέντα
ἐκ Τίρυνθος ὑπὸ Εὐρυπύκῳ αὐτὸν οὐκ αὐτίκα ἐς
Θήβας, πρότερον δὲ ἐς Φενεὸν ἀφικέσθαι. 3. Διὰ
μέσου δὲ ὡρυξεν Ἡρακλῆς τοῦ Φεναίων πεδίου ρεῖ-
μα εἶναι τῷ ποταμῷ τῷ Ὀλβίῳ, ὅντινα Ἀροάνιον Ἀρ-
καδῶν καλοῦσιν ἔτεροι, καὶ οὐκ Ὀλβιον. μῆκος μὲν
τοῦ ὀρύγματος στάδιοι πεντήκοντά εἰσι· βάθος δέ,
ὅσον μὴ πεπτωκὸς ἐστὶν αὐτοῦ, καὶ ἐς τριάκοντα
καθίσκει πόδας. οὐ μὲν ταύτῃ γε ἔτι κέτισσα ὁ πο-
ταμὸς, ἀλλὰ ἐς τὸ ρεῖμα ἀπὸχώρησεν αὐθις τὸ

ἀρχαῖον, καταλιπὼν ἔλυτρον, τοῦ Ἡρακλέους τὸ ἔργον. 4. Τῶν βασιλέων δὲ ἐν τοῖς εἰρημένοις πεποιημένων ὄρεσιν ἀπαιτέρω πεντήκοντά που σταδίου, ἐστὶν ἡ πόλις· οἰκιστὴν δὲ οἱ Φενεάται λέγουσι ἄνδρα αὐτόχθονα εἶναι Φενεόν. ἔστι δὲ σφισιν ἀκρόπολις ἀπότομος πανταχόθεν, τὰ μὲν πολλὰ ἔχουσα οὕτω, ὀλίγα δὲ αὐτῆς καὶ ὠχυρώσαντο ὑπὲρ ἀσφαλίας. ἐνταῦθα ἐν τῇ ἀκροπόλει ναὸς ἐστὶν Ἀθηνᾶς ἐπὶ κλησὶν Τριτωνίας· ἐρείπια δὲ ἐλείπετο αὐτοῦ μόνα. καὶ Ποσειδῶν χαλκοῦς ἔστηκεν ἐπωνυμίαν Ἴππειος· ἀναθεῖναι δὲ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ποσειδῶνος Ὀδυσσεὶς ἔφασκεν· ἀπολέσθαι γὰρ ἵππους τῷ Ὀδυσσεῖ, καὶ αὐτὸν γῆν τὴν Ἑλλάδα κατὰ ζήτησιν ἐπιόντι τῶν ἱππῶν, ἰδρῶσασθαι μὲν ἱερὸν ἐνταῦθα Ἀρτέμιδος, καὶ Εὐρύππαν ὀνομασθῆναι τὴν θεόν, ἐνθα τῆς Φενεατικῆς χώρας εὗρε τὰς ἵππους· ἀναθεῖναι δὲ καὶ τοῦ Ποσειδῶνος τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἴππιον· τῷ δὲ Ὀδυσσεῖ λέγουσιν εὐρόντι τὰς ἵππους, γενέσθαι οἱ κατὰ γνώμην, ἐν χώρῃ τῇ Φενεατῶν ἔχην ἵππους, καθάπερ γε καὶ τὰς βοῦς ἐν τῇ ἡμίρῳ τῆς Ἰθάκης ἀπαντικρὺ τρέφειν αὐτόν. καὶ μοι καὶ γράμματα οἱ Φενεάται παρέρχοντο ἐπὶ τοῦ ἀγάλματος γεγραμμένα τῷ βάρβρῳ, τοῦ Ὀδυσσεύος δὴ τι πρόσταγμα τοῖς ποιμαίνουσι τὰς ἵππους. 5. Τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἐπομένοις ἡμῖν τῷ Φενεατῶν λόγῳ, εἰκὸς προσέεται· τὸ δὲ ἄγαλμα Ὀδυσσεὶς ἀναθεῖναι τὸ χαλκοῦν, οὐκ ἔχω πείθεσθαι σφισιν. οὐ γάρ ποτε τοῦ χαλκοῦ τὰ ἀγάλματα διὰ παντὸς ἡπίσταντο ἐργάσασθαι καθάπερ ἐσθῆτα ἐξυφαίνοντες, τρό-

πον δέ, ὅστις ἦν αὐτοῖς ἐς τὰ χαλκῆ ἐργασίας, ἔδει-
 ξεν ἤδη μοι τοῦ ἐς Σπαρτιάτας λόγον τὰ ἐπὶ τοῦ
 ἀγάλματος τοῦ Ἑλλάτου Διός. διέχεαν δέ χαλκὸν
 πρῶτοι καὶ ἀγάλματα ἐκωνεύσαντο Ροϊκός τε Φυαίου
 καὶ Θεόδωρος Τηλεκλέους Σάμιοι. Θεόδωρου δέ
 ἔργον ἦν καὶ ἐπὶ τοῦ λίθου τῆς σμαράγδου σφραγίς,
 ἦν Πολυκράτης ὁ Σάμου τυραννήσας ἐφόρει τε τὰ
 μάλιστα, καὶ ἐπ' αὐτῆς περισσῶς δὴ τι ἡγύλλετο.
 6. Φενεαίων δέ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως καταβαίνοντι,
 ἴσσι μὲν στάδιον, ἴσσι δέ ἐπὶ λόφον μνημεῖον Ἰφικλέους
 ἀδελφοῦ τε Ἡρακλέους καὶ Ἰολάου πατρός. Ἰόλαον
 μὲν δὴ τὰ πολλὰ Ἡρακλεῖ συγκάμνειν λέγουσιν Ἑλ-
 ληνες. Ἰφικλῆς δέ ὁ Ἰολάου πατήρ, ἥνικα ἐμαχέ-
 σαιτο Ἡρακλῆς πρὸς Ἠλείους τε καὶ Αὔγειαν τὴν προ-
 τέραν μάχην, τότε ὑπὸ τῶν παιδῶν ἐτρώθη τῶν Ἀ-
 κτιος, καλουμένων δέ ἀπὸ Μολιδόνης τῆς μητέρος·
 καὶ ἤδη κείμεντα κομίζουσιν οἱ προσήκοντες ἐς Φε-
 νεάδην. ἐνταῦθα ἀνὴρ Φενεάτης αὐτὸν Βουφάγος
 καὶ ἡ τοῦ Βουφάγου γυνὴ Πρώμη περιεῖπόν τε
 εὖ, καὶ ἀποθανόντα ἐκ τοῦ τραύματος ἔθαψαν·
 Ἰφικλεῖ μὲν δὲ καὶ ἐς τόδε ἔτι ἐναγίζουσιν ὡς ἥρωϊ.
 7. Οἷον δέ τιμῶσιν Ἑρμῆν Φενεάται μάλιστα, καὶ
 ἀγωνῆς ἄγουσιν Ἑρμαία· καὶ ναὸς ἐστὶν Ἑρμοῦ
 σφισι, καὶ ἀγάλματι λίθου· τοῦτο ἐποίησεν ἀνὴρ Ἀ-
 θηναῖος, Εὐχχιρ ὁ Εὐβουλίδου. Ὅπισθεν δέ ἐστι
 τοῦ ναοῦ τάφος Μυρτίλου. τοῦτον Ἑρμοῦ παῖδα
 εἶναι Μυρτίλον λέγουσιν Ἕλληνες, ἥνιοχέιν δέ αὐτὸν
 Οἰνομάω· καὶ ὅποτε ἀφίκοιτό τις μινώμενος τοῦ
 Οἰνομάου πῆν θυγατέρα, ὁ μὲν ἡπαίγεται ὁ Μυρτίλος

σὺν τέχνῃ τοῦ Οἰνομάου τὰς ἵππους, ὃ δὲ ἐν τοῖς
δοξαῖς τὸν μνηστῆρα, ὁπότῃ ἐγγὺς γένοιτο, κατηκόν-
τιζεν. Ἱπποδαμείας δὲ ἦρα μὲν καὶ αὐτὸς ὁ Μυρ-
τίλος, ἐς δὲ τὸν ἀγῶνα ἀτόλμως ἔχων ὑπεῖκε, καὶ ἡ-
νιώχει τῷ Οἰνομάῳ. τέλος δὲ καὶ ἀναφανῆναι τοῦ
Οἰνομάου προδότην φασὶν αὐτὸν ὑπαχθέντα ὄρκους,
ὥς οἱ νύκτια ὁ Πέλοψ μίαν Ἱπποδαμείας συγγενέ-
σθαι παρήσει. ἀναμιμνήσκοντα οὖν τῶν ὄρκων ὁ Πέ-
λοψ ἐξέβαλεν ἐκ τῆς νεώς· φευγὰται δὲ τοῦ Μυρτί-
λου τὸν νεκρὸν ἐκβληθέντα ὑπὸ τοῦ κύνωνος λέγου-
σιν ἀνελόμενοι θάψαι, καὶ νύκτιος κατὰ ἔτος ἐναγί-
ζουσιν αὐτῷ. 8. Ἔστι δὲ ὁ Πέλοψ δῆλος οὗ πω-
λὴν τινα παραπλεύσας θάλασσαν, ἀλλὰ ὅσον ἀπὸ τοῦ
Ἀλφειοῦ τῶν ἐκβολῶν ἐς τὸ ἐπίνειον τὸ Ἡλείων. οὐκ
ἂν οὖν τό γε πέλαιος τὸ Μυρτίων ἀπὸ Μυρτίλου
τοῦ Ἑρμοῦ φαίνοντο κεκλημένον, ἀρχόμενον τε ἀπὸ
Εὐβοίας καὶ παρ' Ἑλένην ἔρημον νῆσον καθῆκον ἐς
τὸ Αἰγαῖον. ἀλλὰ μοι δοκοῦσιν Εὐβοίων οἱ τὰ ἀρ-
χαῖα μνημονεύοντες εἰκότα εἰρηκέναι, λέγοντες ἀπὸ
γυναικὸς Μυρτοῦς τῷ πελάγει γεγονέναι τὸ ὄνομα
τῷ Μυρτώῳ. φευγὰται δὲ καὶ Διμητρὸς ἐστὶν ἱε-
ρὸν ἐπὶ κλησὶν Ἐλευσινίας, καὶ ἄγουσι τῇ θεῷ τελε-
τήν, τὰ ἐν Ἐλευσίνῃ δρώμενα καὶ παρὰ σφίσι τὰ
αὐτὰ φάσκοντες καθεστῆκέναι· ἀφικέσθαι γάρ αὐ-
τοῖς Ναὸν κατὰ μάντευμα ἐκ Δελφῶν· τρίτον δὲ
ἀπόγονον Εὐμόδλου τοῦτον εἶναι τὸν Ναόν.

CAPVT XV.

*De Petromate apud Pheneatas et persona Cereris
Cidariae Cererisque Thesmiae fano — memorandis*

Βιβλίον δ' ἑξήκοντον Βιβλιοθήκη Βασιλική

*in via Pellenen et Aegiram versus — Telamone et
Chocodonte Herculis contra Eleos sociis — Phe-
neatarum et Achaeorum finibus, monte Crathi-
de et Dianae Pyroniae templo.*

Παρά δὲ τῆς Ἐλευσινίας τὸ ἱερὸν πεποιήται Πέτρο-
μα καλούμενον, λίθοι δὺο ἡρμοσμένοι πρὸς ἀλλή-
λους μεγάλοι. ἄγοντες δὲ παρὰ ἔτος, ἥτινα τελετὴν
μείζονε ὀνομάζουσι, τοὺς λίθους τούτους τηλικαῦτα
ἀνοίγουσι, λαβόντες γράμματα ἐξ αὐτῶν ἔχοντα ἐς
τὴν τελετὴν, καὶ ἀναγνόντες ἐπήκουον τῶν μυστικῶν.
κατέθεντο ἐν νυκτὶ αὐτοῖς τῇ αὐτῇ. Φερεατῶν δὲ
οἶδα τοὺς πολλοὺς καὶ ὁμνύοντας ὑπὲρ μεγίστων τῶ
Πετρομάτι. καὶ ἐπίθημα ἐπ' αὐτῷ περιφερές ἐστιν,
ἔχον ἐντὸς Δήμητρος πρόσωπον Κιδαρίας. τοῦτο δ'
ἱερεὺς περιθέμενος τὸ πρόσωπον ἐν τῇ μείζονι καλου-
μένῃ τελετῇ, ῥάβδοις κατὰ λόγον δὴ τινα τοὺς ἐπι-
χθονίους παiei. Φερεατῶν δὲ ἐστὶ λόγος, καὶ πρὶν
ἢ Ναὸν ἀφικέσθαι γὰρ καὶ ἐνταῦθα Δήμητρα πλα-
νωμένην· ὅσοι δὲ Φερεατῶν οἶκῳ τε καὶ ξενίοις ἐδέ-
ξαντο αὐτὴν, τοῦτοις τὰ ὕσπρια ἢ θεὸς τὰ ἄλλα,
κύαμον δὲ οὐκ ἔδωκε σφισι. κύαμον μὲν οὖν ἐφ' ὕτῳ
μὴ καθαρὸν εἶναι νομίζουσιν ὕσπριον, ἐστὶν ἱερὸς
ἐπ' αὐτῷ λόγος. οἱ δὲ τῷ Φερεατῶν μὲν λόγῳ δεξά-
μενοι τὴν θεὸν, Τρισαύλης καὶ Δαμιθάλης, ἐποιή-
σαντο μὲν Δήμητρος ναὸν, (θεῖσθαι δὲ ὑπὸ τῷ ὄρει
τῇ Κυλλήνῃ) κατιστήσαντο δὲ αὐτῇ καὶ τελετὴν, ἥν-
τινα καὶ νῦν ἄγουσιν. ὁ δὲ ναὸς οὗτος τῆς Θεσμίας
σταδίους πέντε μάλιστα πον καὶ δέκα ἐστὶν ἀπωτέρω
τῆς πόλεως.

2. Ἐς δὲ Πελλήνην ἐκ Φειρεὸς καὶ ἐς Αἰγειραν ἰόν-
 τι Ἀχαιῶν πόλιν, πέντε που προεληλυθότε καὶ δέκα
 σταδίους, Ἀπόλλωνός ἐστι Πυθίου ναός· ἐρείπια δ'
 ἐλείπετο αὐτοῦ μόνα, καὶ βωμὸς μέγας λίθου λευ-
 κοῦ. ἐνταῦθα ἔτι καὶ νῦν Ἀπόλλωνι φεναῖται καὶ
 Ἀρτέμιδι θύουσιν, Ἡρακλέα ἐλόοντα Ἦλιν τὸ ἱερὸν
 λέγοντες ποιῆσαι. 3. Ἔστι δὲ αὐτόθι καὶ ἡρώων
 μνηματὰ, ὅσοι σὺν Ἡρακλεῖ στρατείαις ἐπὶ Ἰλίου
 μετασχόντες οὐκ ἀπεσώθησαν οἰκαδε ἐκ τῆς μάχης.
 πέθαιται δὲ Τελαμῶν ἐγγύτατα τοῦ ποταμοῦ τοῦ
 Ἀροανίου, ἀπωτέροι μικρὸν ἢ ἐστὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀ-
 πόλλωνος· Χαλκῳδων δὲ οὐ πόρῳ κρήνης καλου-
 μένης Οἰνῆς. τὸν μὲν δὴ Ἐλεφίνορος τοῦ νηυσὶν
 ἐς Ἰλιον ἡγησαμένου, καὶ τὸν Αἰαντός τε καὶ Τεύ-
 κρου, τούτων μὲν τοὺς πατέρας οὐκ ἀποδεξάιτο ἄν-
 τις ἐν τούτῳ πεσεῖν τῷ ἄγωνι. πῶς μὲν γὰρ συνε-
 πιλάβετο Ἡρακλεῖ τοῦ ἔργου Χαλκῳδων, ὃν πρότε-
 ρον ἔτι ἀπέκτεινεν Ἀμφιτρυῶν; καὶ μαρτυρεῖται
 καὶ πιστεύειν ἕξιόν ἐστιν ἐν Θήβαις. πῶς δὲ Τεύ-
 κρος ὄκησεν ἂν Σαλαμῖνα ἐν Κύπρῳ πόλιν, μηδενός,
 ὡς ἀνέστρεψεν ἐκ Τροίας, ἐκβαλόντος ἐκ τῆς οἰκίας;
 τίς δ' ἂν ἐξήλασεν ἄλλος πλὴν ὁ Τελαμῶν αὐτόν;
 δῆλα οὖν ἐστὶ, Χαλκῳδοντα οὐ τὸν ἐξ Εὐβοίας, καὶ
 Τελαμῶνα οὐ τὸν Αἰγινήτην, ἐπὶ Ἰλίου· Ἡρακλεῖ
 μετασχηκῆναι τῆς στρατείας· ὁμώνυμοι δὲ ἐπιφανέσιν
 ἄνδρες ἀφανίστιμοι καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔτι καὶ τὸν ἅπαντα
 ἐγίγνωστο ὁμοίως χρόνον. 4. Φανείταις δὲ πρὸς τὰ Ἀχαι-
 κὸν τὸ ὄμορον οὐ καθ' ἑνὸς τῆς γῆς εἰσιν, ἀλλὰ πρὸς
 αἰὲν Κυλλήνην ὁ καλούμενος Πορίνας, πρὸς δὲ τὴν

Αἰγυριᾶτιν τὸ ἐπ' Ἀρτεμιν. ἐν δὲ αὐτῶν Φινιατῶν τῇ χώρᾳ, μετὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Πυθίου, προΐξεις τε οὐκ ἐπὶ πολὺ, καὶ ἐντὸς ἑσῇ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπὶ τὸ ὄρος ἀγοῦσας τὴν Κράθιν. ἐν τούτῳ τῷ ὄρει τοῦ ποταμοῦ τῆς Κράθιδος εἰσιν αἱ πηγαί· ῥεῖ δὲ ἕς θάλασσαν παρὰ Αἰγᾶς, ἔρημον τὰ ἐπ' ἐμοῦ χωρίον, τὰ δὲ παλαιότερα Ἀχαιῶν πόλιν. ἀπὸ τούτου δὲ καλεῖται τοῦ Κράθιδος καὶ ἐν Ἰταλίᾳ ποταμὸς ἐν τῇ Βρεττίων. ἐν δὲ τῇ Κράθιδι τῷ ὄρει Πυρρωνίας ἱερὸν ἔστιν Ἀρτέμιδος· καὶ τὰ ἔτι ἀρχαιότερα παρὰ τῆς Θεοῦ ταύτης ἐπήγοντο Ἀργεῖοι πῦρ ἐς τὰ Λερναῖα.

CAPVT XVI.

De monte Geronteo et tribus fontibus Tricrena dictis — monte Sepia et Aepyti sepulcro — aliis memorandis sepulcris, Mausoleo et Helenae, Hebraeae mulieris, sepulcro.

Ἐκ δὲ Φενεοῦ πρὸς ἥλιον ἰόντι ἀνίσχοντα, ὄρους ἔστιν ἄκρα Γερόντειον, καὶ κατὰ ταύτην ὁδὸς· Φενεαταῖς δὲ ὄροι πρὸς Στυμφαλίους τῆς γῆς τοῦτο ἔστι τὸ Γερόντειον. τοῦ Γεροντείου δὲ ἐν ἀριστιορῇ διὰ τῆς Φενεατικῆς ὁδεύοντι ὄροι Φενεατῶν ἔστι Τρικρήνα καλούμενα, καὶ εἰσιν αὐτόθι κρήναι τρεῖς· ἐνταῦθα λαῦσαι τεχθέντα Ἑρμῆν αἱ περὶ τὸ ὄρος λέγονται Νύμφαι, καὶ ἐπὶ τούτῳ τὰς πηγὰς ἱερὰς Ἑρμοῦ νομίζουσι. 2. Τρικρήναν δὲ οὐ πόρρω ἄλλο ἔστιν ὄρος Σηπία, καὶ Αἰπύτι τῷ Ἑλάτῳ λέγουσιν ἐνταῦθα γενέσθαι τὴν τελευταίην ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ οἱ τὸν τάφον ἐποίησαν αὐτόθι· οὐ γὰρ οἶα τι ἦν σφισιν ἐς τὸ πρόσω φέρειν τὸν νεκρόν. τούτους οἱ

Ἀρκάδες τοὺς ὄφεις γίνεσθαι καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔτι ἐν
 τῷ ὄρει φασίν, οὗ μὲν τοι πολλοὺς γε, ἀλλὰ καὶ μύ-
 λιστα σπανίους· ἅτε γὰρ τοῦ ἔτους τὸ πολὺ τιφο-
 μένου τοῦ ὄρους, οἳ τε ἀπολειφθέντες τῶν φωλεῶν
 ἐκτὸς ὑπὸ τῆς χιόνος διαφθείρονται, καὶ, ἣν πρότερον
 καταφυγόντες τύχουσιν ἐς τὰ φωλεῶν, ὅμως ἡ χιών
 μέρος τι αὐτῶν ἀπόλλυσιν, ἅτε καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φωλεῶν
 καθικνουμένου τοῦ κρύους. τὸν δὲ τοῦ Αἰπύτου τά-
 φον σπουδῇ μάλιστα ἐθεασάμην, ὅτι ἐν τοῖς ἐς τοὺς
 Ἀρκάδας ἔπεισιν ἔσχεν Ὀμήρος λόγον τοῦ Αἰπύτου
 μνήματος. ἔστι μὲν οὖν γῆς χῶμα οὐ μέγα, λίθον
 κρηπιδι ἐν κύκλῳ περιχόμενον· Ὀμήρῳ δὲ (οὐ γὰρ
 ἴδεν ἀξιολογώτερον μνῆμα) εἰκότως παρεῖεν ἔμελλε
 θαῦμα· ἐπεὶ καὶ Ἡφαιστοῦ τὸν χορὸν ἐπὶ τῇ Ἀχιλ-
 λείῳ ἀσπίδι εἰργασμένον εἰκόζει χορῷ Δαίδαλου ποι-
 ηθέντι, σοφώτερα οὐ θιασάμενος. 3. Τάφους δὲ
 ἀξιῶνς θαύματος ἐπιστάμενος πολλοὺς, δυοῖν ἐξ αὐ-
 τῶν ἐπιμνησθήσομαι· τοῦ τε ἐν Ἀλικαρνασσῷ, καὶ
 ἐν τῇ Ἑβραίων. ὁ μὲν δὴ ἐν Ἀλικαρνασσῷ Μανωύ-
 λῳ βασιλεύσαντι Ἀλικαρνασσῶν πεποιήται. μέγας
 δὲ οὕτω δὴ τέ ἐστι μέγας καὶ ἐς κατασκευὴν περιβλε-
 πτος τὴν πᾶσαν, ὥστε καὶ Ῥωμαῖοι μεγάλως δὴ τι
 αὐτὸν θαυμάζοντες τὰ παρὰ σφισιν ἐπιφανῆ μνήμα-
 τι Μανωλεῖα ὀνομάζουσιν. Ἑβραίοις δὲ Ἑλένης
 γυναικὸς ἐπιχωρίας τάφος ἐστὶν ἐν πόλει Σολύμοις,
 ἣν ἐς Ἰδαφός κατέβαλεν ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς. με-
 μηχάνηται δὲ ἐν τῷ τάφῳ τὴν θύραν, ὁμοίως πάντα
 οὖσαν τῷ τάφῳ λιθίνην, μὴ πρότερον ἐσανοίγεσθαι,
 τρὶν ἂν ἡμέραν τε αἰεὶ καὶ ὥραν τὸ ἔτος ἐπαγάγῃ τὴν

αὐτὴν· τότε δὲ ὑπὸ μόνου τοῦ μηχανήματος ἀνοι-
χθεῖσα καὶ οὐ πολὺ ἐπισχοῦσα, πυρκαϊεύσθῃ δι' ὀλί-
γης· τοῦτον μὲν δὴ οὕτω· τὸν δὲ ἄλλον χρόνον ἀνοῖξαι
πειρώμενος, ἀνοῖξαις μὲν οὐκ ἂν, κατὰξεις δὲ αὐτὴν
πρότερον βιαζόμενος.

CAPVT XVII.

*De monte Cyllene et Mercurio Cyllenio — vario
materiae genere, qua ad lignea simulacra usi sunt
veteres — variorum animalium candido colore —
monte Chelydorea — urbe Nonacri et Sty-
gis aqua.*

Μετὰ δὲ τοῦ Αἰπύτου τὸν τάφον ὄρος τε ὑψηλότα-
τον ὄρων τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ Κυλλήνη, καὶ Ἑρμοῦ Κυλ-
ληνίου κατερόριμμος νῆος ἐστὶν ἐπὶ κορυφῇ τοῦ ὄ-
ρους. δῆλα δὲ ἐστὶν ἀπὸ Κυλλήνου τοῦ Ἑλάτου τῷ
τε ὄρει τὸ ὄνομα καὶ ἡ ἐπὶ κλησὶς γεγεννημένη τῷ θεῷ.
2. Τοῖς δὲ ἀνθρώποις τὸ ἀρχαῖον, ὅποσα καὶ ἡμεῖς
καταμαθεῖν ἐδυνήθημεν, τοσάδε ἦν, ἀφ' ὧν τὰ ξόα-
να ἐποιοῦντο· ἔβενος, κυπάρισσος, αἱ κέδροι, τὰ
δρυῖνα, ἡ σμίλαξ, ὁ λωτός· τῷ δὲ Ἑρμῇ τῷ Κυλλη-
νίῳ τούτων μὲν ἀπὸ οὐδενός, θύου δὲ πεποιημένον
τὸ ἀγαλμὰ ἐστὶν· ὁκτώ δὲ εἶναι ποδῶν μάλιστα αὐ-
τὸ εἰκάζομεν. 3. Παρέχεται δὲ καὶ θαῦμα τοιόνδε
ἡ Κυλλήνη· κόσασφοι γὰρ οἱ ὄρνιθες ὀλόλευκοί τι-
σιν ἐν αὐτῇ. οἱ δὲ ὑπὸ κωμωδῶν καλούμενοι, γένος
ἄλλο πον τί εἰσιν ὄρνιθων, οὐκ ὠδικόν. αἰτοὺς μὲν
ὀνομαζομένους κυκνίας, μάλιστα εἰκότας κύκνω λευ-
κότητα, οἷδα ἐν Σιπύλῳ θεασάμενος περὶ Ἰμνην
καλουμένην Ταρτάλου· ὅς δὲ ἀγρίους λευκοὺς, καὶ
ἄρκτους τῶν Θρακίων λευκοὺς, ὥς δὴ πον καὶ ἄνδρες

ἐπὶ τήσαντο ἰδιῶται. λαγὼ δὲ καὶ ἔλαφοι, τὸ μὲν Αἰ-
βυκὸν θρόμμα οἱ λαγὼ εἰσι λευκοί· ἐλάφους δὲ ἐς
Ῥώμην λευκάς εἶδόν τε καὶ ἰδὼν θαῦμα ἐποίησάμην·
ὁπόθεν δὲ ἢ τῶν ἡπείρων οὖσαι ἢ νησιώτιδες ἐσκα-
μίσθησαν, οὐκ ἐπῆλθεν ἐρεῖσθαι μοι. τὰδε μὲν ἡμῶν
λεῖχθω τῶν ἐν Κυλλήνῃ ποσσὺν εἵνεκα, ὥς μὴ
τοῖς ῥηθεῖσιν ἐς τὴν χρόαν αὐτῶν ἀπιστοίη μηδεὶς.
4. ἔχειται δὲ ἄλλο ὄρος Κυλλήνης Χελυδορέα, ἔνθα
εὐρώων χελώνην Ἐρμῆς ἐκδεῖραι τὸ θηρίον, καὶ ἀπ’
αὐτῆς λέγεται ποιήσασθαι λύραν. ἐνταῦθα Φενεά-
ταις καὶ Πελληνεῦσιν ὄροι τῆς γῆς εἰσι, καὶ τοῦ ὄρους
τῶν Χελυδορέων οἱ Ἀχαιοὶ τὸ πλεόν νέμονται. 5. Ἐκ
Φενειοῦ δὲ ἰόντι ἐπὶ ἐσπέρας καὶ ἡλίου δυσμῶν, ἣ μὲν
ἀριστερὰ τῶν ὁδῶν ἐς πόλιν ἄγει Κλείτορα, ἐν δεξιᾷ
δὲ ἐπὶ Νῶνακριν καὶ τὸ ὕδωρ τῆς Στυγός. τὸ μὲν
δὴ ἀρχαῖον Νῶνακριν πόλισμα ἦν Ἀρκάδων, καὶ
ἀπὸ τῆς Αὐκιάνορος γυναικὸς τὸ ὄνομα εἰλήφει· τὰ δὲ
ἐφ’ ἡμῶν ἐρείπια ἦν, οὐδὲ τούτων τὰ πολλὰ ἔτι δῆλα.
τῶν δὲ ἐρείπίων οὐ πόρρω κρημνὸς ἐστὶν ὑψηλός·
οὐχ ἕτερον ἐς τοσοῦτο ἀνήκοντα ὕψους οἶδα· καὶ
ὕδωρ κατὰ τοῦ κρημοῦ σιάζει· καλοῦσι δ’ Ἕλληνες
αὐτὸ ὕδωρ Στυγός.

CAPVT XVIII.

*De Styge varia a poetis memoriae prodita — Sty-
gis aquae vi mortifera, frangente et dissolvente —
montibus Aroaniis, vico Iusis et Proeti filiabus
a Melampode ibi sanatis.*

Εἶναι δὲ τὴν Στύγα Ἡσιόδος μὲν ἐν Θεογονίᾳ ἐποι-
ήσεν· Ἡσιόδον γὰρ δὴ ἔπη τὴν Θεογονίαν εἶναι οἱ

νομίζουσι· πεποιημένα οὖν ἐστὶν ἐν ταῦθα, Ὡκεανοῦ
θυγατέρα τὴν Στύγα, γυναῖκα δὲ αὐτὴν εἶναι Πάλ-
λαντος· κοινάτα δὲ πεποιημέναι τοῦτοις καὶ Αἰνον
φασίν. ἐμοὶ δ' ἐπιλεγομένῳ παντάπασιν ἐφαίνεται
ταῦτά γε εἶναι κίβδηλα. Ἐπιμενίδης δὲ ὁ Κρής
εἶναι μὲν καὶ οὗτος θυγατέρα Ὡκεανοῦ τὴν Στύγα
ἐποίησε, συνοικεῖν δὲ αὐτὴν οὐ Πάλλαντι, ἀλλὰ ἐκ
Πείρατος· Ἐχιδναν τεκεῖν, ὅστις δὴ ὁ Πείρας ἐστίν.
μάλιστα δὲ τῆς Στυγὸς τὸ ὄνομα ἐς τὴν ποίησιν ἐπι-
ηγάγετο "Ομηρος· ἐν μὲν γε "Ηρας ἐποίησεν ὄρακι·
"Ἰσιω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρὺς ὑπερθε,

Καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ.

ταῦτα μὲν δὴ ἐποίησεν ὥς ἂν ἰδὼν ἐς τὸ ὕδωρ τῆς
Στυγὸς σταῆζον. βούλεται δὲ καὶ ἐν καταλόγῳ τῶν
μετὰ Γουνίως, Τεταρηαίῳ ποταμῷ ῥεῖν τὸ ὕδωρ ἀπὸ
τῆς Στυγὸς. ἐποίησε δὲ καὶ ἐν Ἄδου ὕδωρ εἶναι,
καὶ Ἀθηναίων τὸν Αἰα οὐ μνησθαι φησιν, ὅτι δι' αὐ-
τῆς Ἡρακλῆα ἔσωξεν ἐκ τῶν Εὐρυσθέως αἰχλῶν·

Εἰ γὰρ ἐγὼ τόδε ἦδ' ἐν φοιτοῖ πευκαλίμῃσιν,

Εὐτὶ μιν εἰς Αἶδαο Πυλάριαο προὔπεμψεν

Ἐξ Ἐρεβους ἄζοντα κύνα στυγεροῦ Αἶδαο,

Οὐκ ἂν ὑπὲρφυγε Στυγὸς ὕδατος αἰπὰ ῥέεθρα.

2. Τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ τοῦ παρὰ τὴν
Νῶνακριν σταῆζον ἐμπίπτει μὲν πρῶτον ἐς πέτρην
ὑψηλὴν, διεκελθὼν δὲ διὰ τῆς πέτρας ἐς τὸν Κραῖθιν
ποταμὸν κάτωται· θάνατον δὲ τὸ ὕδωρ φέρει τοῦτο
καὶ ἀνθρώπων καὶ ἄλλων ζῶν παντί. λέγεται δὲ, ὅτι
γίνοιτο ποτε ὀλεθρος ἀπ' αὐτοῦ καὶ αἰξίν, αἱ τοῦ
ὕδατος ἔλιον πρῶτον. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐγνώσθη,

καὶ εἰ δὴ τι ἄλλο πρόσσεισι τῷ ὕδατι τῶν ἐς θαῦμα
 ἤκοντων. ὕαλος μὲν γε καὶ κρύσταλλος καὶ μαρμαίρεα
 καὶ ὕσα ἐστὶν ἀνθρώποις ἄλλα λίθου ποιούμενες
 καὶ τῶν σκευῶν τὰ κεράμια, τὰ μὲν ὑπὸ τῆς Στυγὸς
 τοῦ ὕδατος ῥήγνυται· κεράμια δὲ καὶ δοτεῖνα, σί-
 δηρός τε καὶ χαλκός, ἔτι δὲ μόλιβδος τε καὶ κασσίτε-
 ρος καὶ ἄργυρος καὶ τὸ ἤλεκτρον ὑπὸ τοῦτου σήπε-
 ται τοῦ ὕδατος· τὸ δὲ αὐτὸ ἐν μεταλλοῖς τοῖς πᾶσι
 καὶ ὁ χρυσὸς πίπτονθε, καὶ τοῖ γε καθαρεύειν γε τὸν
 χρυσὸν ὑπὸ τοῦ ἰοῦ, ἥ τε ποιήτρια μάρτυς ἐστὶν ἡ
 Λισβία, καὶ αὐτὸς ὁ χρυσὸς ἐπιδείκνυσιν. ἔδωκε
 δ' ἄρα ὁ θεὸς τοῖς μάλιστα ἀπερρώμμενοις κρατεῖν
 τῶν ὑπερρηκότων τῇ δόξῃ. τοῦτο μὲν γὰρ τὰ μάρ-
 γαρα ἀπόλλυσθαι πέφυκεν ὑπὸ τοῦ ὄξους· τοῦτο
 δὲ τὸν ἀδάμαντα λίθον ὄντα ἰσχυρότατον τοῦ τρά-
 γου κατατῆκε τὸ αἷμα. καὶ δὴ καὶ τὸ ὕδωρ οὐ δύ-
 νεται τῆς Στυγὸς ὁπλὴν ἵππου βιάσασθαι μόνην,
 ἀλλὰ ἐμβληθὲν κατέχεται τε ὑπ' αὐτῆς, καὶ οὐ διερ-
 γάζεται τὴν ὁπλὴν. εἰ δὲ καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φι-
 λίππου συνέβη τὴν τελευταίην διὰ τοῦ φαρμάκου γε-
 νέσθαι τούτου, σαφῶς μὲν οὐκ οἶδα, λεγόμενον δὲ
 οἶδα. Ἐπὶ δὲ τὴν Νόνακριν ὄρη τε κυλούμενα Ἀ-
 ροαῖνα καὶ σπήλαιον ἐστὶν ἐν αὐτοῖς. ἐς τοῦτο ἀνα-
 φεγεῖν τὸ σπήλαιον τὰς θυγατέρας τὰς Προΐτου
 μανείσας λέγουσιν, ἃς ὁ Μελάμπους θυγαῖς τε ἀ-
 ποῤῥήτοις καὶ καθαρμοῖς κατήγαγεν ἐς χωρίον κα-
 λούμενον Λουσοῦς. τοῦ μὲν δὴ ὄρους τοῦ Ἀροανίων
 Φενιάται τὰ πολλὰ ἐνέμοντο· οἱ δὲ ἐν ὄροις ἤδη
 Κλιτορίων εἰσὶν οἱ Λουσοί· πόλιν μὲν δὴ ποτε εἰ-

οὐκ ἄλλοι οὐκ οὐκ τοὺς Λουσοὺς· καὶ Ἀγροίλους ἀνὴρ
Λουσοῦς ἀνηγχορεύθη κέλῃτι ἵππῳ νικῶν, ὅτε πρό-
την ἐπὶ ταῖς δέκα ἐπέθεισαν Πυθιάδα Ἀμφικτύονες·
τὰ δὲ ἐφ' ἡμῶν οὐδὲ ἐροῖται ἐν λειπόμενα ἦν Λου-
σῶν. τὰς δὲ θυγατέρας τοῦ Προίτου κατήγαγεν ὁ
Μελίμποντες ἐς τοὺς Λουσοὺς, καὶ ἠκέσατο τῆς μα-
νίας ἐν Ἀσπίδος ἱερῷ· καὶ ἀπ' ἐκείνου τὴν Ἀσπε-
ριν ταύτην Ἡμερησίαν καλοῦσιν οἱ Κλειτόριοι.

CAPVT XIX.

*De Cynaethaënsibus et memorandis apud illos —
fontis Alyssi sanandi vi — via Clitorem versus.*

Εἰσὶ δὲ τινες γένους μὲν καὶ οὗτοι τῶν Ἀρκάδων,
ὄνομα δὲ σφίσι Κυναῖθαις, οἳ καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ τὸ
ἄγαλμα ἀνέθεσαν τοῦ Διὸς, κεραυνὸν ἐν ἑκατέρᾳ
ἐχοντα τῇ χειρὶ· οὗτοι οἱ Κυναῖθαις τεσσαράκοντα
ἀπωτέρω σταδίοις μᾶλλον οἰκοῦσι· καὶ σφίσι ἐν
ἄγορᾳ πεποιήνται μὲν θεῶν βωμοί, πεποιήνται δὲ
Ἀδριανοῦ βασιλέως εἰκὼν· τὰ δὲ μάλιστα ἤκοντα ἐς
μνήμην, Διοτύσου ἐστὶν ἐνταῦθα ἱερὸν, καὶ ἱερὴν
ἴσταν ἄγουσι χειμῶνος, ἐν ᾗ λιπάδα ἡλιμμένοι ἄν-
δρες ἐξ ἀγέλης βουῶν ταῦρον, ὃν ἂν σφίσι ἐπὶ τοῦν
αὐτὸς ὁ θεὸς ποιήσῃ, ἀράμντοι κομίζονται πρὸς τὸ
ἱερὸν· θυσία μὲν τοιαύτη σφίσι καθίστηται. 2. Πη-
γὴ δὲ ἐστὶν αὐτόθι ὕδατος ψυχροῦ, δύο μάλιστα ἀπὸ
τοῦ ἵστεως ἀπωτέρω σταδίοις, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς πλά-
τανος πεφυκυῖα. ὅς δ' ἂν ὑπὸ κυρτὸς κατὰ σκετος λύσ-
σῃ, ἥτοι ἔλκος ἢ καὶ ἄλλως κίνδυνον εὖρηται, τὸ
ὔδωρ οἱ πίνοντι ἴαμα· καὶ Ἀλυσσον τοῦδε εἰναι
ὀνομάζουσι τὴν πηγὴν, καὶ οὗτοι φαίνονται ἂν

Ἀρκάσι τὸ μὲν πρὸς Φενειῷ ὕδωρ, ὃ Στύγα ὀνομάζου-
σιν, ἐπὶ ἀνθρώπου συμφορᾷ ἀνευρημένον, ἥ δὲ πη-
γὴ ἐν Κυταιθαῦσιν ἀγαθὸν οὕσα ἀντιόροπον τῷ
ἐκεί πῆματι. 3. Λείπεται δὲ ἐκ Φενειοῦ τῶν ὁδῶν,
αἷ εἰσι πρὸς ἡλίου δυομῶν, τὰ ἐν ἀριστερᾷ. αὕτη
δὲ ἡ ὁδὸς ἄγει μὲν ἐς Κλειτόρα· καθήκει δὲ παρὰ
τοῦ Ἡρακλείους τὸ ἔργον, ὃ τῷ ποταμῷ ψεύμα ἐποίη-
σεν εἶναι τῷ Ἀροανίῳ. παρὰ τοῦτον ἡ ὁδὸς κατείσιν
ἐπὶ χωρίον Ἀνκουρίαν· καὶ ἔστι Φενεάταις ἡ Ἀν-
κουρία πρὸς Κλειτορίους ὄροι τῆς γῆς.

CAPVT XX.

*De Ladonis fluvii fontibus et Ladone ipso — de
Daphne et Leucippo narratio.*

Προελθόντων δὲ σταδίους ὡς πενήκοντα ἐκ Ἀνκου-
ρίας, ἐπὶ τοῦ Αἰδωνος ἀφῆλξ τὰς πηγάς. ἤκουσα
δὲ, ὡς τὸ ὕδωρ λιμνάζον ἐν τῇ Φενεατικῇ, κατερχό-
μενον ἐς τὰ βάραθρα τὰ ἐν τοῖς ὄρεσιν, ἀνίσιν ἐν-
ταῦθα καὶ ποιεῖ τῷ Αἰδωνι τὰς πηγάς· τοῦτο μὲν
δὴ οὐκ ἔχω σαφῶς εἰπεῖν, εἴτε οὕτως εἴτε ἄλλως ἐστὶν
ἔχον. ὃ δὲ Αἰδων ποταμῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι ὕδωρ
παρέχεται κάλλιστον· ἔχει δὲ καὶ ἄλλως ἐς ἀνθρώ-
πους φήμην, Δάφνης τε εἵνεκα καὶ διὰ τὰ ἀδόμενα
ἐς τὴν Δάφνην. 2. Τοῦ λόγου δὲ τοῦ ἐς Δάφνην τὰ
μὲν Συρίας τοῖς οἰκοῦσιν ἐπὶ Ὀρόντῃ τῷ ποταμῷ
παρίημι· λέγεται δὲ καὶ ἄλλα τοιαῦδε ὑπὸ Ἀρκάδου
καὶ Ἡλείων. Οἰνομάω τῷ δυναστεύσαντι ἐν Πίῳ
Λεύκιπρος ἦν υἱός. οὗτος ἐρασθεὶς Δάφνης ὁ Λεύ-
κιπρος, ἐκ μὲν τοῦ εὐθέος μνόμενος, γυναῖκα ἔειν
ἀπεγίνωσκεν αὐτήν, αἶτε ἅπαν τὸ ἄρσεν γένος φεί-

γούσαν· παρέστη δὲ οἱ τοιόνδε ἐς αὐτὴν σόφισμα.
 ἔτρεφεν ὁ Λεύκιππος κόμην τῷ Ἀλφειῷ· ταύτην οἶα
 δὴ παρθένος πλεξάμενος τὴν κόμην, καὶ ἐσθῆτα ἐν-
 δὺς γυναικίαν, ἀφίκετο ὡς τὴν Λάφνην· ἐλθὼν
 δὲ Οἰνομάου τε ἔλεγεν εἶναι θυγάτηρ, καὶ ὡς συν-
 θηρᾶν ἐθέλοι τῇ Λάφνῃ. ἅτε δὲ εἶναι παρθένος νο-
 μιζόμενος, καὶ τὰς ἄλλας ὑπερβεβλημένος παρθένους
 γένους τε ἀξιῶματι καὶ σοφίᾳ τῇ ἐς τὰ κυνηγέσια,
 πρὸς δὲ καὶ τῇ θεραπείᾳ περισσῇ χρώμενος, ἐς φι-
 λίαν ἰσχυράν ἐπάγεται τὴν Λάφνην. οἱ δὲ τὸν Ἀ-
 πόλλωνος ἔρωτα ἐς αὐτὴν ᾔδοντες, καὶ τὰδε ἐπιλέ-
 γουσιν· Ἀπόλλωνα Λευκίππῳ νυμεσῆσαι τῆς ἐς τὸν
 ἔρωτα εὐδαιμονίας. αὐτίκα δὲ ἐπεθύμησεν ἐν τῷ
 Λάδωνι ἢ Λάφνῃ καὶ αἱ λοιπαὶ παρθέναι νήχε-
 σθαι, καὶ τὸν Λεύκιππον ἀποδύουσιν ἄκοντα·
 ἰδοῦσαι δὲ οὐ παρθένον, τοῖς ἄκοντίοις αὐτὸν καὶ
 ἐγχειρίδιοις τύπτουσαι διέφθειραν. ταῦτα μὲν δὴ
 οὕτω λέγουσι.

CAPVT XXI

*De fluvio Clitore et Aroanii fluvii piscibus Poeci-
 liae dictis — Clitoriorum urbe, eiusque memoran-
 dis — templo et signo Minervae Coriae.*

Τοῦ Λάδωνος δὲ τῶν πηγῶν ἀπέχει στάδια ἐξήκοντα
 ἢ Κλειτορίων πόλις· ἢ δὲ ὁδὸς ἢ ἀπὸ τῶν πηγῶν
 τοῦ Λάδωνος ἴστιν αὐλὸς στενὸς παρὰ τὸν Ἀροάνιον
 ποταμόν· πρὸς δὲ τῇ πόλει διαβῆσθαι ποταμόν κα-
 λούμενον Κλείτορα. ἐκδίδωσιν οὖν ὁ Κλείτωρ ἐς τὸν
 Ἀροάνιον, οὐ πλέον τῆς πάλεως σταδίου ἀπέχοντα
 ἐπτά. εἰσὶ δὲ ἰχθῦς ἐν τῷ Ἀροανίῳ καὶ ἄλλοι, καὶ

οἱ ποικιλίαι καλούμενοι· τοὺτους λέγουσι τοὺς ποικιλίας φθέγγεσθαι κῆλῃ τῇ ὄρειθι εἰκόος. ἐγὼ δὲ ἄγρευθέντας μὲν εἶδον, φθεγγομένων δὲ ἤκουσα αὐδὲν καταμείνας πρὸς τῷ ποταμῷ καὶ ἐς ἡλίον δυσμῶς, ὅτε δὴ φθέγγεσθαι μάλιστα ἐλέγοντο οἱ ἰχθύες. 2. Τῇ δὲ Κλειτορίῳ πόλει τὸ μὲν ὄνομα ἀπὸ τοῦ παιδὸς ἐτέθη τοῦ Ἀζᾶος, οἰκεῖται δ' ἐν ὁμαλῷ, κῆλῃ δὲ ὕψη περιέχοντά ἐστιν οὐ μεγάλη. Κλειτορίοις δὲ ἱερὰ τὰ ἐπιφανέστατα Δήμητρος, τὸ τε Ἀσκληπιοῦ, τρίτον δὲ ἐστὶν Εἰλειθυίας. εἶναι * καὶ ἄριθμόν ἐποίησεν οὐδένα ἐπ' αὐτοῖς. Λύκιος δὲ, ὃς ἦν ἀρχαιότερος τὴν ἡλικίαν, Δήλιος, ὕμνους καὶ ἄλλοις ποιήσας, καὶ ἐς Εἰλειθυιάν τε, εὐλινὸν τε αὐτὴν ἀνακλεῖ, δῆλον ὡς τῇ Πεπρωμένῃ τὴν αὐτὴν καὶ Κρόνου πρεσβυτέραν φησὶν εἶναι. Κλειτορίοις δὲ καὶ Διοσκουρῶν, καλουμένων δὲ θιῶν μεγάλων, ἐστὶν ἱερὸν, ὅσον τέσσαρα ἀπέχον στάδια ἀπὸ τῆς πόλεως, καὶ ἀγάλματά ἐστιν αὐτοῖς χαλκῷ. 3. Πεποιήται δὲ καὶ ἐπὶ ὄρους κορυφῆς σταδίους τριάκοντα ἀποτέρω τῆς πόλεως ναὸς καὶ ἄγλημα Ἀθηνῶς Κορίας.

CAPUT XXII.

De Stymphalo urbe — Stymphaliorum de Iunone narratio — de Stymphali fonte et anne Stymphalo — volucris Stymphalidibus — Diana Stymphalia et signis virginum cum avium cruribus — miraculo a Diana Stymphalia patrato.

Ἐπανάγει δὲ ὁ λόγος με ἐπὶ Στύμφαλον καὶ ἐπὶ τὸ Φενεατῶν καὶ Στυμφαλίῳ ὄρος τὸ ὀνομαζόμενον Γερδόντειον. Στυμφάλιοι δὲ τεταγμένοι μὲν οὐ μετὰ

Ἀρκάδων ἔτι εἶναι, ἀλλ' ἐς τὸ Ἀργολικὸν συντελοῦσι,
 μεταστάντες ἐς αὐτὸ ἐθελονταί· γένους δὲ εἶναι
 πατρὸς τοῦ Ἀρκάδων, τὰ ἔπη μαρτυρεῖ τὰ Ὀμήρου,
 καὶ ὁ Στύμφαλος ὁ οἰκιστὴς ἀπόγονος ἦν τρίτος Ἀρ-
 κιάδος τοῦ Καλλιστοῦς. λέγεται δὲ ἐξ ἀρχῆς ἐτέρωθεν
 οἰκισθῆναι τῆς χώρας, καὶ οὐκ ἐς τὴν ἐξ ἡμῶν πό-
 λιν. 2. Ἐν δὲ τῇ Στυμφάλῳ τῇ ἀρχαίᾳ Τήμερόν
 φασιν οἰκῆσαι τὸν Πελασγοῦ, καὶ Ἦραν ὑπὸ τοῦ
 Τήμερον τραφῆναι ταύτου, καὶ αὐτὸν ἱερεῖ τῇ θιῷ
 τρία ἰδρυσασθαι, καὶ ἐπικλήσεις τρεῖς ἐπ' αὐτῇ θέ-
 σθαι, παρθένῳ μὲν ἔτι οὖσα Παιδί· γημαμένην δὲ
 ἔτι τῷ Διῷ, ἐκάλεσεν αὐτὴν Τελείαν· διενεχθεῖσαν
 δὲ ἐφ' ὅτῳ δὴ ἐς τὸν Δία, καὶ ἐπανήκουσαν ἐς τὴν
 Στύμφαλον, ὠνόμασεν ὁ Τήμερος Χήραν. τάδε μὲν
 ὑπὸ Στυμφαλίων λεγόμενα οἶδα ἐς τὴν θεόν. 3. Ἦ
 δὲ ἐφ' ἡμῶν πόλιν τῶν μὲν εἰρημένων οὐδέν, ἀλλὰ δὲ
 εἴχε ἰουάδε. ἔστιν ἐν τῇ Στυμφαλίῳ πηγῇ, καὶ
 ἀπὸ ταύτης ὕδωρ βασιλεὺς Ἀδριανὸς Κορινθίοις ἡ-
 γαγεν ἐς τὴν πόλιν. ἐν δὲ τῇ Στυμφάλῳ χειμῶνος
 μὲν ὥρα λίμνην τε οὐ μεγάλην ἢ πηγῇ, καὶ ἀπ' αὐ-
 τῆς ποταμὸν ποιεῖ τὸν Στύμφαλον· ἐν θέρει δὲ
 προσλημνάζει μὲν οὐδέν ἔτι, ποταμὸς δὲ αὐτίκα ἐστὶν
 ἀπὸ τῆς πηγῆς. οὗτος ἐς χάσμα γῆς κάτωσιν ὁ πο-
 ταμὸς, ἀνεφαίνόμενος δὲ αὐθις ἐν τῇ Ἀργολίδι με-
 τιβάλλει τὸ ὄνομα, καὶ αὐτὸν ἀντὶ Στυμφάλου κα-
 λοῦσιν Ἰουαῖνον. 4. Ἐπὶ δὲ τῷ ὕδατι τῷ ἐν Στυμ-
 φάλῳ κατέχει λόγος ὄρνιθας ποιεῖ ἀνδροφάγους ἐπ'
 αὐτῷ τραφῆναι· ταύτας κατατοξεύσαι τὰς ὄρνιθας
 Ἰρακλῆς λέγεται. Πείσανδρος δὲ αὐτὸν ὁ Καμιρεὺς

ἀποκτείναι τὰς ὄρνιθας οὐ φησιν, ἀλλὰ ὥς ψόφῳ
 κροτάλων ἐκδιώξαι αὐτάς. γῆς δὲ τῆς Ἀράβων ἡ
 ἔρημος παρέχεται καὶ ἄλλα θηρία, καὶ ὄρνιθας κα-
 λουμένας Στυμφαλίδας, λεόντων καὶ παρδάλεων οὐδέν
 τι ἡμερωτέρως ἀνθρώποις. αὗται τοῖς ἐπὶ ἄγρῳ
 αὐτῶν ἀφικνουμένοις ἐπιπέτονται, καὶ τιτρώσκουσιν
 τε τοῖς ῥάμψεσι καὶ ἀποκτείνουσιν. ὅσα μὲν δὴ
 χαλκοῦ καὶ σιδήρου φοροῦσιν οἱ ἄνθρωποι, διατρύ-
 πωσιν αἱ ὄρνιθες· ἦν δὲ ἐσθῆτα φλοῖνῃν παχεῖαν
 πλέθονται, τὰ ῥάμφη τῶν Στυμφαλίδων ὑπὸ τῆς
 ἐσθῆτος ἔχεται τῆς φλοῖνης, καθὰ καὶ πτέρυγες ὀρ-
 νίθων τῶν μικρῶν προσέχονται τῷ ἔξῃ. αὗται μέ-
 γεθος μὲν κατὰ γίγανθον εἰσιν αἱ ὄρνιθες, εἰκόσι
 δὲ ἴβεισι, ῥάμφη δὲ ἀλκιμώτερα φέρουσι, καὶ οὐ σκο-
 λιά, ὥσπερ αἱ ἴβεις. εἰ μὲν δὴ καὶ ὥς κατ' ἐμὲ ὀρ-
 νιθες αἱ Ἀράβιοι τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ ποτὲ ὀρνίθων τὸ
 ὄνομα, εἶδος δὲ οὐ τὸ αὐτὸ ἐκείναις ἔχουσιν, αὐκ
 οἶδα· εἰ δὲ τὸν πάντα αἰῶνα κατὰ τὰ αὐτὰ ἱέραξι
 καὶ ἄπεισι καὶ Στυμφαλίδες εἰσὶν ὄρνιθες, Ἀράβιον
 τι εἶναι μοι θρήμμα αἱ ὄρνιθες αὗται φαίνονται, καὶ
 δύναιτο ἂν πεποιημένη ποτὲ μοῖρα ἐξ αὐτῶν ἐς Ἀρκα-
 δίαν ἀφικέσθαι ἐπὶ Στύμφαλον. ὑπὸ μὲν δὴ τῶν
 Ἀράβων ἄλλο τι ἐξ ἀρχῆς καλοῖντο ἂν, καὶ οὐ
 Στυμφαλίδες· τοῦ Ἡρακλέους δὲ ἡ δόξα, καὶ τὸ
 Ἑλληνικὸν πρὸ τοῦ Βαρβαρικοῦ τετιμημένον ἐξενί-
 κησι, ὥς καὶ τὰς ἐν τῇ ἱρήμῃ τῇ Ἀράβων Στυμφα-
 λίδας ἐπὶ ἡμῶν ὀνομάζεσθαι. 5. Ἐν Στυμφάλῳ
 δὲ καὶ ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐστὶν ἀρχαῖον Στυμφαλίας·
 τὸ δὲ ἄγαλμα ξοανόν ἐστι τὰ πολλὰ ἐπιχρυσόν. πρὸς

δὲ τοῦ ναοῦ τῷ ὁρόφῳ πεποιημέναι καὶ αἱ Στυμφα-
λίδες εἰσὶν ὄρνιθες· σαφῶς μὲν οὖν χαλεπὸν ἦν δια-
γνῶναι, πότερον ξύλου ποίημα ἦν, ἢ γύψου· τε-
κμαιρομένοις δὲ ἡμῖν ἐφαίνετο εἶναι ξύλου μᾶλλον ἢ
γύψου. εἰσὶ δὲ αὐτῷ καὶ παρθένου λίθου λευκοῦ,
σκέλη δὲ σφισιν ἐστὶν ὀρνέθων, ἐστῶσι δὲ ὀπισθεῖ
τοῦ ναοῦ. 6. Λέγεται δὲ καὶ ἐφ' ἡμῶν γενέσθαι
θαῦμα τοιόνδε. ἐν Στυμφάλῳ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς
Στυμφαλίας τὴν ἑορτὴν κατὰ τε ἄλλα ἥγον οὐ σπον-
δῇ, καὶ τὰ ἐς αὐτὴν καθιεστηκότα ὑπερέβαινον τα-
πολλά. ἐσπεσοῦσα οὖν ὕλη κατὰ τοῦ βαράθρου τὸ
στόμα, ἥ κατείσιν ὁ ποταμός, ὅς ἐστιν ὁ Στύμφα-
λος, ἀνέωγε μὴ καταδύεσθαι τὸ ὕδωρ, λίμνην τε
ὅσον ἐπὶ τετρακοσίους σταδίους τὸ πεδίον σφίσι γε-
νέσθαι λέγουσι. φασὶ δὲ, ἔπεσθαι θηρευτὴν ἄνδρα
ἐλάφῳ φευγούσῃ, καὶ τὴν μὲν ἐς τὸ τέλος ἴσθαι,
τὸν δὲ ἄνδρα τὸν θηρευτὴν ἐπακολουθοῦντα ὑπὸ
τοῦ θυμοῦ κατόπιν τῆς ἐλάφου νήχεσθαι· καὶ οὕτω
τὸ βάραθρον τὴν τε ἑλκον, καὶ ἐπ' αὐτῇ τὸν
ἄνδρα ὑπεδέξατο· τοῦτοις δὲ τοῦ ποταμοῦ τὸ ὕδωρ
ἐπακολουθήσαι φασιν, ὥστε ἐς ἡμέραν Στυμφα-
λίοις ἐξήραντο ἅπαν τοῦ πεδίου τὸ λιμνάζον· καὶ
ἀπὸ τούτου τῇ Ἀρτέμιδι τὴν ἑορτὴν φιλοτιμία πλεον
ἄγουσι.

CAPVT XXIII.

*De Alea urbe. Bacchi festo Scieria dicto et feminas
flagellandi ritu — fluvio Trago — Caphyensium
urbe, monte Cnacalo et fonte Menelaide — arbori-
bus vetustate insignibus — vico Condylea et Dia-*

*nae cognominis Aranchomenes origine — Sorone
guerceto, Arcadiae feris et Siris inter Chitorios
et Psophidios finibus.*

Μετὰ δὲ Στύμφαλόν ἐστιν Ἀλέα, συνιδρύου μὲν τοῦ
Ἀργολικοῦ μετέχουσα καὶ αὐτὴ Ἀλέον δὲ τὸν Ἀφεί-
δαντος γενέσθαι σφίσις ἀποφαίνουσιν οἰκιστὴν.
Θεῶν δὲ ἱερὰ αὐτόθι Ἀρτέμιδός ἐστιν Ἐφεύιας, καὶ
Ἀθηνᾶς Ἀλέας, καὶ Διονύσου ναὸς καὶ ἄγαλμα.
τούτω παρὰ ἔτος Σκιερίαν ἑορτὴν ἄγουσι, καὶ ἐν
Διονύσου τῇ ἑορτῇ κατὰ μάντευμα ἐκ Δελφῶν, μι-
στιγοῦνται γυναῖκες, καθὰ καὶ οἱ Σπαρτιατῶν ἔφη-
ροι παρὰ τῇ Ὀρθίᾳ. 2. Ἐδήλωσα δὲ ἐν τῷ λόγῳ
τῷ ἐς Ὀρχομενίους, ὥς πρῶτα μὲν παρὰ τὴν χαρά-
δραν ἐστὶν εὐθεΐα, τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἐν ἀριστερῇ τοῦ
ὕδατος τοῦ λιμνάζοντος. ἐν δὲ τῇ πεδίῳ τῷ Καρυῶν
πεποιεῖται τῆς γῆς χῶμα, δι' οὗ ἀπείργεται τὸ ὕδωρ
τὸ ἐκ τῆς Ὀρχομενίας μὴ εἶναι Καρυῶν βλάβος τῇ
ἐνέργῳ. κατὰ δὲ τὸ ἐντός τοῦ χώματος ἔξεισιν ὕδωρ
ἄλλο, πλήθει μὲν ὅσον τε εἶναι ποταμὸν, κατερχό-
μενον δὲ ἐς χάσμα γῆς ἀνέεισιν αὐθις παρὰ Νύσσου
καλουμένης· τὸ δὲ χωρίον, ἔνθα ἀνέεισιν, ὀνομάζε-
ται Ρεῦνος· ἀνατείλαντος δὲ ἐνταῦθα τὸ ὕδωρ τὸ
ἀπὸ τούτου παρέρχεται ποταμὸν ἀένταον Τράγον.
3. Τὸ δὲ ὄνομα ἐστὶ μὲν δῆλον ἀπὸ Κηφείως τοῦ
Ἀλφαῦ τῇ πόλει γεγονός· ὀνομάζεσθαι δὲ αὐτὴν φο-
νῇ τῇ Ἀρκάδων Καρυῶς ἐκνεύκηκε. φασὶ δὲ οἱ
Καρυῖς τὰ ἄνωθεν ἐκ τῆς Ἀττικῆς εἶναι χώρας, ἐκ-
βληθέντες δὲ ὑπὸ Αἰγείως ἐξ Ἀθηνῶν ἐς Ἀρκαδίαν
φυγεῖν, καὶ ἐκεῖται γενόμενοι Κηφείως οἰκῆσαι ἐνταῦ-

θα. τὸ μὲν δὴ πόλισμα ἐπὶ τοῦ πεδίου τῷ πέρατι ὄρεϊν οὐκ ἄγαν ὑψηλῶν παρὰ τοῖς ποσὶν ἐστί. Καφυάταις δὲ ἱερῇ θεῶν Ποσειδωνός ἐστι καὶ ἐπὶ κλησιν Κνακαλησίας Ἀρτέμιδος. ἔστι δὲ αὐτοῖς καὶ ὄρος Κνάκαλος, ἐνθα ἐπέτειον τελετὴν ἄγουσι τῇ Ἀρτέμιδι. ὀλίγον δὲ ὑπὲρ τὴν πόλιν πηγὴ τὸ ἐστί, καὶ ἐπὶ τῇ πηγῇ πλατάνος μεγάλῃ καὶ εὐειδῆς πέφυκε· καλοῦσι δὲ αὐτὴν Μενελαΐδα· Μενέλιον γὰρ στρατὸν ἀθροίζοντα ἐς Τροίαν ἀφικέσθαι τε ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τῇ πηγῇ τὴν πλατάνον φυτεῦσαι λέγοντες· ἐφ' ἡμῶν δὲ καὶ τὴν πηγὴν κατὰ ταῦτα τῇ πλατάνῳ καλοῦσι Μενελαΐδα. 4. Εἰ δὲ Ἑλλήνων τοῖς λόγοις ἐπόμενον καταριθμήσασθαι δεῖ με, ὁπόσα δένδρα σῶα ἔτι καὶ τεθνηλότα λείπεται, προεσβύτατον μὲν ἢ λόγος ἐστὶν αὐτῶν, ἢ ἐν τῷ Σαμίῳν πεφυκυῖα ἱερῇ Ἡραίῳ· μετὰ δὲ αὐτὴν ἢ ἐν Λαδώνῃ δρυς, καὶ ἐλαία τε ἢ ἐν Ἀκροπόλει, καὶ ἢ παρὰ Ἀηλίοις· τρίτα δὲ ἔνεκα ἀρχαιότητος νέμοιεν ἂν τῇ δῶφρῃ τῇ παρὰ σφισιν οἱ Σύριοι· τῶν δὲ ἄλλων ἢ πλείτανός ἐστιν αὕτη παλαιότατον. 5. Καφυῶν δὲ ἀφείστηκεν ὕσον στάδιον Κορυλλία χωρίον, καὶ Ἀρτέμιδος ἄλσος· καὶ ναός ἐστιν ἐνταῦθα καλουμένης Κορυλλιάτιδος τὸ ἀρχαῖον· μειονομασθῆναι δὲ ἐπὶ αἰτία τὴν θεὸν φασὶ τοιαύτη. παῖδιά περὶ τὸ ἱερὸν παίζοντι (ἀριθμὸν δὲ αὐτῶν οὐ μνημονεύουσιν) ἐπέτυχε καλωδίου· δῆσαντα δὲ τὸ καλωδίον τοῦ ἀγάλματος περὶ τὸν τρίχην, ἐπέλεγον, ὡς ἀπάγχοιτο ἢ Ἀρτιμῖς. φωράσαντες δὲ οἱ Καφυεῖς τὰ τοιηθέντα ὑπὸ τῶν παίδων, καταλείουσιν αὐτά·

καὶ σφισι ταῦτα ἐργασασμένοις, ἐπέπευεν ἐς τὰς γυναικάς νόσος, τὰ ἐν τῇ γαστρὶ πρὸ τοκετοῦ τεθνεῶτα ἐκβάλλεσθαι, ἐς ὃ ἡ Πυθία θάψαι τε τὰ παῖδια ἀνέιπε, καὶ ἐναγίζεν αὐτοῖς κατὰ ἔτος· ὑποθανεῖν γὰρ αὐτὰ οὐ σὺν δίκῃ. Καφυεῖς δὲ ποιοῦσι τὰ τε ἄλλα καὶ ἔτι καὶ νῦν κατ' ἐκείνο τὸ μάντευμα, καὶ τὴν ἐν ταῖς Κορυλλέαις θεῶν (προσεῖναι γὰρ καὶ τότε ἐπὶ τῷ χρησμῷ φασι) καλοῦσιν Ἀπαρχομένην ἐξ ἐκείνου. 6. Ἀνελθὼν δὲ ἐκ Καφυῶν ὅσον σταδίους ἐπὶ τὰς Νάσους καλουμένας καταβήσῃ· πενήτηκοντα δὲ προελθόντι αὐτόθι σταδίους ἐστὶν ὁ Λάδων· διαβήσῃ τε δὴ τὸν ποταμὸν, καὶ ἐπὶ δρυμὸν ὑφίξῃ Σόρωνα, διὰ τε Ἀργεαθῶν καὶ Λυκούων καλουμένων καὶ Σκοτάνης· ἄγει μὲν δὴ ὁ Σόρων τὴν ἐπὶ Ψωφίδος. Θηρία δὲ οὗτός τε καὶ ὅσοι δρυμοὶ τοῖς Ἀρκάσις εἰσὶν ἄλλοι, παρέχονται τοσούδε· ἀγρίους ὄντας, καὶ ἄρκτους, καὶ χελώνας μεγίστας μεγέθει· λύρας ἂν ποιήσαιο ἐξ αὐτῶν χελώνης Ἰνδικῆς λύρας παρισυμένας. τοῦ Σόρωνος δὲ πρὸς τοῖς πέρασιν ἔστι μὲν Πάου κόμης ἐρημία· εἰσὶ δὲ οὐ πολὺ ἀπωτέρω καλούμεναι Σειραί· ὄροι δὲ Κλειτορίοις τῆς χώρας πρὸς Ψωφιδίους εἰσὶν αἱ Σειραί.

CAPVT XXIV.

De Psophide urbe eiusque conditore — Psophide, Zacynthiorum arce, fluvio Aroanio et Erymantho, monte Lampea atque apro Erymanthio — memorandis urbis Psophidis, templo Feneris Erycinæ — Alcmaeone, Amphiarai filio, et Briphyles monili — insulis Echinadibus — Erymanthi fluvii templo et

signo, ac Nili signis e nigro lapide — de Aglai Psophidii felicitate narratio.

Ψωφίδος δὲ οἱ μὲν φασιν οἰκιστὴν γενέσθαι Ψωφίδα τὸν Ἀρῶνος τοῦ Ἐρυμάνθου τοῦ Ἀρίστια τοῦ Παρθάονος τοῦ Περιφήτου τοῦ Νυκτίμου· τοῖς δὲ ἔστιν εἰρημένα, θυγατέρα Ψωφίδα εἶναι Ξάνθου τοῦ Ἐρυμάνθου τοῦ Ἀρκάδος. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἀρκάδων ἐς τοὺς βασιλεῖς ἔχει μνήμην· ὁ δὲ ἀληθέστατος τῶν λόγων ἔστιν, Ἐρνος τοῦ ἐν Σικανίᾳ δυναστεύσαντος παῖδα εἶναι τὴν Ψωφίδα· ἣν ἐς τὸν οἶκον οὐκ ἤξιον ἄγειν, καταλείπει δὲ ἔχουσαν ἐν τῇ γαστρὶ παρὰ Ἀνκόρτι, ξένῳ μὲν ὄντι αὐτοῦ, παροικοῦντι δὲ ἐν πόλει Φηγίᾳ, πρὸ δὲ τοῦ Φηγίως τῆς βασιλείας Ἐρυμάνθῳ καλουμένη, ἐπιτραφέντες δὲ αὐτόθι Ἐχέφρων καὶ Πρόμαχος Ἡρακλέους τε ὄντες καὶ τῆς γυναῖκος τῆς Σικανῆς, μετέδεντο τῇ Φηγίᾳ τὸ ὄνομα Ψωφίδα ἀπὸ τῆς μητρός. 2. Ἔστι δὲ καὶ Ζυκυνθίων τῇ ἀκροπόλει Ψωφίς ὄνομα, ὅτι ναυσὶν ἐς τὴν νῆσον ἐπεραιώθη πρῶτος, καὶ ἐγένετο οἰκιστὴς ἀνὴρ Ψωφίδιος, Ζυκυνθός γε ὁ Λαρδάνου. Σικαίων μὲν δὴ σταδίοις ἔστιν ἁνωτέρω τριάκοντα ἢ Ψωφίς· παρὰ δὲ αὐτὴν ὅ τε Ἀροάνιος ποταμός, καὶ ὀλίγον ἁνωτέρω τῆς πόλεως Ἐρύμανθος ῥέουσιν. ἔχει δὲ τὰς πηγὰς ὁ Ἐρύμανθος ἐν ὄρει Λαμπείᾳ· τὸ δὲ ὄρος τοῦτο ἱερὸν εἶναι Πανός λέγεται· εἴη δ' ἂν τοῦ ὄρους τοῦ Ἐρυμάνθου μοῖρα ἢ Λάμπεια. ἐποίησε δὲ Ὅμηρος, ὥς ἐν Ταυγάτῳ τε καὶ Ἐρυμάνθῳ Θηρευτῆς ἦν τῆς Λαμπείας ὁ Ἐρύμανθος, καὶ Ἀρκάδιαν διεξελθὼν,

ἐν δεξιᾷ μὲν τὸ ὄρος ἔχων τὴν Φωλὴν, ἐν ἀριστερᾷ
 δὲ πάλιν θέλπουσαν χώραν, κάτεισιν εἰς τὸν Ἀλφειόν.
 λέγεται δὲ, ὡς Ἡρακλῆς κατὰ πρόσταγμα Εὐρυ-
 σθέως παρὰ τῷ Ἑρμῆϊ θηρίσειεν ὕν μιγέθει
 καὶ ἀλλῇ τοὺς ἄλλους ὑπερηρότα. Κυμαῖοι δὲ οἱ
 ἐν Ὀπικοῖς σὺν δὲ ὀδόντας ἀνακειμένους παρὰ σφίσιν
 ἐν Ἀπόλλωνος ἱερῷ λόγῳ μὲν λέγουσιν, ὡς οἱ ὀδόν-
 τες ὕς εἴεν τοῦ Ἑρμῆϊου· τῷ λόγῳ δὲ αὐτῶν
 οὐδ' ἐπ' ὀλίγον μέτεστι τοῦ εἰκότος. 3. Φωφιδίους
 δὲ ἐν τῇ πόλει, τοῦτο μὲν Ἀφροδίτης ἱερὸν Ἑρμῆ-
 νος ἐστὶν ἐπικλήσιν, ἧς ἐρείπια ἐφ' ἡμῶν ἐλείπετο
 αὐτοῦ μόνα· ἐλέγετο δὲ τὴν Φωφίδα Ἑρμῆος αὐτὰ
 ἰδρύσασθαι παῖδα· καὶ ἐν τῷ λόγῳ τὸ εἶκος πρόσε-
 στι. ἔστι γὰρ καὶ ἐν Σικελίᾳ τῆς Ἑρμῆνος ἱερὸν
 ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Ἑρμῆος, ἀγιώτατόν τε ἐκ παλαιότη-
 του καὶ οὐκ ἀπαδέον πλοῦτῳ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Πά-
 φῳ. Προμάχου δὲ καὶ Ἐχέφρονος τῶν Φωφίδος
 οὐκ ἐπιφανῆ κατ' ἐμὲ ἔτι ἦν τὰ ἥρωα. 4. Τέθα-
 πται δὲ καὶ Ἀλκμαίων ἐν Φωφίδι ὁ Ἀμφιαράου, καὶ
 οἱ τὸ μνημῆα ἐστὶν οἴκημα οὔτε μεγέθει, οὔτε ἄλλως
 κεκοσμημένον· περὶ δὲ αὐτὸ κυπάρισσοι πεφυκάσιν
 εἰς τοσοῦτον ὕψος ἀνέκουσιν, ὥστε καὶ τὸ ὄρος τὸ
 πρὸς τῇ Φωφίδι κατεσκαίβετο ὑπ' αὐτῶν. ταύτας
 οὐκ ἐθέλουσιν ἐκκόπτειν ἱερὰς τοῦ Ἀλκμαίωνος νο-
 μίζοντες· καλοῦντας δὲ ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων παρθέ-
 νοι. Ὁ δὲ Ἀλκμαίων ἠνίκα τὴν μητέρα ἀποκτείνας
 ἔφυγεν ἐξ Ἀργεῶς, τότε εἰς τὴν Φωφίδα ἐλθὼν, Φη-
 γίαν ἔτι ἀπὸ τοῦ Φηγέως ὀνομαζομένην, συνῶκησεν
 Ἀλφειοβοίᾳ τῇ Φηγέως θυγατρὶ, καὶ αὐτῇ δῶρα (ὡς

τὸ εἶκος) καὶ ἄλλα καὶ τὸν ὄρμον δίδωσιν. ὥς δὲ αἰκοῦντι αὐτῷ παρὰ τοῖς Ἀρκάσι οὐδὲν ἐγένετο ἢ ὅσος ὄρεον, κατέφυγεν ἐπὶ τὸ μαντεῖον τὸ ἐν Δελφοῖς. καὶ αὐτὸν ἡ Πυθία διδάσκει τὸν Ἐριφύλης ἀλάστορα ἐς ταύτην οἱ χώραν οὐ συνακολουθήσειν, ἥτις ἐστὶ νεωτάτη, καὶ ἡ θάλασσα τοῦ μητροφῶν μιᾶσματος ἀνέφηρνε ὕστερον αὐτήν. καὶ ὁ μὲν ἐξερῶν τοῦ Ἀχελώου τὴν πρὸσχωσιν, ἐνταῦθα ὤκησε καὶ γυναῖκα ἔσχε Καλλιρόην τοῦ Ἀχελώου θυγατέρα λόγῳ τῷ Ἀκαρνάνων· καὶ οἱ παῖδες Ἀκαρνάν τε καὶ Ἀμφότερος ἐγένοντο· ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀκαρνάνος τοῖς ἐν τῇ ἡπείρῳ ταύτῃ τὸ ὄνομα τὸ νῦν γενέσθαι λέγουσι τὰ πρὸ τοῦ Κούρησι καλουμένοις. ἐς ἐπιθύμιας δὲ ἀνοήτους πολλοὶ μὲν ἄνδρες, γυναῖκες δὲ πλέον ἐξοκέλλουσιν. ἐπεθύμησεν ἡ Καλλιρόη τῆς Ἐριφύλης οἱ γενέσθαι τὸν ὄρμον, καὶ δι' αὐτὸ ἐς τὴν Φηγίαν τὸν Ἀλκμαίωνα ἐστῆλεν ἄκοντα, καὶ αὐτὸν ὑπὸ Φηγίως τῶν παίδων Τημένου καὶ Ἀξίονος δολοφονηθέντα ἐπῆλαβεν ἡ τελευτή· τοῦ Φηγίως δὲ οἱ παῖδες τῷ Ἀπόλλωνι ἀναθεῖναι τῷ ἐν Δελφοῖς λέγονται τὸν ὄρμον. καὶ ἐπὶ τῶν βασιλευόντων ἐν Φηγίᾳ, τότε ἔτι καλουμένῃ τῇ πόλει Φηγίᾳ, στρατεῦσαι φασιν Ἕλληνες ἐς Τροίαν· σφῶς δὲ οἱ Ψωφίδιοι τοῦ στόλου φασὶν οὐ μετασχεῖν, ὅτι αὐτῶν τοῖς βασιλεῦσιν οἱ Ἀργείων ἀπηχθάνοντο ἡγεμόνες, κατὰ γένος τε τῷ Ἀλκμαίωνι οἱ πολλοὶ προσήκοντες, καὶ τῆς ἐπιστρατείας αὐτῷ κοινωνήσαντες ἐς Θήβας. 5. Τὰς δὲ Ἐχινάδας νήσους ὑπὸ τοῦ Ἀχελώου μὴ σφῶς ἡπειρὸν ἄχρι ἡμῶν ἀπειργάσθαι, γέγονεν

αἰτία τὸ Αἰτωλῶν ἔθνος· γέγονασι δὲ αὐτοὶ τε ἀνά-
 σιατοι καὶ ἡ γῆ σφίσι πῶσα ἡρήμωται. ταῖς Ἑχι-
 νάσαι σὺν, αἵτε ἀσπόρου μενούσης τῆς Αἰτωλίας, οὐχ
 ὁμοίως ὁ Ἀχελῷος ἐπάγει τὴν ἰλὺν. μαρτύριον δὲ
 μοι τοῦ λόγου· ὁ γὰρ Μαλανδρος διὰ τῆς Φρυγῶν
 καὶ Καρῶν ἀρουμένης ἔτι ῥέων, τὴν μεταξὺ Πριή-
 νης καὶ Μιλήτου θάλασσαν ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ πε-
 ποίηκεν ἡπειρον. 6. Ψωφιδίοις δὲ καὶ παρὰ τῷ
 Ἐρυμάνθῳ νεὸς ἔστιν Ἐρυμάνθου καὶ ἀγάλμα.
 ποιεῖται δὲ πλὴν τοῦ Αἰγυπτίου Νείλου ποταμοῖς
 τοῖς ἄλλοις λίθου λευκοῦ τὰ ἀγάλματα· τῷ Νείλῳ δὲ,
 αἵτε διὰ τῆς Αἰθιοπῶν κατιόντι ἐς θάλασσαν, μέλα-
 ρος λίθου τὰ ἀγάλματα ἐργάζεσθαι νομίζουσιν.
 7. Ὃν δὲ ἤκουσα ἐν Ψωφίδι ἐπὶ Ἀγλαῷ λόγον ἄν-
 δρὶ Ψωφιδίῳ κατὰ Κροῖσον τὸν Ἀνδόν, ὥς ὁ Ἀγλαὸς
 τὸν χρόνον τοῦ βίου πάντα γένοιτο εὐδαίμων, οὐ
 με ἔπειθεν ὁ λόγος. ἀλλὰ ἀνθρώπων μὲν τῶν
 ἐφ' ἑαυτοῦ κακὰ ἂν τις ἐλάσσονα ἀναδίζαιτο, κα-
 θὰ καὶ ναῦς ἦσσαν ἂν χειμασθεῖη νεὸς ἄλλης·
 ἄνδρα δὲ συμφορῶν ἀεὶ στήντα ἐκτός ἢ τὰ πάντα
 οὐρίῳ ναῦν χρησαμένην πνεύματι οὐκ ἔστιν ὅπως
 δυνησόμεθα ἐξευρεῖν. ἐπεὶ καὶ Ὅμηρος κατακλι-
 μενον παρὰ τῷ Διὶ ἀγαθῶν πίθον, τὸν δὲ ἔτερον
 κακῶν ἐποίησεν, ὑπὸ τοῦ ἐν Δελφοῖς θεοῦ δεδι-
 δαγμένος, ὃς αὐτὸν ποτε Ὅμηρον κακοδαίμονα τε
 προσέειπε καὶ ὄλβιον, ὥς φόντα ἐπὶ ἀμφοτέροις
 ὁμοίως.

CAPVT XXV.

Memoranda ad oīam a Psophide Thelpusam versus, Tropaea, Aphrodisium — de urbe Thelpusa, et fluvii Ladonis meatu ac memorandis ad illum — templo XII. deorum Thelpusae et templo Cereris Erinyos in Oncio — origine cognominum Cereris Erinyos et Lusiae, ac Neptuni Hippū — Arione equo — de Trygone, Aesculapii nutrice, narratio — de amne Tathoa et insulis Ladonis.

Ἐς δὲ Θέλπουσαν ἰδόντι ἐκ Ψωφίδος πρῶτα μὲν χωρίον Τρόπαιά ἐστιν ὀνομαζόμενον ἐν ἀριστερῇ τοῦ Αἰδωνος· Τροπαίων δὲ ἔχεται δρυμὸς Ἀφροδίσιον. τρητὰ δὲ ἐστιν ἀρχαία ἐν στήλῃ γράμματα, ὅροι Ψωφιδίους πρὸς τὴν Θελπουαίαν χώραν. ἐν δὲ τῇ γῇ τῇ Θελπουσίᾳ ποταμὸς ἐστιν Ἀρσὴν καλούμενος· τοῦτον δὴ διαβήσῃ, καὶ ὅσον πέντε ἀπ' αὐτοῦ σταδίου ἀφίξῃ καὶ εἴκοσι ἐπὶ ἐρείπια Καλοῦντος κώμης, ὃ καὶ ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ καλοῦσι πεποιημένον ἐν τῇ ὁδῷ. 2. Τοῦ δὲ ἱεροῦ τούτου σταδίου τεσσαράκοντα μάλιστα ἀφίστηκεν ἡ πόλις· τεθῆναι δὲ αὐτῇ ὄνομα ἀπὸ νύμφης λέγουσι Θελπούσης, ταύτην δὲ θυγατέρα εἶναι Αἰδωνος, τῷ δὲ Αἰδωνὶ ἄρχεται μὲν τὸ ὕδωρ ἐν πηγαῖς τῆς Κλειτορίας, καθὰ ὁ λόγος εἰδήλωσεν ἤδη μοι· ὅτι δὲ πρῶτον μὲν παρὰ Λευκάσιον χωρίον καὶ Μεσοβόα, καὶ διὰ τῶν Νίσσων, ἐπὶ τὴν Ὀρυγὰ τε καὶ Ἀλοῦντα ὀνομαζόμενον· ἐξ Ἀλοῦντος δὲ ἐπὶ Θαλιάδας γὰρ καὶ ἐπὶ Δήμητρος ἱερὸν κάτισιν Ἐλευσινίας. τὸ δὲ ἱερὸν τοῦτο, ἔστι μὲν Θελπουσίῳ ἐν ὅροις· ἀγάλματα δὲ ἐν αὐτῷ, ποδῶν ἱππῶν οὐκ ἀποδίδον ἱκάσιον, Δήμητρος

ἔστι τε ἡ παῖς καὶ ὁ Διόνυσος, τὰ πάντα ὁμοίως ἑλ-
θον. μετὰ δὲ τῆς Ἐλευσινίας τὸ ἱερὸν καὶ Θέλπου-
σαν τὴν πόλιν ὁ Αἰδων παρῖξαισιν ἐν ἄριστιρᾷ, κει-
μένην μὲν ἐπὶ λόφου μεγάλου, τὰ πλείω δὲ ἐφ' ἡμῶν
ἔρημον· ὥστε καὶ τὴν ἀγορὰν ἐπὶ τῷ πέρατι οὐδαί-
φασιν ἐν τῷ μεσαιάτῳ ποιηθῆναι τῷ ἐξ ἀρχῆς.
3. Ἔστι δὲ ἐν Θελπούσῃ καὶ Ἀσκληπιοῦ, καὶ
θιῶν ἱερὸν τῶν δώδεκα· τοῦτου τὰ πολλὰ ἐς ἔδα-
φος ἔκειτο ἤδη. μετὰ δὲ Θέλπουσαν ἐπὶ τὸ ἱερὸν
τῆς Δήμητρος ὁ Αἰδων κάτεισι τὸ ἐν Ὀγκείῳ· κα-
λοῦσι δὲ Ἐριννῦν οἱ Θελπούσαιοι τὴν θεὸν· ὁμολο-
γᾷ δὲ σφισι καὶ Ἀντίμαχος ἐπιστρατεῖαν Ἀργείων
ποιήσας ἐς Θήβας· καὶ οἱ τὸ ἔπος ἔχει·

Δήμητρος τόθι φασὶν Ἐριννύος εἶναι ἔδεθλον.
ὁ μὲν δὲ Ὀγκος Ἀλύλλωνός ἐστι κατὰ τὴν φήμην,
καὶ ἐν τῇ Θελπούσῃ περὶ τὸ χωρίον ἐδνάσκειν τὸ
Ὀγκεῖον. 4. Τῇ θεῷ δὲ Ἐριννὺς γέγονεν ἐπικλή-
σις· πλανωμένη γὰρ τῇ Δήμητρι, ἥνικα τὴν παῖδα
ἔζητει, λέγουσιν ἑσταθαι οἱ τὸν Ποσειδῶνα ἐπιθυ-
μοῦντα αὐτῇ μιχθῆναι, καὶ τὴν μὲν ἐς ἵππον μετα-
βάλλουσαν ὁμοῦ ταῖς ἵπποις νέμεισθαι ταῖς Ὀγκείῳ·
Ποσειδῶν δὲ συνήλθιν ἀπατώμενος, καὶ συγγίγνεται
τῇ Δήμητρι, ἄρσενι ἵππῳ καὶ αὐτὸς εἰκασθεῖς· τὸ
αἰν δὲ παραντίκα τὴν Δήμητρα ἐπὶ τῷ συμβάντι
ἔχειν ὀργίλος, χρόνῳ δὲ ὕστερον τοῦ τε θυμοῦ παύ-
σασθαι, καὶ τῷ Αἰδωνι ἐθελῆσαι φασιν αὐτὴν λού-
σασθαι. ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐπικλήσεις τῇ θεῷ γεγόνα-
σι, τοῦ μηνίματος εἵνεκα Ἐριννὺς, ὅτι τῷ θυμῷ
χρησθῆαι καλοῦσιν Ἐριννῦν οἱ Ἀρκάδες, Λονοία δὲ

ἐπὶ τῷ λούσασθαι τῷ Ἀάδωνι. τὰ δὲ ἄγαλματ' ἔστι τὰ ναοῦ ξύλον, πρόσωπα δὲ σφίσι καὶ χεῖρες ἄκραι καὶ πόδες εἰσὶ Παρίου λίθου· τὸ μὲν δὴ τῆς Ἐριννύος, τὴν τε κλισίην καλουμένην ἔχει, καὶ ἐν τῇ δεξιᾷ δᾶδα· μέγεθος δὲ εἰκάζομεν ἐννέα εἶναι ποδῶν αὐτῇ· ἡ Λουσία δὲ ποδῶν ἕξ ἑφαίνεται εἶναι. ὅσοι δὲ Θέμιδος, καὶ οὐ Δημήτρος τῆς Λουσίας, τὸ ἄγαλμα εἶναι νομίζουσι, μάταια ἱστώσαν ὑπεληφότες. 5. Τὴν δὲ Δημήτερα τεκεῖν φασιν ἐκ τοῦ Ποσειδῶνος θυγατέρα, ἧς τὸ ὄνομα ἐς ἀτελείστους λέγειν οὐ νομίζουσι, καὶ ἵππον τὸν Ἀρίονα· ἐπὶ τούτῳ δὲ παρὰ σφίσιν Ἀρκάδων πρώτοις Ἰππιον Ποσειδῶνα ὀνομασθῆναι. ἐπάγονται δὲ ἐξ Ἰλιάδος ἔπη, καὶ ἐκ Θηβαΐδος μαρτυρίας σφίσιν εἶναι τῷ λόγῳ· ἐν μὲν Ἰλιάδι ἐς αὐτὸν Ἀρίονα ποιῆσθαι·

Οὐδ' εἴ κεν μετόπισθεν Ἀρίονα δῖον ἐλαύνειν
 Ἀδρήστου ταχὺν ἵππον, ὃς ἐκ Θεοφιν γένος ἦεν.
 ἐν δὲ τῇ Θηβαΐδι, ὡς Ἀδραστος ἔφευγεν ἐκ Θηβῶν·
 Εἴματα λυγρὰ φέρον σὺν Ἀρίονι κυανοχαίτη.
 αἰνίσσασθαι οὖν ἐθέλουσι τὰ ἔπη, Ποσειδῶνα Ἀρίονι εἶναι πατέρα. Ἀντίμαχος δὲ παῖδα εἶναι γῆς φησιν·

Ἀδραστος Ταλαῶν υἱὸς Κρηθηϊάδαο
 Πρώτιστος Δαναῶν περ ἐπαινετὸν ἤλασεν ἵπποι,
 Καιρὸν τε κραίπνόν καὶ Ἀρίονα Θελπουσαῖον·
 Τὸν ῥά τ' Ἀπάλλωνος σχεδὸν ἄλσεος Ὀρχαίοιο
 Αὐτὴ γαῖ' ἀνέδωκε σέβας θνητοῖσιν ἰδέσθαι.
 δύναται δὲ καὶ ἀναφῆναι ἐκ γῆς τῷ ἵππῳ ἐκ θοοῦ τε

εἶναι τὸ γένος, καὶ αἱ τριῖνες οἱ τὴν χροίην δοικέναι
κυανῶ. λέγεται δὲ καὶ τοιάδε· Ἡρακλῆα πολεμοῦντα
ἠλείοις αἰτῆσαι παρ' Ὀγκου τὸν ἵππον, καὶ ἔλεῖν
τὴν Ἥλιν ἐπὶ τῷ Ἀρίονι ὀχοῦμενον ἐς τῆς μάχας. δο-
θῆναι δὲ ὑπὸ Ἡρακλέους ὑστερον Ἀδράστῳ τὸν ἵπ-
πον. ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐς τὸν Ἀρίονα ἐποίησεν Ἀντίμαχος·

Ὅς ῥα ποτ' Ἀδράστῳ τριτάτῳ γ' ἰδμῆθ' ὑπ' ἄνακτι.
6. Ὁ δὲ Λάδων τῆς Ἐριννύος τὸ ἱερὸν ἀπολιπὼν, ἐν
ἀριστερᾷ παρέξεισιν, ἐν ἀριστερᾷ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος
τοῦ Ὀγκαιάτου τὸν ναόν· τὰ δὲ ἐν δεξιᾷ παρ' Ἀ-
σκληπιοῦ παιδὸς ἱερὸν, ἔνθα ἐστὶ Τρυγόνος μνημα-
τροφῶν· τροφὸν δὲ Ἀσκληπιοῦ τὴν Τρυγόνα εἶναι
λέγουσιν. ἐν γὰρ τῇ Θελπούσῃ τῷ Ἀσκληπιῷ παιδί
ἐκκειμένῳ φασὶν ἐπιτυχόντα Αὐτόλαον Ἀρκάδος υἱὸν
τόθον ἀναθέσθαι τὸ παιδίον. καὶ ἐπὶ τούτῳ παῖδα
Ἀσκληπιὸν ἱκότα εἶναι μᾶλλον ἡγούμενη, ὃ καὶ ἐδή-
λωσα ἐν ταῖς Ἐπιδαυρίων. 7. Ἔστι δὲ Τουθόα πο-
ταμός· ἐμβάλλει δὲ ἐς τὸν Λάδωνα καὶ ἡ Τουθόα,
κατὰ τὸν Θελπουσίῳ ὄρον πρὸς Ἡραιεῖς, καλούμενον
δὲ ὑπὸ Ἀρκάδων Πεδίον. καθότι δὲ αὐτὸς ὁ Λάδων
ἐκδίδωσιν ἐς τὸν Ἀλφειὸν, Κοράκων ὠνόμασται Νῦ-
σος. Οἱ δὲ ἡγῆνται, τὴν Ἐνίσπην καὶ Στρατιήν τε
καὶ Ῥίπην τὰς ὑπὸ τοῦ Ὀμήρου κατελεγμένας γεν-
εσθαι νῆσους ποτὲ ἐν τῷ Λάδωνι ὑπὸ ἀνθρώπων ὠ-
κουμένας· ἃ οἱ πεπιστευκότες μάταια ἵστωσαν· οὐ
γὰρ ἔν' ποτε οὐδὲ νῆϊ παρισουμένας πορθμίδι πα-
ράσχοιτο ὁ Λάδων νῆσους. κάλλους μὲν γὰρ εἶνεκα
οὐδενὸς ποταμῶν δεύτερος, οὔτε τῶν βαρβαρικῶν
ἐστιν οὔτε Ἕλληνας, μέγεθος δὲ οὐ τοιοῦτος, ὥς ἐν

καὶ τοῖς καὶ νήσους ἀναφαίνεσθαι, καθάπερ ἐν Ἰσθμῷ
καὶ Ἡριδανῷ.

CAPVT XXVI.

*De Heraea urbe eiusque memorandis — templis
Bacchi Polittae et Axitae — Coroebi sepulcro — ur-
be Aliphera eiusque memorandis, Iovis Lecheatae
ara, fonte Tritonide et Myiagri herois sacris —
urbe Melaeneis et Buphagio.*

Ἡραιῦσι δὲ οἰκιστῆς μὲν γέγονεν Ἡραιὺς ὁ Λυ-
κάονος, καί ται δὲ ἡ πόλις ἐν δεξιᾷ τοῦ Ἀλφειοῦ, τὰ
αὖν πολλὰ ἐν ἡρέμῳ προσάντει, τὰ δὲ καὶ ἐπ' αὐτὸν
καθῆκει τὸν Ἀλφειόν. δρόμοι τε παρὰ τῷ ποταμῷ
ποιεῖνται μυροῖναις καὶ ἄλλοις ἡμέροις διακεκριμέ-
νοι δένδροις· καὶ τὰ λουτρά αὐτόθι. 2. Εἰσὶ δὲ καὶ
Διονύσῳ ναοί, τὸν μὲν καλοῦσι Πολίτην, τὸν δὲ Ἀξι-
την· καὶ οἴκημά ἐστί σφισιν, ἔνθα τῷ Διονύσῳ τὰ
ἄργεια ἄγουσιν. ἔστι καὶ ναὸς ἐν τῇ Ἡραίᾳ Πανός,
ἔτε τοῖς Ἀρκάσι ἐπιχωρίου. τῆς δὲ Ἡρας τοῦ ναοῦ
καὶ ἄλλα ἐρείπια καὶ κίονες ἔτι ἐλείποντο. ἀθληταῖς
δὲ, ὅποσοι γιγόντων, Ἀρκάσι, ὑπερῆρχε τῇ δόξῃ
Δημάρατος Ἡραιὺς, ὃς τὸν ὀπλίτην δρόμον ἐνίκη-
σεν Ὀλυμπία πρῶτος. ἐς δὲ τὴν Ἡλείαν κατιῶν ἐξ
Ἡραίας, στάδια μὲν πνεντακάδεκα ἀποσχὼν
Ἡραίας, διαβῆσθαι τὸν Λάδωνα· ἀπὸ τούτου δὲ ἐς
Ἐρύμανθον ὅσον εἴκοσι ἀφίξῃ σταδίους. 3. Τῇ δὲ
Ἡραίᾳ ὄροι πρὸς τὴν Ἡλείαν λόγῳ μὲν τῶν Ἀρκά-
δων ἐστὶν ὁ Ἐρύμανθος· Ἡλείοι δὲ τὸν Κοροῖβον
αἶψον φασὶ τὴν χώραν σφίσι ἀφίξειν. ἥνικα δὲ τὸν
ἄγωνα τὸν Ὀλυμπικὸν ἐκλείπονται ἐπὶ χρόνον πολλόν
ἐκταύσασατο Ἰφίτος, καὶ αὐθις ἐξ ἀρχῆς Ὀλύμπια

ἔγαγον, τότε δρόμου σφίσιν ἄθλα ἐτίθη μόνον, καὶ ὁ Κόροιβος ἐνίκησε· καὶ ἔστιν ἐπίγραμμα ἐπὶ τῷ μνήματι, ὡς Ὀλυμπίῃσιν ὁ Κόροιβος ἐνίκησε, καὶ ἀνθρώπων πρῶτος, καὶ ὅτι τῆς Ἥλειας ἐπὶ τῷ πέρατι ὁ τάφος αὐτῷ πεποιήται. 4. Ἔστι δὲ Ἀλιφῆρα πόλισμα οὐ μέγα· ἐξελείφθη γάρ ὑπὸ οἰκητόρων πολλῶν, ὑπὸ τὸν συνοικισμὸν τῶν Ἀρκάδων ἐς Μεγάλην πόλιν. ἐς τοῦτο οὖν τὸ πόλισμα ἐρχόμενος ἐξ Ἡραίας, τὸν τε Ἀλφειὸν διαβήσῃ, καὶ σταδίων μάλιστα πον δέκα διελθὼν πιδίον, ἐπὶ ὄρος ἀφίξῃ· καὶ αὐθις σταδία ὅσον τριάκοντα ἐς τὸ πόλισμα ἀναβήσῃ διὰ τοῦ ὄρους. Ἀλιφηρεῦσι δὲ τὸ μὲν ὄνομα τῇ πόλει γίγονεν ἀπὸ Ἀλιφῆρον Ἀνκάονος παιδός. ἱερὰ δὲ Ἀσκληπιοῦ τέ ἐστι καὶ Ἀθηνᾶς, ἣν θεῶν σέβονται μάλιστα, γενέσθαι καὶ τραφῆναι παρὰ σφίσιν αὐτὴν λέγοντες· καὶ Διὸς τε ἰδρῦσαντο Λεχιότου βωμόν, αἵτε ἐνταῦθα τὴν Ἀθηνᾶν τεκόντος· καὶ κρήνην καλοῦσι Τριτωνίδα τὸν ἐπὶ τῷ ποταμῷ Τρίτῳι οἰκιοῦμενοι λόγον. τῆς δὲ Ἀθηνᾶς τὸ ἄγαλμα πεποιήται χαλκοῦ, Ἐπατοδώρου τε ἔργον, θίας ἄξιον μεγέθους τε εἶναι καὶ ἐς τὴν τέχνην. ἄγουσι δὲ καὶ πανηγυρίαν ὅτῃ δὴ θεῶν· δοκῶ δὲ σφῶς ἄγειν τῇ Ἀθηνᾷ. ἐν ταύτῃ τῇ πανηγύρει Μυσιάγρῳ προθύουσιν, ἐπενχόμενοι τε κατὰ τῶν ἱερῶν τῷ ἥρῳ, καὶ ἐπικαλοῦμενοι τὸν Μυσιάγρον· καὶ σφίσι ταῦτα δρᾶσαι, οὐδὲν ἔτι ἀνιστόν ἐστιν αἰμυῖαι. 5. Κατὰ δὲ τὴν ἐξ Ἡραίας ἄγουσιν ἐς Μεγάλην πόλιν εἰς Μελαιναί· ταύτας ὤκισε μὲν Μελαινεὺς ὁ Ἀνκάονος· ἔρημος δὲ ἦν ἐφ' ἡμῶν, ὕδατι δὲ καταρρέειται.

Μελαινέων δὲ τεσσαράκοντά ἐστιν ἄνωτέρω σταδίοις
Βουφάγιον, καὶ ὁ ποταμὸς ἐνταῦθα ἔχει πηγὰς ὃ
Βουφάγος κατιὼν ἐς τὸν Ἀλφειὸν. τοῦ Βουφάγου
δὲ πρὸς τὰς πηγὰς ὄροι πρὸς Μεγαλοπολίτας Ἑραι-
εῦσιν εἰσιν.

CAPUT XXVII.

*De Megalopoli urbe — Megalopolis conditore — no-
mina civitatum enumerantur, quarum incolae Me-
galopolin migrarunt — de Trapezuntiis emigran-
tibus — Megalopolitanorum vicis — tempore Me-
galopolis conditae — Megalopolitani a Lacedae-
monia efficiuntur — Aristodemus Megalopolitan. im-
perium obtinente Lacedaemonii Megalopolin inva-
dunt et superantur — Lydiade Megalopolitanis impe-
rante Lacedaemonii Megalopolin obsident — Cleo-
menes Megalopolin expugnat — de Buphago
amne et heroe.*

Ἡ δὲ Μεγάλη πόλις νεωτάτη πόλεων ἐστίν, οὐ τῶν
Ἀρκαδικῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Ἑλλήσι, πλὴν ὅ-
σον κατὰ συμφορὰν ἀρχῆς τῆς Ῥωμαίων μεταβεβή-
κασιν οἰκήτορες. συνῆλθον δὲ ὑπὲρ ἰσχύος ἐς αὐ-
τὴν οἱ Ἀρκάδες, ἅτε καὶ Ἀργεῖους ἐπιστάμενοι τὰ
μὲν εἶναι παλαιότερα μονοφῶς κατὰ μίαν ἡμέραν ἐκά-
στην κινδυνεύοντας ὑπὸ Λακιδαιμονίων παραστα-
θῆναι τῷ πολέμῳ· ἐπεὶ δὲ ἀνθρώπων πλήθει τὸ
ἴσχυος ἐπηύξησαν καταλύσαντες Τίρυνθα καὶ Τριῶς
τε καὶ Ὀρεῖας καὶ Μυκήνας καὶ Μιδεάν, καὶ εἰ δὴ
τι ἄλλο πόλισμα οὐκ ἀξιόλογον ἐν τῇ Ἀργολίδι ἦν,
τὰ τε ὑπὸ Λακιδαιμονίων ἀδεέστερα τοῖς Ἀργείοις
ὑπάρξαντα, καὶ ἅμα ἐς τοὺς περιόλους ἰσχὺν γενο-
μένην αὐτοῖς· γνώμη μὲν τοιαύτη συνφκίζοιτο οἱ

Ἀρκάδες. 2. Τῆς πόλεως δὲ οἰκιστὴς Ἐπαμινώωνδας ὁ Θηβαῖος πὲν τῷ δικαίῳ καλοῖτο ἄν· τοὺς τε γὰρ Ἀρκάδας οὗτος ἦν ὁ ἐπαγείρας ἐς τὸν συνοικισμόν, Θηβαίων τε χεῖλους λογάδας, καὶ Παρμένην ἀπίστικτον ἡγεμόνα ἀμύνειν τοῖς Ἀρκάσιν, εἰ κωλύειν πειρῶνται οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸν οἰκισμόν. ἤρεθθησαν δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Ἀρκάδων οἰκισταὶ Ἀνκομήδης καὶ Οπολίας, καὶ Τύμων τε καὶ Πρόξενος· οὗτοι μὲν ἐκ Τεγίας, Ἀνκομήδης δὲ καὶ Ὀπολίας Μαρτινεῖς· Κλειτορίων δὲ Κλεῦλος καὶ Ἀκρίφιος· Εὐκαμπίδας δὲ καὶ Ἰερώνυμος ἐκ Μαινάλου· Παφῆσίων δὲ Παισικράτης τε καὶ Θιδῆνος. 3. Πόλεις δὲ τσαυτὶς ἦσαν, ὅσας ὑπὸ τε προθυμίας καὶ διὰ τὸ ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων πατρίδας σφίσιν οὖσας ἐκλιπεῖν ἐπιέθοντο οἱ Ἀρκάδες· Ἀλίαν, Παλλάντιον, Εὐταία, Σουμάτιον, Ἰασαία, Ἀπερέθεις, Ἐλισσίων, Ὀρεσθάσιον, Δίπαια, Ἀλνκαία, ταύτας μὲν ἐκ Μαινάλου· ἐκ δὲ Εὐτρησίων, Τρικέλωνοι, καὶ Ζοῖτιον, καὶ Χαρίσια, καὶ Πτολίδεσμα, καὶ Κραῦσον, καὶ Παρωρία· παρὰ δὲ Αἰγυπτίων, καὶ Σκιρτώνιον, καὶ Μαλαία, καὶ Κροῖμοι, καὶ Βλέντινα, καὶ Αἰῦκτρον· Παφῆσίων, Ἀνκοσουρεῖς, Θωκνεῖς, Τραπιζούντιοι, Προσεῖς, Ἀκακήσιον, Ἀκόντιον, Μακαρία, Λασία· ἐκ δὲ Κυνοραίων τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ, Γόρτυς, καὶ Θίσα ἢ πρὸς Ἀνκαίῳ, καὶ Ἀνκόται, καὶ Ἀλίφθηρα· ἐκ δὲ τῶν συντελούντων ἐς Ὀρχομενόν, Θιαῶα, Μεθύδριον, Τευθίς· προσεγένητο δὲ καὶ Τρίπολις ὀνομαζομένη, Καλλία, καὶ Δίποινα, καὶ Νῶνακτις. τὸ μὲν δὴ ἄλλο Ἀρκαδικόν οὔτε τι παρέλκε τοῦ κοινοῦ δόγμα·

τος, καὶ συνιέγοντο ἐς τὴν Μεγάλην πόλιν σπουδῇ·
 Λυκαῖαι δὲ καὶ Τρικλωνεῖς καὶ Λυκοσουρεῖς τε
 καὶ Τραπεζοῦντιοι, μετιβάλλοντο Ἀρκάδων μύθοι,
 καὶ (οὐ γὰρ συνεχώρουν εἶ τι ἄστυα τὰ ἀρχαῖα
 ἐκλιπῶν) οἱ μὲν αὐτῶν καὶ ἄκουτες ἀνάγκη κατή-
 γοντο ἐς τὴν Μεγάλην πόλιν. 4. Τραπεζοῦντιοι δὲ
 ἐκ Πελοποννήσου τὸ παράπαν ἐξχώρησαν· ὅσοι τε
 αὐτῶν ἐλείφθησαν καὶ μὴ σφᾶς ὑπὸ τοῦ Θυμοῦ πα-
 ραντικά διαχρήσαντο οἱ Ἀρκάδες, τοὺς δὲ αὐτῶν
 ἀνασωθέντας ἀναπλεύσαντας ναυσὶν ἐς τὸν Πόντον,
 συνοίκους ἐδέξαντο μητρόπολιν τάττοντες καὶ ὁμο-
 νύμους οἱ Τραπεζοῦντα ἔχοντες τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ.
 Λυκοσουρεῦσαι δὲ καὶ ἡπειθήσασιν ἐγένετο ὅμως
 παρὰ τῶν Ἀρκάδων αἰδοῖς, Δήμητρος τε εἵνεκα καὶ
 Δισποίνης ἐλθόντας τὸ ἱερὸν. 5. Τῶν δὲ ἄλλων
 τῶν κατελεγμένων πόλεων, αἱ μὲν ἐς ἅπαν εἰσὶν ἐφ'
 ἡμῶν ἔρημοι, τὰς δὲ ἔχουσιν οἱ Μεγαλοπολίται κώ-
 μαι, Γόρτυνα, Λιποῖνας, Θεισσόαν τὴν πρὸς τῷ Ὀρ-
 χομενῷ, Μεθύδριον, Τευθίην, Καλλιᾶς, Ἐλισσόντα.
 μόνη δὲ ἐξ αὐτῶν Παλλάντιον ἔμελλεν ἄρα ἡπιοτέρου
 πειρᾶσθαι καὶ τότε τοῦ δαίμονος. τοῖς δὲ Ἀλιφ-
 ρεῦσι παραμεινέτηκεν ἐξ ἀρχῆς πόλιν σφᾶς καὶ ἐς
 τὰδε νομίζεσθαι. 6. Συνακίαθη δὲ ἡ Μεγάλη πόλις
 ἐνιαυτῷ τε τῷ αὐτῷ, καὶ μηνὶ τε ὀλίγοις ὕστερον, ἢ
 τὸ πταίσμα ἐγένετο Λακεδαιμονίων τὸ ἐν Αἰύκτροις,
 Φρασικλείδου μὲν Ἀθήνησιν ἄρχοντος, δευτέρῳ δὲ
 εἶτι τῆς ἑκατοστῆς ὀλυμπιάδος καὶ δευτέρως, ἣν Δά-
 μων Θούριος ἐνίκα στάδιον. 7. Μεγαλοπολίταις
 δὲ ἐς τὴν Θηβαίων συμμαχίαν ἐγγραφεῖσιν, ἀπὸ

Λακεδαιμονίων δαῖμα ἦν οὐδέν. ὥς δὲ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ἱερὸν ὀνομασθέντα οἱ Θηβαῖοι κατέστησαν, καὶ αὐτοῖς ἐπέκειντο οἱ Φωκεῖς, τὴν τε ὁμορον τὴν Βοιωτῶν ἔχοντες καὶ ὄντες οὐκ ἀδύνατοι χρήμασιν, αἱ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν Δελφοῖς κατεκληφότες, τήνικα ὅτε οἱ Λακεδαιμόνιοι προθυμίας μὲν εἵνεκα Ἀρκάδας τε ἂν τοὺς ἄλλους, καὶ τοὺς Μεγαλοπολίτας ἐποίησαν ἀναστάτους. ἄμνηστων δὲ τῶν τότε οὐκ ἀθύμως, καὶ ἅμα τῶν περιοίκων ἀπροφασίστως σφλοιν ἐπικουρούστων, λόγου μὲν συνέπευσεν οὐδέν ἄξιον γενέσθαι παρὰ οὐδετέρων. Φίλιππον δὲ τὸν Ἀμύντου καὶ Μυκεδόνων τὴν ἀρχὴν οὐχ ἥκιστα αὐξηθῆναι τὸ ἔχθος τὸ Ἀρκάδων ἐς Λακεδαιμονίους ἐποίησε· καὶ Ἑλλήσιν ἐν Χαιρωνείᾳ, καὶ αὐδῆς περὶ Θισσαλίαν τοῦ ἀγῶνος οὐ μετίσχον οἱ Ἀρκάδες. 8. Χρόνον δὲ οὐ ματὰ πολὺν Ἀριστοδήμος Μεγαλοπολίτης ἀνέφνυ τυραννος, Φιγαλεὺς μὲν γένος καὶ υἱὸς Ἀρτύλα, ποιησαμένου δὲ αὐτὸν Τριταίου τῶν οὐκ ἀδυνατῶν ἐν Μεγάλῃ πόλει· τοῦτο τῷ Ἀριστοδήμῳ καὶ τυραννοῦντι ἐξεγένετο ὅμως ἐπικληθῆναι χρηστῶ. ἐπὶ τούτῳ τυραννοῦντι ἐσβάλλουσιν ἐς τὴν Μεγαλοπολὶν στρατιῇ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοῦ βασιλέως Κλομένους ὁ πρεσβυτάτος τῶν παίδων Ἀκρότατος. ἐργασαμένη δὲ ἤδη τὰ τε ἐς τοῦτον καὶ ἐς τὸ πᾶν γένος τῶν ἐν Σπάρτῃ βασιλείων. γενομένης δ' ἰσχυρῆς μάχης καὶ ἀποθανόντων πολλῶν παρ' ἑμφοτέρων, κρατοῦσιν οἱ Μεγαλοπολίται τῇ συμβολῇ· καὶ ἄλλοι τε διεφθάρησαν Σπαρτιατῶν, καὶ Ἀκρότατος, οὐδέ οἱ τὴν πατρίαν παραλαβεῖν ἐξεγένετο ἀρχήν.

9. Μετὰ δὲ Ἀριστόδημον τελευτήσαντα δύο μάλιστα ὑατερὸν γενεαῖς ἐκυριώνησε Λυδιδάδης οἴκου μὲν ἀφανοῦς, φύσιν δὲ φιλότιμος ὢν καὶ οὐχ ἥκιστα, ὥς ἐπέδειξεν ὕστερον, καὶ φιλόπολις. ἔσχε μὲν γὰρ ἔτι νέος ὢν τὴν ἀρχήν· ἐπεὶ δὲ ἤρχετο φρονεῖν, κατέπαυεν ἑαυτὸν ἐκὼν τυραννίδος, καὶ πῆρ ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἤδη οἱ τῆς ἀρχῆς καθωρμισμένης. Μεγαλοπολιτῶν δὲ συντελούντων ἤδη τότε ἐς τὸ Ἀχαικόν, ὃ Λυδιδάδης ἔν τε αὐτοῖς Μεγαλοπολίταις καὶ ἐν τοῖς πᾶσιν Ἀχαιοῖς ἐγένετο οὕτω δοκιμὸς, ὥς Ἀράτῳ παρισωθῆναι τὰ ἐς δόξαν. Λακεδαιμόνιοι δὲ αὐτοὶ τε πανδημεὶ καὶ ὁ τῆς οἰκίας βασιλεὺς τῆς ἐτέρας Ἄγρις ὁ Εὐδαμίδου στρατεύουσιν ἐπὶ Μεγίστην πόλιν παρὰ σκενῇ μίζοντι, καὶ ἀξιολογώτερος τῆς ὑπὸ Ἀκροτάτου συναχθείσης· καὶ μάχῃ τε ὑπεξελθόντας τοὺς Μεγαλοπολίτας ἐνίκησαν, καὶ μηχανήματα ἰσχυρὸν προσάγοντες τῷ τείχει, τὸν πύργον τὸν ταύτῃ δι' αὐτοῦ σείουσιν, καὶ ἐς τὴν ὑστεραίαν κατασφύψιν τῷ μηχανήματι ἡλπιζον. ἔμελλε δ' ἄρα οὐχ Ἑλλήσιν ὁ Βορέας ἔσεσθαι μόνον τοῖς πᾶσιν ὄφελος, τοῦ Μήδων ναυτικοῦ ταῖς Σηπιάσι προσράξας τὰς πολλὰς, ἀλλὰ καὶ Μεγαλοπολίτας ὃ ἄντιμος οὗτος ἐρέυνετο μὴ ἰλδῶναι· κατέλυσε τε γὰρ τὸ μηχανήμα τοῦ Ἄγριδος καὶ διεφύρηνεν ἐς ἀπώλειαν παντελῆ, βιαίῳ τῷ πνεύματι ὁμοῦ καὶ συνεχθεῖ. ὁ δὲ Ἄγρις, ὅτε τὰ ἐκ τοῦ Βορέου μὴ ἔλκιν τὴν Μεγίστην πόλιν ἐγένετο ἐμποδὼν, ἔστιν ὃ τὴν ἐν Ἀχαιῇ Πελλήνην ἀφαιρεθείς ὑπὸ Ἀράτου καὶ Σικωνίων, καὶ ὕστερον πρὸς Μαντινείᾳ χρησόμενος τῷ τέλει. 10. Μετὰ δὲ οὐ πολὺν

χρόνον Κλεομένης ὁ Λεωνίδου Μεγαλόπολιν κατέ-
 λαβεν ἐν σπονδαῖς. Μεγαλοπολιτῶν δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ
 νυκτὶ εὐθύς τότε ἀμύνοντες τῇ πατρίδι ἐπιπτώκε-
 σαν, ἔνθα καὶ Λυδιαδην ἀγωνιζόμενον ἄξιως λόγον
 κατέλαβεν ἐν τῇ μάχῃ τὸ χρεῖον· τοὺς δὲ αὐτῶν φι-
 λοποιήσας ὁ Κράντιδος ὅσον τε τὰ δύο μέρη τῶν ἐν
 ἡλικίᾳ καὶ παῖδας ἅμα ἔχων καὶ γυναῖκας, διέφυγεν
 εἰς τὴν Μισσηνίαν. Κλεομένης δὲ τοὺς τε ἐγκυα-
 λισφθέντας ἐφόρευε καὶ κατέσκαπτε τε καὶ ἔκαie
 τὴν πόλιν. Μεγαλοπολῖται μὲν δὴ τρόπον ὅποιον
 ἀντισώσαντο τὴν αὐτῶν, καὶ ὅποια κατελθοῦσιν αὐ-
 θις ἐπράχθη σφίσι, δηλώσει τοῦ λόγου μοι τὰ εἰς
 φιλοποιήματα. Λακεδαιμονίων δὲ τῷ δήμῳ τοῦ τῶν
 Μεγαλοπολιτῶν παθήματος μέτεστιν αἰτίας αὐδῆν,
 ὅστις σφίσιν ἐκ βασιλείας μετέστησεν εἰς τυραννίδα
 ὁ Κλεομένης τὴν πολιτείαν. 11. Μεγαλοπολίταις
 δὲ καὶ Ἡραιεῦσι κατὰ τὰ εἰρημένα ἦδη μοι τοῦ Βου-
 φάγου ποταμοῦ περὶ τὰς πηγὰς εἶσιν ὄροι τῆς χώ-
 ρας. γενέσθαι δὲ τῷ ποταμῷ τὸ ὄνομα ἀπὸ Βουφά-
 γου φασὶν ἥρωος, εἶναι δὲ Ἰαπετοῦ τε παῖδα αὐτὸν
 καὶ Θόρνακος· ταύτην καὶ ἐν τῇ Λακωνικῇ Θόρ-
 νακα ὀνομαζοῦσι. λέγουσι δὲ καὶ ὡς ἐν Φολόῃ τῷ
 ὄρει τοξοῦσιν Ἄρτεμις Βουφάγον ἔργα τολμήσαντα
 οὐχ ὅσια εἰς τὴν θεόν.

CAPUT XXVIII.

*De Gortyno vico eiusque memorandis — fluvio Lu-
 sio seu Gortynio frigore reliquos amnes superante —
 Teuthid: vico, et de Teuthide, Arcadum duce ad
 Troiam, narratio — monumento Paracbasio
 dicto et Berenthes urbis reliquiis.*

Τότε δὲ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῶν πηγῶν, πρῶτα μὲν

σι ἐκδέξεται Μάραθα χωρίον· μετὰ δὲ αὐτὸ, Γόρ-
 τυς κώμη τὰ ἐπ' ἐμοῦ, τὰ δὲ ἐπὶ ἀρχαιότερα πόλις.
 ἔστι δὲ αὐτόθι ναὸς Ἀσκληπιοῦ λίθου Πεντελησίου·
 καὶ αὐτὸς γε οὐκ ἔχων ποι γένεια, καὶ Τρυφίας ἀγυα-
 μα· Σκόπα δὲ ἦν ἔργα. λέγουσι δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ
 ταῦδε· ὡς Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου τὸν Θάωρικα καὶ
 δόρυ ἀναθεῖναι τῷ Ἀσκληπιῷ· καὶ ἐς ἐπὶ ἐπὶ ὁ Θάωρις
 καὶ τοῦ δόρατος ἦν αἰχμή. 2. Τὴν δὲ Γόρτυνα πο-
 ταμὸς διεξίσιν, ὑπὸ μὲν τῶν περὶ τὰς πηγὰς ὀνομα-
 ζόμενος Λούσιος, ἐπὶ λουτροῖς δὴ τοῖς Λιδῶς τεχθῆν-
 τος· οἱ δὲ ἀπωτέρω τῶν πηγῶν καλοῦσιν ἀπὸ τῆς
 κώμης Γορτύνιον. οὗτος ὁ Γορτύνιος ὕδωρ ψυχρό-
 τατον παρέχεται ποταμῶν. Ἰστρον μὲν γε καὶ Ῥήνον,
 ἔτι δὲ Ῥαινὴν τε καὶ Βορυσθένην, καὶ ὅσων ἄλλων
 ἐν ὥρῃ χειμῶνος τὰ ρεύματα πηγνυται, τοὺτους μὲν
 χειμερίους κατὰ ἐμὴν δόξαν ὀρθῶς ὀνομάσαι τίς ἂν·
 οἱ ῥέουσι μὲν διὰ γῆς τὸ πολὺ τοῦ χρόνου νιφομέ-
 νης, ἀνάπλευς δὲ κρυμοῦ καὶ ὁ περὶ αὐτοὺς ἑστιν
 αἶψα. ὅσοι δὲ γῆν διεξίσιν ἐν τῶν ὥρῶν ἔχουσιν,
 καὶ θέρους σφίσι τὸ ὕδωρ πινόμενόν τε καὶ λουμέ-
 νους ἀνθρώπους ἀναψύχει, χειμῶνος δὲ ἀνιαρόν οὐκ
 ἔτι, τοὺτους ἐγὼ φημι παρέχεσθαι σφῶς ὕδωρ ψυ-
 χρόν. ψυχρόν μὲν δὴ ὕδωρ καὶ Κύνδρον τοῦ διεξιόν-
 τος Ταρσιῆς, καὶ Μέλανος τοῦ παρὰ Σίδην τὴν
 Παμφύλων· Ἀνελόντος δὲ τοῦ ἐν Κολοσῶνι καὶ ἐλε-
 γείων ποιητὰς τὴν ψυχρότητα ἄδουσι. Γορτύνιος
 δὲ προῆκει καὶ ἐς πλεον ψυχρότητας, μάλιστα δὲ ὥρα
 θέρους. ἔχει μὲν δὴ τὰς πηγὰς ἐν Θεισσῇ τῇ Με-
 θυδριεύσιν ὁμόρῃ· καθότι δὲ τῷ Ἀλφειῷ τὸ ρεῖμα

ἀνακοινοῖ, καλοῦσι Γραιτέας. 3. Τῇ χώρῃ δὲ τῇ
Θεσσίᾳ προσεχὴς κώμη Τευθίδς ἐστὶ· παλαιοὶ δὲ ἦν
πόλις ἡ Τευθίδς. ἐπὶ δὲ τοῦ πολέμου τοῦ πρὸς
Γάϊον ἰδίᾳ παρείχοντο οἱ ἐνταῦθα ἡγεμόνα· ὄνομα
δὲ αὐτῷ Τεῦθις· οἱ δὲ Ὅρνυιόν φασιν εἶναι. ὥς
δὲ τοῖς Ἑλλήσιν οὐκ ἐγένετο ἐπίφορον ἐξ Αὐλίδος
πνεύματα, ἀλλὰ ἄνεμος σφῶς βίαιος ἐπὶ χρόνον
εἶχεν ἐγκλείσας, ἀφίκετο ὁ Τεῦθις Ἀγαμέμνονι ἐς
ἀπέχθειαν, καὶ ὀπίσω τοὺς Ἀρκάδας, ὧν ἤρχεν,
ἀπάξειν ἔμελλον. ἐνταῦθα Ἀθηναῖν λέγουσι Μέλα-
νι τῷ Ὠπὸς εἰκασμένην ἀποτρέπειν τῆς ὁδοῦ Τεῦ-
θιν τῆς οἰκαδε. ὁ δὲ, ἅτε οἰδοῦντος αὐτῷ τοῦ θυ-
μοῦ, παῖει τὴν θεὸν τῷ δόρατι ἐς τὸν μηρόν· ἀπή-
γαγε δὲ καὶ ἐκ τῆς Αὐλίδος ὀπίσω τὸν στρατόν. ἀ-
ναστρέψας δὲ ἐς τὴν οἰκίαν, τὴν θιὸν ἔδοξεν αὐτὴν
τετρομένην φανῆναι οἱ τὸν μηρόν. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ-
του κατέλιβεν Τεῦθιν φθινώδης νόσος, μόναις δὲ
Ἀρκάδων τοῖς ἐνταῦθα οὐκ ἀπεδίδον καρπὸν οὐδὲνα
ἢ γῆ. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἄλλα τε ἐχρήσθη σφίσιν
ἐκ Δωιδώνης, ὅποῖα θρώπτις ἰλιάσασθαι τὴν θιὸν
ἔμελλον, καὶ ἄγαλμα ἐποίησαντο Ἀθηναῖς ἔχον
τραῦμα ἐπὶ τοῦ μηροῦ. τοῦτο καὶ αὐτὸς τὸ ἄγαλ-
μα εἶδον, τελαμῶνι πορφυρεῷ τὸν μηρόν κατελκυσ-
μένον. καὶ ἄλλα ἐν Τευθίδι, Ἀφροδίτης τε ἱερὸν
καὶ Ἀριέμιδος ἐστὶ. ταῦτα μὲν δὴ ἐνταῦθά ἐστι.
4. Κισιὰ δὲ τὴν ὁδὸν τὴν ἐκ Ἰέρτυρος ἐς Μεγάλην
πόλιν πιποῖται μνημα τοῖς ἀποθανούσιν ἐν τῇ
πρὸς Κλειομένην μάχῃ. τὸ δὲ μνημα τοῦτο ὀνο-
μάζουσιν οἱ Μεγαλοπολῖται Παραιβάσιον, οἱ ἐς

αὐτοὺς παρεισπόνδησεν ὁ Κλεομένης. Παραιδασίου δὲ ἔχειται πεδῖον ἐξήκοντα σταδίων μάλιστα· καὶ πόλεως ἐρείπια Βερένθης ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ, καὶ ποταμὸς ἔξωσιν αὐτόθι Βερενθιάτης, ὅσον δὲ σταδίου προελθόντι πέντε, κάτεισιν ἐς τὸν Ἀλφειὸν.

CAPVT XXIX.

De Trapezuntis urbis reliquiis, loco Bathos dicto et fonte Olympiade — Gigantum pugna cum diis — de Orontis cadavere reperto narratio — de urbis Basilidis reliquiis et Thoenia urbe.

Διαβάντων δὲ Ἀλφειὸν χώρα τε καλουμένη Τραπεζούντια, καὶ πόλεως ἐστὶν ἐρείπια Τραπεζούντιος, καὶ αὐθις ἐπὶ τὸν Ἀλφειὸν ἐν ἀριστερᾷ καταβαίνοντι ἐκ Τραπεζούντιος, οὗ πόρθω τοῦ ποταμοῦ, Βύθος ἐστὶν ὀνομαζόμενον, ἐνθα ἄγουσι τελετὴν διὰ τοὺς τρίτου θεαῖς μεγάλης· καὶ πηγὴ τε αὐτόθι ἐστὶν Ὀλυμπιάς καλουμένη τὸν ἕτερον τῶν ἐνιαυτῶν οὐκ ἀπορρέουσα· καὶ πλησίον τῆς πηγῆς πῦρ ἀνίσσεται. 2. Λέγουσι δὲ οἱ Ἀρκάδες τὴν λεγομένην Γιγάντων μάχην καὶ θεῶν ἐνταῦθα, καὶ οὐκ ἐν τῇ Θρακίᾳ γενέσθαι Παλλήνῃ, καὶ θύουσιν ἀστροπαῖς αὐτόθι καὶ θυέλλαις τε καὶ βρονταῖς. Γιγάντων δὲ ἐν μὲν Τιᾷδι οὐδεμίαν ἐποίησατο ὁ Ὀμηρὸς μνήμην· ἐν Ὀδυσσεΐᾳ δὲ ἔγραψε μὲν, ὥς ταῖς Ὀδυσσεύος ναυσὶ Λαιστρυγόνες ἐπέλθοιεν Γίγασιν καὶ οὐκ ἀνδράσιν εἰκασμένοι· ἐποίησε δὲ καὶ τὸν βασιλῆα τῶν Φυιάκων λέγοντα εἶναι τοὺς Φυιάκας ἑγγυὲς ὥσπερ Κύνκλωπας, καὶ τὸ Γιγάντων ἔθνος. ἐν τῇ

σὺν τούτοις δηλοῖ θνητοὺς ὄντας καὶ οὐ θεῖον γένος τοὺς Γίγαντας, καὶ σαφέστερον ἐν τῷδε ἔτι·

Ὅς ποθ' ὑπερθύμοισι Γιγάντισσιν βασιλεύει·

Ἄλλ' ὁ μὲν ὤλισσε λαὸν ἀτάσθαλον, ὤλετο δ' αὐτός. ἐθέλουσι δ' αὐτῷ λαὸς ἐν τοῖς ἔπεσιν ἀνθρώπων οἱ πολλοὶ καλεῖσθαι. 3. Δράκοντας δὲ ἀντὶ ποδῶν τοῖς Γίγασιν εἶναι, πολλαχῇ τε ὁ λόγος ἄλλη καὶ ἐν τῷδε εἰδέχθη μάλιστα ὥς ἔστιν εὐήθης. Ὀρόντην τὸν Σύρων ποταμὸν οὐ τὰ πάντα ἐν ἰσοπέδῳ μίχρη θαλάσσης ῥέοντα, ἀλλὰ ἐπὶ κρημνόν τε ἀπορροῶγα καὶ ἐς κάϊαντις ἀπ' αὐτοῦ φερόμενον, ἠθέλησεν ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἀναπλεῖσθαι ναυοῖν ἐκ θαλάσσης ἐς Ἀντιόχειαν πόλιν· ἔλυτρον αὖν σὺν πόνῳ τε καὶ δαπάνῃ χρημάτων ὀρυζάμενος ἐπιτήδειον ἐς τὸν ἀνάπλου, ἐξέτριψεν ἐς τοῦτο τὸν ποταμὸν. ἀναξερανθέντιος δὲ τοῦ ἀρχαίου ρεύματος κεραιμία τε ἐν αὐτῷ σορὸς πλέον ἢ ἐνός τε καὶ δέκα εὐρέθη πηχῶν, καὶ ὁ νεκρὸς μέγεθός τε ἦν κατὰ τὴν σορὸν, καὶ ἀνθρώπος διὰ παντός τοῦ σώματος. τοῦτον τὸν νεκρὸν ἐν Κλάρῳ ὁ θεὸς ἀφικομένων ἐπὶ τὸ χρηστήριον τῶν Σύρων εἶπεν Ὀρόντην εἶναι, γένους δὲ αὐτὸν εἶναι τοῦ Ἰνδῶν. εἰ δὲ τὴν γῆν τὸ ἀρχαῖον οὖσαν ὑγρὰν ἔτι καὶ ἀνάπλων νοτίδος θερμαίνων ὁ ἥλιος τοὺς πρώτους ἐποίησεν ἀνθρώπους, ποίαν εἰκόσ' ἔστιν ἄλλην χώραν ἢ προτέραν τῆς Ἰνδῶν, ἢ μίζονας ἀντίναί τοὺς ἀνθρώπους, ἢ γε καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι καὶ ὕψιως τῷ παραλόγῳ καὶ μεγέθει διάφορα ἐκτρέφει θηρία; 4. Τοῦ δὲ χωρίου τοῦ ὀρομαζομένου Βάθους σταδίου ὥς δέκα ἀφίστηκε καλονμένη Βα-

σιλῆς· ταύτης ἐγένετο οἰκιστὴς Κύψελος, ὁ Κρεσφόν-
τη τῷ Ἀριστομάχου τὴν θυγατέρα ἐκδούς· ἐκ
ἐμοῦ δὲ ἐρείπια ἡ Βασιλῆς ἦν, καὶ Διμητρος ἱερὸν
ἐν αὐτοῖς ἐλείπετο Ἐλευσινίας. ἐντεῦθεν δὲ προΐων,
τὸν Ἀλφειὸν αὐτὸς διαβήσῃ, καὶ ἐπὶ Θωκλίαν
ἀφίξῃ, τὸ ὄνομα ἀπὸ Θώκκου τοῦ Λυκάονος ἔχου-
σαν, ἐς ἅπαν δὲ ἐφ' ἡμῶν ἔρημον· ἐλίγετο δὲ ὁ Θῶ-
κκος ἐν τῷ λόφῳ κτίσαι τὴν πόλιν. ποταμὸς δὲ α
Ἀμίνιος ῥέων παρὰ τὸν λόφον, ἐς τὸν Ἐλισσοῦντα
ἐκδίδωσι, καὶ οὐ πολὺ ἄπωθεν ἐς τὸν Ἀλφειὸν ὁ
Ἐλισσών.

CAPUT XXX.

*De Helissonis fluvii meatu, Neptuni Eporstae tem-
plo — Megalopolis ab Helissone in II partes divi-
sae memoranda, Iovis Lycæi templum, Panis Si-
nois et Apollinis Bassaci vel Epicurii signum —
porticus Philippea, VI conclavia ἀρχεῖα dicta, et
porticus Myropoli dicta — de Polybio, Lycortæ
filio — templo et signo Iovis Servatoris.*

Ὁ δὲ Ἐλισσών οὗτος ἀρχόμενος ἐκ κώμης ὁμωνύμου
(καὶ γὰρ τῇ κώμῃ τὸ ὄνομα Ἐλισσών ἐστὶ) τὴν 1α
Διπαιών καὶ τὴν Λυκαϊάτιν χώραν, τρίτα δὲ αὐτὴν
διεξιλθὼν Μεγάλην πόλιν, σταδίους ἄνωτέρω Με-
γαλοπολιτῶν τοῦ ἄστεως κάτεισιν ἐς τὸν Ἀλφειὸν.
πλησίον δὲ ἦδη τῆς πόλεως Ποσειδῶνός ἐστιν Ἐπό-
πιου ναός· ἐλείπετο δὲ τοῦ ἀγάλματος ἡ κεφαλὴ.
2. Αἰαιροῦντος δὲ τὴν Μεγάλην πόλιν τοῦ ποτα-
μοῦ τοῦ Ἐλισσοῦντος, καθὰ δὴ καὶ Κνίδον καὶ Μι-
τυλήνην δίχα οἱ Εὐριπὸι νῆμουσιν, ἐν μέρει τῷ πρὸς
ἄρκτους, δεξιῷ δὲ κατὰ τὸ μετέωρον τοῦ ποταμοῦ,

πεποιήται σφισιν ἄγορά· περίβολος δὲ ἐστὶν ἐν ταύτῃ λίθων, καὶ ἱερὸν Ἀνκαίου Διός· ἔσοδος δ' ἐς αὐτὸ οὐκ ἔστι· τὰ γὰρ ἐντός ἐστι δὴ σὺνοπτα· βωμοὶ τε εἰσὶ τοῦ θεοῦ καὶ τράπεζαι δύο, καὶ αἰτοὶ ταῖς τραπέζαις ἴσοι, καὶ ἄγαλμα Πανὸς λίθον πεποιημένον, ἐπὶ κλησὶν δὲ Σινόεις ἐστίν· αὐτῷ δὲ τὴν τε ἐπὶ κλησὶν γενέσθαι τῷ Πανὶ ἀπὸ τῆς Σινός· λέγουσι, ταύτην δὲ σὺν ἄλλαις τῶν νεμεφῶν καὶ ἰδίᾳ γενέσθαι τροφὸν τοῦ Πανός· ἔστι δὲ πρὸ τοῦ τεμένους τοῦτου χαλκοῦν ἄγαλμα Ἀπόλλωνος θίας ἄξιον, μέγεθος μὲν ἐς πόδας δώδεκα· ἐκομίσθη δὲ ἐκ τῆς Φιγαλῆων ἀντιτελείας ἐς κόσμον τῇ Μεγάλῃ πόλει· τὸ δὲ χωρίον, ἔνθα τὸ ἄγαλμα ἱδρυτο ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ Φιγαλῶν, ὀνομάζεται Βάσσαι· τῷ θεῷ δὲ ἡ ἐπὶ κλησὶν ἠκολούθηκε μὲν ἐκ τῆς Φιγαλῶν· ἐφ' ᾧ δὲ ὄνομα ἔσχεν Ἐπικουρίος, δηλώσει μοι τὰ ἐς Φιγαλῆας τοῦ λόγου· ἔστι δὲ ἐν δεξιᾷ τοῦ Ἀπόλλωνος ἄγαλμα οὐ μέγα μητρὸς θεῶν, τοῦ ναοῦ δὲ, ὅτι μὴ οἱ κλονεῖς, ἄλλο ὑπόλοιπον οὐδέν· πρὸ δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Μητρὸς ἀνδριάς μὲν οὐδεὶς ἐστὶ, δῆλα δὲ ἦν τὰ βάρθρα, ἐφ' ὧν ἀνδριάντες ποτὶ ἐστίκεισαν· ἐλεγίῳ δὲ ἐπὶ ἐνός γεγραμμένον τῶν βάρθρων Διοφάνους φησὶν εἶναι τὴν εἰκόνα, Αἰαίου μὲν υἱοῦ, συντήξαντος δὲ ἀνδρὸς πρώτου Πηλοπόννησον τὴν πᾶσαν ἐς τὸν ὀνομασθέντα Ἀχαϊκὸν σύλλογον· 3. Στοᾶν δὲ τῆς ἀγορᾶς ὀνομαζομένην Φιλίππειον, οὐ Φίλιππος ἐποίησεν ὁ Ἀμύντου, χαριζόμενοι δὲ οἱ Μεγαλοπολίται τὴν ἑπωνυμίαν διδῶσιν αὐτῷ τοῦ οἰκοδομήματος· Ἐρμού δὲ Ἀκακησίον πρὸς αὐτῇ

ναὸς κατεβέβλητο, καὶ οὐδὲν ἐλείπεται ὅτι μὴ χεῖ-
ρη λίθου. ταύτης δὲ ἔχεται τῆς Φιλιππίου μέγ-
θος ἀποδέουσα ἑτέρα στοά· Μεγαλοπολίταις δὲ
αὐτόθι ὠκοδομημένα ἐστὶ τὰ ἀρχεῖα, ἀριθμὸν οἰ-
κήματα ἑξ· ἐν ἐνὶ δὲ ἐστὶν αὐτῶν Ἐφεσίας ἄγαλμα
Ἀρτέμιδος, καὶ ἐν ἑτέρῳ χαλκοῦς Πιὸν πηχναῖως
ἐπὶ κλησιν Σκολεῖτας· μετεκομίσθη δὲ ἀπὸ λόφου
τοῦ Σκολεῖτα· καὶ ὁ λόφος οὗτος τοῦ τείχους ἐστὶν
ἐντὺς, ἀπὸ δὲ αὐτοῦ κάττεισιν ὕδωρ ἐς τὸν Ἐλισσόν-
τα ἐκ πηγῆς. τῶν ἀρχείων δὲ ὀπισθεν ναὸς Τύχης
καὶ ἄγαλμα λίθου πεποιήται ποδῶν πέντε οὐκ ἔπο-
δόν. στοὰν δὲ ἦντινα καλοῦσι Μυρόπωλιν, ἔστι
μὲν τῆς ἀγορᾶς, ὠκοδομήθη δὲ ἀπὸ λαφύρων, ἡνί-
κου τὸ πταῖσμα ἐγένετο Ἀκροιάτῳ τῷ Κλεομένους καὶ
Λακεδαιμονίων τοῖς συστρατεύσασιν, μαχισαμένοις
πρὸς Ἀριστοδήμον τυραννίδα ἐν Μεγάλῃ πόλει ποτὲ
ἔχοντα. 4. Μεγαλοπολίταις δὲ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς
ἐστὶν ὀπισθεν τοῦ περιβόλου τοῦ ἀντιμίνου τοῦ Αν-
καίῳ Διὶ ἀνὴρ ἐπειργασμένος ἐπὶ στήλῃ Πολύβιος
Ανκόρτα· γέγραπται δὲ καὶ ἐλλογία ἐπ' αὐτῷ λέγον-
τα, ὡς ἐπὶ γῆν καὶ θάλασσαν πᾶσαν πλανηθεῖς,
καὶ ὅτι σύμμαχος γένοιτο Ῥωμαίων, καὶ πύσσειν
αὐτοὺς ὀργῆς ἐς τὸ Ἑλληνικόν. συνέγραψε δὲ ὁ Πο-
λύβιος οὗτος καὶ ἄλλα ἔργα Ῥωμαίων, καὶ ὡς Καρ-
χηδονίοις κατέστησαν ἐς πόλεμον, αἰτία δὲ ἦντις ἐγέ-
νετο αὐτοῖς, καὶ ὡς ὀφεί οὐκ ἄνευ κινδύνων μεγάλων
Ῥωμαῖοι Σικελίωνά τινα Καρχηδονιακὸν ὀνομάζον-
σι, τέλος τε ἐπιθάντα τῷ πολέμῳ, καὶ τὴν Καρχη-
δὸν καταβαλόντα ἐς ἔδαφος. ὅσα μὲν δὴ Πολύβιος

παραينوῦντι ὁ Ῥωμαῖος ἐπέθετο, ἐς ὁρθὴν ἐχώρησεν αὐτῷ· ἃ δὲ οὐκ ἠκροῶτο διδάσκοντος, γενέσθαι οἱ λέγουσιν ἁμαρτήματα. Ἑλλήνων δὲ ὁπόσαι πόλεις ἐς τὸ Ἀχαϊκὸν συνετέλουν, παρὰ Ῥωμαίων εὐραντο αὐταὶ Πολύβιον σφίσι πολιτείας τε καταστήσασθαι καὶ νόμους θάειναι. τῆς δ' εἰκόνης τοῦ Πολυβίου τὸ βουλευτήριον ἐστὶν ἐν ἀριστερᾷ. τοῦτο μὲν δὴ ἐστὶν ἐνταῦθα. 5. Στοῶν δὲ τῆς ἀγορᾶς Ἀριστάνδρειον ἐπέκλησιν ἄνδρα τῶν ἀσίων Ἀριστάνδρον οἰκοδομῆσαι λέγουσι· ταύτης τῆς στοᾶς ἐστὶν ἐγγυτιώω ὥς πρὸς ἥμιον ἀνίσχοντα ἱερὸν Σωτῆρος ἐπέκλησιν Διὸς· κεκύσμηται δὲ πέριξ κίονι καθέζομένῳ δὲ τῷ Διὶ ἐν θρόνῳ παριστήκασι τῇ μὲν ἡ Μεγάλη πόλις, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Ἀρτέμιδος Σωτείρας ἄγαλμα· ταῦτα μὲν λίθου τοῦ Πεντελησίου Ἀθηναῖοι Κηφισόδοτος καὶ Ξενοφῶν ἐργάσαντο.

CAPVT XXXI.

Memoranda Megalopolis porro recensentur, templum et signa magnarum deorum, Cereris et Proserpinae Sospitae cum aliis signis additis — Nympharum Arcadicarum signa ac templum et signum Iovis Philii — templum Veneris machinatricis — signa eorum, qui primi Megalopolitanis initia instituerunt, et deorum signa quadrangula forma — templum Proserpinae — templum Minervae Poliadias et Iunonis Teleae ac fons Bathyllus.

Τὸ δὲ ἔτερον πέρας τῆς στοᾶς πικρέσθαι τὸ πρὸς ἥμιον δυσμῶν περίβολον θεῶν ἱερὸν τῶν Μεγάλων· αἱ δὲ εἰσιν αἱ Μεγάλαι θεαὶ Δημήτηρ καὶ Κόρη.

Δημοσίου Κενταύριη Σιβυλλιστὴν Βαρυσοῦ

καθ' ὅτι ἐδήλωσα ἤδη καὶ ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ συγγρα-
 φῇ· τὴν Κόρην δὲ Σώτειραν καλοῦσιν οἱ Ἀρκάδες.
 ἐπειρησμένοι δὲ ἐπὶ τύπων πρὸ τῆς ἐοόδου, τῇ
 μὲν Ἀρτεμίδι, τῇ δὲ Ἀσκληπιδί ἐστι καὶ Ὑγία. Θιαὶ
 δὲ αἱ Μεγάλαι Δημήτηρ μὲν λίθου διὰ πάσης,
 ἡ δὲ Σώτειρα τὰ ἐσθῆτος ἐχόμενα ξύλου πεποιήται·
 μέγεθος δὲ ἑκατέρω πεντε πον καὶ δέκα εἰσὶ πόδες
 τὰ ἄγάλματα. καὶ πρὸ αὐτῶν κόρας ἐποίησεν οὐ
 μεγάλας, ἐν χιτῶσι τε καθήκουσαι ἐς σφυρὰ, καὶ
 ἀνθῶν ἀνάπλεον ἑκατέρω τάλανον ἐπὶ τῇ κεφαλῇ
 φέροι· εἶναι δὲ θυγατέρες τοῦ Λαμναῶντος λέγον-
 ται· τοῖς δὲ ἐπανάγουσιν ἐς τὸ θεϊότερον, δοκιμασθεῖς
 Ἀθηνᾶν τε εἶναι καὶ Ἀρτεμιν τὰ ἀνθ' ἡμετέρων τῆς Περ-
 σεφόνης συλλεγουσας. ἔστι δὲ καὶ Ἡρακλῆς παρὰ
 τῇ Δήμητρι μέγεθος μάλιστα πῆχυν· τοῦτον τὸν
 Ἡρακλῆν εἶναι τῶν Ἰδαίων καλουμένων Λακτύλων,
 Ὀνομάκριτός φησιν ἐν τοῖς ἔπεσι· κεῖται δὲ ἐμπρο-
 σθεν. ἐπειρησμένοι τε ἐπ' αὐτῇ δύο τε εἰσὶν Ὠραι,
 καὶ ἔχων Πάν σύριγγα, καὶ Ἀπόλλων κιθαρῖζων.
 ἔστι δὲ καὶ ἐπίγραμμα ἐπ' αὐτοῖς, εἶναι σφῆς θεῶν
 τῶν πρώτων. 2. Πεποιήνται δὲ ἐπὶ τραπέζῃ καὶ
 Νύμφαι· Νυῖς μὲν Ἀία φέρουσά ἐστι νήπιον παῖδα,
 Ἀνθρακία δὲ, νύμφη τῶν Ἀρκαδικῶν καὶ αὐτῇ, δῆδα
 ἔχουσα ἐστίν, Ἀγνώ δὲ, τῇ μὲν ὕδριαν, ἐν δὲ τῇ
 ἑτέρῃ χειρὶ φιάλην· Ἀρχιρόης δὲ καὶ Μυρτωέουστος
 εἰσὶν ὕδριαι τὰ φορήμια, καὶ ὕδωρ δῆθεν ἀπ' αὐ-
 τῶν κάτεισιν. τοῦ περιβόλου δὲ ἐστὶν ἐντὸς Φίλιου
 Λιὸς ναός, Πολυκλείου μὲν τοῦ Ἀργείου τὸ ἄγαλ-
 μα, Διονύσῳ δὲ ἐμφερές· κόδορνοί τε γὰρ τῷ

ὑποδήματά ἐστιν αὐτῶν, καὶ ἔχει τῇ χειρὶ ἔκπωμα
 τῇ δὲ ἑτέρᾳ θύρῃσιν· κάθηται δὲ αἰετὸς ἐπὶ τῷ θύρ-
 ρῳ, καὶ τοί γε τοῖς εἰς Διώνυσον λεγομένοις τοῦτο
 οὐκ ὁμολογοῦν ἐστί. τούτου δὲ ὀπισθε τοῦ ναοῦ
 δεινδρῶν ἐστὶν ἄλσος οὐ μέγα θριγκῶ περιεχόμενον·
 ἐς μὲν δὴ τὸ ἐντὸς ἔσοδος οὐκ ἔστιν ἀνθρώποις· πρὸ
 δὲ αὐτοῦ Ἀήμητρος καὶ Κύρης ὅσον τε ποδῶν τριῶν
 εἰσιν ἀγάλματα. 3. Ἔστι δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου
 τῶν Μεγάλων Θεῶν καὶ Ἀφροδίτης ἱερὸν· πρὸ μὲν
 δὴ τῆς ἐξόδου ξόανά ἐστιν ἀρχαῖα, Ἥρα καὶ Ἀπόλ-
 λων τε καὶ Μοῦσαι· ταῦτα κομισθῆναί φασιν ἐν
 Τρυπεζοῦντος. ἀγάλματα δὲ ἐν τῷ ναῷ Λαμοφῶν
 ἐποίησεν, Ἑρμῆν ξύλου καὶ Ἀφροδίτης ξύανον· καὶ
 ταύτης χεῖρές ἐσι λίθου καὶ πρόσωπόν τε καὶ ἄκροι
 πάδες. τὴν δὲ ἐπὶ κλησὶν τῇ Θεῷ Μηχανέτιν ὀρθό-
 τατα ἔθεντο, ἐμοὶ δοκεῖν· Ἀφροδίτης τε εἵνεκα,
 καὶ ἔργον τῶν ταύτης πλείστα μὲν γὰρ ἐπιτεχνήσεις,
 παντοῖα δὲ ἀνθρώποις ἀνευρημένα ἐς λόγους ἐστίν.
 4. Ἐπτήκασιν δὲ καὶ ἀνδριάντες ἐν οἰκῇματι, Καλ-
 λιγνώτιον τε καὶ Μέντια, καὶ Σωσιγένοους τε καὶ Πώ-
 λον· καταστήσασθαι δὲ οὗτοι Μεγαλοπολίταις λέ-
 γονται πρῶτον τῶν μεγάλων Θεῶν τὴν τελετήν, καὶ
 τὰ δρώμενα τῶν ἐν Ἐλευσίνι ἐσσι μιμήματα. κῆται
 δὲ ἐντὸς τοῦ περιβόλου Θεῶν τοσαύτε ἀγάλματα ἄλ-
 λων, τὸ τετραγώνον περιεχόμενα σχῆμα, Ἑρμῆν
 τε ἐπὶ κλησὶν Ἀγῆτωρ, καὶ Ἀπόλλων, καὶ Ἀθηναίη τε
 καὶ Ποσειδῶν· ἔτι δὲ Ἥλιος ἐπωρυρίαν ἔχων, Σω-
 τήρ δὲ εἶναι καὶ Ἡρακλῆς. Ἰνυκοδόμηται δὲ καὶ
 σφισιν ἱερὸν μεγάλαι μέγα, καὶ ἄγουσιν ἱνταῖθσ

τὴν τελετὴν ταῖς θεαῖς. 5. Τοῦ γαοῦ δὲ τῶν μεγάλων θεῶν ἐστὶν ἱερὸν ἐν δεξιῇ καὶ Κόρης· λίθου δὲ τὸ ἄγαλμα ποδῶν ὀκτὼ μάλιστα· ταυταὶ δὲ ἐπέχουσι διαπαντός τὸ βᾶθρον. ἐς τοῦτο τὸ ἱερὸν γυναιξὶ τὸν πάντα ἐστὶν ἔσοδος χρόνον, οἱ δὲ ἄνδρες οὐ πλέον ἢ ἅπαξ κατὰ ἔτος ἕκαστον ἐς αὐτὸ εἰσίσιν. 6. Γυμνάσιον δὲ τῇ ἀγορᾷ συνεχὲς κατὰ ἡλίου δυσμὰς ἐστὶν ὠκοδομημένον. τῆς στοᾶς δὲ, ἣν ὑπὸ τοῦ Μακεδόνος Φιλίππου καλοῦσι, ταύτης εἰσὶ δύο ὀπισθεν λόφοι, οὐκ ἐς ὕψος ἀνήκοντες· ἐρείπια δὲ Ἀθηναῖς ἱεροῦ Παλιάδος ἐπὶ αὐτῷ, καὶ τῷ ἐτέρῳ ναὸς ἐστὶν Ἥρας Τελείας, ὁμοίως καὶ ταῦτα ἐρείπια. ὑπὸ τούτῳ τῷ λόφῳ Βάθυλλος καλουμένη πηγή· συντελεῖ καὶ αὕτη τῷ ποταμῷ Ἐλισσόντι ἐς μέγεθος. τοσαύτενταῦθα ἀξιόχρεον ἦν.

C A P V T XXXII.

Memoranda alterius urbis Megalopolis partis, theatrum in Graecia maximum, curia Thersilium dicta et Ammonis signum cornutum — Martis ara et stadium — templum Dianae Agroterae, et deorum, qui Ergatae dicuntur, signa quadrangula forma — ossa Gigantis.

Ἡ δὲ ἐπέκεινα τοῦ ποταμοῦ μοῖρα ἢ κατὰ μεσημβρίαν παρείχετο ἐς μνήμην θεάτρον μέγιστον τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι· ἐν δὲ αὐτῷ καὶ ἀένναός ἐστιν ὕδατος πηγή. τοῦ θεάτρου δὲ οὐ πόρρω λείπεται τοῦ βουλευτηρίου Θερμῖλια, ὃ τοῖς Μυρσίσις ἐπεποιήτο Ἀρκάδων· ἐκαλεῖτο δὲ ἀπὸ τοῦ ἀναθέντος Θερσίλιον· πλησίον δὲ οἰκία, ἰδιώτου καὶ ἐμὲ κτῆμα ἀνδρός, ὃ Ἀλεξάνδρῳ τῷ Φιλίππου τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐποίησαν

Ἔστι δὲ ἄγαλμα Ἀμμωνος πρὸς τῇ οἰκίᾳ, τοῖς τε τραγῳνοῖς Ἑρμαῖς εἰκασμένον, κέρατα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἔχον κριοῦ. τὸ δὲ τῶν Μουσῶν Ἀπόλλωνος τε ἱερὸν καὶ Ἑρμοῦ κατασκευασθὲν σφισιν ἐν κοινῷ· παρέλκετο δὲ ἐς μνήμην θεμέλια οὐ πολλά· ἦν δὲ τῶν Μουσῶν μία· ἔστι καὶ Ἀπόλλωνος ἄγαλμα κατὰ τοὺς Ἑρμῆς τοὺς τετραγῶνους τέχνην. ἰρεΐπια δὲ καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἦν τὸ ἱερὸν, πλὴν ὅσον πρόβατος τε ἐλείπετο ἔτι καὶ ἀγάλματα ἀριθμὸν τρία, ἐπὶ κλησιν δὲ οὐρανία, τῇ δ' ἔστι πάνδημος, τῇ τρίτῃ δὲ οὐδὲν ἐτίθεντο. 2. Ἀπέχει δὲ οὐ πολὺ Ἀρεως βωμός· ἐλέγεται δὲ ὥς καὶ ἐξ ἀρχῆς ὠκοδομηθεῖη τῇ θεῷ· πεποιήται δὲ καὶ στάδιον ὑπὲρ τῆς Ἀφροδίτης, τῇ μὲν ἐπὶ τὸ θίατρον καθήκον· καὶ κρήνη σφισιν ἐστὶν αὐτόθι, ἣν ἱερὰν Διονύσου νομίζουσι· κατὰ δὲ τὸ ἔτερον τοῦ σταδίου πέρας Διονύσου ναὸς ἐλέγεται ὑπὸ τοῦ θείου κεραυνωθῆναι γενναῖς δύο ἐμοῦ πρότερον· καὶ ἰρεΐπια οὐ πολλά ἔτι ἐς ἐμὴ ἦν αὐτοῦ. Ἡρακλέους δὲ κοινός καὶ Ἑρμοῦ πρὸς τῷ σταδίῳ ναὸς μὲν οὐκ ἔτι ἦν, μόνος δὲ σφισι βωμός ἐλείπετο. 3. Ἔστι δ' ἐν τῇ μοίρᾳ ταύτῃ λόφος πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον, καὶ Ἀγροτέρας ἐν αὐτῷ ναὸς Ἀρτέμιδος, ἀνάθημα Ἀριστοδήμου καὶ τοῦτο· τῆς δὲ Ἀγροτέρας ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τέμενος· ἐνταῦθα ἔστι μὲν ἱερὸν Ἀσκληπιοῦ καὶ ἄγαλμα, αὐτὸς τε καὶ Ὑγία· εἰσὶ δὲ ὑποκαταβάντι ὀλίγον θιοὶ (παρέχονται δὲ καὶ οὗτοι σχῆμα τετραγώνον, Ἑρᾶται δὲ ἐστὶν αὐτοῖς ἐπὶ κλησίς) Ἀθηνᾶ τε Ἑργάνη, καὶ Ἀπόλλων Ἀγνυῖς· τῷ δὲ Ἑρμῇ καὶ Ἡρακλεῖ καὶ Εἰ-

λειωνία πρόσσεστιν ἐξ ἐπῶν τοῦ Ὅμηρου φήμη, τῷ μὲν, Αἰὼς τε αὐτὸν διάκονον εἶναι καὶ ὑπὸ τὸν Ἀθην ἄγειν τῶν ἀπογιγνομένων τὰς ψυχάς· Ἡρακλεῖ δέ, ὡς πολλοὺς τε καὶ χαλεποὺς τελέσειεν ἄθλους· Εὐλειωνία δὲ ἐποίησεν ἐν Ἰλιάδι ὠδῖνας γυναικῶν μέλειν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο ὑπὸ τὸν λόφον τοῦτον Ἀσκληπιοῦ παιδὸς ἱερόν· τοῦτου μὲν δὴ τὸ ἄγαλμα ὀρθὸν πεποιήται πηχυαῖον μάλιστα· Ἀπόλλωνος δὲ ἐν θρόνῳ κάθηται ποδῶν ἐξ οὐκ ἀποδέον μέγεθος. 4. Ἀνάκειται δὲ αὐτόθι καὶ ὀσιᾶ ὑπερήκοντα, ἣ ὡς ἀνθρώπου δοκεῖν· καὶ δὴ καὶ ἐλέγετο ἐπ' αὐτοῖς, εἶναι τῶν Γιγάντων ἐνός, οὓς ἐς τὴν συμμαχίαν τῆς Ῥέας ἤθροισεν Ὀπλάδαμος, ἃ δὴ καὶ ἐς ὑστερον ἐπέξεισιν ἡμῖν ὁ λόγος. ταύτου δὲ ἐστὶ πηγὴ τοῦ ἱεροῦ πλησίον, καὶ ἀπ' αὐτῆς ὁ Ἑλισσῶν τό ὕδωρ δέχεται κατερχόμενον.

CAPUT XXXIII.

*De Megalopoli diruta aliisque nobilibus urbibus
fortunae arbitrio eversis — insula Chryse flu-
ctibus hausta et insula Hiera.*

Εἰ δὲ ἡ Μεγάλη πόλις προθυμία τε τῇ πάσῃ συνοικισθεῖσα ἀπὸ Ἀρκάδων, καὶ ἐπὶ μεγίσταις τῶν Ἑλλήνων ἐλπίσιν ἐς αὐτήν, κόσμον τὸν ἅπαντα καὶ εὐδαιμονίαν τὴν ἀρχαίαν ἀφῆρηται, καὶ πολλὰ ἐστὶν αὐτῆς ἐρείπια ἐφ' ἡμῶν· θαῦμα οὐδὲν ἐποιήσαμην, εἰδὼς τὸ δαιμόνιον νεώτερα ἢ τίνα ἐθέλον ἐργάσασθαι, καὶ ὁμοίως τὰ πάντα τὰ τε ἐχυρὰ, καὶ τὰ ἀσθενῆ, καὶ τὰ γινόμενά τε καὶ ὀπίοσα ἀπόλλυνται, μεταβάλλουσιν τὴν τύχην, καὶ ὅπως ἂν αὐτῇ

παρίσσηται, μετὰ ἰσχυρᾶς ἀνάγκης ἄγουσαν. Μυκῆ-
 ναι μὲν γε τοῦ πρὸς Ἰλλίω πολέμου τοῖς Ἑλλήσιν
 ἡγησόμεναι, καὶ Νῆνος, ἔνθα ἦν Ἀσσυρίοις βασιλεία,
 καὶ Βοιωτῖαι Θῆβαι προστῆναι τοῦ Ἑλληνικοῦ ποτε
 ἀξιοθεῖσαι, αἱ μὲν ἡρήμονται πανώλεθροι, τὸ δὲ
 ὄνομα τῶν Θηβῶν ἐς ἀκρόπολιν μόνην καὶ οἰκήτορας
 κατεβέβηκεν οὐ πολλούς. τὰ δὲ ὑπερηκότα πλού-
 τω τὸ ἀρχαῖον, Θῆβαι τε αἱ Αἰγύπτιοι καὶ ὁ Μι-
 νύης Ὁρχομενός, καὶ ἡ Ἀῆλος τὸ κοινὸν Ἑλλήνων
 ἐμπόριον, αἱ μὲν ἀνδρὺς ἰδιώτου μέσου δυνάμει
 χρημάτων καταδίδουσιν ἐς εὐδαιμονίαν, ἡ Ἀῆλος δὲ
 ἀφελόντι τοὺς ἀφικνουμένους παρ' Ἀθηναίων ἐς τοῦ
 ἱεροῦ τὴν φρουράν, Ἀηλίων γε εἵνεκα ἔρημὸς ἐστὶν
 ἀνθρώπων. Βαβυλῶνος δὲ τοῦ μὲν Βήλου τὸ ἱερόν
 λείπεται· Βαβυλῶνος δὲ ταύτης, ἦντινα εἶδε πόλεων
 τῶν τότε μεγίστην ἥλιος, οὐδὲν ἔτι ἦν εἰ μὴ τεῖχος,
 καὶ τὰ καὶ Τύρυνθος τῆς ἐν τῇ Ἀργολίδι. ταῦτα μὲν
 ἐποίησεν ὁ δαίμων εἶναι τὸ μηδέν. Ἡ δὲ Ἀλεξάν-
 δρου πόλις ἐν Αἰγύπτῳ καὶ ἡ Σελεύκου παρὰ τῷ
 Ὀρόντῃ, χθρὲς τε ὀκισμέναι καὶ πρόην, ἐς τοσοῦτο
 ἐπιδεδώκασι μεγέθους καὶ εὐδαιμονίας, ὅτι σφᾶς
 ἡ τύχη δεξιούται. 2. Ἐπιδείκνυται δὲ καὶ ἐν τῷ
 δεῖτι τὴν ἰσχὺν μείζονα καὶ θαύματος πλείονος ἢ
 κατὰ συμφορὰς καὶ εὐπραγίας πόλεων· Ἀἴμονου
 γὰρ πλοῦν ἀπέχεν οὐ πολὺν Χρυσῇ νῆσος, ἐν ᾗ καὶ
 τῷ Φιλοκτήτῃ γενέσθαι συμφορὰν ἐκ τοῦ ὕδρου φα-
 σί· ταύτην κατέλαβεν ὁ κλύδων πᾶσαν, καὶ κατέδυ
 τε ἡ Χρυσῇ καὶ ἡφάνισται κατὰ τοῦ βυθοῦ. νῆ-
 σον δὲ ἄλλην κυλουμένην Ἀεραν, τόνδε οὐκ ἦν χρόνον.

οὕτω μὲν τὰ ἀνθρώπινα πρόσκαιρά τε καὶ οὐδαμῶς
ἔστιν ἐχρᾶ.

CAPUT XXXIV.

*Memoranda in via a Megalopoli Messeniam versus,
templum dearum Maniarum — Dactyli monumen-
tum, locus Ace dictus, et de Orestis insaniam narra-
tio — via ex Mantinensi agro ad Alpheum,
Nymphas, Hermæum.*

Ἐκ δὲ Μεγάλῃς πόλεως ἰόντι ἐς Μεσσηνίαν, καὶ
σταδίους μάλιστα προσελθόντι ἑπτὰ, ἔστιν ἐν ἀριστε-
ρᾷ τῆς λεωφόρου θεῶν ἱερὸν· καλοῦσι δὲ καὶ αὐτὰς
τὰς θεὰς καὶ τὴν χώραν τὴν περὶ τὸ ἱερὸν Μανίας·
δοκεῖν δὲ μοι, θεῶν τῶν Εὐμενίδων ἔστιν ἐπίκλησις,
καὶ Ὀρέστην ἐπὶ τῷ φόρῳ τῆς μητρὸς φασιν αὐτόθι
μανῆναι. 2. Οὐ πόρῳ δὲ τοῦ ἱεροῦ γῆς χῶμα
ἔστιν οὐ μέγα, ἐπίθημα ἔχον λίθου πεποιημένον
δάκτυλον, καὶ δὴ καὶ ὄνομα τῷ χῶματι ἔστι Δακτύ-
λου μῆμα· ἐνταῦθα ἔκφρονα Ὀρέστην γενόμενον
λέγουσιν ἕνα τῆς ἑτέρας τῶν χειρῶν ἀποφαγεῖν δά-
κτυλον. τοῦτω δὲ ἔστιν ἕτερον συνεχὲς χωρίον Ἄκη
καλούμενον, ὅτι ἐγένετο ἐν αὐτῷ τῆς νόσου τῷ Ὀρέ-
στη τὰ ἰάματα· πεποιήται δὲ Εὐμενίσι καὶ αὐτόθι
ἱερὸν. ταύτας τὰς θεὰς, ἥνικα τὸν Ὀρέστην ἔκφρο-
να ἔμελλον ποιῆσαι, φασὶν αὐτῷ φανῆναι μελαίνης·
ὥς δὲ ἀπέφαγε τὸν δάκτυλον, τὰς δὲ αὐτὰς δοκεῖν οἱ
λευκὰς εἶναι, καὶ αὐτὸν σωφρονῆσαι τε ἐπὶ τῇ θεᾷ,
καὶ οὕτω ταῖς μὲν ἐτήγισεν ἀποτρέπων τὸ μῆνιμα
αὐτῶν, ταῖς δὲ ἔδωκε ταῖς λευκαῖς· ὁμοῦ δὲ αὐταῖς
καὶ Χάρισι θύειν νομίζουσι. πρὸς δὲ τῷ χωρίῳ τοῖς
Ἰκεσιν ἱερὸν ἔστιν ὀνομαζόμενον ἱερὸν, ὅτι Ὀρέ-

στης ἐνταῦθα ἐκείρατο τὴν κόμην, ἐπειδὴ ἐντὸς
 ἐγένετο αὐτοῦ. Πελοποννησίων δὲ οἱ τὰ ἀρχαῖα μνη-
 μονεύοντες, πρότερον τῷ Ὀρέστη τὰ ἐν Ἀρκαδίῃ γενέ-
 σθαι φασὶν ὑπὸ Ἐρινύων τῶν Κλυταιμνήστρας
 ἢ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ τὴν κρίσιν, καὶ αὐτῷ κατή-
 γορον ἂντι Τυνδάρεω (περιεῖναι γὰρ οὐκέτι ἐκεί-
 νον) Περίλαον δὲ ἐπιστῆναι δίκην ἐπὶ τῷ αἵματι
 τῆς μητέρος αἰτιοῦντα, ἅτι ἀνεψίων τῆς Κλυταιμνή-
 στρας· Ἰκαρίου γὰρ παῖδα εἶναι Περίλαον, γενέ-
 σθαι δὲ ὕστερον καὶ θυγατέρας τῷ Ἰκαρίῳ. 3. Ἐν
 Μαντινείοις δὲ ὁδὸς ἐπὶ τὸν Ἀλφειὸν, ὅπως πέντε
 στάδιον καὶ δέκα· κατὰ τοῦτο Γαθιάτες ποταμὸς
 ἐκδίδωσιν ἐς τὸν Ἀλφειὸν· ἐς δὲ τὸν Γαθιάταν πρό-
 τερον ἔτι κατεῖσαν ὁ Κυρνίων· τοῦτω μὲν δὴ αἱ πη-
 γαὶ γῆς εἰσι τῆς Αἰγυπτίδος ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ
 Κρεάτα τὸ ἱερὸν, τῷ Γαθιάτῃ δὲ τῆς Κρωμίδος
 χώρας ἐν Γαθείαις. ἡ δὲ Κρωμίτις ἀνώτερον τοῦ
 Ἀλφειοῦ σταδίου ὥς τεσσαράκοντά ἐστι, καὶ ἐν αὐ-
 τῇ πόλεως Κρόμωνος παρτάπσαι τὰ ἐρείπια ἦν ἐξέ-
 τηλα. Ἐκ δὲ Κρόμωνος εἴκοσι στάδια ἐστὶν ἐπὶ
 Νυμφάδα· καταρρέειται δὲ ὕδατι, καὶ δένδρων ἀνα-
 πλεῶς ἐστὶν ἡ Νυμφάς. Καὶ ἀπ' αὐτῆς στάδια εἴ-
 κοσί ἐστιν ἐπὶ τὸ Ἐρμαῖον, ἐς ὃ Μεσσηνίοις καὶ Με-
 γαλοπολίταις εἰσὶν ὄροι· πεποιήται δὲ αὐτόθι καὶ
 Ἐρμῆς ἐπὶ στήλῃ.

CAPVT XXXV.

Via a Megalopoli Carnassium versus oppidum Mes-
 sen. — Hermæum et termini Megalopolit. et Mes-
 sen. ibique signa deorum posita — via a Megalo-
 poli Laecedaemonem versus — de Belemina — via

σημειοῖται καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἀπογραφῇ τῆς ἑλλάδος

a Megalopoli in interiorem Arcadiam, Scia vicus — Tricolonorum, Zoetiae aliarumque urbium reliquiae — Callistus sepulcrum et templum Dianae Callistae — campus Schoenus, et Atalantae curricula.

Αὕτη μὲν ἐπὶ Μεσσηνήν, ἑτέρα δὲ ἐκ Μεγάλης πό-
 λεως ἐπὶ Καρνάσιον ἄγει τὸ Μεσσηνίων· καὶ ταύτη
 πρώτη μὲν οἱ ὁ Ἀλφειὸς ἐκδέχεται, καθότι καὶ Μαλ-
 λοῦς καὶ ὁ Σῦρος ἐς αὐτὸν κατέρχονται προανακοι-
 νωσάμενοι τὸ ὕψωμα. αὐτόθεν δὲ ἔχων τὸν Μαλ-
 λούντα ἐν δεξιᾷ, μετὰ σταδίους ὡς τριάκοντα μετα-
 βῆσθαι τε αὐτὸν καὶ ἀναβῆσθαι δι' ὁδοῦ πρόσαντες πέ-
 ρας ἐς χωρίον καλοῦμενον Φαιδρίαν. 2. Φαιδρίου
 δὲ ὡς πέντε ἀπέχει καὶ δέκα σταδίους κατὰ Δέσποι-
 ναν ὀνομαζόμενον Ἑρμαῖον· ὅροι πρὸς Μεγαλοπο-
 λίας Μεσσηνίων καὶ οὗτοι, καὶ ἀγάλματα οὐ με-
 γάλα Δεσποίνης τε καὶ Δήμητρος· ἔστι δὲ καὶ Ἑρ-
 μοῦ, πεποιήται δὲ καὶ Ἡρακλέους· δοκεῖν δὲ μοι
 καὶ τὸ ὑπὸ Λαιδάλου ποιηθὲν τῷ Ἡρακλεῖ ζώοντι
 ἐν μεθορίῳ τῆς Μεσσηνίας καὶ Ἀρκάδιον, ἐνταῦθα
 εἰσῆλκει. 3. Ἡ δὲ εἰς Λακεδαίμονα ἐκ Μεγάλης
 πόλεως ὁδὸς, ἐπὶ μὲν τὸν Ἀλφειὸν, στάδιοι τριά-
 κοντά εἰσιν· ἀπὸ τοῦδε παρὰ ποταμὸν ὀδεύσεις Θι-
 οῦντα, (κάττεισι δὲ καὶ ὁ Θιοῦς οὗτος ἐς τὸν Ἀλ-
 φειὸν) ἀπολιπὼν οὖν τὸν Θιοῦντα ἐν ἀριστερᾷ,
 σταδίους ἀπὸ τοῦ Ἀλφειοῦ τεσσαράκοντα ἥξεις μά-
 λιστα ἐς Φαλαισίαν· ἀπέχουσι δὲ αἱ Φαλαισῖαι
 σταδίους ἑκοσι τοῦ Ἑρμαίου τοῦ κατὰ Βελερίναν.
 4. Λέγουσι μὲν δὴ οἱ Ἀρκάδες, τὴν Βελερίναν τῆς

σφετέρως οὔσαν τὸ ἀρχαῖον ὑποτεμῆσθαι Λακεδαι-
μονίους· λέγειν δὲ οὐκ εἰκότα ἐφαίνοντό μοι, καὶ
ἄλλων εἵνεκα, καὶ μάλιστα, ὅτι μοι δοκοῦσι Θη-
βαῖται μηδὲ τοῦτο ἡλασσωμένους περιῦδεῖν τοὺς Ἀρ-
κάδας, εἴ σφισιν εἴσεσθαι σὺν τῷ δικαίῳ τὸ ἐπανάρ-
θωμα ἔμελλεν. 5. Εἰσὶ δὲ ἐκ Μεγάλης πόλεως καὶ
ἐς τὰ χωρία ὁδοὶ τὰ ἐντὸς Ἀρκαδίας, εἰς Μεθϋδριον
ἑβδομήκοντα σταδίοι καὶ ἑκατόν. τρισὶ δὲ ἀπὸ Με-
γᾶλης πόλεως ἀπωτέρω σταδίοις καὶ δέκα Σκιὰ τε
καλούμενον χωρίον, καὶ Ἀρτέμιδος Σκιαδίτιδος ἱερύ-
πια ἔστιν ἱεροῦ· ποιῆσαι δὲ αὐτὸ ἐλέγετο Ἀριστοδή-
μος ὁ τυραννήσας. ἐντεῦθεν μετὰ σταδίων ὡς δέ-
κα πόλεως Χαρισίων ὑπομνήματι ἔστιν πολλή·
σταδίων δὲ ἄλλων δέκα ἐστὶν ἀπὸ Χαρισίων ἐς Τρι-
κολώνους ὁδός. 6. Πόλις δὲ ἦσαν καὶ οἱ Τρικο-
λώνοι ποτε μὲν· ἦν δὲ αὐτόθι καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι ἐπὶ
λόφου Ποσειδῶνος ἱερὸν, καὶ ἄγαλμα τετραέγωνον,
καὶ δένδρων περὶ τὸ ἱερὸν ἔστιν ἄλσος· ταύτης μὲν
δὴ οἱ Λυκάονος παῖδες ἐγένοντο οἰκισταί. Ζοιτίαν
δὲ ἀπωτέρω μὲν Τρικολώνων πέντε πον καὶ δέκα
σταδίοις, κειμένην δὲ οὐ κατ' εὐθὺν, ἀλλ' ἐκ Τρικο-
λώνων ἐς ἀριστεριάν, Ζοιτία οἰκῆσαι τὸν Τρικολών-
ον λέγουσι. Παρωρεὺς δὲ ὁ νεώτερος Τρικολώνου
ἱῶν παῖδων, Παρωρίαν καὶ οὗτος ἔκτισεν, ἀπέχου-
σαν Ζοιτίας σταδίων δέκα· ἔρημοι δὲ καὶ ἐς
ἐμὲ ἦσαν ἀμφότεραι. μένει δὲ ἐν Ζοιτίας Ἀήμητρος
εὐαδὲς καὶ Ἀρτέμιδος, οἵ καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν. ἱερύπια δὲ
πόλιν καὶ ἄλλα· Θυραίου μὲν σταδίων πέντε ἀ-
πωτέρω Παρωρίας καὶ δέκα· τὰ δὲ Τρωῦντιός ἐστιν

ἐν ὄρει κειμένῳ μὲν ὑπὲρ τοῦ πεδίου, καλουμένῳ δὲ
 Τρῳῆτι· ἡ δὲ Θυραίον τε καὶ Τρῳῆντος μεταξὺ
 ὄρεινὴ πᾶσά ἐστι καὶ Θηριώδης· Λυκάονος δὲ εἶναι
 Θυραίον τε καὶ Τρῳῆνια, προειδήλωσεν ἡμῖν ὁ λό-
 γος. 7. Τρικολῶνων δὲ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ πρῶτα μὲν
 ἀνάπτης ὁδὸς ἐπὶ πηγὴν καλουμένους Κρουνοὺς·
 στυδίους δὲ ὡς τριάκοντα καταβάντι ἐκ Κρουνῶν, τά-
 φος ἐστὶ Καλλιστοῦς, χῶμα γῆς ὑψηλόν, δένδρα ἔχον
 πολλὰ μὲν τῶν ἀκάρπων, πολλὰ δὲ καὶ ἡμερᾶ· ἐπὶ δὲ
 ἄκρῳ τῷ χῶματι ἱερὸν ἐστὶν Ἀρτέμιδος ἐπίκλησιν Καλ-
 λίστης· δοκεῖν δὲ μοι καὶ Πάμφως μαθὼν τι παρὰ
 Ἀρκαδίων, πρῶτος Ἀρτεμῖν ἐν τοῖς ἔπεσιν ὠνόμασε
 Καλλίστην. Στυδίους δὲ αὐτόθεν μὲν πάντε καὶ εἰ-
 κοσι, Τρικολῶνων δὲ ἑκατὸν τοὺς σύμπαντας ἀπέχου-
 σα ἐπὶ γῆ τοῦ Ἑλλασποντος, κατὰ δὲ τὴν εὐθείαν Με-
 θυδρίου (αὕτη γὰρ δὴ ἐκ Τρικολῶνων ἐτι λείπεται)
 Ἀντιμῶσά τέ ἐστι χωρίον, καὶ ὄρος Φάλανθον, ἐναὐτῷ
 δὲ ἐρίπυιά ἐστι Φαλάνθου πόλεως· Ἀγλάου δὲ τοῦ
 Στυμφήλου παῖδα εἶναι τὸν Φάλανθον λέγουσιν.
 8. Τὸ τοῦτον δὲ πεδίου τέ ἐστι Πάλου καλούμενον,
 καὶ μετ' αὐτὸ Σχοινοῦς, ἀπὸ ἀνδρὸς Βοιωτοῦ Σχοι-
 νέως ἔχον τὴν κλῆσιν. εἰ δὲ ὁ Σχοινεὺς ἀπεδήμησεν οὗ-
 τος παρὰ τοὺς Ἀρκαδας, εἴεν ἂν καὶ οἱ τῆς Αἰαλάντης
 δρόμοι σύνεγγυς τῷ Σχοινοῦντι ὄντις, οἱ ἀπὸ τῆς τοῦ-
 του θυγατρὸς τὸ ὄνομα εἰληφότες· ἐξῆς δέ ἐστιν (ἔμοι
 δοκεῖ) καλούμενον, καὶ τοῖς πᾶσιν Ἀρκαδίαν εἶναι
 τὴν χώραν φασὶν ἐνταῦθα.

CAPVT XXXVI.

De Methydrio urbe eiusque memorandis — monte Thaumasio, ubi Rhea Iovem peperisse fertur — memorandis in via ad Maenalum, templo Boni Dei — Boreae venti sacris — memorandis ad Maenaliū montem — colle, urbe et Mercurio Acacesio — templo Despoenae.

Τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἐς μνήμην οὐδὲν ἄλλο, ὅτι μὴ αὐτὸ τὸ Μεθύδριον λείπεται· ὁδὸς δὲ ἐκ Τρικολίων ἐς αὐτὸ σταδίων τριῶν δέοντες τεσσαράκοντα καὶ ἑκατόν. ὠνομάσθη μὲν δὴ Μεθύδριον, ὅτι κολωνός ἐστιν ὑψηλός, Μαλοιτῶ τε ποταμοῦ καὶ Μυλῶντος μέσος, ἐφ' ᾧ τὴν πόλιν ὁ Ὀρχομενός ᾤκισε. πρὶν δὲ ἢ συντελεῖν ἐς τὸ Μεγαλοπολιτικόν, γεγυῖαι καὶ Μεθυδριεῦσιν ἀνδράσιν Ὀλυμπιονίκαι. 2. Ἔστι δὲ ἐν Μεθύδριῳ Προσιδῶνός τε Ἰππίου γαῖος, οὗτος μὲν ἐπὶ τῷ Μελῶντι ἐστι· τὸ δὲ ὄρος τὸ Θαιμᾶσιον καλούμενον κῆται μὲν ὑπὲρ τὸν ποταμὸν τὸν Μολοττῶν. ἐθέλουσι δὲ οἱ Μεθυδρικεῖς, τὴν Ῥεῖαν, ἥνικα τὸν Δία εἶχεν ἐν τῇ γαστρὶ, ἐς τοῦτο ἀφικέσθαι τὸ ὄρος, παρασκευάσασθαι δὲ αὐτῇ καὶ βοήθειαν, ἣν ὁ Κρόνος ἐπ' αὐτὴν ἔει, τὸν τε Ὀπλάδαμον καὶ ἄλλους, ὅσοι περὶ ἐκείνον ἦσαν Ἰγῆαντες· καὶ τεκῆιν μὲν συγχωροῦσιν αὐτὴν ἐν μοίρῃ τινὶ τοῦ Λυκαίου, τὴν δὲ ἐς τὸν Κρόνον ἀπῆκιν καὶ ἀντὶ τοῦ παιδὸς τὴν λεγομένην ὑπὸ Ἑλλήνων ἀντίδοσαν τοῦ λίθου γενέσθαι φασὶν ἐνταῦθα. ἔστι δὲ πρὸς τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους σπήλαιον τῆς Ῥεῖας, καὶ ἐς αὐτὸ ὅτι μὴ γυναιξὶ μόναίς ἱερῆς τῆς θιού, ἀνδράων δὲ οὐδενὶ ἐσιλθεῖν ἔστι τῶν ἄλλων. Μεθυ

δρίου δὲ ὡς τριάκοντα ἀπέχει σταδίους Νυμφαοῖα
 πηγή· τοσοῦτοι δὲ ἀπὸ Νυμφαοῖας ἕτεροι πρὸς τοὺς
 Μεγαλοπολιτῶν εἰσι καὶ Ὀρχομενίων τε κοινοὺς καὶ
 Καφυατῶν ὄρους. 3. Μεγαλοπολίταις δὲ διὰ τῶν
 ἐπὶ τὸ Ἑλος ὀνομαζομένων πυλῶν, διὰ ταύτων ὁδὸς
 εἰσιούσιν εἰς Μαίναλον παρὰ τὸν ποταμὸν τὸν Ἑλίσ-
 σοντα. ἔστι δὲ τῆς ὁδοῦ ἐν ἀριστερᾷ Ἀγαθοῦ Θεοῦ
 ναός· εἰ δὲ ἀγαθῶν οἱ θεοὶ δοτῆρες εἰσὶν ἀνθρώ-
 ποις, Ζεὺς δὲ ὕπατος θεῶν ἐστίν, ἐπομένως ἂν τις
 τῷ λόγῳ τὴν ἐπέκλησιν ταύτην Διὸς τεκμαίροιο εἶ-
 ναι. προελθόντι δὲ οὐ πολὺ, ἔστι μὲν γῆς χῶμα
 Ἀριστοδήμου τάφος, ὃν οὐδὲ τυραννοῦντα ἀφείλοντο
 μὴ ἐπονομάσαι χρηστὸν· ἔστι δὲ Ἀθηναῖς ἑρὸν ἐπὶ-
 κλησιν Μηχανέτιδος, ἔτι βουλευμάτων ἐστὶν ἡ θεὸς
 παντοίων καὶ ἐπιτεχνημάτων εὐρέτις. 4. Πεποίηται
 δὲ ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ Βορέα τῷ ἀνέμῳ τέμενος, καὶ
 οἱ Μεγαλοπολίται θυσίας θύουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος,
 καὶ θεῶν οὐδενὸς Βορέαν ὕστερον ἄγουσιν εἰς τιμὴν,
 αἷτε σπιτήρα γινόμενόν σφισιν ἀπὸ Λακεδαιμονίων
 τε καὶ Ἀγίδας. ἔξῃς δὲ Οἰκλέους τοῦ Ἀμφιαράου
 πατρὸς μνήμῃ ἐστίν, εἴ γε δὴ ἐπέλαβεν αὐτὸν τὸ
 χρεῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ, καὶ μὴ τῆς ἐπὶ Λαομέδοντα Ἥ-
 ρακλεῖ στρατείας μετασχόντα. μετὰ τοῦτο ἔστι
 Δήμητρος καλουμένης ἐν Ἑλει ναός τε καὶ ἄλλος,
 τοῦτο σταδίους πέντε ἀπωτέρω τῆς πόλεως· γυναι-
 ξὶ δὲ εἰς αὐτὸ ἑοσδός ἐστι μόναις· τριάκοντα δὲ
 ἐστὶν ἀπωτέρω σταδίους Παλλῆσκιος ὀνομαζομένη χώ-
 ρα. ἐκ Παλλῆσκίου δὲ ἀφίεντι ἐν ἀριστερᾷ τὸν Ἑλα-
 φον ὄντα οὐκ ἀένναον, καὶ προελθόντι ὅσον εἴκοσι

σταδίου, ἄλλα τε ἐρείπια Περαιθέως, καὶ ἱερὸν
 λείπεται Πανός. 5. Ἦν δὲ τὸν χειμάρρουν δια-
 βῆς, κατευθύν πέντε μὲν σταδίοις καὶ δέκα ἀπο-
 τέρω τοῦ ποταμοῦ πεδίων ἐστὶ, διελθόντι δὲ τοῦτο,
 ὄρος ὁμόνυμον τῷ πεδίῳ τὸ Μαινάλιον. τοῦ δὲ
 ὄρους ὑπὸ τοῖς καταλήγουσι πόλιν αἰμα Λυκόας
 καὶ Ἀριτέμδος ἱερὸν, καὶ ἄγαλμά ἐστι χαλκοῦν Λυ-
 κοῦτιδος. ἐν δὲ τοῖς κατὰ μεσημβρίαν τοῦ ὄρους
 Σουμητρία ὄκιστο. ἐν τούτῳ δὲ εἰσι τῷ ὄρει καὶ αἱ
 καλούμεναι Τρίοδοι, καὶ τὰ ὅστις Ἀρκάδος τοῦ
 Καλλιστοῦς ἀνείλιγτο ἐντεῦθεν κατὰ τὸ ἐκ Δελφῶν
 μάρτυρμα οἱ Μαντινεῖς. λείπεται δὲ καὶ αὐτῆς ἐπὶ
 ἐρείπια Μαινάλου, ναοῦ τε σημεῖα Ἀθηνῆς, καὶ
 στάδιον ἐς ἀθλητῶν ἀγῶνα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν
 ἐς ἵππων δρόμον. τὸ δὲ ὄρος τὸ Μαινάλιον ἱερὸν
 μάλιστα εἶναι Πανός ὀνομάζουσι, ὥστε οἱ περὶ
 αὐτὸ καὶ ἐπακροῦσθαι συρίζοντος τοῦ Πανός λέ-
 γουσι. τοῦ δὲ τῆς Λισποίνης ἱεροῦ καὶ Μεγαλοπο-
 λιτῶν τοῦ ἄστεος στάδιοι τεσσαράκοντα μεταξὺ εἴ-
 σιν, ἥμισυ μὲν τῆς ὁδοῦ πρὸς τοῦ Ἀλφειοῦ τὸ ρεύ-
 μα διαβάντων. 6. Μετὰ δὲ δύο ἀπὸ τοῦ Ἀλφειοῦ
 σταδίους Μικαρίων ἐστὶν ἐρείπια· αὐτόθεν δὲ ἐς
 ἐρείπια ἄλλα τὰ Λασιέων ἐπὶ εἰσι στάδιοι· τοσοῦ-
 τοι δὲ ἐκ Λασιέων πρὸς τὸν Ἀκακῆσιον ὀνομαζόμενοι
 λόφον· ὑπὸ τούτῳ δὲ τῷ λόφῳ πάλιν τε ἦν Ἀκακῆσιον,
 Ἐρμού τε Ἀκακῆσιου λίθον πεποιημένον ἄγαλμα καὶ
 ἐς ἡμᾶς ἐστὶν ἐπὶ τοῦ λόφου· τρυφῆναι δὲ Ἐρμῆν
 παῖδα αὐτόθι, καὶ Ἀκακον τὸν Λυκάονος γενέ-
 σθαι οἱ τροφία, Ἀρκάδων ἐστὶν ἐς αὐτὸν λόγος. διὰ

πορα δὲ ταῦτοις Θηβαῖοι, καὶ αὐτίς οὐχ ὁμολογοῦν-
τα τοῖς Θηβαίων Ταναγραῖοι λέγουσιν.

7. Ἀπὸ δὲ Ἀκακησίου τέσσαρες σταδίους ἀπέ-
χει τὸ ἱερὸν τῆς Δεσποίνης. πρῶτα μὲν δὴ αὐτόθι
Ἡγεμόνης ναὸς ἐστὶν Ἀρτέμιδος, καὶ χαλκοῦν ἄ-
γαλμα ἔχον δῆδας· ποδῶν ἕξ εἶναι μάλιστα αὐτὸ εἰ-
κάζουσιν.

CAPVT XXXVII.

*Sacri Despoenae septi memoranda — Despoenae
et Cereris earumque solii signa — de Anyto et
Titanibus — specula miro — Megaro et sacris De-
spoenae — de Despoena — Iuco Despoenae —
Panis templo — Pane et Erato vaticinantibus.*

Ἐντεῦθεν δὲ ἐς τὸν ἱερὸν περίβολον τῆς Δεσποίνης
ἐστὶν εἰσοδος· ἰόντων δὲ ἐπὶ τὸν ναόν, στοὰ τέ-
στιν ἐν δεξιᾷ, καὶ ἐν τῷ τοίχῳ λίθου λευκοῦ τύποι
πεποιημένοι· καὶ τῷ μὲν εἰσιν εἰργασμέναι Μοῖραι,
καὶ Ζεὺς ἐπὶ κλησὶν Μοιρωγέτης, δευτέρῳ δὲ Ἡρα-
κλῆς, τρίποδα Ἀπόλλωνα ἀφαιρούμενος· ὅποια δὲ
ἐς αὐτοὺς ἐκυνθανόμην γενέσθαι, δηλώσω καὶ τοῦ-
το, ἣν ἐς τοῦ Φωκικοῦ λόγου τὰ ἔχοντα ἐς Αἰλφουδ
ἀφικώμεθα. ἐν δὲ τῇ στοᾷ τῇ παρὰ τῇ Δεσποίνῃ
μεταξὺ τῶν τύπων τῶν κατελεγμένων πινάκιόν ἐστι
γεγραμμένα ἔχον τὰ ἐς τὴν τελετὴν. Νύμφαι δὲ εἰσι
καὶ Πᾶνες ἐπὶ τῶν τύπων, ἐπὶ δὲ τῷ τετάρτῳ Πολύ-
βιος ὁ Ἀνκόρτα· καὶ οἱ ἐπίγραμμα ἐστὶν, ἕξ ἀρχῆς
τε μὴ ἂν σφαλῆται τὴν Ἑλλάδα, εἰ Πολυβίῳ τὰ
πάντα ἐπέθετο, καὶ ἁμαρτούσῃ δι' ἐκείνον βοή-
θειαν αὐτῇ γενέσθαι μόνον. πρὸ δὲ τοῦ ναοῦ Δι-
μητρί τί ἐστι βωμός, καὶ ἕτερος Δεσποίνῃ, μετ' αὐτὸν

δὲ μεγάλης μητρὸς θεῶν. 2. Αὐτὰ δὲ τὰ ἀγάλμα-
 τα, Λέσποινα καὶ ἡ Δημήτηρ τε καὶ ὁ Θρόνος, ἐν
 ᾧ καθίζονται, καὶ τὸ ὑπόθημα τὸ ὑπὸ τοῖς ποσὶν
 ἔστιν ἐνὸς ὁμοίως λίθου· καὶ οὕτε τῶν ἐπὶ τῇ ἐσθῆ-
 τι, οὕτε ὁπόσα εἰργασται περὶ τὸν θρόνον, οὐδὲν
 ἔστιν ἕτερον λίθου προσεχές σιδήρῳ καὶ κόλλῃ, ἀλλὰ
 τὰ πάντα ἔστιν εἰς λίθος. οὗτος οὐκ ἔκομισθη σφί-
 σιν ὁ λίθος, ἀλλὰ κατὰ ὄψιν ὀνειράτος λέγουσιν
 αὐτὸν ἐξευρεῖν ἐντὸς τοῦ περιβόλου τὴν γῆν ὀρύξαν-
 τες. τῶν δὲ ἀγαλμάτων ἔστιν ἑκατέρου μέγεθος κα-
 τὰ τὸ Ἀθήνησιν ἄγαλμα μάλιστα τῆς μητρὸς· Λα-
 μοφῶντος δὲ καὶ ταῦτα ἔργα. ἡ μὲν οὖν Δημήτηρ
 δεξιὰ ἐν δεξιᾷ φέρει, τὴν δὲ ἑτέραν χεῖρα ἐπιβέβλη-
 κεν ἐπὶ τὴν Λέσποιναν· ἡ δὲ Λέσποινα σκῆπτρόν
 τε καὶ καλουμένην κίστην ἐπὶ τοῖς γόνασιν ἔχει·
 τῇ δὲ ἔχεται τῇ δεξιᾷ κίστης. τοῦ θρόνου δὲ ἑκα-
 τέρωθεν Ἀρτεμις μὲν παρὰ τὴν Δημήτρεα ἵσθηκεν
 ἀμπεχομένη δέρμα ἐλάφου, καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων φάρε-
 τραν ἔχουσα· ἐν δὲ ταῖς χερσὶ, τῇ μὲν λαμπάδα
 ἔχει, τῇ δὲ δράκοντας δύο· παρὰ δὲ τὴν Ἀρτεμιν
 κατὰκειται κύων, οἷαι θηρεύειν εἰσὶν ἐπιτήδειοι.
 3. Πρὸς δὲ τῆς Λεσποίνης τῷ ἀγάλματι ἵσθηκεν
 Ἄνυτος, σῆμα ὀπλισμένου παρεχόμενος. φασὶ δὲ
 οἱ περὶ τὸ ἱερὸν, τραφῆναι τὴν Λέσποιναν ὑπὸ τοῦ
 Ἄνυτου, καὶ εἶναι τῶν Τιτάνων καλουμένων καὶ τὸν
 Ἄνυτον. Τιτᾶνας δὲ πρῶτος ἐς πόλιν ἐλάγαγεν
 Ὀμήρου, θεοὺς εἶναι σφῆς ὑπὸ τῷ καλουμένῳ Ταρ-
 τάρῳ· καὶ ἔστιν ἐν Ἱερῷ ὄρκῳ τὰ ἔπη. παρὰ δὲ
 Ὀμήρου Ὀνομάκριτος παραλαβὼν τῶν Τιτάνων τὸ

ὄνομα, Διονύσω τε συνέθηκεν ὄργια, καὶ εἶναι τοὺς
 Τιτᾶνας τῷ Διονύσῳ τῶν παθημάτων ἐποίησεν αὐ-
 τουργοὺς. τὰ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἄρνιον ὑπὸ Ἀρκάδων
 λέγεται. Δήμητρος δὲ Ἀρτεμιν θυγατέρα εἶναι, καὶ
 οὐ Ἀητοῦς, ὅντις Αἰγυπτίων τὸν λόγον, Δισχύλος
 ἰδίδαξεν Εὐφορίωνος τοὺς Ἕλληνας. τὰ δὲ ἐς Κού-
 ρητας (οὔτοι γὰρ ὑπὸ τῶν ἀγαλμάτων πεποιήνται)
 καὶ τὰ ἐς Κορύβαντας ἀπειργασμένους ἐπὶ τοῦ βί-
 θρου (ἐνὸς δὲ οἶδα ἄλλοιον καὶ οὐ Κούρητος) τὰ ἐς
 τοὺτους παρήμι ἐπιστάμενος. 4. Τῶν δὲ ἡμέρων οἱ
 Ἀρκάδες δένδρων ἀπάντων πλὴν ῥοιᾶς ἐσκομίζουσιν
 ἐς τὸ ἱερόν. ἐν δεξιᾷ δὲ ἐξιώντι ἐκ τοῦ ναοῦ, κάτο-
 πτρον ἡρμοσμένον ἐστὶν ἐν τῇ τοίχῳ. τοῦτο ἦν τις
 προσβλέπη τὸ κάτοπτρον, αὐτὸν μὲν ἦτοι παντά-
 πασιν ἀμυδροῖς, ἢ οὐδὲν ὄψεται τὴν ἀρχήν· τὰ
 δὲ ἀγάλματα τῶν θεῶν καὶ αὐτὰ καὶ τὸν θρόνον
 ἐστὶν ἐναργῶς θεάσασθαι. 5. Παρὰ δὲ τὸν ναὸν
 τῆς Δεσποίνης ὀλίγον ἐπαναβάντι ἐν δεξιᾷ Μέγαρον
 ἐστὶ καλούμενον· καὶ τελετὴν τε δρῶσιν ἐνταῦθα,
 καὶ τῇ Δεσποίνῃ θύουσιν ἱερῆα οἱ Ἀρκάδες πολλὰ
 τε καὶ ἄφθονα· θύει μὲν δὲ αὐτῶν ἕκαστος, ὃ
 τι κέκτηται· τῶν ἱερείων δὲ οὐ τὰς φάρυγγας
 ἀποτεμένει, ὥσπερ ἐπὶ ταῖς ἄλλαις θυσίαις, κῶ-
 λον δὲ, ὃ τι ἂν τύχη, τοῦτο ἕκαστος ἀπέκοψε τοῦ
 θύματος. 6. Ταύτην μάλιστα θεῶν σέβουσιν οἱ
 Ἀρκάδες τὴν Δεσποιναν· θυγατέρα δὲ αὐτὴν Πο-
 σειδῶνος εἶναί φασι καὶ Δήμητρος· ἐπὶ κληαῖς ἐς
 τοὺς πολλοὺς ἐστὶν αὕτη Δεσποινα, καθάπερ καὶ
 τὴν ἐκ Διὸς Κόρην ἐπονομάζουσιν· ἰδίᾳ τὲ ἐστὶν

ὄνομα Περσεφόνη, καθιέ Ὀμηρος καὶ ἔτι πρότερον Πάμφως ἐποίησαν· τῆς δὲ Λεσποίνης τὸ ὄνομα ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀτελεστέρους γράφειν. 7. Τὰς δὲ τὸ καλούμενον Μέγαρον ἐστὶν ἄλσος τῆς Λεσποίνης ἱερὸν Θριγκῶ λίθων περιεχόμενον· ἐντὸς δὲ αὐτοῦ δένδρα καὶ ἄλλα, καὶ ἐλαῖαι καὶ πρῖνος ἐκ ῥίζης μιᾷς πεφυῦκας· τοῦτο οὐ νεωροῦ σοφίας ἐστὶν ἔργον. ὑπὲρ δὲ τὸ ἄλσος καὶ Ἰππίου Ποσειδῶνος, ὅτε πατρὸς τῆς Λεσποίνης, καὶ θεῶν ἄλλων εἰσὶ βωμοί· τῷ τελευταίῳ δὲ ἐπίγραμμα ἐστὶ, θεοῖς αὐτὸν τοῖς πᾶσιν εἶναι κοινόν. 8. Ἐν τεῦθεν δὲ ἀναβῆσθαι διὰ κλίμακος ἐς ἱερὸν Πανός· πεποίηται δὲ καὶ σταῖα ἐς τὸ ἱερὸν, καὶ ὄργανα οὐ μέγα. Θεῶν δὲ ὁμοίως τοῖς δυνατωτάτοις καὶ τούτῳ μέτεστι τῷ Πανί, ἀνθρώπων τε εὐχὰς ἄγειν ἐς τέλος, καὶ ὅποια ἔοικεν, ὑποδοῦναι ποτηροῖς· παρὰ τούτῳ τῷ Πανί πῦρ οὐ ποτε ἀποσβεννύμενον καίεται. 9. Λέγεται δὲ, ὥς τὰ ἔτι παλαιότερα καὶ μαντεύοιτο οὗτος ὁ θεός, προφητικῇ δὲ Ἑρατῷ νύμφην αὐτῷ γενέσθαι ταύτην, ἣ Ἀρκάδι τῷ Καλλιστοῦς συνώκησε, μνημονεύουσι δὲ καὶ ἐπὶ τῆς Ἑρατοῦς, ἣ δὴ καὶ αὐτὸς ἐπελεξαμένην ἐνταῦθα. ἔστι μὲν βωμὸς Ἄρεως, ἔστι δὲ ἄγαλματα Ἀφροδίτης ἐν νηῶ, λλθου τὸ ἕτερον λευκοῦ, τὸ δὲ ἀρχαιότερον αὐτῶν ξύλου· ὡσαύτως δὲ καὶ Ἀπόλλωνός τε καὶ Ἀθηνᾶς ἔδωκεν ἔστι· τῇ δὲ Ἀθηνᾷ καὶ ἱερὸν πεποίηται.

CAPVT XXXVIII.

De Lycosura omnium urbium prima et vetustissima — monte Lycaeo eiusque parte Cretea dicta — Nymphis, quae Iovem nutritiverunt, et fonte Hagnō — Panis templo in Lycaeo — Lycasi montis admirandis, Iovis Lycaeī sacro luco — templo et sacris Apollinis Parrhasii — agro Thisoenſi et pluribus fluviiſ Achelois — montibus Nomis et Panis templo.

Ἀνωτέρω δὲ ὀλίγον τεῖχος τε περίβολος τῆς Λυκοσούρας ἐστὶ, καὶ οἰκήτορες ἔντισιν οὐ πολλοί· πόλειων δὲ, ὁπόσας ἐπὶ τῇ ἡτείρῳ ἔδειξε γῇ, καὶ ἐν νήσοις, Λυκόσουρά ἐστι προεβνιάτη, καὶ ταύτην εἶδεν ὁ ἥλιος πρώτην· ὑπὸ ταύτης δὲ οἱ λοιποὶ ποιεῖσθαι πόλεις μεμαθήκασιν ἄνθρωποι. 2. Ἐν ἀριστερᾷ δὲ τοῦ ἱεροῦ τῆς Λεσποίνης τὸ ὄρος ἐστὶ τὸ Λυκαίον· καλοῦσαι δὲ αὐτὸ καὶ Ὀλυμπον, καὶ Ἱερῶν γε ἕτεροι τῶν Ἀρκάδων κορυφὴν· τραφῆναι δὲ τὸν Δία φασὶν ἐν τῇ ὄρει τούτῳ· καὶ χωρίον τὸ ἐστὶν ἐν τῷ Λυκαίῳ Κρητέα καλουμένη· αὕτη δὲ ἡ Κρητέα ἐστὶν ἐξ ἀριστερῆς Ἀπόλλωνος ἄλσους ἐπέκλησιν Παρθρασίου· καὶ τὴν Κρήτην, ἐνθα ὁ Κρητῶν ἔχει λόγος τραφῆναι Δία, τὸ χωρίον τοῦτο εἶναι, καὶ οὐ τὴν νῆσον, ἀμφισβητοῦσιν οἱ Ἀρκάδες. 3. Ταῖς Νύμφαις δὲ ὀνόματα, ὕφ' ὧν τὸν Δία τραφῆναι λέγονται, τίθενται Θμισῶαν, καὶ Νέδαν, καὶ Ἀγνώ· καὶ ἀπὸ μὲν τῆς Θμισῶας πόλις ὤκεῖτο ἐν τῇ Παρθρασίᾳ· τὰ δὲ ἐπ' ἐμοῦ μοίρας τῆς Μεγαλοπολίτιδος ἐστὶν ἡ Θμισῶα κώμη· τῆς Νέδας δὲ ὁ ποταμὸς τὸ ὄνομα εὐχρησ· τῆς δὲ Ἀγνῶς ἡ ἐν τῷ ὄρει τῷ

Λυκαίων πηγῇ, κατὰ τὰ αὐτὰ ποταμῶν τοῦ Ἰστροῦ, πέ-
 φικεν ἴσον παρέχισθαι τὸ ὕδωρ ἐν χειμῶνι ὁμοίως
 καὶ ἐν ὥρᾳ θέρους. ἦν δὲ αὐχμὸς χρόνον ἐπέχῃ πο-
 λὺν, καὶ ἦδη σφίσι τὰ σπέρματα ἐν τῇ γῇ καὶ τὰ
 δένδρα αὐαίνηται, τηνικαῦτα ὁ ἱερεὺς τοῦ Λυκαίου
 Λιδὸς προσευξάμενος ἐς τὸ ὕδωρ καὶ θύσας, ὁπόσα
 ἱατὴν αὐτῷ νόμος, καθίει δρυὸς κλάδον ἐπιπολῆς,
 καὶ οὐκ ἐς βάθος τῆς πηγῆς· ἀνακηθέντος δὲ τοῦ
 ὕδατος ἀνέεισιν ἀχλὺς ἰοικυῖα ὁμίχλη· διαλιποῦσα
 δὲ ὀλίγον γίνεται νέφος ἢ ἀχλὺς, καὶ ἐς αὐτὴν ἄλλα
 ἐπαγομένη τῶν νεφῶν, ὑπὸν τοῖς Ἀρκάσις ἐς τὴν
 γῆν κατιέναι ποιεῖ. 4. Ἔστι δὲ ἐν τῷ Λυκαίῳ Πα-
 νός τε ἱερὸν, καὶ περὶ αὐτὸ ὄλιςος δένδρων καὶ ἱπ-
 πόδρομος τε, καὶ πρὸ αὐτοῦ στάδιον· τὸ δὲ ἄρ-
 χαῖον τῶν Λυκαίων ἦγον τὸν ἀγῶνα ἐνταῦθα. ἔστι
 δὲ αὐτόθι καὶ ἀνδριάντων βάθρα, οὐκ ἐπόντων ἔτι
 ἀνδριάντων· ἐλεγείον δὲ ἐπὶ τῶν βάθρων Ἀστυά-
 νακτὸς φησιν εἶναι τὴν εἰκόνα, τὸν δὲ Ἀστυάνακτα
 εἶναι γένος τῶν ἀπὸ Ἀρκάδος. 5. Τὸ δὲ ὄρος πα-
 ρέχεται τὸ Λυκαίον καὶ ἄλλα ἐς θαῦμα, καὶ μάλι-
 στα τόδε, τέμενος ἔστιν ἐν αὐτῷ Λυκαίου Λιδὸς,
 ἱσοδος δὲ οὐκ ἔστιν ἐς αὐτὸ ἀνθρώποις· ὑπεριδόντα
 δὲ τοῦ νόμου καὶ ἰσελθόντα, ἀνάγκη πᾶσα αὐτὸν
 ἐνιαυτοῦ πρόσω μὴ βιώειν. καὶ τὰδε ἔτι ἐλέγγο·
 τὰ ἐντός τοῦ τέμενους γινόμενα ὁμοίως πάντα καὶ
 θηρία καὶ ἀνθρώπους οὐ παρέχεσθαι σκῆψιν· καὶ
 διὰ τοῦτο, ἐς τὸ τέμενος θηρίων καταφείγοντος,
 οὐκ ἐθέλει οἱ συνεσπίπτειν ὁ κυνηγέτης, ἀλλὰ ὑπο-
 μένων ἐκτός, καὶ ὄρων τὸ θηρίον, οὐδεμίαν ἀπ'

αὐτοῦ θιῖται σκιάν. χρόνον μὲν δὴ τὸν ἴσον ἔπει-
 σί τε ὁ ἥλιος τὸν ἐν τῷ αὐρουῳ καρκίνον, καὶ ἐν
 Σύνῃ τῇ πρὸς Αἰθιοπία οὔτε ἀπὸ δένδρων, οὔτε
 ἀπὸ τῶν ζώων γενέσθαι σκιάν ἐστι· τὸ δὲ ἐν τῷ
 Λυκαίῳ τέμενος τὸ αὐτὸ ἐς τὰς σκιάς αἰεὶ τε καὶ ἐπὶ
 πασῶν πέπονθε τῶν ὄρων. ἔστι δὲ ἐπὶ τῇ ἄκρᾳ τῇ
 ἀνωτάτῳ τοῦ ὄρους γῆς χῶμα, Διὸς τοῦ Λυκαίου
 βωμὸς, καὶ ἡ Πελοπόννησος τὰ πολλὰ ἐστὶν ἀπ' αὐ-
 τοῦ σύνοπτος· πρὸ δὲ τοῦ βωμοῦ κίονες δύο ὡς ἐπὶ
 ἀνίσχοντα ἐστήκασιν ἥλιον· αἰετοὶ δὲ ἐπ' αὐτοῖς
 ἐπίχρυσαι τὰ γε ἔτι παλαιότερα ἐπεποιήντο. ἐπὶ
 τοῦτου βωμοῦ τῷ Λυκαίῳ Διὶ θύουσιν ἐν ἀπορρή-
 τῳ· πολυπραγμονῆσαι δὲ οὐ μοι τὰ ἐς τὴν θυσίαν
 ἡδὺ ἦν, ἐχέτω δὲ, ὡς ἔχει, καὶ ὡς ἔσχεν ἑσαρχῆς.
 6. Ἔστι δὲ ἐν ταῖς πρὸς ἀνατολάς τοῦ ὄρους Ἀπόλ-
 λωνος ἱερὸν, ἐπὶ κλησὶν Παρθρασίον· τίθενται δὲ αὐ-
 τῷ καὶ Πύθειον ὄνομα. ἄγοντες δὲ τῷ θεῷ κατὰ
 ἔτος ἱερτὴν θύουσι μὲν ἐν τῇ ἀγορᾷ κάπρον τῷ Ἀ-
 πόλλωνι τῷ Ἐπικουρίῳ· θύσαντες δὲ ἐνταῦθα, αὐ-
 τίκα τὸ ἱερεῖον κομίζουσιν ἐς τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλω-
 νος τοῦ Παρθρασίον σὺν αὐλῷ τε καὶ πομπῇ καὶ τὰ τε
 μηρία ἐκτεμόντες καίουσιν, καὶ δὴ καὶ ἀναλίσκουσιν
 αὐτόθι τοῦ ἱεροῦ τὰ κρέα. ταῦτα μὲν οὕτω ποιεῖν
 νομίζουσι. 7. Τοῦ Λυκαίου δὲ τὰ πρὸς τῆς ἄρκτου
 γῆς τε ἡ Θμισσαία· οἱ δὲ ἄνθρωποι μάλιστα οἱ ταύ-
 τη τύραννον τὴν Θμισσάν ἄγουσιν ἐν τιμῇ. Διὰ δὲ
 τῆς χώρας τῆς Θμισσαίας ὄοντες ἐμβάλλουσιν ἐς τὸν
 Ἀλφειὸν Μυλάων, ἐπὶ δὲ αὐτῷ Νοῦς καὶ Ἀγελῶς
 καὶ Κελλαδὺς τε καὶ Νάφιλος. Ἀγελῶν δὲ τῷ Ἀρκάδι

εἰσὶν ἄλλοι δύο ὁμώνυμοί τε αὐτῷ ποταμοὶ, καὶ τὰ ἐς δόξαν φανερώτεροι· τὸν μὲν γε ἐπὶ τῆς Ἐχινάδας κατιόντα Ἀχελῷον διὰ τῆς Ἀκαρνανῶν καὶ δι' Αἰτωλίας, ἐν Πριάδῃ Ὀμηρος ποταμὸν τῶν πάντων ἄρχοντα εἶναι, ἔτερον δὲ Ἀχελῷον ῥέοντα ἐκ Σιπύλου τοῦ ὄρους ἐποιήσατο, αὐτὸν τε τὸν ποταμὸν καὶ τὸ ὄρος τὸ Σίπυλον τοῦ λόγου προσθήκην τοῦ ἐς Νιδῶν· τρίτῳ δ' οὖν καὶ τῷ περὶ τὸ ὄρος τὸ Λύκαιον ἐστὶν ὄνομα Ἀχελῶος. 8. Τῆς Λυκοσούρας δὲ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ Νόμια ὄρη καλούμενα, καὶ Πανὸς ἱερὸν ἐν αὐτοῖς ἐστὶ Νομίου· καὶ τὸ χωρίον ὀνομαζέσθαι Μέλπειαν, τὸ ἀπὸ τῆς οὐριγγος μέλος ἐνταῦθα Πανὸς εὐρεθῆναι λέγοντες· κληθῆναι δὲ τὰ ὄρη Νόμια, προχειρότατον μὲν ἐστὶν εἰκάζειν ἐπὶ τοῖς Πανὸς ταῖς νομαῖς· αὐτοὶ δὲ οἱ Ἀρκάδες τῆς νύμφης εἶναι φασιν ὄνομα.

CAPVT XXXIX.

*De fluxu Platanistone in via ad Phigaliam urbem — Phigalo et Phigalensium discessu ac reditu — Phigaliae urbis situs et memoranda — Bacchi Acra-
tophori templum et signum.*

Παρὰ δὲ τὴν Λυκοσούραν ὡς ἐπὶ ἡλλίου δυομῶς ποταμὸς Πλατανιστὼν παρῆξεισιν· ἀνδρὶ δὲ ἰόντι ἐς Φιγαλίαν ἀνάγκη πᾶσα διαβῆναι τὸν Πλατανιστῶνα. μετὰ δὲ αὐτῶν ἐστὶν ἄροδος ὅσου τε σταδίους τριάκοντα ἢ πλείοσι τῶν τριάκοντα οὐ πολλῶ. 2. Τὰ δὲ ἐς τὸν Λυκάονος Φίγαλον (οὗτος γὰρ δὴ τῇ πόλει τὸ ἐξαρχῆς ἐγένετο οἰκιστῆς) καὶ ὡς μετὰβαλεν ὑνὰ χρόνον ἀπὸ Φιάλου Βουκολίωνος τὸ ὄνομα ἢ

πόλεις, καὶ αὐθὺς τε ἀνεσώσατο τὸ ἄρχαῖον, τὸδε
 μὲν καὶ πρότερον ἔτι ἐσήμαινεν ἡμῖν ὁ λόγος. λέγε-
 ται δὲ καὶ ἄλλα οὐκ ἀξιοχρεῶ ἐς πίστιν· ἄνδρα αὐ-
 τόχθονα εἶναι τὸν Φιγαλόν, καὶ οὐ Λυκάονας παῖ-
 δα· τοῖς δὲ εἰρημένον ἐστὶν, ὅς ἡ Φιγαλία νύμφη
 αὐτῶν καλουμένων εἴη Ἀρυνίδων. Λακεδαιμόνιοι δὲ
 ἤνικα Ἀρκάσιν ἐπιχείρησαν καὶ ἐσείβαλον ἐς τὴν Φι-
 γαλίαν στρατιῇ, μάχῃ τε νικῶσι τοὺς ἐπιχωρίους,
 καὶ ἐπολιόσκουν προκαθεζόμενοι· κινδυνεύοντος δὲ
 ἁλῶναι τοῦ τείχους, ἐκδιδράσκουσιν οἱ Φιγαλιῖς,
 καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι σφᾶς ἄφαιψιν ἐξελεῖν ἱππο-
 σπόνδους. ἐγένετο δὲ τῆς Φιγαλίας ἄλωσις, καὶ
 Φιγαλίων ἡ ἐξ αὐτῆς φυγή. Μιλτιάδου μὲν Ἀθήνη-
 σιν ἄρχοντας, δευτέρου δὲ ἔτι τῆς τριακοστῆς ὀλυμ-
 πιάδος, ἦν Χλόνις Ἀρκίων ἐνίκα τὸ τρίτον. Φιγα-
 λίων δὲ τοῖς διαπεφευγούσιν ἔδοξεν ἀφικομένους ἐς
 Μελφούς ἐρωτᾶν ὑπὲρ καθόδου τὸν θεόν· καὶ σφί-
 σιν ἡ Πυθία, καθ' αὐτοὺς μὲν πειρωμένους ἐς Φι-
 γαλίαν κατελθεῖν, οὐχ ὄρεᾶν ἔσθῃ καθόδον, εἰ δὲ
 λογιάδας ἑκατὸν ἐξ Ὀρεσθασίου προσλάβοιεν, τοὺς
 μὲν ἀποθανεῖσθαι παρὰ τὴν μάχην, Φιγαλιῦσι δὲ
 ἵστασθαι δι' αὐτῶν καθόδον. Ὀρεσθασιοὶ δὲ ὡς τὴν
 γενομένην Φιγαλιῦσιν ἐπύθορτο μαντείαν, ἄλλος
 ἕρθανεν ἄλλον σπονδῇ λογιάδων τε τῶν ἑκατὸν αὐ-
 τὸς ἕκαστος γινέσθαι, καὶ ἐξόδου τῆς ἐς Φιγαλίαν
 μετωχεῖν. παρελθόντες δὲ ἐπὶ τὴν Λακεδαιμονίων
 φρουρὰν, ἄγουσιν ἐς πάντα ἐπὶ τέλος τὸν χορησμόν·
 καὶ γὰρ αὐτοῖς λόγον μαχεσασμένοις ἀξίως ἐγένετο ἡ
 τελευτή, καὶ ἐξηλάσαντες τοὺς Σπαρτιάτας, παρέσχοι

Φιγαλεῦσιν ἀπολαβεῖν πατρίδα. 3. Κεῖται δὲ ἡ Φιγαλία ἐπὶ μετώρου μὲν καὶ ἀποτόμου, πλεονὸν δὲ καὶ ὑπὸ τῶν κρημνῶν ὠκοδομημένα ἐστὶ τείχη σφίσι· ἀνελθόντι δὲ ὁμαλὴς ἐστὶν ὁ λόφος ἥδη καὶ ἐπίπεδος. ἔστι δὲ Σωτείρας τε ἱερὸν ἐνταῦθα Ἀρτέμιδος, καὶ ἄγαλμα ὁρθὸν λίθου· ἐκ τούτου δὲ τοῦ ἱεροῦ καὶ τὰς πομπὰς σφισι πέμπειν κατέσκη. 4. Ἐν δὲ τῷ γυμνασίῳ τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἑρμοῦ ἀμπεχομένῳ μὲν ἔοικεν ἱμάτιον, καταλήγει δὲ οὐκ ἐς πόδας, ἀλλ' ἐς τὸ τετραγώνον σχῆμα· πεποιήται δὲ καὶ Διονύσου γὰρ· ἐπὶ κλησὶς μὲν ἐστὶν ὑπὸ παρὰ τῶν ἐπιχωρίων Ἀκρατοφόρος· τὴν κἄτω δὲ οὐκ ἔστι σύνοπτα τοῦ ἀγάλματος ὑπὸ δάφνης τε φύλλων καὶ κισσῶν· ὁπόσον δὲ αὐτοῦ καθορῆν ἐστὶν, ἐπαλήλπεται κιννάβαρι ἐκλάμπειν· εὐρίσκεσθαι δὲ ὑπὸ τῶν Ἰβήρων ὁμοῦ τῷ χρυσοῦ λέγεται.

CAPVT XL.

In Arrhachionis signo priscae formae ratio memoratur — de Arrhachione pancratiasta ob victoriam post mortem ab Eleis coronato — de eodem honore Creuganti habito, et caestibus, qui μετρίχαι dicuntur.

Φιγαλεῦσι δὲ ἀνδριὰς ἐστὶν ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς Ἀρράχιος τοῦ παγκρατιαστοῦ, τὰ τε ἄλλα ἀρχαῖος, καὶ οὐχ ἡμισία ἐπὶ τῷ σχήματι· οὐδὲν δισταῖ μὲν πολὺ οἱ πόδες, καθεῖνται δὲ παρὰ πλεονῆα αἱ χεῖρες ἄλλοι τῶν γλουτιῶν· πεποιήται μὲν δὲ ἡ εἰκὼν λίθου· λέγουσι δὲ καὶ ἐπίγραμμα ἐπ' αὐτῇ γραφῆναι· καὶ τοῦτο μὲν ἡφάνιστο ὑπὸ τοῦ χρόνου. 2. Τῷ δὲ

Ἀρῥαχίονι ἐγένοντο Ὀλυμπικαὶ νίκαι, δύο μὲν ὀλυμ-
 πιάδοι ταῖς πρὸ τῆς τετάρτης καὶ πεντηκοστῆς· ἐγέν-
 ρετο δὲ καὶ ἐν αὐτῇ σὺν δικάῳ τε ἐκ τῶν Ἑλλανοδε-
 κῶν, καὶ Ἀρῥαχίονος αὐτοῦ τῇ ἀρετῇ. ὥς γὰρ δὴ πρὸς
 τὸν καταλειπόμενον ἔτι τῶν ἀνταγωνιστῶν ἐμάχετο
 ὑπὲρ τοῦ κοτίνου, ὃ μὲν προελαβεν ὅστις δὴ ὁ ἀντα-
 γωνιζόμενος, καὶ τοῖς ποσὶ τὸν Ἀρῥαχίονα εἶχεν ἐξω-
 κῶς, καὶ τὸν τράχηλον ἐπέβηεν ἅμα αὐτοῦ ταῖς χερ-
 σίν· ὃ δὲ Ἀρῥαχίων ἐκκλῆναι τὸν ἐν τῷ ποδὶ τοῦ ἀντα-
 γωνιζομένου δάκτυλον, καὶ Ἀρῥαχίων τε τὴν ψυχὴν
 ἀφίησιν ἄγχόμενος, καὶ ὁ ἄγχων τὸν Ἀρῥαχίονα
 ὑπὸ τοῦ δακτύλου τῆς ὀδύνης κατὰ τὸν καιρὸν ἀπα-
 γορεύει τὸν αὐτόν. Ἡεῖοι δὲ ἐστεφάνωσαν τε καὶ
 ἀνηγόρευσαν νικῶντα τοῦ Ἀρῥαχίονος τὸν νεκρόν.
 3. Ἔοικός δὲ καὶ Ἀργεῖους οἶδα ἐπὶ Κρεῦγα ποιή-
 σαντας Ἐπιθαμνίῳ πύκτῃ· καὶ γὰρ Ἀργεῖοι τεθνεῶτι
 ἔδωσαν τῷ Κρεῦγα τῶν Νεμείων τὸν στέφανον, οὗ
 πρὸς αὐτὸν μαχόμενος Δαμοξένος Συρακούσιος
 παρέβη τὰ ὁμολογημένα σφίσιν ἐς ἀλλήλους. ἐφέ-
 ξιν μὲν γὰρ ἔμελλεν ἱσπέρα πυκτεύουσιν αὐτοῖς·
 συνέθεντο δὲ ἐς ἐπήκοον, ἀνὰ μέρος τὸν ἕτερον
 ὑποσχεῖν αὐτῶν τῷ ἑτέρῳ πληγὴν. τοῖς δὲ πυκτεύ-
 ουσιν οὐκ ἦν που τηνικαῦτα ἱμάς ὀξὺς ἐπὶ τῷ καρ-
 πῷ τῆς χειρὸς ἑκατέρας, ἀλλὰ ταῖς μειλίχαις ἔτι
 ἐπύκτινον, ὑπὸ τὸ κοῖλον δέοντες τῆς χειρὸς, ἵνα
 οἱ δάκτυλοι σφίσιν ἀπολείπωνται γυμνοί· οἱ δὲ ἐκ
 βροτίας ὥμῃς ἱμάντες λεπτοὶ τρόπον τινὰ ἀρχαῖον
 πιπλεγμένοι δὲ ἀλλήλων ἦσαν αἱ μειλίχαι. τότε οὖν
 ὁ μὲν τὴν πληγὴν ἀφῆκεν ἐς τοῦ Δαμοξένου τῇ

κεφαλὴν· ὁ δὲ ἀνασχεῖν τὴν χεῖρα ὁ Δαμόξερος ἐκέλευσε τὸν Κρεῦγαν· ἀνασχόντος δέ, παῖσι τοῖς δακτύλοις ὀρθοῖς ὑπὸ τὴν πλευρὰν· ὑπὸ δὲ ἄκμῃ, τε ἰὼν ὀνύχων καὶ βίας τῆς πληγῆς τὴν χεῖρα ἐς τὸ ἐντὸς καθίς, ἐπιλαβόμενος τῶν σπλάγχνων ἐς τὸ ἐκτὸς ἔλκων ἀπέρῳξε· καὶ ὁ μὲν τὴν ψυχὴν αὐτίκα ὁ Κρεῦγας ἀπέρησιν. οἱ δὲ Ἀργεῖοι τὸν Δαμόξερον, ὥτε τὰ συγκείμενα ὑπερβάντα, καὶ ἀντὶ μιᾶς κηρυγμένον πολλὰς ἐς τὸν ἀντίπαλον ταῖς πληγαῖς ἐξελαύνουσι· τῷ Κρεῦγῃ δὲ τὴν νίκην τεθνεῶτι ἔδωσαν, καὶ ἐποίησαντο εἰκόνα ἐν Ἀργεῖ· καὶ ἐς ἐμὲ ἔκειτο ἐν τῷ Ἀπόλλωνος τοῦ Δυκίου.

CAPVT XLI.

*Polyandrium in Phigalensium foro — fluvius Ly-
max unde dictus — de Neda fluvio — Eurynome
eiusque sacris — montibus Phigaliae, Cotylia et
Elato, vico Bassis et templo Apollinis Epicurii —
Lymacis fluvii fonte et loco Cotylo dicto.*

Φιγαλεῦσαι δὲ ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς καὶ πολυάνδριον τῶν
λογάδων τῶν Ὀρεσθιασίων ἐστὶ καὶ ὥς ἤρωσιν αὐ-
τοῖς ἐναγλίζουσιν ἀπὸ πᾶν ἔτος. 2. Ποταμὸς δὲ ὁ
καλούμενος Ἀύμαξ ἐκδίδωσι μὲν ἐς τὴν Νίδαν παρ'
αὐτὴν ῥέων Φιγαλλίαν· γενέσθαι δὲ τοῦνομά φασιν
τῷ ποταμῷ καθαραίῳ τῶν Ῥέας εἶνεκα. ὥς γὰρ
δὴ τέκοῦσαν τὸν Μαια ἐκάθησαν ἐπὶ ταῖς ὁδίσι αἱ
Νύμφαι, τὰ καθάρματα ἐς τοῦτον ἐμβάλλουσι τὸν
ποταμὸν· ὠνόμαζον δὲ ἄρα οἱ Ἀχαιοὶ αὐτὰ λύματα.
μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ὅμηρος, ἀπολυμαίνεσθαι τε ἐπὶ τῇ
ἴσσει τοῦ λοιμοῦ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἐμβάλλειν τὰ

λύματ' εἰπὼν σφᾶς ἐς θάλασσαν. 3. Εἰσὶ δὲ αἱ
 πηγαὶ τῆς Νέδας ἐν ὄρει τῷ Κερκυναίῳ· τοῦ Αὐκαίου
 δὲ μοῖρᾴ ἐστι. καθότι δὲ ἐγγύτατα ἡ Νέδα Φιγα-
 λίων τῆς πόλεως γίνεται, κατὰ τοῦτο οἱ Φιγαλίων
 παῖδες ἀποκείρονται τῷ ποταμῷ τὰς κόμας· τὰ πρὸς
 θαλάσση δὲ καὶ ἀναπλεῖται νηυσὲν οὐ μεγάλας ἢ
 Νέδα. ποταμῶν δὲ, ὅπόσους ἴσμεν, Μαίανδρος μὲν
 σκολιῶ μάλιστα κάτεισι τῷ ῥεύματι, ἔς τε τὸ ἄνω
 καρπύς, καὶ αὖθις ἐπιστροφάς παρεχόμενος πλείστας·
 δεύτερα δὲ ἐλιγμῶν γε ἕνεκα φέροιο ἢ ἡ Νέδα.
 4. Σταδίοις δὲ ὅσον δώδεκα ἀνωτέρω Φιγαλίας θερ-
 μά τε ἐστὶ λουτρὰ, καὶ τοῦτον οὐ πύρρῳ κάτεισιν
 ὁ Λύμαξ ἐς τὴν Νέδαν· ἥ δὲ συμβάλλουσι τὰ ῥεύμα-
 τα, ἐστὶ τῆς Εὐρυνόμης τὸ ἱερὸν, ἅγιόν τε ἐκ παλαιῶν,
 καὶ ὑπὸ τραχύτητος τοῦ χωρίου δυσπρόσοδον· περὶ
 αὐτὸ καὶ κυνάριασι πεφύκασι πολλάι τε καὶ ἀλλή-
 λαις συνεχεῖς. τὴν δὲ Εὐρυνόμην ὁ μὲν τῶν Φιγα-
 λίων δῆμος ἐπέκλησιν εἶναι πεπίστευκεν Ἀρτίμιδος·
 ὅσοι δὲ αὐτῶν παρειλήφασιν ὑπομνήματα ἀρχαῖα,
 θυγατέρα Ἰλκεανοῦ φασιν εἶναι τὴν Εὐρυνόμην, ἧς
 καὶ Ὀμηρὸς ἐν Ἰλιάδι ἐποίησατο μνήμην, ὥς ὁμοῦ
 Θέτιδι ὑποδέξατο Ἥφαιστον. ἡμεῖς δὲ τῇ αὐτῇ
 κατὰ ἔτος ἕκαστον τὸ ἱερὸν ἀνοιγνύουσι τῆς Εὐρυ-
 νόμης· τὸν δὲ ἄλλον χρόνον οὐ σφισιν ἀνοιγνύναι
 καθέστηκε· τηρικαῦτα δὲ καὶ θυσίας δημοσίᾳ τε
 καὶ ἰδιωτικῇ θύουσιν. ἀφικέσθαι μὲν δὴ μοι τῆς
 ἱερῆς οὐκ ἐξέγινετο ἐς καιρὸν, οὐδὲ τῆς Εὐρυνόμης
 τὸ ἔργον εἶδον· τῶν Φιγαλίων δὲ ἤκουσα, ὥς
 χρυσῇ τε τὸ ξάστρον ἀλέουσι καὶ εἰκὼν γυναικὸς τᾶ

ἄκρα τῶν γλουτῶν, τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἐστὶν ἰχθύς· Ἀρτέμιδι δὲ οὐκ ἔστιν ὅπως ἂν μετὰ γε τοῦ εἰκότος λόγου μετεῖη τοιούτου σχήματος. 5. Περιέχεται δὲ ἡ Φιγαλία ὄρεσιν, ἐν ἀριστερᾷ μὲν ὑπὸ τοῦ καλουμένου Κοτυλίου, τὰ δὲ ἐς δεξιὰ ἕτερον προβεβλημένον ἐστὶν αὐτῆς ὄρος τὸ Ἐλλάϊον· ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως ἐς τεσσαράκοντα τὸ Κοτύλιον μάλιστα σταδίους· ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χωρίῳ τέ ἐστι καλούμενον Βᾶσαι, καὶ ὁ ναὸς τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἐπικουρίου, λίθου καὶ αὐτὸς ὄρος. ναῶν δὲ, ὅσοι Πελοποννησίοις εἰσὶ, μετὰ γε τὸν ἐν Τεγείᾳ, προτιμῶντο οὗτος ἂν τοῦ λίθου τε ἐς κάλλος καὶ τῆς ἁρμονίας εἶνεκα. τὸ δὲ ὄνομα ἐγένετο τῷ Ἀπόλλωνι ἐπικουρήσαντι ἐπὶ νόσῳ λοιμῶδει· καθότι καὶ παρ' Ἀθηναίοις ἐπωνυμίαν ἔλαβεν Ἀλεξικακός, ἀποτρέψας καὶ τούτοις τὴν νόσον· ἔπαυσε δὲ ὑπὸ τὸν τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον καὶ τοὺς Φιγαλέας, καὶ οὐκ ἐν ἐτέρῳ καιρῷ· μαρτυρία δὲ αἱ τε ἐπικλήσεις ἀμφότεραι τοῦ Ἀπόλλωνος εἰκόος τε ὑποσημαίνουσαι, καὶ Ἰκτίνος ὁ ἀρχιτέκτων τοῦ ἐν Φιγαλίᾳ ναοῦ, γεγονὸς τῇ ἡλικίᾳ κατὰ Περικλῆα, καὶ Ἀθηναίοις τὸν Παρθενῶνα καλούμενον κατασκευάσας. εἰδὼς δὲ ὁ λόγος ἤδη μοι, τὸ ἄγαλμα εἶναι τοῦ Ἀπόλλωνος Μεγαλοπολιτῶν ἐν τῇ ἀγορᾷ. 6. Ἔστι δὲ ὕδατος ἐν τῷ ὄρει τῷ Κοτυλίῳ πηγὴ· καὶ ὕπον συνέγραψέ τις ἀπὸ ταύτης τῷ ποταμῷ τὸ ρεῦμα τῷ Ἀύμει· ἀρχιστάθαι, συνέγραψεν οὕτε αὐτὸς θρασάμενος, οὔτε ἄνδρός ἀκοῇ ἰδόντος· ὃ καὶ ἀμφότερα παρῆσαν μοί· τὸ μὲν ποταμοῦ ρεῦμα ὃν ἰωρῶμεν, τῆς δὲ ἐν

τῷ Κοτυλίῳ πηγῆς οὐκ ἐπὶ πολὺ ἐξικνούμενον τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ ἐντός ὀλίγου παντάπασιν ἄφανές γινόμενον. οὐ μὴν οὐδὲ ὅπου τῆς Ἀρκαδίων ἐστὶν ἡ πηγὴ τῷ Λύμακι, ἐπῆλθε πολυπραγμοῦσάι μοι. ἔστι δὲ ὑπὲρ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἐπικουρίου Κότυλον μὲν ἐπὶ κλησιν· Ἀφροδίτη δὲ ἐστὶν ἐν Κοτυλίῳ· καὶ αὐτῇ τε ναὸς ἦν οὐκ ἔχων ἔτι ὄροφον, καὶ ἄγυαμα ἐπεποίητα.

CAPVT XLII.

De monte Blaiio et Cereris Nigrae antro — de Cereris luctu et secessu Phigalensium narratio — de Cereris Nigrae prisco signo — illius recentiori signo ab Onata confecto — Cereris Nigrae sacris.

Τὸ δὲ ἔτερον τῶν ὄρων τὸ Ἐλαῖον, ἀπωτέρω μὲν Φιγαλίας ὅσον τε σταδίους τριακοντὰ ἐστὶ· Δῆμητρος δὲ ἄντρον αὐτόθι ἱερὸν, ἐπὶ κλησιν Μελαινῆς. 2. Ὅσα μὲν δὴ οἱ ἐν Θελοπούσῃ λέγουσιν ἐς μίξιν τὴν Ποσειδῶνός τε καὶ Δῆμητρος, κατὰ ταῦτά σφίσι οἱ Φιγαλεῖς νομίζουσι. τεχθῆναι δὲ ὑπὸ τῆς Δῆμητρος οἱ Φιγαλεῖς φασιν οὐκ ἔπουν, ἀλλὰ τὴν Λέσποιναν ἐπονομαζομένην ὑπὸ Ἀρκαδίων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου λέγουσι θυμῷ τι ἅμα ἐς τὸν Ποσειδῶνα αὐτὴν καὶ ἐπὶ τῆς Περαιφύνης τῇ ἄρπαγῇ πένθει χρωμένην, μέλαιναν ἐσθῆτα ἐνδύναι, καὶ ἐς τὸ σπήλαιον τοῦτο ἐλθοῦσαν ἐπὶ χρόνον ἀπεῖναι πολόν. ὥς δὲ ἐφθάρκετο μὲν πάντα, ὅσα ἡ γῆ τρέφει, τὰ δὲ ἀνθρώπων γένος καὶ ἐς πλέον ἀπώλλυτο ὑπὸ λιμοῦ, θιῶν μὲν ἄλλων ἡπίσιστα ἄρα οὐδεὶς, ἔνθα ἀπεπέκρυπτο ἡ Δημήτηρ· τὸν δὲ Πῦνα ἐπιέναι μὲν τὴν Ἀρκαδίαν,

καὶ ἄλλοτε αὐτὸν ἐν ἄλλῳ θηρεύειν τῶν ὄρνων, ἀφικόμενον δὲ πρὸς τὸ Ἐλᾶϊον κατοπιεῦσαι τὴν Ἀήμητραν, σχήματός τε ὡς εἶχε καὶ ἐσθῆτα ἐνεδέδυτο ποῖαν· πυθέσθαι δὲ τὸν Δία ταῦτα παρὰ τοῦ Πανός, καὶ οὕτως ὑπ' αὐτοῦ περιθῆναι τὰς Μοῖρας παρὰ τὴν Ἀήμητραν· τὴν δὲ πειθῆναι τε ταῖς Μοῖραις, καὶ ἀποθέσθαι μὲν τὴν ὄργην, ὑφεῖναι δὲ καὶ τῆς λύτης. 3. Σφᾶς δὲ ἀντὶ τούτων φασὶν οἱ Φιγαλείς τό τε σπήλαιον νομίσαι τοῦτο ἱερὸν Διμήτρος, καὶ ἐς αὐτὸ ἄγαλμα ἀναθεῖναι ξύλου· πεποιῆσθαι δὲ οὕτω σφίσι τὸ ἄγαλμα· καθέζεσθαι μὲν ἐπὶ πέτρᾳ, γυναικὶ δὲ εἰκέναι τίς ἄλλα πλὴν κεφαλὴν· κεφαλὴν δὲ καὶ κόμην εἶχεν ἵππου, καὶ δρακόντων τε καὶ ἄλλων θηρίων εἰκόνες προσεπεφύκευσεν τῇ κεφαλῇ· χιτῶν δὲ ἐνεδέδυτο καὶ ἄκρους τοὺς πόδας· δελφίς δὲ ἐπὶ τῆς χειρὸς ἦν αὐτῇ, πρσιστερά δὲ ἡ ὄρνις ἐπὶ τῇ ἐτέρᾳ. ἐφ' ὅτῳ μὲν δὴ οἱ τὸ ξόανον ἐποιήσαντο οὕτως, ἀνδρὶ οὐκ ἄσυνέτῳ γνώμην, ἀγαθῷ δὲ καὶ τὰ ἐς μνήμην, δῆλόν ἐστι· Μέλαιναν δὲ ἐπονομάσαι φασὶν αὐτήν, ὅτι καὶ ἡ θεὸς μέλαιναν τὴν ἐσθῆτα εἶχε. τοῦτο μὲν δὴ τὸ ξόανον, οὔτε ὅτου πολῆμα ἦν, οὔτε ἡ φλόξ τρόπον ὄντινα ἐπέλαβεν αὐτό, μνημονεύουσιν. 4. Ἀφανισθέντος δὲ τοῦ ἄρχαίου, Φιγαλείς οὔτε ἄγαλμα ἄλλο ἀπεδίδουσαν τῇ θεῷ, καὶ ὅπου αἰς ἐορτὰς καὶ θυσίας, τὰ πολλὰ δὴ παρῶπιόν σφισιν· ἐς δ' ἡ ἀκαρπία ἐπιλαμβάνει τὴν γῆν, καὶ ἰκετεύουσιν αὐτοῖς χορὴ τὰδε ἡ Πυθία·

Ἀρχάδις Ἀζᾶντις βαλανεφάγοι, οἱ Φιγαλείαν
Νύσσασθ' ἱππολεχούς Διούς κρυπτήριον ἄκτρον,

Θηροφίλιον Κένταυρον θύλατον Ἰνῆν ἑταίραν

Ἦκντε πεισόμενοι λιμοῦ λύσιν ἀλγυνόεντες,
 Μοῦνοι δις νομάδες, μοῦνοι πάλιν ἀγριοδαῖται.
 Αἰὼν μὲν σε ἔπαισε νομῆς, Αἰὼν δὲ νομῶν
 Ἰλκησισταχύνων, καὶ ναστοφάγον πάλι θῆκε,
 Νασφισθείσα γέρα προτέρων τιμὰς τε παλαιάς.
 Καὶ σ' ἀλληλοφάγον θήσῃ τάχα καὶ τεκνοδαίτην.
 Εἰ μὴ πανδήμοις λοιβιαῖς χάλον ἱλάσσεσθε,
 Σήραγγός τε μυζὸν θείαις κοσμήσετε τιμαῖς.

ὥς δὲ οἱ Φιγαλεῖς ἀναικομισθὲν τὸ μάντευμα ἤκουσαν, τά τε ἄλλα ἐς πλὴν τιμῆς ἢ τὰ πρότερα τὴν Δήμητρα ἤγον καὶ Ὀναῖαν τὸν Μίκωνος Αἰγινήτην πείθουσιν ἐφ' ὅτῳ δὴ μισθῷ ποιῆσαι σφισιν ἄγαλμα Δήμητρος. τοῦ δὲ Ὀναῖα τοῦτου Περγαμηνοῖς ἐστὶν Ἀπόλλων χαλκοῦς, θαῦμα ἐν τοῖς μάλιστα μεγέθους τε ἕνεκα καὶ ἐπὶ τῇ τέχνῃ. τότε δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος ἀνευρὼν γραφὴν ἢ μίμημα τοῦ ἀρχαίου ἑοῦτον, τὰ πλείω τοῦδε, ὥς λέγεται, καὶ κατὰ ὀνυράτων ὄψιν, ἐποίησε χαλκοῦν Φιγαλεῦσιν ἄγαλμα, γενναῖς μάλιστα ὑατῆρον τῆς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐπιστρατείας τοῦ Μήδου. μαρτυρεῖ δὲ μοι τῷ λόγῳ· κατὰ γὰρ τὴν Ξερόξου διαβάσιν ἐς τὴν Εὐρώπην Συρακουσῶν τε ἐτυράνναι καὶ Σικελίας τῆς ἄλλης Γέλων ὁ Δινομένους· ἐπὶ δὲ ἐτελεύτησε Γέλων, ἐς Ἴερωνα ἀδελφὸν Γέλωνος περιήλθεν ἡ ἀρχή. Ἴερωνος δὲ ἀποθανόντος πρότερον, πρὶν ἢ τῷ Ὀλυμπίῳ Αἰῷ ἀναθεῖναι τὰ ἀνυδῆματα, ἃ ἠϋῥατο ἐπὶ τῶν ἵππων ταῖς νίκαις, οὕτω Δινομένης Ἴερωνος ἀπὸδωκεν ὑπὲρ τοῦ πατρὸς· Ὀναῖα καὶ ταῦτα ποιήματα, καὶ ἐπί-

ΡΑΥΣ. III.

B

γραμμά ἐν Ὀλυμπίᾳ, τὸ μὲν ἐπὲρ τοῦ ἀναθήματος
ἔστιν αὐτῶν·

Σὺν ποτε νικήσας, Ζεῦ Ὀλύμπιε, σεμνὸν ἄγων
Τεθρίλπω μὲν ἄπαξ, μουνοκέλητι δὲ δις,
Δωρ Ἰέρων τῆδε σοι ἐχαρίσατο· παῖς δ' ἀνέθιπ
Δεινομένης πατρὸς μνήμα Συρακοσίου.
τὸ δὲ ἕτερον λέγει τῶν ἐπιγραμμάτων·

Τῶς μὲν γε Μίκωνος Ὀρατῆς ἐξετάλεσεν
Νάσφ ἐν Αἰγίνῃ δώματα ναυτῶν.

ἡ δὲ ἡλικία τοῦ Ὀρατῆ κατὰ τὸν Ἀθηναῖον Ἡγίαν
καὶ Ἀγελάδαν συμβαίνει τὸν Ἀργεῖον. Ταύτης μά-
λιστα ἐγὼ τῆς Δήμητρος ἕνεκα ἐς Φιγαλλίαν ἀφικό-
μην, καὶ ἔδυσσε τῇ θεῷ, καθὰ καὶ οἱ ἐπιχώριοι το-
μίζουσιν, οὐδέν· τὰ δὲ ἀπὸ τῶν δένδρων τῶν ἡμε-
ρων, τὰ τε ἄλλα, καὶ ἀμπέλου καρπὸν, καὶ μελισσῶν
τε κηρία, καὶ ἐρίων τὰ μὴ ἐς ἐργασίαν πω ἤκοντα
ἀλλὰ ἐτι ἀνάπλεα τοῦ οἰσύπου, ἃ τιθέασιν ἐπὶ τοῖς
βωμόν ὀγκοδομημένον πρὸ τοῦ σπηλαίου, θέντες δὲ
καταχέουσιν αὐτῶν ἔλαιον, ταῦτα ἰδιώταις τε ἀν-
δράσι καὶ ἀνὰ πᾶν ἔτος τῷ κοινῷ καθίστηκεν ἐς τὴν
θεοσίαν· ἱέρεια δὲ σφίσις ἐστίν ἡ δρωῶσα, σὺν δὲ
αὐτῇ καὶ τῶν ἱεροθύτων καλουμένων ὁ νεώτατος
οἱ δὲ εἰσι τῶν ἀστῶν τρεῖς ἀριθμόν. 6. Ἔστι δὲ
δρυῶν τε ἄλσος περὶ τὸ σπήλαιον, καὶ ὕδωρ ψυχρὸν
ἄνυσιν ἐκ τῆς γῆς. τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ ὑπὸ τοῦ Ὀρατῆ
ποιηθὲν οὔτε ἦν κατ' ἐμὲ, οὔτε εἰ ἐγένετο ἀρχὴν
Φιγαλεῦσιν, ἡπίσιαντο οἱ πολλοί· τῶν δὲ ἐντιχόν-
των ἡμῶν ἔλεγεν ὁ πρεσβύτατος, γενεαῖς πρότεροι
τρισὶν ἢ κατ' αὐτῶν ἐμπιεσθῆναι ἐς τὸ ἄγαλμα ἐκ τοῦ

ἀληθῶς κενύται· ἡ οὐρανὸς κενύται· ὁ οὐρανὸς

ὀρόφου πέτρας, ὑπὸ τούτων δὲ καταγῆναι καὶ ἐς ἅπαν ἔφασκεν αὐτὸ ἀφανισθῆναι· καὶ ἔν γε τῷ ὀρόφῳ δῆλα καὶ ἡμῖν ἐτι ἦν, καθὰ ἀπερὺρώγισαν αἱ πέτραι.

CAPVT XLIII.

De urbe Pallantio Euandro Pallantii ad Tiberim conditore — Antonini Pii rebus bello gestis et beneficiis in Graecos et alias gentes collatis — illius filii Antonini rebus gestis.

Ἀπαιτεῖ δὲ ἡμᾶς τὸ μετὰ τοῦτο ὁ λόγος τὸ τε Παλλάντιον, εἰ δὴ τι αὐτόθι ἐστὶν εἰς μνήμην, καὶ καθ' ἥντινα βασιλεὺς αἰτίαν Ἀντωνίνου ὁ πρότερος πόλιν τε ἀντὶ κώμης ἐποίησε Παλλάντιον, καὶ σφισιν ἑλευθερίαν καὶ ἀτέλειαν ἔδωκεν εἶναι φέρων. 2. Φικὰ δὲ, καὶ γνώμην γενέσθαι καὶ τὰ ἐς πόλεμον ἄριστον τῶν Ἀρκάδων ὄνομα Εὐάνδρον· παῖδα δὲ αὐτὸν νύμφης τε εἶναι, θυγατρὸς τοῦ Λάδωνος, καὶ Ἑρμοῦ· σταλέντα δὲ ἐς ἀποικίαν, καὶ ἄγοντα Ἀρκάδων τῶν ἐκ Παλλαντίου σιρατιῶν, παρὰ τῇ ποταμῷ πόλιν τῷ Θύμβριδι οἰκίσαι· καὶ Ῥωμαίων μίσος τῆς καθ' ἡμᾶς πόλεως, ὅπερ ὄκειτο ὑπὸ τοῦ Εὐάνδρου καὶ Ἀρκάδων τῶν συνακολουθησάντων, ὄνομα ἔσχε Παλλάντιον κατὰ μνήμην τῆς ἐν Ἀρκαδίᾳ· χρόνῳ δὲ ὕστερον μετέκτισε τὸ ὄνομα ἐν ἀγαιρίσει γραμματῶν τοῦ τε λ καὶ τοῦ ν. τούτων μὲν τῶν λεγομένων εἵνεκα Παλλαντιῶσιν ἐκ βασιλέως ἐγένοντο δωρεαί. 3. Ὁ δὲ Ἀντωνῖνος, ὅτῳ καὶ ἐς Παλλαντιεῖς ἐστὶν εὐεργέτημα, πόλεμον μὲν Ῥωμαίοις ἐθέλοντις ἐπηγάγετο οὐδένα, πολέμου δὲ ἄρξαντας Μαύρονς,

Αιβύων τῶν αὐτονόμων τὴν μεγίστην μοῖραν, νομάδας
 τε ὄντας, καὶ τοσῶδε ἔτι δυσμαχώτερους τοῦ Σκυθι-
 κοῦ γένους, ὅσῳ μὴ ἑφ' ὕμαξων, ἐπὶ ἵππων δὲ αὖ-
 τοί τε καὶ αἱ γυναῖκες ἤλδοντο, τοὺς μὲν ἐξ ἀπάσης
 ἑλαύνων τῆς χώρας ἐς τὰ ἔσχατα ἠνάγκασεν ἀναφυ-
 γεῖν Αἰβύης, ἐπὶ τε Ἀτλάντια τὸ ὄρος, καὶ ἐς τοὺς
 πρὸς τοῖς Ἀτλαντι ἀνθρώπους. ἀπετέμετο δὲ καὶ τῶν
 ἐν Βριτανίᾳ Βριγάντιων τὴν πολλήν, ὅτι ἐπεσβιά-
 ρειν καὶ οὗτοι σὺν τοῖς ὅπλοις ἤρξαν τὴν Γεγοννία-
 μοῖραν, ὑπηκόους Ῥωμαίων. Λυκίων δὲ καὶ Κα-
 ρῶν τὰς πόλεις, Κῶν τε καὶ Ῥόδον ἀνέτρεψε μέ-
 βριμος εἰς αὐτὰς κατασκήψας σεισμός· βασιλεὺς δὲ
 Ἀντιωνῆος καὶ ταύτας ἀνεσώσατο δαπανημάτων τε
 ὑπερβολῇ καὶ ἐξ τὸν ἀνοικισμὸν προθυμίᾳ χρημάτων
 δὲ ἐπιδόσεις ὑπόσας καὶ Ἑλλήσι καὶ τοῦ βαρβαρι-
 κοῦ τοῖς δεηθεῖσι, καὶ ὧν ἔργων κατασκεύασεν ἐν τῇ
 τῇ Ἑλλάδι, καὶ περὶ Ἰωνίαν, καὶ περὶ Κυρρηδόναν
 τε καὶ ἐν γῇ τῇ Σύρων, τὰδε μὲν ἄλλοι ἔγραψαν ἐς
 τὸ ἀκριβέστατον· ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπελείπειτο αὐτοῦ
 καὶ ἄλλο τοιόνδε ἐς μνήμην, ὅσοις τῶν ὑπηκόων
 πολίταις ὑπῆρχεν εἶναι Ῥωμαίων, οἱ δὲ παῖδες ἐτε-
 λον σφίσιν ἐς τὸ Ἑλληνικόν, τοῦτοις ἐλάττειτο εὐκό-
 τα νῆμαι τὰ χρήματα ἐς αὐτὸν προσήκοντας, ἢ ἐπαν-
 ἔξσαι τὸν βασιλέως πλοῦτον, κατὰ νόμον δὲ τινα
 Ἀντιωνῆος δὲ εἶρηκε καὶ τοῦτοις διδόναι σφῶς παιδῶν
 τὸν κληρὸν, προτιμήσας φανῆναι φιλόφθροισιν ἢ
 οὐφίλιμον ἐς χρήματα φυλάξαι νόμον. τοῦτον Εὐ-
 σεβῆ τὸν βυσυλίαν ἐκάλεσαν οἱ Ῥωμαῖοι, διότι ἐς τὸ
 θῆτον τιμῇ μάλιστα ἐφαίνετο χροῖμενος. δόξῃ δὲ

ἐμῇ καὶ τὸ ὄνομα τὸ Κύρου φέροισι ἂν τοῦ προεβύ-
τερου, πατρὸς ἀνθρώπων καλούμενος. 4. Ἀπέλειπε
δὲ καὶ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ παῖδα ὁμώνυμον. ὁ δὲ Ἀν-
τωνῖνος οὗτος ὁ δεύτερος καὶ τοὺς τε Ἰερμανοὺς
μαχιμωτάτους καὶ πλείστους τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ
βαρβάρων καὶ ἔθνος τὸ Σκυροματῶν πολέμου καὶ
ἡδίκως ἄρξαντας τιμωρούμενος ἐπεξῆλθε.

CAPVT XLIV.

*Via a Megalopoli Pallantium et Tegeam versus —
urbs Haemoniae, Oresthasii atque Aseae urbis re-
liquiae — Alphei et Eurotae fluviorum fontes et
coniunctio — mons Boreum et locus Chomae distus —
memoranda Pallantii, templum Deorum Puro-
rum — campus Manthuricus, mons Cresium et
templum Aphnei in eo — fons Leuconias.*

Τὰ δὲ δὴ ἐπίλοιπα ἡμῖν τοῦ Ἀρκαδικοῦ λόγου, ἔστιν
ἐκ Μεγάλης πόλεως ἐς Παλλάντιον ὁδὸς καὶ ἐς Τέ-
γαν, ἄγουσα αὕτη μέχρι τοῦ καλουμένου Χώματος.
Κατὰ ταύτην τὴν ὁδὸν Λαδογκέα σφίσιν ὠνόμασται
τὰ πρὸ τοῦ ἄσπεως, ἀπὸ Λαδόχου τοῦ Ἐχέμον.
2. Καὶ μετὰ ταῦτα Αἰμονία πόλις ἦσαν τὸ ἀρχαῖον
οἰκιστὴς δὲ Αἰμων ἐγένετο αὐταῖς ὁ Λυκάονος· δια-
μεμένηκε δὲ ἐς τὸδε Αἰμονιάς τὸ χωρίον τοῦτο ὀνο-
μαζεσθαι. μετὰ δὲ Αἰμονίᾳς ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ πό-
λεως ἐστὶν Ὀρεσθαίοιου καὶ ἄλλα ὑπολειπόμενα ἐς
μνήμην, καὶ Ἀρτέμιδος ἱεροῦ κίονες· ἐπικλησὶς δὲ Ἰε-
ρεῖα τῇ Ἀρτέμιδι ἐστὶν. τὴν δὲ εὐθείαν ἰόρτι ἐξ Αἰ-
μονιῶν Ἀφροδίσιον τέ ἐστιν ὀνομαζόμενον, καὶ μετ'
αὐτὸ ἄλλο χωρίον τὸ Ἀθήναιον· τοῦτον δὲ ἐν ἀρι-
στερᾷ ναὸς ἐστὶν Ἀθηνᾶς, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ λίθου.

τοῦ Ἀθηναίου δὲ μάλιστα εἶκοσι ἀποτέρω στα-
 δίοις ἱερίητι Ἀσίας ἐστὶ, καὶ ὁ λόφος, ἀκρόπολις
 ποιε οὖσα, τείχους σημεῖα ἔχει καὶ ἐς τόδε. 3. Στα-
 δίους δὲ ὅσον πέντε ἀπὸ Ἀσίας τοῦ Ἀλφειοῦ μὲν
 ὀλίγον ἄπο τῆς ὁδοῦ, τοῦ δὲ Εὐρώτα παρ' αὐτὴν
 ἐστὶ πηγὴ τὴν ὁδόν· πρὸς τε τοῦ Ἀλφειοῦ τῇ πηγῇ
 ναὸς τε μητρὸς Θεῶν ἐστὶν οὐκ ἔχων ὄροφον, καὶ
 λίοντες δύο λίθου πεποιημένοι. τοῦ δὲ Εὐρώτα τὸ
 ἔδωρ ἀνακεράννυται τε πρὸς τὸν Ἀλφειὸν, καὶ ὅσον
 ἐπὶ εἶκοσι σταδίους κοινῶς προΐασι τῷ ῥέματι· κα-
 τελθόντες δὲ ἐς χάσμα, ὃ μὲν αὐτῶν ἀνείων αὐθις ἐν
 τῇ γῇ τῇ Λακεδαιμονίων ὁ Εὐρώτας, ὃ δὲ Ἀλφειὸς
 ἐν Πηγαῖς τῆς Μεγαλοπολίτιδος. 4. Ἔστι δὲ ἄνο-
 δος ἐξ Ἀσίας ἐς τὸ ὄρος τὸ Βόρειον καλούμενον, καὶ
 ἐπὶ τῇ ἀκρῇ τοῦ ὄρους σημεῖα ἐστὶν ἱεροῦ· ποιῆσαι
 δὲ τὸ ἱερὸν Ἀθηναῖα τε σωτείρα καὶ Ποσειδῶνι Ὀδυσο-
 σία ἐλέγετο ἀνακομισθέντα ἐξ Ἰλίου. τὸ δὲ ὀνομα-
 ζόμενον Χῶμα ὄροι Μεγαλοπολίταις τῆς γῆς πρὸς
 Τεγεάτας καὶ Παλλαντιεῖς εἰσι· καὶ τὸ Παλλαν-
 τικὸν πεδίον ἐστὶν ἐκτραπέυσιν ἐς ἀριστερὰν ἀπὸ τοῦ
 Χώματος. 5. Ἐν δὲ Παλλαντίῳ ναὸς τε καὶ ἀγάλ-
 ματα λίθου, Πάλλαντος· τὸ δὲ ἑτερόν ἐστιν Εὐάν-
 δρον· καὶ Κόρης τε τῆς Δήμητρος ἱερὸν, καὶ οὐ
 πολὺ ἀπωτέρω Πολυβίου σφίσιν ἀνδριάς ἐστι. τῷ
 λόφῳ δὲ τῷ ὑπὲρ τῆς πόλεως ὅσα, ἀκροπόλει τὸ ἀφ-
 χαῖον ἐχρῶντο· λείπεται δὲ καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι ἐπὶ κο-
 ρυφῇ τοῦ λόφου Θεῶν ἱερὸν· ἐπὶ κλησίς μὲν δὴ
 ἐστὶν αὐτοῖς Καθαροὶ, περὶ μεγίστων δὲ ἀντόθι
 καθιστήκασι οἱ ὄρκοι· καὶ ὀνόματα μὲν τῶν Θεῶν

οὐκ ἴσασιν, ἢ καὶ εἰδότες οὐ θέλουσιν ἐξαγορεύειν·
 Καθαροὺς δὲ ἐπὶ τοιῷδε ἂν τις κληθῆναι τεκμαί-
 ροιτο, ὅτι αὐτοῖς οὐ κατὰ ταῦτ' ὁ Πάλλας ἔθυσε,
 καθὼ καὶ ὁ πατήρ οἱ τῷ Ἀνκαίῳ Αἰῷ. 6. Τοῦ δὲ
 καλουμένου Χώματος ἐν δεξιᾷ πεδίον ἐστὶ τὸ Μαν-
 θουρικόν· ἔστι δὲ ἐν ὄρεσι ἤδη Τεγεατῶν τὸ πεδίον,
 ὅν σταδίων πρὸς πεντήκοντα μάλιστα ἄχρη Τεγέας.
 ἔστι δὲ ὄρος οὐ μέγα ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ καλούμενον
 Κρήσιον· ἐν δὲ αὐτῷ τὰ ἱερὰ τοῦ Ἀφνειοῦ πεποιή-
 ται. Ἀερόπῃ γὰρ Κηφέως τοῦ Ἀλεοῦ συνεγένετο
 Ἄρης, καθὰ οἱ Τεγεάται λέγουσι· καὶ ἡ μὲν ἀφίησιν
 ἐν ταῖς ὠδίσι τὴν ψυχὴν, ὁ δὲ παῖς καὶ τεθνηκυίας
 τῆς μητρὸς εἶχετο ἔτι, καὶ ἐκ τῶν μαστῶν εἴλεεν αὐ-
 τῆς γάλα πολὺ καὶ ἄφθονον· καὶ (ἦν γὰρ τοῦ
 Ἄρεως γνώμη τὰ γινόμενα) τούτων εἵνεκα Ἀφνειὸν
 τὸν θεὸν ὀνομάζουσι· τῷ δὲ παιδίῳ ὄνομα τεθῆ-
 ναι φασιν Ἀερόπον. 7. Ἔστι δὲ κατὰ τὴν ἐς Τεγέαν
 ὁδὸν Ἀνυκῶνιος καλούμενη κρήνη· θυγατέρα δὲ
 Ἀφειδάτιος λέγουσιν εἶναι τὴν Ἀνυκῶνην· καὶ οὐ
 πόσῳ τοῦ Τεγεατῶν ἄσπετος μνημὴ ἐστι.

CAPVT XLV.

*De Tegeatarum regione et urbe — Tegeatarum rebus
 bello gestis et Aeneae Echemique fortiter factis —
 templo Minervae Aleae — eius recentioris templi
 uberius descriptio.*

Τεγεάται δὲ ἐπὶ μὲν Τεγεάτου τοῦ Ἀνυκῶνος τῇ
 χώρῃ φασὶν ἀπ' αὐτοῦ γενέσθαι μόνῃ τὸ ὄνομα,
 τοῖς δὲ ἀνθρώποις κατὰ δῆμον εἶναι τὰς οἰκίας,
 Γαριτιάς, καὶ Ψυλακίς, καὶ Καρτιάς τε καὶ

Κορυθαῖς, ἔτι δὲ Πωταχίδας, καὶ Μανθυρεῖς, καὶ Ἐ-
 χειρήθεις· ἐπὶ δὲ Ἀφείδαντος βασιλεύοντος καὶ ἑνα-
 τὸς σφισι προσεγένετο Ἀφείδαντες. τῆς δὲ ἐφ' ἡμῶν
 πόλεως οἰκιστὴς ἐγένετο Ἀλεός. Τεγεάταις δὲ προσέ-
 εἰσὶ μὲν τὰ Ἀρκυῶν κοινὰ ἐς δόξαν, ἐν οἷς ἔστι
 μὲν ὁ πρὸς Ἰλῖον πόλεμος, ἔστι δὲ τὰ Μηδικὰ τε καὶ
 ἐν Λιπαιεῦσιν ὁ πρὸς Λακεδαιμονίους ἄγων· παρὲς
 δὲ τῶν κατελεγμένων ἰδίᾳ Τεγεάταις ἔστιν αὐτοῖς
 τοσαύδε ἐς δόξαν. τὸν γὰρ ἐν Καλυδῶνι ἔν' Ἀγκαῖος
 ἐπέμεινεν ὁ Λυκούργου τρωθεῖς, καὶ Ἀισλάντη
 τοξεύει τὸν ὕν, καὶ ἔτυχε πρώτη τοῦ θηρίου· τοῦ-
 των εἵνεκα αὐτῇ κεφαλὴ τε τοῦ ὕδρος καὶ τὸ δόγμα
 ἀριστεῖα ἐδόθη. Ἡρακλεῖδων δὲ ἐς Πηλοπόννησον
 κατιόντων Ἐχεμος ὁ Ἀερόπου Τεγεάτης ἐμονομάχη-
 σεν ἰδίᾳ πρὸς Ἰλλον, καὶ ἐκράτησε τοῦ Ἰλλου τῇ
 μάχῃ. Λακεδαιμονίους τε οἱ Τεγεάταις πρῶτοι Ἀρκυ-
 ῶν σφίσιν ἐπιστρατεύσαντας ἐνίκησαν, καὶ αἰχμα-
 λώτους αἰροῦσιν αὐτῶν τοὺς πολλοὺς.

3. Τεγεάταις δὲ Ἀθηναῖς τῆς Ἀλίας τὸ ἱερὸν τὸ
 ἀρχαῖον ἐποίησεν Ἀλεός· χρόνῳ δὲ ὑστερον κατε-
 σκευάσαντο οἱ Τεγεάταις τῇ θειῇ ναὸν μέγαν τε καὶ
 θείας ἄξιον· ἐκείνο μὲν δὴ πῦρ ἠφάνισεν ἐπινεμη-
 θέν ἐξαίφνης, Διοφάντων παρ' Ἀθηναίοις ἀρχοντος,
 ὑστέρον δὲ εἴτε τῆς ἑκτῆς καὶ ἐνενηκοστῆς Ὀλυμπιά-
 δος, ἣν Εὐπόλεμος Ἡλῖος ἐνίκησεν στιάδιον. 4. Ὁ δὲ
 ναὸς ὁ ἐφ' ἡμῶν πολὺ δὴ τι τῶν ναῶν, ὅσοι Μελο-
 πονήσιος εἰσὶν, ἐς κατασκευὴν προέχει τὴν ἄλλην
 καὶ ἐς μέγεθος. ὁ μὲν δὴ πρῶτός ἐστιν αὐτῷ κόσμος
 τῶν κίωνων Δώριος, ὁ δὲ ἐπὶ τούτῳ Κορίνθιος· ἐστὶν

κασι δὲ καὶ ἐκτὸς τοῦ ναοῦ κλονες ἐργασίας τῆς Ἰωνων. ἀρχιτέκτονα δὲ ἐπυνθανόμεν Σκόπαν αὐτοῦ γενέσθαι τὸν Πάριον, ὃς καὶ ἀγάλματα πολλαχού τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, τὰ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίαν τε καὶ Κασίαν ἐποίησε. τὰ δὲ ἐν τοῖς αἵετοῖς, ἔστιν ἔμπροσθεν ἢ θήρα τοῦ ὕδ τοῦ Καλυδωνίου· πεποιημένοι δὲ κατὰ μέσον μάλιστα, τοῦ ὕδ τῇ μὲν ἔστιν Ἀταλάντη, καὶ Μελέαγρος, καὶ Θησεύς, Τελαμών τε καὶ Πηλεὺς, καὶ Πολυδεύκης, καὶ Ἰόλαος, ὅς τὰ πλείστα Ἡρακλεῖ συνέκαμνε τῶν ἔργων, καὶ Θεστίου παῖδες, ἀδελφοὶ δὲ Ἀλθαίας, Πρόθους καὶ Κομήτης· κατὰ δὲ ὕδ τὰ ἑτέρα, Ἀγκαῖον ἔχοντα ἤδη τραύματα, καὶ ἀφέντα τὸν πέλεκυν ἀνέχων ἔστιν Ἐποχος· πύρρὰ δὲ αὐτὸν Κίστιος καὶ Ἀμφιάρεος ὁ Ὀϊκλέους· ἐπὶ δὲ αὐτοῖς Ἰππόθους ὁ Κερκύρανος τοῦ Ἀγαμήδους τοῦ Στυμφήλου· τελευταῖος δὲ ἔστιν εἰργασμένος Πειρίθους. τὰ δὲ ὀπίσθεν πεποιημένα ἐν τοῖς αἵετοῖς, Τηλέφου πρὸς Ἀχιλλεῖα ἔστιν ἐν Καΐκου πεδίου μάχη.

CAPVT XLVI.

Minervae Aleae priscum signum et apri Calydonii dentes ab Augusto imperatore ablati — plura deorum signa diversis in locis bello ablata memorantur.

Τῆς δὲ Ἀθηνᾶς τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀλέας τὸ ἀρχαῖον, σὺν δὲ αὐτῇ καὶ ὕδ τοῦ Καλυδωνίου τοὺς ὀδόντας ἔλαβεν ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς Αὔγουστος, Ἀντωνίου πολέμων, καὶ τὸ Ἀντωνίου νικῆσας συμμαχικόν, ἐν ᾧ καὶ οἱ Ἀρκάδες πλήν Μαντινίων ἦσαν οἱ ἄλλοι

2. Φαίνεται δὲ οὐκ ἔρξας ὁ Αὔγουστιος ἀναθήματα
καὶ ἴδη θειῶν ἀπάγεσθαι παρὰ τῶν κρατηθέντων,
καθεστηκότι δὲ ἐκ παλαιοῦ χρησάμενος. Τίλου τε
γὰρ αἰλῶσης καὶ νεμομένων τὰ λάφυρα Ἑλλήνων,
Σθενέλω τῷ Καπανέως τὸ ξόανον τοῦ Διὸς ἐδόθη
τοῦ Ἑρκείου· καὶ ἔτεσιν ὕστερον πολλοῖς Δωριέων
ἐς Σκελίαν ἐσοικιζομένων, Ἀντίφημος ὁ Γέλας οἰ-
κιστὴς, πόλισμα Σκανῶν Ὀμφάκην πορθήσας, με-
τεκόμισεν ἐς Γέλαν ἄγαλμα ὑπὸ Δαιδάλου πεποιη-
μένον. βασιλεῖα τε τῶν Περσῶν Ξέρξην τὸν Δαρείου,
χοιρὶς ὅσα ἐξεκόμισε τοῦ Ἀθηναίων ἄστειος, τοῦτο
μὲν ἐκ Βραυρωῆτος ἄγαλμα ἴσμεν τῆς Βραυρωνίας
λαβόντα Ἀρτέμιδος, τοῦτο δὲ αἰτίαν ἐπενεγκὼν Μι-
λησίοις ἐθέλοκακῆσαι σφᾶς ἐναντία Ἀθηναίων ἐν
τῇ Ἑλλάδι ναυμαχήσαντας, τὸν χαλκοῦν ἔλαβεν
Ἀπόλλωνας τὸν δὲ Βραγχίδαις· καὶ τὸ μὲν ὕστερον
ἔμυλλε χρόνῳ Σίλεντας καταπύμπην Μιλησίοις.
Ἀργείοις δὲ τὰ ἐκ Τίρυνθος ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, τὸ μὲν
παρὰ τὴν Ἥραν ξόανον, τὸ δὲ ἐν τῷ τοῦ Ἀπόλλω-
νός ἐστιν ἀνακείμενον τοῦ Ἥλείου. Κυζικηνοὶ τε
ἀναγκάσαντες πολέμῳ Προκοπνησίους γενέσθαι σφί-
σι συνοίκους, Μητρὸς Διουμένης ἄγαλμα ἔλαβεν
ἐκ Προκοπνήσου· τὸ δὲ ἄγαλμά ἐστι χρυσοῦ, καὶ
αὐτοῦ τὸ πρόσωπον ἀντὶ ἐλέφαντος, ἵππων τῶν πο-
ταμίων ὁδόντις ἰσὶν ἐργασμένοι. βασιλεὺς μὲν δὴ
Αὔγουστιος καθεστηκότα ἐκ παλαιοῦ, καὶ ὑπὸ τῶν
Ἑλλήνων νομιζόμενα καὶ βαρβάρων εἰργάσατο. Ρω-
μαίοις δὲ τῆς Ἀθηνᾶς τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀλίας, ἐς τὴν
ἀγορὰν τὴν ὑπὸ Αὔγουστου ποιηθείσαν, ἐς ταύτην

ἔστιν ἰόντι· τοῦτο μὲν δὴ ἐνταῦθα ἀνάκειται ἐλέφαντος διὰ παντός πεποιημένον, τέχνη δὲ Ἑνδίου. τοῦ δὲ ὑὸς τῶν ὀδόντων κατεάχθαι μὲν τὸν ἑτερόν φασιν οἱ ἐπὶ τοῖς θαύμασιν· ὁ δὲ ἔτι ἐξ αὐτῶν λειπόμενος ἀνέκειτο ἐν βασιλείᾳ κήποις, ἐν ἱερῷ Διονύσου, τὴν περίμετρον τοῦ μήκους περιεχόμενος ἐς ἡμῖσι μάλιστα ὀργυιάς.

CAPVT XLVII.

De recentiori Minervae Aleae signo — donaria et memoranda templi Aleae Minervae recensentur — de ludis, qui Alaea et Halotia dicebantur — templo Minervae Poliatidos et Dianae Hegemonae.

Τὸ δὲ ἄγαλμα ἐν Τεγία τὸ ἐφ' ἡμῶν ἐκομίσθη μὲν ἐκ δήμου τοῦ Μανθουριέων, Ἰππία δὲ παρὰ τοῖς Μανθουριεῦσιν εἶχεν ἐπὶ κλησιν, ὅτι τῷ ἐκείνων λόγῳ γινόμενης τοῖς θεοῖς πρὸς Γίγαντας μάχης ἐπὶ ἔλασεν Ἐγκελάδῳ ἵππον τὸ ἄρμα. Ἀλέαν μὲν τοι καλεῖσθαι καὶ ταύτην ἕς τε Ἕλληνας τοὺς ἄλλους καὶ ἐξ αὐτοῦς Πελοποννησίους ἐκνερίκηκε. τῷ δὲ ἄγάλματι τῆς Ἀθηνῆς τῇ μὲν Ἀσκληπιῶς, τῇ δὲ Τεγία παρυστωσά ἐστι λίθον τοῦ Πεντέληςσιον, Σκόπα δὲ ἔργα Παρίου. 2. Ἀναθήματα δὲ ἐν τῷ ναῷ τὰ ἀξιολογώτατα, ἔστι μὲν τὸ δέσμα ὑὸς τοῦ Καλυδωνίου· διεσῆπτο δὲ ὑπὸ τοῦ χρόνου, καὶ ἐς ἅπαν ἦν τριχῶν ἤδη ψιλόν. εἰαὶ δὲ αἱ πέδαι κρεμάμεναι, πλήν ὅσας ἡφάνισεν αὐτῶν ὁ χρόνος, ἥ ὅσας γε ἔχοντες Λακεδαιμονίων οἱ αἰχμάλωτοι τὸ πεδίον Τεγιάταις ἔσκαπτον. κλίνη τε ἱερὰ τῆς Ἀθηνῆς, καὶ αὐτῆς εἰκὼν χρυσῇ μιμημένη, Μαρπήσεως τε, ἐπὶ κλησιν Χήρης,

γυναικὸς Τεγεάτιδος ἀνίσταται τὸ ὄπλον· ταύ-
 τῃς μὲν δὴ ποιησόμεθα καὶ ἕτερον μνήμην. ἱερᾶται
 δὲ τῇ Ἀθηνᾷ πάς χρόνος· οὐκοῦδα ὅσον τινὰ, πρὶν δὲ
 ἡβιάσκειν, καὶ οὐ πρόσω, τὴν ἱερουμένην. τῇ θεῷ
 δὲ ποιηθῆναι τὸν βωμὸν ὑπὸ Μελάμποδος τοῦ Ἀμυ-
 θιάου λέγουσιν· εἰργασμένοι δὲ ἐπὶ τῷ βωμῷ, Ῥέα
 μὲν καὶ Οἶνῳ γύμψῃ παῖδα ἔτι κήπιον Δία ἔχου-
 σιν· ἑκατέρωθεν δὲ εἰσι τέσσαρες ἀριθμὸν, Γλαύ-
 κη, καὶ Νέδα, καὶ Θεισόα, καὶ Ἀνθρακία, τῇ δὲ Ἰδῇ,
 καὶ Ἀγνῷ, καὶ Ἀλκινόῃ τε καὶ Φοίβῃ. πεποιήται
 δὲ καὶ Μουσῶν καὶ Μνημοσύνης ἄγαλμα. 3. Τοῦ
 ναοῦ δὲ οὐ πόρρω στάδιον, χῶμα γῆς, ἔστι, καὶ ἄγου-
 σιν ἀγῶνας ἐνταῦθα, τὸν μὲν Ἀλαῖα ὀνομάζοντες
 ἀπὸ τῆς Ἀθηνᾶς, τὸν δὲ Ἀλῶτια, ὅτι Λακεδαιμο-
 νίων τὸ πολὺ ἐν τῇ μάχῃ ζῶντας εἶλον. ἔστι δὲ ἐν
 τοῖς πρὸς ἄρκιον τοῦ ναοῦ κρήνη· καὶ ἐπὶ ταύτῃ
 βιασθῆναι τῇ κρήνῃ φασὶν Ἀύγην ὑπὸ Ἡρακλέους,
 οὐχ ἀμολογοῦντες Ἐκαταίῳ τὰ ἐς αὐτήν. ἀπωτίσθαι
 δὲ τῆς κρήνης ὅσον σταδίοις τρισὶν ἔστιν Ἑρμοῦ
 ναὸς Αἰπύτου. 4. Τεγεάταις δὲ ἔστι καὶ ἄλλο ἱερὸν
 Ἀθηνᾶς Πολιάτιδος· ἐκάστοις δὲ ἅπασι ἔτους ἱερεὺς
 ἐς αὐτὸ εἴσεισι· τὸ τοῦ ἐρέμματος δὲ ἱερὸν ὀνομάζουσι,
 λέγοντες, ὥς Κηφεῖ τῷ Ἀλκοῦ γένοιτο δωρεᾷ παρὰ
 Ἀθηνᾶς, ἀνάλωτον ἐς τὸν πάντα χρόνον εἶναι Τέ-
 γεαν· αὐτῷ φασιν ἐς φυλακὴν τῆς πόλεως ἀποτε-
 μοῦσαν τὴν θεὸν δοῦναι τριχῶν τῶν Μεδοῦσης· ἐς
 δὲ τὴν Ἀρτεμιν τὴν Ἠγεμόνην τὴν αὐτὴν τοιαύδε λέ-
 γουσιν. Ὀρχομενίων τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ τυραννίδα
 ἔσχεν Ἀριστομηλίδας· ἐρασθῆναι δὲ Τεγεάτιδος παρ-

θέλον, καὶ ἐγκρατὴς ὅτι δὴ τρόποι γενόμενος, ἐπι-
τρέπει τὴν φρουρὰν αὐτῆς Χρόνῳ· καὶ ἡ μὲν, πρὶν
ἀναχθῆ παρὰ τὸν τύραννον, ἀποκτείνουσιν ἑαυτὴν
ὑπὸ δειματός τε καὶ αἰδοῦς· Χρόνιον δὲ Ἀρτέμι-
δος ἐπήγειρεν ὕψις ἐπὶ Ἀριστομηλίδαν· φοιτῶσας
δὲ ἐκείνον, καὶ ἐς Τέγρεαν φυγόν, ἐποίησεν ἱερὸν τῇ
Ἀρτέμιδι.

CAPVT XLVIII.

*In foro Tegeatarum legislatorum signa pilis susti-
nentur — de variis coronis victoriae insignibus —
Martis signo Gynaecothoea dicto — Iovis Telii ara et
signo quadrangulo — Plithyia genicula (ἐν γόνασι),
ac de Auges partu varia narratio — de reli-
quis in Tegeatarum foro memorandis.*

Τῆς ἀγορᾶς δὲ μάλιστα εὐκυνίας πλίνθω κατὰ τὸ
σχῆμα, Ἀφροδίτης ἐστὶν ἐν αὐτῇ ναὸς καλούμενος
ἐν πλίνθῳ, καὶ ἄγαλμα λίθου. στήλαις δὲ ἐπειρ-
γασμένοι, τῇ μὲν Ἀντιφάνης ἐστὶ καὶ Κροῖσος, καὶ
Τυρῶνίδας τε καὶ Πυθίας, οἱ, τόμους Τεγεάταις θέ-
μντοι, τιμὰς καὶ ἐς τόδε παρ' αὐτῶν ἔχουσιν· ἐπὶ δὲ
τῇ ἐτέρᾳ στήλῃ πεποιημένος ἐστὶν Ἰάσιος, ἵππου
τε ἐχόμενος καὶ κλάδον ἐν τῇ δεξιᾷ φέρων φοῖνικος·
νικῆσαι δὲ ἵππῳ φασὶν ἐν Ὀλυμπίᾳ τὸν Ἰάσιον,
ὅτε ὁ Ἡρακλῆς ἔθετο ὁ Θηβαῖος τὰ Ὀλύμπια. 2. Ἐν
μὲν δὴ Ὀλυμπίᾳ κοτίνου τῇ νικῶντι δίδοσθαι στέ-
φανον, καὶ ἐν Δελφοῖς δάφνης, τοῦ μὲν ἤδη τὴν αἰ-
τίαν ἀπέδωκα ἐν τοῖς ἐς Ἡλείους, τοῦ δὲ καὶ ἐν τοῖς
ἔπειτα δηλώσω· ἐν Ἰσθμῷ δὲ ἡ πίτυς καὶ τὰ ἐν
Νεμέᾳ σέλινα ἐπὶ τοῦ Παλαίμονος καὶ τοῦ Ἀρχιμέ-
ρου τοῖς παθῆμασι νομοθετήσαν. οἱ δὲ ἀγῶνις

φοίνικος ἔχουσιν οἱ πολλοὶ στέφανον· ἐς δὲ τῇ
 δεξιάν ἐστι καὶ πανταχοῦ τῷ νικῶντι ἐστιθέμενος
 φοίνιξ· ἐνομήσθη δὲ ἐπὶ ταιῷδε. Θησεία ἀνακομι-
 ζόμενον ἐκ Κρήτης φασὶν ἐν Ἀήλῳ ἄγωνα ποιήσα-
 σθαι τῷ Ἀπόλλωνι, στεφανοῦν δὲ αὐτὸν τοὺς νι-
 κῶντας τῷ φοίνικι· τοῦτο μὲν δὴ ἄρξαι λέγουσιν
 ἐνταῦθεν. τοῦ δὲ φοίνικος τοῦ ἐν Ἀήλῳ μνήμην
 ἐποίησατο καὶ Ὅμηρος ἐν Ὀδυσσεύς ἐκείλῃ πρὸς τὴν
 Ἀλκίονου θυγατέρα. 3. Ἔστι δὲ καὶ Ἀρεως ἄγαλμα
 ἐν τῇ Τεγαιτῶν ἀγορᾷ· τοῦτο ἐκτετύπωται μὲν ἐπὶ
 τῇ στήλῃ, Γυναικόθοιαν δὲ ὀνομάζουσιν αὐτόν· ἐπὶ
 γὰρ τὸν Λακωνικὸν πόλεμον καὶ Χαρίλλου τοῦ Λα-
 κεδαιμονίου βασιλέως τὴν πρώτην ἐπιστρατείαν, λα-
 βοῦσαι αἱ γυναῖκες σφισιν ὅπλα ἐλόχων ὑπὸ τὸν
 λόφον, ὃν Φυλακτιρίδα ἐφ' ἡμῶν ὀνομάζουσι· συν-
 ελθόντων δὲ τῶν στρατοπέδων, καὶ τοιμῆματα
 ἀποδεικνυμένων ἐκατέρωθεν τῶν ἀνδρῶν πολλὰ τε
 καὶ ἄξια μνήμης, οὕτω φασὶν ἐπιφανῆναί σφισι τὰς
 γυναῖκας, καὶ εἶναι τὰς ἐργασαμένας ταῦτας τῶν
 Λακεδαιμονίων τὴν τροπὴν· Μάρπησσαν δὲ τὴν
 Χήραν ὀνομαζομένην ὑπερβαλέσθαι τῇ τὸλμῃ τὰς
 ἄλλας γυναῖκας· ἀλῶναι δὲ ἐν τοῖς Σπαρτιάταις καὶ
 αὐτὸν Χάριλλον· καὶ τὸν μὲν ἀφικθέντα ἄντι λυ-
 τρωτ, καὶ ὄρκον Τεγιάταις δόντα, μήποτε Λακεδαι-
 μονίους στρατεύσειν εἰ ἐπὶ Τεγίαν, παραβῆναι
 τὸν ὄρκον· τὰς γυναῖκας δὲ τῷ Ἀρεὶ θῦσαι τε ἄντι
 τῶν ἀνδρῶν ἰδίᾳ γε ἐπινίκια καὶ τῶν τοῦ ἱερείου
 κρεῖων οὐ μεταδοῦναι σφῶς τοῖς ἀνδράσιν· ἄντι τοῦ-
 των μὲν τῷ Ἀρεὶ γέγονεν ἐπὶ κλησίαις. 4. Πιετοίηται

δὲ καὶ Διὸς Τελείου βωμός, καὶ ἄγαλμα τετράγωνον·
 περισσῶς γὰρ δὴ τι τῷ σχήματι τοῦτω φαίνονται μοι
 χαίρειν οἱ Ἀρκάδες. καὶ μνήματά ἐστιν ἐνταῦθα
 Τεγεάτου τοῦ Λυκάονος, καὶ Μαιράς γυναικὸς τοῦ
 Τεγεάτου· θυγατέρα δὲ Ἀτλαντὸς φασιν εἶναι τὴν
 Μαιράν· ἧς δὴ καὶ Ὅμηρος ἐποίησατο μνήμην ἐν
 Ὀδυσσεύς λόγοις πρὸς Ἀλκίονον περὶ τε ὁδοῦ τῆς ἐς
 ἄδην καὶ ὁπίστας ἐθείασατο ἐκεῖ τὰς ψυχάς. 5. Τὴν δὲ
 Εἰλειθυίαν οἱ Τεγεάται (καὶ γὰρ ταύτης ἔχουσιν ἐν
 τῇ ἀγορᾷ ταὸν καὶ ἄγαλμα) ἐπονομάζουσιν αὐτὴν ἐν
 γόνασι, λέγοντες, ὡς Ναυπλίῳ παραδοίῃ τὴν θυγα-
 τέρα Ἀλκός, ἐντειλάμενος ἐπανάγοντα αὐτὴν ἐς Θά-
 λισσαν καταποντῶσαι· τὴν δὲ, ὡς ἤγρετο, παεῖν τε
 ἐς γόνατα, καὶ οὕτω τεκεῖν τὸν παῖδα, ἐνθα τῆς
 Εἰλειθυίας ἐστὶ τὸ ἱερόν. οὗτος ὁ λόγος διήφορος
 μὲν ἐστὶν ἐτέρῳ λόγῳ, λέειν τὴν Αὐγὴν τεκεῖν τοῦ
 πατρὸς, καὶ ἐκτεθῆναι τὸν Τηλέφον λέγοντι ἐς τὸ
 ὄρος τὸ Παρθένιον, καὶ τῷ παιδὶ ἐκκείμενῳ διδόναι
 γάλα ἔλαφον· λέγεται δὲ οὐδὲν ἦσσαν καὶ οὗτος ὑπὸ
 Τεγεατῶν ὁ λόγος. Πρὸς δὲ τῷ ἱερῷ τῆς Εἰλειθυίας
 ἐστὶ Γῆς βωμός· ἔχειται δὲ τοῦ βωμοῦ λίθου λευκοῦ
 στήλη· ἐπὶ δὲ αὐτῆς Πολύβιος ὁ Λυκόστρα, καὶ ἐπὶ
 ἐτέρᾳ στήλῃ τῶν παιδῶν τῶν Ἀρκάδος Ἐλατὸς ἐστὶν
 εἰργασμένος

C A P V T XLIX.

De Philopolemene eiusque rebus gestis.

Οὐ πόρρω δὲ τῆς ἀγορᾶς θείατρον τέ ἐστι καὶ πρὸς
 αὐτῷ βῆθρα εἰκόνων χαλκῶν· αὗται δὲ σὺν εἰσὶν ἴτι
 αἱ εἰκόνες· ἐλεγείον δ' ἐφ' ἐν τῶν βῆθρων ἐστὶ.

Φιλοποίμενος τὸν ἀνδριάντα εἶναι, τοῦτον δὲ Ἕλλητις τοῦ Φιλοποίμενος οὐχ ἥκιστα, ἀλλὰ καὶ μάλιστα ἔχουσι μνήμην γνώμης τε ἕνεκα, ἣν παρέσχετο, καὶ εἰ τῶν ἔργων, ὅποσα ἐτόλμησε. τὰ μὲν δὴ ἐς γένους δόξαν, ὃ πατήρ οἱ Κραῦγίς Ἀρκάδων ἐλείπετο οὐδεὶς τῶν ἐν Μεγάλῃ πόλει· τελευτήσαντος δὲ τοῦ Κραύγιδος ἐπὶ παιδὶ εἰτι τηπίῳ τῷ Φιλοποίμενι, ἐπιτρόπευσεν αὐτὸν ἀνὴρ Μαντινέως Κλεάνδρος, φεύγων μὲν ἐκ Μαντικείας, καὶ ἐν Μεγάλῃ πόλει μεταικῶν κατὰ τὴν οἴκοθεν συμφορὰν, ξενίας δὲ ὑπαρχούσης αὐτῷ πατρικῆς ἐς οἶκον τὸν Κραύγιδος. διδασκαλίοις δὲ ὁμιλῆσαι τὸν Φιλοποίμενα καὶ ἄλλοις, καὶ Μεγαλοφάνει τε καὶ Ἐκδήλῳ λέγουσι· τοὺς δὲ Ἀρκεσιλάου φασὶν εἶναι Πιταναίου μαθητάς. μέγιστος μὲν δὴ καὶ σώματος ῥόμην ἀπέδει Πελοποννησίων οὐδεὶς· τὸ δὲ εἶδος ἦν τοῦ προσώπου κακός, καὶ ἐπὶ μὲν τοὺς στεφανέτας ἀγῶνας ὑπερεφρόνησεν ἀσκήσας, γῆν δὲ, ἣν ἐκέκτητο, ἐργαζόμενος, οὐδὲ τὰ θηρία ἡμέλει τὰ ἄγρια ἐξαίρειν. ἐπιλέγισθαι δὲ καὶ βιβλία φασὶν αὐτὸν, σοφιστῶν τε τῶν εὐδοκιμούντων παρ' Ἕλλησι, καὶ ὅσα ἐς πολέμων μνήμην, καὶ εἰ δὴ τι ἔχει διδασκαλίαν στρατηγημάτων. καταστήσασθαι δὲ τὸν βίον πάντα ἐθέλων, γνώμης τῆς Ἐπαμινώνδου καὶ ἔργων εἶναι τῶν ἐκείνου μίμησιν, οὐ τὰ πάντα ἦν ἐξισωθῆναι δυνατός. Ἐπαμινώνδα γὰρ τὰ τε ἄλλα ἢ ψυχὴ καὶ μάλιστα πράως εἶχε τὰ ἐς ὀργήν· τῷ δὲ Ἀρκάδι μετὴν γε θυμοῦ. Καταλαβόντος δὲ Κλεομένους Μεγάλῃν πόλιν, Φιλοποίμην οὐτε τῆς συμφορᾶς ἐξεπλήγη τὸ ἀπροσδόκη-

γων, καὶ τῶν ἐν ἡλικίᾳ τὰ δύο μάλιστα μέρη καὶ γυναικας καὶ παῖδας ἀπέσωσεν ἐς Μεσσηνήν, συμμάχων οφίσιν ἐν τῇ τότε καὶ εὐνῶν τῶν Μεσσηνίων ὄντων· καὶ (ἦσαν γὰρ τῶν διαπιφευγόντων, οἷς ὁ Κλεομένης ἐπεκηρυκεύετο· μεταγιγνώσκων τε ἐπὶ τῇ τολμῇ, πρὸς Μεγαλοπολίτας ἐθέλει σπένδισθαι, κατιόντας ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν) ἔπισιν ἐν κοινῇ τοὺς πολίτας ὁ Φιλοποίμην, μεθ' ὅπλων τὴν καθοδὸν οἰκαδε εὐρίσκεισθαι, μὴ ἐς ὁμολογίας τε καὶ σπονδὰς εἶναι. Γενομένης δὲ ἐν Σελλασίᾳ πρὸς Κλεομένην τε καὶ Λακεδαιμονίους μάχης, ἣν Ἀχαιοὶ καὶ Ἀρκάδες ἀπὸ τῶν πόλεων πασῶν, σὺν δὲ σφισιν καὶ Ἀντίγονος ἐμαχέσατο ἄγων ἐκ Μακεδονίας στρατιάν, ἐπὶ τακτο μὲν τηνικαῦτα ὁ Φιλοποίμην ἐν τοῖς ἰππεύσιν· ἐπεὶ δ' ἐν τῷ πεζῷ τοῦ ἔργου τὸ πλεῖστον ἑώρα ληψόμενον τὴν κρίσιν, ὁπλίτης ἐκὼν ἐγένετο· καὶ αὐτὸν λόγον κινδυνεύοντα ἀξίως τῶν τις ἐναντίων δι' ἀμφοτέρων ἔπειρε τῶν μηρῶν. ὁ δὲ καὶ ἐς τοσοῦτον ὥρως πεπεδημένος, τὰ τε γόνατα ἐνέκλιε, καὶ ἐς τὸ πρὸσω χοιρεῖν ἐβιάζετο, ὥς τε καὶ ὑπὸ τῶν ποδῶν τοῦ ἀνήματος τὸ δάρυ ἐκλασιν. ἐπεὶ δὲ αἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ ὁ Κλεομένης ἐκρατήθησαν, καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον ἀνέστρεψε Φιλοποίμην, ἐνταῦθα δὲ ἀμφοτέρων αὐτοῦ μηρῶν οἱ ἱατροὶ τῇ μὲν τὸν σαυρωτήρι ἐξεῖλκον, τῇ δὲ τὴν αἰχμήν. Ἀντίγονος δὲ ὡς ἐπύθετο καὶ εἶδεν αὐτοῦ τὰ τολμήματα, ἐποιεῖτο σπουδὴν, ἐπάγισθαι Φιλοποίματα ἐς Μακεδονίαν. τῷ δὲ Ἀντιγόνου μὲν ὀλίγον μελήσειν ἔμελλε· περαιωσάμενος δὲ καὶ ἐς Κρήνην (πόλεμος γὰρ κατεῖχεν αὐτὴν ἐμφύλιος) ἐπὶ

τέτακτο ἡγεμῶν μισθοφόρος. ἐπανήκων δὲ ἐς Μεγάλην πόλιν, αὐτίκα ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ῥοῖτο ἄρχειν καὶ τοῦ ἵππικοῦ· καὶ σφᾶς ἀρίστους Ἑλλήνων ἀπέφαιεν ἱππεύειν Ἀχαιῶν τε καὶ ὅσοι συντεταγμένοι τοῖς Ἀχαιοῖς ἦσαν. Καὶ περὶ Λάρισσον μαχομένων ποταμὸν πρὸς Ἡλείους, καὶ τὸ Αἰτωλικὸν ἐπικουροῦν κατὰ συγγένειαν Ἡλείοις,· πρῶτα μὲν Δημόφαντος ἀπέκτεινεν αὐτοχειρίῃ τοῖς ἐναντίοις ἡγεμόνα ὄντι τῆς ἵππου, δεύτερα δὲ καὶ τὸ ἄλλο ἵππικόν τῶν Αἰτωλῶν καὶ τῶν Ἡλίων ἐτρέφατο.

CAPVT I.

Philopoemen arma Achaeorum cum aliis mutat — in pugna ad Mantineam b ne rem gerit — in ludis Nemeis plausu excipitur — ad eum occidendum a Philippo Demetrii filio percussores mittuntur — de Philopoemenis rebus contra Nabin et Lacedaemonios gestis.

Ἄτε δὲ ἤδη τῶν Ἀχαιῶν ἀφορόντων ἐς αὐτὸν καὶ τὰ πάντα ἐκείνον ποιουμένων, τοῖς τεταγμένοις αὐτῶν ἐν τῷ πεζῷ μετέβαλε τῶν ὀπλῶν τὴν σκευήν. φοροῦντες γὰρ μικρὰ δοράτια καὶ ἐπιμηκέστερα ὄπλα κατὰ τοὺς Κελτικούς θυρεοὺς, ἢ τὰ γέγραφα τὰ Πηρσῶν, ἔπεισε Θῶρακας τε ἐνδύεσθαι, καὶ ἐπιτίθεισθαι κνημίδας, πρὸς δὲ ἀσπίσιν Ἀργολικαῶς χρῆσθαι, καὶ τοῖς δόρασι μεγάλους. 2. Μαχαρίδου δὲ ἐν Λακεδαιμόνι ἀναφύγτος τυράνκου, καὶ αὐθις πολέμου τοῖς Ἀχαιοῖς πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ Μαχαρίδαν τυραννηκότος, ἡγήτο μὲν τοῦ Ἀχαιικοῦ Φιλοπολίην γινωσκόμενος δὲ πρὸς Μαντινίην μάχης, Λακεδαιμονίων μὲν οἱ φίλοι τοῦ ἀσκαίου τῶν Ἀχαιῶν νικῶσι, καὶ

φεύγουσιν αὐτοῖς ἐπέκειτο ὁ Μαχανίδας. τῇ δὲ φά-
λαγγι ὁ Φιλοποίμην τῶν πεζῶν τρέπεται τῶν Λακε-
δαιμονίων τοὺς ὀπλίτας, καὶ ἀναχωροῦντι ἀπὸ τῆς
διώξεως Μαχανίδα συντυχῶν, ἀποκτείνουσιν αὐτόν.
Λακεδαιμονίοις δὲ ἡτυχηκόσι τῇ μάχῃ περιγεγόντι
μεῖζον ἢ κατὰ τὸ πταῖσμα εὐτυχία, γεγονόσιν ἔλευ-
θέροις ἀπὸ τοῦ τυράννου. 3. Μετὰ δὲ οὐ πολὺ
ἀγόντων Νέμεια Ἀργείων, εἵχε μὲν τῶν κιθαριδῶν
τῷ ἀγῶνι ὁ Φιλοποίμην παρών. Πυλῖδου δὲ Μεγα-
λοπόλλιτου μὲν ἀνδρὸς γένος, κιθαριδοῦ δὲ τῶν ἐφ'
αὐτοῦ δοκιμωτάτων καὶ ὑψηλόμενου Πυθικὴν νίκην,
τότε δὲ ἔδοντας Τιμοθέου νόμον τοῦ Μιλησίου,
Πέρσας, καὶ καταρξαμένον τῆς ὥδης,

Κλεινὸν ἔλευθερίας τεύχων μέγαν Ἑλλάδι κόσμον·
ἀπείδεν ἐς τὸν Φιλοποίμην τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἐπε-
σημήναντο τῷ κρότῳ, φέρειν ἐς ἐκείνον τὸ ἥος. τοι-
οῦτο ἐς Θεμιστοκλέα ἄλλο ἐν Ὀλυμπίᾳ πυνθίνομαι
συμβῆναι· καὶ γὰρ Θεμιστοκλέους ἐς τιμὴν ἐπανέστη
τὸ ἐν Ὀλυμπίᾳ θέατρον. 4. Φίλιππος δὲ ὁ Δημη-
τρίου Μακεδόνα βασιλεὺς, ὃς καὶ Ἄρατον φαρμάκῳ
τὸν Σικυώνιον ἀπέκτεινεν, ἀπέστειλεν ἄνδρας ἐς Με-
γάλην πόλιν, φορτεῦσαι σφισι Φιλοποίμην ἐντελέμε-
νος· ἁμαρτῶν δὲ, ἀπὸ τῆς Ἑλλάδα ἐμισήθη πᾶσιν. Θί-
βαιοι δὲ κεκρατηκότις μάχῃ Μεγαρίας, καὶ ἤδη τοῦ Με-
γαρικοῦ τείχους ἐπιβαίνοντες, ἀπότη τῶν Μεγαρίων
μεταλθόντων αὐτοὺς, ὥς ἦκοι Φιλοποίμην σφίσιν
ἐς τὴν πόλιν, ἐς τοιοῦτον εὐλαβείας προῆλθον, ὥς
οἰκαδε ἀποχωρηῆσαι καταλιπόντες ἄπρακτον τοῦ πο-
λέμου τὸ ἔργον. 5. Ἐν δὲ Λακεδαιμόνι αἰθίς

ἱπτανέστη τύραννος Νάβις, ὃς Πελοποννησίων πρῶ-
 τοις ἐπέθετο Μεσσηνίοις· ἐπιελθὼν δὲ σφισιν ἐν νυ-
 κτὶ, καὶ οὐδαμῶς τὴν ἔφοδον ἐλπίζουσιν, εἶλε μὲν
 πλὴν τῆς ἀκροπόλεως τὸ ἄστυ· ἀφικομένου δὲ ἐς τὴν
 ὑστεραίαν στρατιᾷ Φιλοποίμενος, ἐξέπεσεν ὑπόσπον-
 δος ἐκ Μεσσήνης. Φιλοποίημην δὲ, ὥς ἐξῆκέν οἱ
 στρατηγοῦντι ὁ χρόνος, καὶ ἔρχεσθαι ἄλλοι τῶν Ἀχαιῶν
 ἦρηντο, αὐτίς ἐς Κρήτην διέβη, καὶ ἐπεκούρησε
 Γορτυνίοις πολέμῳ πεζομένοις, ποιουμένων δὲ ἐν
 ὀργῇ διὰ τὴν ἀπαδημίαν τῶν Ἀρκάδων αὐτῶν, ἐπά-
 νεισί τε ἐκ Κρήτης, καὶ Ῥωμαίους πόλεμον κατε-
 λάμβανεν ἱππηννημένους πρὸς Νάβιν. παρεσκευα-
 σμένων δὲ ἐπὶ τὸν Νάβιν ναυτικὸν τῶν Ῥωμαίων, ὁ
 Φιλοποίημην ὑπὸ προθυμίας μεθέξειν ἔμελλε τοῦ
 ἀγῶνος· ἄτε δὲ ἐς ἅπαν ἀπείρους θαλάσσης ἔχων,
 τριήρους ἔλαθεν ἐπιβίης θεούσης· ὥς τε καὶ ἐσῆλθε
 Ῥωμαίους καὶ τὸ ἄλλο συμμαχικὸν μῆμα τῶν ἐπῶν,
 ὧν ἐν καταλόγῳ πεποίηκεν Ὅμηρος ἐπὶ τῇ Ἀρκάδων
 ἁμαθίᾳ τῇ ἐς Θάλασσαν. ἡμέραις δὲ ὕστερον τῆς
 νευμαχίας οὐ πολλαῖς Φιλοποίημην καὶ ὁ σὺν αὐτῷ
 λόχος φυλάξαντες νύκτα ἀοίλησαν, τὸ στρατόπεδον
 τῶν Ἀσκιδαιμονίων κατεμπιπρᾶσιν ἐν Γυθίῳ. ἐν-
 ταῦθα ἀπέλαβεν ἐν δυσχωρίαις Νάβις Φιλοποιμενί-
 ας αὐτῶν, καὶ ὅσοι περὶ αὐτῶν τῶν Ἀρκάδων ἦσαν·
 ἦσαν δὲ ἄλλως μὲν ἀγαθοὶ τὰ ἐς πόλεμον, ἀριθμὸν
 δὲ οὐ πολλοὶ. Φιλοποίημην δὲ τὴν τάξιν, ἣν τεταγμέ-
 νους ἀπῆγεν ὀπίσω, ταύτην ὑπαλλάξας, τὰ μάλιστα
 ἰσχυρὰ τῶν χωρίων πρὸς αὐτοῦ, καὶ οὐ πρὸς τῶν
 πολεμίων ἐποίησεν εἶναι· κρατήσας δὲ τῇ μάχῃ

Νάβιν, καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῇ νυκτὶ καταφονεύσας πολλοὺς, δόξης ἔτι ἐς πλεον παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἤρθη. μετὰ δὲ ταῦτα Νάβις μὲν ἐς εἰρημένον χρόνον σπονδὰς παρὰ Ῥωμαίων εἰράμενος, τελευτᾷ, πρὶν ἢ οἱ τοῦ πολέμου τὰς ἀποχὰς ἐξήκειν, ὑπὸ ἀνδρός Καλυδωνίου, κατὰ μὲν συμμαχίας πρόφασιν ἡκοῦτος, πολεμίου δὲ τῷ ἔργῳ, καὶ ἐπ' αὐτὸ ἐσταλμένου τοῦτο ὑπὸ τῶν Αἰτωλῶν.

CAPVT LI.

Philopoemenis res gestae porro enumerantur — de Philopoemenis morte.

Φιλοποίμην δὲ ὑπὸ τὸν καιρὸν ἐςπεσὼν τοῦτον ἐς τὴν Σπάρτην, ἠνάγκασεν εἰς τὸ Ἀχαϊκὸν Λακεδαιμονίους συντελέσαι. μετὰ δὲ οὐ πολὺν χρόνον Τίτος μὲν Ῥωμαίων τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα ἡγεμὼν, καὶ Λιοφάνης δὲ Αἰαίου Μεγαλοπολίτης, ἄρχειν ἐν τῷ τότε ἡρημένος τῶν Ἀχαιῶν, ἤλαυνον ἐπὶ τὴν Λακεδαίμονα, ἐπενεγκόντες αἰτίαν Λακεδαιμονίοις, βουλεύειν σφῶς νεώτερα ἐς Ῥωμαίους. Φιλοποίμην δὲ, καὶ περ ἐν τῷ παρόντι ιδιότης ὢν, ἀπέκλεισεν ὅμως ἐπιούσιν αὐτοῖς πύλας. Λακεδαιμόνιοί τε τούτων τε εἵνεκα, καὶ ὅτι εἰς ἀμφοτέρους τοὺς τυράννους ἐτόλμησεν, ἐδίδουσαν οἶκον αὐτῷ τὸν Νάβιδος ἐς πλεον ἢ τάλαρτα ἱκατόν. ὁ δὲ ὑπερφρόνησέ τε τῶν χρημάτων, καὶ ἐκέλευε τοὺς Λακεδαιμονίους θεραπεύειν δάσειν ἀνθ' αὐτοῦ τῶν ἐν τῷ σιλλόγῳ τῶν Ἀχαιῶν πιθανοὺς τῷ πλῆθει· ταῦτα δὲ ἐς Τιμόλαον αὐτῷ λέγουσιν ὑποσημαίνεσθαι. ἀπεδείχθη δὲ καὶ αὐτὸς Ἀχαιῶν στρατηγός. Λακεδαιμονίων δὲ τηνικαῦτα

ἐς ἔμφυλον προηγμένων στάσιν, τριακοσίους μὲν τῆς
 στάσεως μάλιστα αἰτίους ἐξέβαλεν ἐκ Πελοποννήσου,
 καὶ τῶν Λιλιώτων τε ἀπέδοτο ὅσον τρισχιλλούς· τείχη
 δὲ περιεῖλε τῆς Σπάρτης, καὶ τοῖς ἐφήβοις προεῖπε,
 μὴ τὰ ἐκ τῶν νόμων τῶν Ἀνυκόρου μελετᾶν, ἐφή-
 βοις δὲ τοῖς Ἀχαιοῖν κατὰ ταυτὰ ἀσκεῖσθαι· καὶ τοῖς
 μὲν ὕστερον ἀποδώσειν ἔμελλον Ῥωμαῖσι παιδείαν τὴν
 ἐπιχώριον. Ἀντίοχον δὲ ἀπόγονον Σελεύκου τοῦ ὀνο-
 μασθέντος Νικάτορος, καὶ Σύρων τὴν σὺν αὐτῷ
 στρατιᾷ, Μανίου καὶ Ῥωμαίων ἐν Θερμοπύλαις νι-
 κηαύτων, καὶ Ἀρισταίνον τοῖς Ἀχαιοῖς τοῦ Μεγα-
 λοπαλίου παραινοῦντος, ἐπαινᾶν τὰ Ῥωμαίοις ἀρέ-
 σκοντα ἐπὶ παρτι, μηδὲ ἀνδρίσασθαι σφισιν ὑπὲρ
 μηδενός, ὁ Φιλοποίμην ἱκέσθαι ἐς τὸν Ἀρισταίνον
 σὺν ὄρχῃ, καὶ αὐτὸν τῇ Ἑλλάδι ἔφη τὴν πεπρωμέ-
 νην ἐπιταχύνειν· Λακεδαιμοσίων δὲ τοὺς φεύγοντας
 Μανίου καταδέξασθαι θέλοντος, τῷ μὲν ἀντίπραξι
 ἐς τὸ βαύλευμα· ἐκείνου δὲ ἀπελθόντος, τότε ἦδη
 κατελθεῖν τοὺς φυγάδας ἐφίησιν ἐς Σπάρτην. 2. Ἐ-
 μελλε δ' ἄρα ὑπεροφίας δίκη περιήξειν καὶ Φιλοποί-
 μενα. ὥς γὰρ δὴ τῶν Ἀχαιῶν ὄγδον ἀπεδείχθη τότε
 ἡγούμενοι, ἀνδρὶ οὐ τῶν ἀδύων ὠνεΐδισεν ἁλῶναι ζῶν-
 τα ὑπὸ τῶν πολέμιων αὐτόν· καὶ (ἦν γὰρ τῆνικαῦτα
 ἐς Μισσηνίους Ἀχαιοῖς ἔγκλημα) Ἀνυόρτιαν σὺν τῇ
 στρατιᾷ ὁ Φιλοποίμην ἀποστέλλει δρώσοντα τῶν
 Μισσηνίων τὴν χώραν. αὐτός δὲ τρίτῃ μάλιστα ὕστε-
 ρον ἡμέρᾳ πυρετῷ τε ἔχόμενος πολλῷ, καὶ πρόσω
 βιβιακῶς ἐβδομήκοντα ἐτῶν, ὅμως ἠπείγετο μετα-
 σχεῖν Ἀνυόρτα τοῦ ἔργου· ἱππίας δὲ καὶ πίλτας ἦγε

ὅσους ἐξήκοντα. *Ανκρότιας* μὲν δὴ καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατὸς ἀνέστρεφον ἤδη τηνικαῦτα ἐς τὴν οἰκίαν, οὔτε ἐργασάμενοι μέγα *Μεσσηνίους* οὐδέν, οὔτε αὐτοὶ παθόντες· *Φιλοποίμενα* δὲ (ἐβλήθη γὰρ ἐν τῇ μάχῃ τὴν κεφαλὴν, καὶ ἀπέπεσεν ἀπὸ τοῦ ἵππου) ἔδωκεν ἐς *Μεσσήνην* ἄγουσιν αὐτόν, συνελθόντων δὲ αὐτίκῃ ἐς ἐκκλησίαν, διάφοροι παρὰ πολὺ, καὶ οὐ πάντων κατὰ ταῦτα ἐγίνοντο αἱ γνώμαι. *Λεινοκράτης* δὲ καὶ ὅσοι τῶν *Μεσσηνίων* ἦσαν δυνατοὶ χρήμασι, παρεκκλήοντο ἀποκτεῖναι *Φιλοποίμενα*· οἱ δὲ τοῦ δήμου περιποιῆσαι τὰ μάλιστα εἶχον σπουδὴν, πλεον τι ἢ παντός τοῦ Ἑλληνικοῦ πατέρα ὀνομάζοντες. *Λεινοκράτης* δὲ καὶ ἀκόντων *Μεσσηνίων* ἐμελλέ τε ἄρα *Φιλοποίμενα* ἀναιρῆσαι, ἐσπέμψας φάρμακον. *Ανκρότιας* δὲ μετ' οὐ πολὺ, ἀθροίσας ἔκ τε Ἀρκადίας καὶ παρὰ Ἀχαιῶν δύνταμιν, ἐστράτευσεν ἐπὶ *Μεσσήνην*, καὶ ὁ δῆμος αὐτίκα ὁ τῶν *Μεσσηνίων* προσεχώρησε τοῖς Ἀρκάσι· καὶ *Φιλοποίμενι* αἰτίαν θανάτου παρασχόντες, ἄλόντες, πλὴν *Λεινοκράτους*, ἐπέσχον τιμορίαν οἱ ἄλλοι· *Λεινοκράτης* δὲ ἀφίησιν αὐτοχειρίᾳ τὴν ψυχὴν· κατάγουσι δὲ καὶ ἐς *Μεγάλην πόλιν* τοῦ *Φιλοποίμενος* τὰ ὅσα οἱ Ἀρκάδες.

CAPUT LII.

*De fortium virorum Graeciae proventu in Philopoem-
one extincto — viri fortes Graeciae breviter re-
censentur — verus Philopoemenis signo
inscripti memorantur.*

Καὶ ἤδη τὸ μετὰ τοῦτο ἐς ἀνδρῶν ἀγαθῶν φορὰν

ἔλκειν ἡ Ἑλλάς. 2. Μιλτιάδης μὲν γὰρ ὁ Κίμωνος
 τοὺς τε εἰς Μαραθῶνα ἀποβάντας τῶν βαρβάρων
 κριτήσας μάχην, καὶ τὸν πρὸς τὸν Μηδὸν ἐπισχόν
 στόλον, ἐγένετο εὐεργέτης πρῶτος κοινῇ τῆς Ἑλλάδος
 Φιλοτοίμην δὲ ὁ Κραυγίδης ἔσχατος. οἱ δὲ πρότεροι
 Μιλτιάδου λαμπρὰ ἔργα ὑποδειξάμενοι, Κόδρος τ
 ὁ Μελάνθου, καὶ ὁ Σπαρτιάτης Πολύδωρος, καὶ
 Ἀριστομένης ὁ Μεσσήνιος, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος, πα
 τρίδας ἕκαστοι τῆς αὐτῶν, καὶ οὐκ ἀνθρώπων φανοῦν
 ται τὴν Ἑλλάδα ὠφελήσαντες. Μιλτιάδου δὲ ὕστεροι
 Λεωνίδας ὁ Ἀναξανδρίδου καὶ Θεμιστοκλῆς ὁ Νεο
 κλέους ἀπώσατο ἐκ τῆς Ἑλλάδος Ξέρξην, ὁ μὲν ταῖς
 ναυμαχίαις ἀμφοτέρους, Λεωνίδας δὲ ἀγῶνι τῶ ἐν
 Θερμοπύλαις. Ἀριστείδην δὲ τὸν Ἀνσιμάχου καὶ
 Πανσαντίαν τὸν Κλεισμβρότου Πλαταιάσιον ἡγησάμε
 νον, τὸν μὲν τὰ ὕστερον ἀφείλεν ἀδικήματι εὐεργέ
 την μὴ ὀνομασθῆναι τῆς Ἑλλάδος. Ἀριστείδην δὲ
 ὅτι ἔταξε φόρους τοῖς τῆς γῆσους ἔχουσιν Ἕλλησι
 πρὸ Ἀριστείδου δὲ ἦν ἅπαν τὸ Ἑλληνικὸν ἀτελὲς φύ
 ρων. Ξάνθιππος δὲ ὁ Ἀρίφρονος καὶ Κίμων, ὁ μὲν
 ὁμοῦ Λεωνυχίδῃ τῶ βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ τὸ Μη
 δων ναυτικὸν ἐρθαιρεν ἐν Μυκάλῃ. Κίμωνι δὲ πολ
 λὰ καὶ ἄξια ζήλου κατεργασμένα ἐστὶν ὑπὲρ τῶν Ἑλ
 λήνων. τοὺς δὲ ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πρὸς Ἀθη
 ναίους πόλεμον, καὶ μάλιστα αὐτῶν τοὺς εὐδοκμή
 σαντας, φαίη τις ἂν αὐτόχειρας, καὶ ὅτι ἐγγύτατα
 πονησιᾶς ἵνασι σφῶς τῆς Ἑλλάδος. κακωκωμένον δὲ
 ἤδη τὸ Ἑλληνικὸν Κόγων ὁ Τιμοθέου καὶ Ἐπαμι
 νώνιδος ἀνεκτήσατο ὁ Πολύμνιδος. ὁ μὲν ἐκ τῶν νῆ

σων καὶ ὅσα ἐγγυτάτω θαλάσσης, Ἐπαμινώνδας δὲ
ἐκ τῶν πόλεων τῶν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω Λακεδαιμο-
νίων τὰς φρουράς καὶ ἄρμους ἐκβαλόντες καὶ δικα-
ρίας καταπαύσαντες. Ἐπαμινώνδας δὲ καὶ πόλιν
οὐκ ἀφανέσι Μεσσήνῃ καὶ Μεγάρῃ πόλει τῇ Ἀρκά-
διον λογιμωτέραν τὴν Ἑλλάδα ἐποίησεν. εἶναι δὲ ἁ-
πάντων Ἑλλήνων καὶ Ἀσπασθῆν ἐίδεσθαι καὶ Ἀρα-
τον εὐεργέτας· ὁ μὲν γε τὸ Ἑλλήνων μισοσοφικόν,
καὶ ἐν Πέρσῃ περὶ πάντε που μυριάδας ἐπὶ θάλασ-
σαν καταβάντας, ναυσὶν ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀνέσσωσε καὶ
ἕκοντος Ἀλεξάνδρου· τὰ δὲ ἐς Ἀρατον, ἐδίλωσε δὴ
μοι τοῦ λόγου τὰ ἐς Σικυωνίους. 3. Τὸ δὲ ἐπίγραμμα
μαῖ ἐστὶν ἐπὶ τῷ Φιλοποίμενι τὸ ἐν Τεγέᾳ·

Τοῦδ' ἀρετὰ καὶ δόξα καὶ Ἑλλάδα, πολλὰ μὲν
ἀλκαῖς,

Πολλὰ δὲ καὶ βουλῆς ἔργα ποτησάμενον,
Ἀρκάδος αἰχμητῆ Φιλοποίμενος· ὃ μὲγα κῦδος
ἔσπετ' ἐνὶ πτολέμῳ δούρατος ἀγεμόνι.
Μαρυῖα δὲ τρόπαια τετυγμένα διασά τεράνων
Σπάρτας· αὐξομένην δ' ἄρατο δουλοσύνην.
Ὦν ἔτεκεν Τεγέα μεγαλόφρονα Κραύχιδος υἱὸν
Στάσεν ἀμωμήτου κρῖντορ' ἐλευθερίας.

τοῦτο μὲν δὴ ἐνταῦθα ἐστὶν ἐπίγραμμα.

CA P V T L I I I .

Cur Tegeatae Apollini Agyieo signa dedicaverint,
enarratur — de Cydone, Gortyno et Catreo Tegea-
tarum et Cretensium diversa narratio — de Rha-
damantho — quatuor signis Apollinis Agyiei et
aliis templis ac signis Tegeae — culta Iovis Claris
— reliquis Tegeae memorandis.

Τῷ δὲ Ἀπόλλωνι οἱ Τεγεᾶται τῷ Ἀγνικὶ τὰ ἀγάλματα

ἐπ' αἰτία φασὶν ἰδρῦσασθαι τοιαῦδε. Ἀπόλλωνα καὶ Ἀρτέμιν ἐπὶ πᾶσαν λέγουσι χώραν τιμωρεῖσθαι τότε ἀνθρώπων, ὅσοι Ἀητοῦς, ἥνικα εἶχεν ἐν τῇ γαστρὶ, πλανωμένης καὶ ἀφικομένης ἐς τὴν γῆν ἐκείτην, οὐδένα ἐποίησαντο αὐτῆς ἔδον. ὥς δὲ ἄρα καὶ εἰς τὴν Τρυγατῶν ἐληλυθέναι τοὺς θεοὺς, ἐνταῦθα εἶδόν Τρυγάτου Σκέφρον προσελθόντα τῷ Ἀπόλλωνι ἐν ἀπορρήτῳ διαλέγεσθαι πρὸς αὐτὸν Λειμῶνα· ἦν δὲ ὁ Λειμῶν οὗτος Τρυγάτου τῶν παιδῶν· ὑπονόησας δὲ ἔγκλημα ἔχειν ἐς ἑαυτὸν τὰ ὑπὸ Σκέφρου λεγόμενα, ἀποκτείνουσιν ἐπιδραμῶν τὸν ἀδελφόν. καὶ Λειμῶνα μὲν τοξευθέντα ὑπὸ Ἀρτέμιδος περιήλθεν αὐτίκα ἢ δίκη τοῦ φόνου· Τρυγάτης δὲ καὶ Μαιρά τὸ μὲν παραντίκα Ἀπόλλωνι καὶ Ἀρτέμιδι θύουσιν· ὅστερον δὲ ἐπιλαβοῦσης ἀκαρτίας ἰσχυρᾶς, ἤλθε μάντισμα ἐκ Δελφῶν, Σκέφρον θορυεῖν. καὶ ἄλλα τι ἐν τοῦ Ἀγνίσως τῇ ἐορτῇ δοῶσιν ἐς τιμὴν τοῦ Σκέφρου, καὶ ἡ τῆς Ἀρτέμιδος ἱέρεια δικάζει τινί, αἵτε αὐτῇ τὸν Λειμῶνα ἢ Ἀρτέμις. 2. Λέγουσι δὲ καὶ ὡς Τρυγάτου τῶν παιδῶν εἶδει τὸν τόπον μετοικῆσαι σφαῖς ἰκνουσίως ἐς Κρήτην, Κύδωνα, καὶ Ἀρχίδιον, καὶ Γόρτυνα· καὶ ἀπὸ τούτων φασὶν ὀνομασθῆναι τὰς πόλεις Κυδωνίαν, καὶ Γόρτυνά τε, καὶ Κατρίαν. Κρητῆς δὲ οὐχ ὁμολογοῦντες τῷ Τρυγατῶν λόγῳ, Κύδωνα μὲν Ἀκακαλλίδος θυγατρός Μίνω καὶ Ἐρμού, Κατρίαν δὲ φασιν εἶναι Μίνω, τὸν δὲ Γόρτυνα Ῥαδάμανθου. Ἐς δὲ αὐτὸν Ῥαδάμανθον Ὀμήρου μὲν ἴστιν ἐν Πρωτέως πρὸς Μινέλαον λόγους, ὥς ἐς τὸ πεδίον ἤξει Μινέλαος τὸ Ἠλύσιον, πρότερον δὲ ἐπὶ

Ῥαδάμανθυν ἐνταῦθα οἰκεῖν. Κιναιδῶν δὲ ἐν τοῖς ἔπαι-
σιν ἐποίησεν, ὥς Ῥαδάμανθους μὲν Ἡφαίστιον, Ἡφαι-
στος δὲ εἶη Τάλλω, Τάλλων δὲ εἶναι Κρητὸς παῖδιν
οἱ μὲν δὴ Ἑλλήνων λόγοι διάφοροι τὰ πλείονα, καὶ
οὐχ ἥμισυ ἐπὶ τοῖς γένεσιν εἰσι. 3. Τεγεάταις δὲ
τοῦ Ἀγυνίως τὰ ἀγάλματα τέσσαρά εἰσιν ἀριθμὸν,
ὑπὸ φυλῆς ἐκάστης ἰδρυμένα· ὀνόματα δὲ αἱ φυλαὶ
παρέχονται, Κλαρεῶτις, Ἰπποδοῦτις, Ἀπολλωνεῖ-
τις, Ἀθανεῖτις· καλοῦνται δὲ ἀπὸ τοῦ κλήρου, ὃν
τοῖς παισὶν Ἀρκὰς ἐποίησεν ὑπὲρ τῆς χώρας, καὶ ἀπὸ
Ἰπποδοῦ τοῦ Κερκύωνος. ἔστι δὲ καὶ Ἀθήμητρος ἐν
Τεγῇ καὶ Κόρης ναὸς, ὥς ἐπονομάζουσι Καρποφό-
ρους· πλησίον δὲ Ἀφροδίτης καλουμένης Παφίας·
ἰδρύσατο αὐτὴν Λαοδίκη, γεγονυῖα μὲν, ὥς καὶ
πρότερον εἰδήλωσα, ἀπὸ Ἀγαπήνορος, ὅς ἐς Τροίην
ἤγησατο Ἀρκάσιν, οἰκοῦσα δ' ἐν Πάφῳ. τοῦτου δὲ
ἔστιν οὐ πόρῳ Λιοκύνσον τε ἱερὰ δύο καὶ Κόρης βω-
μὸς, καὶ Ἀπόλλωνος ναὸς, καὶ ἄγαλμα ἐπὶ χρυσῷ·
Χειρίσοφος ἐποίησε, Κρῆς μὲν γένος, ἡλικίαν δὲ αὐ-
τοῦ καὶ τὸν διδάξαντα οὐκ ἴσμεν. ἡ δὲ διαίτα ἡ ἐν
Κνώσσῳ Λαϊδάλῳ παρὰ Μίνῳ συμβῆσα ἐπὶ μακρό-
τερον, δόξαν τοῖς Κρησὶ καὶ ἐπὶ ξοάνων ποιήσει πα-
ρεσκεύασε, παρὰ δὲ τῷ Ἀπόλλωνι ὁ Χειρίσοφος εὔστη-
κε λίθων πεποιημένος. καλοῦσι δὲ οἱ Τεγεάται καὶ
Ἑστίαν Ἀρκιδῶν κοινὴν· ἐνταῦθα εἰσιν ἄγαλμα
Ἡρακλέους· πεποιήται δὲ οἱ ἐπὶ τοῦ μηροῦ τραῦμα
ἐκ τῆς μάχης, ἣν πρῶτος Ἰπποκόωντος τοῖς παισὶν
ἐμαχέσατο. 4. Τὸ δὲ χωρίον τὸ ὑψηλόν, ἐφ' οὗ καὶ
οἱ βωμοὶ Τεγεάταις εἰσὶν οἱ πολλοὶ, καλεῖται μὲν

Διὸς Κλαρείου· δῆλα δέ, ὥς ἐγένετο ἡ ἐπίκλησις τοῦ
 θιῶ τοῦ κλήρου τῶν παίδων ἔνεκα τῶν Ἀρκίδος
 ἄγονσι δὲ ἑορτὴν αὐτόθι Τεγεάται κατὰ ἔτος· καὶ
 σφισιν ἐπιστρατεῦσαι Λακεδαιμονίους τότε ὑπὸ τοῦ
 καιρὸν τῆς ἑορτῆς λέγουσι, καὶ (ρίψειν γὰρ τὸν θιόν
 τοὺς μὲν ῥιγοῦν, καὶ ὄντας ἐν τοῖς ὅπλοις κάμνειν
 αὐτοὶ δὲ ἐκείνων κρύφα πῦρ καῦσαι, καὶ, ὥς οὐκ
 ἠνωχλοῦντο ὑπὸ τοῦ κρυμοῦ, τὰ ὅπλα ἐνδύντας ἐξελ-
 θεῖν τα ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, καὶ σχεῖν ἐν τῇ
 ἔργῳ πλέον φασίν. 5. Ἐθιασάμην δὲ καὶ ἄλλα ἐν
 Τεγείᾳ τοσάδε· Ἀλεοῦ οἰκίαν καὶ Ἐχέμου μνημα, καὶ
 ἐπειρασμένην ἐς στήλην τὴν Ἐχέμου τὴν πρὸς τὸν
 Ἰλλον μάχην. ἐκ Τεγείας δὲ ἴδοντι ἐς τὴν Λακωνικὴν,
 ἔστι μὲν βωμός, ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ, Πανός, ἔστι
 δὲ καὶ Ἀνκαίου Διός· λείπεται δὲ καὶ Θεμέλια ἱε-
 ρῶν. αὗτοι μὲν δὴ εἰσιν οἱ βωμοὶ σταδίοις δύο ἀπω-
 τέρω τοῦ τεύχους· προσελθόντι δὲ ἀπ' αὐτῶν μάλιστα
 πικροῦ σταδίους ἐπτά, ἱερὸν Ἀρτέμιδος ἐπίκλησιν Λι-
 μνάτιδος, καὶ ἄγαλμά ἐστιν ἑβένου ξύλου· τρόπος
 δὲ τῆς ἱερασίας ὁ Αἰγυπῆος καλούμενος ὑπὸ Ἑλλή-
 νων. τούτων ὅσον δίκαι ἀπωτέρω σταδίοις Ἀρτέμιδος
 Κνατιάτιδος, ἔστιν Ἀλεοῦ τὰ ἱεράπια.

CAPVT LIV.

De Alpheo flumine Lacedaemoniorum et Tegeatarum fines constituyente — Alpei singulari cursu — Orestis sepulcro et fluvio Garate — memorandis in via, quae a Tegea Argos ducit, templo Bacchi Mystae — monte Parthenio.

Λακεδαιμονίοις δὲ καὶ Τεγεάταις ὅροι τῆς γῆς ὁ
 ποταμός ἐστιν ὁ Ἀλφειός· τοῦτου τὸ ὕδωρ ἄρχεται

μὲν ἐν Φυλάκῃ, κάτεισι δὲ οὐ πῶρόν τῃς γῆς καὶ ἄλλο ὕδωρ ἐς αὐτὸν ἀπὸ πηγῶν μεγάλῃ μὲν αὐτῷ μεγάλῳι, πλεόντων δὲ ἀριθμὸν· καὶ διὰ τοῦτο τῷ χωρίῳ Σύμβολα γέγονεν ὄνομα. 2. Φαίνεται δὲ ὁ Ἀλφειὸς παρὰ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς φῦσιν τινα ἰδίαν παρεχόμενος τοιάνδε· ἀφανίζεσθαι τε γὰρ κατὰ γῆς ἐθέλει πολλάκις, καὶ αὖθις ἀναφαίνεται, προελθὼν μὲν γε ἐκ Φυλάκης καὶ τῶν καλουμένων Συμβόλων, ἐς τὸ πεδίου κατέδυ τὸ Τεγεατικόν· ἀνατείλας δὲ ἐν Ἀσίᾳ, καὶ τὸ ῥεῦμα ἀναμίξας τῷ Εὐρώτῃ, τὸ δεύτερον ἐτι κάτεισιν ἐς τὴν γῆν· ἀνασχὼν δὲ, ἐνθα Πηγὰς ὀνομάζουσιν οἱ Ἀρκάδες, καὶ παρὰ γῆν τε τὴν Πισαίαν καὶ παρὰ Ὀλυμπίαν ἐξελθὼν, ἐκδίδωσιν ὑπὲρ Κελλήνης ἐπινείου τοῦ Ἠλείου ἐς τὴν Θάλασσαν. ἔμελλε δὲ ἄρα μηδὲ Ἀδρίας ἐπισχῆσιν αὐτὸν τοῦ πρὸς ὧ· διανηξάμενος δὲ καὶ τοῦτο πύλαγος μέγα οὔτοι καὶ βίαιον, ἐν Ὀριτυγίᾳ τῇ πρὸ Συρακουσῶν ἐπιδείκνυσιν Ἀλφειὸς τε ὢν καὶ πρὸς Ἀρέθουσαν τὸ ὕδωρ ἀνακοινοῦμενος. 3. Ἡ δ' ἐνὶ ἑσπέρᾳ ἐπὶ Θυρίαν τε καὶ πῶμας τὰς ἐν τῇ Θυριώτιδι ἐκ Τηγέας παρέρχεται ἐς συγγραφὴν Ὀρέσιου τοῦ Ἀγαμέμνονος μνήμα· καὶ ὑφελέσθαι Σπαρτιάτην τὰ ὁσαῦτα αὐτόθεν οἱ Τεγεάται λέγουσι· καθ' ἧμας δὲ οὐκέτι πύλων ἐντὺς ἐγίγνετο ὁ τάφος. ῥεῖ δὲ καὶ Γαράτης ποταμὸς κατὰ τὴν ὁδόν. διαβάντι δὲ τὸν Γαράτην, καὶ προελθόντι σταδίους δέκα, Πανὸς ἐστὶν ἱερὸν, καὶ πρὸς αὐτῷ δρυὲς ἱερὰ καὶ αὕτη τοῦ Πανός. 4. Ἡ δὲ ἐς Ἄργος ἐκ Τηγέας ὁχνηματι ἐπιτηδειοτάτη καὶ τὰ μάλιστα ἐστὶ λειωφόρος.

ἔστι δὲ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, πρῶτα μὲν ναὸς καὶ ἄγαλμα
 Ἀσκληπιοῦ· μετὰ δὲ ἐκτραπῶσιν ἐς ἀριστεράν ὅσον
 στάδιον, Ἀπόλλωνος ἐπέκλῃσιν Πυθίου καταλειμμέ-
 νον ἔστιν ἱερὸν, καὶ ἐρείπια ἐς ἅπαν. κατὰ δὲ τὴν εὐ-
 θείαν αἱ τε δρυὲς εἰσι πολλαὶ, καὶ Ἀθήητρος ἐν τῷ
 ἄλλοι τῶν δρυῶν ναὸς ἐκ Κορυθίουσι καλουμένης·
 πλησίον δὲ ἄλλο ἔστιν ἱερὸν Διονύσου Μύστιον.
 5. Τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἄρχεται τὸ ὄρος τὸ Παρθέ-
 νιον· ἐν δὲ αὐτῷ τέμενος δαίκενται Τηλέφου·
 καὶ ἐνταῦθα παῖδα ἐκκείμενόν φασιν αὐτὸν ὑπὸ ἐλά-
 φου τραφῆναι. ἁπωτέρω δὲ ὀλίγον Παιός ἔστιν ἱερὸν·
 ἐνθα Φιλιππίδῃ φανῆναι τὸν Πᾶνα καὶ εἰπεῖν τὰ
 πρὸς αὐτόν, Ἀθηναῖοι τε καὶ κατὰ ταῦτα Τεγεάται
 λέγουσι. παρέχεται δὲ τὸ Παρθένιον καὶ ἐς λῦρας
 ποιῆσιν χελώνας ἐπιτηδαιοτάτας, ὥς οἱ περὶ τὸ
 ὄρος ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ λαμβάνειν δεδοίκασιν
 αἶν, καὶ ξένους οὐ περιορῶσιν αἰσχύνοντας· ἱερὰς
 γὰρ σφᾶς εἶναι τοῦ Πανὸς ἡγνῆται. ὑπερβάλλον-
 τι δὲ τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ἔστιν ἐν τοῖς ἡδὴ
 γνωστομένοις Τεγεατῶν ὄροι καὶ Ἀργείων, καθ'
 ᾧ καὶ ἐν τῇ κατὰ τοιαύς ἐν Ἀργολίδι. αἶδε μὲν
 Πηλοποννήσου μοῖραι καὶ πόλεις τε ἐν ταῖς μοί-
 ραις, καὶ ἐν ἐκάστη πόλει τὰ ἀξιολογώτατα ἔστιν ἐς
 ἀνῆμην.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ
ΕΜΜΕΛΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ
ΒΟΙΩΤΙΚΑ.

CAPVT L.

*Boeotia Atticae finitima a Boeoto nomen accepit —
de Plataeënsibus eorumque regibus ac rebus contra
Xerxem gestis — Plataeënses bis eieci et
restituti.*

Ἀθηναίοις δὲ ἡ Βοιωτία καὶ κατὰ ἄλλα τῆς Ἀττικῆς ἐστὶν ὁμορος· πρὸς δὲ Ἐλευθερῶν οἱ Πλαταιεῖς. Βοιωτοὶ δὲ τὸ μὲν πᾶν ἔθνος ἀπὸ Βοιωτοῦ τὸ ὄνομα ἔσχηκεν, ὃν Ἰωάνου παῖδα καὶ νύμφης δὴ Μελανίππης, Ἰωνον δὲ Ἀμφικτύονος εἶναι λέγουσι· καλοῦνται δὲ κατὰ πόλεις ἀπὸ τε ἀνδρῶν καὶ τῶν πλείων γυναικῶν. 2. Οἱ δὲ Πλαταιεῖς τοιξαρχῆς (ἐμοὶ δοκεῖν) εἰσὶν αὐτόχθονες· ὄνομα δὲ φασὶν ἀπὸ Πλαταιῆς, ἣν θυγατέρα εἶναι τοῦ ποταμοῦ νομίζουσιν. ὅτι μὲν δὴ καὶ οὗτοι τὸ ἀρχαῖον ἐβασιλεύοντο, δῆλόν ἐστιν· βασιλεῖαι γὰρ πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος, καὶ οὐ δημοκρατίαι πάλαι καθιεσθῆκεσαν. τῶν δὲ βασιλείων ἄλλον μὲν οὐδένα οἱ Πλαταιεῖς ἴσασι, μόνον δὲ Ἀσωπὸν, καὶ ἔτι πρότερον

Κιθαιρώνα· καὶ τὸν μὲν ἀπ' αὐτοῦ θίσθαι τῷ ὄρει
τὸ ὄνομα, τὸν δὲ τῷ ποταμῷ λέγουσι. δοκῶ δὲ καὶ
τὴν Πλαταιάν, ἀφ' ἧς κέκληται πόλις, βασιλεύει
Ἀσωποῦ, καὶ οὐ τοῦ ποταμοῦ παῖδα εἶναι. Πλα-
ταιεῦσι δὲ πρὸ μὲν τῆς μάχης, ἣν Ἀθηναῖοι Μυρα-
θῶνι ἐμαχέσαντο, οὐδέν ὑπῆρχεν ἐς δόξαν· μετα-
σχόντις δὲ τοῦ Μυραθῶνι ἀγῶνος, ὕστερον κατα-
βιβηκότος ἦδη Ξέρξαν, καὶ ἐς τὰς καὶς ἐτόλμησαν
μετὰ Ἀθηναίων ἐσβῆναι, Μυρδόνοιο δὲ τὸν Γωβρόου
Ξέρξη στρατηγοῦντι ἡμύναντο ἐν τῇ σφετέρᾳ. 3. Δις
δὲ σφῶς κατέλαβε γενέσθαι τε ἀναστάτους καὶ αὐ-
θις ἐς Βοιωτίαν καταχθῆναι. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ πό-
λεμου τοῦ Πειλοπονησίου πρὸς Ἀθηναίους γενομέ-
νου Λακεδαιμόνιοι πολιορκίᾳ Πλαταιὴν ἐξέκλον.
ἀνοικισθείσης δὲ ἐπὶ τῆς εἰρήνης, ἦν πρὸς βασιλεῖ-
ων Περσῶν γενέσθαι τοῖς Ἕλλησιν ἔπραξεν Ἀνταλ-
κίδας ἀνὴρ Σπαρτιάτης, καὶ τῶν Πλαταιέων κατέλ-
θόντων ἐξ Ἀθηνῶν· τοὺς δὲ αὐθις ἐμελλεν ἐπιλή-
ψασθαι κακὸν δεύτερον. ἐκ μὲν γε τοῦ ἐμφανοῦς
πόλεμος πρὸς τοὺς Θηβαίους οὐκ ἦν συντοπικῶς·
ἀλλὰ οἱ Πλαταιεῖς μένιν τὴν εἰρήνην σφίσιν ἔπρα-
σαν, ὅτι τὴν Καδμείαν Λακεδαιμονίοις κατασχοῦ-
σιν οὔτε βουλευμάτων, οὔτε ἔργου μετσχίκεσαν.
Θηβαῖοι δὲ ἀπέβαινον τὴν τε εἰρήνην Λακεδαιμο-
νίους εἶναι τοὺς πράξαντας, καὶ ὕστερον παραβάν-
των ἐκείνων, λελύσθαι καὶ ἅπασιν ἡξίου τὰς σπον-
δάς. οὐκ ἀνύποπτα οὖν ἡγούμενοι οἱ Πλαταιεῖς
τὰ ἐκ τῶν Θηβαίων, διὰ φυλακῆς ἔχον ἰσχυρὰς τὴν
πόλιν, καὶ ἐς τοὺς ἀγρούς, ὑπὸσαι ἀπωτέρω τοῦ

τοῖς δὲ Πλαταιεῦσιν ὁ τρόπος τῆς ἀλώσεως σωτηρίαν παρέσχεν ἐν ἴσῳ πᾶσιν· ἐκπεσόντας δὲ σφῆα ἐδέξαντο αὐθις οἱ Ἀθηναῖοι. Φιλίππου δὲ, ὡς ἐκράτησεν ἐν Χαιρωνείᾳ, φρουράν τε ἐσαγαγόντες ἐθῆβας, καὶ ἄλλα ἐπὶ καταλύσει τῶν Θηβαίων πρᾶσσοντος, οὕτω καὶ οἱ Πλαταιεῖς ὑπ' αὐτοῦ κατήχθησαν.

CAPVT II.

*Hysiarum et Erythrarium urbium reliquiae — Mar-
donii sepulcrum — Actaeonis petra et de Actaeonis
narratio — tumuli in pugna Platæensi et Iudæ
Eleutheria dicti — de memorandis urbis Pla-
taeae, Iunonis Teliae templo et signo.*

Γῆς δὲ τῆς Πλαταιῆδος ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ὀλίγον τῆς εὐθείας ἐντραπέυσιν ἐς δεξιὰ, ῥαιῶν καὶ Ἐρυθρῶν ἐρείπια ἐστί. πόλεις ποτὲ τῶν Βοιωτῶν ἦσαν, καὶ νῦν ἔτι ἐν ταῖς ἐρείπιοις τῶν ῥαιῶν τοῦ ἐστὶν Ἀπόλλωνος, ἡμίεργος, καὶ φρέαρ ἱερὸν· πάλαι δὲ ἐκ τοῦ φρέατος κατὰ τὸν Βοιωτῶν λόγον ἐμαντεύοντο πίνοντες. 2. Ἐπανελθοῦσι δὲ ἐς τὴν λεωφόρον, ἐστὶν αὐθις ἐν δεξιᾷ Μαρδονίου λεγόμενον μνημεῖον εἶναι· καὶ ὅτι μὲν εὐθὺς ἦν μετὰ τὴν μάχην ἀφανὲς ὁ Μαρδονίου νεκρὸς, ἐστὶν ὁμολογημένον· τὴν δὲ θάψαντα οὐ κατὰ ταῦτά, ὅστις ἦν, λέγουσι. φαίνεται. Ἀριστότης ὁ Μαρδονίου πλεῖστα μὲν διδοὺς Λιονυσοφάνει δῶρα ἀνδρὶ Ἐφεσίῳ, δούς μὲν τοι καὶ ἄλλοις Ἰώνων, ὥς οὐδὲ ἐκείνοις ἀμελὲς γενόμενον ταφῆναι Μαρδόνιον. αὕτη μὲν ἀπ' Ἐλευθερῶν ἐς Πλάταιαν ἄγει. 3. Τοῖς δὲ ἐκ Μεγάρων ἰοῦσι πεγή τέ ἐστιν ἐν δεξιᾷ, καὶ προελθοῦσιν ὀλίγον πέτρα·

καλοῦσι δὲ τὴν μὲν Ἀκταίωνα, καὶ ἐπὶ ταύτῃ κα-
θεύδειν φασὶ τῇ πέτρᾳ τὸν Ἀκταίωνα, ὅποτε κή-
μοι θηρεῦων, ἐς δὲ τὴν πηγὴν ἐνιδεῖν λέγουσιν αὐ-
τὸν λουμένης Ἀρτέμιδος ἐν τῇ πηγῇ. Σιτησίχορος
δὲ ὁ Ἰμερῆσιος ἔγραψεν ἐλάφου περιβαλεῖν δέρμα
Ἀκταίονι τὴν θῆον, παρισκευάζουσάν οἱ τὸν ἐκ τῶν
κυνῶν θάνατον, ἵνα δὴ μὴ γυναῖκα Σεμέλῃν λάβῃ.
ἐγὼ δὲ ἄνευ θεοῦ πείθομαι νόσον λύσαν τοῦ Ἀκταί-
ωνος ἐπιλαβεῖν τοὺς κύνας· μανέντες δὲ καὶ οὐ δια-
γινώσκοντες διαφορῆσαι ἐμελλον πάντα τινὰ, ὅτῳ
τεριτύχοιεν. καθότι δὲ τοῦ Κιθαιρώνος Πενθεῖ
τῷ Ἐχίονος ἐγένετο ἡ συμφορὰ, ἣ Οἰδίποδα ὅποι
τεχθέντα ἐξέθεσαν, οἶδεν οὐδεὶς· καθάπερ ἴσμεν
τὴν σχιστὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ Φωκίῳ, ἐφ' ἣ τὸν πατέρα
Οἰδίπου ἀπέκτεινεν. ὁ δὲ Κιθαιρῶν τὸ ὄρος Διὸς
ἱερὸν Κιθαιρωνίου ἐστίν, ἃ δὴ καὶ ἐς πλεον ἐπέξεμι,
ἐπιιδὼν ἐς αὐτὰ ὁ λόγος κατήκει μοι. 4. Κατὰ δὲ
τὴν ἑσοδὸν μάλιστα τὴν ἐς Πλάταιαν τάφοι τῶν πρὸς
Μήδους μαχεσαμένων εἰσὶ. τοῖς μὲν οὖν λοιποῖς
ἐστὶν Ἑλλήσι μνήμα κοινόν· Λακιδαιμονίων δὲ καὶ
Ἀθηναίων τοῖς πεσοῦσιν ἰδίᾳ τέ εἰσιν οἱ τάφοι, καὶ
Ἀλεγιά ἐστὶ Σιμωνίδου γεγραμμένα ἐπ' αὐτοῖς.
οὐ πόρρω δὲ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῶν Ἑλλήνων Διὸς
ἐστὶν Ἐλευθερίου βωμός· τοῦτον μὲν δὴ χαλ-
κοῦ τοῦ Διὸς δὲ τὸν τε βωμὸν καὶ τὸ ὕγαλ-
μα ἐποίησαν λευκοῦ λίθου. ἄγονσι δὲ καὶ νῦν
ἐτι ἄγωνα διὰ ἔτους πέμπτου, τὰ δὲ Ἐλευθερία, ἐν
ᾗ μέγιστα δῶρα πρόκειται δρόμον· θέουσι δὲ ὡ-
πλισμένοι πρὸ τοῦ βωμοῦ. τρώπαιον δὲ, ὃ τῆς

μάχης τῆς Πλαταιάσιν ἀνέθεσαν οἱ Ἕλληνες, πεντεκαίδεκα σταδίοις μάλιστα ἔστηκεν ἀποπέτρῳ τῆς πόλεως.

5. Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πόλει προϋοῦσιν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ ἀγάλματος, ἃ τῷ Διὶ πεποιήται τῷ Ἐλευθερίῳ, Πλαταιᾶς ἐστὶν ἡρώων· καὶ μοι τὰ ἐπ' αὐτὴν ἤδη τὰ λεγόμενα, καὶ ὅποια αὐτοὶ εἰκαζον, ἔστιν εἰρημένα. Πλαταιεῦσι δὲ ναὸς ἔστιν Ἥρας, θεᾶς ἄξιος μεγέθει τε καὶ ἐς τῶν ἀγαλμάτων τὸν κόσμον. ἐσελθούσι μὲν Ῥέα τὸν πέτρον κατελημμένον σπιργάνοις, οἷα δὴ τὸν παῖδα, ὃν ἔτεκε, Κρόνῳ κομίζουσά ἐστι· τὴν δὲ Ἥραν Τελσίαν καλοῦσι· πεποιήται δὲ ὀρθὸν μεγέθει ἄγαλμα μέγα· λίθου δὲ ἀμφοτέρω τοῦ Πεντελησίον, Πραξιτέλους δὲ ἔστιν ἔργον. ἐνταῦθα καὶ ἄλλο Ἥρας ἄγαλμα καθήμενον Καλλίμαχος ἐποίησε· Νυμφνευμένην δὲ τὴν θεὸν ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε ὀνομίζουσιν.

C A P V T III.

De Iunone Nymphaeomene dicta narratio — quae nam signa antiquitus Daedala dicta, et inde Daedalum artificem nomen accepisse asseritur — de festi Daedalorum ratione — de festis Daedalorum minorum et maiorum — antrum Nympharum Cithaeronidum, Sphragidium dictum.

Ἥραν ἐφ' ὅτῳ δὴ πρὸς τὸν Δία ὠργισμένην ἐς Εὐβοιάν φασιν ἀναχωρῆσαι· Δία δὲ, ὥς οὐκ ἔπειθεν αὐτήν, παρὰ Κιθαιρώνα λέγουσιν ἔλθειν δυναστεύοντα ἐν Πλαταιαῖς τότε· εἶναι γὰρ τὸν Κιθαιρῶνα οὐδενὸς σοφίαν ὑστερον. οὗτος οὖν κελεύει τὸν Δία ἄγαλμα ξύλου ποιησάμενον ἄγειν ἐπὶ βοῶν ζεύγους ἐγκυκαλυμμένον, λέγειν δὲ, ὥς ἄγοιτο γυναῖκα Πλά-

ταιαν τὴν Ἀσωποῦ, καὶ ὁ μὲν ἔπρασσε κατὰ τὴν πα-
 ραίρεισιν τοῦ Κιθαιρώϊνος· Ἦρα δὲ ἐπέπυστό τε αὐ-
 τήκα, καὶ αὐτίκα ἀφίκετο. ὥς δὲ ἐπλησίαζε τῇ Ἀμά-
 ξῃ, καὶ τοῦ ἀγάλματος τὴν ἐορτὴν περιέβλεπεν, ἦσθη
 τε ἡ ἀπαύτη ξόανον εὐροῦσα ἀντὶ τύμφης γυναικὸς,
 καὶ διαλλαγὰς ποιῆται πρὸς τὸν Δία. 2. Ἐπὶ ταύ-
 ταις ταῖς διαλλαγαῖς Δαίδαλα ἐορτὴν ἄγουσιν, ὅτι οἱ
 πάλαι τὰ ξόανα ἐκάλουν Δαίδαλα· ἐκάλουν δὲ
 (ἐμοὶ δοκεῖν) πρότερον ἔτι, ἢ Δαίδαλος ὁ Πηλεψιάωνος
 ἐγένετο Ἀθήνησι· τοῦτω δὲ ὕστερον ἀπὸ τῶν δαι-
 δάλων ἐπὶ κλησιν γενέσθαι δοκῶ, καὶ οὐκ ἐκ γενετῆς
 τεθῆναι τὸ ὄνομα. 3. Δαίδαλα οὖν ἄγουσι οἱ Πλα-
 ταιεῖς ἐορτὴν δι' ἑταυρὸν ἐβδόμου μὲν, ὥς ἔφασκεν ὁ
 τῶν ἐπιχωρίων ἱεργητής· ἀληθεῖ μὲν τοι λόγῳ, δι'
 ἐλάσσονος, καὶ οὐ τοσούτου χρόνου. ἐτελήσαντες
 δὲ ἀπὸ Δαιδάλων εἰς Δαίδαλα ἑτετρα ἀναριθμῆσαι
 τὸν μεταξὺ χρόνον εἰς τὸ ἀκριβέστατον, οὐκ ἐγενό-
 μεθα οἷοί τε. ἄγουσι δὲ οὕτω τὴν ἐορτὴν. δρυμὸς
 ἐστὶν Ἀλαλκομενῶν οὐ πόρῳ μάλιστα τῶν ἐν Βοι-
 ωτίᾳ· ἀτελέχη δρυῶν ἐστὶν ἐνταῦθα. εἰς τοῦτον οἱ
 Πλαταιεῖς ἀφεικόμενοι τὸν δρυμὸν, προτίθενται μοί-
 ρας κρεῶν ἐφθῶν· ὀρεγνυθῆς δὲ οἱ μὲν ἄλλοι σφίσιν
 ἡμιστά εἰσι δι' ὄχλου, τῶν κοριέων δὲ (οὔτοι γὰρ
 σφισιν ἐπιφοιτῶσιν) ἔχουσιν ἀκριβοῦς τὴν φρουράν·
 τὸν δὲ αὐτῶν ἡρπάσαντα κρέας, ἐφ' ὅτῳ τῶν δέν-
 δρων καθιθεδεται, φυλάσσουσι· ἐφ' οὗ δ' ἂν καθε-
 σθῇ, τεμόντες ποιοῦσιν ἀπὸ τούτου τὸ δαίδαλον·
 δαίδαλον γὰρ δὴ καὶ τὸ ξόανον αὐτὸ ὀνομάζουσι.
 4. Ταύτην μὲν ἰδίᾳ Πλαταιεῖς ἐορτὴν ἄγουσι, Δαι-

δαλα μικρὰ ὀνομάζοντες· Δαιδάλων δὲ ἐορτὴν τῶν
 μεγάλων καὶ οἱ Βοιωτοὶ σφίσι συνεορτάζουσι, δι'
 ἐξηκοστοῦ δὲ ἄγουσιν ἔτους· ἐκλιπεῖν γὰρ τοσοῦτον
 χρόνον τὴν ἐορτὴν φασιν, ἥνικα οἱ Πλαταιεῖς ἔφρευ-
 γον. ξόανα δὲ τεσσαρεσκαίδεκα ἑτοιμὰ σφίσιν ἐστὶ
 κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον παρασκευασθέντα ἐν Δαιδά-
 λοις τοῖς μικροῖς. ταῦτα ἀναιροῦνται κλήρῳ Πλα-
 ταιεῖς, Κορωναῖοι, Θεσπιεῖς, Ταναγραῖοι, Χαιρων-
 εῖς, Ὀρχομένιοι, Λεβαδεῖς, Θηβαῖοι. διαλλαγῆναι
 γὰρ καὶ οὗτοι Πλαταιεῦσιν ἤξιωσαν, καὶ συλλόγου
 μετασχεῖν κοινοῦ, καὶ ἐς Δαίδαλα θυσίαν ἀποστα-
 λῆν, ὅτε Κῆσσανδρος ὁ Ἀντιπάτρου τῆς Θήβας
 ἀνέγκισσε. τῶν δὲ πολισμάτων ὅποσα ἐστὶν ἐλάχιστος
 λόγος, συντίλειαν αἰροῦνται. τὸ ἄγαλμα κοσμή-
 σαντες παρὰ τὸν Ἀσσωπὸν, καὶ ἀναθέντες ἐπὶ ἄμα-
 ξαν, γυναῖκα ἐφιστάσιν νυμφεύτριαν· οἱ δὲ αὐθις
 κληροῦνται, καθ' ἣντινα τάξιν τὴν πομπὴν ἀνάξουσιν
 τὸ δ' ἐντεῦθεν τὰς ἀμάξας ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ πρὸς
 ἄκρον τὸν Κιθαιρῶνα ἐλαύνουσιν. εὐτρέπιστα δὲ
 σφισιν ἐπὶ κορυφῇ τοῦ ὄρους βωμός· ποιοῦσι δὲ
 τρόπῳ τοιῷδε τὸν βωμόν· ξύλα τετραγώνῃα ἁρμό-
 ζοντες πρὸς ἄλληλα συντιθέασιν κατὰ ταῦτά, καὶ εἰ
 λίθων ἐποιοῦντο οἰκοδομίαν· ἐξάραντες δὲ ἐς ὕψος
 φρύγαντα ἐπιφέρουσιν. αἱ μὲν δὴ πόλεις καὶ τὰ τέλη
 Θήλειαν θύσαντες τῇ Ἥρῃ βοῦν ἕκαστοι καὶ ταῦ-
 ρον τῷ Διὶ, τὰ ἱερεῖα οἶνον καὶ θυμιαμάτων πλήρη,
 καὶ τὰ δαίδαλα ὁμοῦ καθίζουσιν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ·
 ἰδιῶται δὲ ὅποσα θύουσιν οἱ πλούσιοι· τοῖς δὲ οὐχ
 ὁμοίως δύνಾಮις, τὰ λεπτότερα τῶν προβάτων θύειν

καθέστηκε, καθαγίζειν δὲ τὰ ἱερῆα ὁμοίως πάντα·
 σὺν δὲ σφισι καὶ αὐτὸν τὸν βωμὸν ἐπιλαβὼν τὸ πῦρ
 ἐξανήλωσε· μεγίστην δὲ ταύτην φλόγα καὶ ἐκ μα-
 κροτάτων σύνοπτον οἶδα ἄρθεῖσαν. 5. Ὅτι δὲ
 τῆς κορυφῆς, ἐφ' ἣ τὸν βωμὸν ποιοῦνται, πέντε πον
 μάλιστα καὶ δέκα ὑποκαταβάντι σταδίους, νυμφῶν
 ἑπτὰ ἄντρον Κιθαιρωνίδων, Σφραγίδιον μὲν ὀνο-
 μαζόμενον· μαντεύσθαι δὲ τὰς νύμφας τὸ ἄρχαῖον
 αὐτόθι ἔχει λόγος.

CAPUT IV.

*De templo et signa Minervae Areae — reliquis
 Plataeae memorandis — fluvio Perœ et
 de Scoli reliquiis.*

Πλαταιεῦσι δὲ Ἀθηνῶς ἐπικλήσων Ἀρείας ἐστὶν ἱε-
 ρόν· ὠκοδομήθη δὲ ἀπὸ λαφύρων, ἃ τῆς μάχης ἐφί-
 σιν Ἀθηναῖοι τῆς ἐν Μαραθῶνι ἀπέριμιν. τὸ μὲν
 δὴ ἄγαλμα ξόανόν ἐστιν ἐπίχρυσον, πρόσωπον δὲ οὐ
 καὶ χεῖρες ἄκραι καὶ πόδες λίθου τοῦ Πεντεληαίου
 εἰσὶ· μέγεθος μὲν οὐ πολὺ δὴ τι ἀποδέει τῆς ἐν
 ἄκροπόλει χαλκῆς, ἣν καὶ αὐτὴν Ἀθηναῖοι τοῦ Μα-
 ραθῶν ἀπαρχὴν ἁγῶνος ἀνέσθηκαν. Φειδίας δὲ καὶ
 Πλαταιεῦσιν ἦν ὁ τῆς Ἀθηνῶς τὸ ἄγαλμα ποιήσας.
 γραφαὶ δὲ εἰσιν ἐν τῷ ναῷ, Πολυγνώτου μὲν, Ὀδυσ-
 σεύς τοὺς μνηστῆρας ἤδη κατειργασμένος, Ὀνατᾶ δὲ,
 Ἀργείων ἐπὶ Θήβας ἡ προτέρα στρατεία· αὗται μὲν
 δὴ εἰσιν ἐπὶ τοῦ προνάου τῶν τοίχων αἱ γραφαί.
 κεῖται δὲ τοῦ ἀγάλματος πρὸς τοῖς ποσὶν ἐκὼν Ἀρι-
 μνήστου. ὁ δὲ Ἀρίμνηστος ἐν τε τῇ πρὸς Μαρδό-
 νιον μάχῃ καὶ ἐτι πρότερον ἐς Μαραθῶνα Πλα-

ταιεῦσαι ἡγήσατο. Ἔστι δὲ καὶ Δήμητρος ἐπέκλησις
 Ἐλευσινίας ἱερὸν ἐν Πλαταιαῖς, καὶ Ἀθήϊον μῆμα
 τῶν δὲ ἡγεμόνων, οἳ Βοιωτοὺς ἐς Τροίαν ἡγαγον
 μόνος ἀνέστρεψεν οἴκαδ' αὐτοὺς ὁ Ἀθήϊος. τὴν δὲ
 κρήνην τὴν Γαργαφίαν Μαρδόνιος καὶ ἡ ἑπτα σύνοδος
 ἔχον ἡ Περσῶν, ὅτι τὸ Ἑλλήνων στρατεύμα τὸ ἐν
 τικαθήμενόν σφισιν ἀπ' αὐτῆς ἔπινεν· ὕστερον μέ-
 λοι τὸ ὕδωρ ἀνεσώσαντο οἱ Πλαταιεῖς. 3. Ἐκ Πλα-
 ταιᾶς δὲ ἰοῦσιν ἐς Θήβας ποταμὸς ἐστὶ Περὸν· θυ-
 γιτέρα δὲ εἶναι τὴν Περὸν τοῦ Ἀσωποῦ λέγουσι
 πρὶν δὲ ἢ διαβῆναι τὸν Ἀσωπὸν, παρ' αὐτὸ τὸ ρεύ-
 μα ἀποτραπεῖσιν ἐς τὰ κάτω, καὶ προελθοῦσαν ὅσον
 τεσσαρὶκοντα στάδια, ἔστιν ἐρείπια Σκόλου· Δήμη-
 τρος δὲ καὶ Κόρης ἐν τοῖς ἐρείπιοις οὐκ ἐξεργασμέ-
 νος ὁ ναός, ἡμίσηα δὲ καὶ ταῖς θεαῖς ἐστὶ τὰ ἀγάλ-
 ματα. ἀποκρίκει δὲ καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ τῆς Θηβαίων
 τὴν Πλαταιίδα ὁ Ἀσωπός.

CAPUT V.

*De primis Thebaidis incolis et regibus, Ogygo, Ca-
 dmo — Polydoro, Pentheo — Amphione et Zetho —
 de Amphionis musica arte varia narratio — de Laïo
 et Oedipode — Polydice et Eteocle — Thebis ab
 Argivis captis et de Thersandro — de Tisameno
 et reliquis Thebanorum regibus.*

Τὴν δὲ τὴν Θηβαίδα οἰκῆσαι πρῶτον λέγουσιν Ἐκτῆ-
 νας, βασιλεῖα δὲ εἶναι τῶν Ἐκτῆνων ἄνδρα ἀντόχθο-
 να Ὀγυγον· καὶ ἀπὸ τούτου τοῖς πολλοῖς τῶν πα-
 τριῶν ἐπέκλησις ἐς τὰς Θήβας ἐστὶν Ἀγέγαια. καὶ
 τούτους μὲν ἀπολέσθαι λοιμῶδι νόσῳ φασίν, ἐσο-
 κίσκαθαι δὲ μετὰ τοὺς Ἐκτῆνας ἐς τὴν χώραν Ἰαν

σημανσι Κέντρωσὴ διδασθῆναι διόρασις

τας, καὶ Ἄσους, Βοιώτια (ἐμοὶ δοκεῖν) γένη, καὶ οὐκ ἐπηλύδων ἀνθρώπων. Κάδμου δὲ καὶ τῆς Φοινίκων στρατιᾶς ἐπελθοῦσης, μάχῃ νικηθέντες οἱ μὲν Ἰταῖες, ἐς τὴν νύκτα τὴν ἐπερχομένην ἐκδιδράσκουσι· τοὺς δὲ Ἄσους ὁ Κάδμος γενομένους ἱκέτας καταμῖναι καὶ ἀναμιχθῆναι τοῖς Φοινίκῃν εἶπεν. τοῖς μὲν οὖν Ἄσσι κατὰ κώμας ἔτι ἦσαν αἱ οἰκῆσεις· Κάδμος δὲ τὴν πόλιν τὴν καλουμένην ἔτι καὶ ἐς ἡμᾶς Καδμείαν ὥκισεν. αὐξηθείσης δὲ ὑστερον τῆς πόλεως, οὕτω τὴν Καδμείαν ἀκρόπολιν συνέβη τῶν κάτω γινέσθαι Θηβῶν. Κάδμω δὲ γάμος τε ἐπιφανὴς ὑπῆρξεν, εἰ δὴ θυγατέρα Ἀφροδίτης καὶ Ἀρεως κατὰ λόγον τῶν Ἑλλήνων ἔαχε· καὶ αἱ θυγατέρες εἰλήφασι αὐτῷ τέκνη, Σιμέλη μὲν τεκεῖν ἐκ Λιδε, Ἰνῶ δὲ θεῶν εἶναι τῶν θαλασσιῶν. ἐπὶ μὲν δὲ Κάδμον μέγιστον μετὰ γε αὐτὸν Κάδμον ἠδύναντο οἱ Σπαρτοὶ, Χρόνιος, καὶ Ἰπέρηνωρ, καὶ Πέλωρος, καὶ Οὐδαῖος· Ἐχίονα δὲ ὡς προέχοντα κατ' ἀνδραγαθίαν γαμβρὸν ἤξιωσεν ὁ Κάδμος ποιήσασθαι. τοὺς δὲ ἄνδρας τούτους (οὐ γὰρ τι ἡδυπάμην ἐς αὐτοὺς παρευρεῖν) ἔπομαι τῷ μύθῳ, Σπαρτοὺς διὰ τὸν τρόπον, ὅντινα ἐγένοντο, ὀνομασθῆναι. Κάδμου δὲ ἐς Ἰλλυριοὺς καὶ Ἰλλυριῶν ἐς τοὺς καλουμένους Ἐγχεύας μετοικήσαντος Πολύδωρος ὁ Κάδμου τὴν ἀρχὴν ἔαχε. 2. Πενθεὺς δὲ ὁ Ἐχίονος ἔσχε μὲν καὶ αὐτὸς κατὰ γένους ἀξίωμα καὶ φιλίαν τοῦ βασιλέως· ὧν δὲ ἐς τὰ λοιπὰ ὑβριστής, καὶ ἀσιβής Διούριον, δίκην ἔσχε ἐκ τοῦ Θεοῦ. Πολύδωρον δὲ ἦν Λαβδάκος· ἐμύλλε δὲ ἄρα αὐτὸν, ὥς οἱ παρὶ-

στατο ἡ τελευταία, παῖδα ἔτι ἀπολείπειν· καὶ ἐπιτρέ-
πει τὸν τε νῖδον καὶ τὴν ἀρχὴν Νυκτεῖ. τὰ δὲ ἐφεξῆς
τοῦ λόγου μοι προειδήλωσεν ἡ Σικωνία συγγραφεύς
τοῦ τε Νυκτέως τὸν θάνατον, ὅντινα γένοιτο τρέ-
πον, καὶ ὥς ἐς Λύκον ἀδελφὸν Νυκτέως ἡ ἴ' ἐπιμέ-
λεια τοῦ παιδὸς περιῆλθε, καὶ ἡ Θηβαίων δυνα-
στεία. Λύκος δὲ παρέδωκε μὲν αὐξηθῆντι Λαβδάκῳ
τὴν ἀρχήν· γενομένης δὲ οὐ μεταπολὺ καὶ τοῦτο
τῆς τελευταίας, ὃ δὲ ἐπιτροπέυσεν αὐτῷ Λαῖον Λα-
βδάκον παῖδα. 3. Λύκου δὲ ἐπιτροπεύοντος δεύτε-
ρον, κατίασιν Ἀμφίων καὶ Ζῆθος δύναμιν ἐγείραν-
τες· καὶ Λαῖον μὲν ὑποκλέπτουσιν, οἷς ἦν ἐπιμελὲς
μὴ γενέσθαι τὸ Κάδμου γένος ἐς τοὺς ἔπειτα ἀνώ-
νυμον· Λύκου δὲ οἱ τῆς Ἀντιόπης παῖδες τῇ μάχῃ
κρατοῦσιν. ὥς δὲ ἐβασίλευσαν, τὴν πόλιν τὴν κατὰ
προσώκισαν τῇ Καδμείᾳ, καὶ Θήβας ὄνομα ἔθετο
κατὰ συγγένειαν τῆς Θήβης. μαρτυρεῖ δὲ μοι τὸ
λόγῳ καὶ Ὅμηρος ἐν τῇ Ὀδυσσεΐᾳ·

Οἱ πρῶτοι Θήβης ἔδος ἔκτισαν ἑπταπύλοιο,

Πύργωσάν τ'· ἐπεὶ οὐ μιν ἀπύργωτόν γ' ἐδύναντο

Ναίμεν εὐρύχορον Θήβην, κρατερῶ περ ἐόντε.

4. Ὅτι δὲ Ἀμφίων ἦδε, καὶ τεῖχος ἐξισογάζετο πρὸς
τὴν λύραν, οὐδένᾳ ἐποιήσατο λόγον ἐν τοῖς ἔπει-
σιν· δόξαν δὲ ἔσχεν Ἀμφίων ἐπὶ μουσικῇ, τὴν τε ἁρμο-
νίαν τὴν Ἀνδρῶν κατὰ κῆδος τὸ Ταντάλου παρ' αὐ-
τῶν μαθόν, καὶ χορδᾶς, ἐπὶ τέσσασιν ταῖς πρότερον,
τρεῖς ἄνευρόν. ὃ δὲ τὰ ἔπη τὰ ἐς Εὐρώπην ποιή-
σας φησὶν, Ἀμφίονα χρήσασθαι λύρᾳ πρῶτον Ἐρ-
μοῦ διδάξαντος. πεποίηκε δὲ καὶ λίθων καὶ θηρίων

ὅτι καὶ ταῦτα ἄδων ἦγε. Μύρων δὲ Βυζάντιος ποι-
 ῆσας ἔπη καὶ ἐλεγεία, Ἑρμῇ βωμόν φησιν ἰδρύσα-
 σθαι πρῶτον Ἀμφίονα, καὶ ἐπὶ τούτῳ λύραν παρ'
 αὐτοῦ λαβεῖν. λέγεται δὲ καὶ, ὡς ἐν Αἰδοῦ δίκην δι-
 δωσιν Ἀμφίον, ὃν ἐς Αἰτῶν καὶ τοὺς παῖδους καὶ αὐ-
 τὸς ἀπερρόβη· κατὰ δὲ τὴν τιμωρίαν τοῦ Ἀμφίονος,
 ἔστι ποιήσεως Μινυάδος· ἔχει δὲ ἐς Ἀμφίονα κοινῶς
 καὶ ἐς τὸν Θοῤῥα Θάμυριν. 5. Ὡς δὲ τὸν οἶκον τὸν
 Ἀμφίονος καὶ Ζήθου, τὸν μὲν ἡ νόσος ἢ λοιμώδης
 ἡγήμωσε, Ζήθῳ δὲ τὸν παῖδα ἀπέκτεινεν ἢ τεκοῦσα
 κατὰ δὴ τινα ἁμαρτίαν, ἐτεθνήκει δὲ ὑπὸ λύπης καὶ
 αὐτὸς ὁ Ζήθος, οὕτω Αἰῖον ἐπὶ βασιλείᾳ κατὰγον-
 σιν οἱ Θηβῆαι. Αἰῖος δὲ βασιλεύοντι, καὶ γυναῖκα
 ἔχοντι Ἰοκάστην, μάντευμα ἦλθεν ἐκ Ἀελφῶν, ἐκ τοῦ
 παιδὸς οἱ τὴν τελευταίην, εἰ τέκοι τινα Ἰοκάστη, γενή-
 σεσθαι. καὶ ὁ μὲν ἐπὶ τούτῳ τὸν Οἰδίποδα ἐκτίθη-
 σιν· ὁ δὲ καὶ τὸν πατέρα ὤποκτενεῖν ἤμελλεν, ὡς
 ἠυξήθη, καὶ τὴν μητέρα ἔγημε. παῖδας δ' ἐξ αὐτῆς
 οὐ δοκῶ οἱ γενέσθαι, μάστιγι Ὀμήρῳ χρώμενος, ὅς
 ἐποίησεν ἐν Ὀδυσσεΐᾳ·

Μητέρα τ' Οἰδιπόδαο ἶδον καλὴν Ἐπικάστην,

Ἡ μέγα ἔργον ἔρεξεν αἰδομένη νόοιο,

Γημამένη ὦ νύει· ὁ δ' ὅν πατέρ' ἐξεναρξίας

Ἰῆμεν, ἄφαρ δ' ἀνέκλυστα θοᾶ θέσαν ἀνθρώποισι.
 πῶς οὖν ἐποίησαν ἀνέκλυστα ἄφαρ, εἰ δὴ τέσσαρες
 ἐξ Ἰοκάστης ἐγένοντο παῖδες τῷ Οἰδίποδι, οἱ ἐξ Εὐ-
 ρυγανίας τῆς Τυρρηνίας ἐγγόνισαν; δηλοῖ δὲ καὶ
 ὁ τὰ ἔπη ποιήσας, ὃν Οἰδιπόδα ὀνομάζουσι· καὶ Ὀνα-
 σίας Πλαταιάσιν ἔγραψε κατηφῇ τὴν Εὐρυγανίαν

ἐπὶ τῇ μάχῃ τῶν παίδων. 6. Πολυνείκης δέ, περιόν-
 τος καὶ ἄρχοντος Οἰδίποδος, ἐξῆλθεν ἐκ Θηβῶν, δέει-
 μὴ τελεσθεῖεν ἐπὶ σφίσιν αἱ κατάροι τοῦ πατρὸς
 ἀφικόμενος δὲ ἐς Ἄργος καὶ θυγατέρα Ἀδράστου λα-
 βὼν, κατῆλθεν ἐς Θήβας μετὰ πεμπτος ὑπὸ Ἑτεο-
 κλέους μετὰ τὴν τελευταίην Οἰδίποδος· κατελθὼν δὲ
 ἐς διαφορὰν προήχθη τῷ Ἑτεοκλεῖ, καὶ αὐτῷ τὸ δεύ-
 τερον ἔφυγε. δεηθεὶς δὲ Ἀδράστου, δαῦναί οἱ δύναι-
 μιν τὴν κατάξουσιν, τὴν τε στρατιάν ἀπόλλυσσι, κα-
 πρὸς τὸν Ἑτεοκλέα αὐτὸς μονομαχεῖ κατὰ πρόκλη-
 σιν· καὶ οἱ μὲν μονομαχοῦντες ἀποθνήσκουσιν. ἐ-
 δὲ Λαοδάμαντα τὸν Ἑτεοκλέους καθηκούσης τῆς βα-
 σιλείας, Κρέων ὁ Μενοικέως ἐδυνάστευεν ἐπιτροπεύων
 τὸν παῖδα. 7. Ἦδη δὲ Λαοδάμαντος ἡϋετμένον καὶ
 ἔχοντος τὴν ἀρχήν, δεύτερον τότε ἄγουσιν Ἀργεῖοι
 τὴν στρατιάν ἐπὶ τὰς Θήβας. ἀρτίστρατοπεδευμένοι
 δὲ καὶ τῶν Θηβαίων περὶ Γλίσσαντα, ὥς ἐς χεῖρας
 συνῆλθον, Αἰγιαλέα μὲν τὸν Ἀδράστον Λαοδάμαν
 ἀποκτείννυσσι, κρατησάντων δὲ τῇ μάχῃ τῶν Ἀργείων,
 Λαοδάμας σὺν τοῖς ἐθίλονσιν ἵππεσθαι Θηβαίων ὑπὸ
 τὴν ἐπιούσαν νύκτι ἀπεχώρησεν ἐς Ἰλλυριοὺς. τὰς
 δὲ Θήβας ἐλόντες οἱ Ἀργεῖοι, παραδιδόασι Θερσάν-
 δρῳ Πολυνείκους παιδί. ὥς δὲ τοῖς σὺν Ἀγαμέμνονι
 ἐς Τροίαν στρατεύουσιν ἡ διαμαρτία τοῦ πλοῦ γίνε-
 ται, καὶ ἡ πληγὴ περὶ Μυσιάαν, ἐνταῦθα καὶ τὸν
 Θέρσανδρον κατελάβεν ἀποθανεῖν ὑπὸ Τηλέφου μά-
 λιστα Ἑλλήνων ἀγαθὸν γενόμενον ἐν τῇ μάχῃ· καὶ
 οἱ τὸ μνήμη ἐς Κάϊκον πεδῖον ἐλαμβάνοντί ἐστιν ἐν Ἐ-
 λαιῇ πόλει, λίθος ἐν τῷ ὑπαίθρῳ τῆς ἀγορᾶς· καὶ

ἐναγίζεῖν οἱ ἐπιχώριοι φασιν αὐτῷ. 8. Τελευτήσαν-
τος δὲ Θερσαῖου, καὶ δεύτερα ἐπὶ τε Ἀλέξανδρον
καὶ ἐς Ἰλιον ἀθροίζομένου στόλου, Πηνέλεων ἄρ-
χοντα εἴλοντο· αὐτὸν γάρ ἐν ἡλικίᾳ πῶ Τισαμενὸς ἦν
ὁ Θερσαῖου. Πηνέλεω δὲ ἀποθανόντος ὑπὸ Εὐρυ-
πίλου τοῦ Τηλέφου, Τισαμενὸν βασιλεὺς αἰροῦνται,
Θερσαῖου τε ὄντα καὶ Δημοκράτους τῆς Ἀμφια-
ρύου. τῶν δὲ Ἐργεννέων τῶν Λαΐου καὶ Οἰδίποδος
Τισαμενῷ μὲν οὐκ ἐγένετο μήνιμα, Αὐτεσίωνι δὲ τῷ
Τισαμενοῦ, ὥστε καὶ παρὰ τοὺς Δωριεὺς μετόκησε,
τοῦ θεοῦ χρήσαντος. Αὐτεσίωνος δὲ ἀπελθόντος,
οὕτω βασιλεὺς εἴλοντο Λαμασίχθονα Ὀφέλιου τοῦ
Πηνέλεω. τοῦτον δὲ ἦν τοῦ Λαμασίχθονος Πτολε-
μαῖος, τοῦ δὲ Ξάνθος, ὃν Ἀνδρόπομπος μονομαχί-
σαντιὰ οἱ δὶδω καὶ οὐ σὺν τῷ δικαίῳ κτείνει. τὸ δὲ
ἐντεῦθεν διὰ πλειόνων πολιτεύεσθαι, μηδὲ ἀπ' ἄν-
δρός ἐνός ἡρτῆσθαι τὰ πάντα, ἄμεινον ἐφαίμετο
τοῖς Θηβαίοις.

CAPUT VI.

*De Thebanorum rebus bello gestis — calamitatibus
quibusdam divinitus significatis.*

Τῶν δὲ σφισιν ἐν ἀγῶσι πολέμου γενομένων εὐτυχη-
μίτων, καὶ ὥς ἑτέρως, τοσαύτε φανερώτατα ὄντα εὖ-
ρισκον. ἐκρατήθησαν ὑπὸ Ἀθηναίων μάχῃ Πλάται-
εῦσιν ἀμυνάντων, ὅτε σφῆς ἐπέλαβεν ὑπὲρ τῶν ὄρων
πολεμῆσαι τῆς χώρας. προσέπαισαν δὲ καὶ δεύτερον
Ἀθηναίοις ἀντιταξάμενοι περὶ Πλάταιαν, ἥνικα δο-
κοῦσιν ἔλσθαι τὰ βασιλέως Ξέρξου πρὸ τῶν Ἑλλη-
νικῶν. τῆς δὲ αἰτίας ταύτης δημοσίᾳ σφίσιν οὐμέτε-

στιν, ὅτι ἐν ταῖς Θήβαις ὀλιγαρχία, καὶ οὐχὶ ἡ πά-
 τριος πολιτεία τηρικαῦτα ἴσχυεν. εἰ γ' οὖν Πεισι-
 στράτου τυραννούντων ἔτι τῶν παίδων Ἀθήνησιν ἀ-
 φέκετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ὁ βάρβαρος, οὐκ ἔστιν ὅπως
 οὐ καὶ Ἀθηναίους κατέλαβεν ἂν ἔγκλημα Μηδισμοῦ.
 ὕστερον μὲν τοι καὶ Θηβαίοις νίκη κατ' Ἀθηναίων ἐπὶ
 Ἀηλίου τῶ Ταναγραίων ἐγένετο, καὶ Ἱπποκράτης τε
 ὁ Ἀρίφρονος, ὃς στρατηγὸς ἦν Ἀθηναίοις, καὶ τῆς
 ἄλλης στρατιῆς τὸ πολὺ ἔπαισε. Λακεδαιμονίοις δὲ
 παραντίκα μὲν ἀπελθόντος τοῦ Μήδου, καὶ ἄχρη
 τοῦ Πελοποννησίων πρὸς Ἀθηναίους πολέμου τὰ ἐκ
 Θηβῶν εἶχεν ἐπιτηδεύως. διαπολεμηθέντος δὲ τοῦ
 πολέμου, καὶ Ἀθηναίοις καταλυνθέντος τοῦ ναυτικοῦ,
 μετ' οὐ πολὺ Θηβαῖοι μετὰ Κορινθίων ἐς τὸν πρὸς
 Λακεδαιμονίους πόλεμον προήχθησαν. κρατηθέντες
 δὲ μάχῃ περὶ Κόρινθον τε καὶ ἐν Χαιρωνείᾳ, νικῶ-
 σιν αὐτοῖς ἐν Αἰνκίροις ἐπιφανεστάτην νίκην, ὅπως
 γενομένης Ἑλλήσιν ἴσμεν κατὰ Ἑλλήνων· καὶ δεκα-
 δαρχίας τε, ἃς Λακεδαιμόνιοι κατέστησαν ἐν ταῖς
 πόλεσιν, ἔπαισαν, καὶ ἄρμοστας τοὺς Σπαρτιάτας
 ἐκβάλλουσιν. ὕστερον δὲ καὶ τὸν Φωικὸν πόλεμον,
 ὀνομαζόμενον δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων ἱερὸν, συνεχῶς δέκα
 ἔτισιν ἐπολέμησαν. 2. Εἰρηται δὲ μοι καὶ ἐν τῇ Ἀι-
 θίᾳ συγγραφῇ, τὸ ἐν Χαιρωνείᾳ σφάλμα συμφορὰν
 γενέσθαι τοῖς πᾶσιν Ἑλλήσι· Θηβαίους δὲ καὶ ἐς
 πλεον κατέλαβεν, οἷς γε καὶ ἐσχηθῇ ἐς τὴν πόλιν
 φρουρά. Φιλίππου δὲ ἀποθανόντος, καὶ ἐς Ἀλέξαν-
 δρον ἡκούσης τῆς Μακεδόνων ἀρχῆς, Θηβαίοις ἐπὶ ἡλ-
 θαν ἐξελθεῖν τὴν φρουράν. ποιήσας δὲ ταῦτα, προε-

σημαίνειν αὐτίκα ὁ θεὸς τὸν ἐπιόντα ὄλεθρον, καὶ σφιοῖν ἐν Δήμητρος ἱερῷ Θεσμοφόρου σημεῖα ἐγένοντο ἐναντία ἢ πρὸ τοῦ ἔργου τοῦ ἐν Λεύκτροις. τότε μὲν γὰρ τοῦ ἱεροῦ τῆς θύρας ὑφίσταται ἀράχνη λευκῇ, κατὰ δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου καὶ Μακεδόνων ἵφθοδον μέλανι ἐξυφηναν. λέγεται δὲ καὶ Ἀθηναίοις ἕσαι τέφραν ὃ θεὸς ἐνικνυῖ προτέρων, πρὶν ἢ τὸν πόλεμον τὸν ἐπαχθέντα ὑπὸ Σύλλα τὰ μεγάλα σφίον ἐνεγκεῖν παθήματα.

CAPUT VII.

Thebanī eiecti, a Cassandro restituantur — de Cassandri odio in Alexandri domum eiusque morte —

Cassandri liberorum fati — Thebanis in bello Mithridatico a Sylla multatis.

Τότε δὲ τοὺς Θηβαίους γενομένους ἀναστάτους ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, καὶ διαπισόντας ἐς Ἀθήνας, ὕστερον Κασσανδρος ὁ Ἀντιπάτρου κατήγαγεν. ἐς δὲ τῶν Θηβῶν τὸν οἰκισμόν προθυμότεροι μὲν ἐγένοντο Ἀθηναῖοι· συνεπελάβοντο δὲ καὶ Μεσσηνιοί, καὶ Λοκῶν οἱ Μεγάλην πόλιν ἔχοντες. 2. Δοκεῖ δὲ μοι τὰς μὲν Θήβας οἰκίσαι ὃ Κασσανδρος κατὰ ἔχθος Ἀλεξάνδρου μάλιστα· ἐπεξῆλθε δὲ καὶ τὸν πάντα οἶκον Ἀλεξάνδρου φθείρων· ὅς Ὀλυμπιάδα γε παρέβαλε καταλεῖσαι τοῖς ἐπ' αὐτὴν Μακεδόνων παρωξυμένοις, καὶ τοὺς παῖδας Ἀλεξάνδρου, τὸν τι ἐκ Βυρσίνης Ἡρακλῆα, καὶ Ἀλέξανδρον τὸν ἐκ Ρωξάνης, ἀπέκτεινεν ὑπὸ φαρμάκων. οὐ μὴν οὐδὲ αὐτὸς χαίρων τὸν βίον κατέστρεψεν· ἐπλήθη γὰρ ὕδαρσιν, καὶ ἀπ' αὐτοῦ ζῶντι ἐγένοντο εὐλαί. 3. Τῶν δὲ οἱ παῖ-

δων, Φίλιππον μὲν τὸν πρεσβύτατον, ὃς μετ' αὐτὸν πολὺν παρῆλαβε τὴν ἀρχήν, ἀπήγαγεν ὑπολαβούσα νόσος φθινούσης· Ἀντίπατρος δὲ μετ' ἐκείνον Θεσσαλονίκην τὴν μητέρα ἀποκτείνουσι, Φιλίππου τε αὖσαν τοῦ Ἀμύντου καὶ Νικασσιπόλιδος· ἀπέκτεινε δὲ Ἀλεξάνδρῳ νέμειν πλέον εὐνοίας αἰτιασάμενος. ὁ δὲ Ἀλεξάνδρος ἦν νεώτατος τῶν Κασσάνδρου παίδων· ἐπαγόμενος δὲ Δημήτριον τὸν Ἀντιγόνου, κυθεῖλε μὲν δι' ἐκείνου καὶ ἐτιμωρήσατο τὸν ἀδελφὸν Ἀντίπατρον· ἐφάνη μὲν τοι φορέα ἐξευσηκὼς ἐαυτῷ, καὶ οὐ σύμμαχον. Κασσάνδρῳ μὲν ὅστις δὴ θεῶν τὴν δίκην ἐμελλεν ἀποδώσειν. 4. Θηβαίοις δὲ ἐπὶ μὲν Κασσάνδρου πᾶς ὁ ἀρχαῖος περίβολος ἀνωκίσθη· ἴδρι δὲ ἄρα καὶ ὑστερον κακὸν σφῶς μεγάλῳ γενέσθαι. Μιθριδάτῃ γάρ καταστάντι ἐς τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον, προσεχώρησαν Θηβαῖοι κατ' ἄλλο (ἔμοι δοκεῖν) οὐδέν, τοῦ δὲ Ἀθηναίων δήμου φίλη. Σύλλα δὲ ἐσβαλόντος ἐς τὴν Βοιωτίαν, δεῖμα ἔοχε τοὺς Θηβαίους, καὶ ἔγνωσιμάχησάν τε αὐτίκα, καὶ ἐτρέποντο αὐτοὺς ἐς τὴν Ῥωμαίων φιλίαν. Σύλλας δὲ ἐς αὐτοὺς ἐχρήτο ὁμῶς τῷ θυμῷ, καὶ ἄλλα τε ἐξεύρεν ἐπὶ λύμῃ τῶν Θηβαίων, καὶ τὴν ἡμίσιαν ἀπατέμετο αὐτῶν τῆς χώρας κατὰ πρόφασιν τοιαύτην. ἡνίκα ἤρχετο τοῦ πρὸς Μιθριδάτην πόλεμον, χρημάτων ἐσπίνεζε· συνέλεξεν οὖν ἕκ τε Ὀλυμπίας ἀναθήματα, καὶ τὰ ἐξ Ἐπιδαύρου, καὶ τὰ ἐκ Αἰλφῶν, ὅποσα ὑπελείποντο οἱ Φωκεῖς· ταῦτα μὲν δὴ διένειμε τῇ στρατιᾷ, τοῖς θεοῖς δὲ ἀντιέδωκεν ἀντὶ τῶν χρημάτων γῆς τὴν ἡμίσιαν τῆς Θηβαΐδος. τὴν μὲν δὴ ἀφαίρε-

τοὺς χώρους ὑστερον Ῥωμαίων χάριτι ἀνεσώσαντο οἱ
Θηβαιοί· τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὸ ἀσθενέστατον ἀπ' ἐκεί-
νου προήχθησαν. καὶ σφίσιν ἡ μὲν κάτω πόλις πᾶσα
ἐρημος ἦν ἐπ' ἐμοῦ πλήν τὰ ἱερά· τὴν δὲ ἀκρόπολιν
οἰκοῦσι Θήβας καὶ οὐ Κυδμείαν καλουμένην.

CAPUT VIII.

*De Potniarum reliquiis, memorandis et templo
Bacchi Aegoboli — loco, ubi Amphiaraustrae hia-
tu absorptus — septem Thebarum portis,
earumque nominibus.*

Διαβεβηκότι δὲ ἤδη τὸν Ἀσωπὸν, καὶ τῆς πόλεως
δέκα μάλιστα ἀφειστηκότι σταδίους, Ποτνιαῶν ἐστὶν
εἰρήπια, καὶ ἐν αὐτοῖς ἄλλος Διμήτρος καὶ Κόρης.
τὰ δὲ ἀγάλματα ἐν τῷ ποταμῷ τῷ παρὰ τὰς Ποτνιαῖς
τὰς θεὰς ἀνομάζουσιν. ἐν χρόνῳ δὲ εἰρημένῳ δροῶσι
καὶ ἄλλα, ὅπως καθέστηκε σφίσι, καὶ ἐς τὰ Μέγαρον
κυλούμενα ἀφίππουν ἕως τῶν νεογνῶν· τοὺς δὲ ἕως τοῦ-
τους ἐς τὴν ἐπιούσαν τοῦ ἔτους ὥραν ἐν Λιωδώνῃ φα-
σὶν ἐπὶ * λόγῳ τῷ δὲ ἄλλος ποῦ τις πεισθήσεται. ἐν-
ταῦθα καὶ Διονύσου ναὸς ἐστὶν Αἰγοβόλου. θύοντες
γάρ τῷ θεῷ προήχθησάν ποτε ὑπὸ μέθης ἐς ὕβριν,
ὥστε καὶ τοῦ Διονύσου τὸν ἱερέα ἀποκτείνουσιν· ἀ-
ποκτείναντας δὲ αὐτίκα ἐπέλαβε νόσος λοιμώδης· καὶ
σφίσιν ἀφίκετο ἄμα ἐκ Αἰλφῶν, τῷ Διονύσῳ θύειν
παῖδα ὡραῖον· ἔτεσι δὲ οὐ πολλοῖς ὑστερον τὸν θεὸν
φασιν αἶψα ἱερεῖον ὑπαλλάξαι σφίσι ἀντὶ τοῦ παι-
δός. δείκνυται δὲ ἐν Ποτνιαῖς καὶ φρέαρ· τὰς δὲ ἱπ-
πους τὰς ἐπιχωρίους τοῦ ὕδατος πιούσας τοῦτου μα-
νῆραι λέγουσιν. 2. Ἐκ δὲ τῶν Ποτνιαῶν ἰούσιν ἐς

Θήβας, ἔστιν ἐν δεξιᾷ περίβολος τῆς ὁδοῦ τε οὐ μέγας, καὶ κίονες ἐν αὐτῷ· διαστῆναι δὲ Ἀμφιαράῳ τὴν γῆν ταύτη νομίζουσιν, ἐπιλέγοντες καὶ τὰδεῖτι· μήτε ὀρεϊθας ἐπὶ τῶν κίωνων καθέζεσθαι τούτων, μήτε πόαν τὴν ἐνταῦθα μήτε ἡμερον ζῶον, μήτε τῶν ἀγρίων νέμεσθαι. 3. Θηβαίοις δὲ ἐν τῷ περιβόλῳ τοῦ ἀρχαίου τείχους ἐπὶ ἀριθμὸν ἦσαν πύλαι, μένουσι δὲ καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι. τεθῆναι δὲ τὰ ὀνόματα ἑτυμθανόμην σφίσιν ἀπὸ τε Ἡλέκτρας ἀδελφῆς Κάδμου, καὶ Προίτιαι ἀπὸ ἀνδρὸς τῶν ἐπιχωρίων· ἡλικίαν δὲ Προίτου καὶ τὸ ἀνωτέρω γένος χαλεπὴ ἦν εὐρεῖν. τὰς δὲ Νηΐας ὀνομασθῆναι φασιν ἐπὶ τῷδε· ἐν ταῖς χορδαῖς νῆτην καλοῦσιν ἐξ αὐτῶν· ταύτην οὖν τὴν χορδὴν Ἀμφίονα ἐπὶ ταῖς πύλαις ταύταις ἀνευρεῖν λέγουσιν. ἤδη δὲ ἤκουσα, καὶ ὡς Ζήθου τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Ἀμφίονος τῷ παιδί ὄνομα Νῆϊς γένοιτο· ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ Νηΐδος τὰς πύλας κληθῆναι ταύτας. πύλας δὲ Κρηναίας, τὰς δὲ Τφίστας ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε ὀνομάζουσι· πρὸς δὲ ταῖς Τφίσταις Διὸς ἱερὸν ἐπὶ κληρὶν ἔστιν Τφίστου. τὰς δὲ ἐπὶ ταύταις πύλας ὀνομάζουσιν Ὠγυγίας. τελευταῖαι δὲ εἰσιν Ὀμολωίδες· ἐφαίνετο δὲ εἶναί μοι καὶ τὸ ὄνομα νιώτατον ταῖς πύλαις ταύταις, αἱ δὲ Ὠγύγαι τὸ ἀρχαιότατον. τὰς δὲ Ὀμολωίδας κληθῆναι φασιν ἐπὶ τοιῷδε· ἦν ἰκα ὑπὸ Ἀργείων μάχῃ πρὸς Γλισῶντι ἐκρατήθησαν, τότε ὁμοῦ Ἀσσοδάμαντι τῷ Ἐτεοκλέους ὑπεξίσιν οἱ πολλοί· τούτων οὖν μοῖρα τὴν μὲν ἐς τοὺς Ἰλλυριοὺς πορεῖαν ἀπώκησε· τραπόμενοι δὲ ἐς Θεσσαλοὺς, καταλαμβάνουσιν Ὀμόλην, ὅρῳ τῶν Θεσσαλικῶν

καὶ εὐγεων μάλιστα, καὶ ὕδασιν ἐπιρρέκομένην· Θερ-
σάνδρου δὲ τοῦ Πολυνείκους ἀνακαλεσαμένου σφῆς
ἐπὶ τὰ οἰκεία, τὰς πύλας, διὰ ὧν τὴν κἀθοδὸν ἐποι-
οῦντο, ἀπὸ τῆς Ὀμόλης ὀνομάζουσιν Ὀμολοΐδας
ἐρχομένων δὲ ἐκ Πλαταιάς ἑσοδος ἐς τὰς Θήβας κατὰ
πύλας ἐστὶν Ἡλέκτρας· καὶ ταύτῃ Καπανέα τὸν Ἰπ-
πόνου βιασιότερος ποιούμενον πρὸς τὸ τεῖχος τὰς
προσβολὰς βληθῆναι κεραυνῷ λέγουσι.

CAPVT IX.

*De Argivorum primo bello contra Thebas suscepto
— Thersandri et Epigonorum bello contra Theba-
nos — carmine de hoc bello composito.*

Τὸν δὲ πόλεμον τοῦτον, ὃν ἐπολέμησαν Ἀργεῖοι,
νομίζω πάντων, ὅσοι πρὸς Ἕλληνας ἐπὶ τῶν καλου-
μένων Ἡρώων ἐπολεμήθησαν ὑπὸ Ἕλληνοι, γενέ-
σθαι λόγῳ μάλιστα ἄξιον. ὁ μὲν γὰρ Ἐλευσινίων
πρὸς Ἀθηναίους τοὺς ἄλλους, ὡσαύτως δὲ καὶ Θη-
βαίων πρὸς Μινύας, τὴν τε ἑφοδὸν δι' ὀλίγου τῶν
ἐπιστρατευσαμένων καὶ ἐν μάχῃ παρέσχοντο μιᾷ τὴν
κρίσιν, ἐς ὁμολογίας τε αὐτίκα ἐτράποντο καὶ σπον-
δάς. ὁ δὲ Ἀργείων στρατὸς ἐς Βοιωτὴν τε μέσσην ἀ-
φίκετο ἐκ μέσης Πελοποννήσου· καὶ ὁ Ἀδριαστος ἐξ
Ἀρκαδίας καὶ παρὰ Μεσσηνίων συμμαχικῇ ἤθρου-
σεν. ὡσαύτως δὲ καὶ τοῖς Θηβαίοις μισθοφορικῶς ἦλ-
θε παρὰ Φοικέων, καὶ ἐκ τῆς Μινυίδος χώρας οἱ
Φλεγύαι, γενομένης δὲ πρὸς τῷ Ἰσμηνίῳ μάχης, ἐκρα-
τήθησαν οἱ Θηβαῖοι τῇ συμβολῇ· καὶ ὡς ἐτράπονται,
καταφεύγουσιν ἐς τὸ τεῖχος· αἳ δὲ οὐκ ἐπιστιμμένων
τῶν Πελοποννησίων μάχεσθαι πρὸς τεῖχος, ποιου-

μένων δὲ θυμῷ μᾶλλον ἢ σὺν ἐπιστήμῃ τὰς προσβολὰς, πολλοὺς μὲν ἀπὸ τοῦ τείχους βάλλοντες φονεύουσιν αὐτῶν οἱ Θηβαῖοι, κρατοῦσι δὲ ὕστερον καὶ τοὺς ἄλλους ἐπιξελθόντες τεταραγμένοις, ὥς τὸ σύμπαν στρατεύμα πλὴν Ἀδράστου φθαρῆναι. ἐγένετο δὲ καὶ αὐτοῖς τὸ ἔργον οὐκ ἄνεν κακῶν μεγάλων· καὶ ἀπ' ἐκείνου τὰ σὺν ὀλέθρῳ τῶν κρατησάντων Καδμείαν ὀνομάζουσι νίκην. 2. Ἔτεσι δὲ οὐ πολλοῖς ὕστερον ὁμοῦ Θερασάνδρῳ στρατεύουσιν ἐπὶ τὰς Θήβας, οὓς Ἐπιγόνους καλοῦσιν Ἕλληνες. δῆλοι δὲ εἰσι καὶ τούτοις οὐ τὸ Ἀργολικὸν μόνον, οὐδὲ οἱ Μιουσῆριοι καὶ Ἀρκάδες ἡκολουθηκότες, ἀλλὰ καὶ ἔτι ἐκ Κορίνθου καὶ Μεγαρέων ἐπικληθέντες ἐς τὴν συμμαχίαν· ἤμυναν δὲ καὶ Θηβαίοις οἱ πρόσοικοι, καὶ μάχη πρὸς Γλιαῖντι ἀπὸ ἀμφοτέρων ἐγένετο ἰσχυρά. τῶν δὲ Θηβαίων οἱ μὲν αὐτίκα, ὥς ἡττήθησαν, ὁμοῦ Λαοδάμαντι ἐκδιδράσκουσιν· οἱ δὲ ὑπολειφθέντες πολιορκίᾳ παρέστησαν. 3. Ἐποιήθη δὲ ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον καὶ ἔπη Θηβαίοις· τὰ δὲ ἔπη ταῦτα Καλαῖνος, ἀφικόμενος αὐτῶν ἐς μνήμην, ἔφησιν Ὅμηρον τὸν ποιήσαντα εἶναι· Καλαῖνῳ δὲ πολλοί τε καὶ ἄξιοι λόγου κατὰ ταῦτά ἔγνωσαν. ἐγὼ δὲ τὴν ποιήσαν ταύτην μετὰ γε Ἰλιάδα καὶ τὰ ἔπη τὰ ἐς Ὀδυσσεῖα ἐπαινῶ μάλιστα. πολέμου μὲν δῆ, ὃν Ἀργεῖοι καὶ Θηβαῖοι τῶν Οἰδίποδος παιδῶν εἵνεκα ἐπολέμησαν, ἐς τοσόνδε ἔστω μνήμη.

CAPVT X.

De memorandis prope Thebas — Apolline Ismenio, Minerva ac Mercurio Pronais — Mantus sella —

ἀμφότερα ἐκ τῶν ἐκ τῆς Βιβλιοθήκης Βιβλιοθήκης

*Apollinis Ismenii annuus sacerdote — Martis fonte
et Ceantho.*

Πολυνέριον δὲ οὐ μακρὸν ἀπὸ τῶν πυλῶν ἐστὶ·
κίενται δὲ, ὁπόσους κατέλαβεν ἀποθανεῖν Ἀλεξάνδρῳ
καὶ Μακεδόσιν ἀντιτεταγμένους. οὐ πόρρω δὲ ἀπο-
φαίνονοι χωρίον, ἔνθα Κάδρου λέγουσιν (ὅτι πιστά)
τοῦ δράκοντος, ὃν ἀπέκτεινεν ἐπὶ τῇ κρήνῃ, τοὺς
ὀδόντας σπείραντος, ἄνδρας δὲ ἀπὸ τῶν ὀδόντων ἀ-
νῆναι τὴν γῆν. 2. Ἔστι δὲ λόφος ἐν δεξιᾷ τῶν πυ-
λῶν ἱερὸς Ἀπόλλωνος· καλεῖται δὲ ὁ τε λόφος καὶ ὁ
θεὸς Ἰσμήνιος, παραρρέοντος τοῦ ποταμοῦ ταύτη
τοῦ Ἰσμηνίου. πρῶτα μὲν δὴ λίθου κατὰ τὴν ἑσοδὸν
ἐστὶν Ἀθηνᾶ καὶ Ἑρμῆς, ὀνομαζόμενοι Πρόναοι·
ποιῆσαι δὲ αὐτὸν Φειδίας, τὴν δὲ Ἀθηνᾶν λέγεται
Σκόπας· μετὰ δὲ ὁ ναὸς ὠκοδόμηται. τὸ δὲ ἄγαλμα
μεγέθει τε ἰσὺν ἐστὶ τῷ ἐν Βραγχίδαϊς, καὶ τὸ εἶδος
οὐδὲν διαφόρως ἔχον· οὗτις δὲ τῶν ἁγαλμάτων τού-
των τὸ ἕτερον εἶδε, καὶ τὸν εἰργασμένον ἐπύθετο, οὐ
μεγάλη οἱ σοφία καὶ τὸ ἕτερον θιασαμένῳ Κανάχῳ
ποίημα ὃν ἐπίστασθαι. διαφέρουσι δὲ τοσόνδε· ο
μὲν γάρ ἐν Βραγχίδαϊς χαλκοῦ, ὁ δὲ Ἰσμήνιος ἐστὶ κέ-
δρου. 3. Ἔστι δὲ ἐνταῦθα λίθος, ἐφ' ᾧ Μαντιῶ φασὶ
τὴν Τειρεσίῳ καθέζεσθαι· αὐτὸς μὲν πρὸ τῆς ἐσο-
δου κίεται, καὶ οἱ τὸ ὄνομα ἐστὶ καὶ ἐς ἡμᾶς ἐτι
Μαντιῶς δίδωκε. ἐν δεξιᾷ δὲ τοῦ ναοῦ λίθου πε-
ποιημένας εἰκόνας Ἡμιόχης εἶναι, τὴν δὲ Πυρρῶς λέ-
γουσι, θυγατέρα δὲ αὐτῶς εἶναι Κρίοντος, ὃς ἔδυ-
νάστευεν ἐπιτροπεύων Λαοδάμαντα τὸν Ἑπεικλέους.
4. Τὸ δὲ γὰρ καὶ ἐς ἐμὲ ἐτι γινόμενον οἶδα ἐν Θήβαις

τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· παῖδα οἴκον τε δοκίμον,
καὶ αὐτὸν εὖ μὲν εἶδους, εὖ δ' ἔχοντα καὶ ῥώμης,
ἱερέα ἐνιαύσιον ποιοῦσιν· ἐπὶ κλησὶς δὲ ἐστὶν οἱ δα-
φνηφόρος· στεφάνους γὰρ φύλλων δάφνης φοροῦσιν
οἱ παῖδες, εἰ μὲν οἷν πᾶσιν ὁμοίως καθέστηκεν ἀνα-
θεῖναι δαφνηφορήσαντας χαλκοῦν τῷ θεῷ τρίποδα,
οὐκ ἔχω δηλῶσαι· δοκῶ δὲ οὐ πᾶσιν εἶναι νόμον·
οὐ γὰρ δὴ πολλοὺς ἐάρων αὐτόθι ἀνακειμένους· οἱ
δ' οὖν εὐδαιμονέστεροι τῶν παίδων ἀναιτιθέασιν.
ἐπιφανὴς δὲ μάλιστα ἐπὶ τε ἀρχαιότητι καὶ τοῦ ἀνα-
θέντος τῇ δόξῃ τρίπους ἐστίν, Ἀμφιτρύωνος ἀνάθη-
μα ἐπὶ Ἡρακλεῖ δαφνηφορήσαντι. 5. Ἀνοιτέρω δὲ τοῦ
Ἰσμηνίου τὴν κρήνην ἴδοις ἄν, ἥντινα Ἀρεῖος φασὶν
ἱερεῖαν εἶναι, καὶ δρᾶκοντα ὑπὸ τοῦ Ἀρεῖος ἐπιτετά-
χθαι φύλακα τῇ πηγῇ. πρὸς ταύτῃ τῇ κρήνῃ τάφος
ἐστὶ Καάνθου· Μελλίας δὲ ἀδελφὸν καὶ Ὠκεανοῦ παῖ-
δα εἶναι Καάνθον λέγουσι, σταλῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ πα-
τρὸς ζητήσοντα ἤρπασμένην τὴν ἀδελφήν. ὥς δὲ Ἀ-
πόλλωνα εὐρὺν ἔχοντα τὴν Μελλίαν οὐκ ἐδύνατο ἀφε-
λέσθαι, πῦρ ἐτόλμησεν ἐς τὸ τέμενος ἐνεῖναι τοῦ Ἀ-
πόλλωνος, (τοῦτο οὖν καλοῦσιν Ἰσμήνιον) καὶ αὐτὸν
ὁ θεὸς, καθὰ φασιν οἱ Θηβαῖοι, τοξεύει· Καάνθου
μὲν ἐνταυθα ἐστὶ μνημα. Ἀπόλλωνι δὲ παῖδας ἐκ Με-
λλίας γενέσθαι λέγουσιν Τήνερον καὶ Ἰσμήνιον· Τη-
νίρῳ μὲν Ἀπόλλων μαντικὴν δίδωσι· τοῦ δὲ Ἰσμηνίου
τὸ ὄνομα ἔσχεν ὁ ποταμός. οὐ μὲν οὐδὲ τὰ πρότερον
ἦν ἀνώνυμος, εἰ δὴ καὶ Αἰδῶν ἐκαλεῖτο, πρὶν Ἰσμή-
νιον γενέσθαι τὸν Ἀπόλλωνος.

CAPVT XI.

*Memoranda Thebarum, Amphitryonis domus —
imagines mulierum, quae Pharmacides dicuntur, et
Herculis templum — de Daedalo et Icaro — signis
et ornamentis templi Herculis — ara Apolli-
nis Spondii.*

Ἐν ἀριστεστῇ δὲ τῶν πυλῶν, ἃς ὀνομάζουσιν Ἥλε-
κτρας, οἰκίας ἐστὶν ἐρείπια, ἔνθα οἰκῆσαι φασὶν
Ἀμφιτρύωνα διὰ τὸν Ἥλεκτρώωνος θάνατον φεύ-
γοντα ἐκ Τίβουρος· καὶ τῆς Ἀλκμήτης ἐστὶν ἔτι
ὁ θάλαμος ἐν τοῖς ἐρείπιοις δῆλος. οἰκοδομή-
σαι δὲ αὐτὸν τῷ Ἀμφιτρύωνι Τροφώνιόν φασι καὶ
Ἀγαμήδην, καὶ ἐπίγραμμα ἐπ' αὐτῷ ἐπιγραφῆναι
τόδε·

Ἀμφιτρύων ὅτ' ἔμελλ' ἀγαγέσθαι δεῦρο γυναῖκα

Ἀλκμήτην, θάλαμόν γ' ἐλλέξατο τοῦτον ἑαυτῷ,

Ἀγχάσιος δ' ἐποίησε Τροφώνιος ἡδ' Ἀγαμήδης.

τοῦτον μὲν ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι γραφῆναι λέγουσιν.
ἐπιδεικνύουσι δὲ Ἡρακλέους τῶν παίδων τῶν ἐκ Με-
γάρης μῆμα, οὐδέν τι ὁμοίως τὰ ἐς τὸν θάνατον λέ-
γοντες, ἢ Στρησίχορος ὁ Ἰμεραῖος καὶ Πανύσιος ἐν
τοῖς ἔπεισιν ἐποίησαν. Θηβαῖοι δὲ καὶ τὰδε ἐπιλέ-
γουσιν, ὥς Ἡρακλῆς ὑπὸ τῆς μανίας καὶ Ἀμφιτρύω-
να ἔμελλεν ἀποκτείνεσθαι· πρότερον δὲ ἄρα ἔπρας
ἐπέλαβεν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ λίθου τῆς πληγῆς· Ἀθη-
ναὶ δὲ εἶναι τὴν ἐπαφρῆσάν οἱ τὸν λίθον τοῦτον, ὃν
τινα Σωφρονιστῆρα ὀνομάζουσιν. 2. Ἐνταῦθα
εἰσιν ἐπὶ τύπον γυναικῶν εἰκότες, ἀμυδροτέρα ἢ δὴ
τὰ ἀγάλματα· ταύτας καλοῦσιν οἱ Θηβαῖοι Φαρμα-
κίδας, πεμφθῆναι δὲ ὑπὸ τῆς Ἥρας φασὶν ἐμπόδια

εἶναι ταῖς ὁδίαισι Ἀλκμήνης· αἱ μὲν δὲ ἐπιῆγον Ἀλκμήνην μὴ τεκεῖν. Τριτοῦ δὲ Θυγατρὶ Ἰστορίῳ σόφισμα ἔπεισιν ἐς τὰς Φαρμακίδας, ἐπήκοον αὐτῶν ὁλολύξαι· τετοκέσαι γὰρ τὴν Ἀλκμήνην· οὐτα τὰς μὲν ἀπατηθείσας ἀπελθεῖν, τὴν δὲ Ἀλκμήνην τεκεῖν φασιν. ἐνταῦθα Ἡράκλειόν ἐστιν, ἄγαλμα δὲ, τὸ μὲν λίθου λευκοῦ Πυρόμαχος κυλούμενον, ἔργον δὲ Ξενοκρίτου καὶ Εὐβίου Θηβαίων· τὸ δὲ ξόανον τὸ ἄρχαῖον Θηβαῖοι τε εἶναι Δαιδάλου νεομίκασιν, καὶ αὐτῷ μοι παρίστατο ἔχειν οὕτω. 3. Τοῦτον ἀνέθηκεν αὐτός, ὡς λέγεται, Δαίδαλος ἐκτίνων εὐεργεσίας χάριν. ἥνικα γὰρ ἔφυγεν ἐκ Κρήτης, πλοῖα οὐ μεγάλα αὐτῷ καὶ τῷ παιδὶ Ἰκάρῳ ποιησάμενος, πρὸς δὲ καὶ ταῖς ναυσὶν (ὃ μὴ πω τοῖς τότε ἐξεύρητο) ἱστία ἐπιτεχνησάμενος, ὡς τοῦ Μίνω ναυτικοῦ τὴν εἰρεσίαν φθάνοιεν ἐπιφόρῳ τῷ ἀνέμῳ χρώμενοι, τότε αὐτός μὲν σώζεται Δαίδαλος· Ἰκάρῳ δὲ κυβερνῶντι ἀμαθίστερον ἀνατραπῆναι τὴν ναῦν λέγουσιν· ἀποπνιγέντα δὲ ἐξήνεγκεν ὁ κλύδων ἐς τὴν Περγίμου νῆσον ἔτι οὕσαν ἀνώνυμον. ἐπιτυχὼν δὲ Ἡρακλῆς γτωρίζει τὸν νεκρόν, καὶ ἔθαψεν, ἔνθα καὶ νῦν ἔτι αὐτῷ χῶμα οὐ μέγα ἐπὶ ἄκρῳ ἐστὶν ἀνεχούσης ἐς τὸ Αἰγαῖον· ἀπὸ δὲ τοῦ Ἰκάρου τοῦτου ὄνομα ἢ τε νῆσος καὶ ἡ περὶ αὐτὴν θάλασσα ἔσχηκε. 4. Θηβαίοις δὲ τὰ ἐν τοῖς αἰετοῖς Πραξιτέλης ἐποίησε τὰ πολλὰ τῶν δῶδ· καὶ καλουμένων ἄθλων· καὶ σφισι τὰ ἐς τὰς ὀρνίθας ἐνδοῖ τὰς ἐπὶ Στυμφάλῳ, καὶ ὡς ἐκάθηνεν Ἡρακλῆς τὴν Ἰθαίαν χώραν· ἀντὶ τούτων δὲ ἡ πρὸς Ἀνταῖον πάλῃ παποίηται. Θρασύβουλος δὲ ὁ Λύκων, καὶ Δ.

θηναίων οἱ σὺν αὐτῷ τεφραννίδα τῶν τριάκοντα και-
 ιαλῦσαντες (ὁρμηθεῖσαι γὰρ ὑφίσιν ἐκ Θηβῶν ἐγένετο
 ἡ κάθοδος) Ἀθηνῶν καὶ Ἡρακλῖα κολοσσοῦ ἐπὶ λί-
 θου τύπου τοῦ Πεντέλῃσιν, ἔργα δὲ Ἀλκαμένους,
 ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἡράκλειον. τοῦ δὲ Ἡρακλέους γυ-
 μνάσιον ἔχειται καὶ στάδιον, ἀμφότερα ἐπώνυμα τοῦ
 θεοῦ. 5. Ἐπὶ δὲ τὸν Σωφρονιστῆρα λίθον βω-
 μός ἐστιν Ἀπόλλωνος ἐπὶ κλησιν Σπονδίου, πεποιε-
 ται δὲ ἀπὸ τῆς τέφρας τῶν ἱερῶν· μαντικὴ δὲ κα-
 θεύστηκεν αὐτόθι ἀπὸ κληδόνων, ἥ δὴ καὶ Σμυρ-
 ναίους μάλιστα Ἑλλήνων χρωμένους οἶδα· ἔστι γὰρ
 καὶ Σμυρναίοις ὑπὲρ τὴν πόλιν κατὰ τὸ ἐκτὸς τοῦ
 τείχους κληδόνων ἱερὸν.

CAPUT XII.

*Apollinis Polii cultus apud Thebanos — de Cadmo
 Phoenice, non Aegyptio, et Minervae Phoenicio et
 Aegyptio nomine — varia, quae de Harmoniae
 nuptiis ac de Semele narrantur — de Pronomo
 tibicine et variis modorum generibus.*

Τῷ δὲ Ἀπόλλωνι Θηβαῖοι τῷ Πολίῳ ταύρους ἔθνον
 τὸ ἀρχαῖον· καὶ ποτε παρούσης ὑφίσιν τῆς ἑορτῆς
 ἡ τε ὥρα κατήπειγε τῆς θυσίας, καὶ οἱ περιφθίντες
 ἐπὶ τὸν ταῦρον οὐχ ἦκον· οὕτω παρατηχοῦσης ἀμά-
 ξης, τὸν ἕτερον τῶν βοῶν τῷ θεῷ θύουσι, καὶ ἀπ’
 ἐκείνου ἐργάτας βοῦς θύειν νομίζουσι. λέγεται δὲ
 καὶ ὅδε ὑπ’ αὐτῶν λόγος, ὥς ἀπιόντι ἐκ Δελφῶν Κά-
 δμῳ τὴν ἐπὶ Φωακίων βοῦς γένοιτο ἡγεμὼν τῆς πο-
 ρείας, τὴν δὲ βοῦν ταύτην παρὰ βουκόλων εἶναι
 τῶν Πελάγοντος ὠνητήν· ἐπὶ δὲ ἐκατέρως τῆς βοῦς
 πλευρᾷς σημεῖον ἐτι εἶναι λευκὸν, εἰκασμένον κύνκλοι

τῆς αἰότητος, ὅποτε εἴη πλήρης. ἴδει δὲ ἄρα Κάδμον καὶ τὸν σὺν αὐτῷ στρατὸν ἐνταῦθα οἰκῆσαι κατὰ τοῦ θεοῦ τὴν μαντείαν, ἔνθα ἡ βοῦς ἤμελλε καμοῦσα ὀκλάσιν· ἀποφαίνουσιν οὖν καὶ τοῦτο τὸ χωρίον.

2. Ἐνταῦθα ἔστι μὲν ἐν ὑπαίθρῳ βωμὸς καὶ ἄγαλμα· ἀναθεῖναι δὲ αὐτὸ Κάδμον λέγουσι. τοῖς οὖν τομίζουσιν εἰς γῆν ἀφικέσθαι Κάδμον τὴν Θηβαΐδα, Αἰγύπτιον, καὶ οὐ Φοίνικα ὄντα, ἔστιν ἐναντίον τῷ λόγῳ τῆς Ἀθηναῖς ταύτης τὸ ὄνομα, ὅτι Σίγα κατὰ γλῶσσαν τὴν Φοινίκων καλεῖται, καὶ οὐ Σαῖς κατὰ τὴν Αἰγυπτίων φωνήν.

3. Φασὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι, καθότι τῆς ἀκροπόλεως ἀγορὰ σφισιν ἐφ' ἡμῶν πεποιήται, Κάδμου τὸ ἀρχαῖον οἶκίαν εἶναι· θαλάμων δὲ ἀποφαίνουσι τοῦ τε Ἀρμονίας ἐρείπια, καὶ ὃν Σεμέλης φασὶ εἶναι· τοῦτον δὲ καὶ ἐς ἡμᾶς εἰς ἄβυστον φυλάσσουσιν ἀνθρώποις. Ἑλλήνων δὲ τοῖς ἀποδαχομένοις ἤσαι Μούσας ἐς τὸν Ἀρμονίας γάμον, τὸ χωρίον εἶναι ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς, ἔνθα δὴ φασὶ τὰς θεὰς ἤσαι. λέγεται δὲ καὶ τόδε, ὡς ὁμοῦ τῷ κεραινῷ βληθέντι ἐς τὸν Σεμέλης θάλαμον πέσοι ξύλον ἐξ οὐραναῦ· Πολύδωρον δὲ τὸ ξύλον τοῦτο χαλκῷ λέγουσιν ἐπικοσμήσαντα Διώνυσον καλῆσαι Καδμείον. πλησίον δὲ Διονύσου ἄγαλμα, καὶ τοῦτο Ὀνασσιμήδης ἐποίησε δι' ὅλον πληρῆς ὑπὸ τοῦ χαλκοῦ· τὸν Κάδμον δὲ οἱ παῖδες εὐργάσαντο οἱ Πραξιτέλους.

4. Ἀνδριάς τέ ἐστι Προνόμον ἀνδρὸς αὐλήσαντος ἐπαγωγότατα ἐς τοὺς πολλοὺς. τέως μὲν γὰρ ἰδίας αὐλῶν τοῖς ἐκτὼντο οἱ αὐληταί· καὶ τοῖς μὲν αὐλημα πῦλον τὸ Δάριον· διώφοροι δὲ αὐτοῖς ἐς Ἀρμονίαν τὴν Φρύγιον ἐπε-

τοίηντο οἱ αὐτοὶ· τὸ δὲ καλοῦμενον Λύδιαν ἐν αὐ-
λοῖς ἠϋλεῖτο ἄλλοις. Πρόνομος δὲ ἦν, ὃς πρῶτος
ἐπετόησεν αὐλοῦς ἐς ἅπαν ἁρμονίας ἔχοντας ἐπι-
τηδεύς· πρῶτος δὲ διάφορα ἐς τοσοῦτον μέλη ὑπ'
αὐτοῖς ἠϋλήσε τοῖς αὐλοῖς. λέγεται δὲ, ὡς καὶ
τοῦ προσώπου τῷ σχήματι καὶ ἐπὶ τοῦ παντός κινή-
σει σώματος περισσῶς δὴ τι ἕτερε περὶ τὰ θέατρα· καὶ
οἱ καὶ ἄσμα πεποιημένον ἐστὶν ὡς προσώδιον ἐς Ἀθη-
λον τοῖς ἐπ' Εὐρύπῳ Χαλκιδεῦσι. τοῦτόν τε οὖν ἐν-
ταῦθα οἱ Θηβαῖοι καὶ Ἐπαμινώνδαν τὸν Πολύμνι-
δος ἀνέθεσαν.

CAPVT XIII.

*De Epaminonda eiusque rebus bello gestis — bello
Lacedaemoniorum cum Thebanis — Scedasus eius-
que filius — pugna apud Leuctra cum La-
cedaemoniis commissa.*

Τῷ δ' Ἐπαμινώνδᾳ τὰ μὲν τῶν προγόνων ὑπῆρχεν
ἐς γένους δόξαν, ὃ δὲ οἱ πατὴρ χρημάτων ἐνεκα μέ-
σου ἀνδρός ἀπέδει Θηβαίου· διδάγματα τε αὐτοῖς
τὰ τε ἐπιχώρια ἔμαθεν ἐς τὸ ἀκριβέστατον, καὶ, ὡς
ἤδη μαιώκιον, ἐφοίτησεν ὡς Λύσιν, ἄνδρα γένος
μὲν Ταρκεντῖνον, ἐπιστάμενον δὲ τοῦ Πυθαγόρου
τοῦ Σαμίου λόγους. λέγεται δὲ ὁ Ἐπαμινώνδας, ἥντι-
κα ἐπολέμουν Λακεδαιμόνιοι Μαντινεῦσι, πεμφθῆ-
ναι σὺν ἄλλοις ἀνδράσιν ἐκ Θηβῶν Λακεδαιμονίοις
ἐπαμύνειν· ἔχοντα δὲ τραύματα ἐν τῇ μάχῃ Πελο-
πίδαν ἐξέσωσεν ἐς ἅπαν ἀφικόμενος κινδύνου. χρόνον
δὲ ὕστερον κατὰ πρεσβειαν ἐς Σπάρτην ἦγοντα Ἐπα-
μινώνδαν, ὅτε Λακεδαιμόνιοι συντίθισθαι τοῖς Ἐλ-

λησιν ἴφασαν εἰρήνην τὴν ἐπὶ Ἀνταλκίδου καλου-
 μένην, τῆνικαὐτὰ Ἐπαμινώνδαν ἤρετο Ἀγροίλαος,
 εἰ κατὰ πόλιν ὀμνύναι Βοιωτοὺς εἰσόνουσιν ὑπὲρ τῆς
 εἰρήνης· οὐ πρότερόν γε, εἶπεν, ὢ Σπαρτιάτα,
 πρὶν ἢ καὶ τοὺς περιοίκους ὀμνύοντας κατὰ πόλιν
 ἴδωμεν τοὺς ὑμετέρους. Ὡς δὲ ὁ Λακεδαιμονίων
 καὶ Θηβαίων ἐξῆρτο ἡδὴ πόλεμος, καὶ οἱ Λακεδαι-
 μονιοὶ δυνάμει καὶ αὐτῶν καὶ τῶν συμμύχων ἐπὶ
 τοὺς Θηβαίους ἦσαν, Ἐπαμινώνδας μὲν ἔχων τοῦ
 στρατοῦ μαῖραν, ἀντεκάθητο ὑπὲρ τῆς Κηφισίδος
 λίμνης, ὡς ποιησομένων ταύτῃ Πελοποννησίων τὴν
 ἐσβολὴν. Κλεόμβροτος δὲ ὁ Λακεδαιμονίων βασι-
 λεὺς ἐπὶ Ἀμβρουσαῦ τρέπεται τῆς Φωκίων· ἀποκτεί-
 νας δὲ Χαιρόαν, ὅς φυλάσσειν διατέτακτο τὰς πα-
 ρόδους, καὶ ἄλλους τοὺς σὺν αὐτῷ Θηβαίους ὑπερέ-
 βη, καὶ ἐς Αἰῦκτρα ἀφικνέεται τὰ Βοιώτια· ἐνταῦ-
 θα καὶ αὐτῷ Κλεομβρότῳ καὶ Λακεδαιμονίων τῷ
 κοινῷ σημεῖα ἐγένετο ἐκ τοῦ Θεοῦ. τοῖς βασιλεῦσιν
 αὐτῶν ἐς τὰς ἐξόδους πρόβατα εἶπετο Θεοῖς τε εἶναι
 θυσίας, καὶ πρὸ τῶν ἀγῶνων καλλιχεῖν· ταῖς δὲ
 ποιμένας ἡγεμόνες τῆς πορείας ἦσαν αἶγες· κατοιά-
 δας οἱ ποιμένες ὀνομάζουσιν αὐτάς. τότε οὖν ὁρμή-
 σαντες ἐς τὴν ποίμνην λύκοι, τοῖς μὲν προβάταις ἐγί-
 γνοντο οὐδὲν βλάβος, οἱ δὲ τὰς αἶγας τὰς κατοιάδας
 ἔκτεινον. 3. Ἐλέγετο δὲ καὶ μῆνιμα ἐς τοὺς Λακε-
 δαιμονίους ἐκ θυγατέρων εἶναι τῶν Σκεδάσου. Σκε-
 δάσῳ γάρ περὶ Αἰῦκτρα οἰκοῦντι θυγατέρες Μολπία
 γίνεσθαι καὶ Ἰππώ· ταύτας ἐς ὧραν ἡδὴ προηκούσας
 Λακεδαιμονίων ἄνδρες βιάζονται Παραθεμίδας καὶ

φρουδαρχίδας καὶ Παρθένιος. καὶ αἱ τε παρθῖνοι
 παρηντία (οὐ γὰρ σφισιν ἀνεκτὰ ἐφαίνετο εἶναι τὰ
 τῆς ὕβριως) ἀπαγχονοῦσιν αὐτάς· καὶ ὁ Σκεδάσος (ἐς
 Λακεδαιμόνα γὰρ ἐλθόντι οὐδεμία ἐγένετο αὐτῷ
 δίκη) αὐτὸς ἐς τὰ Λεῦκτρα ἐπανήκων, αὐτὸν διερ-
 γάζεται. τότε δὲ ὁ Ἐπαμινώνδας Σκεδάσῳ καὶ τοῖς
 πιασὶν ἐνήγισε τε καὶ ἤνχετο, ὥς οὐ μᾶλλον ὑπὲρ σο-
 τηρίας Θηβαίων, ἢ καὶ τιμωρίας ἐκείνων τὸν ἀγῶνα
 ἐσόμενον. τῶν τε Βοιωταρχούντων οὐ κατὰ ταῦτά
 ἐγίνοντο αἱ γνώμαι, διανοηκῦναι δὲ πολὺ ἀπ' ἀλλή-
 λων. Ἐπαμινώνδα μὲν γὰρ ἤρεσκε, καὶ Μυλγίδι, καὶ
 Ξενοκράτῃ, κατὰ τάχος πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους
 ποιεῖσθαι μάχην· Λαμοκλείδας δὲ, καὶ Λαμόφιλος,
 καὶ Σιμάγγελος, συμβάλλειν μὲν οὐκ εἶον, ἐκείλευσαν
 δὲ ὑπεκθεμένους ἐς τὴν Ἀττικὴν γυναικας καὶ παῖ-
 δας, ὥς πολιορκησομένους αὐτοὺς παρασκευάζεσθαι.
 τῶν μὲν δὴ ἔξ ἐς τοσοῦτον ἦν κειχωρισμένα τὰ βου-
 λήματα· προσγινομένου δὲ ψήφου τοῖς περὶ τὸν
 Ἐπαμινώνδαν τοῦ ἐβδόμου τῶν Βοιωτάρχων, ὅς
 ἐφραῖρει μὲν τὴν κατὰ τὸν Κιθαιρῶνα ἐσβολήν,
 (ὄνομα δὲ ἦν οἱ Βραγχυλλίδης) τοῦτον τοῦ ἀνδρός,
 ὥς ἐπανήλθεν ἐς τὸ στρατόπεδον, προσθεμένου τοῖς
 περὶ τὸν Ἐπαμινώνδαν, τότε καὶ πᾶσιν ἰδέδοκτο
 ἀγῶνι ὁ ἀκρίνεσθαι. τῷ δὲ Ἐπαμινώνδα καὶ ἐς ἄλ-
 λους Βοιωτῶν ὑποπτα ἦν, ἐς δὲ τοὺς Θεοπτεῖς καὶ
 περισσότερον· δείσας οὖν, μὴ σφᾶς παρὰ τὸ ἔργον
 προδῶσιν, ἀποχώρησιν παρῆχεν ἀπὸ στρατοπέδου
 τοῖς ἐθέλουσιν οἴκαδε· καὶ οἱ Θεοπτεῖς τε ἀπαλ-
 λύσσονται πανδημεῖ, καὶ οἷστισιν ἄλλοις Βοιωτῶν

ὑπὴν δύσνοια ἐς τοὺς Θηβαίους. 4. Ὡς δὲ ἐς χεῖρας
 συνήεσαν, ἐνταῦθα οἱ σύμμαχοι τῶν Λακεδαιμο-
 νίων, ἅτε αὐτοῖς καὶ τὸν πρὸ τοῦ χρόνου οὐκ ἔρ-
 σκόμενοι, τὸ ἔχθος μάλιστα ἐπεδείκνυντο, οὔτε κατὰ
 χώραν μένειν ἐθέλοντες, ἐνδιδόντες δὲ, ὅπη σφίσιν
 οἱ πολέμιοι προσφέροιντο. αὐτοὺς δὲ Λακεδαιμο-
 νίους καὶ Θηβαίους ἐξ ἴσου καθίστη, τοὺς μὲν ἐμ-
 πειρία τε ἢ προϋπάρχουσα, καὶ ἅμα αἰδουμένους
 μὴ καταλῦσαι τῆς Σπάρτης τὸ ἄξιωμα· Θηβαῖοι δ'
 ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ πρὸ γυναικῶν τε καὶ παίδων
 τὸν κίνδυνον ἐφειστήκοιτα ἑώρων. ὥς δὲ ἄλλοι τε Λα-
 κεδαιμονίων τῶν ἐν τέλει καὶ ὁ βασιλεὺς ἐτεθνήκει
 Κλειόμβροτος, ἐνταῦθα τοὺς Σπαρτιάτας καὶ ταλαι-
 πωρομένους ἐπελάμβανεν ἀνάγκη μὴ ἐνδιδόναι.
 παρὰ γὰρ τοῖς Λακεδαιμονίοις αἰσχιστον ἐδέδοκτο
 εἶναι βασιλείᾳς νεκρὸν ἐπὶ ἀνδράσι πολεμίοις γενόμε-
 νον περιφθῆναι. Θηβαίοις μὲν ἡ νίκη κατεῖργαστο
 ἐπιφανέστατα παυσῶν, ὅπόσας κατὰ Ἑλλήνων ἀνέ-
 λοντο Ἕλληνες· Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐς τὴν ὑστεραίαν
 τοὺς τεθνεώτας διεννοοῦντο ὥς θύφοντες, καὶ ἵπο-
 στέλλουσι κήρυκα ἐς τοὺς Θηβαίους. Ἐπαμινόνδης
 δὲ ἐπιστάμενος, ὥς ἐπικρύνπτεσθαι τὰς συμφορὰς
 αἰεὶ ποτε οἱ Λακεδαιμόνιοι πεφύκασιν, ἐφυσκέν
 ἀναίρεσιν τῶν νεκρῶν προτέροις αὐτῶν διδόναι τοῖς
 συμμάχοις· ἐπὶ δ' ἐκείνοις οὕτω καὶ τοὺς Λακεδαι-
 μονίους ἡξίου θάπτειν τοὺς αὐτῶν. ὥς δὲ τῶν συμ-
 μάχων οἱ μὲν οὐδὲ ἀρχὴν ἀνηροῦντο ἅτε οὐ τεθνεώ-
 τος σφίσιν αὐθενός, τῶν δὲ ὀλίγον ἐφαινετο εἶναι
 τὰ διεφθαρμένον, οὕτω Λακεδαιμόνιοι τε ἔθαντον

οὓς αὐτῶν, καὶ ἤδη Σπαρτιάτας ἐξελήλεγκτο εἶναι
οὓς κειμένους. ἀπέθανον δὲ Θηβαίων καὶ ὅσοι πα-
έμειναν Βοιωτῶν ἐπὶ καὶ τεσσαράκοντα ἄνδρες,
Λακεδαιμονίων δὲ αὐτῶν πλείους ἢ χίλιοι.

CAPUT XIV.

*De iis, quae Leuctricam pugnam consecuta sunt —
Eraminondus Thespicienses, qui Ceressum confu-
terant, eicit — Eraminondas ab Arcadibus arces-
situr, Megalopolin condit et Messenen restituit —
Eram. Iphicratem fugat — Eram. capitis
arcessitur.*

Καὶ μὲν δὴ παραντίκα ὁ Ἐπαμινώνδας μετὰ τὴν
μάχην Πελοποννησίων τοῖς λοιποῖς ἀπιέναι προειπὼν
πὶ τὰ οἰκεία, Λακεδαιμονίους ἐν τοῖς Δεύνκτροις
ἔχεν ἀπειλημένους· ὥς δὲ ἤκουον τοὺς ἐκ τῆς πό-
λεως Σπαρτιάτας βοηθήσοντας τοῖς σφετέρους εἰς
Δεύνκτρα ἵεναι πανδημεῖ, δίδωσιν αὐτῷ τοῖς ἀνδρά-
σιν ἀπελθεῖν ὑποσπόνδους· ἔφη τε ἄμεινον ἕσσεσθαι
τὸν πόλεμόν σφισιν ἐκ Βοιωτῶν ἐς τὴν Λακεδαίμονα
ἐπώσασθαι. Θεσπιεῦσι δὲ ὑφορωμένοις τὴν τε ἐξαφ-
ῆς ἐκ τῶν Θηβαίων δυσμένειαν, καὶ τὴν ἐν τῷ πα-
ρόντι αὐτῶν τύχην, τὴν μὲν πόλιν ἔδοξεν ἐκλιπεῖν,
ἀναφεύγειν δὲ ἐς Κερησσόν. ἔστι δὲ ἐχυρὸν χωρίον
ἐν Κερησσὸς ἐς τὴν Θεσπιέων, ἐς ὃ καὶ πάλαι ποτὶ
ἀντισκευάσαντο κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν τὴν Θεσσα-
λῶν. οἱ δὲ Θεσσαλοὶ τότε, ὥς ἔλεῖν τὸν Κερησσόν
σφισι πειρωμένοις ἐφαίνετο ἐλπίδος κρεῖσσον, ἀφί-
κοντο ἐς Δελφοὺς πικρὰ τὸν θεόν, καὶ αὐτοῖς γίνε-
ται μάντευμα τοιόνδε·

Λένκτρά τέ μοι σκιάεντα μέλει, καὶ Ἀλήσιον οὐδας,
καὶ μοι τῶν Σκεδάσου μέλετον δυσπενθίε κούρα.
Ἐνθα μάχη πολὺδακρυς ἐπέρχεται· οὐδέ τις κῦτῃ
Φράσσεται ἀνθρώπων, πρὶν κούριον ἀγλαὸν ἦβην
Δωριέες ὀλέσωσ', ὅταν αἴσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

Τοντάκι δ' ἔστι Κερησαὺς ὑλώσιμος, ἄλλοτε δ' οὐχί.

2. Τότε δέ, ὡς Ἐπαμινώνδας Θεσπιεὺς καταφεύ-
γοντας ἐς τὸν Κερησαὶν ἐξῆλλε, πρὸς τὰ ἐν Πελο-
ποννήσῳ παραντίκα ἔσπευδεν, αἵτε καὶ τῶν Ἀρκάδων
προθύμως μεταπεμπομένων· ἐλθόν δέ, Ἀργεῖους
μὲν προσελάβετο ἐκουσίως συμμάχους, Μαντινίαις
δὲ κατὰ κόμης ὑπὸ Ἀγραιπόλιδος διωκισμένους, ἐς
τὴν ἀρχαίαν συνήγαγεν ὑδθίς πόλιν. τὰ δὲ πολί-
σματα τὰ Ἀρκάδων, ὅποσα εἶχεν ἰσοθενῶς, καταλῦ-
σαι πείσας τοὺς Ἀρκάδας, πατρίδα ἐν κοινῷ σφίσιν
ᾤκισεν, ἥ Μεγάλη καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι καλεῖται πόλις.
ὁ μὲν δὴ χρόνος βοιωταρχοῦντι Ἐπαμινώνδῃ διήνυ-
στο· τεθνήσκει δὲ ἐτέτακτο ἐπιλαβόντα ἄνδρα τῆς
ἀρχῆς· ὁ οὖν Ἐπαμινώνδας ὑπεριδὼν ὥς οὐκ ὕντα
ἐν καιρῷ τὸν νόμον, ἐβοιωτάρχει· καὶ ἀφικόμενος
τῷ στρατῷ πρὸς τὴν Σπάρτην, ὥς οὐκ ἀντιπῆγεν
Ἀγησίλαος μαχοῦμενος, οὕτω πρὸς οἰκισμὸν τρέπε-
ται Μεσσηνίας· καὶ οἰκιστὴς Μεσσηνίοις τοῖς νῦν
ἴστιν Ἐπαμινώνδας· καὶ μοι τὰ ἐς τὸν οἰκισμὸν
ἐδήλωσε τὰ ἐς αὐτοὺς ἔχοντα Μεσσηνίους. 3. Ἐν
τούτῳ οἱ τῶν Θηβαίων σύμμαχοι κατέτρεχον διασκε-
δασθέντες χώραν τὴν Λακωνικὴν, καὶ ἥρπαζον τὰ
ἐξ αὐτῆς· τοῦτο Ἐπαμινώνδας παρέστησεν ὑπίσω Θη-
βαίους ἐς Βοιωτίαν ἐπαγαγεῖν· καὶ ὥς προῖων τῷ

στρατῶ κατὰ Λίχαιον γίνεται, καὶ διεξιέναι τῆς ὁδοῦ
 ἡ σιενά καὶ δύσβατα ἐμελλεν, Ἰφικράτης ὁ Τιμο-
 θίου πελταστάς καὶ ἄλλην Ἀθηναίων ἔχων δύναμιν,
 ἐπιχειρεῖ τοῖς Θηβαίοις. Ἐπαμινώνδας δὲ τοὺς ἐπι-
 τιμένους τρέπεται, καὶ πρὸς αὐτὸ ἀφικόμενος Ἀθη-
 ναίων τὸ αὐτὸ, ὡς ἐπεξιέναι μαχομένους τοὺς Ἀθη-
 ναίους ἐκώλυνεν Ἰφικράτης, ὁ δὲ αὐθις ἐς τὰς Θήβας
 ἀπῆλυντε. 4. Καὶ δίκην μὲν ἔφευγεν ὑπὲρ θανάτου,
 διότι ἐβριωτικώρῃσεν ἐξήκοντος ἤδη τοῦ χρόνου· λέ-
 γονται δὲ οἱ δικάζειν λαχόντες οὐδὲ ἄρχὴν περὶ αὐ-
 τοῦ θείσθαι τὴν ψῆφον.

CAPUT XV.

*Thebanī Alexandro, Thessalorum tyranno, Pelopi-
 dam in vinculis tenenti bellum inferunt — Theba-
 nī Orchomenios expellunt — Epaminondas ad
 Mantineum a Gryllo Atheniensi occiditur — quae
 signo Epaminondae inscripta fuerunt, memo-
 rantur.*

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν Θεσσαλίᾳ δυναστεύων Ἀλέξανδρος
 Πελοπίδαν ἐλθόντα (ἀφίκετο δὲ ὡς παρὰ ἄνδρα ἰδίᾳ
 τε εὖνον αὐτῷ καὶ Θηβαίων φίλον τῷ κοινῷ) παρα-
 γερόμενον δὴ τὸν Πελοπίδαν ὁ Ἀλέξανδρος δῆσας εἶ-
 χεν ὑπὸ ἀπιστίας τε καὶ ὕβρεως. Θηβαῖοι δὲ ὑπεξ-
 ιέναι παραντίκα ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον ὥρμητο. ἡγε-
 μόνα μὲν οὖν τῆς ἐξόδου Κλειομένην, καὶ ὑπ' αὐτὸν
 ἐποιήσαντο βριωταρχοῦντα ἐν τῷ τότε τὴν στρατείαν·
 Ἐπαμινώνδαν δὲ συνίβαινεν ἐν τοῖς στρατευομένοις
 τιτάχθαι. γεγωνίας δὲ ἐκτὸς Πυλῶν οἱ τῆς δυνά-
 μως, ἐπιτίθεται σφισιν ἐν δυοχωρίαις λοχήσας ὁ
 Ἀλέξανδρος. ὡς δὲ ἐφαίνετο ὕπορα εἶναι τὰ τῆς

σωτηρίας, οὕτω δὴ ὁ τε λοιπὸς στρατὸς ἡγεμόν
 ποιοῦνται τὸν Ἐπαμινώνδαν, καὶ οἱ Βοιωτάρχαι
 παραχωροῦσιν ἑκουσίως τῆς ἀρχῆς. Ἀλέξανδρος
 οὔτε ἔτι ἐθάσσει τὸν πόλεμον, στρατηγοῦντα ὁρᾷ
 τοῖς ἐναντίοις Ἐπαμινώνδαν, καὶ ἐκὼν Πελοπίδα
 ἀφίησιν. 2. Ἔως δὲ ἀπῆν ὁ Ἐπαμινώνδας, Ὅρχο
 μένους Θηβαῖοι ποιοῦσιν ἀναστάτους ἐκ τῆς χώρας
 συμφορὰν δὲ τὴν ἀνάστασιν τοῖς Ὅρχομενίοις ἐνο
 μίζεν ὁ Ἐπαμινώνδας, καὶ οὐ ποτ' ἂν ἐξεργασθῆναι
 τόλμημα τοιοῦτον αὐτοῦ γε παρόντος ἔφασκεν ὑπὲρ
 Θηβαίων. ὥς δὲ βοιωταρχεῖν οὐδεὶς ἤρητο, καὶ
 στρατὸς Βοιωτῶν ἀφίκετο αὐθις ἐς Πελοπόννησον.
 ἐκράτησε μὲν περὶ Λέχαιον Λακεδαιμονίους μάχη
 σὺν δὲ σφισιν Ἀχαιοῖν Πελληνίας καὶ Ἀθηναίων, οὗ
 Καβρίας ἦγεν ἐξ Ἀθηνῶν. Θηβαίοις δὲ ἦν καθεστῆ
 κός, τοὺς μὲν ἄλλους, ὁπόσους αἰχμαλώτους ἔλοιεν
 ἀφίεναι χρημάτων, τοὺς δὲ ἐκ Βοιωτῶν φεύγοντας
 ζῆμιον θανάτῳ. πόλισμα οὖν ἐλὼν Σικυωνίων Φου
 βίαν, ἔνθα ἦσαν τὸ πολὺ οἱ Βοιωτοὶ φυγάδες
 στιγμὴν ἀφίησι τοὺς ἐγκαταληφθέντας, ἄλλην σφί
 σιν ἦν ἔτυχε πατρίδα ἐπονομάζων ἐκάστω. 3. Ἰλ
 δὲ ἀφίκετο πρὸς Μαντίνειαν τῇ στρατιᾷ, νικῶν καὶ
 τότε ὑπὸ ἀνδρὸς ἀπέθανεν Ἀθηναίου, καὶ Ἀθήνη
 σιν ἐν ἵππων μάχῃ τὸν Ἐπαμινώνδαν ὁ ἀνὴρ οὕτω
 γέγραπται φονεύων Γρύλλος ὁ Ξενοφώντος, Ξενο
 φώντος δὲ τοῦ Κύρου ὁδοῦ μετασχόντος ἐπὶ βασιλείᾳ
 Ἀρταξέρξης, καὶ ὁπίσω τοῖς Ἑλλήσιν ἐπὶ θάλασσαν
 ἡγησαμένον.

4. Τῷ δὲ ἀνδραίντι τοῦ Ἐπαμινώνδου καὶ

ἐλεγεία ἔπεστιν ἄλλα τε ἐς αὐτόν λέγοντα, καὶ ὅτι
Μεσσήνης γένοιτο οἰκιστῆς, καὶ τοῖς Ἕλλησιν ὑπάρ-
ξει ἐλευθερία δι' αὐτοῦ· καὶ οὕτως ἔχει τὰ ἐλεγεία·

Ἡμετέραις βουλαῖς Σπάρτη μὲν ἐκείριστο δόξαν,
Μεσσήνη δ' ἱερὰ τέκνα χρόνῳ δέχεται·

Θῆβαι δ' ὅπλοισι μεγάλη πόλις ἐστεφάνωται,

Αὐτόνομος δ' Ἑλλὰς πᾶς ἐν ἐλευθερίῃ.

τούτῳ μὲν τοσαῦτα ἦν ἐς δόξαν.

C A P V T XVI.

*Reliquia Thebarum memoranda, Ammonis delu-
brum a Pindaro dedicatum — de tribus Veneris co-
gnominibus ab Harmonia inditis — Cereris Θε-
σμοφόρου templum et signum — Bacchi Ly-
sii delubrum.*

Οὐ πόρρω δέ ἐστι ναὸς Ἀμμωνος· καὶ τὸ ἄγαλμα
ἀνέθηκε μὲν Πίνδαρος, Καλάμιδος δέ ἐστιν ἔργον.
ἀπέπεμψε δέ ὁ Πίνδαρος καὶ Λιβύης ἐπ' Ἀμμωνίου
τῷ Ἀμμωνι ὕμνους· οὗτος καὶ ἐς ἐμὲ ἦν ὁ ὕμνος ἐν
τριγώνῳ στήλῃ παρὰ τὸν βωμόν, ὃν Πτολεμαῖος ὁ
Αἰγύου τῷ Ἀμμωνι ἀνέθηκε. Θηβαίοις δέ μετὰ τοῦ
Ἀμμωνος τὸ ἱερὸν οἰωνοσκοπεῖόν τε Τειρεσίον καλοῦ-
μενον, καὶ πλησίον Τύχης ἐστὶν ἱερὸν· φέρει μὲν
δὴ Πλούτον παῖδα· ὥς δέ Θηβαῖοι λέγουσι, χεῖρας
μὲν τοῦ ἀγύλατος καὶ πρόσωπον Ξενοφῶν εἰργά-
σατο Ἀθηναῖος, Καλλιστόνικος δέ τὰ λοιπὰ ἐπιχώ-
ριος. σοφὸν μὲν δὴ καὶ ταύτοις τὸ βούλευμα, ἐς-
θεῖναι Πλούτον ἐς τὰς χεῖρας ἅτε μητρὶ ἢ τροφῇ τῇ
Τύχῃ· σοφὸν δέ οὐχ ἥσσον Κηφισοδότου· καὶ γὰρ
οὗτος τῆς Εἰρήνης τὸ ἄγαλμα Ἀθηναίοις Πλούτον
ἔχουσαν πεποίηκεν. 2. Ἀφροδίτης δέ Θηβαῖος

ξόαντά ἐστιν, οὕτω δὴ ἀρχαῖα, ὥστε καὶ ἀναθήματα Ἀρμονίας εἶναι φασιν αὐτά, ἐργασθῆναι δὲ αὐτά ἀπὸ τῶν ἀκροστολίων, ἃ ταῖς Κάδμου ναυσὶν ἦν ξύλου πεποιημένα· καλοῦσι δὲ Οὐρανίαν, τὴν δὲ σὺν τῶν Πάνδημον, καὶ Ἀποστροφίαν τὴν τρίτην· ἔθιςτο δὲ τῇ Ἀφροδίτῃ τὰς ἐπωνυμίας ἡ Ἀρμονία· τὴν μὲν Οὐρανίαν ἐπὶ ἔρωτι καθαροῦ, καὶ ἀπὸ πηλλυγμένῳ πόθου σωμάτων· Πάνδημον δὲ ἐπὶ ταῖς μίξεσι· τρίτην δὲ Ἀποστροφίαν, ἵνα ἐπιθυμίας τε ἀνόμου καὶ ἔργων ἄνοσιων ἀποστρέφῃ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. πολλὰ γὰρ τὰ μὲν ἐν Βαρβάροις ἠπίστατο ἡ Ἀρμονία, τὰ δὲ καὶ παρ' Ἑλλήσιν ἤδη τετολμημένα, ὅποια καὶ ὕστερον ἐπὶ τῇ Ἀδωνίδος μητρὶ, καὶ ἐς Φαίδραν τε τὴν Μίαν, καὶ ἐς τὸν Θράκα Τηρέα ἄδεται. 3. Τὸ δὲ τῆς Δήμητρος ἱερὸν τῆς Θεομοφόρου Κάδμου καὶ τῶν ἀπογόνων οἰκίαν ποτὶ εἶναι λέγουσι· Δήμητρος δὲ ἄγαλμα ὅσον ἐς στήνα ἐστὶν ἐν τῷ φανεροῦ· καὶ ἀσπίδες ἐνταῦθα ἀνάκεινται χαλκαῖ· Λακεδαιμονίων δὲ ὁπόσοι τῶν ἐν τέλει περὶ Λεῦκιρα ἐτελεύτησαν, φασὶν εἶναι. 4. Πρὸς δὲ ταῖς καλουμέναις πύλαις Προϊτίαι θεῖατρον ὠκεοδόμηται, καὶ ἐγγυτάτω τοῦ θεῖατρον Διονύσου ναὸς ἐστὶν ἐπὶ κλησὶν Ἀναίου. Θηβαίων γὰρ αἰχμαλώτους ἀνδρας ἰχομένους ὑπὸ Θρακῶν, ὡς ἀγόμενοι κατὰ τὴν Ἀλιαρτίαν ἐγένοντο, ἔλυσεν ὁ θεός, καὶ ἀποκτεῖναι σφισι τοὺς Θρακὰς παρίδωκεν ὑπνωμένους· ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι τὸ ἱερόν τῶν ἀγαλμάτων φασὶν εἶναι Σιμέλης· ἐννευτοῦ δὲ ὑπαξ ἐκάστου τὸ ἱερόν ἀνοικτῆναί σφισιν ἔθος ἐν ἡμέραις τακταῖς. καὶ

οἰκίᾳ τῆς Ἀνκῆς τὰ ἐρείπια, καὶ Σεμέλης μνημῆ
 εἰσιν. Ἀλκμήνης δὲ οὐ μνημῆ, γενέσθαι δὲ αὐτῇ,
 ὡς ἀπέθανε, λίθον φασὶν ἐξ ἀνθρώπου, καὶ Με-
 γαρῆναι τὰ ἐς αὐτὴν οὐχ ὁμολογοῦσι· διάφορα δὲ
 καὶ τὰ λοιπὰ ὥς τὸ πολὺ ἀλλήλοις λέγουσιν Ἕλληνες.
 Θηβαίοις δὲ ἐνταῦθα καὶ τὰ μνήματα πεποιήται τῶν
 Ἀμφίονος παίδων, χωρὶς μὲν τῶν ἀρσένων, ἰδίᾳ δὲ
 ταῖς παρθένοις.

CAPVT XVII.

*De aliis Thebarum memorandis, Dianae Eucleae
 delubro et Antipoeni filiabus pro patria mortem
 sponte oppetentibus — Minervae Zosteriae signis —
 Zethi et Amphionis sepulcro — de Phoco et Antio-
 pe narratio — de saxis, quae Amphionis can-
 tum secuta sunt.*

Πηλείων δὲ Ἀρτίμιδος ναός ἐστιν Εὐκλείας· Σκόπα
 δὲ τὸ ἄγαλμα ἔργον. ταφῆναι δὲ ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ
 θυγατέρας Ἀντιποίνου λέγουσιν, Ἀνδρόκλειαν τε καὶ
 Ἀλκίδα. μελλούσης γὰρ πρὸς Ὀρχομενίους γίνε-
 σθαι μίχης Θηβαίοις καὶ Ἡρακλεῖ, λόγιόν σφισιν
 ἦλθεν εἶσεσθαι τοῦ πολέμου κράτος ἀποθανεῖν αὐτο-
 χειρίᾳ θελήσαντος, ὅς ἂν τῶν ἀστῶν ἐπιφανέστατος
 κατὰ γένους ἀξίωμα ᾗ. Ἀντιποίνῃ μὲν οὖν (τοῦτω
 γὰρ τὰ ἐς τοὺς προγόνους μάλιστα ὑπῆρχεν ἔνδοξα)
 οὐχ ἡδὺ ἦν ἀποθνήσκειν πρὸ τοῦ δήμου, ταῖς δὲ Ἀν-
 τιποίνου θυγατράσιν ἤρεσκε· διαργανάμεται δὲ αὐ-
 τὰς, τιμὰς ἀντὶ τοῦτω ἔχουσι. τοῦ ναοῦ δὲ τῆς Εὐ-
 κλείας Ἀρτίμιδος λέων ἐστὶν ἑμπροσθεν, λίθου πε-
 ποιημένος· ἀναθῆναι δὲ ἐλέγετο Ἡρακλῆς, Ὀρχομι-
 νίους καὶ τὸν βασιλεῖα αὐτῶν Ἐργίνον τὸν Κλυμένον

νικήσας τῇ μάχῃ. πλησίον δὲ Ἀπόλλων τέ ἐστιν ἐπι-
 κλησιν Βοηδρόμιος, καὶ Ἀγοραῖος Ἑρμῆς καλούμενος
 Πινδύρου καὶ τοῦτο ἀνάθημα. ἀπέχει δὲ ἡ πυρὰ
 τῶν Ἀμφίονος παίδων ἡμῶν σταδίου μάλιστα ἀπὸ
 τῶν τάφων· μένει δὲ ἡ τέφρα καὶ ἐς τόδε ἔτι ἀπὸ
 τῆς πυρᾶς. 2. Πλησίον δὲ Ἀμφιτρύωνος δύο ἀγάλ-
 ματα λθίνα λέγουσιν Ἀθηναῖς ἐπικλησιν Ζωστηρίας·
 λαβεῖν γὰρ τὰ ὄπλα αὐτῶν ἐνταῦθα, ἥνικα Εὐβοεῦσι
 καὶ Χαλκιδόδοι ἐμελλεν ἀντιτάξεσθαι· τὸ δὲ ἐνδύνασθαι
 τὰ ὄπλα ἐκάλουν ἄρα οἱ παλαιοὶ ζώσασθαι· καὶ δὴ
 Ὅμηρον ἄρει τὸν Ἀγαμέμνονα ποιήσαντα εἰκέναι
 τὴν ζώνην τῶν ὀπλῶν τὴν σκευὴν φασιν εἰκάζειν.
 3. Ζήθῳ δὲ μνήμα καὶ Ἀμφίονι ἐν κοινῷ γῆς χώματι
 οὐ μέγα. ὑφαιρεῖσθαι δ' ἐθέλουσιν ἀπ' αὐτοῦ τῆς
 γῆς οἱ Τιθορείαν ἐν τῇ Φωκίδι ἔχοντες· ἐθέλουσι δὲ,
 ἐπειδὴν τὸν ἐν οὐρανῷ ταῦρον ὁ ἥλιος διεξίη· τηνι-
 καῦτα γὰρ, ἦν ἀπ' αὐτοῦ λαβόντες γῆν τῷ Ἀντιόπῃ
 μνήματι περιάψωσι, Τιθορεῦσιν οἷσι καρπὸν ἡχώ-
 ρα, Θηβαίοις δὲ οὐχ ὁμοίως, καὶ ἐπὶ τούτῳ φρουραῖν
 οἱ Θηβαῖοι τότε ἔχουσι τοῦ μνήματος. 4. Ταῦτα δὲ
 αἱ πόλεις αὗται πεπιστεύκασιν ἐκ χρησμῶν τῶν Βά-
 κιδος. ἔστι γὰρ καὶ τὰδε ἐν τοῖς χρησμοῖς·

Ἄλλ' ὁπότεν Τιθορεὺς Ἀμφιονί τε Ζήθῳ τε
 Χυτλα καὶ εὐχολὰς, μελλίγματα τ' ἐν χθονὶ χεύη,
 Θερμομένου ταύρου κλυτοῦ μένει ἡέλιω·
 Καὶ τότε δὴ πιφύλαξο πόλι κακὸν οὐκ ἀλμπαδρὸν
 Ἐρχόμενον, καρποὶ γὰρ ἀποφθινύθουσιν ἐν αὐτῇ
 Γαίῃ δασσαμένων, Φώκου δ' ἐπὶ σῆμα φερόντων.
 Φώκου δὲ μνήμα ὁ Βάκας ἔρηκεν ἐπὶ αἰτλά τοιγὰδε.

ἡ μνηὴ τοῦ Λύκου Διόνυσον θεῶν μάλαστα ἤγεν ἐν τιμῇ· παθούσης δὲ αὐτῆς τὰ λεγόμενα, Διόνυσος νεμεσῶ τῇ Ἀντιόπῃ· ἐπίφθονοι δὲ αἰείπως παρὰ θεῶν αἱ ὑπερβολαὶ τῶν τιμωριῶν εἰσι· λέγουσιν οὖν, Ἀντιόπην μανῆναι, καὶ ἐκστᾶσαν τῶν φρενῶν ἀνὰ πᾶσαν πλανᾶσθαι τὴν Ἑλλάδα· Φῶκον δὲ τὸν Ὀργυτίωνος τοῦ Σισύφου περιτυχεῖν αὐτῇ, καὶ ἔχειν γυναικα ἱασάμενον· καὶ δὴ ὁ τάφος ἐν κοινῷ τῇ Ἀντιόπῃ καὶ Φῶκῳ πεποιήται. 5. Τοὺς δὲ παρὰ Ἀμφίονος μνημα λίθους, οἳ κάτωθεν ὑποβέβληνται, μήτε ἄλλως εἰργασμένοι πρὸς τὸ ἀκριβέστατον, ἐκείνας εἰναί φασι τὰς πέτραις, αἱ τῇ ᾧδῇ τοῦ Ἀμφίονος ἤκαλούθησαν. τοιαῦτα δὲ ἕτερα λέγεται καὶ περὶ Ὀρφέως, ὃς κιθαροῖδόντι πεποιήται αὐτῷ ἀκολουθεῖν τὰ θηρία.

CAPUT XVIII.

Memoranda sepulcra in via a Thebis Chalcidem versus, Menalippi — Tydei — sepulcra Oedipi filiorum et sacra, quae ibi fiunt — sepulcrum Hectoris et Oedipodius fons.

Ἐκ Θηβῶν δὲ ὁδὸς ἐς Χαλκίδα κατὰ πύλας ἐστὶ τὰς Προιτίδας. τάφος δὲ ἐπὶ τῇ λεωφόρῳ δείκνυται Μελανίππου, Θηβαίων ἐν τοῖς μάλαστα ἀγαθοῦ τὰ πολεμικά· καὶ ἦν ἵνα ἐπευτράτευσαν οἱ Ἀργεῖοι, Τυδεΐα τε ὁ Μελάνιππος οὗτος καὶ ἀδελφῶν τῶν Ἀδράστου Μηκιστῆ ἀπέκτεινε· καὶ οἱ καὶ αὐτῷ τὴν τελευτὴν ὑπὸ Ἀμφιαρίῳ γενέσθαι λέγουσι. 2. Τοῦτου δὲ ἐγγύτατα τρεῖς εἰσιν ἀργοὶ λίθοι· Θηβαίων δὲ οἱ τὰ ἀρχαῖα μνημονεύοντες Τυδεία φασὶν ἐνταῦθα

εἶναι τὸν κείμενον, ταφῆναι δὲ αὐτὸν ὑπὸ Μαίονος· καὶ ἐς μαρτυρίαν τοῦ λόγου παρέχουσι τὸ ἐν Ἰλιάδι ἔπος·

Τυδεὺς, ὃν Θῆβηαι χυτὴ κατὰ γαῖα καλύπτει.

3. Ἐξῆς δὲ ἐστὶ τῶν Οἰδίποδος παίδων μνήματα, καὶ τὰ ἐπ' αὐτοῖς δρώμενα, ἃ οὐ θεασάμενος πιστὰ ὕμῳς ὑπείληφα εἶναι. φασὶ γὰρ καὶ ἄλλοις οἱ Θηβαῖοι τῶν καλουμένων ἡρώων καὶ τοῖς παισὶν ἐναγίζειν τοῖς Οἰδίποδος· τοῦτοις δὲ ἐναγίζοντων αὐτῶν, τὴν φλόγα, ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν ἀπ' αὐτῆς καπνὸν διχῇ δίδισσασθαι. ἐμὲ δὲ ἐπηγάγετο, ὥν λέγουσιν, ἐς πίστιν, ἰδόντα ἄλλο τοῖονδε. ἐν Μυαῖα τῇ ὑπὲρ Καϊκίου πόλιν ἐστὶ Πιορία· τὸν δὲ οἰκιστὴν οἱ ἐνταῦθα Πιονίην τῶν τινα ἀπογόνων τῶν Ἡρακλείους φασὶν εἶναι· μελλόντων δ' ἐναγίζειν αὐτῷ, καπνὸς αὐτόματος ἄνευσιν ἐκ τοῦ τάφου· ταῦτα μὲν οὖν συμβαίροντα ἰδόν. Θηβαῖοι δὲ καὶ Τειρεσίῳ μῆμα ἀποφαίνουσι, πέντε μάλιστα καὶ δέκα ἀπωτέρω σταδίοις ἢ Οἰδίποδος τοῖς παισὶν ἐστὶν ὁ τάφος· ὁμολογοῦντες δὲ καὶ αὐτοὶ συμβῆναι Τειρεσίᾳ τὴν τελευτὴν ἐν τῇ Ἀλιαρτίᾳ, τὸ παρὰ σφίσιν ἐθέλουσιν εἶναι κενὸν μῆμα. 4. Ἔστι δὲ καὶ Ἐκτορος Θηβαίους τάφος τοῦ Πριάμου πρὸς Οἰδιποδίᾳ καλουμένῃ κρήνῃ· κομίσαι δὲ αὐτοῦ τὰ ὅστις ἐξ Ἰλίου φασὶν ἐπὶ τοιῷδε μαντεύματι·

Θηβαῖοι Κάδμοιο πόλιν καταναϊετόντες,

Αἰεὶ ἐθέλητε πάτραν οἰκεῖν σὺν ἀμύμονι πλούτῳ,

Ἐκτορος ὅστις Πριάμιδον κομίσαντες ἐς οἶκον

Ἐξ Ἀσίης, Αἰὶδς ἐννεσίῃς ἡρώα σίβευθε.

τῇ δὲ Οἰδιποδίᾳ κρήνῃ τὸ ὄνομα ἐγένετο, ὅτι ἐς αὐ-

τὴν τὸ αἷμα ἐνέφατο Οἰδίπους τοῦ πατρῴου φόνου.
 πρὸς δὲ τῇ πηγῇ τάφος ἐστὶν Ἀσφοδίκου· καὶ ὁ Ἀ-
 σφοδίκος οὗτος ἀπέκεινεν ἐν τῇ μίχῃ τῇ πρὸς Ἀρ-
 γείλους Παρθενοπαῖον τὸν Ταλαοῦ, κατὰ οἱ Θη-
 βαῖοι λέγουσιν· ἐπεὶ τὰ γε ἐν Θηβαΐδι ἔπη τὰ ἐς τὴν
 Παρθενοπαίου τελευτὴν Περικλύμενον τὸν ἀνελόν-
 τα φρασὲν εἶναι.

CAPUT XIX.

*De loco Teumesso et Minervae Telchiniae templo—
 Glisantis reliquiis et loco Serpentis Caput dicto
 — monte et Iove Hypato — Harmatis et Mycalessi
 urbium reliquiis ac Ceteris Mycalessiae templo
 — Aulide et memorandis ibi.*

Ἐπὶ ταύτῃ τῇ λεωφόρῳ χωρίον ἐστὶ Τευμησοῦς·
 Εὐρώπην δὲ ὑπὸ Διὸς κρυφθῆναι φασιν ἐνταῦθα.
 Ἰερος δὲ ἐς ἀλώπεκα ἐπέκλῃσιν Τευμησίαν λόγος
 ἐστίν, ὡς ἐκ μνηΐματος Διονύσου τὸ θηρίον ἐπ' ὀλί-
 θῳ τραφείῃ Θηβαίων, καὶ ὡς ὑπὸ τοῦ κυνὸς, ὃν
 Πρόκριδι τῇ Ἐρεχθίδως ἴδωκεν Ἄρτεμις, ἀλλασκεσθαι
 μέλλουσα, αὕτη τε λίθος ἐγένετο ἡ ἀλώπηξ καὶ ὁ
 κύων οὗτος. καὶ Ἀθηναῖς ἐν Τευμησοῦ Τελχινίας
 ἐστὶν ἱερόν, ἄγαλμα οὐκ ἔχον· ἐς δὲ τὴν ἐπέκλῃσιν
 αὐτῆς ἐστὶν εἰκάστιν, ὡς τῶν ἐν Κύπρῳ ποτὶ οἰκη-
 σάντων Τελχίνων ἀφικομένη μοῖρα ἐς Βοιωτοὺς, ἱε-
 ρὸν ἱδρύσατο Ἀθηναῖς Τελχινίας. 2. Τευμησοῦ δὲ
 ἐν ἀριστεράῃ σταδίῳ προελθόντι ἐπὶ τὰ Γλισῶντος
 ἐστὶν ἐρείπια, πρὸς δὲ αὐτῶν ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ χω-
 μα οὐ μέγα, ὕλη τε ἀγρία σύσκιον καὶ ἡμέροις δέν-
 δροις· ἐτάφησαν δὲ αὐτόθι οἱ μετὰ Αἰγιάλεως ποιη-
 σάμενοι τοῦ Ἀδράστου τὴν ἐς Θήβας στρατιάν,

ἄλλοι τε Ἀργείων τῶν ἐν τέλει καὶ Πρόμαχος ὁ Παρθενοπαιῖον· τῷ δὲ Αἰγιαλῷ γενέσθαι τὸ μνημα ἐν Πηγαῖς, πρότερον ἔτι ἐν τῇ συγγραφῇ τῇ Μεγαρίδι ἐδήλωσα, κατὰ δὲ τὴν ἐς Γλισαῖντα εὐθείαν ἐκ Θηβῶν λίθοις χωρίον περιεχόμενον λογάσιν Ὀφειως καλοῦσιν οἱ Θηβαῖοι κεφαλὴν· τὸν δὲ ὄφιν τοῦτον, ὅστις δὴ ἦν, ἀνασχεῖν ἐνταῦθα ἐκ τοῦ φωλεοῦ λέγουσι τὴν κεφαλὴν, Τειρεσίαν δὲ ἐπιτυχόντα ἀποκόψαι μαχαίρῃ· τὸ μὲν δὴ χωρίον τοῦτο ἐπὶ λόγῳ καλεῖται τοιῷδε.

3. Ἐπεὶ δὲ Γλισαῖντός ἐστιν ὄρος Ἐπαιτος καλούμενον· ἐπὶ δὲ αὐτῷ Λιδὸς Ἐπάτου ναὸς καὶ ἄγαλμα, τῶν δὲ ποταμῶν τὸν χεῖμαρρόν Θερμῶδοντα ὀνομάζουσιν. ἀναστρέψαντι δὲ ἐπὶ Τευμησσὸν καὶ ὁδὸν τὴν ἐς Χαλκίδα, Χαλκῶδοντος μνημῆμά ἐστιν, ὃς ἀπέθανεν ὑπὸ Ἀμφικτῆρονος μάχης πρὸς Θηβαίους Εὐβοαῖνσι γινομένης.

4. Ἐξῆς δὲ πόλειος ἐρείπιά ἐστιν Ἄρματος καὶ Μυκαλησσοῦ· καὶ τῇ μὲν τὸ ὄνομα ἐγένετο ἀφανισθέντος, ὥς οἱ Ταναγραῖοι φασιν, ἐνταῦθα Ἀμφιαράῳ τοῦ Ἄρματος, καὶ οὐχ ὅπου λέγουσιν οἱ Θηβαῖοι· Μυκαλησσὸν δὲ ὁμολογοῦσιν ὀνομασθῆναι, διότι ἡ βοῦς ἐνταῦθα ἐμυκήσατο ἡ Κάδμον καὶ τὸν σὺν αὐτῷ στρατὸν ἄγουσα ἐς Θήβας. ὅντινα δὲ τρόπον ἐγένετο ἡ Μυκαλησσὸς ἀνάστατος, τὰ ἐς Ἀθηναίους ἔχοντα ἐδήλωσέ μοι τοῦ λόγου. πρὸς θάλασσαν δὲ τῆς Μυκαλησσοῦ Ἀήμητρός ἐστιν Μυκαλησσίας ἱερὸν· κλείεσθαι δὲ αὐτὸ ἐπὶ νυκτὶ ἐκάστη, καὶ αὖθις ἀνοίγεσθαι φασιν ὑπὸ Ἡρακλείους· τὸν δὲ Ἡρακλῆα εἶναι τῶν Ἰδαίων καλουμένων Σακτύλων. δείκνυται δὲ αὐτόθι καὶ θάῤυμα τοιῷνδε· πρὸ τοῦ

ἀγάλματος τῶν ποδῶν τιθείαισι, ὅσα ἐν ὁπώρα πέ-
φυκε γίνεσθαι· ταῦτα δὲ διὰ παντός μένει τεθληότα
τοῦ ἔτους. 5. Τοῦ δὲ Εὐρύπου τὴν Εὐβοίαν κατὰ
τοῦτο ἀπὸ τῆς Βοιωτῶν διείργοντος, τῆς τε Δήμη-
τρος τὸ ἱερόν ἐν δεξιᾷ τῆς Μυκαλησσίας, καὶ ὀλίγον
ἀπ' αὐτοῦ προελθόντι ἐστὶν Αὐλῆς· ὀνομασθῆνα.
δὲ ἀπὸ τῆς Ὠλύγου θυγατρὸς φασιν αὐτὴν. ναὸς
δὲ Ἀρτέμιδος ἐστὶν ἐνταῦθα, καὶ ἀγάλματα λίθου
λευκοῦ, τὸ μὲν δαῖδας φέρον, τὸ δὲ ἔοικε τοξευούσῃ.
φασι δὲ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ μελλόντων ἐκ μαντείας τῆς
Κάλχαντος Ἰριγένειαν τῶν Ἑλλήνων θύειν, τὴν θεὸν
ἀντ' αὐτῆς ἔλαφον τὸ ἱερεῖον ποιῆσαι. πλατάνου δ' αὖ
ῆς καὶ Ὀμηρος ἐν Πριάδι ἐποιήσατο μνήμην, τὸ ἔτι
τοῦ ξύλου περιὸν φυλάσσουσιν ἐν τῷ ναῷ. λέγεται
δὲ, ὡς ἐν Αὐλίδι πνεῦμα τοῖς Ἑλλήσιν οὐκ ἐγένετο
ἐπίφορον· φανέντος δὲ ἰζαίφνης ἀνέμου σφίσι οὐ-
ρίου, θύειν μὲν τῇ Ἀρτέμιδι, ὃ τι ἕκαστος εἶχε, θή-
λειά τε ἱερεῖα καὶ ἄρσενά ὁμοίως· καὶ ἀπ' ἐκείνου
διαμεμένηκεν ἐν Αὐλίδι πάντα τὰ ἱερεῖα εἶναι δόκι-
μα. δείκνυνται δὲ καὶ ἡ πηγὴ, παρ' ἣν ἡ πλάτανος
ἐπιφύκει, καὶ ἐπὶ λόφου πλησίον τῆς Ἀγαμέμνονος
σκηνῆς οὐδὸς χαλκοῦ. φοῖνικες δὲ πρὸ τοῦ ἱεροῦ πε-
φύκασιν, οὐκ ἐς ἅπαν ἐδωδιμον παρεχόμενοι καρπὸν,
ὥσπερ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τοῦ δὲ ἐν Ἰωνίᾳ τῶν φοι-
είκων καρποῦ πεπανώτερον. ἄνθρωποι δὲ ἐν τῇ Αὐ-
λίδι οἰκοῦσιν οὐ πολλοὶ, γῆς δὲ εἰσιν οὗτοι κερამεῖς.
νέμονται δὲ Ταναγραῖοι ταύτην τε τὴν χώραν καὶ
ὅση περὶ Μυκαλησσὸν ἐστὶ καὶ Ἄρμα.

CAPVT XX.

De Delio, Apollinis templo — Tanagrae conditore, denominatione et memorandis — de Tritone et Baccho narratio.

Ἔστι δὲ τῆς Ταναγραίας ἐπὶ θαλάσῃ καλούμενον Δήλιον· ἐν δὲ αὐτῷ καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Ἀητοῦς ἐστὶν ἀγάλματα. 2. Ταναγραῖοι δὲ οἰκιστὴν σφισι Ποίμανδρον γενέσθαι λέγουσι Χαιρησίλῳ παῖδα τοῦ Ἰαυίου τοῦ Ἐλευθῆρος· τοῦτον δ' Ἀπόλλωνός τε καὶ Αἰδοῦσας εἶναι τοῦ Ποσειδῶνος· Ποίμανδρον δὲ γυναῖκά φασιν ἀγαγέσθαι Τάναγραν θυγατέρα Αἰόλου. Κορίννη δὲ ἐστὶν ἐς αὐτὴν πεποιημένα Ἀσωπὺ παῖδα εἶναι. ταύτης τοῦ βίου προειλθούσης ἐπὶ μακρότατον, τοὺς περιοίκους φασὶν ἀφελόντας τὸ ὄνομα, τὴν τε γυναῖκα αὐτὴν καλεῖν Γραιῖαν, καὶ ἐνῆ χρόνον τὴν πόλιν· διαμείναι τε τὸ ὄνομα ἐς τοσούτον, ὡς καὶ Ὅμηρον ἐν καταλόγῳ ποιῆσαι·

Θέσπειαν, Γραιῖαν τε καὶ εὐρύχορον Μυκαλησόν. χρόνος δὲ ὕστερον τὸ ὄνομα τὸ ἀρχαῖον ἀνεσώσματο. 3. Ἔστι καὶ Ὠρίωνος μνῆμα ἐν Τανάγρα, καὶ ὄρος Κηρύκιον, ἐνθα Ἐρμῆν τεθθῆναι λέγουσι· Πολοσόν τε ὀνομαζόμενον χωρίον, ἐνταῦθα Ἀτλαντα καθήμενον πολυπραγμονεῖν τὰ τε ὑπὸ γῆν φασὶ καὶ τὰ οὐράνια· πεποιησθαι δὲ καὶ Ὅμηρον περὶ τοῦ Ἀτλαντος·

Ἀτλαντος θυγάτηρ Ὀλοόφρονος, ὅστις θαλάσσης Πύσης βένθεα οἶδεν, ἔχει δὲ τε κίονας αὐτὸς Μακράς, αἱ γαῖαν τε καὶ οὐρανὸν ἀμφὶς ἔχουσιν. 4. Ἐν δὲ τοῦ Διονύσου τῷ ναῷ θείας μὲν καὶ τὸ

ἄγαλμα ἄξιον, λίθον τε ὃν Παρίου καὶ ἔργον Καλλι-
 μιδος· θαῦμα δὲ παρέχεται ἐν μείζον ὃ Τρίτων. ὁ
 μὲν δὴ σεμνότερος ἐς αὐτὸν λόγος τὰς γυναικίς φησι
 τὰς Ταναγραίων πρώτας Διονύσου τὰ ὄργια μνησεί-
 σας ἐπὶ Θάλασσαν καταβῆναι καθαυρίων εἵνεκα· νη-
 χομένας δὲ ἐπιχειρῆσαι τὸν Τρίτωνα, καὶ τὰς γυναι-
 κας εὖξασθαι, Διόνυσόν σφισιν ἄφικέσθαι βοηθόν·
 ὑπακοῦσαι τε δὴ τὸν θεόν, καὶ τοῦ Τρίτωνος κρα-
 τῆσαι τῇ μάχῃ. ὁ δὲ ἕτερος λόγος ἀξιόματι μὲν ἀ-
 ποδεῖ τοῦ προτέρου, πιθανώτερος δὲ ἐστί. φησὶ γάρ
 δὴ οὗτος, ὅπως ἐλαύνοντο ἐπὶ Θάλασσαν βουκήμα-
 τα, ὥς ἐλόχα τε ὁ Τρίτων καὶ ἠρπαξεν· ἐπιχειρεῖν
 δὲ αὐτὸν καὶ τῶν πλοίων τοῖς λεπτοῖς· ἐς ὃ οἱ Τα-
 ναγραῖοι κρατῆρα οἴνου προτιθέασιν αὐτῷ, καὶ τὸν
 αὐτίκα ἔρχεσθαι λέγουσιν ὑπὸ τῆς ὀσμῆς, πίνοντα δὲ
 ἐρύφθαι κατὰ τῆς ἡόνος ὑπνωμένον· Ταναγραῖον
 δὲ ἄνδρα πελέκει παύσαντα ἀποκῶσαι τὸν αὐχένα
 αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν αὐτῷ κεφαλὴ. ὅτι
 δὲ μεθυσθέντα εἶδον, ἐπὶ τούτῳ ὑπὸ Διονύσου νο-
 μίζουσιν ἀποθανεῖν αὐτόν.

CAPUT XXI.

*Tritonum forma describitur — de tauris Aethiopi-
 cis — alce — martichora seu androphago, et
 serpentibus volucris.*

Εἶδον δὲ καὶ ἄλλον Τρίτωνα ἐν τοῖς Ῥωμαίων θαύ-
 μασι μεγάλῃ τοῦ παρὰ Ταναγραίοις ἀποδείοντα.
 παρέχονται δὲ ἰδεῖν οἱ Τρίτωνες· ἔχουσιν ἐπὶ τῇ κε-
 φαλῇ κόμην οἷα τὰ βατράχια ἐν ταῖς λίμναις χροῖαν
 τε, καὶ ὅτι τῶν τριχῶν οὐκ ἔν ἀποκρίναισι μίαν ἀπὸ

τῶν ἄλλων· τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα φολίδι λεπτῇ πέφρι
 καὶ σφισιν κατὰ ἰσχὺν ῥίτης. βράγχια δὲ ὑπὸ τοῖς ὠ-
 σὶν ἔχουσι καὶ ῥίνα ἀνθρώπου, στόμα δὲ εὐρύτερον
 καὶ ὁδόντας θηρίου· τὰ δὲ ὄμματα (ἐμοὶ δοκεῖν)
 γλαυκά, καὶ χεῖρες εἰσιν αὐτοῖς καὶ δάκτυλοι καὶ ὀνυ-
 χες τοῖς ἐπιθέμασιν ἐμφορεῖς τῶν κόχλων· ὑπὸ δὲ
 στήθον καὶ τὴν γαστέρα οὐρὰ σφισιν ἀντὶ ποδῶν,
 οἷα περ τοῖς δελφυσίν ἐστιν. 2. Εἶδον δὲ καὶ ταύρους
 τοὺς τε Αἰθιοπικοὺς, οὓς ἐπὶ τῷ συμβεβηκῷ ὀνο-
 μάζουσι Ῥινόκερος, ὅτι σφίσιν ἐπ' ἄκρῃ τῇ ῥινὶ εἰ-
 ἰκάστω κέρα, καὶ ἄλλο ὑπὲρ αὐτὸ οὐ μέγα, ἐπὶ δε-
 τῆς κεφαλῆς οὐδὲ ἀρχὴν κέρατά ἐστι· καὶ τοὺς ἐκ
 Παιόνων· οὗτοι δὲ οἱ ἐκ Παιόνων ἔς τε τὸ ἄλλο σῶ-
 μα δασεῖς, καὶ ἀμφὶ τὸ στήθον μάλιστα εἰσι καὶ τὴν
 γένυν· καμήλους τε Ἰνδικὰς χρῶμα εἰκασμένους παρ-
 δάλεσιν. 3. Ἔστι δὲ Ἀλκὴ καλούμενον θηρίον, εἶδος
 μὲν ἐλάφου καὶ καμήλου μεταξὺ, γίνεται δὲ ἐν τῇ
 Κελτῶν γῇ· θηρίων δὲ, ὧν ἴσμεν, μόνην ἀνιχνεύσαι
 καὶ προῖδεῖν οὐκ ἔστιν ἀνθρώπων· στυλεῖσι δὲ ἐς
 ἄγρην ἄλλων καὶ τήνδε ἐς χεῖρά ποτε δαίμων ἄγει·
 ὁσφράται μὲν γὰρ ἄνθρωπον καὶ πολὺ ἔτι ἀπέχουσα,
 ὡς φασί, καταδύεται δ' ἐς φάραγγας καὶ σπήλαια
 τὰ βαθύτατα· οἱ θηρεύοντες οὖν ὅποτε ἐπὶ βαθύ-
 ταιον σταδίων τὴν πεδιάδα χιλίων ἢ καὶ ὄρος περι-
 λαβόντες τὸν κύκλον μὲν οὐκ ἔστιν ὅπως διαλύνουσιν·
 ἐπισυνάγοντες δὲ αἰεὶ τὰ ἐντὸς γιγνόμενα τοῦ κύκλου
 πάντα αἰροῦσι τὰ τε ἄλλα καὶ τὰς ἀλκὰς· εἰ δὲ μὴ
 τύχοι ταύτη φωλεύουσα, ἑτέρα γὰρ ἀλκὴν ἔχειν ἐστιν
 οὐδὲ μία μηχανή. 4. Θηρίον δὲ ἐν τῷ Κιταιῶν λόγῳ

τῷ ἐς Ἰνδοὺς, Μαριώρα ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν, ὑπὸ δὲ Ἑλ-
 λήνων σφίσειν ἀνδροφάγον λελέχθαι οἰπεύομαι τὸν
 Τίγριν· ὁδόντας δὲ αὐτὸ τριστοίχους κατὰ ἐτέραν
 τὴν γένυν, καὶ κέντρα ἐπὶ ἄκρας ἔχει τῆς οὐρᾶς· τού-
 τοις δὲ τοῖς κέντροις ἐγγύθι ἐναμύνεσθαι, καὶ ἀπο-
 πέμπειν ἐς τοὺς παρόρωτέρω τοξότου ἀνδρός· οἷσι τῷ
 ἴσον, ταύτην οὐκ ἀληθῆ τὴν φήμην οἱ Ἰνδοὶ δέξα-
 σθαι δοκοῦσί μοι παρ' Ἀλλήλων ὑπὸ τοῦ ἄγαν ἐς τὰ
 θηρίον δειματος. ἡπατήθησαν δὲ καὶ ἐς τὴν χροάν
 αὐτοῦ, καὶ ὁπότε κατὰ τοῦ ἡλίου φανείη σφίσειν ὁ
 τίγρις, ἐρυθρὺς τε δοκεῖ καὶ ὁμόχρους, ἢ ὑπὸ τῆς
 ὀκνότητος, ἢ, εἰ μὴ θεοί, διὰ τὸ ἐν ταῖς ἐπιστροφαῖς
 συνεχὲς, ἄλλως τε καὶ οὐκ ἐγγύθεν γινομένης τῆς
 θέας. δοκῶ δὲ, εἰ καὶ Αἰβύης τις ἢ τῆς Ἰνδῶν ἢ Ἀ-
 ράβων γῆς ἐπέρχοιτο τὰ ἔσχατα, ἐθέλων θηρία, ὅπό-
 σα παρ' Ἑλλήσιν, ἐξευρεῖν, τὰ μὲν οὐδὲ ἀρχὴν αὐτῶν
 εὐρήσειν, τὰ δὲ οὐ κατὰ ταῦτά ἔχειν φανείσθαι οἱ.
 οὐ γὰρ δὴ ἄνθρωπος μόνον ὁμοῦ τῷ ἄερι καὶ τῇ γῇ
 διαφύροις οὔσι διάφορον κτᾶται καὶ τὸ εἶδος· ἀλλὰ
 καὶ τὰ λοιπὰ τὸ αὐτὸ ἂν πάσχοι τοῦτο. ἐπεὶ καὶ τὰ
 θηρία αἱ ἀσπίδες τοῦτο μὲν ἔχουσιν αἱ Αἰβύσσαι πα-
 ρὰ τὰς Αἰγυπτίας τὴν χροάν· τοῦτο δ' ἐν Αἰθιοπίᾳ
 μελαίνας τὰς ἀσπίδας οὐ μείον ἢ καὶ τοὺς ἀνθρώπους
 ἢ γῇ τρίφει. οὕτω γὰρ πάντα τινὰ μήτε ἐπιδρομον
 τὴν γνώμην, μήτε ἀπίστως ἔχειν ἐς τὰ σπανιότερα.
 ἐπεὶ τοι καὶ ἐγὼ πτερωτοὺς ὄφεις οὐ θεασάμενος πελ-
 θομαι, διότι ἀνὴρ Φρύξ ἤγαγεν ἐς Ἰωνίαν σκορπίον
 ταῖς ἀκρίσιν ὁμοιότατα πτερά ἔχοντα·

CAPVT XXII.

De templis et signis, quae Tanagrae sunt — Mercurio Criophoro et Promacho — Corinnae monumento — gallinaceorum duobus generibus — monte Mesapio, urbe Anthedone eiusque memorandis Cahirorum templo — loco, qui Glauci saltus appellatur.

Ἐν Ταναγραῖ δὲ παρὰ τὸ ἱερὸν τοῦ Διονύσου θέμε-
δός ἐστιν, ὃ δὲ Ἀφροδίτης, καὶ ὁ τρίτος τῶν ναυῶν
Ἀπόλλωνος, ὁμοῦ δὲ αὐτῶ καὶ Ἀρτεμίδος τε καὶ Ἀθηναίης.
2. Ἐς δὲ τοῦ Ἑρμοῦ τὰ ἱερὰ τοῦ τε Κριοφόρου καὶ
τοῦ Προμάχου καλοῦσι, τοῦ μὲν ἐς τὴν ἐπίκλησιν λέ-
γουσιν, ὡς ὁ Ἑρμῆς σφισιν ἀποτρέψαι τόσον λοι-
μὸν περὶ τὸ τεῖχος κριὸν περιενεγκὼν, καὶ ἐπὶ τούτῳ
Κύλαρις ἐποίησεν ἄγαλμα Ἑρμοῦ φέροντα κριὸν ἐπὶ
τῶν ὤμων. ὅς δ' ἂν εἶναι τῶν ἐφήβων προκριθῇ τὸ
εἶδος κάλλιστος, οὗτος ἐν τοῦ Ἑρμοῦ τῇ ἑορτῇ περι-
εσπιν ἐν κύκλῳ τοῦ τεῖχους ἔχων ἄρνα ἐπὶ τῶν ὤμων.
τὸν δὲ Ἑρμῆν λέγουσι τὸν Προμάχον, Ἑρετριέων ναυ-
αῖν ἐξ Εὐβοίας ἐς τὴν Ταναγραίαν σχόντων, τοὺς τε
ἐφήβους ἐξαγαγεῖν ἐπὶ τὴν μάχην, καὶ αὐτὸν, αἰ-
ετὲς ἑφήβον, σιλεγγίδι ἀμυνόμενον μάλιστα ἐργάσασθαι
τῶν Εὐβοέων τροπὴν. κῆται δὲ ἐν τοῦ Προμάχου
τῷ ἱερῷ τῆς τε Ἀνδράχου τὸ ὑπόλοιπον· τραφῆναι
δὲ ὑπὸ τῶν δένδρων τὸν Ἑρμῆν τούτων νομίζουσιν.
οὐ πόρρω δὲ Διάτρον τε, καὶ πρὸς αὐτῷ στοὰ πε-
ποίηται. εὖ δὲ μοι Ταναγραῖοι νομίσαι τὰ ἐς τοὺς
θεοὺς μάλιστα δοκοῦσαν Ἑλλήνων, χωρὶς μὲν τὸ οἰ-
κίας σφίσι, χωρὶς δὲ τὰ ἱερὰ ὑπὲρ αὐτῆς, ἐν καθαρῷ
τὲ ἐσσι καὶ ἐκτὸς ἀνθρώπων. 3. Κορίντης δὲ, ἢ

μόνη δὴ ἐν Τανάγρα ἄσματα ἐποίησε, ταύτης ἐστὶ
 μὲν μνῆμα ἐν περιφανείᾳ τῆς πόλεως· ἐστὶ δὲ ἐν τῷ
 γυμνασίῳ γραφή, ταινία τὴν κεφαλὴν ἣ Κόρινθα ἀ-
 ναδουμένη τῆς νίκης εἴνικα, ἣ Πίνδαρον ἄσματινέ-
 κησεν ἐν Θήβαις. φαίνεται δέ μοι νικῆσαι τῆς δια-
 λίκτου τε εἴνικα, ὅτι ἦδεν οὐ τῇ φωνῇ τῇ Δωρίδι,
 ὥσπερ ὁ Πίνδαρος, ἀλλὰ ὅποια συνήσειν ἔμειλλον
 Διολεῖς, καὶ ὅτι ἦν γυναικῶν τότε ἤδη καλλίστη τὸ
 εἶδος, εἴ τις ἐτι εἰκόνι δεῖ τεκμαίρεσθαι. 4. Ἔστι δὲ
 καὶ γένη δύο ἐνταῦθα ἀλεκτρονύων, οἳ τε μάχιμοι,
 καὶ οἱ κόσσυφοι καλούμενοι· τούτων τῶν κοσαύφων
 μέγεθος μὲν κατὰ τοὺς Ἀνδούς ἐστὶν ὄρνιθας, χρῶα
 δὲ ἐμφορῆς κόρυκι· κάλλαια δὲ καὶ ὁ λόφος κατὰ
 ἀνεμώνην μάλιστα· λευκὰ δὲ σημεῖα οὐ μεγάλα ἐπὶ
 τε ἄκρῳ τῷ ῥέμφει, καὶ ἐπὶ ἄκρας ἔχουσι τὰς οὐ-
 ράς. οὗτοι μὲν τοι τοῦτο παρέχονται τὸ εἶδος. 5. Τῆς
 δὲ Βοιωτίας τὰ ἐν ἀριστερῇ τοῦ Εὐρείπου Μεσσηπῶν
 ὄρους καλούμενον, καὶ ὑπ' αὐτῷ Βοιωτῶν ἐπὶ θαλάσ-
 σης πόλις ἐστὶν Ἀνθηδών. γενέσθαι δὲ τῇ πόλει τὸ
 ὄνομα οἱ μὲν ἀπὸ Ἀνθηδόνοιο νύμφης, οἱ δὲ Ἀνθραν
 δυναστεῦσαι λέγουσιν ἐνταῦθα, Πρασιδῶνός τε παῖ-
 δα καὶ Ἀλκινόης τῆς Ἀτλαντος. Ἀνθηδονίοις δὲ, μά-
 λιστα πον κατὰ μίσην τῆς πόλεως, Κυβείρων ἱερὸν,
 καὶ ἄλλος περὶ αὐτὸ ἐστὶ· πλησίον Ἀθήνητος καὶ τῆς
 παιδὸς ναὸς, καὶ ὄγαλμα λίθου λευκοῦ. Διονύσου
 τε ἱερὸν πεποιήται καὶ ἄγαλμα πρὸς τῆς πόλεως κα-
 τὰ τὸ ἐς τὴν ἡπειρον. ἐνταῦθά τισι μὲν τάφοι τῶν
 Ἰφιμεδείας καὶ Ἀλωῖος παιδων· γενέσθαι δὲ σφισι
 τοῦ βίου τὴν τελευτήν ὑπὸ Ἀπόλλωνος κατὰ τὰ αὐτὰ

Ὅμηρος πεποιήκασι καὶ Πίνδαρος, ὥς ἐπιλάβοι
 χριῶν αὐτοὺς ἐν Νάξῳ τῇ ὑπὲρ Πάρου κειμένῳ
 6. Τοῦτων τε δὴ ἐστὶ τῇ Ἀνθηδόνι μνήματα, καὶ
 ἐπὶ τῇ θαλάσῃ καλούμενον Γλαύκου πήδημα. εἰναι
 δὲ αὐτὸν Ἀλκίον, καὶ ἐπεὶ τῆς πόας ἔφαγε, δαίμονι
 ἐν θαλάσῃ γενέσθαι, καὶ ἀνθρώποις τὰ ἐσόμενα
 τόδε προλέγειν, οἳ τε ἄλλοι πιστὰ ἡγνῆται, καὶ
 τὴν θάλασσαν πλέοντες πλεῖστα ἀνθρώπων ἐς τὴν
 Γλαύκου μαντικὴν κατὰ ἔτος ἔκαστον λέγουσι. Πυ-
 δάμῳ δὲ καὶ Αἰσχύλῳ πυνθανομένοις παρὰ Ἀνθηδ-
 νίῳ, τῷ μὲν οὐκ ἐπὶ πολὺ ἐπῆλθεν ἔσθαι τὰς Γλαύκου
 Αἰσχύλῳ δὲ καὶ ἐς ποίησιν δράματος ἐξήρκεσε.

CAPVT XXIII.

*Memoranda ad Theborum portam Proetidem — Pin-
 dari monumentum et varia de Pindaro — de urbe
 Acraephniis et monte Ptois — urbe Iarympna.*

Θηβαίοις δὲ πρὸ τῶν πυλῶν ἐστὶ τῶν Προτιδῶν καὶ
 τὸ Ἰολάον καλούμενον γυμνάσιον, καὶ στάδιον καὶ
 τὰ ταῦτα τῷ τε ἐν Ὀλυμπίᾳ, καὶ τῷ Ἐπιδαυρίῳ
 γῆς χῶμα· ἐνταῦθα δεικνύται καὶ ἡρώων Ἰολάου
 τελευτῆσαι δὲ ἐν Σαρδοῖ τὸν τε Ἰόλαον αὐτὸν, καὶ
 Ἀθηναίων καὶ Θεσπιῶν τοὺς συνδιαβάντας, ὁμο-
 γοῦσι καὶ οἱ Θηβαῖοι. 2. Ἐπερβάντι δὲ τοῦ σταδίου
 τὰ ἐν δεξιᾷ, δρόμος ἵππων, καὶ ἐν αὐτῷ Πενδύρο
 μνημῆμα ἐστὶ. Πίνδαρον δὲ ἡλικίαν ὄντα νιανίσκοι
 καὶ ἰόντια ἐς Θεσπιᾶς θέρους ὥρᾳ καύματος περὶ με-
 σοῦσιαν μάλιστα ἡμέραν, κόπος καὶ ὕπνος ἀπ' αὐτοῦ
 κατελάμβανεν. ὃ μὲν δὴ, ὥς εἶχε, κατακλίνεται, βρο-
 χὸ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ· μέλισσαι δὲ αὐτῷ καθεύδοντι.

Δημόφωτος Κένυρμιος ἐπιμνηστικὸς ἑσπερίος

προσιπέτοντό τε καὶ ἔπλασσον πρὸς τὰ χεῖλη τοῦ κη-
ροῦ· ἀρχὴ μὲν Πινδάρῳ ποιῶν ᾄσματα ἐγένετο τοι-
αύτη. εὐδοκίμουνα δὲ αὐτὸν ἤδη ἀνὰ πᾶσαν τὴν
Ἑλλάδα ἐς πλεον δόξης ἦρεν ἡ Πυθία ἀνειπούσα
Δελφοῖς, ὁπόσων ἀπήρχοντο τῷ Ἀπόλλωνι, μοῖραν
καὶ Πινδάρῳ τὴν ἴσην ὑπάντων νέμειν. λέγεται δὲ
καὶ ὀνείρατος ὄψιν αὐτῷ γενέσθαι προήκοντι ἐς γῆ-
ρας· ἐπιστάσῃ ἡ Περσεφόνη οἱ καθιεύδοντι οὐκ ἔφα-
σκεν ὑμνηθῆναι μόνῃ θεῶν ὑπὸ Πινδάρου· ποιήσῃ
μὲν τοι καὶ ἐς αὐτὴν ᾄσμα Πίνδαρον ἐλθόντα ὡς αὐ-
τὴν. καὶ τὸν μὲν αὐτίκα τὸ χρεῶν ἐπιλαμβάνει, πρὶν
ἔξῃκειν ἡμέραν δεκάτην ἀπὸ τοῦ ὀνείρατος. ἦν δὲ ἐν
Θήβαις γυνὴ πρεσβύτις γένους εἵνεκα προσήκουσα
Πινδάρῳ, καὶ τὰ πολλὰ μεμελετηκῦα ἤδειν τῶν ἱ-
σμῶν. ταύτῃ Πίνδαρος ἐνύπνιον τῇ πρεσβύτιδι
ἐπιστάς, ὕμνον ᾗσεν ἐς Περσεφόνην· ἡ δὲ αὐτίκα,
ὡς ἀπέλειπεν αὐτὴν ὁ ὕπνος, ἔγραψε ταῦτα, ὁπόσα
τοῦ ὀνείρατος ἤκουσεν ἄδοντας. ἐν τούτῳ τῷ ᾄσματι
ἄλλαι τε ἐς τὸν Ἄϊδην εἰσὶν ἐπικλήσεις, καὶ ὁ χρυσή-
νιος· δῆλα ὡς ἐπὶ τῆς Κόρης τῇ ἄρπαγῇ. 3. Ἐντεῦ-
θεν ἐς Ἀρκαίφριόν ἐστιν ὁδὸς ἰα πλείω πεδιάς. εἶναι
δὲ ἐξ ἀρχῆς τε μοῖραν τῆς Θηβαΐδος τὴν πόλιν φασί,
καὶ ὕστερον διαπεσόντας Θηβαίων ἐς αὐτὴν ἀνδρας
εὐρισκόν, ἡνίκα Ἀλέξανδρος ἐποίησε τὰς Θήβας ἀνα-
σιτάτους· ὑπὸ δὲ ἀσθενείας καὶ γῆρας οὐδὲ ἐς τὴν
ἱπτικὴν ἀποσωθῆναι δυνηθέντις ἐνταῦθα ὤκησαν.
καί ται μὲν τὸ πόλισμα ἐν ὄρει τῷ Πτώφ· θείας δὲ
ἄλλα ἐνταῦθα Διονύσου ναὸς ἐστὶ καὶ ἄγαλμα. προελ-
θόντι δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐν δεξιᾷ πάντε που καὶ δίκαι

σταδίους, τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστι τοῦ Πιῶον τὸ ἱερὸν εἶναι δὲ Ἀθάμαντος καὶ Θεμιστοῦς παῖδα τὸν Πιῶον ἀφ' οὗ τῷ τε Ἀπόλλωνι ἐπικλήσις καὶ τῷ ὄρει τὸ ὄνομα ἐγένετο, ὥς Ἄσιος ἐν τοῖς ἔπαισι εἶρηκε. πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου καὶ Μακεδόνων ἐπιστρατείας καὶ λέθρου τοῦ Θηβαίων μαντεῖον ἦν αὐτόθεν ἀψευδέ, καὶ ποτε ἄνδρα Εὐρωπία, ὄνομα δὲ οἱ εἶναι Μῦν τοῦτον ἀποσταλέντα ὑπὸ Μαρδονίου τὸν Μῦν ἐπιρρισθαι τῇ φωνῇ τῇ σφετέρᾳ, καὶ οἱ χρῆσαι τὸν θεὸν οὐχ ἑλληνίσαντα οὐδὲ αὐτόν, διαλέκτῳ τῇ βαρβαρῇ κῆ. 4. Τπερβαλόντων δὲ τὸ ὄρος τὸ Πιῶον, ἐστὶ ἐπὶ θαλάσσης Βοιωτῶν πόλις Ἀργυρνα· γενέσθαι δὲ αὐτῇ τὸ ὄνομα φασιν ἀπὸ Ἀργύμνης τῆς Κυνοῦ τοὺς δὲ ἀνωτέρω προγόνους δηλώσει μοι τὰ ἔχοντα ἐς Δοκροῦς τοῦ λόγου. καὶ συνετέλει δὲ ἐς Ὀποῦντῃ ἢ Ἀργυρνα τὸ ἀρχαῖον· Θηβαίων δὲ ἐπὶ μέγα ἰσχύος προελθόντων, τηνικαῦτα ἐκουσίως μετετάξαντο Βοιωτοῦς. Διονύσου δὲ ἐνταῦθα ναὸς καὶ ἄγαλμα ὄρθον πεποιήται. λίμνη δὲ σφισιν ἐστὶν ἀγχιβοθῆς, καὶ τὰ ὄρη τὰ ὑπὲρ τὴν πόλιν ὧν παρέχεται θήραν ἀγρίων.

CAPVT XXIV.

Iacus Cephissis seu Copais et campus Athamantius — urbs Copae — Olmones et Hyettus urbes — urbs Cyrtones vel Cyrtone — Corsea et Halae urbes.

Ἐξ Ἀχραιφνίου δὲ ἰόντι εὐθείαν ἐπὶ λίμνην τὴν Κηφισίδα, (οἱ δὲ Κωπαῖδα ὀνομάζουσι τὴν αὐτήν) πεδῖον καλούμενόν ἐστιν Ἀθαμάντιον· οἰκῆσαι δὲ Ἀθάμαντα ἐν αὐτῇ φασιν. ἐς δὲ τὴν λίμνην ὅ τε ποτα

μός δ' Κηφισὸς ἐκδίδωσιν, ἀρχόμενος ἐκ Αἰλαίας
 τῆς Φωκίῳ, καὶ διαπλεύσαντι ἐς Κώπας. 2. Κεῖνται
 δὲ αἱ Κώπαι πόλισμα ἐπὶ τῇ λίμνῃ· τοῦτον δὲ καὶ
 Ὀμηρος ἐποιήσατο ἐν καταλόγῳ μνήμην· ἐνταῦθα
 Λήμητρος καὶ Διονύσου καὶ Σαρᾶπιδός ἐστιν ἱερά.
 λέγουσι δὲ οἱ Βοιωτοὶ, καὶ πόλιστα αἶλλα πρὸς τῇ
 λίμνῃ ποτὲ, Ἀθήνας καὶ Ἐλευσίνα, οἰκεῖσθαι, καὶ
 ὡς ὥρα χειμῶνος ἐπικλύσασα ἠφάνισεν αὐτὰ ἡ λίμνη.
 οἱ μὲν δὴ ἰχθῦς οἱ ἐν τῇ Κηφισίδι οὐδέν τι διάφο-
 ρον ἐς ἄλλους ἰχθῦς τοὺς λιμναίους ἔχουσιν· αἱ δὲ
 ἐγγέλεις αὐτόθι καὶ μεγέθει μέγισται, καὶ ἐσθίειν εὐ-
 σιν ἡδίσται. 3. Κωπῶν δὲ ἐν ἀριστερῇ σταδίου
 προελθόντι ὡς δώδεκα, εἰσὶν Ὀλμωνες· Ὀλμωνέων δὲ
 ἐπὶ πέντε σταδία Τητὸς ἀφ᾽ ἑσθῆκε, κῶμαι νῦν τε οὖ-
 ναι καὶ εὐθύς ἐξ ἀρχῆς· μοίρας δὲ (ἔμοι δοκεῖν) τῆς
 Ὀρχομενίας εἰσὶ καὶ αὐταί, καὶ πεδίον τὸ Ἀθαμίν-
 τιον. καὶ ὅσα μὲν ἐς Τηττον ἀνδρῶν Ἀργεῖον καὶ Ὀλ-
 μον τὸν Σισύφου λεγόμενα ἤκουον, προσίσταται καὶ
 αὐτὰ τῇ Ὀρχομενίᾳ συγγραφῇ. θίας δὲ ἄξιον ἐν μὲν
 Ὀλμων οὐδ' ἐπὶ βραχύτατον παρῆχον οὐδέν· ἐν
 Τηττῷ δὲ ναὸς ἐστὶν Ἡρακλέους, καὶ ἰάματα εὐρα-
 σθαι παρ' αὐτοῦ τοῖς κάμνουσιν ἐστίν, ὄντος οὐχὶ
 ἀγάλματος σὺν τέχνῃ, λίθου δὲ ἀργοῦ κατὰ τὸ ἀρ-
 χαῖον. 4. Τηττου δὲ σταδία ὡς εἴκοσιν ἐπέχουσι
 Κυρτώνης· τὸ δὲ ἀρχαῖον τῷ πόλιστατι φασιν εἶναι
 Κυρτώνην· ὥκισται δὲ ἐπὶ ὄρους ὑψηλοῦ, καὶ Ἀπόλ-
 λωνός ἐστιν ἐνταῦθα ναὸς τε καὶ ἄλσος· ἀγάλματα
 δὲ ὄρθα Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος ἐστίν. ἐστὶ δὲ αὐ-
 τόθι καὶ ὕδωρ ψυχρόν ἐκ πέτρας ἀνιέρχόμενον· νυμφῶν

δὲ ἱερὸν ἐπὶ τῇ πηγῇ, καὶ ἄλλος οὐ μέγα ἑστὶν ἡμεῖς δὲ ὁμοίως πάντα ἐν τῷ ἄλλστει δένδρα. 5. Ἰδὼν δὲ Κυρτοίωνων ὑπερβάλλοντι τὸ ὄρος, πόλισμά ἐστι Κορσεία· ὑπὸ δὲ αὐτῷ δένδρων ἄλλος οὐχ ἡμέρων πρῖνοι τὸ πολὺ εἰσιν· Ἑρμοῦ δὲ ἄγαλμα οὐ μέγα ἐν ὑπαίθρῳ τοῦ ἄλλστους ἑστῆκε· τοῦτο ἀπέχει Κορσείας ὅσον τε ἡμῖν σταδίου. καταβάντων δὲ ἐς τὸν χθαμαλὸν, ποταμὸς Πλατάνιος καλοῦμενος ἐκδιδωσιν ἐς θάλασσαν· ἐν δεξιᾷ δὲ τοῦ ποταμοῦ Βοιωτῶν ἑσχατοὶ ταύτῃ πόλισμα οἰκοῦσιν Ἀλὰς ἐπὶ θαλάσῃ, ἣ τὴν Λοκρίδα ἡπειρον ἀπὸ τῆς Εὐβοίας διαίρει.

CAPUT XXV.

Prope Thebarum portam Neitin monumentum Menoecei — locus, ubi Oedipi filii singulari certamine ceciderunt, et locus Syrmia Antigones dictus — transfluvium Dirce Pindari domus reliquiae et matris Dindymenes templum — Themidis templum et signum — lucus Cereris Cabiriae et Cabirorum templum — de origine arcanorum sacrorum apud Thebanos et de Cabiraeis — de Cabirorum sacris violatis.

Θηβαίοις δὲ τῶν πυλῶν ἐστὶν ἐγγύτατα τῶν Νηϊτίων Μενοικίως μνῆμα τοῦ Κρέοντος· ἀπέκτεινε δὲ ἐκονομίως αὐτὸν κατὰ τὸ μάντευμα τὸ ἐκ Δελφῶν, ἡνίκα Πολυνείκης καὶ ὁ σὺν αὐτῷ στρατός ἀφίκοντο ἐξ Ἀργεῶν· τοῦ δὲ Μενοικίως ἐπιπέφυνκε ῥοιὰ τῷ μνήματι· τοῦ καρποῦ δὲ ὄντος πεπείρου, διαρρήξαντί σοι τὸ ἐκτός, λοιπὸν εὗρεῖν τὸ ἔνδον αἵματι ἐμφορές· αὕτη μὲν δὴ τεθελὸς δένδρον ἐστὶν ἣ ῥοιὰ. ἀμπε

ἀμπεροῖα ἔσονται· διὰ τὴν ἑστῆσαν ἐν τῷ μνήματι.

λον δὲ φῦναι μὲν οἱ Θηβαῖοι παρὰ σφίσι πρῶτοις
 φικὸν ἀνθρώπων, ἀποφῆναι δὲ οὐδὲν ἔτι ἐς αὐτὴν
 ὑπόμνημα εἶχον. 2. Τοῦ δὲ Μεναικίως οὐ πόρρω
 τόφου τοὺς παῖδας λέγουσιν Οἰδίποδος μονομαχή-
 σαντας ἀποθανεῖν ὑπὸ ἀλλήλων· σημεῖον δὲ τῆς
 μάχης αὐτῶν, κίων καὶ ἀσπίς ἔπεστιν ἐπ' αὐτοῦ λί-
 θου. δείκνυται δὲ τι χωρίον· ἐνταῦθα Ἥραν Θη-
 βαῖοί φασιν Ἡρακλεῖ παιδὶ ἔτι ἐπισχεῖν γάλα, κατὰ
 δὴ τινα ἀπάτην ἐκ Διός· καλεῖται δὲ ὁ σύμπας οὗ-
 τος Σῦρμα Ἀντιγόνης. ὥς γὰρ τὸν τοῦ Πολυνείκους
 ἄρσασθαι οἱ προθυμουμένη νεκρὸν οὐδεμία ἐφαίνετο
 ῥασιώνη, δεύτερα ἐπενόησεν ἐλκεῖν αὐτόν, ἐς ὃ εἰλ-
 κνυαί τε καὶ ἐπέβαλεν ἐπὶ τοῦ Ἰτεοκλέους ἐξημμένην
 τὴν πυρᾶν. 3. Διαβάντων δὲ ποταμὸν καλοῦμενον
 ἀπὸ γυναικὸς τῆς Λύκου Δίρκην, (ὑπὸ ταύτης δὲ
 ἔχει λόγος Ἀντιόπην κακαῦσθαι, καὶ διὰ τοῦτο ἀπὸ
 Ἀντιόπης παίδων συμβῆναι τῇ Δίρκῃ τὴν τελευταίαν)
 διαβᾶσιν οὖν τὴν Δίρκην, οἰκίας τε ἐρείπια τῆς Πιν-
 δάρου, καὶ μητρὸς Αἰνδυμένης ἱερὸν· Πινδάρου
 μὲν ἀνάθημα, τέχνη δὲ τὸ ἄγαλμα Ἀριστομήδους τε
 καὶ Σωκράτους Θηβαίων. μιᾷ δὲ ἐφ' ἐκάστων εἰῶν
 ἡμέρα, καὶ οὐ πέρα, τὸ ἱερὸν ἀνοίγειν νομίζουσιν.
 ἐμοὶ δὲ ἀφικέσθαι τε ἐξεργάζεσθαι τὴν ἡμέραν ταύτην,
 καὶ τὸ ἄγαλμα εἶδον λίθου ὃν τοῦ Πεντίλῃσι καὶ αὐτὸ
 καὶ τὸν θρόνον. 4. Κατὰ δὲ τὴν ὁδὸν ἀπὸ τῶν
 πυλῶν τῶν Νηϊτῶν τὸ μὲν Θέμιδός ἐστιν ἱερὸν, καὶ ἄ-
 γαλμα λευκοῦ λίθου· τὸ δὲ ἐφεξῆς Μοῖραι· τὸ δὲ Ἀ-
 γοραίου Διός· οὗτος μὲν δὴ λίθου πεποιήται, ταῖς
 Μοῖραις δὲ οὐκ ἔστιν ἄγαλματα. καὶ ἀπωτέρω μ-

κρόν Ἡρακλῆς ἔσθηκεν ἐν ὑπαίθρῳ, Ἐρινοκολούστης
ἐπωνυμίαν ἔχων, ὅτι τῶν κηρύκων, ὡς οἱ Θηβαῖοι
λέγουσιν, ἀπέτεμεν ἐπὶ λῶβῃ τὰς δῖνας, οἱ παρὰ
Ὀρχομενίαν ἀφίκοντο ἐπὶ τοῦ δασμοῦ τὴν ἀπαίτη-
σιν. 5. Σταδίου δὲ αὐτόθεν πέντε προελθόντα
καὶ εἴκοσι, Δήμητρος Καβείρας καὶ Κόρης ἐστὶν
ἄλλος· ἐσελθεῖν δὲ τοῖς τελεσθεῖσιν ἐστι. τοῦτου
δὲ τοῦ ἄλλου ἐπὶ τοῦ σταδίου τῶν Καβείρων τό-
ιόν τι ἀφίστηκεν. οἵτινες δὲ εἰσιν οἱ Κάβειροι, καὶ
ὁποῖα ἐστὶν αὐτοῖς καὶ τῇ μητρὶ τὰ δρώμενα, οἰω-
πὴν ἄγοντι ὑπὲρ αὐτῶν συγγνώμη παρὰ ἀνδρῶν φι-
ληκόων ἔστω μοι. 6. Τοσούτων δὲ δηλώσαι με καὶ
ἐξ ἅπαντας ἐκώλυσεν οὐδέν, ἥντινα λέγουσιν ἀρχὴν
οἱ Θηβαῖοι γενέσθαι τοῖς δρωμένοις. πόλλιν γάρ
ποτα ἐν τούτῳ φασὶν εἶναι τῷ χωρίῳ, καὶ ἄνδρας
ὀνομαζομένους Καβείρους. Προμηθεὺς δὲ ἐν τῶν
Καβειραίων καὶ Αἰτναίων τῷ Προμηθεὺς ἀφικόμε-
νην Δήμητραν ἐς γνῶσιν παρακαταθέσθαι σφίσι·
ἥτις μὲν δὴ ἦν ἡ παρακαταθήκη, καὶ τὰ ἐς αὐτὴν
γενόμενα, οὐκ ἐφαίνετο ὅσιόν μοι γράφειν. Δήμη-
τρος γοῦν Καβειραίοις δῶρόν ἐστιν ἡ τελετή. κατὰ
δὲ τὴν Ἐπιγόνων στρατείαν καὶ ἄλλωσιν τῶν Θηβῶν
ἀνέστησαν μὲν ὑπὸ τῶν Ἀργείων οἱ Καβειραῖοι, ἐξε-
λείφθη δὲ ἐπὶ χρόνον τινὰ καὶ ἡ τελετή. Πελαργὴν
δὲ ὕστερον τὴν Ποινέως καὶ Ἰσθμιάδην Πελαργῇ
συνοικοῦντα καταστήσασθαι μὲν τίς ὄργια αὐτοῦ λέ-
γουσιν ἐξ ἀρχῆς, μετενιγκεῖν δὲ αὐτὰ ἐπὶ τὸν Ἀλε-
ξιάδην καλούμενον· ὅτι τῶν ὄρων ἐκτός ἐμύησιν ἡ
Πελαργὴ τῶν ἀρχαίων. Τηλώνδης δὲ, καὶ ὅσοι γὰρ

ρους Καβειριτῶν ἔλιποντο, κατέλθοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν Καβειραίαν. Πελαργὴν μὲν δὴ κατὰ μάντευμα ἐκ Δωδώνης καὶ ἄλλα ἔμελλεν ἐς τιμὴν καταστήσασθαι, καὶ οἱ θυσία, φέρον ἐν τῇ γαστρὶ ἱερεῖον. 7. Τὸ δὲ μήνιμα τὸ ἐκ τῶν Καβείρων ἀπαραιήτητόν ἐστιν ἀνθρώποις, ὥς ἐπέδειξε δὴ πολλαχῇ. τὰ γὰρ δὴ δρώμενα ἐν Θήβαις ἐτόλμησαν ἐν Νυμφάκτῳ κατὰ ταῦτα ἰδιῶται δρῶσαι, καὶ σφῶς οὐ μετὰ πολὺν ἐπέλαβεν ἡ δίκη. ὅσοι δὲ ὁμοῦ Μαρδονίῳ τῆς στρατείας τῆς Ξέρξου περὶ Βοιωτίαν ἐλήφθησαν, τοῖς παρελθοῦσιν αὐτῶν εἰς τὸ ἱερόν τῶν Καβείρων, τάχα μὲν που καὶ χρημάτων μεγάλων ἐλπίδι, τὸ πλεον δὲ (ἐμοὶ δοκεῖν) τῇ ἐς τὸ θεῖον ὀλιγωρίᾳ, τοῖς παρρησιῶσαι τε συνέπεσιν αὐτίκα, καὶ ἀπώλοντο ἐς θάλασσαν τε καὶ ἀπὸ τῶν χρημάτων ἐαυτοὺς ῥίπτοντες. Ἀλεξάνδρου δὲ, ὥς ἐνίκησε τῇ μάχῃ, Θήβας τε αὐτὰς καὶ σύμπασαν τὴν Θηβαΐδα διδόντος πυρὶ, ἀνδρες τῶν ἐκ Μακεδονίας ἐλθόντες ἐς τῶν Καβείρων τὸ ἱερόν, ἅτε ἐν τῇ γῇ πολεμία, κεραινοῖς τε ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἀστραπαῖς ἐφθάρησαν. οὕτω μὲν ἱερόν ἐστι τοῦτο τὸ ἐξ ἀρχῆς ἅγιον.

CAPVT XXVI.

*Campeus Teneri et templum Herculis Hippodoti —
de Springs varia narratio — Onchesti reliquiae —
urbs Thespia — signum Iovis Sactae et alia
deorum signa Thespieae posita.*

Τοῦ Καβείρου δὲ ἐν δεξιᾷ πεδίον ἐστὶν ἐπάνυμον Τηνέρου μάντεως, ὃν Ἀπόλλωνος παῖδα εἶναι καὶ Μελίας νομίζουσι· καὶ Ἡρακλέους ἱερόν μέγα, ἐπὶ

πλησιν Ἱπποδότου· τοὺς τε γὰρ Ὀρχομενίους φασὶν
 εἰς τοῦτο ἀφίχθαι στρατιᾷ, καὶ τὸν Ἡρακλέα τύπτειν
 τοὺς ἵππους λαβόντα συνδῆσαι σφισι τοὺς ὑπὸ τοῖς
 ἄρμασι. 2. Προελθόντων δὲ τὸ ὄρος ἐστίν, ὅθι
 τὴν Σφίγγα λέγουσιν ὁρμᾶσθαι ἐπ' ὀλέθρῳ τῶν ἀρ-
 μαζομένων αἶνγμα ἄδουσιν. οἱ δὲ κατὰ λησιείαν
 σὺν δυνάμει ναυτικῇ πλανωμένην φασὶν αὐτὴν εἰς τὴν
 πρὸς Ἀνθηδόνη σχιῖν θάλασσαν· καταλαβοῦσαν δὲ
 τὸ ὄρος τοῦτο, ἀρπαγαῖς χρῆσθαι, πρὶν ἐξεῖλιν Οἰ-
 δίπους αὐτὴν ὑπερβαλόμενος πλήθει στρατιᾶς, ἣ
 ἀφίκετο ἔχων ἐκ Κερύνθου. λέγεται δὲ καὶ, ὥς νόθος
 Λαῖου θυγατέρα εἴη, καὶ ὥς τὸν χρησμὸν τοῦ Κάδμου
 δοθέντα ἐκ Διελφῶν διδάξειεν αὐτὴν κατὰ εὐνοίαν ὁ
 Λαῖος· ἐπίστασθαι δὲ πρὶν τοὺς βασιλείας εὐδὲν ἄλ-
 λο ἢ τὸ μάντιμα. ὁπότε οὖν τῇ Σφίγγι ἀμφισ-
 βητήσων τις ἀφίκοιτο τῆς ἀρχῆς, (γενέσθαι γὰρ τῷ
 Λαῖῳ ἐκ παλλακῶν υἱοὺς, καὶ τὰ χρησθέντα ἐκ Διελ-
 φῶν εἰς Ἐπικάστην μόνην καὶ τοὺς ἐξ ἐκείνης ἔχων
 παῖδας) τὴν οὖν Σφίγγα χρῆσθαι σοφίσμασιν ἐς
 τοὺς ἀδελφοὺς, ὥς τὸν Κάδμω γινόμενον χρησμὸν
 εἰδῆεν Λαῖου γε ὄντες· οὐκ ἔχοντας δὲ αὐτοὺς ἀπο-
 κρίνασθαι, θανάτῳ ζημιοῦν, αἵτε οὐ προσηκόντως
 ἀμφισβητοῦντας γένους τε καὶ ἀρχῆς. Οἰδίπους δὲ
 ἄρ' ἀφίκετα ὑπὸ ὀπείρατος δεδιδαγμένος τὸν χρησμὸν.
 3. Ἀπὸ δὲ τοῦ ὄρους τούτου πέντε ἀπέχει καὶ δέκα
 σταδίους πόλεως Ἰρεῖπια Ὀγχηστοῦ· φασὶ δὲ, ἐν-
 ταῦθα οἰκῆσαι Ποσειδῶνος παῖδα Ὀγχηστον. ἐπ' ἑ-
 μοῦ δὲ ναὸς τε καὶ ἄγαλμα Ποσειδῶνος ἐλείπειτο
 Ὀγχηστίου, καὶ τὸ ἄλσος, ὃ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐπ'

νεσε. 4. Τραπεζομένη δὲ ἀπὸ τοῦ Καβειρίου τὴν ἐν ἁριστερᾷ, καὶ προελθόντι ὡς πεντήκοντα σταδίους, Θέσπεια ὑπὸ τὸ ὄρος τὸν Ἑλικῶνα ᾄκισται· θυγατέρα δὲ εἶναι Θέσπειαν λέγουσιν Ἀσωποῦ, καὶ ἀπὸ ταύτης κληθῆναι τὴν πόλιν· οἱ δὲ Θέσπιόν φασιν εἶναι Ἀθηναίων ἐλθόντα τὸ ὄνομα τῇ πόλει δοῦναι· γεγονέναι δὲ ἀπὸ Ἑρεχθέως αὐτόν. 5. Θεσπιεῦσι δὲ ἐν τῇ πόλει Σαώτου Διὸς ἐστὶ χαλκοῦν ἄγαλμα ἔτι. λέγουσι δὲ, ὡς λυμαينوμένου τὴν πόλιν ποτὲ αὐτοῖς δράκοντος προστάξειεν ὁ θεὸς τὸν κληρὸν τῶν ἐφηβῶν κατὰ ἕτος ἕκαστον λαχόντα διδοσθαι τῷ θηρίῳ. τῶν μὲν δὴ διαφθαρέντων μνημονεύειν τὰ ὀνόματα οὐ φασιν· ἐπὶ δὲ Κλεοστράτῳ λαχόντι τὸν ἐρματὴν αὐτοῦ Μενέστρατον λέγουσιν ἐπιτεχνήσασθαι. χαλκοῦν θώρακα ἐποίησατο ἔχοντα ἐπὶ ἐκάστη τῶν φουλίδων ἄγκιστρον ἐς τὸ ἄνω· τοῦτον τὸν θώρακα ἐνδύς, παρέδωκε τῷ δράκοντι ἐκουσίως αὐτόν· παρὰ τοῦτον δὲ ἀποκτεῖσθαι τε καὶ αὐτὸς ἀπολεῖν ἔμελλε τὸ θηρίον. ἀντὶ τοῦτου μὲν τῷ Διὶ γέγονεν ἐπικλησις Σαώτης. τὸ δὲ ἄγαλμα τὸ Διονύσου, καὶ αὐτὸς Τύχης, ἐτέρωθεν δὲ Ἑρείας· τὴν δὲ Ἀθηναίων τὴν Ἑργάνην καὶ αὐτὴν καὶ Πλοῦτόν αἱ παρεστηκότα ἐποίησε.

CAPUT XXVII.

De praecipuo Cupidinis cultu apud Thespienses — de Cupidinis natalibus varia narratio — de Cupidinis signis a Lysippo et Praxitele confectis eiusque recentiore signo — Venere et Phryne Praxitelis, aliisque memorandis Thespias — Herculis templum et de Thestii filiabus narratio.

Θεῶν δὲ οἱ Θεσπιεῖς τιμῶσιν Ἑρώτα μάλιστα ἐξ ἁρ-

χῆς· καὶ σφισιν ἄγαλμα παλαιότατον ἔστιν ἀργός
 λίθος. ὅστις δὲ ὁ καταστησάμενος Θεσπιεύσιν Ἑρω-
 τα θεῶν σέβεσθαι μάλιστα, οὐκ οἶδα. σέβονται δὲ
 οὐδέν τι ἦσαν καὶ Ἑλλησποντίων Παριανοί, τὸ μὲν
 ἀνέκαθεν ἐξ Ἰωνίας καὶ Ἐρυθρῶν ἀποικισμέτοι, τὰ
 δ' ἐφ' ἡμῶν τελοῦντες ἐς Ῥωμαίους. 2. Ἑρωτα δὲ
 ἄνθρωποι μὲν οἱ πολλοὶ νεώτατον θεῶν εἶναι, καὶ
 Ἀφροδίτης παῖδα ἤγουνται. Λύκιος δὲ Ὀλλήν, ὃς
 καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἀρχαιοτάτους ἐποίησαν Ἑλλη-
 σιν, οὗτος ὁ Ὀλλήν ἐν Εἰλειθυίᾳ ὕμνῳ μητέρα Ἑρω-
 τος τὴν Εἰλειθυίαν φησιν εἶναι. Ὀλλήνος δὲ ὕστε-
 ρον Πάμφως τε ἔπη καὶ Ὀρφεὺς ἐποίησαν· καὶ σφι-
 σι ἀμφοτέροις πεποιημένα ἔστιν ἐς Ἑρωτα, ἵνα ἐπὶ
 τοῖς δρωμένοις Λυκομήδαι καὶ ταῦτα ᾄδωσιν· ἐγὼ
 δὲ ἐπελεξάμην ἀνδρῶν ἐς λόγους δαδουχοῦντι, καὶ τῶν
 μὲν οὐ πρόσω ποιήσομαι μνήμην. Ἡσιόδου δὲ ἢ τὸν
 Ἡσιόδου Θεογονίαν ἱσποήσαντα οἶδα γράψαντα, ὃς
 Χάος πρῶτον, ἐπὶ δὲ αὐτῷ Γῆ τε καὶ Τάρταρος καὶ
 Ἑρως γένοιτο. Σαπφῶ δὲ ἢ Λεαβία πολλά τε καὶ
 αὐχὸς ὁμολογοῦντα ἀλλήλοις ἐς Ἑρωτα ἦσαν. 3. Θε-
 σπιεῦσαι δὲ ὕστερον χαλκοῦν εἰργάσατο Ἑρωτα Λύ-
 σισπρος, καὶ ἔτι πρότερον τοῦτον Πραξιτέλης, λίθου
 τοῦ Πεντελησίου. καὶ ὅσα μὲν εἶχεν ἐς Φρύνην καὶ
 τὸ ἐπὶ Πραξιτέλει τῆς γυναικὸς σόφισμα, ἐτέρωδι
 ἤδη μοι διδῆλωται. πρῶτον δὲ τὸ ἄγαλμα κινήσαι
 τοῦ Ἑρωτος λέγουσι Γαῖον δυναστεύσαντα ἐν Ῥώ-
 μη, Κλαυδίου δὲ ὀπίσω Θεσπιεύσιν ἀποπέμψαντος,
 Νέριωνα αἰθίς δεύτερα ἀνάσπαστον ποιῆσαι· καὶ
 τὸν μὲν φλόξ ἀντίθι διέφθειρε. τῶν δὲ ἀσβεβησάν-

των ἐς τὸν θεόν, ὃ μὲν ἀνθρώπων στρατιώτῃ διδοῖς
αὐτὸ αὐτὸ σίνθημα μετὰ ὑποῦλου χλευασίας, ἐς
τοσοῦτο προήγαγε θυμῷ τὸν ἀνθρώπον, ὥστε σίν-
θημα διδόντα αὐτὸν διεργάζεται. Νέρωνι δὲ παρε-
ῆς τὰ ἐς τὴν μητέρα ἐστὶ καὶ ἐς γυναῖκας γαριτὰς
ἐναγῇ τε καὶ ἀνέραστα τολμήματα. τὸν δὲ ἐφ' ἡμῶν
Ἔρωτα ἐν Θεσπιαῖς ἐποίησεν Ἀθηναῖος Μηνύδαρος
τὸ ἔργον τὸ Πραξιτέλους μιμούμενος. 4. Ἐνταῦθα
καὶ αὐτοῦ Πραξιτέλους Ἀφροδίτῃ καὶ Φρόνης ἐστὶν
εἰκὼν, λίθου καὶ ἡ Φρόνη καὶ ἡ θεός. ἔστι δὲ καὶ
ἐτέρωθι Ἀφροδίτης Μελαίνιδος ἱερὸν, καὶ θείατρον
τε καὶ ἀγορά θείας ἄξια· ἐνταῦθα Ἡσίοδος ἀνάκει-
ται χαλκοῦς. τῆς ἀγορᾶς τε οὐ πόρῳ Νίκη τε χαλ-
κοῦ καὶ ναός Μουσῶν ἐστὶν οὐ μέγας· ἀγάλματα
δὲ ἐν αὐτῷ μικρὰ λίθου πεποιημένα. 5. Καὶ Ἡρα-
κλέους Θεσπιαῦσιν ἐστὶν ἱερὸν· ἱερᾶται δὲ αὐτῷ παρ-
θένος, ἕς τ' ἂν ἐπιλάβῃ τὸ χρεὼν αὐτήν. αἶτιον δὲ
τοῦτου φασὶν εἶναι τοιόνδε· Ἡρακλῆα ταῖς θυγα-
τέρας πενήκοντα οὔσαις ταῖς Θεστίου συγγενέσθαι
πύσαις πλήν μιᾶς ἐν τῇ αὐτῇ νυκτί· ταύτην δὲ οὐκ
ἐδελῆσαι οἱ τὴν μίαν μιχθῆναι· τὸν δὲ νομίζοντα
δικάσαι μένειν παρθένον πάντα αὐτήν τὸν βίον ἑ-
ρωμένην αὐτῷ. ἐγὼ δὲ ἤκουσα μὲν καὶ ἄλλον λόγον,
ὡς διὰ πασῶν ὁ Ἡρακλῆς τῶν Θεστίου παρθένων
διεξέλθοι τῇ αὐτῇ νυκτί, καὶ ὡς ὕρσενας παῖδας αὐ-
τῷ πῦσαι τέκοιεν, διδυμούς δὲ ἢ τε νεωπύτη καὶ ἢ
πρεσβυτάτη. ἐκείνο δὲ οὐκ ἔστιν ὅπως ἡγήσομαι
πιστόν, Ἡρακλῆα ἐπὶ τοσοῦτον ὀργῆς ἀνδρὸς φίλον
θυγατρί ἀφικέσθαι. πρὸς δὲ καὶ, ἥνίκα ἦν μετ'

ἀνθρώπων, τιμωροῦμένους τε ἄλλους ὑβρίζοντας, καὶ μάλιστα, ὅσοι θεῶν ἀσεβεῖς ἦσαν, οὐκ ἂν αὐτὸς γε κατεστήσατο κύνῃ ναόν τε καὶ ἱερίαν ὥσπερ δὴ θεός. ἀλλὰ γὰρ ἐφαίνεται μοι τὸ ἱερόν τοῦτο ἀρχαιότερον ἢ κατὰ Ἡρακλέα εἶναι τὸν Ἀμφικτύωνος, καὶ Ἡρακλέους τοῦ καλουμένου τῶν Ἰδαίων Λακτύλων, οὗ δὴ καὶ Ἐρυθαίλους τοὺς ἐς Ἰωνίαν καὶ Τυρίους ἱερὰ ἔχοντας εὖρισκον. οὐ μὴν οὐδ' οἱ Βοιωτοὶ τοῦ Ἡρακλέους ἠγνόουν τοῦτο τὸ ὄνομα· ὅπου γε αὐτοὶ τῆς Μυκαλησσίας Δήμητρος Ἡρακλεῖ τῷ Ἰδαίῳ τὸ ἱερόν ἐπιτετράφθαι λέγουσιν.

CAPUT XXVIII.

De monte Helicone — serpentum veneni varia natura.

Ὁ δὲ Ἑλικῶν ὄρων τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐν τοῖς μάλιστα ἐστὶν εὖγεως καὶ δένδρων ἀνάπλεως· καὶ οἱ τῆς ἀνδράχου θάμνοι παρέχονται τὸν πανταχοῦ καρπὸν ἔξει ἡδιστον· λέγουσι δὲ οἱ περὶ τὸν Ἑλικῶνα οἰκοῦντες καὶ ἀπάσας ἐν τῷ ὄρει τὰς πόδας, καὶ τὰς ῥίζας ἥκιστα ἐπὶ ἀνθρώπου θανάτῳ φύεσθαι. καὶ δὴ καὶ τοῖς ὄφεισι τὸν ἰὸν ποιοῦσιν ἐνταῦθα ἀσθενέστερον αἰ νομαί· ὥστε καὶ διαφεύγουσι τὰ πολλὰ οἱ δηχθίντες ἢ ἀνδρὶ Αἰβυῖ γέροντος τοῦ Ψύλλων, ἢ καὶ ἄλλως προσφόροις ἢ ἐπιτύχῃσι τοῖς φαρμάκοις. 2. Ἔστι μὲν δὴ ὁ ἰὸς τοῖς ἀγριωτέτοις τῶν ὄφειων, καὶ ἄλλως ὀλέθριος ἔς τε ἀνθρώπους καὶ ζῶα ὁμοίως τὰ πάντα, συντελοῦσαι δὲ οὐχ ἥκιστα ἐς ἰσχὺν σφίσι τοῦ ἰοῦ καὶ αἰ νομαί· ἐπείτοι καὶ ἀνδρὸς ἀκούσας οἶδα Φοῖνικος, ὡς ἐν τῇ ὀρετικῇ τῇ Φοινίκῃς ἀγριωτέτους τοὺς ἔχεις ποιοῦ-

αιν αἰ εἶζαι. ἔφη δὲ ἄνθρωπον ἰδεῖν αὐτὸς ἀπο-
 φεύγοντα ὁρμὴν ἔχειν· καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τι ἀναδρα-
 μεῖν δένδρον, τὸν δὲ ἔχιν, ὡς ἤλθεν ὕστερος, ἀπο-
 πιεῦσαι πρὸς τὸ δένδρον τοῦ ἰοῦ, καὶ οὐ ζῆν ἐν τὸν
 ἄνθρωπον. τοῦτου μὲν τοιαῦτα ἤκουσα. ἐν δὲ τῇ
 χώρῃ τῇ Ἀράβων ὅσοι τῶν ἔχων περὶ τὰ δέν-
 δρα τὰ βάλσαμα οἰκοῦσι, τοιάδε ἄλλα ἐς αὐτοὺς
 συμβαίνοντα οἶδα. μέγεθος μὲν κατὰ μυρσίνης θά-
 μνον τὰ βάλσαμά ἐστι, φύλλα δὲ αὐτοῖς κατὰ τὴν
 πόαν τὸ σάμψουχον. ἔχων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ
 καθ' ὁπόσους καὶ πλείονες καὶ εἰλάσσονες ὑπὸ ἑκα-
 στον αὐλίζονται δένδρον· τροφή γὰρ αὐτοῖς ὁ τῶν
 βυλσάμων ἐστὶν ὅπως ἡδίστη· καὶ ἐν καὶ ἄλλως τῇ
 οκτῇ τῶν φυτῶν χαίρουσιν. ἐπὶ οὖν συλλέγειν τοῦ
 βυλσάμου τὸν ὅπον ἀφίκηται τοῖς Ἀραβῶν ὄρα, ξύ-
 λων δύο ἑκαστος σκυτάλας ἐπὶ τοὺς ἔχους ἐσφέρει,
 κροτοῦντες δὲ τὰ ξύλα, ἀπελαύνουσι τοὺς ἔχους·
 ἀποκτείνουσι δὲ αὐτοὺς οὐκ ἐθέλουσιν ἱεροὺς τῶν
 βυλσάμων νομίζοντες. ἦν δὲ καὶ ὑπὸ ἔχων δηχθῆ-
 ναι τῷ συμβῆναι, τὸ μὲν τραῦμά ἐστιν, ὁποῖον καὶ ὑπὸ
 σιδήρου, δεῖμα δὲ ἄπειται τὸ ἀπὸ τοῦ ἰοῦ· ὅτε γὰρ
 σιτουμένοις τοῖς ἔχουσι μύρων τὸ εὐοσμότερον, με-
 τακτεράννυσσι σφισιν ἐκ τοῦ θανατωδούς ἐς τὸ ἡπιώ-
 τερον ὁ ἰός. ταῦτα μὲν δὴ ἔχοντά ἐστιν οὕτω.

CAPUT XXIX.

*De Ephialte, Oto et urbe Ascrea — Musis, earum
 nominibus numeroque, ac de Piero — memorandis
 Heliconis, fonte Aganippe, Eupheme Musarum
 nutrice, et de Lino.*

Θῦσαι δὲ ἐν Ἑλικῶνι Μοῦσαις πρώτους καὶ ἱερο-

μάσαι τὸ ὄρος ἱερὸν εἶναι Μουσῶν Ἐφιάλτην καὶ
 Ὡτιον λέγουσιν, οἰκίσαι δὲ αὐτοὺς καὶ Ἀσκλην· καὶ
 δὴ καὶ Ἥγησίλους ἐπὶ τῷδε ἐν τῇ Ἀτθίδι ἐποίησαν·
 Ἀσκλην δ' αὖ παρῆλκετο Πησειδάων ἐνοσίχθων·
 Ἡ δὴ οἱ τέκε παῖδα περιπλομένων ἐνιαυτῶν
 Οἰοκλον, ὃς πρῶτος μετ' Ἀλωέος ἔκτισε παῖδων
 Ἀσκλην, ἥ θ' Ἑλικῶνος ἔχει πόδα πιδυκόμενα.
 ταύτην τοῦ Ἥγησίλου τὴν ποιήσιν οὐκ ἐπιλεξάμεν
 ἀλλὰ πρότερον ἄρα ἐκλελοιπυῖα ἦν, πρὶν ἢ ἐμὲ γε
 γένεσθαι. Καλλιππος δὲ Κορίνθιος ἐν τῇ ἐς Ὀρχομε
 νίους συγγραφῇ μάρτυρα ποιεῖται τοῦ λόγου τὰ Ἥγη
 σίλου τὰ ἐπη· ὡσαύτως δὲ καὶ ἡμεῖς πεποιήμεθα
 παρ' αὐτοῦ Καλλιππου διδασχθέντες. Ἀσκλης μὲν
 δὴ πύργος εἰς ἐπ' ἐμοῦ, καὶ ἄλλο οὐδέν, ἐλείπετο ἐ
 μνήμην. 2. Οἱ δὲ τοῦ Ἀλωέως παῖδες ἀριθμὸν τῶν
 Μουσῶν ἐνόμισαν εἶναι τρεῖς, καὶ ὀνόματα αὐταῖ
 ἔθεντο Μελέτην, καὶ Μνήμην, καὶ Ἀοιδήν. χρόνον
 δὲ ὑστερόν φασι Πίερον Μακεδόνα, ἀφ' οὗ καὶ Μα
 κιδῶσιν ὀνόμασται τὸ ὄρος, τοῦτον ἐλθόντα ἐς Θε
 σπιάς, ἐννέα τε Μοῦσας καταστήσασθαι, καὶ τὰ ὀνό
 ματα τὰ νῦν μεταθίσθαι σφίσι. ταῦτα δὲ ἐνόμι
 ζιν οὕτως ὁ Πίερος, ἢ σοφώτερά οἱ εἶναι φανέντα
 ἢ κατὰ τι μάντιον, ἢ παρὰ του διδασχθῆς τῶν
 Θρακῶν· διζιώτερον γὰρ τὰ τε ἄλλα ἰδόκει τοῦ
 Μακεδονικοῦ τὸ ἔθνος εἶναι πύλαι τὸ Θράκιον, καὶ
 οὐχ ὁμοίως ἐς τὰ θύα ὀλίγων. εἰσὶ δ' οἱ καὶ
 αὐτῶν θυγατέρας ἐννέα Πίερον γενέσθαι λέγουσι, καὶ
 τὰ ὀνόματα, ἀπὲρ ταῖς θεαῖς, τεθῆναι καὶ ταύταις
 καὶ ὕσαι Μουσῶν παῖδες ἐκλήθησαν ὑπὸ Ἑλλήνων

θυγατρίδοὺς εἶναι σφῆς Πίσρου. Μίμνησμος δὲ
 ἐλεγεία ἐς τὴν μάχην ποιήσας τὴν Σμυρναίων πρὸς
 Ἰλῆην τε καὶ Ἀνδρῶν, φησὶν ἐν τῷ προοίμῳ, θυγα-
 τέρας Οὐρανοῦ τὰς ἀρχαιοτέρας Μοῖσας, τούτων
 δὲ ἄλλας νεωτέρας εἶναι Διὸς παῖδας, 3. Ἐν Ἑλι-
 κῶνι δὲ πρὸς τὸ ἄλσος ἰόντι τῶν Μουσῶν, ἐν ἀρι-
 στερᾷ μὲν ἡ Ἀγανίππη πηγὴ· θυγατέρα δὲ εἶναι
 τὴν Ἀγανίππην τοῦ Περμήησος λέγουσι· ῥῆι δὲ καὶ
 οὗτος ὁ Πέρμησος περὶ τὸν Ἑλικῶνα. τὴν δὲ εὐ-
 θεῖαν ἐρχομένῳ πρὸς τὸ ἄλσος, ἔστιν εἰκὼν Εὐφῆ-
 υης ἐπειρασμένη λίθῳ· τροφὸν δὲ εἶναι τὴν Εὐφῆ-
 υην λέγουσι τῶν Μουσῶν· ταύτης τε οὖν εἰκὼν,
 καὶ μετ' αὐτὴν Αἴνος ἔστιν ἐν πέτρᾳ μικρᾷ σπηλαίου
 τροφὸν ἐπειρασμένη· τοῦτω κατὰ ἕτος ἕκαστον πρὸ
 τῆς θυσίας τῶν Μουσῶν ἐναιγίζουσι. λέγεται δὲ, ὡς
 ὁ Αἴνος οὗτος παῖς μὲν Οὐρανίας εἴη, καὶ Ἀμφι-
 μάρου τοῦ Ποσειδῶνος, μεγίστην δὲ τῶν τε ἐφ' ἑαυ-
 τοῦ, καὶ ὅσοι πρότερον ἐγένοντο, λάβοι δόξαν ἐπὶ
 μουσικῇ· καὶ ὡς Ἀπόλλων ἀποκτείνειεν αὐτὸν ἐξι-
 σούμενον κατὰ τὴν ᾠδὴν. ἀποθανόντος δὲ τοῦ Αἴ-
 νου, τὸ ἐπ' αὐτὸ πένθος διῆλθεν ἄρα καὶ ἄχρη τῆς
 βαρβάρου πάσης, ὡς καὶ Αἰγυπτίοις ἥσμα γενέσθαι
 Αἴνον· καλοῦσι δὲ τὸ ἥσμα Αἰγύπτιοι τῇ ἐπιχωρίῳ
 φωνῇ Μανέρων. οἱ δὲ Ἕλλησιν ἔπη ποιήσαντες,
 Ὅμηρος μὲν, ἅτε ἥσμα Ἑλλήνιον ὃν ἐπιστάμενος
 τοῦ Αἴνου τὰ παθήματα, ἐπὶ τοῦ Ἀχιλλέως ἔφη τῇ
 ὑσπιδι ἄλλα τε ἐργάσασθαι τὸν Ἥφαιστον καὶ κι-
 θαρῳδὸν παῖδα ἥδοντα ἐς Αἴνον·

Τοῖσιν δ' ἐν μέσσοισι παῖς φόρμιγγι λιγυρή
 Ἰμερόεν καθαρίζει, Αἶνον δ' ὑπὸ καλὸν αἶδεν.
 Πάμφως δέ, ὃς Ἀθηναίοις τῶν ὕμνων ἐποίησε τῶν
 ἀρχαιοτάτους, οὗτος ἀκμάζοντι ἐπὶ τῷ Αἶνῳ τοῦ
 πένθους Οἰτολίνον ἐκάλεσεν αὐτόν. Σαπφῶ δέ ἡ
 Λεσβία τοῦ Οἰτολίνου τὸ ὄνομα ἐκ τῶν ἐπῶν τῶν
 Πάμφω μαθοῦσα Ἄδωνιν ὁμοῦ καὶ Οἰτολίνον ἤσεν.
 Θηβαῖοι δέ λεγόναι, παρὰ σφίσι ταφῆναι τὸν Αἶνον
 καὶ ὡς μετὰ τὸ πταῖσμα τὸ ἐν Χαιρωνείᾳ τὸ Ἑλλη-
 νικὸν Φίλιππος ὁ Ἀμύντου κατὰ δὴ τινα ὄψιν ὀνεί-
 ρατος τὰ ὅσα ἀνελόμενος τοῦ Αἶνου κομίσαιεν ἐς
 Μακεδονίαν· ἐκείνον μὲν δὴ αὐθις ἐξ ἐνυπνίων ἄλ-
 λων ὀπίσω τοῦ Αἶνου τὰ ὅσα ἐς Θήβας ἀποστείλαι·
 τὰ δὲ ἐπιθήματα τοῦ τάφου, καὶ ὅσα σημεῖα ἄλλα
 ἦν, ἀπὲρ χρόνον φυσὶν ἀφανισθῆναι. λέγεται δὲ
 καὶ ἄλλα τοιαῦτα ὑπὸ Θηβαίων, ὡς τοῦ Αἶνου τοῦ-
 του γένοιτο ὑπερὸν ἕτερος Αἶνος καλούμενος Ἰομη-
 νίου, καὶ ὡς Ἡρακλῆς ἔτι παῖς ὢν ἀπέκτεινεν αὐ-
 τόν, διδάσκαλον μουσικῆς ὄντα. ἔφη δὲ οὔτε ὁ Ἀμ-
 φιμάρου Αἶνος, οὔτε ὁ τούτου γινόμενος ὑπερὸν
 ἐποίησαν· ἢ καὶ ποιηθέντα ἐς τοὺς ἔπειτα οὐκ ἦλθε.

CAPVT XXX.

De Musarum aliorumque signis in Helicone — poetarum Musicae laude celebratorum signis — de Orpheo varia narratio — de fluvio Helicone — uisio Libethra et Orphsei monumento — Lycamedis.

Ταῖς Μούσαις δὲ ἀγάλματα μὲν πρῶτά ἐστι Κηφισοδότου τέχνη πάσαις. προελθόντι δὲ οὐ πολὺ, τοῖς μὲν εἰσιν αὐθις Κηφισοδότου, Στρογγυλίωνος δὲ

ἔτερε τοσαῦτα, ἀνδρὸς βοῦς καὶ ἵππους ἄριστα ἐργασμένου· τὰς δὲ ὑπολοίπους τρεῖς ἐποίησεν Ὀλυμπιοσθένης. καὶ Ἀπόλλων χαλκοῦς ἐστὶν ἐν Ἑλικῶνι καὶ Ἑρμῆς μαχόμενοι περὶ τῆς λύρας, καὶ Διόνυσος ὁ μὲν Λυοίππου· τὸ δὲ ἄγαλμα ἀνέθηκε Σύλλας τοῦ Διονύσου τὸ ὀρθόν, ἔργον τῶν Μύρωνος, θείας μάλιστα ἄξιον μετὰ γε τὸν Ἀθήνησιν Ἑρεχθεῖα· ἀνέθηκε δὲ οὐκ οἴκοθεν, Ὀρχομενίους δὲ ἀφελόμενος τοὺς Μινύας· τοῦτό ἐστι τὸ ὑπὸ Ἑλλήνων λεγόμενον θυμιάμασιν ἁλλοτρίοις τὸ θεῖον σέβασθαι. 2. Ποιητὰς δὲ ἢ καὶ ἄλλως ἐπιφανεῖς ἐπὶ μουσικῇ, τῶσων εἰκόνας ἀνέθεσαν· Θάμυριν μὲν αὐτὸν τε ἤδη τυφλόν, καὶ λύρας κατεαγυίας ἐφαπτόμενον· Ἀρίων δὲ Μηθυμαῖός ἐστιν ἐπὶ δελφίνος. ὁ δὲ Σακάδα τοῦ Ἀργείου τὸν ἀνδριάντα πλάσας, οὐ συνεῖς Πινδάρου τὸ ἐς αὐτὸν προσείμιον, ἐποίησεν οὐδέν ἐς τὸ μῆκος τοῦ σώματος εἶναι τῶν αὐλῶν μίξονα τὸν αὐλητήν. κάθεται δὲ καὶ Ἡσιόδος κιθάραν ἐπὶ τοῖς γόνασιν ἔχων, οὐδέν τι οἰκεῖον Ἡσιόδῳ φάρημα· δῆλα γάρ δὴ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπῶν, ὅτι ἐπὶ ράβδῳ δάφνης ἦδε. περὶ δὲ Ἡσιόδου τε ἡλικίας καὶ Ὀμήρου πολυπραγμονήσαντι ἐς τὸ ἀκριβέστατον οὐ μοι γράφειν ἡδὺ ἦν, ἐπισταμένῳ τὸ φιλαίτιον ἄλλων τε καὶ οὐχ ἥμιστι, ὅσοι κατ' ἐμὲ ἐπὶ ποιήσει τῶν ἐπῶν καθεστήκεισαν. 3. Ὀρφεὺς δὲ τῷ Θρηκὶ πεποιῆται μὲν παριστῶσα αὐτῷ Τελετῇ, πεποιῆται δὲ περὶ αὐτὸν λίθου τε καὶ χαλκοῦ θηρία ἀκούοντα ἄδοντος. πολλὰ μὲν δὴ καὶ ἄλλα πιστεύουσιν οὐκ ὄντα Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ Ὀρφέα Καλλιό-

πης τε εἶναι Μοῦσης, καὶ οὐ τῆς Πύρου, καὶ οἱ τοὶ
 θηρία ἵεναι πρὸς τὸ μέλος ψυχαγωγούμενα· ἐλθεῖν
 δὲ καὶ ἐς τὸν Ἰδην ζῶντα αὐτὸν παρὰ τῶν κατὰ
 θεῶν τὴν γυναῖκα αἰτοῦντα. ὃ δὲ Ὀρφεὺς (ἐμοὶ
 δοκεῖν) ὑπερεβάλετο ἐπὶ τὸν κόσμον τοὺς πρὸ αὐτοῦ
 καὶ ἐπὶ μέγα ἤλθεν ἰσχύος, οἷα πιστευόμενος εὐρη-
 κῆναι τελετὰς θεῶν, καὶ ἔργων ἀνοσίων καθαρμούς,
 νόσων τε ἰάματα καὶ τροπὰς μηνιμάτων θεῶν. τὰς
 δὲ γυναῖκας φασὶ τῶν Θριγκῶν ἐπιβουλευεῖν μὲν αὐ-
 τῷ θάνατον, ὅτι σφῶν τοὺς ἄνδρας ἀκολουθεῖν ἔτε-
 σεν αὐτῷ πλανωμένῳ, φόβῳ δὲ τῶν ἀνδρῶν οὐ τολ-
 μῶν· ὥς δὲ ἐνιφορήσαντο οἶνον, ἐξεργάζονται τὸ
 τόλμημα, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ἀπὸ τούτου κατέστη
 μεθυσκομένους ἐς τὰς μάχας χωρεῖν. εἰσὶ δὲ, οἵ
 φασὶ κεραυνωθέντι ὑπὸ τοῦ θεοῦ συμβῆναι τὴν τε-
 λευτήν Ὀρφεῖ· κεραυνωθῆναι δὲ αὐτὸν τῶν λόγων
 εἴνεκα, ὧν ἐδίδασκεν ἐν τοῖς μυσηταίοις οὐ πρότερον
 ἀκηκοότας ἀνθρώπους. ἄλλοις δὲ προειρημένον
 εἶσιν, ὥς προαποθανούσης οἱ τῆς γυναικὸς, ἐπὶ τὸ
 Ἄσπερον δι' αὐτὴν τὸ ἐν τῇ Θεσπρωτίδι ἀφίκετο· εἶ-
 ναι γὰρ πάλαι νεκρομάντιον αὐτόθι· νομίζοντα δὲ
 οἱ ἔπεσθαι τῆς Εὐρυδίκης τὴν ψυχὴν, καὶ ἁμαρτόν-
 τα, ὥς ἐπιστράφη, αὐτόχειρα αὐτὸν ὑπὸ λύπης αὐ-
 τοῦ γενέσθαι. λέγουσι δὲ οἱ Θράκες, αἱ τῶν ἀηδό-
 νων ἔχουσι νεοσσίας ἐπὶ τῷ τάφῳ τοῦ Ὀρφέως, ταύ-
 τας ἥδιον καὶ μεῖζόν τι ἡδεῖν. Μακεδόνες δὲ οἱ
 χώραν τὴν ὑπὸ ὄρος τὴν Πιερίαν ἔχοντες καὶ πόλιν
 Διον φασὶν, ὑπὸ τῶν γυναικῶν γενέσθαι τὴν τελευ-
 τὴν ἐνταῦθα τῷ Ὀρφεῖ. ἴοντι δὲ ἐκ Δίου τὴν ἐπὶ

τὸ ὄρος, καὶ στάδια προεληλυθότες εἴκοσι, κίων τε
 ἐστὶν ἐν δεξιᾷ, καὶ ἐπίθημα ἐπὶ τῷ κίονι, ὑδρία λί-
 θου· ἔχει δὲ τὰ ὕδατα τοῦ Ὁρφέως ἢ ὑδρία, καθὰ
 οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. 4. Ἐπὶ δὲ καὶ ποταμὸς Ἐλι-
 κῶν ἄχρι σταδίων ἑβδομήκοντα πάντες· προελθόντι
 δὲ τὸ ῥέυμα ἀφανίζεται τὸ ἀπὸ τούτου κατὰ τῆς γῆς·
 διαλείπον τε μάλιστα δύο καὶ εἴκοσι στάδια, ἀντισ-
 τὰ ὕδωρ αὐτίς, καὶ ὄνομα Βαφύρας ἀντὶ Ἐλικῶνος
 λαβῶν, κάτεισιν ἐς θάλασσαν ναυσίπορος. τοῦτον
 οἱ λιάσται τὸν ποταμὸν ἐπιόρεῖν διὰ παντὸς τῇ γῇ
 τὰ ἱερὰ φασί, τὰς γυναῖκας δὲ, αἵ τὸν Ὁρφέα
 ἀπέκτειναν, ἐναπονήσασθαι οἱ θελήσαι τὸ αἷμα,
 καταδύναι τε ἐπὶ τούτῳ τὸν ποταμὸν ἐς τὴν γῆν,
 ἵνα δὴ μὴ τοῦ φόρου καθάρσια τὸ ὕδωρ παρίσχη-
 ται. 5. Ἦκουσα δὲ καὶ ἄλλον ἐν Λαρίσση λόγον,
 ὡς ἐν τῷ Ὀλύμπῳ πόλις οἰκοῖτο Λίβηθρα, ἣ ἐπὶ
 Μακεδονίας ἐτίθεται τὸ ὄρος, καὶ εἶναι οὐ πόρεω
 τῆς πόλεως τὸ τοῦ Ὁρφέως μνημα. ἀφικέσθαι δὲ
 τοῖς Λίβηθρείοις παρὰ τοῦ Διονύσου μάντινμα ἐκ
 Θράκης, ἐπειδὴν ἴδῃ τὰ ὅσα τοῦ Ὁρφέως ἦλιος,
 τηρικῶντα ὑπὸ σὺς ἀπολείσθαι Λίβηθρείοις τὴν
 πόλιν. οἱ μὲν δὲ οὐ πολλῆς φροντίδος ἐποιεῦντο
 τὸν χρησμόν, οὐδὲ ἄλλο τι θηρίον οὕτω μέγα καὶ ἁλ-
 κιμονίσσεσθαι νομίζοντες, ὡς εἰλὴν σφισιν τὴν πόλιν,
 οὐδὲ θρασυτήτος μετεῖναι μᾶλλον ἢ ἰσχύος. ἐπὶ
 δὲ ἐδύκει τῷ θεῷ, συνέβαινεν σφισι τοιαῦτα· ποιμὴν
 περὶ μεσοῦσαν μάλιστα τὴν ἡμέραν ἐπικλίνων αὐτὸν
 πρὸς τοῦ Ὁρφέως τὸν τάφον, ὃ μὲν ἐκάθισεν ὁ
 ποιμὴν· ἐπῆρξεν δὲ οἱ καὶ καθιύδοντι ἔπη τε ἔδειν

τῶν Ὀρφείως καὶ μίγα καὶ ἡδὺ φωνεῖν. οἱ οὖν ἐργα-
 γνύτατα νέμοντες ἢ καὶ ἀροῦντες, ἕκαστοι τὰ ἔργα
 ἀπολείποντες, ἡθροίζοντο ἐπὶ τοῦ ποιμένου τὴν ἐν
 τῷ ὕπνῳ ὥδην. καὶ ποτε ὠθοῦντες ἀλλήλους κα-
 ἐρίζοντες, ὅστις ἐγγύτατα ἔσται τῷ ποιμένι, ἀνα-
 τρέπουσι τὸν κίονα, καὶ κατεάγη τε ἀπ' αὐτοῦ πε-
 σοῦσα ἡ Θήκη, καὶ εἶδεν ὁ ἥλιος τὰ ὄντα τοῦ Ὀρ-
 φείως λοιπόν. αὐτίκα δὲ ἐν τῇ ἐπερχομένῃ νυκτὶ ὁ
 τε θεὸς κατέχει πολὺ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸ ὕδωρ, καὶ
 ὁ ποταμὸς Σῦς (τοῖν δὲ περὶ τὸν Ὀλυμπον χειμάρρῳ
 καὶ ὁ Σῦς ἐστί) τότε οὖν αὐτὸς ὁ ποταμὸς κατέβαλε
 μὲν τὰ τεύχη Αἰβηθρίοις, θεῶν δὲ ἱερὰ καὶ οἶκους
 ἀνέτρεψεν ἀνθρώπων, ἀπέπνιξε δὲ τοὺς τε ἀνθρώ-
 πους, καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει ζῶα ὁμοίως τὰ πάντα
 ἀπολλυμένῃ δὲ ἤδη Αἰβηθρίων, οὕτως οἱ ἐν Λίγῃ
 Μακεδόνες, κατὰ γε τὸν λόγον τοῦ Λαρισαίου ἑ-
 ρου, ἐς τὴν ἑαυτῶν τὰ ὄντα κομίζουσι τοῦ Ὀρφείως.
 ὅστις δὲ περὶ ποιήσεως ἐπολυπραγμόνησεν, ἤδη τοὺς
 Ὀρφείως ὕμνους οἶδεν ὄντας, ἕκαστόν τε αὐτῶν ἐπὶ
 βραχύτατον, καὶ τὸ σῦμπαν οὐκ ἐς ἀριθμὸν πολλὸν
 πεποιημένους. 6. Λυκομήδαι δὲ ἰσαί τε καὶ ἐπὶ-
 δουσι τοῖς δρωμένοις· κόσμῳ μὲν δὴ τῶν ἐπῶν δευ-
 τερεῖα φέροιντο ἂν μετὰ Ὀμήρου γε τοὺς ὕμνους,
 τιμῆς δὲ ἐκ τοῦ θεοῦ καὶ ἐς πλέον ἐκείνων ἔχουσι.

CAPVT XXXI.

*Arsinoës signum in Helicone — Priapī signum et
 cultus — tripodes in Helicone positi, festum Mu-
 sea dictum, Hippocrene — de Hesiodi carmini-*

ὁ ἥλιος δὲ τὸν οὐρανὸν ἀντὶ τῆς οὐρανοῦς ἐπὶ τῆς οὐρανοῦς

*bus — Hesiodi morte — fluvio Lamo, Narcissi
fonte et de ipso Narcisso varia narratio.*

Καὶ Ἀρσινόης ἐστὶν ἐν Ἐλικῶνι εἰκὼν, ἣν Πτολε-
μαῖος ἔγχευεν ὑδελφῶς ὦν· τὴν δὲ Ἀρσινόην στρου-
θὸς φέρει χαλκῇ τῶν ἀπτήνων· πτερὰ μὲν γε καὶ
αὐταὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ταῖς ἄλλαις φέουσιν, ὑπὸ δὲ
βάρους καὶ διὰ μέγεθος οὐχ οἷά τε ἐστὶν ἀνέχειν
σφῆς ἐς τὸν ἄερα τὰ πτερὰ. 2. Ἐνταῦθα καὶ Τηλέ-
φῳ τῷ Ἡρακλέους γάλα ἐστὶν ἔλαφος παιδί μικρῷ
διδούσα, καὶ βοῦς τε παρ' αὐτόν, καὶ ἔγχαλμα Πριά-
που θεῆς ἄξιον· τούτῳ τιμαὶ τῷ θεῷ δέδονται
μὲν καὶ ἄλλως, ἔνθα εἰσὶν αἰγῶν νομαὶ καὶ προβά-
των, ἣ καὶ ἐσμοὶ μελισσῶν· Λαμψακηνοὶ δὲ ἐς
πλέον ἢ θεοὺς τοὺς ἄλλους νομίζουσι, Διονύσου τε
αὐτὸν παῖδα εἶναι καὶ Ἀφροδίτης λέγοντες. 3. Ἐν
δὲ τῷ Ἐλικῶνι καὶ ἄλλοι τρίποδες κεῖνται, καὶ ἀρ-
χαῖότατος, ὃν ἐν Χαλκίδι λαβεῖν τῇ ἐπ' Εὐροίῳ λέ-
γουσιν Ἡσίοδον κηρήσαντα ᾤδῃ. περιοικοῦσι δὲ καὶ
ἄνθρωποι τὸ ἄλσος, καὶ ἐορτήν τε ἐνταῦθα οἱ Θεσπιεῖς
καὶ ἄγῳνα ἄγουσι Μουσεία· ἄγουσι δὲ καὶ τῷ Ἑρω-
τι, ἅθλα οὐ μουσικῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀθληταῖς
τιθέντες. ἐπαναβάντι δὲ στάδια ἀπὸ τοῦ ἄλσους
τούτου ὡς εἴκοσιν, ἐστὶν ἡ τοῦ Ἴππου καλουμένη κρή-
νη· ταύτην τὸν Βελλεροφόντου ποιῆσαι φασιν ἵπ-
πον, ἐπιφάσσαντα ὅπλῃ τῆς γῆς. Βοιωτῶν δὲ οἱ
περὶ τὸν Ἐλικῶνα οἰκοῦντες παρελημμένα δόξη
λέγουσιν, ὡς ἄλλο Ἡσίοδος ποιῆσαι οὐδέν ἢ τὰ ἔρ-
γα· καὶ τούτων δὲ τὸ ἐς τὰς Μούσας ἀφαιροῦσι
προσίμιον, ἀρχὴν τῆς ποιήσεως εἶναι τὸ ἐς τὰς

Ἐριδας λέγοντες· καὶ μοι μόλιβδον ἐδείκνυσαν, ἐνθα ἡ πηγή, τὰ πολλὰ ὑπὸ τοῦ χρόνου λευμασμένα γίγραται δὲ αὐτῇ τὰ Ἔργα. ἔστι δὲ καὶ ἑτέρα χωρισμένη τῆς προτέρας, ὡς πολὺν τινα ἐπὶ τῶν ὁ Ἡσιόδου ἀριθμὸν ποιήσιν· ἐς γυναικᾶς τε ἀδύμενα, καὶ ἄς μεγάλας ἐπονομάζουσιν Ἡοίας, καὶ Θεογονίαν τε, καὶ ἐς τὸν μάντιν Μελάμποδα, καὶ ὡς Θησιὸς εἰς τὸν Αἰδηνδοῦ Πειρίδω καταβαίη· παραινέσεις τε Χείρωνος, ἐπὶ διδασκαλίᾳ δὲ τῇ Ἀχιλλέως, καὶ ὅσα ἐπὶ ἔργοις τε καὶ ἡμέραις. οἱ δὲ αὐτοὶ οὕτοι λέγουσι, καὶ ὡς μαντικὴν Ἡσιόδου διδαχθεῖν παρὰ Ἀκαρνάνων· καὶ ἔστιν ἔπη μαντικά, ὅποσα τε ἐπιλεξάμεθα καὶ ἡμεῖς, καὶ ἐξηγήσεις ἐπὶ τέρασιν. 5. Ἐναντία δὲ καὶ ἐς τοῦ Ἡσιόδου τὴν τελυτήν ἐστιν εἰρημένα. ὅτι μὲν γὰρ οἱ παῖδες τοῦ Γαρυκτορος Κτίμενος καὶ Ἀντιφος ἔφυγον ἐς Μολυκρίαν ἐς Ναυπάκτου διὰ τοῦ Ἡσιόδου τὸν φόνον, καὶ αὐτόθι ἀσεβήσασιν ἐς Ποσειδῶνα ἐγένετο τῇ Μολυκρίδι σφίσιν ἡ δίκη, ταῦτε μὲν καὶ οἱ πάντες κατὰ ταῦτ' εἰρήκασιν. τὴν δὲ ἀδελφὴν τῶν νεανίσκων οἱ μὲν ἄλλου του φασὶν αἰσχύναντος Ἡσιόδου λαβεῖν οὐκ ἄληθ' τὴν τοῦ ἀδικήματος δόξαν· οἱ δὲ ἐκείνου γενέσθαι τὸ ἔργον. τὰ μὲν δὲ ἐς Ἡσιόδου καὶ αὐτὸν καὶ ἐς τὰ ἔπη διάφορα ἐπὶ τοσοῦτον εἴρηται. 6. Ἐπὶ δὲ ἄκρα τῇ κορυφῇ τοῦ Ἐλικῶνος ποταμὸς οὐ μέγας ἐστὶν ὁ Αἶμος. Θεσπιέων δὲ ἐν τῇ γῇ ἡ Δονάκων ἐστὶν ὀνομαζομένη· ἐνταῦθα ἐστὶ Ναρκίσσον πηγή, καὶ τὸν Νάρκισσον ἰδεῖν ἐς τοῦτο τὸ ὕδωρ φασὶν, οὐ συνέγνια δέ, ὅτι ἐώρα σκυῖαν

τὴν ἑαυτοῦ, λαθεῖν τε αὐτὸν ἐρασθέντα αὐτοῦ, καὶ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος ἐπὶ τῇ πηγῇ οἱ συμβῆναι τὴν τελευτήν. τοῦτο μὲν δὴ παντάπασιν εὐήθεις, ἡλιθιότητος ἤδη τινὰ ἐς τοῦτο ἤκαντα, ὡς ὑπὸ ἔρωτος ἀλλοσκεσθαι, μηδὲ, ἀποῖόν τι ἄνθρωπος καὶ ὁποῖόν τι ἄνθρώπου σκιά, διαγνῶναι. ἔχει δὲ καὶ ἕτερος εἰς αὐτὸν λόγος, ἦσσαν μὲν τοῦ προτέρου γνώριμος, λεγόμενος δὲ καὶ οὗτος· ἀδελφὴν γενέσθαι Νάρκισσον διδυμον, τὰ τε ἄλλα ἐς ἅπαν ὅμοιον τὸ εἶδος, καὶ ἀμφοτέροις ὡσαύτως κόμην εἶναι, καὶ ἱσθῆτα ἐοικυῖαν αὐτοὺς ἐνδύεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ θήραν ἰέναι μετὰ ἀλλήλων· Νάρκισσον δὲ ἐρασθῆναι τῆς ἀδελφῆς, καὶ ὡς ἀπέθανεν ἡ παῖς, φοιτῶντα ἐπὶ τὴν πηγὴν, συνιέναι μὲν, ὅτι τὴν ἑαυτοῦ σκιάν ἐώρα, εἶναι δὲ οἱ καὶ συνιέντι φρεσίωνην τοῦ ἔρωτος, ἵτε οὐχ ἑαυτοῦ σκιάν δοξάζοντι, ἀλλὰ εἰκόνα ὁρᾶν τῆς ἀδελφῆς. νάρκισσον δὲ ἄνθρς ἡ γῆ καὶ πρότερον ἔφυνεν (ἐμοὶ δοκεῖν), εἰ τοῖς Πάμφω τιγμαίρεσθαι χρή τι ἡμῶς ἔπεισι. γεγονὼς γὰρ πολλοῖς πρότερον ἴτεσιν, ἢ Νάρκισσος ὁ Θεσπιεύς, κόρην τὴν Δήμητρος φησιν ἄρπασθῆναι παίζουσαν καὶ ἄνθρ συλλέγουσαν· ἄρπασθεῖσαν δὲ οὐκ ἴοις ἀπατηθεῖσαν, ἀλλὰ νάρκισσοις.

CAPVT XXXII.

De Crauside navali Thespiensium — urbe Thisbe — urbe Tipha — urbe Haliarto — Lysandri praeclare factis — de Lysandri flagitiose factis.

Τοῖς δὲ ἐν Κραυσίδι, ἐπινείῳ τῇ Θεσπιέων, οἰκοῦσιν ἐν κοινῷ μὲν ἔστιν οὐδέν· ἐν ἰδιώτῳ δὲ ἄνδρς

ἄγαλμα ἦν Διονύσου, γύψου πεποιημένον καὶ ἐπε-
 κκοσμημένον γραφῇ. πλοῦς δὲ ἐς Κρεῦσάιν ἐστὶν
 ἐκ Πελοποννήσου σχολιός τε καὶ ἄλλος οὐκ εὐδιος·
 ἄκραι τε γὰρ ἀνέχουσιν, ὥς μὴ κατ' εὐθὺ τῆς θα-
 λάσσης περαιοῦσθαι, καὶ ἅμα ἐκ τῶν ὄρων κατα-
 πνέουσιν ἄνεμοι βίαιοι. 2. Πλέοντι δὲ ἐκ Κρευσί-
 δος οὐκ ἄνω, παρὰ δὲ αὐτὴν Βοιωτίαν, πόλις ἐστὶν
 ἐν δεξιᾷ Θίσβη. πρῶτα μὲν ὄρος ἐστὶν πρὸς θαλάσ-
 σην· τοῦτο δὲ ὑπερβάλλοντα πεδίον σε ἐκδέχεται,
 καὶ μετὰ τοῦτο ἄλλο ὄρος· ἐν δὲ ταῖς ὑπωρείαις ἐστὶ
 πόλις. Ἡρακλείους δὲ ἱερὸν, καὶ ἄγαλμα ὀρθὸν
 ἐνταῦθά ἐστι λίθου, καὶ Ἡράκλεια ἑορτὴν ἄγουσι.
 τὸ δὲ πεδίον τὸ μεταξὺ τῶν ὄρων ἐκάλυεν οὐδὲν λί-
 μνην ὑπὸ πλήθους εἶναι τοῦ ὕδατος, εἰ μὴ διὰ μέ-
 σον χῶμά σφισιν ἐπεποιήτο ἰσχυρόν· καὶ οὕτω παρὰ
 ἕτος ἐς μὲν τὰ ἐπέκεινα τοῦ χῶματος ἐκτρέπονται τὸ
 ὕδωρ, τὸ δὲ ἐπὶ τὰ ἑτέρα αὐτοῦ γεωργοῦσι. Θίσβην
 δὲ λέγουσιν ἐπιχώριον εἶναι τύμφην, ἀφ' ἧς ἡ πό-
 λις τὸ ὄνομα ἔσχηκε. 3. Παραπλέοντι δὲ αὐτόθι,
 πόλισμά ἐστιν οὐ μέγα ἐπὶ θαλάσσῃ Τίφω. Ἡρά-
 κλειὸν τε Τιφαιεῦσιν ἐστὶ, καὶ ἑορτὴν ἄγουσιν ἐπέ-
 τειον. οὗτοι Βοιωτῶν μάλιστα ἐκ παλαιοῦ τὰ θα-
 λάσσια θέλουσιν εἶναι σοφοί, Τίφω ἀνδρα μνημο-
 νέοντες ἐπιχώριον, ὥς προκριθεῖν γενέσθαι τῆς
 Ἀργεῦς κυβερνήτης· ἀποφαινοῦναι δὲ καὶ πρὸ τῆς
 πόλεως, ἔνθα ἐκ Κόλχων ὀπίσω κομιζομένην κομί-
 σασθαι τὴν Ἀργεὶ λέγουσιν. 4. Ἀπὸ δὲ Θεσπίας
 ἰόντι ἄνω πρὸς ἠπειρον, ἐστὶν Ἀλιάρτος. ὅστις δὲ
 Ἀλιάρτον γέγονεν ἡ Κορωνείας οὐκιστῆς, οὐ με ἀπὸ

ὃν ἐς Ὀρχομενίους ἐχόντων εἰκὸς ἦν χωρίζειν, κατὰ
 ἐ τὴν στρατείαν τοῦ Μήδου φρονήσασιν Ἀλιαρτίοις
 ἂ Ἑλλήνων, μοῖρα τῆς Ξέρξου στρατιάς γῆν τε
 φείδιν ὁμοῦ καὶ τὴν πόλιν ἐπιξήλθαι καίουσα. ἐν
 Ἀλιάρτῳ δέ ἐστι Αὐσανδρου τοῦ Λακεδαιμονίου
 ἀντήμα. προσβαλὼν γὰρ τῷ Ἀλιάρτῳ πρὸς τὸ τείχος,
 στρατιάς ἐκ τε Θηβῶν ἐνούσης ἔνδον καὶ ἐξ Ἀθηνῶν,
 αἱ ἐπιξεληθόντων τῶν πολυμίων, ἔπαισεν ἐν τῇ μάχῃ.
 Αὐσανδρον δὲ τὰ μὲν ἐς τὰ μάλιστα ἐπαινεῖσαι,
 ἂ δὲ καὶ πικρῶς ἐστὶ μέμψασθαι. σοφίαν μὲν γε
 οἰαύτην ἐπιδείξατο, ἡγούμενος Πελοποννησίων ταῖς
 ριήρεσιν· Ἀντίοχον κυβερνήτην ὄντα Ἀλκιβιάδου, φαν-
 ῶν Ἀλκιβιάδην ἀπὸρτια τοῦ ναυτικοῦ, τηνικαῦτα τὸν
 Ἀντίοχον ἐπηγάγετο ἐς ἐλπίδα, ὥς ὄντα ἀξιόμαχον
 ἀνμαχῆσαι Λακεδαιμονίοις, καὶ ἀναγαγόμενον ὑπὸ
 θράσους τε καὶ ἀλαζονείας, ἐνίκησεν αὐτὸν οὐ πόθ-
 ῳ τοῦ Κολοφωνίων ἄσπεως. ὥς δὲ καὶ δεῦτερα ὁ
 Αὐσανδρος ἐπὶ τὰς τριήρεις ἀφίκετο ἐκ Σπάρτης,
 ἡμερώσατο μὲν οὕτω Κῦρον, ὥς χρήματα, ὅποτε
 ἐς τὸ ναυτικὸν αἰτοίῃ, παρῆναι οἱ κατὰ καιρὸν τε,
 καὶ ἄφθονα. ὁρμούντων δὲ ναυσὶν ἑκατὸν ἐν Αἰγὸς
 ποταμοῖς Ἀθηναίων, εἴλεν αὐτῶν τὰ πλοῖα, ἐσκα-
 δασμένους ἐπὶ τε ὕδωρ τοὺς ναύτας καὶ ἐπὶ ἀγορὰν
 φυλάξας. παρίσχετο δὲ καὶ ἔργον τοιόνδε ἐς δικαιο-
 σύνην. Αὐτολύκῃ τῷ παγκρατιάσαντι (οὗ δὴ καὶ
 εἰκόνα ἰδὼν οἶδα ἐν Πρυτανείῳ τῷ Ἀθηναίων) τοῦ-
 τῳ τῷ ἀνδρὶ ἐς ἀμφισβήτησιν ὅτου δὴ κτήματος Ἐ-
 τιόρικός ἦλθεν ὁ Σπαρτιάτης. ὥς δὲ ἄρα λέγων ἡ-
 λισκετο οὐ δίκαια, (ἦν γὰρ δὴ τηνικαῦτα Ἀθηναίοις

τῶν τριάκοντα ἢ ἄρχῃ, καὶ παρῇν ἔτι ὁ Λύσανδρος
 τούτων εἵνεκα Ἐτεόνικος πληγῶν τε ἄρχειν ἐπήρθη
 καὶ ἀμυνόμενον τὸν Αὐτόλυκον ἔγεν ἐπὶ Λύσανδρου
 παντάπασιν ἐκείνον ἐς χάριν τὴν ἑαυτοῦ δικάσει
 ἐλπίζων. Λύσανδρος δὲ ἀδικεῖν Ἐτεόνικον κατέγνω
 καὶ ἀπέπεμψε ἀτιμάσας τῇ λόγῳ. 6. Τάδε μὲν
 Λυσάνδρῳ τὰ ἐς δόξαν ὑπάρχοντα ἦν· ἄλλα δὲ τό
 σα ὀνειδίη. Φιλοκλέα γὰρ Ἀθηναῖον ἐν Αἰγὸς πο
 ταμοῖς καὶ αὐτὸν στρατηγοῦντα καὶ Ἀθηναίων τῶ
 ἄλλων ὅσον τετρακισχιλίους αἰχμαλώτους ὄντας ἀπέ
 κτεινεν ὁ Λύσανδρος, καὶ σφισιν οὐδὲ ἀποθανού
 σιν ἐπήνεγκε γῆν, ὃ καὶ Μήδων τοῖς ἀποβῆσιν ἐν
 Μυραθῶνα ὑπῆρξε παρ' Ἀθηναίων, καὶ αὐτῶν Λα
 κεδαιμονίων τοῖς πεσοῦσιν ἐν Θερμοπύλαις ἐκ βα
 σιλείως Ξέρξον. μείζονα δὲ ἔτι Λακεδαιμονίοις ὀνει
 δῆ γενέσθαι παρεσκευάσεν ὁ Λύσανδρος ἐπὶ τε δε
 καθαρχαίαις, ἃς κατέστησε ταῖς πόλεσι, καὶ ἐπὶ
 τοῖς Λάκωσιν ἁρμοσταῖς. Λακεδαιμονίων δὲ χρή
 ματα οὐ νομιζόντων κτεῖσθαι κατὰ δὴ τι μέρτεν
 μα, ὥς ἡ φιλοχρηματία μόνη γένοίτο ἂν ἀπώλει
 τῇ Σπάρτῃ, ὃ δὲ καὶ χρημάτων πόθον σφίσι ἐνε
 ποίησεν ἰσχυρόν. ἐγὼ μὲν δὴ Πέρσαις τε ἐπόμε
 νος καὶ δικάζων νόμῳ γε τῷ ἐκείνων, βλάβος κρίνω
 Λακεδαιμονίοις μᾶλλον ἢ ὠφέλειαν γενέσθαι Λύ
 σανδρον.

CAPVT XXXII.

*De monte Tilphusa, fonte Tilphusa ac de Tiresia-
 memorandis Haliartiorum, templo dearum Praxi-
 dicarum — fluvio Lophi — vico Alalcomenis —*

Διημόδορος Κερκυραῖος διὰ Πλάτωνος Βεροῦσι

*Syllae flagitiose factis ac morte — fluvio
Tritone.*

Ἐν Ἀλιάρτῳ δὲ τοῦ τε Λυσάνδρου μνήμα, καὶ Κέ-
ροπος τοῦ Πανδίωνος ἐστὶν ἡρώων. τὸ δὲ ὄρος τὸ
Τιλφοῦσιον, καὶ ἡ Τιλφοῦσα καλουμένη πηγὴ στα-
λὺς μάλιστα Ἀλιάρτου πεντήκοντα ἀπέχουσι. λέ-
γεται δὲ ὑπὸ Ἑλλήνων Ἀργείους μετὰ τῶν Πολυνεί-
ων παιδῶν ἐλόντας Θήβας εἰς Δελφοὺς τῷ θεῷ καὶ
ἄλλοις τῶν λαφύρων καὶ Τειρεσίαν ἄγειν· καὶ (εἶχε-
το γὰρ δίψη) καθ' ὁδὸν φασιν αὐτὸν πίνοντα ἀπὸ
τῆς Τιλφοῦσης ἀφείναι τὴν ψυχὴν· καὶ ἔστι τάφος
αὐτοῦ πρὸς τῇ πηγῇ. τὴν δὲ θυγατέρα τοῦ Τειρε-
σίου δοθῆναι μὲν φασὶ τῷ Ἀπόλλωνι ὑπὸ τῶν Ἀρ-
γείων· προστάξαντος δὲ τοῦ θεοῦ, ναυσὶν εἰς τὴν
ἰωνίαν, καὶ Ἰωνίας εἰς τὴν Κολοφωνίαν· περαιωθῆ-
ναι, ἣ μὲν αὐτόθι συνώκησε Μαντιῶ· Ρακίῳ Κρητί.
καὶ δὲ ἄλλα εἰς Τειρεσίαν, ἐτῶν τε ἄριθμον ὥς γε-
νέσθαι αὐτὸν βιώσασθαι, καὶ ὥς ἐκ γυναικὸς εἰς ἄν-
δρα ἡλλάγη, καὶ ὅτι Ὀμηρος ἐποίησεν ἐν Ὀδυσσεΐᾳ,
ὡς αὐτὸν εἶναι γνῶμην Τειρεσίαν τῶν ἐν Ἄιδου μύ-
θων, ταῦτα μὲν καὶ οἱ πάντες ἴσασιν ἀκοῇ. 2. Ἀ-
μαρτίοις δὲ ἐστὶν ἐν ὑπαίθρῳ θεῶν ἱερὸν, ὃς Πρα-
κιδέας καλοῦσιν· ἐνταῦθα ὁμνῶνσι μὲν, ποιοῦν-
ται δὲ οὐκ ἐπίδρομον τὸν ὄρκον· ταύταις μὲν ἐστὶ
πρὸς τῷ ὄρει τῷ Τιλφοναίῳ τὸ ἱερὸν. ἐν Ἀλιάρτῳ
δὲ εἰσι ναοὶ, καὶ σφισιν οὐκ ἀγάλματα ἔνεστιν, οὐκ
ἱερός ἐπεστιν· οὐ μὴν οὐδὲ οἷστισιν ἐποίησαν,
οὐδὲ τοῦτο ἡδυνάμην πυθέσθαι. 3. Ἔστι δὲ ἐν
τῇ Ἀλιαρτίδι ποταμὸς Λόφιος. λέγεται δὲ τῆς χώρας

αὐχμηρῶς οὕσης τὸ ἔξαρχῆς, καὶ ὕδατος οὐκ ὄντος
ἐν αὐτῇ, ἀνδρά τῶν δυναστευόντων ἐλθόντα ἐς Δι-
φφους ἐπερέσθαι, τρόπον ὅντινα ὕδωρ εὐρήσουσιν
ἐν τῇ γῇ· τὴν δὲ Πυθίαν προστάσσειν, ὅς ἂν ἐπα-
νήκοντι ἐς Ἀλφειον ἐντύχη οἱ πρὸ τῶν ἄλλων, τοῦ-
του δὲ φορέα γενέσθαι αὐτόν· ἐντυχεῖν τε δὴ αὐτῷ
Παρθενομένους τὸν υἱὸν Λόφιν, καὶ τὸν οὐ μελ-
λήσαντα τῷ ξίφει τὸν νεανίσκον παῖσαι· καὶ τὸν
μὲν ἔτι ἔμπρουν περιθεῖν, ὅπου δὲ ῥυῆναι τὸ αἶμα,
ὕδωρ ἐντεῦθεν ἀνεῖναι τὴν γῆν· ἐπὶ τούτῳ μὲν ὁ
ποταμὸς καλεῖται Λόφισ. 4. Ἀλαλκομεναὶ δὲ κόμη
μὲν ἐστίν οὐ μεγάλη, κεῖται δὲ ὄρους οὐκ ἄγαν ὑψη-
λοῦ πρὸς τοῖς ποσὶν ἐσχατίοις· γενέσθαι δὲ αὐτῇ τὸ
ὄνομα μὲν ἀπὸ Ἀλαλκομένους ἀνδρὸς αὐτόχθονος,
ὑπὸ τούτου δὲ Ἀθηναίων τραφῆναι λέγουσιν· οἱ δὲ
εἶναι καὶ τὴν Ἀλαλκομενίαν τῶν Ὠγύγον θυγατέρων
φασίν. ἀπωτέρω δὲ τῆς κόμης ἐπιποιήτο ἐν τῷ
χθαμαλῷ τῆς Ἀθηναίων νείας, καὶ ἄγαλμα ἀρχαῖον
ἐλέφαντος. Σύλλα δὲ ἔστι μὲν καὶ τὰ ἐς Ἀθηναίους
ἀνήμερα καὶ ἡθους ἀλλότρια τοῦ Ῥωμαίων· εἰκό-
τα δὲ τούτοις καὶ τὰ ἐς Θηβαίους τε καὶ Ὀρχομε-
νίους· προσεξεργάσατο δὲ καὶ ἐν ταῖς Ἀλαλκομε-
ναῖς, τῆς Ἀθηναίων τὸ ἄγαλμα αὐτὸ συλήσας. τοῦτον
μὲν τοιαῦτα ἐς τε Ἑλληνίδας πόλεις καὶ θεοὺς τῶν
Ἑλλήνων ἐκμανέντα ἐπέλαβεν ἀχαριστοτάτῃ νόσος
πᾶσων· φθιερῶν γὰρ ἦρθησεν, ἥ τε πρότερον εὐ-
τυχία δοκοῦσα ἐς τοιοῦτο περιήλθεν αὐτῷ τέλος. τὸ
δὲ ἱερὸν ἐν ταῖς Ἀλαλκομεναῖς ἡμελήθη τὸ ἀπὸ τοῦ-
δε, ὅτε ἡρημωμένης τῆς θεοῦ. ἐγένετο δὲ καὶ ἄλ-

λο ἐπ' ἑμοῦ τοιόνδε ἐς κατάλυσιν τοῦ ναοῦ· κισσὸς
οἱ προσπεφυκώς μέγας καὶ ἰσχυρὸς διέλυσεν ἐκ τῶν
ἰομονιῶν καὶ διέσπα τοὺς λίθους ἀπ' ἀλλήλων.
3. Ῥεῖ δὲ καὶ ποταμὸς ἐνταῦθα οὐ μέγας χεῖμαρ-
ρος· ὀνομάζουσι δὲ Τρίτωνα αὐτόν, ὅτι τὴν Ἀθη-
ναῖα τραφῆναι παρὰ ποταμῷ Τρίτωνα ἔχει λόγος· ὥς
δὴ τοῦτον τὸν Τρίτωνα ὄντα, καὶ οὐχὶ τὸν Αἰβύων,
ὃς ἐς τὴν πρὸς Αἰβύην θάλασσαν ἐκδίδωσιν ἐκ τῆς
Τριτωνίδος λίμνης.

CAPUT XXXIV.

*De templo Minervae Itoniae — memorandis Coro-
neae, Iunonis signo Sirenas manu tenente — mon-
te Libethrio — monte Laphystio, Hercule Charope
et fluvio Phalaro — Orchomeno urbe eiusque
conditoribus.*

Πρὶν δὲ ἐς Κορώνειαν ἐξ Ἀλαλχομενῶν ἀφικέσθαι,
τῆς Ἰωνίας Ἀθηναῖς ἐστὶ τὸ ἱερὸν· καλεῖται δὲ ἀπὸ
Ἰωνίου τοῦ Ἀμφικτύονος, καὶ ἐς τὸν κοινὸν συνία-
σιν ἐνταῦθα οἱ Βοιωτοὶ σὺλλογον. ἐν δὲ τῷ ναῷ χαλ-
κῶν πεποιημένα Ἀθηναῖς Ἰωνίας καὶ Αἰὸς ἐστὶν ἀγάλ-
ματα· τέχνη δὲ Ἀγορακρίτου, μαθητοῦ δὲ καὶ ἑρω-
μένου Φειδίου. ἀνέθεσαν δὲ καὶ Χαρίτων ἀγάλματα
ἐπ' ἑμοῦ. λέγεται δὲ καὶ τοιόνδε· Ἰοδάμειαν ἰρω-
μένην τῇ θεῷ νύκτωρ ἐς τὸ τέμενος ἐσελθεῖν, καὶ
αὐτὴν τὴν Ἀθηναῖαν φανῆναι. τῷ χιτῶνι δὲ τῆς θεοῦ
τὴν Μεδοῦσης ἐπεῖναι τῆς Γοργόνος κεφαλὴν· Ἰοδά-
μειαν δὲ, ὥς εἶδεν, γενέσθαι λίθον. καὶ διὰ τοῦτο
ἐπιτιθεῖσα γυνὴ πῦρ ἀνὰ πᾶσαν ἡμίραν ἐπὶ τῆς Ἰο-
δαμείας τὸν βωμὸν, ἐς τρεῖς ἐπιλέγειν τῇ Βοιωτῶν
τῶν, Ἰοδάμειαν ζῆν καὶ αἰτεῖν πῦρ. 2. Κορώνεια

δὲ παρίετο μὲν ἐς μνήμην ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς Ἑρμοῦ
 βωμὸν Ἐπιμηλίου, τὸν δὲ ἀνέμων. κατωτέρω δὲ ὀλί-
 γον Ἥρας ἐστὶν ἱερὸν καὶ ἄγαλμα ἀρχαῖον, Πυθο-
 δώρου τέχνη Θηβαίου· φέρει δὲ ἐπὶ τῇ χειρὶ Σειρή-
 νας. τὰς γὰρ δὴ Ἀχιλῆος θυγατέρας ἀναπεισθεί-
 σαι φασὶν ὑπὸ Ἥρας καταστῆναι πρὸς τὰς Μοῦσας
 ἐς ὥδης ἔργον· αἱ δὲ, ὡς ἐνίκησαν, ἀποτίλασαι
 τῶν Σειρήνων τὰ πτερά, ποιήσασθαι στεφάνους ἀπὸ
 αὐτῶν λέγονται. 3. Κορωνείας δὲ σταδίους ὡς τε-
 σαράκοντα ὄρος ἀπέχει τὸ Λιβηθριον· ἀγάλματα
 δὲ ἐν αὐτῷ Μουσῶν τε καὶ Νυμφῶν ἐπὶ κλησίῃ ἐστι
 Λιβηθρίων· καὶ πηγαὶ (τὴν μὲν Λιβηθριάδα ὀνο-
 μάζουσιν, ἣ δὲ ἑτέρα πέτρα) γυναικὸς μαστοῖς εἰσιν
 εἰκασμένοι, καὶ ὅμοιον γάλακτι ὕδωρ ἀπὸ αὐτῶν
 ἄνυσιν. 4. Ἐς δὲ τὸ ὄρος τὸ Λαφύστιον καὶ ἐς
 τοῦ Διὸς τοῦ Λαφυστίου τὸ τέμενός ἐστιν ἐκ Κορω-
 νείας στάδιοι μάλιστα εἴκοσι· λίθου μὲν τὸ ἄγαλμά
 ἐστίν· Ἀθάμαντος δὲ θυγὴν Φρίξον καὶ Ἑλλήν ἐνταῦθα
 μέλλοντος, πεμφθῆναι κριὸν τοῖς παισὶ φασιν ὑπὸ
 Διὸς, ἔχοντα τὸ ἔριον χρυσοῦν καὶ ἀποδρᾶναι σφᾶς
 ἐπὶ τοῦ κριοῦ τούτου. ἀνωτέρω δὲ ἐστὶν Ἡρακλῆς
 Χάροφ ἐπὶ κλησίῃ· ἐνταῦθα δὲ οἱ Βοιωτοὶ λέγουσιν
 ἀναβῆναι τὸν Ἡρακλέα ἔχοντα τοῦ ἥδου τὸν κῆνα.
 ἐκ δὲ Λαφυστίου κατιόντι ἐς τῆς Ἰωνίας Ἀθηνᾶς τὸ
 ἱερὸν, ποταμὸς ἐστὶ Φάλαρος ἐς τὴν Κηφισίδα ἐκ-
 δίδους λίμνην. 5. Τοῦ δὲ ὄρους τοῦ Λαφυστίου
 πέραν ἐστὶν Ὀρχομενός, εἰ τοῖς Ἕλλησιν ἄλλη πόλις
 ἐπιφανέστε, καὶ αὕτη ἐς δόξαν. εὐδαιμονίας δὲ ποτε
 ἐπὶ μέγιστον προαχθεῖσας ἔμελλεν ἄρα ὑποδέξασθαι

ἔλως καὶ ταύτην οὐ πολὺ τι ἀποδέον ἢ Μυκίνας τε
 καὶ Ἀήλον. περὶ δὲ τῶν ἀρχαίων τοιαῦτα ἦν, ὁπό-
 σα καὶ μνημονεύουσιν. Ἀνδρεῖα πρῶτον ἐνταῦθα
 Πηνειοῦ παῖδα τοῦ ποταμοῦ λέγουσιν ἐποικῆσαι,
 καὶ ἀπὸ τούτου τὴν γῆν Ἀνδρηΐδα ὀνομασθῆναι.
 παραγεγομένον δὲ ὡς αὐτὸν Ἀθάμαντος, ἀπένευμε
 τῆς αὐτοῦ τῷ Ἀθάμαντι τὴν τε περὶ τὸ Λαφύστιον
 χώραν, καὶ τὴν νῦν Κορώνειαν καὶ Ἀλιαρτίαν. Ἀ-
 θάμας δὲ ἅτε οὐδένα οἱ παίδων τῶν ἀρσένων λελεῖ-
 φθαι νομίζων (τὰ μὲν γὰρ ἐς Λεαρχόν τε καὶ Μελι-
 κέρτην ἐτόλμησεν αὐτὸς, Λεύκωνα δὲ ὑπὸ νόσου τε-
 λευτῆσαι συνέβη, Φοῖξον δ' ἄρα οὐκ ἠπίσταντο ἢ
 αὐτὸν περιόντα, ἢ γένος ἐπολειπόμενον Φοῖξοι)
 τούτων ἕνεκα ἐποίησατο Ἀλιάρτον καὶ Κορωνὸν τοὺς
 Θερασάνδρου τοῦ Σισύφου. Σισύφου γὰρ ἀδελφὸς
 ἦν ὁ Ἀθάμας. ὕστερον δὲ ἀναστρέψαντος ἐκ Κόλ-
 χων οἱ μὲν αὐτοῦ Φοῖξοι φασίν, οἱ δὲ Πρέσβωνος
 (γεγονέναι δὲ Φοῖξοι τὸν Πρέσβωνα ἐκ τῆς Αἰήτιου
 θυγατρὸς) οὕτω συγχωροῦσιν οἱ Θερασάνδρου παῖδες,
 οἶκον μὲν τὸν Ἀθάμαντος Ἀθάμαντι καὶ τοῖς ἀπὸ
 ἐκείνου προσήκειν, αὐτοὶ δὲ (μοῖραν γάρ διδωσ-
 σφισιν Ἀθάμας τῆς γῆς) Ἀλιάρτου καὶ Κορωνείας
 ἐγένοντο οἰκισταί. πρότερον δὲ ἔτι τούτων Ἀνδρεὺς
 Εὐπίπην θυγατέρα Λεύκωνος λαμβάνει παρὰ Ἀθά-
 μαντος γυναῖκα, καὶ υἱὸς Ἐπειοκλῆς αὐτῇ γίνεται,
 Κηφισοῦ δὲ τοῦ ποταμοῦ κατὰ πολιτῶν τὴν φήμην·
 ὥστε καὶ τῶν ποιησάντων τινὲς Κηφισιάδην τὸν Ἐ-
 πειοκλέα ἐκάλεσαν ἐν τοῖς ἔπειν. οὗτος ὡς ἐβασι-
 λεύσεν ὁ Ἐπειοκλῆς, τὴν μὲν χώραν ἀπὸ Ἀνδρῆως

ἔχιν τὸ ὄνομα εἶπεν, φυλὰς δὲ Κηφισιάδα, τῇ
δὲ ἑτέραν ἐπώνυμον αὐτῷ κατεστήσατο. ἄρκεα
μένω δὲ πρὸς αὐτὸν Ἄλμω τῷ Σισύφου δίδωσιν οὐ
κῆσαι τῆς χώρας οὐ πολλήν· καὶ αἱ κῶμαι τότε ἐκλή-
θησαν Ἀλμῶνες ἀπὸ τοῦ Ἄλμου τοῦτου· χρόνῳ δὲ
ἐξενίκησεν ὕστερον εἶναι τῇ κώμῃ Ἀλμῶνας.

CAPVT XXXV.

*De Gratiarum vario numero et nominibus — Gra-
tiarum imaginibus et signis.*

Τὸν δὲ Ἑτεοκλέα λέγουσιν οἱ Βοιωταὶ Χάρισιν ἀν-
θρώπων θῦσαι πρῶτον· καὶ ὅτι μὲν τρεῖς εἶναι Χά-
ριτας κατεστήσατο, ἴσασιν· ὀνόματα δὲ, οἷα ἔθει-
αὐταῖς, οὐ μνημονεύουσιν, ἐπεὶ Λακεδαιμόνιοι γὰρ
εἶναι Χάριτας δύο καὶ Λακεδαιμόνα ἰδρύνεσθαι τοὺς
Ταυγέτης φασὶν αὐτάς, καὶ ὀνόματα θεῖσθαι Κλιτῶν
καὶ Φαινετῶν. εἰκότα μὲν δὴ Χάρισιν ὀνόματα κα-
ταῦτα, εἰκότα δὲ καὶ παρ' Ἀθηναίοις· τιμῶσι γάρ
ἐκ παλαιοῦ καὶ Ἀθηναῖοι Χάριτας, Ἀνξὼ καὶ Ἥγη-
μόνην. τὸ γὰρ τῆς Κυρπούς ἐστιν οὐ Χάριτος, ἀλλ'
Ὠρας ὄνομα· τῇ δὲ ἑτέρᾳ τῶν Ὠρῶν νέμονται ὀνόματι
τῇ Πανδρόσῳ τιμὰς οἱ Ἀθηναῖοι θαλλῶ τὴν θεοῦ
ὀνομάζοντες. παρὰ δὲ Ἑτεοκλέους τοῦ Ὀρχομενίου
μαθόντες τριῶν ἤδη νομίζομεν Χάρισιν εὐχεσθαι
καὶ Ἀγγελίων τε καὶ Τεκταῖος, οἳ γε Διονύσου τοῦ
Ἀπόλλωνα ἐργαζόμενοι Δηλίοις, τρεῖς ἐποίησαν ἐπὶ
τῇ χειρὶ αὐτοῦ Χάριτας· καὶ Ἀθήνησι πρὸ τῆς ἐκ-
τῆς ἀκρόπολιν ἐσόδου Χάριτες εἰσι καὶ αὗται τρεῖς
παρὰ δὲ αὐταῖς τελετὴν ἄγουσιν ἐς τοὺς πολλοὺς ἄ-
πόρρητον. Πάμφως μὲν δὴ πρῶτος, ὃν ἴομεν, ἦσαν

ἐς Χάριτας· πέρα δὲ οὔτε ἀριθμοῦ πέρα, οὔτε ἐς τὰ ὀνόματά ἐστιν οὐδὲν αὐτῶν πεποιημένον. Ὅμηρος δὲ (ἐμνημόνευσε γὰρ Χαρίτων καὶ οὗτος) τὴν μὲν Ἥφαιστου γυναῖκα εἶναι λέγει, καὶ ὄνομα αὐτῇ τίθεται Χάριν· Πασιδέας δὲ εἶναι φησιν ἐραστὴν· ἔν δὲ Ἴπνον τοῖς λόγοις τὸ ἔπος ἐποίησεν·

Ἡ μὲν ἐμοὶ δώσειν Χαρίτων μίαν ὀπλοτεράων, τοῦτον δὲ εἵνεκα ὑπόνοια δὴ παρέστη τισὶν, ὥς Χάριτας ἄρα καὶ πρεσβυτέρας οἶδεν ἄλλας Ὅμηρος. Πόλυδος δὲ ἐν Θεογονίᾳ (προαίεσθω δὲ, ὅτι φίλον, τὴν Θεογονίαν) ἐν γὰρ τῇ ποιήσει ταύτῃ τὰς Χάριτας φησὶν εἶναι Διὸς τε καὶ Εὐρυνόμης, καὶ σφισιν ὀνόματα Εὐφροσύνην τε καὶ Ἀγλαΐαν εἶναι καὶ Θάλειαν· κατὰ ταῦτά δὲ ἐν ἔπειν ἐστὶ τοῖς Ὀνομακρίτου. Αντίμαχος δὲ οὔτε ἀριθμὸν Χαρίτων, οὔτε ὄνομα εἰπὼν, Ἀγλῆς εἶναι θυγατέρας καὶ Ἥλιου φησὶν αὐτάς. Ἑρμησιάννακι δὲ τῷ τὰ ἐλεγεία γράψαντι τοσόνδε οὐ κατὰ τὴν τῶν πρότερον δόξαν ἐστὶν αὐτῶν πεποιημένον, ὥς ἡ Πειθῶ Χαρίτων εἴη καὶ αὐτὴ μία. 2. Ὅστις δὲ ἦν ἀνθρώπων ὁ γυμνάς πρῶτος Χάριτας ἦτοι πλάσις ἢ γραφῇ μιμησάμενος, οὐχ οἷόν τε ἰγνέτο πυθίεσθαι με· ἐπεὶ τὰ γε ἀρχαιότερα ἐχούσας ἐοθῆτα οἷ τε πλείοται καὶ κατὰ ταῦτά ἐποιοῦν οἱ ζωγράφοι· καὶ Συμφωναίοις τοῦτο μὲν ἐν τῷ ἱερῷ τῶν Νημέσεων ὑπὲρ τῶν ἀγαλμάτων χρυσοῦ Χάριτες ἀνέκεινται, τέχνη Βουπάλου· τοῦτο δὲ σφισιν ἐν τῷ ᾧδεῖω Χάριτος ἐστὶν εἰκὼν, Ἀπελλοῦ γραφῇ. Πιργαμηνοῖς δὲ ὡσαύτως ἐν τῷ Ἀττάλου θαλάμῳ, Βουπάλου καὶ αὐταὶ· καὶ πρὸς τῷ ὀνομαζομένῳ Πυθίᾳ

Χαρίτες καὶ ἑνταῦθά εἰσι, Πυθαγόρου γράψαντο
Παρῖον· Σωκράτης τε ὁ Σωφρονίσκου πρὸ τῆς
τὴν ἀκρόπολιν ἐσόδου Χαρίτων εἰργάσατο ἀγάλματα
Ἀθηναίοις. καὶ ταῦτα μὲν ἐστὶν ὁμοίως ἅπαντα
ἐσθῆτι· αἱ δὲ ὑστερόν, οὐκ οἶδα ἐφ' ὅτῳ, μεταβεβλή-
κασι τὸ σχῆμα αὐταῖς. Χύριτας γοῦν οἱ κατ' ἐμ-
ῖπλασσόν τε καὶ ἔγραφον γυμνάς.

CAPVT XXXVI.

*De reliquis Orchomeni regibus, Almo, Phlegya —
Phlegyarum bello contra Di. Iphos et exitio — Minys
et Minyis — Orchomeno et Hyetto.*

Γενομένης δὲ Ἐπειοκλεΐ τῆς τελευτῆς, ἡ βασιλεία πε-
ρεῖλθεν εἰς τὸ Ἄλμου γένος· Ἄλμῳ δὲ αὐτῷ μὲν θυ-
γατέρες Χρυσογένεια ἐγένετο καὶ Χρῦση· Χρῦσης δὲ
τῆς Ἄλμου καὶ Ἀργεῖος ἔχει φήμη γενέσθαι Φλεγύαν
καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν Ἐπειοκλέους ἀποθανόντος ἅπαν-
δος ὁ Φλεγύας ἔσχεν οὗτος. τῇ μὲν δὴ χώρα τῇ πάσῃ
Φλεγυαντίδῃ ὄνομα εἶναι μετέθεντο ἀντὶ Ἀνδρηίδος
πόλις ἴ ἐγένετο ἢ τε ἐξαρχῆς οἰκισθεῖσα ἢ Ἀνδρηΐ-
δος καὶ προσέκτισεν ὁ Φλεγύας ὁμώνυμον αὐτῷ, τοὺς τε
πολεμικὰ ἀρίστους Ἑλλήνων συλλέξας εἰς αὐτὴν
2. Καὶ ἀπέστησάν τε ἀνὰ χρόνον ἀπὸ τῶν ἄλλων Ὀρ-
χομενίων ἐπὶ ἀνοίας καὶ τόλμης αἱ Φλεγύαι, καὶ
ἦγον καὶ ἔφερον τοὺς προσοίκους· τέλος δὲ καὶ ἐπὶ
τὸ ἱερὸν συλήσουσιν στρατεύουσι τὸ ἐν Αἰλφούϊς· οἳ
καὶ Φιλάρμων λογάσιν Ἀργείων ἐπ' αὐτοὺς βοηθή-
σαι, αὐτὸς τε ἀπέθανεν ἐν τῇ μάχῃ, καὶ οἱ τῶν Ἀρ-
γείων λογάδαι, τοὺς δὲ Φλεγύας πολέμοις μάλιστα
Ἑλλήνων χαίρειν μαρτυρεῖ μοι τὰ ἔπη τῶν ἐν Ἰλιάδῃ
περὶ Ἀργεῖος καὶ φόβου τοῦ Ἀργεῖος πεποιημένα,

Τῷ μὲν ἄρ' εἰς Ἐφύρους πόλεμον μετασφραγίσαντον,

Ἦε μετὰ Φλεγυῆας μεγαλήτορας.

Ἐφύρους δὲ ἐνταῦθα ἐμοὶ δοκεῖ τοὺς ἐν τῇ Θισπρωτίδι Ἠπειρώ λέγειν. τὸ μὲν δὴ Φλεγυῶν γένος ἀνέτρεψεν ἐκ βιάθρων ὃ θεὸς κεραυνοῖς συνεχέσι, καὶ ἰσχυροῖς σεισμοῖς· τοὺς δὲ ὑπολειπομένους νόσος ἐπιπεσοῦσα ἔφθειρε λοιμώδης· ὀλίγοι δὲ καὶ ἐς τὴν Φωκίδα διαφεύγουσιν ἐξ αὐτῶν. 3. Φλεγυᾶ δὲ αὐτογενομένων παιδων, ἐκδέχεται Χρῦσης τὴν ἀρχήν, Χρυσογενείας τε ὦν τῆς Ἀλμον, καὶ Ποσειδῶνος. τοῦτῳ δὲ υἱὸς γίνεται Χρῦση Μινύας, καὶ ἀπ' αὐτοῦ Μινύαι καὶ νῦν ἔτι, ὧν ἤρχεν, ὀνομάζονται. πρόσοδοι δὲ ἐγίνοντο τῷ Μινύᾳ τῆνικαῦτα μέγεθος, ὥς ὑπερβαλέσθαι τοὺς πρὸ αὐτοῦ πλοῦτῳ· θησαυρὸν τε ἀνθρώπων, ὧν ἴσμεν, Μινύας πρῶτος ἐς ὑποδοχὴν χρημάτων ὠκοδομήσατο. Ἕλληνες δὲ ἄρα εἰσὶ δεινοὶ τὰ ὑπερόρια ἐν θαύματι τίθεσθαι μεῖζον ἢ τὰ οἰκῆα· ὅπου γε ἀνδράσιν ἐπιφανέσιν ἐς συγγραφὴν πυραυίδας μὲν τὰς παρὰ Αἰγυπτίοις ἐπῆλθιν ἐξηγήσασθαι πρὸς τὸ ἀκριβέστατον, θησαυρὸν δὲ τὸν Μινύου καὶ τὰ τελεῖν τὰ ἐν Τίρυνθι οὐδὲ ἐπὶ βραχὺ ἡγαγον μνήμης, οὐδὲ ὄντα ἐλάττονος θαύματος. 4. Μινύου δὲ ἦν Ὀρχομενός· καὶ ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος ἦτι πάσις Ὀρχομενός καὶ οἱ ἄνδρες ἐκλήθησαν Ὀρχομενιοί. διέμεινε δὲ οὐδὲν ἥσπον καὶ Μινύας ἐπονομάζεσθαι σφῆς ἐς διάκρισιν ἀπὸ Ὀρχομενίων τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ. παρὰ τοῦτον τὸν Ὀρχομενὸν βασιλεύοντα Τηττός ἀφίκετο ἐξ Ἀργούς, φεύγων ἐπὶ τῷ Μολύρῳ γόνῳ

τοῦ Ἀρίσβαντος, ὅτινα ἀπέκτεινεν ἐπὶ γυναικὶ ἐλό-
γαμειῇ· καὶ αὐτῷ τῆς χώρας ἀπένειμεν Ὀρχομενὸν
ὑσὴ νῦν περὶ τὴν Τηττόν ἐστι τὴν κόμην, καὶ ἡ ταῦτα
προσεχῆς. Τηττου δὲ ἐποιήσατο μνήμην καὶ ὁ
ἔπειθ' ἐπὶ συνθεῖς, ὡς μεγάλας Ἡοίας καλοῦσιν Ἕλληνες.

Τηττος δὲ Μάκχρον Ἀρίσβαντος φίλον υἱὸν
Κτεῖνας ἐν μεγάροις εὐνῆς ἐνὶ ἧς αἰλόχοιο,
Οἶκον ἀποπρολιπὼν φεύγ' Ἀργεῖος ἵπποβάτοιο,
Ἰξεν δ' Ὀρχομενὸν Μινυῆιον· καὶ μιν ὁ γ' ἦρω
Ἀξιατο, καὶ κτεάνων μοῖραν πόρην, ὡς ἐπινικέει.
πρῶτος δὲ οὗτος ὁ Τηττος δίκην μοιχίας λαβὼν δὴ
λὸς ἐστι· καὶ χρόνῳ ὕστερον, Ἀράκοντος Ἀθηναίου
θεσμοθετήσαντος, ἐκ τῶν ἐκείνου κατέστη νόμων, οὗ
ἔγραφεν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ἄλλων τε ὁπόσων ἀδειαν εἶνε
χρή, καὶ δὴ καὶ τιμορίας μοιχοῦ. τὸ δὲ ἀξίωμα τῶν
Μινυῶν ἐπὶ τοσοῦτον ἤδη προήκιο, ὥστε καὶ Νηλεΐ
Κρηθίδεω βασιλεύον Πύλου γυναῖκα ἔσχεν ἐξ Ὀρχο-
μενοῦ Χλώριν Ἀμφίονος τοῦ Ἰασίου.

CAPVT XXXVII.

*Almi genere extincto, regnum Orchomeni ad Cly-
menum transit — dein ad Erginum — de Tropheo
et Agamede narratio — Ascalapho et Ialmeno
regnantibus Minyae ad Troiam tendunt — Orcho-
menii a Thebanis eieci a Philippo Amyntae
filio restituntur.*

Ἔδει δὲ ἄρα πανσθῆναι καὶ τὸ Ἄλμου γένος· οὐ
ὑπολείπεται γάρ παῖδα Ὀρχομενός· καὶ οὕτως ἐ-
κλύμεινον τὸν Πρέσβωνος τοῦ Φριξοῦ περιῆλθεν
ἀρχή. Κλυμείνου δὲ γίνονται παῖδες, πρῶτος τὸς μὲν
Ἐργῖνος, ἐπὶ δὲ αὐτῷ Στράτιος, καὶ Ἀρήων, καὶ Πύ-
λας.

καὶ οὕτως ἐπὶ τῇ πόλει ἔσται ἡ βασιλεία.

λεος, νεώτατος δὲ Ἀξεύς. 2. Κλύμενον μὲν ἐν τῇ ἑορ-
τῇ τοῦ Ὀγχησίου Πουσιδῶνος Θηβαίων φορέουσιν
ἄνδρες, ἐξ ἀφορμῆς μικρᾶς ἐς ἅπαν θνυμοῦ προα-
χθίντες. Ἐργίνος δὲ ὁ πρῶτος τῶν Κλυμέου
παίδων τὴν βασιλείαν παραλαμβάνει. δύναμιν δὲ
αὐτίκα αὐτὸς τε καὶ οἱ ἀδελφοὶ συλλέξαντες ἤλθον
ἐπὶ τὰς Θήβας· καὶ μάχη μὲν ἐκράτησαν, τὸ δὲ ἀπὸ
τοῦτου χωροῦσιν ἐς ὁμολογίαν, Θηβαίους κατὰ ἕτος
ἕκαστον τελεῖν δασμόν τοῦ Κλυμέου φόρου. Ἡρα-
κλέους δὲ ἐπιστραφέντος ἐν Θήβαις, οὕτω τοῦ δασμοῦ
τε ἡλευθερώθησαν οἱ Θηβαῖοι, καὶ οἱ Μινυαὶ μεγά-
λως τῷ πολέμῳ προσέπταισαν. Ἐργίνος δὲ, ἅτε κα-
κωμένων ἐς τὸ ἔσχατον τῶν πολιτῶν, πρὸς μὲν τὸν
Ἡρακλέα ἐποιήσατο εἰρήνην· πλοῦτιον δὲ τὸν πρότε-
ρον καὶ εὐδαιμονίαν ἐκείνην ἀνασώσασθαι ζητῶν,
ἡμέλεισιν ἀπάντων ὁμοίως τῶν ἄλλων, ὥστε καὶ ἔλα-
θιν ἄγαμος καὶ ἄπαις ἀφικόμενος ἐς γῆρας. ὥς δὲ
αὐτῷ χοήματα συνέλεκτο, ἐταῦθα ἐπεθύμησέν οἱ
γενέσθαι παῖδας· ἐλθόντι δὲ ἐς Δελφοὺς καὶ ἐραμέ-
νοι περὶ παίδων, χρᾶ τὰδε ἡ Πυθία·

Ἐργίνε Κλυμένοιο παῖ Πρεσβωνιάδαο,

Ὅψ' ἤλθες γεντὴν διζήμενος, ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν

Ἰστοβοῇ γέροντι νέην ποτίβαλλε κορόντην.

3. Αἰθόνη δὲ αὐτῷ νέαν γυναικα κατὰ τὸ μάντευ-
μα, Τροφώνιος γίνεται καὶ Ἀγαμήδης. λέγεται δὲ
ὁ Τροφώνιος Ἀπάλλωνος εἶναι, καὶ οὐκ Ἐργίνου·
καὶ ἐγὼ τε πείθομαι, καὶ ὅστις παρὰ Τροφώνιον
ἤλθε δὴ μαντιευόμενος. τοὺτους φασὶν, ὡς ἡνῆ-
θσαν, γενέσθαι δεινοὺς θεοῖς τε ἰσὴρ κατασκευά-

σιῖσθαι καὶ βασιλεία ἀνθρώποις· καὶ γὰρ τῷ Ἀπόλ-
 λωνι τὸν τιτὸν ὠκοδομήσαντο τὸν ἐν Δελφοῖς, καὶ
 Τροίῃ τὸν Θησαυρόν. ἐποίησαν δὲ ἐνταῦθα τῶν
 λίθων εἶναι ἕνα σφίσιν ἀφαιρεῖν κατὰ τὸ ἐκτός· καὶ
 αἱ μὲν αἰεὶ τι ἀπὸ τῶν τιθεμένων ἐλάμβανον. Τριεὺς
 δὲ εἶχετο ἀφασία, κλεῖς μὲν καὶ σημεῖα τὰ ἄλλα
 ὁρῶν ἀκίνητα, τὸν δὲ ἀριεὺς αἰεὶ τῶν χρημάτων
 ἐλάττονα. ἴστησιν οὖν ὑπὲρ τῶν ἀγγείων, ἐν οἷς
 ὃ τε ἄργυρος ἐντὴν καὶ ὁ χρυσὸς οἶ, πάγας, ἢ τι
 καὶ ἄλλο, ὃ τὸν ἐσελθόντα καὶ ἀπτόμενον τῶν χρη-
 μάτων καθέξειν ἔμελλεν. ἐσελθόντος δὲ τοῦ Ἀγα-
 μήδους, τὸν μὲν ὁ δεσμὸς κατεῖχε· Τροφώνιος δὲ
 ἀπέτεμεν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, ὅπως μὴ ἡμέρας ἐπι-
 σχοῦσης ἐκείνος γένηται ἐν αἰκλαῖς, καὶ αὐτὸς μη-
 νυκτεῖν μετέχων τοῦ τολμήματος. καὶ Τροφώνιον
 μὲν ἐνταῦθα ἐδέξατο ἡ γῆ διασπῆσαι, ἐνθα ἐστὶν
 ἐν τῷ ἄλλοι τῷ ἐν Λεβαδείᾳ βόθρος τε Ἀγαμήδους
 καλούμενος καὶ πρὸς αὐτῷ στήλη. Τὴν δὲ ἀρχὴν
 τῶν Ὀρχομενίων ἔσχεν Ἀσκάλαφος καὶ Ἰάλμιος
 Ἄρεως εἶναι λεγόμενοι· μητρὸς δὲ Ἀστυάχης ἦσαν
 τῆς Ἀκτορος τοῦ Ἀξέως τοῦ Κλυμένου· καὶ ὑπὸ ταύ-
 τοις ἡγεμόσι Μινύαι στρατεύουσιν ἐς Τροίαν. με-
 τέσχον Ὀρχομενιοὶ καὶ τοῖς Κόδρον παισὶν ἐς Ἴωνίαν
 τοῦ στόλου. Γενομένους δὲ ἀναστάτους ὑπὸ Θηβαίων
 κατήγαγεν αὐτοὺς ἐς Ὀρχομενὸν Φίλιππος ὁ Ἀμύν-
 τον· τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ δαιμονίου σφίσιν ἐς τὸ αὐτὸ
 νίστερον ἔμελλεν αἰεὶ ῥέφειν.

CAPVT XXXVIII.

Memoranda apud Orchomenios — Minyae thesaurus — Minyae et Hesiodi sepulcra — de Actaeonis cultu — Melane et Cephisso fluviiis — Orchomeniorum divitiis et urbe Aspledone.

Ὀρχομενίοις δὲ πεποιήται μὲν καὶ Διονύσου, τὸ δὲ ἀρχαιότατον Χαρίτων ἐστὶν ἱερὸν. τῆς μὲν δὴ πέτρης αἰβουσί τε μάλιστα, καὶ τῷ Ἑτεοκλεῖ φασὶν αὐτὴς πεσεῖν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· τὰ δὲ ἀγάλματα σὺν κόσμῳ πεποιημένα ἀνετέθη μὲν ἐπ' ἐμοῦ, λίθου δὲ ἐντι καὶ ταῦτα. ἔστι δὲ σφισι καὶ κρήνη θεῆας Ἀΐα· καταβαίνουσι δὲ ἐς αὐτὴν ὕδαρ οἰσόντες. 2. Θησαυρὸς δὲ ὁ Μινύων θαῦμα τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι ὄν καὶ τῶν ἑτέρῳι οὐδεὶς ὑστερον, πεποιήται τρόπον τοιόνδε. λίθου μὲν εἰργασία, ἀχῆμα δὲ περιφερές ἐστιν αὐτῷ, κορυφὴ δὲ οὐκ ἐς ἄγαν ὀξὺ ἀνηγμένη· τὸν δὲ ἀνωτάτω τῶν λίθων φασὶν ἁρμονίαν παντὶ εἶναι τῷ οἰκοδομήματι. 3. Τύφοι δὲ Μινύου τε καὶ Ἡσιόδου, καταδιξασθαι δὲ φασιν οὕτως τοῦ Ἡσιόδου τι ὅσα. νόσου καταλαμβάνουσης λοιμώδους καὶ ἀνθρώπους καὶ τὰ βοσκήματα, ἀκουτέλλουσι θεορούς παρὰ τὸν θεόν. τούτοις ἀποκρίνεσθαι λέγουσι τὴν Πυθίαν, Ἡσιόδου τι ὅσα ἐκ τῆς Ναυπακτίας ἀγαθοῦσιν ἐς τὴν Ὀρχομενίαν, ἄλλο δὲ εἶναι σφισιν οὐδὲν ἴαμα· τοὺς δὲ ἐπερέσθαι δεύτερα, ὅπου τῆς Ναυπακτίας αὐτὰ ἐξευρήσουσι, καὶ αὐτὰς τὴν Πυθίαν εἰπεῖν, ὥς μηνύσει κορώνη σφίσιν· οὕτω τοῖς θεοπρόποις ἀποβᾶσιν ἐς τὴν γῆν, πέτρῃν τε οἰκόμενον τῆς ὁδοῦ, καὶ τὴν ὄρνιθα ἐπὶ τῇ πέτρῃ φασὶν

ὀφθῆναι· καὶ τοῦ Ἡσιόδου τε τὰ ὅσα εὖρον ἐν
 χρησμῷ τῆς πέτρας, καὶ ἐλεγεία ἐπὶ τῷ μνήματι ἐπε-
 γέγραπτο·

Ἄσκη μὲν πατρὶς πολυλήϊος, ἀλλὰ θανόντος

Ὅστις πληξίππων γῇ Μινυῶν κατέχει

Ἡσιόδου, τοῦ πλείστον ἐν Ἑλλάδι κῦδος ὀρεῖται

Ἀνδρῶν κρινομένων ἐν βασιλῆα σοφίης.

4. Περὶ δὲ Ἀκταίωνος λεγόμενα ἦν Ὀρχομενίοις, λυ-
 μαίνεσθαι τὴν γῆν πέτραν ἔχον εἰδωλον. ὥς δὲ
 ἐχρῶντο ἐν Δελφοῖς, κελύει σφίσιν ὁ θεὸς, ἀνευρόν-
 τας, εἴ τι ἦν Ἀκταίωνος λοιπὸν, κοῦψαι τῇ γῇ· κε-
 λύει δὲ καὶ τοῦ εἰδώλου χαλκῇν ποιησαμένους εἰκό-
 να, πρὸς πέτρα σιδήρῳ δῆσαι τοῦτο· καὶ αὐτὸς δε-
 δεμένον τὸ ἄγαλμα εἶδον· καὶ τῷ Ἀκταίῳ ἐταγί-
 ζουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος. σταδίους δὲ ἀφίστηκεν ἐπὶ
 Ὀρχομενοῦ ναὸς τε Ἡρακλέους, καὶ ἄγαλμα οὐ μέγα.
 5. Ἐνταῦθα τοῦ ποταμοῦ Μελανὸς εἰσὶν αἱ πηγαί,
 καὶ ὁ Μέλας ἐς λίμνην καὶ οὗτος τὴν Κηφισίδα ἐκ-
 δίδωσιν. ἐπέχει μὲν δὴ καὶ ἄλλως τῆς Ὀρχομενίας
 τὸ πολὺ ἢ λίμνη, χειμῶνος δὲ ὥρα νότου πλείω πνεύ-
 σαντος, ἔπεισιν ἐπὶ πλεον τῆς χώρας τὸ ὕδωρ. Θη-
 βαῖοι δὲ τὸν ποταμὸν τὸν Κηφισὸν ὑπὸ Ἡρακλέους
 ἐς τὸ πεδῖον ἀποστραφῆναί φασι τὸ Ὀρχομένιον·
 τέως δὲ αὐτὸν ὑπὸ τὸ ὄρος ἐς θάλασσαν ἐξίεναι,
 πρὶν ἢ τὸν Ἡρακλέα τὸ χάσμα ἐμφράξαι τὸ διὰ τοῦ
 ὄρους. ἐπίσταται μὲν οὖν καὶ Ὀμηρος λίμνην ἄε-
 λως τὴν Κηφισιάδα οὔσαν, καὶ οὐχ ὑπὸ Ἡρακλέους
 πεποιημένην· καὶ ἐπὶ ταῖδε εἴρηκε·

Λίμνη κεκλιμένος Κηφισίδι.

Δημόδοκος Κονταρίης διδασκάλος ὁδου

6. Ἐχει δὲ οὐδὲ εἰκότα λόγον, τοὺς Ὀρχομενίους μὴ καὶ τὸ χάσμα ἐξενεῖν, καὶ τοῦ Ἡρακλείους ἀναρρήξαι τὸ ἔργον, ἀποδοῦναι τὴν διεξοδὸν τῷ Κηφισῇ τὴν ἀρχαίαν· ἐπεὶ μηδὲ ἔχει τῶν Τρωϊκῶν χρημάτων ἀδυνατίως εἶχον. μαστυρεῖ δέ μοι καὶ Ὀμηρος ἐν Ἀχιλλέως ἀποκρίσει πρὸς τοὺς παρὰ Ἀγαμέμνονι πύλαβεις·

Οὐδ' οὐα' ἐς Ὀρχομενὸν ποτινίσσεται.

δῆλα δῆπουθεν ὡς καὶ τοῖς προσιόντων τοῖς Ὀρχομενίοις χρημάτων πολλῶν. Ἀσπληδόνα δὲ ἐκλιπεῖν τοὺς οἰκήτορας φασιν, ὕδατος σπανίζοντας· γενέσθαι δὲ τὸ ὄνομα ἀπὸ Ἀσπληδόνος τῇ πόλει· τοῦτον δὲ εἶναι νύμφης τε Μιδείας καὶ Ποσειδῶνος. ὁμολογεῖ δὲ καὶ ἔπη, ἃ ἐποίησε Χερσίας, ἀνὴρ Ὀρχομένιος·

Ἐκ δὲ Ποσειδάωνος ἀγανλειτῆς τε Μιδείας

Ἀσπληδὼν γένεθ' υἱὸς ἂν' ἐνρύχρον πτολίεθρον.
οὐδὲ τοῦ Χερσίου τῶν ἐπῶν οὐδεμία ἦν ἔτι καὶ ἐμὲ μνήμη· ἀλλὰ καὶ τὰδε ἐπηγάγετο ὁ Κάλλιππος ἐς τὸν αὐτὸν λόγον τὸν ἔχοντα ἐς Ὀρχομενίους. τούτου δὲ τοῦ Χερσίου καὶ ἐπίγραμμα οἱ Ὀρχομενιοὶ τὸ ἐπὶ τῷ Ἡσιόδου τάφῳ μνημονεύουσι.

C A P V T XXXIX.

De Lebadia, olim Midea dicta — Hercyna puella et fluvio eiusque antro — Trophonii templo ac signo aliisque memorandis — Trophonii oraculum consulendi ratione — Trophonii oraculo.

Τὰ μὲν δὴ πρὸς τῶν ὁρῶν Φωκεῖς ὑπεροικοῦσιν Ὀρχομενίων· ἐν δὲ τῷ πεδίῳ Λεβαδεία ἐστὶν αὐτοῖς

ὄμορος. αὕτη τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς ὤκειτο ἐπὶ μετεώρον,
καὶ ὠνομάζετο Μίδεια ἀπὸ τῆς Ἀσπληδόνης μητρὸς·
Λεβιάδου δὲ ἐξ Ἀθηναίων ἐς αὐτὴν ἀφικομένου, κατέ-
βησάν τε ἐς τὸ χθοναλὸν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἐκλήθη
Λεβιδεία ἡ πόλις ἀπ' αὐτοῦ. πατέρα δὲ τοῦ Λεβιά-
δου, καὶ καθ' ἣντινα αἰτίαν ἦλθεν, οὐκ ἴσασιν ἄλλο
ἢ γυναῖκα εἶναι Λεβιάδου Νίκην. 2. Κεκόσμηται
μὲν δὴ τὰ ἄλλα σφίσιν ἡ πόλις ὁμοίως τοῖς Ἑλλή-
νων μάλιστα εὐδαίμοσι· διεύργει δὲ ἀπ' αὐτῆς τὸ
ἄλσος τοῦ Τροφωνίου. φασὶν δὲ ἐνταῦθα Ἐρκυνα
ὁμοῦ Κόρη τῇ Δήμητρος παιζουσαν καὶ ἔχουσαν
χῆνα ἀφεῖναι ταῦτον ἄκουσαν· ἐς δὲ ἄντρον κοῖλον
ἐσπιάντος καὶ ὑπὸ λίθον ἀποκρύψαντος αὐτόν, ἐπι-
θοῦσα ἡ Κόρη λαμβάνει τὸν ὄρνιθα ὑπὸ τῷ λίθῳ
κατακλιμένον· ὅτιναί τε δὴ τὰ ὕδωρ, ὅθεν ἀνέλκειτο
ἡ Κόρη τὸν λίθον, καὶ ὀνομασθῆναι τὸν ποταμὸν
ἐπὶ τούτῳ λέγουσιν Ἐρκυναν· καὶ ἔστι μὲν πρὸς
τῇ ὕχθῃ τοῦ ποταμοῦ τοῦδε Ἐρκύνης, ἐν δὲ αὐτῷ
παρθένος χῆνα ἔχουσα ἐν ταῖς χειρὶν. μισὶ δὲ ἐν
τῷ σπηλαίῳ τοῦ ποταμοῦ τε αἱ πηγαὶ καὶ ἀγάλματα
ὄρθά· περιειλιγμένοι δὲ εἰσιν αὐτῶν τοῖς σκή-
πτροις δράκοντες· ταῦτα εἰκάσαι μὲν ἂν τις Ἀσκλη-
πιοῦ τε εἶναι καὶ Τυφίας· εἶεν δ' ἂν Τροφώνιος
καὶ Ἐρκυνα· ἐπεὶ μηδὲ τοὺς δράκοντας Ἀσκληπιοῦ
μᾶλλον ἢ καὶ Τροφωνίου νομίζουσιν ἱερούς εἶναι,
ἐπὶ δὲ τῷ ποταμῷ μνήμα' ἐστὶν Ἀρκισιλάου· Αἴγι-
τον δὲ ἀνακομίσαι τοῦ Ἀρκισιλάου τι δοτᾶν ἐκ Τροίας.
3. Τὰ δὲ ἐπιφανέστατα ἐν τῷ ἄλσει Τροφωνίου
τοῦδε καὶ ἀγάλμα' ἐστὶν, Ἀσκληπιῷ καὶ τοῦτο εἰκα-

μένον· Πραξιτέλης δὲ ἐποίησε τὸ ἄγαλμα· ἔστι
 δὲ καὶ Δίμητρος ἱερὸν ἐπὶ κλησὶν Εὐρώπης· καὶ
 Ζεὺς ἑ Τέτιος ἐν ὑπαιθρῷ· ἀναβῆσαι δὲ ἐπὶ τὸ μαν-
 τειὸν, καὶ αὐτόθεν ἰοῦσιν ἐς τὸ πρῶτον τοῦ ὄρους,
 Κόρης ἐστὶ καλουμένης Θήρας καὶ Διὸς βασιλεύς
 ναός· τοῦτον μὲν δὴ διὰ τὸ μέγεθος ἢ καὶ τῶν πο-
 λέων τὸ ἀλλεπάλληλον ἀφείκασι νημεργον· ἐν δὲ
 ἑτέρῳ παρὰ Κρόνου καὶ Ἥρας καὶ Διὸς ἐστὶν ἄγαλ-
 ματα· ἔστι δὲ καὶ Ἀπόλλωνος ἱερὸν· 4. Κατὰ δὲ
 τὸ μαντεῖον τοιῶδε γίνεται· ἐπειδὴν ἄνδρῳ ἐς τοῦ
 Τροφωνίου κατιέναι δόξῃ, πρῶτα μὲν τεταγμένων
 ἡμερῶν δίαίταν ἐν οἰκήματι ἔχει· τὸ δὲ οἶκημα Δαι-
 μονός τε ἀγαθοῦ καὶ Τύχης ἱερὸν ἐστὶν ἀγαθῆς·
 διατῶμενός τε ἐνταῦθα, τὰ τε ἄλλα καθαρῶς, καὶ
 λουτρῶν εἴργεται θυρμῶν· τὸ δὲ λουτρόν ὃ ποτα-
 μὸς ἐστὶν ἢ Ἐρκυνα· καὶ αἱ κρέα ἄφθονά ἐστιν
 ὑπὸ τῶν θυσιῶν· θύει γάρ δὴ ὁ κατιὼν αὐτῷ τε
 τῷ Τροφωνίῳ καὶ τοῦ Τροφωνίου τοῖς παισὶ, πρὸς
 δὲ Ἀπόλλωνί τε, καὶ Κρόνῳ, καὶ Διὶ ἐπὶ κλησὶν Βα-
 ρυεῖ, καὶ Ἥρῃ τε Ἠνιόχῃ, καὶ Δίμητρῳ, ἣν ἐπονυ-
 μάζοντες Εὐρώπην τοῦ Τροφωνίου φασὶν εἶναι τρο-
 φόν· καθ' ἑκάστην δὲ τῶν θυσιῶν ἀνὴρ μάντις πα-
 ρών, ἐς τοῦ ἱερικοῦ τὰ σπλάγχνα ἐνορεῖ· ἐνιδὼν δὲ
 προθεσπίζει τῷ κατιόντι, εἰ δὴ αὐτὸν ἐν μινῆς ὁ Τρο-
 φώνιος καὶ ἵλεως δέξεται· τῶν μὲν δὴ ἄλλων ἱερῶν
 τὰ σπλάγχνα οὐχ ὁμοίως δηλοῖ τοῦ Τροφωνίου τὴν
 γνώμην· ἐν δὲ νυκτὶ, ἢ κατιοῖσιν ἕκαστος, ἐν ταύτῃ
 κρὶν ὀνομασθῆναι ἐς βῆθρον, ἐπικαλοῦμενοι τὸν Ἀγα-
 μήδην· θυρμῶν δὲ τῶν πρότερον πεφηγνόντων αἰ-

σίων λόγος ἐστὶν οὐδεὶς, εἰ μὴ τοῦδε τοῦ κριοῦ το
 σπλάγχνα τὸ αὐτὸ θέλει λέγειν. ὁμολογοῦντων δὲ
 καὶ τούτων, τότε ἕκαστος ἦδη κἀτεισιν εὐέλπιδες· κα
 τισι δὲ οὕτω. πρῶτα μὲν ἐν τῇ νυκτὶ αὐτὸν ἄγου
 σιν ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὴν Ἑρκυναν· ἀγαγόντες δὲ
 ἐλαίῳ χρίουσι καὶ λούουσι δύο παῖδες τῶν ἀσπίων ἑτα
 ῖριά που καὶ δέκα γεγονότες, οὓς Ἑρκυῆς ἐπονομά
 ζουσιν· οὗτοι καταβαίνοντά εἰσιν οἱ λούοντες, καὶ
 ὁπόσα χρή διακονοῦμενοι, αἵτε παῖδες. τὸ ἐνταῦθα
 ὑπὸ τῶν ἱερέων οὐκ αὐτίκα ἐπὶ τὸ μαντεῖον, ἐπὶ δὲ
 ὕδατος πηγᾷς ἄγεται· αἱ δὲ ἐγγύτατά εἰσιν ἀλλήλων.
 ἐνταῦθα δὴ χρή πιεῖν αὐτὸν Ἀθήνης τε ὕδωρ καλοῦ
 μενον, ἵνα λήθῃ γέννηταί οἱ πάντων, ἃ τῶς ἐφρο
 νίτῃ, καὶ ἐπὶ τῷδε ἄλλο αὐθις ὕδωρ πίνειν Ἀθημο
 σύνης· ἀπὸ τούτου τὸ μνημονεύειν τὰ ὀφθέντα οὐ
 καταβάντι. θιασόμενος δὲ ἄγαλμα ὃ ποιῆσαι Δαί
 δαλὸν φασιν, (ὑπὸ δὲ τῶν ἱερέων οὐκ ἐπιδείκνυται,
 πλὴν ὅσοι παρὰ τὸν Τροφώνιον μέλλουσιν ἔρχεσθαι,
 τοῦτο τὸ ἄγαλμα ἰδὼν, καὶ θεραπεύσας τε καὶ εὐξά
 μενος, ἔρχεται πρὸς τὸ μαντεῖον, χιτῶνα ἐνδιδυκὼς
 λινούν, καὶ ταινίας τὸν χιτῶνα ἐπιζωσθεὶς, καὶ ὑπο
 δησάμενος ἐπιχωρίας κρηπίδας. 5. Ἔστι δὲ τὸ μαν
 τεῖον ὑπὲρ τὸ ἄλσος ἐπὶ τοῦ ὄρους. κρητὶς μὲν ἐν
 κύκλῳ περιβεβληται λίθου λευκοῦ, περίοδος δὲ τῆς
 κρηπίδος κατὰ ἄλλων τὴν ἐλαχίστην ἐστίν· ὕψος δὲ
 ἀποδέουσι δύο εἶναι πήχεις. ἐφιστήκασι δὲ ἐπὶ τῇ
 κρηπίδι ὀβελοὶ καὶ αὐτοὶ χαλκοῖ, καὶ αἱ συνέχουσιν
 σφᾶς ζῶναι· διὰ δὲ αὐτῶν θύραι πεποιήνται. τοῦ
 περιβάλλοντος ἐντὸς χάσμα γῆς ἐστὶν οὐκ αὐτόματον.

ἀλλὰ σὺν τέχνῃ καὶ ἁρμονίῃ πρὸς τὸ ἀκριβέστατον
οἰκοδομημένον. τοῦ δὲ οἰκοδομήματος τούτου τὸ
ὕψωμα εἰκασται κριβάνω· τὸ δὲ εὖρος ἢ διάμετρος
αὐτοῦ τέσσαρας παρέχοιτο ἂν ὥς εἰκάσαι πήχεις·
βάθος δὲ τοῦ οἰκοδομήματος, οὐκ ἂν οὐδὲ τοῦτο
εἰκάξοι τις ἐς πλεον ὅτιώ καθήκειν πηχῶν. κατὰ-
βασίς δὲ οὐκ ἔστι πεποιημένη σφίσι ἐς τὸ ἔδαφος·
ἐπειδὴν δὲ ἀνὴρ ἔρχεται παρὰ τὸν Τροφάνιον, κλί-
μακα αὐτῷ κομίζουσι στενὴν καὶ ἐλαφράν· κατα-
βάντι δὲ ἐστὶν ὅπῃ μεταξὺ τοῦ τε ἔδαφους καὶ τοῦ
οἰκοδομήματος· σπιθαμῶν τὸ εὖρος δύο, τὸ δὲ
ῦψος ἑφαίμετο εἶναι σπιθαμῆς. ὁ οὖν κατιῶν κατα-
κλίνας ἑαυτὸν ἐς τὸ ἔδαφος, ἔχων μᾶζας μεμαγμένας
μῆλιτι προεμβάλλει τε ἐς τὴν ὀπὴν τοὺς πόδας, καὶ
αὐτὸς ἐπιχωρεῖ, τὰ γόνατά οἱ τῆς ὀπῆς ἐντὸς γενέ-
σθαι προθυμούμενος· τὸ δὲ λοιπὸν σῶμα ἀντίκα
ἐγκλιχύσθη τε καὶ τοῖς γόνασιν ἐπέδραμεν, ὥσπερ
ποταμῶν ὁ μέγιστος καὶ ὠκύτερος συνδεθέντα ὑπὸ
δίνης ἀποκρύψειν ἄνθρωπον. τὸ δὲ ἐντεῦθεν τοῖς
ἐντὸς τοῦ αἵματος γενομένοις οὐχ εἰς οὐδὲ ὁ αὐτὸς τρό-
πος ἐστίν, ὅτῳ διδάσκονται τὰ μίλλοντα· ἀλλὰ παντὶς
καὶ εἶδε καὶ ἄλλως ἵκουσιν. ἀναστρέψαι δὲ ὀπίσω
τοῖς καταβᾶσι διὰ στομίου τέ ἐστι τοῦ αὐτοῦ, καὶ
προεκθεόντων σφίσι τῶν ποδῶν. ἀποθαρῃν δὲ οὐδέ-
να τῶν καταβάντων λέγουσιν, ὅτι μὴ μόνον τῶν
Δημητρίου τινὰ δορυφόρων. τοῦτον δὲ οὔτε ποιῇ-
σαι περὶ τὸ ἱερὸν φασιν οὐδὲν τῶν νενομισμένων,
οὔτε χρῆσόμενον τῷ θεῷ καταβῆναι, χρυσὸν δὲ καὶ
ἄργυρον ἐκκομίζειν ἐλπίσαντα ἐκ τοῦ αἵματος· λέγε-

ται δὲ καὶ, τοῦτον τὸν νεκρὸν ἐτέρωθι ἀναφαιῖναι,
καὶ οὐ κατὰ στόμα ἐκβληθῆναι τὸ ἱερὸν. ἐς μὲν δὴ
τὸν ἄνθρωπον λεγομένων καὶ ἄλλων, εἰρηταί μοι τι
ἄξιολογώτατα. τὸν δὲ ἀναβάντα παρὰ τοῦ Τροφω-
νίου παραλαβόντες εὐθύς οἱ ἱερεῖς, καθίζουσιν ἐπὶ
θρόνον Μνημοσύνης καλούμενον· κεῖται δὲ οὐ
πρόφω τοῦ ἁδύτου· καθισθέντι δὲ ἐνταῦθα, ἀνε-
ρωτῶσιν, ὅποσα εἰδὲ τε καὶ ἐπύθετο· μαθόντες δὲ
ἐπιτρέπουσιν αὐτὸν ἤδη τοῖς προσήκουσιν· οἱ δὲ ἐς
τὸ αἶκημα, ἔνθα καὶ πρότερον διητῆτο, παρὰ τε Τύ-
χῃ καὶ Δαίμοσιν ἀγαθοῖς, ἐς τοῦτο ἀράμενοι κομί-
ζουσι, κἀτοχὺν τε ἐπὶ τῷ δείματι καὶ ἄγνωτῳ ὁμοίως
αὐτοῦ τε καὶ τῶν πέλας. ὕστερον μὲν τοι τίς τε ἄλλα
οὐδέν τι φρονήσει μείον ἢ πρότερον, καὶ γέλως ἐπώ-
ρεισιν οἱ. γράφω δὲ οὐκ ἁκοήν, ἀλλὰ ἐτέρους τε
ιδίῳ καὶ αὐτὸς Τροφωνίῳ χρησάμενος. τοὺς δὲ ἐς
τοῦ Τροφωνίου κατελθόντας, ἀνάγκη σφῶς, ὅποσα
ἤκουσεν ἕκαστος ἢ εἶδεν, ἀναθεῖναι γεγραμμένα ἐν
πίνακι. Λέγεται δ' ἔτι καὶ τοῦ Ἀριστομένους ἐν-
ταῦθα ἢ ἁσπίς· τὰ δὲ ἐς αὐτὸν ὁποῖα ἐγένετο, εἰδή-
λωσα ἐν τοῖς προτέροις τοῦ λόγου.

CAPVT XL.

*Unde Boeotii oraculum Trophonii innotuerit, me-
moratur — de Daedali operibus — urbe Chaeronea.
olim Arne dicta — binis tropaeis in regione Chae-
ronensium ac de Macedonibus tropaea non admit-
tentibus — polyandrio Thebanorum prope urbem
Chueroneam — Chaeronensium cultu sceptri
Agamemnonis, quod hastam vocant.*

Τὸ δὲ μαντεῖον οἱ Βοιωτοὶ τοῦτο οὐ πεπυσμένον

Δημόφω Κενταύρῳ καὶ Λαοκῶντι ἐλάττω

πρότερον, ἐπ' αἰτία τοιαῦτε ἔγνωσαν. Θεωροὺς ἂν
 ἰκαιοτὴς πύλεως ἄνδρας ἀποστέλλουσιν ἐς Δελφοὺς·
 οὐ γὰρ δὴ σφισιν ἔτος δεύτερον ἔεν ὁ θεός· τοῦτοις
 αἰτοῦσιν ἐπανόρθωμα τοῦ αὐχμοῦ προσέταξεν ἡ
 Πνθία, παρὰ Τροφῶνιον ἐς Λεβαθεΐαν ἐλθοῦσιν
 εὔρασθαι παρὰ ἐκείνου τὸ ἱεῖμα. ὥς δὲ ἐς τὴν Λε-
 βαθεΐαν ἐλθόντες οὐκ ἐδύναντο εἰρεῖν τὸ μαντεῖον,
 ἔνταῦθα τῶν ἐξ Ἀκριφνίου πόλεως Σάων (οὗτος
 δὲ ἦν καὶ ἡλικία τῶν θεωρῶν πρὸςβύτατος) εἶδεν
 ἑσμὸν μελισσῶν ὅποι ποτ' ἂν ἀποτράπωνται καὶ αὐ-
 τοὺς ἔπεσθαι· αὐτίκα δὴ τὰς μελίσσας ἐς τοῦτο
 ἐσπετομένας ὄρε' τῆς γῆς, καὶ συνεισηλθέ σφισιν ἐς
 τὸ μαντεῖον. τοῦτον τὸν Σάωνα καὶ τὴν ἱερουργίαν
 τὴν καθεστηκυῖαν, καὶ ὅποσα περὶ τὸ χρηστήριον
 ᾠδῶσιν ἄλλα, διδαχθῆναι παρὰ τοῦ Τροφῶνιον φα-
 σί. 2. Λαιδάλου δὲ τῶν ἔργων δύο μὲν ταῦτά ἐστιν
 ἐν Βοιωτοῖς, Ἡρακλῆς τε ἐν Θήβαις, καὶ παρὰ Λε-
 βαθεῦσιν ὁ Τροφῶνιος· τοσαῦτα δὲ ἑτέρα ξόανα ἐν
 Κρήτῃ, Βριτόμαρις ἐπ' Ὀλοῦντι, καὶ Ἀθηνᾶ παρὰ
 Κνωσίοις· παρὰ τοῦτοις δὲ καὶ ὁ τῆς Ἀριώδνης χο-
 ρός, οὗ καὶ Ὀμηρος ἐν Ἰλιάδι μῆμην ἐποίησατο,
 ἐπιργασμένος ἐστὶν ἐπὶ λευκοῦ λίθου. καὶ Ἀηλίοις
 Ἀφροδίτης ἐστὶν οὐ μέγα ξόanon, λελυμασμένον τὴν
 δεξιάν χειρα ὑπὸ τοῦ χρόνου· κάτεισι δὲ ἀντὶ πο-
 δῶν ἐς τετραγώνον σχῆμα. πείθομαι τοῦτο Ἀριώ-
 δνην λαβεῖν παρὰ Λαιδάλου, καὶ ἥνικα ἠκολούθη-
 σε τῷ Θεσπὶ, τὸ ἄγαλμα ἐπικομίζετο οἴκοθεν· ἀφαι-
 ρεθέντα δὲ αὐτῆς τὸν Θεσπία οὕτω φασὶν οἱ Ἀῆλιοι
 τὸ ξόanon τῆς θεοῦ ἀναθεῖναι τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἀη-

λίῳ, ἵνα μὴ οἴκαδε ἐπαγόμενος ἐς ἀνάμνησιν
 Ἀριάδνης ἐφέλικται, καὶ ἀπὸ νείας ἐπὶ τῷ ἔρωτι
 ῥίσκηται τὰς συμφορὰς. παρὰ δὲ ταῦτα οὐκ οὐ
 ὑπόλοιπα ὄντα τῶν Δαιδάλου· τοῖς γὰρ ἀνατεθ-
 αιν ὑπὸ Ἀργείων ἐς τὸ Ἡραῖον, καὶ ἐς Γέλαν τὴν
 Σικελίαν κομισθεῖσιν ἐξ Ὀμφάκης, ἀφανισθῆναι
 σφισιν ὁ χρόνος καθέστηκεν αἴτιος. 3. Λεβαθεῖ
 δὲ ἔχονται Χαιρωνεῖς· ἐκαλεῖτο δὲ ἡ πόλις καὶ το-
 τοῖς Ἀρνη τὸ ἀρχαῖον· θυγατέρα δὲ εἶναι λέγουσι
 Αἰόλου τὴν Ἀρνην, ἀπὸ δὲ ταύτης κληθῆναι καὶ ἐ-
 ραν ἐν Θεσσαλίᾳ πόλιν· τὸ δὲ νῦν τοῖς Χαιρωνε-
 σιν ὄνομα γεγονέναι ἀπὸ Χαίρωνος, ὃν Ἀπόλλων
 φασιν εἶναι, μητέρα δὲ αὐτοῦ Θηρῶ τὴν Φύλαντι
 εἶναι. μιστυρεῖ δὲ καὶ ὁ τὰ ἔπη, τὰς μεγάλας Ἡ-
 ας, ποιήσας·

Φύλας δ' ὦπνιε κόρυνην κλειτοῦ Ἰολίου

Λεϊπεφίλην· ἦν δ' εἶδος Ὀλυμπιάδεσσιν ὁμοίη.

Ἰππότην δὲ οἱ νῦν ἐνὶ μεγάροισιν ἔτικτεν,

Θηρῶ τ' εὐειδῇ ἱκέλην φάεσσι σελήνης.

Θηρῶ δ' Ἀπόλλωνος ἐν ἀγκοίνῃσι πεσοῦσα

Γείνατο Χαίρωνος κρατερὸν μένος ἵπποδάμοιο.

Ὁμηρος δ' ἐπιστάμενος (ἐμοὶ δοκεῖν) Χαιρώνειον
 τε ἤδη καὶ Λεβαθεῖαν καλουμένας, ὅμως τοῖς ἁ-
 χαίοις ἐχρήσατο ὀνόμασιν ἐς αὐτὰς, καθότι καὶ Ἀ-
 γυπτιον τὸν ποταμὸν εἶπεν, οὐ Νεῖλον. 4. Χαιρωνε-
 νῦσι δὲ δύο ἐστὶν ἐν τῇ χώρᾳ τρόπαια, ἃ Ῥωμεῖ
 καὶ Σέλλας ἔστησαν, Τύξιλον καὶ στρατιὰν τὴν Λα-
 θριδάτου κρατήσαντες. Φίλιππος δὲ οὐκ ἀνέθηκε
 ὁ Ἀμύντου τρόπαιον, οὔτε ἐντιῦθα, οὔτε ὀπίσθω

μάχας ἄλλας βαρβάρους ἢ καὶ Ἑλλήνας ἐνίκησεν· οὐ
 αὖτε Μακεδόσιν ἰστιάται τρόπαια ἢ νενομισμένον.
 ἔγεται δὲ ὑπὸ Μακεδόνων, Καρανὸν βασιλεύοντα
 ν Μακεδονίᾳ κρατῆσαι μάχῃ Κισσέως, ὃς ἐδυ-
 κτενεν ἐν χώρᾳ τῇ ὁμοῦ· καὶ ὁ μὲν τρόπαιον ὁ
 Καρανὸς κατὰ νόμους τοὺς Ἀργείων ἔστησεν ἐπὶ τῇ
 ἰατρῇ. ἐξελθόντα δὲ φασιν ἐκ τοῦ Ὀλύμπου λέοντα
 ἐνατρέψαι τε τὸ τρόπαιον, καὶ ἀφανισθῆναι· συ-
 ῖναι δὲ γνώμῃ Καρανὸν, οὐκ εὖ βουλευσασθαι
 βαρβάρους τοῖς περιοικουσί· ἐξ ἔχθραν ἐλθόντα ἄ-
 διάκλικτον, καταστήναι τε χρῆναι μήτε ὑπὸ αὐτοῦ
 Καρανοῦ, μήτε ὑπὸ τῶν ὕστερον βασιλευσόντων
 Μακεδονίας τρόπαιον ἰστιάσθαι, ἢ ἐς εὐνοίαν ποιε-
 τοὺς προσχώρους ὑφ' ἑλξοντάι, μαρτυρεῖ δὲ τῷ λόγῳ
 καὶ Ἀλέξανδρος, οὐκ ἀναστήσας οὔτε ἐπὶ Δαρείῳ
 τρόπαια, οὔτε ἐπὶ ταῖς Ἰνδικαῖς νίκαις. 5. Προ-
 σιώντων δὲ τῇ πόλει, πολυάνδριον Θηβαίων ἐστὶν ἐν
 τῷ πρὸς Φίλιππον ἀγῶνι ἀποθανόντων· οὐκ ἐπι-
 γράπται μὲν δὴ ἐπίγραμμα, ἐπίσημα δὲ ἐπιστὶν
 ὡς ὧν λέων· φέροι δ' ἂν ἐς τῶν ἀνδρῶν μάλιστα
 τῶν θυμόν· ἐπίγραμμα δὲ ἄπιστον, (ἐμοὶ δοκεῖν) ὅτι
 οὐκ ἰοικότα τῇ τόλμῃ σφίσι τὰ ἐκ τοῦ δαίμονος
 ἠκολούθησεν. 6. Θεῶν δὲ μάλιστα Χαιρωνεῖς τιμῶ-
 σιν τὸ σκῆπτρον, ὃ ποιῆσαι Διὶ φησὶν Ὀμηρος Ἥφαι-
 στον, παρὰ δὲ Διὸς λαβόντα Ἑρμῆν δοῦναι Πύλοιο,
 Πύλοιο δὲ Ἀτρεΐ καταλαμπῖν, τὸν δὲ Ἀτρεΐα Θυέστη,
 παρὰ Θυέστου δὲ ἔχειν Ἀγαμέμνονα· τοῦτο οὖν τὸ
 σκῆπτρον αἰβανσιν, δόρυ ὀνομάζοντες· καὶ εἶναι μὲν τι
 θειότερον οὐχ ἥκιστα δηλοῖ τὸ ἐς τοὺς ἀνθρώπους

ἐπιφανὲς ἐξ αὐτοῦ. φανὲ δὲ ἐπὶ τοῖς ὄρεσι αὐτῶν
καὶ Πανοπέων τῶν ἐν τῇ Φωκίδι εὗρεθῆναι· σὺν
δὲ αὐτῷ καὶ χρυσὸν εὗρασθαι τοὺς Φωκεῖς· σφίσι
δὲ ἀσμένους ἀντὶ χρυσοῦ γενέσθαι τὸ σκῆπτρον. κο-
μισθῆναι δὲ αὐτὸ ἐς τὴν Φωκίδα ὑπὸ Ἡλέκτρας τῆς
Ἀγαμέμνονος πειθομαι. ναὸς δὲ οὐκ ἔστιν αὐτῷ δημο-
σίᾳ πεποιημένος· ἀλλὰ κατὰ ἔτος ἑκάστον ὁ ἱερῶμε-
νος ἐν οἰκίᾳ ἔχει τὸ σκῆπτρον· καὶ οἱ θυσίαι ἀνά
πᾶσαν ἡμέραν θύονται, καὶ τράπεζα παράκειται
παντοδαπῶν κρεῶν καὶ περμάτων πλήρης.

CAPVT XLI.

*De Vulcani artis operibus — Eriphyles monili —
praecipitio supra Chaeroneam, quod Petrachus
appellatur.*

Ὅποσα δὲ εἶναι τῶν Ἡφαίστου ποιηταὶ τε ἄδουσι
καὶ τῶν ἀνθρώπων ἠκολούθησεν ἡ φήμη, τούτων
ὅτι μὴ τὸ Ἀγαμέμνονος σκῆπτρον, ἄλλο γε αὐδὲν
ἀξιόχρεόν ἐστιν ἐς πίστιν. Ἀνκιοὶ μὲν γε ἐν Πατάρῳ
ἐν τῷ ναοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος χαλκοῦν ἐπιδεικνύουσι
κρατῆρα, ἀνάθημα εἶναι φάμενοι Τηλέφου, καὶ ἔ-
ργον Ἡφαίστου· καὶ σφῆς, ὡς γε εἰκὸς, κέληθε Θιό-
δωρον καὶ Ροῖκον Σαμίους εἶναι τοὺς διαχέαντας
χαλκὸν πρώτους. Πατρεῖς δὲ οἱ Ἀχαιοὶ λόγῳ μὲν
λέγουσιν, ὅτι Ἡφαίστου ποίημά ἐστιν ἡ λάρνα,
ἣν Εὐρύπυλος ἤνιγκεν ἐξ Ἰλίου, ἔργῳ δὲ οὐ παρί-
χουσιν αὐτὴν θεάσασθαι. 2. Ἔστι δὲ Ἀμαθοῦς ἐν
Κύπρῳ πόλις· Ἀδωνίδος ἐν αὐτῇ καὶ Ἀφροδίτης
ἱερόν ἐστιν ἀρχαῖον· ἀνακλίσθαι δὲ ἐνταῦθα ἑ-
νουςιν ὄρμον, Ἀρμονίαν μὲν δοθέντα ἐξ Ἀρχῆς, καλοῦ

μενον δὲ Ἐριφύλης, ὅτι αὐτὴ δῶρον ἔλαβεν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ· ὃν ἀνέθεσαν μὲν οἱ παῖδες ἐς Δελφούς· οἱ φηγέως, τρόπον δὲ ὄντινα ἐκτίσαντο αὐτόν, ἐδήλωσεν ἤδη μοι τὰ ἐς Ἀρκάδας ἔχοντα· ἐσυλήθη δὲ ὑπὸ τυράννων τῶν ἐν Φωκεῦσιν. οὐ μὴν παρὰ Ἀμαθουσίῳις γε ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Ἀδωνίδος (ἐμοὶ δοκεῖν) ἐστίν· ἐν Ἀμαθούντι μὲν γάρ ἐστι λίθων χλωρῶν, συνδέοντος χρυσοῦ σφῆς, ὁ ὄρμος· τὸν δὲ τῇ Ἐριφύλῃ δοθέντα Ὀμηρὸς φησιν ἐν Ὀδυσσεΐᾳ πεποιθῆσθαι χρυσοῦ, καὶ οὕτως ἔχει·

Ἥ χρυσὸν φίλον ἀνδρὸς ἐδέξατο τιμήντα.
οὐ μὴν οὐδὲ ἡγνόει τοὺς ὄρμους τοὺς ποικίλους· ἐν μὲν γε τοῖς Εὐμαίου λόγοις πρὸς Ὀδυσσεύα, πρὶν ἢ ἐκ Πύλου Τηλέμαχον ἀφικέσθαι σφίσιν ἐπὶ τὴν αὐλήν, ἐν τοῦτοις τοῖς λόγοις ἐστίν·

Ἥλυθ' ἀνὴρ πολυΐδρις ἐμοῦ πρὸς δῶματα πατρὸς,
Χρῦσεον ὄρμον ἔχων, μετὰ δ' ἡλέκτροισιν ἔεργτο.
καὶ ἐν Πηνελόπης δώροισι· ἄλλους τε γὰρ τῶν μνηστήρων δῶρα καὶ Εὐρύμαχον διδόντα Πηνελόπη πεποίηκεν·

Ὀρμον δ' Εὐρύμαχος πολυδαίδαλον αὐτίκ' ἔνεικε
Χρῦσεον, ἡλέκτροισιν ἐεργμένον, ἥμιον ὥς.
Ἐριφύλην δὲ οὐ χρυσῷ καὶ λίθοις ποικίλον δέξασθαι φησιν ὄρμον. οὕτω τὸ εἶδος τῷ σκήπτρῳ πρῶτα· ἐστὶν εἶναι μόνον ποίημα Ἡφαιστοῦ.

3. Ἔστι δὲ ὑπὲρ τὴν πόλιν κρημνὸς Πιτραχὸς καλούμενος· Κρόνον δὲ ἐθέλουσιν ἐνταῦθα ἀπατηθῆναι δεξιόμενον ἀντὶ Διὸς πύτρον παρὰ τῆς Ῥέας· καὶ ἄγαλμα Διὸς οὐ μέγα ἐστὶν ἐπὶ κορυφῇ τοῦ

ὄρους. ἐνταῦθα ἐν τῇ Χαιρωνείᾳ μύρα ἀπὸ ἀνθῶν
 ἔφουσι κρίνου καὶ ῥόδου καὶ ταρκίσσου καὶ ἰρεως·
 ταῦτα ἀλγηδόνων ἰάματα ἀνθρώποις γίνεται. τὸ
 δὲ ἐκ τῶν ῥόδων ποιοῦμενον, εἰ καὶ ἀγάλματα εἰρ-
 γασμένα ξύλου χρίοις, ῥύεται καὶ ταῦτα σηπεδόνας
 ἢ δὲ ἱρις φύεται μὲν ἐν ἔλεσι, μέγεθος δ' ἔστιν
 ἴση κρίνῳ, χροιάν δὲ οὐ λευκή, καὶ ὁσμὴν ἀποδίδει
 κρίνου.

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ

ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΕΡΙΗΓΗΣΕΩΣ ΦΩΚΙΚΑ.

CAPVT I.

*Phocidis nominis origo et situs — Phocensium res
contra Thessalos gestae — Phocensium clades, et
Phocica desperatio — Phocensium victoria de
Thessalis — Phocensium alia victoria de Thessalis
astutia parta — Phocensium a Persarum par-
tibus defectio.*

Γῆς δὲ τῆς Φωκίδος ὅσον μὲν περὶ Τιθορέαν καὶ
Δελφούς ἐστιν αὐτῆς, ἐκ παλαισιότατον φανερά τὸ
ὄνομα τοῦτο εἰληφυῖά ἐστιν ἀπὸ ἀνδρὸς Κορινθίου
Φώκου τοῦ Ὀρνυτίωνος. ἔτεσι δ' ὕστερον οὐ πολλοῖς
ἐξενίκησε καὶ ἀπάσῃ γενέσθαι τῇ καθ' ἡμῶν καλου-
μένη Φωκίδι, Αἰγινητῶν ναυσὶν ἐς τὴν χώραν δια-
βάντων ὁμοῦ Φώκῃ τῷ Αἰακοῦ. τὰ μὲν δὴ ἀπαν-
τικὴν Πελοποννήσου καὶ τὰ ἐπὶ Βοιωτίας, καθήκου-
σιν ἐπὶ θάλασσαν οἱ Φωκεῖς, τῇ μὲν ἐς Κίρραν, τὸ
ἐπίνειον Δελφῶν, τῇ δὲ ἐπὶ Ἀντίκυραν πόλιν. τὰ δὲ
πρὸ τοῦ Λαμιακοῦ κόλπου, Λοκροὶ σφᾶς παραθα-
λασσίους οἱ Τποκνημίδιοι κωλύουσιν εἶναι· οὗτοι

γὰρ δὴ εἰσιν οἱ ταύτην τὴν Φωκίδα ὑπεροικοῦντες.
 Σκαρφαῖς μὲν τοι τὰ ἐπέκεινα Ἑλατείας· ὑπὲρ δὲ
 Ῥάμπολιν καὶ Ἄβας οἱ πόλιν τε Ὀποῦντα καὶ Ὀ-
 πουντίων ἐπίνειον νεμόμενοι Κύνον. 2. Τὰ δὲ ἐπι-
 φανεστάτα Φωκεῦσιν ἐστὶν ἐν κοινῷ ταῦτα. πολέμου
 γὰρ τοῦ πρὸς Ἰλῖω μετεσχῆκασι, καὶ Θεσσαλῶν ἐναν-
 τία ἐπολέμησαν πρότερον ἔτι ἢ ἐλάσαι τὸν Μῆδον
 ἐπὶ Ἑλλήνας· οἱ δὲ καὶ ἐπιδεδίξαντο οἱ Φωκεῖς ἔργα
 ἐς μνήμην. κατὰ γὰρ τὴν Ῥάμπολιν, ἥ τοὺς Θεσ-
 σαλοὺς προσιδέχοντο ἐμβαλεῖν σφισιν ἐς τὴν χώραν,
 ὑδρίας κεράμου πεποιημένας κατορύξαντες, καὶ ἐπὶ
 αὐτάς γῆν ἐπιμολογήσαντες, ὑπόμενον τὴν ἵππον τῶν
 Θεσσαλῶν· οἱ δὲ, ὅτι οὐ προπετυσμένοι τῶν Φω-
 κέων τὴν τέχνην, ἐπελάσαντες τοὺς ἵππους λανθάν-
 ουσιν ἐπὶ τῆς ὑδρίας. ἐνταῦθα ἀπεχολοῦντο μὲν
 οἱ ἵπποι, τῶν παδῶν ἐσπιπτόντων υφίσταν ἐς τῆς
 ὑδρίας, ἐκτείνοντο δὲ καὶ ἀπέπιπτον οἱ ἄνδρες ἀπὸ
 τῶν ἵππων. ὥς δὲ οἱ Θεσσαλοὶ μάλιστά ἢ τὰ πρότερα
 ἐς τοὺς Φωκίας χοῶμενοι τῇ ὀργῇ συνελέχθησαν
 ἀπὸ τῶν πόλεων πασῶν, καὶ ἐς τὴν Φωκίδα ἐστρε-
 τεύοντο, ἐνταῦθα οἱ Φωκεῖς ἐν οὐ σμικρῷ ποιούμε-
 νοι δαίματι τὴν τε ἄλλην τῶν Θεσσαλῶν ἐς τὸν πό-
 λεμον παρασκευῇ, καὶ οὐχ ἥκιστα τῆς ἵππου τὸ
 πλήθος, καὶ ὁμοῦ τῷ ἀριθμῷ τὴν ἐς τοὺς ἀγῶνας
 τῶν τε ἵππων καὶ αὐτῶν μελέτην τῶν ἵππέων, ἀπο-
 στέλλουσιν ἐς Λιλαροὺς αἰτοῦντες τὸν θεὸν ἐκφύγειν
 τὸν ἐπιόντα κίνδυνον· καὶ αὐτοῖς ἀφίκετο μάντινμα·
 Συμβαλεῖω θνητὸν τε καὶ ἀθάνατον μαχέσασθαι·
 Νίκην δ' ἀμφοτέροισι δώσω, θνητῷ δὲ νυν ἄλλον.

3. Ταῦτα ὥς ἐπύθοντο οἱ Φωκεῖς, λογάδας τριακο-
 σίλους καὶ Ἰέλωνα ἐπ' αὐτοῖς ἄρχοντα ἀποστέλλουσιν εἰς
 τοὺς πολεμίους, ἄρτι ἄρχομένης νυκτὸς, προστάξαν-
 τες σφισι κατοπιεῦσαι τε τὰ τῶν Θεσσαλῶν, ὄντινα
 ἀφανέσιτον δύνανται τρόπον, καὶ αὐτοὶς εἰς τὸ στρα-
 τιγμα ἐπανήκειν κατὰ τῶν ὁδῶν τῶν μάλιστα ἀγνώ-
 στων, μηδὲ ἐκόντας μάχης ἄρχειν. οὗτοι ὑπὸ τῶν
 Θεσσαλῶν οἱ λογάδες ἀπώλοντο ἄθροοι, καὶ αὐτοὶ
 καὶ ὁ ἡγούμενός σφισι Ἰέλων, συμπατοῦμενός τε ὑπὸ
 τῶν ἵππων καὶ ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν φονευόμενοι. καὶ ἡ
 συμφορὰ σφοδρὰ κατέπληξεν τοῖς ἐπὶ στρατοπέδου
 τῶν Φωκῶν τηλικαύτην ἐρεποίησεν, ὥστε καὶ τὰς
 γυναῖκας καὶ παῖδας, καὶ ὅσα τῶν κτημάτων ἄγειν
 ἦν σφισιν ἢ φέρειν, ἔτι δὲ ἐσθῆτα καὶ χρυσὸν καὶ
 ἄργυρον, καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν θεῶν εἰς ταὐτὸ συλ-
 λέξαντες, πυρρὴν ὥς μεγίστην ἐποίησαν, καὶ ἐπ' αὐ-
 τοῖς ἀριθμὸν τριάκοντα ἄνδρας ἀπολείπουσι. προσ-
 τίτακτο δὲ τοῖς ἀνδράσιν, εἰ ἠτιῶσθαι τοὺς Φω-
 κίης συμβαίνοι τῇ μάχῃ, τότε δὴ προαποσφάζει μὲν
 τὰς γυναῖκας τε καὶ παῖδας, καὶ ὅση λεία, ἀναθέν-
 τας ταύτην καὶ τὰ χρήματα ἐπὶ τὴν πυρρὴν, καὶ
 ἐνέντας πῦρ, οὕτως ἤδη διαφθαρῆναι καὶ αὐτοὺς,
 ἦτοι ὑπ' ἀλλήλων, ἢ εἰς τὴν ἵππον τῶν Θεσσαλῶν
 ἐμπίπτοντας. ἀντὶ τούτου μὲν ἅπαντα τὰ ἀνάληγτα
 βουλευματα ἀπόρροια ὑπὸ Ἑλλήνων ὀνομάζεται Φω-
 κική. 4. Τότε δὲ οἱ Φωκεῖς ἐποιοῦντο αὐτίκα
 ἐπὶ τοὺς Θεσσαλοὺς ἔξοδον· στρατηγοὶ δὲ ἦσαν σφι-
 σι Ροῖδός τε Ἀμβρουσεὺς, καὶ Γαμπολίτης Δαΐφά-
 νης· αὐτὸς μὲν δὴ ἐπὶ τῇ ἵππῳ, δυνάμειος δὲ τῆς

πιζης ἤρχαν ὁ Ἀμβρουσειύς. ὁ δὲ χώρῳ ἐν τοῖς ἄρ-
 χουσις ἔχων τὴν μεγίστην μάντιν ἦν ὁ Ἡλείος, καὶ
 εἰς τὸν Τελλίαν τοῖς Φωκεῦσι τῆς σωτηρίας ἐπέκειντο
 αἱ ἐλπίδες. ὥς δὲ ἐς χεῖρας συνήσαν, ἐνταῦθα τοῖς
 Φωκεῦσιν ἐγίνετο ἐν ὀφθαλμοῖς τὰ ἐς τὰς γυναῖ-
 κας καὶ ἐς τὰ τέκνα δόξαντα, τὴν τε σωτηρίαν οὖν
 ἐν βεβαίῳ σφίσιν ἐώρων σαλεύουσιν, καὶ τοῦτω
 εἵνεκα ἐς παντοῖα ἀφικνοῦντο τολμήματα· προσγε-
 νομένου δὲ καὶ τοῦ ἐκ θεῶν εὐμενοῦς, νίκην τῶν τότε
 ἀντίλοντο ἐπιφανεσάτην. τότε λόγιον τὸ γεγενη-
 μένον τοῖς Φωκεῦσι παρὰ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τοῖς
 πᾶσιν Ἑλλήσιν ἐγνώσθη. τὸ γὰρ σύνθημα κατὰ το
 αὐτὰ ὑπὸ τῶν στρατηγούντων ἐδίδδοτο ἐν μάχαις,
 Θεσσαλοῖς μὲν Ἀθηναῖς Ἰωνίαις, τοῖς δὲ ὁ ἐπώνυμος
 Φῶκος. ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ ἔργου καὶ ἀναθήματα
 οἱ Φωκεῖς ἀπέστειλαν ἐς Δελφοὺς, Ἀπόλλωνα καὶ
 Τελλίαν τότε τὸν μάντιν, καὶ ὅσοι μαχομένοις ἄλλοι
 σφίσιν ἐστρατήγησαν, σὺν δὲ αὐταῖς καὶ ἥρωας τῶν
 ἐπιχωρίων· ἔργα δὲ αἱ εἰκόνες Ἀριστομέδοντός ἐ-
 σιν Ἀργείου. 5. Εὐρέθη δὲ καὶ ὕστερον τοῖς Φω-
 κεύσιν οὐκ ἀποδέον σοφίας τῶν προτέρων. ὥς γὰρ
 δὴ τὰ στρατιόπεδα ἀντεκάσθητο περὶ τὴν ἐς τὴν Φω-
 κίδα ἐσβολὴν, λογάδες Φωκίων πεντακόσιοι φυλά-
 σοντες πλήρη τὸν κύκλον τῆς σελήνης, ἐπιχειροῦσαι
 ἐν τῇ νυκτὶ τοῖς Θεσσαλοῖς, αὐτοὶ τε ἀληλιμμένοι
 γύψω καὶ ἰνδιεδυκότες ὅπλα λευκὰ ὑπὸ τῇ γύψῳ.
 ἐνταῦθα ἐξεργασθῆναι φόνον τῶν Θεσσαλῶν λέγεται
 πλεῖστον, θειότιρόν τι ἡγουμένων, ἢ κατὰ ἔφοδον
 πολέμων τὸ ἐν τῇ νυκτὶ συμβαῖνον. ὁ δὲ Ἡλείος ἦν

Τελλίας, ὃς καὶ ταῦτα τοῖς Φωκεῦσιν ἐμχανήσατο
 εἰς τοὺς Θεσσαλοὺς. 6. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν Εὐρώπην ὁ
 Περσὺν στρατὸς διέβη, λέγεται τοὺς Φωκίας φρονή-
 σαι μὲν ὑπὸ ἀνάγκης τὰ βασιλείας, αὐτομολῆσαι δὲ
 ἐκ τῶν Μήδων, καὶ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν παρὰ τὸ ἔργον
 τὸ Πλαταιάσι παρατάξασθαι.

CAPVT II.

*Phocensibus, mulcta ab Amphictyonibus irrogata,
 Philomelus, ut Delphici Apollinis templum occupent,
 suadet — Phocenses Delphici Apollinis templum
 spoliant, et per 10 annos cum Thebanis bellum ge-
 runt ducibus Philomelo — Onomarcho — Phayl-
 lo — Phalaeco.*

Χρόνος δὲ ὕστερον κατέλαβεν αὐτοὺς ζημιωθῆναι
 χρήμασιν ὑπὸ τῶν Ἀμφικτυόνων· οὐ δὲ ἔχω τοῦ λό-
 γου τὸ ἀληθὲς ἐξευρεῖν, εἴτε ἀδικήσασιν ἐπεβλήθη
 σφίσιν, εἴτε Θεσσαλοὶ κατὰ τὸ ἐκ παλαιοῦ μῖσος
 γενέσθαι τὴν ζημίαν τοῖς Φωκεῦσιν ἦσαν οἱ πρά-
 ξαντες. ἐχόντων δὲ ἀδύναμιν αὐτῶν πρὸς τῆς ζημίας
 τὸ μέγεθος, Φιλόμηλος σφῶς ὑπολαβὼν ὁ Θεοτί-
 μων, Φωκίων οὐδενὸς ἀξιώματι ὕστερος, (πατρίς
 δὲ αὐτῷ Αἰδων τῶν ἐν Φωκεῦσιν ἦν πόλειον) οὗτος
 οὖν ὁ Φιλόμηλος τὴν τε ἔκτισιν αὐτοῖς ἀδύνατον
 ἀπέφηνε τῶν χρημάτων, καὶ ἀνέπειθε τὸ ἱερὸν κα-
 ταλαβεῖν τὸ ἐν Αἰλφοῖς, λίγων καὶ ἄλλα ἐπαγωγὰ,
 καὶ ὡς τὰ Ἀθηναίων καὶ ἐκ Αἰακιδάιμονος ἐπιτήδειαι
 ἐξαρχῆς ἔστιν αὐτοῖς, Θηβαίων δὲ, καὶ εἴ τις ἄλλος
 κατασταίῃ σφίσιν εἰς πόλεμον, περιέσεσθαι καὶ ἀρετῇ
 σφῶς καὶ δαπάνῃ χρημάτων. ταῦτα τοῦ Φιλομήλου
 λέγοντος οὐκ ἐγένετο ἀκούσια τῷ πλήθει τῷ

Φωκίων, εἴτε τὴν γνώμην σφίσι τοῦ Θεοῦ βλάπτον
τος, εἴτε καὶ αὐτοῖς πεφυκόσιν ἐπίπροσθεν εὐσεβείας
τὰ κέρδη ποιῆσθαι. 2. Τὴν δὲ τῶν Διληφῶν κατὰ
ληψιν ἐποίησαντο οἱ Φωκεῖς Ἡρακλείδου μὲν πρυ-
τατεύοντος ἐν Δελφοῖς, καὶ Ἀγαθοκλέους Ἀθήνησιν
ἄρχοντος, τετάρτῳ δὲ εἴτι πέμπτης Ὀλυμπιάδος ἐπὶ
ταῖς ἑκατὸν, ἣν Πρῶτος ἐνέκα Κυρηναῖος σιάδιον
καταλαβοῦσι δὲ αὐτοῖς τὸ ἱερόν, ξενικά τε αὐτίκα
τὰ ἰσχυρότατα τῶν ἐν Ἑλληνισιν ἡθροίσθη, καὶ οἱ
Θηβαῖοι σφισιν ἐς πόλεμον ἐκ τοῦ φανεροῦ καθι-
στήκεσαν, διάφοροι καὶ τὰ πρότερα ὄντες. χρότος
μὲν δὴ ἐγένετο, ὃν ἐπολέμησαν, δέκα ἔτη συνεχῶς·
καὶ ἐν τούτῳ πολέμῳ μήκει πολλάκις μὲν οἱ Φω-
κεῖς καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς ξενικά ἐνίκησε, πολλάκις
δὲ ἦν τὰ τῶν Θηβαίων ἐπικρατέστερα. γενομένης
δὲ κατὰ Νέωνα πόλιν συμβολῆς, ἐτραπήσαν οἱ Φω-
κεῖς, καὶ ὁ Φιλόμηλος ῥίπτει τε αὐτὸν ἐν τῇ φνγῇ
κατὰ ὑψηλοῦ καὶ ὑποτόμου κρημνοῦ, καὶ ἀφίησιν
οὕτω τὴν ψυχὴν. ἐτίεακτο δὲ καὶ ἄλλως τοῖς Ἀρ-
φικτύουσιν ἐς τοὺς συνόντας αὕτη δίκη. 3. Μετὰ δὲ
Φιλόμηλον τελευτήσαντα Ὀνομάρχῳ μὲν τὴν ἡγε-
μονίαν διδόνασιν οἱ Φωκεῖς. ἐς δὲ τῶν Θηβαίων τὴν
συμμαχίαν πρόσδεχόμενος Φίλιππος ὁ Ἀμύντων· καὶ
ἐκράτησε γὰρ Φίλιππος τῆς συμβολῆς· φεύγων δ'
Ὀνόμαρχος καὶ ἐπὶ θάλασσαν ἀφικόμενος, ἐνταῦθα
ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν κατηκοντίσθη τῶν οἰκείων, ὥς
τὴν ἡσασάν σφισιν ὑπὸ ἀτολμίας συμβῆσαν τῆς ἐκεί-
νου καὶ ἐς τὸ στρατηγεῖν ἀπειρίας. Ὀνομάρχῳ μὲν
 τέλος τοῦ βίου τοιοῦτο κέπῃ γαγεν ὁ δαίμων. 4. Στρα-

τηγόν δι' αὐτοκράτορα εἶλοντο ἀδελφόν τοῦ Ὀνομάρχου Φαῦλλον. παρεληλυθέναι τε δὴ ἄρτι ἐπὶ τῶν Φωκίων τὴν ἀρχὴν, καὶ ὅψιν ὀνείρατος ἰδεῖν τοιάνδε· ἐν τοῖς ἀναθήμασι τοῦ Ἀπόλλωνος μίμημα ἦν χαλκοῦ χρυσιοτέρου, κατεβόνηκάτος τε ἤδη τὰς σάρκας, καὶ τὰ ὅσῳ ὑπολειπομένου μόνα· ἀνάθημα δὲ ἐπὶ Δελφῶν Ἱπποκράτους ἐλέγχετο εἶναι τοῦ ἱατροῦ. τοῦτω δὴ ἐαυτὸν εἰκέναι τῷ ἀναθήματι ἔδοξεν ὁ Φαῦλλος· αὐτίκα δὲ ὑπολαβοῦσα αὐτὸν φθινώδης νόσος ἐπέτελλει τοῦ ἐνυπνίου τὴν μαντείαν. 5. Φαῦλλον δὲ ἀποθανόντος, ἐς Φάλαικον τὸν παῖδα αὐτοῦ περιεχώρησεν ἡ Φωκεῦσι δυναστεία· καὶ ἐπεὶ ἔσχεν ὁ Φάλαικος, ἰδίᾳ περιποιεῖσθαι τῶν ἱερῶν χρημάτων, ἐπαύθη τῆς ἀρχῆς. διαβάς δὲ ναυσὶν ἐς Κρήτην ὁμοῦ Φωκίων τοῖς ἡρημένοις τὰ ἐκείνου, καὶ μοίρα τοῦ ξενικοῦ, Κυθωνίᾳ προσκαθήμενος (οὐ γάρ οἱ διδόναι χρήματα ἐβούλοντο αὐτοῦντι) τῆς στρατιᾶς τὸ πολὺ ἀπόλλυσι, καὶ αὐτὸς ἀπώλετο.

CAPUT III.

Belli Phocici vel sacri finis — nomina urbium Phocicarum eversarum ac restitutarum — de aliis bellis, quibus Phocenses interfuerunt.

Δεκάτω δὲ ὕστερον ἔτι μετὰ τὴν τοῦ ἱεροῦ κατάληψιν ἐπέθηκεν ὁ Φίλιππος πέρας τῷ πολέμῳ, Φωκικῶ τε καὶ ἱερῶ κληθέντι αὐτῷ, Θεοφίλου μὲν Ἀθηναίων ἀρχοντος, ὀγδόης δὲ Ὀλυμπιάδος καὶ ἑκατοστῆς ἔτι πρώτῳ, ἦν Πολυκλῆς ἐνὶ σταδίων Κυρηναῖος. 2. Καὶ ἐς ἔδαφος ἁλοῦσαι κατεβλήθησαν

τῶν Φωκίων αἱ πόλεις· ἀριθμὸς δὲ ἦν αὐτῶν, Αἰ-
 λια, καὶ Τύμπολις, καὶ Ἀντίκυρα, καὶ Παραπο-
 τάμιοι, καὶ Ηκανοπέες τε, καὶ Δανλῆς. τούτων μὲν
 δὴ ὀνόματα ἦν ἐκ παλαιοῦ, καὶ οὐχ ἥκιστα ἐπὶν ἦν
 ἐκ τῶν Ὀμήρου. τὰς δὲ αὐτῶν ἡ στρατεία κατα-
 πρήσασα ἢ μετὰ Ξέρξου, γνωριμωτέρας ἐς τὸ Ἑλλη-
 νικὸν ἐποίησεν, Ἐρωχόν, καὶ Χαράδραν, καὶ Ἀμ-
 φίκλειαν, καὶ Νέωνα, καὶ Τιθρώνιον, καὶ Ἀρ-
 μαίαν. αἱ δὲ ἄλλαι, πλὴν γε δὴ Ἑλατείας, τὰ πρό-
 τερα οὐκ ἐπιφανεῖς ἦσαν, Θρακίς τε καὶ Φωκική, καὶ
 Μεδεὼν, καὶ Φωκικός, καὶ Ἐχεδάμεια, καὶ Ἀμ-
 βρυσος, καὶ Αἰδων, καὶ Φλυγόνιον, ἔτι καὶ Στεφύς.
 τότε δὲ κατεσκάφησαν αἱ κατείλεγμένοι. καὶ ἐς
 κώμας, πλὴν Ἀβας, ὀκίσθησαν αἱ ἄλλαι. Ἀβείοις
 δὲ ἐκτὸς ἀσφείας ὑπῆρχε καθεστηκέναι, καὶ οὕτε
 τοῦ ἱεροῦ τῆς καταλήψεως, οὕτε τοῦ πολέμου μετε-
 σχήκεσαν. ἀφηρέθησαν δὲ οἱ Φωκεῖς καὶ μετῴναι
 σφισιν ἱεροῦ τοῦ ἐν Δελφοῖς καὶ συνόδου τῆς ἐς τὸ
 Ἑλληνικόν, καὶ τὰς ψήφους αὐτῶν Μακεδόσιν ἴδου-
 σαν οἱ Ἀμφικτύοντες. ἰανά χρόνον μὲν τοι τοῖς Φω-
 κεύσιν αἱ πόλεις ἀνοικίσθησαν, καὶ ἐς τὰς πατρίδας
 κατήχθησαν ἐκ τῶν κομῶν· πλὴν εἰ ἀνοικισθῆναι
 τινὰς ἐκώλυσεν ἀσθένεια τε ἢ ἐξ ἀρχῆς, καὶ ἡ τῶν
 χρημάτων ἐν τῷ τότε ἔνδεια· Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Θη-
 βαῖοι σφᾶς ἦσαν οἱ κατάγοντες, πρηνὴ τὸ ἐν Χαιρωνείᾳ
 συμβῆναι πταῖσμα Ἑλλήσι· 3. Καὶ ἄγωνος
 τοῦ ἐν Χαιρωνείᾳ μετέσχον οἱ Φωκεῖς, καὶ ὑστερον
 περὶ Λάμψαν, καὶ ἐν Κράνωνι ἐναντία Ἀντιπάτρου
 καὶ Μακεδόνων ἐμαχίσαντο· Γαλάτας δὲ καὶ τῇ

ἐφαίνεται ἡμῖν ἔχειν αἰτίαν, φόβῳ τῶν Βοιωτῶν (κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστιν ἐκ τῆς Βοιωτίας ἢ ἐς τὴν Φωκίδα ἐσβολή ῥάσστη) ἐνταῦθα οἰκεῖν τὸν βασιλέα, ἅτε φρουρίῳ τῷ Πανοπεῖ χρώμενον· τὸ ἕτερον δὲ οὐκ ἐδυνήθην συμβαλέσθαι πρότερον, ἐφ' ὧ τῷ καλλίχορον τὸν Πανοπέα εἶρηκε, πρηνὴ ἐδιδάχθη ὑπὸ τῶν παρ' Ἀθηναίοις καλουμένων Θυιάδων. 2. Αἱ δὲ Θυιάδες γυναῖκες μὲν εἰσιν Ἀττικάι, φοιτῶσαι δὲ ἐς τὸν Παρνασσὸν παρὰ ἔτος, αὐταὶ τε καὶ αἱ γυναῖκες Δελφῶν, ἄγουσιν ὄργια Διοτύῳ· ταύταις ταῖς Θυιάσι κατὰ τὴν ἐξ Ἀθηνῶν ὁδὸν καὶ ἀλλαχοῦ χοροὺς ἱστάναι, καὶ παρὰ τοῖς Πανοπεῦσαι καθίστηται· καὶ ἡ ἐπὶ κλησις ἐς τὸν Πανοπέα Ὀμήρου ὑποσημαίνει τῶν Θυιάδων δοκεῖ τὸν χορόν. 3. Πανοπεῦσαι δὲ ἐστὶν ἐπὶ τῇ ὁδῷ πλίνθου τι ὥμης οἶκημα οὐ μέγα, καὶ ἐν αὐτῷ λίθου τοῦ Πεντίλησιν ἄγαλμα, ὃν Ἀσκληπιόν, οἱ δὲ Προμηθεῖα εἶναι φασι· καὶ παρέχονται γε τοῦ λόγου μαρτύρια. λίθοι κεῖνται σφισιν ἐπὶ τῇ χαράδρῃ, μέγεθος μὲν ἕκαστος, ὥς φόρτον ἀποχρῶντα ἑκάστης εἶναι, χρῶμα δὲ ἐστὶ πηλοῦ σφισιν, οὐ γινώσκουσ, ἀλλ' οἷος ἂν χαράδρας γένοιτο ἢ χειμάρρους ψαμμόδης· παρέχονται δὲ καὶ ὁσμήν ἐγγύτατα χρωτὶ ἀνθρώπων· ταῦτα ἔτι λείπεσθαι τοῦ πηλοῦ λέγουσιν, ἐξ οὗ καὶ ἅπαν ὑπὸ τοῦ Προμηθεῖως τὸ γένος πλασθῆναι τῶν ἀνθρώπων. 4. Ἐνταῦθα ἐπὶ τῇ χαράδρῃ Τιτυοῦ μνημῆός ἐστι· περιόδος μὲν τοῦ χώματος τρίτον μάλιστα πον σπείδειν. τὸ δὲ ἔπος ἐστὶν ἐν Ὀδυσσεΐᾳ·

Καίμενον ἐν δαπιδῷ, ὃ δ' ἐπ' ἐννέα κεῖτο πέλοθρα.

οὐκ ἐπὶ μεγέθει πεποιῆσθαι τοῦ Τιτυοῦ φασιν, ἀλλ' ἐνθα ὁ Τιτύος ἐτέθη, πλέθρα ἐννέα εἶναι τῷ χωρίῳ. Κλέων δὲ ἀνὴρ Μάγνης, οἱ τῷ Ἑρμοῦ προσοικοῦσιν, ἱμασκον ἐς τὰ παράδοξα ἀπίστους εἶναι τῶν ἀνθρώπων, οἷς ἂν μὴ παρὰ τὸν αὐτῶν γίνηται βίον θεάμασιν ἐπιτυχεῖν λόγου μείζουσιν· αὐτὸς δὲ καὶ Τιτύον καὶ ἄλλους ἔφη, πείθεσθαι γεγονέναι κατὰ τὴν φήμην· τυχεῖν γὰρ δὴ ὦν ἐν Γαδεύροις, καὶ ἐκπλεῖναι μὲν αὐτὸς τε καὶ τὸν ἄλλον πάντα ὄχλον ἐκ τῆς γῆσου κατὰ τὸ Ἡρακλέους πρόσταγμα· ὥς δὲ αὐθις ἐπαρήκειν ἐς τὰ Γάδαιρα, ἀνδρα εὐρεῖν θαλάσσιον ἐκτεπιωκότα ἐς τὴν γῆν· τοῦτον πλέθρα μὲν πέντε μάλιστα ἐπέχειν, κερυννωθέντα δὲ ὑπὸ τοῦ θεοῦ καίεσθαι. οὗτος μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε. 5. Πανοπέως δὲ ὅσον στάδια ἐπὶ ἀπέχει Δαυλίδς. οἱ δὲ ἐνταῦθα ἄνθρωποι πλῆθος μὲν εἰσιν οὐ πολλοὶ, μέγεθος δὲ καὶ ἀλκῇ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι δοκιμώτατοι Φωκίων. τὸ δὲ ὄνομα τῇ πόλει τεθῆναι λέγουσιν ἀπὸ Δαυλίδος τύμφης· θυγατέρα δὲ εἶναι τοῦ Κηφισοῦ τὴν Δαυλίδα. τοῖς δὲ ἐστὶν εἰρημένον, ὥς τὸ χωρίον, ἐνθα ἡ πόλις ὤκισθη, παρείχετο συνεχῇ δένδρα, καλεῖσθαι δὲ τὰ δασέα ὑπὸ τῶν πάλαι δαῦλα· ἐπὶ τοῦτω δὲ καὶ Αἰσχύλον τοῦ Γλαῦκον τοῦ Ἀθηδονίου γένεια ὑπήντην ὀνομακίναί δαῦλον. 6. Ἐνταῦθα ἐν τῇ Δαυλίδι παραθεῖναι τῷ Τηρεῖ τὸν παῖδα αἱ γυναῖκες λέγονται, καὶ ἀνθρώποις τῶν ἐπὶ τραπίξη μασμάτων τοῦτο ἤρξεν. ὁ δὲ ἔποψ, ἐς ὃν ἔχει λόγος τὸν Τηρεῖα ἀλλυγῆναι, οὗτος ὅγνης μέγεθος μὲν ὀλίγον ἐστὶν ὑπὲρ ὄρνυγα, ἐπὶ τῇ κεφαλῇ δὲ οἱ τὰ

περὰ ἐς λόφου σχῆμα ἐξήρηται. θαυμάσαι δὲ ἄξιον
 ὅτι ἐν τῇ γῇ ταύτῃ χελιδόνες οὔτε τίκτουσι, οὔτε
 ἐκλέπουσιν γε τὰ ὠά· οὐδ' ἂν ἀρχὴν πρὸς οἰκήματα
 ὀρόφῳ ντοσσιάν χελιδὼν ποιήσαιτο. λέγουσι δὲ αἱ
 Φωκεῖς, ὡς τῇ Φιλομήλῃ καὶ ὄρνιδι οὔσῃ Τηρείῳ
 δεῖμα ἐφάνη, καὶ οὕτω πατριδὸς ἀπέστη τῆς Τηρείας.
 Δαυλιεῦσι δὲ Ἀθηναῖς ἱερὸν καὶ ἄγαλμά ἐστιν ἀρχαῖον
 τὰ δὲ ἑόρῃον τὸ ἔτι παλαιότερον λέγουσιν ἐπιμαρτυ-
 ρεῖσθαι Πρόκνην ἐξ Ἀθηνῶν. 7. Ἔστι δὲ τῆς Δαυ-
 λίας χώρα καλουμένη Τρωρίς· ἐνταῦθα ἥρωον ἤρω
 ἀρχηγέτου πεποιήται· τὸν δὲ ἥρω τοῦτον Ξάνθιπ-
 πον οὐκ ἀφανῆ τὰ ἐς πόλεμον, οἱ δὲ Φῶκον εἶναι
 τὸν Ὀρνυτίωτος τοῦ Σιῶφου φασίν. ἔχει δ' οὐδὲν
 ἐπὶ ἡμίρῃ τι πάση τιμῇ, καὶ ἄγοντες ἱερῶα οἱ Φω-
 κεῖς, τὸ μὲν αἷμα δι' ὀπῆς ἐσχέουσιν ἐς τὸν τάφον·
 τὰ δὲ κρέα ταύτῃ σφίσειν ἀναλοῦν καθέστηκεν. ἔστι
 δὲ καὶ ἄνοδος διὰ τῆς Δαυλίδος ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρ-
 νάσου, μακροτέρα τῆς ἐκ Αἰλῶν, οὐ μὲν τοι καὶ
 κατὰ ταῦτα χαλεπή.

CAPVT V.

*Memoranda in via Delphos versus, aedes Phocicorum
 dicta — via Schiste dicta et Oedipi fata — de Del-
 phis et oraculo Delphico — Phemonoe, prima Apol-
 linis sacerdos, et Boeo poëtria — Apollinis Del-
 phici V. templis paulatim exstructis.*

Ἐς δὲ τὴν ἐπὶ Αἰλῶν εὐθεῖαν ἀναστρέψαντι ἐκ
 Δαυλίδος, καὶ ἰόντι ἐπὶ τὸ πρόσω, ἔστιν οἰκοδόμη-
 μα ἐν ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ, καλούμενον Φωκικόν, ἐν
 ᾧ ἀπὸ ἐκάστης πόλεως συνίασιν οἱ Φωκεῖς· μεγέθει
 μὲν τὸ οἶκημα, ἐντὸς δὲ αὐτοῦ κίονες κατὰ μῆ-

κός εἰσιν ἐσθηκότες· ἀναβασμοὶ δὲ ἀπὸ τῶν κίωνων ἀνήκουσιν ἐς ἐκάτερον τοῖχον, καὶ ἐπὶ τῶν ἀναβασμῶν τούτων αἱ συνιόντες τῶν Φωκέων καθέζονται. πρὸς δὲ τοῖς πύρατι κίονες μὲν οὐκ εἰσιν, οὐδὲ ἀναβασμοὶ, Διὸς δὲ ἄγαλμα καὶ Ἀθηνᾶς καὶ Ἥρας· τὸ μὲν ἐν θρόνῳ τοῦ Διὸς, ἐκατέρωθεν δὲ ἡ μὲν κατὰ δεξιὰ, ἡ δὲ ἀριστερὰ παρεστῶσα Ἀθηνᾶ πεποίηται. 2. Προϊὼν δὲ αὐτόθεν ἐπὶ ὁδὸν ἀφίξῃ καλουμένην Σχιωτὴν· ἐπ' αὐτῇ δὲ τῇ ὁδῷ τίς ἐς τὸν φόνον τοῦ πατρὸς Οἰδίποδι εἰργάσθη. ἔδει δὲ ἄρα παθημάτων τῶν Οἰδίποδος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα ὑπολειφθῆναι μνημόσυνα. τεχθέντος μὲν γε διαπείραντες διὰ τῶν σφυρῶν κέντρα, ἐκτιθέασιν αὐτὸν ἐς τὴν Πλαταιᾶδα, ὅρος τὸν Κιθαιρῶνα· Κόρινθος δὲ καὶ ἡ ἐπὶ τῇ Ἰσθμῷ χώρα τροφὸς τῷ Οἰδίποδι ἐγένετο· γῇ δὲ ἡ Φωκίς, καὶ ὁδὸς ἡ Σχιωτὴ τοῦ πατρῷου φόνου τὸ μῖασμα ὑπεδέξατο· Θηβαίοις δὲ καὶ ἐς πλεον γάμων τέ σφισι τῶν Οἰδίποδος, καὶ ἀδικιῶν τῶν Ἐτιοκλέους ἐστὶν ἡ φήμη. Οἰδίποδι μὲν ὁδὸς ἡ Σχιωτὴ καὶ τάλημμα τὸ ἐπ' αὐτῇ κικῶν ἦρθε· καὶ τίς τοῦ Λαίου δὲ μνήματα, καὶ οἴκετον τοῦ ἐπομένον, ταῦτα ἔτι ἐν μεσαιτάτῳ τῆς τριῦδος, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἴδιαι λογάδες σεσωρευμένοι· Λαμασίστρατον δὲ ἄνδρα ἐν Πλαταιαῖς βασιλεύοντα ἐπιτυχεῖν τε κειμένοις τοῖς νεκροῖς, καὶ θάψαι φασὶν αὐτούς. 3. Ἡ δὲ Λεωφόρος αὐτόθεν ἡ ἐς Αἰλφούς καὶ προσάντης γίνεται μᾶλλον καὶ ἀνδρὶ εὐζώνῳ χαλεπωτέρα. λέγεται δὲ πολλὰ μὲν καὶ διάφορα ἐς αὐτοὺς τοὺς Αἰλφούς, πλείω δὲ ἔτι ἐς τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ μακτεῖον.

φασὶ γὰρ δι' τὰ ἀρχαιότατα Γῆς εἶναι τὸ χρηστήριον, καὶ Ἀθήνην ἐπ' αὐτῷ τετάχθαι πρόμαντι ὑπὸ τῆς Γῆς· εἶναι δὲ αὐτὴν τῶν περὶ τὸ ὄρος νημεφῶν. ἔστι δὲ ἐν Ἑλλήσι ποίησις, ὄνομα μὲν τοῖς ἔπεισιν ἔστιν Εὐρολπία, Μουσαίῳ δὲ τῷ Ἀντιοφῆμοι προσποιῶσαι τὰ ἔπη· πεποιημένον οὖν ἔστιν ἐν τοῖς τοῖς, Ποσειδῶνος ἐν κοινῷ καὶ Γῆς εἶναι τὸ μαντεῖον καὶ τὴν μὲν χρᾶν αὐτὴν, Ποσειδῶνι δὲ ὑπηρετεῖν ἐς τὰ μαντεύματα εἶναι Πύρκωνα· καὶ οὕτως ἔχουσιν τὰ ἔπη·

Αὐτίκα δὲ χθονίης σφῶν δὴ πινυτὸν φάτε μῦθον

Σὺν δέ τε Πύρκων ἀμφίπολος κλυτοῦ Ἑκτοστυγαίου χρόνῳ δὲ ὕστερον, ὅσον τῇ Γῇ μετῆν, δοθῆναι Θέμιδι ὑπ' αὐτῆς λέγουσιν, Ἀπόλλωνα δὲ παρὰ Θέμιδος λαβεῖν δωρεάν· Ποσειδῶνι δὲ ἀντὶ τοῦ μαντεῖος Κυλαύρειαν ἀντιδοῦναι φασιν αὐτὸν τὴν πρὸ Τροῦς ζῆνος. ἤκουσα δὲ καὶ, ὥς ἄνδρες ποιμαίνοντες ἐπιτύχοιεν τῷ μαντικῷ, καὶ ἔνθεοί τε ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ ἀτμοῦ, καὶ ἐμαντεύσαντο ἐξ Ἀπόλλωνος. 4. Μεγίστη δὲ καὶ παρὰ πλείστων ἐς Φημονόην δόξα ἐστὶν ὥς πρόμαντις γένοιτο ἡ Φημονόη τοῦ θεοῦ πρώτη καὶ πρώτη τὸ ἐξάμετρον ᾗ οὐ. Βοιωτὸν δὲ ἐπιχωρία γυνὴ ποιήσασα ὕμνον Ἀελφῶϊς ἔφη κατασκευάσασθαι τὸ μαντικὸν τῷ θεῷ τοὺς ἀφικομένους ἐξ Ἐπερβορείου τοὺς τε ἄλλους καὶ Ἰλλῆνα· τοῦτον δὲ καὶ μαντεύσασθαι πρῶτον, καὶ ἄσαι πρῶτον τὸ ἐξάμετρον· πεποίηκε δὲ ἡ Βοιωτὸν τοιάδε·

Ἐνθα τοι εὐμνηστον χρηστήριον ἐκτελέσαντο
Παῖδες Ἐπερβορέων Παγμάδες καὶ δῖος Ἀγναιὺς.

ἐπαριθμοῦσα δὲ καὶ ἄλλους τῶν Ἑπερβορέων, ἐπὶ
πλευτῇ τοῦ ὕμνου τὸν Ὠλλῆνα ὠνόμασεν·

Ὠκὴν δ', ὃς γένετο πρῶτος Φοίβοιο προφάτας,

Πρῶτος δ' ἀρχαίων ἐπέων τεκτὴναί' αἰοιδᾶν.

οὐ μὲν τοι τὰ γε ἤκοῦντα ἐς μνήμην ἐς ἄλλον τινα, ἐς
δὲ γυναικῶν μαντιίαν ἀνήκει μόνων. 5. Ποιηθῆ-
ναι δὲ τὸν ναὸν τῷ Ἀπόλλωνι τὸ ἀρχαιότατον δάφνης
φασί, κομισθῆναι δὲ τοὺς κλάδους ἀπὸ τῆς δάφνης
τῆς ἐν τοῖς Τέμπεσι· καλύβης δ' ἂν σχῆμα οὕτως γε
ἂν εἴη παρυσχηματισμένος ὁ ναός. δευτέρω δὲ λέ-
γουσιν οἱ Ἀεῖφοι γενέσθαι ὑπὸ μελισσῶν τὸν ναόν,
ἀπὸ τε τοῦ κηροῦ τῶν μελισσῶν καὶ ἐκ πιερῶν·
πεμφθῆναι δὲ ἐς Ἑπερβορέους φασὶν αὐτὸν ὑπὸ τοῦ
Ἀπόλλωνος. λέγεται δὲ καὶ ἕτερος λόγος, ὡς τὸν
ναὸν κατασκευάσατο ἀνὴρ Αἰεφός, ὄνομα δὲ αὐτῷ
Πιερᾶν εἶναι· κατὰ ταῦτο οὖν γενέσθαι καὶ τῷ ναῷ
τοῦτομα ἀπὸ τοῦ οἰκοδομήσαντος· ἀπὸ τούτου δὲ
τοῦ Πιερᾶ καὶ πόλιν Κρητικὴν προσθήκη γραμμα-
τος Ἀπιεραίου φασὶν ὀνομάζεσθαι. τὸν γὰρ δὴ
λόγον τὸν ἔχοντα ἐς τὴν ἐν τοῖς ὅροιςιν αὐξομένην
πύριν, ὡς ἐκ τῆς πύας ταύτης χλωρῆς ἔτι διεπλέ-
ξαντο ναόν, οὐδὲ ἀρχὴν προσεῖμαι τὸν λόγον τοῦτον.
τὰ δὲ ἐς τὸν τρίτον τῶν ναῶν, ὅτι ἐγένετο ἐκ χαλκοῦ,
θαῦμα οὐδὲν, εἰ γε Ἀκρίσιος μὲν θάλαμον χαλκοῦν
τῇ θυγατρὶ ἐποίησατο, Λακεδαιμονίοις δὲ Ἀθηνᾶς
ἱερὸν Χαλκιοίκου καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι λείπεται· Ῥω-
μαίοις δὲ ἡ ἀγορὰ μεγέθους εἵνεκα καὶ κατασκευῆς
τῆς ἄλλης θαῦμα οὐσα παρέχεται τὸν ὄροφον χαλ-
κοῦν· οὕτω καὶ ναὸν τῷ Ἀπόλλωνι οὐκ ἂν ἄπο γε

τοῦ εἰκότος εἶη γενέσθαι χαλκοῦν. τὰ μὲν τοι ἄλλα οὐκ ἐπειθεν ὁ λόγος, ἢ Ἥφαιστον τὸν ναὸν τέχνην εἶναι, ἢ τὰ ἐς τὰς ὁδοὺς τὰς χρυσαῖς, ἃ δὴ Πίνδαρος ᾄσεν ἐπ' ἐκείνῳ τῷ ναῷ.

Χρῦσεται δ' ἐξ ὑπερώου ἄειδον κηλήμονες, οὗτος μὲν δὴ ταῦτα ἐς μέλησιν (ἔμοι δοκεῖν) τῶν παρ' Ὀμήρῳ Σειρήνων ἐποίησεν. οὐ μὲν οὐδὲ τροπὸν ὄντινα ὑφανισθῆναι συνέπεσε τῷ ναῷ, κατὰ ταῦτά εἰρημένα εὐροισκον· καὶ γὰρ ἐς χάσμα γῆς ἐκπεσεῖν αὐτόν, καὶ ὑπὸ πυρὸς τακῆναι λέγουσι. τέταρτος δὲ ὑπὸ Τροφωνίου μὲν εἰργάσθη καὶ Ἀγαμήδους· λίθου δὲ αὐτόν ποιηθῆναι μνημονεύουσι· κατεκαύθη δὲ Ἐρξικλείδου μὲν Ἀθήνησιν ἄρχοντος, πρώτῳ δὲ τῆς ὀγδόης ὀλυμπιάδος ἔτει καὶ πεντηκοστῆς, ἣν Κροτωνιάτης ἐνίκα Διόγνητος. τὸν δ' ἐφ' ἡμῶν τῷ θεῷ ναὸν ὠκοδόμησαν μὲν ἀπὸ τῶν ἱερῶν οἱ Ἀμφικτύονες χρημάτων· ἀρχιτέκτων δὲ τις Σπίνδαρος ἐγένετο αὐτοῦ Κορίνθιος.

CAPVT VI.

De vetustissimae urbis Delphorum conditore Parnasso — de urbis Lycoreae nomine varia narratio et de Delpho — cur Delphi Pytho appellati fuerint, varie narratur.

Πόλιν δὲ ἀρχαιοτάτην οἰκισθῆναι φασιν ἐνταῦθα ὑπὸ Παρνασσού, Κλεοδώρας δὲ εἶναι νύμφης παῖδα αὐτόν· καὶ οἱ πατέρας, καθάπερ γε καὶ ἄλλοις τῶν καλουμένων ἡρώων, Ποσειδῶνά τε θεόν καὶ Κλεόπομπον ἄνδρα ἐπονομάζουσι, καὶ ἀπὸ τούτου δὲ τοῦ Παρνασσού τῷ τε ὄρει τὸ ὄνομα τιθεῖναι λέγου-

σι, καὶ [ἀπὸ τούτου] Παρνασσίαν ὀνομασθῆναι νά-
 πην· τῶν πεποιημένων τε ὀρεσίθων τὴν ἀπ' αὐτῶν μαγ-
 νειαν γενέσθαι Παρνασσοῦ τὸ εὖρημα· ταύτην μὲν
 οὖν κατακλινούσθηναι τὴν πόλιν ὑπὸ τῶν ὄμβρων τῶν
 κατὰ Δευκαλίωνα συμβάντων. 2. Τῶν δὲ ἀνθρώ-
 πων ὅσοι διαφυγεῖν τὴν χειμῶνα ἠδυνήθησαν, λύ-
 σιν ὠρυγαῖς ἀπείσώθησαν ἐς τοῦ Παρνασσοῦ τὰ ἄκρα
 ὑπὸ ἡγεμόσι τῆς πορείας τοῖς θεοῖσι· πόλιν δὲ, ἣν
 ἔκτισαν, ἐκάλεσαν ἐπὶ τούτῳ Λυκώρειαν. λέγεται
 δὲ καὶ ἄλλος διάφορος λόγος τῷ πρότερον, Ἀπόλλω-
 νι ἐκ νύμφης Κωρυκίας γενέσθαι Λύκωρον, καὶ ἀπὸ
 μὲν Λυκώρου πόλιν Λυκώρειαν, τὸ ἄντρον δὲ ὀνο-
 μασθῆναι τὸ Κωρύκιον ἀπὸ τῆς νύμφης. λέγεται
 δὲ καὶ τὰδε· Κελαινοὶ θυγατέρα Ἰάμον τῷ Λυκώρῳ
 γενέσθαι, Δελφὸν δὲ, ἡφ' οὗ τὸ ὄνομα τῇ πόλει τὸ
 ἡφ' ἡμῶν ἐστι, Κελαινοῦς τε αὐτὸν τῆς Ἰάμου καὶ
 Ἀπόλλωνος εἶναι. οἱ δὲ Καστάλιόν τε ἄνδρα αὐτό-
 χθονα καὶ θυγατέρα ἐθέλουσιν αὐτῷ γενέσθαι Θυίαν,
 καὶ ἱερᾶσθαι τε τὴν Θυίαν Διονύσῳ πρῶτον καὶ ὄγ-
 γει ἀγαγεῖν τῷ θεῷ· ἀπὸ ταύτης δὲ καὶ ὕστερον,
 ὅσαι τῷ Διονύσῳ μαινοῦνται, Θυιάδας καλεῖσθαι
 σφᾶς ὑπὸ ἀνθρώπων· Ἀπόλλωνος δ' οὖν παῖδα καὶ
 Θυίας νομίζουσιν εἶναι Δελφόν. οἱ δὲ μητρὸς μὲν Με-
 λαίνης φασὶν αὐτὸν θυγατρὸς Κηφισσοῦ. 3. Χρό-
 νῳ δὲ ὕστερον καὶ Πυθῳ τὴν πόλιν, οὗ Δελφοῦς
 μόνον ἐκάλεσαν οἱ περαιοκῶντες· καθὰ καὶ Ὀμή-
 ρῳ πεποιημένα ἐν καταλόγῳ Φωκίων ἐστίν. οἱ μὲν
 δὲ γενεαλογεῖν τὰ πάντα ἐθέλοντες παῖδα εἶναι Δελ-
 φοῦ Πύθιν, καὶ ἀπὸ τοῦ βασιλεύσαντος γενέσθαι

τῇ πόλει τὸ ὄνομα ἦγνεται. λόγος δὲ, ὃς ἦκει τῶν ἀνθρώπων εἰς τοὺς πολλοὺς, τὸν ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος τοξευθέντα σήπεσθαι φησιν ἐνταῦθα, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ὄνομα τῇ πόλει γενέσθαι Πυθῶ· πύθεσθαι γάρ δὴ τὰ σηπόμενα οἱ τότε ἔλεγον· καὶ τοῦδε ἔνθα Ὅμηρος πεποίηκεν, ὥς ἡ τῶν Σειρήνων νῆσος ἀνάπλωες ὄστων εἴη, ὅτι οἱ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν ἀκούοντες ἐπύθοντο ἄνθρωποι. τὸν δὲ ἀποθανόντα ὑπὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ποιηταὶ μὲν θράκορτα εἶναι, καὶ ἐπὶ τῷ μυντεῖῳ φύλακα ὑπὸ Γῆς ταχθῆναί φασιν· λέγεται δὲ καὶ, ὥς Κριεὺς θυραστεύοντος ἀνδρὸς περὶ Εὐβοίαν παῖς γένοιτο ὑβριστής· καὶ ἐσύλησεν αὐτῷ μὲν τοῦ θεοῦ τὸ ἱερόν, ἐσύλησε δὲ καὶ οἶκον ἀνδρῶν εὐδαιμόνων. ὥς δὲ ἐπεστράτευσεν καὶ διέπειρον, ἐνταῦθα οἱ Δεῖλοι τὸν Ἀπόλλωνα ἰκέτευον ἄμυναι σφίσι τὸν ἐπιδόντα κίνδυνον· καὶ ἡ Φημιστὴ πρόμακτος τηρικαῦτα σῶσα ἐν ἑξαμέτρῳ (φασὶν) ἔχρησεν·

Ἀγχοῦ δὲ βαρὺν ἰὼν ἐπ' ἀνέρι Φοῖβος εἶπεν
Σίντη Παρηγοῖο· φόβου δὲ Κρήσιοι ἄνδρες
Χείρας ἀγιστεύουσι· τὸ δὲ κλέος οὐ παρ' ὀλέτα.

CAPUT VII.

Templi Delphici spoliatores varii memorantur — de antiquissimū certaminis Pythici ratione et victoribus — tempore et ratione certaminum ab Amphictyonibus institutorum — corona laurea victoriarum Pythicae praemia.

Ἔοικε δὲ ἐξ ἀρχῆς τὸ ἱερόν τὸ ἐν Δελφοῖς ὑπὸ ἀνθρώπων ἐπιβουλεύεσθαι πλείστον ἤδη. οὗτός τε ὁ Εὐβοίης ληστής, καὶ ἔπαιον ὕστερον τὸ ἔθνος τὸ

Φλεγύων, ἔτι δὲ Πύρρος ὁ Ἀχιλλείως ἐπεχείρησεν αὐτῷ, καὶ δυνάμειος μοῖρα τῆς Ξέρξου, καὶ οἱ χρόνον τε ἐπὶ πλείστον καὶ μάλιστα τοῦ θεοῦ τοῖς χρήμασιν ἐπελθόντες, αἱ ἐν Φωκεῦσι δυνασταὶ, καὶ ἡ Γαλπιῶν σιγαιεῖα, ἔμελλε δὲ ἄρα οὐδὲ τῆς Νέρωνος ἐς πάντα ὀλιγορίας ἀπειράτως ἔξειν· ὅς τὸν Ἀπόλλωνα πεντακοσίας θεῶν τε ἀναμῖξ ἀφείλετο καὶ ἀνθρώπων εἰκόνας χαλκῆς.

2. Ἀρχαιοτάτον δι' ἀγώνισμα γενέσθαι μνημονεύουσι, καὶ ἐφ' ᾧ πρῶτον ἄθλα ἔθεσαν, ἄσαι ὕμνον ἐς τὸν θεόν· καὶ ἦσε καὶ ἐνίκησεν ἔδων Χρυσόθεμις ἐκ Κρήτης, οὗ δὲ ὁ πατήρ λέγεται Κισσαίνωρ καθῆσθαι Ἀπόλλωνα. Χρυσόθεμιδος ὕστερον Φιλίμμωνα τε ὥδῃ μνημονεύουσι νικῆσαι, καὶ ἐπ' ἐκείνῳ Θάμυριν τὸν Φιλίμμωνος. Ὅρφέα δὲ σεμνολογίᾳ τῇ ἐπὶ τελεταῖς καὶ ὑπὸ φρονήματος τοῦ ἄλλου, καὶ Μουσαῖον τῇ ἐς πάντα μιμήσει τοῦ Ὀρφέως, οὐκ ἐθιγῆναι φασιν αὐτοὺς ἐπὶ ἄγῳι μουσικῆς ἐξετάζομαι. φασὶν δὲ Ἐλευθῆρα ἀνέλεσθαι Πυθικὴν νίκην μέγα καὶ ἡδὺ φωνοῦντα, ἐπάδειν γε αὐτὸν οὐχ αὐτοῦ τὴν ὥδην. λέγεται δὲ καὶ Πυλάδον ἀπελασθῆναι τοῦ ἀγωνίσματος, ἅτε οὐ καθαρίζειν ὁμοῦ τῇ ὥδῃ δεδιδαγμένον. Ὅμηρος δὲ ἀφίκετο μὲν ἐς Αἰλφοὺς ἐρησέμενος, ὅπου καὶ ἰδεῖτο· ἔμελλε δὲ αὐτῷ καὶ καθαρίζειν διδασχθῆναι ἀχρεῖον τὸ μάθημα ὑπὸ τῶν ὀφθαλμοῦν τῆς συμφορᾶς γενήσεσθαι.

3. Τῆς δὲ τισσαρακοσιῆς ὀλυμπιάδος καὶ ὀγδόης, ἢ Γλαυκίας ὁ Κροτωνιάτης ἐνίκησε, ταύτης ἔτι τρίτῃ ἄθλα ἔθεσαν οἱ Ἀμφικτύονες, καθαροδίας

μὲν, καθὰ καὶ ἐξ ἀρχῆς, προσέθεισαν δὲ καὶ αὐλοδίας ἀγώνισμα, καὶ αὐλῶν· ἀνηγορεύθησαν δὲ τὸν πάντες Κεφαλλήν τε ὁ Λάμπου κιθαρωδία, καὶ αὐλῶδός Ἀρκίος Ἐχέμβροτος, Σακάδας δὲ Ἀργεῖος ἐπὶ τοῖς αὐλοῖς· ἀνείλετο δὲ ὁ Σακάδας οὗτος καὶ αὐλῶδίας δύο τὰς ἐφεξῆς ταύτης Πυθιάδας. ἔθισαν δὲ καὶ ἄλλα τότε ἀθληταῖς πρῶτον, τὰ τε ἐν Ὀλυμπίᾳ, πλὴν τεθρίππου, καὶ αὐτοὶ νομοθετήσαντες, δολίου καὶ διαύλου παισὶν εἶναι δρόμον, δευτέρῃ δὲ Πυθιάδι οὐκ ἐπὶ ἀθλοῖς ἐκάλεσαν ἔτι ἀγῶνι ζῆσθαι, στεφανίτην δὲ τὸν ἀγῶνα ἀπὸ τοῦτου κατεστήσαντο· καὶ αὐλωδίαν τε κατέλυσαν, καταγνόντες οὐκ εἶναι τὸ ἄκουσμα εὐφημον· ἡ γὰρ αὐλωδία μελίτη τε ἦν αὐλῶν τὰ σκυθρωπάτατα, καὶ ἐλεγείῃ καὶ θρήνοι προσηδόμενα τοῖς αὐλοῖς· μαρτυρεῖ δὲ μοι καὶ τοῦ Ἐχέμβροτου τὸ ἀνάθημα, τρίπους χαλκοῦς ἀνατεθείς τῷ Ἡρακλεῖ τῷ ἐν Θήβαις· ἐπὶ γρουμῶμα δὲ ὁ τρίπους εἶχεν·

Ἐχέμβροτος Ἀρκίος ἔθηκε Ἡρακλεῖ νικήσας τὸ δ' ἀγαλμ' Ἀμφικτυόνων ἐν ἀθλοῖς, Ἕλλησι δ' αἰείδον μέλεα καὶ ἐλέγους.

κατὰ τοῦτο μὲν τῆς αὐλωδίας ἐπαύσθη τὸ ἀγώνισμα. προσέθεισαν δὲ καὶ ἵππέων δρόμον· ἀνηγορεύθη δὲ ἐπὶ τῷ ἄρματι Κλεισθένης ὁ Σικυώνιος τερμηνήσας. ὀγδόῃ δὲ Πυθιάδι προσενομοθέτησαν κιθαριστὰς τοὺς ἐπὶ τῶν κρουμάτων τῶν ἀφῶνων καὶ Τρυγίτης ἐστεφανοῦντο Ἀγέλαος. τρίτῃ δὲ Πυθιάδι ἐπὶ ταῖς εἴκοσι προσιτάσαιν ὀπλίτην δρόμον· καὶ ἐπ' αὐτῷ Τιμαίνετος ἐκ Φλιοῦντος ἀνείλετο τὴν

διὰ φησιν, Ὀλυμπιάσιν ὕστερον πέντε ἢ Ἀθημαίετος
 Ήραιεὺς ἐνέκησεν. ὁ γδὲ δὲ ἐπὶ τεσσαράκοντα Πυ-
 θιάδι καὶ συνωρίδος εἶναι κατεστήσαντο δρόμον·
 καὶ Ἐξηκεστίδου Φωκέως ἐνέκησεν ἡ συνωρίς. πέμ-
 πτη δὲ Πυθιάδι ἀπὸ ταύτης πώλους ἔξενξαν ὑπὸ
 ἡμίονοι· καὶ παρέδραμεν Ὀρφώνδα Θηβαίου τέτταρι-
 τον. παγκράτιον δ' ἐν παισὶ καὶ συνωρίδα τε πῶ-
 λον καὶ κέλητα πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον κατεδέξαντο
 Ἠλείων, τὸ μὲν πρώτῃ Πυθιάδι ἐπὶ ταῖς ἐξήκοντα,
 καὶ ὁ Λαϊδίας ἐνέκα Θηβαῖος· διαλιπόντες δὲ ἀπὸ
 ταύτης μίαν, κέλητι ἔθεσαν δρόμον πῶλῳ, ἐνάτῃ
 δὲ ἐπὶ ταῖς ἐξήκοντα συνωρίδι πωλικῇ· καὶ ἐπὶ
 μὲν τῷ πῶλῳ τῷ κέλητι Ἀνδόρμας ἀνηγορεύθη Αα-
 ρισαῖος, Πτολεμαῖος δὲ ἐπὶ τῇ συνωρίδι Μακε-
 δόν· ἔχαιρον γάρ δὴ Μακεδόνες οἱ ἐν Αἰγύπτῳ
 καλούμενοι βασιλεῖς, καθάπερ γε ἦσαν. 4. Ἀά-
 φνης δὲ στέφανος ἐπὶ τῶν Πυθίων τῇ νίκῃ κατ'
 ἄλλο μὲν (ἐμοὶ δοκεῖν) ἔστιν οὐδέν, ὅτι δὲ τῆς Ἀά-
 φνης θυγατὸς Ἀπόλλωνα ἐρασθῆναι κατέσχηκεν
 ἢ φήμη.

CAPUT VIII.

*De Amphictyonum consessu origine et denomina-
 tione — populis ab Amphictyone in commune con-
 siliium vocatis, et de Nicopolitanis ab Augusto ad-
 iectis — XXX. Amphictyonibus, qui Pausaniae
 tempore fuerunt — memorandis urbis Delphorum,
 templo Minervae Pronoeae et Massaliotarum gen-
 te — fluvio Plisto et aqua Castaliae — sacro
 Apollinis septo.*

Καταστήσασθαι δὲ συνέδριον ἐνταῦθα Ἕλληνας,

οἱ μὲν Ἀμφικτύονα τὸν Λευκαλίωνος νομίζουσι, καὶ ἀπὸ τούτου τοῖς συνελθοῦσιν ἐπικλήσιν Ἀμφικτύονας γενέσθαι. Ἀνδροτίων δὲ ἐν τῇ Ἀτθίδι ἔφη συγγρηῇ, ὥς τοιξαρχῆς ἀφίκοιτο ἐς Δελφοὺς παρὰ τῶν προσοικούντων συνεδρεύσαστες· καὶ ὀνομασθῆναι μὲν Ἀμφικτύονας τοὺς συνελθόντας, ἐκνητῆραι δὲ ἀντὶ χρόνον τὸ νῦν σφισιν ὄνομα. 2. Τὸ μὲν δὴ Ἀμφικτύονος αὐτοῦ φασιν ἐς συνέδριον κοινὸν τοσάδε γένη τοῦ Ἑλληνικοῦ συναχθῆναι· Ἴωνας, Δόλοπας, Θισσαίους, Αἰνειαῖνας, Μάγνητας, Μαλιαῖας, Φθιώτας, Λωριεῖς, Φωκίας, Λοκροὺς τῇ Φωκίδι ὁμόρους ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Κρημίδι. καταλαβόντων δὲ Φωκίων τὸ ἱερὸν, καὶ ὕστερον δεκάτῳ ἔτι λαβόντος πέρας τοῦ πολέμου, μεταβολὴν καὶ τὰ Ἀμφικτυόνων ἔσχε. Μακτιδόνες μὲν γὰρ τελεῖν ἐς Ἀμφικτύονας εὗραντο, Φωκίων δὲ τὸ ἔθνος καὶ ἐκ τοῦ Λωρικοῦ Λακεδαιμόνιοι μετασχόντες ἐπαύσαντο Ἀμφικτυονίας· οἱ μὲν τοῦ τολμήματος ἕνεκα οἱ Φωκῆς, οἱ δὲ συμμαχίας εὗραντο οἱ Λακεδαιμόνιοι τῆς Φωκίων ζημίαν. Βρέννου δὲ τῶν Γαλατῶν στρατὸν ἀγαγόντος ἐς Δελφοὺς, προσθυμίαν ἐς τὸν πόλεμον οἱ Φωκῆς πλείστην τοῦ Ἑλληνικοῦ παρέσχοντο· καὶ ἀπὸ τοῦ ἔργου τούτου μετασχεῖν Ἀμφικτυονίας αὐθις, καὶ ἐς τὰ ἄλλα ἐγένετο ἀξίωμα αὐτοῖς ἀνασῶσθαι τὸ ἀρχαῖον. βασιλεὺς δὲ Αὔγουστος μετῆναι καὶ Νικοπολίταις τοῖς πρὸς τῷ Ἀκτίῳ συνεδρίῳ τοῦ Ἀμφικτυόνων ἠθέλησε· Μάγνητας μὲν οὖν καὶ Μαλιαῖς, καὶ Αἰνειαῖνας, καὶ Φθιώτας Θισσαλοῖς συντελεῖν· τὰς ψήφους δὲ, ὅσαι τούτων τε καὶ Λο-

λότων, (οὐ γὰρ ἔτι ἦν Δολόπων γένος) Νικοπολι-
 τας φέρειν. 3. Οἱ δὲ Ἀμφικτύονες αἱ ἐπ' ἑμοῦ τριά-
 κοντα ἀριθμῷ ἦσαν. ἐκ Νικοπόλεως μὲν καὶ Μακε-
 δονίας τε καὶ Θεσσαλῶν, ἀπὸ ἐκάστων δύο ἀριθμῷ
 ἦσαν· ἐκ δὲ Βοιωτῶν (Θεσσαλίας γὰρ καὶ οὗτοι τὰ
 ἀρχαιότερα ὤκησαν, καὶ Αἰολεῖς τηνικαῦτα ἐκαλοῦν-
 το) καὶ ἐκ Φωκίων τε καὶ Λελυγῶν, παρὰ τοῦτοι
 δύο ἐκάστων· εἰς δ' ἐκ Λωρίδος τῆς ἀρχίας· πέμ-
 πουσι δὲ καὶ Λοκροῖ, οἱ τε καλούμενοι Ὀζόλαι καὶ
 οἱ πύραν Εὐβοίας, ἕνα ἐκάτεροι· καὶ Εὐβοίης
 ἑστὶν εἰς καὶ εἰς Ἀθηναῖος. αἱ μὲν δὲ πόλεις Ἀθη-
 ναι καὶ Λελυγοὶ καὶ ἡ Νικόπολις, αὗται μὲν ἀπο-
 στέλλουσι συνεδρεῦσοντας ἐς Ἀμφικτυονίαν πᾶσαν·
 ἀπὸ δὲ Ἑθνῶν τῶν κατειλεγμένων ἐκάστη πόλις ἀνὰ
 μέγος ἐς Ἀμφικτύονας, καὶ ἐν χρόνῳ περιόδῳ συν-
 τελεῖν ἔστιν.

4. Ἐσελθόντι δὲ ἐς τὴν πόλιν, εἰσὶν ἐφιξῆς
 ναοί· καὶ ὁ μὲν πρῶτος αὐτῶν ἐρείπια ἦν· ὁ ἐπὶ
 τοῦτοι δὲ κενὸς καὶ ἀγαλμάτων καὶ ἀνδριάντων· ὁ
 δὲ αὐτῶν τρίτος καὶ ὁ τέταρτος, ὁ μὲν τῶν ἐν Ῥώμῃ
 βασιλευσάντων εἶχεν οὐ πολλῶν τινῶν εἰκόνας, ὁ τέ-
 ταρτος δὲ Ἀθηναῖς καλεῖται Προνοίας. τῶν δὲ ἀγαλ-
 μάτων τὸ ἐν τῇ προνάῳ, Μασσαλιωτῶν ἀνάθημα,
 ἵσθι μεγέθει τοῦ ἔνδον ἀγάλματος μῖζον. οἱ δὲ
 Μασσαλιῶται Φωκαίων εἰσὶν ἄποικοι, τῶν ἐν Ἰω-
 νίᾳ μοῖρα καὶ αὐτοὶ τῶν ποτε Ἀρπαγον τὸν Μῆδον
 φυγόντων ἐκ Φωκαίας. γενόμενοι δὲ ναυσὶν ἐπι-
 κρατέστεροι Καρχηδονίων, τὴν τε γῆν, ἣν ἔχουσιν,
 ἐκτήσαντο, καὶ ἐπὶ μέγα ἀφίκοντο εὐδαιμονίας.

τῶν μὲν δὲ Μασσαλιωτῶν χαλκοῦν τὸ ἀνάθημά ἐστι χρυσοῦ δὲ ἀσπίδα ὑπὸ Κροίσου τοῦ Αὐδοῦ τῇ Ἀθηνῇ τῇ Προνοίᾳ δοθεῖσαν, ἐλέγεται ὑπὸ τῶν Δελφῶν, ὡς Φιλόμηλος αὐτὴν ἐσύλησε. πρὸς δὲ τῷ ἱερῷ τῆς Προνοίας Φυλάκου τέμενός ἐστιν ἡρώων· καὶ ὁ Φύλακος οὗτος ὑπὸ Δελφῶν ἔχει φήμην κατὰ τὴν ἐπιστρατείαν σφίσιν ἀμῦναι τὴν Περσῶν. ἐν δὲ τοῦ γυμνασίου τῷ ὑπαίθρῳ πεφυκέναι ποτὲ ἀγρίαν φασὶν ἔν, καὶ Ὀδυσσεΐα, ἥνίκα πρὸς τὸν Αὐτόλυκον ἀφίκετο καὶ μετὰ τοῦ Αὐτολύκου τῶν παίδων ἐθήρευε, τότε αὐτὸν τὸ τραῦμα τὸ ὑπὲρ τοῦ γόνατος ἐνταῦθα σχεῖν ὑπὸ τοῦ σῦός. 5. Τραπομένῳ δὲ ἐς ἄριστερὰν ἀπὸ τοῦ γυμνασίου, καὶ ὑποκαταβάντι οὐ πλεον (έμοι δοκεῖν) ἢ τρεῖς στάδια, ποταμός ἐστιν ὀνομαζόμενος Πλεῖστος· οὗτος ὁ Πλεῖστος ἐπὶ Κιόρῃαν τὸ ἐπίνειον Δελφῶν καὶ τὴν ταύτην κάττεισι θύλασσαν. ἐκ δὲ τοῦ γυμνασίου τὴν ἐς τὸ ἱερὸν ἀνιόντι, ἔστιν ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ τὸ ὕδωρ τῆς Κασταλίας, καὶ πλεῖν ἡδύ. δοῦναι δὲ τὸ ὄνομα τῇ πηγῇ γυναῖκα λέγουσιν ἐπιχωρίαν, οἳ δὲ ἄνδρα Καστάλιον· Πανύασις δὲ ὁ Πολυάρχου πεποιηκός ἐς Ἡρακλέα ἔπη, θυγατέρα Ἀχιλῶου τὴν Κασταλίαν φησὶν εἶναι· λέγει γάρ περὶ τοῦ Ἡρακλέους,

Παρνησσὸν νιφόεντα θροοῖς διὰ ποσσὶ περήσας

Ἰκετο Κασσικλῆς Ἀχιλῶϊδος ἄμβροτον ὕδωρ.

ἦκουσα δὲ καὶ ἄλλοι ταιώνδε· τὸ ὕδωρ τῇ Κασταλίᾳ ποταμοῦ δῶρον εἶναι τοῦ Κηφιστοῦ· τοῦτο ἐποίησεν καὶ Ἀρκάιος ἐν προσομίῳ τῷ ἐς Ἀπόλλωνα· βεβαίονται δὲ οὐχ ἥμισυ οἱ Αἰλακίς, οἳ ἐς τοῦ Κηφισ-

ὃ τὴν πηγὴν πέμματα ἐπιχώρια καὶ ἄλλα, ὅποσα
 μίζουσιν, ἀφαιρῶσιν ἐν τισιν εἰρημέναις ἡμέραις, καὶ
 ἰδίῃς ἐν τῇ Κασταλλῇ φασὶν αὐτὰ ἀναφαίνεσθαι.
 ἑλφίς δέ τι πόλις ἄντ' ἰες διὰ πάσης παρέχεται
 ἥμα· κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ τῇ πόλει τῇ ἄλλῃ καὶ ὁ
 ῥός περίβολος τοῦ Ἀπόλλωνος· αὐτὸς δὲ μεγέθει
 γυγὺς καὶ ἀνωτάτω τοῦ ἁσπερός ἐστι· τέμνηται δὲ
 ἐξ ὁδοῦ δι' αὐτοῦ συνεχεῖς.

CAPVT IX.

*Donaria imprimis memoranda Delphis posita enu-
 merantur — tauri aeneum signum et de eo narra-
 to — Tegeatarum donaria — Lacedaemoniorum
 donaria — cladem Atheniensium ad Aegus pota-
 tos ducum proditione accidisse, oraculis firma-
 tur — equi Durii signum aeneum ab Ar-
 givis dedicatum.*

Ὅποσα δὲ τῶν ἀναθημάτων εἶναι μοι λόγου μά-
 ρισσι ἐφαίνετο, ποιησόμεθα αὐτοῖν μνήμην. Ἀθλη-
 αῖς μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἀγωνιστὰι μουσικῆς τῶν ἀν-
 ῥώπων τοῖς πλείοσιν ἐγένοντο μετὰ οὐδενὸς λογι-
 μοῦ, οὐ πᾶν τι ἡγοῦμαι σπουδῆς ἄξιους· ἀθλη-
 αῖς δὲ, ὅποσοι τι καὶ ὑπελείποντο ἐς δόξαν, ἐν λόγῳ
 ῥᾶς ἐδήλωσα τῷ ἐς Ἡλείους. Φαῦλλον δὲ Κροτωνιά-
 η Ὀλυμπιάσι μὲν οὐκ ἔστιν αὐτῷ νίκη· τὰς δὲ
 Πυθού πεντάθλου δύο ἀνείλετο καὶ σταδίου τὴν
 τρίτην· ἐνανμάχησε δὲ καὶ ἐναντία τοῦ Μήδου
 αὐν τε παρασκευασάμενος οἰκίαν, καὶ Κροτωνιατῶν
 ὅποσοι ἐπεδήμουν τῇ Ἑλλάδι ἀνεβίβασε· καὶ ἔστιν
 ἀνδρίας ἐν Δελφοῖς. τὰ μὲν δὴ ἐς τὸν Κροτωνιάτην
 πῶτος εἶχεν. 2. Καλεθόντι δὲ ἐς τὸ τέμνος, χαλκοῦς

ταῦρος, τέχνη μὲν Θεοπρόβου ἐστὶν Αἰγινήτου, Κορκυραίων δὲ ἀνάθημα. λέγεται δέ, ὡς ταῦρος ἐν τῇ Κορκύρᾳ καταλιπὼν τὰς ἄλλας βοῦς καὶ ἀπὸ τῆς νομῆς κατερχόμενος, ἐμυκάτο ἐπὶ θαλάσῃ· γινόμενον δὲ ἐπὶ ἡμέρᾳ πάσῃ τοῦ αὐτοῦ, κάτεισιν ἐπὶ θάλασσαν ὁ βουκόλος, καὶ εἶδεν ἰχθύων τῶν θύννων ἰετέκμαρτόν τι ἡριθμῶ πλήθος. καὶ ὁ μὲν δῆλα τοῖς ἐν τῇ πόλει Κορκυραίοις ἐποίησεν· οἱ δὲ (ἐλεῖν γὰρ τοὺς θύννους προαιρούμενοι, τηνάλλως ταλαιπωρίαν εἶχον) θιωροὺς ἀποστελλουσιν εἰς Δελφοὺς· καὶ οὕτω Ποσειδῶνί τε ἐκείνον θύουσι τὸν ταῦρον, καὶ αὐτίκα μετὰ τὴν θυσίαν αἶρουσι τοὺς ἰχθῦς· καὶ σφισι τὸ ἀνάθημα ἐν Ὀλυμπίᾳ τε καὶ ἐν Δελφοῖς ἐστὶν ἡ δεκάτῃ τῆς ἄγρας. 3. Ἐφίξῃς δὲ Τεγεατῶν ἀναθήματα ἀπὸ Λακεδαιμονίων, Ἀπόλλων τε ἐστὶ καὶ Νίκη, καὶ οἱ ἐπιχώριοι τῶν ἡρώων, Καλλιστώ τε ἡ Ἀρκάδος, καὶ Ἀρκὰς ὁ ἐπώνυμος τῆς γῆς, καὶ οἱ τοῦ Ἀρκάδος παῖδες, Ἐλατος, καὶ Ἀφείδης, καὶ Ἀζάν· ἐπὶ δὲ αὐτοῖς Τριφυλός· τοῦτ᾽ ἐστὶν οὐκ Ἐρατὴ Τριφυλῶ μητήρ, ἀλλὰ Λαοδάμεια ἡ Ἀρῶκλα τοῦ ἐν Λακεδαίμονι βασιλεύσαντος· ἀνάκειται δὲ καὶ Ἐρασος Τριφυλίου παῖς. οἱ δὲ εἰργασμένοι τὰ ἀγάλματα, Πανσανίης ἐστὶν Ἀπολλωνιάτης, οὗτος μὲν τὸν τε Ἀπόλλωνα καὶ Καλλιστῶν, τὴν δὲ Νίκην καὶ τοῦ Ἀρκάδος εἰκόνα Σικυνῶνιος Λαΐδαλος· Ἀντιφάνης δὲ Ἀργεῖος, καὶ Σαμόλας Ἀρκάς, οὗτος μὲν τὸν Τριφυλὸν καὶ Ἀζάν, Ἐλατον δὲ καὶ Ἀφείδαρτά τε καὶ Ἐρασον Ἀργεῖος. ταῦτα μὲν δὴ οἱ Τεγεῶται ἐπέψαν εἰς Δελφοὺς, Λακεδαιμονίους,

οὗτοι ἐπὶ σφᾶς ἐστρατεύσαντο, ἀχμελώτους ἰλόντες
 4. Λακεδαιμονίων δὲ ἀπαυτικῶς τούτων ἀναθήματα
 ἔστιν ἐπ' Ἀθηναίων, Διόσκουροι, καὶ Ζεὺς, καὶ Ἀ-
 πόλλων τε καὶ Ἄρτεμις· ἐπὶ δὲ αὐτοῖς Πουσιδῶν
 τε καὶ Λύσανδρος ὁ Ἀριστοκρίτου στεφανοῦμενος
 ὑπὸ τοῦ Πουσιδῶνος· Ἄβας τε, ὅς τῳ Λυσάνδρῳ
 τότε ἐμαντεύετο, καὶ Ἑρμῶν ὁ τὴν ναῦν τὴν Λυσάν-
 δρου τὴν στρατηγίδα κυβερνῶν. τοῦτον μὲν δὴ τὸν
 Ἑρμῶνα Θεόκοσμος παιήσιν ἔμελλεν ὁ Μεγαρεὺς,
 ὅτε ὑπὸ τῶν Μεγαρέων ἐγγραφέτω εἰς τὴν πολιτείαν·
 οἱ δὲ Διόσκουροι Ἀντιφάνους εἰσὶν Ἀργείου, καὶ ὁ
 μάντις τέχνη Πλάωνος ἐκ Καλαυρείας τῆς Τροϊζη-
 νίων· Ἀθηνόδωρος δὲ καὶ Λαμίας, ὁ μὲν τὴν Ἄρτε-
 μιν τε καὶ Πουσιδῶνα εὐργάσεται, ἔτι δὲ τὸν Λύσαν-
 δρον· Ἀθηνόδωρος δὲ τὸν Ἀπόλλωνα ἐποίησε καὶ
 τὸν Δία· οὗτοι δὲ Ἀρκάδες εἰσὶν ἐκ Κλείτορος. ἀνά-
 κεινται δὲ καὶ ὀπισθεν τῶν κατελγεμένων, ὅσοι
 συγκατεργάσαντο τῳ Λυσάνδρῳ τὰ ἐν Αἰγὸς ποτα-
 μοῖς, ἢ αὐτῶν Σπαρτιατῶν, ἢ ὑπὸ τῶν συμμαχη-
 σάντων· εἰσὶ δὲ οἷδε, Ἀρακὸς μὲν καὶ Ἐρειάνθης, ὁ
 μὲν αὐτῶν ἐκ Λακεδαιμονος, ὁ δὲ Ἐρειάνθης Βοιω-
 τος· ὕπὲρ τοῦ Μίμαντος, ἐντεῦθεν μὲν Ἀστυκρί-
 τος· Χῖοι δὲ Κηφισοκλῆς, καὶ Ἑρμοφάντος τε, καὶ
 Ἰκίσσιος· Τίμαρχος δὲ καὶ Λιαγόρας Ῥόδιοι· Κνί-
 διος δὲ Θεόδαμος· ἐκ δὲ Ἐφέσου Κιμμέριος καὶ
 Μιλήσιος Αἰαντίδης. τούτους μὲν δὴ ἐποίησε Τί-
 σανδρος, τοὺς δὲ ἐφέξῃς Ἄλυπος Σικνώνιος, Θεόπο-
 τον Μίδειον, καὶ Κλισομήδην Σάμιον, καὶ ἐξ Εὐβοίας
 Ἀριστοκλῆα Καρῦστιον, καὶ Αὐτόνομον Ἐρετριῆα, καὶ

Ἀριστόφαντον Κορίνθιον, καὶ Ἀπολλόδωρον Τρο-
 ζηναιον, καὶ ἔξ Ἐπιδαύρου Αἰωνα τῆς ἐν τῇ Ἀργοί-
 δι. ἔχοντες δὲ τούτων Ἀξιόνικός ἐστιν Ἀχαιοὺς
 Πελλήνης, ἐκ δὲ Ἑρμιότος Θιάρης, καὶ Φωκεὺς
 Πυρίας, καὶ Κόνων Μεγαρεὺς, καὶ Ἀγριμένης Σικυ-
 νιος· ἐκ δὲ Ἀμβρακίας καὶ Κορίνθου τε καὶ Αἰ-
 κίδος Τηλεκράτης, καὶ Πυθόδοτος Κορίνθιος, καὶ
 Ἀμβρακιώτης Εὐαντίδας· τελευτᾷ δὲ Ἐπικυρίδης
 καὶ Ἐπιόνικος οἱ Λακεδαιμόνιοι· Πατροκλέους
 καὶ Κανάχου φασὶν ἔργα. 5. Τὴν δὲ πληγὴν Ἀθ-
 ναῖοι τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμαῖς οὐ μετὰ τοῦ δικαίου
 συμβῆναι σφισιν ὁμολογοῦσι· προδοθῆναι γάρ ἐ-
 χρήμασιν ὑπὸ τῶν στρατηγησάντων· Τούτους δὲ
 καὶ Ἀδείμαντον, οἱ τὰ δῶρα ἐδέξαντο παρὰ Ἀ-
 σάνδρου· καὶ ἐς ἀπόδειξιν τοῦ λόγου Σιβύλλης πε-
 ρίχονται τῶν χρησμῶν·

Καὶ τότ' Ἀθηναίοισι βαρύντονα κήδεα θήσει
 Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, οὐπερ κράτος ἐστὶ μέγιστον·
 Νηυσὶ φέροι πολέμοιο μάχην καὶ δηϊοτήτα,
 Ὀλλυμέναις δουλοῦναι τρόποις κακότητι νομήων·
 τὰ δὲ ἕτερα ἐκ Μουσαίου χρησμῶν μνημονεύουσι·
 Καὶ γὰρ Ἀθηναίοισιν ἐπέρχεται ἄγχιος ὄμβρος
 Ἰγυμόνων κακότητι· πικραιφασίη δὲ τις ἔσται,
 Ἢ γ' ἄλλῃς ἡμύνουσι πόλιν, τίσουσι δὲ ποιήν.
 ταῦτα μὲν δὴ ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήμθω. 6. Τὸν
 ὑπὲρ τῆς κυλουμένης Θυρίας Λακεδαιμονίων ἀγῶν
 καὶ Ἀργείων, Σιβύλλα μὲν καὶ τοῦτον προεθέσπισεν
 ὥς συμβήσοιτο ἐξίσουν ταῖς πόλεσιν. Ἀργεῖοι δὲ ἀξιοῦ-
 ντες ἐσχηκέναι πλέον ἐν τῷ ἔργῳ, χαλκοῦν τινα ἵππ

ὃν Δούριον δῆθεν ἀπέστειλαν ἐς Δελφοὺς· τὸ δὲ
ἔργον Ἀντιφάνους ἐστὶν Ἀργείου.

CAPUT X.

*Signa ex decima Marathoniae pugnae dedicata —
donaria Argivorum — Tarentinorum donaria et de
urbe Tarento ex oraculo condita narratio —
de Tarante.*

Τῷ βᾶθρῳ δὲ τῷ ὑπὸ τὸν ἵππον τὸν Δούριον δῆ
πύγμαμα μὲν ἐστίν, ἀπὸ δεκάτης τοῦ Μαραθωνίου
πολέμου τεθῆναι τὰς εἰκόνας· εἰς δὲ Ἀθηνᾶ τε καὶ
Πολύδωρον, καὶ αἰνῆρ τῶν στρατηγησάντων Μιλτιά-
δης· ἐκ δὲ τῶν ἡρώων καλουμένων Ἐρεχθεύς, καὶ
Κέκροψ, καὶ Πανδίων, καὶ Κελεός τε, καὶ Ἀντίοχος
δὲ ἐκ Μιδίας Ἡρακλεῖ γενόμενος τῆς Φύλαντος· ἔτι
δὲ Λίγεύς τε καὶ παῖδων τῶν Θεσείας Ἀκάμας· οὗ-
τοι μὲν καὶ φυλαῖς Ἀθηναίων ὀνόματα κατὰ μᾶν-
τευμα ἔδοσαν τὸ ἐκ Δελφῶν. ὁ δὲ Μελάνθου Κό-
δρος, καὶ Θεσεύς, καὶ Φυλεύς ἐστίν· οὗτοι δὲ οὐκ
ἐκ τῶν ἐπιωνύμων εἰσὶ. τοὺς μὲν δὴ κατελεγμέ-
τους Φειδίας ἐποίησε, καὶ ἀληθεῖ λόγῳ δεκάτη καὶ
οὗτοι τῆς μάχης εἰσὶ· Ἀντίγονον δὲ, καὶ τὸν παῖδα
Ἀντιφάνου, καὶ Πτολεμαῖον τὸν Αἰγύπτιον χρόνῳ
ὑστερον ἀπέστειλαν ἐς Δελφοὺς· τὸν μὲν Αἰγύπτιον
καὶ εὐνοίᾳ τινὲ ἐς αὐτὸν, τοὺς δὲ Μακεδόνας τῷ ἐς
αὐτοὺς δέει. 2. Πλησίον δὲ τοῦ ἵππου καὶ ἄλλα
ἀναθήματα ἐστὶν Ἀργείων, οἱ ἡγεμόνες τῶν ἐς Θή-
βας ὁμοῦ Πολυνεΐκει στρατευσάντων, Ἀδραστός τε
Ταλαοῦ, καὶ Τυδεὺς Οἰνέως· καὶ οἱ ἀπόγονοι Προί-
του, καὶ Καπαρεύς Ἰππόδου, καὶ Ἐτέοκλος δὲ Ἴφιους.

Πολυνείκης τε καὶ Ἴππομέδων ἀδελφῆς Ἀδράστο
 παῖς· Ἀμφιαράου δὲ καὶ ἄρμα ἑγγὺς πεποίηται
 καὶ ἐφραστηκώς Βάτων ἐπὶ τῷ ἄρματι, ἡνίοχός
 τῶν ἵππων, καὶ τῷ Ἀμφιαράῳ καὶ ἄλλοις προσήκα
 κατὰ οἰκειότητα· τελευταῖος δὲ Ἀλιθέρης ἐστὶ
 αὐτῶν. οὗτοι μὲν δὴ Ἐπατοδόρου καὶ Ἀριστογο
 τονός εἰσιν ἔργα, καὶ ἐποίησαν σφῶς, ὥς αὐτοὶ Ἀρ
 γεῖοι λέγουσιν, ἀπὸ τῆς νίκης, ἣν τινα ἐν Οἰνῷ τ
 Ἀργεῖα αὐτοὶ τε καὶ Ἀθηναίων ἐπίκουροι Λακεδα
 μονίους ἐνίκησαν. ἀπὸ δὲ τοῦ αὐτοῦ (ἔμοι δοκεῖν)
 ἔργου καὶ τοῖς Ἐπιγόνους ὑπὸ Ἑλλήνων κεινουμ
 ενους ἀνέθεσαν οἱ Ἀργεῖοι. κεῖνται γάρ θ' εἰκόν
 καὶ τούτων, Σθένελος καὶ Ἀλκμαίων, κατὰ ἡλικίαν
 (ἔμοι δοκεῖν) πρὸ Ἀμφιλόχου τιμημένος· ἐπὶ
 αὐτοῖς Πρόμαχος, καὶ Θέρσανδρος, καὶ Αἰγυιεύ
 τε, καὶ Διομήδης· ἐν μέσῳ δὲ Διομήδους καὶ το
 Αἰγυιεύς ἐστὶν Εὐρύαλος· ἀπαντικρὺ δὲ αὐτῷ
 ἀνδριάντες τέ εἰσιν ἄλλοι· τούτους δὲ ἀνέθεσαν
 Ἀργεῖοι, τοῦ οἰκισμοῦ τοῦ Μεσσηνίων Θηβαίοις κα
 Ἐπαμινώνδῃ μετасσχόντες. ἡρώων δὲ εἰσιν αἱ εἰκόνες
 Λατιάδης μὲν βασιλείων ἰσχύσεως ἐν τῷ Ἀργεῖ μέγιστος
 Ἐπιρμνήστρα δὲ, ἥτις καθαρὰ χεῖρας μόνη τῶν ἀδελ
 φῶν· παρὰ δὲ αὐτὴν καὶ ὁ Λυγκεύς, καὶ ἅπαν
 ἐφεξῆς αὐτῶν γένος τὸ ἐς Ἡρακλῆα τε καὶ ἔτι πρότε
 ρον καθῆκον ἐς Περσίαν. 3. Ταραντίνων δὲ οἱ ἵπ
 ποι οἱ χαλκοὶ καὶ αἰχμάλωτοι γυναῖκες ἀπὸ Μεσση
 νίων εἰσὶν, ὁμόρων τῇ Ταραντίνων βαρβάρων, Ἀγ
 λάδα δὲ ἔργα τοῦ Ἀργείου. Τύραντα δὲ ἀπόικισ
 μὲν Λακεδαιμόνιοι· οἰκιστὴς δὲ ἐγένετο Σπαρτιά

ης Φάλανθος. στείλλομένοι δὲ ἐς ἀποικίαν τῷ Φα-
λάνθῳ λόγιον ἤλθιν ἐκ Δελφῶν ὑετοῦ αὐτὸν αἰσθό-
νον ὑπὸ αἵθρα, τηρικαῦτα καὶ χώραν κτήσασθαι
καὶ πόλιν. τὸ μὲν δὴ παραντίκα οὔτε ἰδίᾳ τὸ μὲν-
ευμα ἐπισκεψάμενος, οὔτε πρὸς τῶν ἐξηγητῶν τινα
νακοινώσας, κατέσχε ταῖς ναυσὶν ἐς Ἰταλίαν. ὥς
ὡς οἱ νικῶντι τοὺς βαρβάρους οὐκ ἐγίνετο οὔτε τινα
λεῖν τῶν πόλεων, οὔτε ἐπικρατῆσαι χώρας, ἐς ἀνά-
στησιν ἀφικνεῖτο τοῦ χρησμοῦ, καὶ ἀδύνατα ἐνό-
ιζεν οἱ τὸν θεὸν χρῆσαι, μὴ γὰρ ἂν ποτε ἐν καθα-
ρῇ καὶ αἰθρίῳ τῷ αἵρι ὑσθῆναι. καὶ αὐτὸν ἡ γυνή
θύμως ἔχοντα (ἠκολουθήκει γὰρ οἴκοθεν) τὰ τε
ἄλλα ἐφιλοσοφνεῖτο, καὶ ἐς τὰ γόνατα ἐσθιμένα τὰ
αὐτῆς τοῦ ἀνδρὸς τὴν κεφαλὴν, ἐξέλεγε τοὺς φθει-
ρας· καὶ πῶς ὑπὸ εὐνοίας δακρύσαι παρίσταται τῇ
γυναικί, ὁρώσῃ τοῦ ἀνδρὸς ἐς οὐδέν προχωροῦντα
τὰ πράγματα· προσέχει δὲ ἀφειδέστερον τῶν δα-
κρύων, καὶ (ἔβρεχε γὰρ τοῦ Φαλάνθου τὴν κεφαλὴν)
ἀννήσῃ τε τῆς μαντείας (ὄνομα γὰρ δὴ ἦν Αἰθρα τῇ
γυναικί) καὶ οὕτω τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ Τάραντα τῶν
βαρβάρων εἴλε μεγίστην καὶ εὐδαιμονεστάτην τῶν
ἐπὶ θαλάσῃ πόλεων. 4. Τάραντα δὲ τὸν ἥρω Πο-
σειδῶνός φασι καὶ ἐπιχωρίας Νίμφης παῖδα εἶναι·
ὑπὸ δὲ τοῦ ἥρω τεθῆναι τὰ ὀνόματα τῇ πόλει τε καὶ
τῷ ποταμῷ· καλεῖται γὰρ δὴ Τάρας κατὰ τὰ αὐτὰ
τῇ πόλει καὶ ὁ ποταμός.

CAPVT XI.

*De Sicyoniorum thesauro Delphis et Cnidiorum dona-
riis — Siphniorum thesauro — de Liparacis — The-*

banorum, Atheniensium et Potidaearum thesauris — porticu ab Atheniensibus exstructa et aliis donariis.

Πλησίον δὲ τοῦ ἀναθήματος τοῦ Ταραντίνων Σικυονίων ἐστὶ Θησαυρός· χρήματα δὲ οὐτ' ἐνταῦθα ἦδη ἦσαν, οὔτε ἐν ἄλλῳ τῶν Θησαυρῶν. Κνίδιοι δὲ ἐκόμισαν ἀγάλματα ἐς Δελφοὺς, Τριόπαν οἰκιστὴν τῆς Κνίδου παριστώτα Ἴππω, καὶ Ἀητῶ, καὶ Ἀπόλλωνά τε καὶ Ἄρτεμιν ἐφιέντας τῶν βελῶν ἐπὶ Τυτῶν· τὰ δὲ καὶ τετρωμένος ἐστὶν ἦδη τὸ σῶμα. ταῦτα ἔστηκε πικρὰ τὸν Σικυονίων Θησαυρόν. 2. Ἐποήθη δὲ καὶ ὑπὸ Συρνίων ἐπὶ αἰτία τοιαύδε Θησαυρός. Συρνίων ἡ νῆσος χρυσοῦ μέταλλα ἤνεγκε, καὶ αὐτοὺς τῶν προσιόντων ἐκέλευσεν ὁ θεὸς ἀποφέρειν δεκάτην ἐς Δελφοὺς· οἱ δὲ τὸν Θησαυρὸν ὠκοδομήσαντο, καὶ ἀπέφερον τὴν δεκάτην. ὥς δὲ ὑπὸ ἀπληστίας ἐξέλιπον τὴν φορὰν, ἐπικλύσασα ἡ θάλασσα ἀφανῆ τὰ μέταλλα σφισιν ἐποίησεν. 3. Ἀνέθισαν δὲ καὶ ἀνδριάντας Αἰπαραῖοι, ναυμαχίᾳ κρατήσαντες Τυρρήνων. οἱ δὲ Αἰπαραῖοι οὗτοι Κνιδίων μὲν ἦσαν ἀποικοι, τῆς δὲ ἀποικίας ἡγεμόνα γενέσθαι φασὶν ἄνδρα Κνίδιον· ὄνομα δὲ εἶναι οἱ Πένταθλον Ἀντιλοχὸς ὁ Ξενοφάνους Συρακοῦσιος ἐν τῇ Σικελιώτιδι συγγραφῇ φησι. λέγει δὲ καὶ, ὡς ἐπὶ Παχόνῳ τῇ ἄκρᾳ τῇ ἐν Σικελίᾳ κτίσαντες πόλιν, αὐτοὶ μὲν ἐκπίπτουσιν ὑπὸ Ἑλύμων καὶ Φοινίκων πολέμῳ πιεσθέντες· τὰς νήσους δὲ ἔσχον ἱσχύμους ἐπὶ ἡ ἀναστήσαντες τοὺς ἐνοικοῦντας· ἄσκα καὶ κατὰ τὰ ἔπη τὰ Ὀμήρεια Διόλον καὶ ἐς ἡμᾶς ἐτι ὀνομάζουσι.

τούτων Αιπάραν μὲν, κτίσαντες πόλιν ἐνταῦθα, οἰ-
 κοῦσαν· Ἰέραν δὲ καὶ Στρογγύλην καὶ Λιδύρας
 γεωργοῦσι, διαβαίνοντες ναυσὶν ἐς αὐτάς. ἐν δὲ τῇ
 Στρογγύλῃ καὶ πῦρ δῆλόν ἐστιν ἁνιὼν ἐκ τῆς γῆς·
 καὶ ἐν Ἰέρα δὲ πῦρ τε αὐτόματον ἐπὶ ἄκρας ἀνακαί-
 εται τῆς νήσου, καὶ ἐπὶ θαλάσῃ λουτρά ἐστιν ἐπι-
 τήδεια· δέξεται σι ἡπίως τὸ ὕδωρ, ἐπὶ ἄλλως γε χα-
 λεπὸν ὑπὸ ζεστότητός ἐστιν ἁμβαίνκοιται. 4. Οἱ δὲ
 θησαυροὶ Θηβαίων ἀπὸ ἔργου τῶν ἐς πόλεμον, καὶ Ἀ-
 θηναίων εἰσὶν ὡσαύτως· Κνιδίους δὲ οὐκ οἶδα, ἢ
 ἐπὶ τίκῃ τινὶ, ἢ ἐς ἐπίδειξιν εὐδαιμονίας ἠκοδομή-
 ραντο· ἐπεὶ Θηβαίοις γε ἀπὸ τοῦ ἔργου τοῦ ἐν
 Λεύκτροις, καὶ Ἀθηναίοις ἀπὸ τῶν ἐς Μαραθῶνα
 ἀποβάντων ὁμοῦ διὰ ταῦτα εἰσὶν οἱ θησαυροὶ. Κλεω-
 ναῖοι δὲ ἐπέσθησαν μὲν κατὰ τὸ αὐτὸ Ἀθηναίοις
 ὑπὸ νόσου τῆς λοιμώδους· κατὰ δὲ μάντευμα ἐκ
 Αἰλφῶν ἔθυσαν τράγον ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ ἡλίῳ, καὶ
 (εὗραντο γὰρ λύσιν τοῦ κακοῦ) τράγον χαλκοῦν
 ἀποπέμπονσι τοῖς Ἀπόλλωνι. Ποτιδαιατῶν δὲ τῶν
 ἐν Θράκῃ καὶ Συρακουσίῳ, τῶν μὲν ἐστιν ὁ θησαν-
 ρὸς ἀπὸ τοῦ Ἀττικοῦ τοῦ μεγάλου πταίσματος·
 Ποτιδαιαῖται δὲ εὐσεβείας τῆς ἐς τὸν θεὸν ἐποίησαν.
 5. Ἀκοδομήσαν δὲ καὶ Ἀθηναῖοι στοὰν ἀπό χρημά-
 των, ἢ ἐν τῷ πολέμῳ σφίσιν ἐγένετο ἀπὸ τε Πελο-
 πονησίων, καὶ ὅσοι Πελοποννησίοις ἦσαν τοῦ Ἑλ-
 ληνικοῦ σύμμαχοι. ἀνάκειται δὲ καὶ πλοίων τὰ ἄκρα
 κοσμήματα καὶ ἀσπίδες χαλκαῖ· τὰ δὲ ἐπίγραμμα
 τὸ ἐπ' αὐτοῖς ἀριθμεῖ τὰς πόλεις, ἀφ' ὧν Ἀθηναῖοι
 τὰ ἀκροθίνια ἀπέστειλαν, τήν τε Ἡλείων καὶ Λακί-

δαιμονίων, Σικυονά τε καὶ Μέγαρα, καὶ Πελληνίαν
 Ἀχαιῶν, Ἀμβρακίαν τε καὶ Λευκάδα, καὶ αὐτὴν
 Κόρινθον. γινέσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ναυμαχιῶν τούτων
 καὶ θυσίαν Θησέϊ, καὶ τῷ Ποσειδῶνι ἐπὶ τῷ ὀνο-
 μαζομένῳ Ἑβίῳ καὶ μοι φαίνεται. τὸ ἐπίγραμμα
 εἰς Φορμίωνα τὸν Ἀσωπίχου ἐστὶ ἐς τοῦ Φορμίωνος
 τὰ ἔργα.

CAPVT XII.

*De Herophile Sibylla eiusque carminibus et oracu-
 lis — Marpesso urbe — continuatur de Herophile
 narratio — de Sibylla Cumana, Demo dicta — He-
 braeorum femina fatidica, Sabbe, et Phaënni ac
 Peleadibus fatidicis — viris fatidicis.*

Πείρα δὲ ἐστὶν ἀνίσχουσα ὑπὲρ ταύτης· ἐπὶ ταύτῃ
 Ἀελφοὶ στυγρὰν φασιν ἔσσαι τοὺς χρησμοὺς ὄνομα
 Ἡροφίλην, Σιβύλλαν δὲ ἐπὶ κλησιν, τὴν πρώτην
 γενομένην· ταύτην ταῖς μάλιστα ὁμοίως οὖσαν Ἀρ-
 χαίαν εὐρισκόν, ἣν θυγατέρα Ἑλλήνες Αἰὸς καὶ Αι-
 μίλιας τῆς Ποσειδῶνός φασιν εἶναι, καὶ χρησμοὺς τε
 αὐτὴν γυναικῶν πρώτην ἔσσαι, καὶ ὑπὸ τῶν Αἰβύων
 Σιβύλλαν λέγουσιν ὀνομασθῆναι. ἡ δὲ Ἡροφίλη
 νεώτερά μὲν ἐκείνης, φαίνεται δὲ ὅμως πρὸ τοῦ πο-
 λέμου γεγονυῖα καὶ αὕτη τοῦ Τρωϊκοῦ· καὶ Ἑλέ-
 νην τε προσεδήλωσεν ἐν τοῖς χρησμοῖς, ὥς ἐπ' ὀλέθρου
 τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης τραφήσοιτο ἐν Σπάρτῃ, καὶ
 ὥς Ἴλιον ὀλώσεται δι' αὐτὴν ὑπὸ Ἑλλήνων. Ἀἷμοι
 δὲ καὶ ὕμνων μέμνηται τῆς γυναικὸς ἐς Ἀπόλλωνα.
 καλεῖ δὲ οὐχ Ἡροφίλην μόνην, ἀλλὰ καὶ Ἀρτεμιν
 ἐν τοῖς ἔπαισι αὐτὴν, καὶ Ἀπόλλωνος γυνὴ γαμετὴ
 τὴν δὲ ἀδελφὴν, καὶ αὐτὴς θυγατὴρ φησὶν εἶναι· ταῦ

τα μὲν δὴ μαινομένη τε καὶ ἐκ τοῦ Θεοῦ κάτοχος πεπονήκεν. ἰτέρωθι δὲ εἶπε τῶν χρησμῶν, ὡς μητρὸς μὲν ἀθανάτης εἴη μιᾶς τῶν ἐν Ἰδῇ Νυμφῶν, πατρὸς δὲ ἀνθρώπου· καὶ οὕτω λέγει τὰ ἔπη·

Εἰμὶ δ' ἐγὼ γεγαυῖα μέσον θνητοῦ τε θεῆς τε,
 Νύμφης δ' ἀθανάτης, πατρὸς δ' αὖ κητοφάγοιο.
 Μητροθεν Ἰδυγενής, πατρὶς δέ μοι ἔστιν ἐρυθρὴ
 Μάρπησος, μητρὸς ἱερῆ, ποταμὸς δ' Αἰδωνεύς.

2. Ἦν δὲ ἔτι καὶ ἐν τῇ Ἰδῇ τῇ Τρωϊκῇ πόλει Μαρπησσοῦ τὰ ἐρρίπια, καὶ ἐν αὐτοῖς οἰκήτορες ὡς ἐξήκοντα ἄνθρωποι· ὑπέρυθρος δὲ πᾶσα περὶ τὸ Μάρπησσον γῆ, καὶ δεινῶς ἔστιν ἀνχμώδης· ὥστε καὶ τῷ Αἰδῶνι ποταμῷ καταδύεσθαι τε ἐς τὴν χώραν, καὶ ἀνασχόντι τὸ αὐτὸ αὐθις πᾶσχειν, τέλος δὲ καὶ ἀφανίζεσθαι κατὰ τῆς γῆς· αἷτιον (ἐμοὶ δοκεῖν) ἔστιν, ὅτι λεπτή τε κατὰ τοῦτο καὶ σφραγγώδης ἔστιν ἡ Ἰδῆ. ἀπέχει δὲ Ἀλεξανδρείας τῆς ἐν τῇ Τρωϊάδι τεσσαράκοντα ἢ Μάρπησσος καὶ διακόσια στάδια. 3. Τὴν δὲ Προφίλην οἱ ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ταύτην νεωκόρον τε τοῦ Ἀπόλλωνος γενέσθαι τοῦ Σμινθίως, καὶ ἐπὶ τῷ ὀνείρατι τῷ Ἐκάβης χρῆσαι φασιν αὐτήν, ἃ δὴ καὶ ἐπιτελεσθέντα ἴσμεν. αὕτη ἡ Σιβύλλα ὤκησε μὲν τὸ πολὺ τοῦ βίου ἐν Σάμῳ, ἀφίκετο δὲ καὶ ἐς Κλάρον τὴν Κολοφωνίων, καὶ ἐς Ἀθλόν τε, καὶ ἐς Δελφοὺς· ὅποτε δὲ ἀφίκοιτο, ἐπὶ ταύτης ἱσταμένη τῆς πίστεως ἦδε. τὸ μὲν τοι χρεῖον αὐτὴν ἐπέλαβεν ἐν τῇ Τρωϊάδι· καὶ οἱ τὸ μῆμα ἐν τῷ ἄλλῳ τοῦ Σμινθίως ἐστὶ, καὶ ἐλαγίον ἐπὶ αὐτῆς.

Ἄδ' ἐγὼ ἅ Φοῖβοιο σαφηγορίε εἰμι Σιβύλλαι,
 Τῷδ' ὑπὸ λαϊνῷ σάματι πυθομένα·
 Παρθένος αὐδάεσσα τοπρὶν, νῦν δ' αἰὲν ἄναυδος
 Μοῖρα ὑπὸ στιβαρῇ τήνδε λαχοῦσα πέδην.
 Ἄλλὰ πέλας Νύμφαισι καὶ Ἑρμῇ τῷδ' ὑπόκειμαι
 Μοῖραν ἔχουσ' Ἑκάτω τῆς τότ' ἀνακτορίης.

ὁ μὲν δὴ παρὰ τὸ μῆμα ἕστηκεν Ἑρμῆς, λίθου τε-
 τραγώνου σχῆμα· ἐξ ἀριστερῆς δὲ ὕδαρ τε κατερχό-
 μενον ἐς κρήνην, καὶ τῶν Νυμφῶν ἐστὶ τὰ ἀγάλματα.
 4. Ἑρυνθραῖοι δὲ (ἀμφισβητοῦσι γὰρ τῆς Ἡροφίλης
 προθυμώτατα Ἑλλήνων) Κώρυκόν τε καλοῦμενον
 ὄρος, καὶ ἐν τῷ ὄρει σπήλαιον ἀποφαίνουσι, τεχθῆ-
 ναι τῇ Ἡροφίλῃ ἐν αὐτῷ λέγοντες, Θεοδώρου
 δὲ ἐπιχωρίου ποιμένου καὶ Νύμφης παῖδα εἶναι.
 Ἰθαίαν δὲ ἐπὶ κλησὶν γενέσθαι τῇ Νύμφῃ, καὶ ἄλλο
 μὲν οὐδέν, τῶν δὲ χωρίων τὰ διὰ τὰ ὑπὸ τῶν ἀνθρώ-
 πων ἰδᾶς τότε ὀνομάζεσθαι. τὸ δὲ ἔπος τὸ ἐς τὴν Μάγ-
 ησσαν, καὶ τὸν ποταμὸν τὸν Αἰδωνέα, τοῦτο οἱ
 Ἑρυνθραῖοι τὸ ἔπος ἀφαιροῦσιν ἀπὸ τῶν χρησμῶν.
 τὴν δὲ ἐπὶ ταύτῃ χρησμοὺς κατὰ ταῦτά εἰποῦσαν ἐκ
 Κύμης τῆς ἐν Ὀπικοῖς εἶναι, καλεῖσθαι δὲ αὐτὴν
 Δημῶ, συνέγραψεν Ἐπίροχος ἀνὴρ Κυμαῖος. χρη-
 σμόν δὲ οἱ Κυμαῖοι τῆς γυναικὸς ταύτης ἐς οὐ-
 δένα εἶχον ἐπιδείξασθαι, λίθου δὲ ὕδριαν ἐν Ἀπόλ-
 λωνος ἱερῷ δεκνύουσιν οὐ μεγάλην, τῆς Σιβύλλης
 ἐνταῦθα κεῖσθαι φάμενοι τὰ ὁσαῦτα· ἐπεγράφη δὲ
 καὶ ὕστερον τῆς Δημοῦς. 5. Παρὰ Ἑβραίοις τοῖς
 ὑπὲρ τῆς Παλαιστίνης γυνὴ χρησμολόγος, ὄνομα δὲ
 αὐτῇ Σάββη· Βηρώσου δὲ εἶναι πατρός, καὶ Ἑρ-

μάνθης μητρὸς φασὶ Σάββην· οἱ δὲ αὐτὴν Βαβυλωνίαν, ἱεροὶ δὲ Σιβύλλαν καλοῦσιν Αἰγυπτίαν. Φαεινὸς δὲ θυγάτης βασιλεύσαντος ἀνδρὸς ἐν Χάοσι, καὶ αἱ Πέλειαί περὰ Λαδοῦναιος ἐμαντεύσαντο μὲν ἐκ θεοῦ καὶ αὐταί, Σιβύλλαι δὲ ὑπὸ ἀνθρώπων οὐκ ἐκλήθησαν. τῆς μὲν δὴ πυθέσθαι ἐστὶ τὴν ἡλικίαν καὶ ἐπιλέξασθαι βράδιον τοὺς χρησμούς· Ἀντιόχου γὰρ μετὰ τὸ ἄλλῳσι Δημήτριον αὐτίκα ἐς τὴν ἀρχὴν καθιστυμένου γέγονε Φαεινός. τὰς Πηλεΐδας δὲ Φημονόης τε ἔτι προτέρας γενέσθαι λέγουσι, καὶ ἴσαι γυναικῶν πρώτας τὰδε τὰ ἔπη·

Ζεὺς ἦν, Ζεὺς ἐστὶ, Ζεὺς ἴσεται, ὦ μεγάλε Ζεῦ·

Ἄ καρποὺς ἀνλεῖ, διὸ κλήζετε μητέρα γαῖαν.

6. Χρησμολόγους δὲ ἄνδρας Κύπριόν τε Εὐκλόον, καὶ Ἀθηναῖον Μουσαῖον τὸν Ἀντιοφῆμον, καὶ Ἀύκον τὸν Πανδίωνος, τοῦτοις τε γενέσθαι καὶ ἐκ Βοιωτίας Βάκιν φασὶ κατὰσχετον ἄνδρα ἐκ Νυμφῶν· τούτων πλὴν Ἀύκου τῶν ἄλλων ἐπέλεξάμην τοὺς χρησμούς. τοσαῦται μὲν ἄχρις ἐμοῦ λέγονται γυναικες καὶ ἄνδρες ἐκ θεοῦ μαντεύσασθαι· ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τῷ πολλῷ καὶ αὐθις γένοιτο ἄν τινα τοιαῦτα.

CAPVT XIII.

Donaria Delphis posita porro enumerantur — de bisonum, Paeonicorum taurorum, venatione — de Andriorum, Phocensium, Pharsaliorum, Macedonum, Corinthiorum, Thebanorum et Phliasiarum donariis — Mantinensium donarium et de Herculis cum Apolline pugna de Tripode narratio — de Graecorum ob pugnam Plataensem et Tarentinorum donaria.

Βισωνος δὲ ταύρου τῶν Παιονικῶν χαλκοῦ πειποι-

τμήνην κεφαλὴν Δροπίων δέοντος ἔπεμψεν ἐς Αἰλ-
 φούς βασιλεὺς Παιόνων. 2. Οὗτοι οἱ βίσωνες χα-
 λιπώτατοι Θηρίων εἰσὶν ἁλίσκισθαι ζῶντες, καὶ δι-
 κτυα οὐκ ἂν οὕτω γένοιτο ἰσχυρὰ τῇ ἀμβολῇ. Θη-
 ρεῖονται δὲ αὗτοι τρόπον τοιόνδε· ἐπειδὴν χωρίον
 οἱ ἀγρεύοντες πρηνές εὖρωσι καθήκον ἐς κοιλύτητα,
 πρῶτα μὲν φράγματι ἰσχυρῷ περίεωχρῶσαντο·
 δεύτερον δὲ τὸ κάταντες καὶ τὸ περὶ τῶν πέρατι ὀμα-
 λὸν αὐτοῦ νεοδάργοις βύρσαις κατιστόρεσαν· ἦν δὲ
 ἀποροῦντες τύχῳσι βυρσῶν, τότε καὶ τὰ αὐτὰ τῶν
 δερμάτων ὑπὸ ἑλαίου σφίσειν ὀλισθηρὰ ποιεῖται. τὸ
 δὲ ἐντεῦθεν οἱ μάλιστα ἵππεύειν ἄγαθοὶ συνελεύ-
 νουσιν ἐς τὸ εἰρημένον χωρίον τοὺς βίσωνας· οἱ δὲ
 εὐθὺς ἐν ταῖς πρώταις τῶν βυρσῶν ὀλισθόντες, κατὰ
 τοῦ προνοῦς κυλίνδονται, ἕως κατενεχθῶσιν ἐς τὸ
 ὀμαλόν· ἐξοιμμένοι δὲ ἐνταῦθα ἡμέλονται καταρ-
 χάς· τετάρτη δὲ ἢ πέμπτη μάλιστα ἡμέρῃ τῶν μὲν
 ἤδη τοῦ θυμοῦ τὸ πολὺ ὁ λιμός ἀφαιρεῖ καὶ ἡ τα-
 λαιπωρία. οἱ δὲ σφισιν, οἷς τέχνη τιθασσεύειν,
 προσφέρουσιν ἔτι κειμένοις πίτυος τῆς ἡμέρου καρ-
 πόν, πρὶν ἐκλέξαντες ἐκ τῶν ἐλαχίστων ἐλύτρων·
 ἑτέρας δὲ οὐκ ἂν τροφῆς τοπαραινίκα ἄψαιτο τὰ
 θηρία· τέλος δὲ διαλαβόντες δεσμοῖς ἄγουσι. καὶ
 τοὺς μὲν τρόπον αἰροῦσι τὸν εἰρημένον. 3. Τοῦ βί-
 σωνος δὲ τῆς κεφαλῆς καταρτικρὺ τῆς χαλκῆς ἀνδριάς
 ἐστι θώρακά τε ἐνδιδυνκὸς καὶ γλαμύδα ἐπὶ τῷ θώ-
 ρακι· Ἀνδρίων δὲ ἀνάθημα οἱ Αἰλφοὶ λέγουσιν
 Ἀνδρία εἶναι τὸν οἰκιστὴν. τὸ τε ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος καὶ Ἀθηνᾶς τε καὶ Ἀρτέμιδος Φωκίων ἀναθή

ματιά ἐστὶν ἀπὸ Θεσσαλῶν ὁρόρων τε, πλὴν ὅσον οἱ
 Ἀσχροὶ σφῆς Ἐποκνημίδιοι διείργουσι, καὶ ἀπὸ πε-
 λωμίων ὄντων. ἀνέθυσαν δὲ καὶ οἱ ἐν Φαρσάλῳ Θεσ-
 σαλικοὶ, καὶ Μακεδόνων οἱ ὑπὸ τῇ Πισυρίᾳ πόλιν Διον
 οἰκοῦντες, Κυρηναῖοί τε τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ ἐν Λι-
 βύῳ, οὗτοι μὲν τὸ ἄρμα, καὶ ἐπὶ τῷ ἄρματι Ἀρμω-
 να, Μακεδόνες δὲ οἱ ἐν Δίῳ τὸν Ἀπόλλωνα, ὅς ἐ-
 λημμίνος ἐστὶ τῆς ἐλάφου, Φαρσάλιοι δὲ Ἀχιλλεία
 τε ἐπὶ ἵππῳ. καὶ Κορινθιοὶ δὲ οἱ Λωριεῖς ὥκοδό-
 ησαν θησαυρὸν καὶ οὗτοι· καὶ ὁ χρυσὸς ὃ ἐκ Λι-
 βῶν ἀνέκετο ἐνταῦθα. τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ Ἡρακλέους
 ἀνάθημά ἐστι Θηβαίων, ὅτε Φωκεῦσιν ἐπολέμησαν
 τὸν ἱερὸν καλοῦμενον πόλεμον. εἰσὶ καὶ εἰκόνες χαλ-
 куὶ Φωκίων ἀναθίντων, ἥνικα δευτέρᾳ συμβολῇ τὸ
 ἵππικόν ἐτρέψαντο τὸ ἐκ Θεσσαλίας. Φλιάσιοι δὲ
 ἐκόμισαν ἐς Δελφοὺς Δία τε χαλκοῦν, καὶ ὄρου τοῦ
 Διὸς ἄγαλμα Αἰγίνης. 4. Ἐκ δὲ Μαντινείας τῆς
 Ἀρκάδων Ἀπόλλων χαλκοῦς ἐστὶν ἀνάθημα· οὗτος
 οὐ πόρρω τοῦ Κορινθίων ἐστὶ θησαυροῦ. Ἡρακλῆς
 δὲ καὶ Ἀπόλλων ἔχονται τοῦ τρίποδος, καὶ ἐς μάχην
 παρὶ αὐτοῦ καθίστανται· Αἰτωὶ μὲν δὴ καὶ Ἀρτε-
 μιν Ἀπόλλωνα, Ἀθηναῖοι δὲ Ἡρακλῆα ἐπέχουσι τοῦ
 θυμοῦ· Φωκίων καὶ τοῦτό ἐστιν ἀνάθημα, ὅτε
 οφίσιν ἐπὶ τοὺς Θεσσαλοὺς Τελλίας ἡγήσατο Ἡλέιος.
 τὰ μὲν δὲ ἄλλα ἄγαλματα Διὶ τε ἐν κοινῷ καὶ
 Ἀνυκλαῖος, τὴν δὲ Ἀθηναῖαν καὶ Ἀρτεμιν Χιονίς ἐστιν
 ἐργασμένος· Κορινθίους δὲ εἶναι φασιν αὐτοῦς.
 λέγεται δὲ ὑπὸ Ἀελφῶν, Ἡρακλεῖ τῷ Ἀμφιτρεφώνος
 ἐλθόντι ἐπὶ τὸ χρηστήριον, τὴν πρόμαντιν εἰρό-

κλειαν οὐκ ἐθελήσαι οἱ χοῦν διὰ τοῦ Ἰφίτου τὸν φόνον· τὸν δὲ ἄράμενον τὸν τρίποδα ἐκ τοῦ ναοῦ φέρειν ἔξω, εἰπεῖν τε δὴ τὴν πρόμαντιν·

Ἄλλος ἄρ' Ἡρακλῆς Τιρύνθιος, οὐχὶ Κανωβεύς· πρότερον γάρ ἐτι ὁ Αἰγύπτιος Ἡρακλῆς ἀφίκετο ἐς Δελφοὺς· τότε δὲ ὁ Ἀμφικτύωνος τὸν τε τρίποδα ἀποδίδωσι τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ παρὰ τῆς Ξενοκλείας, ὁπόσα ἐδεῖτο, ἐδιδάχθη· παραδεξάμενοι δὲ οἱ ποιηταὶ τὸν λόγον, μάχην Ἡρακλέους πρὸς Ἀπόλλωνα ὑπὲρ τρίποδος ἄδουσιν. 5. Ἐν κοινῷ δὲ ἔθεσαν ἀπὸ ἔργου τοῦ Πλαταιάσιν οἱ Ἕλληνες χρυσοῦν τρίποδα δράκοντι ἐπιειμένον χαλκῷ· ὅσον μὲν δὴ χαλκὸς ἦν τοῦ ἀναθήματος, σῶον καὶ ἐς ἐμὲ ἐτι ἦν· οὐ μὲν τοι κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ τὸν χρυσοῦν οἱ Φωκίων ὑπελείποντο ἡγεμόνες· Ταραντῖνοι δὲ καὶ ἄλλην δεκάτην ἐς Δελφοὺς ἀπὸ βαρβάρων Πευκετίων ἀπέστειλαν· τέχνη μὲν τὰ ἀναθήματα Ὀνατῆ τοῦ Αἰγινήτου, καὶ Καλύνθου τε ἐσθήκασιν ἔργα, εἰκόνες δὲ καὶ πεζῶν καὶ ἱππέων· βασιλεὺς Ἰαπύργων Ὡπιδης ἦκων τοῖς Πευκετίοις σύμμαχος· οὗτος μὲν δὴ εἰκασται τεθνεῶτι ἐν τῇ μάχῃ· οἱ δὲ αὐτῷ κειμένοι ἐφιστηκότες ὁ ἦρως Τάρας ἐστὶ καὶ Φάλανθος ὁ ἐκ Λακιδαιμόνοδος, καὶ οὐ πόρρω τοῦ Φαλάνθου δελφίς· πρὶν γὰρ δὴ εἰς Ἰταλίαν ἀφικέσθαι, καὶ ναυαγία τε ἐν τῷ πελάγει τῷ Κρισσαίῳ τὸν Φάλανθον χρήσασθαι, καὶ ὑπὸ δελφῖνος ἐκκομισθῆναι φασιν ἐς τὴν γῆν.

CAPUT XIV.

*Bipennes Delphis dedicatae — de Cycno et Tenne
narratio — de Graecorum, qui contra Persas
pugnauerunt, donariis ac de Themistoclis donariis a
Pythia repudiatis — Delphorum donatio —
Phrynes signo.*

Οἱ δὲ πελίκαις Περικλύτου τοῦ Εὐθυμήχου Τενε-
δίου ἀνδρὸς ἐπὶ λόγῳ ἀνάθημά εἰσιν ἀρχαίῳ. 2. Κύν-
νον παῖδα εἶναι Ποσειδῶνος, καὶ βασιλεύειν φασὶν
ἐν Κολώναις· αἱ δὲ ῥκοῦντο ἐν τῇ γῇ τῇ Τροάδι αἱ
Κολῶναι κατὰ νῆσον κείμεναι Λεύκοφρυν. ἔχοντος
δὲ θυγατέρα ὄνομα Ἡμιθέαν τοῦ Κύννου, καὶ υἱὸν
καλούμενον Τέννην ἐκ Προκλείας, ἣ Κλυτίου μὲν ἦν
θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ Καλήτορος, ὃν Ὅμηρος ἐν Ἰλι-
άδι ἀποθανεῖν φασιν ὑπὸ Αἴαντος, ὅτι ὑπὸ τὴν Πρω-
τεσίλαου ναῦν ἔφραεν ὁ Καλήτωρ τὸ πῦρ· ταύτης
οὖν προαποθανούσης, ἣ ἐπεισελθοῦσα Φιλονόμη ἣ
Κραυγίσου (διήμικτε γὰρ ἐρασθεῖσα τοῦ Τέννου)
ψεύδεται πρὸς τὸν ἄνδρα, ὥς αὐτὴ μὲν οὐκ ἐθέλου-
σα, τὸν δὲ αὐτῇ Τέννην συγγενέσθαι θελήσαντα·
καὶ οἱ Κύννος πείθεται τῇ ἡπιάτῃ, καὶ ἐς Λάρινα κα-
τένθεμένος ὁμοῦ τῇ ἀδελφῇ Τέννην, ἐς Θύλαισσαν
οὐκ ἀφίησι. σὴνται τε δὴ πρὸς τὴν νῆσον οἱ
παῖδες τὴν Λεύκοφρυν, καὶ ὄνομα ἣ νῆσος τὸ νῦν
ἔσχεν ἀπὸ τοῦ Τέννου. Κύννος δὲ (οὐ γὰρ τὸν
πάντα ἔμελλε χρόνον ἀγνοῆσειν ἀπατῶμενος) ἔπλεε
παρὰ τὸν υἱὸν, ἄγροισιν τε ὁμολογήσων τὴν αὐτοῦ
καὶ παραιτησόμενος τὸ ἡμάρτημα· προσορμισαμέ-
νου δὲ τῇ νήσῳ, καὶ ἐξάφαντος ἀπὸ τῆς νεὸς πρὸς
τινα ἢ πέτραν ἢ δένδρον τοῦς κάλως, Τέννης πελὶ

καὶ σφῆς ἀπέκοψεν ὑπὸ τοῦ θυμοῦ. ἐπὶ τούτῳ μὲν
 εἰς τοὺς ἀρνούμενους στερεῶς λέγεσθαι καθίστηται,
 ὥς ὁ δαῖνα ὥστις δὴ Τενεδίῳ κλέμει τόδε τι ἀποκό-
 πει. Τέντην μὲν ὑπὸ Ἀχιλλέως ἀποθανεῖν ἀμύνον-
 τα τῇ οἰκείᾳ φασὶν Ἕλληνες. Τενεδιοὶ δὲ ἀνὰ χρό-
 νον ὑπὸ Ἀσθενείας προσεχώρησαν τοῖς Ἀλεξάνδρειαν
 ἐν τῇ ἡπείρῳ τῇ Τρωάδι ἔχουσιν. 3. Ἕλληνες δὲ
 οἱ ἐναντίῳ βασιλείᾳ πολέμησαντες ἀνέθεσαν μὲν Δία
 εἰς Ὀλυμπίαν χαλκοῦν, ἀνέθεσαν δὲ καὶ εἰς Δελ-
 φούς Ἀπόλλωνα ἀπὸ ἔργων τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν
 ἐπὶ τε Ἀρτεμισίᾳ καὶ ἐν Σαλαμῖνι. λέγεται δὲ καί,
 ὥς Θεμιστοκλῆς ἀφίκοιτο εἰς Δελφούς λαφύρων τῶν
 Μηδικῶν κομίζων τῷ Ἀπόλλωνι. ἐρωτίσαντα δὲ
 ὑπὲρ τῶν ἀναθημάτων, εἰ ἐντός ἀναθήσει τοῦ
 ναοῦ, ἐκέλευε αὐτὸν ἢ Πυθίᾳ τὸ παράπαν ἀποφέρειν
 ἐκ τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἔχῃ οὕτω τὴν εἰς τοῦτο τοῦ χρησμοῦ.

Μῆ μοι Περσῆος σκύλων περικαλλέα κόσμον

Νηῶν ἔγκαταθῆς· οἶκον δ' ἀλόπεμπε τάχιστα.

θαῦμα οὖν ἐποιούμεθα, εἰ ἀπηξίωσεν ἐκείνον μόνου
 μὴ προσιάσθαι τὰ ἀπὸ τῶν Μηδων. καὶ οἱ μὲν ἀπώ-
 σαι ἂν τὸν θιόν καὶ ἅπαντα ὁμοίως ἤγοῦντο, ὅσα
 ἀπὸ τοῦ Πέρσου, εἰ, ὥσπερ ὁ Θεμιστοκλῆς, καὶ οἱ
 ἄλλοι πρότερον ἢ ἀναθεῖναι σφῆς, ἐπήροτο τὸν
 Ἀπόλλωνα· οἱ δὲ εἰδότες τὸν θιόν, ὅτι ἐκείνης τοῦ
 Πέρσου γινήσοιτο ὁ Θεμιστοκλῆς, ἐπὶ τούτῳ τὰ
 δῶρα ἔφασαν οὐκ ἐθελῆσαι λαβεῖν, ἵνα μὴ ἀναθέν-
 τι τὸ ἔχθος ἄπιστον ποιήσῃ ἀπὸ τοῦ Μηδου. στρα-
 τείαν δὲ τὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοῦ βαρβάρου
 ἐστὶν εὐρεῖν προρηθῆσαν μὲν ἐν τοῖς Βάκιδος χρη-

μοῖς· πρότερον δὲ ἔτι Εὐκλῶ τὰ ἐς αὐτὴν πεποι-
 ῆνα ἰστί. 4. Δελφῶν δὲ ἀνάθημιά ἐστιν αὐτῶν
 ληαίον τοῦ βομοῦ τοῦ μεγάλου, λύκος χαλκοῦς.
 ἔχουσι δὲ τῶν τοῦ θεοῦ χρημάτων συλίσαντα ἄν-
 ῥωπον, τὸν μὲν ὁμοῦ τῷ χρυσίῳ κατακρύψαντα
 εἶν αὐτόν, ἔνθα τοῦ Παρνασσοῦ μάλιστα ἦν συν-
 ἰς ὑπὸ ἀγρίων δένδρων· λύκον δὲ ἐπιθέσθαι οἱ
 αθεύδοντι, καὶ ἀποθανεῖν τε ὑπὸ τοῦ λύκου τὸν
 ἄνθρωπον· καὶ ὥς ἐς τὴν πόλιν ὀσημέραι φοιτῶν
 ῥύετο ὁ λύκος, ἐπειδὴ οὐκ ἄνευ θεοῦ παραγίνε-
 θαί τ' ὀφίαιεν ὑπελάμβανον, οὕτως ἐπακολουθεῖν
 ὧ θηρῶ, καὶ ἀνευρίσκουσι τε τὸ ἱερὸν χρυσίον,
 καὶ ἀνέθεσαν λύκον τῷ θεῷ χαλκοῦν. 5. Φρύ-
 γης δὲ εἰκόνα ἐπέχρυσον Πραξιτέλης μὲν ἐργάσατο
 ζωτῆς καὶ οὗτος· ἀνάθημα δὲ αὐτῆς Φρύγης ἐστὶν
 εἰκὼν.

CAPUT XV.

*Varia donaria Delphis dedicata porro enumeran-
 tur — oraculum, quod Phaënnis de Gallorum expe-
 ditione protulit — Atheniensium donarium — Cy-
 renaeorum donarium, et de Batto loquelam re-
 cuperante.*

Τὰ δὲ ἐφεξῆς ταύτη, τὰ μὲν ἀγάλματα τοῦ Ἀπόλ-
 λωνος, Ἐπιδαῦριοι τὸ ἱερὸν οἱ ἐν τῇ Ἀργολίδι ἀπὸ
 Μήδων, τὸ δὲ αὐτοῖν Μεγαρεῖς ἀνέθεσαν Ἀθηναῖους
 αἰχὴ πρὸς Νισαίᾳ κρατήσαντες. Πλαταιῶν δὲ βούς
 ἐστίν, ἥνικα ἐν τῇ σφετέρᾳ καὶ οὗτοι Μαρδάνων
 τὸν Γωβρύου μετὰ Ἑλλήνων ἡμύναντο ἄλλων. καὶ
 αὐτῆς δύο Ἀπόλλωνος, τὸ μὲν Ἡρακλειτῶν πρὸς
 τῷ Εὐξείνῳ, τὸ δὲ Ἀμφικτυόνων ἐστίν, ὅτε Φω-

κεῦσιν ἐπιεργαζομένοις τοῦ θεοῦ τὴν χώραν ἐπέβαλλον χρημάτων ζημίαν. ὁ δὲ Ἀπόλλων οὗτος καλεῖται μὲν ὑπὸ Δελφῶν Σιτάλκας, μέγεθος δὲ πέντε πηχῶν καὶ τριάκοντά ἐστι. στρατηγοὶ δὲ οἱ πολλοί, καὶ Ἀρτέμιδος, τὸ δὲ Ἀθηναῖς, δύο τε Ἀπόλλωνος ἀγάλματά ἐστιν Αἰτωλῶν, ἥνικα σφίσιν ἐξεργάσθη τὰ ἐς Γαλάτας. 2. Στρατείαν δὲ τὴν Κελτῶν, ὡς ἐκ τῆς Εὐρώπης διαβήσοιτο ἐς τὴν Ἀσίαν ἐπ' ὁλόθρῳ τῶν πόλεων, Φαιεννίς προεδήλωσεν ἐν τοῖς χρησμοῖς γενεᾷ πρότερον, ἥ ἐπράχθη τὸ ἔργον.

Δὴ τότε ἀμειψόμενος στεινὸν πόρον Ἑλλησπόντου Ἀυλήσει Γαλατῶν ὁλοὸς στρατός, οἱ ᾧ ἀθελύστως Ἀοίδα πορθήσουσι· θεὸς δ' ἔτι κύντερα θ' ἔειπε Πάγχυ μάλ', οἱ ναίουσι παρ' ἡϊόνεσσι θαλάσσης Εἰς ὄλλγον· τάχα γὰρ σφιν ἀουσητήρα Κρονίων Ὀρμήσει, ταίροιο διοτρεφέος φίλον υἱόν,
 "Ὅς πᾶσιν Γαλάτησιν ὁλέθριον ἦμαρ ἐφήσει.

παῖδα δὲ εἶπε ταύρου τὸν ἐν Περγάμῳ βασιλεύσαντα Ἀτταλον· τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον καὶ ταυρόδεκτων προεῖσθε χρηστήριον. ἵππικόν δὲ ἡγεμόνας ἀναβέβηκότας ἐπὶ ἵππους Φεραῖοι παρὰ τῷ Ἀπόλλωνι ἔστησαν τρεψόμενοι τὴν Ἀττικὴν ἵππον. 3. Τὸν δὲ φθίνικα ἀνέδρασαν Ἀθηναῖοι τὸν χαλκοῦν, καὶ αὐτὸν καὶ Ἀθηναῖς ἄγαλμα ἐπίχυσον ἐπὶ τῷ φθίνικῳ, ἀπὸ ἔργων, ὧν ἐπ' Εὐρυμέδοντι ἐν ἡμέρῃ τῇ αὐτῇ αὐτὸ μὲν πεζῇ, τὸ δὲ ναυαῖν ἐν τῷ ποταμῷ κατώρθωσαν. τοῦτου τοῦ ἀγάλματος ἐνιστοῦ τὸν ἐπ' αὐτῷ χρυσὸν ἐθεώμην λελυμασμένον. ἐγὼ μὲν δὴ τὸ ἔγκλημα ἐς κακούργους τε ἦγον καὶ φθισας ἀνθρώπους.

Κλειτόδημος δέ, ὁπόσοι τὰ Ἀθηναίων ἐπιχώρια ἔγρα-
ψαν, ὁ ἀρχαιότατος, οὗτος ἐν τῷ λόγῳ φησὶ τῷ
Ἑλλήνῳ, ὅτι Ἀθηναῖοι πυρροκελεύοντο ἐπὶ Σικε-
λλίᾳ τὸν στόλον, ὥς ἔθνος τὸ ἄπειρον κοράκων
κατήρετο τότε ἐς Δελφοὺς, καὶ περιέκοπτόν τε
τοῦ ὑγάλματος τούτου, καὶ ἀπέθρησκον τοῖς ῥάμ-
φαις ἀπ' αὐτοῦ τὸν χρυσόν· λέγει δὲ καὶ, ὥς τὸ
δόρυ, καὶ τὰς γλαυκὰς, καὶ ὅσος καρπὸς ἐπὶ τῷ
φρίνικι ἐπεποίητο ἐς μίμησιν τῆς ὀπώρας, κατα-
κλάσαιεν καὶ ταῦτα οἱ κόρακες. Ἀθηναίοις μὲν
δὴ καὶ ἄλλα σημεῖα μὴ ἐκπλεῦσαι σφῶς ἀπαγο-
ρεόντα ἐς Σικελίαν διηγῆσατο ὁ Κλειτόδημος.
4. Κυρηναῖοι δὲ ἀνέθεσαν ἐν Δελφοῖς Βάττον
ἐπὶ ἄρματι, ὃς ἐς Λιβύην ἤγαγε σφῶς ναυσὶν ἐκ
Θήρας· ἡνίοχος μὲν τοῦ ἁρματός ἐστι Κυρήνη,
ἐπὶ δὲ τῷ ἁρματι Βάττος τε καὶ Λιβύη στεφανοῦ-
σά ἐστιν αὐτόν· ἐποίησε δὲ Ἀμφίων Ἀκίστερος
Κρῶσσιος. ἐπεὶ δὲ ὤκισε Βάττος τὴν Κυρήνην,
λέγεται καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι οἱ τοιόνδε ἵαμα.
ἐπιόντων Κυρηναίων τὴν χώραν, ἐν τοῖς ἐσχάτοις
αὐτῆς ἐρήμοις ἔτι οὖσι θεῖται λιόντα, καὶ αὐτόν
τὸ δεῖμα τὸ ἐκ τῆς θείας βοῆσαι σφῶς καὶ μέγα
ἠνάγκασεν. οὐ πόρρω δὲ τοῦ Βάττου καὶ ἄλλον
ἔστησαν οἱ Ἀμφικτύονες Ἀπόλλωνα ἀπὸ τοῦ ἀδική-
ματος τοῦ εἰς τὸν θεὸν τῶν Φωκίων.

CAPUT XVI.

*Reliquiae donariorum regum Lydiae, Halyattis
crater — de umbilico Delphico orbis terrarum me-
diu et Lacedaemoniorum atque Aetolorum dona-*

riis — Elyriorum aliorumque — Lipuraeorum do-
nariis — primo omnium donario Delphico.

Τῶν δὲ ἀναθημάτων, αἱ οἱ βασιλεῖς ἀπέστειλαν οὐ
 Ἀνδῶν, οὐδὲν ἐτι ἦν αὐτῶν εἰ μὴ σιδηροῦν μόνον
 τὸ ὑπόδημα τοῦ Ἀλκάντιου κρατῆρος. τοῦτο Γλαύ-
 κου μὲν ἐστίν ἔργον τοῦ Χίου, σιδήρου κόλλησις
 ἀνδρός εὐρόντος· ἔλασμα δὲ ἑκάστον τοῦ ὑποδή-
 ματος ἐλάσματι ἄλλῳ προστέχεις οὐ περόναις ἐστὶν ἡ
 κέντροις, μόνη δὲ ἡ κόλλα συνέχει τι, καὶ ἐστὶν
 αὐτῇ τῷ σιδήρῳ δεσμός· σχῆμα δὲ τοῦ ὑποδήματος
 κατὰ πυργὸν μάλιστα ἐς μέλουρον ἀνιόντα ἀπὸ εὐ-
 ρυτέρου τοῦ κάτω· ἐκάστη δὲ πλευρὰ τοῦ ὑποδή-
 ματος οὐ διὰ πάσης πέφρακται, ἀλλὰ εἰσιν αἱ πλά-
 γαι τοῦ σιδήρου ζῶναι, ὥσπερ ἐν κλίμακι οἱ ἀνα-
 βασμοί· τὰ δὲ ἐλάσματα τοῦ σιδήρου τὰ ὀρθὰ ἀνε-
 στραπτὰ κατὰ τὰ ἄκρα ἐς τὸ ἐκτός· καὶ ἔδρα τοῦτο
 ἦν τῷ κρατῆρι. 2. Τὸν δὲ ὑπὸ Δελφῶν καλούμενον
 ὀμφαλὸν, λίθου πεποιημένον λευκοῦ, τοῦτο εἶναι
 τὸ ἐν μέσῳ γῆς πάσης αὐτοὶ λέγουσιν οἱ Δελφοί, καὶ
 ἐν ᾧ δὴ τιτι Πίνδαρος ὁμολογοῦντά ὄφισιν ἐποίησε.
 Λακιδαιμονίων δὲ ἀναθημάτων ἐστὶν ἐνταῦθα, Κα-
 λάμιδος δὲ ἔργον, Ἑρμιόνη ἡ Μενελάου θυγάτηρ,
 καὶ συνοικήσασα Ὀρέστη τῷ Ἀγαμέμνονος, καὶ ἐτι
 πρότερον Νεοπολίμῳ τῷ Ἀχιλλεύς. Εὐρύδαμον
 δὲ στρατηγὸν τε Αἰτωλῶν, καὶ στρατοῦ τοῦ Γαλα-
 τῶν ἐναντία ἡγησάμενον, ἀνέθισαν οἱ Αἰτωλοί.
 3. Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Κρητικοῖς ὄρεσι καὶ κατ' ἐμὲ ἐτι
 Ἐλυρος πόλις· οὗτοι οὖν αἴγα χαλκῇν ἀπέστειλαν
 ἐς Δελφούς· δίδωσι δὲ νηπίοις ἡ αἰξ Φυλακίδι καὶ

Φυλάνδρῳ γάλα· παῖδας δὲ αὐτοὺς οἱ Ἑλυροὶ φα-
 σιν Ἀπόλλωνός τε εἶναι καὶ Ἀκακαλλίδος νύμφης·
 συγγενέσθαι δὲ τῇ Ἀκακαλλίδι Ἀπόλλωνα ἐν πόλει
 Τάρῳα, καὶ οἴῳ Καρμάνορος. Καρύστιοι δὲ οἱ
 Εὐβοεῖς βούν καὶ οὗτοι χαλκοῦν παρὰ τῷ Ἀπόλλω-
 νι ἔστησαν ἀπὸ ἔργου τοῦ Μηδικοῦ. βούς δὲ οἱ
 Καρύστιοι καὶ οἱ Πλαταιεῖς τὰ ἀναθήματα ἐποίη-
 σαντο, ὅτι (ἐμοὶ δοκεῖν) ἀπωσάμενοι τὸν βάρβαρον,
 τὴν τε ἄλλην βεβραίως ἐκτίσαντο εὐδαιμονίαν, καὶ
 αἰροῦν ἐλευθέρα τῇ γῇ. στρατηγῶν δὲ εἰκόνας,
 καὶ Ἀπόλλωνα τε καὶ Ἄρτεμιν, τὸ ἔθνος τὸ Αἰτω-
 λικὸν ἀπέστειλαν καταστρεφάμενοι τοὺς δμόρους
 σφίσιν Ἀκαρναντας. 4. Παραλογώτατον δὲ ἐπυν-
 θανόμην ὑπάρξαν Αἰπαραίοις ἐς Τυρσηνοὺς. τοὺς
 γὰρ δὴ Αἰπαραίους ἐναντία ναυμαχῆσαι τῶν Τυρ-
 σηνῶν ναυσὶν ὥς ἐλαχίσταις ἐκέλευσεν ἡ Πυθία.
 πέντε οὖν ἀνάγονται τριήρεις ἐπὶ τοὺς Τυρσηνοὺς·
 οἱ δὲ (ἄπηζιουν γὰρ μὴ ἀποδιδῶν Αἰπαραίων τὰ
 ναυτικά) ἀνάγονται σφίσιν ἴσαις ναυσί. ταύτας
 οὖν αἰροῦσι οἱ Αἰπαραῖοι, καὶ ἄλλας πέντε ὑπέ-
 ρας σφίσιν ἀντιαναχθείσας, καὶ τρίτην νεὺν πεντά-
 δα, καὶ ὡσαύτως πεντάτην ἐχειρώσαντο. ἀνέθισαν
 οὖν ἐς Αἰλφούς ταῖς αἰλούσαις ναυσὶν ἀριθμὸν ἴσα
 Ἀπόλλωνος ἀγύσματα. Ἐγκερατίδης δὲ ἀνὴρ Αἰ-
 ρισσαῖος τὸν Ἀπόλλωνα ἀνέθηκε τὸν μικρὸν, καὶ
 ἐπάντων πρῶτον τεθῆναι τῶν ἀναθημάτων τοῦτό
 φασιν οἱ Αἰλφοί.

CAPVT XVII.

Donarium Sardorum — de insula Sardinia, eiusque denominatione et incolis — de Aristaeo — urbibus in Sardinia conditis — insula Cyrno seu Corsica — insulae Sardiniae natura, coelo et animalibus — de risu Sardonio.

Βαρβάρων δὲ τῶν πρὸς τῇ ἑσπέρᾳ οἱ ἔχοντες Σαρδῶν, εἰκόνα οὗτοι χαλκῇν τῷ ἐπονύμῳ σφίσιν ἀπέστειλαν. 2. Ἡ δὲ Σαρδὼ μέγεθος μὲν καὶ εὐδαμονίαν ἐστὶν ὁμοία ταῖς μάλιστα ἐπαινουμέναις· ὄνομα δὲ αὐτῇ τὸ ἀρχαῖον ὃ τι μὲν ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων ἐγένετο, οὐκ οἶδα· Ἑλλήνων δὲ οἱ κατ' ἐμπορίαν ἐσπλέοντες Ἰχνοῦσαν ἐκάλεσαν, ὅτι τὸ σχῆμα τῇ νήσῳ κατ' ἔχνος μάλιστα ἐστὶν ἀνθρώπου. μήκος δὲ ἐπ' αὐτῆς εἴκοσι στάδιοι καὶ ἑκατὸν εἰσι καὶ χίλιοι· εὖρος δὲ ἐς εἴκοσι τε καὶ τετρακοσίους πενήκοντα. πρῶτοι δὲ διαβῆναι λέγονται ναυσὶν ἐς τὴν νῆσον Αἰβυες· ἡγεμῶν δὲ τοῖς Αἰβυσιν ἦν Σάρδω, ὃ Μακῆριδος, Ἡρακλέους δὲ ἐπονομασθέντος ὑπὸ Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰβύων. Μακῆριδι μὲν δὴ αὐτῷ τὰ ἐπιφανέστατα ὁδὸς ἐγένετο ἥ ἐς Αἰλφοῦς· Σαρδῶ δὲ ἡγεμονία τε ὑπῆρξε τῶν Αἰβύων ἥ ἐς τὴν Ἰχνοῦσαν, καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ Σάρδου τοῦτου μετέβαλεν ἡ νῆσος. οὐ μὲν τοι τοὺς γε αὐτόχθονας ἐξέβαλεν ὁ τῶν Αἰβύων στόλος· σὺνοικοι δὲ ὑπ' αὐτῶν οἱ ἐπιελθόντες ἀνάγκη μᾶλλον ἢ ὑπὸ εὐνοίας ἐδέχθησαν. καὶ πόλεις μὲν οὗτε οἱ Αἰβυες, οὗτε τὸ γένος τὸ ἐγχώριον ἠπίεσταντο ποιήσασθαι· σποράδες δὲ ἐν καλύβαις τε καὶ σπηλαίοις, ὥς ἴκαστοι τύχοιεν, ὤκησαν. 3. Ἔτισι δὲ ὑστερον μετὰ τοὺς

Αἰθνας ἀφίκοντο ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐς τὴν νῆσον οἱ
 μετὰ Ἀρισταῖον. παῖδα δὲ λέγουσιν Ἀρισταῖον Ἀ-
 πόλλωνός τε εἶναι καὶ Κυρήνης· ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀκταίω-
 νος περισσῶς ἀλγῆσαντα τῇ συμφορᾷ, καὶ Βοιωτίας
 τε καὶ πάσῃ τῇ Ἑλλάδι κατὰ ταῦτ' ἀχθόμενον, οὐ-
 τως ἐς τὴν Σαρδῶ μετοικῆσαί φασιν αὐτόν. οἱ δὲ
 καὶ Αἰίδαλον ἀποδράναι τηνικαῦτα, καὶ οἴκου διὰ
 τὴν ἐπιστρατείαν τῶν Κρητῶν, καὶ ἀποικίας ἐς τὴν
 Σαρδῶ μετασχῆν τῷ Ἀρισταίῳ νομίζουσι. ἔχοι δ'
 ἂν λόγον οὐδένα Λύτονοῦ τῇ Κάδμου συνοικήσαντι
 τῷ Ἀρισταίῳ, Αἰίδαλον ἢ ἀποικίας ἢ ἄλλου τινὸς
 μετεσχηκέναι· ὅς ἡλικίαν κατὰ Οἰδίποδα ἦν βασι-
 λεύοντα ἐν Θήβαις. πόλιν δ' οὖν οἰκίζουσιν οὐδε-
 μίαν οὐδ' οὔτοι, οἵτι ἀριθμῶ τε καὶ ἰσχυρὴ ἐλάσσο-
 ρες (ἱμοὶ δοκιῶν) ἢ κατὰ πόλεων ἦσαν οἰκισμὸν.
 4. Μετὰ δὲ Ἀρισταῖον Ἰβηρις ἐς τὴν Σαρδῶ δια-
 βαίνουσιν ὑπὸ ἡγεμόνι τοῦ στόλου Νώρακι, καὶ
 ὀκίσθη Νώρα πόλις ὑπὸ αὐτῶν· ταύτην πρώτην γε-
 νέσθαι πόλιν μνημονεύουσιν ἐν τῇ νήσῳ· παῖδα δὲ
 Ἐρυθρίας τε τῆς Γηρυόνου καὶ Ἐρμού λέγουσιν εἶ-
 ραι τὸν Νώρακα. τετάρτη δὲ μοῖρα Ἰολάου Θεοπέων
 τε καὶ ἐκ τῆς Ἀττικῆς στρατεία κατήρην ἐς Σαρδῶ·
 καὶ Ὀλβίαν μὲν πόλιν οἰκίζουσιν, ἰδίᾳ δὲ Ὀγρύλλην
 οἱ Ἀθηναῖοι διασώζοντες τῶν δῆμων τῶν οἴκοι τινὸς
 τὸ ὄνομα· ἢ καὶ αὐτὸς τοῦ στόλου μετέχεν ὁ Γορύλ-
 λος. οὗτοι δ' οὖν καὶ κατ' ἐμὲ ἔτι χωρία τε Ἰολαῖα
 ἐν τῇ Σαρδῶ, καὶ Ἰόλαος παρὰ τῶν οἰκητόρων ἔχει
 τιμῆς. Ἰλίον δὲ ἀλίσκομένης, ἄλλοι τε ἐκφεύγουσι
 τῶν Τρώων, καὶ οἱ ἀποσωθέντες μετὰ Αἰνείου,

τούτων μοῖρα ἀπειχθεῖσα ὑπὸ ἀνέμων ἐς Σαρδῶν,
 ἀντιέχθησαν τοῖς προνοικοῦσιν Ἕλλησι· κατα-
 στήναι δὲ ἐς μάχην τῷ Ἑλληνικῷ καὶ τοῖς Τρωσὶν
 ἐκώλυσε τοὺς βαρβάρους· παρασκευῇ τε γὰρ ἴση
 τῇ ἀπύσῃ τὰ ἐς πόλεμον ἦσαν, καὶ ὁ Θόρρος ποτα-
 μὸς διὰ μέσου σφίσι ἴσων τῆς χώρας ἐπίσης καὶ ἀμ-
 φοτέροις διαβαίνειν παρῆχε δέος. ὕστερον μὲν δὴ
 πολλοῖς ἔτιαιν οἱ Αἰβυεῖς ἐπεραιώθησάν τε αὐθις ἐς
 τὴν νῆσον ἀτόλῳ μείζονι, καὶ ἤρξαν ἐς τὸ Ἑλληνικὸν
 πολέμου. τὸ μὲν δὴ Ἑλληνικὸν ἐς ἅπαν ἐπέλαβι
 φθαρῆναι, ἢ ὀλίγον ἐγένετο ἐξ αὐτοῦ τὸ ὑπολειφθέν·
 οἱ δὲ Τρῶες ἐς τῆς νήσου τὰ ὑψηλὰ ἀναφύγονσι,
 καταλαβόντες δὲ ὄρη δύσβατα ὑπὸ σκολοπῶν τε καὶ
 κρημνῶν, Πιεῖς μὲν ὄνομα καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἔχουσι·
 Αἰβυαί μὲν τοι τὰς μορφὰς καὶ τῶν ὀπλῶν τήνσκειν
 καὶ ἐς τὴν πᾶσαν διαίταν ἰοίκασιν. 5. Ἔστι δὲ νῆσος
 οὐ πολὺ ἀπέχουσα τῆς Σαρδοῦς, Κύρνος ὑπὸ Ἑλλή-
 νων, ὑπὸ δὲ Αἰβύων τῶν ἐνοικούντων καλουμένη Κορ-
 σική. ἐκ ταύτης μοῖρα οὐκ ἐλαχίστη σιάσει πε-
 σθεῖσα ἀφίκεται ἐς τὴν Σαρδῶν, καὶ ὤκησαν τῆς
 χώρας ἀποτεμόμενοι τῆς ἐν τοῖς ὄρεσιν· ὑπὸ μὲν τοι
 τῶν ἐν τῇ Σαρδοῖ τῷ ὄνματι ὀνομάζονται τῷ οἴκο-
 θεν Κόρσοι. Καρχηδόνιοι δὲ, ὅτε ναυτικῷ μάλιστα
 ἴσχυσαν, κατεστρέψαντο μὲν καὶ ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ
 Σαρδοῖ, πλὴν τῶν Πιέων τε καὶ Κορσῶν, (τούτοις
 δὲ μὴ ἐς δουλείαν ὑπαχθῆναι τὸ ἐχυρὸν ἤρκεσε τῶν
 ὄρων) ὤκισαν δὲ ἐν τῇ νήσῳ καὶ αὐτοὶ πόλιν οἱ Καρχη-
 δόνιοι, Κύρναλιν τε καὶ Σύλλους. ταῦ δὲ ἐπικουρικῶς
 τῶν Καρχηδονίων Αἰβυεῖς ἢ Ἰβηρες ἐς ἀμφισβήτησιν

λαφύρων ἀφικόμενοι, καὶ, ὥς εἶχον ὀργῆς, ἀφιστάντες ἐσφκίσαντο ἐς τὰ ὑψηλὰ καὶ οὗτοι τῆς νήσου· Βαλαροὶ τὸ ὄνομα ἐστὶν αὐτοῖς κατὰ γλῶσσαν τὴν Κυρνήων· Βαλαροὺς γάρ τοὺς φρυγάδας καλοῦσιν οἱ Κύρνιοι. γένη μὲν τοσαῦτα τὴν Σαρδῶ καὶ ἐσφκισμένα οὕτω νέμεται. 6. Τῆς δὲ νήσου τὰ πρὸς τῆς ἄρκτου καὶ ἡπείρου τῆς κατὰ Ἰταλίαν, ἔστιν ὄρη δύσβατα τὰ πέρυτα συνάπτορτα ἀλλήλοις· καὶ ἦν παραπλήρης, ναοὶ τε ὄρμους παρέχεται κατὰ τοῦτο ἡ νήσος, πνεύματά τε αἶακτα καὶ ἰσχυρὰ ἄχραι τῶν ὁρῶν καταπέμπουσιν ἐς τὴν θάλασσαν. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα διὰ μέσης αὐτῆς ὄρη χθαμαλωτέρα· ὁ δὲ ἀνὴρ ὁ ἐνταῦθα θολερός τε ὥς ἐπίπαν ἐστὶ καὶ νοσώδης· αἷτιοι δὲ οἱ τε ἄλλες οἱ πηγνύμενοι, καὶ ὁ νότιος βαρὺς καὶ βίαιος ἐγκείμερος· οἱ ἀνεμοὶ τε οἱ ἀπὸ τῆς ἄρκτου διὰ τὸ ὑψηλὸν τῶν ὁρῶν τῶν πρὸς τῆς Ἰταλίας, κωλύονται πνέοντες θέρους ὥρα τὸν τε αἶρα τὸν ταύτη καὶ τὴν γῆν ἀναψύχειν. οἱ δὲ τὴν Κύρνον σιτιδίους φασὶν οὐ πλείονας ἀπὸ τῆς Σαρδοῦς ἢ Ἰκτώ τῇ θαλάσῃ διείργεσθαι, ὁρεινὴν τε οὖσαν καὶ ἐς ὕψος διὰ πάσης ἀνέγκουσιν· τὸν Ζέφυρον οὖν καὶ Βορέαν ὑπὸ τῆς Κύρνον κωλύεσθαι νομίζουσι, μὴ καὶ ἄχρι τῆς Σαρδοῦς ἐξικνεῖσθαι. ὅφεις δὲ οὕτε οἱ ἐπὶ συμφορᾷ τῇ ἀνθρώπων, οὕτε ὅσον ἀνώλεθρον αὐτῶν, οὐδέ οἱ λύκοι τρέφεσθαι πεφύκασιν. οἱ δὲ ἄγριοι τράγοι μέγεθος μέν τοις ἐτέρωθεν οὐχ ὑπερβάλλουσιν, εἶδος δὲ ἐστὶν αὐτοῖς, ὅποιον ἐν πλαστικῇ τις ἂν τῇ Αἰγινάῃ ποιήσει ἄγριου κριοῦ· τὰ μὲν τοι ἀμφὶ τὸ στήθος

δασύτερά ἐστιν αὐτοῖς, ἢ ὡς πρὸς Αἰγυπτίαν τέχνην εἰκάζει· κέρατα δὲ οὐ διεστηκότα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ἀλλὰ ἐς εὐθὺ παρὰ τὰ ὦτα ἔχουσιν ἐληλγμένα· ὠκύτητι δὲ ἅπαντα τὰ θηρία ὑπερῆρκασι.
 7. Πλὴν δὲ βοτάνης μιᾶς καθαρεύει καὶ ἀπὸ φαρμάκων ἡ νῆσος, ἧ ἐργάζεται θάνατον· ἡ πόα δὲ ἡ ὀλέθριος σελίνω μὲν ἐστὶν ἐμφερής, τοῖς φαρμακοῖσι δὲ γελῶσιν ἐπιγίνεσθαι τὴν τελευτὴν λέγουσιν. ἐπὶ τούτῳ δὲ Ὀμηρὸς τε καὶ οἱ ἔπειτα ἄνθρωποι τὸν ἐπὶ οὐδενὶ ὑγιᾷ Σαρδώνιον γέλωτα ὀνομάζουσι. φύεται δὲ μάλιστα ἡ πόα περὶ τὰς πηγὰς· οὐ μὲν τοι μεταδίδωσὶ γε καὶ τῷ ὕδατι τοῦ ἰοῦ. τὸν μὲν δὴ γε τῆς Σαρδοῦς λόγον ἐπεισημαγόμεθα ἐς τὴν Φωκίδα συγγραφὴν, ὅτι οὐχ ἥκιστα καὶ ἐς ταύτην οἱ Ἕλληνες τὴν νῆσον ἀνηκόως εἶχον.

CAPVT XVIII.

Calliae Atheniensis et Achaeorum donarium — urbis Phanae obsidio et expugnatio — Rhodiorum et Ambraciotarum — Orneaturum — Tisagorae donarium e ferro elaboratum — Elatensium et Massaliotarum donaria — Aetoliae signum, Aetolorum et Gorgiae Leontini donarium.

Τὸν δὲ ἵππον, ὃς ἐφειξῆς τῇ εἰκόνι ἐστὶ τοῦ Σαρδον, Ἀθηναῖος Καλλίας Αὐσιμαχίδου πατρός, ἀναθεῖναι φησὶν ἰδίᾳ περιποιησάμενος ἀπὸ τοῦ πρὸς Πέρσας πόλεμον χρήματα. 2. Ἀχαιοὶ δὲ ἀνέθισαν Ἀθηναῖς ἄγαλμα πόλιν τῶν ἐν Αἰτωλίᾳ παραστησάμενοι πολιορκίᾳ· τῇ πόλει δὲ, ἣν εἶλον, Φανά τοῦνομα ἦν. γενέσθαι δὲ χρόνον φασὶν οὐκ ὀλίγον

τῇ πολιορκίᾳ· καὶ ὡς ἀδυνατίως εἶχον ἐλεῖν τὴν πόλιν, θεωροὺς ἀποστελλουσιν ἐς Δελφοὺς, καὶ αὐτοῖς ἀφίκετο μάντευμα·

Τῆς Πίλοπος ναέται καὶ Ἀχαιῖδους, ὅπποτε Πυθῶ
 ἦλθετε πευσόμενοι, ὥς κε πτολίεθρον ἔλητε,
 Ἄλλ' ἄγε δὴ φράζεσθε, λάχος πόσον ἤμαρ ἕκαστον
 Λαῶν πινόντων ῥύεται πόλιν, ἣδὲ πέπωκεν.

Οὕτω γάρ κεν ἔλοιτε Φανίην πυργήρεα κώμην.
 οὐ συνιέντες οὖν, ὁποῖόν τι ἤθελεν ὁ χρησμὸς λέγειν, οἱ μὲν οἴκαδε ἀποπλεῖν ἐβουλεύοντο διαλύσαντες τὴν πολιορκίαν, οἱ δὲ ἐντὸς τοῦ τείχους, οἱ δὲ ἄλλη οὐδενὶ λόγῳ σφᾶς ἐνεποιούντο· καὶ γυνὴ πρόεισιν ἐκ τοῦ τείχους ὕδωρ ἐκ τῆς ὑπὸ τῷ τείχει λαβεῖν πίδακος. ἐπιδραμόντες δὲ ἐκ τοῦ στρατεύματος, αἰχμαλώτων τε τὴν γυναῖκα αἰροῦσι, καὶ διδάσκονται παρ' αὐτῆς οἱ Ἀχαιοὶ, ὅτι τὸ ὀλίγον τὸ ἐκ τῆς πίδακος ὕδωρ, ὅποτε ἐφ' ἑκάστης λάβοιεν τῆς νυκτὸς, διεμετροῦντο αὐτό, καὶ ἄλλο ἦν τοῖς ἔνδον ἄλιξιμα οὐδὲν ἐς δίψαν. οὕτω δὲ συγχίαντες οἱ Ἀχαιοὶ τὴν πηγὴν, τὸ πόλισμα αἰροῦσι. 3. Ῥῥῆδιοι δὲ οἱ ἐν Αἰνῳ παρὰ ταύτην τὴν Ἀθηναίων τὸ ἄγαλμα ἔστησαν τοῦ Ἀπόλλωνος, ἀνέθεσαν δὲ καὶ Ἀμβρακιῶται χαλκοῦν ὄνον, νυκτομαχίᾳ Μολυσσοὺς νικῆσαντες. λόχον μὲν σφισιν ἐν νυκτὶ οἱ Μολυσσοὶ παρεσκήασαν· ὄνον δὲ, ὃς ἐλαυνόμενος ἐκ τοῦ ἄγρου τότε ἔτυχε, ὄνον θήλειαν διώκοντος εὖν ἴβρει τε τῇ ἄλλῃ καὶ τραχύτητι τοῦ φθίγματος, ὡπαύτως δὲ καὶ τοῦ ἀνδρός, ὃς τὸν ὄνον ἤλαυνε, βοῶντος ἀσαφῆ τε καὶ ἄκοσμα, οὕτως οἱ τε ἐκ τῆς

ἔδρας τῶν Μολοσσῶν ἐξανίστανται ταραχθέντες,
 καὶ οἱ Ἀμβρακιῶται φωράσαντες τὰ ἐπὶ σφίσι βε-
 βουλευμένα ἐπιχειροῦσιν ἐν τῇ νηπιί, καὶ ἐκράτη-
 σαν μάχῃ τῶν Μολοσσῶν. 4. Ὀρνιάται δὲ οἱ ἐν
 τῇ Ἀργολίδι, πολέμῳ σφῶς Σικυωνίων πιεζόντων,
 τῷ Ἀπόλλωνι εὐξάντο, καὶ ἀπώσαντο ἐκ τῆς πατρί-
 δος τῶν Σικυωνίων τὸν στρατὸν, πομπὴν τε ἐν Δελ-
 φοῖς αὐτῷ στελεῖν ὁσημέραι, καὶ ἱερῖα θύσειν οἷα
 δὴ καὶ ὅσα ἀγαθὸν. νικῶσί τε δὴ μάχῃ τοὺς Σι-
 κυωνίους, καὶ ὥς σφισιν ἐφ' ἡμέρας πάσης ἀποδι-
 δοῦσι τὰ κατὰ τὴν εὐχὴν δαπάνη τε ἦν μεγάλη, καὶ
 μίζων ἔτι τοῦ ἀναλώματος ἢ ταλαιπωρία, οὕτω δὴ
 νόμισμα εὐρίσκουσιν ἀναθεῖναι τῷ θεῷ θυσίαν τε
 καὶ πομπήν, χαλκῶ ποιήματα. 5. Ἔστιν ἐνταῦθα
 καὶ αἶθλων τῶν Ἡρακλείους τὸ ἐς τὴν ὕδραν, ἀνά-
 θημα τε ὁμοῦ Τισαγόρου, καὶ ἡ τέχνη, αἰδήρου
 καὶ ὕδρα καὶ ὁ Ἡρακλῆς. σιδήρου δὲ ἐργασίαν τὴν
 ἐπὶ ἀγάλμασι χαλκιπωτάτην καὶ πόρου συμβέβηκεν
 εἶναι πλείστου· θαύματος μὲν δὴ καὶ τοῦ Τισαγό-
 ρου τὸ ἔργον, ὅστις δὴ ὁ Τισαγόρας· θαύματος δὲ
 οὐκ ἐλαχίστου καὶ ἐν Περγᾶμιν λέοντός τε καὶ ὑδὸς
 ἀγρίου κεφαλῇ, σιδήρου καὶ αὗται· Διονύσω τε
 ἀναθήματα σφῶς ἐποίησαντο. 6. Φωκίων δὲ οἱ
 ἔχοντες Ἐλάτειαν (ἀντίστοχον γὰρ τῇ Κασσάνδρου
 πολιορκίᾳ, Ὀλυμπιοδώρου σφίσι ἐξ Ἀθηνῶν ἀνύ-
 στοντος) λέοντα τῷ Ἀπόλλωνι χαλκοῦν ἀποπέμπουσιν
 ἐς Δελφοὺς. ὁ δὲ Ἀπόλλων ὁ ἐγγυτάτω τοῦ λέοντος
 Μανυσσιωτῶν ἐστίν ἀπὸ τῆς πρὸς Καρχηδονίους
 ἀπαρχῇ ναυμαχίας. 7. Πεπολεῖται δὲ ὑπὸ Αἰτωλῶν

τρόπαιον τε καὶ γυναικὸς ἄγαλμα ὀπλισμένης, ἣ Αἰτωλλία δῆθεν· ταῦτα ἀνέθεσαν ἐπιθέοντες οἱ Αἰτωλοὶ Γαλάταις δίκην ὀμότητος ἐς Κυλλιδάας. ἐπιχρυσος δὲ εἰκὼν, ἀνάθημα Γοργίου τοῦ ἐκ Λεοντίων, αὐτὸς Γοργίας ἐστὶν [εἰκὼν].

CAPVT XIX.

Scyllis urinandi arte insignis signum, Amphictyonum donarium, et Cyanes signum a Nerone ablatum — narratio Lesbii de Baccho Cephalene — signa in pinnaculis fastigatis templi Delphici — Gallorum expeditiones — Gallorum Brenno duce in Graeciam irruptio uberius exponitur — numerus exercitus Gallorum et equitatus singularis ratio, cum Persarum Immortalibus comparata.

Παρὰ δὲ τὸν Γοργίαν ἀνάθημά ἐστιν Ἀμφικτυόνων, Σκιωναῖος Σκύλλης, ὃς καταδύναται καὶ ἐς τὰ βαθύτατα θαλάσσης πάσης ἔχει φήμην· ἐδιδάξατο δὲ Κυάναν τὴν θυγατέρα δύεσθαι. οὗτοι περὶ τὸ ὄρος τὸ Πήλιον ἐπιπεσόντος ναυτικῷ αὐτῷ Ξέρξου βααίον χειμῶνος προσεξεργάσαντό σφωιν ὑπώλειαν, τὰς τε ὑγκύρας καὶ αἰ δὴ τι ἄλλο ἔρυμα ταῖς τριήρεσιν ἦν, ὑφέλκοντες. ἀντὶ τούτου μὲν οἱ Ἀμφικτυόνες καὶ αὐτὸν Σκύλλην καὶ τὴν παῖδα ἀνέθεσαν. ἐν δὲ τοῖς ἀνδριῶσιν, ὅπόσους Νέρων ἔλαβεν ἐκ Αἰλφῶν, ἐν τοῦτοις τὸν ἀριθμὸν καὶ τῆς Κυάνης ἀπεπλήρωσεν εἰκόν. καταδύνονται δὲ ἐς θάλασσαν γένους τοῦ θήλειος αἰ καθαρώς ἔτι παρθένοι. 2. Τὸ ἀπὸ τούτου δὲ ἔρχομαι διηγησόμενος λόγον Λίσβιον. ἄλιεύσιν ἐν Μηθύμνῃ τὰ δίκτυα ἀνείλκυσεν ἐκ θαλάσσης πρόσωπον, ἐλαίας ξύλον πεποιημένον· τοῦτο

ἰδίαν περιέχεται φέρουσιν μὲν τι ἐς τὸ θεῖον, ξένην δὲ καὶ ἐπὶ θεοῖς Ἑλληνικοῖς οὐ κατέστιν. εἶροντο οὖν οἱ Μηθυμναῖοι τὴν Πυθίαν, ὅτου θεῶν ἢ καὶ ἡρώων ἐστὶν ἡ εἰκὼν· ἡ δὲ αὐτοὺς σέβασθαι Διόνυσον Κεφαλλῆνα ἐκέλευσεν. ἐπὶ τούτῳ οἱ Μηθυμναῖοι ξάναον μὲν τὸ ἐκ τῆς θαλάσσης πυρὰ σφίσιν ἔχοντες, καὶ θυσίαις καὶ εὐχαῖς τιμῶσι, χαλκοῦν δὲ ἀποπίμπουσιν ἐς Δελφοὺς.

3. Τὰ δὲ ἐν τοῖς ἀστοῖς, ἔστιν Ἀρτεμις, καὶ Ἀθηναίη, καὶ Ἀπόλλων, καὶ Μοῦσαι, δῦσις τε Ἥλιον, καὶ Διόνυσος τε, καὶ αἱ γυναῖκες αἱ Θυιάδες· τὰ μὲν δὴ πρόσωπα αὐτῶν Ἀθηναῖος Πραξίας μαθητῆς Καλάρμδος ἔστιν ἐργασάμενος· χρόνον δὲ, ὡς ὁ ναὸς ἐποιεῖτο, ἐγγιγνομένου, Πραξίαν μὲν ἔμελλεν ἀπάζειν τὸ χρεὼν, τὰ δὲ ὑπολειπόμενα τοῦ ἐν τοῖς αἰτοῖς κόσμου ἐποίησιν Ἀνδροσθένης, γένος μὲν καὶ οὗτος Ἀθηναῖος, μαθητῆς δὲ Εὐκάδμου. ὅπλα δὲ ἐπὶ τῶν ἐπιστυλίων χρυσοῦ, Ἀθηναῖοι μὲν τὴν ἀσπίδα ἀπὸ τοῦ ἔργου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἀνέθισαν, Ἀτῶλοι δὲ τὰ τε ὀπισθε καὶ τὰ ἐν ἀφ' ὧν Γαλατῶν δὴ ὅπλα· σχῆμα δὲ αὐτῶν ἐστὶν ἐγγυτάτω τῶν Περσικῶν γέρφων.

4. Γαλατῶν δὲ τῆς ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπιστρατιᾶς ἔχει μὲν τινα μνήμην καὶ ἡ ἐς τὸ βουλευτήριον ἡμῶν τὸ Ἀττικὸν συγγραφὴ· προάγει δὲ ἐς τὸ σαφέστερον τὰ ἐς αὐτοὺς ἠθέλησα ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐς Δελφοὺς, ὅτι ἔργον τῶν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους τὰ μάλιστα Ἑλλήσιν ἐταυθῆ ἦν. ὑπερόριον μὲν οἱ Κελτοὶ στρατείαν πρῶτην ὑπὸ ἡγεμόνι ἐποίησαντο Καμ

βαύλῃ· προσελθόντες δὲ ἄχροι τῆς Θράκης, τὸ πρό-
 σω τῆς πορείας οὐκ ἀπεθάρσυνον, καταγνόντες αὐ-
 τῶν, ὅτι ὀλίγοι τε ἦσαν, καὶ οὐκ ἀξιόμαχοι κατ'
 ἀριθμὸν Ἕλλησιν. ἐπεὶ δὲ καὶ δευτέρου ἐπιφέρειν ἰδο-
 ναι ὄπλα ἐπὶ τὴν ἄλλων, ἐνῆγον δὲ μάλιστα οἰόμεθι
 Καμβαύλῃ ἐκστρατεύσαντες, ἅτε ἀπληστίων τε ἡδὴ
 γεγευμένοι καὶ ἀρπαγῆς καὶ κερδῶν ἐς ἔρωτα ἤκον-
 τες, πολὺς μὲν δὴ πεζούς, οὐκ ἐλάχιστοι δὲ ἡθροί-
 σθησαν καὶ ἐς τὸ ἵππικόν. ἐς μαίρας οὖν τρεῖς ἔνε-
 μον αἱ ἡγεμόνες τὸν στρατὸν, καὶ ἄλλος ἐξ αὐτῶν
 ἐπὶ ἄλλην ἐτέτακτο ἵεναι χώραν. ἐπὶ μὲν οὖν Θρά-
 κης καὶ τὸ ἔθνος τὸ Τριβαλλῶν ἔμελλε Κερμέθριος
 ἡγήσασθαι· τοῖς δὲ ἐς Παιονίαν ἰοῦσι Βρέννος ἦσαν
 καὶ Ἀχιχώριος ἄρχοντες· Βόλγιός τε ἐπὶ Μακεδόνας
 τε καὶ Ἰλλυριοὺς ἤλακε, καὶ ἐς αἰῶνα πρὸς Πτολε-
 μαῖον κατέστη, τότε ἔχοντα τὴν Μακεδόνων βασι-
 λείαν. Πτολεμαῖος δὲ ἦν οὗτος, ὃς Σέλευκον ἰδοιοφύ-
 νησι τὸν Ἀντιόχου, καταπεφυγὼς ὁμοῦς ἱκέτης ὡς
 αὐτὸν, καὶ εἶχεν ἐπέκλησιν Κεραννὸς διὰ τὸ ἄγαν
 τολμηρόν. καὶ ὁ μὲν αὐτός τε ὁ Πτολεμαῖος ἀπέ-
 θανεν ἐν τῇ μάχῃ, καὶ τῶν Μακεδόνων ἐγένετο οὐκ
 ἐλάχιστη φθορά. προσελθεῖν δὲ ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα
 οὐδὲ τότε ἐθάρρυσαν οἱ Κελτοί, καὶ ὁ δευτέρος οὖ-
 τω στόλος ἐπανῆλθεν ἐς τὴν οἰκίαν. 5. Ἐνθα δὴ
 ὁ Βρέννος πολὺς μὲν ἐν συλλόγοις τοῖς κοινοῖς, πο-
 λὺς δὲ καθ' ἕκαστον ἦν τῶν ἐν τέλει Γαλατῶν, ἐπὶ
 τὴν Ἑλλάδα ἐπαίρων στρατεύεσθαι, ἀσθένειάν τε
 Ἑλλήνων τὴν ἐν τῷ παρόντι διηγοῦμενος, καὶ ὡς
 χυήματα πολλὰ μὲν ἐν τῷ κοινῷ, πλείονα δὲ ἐν ἑ-

ροῖς τὰ τε ἀναθήματα, καὶ ἄργυρος καὶ χρυσὸς ἴσται
 ἐπίσημος· ἀνέπεισέ τε δὴ τοὺς Γαλάτας βαῦναι
 ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ αὐτῷ συνάρχοντας ἄλλους τε
 προσεῖλετο τῶν ἐν τέλει, καὶ τὸν Ἀχιλῆϊον. β. Ὁ
 δὲ ἀθροισθεὶς στρατός, πεζοὶ μὲν μυριάδες ἐγένοντο
 πεντεκαίδεκα προσόντων σφίσι δισχιλίων· οἱ δὲ
 ἵππεύοντες τετρακόσιοι καὶ δισμύριοι, τοσούτοι μὲν
 ἦσαν τῶν ἱππίων τὸ αἰὲ ἐνεργόν· ἀριθμὸς δὲ αὐ-
 τῶν ὁ ἀληθὴς διακόσιοί τε καὶ χίλιοι καὶ ἕξ μυριά-
 δες· δύο γὰρ οἰκείται περὶ ἕκαστον τῶν ἱππευόντων
 ἦσαν ἀγαθοὶ καὶ αὐτοὶ τὰ ἱππικὰ, καὶ ἵππους ὁμοίως
 ἔχοντες. Γαλατῶν δὲ τοῖς ἱππεύουσιν ἄγῳνος συν-
 εστηκόσιος, ὑπομέτροντες τῆς τάξεως ὀπισθεν οἰκείται
 τοσάδε σφίσι ἐγένοντο χρησιμοί· τῷ γὰρ ἱππὶ
 συμβᾶν ἢ τῷ ἵππῳ πεσεῖν, τῷ μὲν ἵππον παρῆχεν
 ἀναβῆναι τῷ ἀνδρὶ, τελευτήσαντος δὲ τοῦ ἀνδρός,
 ὁ δούλος ἀντὶ τοῦ δεσπότου τὸν ἵππον ἀνέβαινεν·
 εἰ δὲ ἀμφοτέρους ἐπιλάβοι τὸ χρεὼν, ἐνταῦθα ἔτοι-
 μος ἦν ἱππεύς. λαμβανόντων δὲ τραύματα, ὁ μὲν
 ὑπεξῆγε τῶν δούλων εἰς τὸ στρατόπεδον τὸν τραυμα-
 τῖαν, ὁ δὲ καθίστατο εἰς τὴν τάξιν ἀντὶ τοῦ ἀπελ-
 θάντος. ταῦτα (ἐμοὶ δοκεῖν) ἐνομίσθη τοῖς Γαλά-
 ταις εἰς μίμησιν τοῦ ἐν Πέρσῃς ἀριθμοῦ τῶν μυ-
 ρίων, οἱ ἐκαλοῦντο Ἀθάνατοι. διαφορὰ δὲ ἦν, ὅτι
 κατελέγοντο ἀντὶ τῶν ἀποθνησκόντων, ὑπὸ μὲν Περ-
 σῶν τῆς μάχης ἕστερον, Γαλάταις δὲ ὑπὸ αὐτὴν τοῦ
 ἔργου τὴν δίκην ὁ ἀριθμὸς ἀπεπληροῦτο τῶν ἱπ-
 πίων. τοῦτο ὠνόμαζον τὸ σύνταγμα Τριμαρχισίαν
 τῇ ἐπιχωρίῳ φωνῇ· καὶ ἵππων τὸ ὄνομα ἴσται τίς

Μάρκαν ὄντα ὑπὸ τῶν Κελτῶν. παρασκευῇ μίαν
 τσσαύτη καὶ μετὰ διανοίας τσσαύτης ἐπὶ τὴν Ἑλλά-
 δα ὁ Βρίννος ἤλαυνε.

CAPUT XX.

*Graeci ad Gallos propulsandos consilia capiunt et
 coeunt — de Graecorum exercitu contra Persu
 ad Thermopylas congregato — exercitu Graecorum
 contra Gallos collecto — Gallorum pars Sper-
 chium fluvium pando superat.*

Τοῖς δὲ γε Ἕλλησι κατεπεπιτώκει μὲν ἐς ἅπαν τὰ
 φρονήματα, τὸ δὲ ἰσχυρὸν τοῦ δεικματος προῆγεν ἐς
 ἀνάγκην τῇ Ἑλλάδι ἀμύνειν. ἐώρων δὲ τὸν ἐν τῷ
 παρόντι ἀγῶνα οὐχ ὑπὲρ ἐλευθερίας γενησόμενον,
 καθὰ ἐπὶ τοῦ Μῆδου ποτὲ, οὐδὲ δοῦσιν ὕδωρ καὶ
 γῆν τὰ ἀπὸ τούτου σφίσι ἀδειαν φέροντα· ἀλλὰ τὰ
 τε ἐς Μακεδόνας καὶ Θρᾷκας καὶ Παίονας τὰ ἐπὶ
 τῆς προτέρας καταδρομῆς τῶν Γαλατῶν ἔτι σφίσι
 ἔκκετο ἐν μνήμῃ, καὶ τὰ ἐν τῷ παρόντι τὰ ἐς Θεσσα-
 λούς παρανομήματα ἀπηγγέλλετο. ὥς οὖν ἀπολω-
 λέναι, ἢ δ' οὖν ἐπικρατεστέρους εἶναι, κατ' ἄνδρα τε
 ἰδίῃ καὶ αἱ πόλεις διέκριντο ἐν κοινῷ. 2. Πάριστι
 δὲ, ὅστις ἐθέλοι, καὶ ἀνταριθμῆσαι τοὺς τε ἐπὶ βα-
 σιλέα Ξέρξην ἐς Πύλας, καὶ τοὺς τότε ἐναντία Γα-
 λαιτῶν ἀθροισθέντας. ἐπὶ μὲν γε τὸν Μῆδον ἀφί-
 κοντο τοσοῖδε Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοι οἱ μετὰ
 Λιονίδου τριακοσίων οὐ πλέονες· Τεγεᾶται πεντα-
 κόσιοι, καὶ ἐκ Μαρτινείας ἴσοι· παρὰ Ὀρχομενίων
 Ἀρκάδων ἑκοσὶ τε καὶ ἑκατὸν, ἀπὸ δὲ τῶν ἄλλων
 χίλιοι τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ πόλεων· ὀγδοήκοντα δὲ ἐκ
 Μυκητῶν, καὶ ἐκ Φλιοῦντος διακόσιοι· διπλάσιοι

δὲ τούτων Κορίνθιοι· παργένοντο δὲ καὶ Βοιωτῶν
 ἐπτακόσιοι, ἐκ δὲ Θεσπείας καὶ Θηβῶν τετρακόσιοι
 χίλιοι δὲ Φωκίων ἐφύλασσον μὲν τὴν αἰτραπὸν ἐν
 τῇ Οὔτῃ· προσέστω δὲ τῷ παντὶ Ἑλληνικῷ καὶ ὁ
 ἀριθμὸς ὁ τούτων. Λοκροὺς δὲ τοὺς ὑπὸ τῷ ὕρει
 τῇ Κρημίδι Ἡρόδοτος μὲν οὐχ ὑπῆγαγεν εἰς ἀριθμὸν,
 ἀλλ' ἀφαιέσθαι σφῶς ἀπὸ πασῶν ἔφη τῶν πόλεων.
 τεκμήρασθαι δὲ ἀριθμὸν καὶ τούτων ἐστὶν ἐγγύα-
 τα τοῦ ἀληθοῦς· ἐς Μαραθῶνα γὰρ Ἀθηναῖοι οὖν
 ἡλικίᾳ τε τῇ ἀχράτῃ καὶ δούλοις ἐννιακισχιλίων ἀφί-
 κοντο οὐ πλείους· τὸ οὖν μάχιμον Λοκρῶν τὸ ἐς
 Θερμοπύλας ἐλθόν οὐκ ἂν ὑπὲρ γε ἑξακισχιλίους ἦν
 ἀριθμὸν. οὕτω γένοιτο ἂν ὁ σύμπαρ σιροτὸς δια-
 κόσιοι καὶ χίλιοι καὶ μύριοι. φαίνονται δὲ οὐδὲ οὐ-
 τοι τὸν χρόνον πάντα ἐπὶ τῇ φρουρᾷ τῶν Πελο-
 καταμείναντες· πλήν γὰρ Λακεδαιμονίων τε αὐτῶν
 καὶ Θεσπιέων καὶ Μυκηναίων, προαιπέλειπον τὸ πέ-
 ρας τῆς μάχης οἱ λοιποί. 3. Ἐπὶ δὲ τοὺς ἀπὸ Ὀρε-
 καῦ βαρβάρους τουσαῖδε ἐς Θερμοπύλας ἀφίκοντο
 Ἕλληνες· ὀπλῖται μύριοι, καὶ ἵπποι πεντακοσία
 παρὰ Βοιωτῶν· ἐβριωτάρχουν δὲ Κηφισσόδοτος,
 καὶ Θεαρίδας, καὶ Διογένης, καὶ Λύσανδρος. ἐκ δὲ
 Φωκίων ἱππεῖς πεντακόσιοι, καὶ ἐς τρισχιλίους ὁ
 ἀριθμὸς τῶν πεζῶν· στρατηγοὶ δὲ Φωκίων Κριτό-
 βουλός τε ἦν καὶ Ἀντίοχος. Λοκροὺς δὲ τοὺς ἐπὶ
 Ἀταλάντῃ τῇ κήσῳ Μειδίας ἦγεν· ἀριθμὸς δὲ αὐ-
 τῶν ἐπτακόσιοι, καὶ ἱππικὸν σφισιν οὐ προσῆν.
 παρὰ δὲ Μεγαρέων ἀφίκοντο ὀπλῖται τετρακόσιοι·
 τούτων ἦγε τὸ ἱππικὸν Μεγαρεὺς. Αἰτωλῶν δὲ

πλείστη τε ἐγένετο στρατιὰ, καὶ ἐς πᾶσαν μάχης
 ἔδειξεν· ἡ μὲν ἵππος, οὐ λέγουσιν, ὅπουσιν· φίλοι δὲ
 ἐννεμήκοντα, καὶ ἑπτακισχιλίων ἀριθμὸν ἦσαν οἱ
 ὀπλιτευόντες· Αἰτωλοὺς δὲ ἤγον Πολύαρχος καὶ
 Παλῦφρων τε καὶ Λακρύτης. Ἀθηναίων δὲ στρα-
 τηγὸς μὲν Κἀλλεῖππος ἦν ὁ Μοιροκλέους, καθὰ ἐδή-
 λωσα καὶ ἐν τοῖς προτέροις τοῦ λόγου· δύναμις δὲ
 κερήρεις τε πλώϊμοι πᾶσαι, πεντακόσιοι δὲ ἐς τὸ
 ἵππικόν, χίλιοι δὲ ἐτάσσοντο ἐν τοῖς πεζοῖς· καὶ
 ἡγεμονίαν οὗτοι κατ' ἀξίωμα εἶχον τὸ ἀρχαῖον.
 βασιλέων δὲ ξενικά, πεντακόσιοι τε ἐκ Μακεδονίας,
 καὶ ἐκ τῆς Ἀσίας ἴσοι σφίοισιν ἀφίκοντο ἀριθμὸν·
 ἄρχοντες δὲ τῶν μὲν παρ' Ἀντιγόρου πεμφθέντων
 Λυσιστόδημος ἦν Μακεδὼν, τῶν δὲ παρ' Ἀντιόχου τε
 καὶ ἐκ τῆς Ἀσίας Τελύσαρχος τῶν ἐπὶ Ὀρόντῃ Σύ-
 ρων. 4. Τοῖς δὲ ἐς Θερμοπύλας ἀδροισθεῖσιν Ἑλ-
 λήνων, ὡς ἐπύθοντο περὶ τὴν Μαγνησίαν καὶ γῆν τὴν
 Φθιώτην ὄντα ἤδη τῶν Γαλατῶν τὸν στρατὸν, ἔδο-
 ξεν ἤδη φίλους τε ἐς χιλίους καὶ ἐς τὴν ἵππον ἀπο-
 λέξαντας, ἀποστέλλαι σφῶς ἐπὶ τὸν Σπερχεῖον, ἵνα
 μηδὲ τὸν ποταμὸν διαβῆναι τοῖς βαρβάροις ἄνευ
 ἁγῶνός τε καὶ κινδύνων ἐγγένηται· οἱ δὲ ἐλθόντες
 τὰς γιγῆρας τε καταλύουσι, καὶ αὐτοὶ παρὰ τὴν
 ὄχθην ἐστρατοπεδεύουσιντο. ἦν δὲ οὐδὲ ὁ Βρόννος
 τε πάντα ἀσύνετος, οὔτε ἀπείρως εἶχεν, ὥς ἂν τις
 βάρβαρος, σοφίσματα ἐς πολέμιας ἐξενεῖν. εὐ-
 θὺς οὖν τῇ ἐπιαύσῃ νυκτὶ αὐτὸν, καθότι ἦν τὰ ἀρχαῖα
 τῷ ποταμῷ ζεύγματα, ἄλλω ἐς τὸ κάτω, ὥς μή τις
 τοῖς Ἕλλησι διαβαινόντων γένοιτο αἰσθήσις, καὶ ἡ

καίσιμα ὁ Σπερχειὸς διεχέιτο ἐς πλεον τοῦ πεδίου, καὶ ἔλος τε ἐποίει καὶ λίμνην ἀντὶ βιαίου καὶ στενοῦ ρεύματος, κατὰ τοῦτο ὁ Βρέννος ὅσον μυρίου τῶν Γαλατῶν ἀπέστειλεν, ὅποσοι τε νήχειν ἠπίσταντο ἐξ αὐτῶν, καὶ ὅστις τῷ μήκει τοῦ σώματος ἐτύγχανεν ὦν ὑπὲρ τοὺς πολλούς· εἰσι δὲ καὶ ἄλλως οἱ Κελτοὶ μακρῶ πάντας ὑπερρηκότες μήκει τοὺς ἀνθρώπους. οὗτοι μὲν οὖν διαβαίνουσιν ἐν τῇ νυκτὶ διανηρόμενοι ὥδε τὸ λιμνωδες τοῦ ποταμοῦ· καὶ τὰ ὕπλα, τοὺς ἐπιχωρίους θυρεοὺς, ἐποιεῖτο ἔκαστος ἀντὶ σχεδίας· οἱ δὲ αὐτῶν μήκιστοι διελθεῖν ἐμβαδὸν τὸ ὕδωρ ἐδυνήθησαν. οἱ δὲ Ἕλληνες οἱ ἐπὶ τῷ Σπερχεῖ, (πυνθάνονται γάρ, ὅτι κατὰ τὸ ἔλος διέβη μοῖρα τῶν βαρβάρων) ἀντίκα ἐς τὸ στρατεύμα ἀναχωροῦσι.

CAPVT XXI.

Brennus totum Gallorum exercitum ponte Sperchium iuncto traiecit et Heracleensium agros depopulatur — Brennus ulterius progreditur, cum Graecis proelium committit et fugatur — de Cydia inter Athenienses virtute insigni — Gallis nulla occisorum humandorum cura.

Βρέννος δὲ τοῖς περὶ τὸν Μαλιακὸν κόλπον οἰκοῦσι ξευγνύναι τὸν Σπερχεῖδον ἐπέτασεν· οἱ δὲ ἦννον τὸ ἔργον σπουδῇ, τῷ τε ἐκείνου δέει, καὶ ἀπαιθεῖν ἐκ τῆς χώρας σφίσιν ἐπιθυμοῦντες τοὺς βαρβάρους, μηδὲ ἐπιπλέον κακουργεῖν μένοντας. ὁ δὲ ὡς κατὰ τὰς γειφύρας διέβησεν τὴν στρατιάν, ἐχώρει πρὸς τὴν Ἡράκλειαν· καὶ διήσπασαν μὲν τὰ τῆς χώρας οἱ Γαλάται, καὶ ἀνθρώπους τοὺς ἐπὶ τῶν ἀγρῶν

ἐγκαταληφθέντας ἐφύνευσαν· τὴν πόλιν δὲ οὐχ εἰ-
 λον. ἔπει γὰρ πρότερον τούτων οἱ Αἰτωλοὶ συντε-
 λῆν τοὺς Ἡρακλεώτας ἠνάγκασαν εἰς τὸ Αἰτωλικόν·
 τότε οὖν ἡμύνοτο ὥς περὶ πόλεως οὐδὲν τι Ἡρα-
 κλεώταις μᾶλλον, ἢ καὶ αὐτοῖς προσηκούσης. ἦν δὲ
 καὶ τῷ Βρέννῳ τὰ μὲν Ἡρακλεωτῶν ἐλάσσονος φρον-
 τίδος, ἀγώνισμα δὲ ἐποιεῖτο ἐξελάσαι τε ἐκ τῶν στε-
 νῶν τοὺς ἀντικαθημένους, καὶ παρελθεῖν εἰς τὴν ἐν-
 τὸς Θερμοπυλῶν Ἑλλάδα. 2. Προελθὼν οὖν ἀπὸ
 τῆς Ἡρακλείας, (ἐπυνθάνετο γὰρ παρὰ αὐτομύλων
 τοὺς συνειλεγμένους εἰς Πύλας ἀπὸ ἐκάστης πόλεως)
 ὑπερεφρόνι τε τοῦ Ἑλληνικοῦ, καὶ ἤρχεν εἰς τὴν
 ἐπισπῶσαν μάχης ἅμα ἀνίσχοντι τῷ ἡλίῳ, οὔτε Ἑλλη-
 να ἔχων μάντιν, οὔτε ἱεροῖς ἐπιχωρίοις χρῶμενος·
 εἰ δὲ ἐστὶ γέ μαντεία Κελτική. ἐνταῦθα οἱ Ἕλλη-
 νες ἐν σιγῇ τε ἐπήεσαν καὶ ἐν κόσμῳ· καὶ ὥς ἀφί-
 κοντο εἰς χεῖρας, ὥδ' ὅσῃσιν οἱ πεζοὶ τοσοῦτον ἀπὸ
 τῆς τάξεως ἐξέθιον, ὥστε τὴν φάλαγγα ἐπιταρῶ-
 σαι τὴν οἰκείαν· καὶ οἱ ψιλοὶ μένοντες κατὰ χώραν,
 τὰ τε ἀκόντι' ἔπεμπον, καὶ ὕσα ἀπὸ τόξων ἢ σφεν-
 δυνῶν. τὰ δὲ ἱππικὰ ἀμφοτέρωθεν ἀχρεῖα ἐγένετο, ἅτε
 οὐ στενοῦ μόνον χωρίου τοῦ μετὰ τὰς Πύλας ὄντος,
 ἀλλὰ καὶ ὑπὸ αὐτοφυοῦς πέτρας λείον, καὶ διὰ τῶν
 ὑψιμάτων τὸ συνεχὲς τὰ πλείονα καὶ ὀλισθηροῦ. τοῖς
 δὲ Γαλάταις τὰ μὲν τῆς σκευῆς ἀσθενέστερα ἦν·
 θυριοὺς γὰρ τοὺς ἐπιχωρίους εἶχον, καὶ ἄλλο σφί-
 σιν οὐκ ἦν ὄπλον σκέπη σώματος· πλείον δὲ ἔτι
 ἐμπειρίᾳ τῇ εἰς τὰ πολεμικὰ ἀπέδιδον. οἱ δὲ ἐν ὄρχῃ
 τε ἐπὶ τοὺς ἀναντίους καὶ θυμῷ μετὰ αὐθενόσ' λογι-
 σμοῦ, καθάπερ τὰ θηρία, ἐχώρουν· καὶ οὔτε παλὺ

κεισι διαιρουμένους ἢ ὑπὸ μαχαιρῶν ἀπόνοντα τοὺς
 ἔτι ἐμπνέοντας ἀπέλαπτεν, οὔτε ὅσοι βέλεσι καὶ ἀκον-
 τίοις διεπείροντο, ὑφ' ἡρώωντο θυμοῦ, μέχρις οὖν
 παρόμενον ἡ ψυχὴ· οἱ δὲ καὶ ἐκ τῶν τραυμάτων τὰ
 δοράτα, οἷς ἐβέβληντο, ἀνασπῶντες ἠφίεσαν τε ἐς
 τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἐχρῶντο ἐκ χειρὸς. ἐν τούτῳ δὲ
 οἱ ἐπὶ τῶν τριήρων Ἀθηναῖοι μόγις μὲν καὶ οὐκ ἄ-
 νευ κινδύνου, παραπλεύσαντες δὲ ὁμῶς διὰ τῆς ἕλως,
 ἐπεὶ πλεῖστον ἐπέχει τῆς θαλάσσης, καὶ τὰς ναῦς
 ὅτι ἐγγύτατα τῶν βαρβάρων σχόντες, βέλεσσι τε παν-
 τοίοις ἐς τὰ πλάγια καὶ τοξεύμασιν ἐς αὐτοὺς ἐχρῶν-
 το. καμνόντων δὲ λόγου μειζόνως τῶν Κελτῶν,
 καὶ ἅτε ἐν στενοχωρίᾳ μικρὰ μὲν δρώωντων, δι-
 πλάσια δὲ καὶ τετραπλάσια πασχόντων, ἀναχωρεῖν
 ἐς τὸ στρατιόπεδον ἐσημαίνον σφισιν ἡγεμόνες. οἱ
 δὲ ἀτάκτως καὶ σὺν οὐδενὶ ἀναστρέφοντες κόσμῳ,
 πολλοὶ μὲν συνεπατήθησαν ὑπὸ ἀλλήλων, πολλοὶ
 δὲ ἐς τὸ τέλμα ἐμπίσόντες ἠφανίσθησαν κατὰ τοῦ
 πηλοῦ, καὶ ἀπώλεια οὐκ ἔλασσαν ἀναχωροῦσιν αὐ-
 τοῖς, ἢ ἐν τῇ ἀγῶνος συνέβη τῇ ἀκμῇ. 3. Τοὺς
 μὲν δὴ Ἕλληνας τὸ Ἀττικὸν ὑπερεβύλλετο ἀρετῇ τὴν
 ἡμέραν ταύτην· αὐτῶν δὲ Ἀθηναίων Κυδίας μάλι-
 στα ἐγένετο ἀγαθός, νέος τε ἡλικίαν, καὶ τότε ἐς
 ἀγῶνα ἐλθὼν πολέμου πρῶτον. ἀποθανόντος δὲ
 ὑπὸ τῶν Γαλατῶν, τὴν ἀσπίδα οἱ προσήκοντες ἀνέ-
 θεσαν τῷ Ἐλευθερίῳ Διὶ, καὶ ἦν τὸ ἐπίγραμμα·

Ἡ μάλα δὴ ποθείουσα νέαν ἔτι Κυδίου ἦβην

Ἀσπίς ἀριζήλου φαιδός, ἀγαλμα Διὶ,

Ἄς διὰ δὴ πρῶτας λαιὸν ποτε πῆχυν ἔτεινεν,

Εὐτ' ἐπὶ τὸν Γαλάταν ἤκμασε θαῦρος Ἀρης.

τοῦτο μὲν δὴ ἐπεγέγραπτο, πρὶν ἢ τοὺς ὁμοῦ Σύλλα καὶ ἄλλα τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὰς ἐν τῇ σιοῇ τοῦ Ἐλευθρίου Διὸς καθελθεῖν ἀσπίδας. 4. Τότε δὲ ἐν ταῖς Θερμοπύλαις οἱ μὲν Ἕλληνες μετὰ τὴν μάχην τοὺς τε αὐτῶν ἔθαπτον, καὶ ἐσκόλευον τοὺς βαρβάρους. οἱ Γαλλῆται δὲ οὔτε ὑπὲρ ἀναιρέσεως τῶν νεκρῶν ἐπεκηρυκεύοντο, ἐποιούντο τε ἐπίσης, γῆς σφῶς τυχεῖν ἢ θηρία τε αὐτῶν ἐμφορηθῆναι, καὶ ὅσον τεθνεῶσι πολέμιόν ἐστιν ὀρνίθων. ὀλιγώρως δὲ αὐτοὺς ἐς τῶν ἀπογινομένων ἔχειν τὰς ταφάς, δύο (έμοι δοκεῖν) τὰ ἀναπεύθοντα ἦν, πολεμίους τε ἄνδρας ἐκπλήξασθαι, καὶ ὅτι ἐστὶ τεθνεῶτων οὐδὲ ἔθους οἶκτος αὐτοῖς. ἀπέθανον δὲ παρὰ τὴν μάχην τεσσαράκοντα μὲν τοῦ Ἑλληνικοῦ, τοὺς δὲ τῶν βαρβάρων οὐχ οἷόν τε ἦν ἀκριβοῶς ἐξευρεῖν· πολὺ γὰρ καὶ τὸ ἀφανισθὲν κατὰ τῆς ἰλῦος ἐγένετο ἐξ αὐτῶν.

CAPVT XXII.

Galli Oetam ascendere conati superantur — Brennus Aetoliam invadit, et illius ducis in Gallienses atrocissima edunt facinora — Aetoli contra Gallos arma parant — Aetoli Gallos caedunt — quae Graecis ad Thermopylas propter Gallos acciderunt, enarrantur.

Ἐβδόμη δὲ ὕστερον μετὰ τὴν μάχην λόχος τῶν Γαλατῶν ἀνελθεῖν ἐς τὴν Οἶτην ἐπεχείρησε κατὰ Ἡράκλειον· ἀτραπὸς δὲ στενὴ καὶ ταύτης μετὰ ταῦτα ἐρεῖπια ἀνήκει τὰ Τραχίνας· ἦν δὲ καὶ ἱερὸν Ἀθηναῖς τότε ὑπὲρ τῆς Τραχινίδος, καὶ ἀναθήματα ἐν αὐτῇ. ἐς τε αὐτὴν Οἶτην ἀναβήσεσθαι κατὰ τὴν ἀτραπὸν ἡλπίζον, καὶ ἅμα προσέειπαί σφισιν ἐν

παρίργω τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ. τὴν δὲ φρουρὰν οἱ ἔχον-
 τες ἡγουμένον Τελισάρχου νικῶσι μὲν τοὺς βαρβά-
 ρους τῇ μάχῃ, αὐτὸς δὲ ἔπαισεν ὁ Τελέσαρχος, ἀνὴρ,
 εἴπερ τις καὶ ἄλλος, πρόθυμος ἐς τὰ Ἑλλήνων.
 2. Οἱ μὲν δὴ ἡγεμόνες τῶν βαρβάρων οἱ ἄλλοι κα-
 τεπεπλήγεσαν τὸ Ἑλληνικόν, καὶ ἠπόρουν ἅμα ὑπὲρ
 τῶν μελλόντων, ἐς οὐδὲν σφισι πλεον προχωροῦντι
 ὀρῶντες τὰ ἐν χειρσί. τῷ δὲ Βρέννῳ λογισμὸς παρί-
 στατο, ὥς, εἰ ἀναγκάσει τοὺς Αἰτωλοὺς οἴκαδε ἐς
 τὴν Αἰτωλίαν ἀναχωρῆσαι, ῥᾶϊν ἤδη γενήσοιτο ὁ
 πόλεμος αὐτῷ πρὸς τὸ Ἑλληνικόν. ἀπολέξας οὖν
 τῆς στρατιᾶς μυριάδας τοὺς πιζοὺς τέσσαρας, καὶ
 ὅσον ὀκτακοσίους ἱππίας, Ὀρεστόριόν τε αὐτοῖς καὶ
 Κόμβουτιν ἐφίστησιν ἄρχοντας· οἱ ὀπίσω κατὰ
 τοῦ Σπερχιοῦ τὰς γεφύρας, καὶ αὐθις διὰ Θεσσα-
 λίας ὁδεύσαντες ἐμβάλλουσιν ἐς τὴν Αἰτωλίαν· καὶ
 τὰ ἐς Καλλιᾶς Κόμβουτις οἱ ἐργασώμενοι καὶ Ὀρι-
 στόριος ἦσαν, ἀνοσιώτατά τε, ὧν ἀκοῇ ἐπιστάμεθα,
 καὶ οὐδὲν τοῖς ἀνθρώπων τολμήμασιν ὅμοια. γένος
 μὲν γε πᾶν ἐξέκοιραν τὸ ἄρσεν, καὶ ὁμοίως γέροντας
 τε καὶ τὰ νήπια ἐπὶ τῶν μητέρων τοῖς μαστοῖς ἐφο-
 νύετο· τούτων δὲ καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ γάλακτος πιότ-
 ρα ἀποκτείνοντες, ἐπινόν τε οἱ Γαλάται τοῦ αἵμα-
 τος, καὶ ἥπτοντο τῶν σαρκῶν. γυναῖκες δὲ καὶ ὄσαι
 ἐν ὧρα τῶν παρθένων, ὄσαι μὲν φρονήματός τι αὐ-
 τῶν εἶχον, ἐαυτὰς ἐφθησαν, ὥς ἡλίσκετο ἡ πόλις,
 διειργασμένη· τὰς δὲ ἔτι περιούσας ἐς ἰδὲαν ὕβριος
 πᾶσαν μετὰ ἀνάγκης ἦγον ἰσχυρῶς, ἅτε ἴσον μὲν
 ἧλίου, ἴσον δὲ τὰς φύσεις καὶ ἔρωτος ἀπέχοντες· καὶ

ὄσαι μὲν τῶν γυναικῶν ταῖς μαχαίραις τῶν Γαλα-
 τῶν ἐπετίγχανον, αὐτοχειρίας τὰς ψυχὰς ἠφείσαν·
 ταῖς δὲ οὐ μετὰ πολὺ ὑπάρξεν τὸ χρεὼν ἔμελλεν ἢ
 τε αἰοτία καὶ ἡ αὐπνία, αὐτόρροον βαρβάρων ἐκ
 διαδοχῆς ἀλλήλοις ὑβρίζοντων· οἱ δὲ καὶ ἀφείσαις
 τὰς ψυχὰς, οἱ δὲ καὶ ἤδη νεκραῖς συνεγίνοντο ὅμως.
 Αἰτωλοὶ δὲ πεπνυμένοι τε παρὰ ἀγγέλων ᾗσαν, ὁ-
 ποῖαι σφᾶς κατελήφεσαν συμφοραὶ, καὶ αὐτίκα, ὡς
 τάχους εἶχον, ἀναστῆσαντες ἀπὸ τῶν Θερμοπυλῶν
 τὴν δύναμιν, ἠπείγοντο ἐς τὴν Αἰτωλίαν, τὰ τε παθή-
 ματα τῶν Καλλιέων ἐν ὀργῇ ποιούμενοι, καὶ πλὴτον
 εἶπε τὰς οὐχ ἐαλωκυίας ποὶ διασώσασθαι πόλεις προ-
 θυμούμενοι. ἔξεστρατεύοντο δὲ καὶ οἰκοθεν ἀπὸ
 τῶν πόλεων πασῶν οἱ ἐν ἡλικίᾳ· ἀναμειγμένοι δ'
 ἦσαν ὑπὸ ἀνάγκης τε καὶ φρονήματος καὶ οἱ γεγη-
 ρακότες· συνεστρατεύοντο δὲ σφισι καὶ αἱ γυναῖ-
 κες ἰκουσίως, πλεον ἐς τοὺς Γαλάτας καὶ τῶν ἀν-
 δρῶν τῷ θυμῷ χαῶμεναι. 4. Ὡς δὲ οἱ βάρβαροι
 συλήσαντες τοὺς τε οἴκους καὶ τὰ ἱερὰ, καὶ ἐνέντες
 πῦρ ἐς τὸ Κύνλιον, ἐκομίζοντο τὴν αὐτὴν, ἐνταῦθα
 Πατρεῖς μὲν ἐπικουροῦντες Αἰτωλοῖς Ἀχαιῶν μόναι,
 προσέκειντο ἑξεραντίας τοῖς βαρβάροις, ᾗτε ὅπλι-
 τινα διδιδασμένοι· καὶ ὑπὸ πλήθους τε τῶν Γα-
 λατῶν, καὶ τῆς ἐς τὰ ἔργα ἀπονοίας μάλιστα ἐτα-
 λαιπώρησαν. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αἱ Αἰ-
 τωλαὶ παρὰ πᾶσαν τεταγμένοι τὴν ὁδόν, ἐσηκόντι-
 ζόν τε ἐς τοὺς βαρβάρους, καὶ οὐδὲν ἄλλο ὅτι μὴ
 τοὺς ἐπιχωρίους ἔχοντων θυρεοὺς, ὀλίγα αὐτῶν ἡ-
 μάρασαν· διώκοντάς τε ἀπέφευγον οὐ χαλεπῶς

καὶ ἀναστρέφουσιν ἀπὸ τῆς διώξεως ἐπέκειντο αὐ-
 θις σπουδῇ. Καλλιεύσει δὲ καὶ περ θεινὰ οὕτω πε-
 θούσιν, ὥς μηδὲ τὰ ὑπὸ Ὀμήρου πεποιημένα ἐς τὴν
 Λαιστηγόνους καὶ ἐς Κύκλωπα ἐκτὸς εἶναι δοκεῖν
 ἀληθείας, ὅμως κατὰ τὴν ἀξίαν ἐγένετο ἡ ὑπὲρ αὐ-
 τῶν δίκη· ἀπὸ γὰρ τεσσαύρων μυριάδων προσόντων
 σφίσι καὶ ὀκτακοσίων ἐλάσσονες ἡμίσεων ἐς τὸ στρα-
 τόπεδον οἱ βάρβαροι τὸ πρὸς Θερμοπύλαις ἀπεσώ-
 θησαν. 5. Περὶ δὲ τοὺς Ἕλληνας ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ
 τοὺς ἐν Θερμοπύλαις συνέβαινεν ἄλλα τοιαῦτα.
 ἄτραπός ἐστι διὰ τοῦ ὕρους τῆς Οἴτης, μία μὲν ἡ
 ὑπὲρ Τραχίνος, ἀπότομός τε τὰ πλείω καὶ ὄρθιος
 δεινὸς· ἑτέρα δὲ ἡ διὰ τῆς Αἰνειαίων ὁδεύσαι
 στρατῷ φάων, δι' ἧς καὶ Ἐδάρης ποτὲ Μῆδος κατὰ
 νότου τοῖς περὶ Λεωνίδην ἐπέθετο Ἕλλησι. κατὰ
 ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπηγγέλλοντο ἄξειν Βρέννον οἱ
 Ἡρακλεῶται καὶ οἱ Αἰνειαῖνες, οὐ κακονοίᾳ τῇ ἐς
 τὸ Ἑλληνικόν, τοὺς δὲ Κελτοὺς ἐκ τῆς χώρας σφί-
 σιν ἀπελθεῖν, μηδὲ ἐγκαθημένους φθῆραι περὶ
 πολλοῦ ποιούμενοι. καὶ μοι φαίνεται Πίνδαρος
 ἀληθεῖ καὶ ἐν τῷδε εἰπεῖν, ὅς πάντα τινὰ ὑπὸ κα-
 κῶν οἰκείων ἔφη πῶξασθαι, ἐπὶ δὲ ἄλλοις κήδε-
 σιν εὐπήματον εἶναι. τότε δὲ ἡ τῶν Αἰνειαίων καὶ
 ἡ τῶν Ἡρακλεωτῶν ὑπόσχεσις ἐπήγειρε τὸν Βρέν-
 νον· καὶ Ἀχιλῆιον μὲν κατέλειπεν ἐπὶ τῇ στρατιᾷ,
 προειπὼν, ἐπειδὴν περιλάβωσιν αὐτοὶ τὸ Ἑλληνικόν,
 τηλικαῦτα καὶ ἐκείνοις ἐφόδου καιρὸν εἶναι· ἀπο-
 λέξας δὲ αὐτὸς μυριάδας τοῦ στρατοῦ τέσσαρας,
 ἐποιῶτο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς ἄτραπou· καὶ πῶς ἐπ'

καίνης συνέβαινε τῆς ἡμέρας, τὴν τε δμῖγλῃν κατὰ τοῦ ὄρους καταστῆσθαι πολλὴν καὶ ἀμαυρὸν ἀπ' αὐτῆς εἶναι τὸν ἥλιον, ὥστε τῶν Φωκίων τοῖς ἔχουσιν ἐπὶ τῇ ἀτραπῇ τὴν φρουρὰν οὐ πρότερον ἐπιόντες οἱ βάρβαροι παρέσχοντο αἰσθήσιν, πρηνὴ πλησίον ἐγγόνεσαν. ἐνταῦθα δὲ οἱ μὲν μάχης ἤρχον, οἱ δὲ ἡμύνοντο ἐφόωμένως, τέλος δὲ ἐβιάσθησαν, καὶ ἀναχωροῦσιν ἀπὸ τῆς ἀτραποῦ· καταδραμόντες μὲν τοὶ παρὰ τοὺς συμμάχους καὶ ἀπαγγέλλαντες τὰ παρόντα ἔφθησαν, πρηνὴ ὑκριβῆ καὶ πανταχόθεν τελείαν γενέσθαι τοῦ Ἑλληνικοῦ τὴν κύκλωσιν. ἔνθα δὴ οἱ ἐπὶ τῶν τριήρων Ἀθηναῖοι φθάουσι ὑπεξαγαγόντες ἐκ τῶν Θερμοπυλῶν τὸ Ἑλληνικόν· καὶ οἱ μὲν κατὰ τὰς πατρίδας ἕκαστοι αἰεὶ αὐτοῖν ἐσκεδάσθησαν.

CAPVT XXIII.

Brennus Delphos recta contendit — Graecorum copiae, quae ad hostem a Delphis propulsandum convenerunt, recensentur — prodigia, quae in Gallis exstiterunt, memorantur — praelium committitur, in quo Brennus vulneratur — Galli Panico terrore turbantur et a Phocensibus omni commeatu privantur — numerus Gallorum, qui varia ratione ibi perierunt — Athenienses cum Boeotis Gallos insectantur et caedunt — Brennus ultro mortem oppetit, et reliquae Gallorum copiae prorsus delentur — de tempore Gallorum cladis.

Ὁ δὲ Βρέννος οὐδένα ἔτι ἐπιαχὼν χρόνον, πρηνὴ τοὺς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου τοῦ σὺν τῷ Ἀχιχωρίῳ παραγενέσθαι, τὴν ὁδὸν ἐποιεῖτο ἐπὶ τοὺς Δελφοὺς. οἱ δὲ καταφεύγουσιν ὑπὸ δαίματος ἐπὶ τὸ χρηστικόν.

ριον· καὶ ὁ θεὸς σφᾶς οὐκ εἶα φοβεῖσθαι, φυλά-
 ξιν δὲ αὐτοὺς ἐπηγγέλλετο τὰ ἑαυτοῦ. 2. Οἱ δὲ
 ἀφικόμενοι τιμωρεῖν τῷ θεῷ, τοσαύτῃ ἐγένοντο Ἑλλή-
 νων· Φωκίης μὲν ἀπὸ τῶν πόλεων πασῶν, ἐκ δὲ
 Ἀμφίσσης ὀπλῖται τετρακόσιοι· παρὰ δὲ Αἰτωλῶν
 ὀλίγοι μὲν τινες αὐτίκα, ὅτε ἐπύθοντο ἐς τὸ πρόσω
 χωροῦντας τοὺς βαρβάρους· διακοσίους δὲ καὶ χι-
 λίους Φιλόμηλος ἤγαγεν ὕστερον. τὸ δὲ μάλιστα
 ἐν ἀκμῇ τῶν Αἰτωλῶν ἐτρέφετο ἐπὶ τὴν μετὰ τοῦ
 Ἀχιχωρίου στρατιάν· καὶ μάχης μὲν οὐκ ἦρχον,
 ἀδευόντων δὲ ἐπέκριντο αἰ τοῖς ἐσχατοῖς, ἀρπάζον-
 τίς τε τὰ τῶν σκευαγαγούντων καὶ αὐτοὺς τοὺς ἄν-
 δρας φονεύοντες· καὶ ἡ πορεία κατὰ ταύτην μάλι-
 στα ἐγίνετό σφισι βραδεῖα τὴν αἰτίαν. κατέλειπε δὲ
 καὶ περὶ τὴν Ἡράκλειαν ὁ Ἀχιχώριος μοῖραν, οἱ ἔμελ-
 λον φρουρήσιν τὰ ἐπὶ τοῦ στρατοπέδου χρήματα.
 3. Βορένῳ δὲ καὶ τῇ στρατιᾷ τῶν θ' Ἑλλήνων οἱ ἐς
 Ἀλφειοὺς ἀθροισθέντες ἀντιτάξαντο, καὶ τοῖς βαρ-
 βάροις ἀντεστήμηναι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ ταχὺ τε καὶ ὡς
 ἴσμεν φανερώτατα. ἥ τε γὰρ γῆ πᾶσα, ὅσῃν ἐπι-
 ζην ἡ τῶν Γαλατῶν στρατιὰ, βιαίως καὶ ἐπὶ πλεί-
 στον ἐυρίετο τῆς ἡμέρας, βρονταὶ τε καὶ κεραυνοὶ
 συνεχεῖς ἐγίνοντο· καὶ οἱ μὲν ἐξέπλητόν τε τοὺς
 Καλιτοὺς καὶ δέχεσθαι τοῖς ὡσὶ τὰ παραγγελλόμενα
 ἐκόλουν· τὰ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ οὐκ ἐς ὅντινα κατα-
 σκήψαι μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς πλησίον καὶ αὐτοὺς
 ὁρῶντας καὶ τὰ ὄπλα ἐξῆπτε. τὰ τε τῶν ἡρώων τηρι-
 καῦτ' αὖτε σφισιν ἐφάνη φάσματα, ὁ Γπέροχος καὶ ὁ
 Ασπιδόκος τε καὶ Πυρρός· οἱ δὲ καὶ τέταρτον Φί-

ἱακὸν ἐπιχώριον Διλοφοῖς ἀπαριθμοῦσιν Ἰρωα, ἀπέ-
 θανον δὲ καὶ αὐτῶν παρὰ τὸ ἔργον τῶν Φωκίων
 ἄλλοι τε ἀριθμὸν πολλοὶ, καὶ Ἀλεξιμάχος, ὅς ἐν τῇ
 μάχῃ ταύτῃ μάλιστα Ἑλλήνων ἡλικίας τῷ ἀκμάζοντι
 καὶ ἰσχυρῷ σώματος καὶ τῷ ἐρδωμένῳ τοῦ θυμοῦ κα-
 τιχήσατο ἐς τῶν βαρβάρων τὸν φόρον· Φωκεῖς δὲ
 εἰκόνα τοῦ Ἀλεξιμάχου ποιησάμενοι ἀπέστειλαν τῷ
 Απόλλωνι ἐς Δελφοὺς. τοιοῦτοις μὲν οἱ βάρβαροι
 παρὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν παθήμασι τε καὶ ἐκπλήξει
 συνείχοντο· τὰ δὲ ἐν τῇ νυκτὶ πολλῇ σφῆς ἐμελλεν
 ἀλγεινότερα ἐπικλήψασθαι· βίγος τε γὰρ ἰσχυρὸν καὶ
 νεφετὸς ἦν θυοῦ τῷ ὄρει· πέτραι τε ἀπολισθάνου-
 σαι τοῦ Παρνασσοῦ μεγάλαι καὶ κρημνοὶ καταρῶν-
 τόμενοι σκοπὸν τοὺς βαρβάρους εἶχον, καὶ αὐτοῖς
 ὑπὸ κατὰ ἓνα ἢ δύο, ἀλλὰ κατὰ τριάκοντα καὶ ἔτι
 πλείους, ὡς ἱκαστοὶ ἐν τῷ αὐτῷ προσουρῶντες ἢ καὶ
 ἀναπνυόμενοι τύχοιεν, ἀθρόοις ἢ ἀπώλεια ἐγένετο
 ὑπὸ τῆς ἐμβολῆς τῶν κρημνῶν. 4. Ἀμὰ δὲ τῷ ἡλίῳ
 ἐνίσχοντι οἱ Ἕλληνες ἐπήρεσάν σφαιρὰν ἐκ τῶν Δελ-
 φῶν· οἱ μὲν ἄλλοι τὴν ἐπὶ στρώτευμα εὐθεΐαν, οἱ
 Φωκεῖς δὲ, ἅτε καὶ μᾶλλον ἔχοντες τῶν χωρίων ἐμ-
 πείροις, κατέβησάν τε διὰ τῆς χιόνος, κατὰ τὰ ἀπό-
 τομα τοῦ Παρνασσοῦ, καὶ ἔλαθον κατὰ τῷτον γε-
 νόμενοι τοῖς Κελτοῖς, ἡκδντιζόν τε ἐς αὐτοὺς καὶ
 ἐτόξευον σὺν οὐδενὶ ὑπὸ τῶν βαρβάρων δέσματι. οἱ
 δὲ ἀρχομένης μὲν τῆς μάχης, καὶ μάλιστα οἱ περὶ
 τὸν Βρέννον, (οὗτοι δὲ μήκιστοί τε ἦσαν καὶ ἀλκι-
 μώτατοι τῶν Γαλατῶν) τότε μὲν ὑπὸ προθυμίας
 ἐτι ἀντιῆχον βαλλόμενοί τε πανταχόθεν, καὶ οὐχ

ἦσαν ὑπὸ τοῦ φόβου, μάλιστα οἱ τραυματίαι, ταλαιπωροῦντες. ὥς δὲ καὶ ὁ Βρέννος ἔλαβη τραύματα, ἐκείνον μὲν λιποψυχήσαντα ἐκκομίζουσιν ἐκ τῆς μάχης· οἱ δὲ βάρβαροι, πανταχόθεν σφίσιν ἐγκειμένων τῶν Ἑλλήνων, ὑπέφυγόν τε ἄκοντες, καὶ ἑαυτῶν τοὺς ἀδυνάτους διὰ τραύματα ἔπεσθαι καὶ ἀφρώσιάν φονεύουσιν· καὶ οἱ μὲν ἑσπεροπιδύσαντο, ἔνθα νῦν κατελαμβάνεν ἀναχωροῦντας.

5. Ἐν δὲ τῇ νυκτὶ φόβος σφίσιν ἐμπίπτει Περικὸς· τὴ γὰρ ἀπὸ αἰτίας οὐδεμιᾶς δαίματα ἐκ τούτου φασί γίνεσθαι. ἐνέπειε μὲν ἐς τὸ σιρᾶτενμα ἡ ταραχὴ περὶ βαθτίαν τὴν Ἰσπίραν, καὶ ὀλέγοι τοκαταρχίᾳ ἐγένοντο οἱ παραχθέντες ἐκ τοῦ νοῦ· ἰδόξαζόν τι οὗτοι, κύνου τι ἐπελαυνομένων ἵππων καὶ ἐφόδον πολεμίων αἰσθάνεσθαι· μετὰ δὲ οὐ πολὺ καὶ ἐς ἅπαντας διέδρα ἡ ἄγροια. ἀναλαβόντες οὖν τὰ ὄπλα καὶ διασπᾶντες ἔκτεινόν τε ἀλλήλους, καὶ ἀνὰ μέρος ἐκτίνοντο, οὔτε γλώσσης τῆς ἐπιχωρίου συνιέντις, οὔτε τὰς ἀλλήλων μορφάς, οὔτε τῶν θυρεῶν καθορῶντες τὰ σχήματα· ἀλλὰ ἀμφοτέραις ταῖς τάξεσιν ὁμοίως ὑπὸ τῆς ἐν τῷ παρόντι ἄγροιας· οἱ τε ἄνδρες οἱ ἀνθεσθηκότες εἶναι σφίσιν Ἕλληνας καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ ὄπλα ἐφαίνοντο, καὶ Ἑλλάδα ἀφίεσθαι τὴν φωνήν· ἢ τι ἐκ τοῦ θεοῦ μανία πλεῖστον ἐξεργάσατο ὑπ' ἀλλήλων τοῖς Γαλάταις τὸν φόβον. τῶν δὲ Φωκίων ὅσοι κατελίποντο κατὰ τοὺς ἄγρους φυλακῆς βουσκημάτων εἶνεκα, πρῶτοί τε ἦσαν, καὶ ἀπαγγέλλουσι τοῖς Ἕλλησι τὰ ἐν τῇ νυκτὶ κατασχόντα τοὺς βαρβάρους. ἀναθαρσύναντες δὲ αἱ Φω-

κείνῳ προθυμότερον ἔτι ἐνέκειντο τοῖς Κελτοῖς, διὰ
 φυλάκῃς τε πλέονος τῆς ἐπαύλεις ἐποιοῦντο, καὶ τὰ
 ἐς βίου χρεῖαν οὐ περιώρων σφῶς ἐκ τῆς χώρας
 ἄμαχῇ λαμβάνοντας· ἐγγόνι τε αὐτίκα τοῖς Γα-
 λῆταις διὰ παντός τοῦ στρατοῦ καὶ σίτου, καὶ ὕψι
 ἐς τροφήν ἄλλα, ἐνδεια ἰοχυρά. 6. Πλήθος δὲ τὸ
 ἐν τῇ Φωκίδι αὐτῶν ἀναλωθέν, ὀλίγοι μὲν ἔξακ-
 οχλίων ἐλάσσονες οἱ ἐν ταῖς μάχαις, οἱ δὲ ἐν τῇ χει-
 μερὶ διαφθαρέντες νυκτὶ, καὶ ὕστερον ἐν τῷ Πα-
 ρικῷ δαίματι, ἐγένοντο ὑπὲρ τοὺς μυρίους· τοσοῦ-
 τοι δὲ ἄλλοι καὶ ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. 7. Ἀθηναίων δὲ
 ἄνδρες ἐπισκεψόμενοι μὲν ἀφίκοντο ἐν Αἰλφοῖς·
 τότε δὲ ἐπανήκοντες τὰ τε ἄλλα ἠγγέλλον, ὅποια
 συμβεβήκει τοῖς βαρβάροις, καὶ τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ κα-
 τεληφύα. οἱ δὲ αὐτοὶ τε ἐξιστρατεύοντο, καὶ ὥς
 τὴν Βοιωτίαν διώδευον, οἱ Βοιωτοὶ σφισιν ἀντι-
 χέθησαν· οὕτω δὲ ἀμφοτέρω τοῖς βαρβάροις ἐπα-
 κολουθοῦντες, ἐλόχων τε καὶ ἔτεινον τοὺς κτεῖ-
 ἐσχάτους. τοῖς δὲ φεύγουσιν ὁμοῦ τῇ Βρέννῳ καὶ
 οὐ περὶ τὸν Ἀκχωρίον ἐν τῇ προτέρᾳ νυκτὶ ἀντι-
 χέθησαν· βροδοῦσαν γὰρ τὴν πορείαν ἐποίησαν σφί-
 σιν οἱ Αἰτωλοὶ, ταῖς τε ἀκοντίοις ἐς αὐτοὺς ἀφειδέ-
 σκετον, καὶ ὅττι τύχοιεν καὶ ἄλλῳ χρώμενοι· ὥστε
 ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ πρὸς τῇ Ἡρακλείᾳ μοῖρα οὐ
 πολλὴ διέφυγεν ἐξ αὐτῶν. 8. Τῇ δὲ Βρέννῳ κατὰ
 μὲν τὰ τραύματα ἐλείπετο ἔτι σωτηρίας ἐλπίς· τῶν
 δὲ πολιτῶν φόβῳ φασὶν αὐτὸν, καὶ τῇ αἰδοῖ πλέον,
 αἶτε τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι κακῶν αἴτιον, ἐκοναίως ἀφει-
 ναι τὴν ψυχὴν, ἀκράτου πίνοντα τοῦ οἴνου. καὶ

τὸ ἀπὸ τούτου δὲ οἱ βάρβαροι μέχρι μὲν τοῦ Σπερχειοῦ χαλεπῶς ἐκομίσθησαν, τῶν Αἰτωλῶν βιαίως σφίσειν ἐγκειμένων· οἷς δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ τὸν Σπερχειὸν, οἱ ἐντεῦθεν ὑποκαθήμενοι Θιασαλοὶ καὶ οἱ Μαλιῆς ἐνεφορήθησαν οὕτω σφῶν, ὥς μηδένα οἰκνᾶν ἀποσώθηναι. 9. Ἐγένετο δὲ τῶν Κελτῶν στρατία τε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ ἀπώλεια, Ἀναξικράτους Ἀθηναίων ἄρχοντος, δευτέρῳ δὲ ἔτει τῆς πέμπτης Ὀλυμπιάδος ἐπὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, ἢν Αὔδας Αἰγυῖς ἐνίκα στάδιον· τῷ δὲ ἔτει τῷ ἑφεξῆς Δημοκλίου Ἀθηναίων ἄρχοντος, οἱ δὲ αὖθις ἐς τὴν Ἀσίαν διαβαίνουσιν οἱ Κελτοί. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γενόμενα ἴστω τις.

C A P V T XXIV.

Memoranda in templi Delphici vestibulo, VII. Sapientum Graeciae nomina et sententiae templo inscriptae — Homeri signum cum inscriptione — de Homeri et Clymenes sepulcro et Homeri matre — memoranda in templo Delphico, Iovis Moeragetae et Apollinis Moeragetae signum, Pindari sella o ferro fabricata — memoranda extra templum Delphicum, Neoptolemi sepulcrum, lapis Saturni, fons Cassotis.

Ἐν δὲ τῷ προνάῳ τῷ ἐν Δελφοῖς γεγραμμένα ἐστὶν ὠφελήματα ἀνθρώποις ἐς βίον· ἐγράφη δὲ ὑπὸ ἀνδρῶν, οὓς γενέσθαι σοφοὺς λέγουσιν Ἕλληνες. οὗτοι δὲ ἦσαν ἐκ μὲν Ἰωνίας Θαλῆς τε Μιλήσιος, καὶ Πηργινὸς Βίης· Αἰολέων δὲ τῶν ἐν Λέσβῳ Πιττακὸς Μυτιληναῖος· ἐκ Ἀσσιῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ Κλεόβουλος Αἰνίδιος, καὶ Ἀθηναῖος τε Σόλων, καὶ Σπαρτιατὴς

Χίλων· τὸν δὲ ἔβδομον Πλάτων ὁ Ἀρίστωνος ἀντὶ
Περικλῆδου τοῦ Κυψέλου ἀκατελλόχητον Χηρία·
κόμη δὲ ἐν τῇ Οἰτῇ τῷ ὄρει ὠκοῦντο αἱ Χῆναι. οὗ-
τοι οὖν οἱ ἄνδρες ἀφικόμενοι ἐς Δελφοὺς, ἀνέθεσαν
τῷ Ἀπόλλωνι τὰ ἠδύμενα, Γνώθι παντὸν, καὶ, Μη-
δὲν ἄγαν. οὗτοι μὲν δὴ ἐνταῦθα ἔγραψαν τὰ ἐρη-
μένα. 2. Θεάσαιο δ' ἄν καὶ εἰκόνα Ὀμήρου χαλ-
κῇ ἐπὶ στήλῃ, καὶ ἐπιλέξει τὸ μάντευμα, ὃ γενέσθαι
τῷ Ὀμήρῳ λέγουσιν·

Ὀλβιε καὶ δύσδαιμον, (ἔφες γὰρ ἐπ' ἀμφοτέροισι)
Πατρίδα δίζηαι. μητρὶς δέ τοι, οὐ πατρὸς ἐστίν.

Ἔστιν Ἴος νῆσος μητρὸς πατρὶς, ἣ σε θανόντα
Δέξεται· ἀλλὰ νέων παίδων αἰνίγμα φύλαξαι.

3. Δεικνύουσι δὲ οἱ ἴηται καὶ Ὀμήρου μνῆμα ἐν τῇ
νῆσῳ, καὶ ἐτίρωθι Κλυμένης, τὴν Κλυμένην μητέ-
ρα εἶναι τοῦ Ὀμήρου λέγοντες. Κύπριοι δὲ, (οἰ-
κιοῦνται γὰρ δὴ καὶ οὗτοι Ὀμηρον) Θερμιστῶ τε αὐ-
τῷ μητέρα εἶναι τῶν τινα ἐπιχωρίων γυναικῶν λέγου-
σιν, καὶ ὑπὸ Εὐκλείου προθεσπισσθῆναι τὰ ἐς τὴν γέ-
νησιν τὴν Ὀμήρου φασὶν ἐν τοῖσδε·

Καὶ τότε ἐπ' εἰναλίῃ Κύπρῳ μέγας ἔσσει' αἰοιδός,

Ὅν τε Θερμιστῶ τέξει ἐπ' ἄγρου διὰ γυναικῶν,

Νῦσφι πολυκτεάνοιο πολὺν κλιστον Σαλαμῖνος.

Κύπριοι δὲ προελιπῶν, διερός θ' ὑπὸ κύμασιν ἀρθεῖς,

Ἑλλάδος εὐρυχόρου μούνος κακὰ πρῶτος αἰέσας,

Ἔασεται ἀθάνατος, καὶ ἀγήραος ἡμῶν πάντα.

αὐτὰ ἡμεῖς ἀκούσαντες τε καὶ ἐπιλεξάμενοι τοὺς
χρημοὺς, ἰδίᾳ δὲ οὐδένα αὐτῶν λόγον, οὔτε ἐς πα-
τρίδα, οὔτε περὶ ἡλικίας Ὀμήρου γράφομεν. 4. Ἐν

δε τῇ ναυί πεποιήται μὲν Ποσειδῶνος βρομὸς, οὐ τὸ
 μαντεῖον τὸ ἀρχαιότατον πτῆμα ἦν καὶ Ποσειδῶνος·
 ἔστηκε δὲ καὶ ἀγάλματα Μοιρῶν δύο· ἀντὶ δὲ αὐ-
 τῶν τῆς τρίτης Ζεὺς τε Μοιραγέτης, καὶ Ἀπόλλων
 σφίσι παρίστηκε Μοιραγέτης. θιάσαιο δὲ ἐνταῦθα
 καὶ ἐστίαν, ἐφ' ἣ Νεοπτόλεμον τὸν Ἀχιλλέως ὁ ἱε-
 ρεὺς ἀπέκτεινε τοῦ Ἀπόλλωνος. τὰ δὲ ἐς τοῦ Νεο-
 πτολέμου τὴν τελευτήν ἐστιν ἡμῖν ἐτέρωθεν εἰρημένα.
 ἀνάκειται δὲ οὐ πόρῳ τῆς ἐστίας θρόνος Πινδάρου·
 υἱόηρου μὲν ἐστὶν ὁ θρόνος· ἐπὶ δὲ αὐτῷ φουσιν,
 ὅποτε ἄφικοιτο ἐς Ἀελφούς, καθέζεσθαι τε τὸν Πίν-
 δαρὸν καὶ ἄδειν, ὅπῃσιν τῶν ἁσμάτων ἐς Ἀπόλλωνα
 ἐστιν. ἐς δὲ τοῦ ναοῦ τὸ κοινώτατον παρῆσαι τε ἐς
 αὐτὸ ὀλίγον, καὶ χορυσσοῦν Ἀπόλλωνος ἔτερον ἄγαλμα
 ἀνάκειται.

5. Ἐξελθόντι δὲ τοῦ ναοῦ, καὶ τραπέντι ἐς
 ἄριστον, περίβολός ἐστι, καὶ Νεοπτόλεμον τοῦ
 Ἀχιλλέως ἐν αὐτῷ τάφος· καὶ οἱ κατὰ ἔτος ἐναγί-
 ζουσιν οἱ Ἀελφοί. ἐπαναβάντι δὲ ἀπὸ τοῦ μνή-
 ματος, λίθος ἐστὶν οὐ μέγας· τούτου καὶ ἔλαιον
 δοσημέραι καταχέουσι, καὶ κατὰ ἑαυτὴν ἐκείστην
 ἔρια ἐπιτιθέουσι τὰ ἄργα· ἔστι δὲ καὶ δόξα ἐς αὐ-
 τὸν, δοθῆναι Κρόνον τὸν λίθον ἀντὶ τοῦ παιδός,
 καὶ ὡς αὐτὸς ἤμισεν αὐτὸν ὁ Κρόνος. ἰοῦσι δὲ ὡς
 ἐπὶ τὸν ναὸν αὐτὸς μετὰ τοῦ λίθου τὴν θέαν, ἔστιν
 ἡ Κασσωπὶς καλουμένη πηγὴ· τεῖχος δὲ οὐ μέγα
 ἐπ' αὐτῇ, καὶ ἡ ἀναδὸς διὰ τοῦ τεύχους ἐστὶν ἐπὶ
 τὴν πηγὴν. ταύτης τῆς Κασσωπίδος δύνεσθαι τε κα-
 τὰ τῆς γῆς λήγουσι τὸ ὕδωρ, καὶ ἐν τῷ ὑδύτι τοῦ

θεοῦ τὰς γυναῖκας μαντικὰς ποιεῖν· τὴν δὲ τῇ κρήνῃ
 δεδοκυῖαν τὸ ὄνομα τῶν περὶ τὸν Παρθενῶν Νυμ-
 φῶν φασιν εἶναι.

CAPUT XXV.

*Lesche Delphorum, Polygnoti picturis exornata —
 dextrae partis picturae, quae Troiam captam et
 Graecorum classem domum solventem exhibet,
 descriptio.*

Ἐπεὶ δὲ τὴν Κασσωτίδα ἐστὶν οἶκημα γραφὰς ἔχον
 τῶν Πολυγνώτου, ἀναθήματα μὲν Κνιδίων· κα-
 λεῖται δὲ ὑπὸ Δελφῶν Λέσχη, ὅτι ἐνταῦθα συνιόν-
 τες τὸ ἀρχαῖον τὰ τε σπουδαιότερα διελέγοντο, καὶ
 ὅπου μυσθώδη. ταυτὶ εἶναι πολλὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν
 Ἑλλάδα, Ὅμηρος ἐν Μελάνθοις λοιδορίᾳ πρὸς Ὀδυσ-
 σέα ἐδήλωσεν·

Οὐδ' ἐθέλεις εὔδειν χαλκῆϊον ἐς δόμον ἐλθὼν,

Ἦέ που ἐς Λέσχην, ἀλλ' ἐνθάδε πόλλ' ἀγορεύεις.

2. Ἐς τοῦτο οὖν ἐσιελθόντι τὸ οἶκημα, τὸ μὲν σύμ-
 παν τὸ ἐν δεξιᾷ τῆς γραφῆς Ἰλίων τε ἐστὶν ἑαλωκυῖα
 καὶ ἀπόπλους ὁ Ἑλλήνων. Μενελάω δὲ τὰ ἐς τὴν
 ἀναγωγὴν ἐπιτρέπουσιν, καὶ ναῦς τε γεγραμμένη,
 καὶ ἄνδρες ἐν τοῖσι ναύταις, καὶ ἄνακτι παῖδες· ἐν
 μέσῃ δὲ ἐστὶ τῇ νηϊ ὁ κυβερνήτης Φρόντις κοιντοῦς
 διέχων. Ὅμηρος δὲ Νέστορα ἐποίησεν ἄλλα τε
 διαλεγόμενον πρὸς Τηλέμαχον, καὶ περὶ τοῦ Φρόντι-
 δος· πατρὸς μὲν Ὀνήτορος, Μενελάου δὲ ἦν κυβερ-
 νήτης, δοκιμώτατος δὲ ἐς τὴν τέχνην, καὶ ὡς Σούνιον
 ἤδη τὸ ἐν τῇ Ἀττικῇ παραπλέοντα ἐπέλαβεν αὐτὸν τὸ
 χεῖρον· καὶ τέως ὁμοῦ Νέστορι ὁ Μενέλαος πλέων,

τότε κατὰ αἰτίαν ἀπελπίσθη ταύτην, ἵνα μνήμα
 τος καὶ ὅσα ἐπὶ νεκροῖς ἄλλα ἀξιώσῃ τὸν Φρόν-
 τιν. οὗτός τε οὖν ἐν τοῦ Πολυγνώτου τῇ γραφῇ
 καὶ ὑπ' αὐτὸν Ἰθαίμενης τε τις κομίζων ἐσθῆτα,
 καὶ Ἐχοῖαξ διὰ τῆς ἀποβάθρου κατιὼν ἐστίν,
 ὑδρίαν ἔχων χαλκῇν. καταλύουσι δὲ καὶ τοῦ Με-
 νελάου τὴν σκηνὴν οὗ πόρρω τῆς νεῶς οὔσαν Πο-
 λίτης, καὶ Στρώφιός τε καὶ Ἀλφιος· καὶ ἄλλην
 διαλύων σκηνὴν ἐστὶν Ἀμφιάλος· ὑπὸ δὲ τοῦ Ἀμ-
 φικίου τοῖς πρὸς κάθηται παῖς· ἐπίγραμμα δὲ
 οὐκ ἔστι τῷ παιδί, γένεια δὲ μόνῳ τῷ Φρόντιδι.
 καὶ μόνου τούτου τὸ ὄνομα ἐκ τῆς ἐς Ὀδυσσεῖα
 ποιήσεως ἔμαθε· τῶν δὲ ἄλλων (ἐμοὶ δοκεῖν) τι
 ὀνόματα συνέσθηκεν αὐτὸς ὁ Πολύγνωτος. Βρι-
 σσῆς δὲ ἐστῶσα, καὶ Διομήδης τε ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ
 Ἴφρις πρὸς ἀμφοτέρων, εἰκόασιν ἀνασκοποῦμενοι
 τὸ Ἑλένης εἶδος. κάθηται δὲ αὕτη τε ἡ Ἑλένη
 καὶ Εὐρυβάτης πλησίον, τὸν Ὀδυσσεὺς εἶναι
 κήρυκα εἰκάζομεν· οὐ μὲν εἶχεν ἤδη γένειν. Θι-
 ράπαινα δὲ Ἰλέκτρα καὶ Παρθαλλίς, ἡ μὲν τῇ Ἑ-
 λένῃ παρέστηκε, ἡ δὲ ὑποδιὲ τὴν δεσπιδίαν ἡ Ἰ-
 λέκτρα. διάφορα δὲ καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα Ὅμη-
 ρος ἔθετο ἐν Ἰλιάδι, ἐνθα καὶ Ἑλένην καὶ ἰού-
 σας ὁμοῦ τῇ Ἑλένῃ τὰς δοῦλας ἐπὶ τὸ τεῖχος πε-
 ποίηκε. Κάθηται δὲ ὑπὲρ τὴν Ἑλένην πορφυροῦν
 ἀνὴρ ἀμπεχόμενος ἱμάτιον, καὶ ἐς τὰ μάλιστα κα-
 τηφής· Ἐλεον εἶναι τεκμήριον ἂν τὸν Πριάμην,
 καὶ πρὶν ἢ καὶ τὸ ἐπίγραμμα ἐπιλέξασθαι. πλη-
 σίον δὲ τοῦ Ἑλένου Μίρης ἐστί· τέτρωται δὲ

ὃν βραχίονα ὁ Μίγης, καθὰ δὴ καὶ Λέσχειος ὁ
 ῥοχυλῆνον Μυρτιάδος ἐν Ἰλίου πέρσιδι ἐποίησε·
 πωθῆναι δὲ ὑπὸ τὴν μάχην τοῦτον, ἦν ἐκ τῇ
 οὐκ ἐμαχέσσαντο οἱ Τρῶες, ὑπὸ Ἰδμήτου φησὶ
 οὗ Ἀργείου. γέγραπται δὲ καὶ Λυκομήδης πα-
 ρὰ τὸν Μίγητα ὁ Κρέοντος, ἔχων τραῦμα ἐπὶ τῷ
 αὐτῷ· Λέσχειος δ' οὕτω φησὶν αὐτὸν ὑπὸ Ἀγήνο-
 ρος τραυθῆναι, δῆλα οὖν, ὥς ἄλλως γε οἶκ' ἂν ὁ
 Πολύγνωτος ἔγραψεν οὕτω τὰ ἔλλαθ' ἀφίσιν, εἰ
 ἢ ἐπελίζατο τὴν ποιήσιν τοῦ Λέσχειου. προσεπέ-
 τηκε μὲν τοι καὶ σφυροῦ τῷ Λυκομήδει, καὶ τρι-
 ὄν τραῦμα ἐν τῇ κεφαλῇ. τέτρωται δὲ καὶ Εὐ-
 βυλος ὁ Μηκιστέως κεφαλὴν τε καὶ ἐπὶ τῇ χειρὶ
 ὃν καρπὸν. οὗτοι μὲν δὴ ἀνωτίσθω τῆς Ἑλένης εἶ-
 ν' ἐν τῇ γραφῇ· ἐφεξῆς δὲ τῇ Ἑλένῃ μήτηρ τε ἢ
 θυσιῶς ἐν χρῶ κεκαρμένη, καὶ παίδων τῶν Θη-
 σέως Δημοφῶν ἐστι φροντίζων, ὅσα γε ἀπὸ τοῦ
 γήμματος, εἰ ἀνασώσασθαι οἱ τὴν Αἴθραν ἐνέ-
 τται. Ἀργεῖοι δὲ καὶ ἐκ τῆς Σύνιδος θυγατρὸς
 γενέσθαι Θραῦ Μελάνιππον λέγουσι, καὶ ὥς ἀνέ-
 λαιτο ὁ Μελάνιππος δρόμου νίκην, ὅτε οἱ Ἐπί-
 νονοι καλούμενοι Νέμεια δεῦτεροι οὗτοι ἔθισαν
 μετὰ Ἀδραστιον. Λέσχειος δὲ ἐς τὴν Αἴθραν ἐποίη-
 σαν, ἥνικα ἤλιστατο Ἰλιον, ὑπεξέλκουσαν ἐς τὸ
 στρατόπεδον αὐτὴν ἀφικέσθαι τὸ Ἑλλήνων, καὶ
 ὑπὸ τῶν παίδων γνωριωθῆναι τὸν Θησιῶς, καὶ
 ὥς παρ' Ἀγαμέμνονος αἰτήσαι Δημοφῶν αὐτὴν·
 ὁ δὲ ἐκείνῳ μὲν ἐθίλειν χαρίζεσθαι, ποιήσιν δὲ
 οὐ πρότερον ἔφη, πρὶν Ἑλένην πῆσαι· ὑποστει-

λαντι δὲ αὐτῷ κήρυκα ἔδωκεν Ἑλένη τὴν χάριν.
 ἔοικεν οὖν ὁ Εὐρυβάτης ὁ ἐν τῇ γραφῇ ἀφῆχθαι τε
 ὥς τὴν Ἑλένην τῆς Αἴθρας εἶναι, καὶ τὰ ἐντι-
 ταλμένα ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀπαγγέλλειν. γυ-
 ναῖκες δὲ αἱ Τρωάδες αἰχμαλώτοις τε ἦδη καὶ ὀδυ-
 ρομέναις ἔοικασι· γέγραπται μὲν Ἀνδρομάχῃ, καὶ
 ὁ παῖς οἱ προσέστηκεν ἐλόμενος τοῦ μαστοῦ. τού-
 τῳ Λέσχεως ῥιφθέντι ἀπὸ τοῦ πύργου συμβῆναι
 λέγει τὴν τελευταίην, οὐ μὲν ὑπὸ δόγματός γε Ἑλ-
 λήνων, ἀλλ' ἰδίᾳ Νεοπτόλεμον αὐτόχειρα ἐθέλῃσαι
 γενέσθαι. γέγραπται δὲ Μηδεσικαστῇ, θυγατέ-
 ρων μὲν Πριάμου καὶ αὕτη τῶν νόθων· ἐξοκίσθαι
 δὲ ἐς Πήδαιον πόλιν φησὶν αὐτὴν Ὅμηρος, Ἰμβρίῳ
 Μέντορος παιδί ἀνδρὶ συνοικοῦσαν. ἡ μὲν δὴ Ἀν-
 δρομάχῃ καὶ ἡ Μηδεσικαστῇ καλύμματα εἰσὶν ἐπι-
 κείμενα· Πολυξένη δὲ κατὰ τὰ εἰθισμένα παρ-
 θένους ἀναπέπλεκται τὰς ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας.
 ἀποθανεῖν δὲ αὐτὴν ἐπὶ τῷ Ἀχιλλέως μνήματι,
 ποιηταὶ τε ἤδουσι, καὶ γραφὰς ἐν τε Ἀθήναις
 καὶ Περγάμῳ τῇ ὑπὲρ Κασίου θιασόμενος οἶδα
 ἔχουσας ἐς τῆς Πολυξένης τὰ περὶ ἡμέτερα. γέγρα-
 φε δὲ καὶ Νέστορα τῇ κεφαλῇ τε επικείμενον πῖ-
 λον καὶ ἐν τῇ χειρὶ δόρυ ἔχοντα· καὶ ἵππος κο-
 νιέσθαι μέλλοντος παρέχεται σχῆμα. ἄχρι μὲν
 δὴ τοῦ ἵππου αἰγιαλὸς τε, καὶ ἐν αὐτῷ ψηφίδες
 ὑποφαίνονται, τὸ δὲ ἐντεῦθεν οὐκέτι ἔοικεν εἶναι
 θάλασσα.

CAPUT XXVI.

Picturae dextrae partis Lesches Delphicae descriptio continuatur — loricae antiquae descriptio.

Τῶν δὲ γυναικῶν τῶν μεταξύ τῆς τε Αἰδοῦς καὶ Νέστορος εἰσιν ἄνωθεν τοῦτων αἰχμαλῶται καὶ αὐταί, Κλυμένη τε καὶ Κρέουσα, καὶ Ἀριστομένη, καὶ Ξενοδίκη. Κλυμένην μὲν αὖν Σησίχορος ἐν Ἰλίου πύρσιδι κατηρίθμηκεν ἐν ταῖς αἰχμαλώτοις· ὡσαύτως δὲ καὶ Ἀριστομένην ἐποίησεν ἐν Νόστοις θυγατέρα μὲν Πριάμου, Κριτολίου δὲ γυναικὶ εἶναι τοῦ Ἰκετάνοιο· Ξενοδικῆς δὲ μνημονεύσαντα οὐκ οἶδα οὔτε ποιητὴν, οὔτε ὅσαι λόγων συνθίσται. ἐπὶ δὲ τῇ Κροῦσῃ λέγουσιν, ὡς ἡ θεῶν μήτηρ καὶ Ἀφροδίτη δουλείας ἀπὸ Ἑλλήνων αὐτὴν ἐξόρυσαντο· εἶναι γάρ δι' αὐτὴν καὶ Αἰνείου τὴν Κρέουσαν γυναῖκα. Αἰσχρὸς δὲ καὶ ὁ ποιήσας ἔπη τὰ Κύπρια, διδόναι Εὐρυδίκην γυναῖκα Αἰνεία, γεγραμμέναι δὲ ἐπὶ κλίνης ὑπὲρ ταύτης Ἀηιδόμη τε καὶ Μητιόχη, καὶ Πείσις ἐστὶ καὶ Κλεοδίκη· τούτων ἐν Ἰλιάδι καλυμένη μικρῇ μόνης ἐστὶ τὸ ὄνομα τῆς Ἀηιδόμης· τῶν δ' ἄλλων (ἐμοὶ δοκεῖν) ἔσθηκε τὰ ὀνόματα ὁ Πολύγνωτος. γέγραπται δὲ καὶ Ἐπειὸς γυμνὸς καταβύλλων ἐς Ἰδαίῳ τῶν Τρώων τὸ τεῖχος· ἀνέχει δὲ ὑπὲρ αὐτῶν κεφαλὴ τοῦ ἵππου μόνη τοῦ δουρτίου. Πολυποίτης δὲ ὁ Πειριόθου, δεδεμένος τὴν κεφαλὴν ταινίᾳ, καὶ παρ' αὐτὸν Ἀκάμας ἐστὶν ὁ Θησέως, ἐπικείμενος τῇ κεφαλῇ κράνος· λόφος δὲ ἐπὶ τῷ κράνι πεποίηται· καὶ Ὀδυσσεὺς τέ ἐστι, καὶ ἐνδεδυκὲς θώρακα Ὀδυσσεύς. Αἴας δὲ ὁ Οἰλέως ἔχων ἀσπίδα

βωμῷ προσέστηκεν, ὀρνύμενος ὑπὲρ τοῦ ἐς Κασσάνδραν τολμήματος· ἡ δὲ κάθηται τε ἡ Κασσάνδρα χαμαὶ, καὶ τὸ ἄγαλμα ἔχει τῆς Ἀθηνᾶς, εἶγε δὲ ἀντίστροφον ἐκ βάθρων τὸ ξόανον, ὅτε ἀπὸ τῆς ἱερείας αὐτὴν ὁ Αἴας ὑπεῖλε· γεγραμμένοι δὲ καὶ οἱ παῖδες ἔσιν οἱ Ἀτρείως, ἐπικείμενοι καὶ αὐτοὶ κράνη· Μενελάω δὲ ἄσπίδα ἔχοντι, θράκων ἐπὶ τῇ ἄσπιδι ἐστὶν ἐργασμένος, τοῦ ἐν Αὐλίδι φανέντος ἐπὶ τοῖς ἱερείοις τέρατος εἵνεκα· ἐπὶ τούτοις τὸν Αἴαντα ἔσορκουσι· κατευθὺ δὲ τοῦ ἵππου παρὰ τῷ Νέστορι Νεοπτόλεμος ἀπικτονῶς ἐστὶν Ἐλασσον, ὅστις δὴ ὁ Ἐλασσος· οὗτος μὲν δὴ ὀλίγον ἐμπνέοντι εἰ εἰκασταί. Ἀστύνοον δὲ, οὗ δὴ ἐποιήσατο καὶ Λέσχεως μνήμην, πεπτωκῦτα ἐς γόνυ ὁ Νεοπτόλεμος ξίφει παίζει. Νεοπτόλεμον δὲ μόνον τοῦ Ἑλληνικοῦ φανέοντα ἔτι τοὺς Τρῶας ἐποίησεν ὁ Πολύγυτος, ὅτι ὑπὲρ τοῦ Νεοπτολέμου τὸν τάφον ἡ γραφὴ πᾶσα ἔμελλεν αὐτῷ γενήσεσθαι. τοῦ δὲ Ἀχιλλέως τῷ παιδί Ὀμηρος μὲν Νεοπτόλεμον ὄνομα ἐν ὑπάσῃ οἱ τίθεται τῇ ποιήσει· τὰ δὲ Κύπρια ἔφη φηαῖν, ὑπὸ Ἀνκομήδους μὲν Πυρρόν, Νεοπτόλεμον δὲ ὄνομα ὑπὸ Φοίνικος αὐτῷ τεθῆναι, ὅτι Ἀχιλλεύς ἡλικία ἐπὶ νέος πολεμεῖν ἤρξατο. γέγραπται δὲ βωμός τε καὶ ὑπὸ διέματος παῖς μικρὸς ἐχόμενος τοῦ βωμοῦ· κείται δὲ καὶ θύραξ ἐπὶ τῷ βωμῷ χαλκοῦς. 2. Κατὰ δὲ ἡμέ σπάνιον τῶν θωράκων τὸ στήμα ἦν τούτων, τὸ δὲ ἀρχαῖον ἐφόρουσιν αὐτούς· δύο ἦν χαλκᾷ ποιήματα, τὸ μὲν στήθος καὶ τοῖς ἀμφὶ τὴν γαστέρα ὑφ' ὅσον, τὸ δὲ ὡς νέου σκέπην εἶναι· γυῖα ἐκα-

λούντιο· τὸ μὲν ἔμπροσθεν, τὸ δὲ ὀπίσθεν προσή-
 γον, ἔπειτα περὶ ναις συνήπτον πρὸς ἄλληλα.
 ἀσφάλειαν δὲ ἀποχρῶσαν ἐδόκει παρέχασθαι, καὶ
 ἀσπίδος χωρὶς· ἐπὶ τούτῳ καὶ Ὅμηρος φόροντα
 τὸν Φρύγα οὐκ ἔχοντα ἀσπίδα ἐποίησεν, ὅτι αὐτῷ
 γυαλοδώραξ ἦν· ἐγὼ δὲ γραφῇ μεμιμημένον τοῦτον
 ἰθακασμὴν ὑπὸ τοῦ Πολυγνώτου· καὶ ἐν Ἀρτίμι-
 δος τῆς Ἐφεσῆας Καλλιπῶν ὁ Σάμιος Πατρόκλης
 τοῦ Θώρακος τὰ γυναικα ἀρμολογούσας ἔγραψε γυναι-
 κας. τοῦ βομοῦ δὲ ἐπέκεινα Λαοδίκην ἔγραψεν
 ἰσιῶσαν, ταύτην οὐτε ὑπὸ ποιητοῦ κατελλεγμένην
 ἐν ταῖς αἰχμαλώτοις ταῖς Τρωάσιν εὑρισκόν, οὐτε
 ἄλλως ἐφαίνεται ἔχειν μοι ὡς εἰκὸς ἢ ἀφειδῆναι τὴν
 Λαοδίκην ὑπὸ Ἑλλήνων. Ὅμηρος μὲν γε ἐδήλωσεν
 ἐν Ἰλιάδι Μενελάου καὶ Ὀδυσσεὺς ξενίαν πικρὰ
 Ἀντήρορι, καὶ ὡς Ἑλικάοσι ἢ Λαοδίκῃ συνοικίῃ
 τῷ Ἀντήρορος· Αἰσχεὺς δὲ τειρωμένοι τὸν Ἑλικάο-
 να ἐν τῇ νυκτομαχίᾳ γνωρισθῆναί τε ὑπὸ Ὀδυσσεὺς
 καὶ ἔλαχθῆναι ζῶντα ἐκ τῆς μάχης φησίν. ἔπειτα
 ἔν οὖν τῇ Μενελάου καὶ Ὀδυσσεὺς κηδεμονίᾳ περὶ
 οἴκον τὸν Ἀντήρορος, μηδὲ ἐς τοῦ Ἑλικάουρος τὴν
 γυναικα ἔργον δυσμενὲς ὑπὸ Ἀγαμέμνονος καὶ Με-
 νελάου γενέσθαι. Εὐφορίων δὲ ἀνὴρ Χαλκιδεὺς
 οὐκ οὐδὲν εἰκότι τὰ ἐς τὴν Λαοδίκην ἐποίησεν. ἐφε-
 ξης δὲ τῇ Λαοδίκῃ ὑποστάτης τε λίθου καὶ λουτή-
 ριόν ἐστιν ἐπὶ τῷ ὑποστάτῃ χαλκοῦν· Μένδουσα
 δὲ κατέχουσα ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις τὸν ὑποστά-
 τιν ἐπὶ τοῦ ἰδάφους κάθηται· ἐν δὲ ταῖς Πριάμον
 θυγατρῶσιν ἀριθμήσαιτ' ἂν τις καὶ ταύτην κατὰ

τοῦ Ἱμεραίου τὴν ᾠδὴν. παρὰ δὲ τὴν Μεδουσαν ἐν
 χορῇ κεκυρμένη πρὸς βύτις ἢ ἀνθρώπος ἔστιν ἐν τοῦ-
 χος, παιδίον δὲ ἐν τοῖς γόνασιν ἔχει γυμνόν· τὸ
 δὲ τὴν χεῖρα ὑπὸ δαίματος ἐπίπρουσθαι τῶν ὀφθαλ-
 μῶν πεποιήται.

CAPUT XXVII.

*Picturae dextrae partis Lesches Delphicae descri-
 ptio continuatur et absolvitur.*

Νεκροὶ δὲ, ὁ μὲν γυμνὸς Πῆλις ὄνομα ἐπὶ τὸν νῦ-
 τὸν ἔστιν ἐξορμιμένος, ὑπὸ δὲ τὸν Πῆλιν Ἡιονεύς τε
 κεῖται καὶ Ἀδμητος ἐνδεδυνότες ἐπὶ τοὺς θώρακας·
 καὶ αὐτῶν Λέσχεως Ἡιονέα ὑπὸ Νεοπτολέμου, τὸν
 δὲ ὑπὸ Φιλοκτιήτου φησὶν ἀποθανεῖν τὸν Ἀδμητον·
 ἄλλοι δὲ ἀνωτέρω ταύτων, ὑπὲρ τὸ λουτήριον Αἰώ-
 κητιὸς ἔστιν ὁ Πουλυδάμαντος τεθνεὺς ὑπὸ Ὀδυ-
 σείως, ὑπὲρ δὲ Ἡιονέα τε καὶ Ἀδμητον Κόροιβος ὁ
 Μύγδωνος· τοῦτου μνημῆα τε ἐπιφανές ἐν ὕραις
 πεποιήται Φρυγῶν ἐς τεκτορήσασθαι, καὶ ἀπ' αὐτοῦ
 ποιηταῖς Μύγδωνας ὄνομα ἐπὶ τοῖς Φρυγῇ τίθεσθαι
 καθέστηκεν. ἀφίκετο μὲν δὴ ἐπὶ τὸν Κασσάνδρας
 ὁ Κόροιβος γάμον, ἀπέθανε δὲ, ὡς μὲν ὁ πλείων
 λόγος, ὑπὸ Νεοπτολέμου· Λέσχεως δὲ ὑπὸ Αἰομή-
 δους ἐποίησεν. εἰσὶ δὲ καὶ ἐπάνω τοῦ Κοροίβου
 Πρίαμος καὶ Ἀζίων τε καὶ Ἀγήνωρ. Πρίαμον δὲ οὐκ
 ἀποθανεῖν ἔφη Λέσχεως ἐπὶ τῇ ἐσχάρα τοῦ Ἑρκίου,
 ἀλλὰ ὑποσπασθέντα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ πάρεργον τῷ
 Νεοπτολέμῳ πρὸς ταῖς τῆς οἰκίας γενέσθαι θύραις.
 εἰς δὲ Ἑκάβην Σησίχορος ἐν Ἰλίου πέριδι ἐποί-
 ησεν, ἐς Λυκίαν ὑπὸ Ἀπόλλωνος αὐτὴν κομοθήναι.

Ἄξιονα δὲ παῖδα εἶναι Πριάμου Λέσχεως, καὶ ἀπο-
 θανεῖν αὐτὸν ὑπὸ Εὐρυπύλου τοῦ Εὐαίμονος φησι.
 τοῦ Ἀγήνορος δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν ποιητὴν Νεοπτό-
 λεμος αὐτόχειρ ἐστὶ· καὶ οὕτω φαίνοιτο ἂν Ἑχε-
 κλος μὲν φονευθεὶς ὁ Ἀγήνορος ὑπὸ Ἀχιλλέως, Ἀγή-
 νωρ δὲ αὐτὸς ὑπὸ τοῦ Νεοπτολέμου. Λαομέδοντος
 δὲ τὸν νεκρὸν Σίνων τε ἐταῖρος Ὀδυσσεύς καὶ Ἀγ-
 χιλλὸς εἰσιν ἐκκομίζοντες· γέγραπται δὲ καὶ ἄλλος
 τεθνηὼς, ὄνομά οἱ Ἑρσεος· τὰ δὲ εἰς Ἑρσεὸν τε καὶ
 Λαομέδοντα, ὅσα γε ἡμεῖς ἐπιστάμεθα, ἦσεν οὐ-
 δείς. ἔστι δὲ οἰκία τε ἡ Ἀντήνορος, καὶ παρδάλειος
 κρεμάμενον δέρμα ὑπὲρ τῆς ἐσόδου, σύνθημα εἶναι
 τοῖς Ἕλλησιν, ἀπέχεσθαι σφῶς οἴκου τοῦ Ἀντήνο-
 ρος. γέγραπται δὲ Θεάνῳ τε καὶ οἱ παῖδες, Γλαῦ-
 κος μὲν καθήμενος ἐπὶ θώρακι γνάλοις συνηρμο-
 σμένῳ, Εὐρύμαχος δὲ ἐπὶ πέτρα· παρὰ δὲ αὐτὸν
 ἵστηκεν Ἀντήνωρ, καὶ ἐφειξῆς θυγάτηρ Ἀντήνορος
 Κρινώ· παιδίον δὲ ἡ Κρινὼ φέρει νήπιον· τῶν
 προσώπων δὲ ἅπασιν οἶον ἐπὶ συμφορᾷ σῆμα ἐστὶ.
 λιβωτὸν δὲ ἐπὶ ὄνον καὶ ἄλλα τῶν σκευῶν εἰσιν
 ἀνατιθέμεναι· δικάζεται δὲ ἐπὶ ὄνου παιδίον
 μικρόν. κατὰ τοῦτο τῆς γραφῆς καὶ ἐλεγείον ἐστὶ
 Σιμωνίδου·

Γράψτε Πόλλυγνωτος, Θάσιος γένος, Ἀγλαοφῶντος
 Τῆδος, περθομένην Πλίου ἀκρόπολιν.

CAPUT XXVIII.

*Picturae laevae partis Lesches Delphicae, Ulyssiae
 descensum ad inferos exprimentis, descriptio — fra-*

*trum Catanensium pietas in parentes — pietatis
in deos nonnulla exempla — de Eurynomo In-
ferorum daemone.*

Τὸ δὲ ἔτερον μέρος τῆς γραφῆς, τὸ ἐξ ἀριστερῶς
χειρὸς, ἔστιν Ὀδυσσεὺς καταβεβηκὸς ἐς τὸν Ἄιδην
ὀνομαζόμενον, ὅπως Τειρεσίαν τὴν ψυχὴν περὶ τῆς
ἐς τὴν οἰκίαν ἐπέσθῃται σωτηρίας· ἔχει δὲ οὕτως τὰ
ἐς τὴν γραφήν. ὕδωρ εἶναι ποταμὸς ἴοικε, δῆλα ὥς
ὁ Ἀχέρων, καὶ κάλυμοί τε ἐν αὐτῷ πεφικότες, καὶ ἄ-
μυδρά οὕτω δὴ τι τὰ εἶδη τῶν ἰχθύων, σκιάς μάλ-
λον ἢ ἰχθύς ἀκίσεις· καὶ ναῦς ἐστὶν ἐν τῷ ποταμῷ,
καὶ ὁ πορθμεὺς ἐπὶ ταῖς κόπαις. ἐπηκολούθησε δὲ
ὁ Πολύγυτος (ἐμοὶ δοκεῖν) ποιῆσαι Μινυάδι· ἔστι
γὰρ δὴ ἐν τῇ Μινυάδι ἑθυσία ἔχοντα καὶ Πειρίθον·

Ἐνθ' ἦτοι γὰρ μὲν νεκυάμβρατον, ἣν ὁ γεραίρος

Πορθμεὺς ἦκε Χάρων, οὐκ ἔλλαβον ἔνδοθεν Ἐρμού.
ἐπὶ τούτῳ οὖν καὶ Πολύγυτος γέροντα ἔγραψεν
ἤδη τῇ ἡλικίᾳ τὸν Χάρανα. οἱ δὲ ἐπιβεβηκότες τῆς
ναῦς οὐκ ἐπιφανεῖς εἰς ἄπαν εἰσὶν, οἷς προσήκουσι.
Τέλλης μὲν ἡλικίαν ἐφήβου γεγονὸς φαίης ἔν, Κλεο-
βοία δὲ ἔτι παρθένος, ἔχει δὲ ἐν τοῖς φόνεσι κιβω-
τὸν, ὁποίας ποιῆσθαι νομίζουσι Δήμητρι. ἐς μὲν
δὴ τὸν Τέλλην τοσοῦτον ἤκουσα, ὥς ὁ ποιητὴς Ἀρ-
χίλοχος ἀπόγονος εἶη τρίτος Τέλλιδος· Κλεοβοίαν
δὲ ἐς Θάσον τὰ ἔργα τῆς Δήμητρος ἐνεγκεῖν πρώ-
την ἐκ Πάρου φασίν. ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀχέρωντος τῇ ὄχθῃ
μάλιστα ἄξιον, ὅτι ὑπὸ τοῦ Χάρωνος τὴν ναῦν ἀνήρ
αὐτὸς δίκαιος ἐς πατέρα ἀγχόμενός ἐστιν ὑπὸ τοῦ πα-
τρός. 2. Περὶ πλείστον γὰρ δὴ ἐποιοῦντο οἱ παλαιοί
γονίας· ὥσπερ ἐστὶν ἄλλοις τε περὶ μνησθαι καὶ ἐν

Κατάνη τοῖς καλουμένοις Εὐσεβείσιν, οἳ, ἥνικα ἐπέφαι τῇ Κατάνη πῦρ τὸ ἐκ τῆς Αἴτνης, χρυσὸν μὲν καὶ ἄργυρον ἐν οὐδενὸς μερίδι ἐποιήσαντο, οἱ δὲ ἴφευγον, ὃ μὲν ἀράμενος μητέρα, ὃ δὲ αὐτὸν τὸν πατέρα· προϊόντας δὲ οὐ αὖν ἡρασιώνη καταλαμβάνει οφῶς τὸ πῦρ ἐπιγόμενον τῇ φλογί· καὶ (οὐ γὰρ κατετίθεντο οὐδὲ οὕτω τοὺς γονέας) διχῇ σχισθῆναι λέγεται τὸν ὕδακα, καὶ αὐτοὺς τε τοὺς νεανίσκους, αὖν δὲ αὐτοῖς τοὺς γονέας τὸ πῦρ οὐδὲν σφισι λυπηράμενον παρῆλθεν· οὗτοι μὲν δὴ τιμὰς καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι παρὰ Καταναίων ἔχουσιν. ἐν δὲ τῇ Πολυγνώτου γραφῇ πλησίον τοῦ ἀνδρός, ὅς τῳ πατρὶ ἐλυμαίνετο, καὶ δι' αὐτὸ ἐν ἄδον κακὰ ἀναπλήσαι, τοῦτον πλησίον ἱερὰ σεσυληκῶς ἀνὴρ ὑπέσχε δίκην· γυνὴ δὲ ἣ κολλάζουσα αὐτὸν φάρμακα ἄλλα τι καὶ ἐς αἰκίαν οἶδεν ἀνθρώπων. 3. Περισσῶς δὲ ἄρα εὐσεβεία θεῶν ἔτι προσέκειντο οἱ ἄνθρωποι· ὡς Ἀθηναῖοι δηλὰ τε ἐποίησαν, ἥνικα εἶλον Ὀλυμπίου Διὸς ἐν Συρακούσαις ἱερὸν, οὔτε κινήσαντες τῶν ἀναθημάτων οὐδὲν, τὸν ἱερεῖα τε τὸν Συρακούσιον φύλακα· ἐπ' αὐτοῖς ἐάσαντες. ἐδήλωσε δὲ καὶ ὁ Μῆδος Αἴτις λόγοις τε, οὓς εἶπε πρὸς Ἀηλίου, καὶ τῶν ἔργων εἵντεκα, ἐν Φοινίσσῃ νηϊ ἄγαλμα εὐρῶν Ἀπόλλωνος, ἀπέδωκεν αὐτῷ Ταναγραίοις ἐς Ἀἴλιον. οὕτω μὲν τὸ θεῖον καὶ οἱ πάντες τότε ἔργον ἐν τιμῇ, καὶ ἐπὶ λόγῳ τοιοῦτ' ἰὰ ἐς τὸν συλήσαντα ἱερὰ ἔγραψε Πολύγνωτος. 4. Ἔστι δὲ ἀναπέρα τῶν κατελεγμένων Βυρῦνομος· δαίμονα εἶναι τῶν ἐν ἕδου φασὶν οἱ Λελυφῶν ἐξηγηταὶ τὸν Εὐρῦνομον,

καὶ ὥς τὰς σάρκας περιεσθίει τῶν τεκρῶν, μὴνα σφί-
σιν ἀπολείπων τὰ ὅστιά. ἥ δὲ Ὀμήρου ποιήσις ἐς
Ὀδυσσεά, καὶ ἡ Μινυάς τε καλουμένη, καὶ οἱ Νό-
στοι (μνήμη γὰρ δὴ ἐν ταύταις καὶ ἔδου καὶ τῶν
ἐκτὶ δειμάτων ἐστίν) ἴσασιν οὐδένα Εὐρύνομον δαι-
μονα. τοσοῦτο μὲν τοι δηλώσω, ὁποῖός τε ὁ Εὐρύνο-
μος καὶ ἐπὶ ποίον γέγραπται σχήματος· κυανοῦ τὴν
χρῶαν μεταξὺ ἐστὶ καὶ μέλανος, ὁποῖαι καὶ τῶν μυῶν
αἱ πρὸς τὰ κρῖα εἰσὶ προσιζάνουσαι· τοὺς δὲ ὀδόν-
τας φαίνει, καθεζομένῳ δὲ ὑπέστρωται οἱ δέρμα
γυπός. ἐφεξῆς δὲ μετὰ τὸν Εὐρύνομον ἡ τε ἐξ Ἀρ-
καδίας Αὔγη καὶ Ἰφιμέδεια ἐστὶ· καὶ ἡ μὲν παρὰ
Τυθραντα ἡ Αὔγη ἀφίκετο ἐς Μυσίαν, καὶ γυναι-
κῶν, ὁπόσαις ἐς τὸ αὐτὸ Ἡρακλέα ἀφικέσθαι λέγου-
σι, μάλιστα δὴ παῖδα εἰκότα ἔτεκε τῷ πατρί· τῇ
δ' Ἰφιμέδεια γέρα δεδοται μεγάλα ὑπὸ τῶν ἐν Μυ-
λαιοῖς Καρῶν.

CAPUT XXIX.

*Picturae larvae partis Lesches Delphicae descriptio
continuat — de Ocno et Ionom proverbio
inde petito.*

Τῶν δὲ ἤδη μοι κατελεγμένων εἰσὶν ἀνώτεροι τού-
των ἱερῶν καὶ οἱ ἐταῖροι τοῦ Ὀδυσσεῶς Περιμήδης
καὶ Εὐρύλοχος φέροντες· τὰ δὲ ἐστὶ μέλανες κρῖαι
τὰ ἱερῶν. 2. Μετὰ δὲ αὐτοὺς ἀνὴρ ἐστὶ καθήμενος,
ἐπίγραμμα δὲ Ὀκνον εἶναι λέγει τὸν ἄνθρωπον· πε-
ποίηται μὲν πλέκων σχοινίον, παρῆστηκε δὲ θήλεια
ὄνος ἐπεσθίουσα τὸ πεπλεγμένον ἀεὶ τοῦ σχοινίου.
τοῦτον εἶναι τὸν Ὀκνον φίλτρον φασιν ἄνθρωπον,

γυναῖκα δὲ ἔχειν δοκιμασθῆναι· καὶ ὁπόσα συλλέξαι-
 το ἐργαζόμενος, οὐ πολὺ ἂν ὕστερον ὑπὸ ἐκείνης ἀνή-
 λωτο· τὰ οὖν ἐς τοῦ Ὀρκου τὴν γυναῖκα ἐθέλουσιν
 αἰνίζασθαι τὸν Πολύγνωτον. οἶδα δὲ καὶ ὑπὸ Ἰώ-
 νων, ὁπότε ἰδοῖεν τινα πονοῦντα ἐπὶ αὐδενὶ ὄνῃσιν
 φέροντι, ὑπὸ ταύτων εἰρημένον, ὥς ὁ ἀνὴρ οὗτος
 συνάγει τοῦ Ὀρκου τὴν θώμιγγα. Ὀρκον δ' οὗτ'
 καὶ μάντιων οἱ ὀρῶντες τοὺς αἰωνοὺς καλοῦσι τινα
 ὀρνίθα· καὶ ἔστιν οὗτος ὁ ὄρκος μέγιστος μὲν καὶ
 κάλλιστος ἐρωδιῶν· εἰ δὲ ἄλλος τις ὀρνίθων σπύ-
 ρνός ἐστι, καὶ οὗτος. γέγραπται δὲ καὶ Τιτυὸς οὐ
 καλαζόμενος ἔτι, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ συνεχοῦς τῆς τιμω-
 ρίας ἐς ἅπαν ἐξανηλωμένος· ἀμυδρόν καὶ οὐδὲ δλό-
 κηρον εἰδοῖον. ἐπιόντι δὲ ἐφεξῆς τὰ ἐν τῇ γραφῇ,
 ἵστιν ἐγγυιᾶται τοῦ στρίφοντός τὸ καλῶδιον Ἀριά-
 δη· κἀκείνηται μὲν ἐπὶ πέτρας, ὀρεῇ δὲ ἐς τὴν ἀδελ-
 φὴν Φαίδραν, τὰ τε ἄλλα αἰωρουμένην σῶμα ἐν σπυ-
 ρῇ, καὶ ταῖς χερσὶν ἀμφοτέρωτις ἐκατέρωθεν τῆς σπυ-
 ρῆς ἐχομένην. παρῆχε δὲ τὸ σχῆμα καὶ πρὸς τὸ ἐν-
 πεπείστερον πεποιημένα συμβάλλεσθαι τὰ ἐς τῆς
 Φαίδρας τῆς τελευτήν. τὴν δὲ Ἀριάδην ἢ κατὰ τι-
 να ἐπιτυχίαν δαίμονα, ἢ καὶ ἐπίτηδες αὐτὴν λοχή-
 σαι, ἀφείλετο Θησέας ἐπιπλεύσας Λιόνησος στόλοι
 μέζον· οὐκ ἄλλος κατὰ ἐμὴν δόξαν, ἀλλὰ ὁ πρῶ-
 τος μὲν ἐλάσας ἐπὶ Ἰνδοὺς στρατιῆς, πρῶτος δὲ Εὐ-
 φράτην γεφυρώσας ποταμὸν. Ζεῦγμά τε ὠνομάσθη
 πόλις, καθότι ἐξέχθη τῆς χώρας ὁ Εὐφράτης· καὶ
 ἔστιν ἐνταῦθα ὁ κάλως καὶ ἐς ἡμᾶς, ἐν ᾧ τὸν ποτα-
 μὸν ἔκρυψεν ἀμπελίνους ὁμοῦ πεπλεγμένοις καὶ κατ-

τοῦ κλήμασι. τὰ μὲν δὴ ἐς Διδνεύσον πολλά ὑπὸ τε Ἑλλήνων λεγόμενα καὶ ὑπὸ Αἰγυπτίων εἶσιν. ὑπὸ δὲ τὴν Φαίδραν εἶσιν ἀνακειλιμένη Χλωρίς ὑπὸ τῆς Θυίας γόνασιν. οὐχ ἁμαρτήσεται μὲν δὴ οὔτε ἴσους φησὶ φίλιαν εἶναι ἐς ἀλλήλας, ἥτις ἐτυχον αἰ γυναῖκες ζῶσαι· ἦσαν γάρ δὴ ἡ μὲν ἐξ Ὁρχομενοῦ τοῦ ἐν Βοιωτίᾳ Χλωρίς· εἶπον δὲ καὶ ἄλλοι τὸν ἐς αὐτὰς λόγον, τῇ μὲν συγγενέσθαι Ποσειδῶνα τῇ Θυίᾳ, Χλωρίν δὲ Ποσειδῶνος παιδί. Νηλεὺς συνοικῆσαι, περὰ δὲ τὴν Θυίαν Πρύκρης τε ἔσθηκεν ἡ Ἐρεχθίδας, καὶ μετ' αὐτὴν Κλυμένη· ἐπιστρέφει δὲ αὐτὴ τὰ κῶπα ἡ Κλυμένη. ἔστι δὲ πεποιημένα ἐν Νόστοις, Μινύου μὲν τὴν Κλυμένην θυγατέρα εἶναι. γήμασθαι δὲ αὐτὴν Κεφάλῳ τῷ Διήκονος, καὶ γενέσθαι σφίξιν Ἰφικλον παῖδα. τὰ δὲ ἐς τὴν Πρύκριν καὶ οἱ πάντες ἄδουσιν, ὡς προτέρα Κεφάλῳ ἢ Κλυμένη συνώκησε, καὶ ὃν τρόπον ἐτελεύτησεν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. ἐσωτέρω δὲ τῆς Κλυμένης Μεγάρων τὴν ἐκ Θηβῶν ὕφει· ταύτην γυναῖκα ἔσχεν Ἡρακλῆς τὴν Μεγάρων, καὶ ἀπεπέμψατο ἀντὶ χρόνον, ἅτε παῖδων τε ἑσπερημένος τῶν ἐξ αὐτῆς, καὶ αὐτὴν ἡγοῦμενος οὐκ ἐπὶ ἀμείνοσι τῷ διαίμοσι. γυναικῶν δὲ τῶν καταλεγμένων ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἡ τε Σαλμωνίδος θυγάτηρ ἐπὶ πέτρας καθιζομένη, καὶ Ἐριφύλη παρ' αὐτὴν ἔστιν ἑστῶσα, διὰ μὲν τοῦ χειρῶνος ἀνέχουσα ἄκρους παρὰ τὸν τράχηλον τοὺς δακτύλους· τοῦ χειρῶνος δὲ ἐν τοῖς κοίλοις εἰκάστας τῶν χειρῶν ἑαίνον τὸν ὄρμον αὐτὴν ἔχειν. ὑπὲρ δὲ τὴν Ἐριφύλην ἔγραψεν Ἐλετήρομα τε καὶ Ὀδυσσεὺς ὁκλάζοντα ἐπὶ τοῖς ποσίν, ἔχοντα ὑπὲρ τοῦ βόθρου τὸ ξίφος· καὶ ὁ

πάντες Τειρεσίας προείπαι ἐπὶ τὸν βόθρον· μετὰ δὲ τὸν Τειρεσίαν ἐπὶ πέτρας ἢ Ὀδυσσεύας μήτηρ Ἀντίκλειά ἐστιν· ὃ δὲ Ἑλλήνων ἀμπέχεται φορμὴν ἀντὶ ἐσθῆτος, σὺνηθες τοῖς ναύταις φόρημα. κατωτέρω δὲ τοῦ Ὀδυσσεύος ἐπὶ θρόνων καθιζόμενοι, Θησεὺς μὲν τὰ ξίφη, τὸ τε Πειρίθου, καὶ τὸ ἑαυτοῦ, ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἔχει, ὃ δὲ ἐς τὰ ξίφη βλέποντες εἰσὶν ὁ Πειρίθους· εἰκάσαις ἂν ἄχθεσθαι τοῖς ξίφεσιν αὐτῶν ὡς ἀχρείοις καὶ ὄφελός σφισιν οὐ γεγεννημένοις ἐς τὰ τολμήματα. Πανύσας δὲ ἐποίησεν, ὡς Θησεὺς καὶ Πειρίθους ἐπὶ τῶν θρόνων παρὰσχοιντο στήθεσσι, οὐ κατὰ δεσμώτας, προσφυῆς δὲ ἀπὸ τοῦ χρωτὸς ἀντὶ δεσμῶν σφισιν ἔφη τὴν πέτραν. Θησεὺς δὲ καὶ Πειρίθου τὴν λεγομένην φιλίαν ἐν ἀμφοτέραις ἐδήλωσεν Ὅμηρος ταῖς ποιήσεσι. καὶ Ὀδυσσεὺς μὲν πρὸς Φαίλακας λέγων ἐστίν·

Καὶ νῦν κ' ἔτι προτέρους ἴδον ἀνέρας, οὓς ἔθελόν περ,
Θησίᾳ, Πειρίθοόν τε, θεῶν ἐρικυδέα τέκνα.
πιποῖται δὲ αὐτῶν καὶ ἐν Γιάδι ὁ Νέστωρ ἄλλα τε
ἐπὶ Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλέως νοῦθεσίᾳ, καὶ ἔπη
τάδε εἰρηκώς·

Οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας, οὐδέ ἴδωμαι,
Οἷον Πειρίθοόν τε, Ἀρύαντά τε ποιμένα λαῶν,
Καινεῖά τ', Εὔαδιόν τε, καὶ ἀντίθεον Πολύφημον,
Θησεῖά τ' Ἀλγείδην ἐπικέκλον ἄθανάτοισιν.

CAPVT XXX.

Pictura laevae partis Lesches Delphicae porro describitur — de Phoco et Iaseo narratio.

Ἐφεξῆς δὲ τὰς Πανδαίρω θυγατέρας ἔγραψεν ὁ
ΓΛΩΣ. III.

Πολύγνωτος. Ὅμηρῳ δὲ ἐν Πηνελόπης λόγοις ἐστίν, ὥς ἀποθένοισιν μὲν ταῖς παρθένοις οἱ γυνάμενοι κατὰ μήνημα ἐκ θεῶν· αὐτὰς δὲ ὀρφυνὰς τραφεῖναι μὲν ὑπὸ Ἀφροδίτης, λαβεῖν δὲ καὶ παρ' ἄλλων θεῶν, Ἡρας μὲν φρονεῖν τι ἱκανὰς εἶναι καὶ εἶδος καλὰς· μῆκος δὲ τοῦ σώματος Ἀρτεμὶν φησιν αὐταῖς δωρήσασθαι· ἔργα δὲ γυναιξὶν ἁρμοζόντα ὑπ' Ἀθηνᾶς διδαχθῆναι· Ἀφροδίτην μὲν οὖν ἐς οὐρανὸν ἀνέρχισθαι, παρὰ Διὸς γάμον εὐδαίμονα ἐθέλουσαν ταῖς παισὶν εὐρεῖσθαι. τὰς δὲ ἀπούσης ἐκείνης ἁρπασθῆναι τε ὑπὸ Ἀρπυιῶν, καὶ Ἑρινύσιν ὑπ' αὐτῶν δοθῆναι. τὰδε μὲν ἐστὶν ἐς αὐτὰς Ὅμηρῳ πεποιημένα. Πολύγνωτος δὲ κόρας τε ἐστειφανώμενας ἄνθει καὶ παιζούσας ἔγραψεν ἄστραγάλους· ὄνομα δὲ αὐταῖς Καμειρῶ τε καὶ Κλυτίῃ. τὸν δὲ Πανδάρων Μιλήσιόν τε ἐκ Μιλήτου τῆς Κρητικῆς ὄντα ἴστω τις, καὶ ἀδικήματος ἐς τὴν κλοπὴν Ταντάλῳ καὶ τοῦ ἐπὶ τῷ ὄρκῳ μετασχόντι σφίσματος. μετὰ δὲ τοῦ Πανδάρου τὰς κόρας Ἀντίλοχος τὸν μὲν ἔτερον ἐπὶ πέτρας τῶν ποδῶν, τὸ δὲ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἔχων ἐστίν. Ἀγαμέμνων δὲ μετὰ τὸν Ἀντίλοχον σκῆπτρῳ τε ὑπὸ τὴν ἀριστερὰν μασχάλῃν ἐρειδόμενος, καὶ ταῖς χερσὶν ἐπανεῖχων ῥάβδον. Πρωτεσίλαος δὲ πρὸς Ἀχιλλεῖα ἀφορᾷ καθεζόμενος, καὶ ὁ Πρωτεσίλαος τοιοῦτον παρέχεται σχῆμα· ὑπὲρ δὲ τὸν Ἀχιλλεῖα Πάτροκλός ἐστιν ἐστηκώς. οὗτοι πλὴν τοῦ Ἀγαμέμνονος οὐκ ἔχουσι γένεια οἱ ἄλλοι. 2. Γέγραπται δὲ ὑπὲρ αὐτοῦς Φωκός τε ἡλικίαν μειράκιον, καὶ ἐς

εὐγένειαν δὲ εὖ ἔχει· δακτύλιον δὲ ἐκ τῆς ἀριστιτεῖας
 τοῦ Φώκου περιαιρούμενος χειρὸς ἐπὶ τοῦδε ἐστι
 λόγος. Φώκῳ τῷ Αἰακοῦ διαβάanti ἐξ Αἰγίνης ἐς τὴν
 νῦν καλουμένην Φωκίδα, καὶ ἀνθρώπων τε ἀρχὴν
 τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ ταύτῃ κτήσασθαι, καὶ αὐτῷ θέ-
 λοντι ἐνταῦθα οἰκῆσαι, ἀφίκετο ἐπὶ πλεῖστον ὁ Ἰα-
 σίης φίλιος, καὶ οἱ δῶρα ἄλλα τε, ὥς τὸ εἶκος, ἔδω-
 ρήσατο, καὶ λίθου σφραγίδα ἐνδιδυμένην χρυσῷ.
 Φώκῳ δὲ οὐ μετὰ πολὺν χρόνον ἀνακομισθέντι ἐς
 Αἶγινα, Πηλεὺς αὐτίκα ἐβούλευσε τοῦ βίου τὴν
 τελευτήν· καὶ τοῦδε εἵνεκα ἐν τῇ γραφῇ ἐς ἀνάμνη-
 σιν ἐκείνης τῆς φιλίας ὅ τε Ἰασίης τὴν σφραγιδά
 ἐστὶν ἐθέλων θεάσασθαι, καὶ ὁ Φώκος παρὶς λα-
 βεῖν αὐτήν. ὑπὲρ τούτους Μαῖρά ἐστιν ἐπὶ πέτρῃ
 καθεζομένη. παρὶ δὲ αὐτῆς πεποιημένα ἐστὶν ἐν
 Νύστοις, ἀπελθεῖν μὲν παρθένον ἔτι ἐξ ἀνθρώπων,
 θυγατέρα δὲ αὐτὴν εἶναι Προΐτου τοῦ Θερασάνδρου,
 τὸν δὲ εἶναι Σιαύφου. ἐφεξῆς δὲ τῆς Μαίρας Ἀκταί-
 ων ἐστὶν ὁ Ἀρισταῖον, καὶ ἡ τοῦ Ἀκταίωνος μήτηρ,
 νεβρόν ἐν ταῖς χερσὶν ἔχοντες ἐλάφου, καὶ ἐπὶ δέρ-
 ματι ἐλάφου καθεζόμενοι· κύων τε θηρευτικὴ παρὰ
 κειται σφισι βίου τοῦ Ἀκταίωνος εἵνεκα, καὶ τοῦ ἐς
 τὴν τελευτήν τρόπον. ἀποβλέψαντι δὲ αὐθις ἐς τὰ
 κάτω τῆς γραφῆς, ἔστιν ἐφεξῆς μετὰ τὸν Πάτροκλον
 οἷα ἐπὶ λόφου τινὸς Ὀρφεὺς καθεζόμενος, ἐφάπτε-
 ται δὲ καὶ τῇ ἀριστιτεῖᾳ κιθάρας, τῇ δὲ ἐτέρᾳ χειρὶ
 ἰτέας ψαύει· κλοῖνές εἰσιν, ὣν ψαύει, προσανακέ-
 κλται δὲ τῷ δέειδρι· τὸ δὲ ἄλσος ἔοικεν εἶναι τῆς
 Περσεφόνης, ἐνθα αἰγριοὶ καὶ ἰτέαι δόξῃ τοῦ Ὀμή-

ρου πεφύκασιν· Ἑλληνικὸν δὲ τὸ σχῆμά ἐστιν τῷ Ὀρφεῖ, καὶ οὔτε ἡ ἐσθλὴς, οὔτε ἐπίθημά ἐστιν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ Ὀρέκιον· τῷ δένδρῳ δὲ τῇ ἰτέᾳ κατὰ τὸ ἔτερον μέρος πρῶσανακλιμένος ἐστὶν αὐτῇ Προμίδων. εἰσὶ μὲν δὴ, οἳ νομίζουσι καθάπερ ἐς ποιήσιν ἐπεισῆχθαι τοῦ Προμίδωντος ὄνομα ὑπὸ τοῦ Πολυγνώτου· τοῖς δὲ εἰρημένον ἐστὶν, ἄνδρα Ἑλληνα ἐς τε τὴν ἄλλην ἅπασαν γενέσθαι φιλήκοον μουσαικὴν, καὶ ἐπὶ τῇ αἰδῇ μάλιστα τῇ Ὀρφέως. κατὰ τοῦτο τῆς γραφῆς Σχέδιος ὁ Φωκεῦσιν ἡγησάμενος ἐς Τροίαν, καὶ μετὰ τοῦτον Πηλῖος ἐστὶν ἐν θρόνῳ καθεζόμενος, τὰ γένεια ὁμοίως καὶ τὴν κεφαλὴν πολιός· ἐνορᾷ δὲ ἐς τὸν Ὀρφέα· ὁ δὲ Σχέδιος ἐγγχειρίδιόν τε ἔχων καὶ ἄγρωστίν ἐστιν ἐστιφανωμένος. Θαμύριδι ἐγγὺς τε καθεζόμενος τοῦ Πηλίου διεφθαρμέναι αἱ ὄψεις, καὶ ταπεινὸν ἐς ἅπαν σχῆμά ἐστι, καὶ ἡ κόμη πολλὴ μὲν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, πολλὴ δὲ αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς γενείοις· λύρα δὲ ἐξήρπεται πρὸς τοῖς ποσὶ, κατὰ γότις αὐτῆς οἱ πήχεις, καὶ αἱ χορδαὶ κατερόωγονται. ὑπὲρ τοῦτον ἐστὶν ἐπὶ πέτρας καθεζόμενος Μαρσύας, καὶ Ὀλύμπιος παρ' αὐτὸν παιδός ἐστιν ὠραίου καὶ αὐλῆν διδασκομένου σχῆμα ἔχων. οἱ δὲ ἐν Κελαιναῖς Φρύγες ἐθέλουσι μὲν τὸν ποταμὸν, ὃς διέξεισιν αὐτοῖς διὰ τῆς πόλεως, ἐκείνόν ποτε εἶναι τὸν αὐλητὴν· ἐθέλουσι δὲ καὶ εὐρημαίνειν τοῦ Μαρσίου τὸ Μητροῶν αὐλημα· φασὶ δὲ, ὡς καὶ τὴν Γαλατῶν ἀπίσαντο στρατιάν, τοῦ Μαρσίου σφίσιν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ὕδατι τε ἐκ τοῦ ποταμοῦ καὶ μέλι τῶν αὐλῶν ἀμύναντος.

CAPVT XXXI.

*Descriptio picturae laevae partis Lesches Delphicae
continuat et finitur — de Meleagri morte
varia narratio.*

Εἰ δὲ ἀπίδοις πάλιν ἐς τὸ ἄνω τῆς γραφῆς, ἔστιν ἐφεξῆς τῷ Ἀκταίωνι Αἴας ὁ ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ Παλαμήδης τε καὶ Θερσίτης κύβοις χρώμενοι παιδιᾷ, τῷ Παλαμήδους εὐρήματι· Αἴας δὲ ὁ ἕτερος ἐς αὐτοὺς ὁρᾷ παίζοντας· τούτῳ τῷ Αἴαντι τὸ χρώμα ἐστίν, οἷον ἀνδρὶ ναυηγῶ γένοιτο, ἐπανθούσης τῷ χρωτὶ ἔτι τῆς ἄλμης. ἐς δὲ τὸ αὐτὸ ἐπίτηδες τοῦ Ὀδυσσεὺς τοὺς ἐχθροὺς ἤγαγεν ὁ Πολύγνωτος. ἀφίκετο δὲ ἐς Ὀδυσσεὺς δυσμένειαν ὁ τοῦ Οἰλέως, ὅτε τοῖς Ἑλλήσιν Ὀδυσσεὺς παρήρει καταλιθῶσαι τὸν Αἴαντα ἐπὶ τῷ ἐς Κασσιάνδραν τολμήματι· Παλαμήδην δὲ ἀποπειγῆναι προελθόντα ἐπὶ ἰχθύων θήραν, Διομήδην δὲ τὸν ἀποκτείναντα εἶναι καὶ Ὀδυσσεύα, ἐπιλεξάμενος ἐν ἑπαισιν οἶδα τοῖς Κυπρίοις. Μελέαγρος δὲ ὁ Οἰνέως ἀνωτέρω μὲν ἢ ὁ τοῦ Οἰλέως Αἴας ἐστὶν ἐν τῇ γραφῇ· ἔοικε δὲ ὁρῶντι ἐς τὸν Αἴαντα· τούτοις πλὴν τῷ Παλαμήδει γέντιά ἐστι τοῖς ἄλλοις. 2. Ἐς δὲ τοῦ Μελεάγρου τὴν τελευταίην Ὀμήρῳ μὲν ἐστὶν εἰρημένα, ὥς Ἐριννὺς καταρῶν ἀκούσαι τῶν Ἀλθάλας, καὶ ἀποθάνοι κατὰ ταύτην ὁ Μελέαγρος τὴν αἰτίαν. αἱ δὲ Ἥοιαι τε καλοῦμεναι καὶ ἡ Μινυᾶς ὁμολογήκασιν ἀλλήλαις· Ἀπόλλωνα γὰρ δὴ αὐταί φασιν αἱ ποιήσεις ἀμύναι Κούρησιν ἐπὶ τοὺς Αἰτωλοὺς, καὶ ἀποθανεῖν Μελέαγρον ὑπὸ Ἀπόλλωνος. τὸν δὲ ἐπὶ τῷ θαλῶ λόγον, ὥς

δοθείη μὲν ὑπὸ Μοιρῶν τῇ Ἀλθαίᾳ, Μελεάγρῳ δὲ αὐτὸ πρότερον ἔδει τὴν τελευταίην συμβῆναι, πρὶν ἢ ὑπὸ πυρὸς ἀφανισθῆναι τὸν δαλόν, καὶ ὥς ὑπὸ τοῦ Θυμοῦ καταπρήσειεν αὐτὸν ἡ Ἀλθαία, τοῦτον τὸν λόγον Φρύνιχος ὁ Παλυφράδμονος πρῶτος ἐν δριῦματι ἔδειξε Πλευρώνι.

Ἐς κρυερὸν γὰρ οὐκ ἤλυξεν μόρον.

Ἰκεῖα δὲ νιν φλόξ κατεδαίσατο

Δαλοῦ περθομένου

Μιατρὸς ὑπ' αἰνῆς κακομηχάνου.

οὐ μὴν φαίνεται γε ὁ Φρύνιχος προαγαγὼν τὸν λόγον ἐς πλεόν, ὥς εὖρημα ἔν τις οἰκεῖον, προσσφάμενος δὲ αὐτοῦ μόρον ἅτε ἐς ἅπαν ἤδη διαβεβοημένου τὸ Ἑλληνικόν. ἐν δὲ τοῖς κάτω τῆς γραφῆς μετὰ τὸν Θρηῖκά ἐστι Θάμυριν, Ἐκτωρ μὲν καθιζόμενος ἀμφοτέρως ἔχει τὰς χεῖρας περὶ τὸ ἀριστερὸν γόνυ, ἀνωμένου σχῆμα ἐμφαίνων· μετὰ δὲ αὐτὸν Μόμων ἰστὴν ἐπὶ πέτρᾳ καθιζόμενος, καὶ Σαρπηδὸν συνεχῆς τοῦ Μέμνονι· ἐπικέκλιται δὲ τὸ πρόσωπον ἐπὶ τὰς χεῖρας ἀμφοτέρως ὁ Σαρπηδών· ἡ δὲ ἑτέρα τῶν χειρῶν τοῦ Μέμνονος ἐπὶ τῷ ὤμῳ τοῦ Σαρπηδόνος κίτται· γένεια μὲν πῦσιν ἰστὴν αὐτοῖς· ἐν δὲ τοῦ Μέμνονος τῇ χλαμύδι καὶ ὀρνίθες εἰσιν ἐπειρασμέναι· Μεμνονίδες ταῖς ὀρνίθιν ἰστὴν ὄνομα· κατὰ δὲ ἔτις οἱ Ἑλλησπόντιοί φασιν αὐτὰς ἐν εἰρημέναις ἡμέραις ἵεναι τε ἐπὶ τοῦ Μέμνονος τὸν τάφον, καὶ ὅποσον τοῦ μνήματος δένδρων ἰστὴν ἢ πῶας ψιλὰς, ταῦτα καὶ σάλφουσαι ὀρνίθες, καὶ ὕγραῖς τοῖς πτεροῖς τοῦ Αἰσῆπου τῷ ὕδατι φαίνουσι. παρὰ

δὲ τῶ Μένωνι καὶ παῖς Αἰθίοψ πεποιήται γυμνός,
 ὅτι ὁ Μένων βασιλεὺς ἦν τοῦ Αἰθιοπῶν γένους.
 ἀφίκετο μὲν τοι ἐς Ἴλιον οὐκ ἀπ' Αἰθιοπίας, ἀλλὰ
 ἐκ Σούσων τῶν Περσικῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ Χοάσπου
 ποταμοῦ, τὰ ἔθνη πάντα, ὅσα ὄκει μεταξὺ, ὑποχεί-
 ρια πεποιημένους. Φρύγες δὲ καὶ τὴν ὁδὸν ἔτι ἀπο-
 φαίνουσι, δι' ἧς τὴν στρατείαν ἤγαγε, τὰ ἐπίτομα
 ἐκλεγόμενος τῆς χώρας· τέτμηται δὲ διὰ τῶν μονῶν
 ἡ ὁδός. ὑπὲρ δὲ τὸν Σαρπηδόνα τε καὶ Μένωνα,
 ἔστιν ὑπὲρ αὐτοῦ ὁ Πάρις οὐκ ἔχων πω γένεια·
 κροτέει δὲ ταῖς χερσὶν, οἷος ἂν γένοιτο ἄνδρὸς ἀγροί-
 κου κρότος· εἰσικέται τὸν Πάριν φήσεις τῇ ψόφῳ
 τῶν χειρῶν Πενθεσίλειαν παρ' αὐτὸν καλοῦντι·
 ἔστι δὲ καὶ ἡ Πενθεσίλεια ὁρῶσα ἐς τὸν Πάριν·
 τοῦ προσώπου δὲ εἴκει τῷ νεύματι ὑπερορᾶν τε αὐ-
 τὸν καὶ ἐν οὐδενὸς τίθεσθαι λόγῳ· τό τε σχῆμά
 ἔστι τῇ Πενθεσίλειᾳ παρθένος τόξον ἔχουσα ταῖς
 Σκυθικοῖς ἐμφερές, καὶ παρδάλεως δέρμα ἐπὶ τῶν
 ὤμων. αἱ δὲ ὑπὲρ τὴν Πενθεσίλειαν φέρουσαι μὲν
 εἰσιν ὕδωρ ἐν κατεαγόσιν ὀατράκοις· πεποιήται δὲ
 ἡ μὲν ἔτι ὀλθαία τὸ εἶδος, ἡ δὲ ἥδη τῆς ἡλικίας προή-
 κουσα· ἰδίᾳ μὲν δὴ οὐδὲν ἐπιγρᾶμμα ἐπὶ ἐκατέρῃ
 τῶν γυναικῶν, ἐν κοινῇ δὲ ἔστιν ἐπὶ ἀμφοτέροις, εἶ-
 ναι σφῆς τῶν οὐ μεμνημένων. τῶν γυναικῶν ἀνω-
 τέρω τούτων ἑστὶν ἡ Λυκάονος Καλλιστός, καὶ Νο-
 μία τε καὶ ἡ Νηλέως Πηρώ· ταύτης ἔδνα τῶν γά-
 μων βοῦς ὁ Νηλεὺς ἦται τὰς Ἰφίκλουν. τῇ Καλλιστῇ
 δὲ ἀντὶ μὲν στομῆς ἔστιν αὐτῇ δέρμα ἄρκιου· τοὺς
 πόδας δὲ ἐν τοῖς Νομίας γόνασιν ἔχει κειμένους.

ἐδήλωσε δέ μοι τὰ πρότερα τοῦ λόγου, φάναι τοὺς
 Ἀρκάδας, Νομίαν εἶναι σφισιν ἐπιχώριον Νύμφην·
 τὰς Νύμφας δέειναι πολὺν μὲν τινα ἀριθμὸν βιούσας
 εἶναι, οὐ μὲν τοι παράπαν γε ἀπηλλαγμένας θανά-
 του, ποιητῶν ἐστὶν ἐς αὐτὰς λόγος. μετὰ δὲ τὴν
 Καλλιστώ, καὶ ὅσαι σὺν ἐκείνῃ γυναῖκες, κρημνοῦ
 τε σῆμα ἐστί, καὶ ὁ Διόλου Σίσυφος ἀνῶσαι πρὸς
 τὸν κρημνὸν βιαζόμενος τὴν πέτραν. ἔστι δὲ καὶ
 Πίθος ἐν τῇ γρυφῇ, πρεσβύτης δὲ ἀνθρώπος, ὁ δὲ
 εἶτε παῖς, καὶ γυναῖκες ἂν μὲν ἐπὶ τῇ πέτρᾳ, παρὰ
 δὲ τὸν πρεσβύτερον λοικυῖα ἐκείνῃ τὴν ἡλικίαν· οἱ
 μὲν ἄλλοι φέροντες ὕδωρ τῇ δὲ γρᾷ κατεάχθαι τὴν
 ὑδρίαν ἐκύσεις· ὅσον δὲ ἐν τῷ ὀστράκῳ λοιπὸν ἦν
 τοῦ ὕδατος, ἐκχέουσά ἐστιν αὐθις ἐς τὸν Πίθον.
 ἡμῖς δὲ ἐτεκμαιρόμεθα, εἶναι καὶ τούτους τῶν τὰ
 δρώμενα Ἐλευσῖνι ἐν οὐδενὸς θεμέτων λόγῳ· οἱ γὰρ
 ἀρχαιότεροι τῶν Ἑλλήνων τελετὴν τὴν Ἐλευσινίαν
 πάντων, ὅποσα ἐς εὐσέβειαν ἤκει, τοσοῦτῳ ἦγον ἐν-
 τιμοτέραν, ὅσῳ καὶ θεοὺς ἐπέπροσθεν ἡρώων. ὑπὸ
 τούτῳ δὲ τῷ Πίθῳ Τάνταλος καὶ ἄλλα ἔχων ἐστὶν
 ἀλγινὰ, ὅποσα Ὀμηρὸς ἐπ' αὐτῷ πεποιήκεν, ἐπὶ
 δὲ αὐτοῖς πρόσστίει οἱ καὶ τὸ ἐκ τοῦ ἐπηρητημένου
 λίθου δῆμα. Πολύγνωτος μὲν δηλὸς ἐστὶν ἐπακο-
 λουθήσας τῷ Ἀρχιλόχῳ λόγῳ· Ἀρχιλόχος δ', οὐκ
 οἶδα, εἴτε ἰδιδάχθη παρὰ ἄλλων τὰ ἐς τὸν λίθον,
 εἴτε καὶ αὐτὸς ἐς τὴν πόλιν εἰσητέγκματο. τοσαύτη
 μὲν πλήθος, καὶ εὐπρέπειας ἐς τοσοῦτόν ἐστιν ἦκου-
 σα ἢ τοῦ Θασίου γρυφῆ.

CAPVT XXXII.

*Reliqua memoranda Delphorum — memoranda in
via Parnassum verans, antrum Corycium — antra
maxime memoranda in orbe terrarum, antrum Steu-
nos — antrum Apollini sacrum et Apollinis signum
corporis robur augens — antri Corycii descriptio —
de urbe Tithorea — Antiope et Phoco ac fluvio
Cachali — templo et signo Aesculapii cognomine
Archagetæ — sanctissimo Isidis adyto et cultu —
simili Isidis apud Aegyptios cultu — eximio
Tithorææ regionis oleo.*

Τοῦ περιβόλου δὲ τοῦ ἱεροῦ θέατρον ἔχεται θίας
ἄξιον. ἐπαναβάντι ἐκ τοῦ περιβόλου Διονύσου ἄγαλ-
μα ἐνταῦθα Κνιδίων ἐστὶν ἀνάθημα. στάδιον δὲ
σφισιν ἀνωτάτω τῆς πόλεως τοῦτο ἐστίν· ἐπεποίη-
το δὲ ἐκ τῆς πέτρας, ὅποια παρὰ τὸν Παρθνασσὸν
εἰσιν αἱ πολλαί· ἄχρις Ἀθηναῖος Ἡρώδης λίθῳ τῷ
Πεντέλῃσιν αὐτὸ μετεκόσμησε. τὰ μὲν δὴ ἀνήκοντα
ἐς συγγραφὴν τοσαῦτά τε καὶ τοιαῦτα κατ' εἰς ἣν
τὰ λειπόμενα ἐν Ἀελφοῖς.

2. Ἰόντι δὲ ἐκ Ἀελφῶν ἐπὶ τὰ ἄκρα τοῦ Παρ-
νασσοῦ, στάδιοις μὲν ὅσον ἐξήκοντα ἀπωτέρω Ἀελ-
φῶν ἐστὶν ἄγαλμα χαλκοῦν, καὶ ῥῶον εὐζώνῳ ἀνδρὶ
ἡμιόνου τε καὶ ἵπποις ἐπὶ τὸ ἄντρον ἐστὶν ἄνοδος τὸ
Κωρύκιον· τοῦτω δὲ τῷ ἄντρῳ γενέσθαι τὸ ὄνομα
ἀπὸ νύμφης Κωρυκίας, ἐδήλωσα ὀλίγῳ τι ἔμπρο-
σθεν· σπηλαίων δέ, ὧν εἶδον, θίας ἄξιον μάλιστα
εἶφαίνετο εἶναι μοι. 3. Ὅσα μὲν γὰρ ἐπὶ τε αἰγια-
λοῖς καὶ ἀγχιβαθεὶ τῇ θαλάσῃ, τούτων μὲν οὐδέ
ἄριστόν ἐστιν ἂν τις ἐθέλων ἐξεύροι· ὀνομασιότατα δὲ ἐν

τε Ἑλλήσι καὶ ἐν γῇ τῇ βαρβάρων ἐστί. Φρύγες οἱ ἐπὶ ποταμῷ Πευκάλλει, τὰ δὲ ἄνωθεν ἐξ Ἀρκαδίας καὶ Ἀζάνων ἐς ταύτην ἀφικόμενοι τὴν χώραν, διεκρύουσιν ἄντρον καλούμετον Σιεῦνος, περιφερέες τε καὶ ὕψος ἔχον εὐπρεπῶς. Μητρὸς δὲ ἐστὶν ἱερόν, καὶ ἄγαλμα Μητρὸς πεποιήται. Θεμισώνιον δὲ τὸ ἐπὶ Λαοδικείας Φρύγες μὲν καὶ τοῦτο οἰκοῦσιν· ὅτι δὲ ὁ Γαλατῶν στρατὸς ἔφερε καὶ ἦγεν Ἰωνίαν καὶ Ἰωνίας τὰ ὄμορα, οἱ Θεμισωνεῖς φασιν αὐτοῖς Ἡρακλεῖα βοηθὸν καὶ Ἀπόλλωνα γενέσθαι καὶ Ἑρμῆν· τοὺτους γὰρ τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν ἄντρον δὲ ὄνειράτων δεῖξαι, καὶ ἀποκρυφθῆναι Θεμισωνεῦσι καὶ γυναιξὶν αὐτῶν καὶ παισὶν ἐς τοῦτο προστάξαι τὸ ἄντρον· καὶ ἐπὶ τούτου πρὸ τοῦ σπηλαίου φασὶν ἄγαλματα οὐ μεγάλα ἐστὶν Ἡρακλέους, καὶ Ἑρμοῦ τε καὶ Ἀπόλλωνος, Σπηλαῖται καλούμενα· τὸ δὲ ἀπέχειν ὅσον τριάκοντα τοῦ ἅστιος σταδίου· ὕδατος δὲ εἰσιν ἐν αὐτῷ πηγαί· οὔτε δὲ ἰσοδοὺς ἐς αὐτὸ φέρει, οὔτε ἐπὶ πολὺ ἡ αὐγὴ δίδωσι τοῦ ἡλίου, τοῦ τε ὀρόφου τὰ πλεονα ἐγγυτάτω τοῦ ἐδάφους γίνονται. 4. Ἔστι δὲ καὶ τοῖς ἐπὶ ποταμῷ Αἰθαίῳ Μάγνησιν Ἔλαι καλούμενον χωρίον· ἐνταῦθα Ἀπόλλωνι ἀνέεται σπήλαιον, μεγάλους μὲν εἶνεκα οὗ πολλοῦ θαύματος· τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ Ἀπόλλωνος τὰ μάλιστα ἀρχαῖον, καὶ ἰσχὺν ἐπὶ ἔργῳ παρέχεται παντί· καὶ αὐτῷ ἄνδρες ἱεροὶ κατὰ κρημνῶν τε ἀποτόμων καὶ πετρῶν πηδῶσιν ὑψηλῶν, καὶ ὑπερμήκη δένδρα ἐρείποντες ἐκ ῥιζῶν κατὰ τὰ στενώτατα τῶν ὑπεραπῶν ὁμοῦ τοῖς ἄχθουσιν ὀδεύουσι.

5. Τὸ δὲ ἄντρον τὸ Κωρυκίον μέγθει τε ὑπερβάλλει τὰ εἰρημένα, καὶ ἔστιν ἐπὶ πλεῖστον ὁδεῦσαι δὲ αὐτοῦ καὶ ἄνευ λαμπτήρος· ὃ τε ὄροφος ἐς αὐταρκεὶς ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἀνέστηκε, καὶ ὕδωρ τὸ μὲν ἀνερχόμενον ἐκ πηγῶν, πλεον δὲ ἔτι ἀπὸ τοῦ ὄροφου σιτάζει, ὥστε καὶ ὅτλα ἐν τῷ ἐδάφει σταλαγμῶν τὰ ἴχνη διὰ παντός ἐστι τοῦ ἄντρου. ἱερὸν δὲ αὐτὸ οἱ περὶ τὸν Παρνασσὸν Κωρυκίον τε εἶναι Νυμφῶν καὶ Πανὸς μάλιστα ἡγνεται. ἀπὸ δὲ τοῦ Κωρυκίου χαλεπὸν ἤδη καὶ ἀνδρὶ εὐζώνῳ πρὸς τὰ ἄκρα ἀφικέσθαι τοῦ Παρνασσοῦ· τὰ δὲ νεφῶν τέ ἐστιν ἀνωτέρω τὰ ἄκρα, καὶ αἱ Θυιάδες ἐπὶ τούτοις τῷ Διονύσῳ καὶ τῷ Ἀπόλλωνι μαίνονται.

6. Τιθορέα δὲ ἀπωτέρω Δελφῶν ὀγδοήκοντα, ὡς εἰκάσαι, σταδίοις ἐστίν, ἰόντι τὴν διὰ τοῦ Παρνασσοῦ· τὴν δὲ οὐ πάντα ὄρεινήν, ἀλλὰ καὶ ὄχημασιν ἐπιτήδεον, πλεόντων ἔτι ἐλέγετο εἶναι σταδίων. διαίφορα δὲ ἐς τὸ ὄνομα οἶδα τῆς πόλεως Ἡροδότῳ τε εἰρημένα ἐν ἐπιστρατείᾳ τοῦ Μήδου, καὶ Βάκιδι ἐν χρημοῖς. Βάκισ μὲν γὰρ Τιθορέας τοὺς ἐνθάδε ἐκάλεσαν ἀνθρώπους· Ἡροδότου δὲ ὁ ἐς αὐτοὺς λόγος ἐπιόντος φησὶ τοῦ βαρβάρου τοὺς ἐνταῦθα οἰκοῦντας ἀναφυγεῖν ἐς τὴν κορυφήν· ὄνομα δὲ Νεῶνα μὲν τῇ πόλει, Τιθορέαν δὲ εἶναι τοῦ Παρνασσοῦ τὴν ἄκραν. ἔοικεν οὖν ἀνὰ χρόνον, νεώτα μὲν δὴ τῇ ἀπάσῃ χώρῃ, μετὰ δὲ ταῦτα, ἐπειδὴ ἀνερκίσθησαν ἀπὸ τῶν κορυφῶν, ἐκρικῆσαι καὶ ἐπὶ τῇ πόλει Τιθορέαν, μηδὲ ἔτι Νεῶνα ὀνομάζεσθαι. Τιθορέαν δὲ οἱ ἐπιχώριοι, κληθῆναι φασιν ἀπὸ Τι-

Θορέας εὐμαφης, οἶαι τῷ ἀρχαίῳ λόγῳ τῷ ποιητῶν
 ἐφύοντο ἀπὸ τε ἄλλων δένδρων, καὶ μάλιστα ἀπὸ
 τῶν δρυῶν. γενεῇ δέ, ἥ με γενέσθαι, μᾶλλον πρότερον
 ἐς τὸ χεῖρον ἔτρεψεν ὁ δαίμων τὰ ἐν τῇ Τιθορείᾳ.
 θιάτρου μὲν δὴ καὶ κατασκευῇ, καὶ περίβολός ἐστιν
 ἀγορῆς ἀρχαιοτέρας. τῶν ἐν τῇ πόλει τὰ μάλιστα
 ἐς λόγον ἤκοντα Ἀθηναῖς ἐστιν ἄλλος καὶ ναὸς τε καὶ
 ἄγαλμα· καὶ ἐς μνήμην Ἀρτιόπης μνημῖά ἐστι καὶ
 Φώκων. 7. Καὶ μοι τοῦ λόγου τὰ ἔχοντα ἐς Θηβαί-
 ους ἐδήλωσε μὲν, ὥς ἡ Ἀρτιόπη δι' ὀργὴν ἐς Διοτύ-
 σου μαγείῃ, καὶ κατὰ αἰτίαν ἦντινα ἐπισπᾶσται ἐν
 τοῦ θεοῦ τὸ μῆνιμα· ἐδήλωσε δὲ καὶ, ὥς ἐρασθέντι
 Φώκῳ τῷ Ὀρνυτιῶνος συνηκῆσαι, καὶ τέθναπται
 ὁμοῦ τῷ Φώκῳ, καὶ Βάκιδι ὅποιά ἐστι τῷ χρησμο-
 λόγῳ κοινὰ ἐς τοῦτον τὸν τόπον καὶ ἐς τὸν Ζήθου
 τε ἐν Θήβαις καὶ Ἀμφίλοχος. τὰ μὲν δὴ ἐς συγγρα-
 φὴν τῶν ἐν τῷ πόλει ματι, ὅτι μὴ τὰ εἰρημμένα, ἄλ-
 λο ἦν οὐδέν. ποταμὸς δὲ παρὰ τῶν Τιθορέων τὴν
 πόλιν ποτὶν σφισι γίνεται καταβαίνοναί τε ἐπὶ τὴν
 ὄχθην, καὶ ἀρρομένοις τὸ ὕδωρ· ὄνομα δὲ ἐστὶν αὐτοῦ
 Καχάλης. 8. Σταδίοις δὲ ἀνωτέρω Τιθορείας ἐβδο-
 μήκοντα ναὸς ἐστὶν Ἀσκληπιοῦ, καλεῖται δὲ Ἀρ-
 χαγέτας· τιμὰς δὲ παρὰ αὐτῶν ἔχει Τιθορέων, καὶ
 ἐπίσης παρὰ Φωκίων τῶν ἄλλων. ἐντός μὲν δὴ τοῦ
 περιβόλου τοῖς τε ἱκέταις, καὶ ὅσοι τοῦ θεοῦ δοῦλοι,
 τοῦτοις μὲν ἐνταῦθα εἰσι καὶ οἰκήσεις· ἐν μέσῳ δὲ
 ὁ τε ναὸς καὶ ἄγαλμα λίθου πεποιημένον, γένεια
 ἔχον, μέγεθος καὶ ὑπὲρ δύο πόδας· κλίνη δὲ ἐν δε-
 ξιά κῆται τοῦ ἄγάλματος· θύειν δὲ αὐτοῦ τὰ πάντα

ὁμοίως νομίζουσι, πλὴν αἰγῶν. 9. Τοῦ δὲ Ἀσκληπιοῦ περὶ τεσσαράκοντα ἀπέχει σταδίου περιβολός, καὶ ἄδυτον ἱερὸν Ἰσιδος, ἐριώτατον, ὁπόσα Ἕλληνες θεῶν τῇ Αἰγυπτίᾳ πεποίηται. οὔτε γὰρ περιοικεῖν ἐνταῦθα οἱ Τιθοραεῖς νομίζουσιν, οὔτε ἔσσοδος ἐς τὸ ἄδυτον ἄλλοις γε ἢ ἐκείνοις ἐστίν, οὓς ἂν αὐτῇ προτιμήσασα ἢ Ἰοῖς καλέσῃ σφᾶς δὲ ἐνυπνίων. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἐν ταῖς ὑπὲρ Μαιάνδρου πόλεσι θεοὶ ποιοῦσιν οἱ καταχθόνιοι· οὓς γὰρ ἂν ἐς τὰ ἄδυτα ἐσιέναι θελήσουσιν, ἀποστέλλουσιν αὐτοῖς ὄνειράτων ὄψεις. ἐς δὲ τὴν Τιθορέων καὶ δις ἐκάστου τοῦ ἱεροῦ τῇ Ἰοῖδι πανηγυρίᾳ ἄγουσι, τὴν μὲν τῷ ἡρὶ, τὴν δὲ μετοπωρινῇ· τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ πρότερον κατὰ ἑκατέραν τῶν πανηγυρίων, ὅσοις ἐστὶν ἐσελθεῖν ἄδεια, τὸ ἄδυτον ἐκκαθαίρουσι τρόπον τινὰ ἀπόφρητον, καὶ δὴ καὶ τῶν ἱερῶν, ἃ ἐπὶ τῆς προτέρας ἐμβλήθῃ πανηγυρίᾳ, τούτων ὁπόσα ἂν ὑπολειπόμενα εὕρωσι, κομίζουσιν ἐς τὸ αὐτὸ αἰεὶ χωρίον, καὶ κατορύσσουσιν ἐνταῦθα· δύο τε ἀπὸ τοῦ ἄδυτου στάδια ἐτεκμαιρόμεθα ἐς τοῦτο εἶναι τὸ χωρίον. ταύτῃ μὲν δὴ τῇ ἡμέρᾳ τοσαῦτα περὶ τὸ ἱερὸν δρῶσι· τῇ δὲ ἐπιούσῃ σιγηνάς οἱ καπηλεύοντες ποιοῦνται, καλᾶμον τε καὶ ἄλλης ὕλης αὐτοσχιδίου· τῇ τελευταίᾳ δὲ τῶν τριῶν πανηγυρίζουσι πιπράσκοντες καὶ ἀνδράποδα καὶ κτήνη τὰ πάντα, ἔτι δὲ ἐσθίτης καὶ ἄργυρον καὶ χρυσόν· μετὰ δὲ μεσοῦσαν τὴν ἡμέραν τρέπονται πρὸς θυσίαν. θύουσιν δὲ καὶ βοῦς καὶ ἐλάφους οἱ εὐδαιμονέστεροι, ὅσοι δὲ ὦν ἀποδέοντες πλούτῳ, καὶ χῆνας καὶ ὄρνιθας τὰς

μελεαγρίδας· ὅς δὲ ἐς τὴν Θυσίαν οὐ νομίζουσιν, οὐδὲ ὑπὸ χρησθαι καὶ αἰεῖν. ὅσιον μὲν δὴ καθαρῶσαι τὰ ἱερῆα ἐς τὸ ἄδυτον ἀποστεῖλαι πεποιημένοις πυρᾷ· καθελίξαι δὲ δεῖ σφῶς τὰ ἱερῆα λίνου τιλαμῶσιν ἢ βύσσου. τρόπος δὲ τῆς σκευασίας ἐστὶν ὁ Αἰγύπτιος· πομπεῦει τε δὴ πάντα, ὅσα ἔθυσαν, καὶ οἱ μὲν ἐς τὸ ἄδυτον τὰ ἱερῆα ἐμπέμπουσιν, οἱ δὲ ἔμπροσθε τοῦ ἄδυτου καθαρῶναι τὰς σκευὰς, καὶ ἀποχωροῦσιν αὐτοῖσπεσθῃ. καὶ φασὶ ποτε ἄνθρωπον, οὐ τῶν καταβαινόντων ἐς τὸ ἄδυτον, βίβηλον δὲ, ἥνικα ἤρχετο ἢ πυρὶ καίεσθαι, τηνικαῦτα ἐσελθεῖν ἐς τὸ ἄδυτον ὑπὸ πολυπραγμοσύνης τε καὶ τόλμης· καὶ οἱ πάντα ἀνάπλεα εἰδώλων φαίνεσθαι· καὶ ἀναστρέψαι μὲν αὐτὸν ἐς τὴν Τιθοραίαν, διηγησάμενον δὲ, ἃ ἐθεάσατο, ἀφῆναι τὴν ψυχὴν.

10. Ἐοικότα δὲ ἀνδρὸς ἤκουσα Φαίνικος ἄγειν τῇ Ἰσιδι Αἰγυπτίους τὴν ἱερτὴν, ὅτε αὐτὴν τὸν Ὅσιον πενθεῖν λέγουσι· τηνικαῦτα δὲ καὶ ὁ Νεῖλος ἀναβαίνειν σφίσιν ἄρχεται, καὶ τῶν ἐπιχωρίων πολλοὶ ἐστὶν εἰρημέναι, ὥς τὰ αὐξοντα τὸν ποταμὸν καὶ ἄρδεν τὰς ἀρούρας ποιοῦντα δάκρυ· ἐστὶ τῆς Ἰσιδος. τότε οὖν τὸν Ῥωμαῖον, ὃς ἐπετέτραπτο Αἰγύπτιον, ἄνδρα ἔρη χρήμασιν ἀναπέμψαντα ἐς τὸ ἄδυτον καταπέμψαι τῆς Ἰσιδος τὸ ἐν Κόπτῳ· καὶ ὁ ἐπιμνησθεὶς ἀνέστρεψε μὲν ἐκ τοῦ ἄδυτου, διηγησάμενον δὲ, ὅπως ἐθεάσατο, καὶ τοῦτον αὐτίκα ἐπεθανόμην τελευτῆσαι. τὸ ἔπος οὖν ἀληθεύειν ἔοικε τὸ Ὀμήρου, σὺν οὐδενὶ αἰσίῳ τοὺς θεοὺς τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἐναργῶς ὁρᾶσθαι.

11. Τὸ δὲ ἔλασθ

τὸ ἐν τῇ Τιθοραϊῶν ἀποδῆ μὲν πλήθει τοῦ τε Ἀττικοῦ καὶ τῆς Σικυωίας, χρόα δὲ ὑπερβάλλει καὶ ἡδονῇ τὸ τε Ἰβηρικὸν καὶ τὸ ἐκ τῆς Ἰστρίας· καὶ μύρα τε ἀπ' αὐτοῦ παντοῖα ἔφουσι, καὶ τὸ ἔλαιον ὡς βασιλέα ἄγουσιν.

CAP V T XXXIII.

Urbs Ledon — Lilaen eiusque memoranda — Charadra et fluvius Charadros — regio ad Oephissum fertilissima et de Parapatamiis — urbs Amphiclea seu Ophitea et Dionysi sacra — Tithronium et Drymaea.

Ἐτέρα δὲ ἐκ Τιθοραϊας ὁδὸς ἣ ἐπὶ Λέδοντιά ἐστιν· πόλις δὲ ποτε ἐνομιζέτο καὶ αὐτῇ· κατ' ἐμὲ δὲ ὑπὸ ἀσθενείας ἐξελελοίπισαν οἱ Λεδόντιοι τὴν πόλιν, καὶ ἄνθρωποι περὶ ἑβδομήκοντα οἱ οἰκοῦντες ἦσαν ἐπὶ τῷ Κηφισῷ· Λέδων δ' οὖν ὄνομα ταῖς οἰκήσασιν αὐτῶν ἐστι, καὶ ἐς τὸν Φωκέων σύλλογον κοινὸν τελεῖν ἡξίωσιν καὶ οὗτοι, καθάπερ γὰρ καὶ οἱ Παναπεῖς· τῶν δὲ ἀνθρώπων, οἱ οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ Κηφισῷ, τισσαυρήκοντά ἐστιν ἄνωτέρω σταδίους Λέδοντος τῆς ἀρχαίας τὰ ἱερεῖα, καὶ τὸ ὄνομα ἀπὸ ἀνδρός λαβεῖν τὴν πόλιν φασὶν αὐτόχθονος. κακῶν δὲ ἀπέλαυσαν μὲν ἀνιάτων καὶ ἄλλαι πόλεις δι' ἀδικίαν ἐπιχωρίων ἀνδρῶν· ἐς τελείαν δὲ ἀπώλειαν ὤλισθαν, Ἰλιον μὲν διὰ τὴν ἐς Μεγίλαον ὕβριν τοῦ Ἀλεξάνδρου· Μιλήσιοι δὲ διὰ τὸ ἐς τὰς ἐπιθυμίας Ἰστυαίου πρόχειρον καὶ ἔρωτα, ἄλλοτε μὲν τῆς ἐν Ἡδωνοῖς πόλεως, τότε δὲ εἶναι Λαρείου σύμβουλον, ἄλλοτε δὲ ἐπανήκειν ἐς Ἰωνίαν. καὶ δὴ καὶ Λεδοντίαις Φιλόμηλος ἀσέβειαν τὴν ἐαυτοῦ δημοσίᾳ παρέσχε

σφίσιν ἀναμύξασθαι. 2. Αἰλαία δὲ ἡμέρας μὲν ὁδὸν καὶ ὥρα χειμῶνος ἔπεται Δελφῶν κατιούσι διὰ το Παρνασσῶ· σιάνδια δὲ τεκμαιρόμεθα εἶναι ὁγδοήκοντα τῆς ὁδοῦ καὶ ἑκατόν. τοὺς δὲ ἐνταῦθα ἀνθρώπους καὶ ἐπειδὴ ἀνῳκίσθη αὐτοῖς ἡ πόλις, αὐτὸν ἔχοντα Μακεδονίας δευτέρου σφῶς ἔμελλεν ἐπιλήψεσθαι πολιορκισθέντες ὑπὸ Δημητρίου παρέστησαν καὶ συνθήκας, καὶ ἐσέχθη φρουρὰ σφίσιν ἐς τὴν πόλιν ἕως οὗ ἀνὴρ ἐπιχώριος, ὄνομα δὲ οὗ ἦν Πάτρων, τοῦ τε ἐν ἡλικίᾳ τῶν πολιτῶν συνέστησεν ἐπὶ τὴν φρουράν, καὶ κρατήσας τοὺς Μακεδόνους μάχη, ἠνάγκασεν ἀπελθεῖν σφῶς ὑποσπόνδους· Αἰλαίῃς δὲ αὐτὸν ἀντὶ τῆς εὐεργεσίας ταύτης ἀνέθεσαν ἐς Δελφούς· ἔστι δὲ ἐν Αἰλαίᾳ θίατρον, καὶ ἀγορὰ τε καὶ λουτήριον· ἔστι δὲ καὶ θεῶν ἱερὰ, Ἀπόλλωνος, τὸ δὲ Ἀρτέμιδος· ἀγάλματα δὲ ὀρθὰ ἐργασίας τε τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς Πεντέλης λιθοτομίας. Αἰλαίαν δὲ τῶν καλουμένων Ναϊδῶν, καὶ θυγατέρα εἶναι τοῦ Κηφισσοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς νύμφης τὸ ὄνομα τεθῆναι τῇ πόλει φασί· καὶ ὁ ποταμὸς ἐνταῦθα ἔχει τὰς πηγὰς· ἀνέεισι δὲ ἐκ τῆς γῆς οὐ τὰ πάντα μεθ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὥστε πλείω συμβαίνει, μεσουσσης μάλιστα τῆς ἡμέρας παρέχεται φωνὴν ἀνερχόμενος· εἰκάσαι δ' ἂν μυκωμένῳ ταύρῳ τὸν ἥχον τοῦ ὕδατος. ἔχει δὲ ἡ Αἰλαία καὶ πρὸς τὰς τοῦ ἔτους ὥρας μετοπώραν καὶ ἐν θέρῃ καὶ ἥρος ἐπιτηδείως· τὸν δὲ χειμῶνα μὴ ὁμοίως ἥπιον γίνεσθαι, καὶ λυεῖ τὸ ὄρος ὁ Παρνασσός. 3. Χαράδρα δὲ εἴκοσι σταδίοις ἀπωτέρεται ἐστὶν ὑπὲρ ὑψηλοῦ κειμένη κρημενοῦ, καὶ ὕδατος οὐ

ἐνταῦθα σπανίζουσιν ἄνθρωποι· ποτὸν δὲ σφισι ποταμὸς ἐστὶ Χαραδρος, κατερχόμενος ὅσον τρία ἐπ' αὐτὸν στάδια, ἐκδίδωσιν ἐς τὸν Κηφισὸν· καὶ μοι τὸ ὄνομα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ φαίνεται τεθῆναι τοῦ Χαραδρου τῇ πόλει. Χαραδραίοις δὲ ἡρώων καλουμένων εἰσὶν ἐν τῇ αἵθρᾳ βωμοί, καὶ αὐτοῖς οἱ μὲν Διουσκούρων, οἱ δὲ ἐπιχωρίων εἶναι φασιν ἡρώων. 4. Γῇ δὲ διακεκριμένως ἀρίστη τῆς Φωκίδος ἐστὶν ἡ παρὰ τὸν Κηφισὸν καὶ φυτεύσαι καὶ σπεῖρειν καὶ ἀνείναι νομάς· καὶ γεωργεῖται ταῦτα μάλιστα τῆς χώρας· ὥστε καὶ λόγος, τοὺς ἐς τὴν πόλιν μὲν Παραποταμίους μὴ ὀνομασθῆναι, ἐπὶ δὲ τῶν παρὰ τὸν Κηφισὸν γεωργούντων πεποιῆσθαι τὸ ἔπος·

Οἱ τ' ἄρα παρ ποταμὸν Κηφισὸν δῖον ἔναιον. τοῦτω τῷ λόγῳ διάφορα μὲν ἐν τῇ Ἡροδότου συγγραφῇ, διάφορα δὲ ἐστὶν αὐτῷ καὶ ὕσα ἐπὶ ταῖς νέκαις ταῖς Πυθικαῖς μνημονεύουσιν· Ἀμφικτύονες γὰρ Πύθια ἐτίθεισαν πρῶτον, καὶ Αἰχμαλίας Παραποτάμιος πυγμὴν ἐνέκησεν ἐν παισίν· ὡσαύτως δὲ Ἡρόδοτος καταλέγων τὰς πόλεις, ὕσας βασιλεὺς Ξέρξης τῶν ἐν Φωκεῦσιν ἐνέπηρσε, καὶ Παραποταμίους κατέλοχεν ἐν αὐταῖς πόλιν. οὐ μὲν τοι οἱ Παραποτάμιοί γε ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν ἀνῃκίσθησαν, ἀλλὰ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις οἱ ἄνθρωποι κατενεμήθησαν ὑπὸ Ἰσθμείας, καὶ σπάνι χρημάτων· Παραποταμίων μὲν δὴ οὔτε ἐρείπια ἔτι ἦν, οὔτε, ἐνθα τῆς χώρας ὤκισθη ἡ πόλις, μνημονεύουσιν. 5. Ὅδος δὲ ἡ ἐς Ἀμ-

φίγκλειαν σταδίων ἐκ Αἰκαίας ἐστὶν ἑξήκοντα· ταύτην τὴν Ἀμφίκλειαν ἐλυμήναντο οἱ τε ἐπιχώριοι τῷ ὀνόματι, καὶ Ἡρόδοτος μὲν Ὀφειλίαν ἐκάλεσεν, ἐπόμενος τῷ ἀρχαιοτάτῳ τῶν λόγων· Ἀμφικτύονες δὲ δόγμα ἐπὶ τῇ τῶν πόλεων ἀπωλείᾳ τῶν ἐν Φωκιῇσιν ἐξενεγκόντες, ὄνομα ἔθεντο αὐτῇ Ὀφειλίαν. αἱ δὲ ἐπιχώριοι τοιάδε ἐπ' αὐτῇ λέγουσι· δυνάστην ἄνδρα ἐπιβουλήν ἐχθρῶν ὑποπτεύσαντα ἐς νήπιον παιῖδα, καταθέσθαι τὸν παιῖδα ἐς ἄγγειον, καὶ ἀποκρῆναι τῆς χώρας, ἔνθα οἱ ἄδειαν εἶσθαι πλείστην ἡπίστατο· λύκον μὲν δὴ ἐπιχειρεῖν τῷ παιδί· δράκοντα δὲ ἰσχυρόν ἀνέχειν τὴν φρουρίαν, εὐπειρωμένον περὶ τὸ ἄγγειον. ὥς δὲ ὁ πατήρ ἤλθε τοῦ παιδός, τὸν δράκοντα ἐπιβουλευσάαι τῷ παιδί ἐλπίζων, ᾤφησι τὸ ἀκόντιον, καὶ ἐκείνόν τε καὶ ὁμοῦ τῷ δράκοντι τὸν παιῖδα ἀπέκτεινε· διδαχθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν ποιμαίνοντων, ὥς εὐεργέτην καὶ φύλακα τοῦ παιδός ἀπεκτονόως εἶη, μίαν τὴν πυρὰν τῷ δράκοντι καὶ τῷ παιδί ἐποίησεν ἐν κοινῷ· τὸ τε δὴ χωρίον εἰκέναι καὶ ἐς τόδε καιομένη πυρὰ φασί, καὶ ἀπὸ τοῦ δράκοντος ἐκείνου τὴν πόλιν Ὀφειλίαν ὀνομασθῆναι. θίας δὲ μάλιστα ἄξιον * Διονύσῳ δρῶσιν ὄργια ἕσθδος ἐς τὸ ἔδυστον, οὐδὲ ἐν φανερῷ σφισιν ἄγαλμα οὐκ ἔστι· λέγεται δὲ ὑπὸ τῶν Ἀμφικλειέων, μάντιν τέ σφισι τὸν θεὸν τοῦτον καὶ βοηθὸν νόσον σφίσι καθεστηκέναι· τὰ μὲν δὴ νοσήματα αὐτοῖς Ἀμφικλειεῦσι καὶ τοῖς προσοικοῦσιν ἴσται δὲ ὀνειράτων· προμαντις δὲ ὁ εἰρὸς ἐστι· χρᾶ δὲ ἐκ τοῦ θεοῦ κάτοχος. 6 Ἀμ-

φικλείας δὲ ἀποτέρω σταδίων πεντακαίδεκά ἐστι
 Τιθρώνιον ἐν πεδίῳ κείμενον· παρέχεται δὲ οὐδὲν
 ἐς μνήμην. ἐκ Τιθρώνιου δὲ εἴκουσιν ἐς Ἀρυμαίαν
 στάδιοι· καθύπερθε δὲ αὐτῇ ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἐς Ἀρυμαίαν
 ἐξ Ἀμφικλείας ἡ εὐθεῖα περὶ τὸν Κηφισὸν συμμέ-
 γουσιν, ἔστιν Ἀπόλλωνος Τιθρωνεῦσιν ἐνταῦθα
 ἄλσος τε καὶ βωμοί· πεποιήται δὲ καὶ ναός· ἄγαλ-
 μα δὲ οὐκ ἔστιν. ἀπέχει δὲ Ἀμφικλείας ἡ Ἀρυμαία
 σταδίους ὀγδοήκοντα, ἀποτραπέντι ἐς ἀριστερὰ
 [κατὰ Ἡροδότου λόγους], Ναυβολίης δὲ τὰ ἀρχαιό-
 τερα· καὶ οἰκιστὴν οἱ ἐνταῦθα γενέσθαι φασὶ Φω-
 κον παῖδα τοῦ Δίακου. Δῆμητρος δὲ Θεομοφόρον
 Ἀρυμαίοις ἱερὸν ἐστὶν ἀρχαῖον, καὶ ἄγαλμα ἀρδὸν
 λῆθον πεποιήται· καὶ αὐτῇ Θεομοφορία ἐορτὴν ἀ-
 πόγουσιν ἐπέτειον.

CAPVT XXXIV.

*De Elatea — Elateensium rebus bello gestis et ca-
 lamitatibus — Elateas memorandis — templo
 Minervae Cranaeae eiusque cultu.*

Ἐλάτεια δὲ τῶν ἐν Φωκεῦσι μεγίστη πόλεων ἐστὶ τῶν
 ἄλλων μετὰ γε τοὺς Σελφούς· κεῖται δὲ κατὰ Ἀμ-
 φικλείαν, καὶ ἐς αὐτὴν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν ὁδὸς
 ἐστὶν ἐξ Ἀμφικλείας σταδίων πεδίας ἡ πολλή· καὶ
 αὐθις οὐκ ἐπὶ πολὺ ἀνάγκης ἡ ἐγγυιάτω τοῦ Ἐλα-
 τείων ἄσπις. ῥεῖ δὲ ἐν τῇ πεδιάδι ὁ Κηφισός·
 αἱ δὲ ὀπίδες καλοῦμεναι παρὰ τὸν Κηφισὸν νύμν-
 νται μάλιστα ὀρνίθων. 2. Ἐλατεῖνυσι δὲ ἐξέγενε-
 το μὲν Κάσσανδρον καὶ τὴν Μακεδόνα ἀπώσα-
 σθαι στρατείαν· ὑπῆρξε δὲ καὶ Ταξίλου Μιθρι-

δαίτη στρατηγοῦντος τὸν πόλεμόν σφισιν ἐκφυγεῖν·
 ἀνὰ δὲ τοῦτον τοῦ ἔργου Ῥωμαῖοι δεδώκασιν αὐ-
 τοὺς ἐλευθέρους ὄντας ἀτελῇ νέμεσθαι τὴν χώ-
 ραν. ἀμφισβητοῦσι δὲ οὗτοι ξενικοῦ γένους, καὶ
 Ἀρκάδες φασὶν εἶναι τὸ ἀρχαῖον· Ἐλατον γὰρ τὸν
 Ἀρκάδος, ἥνικα ἐπὶ τὸ ἱερὸν Φλεγῦναι τὸ ἐν Δελ-
 φοῖς ἐστρατεύσαντο, ἀμύναι τε τῷ θεῷ, καὶ ἐν τῇ
 Φωκίδι ὁμοῦ τῷ στρατεύματι αὐτὸν καταμείναντα
 Ἐλατείας οἰκιστὴν γενέσθαι. ἐν δὲ ταῖς Φωκίων
 πόλεσιν, ἃς ὁ Μῆδος ἐνέπηρσεν, ἀριθμῆσαι καὶ
 τὴν Ἐλατεϊάν ἐστιν ἐν ταύταις. συμφοραὶ δὲ αἱ
 μὲν πρὸς Φωκίας τοὺς ἄλλους γεγόνασσι σφισιν
 ἐν κοινῇ· τὰς δὲ καὶ ἰδίᾳ τοῖς Ἐλατεεῦσιν ἐκ
 Μακεδόνων παρσκευάσεν ὁ δαίμων. καὶ ἐπὶ
 μὲν Κασσάνδρου πολέμησαντος Ὀλυμπιόδωρος κα-
 τίστη μάλιστα αἷτος, ἀπραντον τοῖς Μακεδόσι
 γενέσθαι πολιορκίαν· Φίλιππος δὲ ὁ Δημητρίου
 τὸν τε ἐν Ἐλατεῖᾳ δῆμον πρὸς τὸ ἔσχατον θέους
 ἤγαγε, καὶ ὑπηγάγετο ἅμα τοὺς δυνατωτέρους
 δωρεᾶ. Τίτος μὲν δὴ ὁ ἄρχων Ῥωμαίων (τὸ
 γὰρ δὴ Ἑλληνικὸν ὄπαιον ἐλευθερώσας ἀπέσταλτο
 ἐκ Ῥώμης) πολιτείαν τε Ἐλατεῦσιν ἀποδώσειν τὴν
 ἀρχαίαν ἐπηγγέλλετο, καὶ δι' ἀγγέλων ἐπεκρη-
 κτέτο σφισιν ἀπὸ Μακεδόνων ἀφίστασθαι· οἱ
 δὲ ὑπὸ ἀγνωμοσύνης ὁ δῆμος, ἢ οἱ ἔχοντες τὰς
 ἀρχάς, Φίλιππον τε ἦσαν πιστοὶ, καὶ ὑπὸ τοῦ
 Ῥωμαίου πολιορκίᾳ παρέστησαν. χρόνῳ δὲ οἱ
 Ἐλατεῖς ὕστερον Ταξίλον τε Μιθριδάτη στρα-
 τηγοῦντος καὶ τῶν ἐκ τοῦ Πόντου βαυβάρων ὄν-

ἰσχυον τῇ πολιορκίᾳ· ἐπὶ τούτῳ δὲ ἐλευθέρους
 εἶναι τῷ ἔργῳ δέδοται σφισιν ὑπὸ Ῥωμαίων. τὸ
 δὲ Κοσποβόκων τε τῶν ληστικῶν τὸ καὶ ἐμὲ τὴν
 Ἑλλάδα ἐπιδραμόν ἀφώκετο καὶ ἐπὶ τὴν Ἑλλά-
 τειαν· ἐνθα δὴ ἀνὴρ Μνησίβουλος λόχον τε πε-
 ρὶ αὐτὸν ἀνδρῶν συνέστησε, καὶ καταφρονέσας
 πολλοὺς τῶν βαρβάρων, ἔπεισεν ἐν τῇ μάχῃ. οὗ-
 τος ὁ Μνησίβουλος δρόμον νίκας καὶ ἄλλας ἀνέ-
 λετο, καὶ Ὀλυμπιάδι πέμπτη πρὸς ταῖς τριάκον-
 τὰ τε καὶ διακοσίαις σταδίων καὶ τοῦ σὺν τῇ ἀσπί-
 δι διαύλου· ἐν Ἑλατείᾳ δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ
 δρομέως Μνησιβούλου χαλκοῦς ἔστηκεν ἀνδριᾶς.
 3. Ἡ δὲ ἄγορά αὕτῃ τέ ἐστι θίας ἄζια, καὶ ὁ
 Ἑλατος ἐπιρρυασμένος στήλῃ· σαφῶς δὲ οὐκ οἶ-
 δα, εἴτε τιμῶντις οἷα οἰκιστὴν, εἴτε καὶ μνήματος
 ἐπίθημα ἐποίησαντο τὴν στήλην. τῷ δὲ Ἀσκλη-
 πιῷ καὶ οὗτος ᾠκοδόμηται, καὶ ἄγαλμα γένεια ἔχον
 ἐστὶ· τοῖς δὲ ἐργασασμένοις τὸ ἄγαλμα ὀνόματα
 μὲν Τιμοκλῆς καὶ Τιμορχίδης, γένους δὲ εἰσι τοῦ
 Ἀττικοῦ. ἐπὶ τῷ πέρατι τῷ ἐν δεξιᾷ τῆς πόλεως
 θιάστρον τῷ ἐστὶ καὶ χαλκοῦν Ἀθηναῖς ἄγαλμα
 ἀρχαῖον· ταύτην τὴν θεὸν λέγουσιν ἀμύναί σφισ-
 σιν ἐπὶ τοῦ ὁμοῦ Ταξίλλῳ βαρβάρους. 4. Ἑλα-
 τείας δὲ ὅσον σταδίους εἴκοσιν ἀφίστηκεν Ἀθη-
 ναῖς ἐπὶ κλησὶν Κραναιῖς ἱερὸν. ἡ δὲ ὁδὸς ἐπὶ
 τοσοῦτον ἀναντιστέρα, ὥς ἀνίστη μὴδὲν καὶ λε-
 ληθῆναι μᾶλλον αὐτῆς τὸ ἀνάντες· λόφος δὲ ἐπὶ
 τῆς ὁδοῦ καὶ πέρατι τὰ πλείω μὲν ἀπύτομος, οὐ
 μὲν τοι ἄγαν ἢ μεγέθους ἔχων ἐστὶν ἢ ὕψους· ἐπὶ

τούτῳ τῷ λόφῳ τὸ ἱερὸν πεποιήται· καὶ στοαὶ
 τέ εἰσι καὶ οἰκῆσεις διὰ τῶν στοῶν, ἐνθα οἰκοῦ-
 σιν, οἷς τὴν θεὸν θεραπεύειν καθέστηκε, καὶ
 ἄλλοις, καὶ μάλιστα τῷ ἱερωμένῳ. τὸν δὲ ἱερεῖα
 ἐκ παίδων αἰροῦνται τῶν ἀνέβων, πρόνοιαν ποιού-
 μενοι πρότερον τῆς ἱερωσύνης ἐξήκειν οἱ τὸν χρό-
 νον, πρηνὴ ἤβῃσαι· ἱεροῦται δὲ ἔτη συνεχῇ πέντε,
 ἐν οἷς τὴν τε ἄλλην δίαιταν ἔχει παρὰ τῇ θεῷ,
 καὶ λουτρὰ ὑσάμινθοι κατὰ τρόπον εἰσὶν αὐτῷ
 τὸν ἀρχαῖον. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐποίησαν μὲν καὶ
 τοῦτο οἱ Πολυκλέους παῖδες· ἔστι δὲ ἐσκενασμένον
 ὡς ἐς μάχην, καὶ ἐπείργασται τῇ ἄσπιδι τὸ Ἀθή-
 νησι μίμημα ἐπὶ τῇ ἄσπιδι τῆς καλουμένης ὑπὸ Ἀθη-
 ναίων Παρθένου.

CAPVT XXXV.

*Urbs Abae — Abae Apollini sacrae et oraculo anti-
 quitus inclytae — Abarum memoranda — urbs
 Hyampolis eiusque memoranda — urbs Stiris
 et templum Cereris Stiritidis.*

Ἐς Ἄβας δὲ ἀφικέσθαι καὶ ἐς Ἱάμπολιν ἔστι μὲν
 καὶ ἐξ Ἐλατείας ὁρεινὴν ὁδὸν ἐν δεξιᾷ τοῦ Ἐλατίων
 ἄστεος· ἥ δὲ ἐπὶ Ὀποῦντα λεωφόρος ἡ ἐξ Ὀρχομε-
 νοῦ καὶ ἐς ταύτας φέρει τὰς πόλεις. ἴσonti οὖν ἐς Ὀ-
 ποῦντα ἐξ Ὀρχομενοῦ καὶ ἐκτραπέντι οὐ πολὺ ἐπὶ
 ἀριστεράν, ὁδὸς ἡ ἐς Ἄβας. οἱ δὲ ἐν ταῖς Ἀβαῖς ἐς
 γῆν τὴν Φωκίδα ἀφικέσθαι λέγουσιν ἐξ Ἀργεῶς, καὶ
 τὸ ὄνομα ἀπὸ Ἀβαντος τοῦ οἰκιστοῦ λαβεῖν τὴν πό-
 λιν· τὸν δὲ Ἀνυγέως τε καὶ Ἱπερμνήστρας τῆς Λα-
 νιοῦ παῖδα εἶναι. 2. Ἀπόλλωνος δὲ ἱερὰς νεομέ-

καὶ εἶναι τὰς Ἀβας ἐκ παλαιοῦ· καὶ χρηστήριον
 αὐτόθι ἦν Ἀπόλλωνος. Θεῷ δὲ τῷ ἐν Ἀβασι οὐχ ὁμοίως
 Ῥωμαῖοί τε ἀπένειμαν τὰ ἐς τιμὴν καὶ ὁ Πέρσης·
 ἀλλὰ Ῥωμαῖοι μὲν εὐσεβεῖα τῇ ἐς τὸν Ἀπόλλωνα Ἀ-
 βαιοῖς δεδώκασι· αὐτονόμους σφᾶς εἶναι, στρατιὰ δὲ
 ἢ μετὰ Σέρξου κατέπρησε καὶ τὸ ἐν Ἀβασι ἱερὸν. Ἑλ-
 λήνων δὲ τοῖς ἀντιστῆσι τῷ βαρβάρῳ τὰ κατακαυ-
 θέντα ἱερὰ μὴ ἀνιστάναι σφίσις ἔδοξεν, ἀλλὰ ἐς τὸν
 πάντα ὑπολείπεσθαι χρόνον τοῦ ἔχθους ὑπομνήμα-
 τα· καὶ τοῦδε εἵνεκα οἱ τε ἐν τῇ Ἀλιαρτίᾳ ναοὶ καὶ
 Ἀθηναῖοις τῆς Ἥρας ἐπὶ ὁδῷ τῇ Φαληρικῇ, καὶ οἱ
 ἐπὶ Φαληρῷ τῆς Δήμητρος καὶ κατ' ἐμὲ ἔτι ἡμίκαν-
 ται μένουσι· τοιαύτην θέαν καὶ τοῦ ἐν Ἀβασι ἱεροῦ
 τότε γε εἶναι δοκῶ, ἐς ὃ ἐν τῷ πολέμῳ τῷ Φωικῷ
 βιασθέντας μίχῃ Φωκίων ἄνδρας καὶ ἐς Ἀβας ἐκπε-
 φυγότας, αὐτοὺς τε οἱ Θηβαῖοι τοὺς ἱκέτας καὶ τὸ
 ἱερὸν, δεῦτερον δὲ οὗτοι μετὰ Μήδους, ἔδοσαν πυ-
 ρί· εἰσὶν δ' οὖν καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι οἰκοδομημάτων
 ἀσθενέστατον, ὅποσα ἤδη φλόξ ἐλυμήνατο, ἅτε ἐπὶ
 τῷ Μηδικῷ προλωβησαμένῳ πυρὶ, αὐθις ὑπὸ τοῦ
 Βοιωτίου πυρὸς κατεργασμένον. 3. Παρὰ δὲ τὸν
 ναὸν τὸν μέγαν ἐστὶν ἄλλος ναὸς, ἀποδέον ἐκείνου
 μέγεθος· βασιλεὺς δὲ Ἀδριανὸς ἐποίησε τῷ Ἀπόλ-
 λωνι· τὰ δὲ ἀγάλματα ἀρχαιότερα, καὶ αὐτῶν ἐστὶν
 Ἀβαίων ἱεραθήματα, χαλκοῦ δὲ εἰργασται, καὶ ὁμοίως
 ἐστὶν ὄρθα, Ἀπόλλων καὶ Ἀητῶ τε καὶ Ἀρτεμις.
 Ἀβαίοις δὲ ἐστὶ μὲν θέατρον, ἐστὶ δὲ καὶ ἀγορὰ σφι-
 αι, καταςκινῆς ἀμφότερα ἀρχαῖας. 4. Ἐπανελ-
 θόντα δὲ ἐς τὴν ὁδὸν τὴν ἐς Ὀποῦντια εὐθεῖαν,

Ἡ Τάμπολις τὸ ἀπὸ τοῦτου σε ἐκδίδεται. τῶν δὲ εἰ-
 ταῦθα ἀνθρώπων καὶ αὐτὸ κατηγορεῖ τὸ ὄνομα,
 οἵτινες ἦσαν ἐξ ἀρχῆς, καὶ ὁπόθεν ἐξαναστάντες
 ἀφίκοντο ἐς ταύτην τὴν χώραν. Ὅταντες γὰρ οἱ ἐκ
 Θηβῶν Κάδμον καὶ τὸν σὺν ἐκείνῳ φρυγόντες στρα-
 τὸν, ἀφίκοντο ἐνταῦθα. τὰ μὲν δὴ ἀρχαιοτέρη
 ὑπὸ τῶν προσχώρων ἐκαλοῦντο Τάντων πόλις· χρό-
 νῳ μὲν τοι ὕστερον Ἡ Τάμπολις ἐξενίκησεν ὀνομασθῆ-
 ναι· ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέως Σίρξου κατισπρήσαντος
 τὴν πόλιν, καὶ αὐθις Φιλίππου κατασκάψαντος,
 ὅμοις τὰ ὑπολειπόμενα ἦν ἀγορᾶς τε ἀρχαίας κατα-
 σκευῇ, καὶ βουλευτήριον, οἶκημα οὐ μέγα, καὶ θέα-
 τρον οὐ πόρρω τῶν πυλῶν. Ἀδριανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς
 στοὰν ὠκοδομήσατο, καὶ ἐπόνυμος ἡ στοὰ τοῦ ἀνα-
 θέντος βασιλέως ἐστίν. φρέαρ δὲ σφισιν ἐστίν ἐν·
 ἀπὸ τοῦτου μόνον καὶ πίνουσι καὶ λούονται, ἐπὶ
 ἄλλου δὲ ἔχουσιν οὐδενός, πλήν γε δὴ ὥστε χειμῶνος
 τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ. σέβονται δὲ μάλιστα Ἀρτεμιν, καὶ
 γὰρ Ἀρτεμιδὸς ἐστὶν αὐτοῖς· τὸ δὲ ἄγαλμα ὁποῖόν
 τί ἐστιν, οὐκ ἐδήλωσα· δις γάρ, καὶ οὐ πλέον,
 ἐκάστου ἐνιαυτοῦ τὸ ἱερὸν ἀνοιγνύναι φεομίζουσιν.
 ὅποσα δ' αὖ τῶν βροσκημάτων ἱερὰ ἐπονομάσωσιν εἶναι
 τῇ Ἀρτεμίδι, ἄνευ νόσου ταῦτα καὶ πιότερα τῶν ἄλ-
 λων ἐκτρέφεσθαι λέγουσιν. 5. Ἐμβολὴ δὲ ἐκ Χαιρων-
 νείας ἐς γῆν τὴν Φωκίδα οὐ μόνον ἡ εὐθεία ἐστὶν ἐς
 Διλφούς, ἡ διὰ τε Πανοπέως καὶ παρὰ τὴν Δαυλί-
 δα καὶ ὁδὸν τὴν σχιστήν· φέρει δὲ ἐκ Χαιρωνείας
 καὶ ἑτέρα τραχεῖα τε ὁδὸς καὶ ὀρεινὴ τὰ πλεονα ἐς
 πόλιν Φωκίων Σίριν· μήκος δὲ εἴκοσι στάδια τῆς

ὁδοῦ καὶ ἑκατόν. οἱ δὲ ἐνταῦθα φασιν οὐ Φωκεῖς, Ἀθηναῖοι δὲ εἶναι τὰ ἄνωθεν, καὶ ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὁμοῦ Πετιῶ τῷ Ὀρνίως ἀφικέσθαι διασχθέντι ὑπὸ Ἀλγίας ἐξ Ἀθηνῶν· ὅτι δὲ τῷ Πετιῶ πολὺ ἐκ τοῦ δήμου τῶν Σιριέων ἠκολούθησεν, ἐπὶ τούτῳ κληθῆναι τὴν πόλιν Σίριον. Σιριταῖς δὲ ἐστὶν ἐπὶ ὑψηλοῦ καὶ πετρώδους ἢ οἰκησις· σπανίζουσιν οὖν κατὰ τοῦτο ὕδατος θέρους ὥρη· φησὶν γὰρ αὐτόθι οὔτε πολλὰ, οὔτε ὕδωρ παρεχόμενά ἐστιν ἐπιτήδειον· ταῦτα μὲν δὴ λουτρά σφισι καὶ ὑποζυγίοις ποτὸν γίνεται· τὸ δὲ ὕδωρ οἱ ἄνθρωποι τὸ πότιμον ὕσον στάδια τέσσαρα ὑποκαταβαίνοντες λαμβάνουσιν ἐκ πηγῆς· ἡ δὲ ἐν πέτραις ἐστὶν ὀρωρυγμένη, καὶ ἀρύονται κατιόντες ἐς τὴν πηγὴν. Δήμητρος δὲ ἐπὶ κλήσιν Σιριτίδος ἱερὸν ἐστὶν ἐν Σίριδι· πλίνθου μὲν τῆς ὥρης τὸ ἱερὸν, λίθου δὲ τοῦ Περτελαιοῦ τὸ ἄγαλμα· δῆδας ἡ θεὸς ἔχουσα· παρὰ δὲ αὐτὴν κατειλημμένον ταινίαις ἄγαλμα ἀρχαῖόν ἐστιν ἄλλο ὁπλοῖα Δήμητρι ἐς τιμὴν.

CAPUT XXXVI.

Fruticis cocci descriptio — urbs Ambryssus eiusque memoranda — urbs Anticyra, Diana Dictynnaea, Anticyrae calamitates — de elleboro et Anticyrae memorandis.

Ἐξ δὲ Ἀμβρουσσον στάδιοι περὶ ἑξήκοντά εἰσω ἐκ Σίριως· πεδιάς ἡ ὁδὸς, ὁρῶν ἐν μέσῳ πεδίον κείμενον· ἄμπελοι δὲ τὸ πολὺ εἰσι τοῦ πεδίου, καὶ ἐν γῇ τῇ Ἀμβρουσσέων συνεχεῖς μὲν, ὥσπερ αἱ ἄμπελοι, πεφύκασιν οἱ θάμνοι· τὴν δὲ θάμνον ταύτην Ἴωνες μὲν καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν κόκκον, Γαλάται δὲ οἱ

ὑπὲρ Φρυγίας φωνῇ τῇ ἐπιχωρίῳ σφίσιν ὀνομάζουσιν
 ἔς· γίνεται δὲ αὕτη μέγεθος μὲν ἡ κόκκος κατὰ
 τὴν ῥάμονον καλουμένην, φύλλα δὲ μελιάντεμα μὲν
 καὶ μαλακώτερα ἢ ἡ σχοῖνος· τὰ μὲν τοι ἄλλα εἰκό-
 τα ἔχει τῇ σχοίνῳ. ὁ δὲ αὐτῆς καρπὸς ὁμοιος τῷ
 καρπῷ τῆς σιρύγγου, μέγεθος μὲν ἔστι κατὰ ὄρο-
 βον· γίνεται δὲ τοι ἐν τῷ καρπῷ τῆς κόκκου βραχὺ
 ζῶον· τοῦτο εἰ ἀφίκοιτο ἐς τὸν αἶρα πεπαισθέντος
 τοῦ καρποῦ, πέτεται αὐτίκα, καὶ εἰκότως κώνωπι
 φαίνοιτο ἄν· νῦν δὲ πρότερον, πρὶν τὸ ζῶον κη-
 θῆναι, συλλέγουσι τῆς κόκκου τὸν καρπὸν· καὶ ἔστι
 τοῖς ἐρίοις ἡ βαφή τὸ αἶμα τοῦ ζῶου. 2. Ἡ δὲ Ἀμ-
 βρυσσος κεῖται μὲν ὑπὸ τὸ ὄρος τὸν Παρνασσόν,
 αὐτὴ ἐπέκεινα δὲ οἱ Δελφοί· τεθῆναι δὲ τὸ ὄνομα τῇ
 πόλει ἀπὸ ἡρώδους φασιν Ἀμβρύσσου. Θηβαῖοι δὲ
 ἐς τὸν Μακεδόνων καὶ Φιλίππου καθιστάμενοι πό-
 λιμον, περιβαλὼν τῇ Ἀμβρύσσῳ διπλοῦν τεῖχος· τὸ
 δὲ ἔστιν ἐπιχωρίου λίθου, χροιάν μελανος, ἐς τὰ μά-
 λιστα ἰσχυροῦ· κύκλος δὲ ἐκάτερος τοῦ τεύχους πλά-
 τος μὲν ἀποδείον ὀλίγον ἔστιν ὄργυιας, τὸ δὲ ὕψος
 ἔστιν ἐς ἡμίσειάν τι καὶ δύο ὄργυιας, ὅπου μὴ τὸ τεῖ-
 χος πεπόνηκε· διάστημα δὲ ἀπὸ τοῦ προτέρου τῶν
 κύκλων ἐπὶ τὸν δευτέρον ἔστιν ὄργυια· κατασκευὴ
 δὲ πύργων, ἢ ἐπαύξεων, ἢ εἴ τι ἄλλο ἐς εὐπρέπειαν
 τεύχους, παρεῖται τὰ πάντα σφίσιν, ὅτι τοιχοῦσιν
 ἐπὶ μόνῳ τῷ αὐτίκα ἀμύνεσθαι. ἔστι δὲ ἄγορά τε
 Ἀμβρυσιεύσιν οὐ μεγάλη· καὶ ἀνδριάντων ἐν αὐτῇ
 λίθου πεποιημένων κατεῖχασιν οἱ πολλοί. 3. Τρα-
 πίντι δὲ ἐπὶ Ἀντίκυραν, ἀνάντης τὰ πρῶτά ἐστι

ὁδός· ἀναβάντι δὲ ὅσον δύο στάδια, ὁμαλὴς τε χω-
 ρίον, καὶ ἐν δεξιᾷ τῆς ὁδοῦ Δικτυνναίας ἐπικλήσιν
 ἱερὸν ἔστιν Ἀρτέμιδος· ταύτην οἱ Ἀμβρυνοεῖς ἄγου-
 σιν μάλιστα ἐν τιμῇ· τῷ δὲ ἀγάλματι ἐργασία τέ
 ἔστιν Αἰγυναία, καὶ μέλανος τοῦ λίθου πεποιήται.
 τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ τῆς Δικτυνναίας κατάντης ὁδός
 ἐς Ἀντίκυραν πᾶσά ἐστι. τὰ δὲ ἀρχαιότερα ὄνομα
 εἶναι Κοπάρισσον τῇ πόλει φασί· καὶ Ὅμηρον ἐν
 Φωκίῳ καταλόγῳ τὸ ὄνομα θελῆσαι θέσθαι γεγε-
 νῶν, ὅτι ἤδη τηρικαῦτα ἐκαλεῖτο Ἀντίκυρα· εἶναι
 γὰρ δὴ τὸν Ἀντικυρεῖα κατὰ Ἡρακλέα ἡλικίαν. κείτῃ
 μὲν δὴ ἡ πόλις κατὰ Μεδεῶνος τὰ ἐρείπια· ἐδήλωσα
 δὲ ἀρχομένης τῆς ἐς Φωκίας ἐς τὸ ἱερὸν ἀσβεῖναι τὸ
 ἐν Δελφοῖς. Ἀντικυρεῖας δ' ἐποίησαν ἀνιστάτους
 καὶ ὁ Ἀμύντου Φίλιππος· ἐποίησε δὲ καὶ δεύτερον ὁ
 Αἰλῖος ὁ Ῥωμαῖος, ὅτι ἦσαν ὑπήκοοι καὶ οὗτοι
 Φιλίππου τοῦ Δημητρίου βασιλευόντος Μακεδό-
 νων· ὁ δὲ ἐπὶ τὸν Φίλιππον ἀμύνειν Ἀθηναῖοις ὁ
 Αἰλῖος ἀπέσταλτο ἐκ Ῥώμης. 4. Τέ δὲ ὄρη τὰ
 ὑπὲρ τὴν Ἀντίκυραν πετρῶδη τε ἄγαν ἐστὶ, καὶ ἐν
 αὐτοῖς φύεται μάλιστα ὁ ἐλλέβορος. ὁ μὲν αὐτοῦ
 μέλας χωρεῖται ἀνθρώποις, καὶ ἔστι γαστρὶ καθάρ-
 σιον· ὁ δὲ ἕτερος λευκός, καὶ δι' ἐμέτου καθαίρειν
 πέφυκε· τὸ δὲ φάρμακον τὸ ἐς τὴν κάθαρσιν ἡ τοῦ
 ἐλλεβόρου ῥίζα ἐστίν. Ἀντικυρεῖσι δὲ τοῖσι μὲν ἀν-
 δριάντες ἐν τῇ ἀγορᾷ χαλκοῖ, ἔστι δὲ σφισιν ἐπὶ τῷ
 λιμένι Προσιδῶνι αὐτὸ μέγα ἱερὸν, λογίοισιν ὠκοδομη-
 μένῳ λίθοις· κεκονίεται δὲ τὰ ἐντός· τὸ δὲ ἀγάλ-
 μα ὀρθὸν χαλκοῦ πεποιημένον, βέβηκε δὲ ἐπὶ δελ-

φῆναι τῷ ἐτέρῳ τῶν ποδῶν· κατὰ τοῦτο δὲ ἔχει καὶ
 τὴν χεῖρα ἐπὶ τῷ μηρῷ· ἐν δὲ τῇ ἐτέρᾳ χειρὶ τριαιὶά
 ἐστὶν αὐτῷ. τοῦ γυμνασίου δὲ, ἐν ᾧ καὶ τὰ λου-
 τρά σφισι πεποιήται, τούτου πέραν ἄλλο γυμνάσιον
 ἐστὶν ἀρχαῖον· ἀνδριάς δὲ ἑστῆκεν ἐν αὐτῷ χαλκοῦς
 φησὶ δὲ ἐπ' αὐτῷ τὸ ἐπίγραμμα, Ξερόδαμον παγκρα-
 τιαστὴν Ἀντικυρίαν ἐν ἀνδράσιν Ὀλυμπικὴν ἀντηρῆ-
 σθαι νίκη. εἰ δὲ ἀληθεύει τὸ ἐπίγραμμα, Ὀλυμ-
 πιάδι τῇ πρώτῃ μετὰ δέκα καὶ διακοσίας φαίνοντο
 ὦν τὸν κάτινον ὁ Ξερόδαμος εἰληφώς· αὕτη δὲ ἐν
 τοῖς Ἑλλήων γραμμασι παρῆται μόνη πασσὼν ἢ Ὀ-
 λυμπιάς. ἔστι δὲ ὑπὲρ τὴν ἀγορὰν ἐν φρέατι ὕδατος
 πηγῇ· σκέπη δὲ ἀπὸ ἡλίου τῷ φρέατι ὄροφος τε καὶ
 ἀνίσχοντες τὸν ὄροφον κίονες. ἔστι δὲ οὐ πολὺ ἀνω-
 τέρω τοῦ φρέατος λίθοις τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὠκοδομη-
 μένον μνημα· ταφῆναι δὲ φασιν ἐνταῦθα τοὺς Ἰφι-
 τον παῖδας· τὸν μὲν ἀνασωθέντα ἐξ Ἥλιου, καὶ ἀπο-
 θανόντα ἐν τῇ οἰκίᾳ· Σχεδίῳ δὲ ἐν μὲν γῇ τῇ Τροά-
 δι τὴν τελευταίην συμβῆναι λέγουσιν, ἀχθῆναι δὲ οἰ-
 καδε καὶ τούτου τὰ ὅστιά.

CAPUT XXXVII.

*Memoranda extra urbem Anticyram — Bulis urbs
 Phocidi finitima — fluvius Heracleus et memoran-
 da Bulidis — Cirrha navale Delphorum et Py-
 thiorum circus, qui equos territare ferebatur —
 Solonis strategemata in Cirrhaeis — memoran-
 da Cirrhae.*

Τῆς πόλεως δὲ ἐν δεξιᾷ, δύο μάλιστα προελθόντι
 ἀπ' αὐτῆς σταδίου, πέτρα τέ ἐστιν ὑψηλὴ, μῦθος
 ὄρους ἢ πέτρα, καὶ ἱερὸν ἐπ' αὐτῆς πεποιημένον

ἔστιν Ἀρτέμιδος· ἔργων τῶν Πραξιτέλους, δᾷδα ἔχου-
σα ἐν τῇ δεξιᾷ, καὶ ὑπὲρ τῶν ὤμων φαεινάν· παρὰ
δὲ αὐτὴν κύνων ἐν ἀριστερᾷ· μέγεθος δὲ ὑπὲρ τὴν
μεγίστην γυναῖκα τὸ ἄγαλμα.

2. Τῇ δὲ γῇ τῇ Φωκίδι ἔστιν ὁμορος, ἣ ὀνομά-
ζεται μὲν ἀπὸ Βούλωνος ἀγαγόντος τὴν ἀποικίαν
ἀνδρός, συνεκίσθη δὲ ἐκ πόλεων τῶν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ
Δωρίδι· λέγονται δὲ οἱ Βουλίδιοι Φιλομήλου καὶ
Φωκίων σύλλογον τὸν κοινόν. ἐς δὲ τὴν Βούλιν ἐκ
μὲν τῆς Βοιωτίας Θιαβῆς σταδίων ἔστιν ὁδὸς ὄγδο-
ήκοντα, ἐξ Ἀντικύρας δὲ τῆς Φωκίων δὲ ἡπίρου μὲν
καὶ εἰ ἀρχὴν ἔστιν, οὐκ οἶδα· οὕτω δύσβατα ὄρη
καὶ τραχεῖα καὶ μεταξὺ Ἀντικύρας τε ἔστι καὶ Βούλι-
δος· ἐς δὲ τὸν λιμένα σταδίων ἐξ Ἀντικύρας ἔστιν
ἑκατόν· τὰ δὲ ἀπὸ τοῦ λιμένος στάδια ὁδοῦ τῆς πε-
ντῆς τὰ ἐς Βούλιν ἐπιπλεῖ εἶναι μάλιστα εἰκάζομεν.
3. Κάτισι δὲ καὶ ποταμὸς ἐς θάλασσαν ταύτῃ χεί-
μαρρος, ὃν οἱ ἐπιχώριοι ὀνομάζουσιν Ἡρακλεῖον.
κεῖται δὲ ἐπὶ ὑψηλοῦ τε ἡ Βούλις, καὶ ἐν παράπλῳ
περαιουμένοις ἐξ Ἀντικύρας ἐς Λέχαιον τὸ Κορινθίων.
οἱ δὲ ἄνθρωποι οἱ ἐνταῦθα πλέον ἡμίσις, κόχλων
ἐς βαφὴν πορφύρας εἶδὲν ὄλκις. κατασκευὴ δὲ ἡ ἐν
τῇ Βουλίδι οὔτε ἡ ἄλλη θαύματος πολλοῦ, καὶ ἱερὰ
θεῶν ἔστιν Ἀρτέμιδος, τὸ δὲ αὐτῶν Διορῆσον· τὰ
δὲ ἄγαλματα ξύλου μὲν ἔστιν εἰργασμένα· ὅστις δὲ
ἦν ὁ ποιήσας, οὐκ οἶοί τε ἐγενόμεθα συμβάλλεσθαι.
θεῶν δὲ ὅτινα οἱ Βουλίδιοι σέβουσι μάλιστα, Μέ-
γιστον μὲν ὀνομάζουσιν· Διὸς δὲ κατὰ ἡμετέραν δό-
ξαν ἔστιν ἐπίκλησις. καὶ πηγὴ Βουλιδίους ἔστι κα-

λουμένη Σαύνιον. 4. Ἐξ δὲ Κιόρῳ τὸ ἐπίκειον Δι-
φῶν ὁδὸς μὲν σταδίων ἐξήκοντά ἐστιν ἐκ Δελφῶν·
καταβάντι δὲ ἐς τὸ πεδίον, Ἰππόδρομος τέ ἐστι, κα-
ὶ ἀγῶνα Πύθια ἄγουσιν ἐνταῦθα τὸν ἵππικόν. τὰ
μὲν δὴ ἐς τὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ Ταράξιππον ἐδήλωσέ μοι
τὰ ἐς Ἥλείους τοῦ λόγον· ὁ δὲ Ἰππόδρομος ἔοικε
τοῦ Ἀπόλλωνος τάχα μὲν πον καὶ αὐτὸς τῶν ἵππωνόν-
των τινὰ ἀνιᾶσαι, ὥτε ἀνθρώποις τοῦ δαίμονος
ὁμοίως ἐπὶ ἔργῳ παντὶ καὶ ἀμείνω καὶ τὰ χεῖρῳ νέ-
μοντος· οὐ μὲν τοι καὶ αὐτὸς ταραχήν τοῖς ἵπποις
ὁ Ἰππόδρομος οὔτε κατὰ αἰτίαν ἥρωος, οὔτε ἐπὶ
ἄλλῃ πέφυκεν ἐργάζεσθαι προφάσει. τὸ δὲ πεδίον τὸ
ἀπὸ τῆς Κιόρας ψιλόν ἐστιν ἅπαν, καὶ φυτεύειν δέν-
δρα οὐκ ἐθέλουσιν, ἢ ἔκ τινος ἀρεῆς, ἢ ἀχρεῖον τὴν
γῆν ἐς δένδρων τροφήν εἰδότες. λέγεται δὲ ἐς τὴν
Κιόραν, καὶ ἀπὸ τῆς Κιόρας τὸ ὄνομα τὸ δα΄ ἡμῶν
τιθῆναι τῷ χοιρίῳ φασίν. Ὀμηρος μὲν τοι Κρίσσαν
ἔν τε Γιάδι ὁμοίως καὶ ἕμῳ τῷ ἐς Ἀπόλλωνα ὀνό-
ματι τῷ ἐξ ἀρχῆς καλεῖ τὴν πόλιν. χρόνῳ δὲ ὕστε-
ρον οἱ ἐν τῇ Κιόρᾳ ἄλλα τε ἠσέβησαν ἐς τὸν Ἀπόλ-
λωνα, καὶ ἀπέτεμνον τοῦ θεοῦ τῆς χώρας. πολεμεῖν
οὖν πρὸς τοὺς Κιόρῃαιους ἔδοξεν Ἀμφικτύωσιν, καὶ
Κλεισθέτην τε Σικυωνίων τυραννοῦντα προσετήσαν-
το ἡγεμόνα εἶναι καὶ Σόλωνα ἐξ Ἀθηναίων ἐπηγάγοντο
συμβουλευέειν· χρωμένοις δὲ σφισιν ὑπὲρ νίκης, ἀντί-
πεν ἢ Πυθία·

Οὐ πρὶν τῆσδε πόλεως ἐρεῖψετε πύργον ἐλόντες,
Πρὶν καὶ ἐμῷ τεμένει κυανώπιδος Ἀμφιτρίτης
Κῦμα ποτικλύξῃ, κελαδοῦν ἐπὶ οἶνοπα Πόντον.

5. Ἐπεισαν οὖν ὁ Σόλων καθιερώσαι τῷ θεῷ τὴν Κιρρῶϊαν, ἵνα δὴ τῷ τεμένει τοῦ Ἀπόλλωνος γένηται γέλτων ἢ θάλασσαν. εὐρέθη δὲ καὶ ἕτερον τῷ Σόλωνι σόφισμα εἰς τοὺς Κιρρῶϊους. τοῦ γὰρ Πλείστον τὸ ὕδωρ ῥέον διὰ ὄχετοῦ σφισιν εἰς τὴν πόλιν ἀπέστρεψεν ἀλλαχόσε ὁ Σόλων, καὶ οἱ μὲν πρὸς τοὺς πολιορκοῦντας ἐτι ἀντείχον ἐκ τε φρεάτων καὶ ὕδωρ τὸ ἐκ τοῦ θεοῦ πίνοντες· ὁ δὲ τοῦ ἐλλεβόρου τὰς ῥίζας ἐμβαλὼν εἰς τὸν Πλείστον, ἐπειδὴ ἱκανῶς τοῦ φουμάκου τὸ ὕδωρ ῥιπιδιτο ἔχον, ἀπέστρεψεν αὐτὸς εἰς τὸν ὄχετον· καὶ (ἐνεφορήσαντο γὰρ ἄδην οἱ Κιρρῶιοι τοῦ ὕδατος) καὶ οἱ μὲν ὑπὸ ἀκαύστου τῆς διαρροῆας ἐξέλιπον οἱ ἐπὶ τοῦ τείχους τὴν φρουράν. Ἀμφικτύοντες δὲ ὥς εἶλον τὴν πόλιν, ἐπράξαντο ὑπὲρ θεοῦ δίκας παρὰ Κιρρῶϊων. 6. Καὶ ἐκείνων Δελφῶν ἐστὶν ἡ Κιρρῶ· παρέχεται δὲ καὶ εἰς θεῶν Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος καὶ Ἀθητῶς ναὸς τε καὶ ἀγάλματα μεγέθει μεγάλα, καὶ ἐργασίας Ἀττικῆς· ἡ δὲ Ἀδριάστεια ἴδονται μὲν ἐν τῷ αὐτῷ σφισι, μεγέθει δὲ τῶν ἄλλων ἀποδέουσα ἀγαλμάτων ἐστίν.

CAPUT XXXVIII.

De Locris confinibus Phocensium et de eorum denominatione mira et varia narratio — Amphissa urbs — memoranda Amphissae et initia celebrata pueris, qui Ἀνακτες appellantur — Locrorum urbes, Myonia eiusque memoranda — Oeanthea eiusque memoranda ac Naupactus — carmina Naupactia et memoranda Naupacti — templi Aesculapii rudera.

Ἢ δὲ γῇ ἡ Δοκρῶν τῶν καλουμένων Ὀζολῶν προσ-

εχῆς τῇ Φωκίδι ἐστὶ κατὰ τὴν Κίρραν· ἐς δὲ τὴν
ἐπὶ κλησιν τῶν Λοκρῶν τούτων διάφορα ἤκουσα, ὁ-
μοίως δὲ ἅπαντα δηλώσαι. Ὁρεσθέϊ τοῦ Λευκαλῆω-
νος βασιλεύοντι ἐν τῇ χώρᾳ κύνων ἔτεκεν ἀντὶ σκύλα-
κος ξύλον· κατορύξαντος δὲ τοῦ Ὁρεσθέως τὸ ξύλον,
ἅμα τοῦ ἦρι φυῆναι ἄμπελον ἀπ' αὐτοῦ λέγουσι, καὶ
ἀπὸ τοῦ ξύλου τῶν ὄρων γινέσθαι τὸ ὄνομα ταῖς ἀν-
θρώποις. οἱ δὲ Νέσσον πορθαμένοντα ἐπὶ τῇ Εὐθύνῃ
τρωσθῆναι μὲν ὑπὸ Ἡρακλέους, οὐ μὲν τοι καὶ ἀντί-
κα γε ἀποθανεῖν, ἀλλὰ ἐς τὴν γῆν ταύτην ἐκφυγεῖν
νομίζουσι· καὶ ὥς ἀπέθανεν, σήπασθαι τε ἄταφον,
καὶ ὁσμῆς τῇ ἐνταῦθα ἀέρι μεταδοῦναι δυσώδους. ὁ
δὲ τρίτος τῶν λόγων καὶ ὁ τέταρτος, ὁ μὲν ποταμοῦ
τινος ἄτοπον τὴν τε Ἀτμίδα καὶ αὐτὸ φησὶν εἶναι τὸ
Ἰδωρ, ὁ δὲ τὸν ἀσφόδελον φέρεσθαι πολὺν, καὶ ἀν-
θοῦντα ὑπὸ τῆς ὁσμῆς. λέγεται δὲ καὶ, ὥς οἱ προ-
τοι τῶν ἐνταῦθα ἀνθρώπων ἦσαν αὐτόχθονες· εὐθῆ-
τα δὲ οὐκ ἐπιστάμενοί ποι ὑφαίνεσθαι, σκέπην πρὸς
τὸ ῥίγος θηρίων δέρματα ἐποιοῦντο ἀδάφητα, τὸ
δασὺ τῶν δερμάτων ἐς τὸ ἐκτὸς ὑπερὺν πρεπείας τρέ-
ποντες· ἐμελλεν οὖν κατὰ τὸ αὐτὸ ταῖς βύρσαις καὶ
ὁ χρώς σφισιν ἔσσεσθαι δυσώδης. 2. Λιλαίων δὲ
ἑπωτέρῳ σταδίοις εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐστὶν Ἀμφισσα
μεγίστη καὶ ὀνομαστοτάτη πόλις τῶν Λοκρῶν·
ἐσποιοῦναι δὲ αὐτοὺς ἐς τὸ Αἰτωλικόν, αἰσχύνῃ τῶν
Ὀζολῶν τοῦ ὀνόματος· καὶ δὴ καὶ ἔχει λόγον εἰκό-
τα, ὅτε βασιλεὺς ὁ Ῥωμαίων ἀναστάτους ἐς τὰν Νι-
κοπόλεως συνοικισμὸν ἐποίησεν Αἰτωλοὺς, ἀποχω-
ρῆσαι τοῦ δήμου τὸ πολὺ ἐς τὴν Ἀμφισσαν. τὸ μὲν

τοι ἐπαρχῆς τοῦ γένους Λοκρῶν εἶσι· τεθῆναι δὲ τῇ
 πόλει τὸ ὄνομα ἀπὸ Ἀμφίσσης τῆς Μάκαρος τοῦ
 Αἰόλου φασιν, καὶ Ἀπόλλωνα ἐραστὴν γενέσθαι τῆς
 Ἀμφίσσης. 3. Κεκόσμηται δὲ ἡ πόλις κατασκευῇ
 τε τῇ ἄλλῃ, καὶ τὰ μάλιστα ἦκοντα ἐς μνήμην ἔστι
 μὲν μνῆμα Ἀμφίσσης, ἔστι δὲ Ἀνδραίμονος· σὺν δὲ
 αὐτῷ ταφῆναι λέγουσι καὶ Τύρην τὴν Οἰνέως συν-
 οικήσασαν τῷ Ἀνδραίμονι. ἐν δὲ τῇ ἀκροπόλει νυκὸς
 σφισιν Ἀθηνᾶς, καὶ ἄγαλμα ὄρθον χαλκοῦ πεποιη-
 μένον· κομισθῆναι δὲ ὑπὸ Θουαντός φασιν αὐτὴν ἐξ
 Ἰλίου, καὶ εἶναι λαφύρων τῶν ἐκ Τροίας· οὐ μὴν γὰρ
 καὶ ἐμὲ ἔπειθον. ἐδήλωσα δὲ ἐν τοῖς προτέροις τοῦ
 λόγου, Σαρπίοντος Ροῖκον Φιλαίου καὶ Θεοδώρον Τηλέ-
 κλους εἶναι τοὺς εὐρόντας χαλκὸν ἐς τὸ ἀκριβεστάτον
 τῆσαι· καὶ ἐχόντευσαν οὗτοι πρῶτοι. Θεοδώρου μὲν
 δὴ οὐδὲν ἐπὶ οἶδα ἐκτερεῖν, ὅσα γε χαλκοῦ πεποιη-
 μένα· ἐν δὲ Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας πρὸς τὸ οἶκμα
 ἐρχομένῳ τὸ ἔχον τὰς γραφαίς, λίθου θριγγὸς ἔστιν
 ὑπὲρ τοῦ βωμοῦ τῆς Πρωτοθρονίης καλουμένης Ἀρ-
 τέμιδος· ἀγάλματα δὲ ἄλλα τε ἐπὶ τοῦ θριγγοῦ, καὶ
 γυναικὸς εἰκὼν πρὸς τῷ πέρατι ἔστηκε, τέχνη τοῦ
 Ροῖκου, Νύκτα δὲ οἱ Ἐφεσίοι καλοῦσι. τοῦτο οὖν
 τὸ ἄγαλμα τῆς ἐν τῇ Ἀμφίσσῃ Ἀθηνᾶς καὶ ἰδεῖν ἔστιν
 ἀρχαιότερον, καὶ ἀργότερον τὴν τέχνην. ἄγουσι δὲ
 καὶ τελευτὴν οἱ Ἀμφισσεῖς Ἀνάκτων καλουμένην παι-
 δων· οἵτινες δὲ θειῶν εἰσιν οἱ Ἄνακτες παῖδες, οὐ
 κατὰ ταῦτά ἐστιν εἰρημένον, ἀλλὰ οἱ μὲν εἶναι Διου-
 σκούρους, οἱ δὲ Κοίρητας, οἱ δὲ πλέον τὴν ἐπίστα-
 σθαι νομίζοντες, Καβείρους λέγουσι. 4. Τούτων

δὲ τῶν Λοκρῶν τοσαύτῃς ἄλλαι πόλεις εἰσὶν· ἄνω μὲν
 ὑπὲρ Ἀμφίσσης, πρὸς ἥπειρον Μυωρία, σταδίους
 ἀπὸ τέρῳ τριάκοντα Ἀμφίσσης· οὗτοι καὶ τῷ Διὶ
 ἐν Ὀλυμπίᾳ οἱ ἀναθήμεναι εἰσὶ Μυωνεῖς τὴν ἰσπίδα,
 κεῖται δὲ πόλισμα καὶ ὑψηλοῦ· καὶ σφισιν ἄλσος
 καὶ βωμὸς θεῶν Μειλιχίων ἐστί· νυκτερινὰ δὲ αἱ
 θυοίαι θεοῖς τε τοῖς Μειλιχίοις εἰσὶ, καὶ ἀναλῶσαι
 τὰ κρέα αὐτόθι, πρηνὴ ἥλιον ἐπισχῆν, νομίζουσι·
 καὶ Ποσειδῶνός ἐστιν ὑπὲρ τὴν πόλιν τέμενος, κο-
 λούμενον Ποσειδώνιον, ἐν δὲ αὐτῷ ναὸς Ποσειδῶνος·
 τὸ δὲ ἄγαλμα ἐς ἐμὲ οὐκ ἦν. 5. Οὗτοι μὲν δὴ ὑπερ-
 υικοῦσιν Ἀμφίσσης· ἐπὶ θαλάσσης δὲ Οἰανθία, καὶ
 ταύτῃ ὁμοροῦσά ἐστι Ναυπακτος. πλὴν δὲ Ἀμφί-
 σσης, ὑπὲρ Ἀχαιῶν οἱ ἄλλοι Πατρίων ἀρχονται, βασι-
 λείας ὑφίστι δόντος Αὔγουστον, ἐν Οἰανθίᾳ δὲ
 Ἀφροδίτης τε ἱερὸν, καὶ ὀλίγον ὑπὲρ τὴν πόλιν κι-
 παρίωσον τε ἀναμῖξ καὶ τῆς πίτυός ἐστιν ἄλσος·
 αἱ ναὸς τε Ἀρτέμιδος, καὶ ἄγαλμα ἐν τῷ ἄλσει·
 γραφαὶ δὲ ἐπὶ τῶν τοίχων ἐξίτηλοί τε ἦσαν ὑπὸ τοῦ
 χρόνου, καὶ οὐδὲν ἔτι ἐλείπετο ἐς θίαν αὐτῶν. κλη-
 θῆναι δὲ ὑπὸ γυναικὸς ἢ γόμφης τεκμαίρομαι τὴν
 πόλιν· ἐπεὶ ἐπὶ Ναυπακτῷ γε οἶδα εἰρημένον, ὥς
 Λωριεῖς ὁμοῦ τοῖς Ἀριστομένεον παισὶ τὰ πλοῖα αὐ-
 τῷ ἐπιμήσαντο, οἷς ἐς Πελοπόννησον ἐπικραύωθη-
 σαν· καὶ ἀντὶ τούτου γενέσθαι τὸ ὄνομα τῷ χω-
 ρίῳ φασί· τὰ δὲ μοι Ναυπακτίων, ὥς τοῖς ἐς Ἰθά-
 μην ἀποστῆσιν ὁμοῦ τῷ σεισμῷ τῷ ἐν Λακιδαιμόνι,
 Ἀθηναῖοι Ναυπακτον ἐνοικῆσαι σφισιν ἔδωκαν, ἀφε-
 λόμενοι τοὺς Λοκροὺς, καὶ ὥς τοῦ Ἀθηναίων νοῖα

ρον πιαίσματος τοῦ ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς Λακεδαιμό-
νιοι τοὺς Μεσσηνίους ἐδίωξαν καὶ ἐκ τῆς Ναυπά-
κτου, τὰδε μὲν ἐπῆλθέ μοι καὶ ἐς πλεόν ἢ Μεσση-
νία συγγραφῇ. ἐκλιπόντων δὲ ὑπὸ ἀνάγκης τῶν
Μεσσηνίων, οὗτοις οἱ Λοκροὶ συνελέχθησαν αὐθις
ἐς τὴν Ναύπακτον. 6. Τὰ δὲ ἔπη τὰ Ναυπάκτια
ὀνομαζόμενα ὑπὸ Ἑλλήνων ἀνδρὶ ἐσποιοῦσιν οἱ πολ-
λοὶ Μιλησίῳ· Χάρον δὲ ὁ Πύθειός φησιν αὐτὰ
ποιῆσαι Ναυπάκτιον Καρκίον· ἐπόμεθα δὲ καὶ
ἡμῖς τῇ τοῦ Λαμψακηνοῦ δόξῃ· τίνα γὰρ καὶ λό-
γον ἔχοι ἂν ἔπειν ἀνδρὸς Μιλησίου πεποιημένοις
ἐς γυναῖκας, τεθῆναι σφισιν ὄνομα Ναυπάκτια; ἐν-
ταῦθα ἔστι μὲν ἐπὶ θαλάσῃ ναὸς Ποσειδῶνος, καὶ
ἄγαλμα ὀρθὸν χαλκοῦ πεποιημένον· ἔστι δὲ καὶ ἱε-
ρὸν Ἀρτέμιδος, καὶ ἄγαλμα λευκοῦ λίθου· σχῆμα
δὲ ἀκοντιζούσης παρέχεται, καὶ ἐπικλήσιν εἰληφεν
Αἰτωλή. Ἀφροδίτῃ δὲ ἔχει μὲν ἐν σπηλαίῳ τιμὰς·
εὐχονται δὲ καὶ ἄλλων εἴνεκα, καὶ αἱ γυναῖκες
μάλιστα αἱ χῆραι γάμον αἰτοῦσι παρὰ τῆς Θεοῦ.
7. Τοῦ δὲ Ἀσκληπιοῦ τὸ ἱερὸν ἐρείπια ἦν· ἐξ ἀρ-
χῆς δὲ ὠκοδόμησεν αὐτὸ ἀνὴρ ἰδιώτης Φαλύσιος,
νοσήσαντι γὰρ οἱ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ οὐ πολλὸν
ἀποδέοντι τυφλοῦ, ὃ ἐν Ἐπιδάυρῳ πέμπει Θεὸς
Ἀνύτην τὴν ποιήσασαν τὰ ἔπη φέρονσαν σεσημα-
σμένην δέλτον· τοῦτο ἐφάνη τῇ γυναικὶ ὄψις ὀφελ-
ερατος· ὕπαρ μὲν τοι ἦν ἀντίκα· καὶ εὐρὲ τε ἐν ταῖς
χερσὶ ταῖς αὐτῆς σεσημασμένην δέλτον, καὶ πλεῖ-
σασα ἐς τὴν Ναύπακτον, ἐκέλευεν ἀφελόντα τὴν
σφραγίδα Φαλύσιον ἐπιλίγεσθαι τὰ γεγραμμένα·

τῷ δὲ ἄλλως μὲν οὐ δυνατὰ ἐφαίνετο ἰδεῖν τὰ γράμματα ἔχοντι οὕτω τοῖν ὀφθαλμοῖν· ἐλπίζων δὲ τι ἐκ τοῦ Ἀσκληπιοῦ χρησιόν, ἀφαιρεῖ τὴν σφραγίδα, καὶ ἰδὼν ἐς τὸν κηρὸν, ὑγιῆς τε ἦν, καὶ δίδωσι τῇ Ἀνύτῃ τὸ ἐν τῇ δέλτῳ γεγραμμένον, σιατῆρας δισχολίους χρυσοῦ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

№ 3

ΤΟΥΤΟ ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΕΚ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΠΑ

ΠΑΥΣΑΝΤΙΟΥ...

ἀριθ. χρ. 410

Ἡμερομηνία
ἐπιστροφῆς

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟΝ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας